ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန

ဝိုဝ
တိပိဋကတ်
ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အ - ဝဂ်

အတွဲ - ၂၃

(သမ္မ - သိဟာလ)

(အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၇၂၉၅ ပါဝင်သည်)

မန္တလေးမြို့၊ ဒကွိုဏာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်မှ ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၆၄ ကောဇာ ၁၃၈၂ ၂၀၂၁

တိပိဋကာ ပါဠိ–မြန်မာ အဘိဓာန်

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋကတ်
ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အ - ဝဂ်

အတွဲ - ၂၃

(သမ္ဘ - သိဟလ)

(အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်ပေါင်း ၇၂၉၅ ပါဝင်သည်)

မန္တလေးမြို့၊ ဒကွီထာရာမ ဘုရားကြီးတိုက်မှ ရေးသားပြုစုသည်။

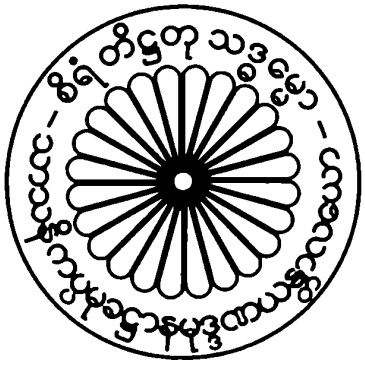

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၆၄ ကောဇာ ၁၃၈၂ ၂၀၂၁

တိပိဋကပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ (၂၃)

အကြိမ်	အုပ်ရေ	ခုနှစ်
ပထမအကြိမ်	၁၀၀၀	၂၀၂၁

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန
ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးနိုင်အောင်မိုး
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၀၁၀၄/၀၀၂၃၀)
ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ကျမ်းစာအုပ် ဓမ္မဒါနအလှူရှင်

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို အဆက်မပြတ်
လည်ပတ်ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေနိုင်စေရန် ရည်မှန်း၍ ငွေပဒေသာပင်စိုက်ထူကာ
ပညာသံဝတ္တနိကကုသိုလ်ပြုကြသော ဓမ္မဒါနဒါယကာများ

ဦးကျော်ညွန့် + ဒေါ်သန်းမြင့်

သားသမီးမြေးတစ်စု

ငွေကြာယံရိပ်သာ၊ ပါရမီလမ်း
တောင်ဥက္ကလာပမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ကောင်းမှု

နတ်လူသာဓုခေါ်စေသောငါ့။ ။

တိပိဋကာ ပါဠိ – မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး

စဉ်	အဘိဓာန်ကျမ်းစာအုပ်တွဲ	ပါဝင်သည့် အက္ခရာပုဒ်	ပြုစုသည့် အဖွဲ့.	ကုသိုလ်ရှင် အမည်
၁	အတွဲ (၁)	အ-မှ အနိဋ္ဌက ထိ	ဇမ္ဗုဒီပ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၂	အတွဲ (၂)	အန- မှ အဒ္ဒှာဂ္ဂဏ ထိ	ဇမ္ဗုဒီပ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၃	အတွဲ (၃)	အဗျဂ္ဂ- မှ အဠာရပ-ထိ	ဇမ္ဗုဒီပ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၄	အတွဲ (၄) အပိုင်း(၁)	အာ- မှ ဥတ္တရာသေယျ-ထိ	ဇမ္ဗုဒီပ အဖွဲ့.	ဦးတော၀ မိသားစု။ (Htoo Trading Co.,Ltd.)
၅	အတွဲ (၄) အပိုင်း(၂)	ဥဒ(၁)မှ ဥဠုရာသ- ထိ	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	သာသနာရေးဌာန။
၆	အတွဲ (၄) အပိုင်း(၃)	ဠ- သြဠုဗိုက	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၇	အတွဲ (၅)	က- မှ ကိလေဒေတွာ-ထိ	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမောင်အေး+ဒေါ်မြမြစန်း သား၊သမီးမြေး တစ်စု။
၈	အတွဲ (၆)	ကိလေသ- မှ ဝကာရ-ထိ	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	ကမ္ဘာ၀ဘက်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ကိုဝင်း+ ဒေါ်နန်းသန်းဇွေး မိသားစု။
၉	အတွဲ (၇)	စ- မှ ဆိဒ္ဓေယျ-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	စက်မှု(၁)ဝန်ကြီး ဦးအောင်သောင်း+ဒေါ်ခင်ခင်ရီ သား၊သမီးမြေး တစ်စု။
၁၀	အတွဲ (၈)	ဆိဒ္ဓ- မှ ဏျပစ္စယတ္တာ-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	ဦးတင်ထွန်း+ဒေါ်ချိုချိုအောင် မိသားစု။
၁၁	အတွဲ (၉)	တ- မှ ထောမေဿာမိ-ထိ	ပခုက္ကူ အဖွဲ့.	ဦးဝင်းမြင့်+ဒေါ်မြင့်မြင့်သန်း မိသားစု။
၁၂	အတွဲ (၁၀)	ဒ- မှ ဒွေဠကပုစ္ဆာ-ထိ	ပခုက္ကူ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၁၃	အတွဲ (၁၁)	ဓ- မှ နိက္ခာမေသုံ-ထိ	ပခုက္ကူ အဖွဲ့.	ဒေါက်တာကိုကိုကြီးနှင့် ဇနီး မိသားစု။
၁၄	အတွဲ (၁၂)	နိက္ခတ္တ- မှ နာရာသုတ္တနိဗန္ဓန-ထိ	ပခုက္ကူ အဖွဲ့.	ချင်စု(မြန်မာ)ကုမ္ပဏီလိမိတက်။
၁၅	အတွဲ (၁၃)	ပ- မှ ပဠိပြုဟန-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	ဦးကျော်စိန် (JLC Co.,Ltd.) မိသားစု။
၁၆	အတွဲ (၁၄) အပိုင်း(၁)	ပဠိဘံသု- မှ ပမဇ္ဇေယျ-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၁၇	အတွဲ (၁၄) အပိုင်း(၂)*	*	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၁၈	အတွဲ (၁၄) အပိုင်း(၃)*	*	ဝိသုဒ္ဓါရုံ အဖွဲ့.	ချင်စု(မြန်မာ)ကုမ္ပဏီလိမိတက်။
၁၉	အတွဲ (၁၅)	ဖ- မှ ဘောဝါဒိ-ထိ	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	ဦးမောင်ကို+ဒေါ်ရွှေဥ မိသားစု။
၂၀	အတွဲ (၁၆)	မ- မှ မိုတပုဗ္ဗ-ထိ	မစိုးရိမ် အဖွဲ့.	ဦးကျော်စိန် (JLC Co.,Ltd.) မိသားစု။
၂၁	အတွဲ (၁၇)	ယ- မှ ရောဟိသ-ထိ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဒေါ်ခင်ညို၊ သား မောင်ဝိတ် မိသားစု။
၂၂	အတွဲ (၁၈)	လ- မှ ဝဠဝါရထ-ထိ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဒေါ်ခင်ညို၊ သား မောင်ဝိတ် မိသားစု။
၂၃	အတွဲ (၁၉)	ဝါ- ဝိဝေကာမိမုတ္တိ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၂၄	အတွဲ (၂၀)	ဝိဝေကာနိသံသ-မှ သံဝေါဟာရ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၂၅	အတွဲ (၂၁)	သံသ- သန္နာဟယာမသေ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၂၆	အတွဲ (၂၂)	သန္နိကဋ္ဌ - သမ္ဘောဇ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။
၂၇	အတွဲ (၂၃)	သမ္ဘ° - မှ - သိဟလ - အထိ	ဘုရားကြီး အဖွဲ့.	ဦးကျော်ညွန့်+ဒေါ်သန်းမြင့် သားသမီးမြေးတစ်စု။

(*)ပြုစုဆဲ

မန္တလေးမြို့၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်
ပါဠိပဒ တိပိဋကာ ကျမ်းညွှန်းနှင့် တိပိဋကာ ပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်အဖွဲ့. ဥက္ကဋ္ဌ
နိုင်ငံတော်သံဃမဟာနာယက ဥက္ကဋ္ဌ
ဓေါက်တာ ဘဒ္ဒန္တကုမာရာဘိဝံသ
(အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ အဘိဓဇ အဂ္ဂမဟာသဒ္ဓမ္မဇောတိက ၊ ဝင်္သကာ သိရောမဏိ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ ဘီအေ)

"ခ်ိန္ေတြ့ခ်ိန္ကုန္ေအာင္ ေနာ္ေတာ္ေတြ့ခ်ိန္ကိုေတာ့ ေတြ့ခ်ိုးမ်ားပါ"

ေတာ္ခ်ိုးခ်ိန္ေတာ္ခ်ိန္

ေတာ္ခ်ိုးခ်ိန္ - ေတာ္ခ်ိုးခ်ိန္ေတာ္ခ်ိန္ ။ ခ်ိန္ညြန္ေတာ္ခ်ိန္ ။ ေတာ္ခ်ိုးခ်ိန္ေတာ္ခ်ိန္ ။ ညြန

မန္တလေးမြို့၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်ကပြုစုသော
တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်း
အ–ဝဂ် အတွဲ– ၂၃

နိဒါန်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ကမ္ဘာဦးသူ ကမ္ဘာဦးသားတို့သည် ရဲရင့်တက်ကြွရန် နေမင်းကြီးကို မျှော်လင့်တောင့်တနေကြသကဲ့သို့ ရဟန်းရှင်လူ, သုတေသီပညာရှင်များက မျှော်လင့်တောင့်တနေကြသော တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်း အတွဲ (၂၃) ကို ယခုအခါ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက် အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့က အောင်မြင်စွာ ရိုက်နှိပ်ဖြန့်ဝေလိုက်ပါပြီ။

ဓက်ခဲကြံ့လျှက် ဓရီးဆက်

ဤအဘိဓာန်ကျမ်း အတွဲ (၂၃) ထွက်ရှိရန်ကြိုးစားခြိန်သည် ကမ္ဘာတွင် covid-19 အကျပ်အတည်းကြောင့် အခက်အခဲမျိုးစုံ တွေ့ကြုံနေရခြိန်ဖြစ်ပေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ ဝူဟမ်မြို့က စတင်ပြန့်ပွားလာသော ထို covid-19 ရောဂါသည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးသို့ ဆက်လက်ပြန့်ပွားကာ နိုင်ငံတော်နှင့်တကွ ပြည်သူပြည်သားအားလုံး သတိကြီးစွာထား၍ နေထိုင်သွားလာလှုပ်ရှားနေကြရလေ၏။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း ထို covid-19 ရောဂါဖြင့် ဆယ့်လေးဦးသေဆုံး၍ နှစ်ထောင်ကျော်ကူးစက်ခံရလေသည်။ ထို့ကြောင့် တာဝန်ရှိသူတို့က အကန့်အသတ် စည်းကမ်းဥပဒေများ ညွှန်ကြား၍ ထိန်းချုပ်နေရခြိန်ဖြစ်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ သောအခက်အခဲများကြားကပင် ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်၊ အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့သည် ဗန်းမော်ဆရာတော်, ဆင်မင်းဆရာတော်တို့၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ကြပါသည်။

သမုဒ္ဒရာဟန် အဘိဓာန်

သမုဒ္ဒရာသည် စိန်, ရွှေ, ငွေ, ရတနာ, ကျောက်မျက်, ပုလဲ, သန္ဓာစသောရတနာမျိုးစုံတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ "တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်း" ကြီးသည်လည်း ပုဒ်အဆုံးအဖြတ်, ပုဒ်နက်အဆုံးအဖြတ်, လိင်အဆုံးအဖြတ်စသည်တို့၏ တည်ရာဖြစ်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကို ကြည့်ရှုသော သုတေသီပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်-

၁။ သဒ္ဒါအစီအရင်ကို တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်လာနိုင်ခြင်း။

၂။ တိတိကျကျ ဆိုလိုရင်းထိမိအောင် အနက်ယောဇနာသမ္မန်နိုင်ခြင်း။
၃။ ဝိနည်း, သုတ္တန်, အဘိဓမ္မာဆိုင်ရာ ပုဒ်တို့၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ကျနပိုင်နိုင်ခြင်း။
၄။ သမိုင်းရာဇဝင်ဆိုင်ရာတို့ကိုလည်း ရေးသားဖော်ပြစိစစ်ထားသဖြင့် သမိုင်းရာဇဝင် ဗဟုသုတ ရရှိနိုင်ခြင်း။
၅။ သက္ကတ, ပြာကြိုင့်, အဒ္ဓမာဂဓီ, သီဟိုဠ် ဘာသာစသည်တို့ဖြင့်လည်း အကွက်ဆိုက်ပါက တိုက်ဆိုင် စိစစ်ဖော်ပြထားသဖြင့် ဘာသန္တရဗဟုသုတရရှိနိုင်ခြင်း။
၆။ သုတ္တ, ကထာ, ဇာတ်, ဝတ္ထု, ဝဂ်များကိုလည်း ကျနစ္စာ ရေးသားဖော်ပြထားသဖြင့် စာပေ ဗဟုသုတ ရရှိနိုင်ခြင်းဟူသော အကျိုးထူးများကို ရရှိနိုင်လေသည်။

မြင်းမိုရ်တောင်

ယခုထွက်ပေါ်လာသော အဘိဓာန်အတွဲ (၂၃) တွင် စာပေသုတေသီတို့အတွက် မြင်းမိုရ်တောင် အကြောင်း သိကောင်းစရာများကို သိနေရုပုဒ်၌ အဘိဓာန်စံနှုန်းတို့ဖြင့် ပြည့်စုံအောင်ရေးသားပြုစုထား ပါသည်။ (သိနေရုပုဒ်ကြည့်)

ဗြောမဆုံးအောင် မြင်းမိုရ်တောင်

မြင်းမိုရ်တောင်ကို ယုတ်, လတ်, အမြတ်မရွေး လူတန်းစား အသီးသီးအတွက် ကြားဖူးကြ သော်လည်း မြင်တော့ မမြင်ဖူးကြ။ မမြင်ဖူးကြသော်လည်း ငယ်စဉ်ကပင် အကြိမ်ကြိမ် ကြားသိခဲ့ရ လေသည်။ ကြားသိနောက်တွင် မြင်သိပါ ရယူလိုကြပါ၏။ ရယူနိုင်စွမ်းမရှိသောအခါ မှန်းဆချက် တို့ဖြင့်သာ အချိန်ကုန်လွန်ကြရတော့သည်။ မှန်းဆချက်တို့ဖြင့်သာ အချိန်ကုန်လွန်ကြရသောအခါ "မြင်းမိုရ်တောင်သည် တကယ်ရှိ သလား?" ဟူသော ဒိဟာဆန်ဆန် မေးခွန်းတို့က ပေါ်ထွက်လာတော့ သည်။

အဆုံးအဖြတ်ပေးကြရာတွင် မျက်မြင်တစ်ခုတည်းဖြင့်သာ မဆုံးဖြတ်အပ်ပေ။ သင်သည် ယခုအခါ ကမ္ဘာအေးကုန်းမြေပေါ်သို့ ရောက်ရှိနေသည်ဖြစ်အုံ့။ ရခိုင်ရိုးမတောင်တန်းကိုသော်လည်း ကောင်း, ရှမ်းရိုးမတောင်တန်းကိုသော်လည်းကောင်း လုံးဝမြင်နေရမည်မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် မမြင်ရတိုင်း မရှိဟူ၍ကား လုံးဝမပြောအပ်ပါ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် သင်သည် မမြင်ရနိုင်သော နေရာသို့ ရောက်ရှိနေသည်မှာ သင်ကိုယ်တိုင် အသိပင်ဖြစ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ သင်မမြင်ရ သော်လည်း ထိုတောင်တန်းတို့ကား တကယ်ပင်ရှိ၍နေသည်ကို သင်ကိုယ်တိုင်ပင် အသိဆုံးဖြစ်ပါ၏။ ဤသို့ဆိုလျှင် မမြင်ရတိုင်း မရှိဟုဆုံးဖြတ်နေကြခြင်းမှာ တရားမျှတသောအဖြေ (သို့မဟုတ်) အမှန် တရားသို့ မည်သို့မည်ပုံ ချဉ်းကပ်နိုင်ကြပါမည်နည်း။

ဓကျားဇူးပုံဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

မြန်မာလူမျိုးတို့ကား မြင်းမိုရ်တောင်ကို မမြင်ဖူးကြသော်လည်း အထူးပင် တန်ဖိုးထားကြလေ သည်။ အနန္တော အနန္တင်းပါ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဖွဲ့ဆိုကြရာတွင် ကြီးမားပုံနှင့် မြင့်မားပုံ ပေါ်လွင်စေရန်

မြင်းမိုရ် တောင်ကိုပင် ဥပမာပြုကြ၏။ နမူနာပြရလျှင်. . .

မဂ်လာဗဟို၊ လေးရောင်စိုသား
မြင်းမိုရ်ရပ်ဌာန်၊ သတ္တရဘာန်နှင့်
မှတ်ဉာဏ်နိုင်းဆ၊ တိုင်းမရ၍
ဂုဏ်တေဇော်၊ ဟိုးဟိုးကျော်သား
ရှင်တော်ဇိန၊ အမိတလျှင်။ (ရွှေစက်တော်ဘုရားရှိခိုး)

တစ်ခန်းတစ်သီး၊ ကျွန်းကြီးလေးသွယ်
ကျွန်းငယ်နှစ်ထောင်၊ များမြောင်ရံဆီး
မြစ်ကြီးငါးသွယ်၊ ဖြစ်ငယ်ငါးရာ
သမုဒ္ဒရာ၊ သီတာရစ်ပတ်
အနောတတ်နှင့်၊ ပတ်၍စီးသည်
အိုင်ကြီးခုနစ်ခု၊ စတုမဟာရာဇ်
နတ်စစ်ပျော်ရာ၊ ဘုံသာဗိမာန်
သတ္တရမ္ဘန်၊ တောင်စဉ်ခုနစ်ထပ်
လေးထပ်ဗဟို၊ မြင်းမိုရ်မကျန်
ယုဂန္ဓရ၊ စသည်ခပဲ။ (ရတနာပေါင်းချုပ် ဘုရားရှိခိုး)

ဤသို့ပြု၊ မြတ်ပုညကို
ကြီးထမြင့်ခေါင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ဦး
မကကြူးသား၊ ကျေးလူးအရှင်
မွေးမိခင်နှင့်၊ ဖခင်တို့အား
ရခြားပါစေ၊ အမျှဝေ၏။ (အမျှဝေစာတမ်း)

ဤအဖွဲ့တို့ကား မှန်းဆ၍ အာရုံယူထားသော မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးကို အနန္တော အနန္တငါးပါးတို့၏ ကျေးလူးတရားများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပြထားလေသည်။ မှန်းဆကြည်ညိုလေ တန်ဖိုးနားလည်းနိုင်လေ, တန်ဖိုးနားလည်လေ အလေးအမြတ်ထားလေ ဖြစ်စေခဲ့ရသော စာပေလက်ရာများဖြစ်ပါပေ၏။

အလင်္ကာပွဲဇောင် မြင်းမိုရ်ဇတောင်

မြန်မာနိုင်ငံ စာပေလောကတွင် **"မယဒေဝလင်္ကာသစ်"** ကျမ်းကြီးသည် အလွန်ပင် နာမည်ကြီးလှ၏။ မ,ကာရလောပအကျော် မန်လည်ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသားတော်မူခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ထိုကျမ်းတွင်-

ကိလေသာဟာ၊ ဆယ်ဖြာငင်း

ဆိုးကောင်းကိုယ်တွင်း၊ နှိပ်စက်ခြင်းဖြင့်
ပူပြင်းအောင်းခို၊ အကုသိုလ်လည်း
မြင်းမိုရ် စက္ကဝါ၊ နတ်ခြောက်ရွာနှင့်
ဗြဟ္မာအရောက်၊ အာဘာသ်အောက်၌
တလျောက်ကုန်စေ၊ ဟုန်းဟုန်းမွှေလျက်
ကုဋေတစ်သိန်း၊ တိုက်အကိန်းကို
ပိတ်လိန်းအတိ၊ စွဲလျှံပြီသား . . . . . ဟူ၍ ယုတ်မာဆိုးဝါးလှသော ကိလေသာ တရားတို့၏ နှိပ်စက်ရာနယ်ပယ်ကျယ်ဝန်းလှသည်ကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့၏။ ထိုမှတဖန်-

နေလထွက်ရာ၊ ရှေ့ပြုဗွာဟု
ဝင်ရာအနောက်၊ မြောက်ကားမြင်းမိုရ်
တောင်ကို စက္ကဝါ၊ ခေါ်သည်နှင့်
ဝေါဟာတွင်မှု၊ မှတ်တစ်ခုဖြင့်
လေးကျွန်းသူမြောက်၊ မြင်းမိုရ်ဆောက်၍
ရှေ့,နောက်,မြောက်,တောင်၊ အရောင်လေးပါး
ပိုင်းခြားလေးဖြာ၊ လေးမျက်နှာမှ . . . . . ဟူ၍ "လေးကျွန်းတစ်မြင်းမိုရ်" တည်ပုံတည်ဟန် ဖွဲ့နွဲ့ရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပြန်၏။ ထိုမှတစ်ဖန်-

ချွတ်ယွင်းမရှိ၊ ခံချိသည်းသည်း၊
မျက်နည်းခေါင်းပါး၊ ဤသို့အားဖြင့်
တရားခုနစ်၊ ကုသိုလ်နှစ်နှင့်
စင်စစ်မကွာ၊ ပြည့်စုံစွာသည်
လိမ္မာမချို့ သူမြတ်တို့ကား
မြင်းမိုရ်ထိပ်ချာ၊ ဝတီသာထက်
ဣန္ဒာသက္ကာ၊ ဝါသဝနှင့်
မျှားလှထံစွာ၊ ဝင်းဝင်းဝါသား . . . . . ဟူ၍ သူတော်ကောင်းတရား ခုနစ်ပါးကို ခန္ဓီ, မေတ္တာအပြည့်အဝဖြင့် ဖြည့်ကျင့်သော သူတော်သူမြတ်တို့သည် နတ်တို့စံရာဒေသသို့ ရောက်ရှိ ပျော်မွေ့ နေထိုင်နိုင်ကြပုံကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့လေ၏။ ထိုမျှသာမက-

ပိုင်းခြားလက္ခဏာ၊ ရှုတတ်စွာသား
ပညာဝရဇိန်၊ နတ်ပစ်စိန်လျှင်
ချိန်ရာမယွင်း၊ မြင်းမိုရ်ထွင်းသို့
ထုတ်ချင်းမတွန့်၊ ရွယ်တိုင်းကွန့်အောင်

သွယ်ညွှန့်သွန်းသွန်း၊ မြိုက်မြိုက်ချွန်းလော့ . . . . . ဟူ၍ ဤလောကတွင် ပညာရှိသည်သာလျှင် အရာရာပေါက်မြောက်အောင် စွမ်းဆောင်နိုင်သောအရာဖြစ်၍ ပညာကို ထက်မြက်သည်ထက် ထက်မြက်အောင် ကြိုးစားရှာဖွေစေရေး လမ်းညွှန်ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပြန်လေသည်။ နောက်ထပ် တဖန်-

တရားညီစွာ၊ ဓမ္မိယာဖြင့်
အိမ်ရာထောင်ငြား၊ သားမယားမှ
မွေးပြုဖြောင့်မှန်၊ ဤလေးတန်နှင့်
ဖောက်ပြန်မသွေ၊ လူဘုံနေကို
မဟေသက္ခ၊ ဒေဝထွင့်ဖျား
သိကြားနတ်ကျော်၊ မြင်းမိုရ်ပေါ်က
ကော်ရော်ဦးခိုက်၊ ပူဇော်ထိုက်ဟု
ကျမ်းဌာထင်ရှား၊ ဟောမိန့်ထား၏ . . . . . ဟူ၍ သီလစောင့်သူ, တရားရှိသူ, သားမယားကိုလုပ်ကျွေးသူ, တရားသဖြင့် အသက်မွေးသူတို့ကို လူပင်ဖြစ်သော်လည်း သိကြားမင်းက ရှိခိုးပူဇော်ထိုက်သောသူများဟု သံယုတ်ပါဠိတော်က ပြဆိုသည့်အားလျော်စွာ ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း မြင်တွေ့မှတ်သားရပြန်ပါ၏။

မြေကြီးခုနစ်ကြိမ်၊ မငြိမ်ပတ်ချုပ်
တုန်လှုပ်စေလျှင်း၊ စွန့်လှူခြင်းဖြင့်
လောင်းမင်းဘုန်းဌာန်၊ ဝေဿန်ဘဝ
နှောင်းဆုံးစွက၊ ဒါနရန်ဖြို
တပ်ဦးဗိုလ်မှူ၊ မြင်းမိုရ်တစ်သောင်း
တိုက်ပေါင်းဆယ်ထောင်၊ ဝန်းမြောင်ပတ်ကုံး
မြေဆုံးရေဆုံး၊ မိုးလုံးရိုက်တုန် . . . . . ဟူ၍ ဘုရားအလောင်းတော် ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ အလှူတော်ဝယ် မြေကြီးတုန်လှုပ်၍ သာဓုခေါ်ခဲ့ပုံကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပြန်၏။ ထိုမျှသာမက-

မှားမှန်နှုတ်လျှာ၊ ကင်းပညာနှင့်
ထင်ရာကြံပြော၊ ဉာဏ်မနှောဘူး
သဘောမလှ၊ အချို့ကလည်း
လောကဌ်မှာ၊ လူတို့ရွာတွင်
ကမ္ဘာအခေါင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့်
ဉာဏ်ရောင်နေလ၊ တူတမျှသို့

ရှေးကပုည၊ ကြီးလှထူးဘီ
ရှိသူတို့သာ၊ ပြီးနိုင်ရာသား . . . . . ဟူ၍ လောကကြီး ကောင်းကျိုးပြု လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ကြရာတွင် ဉာဏ်မဲ့သူ, ကောင်းမှုနည်းပါးသူတို့ကြောင့် မအောင်မြင် မပြီးစီးနိုင်၊ ဉာဏ်ပညာကြီးမားသူ, ကောင်းမှုကံကြီးမားသူတို့ကြောင့်သာ အောင်မြင်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ကို လမ်းညွှန်ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့ပြန်လေသည်။ နောက်ထပ်တဖန်-

ရှုမောမြင့်ခေါင်၊ လေးသွယ်ရောင်နှင့်
ရွှေတောင်ကနက်၊ မြင်းမိုရ်ထက်၌
ချင့်တွက်ယူဇနာ၊ ရာခုနစ်ပြန်
မြင့်ဖြူးသွန်းသား၊ ဝေယံဘုံထွတ်
နန်းပြာသာဒ်ဝယ်၊ နတ်မြတ်မဟာ
ဒေဝိန္ဒာလျင်း၊ သူဇာ ဓမ္မာ
နန္ဒာ စိတ္တာ၊ စသည့်နောက်ရှေ့- . . . . . ဟူ၍ မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်က တာဝတိံသာနတ်ပြည်ဝယ် သိကြားမင်းကြီး နတ်စည်းစိမ်စံစားနေပုံကို ဖွဲ့ဆိုရာတွင်လည်း ပါဝင်လာခဲ့ပြန်၏။ ယင်းအဖွဲ့အနွဲ့တို့၌သာမက-

ဉာဏ်ရှူးမဲ့တေ၊ လူရှုပ်တွေလည်း
ကဝေနတ်မော်၊ ရှူးဆေးဖော်၍
အကြော်တငြာ၊ ငါဆရာဟု
ပညာရောင်ဝါး၊ မြင်းမိုရ်ဖျားက
သိကြားကိုမျှ၊ ခေါ်ချနိုင်ကြောင်း
ဆေးကောင်းစွန်းအန်၊ မန္တာန်သတ္တိ
သိဒ္ဓိပြီးယောင်၊ ဟန်ဆောင်ဝါကြွား
ထောင်ပလွှားလျက် . . . . .

ဤလောကတွင် အယောင်ဆောင်ဆရာတို့သည် မြင်မိုရ်ဖျားက သိကြားမင်းကိုပင် ခေါ်လို့ ရနိုင်သော ဆေးကောင်း, မန္တာန်ကောင်းများ ရှိနေကြသလိုလို လိမ်ညာကြွားဝါတတ်ကြပုံကို သတိပေးတော်မူရာတွင်လည်း ထည့်သွင်းပြခဲ့ပြန်ပါသည်။

ခြင်းရာမူထား၊ အငြားငြားကို
ပိုင်ခြားနိုင်မှ၊ လူလောက၌
ယောက်ျားကြက်သရေ၊ ဂုဏ်နေတက်တိုး
သက်ရှည်ဖြူး၍၊ မည်ကြားထင်ရှား
မြင်းမိုရ်ဖျားထက်၊ လေးပါးထိပ်ချာ

ဝတီသာဝယ်၊ ဣန္ဒာရန်မှုန်း
သိကြားဘုန်းနှင့်
တုန္ဒန်းစံလိမ့်မည်သာကို . . . . .

အကြောင်းအကျိုး အကောင်းအဆိုးတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်သော ပညာရှိယောက်ျားသည် ဂုဏ်ကြက်သရေတိုးလာခဲ့သော် သိကြားမင်းနှင့်ပင် တုပစံစားနိုင်လိမ့်မည်ကိုလည်း အသိပညာတန်ဖိုးထားရေး ဆုံးမပေးတော်မူရာတွင်လည်း ထည့်သွင်းဖွဲ့ဆိုခဲ့၏။

နေရှ မေရှ၊ သုမေရှဟု
ကြီးထုဗဟို၊ မြင်းမိုရ်ယုဂန်
သတ္တဗ္ဗဏ်ပါ၊ မကျန်လောင်ညီး
ကျွမ်းပြီးကုန်စင်၊ မထင်မြူလောက်
ကြေပျောက်မခ္ဍတ်၊ ဖျက်သတတ်ရှင့် . . . . .

နေခုနစ်စင်းထွက်၍ ကမ္ဘာပျက်ခဲ့သော် မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးသည်ပင် လောင်ကျွမ်းခံရ၍ ပျောက်ဆုံးရသကဲ့သို့ ဇရာမီး, မရဏမီးတို့ကလည်း ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးအား ပျောက်ဆုံးအောင် လောင်ကျွမ်းလိမ့်မည်ကို သံဝေဂတရားဟောထားခဲ့ပြန်လေသည်။

မယဒေဝလက်ာကို ရေးသောတော်မူသော မန်လည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ပဋ္ဌကသုံးပုံကို ကြေညက်ကျွမ်းကျင်တော်မူလှပါ၏။ ပဋ္ဌကသုံးပုံကို လက်ကိုင်ပြု၍ အလက်ာဖွဲ့ရာတွင်လည်း နေရာစုံအောင်ပင် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ဗဟိုမဏ္ဍိုင်ထားလျက် ရေးသားတော်မူခဲ့လေသည်။ ယခုတင်ပြလိုက်သည်မှာ အပြည့်အစုံမဟုတ်ပေ၊ ကျမ်းမလေးရန်အတွက် အမြွက်မျှသာ ဖော်ပြလိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ ဆက်လက်ရှာဖွေပါက များစွာတွေ့နိုင်ပါသေး၏။ မြန်မာစာပေလောကအတွက် လက်လွှတ်မထားအပ်သောအရာ ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ဖြစ်နေခြင်းကပင် မြင်းမိုရ်တောင်သည် ပဋ္ဌကတ်စာပေကျမ်းဂန်တို့၏ ရှုထောင့်အရ မမြင်ရသော်လည်း အလွန်ခိုင်မာလို့နေသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ရာဇဝင်ဂုဏ်ဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗုဒ္ဓဘာသာသည် ပုဂံခေတ်တွင် အလွန်ပင် ထွန်းကားခဲ့သည်။ ထိုပုဂံခေတ်တွင် အလွန်ခရီးသွားသောမင်းတစ်ပါး ပေါ်ထွန်းခဲ့လေ၏။ ထိုမင်းကား အလောင်းစည်သူမင်းတရား ဖြစ်လေသည်။ သွားလိုရာနေရာသို့ လက်ညှိုးညွှန်ပါက ဖောင်စကြာသွားနိုင်သော ရေလမ်းပေါ်သည်ဟု အဆိုရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဖောင်စကြာဖြင့် မြင်းမိုရ်တောင်သို့ အရောက်သွားရန် ကြိုးစား၏။ မင်းကြီး၏ ဘုန်းတန်ခိုးကြောင့် ရောက်နိုင်သည်ကို သိမြင်သော သိကြားမင်းသည် အဘိုးအိုယောင်ဆောင်၍ တားလေ၏။

"အသင်မင်းကြီး အဘယ်အရပ်ကို သွားပါမည်နည်း?"

"ငါသည် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ရောက်လိုသောကြောင့် ခရီးထွက်လာခြင်းဖြစ်သည်"

"မြင်းမိုရ်တောင်ဟာ လူသားတွေမရောက်နိုင်သော နေရာဖြစ်ပေတယ်။ အသင်မင်းကြီး သွားလျှင်လည်း မြင်းမိုရ်တောင်အား တွေ့မြင်ခွင့်ရမည်မဟုတ်ပေ"

"အဘယ်သို့ကြံဆောင်ရမည်နည်း?"

"အသံကြားရသော နေရာသို့ ငါပို့ဆောင်ပေးမည်"

တကယ်ပင် ပို့ဆောင်ပေးပါ၏။ ပတ္တမြားညိုရောင်များ တောက်ပသောကြောင့် မျက်စိများ မပျက်စီးမထိခိုက်စေရန် ပုဝါများစီးထားရ၏။ မင်းကြီး၏နားထဲသို့ "ရွှီးရွှီး- ပလုပ်ပလုပ်- ဝုန်း" ဟူ၍သာ သာယာသော အသံများ ကြားရလေသည်။

"ဘယ်လိုအသံမျိုးတွေဖြစ်သနည်း?"

"ပထမကြားရသောအသံသည် ဇမ္ဗူသပြေပင်ကို လေတိုးသံဖြစ်ပြီး ဒုတိယကြားရသောအသံမှာ ရေထဲသို့ သပြေသီးများ ကြွေကျသံဖြစ်၍ တတိယအသံကား ငါးကြီးအာနန္ဒာက သပြေသီးများကို ဟပ်လိုက်သော အသံဖြစ်လေသည်။"

မင်းကြီးသည် ထိုအသံတို့ကို မှတ်သားစေပြီး အတုယူ၍ အလျှုပ္ပဲလုပ်သောအခါ ဗျောသံကို စီမံစေသည်။ သိကြားမင်းသည် အပြန်တွင် "အရှင်မင်းကြီး ဤသရက္ခန်သားကို ရုပ်ပွားတော် ထုလုပ်ကိုးကွယ်သော် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ရောက်ရသည်ထက်ပင် အကျိုးကျေးဇူးများစွာရပေလိမ့်မည်" ဟု ပြောဆိုပြီး ဌာပနာထည့်ရန် ဓာတ်တော်များကိုပါ ပေးလိုက်လေ၏။ ယနေ့ ပခုက္ကူနယ်တွင် ကိုးကွယ်လျက်ရှိသော **"စည်သူရှင် သရက္ခန်ဘုရား, ရွှေတန့်တစ် သရက္ခန်ဘုရား"** တို့မှာ ဤရာဇဝင်သမိုင်းမှ မြစ်ဖျားခံခဲ့ကြလေ၏။ ပုဂံနှင့် ပခုက္ကူသည် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းမျှသာ ခြားသည်ဖြစ်ရာ ထိုသမိုင်း၏ ဖြစ်ရပ်မှန်ကို များစွာ အထောက်အပံ့ပေးလို့နေပြန်လေသည်။

စေတီတည်ဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားသောနိုင်ငံတို့တွင် စေတီတည်ရာဝယ် ဆန်းသစ်သော အတွေးအခေါ်များဖြင့် စေတီတည်ကြ၏။ စေတီဖူးသူတို့အား ပိဋ္ဌကစာပေလာ ထင်ရှားသောအရာတို့ကို မှန်းဆပုံရိပ်ဖော်တတ်ကြရန် တည်ထားကြလေသည်။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျာဗားကျွန်းတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားစဉ်က သုံးဆယ့်တစ်ဘုံကို ပုံရိပ်ထင်စေလျက် **"ဗောရောဗုဓုစေတီ"** တော်ကြီး တည်ခဲ့ကြ၏။ ကမ္ဘာ့အံ့ဖွယ်တစ်ပါးအဖြစ် ယနေ့တိုင် ထင်ရှားလို့နေပေသည်။

ထိုနည်းတူစွာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း မြင်းမိုရ်တောင်ကို မှန်းဆပုံရိပ်ဖော်တတ်ရန် စေတီတည်ကြသည်မှာ နေရာအများအပြားပင်။ ထိုအထဲတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီး၊ မင်းဝံတောင်၊ မင်းကွန်းဒေသ၌ရှိသော **"မြသိန်းတန်စေတီတော်"** ကြီးသည် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ပုံရိပ်ဖော်ဆောင်မှန်းဆအာရုံယူရန် ပီပြင်လွန်းလှပါသည်။ အောက်ခြေတွင် သီတာခုနစ်တန်နှင့် တောင်စဉ်ခုနစ်ထပ်ကို ရည်ညွှန်း၍ ပစ္စယာခုနစ်ဆင့် ဖန်တီးထား၏။ အမြင့်ဆုံး ပစ္စယာကား ယုဂန္ဓိုရ်တောင်ပင်၊ ထိုမှ

အထက်တွင် အာလိင်ငါးဆင့်၊ ယင်းမှအထက်ကား တာဝတိံသာနတ်ပြည် ဖြစ်လေသည်။ ဧရာဝတီ မြစ်ကြီးသည်ကား သမုဒ္ဒရာအသွင် မှတ်ထင်ရ၏။ စေတီတော်နှင့် မြစ်တို့ ခြားနေရာဌာနကိုကား ကျွန်းများသဖွယ် မှတ်ထင်လာစေသည်။ အောက်ခြေမှ ဖူးမြော်သောသူသည် သမုဒ္ဒရာကိုလည်းကောင်း, မြင်းမိုရ်တောင်ကိုလည်းကောင်း လက်ရှိမိမိနေထိုင်ရာ ကျွန်းကိုလည်းကောင်း အာရုံယူမိစေနိုင်၏။

ရှေးမြန်မာမင်းတို့၏ စိတ်ကူးစိတ်သန်း ခမ်းနားထည်ဝါမှုကို နောက်လူတို့က အံ့သြအတုယူ ဖွယ်ရာ ကောင်းလွန်းလှပါသည်။ ထိုစေတီ၏ မူလဘုရားဒါယကာမှာ အလောင်းစည်သူမင်းတရားကြီး ဖြစ်၍ ထိုစဉ်က **"ရှင်ဖြူ (ဆင်ဖြူ)"** ဘုရားဟု ဘွဲ့တွင်ခေါ်သော်လည်း ပြန်လည်ပြုပြင်ရာတွင် ဆင်ဖြူမင်းသမီးလေး၏ တစ်သိန်းတန်မြရတနာ ဌာပနာခြင်းကို အစွဲပြုကာ **"မြသိန်းတန်"** ဟု နာမည်တွင်လာခြင်းဖြစ်ပေ၏။ (ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး)

မေးဖြေပုံဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

သာသနာရေးနယ်ပယ်တွင် အမေးအဖြေလုပ်၍ ရေးထားသော **"စွယ်စုံကျော်ထင်ကျမ်း"** ဟူသည် အလွန်ပင် နာမည်ကြီးလှ၏။ မေးခွန်းမေးသောပုဂ္ဂိုလ်ကား **"ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး"** ဖြစ်၍ ဖြေဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်ကား **"ကျီးသဲလေးထပ်ဆရာတော်"** ဖြစ်လေသည်။

ကြည့်ကန်ရှင်ကြီး ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ခြောက်နှစ်ကြာသောအခါမှ ကျီးသဲလေးထပ်ဆရာတော် ဖွားမြင်ခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အမေးများပေါ်သောကာလနှင့် အဖြေများပေါ်သောကာလသည် နှစ်ပေါင်းငါးဆယ်ကျော် ကြာလို့နေပါသည်။ ပိဋကသုံးပုံ၏ စာပေအဆီအနှစ်တို့ကို ထုတ်၍ မေးထားဖြေထားကြသည်မှာ တစ်ထောင့်တစ်ရာတစ်ဆယ့်ခုနစ်ပုဒ် (၁၁၁၇) တိုင်အောင်ရှိ၏။ ထိုအထဲတွင်လည်း မြင်းမိုရ်တောင်ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတတွေ များစွာပါဝင်နေပြန်လေသည်။ ထိုများစွာထဲမှ အနည်းငယ်လေးမျှ ထုတ်ပြရလျှင် -

မြင်းမိုရ်အောက်တည်၊ ခုံလောက်သည်၊ ချင့်ရည်လုံးလျှာ ဘယ်မျှနည်း? ဟူသော အမေးပုစ္ဆာ၌ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကား -

တိကူဋ္ဌာနံ မဇ္ဈေ သိနေရုပဗ္ဗတော စတုယောဇနသဟဿပမာဏော ပဝိသိတ္တာ ဌိတော၊ တသ္မာ သဏ္ဌာသေန ဂဟိတော ဝိယ အစလော တိဋ္ဌတိ-ဟူ၍လည်းကောင်း,

ဥဒ္ဓနေ ဌပိတဘာဇနံ ဝိယ ကူဋေ ဌိတော တိကူဋ္ဌာ သိလာပထဝိယာ သမ္မန္ဓာ တိကူဋေ သိနေရုပဗ္ဗတော စတုယောဇနသဟဿပမာဏော ပဝိသိတ္တာ ဌိတော-ဟူ၍လည်းကောင်း- လာသော ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၌ မြင်းမိုရ်တောင်မင်းသည် ခုံလောက်သုံးခုထက် တည်ထားသော ထမင်းအိုးကဲ့သို့ ကျောက်ထွတ်သုံးခုတို့၏ အတွင်းသို့ ယူဇနာလေးထောင်တိုင်အောင် ဝင်လျက် အထက်၌တည်၏။ ထိုကျောက်ထွတ်သုံးခုတို့သည် သံမွေးညှပ်ကဲ့သို့ မြဲမြံစွာ ညှပ်သည်ဖြစ်၍ မတုန်မလှုပ်တည်၏။ ထိုကျောက်ထွတ်သုံးခုတို့သည် သိလာပထဝီနှင့် စပ်သည်ဖြစ်၍ အစောက်ယူဇနာ လေးသောင်းရှိသည်။ မြင်းမိုရ်တောင် ယူဇနာလေးထောင်ဝင်သောကြောင့် အကြွင်း သုံးသောင်းခြောက်ထောင်ကြွင်းသည်။

အကြီးပမာဏကိုကား ကျမ်းဆိုမှလည်း သိနိုင်ချိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သုဓိနပျို့၌-

ပ်သုမြေအောက်၊ သေလာကျောက်ကို၊ ထွင်းဖောက်ယှက်သွယ်၊ အမြစ်တွယ်၍၊ မျှော့မယ်နရုပ်၊ သံညွန့်ကုပ်ဖြင့်၊ ချမြှုပ်သောလား၊ ယှဉ်ပြိုင်ထားသို့၊ ပတ္တမြားမျက်ကျောက်၊ ပြောင်ပြောင်တောက်သား၊ ခုံလောက်ခံခိုင်၊ သုံးလုံးတိုင်ထက်၊ မြေဆိုင်ပ်သု၊ မြှုနုဆံခြမ်း၊ မသမ်းမနှော၊ သဘောအတိ၊ ရွှေလျှံအိသား၊ အညိုစိုစို၊ ညိုရရိုလျင်၊ မြင်းမိုရ်သာခေါင်၊ မြတ်သည့်တောင်၌-ဟူ၍ စပ်ဆိုသည်။

နောက်ထပ်တစ်ဖန် -

မြင်းမိုရ်တောင်လုံး၊ အုံ့မဆုံး၊ ရွှေကုံးဘယ်ကဖြစ်သနည်း?။
ဗြဟ္မာလှုဆုံး၊ ရွှေပန်းကုန်း၊ ယူကျုံးမည်သူ သိမ်းသနည်း?။

အထက်ပါအမေးပုစ္ဆာ၌ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကား- သဟမ္ပတိဗြဟ္မာသည် တရားဟောစိမ့်သောဌာ တောင်ပန်းသောအခါ၌ မင်္ဂလာပန်း ပြုအပ်သော မြင်းမိုရ်တောင်လုံးမျှလောက် ရွှေပန်းကုံးရတနာသည် ပကတိမဟုတ်၊ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာ၏ တန်ခိုးကြောင့်သာ ထင်ရှားလာသော ပန်းကုံးဖြစ်ပေ၏။

ထိုပန်းကုံးသည် ဗြဟ္မာကွယ်လျင်ပင် ကွယ်လေသောကြောင့် မည်သူမျှ သိမ်းထားရန်မလိုပေ- ဟူ၍ ဖြစ်ပေ၏။

မြန်မာ့ဂုဏ်ဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

ဗုဒ္ဓဘာသာထွန်းကားသော မြန်မာပြည်သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ပိဋကတ်စာပေအရိပ်အာဝါသတို့က နေရာမျိုးစုံ, အလွှာမျိုးစုံတို့သို့တိုင်အောင် အုပ်မိုးထားလို့နေပါပေ၏။ ထို့ကြောင့် ယဉ်ကျေးမှုနယ်ပယ်၌ လည်းကောင်း, ကဗျာစာပေနယ်ပယ်၌လည်းကောင်း, ရာဇဝင်နယ်ပယ်၌လည်းကောင်း, စေတီတည်ရာ နယ်ပယ်၌လည်းကောင်း, အမေးအဖြေနယ်ပယ်၌လည်းကောင်း နယ်ပယ်မျိုးစုံ၌ ထင်ရှားလို့နေသည် ဖြစ်ရာ မြန်မာတို့၏နှုတ်ဖျားဝယ် ဂုဏ်ဆောင်နေသော မြင်းမိုရ်တောင်ဖြစ်လို့နေပေသည်။

နတ်တို့ဂုဏ်ဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

စတုမဟာရာဇနတ်ပြည်နှင့် တာဝတိံသာနတ်ပြည်တို့သည် မြင်းမိုရ်တောင်၏အထက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိကြသည်ဟု ကျမ်းဂန်များက ဖွင့်ဆိုထားကြ၏။ တောင်ထိပ်ဟင်းလင်းပြင်ကိုကား မြန်မာနိုင်ငံတွင် တောင်ပေါ်မြို့များကဲ့သို့ တာဝတိံသာနတ်မြို့တော် တည်ထားသောနေရာဖြစ်လေသည်။ တံခါးပေါင်း တစ်ထောင်ရှိ၍ အရှေ့,အနောက်,တောင်,မြောက် ယူဇနာပေါင်း တစ်သောင်းရှိလေ၏။ အာရမ်, ဥယျာဉ်, ရေကန်များလည်း သူ့နေရာနှင့်သူ တန်ဆာဆင်ထားလေသည်။ အလယ်တည့်တည့်၌ကား ရတနာ ခုနစ်ပါးဖြင့်ပြီး၍ ယူဇနာခုနစ်ရာရှိသည့် ဝေဇယန္တာပြဿာဒ်ကြီးရှိ၏။ ထိုပြဿာဒ်ကြီး၏ ကြီးကျယ် ခမ်းနားပုံက စာပန်းခြီဖွဲ့၍ မဆုံးနိုင်အောင်ရှိလှပေသည်။ စူဠာမဏိစေတီတော်, ပင်လယ်ကသစ်ပင်, ပဏ္ဏာကမွလာကျောက်ဖျာ, နန္ဒာမည်သောရေကန်, စိတ္တာမည်သောဥယျာဉ်, သုဓမ္မာမည်သော ဇရပ်တို့ကား ထင်ရှားသောဌာနများဖြစ်ကြ၏။ တရားပွဲများ ကျင်းပလေ့လည်းရှိကြောင်း စာပေများ၌

မှတ်တမ်းတင်ထားပေသည်။ နတ်ပြည်ဖြစ်၍ မည်သည့် တိရစ္ဆာန်မျှတော့ မရှိ။ လိုအပ်လာပါက ဧရာဝဏ်နတ်သားသည် ဆင်ယောင်ဖန်ဆင်း၍ သိကြားမင်းနှင့်တကွ အခြံအရံများပါမကျန် အားလုံးအတွက် တာဝန်ကျေအောင် ဝန်ဆောင်မှုအပြည့်အဝပေးလေသည်။ (အကျယ်ကို ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၃-၄-မာယဝတ္ထုဋ္ဌကထာပါ)

မြင်းမိုရ်တောင်ထိပ်၏ မြေပြင်အနေအထားကိုကား နိမိ (နေမိ) ဇာတ်တွင် တွေ့ရှိရ၏။ နိမိ (နေမိ) မင်းကြီးသည် ငရဲပြည်, လူ့ပြည်တို့သို့ လေ့လာရေးခရီး သွားရောက်ပြီးနောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ အဝင်ဝယ် မာတလိနတ်သားက ဤသို့လျှောက်ထားသည်ကို တွေ့ရ၏။

အရဇ သုဝဏ္ဏရဇတမယံ နာနာပုပ္ဖေဟိ သမာကိဏ္ဏံ ဒိဗ္ဗဘူမိ ဒိဗ္ဗယာနေန အဂ္ဂမ မဟာရာဇ။ (ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၅၈။)

"မြတ်သောမင်းကြီး- မြမ္ပဲ့လုံးဝမရှိသည်ဖြစ်၍ ရွှေ,ငွေတို့ဖြင့်ပြီးစီးကာ ပန်းအမျိုးမျိုးတို့နှင့် ပြည့်စုံသော နတ်ပြည်မြေကို နတ်၌ဖြစ်သောယာဉ်တော်ဖြင့် နင်းကြွတော်မူပါ" ဟု လျှောက်ထားလိုက်လေသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ခမ်းနားထည်ဝါမှုတို့၏ ပြည့်စုံရာဖြစ်သော မြင်းမိုရ်တောင်သည် နတ်ပြည်၏ ဂုဏ်ကိုလည်း ထာဝရဆောင်လို့နေပါပေ၏။

တွေးဆကြံဆောင် မြင်းမိုရ်တောင်

တစ်နေ့တစ်ခြား သိပ္ပံပညာထွန်းကားလာသော ယနေ့ခေတ်တွင် မည်မျှတိကျခိုင်မာသော စာပေကျမ်းဂန်အဆိုကိုပင်ဖြစ်စေ သိပ္ပံပညာနှင့် တိကျအောင် ချိန်ထိုးလိုကြပေသည်။ လကမ္ဘာကို စူးစမ်းလေ့လာသော ပညာရှင်တို့က ဤကမ္ဘာနှင့်စပ်၍ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများ ပို့လိုက်ကြရာတွင် မြင်းမိုရ်တောင်ဟူသောအရာ ပါမလာ။ ထို့ကြောင့် မြင်းမိုရ်တောင်ဟူသည် မရှိလောက်ဟူ၍ မှတ်ချက်ပြုလိုက်ရာမှစ၍ တကယ်ရှိခြင်း, မရှိခြင်းဟူသောပြဿနာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

စင်စစ် နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့သည် ယုဇန္ဓရ်တောင်ထိပ်ဝန်းကျင်လောက်ကနေ သီးခြားကမ္ဘာအဖြစ် တည်နေကြခြင်းဖြစ်၏။ ထိုနေရာသည် မြင်းမိုရ်တောင်၏ အရံအဆင့်မျှပင် ဖြစ်လို့နေသည်ဖြစ်ရာ မှတ်တမ်းမှတ်ရာရနိုင်သော အခြေအနေမရှိပေ။

စူးစမ်းလေ့လာမှုကလည်း မည်မျှကြာ၍ အခေါက်ပေါင်း မည်မျှထိ တိတိကျကျ လေ့လာထားကြပါသနည်း။ တစ်ခေါက် တစ်ခေါက်လျှင် ဒေါ်လာ ၂၅-ဘီလျံကျော် ကုန်ကျစာရိတ်ရှိလို့နေရာ တစ်ချိန်က အသံကျယ်ခဲ့ကြသလောက် ယခုအခါ အကျိုးအမြတ် ရလာဘ်တွေ ထည့်တွက်နေရသဖြင့် အသံတွေက လိပ်သွားသွားနေရသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေလေပြီ။

ထိုအခြေအနေမျိုးမှာပင် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော ဖြစ်ရပ်တို့က တွေ့လာကြရပြန်ပါ၏။ အာကာသထဲသို့ ရောက်ရှိသွားသော ယာဉ်တစ်ချို့သည် ဦးတည်ရာဌာနသို့လည်း မရောက်၊ မူလနေရာဌာနသို့လည်း ပြန်မရောက်လာပဲ ဆက်သွယ်ရေးဧရိယာပြင်ပသို့ ဝင်ရောက်ပျောက်ကွယ်နေကြခြင်းပင်တည်း။ ယာဉ်များကို မတွေ့ရသော်လည်း ပျောက်ကွယ်သွားသော နေရာများကိုကား ခန့်မှန်းနိုင်ကြ၏။

ပညာရှင်တို့က ပျောက်ကွယ်သွားသော ထိုနေရာများကို နာမည်ပေးထားသည်မှာ "ဆိတ်ငြိမ်ပင်လယ်" ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။ ထို "ဆိတ်ငြိမ်ပင်လယ်" သည် ကျမ်းဂန်တို့အရ မြင်းမိုရ်တောင်ကို ဝိုင်းရံထားသော တောင်များကြား သီဒါခုနစ်တန် နေရာများဟု ယူဆဖွယ်ရာကောင်းလေ၏။ ထိုနေရာ၏ အခြေအနေကို ကျမ်းဂန်များက ဤသို့ဆိုထားကြပါသည်။

သီဒန္တရေတိ သီဒါမဟာသမုဒ္ဒဿ အန္တရေ။ တသ္မိं ကိရ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ သုခုမံ, မောရပိဉ္ဆမတ္တမ္ပိ ပက္ခိတ္တံ ပတိဋ္ဌာတုံ နိ သက္ကောတိ သီဒတေဝ, တသ္မာ သော "သီဒါမဟာသမုဒ္ဒေါ"တိ ဝုစ္စတိ။ (ဇာ၊ ၅၊ ၆။ ၁၅၆)

ထိုနေရာများသည် နူးညံ့ပျော့ပြောင်းသော ရေရှိသည်ဖြစ်၍ ဥဒေါင်းမြီးလို ပေါ့ပါးသော အရာသည်ပင် နှစ်မြုတ်ပျောက်ကွယ်သွားရသည်ဟူ၏။ နေရာကိုကြည့်ပါက နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့၏ လှည့်လည်ရာအောက်မှာပင် ရှိလို့နေသည်ဖြစ်ရာ ဖြစ်နိုင်ချေများလွန်းသည်ဟု ဆိုချင်လှပါသည်။ အခြားခိုင်မာသော အကြောင်းအကျိုးယုတ္တိများ ပေါ်ထွန်းမလာသေးသမျှ ရပ်တည်ပေးနေရမည့် အဆင့်ဖြစ်၏။ ထို **"သီဒါခုနစ်တန်"** ကို မြန်မာတို့က **"သီတာခုနစ်တန်"** ဟု အနည်းငယ် မှားယွင်းခေါ်မိနေလေသည်။

မြင်းမိုရ်တောင်၏ တောင်အမျိုးအစား

ဘူမိဗေဒပညာရှင်, ရူပဗေဒပညာရှင်တို့က တောင်၏အမျိုးအစားတို့ကို လေးမျိုးခွဲခြားထားသည်ဟု လေ့လာသိရှိရပါသည်။ ထိုလေးမျိုးတို့မှာ-

၁။ တွန့်ခေါက်တောင်
၂။ ထုပြတ်ရွှေ့တောင်
၃။ မီးတောင်
၄။ ကျယ်ပြန့်စွာ မြင့်တက်နေသည့်တောင်-ဟူ၍ဖြစ်၏။

ထိုလေးမျိုးထဲတွင် မြင်းမိုရ်တောင်သည် သမုဒ္ဒရာထဲတွင် ယူဇနာရှစ်သောင်းလေးထောင်ရှိ၍ အပေါ်တွင် ရှစ်သောင်းလေးထောင်ရှိလို့နေရာ ကျယ်ပြန့်စွာမြင့်တက်နေသော တောင်အမျိုးအစား၌ ပါဝင်လေသည်။

ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာသဘောအားဖြင့်ကား တောင်သည် -

၁။ ဥတုဇရုပ်သက်သက်ဖြစ်သောတောင်,
၂။ ကမ္မဇရုပ်သက်သက်ဖြစ်သောတောင်,
၃။ ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်တောင် (ဒွိဇရုပ်) ဟူ၍ ခွဲခြားကြ၏။

ပညာရှင်တို့၏ တောင်လေးမျိုးသည် ဥတုဇရုပ်သက်သက်၌သာ ပါဝင်လေ၏။ သို့သော် အားလုံးအပြည့်အစုံ အတိအကျဟူ၍ကား မဆိုသာပေ။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် အကုသိုလ်ကြီးမားသော လူတို့အတွက် မီးတောင်နှင့်တွေ့ကြုံကြရ၍ ကုသိုလ်ကံကြီးမားသောလူတို့အတွက်ကား စိန်, ရွှေ, ငွေ,

ရတနာ, ကျောက်သံပတ္တမြားထွက်သော တောင်တို့နှင့် တွေ့ကြုံရလေသည်။ အတိုက်က ဆိုးက်, ကောင်းက်တို့နှင့် ဆက်စပ်နေလေရာ ဥတုဇရုပ်သက်သက်ဖြစ်သော တောင်သည်ပင် ကံတရားနှင့် လုံးဝကင်းမရ။ မြင်းမိုရ်တောင်သည်ကား မြင့်မားကျယ်ပြန့်လွန်းသည်ဖြစ်ရာ ဥတုဇရုပ်အားကောင်းသောအပိုင်း, (အောက်ပိုင်း) ကမ္မဇရုပ်အားကောင်းသောအပိုင်း (အထက်ဆုံးပိုင်း) ကံကြောင့်ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ် (ဒွိဇရုပ်) အားကောင်းသောအပိုင်း (အလယ်ပိုင်း) ဟူ၍ အပိုင်းမျိုးစုံနှင့် ဖွဲ့စည်းတည်တန့်နေသော တောင်အမျိုးအစားဖြစ်လေသည်။

ထိုသို့ အပိုင်းမျိုးစုံနှင့် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းကပင် အမြင်ရခက် နေခြင်းဖြစ်၏။ ထိုအခါ အမြင်ဟူသမျှတို့ကို အစိတ်စိတ် ခွဲကြည့်သော် လူတို့၏ပကတိမျက်စိအမြင်, မှန်ပြောင်းအမြင်, စက်ကိရိယာအမြင်, နတ်မျက်စိအမြင်, အဘိညာဉ်အမြင်ဟူ၍ အမြင်အမျိုးမျိုးရှိကြလေသည်။ ထိုတွင် လူတို့၏ ပကတိမျက်စိအမြင်သည် အလွန်ပင်အားနည်းလှ၏။ ဝေးလွန်းလျှင် မမြင်ရတော့သကဲ့သို့ မှောင်မည်းနေမည်, အကာအကွယ်ရှိနေမည်ဆိုပါကလည်း မမြင်ရနိုင်ပေ။ ခွေး, ကြောင်စသော တိရစ္ဆာန်ကလေးများသည်ပင် ညအခါ မှောင်မိုက်ထဲ မြင်နေကြရသေး၏။ အခြားအရည်အသွေးများစွာ လူထက်ညံ့နေသော်လည်း ပကတိမျက်စိအမြင်တွင် လူထက်မညံ့လှ။ ထိုမျှလောက် အားနည်းလှသော လူတို့၏ ပကတိမျက်စိအမြင်ကို အားကိုးလို့မရပေ။

မှန်ပြောင်းအမြင်, စက်ကိရိယာအမြင်တို့ကလည်း ယင်းတို့၏ စွမ်းအားနယ်နိမိတ်အတွင်းရောက်ရှိလာမှသာ မြင်နိုင်ကြ ခြင်းဖြစ်လေသည်။ နတ်မျက်စိအမြင်ကိုကား တန်ခိုးကြီးနတ်ဖြစ်လျှင်သာ ပိုင်ဆိုင်ရမည့်အရာဖြစ်၏။ တန်ခိုးနည်းသောနတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်ပင် မလုံလောက်သေးပေ။ အဘိညာဉ်အမြင်ကိုကား ဘုရားရှင်နှင့် ဆဋ္ဌာဘိညာပတ္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အရာသာဖြစ်ချေ၏။ မြင်းမိုရ်တောင်နှင့် စပ်လျဉ်းသည်တို့ကို မိန့်ဆိုခဲ့သည်မှာလည်း ဘုရားရှင်နှင့် ဆဋ္ဌာဘိညာပတ္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်သာ အများဆုံးဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရလေ၏။

မြင်းမိုရ်တောင်၏ တောင်ဘက်ကကျွန်းကို တောင်ကျွန်း, အနောက်ဘက်ကကျွန်းကို အနောက်ကျွန်း, အရှေ့ဘက်ကကျွန်းကို အရှေ့ကျွန်း, မြောက်ဘက်ကကျွန်းကို မြောက်ကျွန်းဟု ခေါ်ဆိုသတ်မှတ်ထား၏။ ထက်ဝက်က သမုဒ္ဒရာထဲ၌ ရှိလို့နေသည်ဖြစ်ရာ အပေါ်ပိုင်းသည် ကျွန်ုပ်တို့၏ မြောက်ဘက်၌ တည်ရှိနေလေသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ရောက်ရှိနေထိုင်သည်မှာ မြင်းမိုရ်တောင်၏ တောင်ဖက် ခါးပန်းပေါ်တွင်ဖြစ်၍ မြင်းမိုရ်လူသား စစ်စစ်များဖြစ်ကြ၏။ မြင်းမိုရ်လူသားဖြစ်၍ မြင်းမိုရ်စိတ်ဓာတ်မွေးမြူကြခြင်းကသာ အကျိုးရှိလှပါသည်။ ကမ္ဘာကြီးက လည်ပတ်နေသည်ဖြစ်ရာ တောင်ခါးပန်းပေါ်ကနေ တောင်ကိုမြင်ရန် ကြိုးစားကြည့်ခြင်းသည် ကိုယ့်နားရွက်ကို မြင်ရန် လိုက်၍ ကြည့်နေသူနှင့် တူညီနေမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်ပါပေသတည်း။

(ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာနှင့် စကြာဝဠာသီအိုရီအကျဉ်းချုပ်)

တိုက်တွန်းချက်

ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက် အဆက်မပြတ် တက်၍လာခဲ့သော မြင်းမိုရ်တောင်ခရီးကြီးသည်ကား ရှည်လျားလှသော်လည်း ပျော်စရာကောင်းလွန်းလှပါသည်။ ထိုခရီးကြီးကို ဒကွ်ဏာရာမဘုရားကြီးတိုက် အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအဖွဲ့သည် ကျမ်းဂန်နယ်နိမိတ်စုံလင်အောင် တက်ခဲ့ကြသော စံပြတောင်တက်အဖွဲ့များ ဖြစ်ကြသည်ကို လက်တွေ့အားဖြင့် သိနေရှု-ပုဒ်ကို ဖတ်ကြည့်လိုက်ပါက သိရှိရပါလိမ့်မည်။ အားလုံး နှစ်သက်ကြလိမ့်မည်ဟုကား မမျှော်လင့်ဝံ့ပါ။ ပညာရှင်များပီပီ ပိုဖျက်, လိုစွက်ပြုလုပ်၍ ခရီးဆက်ကြခြင်းသည်ကား အမှန်ကန်ဆုံး လမ်းစဉ်သာဖြစ်ပါကြောင်း သတိပေးတိုက်တွန်းလိုက်ရပေသတည်း။

နိဒါန်း

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုခဲသော ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနည်း ၅-ကျမ်း	
၁	ပါရာဇိကပါဠိ	ဝိ၊ ၁။
၂	ပါစိတ္တိယာပါဠိ	ဝိ၊ ၂။
၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၃။
၄	စူဠဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၄။
၅	ပရိဝါရပါဠိ	ဝိ၊ ၅။
	ဒီဃနိကာယ် ၃-ကျမ်း	
၆	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊ ၁။
၇	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊ ၂။
၈	ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ	ဒီ၊ ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယ် ၃-ကျမ်း	
၉	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၁။
၁၀	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၂။
၁၁	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၃။
	သံယုတ္တနိကာယ် ၃-ကျမ်း	
၁၂	သံယုတ္တပါဠိ (ပ)	သံ၊ ၁။
၁၃	သံယုတ္တပါဠိ (ဒု)	သံ၊ ၂။
၁၄	သံယုတ္တပါဠိ (တ)	သံ၊ ၃။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ၃-ကျမ်း	
၁၅	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ပ)	အံ၊ ၁။
၁၆	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ဒု)	အံ၊ ၂။
၁၇	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (တ)	အံ၊ ၃။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
ပါဠိခေတ်ကျမ်းစဉ်ပုံ နှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်		သင်္ကေတ
	အဘိဓမ္မာ ၇-ကျမ်း		
၁၈	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ		အဘိ၊ ဓ။
၁၉	ဝိဘင်္ဂပါဠိ		အဘိ၊ ဝိ။
၂၀	ဓာတုကထာ, ပုဂ္ဂလပညတ်		အဘိ၊ ပု။
၂၁	ကထာဝတ္ထုပါဠိ		အဘိ၊ က။
၂၂	ယမကပါဠိ	(ပ)	ယမက၊ ၁။
၂၃	ယမကပါဠိ	(ဒု)	ယမက၊ ၂။
၂၄	ယမကပါဠိ	(တ)	ယမက၊ ၃။
၂၅	ပဋ္ဌာနပါဠိ	(ပ)	ပဋ္ဌာန၊ ၁။
၂၆	ပဋ္ဌာနပါဠိ	(ဒု)	ပဋ္ဌာန၊ ၂။
၂၇	ပဋ္ဌာနပါဠိ	(တ)	ပဋ္ဌာန၊ ၃။
၂၈	ပဋ္ဌာနပါဠိ	(စ)	ပဋ္ဌာန၊ ၄။
၂၉	ပဋ္ဌာနပါဠိ	(မ)	ပဋ္ဌာန၊ ၅။
	ခုဒ္ဒကနိကာယ်ကျမ်းများ		
၃၀	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ		ပဋိသံ။
၃၁	(က) ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ		ခုဒ္ဒက။
	(ခ) ဓမ္မပဒပါဠိ		ဓမ္မပဒ။
	(ဂ) ဥဒါနပါဠိ		ဥဒါန။
	(ဃ) ဣတိဝုတ္တကပါဠိ		ဣတိဝုတ်။
	(င) သုတ္တနိပါတပါဠိ		သုတ္တနိ။
၃၂	(က) ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ		ဝိမာန။
	(ခ) ပေတဝတ္ထုပါဠိ		ပေတ။
	(ဂ) ထေရဂါထာပါဠိ		ထေရ။
	(ဃ) ထေရီဂါထာပါဠိ		ထေရီ။
၃၃	အပါဒါနပါဠိ	(ပ)	အပ၊ ၁။

တိပိဋက ပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
ပါဠိတော်ကျမ်းစဉ်ပုံ နှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်				သင်္ကေတ
			ခုဒ္ဒကနိကာယ်ကျမ်းများ		
၃၄	(က)		အပါဒါနပါဠိ	(ဒု)	အပ၊ ၂။
	(ခ)		ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ		ဗုဒ္ဓဝံ။
	(ဂ)		စရိယာပိဋကပါဠိ		စရိယာ။
၃၅			မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ		မဟာနိ။
၃၆			စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ		စူဠနိ။
၃၇			ဇာတကပါဠိ	(ပ)	ဇာ၊ ၁။
၃၈			ဇာတကပါဠိ	(ဒု)	ဇာ၊ ၂။
၃၉	(က)		နေတ္တိပါဠိ		နေတ္တိ။
	(ခ)		ပေဋကောပဒေသပါဠိ		ပေဋကော။
၄၀			မိလိန္ဒပဉ္ဍာပါဠိ		မိလိန္ဒ။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
အဋ္ဌကထာကျမ်းစဉ်ပုံ နှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ (၁)

အစဉ်	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယအဋ္ဌကထာ	
၁	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ဒု)	ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃	ပါစိတ္တိယဒီ ။	ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၄	စူဠဝဂ္ဂါဒိ ။	ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၅	ကခ်ိဝိတရဏီ ။	ကခ်ိ။
၆	ဝိနယသင်္ဂဟ ။	ဝိ၊ သင်္ဂ။
	ဒီဃနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၇	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ	ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၈	မဟာဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ	ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၉	ပါထိကဝဂ္ဂဋ္ဌကထာ	ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၁၀	မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ (ပ)	မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၁	မူလပဏ္ဏာသ ။ (ဒု)	မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၂	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ။	မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၁၃	ဥပရိပဏ္ဏာသ ။	မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
	သံယုတ္တနိကာယအဋ္ဌကထာ	
၁၄	သံယုတ္တ အဋ္ဌကထာ (ပ)	သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၅	သံယုတ္တ ။ (ဒု)	သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၆	သံယုတ္တ ။ (တ)	သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
အဋ္ဌကထာကျမ်းစဉ်ပုံ နှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ (၂)

အစဉ်	ကျမ်းအမည်			သင်္ကေတ
	အဂုတ္တရနိကာယအဋ္ဌကထာ			
၁၇	အင်္ဂုတ္တရ	အဋ္ဌကထာ	(ပ)	အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၈	အင်္ဂုတ္တရ	။	(ဒု)	အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၉	အင်္ဂုတ္တရ	။	(တ)	အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
	အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ			
၂၀	အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ			အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၁	သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ			အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၂	ပဋ္ဌာနကရဏအဋ္ဌကထာ			အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
	ခုဒ္ဒကနိကာယအဋ္ဌကထာ			
၂၃	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ	အဋ္ဌကထာ	(ပ)	ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၄	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ	။	(ဒု)	ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၅	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ	။	(ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၆	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ	။	(ဒု)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၇	ခုဒ္ဒကပါဋ	။		ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။
၂၈	ဓမ္မပဒ	။	(ပ)	ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၉	ဓမ္မပဒ	။	(ဒု)	ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၀	ဥဒါန	။		ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။
၃၁	ဣတိဝုတ္တက	။		ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။
၃၂	သုတ္တနိပါတ	။	(ပ)	သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၁။
၃၃	သုတ္တနိပါတ	။	(ဒု)	သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊၂။
၃၄	ဝိမာန	။		ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။
၃၅	ပေတဝတ္ထု	။		ပေတ၊ ဋ္ဌ။
၃၆	ထေရဂါထာ	။	(ပ)	ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၃၇	ထေရဂါထာ	။	(ဒု)	ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
အဋ္ဌကထာကျမ်းစဉ်ပုံ နှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်			သင်္ကေတ
	ခုဒ္ဒကနိကာယအဋ္ဌကထာ			
၃၈	ထေရိဂါထာ	အဋ္ဌကထာ		ထေရီ၊ ၆။
၃၉	အပါဒါန	။	(၀)	အပ၊ ၆၊ ၁။
၄၀	အပါဒါန	။	(၃)	အပ၊ ၆၊ ၂။
၄၁	ဗုဒ္ဓဝံသ	။		ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။
၄၂	စရိယာပိဋကတ	။		စရိယာ၊ ၆။
၄၃	မဟာနိဒ္ဒေသ	။		မဟာနိ၊ ၆။
၄၄	စူဠနိဒ္ဒေသ	။		စူဠနိ၊ ၆။
၄၅	ဇာတက	။	(၀)	ဇာ၊ ၆၊ ၁။
၄၆	ဇာတက	။	(၃)	ဇာ၊ ၆၊ ၂။
၄၇	ဇာတက	။	(တ)	ဇာ၊ ၆၊ ၃။
၄၈	ဇာတက	။	(စ)	ဇာ၊ ၆၊ ၄။
၄၉	ဇာတက	။	(မ)	ဇာ၊ ၆၊ ၅။
၅၀	ဇာတက	။	(ဆ)	ဇာ၊ ၆၊ ၆။
၅၁	ဇာတက	။	(သ)	ဇာ၊ ၆၊ ၇။
၅၂	နေတ္တိအဋ္ဌကထာ			နေတ္တိ၊ ၆။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
ဋီကာကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်		သင်္ကေတ
	ဝိနယဋီကာ		
၁	ဝဇိရဗုဒ္ဓိ ဋီကာ		ဝဇိရ။
၂	သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာ	(၀)	သာရတ္ထ၊ ၁။
၃	သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာ	(၃)	သာရတ္ထ၊ ၂။
၄	သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာ	(တ)	သာရတ္ထ၊ ၃။
၅	ဝိမတိဝိနောဒနီ ဋီကာ	(၀)	ဝိမတိ၊ ၁။
၆	ဝိမတိဝိနောဒနီ ဋီကာ	(၃)	ဝိမတိ၊ ၂။
၇	ကင်္ခါဝိတရဏီ ဋီကာ		ကင်္ခါ၊ ဋီ။
၈	ကင်္ခါဝိတရဏီဋီကာသစ်		ကင်္ခါ၊ ဋီ၊သစ်။
	ဒီဃနိကာယဋီကာ		
၉	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာ		ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၀	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာသစ်	(၀)	သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။
၁၁	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂဋီကာသစ်	(၃)	သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။
၁၂	မဟာဝဂ္ဂဋီကာ		ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၃	ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ		ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယဋီကာ		
၁၄	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ	(၀)	မ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၅	မူလပဏ္ဏာသဋီကာ	(၃)	မ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၆	မဇ္ဈိမ-ဥပရိ-ပဏ္ဏာသဋီကာ		မ၊ ဋီ၊ ၃။
	သံယုတ္တနိကာယဋီကာ		
၁၇	သံယုတ္တဋီကာ	(၀)	သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၁၈	သံယုတ္တဋီကာ	(၃)	သံ၊ ဋီ၊ ၂။

တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်
ဋီကာကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတများ

အစဉ်	ကျမ်းအမည်		သင်္ကေတ
	အဂုတ္တရနိကာယဋီကာ		
၁၉	အဂုတ္တရဋီကာ	(ပ)	အံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၀	အဂုတ္တရဋီကာ	(ဒု)	အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၁	အဂုတ္တရဋီကာ	(တ)	အံ၊ ဋီ၊ ၃။
	အဘိဓမ္မပိဋကဋီကာ		
၂၂	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ	(ပ)	မူလဋီ၊၁။ အနုဋီ၊၁။
၂၃	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ	(ဒု)	မူလဋီ၊၂။ အနုဋီ၊၂။
၂၄	မူလဋီကာ၊ အနုဋီကာ	(တ)	မူလဋီ၊၃။ အနုဋီ၊၃။
	ကျန်ဋီကာကျမ်းများ		
၂၅	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ	(ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၆	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဋီကာ	(ဒု)	ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၇	နေတ္တိဋီကာ		နေတ္တိ၊ ဋီ။
၂၈	နေတ္တိဝိဘာဝိနီ		နေတ္တိ၊ ဝိ။

ယနေ့လက်ရှိ အဘိဓာန်ကျမ်းပြု ဆရာတော်များ

၁။ ဒေါက်တာဘဒ္ဒန္တကုမာရာဘိဝံသ၊ သက္ကသီဟခမ္မာစရိယ ဝင့်သကာ၊ အစိုးရ သီရိပဝရခမ္မာစရိယ၊ ပါဠိသိရောမဏိ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ ဘီအေ၊ ဗန်းမော်တိုက်။

၂။ ဘဒ္ဒန္တသြဘာသာဘိဝံသ၊ သက္ကသီဟခမ္မာစရိယ၊ အစိုးရခမ္မာယစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ အတုလကာရီဆင်မင်းကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၃။ ဘဒ္ဒန္တစက္ကပါလ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ ခမ္မဂုဏ်ရည်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၄။ ဘဒ္ဒန္တနန္ဒိယ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ နယားကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၅။ ဘဒ္ဒန္တသဒ္ဓမ္မာနန္ဒ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ အဂ္ဂမဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ပုသိမ်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၆။ ဘဒ္ဒန္တဝဏ္ဏိသရ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ဒေါနခြဲကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၇။ ဘဒ္ဒန္တပဏ္ဏာဝ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ မင်းမာကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၈။ ဘဒ္ဒန္တဝဏ္ဏိတ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ မိုးကုတ်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၉။ ဘဒ္ဒန္တဝါသဝသိရီ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ သာသနဇောတိကာရုံကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၁၀။ ဘဒ္ဒန္တအဂ္ဂည၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ ဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ဂုဏာဝတီတိုက်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၁၁။ ဘဒ္ဒန္တအာစိဏ္ဏ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ပွဲစားကြီးကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၁၂။ ဘဒ္ဒန္တသုမင်္ဂလ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ မဟာဂန္ထဝါစကပဏ္ဍိတ၊ ပျော်ဘွယ်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၁၃။ ဘဒ္ဒန္တပညိန္ဒ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ M.A (သီရိလင်္ကာ) P.hD (နာဂပူတက္ကသိုလ်၊ အိန္ဒိယ) မဲဖလန်ကျောင်း၊ ဒက္ခိဏာရာမဘုရားကြီးတိုက်။

၁၄။ ဘဒ္ဒန္တနေမိန္ဒာဘိဝံသ၊ စေတိယဂိုဏအဘိဝံသ၊ အစိုးရခမ္မာစရိယ၊ ပတ္တမြားကျောင်း၊ မြင်းဝန်မင်းကြီးကျောင်းတိုက်။

တိပိဋကပါဠိ - မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

သမ္မ[1] (ဗျ) [သမု + မ။ သမ + မ။ သောမ + ဏ္ဍ။ သောမော ဒေဝတာ ယဿ၊ သောမဿ ဝါ ဏ္ဍံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သော်မျ-သံ။] အိုမိတ်ဆွေ၊ အိုသူငယ်ချင်း။ သမ္မာ (ဒီ၊ ၁။ ၄၆-၇) တိ ဝယဿာဘိလာပေါ ဧသ၊ ကစ္စိ မံ ဝယဿာ-တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၇။ ကာမံ ဝယတုလ္ယော "ဝယသော"တိ ဝုစ္စတိ၊ ရုဠ္ဠိ-ရေသော၊ ယော ကောစိ ပန သဟာယော ဝယသော၊ တသ္မာ ဝယဿာဘိလာပေါတိ သဟာယာဘိလာပေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။ သမ္ပ-သဒ္ဒေါ သမာနတ္ထော၊ သမာနဘာဝေါ စ ဝယေနာတိ အာဟ "ဝယဿာဘိလာပေါ"တိ။ ဝယေန သမာနော ဝယသော ယထာ "ဧကရာဇာ ဟရိဿဝဏ္ဏော"တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။ သမ္ပ သမ္ပာတိ ဝါ အညမညံ ဝိယာလာပသဒ္ဒေါ သမ္ပသဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁။ သမ္ပာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂) တိ ဝယဿ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၅။ သမ္ပာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၄) တိ ဝယဿ၊ ဝိယဝစနာလပနမေတံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၆၈။ (-နီတိ၊ သုတ္တ၊ ၃၈၁-၂-နှာ)။

သမ္ပ[2] (ပု၊ နှ) [သမု + မ။ ဏ္ဍာဒီ။ ၁၃၆။ သမ + မ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၄၂။ ဂမ္ပ-သဏ္ဌာတပိဋကာ။] (၁) (ရှားဖာ၊ရှိသည်ဖြင့်ပြီးသော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်း။ (ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၇၆-သျ)။ (၂) (မောင်း, ကြေးနင်း စသော) ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာ။ (၃) (မောင်း, ကြေးနင်း စသော) ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောတူရိယာ၊ (ဝါးလက်ခုပ်စသော) သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာ။ (၄) ဆင်စွယ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာ။ (၁) သမ္ပတာလဠာ (ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၃) တိ ခဒိရာဒိသမ္ပဠေ၀ ကံသတာလဠ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၇၆။ သမ္ပာဒီ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၀) တိ သမ္ပ-တာဌကံသတာဌသိလာသလာကတာဌာဒိ။ တတ္ထ သမ္ပတာဌံ နာမ ဒဏ္ဍမယတာဌံ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅)။ (၂) သမ္ပသဒ္ဒေါ (ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁) တိ ကံသတာဌ-သဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၈။ (၃) သမ္ပသဒ္ဒေါ (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၄) တိ ကံသတာလကဋတာလ-သဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၅၆။ (၄) သမ္ပာဒီ (အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၄) တိ သမ္ပတာဌကံသတာဌသိလာ-သလာကတာဌာဒိ။ တတ္ထ သမ္ပတာဌံ နာမ ဒန္ဓမယတာဌံ။ ကံသတာဌံ လောဟမယံ။ သိလာမယံ (သိလာယ?) အယောပတ္ထေန စ ဝါဒနတာဌံ သိဌာသလာကတာဌံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀။

သမ္ပ[3] (ဗျ) [သမ္ပာ-သံ + ယဒ် + သမ္ပဒ်-သမ္ပဒ်?။

သမ္ပစ်- သမ္ပဇ-သံ။ ပါကတ-သမ်ံ။ သမာသ်တွဲ ရာ၌သာတွေ့ရသည်၊ သမ္ပပ္ပဓာန၊ သမ္ပပ္ပဏ-နာတိ၊ သမ္ပဒညာ-စသည်။] သမ္ပာ-ကြည့်။

သမ္ပကၧာ (နာ) [သံ + မက္ခ + ယု။ သမ္ပြက္ခဏ-သံ။] သမ္ပက္ခန-ကြည့်။ နိဿန္ဒတော သမ္ပက္ခဏတောတိ (သမ္ပက္ခဏတော) ---- အသမ္ပောဟသမ္ပဇည် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၂။

သမ္ပက္ခန (တိ) [သံ + မက္ခ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၆။ သံ + မြက္ခဏ-သံ။] အလုံးစုံအားဖြင့်-လူးလဲ-လိမ်းကျံ-ပေရေ-သော။ (နာ) (၂) အလုံးစုံအားဖြင့်-လူးလဲ-လိမ်းကျံ-ပေရေ-ခြင်း။ (၁) သြဋမ်ဿသမ္ပက္ခန (အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁) ကြည့်။ (နာ) (၂) အပိ စ ဂမ-နတော ပရိယေသနတော ---- နိဿန္ဒတော သမ္ပက္ခဏတောတိ ဧဝံ ဒသဝိဓံ ပဋိကူလ-ဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခဏတော ပေတ္တ အသမ္ပော-ဟသမ္ပဇည် ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၀။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၂။ (-မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၂)။ သမ္ပက္ခဏ-တောတိ သဗ္ဗသော မက္ခနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၇။

သမ္ပက္ခနမနသိကာရ (ပု) [သမ္ပက္ခန+ မနသိကာရ] သမ္ပက္ခနအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်း၊ အလုံးစုံ-လူးလဲ-လိမ်းကျံ-ပေရေ-ခြင်းအားဖြင့် နှလုံး-သွင်းခြင်း။ အထ ဝါ ဂမနတော ယာဝ သမ္ပက္ခနမနသိကာရော ဧကော ဝါရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၈။

သမ္ပက္ခိတ° (တိ) [သံ + မက္ခ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၄။ သမ္ပြက္ခိတ-သံ။] (၁) အလုံးစုံအားဖြင့်-အခြင်းခပ်သိမ်း-လည်း-လူးလည်း-လိမ်းကျံ-ပေရေ-သော။ (၂) အလုံးစုံအားဖြင့်-အခြင်း-ခပ်သိမ်း-လိမ်းကျံအပ်သော။ (၁) ပလိပန္နော-တိ သီဒန္တော၊ သမ္ပက္ခိတော ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ (၂) ယေန သမ္ပက္ခိတာနိ ဣမာနိ ဒ္ဝါရာနိ ဒိဝသေ ဒိဝသေ ဓောဝိယမာနာနိပိ နေဝ သုစိနိ၊ နှ မနောရမာနိ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၁။

သမ္ပက္ခိတ၂ (တိ) [သမ္ပက္ခိတ + ကၧ] အလုံးစုံ-အားဖြင့်-အခြင်းခပ်သိမ်း-လိမ်းကျံအပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ သမ္ပက္ခိတော (ပေတ။ ၁၈၁) တိ ရုဟိရေဟိ သမ္ပက္ခိတသရီရော။ ပေတ၊ ၌။ ၂၀၄။

သမ္ပက္ခိတသရီရ (တိ) [သမ္ပက္ခိတ + သရီရ] သမ္ပက္ခိတ၂-ကြည့်။

သမ္ပက္ခေတိ (ကြို) [သံ + မက္ခ + ဏေ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၄။ သမ္ပြက္ခယတိ-သံ။] အလုံးစုံအားဖြင့်-အခြင်းခပ်သိမ်း-လူးလဲလိမ်း-ကျံ-ပေရေ-၏။ ပရိဘောဂကာလေပိ စေသ ဟတ္ထသြဋဇ္ဈာတာလူနိ သမ္ပက္ခေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၁။ သြဋမ်သံ သမ္ပက္ခေတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။

သမ္ပဂ္ဂတ (တိ) [သမ္ပာ (သမ္ပဒ်) + ဂတ။ သမ္ပ ၃-ကြည့်။ သမ္ပဂ္ဂတ-သက္ကတ။] (၁) ကောင်းစွာ ကျင့်ကြံသော၊ သူ။ (၂) ကောင်းမြတ်သော တရား (အရဟတ္တဖိုလ်) သို့ရောက်ပြီးသော၊ သူ။ (၃) ကောင်းမြတ်သော (အနုလောမပဋိ-ပဒါ) အကျင့်ကို ကျင့်ကြံသော၊ သူ။ (၁) နတံ သမ္ပဂ္ဂတာ ယည်၊ ဥပယန္တိ မဟေသိနော။ သံ၊ ၁။ ၇၆။ အံ၊ ၁။ ၃၅၁။ သမ္ပဂ္ဂတာတိ သမ္ပာ ပဋိပန္နာ ဗုဒ္ဓါဒယော။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၄။ သမ္ပဂ္ဂတေသု (ဝိမာန။ ၈၂) တိ သမ္ပာ ပဋိ-ပန္နေသု။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၃၀။ သမ္ပဂ္ဂတေ (ပေတ။

၁၆၇) တိ သမ္မာဂတေ သမ္မာ ပဋိပန္နေ သမ္မာ ပဋိပန္နာယ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၁။ (-မ၊ ၁။ ၉၆။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၁။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၃။ မ၊ ၈၊ ၂။ ၁၃။ (၂) နှ နာမဂေါတ္တံ ဂဏ္ဍန္တိ ရာဇ သမ္မဂ္ဂတာနုဇ္ဇဂတာန ဒေဝါ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၁။ သဗ္ဗသခ်ိရေ ယထာသဘာဝသရ-သဝသေန သမ္မသိတ္တာ အဂ္ဂဖလံ အရဟတ္တံ ပတ္တတ္တာ သမ္မဂ္ဂတာနံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၈၇။ (၃) နတ္ထိ လောကေ သမဏာပြာဟ္မဏာ သမ္မဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၄၁။ ပဋိသံ။ ၁၄၇။ သမ္မဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာတိ "အနုလောမပဋိ-ပဒံ ပဋိပန္နာ ဓမ္မိကသမဏာပြာဟ္မဏာ လော-ကသ္မိံ နတ္ထိ"တိ ဂဏ္ဍာတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၁၆။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄။ (-ဒီ၊ ၁။ ၅၁။ ဒီ၊ ၃။ ၂၄၉။ မ၊ ၂။ ၆၃)။

~ မ္ဗ (နာ) [သံ + မဇ္ဇ + အ။ သမ္ဗဒ္ဓ-ဏ္ဍ။ သံမာဇ်-သံ။ (ပု) သံမဇ္ဇ-ပြာ။ (နာ) အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တံမြက်စည်း။ (၂) ပွဲလမ်းသဘင်-(လူအပေါင်း၌ ပြုအပ်သောပွဲ)။ (၁) ကော မေ သမ္ဗ မာဒါယ၊ သမ္ဗဇ္ဇိသတိ အသမ်။ ဇာ၊ ၂။ ၁ဝ၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၁၁။ (၂) ဇနာနံ သမ္ဗဒ္ဓေ သမူဟေ ကတန္တိ ဟိ သမ္ဗဇ္ဇံ။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၉။

သမ္ဗဇ္ဇတိ (ကြိ) [သံ + မဇ္ဇ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၄၇။ သမ်ဃဇေတိ-သံ။] (၁) တံမြက်လှည်း၏။ (၂) သုတ်သင်-ပွတ်တိုက်-၏။ (၁) ပရိဝေဏ် သမ္ဗဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၂။ ဝိ၊ ၃။ ၂၁၄-၇-ဈ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၃၆။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂ဈဝ။ ဂေါစရ-ဂါမေ စေတိယင်္ဂဏ် သမ္ဗဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၅။ သမ္ဗဇ္ဇနီ ဂဟေတ္တာ ဝိဟာရင်္ဂဏ် သမ္ဗဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၂။ တတ္ထ တတ္ထ ဂန္ဓာ အသမ္ဗဒ္ဓံ ဌာနံ သမ္ဗဇ္ဇတိ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၉၅။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁ဝ၂။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၆)။ (၂) မဟာဇနော သတသဟဿဏ္ဍနိကံ သုဝဏ္ဏ-ပါတိံ သမ္ဗဇ္ဇိတ္တာ ----။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅၇။

<u>သမ္ဗဇ္ဇတိ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၄၁၂။ ဝိ၊ ၃။ ၂၁၄-ဈ။ <u>သမ္ဗဇ္ဇနီ</u>-ခုဒ္ဒ၊ ၄။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၁။ <u>သမ္ဗဇ္ဇထ</u>-သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၃။ <u>သမ္ဗဇ္ဇေယ္ယ</u>-ဝိ၊ ၃။ ၁၅ဈ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၁၂။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိ</u>-အပ၊ ၂။ ၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိသု</u>-ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိတ္ထ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၄ဝ၃။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိမှ</u>-မ၊ ၄၊ ၂။ ၉၆။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိသတိ</u>-ဇာ၊ ၂။ ၁ဈ၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၁၁။ <u>သမ္ဗဇ္ဇိသသိ</u>-ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၇၂။

သမ္ဗဇ္ဇထ (ကြိ) [သံ + မဇ္ဇ + အ + ထ] (သင်တို့) တံမြက်လှည်းကုန်၏။ တသ ပရိဝေဏ် သမ္ဗဇ္ဇထ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၃။

သမ္ဗဇ္ဇဒဿနုဿဝ (ပု) [သမ္ဗဇ္ဇ + ဒဿန + ဥဿဝ] လူးအပေါင်း၌ကြည့်ခြင်းအကျိုးငှာ ပြုအပ်သော ပွဲလမ်းသဘင်။ သာရသမာသ ပန "ပေက္ခာမဟ"နှင့်ပိ ဝဒန္တိ၊ သမ္ဗဇ္ဇဒဿ-နုဿဝ"နှင့် တေသံ မတေ အတ္ထော။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၉။

သမ္ဗဇ္ဇန (ထီ၊ နာ) [သံ + မဇ္ဇ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၄၇။ သံ + မုဇိ + ယု။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၂၂၃။ (နာ) သမ္ဗာဇ်နာ-သံ။ သံမဇ္ဇဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တံမြက်လှည်း-သုတ်သင်-ရှင်းလင်း-ပွတ်တိုက်-ခြင်း။ (၂) တံမြက်လှည်းတတ်သော၊ သူ။ (၃) တံမြက်လှည်းရာ-အချိန်-အခါ-အရပ်-ဌာန။ (၄) တံမြက်စည်း။ (၁) ဖလံ သမ္ဗဇ္ဇနာဒိယံ။ အပ၊ ၂။ ၁၊ ၂။ ဝိထိ သမ္ဗဇ္ဇနံ ကတ္တာ။ အပ၊ ၂။ ၂ဈ၂။ သမ္ဗဇ္ဇနေန ဝါ အဂ္ဂေါဓနတာယ ဝါ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၁၁၆။ နာနကောဌကသ သမ္ဗဇ္ဇနဋ္ဌ တသ္မိံ ဥဒကသ ဥပဌာပနဋ္ဌ။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆ဈ။ ဣမိနာ သမ္ဗဇ္ဇနေ အမနာပ-

ကာရိတံ ဒသေယတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၂)။ (၂) သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၉။ (၃) သမ္မဇ္ဇနဌာနေ လဏ္ဍံ ပါတေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၄။ သမ္မဇ္ဇနကာလေ ရုက္ခတော ပတိတာနိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၇။ မန္ဒံ သမ္မဇ္ဇနဌာနံ ဥဒကဖာသုကံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၂။ (၄) သမ္မဇ္ဇနံ ဥဒပတ္တံ၊ တထာ ဝဿိကသာဋိကံ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၃။

သမ္မဇ္ဇနဥပလေပန (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + ဥပလေပန] တံမြက်လှည်း-ကပ်၍လိမ်းကျံ-ခြင်း။ အာသန-သာလာယ သမ္မဇ္ဇနဥပလေပနာဒီနိ ကရောန္တော ----။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။

သမ္မဇ္ဇနက (တိ) [သမ္မဇ္ဇန + က] တံမြက်လှည်းသော။ သမ္မဇ္ဇနကဝါတ-ကြည့်။

သမ္မဇ္ဇနကဝါတ (ပု) [သမ္မဇ္ဇနက + ဝါတ] တံမြက်လှည်းသောလေ။ သမ္မဇ္ဇနကဝါတော ပုရာဏ-ပုပ္ဖာနိ နီဟရတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၂။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၄။ သမ္မဇ္ဇနကဝါတော ကစဝရံ ဆဒ္ဓေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၅၉။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၀။

သမ္မဇ္ဇနကာလ (ပု) [သမ္မဇ္ဇန + ကာလ] တံမြက်လှည်းရာအခါ။ သမ္မဇ္ဇနကာလေ ရုက္ခတော ပတိတာနိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၇။

သမ္မဇ္ဇနဌာန (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + ဌာန] တံမြက်လှည်းရာ-အရပ်-ဌာန။ သမ္မဇ္ဇနဌာနေ လဏ္ဍံ ပါတေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၄။ မန္ဒံ သမ္မဇ္ဇနဌာနံ ဥဒကဖာသုကံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၂။ အန္ဓေဝါ-သိကေဟိ သမ္မဇ္ဇနဌာနံ သက္ကစ္စကာရိတာယ ပုန သမ္မဇ္ဇိတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၁။

သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရ (ပု) [သမ္မဇ္ဇန + ထေရ] သမ္မဇ္ဇနထေရ်။ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော သမ္မဇ္ဇ-နတ္ထေရံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၉။

သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရဝတ္ထု (နာ) [သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရ + ဝတ္ထု] သမ္မဇ္ဇနထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ္တိ။ သမ္မဇ္ဇနတ္ထေရဝတ္ထု ပဋ္ဌမံ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၀။

သမ္မဇ္ဇနပရိဘဏ္ဍ (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + ပရိဘဏ္ဍ] တံမြက်လှည်းခြင်း-အမှု-လုပ်ငန်း-ပရိဘဏ်။ စေတိယင်္ဂဏေ သမ္မဇ္ဇနပရိဘဏ္ဍာဒီနိ ကရောန္တော ----။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၁။

သမ္မဇ္ဇနဝတ္တ (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + ဝတ္တ] တံမြက်လှည်းခြင်းဟူသောကျင့်ဝတ်။ သမ္မဇ္ဇနဝတ္တံ နာမ ဗုဒ္ဓေဟိ ဝဏ္ဏိတံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၇၅။

သမ္မဇ္ဇနဝေလာ (ထီ) [သမ္မဇ္ဇန + ဝေလာ] တံမြက်လှည်းရာ-အချိန်-အခါ။ တိသတ္ထေရောပိ ---- စေတိယင်္ဂဏံ သမ္မဇ္ဇနဝေလာယ ဝါလိက-ဝိဟာရံ ပတ္တော သမ္မဇ္ဇိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၃။

သမ္မဇ္ဇနာဒိကရဏ (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + အာဒိ + ကရဏ] တံမြက်လှည်းခြင်းအစရှိသည်ကိုပြုခြင်း။ ---- သမ္မဇ္ဇနာဒိကရဏေန ကာယဖန္ဒိ-တာနိ စ တဝ ကထံ အဖလာနိ ဘဝိဿန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၃။

သမ္မဇ္ဇနာနိသံသ (ပု) [သမ္မဇ္ဇန + အာနိသံသ] တံမြက်လှည်းခြင်း၏-အကျိုး-အာနိသင်-ဂုဏ်။ ထေရော ခီဏာသဝေါ သမ္မဇ္ဇနာနိသံသံ သဗ္ဗေသံ ပါကဋံ ကာတုံ အဝေါစ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၉။

သမ္မဇ္ဇနာဘာဝ (ပု) [သမ္မဇ္ဇန + အဘာဝ] တံမြက်လှည်းခြင်း၏မရှိခြင်း၊ တံမြက်လှည်းမှုမရှိခြင်း။ သမ္မဇ္ဇနာဘာဝေန အာကိဏ္ဏကစ-ဝရတ္ထာ ဥက္ကာပါ စ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မဇ္ဇနာသနောဒကပဒီပကရဏာ (နာ) [သမ္မဇ္ဇန + အာသန + ဥဒက + ပဒီပကရဏာ] တံမြက်လှည်းခြင်း, နေရာခင်းခြင်း, ရေခပ်ခြင်း, ဆီမီးထွန်းခြင်းကိုပြုခြင်း။ နာ ဟိ တသ္မိံ ခေတ္တေ အတိက္ကန္တေ သမ္မဇ္ဇနာသနောဒကပဒီပကရ-ဏော အာပတ္တိမောက္ခာ ဟောတိ။ ဝဇိရ။ ၄၄၈။

သမ္မဇ္ဇနီဒဏ္ဍ (ပု) [သမ္မဇ္ဇနီ + ဒဏ္ဍ] တံမြက်စည်းရိုး။ သော ဘိက္ခု "ဒုပ္ပစေ ဝတာယံ သာမ-ဏေရော"တိ ကုဒ္ဓေါ သမ္မဇ္ဇနီဒဏ္ဍေန ပဟာရံ အဒါသိ။ မိလိန္ဒ။ ၃။

သမ္မဇ္ဇနီပဟာရ (ပု) [သမ္မဇ္ဇနီ + ပဟာရ] တံမြက်စည်းဖြင့်လှည်းခြင်း၊ တံမြက်စည်းလှည်းခြင်း။ သမ္မဇ္ဇဏ္ဍော ဝိယ ဒွေ တယော သမ္မဇ္ဇနီပဟာရေ ဒတ္တာ ဒ္ဓါရကောဌကာဘိမုခေါ ဟောတိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂၂၅။

သမ္မဇ္ဇနီ(နီ)မာဌက (ပု) [သမ္မဇ္ဇနီ + မာဌက] တံမြက်စည်းစင်၊ တံမြက်စည်းထားရာ-တန်ဆောင်း-စင်။ စေတိယင်္ဂဏေ သမ္မဇ္ဇနိံ ဂဟေတ္တာ ---- သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ဓောဝိတ္တာ ပန သမ္မဇ္ဇနီမာဌကေယေဝ ဌပေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃ဝ။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၉၀။

သမ္မဇ္ဇနီသဒ္ဒ (ပု) [သမ္မဇ္ဇနီ + သဒ္ဒ] တံမြက်စည်းလှည်းခြင်း၏အသံ၊ တံမြက်လှည်းသံ။ ထေရော တဿာ သမ္မဇ္ဇနီသဒ္ဒံ သုတ္တာ ---- ပုစ္ဆိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၆။

သမ္မဇ္ဇနီသာလာ (ထီ) [သမ္မဇ္ဇနီ + သာလာ] တံမြက်စည်းထားရာ-စရပ်-တင်းကုတ်။ သောပိ ဘိက္ခု သမ္မဇ္ဇနီသာလာယ သမ္မဇ္ဇနိံ ဌပေတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၃။

သမ္မဇ္ဇနိ (ထီ) [သမ္မဇ္ဇန + (ဣတ္ထိလိင်ဇောတက) ဤ။ သမ္မဇ္ဇန-ကြည့်။ သံမဇ္ဇဏီ-ပြာ။] (၁) တံမြက်စည်း၊ တံမြက်ဆုပ်။ (၂) တံမြက်လှည်းခြင်း။ (၁) ပဋိဂ္ဂဟေသိ ဘဂဝါ ယဌကဉ္စ သမ္မဇ္ဇနိဉ္စ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၈။ (-အံ၊ ၃။ ၁၇။ အပ၊ ၁။ ၂၂၂ ၄၂၉။ အပ၊ ၂။ ၁။ မိလိန္ဒ။ ၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၈။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၇၆။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၃။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃၇။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁၊ ၅၁)။ (၂) ပဌာနိသံသာ သမ္မဇ္ဇနိယာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၁။ သမ္မဇ္ဇနိ ပဒီပေါစ၊ ဥဒကံ အာသနေန စ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၂။ ကခီ။ ၉၅။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၂၁၂။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၅။ သမ္မဇ္ဇနိတိ သမ္မဇ္ဇနကရဏံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၁ဝ။

သမ္မဇ္ဇနိသလာကာ (ထီ) [သမ္မဇ္ဇနိ + သလာကာ] တံမြက်စည်းတံ၊ တံမြက်ဆံ။ အန္တမသော ပါဒဂုံဌကေနပိ သမ္မဇ္ဇနိသလာကာယပိ သယံ ဝါ ခဏတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃။

သမ္မဇ္ဇန္တိ (တိ) [သံ + မဇ္ဇ + အ + အန္တိ။ ထီ-ဌ် သမ္မဇ္ဇန္တီ။] တံမြက်လှည်းသော၊ သူ။ ပရိဝေဏံ သမ္မဇ္ဇဏ္ဍော။ မဟာနိ။ ၃၃၄။ တဠ္ဓေ သမ္မဇ္ဇဏ္ဍော သမ္ပုဇ္ဇနိယာ ယဌ္ဌေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၅။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၁၁ဓ။ (-ဝိ၊ ၂။ ၃၅၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၂။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၊ ၃ဓ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၁၇။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၃။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၆။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၆။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁ဝ၉၊ ၁၉၂၊ ၂၂၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၆၅။ ဝဇိရ။ ၃ဝဝ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁)။

သမ္မဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [သံ + မဇ္ဇ + အ + အန္တိ] တံမြက်လှည်းကုန်၏။ ဒေဝတာယော စ ---- သယ-မေဝ သေနာသနံ သမ္မဇ္ဇန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၁။

သမ္မဇ္ဇယတိ (ကြိ) [သံ + မဇ္ဇ + ဏယ + တိ]

တံမြက်လှည်း-သုတ်သင်-စင်ကြယ်စေ-၏။ သမ္မဇ္ဈာ-ကြည့်။

သမ္မဇ္ဈာ (ထီ) [သံ + မဇ္ဈ + အ + (ဣတ္ထိလိင် ဇောတက) အာ။ နိရုတ္တိ။ ၅၅၇-နှာ။] တံမြက်လှည်း-သုတ်သင်-စင်ကြယ်စေ-ခြင်း။ မဇ္ဈ သောစေယျာလက်ာရေသု။ မဇ္ဈေတိ၊ မဇ္ဈယတိ၊ သမ္မဇ္ဈေတိ၊ သမ္မဇ္ဈယတိ၊ သမ္မဇ္ဈာ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၅။ ယမ္မိ-မဇ-သံသုဒ္ဓိယံ၊ သမ္မဇ္ဈနံ သမ္မဇ္ဈာ။ နိရုတ္တိ။ ၅၅၇-နှာ။

သမ္မဇ္ဈာပေတ္တာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သံ + မဇ္ဈ + ဏာပေ + တ္တာ] တံမြက်လှည်းစေ၍။ သီသံ နဟာယိတ္တာ ဓညာဂါရံ သမ္မဇ္ဈာပေတ္တာ ဗဟိ-ဒ္ဓါရေ နိသီဒတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃၇။ နဂရဝီထိယောပိ သမ္မဇ္ဈာပေတ္တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၁၅၄။ စမ္မဂေဟံ သမ္မဇ္ဈာပေတ္တာ။ မ၊ ၆။ ၅။ ၅၃။ (-ပေဋ္ဌကော။ ၃၂၆။ သံ၊ ၆။ ၅။ ၈၈)။

သမ္မဇ္ဈာပေန္ဓ (တိ) [သံ + မဇ္ဈ + ဏာပေ + အန္ဓ] တံမြက်လှည်းစေသော၊ သူ။ သမ္မဇ္ဈိတ-ယုတ္တာနိ ဌာနာနိ သမ္မဇ္ဈာပေန္ဓော။ မ၊ ၆။ ၅။ ၂၁၀။

သမ္မဇ္ဈိသု (ကြို) [သံ + မဇ္ဈ + ဥ] တံမြက်လှည်းကုန်ပြီ။ အန္ဓေဝါသိကာ ထေရဿ စက်မနဌာနံ ကာလသော၀ နဿ သမ္မဇ္ဈိသု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃။

သမ္မဇ္ဈိ (ကြို) [သံ + မဇ္ဈ + ဣ] တံမြက်လှည်းပြီ။ သမ္မဇ္ဈိ ဂဟေတ္တာန၊ ဗောဓိ သမ္မဇ္ဈိ တာ၀ဒေ။ အပ၊ ၂။ ၁။ ထေရော တဿ သမ္မဇ္ဈိတဌာနံ ပုန သမ္မဇ္ဈိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၁-၂။ ဂေါစရဂါမေ စေတိယင်္ဂဏံ သမ္မဇ္ဈိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၇၅။ (-အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၃။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၊ ၃၉၄။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၄၉)။

သမ္မဇ္ဈိတ (တိ) [သံ + မဇ္ဈ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၄၇။ သံ + မဒ + ယ + တ။ သမ္ဘာဒိတ-သံ။ သမ္မဇ္ဈိယ-ပြာ။ သမ္မဇ္ဈိအ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တံမြက်လှည်းအပ်သော။ (၂) ပြင်းစွာ-အလွန်-မိန်းမော-တွေ၀ေ-မူးယစ်-သော။ (၁) ဟိယျောပိ ပရေပိ တယာ၀ေတံ ဌာနံ သမ္မဇ္ဈိတံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၆။ (၂) သမ္မတ္တောတိ သမ္မဇ္ဈိတော ဗျာမုဏ္ဍော။ မ၊ ၈။ ၂။ ၇၂။

သမ္မဇ္ဈိတဌာန (နဿ) [သမ္မဇ္ဈိတ + ဌာန] တံမြက်-လှည်းအပ်-လှည်းရာ-သော-အရပ်-ဌာန။ ထေရော သမ္မဇ္ဈိတဌာနံ ပဋိသမ္မဇ္ဈိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄။ ထေရော တဿ သမ္မဇ္ဈိတဌာနံ ပုန သမ္မဇ္ဈိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၁-၂။ တဿ သမ္မဇ္ဈိတဌာနံ ဒိသ္မာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၃။

သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗ (တိ) [သံ + မဇ္ဈ + တဗ္ဗ။ သမ္မဇ္ဈတိ-မ္ဘ။] တံမြက်လှည်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သော ဒေသော သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၅၈-၉။ ဥဒကေန ပရိပ္ပေါသိတ္တာ ပရိပ္ပေါသိတ္တာ သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၇၊ ၃၉၅။ (-ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၁။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၃။ ကခ်ီ။ ၉၅။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၃၁။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၃။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၂)။

သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗ + ယုတ္တ] တံမြက်လှည်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သည်နှင့်ယှဉ်သော (အရပ်)။ သမ္မဇ္ဈိတဗ္ဗယုတ္တာနိ ဌာနာနိ သမ္မဇ္ဈာပေန္ဓော။ မ၊ ၆။ ၅။ ၂၁၀။

သမ္မဇ္ဈိတုံ (ဗျ) [သံ + မဇ္ဈ + တုံ] တံမြက်လှည်းခြင်းငှာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥပေါသထာ-ဂါရံ သမ္မဇ္ဈိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၈။ ကခ်ီ။ ၉၅။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀။ ဂန္ဓကုဋိပရိ-ဝေဏံ သမ္မဇ္ဈိတုံ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၂။ (-အဘိ၊

၌၊ ၁။ ၃၉၉။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀၉။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၇၉။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၃)။

သမ္မဇ္ဇိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မဇ္ဇ + တ္တာ] (၁) တံမြက်လှည်း၍။ (၂) သုတ်သင်-ပွတ်တိုက်-၍။ (၁) တေန သမ္မတေန ဘိက္ခုနာ ပရိဝေဏံ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ----။ ဝိ၊ ၂။ ၇၄။ ပုနဒိဝသေ ပရိ-ဝေဏံ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ဥဒကဒန္တပေါနံ ဥပဋ္ဌာပေသိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁။ သော ဒေသော သမ္မဇ္ဇိတ္တာ (ဝိ၊ ၃။ ၁၆၈) တိ တံ ဒေသံ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၄၄။ တတ္ထာပိ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ကစဝရံ ဆဋ္ဌေတိ။ အဘိ၊ ၌။ ၂။ ၄၅၆။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၁၄၊ ၃၄၉။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၉၉၊ ၁၇၄-၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂။ ၂၇၄၊ ၃၂၆၊ ၄၁၆)။ (၂) တံ ဥတ္တရာသင်္ဂေါနံ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ပရိဂ္ဂဟေတ္တာ နိသီဒါပေတိ။ မ၊ ၂။ ၄၆။ မဟာဇနော သတသဟဿဃ္ဌနိကံ သုဝဏ္ဏပါတိံ သမ္မဇ္ဇိတ္တာ ----။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၃၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။

သမ္မဇ္ဇိတ္တာန (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မဇ္ဇ + တ္တာန] သမ္မဇ္ဇိတ္တာ (၁) ကြည့်။ သမ္မဇ္ဇနိံ ဂဟေတ္တာန၊ သမ္မဇ္ဇိတ္တာနဟံ တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၂၂။ သမ္မဇ္ဇိတ္တာန တံ ဟောမိ၊ အဝန္ဒိ ပါဒ္ဌလိ အဟံ။ အပ၊ ၂။ ၁။ (-အပ၊ ၁။ ၂၈၉၊ ၄၂၉။ အပ၊ ၂။ ၅၉)။

သမ္မဇ္ဇိတ္ထ (ကြို) [သံ + မဇ္ဇ + တ္ထ] (သင်တို့) တံမြက်လှည်းကုန်ပြီ။ ကိသ တုမ္မေ ဘဂိနိ-ယော အာရာမံ နေဝ သမ္မဇ္ဇိတ္ထ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃။

သမ္မဇ္ဇိမှာ (ကြို) [သံ + မဇ္ဇ + မှာ] (ငါတို့) တံမြက်လှည်းကုန်ပြီ။ ဝုတ္ထပရိဝေဏံ သမ္မဇ္ဇိမှာ။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၉၆။

သမ္မဇ္ဇိသတိ (ကြို) [သံ + မဇ္ဇ + သတိ] တံမြက်လှည်း-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ကော မေ သမ္မဇ္ဇ-မာဒါယ၊ သမ္မဇ္ဇိသတိ အသမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁ဓ၁။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၁၁၁။

သမ္မဇ္ဇိသသိ (ကြို) [သံ + မဇ္ဇ + သသိ] (သင်) တံမြက်လှည်း-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ နေဝ သမ္မဇ္ဇနိံ အာဒါယ သမ္မဇ္ဇိသသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၃၂။

သမ္မဇ္ဇေယျ (ကြို) [သံ + မဇ္ဇ + အ + ဧယျ] တံမြက်လှည်းရာ၏။ နှ ဘိက္ခဝေ ထေရေန အာဏတ္တေန အဂိလာနေန နှ သမ္မဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ယော နှ သမ္မဇ္ဇေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၂။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၅၅-၆။

သမ္မဋ္ဌ (တိ) [သံ + မဇ္ဇ + တ။ သမ္မဇ္ဇတိ-မှ။ သမ်ဃမှ-သံ။ သံမဋ္ဌ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တံမြက်လှည်းအပ်သော။ (၂) သုတ်သင်-ပွတ်တိုက်-အပ်သော။ (၃) အလုံးစုံ (အလုံးစုံသော အပြင်တို့၌) ပြေပြစ်-ချောမွေ့-သော။ (၁) ကမ္မသမယော နာမ အန္တမသော ပရိဝေဏမ္ပိ သမ္မဋ္ဌ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၃။ သမ္မဋ္ဌမ္ပိ ဝါ ပုန တိဏပဏ္ဏာဒီဟိ ဥက္လာပံ ---- သမ္မဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၅၃။ (-အဘိ၊ ၌။ ၁။ ၄၁၊ ၁ဓဓ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၄၂။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၆၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁ဓ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉)။ (၂) ကဠနသ ဖလကံ သမ္မဋ္ဌ။ ထေရီ။ ၄၁ဝ။ ထေရီ ၌။ ၂၁ဓ။ ကဠနဖလကံ သမ္မဋ္ဌန္တိ ဇာတိဟိဂုံလကေန မက္ခိတ္တာ စိရပရိ-မဇ္ဇိတသောဝဏ္ဏဖလကံ ဝိယ သောဘတေ။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၂ဝ။ (၃) သာမဋ္ဌပဿ (ဇာ၊ ၁။ ၁ဓ၉) နှ သမ္မဋ္ဌပဿံ၊ အယမေဝ ဝါ ပါဋ္ဌော။ သဗ္ဗပသေသု မဋ္ဌဆဝိဝဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇၃။

သမ္မဋ္ဌကရဏကာလ (ပု) [သမ္မဋ္ဌ + ကရဏ + ကာလ] ပြေပြစ်-ချောမွေ့-သည်ကိုပြုရာအခါ။

ကုဋ္ဌိပရိဘက္ကာရကာကာလေတိ ကုဋ္ဌိယာ သမန္တတော ဝိလိမ္ပနေန သမ္မဋ္ဌကရကာကာလေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၅။

သမ္မဋ္ဌကုက္ကုလ (တိ) [သမ္မဋ္ဌ + ကုက္ကုလ] ပြေပြစ်သောနားဆောင်းရှိသော၊ သူ။ သမ္မန္ဒဝါဟနော ပေါသော၊ ယုဝါ သမ္မဋ္ဌကုက္ကုလော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၃၃။

သမ္မဋ္ဌဌာန (နာ) [သမ္မဋ္ဌ + ဌာန] တံမြက်လှည်းအပ်သောအရပ်။ စေတိယင်္ဂဏ် ဩလောကေန္တော ဘာဝိတစိတ္တေန သမ္မဋ္ဌဌာနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၅။ မဟာစက်မေ သမ္မဋ္ဌဌာနံ အာဠုလေန္တေ ဒိသ္မာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၄။ ဣဒံ ဝိတရာဂဿ ဘိက္ခုနော သမ္မဋ္ဌဌာနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၃။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅)။

သမ္မဋ္ဌပဿ (တိ) [သမ္မဋ္ဌ + ပဿ] ပြေပြစ်-ချောမွေ့-သော-အပြင် (နံပါး) ရှိသော၊ အလုံးစုံသောအပြင် (နံပါး) တို့ဌ-ပြေပြစ်-ချောမွေ့-သောအရေအဆင်းရှိသော၊ သူ။ သာမဋ္ဌပဿ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၉) ဣတိ သမ္မဋ္ဌပဿံ။ အယမေဝ ပါဌော၊ သဗ္ဗပဿေသု မဋ္ဌဆဝိ-ဝဏ္ဏာနိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၃။

သမ္မဋ္ဌပုဗ္ဗ (တိ) [သမ္မဋ္ဌ + ပုဗ္ဗ] ရှေ့ဌ်တံမြက်လှည်းတတ်သော၊ တံမြက်လှည်းဘူးသော။ ဣမဿ ဝိဟာရဿ ကတကာလတော ပဋ္ဌာယ ဧဝံ ဝတ္တံ ပူရေတွာ သမ္မဋ္ဌပုဗ္ဗော ဘိက္ခု နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၅။ တေန စမ္မေန ဘူမိယံ သမ္မဋ္ဌ-ပုဗ္ဗတ္တာ "ဝသနဋ္ဌာနံ သမ္မဇ္ဇိ"တိ အာဟ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၄၉။

သမ္မဋ္ဌသုသဒ္ဓိတသုဝဏ္ဏ (နာ) [သမ္မဋ္ဌ + သုသဒ္ဓိတ + သုဝဏ္ဏ] သုတ်သင်-ပွတ်တိုက်-အပ်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာ-ပြုပြင်-စီမံ-စီရင်-အပ်သော ရွှေ။ သုသမ္မဋ္ဌကဉ္စနံ ဝိယာတိ သမ္မဋ္ဌသုသဒ္ဓိ-တသုဝဏ္ဏံ ဝိယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။

သမ္မတ (တိ) [သံ + မန + တ။ ရူ။ ၆၃၅။ သမ္မတ-သံ၊ သက္ကတပိဋကေ။ သံမယ-ပြာ။] (၁) ကောင်းစွာသိ-သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အပ်သော၊ (ဘုရင်၊ ရဟန်း စသည်)။ (၂) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-အပ်သော။ (၃) ထင်ရှား-ကျော်ကြား-လူသိများ-သော။ (၄) မှတ်ထင်-အသိအမှတ်ပြု-အပ်သော။ (၅) ဖွဲ့အပ်-ရွတ်အပ်သောကမ္မ ဝါစာရှိ-သော။ (၁) ကောင်းစွာသိ-သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အပ်သော၊ (ဘုရင်၊ ရဟန်း စသည်)။ ယာ သာ ဘိက္ခဝေ သံယေန သီမာ သမ္မတာ သမာနသံဝါသာ ဧကုပေါသထာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၇။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သံယမဗ္ဗေ သမ္မတေန ဝိနယံ ပုစ္ဆိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၂။ သမ္မတာယာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၀၀) တိ "အဟမေဝ တဿာ ပိယော, နာ အညော, မမညေဝ သာ ဣစ္ဆတီ"တိ ဧဝံ သုဠု မတာယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၁၉။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၂၅။ ဝိ၊ ၂။ ၅၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၊ ၂၀၊ ၃၅၊ ၅၅၊ ၅၄၊ ၆၅။ ဝိ၊ ၅။ ၃၁၆။ အံ၊ ၂။ ၂၄၁-၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၀၊ ၁၆၃-၄၊ ၂၀၉။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၊ ၁၅၀၊ ၃၂၉-၃၀၊ ၄၀၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။။ ၁ဓ၈၊ ၂၄ဓ-၉။ ကခ်ီ။ ဓ၇-၉၊ ၉၇၊ ၁၃၅။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၉၆။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၅၃)။ (၂) ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-အပ်သော။ ဓီရသမ္မတေ (အံ၊ ၁။ ၁၆၃) တိ ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္မတေ သမ္ဘာဝိတေ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၄။ ဣမ ဣမသ္မိ ကာယသညိတေ အသုစိကဠေဝရေ ကိ နာမ တဝ သာရဏ္ဍိ သမ္မတံ သမ္ဘာဝိတံ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၂။ သမ္မတော (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၁) တိ သမ္ဘာဝိတော သံဝဏ္ဏိတော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၁၆။ (၃) ထင်ရှား-ကျော်ကြား-လူသိများ-သော။ ဥစ္ဆေန သမ္မတ (မ၊ ၂။ ၄၃ဓ)

ဏ္ဍ ဥစ္ဆေန သဒ္ဒေန သမ္မတံ ပါကဋံ လောကသ္မိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၉။ ဥစ္ဆေန သမ္မတန္တိ ဥစ္ဆံ သုပါကဋံ သဗ္ဗသော တရုဏာဒါရကေဟိပိ သမ္မတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၉။ (၄) မှတ်ထင်-အသိအမှတ်ပြု-အပ်သော။ သာသက်သမ္မတာနီ (ဝိ၊ ၁။ ၃၇၇) တိ "သာသက်ာနီ"တိ သမ္မတာနိ၊ ဧဝံ သညတာနီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၉။ "သာသက်ာနီ"တိ သမ္မတာနီတိ စောရာနံ နိဝေဒ္ဓောကာသာဒိဒဿနေန "သာသက်ာနီ"တိ သမ္မတာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၆။ (-မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။ (၅) ဖွဲ့-အပ်-ရွတ်အပ်သောကမ္မဝါစာရှိ-သော။ သမ္မတာ (ကခီ။ ၈၈) တိ ဗဒ္ဓါ၊ ဝါစိတကမ္မဝါစာတိ အတ္ထော။ ကမ္ম-ဝါစာယ ဝါစနမေဝ ဟိ ဗန္ဓနံ နာမ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၆။

မ္မတတရ (တိ) [သမ္မတ + တရ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်၍-ထင်ရှား-ကျော်ကြား-လူသိများ-သော။ ယသ္မာ စ လောကေ ဂယာ သမ္မတ-တရာ၊ တသ္မာ တသ ဘဂဝါ ---- အာဟ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၄။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂)။

သမ္မတတ္တာ (တိ) [သမ္မတ + အတ္တာ] (၁) သမုတ်အပ်သောသဘောရှိသော၊ သူ။ (နာ) (၂) (သူတော်ကောင်းဟူ၍) သမုတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်။ (၁) လောကေန "ဒေဝါ"တိ သမ္ম-တတ္တာ ရာဇရာဇကုမာရာဒယော သမ္ပတ္တိ ဒေဝါ နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၉။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၅)။ (နာ) (၂) သမ္မတတ္တော (ဇာ၊ ၁။ ၃၈၉) တိ သော သမဏော မယ္ပံ "သပ္ပုရိသော အယ"န္တိ သမ္မတဘာဝေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၈၃

သမ္မတမမ္မေသကာယတ္တ (တိ) [သမ္မတ + မမ္မေသက + အာယတ္တ] သမုတ်အပ်သော တရားဟောရန်တိုက်တွန်းတတ်သောရဟန်း နှင့်စပ်ဆိုင်သော။ အမ္ဘေသနာ စေတ္ထ သံယေန သမ္မတမမ္မေသကာယတ္တာ ဝါ သံယတ္ထေရာ-ယတ္တာ ဝါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၈။

သမ္မတပုဂ္ဂလ (ပု) [သမ္မတ + ပုဂ္ဂလ] (အများ-သူ,ငါတို့သည်) သမုတ်-ရွေးချယ်-အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ တတ္ထေဝ ဥဗ္ဘာဟိကာယ သမ္မတ-ပုဂ္ဂလေဟိ ဝါ ဝိနိစ္ဆိတံ သမ္မတိ။ ကခီ။ ၂၈၉။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၄။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၀။ သံယသမ္ပုဒတာ ပရိဟာယတိ သမ္မတ-ပုဂ္ဂလေဟေဝ ဝူပသမနတော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၄၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၄။

သမ္မတပုဗ္ဗ (တိ) [သမ္မတ + ပုဗ္ဗ] ရှေးဦး-သမုတ်-ရွေးချယ်-အပ်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ အနုပသမ္ပန္နံ သံယေန သမ္မတန္တိ ဧတ္ထ သမ္မတပုဗ္ဗော သမ္ম-တောတိ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅။

သမ္မတဘာဝ (တိ) [သမ္မတ + ဘာဝ] သမုတ်-ရွေးချယ်-အပ်သောသဘောရှိသော၊ သူ။ သမ္မတတ္တ (၂) အနက်ကြည့်။

သမ္မတရုက္ခ (ပု) [သမ္မတ + ရုက္ခ] သမုတ်အပ်သောသစ်ပင်။ စေတိယရုက္ခော "ဒေဝတာ-ဓိဋ္ဌိတော"တိ မနုဿေဟိ သမ္မတရုက္ခော ပူဇေတုံ ဥပဂတေဟိ မနုဿေဟိ အဝိဝိတ္တော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။

သမ္မတသီမာ (ထီ) [သမ္မတာ + သီမာ] သမုတ်အပ်သောသီမ်။ နဒီသမုဒ္ဒဇာတသ-ရေသု သမ္မတသီမာတော ကမ္မာနိ နဝိပဇ္ဇန္တိ ဥဒကုက္ခေပသီမတ္တာ။ ကခီ။ ဋီ။ ၄။

သမ္မတသေနာသနဂ္ဂါဟာပက (တိ) [သမ္မတ +

သေနာသန + ဂါဟာပက | သမုတ်အပ်သော ကျောင်းကို ခံယူစေတတ်သော၊ ရဟန်း။ သမ္မတသေနာသနဂ္ဂါဟာပကတော အညေန ဂါဟိတေပိ ဂါဟော ရုဟတိ။ ဝဇိရ။ ၅၂၆။ သမ္မတသေနာသနဂ္ဂါဟာပကဿ အာဏတ္တိ-ယာ အညေန ဂါဟိတေပိ ဂါဟော ရုဟတိ-ယေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၃။

သမ္မတာလသမာဟိတ (တိ) | သမ္မတာလ + သမာဟိတ | (ရှားအစရှိသည်ဖြင့်ပြီးသော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်း, (ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော) မောင်း, ကြေးနင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ သမ္ပ-တာလဋ္ဌာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃) တိ ခဒိရာဒိသမ္ပဋ္ဌေ-ဝ ကံသတာလဋ္ဌ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၇၆။ သမ္ပတာလ-သမာဟိတေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၁) တိ သမ္ပေဟိ စ တာလေဟိ စ သမန္နာဂတေ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၇၅။

သမ္ပတာဌ[1] (နာ) | သမ္ပ + တာဌ | (၁) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) မောင်း, ကြေးနင်း, လင်းကွင်း, ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာ။ (၂) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာ။ (၁) သုသိရံ ဝံသသခ်ါဒိ၊ သမ္ပတာဌာဒိကံ ယနံ။ ဓာန်။ ၁၄၂။ ယနဘာဝေန သမ်ံ ဘဝတိတိ သမ္ပံ၊ ဒဏ္ဍာဒိဟိ တာဋိတပ္ပတော တာဋံ၊ တဋ-တာဋနေ၊ သမ္ပဋ္ဌ တံ တာဋဋ္ဌေတိ သမ္ပတာဋံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ (၂) တတ္ထ သမ္ပတာဋံ နာမ ဒဏ္ဍမယ-တာဋံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။

သမ္ပတာဌ[2] (နာ) | သမ္ပတာဌ + သဒ္ဒ။ နောက်ပုဒ်ကြေ။ | (၁) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်တီးခတ်အပ်သော) မောင်း, ကြေးနင်း, လင်းကွင်း, ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံ။ (၂) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့်တီးခတ်အပ်သော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံ။ (၁) (၂) သမ္ပတာဌပ္ပဟောဓန-ကြည့်။

သမ္ပတာဌပ္ပဟောဓန (တိ) | သမ္ပတာဌ + ပဟောဓန | (၁) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) မောင်း, ကြေးနင်း, လင်းကွင်း, ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံတို့ဖြင့် နှိုးကြားစေအပ်သော၊ သူ။ (၂) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံတို့ဖြင့် နှိုးကြားစေအပ်သော၊ သူ။ (၁) (၂) သမ္ပတာဌပ္ပဟော-ဓနော (ထေရ။ ၃၃၆) တိ သမ္ပတာဌသဒ္ဒေဟိ ပစ္ဆိုသကာလေ ပဟောဓေတဗ္ဗော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၂။

သမ္ပတာဌသဒ္ဒ (ပု) | သမ္ပတာဌ + သဒ္ဒ | (၁) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) မောင်း, ကြေးနင်း, လင်းကွင်း, ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံ။ (၂) (တုတ်အစရှိသည်တို့ဖြင့် တီးခတ်အပ်သော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်းစသော တူရိယာတို့၏ အသံ။ (၁) (၂) သမ္ပတာဌပ္ပဟောဓနောတိ သမ္ပတာဌသဒ္ဒေဟိ ပစ္ဆိုသကာလေ ပဟောဓေတဗ္ဗော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀)။

သမ္ပတာဌသမာဟိတ (တိ) | သမ္ပတာဌ + သမာဟိတ | သမ္ပတာလသမာဟိတ-ကြည့်။ ဝါဒိတေန စ နစ္စေန၊ သမ္ပတာဌသမာဟိတော။ အပ၊ ၁။ ၁၆၄။

သမ္ပတိ[1] (ကြို) | သမု + ယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၆။ ဣာမျတိ၊ ဣာမျတေ-သံ။ သမ္ပက္ခ-ပြာ။ | (၁) ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-၏။ (၂) နေ-နေထိုင်-၏။ (၃) ငြိမ်းအေး-ပျောက်ပျက်-ပျက်စီး-၏။ (၄) ပြီး-ပြည့်စုံ-၏။ (၅) လုံလောက်-လောက်-ဝ-၏။ (၆) ပင်ပန်း-၏။ (၁) ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-၏။ တဋ္ဌ အာဂမ္ဘ

စိတ္တစလန် စိတ္တဝိပ္ပန္နိတံ သမ္မတိ ဝူပသမ္မတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁စ၉။ ယေ စ တံ ဥပနယ္ဟန္တိ၊ ဝေရံ တေသံ နိ သမ္မတိ။ ဓမ္မ။ ၁၃။ နိ သမ္မတိတိ နိ ဝူပသမ္မတိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉။ (၂) နေ-နေထိုင်-၏။ သမ္မတိ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၈) တိ အစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၃။ သမ္မတိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၀၃) တိ ဝသတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၂၁။ ယတ္ထ သမ္မတိ တေမိယော (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၄) တိ ---- အစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၂၅။ (၃) ငြိမ်းအေး-ပျောက်ပျက်-ပျက်စီး-၏။ အဝေရေန စ သမ္မန္တိ (ဝိ၊ ၃။ ၄၉၆။ ဓမ္မ။ ၁၄) တိ ---- ဝေရာနိ ဝူပသမ္မန္တိ ပဋိပ္ပဿမ္ဘန္တိ အဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၁။ (၄) ပြီး-ပြည့်စုံ-၏။ သမထာ သမထေဟိ သမ္မန္တိတိ ဇေ သမ္မန္တိတိ သမ္မဒန္တိ။ ဝဇိရ။ ၅၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆စ။ (၅) လုံလောက်-လောက်-ဝ-၏။ ဥပသယော နိ သမ္မတိ (ဝိ၊ ၄။ ၄၃၂) တိ နိပ္ပဟောတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၅။ (-ဝဇိရ။ ၅၂၄)။ (၆) ပင်ပန်း-၏။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နသ ကာယော သမ္မတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၆။

<u>သမ္မတိ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၄၄၉။ ဝိ၊ ၄။ ၈၀၊ ၂၂၀၊ ၂၂၉၊ ၂၅၆၊ ၄၃၉။ <u>သမ္မန္တိ</u>-ဝိ၊ ၅။ ၈၁၊ ၉၃၊ ၁၉၅။ ဒီ၊ ၁။ ၈၃။ မ၊ ၃။ ၁၉၂။ <u>သမ္ဘသိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆၊ ၃၅၈။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၃။ <u>သမ္ဘတု</u>-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆။ <u>သမ္ဘေယ္ယု</u>-ဝိ၊ ၄။ ၂၂၉။ <u>သမ္ဘေယ္ယုံ</u>-သံ၊ ၁။ ၆၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀ဓ။

သမ္ဘတိ၂ (ထိ) [သံ + မတိ=မန + တိ။ သမ္ဘန္ဓတိ-မ္ပ။ သမ္ဘတိ-သံ၊ သံမဏ္ဍ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်း။ ယသာယသ္ဘတော ခမတိ ဇေတေဟိ နိမိတ္တေ-ဟိ သိမာယ သမ္ဘတိ သမာနသံဝါသာယ ဇေကုပေါသထာယ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ (သျှာမ္ဝ) နိ ဘိက္ခုနောဝါဒကသမ္ဘတိ သာဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၀။ (သျှာမ္ဝ)။

သမ္ဘတိဝါရ (ပု) [သမ္ဘတိ + ဝါရ] သမ္ဘတိဝါရ၊ သမ္ဘတိ-သဒ္ဒါဖြင့်မှတ်အပ်သော အလှည့်အ ကြိမ်။ သမ္ဘတိဝါရော နိဋ္ဌိတော သတ္တရသမော။ ဝိ၊ ၅။ ၁၉၇။ ဝိဝါဒါမိကရဏံ ကတီဟိ သမ-ထေဟိ သမ္ဘတိတိအာဒိကော သမ္ဘတိဝါရော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂စ၂။

သမ္ဘတု (ကြို) [သမု + ယ + တု] ငြိမ်းအေး-ပျောက်ပျက်-ပျက်စီး-ပါစေလော့။ သစ္စံ ဝတ္တာ "ဇေတေန သစ္ဘဝဇ္ဇေန မယံ့ မာတုရောဂေါ သမ္ဘတူ"တိ အဓိဋ္ဌာသိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆။

သမ္ဘတ္တ[(တိ) [သံ + မဒ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၀။ သမ္ဘတ္တ-သံ။ သမ္ဘတ္တ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] ပြင်း စွာ-အလွန်-မိန်းမော-တွေဝေ-မူးယစ်-သော။ ဇဝံ အဟမ္ပိ လက္ခဏသမ္ဘန္ဓဥိရုတာယ လက္ခန္ဓ-ရုယာ သမ္ဘတ္တော မတ္တော ပမတ္တော ဥမ္မတ္တော ဝိယ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၄။ သမ္ဘတ္တော (မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၉) တိ သမ္ဘဇ္ဇိတော ဗျာမုဏ္ဍော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၂။ သမ္ဘတ္တာ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၉) တိ မုစ္ဆိတာ သမ္ဘုဋ္ဌာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၇။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၂၄)။

သမ္ဘတ္တ[(ပု) [သမ္ဘာ + အတ္တ။ သမ္ပက်တ-သက္ကတပိဋက] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘော၊ (မဂ်လေးပါး)။ ဝုတ္တဝိပရိတေန အတ္ထေန သမ္ဘာ သဘာဝါတိ သမ္ဘတ္တာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၈၇။ အရိယမဂ္ဂေါ ဟိ သမ္ဘာ သဘာဝေါတိ သမ္ဘတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁။

သမ္ဘတ္တ[(တိ) [သမ္ဘာ + အတ္တ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောရှိသော၊ သူ။ သမ္ဘတ္တ-နိယတပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

သမ္မတ္တက (တိ) [သမ္မတ္တ + က] ပြင်းစွာ-အလွန်-မိန်းမော-တွေဝေ-မူးယစ်-သော၊ သူ။ သမ္မတ္တ-ကဇာတ-ကြည့်။

သမ္မတ္တကဇာတ (တိ) [သမ္မတ္တက + ဇာတ] ပြင်းစွာ-အလွန်-မိန်းမော-တွေဝေ-မူးယစ်-သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ သူ။ သမ္မတ္တဇာတာ (ဥဒါန။ ၁၇၁) တိ ကာမေသု ပါတဗျတံ အာပဇ္ဇန္တာ အပ္ပသုခဝေဒနာယ သမ္မတ္တတာ သုဋ္ဌုမတ္တကာ ဇာတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၃၁။

သမ္မတ္တကာရီ (တိ) [သမ္မတ္တ + ကရ + ဏီ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောကိုပြုလေ့ရှိသော၊ မှန်ကန်စွာလိုက်နာကျင့်ကြံသော၊ သူ။ တတ္ထ သမ္မတ္တကာရီ အည် အာရာဓေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၉။

သမ္မတ္တဂဟဏ (နာ) [သမ္မတ္တ + ဂဟဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘောကို ယူခြင်း။ ဝိတ္ထာရတော ပန သာဝကဗောဓိယံ ---- တထာ ဝိသုဒ္ဓိပဋိပဒါယ သမ္မတ္တဂဟဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၅။

သမ္မတ္တဓမ္မ (ပု) [သမ္မတ္တ + ဓမ္မ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောဖြစ်သောတရား။ (မဂ္ဂင် ရှစ်ပါး)။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော အဋ္ဌ သမ္မတ္တဓမ္မာ မောက္ခမဂ္ဂေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၉။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၀)။

သမ္မတ္တနိယတ (တိ) [သမ္မတ္တ + နိယတ] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘော၌ မြဲသော။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘော၌ဖြစ်၍ မြဲသော။ (၃) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍မြဲသော။ (၁) တယော ရာသီ၊ မိစ္ဆတ္တနိယတော ရာသီ သမ္မတ္တနိယတော ရာသီ အနိယတော ရာသီ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၂။ သမ္မာသဘာဝေ နိယတော သမ္မတ္တနိယတော။ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနမေတံ နာမံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၄။ သမ္မာသဘာဝေတိ သစ္စသဘာဝေ။ နိယတော ဇေကန္ဓိကော အနန္တ-ရမေဝ ဖလဒါနေနာတိ သမ္မတ္တနိယမတော (သမ္မတ္တနိယတော)။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။ (၂) မိစ္ဆတ္တနိယတာ ဓမ္မာ။ သမ္မတ္တနိယတာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၃။ ဝုတ္တဝိပရိတေန အတ္ထေန သမ္မာ သဘာဝါတိ သမ္မတ္တာ၊ သမ္မတ္တာ စ တေ နိယတာ စ အနန္တရမေဝ ဖလဒါနေနာတိ သမ္မတ္တနိယတာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၇။ (၃) သမ္မတ္တနိယတပုဂ္ဂလ-ကြည့်။

သမ္မတ္တနိယတဓမ္မ (ပု) [သမ္မတ္တနိယတ + ဓမ္မ] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘော၌ မြဲသောတရား၊ မဂ် ၄-ပါး။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောဖြစ်၍ မြဲသောတရား၊ မဂ် ၄-ပါး။ (၁) (၂) သမ္မတ္တနိယတဓမ္မေသု တဒါရမ္မဏံ နိ လဗ္ဘတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၇။

သမ္မတ္တနိယတပုဂ္ဂလ (ပု) [သမ္မတ္တနိယတ + ပုဂ္ဂလ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မြဲသောပုဂ္ဂိုလ်။ ---- သမ္မတ္တနိယတ-ပုဂ္ဂလာနံ ယထာက္ကမံ မိစ္ဆတ္တသမ္မတ္တနိယတ-ပုဂ္ဂလာနံ သမ္မတ္တမိစ္ဆတ္တနိယတာ ဓမ္မာ ကဒါစိပိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။

သမ္မတ္တနိယတရာသိ (ပု) [သမ္မတ္တနိယတ + ရာသိ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ မြဲသော (သတ္တဝါတို့၏) အစု။ တတ္ထ အနိယတော ရာသိ သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနံ သမ္မတ္ထ-နိယတရာသိ ဂမိဿတိ။ ပေဋကော။ ၁၉၀။

သမ္မတ္တနိယတဟေတုဓမ္မ (ပု) [သမ္မတ္တနိယတ + ဟေတု + ဓမ္မ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော

သဘောဖြစ်၍ မြဲသောအကြောင်း (ဟိတ်) တရား။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘောဖြစ်၍ မြဲသောအကြောင်း (ဟိတ်) တရား။ (၁) (၂) အနိယတဟေတုဓမ္မော သမ္မတ္တနိယတဟေတုဓမ္မသ အာရမ္မဏပစ္စ-ယေန ပစ္စယော"တိ သုတ္တံ ပဋ္ဌာနေ လိခိတံ ဒဿေတွာ။ ဝဏ္ဏ။ ၈၈။

သမ္မတ္တနိယမ (ပု) [သမ္မတ္တ + နိယမ] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘော၌ ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲခြင်း။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောဖြစ်၍ ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲခြင်း။ (၁) (၂) နိယတော ဧကန္တိကော အနန္တရမေဝ ဖလဒါ-နေနာတိ သမ္မတ္တနိယမတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။ (-ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၇၄-၌ သမ္မတ္တနိယတော-ဟုရှိ သည်)။

သမ္မတ္တနိယာမ (ပု) [သမ္မတ္တ + နိယာမ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောဖြစ်၍ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲတတ်သောတရား၊ မဂ် ၄-ပါး။ သမ္မတ္တနိ-ယာမ (ပဋိသံ။ ၄၀၉) ဣ "ဟိတသုခါဝဟော မေ ဘဝိဿတိ"တိ ဧဝံ အာသီသတော တထမေဝ သမ္ဘဝတော အသုဘာဒီသု စ အသုဘန္တိအာဒိအဝိပရီတပ္ပဝတ္တိသဘ္ဘာဝတော စ သမ္မာ သဘာဝေါတိ သမ္မတ္တော၊ အနန္တရ-ဖလဒါနာယ အရဟတ္တုပ္ပတ္တိယာ စ နိယာမဘူ-တတ္တာ နိယာမော၊ နိစ္ဆယောတိ အတ္ထော။ သမ္မတ္တော စ သော နိယာမော စာတိ သမ္မတ္ত-နိယာမော။ ကော သော လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ ဝိသေသတော ပန သောတာပတ္တိမဂ္ဂေါ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၁၅။ သမ္မတ္တနိယာမ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၆) ဣ အရိယမဂ္ဂံ။ သော ဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌ-အာဒိသမ္မတ္တဠေဝ အနိဝတ္တိဓမ္မတာယ နိယာ-မော စာတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃ဓ၃။

(-သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၆၈၊ ၃၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၃)။

သမ္မတ္တနိယာမပစ္စယလက္ခဏာဝိဘာဝန (နာ) [သမ္မတ္တနိယာမ + ပစ္စယ + လက္ခဏာ + ဝိဘာဝန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘောဖြစ်၍ ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲတတ်သောတရား (မဂ်) ၏ အကြောင်း, လက္ခဏာတို့ကို ထင်စွာ ပြခြင်း။ ဓမ္မာနံ နိစ္စတာပဋိသေဓော ---- သမ္မတ္တနိယာမပစ္စယလက္ခဏာဝိဘာဝနဠ ဒဿိ-တာနိ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁ဓ၀။

သမ္မတ္တနိယာမာဂမန (နာ) [သမ္မတ္တနိယာမ + အာဂမန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော သဘော၌ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲသောမဂ်သို့ရောက်ခြင်း။ အရိယာမဂ်သို့ရောက်ခြင်း။ အဘဗ္ဗာဂမန-နိဒ္ဒေသေ သမ္မတ္တနိယာမာဂမနသ အဘဗ္ဗော-တိ အဘဗ္ဗာဂမနော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၃ဓ၆။

သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမန (နာ) [သမ္မတ္တနိယာမ + သြက္ကမန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသ ဘော၌ဆုံးဖြတ်မြဲစွဲသောမဂ်သို့ သက်ဝင်ခြင်း။ ဣဒါနိ ယသ အနိယတာဏတ္တိကသာပိ အနန္တရာပယုတ္တသ၊ ပရဝါဒိနာ သမ္မတ္တနိယာ-မောက္ကမနံ ပဋိသိဒ္ဓံ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၃၅။ သမ္မတ္တနိယာမောက္ကမနေန ဟိ အပါယဝိနိ-မုတ္တသမ္ဘဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅-ဓ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။

သမ္မတ္တပရိယာပန္န (တိ) [သမ္မတ္တ + ပရိယာပန္န] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘော၌ အကျုံးဝင်သော။ ကမ္မပထပရိယာပန္နာယ အတ္ထိ ဒိန္နန္တိအာဒိကာယ ကမ္မသကတာဒိဋ္ဌ-ယာ, သမ္မတ္တပရိယာပန္နာယ မဂ္ဂဒိဋ္ဌိယာ စ သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၁ဓ၂။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၃။

သမ္မဒ် (ဗျ) [သမ္မာ-သံ + ယဒ်-သမ် + ယဒ်-သမ္ပဒ်-သမ္မဒ်။ ဤပုဒ်တွဲကို သူ့ချည်းမတွေ့ရ၊ အက္ခာတ, အည-စသောပုဒ်တို့နှင့် တွဲစပ်တွေ့ရသည်၊ သမ္မဒက္ခာတ၊ သမ္မဒညာ၊ သမ္မပ္ပဓာန-စသည်နှင့် သမ္မာ-ကြည့်။]

သမ္မဒ[၁] (ပု) [သံ + မုဒ + ဏ (အ)] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ဟာသောတ္တမနတာပီတိ၊ ဝိတ္တိ တုဋ္ဌိ စ နာရိယံ။ အာနန္ဒော ပမုဒါ မောဒေါ၊ သန္ဓော်သော နန္ဒိသမ္မဒေါ။ ဓာန်။ ၈၇။ မုဒ-ဟာသေ၊ ပမုဒေါ အာမောဒေါပိ။ သန္ဓျသ နံ သန္ဓော်သော၊ နန္ဒနံ နန္ဒိ။ သမ္မဒေါ သမ္မဒါပိ (သမ္ပျဒေါ သမ္ပျဒါပိ) ဥကာရသ အ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သမ္မဒ[၂] (ပု) [သံ + မဒ + အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂၇။ သမ္မဒ-သံ။] ပြင်းစွာ-ယစ်-မူးယစ်-ပူလောင်-ခြင်း။ ဘတ္တသမ္မဒေါ နာမ ဘတ္တမုစ္ဆာ ဘတ္တ-ပရိဠာဟော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဘတ္တသမ္မ-ဒေါတိ ဘတ္တပရိဠာဟော။ ဇာ၊ ဋ၊ ၆။ ၇၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၆)။

သမ္မဒက္ခာတ (တိ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + အာ + ခါ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇။ အာ + ချာ + တ] ကောင်းစွာ-ဟောကြား-ပြောဆို-အပ်သော။ သမ္မဒက္ခာတေ (ဓမ္မ။ ၈၆) တိ သမ္မာ အက္ခာတေ သုကထိတေ။ ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၇၉။ သမ္မဒက္ခာ-တော (ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၅၆) တိ တေနေဝ အဘိ-သမ္ပုဒ္ဓါကာရေန သမ္မဒေဝ ဒေသိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၇။

သမ္မဒညာ (ကြို၊ ဝိ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + အညာ-အာ + ဉ + တ္တာ=အညာယ၊ ယ-ဗျည်းကျေ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၆၀။] ကောင်းစွာ-အကြောင်း-နည်းလမ်း-ဥပါယ်-အားဖြင့်သိ၍။ သမ္မဒညာ ဝိမုတ္တာန (ဓမ္မ။ ၂၁) ဣတိ ဟေတုနာ ဉာယေန ကာရဏေန ဇာနိတ္တာ ----။ ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၇၄၊ ၃၉၅။

သမ္မဒတ္ထ (ပု) [သမ္မ-(သမ္မဒ်) + အတ္ထ] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအနက်သဘော။ (၂) အကြောင်း-ဥပါယ်-ဖြင့်ပြုအပ်သော-ကိစ္စ-အကျိုး။ (၁) သမ္မဒတ္ထံ အဘိသမစ္စာ (အံ၊ ၃။ ၂၉၇) တိ သမ္မာ သဘာဝတ္ထံ ----။ အံ၊ ဋ၊ ၃။ ၃၀၂။ (၂) သမ္မဒတ္ထော ဝိပစ္စတိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅၁) တိ သမ္မာ ဥပါယေန ကာရဏေန ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၆။ ၁၉။

သမ္မဒယတိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + မဒ + ဏယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂၇။ သမ္မဒတိ-သုဒ္ဓရုပ်။ သံမဒယတိ-သံ။] ပြင်းစွာ-ယစ်-မူးယစ်-စေတတ်၏။ သမ္မဒယန္တိ-ကြည့်။

သမ္မဒယန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + မဒ + ဏယ + အန္တိ] ပြင်းစွာ-ယစ်-မူးယစ်-စေတတ်ကုန်၏။ ရူပါ စ သဒ္ဒါ စ ရသာ စ ဂန္ဓာ၊ ဖဿာ စ ယေ သမ္မဒယန္တိ သတ္တေ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၇။ တဿတ္ထော- ယေ တေ ရူပါဒယော နာနပ္ပ-ကာရကံ မဒံ ဇနေန္တာ သတ္တေ သမ္မဒယန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၀၄။

သမ္မဒဿန (နာ) [သမ္မ (သမ္မဒ်) + ဒိသ + ယု။ သမ္မဒဿန။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိမြင်ခြင်း။ သုဒ္ဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ ဧဝေတံ သမ္မ-ဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၇။ သမ္မဒဿနံ၊ အဝိ-ပရိတဒဿနန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃စ၁။

သမ္မဒ္ဒ (ပု) [သံ + မဒ္ဒ + အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၅။ သမ္ဗဒ်-သံ။ သံမဒ္ဒ-ပြာ။] (၁) တိုးဝှေ့-တိုက်ခိုက်-ပြည့်ကြွတ်-ကျဉ်းမြောင်း-လှုပ်ခြောက်ခြား-ခြင်း။ (၂) အပေါင်း-အစု-အအုပ်။ (၁)

ဟတ္ထိဟိ သမ္မဒ္ဒေါ ဇတ္ထာတိ ဟတ္ထိသမ္မဒ္ဒံ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၁။ သမ္မဒ္ဒေါတိ နိဝိဒ္ဓတာသခေါ်ဘော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။ (၂) ဇနာနံ သမ္မဒ္ဒေ သမ္ဘဟေ ကတန္တိ ဟိ သမ္မဒ္ဒံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၉။

သမ္မဒ္ဒတိ° (ကြို) [သံ + မဒ္ဒ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၅။ သမ္မဒ်တိ-သံ။ သံမဒ္ဒကြ-ပြာ။] (၁) နှိပ်နင်း-နင်းချေ-၏။ (၂) ပြင်းစွာ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-၏။ (၁) ကထံ ဟိ နာမ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ ---- ဟရိတာနိ တိဏာနိ သမ္မဒ္ဒန္တာ----။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၂။ သြမဒ္ဒန္တိတိ သမ္မဒ္ဒန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၈။ (၂) တံ သတ္တံ မထေန္တိ သမ္မဒ္ဒန္တိ မထိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၃။

သမ္မဒ္ဒတိ² (ကာ၊ ကြို) [သံ + မဒ + ဏယ + တိ။ သမ္မဒယတိ=သမ္မဒ္ယတိ=သမ္မဒ္ဒတိ။ ယ-ကို ပုဗ္ဗရူပ် ဒ-ပြု။] လွန်စွာ-ယစ်မူး-ဝမ်းမြောက်-စေ၏။ သမ္မဒ္ဒတေဝ ဂန္ဓေန၊ ပုပ္ဖသာခါဟိ တံ ဝနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၁၊ ၃၄၅။ သမ္မဒ္ဒတေ ဝါတိ သမ္ဘတ္တဇနံ မဒယတိ ဝိယ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၀၆။

သမ္မဒ္ဒန (တိ) [သံ + မဒ္ဒ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၅။ သမ္မဒ်န-သံ။] (၁) နှိပ်နင်း-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ (နာ) (၂) တိုးဝှေ-တိုက်ခိုက်-ပြည့်ကြွတ်-ကျဉ်းမြောင်း-လှုပ်ခြောက်ခြား-ခြင်း။ (၁) သာသနဿ ဟဒယံ အဗ္ဘန္တရံ အနဝဇ္ဇ-ဓမ္မာနံ သမ္မဒ္ဒနရသတဏှာယ ဂဓိတော နာဝ ဗုဗ္ဗတိ နှ ဇာနာတိ နှ ပဋိပဇ္ဇတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၆။ (နာ) (၂) "ဟတ္ထိနံ သမ္မဒ္ဒ"န္တိ ဣမိနာ ဥတ္တရပဒဿ သမ္မဒ္ဒနံ သမ္မဒ္ဒန္တိ ဘာဝတ္ထံ ဒဿေတိ, ပုရိမပဒေန ဆဋ္ဌီသမာသော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၂၂။

သမ္မဒ္ဒနရသတဏှာ (ထီ) [သမ္မဒ္ဒန + ရသတဏှာ] နှိပ်နင်း-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ပြီးသောရသတဏှာ။ သမ္မဒ္ဒန-ကြည့်။

သမ္မဒ္ဒန္တ (တိ) [သံ + မဒ္ဒ + အ + အန္တ] နှိပ်နင်း-နင်းချေ-ဖျက်ဆီး-သော။ ကထံ နာမ သမဏာ သကျပုတ္တိယာ ---- ဟရိတာနိ တိဏာနိ သမ္မဒ္ဒန္တာ ဇကိန္ဒြိယံ ဇိဝံ ဝိဟေဌေန္တော ----။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၈။

သမ္မဒ္ဒန္တိ (ကြို) [သံ + မဒ္ဒ + အ + အန္တိ။ သမ္မဒ္ဒတိ-မ္ဘ။] (၁) နှိပ်နင်း-နင်းချေ-ကုန်၏။ (၂) ပြင်းစွာ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ကုန်၏။ (၁) သြမဒ္ဒန္တိတိ သမ္မဒ္ဒန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၈။ (၂) တံ သတ္တံ မထေန္တိ သမ္မဒ္ဒန္တိ မထိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၃။

သမ္မဒ္ဒသ (တိ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ဒိသ + အ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိမြင်သော၊ သူ။ သဝေ သမ္မဒ္ဒသော ဘိက္ခု (သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၆) တိ သော ဘိက္ခု ဇော်သေန, ပရိဗျတ္တံ ဝါ ဝေဒနာယ သမ္မာ ပဿနတောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၆။ သမ္မဒ္ဒသာ (သုတ္တနိ။ ၃၉၂) တိ သမ္မာဒဿနာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၂။

သမ္မဒ္ဒိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မဒ္ဒ + တ္ဝာ] နှိပ်နင်း-နင်းချေ-နှုန်း-၍။ တမေနံ ရဇကော ဥိသေ ဝါ ခါရေ ဝါ ဂေါမယေ ဝါ သမ္မဒ္ဒိတ္ဝာ အဋ္ဌေ ဥဒကေ ဝိက္ခာလေတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၀၇။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၅)။

သမ္မန (နာ) [သမု + ယ + ယု။ ဂမ်နံ-သံ။] ငြိမ်းအေးခြင်း။ တထေဝ သမ္မနံ ဝိနယသမ္မုခ-တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၂၄။

သမ္မနာဟရန္တိ (ကြို) [သံ + မန + အာ + ဟရ + အ + အန္တိ] အဖန်တလဲလဲ စိတ်ဌလာသော

အာရုံကို ရှေးရှုဆောင်ကုန်၏။ သမ္မနာဟရန္တိ (သမန္နာဟရန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၄) တိ သံ ပုနပ္ပုန် မနသာဂတံ အဘိမုခံ ဟရန္တိတိ အတ္ထော ဒသေန္တော အာဟ "ပုနပ္ပုန် မနသိကရောန္တိ"-တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၃၂။

သမ္မန္ဒ (တိ) [သမု + ယ + အန္ဒ။ သမ္မတိ-မ္ပ။] နေ-နေထိုင်-သော၊ သူ။ အကိတ္တိ ဒိသ္မာ သမ္မန္ဒ၊ သကြော ဘူတပတိ ဗြဝိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၃၇၊ ၂၃၉။ သမ္မန္ဒန္တိ ဝသန္တံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၇။

သမ္မန္ဓန (နဿ) [သံ + မန္ဓ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၀၈။] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-ခြင်း။ "ကျမိနာ စ ကျမိနာ စ ကျဒံ ကတံ၊ ဧဝံ ဝုတ္တေ ဧဝံ ဝက္ခာမာ"တိ အာဒိကံ သကသက-ပကွေ သမ္မန္ဓနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၆။ သမ္မန္ဓနန္တိ ရဟော သံသန္ဒနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄။ သမ္ပုစ္ဆနံ နာမ ကျမေ သမ္မန္ဓနန္တိ အာဟ "သဒ္ဓိ မန္တယိတ္တာ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၂၈၇)။

သမ္မန္ဓနကာလ (ပု) [သမ္မန္ဓန + ကာလ] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ကတ္တဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ သမ္မန္ဓနကာလေ ဥပ္ပန္နေ မန္ဓိသု ---- မန္ဓံ နဿ ဘိန္ဒတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၁၀။

သမ္မန္ဓယတိ (ကြိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၀၈။ သမ္ပန္ဓယတိ-သံ။] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-၏။ သမ္မန္ဓယန္တိ-ကြည့်။

သမ္မန္ဓယန္တိ (ကြိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + အန္တိ] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-ကြကုန်၏။ "ကျမသ္မိံ ကာလေ ကသိတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ကျမသ္မိံ ကာလေ ဝပိတုံ"န္တိ ဧဝမာဒိနာ နယေန ယရာ-ဝါသကိစ္စာနိ သမ္မန္ဓယန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။

<u>သမ္မန္ဓယန္တိ</u>-မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၆။ <u>သမ္မန္ဓယိ</u>-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၉။ <u>သမ္မန္ဓယိသု</u>-ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၅။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၉။

သမ္မန္ဓယမာန (တိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + မာန] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-သော၊ သူ။ ရတ္တိ သမ္မန္ဓယမာနာ အတိတံ ဒိဝသဘာဂံ သန္ဓာယ "ဟိယ္ယော"တိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၆။ တေ ပသန္နစိတ္တာ တေဟိ သဒ္ဓိ သမ္မန္ဓယမာနာ ဧဝံ ဝဒန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၈၁။

သမ္မန္ဓယိသု (ကြိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + ဥ] သမ္မန္ဒေသုံ-ကြည့်။ အထသ ပြာဟွဏိယာ ကာလဂ်တာယ ပုတ္တာ သမ္မန္ဓယိသု။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၉။ နာဂရာ တေဟိ သဒ္ဓိ ဧကတော ဟုတ္တာ သမ္မန္ဓယိသု။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၇။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၅။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၃။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၃)။

သမ္မန္ဓယိ (ကြိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + ဣ] သမ္မန္ဒေသိ-ကြည့်။ တသ္မာ "အာမန္ဒေသိ"တိ ဧတသ္မာ သမ္မန္ဓယိတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၉။

သမ္မန္ဓယိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [သံ + မန္ဓ + ဏယ + တ္တာ] အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-တိုင်ပင်၍။ သံဝိဒဟိတ္တာတိ ဧကစ္ဆန္ဒတာယ ဧကလ္ဘာသယ-တာယ သမ္မန္ဓယိတ္တာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၁။ သမ္မန္ဓယိတ္တာ (ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၆၈) တိ သမ်ံ သမ္မာ ဝါ မန္ဓယိတ္တာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၈၀။ သံဝိဒဟိတ္တာ သမ္မန္ဓယိတ္တာ အဝဟရကော် သံဝိဓာဝဟာရော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၀။ (-မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၄၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၆၆)။

သမ္မန္တိ (ကြို) [သမ + ယ + အန္တိ။ သမ္မတိ-ကြည့်။] (၁) ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-ကုန်၏။ (၂) နေ-နေထိုင်-ကုန်၏။ (၃) ပြီး-ပြည့်စုံ-ကုန်၏။ (၁) မေထုန် ဓမ္မံ ပဋိသေ-ဝန္တသ အာပတ္တိယော သတ္တန္ခံ သမထာနံ ကတိဟိ သမထေဟိ သမ္မန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၈၁။ (-၉၃၊ ၁၉၅)။ သံယာဒိသေသာ ဟိ ဒ္ဝိဟိ သမထေဟိ သမ္မန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၀။ (-မ၊ ၆၊ ၂။ ၈၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၂။ ဝဇိရ။ ၅၅၀-၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၂)။ (၂) "ကဟံ နု ခေါ ဘော ဧတရဟိ ကုမာရော သမ္မန္တိ"တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၃။ သမ္မ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅) နန္တိတိ တသ္မိ အသမေ ဝသန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၃၃။ (-သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၉)။ (၃) သမထာ သမထေဟိ သမ္မန္တိတိ ဧတ္ထ သမ္မန္တိတိ သမ္မလ္လန္တိ။ ဝဇိရ။ ၅၅၀။

<u>သမ္မန္တိ</u>-ဝိ၊ ၅။ ၈၁၊ ၉၃၊ ၁၉၅။ ဒီ၊ ၁။ ၈၃။ <u>သမ္ဘာမိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၀။ <u>သမ္ဘသိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆၊ ၃၅၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၃၉။ <u>သမ္ဘတု</u>-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆။ <u>သမ္ဘေယ္ယ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၂၂၉။ <u>သမ္ဘေယ္ယုံ</u>-သံ၊ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၆၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။

သမ္ဘန္ရေတိ (ကြို) [သံ + မန္ရ + ဏော + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၀၈။ သမ္ဘန္ရတိ-သံ။] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-၏။ တသ ဝယပ္ပတ္တသ မာတာ "ပုတ္တသ မေ ဘရိယ အာနေသာ-မာ"တိ ဉာတကေဟိ သမ္ဘန္ရေသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၂။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၈)။ သမ္ဘန္ရေသိ-ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၂။ သမ္ဘန္ရေသုံ-ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၈။

သမ္ဘန္ရေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မန္ရ + ဏော + တွာ] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-၍။ ရာဇာ ဝနစရကေ ပက္ကောသာပေတွာ တေသံ တမတ္ထံ အာစိက္ခိတွာ တေဟိ သမ္ဘန္ရေတွာ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၄၂။ ကိ နု ခေါ ကာတဗ္ဗန္တိ မနုဿေဟိ သမ္ဘန္ရေတွာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၉၀။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၆၊ ၄၈၁။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၅)။

သမ္ဘန္ရေသိ (ကြို) [သံ + မန္ရ + ဏော + ဣ] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-ပြီ။ တသ ဝယပ္ပတ္တသ မာတာ "ပုတ္တသ မေ ဘရိယ် အာနေသာမာ"တိ ဉာတကေဟိ သမ္ဘန္ရေသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၂။

သမ္ဘန္ရေသုံ (ကြို) [သံ + မန္ရ + ဏော + ဥံ] တကွ-တိုင်ပင်-ဆွေးနွေး-နှီးနှော-ကုန်ပြီ။---- မာတာပိတရော "ဝါရဏဝတိနဂရေ အနိက-ရတ္တသ နာမ ရညော ဒဿာမာ''တိ သမ္ဘန္ရေသုံ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၈။

သမ္ဘန္ရတိ[1] (ကြို) [သံ + မန + ယ + တိ=သမန္ယတိ=သမ္ဘန္ရတိ၊ ယ-ကို ပုဗ္ဗရူပ် နှ-ပြု။ ပါကတ၌ မဏ္ဍတိ=မန္ရတိ ၂-မျိုးရှိသည်။ သမ္ဘန္ယတိ-သံ။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းတည်း။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၁၇။ နိရုတ္တိ။ ၅၃-ကား သမ္ဘနတိ-တည်၍ နှ-ဒွေ ဘော်ပြုသည်။ အဒ္ဓမာဂဓီအဘိဓာန်၌ကား မဏ္ဍ, မန္ရ-ဓာတ်ထား၍ သမ္ဘဏ္ဍတိ, သမ္ဘန္ရတိ-ပုဒ်ပြီးသည်။] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-၏။ ဗဟိ သိမေ ဌိတော သမ္ဘန္ရတိ နာမ နိမိတ္တာနိ ကိတ္တေတွာ နိမိတ္တာနံ ဌိတော သမ္ဘန္ရတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၉။ တတော သံယော ပဠဂ်သမန္ရာဂတံ ဘိက္ခုံ သလာကဂ္ဂါဟာပကံ သမ္ဘန္ရတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၄။

သမ္ဘန္ရတိ[2] (ကြို) [သံ + မာန + ဏယ + တိ။ သံမာနယတိ=သံမာန္ယတိ=သမန္ရတိ။ ယ-ကို ပုဗ္ဗရူပ် နှ-ပြု။ သံယုတ်ကြောင့် အာ-ကို ရဿ-

ပြု။ ပါကတ-ဓာန်။ မန္ဓ ၂-ကြည့်။] ထောက်ပံ့-ပူဇော်-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-၏။ သမ္မန္ဓတိ ခေါ ပန စိ၀ရပိဏ္ဍပါတသေနာသနဂိလာနပ္ပစ္စယဘေ-သဇ္ဇပရိက္ခာရေန။ ၀ိ၊ ၄။ ၃၄၃။ အံ၊ ၂။ ၁၀၉။ သမ္မန္ဓတိတိ သမ္မာနေတိ။ ၀ိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၁၁။ သမ္မန္ဓတိတိ သမ္မာန် ကရောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၄၂။ သမ္မန္ဓတိတိ အမ္မာကံ သမ္မာန် ကရောတိ။ တေနာဟ "သမ္မာနေတိ"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၄။ (-၀ိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃)။

သမ္မန္ဓတိ? (ကမ္မ၊ ကြို) [သံ + မာန + ယ + တိ= သမာရျတိ=သမ္မန္ဓတိ။] ထောက်ပံ့-ပူဇော်-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-အပ်၏။ သမ္မန္ဓတိတိ ၀ါ ပရေဟိ သမ္မာနိယတိတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၄။ (-၀ိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃)။

<u>သမ္မန္ဓတိ</u>-၀ိ၊ ၂။ ၇၂၊ ၁၇၁၊ ၄၅၀။ <u>သမ္မန္ဓန္တိ</u>-၀ိ၊ ၆၊ ၄။ ၁ဓ၄။ ၀ဇိရ။ ၄၅၇။ <u>သမ္မန္ဓတု</u>-၀ိ၊ ၄။ ၁ဓ၂။ ၃၄ဓ။ <u>သမ္မန္ဓေ</u>-၀ိ၊ ၃။ ၁ဓ၃။ <u>သမ္မန္ဓေယျ</u>-၀ိ၊ ၁။ ၂၂၅။ ၀ိ၊ ၂။ ၇၂။ <u>သမ္မန္ဓေယျာမ</u>-ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၁။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄ဓ။ <u>သမ္မန္ဓိ</u>-၀ိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂။ <u>သမ္မန္ဓိသု</u>-ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၁။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄ဓ။

သမ္မန္ဓတု (ကြို) [သံ + မန + ယ + တု] (သံယာသည်) သမုတ်-ရွေးချယ်-အသိအမှတ်ပြု-ပါလော့။ တေန ဟိ ဘိက္ခဝေ သံယောဒဗ္ဗံ မလ္လပုတ္တံ သေနာသနပညာပကဉ္စ ဘတ္တုဒ္ဒေသကဉ္စ သမ္မန္ဓတု။ ၀ိ၊ ၄။ ၁ဓ၂။

သမ္မန္ဓန (နာ) [သံ + မန + ယ + ယု-သံမရျန-သမ္မန္ဓန။ သမ္မန္ဓတိ?-ကြည့်။] သမုတ်-ရွေးချယ်-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်း (-ရာအခါ)။ ပဌမံ ဗဒ္ဓသီမာယ သီမန္တရိကေ အကိတ္တေတွာ သမ္မန္ဓတော ဟိ သမ္ဘိန္ဒိ နာမ။ ၀ဇိရ။ ၄၆၁။

---- သမာနသံ၀ါသကသီမာယ သမ္မန္ဓန-ကာလေ စ အာဂမနပယောဇနံ နတ္ထိ။ ၀ဇိရ။ ၄၅၃။

သမ္မန္ဓနကာလ (ပု) [သမ္မန္ဓန + ကာလ] သမုတ်-ဖွဲ့-ရာအချိန်အခါ။ ---- သမာနသံ၀ါသကသီ-မာယ သမ္မန္ဓနကာလေစ အာဂမနပယောဇနံ နတ္ထိ။ ၀ဇိရ။ ၄၅၃။

သမ္မန္ဓနပရိယောသာန (နာ) [သမ္မန္ဓန + ပရိယောသာန] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်း၏-အဆုံး-ပြီးဆုံးခြင်း။ ဘေရိသည် ၀ါတိ "သမ္မန္ဓနပရိယောသာနံ ကရောမာတိ ၀တ္တာ"တိ လိခိတ်။ ၀ဇိရ။ ၄၅၃။

သမ္မန္ဓန္တိ (တိ) [သံ + မန + ယ + အန္တိ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-သော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သီမံ သမ္မန္ဓေန္တေန သီမန္တ-ရိကံ ဌပေတွာ သီမံ သမ္မန္ဓိတုံ။ ၀ိ၊ ၃။ ၁၅၀။ (-၀ိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၃)။

သမ္မန္ဓန္တိ (ကြို) [သံ + မန + ယ + အန္တိ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ကြကုန်၏။ ဧကာဒသသီမာဒေါသာတိ အတိခုဒ္ဒကံ သီမံ သမ္မန္ဓန္တိတိ အာဒိနာ နယေန ကမ္မ၀ဂ္ဂေ အာဂမိဿန္တိ။ ၀ိ၊ ၆၊ ၄။ ၁ဓ၄။ အထ ကသ္မာ ဂါမေ သီမာဗန္ဓနကာလေ အ၀ိပ္ပ၀ါသံ သမ္မန္ဓန္တိတိ စေ အာစိက္ခကပ္ပေန။ ၀ဇိရ။ ၄၅၃။ (-ကခ်ီ၊ ဌီ။ ၃ဓ၊ ၈၃)။

သမ္မန္ဓာပေတုံ (ဗျ) [သံ + မန + ယ + ဏာပေ + တုံ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-စေခြင်းငှာ။ တသ္မာ တံ အာယသ္မန္တံ သမ္မန္ဓာ-ပေတုံ "ဗျတ္တေန ဘိက္ခုနာ"တိ အာဒိမာဟ။ ၀ိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၄။

သမ္မန္ဒီသု (ကြို) [သံ + မန + ယ + ဥ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ကြကုန်ပြီ။ တေတံ ဥပသက်မိတ္တာ ယာစိတ္တာ သမ္မန္ဒီသု။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၉။

သမ္မန္ဒီ (ကြို) [သံ + မန + ယ + ဣ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ပြီ။ တတောဌေရော ဝိနယံ ပုစ္ဆနတ္ထာယ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ သမ္မန္ဒိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၈၂။ သမ္မန္ဒိတိ သမ္မတံ အကာသိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၀။

သမ္မန္ဒိတ္ဝ (တိ) [သံ + မန + ယ + တ္ဝ-သံမရိတ္ဝ-သမ္မန္ဒိတ္ဝ။ သမ္မန္ဒတိ-ကြည့်။] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဧဝ၀ ပန ဘိက္ခဝေ သမ္မန္ဒိတ္ဝော၊ အတ္တနာ ဝါ အတ္တာနံ သမ္မန္ဒိတ္ဝံ၊ ပရေန ဝါ ပရော သမ္မန္ဒိတ္ဝော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃၁။ ဝိဟာရမဗ္ဗေယေဝ သမ္မန္ဒိတ္ဝန္တိ သဗ္ဗေသံ ဇာနနတ္ထာယ ဝိဟာရမဗ္ဗေယေဝ နိသိန္နေဟိ သမ္မန္ဒိတ္ဝံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၉။

သမ္မန္ဒိတုံ (ဗျ) [သံ + မန + ယ + တုံ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်းငှာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနောဝါဒကံ သမ္မန္ဒိတုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၂-၃။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သီမံ သမ္မန္ဒိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။ (-၁၅၀)။

သမ္မန္ဒိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မန + ယ + တ္ဝာ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-၍။ ဟန္ဒာဝုသော မယမ္ပိ နိသီမံ ဂန္တ္မာ အညမညံ ဘိက္ခုနောဝါဒကံ သမ္မန္ဒိတ္ဝာ ဘိက္ခုနိယော သြဝဒါမ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၃။ (-၂၇၃)။ တေန ဟာနန္ဒ သံယော ပစ္ဆိန္တိမံ ဝိဟာရံ ကပ္ပိယဘူမိ သမ္မန္ဒိတ္ဝာ တတ္ထ ဝါသေတု။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃၆။ (-ဝ၊ ၆၊ ၃။ ၄၆)။

သမ္မန္ရေ (ကြို) [သံ + မန +ယ + ဧယျ] သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ရာ၏။ သမ္မန္ရေ ပဋမံ သီမံ၊ ပစ္ဆာ သီမံ သမူဟနေ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၀။

သမ္မန္ရေယျ (ကြို) [သံ + မန + ယ + ဧယျ] သမ္မန္ရေ-ကြည့်။ သံယော ဣတ္ထန္နာမံ ဘိက္ခုံ ဘိက္ခုနောဝါဒကံ သမ္မန္ရေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၂။ သံယော ဧတေဟိ နိမိတ္တေဟိ သီမံ သမ္မန္ရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၄။

သမ္မန္ရေယျာမ (ကြို) [သံ + မန + ယ + ဧယျာမ] (ငါတို့) သမုတ်-ရွေးချယ်-ဖွဲ့-အသိအမှတ်ပြု-ကုန်ရာ၏။ ယံနူန မယံ ဧကံ သတ္တံ သမ္မန္ရေ-ယျာမ၊ ယော နော သမ္မာ ခိယိတ္ဝံ ခိယေယျ ----။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၉။

သမ္မပညာ (ထီ) [သမ္မာ- (သမ္မဒ်) + ပညာ] သမ္မပ္ပညာ-ကြည့်။ သမ္မပညာယာ (သမ္မပ္ပညာ-ယ-မ၊ ၃။ ၂၆၀) တိ ဝိပဿနာပညာယ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၈၆။

သမ္မပတိတ (တိ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) ပတိ + တ။ သမ္မပ္ပတိတ?] ပြင်းထန်စွာ-လဲကျ-ပြိုလဲ-သော။ သာလာဝ သမ္မပတိတာ၊ မာလုတေန ပမဒ္ဒိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၀၆။

သမ္မပ္ပဇာန (တိ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ပဇာန- ပ + ဉ+ယု။ ဉ + နာ + မာန။ နိရုတ္တိ။ ၇၇၆။] ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိမြင်သော။ သမ္မပ္ပဇာနော သုဝိမုတ္တစိတ္တော။ ဓမ္မ။ ၁၆။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၁။ သမ္မပ္ပဇာနော (ဣတိဝုတ်။ ၂၇၂) တိ ဝိပဿနာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ သမ္မဒေဝ ပဇာနန္တော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၃၂။

သမ္မပ္ပဇာနာတိ (ကြို) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ပ + ဉာ + နာ + တိ] ကောင်းစွာ-အကြောင်း-ဉပါယ်-အပြားအားဖြင့်ဖြင့်သိမြင်၏။ သမ္မပ္ပဇာနာတိ ဘဝသ ပါရဂူ (အံ၊ ၃။ ၇) တိ ဘဝသ ပါရံ ဂတော နိပ္ပတ္တိ မတ္ထကံ ပတ္တော၊ နိဗ္ဗာနပဒံ ဉာတွာဝ တံ ပါရံ ဂတဘာဝံ သမ္မပ္ပဇာနာတိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၆။

သမ္မပ္ပညာ (ထီ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ပညာ] (၁) သောတာပတ္တိမဂ်ပညာအဆုံးရှိသော ဝိပဿနာပညာ။ (၂) အကြောင်း-ဉပါယ်-အားဖြင့် ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာ။ (၃) ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာ။ (၄) မိမိ၏ မဂ်ပညာ, ဝိပဿနာပညာ။ (၅) ဝိပဿနာနှင့် တကွသော မဂ်ပညာ။ (၆) သင့်သောနည်းလမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာ။ (၇) မဖောက်မပြန်-ဟုတ်မှန်တိုင်း-သောပညာ။ (၁) သောတာပတ္တိမဂ်ပညာ အဆုံးရှိသော ဝိပဿနာပညာ။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတော (မ၊ ၁။ ၄၉) တိ သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂပညာယ ပရိယောသာနာယ ဝိပဿနာ-ပညာယ သုဋ္ဌု ပဿန္တသ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၇။ (၂) အကြောင်း-ဉပါယ်-အားဖြင့် ဝိပဿနာနှင့် တကွသော မဂ်ပညာ။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ (အံ၊ ၁။ ၂၈၈) တိ သမ္မာ ဟေတုနာ ကာရ-ဏေန သဟဝိပဿနာယ မဂ္ဂပညာယ ပဿတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၂။ (၃) ဝိပဿနာပညာ, မဂ်ပညာ။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတော (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၃) တိ ဝိပဿနာပညာယ စေဝ မဂ္ဂ-ပညာယ စ ယာထာဝတော ပဿတော။ သံ၊ ၈၊ ၂။ ၃၆၂။ (၄) မိမိ၏ မဂ်ပညာ, ဝိပဿနာ ပညာ။ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ၊ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတော။ ဘဝတဏှာ ပဟီယတိ၊ ဝိဘဝံ နာဘိနန္ဒတိ။ နေတ္တိ။ ၁၃၆။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿ သ အတ္တနော မဂ္ဂပညာယ, ဝိပဿနာ-ပညာယ ဝါ ပဿတော ပဿန္တသ ပုဂ္ဂလဿ ဘဝတဏှာ ပဟီယတိ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၃၁၄။ (၅) ဝိပဿနာနှင့်တကွသောမဂ်ပညာ။ သမ္မပ္ပညာ-ယာ (သံ၊ ၂။ ၂၆၅) တိ သဝိပဿနာယ မဂ္ဂ-ပညာယ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတိ (သံ၊ ၁။ ၂၈၁) တိ သဟ ဝိပဿနာယ မဂ္ဂ-ပညာယ သမ္မာ ပဿတိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၆။ (-သံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၊ ၁၁၄။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၆)။ (၆) သင့်သောနည်းလမ်း အားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိပဿနာနှင့်တကွသော မဂ်ပညာ။ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ၊ သမ္မပ္ပညာ-ယ ပဿတော။ ဘဝတဏှာ ပဟီယတိ၊ ဝိဘဝံ နာဘိနန္ဒတိ။ ဥဒါန။ ၁၁၆။ သမ္မပ္ပညာယ သမ္မာ ဉာယေန ဝိဿနာသဟိတာယ မဂ္ဂပညာယ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၉၄။ (၇) မဖောက်မပြန်-ဟုတ်မှန်တိုင်း-သောပညာ။ သမ္မပ္ပညာယာ (သံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁) တိ အဝိပရီတပညာယ ယထာဘူတ-ပညာယ။ သံ၊ ၈၊ ၂။ ၃၇။

သမ္မပ္ပဓာန၁ (ပု၊ နဝ) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ပ + ဓာ + ယု။ သမ္မာ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၂၇။ သမ္မာ + ပဓာန။ သုန္ဒရံ, ပသတ္ထံ ဝါ ပဓာနံ သမ္မပ္ပဓာနံ။ မဏိမဇ္ဈိ။ ၂။ ၂၈၄။ သံယုဂ်ကြောင့် ရဿပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၉။ သမျက်ပြဓာန (ဏ) -သက္ကတဝိဒူက။] (၁) ကောင်း-မြတ်-သောလုံ့လဝီရိယ။ (၂) ပြဓာန်းသောအကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။ (၃) အသင့်ယုတ္တိဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။ (၄) သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သောလုံ့လဝီရိယ။ (၅) တင့်တယ်သောလုံ့လဝီရိယ။ (၆) ကောင်းစွာအားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။

(၇) တင့်တယ်သည်ဖြစ်၍မြတ်သော လုံ့လ ဝီရိယ။ (၈) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော လုံ့လဝီရိယ။ (၁) ကောင်း-မြတ်-သောလုံ့လ ဝီရိယ။ သမ္မပ္ပဓာနာနိ (အံ၊ ၁။ ၃၂၂) တိ သုန္ဒရပဓာနာနိ ဥတ္တမဝီရိယာနိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ (၂) ပြဓာန်းသောအကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။ သမ္မပ္ပဓာနာ (အဘိ၊ ဝိ။ ၂၁၆) တိ ကာရဏပ္ပဓာနာ ဥပါယပ္ပဓာနာ ယောနိ-သောပဓာနာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၆။ ကာရဏပ္ပ-ဓာနာတိ "အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိအတ္ထာ"တိ ဂဟိတာ တထေဝ တေ ဟောန္တိတိ တံ အတ္ထံ သာဓေန္တိယေဝါတိ ဧတသ အတ္ထသ ဒီပ-ကော သမ္မာသဒ္ဒေါတိ ယထာဓိပ္ပေတတ္ထသ အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒါဒိနော ကာရဏဘူတာ၊ ပဓာနကာရဏဘူတာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၂။ (၃) အသင့်ယုတ္တိဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။ (၄) သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော လုံ့လ ဝီရိယ။ ကာရဏသဒ္ဒေါ ယုတ္တိဝါစကော "သဗ္ဗမေတံ အကာရဏံ ဝဒတီ"တိအာဒီသု ဝိယ၊ တသ္မာ ကာရဏပ္ပဓာနာတိ ယုတ္တိပ္ပဓာနာ၊ အနုပ္ပန္နပါပကာနုပ္ပါဒနာဒိကိရိယာယ အနုရူ-ပပ္ပဓာနာတိ ဧဝံ ဝါ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၃။ (၅) တင့်တယ်သောလုံ့လဝီရိယ။ (၆) ကောင်းစွာအားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော လုံ့လဝီရိယ။ (၇) တင့်တယ်သည်ဖြစ်၍မြတ်သော လုံ့လဝီရိယ။ သမ္မပ္ပဓာနေသု ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ ပဓာနံ၊ သောဘနံ(ဏံ) ပဓာနံ သမ္မပ္ပဓာနံ၊ သမ္မာ ဝါ ပဒဟန္တိ ဧတေနာတိ သမ္မပ္ပဓာနံ၊ သောဘနံ(ဏံ) ဝါ တံ ကိလေသ-ဝိရူပတ္တာဝိရဟတော ပဓာနဋ္ဌ ဟိတသုခနိပ္ပါဒ-ကတ္ထေန သေဋ္ဌဘာဝါဝဟနတော ပဓာန-ဘာဝကရဏတော ဝါ သမ္မပ္ပဓာနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၁။ (၈) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော လုံ့လ ဝီရိယ။ သမ္မပ္ပဓာန (ပဋိသံ။ ၈၁) ဣ အဝိပရိတပ္ပဓာနံ ကာရဏပ္ပဓာနံ ဥပါယပ္ပဓာနံ ယောနိသောပဓာနံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။ (-ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၁၉၃)။

သမ္မပ္ပဓာန[၂] (တိ) [သမ္မာ + ပဓာန] ပြည့်စုံသည့် လုံ့လဝီရိယရှိသော၊ သူ။ သမ္မပ္ပဓာနာ (အံ၊ ၁။ ၃၂၃) တိ ပရိပုဏ္ဏဝီရိယာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။

သမ္မပ္ပဓာန[၃] (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဏ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်စပ်ယှဉ်သောသုတ်၊ သံ၊ ၃။ ၂၁၄-၅ လာ ပါဠိနစသော ၁၂-သုတ်။ သမ္မပ္ပဓာနေ (အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၃) တိ သမ္မပ္ပဓာနပဋိသံယုတ္တေ သုတ္တန္တေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈။

သမ္မပ္ပဓာနကထာ (ထီ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပဋိသံယုတ္တ + ကထာ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်စပ်သော စကား။ သမ္မပ္ပဓာနကထံ။ ဣဒ္ဓိပါဒကထံ ---- နိဗ္ဗာန-ကထံ ကထေတိ။ မဟာနိ။ ၁၆၉။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇)။

သမ္မပ္ပဓာနကိစ္စ (နဝ) [သမ္မပ္ပဓာန + ကိစ္စ] သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စ။ ဧဝံ သမ္မပ္ပဓာနကိစ္စမ္ပိ အမိက-မေဝ ဣဒ္ဓိတဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၃၁၂။

သမ္မပ္ပဓာနကုသလ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ကုသလ] သမ္မပ္ပဓာန်တို့၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-သော၊ သူ။ သမ္မပ္ပဓာနကုသလာ ဣဒ္ဓိပါဒကုသလာ ---- နိဗ္ဗာနကုသလာ၊ တေ ကုသလာ ဧဝမာဟံသု။ မဟာနိ။ ၅၂။ (-စ၁၊ ၂၅၃။ စူဠနိ။ ၁၁၃။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၇၂)။

သမ္မပ္ပဓာနစတုက္က (နဝ၊ ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + စတုက္က] သမ္မပ္ပဓာနစတုက္က၊ သမ္မပ္ပဓာန်လေးခုတို့၏ အပေါင်း။ သမ္မပ္ပဓာနစတုက္ကေ ဆန္ဒံ ဇနေတိတိ ---- ကတ္တုကမ္မတံ ဇနေတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၉။

သမ္မပ္ပဓာနဒ္ဌယ (နာ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဒ္ဌယ] (ဖြစ်ကုန်ပြီးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ခြင်းငှာအားထုတ်ခြင်း၊ မဖြစ်ကုန်သေးသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်းဟူသော) သမ္မပ္ပဓာန်နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ ပဟာနာနုပ္ပါဒနေဟိ လုနန္တိ သမ္မပ္ပ-ဓာနဒ္ဌယံ ဝိယ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၈။

သမ္မပ္ပဓာနဓန (နာ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဓန] သမ္မပ္ပဓာန်ဟူသောဥစ္စာ။ သမ္မပ္ပဓာနဓနံ ဣဒ္ဓိပါဒဓနံ ဣန္ဒြိယဓနံ။ စူဠနိ။ ၁၃၂၊ ၁၇၂။

သမ္မပ္ပဓာနဓိရ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဓိရ] သမ္မပ္ပဓာန်တို့၌-ပညာရှိ-အသိဉာဏ်ကိုဖြစ်စေတတ်-သော၊ သူ။ ခန္ဓဓိရာ ။ပ။ သမ္မပ္ပဓာနဓိရာ ဣဒ္ဓိပါဒဓိရာ ဣန္ဒြိယဓိရာ။ မဟာနိ။ ၃၄။ ခန္ဓေသု ဉာဏံ ပဝတ္တေန္တိတိ ခန္ဓဓိရာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၅။

သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခန (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပစ္စဝေက္ခန] သမ္မပ္ပဓာန်၏အာနုဘော်ကို-ရှု-ဆင်ခြင်-ခြင်းရှိသောသူ။ သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခ-နတာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၉) တိ စတုဋ္ဌမသမ္မပ္ပဓာ-နာနုဘာဝဿ ပစ္စဝေက္ခနတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၇)။

သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခနာ (နာ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပစ္စဝေက္ခနာ] သမ္မပ္ပဓာန်၏အာနုဘော်ကို-ရှု-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ ထိနမိဒ္ဓဝိနောဒနတာ, သမ္မပ္ပ-ဓာနပစ္စဝေက္ခနတာတိ ဣဒံ ဒ္ဌယံ ဂဟိတံ။ တတ္ထ ---- သမ္မပ္ပဓာနပစ္စဝေက္ခဏာ ဂဟိတာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၈။

သမ္မပ္ပဓာနပဋိသံယုတ္တ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပဋိသံယုတ္တ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်စပ်ယှဉ်သော (သုတ်)။ အနုပုဗ္ဗေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သံယုတ္တကေ သမ္မပ္ပဓာနပဋိသံယုတ္တာနံ သုတ္တာနံ အာဝဋ္ဋိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈)။

သမ္မပ္ပဓာနပရက္ကမ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + ပရက္ကမ] သမ္မပ္ပဓာန်ကို-အားထုတ်-လုံ့လပြု-ခြင်း။ သမ္မပ္ပဓာနပရက္ကမော စ နိရတိသယော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၇။

သမ္မပ္ပဓာနပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + ပရိစ္ဆေဒ] သမ္မပ္ပဓာန်တို့၏-အပိုင်းအခြား-အခက်း-အပိုင်း။ သမ္မပ္ပဓာနပရိစ္ဆေဒံ ဒီပေတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂၇၆။

သမ္မပ္ပဓာနပုစ္ဆာ (ထီ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပုစ္ဆာ] သမ္မပ္ပဓာန်ကိုမေးခြင်း။ အပရာပိ တိသော ပုစ္ဆာ သတိပဋ္ဌာနပုစ္ဆာ သမ္မပ္ပဓာနပုစ္ဆာ ဣဒ္ဓိ-ပါဒပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။ ၂၆၄။ စူဠနိ။ ၅၁။

သမ္မပ္ပဓာနဗျာပါရ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + ဗျာပါရ] သမ္မပ္ပဓာန်-၌-ကို-အားထုတ်-ကြောင့်ကြစိုက်-မှု။ သမ္မပ္ပဓာန်၏ဗျာပါရ။ တထာပိ သာတိသ-ယော သမ္မပ္ပဓာနဗျာပါရော မဂ္ဂက္ခဏေတိ ဝုတ္တံ "ဖလက္ခဏေ ---- သမ္မပ္ပဓာနေ"တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၂။

သမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာ (ထီ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဘာဝနာ] သမ္မပ္ပဓာန်တို့ကို-ပွားများ-အားထုတ်-ဖြစ်စေ-ခြင်း။ သမ္မပ္ပဓာနဘာဝနာ။ ဣဒ္ဓိပါဒဘာဝနာ။ ဣန္ဒြိယဘာဝနာ။ အဘိ၊ ၈။ ၆၄။

သမ္မပ္ပဓာနမုခ (နာ) [သမ္မပ္ပဓာန + မုခ] သမ္မပ္ပဓာန်ဟူသော-အဦး-ပဓာန။ သမ္မပ္ပဓာန်ကို-အဦး-ပဓာန-ပြုခြင်း။ သမ္မပ္ပဓာနမုခေန သေခပဋိပဒံ မတ္ထကံ ပါပေတွာ ဒသေတုံ ---- ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၇၅။

သမ္မပ္ပဓာနယုတ္တ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ယုတ္တ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်ယှဉ်သော။ သမ္မပ္ပဓာနယုတ္တာန-မေတံ အဓိဝစန်။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၀။

သမ္မပ္ပဓာနယောဂ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + ယောဂ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်ယှဉ်ခြင်း၊ သမ္မပ္ပဓာန်ကို အားထုတ်ခြင်း။ သမ္မပ္ပဓာနယောဂတော ဝိရိယ-တာပေန တပသိနော။ ပေတ၊ ၆။ ၉၂။

သမ္မပ္ပဓာနလက္ခဏပ္ပတ္တဝိရိယ (နဿ) [သမ္မပ္ပဓာန + လက္ခဏ + ပတ္တ + ဝိရိယ] သမ္မပ္ပဓာန်၏ လက္ခဏာသို့ရောက်သော-အားထုတ်ခြင်း-လုံ့လ။ ပဓာနဝိရိယန္တိ သမ္မပ္ပဓာနလက္ခဏပ္ပတ္ত-ဝိရိယံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၀။

သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင် (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + ဝိဘင်] သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်း၊ သမ္မပ္ပဓာန်လေးပါးကို အကျယ်ဝေဘန်ရာ-ဝေဘန်ကြောင်း-စကားရပ်။ သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်ော် ဝိသတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၃။ သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်ော် စတ္တာရော ဂဏနပရိစ္ဆေဒေါ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၆။

သမ္မပ္ပဓာနဝိရဟိတ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဝိရဟိတ] သမ္မပ္ပဓာန်မှ-ကင်း-ဆိတ်-ကင်းရှင်း-သော။ သမ္မပ္ပဓာနဝိရဟိတော ကုသိတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၀၀။

သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ (နဿ) [သမ္မပ္ပဓာန + ဝိရိယ] သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စတပ်သော ဝိရိယ။ စတုကိစ္စ-သာဓကသ သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယသော်တံ အဓိ-ဝစန်။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၄။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃။

သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝန္တ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ + ဝန္တ] သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စတပ်သည့်ဝိရိယရှိသော၊ သူ။ အာတာပိနောတိ သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝတော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၄၀။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၃၃။

သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယသမ္ပန္န (တိ) [သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ + သမ္ပန္န] သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စတပ်သည့်ဝိရိယနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ပဓာနဝါတိ သမ္မပ္ပဓာနဝိရိ-ယသမ္ပန္နော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၂။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၅၂၅။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၈။

သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယာဘာဝ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ + အဘာဝ] သမ္မပ္ပဓာန်ကိစ္စတပ်သည့်ဝိရိယ မရှိခြင်း။ သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယာဘာဝေန ဟီနဝိရိ-ယော ဝိရိယဝိရဟိတောတိ ဝုစ္စတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၃၄။

သမ္မပ္ပဓာနသဒ်သ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + သဒ်သ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့် တူသော။ သမ္မပ္ပဓာနသဒ်-သဠေတ္ထ သမ္မပ္ပဓာနံ ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၁၆။

သမ္မပ္ပဓာနသမဓိ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + သမဓိ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အာတာပိ-ဟဏေန သမ္မပ္ပဓာနသမဓိတံ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆)။

သမ္မပ္ပဓာနသမ္ပန္န (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + သမ္ပန္န] သမ္မပ္ပဓာနသမဓိ-ကြည့်။ သမ္မပ္ပဓာနသမ္ပန္နော၊ သတိပဋ္ဌာနဂေါစရော။ ထေရ။ ၂၄၁။ သမ္မပ္ပ-ဓာနသမ္ပန္နောတိ သမ္ပန္နစတုဋ္ဌိဓသမ္မပ္ပဓာနော။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၈-၉။

သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တ (နဿ) [သမ္မပ္ပဓာန + ပဋိသံယုတ္တာ + သုတ္တန္တ] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်စပ်ယှဉ်သော သုတ်။ ဟာရောတိ အာဝဋ္ဋ ယထာ "မုတ္တာဟာရော"တိ သေဝ ဟာရကော၊ သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တာနံ ဟာရကော တထာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၉။

သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တာဟာရက (ပု) [သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တ + ဟာရက] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်စပ်ယှဉ်သောသုတ်တို့၏ အစဉ်။ သမ္မပ္ပဓာနသုတ္တန္တဟာရကော (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၅၁) တိ အနုပုဗ္ဗေန နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ သံယုတ္တကေ သမ္မပ္ပဓာနပဋိသံယုတ္တာနံ သုတ္တာနံ အာဝဋ္ဋိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ (-မ၊ ၆။ ၁။ ၁၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅)။

သမ္မပ္ပဓာနာဓိန (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + အဓိန] သမ္မပ္ပဓာန်နှင့်-စပ်ယှဉ်-ဆက်စပ်-စပ်သွယ်-သော။ သကလေန ဗုဒ္ဓဝစနေန ပကာသိတာ သဗ္ဗာပိ သမ္မတ္တိယော ဧကန္တေနေဝ သမ္မပ္ပဓာနာဓိနာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၂၅။

သမ္မပ္ပဓာနာနုယုတ္တ (တိ) [သမ္မပ္ပဓာန + အနုယုတ္တ] သမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယကိုအဖန်ဖန်-ပွားများ-အားထုတ်-သော၊ သူ။ သမ္မပ္ပဓာနာနုယုတ္တာ၊ ပရိ-ဝါရေန္တိ တံ သဒါ။ အပ၊ ၁။ ၂၉။ (-၃၃။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၅)။

သမ္မပ္ပဓာနာနုယောဂ (ပု) [သမ္မပ္ပဓာန + အနုယောဂ] သမ္မပ္ပဓာန်ဝီရိယကို အဖန်ဖန်-အားထုတ်-ကြိုးစား-ခြင်း။ အဓိသီလသိက္ခာဒိ-သမ္ဘာဒဿနဝသေန ဝီရိယဿ အာရမ္ဘော သမ္မပ္ပဓာနာနုယောဂေါ။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၂၅။

သမ္မပ္ပယောဂ (ပု) [သမ္မာ (သမ္မဒ်) + ပယောဂ-ပ + ယုဇ + ဏ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၉။ သမ္မက်ပြယောဂ-သံ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော-လုံ့လ-ဝီရိယ။ ဥဒ္ဒေသေ ပရိပုစ္ဆာ-ယ သမ္မပ္ပယောဂေ ပဝိဝေကေ ဂရုသံဝါသေ ကလ္ယာဏမိတ္တသေဝနေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၃။

သမ္မမာန (တိ) [သမ္ပ + ယ + မာန] ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-သော၊ သူ။ သမ္ဘုခါဝိနယေ-နေဝ သမ္မမာနံ ယသ္မိ ဝိဟာရေ ဥပ္ပန္နံ။ ကခ်ီ။ ၂၈၉။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။ သမ္ဘုခါ-ဝိနယေနေဝ သမ္မမာနံ ယော စ အနုဝဒတိ၊ ယဿ အနုဝဒတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၀။

သမ္မဝက္ကိတ (တိ) [သမ္မာ + ဝက္ကိ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉၉။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃-ကြည့်။ ဂါထာ ဖြစ်၍ သမ္မာ-သမ္ပ-ဟု ရသပြု။] ကောင်းစွာ-ခိုးမှမ်း-ပြဆို-အပ်သော။ ယထာ မဓုကရာဒီနံ၊ ပဝတ္တိ သမ္မဝက္ကိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀)။

သမ္ဘဝါဒီ (ပု) [သမ္ပိတိယ + ဝါဒီ။ သမ္ပိတိယဝါဒီ-သာဖြစ်သင့်၏။ အန္ဓရဘဝ-နှင့် အဘိ၊ ၆။ ၂၀၅-ကြည့်။] စုတိနှင့် ပဋိသန္ဓေအကြား ဘဝ တစ်မျိုးရှိသေး၏ဟုယူဆသော သမ္ပိတယဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်။ ယေ ပနာတိ သမ္ဘဝါဒိနော သန္ဓာယ ဝဒတိ။ အန္ဓရာဘဝံ ဂ္ဂဏှန္တိ "ဧဝံ ဘဝေန ဘဝန္တရသမ္ဘဒ္ဓော ယုဇ္ဇေယ္ယာ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၆။

သမ္ဘဝါယာမ (ပု) [သမ္မာ + ဝါယာမ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃-ကြည့်။ သမ္မက်ကျားယာမ-သံ။] သမ္မာ-ဝါယာမ-ကြည့်။ ဟိတ္ဘာ ဟိ ဝါယာမံ၊ ဝိသေသံ နာမ မာဏဝေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၉။

သမ္ဘသ (ပု) [သံ + မသ + အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၉။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-စုံစမ်း-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ အန္ဓရံ သမ္ဘသ (သံ၊ ၁။ ၃၃၀) နန္တိ အဘ္ဘန္တရံ ပစ္ဆယသမ္ဘသနံ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၀။ ပစ္ဆယသမ္ဘ-သနန္တိ ပစ္ဆယုပ္ပန္နာနံ ပစ္ဆယဝိမံသံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

သမ္ဘသတိ (ကြို) [သံ + မသ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၉။ သမ်မဟတိ-သံ။ သမ္ဘဟတိ-သက္ကတပဋိဋ္ဌက။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်

ခြင်-ဝိသေသနာရှု-၏။ ဣမ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သမ္မသမာနော သမ္မသတိ အန္တရံ သမ္မသံ "ယံ ခေါ ဣဒံ အနေကဝိဓံ ---- ကိသ္မိ အသတိ ဇရာမရဏံ နု ဟောတီ"တိ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၀။ ယတော ယတော သမ္မသတိ၊ ခန္ဓာနံ ဥဒ-ယဗ္ဗယံ။ ဓမ္မ။ ၆၇။

သမ္မသထ (ကြို) [သံ + မသ + အ + ထ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] (သင်တို့) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ကြကုန်၏။ ဘဂဝါ ဧတ-ဝေါစ "သမ္မသထ နော တုမ္မေ ဘိက္ခဝေ အန္တရံ သမ္မသ"န္တိ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၀။ (-မိလိန္ဒ။ ၁၆၂)။ သမ္မသထ နော သမ္မသထ နု။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၀။

မ္မသဒ္ဒ (ပု) [သမ္မ + သဒ္ဒ] (၁) သံလွင်, ခွက်ခွင်း, မောင်း, ကြေးနင်းတို့ကို ရိုက်နှက်တီးခတ်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သောအသံ (ကူ၊ သျ)။ (၂) ရိုက်နှက်တီးခေါက်အပ်သောသံလွင်, ခွက်ခွင်း, မောင်း, ကြေးနင်းသံ (ကူ၊ သျ)။ (၃) အိုမိတ်ဆွေဟူ၍ အချင်းချင်းချစ်ခင်ဖွယ်ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအသံ။ (၄) (ရှားအစရှိသည်ဖြင့်ပြီးသော) လက်ချပ်ခွက်ခွင်းသံ။ (၅) (မောင်း, ကြေးနင်းစသော) ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောတူရိယာသံ။ (၆) (မောင်း, ကြေးနင်းစသော) ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောတူရိယာသံ (ဝါလက်ခုပ်စသော) သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောတူရိယာသံ။ (၇) သမ္မ-သဒ္ဒါ။ (၁) သံလွင်, ခွက်ခွင်း, မောင်း, ကြေးနင်းတို့ကို ရိုက်နှက်တီးခတ်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သောအသံ (ကူ၊ သျ)။ (၂) ရိုက်နှက်တီးခေါက်အပ်သောသံလွင်, ခွက်ခွင်း, မောင်း, ကြေးနင်းသံ (ကူ၊ သျ)။ တတ္ထ သမ္ပ-သဒ္ဒေါတိ ကံသတာဌသဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇ဓ။ (၃) အိုမိတ်ဆွေဟူ၍ အချင်းချင်းချစ်ခင်ဖွယ် ခေါ်ဝေါ်အပ်သောအသံ။ သမ္ပ သမ္ပာတိ ဝါ အညမညံ ပိယာလာပသဒ္ဒေါ သမ္ပသဒ္ဒေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁ဓ၁။ (၄) (ရှားအစရှိသည်ဖြင့်ပြီးသော) လက်ချပ် ခွက်ခွင်းသံ။ သမ္ပ² (၁) ကြည့်။ (၅) (မောင်း, ကြေးနင်း စသော) ကြေးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာသံ။ သမ္ပ² (၂) ကြည့်။ (၆) (မောင်း, ကြေးနင်းစသော) ကြေးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာသံ (ဝါလက်ခုပ်စသော) သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော တူရိယာသံ။ သမ္ပသဒ္ဒေါတိ ကံသတာဌကဌတာလသဒ္ဒေါ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၆။ (သမ္ပ² (၃) လည်းကြည့်)။ (၇) သမ္ပ-သဒ္ဒါ။ သမ္ပ-သဒ္ဒေါ သမာနတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။

သမ္ပသန (ထီ၊ နဝ) [သံ + မသ + ယု။ သမ္ပသတိ-မ္ပ။ (နဝ) သမ္ပ်ိန-သံ။] (၁) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်း၊ (သမ္ပသနဉာဏ်)။ (၂) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်-အပ်-သော၊ ဉာဏ်၊ ပညာ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်။ (၃) ကောင်းစွာ၊ သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ရာ၊ ကာလ၊ ဌာန။ (၄) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော၊ နိပ္ပန္နရူပ်။ (၁) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်း၊ (သမ္ပသနဉာဏ်)။ အတီ-တာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ သဒ္ဓိပိတ္တာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္ပသနေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ။ ၁။ သမ္ပသနေ ဉာဏန္တိ သမ္ဘာ အာမသနေ အနုမဇ္ဇနေ ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏံ။ ကလာပ-သမ္ပသနဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁ဓ။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄)။ (၂) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်-အပ်-သော၊ ဉာဏ်၊ ပညာ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်။ အပိ စ ဓာတုကုသလတာတိ ဥဂ္ဂဟမနသိကာရသဝန-

သမ္မသနပဋိဝေဓပစ္စဝေက္ခဏောသု ဝတ္တတိ -- -- အာယတနကုသလတာပိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၂။ သမ္မသန် ပညာ၊ သာ မဂ္ဂသမ္မယုတ္တာ အနိစ္စာ-ဒိသမ္မသနကိစ္စံ သာဓေတိ နိစ္စသညာဒိပဇဟ-နတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။ နယဝိပဿနာဒိကံ အနုပဿနာဉာဏံ သမ္မသန်။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၅။ (-သံ၊ ၌၊ ၂။ ၅၀)။ ခန္ဓာဒိနံ ကလာပတောဝ သမ္မသနဝသပ္ပဝတ္တံ ဉာဏံ သမ္မသနဉာဏံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆၈။ ခန္ဓာဒယော ကလာပဝသေန အနိစ္စာဒိနာ သမ္မသတိ တီရေတိ ဝိမံသတိ, သမ္မသိယတေ ဝါတိ သမ္မသန်၊ ဉာဏံ။ မဏိမဇ္ဈ။ ၂။ ၅၃၄။ (၃) ကောင်းစွာ၊ သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာ ရှု-ရာ၊ ကာလ၊ ဌာန။ တသ္မေ သမ္မသတောဝ အဗ္ဗတ္တံ သမ္မသနကာလေ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဒ္ဓိ ယဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၀။ (-နေတ္တိ၊ ၌။ ၅၁)။ (၄) ကောင်း စွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော၊ နိပ္ပန္နရုပ်။ ဣတိ စ အဌာရသဝိဓမ္မေတံ ရူပ် သဘာဝရူပ် သလက္ခ-ဏရူပ် နိပ္ပန္နရူပ် ရူပရူပ် သမ္မသနရူပန္တိ စ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ သင်္ဂဟ။ ၄၀။ ပရိစ္ဆေဒါဒိဘာဝ် ---- သမ္မသိတုံ အရဟတ္တာ သမ္မသနရူပ်။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၉၉။ သမ္မ ။ပ။ ဟတ္တာတိ ---- သမ္မာ ပရိမဇ္ဈိတုံ အနုရူပတ္တာ။ ဧတေန "သမ္ပ-သိတဗ္ဗန် သမသန"န်ိ အတ္ထော ဒဿိတော။ မဏိမဇ္ဈ။ ၂။ ၁၃၇။

သမ္မသနဥပါဒါနက္ခန္ဓမုခ (နာ) [သမ္မသန + ဥပါဒါနက္ခန္ဓ + မုခ] (ဓမ္မကို) သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ကိုအဦးမူခြင်း-ဟူသော အဦး။ ဧဝံ ဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋမုခေန သမ္မသနဥပါဒါ-နက္ခန္ဓမုခေနေဝ သစ္ဆေသု ပညတ္တိဝိဘာဝ် ဒဿေတွာ ---- "ဣဒံ ဒုက္ခန်ိ မေ ဘိက္ခဝေ"တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။ နေတ္တ၊ ၌။ ၁၂၂-၃။ (-နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၉၀)။

သမ္မသနကမ္မ (နာ) [သမ္မသန + ကမ္မ] ဆင်ခြင်-သုံးသပ်-မှု။ ကမ်ံ ကတ္တာတိ သမ္မသနကမ်ံ နိဋ္ဌာပေတ္တာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၆။

သမ္မသနကာရဏာ (နာ) [သမ္မသန + ကာရဏာ] သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တေနာတိ တေန သမ္မသနကာရဏေန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၄၁။

သမ္မသနကာလ (ပု) [သမ္မသန + ကာလ] သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ရာအခါ။ တသ္မ အဗ္ဗတ္တသခ်ိရေ သမ္မသနကာလေ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၅၉။ (-အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၀။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၄၇၊ ၇၁။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၃၊ ၃၀၀-၁)။

သမ္မသနဂ္ဂဟဏ (နာ) [သမ္မသန + ဂဟဏ] သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်သော ဉာဏ်ကိုယူခြင်း။ ပုရိမသ္မိံ သစ္စဒ္ဒယေ သမ္မသ-နဂ္ဂဟဏံ လောကိယတ္တာ တသ၊ ဣတရသ္မိံ တသ အဂ္ဂဟဏံ လောကုတ္တရတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၆။

သမ္မသနစာရ (ပု) [သမ္မသန + စာရ] (၁) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်း၏ဖြစ်ရာ ဝိပဿနာဘူမိ။ (၂) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿ နာရှု-ခြင်း၏အနီးအပါး။ (၁) မဟာမောဂ္ဂ-လာနတ္ထေရော ဟိ သာဝကာနံ သမ္မသနစာရံ ---- ဧကဒေသမေဝ သမ္မသန္တော သတ္တ ဒိဝသေ ဝါယမိတ္တာ အရဟတ္တံ ပတ္တော။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၅၈။ သမ္မသနံ စရတိ ဧတ္ထာတိ သမ္မသန-စာရော၊ ဝိပဿနာဘူမိ၊ တံ သမ္မသနစာရံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တန္တဘာ-

ဇနိယေ သောဌသ ဓာတုယော ကာမာဝစရာ၊ ဒွေ တေဘူမိကာတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္မသနစာ-ရောဝ ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၁။ စရတိ ဧတ္ထာတိ စာရော၊ ကိံ စရတိ? သမ္မသနံ၊ သမ္မသနဿ စာရော သမ္မသန-စာရော၊ တေဘူမကဓမ္မာနံ အဓိဝစနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၅။ (-သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၆၆၊ ၂၃၁။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၉-၃၀၀)။ (၂) သမ္မနစာရေဝေဒနာ-ကြည့်။

သမ္မသနစာရစိတ္တ (နာ) [သမ္မသနစာရ + စိတ္တ] ဝိပဿနာ၏ဖြစ်ရာဖြစ်သောစိတ်။ သမ္မသန-စာရစိတ္တ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂) နှင့် ဝိပဿနာယ ပဝတ္တိဌာနဘူတ် ဝိပဿိတဗ္ဗံ စိတ္တံ။ ကေစိ "ဝိပဿနုပဂတကိရိယမယစိတ္တ"နှင့် ဝဒန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၂။

သမ္မသနစာရဝေဒနာ (ထီ) [သမ္မသနစာရ + ဝေဒနာ] (၁) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်း၏အနီးအပါးဖြစ်သောဝေဒနာ။ (၂) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော ဝေဒနာ။ (၁) သမ္မသနစာရဝေဒနာ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၅) တိ သမ္မသနုပစာရဝေဒနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။ (၂) သမ္မသနစာရဝေဒနာ (သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁ဓ) တိ သမ္မသနီယဝေဒနာ ဧဝ ကထိတာ၊ န လောကုတ္တရာတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅ဓ။

သမ္မသနဉာဏ (နာ) [သမ္မသနပ္ပဝတ္တ + ဉာဏ] (၁) ခန္ဓာအစရှိသည်တို့ကို အပေါင်းအစုအား ဖြင့်) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော ဉာဏ်။ (၂) (ကာလ သုံးပါးဌ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကို ချုံး၍) ကောင်းစွာသုံးသပ်ခြင်းဌ်ဖြစ်သော ဉာဏ်။ (၁) ခန္ဓာဒီနံ ကလာပတော သမ္မသနဝသပ္ပဝတ္တံ ဉာဏံ သမ္မသနဉာဏံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆ဓ။ (၂) အတီတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နာနံ ဓမ္မာနံ သဗ္ဗဝိတ္ထာ ဝဝတ္ထာနေ ပညာ သမ္မသနေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁။ သမ္မသနေ ဉာဏန္တိ သမ္မာ အာမသနေ အနုမဇ္ဇနေ ပေက္ခဏော ဉာဏံ၊ ကလာပသမ္ပ-သနဉာဏန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁ဓဓ။ (-၁၅၃)။

သမ္မသနဌာန (နာ) [သမ္မသန + ဌာန] သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ရာအရပ်။ တေဘူမက-စိတ္တမေဝ ကထိတံ သမ္မသနဌာနဿ အဓိပ္ပေ-တတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၃၀။

သမ္မသနတ္ထ (တိ) [သမ္မသန + အတ္ထ] သုံးသပ်ခြင်းအကျိုးရှိသော။ လက္ခဏကထာ ဟိ ယာဝဒေဝ သမ္မသနတ္ထာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။

သမ္မသနဓမ္မ (ပု) [သမ္မသန + ဓမ္မ] သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်သော တရား။ ယထာ ဟိ ပရိညာပညာ သမ္မသိတဗ္ဗမ္မေ တတ္ထ သမ္မသနာကာရံ ပရိဇာနာတိ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၇ဓ။

သမ္မသနနယ (ပု) [သမ္မသန + နယ] သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-ခြင်းဌ် (ဖြစ်သော)နည်း။ ဒိဋ္ဌဥ္ဃဋ္ဌနတော မာနုဏ္ဃဋ္ဌနတော နိကန္တိပရိ-ယာဒါနတောတိ ဣမေသု တီသု ဝိသုံ သမ္မသနနယော နာမ နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၆)။

သမ္မသနပညာ (ထီ) [သမ္မသနာ + ပညာ] သုံးသပ်တတ်-သုံးသပ်ခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်-သောပညာ။ "ဝယဓမ္မမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဥပ္ပန္နဉ္စ ဝယံ ဥပေတိ"တိ ဣမိနာ အာကာရေန သမ္မသနပညာယ ---- အဓိဂတံ ဟောတိ။

စူဋီ၊ ၆။ ၉၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉)။

သမ္မသနပဒ (နာ) [သမ္မသန + ပဒ] သမ္မသနပုဒ်-သဒ္ဒါ-သုံးသပ်ခြင်း သမ္မသနဉာဏ်ကိုဖော်ပြသော-စကား။ တတ္ထ သခ်ၦါရပ္ပဓာနာတိ သမ္မသနပဒေန သုခေနေဝ ခိပ္ပတရံ ဘာဝနာဉဿုက္ကာ ပန ဝိရိယံ ဒဿိတန္တိ သုခါပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာ ဒဿိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။

သမ္မသနပယောဂ (ပု) [သမ္မသန + ပယောဂ] သုံးသပ်တတ်သော သမ္မသနပညာနှင့်ယှဉ်သော၊ ဈာန်သမာဓိ။ သမာဓိစေတ္တ အာရုပ္ပသမာဓိတိ ဝဒန္တိ၊ သမ္မသနပယောဂေါ ပန ကောစိ ဈာနသမာဓိတိ ယုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။

သမ္မသနပရိယာယ (ပု) [သမ္မသန + ပရိယာယ] သုံးသပ်ခြင်း၏-ပရိယာယ်-ဝေဝုစ်-စကားလှယ်။ "အဘိဓမ္မနယသမုဒ္ဒံ အဓိဂစ္ဆတိ၊ တီဏိ ပိဋကာနိ သမ္မသီ"တိ စ အဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တတ္တာ ပရိယတ္တိဓမ္မဿပိ သစ္ဆိကိရိယာယ သမ္မသနပရိယာယော ---- ဣဓ ဝုတ္တော ဧဝါတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀။

သမ္မသနပွကာရ (ပု) [သမ္မသန + ပကာရ] သုံးသပ်ခြင်းအပြား၊ သုံးသပ်ပုံအပြား။ တာဝတ္ဒေါ ကမတ္ထော၊ တေန သမ္မသနပွကာရာနံ ဗဟုဘေဒတံ ဒီပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၆။

သမ္မသနဖလ (နာ) [သမ္မသန + ဖလ] သုံးသပ်ခြင်းအကျိုး။ ဧဝံ သမ္မသနဖလမ္ပိ ပရိဇာနာတိ ကတ္တာ အယံ နယော ဒဿိတော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၇၈။

သမ္မသနဘာဝ (ပု) [သမ္မသန + ဘာဝ] (၁) သုံးသပ်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၂) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ခြင်းသဘော။ (၁) ကလာပသမ္မသနာဒိဝသေန တီရဏပရိညာ အနိစ္စာဒိဝသေန သမ္မသနဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၆။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉)။ (၂) သမ္မသနဘာဝဟေတု-ကြည့်။

သမ္မသနဘာဝဟေတု (ပု) [သမ္မသန + ဘာဝ + ဟေတု] သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်းသဘောဟူသော အကြောင်း။ တီရဏဌေဟိ သမ္မသနဘာဝဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၇။

သမ္မသနဘေဒ (ပု) [သမ္မသန + ဘေဒ] သုံးသပ်ခြင်းအပြား။ ဣမိနာ နယေန ဒ္ဝါရဆက္ကာဒိသုပိ ယထာရဟံ သမ္မသနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၃။

သမ္မသနမတ္တ (နာ) [သမ္မသန + မတ္တ] သုံးသပ်ခြင်းမျှ၊ သုံးသပ်ကာမျှ။ ယသ္မာ ပန နအနိစ္စတော သမ္မသနမတ္တေနေဝ မဂ္ဂဝုဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၈)။

သမ္မသနမနသိကာရ (ပု) [သမ္မသန + မနသိကာရ] သုံးသပ်-နှလုံးသွင်း-ခြင်း-တတ်သော (ပညာ)။ သမ္မသနမနသိကာရာ လောကိယလောကုတ္တရမိဿကာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၂။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၂၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။

သမ္မသနယောဂ (တိ) [သမ္မသန + ယောဂ] သုံးသပ်ခြင်းဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-ခြင်း။ ကာမံ စတုတ္ထဘူမကာပိ သခ်ၦါရာ အနိစ္စာ ဧဝ၊ တေ ပန သမ္မသနုပဂါ နဟောန္တိ တေဘူမကဂ္ဂဟဏံ သမ္မသနယောဂ္ဂေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။

သမ္မသနဝါရ (ပု) [သမ္မသန + ဝါရ] သမ္မသနဝါရ သုံးသပ်ခြင်း၏ အလှည့်အကြိမ်။ ဣမေသု

ဒ္ဓိသုပိ သုတ္တေသု သမ္မသနဝါရောဝ ကထိ-
တောတိ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၅။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၁။
၁၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၁၊ ၃၉၃)။

သမ္မသနဝိဓာန (နာ) [သမ္မသန + ဝိဓာန]
သုံးသပ်ခြင်းကိုစီရင်ခြင်း၊ သုံးသပ်ပုံအစီအရင်။
အာဒိကမ္မိကဿ ဟိ ဣဒံ သမ္မသနဝိဓာနံ၊
တသ္မာ ဘဝဝသေန အဒ္ဓါဘေဒေါ အဓိပ္ပေ-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၁၊ ၄၀၆။

သမ္မသနဝိဓိ (ပု) [သမ္မသန + ဝိဓိ] သမ္မသန-
ဝိဓာန-ကြည့်။ သခ်ါယေကံ ဝိနောဒေတိ" (မ၊
၂။ ၁၆၈) တိ ဧဝံ ဝုတ္တံ စတုရာပသေနပဋိ-
ပတ္တိ ပဋိပဇ္ဇမာနော သမ္မသနဝိဓိ သြတရိတ္တာ
---- အာသဝေ ခေပေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၅)။

သမ္မသနဝိသယ (ပု) [သမ္မသန + ဝိသယ]
သုံးသပ်ခြင်း၏အရာ (အာရုံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း)။ ပုဗ္ဗေ
ဂဟိတံ သမ္မသနဝိသယံ ဆဋ္ဌေတ္တာ အညဿ
သမ္မသနဝိသယဿ ဂဏ္ဍနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၁၄။

သမ္မသနဝိသေသ (ပု) [သမ္မသန + ဝိသေသ]
သုံးသပ်ခြင်းအထူး၊ ထူးသောသုံးသပ်ခြင်း။
တသ္မေ ဝ ဟိ ထိရဘာဝါယ ဣတရေ သမ္မ-
သနဝိသေသာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၉။

သမ္မသနသဘာဝ (တိ) [သမ္မသန + သဘာဝ]
(၁) သုံးသပ်ခြင်းသဘောရှိသော၊ ဉာဏ်။ (ပု)
(၂) သုံးသပ်ခြင်းသဘော။ (၁) တိရဏဗ္ဗေ
ဉာဏန္တိ ဥပပရိက္ခဏသဘာဝံ, သမ္မသနဘာဝ-
ဝါ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃။ (ပု) (၂)
ဆဖဿာယတနဂ္ဂဟဏေန ခန္ဓိန္ဒြိယဓာတာ-
ဒိနံ သင်္ဂဟော ဖဿုပ္ပတ္တိနိမိတ္တတာယ, သမ္မ-
သနသဘာဝေန စ ဧကလက္ခဏတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၁၉၄။

သမ္မသနသမ္မယုတ္တ (တိ) [သမ္မသန + သမ္မယုတ္တ]
သမ္မသနဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော။ မနသိကာရော
သမ္မသနသမ္မယုတ္တော၊ သော ---- "သမ္မသန-
မနသိကာရ လောကိယလောကုတ္တရမိဿ-
ကာ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။

သမ္မသနဟေတု (ပု) [သမ္မသန + ဟေတု]
သုံးသပ်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ သမ္မသိတ္တာ
သမ္မသနဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၇။

သမ္မသနာကာရ (ပု) [သမ္မသန + အာကာရ]
သုံးသပ်ခြင်း၏ အခြင်းအရာ။ ယထာ ဟိ
ပရိညာပညာ သမ္မသိတဗ္ဗမေဝ တတ္ထ သမ္မသ-
နာကာရံ ပရိဇာနာတိ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၇၈။ (-မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၄၊
၄၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၁)။

သမ္မသနာဒိကာလ (ပု) [သမ္မသန + အာဒိ +
ကာလ] သုံးသပ်ခြင်းအစရှိသော-သည်တို့၏-
ကာလ။ သဟဇာတဿ ---- သမ္မသနာဒိ-
ကာလေသု အာရမ္မဏဝသေန စ ပစ္စယော
ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။
၄၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၁)။

သမ္မသနာဒိကာလသင်္ဂဟ (ပု) [သမ္မသနာဒိကာလ
+ သင်္ဂဟ] သုံးသပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏
ကာလကိုသိမ်းကျုံး၍ယူခြင်း။ ကမ္မာရမ္မဏ-
ပဋိသန္ဓိအာဒိကာလေတိ ဧတ္ထ အာဒိ-သဒ္ဒေန
သမ္မသနာဒိကာလသင်္ဂဟော ဒဋ္ဌော။ အနုဋီ၊
၂။ ၁၂၉။

သမ္မသနာဒိဝိဓိ (ပု) [သမ္မသန + အာဒိ + ဝိဓိ]
သုံးသပ်ခြင်းအစရှိသည်တို့၏အစီအရင်။ ယဒါ

ပန သမ္မသနာဒိဝိဓိနာ တံ ဝိဘူတံ ဟောတိ၊ တဒါ တေ သုဝိက္ခာလိတာ နိဗ္ဗဏာ စ နာမ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၅။

သမ္မသနာဘာဝ (ပု) [သမ္မသန + အဘာဝ] သုံးသပ်ခြင်း၏မရှိခြင်း။ ဇာတိဇရာမရဏာဝ-သေန ဝိသုံ သမ္မသနာဘာဝေပိ ---- သမ္မသနံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၃၃။

သမ္မသနာရမ္ဘဝိဓာန (နဉ) [သမ္မသန + အာရမ္ဘ + ဝိဓာန] သုံးသပ်ခြင်း၌ စ၍အားထုတ်ပုံအစီအရင်။ ဣဒံ တာဝေတ္ထ ပါဠိနယာနုသာရေန သမ္မသနာရမ္ဘဝိဓာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၈)။

သမ္မသနီယ (တိ) [သံ + မသ + အနီယ။ သမ္မသတိ-ကြည့်။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သဗ္ဗဓမ္မေသူတိ သဗ္ဗေသု တေဘူမကဓမ္မေသု၊ တေ ဟိ သမ္မသနီယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇)။

သမ္မသနီယဓမ္မ (ပု) [သမ္မသနီယ + ဓမ္မ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောတရား။ ဇဝံ အန္ဓရာ အသဇ္ဇမာနာ အဝိရဇ္ဇမာနာ ဝိပဿနာ သမ္မသနီယဓမ္မေသု ယာထာဝတော နာနာနယေဟိ ပဝတ္တတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၀။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၆)။

သမ္မသနီယဓမ္မပရိဂ္ဂဟ (ပု) [သမ္မသနီယ + ဓမ္မ + ပရိဂ္ဂဟ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်း။ အဘိနိဝေသောတိ ဝိပဿနာဘိနိဝေသော၊ သော ပန သမ္မသနီ-ယဓမ္မပရိဂ္ဂဟော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၉။

သမ္မသနီယဝေဒနာ (ထီ) [သမ္မသနီယာ + ဝေဒနာ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောဝေဒနာ။ သမ္မသနစာရဝေဒနာတိ သမ္မသနီယဝေဒနာ ဇဝ ကထိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၈။

သမ္မသနုပဂ (တိ) [သမ္မသန + ဥပ + ဂမု + ကွိ] သုံးသပ်ခြင်းသို့ကပ်ရောက်တတ်-သုံးသပ်ခြင်းဌာတတ်ကောင်း-သုံးသပ်အပ်-သော၊ ရုပ်။ ဣဓ ဘိက္ခု ဣမသ္မိံ သရီရေ စတုသမုဋ္ဌာနာ စတသော ဓာတုယော ---- ဒ္ဝိသမုဋ္ဌာနော သဒ္ဒေါ ဣမာနိ သတ္တရသ ရူပါနိ သမ္မသနုပဂါနိ နိပ္ဖန္နာနိ ရူပရူပါနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၅။ သမ္မသိတုံ သက္ကုဏေယ္ယာနိ သမ္မသနံ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ သမ္မ-သနုပဂါနိ၊ သမ္မသနီယာနိတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၉။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၈၊ ၃၇၃၊ ၃၉၁)။

သမ္မသနုပဂဓမ္မ (ပု) [သမ္မသနုပဂ + ဓမ္မ] သုံးသပ်ခြင်းသို့ကပ်ရောက်တတ်-သုံးသပ်ခြင်းဌာတတ်ကောင်း-သုံးသပ်အပ်-သောတရား။ တဗ္ဗ ခေါ သမ္မသနုပဂဓမ္မဝသေန ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။

သမ္မသနူပဂ (တိ) [သမ္မသန + ဥပ + ဂမု + ကွိ] သမ္မသနုပဂ-ကြည့်။ တဒေတံ ဟေဋ္ဌာ ဝိပဿ-နာယ ဂဟိတတ္တာ ပါဠိယေဏ္ဍံ သမ္မသနူပဂံ နဟောတိတိ နဿ အဂ္ဂဟေသိ။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၀၇။ (-အံ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၇၉။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၃၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅)။

သမ္မသနူပဂဓမ္မ (ပု) [သမ္မသနူပဂ + ဓမ္မ] သမ္မသနုပဂဓမ္မ-ကြည့်။ တိဏ္ဏမ္ပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ

ဧကတော ကတ္တာတိ ---- သမ္မသန္ဗပဂမ္မေ ဧကတော ကတ္တာ "သတ္ဌမေတံ အနိစ္စ"န္တိ ကေဠိ ဂဟေတ္တာ သမ္မသတိ ယထာ "ယံကိဉ္စိ သမုဒ-ယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ"န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၅။

သမ္မသန္ဗပစာရ (ပု) [သမ္မသန + ဥပစာရ] သုံးသပ်တတ်သောဉာဏ်၏ အနီးအပါးဖြစ်သောတရား။ သမ္မသန္ဗပစာရေ စ ဓမ္မလက္ခ-ဏာတ္တယဠု တထာ ဇာနာတိ ပဿတိ စာတိ ဉာဏဒဿနံ၊ ဝိပဿနာ။ အဋ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃။

သမ္မသန္ဗပစာရဝေဒနာ (ထီ) [သမ္မသန + ဥပစာရ + ဝေဒနာ] သုံးသပ်ခြင်း၏-ဥပစာ-အနီးအပါး ဖြစ်သောကာလ-၌ဖြစ်သော ဝေဒနာ။ သမ္မသ-နာစာရဝေဒနာတိ သမ္မသန္ဗပစာရဝေဒနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။

သမ္မသန္ဓ (တိ) [သံ + မသ + အ + အန္ဓ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။ ထိ၌- သမ္မသန္ဓိ။] (၁) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-သော၊ သူ။ (၂) ဝိပဿနာရှု သော၊ သူ။ (၁) သမ္မသတော (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၉) တိ ဥပပရိက္ခန္တသ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ။ ၁၃၉။ (-သင်္ဂဟ။ ၆၄။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၇၀)။ (၂) ရောဂံ သမ္မသန္ဓော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၆) တိ ရောဂဘူတံ ဝေဒနံ ဝေဒနာမုခေန သေသာရှုပဓမ္မေ, ရှုပဓမ္မေ စ ပရိဂ္ဂဟေတ္တာ ဝိပဿန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ (-ထေရ။ ၂၂၅။ ထေရ၊ ဋ၊ ၁။ ၉၈)။

သမ္မသန္ဓိ (ကြို) [သံ + မသ + အ + အန္ဓိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] (၁) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ကုန်၏။ (၂) ဝိပဿနာရှုကုန်၏။ (၁) သီသာနိ ဧကဋ္ဌာနေ ကတ္တာ ပရိယတ္တိ သမ္မသန္ဓိ။ အဋ၊ ဋ၊ ၁။ ၇၁။ (၂) ယထာ ဟိ သာဝကာ ---- ဩကာသပတ္တေယေဝ သမ္မသန္ဓိ၊ နိ ဧဝံ ဗုဒ္ဓါ။ မ၊ ဋ၊ ၄။ ၁၃၅။

သမ္မသမာန (တိ) [သံ + မသ + အ + မာန။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] သမ္မသန္ဓ-ကြည့်။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သမ္မသမာနော သမ္မသတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၀။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၁၀၊ ၃ဓ၃)။

သမ္မသသိ (ကြို) [သံ + မသ + အ + သိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] (သင်) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-၏။ ယထာ ကထံ ပန တွံ ဘိက္ခု သမ္မသသိ အန္ဓရံ သမ္မသန္ဓိ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၀။

သမ္မသာမိ (ကြို) [သံ + မသ + အ + မိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] (ငါ) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿ နာရှု-၏။ အဟံ ခေါ ဘန္တေ သမ္မသာမိ အန္ဓရံ သမ္မသံ။ သံ၊ ၁။ ၃၃၀။

သမ္မသီ (ကြို) [သံ + မသ + ဣ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] (ငါ) သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိဿနာရှု-ပြီ။ ဝိဿိသန္ဓိ သမ္မသီ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၃။

သမ္မသီံ (ကြို) [သံ + မသ + ဤ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၉။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ပြီ။ တိက္ခတ္တုံ ဒ္ဓါဒသပဒံ ပစ္ဆယာကာရံ သမ္မသီ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၇၅။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၈၀။

သမ္မသီ၂ (ကြို) [သမု + ယ + သိ] (သင်) နေ-နေထိုင်-၏။ ကိ ဆန္ဒော ကိမဓိပ္ပါယော၊ ဧကော သမ္မသိ ယမ္မနိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅ဓ။ သမ္မသီတိ အစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၅။ ၃။

သမ္မသိတ (တိ) [သံ + မသ + တ။ သမ္မသတိ-ကြည့်။] (၁) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော။ (၂) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်သော။ (၃) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာ ရှု-ရာ၊ အရပ်။ (၁) ဇာတိဇရာမရဏာဝသေန

---- သမ္မသိတေသု တာနိပိ သမ္မသိတာနိ ဟောန္တိတိ ပရိယာယေန တေသမ္ပိ ဝသေန သမ္မသန် ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၂)။ (၂) သမ္မသိတစိတ္တ-ကြည့်။ (၃) သမ္မသိတဌာန-ကြည့်။

သမ္မသိတခန္ဓ (ပု) [သမ္မသိတ + ခန္ဓ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော ခန္ဓာ။ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ ခန္ဓာတိ သမ္မသိတခန္ဓေ ဝဒန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၂။

သမ္မသိတစိတ္တ (နာ) [သမ္မသိတ + စိတ္တ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်သော စိတ်။ ပဌမစိတ္တန္တိ အာဒါနနိက္ခေပါဒိဝသေန ရှေ့ပံ သမ္မသိတစိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၄။

သမ္မသိတဌာန (နာ) [သမ္မသိတ + ဌာန] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော ဌာန်။ ပါဒကဌာနံ ပန သမ္မသိတဌာနံ ဝါ ဝိနာ အဌာသယမတ္တေနေဝ တံ နိ ဣဌတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၄)။

သမ္မသိတဌာနဝန္တ (တိ) [သမ္မသိတ + ဌာန + ဝန္တ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သောဌာန်ရှိသော။ ယထာ ပန ပါဒ-ကဌာနဝတော၊ သမ္မသိတဌာနဝတောပိ တထေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၄။

သမ္မသိတဌာနပုဂ္ဂလဌာသယဝါဒနိဝတ္တန (နာ) [သမ္မသိတဌာန + ပုဂ္ဂလဌာသယ + ဝါဒ + နိဝတ္တန] သမ္မသိတဌာနဝါဒ, ပုဂ္ဂလဌာသယ ဝါဒကို တားမြစ်ခြင်း။ ဣဒ ပန သမ္မသိတဌာ-နပုဂ္ဂလဌာသယဝါဒနိဝတ္တနတော ပါဒကဌာ-နနိယမော ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၃။

သမ္မသိတဌာန (နာ) [သမ္မသိတ + ဌာန] သုံးသပ်ရာအရပ်။ သတ္တန္ဓ ပန ပကရဏာနံ သမ္မသိ-တဌာနံ "ရတနယရ"န္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၉၂။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၄။

သမ္မသိတမ္ပ (ပု) [သမ္မသိတ + ဓမ္ပ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော တရား။ သတ္တ ရတ္တိန္ဒိဝါနိ သမ္မသိတဓမ္မောကိတ္တကော အဟောသိတိ အနန္တော အပရိ-မာဏော အဟောသိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၅)။

သမ္မသိတပဌာနမဟာပကရဏ (နာ) [သမ္မသိတ + ပဌာန + မဟာပကရဏ] သုံးသပ်အပ်သောမဟာပဌာန်းကျမ်း။ တံ ပါရာယနိက-ပြာဟ္မဏာနံ ---- သမ္မသိတပဌာနမဟာပက-ရဏဝသေန စ အက္ခရံ နာမာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂။

သမ္မသိတဗ္ဗ (တိ) [သံ + မသ + တဗ္ဗ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သမ္မသိတဗ္ဗ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၅) န္တိ သမ္မဒေဝ လက္ခဏာဒိတော ဝိမံသိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။ (-အံ၊ ၁။ ၄၀၆။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၅။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၆၊ ၂၄၈၊ ၃၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၈)။

သမ္မသိတဗ္ဗဓမ္မ (ပု) [သမ္မသိတဗ္ဗ + ဓမ္မ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောတရား။ ယထာ ဟိ ပရိညာပညာ သမ္မသိတဗ္ဗဓမ္မေ သမ္မသနဓမ္မေ တတ္ထ သမ္မသနာကာရံ ပရိဇာနာတိ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၇၈။

သမ္မသိတသခ်ိရ (ပု) [သမ္မသိတ + သခ်ိရ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-အပ်သော-သခ်ိရ (ရုပ်နာမ်တရား)။ ဒုတိယဝါရေ တံတံဗျာနိုကတာ သမ္မသိတ-သခ်ိရဝိပဿနာနိယာမေဟိ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၂။

သမ္မသိတသမာပတ္တိသဒိသ (တိ) [သမ္မသိတာ + သမာပတ္တိ + သဒိသ] သုံးသပ်အပ်သော သမာပတ်နှင့်တူသော။ တံတံသမာပတ္တိသဒိ-သောဝ ဟောတိ၊ သမ္မသိတသမာပတ္တိသဒိ-သောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၇၂။

သမ္မသိတုံ (ဗျ) [သံ + မသ + တုံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၉။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-ခြင်းငှာ။ သခ်ိရေ သမ္မသိတုံ နသက္ကာ။ အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၄၆။ ဝိပဿိတုန္တိ အနိစ္စာ-ဒိတော သခ်ိရေ သမ္မသိတုံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၈။ (-မ၊ ဋ၊ ၄။ ၁၃၅)။

သမ္မသိတု (ထီ၊ ပု) [သံ + မသ + တု။ သတ္ထာဒိ ဂိုဏ်း။] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-တတ်သောသူ။ အာဒီနံ သမ္မသိ-တာ ဘဝေသူ (သုတ္တနိ။ ၂၈၉။ အပ၊ ၁။ ၁၄။ စူဠနိ။ ၂၉၈) တိ တာယ အနုဓမ္မစရိတာသခ်ိ-တာယ ဝိပဿနာယ အနိစ္စာကာရာဒိဒေါသံ တီသု ဘဝေသု သမနုပဿန္တော။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၁၁။ အပ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၁၇။ စူဠနိ၊ ဋ။ ၁၃၅။

သမ္မသိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မသ + တ္တာ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၉။] (၁) ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-၍။ (၂) လည်စေ၍။ (၁) (၂) တိဟိ ပိဋကေဟိ သမ္မသိတ္တာ (ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၅၃) တိ တိပိဋကတော ဧကဒုကာဒိနာ သင်္ဂဟေတဗ္ဗသ သင်္ဂဟနဝသေန သမ္မသိတ္တာ ဝိမံသိတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၃။ သမ္မသိတ္တာ (အံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၅၈) တိ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ၊ ပရိဝတ္တေတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။ (-ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၂။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၅၃၊ ၃၅၃။ ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၇၃၊ ၂၁၉။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၅၃။ မ၊ ဋ၊ ၂။ ၈၉)။

သမ္မသိတ္တာန (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မသ + တ္တာန။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၉။] သမ္မသိတ္တာ-ကြည့်။ ဧဝါဟံ စိန္တယိတ္တာန၊ သမ္မသိတ္တာန ယောနိသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၆။ သမ္မသိတ္တာနာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၅၂) တိ ---- သမ္မသိတ္တာ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၆။ ၁၉၁။

သမ္မသီယတိ (ကမ္မ၊ ကြို) [သံ + မသ + ယ + တေ] ကောင်းစွာ-သုံးသပ်-ဆင်ခြင်-စူးစမ်း-ဝိပဿနာရှု-အပ်၏။ အဒ္ဓတ္တယပရိယာပန္နံ ဟိ သဗ္ဗံ တေဘူမကသခ်ိရဂတံ သမ္မသီယတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။

သမ္မသေယ္ယ (ကြို) [သံ + မသ + ဧယ္ယ] သုံးသပ်ရာ၏။ ဥပရိကွေယျာ (ကျတိဝုတ်။ ၂၅၈) တိ ဝိမံသေယ္ယ ပရိတုလေယ္ယ သမ္မသေယ္ယ ဝါ။ ကျတိဝုတ်၊ ဋ။ ၂၈၃။

သမ္မာ (ထီ) [သမု + မ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၃၆။ သမန္တိ ယာယ သမ္မာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၄၉။ သမ္မ တေ ကျမာယာတိ သမ္မာ။ ယုဂကီလကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂမ္ဗာ-သံ။ (ဂမ + ယတ် + ရှာပ်)။ ကောတ္ထုဘာ။] ထမ်းပိုးကျည်း။ သမ္မမေတ္ထ ပေါသေန္တိတိ သမ္မာပါသော။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သမ္မံ ခိပိတ္တာ တဿ ပတိတောကာသေ ဝေဒီ ကတ္တာ ---- သတြယာဂသေတံ အခ်ိဝစနံ။ သံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၀၂။ သမ္မန္တိ ယုဂစ္ဆိဒ္ဓေ ပကွိပိတဗ္ဗဒဏ္ဍံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။

သမ္မာ[2] (ဗျ) [သမ် + ယဒ် - သမ္ပဒ် - သမ္မဒ်။ သမ္မဒညာ၊ သမ္မဒေဝ-စသည်တို့၌ သမ္မဒ်-ပုဒ် ထင်ရှား၏။ ဒ်-ဗျည်းကျေလျှင် ပဋိကရဏ-အစားပေးရသောနည်းဖြင့် ရှေး၌ အာဒီယပြု၍ သမ္မာ-ပြီးသည်။ သမ္ပဋ္ဌ-သံ။ သမ်-ပါကတ။ သမ္ပ-အဒ္ဓမာဂမီ၊ ပါဠိ၌လည်း ရံခါ သမ္ပ-ရှိသည်။ သမ္ပပေက္ခန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၅၃။ သမ္ပ ဝေါသဋ္ဌိတ္ဝာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃။] (၁) ကောင်းစွာ။ (၂) ကောင်းသော။ (၃) ချီးမွမ်းအပ်သော။ (၄) တင့်တယ်သော။ (၅) မြင့်မြတ်သော။ (၆) ပြည့်စုံသော။ (၇) သင့်သော-အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းလမ်း-အားဖြင့်။ (၈) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-စွာ-သောအားဖြင့်။ (၉) ရိုသေစွာ။ (၁၀) အကြွင်းမဲ့-အလုံးစုံ-အားဖြင့်။ (၁၁) ဖြောင့်စွာ။ (၁) ကောင်းစွာ။ သမ္မာ ပရိသေဒိ-တာနီ (ဝိ၊ ၁။ ၄) တိ ကာလေန ကာလံ ဥတုံ ဂဏှာပေန္တိယာ သုဠု သမန္တတော သေဒိတာနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀ဈ။ သမ္မဒေဝါ (ဝိ၊ ၃။ ၂၂) တိ သုဠု ဧဝ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၅။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ဈ၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၇။ ဒီ၊ ၎။ ၂။ ၂၁၄-၅။ မ၊ ၎။ ၂။ ၅။ အံ၊ ၎။ ၃။ ၂၂၄)။ (၂) ကောင်းသော။ (၃) ချီးမွမ်းအပ်သော။ သမ္မာသမ္ဘောဓိ (ဝိ၊ ၁။ ၄။ သံ၊ ၁။ ၃၀ဈ) နှင့် သမ္မာ သာမဗ္ဗ ဗောဓိ။ အထ ဝါ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဗ္ဗ ဗောဓိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၉။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၂။ သုန္ဒရာ, ပသတ္ထာ ဝါ ဝါစာ သမ္မာဝါစာတိပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မဂ္ဂိမဗ္ဗ။ ၁။ ၃၄၁။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၀။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၄)။ (၄) တင့်တယ်သော။ အယမေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ ကရဏီ-ယော။ မ၊ ၁။ ၅၁။ သမ္မာ သောဘဏာ ဝိညုပ္ပသတ္ထာ ဧတေသံ ဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဈ၂။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၃။ (၅) မြင့်မြတ်သော။ (၆) ပြည့်စုံသော။ သမ္ပပွဓာနာနိ (အံ၊ ၁။ ၃၂၃) တိ သုန္ဒရပဓာနာနိ ဥတ္တမဝီရိယာနိ။ သမ္ပပွဓာနာတိ ပရိပုဏ္ဏဝီရိယာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၀။ (-အံ၊ ၎၊ ၂။ ၂၃ဈ)။ (၇) သင့်သော-အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းလမ်း-အားဖြင့်။ သမ္မာ စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ (ဝိ၊ ၃။ ၂၇၁) တိ သမ္မာ ဟေတုနာ နယေန ---- စိတ္တံ ဝိမုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၆။ သမ္မာ (သံ၊ ၂။ ၄၀ဈ) တိ ဟေတုနာ ကာရဏေန။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၅။ (-အံ၊ ၆၊ ၁။ ဈ၅)။ သမ္မာ မာနာဘိသမယာ အန္တမကာသိ ဒုက္ခဿာ (အံ၊ ၁။ ၁၃၃) တိ သမ္မာ ဥပါယေန သမ္မာ ပဋိပတ္တိယာ ---- အန္တမကာသိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၂။ ၁၂၄၊ ၁ဈ၇။ (-အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂။ ၆၊ ၁၁၇)။ သမ္မာပဏိဓိ စ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၆) တိ သမ္မာပဏိဓိနာ၊ ယောနိသော ၄ပိတေန စိတ္တေန ကတာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁ဈဈ။ (၈) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-စွာ-သောအားဖြင့်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ (သံ၊ ၃။ ၂) တိ ယထာဝဒိဋ္ဌိ နိယျာ-နိကဒိဋ္ဌိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၄။ (-သံ၊ ၎၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ၎၊ ၃။ ၂)။ သမ္မာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁) တိ အဝိပရီတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၎၊ ၁။ ၂ဈဈ။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၎၊ ၂။ ၂၃၀)။ (၉) ရိုသေစွာ။ (၁၀) အကြွင်းမဲ့-အလုံးစုံ-အားဖြင့်။ သမ္မာ အာဒါယာ (ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁ဈ) တိ သမ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ, သဗ္ဗ-သော စ အာဒိယိတ္ဝာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃ဈ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၎၊ ၁။ ၄၆။ သမာဒါယာတိ သမ္မာ အာဒိယိတ္ဝာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃ဈ။ သမ္မာ အာဒိ-ယိတ္ဝာတိ သမ္မဒေဝ သက္ကစ္စံ, သမ္မဒေဝ အာဒိ-ယိတ္ဝာ။ အံ၊ ၎၊ ၂။ ၃၇။ (၁၁) ဖြောင့်စွာ။ သမ္မာ ဉာပေန္တိ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၁) တိ သမ္မာ ဥဇုကံ ယေဝ သဂ္ဂံ လောကံ ဂမေန္တိ။ သံ၊ ၎၊ ၂။ ၃ဈ၁။

သမ္မာအာဘိရောပနလက္ခဏာ (တိ) [သမ္မာအာဘိ-ရောပန + လက္ခဏာ] ကောင်းစွာ-(နိဗ္ဗာန်

အာရုံ၌) တက်စေ-တပ်ပေး-ခြင်း-သဘော-လက္ခဏာ-ရှိသော၊ ဝိတက်၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ။ သမ္မာအာဘိရောပနလက္ခဏာ (သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၄) တိ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတေ အာရမ္မဏေ သမ္မယုတ္တ-ဓမ္မေ သမ္မဒေဝ အာရောပနသဘာဝေါ။ သံ၊ ၈။ ၁။ ၁စ၉။

သမ္မာအဝိက္ခေပလက္ခဏာ (တိ) [သမ္မာအဝိက္ခေပ + လက္ခဏာ] ကောင်းစွာ-မပျံ့လွင့်ခြင်း-တည်ကြည်ခြင်း-လက္ခဏာရှိသော၊ သမာဓိ။ သမ္မာ-အဝိက္ခေပလက္ခဏော သမ္မာသမာဓိ"တိ ဧဝံ ဝိသေသလက္ခဏာတော ----။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၂၆။

သမ္မာအာဇီဝ° (ပု) [သမ္မာ + အာ + ဇီဝ + အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၀။] သမ္မာအာဇီဝစေတသိက်။ (က) ကောင်းစွာအသက်မွေးတတ်သော တရား။ (ခ) ကောင်းစွာအသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်သောတရား။ (ဂ) ကောင်းသောအသက်မွေးခြင်း။ (ဃ) ချီးမွမ်းအပ်သောအသက်မွေးခြင်း။ (က) (ခ) (ဂ) (ဃ) သမ္မာအာဇီဝေနာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၅၀) တိ ဗုဒ္ဓပသတ္ထေန အာဇီဝေန။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၉၂။ သုန္ဒရော ပသတ္ထော ဝါ အာဇီဝေါ သမ္မာအာဇီဝေါ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၁။ သမ္မာ အာဇီဝတိ, သမ္မာ ဝါ တေန အာဇီဝန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ အာဇီဝေါတိ သမ္မာ-အာဇီဝေါ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၉၀။ စူဠနိ၊ ၆။ ၉၃။

သမ္မာအာဇီဝ² (တိ) [သမ္မာအာဇီဝ + ဏ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော အသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးကြောင်းတရား-သမ္မာအာဇီဝ-ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာအာဇီဝဿ သမ္မာ-ဝါယာမော ပဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ အံ။ ၃။ ၄၂၈။

သမ္မာအာဇီဝစေတနာ (ထိ) [သမ္မာအာဇီဝ + စေတနာ] ကောင်းစွာအသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်သောစေတနာ။ စတသော သမ္မာဝါစာ-စေတနာ တိသော သမ္မာကမ္မန္တစေတနာ သတ္တ သမ္မာအာဇီဝစေတနာတိ ဣမမ္ပာ စေတနာ ဗဟုတ္တာ ကထံ မုစ္စိဿထ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃ဝ၆။

သမ္မာအာဇီဝတာသာမည (နာ) [သမ္မာအာဇီဝတာ + သာမည] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-အသက်မွေးခြင်-အသက်မွေးကြောင်း-သမ္မာအာဇီဝ-၏အဖြစ်ဖြင့် တူခြင်း။ သမ္မာအာဇီဝ-တာသာမညေန ။ပ။ တံ ဧကံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁။ ၃၃။

သမ္မာအာဇီဝနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာအာဇီဝ + နိဒ္ဒေသ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-အသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးကြောင်း-သမ္မာအာဇီဝ-ကို အကျယ်ပြောစကားရပ်။ သမ္မာအာဇီဝနိဒ္ဒေ-သေ အကိရိယာတိအာဒီသု ယာယ စေတ-နာယ မိစ္ဆာဇီဝံ အာဇီဝမာနော ကိရိယံ ကရောတိ နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၄။ သမ္မာ-အာဇီဝနိဒ္ဒေသေ ဣဓတိ ဣမသ္မိံ သာသနေ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၂။

သမ္မာအာဇီဝပစ္စယ (ပု) [သမ္မာအာဇီဝ + ပစ္စယ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-အသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးကြောင်း-သမ္မာအာဇီဝ-တည်းဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာအာဇီဝပစ္စ-ယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာ-ပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၇၂။

သမ္မာအာဇီဝပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာအာဇီဝ + ပရိဘာဝိတ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-အသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးကြောင်း-

သမ္မာအာဇီဝ-ဖြင့်ထုံအပ်သော။ သမ္မာအာဇီဝ-ပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၂၀။

သမ္မာအာဇီဝမုခ (နာ) [သမ္မာအာဇီဝ + မုခ] သမ္မာအာဇီဝကိုအဦးပြုခြင်း၊ သမ္မာအာဇီဝ တည်းဟူသောအဦး။ သမ္မာအာဇီဝမုခေန အပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာ စ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၂-၃။

သမ္မာအာဇီဝသမ္ဘဝ (ပု) [သမ္မာအာဇီဝ + သမ္ဘဝ] ခ်ီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-အသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးကြောင်း-သမ္မာအာဇီဝ၏ ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း။ အပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာနံ ပန ဘာဝေ သမ္မာအာဇီဝသမ္ဘဝတော တေန တေသံ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။

သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိပန္န (တိ) [သမ္မာ + ဥဇု + ဉာယ + သာမိစိ + ပဋိပန္န] ကောင်းမွန်ဖြောင့်မတ်စွာ နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ရှိသေထိုက်အောင် ကျင့်ကြံသော၊ သံယာတော်။ "မာရ-သေနမထနာန"န္တိ သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိ-ပန္နဘာဝဒီပနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃။

သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိပန္နဘာဝဒီပန (နာ၊ ပု) [သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိပန္နဘာဝ + ဒီပန] ကောင်းမွန်ဖြောင့်မတ်စွာ နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှာ ရှိသေထိုက်အောင် ကျင့်ကြံသော သံယာတော်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ "မာရ-သေနမထနာန"န္တိ သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိ-ပန္နဘာဝဒီပနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃။ တထာ "သီလာ-ဒိဂုဏသမ္ပန္နော"တိ ဣဒံ အရိယသံယသ သမ္မာဥဇုဉာယသာမိစိပဋိပန္နဘာဝဒီပနံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၃။

သမ္မာဥပဋ္ဌာန (နာ) [သမ္မာ + ဥပ + ဌာ + ယု] ကောင်းစွာ-အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍တည်-အာရုံကိုမစွန့်လွှတ်-ခြင်း။ သမ္မာဝါယာမော သမ္မာ-ဥပဋ္ဌာနဿ, သမ္မာဥပဋ္ဌာနံ သမ္မာဓာနဿ ဝိသေသပစ္စယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။ အာရမ္မဏံ ဥပဂန္တ္မာ ဌာနံ, တဿ ဝါ အနိဿရဏံ ဥပဋ္ဌာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သမ္မာဥပဋ္ဌာနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာဥပဋ္ဌာန + လက္ခဏ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍တည်-အာရုံကိုမစွန့်လွှတ်-ခြင်းဟူသောသဘော (မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ) ရှိသော။ သမ္မာဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ သမ္မာသတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၃။ သမ္မဒေဝ ဥပဋ္ဌာန-သဘာဝါတိ သမ္မာ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ သမ္မာ-သတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၁။ သမ္မာဥပဋ္ဌာနလက္ခ-ဏာတိ တာဒိဘာဝလက္ခဏေန အဝိပရီတံ တတ္ထ ဥပဋ္ဌာနသဘာဝေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၆။

သမ္မာဥပဋ္ဌိတ (တိ) [သမ္မ + ဥပ + ဌာ + တ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍တည်-အာရုံကိုမစွန့်လွှတ်-သော။ အာရဒ္ဓဝိပဿကသာတိ သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတု-သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝန္တသ။ မဟာနိ၊ ဋီ။ ၄၀၂။

သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတုသမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ (နာ) [သမ္မာ-ဥပဋ္ဌိတ + စတုသမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍တည်-အာရုံကိုမစွန့်လွှတ်-သောလေးပါးသော သမ္မပ္ပ-ဓာန်လုံ့လဝိရိယ။ သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတုသမ္မပ္ပဓာန-ဝိရိယဝန္တ-ကြည့်။

သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတုသမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝန္တ (တိ)

[သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတုသမ္မပ္ပဓာနဝိရိယ + ဝန္တ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-အာရုံသို့ကပ်ရောက်၍တည်-အာရုံကိုမစွန့်လွှတ်-သောလေးပါးသောသမ္မပ္ပဓာန်လုံ့လဝိရိယရှိသော၊ သူ။ အာရဒ္ဓဝိရိယဿာတိ သမ္မာဥပဋ္ဌိတစတု-သမ္မပ္ပဓာနဝိရိယဝန္တဿ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၀၂။

သမ္မာကထာ (ထီ) [သမ္မ + ကထာ] ကောင်းသော-ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သော-စကား။ သံကထာယာတိ အတ္ထဝိမံသနဝသေန ပဝတ္တာယ သမ္မာကထာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၂။

သမ္မာကပ္ပိတ (တိ) [သမ္မာ + ကပ္ပ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃-၅။] ကောင်းစွာ-ရိတ်-ဖြတ်-ပြုပြင်-အပ်ပြီးသော။ သမ္မာကပ္ပိတကေသမဿု-ကြည့်။

သမ္မာကပ္ပိတကေသမဿု (တိ) [သမ္မာကပ္ပိတ + ကေသမဿု] ကောင်းစွာ-ရိတ်-ဖြတ်-ပြုပြင်-အပ်ပြီးသော-ဆံမုတ်ဆိတ်ရှိသော၊ သူ။ ကပ္ပိ-တကေသမဿူတိ သမ္မာကပ္ပိတကေသမဿု။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၇၆။

သမ္မာကမ္မိတ (တိ) [သမ္မာ + ကမ္ပ + တ] ကောင်းစွာတုန်လှုပ်စေအပ်သော။ သမ္မာကမ္ပိ-တစေတ-ကြည့်။

သမ္မာကမ္ပိတစေတ (ပု) [သမ္မာကမ္ပိတ + စေတ] ကောင်းစွာတုန်လှုပ်စေအပ်သော စိတ်။ နိန္ဒာ-ပသံသာတိ သမ္မာကမ္ပိတစေတသာ မိစ္ဆာဇီဝ-တော အနောရတာ---- ဝေနေယ္ယာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ နိဒါနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။

သမ္မာကမ္ပ (နာ) [သမ္မာ + ကမ္ပ] သမ္မာကမ္မန္တ စေတသိက်၊ (က) ကောင်းစွာပြုလုပ်တတ်သောတရား။ (ခ) ကောင်းစွာပြုလုပ်ကြောင်းဖြစ်သောတရား။ (ဂ) ချီးမွမ်းအပ်သောအမှု။ (ဃ) ကောင်းသောအမှု။ (က) (ခ) (ဂ) (ဃ) သမ္မာ ကရောတိ, သမ္မာ ဝါ တေန ကရောန္တိ, ပသတ္ထံ သုန္ဒရံ ဝါ ကမ္မန္တိ သမ္မာကမ္ပံ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၉၀။ စူဠနိ၊ ၆။ ၉၂-၃။

သမ္မာကမ္မန္တ[1] (ပု) [သမ္မာကမ္ပ + အန္တ] သမ္မာကမ္ပ-ကြည့်။ သမ္မာကမ္ပမေဝ သမ္မာကမ္မန္တော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၉၀။ စူဠနိ၊ ၆။ ၉၂-၃။ သမ္မာ ကရောတိ ဇတေနာတိ သမ္မာကမ္ပံ၊ တဒေဝ သမ္မာ-ကမ္မန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သမ္မာကမ္မန္တ[2] (ပု) [သမ္မာ + ပဝတ္တ + ကမ္မန္တ] သမ္မာကမ္မန္တစေတသိက်၊ သင့်သော-အကြောင်း-ဥပါယ်-နည်းလမ်း-အားဖြင့်ဖြစ်သော အမှု။ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ စေတိ တိသော ဝိရတိယော နာမ။ သင်္ဂဟ။ ၈။ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တော သုတ္တန္တဝနန္တာဒယော ဝိယ။ သမ္မာ ပဝတ္တော ကမ္မန္တော သမ္မာကမ္မန္တော၊ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၁၁။ ကမ္မမေဝ ကမ္မန္တော အန္တသဒ္ဒဿ တဗ္ဘာဝ-ဝုတ္တိတ္တာ။ သမ္မာ ဉာယေန မိစ္ဆာကမ္မန္တပ္ပဟာ-နေန။ မဏိမဋ္ဌ။ ၁။ ၃၄၂။

သမ္မာကမ္မန္တ[3] (တိ) [သမ္မာ + ကမ္မန္တ] သမ္မာကမ္မန္တ စေတသိက်-သင့်သောနည်းလမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သောအမှု-ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဿ ဘော သမ္မာသက်ပ္ပေါ ပဟောတိ၊ သမ္မာသက်ပ္ပဿ သမ္မာဝါစာ ပဟောတိ၊ သမ္မာဝါစဿ သမ္မာ-ကမ္မန္တော ပဟောတိ၊ သမ္မာကမ္မန္တဿ သမ္မာ-အာဇီဝေါ ပဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၅။ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိဿာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ဋ္ဌိတဿ။ သမ္မာ-သက်ပ္ပေါ ပဟောတီတိ သမ္မာသက်ပ္ပေါ ပဝတ္တတိ။ ဇေသ နယော သဗ္ဗပဒေသု။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၉။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၅)။

သမ္မာကမ္မန္တကိစ္စ (နာ) [သမ္မာကမ္မန္တ + ကိစ္စ] ကောင်းစွာ-ပြုတတ်-ပြုကြောင်း-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအမှုကိစ္စ။ သမ္မာကမ္မန္တော ပူရတိတိ ဣမေဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီဟိ သမ္မာ-ကမ္မန္တကိစ္စံ ပူရတိ နာမ တေဟိ ဝိရိယာဒိ-ကေဟိ တဒတ္ထသိဒ္ဓိတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၅။

သမ္မာကမ္မန္တစေတနာ (ထီ) [သမ္မာကမ္မန္တ + စေတနာ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-ပြုကြောင်းစေတနာ။ စတသော သမ္မာဝါစာ-စေတနာ တိသော သမ္မာကမ္မန္တစေတနာ သတ္တ သမ္မာအာဇီဝစေတနာတိ ဣမမ္မာ စေတနာ ဗဟုတ္တာ ကထံ မုစ္စိဿထ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၆။

သမ္မာကမ္မန္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာကမ္မန္တ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာကမ္မန္တနိဒ္ဒေသ-သမ္မာကမ္မန္တကိုအကျယ်အားဖြင့်ညွှန်ပြရာ-ညွှန်ပြကြောင်း-ဖြစ်သော၊ စကား။ သမ္မာကမ္မန္တနိဒ္ဒေသေဟိ ယသ္မာ အညေနေဝ စိတ္တေန ပါဏာတိပါတာ ဝိရမတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။

သမ္မာကမ္မန္တပစ္စယ (ပု) [သမ္မာကမ္မန္တ + ပစ္စယ] သမ္မာကမ္မန္တဟူသောအကြောင်း၊ ကောင်းစွာ-ပြုတတ်-ပြုကြောင်း-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအမှုတည်းဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာ-ကမ္မန္တပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိं ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မာကမ္မန္တပညတ္တိ (ထီ) [သမ္မာကမ္မန္တ + ပညတ္တိ] သမ္မာကမ္မန္တဟူ၍-ပညတ်-အပြားအားဖြင့်သိစေ-ခြင်း။ ကရောတိ ဝါတိ သမ္မာကမ္မန္တပညတ္တိ-ယာ ပညတ္တံ။ ပေဋကော။ ၂၇၈။

သမ္မာကမ္မန္တပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာကမ္မန္တ + ပရိဘာဝိတ] သမ္မာကမ္မန္တဖြင့်ထုံအပ်သော၊ ကောင်းစွာ-ပြုတတ်-ပြုကြောင်း-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအမှုဖြင့်ထုံအပ်သော။ သမ္မာကမ္မန္တပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာ-စေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၂၀။

သမ္မာကမ္မန္တာပဒေသ (ပု) [သမ္မာကမ္မန္တ + အ + ပဒေသ] သမ္မာကမ္မန္တကိုညွှန်းခြင်း၊ ကောင်းစွာ-ပြုတတ်-ပြုကြောင်း-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအမှုကိုညွှန်းခြင်း။ သမ္မာကမ္မန္တ-ပဒေသေန တိဏ္ဏံ ကာယသုစရိတာနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာကိရိယာ (ထီ) [သမ္မာ + ကိရိယာ] ကောင်းစွာ-ပြုမှု-အားထုတ်-ခြင်း။ ပတ္တဗ္ဗံ ဘူမိန္တိ သမ္မာ-ကိရိယာယ လဒ္ဓဗ္ဗသမ္ပတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၅။

သမ္မာဂတ (တိ) [သမ္မာ + ဂတ။ သမ္မာ + အာဂတ။ သမ္ပဗ္ဗဂတ-သံ။] (၁) ကောင်းစွာ-ကြွ-သွား-တတ်သော။ (၂) ကောင်းစွာ-ကောင်းသော-အကျင်ဖြင့်-ကြွ-ဆိုက်ရောက်-လာတတ်သော။ (၃) ကောင်းသောအကျင့်ဖြင့်ကျင့်တတ်သော။ (၁) (၂) သမ္မာ စ ဂတော တေန တေန မဂ္ဂေန ပဟီနေ ကိလေသေ ပုန အပစ္စာ ဂစ္ဆန္တော။ သမ္မာ ဝါ အာဂတော ---- ဣမေ စ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော အာဂတောတိ သမ္မာဂတတ္တာပိ သုဂတော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၉။ သမ္မာ စ ဂတော ---- ပုန အပစ္စာဂစ္ဆန္တော။ သမ္မာ ဝါ ဂတော ဣမေ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ သမ္မာ ဂတတ္တာပိ သုဂတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၇။ (၃) အထ ဝါ သမ္မာဂတတ္တာတိ တိသုပိ အဝတ္ထာသု သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဂတတ္တာ၊ သုပ္ပဋိပန္နတ္တာတိ အတ္ထော။ ---- သမ္မာပဋိပတ္တိယာ စ ဂတော ပဋိပန္နောတိ ဧဝမ္ပိ သမ္မာ ဂတတ္တာ သုဂတော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၇၉။

သမ္မာဂဒ (တိ) [သမ္မာ + ဂဒ + အ] (၁) ကောင်းစွာပြောဆိုတတ်သော။ (၂) ကောင်းစွာပြောဆိုခြင်းရှိသော။ (၁) သမ္မာ စေသ ဂဒတိ ယုတ္တဌာနေ ယုတ္တမေဝ ဝါစံ ဘာသတီတိ သမ္မာဂဒတ္တာပိ သုဂတောဝ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၇။ (၂) သမ္မာ ဂတတ္တာတိ သုန္ဒရဝစနတ္တာ၊ ဂဒနံ ဂဒေါ၊ ကထနန္တိ အတ္ထော။ သုန္ဒရော ဂဒေါ ဝစနမဿာတိ "သုဂဒေါ"တိ ဝတ္တေ့ နိရုတ္တိနယေန ဒကာ-ရဿ တကာရံ ကတ္တာ "သုဂတော"တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၁။

သမ္မာဂဒန (နာ) [သမ္မာ + ဂဒ + ယု] ကောင်းစွာပြောဆိုခြင်း။ သော သမ္မာဂဒနတ္ထေန သုဂတ-သဒ္ဒေန ပကာသိတော ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။

သမ္မာဂဒနတ္ထ (တိ) [သမ္မာဂဒန + အတ္ထ] ကောင်းစွာပြောဆိုခြင်းအနက်ရှိသော၊ သုဂတ-သဒ္ဒါ။ သမ္မာဂဒန-ကြည့်။

သမ္မာဂမန (နာ) [သမ္မာ + ဂမန။ သမ္မာ + အာဂမန။ သမ္ပဋိဂမန-သံ။] (၁) ကောင်းစွာကြွသွားခြင်း။ (၂) ကောင်းစွာကြွလာခြင်း။ (၁) (၂) ဣဒဉ္စ သိခါပဋ္ဌံ သမ္မာဂမနံ၊ ယာယ အာဂမနိယပဋိ-ပဒါယ သိဒ္ဓံ၊ သာပိ သမ္မာဂမနမေဝါတိ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ သုဂတောတိ ဒသ္သေတုံ "သမ္မာ ဝါ အာဂတော"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၇-စ။ ဣဒဉ္စ သိခါပဋ္ဌံ သမ္မာဂမနံ၊ ယာယ အာဂမနိယပဋိပဒါယ သိဒ္ဓံ၊ သာပိ သမ္မာဂမန-မေဝတိ ဧဝမ္ပိ ဘဂဝါ သုဂတောတိ ဒသ္သေတုံ "သမ္မာ ဝါ ဂတော"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၄-၅။

သမ္မာဂါဟ (ပု) [သမ္မာ + ဂဟ + ဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ။ ဣမံ သမ္မာဂါဟံ ဥပ္ပါဒေတိ ဘဂဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇိရ။ ၄၃၆။ သမ္မာဂါဟသ္မိံ သတိ ဝိပစ္စတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၆။

သမ္မာစရိတ (တိ) [သမ္မာ + စရ + တ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ကျင့်အပ်သော။ အထ ဝါ မဂ်လဘာဝတော သဗ္ဗကိရိယာသု ပုဗ္ဗကိစ္စ-ဘာဝတော ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္မာစရိတဘာဝ-တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၁။

သမ္မာဇနိတ (တိ) [သမ္မာ + ဇန + ဏော + တ] ကောင်းစွာဖြစ်စေအပ်သော။ ဥပကာရ ။ပ။ မဒ္ဒဝေါတိ ဥပကာရပုဗ္ဗဘာဝေန သမ္မာဇနိတ-စိတ္တမုဒုကော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၉။

သမ္မာဇနိတစိတ္တမုဒုက (တိ) [သမ္မာဇနိတ + စိတ္တ + မုဒုက] ကောင်းစွာဖြစ်စေအပ်သော နူးညံ့သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာဇနိတ-ကြည့်။

သမ္မာဇပ္ပန (နာ) [သမ္မာ + ဇပ္ပ + ယု] မဖောက်မပြန်-ကောင်းစွာ-ပြောဆိုခြင်း။ သမ္မာဇပ္ပန-ကိစ္စာ သမ္မာဝါစာ တပ္ပစ္စယသုဘာသိတသမ္ပ-ဋိဂ္ဂါဟကေ ဇနေ သမ္ပယုတ္တမေ့မ္ပေ စ ပရိဂ္ဂဏ္ဏန္တိ ပဝတ္တတိတိ ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သမ္မာဇပ္ပနကိစ္စ (တိ) [သမ္မာဇပ္ပန + ကိစ္စ] မဖောက်မပြန်-ကောင်းစွာ-ပြောဆိုခြင်း-ကိစ္စ-အမှု-ရှိသော၊ သမ္မာဝါစာစေတသိက်။ သမ္မာဇပ္ပန-ကြည့်။

သမ္မာဇာနန (နာ) [သမ္မာ + ဇာနန- ဉာ + နာ + ယု] ကောင်းစွာ-အမှန်အကန်-သိခြင်း။ သမ္မာ-ဇာနနကိစ္စံ ဥပါဒါယ "သမ္မာဉာဏ"န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄။

သမ္မာဇနနကိစ္စ (နာ) [သမ္မာဇနန + ကိစ္စ] ကောင်းစွာ-အမှန်အကန်-သိခြင်း-ကိစ္စ-အမှု။ သမ္မာဇနန-ကြည့်။

သမ္မာဇိဝ° (ပု) [သမ္မာ + အာ + ဇိဝ + အ] သမ္မာအာဇိဝ-ကြည့်။ အာဇိဝေါတိ မိစ္ဆာဇိဝေါ သမ္မာဇိဝေါတိပိ နာနတ္တံ နတ္ထိ ဟောတိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၄။ သမ္မာဇိဝေါပိ ကုဟနာဒီဟိ ဝိရမဏ-သညာနံ နာနတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၂။ (-အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၄၄။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂)။

သမ္မာဇိဝ² (တိ) [သမ္မာ + အာဇိဝ] သမ္မာအာဇိဝ (၂) ကြည့်။ ကမ္မံ နာမ သမ္မာဇိဝတာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၂။

သမ္မာဇိဝမုခ (နာ) [သမ္မာဇိဝ + မုခ] သမ္မာအာဇိဝ ကို-အဦး-အစ-ပဓာန-ပြုခြင်း၊ သမ္မာအာဇိဝ ဟူသော-အဦး-အစ-ပဓာန။ သမ္မာဇိဝမုခေန အပ္ပိစ္ဆတာ သုန္ဒရဋ္ဌိတာ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာဇိဝိကာ (ထီ) [သမ္မာ + ဇိဝ + ကွ] မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သောအသက်မွေးခြင်း-အသက်မွေးမှု။ ဉယာဇိဝဿ အဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌာယ သမ္မာဇိဝိကာယ ပဝတ္တိဟေတုတာယ ဉယာ-ဇိဝပဝတ္တိရသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂၁၆။

သမ္မာဉာဏ်° (နာ) [သမ္မာ + ဉာဏ=ဉ + ယု။ ရှု။ ၅၅၀။ သမ္ပဂ်ဿန-သံ။ သမ္မန္ဓာဏ-ပြာ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း။ (က) အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်၊ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သမ္မယုတ်တရားများ။ (ခ) မဂ်ဉာဏ်။ (ဂ) ဖိုလ်ဉာဏ်။ (ဃ) အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်။ (င) (၁၉-ပါးသော) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။ (စ) (ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိမှတပါး) ကုသိုလ်အဗျာကတဉာဏ်။ (ဆ) သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ (ဇ) အသေက္ခာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ---- အသေက္ခံ သမ္မာဉာဏ်၊ အသေက္ခာ သမ္မာဝိမုတ္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၅။ အသေက္ခာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိအာဒယော သဗ္ဗေပိ ဖလသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧဝ။ ဧတ္ထ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဉာဏန္တိ ဒွိသု ဌာနေသု ပညာ ဝ ကထိတာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၅။ ဖလဋ္ဌ တေ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စာတိ ဖလသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ အရိယဖလသဘာဝါ သမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာတိ အတ္ထော။ ဖလသမ္ပယုတ္တဓမ္မာတိ ဖလဓမ္မာ စေဝ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ စာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၃။ (ခ) သမ္မာဉာဏေနာ (မဟာနိ။ ၆၀) တိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တဉာဏေန, ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏေန ဝါ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၇၈။ (ဂ) သမ္မာဉာဏေနာ (အံ၊ ၁။ ၂၉၅) တိ ဖလဉာဏေန။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၄။ (ဃ) တတ္ထာ သမ္မာဝိမုတ္တိ အရဟတ္တဖလံ၊ တံသမ္ပယုတ္တံ ပန ဉာဏံ ဝါ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ ဝါ သမ္မာဉာဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၁။ (င) သမ္မာဉာဏိတိ ဧတ္ထ ပန ဧကူနဝီသတိ-ဘေဒံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ "သမ္မာဉာဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊ တေန သမန္နာဂတာ ပုဂ္ဂလာ သမ္မာ-ဉာဏီ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။ ဧကူနဝီသတိဘေဒံ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ သမ္မာ ပေကွိတတ္တာ သမ္မာ-ဉာဏံ ဝုစ္စတိ၊ ဣတရံ ပန စျာနာဒိပစ္စဝေက္ခဏ-ဉာဏံ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာဝ သင်္ဂယ္ဟတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၀။ သမ္မာဉာဏန္တိ ပစ္စဝေက္ခဏဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၉။ (စ) သမ္မာဉာဏံ နာမ ဝိပဿနာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ လောကုတ္တရသမ္မာဒိဋ္ဌိဋ္ဌ ၆ပေတ္တာ အဝသေသကုသလဗျာကတံ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၀။ (ဆ) ကောဒသမေ အင်္ဂပရိပူရ-ဏတ္ထံ သမ္မာဒိဋ္ဌိယေဝ သမ္မာဉာဏန္တိ ဝုတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၅။

သမ္မာဉာဏ၂ (တိ) [သမ္မာဉာဏ + ဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း-ပစ္စဝေက္ခနာဉာဏ်ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာသမာဓိသ သမ္မာ-ဉာဏ် ပဟောတိ၊ သမ္မာဉာဏသ သမ္မာဝိမုတ္တိ ပဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၅။ မ၊ ၃။ ၁၂၀။

သမ္မာဉာဏပစ္စယ (ပု) [သမ္မာဉာဏ + ပစ္စယ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း-ပစ္စဝေက္ခနာဉာဏ်-တည်းဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာဉာဏပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မာဉာဏီ (တိ) [သမ္မာဉာဏ + ဣ] သမ္မာ-ဉာဏ၂-ကြည့်။ သမ္မာဉာဏီတိ ဇတ္ထ ပန ဇေဋ္ဌ-ဝိသတိဘေဒံ ပစ္စဝေက္ခနာဉာဏံ "သမ္မာ-ဉာဏ"န္တိ ဝုစ္စတိ၊ တေန သမန္နာဂတာ ပုဂ္ဂလာ သမ္မာဉာဏီ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။ သမ္မာဉာဏီနောတိ သမ္မာပစ္စဝေက္ခနာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။

သမ္မာဉတ (တိ) [သမ္မာ + ဉ + တ] ကောင်းစွာ သိအပ်သော။ အတ္ထော နာမ သဘာဝတော အနုသန္ဓိတော သမ္ဗန္ဓတော ပုဗ္ဗာပရတော အာဒိပရိယောသာနတော စ ဉတော သမ္မာဉတော ဟောတိတိ အာဟ "ကော အတ္ထော"တိအာဒိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။

သမ္မာဉယ (ပု) [သမ္မာ + ဉယ] မှန်ကန်-သင့်တင့်လျောက်ပတ်-သော-အကြောင်း-ယုတ္တိ။ သမ္မာဉာဏေန သဒ္ဒဟေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၆၆) တိ မုသာဝါဒံ အကတ္တာ သမ္မာဉယေန ကာရ-ဏေန အမ္မေ သဒ္ဒဟာပေယ္ယာသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃၆၂။

သမ္မာတတ (တိ) [သမ္မာ + တနု + တ] အလွန်ကျယ်ပြန့်သော။ သသတန္တိ ဝါ သမ္မာတတံ၊ အတိ ဝိယ ဝိတ္ထိဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၈၀။

သမ္မာတိ (ကြို) [သံ + မာ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၃၀။ သမ္မာတိ-သံ။ သံမာ-ကျ-ပြာ။] ကောင်းစွာ-အလွန်-မြတ်နိုးတ်။ သမ္မာမိ-ကြည့်။

သမ္မာဒဿန° (နာ) [သမ္မာ + ဒဿန- ဒိသ + ယု။ သမ္ပုဗ္ဗဂ်ိန-သံ။ သမ္ဗဒ္ဒံ သဏ-ပြာ။] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ထိုးထွင်းသိ-ခြင်း။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိတတ်သောဉာဏ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ (၁) သမ္မာ အဝိပရီတံ ယထာဝတော စတုန္နံ အရိယ-သစ္စာနံ ပစ္စက္ခတော ဒဿနသဘာဝါ သမ္မာ-ဒဿနလက္ခဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀။ သမ္မာ အဝိပရီတံ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဒဿနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ လက္ခဏံ ဇေတိသာတိ သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။ (၂) သမ္မာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ သမ္မာ-ဒဿနေန သမန္နာဂတော။ အံ၊ ၃။ ၄၁၇။ တဗ္ဗ-ဉာဏံ အဝိပရီတဂ္ဂဟဏတာယ သမ္မာဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃စ၄။

သမ္မာဒဿန၂ (တိ) [သမ္မာဒဿန + ဏ။ တနည်း သမ္မာ + ဒဿန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း-ဉာဏ်ပညာ-ရှိသော၊ သူ။ သမ္ဗဒ္ဒသာတိ သမ္မာဒဿနာ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၂။

သမ္မာဒဿနကိစ္စ (နာ) [သမ္မာဒဿန + ကိစ္စ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိခြင်းတည်းဟူသော ကိစ္စ။ ဇကာ ဇဝ ဟိ သာ ပညာ နိဗ္ဗာနဿ ပစ္စက္ခကိရိယာယ သမ္မာဒဿနကိစ္စံ ဥပါဒါယ "သမ္မာဒိဋ္ဌိ"တိ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၄။

သမ္မာဒဿနဋ္ဌ (ပု) [သမ္မာဒဿန + အတ္ထ]

မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ထိုးထွင်း-သိ-ခြင်း-အနက်-သဘော။ မဂ္ဂပညာ ဟိ စတုန္နံ သစ္စာနံ သမ္မာဒဿနဋ္ဌေန "မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ"တိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

သမ္မာဒဿနပက္ခ (ပု) [သမ္မာဒဿန + ပက္ခ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း-အဘို့-ဘက်-အသင်းအပင်း။ သကိစ္စကရဏာ-သမတ္ထတာယ သမ္မာဒဿနပက္ခေ ဌပေတဗ္ဗတံ နာရဟတီတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ တတော စ တဿ သကိစ္စကရဏာသမတ္ထတာယ သမ္မာ-ဒဿနပက္ခေ ဌပေတဗ္ဗတံ နာရဟတီတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၂။

သမ္မာဒဿနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာဒဿန + လက္ခဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်းလျှင်-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသော။ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒီသု စေတေသု သမ္မာဒဿနလက္ခ-ဏာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၉။ သမ္မာ အဝိပရီတံ ပရိညာဘိသမယာဒိဝသေန စတုန္နံ သစ္စာနံ ဒဿနံ ပဋိဝိဇ္ဈနံ လက္ခဏံ ဧတိဿာတိ သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။ (-ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၀။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၃)။

သမ္မာဒဿနသုခ (နာ) [သမ္မာဒဿန + သုခ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိမြင်-ခြင်း-(မဂ်ဖိုလ်) ချမ်းသာ။ ဒဿနန္တိ စ သမ္မာဒဿနသုခံ၊ မဂ္ဂဖလသုခန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၉။

သမ္မာဒဿနုပါယသံဝိဓာန (နာ) [သမ္မာဒဿန + ဥပါယ + သံဝိဓာန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိ-မြင်-ခြင်း-၏အကြောင်းဥပါယ်ကို စီရင်ခြင်း။ သမ္မာဒဿနုပါယသံဝိဓာနေန အဝိဟိ-သာ ပဋိယတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌာဒိက (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + အာဒိ + က] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော၊ ကောင်းစွာ-သိ-မြင်-တတ်-ကြောင်း-ဖြစ်သော၊ ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-တင့်တယ်-သော-အမြင်-အသိ ဉာဏ်-အစရှိသော (အရိယာမဂ်)။ အယန္တိ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒိကော အဋ္ဌင်္ဂိကော အရိယော မဂ္ဂေါ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၇၇။

သမ္မာဒိဋ္ဌာဒိမဂ္ဂ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + အာဒိ + မဂ္ဂ] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော မဂ်တရား။ ယထာ သမ္မာဒိဋ္ဌာဒိမဂ္ဂေါ သာရမ္မဏာဒိသဘာဝေါ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၁၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌာနန္တရ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + အနန္တရ] သမ္မာဒိဋ္ဌိ (မဂ္ဂင်) ၏အခြားမဲ့ဖြစ်သော။ တသ္မာ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဒိဋ္ဌာနန္တရံ ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၁။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ[1] (ထီ) [သမ္မာ + ဒိဋ္ဌိ= ဒိသ + တိ။ ရူ။ ၆၂၅။ နိရုတ္တိ။ ၇၄၁။ သမ္ပက်ဿမိ-သံ။ သမ္မဒိဋ္ဌ-ပြာ။] ကောင်းစွာ-သိ-မြင်-တတ်-သိမြင်-ကြောင်း-ဖြစ်သော၊ ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-တင့်တယ်-သော-အမြင်-အသိဉာဏ် (သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိ)။ (က) သစ္စာနုလောမိကဉာဏ်။ (ခ) ကမ္မဿကတာဉာဏ်။ (ဂ) ဝိပဿနာ။ (ဃ) မဂ်။ (င) အရဟတ္တမဂ်။ (စ) ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်၊ ဈာန်, ဝိပဿနာ, မဂ်, ဖိုလ်, ပစ္စဝေက္ခန ၅-မျိုး။ (ဆ) ဝိပဿနာ, ကမ္မဿကတဉာဏ်, မဂ်, ဖိုလ်, ပစ္စဝေက္ခန ၅-မျိုး။ (က) (ခ) ဝစနတ္ထတော ပန သမ္မာ ပဿတိ, သမ္မာ ဝါ တာယ ပဿန္တိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။ သမ္မာ ပဿတိ, သောဘဏာ ဝါ ဒိဋ္ဌိတိ

သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ အာဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ သမ္မာ ပဿတိ, သမ္မာ ဝါ တာယ ပဿန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ ဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ---- သမ္မာ ပဿတိ၊ သမ္မာ ဝါ တာယ ပဿန္တိ၊ ပသဋ္ဌာ သုန္ဒရာ ဝါ ဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ တဿာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ နိဗ္ဗာနပစ္စက္ခကရဏေန ဒဿန-စရိယာ။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၉၂။ (ဂ) (ဃ) သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ ဥပ္ပါဒါယာ (မ၊ ၁။ ၃၆၈) တိ ဝိပဿနာသမ္မာ-ဒိဋ္ဌိယာ စ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ (c) သမ္မာဒိဋ္ဌိ (မ၊ ၁။ ၃၆၈) တိ အရဟတ္တ-မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၆။ (စ) သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ကာ (အံ၊ ၂။ ၂၂) တိ ကမ္မဿကတဗ္ဗာန-ဝိပဿနာမဂ္ဂဖလဝသေန ပဉ္စဝိဓယ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိယာ သမန္နာဂတာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၅။ (ဆ) ဣမသ္မိဉ္စ ပန သုတ္တေ ပဉ္စ သမ္မာဒိဋ္ဌိယော ကထိတာ ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ကမ္မဿကတာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ ပစ္စ-ဝေက္ခနာသမ္မာဒိဋ္ဌိတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၉၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ[2] (တိ) [သမ္မာ + ဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာ ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဒိဋ္ဌိ ဧတဿာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ပုဂ္ဂလော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၅။] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-တင့်တယ်-သော-အမြင်-အသိဉာဏ်-ရှိသော-နှင့်ပြည့်စုံသော-၌တည်သော၊ သူ။ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိဿာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၇၅) တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတဿ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဿာ (မ၊ ၃။ ၁၂၀) တိ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယံ ဌိတဿ ပုဂ္ဂလဿ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၉၄။ တတ္ထ သမ္မာ ပသတ္ထာ, သုန္ဒရာ ဒိဋ္ဌိ ဧတဿာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ တဿ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၁၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌမ္ဘသမောဓာန (နဲ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + အာဒိ + အဋ္ဌမ္ဘ + သမောဓာန] သမ္မာဒိဋ္ဌိ (မဂ္ဂင်) အစရှိသော ရှစ်ပါးသောတရားတို့၏-အပေါင်း-အစု။ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန အရိယော သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌမ္ဘသမောဓာနတာယ အဋ္ဌင်္ဂိကော ---- ခေမဋ္ဌေန သိဝေါ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌင်္ဂသမုဒါယ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ-အာဒိအဋ္ဌင်္ဂ + သမုဒါယ] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါတို့၏-အပေါင်း-အစု။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိအဋ္ဌင်္ဂသမုဒါယတာယ အဋ္ဌင်္ဂိ-ကံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိက (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + အာဒိ + က] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော-အကျင့်-မဂ်-မဂ်၏ အကြောင်း။ အယံ ပဋိပဒါတိ အယံ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိအာဒိကာ သမောဓာနလက္ခဏာ ပဋိပဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ ပဋိပဒါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၆။ ကိလေသသမုစ္ဆေဒကဿ မဂ္ဂဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-အာဒိကဿ နိယ္ယာနိကသဘာဝဿ ----။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကေ မဂ္ဂ-ဟေတူ ဒဿေတွာ ----။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဂုဏသမ္ပန္နပဋိဂ္ဂါဟက (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဂုဏသမ္ပန္န + ပဋိဂ္ဂါဟက] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်။ ဧဝရူပေါ ခေါ ရာဇည ယညောတိ ---- သီလဝန္တဒါယကတောပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဂုဏသမ္ပန္နပဋိဂ္ဂါဟကတောပိ မဟပ္ဖလံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၂။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဝမ္မသာမဂ္ဂိ (ထီ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ-ဝမ္မ + သာမဂ္ဂိ] ကောင်းစွာ-သိ-မြင်-ကြောင်း-ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသောတရားတို့၏ ညီညွတ်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓတိ ဧတာယာတိ "ဗောဓိ"တိ လဒ္ဓနာမာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိဝမ္မသာမဂ္ဂိယာ အဂေါ်တိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ်။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိပ္ပဘေဒ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ + ပဘေဒ] ကောင်းသောအယူ-သမ္မာဒိဋ္ဌိ-စသည်အပြားရှိသော၊ အကျင့်။ သုပညတ္တာတိ သီလာဒိကွန္ဒတ္တယသင်္ဂဟိတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာ-ဒိပ္ပဘေဒါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအာဒိနံ ပဟာယိကဘာဝေန သုဋ္ဌု သမ္မဒေဝ ဝိဟိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိမုခ (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ + မုခ] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသည်ကို-အဦး-အစ-ပြုခြင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော-အဦး-အစ။ အဋ္ဌကထာ-ယံ ပန "ဧဝံ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိမုခေန မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-အာဒီ ဒဿေတွာ ---- ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၈၁။

သမ္မာဒိဋ္ဌိက (တိ) [သမ္မာ + ဒိဋ္ဌိ + က] သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ကြည့်။ သမ္မာ သောဘဏာ ဝိညုပသတ္ထာ ဧတေသံ ဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိကာ။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၃။ ဒုတိယေ သမ္မာဒိဋ္ဌိကော (အံ၊ ၁။ ၃၅၊ ၂၄၃) တိ ယာထာဝဒိဋ္ဌိကော။ အံ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၇၁။ အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၂၂။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကပသံသန (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိက + ပသံသန] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ရှိသောသူတို့ကို ချီးမွမ်းခြင်း။ တယော ပုဂ္ဂလာတိအာဒိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကဂရဟဏတ္ထံ သမ္မာဒိဋ္ဌိကပသံသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၆၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါန[1] (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မ + သမာဒါန] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်-သော အယူ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သောက်။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ ဟုဆိုအပ်သောက်ကို ဆောက်တည်ခြင်း။ (၁) (၂) သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု-ကြည့်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါန[2] (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မ + သမာဒါန] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်-သော အယူ၏အစွမ်းဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သော ကံရှိသော၊ သူ။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်-သော အယူဟုဆိုအပ်သော ကံကိုဆောက်တည်ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ (၁) (၂) ဣမေ ဝါ ပန ဘောန္တော သတ္တာ ကာယသုစရိတေန သမန္နာဂတော ဝစီသုစရိတေန ---- သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာ-ဒါနာ။ ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၁။ သမဏောပိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ ကာယေန သုစရိတံ စရိတ္တာ ဝါစာယ သုစရိတံ စရိတ္တာ ---- သမ္မာဒိဋ္ဌိကော သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနော သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာ-ဒါနဟေတု ကာယသ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိ သဂ္ဂ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု (ထီ၊ ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ကမ္မသမာဒါန + ဟေတု] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ၏အစွမ်းအားဖြင့် ဆောက်တည်အပ်သောကံဟူသောအကြောင်း။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဟုဆိုအပ်သော ကံကိုဆောက်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ (၁) (၂) သမဏောပိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ ---- သမ္မာဒိဋ္ဌိကမ္မသမာဒါနဟေတု ကာယသ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ သုဂတိ သဂ္ဂ လောကံ ဥပပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စ (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ကိစ္စ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ၏-ကိစ္စ-ပြုဖွယ်အမှု။ ယထာ စေတ္ထ ဇာနတော ပဿတောတိ နိဗ္ဗာနာမိဂမေန သမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စံ အမိကံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ။ ၃၁၂။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဂဟဏ] သမ္မာဒိဋ္ဌိသဒ္ဒါ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုယူခြင်း။ ဟေဋ္ဌာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန ကမ္မဿကတာပညာယ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိယာ စ ဂဟိတတ္တာ ---- ဝုတ္တံ

"ဣမ ဝိပဿနာပညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေန "သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဘာဝေတိ ဝိဝေကနိဿိတ"န္တိ အာဒိနာ ဝုတ္တာ ---- "အထ ခေါ ။ပ။ ဒသ္သေတု"န္တိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၇၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌမ္မ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ဓမ္မ] သမ္မာဒိဋ္ဌဟူသောတရား၊ မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဟူသောတရား။ ကုသလဓမ္မေဟိ အတ္တနော ဧကဒေသဘူတေဟိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌမ္မေ သန္ဓာယာဟ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၇။

သမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာဒိဋ္ဌိကို-ညွှန်းပြ-အကျယ်အားဖြင့်ပြ-ရာစကားရပ်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိနိဒ္ဒေသေ "ဒုက္ခေ ဉာဏ"န္တိအာဒိနာ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနံ ဒဿိတံ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၀၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယ[1] (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပစ္စယ] သမ္မာဒိဋ္ဌဟူသောအကြောင်း၊ မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဟူသောအကြောင်း။ ဧဝမသိမေ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ပစ္စယာ။ မ၊ ၂။ ၆၆၊ ၆၉။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊ ၃။ ၁၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယ[2] (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပစ္စယ] သမ္မာဒိဋ္ဌဟူသောအကြောင်းရှိသော၊ သာသနာတော်၊ မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဟူသောအကြောင်းရှိသော၊ သာသနာတော်။ အပိစေတံ သိက္ခတ္တယသင်္ခါတံ သကလံ သာသနံ ဘဂဝတာ ဒိဋ္ဌတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စ-ယတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ စ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၁၂။ (-ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၀)။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပညာ (ထီ) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပညာ] သမ္မာဒိဋ္ဌဟူသောပညာ၊ မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဟူသော ပညာ။ အဌင်္ဂိကသ ၀ါ မဂ္ဂသ အာဒိဘူတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိပညာယ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၄၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပဒီပဝိဟတမောဟန္ဓကာရ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိပဒီပဝိဟတ + မောဟ + အန္ဓကာရ] သမ္မာဒိဋ္ဌိတည်းဟူသောဆီးမီးရောင်ဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်သော မောဟတည်းဟူသော အမိုက်မှောင်ရှိသော။ အယံ ဟိ သတ္တေသု မေတ္တာပုဗ္ဗင်္ဂမေန သမ္မာဒိဋ္ဌိပဒီပဝိဟတမော-ဟန္ဓကာရေန စိတ္တေန ယဇမာနသ ဒေယ္ယ-ဓမ္မသင်္ခါတော ယညော အာရမ္ဘံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပမုခ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပမုခ] သမ္မာဒိဋ္ဌိလျှင်-အဦး-အစ-ရှိသော။ အရိယံ အဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ဗဟုလီကရိဿတိတိ ဝစနတော သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိပမုခံ အဌင်္ဂိကံ မဂ္ဂံ ပရိပူရေတိ။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၆၇။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပရိဘာဝိတ] သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်ထုံအပ်သော၊ မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူဖြင့် ထုံအပ်သော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၁၉။ "ဧတေ ဝါ ပနာ"တိအာဒိဟိ သမ္မာဒိဋ္ဌိပရိဘာဝိတံ သတ္တသန္တာနံ ဒဿေတွာ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၇။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌ + ပုဂ္ဂလ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ယသ္မာ ပန သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလော နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပါဒိ-ဝသေန သမ္မဒေ၀ သင်္ကပ္ပေတိ၊ နိ ဓိဋ္ဌာကာမ-သင်္ကပ္ပါဒိဝသေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။ ယေ စ

သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဂ္ဂလာ တေ ဥဘော အန္တေ အတ္တ-
ကိလမထာနုယောဂကာမသုခလ္လိကာနုယော-
ဂေ အဘိညာယ တတြ စ အန္တေ နိ အဟေသုံ။
နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၂၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္မ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ပုဗ္ဗင်္မ]
သမ္မာဒိဋ္ဌိလျှင်ရှေ့သွားရှိသော၊ သာသနာတော်။
မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူလျှင်ရှေ့သွား
ရှိသော၊ သာသနာတော်။ အပိစေတံ သိက္ခတ္တ-
ယသခ်ါတံ သကလံ သာသနံ ဘဂဝတာ
ဒိဋ္ဌတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယတ္တာ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္ဂ-
မတ္တာ စ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၂။ ယော ဧသ
သီလာဒိခန္ဓတ္တယသင်္ခေါ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္ဂမော
---- အရိယမဂ္ဂေါ။ စရိယာ၊ ဋီ။ ၃၂၆။ သမ္မာ-
ဒိဋ္ဌိပုရေဇဝါယာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဗ္ဗင်္ဂမာယ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ပုရေက္ခာရ]
မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူကို ရှေးခံပြု
ခြင်းရှိသော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရော၊ ဥ တ္တာန
ဥဒယဗ္ဗယံ။ ဥဒါန။ ၁၂၁။ နေတ္တိ။ ၄၁၊ ၈၅။
"သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရော"တိ ဝိပဿနာယ
ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ။ ၈၆။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာ-
ရောတိ သမ္မာသင်္ခါရေါစရတာယ ဝိဓူတ-
မိစ္ဆာဒဿနော ပုရေတရံ ယေဝ ကမ္မဿက-
တာလက္ခဏံ။ ဥဒါန၊ ဋီ။ ၂၁၈။ အဒဏ္ဍာဝစရန္တိ
---- သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေက္ခာရံ အဋ္ဌကံ မဂ္ဂံ။ ဇာ၊
ဋီ၊ ၄။ ၃၆၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေဇ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ပုရေဇ]
ကောင်းသောအမြင် (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) လျှင် ရှေ့သွား
ရှိသော။ ဓမ္မာဟံ သာရထိ ပြူမိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိပု-
ရေဇံ။ သံ၊ ၁။ ၃၀။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေဇန္တိ
ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေဇါ အဿ ပုဗ္ဗယာ-
ယိကာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုရေဇေါ၊ တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-
ပုရေဇံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။

သမ္မာဒိဋ္ဌိပွဓာန (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ပဓာန]
သမ္မာဒိဋ္ဌိလျှင်ပြဓာန်းသောတရားရှိသော။
သမ္မာဒိဋ္ဌိပွဓာနတ္တာ ဝါ သေသမဂ္ဂင်္ဂါနံ မဂ္ဂ-
သစ္စကဒေသသ ပဋ္ဌေဝေသ အနုလောမံ
သမုဒါယာနုလောမံ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။

သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်္ဂါဒိအဋ္ဌကိက (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်္ဂါဒိ-
အဋ္ဌ + ဏိက] သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်အစရှိသော
အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော၊ မင်္ဂ။ မဂ္ဂါနံ ဇယ်မဂ္ဂဒိဋ္ဌိ-
မဂ္ဂါဒီနံ အဋ္ဌကော သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်္ဂါဒိအဋ္ဌ-
ကော မဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဥတ္တမော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
၃၄၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌိမတ္တ (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + မတ္တ] ကောင်း
သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) မျှ။ နာပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-
မတ္တေန ---- နာပိ ဝတမတ္တေန အဗ္ဗတ္တသန္တိ
ပတ္တော ဟောတိ။ မဟာနိ။ ၁၄၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိမုခ (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + မုခ] သမ္မာဒိဋ္ဌိကို-
အဦး-အစ-ပြုခြင်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော-အဦး-
အစ။ မဂ္ဂသစ္စေ သမ္မာဒိဋ္ဌိမုခေန ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ-
ပညိန္ဒြိယပညာဗလဓမ္မဝိစယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။
အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂။

သမ္မာဒိဋ္ဌိယာဒိမဂ္ဂသမ္မယုတ္တ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ
+ မဂ္ဂ + သမ္မယုတ္တ] သမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော
မင်္ဂနှင့်ယှဉ်သော။ မဂ္ဂသမ္မယုတ္တာတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-
ယာဒိမဂ္ဂသမ္မယုတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၃။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၃၂၁။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝတ္ထု (နာ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဝတ္ထု] သမ္မာဒိဋ္ဌိ၏
တည်ရာအကြောင်း။ အာဒိနယပွဝတ္တန္တိ ဇတ္ထ
အာဒိ-သဒ္ဒေန နိ ကေဝလံ "အတ္ထိ ယိဋ္ဌ"နှိ-
အာဒိနံ နဝန္နံယေဝ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝတ္ထုနံ ဂဟဏံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသက (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဝိနာသက။ ထီ-၌ --ဝိနာသိကာ။] မဖောက်မပြန်-မှန်-ကောင်း-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော။ နတ္ထိ ဒိန္နံ နတ္ထိ ယိဋ္ဌ"နှင့် ဧဝံ အာဂတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသိကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ဒီ၊ ၊ ၃။ ၁၆၅။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-သင်္ခါတာ ဒိဋ္ဌိယာ ဝိပတ္တိ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိ။ အဘိ၊ ၊ ၁။ ၉၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသကမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဒိဋ္ဌိ (ထီ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသက + မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတ + ဒိဋ္ဌိ] သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုဖျက်ဆီးတတ်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟုဆိုအပ်သော အယူ။ တတ္ထ ဒိဋ္ဌိဝိပတ္တိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိနာသကမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဒိဋ္ဌိယာ ဝိပတ္တိ။ ပဋိသံ၊ ၊ ၂။ ၄၇။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိရဟိတ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဝိရဟိတ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) မှ ကင်းသော။ "သဒ္ဓါပဋိလာဘော"တိ ဣမိနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝိရဟိတာပိ သဒ္ဓါ လောကိယသရ-ဏဂမနန္တိ ဒသ္သေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဝူပသမ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ၏ ငြိမ်းခြင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာပိ ဝေဒ-ယိတ (ပဋိသံ။ ၁၀၃) နှင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ၊ ၁။ ၃၀၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမ + ပစ္စယ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ၏ငြိမ်းခြင်းဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊ ၃။ ၁၁။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမပစ္စယာပိ ဝေဒယိတ (ပဋိသံ။ ၁၀၃) နှင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဝူပသမော နာမ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ပဋိသံ၊ ၊ ၁။ ၃၀၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဟေတု (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတ + ဟေတု] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော အယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ဟုဆိုအပ်သော-ဟိတ်-အကြောင်းတရား။ တတော အညဿေဝါတိ တတော သမ္မာဒိဋ္ဌိသင်္ခါတဟေတုတော အညဿ အလောဘာဒေါသဿေဝ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသညာ (ထီ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သညာ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူ(သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ဟူသောအမှတ်သညာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသညာယ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ နှ ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ။ ၃၅၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသဘာဝ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သဘာဝ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူ(သမ္မာဒိဋ္ဌိ) ဟူသောသဘော။ တေသု ပုရိမေန ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝါဝဗောဓသင်္ခါတံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-သဘာဝံ ဒဿေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသမာဒါန (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သမာဒါန] ယူအပ်-ဆောက်တည်အပ်-သောကောင်းသော အမြင်ရှိသော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမာဒါနာ၊ သဗ္ဗံ ဒုက္ခံ ဥပစ္စဂုန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၃၆ ၂။ ပဋိသံ။ ၂၇၄။ သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိသမာဒါနာတိ ဂဟိတသမ္မာဒဿနာ။ အံ၊ ၊ ၃။ ၂။ ၃၀၇။ ပဋိသံ၊ ၊ ၂။ ၁၇၉။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မန္ဒ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သမ္မန္ဒ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ တေ စ အကုသလာ ဓမ္မာ အဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မန္ဒဿ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ နိဒ္ဒိဏ္ဏာ ပဟာတဗ္ဗာရဟာနုပ္ပဇ္ဇနသဘာဝါ ဟောန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၁၈၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္ပယုတ္ထ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သမ္ပယုတ္ထ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) နှင့်

ယှဉ်သော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပစ္စယာတိ ဇော်ဌာပိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မယုတ္တာ ဝေဒနာပိ ဝဋ္ဋတိ။ သံ၊ ၊ ၃။ ၁၆၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂတ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သဟဂတ] မဖောက်မပြန်-မှန်-သောအယူ (သမ္မာဒိဋ္ဌိ) နှင့် တကွဖြစ်သော။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂတေန စိတ္တေန "အတ္ထိ ဒိန္နံ"နှင့်အာဒီနိ ဥဒါဟရန္တသ ကမ္မံ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဒွါရံ ပန ဝစီဒွါရံ။ အဘိ၊ ၊ ၁။ ၁၃၇။ တံ ပန အနဘိဇ္ဈာသဟ-ဂတံ, အဗျာပါဒသဟဂတံ, သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂန္တိ တိဝိဓံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ၊ ၃။ ၁၀၁။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟိတ (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သဟိတ] သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂတ-ကြည့်။ "သမထဝိပဿနံ ယုဂနဒ္ဓံ ဘာဝေတီ"တိဝစနတော ပန သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိသဟိတေနေဝ သမ္မာသမာဓိနာ နိယျာနံ။ နေတ္တိ၊ ၊ ၅။ ၅၂။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟိတေနေဝ သမ္မာသမာဓိနာ နိယျာနံ ဘဝတိ၊ နေ သမ္မာ-သမာဓိနာ ဇော်။ နေတ္တိ၊ ၊ ၃။ ၇၀။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တ (နဝ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သုတ္တ] (မ၊ ၁။ ၅၇-၆၉) လာ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်။ ဝိတ္ထာရေန ပန သစ္စကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တေ စ ဝုတ္တာယေဝါတိ။ မ၊ ၊ ၄။ ၂၁၉။ အနဂ်ဏ-သုတ္တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တံ မဟောဝေဒလ္လဉ္စ ဓမ္ম-သေနာပတိနာ ဘာသိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တပရိယာယ (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တ + ပရိယာယ] သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်ဟူသောဒေသနာ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ္တပရိယာယေန ဂဟိတောတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ အဘိ၊ ၊ ၂။ ၁၃၄။

သမ္မာဒိဋ္ဌိသုဒဿန (တိ) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + သုဒဿန] သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသောကောင်းသော-အမြင်-အယူ-ရှိသော။ ပညာဂဟဏေန ပညာ စ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိသုဒဿနာ သဗ္ဗေပိ အရိယမဂ္ဂဓမ္မာ အာဝတ္တန္တိတိ အယံ အာဝတ္တော ဟာရော။ သံ၊ ၊ ၅။ ၁။ ၅၆။

သမ္မာဒိဋ္ဌိဟေတု (ပု) [သမ္မာဒိဋ္ဌိ + ဟေတု] သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟေ-တုတော သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ဟိ ယသ္မာ ပဘဝတိ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၂၄၄။

သမ္မာဓာန (နဝ) [သမ္မာ + အာ + ဓာ + ယု] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ထား-တည်ကြည်-ခြင်း၊ (သမ္မာသမာဓိ)။ ဇဝံ သမ္မာဝိတက္ကံ သမ္မာ-ပရိဂ္ဂဟသ ---- သမ္မာဝါယာမော။ သမ္မာ-ဥပဋ္ဌာနသ သမ္မာဥပဋ္ဌာနံ သမ္မာဓာနသ ဝိသေသပစ္စယော။ မ၊ ၊ ၃။ ၂၀၄။

သမ္မာဓာရာ (ထီ) [သမ္မာ + ဓာရာ။ ဓာရေတိ သီယံ ဝဟတီတိ ဓာရာ။ နိရုတ္တိ။ ၈၀၁။] သည်းထန်စွာမိုးရွာခြင်း၊ ကြီးစွာသောရေအ ယဉ်။ ဒေဝါ စ နဝ ကာလေနကာလံ သမ္မာဓာရံ အနုပ္ပဝစ္ဆေယ္ယု။ ဒီ၊ ၁။ ၇၀။ ဒေဝေါတိ မေဃော ။ပ။ ဓာရန္တိ ဝုဋ္ဌိ။ ဒီ၊ ၊ ၁။ ၁၉၅။ ဝုဋ္ဌိန္တိ ဝဿနံ။ သီ၊ ၊ ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၈။

သမ္မာန (ပု) [သံ + မာန + အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၁။ သံ + မန + အ။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ သမ္မာန-သံ။ သံမာဏ-ပြာ။] များစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-ခြင်း။ သမ္မာန (မဟာနီ။ ၄၈) နှင့် စိတ္တေန ဗဟုမာနနံ။ မဟာနီ၊ ၊ ၁၆၇။ သမ္မန္ဓတိတိ သမ္မာနံ ကရောတိ။ အံ၊ ၊ ၃။ ၄၂။

သမ္မာနန (ထီ၊ နဝ) [သံ + မာန + ယု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၁။ (နဝ) သမ္မာနန-သံ။ သမ္မာဏဏ-ပြာ။] သမ္မာန-ကြည့်။ သမ္မာနနယာ (ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄) တိ ဒေဝမာတေ တိသမာတေတိ ဇဝံ

သမ္ဘာဝိတကထာကထေန။ ဒီ၊ ၌၊ ၃၃။ သမ္မာနနာ နာမ သမ္ဘာဝနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။ တံ ပန သမ္မာနနံ တေသု နေသံ အတ္တမနတာပုဗ္ဗကန္တိ အာဟ "မနေန ပိဟာယန္တိ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။

သမ္မာနဝိမာနန (နာ) [သမ္မာနန + ဝိမာနန] မျှားစွာ မြတ်နိုးခြင်း မထေမဲ့မြင် ပြုခြင်း။ လာဘာလာဘေ နိ သဇ္ဇန္တိ၊ သမ္မာနနဝိမာနနေ။ ပထဝီ သဒိသာ ဗုဒ္ဓါ။ တသ္မာ တေ နိ ဝိရောဓိယာ။ အပ၊ ၁။ ၅၁။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၄၇၄။

သမ္မာနနာဝမာနနကမ္မ (တိ) [သမ္မာနန + အဝမာနန + ခမ] မျှားစွာမြတ်နိုးခြင်း, မထေမဲ့မြင်ပြုခြင်းကို သည်းခံတတ်သော၊ သူ။ ဧဝံ တွမ္ပိ သမ္မာနနာဝမာနနကမ္မောဝ သမာနော ဗုဒ္ဓေါ ဘဝိဿသီ"တိ ဆဋ္ဌ ခန္ဓိပါရမိ ဒဋ္ဌကတ္တာ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈။

သမ္မာနနာဝမာနနသဟ (တိ) [သမ္မာနန + အဝမာနန + သဟ] ချစ်ခင်-မြတ်နိုးတနာပြု-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-မထေမဲ့မြင်ပြု-မမြတ်နိုး-ခြင်း-ကို-သည်းခံတတ်သော။ သမ္မာနနာဝမာနကမ္မော (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၃၇) တိ သဗ္ဗေသံ သမ္မာနနာဝမာနနသဟော တွမ္ပိ ဘဝါတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၃၄။

သမ္မာနယေ (ကြို) [သံ + မာန + ဏယ + ဧယျ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-ရာ၏။ သမ္မာနယေ မံ နိ စ မံ ဝိမာနယေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၆။ ပုနပိ မံ သော သမ္မာနနေယျ နိ ဝိမာနေယျ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၀၁။

သမ္မာနာဝမာနကမ္မ (တိ) [သမ္မာန + အဝမာန + ခမ] သမ္မာနနာဝမာနနကမ္မ-ကြည့်။ တထေဝ တွမ္ပိ သဗ္ဗေသံ၊ သမ္မာနာဝမာနကမ္မော။ ခန္ဓိ-ပါရမိတံ ဂန္ဓာ၊ သမ္ဘောဓသ ပါပုဏိသတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၅၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈။

သမ္မာနာဝမာနဝိပ္ပကာရ (ပု) [သမ္မာန + အဝမာန + ဝိပ္ပကာရ] မျှားစွာမြတ်နိုးခြင်း မထေမဲ့မြင်ပြုခြင်းဟူသော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ ---- ဗာလ-ဇနဗဟုလေ လောကေ တေဟိ သမုပ္ပါဒိတံ သမ္မာနာဝမာနဝိပ္ပကာရံ အဂဏေတ္တာ ဝိနေ-ယျဇနသ ဝိနယနေန နိရဝသေသံ ဗုဒ္ဓကိစ္စံ နိဋ္ဌပေသိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၁၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၁၇။

သမ္မာနာဝမနာရဟ (တိ) [သမ္မာန + အဝမာန + အရဟ] မျှားစွာမြတ်နိုးခြင်း မထေမဲ့မြင်ပြုခြင်း-ကို-ဌာ-ထိုက်သော၊ သူ။ ကမ္မဝိပါက-ကောဝိဒါတိ သမ္မာနာဝမာနာရဟကုလေ ကမ္မဝသေန ဥပ္ပတ္တိ ဟောတိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀၁။

သမ္မာနဝိပုလ (နာ) [သမ္မာန + ဝိပုလ] ပြန့်ပြောသောမျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-ခြင်း။ ဣမိနာ ဗီဇနီဒါနေန၊ သမ္မာနဝိပုလေန စ။ ကပ္ပသတသဟဿမ္ပိ၊ ဒုဂ္ဂတိ နုပပဇ္ဇတိ။ အပ၊ ၁။ ၁၅၈။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၅။

သမ္မာနသက္ကာရ (ပု) [သမ္မာန + သက္ကာရ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-ခြင်းနှင့် အရိုအသေပြုခြင်း-ကောင်းစွာပြုခြင်း။ တေ ထေရသ စတူဟိ ပစ္စယေဟိ သမ္မာနသက္ကာရံ ကရောန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၈၄။

သမ္မာနိစ္ဆိတ (တိ) [သမ္မာ + နိစ္ဆိတ- နိ + စိ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၆၁၆။] ကောင်းစွာဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသော။ သုတာကာရသ စ ထေရသ သမ္မာ-နိစ္ဆိတဘာဝတော အာဟ "ဂဟဏသန္ဓိဋ္ဌာန"န္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။

အံ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၈။

သမ္မာနိတ (တိ) [သံ + မာန + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၁။ သမ္မာန + ဣတ။ သမ္မာနော အသ ဇာတော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သမ္မာနိတ-သံ။] ကောင်းစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမွမ်း-အပ်သော။ လာဘိယော အန္ဓပါနာနံ၊ သဒါ သမ္မာနိတာ မယံ။ အပ၊ ၂။ ၂၇၃။

သမ္မာနိယျာန (နာ) [သမ္မာ + နိယျာန = နိ + ယာ + ယု။ နိရုတ္တိ။ ၇၈၈။] မဖောက်မပြန်-ကောင်းမွန်စွာ-(သံသရာမှ) ထွက်မြောက်ခြင်း။ ဓမ္မ-ဝိနိတာတိ သမ္မာနိယျာနေန နိယျာတာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၃၉။ (-ဒီ၊ ဦ၊ ၂။ ၂၁၇)။

သမ္မာနိယတိ (ကြို) [သံ + မာန + ယ + တေ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-အပ်၏။ တေနာဟ "သမ္မာနေတိ"တိ၊ သမ္ဗန္ဓတီတိ ဝါ ပရေဟိ သမ္မာနိယတီတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၄။ သမ္ဗန္ဓတီတိ စိဝရာဒိနာ အမှာကံ သမ္မာနံ ကရောတိ၊ ပရေဟိ ဝါ အယံ သတ္ထာ သမ္မာနိယတီတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃။

သမ္မာနုဝတ္တနာ (ထီ) [သမ္မာ + အနု + ဝတု + ယု] ကောင်းသော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ တဇ္ဇနီ-ယကမ္မကတော၊ ဧဝံ သမ္မာနုဝတ္တနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၀။

သမ္မာနုသိဋ္ဌ (ထီ) [သမ္မာ + အနု + သာသ + တိ။ နိရုတ္တိ။ ၇၄၉။] ကောင်းစွာ-ဆုံးမ-အဖန်ဖန်ဆုံးမ-ခြင်း။ တထာဂတာနံ အနုသိဋ္ဌ သမ္မာ-နုသိဋ္ဌ ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၄။

သမ္မာနေတဗ္ဗ (တိ) [သံ + မာန + ဏော + တဗ္ဗ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၁။ သမ္ဗန္ဓတ္ဗ-သံ။] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမွမ်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ မာနိယန္တိ "အယံ ရာဇာ"တိ ဂရုစိတ္တေန သမ္မာနေတဗ္ဗံ ကတ္တာ နမည္ကန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၀၅-၆။

သမ္မာနေတိ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၁။ သမ္ဗာနယတိ-သံ။ သံမာဏာဣ-သံမာဏောဣ-ပြာ။] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-၏။ သမ္ဗန္ဓတီတိ သမ္မာနေတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၁၁။ သမ္ဗန္ဓတီတိ ဇတ္ထ "သမာနေတိ"တိ စုရာဒိဂဏိ-ကဓာတုဝသေန ဝတ္တေ ဒိဝါဒိဂဏိကဓာတု-ဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဒသ္သေန္တော အာဟ "သမ္မာ-နေတိ"တိ။ အစိန္တေယ္ယော ဟိ ပါဠိနယော။ သမ္မာနေတီတိ သမ္မာနံ ကရောတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၁၇။ နာ သမ္မာနေတီတိပိ ဝိမာနဒဿီ-တိ နာ ဗဟုမာနံ ကရောတီတိ ဧဝမ္ပိ ဝိမာန-ဒဿီ နာ ဗဟုမာနဒဿီ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁ဓ။ စရိယာမိတိ သမ္မာနေသာမိ၊ သက္ကစ္စံ သုဏိသာမိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၂၄။

<u>သမ္မာနေတိ</u>-မဟာနိ။ ၂၂ဓ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၁၁။ <u>သမ္မာနေန္တိ</u>-ဒီ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၂၄။ <u>သမ္မာနေသိ</u>-ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၁ဓ။ <u>သမ္မာနေယ္ယ</u>-ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၀၁။ <u>သမ္မာနေသန္တိ</u>-အံ၊ ဦ၊ ၃။ ၁ဝ၆။ <u>သမ္မာနေသာမိ</u>-အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၂၂။

သမ္မာနေတု (ထီ၊ ပု) [သံ + မာန + ဏော + တု] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမွမ်း-တတ်သော၊ သူ။ သဒ်သေန အဓိကေန ဝါ ပစ္ဆုပ-ကာရေန သမ္မာနေတာ ဟောတိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၀၄။

သမ္မာနေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မာန + ဏော + တွာ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-

ချီးမွမ်း-၍။ သော ဒုဿာနိ သံဟရိတ္ဝာ သတ္ထာရံ အန္တေနိဝေသနံ ပဝေသေတ္ဝာ ယာဝုဒဏ္ဍကေန သမ္မာနေတ္ဝာ ဧကမန္တံ နိသိန္နော။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၈၆။ ပေတေ စ ပဋိပ္ပုဇ္ဇိ-ယာတိ ပေတေ ဥဒ္ဒိဿ ဒါနေန သမ္မာနေတ္ဝာ အနုဘုယျမာနဒုက္ခတော တေ မောစေတ္ဝာ။ ပေတ၊ ၆။ ၈။

သမ္မာနေန္ဓ (တိ) [သံ + မာန + ဏော + အန္ဓ။ ထိ၌- သမ္မာနေန္ဓိ။] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-တတ်သော၊ သူ။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မေ သမ္မာနေန္ဓိ ဝိပဿနာ ဝိပဿကဿ အနုပ္ပကံ ပီတိသောမနဿံ သမာဝဟတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၅။ ဘရိယံ သမ္မာ-နေန္ဓော အနဝမာနေန္ဓော အနတိစရန္ဓော ဣဿရိယံ ဝေါဿဇ္ဇေန္ဓော အလင်္ကာရံ အနုပ္ပဒေန္ဓော ဒါရေသု ဓမ္မံ စရတိ နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၁။

သမ္မာနေန္ဓိ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + အန္ဓိ] သမ္မာနေတိ-ကြည့်။ မာနေန္ဓိတိ သမ္မာနေန္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၄။

သမ္မာနေယျ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + ဧယျ] သမ္မာနယေ-ကြည့်။ ပုနပိ မံ သော သမ္မာ-နေယျ နဝိမာနေယျ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၀၁။

သမ္မာနေသိ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + ဣ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-ပြီ။ နာဂရာဇာ တံ နာဂဘဝနံ နေတ္ဝာ ဥပမရဏ္ဍေန သမ္မာနေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၈။

သမ္မာနေဿန္တိ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + ဿန္တိ] မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီး-မြှောက်-ချီးမွမ်း-ကုန်-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ မာနေဿန္တိတိ သမ္မာနေဿန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။

သမ္မာနေသာမိ (ကြို) [သံ + မာန + ဏော + သာမိ] (ငါ) မျှားစွာ-ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ပူဇော်-ချီးမြှောက်-ချီးမွမ်း-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ စရိဿာမိတိ သမ္မာနေသာမိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။

သမ္မာပဂ္ဂဟလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာ + ပဂ္ဂဟ + လက္ခဏ] မဖောက်မပြန်-ကောင်းစွာ-ချီး-မြှောက်-ထောက်ပံ့-အားပေး-ခြင်း-သဘော-လက္ခဏာ-ရှိသော၊ သမ္မာဝါယာမစေတသိက်။ သမ္မာပဂ္ဂဟလက္ခဏော (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၀) တိ သသမ္မယုတ္တဓမ္မဿ စိတ္တဿ သံကိလေသ-ပက္ခေ ပတိတုမဒတ္ဝာ အဝိပရီတံ ပဂ္ဂဟဏ-သဘာဝေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၆။

သမ္မာပစ္စဝေက္ခန (တိ) [သမ္မာ + ပစ္စဝေက္ခန- (ပတိ + အဝ + ဣက္ခ + ယု)။] မှန်-မဖောက်-မပြန်-သော-ဆင်ခြင်းခြင်း-ပစ္စဝေက္ခနာဉာဏ်-ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာဉာဏိနောတိ သမ္မာပစ္စ-ဝေက္ခနာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။ သမ္မာပစ္စဝေက္ခနာ-တိ စျာနဝိမောက္ခာဒီသု သမ္မာ အဝိပရီတံ ပဝတ္တာ ပစ္စဝေက္ခနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။

သမ္မာပဇာနန္ဓ (တိ) [သမ္မာ + ပ + ဉာ + နာ + အန္ဓ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-ထက်ဝန်း-ကျင်မှ-ကိုယ်တိုင်-အပြားအားဖြင့်သိသော။ သမ္မာ အဝိပရီတံ သဗ္ဗာကာရပ္ပဇာနေန သမန္ဓတော ဥပရုပရိဝိသေသာဝဟဘာဝေန ပဝတ္တိယာ သမ္မာ (သာမံ?) ပဇာနန္ဓောတိ အတ္ထော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။

သမ္မာပညာ (ထီ) [သမ္မာ + ပညာ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောပညာ (ဝိပဿနာနှင့်တကွဖြစ်-သော မဂ်ပညာ)။ သမ္မပ္ပညာယ ပဿတောတိ သမ္မာပညာ နာမ သဝိပဿနာမဂ္ဂပညာ။ သံ၊

၆၊ ၂။ ၃၁။

သမ္မာပဋိပဇ္ဇန (နာ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + ယ + ယု] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-(တရား) ကျင့်ခြင်း။ တေန မေ သမဏာ ပိယာတိ တေန ယထာဝုတ္တေန သမ္မာပဋိပဇ္ဇနေန မယံ့ သမဏာ ပိယာယိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၂၆။ အာရဒ္ဓဝီရိယောဝ လဘတိ သမ္မာ-ပဋိပဇ္ဇနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၀။

သမ္မာပဋိပဇ္ဇန္တ (တိ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + ယ + အန္တ။ ထီ-၌ သမ္မာပဋိပဇ္ဇန္တိ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-(တရား) ကျင့်သော၊ သူ။ ကာရ-ကဿာတိ သုဂတောဝါဒကာရကဿ သမ္မာ-ပဋိပဇ္ဇတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဝိဇိတာဝိတိ သာသနေ သမ္မာပဋိပဇ္ဇန္တေန ဝိဇေတဗ္ဗံ ကိလေသဂဏံ ဝိဇိတ္မာ ဌိတော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၅၈။

သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာန (တိ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + ယ + မာန] သမ္မာပဋိပဇ္ဇန္တ-ကြည့်။ ဒ္ဒိသု ဘိက္ခဝေ သမ္မာပဋိပဇ္ဇမာနော ပဏ္ဍိတော ဝိယတ္တော သပ္ပုရိသော အက္ခတံ အနုပဟတံ အတ္တာနံ ပရိဟရတိ။ အံ၊ ၁။ ၈၉။

သမ္မာပဋိပဇ္ဇာပန (နာ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + ယ + ဏာပေ + ယု] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-(တရား) ကျင့်စေခြင်း။ တသ္မာ သုတသ ပရိယောဒါပနံ နာမ သမ္မာပဋိပဇ္ဇာပနန္တိ အာဟ "တထတ္တာယ ဝါ ပဋိပဇ္ဇာပေန္တိ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၅။

သမ္မာပဋိပဇ္ဇိတု (ထီ၊ ပု) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + ယ + တု။ သတ္ထာဒိဂုဏ်း။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-(တရား) ကျင့်သော၊ သူ။ ကာရ-ကောတိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ကတ္တာ၊ သမ္မာပဋိ-ပဇ္ဇိတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

သမ္မာပဋိပတ္တိ (ထီ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + တိ။ ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပဇ္ဇတိ ဧတာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ဝါ ပဋိပတ္တိ။ ပဋိပတ္တိ-ကြည့်။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ (အရကို သမ္မာပဋိပဒါ-ကြည့်။) သမ္မာ-ပဋိပတ္တိ သီလသမာဓိသမ္ပဒါနံ နိဗ္ဗိဒါဉာဏေန အနဘိရတိဉာဏမေဝ ဝါ တထာပဝတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၉၂။ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၇) တိ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ သမ္မာပနေ အဝိပရိတပဋိပတ္တိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၅။ သမ္မာပဋိပတ္တိ အာဂမ္မ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၀) တိ လိနုဒ္ဓစ္စဝိရ-ဟေန သမထဝိထိပဋိပတ္တိယာ စ သမ္မဒေ-ဘာဝနာပဋိပတ္တိ အာဂမ္မ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၀။

သမ္မာပဋိပတ္တိအနုဗန္ဓန (နာ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + အနုဗန္ဓန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ဖြင့်အစဉ်လိုက်ခြင်း။ ဣရိယာပထာနုဗန္ဓနေန အနုဗန္ဓာ ဟောန္တိ၊ နာ ပန သမ္မာပဋိပတ္တိအနုဗန္ဓနေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁။

သမ္မာပဋိပတ္တိအဝိရောဓ (ပု) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + အဝိရောဓ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-နှင့်မဆန့်ကျင်ခြင်း။ အယဉ္စ နယော ယေသံ သမ္မာပဋိပတ္တိ-အဝိရောဓေန တိဝဂ္ဂတ္ထသ ဝသေန ဝတ္တတိ ဗိမ္ဗိသာရမဟာရာဇဒီနံ ဝိယ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၉။

သမ္မာပဋိပတ္တိအာကာရ (ထီ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + အာကာရ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကို-လိုချင်-

တောင့်တ-ခြင်း။ တသ္မာ ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာသု ပရေသံ သမ္မာပဋိပတ္တိအာကာရ၊ တထာရူပ-ဓမ္မပဋိဂ္ဂါဟကေဟိ စ ဝိနိယောဇိတေန သတ္ထရိ ဓမ္မေ စ ပသာဒုပ္ပါဒနံ သတ္ထရိ ပဏာမကရဏံ ဝိဟိတန္တိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂။

သမ္မာပဋိပတ္တိအာဒိဝိဓိ (ပု) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + အာဒိ + ဝိဓိ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်စသောအစီအစဉ်။ ---- နဝဝိဓံ လောကုတ္တရဓမ္မံ ဘဂဝတာပိ သမ္မာပဋိပတ္တိအာဒိဝိဓိနာ ပူဇိတံ နမာမိ, အဘိတ္ထဝါမိ ဝါတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၁။

သမ္မာပဋိပတ္တိဒဿန (နဝ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ဒဿန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကို-မြင်စေခြင်း-ပြခြင်း။ ဧဝံ တံ ပဋိဝိရုဒ္ဓံ ဝိပ္ပဋိပန္နံ ဇနံ ပရိဘာသိတ္တာ အတ္တနော သမ္မာပဋိပတ္တိဒဿ-နေန တဿ သံဝေဂံ ဇနေတုံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၁။

သမ္မာပဋိပတ္တိဒီပန (တ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ဒီပန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကိုပြတတ်သော။ ပဝေဏီ-ကထန္တိ အာစရိယပရမ္ပရာဘတံ သမ္မာပဋိပတ္တိ-ဒီပနံ ဓမ္မကထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၄။ တထာ သဒ္ဓမ္မဿဝနေန, သာဝကာနံ သမ္မာပဋိပတ္တိဒဿနေန, ကဒါစိ မဟာဗောဓိ-သတ္တာနံ သမ္မာသမ္ဗောဓိယာ စိတ္တာဘိနီဟာရ-ဒဿနေန ---- သဒ္ဓံ ပဋိလဘန္တိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၅၄၁။

သမ္မာပဋိပတ္တိပကာသန (တ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပကာသန] ထိ-ဌ --ပကာသနီ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကိုထင်စွာပြတတ်သော။ တေ စ မဟာထေရာ ဧဝံ ကထေန္တာ အတ္တနော သမ္မာ-ပဋိပတ္တိပကာသနီဟိ ဂါထာဟိ သာသနဿ ဧကန္တနိယျာနိကဝိဘာဝနေန ပရေဟိ တတ္ထ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ နိယောဇေန္တိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉။

သမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စဝေက္ခဏာဟေတုက (တ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပစ္စဝေက္ခဏာ + ဟေတု + က] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကို-ဆင်ခြင်-သုံးသပ်ခြင်း-ဟူသောအကြောင်းရှိသော။ ပဌမဗော-ဓိယံ သဗ္ဗေသံ ဧဝ ဘိက္ခူနံ သမ္မာပဋိပတ္တि-ပစ္စဝေက္ခဏာဟေတုကံ ---- ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၀။

သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိပက္ခ (ပု) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပဋိပက္ခ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-၏ဆန့်ကျင်ဘက်။ သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိပက္ခဘာဝဂ္ဂဟဏာ-ကာရော ဝါ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။ သမ္မာပဋိပတ္တि-ယာ ပဋိပက္ခဘာဝေန ဂဟေတဗ္ဗတာကာရော မောဟော သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိပက္ခဘာဝဂ္ဂဟ-ဏာကာရော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိဗဒ္ဓ (တ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပဋိဗဒ္ဓ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-နှင့်စပ်သွယ်သော။ ပဋိပက္ခဝိဓမနံ ပန သမ္မာပဋိပတ္တိပဋိ-ဗဒ္ဓံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၃။

သမ္မာပဋိပတ္တိပရိဗန္ဓ (ပု) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပရိဗန္ဓ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-၏ဘေးရန်။

ပရိဗန္ဓန္တိ သမ္မာပဋိပတ္တိပရိဗန္ဓဘူတံ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၄၈၉။

သမ္မာပဋိပတ္တိပုစ္ဆာ (ထီ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပုစ္ဆာ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကိုမေးခြင်း။ ကာ သမ္မတ္တိတိ တဒုဘယေသမေဝ သမ္မာပဋိပတ္တိပုစ္ဆာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၈။

သမ္မာပဋိပတ္တိပြုဟန် (နာ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ပြုဟန်] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကိုပွားစေခြင်း။ သမ္မာပဋိ-ပတ္တိပြုဟန်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၄။

သမ္မာပဋိပတ္တိယောဂျ (တိ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ယောဂျ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-အား-နှင့်-သင့်-လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ အဘိသခ်ါရဝ-သေနာတိ တတ္ထေဝါဘိသခ်ါရစေတနာယ စေတေန္တော သမ္မာပဋိပတ္တိယောဂျသ ခဏသ အတိဝတ္တနေန နိဗ္ဗုယ္ယတိ နာမ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။

သမ္မာပဋိပတ္တိရဟိတ (တိ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ရဟိတ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-မှ-ကင်းသော။ အာဇီဝကာ မတာ နာမာ (မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၃) တိ ဣမေ အာဇီဝကာ သဗ္ဗသော သမ္မာပဋိပတ္တိ-ရဟိတာ မိစ္ဆာဇီဝ စ ပဋိပဇ္ဇမာနာ အဓိသီလ-သခ်ါတသ သီလဇီဝိတသ အဘာဝေန မတာ နာမ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၂။

သမ္မာပဋိပတ္တိလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + လက္ခဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ဟူသော-မှတ်-ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသော။ သမ္မာပဋိပတ္တိ-လက္ခဏံ အတ္တသမ္မာပဏိဓာနံ။ ပေဋကော။ ၂၅၄။ တံ သတ္ထုသာသနံ အနုဿရန္တော်ပိ သမ္မာပဋိပတ္တိလက္ခဏံ ဓမ္မံ အနုဿရတိ ယေဝါတိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။

သမ္မာပဋိပတ္တိဝိသေသ (တိ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + ဝိသေသ] ထူးသော-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ တေန ဘာသိတသ သုတသ စ သမ္မာပဋိပတ္တိ-ဝိသေသံ နိဝတ္တေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

သမ္မာပဋိပတ္တိသခ်ါတ (တိ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + သခ်ါတ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ဟုဆိုအပ်-သော။ သမ္မာပဋိပတ္တိသခ်ါတေန ဟေတုနာ ကာရဏေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၉၆။

သမ္မာပဋိပတ္တိသမ္မာဒန (ထီ၊ နာ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + သမ္မာဒန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-ကိုပြည့်စုံစေ-ခြင်း။ ဓုတဓမ္မေ သမာဒါယ ဝတ္တနံ ယာဝဒေဝ ဥပရိ သမ္မာပဋိပတ္တိသမ္မာဒနာယာတိ ဝုတ္တံ "သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အနုပြုဟန"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။

သမ္မာပဋိပတ္တိသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာပဋိပတ္တိ + သိဒ္ဓိ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-၏-ပြီးခြင်း။ သမ္မာပဋိပတ္တိ-သိဒ္ဓိယာ သမ္ဘဝံသနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၂၁၉။

သမ္မာပဋိပဒါ (ထီ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + အ + အာ။ ပဋိပဇ္ဇတိ ဧတာယ, ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ ဝါ ပဋိပဒါ။] (က) အလယ်အလတ်ဖြစ်-မလွှမ်ပဋိပဒါဖြစ်-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်း

မြတ်-ချီးကျူး-အပ်-ဖြောင့်မတ်-သောအကျင့်-ကျင့်ဝတ် (ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဒါနစသည်မှ ဂေါတြဘူအထိ)။ (ခ) ပဋိပတ္တိသာသနာ။ (က) ယာယံ မဗ္ဗိမာ ပဋိပဒါ ---- သမ္မာပဋိပဒါ။ မ၊ ၃။ ၂၇၉။ ဝိဝဋ္ဋပက္ခိကတ္တာ သမ္မာပဋိပဒါဝ ဟောတိ ---- အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သမ္မာ-ပဋိပဒါတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈။ သမ္မာပဋိပဒါယာ (မဟာနိ။ ၁၁) တိ သုန္ဒရာယ, ပသတ္ထာယ ဝါ ပဋိပဒါယ နိ မိစ္ဆာ-ပဋိပဒါယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅၅။ ယာဝ ဂေါတြ-ဘူတော (ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၉) တိ ယာဝ ဂေါတြ-ဘုညာဏံ တာဝ ပဝတ္တေတဗ္ဗာ သမထဝိပဿ-နာ သမ္မာပဋိပဒါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၇။ ယသ္မာ ပန သာ သမ္မာပဋိပဒါ ဥဇု အဝက်ာ ---- ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁ ၂။ (ခ) ကတမံ ပဋိပတ္တိသာသနံ? သမ္မာပဋိပဒါ ----။ မဟာနိ။ ၁၁။

သမ္မာပဋိပဒါပက္ခိက (တိ) [သမ္မာပဋိပဒါပက္ခ + ဏိက] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းမြတ်-ချီးကျူးအပ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်-အဘို့အစုဥ်ဖြစ်သော။ ဧဝဉ္စ ဝဒန္တော မိစ္ဆာပဋိပဒါ-ပက္ခိတံ သာစရိယသ အမ္ဗဌသ ဝုတ္တိ ဥပါ-ဒါယ သမ္မာပဋိပဒါပက္ခိကာပိ တေသံ ဗြာဟ္မ-ဏာနံ ဝုတ္တိ အရိယဝိနယေ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဥပါဒါယ မိစ္ဆာပဋိပဒါယေဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။ ဧဝဉ္စ ဒသေန္တော ---- သမ္မာပဋိပဒါပက္ခိကာပိ တေသံ ဗြာဟ္မဏာနံ ဝုတ္တိ အရိယဝိနယေ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဥပါဒါယ မိစ္ဆာပဋိပဒါယေဝ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၄။

သမ္မာပဋိပန္န (တိ) [သမ္မာ + ပဋိ + ပဒ + တ။ ပဋိပန္န-ကြည့်။] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကျင့်ဆဲ-(ဝိဝဋ္ဋနိဿိတသီလဌဥပသကာမှ စ၍ မဂ္ဂဋ္ဌ) ပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ကျင့်-ကျင့်ပြီး-သောသူ။ (၁) သော-တာပတ္တိယင်္ဂေါ်ဟိ သမန္နာဂတော ဝိဝဋ္ဋနိဿိ-တသီလေ ပတိဋ္ဌိတော ဥပါသကောပိ ပဂေဝ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလေ ပတိဋ္ဌိတော ဘိက္ခု သမ္မာပဋိပန္နော နာမ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉။ (၂) နတ္ထိ လောကေ သမဏာ ဗြာဟ္မဏာ သမဂ္ဂတာ သမ္မာပဋိပန္နာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၄၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၁၆။

သမ္မာပဋိပန္နက (တိ) [သမ္မာပဋိပန္န + က] သမ္မာပဋိပန္န-ကြည့်။ ယေ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတာ ကုလပုတ္တာ သမ္မာပဋိပန္နကာ ပရူပက္ကမေန ပဝေသနေပိ သတိ နိ သာဒိယန္တိ၊ တေသံ ရက္ခဏတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၉)။

သမ္မာပဋိဝေဓ (ပု) [သမ္မာ + ပဋိ + ဝိဓ + ဏ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ထိုးထွင်း-သိခြင်း-သိတတ်သောဉာဏ်-ပညာ။ ယထာ သမ္မာပဋိ-ဝေဓာဘာဝတော မိစ္ဆာဉာဏာဒိ ထုသရာသိမ္ပိ နိခါတခါဏုကော ဝိယ အာရမ္မဏေ စဠ္ဆလ် ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။

သမ္မာပဏိဓိ (ပု) [သမ္မာ + ပ + နိ + ဓာ + ဏ။ နိရုတ္တိ။ ၇၉ ၂။] (၁) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းစွာ-(စိတ်ကို) ယှဉ်စေ-ထား-ဆောက်တည်-ခြင်း။ (၂) သင့်သော-အကြောင်း-ယုတ္တိ-အားဖြင့်-ယှဉ်စေ-ထား-ဆောက်တည်-အပ်သော။ (၁) သမ္မာပဏိဓိ (ခုဒ္ဒက။ ၄) တိ တဿ အတ္ထနော သမ္မာပဏိဓာနံ နိယုဇ္ဇနံ၊ ဌပနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၁။ (၂) သမ္မာပဏိဓိ စာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၆) တိ သမ္မာပဏိ-ဓိနာ၊ ယောနိသော ဌပိတေန စိတ္တေန ကတာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၁၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၄၅၄။

သမ္မာပဏိဓိသမ္ပန္န (တိ) [သမ္မာပဏိဓိ + သမ္ပန္န]

မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ကောင်းစွာ-(စိတ်ကို) ယှဉ်စေ-ထား-ဆောက်တည်-ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သမ္မာပဏိဓိသမ္မန္ဓော၊ ပုဗ္ဗေ ပုညကတော နရော။ အံ၊ ၁။ ၃၄၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၁။

သမ္မာပဏိဟိတ (တိ) [သမ္မာ + ပ + နိ + ဓာ + တ] (၁) ကောင်းစွာ-ထား-စိုက်ထောင်ထား-အပ်သော။ (၂) ကောင်းစွာ-ထား-ဆောက်တည်-တောင့်တ-အပ်သော။ (၁) ဒုတိယ သမ္မာပဏိဟိတ (အံ၊ ၁။ ၇) နှင့် ယထာ ဘိန္ဒိတုံ သက္ကောတိ၊ ဧဝံ ဥဒ္ဓဂ္ဂ ကတ္တာ သုဠု ဌပိတံ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၂။ (၂) သမ္မာပဏိဟိတ (ဓမ္မ။ ၁၉) နှင့် ဒသသု ကုသလကမ္မပထေသု သမ္မာ ဌပိတံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၀။

သမ္မာပဏိဟိတဘာဝသခ်ီတ (တိ) [သမ္မာပဏိဟိတ + ဘာဝ + သခ်ီတ] (ကိုယ်စိတ်တို့ကို) ကောင်းစွာထားအပ်သည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော။ ဧတမတ္ထံ ဝိဒိတ္တာတိ ဧတံ အာယသ္မတော စူဠပန္ထကဿ ကာယစိတ္တာနံ သမ္မာပဏိဟိတဘာဝသခ်ီတံ အတ္ထံ ဇာနိတ္တာ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၂၉၁။

သမ္မာပဏိဟိတသက်ပ (တိ) [သမ္မာပဏိဟိတ + သက်ပ] ကောင်းစွာ-ထား-စိုက်ထောင်ထား-အပ်သောအကြံအစည်ရှိသော၊ သူ။ အဌပိတသက်ပေါ်တိ နှ သမ္မာပဏိဟိတသက်ပေါ်။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၈။

သမ္မာပတိဌာန (နှ) [သမ္မာ + ပတိ + ဌာ + ယု] ကောင်းစွာ-တည်တံ့-အာရုံထင်-ခြင်း။ ကာယ-ဝေဒနာစိတ္တဓမ္မေသု သုဘသုခနိစ္စအတ္တဂါဟာ-နဋ္ဌ ဝိဓမနဝသေန သမ္မာပတိဌာနသဘာဝါတိ သမ္မာဥပဌာနလက္ခဏာ သမ္မာသတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သမ္မာပတိတ (တိ) [သမ္မာ + ပတ + တ] အမှန်တကယ်-ကောင်းစွာ-ကျ-ကျရောက်လာ-သော။ အာဇာနိယောတိ သမ္မာပတိတံ ဒုက္ခံ သဟန္တော ---- နိတ္ထာရကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅-၆။

သမ္မာပတိတဒုက္ခ (နှ) [သမ္မာပတိတ + ဒုက္ခ] အမှန်တကယ်-ကောင်းစွာ-ကျ-ကျရောက်လာ-သောဆင်းရဲခြင်း။ သမ္မာပတိတဒုက္ခတော ဝိမောစနေန တတော နိယျာနာဝဟတာယ ဣဒ္ဓိတတ္ထသ လဘာပနတော စ နိယျာနိုက်။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။

သမ္မာပဗ္ဗဇိတ (ပု) [သမ္မာ + ပဗ္ဗဇိတ = ပ + ဝဇ + တ။] ကောင်း-မှန်ကန်-သောရဟန်း၊ ရဟန်းကောင်း။ သမ္မာပဗ္ဗဇိတေ ဝန္ဒေ၊ ပြဟ္ဘစရိယ-ပရာယနေ။ သံ၊ ၁။ ၂၃၆။

သမ္မာပယိရုပါသနာ (ထီ) [သမ္မာ + ပယိရုပါသနာ = ပရိ + ဥပ + အာသ + ယု။ ရှု။ ၅၉-ဖြင့် ရ-နှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်။] ကောင်းမွန်စွာ-ဆည်းကပ်-ခစား-လုပ်ကျွေး-ခြင်း။ တသ သမ္မာပယိရုပါသနာ တိတ္ထည္ပုတာ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၉၃။ (-နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၃၃)။

သမ္မာပယုတ္တ (တိ) [သမ္မာ + ပ + ယုဇ + တ] ကောင်းစွားအားထုတ်သော၊ သူ။ အာရာဓနိ-ယော ခေါ အာဝုသော ဓမ္မော သမ္မာပယုတ္တော-နာတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၁။

သမ္မာပယောဂ (ပု) [သမ္မာ + ပ + ယုဇ + ဏ၊ သမျက်ပြယောဂ-သံ။] (၁) ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သင့်သောအ-ကြောင်းအားဖြင့်-အားထုတ်-လုံ့လပြု-ခြင်း။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်သော-အကျင့်-

ကျင့်ဝတ်-ပဋိပတ်။ (၁) ဝိညာဏာဓာတု တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂမန္ဓာယ အာဘုဇတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ တံ တံ ဝိဇာနနနိဗ္ဗာဒကော ယေဝ ဟိ ပယောဂေါ "သမ္မယောဂေါ"တိ ဝုတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၁-၂။ သမ္မာပယောဂေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂) တိ ဥပါယပယောဂေန၊ ယထာ ယထိစ္ဆိတတ္ထသဒ္ဓိ ဟောတိ၊ တထာ ပဝတ္တိတ-ဉာယာရမ္ဘေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅။ (၂) အထ ဝါ သမ္မာပယောဂံ သမ္မာပဋိပတ္တိ အန္ဓာယ အာဂမ္ဘ အာဘုဇတိ သမန္ဓာဟရတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၂။ သမ္မာပယောဂေနာ (မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၁) တိ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂)။

သမ္မာပယောဂပ(ပ္ပ)စ္စယ (ပု) [သမ္မာပယောဂ + ပစ္စယ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်-အားထုတ်-လုံ့လပြု-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ ဣဗ္ဗနဌေန ဣဒ္ဓိ။ ပဋိသံ။ ၃စဂ၊ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၆၅၊ ၃၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅)။

သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာပယောဂ + ပဝတ္တာ + ဣဒ္ဓိ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်-အားထုတ်-လုံ့လပြု-ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော-အစွမ်း-သတ္တိ-တန်းခိုး-အာနုဘော်။ သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ-ကြည့်။

သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာပယောဂိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ၊ ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်-အားထုတ်-လုံ့လပြုခြင်း-ကြောင့်ဖြစ်သော-အစွမ်းသတ္တိ-တန်ခိုး-အာနုဘော်-ကိုအကျယ်ပြရာစကားရပ်။ သမ္မာပ-ယောဂိဒ္ဓိနိဒ္ဒေသေ ဣဗ္ဗနာကာရမတ္တံ ပုစ္ဆိတ္တာ ---- "ကထ"န္တိ ပုစ္ဆာ ကတာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။

သမ္မာပရိဂ္ဂဟ (ပု) [သမ္မာ + ပရိ + ဂဟ + အ] ကောင်းစွာ-သိမ်းဆည်း-သိမ်းပိုက်-ခြင်း။ ဇဝံ သမ္မာဝိတက္ကနံ သမ္မာပရိဂ္ဂဟသ ---- ဝိသေ-သပစ္စယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။

သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏ (နဉ) [သမ္မာ + ပရိ + ဂဟ + ယု] သမ္မာပရိဂ္ဂဟ-ကြည့်။ သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏ-လက္ခဏာ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄) တိ ---- ပရိဂ္ဂါဟ-သဘာဝါ သမ္မာဝါစာ သိနိဒ္ဓဘာဝေန သမ္ပ-ယုတ္တမေ့ သမ္မာဝါစာပစ္စယံ သုဘာသိတ-သောတာရဟ ပုဂ္ဂလံ ပရိဂ္ဂဏှာတီတိ သမ္မာ-ပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁စ၉။

သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏ + လက္ခဏ] သမ္မာပရိဂ္ဂဟလက္ခဏ-ကြည့်။ သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ သမ္မာဝါစာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂စဝ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၁၂၅။ စတုရင်္ဂသမန္ဓာဂတာ ဝါစာ ဇနံ သင်-ဏှာတီတိ ---- ပဋိဂ္ဂဏှနကိစ္စဝတီ ဟောတီတိ သမ္မာပရိဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀-၁။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁စ၉)။

သမ္မာပရိဂ္ဂဟလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာပရိဂ္ဂဟ + လက္ခဏ] ကောင်းစွာ-သိမ်းဆည်း-သိမ်းပိုက်-ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ ---- သမ္မာဝါစာ သမ္မာပရိဂ္ဂဟော လက္ခဏံ ဇတိ သဿာတိ သမ္မာပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သမ္မာပရိဂ္ဂါဟ (ပု) [သမ္မာ + ပရိ + ဂဟ + ဏ] သမ္မာပရိဂ္ဂဟ-ကြည့်။ သမ္မာပရိဂ္ဂါဟလက္ခဏာ သမ္မာဝါစာ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၃။

သမ္မာပရိဂ္ဂါဟလက္ခဏာ (တိ) [သမ္မာပရိဂ္ဂါဟ + လက္ခဏာ] သမ္မာပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ-ကြည့်။ သမ္မာပရိဂ္ဂါဟလက္ခဏာ သမ္မာဝါစာ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀၃။

သမ္မာပရိဏတ (တိ) [သမ္မာ + ပရိ + နမု + တ] ကောင်းစွာ-ရင့်ကျက်-မှည့်-သော။ ဘောဇနေ ဟိ သမ္မာပရိဏတေ သပ္ပါယေ စ ---- သမာရဒ္ဓေ လဟုတာဒိသဗ္ဗာဝေန ကာယော ကမ္မဂ္ဃမော ဟောတိ သဗ္ဗကိရိယာနုကူလော-တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၆။

သမ္မာပရိဏာမ (ပု) [သမ္မာ + ပရိ + နမု + ဏ] ကောင်းစွာ-(အစာ)ကြေကျက်-ရင့်ကျက်-ခြင်း။ ဗလဝပစ္စုသေ ပန အသိတပီတခါယိ-တေ သမ္မာပရိဏာမံ ဂတေ ကာယသ္မိ ဩဇာယ ပတိဋ္ဌိတာယ ----။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၀)။

သမ္မာပရိဏာမဂတ (တိ) [သမ္မာပရိဏာမ + ဂတ] ကောင်းစွာ-(အစာ)ကြေကျက်-ရင့်ကျက်-ခြင်းသို့ရောက်သော။ ပစ္ဆိမယာမေ ဗလဝပစ္စုသေ ပန အသိတပီတသာယိတေ သမ္မာပရိဏာ-မဂတေ ကာယသ္မိ ဩဇာယ ပတိဋ္ဌိတာယ ----။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၃။

သမ္မာပရိပစ္စမာန (တိ) [သမ္မာ + ပရိ + ပစ + ယ + ဏော + မာန] ကောင်းမွန်စွာ-ကြေကျက်-ရင့်ကျက်-စေအပ်သော။ သမ္မာပရိပစ္စမာနဿ အသမ္မာပရိပစ္စမာနဿ စ ဘုတ္တာဟာရဿ ယထာက္ကမံ ကေသာဒိကုဏ္ဍပဒဋ္ဌအာဒိရော-ဂါဘိနိပ္ပတ္တိ သဒ္ဒါတပယောဇနတောတိ ဝါ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၅။

သမ္မာပရိပူရကာရီ (တိ) [သမ္မာ + ပရိ + ပူရ + ကရ + ဏီ။ ထိ-ဌ် သမ္မာပရိပူရကာရိနီ။] ကောင်းစွာ-ပြည့်ခြင်းကိုပြုလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ ---- စတူသု သီလက္ခန္ဓေသု သမ္မာပရိပူရကာရီ ဒိယမေသု သိက္ခာပဒသတေသု သမာဒါယ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၇။

သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ (နာ) [သမ္မာ + ပရိ + ဝဇ + အနီယ] ကောင်းစွာ-နေထိုင်ကြောင်း-(ရဟန္တာဖြစ်ရန်ကျင့်ဝတ်ကိုပြသော)-သမ္မာ-ပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ်။ သေယျထိဒံ ပုရာဘေဒ-သုတ္တं ကလဟဝိဝါဒသုတ္တं စူဠဗျူဟံ မဟာ-ဗျူဟံ တုဝဋကံ ဂ္ဂဒမေဝ သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၃။ (-၂၆၃)။

သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တ (နာ) [သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ + သုတ္တ] သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ-ကြည့်။ သမ္မာ-ပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တံ တေရသမံ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၅။ အထ နေသံ သပ္ပါယံ ဓမ္မဒေသနံ ဥပဓာရ-ယန္တော ရာဂစရိတာနံ ဒေဝတာနံ သမ္မာပရိဇ္ဇာ-ဇနီယသုတ္တံ ကထေသာမိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၅။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၂၇၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆)။

သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တန္တ (နာ) [သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ + သုတ္တ + အန္တ။ အန္တ-သဒ္ဒါ တတ္ထော။] သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ-ကြည့်။ ---- နိမ္မိတဗုဒ္ဓေန အတ္တာနံ ပုစ္ဆာပေတ္တာ သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယ-သုတ္တန္တမဘာသိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၇၃။

သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သမ္မာပရိဇ္ဇာဇနီယသုတ္တ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၈။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၂၇၃)။

သမ္မာပရိဘာဝန (နာ) [သမ္မာ + ပရိ + ဘူ + ဏော + ယု] ကောင်းစွာ-ထက်ဝန်းကျင်မှ-(အနုံကို)

ယူစေ-ထုံလှိုင်စေ-ခြင်း။ နဟိ သမ္မာ အဓိ-သယနတော ဝိသုံ သမ္မာပရိသေဒနသ သမ္မာ-ပရိဘာဝနသ စ ကရဏံ (ကာရဏံ) အတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၁။ အံ၊ ဌီ၊ ၃။ ၁၉၄။

သမ္မာပရိသေဒန (နဝ) [သမ္မာ + ပရိ + သိဒ + ယု] ကောင်းစွာ-ထက်ဝန်းကျင်မှ-အင်္ဂေ.ပေး-ပူနွေးစေ-ခြင်း။ နဟိ သမ္မာအဓိသယနတော ဝိသုံ သမ္မာပရိသေဒနသ သမ္မာပရိဘာဝ-နသ စ ကာရဏံ အတ္ထိ။ အံ၊ ဌီ၊ ၃။ ၁၉၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၀)။

သမ္မာပရိဟာရ (ပု) [သမ္မာ + ပရိ + ဟရ + ဏ] ကောင်းစွာ-ဆောင်-စောင့်ထိန်း-ခြင်း။ ---- ကာယသ နဟ သမ္မာပရိဟာရော အသမာဟိ-တစိတ္တတာ ဒုပ္ပညာနံ ပုဂ္ဂလာနံ သေဝနာ ---။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၇။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၈၉။

သမ္မာပဝတ္ထ (တိ) [သမ္မာ + ပ + ဝတ္ + တ] အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-ဖြစ်သော။ သမ္မာ-ပဝတ္ထသ အလ္ဝေပေက္ခနတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၁။

သမ္မာပဿနက (တိ) [သမ္မာ + ဒိသ (ပဿ) + ယု- သမ္မာပဿန + က။] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ရှုမြင်-ရှုဆင်ခြင်-ဝိပဿနာရှု-တတ်သော။ သဝေ သမ္မဒ္ဒသော ဘိက္ခု ဧကဲသေန, ပရိဗျတ္တံ ဝါ ဝေဒနာယ သမ္မာပဿနကောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၉၇။

သမ္မာပါက (တိ) [သမ္မာ + ပစ + ဏ] ကောင်းစွာ-ကျက်-ကြေကျက်-သော။ တဋ္ဌ ပန သမ္မာပါကံ လဟုပါကံ မနုညံ ဗဟုရသံ ဇဋ္ဌရဂ္ဂိတေဇသ ဟိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၅။

သမ္မာပါသ (ပု) [သမ္မာ + ပသ + ဏ။ နိတ်၊ ဓာတု။ ၃၄၆။ သမ္မာ မနုဿေ ပါသေတီတိ သမ္မာပါသော၊ သမ္မမေတ္ထ ပါသေန္တီတိ သမ္မာ-ပါသော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃-၄။ ဂမ္ဘာပြာသ-သက္ကတပိဋကတ၊ သတ္ထြယာဂ-သံ။] (၁) ၃-နှစ်အတိုးမယူဘဲ ဆင်းရဲသားတို့အား တစ်ထောင်နှစ်ထောင်သောဥစ္စာကို-ပေးကမ်း-ခီးမ္ပြောက်-ခြင်း၊ သမ္မာပါသယဇ် (ကောင်းစွာ စိတ်နှလုံး၌ ဖွဲ့.ချည်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်သော ယဇ်)။ (၂) ထမ်းပိုးကျည်ကို ပစ်ချရာ၌ ပူဇော်အပ်သော ယဇ် (၁၃-ရက်မှ ၁၀၀-ရက်အထိကြာသော သတြ-သတ္ထြယဇ်။ ကောတ္ထုဘ)။ (၁) ဒလိဒ္ဒ-မနုဿာနံ ဟတ္ထတော လေခံ ဂဟေတ္တာ တိကိ ဝဿာနိ ဝိနာဝ ဝမ္မိယာ သဟဿဒ္ဓိသဟဿ-မတ္တခနာနုပ္ပဒါနံ သမ္မာပါသံ နာမ။ တဉ္စိ သမ္မာ မနုဿေ ပါသေတိ၊ ---- တသ္မာ သမ္မာပါသန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၃။ (၂) သမ္မမေတ္ထ ပါသေန္တီတိ သမ္မာပါသော။ ဒိဝသေ ဒိဝသေ သမ္မံ ခိပိတ္တာ တဿ ပတိတောကာသေ ဝေဒိ ကတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။

သမ္မာပါသယည (ပု) [သမ္မာပါသ + ယည] ထမ်းပိုးကျည်ကိုပစ်ချရာ၌ ပူဇော်အပ်သော ယဇ်ကို ပေးလှူခြင်း။ အန္ဓဗာလပြာဟ္မဏာ ဂတာနုဂတိဂတာ "အယံ တသ သဂ္ဂဂမန-မဂ္ဂေါ"တိ သညာယ တတ္ထ သမ္မာပါသယည် ပဋ္ဌပေန္တိ။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၈၀။

သမ္မာပေက္ခနာ (ထီ) [သမ္မာ + အပ + ဣက္ခ + ယု] ကောင်းစွာ-ရှု-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ ပညာယ တသ တသ ဓမ္မသ သမ္မာပေက္ခနာ သမ္မေက္ခာ။ အံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၈၄။

သမ္မာဖုသိတ (တိ) [သမ္မာ + ဖုသ + တ] ကောင်းစွာ-ထိ-စေ့စပ်-သော။ ယထာ ဒ္ဝိန္နံ သမုဂ္ဂပဋ္ဌလာနံ သမ္မာဖုသိတာနံ ဟေဋ္ဌိမံ သမုဂ္ဂပဋ္ဌလံ ဥပရိမံ နာတိဝတ္တတိ။ မဟာနိ။ ၂၇၈၊ ၃၅၈။ စူဠနိ။ ၁၇၅။ (-ပဋိသံ။ ၃၇၆)။

သမ္မာဗုဒ္ဓတိ (ကြို) [သမ္မာ + ဗုဓ + ယ + တိ] (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ထိုးထွင်းသိ၏။ သမ္မာဗုဒ္ဓိ-ကြည့်။

သမ္မာဗုဒ္ဓိ (ကြို) [သမ္မာ + ဗုဓ + ယ + ဣ] (အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ထိုးထွင်းသိပြီ။ စတုတ္ထမဂ္ဂဝသေန နိဿေသပဓိဝေဓေန သမ္မာဗုဒ္ဓိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၉။

သမ္မာဗောဓန (နာ) [သမ္မာ + ဗုဓ + ဏ + ယု] ကောင်းစွာသိစေခြင်း။ နာ ပန တသ္မိံ သဒ္ဒဝေါ-ဟာရေ, တထာဗောဓနေ ဝါ မန္ဒဘာဝေါ သမ္မာဗောဓနဿ သာဓနတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၅။

သမ္မာဘာဝ (ပု) [သမ္မာ + ဘာဝ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၇-၌ သဘာဝ-ဟုရှိသည်။ သမ္မတ္တ-၌ အတ္တ= သဘာဝတ္ထ-ဟုဖွင့်၍ သဘာဝ-ရှိလျှင် ကောင်း၏။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ အဋ္ဌ ပန အရိယပုဂ္ဂလာ သမ္မာဘာဝါယ ဥပရူပရိမဂ္ဂဖလတ္ထာယ စေဝ အနုပါဒါပရိ-နိဗ္ဗာနတ္ထာ စ နိယတတ္တာ နိယတာ နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇။ တထာ သမ္မာဘာဝေါ သမတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

သမ္မာဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာ + ဘူ + ဏေ + တ] ကောင်းစွာ-ဖြစ်စေ-ပွားများ-အပ်သော။ မေတ္တာဝိတိ မေတ္တာသင်္ခါတာယ သမ္မာဘာဝိ-တာယ ပညာယ သမန္နာဂတောဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။

သမ္မာမန (ပု၊ နာ) [သမ္မာ + မန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ချီးမွမ်းအပ်-သောစိတ် (မနောသုစရိတ ၃-ပါး)။ ဒေဝပုတ္တ ယော ဇနော သမ္မာ-ဝါစဉ္စ ပဏိဓာယ, သမ္မာမနဉ္စ ပဏိဓာယ, ကာယေန ပါပါနိ အကုဗ္ဗမာနော စ ဘဝေ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၃၄၃။

သမ္မာမနသိကာရ (ပု) [သမ္မာ + မနသိကာရ] ကောင်းစွာ-အကြောင်းဥပါယ်ဖြင့် (ကမ္မဋ္ဌာန်း) နှလုံးသွင်း (ကြောင်းဖြစ်) သောဉာဏ်။ သမ္မာ ဥပါယေန မနသိကရောတိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဧတေ-နာတိ သမ္မာမနသိကာရော။ သော ပန ဉာဏ-မေဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၄။

သမ္မာမနသိကာရပဋိဝေဓ (ပု) [သမ္မာမနသိကာရ + ပဋိဝေဓ] ကောင်းစွာအကြောင်းဥပါယ်ဖြင့် (ကမ္မဋ္ဌာန်း) နှလုံးသွင်း (ကြောင်းဖြစ်) သော ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း။ တေသံ ခေါ ပန ဘိက္ခူနံ ဝိတ္ထာရဝသေနေဝ သမ္မာမနသိကာ-ရပဋိဝေဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၁။

သမ္မာမိ (ကြို) [သမု + ယ + မိ။ သမ္မတိ-မှ။] (ဂါ) နေ-ထိုင်-၏။ သမ္ဘောဟမရဏာ ဒုက္ခံ၊ တသ္မာ သမ္မာမိ ဝါသ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ တသ္မာတိ ---- တံ နိဗ္ဗာနံ ပတ္ထေန္တော ဣဓ သမ္မာမိတိ ဧဝံ အတ္တနော နိဗ္ဗာနဗျာသယတံ ဒီပေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၀။

သမ္မာယုတ္တ (တိ) [သမ္မာ + ယုဇ + တ] ကောင်းစွာယှဉ်သော။ သော ပေသုညေ နော ယုတော နာ ယုတ္တော နာ ပယုတ္တော နာ သမ္မာယုတ္တောတိ ပေသုဏေယ္ယေ စ နော ယုတော။ မဟာနိ။ ၁၇၉။

သမ္မာယောဂ (ပု) [သမ္မာ + ယုဇ + ဏ။ သမ္ပဂ်ယောဂ-သံ။] ကောင်းစွာယှဉ်ခြင်း။ တေန စ သဗ္ဗဒါ သမ္မာယောဂတော ဝုမ္ဘသီ-လေန သမန္နာဂတောဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။

သမ္မာရဒ္ဓ (တိ) [သမ္မာ + အာ + ရဓ + တ] ကောင်းစွာအားထုတ်အပ်သော။ သမ္မာရဒ္ဓ-ဝိရိယ-ကြည့်။

သမ္မာရဒ္ဓဝိရိယ (တိ) [သမ္မာ + အာရဒ္ဓ + ဝိရိယ] ကောင်းစွာ-အားထုတ်အပ်သောဝိရိယရှိ-လုံ့လ ကြိုးကုပ်အားထုတ်-သော၊ သူ။ သမ္မာရဒ္ဓဝိရိ-ယသ မိစ္ဆာဇီဝပွဟာနသမ္ဘဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၈။

သမ္မာရုဇိတ (တိ) [သမ္မာ + အရု + ဇိ + တ။ အရု-သဒ္ဒါ နိပါတ်မျှသာ။] ကောင်းစွာ-အောင်-နိုင်-သော။ ဥရုဇိတံ စိတ္တံ သမ္မာရုဇိ-တန္တိပိ ပါဋ္ဌော။ ဇေတ္တာပိ ဇိတတ္တော ယေဝ။ ဥရု အရူတိ ဣဒံ နိပါတမတ္တမေဝ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၇၁။

သမ္မာရောပိတ (တိ) [သမ္မာ + အာ + ရုဟ + ဏော + တ။ ပါဏိနီ၊ ၇၊ ၃၊ ၄၃-သုတ်ဖြင့် ဟ-ကို ပ-ပြု။] ကောင်းစွာ-တက်စေအပ်-တင်အပ်-ပြောဆိုအပ်-သော။ အနသုရောပေါတိ အသုရောပေါ ဝုစ္စတိ နှ သမ္မာရောပိတတ္တာ ဒုရုတ္တဝစနံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၂၄။

သမ္မာဝဏ္ဏာ (ထီ) [သမ္မာ + ဝဏ္ဏာ] ကောင်းမွန်-သင့်လျော်-သော-ကုန်သွယ်-ရောင်းဝယ်-ခြင်း။ မိစ္ဆာဝဏ္ဏာတိ နှ သမ္မာဝဏ္ဏာ အယုတ္တဝဏ္ဏာ အသာရပ္ပဝဏ္ဏာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။

သမ္မာဝတာရ (တိ) [သမ္မာ + အဝ + တရ + ဏ] ကောင်းစွာ-သက်ဝင်-သိ-အပ်-နိုင်လောက်-သော။ စတုတ္ထပက္ခော သမ္မာဝတာရော ဣတိ စတုကောဋိကော ပဠော ဇာလဝသေန အာဟရော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၆။

သမ္မာဝတ္ထ (နှ) [သမ္မာ + ဝတု + တ] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-အပ်သောကျင့်ဝတ်။ ယံ တံ သမ္မာဝတ္ထံ ပညတ္တန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။ သမ္မာဝတ္ထမ္ပိ နဝတ္ထတိ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၇) တိ တသ တသာ အာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌာနတ္ထံ ဘဂဝတာ ပညတ္တသမ္မာဝတ္ထမ္ပိ နှ ဝတ္ထတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၂။

သမ္မာဝတ္ထတိ (ကြိ) [သမ္မာ + ဝတု (ဝတ္ထ) + အ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၆၇။] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-၏။ အညေ ပန ပါဠိယံ နှ ဥပသမ္ပာ-ဒေတဗ္ဗန္တိအာဒိနာ သမ္မာဝတ္ထနသ ဝုတ္ထတ္ထာ သမ္မာဝတ္ထိတ္ထာ ----။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၃။ (-ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၁၈။

သမ္မာဝတ္ထန (ထီ၊ နှ) [သမ္မာ + ဝတု (ဝတ္ထ) + ယု] (၁) ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-အပ်သောကျင့်ဝတ်။ (၂) ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-ကြောင်းတရား။ (နှ) (၃) ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-ခြင်း။ (နှ) (၄) ကောင်းစွာဖြစ်ခြင်း။ (၁) တတြာယံ သမ္မာဝတ္ထနာ (ဝိ၊ ၃။ ၅၈) တိ ယံ ဝုတ္တံ သမ္မာဝတ္ထိတဗ္ဗန္တိ၊ တတြ အယံ သမ္မာ-ဝတ္ထနာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ။ ၂၅၈။ (၂) သမ္မာဝတ္ထိတဗ္ဗံ ဇေတာယာတိ သမ္မာဝတ္ထနာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၁၇။ (၃) ဥက္ခိတ္တာသ ဘိက္ခုနော အာပတ္တိ-ယာပန္နဘာဝံ ပဋိဇာနိတ္တာ သမ္မာဝတ္ထနေန ဥက္ခေပကာနံ သမုပ္ပန္နသြသာရဏာစ္ဆန္ဒသ ပဂေဝ ဥတတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၀။ (၄) သမ္မာဝတ္ထနာ (ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၈) တိ သမ္မာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၂။

သမ္မာဝတ္ထနဝတ္ထု (နှ) [သမ္မာဝတ္ထန + ဝတ္ထု] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-ရာသောဝတ္ထု။ အဌာရသ သမ္မာဝတ္ထနဝတ္ထုနိ ပါရိဝါသိ-ကက္ခန္ဓကေ ဝဏ္ဏယိဿာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂။

သမ္မာဝတ္ထန (တိ) [သမ္မာ + ဝတု (ဝတ္ထ) + အ + အန] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-သော။ နှ ဘိက္ခဝေ သမ္မာဝတ္ထနော ပဏာမေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၆၈၊ ၈၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၇၄။ (-ဝဇိရ။ ၂၄၉)။

သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိ (ထီ) [သမ္မာ + ဝတ္တပဋိပတ္တိ] ကောင်းသော-ဝတ်ကိုပြုခြင်းဟူသောအကျင့်-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်။ ---- တသေ ပုဂ္ဂလသေ အာစရိယုပဇ္ဈာယာနံ အနုသိက္ခတော အနုက္ကမေန သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၇။

သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိသီလ (နာ) [သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိ + သီလ] ကောင်းသော-ဝတ်ကိုပြုခြင်းဟူသောအကျင့်-ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်-ဟူသော သီလ။ သမ္မာဝတ္တပဋိပတ္တိသီလေဟိ သီလဝိသုဒ္ဓိ ဒဿိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၇။

သမ္မာဝတ္တိတဗ္ဗ (တိ) [သမ္မာ + ဝတု (ဝတ္ထ) + တဗ္ဗ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၆၇။] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဧဝမေဝ တတော အဓိကမ္မိ သံယံ အာရောဓေန္တေန သမ္မာဝတ္တိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။

သမ္မာဝတ္တိတဗ္ဗဝတ္ထု (နာ) [သမ္မာဝတ္တိတဗ္ဗ + ဝတ္ထု] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောကျင့်ဝတ်။ အန္တေဝါသိကဝတ္ထုန္တိ အန္တေ-ဝါသိကေန အာစရိယမ္မိ သမ္မာဝတ္တိတဗ္ဗဝတ္ထုံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။

သမ္မာဝတ္တိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သမ္မာ + ဝတု (ဝတ္ထ) + တ္တာ] ကောင်းစွာ-ကျင့်-ပြုကျင့်-၍။ အညေ ပန ပါဠိယံ နဉ္စ ဥပသမ္မာဒေတဗ္ဗန္တိအာဒိနာ သမ္မာဝတ္ထနသေ ဝုတ္ထတ္ထာ သမ္မာဝတ္တိတ္တာ ----။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၃။ တေနာဟ "သမ္မာဝတ္တိတ္တာ ခမာပေန္တသေ ဗြဟ္မဒဏ္ဍော ပဋိပ္ပဿမ္ဘေ-တဗ္ဗော"တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။

သမ္မာဝလမ္ဘိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သမ္မာ + အဝ + လဘိ + တ္တာ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၄။] ကောင်းစွာ-အမှီပြု-မှီငြမ်းပြု-၍။ တသေ သမ္မာဝလမ္ဘိတ္တာ၊ ပေါရာဏဒုကထာနယံ။ ပေတ၊ ၌။ ၁။

သမ္မာဝါစ (တိ) [သမ္မာ + ဝါစာ + အ။ နိရုတ္တိ။ ၃၇၇။] ကောင်းမြတ်-ချီးမွမ်းအပ်-သောစကား ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာ သုန္ဒရာ ပသတ္ထာ ဝါစာ ယဿ ပုဂ္ဂလဿာတိ သမ္မာဝါစော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁စ၁။ ဣမ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သမ္မာဒိဋ္ဌိကော ဟောတိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ ဟောတိ၊ သမ္မာ-ဝါစော ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၀၁-၂။

သမ္မာဝါစပ္ပစ္စယ (တိ) [သမ္မာဝါစာ + ပစ္စယ] မှန်ကန်သောစကားဟူသောအကြောင်းရှိသော ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သော၊ စကား။ သမ္မာ-ဝါစပ္ပစ္စယသုဘာသိတသောတု-ကြည့်။

သမ္မာဝါစပ္ပစ္စယသုဘာသိတသောတု (ထီ၊ ပု) [သမ္မာဝါစာ + ပစ္စယ + သုဘာသိတ + သောတု] မှန်ကန်သောစကား-သမ္မာဝါစာ-ဟူသောအကြောင်းရှိသော ကောင်းစွာပြောဆိုအပ်သောစကားကို နာယူတတ်သော။ ---- သမ္မာဝါစပ္ပစ္စယသုဘာသိတသောတာရဟ ဇနံ သမ္မဒေဝ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁ဇ၇။

သမ္မာဝါစာ (ထီ) [သမ္မာ + ဝစ + ဏ။ နိရုတ္တိ။ ၈၀၁။သမ္ပဂ္ဂါစ်-သံ။] ကောင်းစွာပြောဆိုတတ်-ကောင်းစွာပြောဆိုကြောင်းဖြစ်-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောစကားကိုပြောဆိုကြောင်း ဖြစ်-သောတရား (သမ္မာဝါစာဝိရတိစေတ သိက်)။ သုန္ဒရာ ပသတ္ထာ ဝါ ဝါစာ သမ္မာဝါစာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၁။ သမ္မာ ဝဒတိ သမ္မာ ဝါ တာယ ဝဒန္တိ, ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ ဝါစာတိ သမ္မာဝါစာ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၉၀။ သမ္မာ ဝဒတိ ဧတာယာတိ သမ္မာဝါစာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁ဇ၇။

သမ္မာဝါစာစေတနာ (ထီ) [သမ္မာဝါစာ + စေတနာ] ကောင်းစွာပြောဆိုကြောင်း-မိစ္ဆာဝါစာလေးပါး မှရှောင်ကြဉ်ကြောင်း-ဖြစ်သော စေတနာ။

စတသော သမ္မာဝါစာစေတနာ တိသော သမ္မာကမ္မန္တစေတနာ သတ္တ သမ္မာအာဇီဝစေ-တနာတိ ဣမမှာ စေတနာ ဗဟုတ္တာ ကထံ မုစ္စိဿထ။ အဘိ၊ ၅၊ ၂။ ၃၀၆။

သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယ (နာ) [သမ္မာဝါစာ + အာဒိ + ကိစ္စ + တယ] သမ္မာဝါစာအစရှိသော ကိစ္စသုံးခုတို့၏အပေါင်း။ တတ္ထ သမ္မာဝါစာဒိ-ကိစ္စတ္တယံ နာမ မိစ္ဆာဝါစာဒီနံ တိဏ္ဏံ ပါပဓမ္မာနံ သမုစ္ဆေဒနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၆။

သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝ (တိ) [သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယ + သာဓန + သဘာဝ] သမ္မာဝါစာအစရှိသောကိစ္စသုံးခုတို့၏အပေါင်းကို ပြီးစေခြင်းသဘောရှိသော။ ---- ဧကာယ စေတနာယ သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓန-သဘာဝါ သမ္မာဝါစာဒိဘာဝါသိဒ္ဓိတော "မဂ္ဂကွဏော ဝိရတိယော ဝါ"တိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄။

သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝါဘာဝ (ပု) [သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝ + အဘာဝ] သမ္မာဝါစာအစရှိသောကိစ္စသုံးခုတို့၏အပေါင်းကို ပြီးစေခြင်းသဘောရှိသည် မဟုတ်ခြင်း။ ---- ဧကာယ စေတနာယ သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝါဘာဝါ သမ္မာဝါစာဒိဘာဝါသိဒ္ဓိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၁။

သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနာသမ္ဘဝ (ပု) [သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓန + အသမ္ဘဝ] သမ္မာဝါစာအစရှိသောကိစ္စသုံးခုတို့၏အပေါင်းကို ပြီးစေခြင်း၏ မဖြစ်ခြင်း။ -- ဧကာယ ဧဝ စေတနာယ သမ္မာဝါစာဒိကိစ္စတ္တယသာဓနာ-သမ္ဘဝေန သမ္မာဝါစာဒိဘာဝါသိဒ္ဓိတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၇။

သမ္မာဝါစာဒိကိရိယာ (ထီ) [သမ္မာဝါစာဒိ + ကိရိယာ] ကောင်းသောစကား-ကောင်းစွာပြောဆိုကြောင်းဖြစ်-ကောင်းစွာပြောဆိုခြင်း-စသည့်အမှုအရာ။ သမ္မာဝါစာဒိကိရိယာ ဟိ ဝိရတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၅။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၄)။

သမ္မာဝါစာဒိဘာဝသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာဝါစာဒိ + ဘာဝ + သိဒ္ဓိ] သမ္မာဝါစာအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၏ပြီးစီးခြင်း။ ---- နာ တသာ မဂ္ဂကွဏော သမ္မာဝါစာဒိဘာဝသိဒ္ဓိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၆။

သမ္မာဝါစာဒိဘာဝါသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာဝါစာဒိဘာဝ + အသိဒ္ဓိ] သမ္မာဝါစာအစရှိသည်တို့၏ မပြီးစီးခြင်း။ ဧကာယ စေတနာယ သမ္မာဝါစာဒိ-ကိစ္စတ္တယသာဓနသဘာဝါဘာဝါ သမ္မာဝါစာ-ဒိဘာဝါသိဒ္ဓိတော ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၁။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၄)။

သမ္မာဝါစာဒိမုခ (တိ) [သမ္မာဝါစာဒိ + မုခ] သမ္မာဝါစာအစရှိသည်လျှင်-အဦး-အစ-ရှိသော။ တသ္မာ သမ္မာဝါစာဒိမုခါ ဘာဝနာ နတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၅။

သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိ (ထီ) [သမ္မာဝါစာဒိ + ဝိရတိ] သမ္မာဝါစာအစရှိသောဝိရတိ။ အထ ဝါ သမ္မာ-ဝါစာဒိဝိရတိနံ အဓိသီလဂ္ဂဟဏေန, သမ္မာ-ဝါယာမဿ အဓိဇေဋ္ဌဂ္ဂဟဏေန, သမ္မာဒိဋ္ဌိ-ယာ အဓိပညာဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၁။

သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိတ္တယ (နာ) [သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိ + တယ] သမ္မာဝါစာအစရှိသော ဝိရတိသုံးပါးတို့၏အပေါင်း။ ---- ဣမာနေဝ ပဋ္ဌ သမ္မာ-ဝါစာဒိဝိရတိတ္တယဿ ဧကဋ္ဌကောကာရ-ပကဂ်ေါနိတိ ဒဿေတုံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၅။

သမ္မာဝါစာဒိဝိရတိတ (တိ) [သမ္မာဝါစာဒိ + ဝိရတိတ] သမ္မာဝါစာအစရှိသည်မှကင်းသော။ တသ္မာ နာ အရိယမဂ္ဂေါ သမ္မာဝါစာဒိ-ဝိရတိတော အတ္ထိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။

သမ္မာဝါစာဒိသီလ (နာ) [သမ္မာဝါစာဒိ + သီလ] သမ္မာဝါစာအစရှိသောသီလ။ တာနိတိ သမ္မာ-ဝါစာဒိသီလာနိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၅။ ---- အရိယ-ကန္တာနံ သမ္မာဝါစာဒိသီလာနံ ဂဟဏေန ယေန သဒ္ဓါဟတ္ထေန တာနိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၉။

သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာဝါစာ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသ၊ သမ္မာဝါစာကို အကျယ် ညွှန်ပြရာစကားရပ်။ သမ္မာဝါစာနိဒ္ဒေသေပိ ယသ္မာ အညေနေဝ စိတ္တေန မုသာဝါဒ ဝိရမတိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၁၁။

သမ္မာဝါစာပစ္စယ (တိ) [သမ္မာဝါစာ + ပစ္စယ] (၁) မှန်ကန်သောစကား-သမ္မာဝါစာ-ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ (ပု) (၂) မှန်ကန်သော စကား-သမ္မာဝါစာ-ဟူသောအကြောင်း။ (၁) "ပသန္နေန မနသာ ဘာသတိ"တိ ဝုတ္တတ္တာ ဝိသေသတော သမ္မာဝါစာပစ္စယံ ဘာသနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀၃။ (ပု) (၂) သမ္မာဝါစာပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတ (တိ) [သမ္မာဝါစာ-ပစ္စယ + သုဘာသိတ] မှန်ကန်သောစကား-သမ္မာဝါစာ-ဟူသောအကြောင်းရှိသော ကောင်းစွာပြောဆို-အပ်သော၊ စကား။ ---- သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတာနံ သောတာရော ပုဂ္ဂလံ ပရိဂ္ဂဏှာတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။

သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတသောတု (ထီ၊ ပု) [သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတ + သောတု] သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတသောတု-ကြည့်။ သာ သိနိဒ္ဓဘာဝတော သမ္ပယုတ္တမေဝ ပရိဂ္ဂ-ဏှာတိ သမ္မာဝါစာပစ္စယသုဘာသိတသော-တာရော ဇနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။

သမ္မာဝါစာပညတ္တိ (ထီ) [သမ္မာဝါစာ + ပညတ္တိ] သမ္မာဝါစာဟူ၍ပညတ်ခြင်း။ ဘာသတိ ဝါတိ သမ္မာဝါစာပညတ္တိယာ ပညတ္တံ။ ပေဋကော။ ၂၇၈။

သမ္မာဝါစာပဒေသ (ပု) [သမ္မာဝါစာ + အပဒေသ] သမ္မာဝါစာကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြအပ်သော သမ္မာဝါစာ။ သမ္မာဝါစာပဒေသေန စတ္တာရိ ဝစီသုစရိတာနိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာဝါစာပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာဝါစာ + ပရိဘာဝိတ] သမ္မာဝါစာဖြင့်-ပွားစေ-ထုံ-အပ်သော။ သမ္မာဝါစာပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၂၃၀၊ ၃၂၄။

သမ္မာဝါစာပူရဏ (ပု) [သမ္မာဝါစာ + ပူရဏ] သမ္မာဝါစာကို-ပြည့်စေ-ဖြည့်-ခြင်း။ တာနိ ဟိ သမ္မာဝါစာပူရဏာဒိဝသေန ဥပ္ပတ္တိယံ ပဋ္ဌသု ဌာနေသု ဧကသဒ္ဒါ ဘဝန္တိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၇၇-၈။

သမ္မာဝါစာသမ္မာကမ္မန္တဒ္ဒယ (နာ) [သမ္မာဝါစာ-သမ္မာကမ္မန္တ + ဒ္ဒယ] သမ္မာဝါစာ, သမ္မာကမ္မန္တ နှစ်ခုတို့၏အပေါင်း။ ဒုစ္စရိတဒ္ဒယပဟာယ-ကသ သုစရိတဒ္ဒယပါရိပူရိဟေတုဘူတသ သမ္မာဝါစာသမ္မာကမ္မန္တဒ္ဒယသ အနန္တရံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၃။

သမ္မာဝါဒ (ပု) [သမ္မာ + ဝဒ + ဏ။ ဝါဒ-ကြည့်။ သမ္မက်ဝါဒ-သံ။ သမ္မာဝါယ-ပြာ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူဝါဒ။ အာဒီသဒ္ဒေနသံသာရစက္ကဝတ္တနတော သဒ္ဓမ္မစက္ကဝတ္တန-တော, မိစ္ဆာဝါဒဝိဒ္ဓံသနတော သမ္မာဝါဒပ-တိဋ္ဌာပနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။

သမ္မာဝါဒပတိဋ္ဌာပန (နာ) [သမ္မာဝါဒ + ပတိဋ္ဌာပန ▪ ပတိ + ဌာ + ဏာပေ + ယု။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူဝါဒကို တည်စေခြင်း။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သမ္မာဝါဒပုရေက္ခာရ (ပု) [သမ္မာဝါဒ + ပုရေက္ခာရ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောအယူဝါဒကိုရှေ့ဦးပြုခြင်း (ရှေ့.သွားပြုခြင်း)။ ဧတေနေဝ စ သံသာရစက္ကနိဝတ္တိ သဒ္ဓမ္မစက္ကပဝတ္တိ သဿတာဒိမိစ္ဆာဝါဒနိရာကရဏံ သမ္မာဝါဒပုရေက္ခာ-ရော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃)။

သမ္မာဝါယာမ° (ပု) [သမ္မာ + ဝါယမ + ဏ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၃၃။ သမ္မက်ဗျာယာမ-သံ။] ကောင်းစွာ-အားထုတ်တတ်-အားထုတ်စေတတ်-အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောဝါယာမတရား (ဝီရိယစေတသိက်)။ သမ္မာ ဝါယာမေတိ, သမ္မာ ဝါ တေန ဝါယ-မန္တိ သမ္မာဝါယာမော။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။ သမ္မာ ဝါယမတိ, သမ္မာ ဝါ တေန ဝါယမန္တိ, ပသတ္ထော သုန္ဒရော ဝါ ဝါယာမောတိ သမ္မာ-ဝါယာမော။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သမ္မာဝါယာမ² (တိ) [သမ္မာ + ဝါယာမ] မဖောက်မပြန်-ကောင်းမြတ်-ချီးမွမ်းအပ်-သောဝီရိယရှိသော၊ သူ။ သမ္မာဝါယာမာ စ ဟောတိ သမ္မာသတိနိ စ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၅။ သမ္မာဝါယာ-မဿ သမ္မာသတိ ပဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာဝါယာမ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေသ၊ ကောင်းစွာအားထုတ်အပ်သောတရား-သမ္မာဝါယာမ-ကို အကျယ်ပြရာစကားရပ်။ သမ္မာဝါယာမနိဒ္ဒေ-သော သမ္မပ္ပဓာနဝိဘင်္ဂ် အနုပဒဝဏ္ဏနာဝ-သေန အာဝိ ဘဝိဿတိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။

သမ္မာဝါယာမနိရပေက္ခာမိဂမနီယ (တိ) [သမ္မာဝါယာမ + နိရပေက္ခ + အမိဂမနီယ] သမ္မာဝါယာမကို ငဲ့ကွက်ခြင်းကင်း၍ မိမိသဘောအားဖြင့်-သိ-ရ-အပ်သော။ ဧဝဉ္စိ သတိ နိဗ္ဗာန် ဣတ္ထတ္တရကာလ်, သခ်ံတကာလ်, သမ္မာ-ဝါယာမနိရပေက္ခာမိဂမနီယဘာဝဠ္ဆ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၀။

သမ္မာဝါယာမပစ္စယ (ပု) [သမ္မာဝါယာမ + ပစ္စယ] ကောင်းစွာအားထုတ်တတ်သောတရား-သမ္မာ ဝါယာမ-ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာဝါယာမ-ပစ္စယာ စ အနေက ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာ-ပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မာဝါယာမပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာဝါယာမ + ပရိဘာဝိတ] သမ္မာဝါယာမဖြင့်-ပွားစေ-ထုံ-အပ်သော။ သမ္မာဝါယာမပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၂၀။

သမ္မာဝါယာမသိဒ္ဓ (တိ) [သမ္မာဝါယာမ + သိဒ္ဓ] သမ္မာဝါယာမ-ဖြင့်-ကြောင့်-ပြီးစီးသော။ ဣဒါနိ သမ္မာဝါယာမသိဒ္ဓံ မဂ္ဂဖလံ ပတ္တေန လောကဟိတတ္ထံ ဓမ္မဒေသနာ ကာတဗ္ဗာ။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။

သမ္မာဝါယာမာပဒေသ (ပု) [သမ္မာဝါယာမ + အပဒေသ] သမ္မာဝါယာမကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြအပ်သော သမ္မာဝါယာမ။ သမ္မာဝါယာမာ-ပဒေသေန စတုဋ္ဌမသမ္မပ္ပဓာနဝိရိယိန္ဒြိယဗလ-ဝိရိယသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာဝိကွမ္ဘိတ (တိ) [သမ္မာ + ဝိ + ခဘိ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၆။] ကောင်းစွာ-ပယ်စွန့်-ပယ်ခွါ-အပ်ပြီးသော။ ဒုတိယတတိယာဝိ ပရမဒက္ခိဏာယေ၀ သဗ္ဗသော သမ္မာဝိကွမ္ဘိ-တရာဂါဒိကိလေသတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၈။

သမ္မာဝိကွမ္ဘိတရာဂါဒိကိလေသ (တိ) [သမ္မာဝိကွမ္ဘိတ + ရာဂ + အာဒိ + ကိလေသ] ကောင်းစွာ-ပယ်စွန့်-ပယ်ခွါ-အပ်ပြီးသော ရာဂ အစရှိသောကိလေသာရှိသော၊ သူ။ သမ္မာ-ဝိကွမ္ဘိတ-ကြည့်။

သမ္မာဝိညာဏဒဿန (နာ) [သမ္မာ + ဝိညာဏ + ဒဿန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ဝိညာဏ်(စိတ်) ဖြင့် သိမြင်ခြင်း။ အသုဘဘာ၀ပရိစ္ဆိန္ဒ-နေန သမ္မာဝိညာဏဒဿနေန စ ပရိစ္ဆိန္နိတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

သမ္မာဝိတက္က (ပု) [သမ္မာ + ဝိတက္က] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-ကြံစည်ခြင်း-ဝိတက်-အကြံအစည် (နေက္ခမ္မ, အဗျာပါဒ, အဝိဟိ သာ-ဟူသော သမ္မာဝိတက် ၃-ပါး)။ တီဟိ ဝိတက္ကေဟိတိ ရတနတ္တယဂုဏာနုဿတိပဋိ-သံယုတ္တေဟိ တီဟိ သမ္မာဝိတက္ကေဟိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၁၀။

သမ္မာဝိတက္ကန (နာ) [သမ္မာ + ဝိတက္က + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၁။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ကြံစည်ခြင်း သမ္မာဝိတက်။ ယထာ ဟိ သမ္မာဒဿနံ သမ္မာဝိတက္ကနဿ ဝိသေသ-ပစ္စယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။

သမ္မာဝိနိယောဂ (ပု) [သမ္မာ + ဝိ + နိ + ယုဇ + ဏ] ကောင်းစွာအမြဲယှဉ်ခြင်း။ ---- မဂ္ဂနာ-ဝသေန နိ သမ္မာဝိနိယောဂေါ အာဟာရဿ သမ္ဘ၀တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀၃။

သမ္မာဝိဘာဂဏန (နာ) [သမ္မာ + ဝိဘာဂ + ဏန] ကောင်းစွာ-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-လျက်သိ-ခြင်း။ သမ္မာဝိဘာဂဏနသဘာ၀-ကြည့်။

သမ္မာဝိဘာဂဏနသဘာ၀ (ပု) [သမ္မာဝိဘာဂ-ဏန + သဘာ၀] ကောင်းစွာ-ခွဲခြမ်း-ဝေဖန်-လျက်သိခြင်းဟူသောသဘော။ သမ္မာ-ဝိဘာဂဏနသဘာ၀ေါ ဉာဏဿ သမ္ဘ၀ေါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။

သမ္မာဝိမုတ္တ (တိ) [သမ္မာ + ဝိ + မုစ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၁၃၊ ၂၂၃။] (၁) ကောင်းစွာ-အသင့်ယုတ္တိအားဖြင့် (ဥပါဒါန်စသည်မှ)-လွတ်မြောက်ပြီးသော။ (၂) ကောင်းစွာ-လွတ်-ပယ်စွန့်-ပြီးသော။ (၁) ဧ၀ံ သမ္မာဝိမုတ္တာန (ဥဒါန။ ၁၉၃) နှင့် ဧ၀ံ သမ္မာ ဟေတုနာ ဉာယေန တဒင်္ဂဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိပုဗ္ဗင်္ဂမေန အရိယမဂ္ဂေန စတူဟိပိ ဥပါဒါနေဟိ အာသ၀ေဟိ စ ဝိမုတ္တတ္တာ သမ္မာဝိမုတ္တာနံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၉၂။ (၂) သမ္မာဝိမုတ္တာန (ဝိမာန။ ၆) နှင့် သုဒ္ဓ-ဝိမုတ္တာနံ သဗ္ဗသံကိလေသပ္ပဟာယိနံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၃။

သမ္မာဝိမုတ္တစိတ္တ (တိ) [သမ္မာဝိမုတ္တ + စိတ္တ] ကောင်းစွာ-လွတ်-ပယ်စွန့်-ပြီးသောစိတ်ရှိ-သော၊ သူ။ ဧ၀ံ သမ္မာဝိမုတ္တစိတ္တဿ ဘန္တေ ဘိက္ခုနော ဘုသာ စေ၀ စက္ခုဝိညေယ္ယာ ရူပါ စက္ခုဿ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၃၃၂။

သမ္မာဝိမုတ္တိ° (ထီ) [သမ္မာ + ဝိ + မုစ + တိ။ သမ္မဒေဝ ဝိမုစ္စန် သမ္မာဝိမုတ္တိ။] (၁) အရဟတ္တ ဖိုလ်။ (၂) ကောင်းစွာနှလုံးသွင်းတတ်သော တရား- (ဖိုလ်ခ္ခယဉ်သော ဖလအဂ်ါရှစ်ပါးမှ တပါး) ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၂၉-ခု။ (၃) ဖိုလ်-ဖလ သမာပတ်-တရား။ (၁) သမ္မာဝိမုတ္တိ ဖုသတီ (အံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ ဟေတုနာ နယေန အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ ဉာဏဖဿေန ဖုသတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၇။ သမ္မာဝိမုတ္တိ (ဒီ၊ ၃။ ၂၂၅၊ ၂၆၀) တိ အရဟတ္တဖလဝိမုတ္တိ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၉။ (၂) သမ္မာဉာဏသ သမ္မာဝိမုတ္တိတိ ဇ္ဈ ပန ----။ ဇ္ဈ စ ၆ပေတ္တာ အ၆ ဖလဂ်ါနိ သမ္မာဉာဏံ ပစ္စဝေက္ခန် ကတ္တာ သမ္မာဝိမုတ္တိ ဖလံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၉၅။ (၃) သမ္မာဝိမုတ္တိ (ဒီ၊ ၃။ ၂၂) တိ ဣမိနာ ပဒေန ဝုတ္တာဝသေသာ ဖလသမာပတ္တိဓမ္မာ သင်္ဂဟိတာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၅။

သမ္မာဝိမုတ္တိ² (တိ) [သမ္မာ + ဝိမုတ္တိ။ နိရုတ္တိ။ ၁၇၁။ သမ္မာ အဝိပရိတာ ဝိမုတ္တိ ဇေတသန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။] မဖောက်မပြန် လွတ်မြောက်ကြောင်း-မဂ်-ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်-ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာ-ဝိမုတ္တိသ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ နိဇ္ဇိဏ္ဏာ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၃။

သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန° (တိ) [သမ္မာဝိမုတ္တိ + ဉာဏဒဿန] မဖောက်မပြန်လွတ်မြောက်ကြောင်းဉာဏ်အမြင်ရှိသော။ သမ္မာ အဝိပရိ-တတော ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ ယဿ ပုဂ္ဂ-လဿာတိ သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၈၂။ (-၂၄၄)။

သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန² (နာ) [သမ္မာဝိမုတ္တိ + ဉာဏဒဿန] မဖောက်မပြန်လွတ်မြောက်ကြောင်းဉာဏ်အမြင်။ သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏ-ဒဿနပစ္စယ-ကြည့်။

သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပစ္စယ (ပု) [သမ္မာဝိမုတ္တိ-ဉာဏဒဿန + ပစ္စယ] မဖောက်မပြန်လွတ်မြောက်ကြောင်းဉာဏ်အမြင်ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ သမ္ဘဝန္တိ။ နေတ္တိ။ ၄၄။

သမ္မာဝိမုတ္တိပစ္စယ (ပု) [သမ္မာဝိမုတ္တိ + ပစ္စယ] မဖောက်မပြန်-ကောင်းစွာ-လွတ်မြောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ သမ္မာဝိမုတ္တိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၃။ ဒီ၊ ၃။ ၂၈၉။

သမ္မာဝိမုတ္တိသမ္မာဉာဏပရိယောသာန (တိ) [သမ္မာဝိမုတ္တိ + သမ္မာဉာဏ + ပရိယောသာန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-လွတ်မြောက်ခြင်း, မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-သိမြင်ခြင်းအဆုံးရှိသော။ သမ္မာဒိ၆္ဌအာဒီဟိ ဒသဟိ အင်္ဂေဟိ သမ္မာဝိမုတ္တိသမ္မာဉာဏပရိယောသာနေဟိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၁။

သမ္မာဝိရိယ (နာ) [သမ္မာ + ဝိရိယ] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ချီးမွမ်းအပ်-သော-ဝိရိယ-လုံ့လ။ သမ္မာဝိရိယသမထာနုယောဇန-ကြည့်။

သမ္မာဝိရိယသမထာနုယောဇန (နာ) [သမ္မာဝိရိယ + သမထ + အနုယောဇန] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-ချီးမွမ်းအပ်-သောလုံ့လ, သမာဓိ (ဇေဂ္ဂတာ) တို့နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ ---- သဒ္ဓါပညာ-သမာယောဂေါ, သမ္မာဝိရိယသမထာနု-ယောဇနံ, သမထဝိပဿနာနိပ္ပတ္တိ စ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၉။

သမ္မာဝူပသန္တ (တိ) [သမ္မာ + ဝူပသန္တ] ကောင်းစွာ-အကြွင်းမဲ့-ချုပ်ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-သော။ ဧဝဉ္စ ကတ္တာ ပဉ္စကနယနိဒ္ဒေသေ ဒုတိယေ ဝူပသန္တောပိ ဝိတက္ကော တံသဟာယဝိစာရာ-ဝူပသမေန နိ သမ္မာဝူပသန္တော။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၁။

သမ္မာဝေါဒါန (နာ) [သမ္မာ + ဝေါဒါန- ဝိ + အဝ + ဒါ + ဏော + ယု။] ကောင်းစွာ-ဖြူစင်-စင်ကြယ်-စေခြင်း (သမ္မာအာဇီဝလက္ခဏာ)။ ---- သမ္မာသမုဋ္ဌာန် သမ္မာဝေါဒါနသ, သမ္မာ-ဝေါဒါန် သမ္မာဝါယာမသ ---- ဝိသေသပစ္စ-ယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။

သမ္မာဝေါဒါနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာဝေါဒါန + လက္ခဏ] ကောင်းစွာ-ဖြူစင်-စင်ကြယ်-စေခြင်း-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသော။ သမ္မာ-ဝေါဒါနလက္ခဏော သမ္မာအာဇီဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၂၅။

သမ္မာဝေါဒါပန (နာ) [သမ္မာ + ဝေါဒါပန- ဝိ + အဝ + ဒါ + ဏာပေ + ယု။] ကောင်းစွာ-ဖြူစင်-စင်ကြယ်-စေခြင်း။ သမ္မာဝေါဒါပန-လက္ခဏ-ကြည့်။

သမ္မာဝေါဒါပနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာဝေါဒါပန + လက္ခဏ] သမ္မာဝေါဒါနလက္ခဏ-ကြည့်။ သမ္မာဝေါဒါပနလက္ခဏော သမ္မာအာဇီဝေါ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၃။ ---- သမ္မဒေဝ သောဓနံ ဝေါဒါပနံ လက္ခဏံ ဧတသာတိ သမ္မာဝေါ-ဒါပနလက္ခဏော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သမ္မာသံဝရ (ပု) [သမ္မာ + သံဝရ- သံ + ဝရ + အ။] ကောင်းစွာစောင့်စည်းခြင်း။ သမ္မာသံ-ဝရသုသိရ-ကြည့်။

သမ္မာသံဝရသုသိရ (နာ) [သမ္မာသံဝရ + သုသိရ] ကောင်းစွာစောင့်စည်းခြင်းဟူသော-အပေါက်-အခေါင်း။ သတိပဋ္ဌာနေန သမ္မာသံဝရသုသိ-ရေသု ပက္ခိပိတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၇။

သမ္မာသက်ပ္ပ° (တိ) [သမ္မာ + သက်ပ္ပ] ကောင်းစွာ-ကြံစည်တတ်-ကြံစည်ကြောင်းဖြစ်-သော တရား (သမ္မာသက်ပ္ပ) ရှိသော၊ သူ။ သမ္မာ-သက်ပ္ပသ သမ္မာဝါစာ ပဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၅။ သမ္မာသက်ပ္ပသ ဘိက္ခဝေ မိစ္ဆာ-သက်ပ္ပေါ နိဇ္ဇိဏော ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၁။

သမ္မာသက်ပ္ပ² (ပု) [သမ္မာ + သံ + ကပ္ပ + အ။ နိ၊ ဓာတု။ ၃၂၃။] ကောင်းစွာ-ကြံစည်-တတ်-ကြံစည်ကြောင်းဖြစ်-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအကြံ အစည်ဝိတက် (နိဗ္ဗာန်အာရုံသို့ရောက်စေ-ရှေးရှုတတ်စေ-ပို့ပေး-တတ်သော သမ္မာသက်ပ္ပမဂ္ဂင်)။ သမ္မာ-သက်ပ္ပေတိ, သမ္မာ ဝါ တေန သက်ပ္ပေန္တိ သမ္မာသက်ပ္ပေါ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၇။ သမ္မာ-သက်ပ္ပေတိ သမ္မာ ဝါ တေန သက်ပ္ပေန္တိ, ပသဏ္ဌော သုန္ဒရော ဝါ သက်ပ္ပေါတိ သမ္မာ-သက်ပ္ပေါ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၉၀။

သမ္မာသက်ပ္ပဂေါစရ (တိ) [သမ္မာသက်ပ္ပ + ဂေါစရ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအကြံ အစည်ဝိတက်လျှင်အာရုံရှိသော။ တေ သာရံ အဓိဂစ္ဆန္တိ၊ သမ္မာသက်ပ္ပဂေါစရာ။ ဓမ္မ၊ ၁၄။ နေက္ခမ္မဝိတက္ကာဒိကော သမ္မာသက်ပ္ပေါ ဧဝ တသ ဂေါစရော ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဘဝိသတိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၇၅။ (-ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၇၃။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၄၁၊ ၂၄၆)။

သမ္မာသက်ပ္ပနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာသက်ပ္ပ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာသက်ပ္ပနိဒ္ဒေသ၊ သမ္မာသက်ပ္ပကိုအကျယ်

ညွှန်ပြ-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောစကားရပ်။ သမ္မာသက်ပွနိဒ္ဒေသေ ကာမတော နိဿဋ္ဌော-တိ နေက္ခမ္မသက်ပွေါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၀။

သမ္မာသက်ပွပစ္စယ (ပု) [သမ္မာသက်ပွ + ပစ္စယ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအကြံအစည်ဝိတက် (သမ္မာသက်ပွ) ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာသက်ပွပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာဝနာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၀။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၇၂။ (-နေတ္တိ။ ၄၄)။

သမ္မာသက်ပွပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာသက်ပွ + ပရိဘာဝိတ] သမ္မာသက်ပွဖြင့်-ပွားစေ-ထုံ-အပ်သော။ သမ္မာသက်ပွပရိဘာဝိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၁၉။

သမ္မာသက်ပွဝိရဟ (ပု) [သမ္မာသက်ပွ + ဝိရဟ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအကြံအစည်ဝိတက် (သမ္မာသက်ပွ) မှ-ကင်းခြင်း။ မဂ္ဂ-ဓမ္မေသု စ ပါဒကာဒိနိယာမေန ကဒါစိ သမ္မာ-သက်ပွဝိရဟော သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၈။

သမ္မာသက်ပွါဒိဓမ္မ (ပု) [သမ္မာသက်ပွ + အာဒိ + ဓမ္မ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောအကြံအစည်ဝိတက် (သမ္မာသက်ပွ) အစရှိသော တရား။ ဧဝံ သဟဇာတာဒိပစ္စယတာယ သမ္မာ-သက်ပွါဒိဓမ္မသခ်ီတံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၁။

သမ္မာသက်ပွါပဒေသ (ပု) [သမ္မာသက်ပွ + အပဒေသ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော အကြံအစည်ဝိတက် (သမ္မာသက်ပွ) ကို ညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြအပ်သော သမ္မာသက်ပွ။ သမ္မာ-သက်ပွါပဒေသေန တယော နေက္ခမ္မဝိတက္ကာ-ဒယော။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာသတိ° (တိ) [သမ္မာ + သတိ။ သမ္မာ အဝိပရိတာ သတိ ယသ။ နိရုတ္တိ။ ၁၇၁။ ထီ-ဌ အချို့ သမ္မာသတိနီ။] မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသတိရှိသော၊ သူ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကသ ဘိက္ခဝေ ပုရိသပုဂ္ဂလသ ---- သမ္မာသတိသ ----။ အံ၊ ၃။ ၄၂၉။

သမ္မာသတိ² (ထီ) [သမ္မာ + သတိ=သရ + တိ။] ကောင်းစွာ-အဖန်ဖန်-အောက်မေ့တတ်-အောက်မေ့ကြောင်းဖြစ်-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသတိတရား (သမ္မာသတိမဂ္ဂင်)။ သမ္မာ သရတိ သမ္မာ ဝါ တာယ သရန္တီတိ သမ္မာသတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၇။ သမ္မာ သရတိ၊ သမ္မာ ဝါ တာယ သရန္တိ၊ ပသဋ္ဌာ သုန္ဒရာ ဝါ သတိတိ သမ္မာသတိ။ စူဠနိ၊ ၌။ ၉၃။

သမ္မာသတိအနန္တရ (တိ) [သမ္မာသတိ + အနန္တရ] ကောင်းစွာ-အဖန်ဖန်-အောက်မေ့တတ်-အောက်မေ့ကြောင်း-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသတိတရား (သမ္မာသတိမဂ္ဂင်) ၏ အကြားမရှိရာ-အခြားမဲ့-ဖြစ်သော၊ ကာလ။ တသ္မာ သမ္မာသတိအနန္တရံ သမ္မာသမာဓိ ဒေသိတော။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀၉။

သမ္မာသတိအပဒေသ (ပု) [သမ္မာသတိ + အပဒေသ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော သတိတရားကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြအပ်သော-သတိတရား-သမ္မာသတိ။ သမ္မာသတိအပဒေ-သေန စတုဋ္ဌိဓသတိပဋ္ဌာနသတိန္ဒြိယသတိ-ဗလသတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂါနိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာသတိဓမ္မပဒ (နာ) [သမ္မာသတိ + ဓမ္မ + ပဒ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော သတိဟူသော တရားအဖို့အစု။ သမ္မာသတိဓမ္မပဒံ နာမ

သုပဋ္ဌိတသတိ ဝါ သတိသီသေန အဓိဂ-
တဗ္ဗာနာဒီနိ ဝါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။ (-ပဋိသံ၊
ဋ၊ ၁။ ၂၇၂)။

သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာသတိ + နိဒ္ဒေသ]
သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသ၊ သမ္မာသတိကို အကျယ်
ညွှန်ပြရာစကားရပ်။ သမ္မာသတိနိဒ္ဒေသောပိ
သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂေ အနုပဒဝဏ္ဏနာဝသေန
အာဝိ ဘဝိဿတိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၁၂။

သမ္မာသတိပစ္စယ (ပု) [သမ္မာသတိ + ပစ္စယ]
ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသတိတရား
(သမ္မာသတိ) ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာ-
သတိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ
ဘာဝနာပါရိပူရိं ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊
ဋ၊ ၁။ ၇၂။

သမ္မာသတိပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [သမ္မာသတိ +
ပရိဂ္ဂဟိတ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော
သတိတရားဖြင့်သိမ်းဆည်းအပ်ပြီးသော။ ဝိရိ-
ယာရမ္ဘောပိ သမ္မာသတိပရိဂ္ဂဟိတော ဧဝ
နိဗ္ဗာနာဝဟော, နေ ကေဝလောတိ ဒဿေတုံ
"တတော"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၆။

သမ္မာသတိပရိဘာဝိတ (တိ) [သမ္မာတိ +
ပရိဘာဝိတ] သမ္မာသတိဖြင့်-ပွားစေ-ထုံ-အပ်
သော။ သမ္မာသတိပရိဘာဝိတာ ဟောတိ
မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၂၀။

သမ္မာသဒ္ဒ (ပု) [သမ္မာ + သဒ္ဒ] သမ္မာသဒ္ဒါ-
သမ္မာပုဒ်။ ---- ဧတသ အတ္ထသ ဒီပကော
သမ္မာသဒ္ဒေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၅။ (-အနုဋီ၊ ၁။
၉၇)။

သမ္မာသဘာဝ (တိ) [သမ္မာ + သဘာဝ] (၁)
မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသဘောရှိသော၊
တရား။ (၂) မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သော
သဘော။ (၁) (၂) သမ္မတ္တာတိ ယာထာ ဝါ
သမ္မာသဘာဝါ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၂၆။ နိယျာနိက-
တာယ သမ္မာသဘာဝါ အဝိပရီတဝုတ္တိကာ။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၆၁။

သမ္မာသမာဓာန (နာ) [သမ္မာ + သံ + အာ + ဓာ
+ ယု] ကောင်းစွာစိတ်ကိုအာရုံ၌ထားခြင်း။
သမ္မာသမာဓာနလက္ခဏ-ကြည့်။

သမ္မာသမာဓာနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာသမာဓာန
+ လက္ခဏ] ကောင်းစွာစိတ်ကိုအာရုံ၌ ထား
ခြင်းဟူသော-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသော၊
သမ္မာသမာဓိ။ သမ္မာသမာဓာနလက္ခဏော
သမ္မာသမာဓိ။ အံ၊ ဋ၊ ၁။ ၄၀၃။ သမ္မယုတ္တ-
ဓမ္မာနံ သမ္မာသမာဒဟနံ ဧကဂ္ဂတာကရဏံ
သဘာဝေါ ဧတဿာတိ သမ္မာသမာဓာန-
လက္ခဏော သမ္မာသမာဓိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သမ္မာသမာဓိ° (တိ) [သမ္မာ + သမာဓိ။ သမ္မာ
အဝိပရီတော သမာဓိ ယဿ။ နိရုတ္တိ။၁၇၁။]
မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်-သောသမာဓိရှိသော၊
သူ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိကဿ ဘိက္ခဝေ ပုရိသပုဂ္ဂလဿ
---- သမ္မာသမာဓိဿ သမ္မာဉာဏိဿ။ အံ၊
၃။ ၄၂၉။

သမ္မာသမာဓိ² (ပု) [သမ္မာ + သမာဓိ= သံ + အာ
+ ဓာ + ဣ။ သမ္မဂ္ဂသမာဓိ-သံ။] ကောင်းစွာ-
စိတ်ကိုအာရုံ၌ထား-တည်ကြည်တတ်-တည်
ကြည်ကြောင်းဖြစ်-ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-
သောသမာဓိ (သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်)။ သမ္မာ
သမာဓိယာတိ သမ္မာ ဝါ တေန သမာဓိယန္တိ
သမ္မာသမာဓိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၆၇။ သမ္မာ
သမာဓိယတိ၊ သမ္မာ ဝါ တေန သမာဓိယန္တိ
ပသဒ္ဓော သုန္ဒရော ဝါ သမာဓိတိ သမ္မာ-
သမာဓိ။ စူဠနိ၊ ဋ။ ၉၃။

သမ္မာသမာဓိအပဒေသ (ပု) [သမ္မာသမာဓိ + အပဒေသ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော သမာဓိကိုညွှန်ပြခြင်း၊ ညွှန်ပြအပ်သော သမ္မာသမာဓိ။ သမ္မာသမာဓိအပဒေသေန သဝိ-တက္ကသဝိစာရာဒယော ---- အန္တောဂဓာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃။

သမ္မာသမာဓိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သမ္မာသမာဓိ + ဂဟဏ] သမ္မာသမာဓိကိုယူခြင်း၊ ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိကိုယူခြင်း၊ သမ္မာသမာဓိသဒ္ဒါ။ သမ္မာသမာဓိဂ္ဂဟဏေနေဝ မဂ္ဂလက္ခဏေန ဧကလက္ခဏာ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒယော မဂ္ဂဓမ္မာ ဂဟိတာ ဟောန္တိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂၃။

သမ္မာသမာဓိဓမ္မပဒ (နာ) [သမ္မာသမာဓိ + ဓမ္မ + ပဒ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိဟူသောတရားအဖို့အစု။ သမ္မာသမာဓိဓမ္မပဒံ နာမ အဋ္ဌသမာပတ္တိ ဝါ အဋ္ဌသမာပတ္တိ-သီသေန အဓိဂတဗ္ဗာနဝိပဿနာမဂ္ဂဖလ-နိဗ္ဗာနာနိ ဝါ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၂၇၇။ (-ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၂)။

သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာသမာဓိ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသ၊ သမ္မာသမာဓိကိုအကျယ် ညွှန်ပြရာစကားရပ်။ သမ္မာသမာဓိနိဒ္ဒေသေ စတ္တာရိ ဈာနာနိ ပုဗ္ဗဘာဂေပိ နာနာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၂။

သမ္မာသမာဓိပက္ခိယ (တိ) [သမ္မာသမာဓိ + ပက္ခိယ- ပက္ခ + ဣယ] သမ္မာသမာဓိအဖို့ဌ-ပါဝင်-ဖြစ်-သော၊ ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိအဖို့ဌ-ပါဝင်-ဖြစ်-သော။ သမ္မာ-သမာဓိပက္ခိယံ ဝိပဿနာဓမ္မေ၀ မဂ္ဂဓမ္မေ၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။

သမ္မာသမာဓိပစ္စယ (ပု) [သမ္မာသမာဓိ + ပစ္စယ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိ (သမ္မာသမာဓိ) ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာ-သမာဓိပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊ ၃။ ၁၁။ သမ္မာသမာဓိပစ္စယာ စ အနေကေ ကုသလာ ဓမ္မာ ဘာ၀နာပါရိပူရိံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၁။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၇၂။

သမ္မာသမာဓိပဓာန (တိ) [သမ္မာသမာဓိ + ပဓာန] သမ္မာသမာဓိပြဓာန်း-ပြဓာန်းသောသမ္မာ-သမာဓိသဒ္ဒါရှိ-သော၊ သဒ္ဒါ။ ---- ဒေသနာယ သမ္မာသမာဓိပဓာနေဟိ သဒ္ဒေဟိ အဂ်ဉ္ဇာ-ပဋိ၀ေဒနံ ကတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။

သမ္မာသမာဓိပရိကၠာရ (ပု) [သမ္မာသမာဓိ + ပရိကၠာရ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သော သမာဓိ (သမ္မာသမာဓိ)၏-အခြံအရံ-အ-ဆောက်အဦ-အဆင်တန်ဆာ။ ---- သမ္မာဒိဋ္ဌိ-အာဒယော မဂ္ဂဓမ္မာ သမ္မာသမာဓိပရိကၠာရာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။

သမ္မာသမာဓိပရိဘာ၀ိတ (တိ) [သမ္မာသမာဓိ + ပရိဘာ၀ိတ] သမ္မာသမာဓိဖြင့်-ပွားစေ-ထုံ-အပ်သော။ သမ္မာသမာဓိပရိဘာ၀ိတာ ဟောတိ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၂၀။

သမ္မာသမာဓိ၀ိပန္န (တိ) [သမ္မာသမာဓိ + ၀ိပန္န] သမ္မာသမာဓိမှချို့တဲ့-ပျက်စီးသောသမာဓိရှိ-သော၊ သူ။ သမာဓိမှိ အသတိ သမ္မာသမာဓि-၀ိပန္နဿ ဟတ္ထပနိသံ ဟောတိ ယထာဘူတ-ဉာဏဒဿနံ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၊ ၁၇၅-၆၊ ၃၁၆။ အံ၊ ၃။ ၁၅၁၊ ၂၅၉။

သမ္မာသမာဓိ၀ူပသမပစ္စယ (ပု) [သမ္မာသမာဓိ + ၀ူပသမ + ပစ္စယ] ချီးမွမ်းအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိ (သမ္မာသမာဓိ)၏ ငြိမ်းအေးခြင်း

ဟူသောအကြောင်း။ သမ္မာသမာဓိဝူပသမ-ပစ္စယာပိ ဝေဒယိတံ။ သံ၊ ၃။ ၁၁။

သမ္မာသမာဓိသမ္ပန္န (တိ) [သမ္မာသမာဓိ + သမ္ပန္န] ခိုးမွမ်ားအပ်-ကောင်းမြတ်-သောသမာဓိ (သမ္မာသမာဓိ) နှင့်ပြည့်စုံသော။ သမ္မာသမာဓိမ္ပိ သတိ သမ္မာသမာဓိသမ္ပန္နသ ဥပနိသသမ္ပန္နံ ဟောတိ ယထာဘူတဉာဏဒဿနံ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၇၆၊ ၃၁၆။ အံ၊ ၃။ ၁၅၁၊ ၂၆၀။

သမ္မာသမုဋ္ဌာန (နာ) [သမ္မာ + သမုဋ္ဌာန= သံ + ဥ + ဋ္ဌာ + ဏ + ယု] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-ချီးမြှောက်-ခြင်း။ ---- သမ္မာပရိဂ္ဂဟော သမ္မာ-သမုဋ္ဌာနသ, သမ္မာသမုဋ္ဌာနံ သမ္မာဝေါဒါနသ ---- ဝိသေသပစ္စယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄။

သမ္မာသမုဋ္ဌာနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာသမုဋ္ဌာန + လက္ခဏ] ကောင်းစွာ-မဖောက်မပြန်-မှန်ကန်စွာ-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-ချီးမြှောက်-ခြင်း-မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ တထာ သမ္မာ-ကမ္မန္တသခ်ီတာ ဝိရတိပိတိ သမ္မာသမုဋ္ဌာန-လက္ခဏော သမ္မာကမ္မန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သမ္မာသမုဋ္ဌာပန (နာ) [သမ္မာ + သမုဋ္ဌာပန= သံ + ဥ + ဋ္ဌာ + ဏာပေ + ယု။] သမ္မာသမုဋ္ဌာန-ကြည့်။ သမ္မာသမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော သမ္မာ-ကမ္မန္တော။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၂၅။

သမ္မာသမုဋ္ဌာပနလက္ခဏ (တိ) [သမ္မာသမုဋ္ဌာပန + လက္ခဏ] သမ္မာသမုဋ္ဌာနလက္ခဏ-ကြည့်။ သမ္မာသမုဋ္ဌာပနလက္ခဏော သမ္မာကမ္မန္တော။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၂၅။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ (ပု) [သမ္မာ + သံ + ဗုဓ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၀။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄။ သမ္မာ + သမ္ဗုဒ္ဓ။ မဏိမဇ္ဈိ။ ၁။ ၇၄၊ ၈၀၊ ၈၂။ သမ္ပဋ္ဌမ္ဗုဒ္ဓ-သက္ကတပိ ရုက။] (၁) ဘုရား၊ ဘုရားရှင်၊ မြတ်စွာဘုရား။ (က) (သဗ္ဗညုတညာဏ်ဖြင့်) မဖောက်မပြန်ကိုယ်တော်တိုင် (တရားအားလုံးတို့ကို) သိသောသူ။ (ခ) (အရဟတ္တမဂ်-သယမ္ဘူညာဏ်ဖြင့်) အကြောင်းနှင့်တကွသော နည်းလမ်းဖြင့် (သစ္စာတို့ကို) သိသောသူ။ (ဂ) မဖောက်မပြန်သောအားဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် (တရားအားလုံးတို့ကို) သိဆဲ, သိပြီး, သိလတ္တံ့ ဖြစ်သောသူ။ (ဃ) စင်စစ်အားဖြင့် ကိုယ်တော်တိုင် (ဝါသနာနှင့်တကွ မောဟတည်းဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ) နိုးထတတ်သောသူ။ (င) အသင့်ယုတ္တိ-နည်းဥပဒေ-ဖြင့်ကိုယ်တော်တိုင် ပွင့်တတ်သောသူ။ (၂) မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်တော်။ (၃) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုတ်။ (၁) (က) သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၈၇-၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၅-၆။ ပဋိသं၊ ၆။ ၁။ ၁၉၈။ တတ္ထ သမ္မာတိ အဝိပရီတံ။ သာမန္တိ သယမေဝ၊ အပရနေ-ယျော ဟုတ္ဝာတိ အတ္ထော။ သမ္ဗုဒ္ဓေါတိ ဟိ ဇေတ္ထ သံ-သဒ္ဒေါ သယန္တိ ဇေတသ အတ္ထသ ဟောဇကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သဗ္ဗဓမ္မာနန္တိ အနဝ-သေသာနံ နေယျဓမ္မာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇)။ (ခ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ (မ၊ ၁။ ၂၂၇) တိ သဟေတုနာ နယေန စတ္တာရိ သစ္စာနိ သယံ ဗုဒ္ဓေါ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၉၄။ သဟေတုနာတိ သဟ-ဓမ္မေန သပါဋိဟိရကတာယ။ နယေနာတိ အဘိဇာနနတာဒိဝိဓိနာ။ စတ္တာရိ သစ္စာနိတိ ဣဒံ တတ္ထိနိမုတ္တသ ဥ ယျသ အဘာဝတော ဝုတ္တံ။ သယံ ဗုဒ္ဓေါတိ သယမေဝ သယမ္ဘူညာ-ဏေန ဗုဒ္ဓေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။ (ဂ) သယမ္ဘူ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ ဝရပညော စ နာယကော။

ဓာန်။ ၄။ သမ္မာ အဝိပရိတေန သမတ္တနာယေ၀ သဗ္ဗမမ္မေ ဗုဇ္ဈတိ အဗုဇ္ဈိ ဗုဇ္ဈိဿတီတိ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ဓာန်။ ဋီ။ (ဃ) အထ ၀ါ ဗုဓောတုဿ ဇာဝရဏဝိကသနတ္ထေသုပိ ပ၀တ္တနတော သမ္မာ သာမဗ္ဗ ပဋိဗုဒ္ဓေါ အနညပဋိဗောဓိတော ဟုတ္တာ သယမေ၀ သ၀ါသနသမ္မောဟနိဒ္ဒါယ အစ္စန္တံ ဝိဂတော။ ဝိဘာ၀နီ။ ၇၁။ သမ္မာသဒ္ဒတ္ထံ သာမဗ္ဗာတိ ပဒတ္ထံ ပဋိဗုဇ္ဈနသရူပံ ယထာ သမ္မာ ပဋိဗုဒ္ဓေါ နာမ၊ တဗ္ဗ ဒသ္သေန္တော "သယမေ၀ ။ပ။ ဝိဂတော"တိ အာဟ။ တတ္ထ သယမေ၀ါတိ ဣမိနာ "သာမဗ္ဗာ"တိ ပဒတ္ထံ ဒသ္သေတိ၊ "အစ္စန္တ"န္တိ ဣမိနာ သမ္မာသဒ္ဒတ္ထံ။ "သမ္မောဟနိဒ္ဒါယ ဝိဂတော"တိ ဣမိနာ ပဋိဗုဇ္ဈနသရူပံ။ "သ၀ါသနသမ္မောဟနိဒ္ဒါယ ဝိဂတော"တိ ဣမိနာ သမ္မာ အစ္စန္တံ ပဋိဗုဇ္ဈနာ-ကာရံ ဒသ္သေတိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၈၀။ (c) ဒိန-ကရကိရဏသမာဂမေန ပရမရုစိရသိရိသော-ဘဂ္ဂပ္ပတ္တိယာ ဝိကသိတမိ၀ ပဒုမံ ---- သမ္မာ သယမေ၀ ဝိကသိတော ဝိကာသမနုပ္ပတ္တော-တျတ္ထော။ ဝိဘာ၀နီ။ ၇၁။ ဧ၀ံ ဗုဓောတုဿ ဇာဝရဏတ္ထေ ပ၀တ္တိ ဒသ္သေတွာ ဣဒါနိ ဝိကသနတ္ထေပိ ပ၀တ္တိ ဒသ္သေန္တော "ဒိနကရ-ကိရဏသမာဂမေနာ"တိ အာဒိမာဟ ။ပ။ သမ္မာ သယမေ၀ ဝိကသိတောတိ ဧတေန ဗုဒ္ဓေါ ဝိကသိတောတိ ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိကသိတောတိ ၀ါ ဗုဒ္ဓေါ၊ ကတ္တုသာ၀နကိတန္တ၀ိဂ္ဂဟော။ သယမေ၀ ဗုဒ္ဓေါ သမ္ဗုဒ္ဓေါ။ တုလျာ၀ိကရဏ-သမာသော။ သမ္မာ ဉာယေန သမ္ဗုဒ္ဓေါ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ တတိယာတပ္ပုရိသသမာသောတိ အတ္ထော ပကာသိတော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၈၁-၂။ (၂) စိရဒိဋ္ဌော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂) တိ သတ္ထုသ သရိရာ၀ယ၀ေါ စ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါယေ၀ါတိ ကတ္တာ အ၀ယ၀ေ သမုဒါ-ယ၀ေါဟာရ၀သေန ဧ၀မာဟာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ယထာ "သမုဒ္ဒေါ ဒိဋ္ဌော"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၀။ (၃) ဒွေ ၀ဋ္ဋီ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၂။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓကာလ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + ကာလ] မြတ်စွာဘုရား၏-ပွင့်-ထင်ရှားရှိ--တော်မူရာ အခါ၊ ဘုရားရှင်လက်ထက်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-ကာလေ သာ၀တ္ထိယာ ဒွါရဂါမော စျာယိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၂-၃။ (-သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၃၃)။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + ဂုဏ] မြတ်စွာဘုရား၏ဂုဏ်ကျေးဇူးတော်။ ယသ္မာ ပန သ၀ဗုဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏောနာ၀ိ သမ-သမာ၊ တသ္မာ သ၀ေ့သမ္မိ ၀သေန "သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ"တိ အာဟ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၆၂။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏရသဿာဒ၀ိမုခ (တိ) [သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ + ရသ + အဿာဒ + ဝိမုခ] မြတ်စွာဘုရားဂုဏ်ကျေးဇူးတော်၏ အရသာ ကို သာယာခြင်းမှ မျက်နှာလွှဲသော၊ သူ။ သီလာဒိ၀မ္မကွန္ဓေသု အ၀ပတိဋ္ဌတတာယ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏရသဿာဒ၀ိမုခါ ၀ေနေယျာ ဣမိဿာ ဒေသနာယ နိဒါနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၅)။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာဒိဂုဏ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + တာ + အာဒိ + ဂုဏ] မဖောက်မပြန်ကိုယ်တော်တိုင် (အလုံးစုံသောတရားတို့ကို) သိတော်မူ သည်၏အဖြစ် အစရှိသော ဂုဏ်တော်။ ဗုဒ္ဓါဒိနဉ္စ ရတနာနံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာဒိဂုဏော ဝိဘာ၀ေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၃)။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတ္ထ + သိဒ္ဓိ] မဖောက်မပြန်ကိုယ်တော်တိုင် (အလုံးစုံသော တရားတို့ကို) သိတော်မူသည်၏အဖြစ်၏ ပြီး

စီးခြင်း။ တထာဂတသ ဟိ ဘဂဝတော ပုဗ္ဗ-ရစနာနုမာနာဂမကတ္တာဘာဝတော သမ္မာ-သမ္ဗုद္ဓတ္တသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဒေသိတ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ဒေသိတ] မြတ်စွာဘုရားသည်-ဟောကြား-သိစေ-အပ်သော။ သုဏာန္တိ ဓမ္မံ ဝိမလံ၊ သမ္မာ-သမ္ဗုद္ဓဒေသိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၄။ ဓမ္မံ ဝိဇာနေယ္ယ၊ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဒေသိတံ။ ဓမ္မ။ ၆၉။ ယမ္မာ အာစရိယာ တထာဂတပဝေဒိတံ ဓမ္မံ ဝိဇာ-နေယ္ယ။ ဓမ္မ၊ ၌ ၂။ ၄၀၁။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မာသမ္ဗုद္ဓနိဒ္ဒေသ၊ မြတ်စွာဘုရားတို့ကို-အကျယ်ညွှန်ပြရာ-ညွှပြကြောင်း-(စကားရပ်)။ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓနိဒ္ဒေသေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေ-သူတိ ပစ္ဆိမဘဝေ ---- အဿုတပုဗ္ဗေသု။ အဘိ၊ ၌ ၃။ ၄၀။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပဒ (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ပဒ] သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပုဒ်။ ဣဒါနိ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပဒတော ဗုဒ္ဓပဒဿ ဝိသေသံ ဒဿေတုံ "ယသ္မာ ဝါ"-တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၇-၈။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပဘာဝ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ပဘာဝ] မြတ်စွာဘုရားလျှင်အမှန်အစရှိသော။ သော (ဓမ္မော) ပန သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပဘာဝတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၇။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပဘာဝတာဒီပန (ထီ၊ နာ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ-ပဘာဝတာ + ဒီပန] မြတ်စွာဘုရားလျှင်အမှန်အစရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ "သုဂတသ ဩရသာနံ ပုတ္တာနန္တိ ဟိ ဇေတေန အရိယ-သံဃသ ပဘာဝသမ္ဘဒ် ဒဿေတိ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ-ပဘာဝတာဒီပနတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပုတ္တ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ပုတ္တ] မြတ်စွာဘုရား၏သားတော်။ နာ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ-ပုတ္တောတိ မံ ဓာရေဟိ။ ဝိ၊ ၌ ၁။ ၂၁၉။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပူဇိတ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ပူဇိတ] မြတ်စွာဘုရားတို့သည် ပူဇော်အပ်သော။ ဝန္ဒေ တမုတ္တမံ ဓမ္မံ၊ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပူဇိတံ။ ဥဒါန၊ ၌ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၁။ ဝိမာန၊ ၌ ၁။ နေတ္တိ၊ ၌ ၁။ တေန ---- အပစိတောတိ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ-ပူဇိတော၊ တံ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပူဇိတံ ဓမ္မံ ဝန္ဒေ-တိတိ သမ္ဗန္ဓော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပ္ပဝေဒိတ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ပဝေဒိတ] မြတ်စွာဘုရားသည်-ဟောကြား-သိစေ-အပ်သော။ ဓမ္မော စ သွာက္ခာတော သုပ္ပဝေဒိတော နိယ္ယာနိကော ဥပသမသံဝတ္တ-နိကော သမ္မာသမ္ဗုद္ဓပ္ပဝေဒိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၉၊ ၁၀၁၊ ၁၀၃။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘာဝ + သိဒ္ဓိ] သမ္မာသမ္ဗုद္ဓတ္တသိဒ္ဓိ-ကြည့်။ တထာ-ဂတသ ဟိ ဘဂဝတော ပုဗ္ဗရစနာနုမာနာဂမ-ကတ္တာဘာဝတော သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘာဝသိဒ္ဓိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂-၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘာဝါဓိဂမ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘာဝ + အဓိဂမ] မြတ်စွာဘုရား၏အဖြစ်ကိုရခြင်း။ ဗုဒ္ဓသ ဘဂဝတော ပဏာမပူဇာဝိဓာနံ သမ္မာ-သမ္ဗုद္ဓဘာဝါဓိဂမတ္ထံ ဗုဒ္ဓယာနံ ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ ဥဿာဟံ ဇနေတိ။ ဝဇိရ။ ၁၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃)။

သမ္မာသမ္ဗုद္ဓဘူမိ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ + ဘူမိ] မြတ်စွာဘုရားတို့၏-ဖြစ်-တည်-ရာတရား။ သာဝကဘူမိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဘူမိ သမ္မာသမ္ဗုद္ဓ-

ဘူမိ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၈။ သာဝကပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓ-
ဓမ္မာ သာဝကာဒိဘူမိယော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၉။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + မဂ္ဂ] မြတ်စွာ
ဘုရား-တို့၏-တို့သည် (ရအပ်ပြီးသော)-မဂ်။
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမဂ္ဂသ နိမ္မလဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။
၉၄။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမူလက (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + မူလ +
က] မြတ်စွာဘုရားလျှင်အကြောင်းရင်းရှိ
သော။ တာနိ စ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမူလကာနိ အနည-
ဝိသယတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၉။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓရတန (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + ရတန]
မြတ်စွာဘုရားရတနာ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓရတန-
တောပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓရတနံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။
ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၄၉။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၈။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဝစန (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + ဝစန]
မြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်။ သုဌု ဧကန္တေန
နိယ္ယာနိကံ ကတ္တာ ဘာသိတံ ဝါစံ သမ္မာ-
သမ္ဗုဒ္ဓဝစနံ သုတ္တာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၅၆။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသန္ဓိက (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + သန္ဓိက]
မြတ်စွာဘုရား၏-အထံတော်-အနီးဖြစ်သော။
ဌေ သတ္ထေ ဂမိဿာမ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသန္ဓိကံ။
အပ၊ ၁။ ၄၃၄။ အပ၊ ၂။ ၅၆။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာဝက (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ +
သာဝက။ ထီ-ၨ -- သာဝိကာ။] မြတ်စွာဘုရား
တပည့်၊ မြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်ကိုလိုက်
နာသောသူ။ ဧဝံ ဒဿနသမ္ပန္နော သမ္မာ-
သမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော။ အံ၊ ၂။ ၂၈။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-
သာဝကော (ဓမ္မ။ ၂၁) တိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန
ဒေသိတသ ဓမ္မသ သဝနေန ဇာတော
ယောဂါဝစရဘိက္ခု။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၆။ သမ္မာ-
သမ္ဗုဒ္ဓသာဝကော (ဇာ၊ ၁။ ၇၄) တိ ဗုဒ္ဓသ
သဝနန္တေ ဇာတော ဗဟုဿုတော ယောဂါ-
ဝါစရပုဂ္ဂလော။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၄။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသန (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ +
သာသန] မြတ်စွာဘုရား-အဆုံးအမ-သာသ
နာ။ ဇေတဝေ ရုစ္စတိ ဘောတော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-
သာသနံ။ မ၊ ၂။ ၃၅၂။ စိရံ တိဋ္ဌတု လောကသ္မိံ
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသာသနံ။ ပေတ၊ ၌။ ၂၆၉။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုည (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + သုည]
မြတ်စွာဘုရား-ဆိတ်-သုဉ်း-သော၊ ဘုရားမပွင့်
သော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုညေ လောကေ ဇေသ္မိ
ကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၆၅။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုတ္တ (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + သုတ္တ]
သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသုတ်၊ (အရိယသစ္စာတရား ၄-ပါး
တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာကိုယ်တိုင်ထိုးထွင်း၍
သိခြင်းကြောင့်ပူဇော်အထူးကိုခံတော်မူထိုက်
သောမြတ်စွာဘုရားကို "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ" ဟု ဆို
အပ်ကြောင်း ဟောပြတော်မူရာသုတ်။ သံ၊ ၃။
၃၇၄။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓနန္တရ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + အနန္တရ]
မြတ်စွာဘုရားတို့နှင့် ထူးခြား-ကွဲပြား-မှုမရှိ
သော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓနန္တရံ ဗောဓိ အနုပါပုဏာတိ
ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၃။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါပဒါန (နာ) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + အပဒါန]
မြတ်စွာဘုရားတို့၏-ဖြူစင်စေကြောင်း-ပါရမီ-
အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ။ တသ္မာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါပဒါနာနိတိ
အတ္ထော။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၄။ (-ဣဓ ပန
ကာရဏော ဒိဿတိ။ တသ္မာ ဗုဒ္ဓါနံ အပဒါနာနိ
ဗုဒ္ဓါပဒါနာနိ၊ ဗုဒ္ဓကာရဏာနိတိ အတ္ထော။
အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၄။)။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ + ဥဒ္ဒေသ] မြတ်စွာဘုရား၏ပါတိမောက်ကို-ရွတ်ဆို-အကျဉ်းပြ-ခြင်း။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေသံ (ပစ္ဆ-ဝက္ခာမိ)။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၇။

သမ္မာသမ္ဗောဓ (ပု) [သမ္မာ + သံ + ဗုဓ + ဏ။ သမ္မာသမ္ဗောဓိ-ကြည့်။ အရဟတ္တမဂ်-အရဟတ္တဖိုလ်-သဗ္ဗညုတ-ဉာဏ်တော်။ ယထာ မဟာသတ္တေန ဗောဓာယ ပဋိပဇ္ဇန္တေန သမ္မာ-သမ္ဗောဓာယ ဗုဒ္ဓါနံ အတ္တာ နိယျာတေတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၅။

သမ္မာသမ္ဗောဓိ (ထီ) [သမ္မာ + သံ + ဗုဓ + ဏိ။ ကစ္စည်း။ ၆၆၉။ ရှု။ ၆၇၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၁၅။ သမ္မဂ္ဂသမ္ဗောဓိ-သဂ္ဂတပဋိပဒေက။] (၁) မဖောက်မပြန်ကိုယ်တိုင် (သစ္စာလေးပါးတို့ကို) သိတတ်-သိစေတတ်-သောတရား။ (၂) ချီးမွမ်းအပ်သော, ကောင်းသော (သစ္စာလေးပါးတို့ကို) သိတတ်သောတရား။ (က) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်။ (ခ) သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ (ဂ) အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ (ဃ) အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်။ (ဝါ) သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ (င) အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်။ (၁) (၂) (က) သမ္မာသမ္ဗောဓိ (ဝိ၊ ၁။ ၄) နှင့် သမ္မာ သာမဠ္ဆ ဗောဓိ၊ အထဝါ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဠ္ဆ ဗောဓိ။ ဗောဓိတို့ ရုက္ခောပိ, မဂ္ဂေါပိ, သဗ္ဗညုတဉာဏမ္ပိ, နိဗ္ဗာနမ္ပိ ဝုစ္စတိ။ ။ပ။ ဣဓ ပန ဘဂဝတော အရဟတ္တမဂ္ဂဉာဏံ အဓိပ္ပေတံ။ သဗ္ဗညုတဉာဏန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၉-၁၀။ သမ္မာသမ္ဗောဓိ (ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၉။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀) နှင့် တွေ့ သမ္မာတိ အဝိပရီတတ္ထော၊ သံ-သဒ္ဒေါ သာမန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ၊ တသ္မာ သမ္မာ အဝိပရီတေနာကာရေန သယမေဝ စတ္တာရိ သစ္စာနိ ဗုဇ္ဈတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိတိ သမ္မာ-သမ္ဗောဓိတိ မဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ၊ တေနာဟ "သမ္မာ သာမဠ္ဆ ဗောဓိ"နှင့်၊ သမ္မာ သယမေဝ စ ဗုဇ္ဈန-ကနှင့် အတ္ထော။ သမ္မာတိ ဝါ ပသတ္ထဝစနော၊ သံ-သဒ္ဒေါ သုန္ဒရဝစနောတိ အာဟ "အထဝါ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဠ္ဆ ဗောဓိ"နှင့် ---- သယံ ဗုဇ္ဈတိ, ဗုဇ္ဈနှင့် ဝါ တေန အရိယာတိ မဂ္ဂေါ ဗောဓိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၆။ (-သံ၊ ၁။ ၃၈၀။ အံ၊ ၂။ ၂၁၁။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၂။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၇၄)။ (ခ) အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ ပဋိသံ။ ၂၉၈။ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အနုတ္တရံ သဗ္ဗညုဘာဝံ အဘိ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ အဘိသမေတာဝီ အရဟံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၁။ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ (နေတ္တိ။ ၇၈) နှင့် အရဟတ္တပဒဋ္ဌာနံ သဗ္ဗညုတဉာဏံ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၁၆၁။ (ဂ) အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ (အံ၊ ၃။ ၂၁) တိ ဥတ္တရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ သမ္မာ သာမဠ္ဆ ဗောဓိ၊ အထ ဝါ ပသတ္ထံ သုန္ဒရဠ္ဆ ဗောဓိ။ အရဟတ္တမဂ္ဂဉာ-ဏသေတံ နာမံ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏသာပိ နာမမေဝ။ ဥဘယမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀၄။ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အာသဝက္ခယဉာ-ဏေန သဒ္ဓိ သဗ္ဗညုတဉာဏံ အဓိဂစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၃၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၁။ တတ္ထ သမ္မာ သာမံ သဗ္ဗမ္မာနံ ဗုဇ္ဈနတော ဗောဓန-တော စ သမ္မာသမ္ဗောဓိ။ သဗ္ဗညုတဉာဏ-ပဒဋ္ဌာနံ မဂ္ဂဉာဏံ မဂ္ဂဉာဏပဒဋ္ဌာနဠ္ဆ သဗ္ဗညု-တညာဏံ "သမ္မာသမ္ဗောဓိ"တိ ဝုစ္စတိ။ ထေရ၊ ၌။ ၁။ ၈။ ဗောဓိတို့ သမ္မာသမ္ဗောဓိ၊ အရဟတ္ထ-မဂ္ဂဉာဏသ စ သဗ္ဗညုတညာဏသ စေတံ အဓိဝစနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၇၉။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃)။ (ဃ) အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ (ဒီ၊ ၃။ ၈၃) နှင့် အရဟတ္တံ သဗ္ဗညုတညာဏံ ဝါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၆၄။ (င) အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ (သံ၊ ၃။

၁၃၉) နှင့် အရဟတ္တံ သဗ္ဗညုတညာဏံ။ သံ၊ ၄။ ၂၄၄။ အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ (အံ၊ ၂။ ၄၄၀) နှင့် အရဟတ္တဋ္ဌေ သဗ္ဗညုတညာဏဋ္ဌ။ အံ၊ ၄။ ၃၆၈။

သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ (နာ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + ဉာဏ] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ မဖောက်မပြန်ကိုယ်တိုင်သိတတ်သောဉာဏ်။ ဒါနံ ဟိ လောကေ ရဋ္ဌသိရီ ဒေတိ ---- သမ္မာ-သမ္ဗောဓိဉာဏံ ဒေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၆။

သမ္မာသမ္ဗောဓိပဋိပဒါ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + ပဋိပဒါ] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်ကိုရကြောင်းဖြစ်သော-အကျင့်-ကျင့်စဉ်။ အယံ တာဝ အဘိသမယတော သမ္မာသမ္ဗောဓိပဋိပဒါ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။

သမ္မာသမ္ဗောဓိပရိယောသာန (တိ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + ပရိယောသာန] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်-လျှင်အဆုံးရှိသော။ သီလသမ္ပတ္တိအာဒီနံ သမ္မာ-သမ္ဗောဓိပရိယောသာနံ သမ္ပတ္တိနံ ပဋိလာ-ဘာပနဋ္ဌေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၇။

သမ္မာသမ္ဗောဓိပတ္တိ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + ပတ္တိ] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်-သို့-ကို-ရောက်-ရ-ခြင်း။ လောကနာထော စ သမ္မာသမ္ဗောဓိပတ္တိယာ ဝေနေယျာနံ သက္ကစ္စံ ဓမ္မဒေသနေန။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉။

သမ္မာသမ္ဗောဓိသမဓိဂမ (ပု) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + သမဓိဂမ] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်-ကို-သို့-ကောင်းစွာ-ရ-သိ-ရောက်-ခြင်း။ သမ္မာသမ္ဗောဓိသမ-ဓိဂမာယ ကတမဟာပဏိဓာနဿ မဟာ-သတ္တဿ ---- ဂစ္ဆတိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၇။

သမ္မာသမ္ဗောဓိသမဓိဂမသမတ္ထ (တိ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိသမဓိဂမ + သမတ္ထ] သမ္မာ-သမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်-သဗ္ဗညုတ-ဉာဏ်-ကို-သို့ကောင်းစွာ-ရ-သိ-ရောက်-ခြင်း-ဌာစွမ်းနိုင်သော။ တသ္မာ မဟာဗောဓိသတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ပိ ပုညသမ္ဘာရော ယာဝဒေဝ ဉာဏ-သမ္ဘာရတ္ထော သမ္မာသမ္ဗောဓိသမဓိဂမသ-မတ္ထတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၈။

သမ္မာသမ္ဗောဓိသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + သိဒ္ဓိ] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်-သဗ္ဗညုတဉာဏ်-၏ပြီးစီးခြင်း။ အဝိပရီတမ္ပေ-ဒေသနာယ ဟိ သတ္ထု သမ္မာသမ္ဗောဓိသိဒ္ဓိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၀။

သမ္မာသမ္ဗောဓိဟေတု (ပု) [သမ္မာသမ္ဗောဓိ + ဟေတု] သမ္မာသမ္ဗောဓိဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်-၏အကြောင်း။ တေန သမ္မာသမ္ဗောဓိဟေတုဘူတံ သတ္တေသု ဟိတေသိတံ နိ ပရိစ္စဇတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၀။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၆၁)။

သမ္မိတ (တိ) [သံ + မာ + တ] ကောင်းစွာနှိုင်းချိန်သော။ မာ-မာနေ၊ မိတော၊ သမ္မိတော၊ ဥပမိတော၊ နိမ္မိတော။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၀-နှာ။

သမ္မိတဘာဏီ (တိ) [သမ္မိတ + ဘဏ + ဏီ] ကောင်းစွာ-နှိုင်းချိန်အပ်-အတိုင်းအတာရှိ-သောစကားကိုပြောဆိုလေ့ရှိသောသူ။ သမ္မိတ-ဘာဏီ (ထေရ။ ၂၆၀) တိ သမ္မဒေဝ မိတ-ဘာဏီ၊ ကာလေန သာပဒေသံ ပရိယန္တဝတိ အတ္ထသဋ္ဌိတမေဝ ဝါစံ ဘာသနသီလောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၅။

သမ္မိတိယ (တိ) [သံ + မာ + တိ= သမ္မိတိ။ ပါဏိနီ၊ ၄။ ၄၊ ၁၃၅။ သမ္မိတိ + က။ က-ကို ယ-ပြု။ သမ္မတ + ဣက=သမ္မတိယ-ဟုလည်း ရှိ၏။ သမ္မိတိ-သမ္မတ-ဆရာကြီး၏တပည့်များ။] သမ္မိတိ-အန္တရာဘဝရှိ၏ဟုယူဆသော ဂိုဏ်းသားများ (မဟာယာနဂိုဏ်း ၁၇-ဂိုဏ်း အနက် ၁-ခုအပါအဝင်)။ အန္တရာဘဝေါ နာမ အတ္ထိ၊ ---- တိဋ္ဌတီတိ လဒ္ဓိ သေယျထာပိ ပုဗ္ဗသေလိယာနဉ္စေဝ သမ္မိတိယာနဉ္စ။ အဘိ၊ ၆။ ၂၀၅။ (ပြဟ္ဗလောက် တတော ယာတိ၊ အည် ဝါ ဒေဝသမ္မိတိ။ Mmk.140-22)။

သမ္မိတိယာဒိ (တိ) [သမ္မိတိယ + အာဒိ] အန္တရာဘဝရှိ၏ဟုယူဆသော ဂိုဏ်းသားများ (မဟာယနဂိုဏ်း ၁၇-ဂိုဏ်းအနက် ၁-ခုအပါအဝင်) အစရှိသော။ တတ္ထ ယေ သောတာ-ပန္နာဒိနံ ---- ဣဒ္ဓိဏ္ဍ သေယျာထာပိ ဧတရဟိ သမ္မိတိယာဒယော။ အဘိ၊ ၆။ ၁၄၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၆-၌ သမ္ဘဝါဒိ-ဟုရှိသည်။ သမ္မိတိယဝါဒိ-သင့်)။

သမ္မိယ (တိ) [သမ္ဘ + ဣက။ က-ကို ယ-ပြု။] "မိတ်ဆွေ မိတ်ဆွေ" ဟု ပြောဆိုခြင်းရှိသော သူ။ ဟောတိ သမ္မိယသမ္မိယော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၉။ သမ္မိယသမ္မိယောတိ သမ္ဘ သမ္ဘာတိ ဝဒန္တော သမ္ဘခေယေဝ သဟာယော ဟောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၃၀။ "သမ္မိယသမ္မိယော"တိ ဝစနံ ဧတ္ထ အတ္ထိတိ သမ္မိယသမ္မိယော။ တေနာဟ "သမ္ဘ သမ္ဘာတိ ဝဒန္တော"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၄။

သမ္မိလာတ (တိ) [သံ + မိလေ + တ= သမ္မိလာယတ။ ယ-ကြေသည်။ နိရုတ္တိ။ ၆၂၇။ မိလတ-ကြည့်။ သမ္ဘာတ-သံ။] ညှိုးနွမ်း-တွန့်-ပိန်ရှဉ့်-သော။ သေယျထာပိ နာမ တိတ္ထကာ-လာဗု အာမကိစ္ဆိန္နော ဝါတာတပေန သံဖုဋ္ဌ-တော ဟောတိ သမ္မိလာတော။ မ၊ ၁။ ၁၁၄-၅၊ ၃၁၂။ မ၊ ၂။ ၂၈၈။ အာမကစ္ဆိန္နောတိ အတိတရုက္ခကာလေ ဆိန္နော၊ သော ဟိ ဝါတာတပေန သံဖုသတိ စေဝ မိလာယတိ စ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၅။

သမ္မိလ္လ° (တိ) [သံ + မိဟိတ] စဉ်းငယ်ရပ်-ပြုံးရှင်-တတ်သောသူ။ မိဟိတေ ဣသံဟိတေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၉၉၉။ သမ္မိလ္လဘာသီ-ကြည့်။

သမ္မိလ္ဿ (တိ) [သံ + မိလ္ဿ + အ။ မိလ္ဿ=မောစနေ။ ပါဏတ၊ အဒ္ဓမာဂမီ-ဓာန်။] လွတ်လပ်သော သူ။ သမ္မိလ္လဟာသိနီ-ကြည့်။

သမ္မိလ္လဘာသီ (တိ) [သမ္မိလ္ဿ + ဘာသ + ဏီ။ ထီ-၌ --ဘာသိနီ။] စဉ်းငယ်-ရယ်-ပြုံးရှင်-လျက်စကားပြောလေ့ရှိသောသူ။ "သမ္မိလ္ဿ-ဘာသိနီ"တိသာ နာမံ အကံသု။ (ဣ၊ မူ) ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၉၆။

သမ္မိလ္ဿဟာသိနီ (ထီ) [သံ + မိလ္ဿ + အ။ မိလ္ဿ မောစနေ။ ပါဏတ၊ အဒ္ဓမာဂမီ-ဓာန်။ သမ္မိလ္ဿ + ဟသ + ဏီ + ဣနီ။ P.T.S-၌ သမ္မိလ္ဿဘာသိနီ-ဟုရှိ၏။ မိလ္ဿ=မိဟိတ-ဟုပြ၍ "ပြုံးရှင်စွာစကားပြောလေ့ရှိသူ" ဟု ဘာသာ ပြန်သည်။] လွတ်လပ်စွာ-ရှင်မြူး-ပြုံးရယ်-လေ့ရှိသော (သမ္မိလ္ဿဟာသိနီ-မည်သော) သူငယ်မ။ တသ္မာ ဧတံ နေ သောစာမိ၊ ပိယံ သမ္မိလ္ဿဟာသိနိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၇။ "သမ္မိလ္ဿဟာ-သိနီ"တိသာတိ နာမံ အကံသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၈၆။

သမ္မိဿ (တိ) [သံ + မိဿ + အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၈။ သမ္မိဓ-သံ။ သံမိဿ-ပြာ။] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှော-သော။ ဣမေဟိ စ အဋ္ဌဟိ နိမိတ္တေဟိ အသမ္မိဿေဟိပိ အည-

မည် သမ္မိသေဟိပိ သိမ် သမ္မန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ-ယေဝ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၂၂။ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ဝိတိယာ သဟဂတံ ဟောတိ သဟဇာတံ သမ္ပယုတ္တန္တိ ဧတ္ထ သံသဋ္ဌေ သမ္မိသန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၆။

သမ္မိသက (တိ) [သမ္မိသ + က] သမ္မိသ-ကြည့်။ ကုသုမဂန္ဓသုဂန္ဓေဟိ ဝုတ္တနယေန သမ္မိသကာနံ, သုဒ္ဓစမ္မကာနံ ဝါ ကုသုမာနံ ဂန္ဓေဟိ သုဂန္ဓေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၂။

သမ္မိသဝိညာဏဒီပက (တိ) [သမ္မိသ + ဝိညာဏ + ဒီပက။ ထီ-၌ -- ဒီပိကာ။] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှောသောဝိညာဉ်ကိုပြတတ်သော။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာယသမ္ပယုတ္တပဒါနိပိ ဟိ သမ္ပယုတ္တေဟိ သမ္မိသဝိညာဏဒီပကာနိ ဣဂ ဂဟိတာနိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂။

သမ္မိသ-သဒ္ဒ (ပု) [သမ္မိသ + သဒ္ဒ] သမ္မိသ-သဒ္ဒါ။ သမ္မိသ-သဒ္ဒါ ပစ္စေကံ သမ္ပန္ဓိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၉။

သမ္မိသိတ (တိ) [သံ + မိသ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၈။ သမ္မိဂြိတ-သံ။] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှောအပ်သော။ ယဒါ ပန မဟာရာဇ ဥဒကတက္ကုလေဟိ သမ္မိသိတံ ဘာဇနဂတံ ဟောတိ ပိဟိတံ ဥဒ္ဓနေ အဌပိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၂။ (-ဝဇိရ။ ၃၁၈)။

သမ္မိသိတရသ (တိ) [သမ္မိသိတ + ရသ] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှောအပ်သော-အရည်-အရသာ-ရှိသော။ သမ္ဘိန္ဓရသန္တိ သမ္မိသိတရသံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၄။

သမ္မိသိဘူတ (တိ) [သမ္မိသိ + ဘူတ။ နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၁၃၃၈-ဖြင့် ဘူတ-၏ရှေ့၌ ဤ-လာ။] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှောသကဲ့သို့ ဖြစ်သော။ ဧကသတ္တသ ရူပါနိ, ဧကတ္တကာယ ဥပပန္နသ ဝါ ရူပါနိ ဧကဒိသာယ ဝါ ရူပါနိ, နာနာဒိသာဒိနံ သမ္မိသိဘူတာနိ ဝါ ရူပါနိ ဧကတ္တရူပါနိ။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၁။ ၄၉။

သမ္မိသေတိ (ကြို) [သံ + မိသ + ဏော + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၈။ သံမိဂြိတိ–သံ။] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှော၏။ သမ္မိသေတွာ-ကြည့်။

သမ္မိသေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မိသ + ဏော + တွာ] တကွ-ကောင်းစွာ-ရောနှော-၍။ ရသေန ရသံ သံသန္ဒိတွာတိ အနဝဇ္ဇသဘာဝေန သာဝဇ္ဇသဘာဝံ သမ္မိသေတွာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆။

သမ္မုခ^{2} (တိ) [သံ + မုခ။ သင်္ဂတံ မုခံ။ ထောမ။ သင်္ဂတံ မုခံ ယေနာတိ ဝါ။ ဝါစပွတိ။ ကောတ္ထုဘာ။ သံမုဟ-ပြာ။] (တိ) (၁) ထင်သောမျက်နှာရှိသော၊ သူ။ (၂) မိမိ၏ခံတွင်းနှင့် စပ်သောစကားရှိသော၊ ဝိကပ္ပနာ။ (နာ) (၃) ရှေ့-မျက်မှောက်-ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်း ဆိုင်-အရပ်။ (၄) အထက်-ဦးခေါင်း-အရပ်။ (၅) မိမိ၏စကား။ (၆) မိမိ၏-ခံတွင်း-ပါးစပ်။ (၇) လက်ထက်၊ ထင်ရှားရှိရာကာလ။ (၈) အဦး-အစ-ပြုခြင်း၊ အဦး၊ အစ။ (၁) ထင်သောမျက်နှာရှိသော၊ သူ။ ကိ နု ခေါ မယံ ဧတသ္မိံ အတ္ထုဒေ ဥပ္ပန္နေ သမ္မုခါ ဘဝိဿာမ နဘဝိဿာမ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇။ သန္ဓိဿမာနာ မုခါ သမ္မုခါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆။ (၂) မိမိ၏ခံတွင်းနှင့်စပ်သောစကားရှိသော၊ ဝိကပ္ပနာ။ အထ ဝါ အဿ မုခံ မုခ-သမ္ပန္ဓိဝစနံ အဿာ ဝိကပ္ပနာယာတိ သမာသော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၆။ (နာ)

(၃) ရှေ့-မျက်မှောက်-ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်း-ဆိုင်-အရပ်။ သမ္မုခဗ္ဗသ တိဌေယျာတိ အသ ရညော ပုရတော ခုဒ္ဒကမဟန္တကထာသဝ-နဌာနေ တိဌေယျ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၉၈။ မဒ္ဒကုစ္ဆိမ္ပိ မိဂဒါယေ အာယသ္မတော မဟာကပ္ပိနသ သမ္မုခေ ပါတုရဟောသိ။ ဝိ၊ ၃။၁၄၃။ (-၁၁၄၊ ၂၆၉။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၀။ သံ၊ ၁။ ၂၂၉။ သံ၊ ၃။ ၂၅၇၊ ၂၅၉။ အံ၊ ၁။ ၆၆။ အံ၊ ၂။ ၄၆၂။ အံ၊ ၃။ ၁၂၊ ၆၃)။ (၄) အထက်-ဦးခေါင်း-အရပ်။ ထေရောပိ ကိရ တသ္မိံယေဝ ခဏေ အာဝဇ္ဇ-တ္တာ ---- သမ္မုခေ အဌာသိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၃၆။ သမ္မုခေတိ သီသဌာနေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂၄။ (၅) မိမိ၏စကား။ အထ ဝါ သမ္မုခေန အတ္တနော ဝါစာယ ဧဝ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၅။ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနာတိ ဧတ္ထ သမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခေန ဝိကပ္ပ-နာတိ ဧဝမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၂။ (၆) မိမိ၏-ခံတွင်း-ပါးစပ်။ သမ္မုခါ ပရမ္မုခါတိ သဿ မုခံ, ပရဿ မုခန္တိ ဝိဂ္ဂဟော သမ္မုခေန ပရမ္မုခေနာတိ အတ္ထော။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၆။ သယံ မုခေနုပနိသဒ္ဓ ပုစ္ဆာတိ အညေ ပုရိသေ အပေသေတ္တာ ဥပနိသီဒိတ္တာ သမ္မုခေနေဝ ပုစ္ဆ။ ပေတ၊ ၆။ ၂၂၅။ သမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခဝိကပ္ပနာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၀၆။ (၇) လက်ထက်၊ ထင်ရှားရှိရာကာလ။ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓန္တိ ယေ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုဗုဒ္ဓါ သမ္မုခသာဝကာ၊ တေသဗ္ဗ ခန္ဓန္တရဓာနေန။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅။ သမ္မုခသာဝကာနန္တိ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မုခေ ဓရမာနကာလေ ပဗ္ဗဇိတာနံ သဗ္ဗန္တိမာနံ သာဝကာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၃။ (၈) အဦး-အစ-ပြုခြင်း၊ အဦး၊ အစ။ သံကိလေသသမ္မုခေန ဥဋ္ဌိတာယ ဝေါဒါနဓမ္မဝသေန နိဋ္ဌာပိတတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၂။

သမ္မုခ၂ (တိ) [သမ္မုခ + ဏ။ သမ္မုခါ + ဏ] မျက်မှောက်-ရှေးရှု-အရပ်၌-ဖြစ်-ထင်ရှားရှိ-စည်းဝေး-သော။ ဒိသဿ စေဝ သုယ္ယန္တိ စာတိ ယေ သံမုခါ တေ ပဿန္တိ၊ ယေ တိရောက္ခာ တေ သုဏန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၁။ အနာဂတမ္ပိ အဒ္ဓါနေ ဟေဿာမ သမ္မုခါ ဣမံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၂။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၅။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁။ သမ္မုခါတိ သမ္မုခီဘူတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၂၃။ ဝိကပ္ပနေ ပန ဒွေ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ စ ပရမ္မုခါ-ဝိကပ္ပနာ စ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၀။ သမ္မုခေ ပဝတ္တာ သမ္မုခါတိ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ တဗ္ဗ ဝိကပ္ပနဝိသေသနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၅။ သမ္မုခီဘူတေနာတိ အည-မညဿ မုခေ သံဝိဇ္ဇမာနော, သန္ဓိပတ္ပတော ဝါ သမ္မုခေါ၊ သမ္မုခေါ ဟုတ္တာ ဘူတော သမ္မု-ခီဘူတော။ ဘူတသဒ္ဒယောဂတ္တာ အကာ-ရဿီကာရော ဟောတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၆။ (-သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၇။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၅။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁)။

သမ္မုခကရဏ (နာ) [သမ္မုခ + ကရဏ] ရှေးရှု ပြုခြင်း။ မာတိကာယ သမ္မုခကရဏံ ကပ္ပိယ-ဥဒကသိဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈။

သမ္မုခကာလ (ပုဂ္ဂ) [သမ္မုခ + ကာလ] (မြတ်စွာ ဘုရား၏) လက်ထက်၊ ထင်ရှားရှိရာကာလ။ အယံ ယထာဝုတ္တစရိတော အက္ခိုရော တဒါ သတ္ထု သမ္မုခကာလေ ဒသ ဒွေ ယောဇနာနိ အန္တရံ ကတ္တာ အဟု။ ပေတ၊ ၆။ ၁၂၉။ တတော ဧဝ စ တေ ပစ္ဆိကာလေ သမ္မုခ-ကာလေ ဒိဿန္တိ နာမ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၁။

သမ္မုခဂေဟ (နာ) [သမ္မုခ + ဂေဟ] မျက်နှာချင်း-ဆိုင်-ဖြစ်-အရပ်၌တည်-သောအိမ်။ အထဿ

မာတာပိတရော ဝယပ္ပတ္တကာလေ သမ္မုခဂေ-ဟတော ---- အဟေသုံ။ ခမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၉။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၀၄။

သမ္မုခစိတ္ကာ (တိ) [သမ္မုခ + စိတ္ကာ] မျက်မှောက် ၌ပြုအပ်သောကျေးဇူး။ ယသ သမ္မုခစိတ္ကောန၊ မိတ္တခမ္မော နိ လဗ္ဘတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။ သမ္မုခ-စိတ္ကောနာတိ သမ္မုခေ ကတေန ဂုဏေန။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅။

သမ္မုခ၌ဌာန (နာ) [သမ္မုခ + ၌ဌာန] ရှေ့-မျက်မှောက်-ရှေးရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်-ဖြစ်သော အရပ်။ ယံ တသာ သမ္မုခ၌ဌာနေ သဘာယဿ ဒ္ဒါရဿ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂။ ၁၉၁-၂။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၂၈-၉။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၉၂)။

သမ္မုခဒ္ဒါရ (နာ) [သမ္မုခ + ဒ္ဒါရ] ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်-အရပ်၌ဖြစ်သောတံခါး။ သမ္မုခဒ္ဒါရာ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၄) တိ အညမညဿ အဘိမုခဒ္ဒါရာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၈။

သမ္မုခနိမိတ္တ (နာ) [သမ္မုခ + နိမိတ္တ] (ဤမှာဘက် ကမ်းနိမိတ်နှင့်) ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်-အရပ်၌တည်သောနိမိတ်။ တတော ပုရံ ပုရိမ-နယေနေဝ ပါရတီရေ သမ္မုခနိမိတ္တမာဒိ ကတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၂၉။

သမ္မုခပရမ္မုခဝဋ္ဋနာ (ထီ) [သမ္မုခ + ပရမ္မုခ + ဝဋ္ဋနာ] မျက်မှောက်မျက်ကွယ်၌ လှည့်ပတ်ဖြားရောင်းခြင်း၊ မျက်မှောက်၌ လှည်ပတ်ဖြားရောင်းခြင်း, မျက်ကွယ်၌ လှည့်ပတ်ဖြားရောင်းခြင်း။ ယေ သမ္မုခပရမ္မုခဝဋ္ဋနာဟိ လောကံ ဝဋ္ဋနတော "ဝဋ္ဋနိကာ"တိ စ ---- ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၀။

သမ္မုခဘာဝနာယောဂ (ပု) [သမ္မုခ + ဘာဝနာ + ယောဂ] (မြတ်စွာဘုရား၏) မျက်မှောက် ၌ ဘာဝနာကိုအားထုတ်ခြင်း။ တေန "သတ္ထာ သမ္မုခီဘူတော"တိ သမ္မုခဘာဝနာယောဂေါ နိရာသင်္ကဓလာဝ ဟောတိ ဒသ္သေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။

သမ္မုခဝိကပ္ပနာ (ထီ) [သမ္မုခ + ဝိကပ္ပနာ] မိမိ၏ နှုတ်ဖြင့် ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း။ နဝမေ ဝိကပ္ပေတွာ-တိ ဇတ္ထ ဒ္ဒေ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခဝိကပ္ပနာ စ။ ကခီ။ ၂၄၂။ သမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခဝိကပ္ပနာ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၀၆။

သမ္မုခသမ္မုခ၌ဌာန (နာ) [သမ္မုခသမ္မုခ + ၌ဌာန] မျက်နှာရှေးရှုရှေးရှုဖြစ်သောအရပ်။ တူရှုတူရှု ဖြစ်သောအရပ်။ အဝသေသောပိ မဟာဇနော ဘိတော ဖလကာဝုဓာနိ ဆဋ္ဌေတွာ သမ္မုခ-သမ္မုခ၌ဌာနေဝ ပလာယိတွာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၂။ (-အံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၃၃၈။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၈၄၊ ၁၀၀)။

သမ္မုခသမ္မုခဒိသာ (ထီ) [သမ္မုခသမ္မုခ + ဒိသာ] မျက်နှာရှေးရှုရှေးရှုဖြစ်သောအရပ်မျက်နှာ၊ တူရှုတူရှုဖြစ်သောအရပ်မျက်နှာ။ သီသာဘရ-ဏာနိ စေဝ နိဝတ္ထဝတ္ထာနိ စ ပဟာယ သမ္မုခ-သမ္မုခဒိသာဟိယေဝ ပလာယိံသု။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၈၇။

သမ္မုခသာဝက (ပု) [သမ္မုခ + သာဝက] မျက်မှောက်-အသက်ထင်ရှား၌-သော-ရာ-သော-အခါ-၌ဖြစ်သောတပည့်။ ဗုဒ္ဓါနုဗုဒ္ဓါနန္တိ ယေ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ အနုဗုဒ္ဓါ သမ္မုခသာဝကာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၃။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၅၄၀)။ သက္ခိသာဝကောတိ ပစ္ဆိမ-သာဝကော၊ သမ္မုခသာဝကောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၄။

သမ္မုခါ (ဗျ) [သမ္မုခါ တွာဝိ ပါတု စ။ ဓာန်။ ၁၁၅၇။ သမ္မုခါ ပရမ္မုခါ ---- အပါစီန် ဣစ္ဆေတေ သတ္ထာမိယာ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃၈၀-၁။] (၁) အရှေ့အရပ်၌။ (၂) မျက်မှောက်-ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်-အရပ်၌။ (၁) သစေ ကောစိ ဘိက္ခု အာယသ္မတော မောဠိယဖဂ္ဂုနဿ သမ္မုခါ တာသံ ဘိက္ခုနီနံ အဝဏ္ဏံ ဘာသတိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၃။ သမ္မုခါတိ ပုရတောဝ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၂။ (၂) သမ္မုခါ မေတံဝုသော ဘဂဝတော သုတံ သမ္မုခါ ပရိဂ္ဂဟိတံ။ ဒီ၊ ၃။ ၉၅။ သံ၊ ၃။ ၃၅၅၊ ၃၈၂။ အံ၊ ၂။ ၂၈၄။ သမ္မုခါတိ ကထေန္တဿ သမ္မုခဋ္ဌာနေ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၃။ သိဒ္ဓတ္ထဿ ဘဂဝတော၊ သီဟာသနဿ သမ္မုခါ။ အပ၊ ၁။ ၁၀၀။ သီဟာသနဿ သမ္မုခါတိ သီဟဿ ဘဂဝတော နိသိန္နဿ သမ္မုခါ ဗုဒ္ဓါသနဿ အဘိမုခဋ္ဌာနေတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၆၄။

သမ္မုခါတထာ (ထီ) [သမ္မုခါ + ပဝတ္တ + ကထာ။ မဇ္ဈေလောပ။] မျက်မှောက်၌ဖြစ်သောစကား။ ဧကစ္စဿ ဟိ သမ္မုခါကထာ ပရမ္မုခါကထာ နဿ သမေတိ, ပရမ္မုခါကထာ သမ္မုခါကထာယ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၂။ အံ၊ ၈ဦ၊ ၂။ ၃၆၃။

သမ္မုခါကထိတ (တိ) [သမ္မုခါ + ကထိတ] မျက်မှောက်၌-ပြော-ဆို-အပ်သော။ သမ္မုခါ-ကထိတံ ပရမ္မုခါကထိတေန, ပရမ္မုခါကထိတဿ သမ္မုခါကထိတေန။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၇။ အံ၊ ၈ဦ၊ ၂။ ၃၆၃။

သမ္မုခါကရဏီယ (တိ) [သမ္မုခါ + ကရဏီယ] မျက်မှောက်ပြုအပ်သော။ သမ္မုခါကရဏီယံ ကမ္မံ အသမ္မုခါ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၉၂၂ ၃၉၅။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၄။ ဝ၀ိရ။ ၅၁၅)။

သမ္မုခါဂတ (တိ) [သမ္မုခါ + ဂတ] မျက်မှောက်-ရှေးရှုရာအရပ်-တူရှုအရပ်-၌-ဖြစ်-ရောက်-တည်ရှိ-သော။ တေန စ သမယေန တသ္မိံ နဂရေ အတိဒုဂ္ဂတဘာဝေနေဝ "မဟာဒုဂ္ဂ-တော"တိ ပညာတော ဧကော ပုရိသော အတ္ထိ၊ သော တမ္မိ သမ္မုခါဂတံ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၀။ (-ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၁)။

သမ္မုခါစတုက္ကာ (နာ) [သမ္မုခါ + စတုက္ကာ] (သံယာ) မျက်မှောက်၌သင့်၍ မျက်ကွယ်၌ ထသော အာပတ်အစရှိသော လေးခုတို့၏အပေါင်း။ သမ္မုခါစတုက္ကေ ပါပိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ အပ္ပဋိ-နိဿဂ္ဂါပတ္တိ သံဃသ သမ္မုခါ အာပဇ္ဇတိ၊ ဝုဋ္ဌာနကာလေ ပန ---- ပရမ္မုခါ ဝုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၈။

သမ္မုခါစောဒနာ (ထီ) [သမ္မုခါ + စောဒနာ] မျက်မှောက်၌-စွပ်စွဲ-စောဒနာ-ခြင်း။ တသ ဒိဋ္ဌာဒိဝသေန အမူလကတာ, စာဝနာခိပ္ပါ-ယေန သမ္မုခါစောဒနာ, တသ တခ်ဏဝိဇာ-နနန္တိ ဣမိနာနေတ္ထ ပဋ္ဌအဂ်ါနိ။ ကခ်ီ။ ၁၃၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၉)။

သမ္မုခါဌာန (နာ) [သမ္မုခါ + ဌာန] ရှေးရှု-တူရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်-ဖြစ်သောအရပ်။ ယသ္ဿ ဝိထိယာ ယရံ ဟောတိ၊ တဿ ဝိထိယာ တသ္ဿ ယရဿ သမ္မုခါဌာနေ ---- ဝတ္တဗ္ဗံ။ ကခ်ီ။ ဦ၊ သစ်။ ၂၉၀။

သမ္မုခါထဝိက (ပု) [သမ္မုခါ + ထု + ကွ] သမ္မုခါထဝိကအမည်ရှိသော-ထေရ်-စကြဝ-တေးမင်း။ မျက်မှောက်၌ (ဝိပဿီဘုရား၏ ဂုဏ်ကို) ချီးကျူးတတ်သော-ထေရ်-စကြဝ-တေးမင်း။ ဣတော နဝုတိကပ္ပမှိ၊ သမ္မုခါ-ထဝိကဝုယော။ သတ္ထုရတနသမ္ဘဏ္ဍာ၊ စက္ကဝတ္တိ

မဟတ္ထလော။ အပ၊ ၁။ ၁၇၄။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သမ္မုခါထဝိကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၁၇၅။

သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရ (ပု) [သမ္မုခါထဝိက + ထေရ] သမ္မုခါထဝိကထေရ၊ မျက်မှောက်၌ (ဝိပဿီဘုရား၏ဂုဏ်ကို) ချီးကျူးတတ်သောထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် မာဏဝထေရ်ဟူ၍လည်း အမည်တွင်သည်)။ ကတကုသလနာမေန သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရောတိ ပါကဋော။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၀။

သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သမ္မုခါထဝိ-ကတ္ထေရ + အပဒါန] သမ္မုခါထဝိကထေရ်၏ အကြောင်း၊ မျက်မှောက်၌ (ဝိပဿီဘုရား၏ ဂုဏ်ကို) ချီးကျူးတတ်သော ထေရ်၏ အ ကြောင်း။ သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါန။ အပ၊ ၁။ ၁၇၃-၅။

သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါန + ဝဏ္ဏနာ] သမ္မုခါထဝိကထေရ်-မျက်မှောက်၌ (ဝိပဿီဘုရား၏ဂုဏ်ကို) ချီးကျူးတတ်သောထေရ်-၏ အကြောင်းကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ။ သမ္မုခါထဝိကတ္ထေရအပဒါန-ဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၁။

သမ္မုခါထဝိကဝုယ (တိ) [သမ္မုခါထဝိက + အဝုယ] သမ္မုခါထဝိကအမည်ရှိသည့် သူ၊ (စကြဝဠာတေးမင်း)။ ဣတော နဝုတိကပ္ပမှိ၊ သမ္မုခါထဝိကဝုယော။ သတ္တရတနသမ္ပန္နော၊ စက္ကဝတ္တိမဟတ္ထလော။ အပ၊ ၁။ ၁၇၄။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀၅။

သမ္မုခါဒဿန (နာ) [သမ္မုခါ + ဒဿန] မျက်မှောက်၌ (မြတ်စွာဘုရားတို့ကို)-ဖူးမြင်-ဖူးတွေ့-ရခြင်း။ သတ္ထာရဒဿန (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၁) ဣတိ ဗုဒ္ဓါနံ သမ္မုခါဒဿနံ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၆။

သမ္မုခါနိဒ္ဒိ၌ (တိ) [သမ္မုခါ + နိဒ္ဒိ၌] မျက်မှောက်၌ (ရဟန်းသည်) ညွှန်ပြအပ်သော၊ (ကပ္ပိယ ကာရက)။ အယံ ဘိက္ခုနာ သမ္မုခါနိဒ္ဒိ၌ော။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၃။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၃။

သမ္မုခါနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မုခါ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မုခါနိဒ္ဒေသ၊ မျက်မှောက်၌ ညွှန်ခြင်း။ ဒဗ္ဗသ ကမ္မဝါစာယ "သံယော ဣမံ အာ-ယသ္မန္တံ ဒဗ္ဗ"ဣတိ သမ္မုခါနိဒ္ဒေသော နတ္ထိ။ ဝဇိရ။ ၅၁၅။

သမ္မုခါနိဒ္ဒေသနိယမ (ပု) [သမ္မုခါနိဒ္ဒေသ + နိယမ] မျက်မှောက်၌ညွှန်းခြင်းကိုမှတ်ခြင်း။ ယတ္ထ ယတ္ထ ကမ္မဝါစာယ "အယ"ဣတိ ဝါ "ဣမေ"တိ ဝါ သမ္မုခါနိဒ္ဒေသနိယမော အတ္ထိ၊ သတ္ထံ တံ ကမ္မံ သမ္မုခါကရဏီယမေဝ။ ဝဇိရ။ ၅၁၅။

သမ္မုခါနိဒ္ဒေသနိယမာဘာဝ (ပု) [သမ္မုခါနိဒ္ဒေသ-နိယမ + အဘာဝ] မျက်မှောက်၌ညွှန်းခြင်းကိုမှတ်ခြင်း၏မရှိခြင်း။ တတ္ထ ---- ဝုတ္တံ၊ တံ ကာရဏံ သမ္မုခါကရဏီယသ သမ္မုခါနိဒ္ဒေ-သနိယမာဘာဝတော။ ဝဇိရ။ ၅၁၅။

သမ္မုခါပရမ္မုခါဘေဒ (ပု) [သမ္မုခါ + ပရမ္မုခါ + ဘေဒ] မျက်မှောက်, မျက်ကွယ်အပြား။ ယထာ ---- ဒုဝိဓာ၊ ဧဝံ သမ္မုခါပရမ္မုခါဘေဒတောပိ ဒုဝိဓာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၅၄၀။ (-ထေရီ၊ ၌။ ၃၀၁)။

သမ္မုခါဘိမုခဘာဝကရဏ (နာ) [သမ္မုခါ + အဘိမုခ + ဘာဝ + ကရဏ] မျက်မှောက်၌ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ဓမ္မ ။ပ။

လပန်မေတ် တေသ် အတ္တနော သမ္မုခါဘိမုခ-ဘာဝကရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၁။

သမ္မုခါဝစန (နာ) [သမ္မုခါ + ဝစန] မျက်မှောက်ဌပြောဆိုအပ်သောစကား။ သမ္မုခါဝစနမ္ပိ ဩဝါဒေါ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၅၄။

သမ္မုခါဝဠနာ (ထီ၊ နာ) [သမ္မုခါ + ဝဠနာ] မျက်မှောက်ဌ-လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ခြင်း။ ဝဠနိကာတိ သမ္မုခါဝဠနာဟိ ဝဠနိကာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၀။

သမ္မုခါဝဠနီ (ထီ) [သမ္မုခါ + အာဝဠနီ] မျက်မှောက်ဌ (တစ်ပါးသောသူကို)-လှည့်ပတ်-လှည့်စား-ဖြားယောင်း-ကြောင်းဖြစ်သော-အတတ်-မာယာ။ သော ကိရ သမ္မုခါ-အာဝဠနီ နာမ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃။ အဒါတုကာမမ္ပိ ဒါတုကာမံ ကတ္တာ သမ္မုခါ ပရမာဝဠေတိ သမ္ပုဏ္ဏံ ကရောတိ ဇောယာတိ သမ္မုခါဝဠနီ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၁။

သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ (ထီ) [သမ္မုခါ + ဝိကပ္ပနာ] (၁) ရှေးရှု-မျက်မှောက်-ဌဖြစ်သောဝိကပ္ပနာပြုခြင်း။ (၂) မိမိ၏-နှုတ်-စကား-ဖြင့်ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း။သမ္မုခဝိကပ္ပနာ-လည်းကြည့်။ (၁) (၂) ဝိကပ္ပနာ နာမ ဒွေ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ စ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနာ စ။ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ နာမ "ဣမံ စီဝရံ တုယ္ဟံ ဝိကပ္ပေမိ ဣတ္ထန္နာမသ ဝါ"တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၀။ ဝိကပ္ပနေ ပန ဒွေ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ စ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနာ စ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၀။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၁၊ ၂၈၅။ ကင်္ခါ။ ၂၄၂-၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၅)။ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနာတိ ဇတ္ထ သမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာတိ ဇဝမတ္တော ဂဟေတတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၂။ သမ္မုခေ ပဝတ္တာ သမ္မုခါတိ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ တဿ ဝိကပ္ပနဝိသေသံ၊ တသ္မာ "သမ္မုခေ"တိ ဘုမ္မတ္ထေ နိသက္ကဝစနံ ကတ္တာပိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ၊ အာဘိမုခေတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ သမ္မုခေန အတ္တနော ဝါစာယ ဇဝ ဝိကပ္ပနာ သမ္မုခါ-ဝိကပ္ပနာ။ ပရမ္မုခေန ဝိကပ္ပနာ ပရမ္မုခဝိကပ္ပ-နာတိ ကရဏတ္ထေနာပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၅။

သမ္မုခါဝိနယ° (ပု) [သမ္မုခါ + ဝိနယ] သမ္မုခါ ဝိနည်း။ (က) (အဓိကရုဏ်းကို သံဃ, ဓမ္မ, ဝိနယ, ပုဂ္ဂလတို့၏) မျက်မှောက်ဌ ဆုံးမ-ကြောင်းဖြစ်သောဝိနည်းကံ၊ (ထိုထိုအဓိက-ရုဏ်းကိုငြိမ်းစေခြင်းငှာ မြတ်စွာဘုရားဟော-တော်မူအပ်သောအစီအရင်)၊ (ခ) (သံဃ, ဓမ္မ, ဝိနယ, ပုဂ္ဂလတို့၏) မျက်မှောက်ဌဖြစ်ကုန်-သော ရဟန်းတို့အားပေးအပ်သော (မျက်ကွယ်-၏အဖြစ်ကို) ဖျက်ဆီးတတ်-ဖျက်ဆီးကြောင်း-ဖြစ်-သည့်ဝိနည်းကံ။ (က) (ခ) ဓမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂလော အဓမ္မဝါဒိ ပုဂ္ဂလံ ---- ဇဝဠေတံ အဓိကရဏံ ဝူပသမ္မတိ၊ ဓမ္မေန ဝူပသမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၀။ ဇဝ သမ္မမာနေ ဝ ပန တသ္မိံ ယာ သံဃသမ္မုခတာ ဓမ္မသမ္မု-ခတာ ဝိနယသမ္မုခတာ ပုဂ္ဂလသမ္မုခတာ အယံ သမ္မုခါဝိနယော နာမ။ ကင်္ခါ။ ၂၈၉။ အဓိကရဏသ သမ္မုခါ ဝိနယနတော သမ္မု-ခါဝိနယော။ ကင်္ခါ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၄၅။ ဝိနေတိ ဇတေနာတိ ဝိနယော၊ တသ သတ သမ်-ကရဏသ ဝူပသမာယ ဘဂဝတာ ဝုတ္တဝိဓိ။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၄၇။ ပရမ္မုခံ ဝိနေတိ ဝိနာသေတီတိ ဝိနယော၊ ပရမ္မုခံ ဝိနေတိ ဝိနာသေတိ အနေနာတိ ဝါ ဝိနယော၊ ဝိနယ-ကမ္မံ။ သံဃဓမ္မဝိနယပုဂ္ဂလသမ္မုခါနံ ဒါတတ္တော

ဝိနယော သမ္မုခါဝိနယော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၃၈။

သမ္မုခါဝိနယ၂ (ပု) [သမ္မုခါဝိနယ + တ္တ-ဘာဝပွဓာန, ဘာဝလောပ။] သမ္မုခါဝိနည်း၏အဖြစ်။ သမ္မုခါဝိနယသို့ (ဝိ၊ ၄။ ၂၂၀) ခ်ီ သမ္မုခါဝိနယဘာဝေ။ ဝဇိရ။ ၅၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၀။ သမ္မုခါဝိနယသို့ (ဝိ၊ ၄။ ၂၂၀) ခ်ီ သမ္မုခါဝိနယသို့ခ်ီ ဘာဝပွဓာနော (ဘာဝပွ-ဓာနနိဒ္ဒေသော-သင့်?) နိဒ္ဒေသော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၇။

သမ္မုခါဝိနယပတိရူပက (တိ) [သမ္မုခါဝိနယ + ပတိရူပက] သမ္မုခါဝိနည်း၏အတုဖြစ်သော၊ ဝိနည်း။ အဓမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂလော ဓမ္မဝါဒီ ပုဂ္ဂလံ ---- ဧဝဉ္ဆေတံ အဓိကရဏံ ဝူပသမ္မတိ၊ အဓမ္မေန ဝူပသမ္မတိ သမ္မုခါဝိနယပတိရူပ-ကေန။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၈။

သမ္မုခါဝိနယလက္ခဏ (နဝ) [သမ္မုခါဝိနယ + လက္ခဏ] သမ္မုခါဝိနည်း၏လက္ခဏာ၊ သမ္မုခါ-ဝိနည်းကိုမှတ်ကြောင်းသဘော။ တတ္ထ သမ္မုခါ-ဝိနယလက္ခဏံ ဝုတ္တနယမေဝ။ ကင်္ခာ။ ၂၉၀။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၉။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၂၀၀။

သမ္မုခါဝိနယာဒိသတ္တဝိဓ (တိ) [သမ္မုခါဝိနယ + အာဒိ + သတ္တ + ဝိဓ] သမ္မုခါဝိနည်းအစရှိသည် ခုနစ်ပါးအပြားရှိသော။ သမ္မုခါဝိနယာ-ဒိသတ္တဝိဓော အဓိကရဏသမထော နာမ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၂။

သမ္မုခါသမ္မုခါဘူတ (တိ) [သမ္မုခါ + အသမ္မုခ + ဘူတ] မျက်မှောက်မျက်ကွယ်၌ဖြစ်၍ဖြစ်သော (ပုဂ္ဂိုလ်)။ ပုဂ္ဂလသာတိ သမ္မုခါသမ္မုခ-ဘူတသ ပုဂ္ဂလသ။ ကင်္ခာ။ ၈။ သစ်။ ၃၀၀။

သမ္မုခါသာဝိကာ (ထီ) [သမ္မုခ + သာဝိကာ] (မြတ်စွာဘုရား၏) မျက်မှောက်-အသက်ထင်ရှားရှိရာအခါ-၌ဖြစ်သောတပည့်မ။ တာ သမ္မုခါသာဝိကာ နာမ။ ထေရီ၊ ၆။ ၃၀၁။

သမ္မုခီဘူတကာလ (ပု) [သမ္မုခီ + ဘူတ + ကာလ] မျက်မှောက်၌ဖြစ်၍ဖြစ်သော-အချိန်-အခါ-ကာလ။ သဒ္ဓါ ဒေယျဓမ္မော ပဋိဂ္ဂါဟကာတိ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ သမ္မုခီဘူတကာလေယေဝ ဟိ ဒါနံ သမ္ဘဝတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၉၆။

သမ္မုခီဘာဝ (ပု) [သမ္မုခ + ဘူ + ဏ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈-ဖြင့် ဤ-အကွာရာလာ။] (၁) မျက်မှောက်၌ဖြစ်သည်၏ဖြစ်ကြောင်း၊ ရှေ့၌ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ (၂) မျက်မှောက်အားဖြင့်-ထင်ရှားရှိ-ရအပ်-သည်၏အဖြစ်။ (၁) တိဏ္ဏံ ဘိက္ခဝေ သမ္မုခီဘာဝါ သဒ္ဓါ ကုလ-ပုတ္တော ဗဟုံ ပုညံ ပသဝတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၈။ သမ္မုခီဘာဝါတိ သမ္မုခီဘာဝေန၊ ဝိဇ္ဇမာန-တာယာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၁။ သမ္မုခေါ ဘဝတိ ယေန သော သမ္မုခီဘာဝေါ၊ ပုရတော ဝိဇ္ဇမာနတာ၊ တသ္မာ သမ္မုခီဘာဝါ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၁၂၁။ (၂) သမ္မုခီဘာဝါ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄) တိ သမ္မုခတော ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ လဗ္ဘ-မာနတာယာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁။ ၅၂။

သမ္မုခီဘာဝကာလ (ပု) [သမ္မုခ + ဘာဝ + ကာလ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈-သုတ်ဖြင့် ဤ-အကွာရာ လာ။] (မြတ်စွာဘုရား၏) မျက်မှောက်-အသက်ထင်ရှားရှိရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ မာ ပစ္ဆာ ဝိပွဋ္ဌသာရိနော အဟုဝတ္ထာ (မ၊ ၁။ ၅၆) တိ ယေဟိ ပုဗ္ဗေ ဒဟရကာလေ အာရောဂျကာလေ သတ္တသပ္ပါယာဒိသမ္ပတ္တိ-ကာလေ သတ္ထု သမ္မုခီဘာဝကာလေ စ ---- ပမဇ္ဇန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၉။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၈။

သမ္မုခီဘာဝသုတ္တ (နာ) [သမ္မုခီဘာဝ + သုတ္တ] သမ္မုခီဘာဝသုတ်၊ သဒ္ဓါ, လျှောဘွယ်ဝတ္ထု, အလျှော်ခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော သုံးမျိုးတို့၏ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ဟောကြားရာသုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၄၈။

သမ္မုခီဘာဝသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သမ္မုခီဘာဝသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သမ္မုခီဘာဝသုတ်၏အဖွင့်၊ သမ္မုခီဘာဝသုတ်ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သမ္မုခီဘာဝသုတ္တ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၁။ (-အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃၁)။

သမ္မုခီဘူတ (တိ) [သမ္မုခ + ဘူတ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈-ဖြင့် ဤ-အက္ခရာလာ။] မျက်မှောက်ဌဖြစ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (က) ဥပစာရသိမ်တွင်းဌတည်သော။ (ခ) တစ်ယောက်သည် တစ်ယောက်၏မျက်နှာအနီးဌ-ထင်ရှားရှိ-စည်းဝေး-သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (ဂ) သံယောဇဉ်တရားတို့၏မျက်မှောက်ဌဖြစ်သည်၏အဖြစ်-သံယောဇဉ်တရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်-သို့ကပ်ရောက်သောသူ။ (က) သမ္မုခီဘူတေနာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၉၇) တိ အန္တောဥပစာရသီမာယံ ဌိတေန သံယေန။ ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၄၂၀။ (ခ) သမ္မုခီဘူတေနာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၉၇) တိ အည-မညဿ မုခေ သံဝိဇ္ဇမာနော, သန္ဓိပတိတော ဝါ သမ္မုခေါ၊ သမ္မုခေါ ဟုတ္တာ ဘူတော သမ္မုခီ-ဘူတော။ ဘူတသဒ္ဒယောဂတ္တာ အကာရဿီ-ကာရော ဟောတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၆။ (ဂ) သမ္မုခီဘူတော (အဘိ၊ က။ ၃၅၀) တိ သံယောဇနာနံ သမ္မုခီဘာဝံ တေဟိ သမဂ္ဂီ-ဘာဝံ ဥပဂတော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၃၇။

သမ္မုခီဘူတကထာ (ထီ) [သမ္မုခီဘူတ + ကထာ] သံယောဇဉ်တရားတို့၏ မျက်မှောက်ဌဖြစ်သည်၏အဖြစ်-သံယောဇဉ်တရားတို့နှင့်ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်-သို့ကပ်ရောက်သောသူကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ ဣဒါနိ သမ္မုခီဘူတကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၃၇။

သမ္မုစ္စာ (တတိယန္တ၊ ထီ) [·သမ္မုတိယာ· သမ္မုတ္ဘာ· သမ္မုစ္စာ၊ သမ္မုတိ-ကြည့်။] အခေါ်အဝေါ်-ခေါ်ဝေါ်ခြင်း-အမည်-အားဖြင့်။ သမ္မုစ္စာ (မ၊ ၂။ ၄၁၈။ သုတ္တနိ။ ၃၇၈) တိ သမ္မုတိယာ လောကဝေါဟာရေန။ မ၊ ဋ၊ ၃။ ၃၀၄။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၉၂။ သမ္မုစ္စာတိ သမ္မုတိယာ။ ကာ ပန သာ သမ္မုတိတိ အာဟ "သမညာယာ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၂။

သမ္မုစ္ဆိတ (တိ) [သံ + မုစ္ဆ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၉။ သမ္မုစ္ဆိတ-သံ။ သံမုစ္ဆိအ-ပြာ။] ပြင်းစွာ-မိန်းမော-တွေဝေ-မိုက်မဲ-သော။ ပဋိပတ္တိဒုဂ္ဂ-တိယာတိ ကာမေသု သမ္မုစ္ဆိတဘာဝတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။

သံမုဠ္ဆနိ (ထီ) [သံ + မုစ + ယု + ဤ] တံမြက်စည်း၊ အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-အဖန်တလဲလဲ-သုတ်သင်ကြောင်းဖြစ်သောဝတ္ထု။ သမ္မုဠ္ဆနိ (သမ္မဠ္ဆနိ-ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၃၄၁) နှင့် ယဋ္ဌိသမ္မုဠ္ဆနိ ဝါ မုဋ္ဌိသမ္မုဠ္ဆနိ ဝါ။ သမံ, သုဋ္ဌု ဝါ မုဠ္ဆတိ သောဓေတိ ဣမာယာတိ သမ္မုဠ္ဆနိ။ တာလုဏေ ပဋ္ဌမော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၀၆။ ပုနပ္ပုနံ သမံ ဝါ စေတိယင်္ဂဏာဒိ မုဠ္ဆန္တိ သောဓေန္တိ ဣမာဟိ-တိ သမ္မုဠ္ဆနိယော။ မုစိဓာတု သောဓနတ္ထော ယုပစ္စယော ကရဏတ္ထော ဟောတိ။ တာလုဏေ ပဋ္ဌမက္ခ-ရော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၈၄။

သမ္မုဠ္ဆနိအဋ္ဌ (ပု) [သမ္မုဠ္ဆနိ + အဋ္ဌ] တံမြက်စည်းထားရာစင်။ စေတိယယရံ ဗောဓိယရံ အာသန-ယရံ သမ္မုဠ္ဆနိအဋ္ဌော ---- ပေါက္ခရဏီတိ

ဧတောနိ ဟိ အသေနာသနာနိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၇၀။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၈၇။

သမ္ဘဝနိုအင္ရက (ပု) [သမ္ဘဝနိ + အင္ရ + က] သမ္ဘဝနိုအင္ရ-ကြည့်။ အနာဝါသော နာမ စေတိယယရံ ဗောဓိယရံ သမ္ဘဝနိုအင္ရကော ဒါရုအင္ရကော။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၂။

သမ္ဘဝနိုကောဋိ (ထီ) [သမ္ဘဝနိ + ကောဋိ] တံမြက်စည်း၏-အစွန်း-အဖျား။ ကောဋိ-သမ္ဘဝနိုယာတိ သမ္ဘဝနိုကောဋိယာ၊ သမ္ဘဝနိ-ယာ ဧကဒေသနေဝါတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။

သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍက (ပု) [သမ္ဘဝနိ + ဒဏ္ဍ + က] တံမြက်စည်း ၏အရိုး။ ယံကိဉ္စိ ဗီဇနိ ဝါ သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကံ ဝါ ကာရာပေတွာ ဝေယျာဝစ္စ-ကရဏေန ၌ပေတွာ ယံကိဉ္စိ ပစိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၁၃။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၇၇။

သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကဝေန (နာ) [သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍက + ဝေန] တံမြက်စည်းရိုးကို-ထွင်း-ဖေါက်ထွင်း-ကြောင်း-စူး-ဆောက်။ အန္တမသော သမ္ဘဝနိ-ဒဏ္ဍကဝေနမ္ပိ ဒဏ္ဍဗဒ္ဓံ စေ၊ ဂရုဘဏ္ဍမေဝ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၈၀။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၅။

သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍခဏနက (တိ) [သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍ + ခဏနက] သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကဝေန-ကြည့်။ သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍခဏနကံ ပန အဒဏ္ဍကံ ဖလ-မတ္တမေဝ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၈၀။ ကခီ။ ၂၆၂။

သမ္ဘဝနိုပဟာရ (ပု) [သမ္ဘဝနိ + ပဟာရ] တံမြက်စည်းကို-ခပ်-လှဲ-ခြင်း။ ယော ပန ဘိက္ခု ဝတ္တံ ကရောန္တေသုယေဝ ဘူမိယံ ဒွေ တယော သမ္ဘဝနိုပဟာရေ ဒတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၀၂။

သမ္ဘဝနိ (ထီ) [သံ + မုဇ + ယု။ သမ္ဘဝန + ဣ။ သမ်ံ သုဌု ဝါ မုဇ္ဇတိ သောဓေတိ ယာယာတိ သမ္ဘဝနိ။ သမ္ဘာဇနိ-သံ။ သံမုစ္ဆ + ဏိ။ ပါကတ။] သမ္ဘဝနိ-ကြည့်။ ဝိသမဘူမိ သမ်ံ ကရိဿာမီတိ သမ္ဘဝနိယာ ယံသိတုမ္ပိ နဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃။ ဝဿူပဂတာ ဘိက္ခု။ "သမ္ဘဝနိယော ဗန္ဓထာ"တိ ဝတ္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၇၂။ (-ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၂၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁)။

သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကဝေန (နာ) [သမ္ဘဝနိ + ဒဏ္ဍက + ဝေန] သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကဝေန-ကြည့်။ အန္တမသော သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍကဝေနမ္ပိ ဒဏ္ဍဗဒ္ဓံ စေ၊ ဂရုဘဏ္ဍမေဝ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၃၀၆။

သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍခဏနက (တိ) [သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍ + ခဏနက] သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍခဏနက-ကြည့်။ သမ္ဘဝနိုဒဏ္ဍခဏနကံ ပန အဒဏ္ဍကံ ဖလ-မတ္တမေဝ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၃၀၆။

သမ္ဘဝနိုပဟာရ (ပု) [သမ္ဘဝနိ + ပဟာရ] သမ္ဘဝနိုပဟာရ-ကြည့်။ ယော ပန ဘိက္ခု ဝတ္တံ ကရောန္တေသု ယေဝ ဘူမိယံ ဒွေ တယော သမ္ဘဝနိုပဟာရေ ဒတ္တာ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၇၇။

သမ္ဘဝနိုဗန္ဓန (နာ) [သမ္ဘဝနိ + ဗန္ဓန] တံမြက်ဆုပ်ကို ဖွဲ့စည်းခြင်း။ တတြုပ္ပါဒဝဿာဝါသိကံ သမ္ဘဝနိုဗန္ဓနာဒိ သံယသ ဖာတိကံ ကတ္တာ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၀၆။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၄၇။

သမ္ဘဝနိုဗန္ဓနာဒိဟတ္ထကမ္ပ (နာ) [သမ္ဘဝနိုဗန္ဓနာဒိ + ဟတ္ထ + ကမ္ပ] တံမြက်ဆုပ်ကိုဖွဲ့စည်းခြင်း အစရှိသော-လက်မှု-လက်ဖြင့်ပြုအပ်သော အမှု။ ဖာတိကမ္ပဉ္စ သမ္ဘဝနိုဗန္ဓနာဒိဟတ္ထကမ္ပံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၀။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၈)။

သမ္ဘဝနိုသလာကာ (ထီ) [သမ္ဘဝနိ + သလာကာ] တံမြက်ဆုပ်-တံမြက်စည်း-၏အတံ၊ တံမြက်

ဆံ။ ဆိန္ဒတိ ဝါ ဆေဒါပေတိ ဝါ အန္တမသော သမ္ပဏ္ဍနိသလာကာယပိ တိဏာနိ ဆိန္ဒိဿာ-မိတိ ဘူမိ သမ္ပဇ္ဇန္တော သယံ ဝါ ဆိန္ဒတိ အညေ ဝါ ဆေဒါပေတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၈၁။

သမ္ပဋ္ဌ (တိ) [သံ + မုသ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၉။ သံ + မုမု-သံ။ သမ္ပဖိတ-သက္ကတပိ ဋ္ဌက။] ပြင်းစွာ-တွေ၀ေ-မေ့ပျောက်-ပျောက်ပျက်-သော။ ယသ ဟိ သုတံ သမ္ပဋ္ဌံ ဟောတိ၊ နိ သော ကာလန္တရေန မယာ သုတန္တိ ပဋိဇာနာတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၇။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၆။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၆။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၄။ သုသမ္ပဋ္ဌာတိ သုဋ္ဌု အတိဝိယ သမ္ပဋ္ဌာ။ သတ္တ သေက္ခာတိ သုသမ္ပသိတာ ဝိနဋ္ဌာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၀။

သမ္ပဋ္ဌသတိက (တိ) [သမ္ပဋ္ဌာ + သတိ + က] အလွန်မေ့လျော့သောသတိရှိသော၊ သူ။ တဿ သမ္ပဋ္ဌသတိကဿ သီလံ ကရောန္တဿ ---- ကမ္မဝိပါကံ ဘဝတိ။ ပေ၇ကော။ ၂၈၁။

သမ္ပတိ (ထီ) [သံ + မန + တိ။ (တစ်နည်း) သံ + မုန + တိ။ နိရုတ္တိ။ ၈၀၁။ သုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်။ သမ္ပတိ-သံ။ သမ္ပဏ္ဍ-ပါကတ။ နိရုတ္တိ၊ ၈၀၁-၌ကား သုဋ္ဌု မုနန် ဗန္ဓန် သမ္ပတိ-ဟု ဆိုသည်။ သမ္ဘာ မုနန္တိ ဇာနန္တိ ဇတာယာတိ သမ္ပတိ။ မဏိမ၇္ဇ။ ၂။ ၄၆၃။ သွမတိ=သုမတိ=သမုတိ=သမ္ပတိ။ ပါကတဆန်သော ပါဠိပုဒ်တည်း။] (၁) သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ခန့်အပ်-ခြင်း။ (၂) ခေါ်ဝေါ်-ပညတ်-ခြင်း၊ အခေါ်-အဝေါ်-အမည်သညာ။ (၃) (၆၂-ပါး သော) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ (၄) သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-အပ်သော၊ ကျောင်း။ (၅) မနုဓမ္မသတ်စသော ဓမ္မသတ်ကျမ်း။ (၆) သမ္ပတိနတ်။ (၁) သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ခန့်အပ်-ခြင်း။ တေရသသု သမ္ပတိသု ယာ ဘိက္ခုကာလေ လဒ္ဓါ သမ္ပတိ၊ သဗ္ဗာ သာ ပဋိပဿမ္ဘတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၀။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၃)။ (၂) ခေါ်ဝေါ်-ပညတ်-ခြင်း၊ အခေါ်-အဝေါ်-အမည်သညာ။ သမ္ပတိ (သံ၊ ၁။ ၁၃၇) တိ သတ္တောတိ သမညာမတ္တမေ၀ ဟောတိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၈။ သမ္ပတိတိ သတ္တောတိ ဝေါဟာရော။ တေနာဟ "သမညာမတ္တမေ၀ါ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၈။ သမ္ပတိ (သံ၊ ၌၊ ၂။ ၇၂) တိ သမညာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။ (၃) (၆၂-ပါးသော) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ယာ ကာစိမာ သမ္ပတိယော ပုထုဇ္ဇနာ၊ ---- သမ္ပတိယောတိ သမ္ပတိယော ဝုစ္စန္တိ ဒ္ဝါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဒိဋ္ဌိသမ္ပတိယော။ မဟာနိ။ ၂၃၉၊ ၂၅၅။ သမ္ပတိယောတိ ဒိဋ္ဌိယော။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၃။ (၄) သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-အပ်သော၊ ကျောင်း။ ကမ္မဝါ-စာယ ဝါ အပလောကနေန ဝါ သမ္မနိတဗ္ဗာတိ သမ္ပတိ ကုဋိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၅၅။ (၅) မနုဓမ္မသတ်စသော ဓမ္မသတ်ကျမ်း။ သုတိ သမ္ပတိ သခ်ၜာ ယောဂါ နီတိ ဝိသေသိကာ ဂဏိကာ ---- ဆန္ဒသာ ဗုဒ္ဓဝစနေန ဇကူန-ဝိသတိ။ မိလိန္ဒ။ ၄။ (၆) သမ္ပတိနတ်။ အပိ စ ဒေ၀ါတိ တိဝိဓာ ဒေ၀ါ သမ္ပတိဥပပတ္တိဝိသုဒ္ဓိ-ဝသေန။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၀၃။

သမ္ပတိအဘာဝ (ပု) [သမ္ပတိ + အဘာဝ] သမ္ပတိ-မဖြစ်-မပေး-မရှိ-မရ-သော၊ သူ။ သမ္ပတိဒါနသဿ ဝုတ္တတ္တာ ဇကဒါ အသရန္တဿ သမ္ပတိအဘာ၀ေပိ တဿ အနာဂမနံ ဝဂ္ဂ-ကမ္မာယ နိ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၂။

သမ္ပတိဥပပတ္တိဝိသုဒ္ဓိ၀သ (ပု) [သမ္ပတိ + ဥပပတ္တိ + ဝိသုဒ္ဓိ + ၀သ] သမ္ပတိနတ်, ဥပပတ္တိနတ်, ဝိသုဒ္ဓိနတ်တို့၏-အစွမ်း-အပြား။ (ရှင်ဘုရင်,

မိဖုရား, မင်းသားတို့သည် သမ္မုတိနတ်မည်၏။ စာတုမဟာရာဇိနတ်တို့ကိုအစပြု၍ အထက်နတ်, ဗြဟ္မာတို့သည် ဥပပတ္တိနတ်မည်၏။ ရဟန္တာတို့သည် ဝိသုဒ္ဓိနတ်မည်၏)။ အပိ စ ဒေဝါတိ တိဝိဓာ ဒေဝါ သမ္မုတိဥပပတ္တိဝိသုဒ္ဓိ-ဝသေန။ ယထာ ---- ဝိသုဒ္ဓိဒေဝေါ နာမ အရဟန္တော ဝုစ္စန္တိတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၈။

သမ္မုတိက (တိ) [သမ္မုတိ + က။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၅၅။] သမ္မုတိ-အနက် ၄-ကြည့်။ သမ္မုတိကာ နာမ ကမ္မဝါစံ သာဝေတ္တာ ကတာတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၈၁။

သမ္မုတိကထာ (ထီ) [သမ္မုတိ + ကထာ] ပညတ်ကို-ပြော-ဟော-ဆို-ခြင်း၊ ပညတ်ကို-ပြော-ဟော-ဆို-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောတရား၊ စကား။ ဗုဒ္ဓါနံ ပန ဒွေ ကထာ သမ္မုတိကထာ စ ပရမတ္ထကထာ စ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၅။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၇၂။ သမ္မုတိယော ဝေါဟာရသ ကထနံ သမ္မုတိကထာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၈။

သမ္မုတိကထာကထန (နာ) [သမ္မုတိ + ကထာ + ကထန] ပညတ်ကို-ပြော-ဟော-ဆို-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောတရားစကားကို ပြော-ဆို-ဟော-တော်မူခြင်း။ ပဌမံ သမ္မုတိကထာကထနံ ပန ဝေနေယ္ယဝသေန ---- အာဒိမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၉။

သမ္မုတိကထာပုဗ္ဗက (တိ) [သမ္မုတိကထာ + ပုဗ္ဗ + ကက] ပညတ်ကို-ဟော-ဆို-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောစကားလျှင် ရှေ့.သွားရှိသော။ တေနသ ကတ္ထစိ သမ္မုတိကထာပုဗ္ဗိကာ ပရမတ္ထတော ဟောတိ ပုဂ္ဂလဿာသယဝသေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၂။

သမ္မုတိကမ္မ (နာ) [သမ္မုတိ + ကမ္မ] သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ကြောင်းဖြစ်သောကံ။ ဣဒဉ္စ ဝတ္ထုသြလောကနတ္ထာယ သမ္မုတိ-ကမ္မံ အနုသာဝနာနယေန သြလောကေတွာပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၅။ (-ကခ်ီ။ ၂၀၀၊ ၂၀၉)။

သမ္မုတိကရဏ (နာ) [သမ္မုတိ + ကရဏ] သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ခြင်းကိုပြုခြင်း။ သမ္မုတိကရဏမေဝ ကမ္မံ ဟောတိတိ စေ? တံ နာ, အဓိပ္ပါယဇာနနတော။ ကခ်ီ။ ၁၇။

သမ္မုတိကာလ (ပု) [သမ္မုတိ + ကာလ] သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-ရာဖြစ်သော-အခါ-ကာလ။ တတ္ထ သစေ အဝိပ္ပဝါသာယ သမ္မုတိကာလေ ဂါမော အတ္ထိ၊ တံ သာ နာ သြတ္ထရတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၆။ (-ဝဇိရ။ ၂၉၉)။

သမ္မုတိကိစ္စ (နာ) [သမ္မုတိ + ကိစ္စ] သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်းဟူသောအမှု၊ ကိစ္စ။ နတ္ထည် သမ္မုတိကိစ္စန္တိ ဖုဿဒေဝတ္ထေရော အာဟ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၄။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၈။

သမ္မုတိကိစ္စာဘာဝပ္ပသင်္ဂ (ပု) [သမ္မုတိ + ကိစ္စ + အဘာဝ + ပသင်္ဂ] သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်းဟူသောအမှုကိစ္စ၏မရှိခြင်း၌ လျှဉ်းပါးခြင်း။ တဿ ဝသေန ရူပိယဆဋ္ဌနကသမ္မုတိ ဧဝ နာ ဝတ္တတ္ထာတိ နာ, ရူပိယသပိ သမ္မုတိ-ကိစ္စာဘာဝပ္ပသင်္ဂတော။ ဝဇိရ။ ၂၆၅။

သမ္မုတိခဏိကဝသ (ပု) [သမ္မုတိ + ခဏိက + ဝသ] သမ္မုတိမရဏ ခဏိကမရဏ၏ အစွမ်း။ သမ္မုတိခဏိကဝသေန မရဏဿ ဘေဒဝိပ-ရိဏာမဌာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇)။

သမ္မုတိဉာဏ (နာ) [သမ္မုတိ + ဉာဏ] (၁) သမုတ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်။ (၂) သမုတ်ခြင်း (သမ္မုတိဉာဏ်) ၌-ဖြစ်-အတွင်းဝင်-သော ဉာဏ်။ (၁) (၂) ၄ပေတွာ ဓမ္မေ ဉာဏ် အနွယေ ဉာဏ် ပရိယေ ဉာဏ် အဝသေသာ ပညာ သမ္မုတိဉာဏ်။ အဘိ၊ ၀ိ။ ၃၄၂။ အဝသေသာ ပညာတိ ဓမ္မေ ဉာဏာဒိကာ တိသော ပညာ ၄ပေတွာ သေသာ သဗ္ဗာပိ ပညာ ဉာဏန္တိ သမ္မတတ္တာ သမ္မုတိဉာဏ် နာမ ဟောတိ။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ သမ္မုတိမ္ပိ ဉာဏန္တိ သမ္မုတိဉာဏ်။ အဘိ၊ ၄။ ၂၉၉။ သမ္မုတိမ္ပိ ဉာဏန္တိ ---- ဉာဏန္တိ သမ္မတေသု အန္တောဂဓန္တိ အတ္ထော။ သမ္မုတိဝသေန ဝါ ပဝတ္တံ သမ္မုတိမ္ပိ ဉာဏ်။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။

သမ္မုတိဉာဏကထာ (ထီ) [သမ္မုတိဉာဏ + ကထာ] (၁) သမုတ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ (၂) သမုတ်ခြင်း (သမ္မုတိဉာဏ်) ၌-ဖြစ်-အတွင်းဝင်-သောဉာဏ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ (၁) (၂) သမ္မုတိဉာဏကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က။ ၂၃၃-၄။ ဣဒါနိ သမ္မုတိ-ဉာဏကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇။

သမ္မုတိဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သမ္မုတိဉာဏ-ကထာ + ဝဏ္ဏနာ] (၁) သမုတ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သောဉာဏ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကားကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ (၂) သမုတ်ခြင်း (သမ္မုတိဉာဏ်) ၌-ဖြစ်-အတွင်းဝင်-သောဉာဏ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကားကိုဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ (၁) (၂) သမ္မုတိဉာဏကထာဝဏ္ဏနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇။ မူလဋီ၊ ၃။ ၈၁။

သမ္မုတိဉာဏပဥ္ဇ (တိ) [သမ္မုတိ + ဉာဏ + ပဥ္ဇ] သမ္မုတိဉာဏ်ကိုမေးခြင်း။ သမ္မုတိဉာဏပဥ္ဇေ-သု ပထဝီကသိဏသမ္မုတိယံ သမာပတ္တိဉာဏ် သန္ဓာယ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၆။

သမ္မုတိထေရ (ပု) [သမ္မုတိ + ထေရ] (က) ထေရအမည်ပညတ်ရှိသောရဟန်း။ (ခ) ကြီးမှုရဟန်းဖြစ်၍ သာမဏေတို့က ထေရ, ထေရ ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောရဟန်း။ (က) (ခ) အညတရော ထေရနာမကော ဘိက္ခူတိ ဧဝံ ထေရနာမကော ဝါ၊ ယံ ဝါ ပန မဟလ္လက-ကာလေ ပဗ္ဗဇိတံ သာမဏေရာဒယော ဒိသ္မာ ထေရော ထေရောတိ ဝဒန္တိ၊ အယံ သမ္မုတိ-ထေရော နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၁။

သမ္မုတိဒါန (နာ) [သမ္မုတိ + ဒါန] သမုတ်ခြင်း (သမ္မုတိ) ကိုပေးခြင်း။ သမ္မုတိဒါနံ ပန ဗဟူနမ္ပိ ဧကတော ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၂။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၂)။

သမ္မုတိဒါနကိစ္စ (နာ) [သမ္မုတိ + ဒါန + ကိစ္စ] သမုတ်ခြင်း (သမ္မုတိ) ကို ပေးခြင်းဟူသော အမှုကိစ္စ။ သာ ဧဝ သမ္မုတိ၊ ပုန သမ္မုတိဒါန-ကိစ္စံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၄။ ဝဇိရ။ ၂၃၀၊ ၄၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၂။ ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉၂၊ ၃၁၈)။

သမ္မုတိဒေဝ (ပု) [သမ္မုတိ + ဒေဝ] သမ္မုတိနတ်၊ လူအပေါင်းတို့က မင်းဟူ၍သမုတ်အပ်သော မင်း, မင်းသား, မိဖုရား။ ဒေဝါတိ တယော ဒေဝါ သမ္မုတိဒေဝါ ဥပပတ္တိဒေဝါ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါ။ ကတမေ သမ္မုတိဒေဝါ။ သမ္မုတိဒေဝါ ဝုစ္စန္တိ ရာဇာနော စ ရာဇကုမာရာ စ ဒေဝိယော စ၊ ဣမေ ဝုစ္စန္တိ သမ္မုတိဒေဝါ။ စူဠနိ။ ၉၂၊ ၂၂၅။

သမ္မုတိဒေဝါ နာမ ရာဇာနော ဒေဝိယော ကုမာရာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၄၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅။ သမ္မုတိဒေဝါတိ "ဒေဝေါ ဒေဝီ"တိ ဧဝံ လောကသမ္မုတိယာ ဒေဝါ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀၁။

သမ္မုတိဒေဝအဝေသသမနုဿဂ္ဂဟဏ (နာ) [သမ္မုတိ + ဒေဝ + အဝေသသမနုဿ + ဂဟဏ] သမ္မုတိနတ် ယင်းမှကြွင်းသော လူတို့ကိုယူခြင်း။ သဒေဝမနုဿဝစနေန သမ္မုတိ-ဒေဝအဝေသသမနုဿဂ္ဂဟဏံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၃၆၂။ ဣတိဝု၊ ဌ။ ၃၄၈။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၅၉။

သမ္မုတိဒေဝဂ္ဂဟဏ (နာ) [သမ္မုတိဒေဝ + ဂဟဏ] သမ္မုတိနတ်ကိုယူခြင်း။ သဒေဝမနုဿာယာတိ ဝါ ဣမာနိ သမ္မုတိဒေဝဂ္ဂဟဏံ တဒဝသိဌ-မနုဿလောကဂ္ဂဟဏဉ္စ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၄။

သမ္မုတိဒေဝါဒိက (ပု) [သမ္မုတိဒေဝ + အာဒိ + က] သမ္မုတိနတ်အစရှိသောနတ်အပေါင်း။ တေ ဒေဝေတိ သမ္မုတိဒေဝါဒိကေ ဒေဝေ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၃။

သမ္မုတိဒေသနာ (ထီ) [သမ္မုတိ + ဒေသနာ] ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, ယောက်ျား, မိန်းမ, မင်း, ပုဏ္ဏား, နတ်, မာရ်ဟူသော ပညတ်ကိုဟောခြင်း။ ဗုဒ္ဓသ ဘဂဝတော ဒုဝိဓာ ဒေသနာ သမ္မုတိဒေသနာ ပရမတ္ထဒေသနာ စာတိ။ တတ္ထ "ပုဂ္ဂလော သတ္တော ဣတ္ထီ ပုရိသော ခတ္တိယော ဗြာဟ္မဏော ဒေဝေါ မာရော"တိ ဧဝေရှိပါ သမ္မုတိဒေသနာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။ ဣတိဝု၊ ဌ။ ၇၈။ သမ္မုတိယာ ဒေသနာ သမ္မုတိဒေသနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၉)။

သမ္မုတိဒ္ဓါရ (ပု၊ နာ) [သမ္မုတိ + ဒ္ဓါရ] ပညတ်ဟူသောအကြောင်း၊ ပညတ်ကိုအကြောင်းပြုခြင်း။ သမ္မုတိဝေသန ဝါ ပဝတ္တံ သမ္မုတိမှိ ဉာဏ် သမ္မုတိဒ္ဓါရေန အတ္ထသ ဂဟဏတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၅။

သမ္မုတိမမ္မ (ပု) [သမ္မုတိ + ဓမ္မ] ပညတ်တရား။ ပရမတ္ထဓမ္မောတိ " အနိစ္စော, ဒုက္ခော, အနတ္တာ"တိ စ ဝုစ္စတိ၊ နာ သမ္မုတိမမ္မော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၈)။

သမ္မုတိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သမ္မုတိ + နိဒ္ဒေသ] သမ္မုတိ-နိဒ္ဒေသ၊ ပညတ်ကိုအကျယ်အားဖြင့်-ညွှန်ပြ-ညွှန်ပြကြောင်း-ဖြစ်သောစကားရပ်။ သမ္မုတိနိဒ္ဒေသေ ဂရုကလဟုကနိဒ္ဒေသောပိ သမ္ဘဝတိ။ အညထာ "အနန္တရာယိကာ ပဏ္ဏတ္တိ-ဝဇ္ဇာ, အနဝဇ္ဇာပဏ္ဏတ္တိ"တိ စ ဝုတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၅၅၃။

သမ္မုတိပထဝီ (ထီ) [သမ္မုတိ + ပထဝီ] ပညတ်ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သောမြေ။ တတ္ထ လက္ခဏပထဝီ သသမ္ဘာရပထဝီ အာရမ္မဏပထဝီ သမ္မုတိ-ပထဝီတိ စတုဗ္ဗိဓာ ပထဝီ။ ---- ပထဝီကသိ-ဏဗျာနလာဘီ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အာဂမနဝသေန ပထဝီဒေဝတာတိ နာမ်လာဘီ။ အယံ သမ္မုတိပထဝီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၄၄)။

သမ္မုတိပရမတ္ထကထာ (ထီ) [သမ္မုတိ + ပရမတ္ထ + ကထာ] ပညတ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား၊ ပရမတ်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ တတ္ထာတိ သမ္မုတိပရမတ္ထ-ကထာသု, နာ သမ္မုတိပရမတ္ထေသု။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၁။

သမ္မုတိပရမတ္ထကောသလ္ လ (နာ) [သမ္မုတိ + ပရမတ္ထ + ကောသလ္ လ] ပညတ် ပရမတ်တို့၌ လိမ်မာသောသူ၏အဖြစ်၊ ဉာဏ်။ ဒေသဘာသာ-ကောသလ္လမိ၀ သမ္မုတိပရမတ္ထကောသလ္လံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၄။ ဣတိ၀ုတ်၊ ၆။ ၇၈။

သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာ (ထီ) [သမ္မုတိ + ပရမတ္ထ + ဒေသနာ] ပညတ် ပရမတ်တို့ကို ပြောဟောခြင်း။ တတ္ထ သမ္မုတိယာ ဒေသနာ သမ္မုတိ-ဒေသနာ၊ ပရမတ္ထသ ဒေသနာ ပရမတ္ထဒေ-သနာ။ တတ္ထာတိ သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာသု, နာ သမ္မုတိပရမတ္ထေသု။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။

သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာကထာ (ထီ) [သမ္မုတိပရ-မတ္ထဒေသနာ + ကထာ] ပညတ်, ပရမတ်တို့ကိုပြောဟောခြင်းကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာကထာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။

သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာပဋိ၀ိဗ္ဗနသမတ္ထ (တီ) [သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာ + ပဋိ၀ိဗ္ဗန + သမတ္ထ] ပညတ်, ပရမတ်အားဖြင့် ပြောဟောကြောင်းတရားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ နာနာဒေသဘာသာ မာဏ-ဝကာ ၀ိယ သမ္မုတိပရမတ္ထဒေသနာပဋိ၀ိဗ္ဗန-သမတ္ထာ ဝေနေယျသတ္တာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။

သမ္မုတိပရမတ္ထမမ္မ (ပု) [သမ္မုတိပရမတ္ထ + ဓမ္မ] ပညတ်ဖြစ်သောတရား, ပရမတ်ဖြစ်သောတရား။ ကော ပနိမေသံ သမ္မုတိပရမတ္ထမမ္မာနံ ၀ိသေသောတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၀။

သမ္မုတိပရမတ္ထဘေဒ (ပု) [သမ္မုတိပရမတ္ထ + ဘေဒ] ပညတ်, ပရမတ်အားဖြင့်ပြားသော။ သမ္မုတိပရမတ္ထဘေဒဿ အတ္ထဿ အနုရူပ-ဝါစကဘာ၀ေန ---- ပါဠိ ဓမ္မော နာမ။ ၀ိမတိ၊ ၁။ ၂၁၊ ၁၂၂။

သမ္မုတိပရမတ္ထသစ္စ (နာ) [သမ္မုတိပရမတ္ထ + သစ္စ] ပညတ်သစ္စာ, ပရမတ်သစ္စာ။ ဒွေပိ သစ္စာနိ၀ိ သမ္မုတိပရမတ္ထသစ္စာနိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၁။

သမ္မုတိပရိယောသာန (နာ) [သမ္မုတိ + ပရိယော-သာန] သမုတ်ခြင်း၏အဆုံး။ သမ္မုတိပရိ-ယောသာနေ ၄ပေတ္တာ နဒီ နိမိတ္တာနံ အန္တော ပါရတိရေ စ ဩရိမတီရေ စ ဧကသီမာ ဟောတိ။ ၀ိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၉။ ၀ိ၊ သင်္ဂ်ဟ။ ၁၉၂။

သမ္မုတိပေယျာလ (နာ) [သမ္မုတိ + ပေယျာလ] သမ္မုတိသဒ္ဒါကို ပေယျာလထိုး၍-မြှုပ်၍-ဟော-အပ်သော-သုတ်-ပါဠိ။ သမ္မုတိပေယျာလံ နိဋ္ဌိတံ။ အံ၊ ၂။ ၂၄၀-၁။

သမ္မုတိပြဟ (ပု) [သမ္မုတိ + ပြဟ] ခေါ်ဝေါ် ပညတ်-သမုတ်-ခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော ပြဟာ။ ပြဟာတ္ထမေနာတိ ဧတ္ထ သမ္မုတိပြဟာနော ဥပပတ္တိပြဟာနော ၀ိသုဒ္ဓိပြဟာနောတိ တိ၀ိ၊ ပြဟာနော။ "သမ္ပန္နံ သာလိကေဒါရံ၊ သုဝါ ဘုဉ္ဇန္တိ ကောသိယ။ ပဋိ၀ေ၀ေ၀ိ တေ ပြဟော၊ နနေ ဝါရေတုမုဿဟေ။ ပရိဗ္ဗဇ မဟာပြဟော၊ ပစန္တညေ ပါ ကိ ကိ နော"တိ စ ဧ၀ မာဒိသု ဟိ ပြဟသဒ္ဒေန သမ္မုတိပြဟာနော ဝုတ္တာ။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၇။

သမ္မုတိမတ္တ (နာ) [သမ္မုတိ + မတ္တ] ပညတ်မျှ။ နာမဉ္စ ဂေါတ္တဉ္စ "နာမဂေါတ္တံ နာ ဇီရတီ"တိ ဝစနတော သမ္မုတိမတ္တံ။ ဝ၀ိရ။ ၅၅၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၂)။

သမ္မုတိမနာပ (တိ) [သမ္မုတိ + မနာပ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်-ပညတ်-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်-အပ်သော-နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်-နှလုံးကိုပွားစေတတ်-သော၊ (ဣဋ္ဌ) ရုပ်။ သမ္မုတိမနာပ (အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁) နှင့် မရှိမကသတ္တသ ဝိပါကသ စ ဝသေန သမ္မတံ ဝဝတ္ထိတံ မနာပံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀။ (-သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၈)။

သမ္မုတိမနာပသံဝိဘာဂ (ပု) [သမ္မုတိမနာပ + သံဝိဘာဂ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သော-နှစ်သက်ဖွယ်-နှလုံးကိုပွားစေတတ်-သောရုပ်ကို ဝေဘန်ပိုင်းခြားခြင်း။ တယိဒံ သမ္မုတိမနာပသံဝိဘာဂတ္ထံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၄။

သမ္မုတိမရဏ (နာ) [သမ္မုတိ + မရဏ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သောသေခြင်း။ ဧတဒေဝ သမ္မုတိမရဏန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဇီဝိတိန္ဒြ-ယုပစ္ဆေဒမေဝ ဟိ ဂဟေတ္တာ လောကိယာ "တိသော မတော ဖုသော မတော"တိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၈။ (-အံ၊ ၌၊ ၁။ ၄၀၉။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၉၅။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၂။ မဟာနိ၊ ၌။ ၆၂၊ ၂၁၈)။

သမ္မုတိမုခ (နာ) [သမ္မုတိ + မုခ] ပညတ်ကို-အဦး-အစ-ပြုခြင်း။ ပညတ်ဟူသော-အဦး-အစ။ နနု စ သဘာဝမ္မာပိ သမ္မုတိမုခေနေဝ ဒေသနာမရောဟန္တိ၊ နာ ပရမတ္ထမုခေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၀-၁။

သမ္မုတိယာကာရ (ပု) [သမ္မုတိ + အာကာရ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဟူသောအခြင်းအရာ။ ဧဝံ ဧကဒေသေန သမ္မုတိယာကာရေန ဥပလဗ္ဘနီယတာ ပဋိက္ခေပသာ စာတိ မဂ္ဂ-တဗ္ဗော ဧတ္ထာပိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၂။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၇၁)။

သမ္မုတိလဒ္ဓဒိဝသ (ပု) [သမ္မုတိ + လဒ္ဓ + ဒိဝသ] (ဘတ္တုဒ္ဒေသကရဟန်းဟူ၍) သမုတ်-အသိအမှတ်ပြု-သဘောတူ-ခန့်အပ်-ခြင်းကိုရအပ်ရာ ဖြစ်သောနေ့။ ထေရော သမ္မုတိလဒ္ဓဒိဝသ-တော ပဌာယ ဝေဠုဝနေယေဝါတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၃။

သမ္မုတိဝိနိစ္ဆယ (ပု) [သမ္မုတိ + ဝိနိစ္ဆယ] သမ္မုတိအဆုံးအဖြတ်၊ သမုတ်ခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ကြောင်းစကား။ သမ္မုတိဝိနိစ္ဆယောပိ ကထိတာနုသာ-ရေနေဝ ဇာနိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၀၃။

သမ္မုတိဝိသယ (တိ) [သမ္မုတိ + ဝိသယ] ပညတ်လျှင်-အာရုံ-အရာဌာန-ရှိသော။ "အယံ ပုစ္ဆာ ---- သမ္မုတိဝိသယာ ပရမတ္ထဝိသယာ အတီတဝိသယာ အနာဂတဝိသယာ ပစ္စုပ္ပန္န-ဝိသယာ"တိအာဒိနာ ပုစ္ဆာဝိစယော ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၂၃။

သမ္မုတိဝိသေသ (ပု) [သမ္မုတိ + ဝိသေသ] ပညတ်အထူး။ အတ္ထတော ဟိ ဝိဝါဒေါ နာမ ဧကစ္စော သမ္မုတိဝိသေသော။ ဝဇိရ။ ၅၅၂။

သမ္မုတိသံယ (ပု) [သမ္မုတိ + သံယ] (စတုဝဂ် အစရှိသော) ဝိနည်းပညတ်တော်ဖြင့်ပြီးသော ရဟန်းတို့၏အပေါင်း။ အထ ခေါ သော ဒက္ခိ-ဏေယျသံယော, သမ္မုတိသံယော စာတိ---- သမ္မုတိသံယောတိ အဝိသေသေန ဘိက္ခုသမူ-ဟော။ ကခီ။ ၈၅။ သမ္မုတိယာ စတုဝဂ္ဂါဒိ-ဝိနယပညတ္တိယာ သိဒ္ဓေါ သံယော သမ္မုတိ-သံယော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၁။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၁။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၄၁။ ဝဇိရ။ ၁၃)။

သမ္မုတိသစ္စ (နာ) [သမ္မုတိ + သစ္စ] သမ္မုတိသစ္စာ၊ ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ။ သမ္မုတိသစ္စမ္ပိ (အဘိ၊ က။ ၂၃၃) တိ သမ္မုတိ အနုဝိဒ္ဓေ သစ္စမ္ပိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၈၇။ (-ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၅၄။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၂၆၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၁။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၀၊ ၁၉၀)။

သမ္မုတိသစ္စဒီပန (နာ) [သမ္မုတိသစ္စ + ဒီပန] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-ကိုပြခြင်း။ အမရာဝိက္ခေပိကပက္ခမ္ပိ ဤသက်ဘဇတိ ဘဂဝါ "သဿတော ---- အသဿတော လောကောတိ အဗျာကတမေတ"န္တိ-အာဒိ အဗျာကတဝတ္ထုဒီပနတော သမ္မုတိ-သစ္စဒီပနတော စ။ ဝဇိရ။ ၂၇။

သမ္မုတိသစ္စပ္ပဓာန (တိ) [သမ္မုတိသစ္စ + ပဓာန] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-လျှင်ပြဓာန်းသောတရားရှိသော။ ပရမတ္ထ-သစ္စပ္ပဓာနော ဓမ္မော၊ သမ္မုတိသစ္စပ္ပဓာနော ဝိနယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သမ္မုတိသစ္စဝိသယ (တိ) [သမ္မုတိသစ္စ + ဝိသယ] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-လျှင်အရာရှိသော၊ ဒေသနာ။ သမ္မုတိသစ္စဝိ-သယာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ၊ ဣတရာ ပရမတ္ထ-သစ္စဝိသယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။

သမ္မုတိသစ္စသခ်ိတဓမ္မာရမ္မဏ (နာ) [သမ္မုတိသစ္စ + သခ်ိတဓမ္မ + အာရမ္မဏ] သမ္မုတိသစ္စာ ဟူသောအာရုံ, သခ်ိတတရားဟူသောအာရုံ။ တသ္မာ အရိယမဂ္ဂဉာဏသ သမ္မုတိသစ္စသခ်-တဓမ္မာရမ္မဏောဟိ ဝိပရိတသဘာဝေန အာရမ္မဏေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၇။

သမ္မုတိသစ္စာကာရ (ပု) [သမ္မုတိသစ္စ + အာကာရ] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-၏အခြင်းအရာ။ သမ္မုတိသစ္စာကာရေန ပုဂ္ဂလော ဥပလဿတီတိ ဝဒန္တေန သမာနလဒ္ဓိ-ကော နပ္ပဋိသေဓိတော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅၁-၂။

သမ္မုတိသစ္စာရမ္မဏ၁ (တိ) [သမ္မုတိသစ္စ + အာရမ္မဏ] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-လျှင်အာရုံရှိသော၊ ဉာဏ်။ တထာ သမ္မုတိသစ္စာရမ္မဏံ ပဌမဇ္ဈာနာဒီသု ဉာဏံ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေနေဝ ကိလေသေ ပဇဟတိ။ ဥဒါန၊ ဋ။ ၃၅၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ။ ၁၅၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၉။ (-နေတ္တိ၊ ဋ။ ၁၂၅)။

သမ္မုတိသစ္စာရမ္မဏ၂ (နာ) [သမ္မုတိသစ္စ + အာရမ္မဏ] သမ္မုတိသစ္စာ-ပညတ်သို့သက်ဝင်သောသစ္စာ-ဟူသောအာရုံ။ သမ္မုတိသစ္စသခ်-တဓမ္မာရမ္မဏ-ကြည့်။

သမ္မုတိသန္တိ (ထီ) [သမ္မုတိ + သန္တိ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သော-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်းချမ်း-ခြင်း (၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာအယူ)။ ကတမာ သမ္မုတိသန္တိ၊ သမ္မုတိသန္တိယော ဝုစ္စန္တိ ဒ္ဝါသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ဒိဋ္ဌိသန္တိယော။ မဟာနိ။ ၅၇။ သမ္မုတိသန္တိ (မဟာနိ။ ၅၇) တိ သမာဟာရ-ဝသေန ဒိဋ္ဌိသန္တိ။ မဟာနိ၊ ဋ။ ၁၇၆။ (-သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၇၁)။

သမ္မုတိသဘာဝ (ပု) [သမ္မုတိ + သဘာဝ] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်း၏ဖြစ်သင့်ခြင်း။ နနု ဟောဓိပဋိလာဘာတိ ပဠေ ပန ယသ္မိံ သန္တာနေ ဟောဓိသခ်ိတံ မဂ္ဂဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ၊ တတ္ထ ဗုဒ္ဓေါတိ သမ္မုတိသဘာဝတော ပဋိညာတသ္သေဝ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၈၁။

သမ္မုတိသဘာဝ (တိ) [သမ္မုတိ + သဘာဝ] (၁) သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဟူသော သဘောရှိသော၊ အာပတ်။ (ပု) (၂) သမုတ်-

ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းဟူသော သဘော၊ သမ္မုတိသစ္စာ၏သဘော။ (၁) သမ္မုတိသဘာ-ဝါယပိ အာပတ္တိယာ ကာရဏူပစာရေန အကုသလာဗျာကတဘာဝေန ဝုစ္စမာနေ---- ဘဝေယျ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၃။ (ပု) (၂) သမ္မူဟာဒိ ဥပါဒါယ လောကသင်္ကေတသိद္ဓါ ဝေါဟာရ-မတ္တတာ သမ္မုတိသဘာဝေါ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၄။

သမ္မုတိသာမည (နာ) [သမ္မုတိ + သာမည] သမုတ်-ခေါ်ဝေါ်ပညတ်-ခြင်းတူသည်၏အ-ဖြစ်။ တသ္မာ အင်္ဂါသာမညတော သမ္မုတိသာ-မညတော စ သာသင်္ကသိက္ခာပဒမေဝ ဝဒန္တိ။ ဝဇိရ။ ၂၃၃။ ကခီ၊ ဋီ။ ၇၂။

သမ္မုဒိတ (တိ) [သံ + မုဒ + တ။ သမ္မုဒ + ဣတ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၉၂။ သမ္မုဒိတ-သံ၊ သဏ္ဌိတပိဋကေ။] (၁) ကောင်း-ပြင်းထန်-စွာ-ဝမ်းမြောက်-နှစ်သက်-သော။ (၂) ကောင်း-ပြင်းထန်-စွာ-ဝမ်းမြောက်-နှစ်သက်-ခြင်းသို့ ရောက်သော။ (၁) အာလယေသု သုဋ္ဌု မုဒိ-တာတိ အာလယသမ္မုဒိတာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၉။ တတိယေ ရူပသမ္မုဒိတာတိ ရူပေ သမ္မုဒိတာ ပမောဒိတာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၅။ (၂) သမ္မုဒိတာ သမ္မောဒပတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။

သမ္မုပယုတ္တ (တိ) [သမ္မာ + ဥပ + ယုတ္တ= ယုဇ + တ။] ကောင်းစွာ-လုံ့လကြိုးကုတ်-အား-ထုတ်-အပ်သော။ ဘောဇနေ ဟိ သမ္မာပရိ-ဏာတေ သပ္ပါယေ စ ဥတုဘောဇနေ သမ္မုပ-ယုတ္တေ ----။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၆။

သမ္မုယ္ဃ° (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မုဟ + တုန (တ္ဘာန, တ္ဘာ)။ ကစ္စည်း။ ၆၀၀။ ရူ။ ၆၄၅။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၀၅။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၇။] ပြင်းစွာ-အလွန်-တွေ-ဝေ-မိုက်မှား-၍။ မုဟ-ဝေဒိတ္တေ၊ သမ္မုယ္ဃ, သမ္မုယ္ဃိတ္တာ၊ ယကာရာဂမော။ ရူ။ ၆၄၅။

သမ္မုယ္ဃ (နာ) [သံ + မုဟ + ဏ္ဍ] ပြင်းစွာ-အလွန်-တွေဝေ-မိုက်မှားခြင်း။ သဟဇာတ-ကောဋိယာတိ သဟဇာတကောဋိယာပိ, ပဂေဝ သမ္မုယ္ဃ အာပန္နသ ပန ဝတ္တမာနာယ တဏ္ဍာယ ဗလဝဘာဝေန မလိနတာ သိယာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။

သမ္မုယ္ဃက (တိ) [သံ + မုဟ + ဏ္ဍ=သမ္မုဟ္ဍ= သမ္မုယ္ဃ + က။] ပြင်းစွာ-အလွန်-တွေဝေ-မိုက်မှား-သော၊ သူ။ မောမူဟောတိ သမ္မုယ္ဃ-ကော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၁။

သမ္မုယ္ဃတိ (ကြို) [သံ + မုဟ + ယ + တိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၄။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ သမ္မုဟ္ဍတိ-သံ။ သံ + မုဏ္ဍ-ပြာ။] အထူးသဖြင့်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်မှား-၏။ ယေဘုယ္ယေန ဒေဝ-မနုဿာ ပဌဝေ ကာမဂုဏေသု မုယ္ဃန္တိ သမ္မုယ္ဃန္တိ သမ္ဘမုယ္ဃန္တိ။ မဟာနိ။ ၂၀။ သမ္မုယ္ဃန္တိတိ ဝိသေသေန မုယ္ဃန္တိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၈၂။

<u>သမ္မုယ္ဃတိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၃၁၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၉။ <u>သမ္မုယ္ဃန္တိ</u>-မဟာနိ။ ၂၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ <u>သမ္မုယ္ဃာမိ</u>-ဇာ၊ ၂။ ၁၈၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။ <u>သမ္ဘုယ္ယေယ္ယ</u>-မိလိန္ဒ။ ၄၂။

သမ္မုယ္ဃန (ထိ၊ နာ) [သံ + မုဟ + ယ + ယု။ သမ္မုယ္ဃတိ-ကြည့်။] အထူးသဖြင့်-ပြင်းစွာ-တွေ-ဝေ-မိုက်မှား-ခြင်း။ "အတ္တာ အဘိဏ္ဍမတိ"တိ ဏ္ဍမိနာ အန္ဓပုထုဇ္ဇနဿ ဒိဋ္ဌိဂါဟကဝသေန အဘိဏ္ဍမေ သမ္မုယ္ဃနံ ဒဿေတိ။ ---- သမ္မုယ္ဃနံ ဒဿိတမေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃)။

သမ္မုယ္ဃနာကာရ (ပု) [သမ္မုယ္ဃန + အာကာရ]

ပြင်းစွာ-အလွန်-တွေဝေခြင်း၏အခြင်းအရာ။ အဝိဇ္ဇာ ဟိ အညာဏလက္ခဏာ သမ္မယ္ယနာ-ကာရေန အာရမ္မဏော ပဝတ္တတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၃။

သမ္မယ္ယန္တိ (ကြို) [သံ + မုဟ + ယ + အန္တိ] အထူးသဖြင့်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်မှား-ကုန်၏။ သမ္မယ္ယတိ-ကြည့်။

သမ္မယ္ယာမိ (ကြို) [သံ + မုဟ + ယ + မိ] (ဂါ) အထူးသဖြင့်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်မှား-၏။ လုံ့မစောက်တွေဝေ၏။ (သျှ)။ သမ္မယ္ယာမိ ပမုယ္ယာမိ၊ သဗ္ဗာ မုယ္ယန္တိ မေ ဒိသာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၃။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၀။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၁၄။

သမ္မယ္ယေယျ (ကြို) [သံ + မုဟ + ယ + ဧယျ] အထူးသဖြင့်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်မှား-ရာ၏။ ကိ သမ္မယ္ယေယျ သော၊ ဥဒါဟု နု သမ္မယ္ယေ-ယျာတိ။ ---- တဟိ နု သမ္မယ္ယေယျာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၄၂။

သမ္မသန (နာ) [သံ + မုသ + ယု] ပြင်းစွာ-အလွန်-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-အမှတ်မရ-သတိမေ့-ခြင်း။ သံမုသန-လည်းကြည့်။ တတ္ထ ကတမံ မုဋ္ဌသစ္စံ။ ယာ အသတိ ---- ပိလာပန-တာ သမ္မသနတာ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ မုဋ္ဌသစ္စံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၆၂။ (-အဘိ၊ ပု။ ၁၂၄)။

သမ္မသတိ (ကြို) [သံ + မုသ + ယ + တိ။ ပါဠိ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဘူဝါဒိ, ကိယာဒိသာရှိသည်။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁၂၂၁-၌ ဒိဝါဒိရှိသည်။] (အစစွာ) သတိမေ့-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-၏၊ အမှတ်မရ။ သမ္မသတိ (မဟာနီ။ ၁၁၁) တိ အာဒိတော နသတိ။ မဟာနီ၊ ၆။ ၂၃၄။ သတိနေပဏ္ဏသမ္ဘတ္တိယာ ဂဟိတဘွ နေသံ နဝိနသတိ နု သမ္မသတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇)။

<u>သမ္မသတိ</u>-ဒီ၊ ၁။ ၁၈။ ဒီ၊ ၃။ ၂၅-၆။ <u>သမ္မသသိ</u>-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၃။ <u>သမ္မသိ</u>-ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၅၊ ၂၂၂။

သမ္မသန (နု) [သံ + မုသ + ယ + ယု] သမ္မသန-ကြည့်။ ယေန ဂဟိတမ္ပိ အာရမ္မဏံ သမ္မသတိ နု သရတိ၊ သာ သမ္မသနတာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁ဓ၁။

သမ္မသသိ (ကြို) [သံ + မုသ + ယ + သိ] (သင်) (အစစွာ) သတိမေ့-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-၏။ အမှတ်မရ။ ယကြော "တွံ ရာဇူပ-ဘောဂေန ပမတ္တော သမ္မသသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၃။

သမ္မသိ (ကြို) [သံ + မုသ + ယ + ဣ] သတိမေ့-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-ပြီ၊ အမှတ်မရပြီ။ တေသံ အနေကဂ္ဂစိတ္တာနံ ဘယေန စ ပုနပ္ပုနံ သံဝိဂ္ဂါနံ သတိ သမ္မသိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၆၊ ၂၂၂။

သမ္မသိတဗ္ဗ (တိ) [သံ + မုသ + ယ + တဗ္ဗ။ သမ္မသတိ-ကြည့်။] သတိမေ့-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သာရဏီယံ ဟောတီတိ "အယံ အသုကရဋ္ဌေ ----ပဗ္ဗဇိ-တော"တိ ဧဝံ ယာဝဇီဝံ သရိတဗ္ဗမေဝ ဟောတိ နု သမ္မသိတဗ္ဗံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅ဓ)။

သမ္မသိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မုဟ + ယ + တ္ဝာ] သတိမေ့-မေ့ပျောက်-မေ့လျော့-၍၊ အမှတ်မရ၍။ ပစ္စာဂတေ ပန ဘဂဝတိ ယော သော မဟာလ္လကဘိက္ခု ဥပါဟနံ သမ္မသိတ္ဝာ ပဋိ-နိဝတ္တော ----။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၀။

သမ္မုဏ္ဍ (တိ) [သံ + မုဟ + တ။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၀၆။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၅။ သမ္မူပ-သံ၊ ပြာ။] သမ္မုဏ္ဍ-ကြည့်။ ဥမ္မာဒံ ဝါ ပါပုဏာတိ စိတ္တကြ္ခေပံ ဝါ၊ သမ္မုဏ္ဍော ကာလံ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၌။ ၄။ ၁၈၄။ (-အံ၊ ၌။ ၁။ ၆၂)။

သမ္မူဠ (တိ) [သံ + မုဟ + မုဟူ + တ။ ကစ္စည်း။ ၅၈၉။ ရူ။ ၆၂၁။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၀၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၉၃။ သမ္မူပ-သံ၊ ပြာ။] (၁) ပြင်းစွာတွေဝေသော။ (၂) တွေဝေသော။ (၃) အထူး-အထူးသဖြင့်-တွေဝေသော။ (၄) ထက်ဝန်းကျင်-အလုံစုံသောအဖို့-အားဖြင့်တွေဝေသော။ (၅) တွေဝေခြင်း။ (၁) ပြင်းစွာတွေဝေသော။ ပုနစ ပရံ ဂဟပတယော ဒုဿီလော သီလဝိ-ပန္နော သမ္မူဠ္ဍော ကာလံ ကရောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၂။ အံ၊ ၂။ ၂၂၁။ ဒီ၊ ၌။ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ၌။ ၃။ ၈၀။ (၂) တွေဝေသော။ တမဟံ သမ္မူဠ္ဍောတိ ဝဒါမိ၊ အာသဝါနံ ဟိ အဂ္ဂိဝေဿန အပ္ပဟာ-နာ သမ္မူဠ္ဍော ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၃၁၆။ (၃) အထူး-အထူးသဖြင့်-တွေဝေသော။ မူဠ္ဍာ သမ္မူဠ္ဍာ သမ္မမူဠ္ဍာ အဝိဇ္ဇာယ အန္ဓီကတာ အာဝုတာ နိဝုတာ သြဝုတာ ပိဟိတာ ပဋိစ္ဆန္နာ ပဋိကုဋ္ဌိတာ။ မဟာနိ။ ၂၀။ (၄) ထက်ဝန်းကျင်-အလုံးစုံသောအဖို့-အားဖြင့်တွေဝေသော။ တတ္ထ သမ္မူဠ္ဍရူပေါ ဝါ (ဝိမာန။ ၁၂၀) တိ သောကဝသေန သဗ္ဗသော မူဠ္ဍသဘာဝေါ ဝိယ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၃၂၂။ (၅) တွေဝေခြင်း။ အဒါတုကာမမ္ပိ ဒါတုကာမံ ကတ္တာ သမ္မုခါ ပရမာဝဋ္ဋေတိ သမ္မုဠ္ဍံ ကရောတိ ဧတာယာတိ သမ္မုခါဝဋ္ဋနီ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၁။

သမ္မုဏ္ဍကာလကိရိယာ (ထီ) [သမ္မုဏ္ဍ + ကာလ-ကိရိယာ] ပြင်းစွာတွေဝေသောသေခြင်း။ အညာ သမ္မုဏ္ဍကာလကိရိယာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၌။ ၂။ ၁၄၈။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၄)။

သမ္မုဏ္ဍစိတ္တ (တိ) [သမ္မုဏ္ဍ + စိတ္တ] ပြင်းစွာတွေဝေသောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ သမ္မုဏ္ဍစိတ္တော အတိ-ဝေလာသာယီ၊ တဿာ ပုဏ္ဏံ ကုမ္ဘမိမံ ကိဏာထ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆၂။ ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၁၆။

သမ္မုဏ္ဍရူပ (တိ) [သမ္မုဏ္ဍ + ရူပ] ထက်ဝန်းကျင်-အလုံးစုံသောအဖို့အားဖြင့်တွေဝေ-ခြင်း-သော-သဘောရှိသော၊ သူ။ သမ္မုဏ္ဍ (၄) ကြည့်။

သမ္မုဏ္ဍဝိဓ (တိ) [သမ္မုဏ္ဍ + ဝိဓ] တွေဝေသော အပြားရှိသော။ သာရတ္တော မဏိကုဏ္ဍလေသု သမ္မုဏ္ဍဝိဓော ဒုဋ္ဌာတိပိ ---- အယံ သမာ-ရောပနော။ ပေဋကော။ ၃၁၀။

သမ္မေယျ (ကြို) [သမု + ယ + ဧယ္ယ။ သမ္မတိ-မ္ပ။] ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-ရာ၏။ အမ္ပဋ-ဝိနယဿ တဿပါပိယသိကဿ ဒ္ဒိဟိ သမထေဟိ သမ္မေယျ သမ္မုခါဝိနယေန စ သတိဝိနယေန စ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၉။

သမ္မေယ္ယုံ (ကြို) [သမု + ယ + ဧယ္ယုံ။ သမ္မတိ-မ္ပ။] ငြိမ်း-ငြိမ်းအေး-ငြိမ်သက်-ကုန်ရာ၏။ ဝေရာနိ နစ သမ္မေယ္ယုံ။ ကေနိဝ ကုသလော သိယာ။ သံ၊ ၁။ ၂၃။ နစ သမ္မေယ္ယုံ နစ ဝူပသ-မေယ္ယုံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။

သမ္ဘောဒ (ပု) [သံ + မုဒ + ဏ။ သမ္ဘောဒ-သံ။] (၁) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) သမ္ဘောဒ-မာနဇာတ်။ (၁) တံ ပိတိပါမောဇ္ဇသခ်ါတံ သမ္ဘောဒံ ဇနနတော သမ္ဘောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝ-တော စ သမ္ဘောဒနီယံ။ ဝိ၊ ၌။ ၁။ ၁၀၀။ (၂) ကုလာဝကဿ နစ္စဿ၊ သမ္ဘောဒမစ္ဆဝဋ္ဋကံ။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၂၅၁။

သမ္ဘောဒက (တိ) [သံ + မုဒ + ဏ္ဍ။ သမ္ဘောဒ +

က။ သမ္မောဒံ ဇနေတိတိ သမ္မောဒကော။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၅။ သျှ၊ ပြည်။] (၁) ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆိုတတ်သော၊ သူ။ (၂) နှီးနှော-အညီအညွတ်ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြုံးပြုံးချိုချိုဆိုမိန့်-လေ့ရှိသော၊ သူ။ (၃) အညီအညွတ်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော၊ သူ။ (၄) ကောင်းစွာဝမ်းမြောက်သော၊ သူ။ (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၃။ သျှ၊ ဗား)။ (၁) သမ္မောဒကော (ဒီ၊ ၁။ ၁၀၉) တိ ပဋိသန္ထာရကုသလော၊ အာဂတာနာဂတာနံ ---- သမ္မောဒနီယံ ကထံ ကတ္တာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၆။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၂)။ (၂) သမ္မောဒကော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၂) တိ သမ္မောဒနီယကထာယ သမ္မောဒနသီလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၃။ (၃) သမ္မောဒကဿ, သမ္မောဒကော ဝါ မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ။ သဏ္ဌာဝါစတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၃။ (၄) ဣဒံ ဝုစ္စတိ သာခလျ"န္တိ ဧဝံ ဝုတ္တော သမ္မောဒကမုဒုကဘာဝေါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၃။ သမ္မောဒကဿ ပုဂ္ဂလဿ မုဒုကဘာဝေါ မဒ္ဒဝံ သမ္မောဒကမုဒကဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၀။

သမ္မောဒကမုဒုကဘာဝ (ပု) [သမ္မောဒက + မုဒုကဘာဝ] အညီအညွတ်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သောသူ၏-နှုးညံ့သည်၏အဖြစ်-နှုးညံ့ခြင်း။ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝ-လည်းကြည့်။ သာခလျန္တိ ---- ယာ တတ္ထ သဏ္ဌာဝါစတာ သခိလဝါစတာ အဖရုသဝါစတာ။ ဣဒံ ဝုစ္စတိ သာခလျန္တိ ဧဝံ ဝုတ္တော သမ္မောဒကမုဒုကဘာဝေါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၃။ သမ္မောဒကဿ ပုဂ္ဂလဿ မုဒုကဘာဝေါ မဒ္ဒဝံ သမ္မောဒကမုဒကဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၀။

သမ္မောဒကမုဒုဘာဝ (ပု) [သမ္မောဒက + မုဒုဘာဝ] (၁) အညီအညွတ်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သောသူ၏ နှုးညံ့သည်၏အဖြစ်။ (၂) အညီအညွတ်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သောနှုးညံ့သည်၏အဖြစ်။ (၁) (၂) သမ္မောဒကမုဒုဘာဝသခ်ၨိတော သခိလ-ဘာဝေါ သာခလျံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၅။ သမ္မော-ဒကဿ, သမ္မောဒကော ဝါ မုဒုဘာဝေါ သမ္မောဒကမုဒုဘာဝေါ။ သဏ္ဌာဝါစတာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၃။

သမ္မောဒဇနက (တိ) [သမ္မောဒ + ဇနက။ ထီ-ၦ -- ဇနိကာ။] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော။ သမ္မောဒနီယံ ကထံ သာရဏီယံ ဝိတိသာရေတ္တာတိ သမ္မောဒဇနကံ သရိတဗ္ဗယုတ္တကံ ကထံ ပရိယောသာပေတ္တာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅)။

သမ္မောဒဇနန (နဉ) [သမ္မောဒ + ဇနန] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေခြင်း။ တံ ပီတိ-ပါမောဇ္ဇသခ်ၨိတံ သမ္မောဒံ ဇနနတော သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော စ သမ္မောဒနီယံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၀။ တံ ပီတိပါမောဇ္ဇသခ်ၨိတံ သမ္မောဒဇနနတော သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝ-တော စ သမ္မောဒနီယံ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၄။ သမ္မောဒံ ဇနေတိ ကရောတိတိ သမ္မောဒနိကံ၊ တဒေဝ သမ္မောဒနီယန္တိ အာဟ "သမ္မောဒ-ဇနနတော"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၃)။

သမ္မောဒဇနနယောဂ (တိ) [သမ္မောဒ + ဇနန + ယောဂ] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုဖြစ်စေခြင်းဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သမ္မောဒနီယန္တိ သမ္မောဒနာရဟံ သမ္မော-ဇနနယောဂ်။ ဥဒါန၊ ၌။ ၄၈။

သမ္မောဒဇနနီ (ထီ) [သမ္မောဒ + ဇနန + ဣ]

သမ္မောဒဇနက-ကြည့်။ တတိယေ သမ္မောဒ-နိယန္တိ သမ္မောဒဇနနိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၁။

သမ္မောဒတိ (ကြို) [သံ + မုဒ + အ + တိ။ သမ္မောဒတေ-သံ။] (၁) အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-ဝမ်းမြောက်၏။ (၂) နှီးနှော-ရောနှော-ပေါင်းဆုံ-ပေါင်းဆုံခြင်းသို့ရောက်-စကား လက်ဆုံကျ-၏။ (၃) ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြောဆို၏။ (၁) ဘဝတာ သဒ္ဓိ သမ္မောဒီ (ဝိ၊ ၁။ ၁။ မ၊ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၁။ ၆၈။ အံ၊ ၁။ ၅၇) တိ ယထာ ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော ဘဂဝါ တေန၊ ဧဝံ သောပိ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိ သမပ္ပဝတ္တ-မောဒေါ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃။ (၂) သမ္မောဒကိမေဝါ (အံ၊ ၁။ ၂၈၇) တိ ဧကီ-ဘာဝမေဝ ဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၁။ သမ္မောဒ-တိ (အဘိ၊ ပု။ ၁၃၇) တိ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဒီသု ဝစီကိရိယာသု ဝါစာယ သမ္မောဓာနံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၆၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၅-၆။ (၃) သမ္မောဒီ (ဇာ၊ ၂။ ၂၅၉) တိ အာဇီဝကေန သဒ္ဓိ သမ္မောဒနီယံ ကထံ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၁၁။

<u>သမ္မောဒတိ</u>-အံ၊ ၁။ ၂၈၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၇။ <u>သမ္မောဒန္တိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၃၂၇။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၂၉-၃၀။ <u>သမ္မောဒထ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀၊ ၃၃၁။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၁၊ ၄၄၅။ <u>သမ္မောဒိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀။ ဝိ၊ ၃။ ၃၊ ၅၁။ <u>သမ္မောဒိ</u>-ဝိ၊ ၃။ ၅၂။ ဒီ၊ ၁။ ၄၈၊ ၅၀။ အံ၊ ၂။ ၄၂၆။ <u>သမ္မောဒိသု</u>-ဝိ၊ ၃။ ၄၆။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ ဒီ၊ ၂။ ၇၅၊ ၂၅၅။ <u>သမ္မောဒိမှ</u>-မ၊ ၁။ ၁၁၉။ သံ၊ ၃။ ၉၆။ <u>သမ္မောဒိသာမိ</u>-မ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၂။

သမ္မောဒထ (ကြို) [သံ + မုဒ + အ + ထ] (သင်တို့) အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-ဝမ်းမြောက်ကြကုန်လော့။ သမ္မောဒထ မာ ဝိဝဒထ၊ မာ ဟောထ ဣဿဖန္ဒနာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀၊ ၃၃၃။

သမ္မောဒန (တိ) [သံ + မုဒ + ယု။ သမ္မောဒန-သံ။] (၁) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်-စေတတ်-ကြောင်းဖြစ်-သော (စကား)။ (၃) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ရာ (အခါ)။ (၁) အနုမောဒိတ္တာတိ တတော ပစ္ဆာပိ သမ္မောဒနံ ဥပ္ပါဒေတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၁၂။ (-ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉)။ (၂) ပဋိသမ္မောဒမာနာတိ ---- ပဋိ-သန္ထာရဝသေန သမ္မောဒနာယ ကထာယ "အာမာဝုသော ခမနီယ"န္တိအာဒိနာ ပုန သမ္မောဒနာ တေဟိ သဒ္ဓိ သမပ္ပဝတ္တမောဒါ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၆၂-၃။ (၃) နာယံ သမ္မောဒန-ကာလော။ မ၊ ၆။ ၂။ ၆၁။

သမ္မောဒနကထာ (ထီ) [သမ္မောဒန + ကထာ] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်-စေတတ်-ကြောင်းဖြစ်-သောစကား။ တွမ်ပ် တထာ ဇီဝသီတိ ဧဝံ သမ္မောဒနကထာယ အတ္ထနာ သဘာဂေ ကရိသန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၃၈။

သမ္မောဒနကာလ (ပု) [သမ္မောဒန + ကာလ] သမ္မောဒန (၃) ကြည့်။

သမ္မောဒနကိရိယာ (ထီ) [သမ္မောဒန + ကိရိယာ] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကိုပြုခြင်း၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော-ကိရိယာ-အမှုအရာ။ ဧကီဘာဝန္တိ သမ္မောဒနကိရိယာယ သမာနတံ ဧကရူပတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။

သမ္မောဒနသီလ (တိ) [သမ္မောဒန + သီလ] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စေခြင်းအလေ့အထရှိသော၊ သူ။ သမ္မောဒကောတိ သမ္မောဒနီယကထာယ သမ္မောဒနသီလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၇။

သမ္မောဒနာရဟ (တိ) [သမ္မောဒန + အရဟ] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း-ဌာ-ကို-ထိုက်သော။ သမ္မောဒနီယန္တိ သမ္မောဒနာရဟံ သမ္မောဒ-ဇနနယောဂ္ဂံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၄၈။

သမ္မောဒနိက (တိ) [သမ္မောဒန + ဏိက] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို-ပြု-ဖြစ်စေ-တတ်သော၊ စကား။ သမ္မောဒံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ သမ္မောဒနံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ သမ္မောဒိတုံ အရဟတီတိ သမ္မောဒနိကံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။

သမ္မောဒနီယ (တိ) [သမ္မောဒ + ဏိက။ ဏ-ကို ဒီယ, က-ကို ယ-ပြု။ တစ်နည်း သံ + မုဒ + အနီယ။ သမ္မောဒနီယ-သံ။] (၁) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို-ဖြစ်စေ-ပြုတတ်-သော။ (၂) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၁) (၂) တံ ပိတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ သမ္မောဒံ ဇနနတော သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာ-ဝတော စ သမ္မောဒနီယံ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၀၀။ သမ္မောဒံ ဇနေတိ ကရောတီတိ သမ္မောဒနိကံ၊ တဒေဝ သမ္မောဒနီယန္တိ အာဟ "သမ္မောဒ-ဇနနတော"တိ သမ္မောဒိတဗ္ဗတော သမ္မောဒ-နီယန္တိ ဏ္ဍ ပန အတ္ထံ ဒသ္သေန္တော "သမ္မောဒိ-တုံ ယုတ္တဘာဝတော"တိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ (-မ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄)။

သမ္မောဒနီယကထာ (ထီ) [သမ္မောဒနီယာ + ကထာ] (၁) နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို-ဖြစ်စေ-ပြု-တတ်သောစကား။ (၂) နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောစကား။ (၁) (၂) သမ္မောဒနီယကထဉ္စ ကုရုမာနေ ယေဝ တသ္မိံ တာနိပိ စတ္တာလီသပုရိသ-သဟဿာနိ အာဂန္တာ သမ္မရိဝါရေသုံ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၅၇။ "ကစ္စိ ခမနီယ"န္တိ ဇဝမာဒိကာ ကထာ သမ္မောဒနီယကထာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။

သမ္မောဒန္တိ (ကြိ) [သံ + မုဒ + အ + အန္တိ] နှီးနှော-ရောနှော-ပေါင်းဆုံ-ပေါင်းဆုံခြင်းသို့ ရောက်-စကားလက်ဆုံကျ-ကုန်၏။ သမ္မောဒန္တိ တတော တတော (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၇) တိ ယတ္ထ နိယုတ္တာ ဟောန္တိ၊ တတော တတော သမ္မော-ဒန္တော, နဝိရုဇ္ဈန္တိတိ ပုစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၄။ ၄၃၀။

သမ္မောဒပတ္တ (တိ) [သမ္မောဒ + ပတ္တ] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်းသို့ရောက်သော။ သမ္မုဒိတာ သမ္မောဒပတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။

သမ္မောဒပသာဒါဝဟ (တိ) [သမ္မောဒ + ပသာဒ + အာဝဟ] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်ခြင်း, ကြည်ညိုခြင်းကိုဆောင်တတ်သော။ တတ္ထ ဇာဂရိယာနုယောဂေ သတိသမ္ပဇညသမာ-ဒါနာနိ သဗ္ဗတ္ထကာနိ သမ္မောဒပသာဒါဝဟာနိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ။ ၁၆၆။

သမ္မောဒမာန (တိ) [သံ + မုဒ + အ + မာန] နှစ်သက်, ဝမ်မြောက်တတ်သော၊ သူ။ တတ္ထ သဗ္ဗာဟေ သမဂ္ဂါဟိ သမ္မောဒမာနာဟိ အဝိဝဒမာနာဟိ သိက္ခိတဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၇၀။

သမ္မောဒမာနဇာတက (နာ) [သမ္မောဒမာန + ဇာတက] သမ္မောဒမာနဇာတ်။ သမ္မောဒမာန-ဇာတက် တတိယ်။ ဇာ၊ ၁။ ၉။

သမ္မောဒမာနဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သမ္မောဒ-မာနဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သမ္မောဒမာနဇာတ်၏အဖွင့်၊ သမ္မောဒမာနဇာတ်ကိုဖွင့်-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သမ္မောဒမာနဇာတကဝဏ္ဏနာ တတိယာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၆။

သမ္မောဒါပန (တိ) [သံ + မုဒ + ဏာပေ + ယု] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စေတတ်သော။ ဥဿဒ-နန္ဒိယန္တိ ဥဿန္ဒုဂုဏာဝတော တောသနံ သမ္မောဒါပနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၆။

သမ္မောဒိ (ကြို) [သံ + မုဒ + ဏ္ဍ] (ဂါ) ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆိုပြီ။ ဥပသက်မိတ္တာ အဿဇိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိं သမ္မောဒိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၂။ (-ဒီ၊ ၁။ ၄၈၊ ၅၀။ အံ၊ ၂။ ၄၂၆)။

သမ္မောဒိသု (ကြို) [သံ + မုဒ + ဥ] ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆိုကြကုန်ပြီ။ အပေ့ကစ္စေ ဘဂဝတာ သဒ္ဓိं သမ္မောဒိသု။ ဝိ၊ ၃။ ၄၆။

သမ္မောဒိ (ကြို) [သံ + မုဒ + ဏ္ဍ] ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆိုပြီ။ သမ္မောဒတိ ၃-ကြည့်။

သမ္မောဒိက (တိ) [သမ္မောဒ + ဏိက။ သမ္မောဒိက-သက္ကတပိဋကေ။] သမ္မောဒနီယ-ကြည့်။ ဘိန္နေ ဘိက္ခဝေ သံယေ ဓမ္မိယာယ-မာနေ သမ္မောဒိကာယ ဝတ္တမာနာယ အာသ-နန္တရိကာယ နိသီဒိတ္ဌံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၈။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၃၂)။

သမ္မောဒိတ (နာ) [သံ + မုဒ + တ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။ သမ္မောဒိတ-သံ။] နှိုးနှော-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သမ္မောဒိတ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၅။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃) နှိုး သံသန္ဓိတ်။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃)။

သမ္မောဒိတ္ဌ (တိ) [သံ + မုဒ + တ္ဌ။ ဘာဝပ္ပဓာန။] နှစ်သက်, ဝမ်းမြောက်အပ်သည်၏အဖြစ်။ သမ္မောဒိတ္ဌတော သမ္မောဒနီယန္တိ ဣမံ ပန အတ္ထံ ဒဿေန္တော "သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော"တိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄။

သမ္မောဒိတာကာရ (ပု) [သမ္မောဒိတ + အာကာရ] နှိုးနှောခြင်း၏အခြင်းအရာ။ ပဌမာဂတေ ဟိ သတ္ထရိ တသ်ံ သမ္မောဒိတာကာရံ ဒဿေတုံ "ယထာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။

သမ္မောဒိတုံ (ဗျ) [သံ + မုဒ + တုံ] အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-ဝမ်းမြောက်ခြင်းငှာ။ သမ္မောဒိတ္ဌ-ကြည့်။

သမ္မောဒိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + မုဒ + တ္ဝာ] ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆို၍။ ဘဂဝါ တေဟိ သဒ္ဓိं သမ္မောဒိတ္ဝာ ကသ္မာ ဘိက္ခဝေ ဥပ-ကဋ္ဌာယ ဝဿူပနာယိကာယ ဝိစရထာတိ ပုစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၃၇။

သမ္မောဒိမှ (ကြို) [သံ + မု + မှာ] (ဂါတို) ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆိုကုန်ပြီ။ ဥပသက်-မိတ္တာ တေဟိ အညတိတ္ထိယေဟိ ပရိဗ္ဗာဇ-ကေဟိ သဒ္ဓိं သမ္မောဒိမှ။ မ၊ ၁။ ၁၁၉။ သံ၊ ၃။ ၉၆။

သမ္မောဒိသာမိ (ကြို) [သံ + မုဒ + သာမိ] (ဂါ) ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာပြောဆို-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ ဇကတောဝ ဥပသက်မိတ္တာ အတ္ထနော ရုစိဝသေန သမ္မောဒိသာမိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၂။

သမ္မောဒုပ္ပတ္တိ (ထီ) [သမ္မောဒ + ဥပ္ပတ္တိ] ဝမ်းမြောက်မှု၏ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ တေန သမ္မောဒုပ္ပတ္တိယာ ရူပေန သမ္မုဒိတန္တိ ရူပသမ္မုဒိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။

သမ္မောဒေတဗ္ဗ (တိ) [သံ + မု + တဗ္ဗ။ ဘာဝပွဓာန] သမ္မောဒိတဗ္ဗ-ကြည့်။ သမ္မောဒေတဗ္ဗတော သမ္မောဒနီယန္တိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေတိ "သမ္မောဒိတုံ ယုတ္တဘာဝတော"တိ ဣမိနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။

သမ္မောဒေတိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + မုဒ + ဏေ + တိ။ သံမောဒယတိ-သံ။] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို-ပြု-ဖြစ်စေ-၏။ သမ္မောဒေတိ သမ္မောဒနံ ကရောတီတိ သမ္မောဒနီယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။

သမ္မောသ (ပု) [သံ + မုသ + ဏ။ မုသော ဘူ ဝဓသမ္မောသေ။ ဓာတုတ္ထ။ သမ္မောပ-သဏ္ဌတ ပိဋကာ။] ပျက်စီး-ပျောက်ပျက်-ပျောက်ကွယ်-ခြင်း။ (၂) မေ့လျော့ခြင်း။ (၁) သမ္မောသာယာ (အံ။ ၁၇) တိ ဝိနာသာယ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၆၅။ နသမ္မောသံ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၈။ (၂) သမ္မောသသ ဝိဒ္ဓံသနဝသေန ပဝတ္တိယာ နသမ္ပဇ္ဇာတိ အသမ္ပဇ္ဇာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၄။ သမ္ပေသော ပမာဒေါ, တပ္ပဋိပက္ခော အသမ္ပေသော အပ္ပမာဒေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၉။

သမ္မောသပစ္ခနိက (တိ) [သမ္မောသ + ပစ္ခနိက] မေ့-မေ့လျော့-ခြင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ သမ္ပေသပစ္ခနိကံ ကိစ္စံ အသမ္ပေသော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၉။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၉။

သမ္မောသဝိဒ္ဓံသန (နာ) [သမ္မောသ + ဝိဒ္ဓံသန] မေ့-မေ့လျော့-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ အသမ္ပေသော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၂) တိ သမ္ပေသဝိဒ္ဓံသနတော တပ္ပဋိပက္ခော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

သမ္မောသာဒိပဋိပက္ခဝိဓေန (နာ) [သမ္မောသာဒိ + ပဋိပက္ခ + ဝိဓေန] မေ့-မေ့လျော့-ခြင်းအစရှိသောဆန့်ကျင်ဘက်ကို-မှတ်လွတ်-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာနံ တထာဘာဝတာယ အနုလောမေတိ သမ္ပေသာဒိပဋိပက္ခဝိဓေန-တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၀။

သမ္ပေသာဘာဝ (ပု) [သမ္ပေသ + အဘာဝ] မေ့-မေ့လျော့-ခြင်း၏-မရှိ-မဟုတ်-မဖြစ်-ခြင်း။ အသမ္ပဇ္ဇာ သမ္ပေသာဘာဝတော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

သမ္ပေါဟ (ပု) [သံ + မုဟ + ဏ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ ရူ။ ၃၆၀-နှာ။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟ + ဏ။ ဓာတုတ္ထ။] (၁) ထက်ဝန်းကျင်မှ-တွေဝေ-မသိ-တတ်သော၊ တရား (မောဟ)။ (၂) ထက်ဝန်းကျင်မှ-တွေဝေ-မသိ-တတ်သော သူ၏အဖြစ်-ခြင်း။ (၃) ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ (၄) တွေဝေ-မသိ-ရာဌာန။ (၅) တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ (၆) အားရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်-အားရှိ-အားကောင်း-သော-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ (၇) ဝိစိကိစ္ဆာ, ဒိဋ္ဌိနှင့်ယှဉ်သော-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ (၈) အကြောင်းမဟုတ်-မသင့်မတင့်-သောအားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်း။ (၁) ထက်ဝန်းကျင်မှ-တွေဝေ-မသိ-တတ်သော၊ တရား (မောဟ)။ ယံ တသ္မိံ သမယေ အညာ-ဏံ ---- မောဟော ပမောဟော သမ္ပေါဟော။ အဘိ၊ ၈။ ၉၄။ သမန္တတော မုယ္ဟတီတိ သမ္ပေါဟော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၆။ ယံ ဧဝရူပံ အဒဿနံ----မောဟော ပမောဟော သမ္ပေါဟော။ မဟာနိ။ ၃၂၅။ သမန္တတော မုယ္ဟတီတိ သမ္ပေါဟော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇၈။ (၂)

ထက်ဝန်းကျင်မှ-တွေဝေ-မသိ-တတ်သောသူ ၏အဖြစ်-ခြင်း။ သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇန္တိ (မဟာနိ။ ၉၄) တိ သမ္မောဟဘာဝံ ပါပုဏန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၁၇။ သမ္မောဟနဝသေန သမ္မောဟော။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၃။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၃၂။ သမန္တ-တော မောဟန် သမ္မောဟော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၃။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၈၃။ (၃) ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ အညာဏောနာတိ ပဋ္ဌန် ခန္ဓာနံ သလက္ခ-ဏသာမညလက္ခဏပဋိစ္စာဒကေန သမ္မော-ဟေန။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၀၅။ သမ္မောဟေနာ (မ၊ ၆၊ ၄။ ၃) တိ သမ္မုယ္ဟနေန မဟာမူဠ္ဟတာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။ (၄) တွေဝေ-မသိ-ရာဌာန။ သမ္မောဟဌာန-ကြည့်။ (၅) တွေ ဝေ-မသိ-ခြင်း။ ဣဒ အာဟရိတ္တာ ဝဏ္ဏိယမာနေ ဟိ သုဠုတရံ သမ္မောဟော ဘဝေယ္ယ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၄။ (၆) အားရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်-အားရှိ-အားကောင်း-သော-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ သမ္မောဟဗ္ဘာဟတာ (အလက်ာ။ ၄) တိ ယထာဝုတ္တာယာတိသယဝတိယာ ပညာယ-ဘာဝတော ဗလပ္ပတ္တေန မောဟေန အဗ္ဘာ-ဟတာ ဝိသေသေန ပဟတာ။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။ ၄။ (ဋီသစ်။ ၄)။ (၇) ဝိစိကိစ္ဆာ, ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ သမ္မောဟာ-ဘိနိဝေသ-ကြည့်။ (၈) အကြောင်းမဟုတ်-မသင့်မတင့်-သောအားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်း။ သမ္မောဟာ (ထေရ။ ၂၆၆) တိ သမ္မောဟ-နိမိတ္တံ အယောနိသောမနသိကာရဟေတု။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၇။

သမ္မောဟကရ (တိ) [သမ္မောဟ + ကရ + အ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ သမ္မော-ဟာ (ထေရ။ ၂၆၆) တိ ဝါ သမ္မောဟနာ သမ္မောဟကရာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၇။

သမ္မောဟကာရဏ (နာ) [သမ္မောဟ + ကာရဏ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်း၏အကြောင်း။ ဣတိ ဣမာနိ သမ္မောဟကာရဏာနိ ပရိဝဇ္ဇေန္တေန ဗာဟုသစ္စေ စျာနာဒီသု စ ယောဂေါ ကရဏီ-ယော။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၀၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သမ္မောဟကာရီ (တိ) [သမ္မောဟ + ကရ + ဏီ။ ထီ-၌ -- ကာရိနီ။] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကို-ပြု-တတ်-ပြုလေ့ရှိ-သော၊ (အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ)။ ကာစိ ကတ္ထစိ အပုဏ္ဏာ၊ ကာစိ သမ္မောဟ-ကာရိနီ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁။

သမ္မောဟဇနက (တိ) [သမ္မောဟ + ဇနက။ ထီ-၌ --ဇနိကာ။] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကို-ဖြစ်စေ-ပြုတတ်သော။ တဒေဝ ---- ကာရဏာဖလ-သက်ရဘာဝေန သောတူနံ သမ္မောဟဇန-ကတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၃။

သမ္မောဟဇနန (နာ) [သမ္မောဟ + ဇနန] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကိုဖြစ်စေခြင်း။ မောဟနန္တိ သမ္မော-ဟဇနံ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၄၈။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၇)။

သမ္မောဟဌာန (နာ) [သမ္မောဟ + ဌာန] တွေဝေ-မသိ-ရာ-အရပ်-နေရာ။ ဣဒံ ပန သမ္မော-ဟဌာနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၈။ (-မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၅။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၇)။

သမ္မောဟတမ (ပု၊ နာ) [သမ္မောဟ + တမ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းဟူသော-အမိုက်တိုက်-အ-မိုက်မှောင်။ ကာမာဒီနဝဒဿနဿ ပဋိပက္ခ-ဘူတံ သမ္မောဟတမံ ဝိဓမိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၈၈။ (-နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၂၄)။

သမ္မောဟဒေါသ (ပု) [သမ္မောဟ + ဒေါသ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းဟူသောအပြစ်။ သမ္မောဟ-ဒေါသံ မောစယိတ္တာ အဂ္ဂဝိဘာဂကရဏဝ-သေန ဝိဘာဝယိတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၀-၁။

သမ္မောဟခံသက (တိ) [သမ္မောဟ + ခံသက] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ဉာဏ်။ သမ္မောဟခံသကဉာဏသဟိတ-ကြည့်။

သမ္မောဟခံသကဉာဏ (နာ) [သမ္မောဟခံသက + ဉာဏ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးတတ်သော၊ ဉာဏ်။ သမ္မောဟခံသကဉာဏသဟိတ-ကြည့်။

သမ္မောဟခံသကဉာဏသဟိတ (တိ) [သမ္မောဟ-ခံသကဉာဏ + သဟိတ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးတတ်သောဉာဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ စိတ္တုပ္ပါဒ်။ သာသနဝရေ သမ္မောဟခံသက-ဉာဏသဟိတောာ ဟဒယဝတ္ထု။ နိဿိတောာ စိတ္တုပ္ပါဒေါ ဝုတ္တောာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၆။

သမ္မောဟန (တိ) [သံ + မုဟ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ ရူ။ ၃၆၀-နှာ။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ယု။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟ + ယု။ ဓာတ္ထု။] (၁) တွေဝေ-စေ-ခြင်းကိုပြု-တတ်သော၊ ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ (နာ) (၂) ထက်ဝန်းကျင်မှ-တွေဝေ-မသိ-ခြင်း။ (နာ) (၃) ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မသိ-မိုက်-စေ-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၁) သမ္မောဟာ (ထေရ။ ၂၆၆) တိ ဝါ သမ္မောဟနာ သမ္မောဟကရာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၇။ (နာ) (၂) သမ္မောဟန-ဝသေန သမ္မောဟော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၃။ (နာ) (၃) အညာဏလက္ခဏာ အဝိဇ္ဇာ၊ သမ္မော-ဟနရသာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၉။ တံသမ္မယုတ္တေ, ပုဂ္ဂလံ ဝါ သမ္မောဟယတီတိ သမ္မောဟန-ရသာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၀။

သမ္မောဟနရသ (တိ) [သမ္မောဟန + ရသ] ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မသိ-စေ-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်-ဟူသောကိစ္စရှိသော၊ အဝိဇ္ဇာ။ အညာ-ဏလက္ခဏာ အဝိဇ္ဇာ၊ သမ္မောဟနရသာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၉။ တံသမ္မယုတ္တေ, ပုဂ္ဂလံ ဝါ သမ္မော-ယတီတိ သမ္မောဟနရသာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃)။

သမ္မောဟနိဒ္ဓါ (ထီ) [သမ္မောဟ + နိဒ္ဓါ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းဟူသောအိပ်ပျော်ခြင်း။ သမ္မောဟ-နိဒ္ဓါတောာ ဝါ ဝုဋ္ဌာတိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၆၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇)။

သမ္မောဟနိမိတ္တ (တိ) [သမ္မောဟ + နိမိတ္တ] (၁) တွေဝေ-မသိ-ခြင်းဟူသောအကြောင်းရှိသော။ (နာ) (၂) အကြောင်းမဟုတ်-မသင့်မတင့်-သော အားဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်း။ (၁) ဝယလက္ခဏသ ယေဘုယ္ယေန သမ္မောဟနိမိတ္တတ္တာ, မရဏသ အဝိဇ္ဇာပစ္စယတ္တာ စ သံသာရပ္ပဝတ္တိယာ ဝေဒိ-တဗ္ဗာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၂၅။ (နာ) (၂) သမ္မောဟာတိ သမ္မောဟနိမိတ္တံ အယောနိသောမနသိကာရ-ဟေတု။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၇။

သမ္မောဟနိဝတ္တန (နာ) [သမ္မောဟ + နိဝတ္တန] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းကို-နစ်-ပြန်လည်-စေခြင်း။ တံ ဉာဏံ ဒုက္ခာဒီနိ ဝိဘာဝေတိ တတ္ထ သမ္မော-ဟနိဝတ္တနေန။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

သမ္မောဟပဋိပက္ခ (ပု) [သမ္မောဟ + ပဋိပက္ခ] တွေဝေ-မသိ-တတ်သောတရား (မောဟ) ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ သမ္မောဟပဋိပက္ခေန ဝါ ပညာသခ်ါတေန ဓမ္မဇာတေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၇။

သမ္မောဟပတ္တိ (ထီ) [သမ္မောဟ + ပတ္တိ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ အနပ္ပက် သရီရဒုက္ခံ သမ္မောဟပတ္တိ စ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။

သမ္မောဟပလိဂုဏ္ဌိတ (တိ) [သမ္မောဟ + ပလိဂုဏ္ဌိတ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်း-တတ်သော တရား-သည်ထက်ဝန်းကျင်မှမြေးယှက်အပ်သော။ နှ တထာ ယာတိ သံဝေဂံ သမ္မောဟ-ပလိဂုဏ္ဌိတောဟု။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၂။

သမ္မောဟပ္ပဝတ္ထိ (ထီ) [သမ္မောဟ + ပဝတ္ထိ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်း-တတ်သောတရား-၏ဖြစ်ခြင်း။ အသညဘာဝေါ နာမ သမ္မောဟပ္ပဝတ္ထိ-တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆

သမ္မောဟပုဗ္ဗက (တိ) [သမ္မောဟ + ပုဗ္ဗ + က။ ထီ-၌ --ပုဗ္ဗိကာ။] တွေဝေ-မသိ-ခြင်း-တတ်သော တရား-လျှင်ရှေးရှိသော။ အသမပေက္ခ-နေတိ အသမံ အယုတ္တဒဿနေ အယောနိ-သော သမ္မောဟပုဗ္ဗကံ အာရမ္မဏသ-ဂဟဏော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃စ၄။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆စ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ စ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃စ၂)။

သမ္မောဟဘာဝ (ပု) [သမ္မောဟ + ဘာဝ] တွေဝေ-မသိ-တတ်သောသူ၏-အဖြစ်။ သမ္မောဟံ အာပဇ္ဇန္တိ သမ္မောဟဘာဝံ ပါပုဏန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၁၇။

သမ္မောဟမတ္တ (နှ) [သမ္မောဟ + မတ္တ] တွေဝေ-မသိ-ခြင်းမျှ။ တသ္မိဉ္စိသ အသတိ ဗြာဟ္မဏ-ဘာဝေါ နာဟောသီတိ သမ္မောဟမတ္တံ ဝဏ္ဏာ-ဒယော။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၉။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၆)။

သမ္မောဟမရဏ (နှ) [သမ္မောဟ + မရဏ] မသိ-တွေဝေ-သဖြင့်သေခြင်း။ သမ္မောဟ-မရဏံ ဒုက္ခံ၊ တသ္မာ သမ္မာမိ ဝါသဝ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၀။ မေတ္တာဝိဟာရိနော သမ္မောဟမရဏံ နာမ နတ္ထိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၇။

သမ္မောဟယတိ (ကာ၊ ကြိ) [သံ + မုဟ + ဏယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏယ + တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆စ။ သံ + မုဟ + ဏယ + တိ။ ဓာတုတ္ထ။ သမ္မုယ္ဟတိ-၏ ကာရိုက်။ သမ္မောဟယတိ-သံ။ သံမောဟကြ-ပြာ။] အလွန်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်-စေ၏။ တံ သမ္မယုတ္တေ, ပုဂ္ဂလံ ဝါ သမ္မောဟယတီတိ သမ္မောဟနရသာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃)။

သမ္မောဟယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [သံ + မုဟ + ဏယ + အန္တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏယ + အန္တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆စ။ သံ + မုဟ + ဏယ + အန္တိ။ ဓာတုတ္ထ။] အလွန်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်-စေကုန်၏။ တတ္ထ သယံ သမ္မူဠှာ အညေပိ သမ္မောဟယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂စ။

သမ္မောဟဝိဂမ (ပု) [သမ္မောဟ + ဝိဂမ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းမှကင်းခြင်း။ သမ္မောဟဝိဂမာယ ပဌမံ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာဓမ္မသ္သဝနဓမ္မသာကစ္ဆာ-သု နိယောဇေတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁)။

သမ္မောဟဝိယာတ (ပု) [သမ္မောဟ + ဝိယာတ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ မဂ္ဂေါဝါယံ လောကိကောတိ မဂ္ဂသစ္စံ ပါကဋံ ဟောတိ တတြ သမ္မောဟဝိယာတတောဟု။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၇၊ ၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆စ။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၄)။

သမ္မောဟဝိဇ္ဇိတ (နှ) [သမ္မောဟ + ဝိဇ္ဇိတ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းဖြင့်-တင့်တယ်-ကွန်မြူး-စံပယ်-ခြင်း။ ကေဝလံ ပန သမ္မောဟဝိဇ္ဇိတ-

မေတ်၊ ယဒိဒံ ဧတံ မမ ဧသောဟမသ္မိ ဧသော မေ အတ္တာတိ အဘိနိဝေသော။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။

သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသန (တိ) [သမ္မောဟ + ဝိဒ္ဓံသန] (၁) မသိ-တွေဝေ-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးတတ်သော။ (နာ) (၂) မသိ-တွေဝေ-ခြင်းကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ (၁) သွာယမသ မဓိရဘာဝေါ သဗ္ဗသော သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနတာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။ (နာ) (၂) သောတာပန္နဋ္ဌ ။ပ။ ဥပဌာတိ တတ္ထ သမ္မောဟဝိဒ္ဓံသနေ "ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓမ္မ"န္တိ အတ္တာပစ္စက္ခဝေသန ဥပဌာနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၄။

သမ္မောဟဝိဓမန (နာ) [သမ္မောဟ + ဝိဓမန] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းကို-မှုတ်လွှင့်-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ "အပ္ပံ ဟိ ဧတံ နာ အလံ သမာယ ။ပ။ အဝိ-ဝါဒဘူမိ"န္တိအာဒိနာ နယေန သမ္မောဟဝိဓမန-တော, ပညာပရိပြုုဟနတော စ မဟာဗျူဟ-သုတ္တံ မောဟစရိတာနံ သပ္ပါယံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇)။

သမ္မောဟဝိနောဒန (နာ) [သမ္မောဟ + ဝိနောဒန] သမ္မောဟဝိယာတ-ကြည့်။ ယံ အာရဘိ စရယိတုံ၊ အဋ္ဌကထံ သုနိပုဏေသု အတ္ထေသု။ သမ္မောဟဝိနောဒနတော သမ္မောဟဝိနောဒနီ နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၅၀၇။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၉)။

သမ္မောဟဝိနောဒနီ (ထီ) [သမ္မောဟ + ဝိနောဒန + ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဏီ] သမ္မောဟဝိနော-ဒနီ အမည်ရှိသော ဝိဘင်းကျမ်း၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။ ယံ အာရဘိ ရစယိတုံ၊ အဋ္ဌကထံ သုနိပုဏေသု အတ္ထေသု။ သမ္မောဟဝိနော-ဒနတော၊ သမ္မောဟဝိနောဒနီ နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၅၀၇။

(ယင်းအဋ္ဌကထာကျမ်းကို ကျမ်းပြုဆရာ နှင့်အမည်တူ "ဗုဒ္ဓဃောသ"မည်သောရဟန်း က တိုက်တွန်းသောကြောင့် "ဗုဒ္ဓဃောသ" ထေရ်က ပြုစီရင်ခဲ့သည်။ မထေရ်နှစ်ပါးကို ကွဲပြားစိမ့်သောဌာ နောက်ကာလ၌ တိုက်တွန်း သောရဟန်းကို "စူဠဗုဒ္ဓဃောသ" ကျမ်းပြု ဆရာကို "မဟာဗုဒ္ဓဃောသ" ဟူ၍ မှည့်ခေါ် သုံးစွဲကြသည်။ ယင်းကျမ်း၏ ပမာဏမှာ ဘာဏဝါရ ၄၀-ရှိ၏၊ ဆဋ္ဌမူကျမ်းစာအုပ်ပမာ ဏဖြင့်သော်ကား စာမျက်နှာ ၅၀၈-ရှိ၏။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၅၀၇)။

သမ္မောဟဝိပါက (တိ) [သမ္မောဟ + ဝိပါက] မသိ-ပြင်းစွာတွေဝေ-ခြင်းဟူသောအကျိုးရှိ သော၊ ဒုက္ခ။ သမ္မောဟဝေပက္ကာ-ကြည့်။

သမ္မောဟဝိဟာရ (ပု) [သမ္မောဟ + ဝိဟာရ] တွေဝေသဖြင့်-တွေတွေဝေဝေ-နေခြင်း။ ဣဒ-မဟံ တေသံ သမဏပြာဏာနံ သမ္မောဟ-ဝိဟာရသ္မိ ဝဒါမိ။ မ၊ ၁။ ၂၆။ (-၃၁၆)။

သမ္မောဟဝိဟာရပရိယာပန္န (တိ) [သမ္မောဟ-ဝိဟာရ + ပရိယာပန္န] တွေဝေသဖြင့်-တွေ တွေဝေဝေ-နေခြင်း၌အကျုံးဝင်သော။ သမ္မော-ဟဝိဟာရသ္မိ ဝဒါမိတိ သမ္မောဟဝိဟာရပရိ-ယာပန္နံ အန္တောဂဓံ၊ သမ္မောဟဝိဟာရာနံ အညတရံ ဝဒါမိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၆။

သမ္မောဟဝေပက္ကာ (တိ) [သမ္မောဟ + ဝေပက္ကာ] သမ္မောဟဝိပါက-ကြည့်။ သမ္မောဟဝေပက္ကာ (အံ၊ ၂။ ၃၆၄) နှင့် သမ္မောဟဝိပါကံ။ ဒုက္ခသ ဟိ သမ္မောဟော နိဿန္ဒဝိပါကော နာမ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၃၆။

သမ္မောဟသမုဋ္ဌာန (နာ) [သမ္မောဟ + သမုဋ္ဌာန]

မသိ-ပြင်းစွာတွေဝေ-ခြင်းကိုအကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း။ အသမ္မောဟဆ္ဆ စေတသောတိ ---- သမ္မောဟသမုစ္ဆိန္နနေန ဝါ စိတ္တသ အသမ္မောဟဘူတံ အရိယမဂ္ဂံ အဓိမုတ္တသ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။

သမ္မောဟာဒိကိလေသ (ပု) [သမ္မောဟာဒိ + ကိလေသ] ပြင်းစွာ-မသိ-တွေဝေ-ခြင်းမောဟ အစရှိသောကိလေသာ။ တပ္ပစ္ဆိနိကကိလေသာတိ တသ ---- ပဋိပက္ခဘူတာ သမ္မောဟာဒိကိလေသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၅။

သမ္မောဟာဓိဋ္ဌာန (နာ) [သမ္မောဟ + အဓိဋ္ဌာန] မသိ-တွေဝေ-ခြင်း၏တည်ရာ။ တတ္ထ ဥပေက္ခာ-ဝေဒနာ ဝိသေသတော သခ်ါရဒုက္ခံ သမ္မောဟာဓိဋ္ဌာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။

သမ္မောဟာပဇ္ဇနာကာရဒဿန (နာ) [သမ္မောဟ + အာပဇ္ဇန + အာကာရ + ဒဿန] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း၏အခြင်းအရာကို-ပြတတ်-ပြကြောင်းဖြစ်-သောသဒ္ဒါ။ "မောဃ"-နှင့်အာဒိ ပရိဒေဝနာကာရဒဿနဠေဝ သမ္မောဟာပဇ္ဇနာကာရဒဿနဆ္ဆ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။

သမ္မောဟာပတ္တိ (ထီ) [သမ္မောဟ + အာပတ္တိ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းသို့ရောက်ခြင်း။ သမ္မောဟာပတ္တိကထန-ကြည့်။

သမ္မောဟာပတ္တိကထန (နာ) [သမ္မောဟာပတ္တိ + ကထန] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကို ဆိုခြင်း။ မူလဂ်ိ ဒဿေတုန္တိ ---- မူလဘူတံ အဝိဇ္ဇာ သောစနာဒီဟိ သမ္မောဟာပတ္တိကထ-နေန ဒဿေတုံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၆။

သမ္မောဟာပါဒန (နာ) [သမ္မောဟ + အာပါဒန] မသိ-တွေဝေ-ခြင်းသို့ရောက်စေခြင်း။ အဝိဇ္ဇာ-ယ ပန သမ္မောဟာပါဒနေန ဒုက္ခာပါဒနေန စ ဝိသသဒိသတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၇-၈။

သမ္မောဟာဘာဝ (ပု) [သမ္မောဟ + အဘာဝ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်း၏-မရှိ-မဖြစ်-မဟုတ်-ခြင်း။ သမ္မောဟာဘာဝတော အသမ္မောဟောတိ စ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။

သမ္မောဟာဘာဝသိဒ္ဓိ (ထီ) [သမ္မောဟာဘာဝ + သိဒ္ဓိ] မသိ-တွေဝေ-ခြင်း၏-မရှိ-မဖြစ်-မဟုတ်-ခြင်း၏ပြီးစီးခြင်း။ တတော ဇဝ စ အန္တရာယိကနိယျာနိကမမ္မေသု သမ္မောဟာ-ဘာဝသိဒ္ဓိတော ပစ္ဆိမဝေသာရဇ္ဇဒယသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၆။

သမ္မောဟာဘိနိဝေသ (ပု) [သမ္မောဟ + အဘိနိဝေသ] တွေဝေ-သဖြင့်-သောအားဖြင့်-နှလုံးသွင်းခြင်း။ (ကမ္ဘာ့အရှင် ဘုရားသခင်ကဖန်ဆန်ခြင်းစသည်၏အစွမ်းဖြင့်လောကသည်ဖြစ်၏ဟူ၍ သက်ဝင်ယူဆခြင်း)။ သမ္မောဟာ-ဘိနိဝေသ (ပဋိသံ။ ၃၂) နှင့် "အဟောသိ နု ခေါ အဟံ အတီတမဒ္ဓါန"နှင့်အာဒိဝသေန "ဣဿရတော လောကော သမ္ဘောတိ"တိ-အာဒိဝသေန စ သမ္မောဟာဘိနိဝေသံ။ ပဋိသံ။ ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ သမ္မောဟာဘိနိဝေသနှင့် ဝိစိကိစ္ဆာယ ဒိဋ္ဌိယာ စ ယုတ္တမောဟေန အဘိ-နိဝိသ ဒဋ္ဌ ကတ္တာ ဂဟဏန္တိ အဝိဇ္ဇာဘိနိဝေ-သော ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၁၁၈။ ယထာ-ဘူတညာဏဒဿနေန သမ္မောဟာဘိနိဝေ-သဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ "ဣဿရကုတ္တာဒိ-ဝသေန လောကော သမုပ္ပန္နော"တိ အဘိ-နိဝေသော သမ္မောဟာဘိနိဝေသော။ ဥစ္ဆေဒ-သဿတာဘိနိဝေသောတိ ကေစိ "အဟောသိ နု ခေါ အဟမတီတမဒ္ဓါန"နှင့်အာဒိနယပဝတ္တာ သံသယာပတ္တိ သမ္မောဟာဘိနိဝေသောတိ အပရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။

သမ္မောဟိတ (တိ) [သံ + မုဟ + တ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + တ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟု + တ။ ဓာတုတ္ထ။ သမ္မောဟိတ-သံ။ သံမောဟိယ-ပြာ။] ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မသိ-မိုက်-သော။ သမ္မောဟိတာ ဝါပိ သုခေန မတ္တာ၊ နှ ပါပ-ကမ္မဋ္ဌ သမာစရန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၂။ (-ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၃၀၊ ၂၃၆)။

သမ္မောဟေတိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + မုဟ + ဏော + တိ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏော + တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟု + ဏော + တိ။ ဓာတုတ္ထ။] သမ္မော-ဟယတိ-ကြည့်။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ ဝတ္ထု။သု စ သတ္တေ သမ္မောဟေတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၁)။

သမ္မောဟေတွာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သံ + မုဟ + ဏော + တ္ဝာ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏော + တ္ဝာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟု + ဏော + တ္ဝာ။ ဓာတုတ္ထ။] အလွန်-ပြင်းစွာ-တွေဝေ-မိုက်-စေ၍။ တသ္မိံ ပဗန္ဓေ ကာရဏာဘာသေဟိ သတိ သမ္မောဟေတ္ဝာ ပဗန္ဓာပေသိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၇။

သမ္မောဟေန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + မုဟ + ဏော + အန္တိ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၅-နှာ။ သံ + မုဟ + ဏော + အန္တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၈။ သံ + မုဟု + ဏော + အန္တိ။ ဓာတုတ္ထ။] သမ္မောဟယန္တိ-ကြည့်။ ဣမေ ဝိဘူတံ ကတ္ဝာ လောကံ သမ္မောဟေန္တိ အဓိကတံ ကရောန္တိတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၉။

သယံ° (ဗျ) [သု + အယ + အမု=သယမ်။ သ္ဝယမ်-သံ။ ကောတ္ထုဘာ။ ရှု၊ ၁၃၃-နှာ၌ တတိယန္တ။ နိရုတ္တိ။ ၂၂၈-၌ ပဌမန္တ၊ တတိယန္တ ၂-မျိုး။ နိုတိ၊ သုတ္တ။ ၃၇၉-နှာ၌ တတိယန္တပုဒ်ဟုဆိုသည်။ သယံ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) (က) ကိုယ်တိုင် (ပဌမန္တ)။ (ခ) ကိုယ်တိုင် (တတိယန္တ)။ (၂) အလိုလို။ (၃) မိမိ၏အလိုအားဖြင့်=မိမိအလိုလို။ (၄) မိမိ၏ဉစွာ-မိမိပိုင်-ဖြစ်သော။ (၅) မိမိ၏။ (၁) (က) ကိုယ်တိုင် (ပဌမန္တ)။ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတ္ဝာ ပဝေဒေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ သယန္တိ သာမံ၊ အပရနေ-ယျော ဟုတ္ဝာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၈။ မ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၆။ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတ္ဝာ (သံ၊ ၁။ ၁၄၂) တိ သာမံ ဇနိတ္ဝာ ပစ္စက္ခံ ကတ္ဝာ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၇။ (ခ) ကိုယ်တိုင် (တတိယန္တ)။ သယံ အဘိညာယ ကမုဒ္ဒိသေယ္ယ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၂။ သယံ အဘိညာယာတိ သဗ္ဗံ စတု-ဘူမကခမ္ဓံ အတ္တနာဝ ဇာနိတ္ဝာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၅။ မ၊ ၆။ ၂။ ၉၄။ သယံ ပဌမံ သမာရမ္ဘတီ (အံ၊ ၂။ ၄၃၀) တိ အတ္တနာဝ ပဌမတရံ အာရဘတိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၆။ (၂) အလိုလို။ နိ၀ါရော နာမ အရညေ သယံ ဇာတာ ဝိဟိဇာတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၃။ သယံ ဇာတန္တိ သယမေ၀ ဇာတံ အရောပိမ်။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၉။ (၃) မိမိအလိုလိုအား-ဖြင့်=မိမိအလိုလို။ သယံ နှ သေ၀ေ ပသုတံ ပမတ္တံ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၈။ သယံ နှ သေ၀ေတိ အတ္တနော ဝသေန နှ သေ၀ေ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ (၄) မိမိ၏ဉစွာ-မိမိပိုင်ဖြစ်-ဖြစ်သော။ သယံ ပရိသာယာ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၂) တိ သကာယ ပရိသာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅။ (၅) မိမိ၏။ သယံ ပဋိဘာန (ဒီ၊ ၁။ ၁၅) ဣတိ အတ္တနော ပဋိဘာနမတ္တသဠာတံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၉၉။ သယံ ပရိသာယ (ဒီ၊ ၂။ ၁၇၇) ဣတိ

အတ္တနော ပရိသာယ်။ ဒီ၊ ၆။ ၂၃၉။ သယ် အာဘိညာ သစ္ဆိကတွာတိ အတ္တနောယေဝ ပညာယ ပစ္စက္ခံ ကတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၇။

သယ်၂ (ပဌမန္တ၊ တိ) [သိ + အ + အန္တ-သယန္တ-သိ-သယ်။ သုတိတူလျက် ပုဒ်မတူရာ၌ပြအပ်သောပုံစံတည်း။ နီတိ၊ ပဒ။ ၄၄။] အိပ်-အိပ်ပျော်-သော (အညွှန်း သယတိ-ကြည့်)။ သယ် သမာဟိတော နာဂေါ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၄။ နီတိ၊ ပဒ။ ၄၄။

သယ်ကတ (တိ) [သယ် + ကတ] ကိုယ်တိုင်-မိမိသည်-ပြုအပ်သော။ သယ်ကတော အတ္တာ စ လောကော စ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၃။ ဥဒါန။ ၁၆၂။ သယ်ကတောတိ အတ္တနာ ကတော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၃။

သယ်ကတကာရဏ (နာ) [သယ်ကတ + ကာရဏ] ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သောအကြောင်း။ ကတော သေနကော ---- တုသိတွာ သယ်ကတကာ-ရဏမေဝ ဒီပေန္တော။ ဇာ၊ ၆။ ၆၂၄။ ယထာ ပုဗ္ဗေ ကတဟေတု ဧဝ ပါဏာတိပါတိနော နာမ ဟောန္တိ, နာ ဣဒါနိ သယ်ကတကာရဏာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။

သယ်ကတမူလိက (တိ) [သယ်ကတ + မူလ + ဣက] ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သောအကြောင်းရင်းရှိသော၊ ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်းဟူသောအကြောင်းရင်းရှိသော၊ စေတနာ။ ကာယဒ္ဓါရေ သယ်-ကတမူလိကာ ဝိသတိ စေတနာ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၄စ။

သယ်ကတယဋ္ဌ (ထီ) [သယ်ကတ + ယဋ္ဌ] ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်သော-အတံ-ကိုင်းတံ (ကျောက္ကင်း) တံ။ သယ်ကတယဋ္ဌိ ပန ဂေါပေန္တောပိ နာ မုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၅၅။

သယ်ကတာဒိဒေါသပွတ္တိ (ထီ) [သယ်ကတ + အာဒိ + ဒေါသပွတ္တိ] ကိုယ်တိုင်ပြုအပ်မှု အစရှိသောအပြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ ပဋိကွေပေါ စ ပဋိဇာနနာ စ သယ်ကတာဒိ-ဒေါသပွတ္တိ စ ပုရိမနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၁၃၅။

သယ်ကရဏ (နာ) [သယ် + ကရ + ယု] ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်း။ သယ်ကရဏဝသေန ပဝတ္တာ ပရမတ္ထပါရမိယော။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၁၂။ ပရိယာယောတိ သယ်ကရဏကာရပနသခ်ီ-တော ပရိယာယော ဝေါဟာရော အတ္ထဝိ-သေသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉၉။

သယ်ကာရ (တိ) [သယ် + ကာရ] (၁) မိမိ၏ သဘောအားဖြင့်ပြုအပ်သော၊ မိမိဘာသာပြု-အပ်သော၊ (ကောင်းမှု)။ (ပု) (၂) ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်း။ (၁) ပုညဉ္စိ အတ္ထိ သယ်ကာရံ။ အတ္တနော ဓမ္မတာယ ကတံ သယ်ကာရံ နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၅။ (ပု) (၂) နတ္ထိ ဧတသ သယ်ကာရောတိ အသယ်ကာရော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၄။ သတိ ဟိ သယ်ကာရေ ကာမကာရ-တော သတ္တာနံ ဣဋ္ဌေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၅။

သယ်ကာရိဝါရ (ပု) [သယ်ကာရိ + ဝါရ] ကိုယ်တိုင်ပြုလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏-အလှည့်-အကြိမ်-ဝါရ။ တေနေဝ ဝုတ္တံ သယ်ကာရိဝါရေ "နာ ကပ္ပတိ"တိ ဧတ္ထကမေဝ ဝတ္တဗ္ဗန္တိ။ ဝဇိရ။ ၂၅ဝ။

သယ်ကာရီ (တိ) [သယ် + ကရ + ဏီ] ကိုယ်တိုင်ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သယ်ကာရိဝါရ-ကြည့်။

သယ်ဂဟိတကာသာဝ (တိ) [သယ်ဂဟိတ + ကာသာဝ] ကိုယ်တိုင်ယူအပ်သောသက်နှံ:

ရှိသော၊ သူ။ ကိ သော အနုပဗ္ဗာယော အနာစရိယော နှာပိတမုက္ကာကော သယ်ဂဟိ-တကာသာဝေါ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၅။

သယ်ဂါဟပ္ပဋ္ဌိဝရတ (တိ) [သယ်ဂါဟ + ပဋ္ဌိဝရတ] ကိုယ်တိုင်ယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်သော။ ယောဂိနော ယောဂါဝစရသ ---- သယ်ဂါဟပ္ပဋ္ဌိဝရတသ ဒုလ္လဘံ ဒရပရိပူရံ အာဟာရံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၂။

သယ်စရဒိဝသ (ပု) [သယ် + စရဏ + ဒိဝသ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သယ်စရဏဒိဝသ (ပု) [သယ် + စရဏဒိဝသ] ကိုယ်တိုင် လှည့်လည်သွားလာ-အပ်-သင့်-ထိုက်သောပွဲ သဘင်နေ့။ သယ်စရဏဒိဝသေ သမဝယဇာတိဂေါတ္တာ ကုမာရကာ တတော တတော သန္နိပတန္တိ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၁၆၄။ သယ်-စရဏဒိဝသေတိ ကုမာရကာနဉ္စ ကုမာရိ-ကာနဉ္စ သယ် အတ္တနာ စရိတဗ္ဗဆဏဒိဝသေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။

သယ်ဇာတ (တိ) [သယ် + ဇာတ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ မဟာဝန် နာမ သယ် ဇာတံ အရောပိမံ သပရိစ္ဆေဒံ မဟန္တံ ဝန်။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၉၆။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၆၅။ သယ်ဇာတ (ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၆) န္တိ သယမေဝ ဇာတံ အရောပိမံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၉။

သယ်ဇာတက (တိ) [သယ်ဇာတ + က] အလိုလို-ဖြစ်-ပေါက်သော-အလေ့ပေါက်သော။ ယော တာဝ အရောပိမော သယ်ဇာတကော။ အဘိ၊ ၌။ ၃၂၀။

သယ်ဇာတဂုမ္ဗ (ပု) [သယ်ဇာတ + ဂုမ္ဗ] အလိုလို ပေါက်သောချုံ။ ဂစ္ဆန္တိ ဂစ္ဆတော ဇာတံ၊ သယ်-ဇာတဂုမ္ဗတော ဂဟိတန္တိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၆။

သယ်ဇာတတက္ကုလသီသ (နာ) [သယ်ဇာတ + တက္ကုလ + သီသ] အလိုလိုပေါက်သော-ကောက်-စပါး-နှံ။ တက္ကုလာတိ နိက္ကုက္ကာက-ထုသာနိ သယ်ဇာတတက္ကုလသီသာနိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၃၃။

သယ်ဇာတပဗ္ဗတပဗ္ဘာရ (ပု) [သယ်ဇာတ + ပဗ္ဗတ + ပဗ္ဘာရ] အလိုလိုဖြစ်သောတောင်, တောင်ဝှမ်း။ ဝနမဇ္ဈေ သယ်ဇာတပဗ္ဗတပဗ္ဘာရေ နိသိန်း နရုတ္တမ် ဘဂဝန္တံ အဟံ ဥပဂစ္ဆိ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈။

သယ်ဇာတဝန (နာ) [သယ်ဇာတ + ဝန] အလိုလို-အလေ့-ပေါက်သောတော (သစ်တော)။ ဗဟိ-နဂရေ ဟိမဝန္တေန သဒ္ဓိံ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟုတ္တာ ဌိတံ သယ်ဇာတဝနံ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၆။

သယ်ဇာတဝိဟိဇာတိ (ထီ) [သယ်ဇာတ + ဝိဟိဇာတိ] အလိုလို-အလေ့-ပေါက်သော-ကောက်-စပါး။ နိဝါရာ နာမ တာဝ အရညေ သယ်ဇာတဝိဟိဇာတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၅၀။

သယ်ဇာတသာလိ (ပု) [သယ်ဇာတ + သာလိ] အလိုလို-အလေ့-ပေါက်သောသလေး (ကောက်ကြီး)။ နိမ္မက္ခိကမခုံ အာဟရိတ္တာ သယ်ဇာတ-သာလိ အာဟရိတ္တာ ယာဂုံ ပစိတ္တာ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၆။

သယ်ဇာတသာလိဝန (နာ) [သယ်ဇာတသာလိ + ဝန] အလိုလို-အလေ့-ပေါက်သောသလေး စပါးတော။ ဟိမဝန္တံ ဂန္ဓာ သယ်ဇာတသာလိ-ဝနေ ယာဝဒတ္ထံ သာလိ ခါဒိတ္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၂၇၆-၇။

သယ်ဇာတသောဇ္ဇ (ပု၊ နာ) [သယ်ဇာတ + သောဇ္ဇ] အလိုလိုဖြစ်သော-ချောက်-ထုံးအိုင်။ ဇာတသရော နာမ ယေန ကေနစိ ခဏိတ္တာ အကတော သယ်ဇာတသောဇ္ဇော သမန္တတော အာဂတေန ဥဒကေန ပူရိတော တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃၃၃။

သယ်ဇာတိ (ထီ) [သယ် + ဇာတိ] သယ်ဇာတိ မည်သောနိုဂုံး။ သယ်ဇာတိယ (အံ၊ ၂။ ၃၁၂) နှင့် ဧဝံ နာမကေ နိဂမေ။ အံ၊ ၆။ ၃၁၇။

သယ်ပက္ကသတ္တာဟကာလိက (တိ) [သယ်ပက္က + သတ္တာဟကာလိက] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ယထာ သယ်ပက္ကသတ္တာဟကာလိကံ ဝသာ-တေလံ ---- သာမိသံ တဒဟုပုရေဘတ္တမ္ပိ နဝဋ္ဋတိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၀။

သယ်ပစိတသတ္တာဟကာလိက (တိ) [သယ်ပစိတ + သတ္တာဟကာလိက] ကိုယ်တိုင်ချက်အပ်သောသတ္တာဟကာလိက။ ယဒိ သယ်ပစိတ-သတ္တာဟကာလိကေန သဒ္ဓိ အာမိသံ ဘုဉ္ဇတိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၀။

သယ်ပဋိဘာန (တိ) [သယ် + ပဋိဘာန။ သယမ္ဘူဋိဘာန-ကြည့်ဦး။] (၁) မိမိ၏ပေါင်းရုံးအပ် (တည်ကြည်) တိုင်းသောအခြင်းအရာ အထူးကို ထင်စွာပြတတ်သောစိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့် ဖြစ်သော (စကား)။ (၂) အလိုလိုသာ ဤသို့ ဆိုအံ့ဟုပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ အလိုလိုသာထင်လာသော စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော (တရား)။ (၁) သယ်ပဋိဘာန (ဒီ၊ ၁။ ၁၅၊ ၂၀၊ ၂၇) နှင့် အတူနော ပဋိဘာန-မတ္တသဠာတံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၉၉။ ပဋိ ပဋိ ဘာတီတိ ပဋိဘာနံ၊ ယထာ သမာဟိတာကာရဝိသေသ-ဝိဘာဝတော စိတ္တုပ္ပါဒေါ၊ ပဋိဘာနတော ဇာတံ ပဋိဘာနံ။ သယံ အတ္တနော ပဋိဘာနံ သယံပဋိဘာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။ (၂) တက္ကပရိယာဟတံ သမဏော ဂေါတမော ဓမ္မံ ဒေသေတိ ဝိမံသာနုစရိတံ သယံပဋိဘာနံ။ မ၊ ၁။ ၉၇။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၁၃။ ပဋိဘာတိတိ ပဋိဘာနံ၊ "ဣတိ ဝက္ခာမိ"တိ ဧဝံ ပဝတ္တံ ကထနစိတ္တံ၊ တတော ပဋိဘာနတော ဇာနနံ (ဇနနံ?) ပဋိဘာနံ၊ အာဂမာဘာဝတော သယမေဝ ဥပဋ္ဌိတတ္တာ သယံပဋိဘာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။

သယံပဋိဘာနိယ (တိ) [သယံပဋိဘာန + ဣယ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ အာယသ္မာ သယံပဋိဘာ-နိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၄၄။

သယံပဋိဘာနိယတ္ထေရ (ပု) [သယံပဋိဘာနိယ + ထေရ] သယံပဋိဘာနိယထေရ၊ (ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်ဌပ္ပင့်တော်မူသော ပဒုမုတ္တရဘုရား ရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို ချီးမွမ်းသောထေရ)။ သယံပဋိဘာနိယတ္ထေရသာပဒါနံ နဝမံ။ အပ၊ ၂။ ၄၄။

သယံပတိတ (တိ) [သယံ + ပတိတ] အလိုလို-ကျ-ကြွေကျ-သော။ မယံ ပန ယံ ဌာနံ ပဟဋ္ဌ၊ တတော သယံပတိတမိဝ ဟောတိတိ တက္ကယာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၉။ သယံပတိတာနေဝ ပုပ္ပဖလပဏ္ဏုပလာသာဒီနိ ခါဒန္တာ ယာပေန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၀။

သယံပတိတပဏ္ဏပုပ္ပဖလဘောဇီ (တိ) [သယံပတိတ + ပဏ္ဏပုပ္ပဖလ + ဘောဇီ - ဘုဇ + ဏိ] အလိုလိုကြွေကျသောအရွက်အပွင့်အသီးတို့ကို စားလေ့ရှိသော၊ ရသေ့။ တေန ဝတ္တန္တိတိ ပဏ္ဏုပလာသိကာ၊ သယံပတိတပဏ္ဏပုပ္ပဖလ-ဘောဇီနော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၀။

သယ်ပတိတပဏ္ဏာဟာရ (တိ) [သယ်ပတိတ + ပဏ္ဏ + အာဟာရ] အလိုလိုကြွေကျသော သစ်ရွက်ဟူသော-အစာ-အာဟာရ-ရှိသော၊ ရသေ့။ ဧကစ္စေ ဣသယော ပဝတ္တဘောဇနာ သယ်ပတိတပဏ္ဏာဟာရာ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၇။

သယ်ပတိတပုပ္ဖဖလပဝတ္တဘောဇီ (တိ) [သယ်-ပတိတပုပ္ဖဖလ + ဘုဇ + ဏီ] အလိုလိုကြွေကျသောအပွင့်အသီးမှဖြစ်သော အစာကိုစားလေ့ရှိသော၊ ရသေ့။ ---- တေန ဝတ္တန္တိ ပဏ္ဏာပလာသိကာ၊ သယ်ပတိတပုပ္ဖဖလ-ပဝတ္တဘောဇီနော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။

သယ်ပတိတဖလာဟာရ (တိ) [သယ်ပတိတဖလ + အာဟာရ] အလိုလိုကြွေကျသောအသီးဟူသော-အစာ-အာဟာရ-ရှိသော။ ဧကစ္စေ သယ်ပတိတဖလာဟာရာတိ သမ္မန္ဓော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၅။ ပဝတ္တဖလဘောဇနော သယ်-ပတိတဖလာဟာရော။ ဝဇိရ။ ၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၀။

သယ်ပဘာ (တိ) [သယ် + ပဘာ + (အ)။ သယမ္ဘာ-ကြည့်။] (၁) မိမိတို့၏-ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ-အရောင်အလင်း-ရှိသော။ (၂) မိမိတို့၏-ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ-အရောင်အလင်း။ (၁) သော တတ္ထ ဟောတိ မနောမယော ပိတိဘက္ခော သယ်ပဘော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇။ ဒီ၊ ၃။ ၂၄။ အတ္တနောဝ တေသံ ပဘာတိ သယ်ပဘာ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၂။ (၂) သယ်ပဘာ ဒေဝဂဏာ ရမေန္တိ မံ။ ဝိမာန။ ၃၇။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၁၈။ တေသဉ္စိ သတ္တာနံ သယ်ပဘာယ အန္တရဟိ-တာယ အန္ဓကာရော အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၅၀။

သယ်ပရိသာ (ထီ) [သယ် + ပရိသာ] မိမိပရိသတ်။ ဝေဿဝဏသ မဟာရာဇသ သယ်ပရိသာယ ဘာသတော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၂။ သယ်ပရိသာယာတိ သကာယ ပရိသာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅။

သယ်ပဝတ္တိတဓမ္မသမ္ဘန္ဓ (တိ) [သယ်ပဝတ္တိတဓမ္မ + သမ္ဘန္ဓ] မိမိသည်ဖြစ်စေအပ်သော ရုပ်,နာမ်တရားနှင့်ဆက်စပ်သော။ ကုမာရံ သယ်ပဝတ္တိ-တဓမ္မသမ္ဘန္ဓေနေဝ စ ပဝတ္တတိ နိယာမကော ဝိယ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၇။

သယ်ပါကဒေါသ (ပု) [သယ်ပါက + ဒေါသ] မိမိကိုယ်တိုင်ချက်ခြင်းဟူသောအပြစ်။ တတ္ထ နတ္ထိ ဝေ သယ်ပါကဒေါသော ဧတ္ထ သမ္ဘဝတိ သတ္တာဟကာလိကတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၁။

သယ်ဘဒ္ဒိတသာသပ (ပု) [သယ်ဘဒ္ဒိတ + သာသပ] ကိုယ်တိုင်-လျှော်အပ်-ကြော်အပ်-သောမုန်ညှင်းစေ့။ ---- သယ်ဘဒ္ဒိတသာသ-ပါဒိယာဝဇိဝိကဝတ္ထု။နံ တေလဠ္ဆ သာမိသ် တဒဟုပုရေဘတ္တမ္ပိ နဝ ဝဋ္ဋတိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၀။

သယ်ဘူတ (ထီ) [သယ် + ဘူတ] အလိုလို-အလေ့-ပေါက်သောသစ်ပင်။ ကပိကစ္ဆုတိ ဝါ သယ်ဘူတာ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မာ သယ်ဘူတာယ ပတ္တဖလာနိ အာဟရိန္တိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၆။ ၈၁။

သယ်ဝစနကရ (တိ) [သယ်ဝစန + ကရ + အ] မိမိ၏စကားကို-လိုက်နာ-ပြုလုပ်-သော၊ သူ။ သမဏေန နာမ သယ်ဝစနကရေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၄။

သယ်ဝဋ္ဋ (တိ) [သယ် + ဝဋ္ဋ] မိမိသည်-ကိုယ်တိုင်-သတ်အပ်သော။ သယ်ဝဋ္ဋေ ကိလေသေ နိရဝသေသ် သမုစ္ဆိန္နမာန်။ ပဋိသ်၊ ၆။ ၁။ ၂၅။ သယ်ဝဋ္ဋေတိ သကဝဋ္ဋေ။ ပဋိသ်၊ ဂဏ္ဌိ။ ၅၁။

သယ်ဝသ (တိ) [သယ် + ဝသ] (၁) မိမိအလို ဆန္ဒ-ရှိ-အတိုင်းဖြစ်-သော။ (ပု) (၂) မိမိအလို ဆန္ဒ။ (၁) (၂) သယ်ဝသီ-ကြည့်။

သယ်ဝသီ (တိ) [သယ်ဝသ + ဣ။ ထီ-ဌ သယ်ဝသိနီ] (က) မိမိ၏ အတိုင်းဖြစ်ခြင်းရှိ သော၊ သူ။ (ခ) မိမိ၏အလို သို့လိုက်စေနိုင် သော၊ သူ။ (က) (ခ) အရောဂေါ အသ သုခီ သေရီ သယ်ဝသီ ယေန ကာမံ ဂမော။ မ၊ ၂။ ၁၇၃။ မောစယိတ္တာန ဂစ္ဆေယ္ယ၊ သုခီ သေရီ သယ်ဝသီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၈။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၉၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ သယ်ဝသီတိ ---- ပစ္ဆာ သယ်ဝသီ ဇာတော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၁။ အတ္တာ နိ၀ါသီ ကာရကော ဝေဒကော သယ်ဝသီ။ ပဋိသ်၊ ၆၊ ၁။၁၃၁၂၂၉။ အတ္တနော ဝသော သယ်ဝသော၊ သော ဇေတသ အတ္ထိတိ သယ်ဝသီ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၆။ ကမ္မဖလံ သက-ဝသေ ဝတ္တာပနတော သယ်ဝသီတိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသ်၊ ဂဏ္ဌိ။ ၁၂၂။

သယ်သ်ဝုတ (တိ) [သယ် + သ်ဝုတ] ကိုယ်တိုင် စောင့်စည်းသော၊ သူ။ ဒိဋ္ဌဂတိကာ ဟိ သယ်-သ်ဝုတာတိ ဝုစ္စန္တိ။ သစ္စံ မုသာ၀ါဒါပိ ပရံ ဒဟေယ္ယာတိ တေသု သယ်သ်ဝုတသခ်ါ-တေသု ---- နဿ ဩဒဟေယ္ယ။ အ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၄။

သယ်သဒ္ဒတ္ထ၀ါစက (တိ) [သယ်သဒ္ဒ + အတ္ထ၀ါစက] သယ်သဒ္ဒါ၏ (ကိုယ်တိုင်ဟူ သော) အနက်ကိုဟောတတ်သော။ သယ်-သဒ္ဒတ္ထ၀ါစကသ သ-နှင့် ဥပသဂ္ဂပဒသ စ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၄။

သယ (ကြို) [သိ + အ + ဟိ] (သင်) အိပ်ပါလော။ ဣဒံ ခါဒ ဣဒံ ဘုဉ္ဇ၊ ဣမမ္ပိ သယနေ သယ။ အပ၊ ၂။ ၁၂။

သယဂ္ဂဟဏ (နာ) [သယ + ဂဟဏ] သယ-ဟူသောသဒ္ဒါ၊ ပုဒ်။ သယဂ္ဂဟဏံ စေတ္ထ နိဒဿနမတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၃။

သယတိ (ကြို) [သီ (သိ) + အ+ တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၂။ ဂေတော၊ ဣယတိ-သံ။ သယဏ္ဍ၊ သအေ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) အိပ်-လျောင်း-လဲ လျောင်း-၏။ (၂) ဖြစ်-တည်-ကိန်းဝပ်-၏။ (၃) မှီ၀ဲ-ဆည်းကပ်-၏။ (၁) အာယသ္မာဥပနန္ဒော သက္ကပုတ္တော ဥစ္ဆေ မဏ္ဍေ သယတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၈။ ဝိဌ္ဌဝိသမော သယိသ (ထေရ။ ၃၆၀) နှင့် တရ သဒိသော အပရိဂ္ဂဟော ဟုတ္တာ နိပဇ္ဇိသ်။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၇၆။ နိပဇ္ဇိတ္တာတိ ကာယပသာရဏာလက္ခဏာယ နိပဇ္ဇာယ သေယ္ယာယ နိပဇ္ဇိတ္တာ နိဒ္ဒါယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ (၂) တေနာဟ "ဣတိ နံ ပေါက္ခရေ သယိတတ္တာ ပေါက္ခရသာတိတိ သဇ္ဇာနန္တိ"တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀၉။ ဂုဟာယ် သယတိတိ ဂုဟာသယော။ မဟာနိ။ ၆။ ဇေဋ္ဌ ပ၀တ္ထ-မာနောပိ ---- သယတိ တိဋ္ဌတိ ပ၀တ္ထတိတိ အာသယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၇။ (၃) သိ သေ၀ါယ်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၉၅။

<u>သယတိ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၂၁၈။ <u>သယန္တိ</u>-ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၅။ <u>သယသိ</u>-သ်၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၂။ <u>သယတု</u>-ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈။ <u>သယထ</u>-ဝိ၊ သင်ဟ။ ၉၁။ <u>သယာမိ</u>-သ်၊ ၁။ ၁၁၂။ <u>သယာမ</u>-ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၇။ <u>သယာဟိ</u>-ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၁။ <u>သယေ</u> (ဣယ္ယ)-ဣတိ၀ုတ်။ ၂၇၅။ <u>သယေယ္ယ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၂၆၁။ <u>သယေယ္ယာသိ</u>-ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၇။ <u>သယေယ္ယာထ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၆၅။ <u>သယေထ</u>-အ၊ ၁။ ၂၁၅။ <u>သယေယ္ယံ</u>-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၇။ <u>သယိ</u> (ဣ)-ဝိ၊ ၅။ ၄၀။ <u>သယိသု</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၉။ <u>သယိ</u> (ဩ)-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၄၈။ <u>သယိ</u>-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။

၂၈၉။ သယိမ-ဝိ၊ ၌ ၁။ ၁၀၉။ သယိမှာ-မ၊ ၌ ၁။ ၃၇၄။ သယိတ္ထ (အာ)-ဝိ၊ ၄။ ၃၀၄။ သယိသတိ-သံ၊ ၌ ၁။ ၁၄၁။ သယိသသိ-ဇာ၊ ၌ ၄။ ၁၇၃။ သယိသာမိ-သံ၊ ၌ ၃။ ၁၁၀။ သယိသာမ-ဇာ၊ ၌ ၄။ ၂၉၀။ သယိသံ-ထေရ။ ၃၆၀။

သယတု (ကြို) [သိ + အ + တု] အိပ်ပါလော့၊ အိပ်ပါစေ။ ဧဝံ သယတု ပဠာလော၊ သဂ်ါမေ သတ္ထိယာ ဟတောဝ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈။

သယထ (ကြို) [သိ + အ + ထ] (သင်တို့) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ကုန်လော့။ ဒဟရေန "ဘန္တေ သုခံ သယထာ"တိ ကပ္ပ လဘိတ္ထာ ဝန္ဒိတ္ထာ ဂန္ဓဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၉၁။

သယန (တိ) [သိ + ယု။ သယတိ-ကြည့်။ သယနံ သေယျာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၁။ သေတိ ဇေတ္ထာတိ သယနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၄။ သယန + အနုပ္ပါဒန။ နောက်ပုဒ်ကျေ။ (တိ) ဂယန-သံ။ (နာ) သယဏ-ပြာ။ **အဒ္ဓမာဂမိ**။] (နာ) (၁) လျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ။ (၂) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်း။ (တိ) (၃) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သော။ (နာ) (၄) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ရာ-အချိန်-အခါ။ (၅) လျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ-ကိုပေးလျှုခြင်း။ (နာ) (၁) လျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ။ သယနံ ဝုစ္စတိ သေနာသနံ ဝိဟာရော **အမ**ယောဂေါ ပါသာဒေါ ဟမ္မိယံ ဂုဟာတိ ဥစ္စာဝစေသု သယနေသု။ မဟာနိ။ ၃၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၂။ ၅၁၊ ၂၇၈။ မဟာနိ၊ ၌ ၃၉၂။ (၂) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်း။ သေယျာတိ ကာယပ္ပ သာရဏာ-သခ်ါတံ သယနမ္ပိ ဝုစ္စတိ၊ ယသ္မိ သေနာသနေ သယန္တိ, တမ္ပိ။ ဝိ၊ ၌ ၃။ ၁၁။ (တိ) (၃) အာသီ-နသယနသ ဝါ (ထေရ။ ၂၈၉) တိ အာသီ-နသ သယနသ ဝါ၊ နိသိန္နသ နိပဇ္ဇန္တသ ဝါတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၌ ၂။ ၁၁၉။ (နာ) (၄) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သော။ သစေ ပန သယနကာလေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော ---- သဉ္ဇသာဟောဝ သုပတိ။ ဝိ၊ ၌ ၂။ ၁၁၄။ (၅) လျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ-ကိုပေးလျှုခြင်း။ သယနေနာ (အံ၊ ၁။ ၁၃၀) တိ မဇ္ဈိမဌာနုပ္ပ-ဒါနေန။ အံ၊ ၌ ၂။ ၁၀၀။

သယနက္ကရိယာပထ (ပု) [သယန + ကရိယာပထ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်းကရိယာ ပုထ်။ သယနက္ကရိယာပထသ ဝိသေသတော ကောသဇ္ဇပက္ခိကတ္တာ ယထာ တံ သမ္ဘိနော ဝိတက္ကာ သမ္ဘဝန္တိ။ ကတိဝုတ်၊ ၌ ၃၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂။

သယနက (တိ) [သယန + က] ဖြစ်တည်-ကိန်းဝပ်-သော။ မမ ဝတ္ထုသ္မိ သယနကော (မ၊ ၌ ၂။ ၃၀၄) တိ မယ္ဍ ဌာနေ ဝိသယေ ဝတ္ထုန-တော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၃။ အပ္ပဟီနဘာဝေန သန္ဌာနေ အနု အနု သယနကာ ---- အနုသယာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၁။

သယနကဋ္ဌသာရက (ပု) [သယန + ကဋ္ဌသာရက] အိပ်ရာဖျာသင်ဖြူး။ ဧကော ပစနဘာဇန-ကပလ္လံ ဂဏှိ, ဧကော သယနကဋ္ဌသာရကံ။ ဇာ၊ ၌ ၄။ ၄၇၈။

သယနကထာ (ထီ) [သယန + ကထာ] အိပ်ရာ-နေရာ-နှင့်စပ်သောစကား။ ရာဇကထံ သယန-ကထံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၃။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဒီ၊ ၁။ ၇၊ ၆၂။ ၁၆၇။

သယနကလဟ (ပု) [သယန + ကလဟ] အိပ်ရာ၌ အငြင်းအခုံဖြစ်ခြင်း။ "သယနကလ-

ဟော"တိပ ဝဒန္တိ ယေဝ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉။

သယနကာလ (ပု) [သယန + ကာလ] အိပ်ခါနီး ဖြစ်သော-အချိန်-အခါ။ သစေ ပန သယန-ကာလေ ရာဂပရိယုဋ္ဌိတော ---- သုပတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၄။

သယနကိရိယာ (ထီ) [သယန + ကိရိယာ] အိပ်ခြင်း-ကိရိယာ-အမူအရာ။ အာသနကိရိ-ယာပုဗ္ဗကတ္တာ သယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂ-ဏောနေဝ အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄။

သယနကူဋာဂါရဂဿ (ပု) [သယန + ကူဋာဂါရ + ဂဿ] နေရာဖြစ်သော-စုလစ်မွန်းချွန်-အထွင့်တပ်-သောတိုက်ခန်း။ ကူဋာဂါရန္တိ သတ္တရတ-နဝိစတ္ထော သယနကူဋာဂါရဂဿော။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၂၀၀။

သယနဂတ (တိ) [သယန + ဂတ] အိပ်ရာ-သို့-ဌ-ဝင်-ရောက်-ကပ်-နေ-သော၊ သူ။ ရာဇာ ပသေနဒီ ကောသလော မလ္လိကာယ ဒေဝိယာ သဒ္ဓိ သယနဂတော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၇။

သယနဂဿ (ပု) [သယန + ဂဿ] အိပ်ရာတိုက်ခန်း။ သယနဂဿ ပဝိသိတ္တာ နိပန္နော ဝိယ အဟောသိ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၃၆။

သယနဂဿကုဋ္ဌ (ပု) [သယနဂဿ + ကုဋ္ဌ] အိပ်ရာတိုက်ခန်း၏နံရံ။ တိရောကုဋ္ဌမ္ပိတိ သယနဂဿ-ကုဋ္ဌသ ဗဟိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၄၇၆။

သယနဂရုက (တိ) [သယန + ဂရုက] အိပ်ခြင်းဌ အလေးဂရုပြုသော၊ အအိပ်ကြိုးသော၊ သူ။ အယံ ကိရ ဗြဟ္မဏော သယနဂရုကော။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၂။

သယနဂုမ္ဗ (ပု) [သယန + ဂုမ္ဗ] နေရာဖြစ်သော ခြုံ။ ဇိဝိတမသ ဒသာမိတိ စိန္တေတ္တာ သယန-ဂုမ္ဗာ ဝုဋ္ဌာယ နဒီတီရံ ဂန္တာ ----။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၄၃။

သယနဂုဟာ (ထီ) [သယန + ဂုဟာ] နေရာဖြစ်သောဂူ။ သယနဂုဟံ ပဝိသိတ္တာ နိရောဓံ သမာပဇ္ဇိတ္တာ နိသီဒိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၀။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၃၃၉။

သယနဂ္ဂဟဏ (ပု) [သယန + ဂဟဏ] သယန-သဒ္ဒါ။ အာသနမ္ပိ စေတ္ထ သယနဂ္ဂဟဏေနေဝ ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ စရိယာ၊ ၌။ ၅၅။

သယနယရ (နာ) [သယန + ယရ] အိပ်ရာ-နေရာ-တိုက်ခန်း။ ဧဝမယံ ဓနိယော ဂေါပေါ အတ္တနော သယနယရေ မဟာသယနေ နိပန္နော ----။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆။

သယနဌာန (နာ) [သယန + ဌာန] အိပ်ရာအရပ်။ အဝေလာယံ သမ္ပတ္တော "ဂစ္ဆာဟိ"တိ နဝတ္တေတ္ဝာ၊ သယနဌာနံ ဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၆၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၃။

သယနဌိက (တိ) [သယန + အတ္ထိက] အိပ်ရာ-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိ-သော၊ သူ။ ဧဝရူပံ ဒါနံ ပဌမေယ္ယ အန္ဓံ အန္ဓဌိကသ ---- သုဝဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏဌိကသ္သာတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။

သယနတလ (နာ) [သယန + တလ] အိပ်ရာ-အပြင်-အထက်-အပေါ်။ သော ထေရံ ဝန္ဒိတ္တာ ---- သယနတလေ နိသဒ္ဓေ ယထာသုတံ ဓမ္မံ ပစ္စဝေက္ခိတုံ အာရဒ္ဓေါ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၂၈၀။

သယနတ္ထ (ပု) [သယန + အတ္ထ] အိပ်ခြင်းအကျိုး။ တသ္မ ကိရ ဗြာဟ္မဏသ္သ သယနတ္ထာယ သန္ထတံ တိဏပဏ္ဏသန္ထာရံ ကောစိ အန္တရန္တရာ ပဋိဇဂ္ဂေါ နတ္ထိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၉။

သယနတ္ထိက (တိ) [သယန + အတ္ထိက] အိပ်ရာ-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။ "ပဌမေသိ ခေါ အာနန္ဒ ရာဇာ ---- သယနံ သယနတ္ထိကဿ ဣတ္ထိ ဣတ္ထိတ္ထိကဿ ဟိရည် ဟိရညတ္ထိ-ကဿ သုဝဏ္ဏံ သုဝဏ္ဏတ္ထိကဿာ"တိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၄၃။

သယနဒါန (နာ) [သယန + ဒါန] ကျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ-ကိုပေးလှူခြင်း၊ ကျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ-အလှူ။ တေန သယနဒါနေန၊ သုခေတ္တေ ပီဇသမ္ပဒါ။ အပ၊ ၁။ ၁၁၇။

သယနဒါယက (တိ) [သယန + ဒါယက] ကျောင်း-အိပ်ရာ-နေရာ-ကိုပေးလှူတတ်သော၊ သူ။ ဣတ္ထံ ဣဒံ အာယသ္မာ သယနဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊ ၁။ ၁၁၀။

သယနဒါယကတ္ထေရ (ပု) [သယနဒါယက + ထေရ] သယနဒါယကထေရ်။ သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာ ဘုရားအား ပုဆိုးဘဏ္ဍာတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော မြတ်သောအိပ်ရာနေရာကို ပေးလှူခဲ့သော ထေရ်။ အပ၊ ၁။ ၁၁၀။

သယနပရာယန (တိ) [သယန + ပရာယန] အိပ်ရာလျှင် လည်းလျောင်းရာရှိသော၊ သူ။ တတော ဇေ ဇိယစ္ဆာဒုဗ္ဗလျပရေတတာယ သယနပရာယနံ သမဏံ "ပန္ဒုဘူမိ"တိ ဝဒန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၁။

သယနပရာယနဋ္ဌ (ပု) [သယနပရာယန + အဋ္ဌ] အိပ်ရာလျှင်လည်းလျောင်းရာဖြစ်သောအနက် သဘော။ တတော ယေ ဇိယစ္ဆာဒုဗ္ဗလပရေ-တတာယ သယနပရာယနဋ္ဌေန သမဏံ ပန္ဒုဘူမိတိ ဝဒတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၃။

သယနပရိဂ္ဂါဟကသတိသမ္မဇည (နာ) [သယန + ပရိဂ္ဂါဟက + သတိသမ္မဇည] အိပ်ရာကို သိမ်းဆည်းကြောင်းဖြစ်သော သတိသမ္မဇဉ်။ သတော သမ္မဇာနော (သံ၊ ၁။ ၂၆) တိ သယန-ပရိဂ္ဂါဟကသတိသမ္မဇညေန သမန္နာဂတော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၅။

သယနပလ္လင် (ပု) [သယန + ပလ္လင်] အိပ်ရာဖြစ်သော ပလ္လင်။ ဥပါသိကာယပိ သယနပလ္လင်ံ နိသာယ ဌိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၅။ ပေတ၊ ၆။ ၁စ၇။

သယနပဿ (နာ) [သယန + ပဿ] အိပ်ရာ-နံဘေး-နံပါး။ သော တဿာ သန္ဓိကံ ဂန္ဓာ သယနပဿေ နိသီဒိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၅၅။

သယနပါဒမူလ (နာ) [သယန + ပါဒမူလ] အိပ်ရာခြေရင်း။ ဇတံ ပန ပလိဝေဌေတ္တာ တဝ သယနပါဒမူလေ ၆ပေတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၄၃။

သယနပါလက (တိ) [သယန + ပါလက။ ထီ-၌ သယနပါလိကာ။] အိပ်နေစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ အိပ်ရာစောင့်၊ အိပ်ဖန်စောင့်၊ သက်တော်စောင့်။ အဟောသိ သိဝိရာဇဿ၊ ပါသာဒေ သယနပါလကော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၆၆။

သယနပိဋ္ဌ (နာ) [သယန + ပိဋ္ဌ] အိပ်ရာ-အပြင်-ပေါ်။ သပ္ပေါ နိက္ခမိတ္တာ ပဿန္ဓော ဖဏံ ကတ္တာ သယနပိဋ္ဌေ နိပဇ္ဇိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂ဇ၉။

သယနပိဋ္ဌ (နာ) [သယန + ပိဋ္ဌ] အိပ်ရာ-အင်းပျဉ်-ကုဋေ-ညောင်စောင်း။ ရညော စ မဂ်လာဝုဓံ သယနပိဋ္ဌေ ၆ပိတံ ပဇ္ဇလိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၅။

သယနဗဟုလ (တိ) [သယန + ဗဟုလ] အိပ်-

လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်းမျှားသော။ နသယနဗဟုလေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၈။ ဝဿသတိကော ဟိ သယနဗဟုလောဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၅။

သယနဘဏ္ဍာ (နာ) [သယန + ဘဏ္ဍာ] အိပ်ရာ-ဘဏ္ဍာ-ပစ္စည်းအသုံးအဆောင်။ ဝိဟာရေ ကမ္မံ ကရောန္တော ---- သယနဘဏ္ဍံ ဝါ ပဋိ-သာမေတွာ ဒေထာတိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၂။ ကခီ။ ၂၆၇။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၄၇။

သယနမဗ္ဗ (နာ) [သယန + မဗ္ဗ] အိပ်ရာအလယ်။ တာနိ သယနမဗ္ဗေ ဌပေသိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၉။

သယနမဗ္ဗ (ပု) [သယန + မဗ္ဗ] အိပ်ရာ, ကုန်ရင်, ညောင်စောင်း။ မဗ္ဗကံ ပညာပေဟိတိ တသ္မိံ ကိရ ဥယျာနေ ရာဇကုလဿ သယနမဗ္ဗော အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၄။

သယနမတ္တ (နာ) [သယန + မတ္တ] အိပ်ကာမျှ၊ အိပ်ရုံသက်သက်။ နာ ဇကိကာ ဟုတ္တာ သယန-မတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၈။

သယနဝတ္ထု (နာ) [သယန + ဝတ္ထု] အိပ်ခြင်းဟူ သောအကြောင်း။ သာဝတ္ထိယံ ဥပနန္ဒံ အာရဗ္ဘ ဥစ္ဆေ မဗ္ဗေ သယနဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကခီ။ ၂၆၉။

သယနဝရဂတ (တိ) [သယနဝရ + ဂတ] မြတ်သောအိပ်ရာသို့-ရောက်-ကပ်-သော။ ဌပေတွာ စ ပန ---- သယနဝရဂတော "မနောရထော မေ မတ္ထကံ ပတ္တော"တိ အာဝဇ္ဇေန္တော နိပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၉၃။

သယနဝေလာ (ထီ) [သယန + ဝေလာ] အိပ်နေ ချိန်။ မနုဿာနံ သယနဝေလာယ မဟာနသေ အဂ္ဂိ ဒတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၃၂၃။

သယနသန္ဓိ (ပု) [သယန + သန္ဓိ] အိပ်ရာ-ညောင်စောင်း-ကို-သိုမှီး-သိမ်းဆည်း-ခြင်း။ သယနသန္ဓိမိ ဂန္ဓသန္ဓိမိ အာမိသသန္ဓိမိ ဣတိ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၊ ၆၁။ မဟာနိ။ ၂၉၀။

သယနသမီပ (နာ) [သယန + သမီပ] အိပ်ရာ အနီး။ ဟတ္ထေ အဂေါဝိတ္တာ မုခံ အဝိဏ္ဍာ-လေတ္တာ သယနသမီပံ အာဂန္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၈။

သယနသိရိဂဗ္ဘ (ပု) [သယန + သိရိ + ဂဗ္ဘ] ကျက်သရေရှိသောတိုက်ခန်း။ စတုတ္ထံ သယန-သိရိဂဗ္ဘံ ပဝိသန္တော ဥမ္မာရေ ၆တ္တာတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၂။

သယနသီလ (တိ) [သယန + သီလ] အိပ်လေ့ ရှိသော၊ သူ။ ဝါရိဂေဟသယာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၉) တိ ဥဒကစ္ဆဒနံ ဥဒကဂဗ္ဘံ ကတ္တာ တတ္ထ သယနသီလာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၆၃။

သယနသုခ (နာ) [သယန + သုခ] အိပ်ခြင်းချမ်း သာ။ ---- ယာနသုခံ သယနသုခံ ဣဿရိယ-သုခံ ----။ အဘိ၊ ဂ။ ၁၆၀။

သယနာကာရ (ပု) [သယန + အာကာရ] အိပ်အံ့သောအခြင်းအရာ၊ အိပ်မည့်ဟန်။ သယနာကာရော အတ္ထိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၇၁။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၁၈၈)။

သယနာဓိပ္ပါယ (တိ) [သယန + အဓိပ္ပါယ] အိပ်ခြင်းကိုအလိုရှိ-အိပ်လို-သော။ သောပိ ယာဝ သယမေဝ သယနာဓိပ္ပါယော နဟောတိ၊ တာဝ မုစ္စတိ။ ဝဇိရ။ ၁၁၈။

သယနာရောပန (နာ) [သယန + အာရောပန] အိပ်ရာသို့တင်ခြင်း။ ဘုတ္တဘောဇနဿ ပန တဿ ပရိစာရကေဟိ သယနာရောပနံ ဝိယ ----။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၆။

သယနာသန (နာ) [သယန + အာသန] ကျောင်း အိပ်ရာနေရာ။ မတ္တညုတာ စ ဘတ္တသ္မိ၊ ပန္ဓ၌ သယနာသနံ။ ဒီ၊ ၂။ ၄၂။ သံ၊ ၁။ ၆၁၊ ၁၁၂ ၂၀၅။ ဓမ္မ။ ၄၁။

သယနာသနပွယောဇနတ္တ (နာ) [သယနာသန + ပယောဇန + တ္တ] အိပ်ရာနေရာနှင့်စပ်ယှဉ်သည်၏အဖြစ်။ သယနာသနပွယောဇနတ္တာ သန္ဓတသ "ပုရာဏာသန္ဓတံ နာမာ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၉။

သယနာသနဝိဓိ (ပု) [သယနာသန + ဝိဓိ] အိပ်ရာ-နေရာ-အစီအရင်။ စမ္မခဏ္ဍပရိဟာ-ရေနာတိ အနမိဌဟိတ္တာ သယနာသနဝိဓိ-နာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၄။

သယနိယရသညီ (တိ) [သယနိယရ + သညာ + ဣ] အိပ်ရာ-တိုက်ခန်း-ဆောင်-ဟုအမှတ်ရှိသောသူ။ သယနိယရေ သယနိယရသညီ သဘောဇနေ ကုလေ အနုပခဇ္ဇ နိသဇ္ဇံ ကပ္ပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၇-စ။

သယနိယ (နာ) [သယနီယ-မှ။ ဣရသပြု။ သယကိုဇ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမိ။] သယနီယ-ကြည့်။

သယနိယယရ (နာ) [သယနိယ + ယရ။ သယနီယယရ-ဟူလိုလျက် ယ-ကိုချေ၊ ဣ-ကို ဣ-ရသပြု။] အိပ်ရာ-တိုက်ခန်း-အိပ်ခန်း။ သယနိယရေ (ဝိ၊ ၃။ ၁၂၆) တိ သယနီယရေ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၂။

သယနိရိယာပထသုခ (ပု) [သယန+ ဣရိယာပထ + သုခ] အိပ်ခြင်းဣရိယာပုထ်ကိုပြုသောသူ၏ ချမ်းသာ။ ဂိမှကာလေ ဘုဋ္ဌိတ္တာ သယန္ဓသ သုခံ ဟောတီတိ တံ ဥတုသုခံ "သေယျသုခ"န္တိ ဝုတ္တံ၊ သယနိရိယာပထသုခန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၅။

သယနီ (တိ) [သယန + ဣ။ သယန'မေတသ အတ္ထိတိ သယနီ၊ သယနီ စ တံ ယရဏ္ဍာတိ ဝိဂ္ဂဟော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁၂။ သိ + အနီယ= သယနီယ= သယနီ။ ယ-ကျေသည်။ ပါစိတ်ယော။ ၉၆။] အိပ်ရာ-တိုက်ခန်း-အိပ်ခန်း။ သယနီယရံ နာမ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ရညော သယနံ ပညတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ သယနီယရေတိ သယနီယယရေ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၄၂၈။

သယနီယ (နာ) [သိ + အနီယ။ သယန + ဣယ။ (တိ) ဂယနီယ-သံ။ (နာ) သယကိုအ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] အိပ်ရာ-တိုက်ခန်း-အိပ်ခန်း။ သယနီယရေတိ သယနီယယရေ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၈။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၂။

သယနုပဂတ (တိ) [သယန + ဥပဂတ] အိပ်ရာသို့-ကပ်-ဝင်-သော။ အထေကဒိဝသံ သယနု-ပဂတသေဝ မဟာကမ္မန္တိကဿ သန္တိကံ ဂန္တ္ဝာ ဩဘာသံ ဖရိတ္တာ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၄။

သယနုပဂမန (နာ) [သယန + ဥပဂမန] အိပ်ရာသို့-ကပ်-ဝင်-ခြင်း။ သော သယနုပဂမနေန ဝိဂတကိလမထော ထောကံ နိဒ္ဒါယိတ္တာ----။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၅။

သယနေကဒေသ (ပု) [သယန + ဧကဒေသ] အိပ်ရာတစ်စိတ်တစ်ပိုင်း။ သာ အတ္ထနော သယနဂဗ္ဘံ သဇ္ဇေတ္တာ ---- သယနေကဒေသေ နိသိန္နေ စိန္တေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၇၈။

သယန္ဓ (တိ) [သိ + အန္ဓ။ ထိ-၌ သယန္ဓိ။] သယ်-ကြည့်။

သယန္တ၂ (တိ) [သဟ + ယန္တ] စက်-ယန္တရား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သယန္တံ သဝဠာကရ (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅) နှိ ယန္တေန စေဝ ဝဠာကရေန စ သဒ္ဓိ သဗ္ဗသမ္ဘာရယုတ္တံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၅၄။

သယန္ဒိ (ကြို) [သိ + အ + အန္ဒိ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ကုန်၏။ သေဒဂတေန ဂတ္တေန သယန္ဒိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၅။

သယမ္ဘူဘာန (တိ) [သယံ + ဘူဘာန။ သယံ-ဘူဘာန-ကြည့်။] အလိုလိုသာမိမိဉာဏ်၌ ထင်ရှားသော၊ တရား။ သယမ္ဘူဘာန (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၃၇) နှိ သယမေဝ အတ္တနော ဝိဘူတံ၊ တာဒိသံ ဓမ္မန္ဒိ သမ္ဗန္ဓော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၆။

သယမ္ဘဝ (တိ) [သယံ + ဘဝ + အ။ သယံဘဝ-ကြည့်ဦး။] (၁) သယမ္ဘဝမည်သောစကြဝဠတောမင်း။ (၂) သယမ္ဘဝမည်သောကာမာဝစရနတ်ပြည်၊ မိမိ၏အရောင်အလင်းရှိသောကာမဝစရနတ်ပြည်။ (၁) ဒွေ သတ္တတိမ္ပိတော ကပ္ပေ၊ ရာဇာ အာသိ သယမ္ဘဝေါ။ အပ၊ ၁။ ၂၀၆။ (၂) သယမ္ဘဝံ နာမ ဥပေတိ ဒေဝေ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၉။ ယေ တေ အတ္တနော အာဘာယ အန္ဓကာရံ ဝိဓမေတ္တာ အာလောကကရဏေန သယမ္ဘဝါတိ လဒ္ဓနာမာ ဆ ကာမာဝစရဒေဝါ၊ တေ သယမ္ဘဝေ နာမ ဒေဝေ ဥပေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၉။

သယမ္ဘုညာဏ (နာ) [သယမ္ဘု + ညာဏ] သယမ္ဘုဉာဏ်၊ အလိုလိုဖြစ်သောဉာဏ်။ သယမ္ဘုဉာဏေန ဒီပ္ပ အသာမာရဏာ အညေသန္ဒိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၄။ ဘဂဝတာ ဟိ ပရတော အသုတ္တာ သယမ္ဘုညာဏေန အတ္တနာ အဓိဂတမေဝ ဝုတ္တံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄။

သယမ္ဘုညာဏဘူတ (တိ) [သယမ္ဘုညာဏ + ဘူတ] သယမ္ဘုဉာဏ် (ဖြစ်၍) ဖြစ်သော။ မဟာ-ဗောဓိသတ္တာနဉ္စိ ပစ္စေကဗောဓိသတ္တာနဉ္စ ဝိပဿနာ စိန္တာမယညာဏသံဝဋ္ဋိတာ သသမ္ဘုညာဏဘူတာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၉။

သယမ္ဘုတာ (ထီ) [သယမ္ဘု + တာ] အလိုလို-ကိုယ်တိုင်-ဖြစ်သောသူ (ပစ္စေကဗုဒ္ဓ-) ၏ အဖြစ်။ ကပ္ပသတသဟဿာဓိကာနိ ဒွေ အသင်္ချေယ္ယာနိ ပါရမိယော ပူရေတ္တာ သယမ္ဘုတံ ပတ္တော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ နာမ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄။

သယမ္ဘုသီဟ (ပု) [သယမ္ဘု + သီဟ] အလိုလို-ကိုယ်တိုင်-ဖြစ်-ထိုးထွင်း၍-သိ-သောမြတ်စွာဘုရား။ သယမ္ဘုသီဟေန ပကာသိတာနိ။ အပ၊ ၁။ ၁၆။ သယမ္ဘုသီဟေန အနာစရိယကေန ဟုတ္တာ သယမေဝ ဘူတေန ဇာတေန ပဋိဝိဒ္ဓေန သီဟေန အဘိတေန ဂေါတမေန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန ဣမာနိ ဝစနာနိ ပကာသိတာနိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂စ။

သယမ္ဘု (တိ) [သယံ + ဘူ + ကွိ။ သယမေဝ ဘဝတီတိ သယမ္ဘု။ ရှု၊ ဋီ။ ၅၂။ နီတိ၊ ပဒ။ ၉၉။ မဏိမဇ္ဈ။ ၁။ ၇စ။ အမရ၊ ဗျာချာ။ သယံ ဘဝတီတိ သယမ္ဘု။ ရှု၊ ဋီ။ ၆၂။ သယမေဝ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဘဝတိ, အနညဗောဓိတောတိ သယမ္ဘု။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄။ သွယမ္ဘု-သံ။ သယမ္ဘု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ပု) (၁) (သူတစ်ပါးညွှန်ပြ ဆုံးမမှုမရှိဘဲ) အလိုလိုဖြစ်သော (က) သဗ္ဗညုဘုရား။ (ခ) ပစ္စေကဗုဒ္ဓဘုရား။ (နာ) (ဂ) သယမ္ဘုဉာဏ်-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်။ (တိ) (၂) အလိုလို-ကိုယ်တိုင်-ဖြစ်သော။ (၃) ပြဟ္မာ။ (ပု) (၁) (က) နနု ဘဂဝါ သယမ္ဘုတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၂၁၆။ သယမ္ဘု (ပဋိသံ။ ၁၇၂။

မဟာနိ။ ၃၆၃) တိ ဥပဒေသံ ဝိနာ သယမေဝ ဘူတောဟု။ ပဋိသं၊ ၌ ၂။ ၈၄။ မဟာနိ၊ ၌ ။ ၃၈၉။ (ခ) သယမ္ဘုံ ဥပသင်္ကမိ (အပ၊ ၁။ ၅၀) ဣတိ သယမ္ဘုံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓံ ဥပသင်္ကမိ သမီပံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၌ ၁။ ၃၂၇။ (နဲ) (ဂ) အတ္ထတောဟု ပန ပါရမိတာပရိဘာဝိတော သယမ္ဘူဘာဏေန ---- ခန္ဓသန္တာနော ဗုဒ္ဓေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈။ သယမေဝ ဘဝတီတိ သယမ္ဘူ။ တမေဝ ဘာဏံ သယမ္ဘူဘာဏံ။ မဏိမဋ္ဌ။ ၁။ ၇၈။ (တိ) (၂) သယမ္ဘူ (အပ၊ ၁။ ၆၂) တိ သယမေဝ ဘူတာ။ အပ၊ ၌ ၁။ ၂၂၅။ သယမ္ဘုသာ (အပ၊ ၁။ ၆၂) တိ သယမေဝ ဘူတသာ ဇာတသာ အရိယာယ ဇာတိယာ နိဗ္ဗတ္တသာ။ အပ၊ ၌ ၂။ ၆။ (ဃ) အတ္ထဘူ ပရမေဋ္ဌိ သယမ္ဘူ ---- ဣစ္စာဒယောပိ ဗြဟ္မနာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁။ ၅။

သယမ္ဘူဘာဏ (တိ) [သယမ္ဘူ + ဘာဏ] (၁) သယမ္ဘူဘာဏ်ရှိသော။ (၂) အလိုလိုဖြစ်သော ဘာဏ်၊ သယမ္ဘူဘာဏ်။ (၁) သမ္မာသမ္ဗုद္ဓါနံ ဟိ သယမ္ဘူဘာဏတာယ သယမေဝ ပဝတ္တမာနောပိ သစ္စာဘိသမယော။ ထေရ၊ ၌ ၁။ ၉။ (၂) သယမ္ဘူဘာဏေန ဒိဋ္ဌာ။ မ၊ ၌ ၃။ ၆၅။

သယမ္ဘူဘာဏတေဇ (ပု) [သယမ္ဘူဘာဏ + တေဇ] အလိုလိုဖြစ်သောအရဟတ္တမဂ်ဘာဏ်တော်၏-တန်ခိုး-အာနုဘော်။ သယမ္ဘူဘာဏတေဇေန၊ ယေ ပတ္တာ အာသဝက္ခယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၆။

သယမ္ဘူဘာဏဘူတ (တိ) [သယမ္ဘူဘာဏ + ဘူတ] သယမ္ဘူဘာဏဘူတ-ကြည့်။ တထာ ဗုဒ္ဓါနံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနဉ္စ ဝိပဿနာ စိန္တာမယဘာဏ-သံဝမိတတ္တာ သယမ္ဘူဘာဏဘူတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၁။

သယမ္ဘူတ (တိ) [သယံ + ဘူ + တ] အလိုလို-ကိုယ်တိုင်-ဖြစ်သော။ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သယမ္ဘူ-တတာယ အသိက္ခိတအသေက္ခာ နာမ။ အဘိ၊ ၌ ၃။ ၃၉။ အဓိစ္စေန အကာရဏေန ဥပ္ပတ္တိတာ သယမ္ဘူတာ။ အပ၊ ၌ ၂။ ၂၁၀။

သယမ္ဘူပဒ (နဲ) [သယမ္ဘူ + ပဒ] သယမ္ဘူ-ဟူသောပုဒ်။ အနာစရိယတောတိ သယမ္ဘူ-ပဒဿ အတ္ထဝိဝရဏံ။ ပဋိသं၊ ၌ ၂။ ၈၄။ မဟာနိ၊ ၌ ။ ၃၈၉။

သယသံဝုတ (တိ) [သယံ + သံဝုတ။ ဂါထာ၌ နိဂ္ဂဟီတ်ကျေ။] ကိုယ်တိုင်စောင့်စည်းသော၊ သူ။ သယသံဝုတေသု (အံ၊ ၁။ ၃၃၄) တိ သယမေဝ သံဝရိတ္တာ ပိယာယိတ္တာ ဂဟိတ-ဂဟဏေသု။ အံ၊ ၌ ၂။ ၂၇၄။

သယသိ (ကြို) [သိ + အ + သိ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-၏။ တေန ကဗ္ဗကရဏေန မတ္တော သယတိ၊ ဧဝံ သယသိ။ သံ၊ ၌ ၁။ ၁၆၂။

သယာန (တိ) [သိ + မာန။ ရှု။ ၆၄၆။ နိရုတ္တိ။ ၇၇၆။ ဂယာန-သံ။ ပါဏိနီ၊ ၃။ ၂။ ၁၂၆။] (၁) အိပ်-လျောင်း-လည်းလောင်း-နေသော။ (၂) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်း။ (၁) ပကေ်ံ သယာနော (သုတ္တနိ။ ၄၅၁) တိ ကာမ-ကဒ္ဒမေ သယမာနော။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၂။ ၃၂၂။ (၂) ကိံ သယာနန္တိ ကိဒိသံ သယနံ။ "ကိ-သယာနာ"တိ ကေစိ ပဌန္တိ။ ပေတ၊ ၌ ။ ၅၄။

သယာပိတ (တိ) [သိ + ဏာပေ + တ။ ရှု။ ၅၄၃။] (၁) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-စေအပ်ပြီးသော။ (၂) အိပ်-လျောင်း-လည်း-လျောင်း-စေရာ (ဌာန)။ (၁) ဝပ္ပမင်္ဂလကာလေ ဇမ္ဗုစ္ဆာယာယ သယာပိတဿ ဝိတိက္ကန္တေပိ -

--- ဌိတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၃။ (၂) သာမိ သိ ဝိ ရာ ဇ ပဏ္ဏ သာ လာ ယ သယာပိတဌာနတော သီယံ ပုတ္တကေ ပဏ္ဍောသာဟိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၃။

သယာပိတဌာန (နာ) [သယာပိတ + ဌာန] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-စေရာ-အရပ်-ဌာန။ သယာပိတ (၂) ကြည့်။

သယာပိတသူကရ (ပု) [သယာပိတ + သူကရ] အိပ်စေအပ်ပြီးသော၊ ဝက်။ ဗန္ဓိတ္တာ ဝရသယနေ သယာပိတသူကရော စ ကိဠာပိ ဝိဝရတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀။

သယာပေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိ + ဏာပေ + တိ။ ရူ။ ၅၄၃။] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-စေ၏။ (အညွှန်း-သယတိ-ကြည့်)။

သယာမ (ကြို) [သိ + အ + မ] အိပ်ကုန်၏။ ဧဝရူပေန အဝမဂ်လေန အမှာကံ ကောအတ္ထော၊ တုဏ္ဍိဘူတာ သယာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၃၂။

သယာမိ (ကြို) [သိ + အ + မိ] အိပ်၏။ နမန္ဒိယာ သယာမိ နာပိ ကာဝေယျမတ္ထော။ သံ၊ ၁။ ၁၁၂။

သယာဟိ (ကြို) [သိ + အ + ဟိ] အိပ်ပါလော။ တံ အာရုဟိတ္တာ ယထာသုခံ သယာဟိ စေဝ နိသီဒ စာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၁။

သယီ (ကြို) [သိ + အ + ဣ] အိပ်ရလေပြီ။ --- ဣမံ ရတ္တိ ဒုက္ခံ သယီ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၉။

သယီသု (ကြို) [သိ + အ + ဥ] အိပ်ကြကုန်ပြီ။ သဗ္ဗေဝ တေ ဘိန္နသိရာ သယီသု။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၉။

သယိ² (ကြို) [သိ + အ + ဤ] အိပ်ပြီ။ ကသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိန္တိ အာယသ္မာ ဥပနန္ဒော သက္ကပုတ္တော ဥစ္ဆေ မဠေ သယိ။ ဝိ၊ ၅။ ၄၀။

သယိ³ (ကြို) [သိ + အ + ဩ] အိပ်ရာပြီ။ အဂ်ေတိ အနေကဘူမိကေ ဒသေတ္တာ အန္ဓရတ္တအဂ်ယုတ္တေ တတ္ထ တ္ဝံ ပုဗ္ဗေ သယိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၄၈။

သယိတ (တိ) [သိ + တ။ သယတိ-မှ။ ဂယိတ-သံ။] (၁) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သော။ (၂) ဖြစ်-တည်-ကိန်းအောင်း-သော။ (၃) အိပ်-လျောင်း-ဖြစ်-တည်-ကိန်းအောင်း-ရာ၊ ဌာန၊ ကာလ။ (၄) ဝပ်အပ်သော။ (၁) ဇိဝတိတိ အနုဌာနသေယျာယ သယိတောပိ ယာဝ ဇိဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒံ နပါပုဏာတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၃။ သယိတော ကုမာရော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၉၄။ (၂) အညတရော တာပသော တံ ပဒုမံ ဂဟေတ္တာ တတ္ထ သယိတံ ဒါရကံ ဒိသ္မာ ---- ပေါက္ခရေ သယိတတ္တာ "ပေါက္ခရသာတိ"တိ စသ နာမမကာသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၃။ သုခသယိတာနိ (အံ၊ ၁။ ၁၃၄) တိ သန္ဓိစယဘာဝေန သုခံ သယိတာနိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၄။ (၃) သယိတကာလ, သယိတဌာန-တို့ကြည့်။ (၄) သမ္မာ အဓိသယိတာနိ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၈) တိ ပါဒါဒီဟိ ဥပယာတံ အကရောန္တိယာ သမ္မဒေဝ ဥပရိ သယိတာနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၀။

သယိတဥပါသက (ပု) [သယိတ + ဥပါသက] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သောဥပါသကာ။ ဝိဟာရေ ဓမ္မကထံ သုတ္တာ သယိတဥပါသကော အယုတ္တံ မရဏံ လဘတိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၉၅။

သယိတကာလ (ပု) [သယိတ + ကာလ] ဖြစ်-တည်-ကိန်းအောင်း-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဂဠေ သယိတကာလေန သဒ္ဓိ ဝိသတိမံ ဝဿံ အသ္သာတိ ဂဠ္ဘဝိသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၅။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၆)။

သယိတဂေါရူပ (နာ) [သယိတ + ဂေါရူပ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သောနွား-နွားအပေါင်း။ သယိတဂေါရူပါနိ ဥဌာပေန္တော ပါတောဝ ဂစ္ဆန္တော အကာလစာရီ ဟောတိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၀။

သယိတဌာန (နာ) [သယိတ + ဌာန] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ရာဌာန။ ရတ္တိ အာဂမ္မ ဗဟူနံ သယိတဌာနေ တံ မည္ဃာနော တမေဝ ဇိဝိတာ ဝေါရောပေသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၇၀။ ကိ တုမ္ဘာကံ မမ သယိတဌာနေန။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၂။

သယိတဒါရိကာ (ထီ) [သယိတ + ဒါရိကာ] ဖြစ်-တည်-ကိန်းအောင်း-သောသူငယ်မ။ ယော မံ ပဇာပတိ သမာနံ အတ္တနာ သဒ္ဓိ ဧကမာတုကုစ္ဆိယာ သယိတဒါရိကံ ဝိယ မည္ဃတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၈။ (-မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၈)။

သယိတဗွ (တိ) [သိ + တဗွ။ သယတိ-မှ။ ဂယိတဗ္ဗ-သံ။] (၁) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) (ခုတင်-ပလ္လင်-စသော) အိပ်ရာ-အခင်း။ (၃) အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-အပ်ရာ (ဌာန)။ (၁) နာ ဘိက္ခဝေ ပုပ္ပါဘိကိဏ္ဏော သု သယနေသု သယိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၁။ (၂) သယနန္တိ မဉ္စ-ပလ္လင်္ကာဒိဠေ ဂေါနကစိတ္တကာဒိဠ အနေက-ဝိဓံ သယိတဗ္ဗကံ။ အာသနမ္ပိ စေတ္ထ သယနဂ္ဂ-ဟဏေနေဝ ဂဟိတံ။ စရိယာ၊ ၆။ ၅၅။ သေယ္ယာတိ မဉ္စပီဌာဒိ စေဝ ပါဝါရကောဇဝါဒိ စ သယိတဗ္ဗဝတ္ထု။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၂၆။ (၃) သယိတဗ္ဗဌာန-ကြည့်။

သယိတဗ္ဗက (တိ) [သယိတဗ္ဗ + က] သယိတဗ္ဗ (၂) အနက်ကြည့်။

သယိတဗ္ဗဌာန (နာ) [သယိတဗ္ဗ + ဌာန] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-အပ်ရာဌာန။ သယိ-တဗ္ဗဌာနဘူတေ ပလ္လင်္သေဋ္ဌေ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၁၈။

သယိတဗ္ဗဝတ္ထု (နာ) [သယိတဗ္ဗ + ဝတ္ထု] (ခုတင်-ပလ္လင်-စသော) အိပ်ရာ၊ အခင်း။ သယိတဗ္ဗ (၂) အနက်ကြည့်။

သယိတဘိက္ခု (ပု) [သယိတ + ဘိက္ခု] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သောရဟန်း။ ဟေဌာပါသာဒေ သယိတဘိက္ခုသ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃၃။

သယိတမတ္တ (နာ) [သယိတ + မတ္တ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်းမျှ-ရုံသက်သက်။ ဆဝေန သယိတမတ္တာယ သုသာနလက္ခ-ဏပ္ပတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၎။ ၁။ ၁၀၀။

သယိတမနုဿ (ပု) [သယိတ + မနုဿ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သောလူ။ နာ တတ္ထ သယိတမနုဿာ ပညာယေယ္ယုံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၆၁။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၆။

သယိတဝစ္ဆက (ပု) [သယိတ + ဝစ္ဆက] အိပ်သော နွားငယ်။ ဝစ္ဆကသာလာယ ဟိ အန္တော ဗဟွေ အန္တောယေဝ သယိတဝစ္ဆကော ဝိယ။ အဘိ၊ ၆။ ၅၄။

သယိတဝေါဟာရ (ပု) [သယိတ + ဝေါဟာရ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ခြင်းဟူသော ဝေါဟာရ။ နိရန္တရပ္ပဝတ္တဘဝဂ်သန္တာနဝသေန ဟိ သယိတဝေါဟာရော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။

သယိတသန္တာန (နာ) [သယိတ + သန္တာန] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-သောအစဉ်သန္တာန်။ အနုဌဟိတ္တာ သယိတသန္တာနေန သယန္တသ အာပတ္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၀။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၁)။

သယိတာကာရ (ပု) [သယိတ + အာကာရ] အိပ်-လျောင်း-လည်းလျောင်း-ပုံအခြင်းအရာ။ သယိတာကာရေန သရီသပေါ ဝိယ သရီသ-ပန္တော။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၇၆။

သယိတာသီဝိသ (ပု) [သယိတ + အာသီဝိသ] အိပ်သောမြွေ။ သယိတာသီဝိသသ သရီရံ ပရိမဒ္ဒန္တော ဝိယ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၅၅။

သယိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [သိ + တ္တာ] အိပ်၍။ သေယျသမဏ္ဍမ္ပိ သုခံ သယိတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၆။

သယိတ္တာန (ကြိ၊ ဝိ) [သိ + တ္တာန] အိပ်၍။ ကူဋာဂါရေ သယိတ္တာန၊ နိဝါတေ ဖုသိတဂ္ဂေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂၈။

သယိတုံ (ဗျ) [သိ + တုံ] အိပ်ခြင်းငှါ။ မာတာ ပန နဟာပေတုံ ပါယေတုံ ဘောဇေတုံ မဏ္ဍေတုံ ဥရေ ကတ္တာ သယိတုဗ္ဗ လဘတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၃၁။

သယိတုကာမ (တိ) [သယိတုံ + ကာမ] အိပ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။ ဘိက္ခု။ ဒဟရာနံ ဟတ္ထေ ပတ္တစီဝရံ ဒတ္တာ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တာ ပစ္ဆိမေ ယာမေ သယိတုကာမာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၇။

သယိတ္ထ (ကြိ) [သိ + အ + အာ] အိပ်ပြီ။ ကစ္စိ ဘန္တေ ဘဂဝါ သုခံ သယိတ္ထာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၄။

သယိမ္ဘ (ကြိ) [သိ + အ + မ္ဘ] (ငါတို့) အိပ်ရကုန်ပြီ။ အထ တေ ကုက္ကုဋပေါတကာ "စိရံ ဝတ မယံ သက်ုဋ္ဌိတဟတ္ထပါဒါ သမ္ဘာဒေ သယိမ္ဘ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၉။

သယိမ္ဘာ (ကြိ) [သိ + အ + မ္ဘာ] (ငါတို့) အိပ်ရကုန်ပြီ။ တသ္မာ "စိရံ တဝ မယံ သက်ုဋ္ဌိတ-ဟတ္ထပါဒါ သမ္ဘာဒေ သယိမ္ဘာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၄။

သယိသံ (ကြိ) [သိ + အ + သံ] (ငါ) အိပ်အုံ့။ နာ ဂန္ဓရေ ဝိဌပိသမော သယိသံ။ ထေရ။ ၃၆၀။

သယိသတိ (ကြိ) [သိ + အ + သတိ] အိပ်ရလတ္တံ့။ ဒုက္ခံ သေတိ (သံ၊ ၁။ ၈၄) တိ ဇိတာနိ ဟတ္ထိအာဒီနိ အနုသောစေန္တော ဒုက္ခံ သယိသတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၁။

သယိသသိ (ကြိ) [သိ +အ+ သသိ] (သင်) အိပ်ရလတ္တံ့။ နာ စတူသု သယနေသု သယိသသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၇၃။

သယိသာမ (ကြိ) [သိ + အ + သာမ] (ငါတို့) အိပ်ကုန်အုံ့။ သကုဏမံသံ ခါဒိတ္တာ စ သယိသာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၉၀။

သယိသာမိ (ကြိ) [သိ + အ + သာမိ] အိပ်ရအုံ့။ သိဂါလော "မနုဿမံသံ ခါဒိတ္တာ ပိဋ္ဌိ ပသာရေတ္တာ သယိသာမိ"တိ အာမက-သုသာနံ ပဝိသိတုကာမော ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၀။

သယုဒ္ဓ (တိ) [သဟ + ယုဒ္ဓ] စစ်ထိုး-စစ်တိုက်-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ အကုသလာ သေနာ အရိယမဂ္ဂယုဒ္ဓေန ဇေတဗ္ဗတ္တာ သယုဒ္ဓတ္တာ "သရဏာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။

သယူပ (တိ) [သဟ + ယူပ] ယဇ်တိုင်နှင့် တကွ ဖြစ်သော။ သယူပေါ ဗဟုဒိဝသံ နေယျော သတြယာဂေါ။ အံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၉၈။ (-အံ၊ ဌီ၊ ၃။ ၂၀၅)။

သယေ (ကြို) [သိ + အ + ဧယျ] အိပ်-လျောင်း-ရာ၏။ ယတံ စရေ ယတံ တိဋ္ဌေ ယတံ အဂ္ဆ ယတံ သယေ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၅။

သယေထ (ကြို) [သိ + အ + ဧထ] အိပ်ကုန်-ရာ၏။ မဠ္ဟေ ဆမာယံဝ သယေထ သန္ဌတေ။ အံ၊ ၁။ ၂၁၅။

သယေယျုံ (ကြို) [သိ +အ+ ဧယျုံ] (ငါ) အိပ်လိုင်၏။ အဟော ဝတာဟံ သုဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတွာ သုခသေယျုံ သယေယျုံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၇။

သယေယျ (ကြို) [သိ + အ + ဧယျ] အိပ်ရာ၏။ ယော သယေယျ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၁။

သယေယျာထ (ကြို) [သိ + အ + ဧယျာထ] အိပ်ကုန်ရာ၏။ ယတ္ထ ဘုတ္တာ ပိဝိတ္တာ စ၊ သယေယျာထ အနုသုကောဝ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၅။

သယေယျာသိ (ကြို) [သိ + အ + ဧယျာသိ] အိပ်ရာ၏။ စတူသု ဝါ သယနေသု သယေ-ယျာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၇။

သယောဂ္ဂ (တိ) [သဟ + ယောဂ္ဂ] (ဆင်း-မြင်း-ထမ်းစဉ်စသော) ယာဉ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သယောဂ္ဂ (ဇာ၊ ၂။ ၆၆) နှင့် ဟတ္ထိယောဂ္ဂါဒိ-သဟိတံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၀၇။ သယောဂ္ဂဗလ-ဝါဟနော (အပ၊ ၁။ ၁၀၀) တိ သုဝဏ္ဏသိဝိ-ကာဒီဟိ ယောဂ္ဂေဟိ စ သေနာပတိမဟာ-မတ္တာဒီဟိ သေဝကေဟိ ဗလေဟိ စ ဟတ္ထိအဿရထသခီတေဟိ ဝါဟနေဟိ စ သဟိတောတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၆၅။

သယောဂ္ဂဗလဝါဟန (တိ) [သဟ + ယောဂ္ဂ + ဗလ + ဝါဟန] ရထား , ဗိုလ်ပါ , ဆင်ယာဉ် စသည်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ သယောဂ္ဂ-ကြည့်။

သယောပန (တိ) [သဟ + ယော + ပန] "ယော ပန" ဟူသောပုဒ်-ပါဋိ-နှင့် တကွဖြစ်သော။ သယောပနာယောပနဒုက်။ ကခီ။ ဌီ၊ ၁၄။

သယ္ယ (တိ) [သဟ + ယက်။ သဟိတဗ္ဗန္တိ သယ္ယံ။ နိရုတ္တိ။ ၇စ၁။ သယ္ယတေတိ သယ္ယံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဟ-သံ] (၁) ပြုလုပ်ဖို့ရန်စွမ်းနိုင်-ပြုလုပ်နိုင်-သော၊ အမှု။ (ပု) (၂) သယ္ယ-မည်သော ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ။ (၁) သယ္ယာနိ ကမ္မာနိ အနာဒိယန္တ (သုတ္တနိ။ ၃၁စ) နှင့် ဧဝံ ဘာသိတ္တာပိ စ သယ္ယာနိ ကာတုံ သက္ကာနိပိ တသ ကမ္မာနိ အနာဒိယန်္ဂ ကရဏတ္ထာယ အသမာဒိယန်္ဂ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၂။ သယ္ယံ ဟောတိ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂) တိ ကာတုံ သက္ကာ ဟောတိ။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၈၆။ (ပု) (၂) သယ္ယော အနောမနိက္ခ-မော (မ၊ ၃။ ၁၁၅) တိ သယ္ယော နာမ သော ဗုဒ္ဓေါ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၉၁။

သရ° (ပု) [သရ + အ။ သရ-သဒ္ဒေါ ပတာပေသု။ သရောတိ သဒ္ဒေါပိ ဝုစ္စတိ ဥသုပိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၅။ ဂရ-သံ။] (၁) မြား။ (၂) မြားမြက်-ကိုင်းမြက်၊ ကုလားမြက်။ (၁) အဟံ နာဂေါ၀ သင်္ဂါမေ၊ စာပတော ပတိတံ သရံ။ ဓမ္မ။ ၅၆။ (-ဣတိဝုတ်။ ၂၄၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၃)။ (၂) သရေ ဟတ္ထေဟိ ဘဉ္ဇိတ္တာတိ ပုဗ္ဗေ တာပသကာလေ သရတိ-ဏာနိ မမဟတ္ထေဟိ ဆိန္နိတ္တာ တိဏကုဋိ-ကတ္တာ အစ္ဆိသံ ဝသီ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။

သရ၂ (တိ) [သရ + အ။ သရ ဂတိယ်။ သရတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၆။ သရ-သံ။] (၁) သွား-စီးသွား-တတ်သော။ (၂) အရည်-ယိုစီးသော-စီးသွားသော-အယဉ်။ (၁) သီယသရ (သုတ္တနိ။ ၂၃၉) နှင့် သီယဂါမိနီ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆။ (၂) အထ တေ ပူတိ သရာ သဇန္တိ ပစ္ဆာတိ အထ တေ ဣမေ ပူတိဘာဝေန သရဏဘာဝေန စ "ပုတိသရာ"တိ လဒ္ဓနာမာ သရီရဝဍ္ဎဓာရာ သဇန္တိ ဝဍ္ဎန္တိ ပဋ္ဌရန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၀။

သရ၃ (ပု၊ နဝ) [သရ + အ။ မနောဂိုဏ်း။ သရ ဂတိယ် ---- သရောတိ ရဟဒေါ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၆။ သရသ်-သံ။] (၁) ရေအိုင်။ (၂) မြစ်။ (၃) တစ်ဖက်ဆည်ကန်။ (၁) မဗ္ဗေ သရသ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဝိမာနာ ကပ္ပဋ္ဌာယိနော။ မ၊ ၁။ ၄၁၃။ သရာနီ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၄) တိ အနောတတ္တာဒီနိ မဟာသရာနိ ခီယန္တိယေ၀။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၅၀၂။ (၂) သရန္တိ ဣမ နဒီ အဓိပ္ပေတာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃၃၃။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၀။ (၃) သရန္တိ တဋ္ဌာကာဒီသုပိ ဝတ္တတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၇။

သရ၄ (ပု) [သရ + အ။ သရ ဂတိယ်။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၆။ သရ စိန္တာယ်။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၆။ သ္ဝရ-သံ။] (၁) ပြေးသွားသော (ဝိတက်)။ (၂) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်း (သတိ)။ (၁) သရသက်ပ္ပါတိ ဇတ္ထ သရန္တိ ဓာဝန္တိတိ သရာ။ သက်ပ္ပေန္တိတိ သက်ပ္ပါ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၈။ သရသက်ပ္ပါတိ ဓာဝနသက်ပ္ပါ။ သရန္တိတိ ဟိ သရာ၊ ဓာဝန္တိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၀၂။ (၂) သရံ ဗုဒ္ဓါနသာသန (သံ၊ ၁။ ၁၄၂) နှင့် ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ သရန္တေန။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၇။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၉)။

သရ၅ (ပု) [သရ + အ။ သရ + ဏော + အ။ သယံ + ရာဇ + ကွိ။ ရှု။ ၃။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၅။ နိရုတ္တိ။ ၂။] (၁) အသံ။ (၂) (အ, အာ-စသော) သရအက္ခရာ။ (၁) အတ္တနာပိ တသ္မိံ သရေ သာရဇ္ဇတိ၊ ပရေပိ တသ္မိံ သရေ သာရဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂၁၉။ သရောပိ ဥပဟညတိ (မ၊ ၃။ ၂၃၇) တိ သဒ္ဒေါပိ ဘိဇ္ဇတိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၃။ (၂) သန္ဓိ၀သေန သရလောပေါ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၂။ နဝ ပန သရဗျဉ္ဇနာဒိ သန္ဓိဘာ၀ံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈၃။

သရ၆ (ကြို) [သရ + ဟိ။ သရတိ-မှ။] အောက်မေ့လော့။ ပုတ္တမံသူပမံ သရ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၄။ ဇ၀ံ ဝုတ္တံ ပုတ္တမံသူပမောဝါဒံ သရ အနုဿရ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၅။

သရက (ပု၊ နဝ) [သရ + ဏ္ဍ။ သရ + က။ ရေအိုင်ငယ်။ သရတိ ဥဒကမေတ္ထာတိ သရကော၊ ပါနဘာဇနံ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၈။] (က) သောက်ရေ-သေသောက်-ခွက်။ (ခ) ရွှေခွက်။ (၁) အာပါနီ-ယက်သောတိ သရကဿ နာမံ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၁။ သရကောတိ မဗ္ဗေ မကုဋ္ဌ ဒဿေတွာ မုခ၀ဋ္ဋိ၀ိတ္ထတံ ကတ္တာ ပိဋ္ဌတော နာမေတွာ ကာတဗ္ဗံ ဇကံ ဘာဇနံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၅။ (ခ) သာ မဟာသတ္ထဿ ဝစနံ သုတ္တာ "ဒေထ သာမိ အမတောသ၀"နှင့် သုဝဏ္ဏသရကံ ဥပနာမေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၈၇။

သရကလာပ (ပု) [သရ + ကလာပ] မြားထည့်သောကျည်တောင့်၊ မြားကျည်တောင့်။ သရ-ကလာပံ သန္ဓယ္ဍိတ္ဝာတိ ဓနုဠ္ဆ သရကလာပဠ္ဆ သန္ဓယ္ဍိတ္ဝာ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၅။

သရကလာပဂတ (တိ) [သရကလာပ + ဂတ] မြားတောင့်-ကျည်တောင့်-သို့ရောက်သော

(မြား)၊ မြား-စည်း-အပေါင်း-သို့ရောက်သော (မြား)။ ယထာ နာမ သရော ဝိသေန ဒိဒ္ဓေါ လိတ္တော သရကလာပဂတော သရသမူဟ-သခ်ါတံ သရကလာပံ အတ္တနာ ဖုဋ္ဌ အလိတ္တမ္ပိ ဥပလိမ္ဘတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၀။

သရကာနိ (ပု) [သရက + အနီယ= သရကနီယ၊ သုတ်ကြီးဖြင့် စီရင်။ ဓြတိ ဂတိမ္ပိ၊ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၈၄။] သရဏာနီ-ကြည့်။ သရကာနိ (သီ၊ သျှာ၊ ကံ၊ ဣ) သံ၊ ၃။ ၃၂၆။

သရကိရိယ (ထီ၊ နဝ) [သရ + ကိရိယ] အသံကို ပြုပြင်ခြင်း၊ အသံပြုပြင်မှု။ သရကုတ္တိန္တိ သရ-ကိရိယံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၆။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၈)။

သရကုဏ္ဍ (ပု) [သရ + ကုဏ္ဍ] ရေကြက်။ ဗကာ ဗလာကာ ရှုစိကာ၊ ဇလကာကာ သရ-ကုဏ္ဍာ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။

သရကုတ္တိ (ထီ) [သရ + ကုတ္တိ] သရကိရိယ-ကြည့်။ သရကုတ္တိမ္ပိ နိကာမယမာနဿ သမာဓိဿ ဘဂေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၂၁၉။

သရကူဋာဒိဒဿန (နဝ) [သရ + ကူဋ + အာဒိ + ဒဿန] မြားထွတ်စသည်ကိုမြင်ခြင်း။ သေယျထာပိ ဗောဓိသတ္တဿ ဓနုဂ္ဂဟကာလေ သရကူဋာဒဿနေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၉။

သရကွမ (တိ) [သရ + ခမ] မြားဖြင့်ပစ်ခြင်းကို သီးခံနိုင်သော (ဆင်)။ မြားကိုသီးခံနိုင်သော (ဆင်)။ သတ္တိကွမံ သရကွမံ၊ ဤသာဒန္တိ ဥဒ္ဓုဇ္ဇဝံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၇။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၈၃။

သရကွသ (တိ) [သဟ + ရကွသ] (၁) ရေစောင့်ဘီလူး-ရက္ခိုသ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ရေစောင့်ဘီလူး-ရက္ခိုသ်-နှင့်တူသော- (က) ကိလေသာနှင့်တကွဖြစ်သော။ (ခ) မာတုဂါမ-မိန်းမ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (ဃ) အတ္ထိ စေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ရဟဒေါသဉ်ဗီသဝဏ္ဏော သဟဂတော သရကွသော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၁။ ဘယာနက-ဒဿနေန ယောရစေတသာ ဒကရက္ခသေန သဂဟော သရကွသော။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၃ ၂၆။ (၂) (က) (ခ) ကိလေသရက္ခသေဟိ သရကွသံ။ ---- မာတုဂါမဝသေန သဂါဟံ သရကွသံ။ ဝုတ္တံ ဟေတံ "ဂါဟရက္ခသောတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ မာတုဂါမသော်တံ အဓိဝစန"န္တိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၉။

သရခိပနဌာန (နဝ) [သရ + ခိပန + ဌာန] မြားပစ်ရာ-အရပ်-ဌာန၊ မြားပစ်ရာနေရာ။ သရခိပနဌာနံ ဂန္တာ ခုရပ္ပံ သန္ဓယ္ဟိတွာ ရာဇာနံ အာဟ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၀။

သရကွေပ (ပု) [သရ + ခိပ + ဏ] မြားဖြင့်ပစ်ခြင်း။ တထာ ဟိ ဗဟူသု ဝဓကေသု ဗဟူဟိ သရကွေပါဒီဟိ ---- ပါဏာတိပါတာ ဟောန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၈။

သရကွေပကတာဝီ (တိ) [သရကွေပ + ကရ + တာဝီ] မြားပစ်ခြင်းကို ထင်ရှားစွားပြုအပ်ပြီးသော၊ မြားပစ်အတတ်ကိုသင်ပြီးသော၊ သူ။ ကတသရကွေပေါတိ ဝိဝဋ္ဋသရကွေပပဒေသ-ဒဿနဝသေန သရကွေပကတာဝီ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

သရကွေပဆိဒ္ဒသဟိတ (တိ) [သရကွေပ + ဆိဒ္ဒ + သဟိတ] မြားပစ်ရန်အပေါက်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ မြားပစ်ပေါက်နှင့်တကွသော။ ပါကာ-ရေသု ယုဒ္ဓတ္ထာယ တတော ဝက်သဏ္ဌာနော သရကွေပဆိဒ္ဒသဟိတော ပတိဿယဝိသေ-သော အဋ္ဌာလတော နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈၀။

သရကွေ့ပမတ္တ (တိ) [သရကွေ့ပ + မတ္တ] မြားတပစ်-မြားတစ်ကျ-အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သမန္တာ သရကွေ့ပမတ္တေ ဌာနေ ယေန ကေနစိ ဒိသာဘာဂေန ခိတ္တော အာဂန္ဒာ ထေရသေ့ကာယေ ပတတိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၄။

သရဂတ (တိ) [သရ + ဂတ] ပြည့်စုံသောအသံနှင့်တကွဖြစ်သော (ဂီတသံ, သီချင်းသံ)။ ဂီတန္တိ သရဂတံ, ပကရဏဂတံ, တာဠဂတံ, အပဓာနဂတန္တိ ---- ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၂-၃။

သရဂတာဒိဝိဘာဂ (ပု) [သရဂတ + အာဒိ + ဝိဘာဂ] သရဂတစသည်ကို ဝေဘန်ခြင်း။ သရဂတာဒိဝိဘာဂတော ဆဇ္ဇာဒိစတုဋ္ဌိမံ ဂန္ဓဗ္ဗံ အဟာပေတွာ ဂန္ဓဗ္ဗသိပ္ပံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၂၇။

သရဂ္ဂ (ပု) [သရ + ဂ္ဂ] မြားတိုက်အတတ်၊ မြားကိုတိုက်ခန်းသဏ္ဌာန်ထင်အောင် ပစ်သော အတတ်။ သော တေသံ ကဏ္ဏခီဏာဘာဝံ ဥ တွာ သရဂ္ဂံ အဝိနာသေန္တော ဥပ္ပတိတွာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၇။

သရဂဟန (နဂ) [သရ + ဂဟန] မြားမြက်တော၊ ကုလားမြားတော။ သရဂဟနံ တိရိဝစ္ဆဂဟနန္တိ ဆ ဂဟနာနိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၇။

သရဂဟနသဒိသ (တိ) [သရဂဟန + သဒိသ] မြားမြက်တော-ကုလားမြားတော-နှင့်တူသော။ သရဂဟနသဒိသံ ဥရဂေနပိ ဒုဗ္ဘိနိဝိဇ္ဈံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၇။

သရဂေါစရဌာန (နဂ) [သရ + ဂေါစရ + ဌာန] မြားကျရာအရပ်။ သရဂေါစရဌာနံ နာမ အဌ-ဥသဘမတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄စ၅။

သရယောသသမ္ဘတ္တိ (ထီ) [သရ + ယောသ + သမ္ဘတ္တိ] အသံ၏ကြွေးကြော်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ ကြွေးကြော်သံနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ ယောသ-ကဒေဝပုတ္တော တွေဝ နာမ အဟောသိ သရ-ယောသသမ္ဘတ္တိယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၂)။

သရစာပဓာရီ (တိ) [သရ + စာပ + ဓရ + ဏီ] မုဆိုး၊ မြားနှင့်လေးကိုဆောင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ မိဂီဝ ဘန္တာ သရစာပဓာရိနာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၆။ သရစာပဓာရိနာတိ လုဒ္ဒေန။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂၆။

သရဇ (တိ) [သဟ + ရဇ] (၁) မြူ-ဖုံမှုံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) (ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ ကိလေသာ) မြူ-ဖုံမှုံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) သရဇေန ဝါတေန သကိဏ္ဏာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၆။ သရဇာပိ ဝါတာ ဝါယန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၄၁စ။ (၂) ရာဂရဇေဟိ သရဇာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၃၄။ သရဇာတိ သကိလေသရဇာ။ ဝဇိရ။ ၅၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၂။

သရဇ္ဇနသဘာဝ (တိ) [သဟ + ရဇ္ဇန + သဘာဝ] တပ်နှစ်သက်ခြင်း-ရာဂ-နှင့်တကွဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော။ အသရာဂမမ္ပန္တိ နံ သရဇ္ဇနသ-ဘာဝံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၅။

သရဇ္ဇုက (တိ) [သဟ + ရဇ္ဇု + က] (ဝိနည်းကံ တည်းဟူသော) ကြိုး-လွန်ကြိုး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ တသ္မာ နသ္သ ကမ္မံ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓေတဗ္ဗံ၊ သရဇ္ဇုကောဝ ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁၅။

သရဋ (ပု) [သရ + အဋ။ သရတိ ဓာဝတီတိ သရဋော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၂၃။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ သရဋ-သံ။ သရ၃-ပြာ။] ပုတ်သင်၊ ပုတ်သင်ညို။ ကကဏ္ဏကော စ သရဋော။ ဓာန်။ ၆၂၃။

သရကာ[1] (နာ) [သရ + ယု။ သရ သဒ္ဒေါပတာ-ပေသု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။ ဈရကာ-သံ။] (၁) မီခို-ကိုးကွယ်-ရာရတနာ ၃-ပါး။ (၂) (ကိုးကွယ်သူ၏ ဘေးဒုက္ခကို-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော ရတနာ ၃-ပါး။ (၃) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ (၁) သရကာ ဂတောဟောတီတိ အဝသံ ဂတောဟောတိ။ အဘိ၊ ၅။ ၉၁။ အဝသယနဋ္ဌေန သရကာ။ အဘိ၊ ၅။ ၁၄၀။ (၂) ပဒတ္ထတော တာဝ ဟိသတိတိ သရကာ၊ သရကာဂတာနံ တေနေဝ သရကာ-ဂမနေန ဘယံ သန္တာသံ ဒုက္ခံ ဒုဂ္ဂတိ ပရိကိ-လေသံ ဟနတိ ဝိနာသေတီတိ အတ္ထော။ ရတနတ္တယသေဝေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂၀၅။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၃၆။ အဘိ၊ ၅။ ၁၇။ သရကာနံ ဒုက္ခနာသနံ။ မဟာနိ၊ ၅။ ၃၇၇။ သရတီတိ သရကာ၊ ဘယံ ဟိသတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂၃၇။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁ဓဝ။ (၃) တံ သုဂတံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓံ သရကာတ္ထံ သရကာယ ပရာယကာယ အပါယဒုက္ခဝဋ္ဋ-ဒုက္ခပရိတ္တာကာယ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆ။ ဝိမာန၊ ၅။ ၂၁၄။

သရကာ[2] (တိ) [သဟ + ရကာ။ ရကာနှင့် ကနှင့် ပရိဒေဝနှင့် ယေဟိတိ သရကာ။ သရကာ-သံ။] (၁) ရာဂ-ဒေါသ-မောဟ-မြူမှုံကိလေသာ-တရားတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) စစ်ထိုး-စစ်တိုက်-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) ရကာနှင့် ဧတေဟိတိ ရကာ၊ ယေဟိ အဘိဘူတာ သတ္တာ နာနပ္ပကာရေန ကနှင့် ပရိဒေဝနှင့်၊ တေသံ ရာဂါဒီနံ ဧတံ အဓိဝစနံ။ သမ္မယောဂ-ဝသေန ပဟာနေကဋ္ဌတာဝသေန စ သဟ ရကေဟိတိ သရကာ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၉၃။ သရကောတိ သရဇော သကိလေသော။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁၉၃။ သဟ ရကေဟိတိ သရကော၊ ရကာသဒ္ဒေါ ဝါ ရာဂါဒိရေကုသု နိရုဠ္ဍော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၂။ (၂) ရကံ ဝါ ယုဒ္ဓံ။ "ကာမာ တေ ပဌမာ သေနာ"တိ ဧဝမာဒိကာ စ အကုသလာ သေနာ အရိယမဂ္ဂယုဒ္ဓေ ဇေတဗ္ဗတ္တာ သယုဒ္ဓတ္တာ သရကာတိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၅။

သရကာ[3] (နာ) [သရ + ယု။ သရ စိန္တာယံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။] (၁) ကြံစည်-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်း။ (၂) ကြံစည်-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-အပ်သော ရတနာ ၃-ပါး။ (၁) ပုနပ္ပုနံ သရကာတော အနုဿရကာဝသေန အနုဿတိ----သရကာကာရော သရကာတာ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၁။ သရန္တိ ဝါ သရကာဟေ-တူတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၉။ (၂) အထ ဝါ သဒ္ဓါ ပသန္နာ မနုဿာ "အမှာကံ သရကာ-မိဒ"နှင့် သရန္တိ စိန္တေန္တိ တံ တတ္ထ စ ဝါစံ နိစ္ဆရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ စာတိပိ သရကာ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။

သရကာ[4] (နာ) [သရ + ယု] အရည်-ယိုစီးသော အယဉ်။ ပူတိဘာဝေန သရကာဘာဝေန စ "ပူတိသရာ"တိ လဒ္ဓနာမာ သရီရဝဋ္ဌမာရာ သဇနှင့် ဝဋ္ဌနှင့် ပဋ္ဌရနှင့်။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၃ဓဝ။

သရကာ[5] (ပု၊ နာ) [သရ + ယု] (နာ) (၁) သရကာမြို့။ (ပု) (၂) သရကာဘုရင်။ (၃) (သုမေဓာဘုရား ရှင်၏လက်ျာရံ) သရကာထေရ်။ (၄) (သုမနဘုရားရှင်၏အဂ္ဂသာဝကလက်ျာရံ) သရကာထေရ်။ (၅) (သုမနဘုရားရှင်၏မြတ်သော အလုပ်အကျွေး) သရကာဥပါသကာ။ (၆) သရကာသုတ် ၂-သုတ်။ (၁) သရကာမြို့။ (၂) သရကာဘုရင်။ တဿ ဘဂဝတော သရကံ နာမ နဂရံ အဟောသိ၊ ဝိတာ သရကော နာမ ရာဇာ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၆၇။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၄၉။ (၃) (သုမေဓာဘုရားရှင်၏အဂ္ဂသာဝကလက်ျာရံ) သရကာထေရ်။ သရကော စ သဗ္ဗကာမော

စ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကာ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၄၆။ အပ၊ ၌ ၁။ ၄၇။ (၄) (သုမနဘုရား ရှင်၏အဂ္ဂသာဝကလက်ျာရံ) သရကာထေရ်။ သရကောာ စ ဘာဝိတတ္တောာ စ ဒွေ အဂ္ဂ-သာဝကာ။ အပ၊ ၌ ၁။ ၄၄။ (၅) (သုမနဘုရား ရှင်၏မြတ်သောအလုပ်အကျွေး) သရကာဥပါ သကာ။ ဝရကောာ စေဝ သရကောာ စ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌ ၁၉၁။ (၆) သရကာသုတ် ၂-သုတ်။ မဟာနာမေန ဒွေ ဝုတ္တာ၊ ဂေါမာ စ ရကာ ဒုဝေ။ သံ၊ ၃။ ၃၄၁။

သရကာက (နာ) [သရကာ + က] သရကာ^{2}-ကြည့်။ သတိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ သရကာကဝသေန သတိ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၁၉၁။ (-မဟာနီ၊ ၌ ၄၃)။

သရကာကိစ္စ (နာ) [သရကာ + ကိစ္စ] ကိုးကွယ်ခြင်း အမှုကိစ္စရှိသော၊ သူ။ အသရကာဘူတာတိ သရကာကိစ္စံ နာ ကရောန္တိတိ အသရကာဘူတာ။ မဟာနီ၊ ၌ ၃၇၇။

သရကာကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သရကာ + ကိရိယ] ကြံစည်-အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်းဟူသော အမှုအရာထူး။ သရကာကိရိယာယ ဟိ ပဝတ္တ-မာနာနံ ဓမ္မာနံ တတ္ထ အာဓိပစ္စဘာဝေန သတိ ပစ္စယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၂)။

သရကာကုမာရ (ပု) [သရကာ + ကုမာရ] သရကာ မင်းသား။ အတ္တနော ကနိဋ္ဌဘာတိကံ သရကာ-ကုမာရဿ သဗ္ဗကာမိကုမာရဿ အတ္တနော သဒ္ဒိံ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဘိက္ခူနဉ္စ ----။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌ ၂၃၄။

သရကာဂတ (တိ) [သရကာ + ဂတ] အောက်ပုဒ် ကြည့်။

သရကာဂမန (နာ) [သရကာ + ဂမန- ဂမု + ယု။ သရကာန္တိ ဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။] မ္ပဒ-ကိုးကွယ်-ရာဟု (ကိုးကွယ်သူတို့၏ ဘေးဒုက္ခကို) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်၏ဟု-မ္ပီဝဲ-ဆည်းကပ်-အသိအမှတ်ပြု-ခြင်း-ကြောင်းဖြစ်သောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ (ကုသိုလ်တရား၊ သဒ္ဓါ, ပညာစသည့် သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်)။ တာဝ ဥပေတံ အနည-သတ္တုကံ တီဟိ သရကာဂမနေဟိ သရကာဂတံ မံ ဘဝံ ဂေါတမော ဓာရေတု ဇာနာတု။ ဝိ၊ ၌ ၁။ ၁၄၂။ သရကာဂတာနံ တေနေဝ သရကာ-ဂမနေန ဘယံ သန္တာသံ ဒုက္ခံ ဒုဂ္ဂတိပရိကိ-လေသံ ဟနတိ ဝိနာသေတိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌ ၁။ ၂၀၅။

သရကာဂမနဥပသမ္ဘဒါ (ထီ) [သရကာဂမန + ဥပသမ္ဘဒါ] သရကာဂုံဖြင့်မြင့်မြတ်သောရဟန်း အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ သရကာဂမနမ္ပိ နာ တသ အတ္ထိတိ သရကာဂမနဥပသမ္ဘဒါပိ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၌ ၄။ ၂၃၉။

သရကာဂမနကမ္မ (နာ) [သရကာဂမန + ကမ္မ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ မမ သရကာဂမနကမ္မံ နတ္ထိ။ အံ၊ ၌ ၁။ ၂၈၈။

သရကာဂမနကိစ္စ (နာ) [သရကာဂမန + ကိစ္စ] သရကာဂုံဟူသောအမှုကိစ္စ။ မယံ သရကာ-ဂမနကိစ္စံ နတ္ထိ။ အံ၊ ၌ ၁။ ၂၅၂။

သရကာဂမနကောသလ္လ (နာ) [သရကာဂမန + ကောသလ္လ] သရကာဂုံ၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-စေခြင်း။ ဧတ္ထ စ သရကာဂမနကောသလ္လတ္ထံ သရကာ သရကာဂမနံ ယော စ သရကာ ဂစ္ဆတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၂၁၃။

သရကာဂမနက္ကမ (ပု) [သရကာဂမန + ကမ] သရကာဂုံသို့ (ရောက်သော) အစဉ်။ စတုတ္ထေ အဝဿယံ ဂတောတိ ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိမုတ္တိယာ အဝဿယော မယှန္တိ သရကာဂမနက္ကမေန ဥပဂတော ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။

သရဏဂမနဌာန (နာ) [သရဏဂမန + ဌာန] သရဏကုံ၏ တည်ရာ။ သုဇာတာယာတိ အာယသ္မတော ယသတ္ထေရဿ မာတုဘူတာ-ယ ပစ္ဆာ သရဏဂမနဌာနေ ဧတဒဂ္ဂပ္ပတ္တာယ သုဇာတာယ နာမ သေဋ္ဌိဘရိယာယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၉။

သရဏဂမနတ္ထ (ပု) [သရဏဂမန + အတ္ထ] သရဏကုံ၏အကျိုး။ ဧဝံ သရဏတ္ထံ ဒသ္သေတွာ ဣဒါနိ သရဏဂမနတ္ထံ ဒဿေန္တော "တပ္ပ-သာဒါ"တိအာဒိမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၇-၈။

သရဏဂမနနိဒ္ဒေသ (ပု) [သရဏဂမန + နိဒ္ဒေသ] သရဏကုံကိုညွှန်ပြ-အကျယ်ဝေဘန်-ခြင်း။ အယံ သရဏဂမနနိဒ္ဒေသော ခုဒ္ဒကာနံ အာဒိ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၁။

သရဏဂမနပရိဒီပိတ (တိ) [သရဏဂမန + ပရိဒီပိတ] သရဏကုံဖြင့်ပိုင်းခြားရှုပြအပ်သော။ သရဏဂမနပရိဒီပိတာယ ဒိဋ္ဌသမ္ပတ္တိ-ယာ သမ္ပန္နပညောတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ။ ၂၂၅။

သရဏဂမနပသိဒ္ဓိ (ထီ) [သရဏဂမန + ပသိဒ္ဓိ] သရဏကုံ၏ပြီးစီးခြင်း။ "ဧတံ သရဏမာဂမ္မ၊ သဗ္ဗဒုက္ခာ ပမုစ္စတိ"တိ ဧတ္ထ ဂမိသမ္ပန္နေပိ သရဏဂမနပသိဒ္ဓိတော သမာနာမိကရဏတ္ထ-မေဝါတိ စေ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၉။

သရဏဂမနပ္ပဘေဒ (ပု) [သရဏဂမန + ပဘေဒ] သရဏကုံအပြား။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သရဏဂမနဖလ (နာ) [သရဏဂမန + ဖလ] သရဏကုံအကျိုး။ သရဏဂမနပ္ပဘေဒေါ, သရဏဂမနဖလံ, သံကိလေသော, ဘေဒါတိ အယံ ဝိမိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၁။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၅။

သရဏဂမနဘိက္ခု (ပု) [သရဏဂမန + ဘိက္ခု] သရဏဂမန-ရဟန်း။ သရဏကုံဖြင့် ရဟန်းအဖြစ်သို့ရောက်သောရဟန်း။ သရဏဂမန-ဘိက္ခု အနုပ္ပန္နာယ ကမ္မဝါစာယ ဥပသမ္ပဒါ-ဝသေန ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈-၉။

သရဏဂမနဘေဒ (ပု) [သရဏဂမန + ဘေဒ] သရဏဂမနပ္ပဘေဒ-ကြည့်။ ဧဝံ သရဏဂ-တသ ပုဂ္ဂလဿ ဒုဝိဓော သရဏဂမန-ဘေဒေါ သာဝဇ္ဇော စ အနဝဇ္ဇော စ။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ။ ၇။

သရဏဂမနဝစန (နာ) [သရဏဂမန + ဝစန] သရဏကုံနှင့်စပ်သောစကား။ "ဧသာဟံ ဘဝန္တ"န္တိအာဒိ ပန သရဏဂမနဝစနန္တိ တဒု-ဘယသမ္ဘန္ဓံ ဒဿေန္တော "ဒေသနာယာ"တိ-အာဒိမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၇။

သရဏဂမနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရဏဂမန + ဝဏ္ဏနာ] သရဏဝဏ္ဏနာ-ကြည့်။ ဖလာနိ-သံသာနိ ပနဿ သရဏဂမနဝဏ္ဏနာယံ ဝုတ္တာနေဝ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂၀။

သရဏဂမနဝိမိ (ထီ) [သရဏဂမန + ဝိမိ] သရဏကုံ (ဆောက်တည်ခြင်း) ၏ အစီအရင်။ "ဥဂ္ဂဏ္ဟာဟိ တာဝ မာဏဝက သရဏဂမန-ဝိမိ"န္တိ ဝတ္တာ "သာဓု ဥဂ္ဂဏှိဿာမိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၁၃-၁၅။

သရဏဂမနဝိဘာဂ (ပု) [သရဏဂမန + ဝိဘာဂ] သရဏကုံကိုဝေဘန်ခြင်း။ သရဏဂမနပ္ပဘေ-ဒေဟိ သရဏဂမနဝိဘာဂေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂။

သရကၢမနဝိသေသ (ပု) [သရကၢမန + ဝိသေသ] သရကၢဂုံဖြင့်အထူးပြုခြင်း။ တသွာ သရကၢမနဝိသေသမနပေကွီတွာ ပဝေဒနာ-ကာရမတ္ပ် ဥပဒိသန္ဒေန ဇဝံ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌပ္ပံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၁။

သရကၢမနသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရကၢမန + သမ္ပတ္တိ] သရကၢဂုံ-နှင့်-၏-ပြည့်စုံခြင်း။ ဣမေသု ပန ယေ ဘဝန္တိ ဥပါသကာ ယေ သရကၢမန-သမ္ပတ္တိယာ ဥပါသကာ ဘဝန္တိ ----။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၂၅။

သရကၢမနသမ္ပဒါ (ထီ) [သရကၢမန + သမ္ပဒါ] သရကၢမနသမ္ပတ္တိ-ကြည့်။ တထာ "ယထာ ဂေါတ္တာ"တိဣမိနာ နေသံ သရကၢမနသမ္ပဒါ ဒဿိတာ သဒ္ဓါနုသာရီ ဂေါတ္တကိတ္တနတော။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇။

သရကၢမနသိက္ခာပဒပဋိဂ္ဂဟကၢ (နှ) [သရကၢမနသိက္ခာပဒ + ပဋိဂ္ဂဟကၢ] သရကၢဂုံသိက္ခာပုဒ်ကို ခံယူခြင်း။ ယတော ယေ ကုလပုတ္တာ သရကၢမနသိက္ခာပဒပဋိဂ္ဂ-ဟကၢေန ဥပေါသထဂ်သမာဒါနေန ---- ပူဇေန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၉။

သရကၢမနသီလာဒိဘေဒ (ပု) [သရကၢမနသီလ + အာဒိဘေဒ] သရကၢဂုံသီလစသည်အပြား ရှိသော။ သတံ သာမ္ဗုနံ သရကၢမနသီလာဒိ-ဘေဒဿ ဓမ္မဿ ဥလ္လပနတော ---- ကထန-တော သတုလ္လာပါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၉။

သရကၢမနဟေတု (ပု) [သရကၢမန + ဟေတု] သရကၢဂုံဟူသောအကြောင်း။ ဗုဒ္ဓံ သရကၢ-မနဟေတု ခေါ ဒေဝါနမိန္ဒ ဇေမိခေကစ္စေ သတ္တာ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရကၢာ သုဂတိ သဂ္ဂ လောကံ ဥပပဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၈။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၉။

သရကၢမနာဒိကိရိယာ (ထီ) [သရကၢမန + အာဒိ + ကိရိယာ] သရကၢဂုံစသော-အပြု အမူ-အမူအရာ။ ယော စ သရကၢမနာဒိ-ကိရိယာယ ရတနတ္တယံ ဥပါသနတော "ဥပါသကော"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၇။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၉)။

သရကၢမနာဒိကုသလဓမ္မာနုဋ္ဌာန (နှ) [သရကၢ-မနာဒိ + ကုသလ + ဓမ္မာနုဋ္ဌာန] သရကၢဂုံ စသော ကုသိုလ်တရား၏ တည်ရာ။ ဣမ-လောကေ ဌိတောယေဝ သမာနော သရကၢ-မနာဒိကုသလဓမ္မာနုဋ္ဌာနေန ကိစ္စကရော နရော သိယာ ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၂။

သရကၢမနာဒိသာမဏေရဘာဝ (ပု) [သရကၢမနာဒိ + သာမဏေရဘာဝ] သရကၢဂုံစသည်ဖြင့် သာမဏေဖြစ်သော၊ သူ။ ---- သရကၢမနာဒိသာမဏေရဘာဝဿပိ ဝိနဿနတော သေနာသနဂ္ဂါဟော စ ပဋိပ္ပဿတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၇။

သရကၢမနာဓိပ္ပါယ (ပု) [သရကၢမန + အဓိပ္ပါယ] သရကၢဂုံဟူသောအလို။ သရကၢ-မနာဓိပ္ပါယေနေဝ ပကိပတတိ ဇတေနာတိ ပကိပါတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၆။

သရကၢမနာဘိနိဝေသ (ပု) [သရကၢမန + အဘိနိဝေသ] သရကၢဂုံဖြင့်နှလုံးသွင်းခြင်း။ အကတာဘိနိဝေသဿ ဝသေန ဝုတ္တန္တိ တသ္မိ အတ္ထဘာဝေ နှ ကတော သရကၢမနာဘိ-နိဝေသော ယေနာတိ အကတာဘိနိဝေသော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။

သရကၢမနာဝသာန (နှ) [သရကၢမန + အဝသာန] သရကၢဂုံ၏အဆုံး။ သရကၢမ-

နာဝသာနေ စာပိ ဘဂဝန္တံ ဧဝမာဟ "ဘော ဂေါတမ မယံ ပုတ္တေဟိ စတ္တာရိ ဓုရဘတ္တာနိ ဒိန္နာနိ၊ ----။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁။

သရဏဂမနိက (တိ) [သရဏဂမန + ဏိက] သရဏဂုံသို့ရောက်သော၊ သူ။ ဗုဒ္ဓံ သရဏဂမနိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ သုဇာတာယာတိ ဧဝံ နာမိကာယ ပဌမံ သရဏဂမနိကာယ ယသတ္ထေရမာတုယာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၂။

သရဏဂမနိယ (ပု) [သရဏဂမန + အနိယ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သရဏဂမနိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊ ၁။ ၁၆၃၊ ၂၀၈၊ ၃၂၉။ အပ၊ ၂။ ၁၀၃။

သရဏဂမနိယတ္ထေရ (ပု) [သရဏဂမနိယ + ထေရ] သရဏဂမနိယထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သရဏဂမနိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊ ၁။ ၁၆၃၊ ၂၈၀၊ ၃၂၉။ အပ၊ ၂။ ၁၀၃။

သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သရဏဂမနိယတ္ထေရ + အပဒါန] သရဏဂမနိယထေရ်၏ အပဒါန်။ သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါန။ အပ၊ ၁။ ၁၆၂။ ၂၈၀၊ ၃၂၈။ အပ၊ ၂။ ၁၀၂။

သရဏဂမနိယတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရဏဂမနိယတ္ထေရအပါဒါန + ဝဏ္ဏနာ] သရဏဂမနိယထေရ်၏အပဒါန်ကို ဖွင့်ဆိုရာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သရဏဂမနိယတ္ထေရ-အပဒါနဝဏ္ဏနာ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။

သရဏဂမနုပက္ကိလေသ (ပု) [သရဏဂမန + ဥပက္ကိလေသ] သရဏဂုံ၏ ညစ်ညူးခြင်း-လောကီယ် ပုထုဇဉာနာနံ သရဏဂမနုပက္ကိ-လေသဝိကွမ္ဘနေန အာရမ္မဏတော ဗုဒ္ဓါဒိ-ဂုဏာရမ္မဏံ ဟုတ္တာ ဣဗ္ဗတိ။ ဝဇိရ။ ၅၅။

သရဏဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒ (ပု) [သရဏ-ဂမန + ဥပက္ကိလေသ + သမုစ္ဆေဒ] သရဏဂုံ ညစ်ညူးခြင်း-ကိလေသာ-ကိုအကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်း။ ---- သရဏဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေ-ဒေန အာရမ္မဏတော နိဗ္ဗာနာရမ္မဏံ ဟုတ္တာ ကိစ္စတော သကလေပိ ရတနတ္တယေ ဣဗ္ဗတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။

သရဏဂမနုပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒ (ပု) [သရဏ-ဂမန + ဥပက္ကိလေသ + သမုစ္ဆေဒ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ တတ္ထ လောကုတ္တရံ သရဏဂမနု-ပက္ကိလေသသမုစ္ဆေဒေန မဂ္ဂကွဏ္ဏယေ သိဒ္ဓတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၇။

သရဏဂမနုပသမ္ပဒါ (ထီ) [သရဏဂမန + ဥပသမ္ပဒါ] သရဏဂုံဖြင့်ပဋ္ဌင်းအဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ ---- သရဏဂမနုပသမ္ပဒါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ ကခ်ီ။ ၁၀၄။ ဣမဉ္စ ပန သရဏဂမနု-ပသမ္ပဒံ ပဋိက္ခိပိတ္တာ အနုညာတဥပသမ္ပဒါ ဧကေတော သုဒ္ဓိယာ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၅၉။

သရဏဂမနုပသမ္ပန္န (တိ) [သရဏဂမန + ဥပသမ္ပန္န] သရဏဂုံဖြင့်ပဋ္ဌင်းအဖြစ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ သရဏဂုံဖြင့်-ပဋ္ဌင်း-ရဟန်းဖြစ်သော၊ သူ။ သမ္ပန္နာ စ သဠေရိတ္တာဒိပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇံ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၉။

သရဏဂါမိ (တိ) [သရဏ + ဂါမိ] ကိုးကွယ်-အားထား-ရာ-ရတနာသုံးပါးသို့ရောက်ကြောင်း။ သရဏဉ္စ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ သရဏဂါမိဉ္စ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၂၄။ ပတိဋ္ဌာ ဘယ-

ဘီတာန်၊ တာကျော သရကၢဂါမိန်။ အပ၊ ၁။ ၃၇၃။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၆။

သရကၢဂုကၢသန္ဒသန (နာ) [သရကၢဂုကၢ + သန္ဒသန] ရတနာသုံးပါး၏ဂုဏ်ကျေးလူးကို ကောင်းစွာပြခြင်း။ ဧဝံ ဘဂဝတာ တီဟိ ဂါထာဟိ သရကၢဂုကၢသန္ဒသနေန သဒ္ဓိ သရကၢဂမနဝိဓိမှိ ဝုတ္တော မာကၢဝေါ ---- တံ တံ ဂါထံ ပစ္စနုဘာသိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၁၅-၆။

သရကၢဂ္ဂဟကၢ (နာ) [သရကၢ + ဂဟကၢ] ရတနာသုံးပါးကိုယူခြင်း။ သရကၢဂုံကိုယူခြင်း။ တေသံ ပါဒေ ဝန္ဒာပေတွာ အထ သရကၢဂ္ဂဟကၢတ္ထံ ဥက္ကုဋိုကံ နိသီဒါပေတွာ အဠလိ ပဂ္ဂဏှာပေတွာ "ဝဒေဟိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၉။

သရကၢက်ရာ (ပု) [သရကၢ + ကရ။ သရကံ ကရောတီတိ။ ကစ္စည်း။ ၅၂၅။] (၄-သခ္ခေါ်နှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်ခ်ဉ်ပွင့်သော) သရကၢက်ရာ ဘုရား။ ---- သရကၢက်ရော ဒီပက်ရောတိ စတ္တာရော ဗုဒ္ဓါ ဧကသ္မိံ ကပ္ပေ နိဗ္ဗတ္တိသု။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄။

သရကၢဇဝနဝါရ (ပု) [သရကၢ + ဇဝနဝါရ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်းဟူသော ဇောအကြိမ်။ သရန္ဓော တတ္ထ တတ္ထ ဇဝနဝါရေ သရကၢဇဝနဝါရေ ပရိတ္တဇဝနဝသေန အနုဿရိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇။

သရကၢ၆ (ပု) [သရကၢ + အတ္ထ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်းဟူသောအနက်။ အထ ဝါ သရကၢ၆ေန သတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၄။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၅။

သရကၢတ္ထယသက်ရဒေါသ (ပု) [သရကၢတ္ထယ + သက်ရဒေါသ] သရကၢဂုံသုံးပါး (ရတနာသုံးပါး) ရောယှက်သောအပြစ်။ အညထာ သရကၢတ္ထယသက်ရဒေါသော။ ဝဇိရ။ ၄၁၂။

သရကၢတ္ထ (တိ) [သရကၢ + အတ္ထ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်း-အနက်-သဘော-ရှိသော။ ယဒါ ပန ဇာနာတိသဒ္ဒါ သရကၢတ္ထော ဟောတိ၊ တဒါ သရကၢတ္ထာနံ ဓာတုသဒ္ဒါနံ ပယောဂေ "မာတု သရတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄။

သရကၢဒ (တိ) [သရကၢ + ဒါ + အ] ကိုးကွယ်-အားထား-ရာကို-ပေးတတ်သော။ မာ နော သရကၢဒေ နာထေ၊ ဝိဟာယ ဂမိ နိဗ္ဗုတိ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၇။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၅၉။

သရကၢဒဿီ (တိ) [သရကၢ + ဒိသ + ဏီ] မှီခိုကိုးကွယ်-အားထား-ရာကိုမြင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ ခေမဒဿိနောတိ ခေမဒဿိနော တာကၢဒဿိနော လေကၢဒဿိနော သရကၢဒဿိနော အဘယဒဿိနော ----။ မဟာနိ။ ၁၀၀။

သရကၢဒါန (နာ) [သရကၢ + ဒါန] သရကၢဂုံကိုပေးခြင်း။ ---- ဧဝံ သရကၢဒါနံ ဝိယ သိက္ခာပဒဒါနမှိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၀။

သရကၢဒါယက (ပု) [သရကၢ + ဒါယက] သရကၢဂုံကိုပေးတတ်သော၊ သူ။ ဣတိ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ သရကၢဒါယကော သောတာပတ္တိမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော အရဟတ္တမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တော တိ တယော အာစရိယာ ဗဟုကာရာတိ အာဂတာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၉၁။ (-အံ၊ ၌၊ ၂။ ၉၂)။

သရကၢဒုက (နာ) [သရကၢ + ဒုက] သရကၢဒုက်၊ သရကၢသဒ္ဒါဖြင့်မှတ်အပ်သောပုဒ်နှစ်ခုအပေါင်း။ သရကၢဒုကာ နိက္ခိတ္တံ အဌကထာကဏ္ဍံ နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၇။

သရဏဒုကနိဒ္ဒေသ (ပု) [သရဏဒုက + နိဒ္ဒေသ] သရဏဒုက်-ကို အကျယ်ပြ-ရာ-ကြောင်း-စကားရပ်။ သရဏဒုကနိဒ္ဒေသေ ယွာယံ တီသု အကုသလမူလေသု မောဟော။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၁၈။

သရဏဒုကသိဒ္ဓိ (ထီ) [သရဏဒုက + သိဒ္ဓိ] (ဝိရိယ, ပညာဟူသော) ကိုးကွယ်ရာနှစ်ပါး အပေါင်း၏ပြီးစီးခြင်း။ ဝိရိယပညာဒုကေ သရဏဒုကသိဒ္ဓိ။ စရိယာ၊ ၌။ ၃၁၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၁)။

သရဏဒ္ဒယသိဒ္ဓိ (ထီ) [သရဏဒ္ဒယ + သိဒ္ဓိ] (ဓမ္မ, အတ္တ ဟူသော) ကိုးကွယ်ရာနှစ်ပါး အပေါင်း၏ပြီးစီးခြင်း။ သရဏဒ္ဒယသိဒ္ဓိယာ ဓမ္မဝိနယသိဒ္ဓိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သရဏပဋိကွေ့ပဝစန (နာ) [သရဏ + ပဋိကွေ့ပ + ဝစန] သရဏဂုံကိုပယ်ကြောင်းဖြစ်သော စကားရပ်။ အနညသရဏာတိ ဣဒံ အညဿ သရဏပဋိကွေ့ပဝစနံ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၇။

သရဏပဒ (နာ) [သရဏ + ပဒ] သရဏပုဒ်။ သရဏဂုံသို့ရောက်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနပဒေ "မစ္စုတန္တိ နိဗ္ဗာနပဒံ တာဏပဒံ လေဏပဒံ သရဏပဒံ အဘယပဒံ။ စူဠနိ။ ၁၂၈။

သရဏပဒနိဒ္ဒေသ (နာ) [သရဏပဒ + နိဒ္ဒေသ] သရဏပုဒ်ကို-ညွှန်ပြခြင်း-အကျယ်ဝေဘန်ခြင်း။ ---- သရဏပဒနိဒ္ဒေသော သရဏ-ဝိဘင်သုတ္တေနပိ အညဒတ္ထု သံသန္ဒတိတိ ဒဿေတုံ "သရဏဝိဘင်သုတ္တေ"တိအာဒိ-မာဟ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သရဏပရိယေသနာ (ထီ) [သရဏ + ပရိယေသနာ] ကိုးကွယ်ရာကို ရှာမှီးခြင်း။ ဗျာမ္မောဟဘယဝသေန သရဏပရိယေသနံ သာရဇ္ဇနံ သာရဒေါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၅။

သရဏပ္ပတ္တ (တိ) [သရဏ + ပတ္တ] ရတနာသုံးပါးသို့ရောက်သော၊ သူ။ သရဏပ္ပတ္တောဟ (မဟာနိ။ ၁၆) တိ ဖလေန သရဏံ ပတ္တောဟ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၇၁။ သရဏပ္ပတ္တန္တိ ပတိဌာပတ္တံ။ ဒုက္ခနာ-သနံ ဝါ ပတ္တံ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၈၅။

သရဏဘာဝဒဿန (နာ) [သရဏဘာဝ + ဒဿန] သရဏပုဒ်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ရာဂါဒီနံ သဗ္ဗေသံ ဝါ အကုသလဓမ္မာနံ သရဏဘာဝ-ဒဿနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သရဏဘာဝနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [သရဏဘာဝ + နိပ္ဖတ္တိ] သရဏဂုံသုံးပါးသို့ (ရောက်သည်၏) အဖြစ်ကို ပြီးစီးခြင်း။ သရဏဘာဝနိပ္ဖတ္တိယာ အာဝါသထ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၅)။

သရဏဘာဝပဋိသေဓန (နာ) [သရဏဘာဝ + ပဋိသေဓန] ကိုးကွယ်-အားထား-ရာ-၏-အဖြစ်-ကိုတားမြစ်ခြင်း။ တဒညဓမ္မာနံ သရ-ဏဘာဝပဋိသေဓနပရန္တိ အရဏဝိဘင်သုတ္တ-ဝိရောဓေတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သရဏဘာဝမူလက (တိ) [သရဏဘာဝ + မူလ + က] ကိုးကွယ်-အားထား-ရာအဖြစ်လျှင် အကြောင်းအရင်းရှိသော။ တေ သရဏဿ-တိ တေ သရဏဿ စ တေ သရဏဘာဝ-မူလကတ္တာ ဣတရဒ္ဒယဿ စ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။

သရဏဘူတ (တိ) [သရဏ + ဘူတ] သရဏဂုံသုံးပါးထင်ရှားဖြစ်သော။ သရဏံ ဗဟူနန္တိ ဗဟူနံ ဒေဝမနုဿာနံ ဘယဝိဟိသနေန သရဏဘူတော။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၁၄၂။

သရဏဘေဒ (ပု) [သရဏ + ဘေဒ] (ရတနာသုံးပါးဟူသော) သရဏဂုံပျက်စီးခြင်း။

ပုထုဇ္ဇနာ တု ယာဝဒေဝ သရကာဘေဒံ နပါပုဏန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၇။

သရကာမနုသရကာ (နာ) [သရကာ + အနုသရကာ] ရတနာသုံးပါးကို အစဉ်အောက်မေ့ခြင်း။ သရိ-တာတိ နာ ကေဝလံ စိရကတစိရဘာသိတာနံ သရကာမနုသရကာမတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ မ၊ ၁ဒု၊ ၁၇။

သရကာလက္ခဏ (နာ) [သရကာ + လက္ခဏ] အောက်မေ့ခြင်း-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ။ သတိ သရကာလက္ခဏာ။ ပေဋကောပ။ ၂၅၄။ (-အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၉။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၆)။

သရကာဝစန (နာ) [သရကာ + ဝစန] (ဗုဒ္ဓံ သရကံ ဂစ္ဆာမိ စသည်ဖြင့်) ကိုးကွယ်ရာရတနာသုံးပါး ကိုဆိုခြင်း။ ဂမနာကာရဒဿနတ္ထံ တု တံ သရကာဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၉၊ ၁၁။

သရကာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရကာ + ဝဏ္ဏနာ] သရကာဂုံသုံးပါးကိုဖွင့်ကြောင်း-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ ---- သုမင်္ဂလဝိလာသိနိယံ ဝါ ဒီဃ-နိကာယဋ္ဌကထာယံ သရကာဝဏ္ဏနတော ဂဟေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၁။

သရကာဝရဂ္ဂဂါမီ (တိ) [သရကာ + ဝရ + အဂ္ဂ + ဂါမီ] ကိုးစား-မှီခို-အားထား-ရာ-အမြတ်ဆုံး နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်လိုသော၊ သူ။ နိယန္တိ ဓီရာ သရကာဝရဂ္ဂဂါမိနော။ ထေရ။ ၂၇၂။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇။

သရကာဝါဒ (ပု) [သရကာ + ဝါဒ] မှီခို-ကိုးကွယ်-အားထား-ရာ-အယူ-ဝါဒ။ သန္တိဝါဒေါတိ သန္တိ-ဝါဒေါ မုနိ တာကာဝါဒေါ လေကာဝါဒေါ သရကာဝါဒေါ ---- သန္တိဝါဒေါ။ မဟာနိ။ ၁၅၆။

သရကာသဒ္ဒ (ပု) [သရကာ + သဒ္ဒ] သရကာသဒ္ဒါ။ ဧဝံ အဝိသေသတော သရကာ-သဒ္ဒဿ အတ္ထံ ဒဿေတွာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၇။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉)။

သရကာသဒ္ဒတ္ထ (ပု) [သရကာသဒ္ဒ + အတ္ထ] သရကာသဒ္ဒါ၏အနက်။ အတ္ထတောတိ သရ-ကာသဒ္ဒတ္ထတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၆။

သရကာသဘာဝ (ပု) [သရကာ + သဘာဝ] သရကာဂုံ၏သဘော။ အထ ခေါ အညဿ သရကာသဘာဝဿေဝ ပဋိက္ခေပဝစနံ တပ-ဋိက္ခေပေ စ တေန ဣတရဿာပိ ပဋိက္ခေပ-သိဒ္ဓိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅။

သရကာသမတ္ထ (တိ) [သရကာ + သမတ္ထ] အောက်-မေ့အမှတ်ရခြင်းဌာစွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-ပြုနိုင်-သော။ စိရကတစိရဘာသိတာနံ သရကာ-သမတ္ထတာယ အသမ္ဘဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၄၃။

သရကာသမာဓိဗာဟိဝိသေသ (ပု) [သရကာသမာဓိ + အာဗာဟိ + ဝိသေသ] သရကာဂုံသမာဓိစသည်ဖြင့် အထူးပြုခြင်း။ သမာဓိတိ သရကာသမာ-ဓိဗာဟိဝိသေသမနပေက္ခိတ္တာ ယာ သမာဓိ-သာမညတာ ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၅။

သရကာသမ္ပန္န (တိ) [သရကာ + သမ္ပန္န] သရကာ ဂုံနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သော ကိရ သရကာ-သမ္ပန္နော သီလသမ္ပန္နော ဗဟုသုတော ---- အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၉။

သရကာသမ္ပယောသ (ပု) [သရကာ + သမ္ပယောသ] ပြောင်းရွှေ့ပြေးသွားတတ်သောဝင်သက်လေ။ ပသက္ကာတိ သရကာသမ္ပယောသဝေန။ ထေရ။ ၆၊ ၂။ ၆၅။

သရကာသိက္ခာပဒ (နာ) [သရကာ + သိက္ခာပဒ] သရကာသိက္ခာပုဒ်။ ---- အဂ္ဂိကဘာရဒ္ဒါ

ပြာဟွဏ် သရဏသိက္ခာပဒါနိ ဥပနိဿယ-သမ္ပန္နံ ဒိသွာ ---- ပဝတ္တိသတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၇။

သရဏသီလ (နာ) [သရဏ + သီလ] သရဏဂုံသီလ။ သရဏသီလံ ပဉ္စင်္ဂသီလံ အဋ္ဌင်္ဂသီလံ ----ပါတိမောက္ခသံဝရသီလံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၇။

သရဏသီလာဒိဘေဒ (ပု) [သရဏသီလ + အာဒိ + ဘေဒ] သရဏဂုံသီလစသည်အပြားရှိသော။ ဓမ္မော ဒေသေတဗ္ဗောတိ အယံ သရဏသီလာဒိဘေဒေါ ဓမ္မော ကထေ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆။

သရဏဟေတု (ပု) [သရဏ + ဟေတု] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ သရဏ္ဏ ဝါ သရဏဟေတူတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၉။ (-အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၅)။

သရဏာကာရ (ပု) [သရဏ + အာကာရ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်း-ဟူသောအခြင်းအရာ။ သရဏာကာရော သရဏတာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၁။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၄။

သရဏာကာရဒဿန (နာ) [သရဏာကာရ + ဒဿန] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုပြခြင်း။ အမုတြာသိန္ဓ အာဒိ သရဏာကာရဒဿနံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၇၁။

သရဏာဂမနပွလ (နာ) [သရဏာဂမန + ဖလ။ ဆန္ဒာနုရက္ခဏတ္ထं မဗ္ဗေ ဒီယော။] သရဏဂုံ (ဆောက်တည်ရခြင်း) အကျိုး။ ဒုဂ္ဂတိ နာဘိ-ဇာနာမိ၊ သရဏာဂမနပွလံ။ အပ၊ ၁။ ၂၈၀။

သရဏာဒိအတ္ထကောသလ္ဟ (နာ) [သရဏ + အာဒိ + အတ္ထ + ကောသလ္ဟ] သရဏဂုံစသည်၏-အနက်-သဘော-ကိုလိမ္မာသော၊ သူ။ ဝိညူ ဇာတိကာနမေဝ ဟိ သရဏာဒိအတ္ထကော-သလ္လာနံ သုဝဏ္ဏယဋ္ဌေ သီဟဝသာ ဝိယ အကုပ္ပံ သရဏဂမနံ တိဋ္ဌတိ။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃၂၀။

သရဏာဒိဂမန (နာ) [သရဏာဒိ + ဂမန] သရဏဂုံစသည်-ကို-သို့-ယူခြင်း-ရောက်ခြင်း။ ---- ဥပါသကဿ ဒသသု ပဉ္စသု သီလေသု ပတိဋ္ဌာနံ အန္တမသော သရဏာဒိဂမနမ္ပိ ---- ဥပနိဿယော ဟောတိယေဝ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၄၁၀။

သရဏာဒိဝိသယ (ပု) [သရဏာဒိ + ဝိသယ] သရဏဂုံစသောအရာ။ သောဓေန္တော တိ ယထာ သရဏာဒိဝိသယာ အညာဏာဒိသံ-လေသာ နပဝတ္တန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၉၂။

သရဏာဓိပ္ပါယ (ပု) [သရဏ + အဓိပ္ပါယ] သရဏဂုံဟူသောအလို။ ဘဇနံ ဝါ သရဏာ-ဓိပ္ပါယေန ဥပသက်မနံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၅။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၇။

သရဏာနိ (ပု) [သရဏ + ဏော + အနိယ-သရဏာနိယ= သရဏာနိ (သယနီ-ပုဒ်ကဲ့သို့ သုတ်ကြိုးဖြင့် စီရင်) ဣဏ ဒါနေ ၊ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၇၉၈။ ၁၅၇၉။ ဘူ၊ စူ။] (သောတာပန်) သရဏာနိ-မည်သောသာကီဝင်။ တေန ခေါ ပန သမယေန သရဏာနိ သက္ကော ကာလက်-ကတော ဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၃၂၆။

သရဏာနုဋ္ဌဝိက (တိ) [သရဏ + အနုဋ္ဌဝိက] သရဏဂုံအားလျှောက်ပတ်သော။ သရိတဗ္ဗ-ယုတ္တကန္တိ စ သရဏာနုဋ္ဌဝိကန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃၅။

သရဏီ (ထီ) [သရ + အနီ။ သရီယတိ ဂမီယ-တီတိ သရဏီ။ ဏွာဒိ။ သရတိ ဓတာယာတိ

သရကြီ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ပါကြီနီ၊ ကွာဒိ၊ ၂။ ၁၀၈။ သရကြီ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] လမ်း-လမ်းခရီး။ သရီယတိ ဂမိယတီတိ သရကြီ-မဂ္ဂေါ။ ကွာဒိ။ ၆၂။

သရကြီယ (တိ) [သရ + အနီယ။ သရတိ-မှ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သရကြီယမေဝ ဒီယံ ကတ္တာ "သာရကြီယ"န္တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "သရိ-တဗ္ဗဘာဝတော စ သာရကြီယ"န္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၇။ သရိတဗ္ဗဘာဝတော အနုဿရိတဗ္ဗ-ဘာဝတော "သရကြီယ"န္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ "သာရ-ကြီယ"န္တိ ဒီယံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။

သရကေကတ္ထသမောသရကာ (နာ) [သရကာ + ဧကတ္ထ + သမောသရကာ] အမှတ်ရကြောင်း-သတိသည်-တူသောသဘောရှိသော (နိဗ္ဗာန်၌) ကောင်းစွာရောက်ခြင်း။ ဧတသ္မိ အတ္ထေ သရကေကတ္ထသမောသရကာနိ သဟေဝ သတိပဌာနေကဘာဝဿ ကာရကာတ္ထေန ဝုတ္တာနိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၁။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၇)။

သရကေကတ္ထသမောသရကာသဒ္ဒတ္ထ (ပဲ) [သရကေကတ္ထသမောသရကာ + သဒ္ဒတ္ထ] သရကေကသမောသရကာသဒ္ဒါ၏အနက်။ သတိ သဒ္ဒတ္ထန္တရာ ဘာဝါတိ သတိသခ်ါတဿ သရကေကတ္ထသမောသရကာသဒ္ဒတ္ထတော အညဿ အတ္ထဿ အဘာဝါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅၁။

သရကေသ (တိ) [သရကာ + ဧသော။ ထီ-၌ သရကေသိနီ။] ကိုးကွယ်-အားထား-ရာကို ရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ သူ။ သရကေသိနိ အနာထံ တာယထ မံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၅။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၀၁။

သရတာကာ (ပဲ) [သရ + တာကာ] မြား-အရံအတား-အကာကွယ်။ တတော အမိတ္ထမရ္ဓေသု၊ သရတာကာ တဝ အကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၇။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၃၆။

သရတိ (ကြို) [သရ + အ + တိ။ သရ ဂတိယံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၆။ သရတိ-သံ။ သရကြ-ပြာ။] (၁) သွားတ်။ (၂) (အမွန်အစ) ဖြစ်တ်။ (၃) စီးဆင်းတ်။ (၄) ပြေးသွားတ်။ (၅) ထွက်-ပေါ်ထွက်-တ်။ (၆) ဆွဲငင်တ်။ (၇) စွတ်စိုတ်။ (၈) တင့်တယ်တ်။ (၉) ယုံမှားတ်။ (၁၀) လည်-တပြောင်းပြန်ပြန်ဖြစ်-တ်။ (၁၁) ယူတ်။ (၁၂) ဖေါ်ပြ-ဖွင့်ပြ-ထင်စွာပြု-တ်။ (၁) သွားတ်။ (၂) (အမွန်အစ) ဖြစ်တ်။ (၃) စီးဆင်းတ်။ သရတိ ဂစ္ဆတိ ဂန္ဒြိယဒမနာယ ပဝတ္တတီတိ သရဒေါ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၁။ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဘဝန္တိ ဆန္ဒန္တိ ဧတသ္မာ မဟာနဒိယောတိ သရော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၁။ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဧတောယာတိ သတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၀။ သရန္တိ ဝေဂသာ ပဝတ္တန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၅။ မဟောယဘာဝေန သရန္တိ သဝန္တိတိ သရာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ (၄) ပြေးသွားတ်။ သရန္တိ ဓာဝန္တိတိ သရာ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၁ဝ။ သရန္တိတိ ဟိ သရာ၊ ဓာဝန္တိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၀၂။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၃၀။ (၅) ထွက်-ပေါ်ထွက်-တ်။ ဒဏ္ဍဥဏ္ဍာယ အစ္ဆိ ဝိယ ဧတေသံ သရိရတော အာဘာ ဆိဇ္ဇိတ္တာ ဆိဇ္ဇိတ္တာ ပတန္တိ ဝိယ သရတိ ဝိသရတီတိ အာဘဿရာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁ဝ၁။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၄။ (၆) ဆွဲငင်တ်။ (၇) စွတ်စိုတ်။ သရတိ အာကမ္ပတိ အဝဟရတိ သိယသောတာ သရိတာ ဝိယာတိ သရိတာ၊ သရတိ သလ္လတီတိ ဝါ သရိတာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၂၃။ (၈) တင့်တယ်တ်။ တသ္မိ သရတိ ဝိရာဇတီတိ ကေသရံ။ သီ၊

ဦ။ သစ်၊ ၁။ ၁၉၅။ (၉) ယုံမှား၏။ အတ္တနော ဝါ သက်ဘယ ပရေသံ သမာစာရကိရိယံ သရတိ အာသင်္ကတိ။ သံ၊ ဦ၊ ၂။ ၃၃၄။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၈၀။ (၁၀) လည်-တပြောင်းပြန်ပြန်ဖြစ်-၏။ ဣတောဝ စိတောဝ စ သရန္တိ ပရိဝတ္တန္တိတိ သာရိယော။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၁။ (၁၁) ယူ၏။ ပဠုဟိပိ နု သရတီတိ ဗလဝတာ ပါပကမ္မေန ဗျာမောဟိတော ပဠုသညာနာနိ နု ဂဏှာတိ။ မ၊ ဦ၊ ၃။ ၃၆၄။ (၁၂) ဖေါ်ပြ-ဖွင့်ပြ-ထင်စွာပြု-၏။ အယံ ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု အာပတ္တိ သရတိ ဝိဝရတိ ဥတ္တာနီ ကရောတိ ဒေသေတိ။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၇၂။

သရတိ[၂] (ကြို) [သရ + အ + တိ။ သရ စိန္တာယံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။ သ္မရတိ-သံ။ သရဣ-ပြာ။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-၏။ နု တေသံ ကောစိ သရတိ။ ခုဒ္ဒက။ ၈။ သရတိပိ ဥပေါ-သထံ နပိ သရတိ (ဝိ၊ ၃။ ၁၆၅) တိ ဧကဒါ သရတိ၊ ဧကဒါ နု သရတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၄။ အနုဿရတိ (သံ၊ ၃။ ၆၂) တိ သရတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၁။

သရတိ[၃] (ကြို) [သရ + အ + တိ။ သရသဒ္ဒေါ ပတာပေသု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။] (၁) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-၏။ (၂) ဆုံးမ၏။ (၁) သရတိတိ သရဏံ၊ ဘယံ ဟိ'သတိ ဝိဒ္ဓံသေတီတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၀။ (၂) ပုရိသဒမ္မေ သာရေတီတိ ပုရိသဒမ္မသာရထိ၊ ဒမေတိ ဝိနေတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၀။

သရတိဏ (နာ) [သရ + တိဏ] သရ[၁] (၂) အနက်ကြည့်။

သရတိရ (နာ) [သရ + တိရ] အိုင်၏အနီးအနား။ ဧကသ္မိံ သရတိရေ ဝိသဇ္ဇာပေသိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ ဗကော ---- သရတိရံ နေတွာ သရံ ဒသေတွာ သရတိရေ ဇာတေ ဝရဏရုက္ခေ နိလီယိတွာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။

သရတု (ကြို) [သရ + တု] သရတိ[၂]-အနက်ကြည့်။ အဓိကာရံ မေ ဒေဝေါ သရတူ (ဝိ၊ ၃။ ၃၈၃) တိ ကတသ ဥပကာရံ မေ ဒေဝေါ သရတူတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၈။

သရတုဏ္ဏ (နာ) [သရ + တုဏ္ဏ] မြားဦး။ လုဒ္ဒကော ဂန္တ္ဝာ ---- တံ သရတုဏ္ဏေန ပါဒတလေ ဝိဇ္ဈိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။

သရတူဏီ (ပု) [သရ + တူဏီ] မြားကျည်တောက်။ သော လုဒ္ဒေါ ---- သရတူဏိဠ္ဆ မဟာဓနုဠ္ဆ အာဒါယ ပဗ္ဗတဂဟနံ ပတ္တော။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၈။

သရတောမရာဒိနိဿဂ္ဂိယာဝုဓ (နာ) [သရ + တောမရ + အာဒိ + နိဿဂ္ဂိယ + အာဝုဓ] မြားဆောက်ပုတ်အစရှိသည့် ပစ်လွှတ်အပ်သောလက်နက်။ သလာကန္တိ သရတောမရာ-ဒိနိဿဂ္ဂိယာဝုဓံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈၂။

သရထ[၁] (ကြို) [သရ + အ + ထ] သရတိ[၂]-အနက်ကြည့်။ တတော "သဏိကံ ဘန္တေ သရထာ"တိ ဗဟုံ ဝတ္တာ သာရိတာ သရိတ္တာပိ ဝိဿဇ္ဇေတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၀။

သရထ[၂] (တိ) [သဟ + ရထ] ရထားနှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သယောဂ္ဂါ သရထာ သဗ္ဗေ၊ စိတ္တြာ ဟောန္တိ ဣဓာဂတာ။ ဝိမာန။ ၅၄။

သရဒ (ပု၊ နာ) [သရ + အဒ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ။ ၁၂၉-ဖြင့် ဂရ + အဒိ။ သရတိ ဝိဌယတိ အသ္မိန္တိ သရဒေါ၊ တသ ဒေါ။ သာ သုနခါ

ရမန္တီ ဇတ္ထာတိ ဝါ သရဒေါ၊ မဿ ဒေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၉။ ဂရဒ်-သံ။ သရဒ၊ သရယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) သရဒဥတု (တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်အထိ ၂-လ)။ (၂) နှစ်- ၁၂-လ။ (၃) သရဒလုလင်၊ သရဒရသေ့။ (၁) သရဒေ (ဝိမာန။ ၅၁) တိ သရဒသမယေ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၄၆။ သရဒေါတိ ကမာ မာသာ။ ဓာန်။ ၇၉။ (၂) ဇီဝ တွဲ သရဒေါ သတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇။ (၃) တသ သရဒေါ နာမ တာပသော ---- အဂ္ဂ-သာဝကဘာဝံ ပတ္ထေသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၇။

သရဒဥတု (ပု) [သရဒ + ဥတု] သရဒဥတု။ (တော်သလင်းလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၂-လ)။ သရဒသမယေတိ သရဒကာလေ။ အသ-ယုဇကတ္ထိကမာသာ ဟိ လောကေ 'သရဒ-ဥတု'တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၈၆။

သရဒကာလ (ပု) [သရဒ + ကာလ] သရဒဥတုအခါ။ အန္တလိက္ခေ သမ္ဘုဂ္ဂတော ပုဏ္ဏစန္ဒော ဝိယ သရဒကာလေ သူရိယော ဝိယ စ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၈။ (-အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃)။

သရဒကာလစန္ဒ (ပု) [သရဒကာလ + စန္ဒ] သရဒဥတုအခါ၌ထွက်သောလ။ မဟာဒေဝ-ယာ ကုန္ဓိမှ ---- သလိလခရဝိဝရဂတော သရဒကာလစန္ဒော ဝိယ တသာ ဥဒရတော နိက္ခမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၀၁။

သရဒကာလသမိဒ္ဓ (တိ) [သရဒကာလ + သမိဒ္ဓ] သရဒဥတုအခါ၌ပြည့်စုံသော။ သတေဇုဇ္ဇလ-မဏ္ဍလော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၀) တိ သရဒ-ကာလသမိဒ္ဓေန အတ္ထနော တေဇသာ သမုဇ္ဇ-လဒ္ဓိကွမဏ္ဍလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၃။

သရဒကာလိက (တိ) [သရဒကာလ + ဏိက] သရဒဥတုအခါဖြစ်သော တက်သစ်စ၊ နေလုလင်။ သာရဒိကော (ဝိမာန။ ၉၃) တိ သရဒ-ကာလိကော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၆၀။

သရဒဏ္ဍ (ပု၊ နဝ) [သရ + ဒဏ္ဍ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သရဒဏ္ဍေသု သရသမညာတိ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒေါ သရပရိယာယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။

သရဒဏ္ဍက (ပု၊ နဝ) [သရဒဏ္ဍ + က] မြားတံ၊ မြားရိုး။ အဂ္ဂိမှ တာပေတ္တာ သရဒဏ္ဍကံ ဥဇုံ ကရောန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၈။

သရဒတာပသ (ပု) [သရဒ + တာပသ] သရဒရသေ့။ တေသု သရဒတာပသော သာရိပုတ္တတ္ထေရော ဇာတော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၇။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၀။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၉)။

သရဒတာပသသမာဂမ (ပု) [သရဒတာပသ + သမာဂမ] သရဒရသေ့နှင့် ပေါင်းဆုံခြင်း။ အထာပရေန သမယေန သရဒတာပသသ-မာဂမေ မဟာဇနံ နိရယသန္တာပေန ---- ဓမ္မာမတံ ပါယေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၉။

သရဒမ္ဗရ (နဝ) [သရဒ + အမ္ဗရ] သရဒဥတုအခါ၌ဖြစ်သော ကောင်းကင်။ ဥဒိတော အဇ္ဇာ-ကာသေ၊ ရဝိဝ သရဒမ္ဗရေ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၁။ သရဒမ္ဗရေ (အပ၊ ၂။ ၁၁၈) တိ သရဒ-ကာလေ အာကာသေ ရဝိဝ သူရိယော ဣဝါတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၆။

သရဒမာဏဝ (ပု) [သရဒ + မာဏဝ] သရဒလုလင်။ နာမေန သရဒမာဏဝေါ နာမ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၀။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၉၊ ၂၅၀။

သရဒမာသ (ပု) [သရဒ + မာသ] တန်ဆောင်

မုန်းလ။ သရဒါနီတိ သာရာဒါနိ ဂဟိတသာ-ရာနိ, သရဒမာသေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တာနိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၄။

သရဒသမယ (ပု) [သရဒ + သမယ] သရဒဥတု အခါ၊ တန်ဆောင်မုန်းလအခါ။ သေယျထာပိ အာနန္ဒ ဝဿာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ သရဒသ-မယေ ---- မုသတိ စက္ခုနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၀။ သရဒသမယေ (ဣတိဝုတ်။ ၂၀၈) တိ သရဒ-ကာလေ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၈၆။

သရဒသမယဒိဝသကရ (ပု) [သရဒသမယ + ဒိဝသကရ] သရဒဥတုအခါ၌ထွက်သောနေ။ ဥဒယဂိရိသိခရမတ္ထကေ သရဒသမယဒိဝသ-ကရမိဝ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိဇာလေန အဘိဇ္ဇလန္တံ နိသိန္နံ ဘဂဝန္တံ ဒိသ္မာ စိန္တေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၄၇။

သရဒသမယပရိပုဏ္ဏရဇနိကရ (ပု) [သရဒသမယ + ပရိပုဏ္ဏ + ရဇနိကရ] သရဒဥတုအခါ၌ ပြည့်သောလ။ တာရာဂဏပရိဝုတသ သရဒ-သမယပရိပုဏ္ဏရဇနိကရသ သိရိသမုဒယ-သောဘံ ---- မဏိရတနမာဂစ္ဆတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၃၉။

သရဒသမယရဇနိကရ (ပု) [သရဒသမယ + ရဇနိကရ] သရဒသမယဒိဝသကရ-ကြည့်။ သရဒသမယရဇနိကရံ ရတ္တဝလာဟကေန ပဋိစ္ဆာဒေန္တော ဝိယ စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၁၀၊ ၁၁၉၊ ၂၄၇၊ ၃၀၇။

သရဒသမယရုစိရကရနိကရ (တိ) [သရဒသမယ + ရုစိရကရ + နိကရ] သရဒဥတုအခါ၌ နှစ်သက်ခြင်းကိုပြုတတ်သည့်အပေါင်းအစုဖြစ်သော။ သရဒသမယရုစိရကရနိကရော ဒိဝ-သကရော ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၈၈။

သရဒသမယရုစိရကရရဇနိကရ (တိ) [သရဒ-သမယရုစိရကရ + ရဇနိကရ] သရဒဥတု အခါ၌ နှစ်သက်ခြင်းကိုပြုတတ်သောလ။ သရဒသမယရုစိရကရရဇနိကရော တိမိရ-နိကရဓနကရော ---- ဒိဝသကရော ဝိယ ဒသဗလဒိဝသကရော နိသီဒိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၁၉။

သရဒသမယဝိမလကရနိကရ (တိ) [သရဒသမယ + ဝိမလကရ + နိကရ] သရဒဥတုအခါ၌ အညစ်အကြေးကင်းခြင်းကို ပြုတတ်သည့်အပေါင်းအစုဖြစ်သော။ သရဒသမယဝိမလ-ကရနိကရံ သဗ္ဗရဇနရတိကရံ ရဇနိကရမိဝ ---- ဘဂဝန္တံ ဒိသ္မာ စိန္တေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၅၂။

သရဒသုတ္တ (နာ) [သရဒ + သုတ္တ] သရဒသုတ်။ (တန်ဆောင်မုန်းလ သရဒဥတုအခါ ကောင်းကင်၌ ရှေးရှုတက်သောနေမင်းသည် ကောင်းကင်ရှိ အမိုက်တိုက်အားလုံးကို ဖျက်ဆီး၍ ထွန်းလင်းတောက်ပသကဲ့သို့ တရားမျက်စိ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြစ်သော အရိယာသာ ဝကအား သက္ကာယဒိဋ္ဌိ, သီလဗ္ဗတပရာမာသ, ဝိစိကိစ္ဆာ သုံးဝသောသံယောဇဉ်နှောင်ကြိုးတို့ ပယ်ဖျောက်ပုံကို ဟောတော်မူသောသုတ်။ အဂုံတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၄၄။

သရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရဒသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သရဒသုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သရဒသုတ္တဝဏ္ဏနာ။ အံ၊ ၆။ ၂၂၂။

သရဒသူရိယမဏ္ဍလသဒိသ (တိ) [သရဒ + သူရိယ + မဏ္ဍလ + သဒိသ] သရဒဥတုအခါ၌ (ထွက်သည့်) နေဝန်းနှင့်တူသော။ သရဒ-သူရိယမဏ္ဍလသဒိသံ သဝိသယေ သဗ္ဗသော အန္ဓကာရဝိဓမနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇။

သရဒါဒိစ္စဝဏ္ဏ (တိ) [သရဒ + အာဒိစ္စ + ဝဏ္ဏ] သရဒဥတုအခါ၌ (ထွက်သော) နေအဆင်းရှိသော။ သရဒါဒိစ္စဝဏ္ဏာနိ၊ ဝိဿကမ္မကတာနိ ဟိ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၉။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၆၀။

သရဒါဒိစ္စသဒိသ (တိ) [သရဒါဒိစ္စ + သဒိသ] သရဒဥတုအခါ၌ (ထွက်သော) နေနှင့်တူသော။ သရဒါဒိစ္စသဒိသံ၊ ရံသိဇာလသမုဇ္ဇလံ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၅၅။

သရဒေါသ (ပု) [သရ + ဒေါသ] အသံ၏အပြစ် (လေ, သီးခြေ စသောအညစ်အကြေး)။ သုမုတ္တောတိ သရဒေါသေဟိ သုဋ္ဌု မုတ္တော။ ယေဟိ ပိတ္တသေမှာဒီဟိ ပလိဗုဒ္ဓတ္တာ သရော အဝိဿဒ္ဓော သိယာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၇။

သရဒေါသတ (နာ) [သရဒေါ + သတ] သရဒဥတု တစ်ရာ (အနှစ်တစ်ရာ)။ ဇီဝ တွဲ သရဒေါသတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇။ သရောဒေါသတဉ္စိ ဂဏ်ယမာနံ ဝဿသတမေဝ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၅။

သရန္တ (တိ) [သရ + အန္တ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-သော၊ သူ။ အတီတကမ္မံ သရန္တော ပုဗ္ဗကမ္မံ ပစ္စက္ခတော ဥ တွာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၇။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၈၅)။

သရန္တိ (ကြို) [သရ + အ + အန္တိ] သရတိ° (၁) (၂) (၃) (၄) (၁၀) ကြည့်။ သရတိ၂-လည်း ကြည့်။

သရန္တု (ကြို) [သရ + အ + အန္တု] သရတိ၂-အနက်ကြည့်။ ဧတေန သစ္စေန သရန္တု ဒေဝါ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၀။

သရပဋိပါဋိ (ထီ) [သရ + ပဋိပါဋိ] မြားတန်း၊ မြားအစဉ်အတန်း။ ယထာ ပေါ်ခ်ိန်ပေါ်ခ် ပဝတ္တာယ သရပဋိပါဋိယာ အနဝိဿ္ဆေဒေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၆။

သရပဋ္ဌာဟန (နာ) [သရ + ပဋ္ဌာဟန] မြားကို-ကာကွယ်-တားဆီး-ကြောင်း (အတတ်ပညာ)။ အထ နံ ရာဇာ ပုစ္ဆိ ----။ သရပဋ္ဌာဟနံ နာမ ဒေဝ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၃၈။

သရပတ္ထ (နာ) [သရ + ပတ္ထ] မြားရွက်၊ မြားသစ်ရွက်။ သရတ္ထာနိ စ ဂတ္ထာနိ ဝိလေခေယျုံ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၁။ (-သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၀)။

သရပဒုမ (နာ) [သရ + ပဒုမ] မြားကြာပွင့်အတတ်၊ မြားကို ကြာပွင့်သဏ္ဌာန်ထင်အောင် ပစ်တတ်သောအတတ်။ သရပဒုမံ နာမ ပုပ္ပါပေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၃၈။

သရပရိတ္တာဏ (နာ) [သရ + ပရိတ္တာဏ] မြားအကာအကွယ်၊ မြားကိုကာကွယ်ကြောင်းဖြစ်သော-ကာ-ဒိုင်း-လွှား-ပျဉ်ချပ်။ သရပရိတ္တာဏံ သဗ္ဗမ္ပိ ဘဏ္ဍမူလကတ္ထာယ သမ္ပဋ္ဌိတံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၁။ သရပရိတ္တာဏ (အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၈၂) နှိ စမ္ပပရိသိဗ္ဗိတံ ခေဋ္ဌကံ၊ စမ္ပမယံ ဝါ ဖလကံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။

သရပရိတ္တာဏစမ္ပ (နာ) [သရပရိတ္တာဏ + စမ္ပ] မြား၏အကာအကွယ်ဖြစ်သော သားရေ။ မြားကို-ကာကွယ်-တားဆီး-ကြောင်းဖြစ်သည့်သားရေဖြင့်ချုပ်စပ်အပ်ပြီးသော-ကာ-ဒိုင်း-လွှား-ပျဉ်ချပ်။ စမ္ပယောဓိနောတိ ယေ စမ္ပကဠိကံ ဝါ ပဝိသိတ္တာ သရပရိတ္တာဏစမ္ပံ ဝါ ဂဟေတ္တာ ယုဇ္ဈန္တိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၈၂။ သရပရိတ္တာဏစမ္ပ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၃) နှိ စမ္ပပရိသိဗ္ဗိတံ ခေဋ္ဌကံ၊ စမ္ပမယံ ဝါ ဖလကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၉။

သရပရိယန္တ (ပု) [သရ + ပရိယန္တ] အိုင်၏အစွန်အဖျား။ သော နိဝတ္တိတ္တာ သရမေဝ ဩတ-

ရိတွာ ကကြွေက် သရပရိယန္တေ ပက်ပိဒ္ဒေ ဌပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၀။ လုဒ္ဒပုတ္တောာ သရ-ပရိယန္တေ ဌိတောာ ဟံသေ တိဟိ ခန္ဓေဟိ ပလာယန္တေ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၈၄။

သရပရိယာယ (ပု) [သရ + ပရိယာယ] (ကဏ္ဍ သဒ္ဒါ) မြား၏-ပရိယာယ်-ဝေဝုစ်-စကားလှယ်။ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒါ သရပရိယာယောတိ အာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။

သရပ(ပ္ပ)ဟာရ (ပု) [သရ + ပဟာရ] မြားဖြင့် ပစ်ခတ်ခြင်း။ လုဒ္ဒကော ဧကေနေဝ သရပ္ပ-ဟာရေန မိဂံ တတ္ထေဝ ပါတေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၀။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၅)။

သရပါကာရ (ပု) [သရ + ပါကာရ] မြားတံတိုင်း အတတ်၊ မြားကို တံတိုင်းသဏ္ဌာန်ထင်အောင် ပစ်သောအတတ်။ သရပါကာရံ နာမ ---- အကာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈။

သရပါတယောဂျ (တိ) [သရ + ပါတ + ယောဂျ-သရပါတယောဂျ + တာ] မြားကျရာ၏-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ မဇ္ဈိမေန ပမာ-ဏေန သရပါတယောဂျတာဝသေန ကတတ္တာ ဒီယပါသာဒေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။

သရပါသာဒ (ပု) [သရ + ပါသာဒ] မြားပြာသာဒ် အတတ်။ မြားကို ပြာသာဒ်သဏ္ဌာန်ထင်အောင် ပစ်သောအတတ်။ သရပါသာဒံ နာမ ---- အကာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈ (-၁၄၇)။

သရပေါ်ကွရကီ (ထီ) [သရ + ပေါ်ကွရကီ] မြားရေကန်အတတ်၊ မြားကို ရေကန်သဏ္ဌာန်ထင်အောင်ပစ်သောအတတ်။ သရပေါ်ကွရကီ နာမ အကာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈။

သရပေါ် (ပု) [သရ + ပေါ်။ (ပု) ဂရပုဒ်-သံ။ ပုံခ-ပြာ။] (က) မြား-ရင်း-မြီး-ရွက်။ (ခ) မြား-ရင်း-မြီး-ရွက်-ဟုသိမှတ်အပ်သော၊ မြား-ရင်း-မြီး-ရွက်နှင့်အလားတူသော (လမ်းခရီး)။ (က) အထသ ဘူမိယံ နိသိန္နဌာနံ သရပေါ်ခ်ိန အက္ကန္တံ ဝိယ မဗ္ဗေ ဥန္နတံ ဟောတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၄-၅။ (ခ) သရပေါ်န္တိ သရသ ပေါ်-ပဒေသေန သရပေါ်သည်တေန ဝါ မဂ္ဂေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။

သရပေါ်သည်တ (တိ) [သရပေါ် + သည်တ] သရပေါ် (ခ) ကြည့်။

သရဗူ (ထီ) [သရ + ဗူ။ အဗ်-အကွရာ။ သရတိ ပါဏော ဟိ သတိတိ သရဗူ။ ခုဒ္ဒဇန္တုကဝိသေ-သော။ ဏွာဒိ။ ၄။ သရဗ္ဗု၊ ရဟဂေါဓ၊ ရဟဂေါဓိကာ၊ ရဟဂေါလိကာ-ပရိယာယ်။] အိမ်မြှောင်၊ တက်တူ။ သရဗူ (အံ၊ ၁။ ၃၈၄) တိ ယရဂေါလိကာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၆။

သရဗျ (နာ) [သရ + ဝယ + အ။ သရဝ + ယ။ သရော ဝယတိ ဂစ္ဆတိ ယသ္မိ သရဗျံ။ ဝသာ-ကာရလောပေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၉၀။ သရဝေ ဟိ သာယ်, ဗဟုသိကွာယ် ဝါ သာမု သရဗျံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂရဗျ-သံ။] မြား (စသည်) ပစ်ရန်-မှတ်တိုင်-ပျဉ်ချပ်။ ထောင့်ကွင်းကြည့်။

သရဘ (ပု) [သရ + အဘ။ သရတိ ဂစ္ဆတိတိ သရဘော၊ မိဂဝိသေသော။ ဏွာဒိ။ ၁၂၄။ ဂရဘ-သံ။ ခြေရှစ်ခြောင်းရှိသည့်သားကောင် တစ်မျိုး။ ခြသေ့ထက်အားရှိသည်။ ပုရက်ကျမ်း တို့၌သာတွေ့ရသည်။ အဌပဒေါ သရဘော သီဟယာတိ။ မဟာဘာရတ။ သရဘ၊ သရဟ-ပါကတ။] (၁) သရဘမည်သောသားကောင်၊ သမင်ဆီးဆောက် (ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၁-သျှ။ ၁၈၉)။ (၂) သရဘ-ပရဗိုလ်။ (၃) သရဘသုတ်။

(၄) သရဘမြို့။ (၁) သရဘာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၇၁) တိ သရဘမိဂါ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၈၀။ ဗောဓိ-သတ္တာ သရဘမိဂယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ အရညေ ဝသတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၈-၉။ သရဘံ ဂိရိ ဒုဂ္ဂသ္မိံ၊ ယံ တွံ အနုသရိ ပုရေ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၁။ (၂) သရဘော နာမ ပရိဗ္ဗာဇကော အစိရပက္ကန္တော ဟောတိ (အံ၊ ၁။ ၁၈၅) တိ သရဘောတိ ဧဝံ နာမကော ပရိဗ္ဗာဇကော ဣမသ္မိံ သာသနေ ---- ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၃။ (၃) တတ္ထဘယ္ဟ ဝေနာဂေါ၊ သရဘော ကေသမုတ္တိယာ။ အံ၊ ၁။ ၂၁၆။ (၄) တဒါ အမ္မာကံ ဗောဓိသတ္တော သရဘဝတိနဂရေ ပရမပိယဒဿနော သုဒဿနော နာမ ရာဇာ ဟုတ္တာ ဝေဿဘုမ္မိ လောကနာထကေ သရဘနဂရမုပဂတေ တဿ ဓမ္မံ သုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၉၃။

သရဘင် (ပု) [သရ + ဘင်] (၁) သရဘင်ရသေ့။ ကောင်းကင်၌ပစ်အပ်သော မြားပြာသာဒ် စ သည်ကို မြားတစ်စင်းတည်းဖြင့် ကျစေ၍ဖျက်ဆီးတတ်သောရသေ့။ (၂) သရဘင်ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ။ (၃) သရဘင်ထေရ်။ (၄) သရဘင်မည်သောသူ။ (၁) သရဘင်ဂေါ (ဇာ၊ ၂။ ၇) တိ သရေန ခိပိတ္တာ အာကာသေ သရပါသာဒါဒိနိ ကတ္တာ ပုန ဧကေန သရေန တေ သရေ ပါတေန္တော ဘင်ဝိဘင်ဂေ် အကာသီတိ သရဘင်ဂေါ်။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၄၇။ (၂) သတ္ထာ ပဝတ္တာ သရဘင်ဂေါ် လောမဟံသော။ မ၊ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၉၁။ (-အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၃)။ (၃) တေန မေ သရဘင်ဂေါ်တိ၊ နာမံ သမ္မုတိ-ယာ အဟု။ ထေရ။ ၂၉၃။ တာပသပဗ္ဗဇ်ံ ပဗ္ဗဇိတ္တာ သရတိဏာနိ သယမေဝ ဘဋ္ဌိတ္တာ ပဏ္ဏသာလံ ကတ္တာ ဝသတိ။ တတော ပဋ္ဌာယ သရဘင်ဂေါ်တိဿ သမညာ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။ (၄) တေနာဟ သရဘင်ဂေါ် ဗောဓိသတ္တော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၄၈။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈)။

သရဘင်ကာလ (ပု) [သရဘင် + ကာလ] သရဘင်ရသေ့ဖြစ်စဉ်အခါ။ ဧဝံ သရဘင်-ကာလေ၊ သမ္ဘဝဇာတကေ စ သကလဇမ္ဗုဒီပံ တိက္ခတ္တုံ ဝိစရိတ္တာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၄။

သရဘင်ဇာတက (နာ) [သရဘင် + ဇာတက] သရဘင်ဇာတ်။ ရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်တော်မူခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟောကြားတော်မူသောဇာတ်။ သရဘင်-ဇာတကေ အာဂတနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆၉။ (-ဇာ၊ ၂။ ၅-၁၂)။

သရဘင်ထွေရ (ပု) [သရဘင် + ထေရ] သရဘင်ထေရ်။ အာယသ္မတော သရဘင်ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။

သရဘင်ဗောဓိသတ္တ (ပု) [သရဘင် + ဗောဓိသတ္တ] သရဘင်ဘုရားလောင်း။ သရဘင်ဗောဓိသတ္တဿ တာဝ ပရိယာယ အတိဝေပုလ္လတံ ဂတာယ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၄၂။

သရဘင်ဗောဓိသတ္တသဒ်သ (တိ) [သရဘင်-ဗောဓိသတ္တ + သဒ်သ] သရဘင်သဒ်သ-ကြည့်။

သရဘင်မာဏဝ (ပု) [သရဘင် + မာဏဝ] သရဘင်လုလင်။ သရဘင်မာဏဝေါ ဝိယ စ ---- တဏ္ဍာဝသေန ပဝတ္တတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၅။

သရဘင်သတ္ထု (ပု) [သရဘင် + သတ္ထု] သရဘင်မည်သောဆရာ။ ကာဠဒေဝိလော "သရဘင်-သတ္ထာရံ အာနေဿာမိ"တိ အာကာသေနာ-

ဂန္ဓာ တံ အာနေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၄၀။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၆၅)။

သရဘင်သဒိသ (တိ) [သရဘင် + သဒိသ] သရဘင်ဘုရားလောင်းနှင့်တူသော။ ကတ-ဝါလဝေဓပရိစယသ သရဘင်သဒိသသ ဓနုဂ္ဂဟသ ခိတ္တော သရော---- လက္ခေယေ ဝ ပတတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၆။ သရဘင်သဒိသသာတိ သရဘင်ဟောဓိသတ္တသဒိသသ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။

သရဘဇာတက (နာ) [သရဘ + ဇာတက] သရဘဇာတ်။ ဝတ္ထု၊ သရဘဇာတကေ အာဝိ ဘဝိသတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၀။

သရဘည (နာ) [သရ + ဘဏ + ဏျ] (၁) အသံဖြင့်(သုတ်စသည်ကို)ရွတ်ဆို-သရဏျာယ်-ခြင်း။ (၂) တရားကို (အသံဖြင့်) ဟောပြော-ရွတ်ဆို-ခြင်း။ (၃) အသံဖြင့်-ရွတ်ဆို-ဟောပြော-အပ်သောတရား, စကား, ပါဠိ။ (၁) သရဘည (ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃) နှင့် သရေန ဘဏံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၄၆။ သရေန သုတ္တသ ဥစ္စာရဏံ သရဘည်။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃)။ (၂) ဣမသ္မိ သရဘညေ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၀) တိ ဣမသ္မိ မမ ဓမ္မဘဏနေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၂။ (၃) အာဝဇ္ဇမာနသ ဓမ္မကထာ ဝါ သရဘည် ဝါ သောတဒ္ဓါရေ အာပါထမာဂတံ ဝိယ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၅။ (-၁၂၀။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၁)။

သရဘညဓမ္မကထာ (ထီ) [သရဘည + ဓမ္မ + ကထာ] အသံဖြင့်-ရွတ်ဆို-ဟောပြော-အပ်သောတရားစကား။ သုတ္တဂေယျာနုသာရေန ယာဝ ပရိယောသာနာ ဥဿာရဏံ သရ-ဘညဓမ္မကထာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၈၄။

သရဘညပရိယောသာန (နာ) [သရဘည + ပရိယောသာန] အသံဖြင့်-ဟောပြော-ရွတ်ဆို-ခြင်း၏အဆုံး၊ ရွတ်ဆိုပြီးဆုံးခြင်း။ အထ ခေါ ဘဂဝါ အာယသ္မတော သောဏသ သရဘညပရိယောသာနေ အဘ္ဘာနုမောဒိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈၆။ ဥဒါန။ ၁၄၈။ သရဘညပရိယော-သာနေတိ ဥဿာရဏာဝသာနေ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၈၄။

သရဘညသဒ္ဒ (ပု) [သရဘည + သဒ္ဒ] ရွတ်ဆိုအပ်သောအသံ။ အသံဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သောတရားသံ။ "နန္ဒမာတာယ ဥပါသိကာယ သရ-ဘညသဒ္ဒေါ"တိ ဝုတ္တော ဩတရိတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၀။

သရဘညသရဘဏန (နာ) [သရဘည + သရဘဏန] အသံဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သောတရားစကားကို အသံဖြင့်-ဟောပြော-ရွတ်ဆို-ခြင်း။ ဓမ္မကထာကထနန္တိ သရဘညသရဘ-ဏာဒိဝသေန ဓမ္မကထနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၀။

သရဘနဂရ (နာ) [သရဘ + နဂရ] သရဘ (၄) ကြည့်။

သရဘနိယ (တိ) [သရဘ + ဏ္ဍယ။ ဩယနိယ၊ ယောဂနိယ-ပုဒ်တို့ကဲ့သို့ နာ-လာ၍ပြီးသည်။ နိရုတ္တိ။ ၅၂၈-ကြည့်။ သဏ္ဌတ-ဓာန်တို့၌ ဤပုဒ်မတွေ့မိ။ မဓုဋီကာ၌ ဩယ + အနိယ။ နာမ ဓာတ်ကြံသည်။] သရဘမည်သောသားကောင် (သမင်ဆီးဆောက်) တို့သည်-ကျော်နင်း-ဖြတ်သန်းသွား-အပ်သော။ ယထာ သရဘေဟိ အတိက္ကမိတဗ္ဗာ ပဗ္ဗတရာဇိ သရဘနိယာ၊ ဧဝံ ဩယနိယာတိ သဒ္ဒသိဒ္ဓိတိ အာဟ "တေနာ"တိအာဒိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၀။

သရဘပါဒပလ္လင် (ပု) [သရဘ + ပါဒ + ပလ္လင်]

အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သရဘပါဒပလ္လင်ဖွ ဂါဟာ-ပေတွာ အဂမ်သု။ သံ၊ ၆။ ၃၀၉။

သရဘမယပလ္လင် (ပု) [သရဘ + မယ + ပလ္လင်] သရဘမည်သောသားရဲရုပ်-ဖြင့်ပြီး-အခြေရှိ-သောပလ္လင်။ သန္ဓာဂါရေ သရဘမယပလ္လင်ကေ်ဌပေတွာ ဥပရိ သေတစ္ဆတ္တံ ဓာရေသုံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၇။ သရဘရူပပါဒကော ပလ္လင်ော် သရဘမယပလ္လင်ော်၊ တသ္မိ သရဘမယ-ပလ္လင်ော်။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။

သရဘမိဂ (ပု) [သရဘ + မိဂ] သရဘမည်သော သားကောင်း၊ သမင်ဆီးဆောက်။ တတ္ထ သရဘမိဂဿ ဂမနမဂ္ဂေ သဋ္ဌိ ဟတ္ထမတ္တော မဟာပူတိပါဒနရကအာဝါဋော အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၈။ သရဘ (၁) လည်းကြည့်။

သရဘမိဂဇာတက (နာ) [သရဘမိဂ + ဇာတက] သရဘမိဂဇာတ်၊ (ဤဇာတ်သည် ဘုရားရှင် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူစဉ် မိမိသည် အကျဉ်းအားဖြင့် မေးအပ်သောပြဿနာကို အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် အကျယ်အားဖြင့် ဖြေဆိုခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူသော ဇာတ်ဖြစ်သည်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၃-နိပါတ်၊ ၁၀-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၂-၄။

သရဘမိဂဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရဘမိဂဇာ-တက + ဝဏ္ဏနာ] သရဘမိဂဇာတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သရဘမိဂ-ဇာတကဝဏ္ဏနာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၃၊ ၂၇၅။

သရဘမိဂယောနိ (ထီ) [သရဘမိဂ + ယောနိ] သမင်ဆီးဆောက်-မျိုး-ဇာတ်။ ဗောဓိသတ္တော သရဘမိဂယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ အရညေ ဝသတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။

သရဘမိဂရာဇ (ပု) [သရဘမိဂ + ရာဇ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သာမိ သရဘမိဂရာဇ မယာ သဒ္ဓိ ဗာရာဏသိ ဂေါ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၉။

သရဘရာဇ (ပု) [သရဘ + ရာဇ] သရဘမည်သောသမင်မင်း။ ဒယာလုနာ သရဘရာဇေန ရညော ဒေါသံ အစိန္တေတွာ ရာဇာ ဥဒ္ဓရိတော ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၀။

သရဘရူပပါဒက (တိ) [သရဘ + ရူပပါဒ + က] သရဘမယပလ္လင်-ကြည့်။

သရဘဝတိနဂရ (နာ) [သရဘဝတီ + နဂရ] သရဘဝတီမြို့။ သရဘ (၄) ကြည့်။

သရဘသုတ္တ (နာ) [သရဘ + သုတ္တ] သရဘသုတ်။ (ဤသုတ်သည် သာသနာတော်မှ ထွက်ခွါသွား စဖြစ်သော သရဘပရိဗိုဇ်၏ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ပရိသတ်အလယ်၌ "ငါသည် သာကီဝင်မင်း-သား ရဟန်းတို့၏တရားကို သိပြီး သာကီဝင်-မင်းသားရဟန်းတို့၏တရားကို သိသောကြောင့် သာလျှင် ထိုသာသနာတော်မှ ထွက်ခွါခဲ့၏"ဟု ဆိုသောကြောင့် သရဘပရိဗိုဇ်ရှိရာ ပရိဗိုဇ် အရံသို့ ကြွတော်မူ၍ ရဲရင့်သောအသံကို သုံး-ကြိမ်တိုင်တိုင် ကျူးရင့်၍ ဟောတော်မူသော သုတ်ဖြစ်သည်)။ အဂ္ဂိတ္ထရနိကာယ၊ တိကနိ-ပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၈၅။

သရဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သရဘသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သရဘသုတ်၏-အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သရဘသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၃။

သရဘာဏ (နာ) [သရ + ဘာဏ] သာယာသော

အသံဖြင့်-ဟောပြော-ရွတ်ဆို-ခြင်း။ ဘိက္ခု တဿ ထာမံ ဥ တွာ "သရဘာဏံ ဘဏ သာမဏေရာ"တိ အဒ္ဓေသန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၇)။

သရဘာဏက (တိ) [သရ + ဘဏ + ကွ] သာယာသောအသံဖြင့်-ဟောပြော-ရွတ်ဆို-တတ်သော၊ သူ။ ဣဒါနိ စ ပနာယသ္မာ ရေဝတော အန္တေဝါသိကံ သရဘာဏကံ ဘိက္ခုံ အဒ္ဓေသိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၈။ (-သံ၊ ၌၊ ၃။ ၇၉)။

သရဘာဏကမ္မကထိက (တိ) [သရဘာဏက + မ္မကထိက] သာယာသောအသံဖြင့်ဟောပြောတတ်သောမ္မကထိက။ သရဘာဏက-မ္မကထိကာဒီသု အညတရော ဝါ နဉပေါ-သထာဂါရသမ္ပဒုနတ္ထံ အာဏာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၄၁။

သရဘာဏမ္မကထာ (ထီ) [သရဘာဏ + မ္မကထာ] အသံဖြင့်ဟောပြောခြင်းဟုဆိုအပ်သောတရားစကား။ ဣတရော မ္မကထိတော တံယေဝ ဝိတ္ထာရေန္တော မ္မံ ကထေတိ၊ အယံ သရဘာဏမ္မကထာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၄။

သရဘာဏာဝသာန (နဝ) [သရဘာဏ + အဝသာန] အသံဖြင့်ဟောပြောခြင်း၏အဆုံး။ ဒေဝတ္ထေရော သရဘာဏာဝသာနေ ဣမံ သုတ္တံ အာရဘိ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၂၄၇။

သရဘူ (ထီ) [သရ + ဘူ။ အဘာ-လာ။ သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သရဘူ။ ဧကာ မဟာနဒီ။ ကွာဒိ။ ၄။ သရယူ-သံ။ သရဘို-ပါကတ။] သရဘူ မည်သောမြစ် (မြစ်ကြီး ၅-သွယ်အနက် စတုတ္ထ။ မြစ်ငယ် ၅၀၀။ မြစ်ကြီး ၁၀-သွယ် အနက် စတုတ္ထမြစ်ကြီး)။ ယတ္ထိမာ ပဗ္ဗ မဟာ-နဒိယော သတတံ သမိတံ အပ္ပေန္တိ၊ သေယ္ယ-ထိဒံ၊ ဂင်္ဂါ ယမုနာ အစိရဝတီ သရဘူ မဟီ။ မိလိန္ဒ။ ၇၃ (၁၁ဇ)။ သရဘူ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀) တိ ဧကာ နဒီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။

သရဘေဒကရ (တိ) [သရ + ဘေဒ + ကရ + အ] အသံပျက်ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ ယေ ပန သရဘေဒကရံ ဖရုသဝါစံ နိ ကထေန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၁။

သရမဏ္ဍပ (ပု၊ နဝ) [သရ + မဏ္ဍပ] မြားမဏ္ဍပ်၊ မြားကို မဏ္ဍပ်သဏ္ဌာန်ထင်အောင်ပစ်တတ်သောအတတ်။ သရမဏ္ဍပံ နာမ ---- အကာသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၃၈။

သရမဏ္ဍလ (နဝ) [သရ + မဏ္ဍလ] အသံ၏ဝန်းဝိုင်းခြင်း၊ ဝန်းဝိုင်းသောအသံ။ တာနာ စေကူ-နပညာသ၊ ဣစ္ဆေတေ သရမဏ္ဍလာ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂ဇ၁။

သရမာန (တိ) [သရ + အ + မာန] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-သော၊ သူ။ ယော ပန ဘိက္ခု ---- သရမာနော သန္တိ အာပတ္တိ နာဝိကရေ-ယ္ယ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၁။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၅။

သရမာနပဋိဗ္ဗန္န (တိ) [သရမာန + ပဋိဗ္ဗန္န] (အာပတ်တစ်ခုကို) အမှတ်ရလျက် ဖုံးလွှမ်းသော၊ ရဟန်း။ ဧကာ အာပတ္တိ သရမာနပ-ဋိဗ္ဗန္နာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၄၃-၄။ ၁၅၁။

သရမ္ပသေ (ကြို) [သရ + မ္ပသေ] သရတိ-အနက်ကြည့်။ သရမ္ပသေ (ထေရီ။ ၄၂၂) တိ အည် ကိ၌ အစိန္တေတွာ တဝ နယနာနိ ဧဝ အနုဿရာမိ။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၆၂။

သရရက္ခ (နဝ) [သရ + ရက္ခ] (က) မြားမှ ကိုယ်ကို-စောင့်ရှောက်-ကာကွယ်-ခြင်း။ (ခ)

ကိုယ်မှမြားကို-စောင့်ရှောက်-ကာကွယ်-ခြင်း။ (က) (ခ) သရရက္ခဏ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၉) နှင့် သရတော အတ္တာနံ, အတ္တတော ဝါ သရသ ရက္ခဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၂။

သရရန္ရ (ထီ) [သရ + ရန္ရ] မြားကြိုးအတတ်၊ မြားကြိုးသဏ္ဌာန်ထင်အောင်ပစ်သောအတတ်။ သရရန္ရံ နာမ ---- ဒသေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈။

သရလ (ပု) [သရ + အလ။ သရတိ ကာလန္တရံ သရလော အလော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၇၁။ သရလ-သံ။ သရလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] ထင်းရှူးပင်။ စမ္ပကံ သရလံ နီပံ၊ နာဂပုန္နာဂကေတကံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၁၀။ သရလန္တိ သရလတရုကုသုမံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၁၃။

သရလဋ္ဌ (ထီ) [သရ + လဋ္ဌ] မြားနွယ်အတတ်၊ မြားကို နွယ်သဏ္ဌာန်ထင်အောင် ပစ်သော အတတ်။ မဟာသတ္တော သရလဋ္ဌ နာမ ---- အကာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈။

သရလတရုကုသုမ (နာ) [သရလ + တရု + ကုသုမ] ထင်းရှူးပန်း။ သရလ-ကြည့်။

သရလနိယျာသရသမိဿ (တိ) [သရလ + နိယျာသ + ရသ + မိဿ] ထင်းရှူးစေး အရည်နှင့်ရောသောရေ။ ရသောဒကေနာတိ သရလနိယျာသရသမိဿေန ဥဒကေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၃။

သရလပတ္တ (နာ) [သရလ + ပတ္တ] ထင်းရှူးရွက်။ အဟံ ခဒိရပတ္တာနံ ဝါ သရလပတ္တာနံ ဝါ အာမလကပတ္တာနံ ဝါ ပုဋ္ဌံ ကရိတ္တာ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၄။

သရလာ (ထီ) [သရ + အလ + အာ။ သရတိတိ သရလာ။ အမရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၊ ၁၀၈။ သရလာ-သံ။] ကြံဟင်းဖြူပင်။ သရလာ တိဒဏ္ဍီ ရောစနီပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၉၀။

သရလောပ (ပု) [သရ + လောပ] သရ၏ ကျေခြင်း။ သရကိုချေခြင်း။ သန္ဓိဝသေန သရလောပေါ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၅။ သရလော-ပေန သန္ဓိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၂။

သရဝန (နာ) [သရ + ဝန] မြားတော၊ မြားမြက်တော။ ပုရိသော အရုဂတ္တော ပတ္တဂတ္တော သရဝနံ ပဝိသေယျ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၁။ သရဝနန္တိ ကဏ္ဏဝနံ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၀။ သရဝနတော သရံ ဂဟေတ္တာ ကတံ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၀။

သရဝန္တု (တိ) [သရ + ဝန္တု။ ထီ-၌ သရဝတီ။] (၁) အသံနှင့်ပြည့်စုံသော။ (၂) သာယာသော အသံနှင့်ယှဉ်သော။ (၁) ဝိဏာ တသ္မိံ သမယေ သရဝတီ ဝါ ဟောတိ ကမ္မညံ ဝါ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၆။ အံ၊ ၂။ ၃၃၀။ သရဝတီတိ သရသမ္ပန္နာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၄။ (၂) သရဝတီတိ မဓုရသရသံယုတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၂။

သရဝရဝေဂနိဒ္ဓုတ (တိ) [သရ + ဝရ + ဝေဂ + နိဒ္ဓုတ] မြားမြက်၏အဟုန်သည်-ဖောက်ထွင်း-စူးဝင်-အပ်သော။ ပဿုတ္တမံ အဓမဇ-နူပသေဝိတံ၊ မိဂါမိပံ သရဝရဝေဂနိဒ္ဓုတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၄။

သရဝဿ (နာ) [သရ + ဝဿ] မြားမိုး၊ မြားတို့ကို-မိုးရွာသကဲ့သို့-မိုးရွာပုံသဏ္ဌာန်-ထင်အောင် ပစ်သောအတတ်။ ဒေဝ ယနဝဿဝလာဟကာ ဝိယ သရဝဿံ ဝဿထ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၉။ သရဝဿံ နာမ ပဿာပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၈။

သရဝိကတိ (ထီ) [သရ + ဝိကတိ] မြားအထူး။

အထ ခေါ် သဗ္ဗာပိ ဓနုဝိကတိ သဒ္ဒီ သရဝိက-
တိယာ အာဝုဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၈။
(-ကခ်ီ။ ၂၈၅)။

သရဝေဂ (ပု) [သရ + ဝေဂ] မြား-အရှိန်-အဟုန်။
ဧကေန ဝါ သရဝေဂေန ဝိဒ္ဓေါ ---- သံသီဒတိ။
အံ၊ ၂။ ၁၃၉။ (-အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၅)။

သရဝေဓ (တိ) [သရ + ဝေဓ] မြားဖြင့်ပစ်အပ်
သောအမှတ်၊ မြားပစ်မှတ်။ လက္ခဏ သရဝေဓံ
အဝိရဒ္ဓိတွာန ဝိဒ္ဓနဝိမိ ဇာနန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။

သရဝေဓိ (တိ) [သရဝေဓ + ဣ] မြားကို
(မြားချင်း) ထိုးဖောက်-ပစ်ခတ်-နိုင်သော
(အတတ်)။ မဟာသတ္တော ---- သရဝေဓိ
နာမ ဒသေတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၃၈။

သရသ° (ပု) [သ (အတ္တ၊ သက) + ရသ။ အတ္တနော
ရသော သရသော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၂။ သကော
ရသော သရသော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။] (၁) မိမိ
၏သဘောလက္ခဏာ။ (၂) မိမိ၏ကိစ္စ။ (၃)
မိမိ၏ဥစ္စာဖြစ်သောသဘောလက္ခဏာ။ (၄)
မိမိ၏ဖြစ်ခြင်းအထူး။ (၁) ရသော (ဒီ၊ ၌၊ ၁။
၂၀၁)တိ သဘာဝေါ ရသိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗော-
တိ ကတ္တာ၊ အတ္တနော ရသော သရသော။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။ ရသိတဗ္ဗော ပဋိဝိဇ္ဈ-
တဗ္ဗော သဘာဝေါ ရသော၊ အတ္တနော ရသော
သရသော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
၂၅၇။ (၂) သဘာဝေန သရသေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၈၇) တိ ဥဒ္ဓုမာတကဘာဝသင်္ခါတေန
အတ္တနော လက္ခဏေန, ပရေသံ ဇဂုဏ္ဍပ္ပါဒန-
သင်္ခါတေန အတ္တနော ကိစ္စေန စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၀၅။ သရသတောတိ သကိစ္စတော။ သံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။ (၃) သကော ဟိ ရသော
သရသော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။ (၄) သရသေနာ
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၇) တိ သဘာဝေန အတ္တနော
ပဝတ္တိဝိသေသန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၆။

သရသ၂ (တိ) [သဟ + ရသ] အရသာ-အရည်-
နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဥစ္ဆုတစောဝ ဧကော
ယာဝကာလိကော၊ သောပိ သရသော။ ဝိ၊ ၌၊
၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂ်ဟ။ ၉၆။ ဝိကသနက္ခဏော-
ယေဝ သရသံ ကုသုမပရာဂံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သရသကာလ (ပု) [သရသ + ကာလ] မိမိ၏
သဘောအားဖြင့်ထင်ရှားရှိသော-အချိန်-အခါ-
ကာလ။ အထ ဝါ သရသကာလေ ဓရမာန-
ကာလေ ဗုဒ္ဓေန ဝိယ ရံသိဇာလံ မုစ္စန္တေန။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၈။

သရသက်ပ (ပု) [သရ + သက်ပ] (၁) ပြေးသွား
တတ်, ကြံ့စည်တတ်သော-သဘော-ဝိတက်။
(၂) အထူးထူးသောအာရုံ၌ ရွှေ့ရှားခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ကြံ့စည်ခြင်း ဝိတက်။ (၁)
သရသက်ပါ (မ၊ ၂။ ၁၁၆) တိ ဇတ္ထ သရန္တိ
ဓာဝန္တိတိ သရာ၊ သက်ပေန္တိတိ သက်ပါ။
ပဒဒ္ဓယေနပိ ဝိတက္ကာယေဝ ဝုတ္တာ။ မ၊ ၌၊ ၃။
၁၁၈။ သရသက်ပါ (သံ၊ ၂။ ၂၉၉) တိ ဇတ္ထ
သရန္တိတိ သရာ၊ ဓာဝန္တိတိ အတ္ထော။ သရာ စ
တေ သက်ပါ စ သရသက်ပါ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀။
(၂) သရသက်ပါ (မဟာနိ။ ၁၁) တိ နာနာ-
ရမ္မဏေ သံသရဏဝသေန ဥပ္ပန္နာ ပရိကပ္ပါ။
မဟာနိ၊ ၌။ ၅၇။

သရသစုတိ (ထီ) [သရသ + စုတိ] မိမိ၏သဘော
လက္ခဏာအားဖြင့် သေခြင်း။ မိမိသဘောအား
ဖြင့် (ဖြစ်သော) စုတိ။ ပဋိသန္ဓိတော သရသ-
စုတိယာ အန္တရေ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၇။ သရသစုတိ
နာမ ဇာတသ သတ္တသ ယာဝဇီဝံ ဇီဝိတ္တာ

ပကတိယာ မရကာ်။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၉။

သရသတ္တိသံယုတ (တိ) [သရ + သတ္တိ + သံယုတ] မြား လုံ့တို့နှင့်ယှဉ်သော၊ မြား လုံ့အချင်းချင်း ရောယှက်သော (စစ်မြေပြင်)။ သဂ်ါမသီသေ သရသတ္တိသံယုတေ၊ ပရာဇိ-တာနံ ပကတံ ပလာယိနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၆။ ၄၃၂။

သရသဒိသ (တိ) [သရ + သဒိသ] (မဟာပြဟ္မာ၏) အသံနှင့်တူတော်မူသော (ဘုရားရှင်)။ တထာဂတော ပန မဟာပြဟ္မုနော သရသဒိ-သေန သရေန သမန္နာဂတော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၇။

သရသဒိသဿရ (တိ) [သရသဒိသ + သရ-သရသဒိသဿရ] (မဟာပြဟ္မာ၏) အသံနှင့်တူသောအသံရှိသော။ ပြဟ္မသဿရတန္တိ သေဋ္ဌ-သရတံ၊ ပြဟ္မုနော သရသဒိသဿရတံ ဝါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။

သရသဒ္ဒ (ပု) [သရ + သဒ္ဒ] သရသဒ္ဒါ။ ဟိသတ္ထသ သရ-သဒ္ဒသ ဝသေနေတံ ပဒံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၄။

သရသနိရောဓ (ပု) [သရသ + နိရောဓ] မိမိ၏ သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် ချုပ်ခြင်း။ ယဒိပိ သခ်ါရာနံ အဟေတုကော သရသနိရောဓော ဝိနာသကာဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄။

သရသနိရောဓဘူတ (တိ) [သရသနိရောဓ + ဘူတ] မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် ချုပ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ အဘာဝတ္ထေနာတိ သရသနိရောဓဘူတေန ဝိဒ္ဓံသနဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။

သရသန္ဓရ (တိ) [သရသ + အန္ဓရ] မိမိ၏ သဘောမှတပါးသော။ ---- သရသန္ဓရေ ပစ္စနီကသဟိတေန သရသေန နာမံ လဘန္တိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။ သရသန္ဓရေတိ အနိမိတ္ထ-ဘာဝါဒိကေ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။

သရသန္ဓမ္ဘန (ထီ၊ နဝ) [သရ + သန္ဓမ္ဘန] မြား၏-တည်တံ့-ခိုင်မာ-ခိုင်မြဲ-ခြင်း။ သရသန္ဓမ္ဘန-မတ္ထေယေ ဟိသ ဝိဇ္ဇာယ အာနုဘာဝေါ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၈။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၃)။

သရသန္ဓာဟ (ပု) [သရ + သန္ဓာဟ] ကောင်းစွာ-ဖွဲ့ခြို-ကိုယ်တွယ်-အပ်သောမြား။ ဩရောပေတု (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀) နှိ သရသန္ဓာဟံ ပဋိဟရိတုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃။

သရသပစ္စနီက (တိ) [သရသ + ပစ္စနီက] မိမိ၏ သဘောအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ အဘိဓမ္မေ သရသပစ္စနီကေဟိ သဟိတေဟိ နာမလာဘာတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၂)။

သရသပဘင်္ဂတ (တိ) [သရသ + ပဘင်္ဂတ] မိမိ၏သဘောအားဖြင့် ပျက်စီးတတ်သော။ စိတ္တစေတသိကာနံ ဥဒယဗ္ဗယံ သရသပဘင်္ဂ-တဠ မနသိ ကရောတော။ ထေရ၊ ၆။ ၃။ (-နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၅၄)။

သရသပရိတ္တ (တိ) [သရသ + ပရိတ္တ] မိမိ၏ အကြောင်းဖြစ်သော-ကိစ္စ-ပြည့်စုံခြင်း-၏ အားနည်းသော။ သရသပရိတ္တတာယ ဝါတိ အတ္ထနော ပစ္စယဘူတာနံ ကိစ္စာနံ သမ္ပတ္တိနံ ဝါ အပ္ပတာယ ဒုဗ္ဗလတာယ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၂၈။

သရသပ္ပဓာန (တိ) [သရသ + ပဓာန] မိမိ၏ သဘောလျှင် ပြဓာန်းခြင်းရှိသော။ သော သရသပ္ပဓာနော ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၂)။

သရသဘင် (တိ) [သရသ + ဘင်] မိမိ၏သဘော အားဖြင့် ပျက်စီးသော။ ဧဝမ္မိ အဖလော ဝါယာမော တသ သရသဘင်္ဂော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၄၀။

သရသဘိဒုရ (တိ) [သရသ + ဘိဒုရ] မိမိ၏ သဘောအားဖြင့်-ပျက်စီး-ခြင်းသဘောရှိ-တတ်-သော။ ဒုဗ္ဗလတာယာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇) တိ သရသဘိဒုရတာယ ဗလာဘာဝ-တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၇။

သရသဘိဒုရတာဒဿန (နာ) [သရသဘိဒုရတာ + ဒဿန] မိမိ၏သဘောအားဖြင့်ပျက်စီးခြင်း သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ဒုဗ္ဗလ-ဘာဇနူပမာ သရသဘိဒုရတာဒဿနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၄။

သရသဘေဒ (ပု) [သရသ + ဘေဒ] မိမိ၏ သဘောအားဖြင့်ပျက်စီးခြင်း။ ခဏရှိသော တရားတို့၏ ချုပ်ခြင်း။ ခယာယာ (အံ၊ ၁။ ၁၁၂) တိ ဧတ္ထ ပန အာသဝါနံ သရသဘေဒေါပိ ခီဏာကာရောပိ ----။ အံ၊ ၆။ ၈၂။ သရသဘေဒေါ (အံ၊ ၆။ ၈၂) တိ ခဏိကနိ-ရောဓော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။

သရသမညာ (ထီ) [သရ + သမညာ] မြားဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော-အမည်-ပညတ်။ သရ-ဒဏ္ဍောသု သရသမညာတိ ကဏ္ဍ-သဒ္ဒေါ သရ-ပရိယာယောတိ အာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။

သရသမရဏ (နာ) [သရသ + မရဏ] သရသ-စုတိ-ကြည့်။ ဇာတိကွယမရဏံ ဥပဏ္ဏမမရဏံ သရသမရဏံ အာယုက္ခယမရဏံ ပုညက္ခယ-မရဏန္တိပိ တယော နာမံ။ အဘိ၊ ၆။ ၉၅။ (-ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၃)။

သရသမိပ (တိ) [သရ + သမိပ] ရေအိုင်အနီး အနားဖြစ်သော (အရပ်)။ ဧတေ သီဟာဒ-ယော စတုပ္ပဒါ သရသမိပေ ဥပဒ္ဒဝရဟိတာ ဇီဝန္တိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၀။

သရသမူဟ (ပု) [သရ + သမူဟ] အသံအပေါင်း။ ဆဋ္ဌဂါမော, မဇ္ဈိမဂါမော, သရဓာရဏဂါမော-တိ တယော ဂါမာ၊ သရသမူဟာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။

သရသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရ + သမ္ပတ္တိ] အသံ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အက္ခရစိတ္တတာယ စေဝ သရ-သမ္ပတ္တိယာ စ အတ္တမနာ ဟုတ္တာ သုဏန္တိ။ အံ၊ ၆။ ၄၈။ (-အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၆)။

သရသမ္ပတ္တိရတ (တိ) [သရသမ္ပတ္တိ + ရတ] အသံ၏ပြည့်စုံခြင်း၌မွေ့လျော်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သရသမ္ပတ္တိရဟိတ (တိ) [သရသမ္ပတ္တိ + ရဟိတ] အသံ၏ပြည့်စုံခြင်းမှကင်းသော။ မာတုဂါမော ဟိ သရသမ္ပတ္တိရဟိတော။ တသ္မာ ပရိမဏ္ဍလ-ပဒဗျဉ္ဇနမ္ပိ ဝစနံ သရသမ္ပတ္တိရဟိတံ ဟိဇ္ဇေတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၅၆။

သရသမ္ပန္န (တိ) [သရ + သမ္ပန္န] (၁) အသံနှင့် ပြည့်စုံသော (စောင်းစသောဂီတ)။ (က) (အဂ်ါ ၈-ပါးရှိသော) အသံနှင့်ပြည့်စုံသော (ဘုရား-ရှင်)။ (ခ) ဗြဟ္မာမင်း၏အသံနှင့်ပြည့်စုံတော်-မူသော (ဘုရားရှင်)။ (၂) သရဝတီ-ကြည့်။ (က) သရသမ္ပန္နော (မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၉) တိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတေန သရေန သမန္နာဂတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃။ (ခ) သရသမ္ပန္နော (ဇာ၊ ၁။ ၁၁၃) တိ ဗြဟ္မဿရေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၃။

သရသရံသီဇာလ (နာ) [သရသ + ရံသီ + ဇာလ] (၁) မိမိ၏ကိစ္စဟုဆိုအပ်သော ရောင်ခြည်

တော်တည်းဟူသောကွန်ရက်။ (၂) အရသာ-အဆီသြဇာ-ရှိသောရောင်ခြည်တော်ကွန်ရက်။ (၁) ဂစ္ဆတိ ဝတ ရေ ဒသဗလသ သရသ-ရံသီဇာလံ ဝိမုဉ္စန္တော မဟာဗောဓိရုက္ခော"တိ ဝန္ဒိတွာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၇၂။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သရသရံသီဇာလဝိသဒ္ဓနက (တိ) [သရသရံသီ-ဇာလ + ဝိသဒ္ဓနက] (၁) အရသာ-အဆီသြဇာ-ရှိသော-အသစ်ဖြစ်သော ရောင်ခြည်တော်ကွန်ရက်ကိုလွှတ်တတ်သော။ (၂) ထိုမှ ဤမှကျင်လည်သော အသက်ရှိသော ရောင်ခြည်တော်ကွန်ရက်ကို လွှတ်တတ်သော။ (၃) မိမိ၏သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသောအခါ၌ ရောင်ခြည်တော်ကွန်ရက်ကိုလွှတ်တတ်သော။ (၁) (၂) (၃) သရသရံသီဇာလဝိသဒ္ဓနကေနာ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၆၇) တိ သိနိဒ္ဓတာယ ရသဝန္ဓံ သြဇာဝန္ဓံ အဘိနဝရံသီဇာလံ ဝိသဒ္ဓန္တေန။ အထ ဝါ ဣတော စိတော စ သံသရဏတော သရသံ သဇိဝံ ဇီဝမာနံ ဝိယ ရံသီဇာလံ ဝိသဒ္ဓန္တေန။ အထ ဝါ သရသကာလေ ဓရ-မာနကာလေ ဗုဒ္ဓေန ဝိယ ရံသီဇာလံ မုဉ္စန္တေ-နာတိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထံ ဝဏ္ဏယန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇စ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅။

သရသရ (ပု) [သရ + သရ] သရ်သရ်=ရှပ်ရှပ်-ဟူသောအသံ။ ကဌေန ဝါ ကထလေန ဝါ သရသရံ ကရိသာမိ။ မ၊ ၁။ ၁စဝ။ ယထာ သော ကဌေန ဝါ ကဌလေန ဝါ ဗိဌာရဘာသ္တံ သရသရံ ----။ မ၊ ၆၊ ၂။ စ။

သရသလက္ခဏာ (နာ) [သရသ + လက္ခဏာ] (၁) မိမိ၏သဘောဖြစ်၍ဖြစ်သောလက္ခဏာ။ (၂) မိမိ၏ကိစ္စနှင့်တကွသောသဘော။ (၁) (၂) သရသလက္ခဏာတော (သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၁) တိ အတ္ထနော ကိစ္စတော လက္ခဏာတော စ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၂။ သရသလက္ခဏာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၃) ဣတိ သဘာဝဘူတံ လက္ခဏံ၊ သကိစ္စကံ ဝါ သဘာဝံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၄၅၀။

သရသလက္ခဏာပ(ပ္ပ)ဋ္ဌိဝေဓ (ပု) [သရသလက္ခဏာ + ပဋ္ဌိဝေဓ] မိမိ၏သဘောဟုဆိုအပ်သော လက္ခဏာကို မတွေဝေသောအားဖြင့် ထိုထွင်း၍သိခြင်း။ သရသလက္ခဏာပဋ္ဌိဝေဓနာ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၆။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၁။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၇)တိ သဘာဝသခ်ိတသ လက္ခဏသ အသမ္မော-ဟတော ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၀စ။ ဝိမတိ၊ ၁။ စ၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၅။ ရသောတိ သဘာဝေါ ရသိတဗ္ဗော ဇာနိတဗ္ဗောတိ ကတ္တာ။ အတ္ထနော ရသော သရသော၊ သော ဧဝ လက္ခဏံ၊ တသ အသမ္မောဟတော ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနေနာတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။

သရသဝတ္ထနဘာဝ (တိ) [သရသ + ဝတ္ထန + ဘာဝ] မိမိ၏ကိစ္စအဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း။ မိမိ၏ကိစ္စအဖြစ်လျှင်ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ယော သုပရိ-မဒ္ဒိတဓမ္မသေဝ ရူပါနံ မုဒုဘာဝေါ သဗ္ဗ-ကြိယာဝိသေသေသု သရသဝတ္ထနဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၂။

သရသဝိနာသ (ပု၊ နာ) [သရသ + ဝိနာသ] မိမိ၏သဘောအားဖြင့်-ပျက်စီး-ချုပ်-ခြင်း။ သရသဝိနာသတော ဒေသနာဒိနာ စ အာပတ္တိ ဝိဂစ္ဆတီတိ ဝစနမတ္ထိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၀။

သရသသဘာဝတေဇ (ပု) [သရသ + သဘာဝ + တေဇ] မိမိ၏ကိစ္စလက္ခဏာသဘောနှင့်တကွ သောတန်ခိုး။ မရဏသေဝ သော မဟာရာဇ သရသသဘာဝတေဇော။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၁။

သရသာခါ (ထီ) [သရ + သာခါ] ရေအိုင်၏-

အခက်-အလက်-အတက်။ အထက်မြင့်
မောက်သောရေမှကျလာသောရေ၏-တည်
ရာ-စီးဆင်းရာ-အရပ်။ သရသာခါ (မ၊ ၆၊ ၁။
၁၀၂) တိ ယတ္ထ ဥပရိဥန္ဓတပဒေသတော
ဥဒကံ အာဂန္တာ တိဋ္ဌတိ စေဝ သန္ဒတိ စ၊ တေ။
မ၊ ၈၊ ၁။ ၁စစ။

သရသာနိသ်သ (ပု) [သရသ + အာနိသ်သ]
မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်ရအပ်သော
အကျိုး။ အပိ စ သရသာနိသ်သော ဧသ
သီလဿ ယဒိဒံ စတ္တာရော ပစ္စယာ နာမ။
အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၁။

သရသာနိသ်သဒဿန (နာ) [သရသာနိသ်သ +
ဒဿန] မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်
ရအပ်သောအကျိုးကိုပြခြင်း။ ---- သီလဝန္တာနံ
ဒေန္တိတိ သီလဿ သရသာနိသ်သဒဿ-
နတ္ထမေတံ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၁။

သရသီ (ကြို) [သရ + သီ] သရတို၂-ကြည့်။ တံ
သယမေဝ ဘာသိတ္တာ ဣဒါနိ သရသိ၊ နန
သရီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၆။

သရသီ (ထီ) [သရ + ဤ။ (သရသိ + ဤ)။ သ-
လာ။] ရေအိုင်။ ဘူတပုဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အရညာ-
ယတနေ မဟာသရသီ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၄။
သရသီတိ သရော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၆။ ဝမတိ၊
၂။ ၂၅၄။

သရသုတ္တ (နာ) [သရ + သုတ္တ] သရသုတ်။
(သံသရာရေအိုင်တို့သည် အဘယ်အရပ်မှ
ဆုတ်နစ်ကုန်ပါသနည်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲသည်
အဘယ်အရပ်၌ မဖြစ်ပါသနည်း၊ နာမ်သည်
လည်းကောင်း, ရူပ်သည်လည်းကောင်း
အဘယ်အရပ်၌ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ပါသနည်း"ဟု
နတ်သားတစ်ယောက်က မေးလျှောက်ခြင်း
ကြောင့်- အကြင် (နိဗ္ဗာန်) အရပ်၌ ဖွဲ့စည်းမှု
အာပေါဓာတ်သည်လည်းကောင်း, ခက်မာမှု
ဝါယောဓာတ်သည်လည်းကောင်း မတည်နိုင်၊
ထို (နိဗ္ဗာန်) အရပ်မှ သံသရာရေအိုင်တို့သည်
ဆုတ်နစ်ကုန်၏၊ ဤနိဗ္ဗာန်အရပ်၌ ဝဋ်ဆင်းရဲ
သည် မဖြစ်၊ ဤနိဗ္ဗာန်အရပ်၌ နာမ်သည်
လည်းကောင်း, ရူပ်သည်လည်းကောင်း
အကြွင်းမဲ့ ချုပ်၏ဟု ဘုရားရှင်ဖြေကြားတော်
မူသောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။
သံ၊ ၁။ ၁၅။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၅၁။

သရသောပါန (နာ) [သရ + သောပါန] မြား
စောင်းတန်း၊ မြားကိုစောင်းတန်းသဏ္ဌာန်ထင်
အောင်ပစ်သောအတတ်။ သရသောပါနံ နာမ
---- အကာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃စ။

သရသွတီ (ထီ) [သရ + ဝန္တ။ (သရသ် + ဝတီ)။
သရယောဂါ ဝန္တ။ မဒ္ဒေ သကာရာဂမော၊
နဒါဒိ၊ သရသွတီ။ ဓာန်၊ ၈။ ၆စ၂။ သရသွတီ-
သံ။] သရဿတီ-ကြည့်။ နဂ်ါယမုနာ စာပိ၊
သရဘူ ဝါ သရသွတီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁ဝ။

သရဿတိ (တီ) နဒီ (ဒီ) တီရ (နာ) [သရဿတီ
+ နဒီ + တီရ] သူရဿတီ-သရဿတီ-မြစ်-
ကမ်း-ကမ်းနား။ သံဟာရိမေတိ ယူပါဒိဟိ
သရဿတိနဒိယာ နိမုဂ္ဂေါ်ကာသတော။ သံ၊
၆၊ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃ဝ၂။ အံ၊ ၆၊ ၃။
၁ဧ၄။ ---- သရဿတိနဒိတီရေ ပထဝိယာ
ဝိဝရေ ဒိန္နေ နိမုဂ္ဂေါ်ယေဝ အဟောသိ။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁စဝ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂ဧစ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။
၃ဝ၄။

သရဿတီ (ထီ) [သရ + ဝန္တ + ဤ။ သရသိ +
ဝတီ-သရသွတီ၊ ဝ-ကို ပုဗ္ဗရူပ် သ-ပြု၍

သရဿတီ-ပြီးသည်။ သရသ္ဓတီ-သံ။ သရဿဏ္ဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) သူရဿတီ=သရသတီ-မြစ် (မြစ်ကြီး ၁၀-ခုအနက် သတ္တမမြစ်)။ (၂) သူရဿတီ=သရဿတီနတ်သမီး။ (၁) ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ ဟိမဝန္တာ ပဗ္ဗတာ ပဗ္ဗ နဒီသတာနိ သန္ဒန္တိ။ ---- သေယျ-ထိဒံ၊ ဂင်္ဂါ ယမုနာ အစိရဝတီ သရဘူ မဟီ သိန္ဓု သရဿတီ ဝေတြဝတီ ဝိတံသာ စန္ဒ-ဘာဂါတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၉။ (-မ၊ ၁။ ၄၇။ ထေရ။ ၃၅၅။ အပ၊ ၁။ ၃၀။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၂)။ (၂) ဝါဏီ ယထာဝုတ္တဂုဏောပေတာ သရဿတီ-ဒေဝတာ။ အလက်ာဒ္ဓီ၊ သစ်။ ၆။

သရဿတီနဒီ (ထီ) [သရဿတီ + နဒီ] သရဿတီမြစ်။ ---- သရဿတီနဒီယာ နိမုဂ္ဂေါ်ကာသတော ပဘုတိ ပဋ္ဌိလောမံ ဂစ္ဆန္တေန ယဇိတဗ္ဗသ သတြယာဂသေတံ အဓိဝစနံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၄။

သရဟတ္ထ (တိ) [သရ + ဟတ္ထ] မြားလက်နက်-လက်ဌ-ရှိ-ကိုကိုင်-သော၊ သူ။ စတ္တာရော ပုရိ-သာ သရဟတ္ထာတိ အာဝုဓဟတ္ထာ စတ္တာရော ပုရိသာ ---- သေနာ နာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၅။

သရာဂ (တိ) [သဟ + ရာဂ။ ရာဂေန သဟ ဝတ္တတိ။] (၁) ရာဂ-တပ်နှစ်သက်မှုလောဘ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ သူ။ (၂) ရာဂ-တပ်နှစ်သက်မှု-နှင့်တကွဖြစ်သော= (ရာဂ-တပ်နှစ်သက်မှု-နှင့်တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်)။ (၃) သရာဂသုတ်။ (၁) ကတမော စ ပုဂ္ဂလော သရာဂေါ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၇၀။ သရာဂ (ဒီ၊ ၂။ ၂၃၇) ဆ္ဆိ အဌဝိဓလောဘသဟဂတံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၆။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၄။ ရာဂေန သဟ ဝတ္တတီတိ သရာဂေါ၊ ရာဂဝါတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၈၆။ (၂) သရာဂါယ စေတေသသီ (ဝိ၊ ၁။ ၂၃) တိ သဟ ရာဂေန ဝတ္တမာနာယ မေထုနဓမ္မာယ စေတသသီ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၃။ သရာဂါယာ (အံ၊ ၃။ ၁၀၇) တိ သရာဂတ္ထာယ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၉။ သရာ-ဂါယာ (ဝိ၊ ၄။ ၄၄၉) တိ သရာဂဘာဝါယ ကာမရာဂဘဝရာဂပရိပြေ။ဟနာယ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၄။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၆။ (၃) အဂ်ုတ္တရ-နိကာယပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၃၈၃။ သရာဂအဟိရာဇ ဒေဝဒတ္တောဟု။ အံ၊ ၁။ ၃၈၈။

သရာဂကာလ (ပု) [သရာဂ + ကာလ] ရာဂနှင့်တကွဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ပုဗ္ဗေ သရာဂကာလေပိ လောကသ အတ္ထံ အစရိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၈၂။

သရာဂစိတ္တ (နာ) [သရာဂ + စိတ္တ] ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်။ ဣတရေသံ သရာဂစိတ္တသ ဥပ္ပါဒကွဏော တေသံ။ ယမက၊ ၂။ ၃၁၆။ မူလဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၃။

သရာဂသုတ္တ (နာ) [သရာဂ + သုတ္တ] သရာဂ ၃-ကြည့်။

သရာဂါဒိက (တိ) [သရာဂ + အာဒိ + က] ရာဂနှင့်တကွဖြစ်ခြင်းအစရှိသော။ သရာဂါဒိကေ သောဌသဘေဒေ စိတ္တေ ----။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၁။

သရာဂါဒိကာလ (ပု) [သရာဂါဒိ + ကာလ] ရာဂအစရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ အပရိပဏ္ဏာယ ပန ဗောဓိယာ ပဒေသဘာဂေ ဌိတသ သရာဂါဒိကာလေပိ ----။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၃။ (-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၊ ၁၉၉)။

သရာဂါဒိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သရာဂါဒိ + ဂဟဏ] ရာဂအစရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်းကိုယူခြင်း။

ဧတ္ထ ဟိ ပရိပက္ကိန္ဒြိယသ ဆသု ဒ္ဝါရေသု သရာဂါဒိဂ္ဂဟဏေန တဒဝိနာဘာဝိတာယ ----။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၇။

သရာဂါဒိစိတ္တ (နာ) [သရာဂါဒိ + စိတ္တ] ရာဂအစရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်။ ဣတောသရာဂါဒိစိတ္တတော သမုဋ္ဌာန ဥပ္ပတ္တိ ဧတေသန္တိ ဣတောသမုဋ္ဌာနာ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၅။ (-ပဋိသ၊ ၆၊ ၁။ ၄၉)။

သရာဂါဒိစိတ္တယောဂ (ပု) [သရာဂါဒိစိတ္တ + ယောဂ] ရာဂအစရှိသည်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ စိတ္တာနုပဿနာဝသေန ပရိဒီပိတသ သရာဂါဒိစိတ္တယောဂသ ဝသေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၆၀။

သရာဂါဒိစိတ္တာရမ္မဏ (တိ) [သရာဂါဒိစိတ္တ + အာရမ္မဏ] ရာဂစသည်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်လျှင်အာရုံရှိသော။ ဣမိနာပိ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာ ပရေသံ သရာဂါဒိစိတ္တာရမ္မဏာ ဧကစိတ္တက္ခဏိကာ အပ္ပနာပညာဝ ကထိတာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၀၃။

သရာဂါဒိပကာရ (ပု) [သရာဂါဒိ + ပကာရ] သရာဂအစရှိသောအပြား။ ပဇာနာတီတိ သရာဂါဒိပကာရေဟိ ဇာနာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။

သရာဂါဒိပဒ (နာ) [သရာဂါဒိ + ပဒ] သရာဂအစရှိသောပုဒ်။ တေ သရာဂါဒိပဒမတ္တံ ဒသေတွာ သံခိတ္တာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၂။

သရာဂါဒိပဒဝိသေသိတ (တိ) [သရာဂါဒိပဒ + ဝိသေသိတ] သရာဂအစရှိသောပုဒ်တို့ဖြင့် အထူးပြုအပ်သော။ အပရေ သရာဂါဒိပဒ-ဝိသေသိတာ သောဠသ ပုဂ္ဂလဝါရာ ---- ဟောန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၂။

သရာဂါဒိပရိဂ္ဂဏှန (နာ) [သရာဂါဒိ + ပရိဂ္ဂဏှန] သရာဂအစရှိသည်ကိုသိမ်းဆည်းခြင်း။ ဧဝံ သရာဂါဒိပရိဂ္ဂဏှနေန ယသ္မိ ယသ္မိ ခဏေ ယံ ယံ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၇။

သရာဂါဒိပရိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သရာဂါဒိ + ပရိဂ္ဂဟဏ] သရာဂါဒိပရိဂ္ဂဏှန-ကြည့်။ ဧဝံ သရာဂါဒိပရိဂ္ဂဟဏေန ယသ္မိ ယသ္မိ ခဏေ ယံ ယံ စိတ္တံ ပဝတ္တတိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၈၅။

သရာဂါဒိဘာဝပရိဝဋ္ဋန (နာ) [သရာဂါဒိ + ဘာဝ + ပရိဝဋ္ဋန] သရာဂအစရှိသည်၏အဖြစ်မှ ကင်းခြင်း။ ဧဝံ ယော ပရိယတ္တိဓမ္မော ဥဂ္ဂဟ-ဓာရဏပရိပုစ္ဆာမနသိကာရဝသေန ယောနိ-သော ပဋိပဇ္ဇန္တသ သရာဂါဒိဘာဝပရိဝဋ္ဋနသ ကာရဏံ ဟုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆။

သရာဂါဒိဘေဒ (တိ) [သရာဂါဒိ + ဘေဒ] သရာဂအစရှိသော-အထူး-အပြား-ရှိသော။ သရာဂါ-ဒိဘေဒသ ပရေသံ စိတ္တသ ဇာနနတော ပရစိတ္တညူ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၈၄။

သရာဂါဒိမိဿကစိတ္တ (နာ) [သရာဂါဒိ + မိဿက + စိတ္တ] သရာဂအစရှိသည်နှင့်ရောနှောသော စိတ်။ မိဿကေသု စ ဧကသ္မိ သရာဂါဒိမိဿ-ကစိတ္တေ တယော တယော မဟာဝါရာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅၁။

သရာဂါဒိဝဝတ္ထာန (နာ) [သရာဂါဒိ + ဝဝတ္ထာန] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ တတော ပရံ ပန ကာမာ-ဝစရစိတ္တေဟိ သရာဂါဒိဝဝတ္ထာနံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။

သရာဂါဒိဝဝတ္ထာပန (နာ) [သရာဂါဒိ + ဝဝတ္ထာပန] သရာဂစိတ်အစရှိသည်ကို-ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ခြင်း။ တတော ပရံ ပန ကာမာဝရစိတ္တေဟိ

သရာဂါဒိဝဝတ္ထာပန် ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။

သရာဂါဒိဝိဘာဂ (တိ) [သရာဂါဒိ + ဝိဘာဂ] သရာဂစိတ်အစရှိသည်ဖြင့်-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်းရှိသော။ ရာဂနှင့်တကွဖြစ်ခြင်း စသော အထူးရှိသော။ တဋ္ဌိ ယထာ စေတောပရိယ-ဉာဏ် ပုရိမပရိကမ္မဝသေန သဝိတက္ကာဒိဝိ-ဘာဂံ သရာဂါဒိဝိဘာဂဉ္စ စိတ္တံ ဝိဘာဝေတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၁)။

သရာဂါဒိသံဝတ္တန (နာ) [သရာဂါဒိ + သံဝတ္တန] သရာဂအစရှိသောအဖြစ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ သရာ-ဂါဒိသံဝတ္တန (နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၇၄) နှင့် သရာဂါဒि-ဘာဝါယ သံဝတ္တနံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၅၀။

သရာဂါဒိသောဋသဘေဒ (ပု) [သရာဂါဒိ + သောဋသ + ဘေဒ] သရာဂစိတ်အစရှိသော တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသောအပြား။ စိတ္တမေ့-သုပိ ---- သရာဂါဒိသောဋသဘေဒါနဉ္စ ဝသေန အနုပဿိတဗ္ဗံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၂။

သရာဇ (တိ) [သဟ + ရာဇ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သဒေဝါ သသုဒ္ဓါဒနာ မာနုသာ သဒေ-မနုဿာ သရာဇာနော ဝါ ဧတေ မမ ဥတိ-မာနုသာ မမ ဗလံ နဝိဇာနန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၉။

သရာဇက (တိ) [သရာဇ + က] မင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဧဝံ ပန သဟ ရညာတိ သရာဇကေ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၇၉။

သရာဇိကာ (ထီ) [သဟ + ရာဇ + က + အာ။ က-ကြောင့် ဇ-အစိတ် အ-ကို ဣ-ပြု။] သရာဇက-ကြည့်။ သဟ ရညာတိ သရာဇိကံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၀။

သရာပန (နာ) [သရ + ဏာပေ + ယု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေခြင်း။ စောဒနာ သာရဏတ္ထာယာတိ ဒေါသာဒေါသံ သရာပနတ္ထာယ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၇။

သရာပနတ္ထ (ပု) [သရာပန + အတ္ထ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေခြင်းအကျိုး။ သရာပန-ကြည့်။

သရာပိတ (တ) [သရ + ဏာပေ + တ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေအပ်ပြီးသော။ "ဣမိနာဟံ ဧတိသာ ဂုဏံ သရာ-ပိတော"တိ ပဏ္ဍိတသပိ မဟန္တံ ဣသရိယံ အဒါသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၀။

သရာပေတိ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာပေ + တိ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-စေ၏။ ဧဝ-မေဝ သတိ ကုသလံ ဓမ္မံ သလ္လက္ခာပေတိ သရာပေတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၄။

သရာပေန္တ (တိ) [သရ + ဏာပေ + အန္တ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-စေသော၊ သူ။ တသ္မာ နံ ဘဂဝါ တံ ပုစ္ဆံ သရာပေန္တော ---- အာဒိမာဟ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၈။

သရာပေန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာပေ + အန္တိ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-စေကုန်၏။ တံ ပရေ သရာပေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၈၅။

သရာပေဟိ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာပေ + ဟိ] (သင်) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-စေ-လော။ ဣယ် ဘန္တေ သရာပေဟိတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၆။

သရာဘိဝဿ (တိ) [သရ + အဘိဝဿ] (တခဲနက်သောမိုးကဲ့သို့) မြားမိုးကိုရွာစေတတ်သော။ သရာဘိဝဿေတိ (ဇာ၊ ၁။ ၆၂) တိ တေဟိယေဝ ရထနီကေဟိ ယနဝဿမေ-ယော ဝိယ သရဝဿံ ဝဿန္တေဟိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၉။

သရာမ (ကြို) [သရ + အ + မ] (ငါတို့) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ကုန်၏။ အပိ စ မယံ တံ သရာမ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၀။

သရာမိ (ကြို) [သရ + အ + မိ] (ငါ) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-၏။ သရာမဟံ ဘန္တေ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။ အနုဿရာမိ (ဝိ၊ ၁။ ၅) တိ ဧကမ္ပိ ဇာတိ ---- အနုဂန္ဓာ အနုဂန္ဓာ သရာမိ၊ အနုဒေဝ ဝါ သရာမိ၊ စိတ္တေ အဘိနိန္နာမိတ-မတ္ထေ ဧဝ သရာမီတိ ဒသေတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၈။

သရာဝ-သရာဝက (ပု၊ နာ) [သရ + အာဝ။ သရတိ ပဝတ္တတီတိ သရာဝေါ၊ ဘာဇနဝိသေသော။ ဏွာဒိ။ ၂၀၁။ (ပု၊ နာ) ဂရာဝ-သံ။ (ပု) သရာဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ရေသောက်ခွက်။ (၂) အိုးဖုံး။ (၃) ခွက်ငယ်။ (၁) တသ္မာ သံယိကမ္ပိ ပုဂ္ဂလိကမ္ပိ ဂိဟိသန္တကမ္ပိ အတ္တနော သန္တကမ္ပိ သခ်မ္ပိ သရာဝမ္ပိ ထာလကမ္ပိ နာ ဂဟေတဗ္ဗမေဝ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၇။ (၂) တေန ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခူ ပိဏ္ဍာနိ အဠနာနိ စရုကေသုပိ သရာ-ဝကေသုပိ နိက္ခိပန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၄။ (၃) တံ သရာဝကံ ကောသကောတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၅။

သရာဝဓောဝန (နာ) [သရာဝ + ဓောဝန] ခွက်ဆေးရေ။ တတြပိ ယော ထာလိဓောဝနံ ဝါ သရာဝဓောဝနံ ဝါ ဆဒ္ဒေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၁။

သရာဝမတ္ထ (တိ) [သရာဝ + မတ္ထ] အိုးဖုံး-ခွက်ငယ်-မျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ယာစ-ကာတိ ယေ "ပသတမတ္တံ ဒေထ, သရာဝမတ္တံ ဒေထာ"တိအာဒိနာ ဝတ္ထာ ယာစမာနာ ဝိစရန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၆။ တတိယဒိဋ္ဌိ သုပ္ပမတ္ထေန ဝါ သရာဝမတ္ထေန ဝါ ကသိဏပရိကမ္မဝသေန။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၁။ (-၁၄၃)။

သရာဝဟတ္ထ (တိ) [သရာဝ + ဟတ္ထ] လက်ခွံ ခွက်ငယ်ဆွဲကိုင်သော၊ ခွက်ငယ် လက်ခွံ ဆွဲကိုင်သော။ တာဝ အည် ဥပါယံ အဇာနန္တော ကပ္ပဋ္ဌခဏ္ဍနိဝါသနော သရာဝဟတ္ထော တတ္ထ တတ္ထ ကုရံ ပရိယေသန္တော ဝိစရိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၄၁၀။

သရာဝါဒိဂတ (တိ) [သရာဝ + အာဒိ + ဂတ] ခွက်ငယ်စသည်ဋ္ဌတည်သော။ သရာဝါဒိဂတေန တေလေန အဆဋ္ဌေန္တော သုခုမစ္ဆိဒ္ဒကံ တေလ-နာဠိ ပူရေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။

သရာဝါဒိဘာဇနဂတ (တိ) [သရာဝါဒိ + ဘာဇန + ဂတ] ခွက်စသော အိုးခွက်ဋ္ဌတည်သော။ ဘာဇနဂတန္တိ သရာဝါဒိဘာဇနဂတံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၈။

သရာသန (နာ) [သရ + အသန။ သရမသတိ ခိပတီတိ သရာသနံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၈၈။] လေး။ မဟာပုရိသော တံ သရာသနံ အာဟရာပေတ္တာ ---- ဇိယံ ရောပေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၃၂၅။

သရာဟိ (ကြို) [သရ + အ + ဟိ] (သင်) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-လော့။ အဋ္ဌိနံ သန္ဓိစယံ သရာဟိ အနုဿရ၊ ဥပဓာရေဟိတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၉၃။

သရိ (ကြို) [သရ + ဣ] အောက်မေ့ပြီ။ ပြာဟွဏော သင်ရဲ့ သရိ (စရိယာ။ ၄၁၇) နဲ့ နန္ဒပြာဟွဏော အတ္တနာ ကတံ ပဋိညံ အနုဿရိ။ စရိယာ၊ ၌။ ၂၄၂။

သရိသု (ကြို) [သရ + ဥ] အောက်မေ့ကုန်ပြီ။ ဘဂိနီ ပန အဠနဒေဝိ နာ သရိသု။ ပေတ၊ ၌။ ၁၀၅။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၈၄။

သရိ (ကြို) [သရ + ဤ] သရိ-ကြည့်။ ဧတေသု

ဘဂဝါ ဟောဓိမဏ္ဍော ---- သံဝဋ္ဋဝိဝဋ္ဋကပ္ပေ သရိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၉။ တတ္ထ ဒီယဇယန္တ-ဒမိဠော နာမ အတ္တတော ဓမ္မတာယ သရိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၆။

သရိက္ခ-သရိက္ခက (တိ) [သမာန + ဒိသ + ကွိ။ သမာန-ကို သ-ပြု။ သ-ကို ခ-ပြု-သဒိက္ခ။ ဒ-ကို ရ-ပြု-သရိက္ခ။ ရူ။ ၅၈၈။ မောဂ်၊ ၃။ ၈၅။ သမာန် ကတ္တာ နံ ပဿတိ, သမာနော ဝိယ ဒိဿတီတိ။ သဒ္ဒကွ-သံ။ သရိက္ခ-ပြာ။ သရိစ္ဆ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] တူ-တူညီ-သော။ နိ သတံ သရိက္ခေါ (သံ၊ ၁။ ၆၆) တိ ပဏ္ဏိတာနံ သပ္ပရိသာနံ သဒိသော နိ ဟောတိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၇။ သပ္ပဋိဘာဂါတိ သရိက္ခကာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၄။

သရိက္ခကဇန (ပု) [သရိက္ခက + ဇန] တူ-တူညီ-သောလူ။ ---- သရိက္ခကဇနဿ ပသာဒနီယံ ပသီဒိတဗ္ဗယုတ္တံ ပသာဒါရဟံ ဝါ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၇၈။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၉၇။

သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒက (တိ) [သရိက္ခကဇန + ပသာဒက] တူ-တူညီ-သောလူတို့ကို ကြည်ညိုစေတတ်သော။ ပဏ္ဏိတဝေဒနီယတော သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကန္တိ သာတ္ထံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၇။ စူဠနိ၊ ၆။ ၂၂။

သရိက္ခကဋ (ပု) [သရိက္ခက + အတ္ထ] သရိက္ခဋ-ကြည့်။ ဧဝံ တာဝ သရိက္ခကဋေန အာဟရိသု။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၆။

သရိက္ခကဖလ (နဝ) [သရိက္ခက + ဖလ] တူသော အကျိုးတရား။ လောကိယသမထဘာဝနာယ ဟိ ဝိပဿနာဂတာယ အာဟိတဖလဿ လောကုတ္တရသမထဿ သရိက္ခကဖလော (သရိက္ခကဖလံ?) စေတောဝိမုတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၇။

သရိက္ခကဝိပါကဒါန (နဝ) [သရိက္ခက + ဝိပါက + ဒါန] တူသောအကျိုးကိုပေးခြင်း။ တသ္မာ သရိက္ခကဝိပါကဒါနဿ ကာရဏဘာဝတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၄။

သရိက္ခဋ (ပု) [သရိက္ခာ + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္ထ။ ၁၀၇။] တူသော-အနက်-သဘော။ "အဋ္ဌေဝေတာနီ"တိ သရိက္ခဋေန အဋ္ဌေဝ ကောဋ္ဌာသေ ကတ္တာ ဒဿေတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၅။

သရိက္ခတာဒဿန (နဝ) [သရိက္ခတာ + ဒဿန] တူ-တူညီ-သည်၏အဖြစ်ကိုမြင်ခြင်း။ "ဓာတု-တော သန္ဒဿိ"တိ ဣဒံ အလ္လာသယတော သရိက္ခတာဒဿနံ ----။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၉။

သရိက္ခဒါန (တိ) [သရိက္ခ + ဒါန] (တမလွန်ဘဝ၌ ရရှိမည့်အကျိုးနှင့် အမျိုးအစားချင်း) တူညီသော-တဖန်ပြန်၍ပေးအပ်သော-လျှူဖွယ်ဝတ္ထု-အလျှူဒါန-ရှိသော။ အသရိက္ခဒါန-လည်းကြည့်။ ဧဝံ ဟိ သရိက္ခဒါနမ္ပိ ဒတ္တာ ပတ္ထနံ ဌပေန္တိ, အသရိက္ခဒါနမ္ပိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၁။ သရိက္ခံ သဒိသံ ပဋိဒါနံ ဧတိသ္မာတိ သရိက္ခဒါနံ၊ ပတ္ထနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သရိက္ခဘာဝဒဿန (နဝ) [သရိက္ခ + ဘာဝ + ဒဿန] သရိက္ခတာဒဿန-ကြည့်။ အယံ ပန အနိဋ္ဌဥပမာ ဟီနလ္လာသယာနံ ဟီနအလ္လာသ-ယဿ သရိက္ခဘာဝဒဿနတ္ထံ အာဟရာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၁။

သရိတ° (တိ) [သရ + တ။ သရိတာ ဝိယာတိ သရိတာ၊ တဏှာ။ ဿတ-သံ။] (၁) စွတ်စိုသော။ (၂) ကျယ်ပြန့်သော။ (၃) ဖြစ်သော-လွှမ်းမိုး၍တည်သော။ (၄) ကျင်လည်-ကျင်လည်၍တည်-သော။ (ထိ) (၅) မြစ်။ (၆)

မြစ်နှင့်တူသောတဏှာ၊ လောဘ။ (နာ) (၇) ပျားဖယောင်း။ (၁) စွတ်စိုသော။ အလ္လဌေန ဝါ သရိတာ၊ "သရိတာနိ သိနေဟိတာနိ စ၊ သောမနဿာနိ ဘဝန္တိ ဇန္တုနော"တိ၊ အလ္လာနိ စေဝ သိနိဒ္ဓါနိ စာတိ အယဉ္ဝေတ္ထ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၈၆။ (၂) ကျယ်ပြန့်သော။ သရိတောဒက-ကြည့်။ (၃) ဖြစ်သော-လွှမ်းမိုး၍တည်သော။ သရိတ (သုတ္တနိ။ ၂၇၉) နှိ ဂတ် ပဝတ္တဲ၊ ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ အရှောတ္ထရိတ္တာ ဌိတန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆။ (၄) ကျင်လည်-ကျင်လည် ၍တည်-သော။ သရိတ (အံ၊ ၁။ ၅၃၂) နှိ တတ္ထ တတ္ထ သရိတ္တာ သံသရိတ္တာ ဌိတံ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၈၅။ (ထီ) (၅) မြစ်။ သရိတာ (ထေရ။ ၃၆၀) တိ ဂင်္ဂါဒယော သဗ္ဗာ နဒိယော စ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၅။ (၆) မြစ်နှင့်တူသော တဏှာ၊ လောဘ။ အာကမ္မနဌေန သီယ-သေတာ သရိတာ ဝိယာတိ သရိတာ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၈၆။ (နာ) (၇) ပျားဖယောင်း။ သရိတသိပါဋိက-ကြည့်။

သရိတ၂ (တိ) [သရ + တ။ သ္ဍုတ-သံ။ (၁) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-အပ်သော။ (၂) ယုံမှား-တွေးတော-အပ်သော။ (၁) သယံ ဝါ သရိတံ အညေဟိ သာရိတံ ဝါ နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၃၇။ သက်ဿရန္တိ သက်ာဟိ သရိတဗ္ဗံ ---- ဒေ၀ အတ္တနော အာသက်ာတိ သရိတံ ဥဿက်ိတံ ပရိသက်ိတံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၂။ (-သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၀)။

သရိတက (နာ) [သရိတ + က] (၁) ကျောက်မှုန့်။ (၂) ပျားဖယောင်း။ (၁) သရိတက (ဝိ၊ ၄။ ၂၅၂) နှိ ပါသာဏစုဏ္ဏံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၄၉။ (၂) သရိတကံ ပရိဘိဇ္ဇ (ဝိ၊ ၄။ ၂၅၂) တိတိ တံ မက္ခိတမဓုသိတ္ထကံ ဘိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၄၉။

သရိတကသိပါဋိကာ (ထီ) [သရိတက + သိပါဋိကာ] ကျောက်မှုန့်ထည့်ရန် အိတ်။ ပျားဖယောင်းဖြင့်သုတ်လိမ်းအပ်သော အဝတ် အိတ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သရိတကသိပါဋိ-ကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၂။ သရိတကသိပါဋိကန္တိ မဓု-သိတ္ထကပိလောတိကံ။ သတ္ထကောသပသိပါ-ဋိယာ ပန သရိတသိပါဋိယာ အနုလောမာတိ ကုရုန္ဒိယံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၄၉။

သရိတစ္ဆေဒဝုယ (တိ) [သရိတစ္ဆေဒ + အဝုယ] သရိတစ္ဆေဒအမည်ရှိသော။ သတ္တာသီတိမှ-တော ကပ္ပေ၊ သရိတစ္ဆေဒနဝုယော။ အပ၊ ၁။ ၁၇၅။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၆။

သရိတဌာန (နာ) [သရိတ + ဌာန] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ထိုက်သောအရပ်၊ ဌာန။ အသတိယာ အနမိဋ္ဌတာယ သရိတဌာနတော ပဌာယ စေ ဥပရိ အမိဋ္ဌတာ။ ဝဇိရ။ ၄၈၆။ (-၅၂၄)။

သရိတဗ္ဗ (တိ) [သရ + တဗ္ဗ။ သရတိ-မှ။] သရိတ၂-ကြည့်။ အယမ္ပိ ဓမ္မော သာရဏီယော (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၇) တိ အယံ မေတ္တာကာယကမ္ম-သခ်ိတော ဓမ္မော သရိတဗ္ဗော သတိဇနကော။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၅၃။ သာရဏီယာနိ ဘဝန္တိ (အံ၊ ၁။ ၁၀၅) တိ သရိတဗ္ဗာနိ အသမ္ပုဿနီယာနိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၇၄။

သရိတဗ္ဗက (တိ) [သရိတဗ္ဗ + က] သရိတဗ္ဗ-ကြည့်။ အနာစာရဘာဝေန သာရဏီယံ "အနာစာရော ဝတာယ"န္တိ သရိတဗ္ဗကံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၇-၌ သရဏီယံ-ဟုရှိသည်)။

သရိတဗွယုတ္တ (တိ) [သရိတဗွ + ယုတ္တ] အောက်မေ့ခြင်းဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သာရဏီယာတိ သရိတဗွယုတ္တာ အနုဿရဏာရဟာ အဒ္ဓါနေ အတိက္ကန္တေပိ နသမ္မုဿိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၈။ သရိတဗွ-ယုတ္တက (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄) နှိ အနုဿရဏာ-နုစ္ဆဝိကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၆)။

သရိတဗွယုတ္တက (တိ) [သရိတဗွယုတ္တ + က] သရိတဗွယုတ္တ-ကြည့်။ သရိတဗွယုတ္တက (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄) နှိ စ သရဏာနုစ္ဆဝိကနှိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။

သရိတဗွယုတ္တဓမ္မ (ပု) [သရိတဗွယုတ္တ + ဓမ္မ] အောက်မေ့ခြင်းဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-(လေးခုတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော) တရား။ ဣမံ ပန သာရဏီယဓမ္မ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၃) နှိ ဣမံ စတုတ္ထံ သရိတဗွယုတ္တဓမ္မံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၁။

သရိတဗွဝတ္ထုဒဿနနယ (ပု) [သရိတဗွ + ဝတ္ထု + ဒဿန + နယ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ထိုက်သောဝတ္ထုကို ပြကြောင်းဖြစ်သောနည်း။ တတော ပရံ သရိတဗွဝတ္ထုဒဿနနယေန ပဝတ္တာနိ "မာတရံ သရာမိ"တိအာဒီနိ သတ္တ-ရသပဒါနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၃။

သရိတဗွသမာစာရ (တိ) [သရိတဗွ + သမာစာရ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ထိုက်သောအကျင့်ရှိ-သော။ သက်ဿရသမာစာရော (အံ၊ ၁။ ၁၀၇) တိ "ဣမဿ မညေ ဣမဿ မညေ ဣဒံ ကမ္မ"နှိ ဧဝံ ပရေဟိ သက်ာယ သရိတဗွ-သမာစာရော။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၅။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၇)။

သရိတသိပါဋိကာ (ထီ) [သရိတ + သိပါဋိကာ] သရိတကသိပါဋိကာ-ကြည့်။

သရိတုံ (ဗျ) [သရ + တုံ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ခြင်းဌာ။ ပဋိပါတိ မုဠ္ဠိတ္ဝာ စုတိပဋိ-ဝသေန သရိတုံ နှ သဏ္ဌာနှိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၀။

သရိတု (ထီ၊ ပု) [သရ + တု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၄၉။ သ္မတ်ိ-သံ။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-တတ်သော၊ သူ။ သရိတာ အနုဿရိတာ (မ၊ ၂။ ၁၉။ အံ၊ ၂။ ၉) တိ ---- တာယ သတိယာ ဧသ သကိမ္ပိ သရဏေန သရိတာ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅။

သရိတောဒက (တိ) [သရိတာ + ဥဒက] (၁) ကျယ်ပြန့်သောရေရှိသော။ (၂) စီးသောရေရှိ-သော၊ မြစ်တို့တည်ရာဖြစ်သောရေရှိသော (သမုဒ္ဒရာ)။ (၁) သရိတောဒကော (ဝိ၊ ၃။ ၁၆၀) တိ ဝိသဒ္ဓောဒကော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၅။ သရိတောဒကောတိ အနေကာနိ ယောဇနေ-သဟဿာနိ ဝိတ္ထိဏ္ဏောဒကော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။ (၂) သရိတာ နာနပ္ပကာရာ နဒိယော အဿ ဥဒကေ ပဝိဋ္ဌာတိ ဝါ သရိတောဒကော။ ---- သမုဒ္ဒေါ သရိတောဒကော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၅။ သရိတာ နဒိယော ဥဒကေ ဧတဿာတိ ဝါ သရိတောဒကော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။

သရိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သရ + တ္ဝာ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-၍။ ဧဝံ ဗုဒ္ဓဥာဏသမ္ပတ္တိဠ္ဍ သရိတ္ဝာ သိတံ ပါတ္ဝာကာသီတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၆။

သရိတ္ဝာန (ကြို၊ ဝိ) [သရ + တ္ဝာန] သရိတ္ဝာ-ကြည့်။ မမ ကမ္ပံ သရိတ္ဝာန။ အပ၊ ၁။ ၃၄၊ ၄၉။ မမ ပုဗ္ဗေ ကတကမ္ပံ သရိတ္ဝာန ဥ တ္ဝာ

ဘိက္ခုသံယေ နိသိန္နော။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၅၊ ၃၂၄။

သရိမှာ (ကြို) [သရ + မှာ] သရီသု-ကြည့်။ အဟော အယျာ ဧကံ ကရကိယံ နု သရိမှာ"တိ အာဟ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၇။

သရိဿတိ (ကြို) [သရ + ဿတိ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-လတ္တံ့။ သရိဿတိ နေက္ခမ္မဿာ (အံ၊ ၂။ ၃၄၉) တိ ပဗ္ဗဇ္ဇာယ ဂုဏံ သရိဿတိ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၂။

သရိဿသိ (ကြို) [သရိ + ဿသိ] (သင်) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-လတ္တံ့။ ယကြော တွံ ရာဇူပဘောဂေန ပမတ္တော နု သရိဿသိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၀။

သရိရ[ဝ] (နာ) [သရ + ကိရ- (ဤ၍)။ သရီယတီတိ သရီရံ၊ ဒေဟော။ ကွာဒိ။ ၁၆၉။ ဂရိရ-သံ။ သရိရ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်။ (၂) သူသေကောင်။ (၃) ဓာတ်တော် (ဘုရားရဟန္တာတို့၏ အရိုး မွေတော်)။ (၄) ကာယဒွါရ။ (၅) သတ္တဝါ။ (၁) ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်။ သရီရတိ ရာသဌေန ခန္ဓပဉ္စကံ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၁၁။ (၂) သူသေကောင်။ သရီရ (မ၊ ၁။ ၇၃) နှိ မတ-သရံ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၇။ (၃) ဓာတ်တော် (ဘုရားရဟန္တာတို့၏ အရိုး မွေတော်)။ အဟမ္ပိ အရ-ဟာမိ ဘဂဝတော သရီရာနံ ဘာဂံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၅။ တတ္ထ သရီရန္တိ သရီရဓာတုံ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၅၁။ (၄) ကာယဒွါရ။ သရီရံ ဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၂၀၃) တိ ကာယဒွါရံ ဝါ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၄။ (၅) သတ္တဝါ။ နန္ဒန္တိ သရီရယာတိနော (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၈) တိ စူဠတုဏ္ဍိလ ဣမေ အညာဏ-မနုဿာ ---- ပါဏာတိပါတံ ကရောန္တော နန္ဒန္တိ တုဿန္တိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇၂-၃။

သရီရ[၂] (နာ) [သရီရ + ကန်။ ဥပမာအနက်၌ ကန်-ပစ္စည်းကျေ။ ပါဏိနီ။ ၅၊ ၃။ ၉၈-ကြည့်။] ကိုယ်ခန္ဓာနှင့်တူ-အထည်ကိုယ်ဖြစ်-အမာခံဖြစ်-သော။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ, ---- ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိတိ ဣမာ ပဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိယော သရီရံ။ တသ္မာ တေသု ဘူမိဘူတေသု ဓမ္မေသု ---- သရီရဘူတာ ပဉ္စဝိသုဒ္ဓိယော သမ္မာဒေန္တေန ဘာဝေတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၃။

သရီရက (တိ) [သရီရ + က။ သရီရ-ကြည့်။] (၁) အလောင်း-သူသေကောင်။ (၂) စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်။ (၁) ဂဏ္ဌထ ဘိက္ခဝေ ဗာဟိယဿ ဒါရုစီယဿ သရီရကံ။ ဥဒါန။ ၈၆။ (၂) ဥဒ္ဓုမာတံ ဝိနီလဉ္စ၊ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပိ သရီရကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၅။

သရီရကမ္ပ (ပုဂ္ဂ) [သရီရ + ကမ္ပ] ခန္ဓာကိုယ်တုန်လှုပ်ခြင်း။ ---- ဥပ္ပန္နေန သရီရကမ္ပံ ဥပ္ပါဒေန-သမတ္ထေန တာသေန ဥတြာသိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂။ (-စရိယာ၊ ၌။ ၇၀)။

သရီရကမ္ပန (နာ) [သရီရ + ကမ္ပန] သရီရကမ္ပ-ကြည့်။ ---- သရီရကမ္ပနန္တိ ဧဝမာဒီသု ပရိဗျတ္တာ ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။

သရီရကမ္ပနပ္ပတ္တ (တိ) [သရီရကမ္ပန + ပတ္တ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-၏-တုန်လှုပ်ခြင်းသို့ရောက်သော။ ဘိရုတာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၁) တိ သရီရကမ္ပ-နပ္ပတ္တံ မဟာဘယံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၄၉၆။

သရီရကိစ္စ (နာ) [သရီရ + ကိစ္စ] (၁) (မျက်နှာသစ်ခြင်းစသည်တို့ဖြင့်) ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-ကိုသုတ်သင်ခြင်း-အမှုကိစ္စ။ (၂) သူသေကောင်ကို သင်္ဂြိုဟ်ခြင်းအမှုကိစ္စ။ (၁) သရီရကိစ္စ (စရိယာ။ ၄၀၀) နှိ မုခဓောဝနာဒိသရီရပဋိ-

ဇဂ္ဂန်။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁၈။ (၂) သရီရကိစ္စ ကတ္တာန၊ ဓာတုံ တတ္ထ သမာနယုံ။ သဒေဝ-မာနုသာ သဗ္ဗေ၊ ဗုဒ္ဓထူပံ အက်သု တေ။ အပ၊ ၁။ ၇၂။ အပ၊ ၂။ ၁၇၉။

သရီရကိစ္စကာလ (ပု) [သရီရကိစ္စ + ကာလ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်သုတ်သင်ခြင်းကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ---- သတ္တု သန္ဓိကေ ပဗ္ဗဇိတ္တာ ၄ပေတ္တာ ဘောဇနကာလံ သရီရကိစ္စကာလဉ္စ။ အပ၊ ၆။ ၂၁၄။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၅၈။

သရီရကိစ္စ၄ာန (နာ) [သရီရကိစ္စ + ၄ာန] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-ကို (သုတ်သင်ခြင်း) အမှုကိစ္စကို ပြုလုပ်ရာအရပ်။ သရီရကိစ္စ၄ာနေသုပိ မေ ရတ္ဇကံ ဗဟ္ဓထ။ စရိယာ၊ ၆။ ၇၁။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၀၉။

သရီရကိစ္စတ္ထ (ပု) [သရီရကိစ္စ + အတ္ထ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-ကို (သုတ်သင်ခြင်း) အကျိုး။ ရထေ နိသိန္နော ပုရိသော ---- သရီရကိစ္စတ္ထာယ ဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၁၇၄။

သရီရကိစ္စလေသ (ပု) [သရီရကိစ္စ + လေသ] (ကျင်ကြီးကိုစွန့်ခြင်း ကျင်ငယ်ကိုစွန့်ခြင်း အစ ရှိသော) ကိုယ်၌ပြုအပ်သောအမှု၏ အမြွက်။ (ကိုယ်လက်သုတ်သင်သည့်ဟန်)။ ----ကေနစိ သရီရကိစ္စလေသေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄။

သရီရကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သရီရ + ကိရိယ] ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သောအမှု။ ---- သရီရကိရိယာနံ အနနုကူလကရံ ဓာတုက္ခောဘပဋိပက္ခပစ္စယ-သမုဋ္ဌာနော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉။

သရီရကိရိယာနုကူလဘာဝပ္ပကာရ (တိ) [သရီရကိရိယာနုကူလဘာဝ + ပကာရ] ကိုယ်ဖြင့်ပြုအပ်သောအမှုကိစ္စတို့အား လျော်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအထူးအပြားရှိသော။ ယော ပန သုခန္ဓသုဝဏ္ဏသေဝ ရူပါနံ ကမ္မည-ဘာဝေါ သရီရကိရိယာနုကူလဘာဝပ္ပကာရော ---- သမုဋ္ဌာနော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉။

သရီရကိလမထ (ပု) [သရီရ + ကိလမထ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-၏ပင်ပန်းခြင်း။ တတော ပရံ သရီရကိလမထေန ပစ္ဆိမယာမေ နိဒ္ဒါ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၄၄၊ ၄၅၁။

သရီရကောဌာသ (ပု) [သရီရ + ကောဌာသ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-၏အတို့အစု။ ---- သရီရ-ကောဌာသံ အာရဗ္ဘ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၉။

သရီရခေဒ (ပု) [သရီရ + ခေဒ] သရီရကိလမထ-ကြည့်။ တတော ဇဝ အတ္ထနော သရီရခေဒံ အဂဏှောတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၆၄။ ပရိဿမ (မ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၂) နှင့် ခုဒါဝသေန ဥပ္ပန္နံ သရီရခေဒံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။

သရီရခေဒါဘာဝ (ပု) [သရီရခေဒ + အဘာဝ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-ပင်ပန်းခြင်း၏မရှိခြင်း။ ဣဒ္ဓိ-ဗလေနုပတ္ထဒ္ဓေါတိ ဣမိနာ သရီရခေဒါဘာဝံ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၅၁။

သရီရခေဒါဝဟ (ပု) [သရီရခေဒ + အာဝဟ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-ပင်ပန်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း။ ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနဉ္စ ဂရုစီဝရာတိ နဖာသုဘာဝါဝဟာနိ သရီရခေဒါဝဟာနိ စ ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၆။

သရီရဂတ (တိ) [သရီရ + ဂတ] ကိုယ်-ခန္ဓာကိုယ်-၌ရောက်သော။ ---- နှာတသ သရီရ-ဂတံ ဥဒကံ ပရေသံ ဂုဏော မဂ္ဂေတိ ပုဏ္ဏတိ ဝိနာသေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၄၇။

သရီရဂတဗိန္ဓုကတ (တိ) [သရီရဂတ + ဗိန္ဓု + ကတ] ကိုယ်၌တည်သည့်ရေပေါက်သည် ပြုအပ်သော။ ကဏ္ဏိကာ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၇၃) တိ သရီရဂတဗိန္ဓုကတာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

သရီရဂန္ဓ (ပု) [သရီရ + ဂန္ဓ] ကိုယ်နံ့။ ဥပရိ-ဝါတေန နိသိန္နော သရီရဂန္ဓေန ဗာဓတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၁။

သရီရဂန္ဓဟရဏတ္ထ (ပု) [သရီရဂန္ဓ + ဟရဏ + အတ္ထ] ကိုယ်နံ့ကိုယူခြင်းအကျိုး။ တေသံ သရီရဂန္ဓဟရဏတ္ထာယ ဂန္ဓစုဏ္ဏာဒီဟိ ဥစ္စာ-ဒေန္တိ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၆၃။

သရီရဂန္ဓဂဟဏဘယ (နာ) [သရီရဂန္ဓ + ဂဟဏ + ဘယ] ကိုယ်နံ့ကိုယူခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ ---- ပြာဟွဏော သရီရဂန္ဓဂဟဏဘယေန ဥတ္တရသာဋကံ အပနေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၂၀။

သရီရဂိလာနိ (ထီ) [သရီရ + ဂိလာနိ] ကိုယ်၏-မခန့်ကျန်း-ညောင်းညာပင်ပန်း-ခြင်း။ နိဒ္ဒါ ဘဂဝတော သရီရဂိလာနိယာ, နာ မိဒ္ဓေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၅။

သရီရဂုဏ (ပု) [သရီရ + ဂုဏ] ကိုယ်နှင့်ဂုဏ်ကျေးဇူး။ သရီရဂုဏာနံ ပန သမဘာဝေ သတိ ကိလေသာနံ ဥပက္ကမာနဿ မုဒုတာယ အပ-သာဝဇ္ဇာ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၄။

သရီရဂုတ္တိ (ထီ) [သရီရ + ဂုတ္တိ] ကိုယ်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း။ အပ္ပေါသုက္ကော (ဥဒါန။ ၉၉) တိ သရီရဂုတ္တိယံ နိရုဿုက္ကော။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂။

သရီရဂုတ္တိကမ္မ (နာ) [သရီရဂုတ္တိ + ကမ္မ] ကိုယ်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်းအမှု။ ဘိက္ခု။ ဓမ္မသဘာယံ ကထံ သမုဋ္ဌာပေသုံ ---- ဘိက္ခု သရီရဂုတ္တိ-ကမ္မေ ဆေကောတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၇။

သရီရဂုတ္တိကုသလ (တိ) [သရီရဂုတ္တိ + ကုသလ] ကိုယ်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း၌ လိမ္မာသော။ တဿ သာ သရီရဂုတ္တိကုသလတာ သံယမဿေ ပါကဋာ ဇာတာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၇။

သရီရဂုဟာ (ထီ) [သရီရ + ဂုဟာ] ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော-လိုက်ခေါင်း-ဂူ။ မစ္ဆရေဝေသော ဂုဟာ-သယော (ဇာ၊ ၁။ ၁၃၀) တိ သရီရဂုဟာယ ဝသနကော မရဏမစ္ဆရေဝေသော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁ဓဓ။

သရီရဂုဟာသယ (တိ) [သရီရဂုဟာ + သိ + အ] ခန္ဓာကိုယ်-လိုက်ခေါင်း-ဂူ-၌နေသော။ ဣတ္ထိယော နာမ သရီရဂုဟာသယဝသေနေဝ မစ္ဆရနာမ ဇတာ ဒေဝါတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၃၉၁။

သရီရဂ် (နာ) [သရီရ + အဂ်] ကိုယ်-အင်္ဂါ-အစိတ်-အပိုင်း။ အဂ်တော (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၄) တိ သရီရဂ်တော, ဉာဏဂ်တော စ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၁။

သရီရယံသန (နာ) [သရီရ + ယံသန] ခန္ဓာကိုယ်ကို ပွတ်တိုက်ခြင်း။ တက္ကဂေါဠိကသဒိသာနံ သရီရယံသနတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆။

သရီရယာတိ (တိ) [သရီရ + ဟန + တိ] (သတ္တဝါ ဟူသော) ခန္ဓာကိုယ်ကိုသတ်လေ့ရှိသော။ နန္ဒန္တိ သရီရယာတိနော (ဇာ၊ ၁။ ၁၄၈) တိ တာတ စူဠတုဏ္ဍိလ ဣမေ အညာဏမနုဿာ ---- ပါဏာတိပါတံ ကရောန္တော နန္ဒန္တိ တုဿန္တိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇၃။

သရီရစမ္ဘ (နာ) [သရီရ + စမ္ဘ] ခန္ဓာကိုယ်၏(တွန့်လိပ်သော)-အရေထူ-အရေပါး။ ဝလိနန္တိ သရီရစမ္ဘသ ဝလိဂ္ဂဟိတံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၃၂၉။

သရီရစလန (နာ) [သရီရ + စလန] ကိုယ်၏တုန်လှုပ်ခြင်း။ ဟောတိ ဆမ္ဘိတတ္တ (ဝိ၊ ၁။ ၈၇) နှိ ဟဒယမံသံ အာဒိ ကတ္တာ သရီရစလနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈။ သရီရစလန (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၆) နှိ ဘယဝသေန သရီရသံကမ္ပော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။

သရီရစိတ္တသုခ (တိ) [သရီရ + စိတ္တသုခ] ကိုယ်စိတ်ချမ်းသာခြင်းရှိသော။ ဒွါရသမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ ဝသန္တာနံ ---- သရီရစိတ္တသုခတာယ နဂရသ မနုညာတာတိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။

သရီရစေတိယ (နာ) [သရီရ + စေတိယ] သရီရစေတီ။ ဓာတ်တော် (ဘုရား ရဟန္တာတို့၏အရိုး) မွေတော်ဟူသော စေတီပုထိုး။ ပရိဘောဂ-စေတိယတော ဟိ သရီရစေတိယံ မဟန္တတရံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၇၇။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၁။

သရီရဆ္ဆဝိ (ထီ) [သရီရ + ဆဝိ] ခန္ဓာကိုယ်၏အရေပါး။ သရီရဆ္ဆပိ ဝိဝဏ္ဏာ အဟောသိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၁၉၃။ တသ သရီရဆ္ဆဝိ သုဋ္ဌု တာပေတ္တာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၁။

သရီရဆ္ဆာယာ (ထီ) [သရီရ + ဆာယာ] ကိုယ်ရိပ်။ ဧကပေါရိသာဝါ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၆) တိ အာဒိ-သတ္တာနံ သရီရဆ္ဆာယံ ပါဒေဟိ မိနိတ္တာ ----။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၈။

သရီရဆ္ဆိန္နန (နာ) [သရီရ + ဆိန္နန] ကိုယ်ကို-ဖြတ်-လှီး-ခြင်း။ တနုစ္ဆိဒန္တိ သရီရဆ္ဆိန္နနံ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၆၁။

သရီရဇ (တိ) [သရီရ + ဇန + ကွိ] ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော။ သရီရဇာ (ထေရ။ ၂၃၉) တိ သရီရေသု ဥပ္ပဇ္ဇနကံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၅။

သရီရဇဂ္ဂန (နာ) [သရီရ + ဇဂ္ဂန] ခန္ဓာကိုယ်ကိုသုတ်သင်ခြင်း။ တသ္မာ သော သရီရဇဂ္ဂနေ ဝိဒါသီနမာတုကောဝ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၉။

သရီရဇလ္ဟ (နာ) [သရီရ + ဇလ္ဟ] ခန္ဓာကိုယ်အညစ်အကြေး။ အာဒိသဒ္ဒေန သရီရဇလ္ဟမေဝ အသုခေဠသိယ်ာဏိကာဒိကံ တဒညမလံ သင်္ဂဏှာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၉။

သရီရဇာတ (တိ) [သရီရ + ဇာတ] ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော။ ယထာ မာတာ တနုဇံ အတ္တနော သရီရဇာတံ တရုဏံ ပုတ္တံ သမ္ဘသတိ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၈၇။

သရီရဇိဝ (ပု) [သရီရ + ဇိဝ] သရီရ, ဇိဝဟူသော အယူ။ အနညေ သရီရဇိဝါတိ ဒိဋ္ဌိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၀။

သရီရဇိဝိတနိရပေက္ခ (တိ) [သရီရဇိဝိတ + နိရပေက္ခ] ကိုယ်, အသက်ကိုငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော။ အတ္တနော သရီရဇိဝိတနိရပေက္ခံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၉။

သရီရဇိဝိတပရိစ္စာဂ (ပု) [သရီရဇိဝိတ + ပရိစ္စာဂ] ကိုယ်, အသက်ကိုစွန့်ခြင်း။ ဘဂဝတော ကရုဏာယ ---- အတ္တနော သရီရဇိဝိတပရိစ္စာ-ဂေနပိ ဧကန္တဟိတဗ္ဗာသယတာဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅။

သရီရဇုတိ (ထီ) [သရီရ + ဇုတိ] ခန္ဓာကိုယ်၏ထွန်းတောက်ခြင်း။ သရီရဇုတိယာ စ ဇောတိန္တိတိ ဒေဝါ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၀-၁။

သရီရဗ္ဗာပန (နာ) [သရီရ + စ္စာပန] ခန္ဓာကိုယ်ကို-လောင်ကျွမ်းစေ-မီးသင်္ဂြိုဟ်-ခြင်း။ တေဇော-ကသိဏဝသေန ---- ပရိနိဗ္ဗာနသမယေ တေဇောဓာတုယာ သရီရဗ္ဗာပနန္တိ ဧဝမာဒိနိ ဣဗ္ဗန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၀။

သရီရဗျာပနကိစ္စ (နာ) [သရီရဗျာပန + ကိစ္စ] ခန္ဓာကိုယ်ကို-လောင်ကျွမ်းစေ-မီးသင်္ဂြိုဟ်-ခြင်းအမှု။ တထာဂတော ဘိက္ခုသံယေန ဗာဟိယသ သရီရဗျာပနကိစ္စံ ကာရေသိ။ အံ၊ ၆။ ၂၂၀။

သရီရစျာပနကိစ္စ (နာ) [သရီရ + စျာပန + ကိစ္စ] သရီရဗျာပနကိစ္စ-ကြည့်။ တထာဂတော ဘိက္ခုသံယေန သရီရစျာပနကိစ္စံ ကာရေသိ။ အပ၊ ၆။ ၂၃စ။

သရီရစျာပနတေဇောဓာတု (ထီ) [သရီရစျာပန + တေဇောဓာတု] ခန္ဓာကိုယ်ကိုလောင်ကျွမ်းစေတတ်သောတေဇောဓာတ်။ အထာယသ္မာ ဒဗ္ဗော ---- ပုန သမာပတ္တိ သမာပဇ္ဇိတ္တာ သရီရစျာပနတေဇောဓာတုံ အဓိဋ္ဌဟိတ္တာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃စ၉။

သရီရဋ္ဌ (တိ) [သရီရ + ဋ္ဌာ + အ] ခန္ဓာကိုယ်၌တည်သော။ ဒသယိမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ သရီရဋ္ဌာ။ အံ၊ ၃။ ၃၂၅။

သရီရဋ္ဌက (တိ) [သရီရဋ္ဌ + က] သရီရဋ္ဌ-ကြည့်။ အဝိသေသေန ပန သရီရဋ္ဌကသေတံ ဂဟဏံ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၇၄။

သရီရဋ္ဌပတ္တ (ပု) [သရီရဋ္ဌ + ပတ္တ] ကိုယ်၌တည်သောသပိတ်။ သာဌကပတ္တော သရီရဋ္ဌ-ပတ္တော။ ဝဇိရ။ ၂၀၄။

သရီရဋ္ဌိ (နာ) [သရီရ + အဋ္ဌိ] ကိုယ်၌-ရှိ-တည်-သောအရိုး။ အဋ္ဌိကံ သရီရဋ္ဌိနံ ပဋိကူလဘာ-ဝပ္ပကာသနတော ----။ အဘိ၊ ၆။ ၂၄၄။

သရီရဋ္ဌိတိ (ထီ) [သရီရ + ဋ္ဌိတိ] ခန္ဓာကိုယ်၌တည်ခြင်း။ အလ္လောဟရဏဝသေန သရီရဋ္ဌ-တိယာ ဥပကာရကဘာဝေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၁)။

သရီရဋ္ဌိတိမတ္တက (တိ) [သရီရဋ္ဌိတိ + မတ္တက] ခန္ဓာကိုယ်တည်ခြင်းမျှလောက်ရုံသော။ ဘုတ္တာ ယာပနမတ္တကန္တိ ဣန္ဒြိယာနိ နိဗ္ဗိသေဝနာနိ ကာတုံ သရီရဋ္ဌိတိမတ္တကံ အာဟာရံ အာဟ-ရိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁စ။

သရီရဘာဟ (တိ) [သရီရ + ဘာဟ] ခန္ဓာကိုယ်ကို ပူလောင်စေတတ်သော၊ မန္တရား။ ပဇ္ဇရကန္တိ သရီရဘာဟံ။ ဝဇိရ။ ၁၅၆။

သရီရတာဏ (နာ) [သရီရ + တာဏ] ကိုယ်ကိုစောင့်ခြင်း။ တနုတာဏာယာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၇) တိ ယထာ တံ စမ္မံ သဂ်ါမေ သရာနံ ပဋိဟန္တ-မေဝ သရီရတာဏံ ဥပေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၀၅။

သရီရတာပန (နာ) [သရီရ + တာပန] ခန္ဓာကိုယ်ကို ပူလောင်စေခြင်း။ ဒုက္ခော (နေတ္တိ။ ၄၅) တိ ပါပံ နိဇ္ဇရာပေဿာမာတိ ပဝတ္တိတံ သရီရ-တာပနံ ဝဒတိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၁၆။

သရီရထာမ (ပု) [သရီရ + ထာမ] ခန္ဓာကိုယ်၏အစွမ်း။ ဗလ (အံ၊ ၂။ ၃၅) နှင့် သရီရထာမံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၅။

သရီရထူပ (ပု) [သရီရ + ထူပ] သရီရစေတိယ-ကြည့်။ ဣတိ အဋ္ဌ သရီရထူပါ နဝမော တုမ္ဗထူပေါ ဒသမော အဂ်ါရထူပေါ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃စ။

သရီရဒဏ္ဍ (ပု၊ နာ) [သရီရ + ဒဏ္ဍ] ခန္ဓာကိုယ်ကို ဒဏ်ထားခြင်း။ ---- သရီရဒဏ္ဍေန ဝါ သတံ ဝါ သဟဿံ ဝါ ဌာပနဝသေန ----။ ဥဒါန၊ ၆။ ၉စ။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆)။

သရီရဒဗ္ဗ (တိ) [သရီရ + ဒဗ္ဗ] ခန္ဓာကိုယ်အဆင်းလှသည်၏အဖြစ်။ သရီရဒဗ္ဗံ ဝုမ္ဗတ္ပံ။ ဇာ၊ ၁။

၅၂။ "သရီရဒဗျ"နှင့်အာဒီဟိ ---- သရီရသမ္ပဒါ အဘိရူပဘာဝေါ သံဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၅-၆။

သရီရဒဗျဝိရဟိတ (တိ) [သရီရဒဗျ + ဝိရဟိတ] ခန္ဓာကိုယ်အဆင်းလှသည်၏အဖြစ်မှကင်းသော။ သီလဝါ ဟိ အာစာရသမ္ပန္နော သရီရဒဗျဝိရ-ဟိတောပိ ပုဇ္ဇော ပါသံသောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၆။

သရီရဒရထ (ပု) [သရီရ + ဒရထ] ခန္ဓာကိုယ်ပူပန်ခြင်း။ ဥပဝါယတူ (အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၆) တိ ဥပဂန္တာ သရီရဒရထံ နိဗ္ဗာပေန္တော ----။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆)။

သရီရဒရထဝိနောဒန (နာ) [သရီရဒရထ + ဝိနောဒန] ခန္ဓာကိုယ်ပူပန်ခြင်းကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ---- သရီရဒရထဝိနောဒနတ္ထံ နိပဇ္ဇန္တာ ကဋခဏ္ဍံ ဥပဒဟိတ္တာ နိပဇ္ဇန္တိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၂။

သရီရဒဿန (နာ) [သရီရ + ဒဿန] (ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါ၏) ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖူးမြင်ခြင်း။ တတောဟံ ဝိဟတာရမ္ဘော (အပ၊ ၂။ ၁၅၃) တိ တတော ပစ္စေကဗုဒ္ဓဿ သရီရဒဿနေန အဟံ ဝိဟတာရမ္ဘော ဝိနဋ္ဌသာရမ္ဘော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၆။

သရီရဒဟန (နာ) [သရီရ + ဒဟန] ခန္ဓာကိုယ်ကို လောင်မြိုက်ခြင်း။ သရီရဒဟနဝသေန ပဝတ္တော မဟာဒါဟော ပရိဒါဟော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၃။

သရီရဒါဟ (တိ) [သရီရ + ဒါဟ] သူသေကောင်ကို-မီးရှို့-မီးသင်္ဂြိုဟ်-သော၊ သူ။ သရီရဒါဟာ-ပိ ကရေယျုံ ပုညံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၅၄။ သရီရဒါဟာတိ မတသရီရဍာဟကာ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၅၇။

သရီရဒုက္ခ (နာ) [သရီရ + ဒုက္ခ] ခန္ဓာကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်း။ ---- သရီရဒုက္ခံ ဝိစ္ဆိန္ဒိတ္တာ----။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၁၊ ၃၄၊ ၂၆၁။

သရီရဒုက္ခကရဏ (နာ) [သရီရဒုက္ခ + ကရဏ] ခန္ဓာကိုယ်၏ဆင်းရဲခြင်းကိုပြုခြင်း။ အတ္တကိ-လမထာနုယောဂေါတိ အတ္တနော ကိလမ-ထာနုယောဂေါ။ သရီရဒုက္ခကရဏန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။

သရီရဒုက္ခာဘာဝ (ပု) [သရီရဒုက္ခ + အဘာဝ] ခန္ဓာကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၏ မရှိခြင်း။ သုခီတာ (ဝိမာန။ ၅၃) တိ သဗ္ဗာတသုခါ သုခပ္ပတ္တာ။ ဇတေန သရီရဒုက္ခာဘာဝံ ဝဒတိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၅၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၆)။

သရီရဒုက္ခူပသမ (ပု) [သရီရဒုက္ခ + ဥပသမ] ခန္ဓာကိုယ်ဆင်းရဲ၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ တေသံ တထာပဋိပန္နကာနံ အနဝဇ္ဇပစ္စယပရိဘောဂ-ဝသေန ပဝတ္တော သရီရဒုက္ခူပသမော သုခေါ ----။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၁၈၃။

သရီရဒုဗ္ဗလကရဏ (နာ) [သရီရ + ဒုဗ္ဗလ + ကရဏ] ခန္ဓာကိုယ်ကို အားနည်းအောင်ပြုလုပ်ခြင်း။ ကိ ဝမနဝိရေစနာဒိနာ သရီရဒုဗ္ဗ-လကရဏေန။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၂။

သရီရဒူသန (တိ) [သရီရ + ဒူသန] ခန္ဓာကိုယ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်းရှိသော။ သရီရဒူသနော ဒေါသော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၀။

သရီရဒေါသ (ပု) [သရီရ + ဒေါသ] ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြစ်။ ကာယဝိပ္ပတ္တိယာ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၉) တိ သရီရဒေါသဿ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၈။

သရီရဓာတု (ထီ) [သရီရ + ဓာတု] သရီရဓာတ်

တော်၊ ကိုယ်တော်မှဖြစ်သော ဓာတ်တော်။ အပ္ပါယုကဗုဒ္ဓါနံ ဟိ သရီရဓာတု နာ ဇကဋ္ဌနာ ဟောတိ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၈။

သရီရဓာတုနိစယဌာန (နာ) [သရီရဓာတု + နိစယ + ဌာန] သရီရဓာတ်တော်စုဝေးရာဌာန (ဌာပနာရာဌာန)။ ဇဝရူပသ နာမ လာဘဂ္ဂ-ယသဂ္ဂပ္ပတ္တသ သရီရဓာတုနိစယဌာနံ အနာထံ ဇာတန္တိ စိန္တယမာနော နိသီဒိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၂၇။

သရီရဓာတုနိဓာပိတစေတိယ (နာ) [သရီရဓာတု + နိဓာပိတ + စေတိယ] သရီရဓာတ်တော် ဌပနာသော စေတီပုထိုး။ ဇဂတိ ကာရိတာ မယ္ယန္တိ အတ္ထဒသိသ ဘဂဝတော သရီရ-ဓာတုနိဓာပိတစေတိယေ ဇဂတိ ---- ကာရာ-ပိတာတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁စဈ။

သရီရဓာရက (တိ) [သရီရ + ဓာရက] ခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်တတ်သော၊ အကြော။ တထာ ဝါမပဒံ ဝိနဒ္ဓမာနာပိတိ ဧဝံ သရီရဓာရကာ နာမ သဠ္ဍ မဟာနှာရု ကာယံ ဝိနဒ္ဓမာနာ သြတိဏ္ဏာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၅။

သရီရဓာရီ (တိ) [သရီရ + ဓရ + ဏီ] သရီရဓာရက-ကြည့်။ နာ စ နန္ဒန္တိ သရီရဓာရိ-နော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄စ။ နာ စ နန္ဒန္တိတိ တာတ စူဠတုဏ္ဍိလ ယေ ပနေတေ သရီရဓာရိနော သတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၃၄။

သရီရဓောဝန (နာ) [သရီရ + ဓောဝန] ကိုယ်ကို ဆေးကြောခြင်း။ ---- သရီရဓောဝနတ္ထံ ဥပသက်မိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၇-စ။

သရီရနိက္ခေပ (ပု) [သရီရ + နိက္ခေပ] ကိုယ်ကို ပစ်ချခြင်း။ အယံ သတ္တမော သရီရနိက္ခေပေါ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၁။

သရီရနိက္ခေပဝိဘာဝနာ (ထီ၊ နာ) [သရီရနိက္ခေပ + ဝိဘာဝနာ] ကိုယ်ကိုပစ်ချခြင်း၌ ထင်စွာ ပြခြင်း။ ကေစိ ပနေတ္ထ ---- သရီရနိက္ခေပ-ဝိဘာဝနံ သုနက္ခတ္တေန သဒ္ဒိ ကထာဝိဘာဝ-နဋ္ဌာတိ ဆပါဠိဟာရိယာနီ"တိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၆။

သရီရနိယ်သန (နာ) [သရီရ + နိယ်သန] ကိုယ်ကို ထိခိုက်ခြင်း။ တာယ စ မဟာတိယာ ပရိသာယ သရီရနိယ်သော နာမ နာ ပညာယိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၁။

သရီရနိပ္ပတ္တိ (ထီ) [သရီရ + နိပ္ပတ္တိ] ကိုယ်၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း။ ယထာ တသ သရီရနိပ္ပတ္တိ ယေဟိ စ လက္ခဏေဟိ သမန္နာဂတော----။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၇၊ ၁၉၅။ သရီရနိပ္ပတ္တိယာတိ သရီရပါရိပူရိယာ။ မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။

သရီရနိယာမက (တိ) [သရီရ + နိယာမက] ကိုယ်ကို မှတ်သားတတ်သော။ တထာ ဝါမ-ဟတ္ထံ, ဒက္ခိဏပါဒံ ဝါမပါဒဋ္ဌာတိ ဧဝမေတေ သဠ္ဍ မဟာနှာရု သရီရဓာရကာ သရီရနိယာ-မကာတိပိ ဝဝတ္ထပေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၃၇။

သရီရနိရပေက္ခ (တိ) [သရီရ + နိရပေက္ခ] ကိုယ်ကို ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော။ အဓိကာရောတိ အတ္တနောသရီရနိရပေက္ခံ သတ္ထု ဥပကာရ-ကရဏံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၉၃။

သရီရနိဝါသနဝိစိတြဝတ္ထ (နာ) [သရီရ + နိဝါသန + ဝိစိတြ + ဝတ္ထ] ကိုယ်၌ဝတ်သောဆန်း-ကြယ်သည့်အဝတ်အထည်။ ဂိဝါဒီသု ---- သရီရနိဝါသနဝိစိတြဝတ္ထာ စ သံဝေလ္လိယ-ဗန္ဓနပသာဓနဋ္ဌ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၆၃။

သရီရနိဿန္ဒ (ပု၊ နာ) [သရီရ + နိဿန္ဒ] (၁) ကိုယ်၏အကျိုးဆက်။ (၂) ကိုယ်မှယိုစီးခြင်း။

(၃) ကျင်ကြီး-ကျင်ငယ်။ (၁) ကေဝလ် သရီရ-နိဿန္ဒောဝ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၄၇။ (၂) သရီရနိဿန္ဒောဝါ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၁) တိ သရီရတော ဝိဿန္ဒနမေဝ နိက္ခမနမတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၀၆။ (၃) ---- ပဋ္ဌသု ဌာနေသု သရီရနိဿန္ဒံ ပါတေတွာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၅၁။

သရီရနိဿိတ (တိ) [သရီရ + နိဿိတ] ကိုယ်၌မှီသော။ မဟာဘူတေသူ (ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၀) တိ သရီရနိဿိတေသု မဟာဘူတေသု။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၅။

သရီရနိဿိတမဟာဘူတ (နာ) [သရီရနိဿိတ + မဟာဘူတ] ကိုယ်၌မှီသော (မြေအစရှိသော) မဟာဘုတ်။ သရီရနိဿိတမဟာဘူတာနိ ဟိ ဣဒါနိ ပေတာနိတိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။ ၃၂၄။

သရီရနိဿိတသေဒမလသဒိသ (တိ) [သရီရနိဿိတ + သေဒ + မလ + သဒိသ] ကိုယ်၌မှီ၍ (ဖြစ်သော) ချွေးအညစ်အကြေး နှင့်တူသော။ ဣတိ သဗ္ဗမ္ပေတံ ပါပံ "သရီရ-နိဿိတသေဒမလသဒိသ"န္တိ ပဏ္ဍိတေဟိ ကထိတံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၃။

သရီရန္တိမဓာရီ (ပု) [သရီရ + အန္တိမ + ဓာရီ] အဆုံးဖြစ်သောခန္ဓာကိုယ်ကို ဆောင်လေ့ရှိသော။ ပိဟယန္တိ ဟာသပညာနံ၊ သရီရန္တိမ-ဓာရိနန္တိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၉။ (-ဝိမာန။ ၂၅။ ဝိမာန၊ ၆။ ၉၅)။

သရီရပဋိဇဂ္ဂန (နာ) [သရီရ + ပဋိဇဂ္ဂန] ကိုယ်ကိုသုတ်သင်ခြင်း။ ဘိက္ခူနံ ပါတောဝ ဥဌာယ သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂနံ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တာဒိနိ စ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၂။

သရီရပဋိဇဂ္ဂနကာလ (ပု) [သရီရပဋိဇဂ္ဂန + ကာလ] ကိုယ်ကိုသုတ်သင်ရာကာလ။ တတ္ထ ပါတောဝ သရီရပဋိဇဂ္ဂနကာလော ဝတ္တကရ-ဏကာလော စ သမာပဇ္ဇနသ အကာလော နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၀။

သရီရပဋိဇဂ္ဂနဌာန (နာ) [သရီရပဋိဇဂ္ဂန + ဌာန] ကိုယ်ကိုသုတ်သင်ရာအရပ်၊ ဌာန။ ဘဂဝါ နှာနဌာနံ မုခဓောဝနဌာနံ သရီရပဋိဇဂ္ဂနဌာနံ ရာဇရာဇမဟာမတ္တာဒီနံ သြရောဓေဟိ သဒ္ဓိ ပရိဝါရေတွာ နိသိန္နဌာနန္တိ ---- သြကာသ် အကာသိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၄။

သရီရပဋိစ္ဆာဒန (တိ) [သရီရ + ပဋိစ္ဆာဒန] ကိုယ်ကိုဖုံးလွှမ်းတတ်သော။ ဘဏ္ဍပဋိစ္ဆာဒနန္တိ ပဋိစ္ဆာဒနဘဏ္ဍံ၊ သရီရပဋိစ္ဆာဒနံ စီဝရန္တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၁။

သရီရပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သရီရ + ပဋိဗဒ္ဓ] ကိုယ်နှင့် စပ်သော။ ယေန ကေနစိ သရီရပဋိဗဒ္ဓေန ပတ္တထာလကာဒိနာ ဂဟိတံ ----။ ဝိ၊ ၆။ ၁၀၉။ (-မ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၁)။

သရီရပဋိမုက္က (တိ) [သရီရ + ပဋိမုက္က] ကိုယ်၌ ဝတ်အပ်သော။ တေ တာဝ ဒေဝ ဘဏ္ဍူကာ-သာယဝသနာ အဌဟိ ဘိက္ခုပရိက္ခာရေဟိ သရီရပဋိမုက္ကေဟေဝ ---- နိသီဒိသု။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၆၄။

သရီရပဋိလာဘ (ပု) [သရီရ + ပဋိလာဘ] အတ္တဘောကိုရခြင်း။ ဒသမေ အတ္တဘာဝပဋိ-လာဘောတိ သရီရပဋိလာဘော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၄၁။

သရီရပဒေသ (ပု) [သရီရ + ပဒေသ] ကိုယ်အရပ်၊ ကိုယ်အစိတ်။ ယသ္မာ ပန တမှာ တမှာ သရီရပဒေသာ စုတံ အဝသံ ဒကသောတံ သြတရတိ။ ဝဇိရ။ ၁၇၆။

သရီရပဘာ (ထီ) [သရီရ + ပဘာ] ကိုယ်၏အရောင်။ သရီရဖရဏံ နာမ လောကဓာတု-သဟသေ သရီရပဘာယ ပတ္ထရဏံ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၀၅။

သရီရပဘာဝဏ္ဏ (ပု) [သရီရပဘာ + ဝဏ္ဏ] ကိုယ်၏အရောင်အဆင်း။ သုဘကိဏ္ဏဝါရေ သုဘေန ဩကိဏ္ဏာ ဝိကိဏ္ဏာ သုဘေန သရီရပဘာဝဏ္ဏေန ----။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၇။

သရီရပရိကမ္မ (ပု) [သရီရ + ပရိကမ္မ] ကိုယ်၏ထက်ဝန်းကျင်တုန်လှုပ်ခြင်း။ တသိတဝေဓိ-တော (စရိယာ။ ၄၀၆) တိ စိတ္တုတ္တြာသေန တသိတော သရီရပရိကမ္မေန ဝေဓိတော။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၆၄။

သရီရပရိကမ္မ (နာ) [သရီရ + ပရိကမ္မ] (မျက်နှာသစ်ခြင်းအစရှိသော) ကိုယ်လက်သုတ်သင်မှု။ သော သရီရပရိကမ္မံ ကတ္တာ ---- ပဝိသတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၇။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၀။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၁၉။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၃၄။ သရီရပရိကမ္မန္တိ သရီရပဋိဇဂ္ဂနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅၉။

သရီရပရိဏာဟပပ္ပမာဏ (နာ) [သရီရ + ပရိဏာဟ + ပမာဏ] ကိုယ်လုံးပတ် အတိုင်းအရှည်။ ဗဟလန္တရေနာ (ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၄) တိ သမန္တာ သရီရပရိဏာဟပပ္ပမာဏေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၉၀။

သရီရပရိတ္တာဏ (တိ) [သရီရ + ပရိ + တာဏ] ကိုယ်ကို-တားမြစ်-ကာကွယ်-သော။ သစမ္မိ-ကာ (ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၃) တိ ဇာလိကာ ဝိယ သရီရပရိတ္တာဏေန စမ္မေန သစမ္မိကာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃။

သရီရပရိမာဏ (တိ) [သရီရ + ပရိမာဏ] ကိုယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဧတေန သရီရ-ပရိမာဏော ---- အတ္တာတိ ဧဝမာဒိဝါဒါ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၃၀၈-၉။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၅။

သရီရပရိယာပန္နေ (တိ) [သရီရ + ပရိယာပန္နေ] ခန္ဓာကိုယ်၌အကြေးဝင်သော။ "သဗ္ဗတ္ထ သရီ-ရေတိ စ တိလေ တေလ"န္တိ ဝိယ ဗျာပနေ ဘုမ္မန္တိ သရီရပရိယာပန္နေ သဗ္ဗေန ဘဝိတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၉၀။

သရီရပရိယာယ (ပု) [သရီရ + ပရိယာယ] သရီရသဒ္ဒါ၏ပရိယာယ်။ သရီရပရိယာယော ဣမ ဝဏ္ဏ-သဒ္ဒေါတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၄)။

သရီရပရိဟာရ (ပု) [သရီရ + ပရိဟာရ] အလောင်းကို သင်ကြိုဟ်ခြင်း။ အပရဘာဂေ ဗောဓိသတ္တော မာတရိ မတာယ တဿာ သရီရပရိဟာရံ ကတ္တာ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၉၅၊ ၁၃၅။

သရီရပါရိပူရိ (ထီ) [သရီရ + ပါရိပူရိ] ကိုယ်၏ပြည့်စုံခြင်း။ တေနဿ သရီရပါရိပူရိ ပဿိဿာမိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၀။ သရီရနိပ္ပတ္တိယာတိ သရီရပါရိပူရိယာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၃။

သရီရပိဏ္ဍ (နာ) [သရီရ + ပိဏ္ဍ] ကိုယ်ကိုညှင်းဆဲခြင်း။ တတ္ထ ပိဏ္ဍန္တိ အဘ္ဘန္တရတော သရီရ-ပိဏ္ဍံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁၀။

သရီရပူဇာ (တိ) [သရီရ + ပူဇာ] အလောင်းတော်ကိုပူဇော်ခြင်း။ အဗျာဝဋာ တုမှေ အာနန္ဒ ဟောထ တထာဂတဿ သရီရပူဇာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇၊ ၁၃၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၇။ (-မ၊ ၌၊ ၄။ ၂၃၉)။

သရီရပူဇိတ (တိ) [သရီရ + ပူဇိတ] အလောင်းတော်ကိုပူဇော်အပ်သော။ ဒုဂ္ဂတိ နာဘိဇာနာမိ၊ သရီရပူဇိတေ ဖလံ။ အပ၊ ၁။ ၃၃၇။

သရီရပ္ပကာရရဟိတ (တိ) [သရီရ + ပကာရ + ရဟိတ] ကိုယ်၏သဏ္ဌာန်မှကင်းသော။ မကောင်းသောသဏ္ဌာန်ရှိသော။ အပ္ပကာ-ရောသီ (ဇာ၊ ၁။ ၃စ၁) တိ သရီရပ္ပကာရရဟိ-တောသိ၊ ဒုသဏ္ဌာနောသီတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၇၁။

သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂန (နာ) [သရီရ + ပဋိဇဂ္ဂန] သရီရ-ပဋိဇဂ္ဂန-ကြည့်။ ယထာ တထာဂတသ သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂနေ သတတံ သမိတံ ဥဿုက္ကာ-မာပန္နာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၆။ သရီရပ္ပဋိဇဂ္ဂနေ ဝိယာ (အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၆) တိ သတ္ထု ရူပကာယပ္ပဋိ-ဇဂ္ဂနေ ဝိယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀)။

သရီရပ္ပဋိဘာဒနစီဝရ (နာ) [သရီရ + ပဋိဘာဒန + စီဝရ] ကိုယ်ကိုဖုံးလွှမ်းကြောင်းသင်္ကန်း။ ဘဏ္ဍပ္ပဋိဘာဒန (ဝိ၊ ၆။ ၆၈) နှင့် ပဋိဘာဒနေ ဘဏ္ဍေ၊ သရီရပ္ပဋိဘာဒနစီဝရန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၁။

သရီရပ္ပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သရီရ + ပဋိဗဒ္ဓ] သရီရပဋိ-ဗဒ္ဓ-ကြည့်။ အနုပါယိနီ (ဓမ္မ။ ၁၃) တိ ယထာ ဟိ ဆာယာ နာမ သရီရပ္ပဋိဗဒ္ဓါ သရီရေ ဂစ္ဆန္တေ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၂၄။

သရီရပ္ပဒေသ (ပု) [သရီရ + ပဒေသ] သရီရ-ပဒေသ-ကြည့်။ ဧဟိ ဘော ပုရိသ ဣမသ္မိံ တေ သရီရပ္ပဒေသေ မဟာဂဏ္ဍော ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၀။ (-အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၂။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၆၂။ ၂၃၃)။

သရီရပ္ပဘာ (ထီ) [သရီရ + ပဘာ] သရီရပဘာ-ကြည့်။ ရာဟုလမာတာပိ ဒေဝီ ---- ဘဂဝန္တံ နာနာဝိရာဂသမုဇ္ဇလာယ သရီရပ္ပဘာယ နဂရဝိထိယော သြဘာသေတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂စစ-၉။ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁စ၊ ၂၃၂။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၇၊ ၃၀၆)။

သရီရပ္ပဘာဝဏ္ဏ (ပု) [သရီရပ္ပဘာ + ဝဏ္ဏ] သရီရပဘာဝဏ္ဏ-ကြည့်။ သုဘေန သရီရပ္ပ-ဘာဝဏ္ဏေန ဧကဋ္ဌနာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၁။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၄။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၅၀၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။

သရီရပ္ပဘာဝေမဇ္ဈ (ပု) [သရီရပ္ပဘာ + ဝေမဇ္ဈ] ကိုယ်၏တောက်ပသော အရောင်၏ အလယ်။ ဧဝံ ဘူတဿ ဘဂဝန္တံ အန္တရဝိထိယံ ဂစ္ဆန္တံ ဒိသ္မာ ---- ဘဂဝတော သရီရပ္ပဘာဝေမဇ္ဈေ အဇ္ဈော-ဂါဟေတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၇၉။

သရီရပ္ပဘာသမုဒယ (ပု) [သရီရပ္ပဘာ + သမုဒယ] ကိုယ်၏တောက်ပသော အရောင်အပေါင်း။ သာ စ အညော နာလောကေန ဝိနာ အတ္တနော သရီရပ္ပဘာသမုဒယေနေဝ အန္ဓ-ကာရံ ဝိဓမိတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁။ ၁၇၁။

သရီရပ္ပဘာသမ္ပန္န (တိ) [သရီရပ္ပဘာ + သမ္ပန္န] ကိုယ်၏တောက်ပသောအရောင်နှင့် ပြည့်စုံသော။ သမ္ဘုလာ နာမသ္ဌ အဂ္ဂမဟေသိ အဟောသိ ဥတ္တမရူပဓာရာ သရီရပ္ပဘာ-သမ္ပန္နာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၉၂။

သရီရပ္ပမာဏ (တိ) [သရီရ + ပမာဏ] သရီရ-ပမာဏ-ကြည့်။ အပိ စ တံ သောဏသိင်္ဂါလ-မနုဿဂေါမဟိ သဟတ္ထိ အဿအဇဂရာဒီနံ သရီရပ္ပမာဏမေဝ ဟုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁စ၅။ (-ဝိမာန၊ ၆။ ၁၅၃)။

သရီရပ္ပမာဏပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သရီရပ္ပမာဏ +

ပရိစ္ဆေဒ] ကိုယ်အတိုင်းအရှည်၏ အပိုင်းအခြား။ သွာယ် ကပ္ပပရိစ္ဆေဒေါ ---- သရီရပ္ပ-မာဏပရိစ္ဆေဒေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃။

သရီရပ္ပမာဏဝေမတ္တ (နာ) [သရီရပ္ပမာဏ + ဝေမတ္တ] ကိုယ်အတိုင်းအရှည်၏ထူးသည်၏ အဖြစ်။ သဗ္ဗေသံ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အာယု-ဝေမတ္တံ သရီရပ္ပမာဏဝေမတ္တံ ကုလဝေမတ္တံ ဒုက္ကရစရိယဝေမတ္တံ ရသ္မိဝေမတ္တန္တိ ဣမေဟိ ပဉ္စဟိ ဝေမတ္တေဟိ သိယာ ဝေမတ္တံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၃၁။

သရီရပ္ပရိမာဏ (တိ) [သရီရ + ပရိမာဏ] သရီရပရိမာဏ-ကြည့်။ နိမ္မပဏ္ဍော တပ္ပရိမာ-ဏော တိတ္ထကရသော ဝိယ သရီရပ္ပရိမာ-ဏော အရူပီ အတ္တာ တိဋ္ဌတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄၂။

သရီရပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [သရီရ + ပဝတ္တိ] ကိုယ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ ထေရော "ဥပါသကဿ ကာ သရီရပ္ပဝတ္တိ"တိ ပုစ္ဆိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၈။

သရီရဖရဏ (နာ) [သရီရ + ဖရဏ] ကိုယ်၏ အရောင်အဝါဖြင့် ပြန့်နှံ့ခြင်း။ တတ္ထ ပဉ္စဝိဓံ ဖရဏံ စေတောဖရဏံ ကသိဏဖရဏံ ဒိဗ္ဗ-စက္ခုဖရဏံ အာလောကဖရဏံ သရီရဖရဏန္တိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၀၅။ ဗုဒ္ဓါနံ ဗျာမပ္ပဘာ ---- တဿ ပြဟ္ဟုနော သရီရဖရဏံ သရီရာဘာယ ပတ္ထရဏံ သဗ္ဗကာလိကံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၉။

သရီရဖာသုက (နာ) [သရီရ + ဖာသုက] ခန္ဓာကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်း။ ဘဂဝါ ဟိ ပါတောဝ ဥဋ္ဌာယ ဥပဋ္ဌာကာနုဂ္ဂဟတ္ထံ သရီရဖာသုကတ္ထဉ္စ မုခ-ဓောဝနာဒိသရီရပရိကမ္မံ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၄၆။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၄။

သရီရဖာသုကတ္ထ (ပု) [သရီရဖာသုက + အတ္ထ] ခန္ဓာကိုယ်ချမ်းသာခြင်းအကျိုး။ သရီရဖာသု-ကတ္ထာယာ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၆။ မ၊ ၆။ ၂။ ၅၇) တိ ဧကသ္မိံ ယေဝ ဌာနေ နိဗဒ္ဓဝါသဝသေန ဥဿန္နမာတုကဿ သရီရဿ ဝိစရဏေန ဖာသုကတ္ထာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။

သရီရဗန္ဓန (နာ) [သရီရ + ဗန္ဓန] ကိုယ်နှင့်ဆက်စပ်ခြင်း။ ပါရာဇိကော ဟောတိတိ သေယ္ယ-ထာပိ နာမ ပုရိသော သီသစ္ဆိန္နော အဘာဗ္ဗော တေန သရီရဗန္ဓနေန ဇီဝတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၇။

သရီရဗလ (နာ) [သရီရ + ဗလ] ကိုယ်၏ခွန်အား။ ဂုဏဝဏ္ဏော ပန ပရိဟာယန္တော သရီရဗလမ္ပိ ပရိဟာယတိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၂။ (-အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၂။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၁၁၊ ၃၆၄။

သရီရဗလာဒိကာရဏသမဝါယ (ပု) [သရီရဗလ + အာဒိ + ကာရဏ + သမဝါယ] ကိုယ်ခွန်အားအစရှိသောအကြောင်းတို့၏ညီညွတ်ခြင်း။ သမယော နာမ သရီရဗလာဒိကာရဏသမ-ဝါယော၊ တေ ဥပါဒါယ ပဉ္စိန္ဒြာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၉။

သရီရဗာဓာဝဟ (ပု) [သရီရ + ဗာဓ + အာဝဟ] ကိုယ်၏ကျင်နာခြင်းကို ဆောင်ခြင်း။ တံ ပရိဝတ္တေတွာ (သံ၊ ၆။ ၁၅၀) တိ ပကတိ-ဒုဗ္ဗလာဒိနံ ဂရုစိတ္တံ နာ ဖာသုဘာဝါဝဟံ သရီရဗာဓာဝဟဉ္စ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၅။

သရီရဗိမ္ဗ (နာ) [သရီရ + ဗိမ္ဗ] ကိုယ်၏-ရုပ်ပုံ-သဏ္ဌာန်။ သရီရသဏ္ဌာနေ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၈) တိ သရီရဗိမ္ဗေ၊ အာဓာရေ စေတံ ဘုမ္မံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၂။

သရီရဗ္ဗဒန (နာ) [သရီရ + အဗ္ဗဒန] ကိုယ်ကို

အထူးလိမ်းကျံခြင်း။ ဖုဿတေလ် မကွေ့နှိ (မဟာနိ။ ၆၉) တိ တထာရူပ် တိလတေလ် သရီရဗ္ဗဉ္ဇန် ကရောန္တိ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၀၉။

သရီရဗ္ဗန္ဓရ (ပု) [သရီရ + အဗ္ဗန္ဓရ] ခန္ဓာကိုယ်၏ အတွင်း။ နှာရှ သရီရဗ္ဗန္ဓရေ အဌိနိ အာဗန္ဓ-မာနာ ဌိတာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၀။ (-ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၇၆-၇)။

သရီရဗ္ဗန္ဓရစျာနမန (နာ) [သရီရဗ္ဗန္ဓရ + စျာန + မန] ကိုယ်တွင်းမှစျာန်စိတ်။ ---- သရီရဗ္ဗန္ဓရ-စျာနမနေန အညဿ သရီရဿ နိဗ္ဗတ္တိ-သေန ပဝတ္တာ မနောမယိဒ္ဓိ နာမ၊ သာ အတ္တတော စျာနသမ္ပယုတ္တာ ပညာယေ၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၀။

သရီရဗ္ဗန္ဓရနိမုဂ္ဂ (တိ) [သရီရဗ္ဗန္ဓရ + နိမုဂ္ဂ] ကိုယ်တွင်း၌နစ်မြုပ်သော။ ကေန သလ္လေန ဩတိဏ္ဏောဿ (နေတ္တိ။ ၂၀) တိ ကေန ဝိသပိတ-ခုရပ္ပေန ဝိယ သရီရဗ္ဗန္ဓရနိမုဂ္ဂေန သလ္လေန အနုပဝိဋ္ဌော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၈၃။

သရီရပြူဟန (နာ) [သရီရ + ပြူဟန] ကိုယ်ကို ပွားစေခြင်း။ သရီရမုပပြူဟေန္တိ နာ စိတ္တံ။ နနု စ သုခုပ္ပတ္တိပယောဇနတ္တာ စိတ္တမ္ပိ ဥပပြူဟေန္တိ-တိ နာ, သုခဿ သရီရပြူဟနံ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နတ္တာ။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၃၂၃။

သရီရဘဉ္ဇနသမယ (ပု) [သရီရ + ဘဉ္ဇန + သမယ] ကိုယ်ကိုဆီဖြင့်သုတ်လိမ်းသောအခါ။ ပဗ္ဗဇိတေ ဥပသက်မန္ဒေန ဟိ စီဝရပရိကမ္မာ-ဒိသမယေ ဝါ ဧကံ နိဝါသေတွာ သရီရဘဉ္ဇန-သမယေ ဝါ ဥပသက်မိတွာ တတောဝ ပဋိ-နိဝတ္တိတဗ္ဗံ ဟောတိ။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၀။

သရီရဘာဂ (ပု) [သရီရ + ဘာဂ] သရီရဓာတ်တော်ကိုဝေဘန်ခြင်း။ သရီရဘာဂေ သိယာ သမ္ပဟာရော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၇။ အံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၉၃။ သရီရဘာဂေတိ သရီရဝိဘာဂနိမိတ္တံ၊ ဓာတု-ကောဋ္ဌာသဟေတူတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၀။

သရီရဘာရ (ပု) [သရီရ + ဘာရ] ကိုယ်တည်း ဟူသောဝန်။ ဒ္ဝိန္နမ္ပိ (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၈၅-၆) တိ ဒ္ဝေပိ၊ ဒ္ဝိန္နမ္ပိ ဝါ သရီရဘာရံ။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၃။ ၈၄။ အံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၁၈။ မူလဌီ၊ ၂။ ၂၀၉။

သရီရဘေဒ (ပု) [သရီရ + ဘေဒ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဒဟရာ စ ဝုဍ္ဎာ စ (ဇာ၊ ၂။ ၂၄-၌ ဝုဍ္ဎိ စ-လည်းရှိ) သရီရဘေဒါ။ မ၊ ၂။ ၂၆၁။ ထေရ။ ၃၂၃။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄။

သရီရဘေဒန (နာ) [သရီရ + ဘေဒန] ကိုယ်၏ ပျက်စီးခြင်း။ ဘေဒန (ဓမ္မ။ ၃၄) နှိ တတ္ထ ဩ-ဒါဒိကံ သရီရဘေဒနံ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၅။

သရီရဘောဂ (ပု) [သရီရ + ဘောဂ] ကိုယ်အခွေ။ ဧဝံ ဘောဂေဟိ ပရိကၠိပိတ္တာ သတ္တ ဝါရေ အတ္တနော သရီရဘောဂေဟိ ဘဂဝတော ကာယံ ပရိဝါရေတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၉)။

သရီရမဇ္ဈ (ပု) [သရီရ + မဇ္ဈ] ကိုယ်၏အလယ်။ "သရီရမဇ္ဈမ္ပိ ဌိတာတိမညဟံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၅၀၄-၅။

သရီရမက္ခန (နာ) [သရီရ + မက္ခန] ကိုယ်ကို တန်ဆာဆင်ခြင်း။ တဒါ စ သာဝတ္ထိဝါသီ ဧကော ကုလပုတ္တော ---- သရီရမက္ခနမနု-ယုတ္တော ဝိဟာသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၂၁၉။

သရီရမက္ခနတ္ထ (ပု) [သရီရမက္ခန + အတ္ထ] ကိုယ်ကိုတန်ဆာဆင်ခြင်းအကျိုး။ နာ မက္ခနာ-ယာတိ သရီရမက္ခနတ္ထာယ နာ အာဟာရေတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၃၀။

သရီရမတ္တသေသ (တိ) [သရီရ + မတ္တ + သေသ] သရီရဓာတ်မျှသာကြွင်းသော။ သရီရမတ္တ-သေသာယ၊ နတ္ထိ သောကမရိဒ္ဓဝေါ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၀။

သရီရမလ (နာ) [သရီရ + မလ] ကိုယ်မှဖြစ်သော အညစ်အကြေး။ ဆာတကာလေ သကဒ္ဌေန ဝိဟိ အာဒါယ ---- သရီရမလဠ ခါဒိတွာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၈၁။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၆၁)။

သရီရမလသုဒ္ဓိ (ထီ) [သရီရမလ + သုဒ္ဓိ] ကိုယ်မှဖြစ်သော အညစ်အကြေး၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ သရီရမလသုဒ္ဓိ ပန ဥဘယတ္ထ သမာတိ ဧဝံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၄။

သရီရမဟန္တ (တိ) [သရီရ + မဟန္တ] ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသော၊ ကြီးမားသောခန္ဓာကိုယ်ရှိသော။ ယထာ အယံ ဟတ္ထိ ---- သရီရမဟန္တတာယ ဝါ နာဂေါ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၂။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၀။

သရီရမုဒု (တိ) [သရီရ + မုဒု] ခန္ဓာကိုယ်နူးညံ့သော။ မဒ္ဒဝေနာ (အံ၊ ၂။ ၂၁၇) တိ သရီရမုဒု-တာယ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၆။

သရီရယန္တ (နာ) [သရီရ + ယန္တ] ကိုယ်တည်းဟူသောယန္တရား။ ကစ္စိ ဘိက္ခဝေ ခမနီယ (ဝိ၊ ၁။ ၁၁၄) နွဲ့ ဘိက္ခဝေ ကစ္စိ တုမှာကံ ဣဒံ စတုစက္ကံ နဝ ဒ္ဝါရံ သရီရယန္တံ ခမနီယံ သက္ကာ ခမိတုံ သဟိတုံ ပရိဟရိတုံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၅။

သရီရယာပန (နာ) [သရီရ + ယာပန] ခန္ဓာကိုယ်၏ မျှတခြင်း။ တာ သမ္မာ ဥပါယုပါဒါယဘော-ဇနာနိ သရီရယာပနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၁၊ ၃၈၅။

သရီရယာပနကာရဏ (နာ) [သရီရယာပန + ကာရဏ] ခန္ဓာကိုယ်မျှတခြင်း၏အကြောင်း။ ယာပေန္တိ ဧတေနာတိ ယာပနာတိ ဝုတ္တသ သရီရယာပနကာရဏသ ဇီဝိတိန္ဒြိယသ ဝိ ယာပနကာရဏန္တိ ဣမသ ဝိသေသသ ဒဿနတ္ထံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၂။

သရီရရက္ခ (ပု) [သရီရ + ရက္ခ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သတ္တာနဉ္စ ဒုဝိဓာ သရီရရက္ခာ အဘ္ဘန္တရ-ပရိဿယပဋိယာတေန ဗာဟိကပရိဿယ-ပဋိယာတေန စ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။

သရီရရက္ခဏ (နာ) [သရီရ + ရက္ခဏ] ကိုယ်(လုံခြုံအောင်) စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ဧကံ ဣရိ-ယာပထဒုက္ခံ အပရေန ဣရိယာပထေန ဝိစ္ဆိန္နိတ္တာ စိရဋ္ဌိတိဘာဝေန သရီရရက္ခဏတော ပါလေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇။

သရီရရက္ခန (နာ) [သရီရ + ရက္ခန] သရီရရက္ခဏ-ကြည့်။ ဧကံ ဣရိယာပထဒုက္ခံ အပရေန ဣရိယာပထေန ဗာဟိတ္တာ စိရဋ္ဌိတိကဘာ-ဝေန သရီရရက္ခနတော ပါလေတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂၅၀။

သရီရရသ္မိ (ထီ) [သရီရ + ရသ္မိ] ကိုယ်တော်၏ ရောင်ခြည်။ ရသ္မိဝေမတ္တံ နာမ မဂ်လသ ဘဂဝတော သရီရရသ္မိ ဒဿသဟဿိလော-ကဓာတုပ္ပမာဏာ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၊ ၂၇၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၅၈။

သရီရရာဇိ (ထီ) [သရီရ + ရာဇိ] ကိုယ်၏အရေးအကြောင်း။ ဥဒ္ဓဂ္ဂရာဇိ (ဇာ၊ ၁။ ၂၉၆) တိ ဥဒ္ဓဂ္ဂါဟိ သရီရရာဇိဟိ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၄၅။

သရီရလဂ္ဂ (တိ) [သရီရ + လဂ္ဂ] ကိုယ်၌ကပ်ငြိသော။ သိတံ ရဇ (သံ၊ ၁။ ၁၉၉) နွဲ့ သရီရလဂ္ဂံ ရဇံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၃။ (-အံ၊ ၆။ ၂၉၁)။

သရီရလိဌာ (ထီ) [သရီရ + လိဌာ] ကိုယ်၏ တင့်တယ်ခြင်း။ တဿာ သရီရလိဌာယ ဒဿနတ္ထံ ---- ကန္ဓိတ္ထာ အဂမံသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၅၀။

သရီရဝက္ကေ (ပု) [သရီရ + ဝက္ကေ] ကိုယ်၏အဆင်း။ နိ ဗန္ဓုဝါ နိ သရီရဝက္ကေ ယော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၀။ ဝက္ကေဗလူပပန္နာ (ဇာ၊ ၁။ ၆) တိ သရီရ-ဝက္ကေန စေဝ ကာယဗလေန စ သမ္ပန္နာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂၊ ၃၀၄။

သရီရဝက္ကဂုဏဝက္ကကထန (နာ) [သရီရဝက္ကေ + ဂုဏဝက္ကေ + ကထန] ကိုယ်တော်ကိုချီးမွမ်းခြင်း, ဂုဏ်တော်ကိုချီးမွမ်းခြင်းကို ဆိုခြင်း။ ဧဝံ သတ္ထု သရီရဝက္ကဂုဏဝက္ကကထနဝသေန ဟေမဝန္တသုတ္တန္တေ နိဋ္ဌိတေ ----။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၈။

သရီရဝက္ကဂုဏဝက္ကမစ္ဆရ (ပု) [သရီရဝက္ကဂုဏ-ဝက္ကေ + မစ္ဆရ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သရီရဝက္ကေ-ဂုဏဝက္ကမစ္ဆရေန ပရိယတ္တိဓမ္မမစ္ဆရိယေန စ အတ္တနောဝ ဝက္ကံ ဝက္ကေတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၉၆။

သရီရဝက္ကဂုဏဝက္ကမစ္ဆရိယ (ပု) [သရီရဝက္ကဂုဏ-ဝက္ကေ + မစ္ဆရိယ] ကိုယ်အဆင်း, ဂုဏ်ကျေးလူ-ဌဖြစ်သော ဝန်တိုခြင်း။ သရီရဝက္ကဂုဏဝက္ကေ-မစ္ဆရိယေန ပန ပရိယတ္တိဓမ္မမစ္ဆရိယေန စ အတ္တနောဝ ဝက္ကံ ဝက္ကေတိ နိ ပရေသံ ဝက္ကံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၁။

သရီရဝက္ကနိဘာ (ထီ) [သရီရဝက္ကေ + နိဘာ] ကိုယ်၏အဆင်းအရောင်။ ဝက္ကေနာ (ဝိမာန။ ၇၃) တိ ဆဝိဝက္ကေန သရီရဝက္ကနိဘာယ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၀၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄ဇ။

သရီရဝက္ကရာဂိ (တိ) [သရီရဝက္ကေ + ရာဂိ] ကိုယ်၏အရောင်အဆင်း၌တပ်မက်သော ရာဂ ရှိသော။ ဝိနီလကံ ဆဝိရာဂဝိပတ္တိပွကာသန-တော သရီရဝက္ကရာဂိနော သပ္ပါယံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁ဇဇ။

သရီရဝက္ကသဏ္ဌာနာဝယဝ (တိ) [သရီရဝက္ကေ + သဏ္ဌာန + အဝယဝ] ကိုယ်အဆင်းသဏ္ဌာန်၏ အစိတ်အစိတ်ဖြစ်သော။ တဿ ခေါ ဗုဒ္ဓသန္တာနတော ဝိနိမုတ္တတ္တာ ရူပကမတ္တံ ဘဂဝတော သရီရဝက္ကသဏ္ဌာနာဝယဝံ ဣဒ္ဓိမယံ ဗိမ္ဗကမတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁ဝ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၁။

သရီရဝက္ကသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရီရဝက္ကေ + သမ္ပတ္တိ] ကိုယ်အရောင်အဆင်း၏ပြည့်စုံခြင်း။ ဝက္ကေန် သရီရသမ္ပတ္တိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၀၃။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄ဇ၂)။

သရီရဝက္ကသမ္ပန္န (တိ) [သရီရဝက္ကေ + သမ္ပန္န] ကိုယ်အရောင်အဆင်းနှင့်ပြည့်စုံသော။ ဝက္ကေ-ဝန္တောတိ သရီရဝက္ကသမ္ပန္နာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇ဇ။

သရီရဝဏ္ဏာဘရဏဝက္ကေ (ပု) [သရီရ + ဝဏ္ဏ + အာဘရဏ + ဝက္ကေ] ကိုယ်၌ဝတ်ဆင်သော အဝတ်တန်ဆာအရောင်အဆင်း။ ဝက္ကေနာတိ သရီရဝဏ္ဏာဘရဏဝက္ကေန။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၃။

သရီရဝဏ္ဏာဘရဏဝိမာနပ္ပဘာ (တိ) [သရီရဝဏ္ဏာဘရဏ + ဝိမာန + ပဘာ] ကိုယ်၌ဝတ်ဆင်သော အဝတ်တန်ဆာဗိမာန်၏ အရောင်။ တဋ္ဌ ရတ္တိ ဒေဝါနံ ဒဿသဟဿိ-လောကဓာတုတော သန္ဓိပတိတာနံ သရီရ-ဝဏ္ဏာဘရဏဝိမာနပ္ပဘာဟိ----အလင်္ကာ-အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၇။

သရီရဝတ္ထု (နာ) [သရီရ + ဝတ္ထု] ကိုယ်ဟူသော မှီရာဝတ္ထု။ တတ္ထ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ နာမ ကေသနခဏ္ဍေဒနာဒီဟိ အဗ္ဗိုကသ သရီရ-ဝတ္ထုသ ---- ဝိသဒဘာဝကရဏံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၉။

သရီရဝန္တ (တိ) [သရီရ + ဝန္တ။ ဂရိရဝတ်-သံ။] ကြီးသောခန္ဓာကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ သရီရဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၅၃) တိ ဗာလော မဟာသရီရောပိ မဟာ နာမ နဟောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၂။

သရီရဝင္ဆုဌာန (နာ) [သရီရဝင္ဆု + ဌာန] ကိုယ်ကို သုတ်သင်ရာအရပ်၊ဌာန။ သာ အပရဘာဂေ သရီရဝင္ဆုဌာနံ ပဝိဋ္ဌာ ---- ပဋ္ဌိလဘိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၃၂၂။

သရီရဝင္ဆုဓာရာ (တိ) [သရီရဝင္ဆု + ဓာရာ] ကိုယ်၏အညစ်အကြေး-ကိုယ်မှထွက်သော အညစ်အကြေး-အယဉ်။ အထ တေ ပုတိ-သရာ သဇန္တိ ပစ္ဆာဟိ ---- သရီရဝင္ဆုဓာရာ သဇန္တိ ဝင္ဆုန္တိ ပဋ္ဌရန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၀။

သရီရဝင္ဆုန (နာ) [သရီရ + ဝင္ဆုန] ကိုယ်ကို သုတ်သင်ခြင်း။ အထေကော ထေရော ဧကေသ ဟတ္ထေ ပတ္တစီဝရံ ဒတ္တာ သရီရဝင္ဆု-နတ္ထံ ဥဒကဟာသုကဌာနံ ဂန္တာ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၄။

သရီရဝင္ဆုနကာလ (ပု) [သရီရဝင္ဆုန + ကာလ] ကိုယ်ကို သုတ်သင်ရာအချိန်အခါ ကာလ။ ပါနီယမ္ပိ ဗီဇနိမ္ပိ ဂဟေတ္တာ ဥပတိဋ္ဌာမာတိ ယာဝ သရီရဝင္ဆုနကာလေ ဥဒကကလသံ အာဒါယ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၈။

သရီရဝင္ဆုနဘာဇန (နာ) [သရီရဝင္ဆုန + ဘာဇန] ကိုယ်၏အညစ်အကြေးထည့်ရာ အိုးခွက်၊ ကိုယ်ကိုသုတ်သင်ခြင်းခွဲ (အညစ်အကြေးဟု ဆိုအပ်သော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် ဝမ်းသွေး ထည့်ရာ) အိုးခွက်။ အဟမေဝ ဥပဋ္ဌဟိဿာ-မိတိ သော သတ္ထု သရီရဝင္ဆုနဘာဇနံ အသ ဟတ္ထေနာပိ ဖုသိတုံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၅။

သရီရဝင္ဆုပိဋိတ (တိ) [သရီရဝင္ဆု + ပိဋိတ] ကိုယ်၏အညစ်အကြေး (ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်) ဖြင့် နှိပ်စက်သော။ အထေကာ ဇနပဒိတ္ထိ ---- သရီရဝင္ဆုပိဋိတာ ဟုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၅။

သရီရဝါစက (ပု) [သရီရ + ဝါစက] ခန္ဓာကိုယ်ကို ဟောတတ်သော (က-သဒ္ဒါ)။ ဝုတ္တရာဂရဇ-ဖလတ္တာ သရီရဝါစကေန က-သဒ္ဒေန ဝိသေသေတွာ ကာရဏာဝေါဟာရေန "ကရဇော"တိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၄။

သရီရဝါတ (ပု) [သရီရ + ဝါတ] ကိုယ်မှဖြစ်သော လေ။ ဝိဇနဝါတန္တိ အနုသဠ္ဌရဏဇနသ သရီရဝါတေန ဝိရဟိတံ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၅။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၅၁။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၃၁။

သရီရဝါတဝိရဟိတ (တိ) [သရီရဝါတ + ဝိရဟိတ] ကိုယ်မှဖြစ်သောလေမှကင်းသော။ ဝိဇနဝါတာနိ (သံ၊ ၂။ ၂၆၄) တိ သဠ္ဌရဏ-ဇနသ သရီရဝါတဝိရဟိတာနိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃။

သရီရဝိကာရ (ပု) [သရီရ + ဝိကာရ] ကိုယ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း။ ရုပ္ပတော (ထေရ။ ၃၄၂) တိ သရီရဝိကာရံ အာပဇ္ဇတော။ ထေရ၊ ၆။ ၃၆၆။

သရီရဝိကာရုပ္ပါဒနပိတိ (ထီ) [သရီရဝိကာရ + ဥပ္ပါဒန + ပိတိ] ကိုယ်၏ဖောက်ပြန်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သောပိတိ။ ဥဒဂ္ဂဒဂ္ဂေါ (ဝိ၊ ၆။ ၂၈) တိ သရီရဝိကာရုပ္ပါဒနပိတိဝသေန ဥဒဂ္ဂ-

ဒဂ္ဂေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆။

သရီရဝိဓုနန (နာ) [သရီရ + ဝိဓုနန] ကိုယ်ကို ခါတွက်ခြင်း။ သီဟသ သရီရဝိဓုနနံ ဝိယ သာယန္ဟသမယေ သောတ္ထိယေန ဒိန္နာ အဋ္ဌ တိဏာမုဋ္ဌိယော ဂဟေတ္တာ။ အံ၊ ၆။ ၂၉၄။

သရီရဝိပတ္တိ (ထီ) [သရီရ + ဝိပတ္တိ] ကိုယ်၏ ပျက်စီးခြင်း။ တသ္မာသ သရီရဝိပတ္တိယမ္ပိ ဒသ္သေတုံ သော စ ဟောတိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏောတိ-အာဒိမာဟ။ အံ၊ ၆။ ၇၆။

သရီရဝိဘာဂနိမိတ္တ (နာ) [သရီရ + ဝိဘာဂ + နိမိတ္တ] သရီရဓာတ်တော်ကို ဝေဘန်ခြင်းဟူ သောအကြောင်း။ သရီရဘာဂ-ကြည့်။

သရီရဝိသဂန္ဓ (တိ) [သရီရ + ဝိသ + ဂန္ဓ] ကိုယ်၏စိမ်းရွှေညှီဟောက်သောအနံ့ရှိသော။ ပဏိဓာယ သုဂန္ဓတ္တံ၊ သရီရဝိသဂန္ဓနော။ အပ၊ ၂။ ၁၆၆။ ထေရ၊ ၆။ ၄၀။

သရီရဝုတ္တိ (ထီ) [သရီရ + ဝုတ္တိ] ကိုယ်၏ဖြစ်ခြင်း။ အထ နံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော သရီရဝုတ္တိ ပုစ္ဆိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၂၃။

သရီရဝေဌနစမ္မ (နာ) [သရီရ + ဝေဌန + စမ္မ] ကိုယ်ကိုရစ်ပတ်သောအရေ။ လောမာ သရီရ-ဝေဌနစမ္မေ ဇာတာ။ အဘိ၊ ၆။ ၅၄။

သရီရဝေဒနာ (ထီ) [သရီရ + ဝေဒနာ] ကိုယ်၌ ဖြစ်သောဝေဒနာ။ ကိဒိသံ တုယ္ဟံ သရီရဝေ-ဒနာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၅၉။

သရီရဝေမ္မတ္တာဘာဂ (ပု) [သရီရ + ဝေမ္မတ္တ + ဘာဂ] ကိုယ်၏အလယ်အဖို့။ တသ္မာ နာတိ-ဒူရေ နစ္စာသန္နေ ဩလောကေန္တသ ဖာသု-ကဋ္ဌာနေ သရီရဝေမ္မတ္တာဘာဂေ ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၇။

သရီရဝေမတ္တ (နာ) [သရီရ + ဝေမတ္တ] ကိုယ်တော်၏မတူ ထူးသောအတိုင်းအရှည်။ တတ္ထ ဌပေတ္တာ တသ္မိံ တသ္မိံ ကာလေ သရီရဝေမတ္တံ ---- ဟိနာတိရေကတာ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၇။

သရီရဝေဝဏ္ဏိယ (နာ) [သရီရ + ဝေဝဏ္ဏိယ] ကိုယ်အဆင်း၏ဖောက်ပြန်ခြင်း။ တံ ပနေတံ ဝေဝဏ္ဏိယံ ဒုဝိဓံ ဟောတိ သရီရဝေဝဏ္ဏိယံ ပရိကၠာရဝေဝဏ္ဏိယဉ္စ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၃။

သရီရသံကမ္မ (ပု) [သရီရ + သံကမ္မ] သရီရစလန-ကြည့်။

သရီရသက္ကာရ (ပု) [သရီရ + သက္ကာရ] ကိုယ်တော်ကိုပူဇော်ခြင်း။ ရာဇာ ကုမာရသ သရီရ-သက္ကာရံ ကတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၈။

သရီရသက္ကာရကရဏ (နာ) [သရီရသက္ကာရ + ကရဏ] အလောင်းတော်ကိုပူဇော်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ ပရိနိဗ္ဗုတသ စဿ သရီရသက္ကာရ-ကရဏဝသေန ဒေဝါ စေဝ မနုဿာ စ သတ္ကာဟံ ဝိတိနာမေသုံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၄၃။

သရီရသင်္ကော (ပု) [သရီရ + သင်္ကော] ခန္ဓာကိုယ်၏-တွန့်တို-ဆုတ်နစ်-လိမ်ခေါက်-ပျင်းရိ-သော။ ကာယိကကိရိယာအသမတ္ထ-ဟေတုဘူတော သရီရသင်္ကောစော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃။

သရီရသဒ္ဓါတရူပကၠန္ဓ (ပု) [သရီရ + သဒ္ဓါတ + ရူပကၠန္ဓ] ကိုယ်ဟုဆိုအပ်သော ရူပ်အစု။ တတောတိ ဝါ သရီရသဒ္ဓါတရူပကၠန္ဓတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။

သရီရသယ်ာတ (ပု) [သရီရ + သယ်ာတ] ကိုယ်အပေါင်းအစု။ သောဏသိင်္ဂါလာဒီဟိ ဝိသုံ

ကတ္တာ ခါဒနေန သရီရသယ်ာတော လုဠ္ဆိတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁။

သရီရသယ်ာတဘေဒဝိကာရပွကာသန (နာ) [သရီရသယ်ာတ + ဘေဒ + ဝိကာရ + ပကာသန] ကိုယ်၏အရိုးဆစ်မထင် အဂ်ါကြီးငယ်တို့၏ ပြေပြစ်ချောမွေ့သော အစပ်ရှိသော အဖြစ်၏ ပျက်ခြင်းဟူသော ဝိကာရကို ပြခြင်း။ ဟတဝိကွ်ိတ္တကံ သရီရသယ်ာတဘေဒဝိကာရပွကာသနတော သရီရသယ်ာဋ္ဌသမ္ဘတ္တိရာဂိနော သပ္ပါယံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁စစ။

သရီရသယ်ာတသမ္ဘတ္တိရာဂီ (တိ) [သရီရသယ်ာတ + သမ္ဘတ္တိ + ရာဂီ] ကိုယ်၏အနှစ် ရိုးဆစ်မင္ဂေ ရွှေ့ကပ်ပျောသို့ ချောမောပြေပြစ် အဆစ်အစပ် လျောက်ပတ်ပြည့်စုံခြင်း၌ တပ်မက်သောရာဂရှိသော။ သရီရသယ်ာတညေဆဒ-ဝိကာရပွကာသန-ကြည့်။

သရီရသဠာတ (တိ) [သရီရ + သဠာတ] ကိုယ်၌ကောင်းစွာဖြစ်သော။ သဗ္ဗံ သရီရသဠာတံ၊ ပူတိဂန္ဓံ ဘယာနကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၈စ။

သရီရသညိတ (တိ) [သရီရ + သညိတ] ကိုယ်ဟုမှတ်အပ်သော။ ယထာ ဇာနာမိ တံ အဟန္တိ ဧဝံ သရီရသညိတံ အသုစိပုဏ္ဏံ ယထာ အဟံ ယထာဘူတံ ဇာနာမိ။ ထေရ၊ ၄။ ၄စ၉။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၃)။

သရီရသဏ္ဌာန (နာ) [သရီရ + သဏ္ဌာန] သရီရဗိမ္ဗ-ကြည့်။

သရီရသဏ္ဌာနရာဂီ (တိ) [သရီရသဏ္ဌာန + ရာဂီ] ကိုယ်သဏ္ဌာန်၌တပ်မက်သောရာဂရှိသော။ ဝိသေသတော စေတ္ထ ဥဒ္ဒုမာတကံ သီရသဏ္ဌာနဝိပတ္တိပွကာသနတော သရီရ-သဏ္ဌာနရာဂိနော သပ္ပါယံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

သရီရသဏ္ဌာနဝိပတ္တိပွကာသန (နာ) [သရီရသဏ္ဌာန + ဝိပတ္တိ + ပကာသန] ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ ပျက်စီးခြင်းကိုပြခြင်း။ သရီရသဏ္ဌာနရာဂီ-ကြည့်။

သရီရသဏ္ဌာနသမ္ဘတ္တိ (ထီ) [သရီရသဏ္ဌာန + သမ္ဘတ္တိ] ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ပရမာယ ဝဏ္ဏပေါက္ခရတာယာ (မ၊ ၂။ ၃၇၇) တိ ဥတ္တမပရိသုဒ္ဓေန ဝဏ္ဏေန စေဝ သရီရ-သဏ္ဌာနသမ္ဘတ္တိယာ စာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂စ၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁ဝဝ။ (-အ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၉)။

သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိဒေသ (ပု) [သရီရသဏ္ဌာန + ဥပ္ပတ္တိ + ဒေသ] ကိုယ်သဏ္ဌာန်၏ဖြစ်ရာအရပ်။ တဒေတံ တသ္မ သသ္မာရစက္ကနော သေတမဏ္ဍလပရိကွ်ိတ္တသ္ဌ ကဏ္ဏမဏ္ဍလဿ မဇ္ဈေ အဘိမုခေ ဌိတာနံ သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိ-ဒေသေ ဒိဋ္ဌမဏ္ဍလေ ---- တိဋ္ဌတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၃၅။ "သရီရသဏ္ဌာနုပ္ပတ္တိဒေသေ"တိ ဧတေန အဝသေသံ ကဏ္ဏမဏ္ဍလံ ပဋိက္ခိပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၃။

သရီရသဏ္ဌာပန (နာ) [သရီရ + သဏ္ဌာပန] ကိုယ်ကိုကောင်းစွာထားစေခြင်း။ မာတုယာ ဟိ သရီရသဏ္ဌာပနဝသေန ကရတော ဇာတော-တိ ကရဇောတိ အပရေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။

သရီရသန္ဓပ္ပန (နာ) [သရီရ + သန္ဓပ္ပန] (ပင်ပန်းသော) ကိုယ်ကို ရောင့်ရဲစေခြင်း။ တေန စ

သမယေန ဟိမဝန္တတော ပဠသတတာပသာ သရီရသန္ဓပွနတ္ထं အန္တရန္တရာ ကောသမ္ပိ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၄။ သရီရသန္ဓပွနတ္ထန္တိ ဟိမဝန္တေ မူလဖလာဟာရတာယ ကိလန္တ-သရီရဿ လောကမ္ပိလသေဝနေန ပီနနတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၂။

သရီရသန္ဓာပ (ပု) [သရီရ + သန္ဓာပ] ကိုယ်ကို ပူပန်စေခြင်း။ တပါ (သုတ္တနိ။ ၃၁၇) တိ သရီရသန္ဓာပေါ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၇။

သရီရသန္ဓာပက (တိ) [သရီရ + သန္ဓာပက] ကိုယ်ကို-ပူပန်စေ-ခေါင်းပါးအောင့်ကျင့်-တတ်သော (အကျင့်)။ ---- သရီရသန္ဓာပက, သီလ-ဝိသုဒ္ဓိက ----။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။

သရီရသန္ဓာရကကဏ္ဍရ (ပု) [သရီရ + သန္ဓာရက + ကဏ္ဍရ] ကိုယ်ကို ဆောင်တတ်သော အကြောမ။ ယထာ ဟိ ဂိဝါ သရီရသန္ဓာရက-ကဏ္ဍရာနံ မူလဌနဘူတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။

သရီရသန္ဓိ (ပု) [သရီရ + သန္ဓိ] ကိုယ်၌ဖြစ်သော အရိုးဆက်။ လသိကာတိ သရီရသန္ဓိနံ အဗ္ဘန္တရေ ဝိစ္ဆိလကုဏ္ဍပံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၅၄။

သရီရသန္ဓိသိတ (တိ) [သရီရ + သန္ဓိသိတ] ကိုယ်-၌-ကို-မှီ၍ဖြစ်သော (ဝေဒနာ) ကာမ်သရီရသန္ဓိသိတော ဝေဒနာ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။

သရီရသဘာဝ (ပု) [သရီရ + သဘာဝ] ကိုယ်၏ (ဖြစ်ပျက်) သဘော။ ---- သရီရသဘာဝံ ဝိဘာဝေန္တော ဒုတ္တိ သာကာရကမ္မဌာနံ ကထေတွာ ----။ ဝိမာန၊ ၌။ ၇၉။

သရီရသဘာဝစိန္တန (နာ) [သရီရသဘာဝ + စိန္တန] ကိုယ်၏သဘောမှန်ကို-ရှုမြင်-ကြံစည်-သုံးသပ်-ခြင်း။ သရီရသဘာဝစိန္တနေန အနဘိ-ရတိယာ ပဟီနတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌။ ၃၁၀။

သရီရသဘာဝပဋ္ဌာဒန (နာ) [သရီရသဘာဝ + ပဋ္ဌာဒန] ကိုယ်၏သဘောမှန်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ ---- ဂန္ဓမာလာဝတ္ထာဘရဏာဒီဟိ သရီရသဘာဝပဋ္ဌာဒနေန ----။ ထေရီ၊ ၌။ ၈၁။

သရီရသဘာဝဝိဘာဝန (တိ) [သရီရသဘာဝ + ဝိဘာဝန] ကိုယ်-ရုပ်ကောင်-၏-သဘောမှန်ကိုထင်စွာပြခြင်းရှိသော။ ---- သရီရသဘာဝ-ဝိဘာဝနံ အသုဘကထံ သုတ္တာ ----။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၈။

သရီရသဘာဝသလ္လက္ခဏ (ပု၊ နာ) [သရီရသဘာဝ + သလ္လက္ခဏ] ကိုယ်-ရုပ်ကောင်-၏-သဘောမှန်ကို ကောင်းစွာမှတ်သားခြင်း။ ---- သရီရသဘာဝသလ္လက္ခဏေန, သံဝေဂဇန-နေန စ အတ္တနော စိတ္တသ သညတ္တိအတ္ထं သညာပနတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌။ ၂၀၃။

သရီရသဘာဝါနဝဗောဓန (နာ) [သရီရသဘာဝ + နာ + အဝဗောဓန] ကိုယ်-၏-သဘောမှန်ကိုထိုးထွင်း၍မသိခြင်း။ ---- သရီရသဘာဝါ-နဝဗောဓေန ဟောတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၇။

သရီရသမညာ (ထီ) [သရီရ + သမညာ] ကိုယ်ဟူသောအမည်။ သရီရေကဒေသေ ဟိ သရီရ-သမညာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၆)။

သရီရသမီပ (ပု) [သရီရ + သမီပ] ကိုယ်-ကောင်-၏-အနီးအပါး။ ---- သိရိမာ ဒေဝကညာ ---- သရီရသမီပေ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတံ ----။ ဝိမာန၊ ၌။ ၇၀။

သရီရသမ္ဘတ္တိ (ထီ) [သရီရ + သမ္ဘတ္တိ] ကိုယ်-ရူပကာယ-၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ကိုယ်တော်၏-တင့်တယ်-ပြည့်စုံခြင်း။ သရီရသမ္ဘတ္တိ (ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၀) နှင့် ရူပသမ္ဘတ္တိ၊ ရူပကာယပါရိပူရိနှင့် အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၇)။

သရီရသမ္ဘတ္တိဒဿန (နာ) [သရီရသမ္ဘတ္တိ + ဒဿန] ကိုယ်-ရူပကာယ-ကိုယ်တော်၏-ပြည့်စုံ-တင့်တယ်-ခြင်းကိုဖူးမြင်ရခြင်း။ ---- သရီရသမ္ဘတ္တိ-ဒဿနေန အတိတ္တော ဒသဗလေန သဒ္ဓိယေဝ ဝိစရတိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၅။ (-ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၀)။

သရီရသမ္ဘတ္တိသူစိတ (တိ) [သရီရသမ္ဘတ္တိ + သူစိတ] ရူပကာယ-ကိုယ်တော်-၏-ပြည့်စုံ-တင့်တယ်-ခြင်းကိုပြသော။ ---- သရီရသမ္ဘတ္တိ-သူစိတဉ္စသ သဗ္ဗဂုဏသမ္ဘတ္တိ သမ္ဘာဝယ-မာနော ----။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၁။

သရီရသမ္ဘဒါ (ထီ) [သရီရ + သမ္ဘဒါ] ကိုယ်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သရီရသမ္ဘဒါ အဘိရူပဘာဝေါ သံဝိဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၆။

သရီရသမ္ဘန္န (တိ) [သရီရ + သမ္ဘန္န] (လှပတင့်တယ်သည့်) ကိုယ်-နှင့်ပြည့်စုံ-ရှိ-သော၊ သူ။ တေသု ဧကော အဘိရူပေါ သရီရသမ္ဘန္နော။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၅။

သရီရသမ္ဘဿ (ပု) [သရီရ + သမ္ဘဿ] ကိုယ်၏ အတွေ့အထိ။ ယော ပန ဧဝံ ပဝေသေန္တော သရီရသမ္ဘဿံ သလ္လက္ခေတွာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၄၄။

သရီရသမ္ဘဿဘယ (နာ) [သရီရသမ္ဘဿ + ဘယ] ကိုယ်-၏-နှင့်-တွေ့ထိမှုကြောင့်ဖြစ်သော (ရာဂစသော) ဘေး။ တေ ပန အညမညဿ သရီရသမ္ဘဿဘယေန တိယာမရတ္တိ နိဒ္ဒံ အနောက္ကမန္တော ဝိတိနာမေန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၉။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၉။

သရီရသမ္ဘဒ္ဓ (တိ) [သရီရ + သမ္ဘဒ္ဓ] ကိုယ်နှင့် စပ်သော။ ယေန ကေနစိ ဟိ သရီရသမ္ဘဒ္ဓေန ပတ္တထာလကာဒိနာ ဂဟိတံ ----။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၃။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၉၃)။

သရီရသမ္ဘာဟနကမ္မ (နာ) [သရီရ + သမ္ဘာဟန + ကမ္မ] ကိုယ်ကိုဆုပ်နယ်ခြင်း-အမှု-ကိစ္စ။ ဂတ္တပရိကမ္မေ (မ၊ ၃။ ၁၆၇) တိ သရီရသမ္ဘာ-ဟနကမ္မေ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၃၉။

သရီရသမ္ဘဝ (တိ) [သရီရ + သမ္ဘဝ] ကိုယ်၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော။ သရီရသမ္ဘဝါန (အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၈) နှင့် သရီရေ သမ္ဘူတာနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

သရီရသမ္ဘူတ (တိ) [သရီရ + သမ္ဘူတ] (နဂါး၏) ကိုယ်မှ-ဖြစ်-လာ-သော။ ခုဒ္ဒကေ ဟိ တသ္မိ ဘဂဝန္တံ နာဂဿ သရီရသမ္ဘူတာ ဥသ္မာ ဗာဓေယ္ယု။ ဥဒါန၊ ၌။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၉။

သရီရသလ္လဟုကဘာဝကရဏ (နာ) [သရီရ + သလ္လဟုက + ဘာဝ + ကရဏ] ကိုယ်၏ ပေါ့ပါးသည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ ---- သရီရ-သလ္လဟုကဘာဝကရဏေန ဥစ္ဆာဒနနဟာ-ပနေန စ အလ္ဗတ္တိကဝတ္ထု ဝိသဒံ ကာတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၇၇။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၅။

သရီရသလ္လဟုကာဒိသုခ (တိ) [သရီရသလ္လဟုက + အာဒိ + သုခ] ကိုယ်၏ပေါ့ပါးခြင်းစသော ချမ်းသာ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခတ္ထာယာတိ ဣမသ္မိ အတ္တဘာဝေ စက်မနေန သရီရသလ္လဟုကာဒိ-သုခံ ပဋိစ္စာတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁စ၁။

သရီရသိထိလတာ (ထီ၊ နာ) [သရီရ + သိထိလ + တာ] ကိုယ်၏ယုတ်လျော့-သည်၏အဖြစ်-

ခြင်း။ ဝိဏ္ဏာက် သရီရသိထိလတာယ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၂။

သရီရသီသာဒိဒုက္ခ (နာ) [သရီရ + သီသ + အာဒိ + ဒုက္ခ] ကိုယ်၏-ဥက္ခောင်းနာစသောဆင်းရဲ။ သော တေန ကမ္မဝိပါကေန နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘဝေ သရီရသီသာဒိဒုက္ခမနုဘဝိတ္တာ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၀။

သရီရသုခ (နာ) [သရီရ + သုခ] ကိုယ်၏ချမ်းသာခြင်း။ သရီရသုခံ နာမ အနေကန္တိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၃၅၂။

သရီရသုခဂိဒ္ဓ (တိ) [သရီရ + သုခ + ဂိဒ္ဓ] (မွန်မြတ်သောအာဟာရစသည်တို့ဖြင့်) ကိုယ်၏ချမ်းသာမှုဌ-တပ်မက်-နှစ်သက်-နေသော။ သရီရသုခဂိဒ္ဓဿာ (ထေရ။ ၂၄၄) တိ ပဏီတာဟာရာဒီဟိ အတ္တနော ကာယဿ သုခေန ဂေဓံ အာပန္နဿ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၇။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၁၉၊ ၄၂၅)။

သရီရသုဒ္ဓိ (ထီ) [သရီရ + သုဒ္ဓိ] ကိုယ်၏-ဖြူစင်-သန့်ရှင်း-စင်ကြယ်-ခြင်း။ နာ ကေဝလံ သရီရသုဒ္ဓိယာဝ။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၉။ (-မ၊ ၈။ ၃။ ၈၀)။

သရီရသေဒါပနဗ္ဗာန (နာ) [သရီရ + သေဒ + အာပန + ဗ္ဗာန] ကိုယ်၏ချွေး-အောင်း-ရာ-အရပ်-ဗ္ဗာန။ ဇန္ဓာယရဉ္ဇိ နာမ ဟိမပါတဗဟုလေသု ဒေသေသု တပ္ပစ္စယရောဂပီဠာဒိနိဝါရဏတ္ထံ သရီရသေဒါပနဗ္ဗာနံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၂-၃။

သရီရသောဘဂ္ဂ (ပု၊ နာ) [သရီရ + သောဘဂ္ဂ] ကိုယ်၏-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-ခြင်း။ အထဿ သရီရသောဘဂ္ဂံ ဒိသွာ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၅၁။

သရီရသောဘဂ္ဂကရဏ (နာ) [သရီရသောဘဂ္ဂ + ကရဏ] ကိုယ်ကို-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-အောင်-ပြုခြင်း။ သသီရိကကရဏ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၉) ဣတိ သရီရသောဘဂ္ဂကရဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၅။

သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရီရသောဘဂ္ဂ + အာဒိ + သမ္ပတ္တိ] ကိုယ်၏-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-ခြင်းစသည်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ သိရီတိ စေတ္ထ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၂။

သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိကတပုညတ (တိ) [သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိ + ကတ + ပုညတ] ကိုယ်၏-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-ခြင်းစသည်နှင့်ပြည့်စုံသည့်-ပြုအပ်ပြီးသော-ကောင်းမှုရှိသော။ အထဝါ ပုညနိဗ္ဗတ္တာ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိကတပုညံ နိဿယတိ ----။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၅။

သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသိရီ (ထီ) [သရီရသောဘဂ္ဂါဒိ + သိရီ] ကိုယ်၏-တင့်တယ်-ခြင်းစသော ဘုန်းကျက်သရေ။ သိရိဝိဘဝေနာ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၄) တိ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသိရိယာ, ပရိဝါရာဒိသမ္ပတ္တိယာ စ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၂။

သရီရသောဘာ (ထီ) [သရီရ + သောဘာ] ကိုယ်၏-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-ခြင်း။ ဣတိဟ တေ ဘိက္ခု ---- သရီရသောဘံ ပါပုဏိသု။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၇၄။

သရီရသောဘာသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရီရသောဘာ + သမ္ပတ္တိ] ကိုယ်တော်၏-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ ---- သရီရသောဘာသမ္ပတ္တိယာ ရူပကာယဒဿနဗျဝဋ္ဌဿ ဇနဿ သဗ္ဗဘာဂတော ပသာဒါဝဟံ။ ဥဒါန၊

၌။ ၇၈။ (-ဝိမာန၊ ၌။ ၁၉၇)။

သရီရဟေတု (ပု) [သရီရ + ဟေတု] ကိုယ်ဟူသောအကြောင်း။ ---- အတ္တနော သရီရ-ဟေတု ဣမံ သရီရံ ခါဒိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၆၈။

သရီရာကာရ (ပု) [သရီရ + အာကာရ] ကိုယ်၏-အခြင်းအရာ-အမူအရာ။ သရီရာကာရေဟိ ပိ တေသံ ဝိဘူတကရဏူပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ မ၊ ၌ ၁။ ၁၁။

သရီရာကာရာကပ္ပ (ပု) [သရီရာကာရ + အာကပ္ပ] ကိုယ်အမူအရာအသွင်အပြင်။ ---- လာလု-ဒါယီ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ ကာယူပပန္နံ သရီရာကာ-ရာကပ္ပေသု သမန္တပါသာဒိကံ ဒိသ္မာ ----။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၂။ ၂၅၄။

သရီရာနုဂတ (တိ) [သရီရ + အနုဂတ] ကိုယ်သို့အစဉ်လိုက်သော။ သရီရာနုဂတ (စရိယာ။ ၃၉၉) ဣတိ သရီရမေဝ အနုဂတံ ကာယဗလံ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၁၃။

သရီရာဗာဓစိတ္တဝိက္ခေပကရ (တိ) [သရီရ + အာဗာဓ + စိတ္တ + ဝိက္ခေပ + ကရ + အ] ကိုယ်၏ကျင်နာနှိပ်စက်ခြင်း, စိတ်၏ ပျံ့လွင့်ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ ယော သရီရာဗာဓစိတ္တ-ဝိက္ခေပကရော အသပ္ပါယော ဥတုသေနာသ-နပဋိသေဝနေန ဝိနောဒေတဗ္ဗော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃။ မဟာနိ၊ ၌။ ၄၁၀။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၈)။

သရီရာဘရဏာဘဏ္ဍက (နာ) [သရီရ + အာဘရဏ + ဘဏ္ဍက] ကိုယ်အားတန်ဆာဆင်အပ်သော-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း-ဝတ်စား-တန်းဆာ။ ---- အတ္တနော သရီရာဘရဏာဘဏ္ဍကံ ဘဏ္ဍာ-ပေတ္တာ သုဝဏ္ဏဂ္ဃဋကံ ကာရေသိ ----။ အံ၊ ၌ ၁။ ၁၃၃။

သရီရာဘာ (ထီ) [သရီရ + အာဘာ] ကိုယ်၏အလင်းအရောင်။ တသ္မာ ပန ဒ္ဝါဒသဟတ္ထပ္ပ-မာဏံ ပဒေသံ သရီရာဘာ ဩဘာသေဟိ။ ဒီ၊ ၌ ၂။ ၂၁၉။ မ၊ ၌ ၄။ ၁၆၁။

သရီရာဘိမုခ (နာ) [သရီရ + အဘိမုခ] ကိုယ်သို့ရှေးရှု။ ---- တထာဂတသ သရီရာဘိမုခံ အာဂစ္ဆန္တံ အာကာသေ အညာ သိလာ ဥဋ္ဌဟိတ္တာ သမ္ပဋ္ဆိ။ သံ၊ ၌ ၁။ ၇၄။

သရီရာရုဠ (တိ) [သရီရ + အာရုဠ] ကိုယ်၌ဝတ်ဆင်ထားသော။ သရီရာရုဠံ အာဘရဏံ ဒမ္မိ။ ဇာ၊ ၌ ရ။ ၉၉။

သရီရာရောဂျသမ္ဘာဒန (နာ) [သရီရ + အာရောဂျ + သမ္ဘာဒန] ကိုယ်အနာမရှိခြင်း၏ ပြည့်စုံစေခြင်း။ ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝသတိ ဝသိတ္တာ ယာနိ တာနိ ဗုဒ္ဓါနံ သရီရာရောဂျ-သမ္ဘာဒနံ ---- ပဏ္ဏာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၂။ ၂၄၆။

သရီရာဝတ္ထာ (ထီ) [သရီရ + အဝတ္ထာ] ကိုယ်၏အခိုက်အတန့်။ ဂမနာဒိဝသေန ပဝတ္တာ သရီရာဝတ္ထာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈)။

သရီရာဝယဝ (ပု) [သရီရ + အဝယဝ] ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း။ တံ ယေန ကေနစိ သရီရာ-ဝယဝေန အဖုသန္တသ နဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၌ ၂။ ၂၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၃၂၂၊ ၁၁၃၁။ (-ဝိ၊ ၌ ၃။ ၁၀၉။ ဝိ၊ ၌ ၄။ ၄၈။ ကင်္ခါ။ ၂၂၉၊ ၂၈၅။ ဝဇိရ။ ၅၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၈)။

သရီရာဝယဝဂုဏ (ပု) [သရီရာဝယဝ + ဂုဏ] ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း၏ဂုဏ်။ "သုဇာတဂ္ဂေ သုဘုဇေ"တိအာဒယော သရီရာဝယဝဂုဏာ ဣမေဟိ လက္ခဏေဟိ အဝိနာသာဝိနောတိ ဒသ္သေတုံ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၉။

သရီရာဝယဝပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂ (ပု) [သရီရာဝယဝ + ပုတ္တ + ဒါရ + ပရိစ္စာဂ] ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းနှင့် သားမယားတို့ကို စွန့်ကြဲခြင်း။ ဧတေ ဒါနဿ ပါရမီတိ ယေ ဣမေ ---- မမ သရီရာဝယဝပုတ္တဒါရပရိစ္စာဂါ ပရမကောဋိ-ကာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁၀။

သရီရာဝယဝဝိဘူတိ (ထီ) [သရီရာဝယဝ + ဝိဘူတိ] ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း-၏-နှင့်-ပြည့်စုံခြင်း။ ဣတိ သုန္ဒရာယ သရီရာဝယဝဝိဘူ-တိယာ သီလသမ္ပတ္တိယာဒိဝိဘူတိယာ စ သမန္နာဂတတ္တာ သုဘူတီတိ ပညာယိတ္ထ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃။

သရီရာဝယဝသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သရီရာဝယဝ + သမ္ပတ္တိ] ကိုယ်အစိတ်အပိုင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သရီရာဝယဝသမ္ပတ္တိယာပိ ဗိမ္ဗိနော သာရော-တိ ဗိမ္ဗိသာရော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈။

သရီရာဝယဝသမ္ဘန္ဓ (ပု) [သရီရာဝယဝ + သမ္ဘန္ဓ] ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းနှင့်စပ်ခြင်း။ တေန သရီရာဝယဝသမ္ဘန္ဓော ပဝတ္တိတိ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၁၂။

သရီရိန္ဒြိယသုခါဒိဘာဝပရိကာမ (တိ) [သရီရ + ဣန္ဒြိယ + သုခ + အာဒိ + ဘာဝ + ပရိကာမ] ကာယိန္ဒြေ၏ ချမ်းသာခြင်းအစရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ညွှတ်သော။ သဘာဝသိဒ္ဓါ ဧဝ ဟိ ---- သရီရိန္ဒြိယသုခါဒိဘာဝပရိကာမာယ နိယတိယာဝ ကာယာ သမာ ဂစ္ဆန္တိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။

သရီရီ (ပု) [သရီရ + ဣ]။ သရီရသဒ္ဒါတော ကာယော ယဿတ္ထိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၉၃။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂရိရိန်-သ်။] သတ္တဝါ။ ပါဏော သရီရီ ဘူတံ ဝါ။ ဓာန်။ ၉၃။

သရီရူပဂ (တိ) [သရီရ + ဥပ + ဂမု + ကွိ] ကိုယ်သို့ ကပ်ရောက်သော (ဘဏ္ဍာ)။ နကေဝလဘ္ဘ ဧတာသံ သရီရူပဂမေဝ အနာ-မာသံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၈။

သရီရေကဒေသ (တိ) [သရီရ + ဧကဒေသ] ကိုယ်၏တစိတ်တဒေသဖြစ်သော။ သရီရေ ဆန္ဒရာဂေနေဝ သရီရေကဒေသေသု ကေသာ-ဒီသုပိ ဆန္ဒရာဂေါ ကတောဝ ဟောတိ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၈၅။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၄။ သံ၊ ၂။ ၉၄)။

သရီရောပယာတ (ပု) [သရီရ + ဥပ + ဟန + ဏ] ကိုယ်သို့ကပ်၍-ညှင်းဆဲ-နှိပ်စက်-သတ်ဖြတ်-ခြင်း။ ဥပယာတ (ပဋိသं။ ၃၁၅) နွှဲဟာဟိရတော သရီရောပယာတံ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၀။

သရီရောဘာသ (ပု) [သရီရ + ဩဘာသ] ကိုယ်၏ အရောင်အလင်း။ အတ္တနော သရီရောဘာ-သေနေဝ အာလောကံ ဖရိတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၈။ (-သ်၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၈။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၅၉)။

သရီသပ (ပု) [သရ + သပ + အ။ သိရ + သုပ + အ။ သရီသ္ဌဖ-သ်။ သရီ ကုဋိလံ (ဝကြဲ) သပီတိတိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ထောမနိဓိ။ သရီသဝ၊ သရီသိဝ-ပါကတ။] တွားသွားတတ်သော သတ္တဝါ။ (မြွေစသည့် အကောင်ရှည်မျိုး)။ ပမာဏဝန္တာနိ သရီသပါနိ။ တတ္ထ သရီသပါ-နိတိ သပ္ပဒီယဇာတိကာနံ နာမံ။ တေ ဟိ သရန္တာ ဂစ္ဆန္တိ, သိရေန ဝါ သပန္တိတိ သရီသပါ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၅။ သိရေန သုပတိတိ သီသံ ဘောဂန္တရေ ကတ္တာ သုပနဘာဝေန သိရသာ သုပတိတိ သရီသပေါ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁။

သရီသပဇာတိ (ထီ) [သရီသပ + ဇာတိ] တွားသွားတတ်သော သတ္တဝါ (မြွေစသည့် အကောင်ရှည်) မျိုး။ ပုဗ္ဗေ အနာဟိတဝေဂါပိ ဟိ ကာစိ သရီသပဇာတိ ဒွိဓာ ဆိန္နာ ဆေဒန-မတ္တာ ဒ္ဝိဟိ ဝိဘာဂေဟိ ကတိပယက္ခဏံ ဒ္ဝိသု ဒိသာသု ဂစ္ဆတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၉။

သရီသပန္တ (ပု) [သရီသပ + အန္တ] သရီသပ-ကြည့်။ တသ္မာ သေမာနကောပိ ---- ဣမိနာ သယိတာကာရေန သရီသပေါ ဝိယ သရီသ-ပန္တော။ ထေရ၊ ၆။ ၁၆။

သရီသပန္တရာယ (ပု) [သရီသပ + အန္တရာယ] တွားသွားတတ်သော သတ္တဝါ (မြွေစသည့် အကောင်ရှည်မျိုး) အန္တရာယ်။ တတြိမေ အန္တရာယာ၊ ---- သရီသပန္တရာယော ဇိဝိတန္တ-ရာယော ဗြဟ္မစရိယန္တရာယောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၂၊ ၂၅၂။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၉။ ဘိက္ခု သပ္ပါဒယော ဒုံသန္တိ၊ အယံ သရီသပန္တရာယော။ ဝိ၊ ၆။ ၃၃၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀၆။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၉။

သရီသပသဒ္ဒ (ပု) [သရီသပ + သဒ္ဒ] သရီသပ-သဒ္ဒါ။ သရန္တာ ဂစ္ဆတီတိ သရီသပ-သဒ္ဒသ အတ္ထံ ဝဒတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅။

သရီသပသမ္ဘသ (ပု) [သရီသပ + သမ္ဘသ] တွားသွားတတ်သော သတ္တဝါ (မြွေစသည့် အကောင်ရှည်) မျိုး အတွေ့.အထိ။ သရီသပ-သမ္ဘသေန ဖုဋ္ဌော စာပိ အနမတဂ္ဂေ သံသာရေ သီဟဗျဂ္ဃါဒိမုခေသု အနေကဝါရံ ပရိဝတ္တိတပုဗ္ဗဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခိတ္တာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၈၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၉။

သရီသပါဒိပရိဿယ (ပု) [သရီသပ + အာဒိ + ပရိဿယ] တွားသွားတတ်သော သတ္တဝါ (မြွေစသည့် အကောင်ရှည်မျိုး) စသည်တို့၏ ဘေးရန်။ သရီသပါဒိပရိဿယော စေဝ စောရဘယံ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၇၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၃၇။

သရက္ခ (တိ) [သဟ + ရက္ခ] သစ်ပင်-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ အပရိက္ခိတ္တသ ပန ပရိက္ခေ-ပေါကာသတော ဗဟိ သရက္ခံ ဝါ အရက္ခံ ဝါ ဝိဟာရေ ကုန္နဒိသမာကိဏ္ဏမ္ပိ အရည် နာမ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၃၄။

သရူပ° (နာ) [သ (အတ္တ) + ရူပ။ သွရူပ-သံ။] (၁) မိမိ၏ (အတ္တဘာဝဖြစ်သော) ရုပ်။ (၂) မိမိ၏ သဘော-သရုပ်-တရားကိုယ်။ (၃) သရူပ် ဝိယ သန္တုဋ္ဌိ၊ ဓာရယန္တော သုမာနသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၈။ သရူပမရဏံ တိသော၊ ဖုသော မညေဟိ အညထာ။ ဝဇိရ။ ၁၆၇။ (၂) အဌသတ္တတိ ပဒါနိ သရူပေနေဝ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၀။ ဥဒ္ဒေသံ အာဂစ္ဆန္တိတိ သရူပေန ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗတံ အာဂစ္ဆန္တိ။ ကခ်ီ။ ၁၀၄။

သရူပ² (တိ) [သမာန + ရူပ။ သမာနံ ရူပံ အဿ။ သရူပ-သံ။] (၁) တူသော-သုတိ-အသံ-ရှိ-သော၊ သဒ္ဒါ-အက္ခရာ။ (၂) တူသော-အဆင်း-အသွင်-သဏ္ဌာန်-ရှိသော။ (၃) နာမရူပသဒ္ဒါ အတ္တနော ဧကဒေသေန နာမသဒ္ဒေန နာမ-သဒ္ဒဿ သရူပေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၉၊ ၃၂၀။ (၂) သရူပါသူ (အံ၊ ၁။ ၁၆၂။ အံ၊ ၂။ ၁၈၈) တိ အတ္တနော ဝစ္ဆကေဟိ သမာနရူပါသု။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၃။

သရူပ³ (တိ) [သဟ + ရူပ။ သဟ ရူပေန ဝတ္တတိ။] (၁) အကြောင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ရုပ်-ခန္ဓာကိုယ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-

သော။ (နာ) (၃) ထင်ရှားရှိသောရုပ်။ (၁) သရူပါ ဘိက္ခဝေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ နော အရူပါ (အံ၊ ၁။ ၈၁) တိ ဇတ္ထ ပစ္စယေ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၆၀။ နိဒါနံ ဟေတု သခီါရော ပစ္စယော ရူပန္တိ သဗ္ဗာနိပိ ဟိ ဇောနိ ကာရဏဝေ၀စနာနေ၀။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၄။ ပဌမ် ပန သရူပ် ပုစ္ဆိတ္တာ ပုန တသ ဝိသေသော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၈။ ၂။ ၂၄၃။ (-အံ၊ ၈။ ၁။ ၅၁)။ (၂) သရူပေါ (အဘိ၊ က။ ၃၃) တိ အာဒိသု ပဌမေ ပဌေ ဣမိနာ ရူပ-ကာယေန သဒ္ဓိ အဂမနံ သန္ဓာယ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၈။ ရူပိနော ဒေ၀ါ သရူပေ-နေ၀ မနုဿာနံ အာပါထမဂမ်သု။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၃၃။ (နာ) (၃) နာ သုရာပါနဿပိ "အယံ နာ သုရာ"တိ သရူပဂ္ဂဟဏဿ သမာနတ္ထာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၆။

သရူပက (တိ) [သဟ + ရူပ + က။ သရူပ ၃-ကြည့်။] ရူပါရုံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သရူ-ပကာနံ အယာနကာန (ယမက၊ ၁။ ၈၃) နှင့် ဇတ္ထ ဂဗ္ဘသေယ္ယကာ စ အသညသတ္တာ စ သေသရူပိပြဟ္မာနော စ လဗ္ဘန္တိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၉။

သရူပကထန (နာ) [သရူပ + ကထန] သရုပ်ကို-ဆို-ထင်စွာပြ-ခြင်း။ ယမ္မိ တတ္ထာပိ အဓိဋ္ဌ-တဂ္ဂဟဏံ သရူပကထနမတ္တန္တိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၄။ ဣဒါနိ ဝတ္ထုမာနခန္ဓသန္ဓာ-နာတိ သရူပကထနံ။ သီ၊ ၈။ သစ်၊ ၂။ ၁၆၁။

သရူပဂ္ဂဟဏ (နာ) [သရူပ + ဂဟဏ] (၁) ထင်ရှားရှိသောရုပ်ကိုယူခြင်း။ (၂) မိမိ၏ သဘော-သရုပ်-တရားကိုယ်ကို-ယူခြင်း။ (၁) နာ သုရာပါနဿပိ "အယံ နာ သုရာ"တိ သရူ-ပဂ္ဂဟဏဿ သမာနတ္ထာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၆။ (၂) တယိဒံ သရူပဂ္ဂဟဏညာဘာ၀တော အနေ၀သေသပရိယာဒါနံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၃၂၀။ သရူပဂ္ဂဟဏေ၀သေန နာ နိယမိတ္တာ ဝုတ္တော။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၄၃။

သရူပတ္ထ (ပု) [သရူပ + အတ္ထ] သရူပ-ပုဒ်၏ အနက်။ သရူပတ္ထော ယောဇနတ္ထ၀စနတ္ထာ-နုသာရေန ဝိဇာနိတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၉။

သရူပဒဿန (တိ) [သရူပ + ဒဿန] (၁) သရုပ်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သော (သဒ္ဒါ၊ စကား)။ (နာ) (၂) သရုပ်-ကို-အားဖြင့်-ပြခြင်း။ (၁) ခန္ဓပညတ္တိတိအာဒိ ပန သခေ်ပတော တာသံ ပညတ္တိနံ သရူပဒဿနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅။ ဒုက္ခန္ဓိအာဒိ အရိယသစ္စာနံ သရူပဒဿနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၈၁။ (နာ) (၂) ယံ ဝိဿဇ္ဇနံ သရူပေန ဒဿေတွာ အတ္ထံ ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ ဣဒံ သရူပဒဿနေန ဝိဿဇ္ဇနံ နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၀။ ဟာရနယမူလပဒါနဉ္စိ သရူပဒဿနံ ဥဒ္ဒေသပါဒြေန ကတံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၉။

သရူပဒဿနပဒ (နာ) [သရူပဒဿန + ပဒ] သရုပ်ကိုပြကြောင်းဖြစ်သောပုဒ်။ ဒွေ ပဌာ ဒေသနာမေနေ၀ ဝုတ္တယတိ တေသံ သရူပ-ဒဿနပဒမေတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၂။

သရူပဒဿနမုခ (နာ) [သရူပဒဿန + မုခ] သရုပ်အားဖြင့်ပြခြင်းကို-အဦး-အစ-ပြုခြင်း။ ပိဏ္ဍာယ စရဏကပတ္တန္တိ ဣမိနာ ပန ပတ္တသ သရူပဒဿနမုခေန ဥစ္ဆိဋ္ဌကပ္ပနာယ ကာရဏံ ဝိဘာ၀ိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၁။

သရူပဒဿနဝိဿဇ္ဇန (နာ) [သရူပဒဿန + ဝိဿဇ္ဇန။ ထီ-ဌ -- ဝိဿဇ္ဇနာ။] သရုပ်ကို ပြခြင်းအားဖြင့်-ဖြေ-ဖြေဆို-ခြင်း။ နာ အနု-လောမပုစ္ဆာယံ ဝိယ သရူပဒဿနဝိဿဇ္ဇနံ

ဝိဘဇိတ္တာ ဒသေတဗ္ဗသ အဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၄။ သရူပဒဿနဝိသဇ္ဇနန္တိ ဝါ ---- ဣ္ဂစ္ဆေ ဝမာဒိ ဝိ သဇ္ဇ နဝိ စ ယော နိဒ္ဓါရေတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၀၆။

သရူပနိဒဿန (နာ) [သရူပ + နိဒဿန] သရုပ်ကို-ပြ-ညွှန်ပြ-ခြင်း။ သတ္တနိကာယေ (မ၊ ၁။ ၆၀။ သံ၊ ၁။ ၂၄၄) တိ သာဓာရဏနိဒ္ဒေ-သေန နိဒ္ဒိဋ္ဌသ သရူပနိဒဿနံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၀။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀။ တသ "ဣဒံ ရူပ"န္တိ ဧတေန သာဓာရဏတော စ သရူပနိဒဿန-မာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁)။

သရူပနိဒဿနတ္ထ (တိ) [သရူပနိဒဿန + အတ္ထ] သရုပ်ကိုပြခြင်းအနက်ရှိသော။ ဣတိ-သဒ္ဒေါ အနဝသေသတော ရူပသ သရူပနိဒဿ-နတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။

သရူပနိဒ္ဒေသ (တိ) [သရူပ + နိဒ္ဒေသ] သရုပ်ကို ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်သော (သဒ္ဒါ)။ သုခန္တိ အယမသ သရူပနိဒ္ဒေသော။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၃။ သရူပနိဒ္ဒေသော သုခံ သုခိန္ဒြိယသ သရူပန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၆။

သရူပနိယမ (ပု) [သရူပ + နိယမ] သရုပ်အားဖြင့်-ဆုံးဖြတ်-သတ်မှတ်-ရည်ညွှန်း-ခြင်း။ အနိယမ-ဝသေန အတ္ထံ ဒသေတ္တာ သရူပနိယမဝသေ-နပိ ဒသေတုံ ---- ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၉။

သရူပပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သရူပ + ပရိစ္ဆေဒ] သရုပ်ကို ပိုင်းခြားခြင်း၊ သရုပ်၏အပိုင်းအခြား။ အယမ္ပိ ဟိ ယထာ ဥာဏော ပဝတ္တော ပစ္စာ မဂ္ဂမ္ဘာနံ သရူပပရိစ္ဆေဒေ သမ္ဘောဟော နာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၈)။

သရူပပုစ္ဆာ (ထီ) [သရူပ + ပုစ္ဆာ] သရုပ်ကို မေးမြန်းခြင်း။ ကော ဥပါသကော (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၉) တိ သရူပပုစ္ဆာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၈။ တသ သရူပပုစ္ဆာ, ကာရဏ-ပုစ္ဆာ, မရဏဟေတုကစိတ္တသန္တာပပုစ္ဆာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၅။

သရူပဘေဒ (ပု) [သရူပ + ဘေဒ] သရုပ်အပြား။ တေသု အဟံ "ကတရော ကာမာသဝေါ၊ ----" ဧဝံ သရူပဘေဒတောပိ, ---- နာ ကခ်ီမိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၆၀။ ပါတိမောက္ခံ တာဝ ဝစနတ္ထ-တော သရူပဘေဒတော ---- ဝဝတ္ထပေတ္တာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၅။ ဧဝံ သရူပဘေဒတော ဝဝတ္ထပေတ္တာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၇။

သရူပမရဏ (နာ) [သရူပ + မရဏ] မိမိ၏ (အတ္တဘာဝဖြစ်သော) ရုပ်ကို (စွန့်၍) သေခြင်း။ ထုလ္လစ္ဆယံ တိရစ္ဆာနေ၊ မတေ ဘေဒသ ကာရဏံ။ သရူပမရဏံ တိသော၊ ဖုသော မညေတိ အညထာ။ ဝဇိရ။ ၁၆၇။

သရူပဝစ္ဆ (တိ) [သရူပ + ဝစ္ဆ] (အမိနှင့်) တူသော ရုပ်အဆင်းရှိသည့် နွားငယ်ရှိသော၊ (အမိနှင့်) အဆင်းတူသော နွားငယ်ရှိသော (နွားမ)။ ဧကိဿာယ ဂါဝိယာ သရူပဝစ္ဆာယ ယံ ဧကသ္မိ ထနေ ခီရံ ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ၁။ ၅၂၈။ သရူပဝစ္ဆာယာ (မ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ၁။ ၅၂၈) တိ သဒိသဝစ္ဆာယ။ သစေ ဂါဝီ သေတာ ဟောတိ၊ ဝစ္ဆောပိ သေတကောဝ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၈။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၃။ (-အဘိ၊ ပု။ ၁၆၅)။

သရူပဝိစာရဏာ (ထီ) [သရူပ + ဝိစာရဏာ] မိမိ၏သဘော-သရုပ်-တရားကိုယ်-ကို-စိစစ်-ဆုံးဖြတ်-စစ်ဆေး-ခြင်း။ သရူပဝိစာရဏာ တတ္ထကထာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄၀။

သရူပဝိဘာဂ (ပု) [သရူပ + ဝိဘာဂ] သရုပ်ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ ဝိဘာဂေနာတိ သရူပ-ဝိဘာဂေန။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၄။

သရူပဝိဘာဝန (နာ) [သရူပ + ဝိဘာဝန။ ထီ-ဌ သရူပဝိဘာဝနာ၊ သရူပဝိဘာဝနီ။] သရုပ်ကို ထင်စွာပြခြင်း။ သာဓေတဗ္ဗသ အာပတ္တာဒိ-ဥပမေယျတ္ထသ စောဒကစုဒိတကေ အတ္တနော ပဋိညာယ ဧဝ သရူပဝိဘာဝနတ္ထံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၀။ သေသန္တိ အာရမ္မဏာသမ္ပတ္တိအာပါနံ သရူပဝိဘာဝနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇)။

သရူပဝိသေသ (တိ) [သရူပ + ဝိသေသ] သရုပ်-တရားကိုယ်-အထူး။ သမာပတ္တိယာ သရူပ-ဝိသေသော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၁။ နိရောဓသမာ-ပတ္တိယာ သရူပဝိသေသော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၂။

သရူပဝိသေသပ(ပ္ပ)ကာသနဟေတု (ပု) [သရူပ-ဝိသေသ + ပကာသန + ဟေတု] သရုပ်-တရားကိုယ်-အထူးကို-ပြခြင်း၏အကြောင်း။ ကိရိယာယ သတ္တသ စ သရူပဝိသေသပ္ပကာ-သနဟေတုဘူတံ "ဧဝ"န္တိ ဧဝမာဒိကံ နိပါတပဒံ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၂။ ကိရိယာယ စေဝ ဒဗ္ဗသ စ သရူပဝိသေသပကာသနဟေတုဘူတံ "ဧဝံ ဣတိ"တိ ဧဝမာဒိကံ နိပါတပဒံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၄၆။

သရူပါဒိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သရူပါဒိ + ပရိစ္ဆေဒ] သရုပ်အစရှိသည်ကို ပိုင်းခြားခြင်း။ တသ္မိ ဉာဏေ ပဝတ္တေ ပစ္စာ ဒုက္ခသစ္စသ သရူပါဒိ-ပရိစ္ဆေဒေ သမ္ဘောဟော နာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၈)။

သရူပါဒိပုစ္ဆာ (ထီ) [သရူပါဒိ + ပုစ္ဆာ] သရုပ်အစရှိသည်ကို မေးခြင်း။ "ကော သမာဓိ"တိအာဒိနာ သရူပပုစ္ဆာ ယာဝဒေဝ ဝိဘာဂါဝ ဟောနေတ္ထာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၉။

သရူပါဝဓာရဏာ (နာ) [သရူပ + အဝဓာရဏာ] သရုပ်-တရားကိုယ်-ကို-ပိုင်းခြား-ကန့်သတ်-ဆုံးဖြတ်-ခြင်း။ သဗ္ဗမညနာ (မ၊ ၌၊ ၁။ ၄၁) တိ ပထဝီအာဒိကေ သရူပါဝဓာရဏာဒိဝိဘာ-ဂဘိန္နေ ဝိသယေ ပဝတ္တိယာ အနေကဝိဟိတာ သဗ္ဗာ တဏှာ မညနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၉၊ ၉၀။ ဧဝံ ဒသေန္တိ စေသာ ပါဠိ ခန္ဓာနံ ယထာဝုတ္တ-ပဏ္ဏတ္တိသောဓနမုခေန သရူပါဝဓာရဏာယ သံဝတ္တတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။

သရူပေကဒေသ (ပု) [သရူပ + ဧကဒေသ] တူသောသုတိရှိ-သုတိတူသော-ပုဒ်တစ်စိတ်။ သရူပေကဒေသဧကသေသနယေန "သိက္ခာ-သာဇီဝသမာပန္နော"တ္တေ သမ္ပိဏ္ဏေတ္တာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၂၂။

သရူပေကဒေသဧကသေသနယ (ပု) [သရူပေ-ကဒေသ + ဧကသေသ + နယ] သုတိတူ-သောပုဒ်တစ်စိတ်ကို-တစ်ခုကြွင်း-ဧကသိသ်-ပြုသောနည်း။ သရူပေကဒေသဧကသေသ-နယေန "သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော"တ္တေ သမ္ပိဏ္ဏေတ္တာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၂၂။

သရူပေကသေသ (ပု) [သရူပ + ဧကသေသ] သရူပေကသိသ်၊ သုတိတူတစ်ခုကြွင်းခြင်း။ ပကာရတ္ထသ စ ယထာသဒ္ဒသ, သဘာ-ဝတ္ထသ စ ယထာသဒ္ဒသ သရူပေကသေသ-ဝသေန ဧကသေသံ ကတ္တာ "ယထာ"တိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၈၆။

သရေ (ကြို) [သရ + မိ] သရတို၏-အနက်ကြည့်။

တတ္ထ သရေ သံသရိတ'တ္ထနောတိ အတ္ထနော သံသရိတံ သရာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၁၅။

သရေကုက (တိ) [သဟ + ရေကု + က] မြူ-ပန်းဝတ်မှုံ-ပန်းရက်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ပါနီ-ယယ္ရေ သရေကုကာနိ ဝါ သဝကုဒ်ရာနိ ဝါ ပုဗ္ဗာနိ ပက္ခိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၉။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၁၂၂။

သရေယျ (ကြို) [သရ + ဧယျ] သရတိ-အနက်ကြည့်။ သရေယျ ဝါ ဝဂ္ဂေါ ဘိက္ခု ဥပေါသထံ နု ဝါ သရေယျ၊ သရေယျ ဝါ သံယကမ္မံ နု ဝါ သရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆၆။

သရေယျာထ (ကြို) [သရ + ဧယျာထ] သရတိ-အနက်ကြည့်။ သရေယျာထ မမံ အမ္မ၊ ဧဝံ ဝဏ္ဏာ ပဘာဝိတိ"တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၀။ သရေ-ယျာထာတိ တေသံ ပုဗ္ဗာနံ ---- ဧဝံ ဝဏ္ဏာတိ သရေယျာထ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၂၁။

သရေယျာမ (ကြို) [သရ + ဧယျာမ] သရတိ-အနက်ကြည့်။ မယံ ခေါ ဘန္တေ ---- ဗဟု-ကရဏီယာ ဒတ္တာပိ နု သရေယျာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။

သရေယျာသိ (ကြို) [သရ + ဧယျာသိ] သရတိ-အနက်ကြည့်။ သလာကဂ္ဂါဟဏကာလေ သရေယျာသိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၀၂။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၂၇၆။

သရောဂ (တိ) [သဟ + ရောဂ] (၁) အနာ-ရောဂါ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ကိလေ သာရောဂါ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) ဒွေ ခေတ္တပါလာ ဧကော ပဏ္ဏုရောဂေန သရောဂေါ အဟုမော သိတာဒိနံ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၄။ (-အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၇)။ သာဟတ္ထတ္ထာတိ သရောဂတ္ထာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။ (၂) ကိလေသ-ရောဂါနံ အဓိဂမာ သရောဂမေဝ စန္ဒာဘံ ဗြာဟ္မဏာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁ဓ၅။ အကောသလ္ဟ-သမ္ဘူတတာယ ကုသလပဋိပက္ခတာယ ဂေဟသိတရောဂေန သရောဂတာယ စ ဧတေ အကုသလာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။

သရောဂဥပ္ပလ (နာ) [သရောဂ + ဥပ္ပလ] အနာ-ရောဂါ-ရှိ-သော-ကြာ-ကြာညို။ ဒကာ ပန အနုဂ္ဂတာနိ အညာနိပိ သရောဂဥပ္ပလာဒီနိ နာမ အတ္ထိ။ မ၊ ၆။ ၂။ ဓ၅။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁ဓ၄။ ဝဇိရ။ ၃၉ဓ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅ဓ။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃၇)။

သရောဂခေတ္တပါလ (ပု) [သရောဂ + ခေတ္တပါလ] အနာ-ရောဂါ-ရှိ-သောလယ်စောင့်၊ သူ။ တတ္ထ သရောဂခေတ္တပါလော ဝိယ စေတနာ ဘဗ္ဗော ---- ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၅။

သရောဇ (တိ) [သရ + ဇန + ကွိ။ သရသိ ဇာယတီတိ သရောဇ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သရောဇ-သံ။ သရောအ-ပြာ။] (၁) ရေ၌ဖြစ်သော။ (၂) ကြာ-ကြာပန်း။ (၁) ဥဒကာ ပန အနုဂ္ဂ-တာနိ အညာနိပိ သရောဇဥပ္ပလာဒီနိ နာမ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၅ဓ။ (၂) ဒါဌာဝံသ၊ ၃။ ၁၃။

သရောဇဥပ္ပလ (နာ) [သရောဇ + ဥပ္ပလ] ရေ၌ဖြစ်သော-ကြာ-ကြာညို။ သရောဇ (၁) ကြည့်။

သရောရုဟ (နာ) [သရ + ရုဟ + အ။ သရတိ ရုဟတီတိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သရောရုဟ-သံ၊ ပြာ။] ကြာ-ကြာပန်း။ ဘိသပုပ္ဖံ သရောရုဟံ ဝိဂယ္ဟ။ သုတ္တနိ။ ၂ဓ၉။ ဘိသပုပ္ဖံ သရောရုဟန္တိ သရေ ဝိရုဠ္ဆံ ပဒုမပုပ္ဖံ ဝိယ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅။ ပုဏ္ဏရိကံ နာမ ဥိနသတပတ္တံ သရောရုဟံ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၂။

သလက္ခာ[3] (တိ) [သဟ + လက္ခာ။ သလက္ခာ-သံ။] (၁) လက္ခဏာကျမ်ားနှင့်တကွဖြစ်သော (ဣတိဟာသကျမ်း)။ (၂) မှတ်ကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်သော (တရား)။ (၃) အမှတ်တံဆိပ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ အမှတ်တံဆိပ်ခပ်နှိပ်အပ်ပြီးသော (အသပြာကျပ်)။ (၄) သဘောလက္ခဏာနှင့် တကွဖြစ်သော။ (၅) လက္ခဏာအနက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ (၁) လက္ခဏာကျမ်းနှင့်တကွဖြစ် သော (ဣတိဟာသကျမ်း)။ တတ္ထ ဝါစေမဟံ သိဿေ၊ ဣတိဟာသံ သလက္ခဏံ။ အပ၊ ၁။ ၃၈၀။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၉။ (၂) မှတ်ကြောင်း နှင့်တကွဖြစ်သော (တရား)။ ယံ ဇတ္ထ ဝုမ္ဘိမန္ကော၊ သလက္ခဏာ ပူဇိတာ ပရိစ္ဆိန္နာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈-၉။ (၃) အမှတ်တံဆိပ်နှင့်ပြည့် စုံသော၊ အမှတ်တံဆိပ်ခပ်နှိပ်အပ်ပြီးသော (အသပြာကျပ်)။ သလက္ခဏာန (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇) နှင့် လက္ခဏာသမ္ပန္နာနံ သဟဿာရာနံ။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၁၅။ (၄) သဘောလက္ခဏာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ အာဒိဿ ဇမ္ဗုနံ ပြူဟိ၊ ဂေါတ္တံ ပြူဟိ သလက္ခဏံ။ စူဠနိ။ ၄။ ပဗ္ဗဝိသတိ ရူပ-ကောဋ္ဌာသာ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၄) တိ သလက္ခဏ-တော အညမညသင်္ဂရာဘာဝတော ရူပါ-ဘာဝါ။ မ၊ ၈။ ၂။ ၁၉၄။ (၅) လက္ခဏာအနက်နှင့် တကွဖြစ်သော။ ကစ္စိ နု ခေါတိ သလက္ခဏော နိပါတသမုဒါယော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၃။

သလက္ခာ[4] (နာ) [သ + လက္ခာ။ သွလက္ခဏ-သံ။] (၁) မိမိ-မိမိမိမိ-၏သဘောလက္ခဏာ။ (၂) မိမိ-မိမိမိမိ-၏ဥစ္စာဖြစ်သော သဘော လက္ခဏာ။ (၁) သလက္ခဏေနာ (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၆၇-၈) တိ အဓိမောက္ခာဒိသဘာဝေန။ ဒီ၊ ၈။ ၃။ ၆၅။ (၂) သလက္ခဏသခ်ီတော (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁) တိ ရူပနနမနဖုသနာဒိသကသကလက္ခ-ဏသခ်ီတော။ သီ၊ ၈။ သစ်၊ ၁။ ၁၀၈။ သလက္ခ-ဏာဒိတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၂) တိ သက် လက္ခဏ် သလက္ခဏ်၊ တတော သလက္ခဏာ-ဒိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၄၄၉။

သလက္ခာ[5] (နာ) [သန္တ + လက္ခာ။ မဏိမဏ္ဍ။ ၂။ ၃၀၉-ကြည့်။ သတ္တလက္ခဏ-သံ။] မဖောက် မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောလက္ခဏာ။ ဝိလက္ခဏ် ဝိဝဇ္ဇေတိ၊ သလက္ခဏ် ဘာဝေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၁။

သလက္ခာ[6] (နာ) [သမာန + လက္ခာ။ မဏိမဏ္ဍ။ ၁။ ၁၇၅-ကြည့်။] သာမည-အများနှင့်ဆက် ဆံသော-သဘောလက္ခဏာ။ သလက္ခဏ-တော (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၇) တိ သာမညလက္ခဏ-တော။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၂၅။

သလက္ခဏဂတိ (ထီ) [သလက္ခဏ + ဂတိ] သာမည-အများနှင့်ဆက်ဆံသော-သဘော လက္ခဏာ၏ပြီးဆုံးခြင်း။ ရူပွနသခ်ါတံ ပစ္စတ္တ-လက္ခဏဉ္စ အနိစ္စာဒိဘေဒံ သာမညလက္ခဏဉ္စ၊ အယမယံ သလက္ခဏဂတိ နာမ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၉။ ရူပမမ္ပယံ သလက္ခဏ် ဂတိ နိဋ္ဌာ၊ တတော ပရံ အညံ ကိဉ္စိ နတ္ထိတိ သလက္ခဏ-ဂတိ။ သံ၊ ၈။ ၂။ ၃၄၃။

သလက္ခဏာဓာရဏ (နာ) [သလက္ခဏ + ဓာရဏ] မိမိ-မိမိမိမိ-၏သဘောလက္ခဏာကို ဆောင်-တတ်သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သလက္ခဏာဓာရဏ် ပန သဗ္ဗေသံ သာမညလက္ခဏာနိ ဥိနစောဒနာ သမ္ဘဝတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁၇၃။ သလက္ခဏာဓာရဏတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၀) တိ ---- ဇတာ ပန သလက္ခဏ် သဘာဝ ဓာရေနိတိ ဓာတုယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၄၄၄ (-၄၅၃)။

သလက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟိက (တိ) [သလက္ခဏာ + ပရိဂ္ဂါဟိက] မိမိ-မိမိမိမိ-၏ (သာမည, ဝိသေသ) သဘောလက္ခဏာကို ပိုင်းခြား၍ ယူတတ်သော၊ ဉာဏ်။ သလက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟိ-ကာယ အဘိညာယ ဝသေန အဘိညေယျတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀၆။ "ရူပွနလက္ခဏံ ရူပံ၊ ဖုသနလက္ခဏောာ ဖဿော"တိအာဒိနာ သာမညဝိသေသသလက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟိကာ သလက္ခဏာပရိဂ္ဂါဟိကာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။

သလက္ခဏာမန္တ (တိ) [သဟ + လက္ခဏ + မန္တ] လက္ခဏာကျမ်း, မန္တာန်ကျမ်း-နှင့်တကွဖြစ်သော (ဝေဒကျမ်း)။ ဗြာဟ္မဏီ သလက္ခဏ-မန္တာန် တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ ပဂုဏတာယ လက္ခဏ-မန္တေ ပရိဝတ္တေတွာ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။

သလက္ခဏာဝဝတ္ထာန (နာ) [သလက္ခဏ + ဝဝတ္ထာန] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဝိသဘာဂါနိ သလက္ခဏာဝဝတ္ထာနတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၇။ ဗာဓကပဘဝသန္တိနိယျာန-လက္ခဏောဟိ ဝဝတ္ထာနံ သလက္ခဏာဝဝတ္ထာနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၄။

သလက္ခဏာဝဝတ္ထာပန (နာ) [သလက္ခဏ + ဝဝတ္ထာပန] မိမိ-မိမိမိမိ-၏ (ဗာဓကစသော) သဘောလက္ခဏာကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း။ ဣမိနာ ပုဗ္ဗေ နာမရူပရိစ္ဆေဒေ ကတေပိ ဓမ္မာနံ သလက္ခဏာဝဝတ္ထာပနံ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေန သုဝဝတ္ထာပိတံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သလက္ခဏာဝိဘတ္တိ (ထီ) [သလက္ခဏ + ဝိဘတ္တိ] သဘောလက္ခဏာနှင့်တကွဖြစ်သော ဆံစသည်တို့ကို - ခွဲခြမ်း - ဝေဘန် - ခြင်း။ သလက္ခဏာဝိဘတ္တိတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇)တိ လဒ္ဓလက္ခဏာဒိနာ သလက္ခဏာနံ ကေသာဒီနံ ဝိဘာဂတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၈။

သလက္ခဏာသခ်ေပ (ပု) [သလက္ခဏ + သခ်ေပ] ထဒ္ဓဘာဝအစရှိသော သဘောလက္ခဏာနှင့် တကွဖြစ်သော (ဆံစသော လေးဆယ့်နှစ်ပါး သော) အဖို့တို့ကို အကျဉ်းချုံးခြင်း။ သလက္ခဏ-သခ်ေပတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇) တိ ---- တသ္မာ ထဒ္ဓလက္ခဏာဒိဝန္ဓတာယ သဟ လက္ခဏောဟီတိ သလက္ခဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆-၇)။

သလက္ခဏာသလ္လက္ခဏပရ (တိ) [သလက္ခဏ + သလ္လက္ခဏ + ပရ] မိမိ-မိမိမိမိ-၏ သဘော လက္ခဏာကို ကောင်းစွာမှတ်ခြင်းလျှင်-အလွန်-အမြတ်-ရှိသော။ ပုရိမာယ ဟိ အတ္ထတော အာပန္နံ လက္ခဏတ္ထယံ ဂဏှာတိ သလက္ခဏ-သလ္လက္ခဏပရတ္တာ တဿ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏပဋိစ္ဆာဒက (တိ) [သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏ + ပဋိစ္ဆာဒက။ ထီ-၌ -- ပဋိစ္ဆာဒိကာ။] မိမိ-မိမိမိမိ-၏ သဘောလက္ခဏာနှင့် သာမညလက္ခဏာကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော။ အညာဏေနာတိ ပဌမံ ခန္ဓာနံ သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏပဋိစ္ဆာဒ-ကေန သမ္မောဟေန။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၅။

သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏပရိဂ္ဂဟ (ပု) [သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏ + ပရိဂ္ဂဟ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ခန္ဓာဒီနံ ယေဝ ပန သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏပရိဂ္ဂဟဝသေန လောကိယံ ပရိညံ နိဗ္ဗတ္တေန္တေန ပုဗ္ဗဘာဂ-ဘာဝနာပညာ သမ္ဘာဒေတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏပရိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏ + ပရိဂ္ဂဟဏ]

မိမိသဘောလက္ခဏာနှင့် သာမညလက္ခဏာ ကို ပိုင်းခြား၍ သိမ်းဆည်းခြင်း။ ခန္ဓာဒီနံယေဝ ပန သလက္ခဏာသာမညလက္ခဏာပရိဂ္ဂဟဏ-ဝသေန လောကိယပရိညာ နိဗ္ဗတ္တေန္တေန ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာပညာ သမ္ပာဒေတဗ္ဗာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၀၈။

သလက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာ (ထီ) [သလက္ခဏ + အာရမ္မဏိက + ဝိပဿနာ] မိမိသဘော လက္ခဏာလျှင်အာရုံရှိသောဝိပဿနာ၊ ဉာဏ်။ သလက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာယ ဥက္ကံသ-နေန သုညတာနုပဿနာဗလေန ဥဏ္ဍါဠိတ-သတ္တသညော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၂၀၆။

သလဇ (တိ) [သဟ + လဇ + အ] ရှက်ခြင်း ရှိသော။ တသ္မိံ သာမဏေရေ ဒေဝတာ သလဇာ သဂါရဝါ မဟာပြဟ္မံ ဝိယ အဂ္ဂိက္ခန္ဓံ ဝိယ စ နံ မညန္တိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၀။ (-ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၇)။

သလဇ္ဇိ (တိ) [သဟ + လဇ + ဣ] ရှက်ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ပရော စ သလဇ္ဇိတာယ သဟသာ နမ္ဘုတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၄။

သလတိ (ကြို) [သဟ + အ + တိ။ သလန-ကြည့်။ ဂလတိ၊ ဂလတေ-သံ။] (၁) ပြေး၏။ (၂) သွား၏။ (၃) တုန်လှုပ်၏။ သလ အာသုဂတိယံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆၅။ (၂) သလ ဂမနေ။ ဓာန်၊ ဦ။ ၆၄၅။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆၈။ (၃) သလ စလနေ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆၆။

သလန (နာ) [သလ + ယု။ တနည်း- သလ + ဏော + ယု။ (သလော ဘူ စလသံဝရ၊ ဂတိ ဝေဂေ စု ထောမနေ။ ဓာတ္ဌတ္ထ။ သလယတိ-လည်းကြည့်)။] (၁) တုန်လှုပ်စေ-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ တနည်း (တဒဏ်ပဟာန်အားဖြင့်) တုန်လှုပ်စေခြင်း။ (ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အားဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ဖျက်ဆီးခြင်း။ (၂) တုန်လှုပ်စေ-ဖျက်ဆီး-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) ပိတ်ဆို့-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) သလနကိရိယာ၊ သလ-ဓာတ်၊ သလယန္တိ-ပုဒ်။ (၁) ကုသလန္တိ ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒီဟိ အတ္ထေဟိ ကုသလံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၅။ (၂) ကောသလ္လသမ္ဘူ-တတ္ထေန, ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ ပါပဓမ္မာနံ သလန-တော ဝိဒ္ဓံသနတော, ---- ပဝတ္တေတဗ္ဗတော ကုသလာနိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၈။ (၃) ကုစ္ဆိတာနံ သာဝဇ္ဇဓမ္မာနံ သလနတော သံဝရဏတော ကုသလံ။ မ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၁၃။ (၄) အထ ဝါ သလနသ အတ္ထဒီပနာနိ စလနာဒီနိ တိဏိ တဒဏ်ပဟာနာဒီဟိ ယော-ဇေတဗ္ဗာနိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၈။

သလနသဘာဝ (တိ) [သလန + သဘာဝ] ဖျက်ဆီးတတ်သောသဘောရှိသော။ ဧဝံ ယံ နာ ကုစ္ဆိတာနံ သလနသဘာဝံ နာ ကုသလေန, ကုသေဟိ ဝါ ပဝတ္တေတဗ္ဗံ, နာ စ ကုသော ဝိယ လဝနကံ။ မ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၁၄။

သလနာဒိအတ္ထ (ပု) [သလန + အာဒိ + အတ္ထ] တဒဏ်ပဟာန်အားဖြင့်-တုန်လှုပ်စေ-ဖျက်ဆီး-ခြင်းအနက်သဘော။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနန္တိ ကုစ္ဆိတာနသလနာဒိအတ္ထေန အနဝဇ္ဇေန စ ကုသလာနံ သဟဝိပဿနာနံ မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ။ အံ၊ ဦ၊ ၃။ ၂၈၁။

သလနာဒိအတ္ထဒီပက (တိ) [သလန + အာဒိ + အတ္ထ + ဒီပက] တဒဏ်ပဟာန်အားဖြင့် တုန်လှုပ်စေခြင်းစသောအနက်ကို ပြတတ်သော။ တဒတ္ထဝိညာပနေနာတိ တိကဒုကာနံ ကုစ္ဆि-တာနံ သလနာဒိအတ္ထဒီပကေန။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။

သလဘ (ပု) [သလ + အဘ။ ကွာဒီ။ ၁၂၄။ သရ + အဏ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၄၅။ ဂလဘ-သံ။ သလဘ၊ သလဟ-ပါကတ။] နှံ-နှံကောင်။ တနည်း- ပိုးဖလ်။ သုခသမ္ဘတသာပိ စ တသ ---- သလဘော ဝိယ ဒီပသိခါဘိနိပါတံ မခု-ပိန္ဓိဂ္ဂါ ဝိယ စ မခုလိတ္တသတ္ထမာရာလေဟနံ။ အဘိ၊ ၌ ၂။ ၁၃၈။ ပဋိသं၊ ၌ ၁။ ၃၁၈။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၉၃။

သလယတိ (ကာ၊ ကြို) [သလ + ဏယ + တိ။ သလန-နှင့် နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၁၀။ သလတိ-၏ ကာရိတ်လည်း ကြည့်။ ဂါလယတေ-သံ။ ဂလယတိ-သက္ကတပိဋက။] တုန်လှုပ်စေ-ဖျက်ဆီး-၏။ (တနည်း) (တဒဂ်ပဟာန်အားဖြင့်) တုန်လှုပ်စေ၏။ (ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အားဖြင့်) ပြင်းစွာတုန်လှုပ်စေ၏။ (သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့်) အကြွင်းမဲ့ဖျက်ဆီး၏။)။ ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ ကုစ္ဆိတေ ပါပကေ ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္ပေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိတိ ကုသလာ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၈၁။ ပဋိသं၊ ၌ ၁။ ၁၂၁၊ ၁၈၉။

သလယန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သလ + ဏယ + အန္တိ] သလယတိ-ကြည့်။

သလလ° (ပု) [သရ + အလ။ ရ-ကို လ-ပြု။ သရလ-သံ၊ ပြာ။ ဂလလ-သံ။ သလလ-ပြာ။] (၁) ထင်းရှူးပင်။ (၂) ထင်းရှူး-ပန်း-ပွင့်။ (၃) သလလမာလိယထေရ်။ (၁) ဗောဓိ တသ ဘဂဝတော၊ သလလောတိ ပဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌ ၂၃၃။ (၂) ဂဟေတ္တာ သလလံ ဟာလ်၊ မဏ္ဍပံ ကာရယိ အဟံ။ အပ၊ ၂။ ၁၇၂။ ဒမ္မကံ သလလံ နိပ်၊ နာဂပုန္နာဂကေတကံ။ အပ၊ ၌ ၁။ ၁၇။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၁၇။ (၃) နိဂ္ဂုဏ္ဍိ-ပုပ္ဖိ ဒကဒေါ၊ သလလော စ ကုရဏ္ဍကော။ အပ၊ ၁။ ၂၃၂။

သလလ၂ (နာ) [သလ + အလ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၁၆။ ဂလလ-သံ။] ဖြူဆူး။ သလ္လော တု သလ္လကော ထာသ၊ လောမမ္ပိ သလလံ သလံ။ ဓာန်။ ၆၁၆။

သလလပုပ္ဖ (နာ) [သလလ + ပုပ္ဖ] ထင်းရှူးပွင့်။ ဆန္နော သလလပုပ္ဖေဟိ၊ ပုညကမ္မသိဒ် ဖလ်။ အပ၊ ၂။ ၁၇၂။

သလလဗောဓိ (ထီ) [သလလ + ဗောဓိ] ထင်းရှူးဗောဓိပင်။ မဟာပုရိသော တေဟိ ---- သလလဗောဓိ ဥပဂန္တွာ တံ ပဒက္ခိဏံ ကတ္တာ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌ ၂၂၇။

သလလမာလာ (ထီ) [သလလ + မာလာ] ထင်းရှူး-ပန်း-ပန်းကုံး။ အယမ္ပိ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာဓိကာရော ---- သလလမာလာဟိ မဏ္ဍပံ ကာရေတ္တာ ပူဇံ အကာသိ။ အပ၊ ၌ ၂။ ၂၈၉။

သလလမာလိယ (ပု) [သလလ + မာလိယ= မာလာ + ဏ္ဍယ] သလလမာလိယထေရ်၊ (ထင်းရှူးပန်းတင်လှူခဲ့သော၊ သူ)။ ဏ္ဍတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သလလမာလိယော ထေရော ဏ္ဍမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထာတိ။ အပ၊ ၁။ ၂၃၀။

သလလမာလိယတ္ထေရ (ပု) [သလလမာလိယ + ထေရ] သလလမာလိယ-ကြည့်။

သလလမာလိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သလလ-မာလိယတ္ထေရ + အပဒါန] သလလမာလိ-ယတ္ထေရအပဒါန်။ သလလမာလိယတ္ထေရ-အပဒါန။ အပ၊ ၁။ ၂၃၀။

သလလရုက္ခ (ပု) [သလလ + ရုက္ခ] ထင်ရှူးပင်။ သလလရုက္ခော ဗောဓိ၊ သရီရံ အဌပဏ္ဏာသ-ဟတ္ထုဗ္ဗေဓံ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၄၅။

သလလ၀တီ (ထီ) [သလလ + ၀န္တ + ဣ?] သလဌ၀တီ-ကြည့်။] သလလ၀တီ-သလ္လာ၀တီ-မြစ်။ ပုရမတ္ထိမဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ သလ္လ၀တီ (သလလ၀တီ၊ သီမူ) နာမ နဒီ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈၇။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၆၀။ (သီ၊ ဣ၊ မူ)။ ဒက္ခိဏာပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ သလ္လ၀တီ (သလလ၀တီ၊ သီမူ) နာမ နဒီ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၁၁။

သလလီ (ထီ) [သလ + အလ + ဣ] သလလ-ကြည့်။ ဂလလီ-သံ၊ သလလီ-ပြာ။] ဖြူဆူး။ နဒါဒိတ္တေ သလလီ၊ တိတ္ထာဘ၀ေ သလလံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၁။

သလဌ (ပု) [သရ + အလ။ (သရလ-သံ။ သလလ-လည်းကြည့်) ဂလလီ-သံ။ သလလီ-ပြာ။ လ-ကို ဌ-ပြု။] (၁) ထင်းရှူးပင်။ (၂) ထင်းရှူးသား။ (၃) ထင်းရှူး-ပန်း-ပွင့်။ (၁) အဌမေ သေလဌာဂါရေ (သံ၊ ၃။ ၂၆၂) တိ သလဌရက္ခမယာယ ပဏ္ဏသာလာယ၊ သလဌ-ရက္ခဿ ၀ါ ဒ္ဒါရေ ဌိတတ္တာ ဧ၀ံ နာမကေ အဂါရေ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၃။ (-ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀)။ (၂) သလဌဂါရကေ (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၅) တိ သလဌ-မယဂန္ဓကုဋိယံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၈။ (-မ၊ ၂။ ၃၅၉)။ (၃) နုဒံ သာလေ သလဌေ ကဏ္ဏိ-ကာရေ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၂) တိ ဧတာနိ မယာ သြစိနိတ္တာ တီရေ ဌပိတာနိ ပုပ္ဖာနိ နုဒန္တိ ဟရန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၄၄။

သလဌမယဂန္ဓကုဋိ (ထီ) [သလလမယ + ဂန္ဓကုဋိ] ထင်းရှူးသားတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ကန္ဓကုဋိတိုက်။ သလဌမယဂန္ဓကုဋိယ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉ဈ) ဣ သလဌရက္ခေဟိ ရညာ ပသေနဒိနာ ကာရိတဂန္ဓကုဋိယံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၁။

သလဌရက္ခ (ပု) [သလဌ + ရက္ခ] ထင်ရှူးပင်။ သလဌရက္ခဿ ၀ါ ဒ္ဒါရေ ဌိတတ္တာ ဧ၀ံနာမ-ကေ အဂါရေ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၃။

သလဌရက္ခမယ (တိ) [သလဌရက္ခ + မယ] ထင်းရှူးသားဖြင့်ဆောက်လုပ်အပ်သော (သစ်ရွက်မိုးကျောင်း)။ သလဌ (၁) ကြည့်။

သလဌ၀တီ (ထီ) [သလလ + ၀န္တ + ဣ?] သရာ၀တီ-သဣ္ဌတပိဋကေ။] သလဌ၀တီမြစ်။ ပုရမတ္ထိမဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ သလဌ၀တီ နာမ နဒီ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၆။

သလဌဂါရ (နဉ) [သလဌ + အဂါရ] (က) ထင်းရှူးသားဖြင့်ဆောက်လုပ်အပ်သော သစ်ရွက်မိုးကျောင်း။ (ခ) ထင်းရှူးပင်၏ တံခါးဘူတည်သောကျောင်း။ (က) (ခ) သလဌ (၁) ကြည့်။

သလဌဂါရက (တိ) [သလဌဂါရ + က] သလဌမယဂန္ဓကုဋိ-ကြည့်။ သလဌဂါရကေ (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၅) တိ သလဌမယဂန္ဓကုဋိယံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉ဈ။

သလဌဂါရသုတ္တ (နဉ) [သလဌဂါရ + သုတ္တ] သလဌဂါရသုတ်။ ထင်းရှူးသားဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော သစ်ရွက်မိုးကျောင်းဘုန်းနေ၍ ဟောကြားအပ်သောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာ၀ဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၈-သံယုတ်၊ ၁-၀ဂ်၊ ၈-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၂၆၂။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၃။

သလဌဂါရသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ (ထီ) [သလဌဂါရသုတ္တ + ၀ဏ္ဏနာ] သလဌဂါရသုတ်၏-အဖွင့်-သံ၀ဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သလဌဂါရ-သုတ္တ၀ဏ္ဏနာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၂။

သလာကကဏ္ဏက (ပု) [သလာက + ကဏ္ဏက] ဝါးခြမ်းစိတ်ဆူး။ ပကတိကဏ္ဏကေ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။

၃၅၃) တိ သလာကကဏ္ဍကေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅။

သလာကဂါဟက (ပု) [သလာက + ဂဟ + ဏ္ဍ။ ထီ-၌ --ဂါဟိကာ။] စာရေးတံမဲကိုယူတတ်သော။ တတိယေ ပထမံ သလာကံ ဂဏှန္တာန (အံ၊ ၁။ ၂၅) နှင့် ပဌမံ သလာကဂါဟကာနံ ဘိက္ခူနံ ကုဏ္ဍဓာနတ္ထေ(ရော အဂ္ဂေါတိ ဒသေတိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၃။ တတိယေ သလာကံ ဂဏှန္တီတိ သလာကဂါဟကာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၅။

သလာကဂ္ဂ (ပု) [သလာက + ဂဟ + ဏ္ဍ။ သလာကံ ဂဏှန္တီ ဇေ္ဌာတိ သလာကဂ္ဂံ။ မောဂ်၊ ၅။ ၄၃။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၄၂။] စာရေးတံဆွမ်းကို ယူရာအရပ် (မဲဖောက်ရာဌာန)။ အထေကော ဘိက္ခု ----သလာကဂ္ဂံ ပဝိသိတ္တာ ဌိတော သံယတ္ထေ(ရော ဟုတ္တာ တဿာ ဂေဟေ အဌကဘတ္တံ လဘိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၃။

သလာကဂ္ဂဟဏ (နာ) [သလာက + ဂဟဏ] စာရေးတံကိုယူခြင်း။ ယော ပန ဘိက္ခုဟိ "ဩရောပေထ ဘန္တေ ပတ္တစီဝရာနိ ကာလော သလာကဂ္ဂဟဏဿာ"တိ ဝုတ္တေ ---- ဝတ္တာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၀။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၄၈။

သလာကဂ္ဂဟဏကာလ (ပု) [သလာက + ဂါဟဏ + ကာလ] စာရေးတံကို ယူစေရာ အခါ။ "သေ ပဌာယ အသုကကုလံ နာမ သလာကဘတ္တံ ဒေတိ၊ သလာကဂ္ဂါဟဏကာလေ သရေယျာ-သီ"တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၀၂။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၂၃၆။ သလာကဂ္ဂါဟဏကာလေတိ သလာကာယ ဘိက္ခုဟိ ဂါဟာပနကာလေ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၁၁။

သလာကဂ္ဂါဟာပက (တိ) [သလာက + ဂါဟာပက။ ထီ-၌ --ဂါဟာပိကာ။] စာရေးတံကိုယူစေတတ်သော (ရဟန်း)။ ပဌမဂ်ေဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု သလာကဂ္ဂါဟာပကော သမ္မန္နိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၄၊ ၂၂၅-၆၊ ၂၂၈။

သလာကဂ္ဂါဟာပကကိရိယာ (ထီ) [သလာကဂ္ဂါ-ဟာပက + ကိရိယာ] စာရေးတံကိုယူစေခြင်း အမှုအရာ။ တတ္ထ ယသာ ကိရိယာယာတိ ဂုဏ္ဍကဝိဝဏ္ဏကာဒိနာ သလာကဂ္ဂါဟာပကကိရိ-ယာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၂။

သလာကဂ္ဂါဟာပနမတ္ထ (နာ) [သလာကဂ္ဂါဟာပန + မတ္ထ] စာရေးတံကိုယူစေကာမျှ။ နာ ပန ဇေ္ဌာဝတာ သံယော ဘိန္နော ဟောတိတိ သလာကဂ္ဂါဟာပနမတ္ထေန သံယဘေဒါ-နိဗ္ဗတ္တိတော ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၅။

သလာကဂ္ဂါဟီ (တိ) [သလာက + ဂဟ + ဏိ] စာရေးတံကိုယူတတ်သော။ ပဌမဂ်ေဟိ ဘိက္ခဝေ အဂ်ေဟိ ---- လဏ္ဍသာရဏော စ သလာ-ကဂ္ဂါဟီ စ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၈။ ဇေ္ဌကာ ဟတ္ထိတိ ဂဏနကာလေ သလာကံ ဂဏှာတိတိ သလာ-ကဂ္ဂါဟီ။ ---- ဘိက္ခုဂဏနကာလေ သလာကံ ဂဏှာတိတိ သလာကဂ္ဂါဟီ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၉။

သလာကဌာနိယ (တိ) [သလာက + ဌာ + အနိယ။ သလာကာ တိဋ္ဌန္တိ ဇေ္ဌာတိ သလာကဌာနိယံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၆။] မျက်စည်း တံထည့်စရာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သလာ-ကဌာနိယန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅၊ ၃၄၉။ သလာကဌာနိယန္တိ ယတ္ထ သလာကံ ခြေဒဟန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၃။

သလာကဒါန (နာ) [သလာက + ဒါန] စာရေးတံမဲချ-ပေး-လှူဒါန်း-ခြင်း။ "ဧကသလာက-တော ဥဒ္ဓံ ဒါတုံ နာသက္ခိ"တိ ဣမိနာ သလာ-

ကဒါနေန နိဗဒ္ဓဒါနံ ဥပစ္ဆိန္နိတုမဒတ္တာ အနုရက္ခနမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၆။

သလာကဒါနကွဏ (ပု) [သလာကဒါန + ခဏ] စာရေးတံမဲချ၍ပေးသော-ခဏ-အခိုက်အတန့်။ အတီတံ ဒိဝသဘာဂန္တိ တသ္မိညေव ဒိဝသေ သလာကဒါနကွဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၈၁။

သလာကဒါနဌာန (နဉ) [သလာကဒါန + ဌာန] စာရေးတံမဲချ၍ပေးရာအရပ်။ သလာကဒါနဌာနံ သလာကဂ္ဂ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၇။

သလာကဒါယက (တိ) [သလာက + ဒါယက။ ထီ-ဌ --ဒါယိကာ။] စာရေးတံမဲချ၍ပေးသော၊ ရဟန်း။ သလာကဒါယကေန ပန ဝတ္တံ ဇာနိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၄။

သလာကပဋ္ဌိ (ထီ) [သလာက + ပဋ္ဌိ] စာရေးတံထည့်စရာ တောင်း။ တသ္မိံ သလာကဂ္ဂ အာကုလံ ကရောန္တေ "ဟန္ဒ ဒါနိ တုမေဝ သလာကံ ဒေဟိ"တိ သလာကပဋ္ဌိ အဒံသု။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။

သလာကပဋ္ဌရ (ပု) [သလာက + ပဋ္ဌရ] ဝါးခြမ်းစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သောချိုင့်။ ---- ဆတ္တဒဏ္ဍဂ္ဂါ-ဟကံ သလာကပဋ္ဌရံ ဝါ ဝိနန္ဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅၁။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆)။

သလာကပဝေသန (နဉ) [သလာက + ပဝေသန] မြားစူးဝင်ခြင်း။ သလာကပဝေသနေ ပိဋ္ဌိယတိ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၅။

သလာကပဝေသနကမ္မ (နဉ) [သလာကပဝေသန + ကမ္မ] (အဂ်ီဇာတ်) အတံသွင်းခြင်းအမှု။ တဿ ပဏ္ဏသာလဒ္ဓါရေ ---- သလာကပဝေသနကမ္မံ ကရောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၄။

သလာကဗဒ္ဓ (တိ) [သလာက + ဗဒ္ဓ] ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ဖြင့်ဖွဲ့အပ်သော။ ဆတ္တံ နာမ တိကိ ဆတ္တာနိ သေတစ္ဆတ္တံ ကိလဉ္ဇဆတ္တံ ပဏ္ဏစ္ဆတ္တံ မဏ္ဍလဗဒ္ဓံ သလာကဗဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၂။ ၄၅၁။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၇။ ကင်္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၈၃)။ သလာကာဟိ ဗဒ္ဓံ သလာကဗဒ္ဓံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၃၇။

သလာကဗန္ဓန (နဉ) [သလာက + ဗန္ဓန] (သင်္ကန်းရက်သောအခါ အလည်ကြားဌ်ထားအပ်သော ဝါးခြမ်းနှင့် ခါးကိုဖွဲ့ချည်ကြောင်းကြိုး) ကြေးတံ ဝါးနှင့် ခါးပန်း။ ပလ္လတ္ထိကဠ္ဓ အာယောဂေါ၊ ဝဏ္ဏ သလာကဗန္ဓနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၈။

သလာကဘတ္တ (နဉ) [သလာက + ဘတ္တ] သလာကဘတ်- (က) စာရေးတံကိုယူစေ၍ လျှူအပ်သောဆွမ်း။ (ခ) စာရေးတံကိုပေးခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် လျှူအပ်သောဆွမ်း။ (ဂ) စာရေးတံဖြင့် ယူစေအပ်သောဆွမ်း။ (ဃ) စာရေးတံဖြင့်လျှူအပ်သောဆွမ်း။ (င) စာရေးတံကို ချ၍ လျှူအပ်သောဆွမ်း။ (စ) စာရေးတံကိုဖြတ်၍ လျှူအပ်သောဆွမ်း။ နိစ္စဘတ္တံ၊ သလာကဘတ္တံ၊ ပက္ခိကံ၊ ဥပေါသထိကံ၊ ပါဋိပဒိကံ၊ ပဋ္ဌ ဘော-ဇနာနိ ဌပေတွာ သဗ္ဗတ္ထ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၂။ ၂၃၄။ (က) သလာကံ ဂါဟာပေတွာ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃၄။ (ခ) သလာကဒါနဝသေန ဒါတဗ္ဗံ ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၈။ (ဂ) တတ္ထ သလာကာယ ဂါဟေတဗ္ဗဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ (ဃ) သလာကာယ ဒါတဗ္ဗဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၁။ (င) သလာ-ကဘတ္တေ (ကင်္ခာ။ ၂၃၄) တိ ---- အကွရာနိ ဥပနိဗန္ဓိတ္တာ ဂါဟာပေတွာ ဒါတဗ္ဗဘတ္တေ။ ကင်္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၃၄။ (စ) သလာကာယော

ဆိန္ဒိတ္ဘာ ကာတဗ္ဗံ ဘတ္တံ သလာကဘတ္တံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၃၄။

သလာကဘတ္တကထာ (ထီ) [သလာကဘတ္တ + ကထာ] သလာကဘတ်ကိုဆိုရာဆိုကြောင်း ဖြစ်သော စကား။ သလာကဘတ္တကထာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၉၈၊ ၁၀၃။

သလာကဘတ္တကထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သလာကဘတ္တကထာ + ဝဏ္ဏနာ] သလာကဘတ်ကထာ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သလာကဘတ္တကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၇။

သလာကဘတ္တဂတိက (တိ) [သလာကဘတ္တ + ဂတိက] သလာကဘတ်နှင့် အလားတူသော၊ သလာကဘတ်ဖြစ်ခြင်းနှင့် တူသောဖြစ်ခြင်း ရှိသော။ တံ သလာကဘတ္တဂတိကမေဝ ဟောတိ၊ ဂါဟေတ္တာ ဘုဇ္ဈိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၀၃-၄၊ ၁၀၊ ၆-၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၈-၈၁။

သလာကဘတ္တဒါန (နာ) [သလာကဘတ္တ + ဒါန] သလာကဘတ်-စာရေးတံဆွမ်း-ကိုပေးလှူခြင်း။ ဂိဟိနာ ဝါ ဟိ "သလာကဘတ္တဒါနာဒီသု ကိဉ္စိဒေဝ ကုသလံ ကရိဿာမိ"တိ စိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ယထာ အညေ သြကာသံ နလဘန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၉)။

သလာကဘတ္တဒါယက (ပု၊ နာ) [သလာကဘတ္တ + ဒါယက။ ထီ-၌ --ဒါယိကာ။] သလာကဘတ်ကိုပေးလှူသောသူ။ အမှာကံ ဂေါစရ-ဂါမေ (ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၀၃) တိ သလာကဘတ္တ-ဒါယကာနံ ဂါမေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၁။

သလာကဘတ္တသတ (နာ) [သလာကဘတ္တ + သတ] သလာကဘတ်တစ်ရာ၊ စာရေးတံဖြင့် လှူအပ်သော ဆွမ်းအုပ်တစ်ရာ။ ဒေဝသိကံ ပဌ သလာကဘတ္တသတာနိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၆။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၇)။

သလာကဘတ္တာဒိဒါယက (တိ) [သလာကဘတ္တ + အာဒိ + ဒါယက] သလာကဘတ်စသည်ကိုပေးလှူသောသူ။ ဘတ္တိယယရ (ဝိ၊ ၂။ ၁၃၅) ဣ နိမန္တိတယရံ ဝါ သလာကဘတ္တာဒိဒါယ-ကာနံ ဝါ ယရံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၄။ ကင်္ခာ၊ ဋီ။ ၉၅။ ကင်္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၉၉။

သလာကဘာဇနဌာန (နာ) [သလာက + ဘာဇန + ဌာန] စာရေးတံမဲဝေဘန်ရာအရပ်။ တာဝ ဘောဇနသာလံ ဝါ သလာကဘာဇနဌာနံ ဝါ အညံ ဝါ ထာရုပဌာနံ နေ ပေသေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၆၀။

သလာကမတ္တ (တိ) [သလာက + မတ္တ] နှံတံ-ရိုးတံ-မျှသာရှိသော (ကောက်ပင်)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သလာကမတ္တဝုတ္တ (တိ) [သလာကမတ္တ + ဝုတ္တ] အရိုးတံမျှသာဖြစ်သည့် စိုက်ပျိုးအပ်သော စပါးပင်ရှိသော။ သလာကာဝုတ္တာ (သံ၊ ၂။ ၅၀၇) တိ သလာကမတ္တဝုတ္တာ၊ ယံ တတ္ထ ဝုတ္တံ ဝါပိတံ၊ တံ သလာကမတ္တမေဝ အဟောသိ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၂)။

သလာကယာဂု (ထီ) [သလာက + ယာဂု] စာရေးတံဖြင့်လှူအပ်သောယာဂု။ တေသု ဧကကသ ဧကေကာ သလာကယာဂု သလာကဘတ္တံ သံယဘတ္တံ ဝဿာဝါသိကံ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၈၃။ (-ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၄၅။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၈၇)။

သလာကယာဂုသတ (နာ) [သလာကယာဂု + သတ] စာရေးတံဖြင့်လှူအပ်သော ယာဂု

တစ်ရာ။ ပဠု သလာကယာဂုသတာနိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၆။

သလာကဝါတပါန (နာ) [သလာက + ဝါတ + ပါန] ဝါးခြမ်းစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော လေသာပြတင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တိဏိ ဝါတ-ပါနာနိ ဝေဒိကာဝါတပါနံ ဇာလဝါတပါနံ သလာကဝါတပါနန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၃။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၅၉)။

သလာကဝဋ္ဋကမ္မ (နာ) [သလာက + ဝဋ္ဋ + ကမ္မ] ဆူးငြောင့်သဖွယ်ဖြစ်သော မျက်စိနာကို ဆေးကုမှု။ သလာကဝဋ္ဋကမ္မ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၉၂) နှင့် အကွိုရောဂဝေဋ္ဋကမ္မံ။ သလာကသဒိသတ္တာ သလာကသခီါတသ အကွိုရောဂသ ဝေဋ္ဋ-ကမ္မန္တိ ဟိ သလာကိယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၃။

သလာကသတ (နာ) [သလာက + သတ] (က) ကောက်နှံ-စပါးနှံ-အရာ-တစ်ရာ။ (ခ) စာရေးတံဖြင့်လှူအပ်သော ဆွမ်းအုပ်တစ်ရာ။ (ဂ) ဧကေကဗီဇကော သလာကသတမ္ပိ သလာ-ကသဟဿမ္ပိ နိဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၁။ (ခ) သာ တတော ပဌာယ ပုန ပဠုပိ သလာကသတာနိ ပဝတ္တေသိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၃။

သလာကသဒိသ (တိ) [သလာက + သဒိသ] ဆူးငြောင့်နှင့်တူသော။ သလာကဝဋ္ဋကမ္ပ-ကြည့်။

သလာကသဟဿ (နာ) [သလာက + သဟဿ] ကောက်နှံ-စပါးနှံ-အထောင်-တစ်ထောင်။ သလာကသတ-ကြည့်။

သလာကဟတ္ထ (ပု) [သလာက + ဟတ္ထ] ဝါးခြမ်းစိတ်လက်။ (ထန်းစစ်မျှင်, အုန်းဆံမျှင်စသည်တို့၏အစည်းကို သလာကဟတ္ထ-ဟု ဆိုသည်။ မအူ၊ သျ)။ သလာကဟတ္ထေနပိ ကီဠန္တိ၊ အက္ခေနပိ ကီဠန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅။ သလာက-ဟတ္ထေနာတိ လာခါယ ဝါ မဇ္ဇဋ္ဌိယာ ဝါ သလာကဟတ္ထံ တေမေတ္မာ ---- ဟတ္ထိ-အသာဒိရူပါနိ ဒသေန္တော ကီဠန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၅။

သလာကဟတ္ထကဒ္ဓါရ (နာ) [သလာက + ဟတ္ထက + ဒ္ဓါရ] ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သောတံခါး။ အည် ဂေါရူပါနံ ---- ဝေဏုသလာကာ ဂေါပ္ပေတ္မာ ပဏ္ဏကုဋ္ဌိသု ကတံ ပဏ္ဏသလာက-ဟတ္ထဒ္ဓါရံ ဒုဿသာဏိဒ္ဓါရန္တိ ဧဝရူပံ ဒ္ဓါရံ နသံဝရိတပ္ပံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။

သလာကာ[1] (ထီ) [သလ + အာက + အာ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၂၀။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇-၌ "သလာကဿ" ဟု ရှိသည်။ ဂလာကာ-သံ။ သလာဂါ၊ သလာယာ-ပါကတ။] (၁) နှံ-ကောက်နှံ-စပါးနှံ-တံ၊ ရိုးတံ။ (၂) ခရိုင်၊ ထီးလက်။ (၃) ဝါးခြမ်းစိတ်၊ တုတ်တံ၊ စာရေးတံ၊ မဲလိပ်။ (၄) ကြေးတံဝါး။ (၅) (စာရေးစရာ) သစ်သား-နှစ်-ပြား-တံ။ (၆) သလာကဂ္ဂါဟတိက်။ (၇) (မြား, ခက်ရင်းစသော) ပစ်လွှတ်အပ်သော လက်နက်။ (၈) မျက်စဉ်းတံ။ (၉) ဆရာဝန်သုံး ကိရိယာ (သပ္ပတ်တံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၇၊ သျ။ တုတ်တံ၊ မြန်။ ဆဋ္ဌ)။ (၁၀) ပန်းသီတံ။ (၁၁) ပန်းချီရေးစုတ် (ထန်းမျှင်စသည်)။ (၁၂) တံမြက်-တံမြက်စီး-တံ။ (၁၃) မြား-ငြောင့်။ (၁၄) အံစာ။ (၁၅) ဝါးခြမ်းစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သောမဲ။ (၁) နှံ-ကောက်နှံ-စပါးနှံ-တံ၊ ရိုးတံ။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ ဟောတိ ဒ္ဒိဟိတိကာ သေတဋ္ဌိကာ သလာကာဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ဝပ္ပကာလေ သုဋ္ဌု အာဘိသခ်ရိတ္တာပိ ဝုတ္တသသံ တတ္ထ သလာကာ ဧဝ သမ္ပဇ္ဇတိတိ

သလာကာဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၄။ (-သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၂။ (၂) ခရိုင်၊ ထီးလက်။ မဏ္ဍလဗဒ္ဓံ သလာကဗဒ္ဓ (ဝိ၊ ၂။ ၂၆၂) နှင့် ဣဒံ ပန တိဏ္ဍာမ္ပိ ပဋ္ဌရဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၇။ (၃) ဝါးခြမ်းစိတ်၊ တုတ်တံ၊ စာရေးတံ၊ မဲလိပ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တဒဟုပေါသထေ နာမဂ္ဂေန ဝါ ဂဏေတုံ။ သလာကံ ဝါ ဂါဟေတုန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၈)။ (၄) ကြေးတံဝါး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တန္တကံ ဝေမံ ကဝဋ္ဌं သလာကံ သဗ္ဗံ တန္တဘဏ္ဍကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၆။ (၅) (စာရေးစရာ) သစ်သား-နှစ်-ပြား-တံ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သလာကာယ ဝါ ပဋ္ဌိကာယ ဝါ ဥပနိဗန္ဓိတ္တာ သြပုဋ္ဌိတ္တာ ဘတ္တံ ဥဒ္ဒိသိတုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၀။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၉၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၃) (၆) သလာ-ကဂ္ဂါဟတိက်။ ဝေဒနာ စောဒနာ ဝတ္ထု။ သလာကာ ဒွေ ပဋ္ဌိကျိပါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၃။ (-မ၊ ၁။ ၁၁၃)။ (၇) (မြား, ခက်ရင်းစသော) ပစ်လွှတ်အပ်သော လက်နက်။ သလာက (အံ၊ ၂။ ၄၈၀) နှင့် သရတောမရာဒိနိ သဏ္ဌိယာဝုမံ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈၂။ (၈) မျက်စဉ်းတံ။ သြသဝ္ဌနနာ-လိစ္ဆ၊ သလာကာ ဓမ္မကုတ္တရာ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၂။ (-ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇၃)။ (၉) ဆရာဝန်သုံးကိရိယာ (သပ္ပတ်တံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၁၇၊ သျှ။ တုတ်တံ၊ မြန်။ ဆဋ္ဌ)။ ပရိပစ္စိတ္တာ မုဒုဘာဝမုပဂတံ သတ္ထေ ဝိကန္တယိတ္တာ ဍဟတိ သလာကာယ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၇။ (၁၀) ပန်းသီတံ။ ဝိဓူတိကာ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄) တိ သူစိယာ ဝါ သလာကာယ ဝါ သိန္ဒုဝါရပုပ္ဖာဒိနိ ဝိဗ္ဗိတ္တာ ကတာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀၁-၃။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀)။ (၁၁) ပန်းချီရေးစုတ် (ထန်းမျှင်စသည်)။ သလာကဟတ္ထေနာ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅) တိ လာခါယ ဝါ ပဗ္ဗဋ္ဌိယာ ဝါ ပိဋ္ဌဥဒကေ ဝါ သလာကဟတ္ထံ ---- ကီဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀၅။ သလာကဟတ္ထန္တိ တာလယိရာဒီနံ ကလာပသေတံ အဓိဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၃။ (၁၂) တံ မြက်-တံမြက်စီး-တံ။ သုလဘာ စေ ဒဏ္ဍကာ စေဝ သလာကာ-ယော စ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၇၂။ (၁၃) မြား-ငြောင့်။ သလာကသဒိသတ္တာ သလာကသခီ-တသ အက္ခိရောဂသ ဝေဒ္ဓကမ္မန္တိ ဟိ သာလာကိယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။ (၁၄) အံစာ။ ပရာဇယဂုဏ္ဍန္တိ ယေန ဂုဏ္ဍေန, ယာယ သလာကာယ ဌိတာယ စ ပရာဇယော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၅။ (၁၅) ဝါးခြမ်း-စိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သောပဲ၊ (ငါးပြား)။ ဣတိ-သဒ္ဒေနာတိ "ဒါရုမာသကော"တိ ဇတ္ထ ဝုတ္ထ-ဣတိ-သဒ္ဒေန ဇဝံ ပကာရေတိ ဣမိနာပိ သလာကာဒိကေ သင်္ဂဏှာတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၃။

သလာကာ၂ (ထီ) [သလာကာ + ဘတ္တာ။ နောက်ပုဒ် ကြေ။] စားရေးတံဆွမ်း။ စုဒ္ဒသ ဘတ္တာနိတိ သံယဘတ္တं ဥဒ္ဒေသဘတ္တं နိမန္တနံ သလာကံ ---- ဣမာနိ စုဒ္ဒသ ဘတ္တာနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၀။

သလာကာ၃ (ထီ) [သလာကာ + က။ က-ပစ္စည်း ကြေသည်။] (ထိုးကျင့်နာကျင်စေသောအား ဖြင့်) ဆူးငြောင့်သဖွယ်ဖြစ်သော မျက်စိရောဂါ-နာ။ (တိမ်သလာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။ သျှ။ နေရင်း။ မြန်။ ဆဋ္ဌ)။ သလာကဝေဒ္ဓကမ္မန္တိ အက္ခိရောဂ-ဝေဒ္ဓကမ်ံ။ သလာကသဒိသတ္တာ သလာက-သခီတသ အက္ခိရောဂသ ဝေဒ္ဓကမ္မန္တိ ဟိ သာလာကိယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။

သလာကာဒိက (တိ) [သလာက + အာဒိ + က] ဝါးခြမ်းစိတ်ဖြင့်ပြုအပ်သော ပဲစသော (ပိုက်ဆံ)။ ဣတိ-သဒ္ဒေနာတိ "ဒါရုမာသကော"တိ ဇတ္ထ ဝုတ္ထဣတိ-သဒ္ဒေန။ ဇဝံ ပကာရေတိ

ကြမိနာပိ သလာကာဒိကေ သင်္ကာတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၃။

သလာကာမတ္တ (တိ) [သလာကာ + မတ္တ] သလာကမတ္တ-ကြည့်။ သလာကာဝုတ္တ (အံ၊ ၁။ ၁၆၀) နှိ ဝပိတံ ဝပိတံ သဿံ သလာကာ-မတ္တမေဝ သမ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၂။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉)။

သလာကာဝုတ္တ (တိ) [သလာကာ + ဝုတ္တ] (က) စိုက်ပျိုးအပ်သော ကောက်စပါး၏ အတံသာ လျှင်ပြည့်စုံသော၊ စိုက်ပျိုးအပ်သော အရိုးသာ ရှိသည့် ကောက်စပါး။ (ခ) စာရေးတံ-လက်မှတ်-ဖြင့်အသက်မွေးရသော။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝေရဉ္ဇာ ဒုဗ္ဘိက္ခာ ဒ္ဒိဟိတိကာ သေတဋ္ဌိကာ သလာကာဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၊ ၈။ ဝပ္ပကာလေ သုဋ္ဌု အဘိသခ်ရိတ္တာပိ ဝုတ္တ-သဿံ တတ္ထ သလာကာ ဧဝ သမ္ပဇ္ဇတိတိ သလာကာဝုတ္တာ။ သလာကာယ ဝါ တတ္ထ ဇိဝိကံ ပဝတ္တေန္တိတိ သလာကာဝုတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၄။ (-သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၃။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၂)။

သလာကောဓနိယ (နှ) [သလာကာ + ဩဓနိယ] မျက်စဉ်းတံထည့်စရာ၊ အိပ်။ သလာကောဓနိယ (ဝိ၊ ၃။ ၂၉၅) နှိ ယတ္ထ သလာကံ ဩဒဟန္တိ၊ တံ သုသိရဒဏ္ဍကံ ဝါ ထဝိကံ ဝါ အနုဇာနာမိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၃။ (သီ၊ သျာ၊ မူ)။

သလာဌု (တိ) [သလာဋ + ဥ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၄၆-၇။ သလ + အာဌု။ ကောတ္ထုဘ။ (တိ) ဂလာဌု-သံ။] စိမ်း - မမှည့် - သော (သစ်သီး)။ ဖလေတော မေ သလာဌုတ္တော။ ဓာန်။ ၅၄၆။

သလာဌုက (တိ) [သလာဌု + က] အသီးစိမ်းနှ၊ သီးကင်း။ ဧတ္တေက် ဖလံ ဂဏှာဟိ သလာဌုကံ ဝါ ---- ယဒိ သလာဌုကံ ဂ္ဂဏ္ဍတိ၊ သလာဌုကံ ဂဏှာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၂)။

သလာဘ (ပု) [သ + လာဘ] မိမိ၏လာဘ်၊ မိမိအားရသောလာဘ်။ သလာဘံ နာတိ-မညေယ္ယ ---- သလာဘံ နာတိမညတိ။ ဓမ္မ။ ၆၆။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၆-၇။

သလာလ (တိ) [သဟ + လာလာ + အ] တံတွေး-နှင့်တကွဖြစ်-ယိုစီး-သော (ခံတွင်းရှိသောသူ)။ ဘိန္နဒန္တာ သေတသိရာ၊ သလာလာ ဝဒနာ-သုစိ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၆။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၃၇။

သလိဂ် (တိ) [သ + လိဂ်။ (တိ) သွလိဂ်-သံ။ သလိ^{ဂ}-အဒ္ဓမာဂမီ။] (နှ) (၁) မိမိအသွင်။ (တိ) (၂) မိမိအသွင်ရှိသော၊ သူ။ (၁) ယဒါ စ သာ ဌိတာ ဝါ အသ ဝုတာ ဝါတိ ဌိတာ နာမ သလိဂေ ဌိတာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂စ၁။ (-ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃ဝ၁)။ (တိ) (၂) သလိဂ်သေဝ ပဗ္ဗဇ္ဇာ၊ ဝိလိဂ်သာပိ စေတရာ။ ဝဇိရ။ ၄၁၁။

သလိဂ်ဝစန (နှ) [သလိဂ် + ဝစန] မိမိ၏လိင်ဝိဘတ်။ အက္ခရစိန္တကာ ဟိ ဤဒိသေသု ဌာနေသု ယုတ္တေ ဝိယ သလိဂ်ဝစနာနိ ဂ္ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅ဝ။

သလိလ^{1} (ထီ၊ နှ) [သလ + ဣလ။ ကွာဒိ။ ၁စ၉။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၆၁။ သရ + ဣလ။ (နှ) သလိလ-သံ။ အဒ္ဓမာဂမီ။ (ပု၊ နှ) သလိလ-ပြာ။] (နှ) (၁) (က) ရေ။ (ခ) မြစ်ရေ။ (ထီ) (၂) ထိုမှ ဤမှ-စီသွား-ကျယ်ပြန့်-သောမြစ်။ (၁) (က) သလိလံ ဝုစ္စတိ ဥဒကံ။ စူဠနိ။ ၂စ၃။ (ခ) သလိလေ အမ္ဘုစာရီ သလိလမ္ဘုစာရီ။ တသ္မိ နဒီသလိလေ ဇာလံ ဘေတ္တာ အမ္ဘုစာရီဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁ဝ၃။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁ဝ။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၂၉။ (၂) သလိလ

(သုတ္တနိ။ ၂၃၆) နှိ ဣတောာ စိတောာ စ ဂတံ၊ ဝိတ္ထိဏ္ဏာနှိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၆၃-၄။

သလိလ၂ (တိ) [မဟန္တ + သလိလ] များသော ရေရှိသော (မြစ်ရေယာဉ်)။ မဟောဒကေ သလိလေ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၁) တိ မဟာဥဒကေ မဟာသလိလေတိ အတ္ထော။ ဥဘယေနာပိ ဂဏ်ါဝဟသေဝ ဗဟုဥဒကတံ ဒသေတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၆၀။

သလိလလ္ဟောဂါဟဏ (နာ) [သလိလ + အလ္ဟောဂါဟဏ] ရေ၏သက်ဝင်ခြင်း-ရေဝင်ခြင်း။ နဒီတဠာကာဒီသု သလိလလ္ဟောဂဟဏ-မိဝ သုပရိသုဒ္ဓေန နိဒါနေန ဣမသ္မာ သုတ္တသ္မာ အတ္ထလ္ဟောဂါဟဏံ ဒသေတုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၃၂။

သလိလတလ (နာ) [သလိလ + တလ] ရေ-မြစ်ရေ-အပြင်။ ဝိကသိတကမလုပ္ပလပုဏ္ဏရီ-ကပဒ္ဓိမဏ္ဍိတမိဝ သလိလတလံ----။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၃။

သလိလဝရဝိဝရဂတ (တိ) [သလိလ + ဝရ + ဝိဝရ + ဂတ] ရေကိုဆောင်တတ်သော မိုးတိမ်ကင်းရှင်းခြင်းသို့ ရောက်သော။ ---- သလိလဝရဝိဝရဂတော သရဒကာလစန္ဒော ဝိယ တသာ ဥဒရတော နိက္ခမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၀၁။ (-၂၃၄၊ ၂၅၉)။

သလိလဓာရာ (ထီ) [သလိလ + ဓာရာ] ရေ-မြစ်ရေ-အယဉ်။ ဥဒ္ဓံသောတပဒ္ဓိသောတမုခါ သန္ဒန္တိ သလိလဓာရာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၂။ (-၃၆၃)။

သလိလနိမိနိဝသန (တိ) [သလိလ + နိမိ + နိဝသန] ရေ၌တည်သော ရွှေအိုးတို့၏ တည်ရှိရာဖြစ်သော (ဝသုန္ဓရ)။ သော ကိရ အနေ-ကနရဝရပရိဝုတော သလိလနိမိနိဝသနံ ----။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၆၅။

သလိလမ္ဘုစာရီ (တိ) [သလိလ + အမ္ဘုစာရီ] မြစ်ရေ၌-ကျက်စား-သွားလာ-သော၊ သတ္တဝါ (ငါး)။ ဇာလံဝ ဘေတ္တာ သလိလမ္ဘုစာရီ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၈။ အပ၊ ၁။ ၁၃။ စူဠနိ။ ၂၈၃။ အမ္ဘူတိ ဥဒကံ၊ တတ္ထ စရတီတိ အမ္ဘုစာရီ၊ မစ္ဆသောတံ အမိဝစနံ၊ သလိလေ အမ္ဘုစာရီ သလိလမ္ဘုစာရီ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၃။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၀။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၂၉။

သလိလဝုဋ္ဌိ (ထီ) [သလိလ + ဝုဋ္ဌိ] ရေအယဉ်နှင့် တူသောမိုး၊ မိုးရေအယဉ်။ သလိလဝုဋ္ဌိ ဝိယ ဓမ္မော။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၁။

သလိလဝုဋ္ဌိနိပါတ (ပု) [သလိလဝုဋ္ဌိ + နိပါတ] (ပြင်းထန်စွာသော) မိုးရေအယဉ်ဖြိုင်ဖြိုင်ကျခြင်း။ ဝါရိနာဝ ဇောတီတိ မဟတာ သလိလ-ဝုဋ္ဌိနိပါတေန အဂ္ဂိက္ခန္ဓော ဝိယ အရိယမဂ္ဂဝုဋ္ဌ-နိပါတေန ပရိနိဗ္ဗာယိဿတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၇)။

သလိလသိဠန (နာ) [သလိလ + သိဠန] ရေသွန်းလောင်းခြင်း။ ယတ္ထ သလိလသိဠနေန ဝိနာဝ သဿာနိ ဋ္ဌိတာနိ သမ္ဘဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၁၄။

သလိလာသယ (တိ) [သလိလ + အာသယ] ရေ၏တည်ရာဖြစ်သော၊ (ပြည့်စုံသော) ရေကန်ရှိသော။ ---- သမ္ဘန္နာ သလိလာသယာ အဿာတိ သမ္ဘန္နသလိလာသယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၅။

သလောက (တိ) [သမာန + လောက] ပြဟ္မာ မင်းကြီးနှင့်တူသော လောက (ဘုံ) ရှိသော။ သလောကတာ ပြဟ္မုနာ သမာနလောကတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၂၁၈။ (-ဒီ၊ ၈။ ၁။ ၃၇၇၊ ၃၉၉)။

သလောကတာဝါဒီ (တိ) [သလောကတာ + ဝါဒီ] ပြဟ္မာကြီးနှင့်တူသောလောက (ဘုံ) ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အယူဝါဒရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ ယေ သလောကတာဝါဒိနော သမိပတာဝါဒိ-နော စ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉။

သလောကပါလ (တိ) [သဟ + လောကပါလ] (၁) (က) လောကကိုစောင့်ရှောက်တတ်သော (ဣန္ဒ, ယမ, ဝရုဏ, ကုဝေရ) နတ်မင်းကြီး လေးယောက်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ (ခ) လောကကိုစောင့်ရှောက်တတ်သော (လူမင်း, စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးလေးယောက်, သိကြားမင်း, သုယာမစသည့်) ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ (ဂ) လောကကို စောင့်ရှောက်တတ်သော (ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပ) တရားနှစ်ပါးတို့နှင့်ပြည့်စုံသော (သတ္တလောက)။ (၁) (က) (ခ) (ဂ) လောက် ပါလေ၏တိ လောကပါလာ၊ စတ္တာရော မဟာရာဇာနော။ လောကိယာ ပန ဣန္ဒယမဝရုဏကုဝေရာ လောကပါလာတိ ဝဒန္တိ။ သဟ လောကပါလေဟိတိ သလောက-ပါလော၊ "လောကော"တိ ဣမိနာ တုလျာမိ-ကရဏံ။ အထ ဝါ ဣဿရိယာဓိပစ္စေန တံတံ သတ္တလောကဿ ပါလနတော ရက္ခဏတော ခတ္တိယစတုမဟာရာဇသက္ကသုယာမသန္တုသိတ-သုနိမ္မိတပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိမဟာပြဟ္မာဒယော လောကပါလာ။ တေဟိ သဟ တံတံ သတ္တ-နိကာယော သလောကပါလော လောကောတိ ဝုစ္စော။ အထ ဝါ ---- ဟိရောတ္တပ္ပဝမ္မာ လောကပါလာ တေဟိ သမန္နာဂတော လောကော သလောကပါလော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၆။ (-နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၇)။

သလောဏ (တိ) [သဟ + လောဏ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဘဋ္ဌလောဏိကာယာ (သံ၊ ၁။ ၃၃၃) တိ သလောဏေန သတ္ထုပါနိယေန။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၂။

သလောဏက (တိ) [သဟ + လောဏ + က] ဆား-ရှိ-တကွဖြစ်-သော။ ဂါမတော လောဏံ အာဟရိတွာ အဂ္ဂိဘဂဝန္တံ သလောဏကံ ဒါပေသာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၅၂၀။

သလောဘ (တိ) [သဟ + လောဘ] လောဘ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ပဟာယ မစ္ဆေရမလံ သလောဘံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆။

သလောမ (တိ) [သဟ + လောမ] အမွေးရှိသော။ အဇိနက္ခိပ (ဝိ၊ ၁။ ၄၃) ၏ သလောမံ သခုရံ အဇနမိဂစမ္မံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၇။

သလောမက (တိ) [သလောမ + က။ သဟ လောမေန ဝတ္တနေ။ ကာတန္ဓဝုတ္တိ။ ပါဏိနီ၊ ၂။ ၂။ ၂၈။ မဟာဘာသ။ ၄၊ ၃။ ၁၅၅။] (၁) နူးညံ့သောအမွေးရှိ-ကောင်းသောအတွေ့ရှိ-သော။ (၂) အမွေးရှိ-အမွေးမျှား-သော၊ သူ။ (၁) လောမသာနိ (ပေတ။ ၁၃၃) တိ သလော-မကာနိ သုခသမ္ဖဿာနိ၊ သုန္ဒရာနိတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၆။ ၄၂။ (၂) သလောမကော သပက္ခ-ကော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၈၊ ၄၀၆။

သလောမဂန္ဓိက (တိ) [သဟ + လောမဂန္ဓ + ဏိက] ပြကတော့ဆံပင်၏ (ညှိစို့စို့) အနံ့ရှိ-သော။ သိုးမွေး၏-သိုးမွေးတို့နှင့်တူသော-အနံ့ရှိသော။ တံ ဇရာယထ သလောမဂန္ဓိကံ။ ထေရီ။ ၄၀၈။ အထ ပစ္ဆာ ဇတေရဟိ သလော-မဂန္ဓိက ပါကတိကလောမဂန္ဓမေဝ ဇာတံ။ အထ ဝါ သလောမဂန္ဓိကန္တိ မေဏ္ဍကလော-မေဟိ သမာနဂန္ဓံ။ "ဧဠကလောမဂန္ဓ"န္တိပိ ဝဒန္တိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၁၈။

သလောမဟ်သ (တိ) [သဟ + လောမဟ်သ] ကြက်သီးမွေးညင်းထခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သလောမဟ်သာနီ (မ၊ ၁။ ၂၅) တိ သဟေ၀ လောမဟ်သေန ၀တ္တန္တိ, ပ၀ိသမာ-နသေ၀ လောမဟ်သဇနနတော။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၃။ သလောမဟ်သာန (အဘိ၊ ၀ိ။ ၂၆၀) နှင့် ယတ္ထ ပ၀ိ၆သ လောမဟ်သော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧ၀ရူပါနံ ဘီသနကသေနာသနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၅၁။

သလောဟိတ (တိ) [သဟ + လောဟိတ] (၁) နီသောအဆင်းအရောင်ရှိသော။ (၂) သွေး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-လိမ်းကျံ-သော။ (၁) ဂမ္ဘီရ-ရူပေါ တေ ၀ဏ္ဏော သလောဟိတောဝ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂။ သလောဟိတော (ဇာ၊ ၂။ ၃၂) တိ ရတ္တောဘာသော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၀၈။ (၂) သလောဟိတ (ဇာ၊ ၁။ ၂၅၄) နှင့် ဧ၀ံ ဟတ္ထိ-အဿရထ၀ါဟနံ သတ္တရတနာဒိ၀ိဘ၀ं "သလောဟိတ"နှင့် ပြူမိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၆။ မဏိကာရော သလောဟိတေနေ၀ ဟတ္ထေန ----။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃။ (-မ၊ ၂။ ၅၃။ အံ၊ ၂။ ၅)။

သလောဟိတက (တိ) [သဟ + လောဟိတ + က။ လောဟိတကာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၃။ သျှ၊ မူသည် တမ္ဘာ၀ိ ကာဠကာ၀ိ သေတာ၀ိ-စသော စကားစုနှင့်ညီသည်။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၁-လည်း ကြည့်။] နီသောအဆင်းရှိသော။ ဆ၀ိ ပန သလောဟိတကာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၁။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၆။

သလ္လ° (ပု၊ နဝ) [သလ + လ။ ကစ္စည်း။ ၆၃၂။ ရှု။ ၆၅၆။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၄၁။ သလ အာသု-ဂတိယံ၊ အ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၉၃။ သရ + လ။ သရ ဟိသာယံ ၀ါ၊ လော၊ ရဿ လော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၆၃။ သလ္ လ + အ။ သလ္ အာသုဂတိယံ၊ အ၊ သလ္လော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၁၆။ သလတိ စလတိတိ သလ္လံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ (နဝ) ဂလ္ဘ-သံ။ သလ္ လ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) မြား။ (၂) ငြောင့်။ (၃) မြားငြောင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။ သျှ။ ပြည်)။ (၄) လှံ။ (၅) မြား, သံလျက်, လှံ စသောလက်နက်။ (၆) စူးဝင်တတ်သော။ (၇) မြားဆူးငြောင့်။ (၈) ဝေဒနာသံယုတ်၊ သဂါထာ ဝဂ်လာ သလ္လသုတ်။ (၉) သုတ္တနိပါတ် မဟာဝဂ် လာ သလ္လသုတ်။ (ပု) (၁၀) သမင်စာပင်။ (၁၁) ဖြူ။ ဖြူကောင် (ဖြူသတ္တ၀ါ)။ (၁) မြား။ သလ္လ၀ိဒ္ဓေါ ရူပ္ပတိတိ အထ အယောမယာ-ဒိနာ သလ္လေန ၀ိဒ္ဓေါ ၀ိယ ပီဠိယတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၉။ သလ္လေနာတိ ကဏ္ဏေန။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၃။ သလ္လတိ ပ၀ိသတီတိ သလ္လော။ နေတ္တိ၊ ၀ိ။ ၅၆။ (၂) ငြောင့်။ သလ္ လ (ပေတ။ ၁၃၂) နှင့် သောကသလ္လံ။ ပေတ၊ ၆။ ၃၉။ (၃) မြားငြောင့်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။ သျှ။ ပြည်)။ ဓမ္မဓာတုယာ ဝေဒနာကွန္ဓော သလ္လမိ၀ သူလမိ စ ဒ၆ဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။ သလ္လမိ၀ သူလမိ၀ တိ၀ိ၀ဒုက္ခတာ သမာယောဂတော ဒ၆ဗ္ဗော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ (၄) လှံ။ သလ္လမ္ပိ စေ ဥရသိ ပကပ္ပေယျ (သံ၊ ၁။ ၁၀၈) နှင့် တိ၀ိဏာ-သတ္တိသလ္လံ ----။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၉။ သလ္ လ (သံ၊ ၁။ ၁၁၂) နှင့် တိ၀ိဏာ သတ္တိသလ္လံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၂။ သတ္တိသလ္လနှင့် သတ္တိသ၁ါတံ ပုထုသလ္လံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ (၅) မြား, သံလျက်, လှံစသောလက်နက်။ ဓရန္တိ ဥရသိ သလ္ လ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၇) နှင့် ဥရသ္မိ ဗဒ္ဓံ ကဏ္ဏံ ၀ါ အသိ ၀ါ သတ္တိ ၀ါ ယုဒ္ဓကာလေ သတ္တူနံ ဥပရိ အဘိ-ဟရန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၅။ (၆) စူးဝင်တတ်သော။ ဓိရတ္ထု ကဏ္ဏိနံ သလ္လံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ကဏ္ဏမသ

အတ္ထိတိ ကဏ္ဏီ၊ တံ ကဏ္ဏိနံ။ တံ ပန ကဏ္ဏံ အနုပဝိသနဋ္ဌေန "သလ္ဿ"နှိ ဝုစ္စတိ၊ တသ္မာ ကဏ္ဏိနံ သလ္လန္တိ ဇတ္ထ သလ္လကဏ္ဏိနန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၁၇၁။ (၇) မြားဆူးငြောင့်။ သလ္လသ ပဋိဝိဒ္ဓသ ကတ္တနံ ဥဗ္ဘာဟနံ သလ္လကတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။ ကာယေ ပဝိဋ္ဌသရာဒိ-သလ္လသ နိဟရဏော ဝေဒ္ဓေ သလ္လဝေဒ္ဓေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၃၀။ (၈) ဝေဒနာသံယုတ် သဂါထာ ဝဂ်လာ သလ္လသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ဝေဒ-နာသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၀၉။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၇။ (၉) သုတ္တနိပါတ် မဟာဝဂ် လာ သလ္လသုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတ-ပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သုတ္တနိ။ ၃၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၈။ (ပု) (၁၀) သမင်စာပင်။ သလ္လော တု မဒနော ဘဝေ။ ဓာန်။ ၅၆၇။ (၁၁) ဖြူ။ ဖြူကောင် (ဖြူသတ္တဝါ)။ သလ္လော တု သလ္လကော ထာသ။ ဓာန်။ ၆၁၆။

သလ္ဿ (တိ) [သလ္ဿ + က] အဆိပ်လူးသည့်မြား နှင့်တူသော၊ တရား။ (က) တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိ။ (ခ) ရုပ်စသော ခန္ဓာငါးပါး။ (ဂ) ဒုက္ခဝေဒနာ။ (ဃ) သောက၊ သောကတဏှာ။ (င) ပရိဒေဝ, တဏှာ, ဒေါမနဿ။ (စ) ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ။ တနည်း- ရာဂ, ဒေါသ, မာန, မောဟ။ (ဆ) ဒေါသ, လောဘ, မောဟ, ဒိဋ္ဌိ။ (ဇ) ရာဂ စသောတရား ၅-ပါး။ တနည်း- ရာဂစသော တရား ၇-ပါး။ (ဈ) ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ (ည) ဒိဋ္ဌိနှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး။ (ဋ) ကိလေသာ ၁၀-ပါး။ (ဌ) လာဘ်ပူဇော်မှုအကျော်အစော။ အဆိပ်လူးမြားနှင့်တူသော၊ ဆူးငြောင့်နှင့်တူ သော၊ တရား။ (က) တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိ။ ဇာ သလ္လိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၆။ သံ၊ ၂။ ၂၈၉။ သလ္လန္တိ ခေါ သုနက္ခတ္တ တဏှာယေတံ အဓိဝစနံ။ မ၊ ၃။ ၄၇။ မာနဂတံ သလ္လံ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၆။ ဇတ္ထ

သလ္ဿ (အံ၊ ၁။ ၃၃၄) နှိ ဇတ် ဒိဋ္ဌိသလ္လံ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၄။ ဒိဋ္ဌိယေဝ အန္ဓော တုဒနဋ္ဌေန ဒုန္နိဟရဏီယဋ္ဌေန စ သလ္လန္တိ ဒိဋ္ဌိသလ္လံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၁။ (ခ) ရုပ်စသောခန္ဓာ ၅-ပါး။---- သလ္လတော အယတော အာဘာဝတော ----။ မ၊ ၂။ ၉၉။ ပဋိသံ။ ၄၁၁။ အနုပဝိဒ္ဓဋ္ဌေန ဒုက္ခဇနနဋ္ဌေန စ သလ္လတော။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၂။ ပိဋာဇနကတာယ အန္ဓောတုဒနတာယ ဒုန္နိ-ဟရဏီယတာယ သလ္လတော။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၆။ (ဂ) ဒုက္ခဝေဒနာ။ သလ္လတော (သံ၊ ၂။ ၄၀၉) တိ ဒုက္ခာ ပန ဝိနိဝိဗ္ဗနဋ္ဌေန သလ္လာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၇။ သလ္လတော ဒဋ္ဌဗ္ဗာ (ဣတိဝုတ်။ ၂၂၇) တိ ---- ဒုက္ခဝေဒနာ သလ္လန္တိ ပသိတဗ္ဗာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၈၄။ (ဃ) သောက၊ သောကတဏှာ။ ---- စေတသော ပရိဒ္ဗာယနာ ဒေါမနဿံ သောကသလ္လံ။ ဝိမာန။ ၁၁၄။ ပေတ။ ၁၃၂။ ထေရီ။ ၃၈၅။ ---- အန္ဓော တုဒနတော စ "သလ္ဿ"နှိ လဒ္ဓနာမံ သောကံ တဏှဉ္စ အဗ္ဘဟိ ဝတ နိဟရိ ဝတ။ ထေရီ၊ ၌။ ၅၉။ (င) ပရိဒေဝ, တဏှာ, ဒေါမနဿ။ သလ္ဿ (သုတ္တနိ။ ၃၇၂) နှိ ဇတမေဝ တိပ္ပကာရံ ဒုန္နိဟရဏဋ္ဌေန အန္ဓောနိဝိဗ္ဗနဋ္ဌေန စ သလ္လံ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၂။ (စ) ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ။ တနည်း- ရာဂ, ဒေါသ, မာန, မောဟ။ တယော သလ္လာ ရာဂသလ္လော ဒေါသသလ္လော မောဟသလ္လော။ နေတ္တိ။ ၁၀၅။ (ဆ) ဒေါသ, လောဘ, မောဟ, ဒိဋ္ဌိ။ စတ္တာရိ သလ္လာနိ ဥဒ္ဒရတိ။ ပေဋကော။ ၂၄၆။ (ဇ) ရာဂ စသောတရား ၅-ပါး။ တနည်း- ရာဂစသော တရား ၇-ပါး။ ပဋ္ဌ သလ္လာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၂။ တတ္ထ ကတမေ ပဋ္ဌ သလ္လာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၉၁။ ရာဂါဒယော ပဋ္ဌ လဂ္ဂနဋ္ဌေန သဂ်ိ၊ အနုပ-ဝိဒ္ဓဋ္ဌေန ပန သလ္လာတိ ဝုတ္တာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။

၄၈၅။ အထေတ္ထ သလ္ဍ (သုတ္တနိ။ ၄၂၄) နွဲ့ အထ ဧတေသု သတ္ထေသု ရာဂါဒိသလ္ဍံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၂။ (ဗျ) ကာမဂုဏ် ၅-ပါး။ "သလ္ဍ"နွဲ့ ဘိက္ခဝေ ကာမာနမေတံ အဓိဝစနံ။ အံ၊ ၃။ ၁၁၄။ စူဠနိ။ ၂၆၅။ (ဥ) ဒိဋ္ဌနှင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါး။ တေသဉ္စ သလ္ဍံ ပဋိကစ္စ ပဿတော (ဥဒါန။ ၁၆၆) တိ ---- သော ဧတဉ္စ တိဝိဓံ ဝိပရိတဒဿနံ အညဉ္စ သကလံ မိစ္ဆာဘိနိဝေသံ တေသဉ္စ နိဿယဘူတေ ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓေပိ တုဒ္ဒနတော ဒုရုဒ္ဓါရတော စ "သလ္ဍ"နွဲ့ ----။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၅။ (ဌ) ကိလေသာ ၁၀-ပါး။ ယော ပေတံ သလ္ဍမုဒ္ဓရေ (ထေရ။ ၃၂၄) တိ ယော ဘိသက္ကော ဧတံ ဒိဋ္ဌိသလ္ဍံ ကိလေသသလ္ဍဉ္စ ဥဒ္ဓရေယျ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၈။ (ဍ) လာဘ်ပူဇော်မှုအကျော် အစော။ "သလ္ဍ"နွဲ့ ခေါ် ဘိက္ခဝေ လာဘ-သက္ကာရသိလောကသေတံ အဓိဝစနံ။ သံ၊ ၁။ ၄၂၇။

သလ္ဍ၃ (တိ) [သလ္ဍ + ဏ] မြား-ရှိ-နှင့်ပြည့်စုံ-သော၊ သူ။ ဓိရတ္ထုကဏ္ဍိနံ သလ္ဍံ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ ကဏ္ဍိနံ သလ္ဍန္တိ ဧတ္ထ သလ္ဍကဏ္ဍိနန္တိ အတ္ထော။ ---- နာနပ္ပကာရေန ကဏ္ဍေန, ကုမုဒပတ္ထ-သဏ္ဌာနထလေန ဥဇုကဂမနေနေဝ သလ္ဍေန စ သမန္နာဂတံ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၇၁။

သလ္ဍ၄ (တိ) [သလ္ဍ + အ။ တနည်း- သံ + လာ + အ။] (အဆိပ်လူးမြားကဲ့သို့) စူးဝင်တတ်သော၊ ပူပန်ခြင်းကို-ယူ-ဖြစ်စေ-တတ်သော၊ တရား (တဏှာ)။ သလ္ဍတိ ပဝိသတိ ဝိသပ္ပိတံ သလ္ဍံ ဝိယာတိ သလ္ဍာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၂၄။

သလ္ဍက (ပု) [သလ္ဍ + က။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၁၆။ ဂလျက-သံ။ သလ္ဍက-ပါကတ။] (၁) ဖြူ။ ဖြူကောင်၊ ဖြူသတ္တဝါ။ (၂) ဆူးငြောင့်နှင့်တူသော၊ တရား (မိစ္ဆာဝိတက်)။ (၁) ---- သသကော, သလ္ဍကော, ဂေါဓာ, ကပိ, ကုမ္မောတိ ဣမေ ပဠေဝ သတ္ထာ ဘိက္ခိတ္ဗ-ယုတ္တကာ, နိ အညေ။ ဇာ၊ ၅။ ၅။ ၅၃၀။ (၂) တတ္ထ ဟိ ကဒါစိ အန္ဓကရာ မိစ္ဆာဝိတက္ကာနံ သလ္ဍကာနံ အဝသရော သိယာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။

သလ္ဍကဏ္ဍီ (တိ) [သလ္ဍ + ကဏ္ဍီ] စူးဝင်တတ်သောမြားရှိသော၊ သူ။ သလ္ဍ၃-ကြည့်။

သလ္ဍကတ္ထ (တိ) [သလ္ဍ + ကတ္ထ] (က) မြားကို ပယ်နှုတ်-နိုင်-တတ်-သော၊ မြားကျွတ်မန္တာန် ရွတ်အံ့တတ်သော၊ ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော၊ သူ။ ခွဲစိတ်ဆရာဝန်။ (ခ) (ရာဂစသော) မြားငြောင့်တို့ကို ပယ်နှုတ်ပြီးသော၊ သူ။ (က) တဿ မိတ္ထာမစ္စာ ဥတိသလောဟိတာ ဘိသက္ကံ သလ္ဍကတ္ထံ ဥပဌာပေယ္ယုံ။ မ၊ ၂။ ၉၂။ မ၊ ၃။ ၄၄၊ ၄၆။ သလ္ဍဿ ပဋိဝိဒ္ဓဿ ကတ္ထနံ ဥဗ္ဘာဟနံ သလ္ဍကတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။ (ခ) သလ္ဍကတ္ထော (မ၊ ၂။ ၃၅၂) တိ ရာဂါဒိ-သလ္ဍကန္တနော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၇။ သလ္ဍကတ္ထော (သုတ္တနိ။ ၃၆၉) တိ ရာဂါသလ္ဍာဒိသတ္ထသလ္ဍ-ကတ္ထနော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၅။

သလ္ဍကတ္ထအန္ဓေဝါသိက (တိ) [သလ္ဍကတ္ထ + အန္ဓေဝါသိက] ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော ဆေးဆရာဝန်၏တပည့်။ ခွဲစိတ်ဆရာဝန်၏တပည့်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သလ္ဍကတ္ထအာစရိယ (ပု) [သလ္ဍကတ္ထ + အာစရိယ] မြားကိုပယ်နုတ်-နိုင်-တတ်-သော-ဆေးဆရာ၊ ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော ဆေးဆရာ။ ခွဲစိတ်ဆရာဝန်။ သလ္ဍကတ္ထအန္ဓေ-ဝါသိကေသု (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၃၃) တိ သလ္ဍကတ္ထ-

အာစရိယသ အန္တေဝါသိကေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သလ္လကတ္တက (တိ) [သလ္လကတ္တ + က] ငြောင့်တံသင်းကို ပယ်နုတ်တတ်သော ဆေးဆရာနှင့် တူသော၊ သူ။ ဘိသက္ကော သလ္လကတ္တကော။ အပ၊ ၂။ ၁၀၉။

သလ္လကတ္တဝဒ္ဓကမ္မ (နာ) [သလ္လကတ္တ + ဝဒ္ဓကမ္မ] ငြောင့်ထွက်အောင် ဆေးကုခြင်း၊ အပင်းထွက်အောင် ဆေးကုခြင်း၊ စူးဝင်ပြီးသော မြားငြောင့်ကိုပယ်နုတ်ရန် ဆေးကုသမှု၊ သွင်းအပ်ပြီးသောအပင်းကို ပယ်နုတ်ရန် ဆေးကုသမှု။ သလ္လကတ္တိယ (ဒီ၊ ၁။ ၁၁) နှင့် သလ္လကတ္တဝဒ္ဓ-ကမ္မံ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၉၂။ မဟာနိ၊ ဋ။ ၃၆၇။ တဒတ္ထာယ ဝေဒ္ဓကမ္မံ သလ္လကတ္တဝဒ္ဓကမ္မံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။

သလ္လကတ္တိယ (နာ) [သလ္လကတ္တ + ဏ္ဍ။ သလ္လကတ္တသ ကမ္မံ သလ္လကတ္တိယံ။] ငြောင့်ထွက်အောင်ဆေးကုခြင်း၊ အပင်းထွက်အောင် ဆေးကုခြင်း၊ စူးဝင်ပြီးသော မြားငြောင့်ကို ပယ်နုတ်ရခြင်းအကျိုးငှာ ခွဲစိတ်ကုသခြင်း။ သွင်းအပ်ပြီးသောအပင်းကို ထွက်အောင်ပြုခြင်း။ ---- သာလာကိယံ သလ္လကတ္တိယံ ဒါရကတိကိစ္စာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၊ ၆၆။ (-မဟာနိ။ ၂၉၈၊၃၃၀)။ သလ္လကတ္တဝဒ္ဓကမ္မ-လည်းကြည့်။

သလ္လကတ္တိယပဒ (နာ) [သလ္လကတ္တိယ + ပဒ] သလ္လကတ္တိယ-ဟူသောပုဒ်။ တံ ပန သလ္ဿ-ကတ္တိယပဒေနေဝ သင်္ဂဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။

သလ္လကန္ဓန (တိ) [သလ္ဿ + ကန္ဓန] (တိ) (၁) ရာဂစသောဆူးငြောင့်ကို ဖြတ်တတ်သော၊ သူ။ (နာ) (၂) ရာဂစသောဆူးငြောင့်ကို-ထုတ်-နုတ်-ခြင်း။ (၁) သလ္လကန္ဓနော (မ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၇၇) တိ သလ္လာနံ သမုစ္ဆိန္နတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။ (၂) အညာယ သလ္လကန္ဓန (ဓမ္မ။ ၅၂) နှင့် ရာဂ-သလ္လာနံ ကန္ဓနံ နိမ္မထနံ အဗ္ဘုဟကံ ဧတံ မဂ္ဂံ။ ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၅၄။

သလ္လကန္ဓနဝေဒ္ဓ (ပု) [သလ္လကန္ဓန + ဝေဒ္ဓ] ရာဂစသောဆူးငြောင့်ကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာနုတ်တတ်သော ဆေးသမား။ အညေဟိ အနုဒ္ဓရကိယာနံ ရာဂါဒိ-သလ္လာနံ ကန္ဓနတော သမုစ္ဆေဒဝသေန သမုဒ္ဓရကတော ဥတ္တမော သလ္လကန္ဓနဝေဒ္ဓေ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ။ ၃၀၅။

သလ္လကန္ဓိယသုတ္တဝါစက (တိ) [သလ္လကန္ဓိယ + သုတ္တ + ဝါစက] ငြောင့်ကိုဖြတ်တတ်သော ချည်ကိုဟောသောသဒ္ဒါ။ သလ္လကတ္တ (မ၊ ၂။ ၉၂) နှင့် သလ္လကန္ဓနံ သလ္လကန္ဓိယသုတ္တဝါစကံ။ မ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၀၀။

သလ္လကီ (ထီ) [သလ္ဿ + ဏ္ဍ = သလ္လက + ဣ]။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၀စ။ ဣလ္လကီ-သံ။ သလဋ္ဌေ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] နှံပဲပင် (နပဲပင်)။ သလ္လကီ စ ကုဋ္ဌဏ စာ (ဏ၊ ၁။ ၂၂၆) တိ ဣန္ဒသာလ-ရုက္ခာ စ ကုဋ္ဌရုက္ခာ စ။ ဏ၊ ဋ၊ ၄။ ၉၃။ (-ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၁၄။ ထေရ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၈၉)။

သလ္လဋ (ပု) [သလ္ဿ + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ-ပြု။] မြားဟူသော-အနက်-သဘော။ ပိဋ္ဌာဏနနံ ဒုရုဒ္ဓရကတာ စ သလ္လဋော။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၂၀၁။

သလ္လနာမ (တိ) [သလ္ဿ + နာမ] သလ္လအမည်ရှိသော၊ သုတ်။ သဘိယံ ကေကိယမေဝ သလ္ဿ-နာမော။ သုတ္တနိ။ ၄၅၂။

သလ္လပယောဂ (ပု) [သလ္ဿ + ပယောဂ] ပြုပြင်-စီရင်-အားထုတ်-တတ်သော ရာဂစသော

ငြောင့်။ သလ္လာဘိသခ်ါရာနံ အပ္ပဟီနတ္တာ (မဟာနိ။ ၃၂၉) တိ သလ္လပယောဂါနံ အပ္ပဟီနဘာဝေန။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၁။

သလ္လပါသသဇ္ဇန (နာ) [သလ္ဝ + ပါသ + သဇ္ဇန] မြား ကျောက္ကွင်းတို့ကို စီရင်ခြင်း။ သော ကိရ သလ္လပါသသဇ္ဇနာဒိနာ ရတ္တိယမ္ပိ ပါဏဝဓံ အနုယုတ္တောဟိ အဟောသိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၉၁။

သလ္လဗန္ဓန (တိ) [သလ္ဝ + ဗန္ဓန] နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ရာဂစသောငြောင့်တံသင်း ငါးစင်း။ အမိတ္တာ ဝမကာ ကာမာ၊ သပတ္တာ သလ္ဝ-ဗန္ဓနာ။ ထေရီ။ ၄၁၇။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၄၅။ ရာဂါဒိနံ သလ္လာနံ ဗန္ဓနတော သလ္လဗန္ဓနာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၄၉။

သလ္လလီကတ (တိ) [သလ္ဝလီ + ကတ] (မြားတို့ဖြင့်) စူးဝင်-အောင်ပြု-ပစ်ခတ်-အပ်ပြီးသော။ သလ္လေဘိ သလ္လလီ-ကတော။ ဇာ၊ ၁။ ၆။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၉၅။

သလ္လဝိဒ္ဓ (တိ) [သလ္ဝ + ဝိဒ္ဓ] (က) တဏှာတည်းဟူသောမြားဖြင့် ဖောက်ထွင်း-စူးဝင်-အပ်သော။ (ခ) ကြီးစွာသောအဆိပ်လူးမြားဖြင့် ပစ်အပ်သော။ (ဂ) စိုးရိမ်ခြင်းတည်းဟူသော ငြောင့်သည် စူးဝင်အပ်သော။ (က) သလ္ဝ-ဝိဒ္ဓသာ (သံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ သဝိသေန သတ္တိ-သလ္လေန ဝိယ အဝိဇ္ဇာဝိသဝိဒ္ဓေန တဏှာ-သလ္လေန ဟဒယေ ဝိဒ္ဓသ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၃-၄။ သလ္လဝိဒ္ဓေါ ဝါတိ သလ္လေန ဝိဒ္ဓေါ ဝိယ။ သံ၊ ၈၊ ၁။ ၇၆။ သလ္လဝိဒ္ဓါနံ ရူပ္ပတ (သုတ္တနိ။ ၃၂၈) ဣ ---- ရာဂသလ္လာဒီဟိ စ ပဋ္ဌဟိ သလ္လေဟိ အနောဟဒယံ ပဝိသိယဝိဒ္ဓတ္တာ သလ္လဝိဒ္ဓါနံ ရူပ္ပတံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၇၁။ (ခ) သလ္လဝိဒ္ဓသာ (ထေရ။ ၃၄၂) တိ ပုထုနာ သဝိသေန သလ္လေန ဝိဒ္ဓသ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၆။ (ဂ) သလ္လဝိဒ္ဓသ ရူပ္ပတော (ဇာ၊ ၁။ ၁၂၃) တိ သောကသလ္လေန ဝိဒ္ဓသ တေနေဝ ယဋ္ဌိယမာနသ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၇။

သလ္လဝိရဟိတ (တိ) [သလ္ဝ + ဝိရဟိတ] မြားငြောင့်မှကင်းသော။ ဝိသလ္လဏ္ဍ သလ္လဝိရဟိတံ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၇။

သလ္လဝေဇ္ဇ (တိ) [သလ္ဝ + ဝေဇ္ဇ] မြားငြောင့်ကို နုတ်ပယ်-နိုင်-တတ်-သော၊ မြားငြောင့်အပင်း ကျမန္တာန်တတ်သော၊ ခွဲစိတ်ကုသတတ်သော၊ သူ။ သလ္လဝေဇ္ဇော သလ္လကတ္တော။ ဓာန်။ ၃၃၀။ ကာယေ ပဝိဋ္ဌသရာဒိသလ္လဿ နီဟရဏော ဝေဇ္ဇော သလ္လဝေဇ္ဇော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၃၀။

သလ္လသရိက္ခ (တိ) [သလ္ဝ + သရိက္ခ] စူးဝင်သော ငြောင့်နှင့်တူသော။ ---- ဂဏ္ဌသရိက္ခတာ, ပိဋ္ဌာဇနနာဒိနာ သလ္လသရိက္ခတာ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၃။

သလ္လသုတ္တ (နာ) [သလ္ဝ + သုတ္တ] သလ္လသုတ်၊ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်၊ သံ၊ ၁။ ၄၀၉။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သုတ္တနိ။ ၃၇၁။

သလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သလ္လသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သလ္လသုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သလ္လသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆။

သလ္လသုတ္တသဒိသ (တိ) [သလ္လသုတ္တ + သဒိသ] သလ္လသုတ်နှင့်တူသော။ ဂမ္ဘီရာ တိ ပါဋိဝသေန ဂမ္ဘီရာ သလ္လသုတ္တသဒိသာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၁။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။

သလ္လာနုဝိဒ္ဓ (တိ) [သလ္လ + အနုဝိဒ္ဓ] မြားသည် စူးဝင်အပ်သော။ တေ ရောဂါဘိတုန္နာ ဂဏ္ဍ-ပဋိပီဋိတာ သလ္လာနုဝိဒ္ဓါ။ နေတ္တိ။ ၉၁။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၅၇။ သလ္လာနုဝိဒ္ဓါတိ ယထာဝုတ္တသလ္လေန အနုပဝိဋ္ဌာ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၉၄။

သလ္လာဘိနိပ္ဍတ္တာပနကာရဏ (နာ) [သလ္လ + အဘိနိပ္ဍတ္တာပန + ကာရဏ] ရာဂစသော မြားကိုဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော အကြောင်း။ သလ္လာဘိသခ်ါရဝသေနာတိ သလ္လာဘိနိပ္ဍတ္တာ-ပနကာရဏာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃စ၁။

သလ္လာဘိသခ်ါရ (ပု) [သလ္လ + အဘိသခ်ါရ] ပြုပြင်-စီရင်-အားထုတ်-တတ်သော ရာဂစသော ခုနစ်စဉ်း။ သလ္လာဘိသခ်ါရာ အပ္ပဟီနာ (မဟာနိ။ ၃၂၉) တိ ဧတေ ရာဂါဒိသလ္လာ ပယောဂါ နပ္ပဟီနာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃စ၁။

သလ္လုဒ္ဓ (ဒ္ဓါ) ရဏဘေသဇ္ဇ (နာ) [သလ္လုဒ္ဓရဏ + ဘေသဇ္ဇ] (ရာဂစသော) မြား-ငြောင့်-ကိုနုတ်သောဆေး။ သမထဝိပဿနာ သလ္လုဒ္ဓရဏ-ဘေသဇ္ဇံ။ နေတ္တိ။ ၉၂။ သမထဝိပဿနာ သလ္လုဒ္ဓရဏဘေသဇ္ဇံ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၅၈။

သလ္လုဒ္ဓရဏူပါယ (ပု) [သလ္လုဒ္ဓရဏ + ဥပါယ] မြား-ငြောင့်-ကိုထုတ်ခြင်း-ဥပါယ်တမျှဉ်-အကြောင်း။ သလ္လုဒ္ဓရဏူပါယော ဝိယ ဓမ္မော။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၂။

သလ္လုဒ္ဓါရဏ (နာ) [သလ္လ + ဥဒ္ဓါရဏ] မြား-ငြောင့်-ကို နုတ်ပယ်-ထုတ်ဆောင်-ခြင်း။ သလ္လုဇ္ဇာဟနံ သလ္လုဒ္ဓါရဏံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၃၃။

သလ္လုဇ္ဇ (ဇ္ဇာ) ဟန (နာ) [သလ္လ + ဥဇ္ဇဟန] သလ္လုဒ္ဓါရဏ-ကြည့်။ သလ္လဿ ဥဇ္ဇဟနံ သလ္လုဇ္ဇဟနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သလ္လုဇ္ဇ (ဇ္ဇာ) ဟနဝဏ္ဏတိကိစ္ဆန (နာ) [သလ္လုဇ္ဇဟန + ဝဏ္ဏ + တိကိစ္ဆန] မြား-ငြောင့်-ကိုနုတ်ခြင်းဖြင့် အနာကို ဆေးကုသခြင်း။ ယထာ သတ္တိယာ သြမဌ္ဌော ပုရိသော သလ္လုဇ္ဇဟန-ဝဏ္ဏတိကိစ္ဆနာနံ အတ္ထာယ ဝိရိယံ အာရဘတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၇။ (-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၂)။

သလ္လောပမာ (ထီ) [သလ္လ + ဥပမာ] မြားဥပမာ။ ---- သလ္လောပမာယ ဘဂဝတာ နိဂ္ဂဟိတာ ပစ္စာဟရိတုံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂။

သလ္လက္ခဏ (တိ) [သံ + လက္ခ + ယု။ သလ္လက္ခတိ၊ သလ္လက္ခေတိ-ကြည့်။ (သံ စသည် ရှေးရှိရာ၌ သလ္လက္ခနာ, ဥပလက္ခနာ, ပစ္စုပလက္ခဏာ-ဟု ဒန္ဓဇနှင့် သင့်သည်။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၄။ သံလက္ခဏ-သံ။ သံလက္ခဏာ-သက္ကတပိဋကတ] (၁) မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း။ (၂) မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော၊ တရား (အာယတန)။ (၃) မှတ်-မှတ်သား-ကြောင်း (ညဉ့်၊ ည)။ (၄) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း။ (၅) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၆) ကောင်းစွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သား-တတ်သော တရား။ (က) ပညာ။ (ခ) ဝိပဿနာ။ (၇) ကောင်းစွာ-ကြည့်ရှု-စစ်ဆေး-လေ့လာ-တတ်သော၊ သူ။ (၈) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ရာ (အခါ)။ (၉) သိကြောင်း၏အဖြစ်။ (၁) မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း။ ဥပါဒါနံ နာမ ဥာဏေန တေသံ ဂဟဏံ သလ္လက္ခဏန္တိ ဒဿေတုံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၅။ မာရဏဏ္ဌန္တိ ဥပဓာရဏတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၁။ (၂) မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော၊ တရား (အာယတန)။ "အာယတနသလ္လက္ခဏဝသေန စက္ခုဝိညာ-ဏာဒယော သလ္လက္ခဏဝိသယာ (သလ္လက္ခ-ဏာရမ္မဏာ)။ နဒ္ဒ ဒြဗ္ဗသလ္လက္ခဏဝသေနာ"တိ။

မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၄။ (၃) မှတ်-မှတ်သား-ကြောင့် (ညဉ့်၊ ည)။ လက္ခဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တာတိ ဧတိသာ ရတ္တိယာ ယုတ္တော ---- သလ္လက္ခဏံ ဘဝိတုံ ယုတ္တာ လက္ခညာ။ လက္ခဏီယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။ (၄) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း။ သလ္လက္ခဏော (ပဋိသံ။ ၁၁၅) တိ အတ္ထာဒီနံ သမ္မာ ဒဿနေ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၄၄။ ကဿာ အဿာသပဿာသာနံ သလ္လက္ခဏသ နိမိတ္တန္တိ ဥပနိဗန္ဓနာနိမိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ (၅) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-တတ်သည်၏ အဖြစ်။ ပဏ္ဏိတဒေါဝါရိကော ဝိယ ဓမ္မသေနာ-ပတိ နိဗ္ဗာနနဂရပဝိဋ္ဌပဝိသနကာနံ သတ္တာနံ သလ္လက္ခဏတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၂။ (၆) ကောင်း-စွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သား-တတ်သောတရား (က) ပညာ။ (ခ) ဝိပဿနာ။ (၆) (က) ---- သလ္လက္ခဏာ ဥပလက္ခဏာ ပစ္စုပလက္ခဏာ -----။ အဘိ၊ ၈။ ၁၉။ အနိစ္စာဒီနံ သမ္မာ လက္ခဏဝသေန သလ္လက္ခဏာ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၄၂။ အနိစ္စာဒီနံ သလ္လက္ခဏဝသေန သလ္လက္ခဏာ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၉၁။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၁၃၂။ (၆) (ခ) ဖုသနာ ဌပနာ သလ္လက္ခဏာ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၂။ သလ္လက္ခဏာတိ ဝိပဿနာ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၃။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၁။ အနိစ္စတာဒီနံ သလ္လက္ခဏတော သလ္လက္ခဏာ ဝိပဿနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၇။ (၇) ကောင်းစွာ-ကြည့်ရှု-စစ်ဆေး-လေ့လာ-တတ်သော၊ သူ။ တာသံ ပေသနကာရကေ သဠိ ပုရိသေ, တဿ တဿ ကတာကတ-ဘာဝံ သလ္လက္ခဏော သဠိ အမစ္စေ ဥပဌာပေသိ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၄၃။ (၈) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ရာ (အခါ)။ နော ဝိဝဋ္ဋနကာလော ဝိယ ဝုဋ္ဌာယ ဂစ္ဆန္တသ သလ္လက္ခဏကာလော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ ဋ၊ ၂။ ၉၈။ (၉) သိကြောင်း၏အဖြစ်။ ပဏ္ဏိတေဟိ ဗာလသ ဗာလောတိ သလ္လက္ခဏတော တိဝိဓံ ဗာလလက္ခဏံ။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၄၃။

သလ္လက္ခဏကာလ (ပု) [သလ္လက္ခဏ + ကာလ] သလ္လက္ခဏ (၈) ကြည့်။

သလ္လက္ခဏတ္ထ (ပု) [သလ္လက္ခဏ + အတ္ထ] မှတ်-မှတ်သား-ခြင်းအကျိုး။ ---- တေသံ အာရမ္မ-ဏာနဉ္စ သလ္လက္ခဏတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။ သလ္လက္ခဏ (၁) လည်းကြည့်။

သလ္လက္ခဏမုခ (နာ) [သလ္လက္ခဏ + မုခ] ကောင်း-စွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း၏အကြောင်း။ ဧဝံ အယံ ထေရီ အတ္တနော အတ္တဘာဝေ အနိစ္စ-တာယ သလ္လက္ခဏမုခေန ----။ ထေရီ၊ ဋ။ ၂၂၀။

သလ္လက္ခဏဝိဓိ (ပု) [သလ္လက္ခဏ + ဝိဓိ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သောအစီအရင်။ တတြာယံ သလ္လက္ခဏဝိဓိ ကုက္ကုစ္စေန အာဂတော ဘိက္ခု ----။ ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၁၄။

သလ္လက္ခဏာကာရ (ပု) [သလ္လက္ခဏ + အာကာရ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော အခြင်းအရာ။ ထေရေန အကတေပိ ပါဏာတိပါတေ ပရေဟိ သလ္လက္ခဏာကာရံ ဒဿေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၇။

သလ္လက္ခဏာရမ္မဏ (တိ) [သလ္လက္ခဏ + အာရမ္မဏ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သောတရား လျှင် အာရုံရှိသော။ "အာယတနသလ္လက္ခဏ-ဝသေန စက္ခုဝိညာဏာဒယော သလ္လက္ခဏာ-ရမ္မဏာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

သလ္လက္ခဏာဝိဝဋ္ဋန (ထီ၊ နာ) [သလ္လက္ခဏာ + ဝိဝဋ္ဋန] ကောင်းစွာ-ရှု-မှတ်-တတ်သော-

ဝိပဿနာ-မဂ်။ ဘိက္ခု သလ္လက္ခဏာဝိဝဋ္ဋနာ-ဝသေန ကမ္မဋ္ဌာန် ဝမေတွာ ပါရိသုဒ္ဓိ ပတ္တု-ကာမော ----။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၃၁။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၀။

သလ္လက္ခဏုပါယ (ပု) [သလ္လက္ခဏ + ဥပါယ] မှတ်-မှတ်သား-ခြင်း-အကြောင်း။ ---- ဧဝံ ဒိဝသမာသာဒီနံ လက္ခဏာ သလ္လက္ခဏုပါယာ ဘဝိတုံ ယုတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၄။

သလ္လက္ခတိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + အ + တိ။ ဤ ဓာတ် စုရာဒိသာ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ လာသည်။ သံလက္ခဏ-ပါကတ။ သလ္လက္ခေတိ-လည်း ကြည့်။] (၁) မှတ်-မှတ်သား-၏။ (၂) ကောင်း စွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သား-၏။ (၁) ---- ဧဝံ အတ္ထံ သလ္လက္ခိသု။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၂။ ယေ ယေ သလ္လက္ခိသု၊ တေ တေ ကထယိသု။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ (၂) သာ တံ အာကာရံ သလ္လက္ခတိ---။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၃၁။

<u>သလ္လက္ခေယျ</u>-အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၂။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၁၉။ <u>သလ္လက္ခေယ္ယုံ</u>-မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။ <u>သလ္လက္ခေယ္ယာထ</u>- ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၃၇။ <u>သလ္လက္ခိသု</u>- ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၂။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။

သလ္လက္ခနာ (ထီ) [သံ + လက္ခ + ယု] သလ္လက္ခဏ-ကြည့်။ သလ္လက္ခနာ ---- လက္ခဏတုယာ ယုပစ္စယန္တာယ သမာဒိပုဗ္ဗာနံ ရူပါနံ နကာရော ဒန္တဇော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၈၄။

သလ္လက္ခန္တ (တိ) [သံ + လက္ခ + အန္တ။ ထီ-၌ သလ္လက္ခန္တီ] ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-သော၊ သူ။ သုမတ္တံ မံ မညမာနာတိ အတ္ထနိ သုဋ္ဌု မတ္တံ မဒပ္ပတ္တံ ကာမဂေဓဝသေန လဂ္ဂံ ပမတ္တံ ဝါ ကတ္တာ မံ သလ္လက္ခန္တီ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၃၃။

သလ္လက္ခယန္တ (တိ) [သံ + လက္ခ + ဏယ + အန္တ။ (အန္တပစ္စယလောပေါ)။] စုံစမ်း-စူးစမ်း-ဆင်ခြင်-သော။ စိတ္တပ္ပဝတ္တိအာကာရံ၊ တသ္မာ သလ္လက္ခယံ ဗုဒ္ဓေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၉။ သလ္လက္ခယံ ဥပဓာရေန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သလ္လက္ခယမာန (တိ) [သံ + လက္ခ + ဏယ + မာန] မှတ်-မှတ်သား-သော၊ သူ။ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော ယေဝ ဘဂဝါ ပရိသံ သလ္လက္ခယ-မာနော တသာ ယက္ခိနိယာ စေဝ ----။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၄။

သလ္လက္ခယိတ္ထ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏယ + တ္ထ] (သင်တို့) မှတ်သားကြကုန်ပြီ။ ဘဝသခ်ေ-ပဂတတ္တာ ပန နံ သလ္လက္ခယိတ္ထ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၁။

သလ္လက္ခာပေတိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏာပေ + တိ] မှတ်-မှတ်သား-စေ၏။ ဧဝမေဝ သတိ ကုသလံ ဓမ္မံ သလ္လက္ခာပေတိ သရာပေတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၄။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈)။

သလ္လက္ခာပေတုံ (ဗျ) [သံ + လက္ခ + ဏာပေ + တုံ] မှတ်-မှတ်သား-စေခြင်းငှာ။ အထ နံ တမတ္ထံ သလ္လက္ခာပေတုံ ကုသလဝိပါက-ကိရိယသခ်ါတေဟိ ----။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၃။

သလ္လက္ခာပေတုကာမ (တိ) [သလ္လက္ခာပေတုံ + ကမု + ဏ] မှတ်-မှတ်သား-စေခြင်းငှာ အလိုရှိ-သော၊ သူ။ အထ နံ ယမော "နာယံ ဘာသိ-တသ အတ္ထံ သလ္လက္ခေတီ"တိ ဥတ္တာ သလ္လက္ခာပေတုကာမော အမ္ဟောတိ အာဒိ-မာဟ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၄။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁ဓ။

သလ္လက္ခာပေတ္တာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သံ + လက္ခ + ဏာပေ + တ္တာ] မှတ်-မှတ်သား-စေ၍။ ဥဒေနံ

မမ ဂုဏ် သလ္လက္ခာပေတ္တာ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၆၃။

သလ္လက္ခာပေန္တ (တိ) [သံ + လက္ခ + ဏာပေ + အန္တ။ ထိ-၌ သလ္လက္ခာပေန္တာ, သလ္လက္ခာပေန္တိ] မှတ်-မှတ်သား-စေသော၊ သူ။ ---- သင်္ဂီ မဟာပြဟ္မာန် သလ္လက္ခာပေန္တာဝ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၂။

သလ္လက္ခာပေသိ (ကာ၊ ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏာပေ + ဣ။ သ-လာ။] မှတ်-မှတ်သား-စေ၏။ ကိုနော ဧတေနာတိ ဥပါယေနေဝ ရာဇာနံ သလ္လက္ခာ-ပေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၃၈။

သလ္လက္ခိသု (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဥ] မှတ်-မှတ်သား-ကုန်ပြီ။ ---- ဂဟပတိကေန ဝါ ပံသုကူလေန ဝါ"တိ ဧဝံ အတ္ထံ သလ္လက္ခိသု။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၂။ ယေ ယေ သလ္လက္ခိသု၊ တေ တေ ကထယိသု။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။

သလ္လက္ခိတ (တိ) [သံ + လက္ခ + တ။ သလ္လက္ခတိ-ကြည့်။ သံလက္ခိတ-သံ။] (၁) မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော။ (၂) မှတ်-မှတ်သား-ရာ (အရပ်)။ (၃) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော။ (၄) ကောင်းစွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သား-ရာ (အခါ)။ (၅) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ရာ (ခဏ၊ အခါ)။ (၆) ကြိုစည်-တွေးတော-အပ်သော။ (၁) မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော။ သင်္ဂီ ပဟာယ ဂမနီယန္တိ သကဘဏ္ဍန္တိ သလ္လက္ခိတံ သင်္ဂီ ပဟာယ လောကေန ဂန္တဗ္ဗံ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၁။ ပဋိသं၊ ၆။ ၂။ ၁၅။ (၂) မှတ်-မှတ်သား-ရာ (အရပ်)။ "သာဓု ပဏ္ဍိတ တယာ သလ္လက္ခိ-တဋ္ဌာနေယေဝ ကာရေဟိ"တိ အာဟ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၇၈။ (၃) ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သား-အပ်သော။ သလ္လက္ခိတာနိ (သံ၊ ၆။ ၃။ ၂) တိ သမ္မဒေဝ ဥပဓာရိတာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၃။ (၄) ကောင်းစွာ-ရှု-မှတ်-မှတ်သားရာ (အခါ)။ ဂူထပိဏ္ဍသ ဒိဋ္ဌိကာလော ဝိယ တိဏ္ဏံ လက္ခဏာနံ သလ္လက္ခိတာကာသော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၁။ (၅) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ရာ (ခဏ၊ အခါ)။ သလ္လက္ခိတက္ခဏေ ယေဝ ခေါ ပန မယံ ပုရောဟိတဋ္ဌာနံ ဒဿတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၉။ (၆) ကြိုစည်-တွေးတော-အပ်သော။ ကိ တေ သလ္လက္ခိတံ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၂။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၅။

သလ္လက္ခိတကာရဏ (နာ) [သလ္လက္ခိတ + ကာရဏ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သောအကြောင်း။ ---- တဿ အသမတ္ထဘာဝေ အတ္ထနာ သလ္လက္ခိ-တကာရဏံ အာရောစေန္တော "မညာမိ"တိ-အာဒိမာဟ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၆။

သလ္လက္ခိတကာလ (ပု) [သလ္လက္ခိတ + ကာလ] သလ္လက္ခိတ-ကြည့်။

သလ္လက္ခိတက္ခဏ (နာ) [သလ္လက္ခိတ + ခဏ] သလ္လက္ခိတ (၅) ကြည့်။

သလ္လက္ခိတဋ္ဌာန (နာ) [သလ္လက္ခိတ + ဋ္ဌာန] သလ္လက္ခိတ (၂) ကြည့်။

သလ္လက္ခိတပတ္ထ (ပု၊ နာ) [သလ္လက္ခိတ + ပတ္ထ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သောသပိတ်။ စောရေန သလ္လက္ခိတပတ္ထသ ဂဟဏဘာဝေပိ ----။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၉)။

သလ္လက္ခိတပဒေသ (ပု) [သလ္လက္ခိတ + ပဒေသ] မှတ်-မှတ်သား-အပ်သောအရပ်။ စောရေန သလ္လက္ခိတပဒေသတော တံ အပနေတွာ ကေဟိစိ တတ္ထ တာဒိသေ ----။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၉။

သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗ (တိ) [သလ္လက္ခိတ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌-

မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်သော။ နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ (ဝိ၊ ၁။ ၁၈) တိ ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခ်ိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၅။

သလ္လက္ခ်ိတ (တိ) [သံ + လက္ခ + တ။ သလ္လက္ခတိ-ကြည့်။] မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်သော။ ---- သလ္လက္ခ်ိတတ္ထာနိ ပဋိနိယတရူပ-တာယ သဘာဝသိဒ္ဓါနေ၀ ဟုတ္ဝာ ဂယ္ဟန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၃၈၇။

သလ္လက္ခ်ိတဘာ၀ (ပု) [သလ္လက္ခ်ိတ + ဘာ၀] မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်သည်၏အဖြစ်။ ဘဂ၀ါ ပန သလ္လက္ခ်ိတဘာ၀ံ ဇာနန္တောပိ သြကာသံ အဒတ္ဝာ၀ ----။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။

သလ္လက္ခ်ိတုံ (ဗျ) [သံ + လက္ခ + တုံ] မ့တ်-မ့တ်သား-ခြင်းငှာ။ ---- သလ္လက္ခ်ိတုံ ပဋိ၀ိဇ္ဈိတုံ နဿ သက္ကောန္တိတိ ဉာဏစက္ခုနာ ဒဿနာယ နပ္ပဟောန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၈။

သလ္လက္ခ်ိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [သံ + လက္ခ + ယ + တိ။ ဤ-လာ။] မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်၏။ လိဏ်ယတိ သလ္လက္ခ်ိယတိတိ လိဏ်၊ သဏ္ဌာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၄။

သလ္လက္ခ်ိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [သံ + လက္ခ + ယ + အန္တိ] မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်ကုန်၏။ ---- အပ္ပါယုကတာဒယော ဝိသေသာ အဂ်ပစ္စဂ်-ဝသေန သလ္လက္ခ်ိယန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၂။

သလ္လက္ခေယ္ယ (ကြိ) [သံ + လက္ခ + ဧယ္ယ] မ့တ်-မ့တ်သား-ရာ၏။ မံ သလ္လက္ခေယ္ယ ဝါ နဝါ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၂။

သလ္လက္ခေယ္ယုံ (ကြိ) [သံ + လက္ခ + ဧယ္ယုံ] မ့တ်-မ့တ်သား-ကုန်ရာ၏။ ယဒိ တံ ဗုဒ္ဓပုတ္တာ အာစာရသီလဂုဏ၀တ္တပဋိပတ္တိသလ္လေခဂုတ-ဂုဏေန ဇိနသာသနဝရံ သလ္လက္ခေယ္ယုံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။

သလ္လက္ခေယ္ယာထ (ကြိ) [သံ + လက္ခ + ဧယ္ယာထ] မ့တ်-မ့တ်သား-ကုန်ရာ၏။ ဧတံ သလ္လက္ခေ-ယ္ယာထာ"တိ ဧ၀ံ ဂုဏံ ကထေတ္ဝာ မိတ္တာ-မစ္စေသု ပတိဋ္ဌပေန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၇။

သလ္လက္ခေတ၀ (တိ) [သံ + လက္ခ + ဧ + တ။ သလ္လက္ခေတိ-ကြည့်။ (၁) မ့တ်-မ့တ်သား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ကောင်းစွာ မ့တ်သားအပ်သော၊ (ဝိ၊ ၄။ ၃၇၄၊ သျ။ စ်။) ထက်ဝန်းကျင်ကြည့်ရှု-မ့တ်သား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၁) တသ္မာ သုဋ္ဌု သလ္လက္ခေ-တ၀ေါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃။ ဒွါရံ သလ္လက္ခေတ၀ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆) နှင့် ---- ဒွါရံ ဥပဓာရေတ၀ံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၄၊ ၂၁၄။ (၂) အာရာမံ ပဝိသန္တေန သလ္လက္ခေတ၀ံ "ကတ္ထ အာ၀ါသိ-ကာ ဘိက္ခု။ ပဋိက္ကမန္တိ"တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၄။

သလ္လက္ခေတိ (ကြိ) [သံ + လက္ခ + ဧ + တိ။ နီ တိ၊ ဓာတု။ ၂၈၃။ သံ လက္ခတိ - သံ။ သံလက္ခက္ခ-ပါကတ။] (၁) မ့တ်-မ့တ်သား-၏။ (၂) ကောင်း စွာ-မ့တ်-မ့တ်သား-၏။ (၃) ထင်-မ့တ်ထင်-၏။ (၄) ကြည့်ရှု၏၊ မ့တ်နိုင်၏။ (၅) ထက်ဝန်း ကျင်-ကြည့်ရှု-စစ်ဆေး-လေ့လာ-၏။ (၆) ကြံ စည်-စုံစမ်း-၏။ (၇) ထိုးထွင်း၍ သိ၏။ (၈) အောက်မေ့-အမ့တ်ရ-သတိရ-၏။ (၉) ပိုင်းခြား၏။ (၁) မ့တ်-မ့တ်သား-၏။---- အဿာသံ သုဋ္ဌု သလ္လက္ခေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၈။ (၂) ကောင်းစွာ-မ့တ်-မ့တ်သား-၏။ ယေ ကထိတကာရကာ သလ္လက္ခေန္တိ၊ သုခေန သက္ကာ ဟောန္တိ ဝိညာ-ပေတုံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၄။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၅၈။ ---- ပတ္ထေ လဒ္ဓံ ဘိက္ခံ သလ္လက္ခေတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။

၁၇၉။ (၃) ထင်-မှတ်ထင်-၏။ မာတုဂါမော စ နာမ အပိ စက္ကဝတ္တိရာဇာနံ အတ္တနိ ပဋိဗဒ္ဓ-စိတ္တံ ဥ တွာ ဒါသံ ဝိယ သလ္လက္ခေတိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၁။ ဇိဂုစ္ဆတိ မညေတိ ---- ဇိဂုစ္ဆတီတိ ဝါ သလ္လက္ခေမိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၃။ (၄) ကြည့်ရှု၏၊ မှတ်နိုင်၏။ မံ သလ္လက္ခေယျ ဝါ နဝါ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၂။ (၅) ထက်ဝန်းကျင်-ကြည့်ရှု-စစ်ဆေး-လေ့လာ-၏။ သီသံ ပန ဥက္ခိပိတ္တာ ပုရိမပါဒါဒီနံ ဌိတောကာသံ သလ္လက္ခေတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၆၅။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၇၅။ (၆) ကြံစည်-စုံစမ်း-၏။ သလ္လက္ခေသိ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၈) တိ စိန္တေသိ။ ---- ဒေသနာယ အနုသရဏာဝသေန ဥပဓာရေသိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။ (၇) ထိုးထွင်းမှတ်သိ၏။ အာဇာနိသ-တီတိ သလ္လက္ခေသတိ ပဋိဝိဇ္ဈိသတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၄၅။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၀။ (၈) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-၏။ နသရာမိ နသရာမီတိ ---- နသရာမိ နသလ္လက္ခေမိ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉။ (၉) ပိုင်းခြား၏။ စီဝရပစ္စယံ သလ္လက္ခေတွာ (ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၇၀) တိ ---- ပရိစ္ဆိန္နိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၁။

သလ္လက္ခေတုံ (ဗျ) [သံ + လက္ခ + ဏေ + တုံ] မှတ်-မှတ်သား-ခြင်းငှာ။ ယထာ စ ဘူမိယံ ဌိတာ ---- သလ္လက္ခေတုံ သက္ကောန္တိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁၃။ ယာထာဝသရတော တိလက္ခဏံ သလ္လက္ခေတုံ နာသက္ခိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၆။ (-အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၃၇)။

သလ္လက္ခေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + လက္ခ + ဏေ + တွာ] (၁) မှတ်-မှတ်သား-၍။ (၂) ထက်ဝန်းကျင်-ကြည့်ရှု-စစ်ဆေး-လေ့လာ-၍။ (၃) စုံစမ်း-စူးစမ်းဆင်ခြင်-ကောင်းစွာမှတ်-၍။ (၄) ပိုင်းခြား၍။ (၁) အထ ခေါ သာ ဣတ္ထီ သလ္လက္ခေတွာ "ပရိယုဋ္ဌိတော အယံ ပုရိသော"-တိ အာယသ္မန္တံ ဥပနန္ဒံ သက္ကျပုတ္တံ ဇေတဝေါစ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၆။ သလ္လက္ခေတွာ (သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၃) တိ ဂိဟိဘာဝေ အာဒီနဝံ, ပဗ္ဗဇ္ဇာယ အာနိ-သံသဉ္စ သလ္လက္ခေတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၃။ (၂) ပုရိမပါဒပစ္ဆိမပါဒနဂုံ ဌာနံ ဌိတောကာသံ သလ္လက္ခေတွာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၆၅။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၇၅။ (၃) သလ္လက္ခေတွာ (ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၄၁) တိ အတ္တနော လက္ခဏသတ္ထာနုသာရေန ဥပဓာ-ရေတွာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁။ (၄) သလ္လက္ခေတိ (၉) ကြည့်။

သလ္လက္ခေထ[1] (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏေ + ထ] (သင်တို့) မှတ်-ထင်မှတ်-ကြကုန်၏။ ကိ ပန တုမှေ ဘိက္ခဝေ စူဠကာဠံ ဝိယ မဟာကာဠံ သလ္လက္ခေထ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၄၇။ (မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၃)။

သလ္လက္ခေထ[2] (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏေ + ထ] (၁) (သင်တို့) မှတ်-မှတ်သား-ကြကုန်လော့။ (၂) (သင်တို့) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ကြကုန်လော။ (၁) တုမှာကံ မရဏာဘာဝံ သလ္လက္ခေထ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၅၁။ (၂) သမန္နာ-ဟရထာတိ သလ္လက္ခေထ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၇။

သလ္လက္ခေန္တိ (တိ) [သံ[2] + လက္ခ + ဏေ + အန္တိ] မှတ်-မှတ်သား-သော။ အထာယသ္မာ အာနန္ဒော ကမ္မဝိပါကေန တေသံ ဇိဝိတက္ခ-ယပ္ပတ္တိ အသလ္လက္ခေန္တော ---- သလ္လက္ခေန္တော ----။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၈။ အတ္တနော ဝါဒေ ကိဉ္စိ ဒေါသံ သလ္လက္ခေန္တော "နာယံ မမ ဝါဒေါ"တိ အဝဇာနိတွာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁။ ကဒ်။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၄၆။

သလ္လက္ခေန္တိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏေ + အန္တိ]

ကောင်းစွာ-မှတ်-မှတ်သားကုန်၏။ ယေ
ကထိတကာရဏ် သလ္လက္ခေန္တိ၊ သုခေန သက္ကာ
ဟောန္တိ ဝိညာပေတုံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၄၄။ ဒီ၊ ၌
၂။ ၅၈။

သလ္လက္ခေမ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + မ] (၁)
(ငါတို့) မှတ်-မှတ်သား-ကုန်၏။ (၂) (ငါတို့)
ထင်-မှတ်ထင်-ကုန်၏။ (၁) ---- အဒေန္တာ
သဗ္ဗေန စိတ္တေန အာဝဇ္ဇေမ။ သလ္လက္ခေမာတိ
အတ္ထော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၅၉။ (၂) မနုဿ-
မံသံ မညေ ခါဒတိတိ မနုဿမံသံ ခါဒတိတိ
နံ သလ္လက္ခေမ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၈။

သလ္လက္ခေမိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + မိ] (၁)
သလ္လက္ခေတိ (၈) ကြည့်။ (၂) သလ္လက္ခေတိ
(၃) ကြည့်။

သလ္လက္ခေယျ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + ဧယျ]
ကြည့်ရှု-မှတ်နိုင်-ရာ၏။ မံ သလ္လက္ခေယျ ဝါ
နု ဝါ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၂။

သလ္လက္ခေသိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + ဣ]
(ငါ) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိရ-ပြီ။ ဘဒ္ဒေ
ဧတ္တကံ ကာလံ တဝ ဝုဏ် နု သလ္လက္ခေသိ။
ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၀။

သလ္လက္ခေသိ[1] (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + သိ]
(၁) မှတ်-မှတ်ထင်-၏။ (၂) ကောင်းစွာ-မှတ်-
မှတ်သား-၏။ (၁) တွံ အမှေ ဥစ္စကုလာတိ
သလ္လက္ခေသိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၁။ (၂) တွံ ပန
အတ္တနော အန္ဓဗာလတာယ တံ နု သလ္လက္ခေ-
သိ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၉၉။

သလ္လက္ခေသိ[2] (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + ဣ]
(၁) မှတ်-မှတ်သား-ပြီ။ (၂) ကောင်းစွာ-မှတ်-
မှတ်သား-ပြီ။ (သျှ) (၃) ကြံစည်-စုံစမ်း-ပြီ။
(၁) နိမိတ္တံ အဂ္ဂဟေသိ (ဝိ၊ ၁။ ၁၈) တိ ဂိဟိ-
ကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ
သဏ္ဌာနိ သလ္လက္ခေသိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၅။ (၂)
ဧတ္တာဝတာ စ ပနာယသ္မာ အာနန္ဒော "အဒ္ဓါ
အဇ္ဇ ဘဂဝတာ အာယုသင်္ခါရော ဩဿဋ္ဌော"-
တိ သလ္လက္ခေသိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၀။ (၃)
သလ္လက္ခေသိ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၈) တိ စိန္တေသိ။
အတ္တနော ယထာ သုတာယ သတ္ထု ဒေသနာ-
ယ အနုဿရဏာဝသေန ဥပဓာရေသိ။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၁၈။

သလ္လက္ခေသုံ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + ဥံ]
(၁) မှတ်-မှတ်သား-ကုန်ပြီ။ (၂) ကောင်းစွာ
စုံစမ်းကုန်ပြီ။ (၁) ---- "မရဏာ ဇီဝိတံ
သေယ္ယော"တိ သလ္လက္ခေသုံ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၅။
(၂) သလ္လက္ခေသု (မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၇) ဣတိ သမ္ဘ-
ဒေဝ ဥပဓာရေသုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၅။

သလ္လက္ခေဿတိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော +
ဿတိ] (၁) မှတ်-မှတ်သား-အံ့-လတ္တံ-လိမ့်
မည်။ (၂) ကောင်းစွာ-စုံစမ်း-အံ့-လတ္တံ-လိမ့်
မည်။ (၃) ထိုးထွင်း၍သိ-အံ့-လတ္တံ-လိမ့်မည်။
(၁) ပရိယာယေန ဓမ္မံ ကထေန္တသ္မေ
သလ္လက္ခေဿတိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၃။ (၂) သော
ဣမာယ ကထာယ ကထိယမာနာယ
အတ္တနော ကာမာဒိမုတ္တတ္တံ သလ္လက္ခေဿတိ။
မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၁။ (၃) အာဇာနိဿတိ (ဝိ၊ ၃။
၄၀၀) တိ သလ္လက္ခေဿတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ဝိ၊ ၌၊
၃။ ၂၄၅။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၀။

သလ္လက္ခေဿာမိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော +
ဿာမိ] သလ္လက္ခေဿတိ-ကြည့်။ ဆဒ္ဒါရိ-
ကေဟိ အာရမ္မဏေဟိ နိမ္မထိတော နု ပုန
ဣမံ ပဏ္ဍိ သလ္လက္ခေဿာမိ။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၈။

သလ္လက္ခေဟိ (ကြို) [သံ + လက္ခ + ဏော + ဟိ]

(သင်) မှတ်-မှတ်သား-လော့။ သလ္လကွေ့ဟိ ဇော်၊ ပဉ္စာကထန် ပန မယ္ဍ ဘာရော။ သံ၊ ၆။ ၁၅၂။

သလ္လတိ (ကြို) [သလ္ လ + အ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆၅။ သလ္လက္ကဲ-အဒ္ဓမာဂမီ။] စူးဝင်၏။ သလ္လတိ ပဝိသတီတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၅၆။

သလ္လပတိ (ကြို) [သံ + လပ + အ + တိ။ သံလပတိ-သံ။ သံလပက္ကဲ-ပါကတ။] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၂) (ပြောဆိုခြင်း-တဖန်တုန်ပြန် ပြောဆိုခြင်း-အားဖြင့်) အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ ပြန်၍-တုန်ပြန်၍-စကားတုံ့-ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၃) တကွ-အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၄) ပေါင်းဆုံ-စုဝေး-၍-ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၁) ကေန သမဏော ဂေါတမော သဒ္ဓိ သလ္လပတိ (ဒီ၊ ၃။ ၃၁) တိ ---- သလ္လပတိ ဝဒတိ ဘာသတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇။ သလ္လပတိ (အံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ သလ္လာပံ ကရောန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၇။ (၂) နေဝ အာပေယ္ယာမ နေ သလ္လပေ-ယ္ယာမာ (ဝိ၊ ၃။ ၂၂၀) တိ ဇတ္ထ အာလာပေါ နာမ ပဌမဝစနံ သလ္လာပေါ ပစ္ဆိမဝစနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၅၆။ ဝစနပဋိဝစနဝသေန သမံ လာပေါ သလ္လာပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၇။ သံ ပုန လပန်, လပတိ ဝါ အနေနာတိ သလ္လာပေါ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၂၃။ (၃) ---- သဒ္ဓိ သန္ဓိ၆တိ သလ္လပတိ သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇတိ။ မ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ၃။ ၁၀၈။ (၄) သလ္လပတိ (ပဋိသံ။ ၃၈၈) တိ သဂ်ိမ္ဗ လပတိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၄။

သလ္လပတု (ကြို) [သံ + လပ + အ + တု] ပြောဟော-ပြောဆို-လော့။ ဝိဿဇ္ဇော ဘဒန္တော သလ္လပတု ယထာ ဘိက္ခုနာ ဝါ သာမဏေရေန ဝါ ဥပါသကေန ဝါ အာရာမိကေန ဝါ သဒ္ဓိ သလ္လပတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇-စ။

သလ္လပထ (ကြို) [သံ + လပ + အ + ထ] ပြောဟော-ပြောဆို-ကုန်လော့။ မာ နေဟိ သဒ္ဓိ သလ္လပထ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၄။

သလ္လပန (ထီ၊ နဝ) [သံ + လပ + ယု။ သလ္လပတိ-ကြည့်။ (နဝ) သံလပန-သံ။] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၂) ကောင်းစွာ-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၃) အလွန်-အဖန်ဖန်-အထပ်ထပ်-အကြိမ်ကြိမ်-အခါခါ-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၁) ရတ္တန္ဓကာရတာ, ပုရိသဿ ဟတ္ထပါသေ ဌာနံ ဝါ သလ္လပနံ ဝါ။ ကခ်ီ။ ၃၁၈။ ဝဇိရ။ ၃၇၂။ (၂) သလ္လပန (စူဠနိ။ ၂၂၉) နှိ သမ္မာ လပနံ။ စူဠနိ၊ ၆။ ၉၁။ (၃) ---- အာလပနာ လပနာ သလ္လပနာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၆။ သလ္လပနာတိ ဂဟပတိကာနံ ဥက္ကဏ္ဏေ ဘီတသ ဩကာသံ ဒတ္တာ သုဋ္ဌု လပနာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၆၄။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇၀။

သလ္လပနပစ္စယ (ပု) [သလ္လပန + ပစ္စယ] ပြောဆိုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ယဒိ သလ္လပန-ပစ္စယာ ဇောာ။ ဝဇိရ။ ၃၇၃။

သလ္လပန္တ (တိ) [သံ + လပ + အန္တ] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-သော။ (၂) တုန်ပြန်ပြောဆိုသော။ (၃) တကွ-အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-သော။ (၁) သဒ္ဓိ သလ္လပန္တော အဝဇာနိတ္တာ ပဋိဇာနာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၊ ၂။ (၂) သလ္လပန္တေ သုခံ ဒုက္ခ (စရိယာ။ ၃၉၅) နှိ သုခဒုက္ခံ ပုစ္ဆိတ္တာ ပဋိသန္ထာရဝသေန အာလာ-ပသလ္လာပံ ကရောန္တေ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၁။ (၃) ယက္ခဒီနံ ဟတ္ထပါသံ အဝိဇဟိတ္တာပိ သန္ဓိ၆ဒ္ဓိ-ယာ သလ္လပန္တိယာ ဝါ ဒုက္ကဋံ။ ကခ်ီ။ ၃၁၈။

သလ္လပန္တီ (ကြို) [သံ + လပ + အ + အန္တီ] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-ကုန်၏။ (၂) တကွ-အညီ အညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-ကုန်၏။ ကထံ ဘန္တေ နာဂသေန ပဏ္ဍိတာ သလ္လပန္တီ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅။ သလ္လပန္တီ (အံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ သလ္လာပံ ကရောန္တီ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၇။ (၂) သန္တိဋ္ဌန္တိပိ၊ သလ္လပန္တိပိ၊ သကေ်တမ္ပိ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၄-၅။

သလ္လပမာန (တိ) [သံ + လပ + အ + မာန] သလ္လပန္တ-ကြည့်။ ဘဂဝါ ပြာဟွဏ် အနာလ-ပိတွာ အညေန သဒ္ဓိ သလ္လပမာနော ဝိယ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၉။

သလ္လပသိ (ကြို) [သံ + လပ + အ + သိ] (သင်) ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ ကေန သဒ္ဓိ သလ္လပသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၆၇။

သလ္လပါမိ (ကြို) [သံ + လပ + အ + မိ] (၁) (ငါ) ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၂) (ငါ) တကွ-အညီ အညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ (၁) နမြဟ္ဗုနာ သလ္လပါမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၉၁-၃။ အဟံ ဝါ ဒေဝတာဟိ သဒ္ဓိ သလ္လပါမိ။ အံ၊ ၃။ ၄၉။ (၂) သဒ္ဓိ သန္ဓိဌာမိ သလ္လပါမိ သာကစ္ဆံ သမာပဇ္ဇာမိ။ အံ၊ ၃။ ၁၂၃-၅။

သလ္လပိသု (ကြို) [သံ + လပ + အ + ဥ] တုံ့ပြန်၍ပြောဆိုကုန်ပြီ။ အထ ခေါ တေ ဘိက္ခူ အညမညံ နေဝ အာလပိသု နေ သလ္လပိသု။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၀။

သလ္လပိ (ကြို) [သံ + လပ + အ + ဣ] ပြောဟော-ပြောဆို-ပြီ။ ကိန္နရီ ပန ရညာ သဒ္ဓိ သလ္လပိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၄၁။

သလ္လပိတ (တိ) [သံ + လပ + တိ။ သလ္လတိ-ကြည့်။ သံလပ္ပတ-သက္ကတပိဋ္ဌက၊ သံ။] (၁) အာလာပသလ္လာပစကား-ပြောဟော-ပြောဆို-အပ်-ပြီး-သော။ (၂) ပြောဟော-ပြောဆို-ရာ အရပ်။ (၁) သလ္လပိတပုဗ္ဗ (ဒီ၊ ၂။ ၉၂) နှင့် အာလာပသလ္လာပေါ ကတပုဗ္ဗော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၁။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၀။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၄-၆။ (၂) သလ္လပိတမတ္တေ ယေဝ တံ ခါဒိတွာ ဇီဝိတ-ဝိနာသံ ပါပေသာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၉၂။

သလ္လပိတပုဗ္ဗ (တိ) [သလ္လပိတ + ပုဗ္ဗ] သလ္လပိတ (၁) ကြည့်။

သလ္လပိတုံ (ဗျ) [သံ + လပ + တုံ] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်းငှာ။ (၂) တုံ့ပြန်၍ဟောဆိုခြင်းငှာ။ (၃) တကွ-အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်းငှာ။ (၁) ဂစ္ဆန္တော ဝါ ဟိ ဘောဂေါတမ ဂစ္ဆန္တေန ပြာဟွဏော ပြာဟွဏေန သဒ္ဓိ သလ္လပိတုမရဟတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၅။ (၂) သလ္လပိတုံ(မဟာနိ။ ၁၇၃)နှင့် အလ္လာပသလ္လာပံ ကာတုံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၅၂။ (၃) ပုရိသော နာမ ---- နံ တိရစ္ဆာနဂတော ဝိညူ ပုရိသော သန္ဓိဌိတုံ သလ္လပိတုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၂-၃။ (-ကခ်ီ။ ၃၁၈)။

သလ္လပိတုကာမ (တိ) [သလ္လပိတုံ + ကာမ] ပြောဆိုခြင်းငှာအလိုရှိသော။ ဇဝံ မေ အန္တရာ ဒဋ္ဌုကာမော ဝါ သလ္လပိတုကာမော ဝါ နဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၇။

သလ္လပိတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + လပ + တွာ] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-၍။ (၂) တုံ့ပြန်ပြောဆို၍။ (၁) ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော ပမုဒိတော ဥဒဂ္ဂေါ ပရိသာယ သဒ္ဓိ သလ္လာပံ သလ္လပိတွာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၁။ (၂) သော မံ ဒိသ္မာ သလ္လပိတွာ ဂမိဿတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃။ ဣတိ တေ အညမညံ သလ္လပိတွာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၈၉။

သလ္လပိမ္ဘာ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + မ္ဘာ] တုံ့ပြန်ပြောဆိုကုန်ပြီ။ အထ ခေါ် မယ် ဘန္တေ အညမည် နေဝ အာလပိမ္ဘာ နဿ သလ္လပိမ္ဘာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂၂။

သလ္လပိဿတိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဿတိ] အညီအညွတ်ပြောဆို-အံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ သဒ္ဒီ ဧကေနေကာ သန္ဓိဿတိပိ သလ္လပိဿ-တိပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၂-၃-၄။

သလ္လပိဿန္တိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဿန္တိ] အညီအညွတ်ပြောဆိုကုန်လတ္တံ့။ သန္ဓိဿန္တိပိ သလ္လပိဿန္တိပိ၊ သကေ်တမ္ပိ ဂစ္ဆိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၅။

သလ္လပိဿသိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဿသိ] သလ္လပိဿတိ-ကြည့်။ ဘန္တေ နာဂသေန သလ္လပိဿသိ မယာ သဒ္ဒီ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇။ (-အံ၊ ၂။ ၄၄၆)။

သလ္လပိဿာမိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဿာမိ] သလ္လပိဿတိ-ကြည့်။ ပဏ္ဏိတဝါဒါဟံ ဘန္တေ သလ္လပိဿာမိ၊ နော ရာဇဝါဒံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇။

သလ္လပေ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဧယျ] သလ္လပေယျ-ကြည့်။ သလ္လပေ အသိဟတ္ထေန၊ ဝိသာစေနာပိ သလ္လပေ။ အံ၊ ၂။ ၆၀။ ဒီ၊ ၃။ ၂။ ၁၇၄။

သလ္လပေမိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ(ဏော) + မိ] (၎) ပြောဟော-ပြောဆို-၏။ တေန သဒ္ဒီ သလ္လပေမိ။ ဇာ၊ ၃။ ၃။ ၂၆၇။

သလ္လပေယ္ယ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဧယ္ယ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (၁) ယန္တ္ရနာဟံ သွေ အန္တေ-ပုရေ သလ္လပေယ္ယ။ မိလိန္ဒ။ ၂၈။ (၂) သဒ္ဒီ သန္ဓိဒ္ဒေယ္ယ သလ္လပေယ္ယ သာကစ္ဆံ သမာ-ပဇ္ဇေယ္ယ။ အံ၊ ၃။ ၁၂၃-၄။

သလ္လပေယျ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဧယျ] (၁) ပြောဟော-ပြောဆို-ရာ၏။ (၂) တကွ-အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-ရာ၏။ (၁) သလ္လပေယျ ဝါ (ဝိ၊ ၃။ ၃၂) တိ ဂေဟသိတ-ကထံ ကထေယျ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃။ အဝသံ ဘဂဝါ မယာ သဒ္ဒီ သလ္လပေယျ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၀။ (၂) သန္ဓိဒ္ဒေယျ ဝါ သလ္လပေယျ ဝါ သကေ်တံ ဝါ ဂစ္ဆေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈၅။

သလ္လပေယျာမ (ကြိ) [သံ + လပ + အ + ဧယျာမ] တုံ့ပြန်ပြောဆိုကုန်ရာ၏။ နေဝ အာလပေယျာမ နဿ သလ္လပေယျာမာ (ဝိ၊ ၃။ ၂၂၀) တိ ဇေ္ဇ အာလာပေါ နာမ ပဋမဝစနံ၊ သလ္လာပေါ ပစ္ဆိမဝစနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၅၆။ (-ဝဇိရ။ ၄၇၁)။

သလ္လပေဿသိ (ကြိ) [သံ + လပ + အ(ဏော) + ဿသိ] သလ္လပိဿသိ-ကြည့်။ သလ္လပေတိ စေ မယာ သဒ္ဒီ သလ္လပေဿသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၉၂။

သလ္လဝတီ (ထီ) [သလ္ဟ + ဝန္တု + ဣ]။ သရာဝတီ။ သဠဝတီ-သက္ကတပိဋကာ။] သလ္လဝတီမြစ်။ ပုရတ္ထိမဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ သလ္လဝတီ နာမ နဒီ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၄၈။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၆၀။

သလ္လဟုက (တိ) [သံ + လဟု (လယ် + ဥ-) သလ္လဟု + က။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၁၀။ သံလယု-သံ။ သံလဟု (သံလဟုအ-) -ပြာ။] (၁) ပေါ့-ပေါ့ပါး-မလေး-သော။ (၂) လျှင်-လျှင်မြန်-သော။ (၃) မပင်ပန်း-မဆင်းရဲ-ချမ်းသာ-လွယ်ကူ-သော။ (၄) တိုး-နည်း-သော။ (၁) လဟုကန္တိ အဘာရိယ်၊ သလ္လဟုကန္တိ အတ္ထော။ (၂) လဟုကန္တိ သလ္လဟုကံ၊ အလသပဋိသေဓော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၃။ (၃) လဟုဌာနန္တိ သရီရသ

သလ္လဟုကံ ဥဌာန်။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၃။ ပဓာနာဒိ-ဝသေန သလ္လဟုကံ အကိစ္စံ ဥဌာနံ သလ္လဟု-ကဌာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။ (၄) လဟုကန္တိ သလ္ဟုကံ၊ အာယုနော အဓိပ္ပေတတ္တာ ရဿန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈။

သလ္လဟုကဥ္ဌာန (နာ) [သလ္လဟုက + ဥဌာန] လွယ်ကူစွာထနိုင်ခြင်း။ သလ္လဟုက (၃) ကြည့်။

သလ္လဟုကကဏ္ဏ (ပု) [သလ္လဟုက + ကဏ္ဏ] ပေါ့သောမြား။ လဟုကေန အသနေနာ (မ၊ ၁။ ၁၁၇) တိ အန္တာ သုသိရံ ကတ္တာ တုလာဒီနိ ပူရေတ္တာ ကတလာခါပရိကမ္မေ သလ္လဟုက-ကဏ္ဏေန။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၇။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၁။

သလ္လဟုကကာလ (ပု) [သလ္လဟုက + ကာလ] ပေါ့ပါးသော-အချိန်-အခါ။ အလက််တ-ကာလေ ရာဇာ ဘာရိကော ဘဝိဿတိ၊ သလ္လဟုကကာလေ ယေဝ နံ ဂဏှိဿာမိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၄၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၁၆။

သလ္လဟုကဂ္ဘဝုဌာန (နာ) [သလ္လဟုက + ဂ္ဘဝုဌာန] ပေါ့ပါးသောကိုယ်ဝန်၏ထမြောက်ခြင်း (သျှ) လျှင်မြန်-လွယ်ကူ-စွာ-ကိုယ်ဝန်မှ ထခြင်း။ လျှင်မြန်စွာမွေးဖွားခြင်း။ အထဿ သလ္လဟုကဂ္ဘဝုဌာနံ အဟောသိ ဓမကရဏ-တော ဥဒကနိက္ခမနသဒိသံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉။

သလ္လဟုကပရိက္ခာရ (ပု) [သလ္လဟုက + ပရိက္ခာရ] ပေါ့ပါး-နည်း-သောပရိက္ခရာ။ ဂမိကဝတ္တံ ပန ပူရေတ္တာ ----ကုရုမာနေန သလ္လဟုကပရိက္ခာ-ရေန ပရမသလ္လေခဝုတ္တိနာ ဟုတ္တာ ဂန္တွဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၆။

သလ္လဟုကမိဂ (ပု) [သလ္လဟုက + မိဂ] လျှင်-မြန်-သောသားသမင်။ သသကာ စေဝ ဟရိ-ဏာဒယော စ သလ္လဟုကမိဂါ ကဒ္ဒမမတ္ထကေ ဝိစရန္တာ တာနိ ခါဒန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃။

သလ္လဟုကဝုတ္တိ (တိ) [သလ္လဟုက + ဝုတ္တိ] မပင်မပန်း-ချမ်းသာ-သောအသက်မွေးခြင်းရှိသော၊ သူ။ အပ္ပကိစ္စော စ သလ္လဟုကဝုတ္တိ။ ခုဒ္ဒက။ ၁၁။ သုတ္တနိ။ ၃၀၀။ သလ္လဟုကာ ဝုတ္တိ အဿာတိ သလ္လဟုကဝုတ္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၃။ သလ္လဟုကာ ဝုတ္တိ ဇီဝိကာ ယဿာတိ သလ္လဟုကဝုတ္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၆။

သလ္လဟုကဝုတ္တိက (တိ) [သလ္လဟုကဝုတ္တိ + က] မပင်ပန်း-ချမ်းသာ-သောအသက်မွေးခြင်းရှိ၊ နည်းသောကိစ္စရှိသော။ အတ္ထပုရေက္ခာရတာ-ယ အပ္ပကိစ္စတာယ စ သလ္လဟုကဝုတ္တိကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။

သလ္လဟုကသဘာဝ (တိ) [သလ္လဟုက + သဘာဝ] ပေါ့ပါးသောသဘောရှိသော။ ယထာ ပါဒဿ ဥဒ္ဓရဏံ သိဗ္ဗတိ၊ တထာ ---- သလ္လဟုက-သဘာဝတာယ တာသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၉။

သလ္လဟုကသဘာဝရူပပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [သလ္လဟုက-သဘာဝ + ရူပ + ပဝတ္တိ] ပေါ့ပါးသော သဘောရှိသော ရုပ်၏ဖြစ်ခြင်း။ ပုရတော ဟရဏော, ပစ္ဆတော ဟရဏော စ ဥဒ္ဓရဏော ဝိယ သလ္လဟုကသဘာဝရူပပ္ပဝတ္တိတိ ----။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၉။

သလ္လာန (နာ) [သံ + လီ + ယု။ ရူ။ ၆၅၇။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၄၂။ သလ္လီန, ပဋိသလ္လာန, ပဋိသလ္လီန-တို့လည်းကြည့်။ သံလယန-သံ။ သံဋ္ဌယနာ-သက္ကတပိဋကေ။] (၁) (ကိုယ်စိတ်တို့ဖြင့် သတ္တဝါသခ်ီရတို့မှ) ကင်းဆိတ်-တစ်ပါး-တည်း-ကိန်း-ကိန်းအောင်း-ကိန်းဝပ်-ခြင်း။ (၂) ကင်းဆိတ်-တစ်ပါးတည်း-ကိန်း-ကိန်း အောင်း-ကိန်းဝပ်-ကြောင်းတရား။ (ဖလသမာ ပတ်)။

တစ်ပါး-ကိုယ်တော်အထီး-တည်းကိန်း အောင်းရာ။ (မ၊ ၁။ ၄၈။ အံ၊ ၁။ ၁၈၆။ သျ။ ဆဋ္ဌ။ ဗား)။ (၃) သတ္တဝါသခ်ီရတို့မှ ကင်း ဆိတ်-တစ်ပါးတည်း-ကိန်း-ကိန်းအောင်း-ကိန်းဝပ်-ခြင်း။ တစ်ပါးတည်းနေခြင်း။ (ကာယဝိဝေက)။ (၄) ပဋိသလ္လာနသုတ်။ (၁) ပဋိသလ္လာနာ-ဝုဋ္ဌိတော (မ၊ ၁။ ၄၈) တိ ဇတ္ထ ပဋိသလ္လာနန္တိ တေဟိ တေဟိ သတ္တသခ်ီရေဟိ ပဋိနိဝတ္တိတ္တာ သလ္လာနံ နိလီယနံ၊ ဇကီဘာဝေါ ပဝိဝေကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။ (၂) တတ္ထ ပဋိသလ္လာနာတိ ပုထုတ္တာ-ရမ္မဏေဟိ စိတ္တံ ပဋိသံဟရိတ္တာ သလ္လာနတော၊ ဖလသမာပတ္တိတောတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၈။ (၃) ပဋိသလ္လာနရာမာတိ တေဟိ တေဟိ သတ္တသခ်ီရေဟိ ပဋိနိဝတ္တိတ္တာ သလ္လာနံ ပဋိသလ္လာနံ၊ ဇကဝိဟာရော ဇကမန္တ-သေဝိတာ၊ ကာယဝိဝေကောတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၆၀။ (၄) ဣတိဝုတ်ပါဠိတော်၊ ဒုကနိပါတ၊ ဒုတိယဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၁။

သလ္လာပ° (ပု) [သံ + လပ + ဏ။ ရူ။ ၄၉။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၂၄။ သံလာပ-သံ။ သံလာဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) (စကား) ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၂) (ပြောဆိုခြင်း တဖန်တုံ့ပြန်ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်) အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ တဖန်-ပြန်၍-တုံ့ပြန်၍-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၃) တဖန်-ပြန်၍-တုံ့ပြန်၍-ပြောဟော-ပြောဆို-ကြောင်းစကား။ (၄) အတူတကွ-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ (၅) (ရှေးဦးစွာ-စ၍-ပြောဆိုအပ်သောအာလာပ စကားကို) တုံ့ပြန်ပြောဆိုခြင်း။ (၆) တုံ့ပြန်-ပြောဟော-ပြောဆို-အပ်သောစကား။ (၇) ဝမ်းမြောက်-နှစ်သက်-စကား။ နှုတ်ဆက်စကား။ (၁) (စကား) ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ နာလ်သလ္လာပါယာ (ဒီ၊ ၃။ ၃၁) တိ နဿ သမတ္ထော သလ္လာပံ ကာတုံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈။ ဥပါသကော ဒါရကံ ပရောဒန္တံ ဒိသ္မာ တံ ပုရိသံ သဂ်ဏှန္တော တေန သဒ္ဓိံ သလ္လာပမကာသိ။ ပေတ၊ ၆။ ၂၄၀။ (၂) (ပြောဆိုခြင်း တဖန်တုံ့ပြန်ပြောဆိုခြင်းအားဖြင့်) အညီအညွတ်-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ တဖန်-ပြန်၍-တုံ့ပြန်၍-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ အာလောပေါ နာမ ပဌမဝစနံ၊ သလ္လာပေါ ပစ္ဆိမဝစနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၅၆။ ပဝါရဏာကဿကေ အာဒိတော လာပေါ အာလာပေါ၊ ဝစနပဋိဝစနဝသေန သမံ လာပေါ သလ္လာပေါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၈၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉။ (၃) တဖန်-ပြန်၍-တုံ့ ပြန်၍-ပြောဟော-ပြောဆို-ကြောင်းစကား။ သလ္လာ-ပေါ ပစ္ဆိမဝစနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၅၆။ သံ ပုန လပနံ, လပတိ ဝါ အနေနာတိ သလ္လာပေါ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၂၃။ ကထာသလ္လာပေါ (ဒီ၊ ၁။ ၁၀၀) တိ ကထာ စ သလ္လာပေါ စ၊ ကထနံ ပဋိကထ-နန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃။ ပဋိဝစနံ သလ္လာပေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၈။ (၄) အတူ တကွ-ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်း။ တဒုတ္တရိ သဟ ဘာသနံ သလ္လာပေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၁။ (၅) (ရှေးဦးစွာ-စ၍-ပြောဆိုအပ်သော အာလာပ စကားကို) တုံ့ပြန်ပြောဆိုခြင်း။ သလ္လပိတပုဗ္ဗ (ဒီ၊ ၂။ ၉၂) နှိ အာလာပသလ္လာ-ပေါ ကတပုဗ္ဗော။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၀။ (၆) တုံ့ပြန်-ပြောဟော - ပြောဆို - အပ်သောစကား။ ကထာသလ္လာပ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၈) နှိ သလ္လာပ-ကထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၅။ (၇) ဝမ်းမြောက်-နှစ်သက်-စကား။ နှုတ်ဆက် စကား။ တတ္ထ ဝတ္ထေတွာ သလ္လာပ (စရိယာ။ ၃၉၄) နှိ တတ္ထ

တေဟိ ရာဇဂဟိ သမာဂမေဟိ သဒ္ဓိ ပဋိ-သမ္မောဒမာနာ ကထံ ပဝတ္တေတွာ။ စရိယာ၊ ၌။ ၈၉ (ရှေးဆရာတော်သျှ၌- ပီတိသမ္မောဒ-မာနာ-ဟု တွေ့ရသည်)။

သလ္လာပ၂ (ပု) [သလ္လာပ + ဏ] ပြောဟော-ပြောဆို-ခြင်းနှင့်တူသော၊ (တစ်နည်း) ပြော-ဟော-ပြောဆို-အပ်သောစကားနှင့်တူသော အဆုံးအဖြတ်စကား။ ထေရသလ္လာပေါ (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၆၆) တိ ထေရာနံ သလ္လာပသဒ်သော ဝိနိစ္ဆယဝါဒေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။

သလ္လာပက (တိ) [သံ + လပ + ဏ္ဍ။ သံလာပက-သံ။] စကားပြောဆို-အချေအတင်စကား စစ်ထိုး-တတ်သော၊ သူ။ သလ္လာပကာ (မဟာနိ။ ၁၀၈) တိ ဝါစံ ကထေန္တော။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၂၇။ လပကလပကောတိ အတိဝိယ သလ္လာပ-ကောမဟာနိ၊ ၌။ ၂၉၄။

သလ္လာပကထာ (တိ) [သလ္လာပ + ကထာ] ပြောဆိုအပ်သောစကား။ စကားပြောဆိုခြင်း။ သမဏော ဂေါတမော ဧကံ ပဉ္စမ္ပိ နု ကထေတိ၊ သလ္လာပကထာပိသ အတိဗဟုကာ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀။ ကေန သမဏော ဂေါတမော သဒ္ဓိ သလ္လပတိတိ အာဒိနာ သလ္လာပကထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၅။

သလ္လာပကာရဏ (နာ) [သလ္လာပ + ကာရဏ] ပြောဟောခြင်းအကြောင်း။ ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ "ယဒိ ကိဉ္စိ သလ္လာပကာရဏံ ဘဝေယ္ယ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈။

သလ္လာပတ္ထိက (တိ) [သလ္လာပ + အတ္ထိက] စကား-ပြောဆိုခြင်း-ဌာ-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။ ယဒိ ဝါ ကောစိ သမဏသ ဂေါတမသ သန္တိကံ သလ္လာပတ္ထိကော ဂစ္ဆေယ္ယ၊ သလ္ဂ-ပေယ္ယ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈။

သလ္လာပမတ္တ (နာ) [သလ္လာပ + မတ္တ] (စကား) ပြောကာမျှ။ (စကား) ပြောရုံသက်သက်။ သေဋ္ဌိဓီတာ တာဝတကေနပိ သလ္လာပမတ္တေန ဥဿာဟဇာတာ ---- ဗဟုံ ခေဇ္ဇဘောဇ္ဇံ ပဋိယာဒေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၆၈။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၆။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ အပ၊ ၌။ ၁။ ၁၃၉။

သလ္လာပိက (တိ) [သလ္လာပ + ဏိက။ သတ္ထသလ္လာ-ပိက-လည်းကြည့်။] (နှစ်ဦး-နှစ်ယောက်-အလိုရှိအပ်သည့်-အကြောင်းအရာ-အကျိုး-အကြောင်း-ကို-) အတုံ့အပြန်-ခွန်းတုံ့ခွန်းပြန်-အချီအချ-ပြောဆိုခြင်းကိုပြတတ်သော။ နှစ်ဦး-နှစ်ယောက်တို့ပြောဆိုသောစကားကို ပြတတ်-သော။ အတ္ထသလ္လပိကာ (မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၉) တိ အတ္ထသ သလ္လာပိကာ၊ ဒ္ဒိန္ဒ အဓိပ္ပေတတ္ထ-သလ္လာပဝိဘာဝိနီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒ္ဒိန္ဒ ဟိ ဝစနံ သလ္လာပေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။

သလ္လာပေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သံ + လပ + ဏော + တွာ] သလ္လပိတွာ (၁) အနက်ကြည့်။ ဥပလာ-ပေတွာတိ ဥပရူပရိသဒ္ဒယောဂဝသေန သလ္လာပေတွာ သဒ္ဒယုတ္တံ ကတွာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၄။

သလ္လိခတိ (ကြို) [သံ + လိခ + အ + တိ။ (သလ္လေခတိ-လည်းကြည့်။) သံလိခတိ-သံ။ သံလိတက္ကဲ-ပြာ။] ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-၏။ ---- သလ္လိခတိ တနုံ ကရောတီတိ သလ္လေခေါ။ ဝဇိရ။ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။

သလ္လိခန (နာ) [သံ + လိခ + ယု။ သလ္လိခန + တ္တ၊ ဘာဝလောပ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂၃။ သလ္လိခတိ-မှ။ သံလိဟဏ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်ဖြတ်-တတ်

သည်၏အဖြစ်။ (၂) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ခြင်း။ နေကျမှာဒယော သတ္တတိသဧကတ္တမမှာ၀ ပစ္စနီကာနံ သလ္လိ-ခနတော "သလ္လေခေါ"တိ ၀ုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၄။ (၂) ဣဒ ပန ခီဏာသ၀ါမိကာရတ္တာ ပရိကၠာရဗာဟုလ္လသ သလ္လိခနဝသေနေ၀ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈။

သလ္လိခိတ (တိ) [သံ + လိခ + တ။ သံလိချတ-သံ။ သံလိဟိယ-ပြာ။] (၁) ခါတွက်အပ်သော (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၈၈။ သျ၊ ဗား။) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်သော။ (၂) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-အပ်သော။ (၁) သလ္လေ-ခတာတိ သဗ္ဗကိလေသာနံ သလ္လိခိတဘာ၀ေါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၈၈။ (၂) သလ္လိခိတသရီရ-ကြည့်။

သလ္လိခိတသရီရ (တိ) [သလ္လိခိတ + သရီရ] ရေးခြစ်-ပါးအောင်-ပြုအပ်သောကိုယ်ရှိသော။ သလ္လိခိတသရီရတာ (သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၁) တိ ဘမ် အာရောပေတွာ ဥလ္လိခိတသ ဝိယ သဗ္ဗပရိဋ္ဌာဟဠုပသမသ ပုထုလတာပဂသရီ-ရသ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။

သလ္လိန (တိ) [သံ + လီ + ယု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၄။ သံလိန-သံ။ သံလိဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ] (၁) တပါးတည်း-ကိန်းအောင်-ကိန်း၀ပ်-သော။ တစ်ယောက်တည်းသာ နေလေ့ရှိသော။ (၂) ကောင်းစွာလျှင်ကင်းဆိတ်-အာရုံအမျိုးမျိုး-တို့၌ မပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိ-သော။ (၃) (စျာန်သမာပတ်ဖြင့်အာရုံတစ်ခုတည်းကို) ကပ်ငြိ-သော။ (၄) (ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) ကောင်းစွာ-ကပ်ငြိ-ကပ်ငြိစေအပ်-သောစိတ်ရှိသော။ (၅) (သတ္တ၀ါသခ်ါရတို့မှ) ကင်းဆိတ်-တစ်ပါးတည်း-ကိန်း-ကိန်းအောင်-ကိန်း၀ပ်-ခြင်း။ (၁) တစ်ပါးတည်း-ကိန်းအောင်-ကိန်း၀ပ်-သော၊ တစ်ယောက်တည်းသာ နေလေ့ရှိသော။ သီဟာ၀ သလ္လိနာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ သီဟာ ဝိယ နိလီနာ ဧကတ္တံ ဥပဂတာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၇။ ပဝိ၀ိတ္တတာယ နိလီနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။ (၂) ကောင်းစွာလျှင်-ကင်းဆိတ်-အာရုံအမျိုး-မျိုးတို့၌ မပျံ့လွင့်သောစိတ်ရှိ-သော။ ပဋိသလ္လီ-နသာတိ နာနာရမ္မဏစာရတော စိတ္တသ နိ၀တ္တိယာ ပဋိသမ္မဒေ၀ နိလီနသ တတ္ထ အ၀ိသဋ္ဌစိတ္တသ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၃၈။ (၃) (စျာန်သမာပတ်ဖြင့် အာရုံတစ်ခုတည်းကို) ကပ်ငြိသော။ ပဋိသလ္လီနော ဘဂ၀ါတိ နာနာ-ရမ္မဏစာရတော ပဋိက္ကမ္မ သလ္လီနော နိလီနော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၆။ သလ္လီနောတိ စျာနသမာ-ပတ္တိယာ ဧကတ္တာရမ္မဏံ အလ္လီနော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၇။ (၄) (ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌) ကောင်းစွာ-ကပ်ငြိ-ကပ်ငြိစေအပ်-သော-စိတ်ရှိသော။ ပဋိသလ္လီနေနာတိ နာနာရမ္မဏတော ပဋိသလ္လီနေန၊ ဗဟိဒ္ဓါ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော ပဋိက္ကမာပေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ သလ္လီနေန၊ သုသိလိ၌စိတ္တေနာတိ အတ္ထော။ ပဋိသလ္လီနေ-နာတိ ပတိ ပတိ ပုထုတ္တာရမ္မဏတော စိတ္တံ နိသေဓေတွာ ကမ္မဋ္ဌာနေ သလ္လီနေန၊ တတ္ထ သံသိလိ၌စိတ္တေနာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၉၊ ၄၃၃။ (၅) (သတ္တ၀ါ သခ်ါရတို့မှ) ကင်းဆိတ်-တစ်ပါးတည်း-ကိန်းအောင်း-ကိန်း၀ပ်-ခြင်း။ ပဋိသလ္လာနန္တိ တေဟိ သတ္တ-သခ်ါရေဟိ ပဋိနိ၀တ္တိတွာ သလ္လိနံ ဧကတ္ထ-သေ၀ိတာ ဧကီဘာ၀ေါ။ ကာယ၀ိ၀ေကောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၁။

သလ္လိယနာ (တိ) [သံ + လီ + ယ + ယု။ သံလယနံ-သံ။ သံလီယနာ-သက္ကတပိ၌က။] ပျင်းရိ-

လေးတွဲ-အရည်ယို-ခြင်း (ထိနမိဒ္ဓ)။ (အဘိ၊ ၈။ ၂၃၃။ သျှ။ ထနောင်းဝန်း)။ ယာ စိတ္တသ အကလ္လတာ အကမ္မညတာ သြလီယနာ သလ္လီယနာ ----။ အဘိ၊ ၈။ ၂၃၃။

သလ္လေခ၁ (ပု) [သံ + လိခ + ဏ။ သလ္လိခတိ-မှ။ သံလေခ-သံ။ သံလေဟာ-ပြာ။] (၁) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-တတ်သော၊ အညီအညွတ်-ကောင်းစွာ-ထက်ဝန်းကျင်-(ခပ်သိမ်းသောအဖို့ဖြင့်) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-တတ်သော၊ တရား, အကျင့်ဂုဏ်။ (က) ပဌမစျာန်စသည် (အဓိမာနိကပက္ခ)။ (ခ) အဝိဟိ-သာ (အကျဉ်းမျှသာ, သလ္လေခသုတ်တို့၌ တရား ၄၄-ပါးလာသည်။)။ (ဂ) သမ္မာဝိမုတ္တိ။ (ဃ) အပ္ပိ ဋ္ဌတာစသောဂုဏ် အပေါင်း။ (င) နေက္ခမတာ စသော တရား ၃၇-ပါး။ (စ) အပ္ပိစ္ဆတာဂုဏ်။ (ဆ) သုတ္တန်နည်းအကျင့်ပဋိပတ်။ (ဇ) ပြဟ္မစရိယ။ (စျ) အရိယာမဂ်။ (၂) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-တတ်သော၊ သူ။ (၃) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-ခြင်း။ (၄) သလ္လေခသုတ်။ (၅) ဝိနယ-သလ္လေခသုတ်။ (၁) (က) ပဌမစျာန်စသည် (အဓိမာနပက္ခ)။ ပဌမ် စျာန် ဥပသမ္ပဒ္ဓ ဝိဟရေယျ၊ တဿ ဧဝမဿ "သလ္လေခေန ဝိဟရာမိ"တိ။ မ၊ ၁။ ၄၉။ ယံ ပန တဿ ဧဝမဿ သလ္လေခေန ဝိဟရာမိတိ, ယံ ပဋိပတ္တိဝိဓာနံ ကိလေသေ စ သံလိခတိ၊ တေနာဟံ ဝိဟရာမိတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၉။ ယံ တဿ ဧဝမဿ သလ္လေခေန ဝိဟရာမိတိ ယော "ပဌမဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဒ္ဓ ဝိဟရေယျာ"တိ ဝုတ္တော။ တဿ ဘိက္ခုနော ယံ "ပဌမဇ္ဈာန-သခ်ါတံ ပဋိပတ္တိဝိဓာနံ ကိလေသေ သလ္လေ-ခေတိ၊ တေန သလ္လေခေန အဟံ ဝိဟရာမိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၈။ သလ္လေခတိတိ သမ်ံ လေခတိ၊ ပဇဟတီတိ အတ္ထော။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၉။ (ခ) အဝိဟိသာ (အကျဉ်းမျှသာ- သလ္လေခသုတ်တို့၌ တရား ၄၄-ပါးလာသည်။)။ သလ္လေခေါ (မ၊ ၁။ ၅၀) တိ စ ဣဓ အဝိဟိသာဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဝိဟိသာ ဟိ ဝိဟိသံ သလ္လေခတိ၊ တံ ဆိန္နတိ၊ တသ္မာ သလ္လေခေါတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၁။ (ဂ) သမ္မာဝိမုတ္တိ။ မယမေတ္ထ သမ္မာဝိမုတ္တိ ဘဝိဿာမာတိ သလ္လေခေါ ကရနီယော။ မ၊ ၁။ ၅၁။ သာ စ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိ သလ္လိခိတ္တာ ဌိတတ္တာ သလ္လေခေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၂။ (ဃ) အပ္ပိစ္ဆတာစသောဂုဏ် အပေါင်း။ ကိလေသဏတံ, ပရိက္ခာရဗာဟုလ္လံ ဝါ သလ္လိခတိ တနုံ ကရောတီတိ သလ္လေခေါ။ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏသမ္ပုဟော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ (င) နေက္ခမ္မစသော တရား ၃၇-ပါး။ သလ္လေခဋ္ဌ ဥာဏန္တိ ပစ္စနီကဓမ္မေ သလ္လေခတိ သမုစ္ဆိန္ဒ-တီတိ သလ္လေခေါ၊ တသ္မိံ နေက္ခမ္မာဒိကေ သတ္တတိသပ္ပဘေဒေ သလ္လေခသဘာဝေ ဥာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၄၀။ နေက္ခမ္မာဒယော သတ္တတိသဧကေတ္တဓမ္မာဝ ပစ္စနီကာနံ သလ္လိခန-တော "သလ္လေခေါ"တိ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၄။ (စ) အပ္ပိစ္ဆတာဂုဏ်။ ဣဒံ နု သလ္လေ-ခါယ သံဝတ္တတိ (ကခ်ီ။ ၂၅၁) တိ သမ္မာ ကိလေသေ လိခတိတိ သလ္လေခေါ အပ္ပိစ္ဆတာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၀၄။ (ဆ) သုတ္တန်နည်း အကျင့်ပဋိပတ်။ သမ္မာ ကိလေသေ လိခတိတိ သလ္လေခေါ၊ သုတ္တန္တနယေ ပဋိပတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။ (ဇ) ပြဟ္မစရိယ။ ပြဟ္မစရိယဉ္စ အပြဟ္ဗ-စရိယံ သလ္လေခတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၂။ သလ္လေ-ခတိတိ သမ်ံ လေခတိ၊ ပဇဟတီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၉။ (စျ) အရိယာမဂ်။ တတ္ထ သမ္မာ

သဗ္ဗသော စ ကိလေသေ လိခတီတိ သလ္လေ-
ခေါ၊ အရိယမဂ္ဂေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။ (၂) ရေး
ခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်
ဖြတ်-တတ်သော၊ သူ။ သလ္လေခိယတေတိ
ကိလေသဇာတံ ဗာဟုလ္လံ ဝါ သလ္လိခတိ တနုံ
ကရောတီတိ သလ္လေခေါ။ ဝဇိရ။ ၁၇။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈။ ကိလေသေ သမ္မာ လိခတိ
တစ္ဆတီတိ သလ္လေခေါ၊ ကိလေသဇေဂုစ္ဆိ။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ (၃) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်း
ပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-ခြင်း။ ---- သလ္လေ-
ခဿ ဓုတဿ ပါသာဒိကဿ အပစယဿ
ဝိရိယာရမ္ဘဿ ဝဏ္ဏံ ဘာသိတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။
(၄) သလ္လေခသုတ်။ သလ္လေခေါ နာမ သုတ္တန္တော
မ၊ ၁။ ၅၆။ (၅) ဝိနယာသလ္လေခသုတ်။ ဝေန-
ယိကာစ သလ္လေခါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၇။

သလ္လေခ၂ (တိ) [သဟ (သံ) + လေခ] ရေးခြစ်-
ယုံမှား-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သလ္လေခါ အာဂန္ဓာ
နိလ္လေခါ သမ္ဘဇန္တိ။ စူဠနိ။ ၂၂၇။

သလ္လေခဿ ဝါဒ (ပု) [သလ္လေခ + ဿ ဝါဒ] ပါး
အောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-
ကြောင်းဖြစ်သော-အဆုံးအမ-ဿ ဝါဒ။ တေသံ
ပရမုက္ကံသဂတံ သလ္လေခဿ ဝါဒံ ပကာသေတွာ။
ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၉။

သလ္လေခကာရက (နာ) [သလ္လေခ + ကာရက]
သလ္လေခဟူသောအကြောင်း၊ ရေးခြစ်-ပါး
အောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ပယ်ဖြတ်-
ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ တတ္ထ သလ္လေခပရိ-
ယာယော (မ၊ ၁။ ၅၆) တိ သလ္လေခကာရကံ။
ဒေ နယော သဗ္ဗတ္ထ ဇတ္ထ အဝိဟိသာဒယော
ဒေ ဝိဟိသာဒီနံ သလ္လေခနတော သလ္လေခ-
ကာရကံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၈။

သလ္လေခကောပန (နာ) [သလ္လေခ + ကောပန]
သလ္လေခအကျင့်၏ ပျက်စီးခြင်း။ "အဒါတုံ နု
ဝဋ္ဋတီ"တိ ဣမိနာ အဒါနေ သလ္လေခကောပနံ
ဒဿေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၃။

သလ္လေခဣမနိဒဿန (နာ) [သလ္လေခ + ကမ +
နိဒဿန] သလ္လေခအကျင့်အစဉ်ကို ပြခြင်း။
"ပံသုကူလံ အဓိဋ္ဌဟိတ္တာ"တိ သလ္လေခဣမနိ-
ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၂၃၉။

သလ္လေခဋ္ဌ (ပု) [သလ္လေခ + အတ္ထ] နေက္ခမ္မ
စသော ၃၇-ပါးသောတရားတို့ကို ခေါင်းပါး
အောင်ပြုခြင်းဟူသော သဘော။ ပုထုနာနတ္တ-
တေဇပရိယာဒါနေ ပညာ သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏံ။
ပဋိသံ။ ၁၀၀။ သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏန္တိ ----
သလ္လေခသဘာဝေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀။
တသ္မိံ နေက္ခမ္မာဒိကေ သတ္တတိသပဘေဒေ
သလ္လေခေ ဉာဏံ သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏန္တိ။ ပဋိသံ၊
၆၊ ၁။ ၂၉၄။

သလ္လေခဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [သလ္လေခဋ္ဌ + ဉာဏ
+ နိဒ္ဒေသ] သလ္လေခဟူသောသဘောဉာဏ်
ကို အကျယ်ပြခြင်း။ သလ္လေခဋ္ဌဉာဏ်ကို
အကျယ်ပြခြင်း။ သလ္လေခဋ္ဌဉာဏနိဒ္ဒေသော
သတ္တတိသတိမော။ ပဋိသံ။ ၁၀၀။ (-ပဋိသံ၊
၆၊ ၁။ ၂၉၂)။

သလ္လေခတိ (ကြိ) [သံ + လိခ + အ + တိ။
သလ္လိခတိ-ကြည့်။] (၁) ရေးခြစ်-ပါးအောင်
ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်ဖြတ်-၏။ (၂) အညီအ
ညွတ်-ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-
ပယ်စွန့်-၏။ (၃) ကောင်းစွာ-ရေးခြစ်-ပါး
အောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်ဖြတ်-၏။ (၁)
အဝိဟိသာ ဟိ ဝိဟိသံ သလ္လေခတိ၊ တံ
ဆိန္ဒတိ၊ တသ္မာ သလ္လေခေါတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆၊

၁။ ၁၉၁။ (၂) သလ္လေခတီတိ သမ်ံ လေခတိ၊ ပဇဟတီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၉။ (၃) သလ္လေခဋ္ဌေ ဉာဏ (ပဋိသं။ ၃) ဣ ပစ္စနီက-ဓမ္မေ သလ္လေခတိ သမုစ္ဆိန္နတီတိ သလ္လေခေါ။ ပဋိသं၊ ဋ၊ ၁။ ၄၀။

သလ္လေခဒဿန (နာ) [သလ္လေခ + ဒဿန] သလ္လေခကိုပြခြင်း။ "ပမာဏမေဝ ဝဋ္ဋတီ"တိ သလ္လေခဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၅။

သလ္လေခဓုတဂုဏ (ပု၊ နာ) [သလ္လေခဓုတ + ဂုဏ] ကိလေသာခေါင်းပါးကြောင်းဖြစ်သော ဓုတင်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ နနု မဟာရာဇ ထေရော ဥပသေနော ဝဂ်န္တပုတ္တော သလ္လေခဓုတဂုဏော ပရိပူရကာရိတာယ အာဒိယိတ္တာ ----။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၁။

သလ္လေခန (တိ) [သံ + လိခ + ယု။ ထီ-၌ သလ္လေခနီ။ သံလေခနာ-သံ။ သံလေဟဏာ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်-ကြောင်း။ (၂) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်သော၊ (စကား)။ (၃) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ခြင်း။ (၁) ဇတ္ထ အဝိဟိသာဒယော ဇဝ ဝိဟိသာဒီနံ သလ္လေခ-နတော သလ္လေခကာရကာ။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၉၈။ (၂) အာဘိသလ္လေခိတာ (ဥဒါန။ ၁၁၉) တိ အတိဝိယ ကိလေသာနံ သလ္လေခနီ။ ဥဒါန၊ ဋ။ ၂၀၅။ (၃) ဒိဋ္ဌစရိတော ဟိ တပေါဇိဂုစ္ဆာ-ဒိနာ အနုပါယေနပိ ယေဘုယ္ယေန ကိလေ-သာနံ သလ္လေခနာဓိပ္ပါယေန စရတိ။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၁၉၇။

သလ္လေခနပဋိပဒါ (ထီ) [သလ္လေခန + ပဋိပဒါ] သလ္လေခအကျင့်၊ ခေါင်းပါးစေတတ်သော အကျင့်။ ကိလေသာနံ သလ္လေခနပဋိပဒါ နဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၉။

သလ္လေခနာဓိပ္ပါယ (ပု) [သလ္လေခန + အဓိပ္ပါယ] ခေါင်းပါးစေလိုခြင်း။ ဒိဋ္ဌစရိတော ဟိ တပေါ-ဇိဂုစ္ဆာဒိနာ အနုပါယေနပိ ယေဘုယ္ယေန စရတိ။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၁၉၇။

သလ္လေခနီယ (တိ) [သံ + လိခ + အနီယ။ (အနီယ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ဖြစ်သည်။)] သလ္လေခန (၂) အနက်ကြည့်။ အာဘိသလ္လေ-ခိကာတိ အတိဝိယ ကိလေသာနံ သလ္လေ-ခနီယာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၄။

သလ္လေခပဋိပက္ခ (တိ) [သလ္လေခ + ပဋိပက္ခ] သလ္လေခ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ နိဒ္ဒေသေ သလ္လေခပဋိပက္ခေန အသလ္လေခေန သလ္လေခံ ဒဿေတုကာမေန အသလ္လေခပုဗ္ဗကော သလ္လေခေါ နိဒ္ဒိဋ္ဌော။ ပဋိသं၊ ဋ၊ ၁။ ၂၉၄။

သလ္လေခပဋိပ(ပ္ပ)တ္တိ (ထီ) [သလ္လေခ + ပဋိပတ္တိ] သလ္လေခအကျင့်။ ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေ သောအကျင့်ပဋိပတ်။ ဇဝံ စတူသု ပစ္စယေသု သလ္လေခပဋိပတ္တိ ဒဿေတွာ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၀၅။

သလ္လေခပဋိပတ္တိမုခ (နာ) [သလ္လေခပဋိပတ္တိ + မုခ] ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေတတ်သောအကျင့် ပဋိပတ်ကို ပဓာနပြုခြင်း။ အတိသလ္လေခမုခေ-နာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၉) တိ အတိဝိယ သလ္လေခ-ပဋိပတ္တိမုခေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။

သလ္လေခပဋိပတ္တိယုတ္တတာ (ထီ) [သလ္လေခပဋိပတ္တိ + ယုတ္တ + တာ] ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေ တတ်သော အကျင့်ပဋိပတ်နှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်။ ကုတသ သလ္လေခပဋိပတ္တိယုတ္တတာ။

ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၉။ ကထဉ္စိ နာမ တေ ဘဝိဿတိ သလ္လေခပဋိပတ္တိယုတ္တတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၄။

သလ္လေခပဋိပဒါ (ထီ) [သလ္လေခ + ပဋိပဒါ] ကိလေသာကို-ဖြတ်-ခေါင်းပါးအောင်ပြု-တတ်သော-အကျင့်-ပဋိပတ်။ နဟိ အဓိမာနိကဿ ဘိက္ခုနော စျာနံ သလ္လေခေါ ဝါ သလ္လေခပဋိ-ပဒါ ဝါ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။ (-နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၉၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈-၉၊ ၂၉၃)။

သလ္လေခပရိယာယ (ပု) [သလ္လေခ + ပရိယာယ] သလ္လေခကာရဏ-ကြည့်။

သလ္လေခပရိဟာနိ (ထီ) [သလ္လေခ + ပရိဟာနိ] သလ္လေခအကျင့်၏ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ယေန ပြဟ္မစရိယန္တရာယံ ပညတ္တိဝိတိက္ကမံ သလ္လေခ-ပရိဟာနိဉ္စ ပါပုဏာတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၄၀၀။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂)။

သလ္လေခပဝိဝေက (ပု) [သလ္လေခ + ပဝိဝေက] သလ္လေခဂုဏ်နှင့်ဆိတ်ငြိမ်သောဂုဏ်။ ---- သလ္လေခပဝိဝေကအသံသဂ္ဂဝိရိယာရမ္ဘသုဘ-ရတာဒိဂုဏသလိလဝိက္ခာလိတကိလေသမလ-တာယ ---- ဝိဟရန္တိ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃၀၇။

သလ္လေခဝတ္ထု (နာ) [သလ္လေခ + ဝတ္ထု] ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေခြင်း၏အကြောင်း။ ယတ္ထာတိ ယသ္မိံ သလ္လေခဝတ္ထုသ္မိံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။ (-၂၉၁)။

သလ္လေခဝန္ဓ (တိ) [သလ္လေခ + ဝန္ဓ။ ထီ-၌ သလ္လေခဝန္ဓိ။] (ကိလေသာတို့ကို) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်သော အပ္ပိစ္ဆတာစသောဂုဏ်-ရှိ-နှင့်ပြည့်စုံ-သော၊ သူ။ သလ္လေခဝါ ဟိ ဘိက္ခု မာတရမ္ပိ ဝိညာပေတုံ နဝ သက္ကောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၈။

သလ္လေခဝိကောပန (တိ) [သလ္လေခ + ဝိကောပန။ ထီ-၌ သလ္လေခဝိကောပိနီ။] သလ္လေခအကျင့်ကိုပျက်စေ-ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ ဇတ္ထ ယထာ လဟုကတရံ ကာကုဋ္ဌာပနာဒိကာယကမ္မံ ကာယသမာစာရဿ အပရိသုဒ္ဓဘာဝါဝဟံ သလ္လေခဝိကောပနတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။ ပရိဂ္ဂဟိတခုတဂ်ဿ ခုတဂ်နိယမဝိရောဓိနိ ယဿ ကဿစိ သလ္လေခဝိကောပိနီ ပဋိပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။

သလ္လေခဝိဟာရ (တိ) [သလ္လေခ + ဝိဟာရ] ကိလေသာကိုခေါင်းပါးစေသော (အကျင့်ဖြင့်) နေခြင်းရှိသော။ အပရေ ပနာဟု "ထေရဿ အန္တေဝါသိကာ ---- သမာပတ္တိဝိဟာရာ သလ္လေခဝိဟာရာတိ ဇဝ သညိနောပိ အတ္ထိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ (-၁၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၉။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၁၈၃)။

သလ္လေခဝုတ္တိ (တိ) [သလ္လေခ + ဝုတ္တိ] ခေါင်းပါးသောအသက်မွေးမှုရှိသော။ တေ ဇဝမာဟံသု "ဣမေ ခါ သမဏာ သက္ယပုတ္တိယာ ခုတ္တ သလ္လေခဝုတ္တိနော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၄။ ယာ စ ကိလေသေ သလ္လိခတိ၊ သာ ဇတေသံ ဝုတ္တိ သလ္လေခဝုတ္တိနော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။

သလ္လေခဝုတ္တိသမဏ (ပု) [သလ္လေခဝုတ္တိ + သမဏ] ခေါင်းပါးသောအသက်မွေးခြင်းရှိသော ရဟန်း။ နတ္ထိ နိစယော မယိ (အပ၊ ၂။ ၃၈၈) တိ မမ သမီပေ ဓနနိစယော ဓန-သင်္ဂဟော နာမပိ နတ္ထိ၊ သလ္လေခဝုတ္တိသမ-ဏော ဝိယ အသင်္ဂဟောပိ နဟောမိတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ဌ။ ၄၄။

သလ္လေခဝုတ္တိဟေတုက (တိ) [သလ္လေခဝုတ္တိ + ဟေတုက] ခေါင်းပါးသောအသက်မွေးခြင်း

လျှင် အကြောင်းရှိသော။ လူခမ္မိ အဘိ-သမ္ဘောန္တော (ဝိမာန။ ၂၇၈) တိ အရညာ ပါသဏိတံ သလ္လေခဝုတ္တိဟေတုကံ ဒုဿဟမ္မိ ပစ္စယလူခံ အဘိဘဝန္တော အဓိဝါသေန္တော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၆၀။

သလ္လေခသဘာဝ (ပု) [သလ္လေခ + သဘာဝ] သလ္လေခ၌-ကြည့်။

သလ္လေခသိဒ္ဓိ (ထီ) [သလ္လေခ + သိဒ္ဓိ] သလ္လေခ အကျင့်၏-ပြီးစီး-ပြည့်စုံ-ခြင်း။ ကောဓမိပ္ပ-ဟာနေန စေတ္ထ သလ္လေခသိဒ္ဓိတိ ဒဿနတ္ထံ တတော ဥပက္ကိလေသဝိသုဒ္ဓိ ဂဟိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။

သလ္လေခသုတ္တ (နာ) [သလ္လေခ + သုတ္တ] သလ္လေခ သုတ်။ သလ္လေခသုတ်သည် မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌ နေတော်မူ စဉ် အရှင်မဟာစုန္ဒထေရ်အား ဟောတော်မူ သောသုတ်ဖြစ်သည်။ မ၊ ၁။ ၄၈-၅၆။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၀၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၆။

သလ္လေခါကာရ (ပု) [သလ္လေခ + အာကာရ] သလ္လေခ၏-အကြောင်း-အခြင်းအရာ။ ဧဝမေ-တေသံ စတုစတ္တာလီသာယ သလ္လေခါကာရာနံ ဂဟဏပယောဇနံ အနုပုဗ္ဗီ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။

သလ္လေခါနုသန္ဓိတဝုတ္တိ (တိ) [သလ္လေခ + အနုသန္ဓိတ + ဝုတ္တိ] မနှိပ်စက်အပ်သော ခေါင်းပါးသည့်အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊ ခေါင်း ပါးသဖြင့် အစဉ်ထာဝရမြဲသော အသက်မွေး ခြင်းရှိသော။ သလ္လေခါနုသန္ဓိတဝုတ္တိ (နေတ္တိ။ ၉၃) တိ အနုပဒ္ဒုတသလ္လေခဝုတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၉၇။ စတူသု ပစ္စယေသု သလ္လေခါနုသန္ဓိတ-ဝုတ္တိ ဘဝတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၆၁။

သလ္လေခိက (တိ) [သလ္လေခ + ဏိက။ သံလေခိက-သံ။ သလ္လေဟိယ-ပါကတ။] (ကိလေသာတို့ကို) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ခြင်းကို-ပြု-ဖြစ်စေ-တတ်သော (အပ္ပိစ္ဆတာ စသောအကျင့်)။ အနုခမ္မစာရိနော (ဥဒါန။ ၁၅၄) တိ သလ္လေခိကံ တဿာ ပဋိပဒါယ အနုရူပံ အပ္ပိစ္ဆတာဒိခမ္မံ စရဏသီလာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၉၇။

သလ္လေခိတ (တိ) [သလ္လေခ + ဣတ။ သံ + လိခ + တ။ သံလေခိတ-သဏ္ဌာနပိဋ္ဌက။] (၁) (ကိလေသာတို့ကို) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-ခြင်းဖြင့်ဖြစ်သော။ (၂) (ကိလေသာတို့ကို) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်သော။ (၁) အဟော သလ္လေခိတ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၅၂) နှင့် အဟော အတိဝိယ သလ္လေခေန ဣတံ ပဝတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။ (၂) သော စ ပုဂ္ဂလော အရိယာနံ သမယေ ဝဏ္ဏိတော ဟောတိ ထုတော ပသတ္ထော သလ္လေခိတာစာရော။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၄။

သလ္လေခိတဝုတ္တိက (တိ) [သလ္လေခိတ + ဝုတ္တ + က] (ကိလေသာတို့ကို) ခေါင်းပါးစေတတ်သော-အကျင့်-အသက်မွေးခြင်း-ရှိသော။ အတိသလ္လေခတေ ဝါ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၈၂) တိ အတိဝိယ ကိလေသာနံ သလ္လေခိတဝုတ္တိကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။

သလ္လေခိတာစာရ (တိ) [သလ္လေခိတ + အာစာရ] (ကိလေသာတို့ကို) ခေါင်းပါးစေတတ်သော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ သလ္လေခိတ (၂) ကြည့်။

သလ္လေခိယ (နာ) [သလ္လေခ + ဏျ။ ဣ-အဘ္ဘရာ လာ။ ရူ။ ၃၈၇။ သလ္လေခ + ဏိယ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၂။ သလ္လေခ + ဣယ။ သံလေခိက-

သက္ကတပိဋကတ်။] (၁) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ပယ်စွန့်-ခေါင်းပါးစေ-တတ်သည်၏အဖြစ် (သလ္လေခအကျင့်ပဋိပတ်)။ (၂) ရေးခြစ်-ပါးအောင်ပြု-ခေါင်းပါးစေ-ပယ်စွန့်-တတ်သော။ အပ္ပိစ္ဆတာစသော ဂုဏ်အပေါင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ အပ္ပိစ္ဆတာစသောဂုဏ်အပေါင်းသည် ဖြစ်စေအပ်သော တရား (သလ္လေခအကျင့်ပဋိပတ်)။ (၁) သလ္လေခသ ဘာဝေါ သလ္လေခိယံ၊ တသ္မိံ သလ္လေခိယေ၊ သလ္လေခပဋိပတ္တိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈။ (၂) သလ္လေ-ခေန နိဗ္ဗတ္တံ သလ္လေခိယံ၊ တသ္မိံ သလ္လေခိယေ၊ ဓုတင်ပရိဟာဒိသလ္လေခပဋိပတ္တိယန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။

သဝ (ပု) [သု + အ။ သ္ဝ-သံ။ သဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ] ယိုစီး-ယိုစီးစေ-တတ်သော။ မဓုသဝေါ (ပေတ။ ၁၅၅) တိ မဓုရရသဝိသန္ဓကော။ ပေတ၊ ၆။ ၁၁၂။

သဝက (တိ) [သု + ဏ္ဍ။ (တိ) သ္ဝက-သံ။] ယိုစီး-ယိုစီးစေ-တတ်သော (သံသဝကဝရဲ)။ သံသဝက-ကြည့်။ သံသဝကော နာမ (ဝိမာန။ ၇၅) တိ နိစ္စကာလံ ဂူထမုတ္တာဒိအသုစိသ သံသဝနတော ပဋ္ဌရဏတော သံသဝကော နာမ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၁၀။

သဝက် (တိ) [သဟ + ဝက်။ သဟ ဝကေ်နဿ, သံဝိဇ္ဇမာနော ဝါ ဝကော်ဟ ယသ သဝကော်ဟ။ ဓာန်၊ ၆။ ၆၇၂။] (၁) ကွေ့ကောက်ခြင်း-အကွေ့အကောက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ငါးမြွေ။ (၁) တသ နေမိပိ သဝက်ဟ သဒေါသာ သကသာဝါ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၀။ (၂) တတ္ထ မစ္ဆာ သန္ဓိရတာ၊ ခေမိနော ဗဟုဘော-ဇနာ။ သိဂ္ဂံ သဝက်ဟ သံကုလာ၊ သဟဝက်ဟ စ ရောဟိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။ (-ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၂-၄)။

သဝစနီ (တိ) [သဝစနီယ-မှ ယ-ချေ] သဝစနီယ-ကြည့်။ သဝစနိ အနုဝါဒေါ သြကာသော စောဒနေန စ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၀။

သဝစနီယ (တိ) [သဟ + ဝစနီယ။ တစ်နည်း-သ + ဝစန + ဏ္ဍက။] (၁) အပြောအဆိုခံရ ဘွယ် (အပြစ်)-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) မိမိ၏စကားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အမှုကိစ္စ။ (၁) (၂) နဝ သဝစနီယံ ကာတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၄။ ၈၃) နှင့် ပလိဘောဇ္ဈာယ ဝါ ပဏ္ဍောသနဇ္ဈာယ ဝါ သဝစနီယံ နဝ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၉။ သဝစနီယ (ဝိ၊ ၄။ ၈၃) နှင့် သဒေါသံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၉။ သဝစနီယ (ဝိ၊ ၄။ ၈၃) နှင့် ဧတ္ထ "သဒေါသ"နှင့် အတ္ထံ ဝဒတိ။ အတ္ထနော ဝစနေန ပဝတ္တနကမ္မနှင့် ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ "မာ ပဏ္ဍမာဟိ"တိ ဝါ "ဧဟိ ဝိနယဓရာနံ သမ္မုခီဘာဝ"နှင့် ဝါ ဧဝံ အတ္ထနော အာဏာယ ပဝတ္တနကမ္မံ နဝ ကာတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၆-၇။ ဝစိတဗ္ဗံ အနေန ဒေါသေနာတိ ဝစနီယံ၊ သံဝိဇ္ဇတိ ဝစနီယံ အဿာတိ သဝစ-နီယံ၊ တံ နဝ ကာတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ တမေဝတ္ထံ ဝိတ္ထာရေန္တော အာဟ "ပလိဘောဇ္ဈာယဟိ"-တိအာဒိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၁၈။

သဝစနီယကရဏ (နဝ) [သဝစနီယ + ကရဏ] (၁) အပြောအဆိုခံရဘွယ် (အပြစ်) နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သောအမှုကိစ္စကိုပြုခြင်း။ (၂) မိမိ၏ စကားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့်အမှုကိစ္စကို ပြုခြင်း။ (၁) (၂) သဝစနီယကရဏတ္ထ-ကြည့်။

သဝစနီယကရဏတ္ထ (ပု) [သဝစနီယ + ကရဏ + အတ္ထ] (၁) အပြောအဆိုခံရဘွယ် (အပြစ်)-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောအမှုကိစ္စကိုပြုခြင်း ဟူ

သောအကျိုး။ (၂) မိမိ၏စကားကြောင့်ဖြစ်လာမည့်အမှုကိစ္စကို ပြုခြင်းဟူသောအကျိုး။ (၁) (၂) သာရဏာ သဝစနီယတာယာ (ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈) တိ ဒေါသာဒေါသာရဏာ သဝစနီယကရဏတ္ထာယ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၇။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၀)။

သဝစနီယတ္ထ (ပု) [သဝစနီယ + အတ္ထ] သဝစနီယကရဏတ္ထ-ကြည့်။

သဝစ္ဆက (တိ) [သဟ + ဝစ္ဆ + က] နွားငယ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ တုမ္မေ ကိရ ပဏ္ဍိတာ၊ အယဉ္စ ရညော မင်္ဂလဥသဘော ပတိဋ္ဌိတဂင်္ဂော၊ ဧတံ ဝိဇာယာပေတွာ သဝစ္ဆကံ ပေသေထ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၇၇။

သဝဍ္ဎကရ (တိ) [သဟ + ဝဍ္ဎကရ] ကျောက်ဆူးကြိုးနှင့်တကွဖြစ်သော (လှေ)။ သဝဍ္ဎကရ (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅) နှင့် ယန္တေန စေဝ ဝဍ္ဎကရေန စ သဒ္ဓိं သဗ္ဗသမ္ဘာရယုတ္တံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၅၄။

သဝဏ္ဏမ (တိ) [သဟ + ဝဏ္ဏမ- (ဝဏ္ဏမ)။] အပိုင်းအခြား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ မြေ။ ပထဝီ-ကသိဏံ ဥဂ္ဂဏှန္တော ပထဝိယံ နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ ကတေ ဝါ အကတေ ဝါ သာန္တကေ နော အနန္တကေ၊ သကောဋ္ဌယေ, နော အကောဋ္ဌယေ၊ သဝဏ္ဏမေ နော အဝဏ္ဏမေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၀။ သာန္တကေတိ သအန္တကေ ဧဝ၊ သပရိစ္ဆေဒေ ဧဝါတိ အတ္ထော ။ပ။ သကောဋ္ဌယေတိအာဒိနိပိ တသေဝ ဝေဝစနာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။

သဝမိ (တိ) [သဟ + ဝမိ] တိုးပွားခြင်း-အတိုးအပွား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သဉ္ဇြယာတိ သဝမိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၈။ မဂ္ဂဖလာဓိဂမေန သဝမိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၃။

သဝမိက (တိ) [သဝမိ + က] သဝမိ-ကြည့်။ သဖလန္တိ သဉ္ဇြယံ သဝမိကံ ဟောတိတိ ပုစ္ဆတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၅။

သဝဏ° (နာ) [သု + ယု။ ဤဝဏ-သံ၊ သဝဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] ကြား-နားထောင်-ကြားဘူး-နားဝ-ရှိခြင်း။ အတ္ထိ မေ သဝဏန္တိ? အာမ ဘန္တေ သုယျတီတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၈။ လဘန္တာ ဝါ တထာဂတပ္ပဝေဒိတံ ဓမ္မဝိနယံ သဝဏာယ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၁။

သဝဏ² (ပု) [သု + ယု။ သဝတိ သုဘာသုဘဖလ-မေတေနာတိ သဝဏော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၄။ (ထီ၊ ပု) ဤဝဏ-သံ။ (ပု) သဝဏ-ပြာ။] သရဝဏ် နက္ခတ်။ သဝဏော စ ဓနိဋ္ဌာ စ၊ သတာဘိ-သဇော ပုဗ္ဗုတ္တရဘဒ္ဒပဒါ။ ဓာန်။ ၆၀။ သဝဏေန ယုတ္တော မာသော သာဝဏော သာဝဏီ။ ရူ။ ၂၂၉။

သဝဏ³ (တိ) [သဟ + ဝဏ] ဒဏ်ရာ-အမာ-အနာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အဏ္ဏကာတိ သဒေါသေ သဝဏေ ရုက္ခေ နိယျာသပိဏ္ဍော, အဟိစ္ဆတ္တာဒီနိ ဝါ ဥဋ္ဌိတာနိ အဏ္ဏကာနိတိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။

သဝဏ္ဏ (တိ) [သဟ + ဝဏ္ဏ] (အရွက်, အပွင့်, အသီး) အညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပန်း။ ပုပ္ပံ သဝဏ္ဏံ ဆေတွာန၊ ဗုဒ္ဓဿ အဘိရောပယိ။ အပ၊ ၁။ ၂၃၀။ (-အပ၊ ၂။ ၁၇၃။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၇)။

သဝဏ္ဏက (တိ) [သဝဏ္ဏ + က] သဝဏ္ဏ-ကြည့်။ သဝဏ္ဏကာနိ ဝဿိကပုပ္ဖာဒီနိ ဝဏ္ဏေ အဝဏ္ဏကာနိ ဝကုလပုပ္ဖာဒီနိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၀။

သဝဏ္ဏဒီရ (တိ) [သဟ + ဝဏ္ဏ + ဒီရ] ပွင့်ညာ၌-နို့ရည်-အစေး-ရှိသော (ပန်း)။ ပါနီယယရေ

သရေဏုကာနိ ဝါ သဝဏ္ဏုကာနိ ဝါ ပုဗ္ဗာနိ ပက္ခိတ္တာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၂၂။

သဝဏ္ဏ (တိ) [သမာန + ဝဏ္ဏ။ သဝဏ်-သံ။] တူသော-ဌာန်-ကရိုဏ်း-ရှိသော။ သဝဏ္ဏာတိ သမာနကရဏာ။ သမာနကွရုပ္ပတ္တိဌာနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈။

သဝတိ (ကြို) [သု + အ + တိ။ တစ်နည်း- သူ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၂။ သ္ဝဝတိ-သံ။ သဝဏ္ဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ယိုစီး၏။ (၂) (အသီး) သီး၏။ (၃) ဖြစ်စေ၏။ (၄) (မြစ်, ချောင်းစသည်) စီးဆင်း-စီးသွား-၏။ (၁) အသုစိ သဝတိ (သုတ္တနိ။ ၃၀၈) တိ သဗ္ဗ-လောကပါကဋနာနပ္ပကာရပရမဒုဂ္ဂန္ဓဇေဂုစ္ဆ-အသုစိယေဝ သဝတိ သန္ဒတိ ပဋ္ဌရတိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၉။ (၂) သဝတိ စေတံ အတ္ထေ သဿမိဝ ဖလံ၊ ပသဝတီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅။ (၃) ဝိဝိဓံ ဝိသေသံ သဝတိ ဇနေတိ ပဝတ္တေတီတိ ဝိသဝီ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၅။ (၄) သု-သန္ဒနေ၊ နဒီ သဝတိ၊ သဝန္တိ၊ အာဘဝဂ္ဂါ သဝန္တိ။ နိရုတ္တိ။ ၃၉၇-နှာ။

သဝတိ (ထိ) [သု + အန္တ + ဣ။ သဝန္တိ-သဝတိ။ သ္ဝဝန္တိ-သံ။ သဝတိ-ပါကတ။] ယိုစီးနေသော။ နာနပ္ပကာရဿ အသုစိနော ပူရံ နဝဟိ သောတေဟိ ဝဏာမုခေဟိ အသုစိသန္ဒနိ သဝတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၄၇၆။

သဝတ္ထဗ္ဗ (တိ) [သဟ + ဝတ္ထဗ္ဗ] သဝစနီယ-ကြည့်။ သဥပါရမ္ဘဝေသနာတိ သဝတ္ထဗ္ဗတာ-ဝေသန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၇။

သဝတ္ထ (ပု) [သု-သဝ + အတ္ထ။ သံ-ဂြဝ=ဂြဝတ် + တ။ ဂြဝဘုရင်၏သား၊ ဂြဝ=- (သဝတ္ထ) ဘုရင်။ ဝိလ်ပ်။] သဝတ္ထမည်သောရသေ့။ သာဝတ္ထိယန္တိ ဇတ္ထ စ သဝတ္ထသ ဣသိနော နိဝါသဌာနဘူတာ နဂရီ သာဝတ္ထိ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၇။

သဝတ္ထုက (တိ) [သဟ + ဝတ္ထု + က] တည်ရာ အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (က) မြွေနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ခ) ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (ဂ) စည်ကြီးစသည်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (ဃ) စက္ခုစသော ဝတ္ထုရုပ်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ (င) သြဇာဟာရ၏တည်ရာဖြစ်သော အာဟာရရုပ်။ (စ) အာရုံ ၆-ပါးတို့၏တည်သက်ရှိ, သက်မဲ့ပစ္စည်းဝတ္ထု။ (ဆ) လျှုဒါန်းဘွယ်ဖြစ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု။ (က) သဝတ္ထက (ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၄၃) နှင့် သဟ ဘူမိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၇။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၅)။ (ခ) ဣဒါနိ ---- ယထာ တံ ဥပါဒါယ အနုဒ္ဓံသနာ ဟောတိ တထာ သဝတ္ထုကံ ကတ္တာ ဒသေန္တော "ဇာတိလေသော နာမ ခတ္တိယော ဒိဋ္ဌော ဟောတိ"တိ အာဒိမာဟ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၆။ (ဂ) သဝတ္ထုက (အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၀) နှင့် ဘေရိ-အာဒိဝတ္ထုသဟိတံ ကတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၁။ (ဃ) တံ ပနေတံ သဝတ္ထုကံ, သာသဝံ, ဝိနိဝ-ရဏာဒ္ဓ ရူပါဝစရန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၈။ (င) သဝတ္ထုကော ဇဝ ဟိ အာဟာရော ဣဓ ကမ္မဌာနဘူတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၆။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၁)။ (စ) ရူပါဒိအာရမ္မဏပဋိလာ-ဘော (အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇၄) တိ သဝတ္ထုကာနံ ရူပါဒိအာရမ္မဏာနံ ဂဝေသနဝသေန ပဋိလာ-ဘော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၂။ (ဆ) သဝတ္ထုက-စေတနာ-ကြည့်။

သဝတ္ထုကစေတနာ (ထိ) [သဝတ္ထုကာ + စေတနာ] (လျှုဘွယ်) ဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်သော

ပေးလျှကြောင်းစေတနာ။ ဒါနန္တိ သဝတ္ထုက-
စေတနာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၅၃၄။

သဝတ္ထုကပက္က (တိ) [သဝတ္ထုက + ပက္က] (ကြံ့ဖတ်ဟူသော) ဝတ္ထုနှင့်တကွချက်အပ်သော (တင်လဲ)။ မဟာပစ္စရိယံ ပန "ဧတံ သဝတ္ထုပက္ကံ ဝဋ္ဋတိ, နော ဝဋ္ဋတိ"တိ ပုစ္ဆံ ကတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၄။ (-ဝဇိရ။ ၂၇၁၊ ၄၈၁)။

သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သဝတ္ထုက + ပဋိဂ္ဂဟဏ] (မုန်ညင်းစေ့, သစ်မည်စည်စေ့, ကြက်ဆူစေ့ဟူကုန်သော) ဝတ္ထုတို့နှင့်တကွဖြစ်သော ဆီကိုအကပ်ခံခြင်း။ ဝတ္ထုနှံ့ ယာဝဇီဝိ-ကတ္တာ ပန သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟဏေ ဒေါသော နတ္ထိတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၁။ ဝိ၊ သင်္ဂ်ဟ။ ၁၀၃။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀)။

သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတ (တိ) [သဝတ္ထုက + ပဋိဂ္ဂဟိတ] (နို့ခမ်း, ရက်တက်ဟူသော) ဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်၍ အကပ်ခံအပ်သောဆီဦး။ ဧတ္တာဝတာ ဟိ သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ နဟောတိတိ အယမေတ္ထ အဓိပ္ပါယော။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂ်ဟ။ ၁၀၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၂)။

သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတက (တိ) [သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတ + က] (ကြံ့ဖတ်ဟူသော) ဝတ္ထုနှင့်တကွဖြစ်၍ အကပ်ခံအပ်သောကြံ့ရည်။ ယံ တတ္ထ ကသဋံ သာမပါကံ နဇနေတိ၊ သဝတ္ထုကပဋိဂ္ဂဟိတ-ကံယေဝ တံ ကရောတိ။ ဝဇိရ။ ၂၇၁။

သဝတ္ထုကာမ (တိ) [သဟ + ဝတ္ထုကာမ] (ရှုပါရုံ့စသော) ဝတ္ထုကာမနှင့်တကွဖြစ်သော။ သော ဧဝံ ပဋိပန္နော ပုရိသော သဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမေသု ယေန ပကာရေန နမေယ္ယ အဘိနမေယ္ယ၊ သော ပကာရော နတ္ထိ။ နေတ္ထိ၊ ၌။ ၁၂၄။

သဝတ္ထုကာဝတ္ထုကာဒိနာနတ္တ (နာ) [သဝတ္ထုက + အဝတ္ထုက + အာဒိ + နာနတ္တ] (စက္ခုစသော) ဝတ္ထုရုပ်တို့ရှိသူ, မရှိသူအစရှိသော-ထူးသည်၏အဖြစ်-ထူးခြားကွဲပြားခြင်း။ အာဒိ-သဒ္ဒေန သဝတ္ထုကာဝတ္ထုကာဒိနာနတ္တသ ပုဂ္ဂလတ္ထ-ယသာဓာရဏာဒိတဗ္ဗေဒသ စ သင်္ဂ်ဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။

သဝန (နာ) [သု + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၂၊ ၂၄၁။ တစ်နည်း- သဝန + တ္ထ။ ဘာဝလောပ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၃၂။ ဣဝဏ-သံ။ သဝန-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ကြားခြင်း။ (၂) နာကြား-နားထောင်-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) (အသီး)သီး-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) ယိုစီး-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၅) နာကြား-နားထောင်-အပ်သောစကား။ (၆) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်း။ (၇) နား။ (၈) ယိုထွက်သော။ (၁) ကြားခြင်း။ သဗ္ဗေ တေ ဧဝရူပံ သဝနံ လဘိတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၄၉။ (၂) နာကြား-နားထောင်-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ စတုသစ္စဂဗ္ဘသ ဓမ္မသဝနသ ပရိယော-သာနေ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတ္တာ၊ ယထာ ပဋိဝေဓဟုသစ္စံ ဣဒ္ဓတိ၊ တထာ ဓမ္မသ သဝနတော သာဝကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။ (၃) (အသီး) သီး-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၄) ယိုစီး-ခြင်း-တတ်သည်၏အဖြစ်။ သဝတိ စေတံ အတ္ထေ သဿမိ ဖလံ၊ ပသဝတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သူဒေတိ စေတံ ဓေနု ဝိယ ခီရံ၊ ပဗ္ဗာပေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈။ (၅) နာကြား-နားထောင်-အပ်သောစကား။ သုယ္ယတိတိ သဝနံ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၉။ (၆) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်း။

သဝနံ သဌနံ သာဝိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၃။ (၇) နား။ ဇိဏ္ဏောဟမသ္မိ အဗလော ဝိတ-ဝဏ္ဏော၊ နေတ္တာ နဿ သုဒ္ဓါ သဝနံ နဿ ဖာသု။ သုတ္တနိ။ ၄၄၈။ (၈) ယိုထွက်သော။ ကိမိဝ ပုတိကာယ-မသုစိ၊ သဝနဂန္ဓံ ဘယာနကံ ကုဏပံ။ ထေရီ။ ၄၃၀။

သဝနကာရဏ (နာ) [သဝဏ + ကာရဏ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ဣဓာပိ သုတ္တာ-သဒ္ဒါ ဟေတုအတ္ထောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သဝနကာရဏာ ဧတဒဟောသီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂-၃။

သဝနကာလသမ္ဘူတ (တိ) [သဝနကာလ + သမ္ဘူတ] နာကြား-နားထောင်-ရာကာလ၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော။ သမ္မောဟာဘာဝေန ပညာယဧဝ ဝါ သဝနကာလသမ္ဘူတာယ တဒုတ္တရိကာလပညာသိဒ္ဓိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀။

သဝနကိစ္စ (နာ) [သဝန + ကိစ္စ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှု-ကိစ္စ။ သဝနကိစ္စ-နိပ္ဖတ္တိ-ကြည့်။

သဝနကိစ္စနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [သဝနကိစ္စ + နိပ္ဖတ္တိ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှု-ကိစ္စ-၏ပြီးခြင်း။ "အသောသီ"တိ ဣဒံ သဝနကိစ္စ-နိပ္ဖတ္တိယာ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။

သဝနကိစ္စဝိညာဏသမင်္ဂီ (တိ)[သဝနကိစ္စဝိညာဏ + သမင်္ဂီ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းကိစ္စရှိသော ဝိညာဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ မယာ သဝနကိစ္စဝိညာဏသမင်္ဂီနာ ပုဂ္ဂလေန ဝိညာဏဝသေန လဒ္ဓသဝနကိစ္စဝေါဟာရေန သုတန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၃။

သဝနကိရိယာ (ထီ) [သဝန + ကိရိယာ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှုအရာ-ကိရိယာ။ သုတသဒ္ဒေန ဟိ လဗ္ဘမာနာ သဝနကိရိယာ သဝနဝိညာဏပွဗ္ဗပ္ပဋိဗဒ္ဓါ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၄)။

သဝနကိရိယာကတ္တု (ပု) [သဝနကိရိယာ + ကတ္တု] သဝနကိရိယာ၏ကတ္တား၊ နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှုအရာ-ကိရိယာ-ကိုပြုတတ်သောသူ။ သောတဗ္ဗဘူတော ဟိ ဓမ္မော သဝနကိရိယာကတ္တုဘူတသ ပုဂ္ဂလသ သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၂။

သဝနကိရိယာကတ္တုပုဂ္ဂလ (ပု) [သဝနကိရိယာ + ကတ္တု + ပုဂ္ဂလ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှုအရာ-ကိရိယာ-ကိုပြုတတ်သောသူ။ သောတဗ္ဗော ဟိ ဓမ္မော သဝနကိရိ-ယာကတ္တုပုဂ္ဂလသ သဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။

သဝနကိရိယာဇောတက (တိ) [သဝနကိရိယာ + ဇောတက] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အမှုအရာ-ကိရိယာ-ကိုထွန်းပြတတ်သော၊ ဣတိသဒ္ဒါ။ ယသ္မာ သုတသဒ္ဒသန္နိဓာနေ ပယုတ္တေန ဣတိ-သဒ္ဒေန သဝနကိရိယာဇော-တကေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၁။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄)။

သဝနကိရိယာဝိသယ (ပု) [သဝနကိရိယာ + ဝိသယ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-

အမှုအရာ-ကိရိယာ-၏-အာရုံ-ဖြစ်ရာအရပ်။ သဝနကိရိယာဝိသယောပိ သောတဗ္ဗမ္မောသဝနကိရိယာဝသေန ပဝတ္တစိတ္တသန္တာနသဏ္ဍ ပရမတ္ထတော ကတ္တုဘာဝတော ----တံကိရိယကတ္တု စ ဝိသယော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။

သဝနကိရိယာဝေါဟာရ (ပု) [သဝနကိရိယာ + ဝေါဟာရ] သဝနကိရိယာ-ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်း-ဟူသောအမည်။ နာကြား-နားထောင်-ခြင်း-ဟူသော-အမှုအရာ-ကိရိယာ-ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ သောတဝိညာဏပွဝတ္တိယံ သဝနကိရိ-ယာဝေါဟာရော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။

သဝနက္ခဏ (ပု) [သဝန + ခဏ] (၁) နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၏ခဏ-ရာခဏ။ (၂) ကြား-ခြင်း၏ခဏ-ရာခဏ။ (၁) ခဏညူတိ တသာ ကထာယ ခဏဝေဒီ၊ ဒုလ္လဘော ဝါ အယံ ဤဒိသာယ ကထာယ သဝနက္ခဏောတိ ဇာနန္တော။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၆၆။ (၂) ဇတ္ထ စ သဝနက္ခဏော အာဝါသပလိဗောဓော ပဌမံ ဆိဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၆။

သဝနဂန္ဓ (တိ) [သဝန + ဂန္ဓ] ယိုထွက်သော (ညီဟောက်သော) အနံ့ရှိသော။ သဝနဂန္ဓ (ထေရီ။ ၄၃၀) န္တိ ဝိဿဋ္ဌဝိဿဂန္ဓံ။ ထေရီ၊ ဋ။ ၂၈၉။

သဝနစိတ္တ (နာ) [သဝန + စိတ္တ] နာကြား-နားထောင်-တတ်-ကြောင်းဖြစ်-သောစိတ်။ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပရိယောသာနာ သဝနစိတ္တံ "သဗ္ဗစေတော"တိ အဓိပ္ပေတန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၈။

သဝနညာဏ (နာ) [သဝန + ညာဏ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသောဉာဏ်။ ဥဂ္ဂဟဓာရ-ဏာပရိစယညာဏာနိပိ သဝနညာဏော ဇဝ အဝရောဓံ ဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၉။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၇၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၇)။

သဝနဋ္ဌ (ပု) [သဝန + အတ္ထ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-သဒ္ဒါရုံကိုယူ-ခြင်းဟူသော-အနက်-သဘော။ သဝနဋ္ဌေန နိဗ္ဗိဝဋ္ဌေန စ သောတဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇။ သဝနဋ္ဌေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇) တိ သဒ္ဒဂဟဏဋ္ဌေန။ ယာထာဝတော ဟိ သဒ္ဒူပလဒ္ဓိ သဒ္ဒသဘာဝါ-ဝဗောဓော သဝနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။

သဝနဋ္ဌာနသမီပ (တိ) [သဝနဋ္ဌာန + သမီပ] ကြားရာ-ကြားကောင်းရာ-အရပ်၏အနီးဖြစ်သော၊ အရပ်။ သုယျတိ ဇတ္ထာတိ သုတိတိ ဇဝံ ဟိ အတ္ထေ ဂယျမာနေ သဝနဋ္ဌာနသမီပေ အညသ္မိံ အသဝနဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတီတိ အာပဇ္ဇ-တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၂။

သဝနတ္ထ (တိ) [သဝန + အတ္ထ] (၁) ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသောအကျိုးရှိသော၊ နား။ (ပု) (၂) ကြား-နာကြား-နား-ထောင်-ခြင်းဟူသောအကျိုး။ (၁) အတ္ထတော ပန စက္ခု ဒဿနတ္ထံ၊ သောတံ သဝနတ္ထံ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၃၂၃။ (ပု) (၂) သဝနတ္ထာယ အာပဇ္ဇန-ကိရိယာ ဗျာကတာ ဝိညာဏစရိယာ သဒ္ဒေသု။ ပဋိသံ။ ၇၇။

သဝနဓမ္မ (တိ) [သဝန + ဓမ္မ] ယိုစီးတတ်သော သဘောရှိသော၊ အာသဝတရား။ ဇဝံ ဆဟိ ဒ္ဝါရေဟိ ဆသု အာရမ္မဏေသု သဝနဓမ္မာ ကာမာသဝါဒယော အာသဝါ နာနုသဝန္တိ နာနုပ္ပဝမ္မန္တိ။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၆၀။

သဝနဓာရဏပညာ (ထီ) [သဝနဓာရဏ + ပညာ]

နာကြားခြင်း, ဆောင်ခြင်းဟူသောပညာ။ ဓာတူနံ သဝနဓာရဏာပညာ သုတမယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉။

သဝနဓာရဏာပရိစယာဒိပသုတ (တိ) [သဝနဓာရဏာပရိစယာဒိ + ပသုတ] နာကြားခြင်း ဆောင်ခြင်း လေ့ကျက်ခြင်းစသည်ဖြင့် အားထုတ်သော။ ကာမဠာယံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ သမန္တဘဒ္ဒကတ္တာ သဝဏဓာရဏာပရိစယာဒိ-ပသုတာနံ သဗ္ဗေသမ္မိ ပါမောဇ္ဇကရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။

သဝနန္တ (ပု) [သဝန + အန္တ] နာကြားခြင်း၏ အဆုံး။ အတ္တနော ဓမ္မဒေသနာယ သဝနန္တော ဇာတတ္တာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၈။ (ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၅၅၊ ၁၉၀။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၅)။ သဝနန္တော ဇာတတ္တာတိ ဓမ္မသဝနပရိယောသာနေ အရိယာယဇာတိယာ ဇာတတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။

သဝနန္တရ (နာ) [သဝန + အန္တရ] နာကြားခြင်းဟူသောအထူး။ သာ ပနေသာ ဂဏနာသဝနန္တရံ အနပေက္ခိတ္တာ မနသာဝ ဂဟေတဗ္ဗတော "မနောဂဏနာ"တိပိ ဝုစ္စတိတိ အာဟ "မနော-ဂဏနာယေဝါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၈။

သဝနန္တရာယ (ပု) [သဝန + အန္တရာယ] နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၏အန္တရာယ်။ တတ္ထ အဝဓာ-ရဏတ္ထေန အသောသိ ဧဝ၊ နာသ ကောစိ သဝနန္တရာယော အဟောသိတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၃။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၄၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၅)။

သဝနန္တိက (တိ) [သဝန + အန္တ။ သမာသန္တ-က၊ အ-ကို ဣ-ပြု။] ကြားခြင်းလျှင်အဆုံးရှိသော၊ မာတိကာ။ အဋ္ဌမာ ဘိက္ခဝေ မာတိကာ ကထိနသ ဥဇ္ဇာရာယ၊ ပဏ္ဍမနန္တိကာ ---- သဝနန္တိကာ အာသာဝစ္ဆေဒိကာ သီမာတိက္ကန္တိ-ကာ သဟုဇ္ဇာရာတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၃။ ပဏ္ဍမနံ အန္တော အဿာတိ ပဏ္ဍမနန္တိကာ။ ဧဝံ သေသာပိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၃။

သဝနန္တရိကာနန္တရ (တိ) [သဝနန္တိက + အနန္တရ] ကြားခြင်းလျှင်အဆုံးရှိသော ကထိန်နှုတ်ခြင်း (သဝနန္တိက) ၏-အခြားမဲ့-အကြားမရှိရာဖြစ်သောကာလ။ ဣဓ နု ဝုတ္တောတိ ပါဠိယံ မာတိကာပဒဘာဇနေ သဝနန္တိကာနန္တရံ နု ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၆။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၅)။

သဝနပစ္စယ (ပု) [သဝန + ပစ္စယ] ကြားခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ယေသံ သဝနပစ္စယာ အမာနုသိကာသဝနရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၉။

သဝနပညာ (ထီ) [သဝန + ပညာ] နာကြားခြင်းဟူသောပညာ၊ နာကြားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောပညာ။ "သဝနပညာ ဓာရဏာပညာ"တိ-အာဒိနာ ပစ္စေကံ ပညာသဒ္ဒေါ ယောဇေ-တဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၅။

သဝနပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သဝန + ပဋိဗဒ္ဓ] နာကြားခြင်းနှင့်စပ်သော။ သာဓုကံ သဝနပဋိဗဒ္ဓါ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။

သဝနပဋိဝေဓ (ပု) [သဝန + ပဋိဝေဓ] နာကြားခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၊ နာကြားခြင်းတည်းဟူသော ပဋိဝေဓဉာဏ် (အဘိ၊ ၆၊ ၂။ သျ)။ ဒွိသု ပန သဝနပဋိဝေဓောယေဝ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၁။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၉။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၂)။

သဝနပဋိဝေဓညာဏ (နာ) [သဝနပဋိဝေဓ + ညာဏ] နာကြားခြင်းဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိသော ဉာဏ်၊ နာကြားခြင်းတည်းဟူသော ပဋိဝေဓဉာဏ်။ ဒုက္ခနိရောဓေ သဝနပဋိဝေဓညာဏန္တိ ဝဋ္ဋတိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁၈။

သဝနပထ (ပု) [သဝန + ပထ] (အသံကို) ကြားခြင်းဌာနစွမ်းနိုင်ရာ-ကြားနိုင်ရာ-အရပ်။ အထေကဒီဝသံ မဟာ ဥပါသိကာ တဿ သဝနပထေ ဌတ္တာ "ဣမသ္မိ ဂေဟေ ---- သမတ္ထော နတ္ထိ"တိ အာဟ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၀။

သဝနပ္ပတိ (တိ) [သဟ + ဝနပ္ပတိ] ဝနပ္ပတိ-သဒ္ဒါဖြင့်မှတ်အပ်သည့် ရုက္ခဓမ္မဇာတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဝရုဏာ အကတညူဝရေ တု သစ္စဝရံ၊ သဝနပ္ပတိနာ စ အဘိတ္ထနယ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉။

သဝနဖရုသတာ (ထီ) [သဝန + ဖရုသတာ] နာကြား-နားထောင်-အပ်သောစကား၏-ကြမ်းတမ်း-ကြမ်းကြုတ်-သည်၏အဖြစ်။ မမ္မဿ ဣဒကော သဝနဖရုသတာယာတိ အဓိပ္ပါ-ယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၃။

သဝနဗဟုလ (တိ) [သဝန + ဗဟုလ] များသော-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဥဒ္ဒေသပရိပုစ္ဆာယ ဝါယမတိ၊ သဝနဗဟုလော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၉။

သဝနဘယ (နာ) [သဝန + ဘယ] ကြားခြင်းမှ ကြောက်ခြင်း။ ဗြာဟ္မဏသ ပန သဝနဘ-ယေန "အတိစ္ဆထာ"တိ နံ ဝဒေတိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၈။

သဝနမနသိကာရာယတ္တ (တိ) [သဝန + မနသိကာရ + အာယတ္တ] နာကြားခြင်း, နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့်စပ်သော။ သာဓုကံ သဝန-မနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄)။

သဝနမနောဟာရီ (တိ) [သဝန + မနောဟာရီ] နှလုံးကိုဆောင်-တတ်-လေ့ရှိ-သော နာအပ်သောတရား။ သဝနမနောဟာရိတာယ "သာဓု သုဋ္ဌု"တိ အနုမောဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉။

သဝနမယ (တိ) [သဝန + မယ] (၁) (တရားကို) နာကြား-နားထောင်-ကြောင်းဖြစ်သော-၊ ပုညကိရိယာဝတ္ထု။ (၂) (တရားကို) နာကြား-နား-ထောင်-ခြင်းဖြင့်ပြီးသော။ (၁) အပရာနိပိ သတ္တ ပုညကိရိယဝတ္ထူနိ အပစိတိသဟဂတံ ----သဝနမယံ, ဒိဋ္ဌုဇုဂတံ ပုညကိရိယဝတ္ထူတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၁။ သုဏာတိ ဧတေနာတိ သဝနံ၊ သဝနမေဝ သဝနမယံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။ (၂) သဝနမယညာဏ-ကြည့်။

သဝနမယညာဏ (နာ) [သဝနမယ + ညာဏ] (တရားကို) နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဖြင့်ပြီး သောဉာဏ်။ ဇရာမရဏော ဉာဏန္တိအာဒီသု စတူသု ပဌမံ သဝနမယညာဏံ သမ္မသနညာဏံ ပဋိဝေဓညာဏံ ပစ္စဝေက္ခဏာညာဏန္တိ စတုဗ္ဗိဓံ ဝဋ္ဋတိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၆၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇)။

သဝနမုခ (နာ) [သဝန + မုခ] (၁) နာကြား-နားထောင်-ခြင်းကို-အဦး-အစ-ပြုခြင်း။ (၂) နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော-အဦး-အစ။ (၁) (၂) သဝနမုခေန ဗျဉ္ဇနသော အတ္ထသော စ ဥပဓာရဏံ ဥဂ္ဂဏှနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၀။

သဝနမူလက (တိ) [သဝန + မူလ + က] နာကြားခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ သဝနမူလကတ္တာ ဝါ တေသမ္ပိ တဂ္ဂဟဏော-နေ၀ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၈။

သဝနယောဂ (ပု) [သဝန + ယောဂ] (တရားတော်ကို) နာကြားခြင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ သုတန္တိ သဝနယောဂေန ပုရိမစက္ကဒ္ဒယသမ္ပတ္တိ။ ဒီ၊ ၌ ၁။ ၃၁။ မ၊ ၌ ၁။ ၇။ အံ၊ ၌ ၁။ ၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၌ ၈၈။ ဥဒါန၊ ၌ ၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၂၅။

သဝနယောဂဒီပက (တိ) [သဝနယောဂ + ဒီပက] (တရားတော်ကို) နာကြားခြင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်းကိုပြတတ်သော။ သုတန္တိ ဣဒံ သဝနယောဂ-ဒီပကံ ဝစနံ ဘာသမာနော။ မ၊ ၌ ၁။ ၈။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၁)။

သဝနယောဂဒီပကဝစန (နာ) [သဝနယောဂဒီပက + ဝစန] (တရားတော်ကို) နားကြားခြင်းနှင့်ယှဉ်ခြင်းကိုပြတတ်သောသဒ္ဒါ။ သဝနယောဂ-ဒီပက-ကြည့်။

သဝနယောဂ (တိ) [သဝန + ယောဂ] (တရားတော်ကို) နာကြားခြင်း-၌-အား-ဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သတ္ထာ သတ္တမေ သတ္တမေ သံဝစ္ဆရေ ဓမ္မံ ကထေန္တော သတ္ထာနံ သဝနယောဂ္ဂံ ကာလံ သလ္လက္ခေန္တော ဒိဝါ-သာယနှသမယံ ကထေတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။

သဝနယောဂ္ဂပုဂ္ဂလဝစန (နာ) [သဝနယောဂ္ဂ + ပုဂ္ဂလ + ဝစန] (တရားတော်ကို) နာကြားခြင်း-၌-အား-ဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဟော-တတ်-ကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ ဝက္ခမာနာယ စိတ္တပရိယာဒါန-ဒေသနာယ သဝနယောဂ္ဂပုဂ္ဂလဝစနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃။

သဝနယောဂျပုဂ္ဂလဝစန (နာ) [သဝနယောဂျ + ပုဂ္ဂလ + ဝစန] သဝနယောဂ္ဂပုဂ္ဂလဝစန-ကြည့်။ ကထာသဝနယုတ္တပုဂ္ဂလဝစနန္တိ ဝက္ခ-မာနာယ မူလပရိယာယဒေသနာယ သဝန-ယောဂျပုဂ္ဂလဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၉။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂)။

သဝနရတိ (ထီ) [သဝန + ရတိ] ကြားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော (တရား၌) မွေ့လျော်ခြင်း။ အမာနုသိကာ သဝနရတီ (သံ၊ ၌ ၂။ ၁၅၉) တိ အတိက္ကမာနုကာယ အရည်သဒ္ဒါပ္ပတ္တိယာ အရညေဟံ ဝသာမီတိ ဝိဝေကဝါသုမနိဿ-ယာဓိနသဒ္ဒသဝနပစ္စယာ ဓမ္မရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။

သဝနရသ (ပု) [သဝန + ရသ] နာကြားခြင်း-၏-ဟူသော-အရသာ။ "ယွာယံ ဣတ္ထိယာ ကိကာရပဋိသာဝိတာဒိဝသေန သဝနရသော စေဝ ပရိဘောဂရသော စ၊ အယံ ဣတ္ထိရ-သော"တိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ၌ ၁။ ၂၀။

သဝနဝိညာဏပဗ္ဗပ္ပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သဝနဝိညာဏ + ပဗ္ဗ + ပဋိဗဒ္ဓ] နာကြား-တတ်-ကြောင်းဖြစ်-သောတဝိညာဏ်၏အစဉ်နှင့်စပ်သော။ သုတသဒ္ဒေန ဟိ လဗ္ဘမာနာ သဝနကိရိယာ သဝနဝိညာဏပဗ္ဗပ္ပဋိဗဒ္ဓါ။ ဥဒါန၊ ၌ ၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၂၂။

သဝနဝိသယ (ပု) [သဝန + ဝိသယ] (၁) နာကြားခြင်းဌာစွမ်းနိုင်-ကြားကောင်း-ကြားလောက်-ရာအရပ်။ (၂) နာကြားခြင်း၏-အရာ-အာရုံ။ (၃) သောတဝိညာဉ်ဖြင့်သိအပ်သော။ (၁) ဘဂဝတော အဝိဒူရေ အတိက္ကမန္တိတိ ဘဂဝ-တော သဝနဝိသယေ တံ တံ မုခါရုဠ္ဠံ ဝဒန္တာ အတိယန္တိ။ ဥဒါန၊ ၌ ၂၈၉။ (၂) မမ ဘာသတော ဘာသန္တသ ဝစနံ သုဏောထ သဝနဝိသယံ ကရောထ မနသိ ကရောထ။ အပ၊ ၌ ၁။ ၂၅၂။ (၃) သဝနဝိသယတ္တာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁) တိ သောတဝိညာဏဝိညေ-ယျတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။

သဝနဝေလာ (ထီ) [သဝန + ဝေလာ] (တရား တော်ကို) နာကြားရာ-အချိန်-အခါ။ သဝန-ဝေလာယံ ဥပပရိက္ခကာဝေလာယံ ပဋိပဇ္ဇန-ဝေလာယန္တိ သဗ္ဗဒါပိ ဣဋ္ဌမေဝါတိ မဓုရံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၁၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇၄။

သဝနသံသဂ္ဂ (ပု) [သဝန + ပဝတ္တ + သံသဂ္ဂ] (၁) နာကြားခြင်း-လျှင်အကြောင်းရှိ-ကြောင့်ဖြစ်-သော။ (၂) နာကြားခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သော-နှီးနှော-ရောယှက်-ခြင်း။ (၁) (၂) သံသဂ္ဂါတိ ဒွေ သံသဂ္ဂါ ဒဿနသံသဂ္ဂေါ စ သဝနသံသဂ္ဂေါ စ။ စူဠနိ။ ၂၃၄။ သဝနဟေ-တုကော, သဝနဝသေန ဝါ ပဝတ္တော သံသဂ္ဂေါ သဝနသံသဂ္ဂေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။

သဝနသဒ္ဒ (ပု) [သဝန + သဒ္ဒ] သဝနသဒ္ဒါ။ သဝနသဒ္ဒေါ စေတ္ထ ကမ္မတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော "သုယျတိ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၀)။

သဝနသမနန္တရ (တိ) [သဝန + သမနန္တရ] ကြားနာပြီးသည်၏-အခြားမဲ့-အကြားမရှိရာ-ဖြစ်သော၊ အခါ။ တေသံ ဟိ မနုဿာနံ ဘဂဝတော ဘာသိတဂါထာယ သဝနသမနန္တ-ရမေဝ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန သာရဒ္ဓံ သြက္ကမိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၇။

သဝနသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သဝန + သမ္ပတ္တိ] နာကြားမှု-နှင့်-၏-ပြည့်စုံခြင်း။ မေ သုတန္တိ သာဝက-သမ္ပတ္တိံ သဝနသမ္ပတ္တိံ စ နိဒ္ဒိသတိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၄။

သဝနသမ္ပသနပဋိဝေဓညာဏ (နာ) [သဝနသမ္ပသနပဋိဝေဓ + ညာဏ] နာကြားခြင်း, သုံးသပ်ခြင်း, ထိုးထွင်း၍သိခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သောညာဏ်။ ဒုက္ခေ ညာဏန္တိ သဝနသမ္ပ-သနပဋိဝေဓညာဏံ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁၈။

သဝနသီလ (တိ) [သဝန + သီလ] (စကားကောင်းကို) နာခံ-နားထောင်-ခြင်းအလေ့ရှိသော၊ သူ။ သော ဝိညုတံ ပတ္တော သုတဝိတ္တကော သဝန-သီလော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၈၉။

သဝနသုခ (တိ) [သဝန + သုခ] နားတို့ကို ချမ်းသာစေတတ်သော။ ပုန ဘိမရထနဂရေ ဘိမရထေန နာမ ရညာ နိမန္တိတော နဂရမဗ္ဗေ ကတေ သန္ဓာဂါရေ နိသိန္နော ကရဝီကရုတ-မဗ္ဗုနာ သဝနသုခေန ပရမမဓုရေန ---- ဗြဟ္မသ္သရေန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၄။

သဝနဟေတု (ပု) [သဝန + ဟေတု] နာကြားခြင်း၏အကြောင်း။ ဣတိ သဝနဟေတု သုဏန္တပုဂ္ဂလသဝနဝိသေသဝသေန အယံ ယောဇနာ ကတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၁။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈)။

သဝနဟေတုက (တိ) [သဝန + ဟေတု + က] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ သံသဂ္ဂ။ သဝနဟေတုကော သဝနဝသေန ဝါ ပဝတ္တော သံသဂ္ဂေါ သဝန-သံသဂ္ဂေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။

သဝနာဏတ္တိ (ထီ) [သဝန + အာဏတ္တိ] (၁) နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၌စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း။ (၂) နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၌ စေခိုင်းတိုက်တွန်းကြောင်းဖြစ်သော စကား။ (၁) သုဏာတူတိ သဝနာဏတ္တိယံ ပဌမပုရိသေ-ကဝစနံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၂။ (၂) သဝနာဏတ္တိ-ကဝစန-ကြည့်။

သဝနာဏတ္တိကဝစန (နာ) [သဝနာဏတ္တိက +

ဝစန] နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၌စေခိုင်း တိုက်တွန်းကြောင်းဖြစ်သော-စကား-သဒ္ဒါ။ သုဏောထာတိ သဝနာဏတ္တိကဝစနံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၂။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၇။ (-၄၇၉)။

သဝနာဏတ္တိဝစန (နဝ) [သဝန + အာဏတ္တိဝစန] သဝနာဏတ္တိကဝစန-ကြည့်။ ဧတ္ထ ဟိ သုဏာ-တူတိ ဣဒံ သဝနာဏတ္တိဝစနံ။ ကခ်ီ။ ၈၅။ သဝနေ အာဏတ္တိဝစနံ သဝနာဏတ္တိဝစနံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၀။

သဝနာဒိကိစ္စ (နဝ) [သဝနာဒိ + ကိစ္စ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းစသော-အမှု-ကိစ္စ-အလုပ်။ သောတဒ္ဓါရာဒီသု သဝနာဒိကိစ္စံ သာဓယမာနာနိ သောတယာနဇိဝှာကာယ-ဝိညာဏာနိ ပဝတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၈။

သဝနာဒိကိစ္စကရဏ (နဝ) [သဝနာဒိကိစ္စ + ကရဏ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းစ သော-အမှု-ကိစ္စ-အလုပ်-ကို-ပြု-လုပ်-ခြင်း။ ဝိနယော ဌာနစက်မန္တိ ဝိနယော မယ္ယံ သဝနာ-ဒိကိစ္စကရဏေန ဌိတဌာနဉ္စ စက်မဌာနဉ္စ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၂။

သဝနာဒိစိတ္တ (နဝ) [သဝနာဒိ + စိတ္တ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-တတ်-ကြောင်း-အစရှိ သောစိတ်။ တာတ ဧဝန္တိ သဝနာဒိစိတ္တာနံ နာနပ္ပကာရေန အာရမ္မဏေ ပဝတ္တဘာဝ-နိဒဿနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၈၇။

သဝနာဒိဝုတ္တိက (တိ) [သဝနာဒိ + ဝုတ္တိက] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းစသည်ကို ဖြစ်စေတတ်သော သောတအစရှိကုန်သော ငါးပါး သောတတို့။ သောတာဒီနိ ပဉ္စ သဝနာဒိဝုတ္တि-ကာနိ ဗုဒ္ဓိန္ဒြိယာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၉။

သဝနာမိန (တိ) [သဝန + အမိန] နာကြား-နားထောင်-ခြင်းနှင့်စပ်ယှဉ်သော။ အတ္ထပရိ-ပုစ္ဆနံ ပရိပုစ္ဆာတိ တဒုဘယံ သဝနာမိနန္တိ အာဟ "သဝနဉ္စာဏေ ဧဝ အဝရောဓံ ဂစ္ဆန္တိ"-တိ။ အနု၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇။

သဝနာနုဂ္ဂဟဏ (နဝ) [သဝန + အနုဂ္ဂဟဏ] ကြားခြင်းကိုတဖန်ယူခြင်း။ သုန္ဒရံ ဘဒ္ဒကန္တိ ဝါ သဝနာနုဂ္ဂဟဏေ ပရိယာယဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၈။

သဝနာနုတ္တရိယ (နဝ) [သဝန + အနုတ္တရိယ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်းတို့၌-ကြီး-မြတ်-ထူး-သောတရားမရှိ-သော၊ ကြား-နာ ကြား-နားထောင်-ခြင်း။ ဆ အနုတ္တရိယာနိ ဒဿနာနုတ္တရိယံ သဝနာနုတ္တရိယံ ---- အနုဿတာနုတ္တရိယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၃၉။ အံ၊ ၂။ ၂၅၁၊ ၂၈၆၊ ၃၉၃။ အနုတ္တရိယာနီတိ အနုတ္တ-ရာနိ ဇေဋ္ဌကာနိ၊ ဒဿနေသု အနုတ္တရိယံ ဒဿနာနုတ္တရိယံ။ သေသပဒေသုပိ ဧသေဝ နယော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၉။ နတ္ထိ ဧတေသံ ဥတ္တရာနိ ဝိသိဋ္ဌာနီတိ အနုတ္တရာနိ၊ အနုတ္တရာနိ ဧဝ အနုတ္တရိယာနိ ယထာ အနန္တမေဝ အာနန္တရိယန္တိ အာဟ "အနုတ္တရိယာနီတိ အနုတ္တရာနီ"တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၅၅။

သဝနာနုတ္တရိယပဋိလာဘ (ပု) [သဝနာနုတ္တရိယ + ပဋိလာဘ] အမြတ်ဆုံးဖြစ်သောနာကြား ခြင်းကိုရခြင်း။ လဟုတာဒိဥပ္ပန္နေ သဝနာနုတ္ထ-ရိယပဋိလာဘေန လဒ္ဓဗ္ဗမမ္ပတ္ထဝေဒသမဓိဂမ-တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၉။

သဝနာဘာဝ (ပု) [သဝန + အဘာဝ] ကြား-နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၏မရှိခြင်း။ သုတန္တိ ဝစနေန အဝိက္ခေပ် ဒီပေတိ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တသ

သဝနာဘာဝတော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၈၈။

သဝနာဘာဝဒီပက (တိ) [သဝနာဘာဝ + ဒီပက] နာကြား-နားထောင်-ခြင်း၏မရှိခြင်းကိုပြတတ်သော။ ခန္ဓာယတနာနံ သဝနာမိနတ္ထာ ပညာ-စက္ခုပဋိလာဘဿ တေသံ သဝနာဘာဝဒီ-ပကံ "အဿုတဝါ"တိ ဣဒံ ပဒံ အန္ဓတံ ဝဒတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၆။

သဝနာမတ (တိ) [သဝန + အမတ] နာကြားသဖြင့်အမြိုက်နိဗ္ဗာန်-ကို-သို့-ပေး-ပို့ဆောင်-တတ်သော (ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ)။ တသ္မေ သမ္ဘဒ္ဓ-ဝရန္ဓယဿ၊ သဒါ ဇနာနံ သဝနာမတဿ။ ပသာဒပညာဇနနဿ ယသ္မာ၊ သံဝဏ္ဏနာ-နုဏ္ဏမတော ပဝတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂။

သဝနာရဟ (ပု) [သဝန + အရဟ] နာကြားခြင်း-ဌာ-ကို-ထိုက်သော၊ စကား။ သဝနာရဟ-တာယ စ အာပါထသုခတာယာတိ အာဟ "ကဏ္ဏသုခေါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။

သဝနိယ (တိ) [သဝန + ဏ္ဍယ။ သု + အနိယ-သဝနိယ-သဝနိယ။] ဓမ္မသဝနိယထေရ်။ အာယသ္မာ ဓမ္မသဝနိယော ထေရော။ အပ၊ ၁။ ၃၁၆။

သဝနီ (ပု) [သဝန + ဏ္ဍီ။ ဣဝဏ်-သံ။ သဝနိယ-သဝနီ။] ဓမ္မသဝနိယတ္ထေရအပဒါန်။ သဝနီ ဧကပဒုမီ။ အပ၊ ၁။ ၃၁၇။

သဝနိယ (တိ) [သု + အနိယ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၂၉။ နိရုတ္တိ။ ၅၂၂။ သဝန + ဏ္ဍိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၇၅။] (၁) နာကြား-ကြားနာ-ခြင်းကိုထိုက်သော၊ အသံ, စကား။ (၂) နားချမ်းသာသော၊ အသံ, စကား။ (၃) နား၏ အစီးအပွားဖြစ်သော၊ အသံ, စကား။ (၄) နာကြား-ကြားနာ-ခြင်းဌာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော၊ အသံ, စကား။ (၁) (၂) သဝနိယော (ဒီ၊ ၂။ ၁၇၁) တိ သောတဗ္ဗ-ယုတ္တတော ကဏ္ဏသုခေါ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၃။ သဝနံ အရဟတီတိ သဝနိယော။ သဝနာ-ရဟတာယ စ အာပါထသုခတာယာတိ အာဟ "ကဏ္ဏသုခေါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ (-မ၊ ၂။ ၃၄၀။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၀)။ (၃) သဝနမရဟတိ, သဝနဿ သောတဿ ဟိတောတိ ဝါ သဝနိယော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။ (-ဝိမာန။ ၅၅။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၅၉)။ (၄) သဝနီယာ (ဝိမာန။ ၈၇) တိ သောတုံ ယုတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၄။

သဝနုပဂ (တိ) [သဝန + ဥပ + ဂမု + ကွိ] နာကြားလောက်သောအရပ်သို့ရောက်သော၊ နားကြားနိုင်လောက်သောအခြေရောက်အောင်။ (သျှ) တံ တွံ ဩပမ္မေဟိ ကာရဏေဟိ ဝိဘာ-ဝေတွာ အမတမဓုရံ သဝနုပဂံ အကာသိတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၁။

သဝနူပစာရ (ပု) [သဝန + ဥပစာရ] ကြားကောင်း-ကြားနိုင်-ရာအရပ်။ ဒဿနူပစာရံ ဝါ သဝနူပစာရံ ဝါ ဝိဇဟန္တဿ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၅။ သဝနူပစာရော နာမ ယတ္ထ ဌိတာ မဂ္ဂမူဠ္ဍသဒ္ဒေန ဝိယ ဓမ္မသဝနာ-ရောစနသဒ္ဒေန ဝိယ စ "အယ္ယေ"တိ သဒ္ဒါ-ယန္တိယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၆။ (-၁၂၁)။ ယတ္ထ ဌိတာ ဌိတာ ။ပ။ သဒ္ဒံ သုဏာတိ သော ဌိတာသော သဝနူပစာရော နာမာတိ ယောဇနာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၅၁။

သဝန္တ (တိ) [သု + အ + အန္တ။ ထီ-ဌ် သဝန္တီ။] (၁) ယိုစီးသော။ (၂) ကြား-နာကြား-ကြားနာ-

နားထောင်-သော၊ သူ။ (၃) ဖြစ်သော။ (၁) သဠိန္ဒဂတ္တံ ရုဟိရံ သဝန္တီ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၃၉။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၉၂)။ (၂) ဒိသွာ ဝဒါမိ နံ ဟိ အညတောဝ သဝ၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဗဟုကံ သရာမိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၀။ (၃) စက္ခာဒယော နိဿိတူပစာရေန သယံ သဝန္တော ဝိယ ဘဂဝတာ ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၉၄။

သဝန္တီ (ကြို) [သု + အ + အန္တီ] (၁) စီးဆင်း-စီးသွား-ကုန်၏။ (၂) ဖြစ်ကုန်၏။ (၁) သဝန္တီ ပရိနိဗ္ဗန္တိ၊ ဧကရသ ဝိမုတ္တိ စ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၀။ (၂) ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘူ, သြကာသ-တော ယာဝ ဘဝဂ္ဂါ သဝန္တီတိ ဝါ အာသဝါ၊ ဧတေ ဓမ္မေ ဧတ္ထ သြကာသံ အန္တောကရိတ္တာ ပဝတ္တန္တီတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၈၁။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၀။

သဝန္တီ (ထိ) [သု + အ + အန္တ + ဤ] မြစ်။ သဝန္တီ နိန္နဂါ သိန္ဓု။ သရိတာ အာပဂါ နဒီ။ ဓာန်။ ၆၈၁။ သဝတီတိ၊ အန္တော၊ နဒါဒိ၊ သဝန္တီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ သဝန္တီယော (အံ၊ ၃။ ၄၀) တိ ယာ ကာစိ သဝမာနာ ဂစ္ဆန္တီ မဟာနဒိယော ဝါ ကုန္ဓဒိယော ဝါ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၀။ (-ဥဒါန။ ၃၄၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၄)။

သဝမာန (တိ) [သု + အ + မာန] စီးသွား-စီးဆင်း-သော။ သဝန္တီယော (အံ၊ ၃။ ၄၀) တိ ယာ ကာစိ သဝမာနာ ဂစ္ဆန္တီ မဟာနဒိယော ဝါ ကုန္ဓဒိယော ဝါ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၄။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၉။ သဝမာနာ (အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၀) တိ သန္ဓမာနာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၈။

သဝမ္မိက (တိ) [သဟ + ဝမ္မ- သဝမ္မ + ဏိက။ ဝုဒ္ဓိမမြဲ။] ချပ်ဝတ်တန်ဆာ-ရှိ-ကိုဝတ်ဆင်-သော၊ သူရဲကောင်း (စစ်သား, စစ်ဗိုလ်)။ သဇာလိကာ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၃) တိ သဝမ္မိကာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။

သဝယ (တိ) [သမာန + ဝယ] တူမျှသော အရွယ်ရှိ-အရွယ်တူမျှ-သော၊ သူ။ သဝယော သဓနော သဓမ္မော သဇာတိယော။ နိရုတ္တိ။ ၃၈၆။

သဝရ[1] (ပု) [သဝ + အရ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၇။ ဂဝ + အရန်။ ထောမ။ ကောတ္ထုဘ။ ဂဗရ-သံ။ သဗရ။ သဝရ-ပါကတ။] တောတွင်း-တောင်ပေါ်-သား၊ တောဌ်လှည့်လည်တတ်သူ။ အရိုင်း-လူရိုင်း။ သဝရမ္ပိုး။ သဝရာ ယောနကာ စေဝ၊ အာဂစ္ဆန္တိ မမံ ယရံ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၀။ သဝရဘယ-လည်းကြည့်။ သဝရဘယ (ဝိ၊ ၃။ ၁၅၂) နှင့် အဋ္ဌဝိမနုဿဘယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၈။ သဝရဘယန္တိ ဝနစရကဘယံ။ တေနာဟ "အဋ္ဌဝိမနုဿဘယ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၆။

သဝရ[2] (ပု) [သရ၀ + ဘယ] တောတွင်း-တောင်ပေါ်-သား-အရိုင်း-လူရိုင်း-ဘေး။ သဝရာ အသတိပိ စ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၉၁။ သဝရေဟိ ခေပိတာ မေယော။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၄။

သဝရပရိယာယ (ပု) [သဝရ + ပရိယာယ] သဝရသဒ္ဒါ၏-ပရိယာယ်-ဝေါဟာ-စကားလှယ်။ ပုလိန္ဒော သဝရပရိယာယောတိ ကေစိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၇။

သဝရပုရ (နာ) [သဝရ + ပုရ] တောတွင်း-တောင်ပေါ်-သား-အရိုင်း-လူရိုင်း-တို့၏-တိုင်းပြည်-နေရာအရပ်။ သဝရပုရမနုဂတံ သြညာတံ အဝညာတံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၉၀။

သဝရဘယ (နာ) [သဝရ + ဘယ] သဝရ[1]-

ကြည့်။ တဒဟုပေါသထေ သဝရဘယံ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၂။ သဝရဘယန္တိ အဋ္ဌဝိမနုဿဘယံ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၈။ သဝရ-ဘယန္တိ ဝနစရကဘယံ။ တေနာဟ "အဋ္ဌဝိ-မနုဿဘယ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၀။

သဝရဘာသာ (ထီ) [သဝရ + ဘာသာ] တောတွင်း-တောင်ပေါ်-သား-အရိုင်း-လူရိုင်း-တို့၏ဘာသာစကား၊ သဝရ-ဘာသာ-စကား။ သဗ္ဗသော ဝိဿဇ္ဇနီယယုတ္တတာယ သဗ္ဗ-ဝိဿဋ္ဌဗျဉ္ဇနာ ဝါ သဝရဘာသာ ဝိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၈။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၂)။

သဝသ[1] (ပု) [သ + ဝသ] မိမိ၏အလို။ သဝသ-မာနယိဿသီ (ဇာ၊ ၂။ ၁၃) တိ တံ တာပသံ အတ္တနော ဝသံ အာနေဿသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၆၄။

သဝသ[2] (တိ) [သဝသ + ဏ] မိမိ၏အလိုရှိ-မိမိ၏ဆန္ဒအတိုင်းပြုလုပ်နိုင်-သော၊ သူ။ အပရာမိနတာယ ဘုဇော ဝိယ အတ္တနော ကိစ္စေ ဧသိတဗ္ဗောတိ ဘုဇိဿော၊ သဝသော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ သယံဝသီတိ သဝသော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၅။ သဝသော, သယံဝသီ, နိရဝဂ္ဂဟောပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၂၈။

သဝသဝတ္ထိတာဘိမာန (တိ) [သဝသဝတ္ထိ + တာ + အဘိမာန] မိမိအလိုသို့လိုက်သည်၏အဖြစ် ၌အလွန်မာန်မူခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ ဒီပေန္တေန စာနေန ဓမ္မာနံ သဝသဝတ္ထိတာဘိမာနော ပဋိသေဓိတော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၄။ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တန္တိတိ သဝသဝတ္ထိနော၊ သဝသဝတ္ထိနံ ဘာဝေါ သဝသဝတ္ထိတာ။ သဝသဝတ္ထိတာယ အဘိမာနံ မညနံ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ သော သဝသဝတ္ထိတာဘိမာနော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၄။ ယော။ ၇၇။

သဝသဝတ္ထိ (တိ) [သဝသ + ဝတ္ထု + ဏိ] မိမိ၏အလို-သို့လိုက်-၌ဖြစ်-သော၊ တရား။ သဝသ-ဝတ္ထိတာဘိမာန-ကြည့်။

သဝါတ (တိ) [သဟ + ဝါတ] (၁) လေကြီး-လေပြင်း-မုန်တိုင်း-ဆင်နှာမောင်း-လေ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-တိုက်ခတ်-သော။ (၂) သိမ်မွေ့-သောလေ-လေပြေ-လေအေး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-တိုက်ခတ်-သော။ (၁) ယတော နိဝါတံ တတော သဝါတ (ဝိ၊ ၁။ ၂၄၈) နှင့် ယတ္ထ နိဝါတံ အပ္ပကောပိ ဝါတော နတ္ထိ၊ တတ္ထ မဟာ-ဝါတော ဥဋ္ဌိတောတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၆။ (၂) သဝါတေ သီတလသေနာသနေ ဝသိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ သန္ဓ္ဒြောဝ ဟောတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၂၃။ သဝါတေ ဟိ သေနာသနေ ဥတုသပ္ပါယော နေ လဗ္ဘတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၀။

သဝါတသီတလသေနာသန (နဝ) [သဝါတ + သီတလ + သေနာသန] လေပြေ-လေညှင်း-တိုက်ခတ်သည့်အေးမြသောကျောင်း, အိပ်ရာ-နေရာ။ သဝါတသီတလသေနာသနေ ဝသိတွာ သမဏဓမ္မံ ကရောန္တောပိ သုန္ဓ္ဒြောဝ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၈။

သဝါဒိတ (တိ) [သဟ + ဝါဒိတ] တီးမှုတ်သံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ တီးမှုတ်ခြင်းရှိသော။ တေန သဝါဒိတေန ဘဏ္ဍေန ဟတောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၈။

သဝါလဓိ (တိ) [သဟ + ဝါလဓိ] မြီးဆံ-မြီး-တံ-အမြီး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ အယံ ကာယော သဝါလဓိ။ ပေတ။ ၁၃၂။ သဟ ဝါလဓိနာ ဝတ္တတီတိ သဝါလဓိ။ ပေတ၊ ၆။ ၃၈။

သဝါလဗီဇနီ (တိ) [သဟ + ဝါလဗီဇနီ] သားမြီးယပ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝါလဗီဇနီ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄) ဣတိ သဟဝါလဗီဇနီ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၅၄။

သဝါသန (တိ) [သဟ + ဝါသနာ + အ။ သဟ ဝါသနာယာတိ သဝါသနော။ မဏိမဏ္ဍ။ ၁။ ၈၁။] ဝါသနာ (ကိလေသာတို့၏သတ္တိ) နှင့်တကွဖြစ်သော။ မဂ္ဂေန သဝါသနာနံ ကိလေသာနံ ဝိဒ္ဓံသိတတ္တာတိ အာရကတ္တာ အရဟံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၈၄။ ဘဂဝါ ဟိ သဝါသနဿ ဥဒ္ဓစ္စဿ ပဟီနတ္တာ ဝိက္ခေပါဘာဝတော နိစ္စံ သမာဟိတောတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၂။

သဝါသနအာသဝ (ပု) [သဝါသန + အာသဝ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သောအာသဝ (ကာမာသဝစသည်)။ သဝါသနအာသဝါနံ ဆိန္နတ္တာ အရဟတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၆။

သဝါသနနိရဝသေသကိလေသပ္ပဟာန (နာ) [သဝါသန + နိရဝသေသ + ကိလေသ + ပဟာန] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့် အကြွင်းမရှိသောကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်း။ နာ ဟိ သဝါသနနိရဝသေသကိလေသပ္ပဟာနံ အနာဝရဏာဉာဏဿ ဝိနာ တာဒိသီ ဓမ္မဒေသနာ သမ္ဘဝတိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၉။

သဝါသနပဋိပက္ခ (ပု) [သဝါသန + ပဋိပက္ခ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သော ဆန့်ကျင်ဘက်တရား။ သဝါသနပဋိပက္ခဿ ပဟီနတ္တာ ဥက္ကံသပါရမိပ္ပတ္တော သတ္ထု သီလဂုဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၃။

သဝါသနပဋိပက္ခဓမ္မဝိဒ္ဓံသန (နာ) [သဝါသနပဋိပက္ခဓမ္မ + ဝိဒ္ဓံသန] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သောဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။ ယထာ အနုညသာဓာရဏံ ဘဂဝတော လောကုတ္တရသီလံ သဝါသနပဋိပက္ခဓမ္မဝိဒ္ဓံသနတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၀။

သဝါသနပဟာန (နာ) [သဝါသန + ပဟာန] ဝါသနာနှင့်တကွ-ပယ်-စွန့်-ခြင်း။ တဏှာဒိဋ္ဌိယော ---- အဝိဇ္ဇာ ဝိတိဝတ္တော သဝါသနပဟာနေန ဝိသေသတော အတိက္ကန္တော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၃၉။

သဝါသနပဟီန (တိ) [သဝါသန + ပဟီန] ဝါသနာနှင့်တကွပယ်အပ်ပြီးသော။ ဇတ္ထ စ သမာဓိအာဒီနံ အဟာနိ တံ တံ ပဋိပက္ခဿ သဝါသနပဟီနတ္တာ အနုညသာဓာရဏတာယ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃။

သဝါသနပဟီနကိလေသ (တိ) [သဝါသနပဟီန + ကိလေသ] ဝါသနာနှင့်တကွ-ပယ်အပ်ပြီးသောကိလေသာရှိ-ကိလေသာကိုပယ်ပြီး-သော။ သဗ္ဗသော သဝါသနပဟီနကိလေသတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄။

သဝါသနပဟီနသဗ္ဗဒေါသ (တိ) [သဝါသနပဟီန + သဗ္ဗဒေါသ] ဝါသနာနှင့်တကွပယ်အပ်ပြီးသည့်အလုံးစုံသော အပြစ်ဒေါသရှိသော။ ဘဂဝတော သဝါသနပဟီနသဗ္ဗဒေါသဿ အကွလိတဗျပ္ပထဿ ကဒါစိပိ ဒုရုတ္တံ နာမ နတ္ထိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၇။

သဝါသနပ္ပဟာန (တိ) [သဝါသန + ပဟာန] (၁) ဝါသနာနှင့်တကွ-ပယ်-စွန့်-အပ်ပြီးသော။ (နာ) (၂) ဝါသနာနှင့်တကွ-ပယ်-စွန့်-ခြင်း။ (၁) တတ္ထ ယံ နိရဟိတသယံ သဝါသနပ္ပဟာနတာယ၊ တေန သတ္ထု ပဟာနသမ္ပဒါ ကိတ္တိတာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။ (နာ) (၂) သဝါသနပ္ပဟာနတော ဝိသေသေန ဟတံ သမ္ပယုတ္တံ ဝိဟတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။

သဝါသနသကလသံကိလေသ (ပု) [သဝါသန + သကလသံကိလေသ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့်အလုံးစုံသောသံကိလေသာ (လောဘ-စသော ကိလေသာ ၁၀-ပါး)။ သဝါသန-သကလသံကိလေသာနမစ္စန္တမနုပ္ပါဒမေ့ပါဒနံ ပဟာနသမ္ပဒါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသ (ပု) [သဝါသန + သဗ္ဗကိလေသ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့်အလုံးစုံသောကိလေသာ။ သယမ္ဘုဉာဏေနပန သဝါသနသဗ္ဗကိလေသေ ခေပေတ္တာ သမ္မာသမ္ဗောဓိ အဘိသမ္ဗုဇ္ဈိတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၂၄၂။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသစ္ဆဒန (နာ) [သဝါသနသဗ္ဗ-ကိလေသ + ဆဒန] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့် အလုံးစုံသောကိလေသာဟူသော အမိုး။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဆဒနာဘာဝေနာတိ ဣဒံ ပန ဟေတုနာ ဖလာနုမာနဒဿနံ သဝါသနသဗ္ဗ-ကိလေသစ္ဆဒနာဘာဝပုဗ္ဗကတ္တာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ-ဘာဝဿ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၄။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာန (နာ) [သဝါသန-သဗ္ဗကိလေသ + ပဟာန] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့်အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်း။ သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနံ ဝိဘာ-ဝေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၅။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနဒီပန (နာ) [သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာန + ဒီပန] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကိုပယ်ခြင်းကိုပြခြင်း။ တတိယံ ပဒံ သမန္တစက္ခု သာဓေတိ သဝါသနသဗ္ဗကိလေ-သပ္ပဟာနဒီပနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၅)။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနပုဗ္ဗက (တိ) [သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာန + ပုဗ္ဗ + က] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့်အလုံးစုံသောကိလေသာတို့ကိုပယ်ခြင်းလျှင်-ရှေးဦး-ရှေ့သွား-ရှိသော။ သဝါသနသဗ္ဗကိလေသပ္ပဟာနပုဗ္ဗ-ကတ္တာ ဗုဒ္ဓဘာဝဿ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၉)။

သဝါသနသဗ္ဗကိလေသမလဝိသုဒ္ဓိ (ထီ) [သဝါသန + သဗ္ဗကိလေသမလ + ဝိသုဒ္ဓိ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သည့်အလုံးစုံသောကိလေသာအညစ်အကြေးမှစင်ကြယ်ခြင်း။ သဝါသနသဗ္ဗကို-လေသမလဝိသုဒ္ဓိယာ သုဒ္ဓဿ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၅၃။

သဝါသနသမ္မောဟ (ပု) [သဝါသန + သမ္မောဟ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သောပြင်းစွာတွေဝေတတ်သောတရား-မောဟ။ သဝါသသမ္မောဟနိဒ္ဒါ-ကြည့်။

သဝါသနသမ္မောဟနိဒ္ဒါ (ထီ) [သဝါသနသမ္မောဟ + နိဒ္ဒါ] ဝါသနာနှင့်တကွဖြစ်သော-ပြင်းစွာ-တွေဝေတတ်သောတရား-မောဟ-တည်းဟူသောအိပ်ပျော်ခြင်း။ သယမေဝ သဝါသန-သမ္မောဟနိဒ္ဒါယ အစ္ဆန္ဒံ ဝိဂတော။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇၁။ တသ္မိ တသ္မိ ကိစ္စေ ဝသတိ ပရိစယံ ဂစ္ဆတိ ပါပုဏာတိ ဧတာယာတိ ဝါသနာ၊ ကိလေသသတ္တိ၊ သဟ ဝါသနာယာတိ သဝါ-သနော။ အာရမ္မဏေ သမ္မုယ္ဟတိ ပဋိစ္ဆာဒေတိ ယထာသဘာဝတော ဒဋ္ဌုံ နဒေတိတိ သမ္မောဟော၊ အဝိဇ္ဇာ။ သဝါသနော စ သော သမ္မောဟော စာတိ သဝါသနသမ္မောဟော။ နိဒ္ဒံ ဝိထိစိတ္တသန္တာနဿ အဝကၠဏ္ဏံ အဝိစ္ဆိန္နံ နိဒ္ဒါ။ ဘဝင်ပ္ပဝတ္တိ။ နိဒ္ဒါ ဝိယ နိဒ္ဒါ။ အဝိဇ္ဇာ။ သဝါသနသမ္မောဟော ဧဝ နိဒ္ဒါ

သဝါသနသမ္ဘောဟနိဒ္ဓါ။ မဏိမ၌။ ၁။ ၈၁။

သဝါဟန (တိ) [သဟ + ဝါဟန] ယာဉ် (ဂိရိမေခလာဆင်မင်း) နှင့် တကွဖြစ်သော။ သဝါဟန (သုတ္တနိ။ ၃၄၃) နှင့် ဂိရိမေခလနာဂ-ရာဇသဟိတံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။ (-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈၆-၇။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၃၊ ၄၈၄)။

သဝါဟိနီ (ထီ) [သဟ + ဝါဟိနီ] စစ်သည်-စစ်တတ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဇေတ္တာ မာရံ သဝါဟိနိ (အံ၊ ၁။ ၃၂၃) နှင့် သသေနကံ မာရံ ဇိနိတ္တာ ဌိတာ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ (-ဓမ္မ။ ၃၉။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅)။

သဝါဌက (တိ) [သဟ + ဝါဌ + က] (ခြေသော့် အစရှိသည့်) သားရဲရှိသော၊ တောအုပ်။ သဝါ-ဌကမိဝ ဝနဂဟနံ။ ပဋိသं၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၈။ သဝါဌကန္တိ သီဟာဒီဟိ သဝါဌကံ။ ပဋိသं၊ ဂဏ္ဌိ။ ၄၅။

သဝါဌကဝနဂဟန (နာ) [သဝါဌက + ဝနဂဟန] (ခြေသော့်အစရှိသည့်) သားရဲရှိသော-တောအုပ်-တောချုံ။ သဝါဌကဝနဂဟနာဒီနိ အာဂမ္ဘ ဘီတော သံဝိဂ္ဂေါ လောမဟဋ္ဌဇာတော သမန္တ-တော အာဒီနဝမေဝ ပဿတိ။ ပဋိသं၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။

သဝိကပ္ပက (တိ) [သဟ + ဝိကပ္ပ + က] ကြံစည်-ကြံဆ-ခြင်းရှိသော။ တံ ပန သဝိကပ္ပကံ စေတောဘိသခ်ါရဝသေနာပိ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၇။

သဝိကာရ (တိ) [သဟ + ဝိကာရ] (၁) ဖောက်ပြန်ခြင်း (ဖြစ်ခြင်း-ဥပါဒ်)-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ဖောက်ပြန်ခြင်း (ဆန်းကြယ်-ရဟန်းတို့နှင့်မသင့်တော်-အောင်ပြုခြင်း)-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ အမှု။ (၁) သဝိကာရာ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၅) တိ စ နိဗ္ဗတ္တိဝိကာရေန သဝိ-ကာရော၊ တေ စ အတ္ထတော ဥပပတ္တိဘဝေါ-ယေဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။ သဝိကာရန (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈၆) နှင့် ဥပ္ပါဒသခ်ါတေန ဝိကာရေန သဝိကာရာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆။ (၂) သဗ္ဗပရိက္ခာရေသု ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ, သဝိကာရံ ဝါ ကရောန္တသ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋံ။ ဝဇိရ။ ၁၂၂။

သဝိဂ္ဂဟ (တိ) [သဟ + ဝိဂ္ဂဟ] ကိုယ်-ကိုယ်ထည်-ရုပ်တု-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ တထာ ဥပပရိက္ခိတော ဓမ္မေ သဝိဂ္ဂဟေ ဝိယ ဥပဋ္ဌ-ဟန္တေ ဇဝမေတေ။ နေတ္တိ၊ ဋ္ဌ။ ၅၄။ ကသိဏ-နိမိတ္တံ ဝိယ သညာဏံ ဝိယ သဝိဂ္ဂဟံ ဝိယ စ သုဋ္ဌု ဥပလက္ခေတဗ္ဗာကာရံ "နိမိတ္တ"နှင့် ဝုစ္စတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၇။ သဝိဂ္ဂဟံ သဗိမ္ဗကံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၄။

သဝိဂ္ဂဟဂ္ဂဟဏ (နာ) [သဝိဂ္ဂဟ + ဂဟဏ] ကိုယ်-ကိုယ်ထည်-ရုပ်တု-နှင့်တကွယူခြင်း။ နိမိတ္တန္တိ သမ္ဘဟာဒိယနဝသေန, သကိစ္စပရိစ္ဆေဒတာယ သခ်ါရာနံ သဝိဂ္ဂဟဂ္ဂဟဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၀။

သဝိဂ္ဂဟဝိရိယသဒိသ (တိ) [သဝိဂ္ဂဟဝိရိယ + သဒိသ] ကိုယ်-ကိုယ်ထည်-ရုပ်တု-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သောဝိရိယနှင့်တူသော။ ဝိရိယမယ-သရီရာ ဝိယာ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၅) တိ သဝိဂ္ဂဟ-ဝိရိယသဒိသာ၊ သဝိဂ္ဂဟံ စေ ဝိရိယံ သိယာ၊ တံသဒိသာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၉။

သဝိယာတ (တိ) [သဟ + ဝိယာတ] (၁) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) စိတ်ပင်ပန်းခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၃) စိတ်ဆင်းရဲခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) သဝိယာတ (မ၊

၃။ ၁၅၃) နှိ် တေသ်ယေဝ ဒွိန္ဒ ဝသေန သဥပ-ယာတ်။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။ (၂) သဝိယာတော (မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၉၁) တိ စိတ္တဝိယာတနဝိယာ-တေန သဝိယာတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၀။ (၃) သဝိယာတ (မဟာနိ။ ၁၄၂) နှိ် စေတသိက-ဒုက္ခေန သဟိတ်။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၆၄။

သဝိယာတက (တိ) [သဝိယာတ + က] သဝိယာတ-ကြည့်။ ယံ အယံ ပိတုသန္တက် ဓနံ ဣစ္ဆတိ၊ တံ ဝဋ္ဋာနုဂတ် သဝိယာတက်။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၉၁။ ဝိယာတပစ္စယတ္တာ သဝိယာတက်။ ဝဇိရ။ ၄၂၇။ သဝိယာတကနှိ် ဝိယာတကေဟိ ပဋ္ဌဟိ ဝရေဟိ သဟိတ်။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၅၂။

သဝိစာရ (တိ) [သဟ + ဝိစာရ] (၁) ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော။ (၂) သဝိစာရပုဒ်။ (၁) ဣတိ ဣမိနာ ဝိတက္ကေန, ဣမိနာ စ ဝိစာရေန သဟ ဝတ္တတိ ရုက္ခော ဝိယ ပုပ္ဖေန စ ဖလေန စာတိ ဣဒံ စျာနံ "သဝိတက္ကသဝိစာရ"နှိ် ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဌ။ ၁။ ၁၁၅။ (၂) ဧတံ သဝိတက္ကသဝိစာရ-မေက်၊ ယုတ္တံ ဥပေက္ခာယ စ ဧကမေဝ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၈။

သဝိစာရစိတ္တ (နာ) [သဝိစာရ + စိတ္တ] ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်။ ကတ္ထစိတိ ဒုတိယဇ္ဈာန-ဝိရဟိတေသု သဝိစာရစိတ္တေသု သဗ္ဗတ္ထာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၂။

သဝိစာရပဋိသန္ဓိ (ထီ) [သဝိစာရာ + ပဋိသန္ဓိ] ဝိစာရနှင့်တကွဖြစ်သောပဋိသန္ဓေ။ အဝိစာရ-စုတိယာ သဝိစာရပဋိသန္ဓိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁ဈ၆။

သဝိစိကိစ္ဆ (တိ) [သဟ + ဝိစိကိစ္ဆာ + အ] ယုံမှားခြင်းရှိသော၊ သူ။ သဝိစိကိစ္ဆော (မဟာနိ။ ၂၀၉) တိ သနေ့ဟဝန္တော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၃၁၂။ (-အဘိ၊ ကာ။ ၁၀၆။ ပဋိသ်။ ၃၉။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅ဈ။ ပဋိသ်၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၃)။

သဝိလ္ဟက (တိ) [သဟ + ဝိလ္ဟ + က] လျှပ်စစ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ ယထာ ပါဝုသကော မေယော၊ ထနယန္တော သဝိလ္ဟကော (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၀) တိ သဝိလ္ဟကော ပါဝုသကမေယော ဝိယ မဟာဂဇိတံ ဂစ္ဆန္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂ဈ၆။

သဝိညတ္တိက (တိ) [သဟ + ဝိညတ္တိ + က] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဧကစ္စံ သဝိညတ္တि-ကာယ ဝါစာယ၊ ဧကစ္စံ သဝိညတ္တိကာဟိ ကာယဝါစာဟိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝဇိရ။ ၅၅ဈ။ ယံ စိတ္တဇံ သဒ္ဒါယတနံ၊ တံ သဝိညတ္တိကမေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁ဝ။

သဝိညတ္တိကသဒ္ဒ (ပု) [သဝိညတ္တိက + သဒ္ဒ] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သောအသံ၊ စကားသံ။ ဝစနမေဝါ (မူလဋီ၊ ၂။ ၃၄) တိ သဝိညတ္တိက-သဒ္ဒမေဝ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၉။

သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒ (ပု) [သဝိညတ္တိက + အဝိညတ္တိက + ဘေဒ] ဝိညတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်၊ ဝိညတ်နှင့်တကွမဖြစ်သည်တို့၏ အပြား။ သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒဒဿ-နပွယောဇန-ကြည့်။

သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒဒဿန (နာ) [သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒ + ဒဿန] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝိညတ်နှင့်တကွ မဖြစ်သည်တို့၏အပြားကိုပြခြင်း။ သဝိညတ္တि-ကာဝိညတ္တိကဘေဒဒဿနပွယောဇန-ကြည့်။

သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒဒဿနပွယောဇန (တိ) [သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒဒဿန + ပယောဇန] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊

ဝိညတ်နှင့်တကွမဖြစ်သည်တို့၏ အပြားကိုပြ ခြင်းဟူသောအကျိုးရှိသော။ တေသု ကိရိ-ယာဂ္ဂဟဏ် ကာယာဒီနံ သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိ-ကဘေဒဒဿနပွယောဇနံ။ ကခီ။ ဋီ။ ၂၇။

သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒဘိန္နွ (တိ) [သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိကဘေဒ + ဘိန္နွ] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝိညတ်နှင့်တကွ မဖြစ်သည်တို့၏အပြားအားဖြင့် ပြားသော။ ကထံ အဝိရောဓိတာနိ? သဝိညတ္တိကာဝိညတ္တိ-ကဘေဒဘိန္နတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၅၅၈။

သဝိညတ္တိရူပသမုဋ္ဌာပန (နာ) [သဝိညတ္တိရူပ + သမုဋ္ဌာပန] ဝိညတ်နှင့်တကွဖြစ်သောရူပ်ကို ဖြစ်စေခြင်း။ ပစ္ဆိမေ စေတနာယ သဝိညတ္တိ-ရူပသမုဋ္ဌာပနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၄။

သဝိညတ္တိလက္ခဏ (တိ) [သဟ + ဝိညတ္တိ + လက္ခဏ] (သညာ, ပညာတို့မှ) ထူးသော သိခြင်းလက္ခဏာနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝတ္ထု၊ သဝိညတ္တိလက္ခဏံ ဝိညာဏံ။ ပေဋကော။ ၂၄၇။

သဝိညာဏ (တိ) [သဟ + ဝိညာဏ] ဝိညာဉ်-စိတ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝိညာဏောဝ သန္ဓာ၀တီတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၃၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁၄)။

သဝိညာဏက (တိ) [သဝိညာဏ + က] ဝိညာဉ်-စိတ်-အသက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ကထံ ဇာနတော ---- ဣမသ္မိံ စ သဝိညာဏကေ ကာယေ ဗဟိဒ္ဓါ စ သဗ္ဗနိမိတ္တေသု အဟက်-ရမမက်ာရမာနာနုသယာ သမူဟတာတိ။ မ၊ ၃။ ၈၂။ (-မ၊ ဋ၊ ၄။ ၁၉၇။ ဓမ္မ၊ ဋ၊ ၁။ ၄)။

သဝိညာဏကအဝိညာဏကပွဘေဒ (တိ) [သဝိညာဏက + အဝိညာဏက + ပဘေဒ] ဝိညာဉ်-စိတ်-နှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ဝိညာဉ်-စိတ်-နှင့်တကွမဖြစ်သည်ဟူသော အပြားရှိ သော။ သဗ္ဗဝိတ္ထာနိ (ပေတ။ ၁၅၈) တိ သဝိညာဏကအဝိညာဏကပွဘေဒါနိ သဗ္ဗာနိ ဝိတ္ထ။ပကရဏာနိ။ ပေတ၊ ဋ။ ၁၂၁။

သဝိညာဏကအဝိညာဏကဘေရ၀ (နာ) [သဝိညာဏကအဝိညာဏက + ဘေရ၀] ဝိညာဉ်နှင့်တကွဖြစ်, ဝိညာဉ်နှင့်တကွမဖြစ် သောကြောက်ဖွယ်အာရုံ၊ ဝိညာဉ်နှင့်တကွဖြစ် သောကြောက်ဖွယ်အာရုံ, ဝိညာဉ်နှင့်တကွမ ဖြစ်သောကြောက်ဖွယ်အာရုံ။ ဘေရ၀ါတိ သဝိညာဏကအဝိညာဏကဘေရ၀ါ။ သံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၅၉။

သဝိညာဏကအသုဘ (တိ) [သဝိညာဏက + အသုဘ] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိသည်ဖြစ်၍ မတင့်တယ်သောပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တ၀ါ, အာရုံ, ဝတ္ထု။ တံ ပန ဒသသု အဝိညာဏကအသုဘေသု စ ကေသာဒီသု သဝိညာဏကအသုဘေသု စ ပ၀တ္တံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁)။

သဝိညာဏကကာယ (ပု) [သဝိညာဏက + ကာယ] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောကိုယ်၊ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း။ ပထ၀ီဓာ-တုအာဒယော သဝိညာဏကကာယံ သုည-တော နိဿတ္တော ဒဿေတုံ ဝုတ္တာ။ မ၊ ဋ၊ ၄။ ၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀)။

သဝိညာဏကကောဋ္ဌာသဂတ (တိ) [သဝိညာဏက + ကောဋ္ဌာသ + ဂတ] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိသော အစုသို့ရောက် သော။ သဝိညာဏကကောဋ္ဌာသဂတဠ္ဠ ယာ၀

တတော နဿ နိဗ္ဗုတိ၊ တာဝ တတ္ထေव ဟောတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။

သဝိညာဏကဋ္ဌ (ပု) [သဝိညာဏက + အတ္ထ] ဝိညာဉ်-နှင့် တကွဖြစ်-ရှိ-သော အနက်, သဘော။ အတ္ထနော စ ပရဿ စာတိ ဥဘယေသမ္ပိ ကာယော သဝိညာဏကဋ္ဌေန ဧကတော ကတ္တာ ဣမသ္မိန္တိ ဝုတ္တော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၀။

သဝိညာဏကရတန (နာ) [သဝိညာဏက + ရတန] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောရတနာ။ ဒုဝိဓေ စေတ္ထ သဝိညာဏက-ရတနံ အဂ္ဂမက္ခာယတိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။

သဝိညာဏကရူပ (နာ) [သဝိညာဏက + ရူပ] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော-အဆင်း-ရူပါရုံ။ အညေ စ သဝိညာဏကရူပေ စက္ခုဒ္ဒါရိကဝိညာဏေဟိ ပသိတုံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၈၃။

သဝိညာဏကဝတ္ထု (နာ) [သဝိညာဏက + ဝတ္ထု] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောဝတ္ထု, ပစ္စည်းဥစ္စာ။ ဥပနေတွာ သမီပေ ကတွာ ဘုဉ္ဇိတဗ္ဗတော ဥပဘောဂေါ၊ သဝိညာဏက-ဝတ္ထု။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။

သဝိညာဏကသဒ္ဒ (ပု) [သဝိညာဏက + သဒ္ဒ] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောအသံ, သဒ္ဒါရုံ။ သဝိညာဏကသဒ္ဒေါ စိတ္တတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇၆။

သဝိညာဏကသန္ဌာန (နာ) [သဝိညာဏက + သန္ဌာန] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော-သန္ဌာန်-အစဉ်။ ဧဝံ သဝိညာဏက-သန္ဌာနေပိ အဝိဇ္ဇေဒေန ဒေသန္တရေသု ပါတုဘာဝေန ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၈၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၂။

သဝိညာဏကာဒိဘေဒဘိန္နဋ္ဌ (တိ) [သဝိညာဏ-ကာဒိ + ဘေဒ + ဘိန္နဋ္ဌ] အသက်-ဝိညာဉ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည့်အသံစသောအပြားအား ဖြင့်ပြားသော။ နိပ္ပဒေသပရိယာဒါနံ ဌာန-ဘေဒဂ္ဂဟဏမုခေန သဝိညာဏကာဒိဘေဒ-ဘိန္နဿ သဒ္ဒဿ အနဝသေသေန သင်္ဂဏ္ဍ-နတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈။

သဝိညာဏကာလ (ပု) [သဝိညာဏ + ကာလ] ဝိညာဉ်-စိတ်-နှင့်တကွဖြစ်ရာအချိန်-အခါ-ကာလ။ ယထာ ဝါ ပုရေ အတီတကာလေ သဝိညာဏကာလေ အသုစိအာဒိသဘာဝေါ စ အနိစ္စာဒိသဘာဝေါ စ၊ တထာ ပစ္ဆာ အနာဂတကာလေ အဝိညာဏကာလေ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၄။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကအသုဘဒဿန (နာ) [သဝိညာဏက + အဝိညာဏက + အသုဘ + ဒဿန] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိသော မတင့်တယ်သည့်ဝတ္ထု, အာရုံတို့ကို ပြခြင်း။ ဧဝံ ---- ကထေတွာ ပုန သဝိညာဏကာဝိညာဏကအသုဘဒဿနတ္ထံ "အဋ္ဌနဟာရုသ်ယုတ္တော"တိ အာရဘိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကပ္ပဘေဒ (တိ) [သဝိညာဏကာဝိညာဏက + ပဘေဒ] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိ သောဝတ္ထု, အာရုံဟူသောအပြားရှိသော။ ဝတ္ထု (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၈) နှင့် သဝိညာဏကာဝိညာဏ-ကပ္ပဘေဒံ အာသဝုပ္ပတ္တိကာရဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၀။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကမိဿက (တိ)

[သဝိညာဏကာဝိညာဏက + မိဿက] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိသောဘဏ္ဍာ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိသောဘဏ္ဍာတို့နှင့်ရောနှောသော။ နာနာဘဏ္ဍာဝသေန သဝိညာဏကာဝိညာဏ-ကမိဿကေန။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၂။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကရတန (နာ) [သဝိညာဏကာဝိညာဏက + ရတန] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိသောရတနာ။ ရတနန္တိ သဝိညာဏကာဝိညာ-ဏကရတန်။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၃၉။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကရတနပုရ (တိ) [သဝိညာဏကာဝိညာဏက + ရတန + ပုရ] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိသော ရတနာတို့ဖြင့်ပြည့်သော။ သော မာဏဝေါ ---- သဝိညာဏကာဝိညာဏက-ရတနပုရံ ကဿစိ ဒတ္တာ ဂစ္ဆေယ္ယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၄။

သဝိညာဏကာဝိညာဏကဝတ္ထု (နာ) [သဝိညာဏကာဝိညာဏက + ဝတ္ထု] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိ, အသက်-ဝိညာဉ်-မရှိသော-ဝတ္ထု, ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။ သဗ္ဗမေဝ ဟိ သဝိညာဏကာဝိညာဏကဝတ္ထုံ အတ္တနော ကာယံ အာဒိ ကတ္တာ ပဟာယ ဂမနီယံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၂-၃။

သဝိညာဏကာသုဘ (တိ) [သဝိညာဏက + အသုဘ] အသက်-ဝိညာဉ်-ရှိသည့်-မတင့်တယ်သောဝတ္ထု, အာရုံ, သတ္တဝါ။ ယထာ ဣဒံ သဝိညာဏကာသုဘံ ---- သယတိ၊ တထာ ဧတံ ဧတရဟိ ---- အနပဂမာ အဟောသိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၀။

သဝိ၆ (ပု၊နာ) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ သဝိ၆ (သဝိ၆က) မည်သောသူ။ ယော မာတရံ ဝါ ပိတရံ ဝါ သဝိ၆၊ အဒ္ဒုသကေ ဟိ'သတိ ပါပမမ္ဟော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၇။

သဝိ၆က (ပု၊ နာ) [သ၀ဝတိ + ဣ၆-သဝိ၆ + က။ ဓနိကဋ-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။] (နာ) (၁) (ဓနသိ၆နက္ခတ်နှင့်ယှဉ်သော) သဝိ၆က-ဟူသောအမည်။ (ပု) (၂) သဝိ၆က-မည်သော ကိုးဌက်။ (၃) သဝိ၆က-မည်သောသူ။ (နာ) (၁) ဟိနံ နာမ နာမံ အ၀ဏ္ဏကံ ဓနိ၆ကံ သဝိ၆ကံ ကုလ၀ဓကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၈။ (ပု) (၂) တတ္ထကော ဗာရာဏသိ၀ါသီ သဝိ၆ကော နာမ ကာကော ကာကီ အာဒါယ ---- ၀ါသံ ကပ္ပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၆။ (-ဇာ၊ ၁။ ၅၄)။ (၃) အတီတေ ဗာရာဏသိယံ ဗြဟ္မဒတ္တေ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တေ ---- နာမေန သဝိ၆ကော နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၄။

သဝိ၆ာ (ထီ) [သ၀ဝတိ + ဣ၆ + အာ။ သ၀နံ သ၀ေါ၊ သော အဿာ အတ္ထိတိ သ၀ဝတိ၊ အတိသယေန သ၀ဝတိ သဝိ၆ာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ဣ၀ိမ္ဘာ-သံ။ သဝိ၆ာ-ပြာ။] သဝိ၆ာ-ဓနသိ၆ နက္ခတ်။

သဝိတက္ကေ (တိ) [သဟ + ဝိတက္ကေ။ သ၀ိတက်-သံ။] (၁) ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) သ၀ိတက္ကပုဒ်။ (၁) သ၀ိတက္ကံ သ၀ိစာရံ ဝိ၀ေကဇံ ပီတိသုခံ ပ၆မံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၁။ ၃၃၊ ၆၉၊ ၁၆၉။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၂၊ ၂၅၀။ ဒီ၊ ၃။ ၆၅။ ဣတိ ဣမိနာ စ ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန သဟ ဝတ္တတိ ရုက္ခော ဝိယ ပုပ္ပေန စ ဖလေန စာတိ ဣမံ ဈာနံ "သ၀ိတက္ကံ သ၀ိစာရ"နှင့် ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။ (၂) ဧကံ သ၀ိတက္ကံ သ၀ိစာရမေကံ၊ ယုတ္တံ ဥပေက္ခာယ

စ ဧကမေဝါတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈။

သဝိတက္ကအဝိစာရ (တိ) [သဝိတက္က + အဝိစာရ] ဝိတက်နှင့်ကားတကွဖြစ်၍ ဝိစာရကားမရှိသော။ အထ ပန "အဝိတက္ကသဝိစာရာ-သဝိတက္ကအဝိစာရာ"တိ ဝုစ္စေယျ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၀။ ဧဝံ ယထာ ဝုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေသု ဝိစာရော "သဝိတက္ကအဝိစာရော"တိ သက္ကာ ဝိညာတုန္တိ ဣမမတ္ထံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၄။

သဝိတက္ကစိတ္တ (နာ) [သဝိတက္က + စိတ္တ] သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး၊ ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်။ ဝိတက္ကော စ စက္ခုဝိညာဏာနန္တရာဒီသု သဝိတက္ကစိတ္တေသု ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃စ၁။ သဝိတက္ကစိတ္တေသု သဗ္ဗတ္ထ သဗ္ဗဒါဝါတိ ဣမမတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၉၂။

သဝိတက္ကပဋိသန္ဓိ (ထီ) [သဝိတက္ကာ + ပဋိသန္ဓိ] ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သောပဋိသန္ဓေ။ အဝိတက္ကစုတိယာ သဝိတက္ကပဋိသန္ဓိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၄။

သဝိတက္ကသဝိစာရ (တိ) [သဝိတက္က + သဝိစာရ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော။ သဝိတက္ကသဝိစာရာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂။ သဝိတက္ကာ စ တေ သဝိစာရာ စာတိ သဝိတက္ကသဝိစာရာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၅။ သဝိတက္ကော စ သော သဝိစာရောစာတိ သဝိတက္ကသဝိစာရော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။ (-ပဋိသံ။ ၄၇)။

သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာ (ထီ) [သဝိတက္ကသဝိစာရာ + ဥပေက္ခာ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော (ပဌမဈာန်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သည့်) ဥပေက္ခာ။ ဧကော ဟိ ဘိက္ခု သဝိတက္ကသ-ဝိစာရဥပေက္ခာယ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတွာ ---- အရဟတ္တေ ပတိဋ္ဌာတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၄။

သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာဖလသမာပတ္တိ (ထီ) [သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာ + ဖလသမာပတ္တိ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော (ပဌမဈာန်၏အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်သည့်) ဥပေက္ခာ၌ဖြစ်သောဖလသမာပတ်။ သဝိတက္ကသဝိစာရဥပေက္ခာဖလသမာပတ္တိ-တောပိ အဝိတက္ကအဝိစာရုပေက္ခာဖလသမာ-ပတ္တိယေဝ ပဏီတတရာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၄။

သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ္တ (နာ) [သဝိတက္ကသဝိစာရ + စိတ္တ] သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ်၊ ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သောစိတ်။ အနပ္ပနာပ္ပတ္တောပိ ဟိ သဝိတက္ကသဝိစာရစိတ္တေ ဣဒံ သခ်ါရဒ္ဒယံ ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၄။

သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ (နာ) [သဝိတက္ကသဝိစာရ + ဒေါမနဿ] (ကာမဂုဏ်ကိုမှီသည့်)-နှလုံးမသာခြင်း-ဒေါမနဿဝေဒနာ။ တတ္ထ ယံ စေ သဝိတက္ကသဝိစာရန္တိ တသ္မိမ္ပိ ဒုဝိဓေ ဒေါမနဿေ ဂေဟသိတဒေါမနဿ-မေဝ သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿံ နာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၈။ (-၃၁၉၊ ၃၂၂)။

သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဖလသမာပတ္တိ (ထီ) [သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ + ဖလသမာ-ပတ္တိ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်၊ ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာ၌ဖြစ်သည့် ဖလသမာပတ်။ ကဒါ နု ခေါ မေ သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဖလသမာပတ္တိ နိဗ္ဗတ္တိတာ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၉၊ ၃၂၂။

သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿဝိပဿနာ (ထီ)

[သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ + ဝိပဿနာ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော ဒေါမနဿဝေဒနာ၌ဖြစ်သည့် ဝိပဿနာ။ သဝိတက္ကသဝိစာရဒေါမနဿ-ဝိပဿနာတောပိ အဝိတက္ကာဝိစာရဒေါမနဿ-ဝိပဿနာ ပဏီတတရာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၂။

သဝိတက္ကသဝိစာရမမ္မ (ပု) [သဝိတက္ကသဝိစာရ + ဓမ္မ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သောတရား။ ဣဓ ဘိက္ခု ဒေါမနဿပစ္စယဘူတေ သဝိတက္ကသဝိစာရ-မမ္မေ အဝိတက္ကအဝိစာရမမ္မေ စ ----။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၉။

သဝိတက္ကသဝိစာရပဥ္ဇ (တိ) [သဝိတက္ကသဝိစာရ + ပဥ္ဇ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သောတရားတို့ကို မေးမြန်းခြင်း။ သဝိတက္ကသဝိစာရပဥ္ဇေ ပန္နရသတီတိ ပဠေဟိ ဝိညာဏေဟိ သဒ္ဓိ ရူပဓာတူတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆။

သဝိတက္ကသဝိစာရသမာနဂတိက (တိ) [သဝိတက္ကသဝိစာရ + သမာန + ဂတိ + က] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သောတရားတို့နှင့်တူသော-သဘော-အလား-ရှိသော။ အဝိတက္ကဝိစာရ-မတ္တေသုပိ ---- တေသံ သဝိတက္ကသဝိစာရ-သမာနဂတိကတ္တာ အဂ္ဂဟဏေ ကာရဏံ နဒိဿတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂။

သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿပဗ္ဗဝတ္ထိဝိပဿနာ (ထီ) [သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ + ပဗ္ဗတ္ထိ + ဝိပဿနာ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော သောမနဿဝေဒနာ၌ဖြစ်သည့် ဖလသမာပတ်။ သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿဖလသမာ-ပတ္တိတောပိ အဝိတက္ကအဝိစာရသောမနဿ-ဖလသမာပတ္တိယေဝ ပဏီတတရာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၇။

သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿဝိပဿနာ (ထီ) [သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿ + ဝိပဿနာ] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော-သောမနဿဝေဒနာ-၌ဖြစ်-နှင့်ယှဉ်-သည့်ဝိပဿနာ။ သဝိတက္ကသဝိစာရ-သောမနဿဝိပဿနာတောပိ အဝိတက္ကအဝိစာရဝိပဿနာ ပဏီတတရာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၇။ သဝိတက္ကသဝိစာရသောမနဿပဗ္ဗဝတ္ထိ-ဝိပဿနာ-လည်းကြည့်။

သဝိတက္ကသဝိစာရာဒီစျာန (နာ) [သဝိတက္ကသဝိ-စာရာဒိ + စျာန] ဝိတက်နှင့်လည်းတကွဖြစ်, ဝိစာရနှင့်လည်းတကွဖြစ်သည့် ပဌမစျာန်အစ-ရှိသောစျာန်။ စျာနဝိမောက္ခေတိ သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိစျာနာနိ ပဌမာဒိဝိမောက္ခေ စ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂၈။

သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိဘေဒ (တိ) [သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိ + ဘေဒ] သဝိတက္ကသဝိစာရ-သမာဓိအစရှိသည်အပြားရှိသော၊ သမာဓိ။ သဇာတိတောတိ သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိဘေ-ဒေသု သမာနာယ သမာဓိဇာတိယာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။

သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိသမာဓိသဘာဝ (ပု) [သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိ + သမာဓိ + သဘာဝ] သဝိတက္ကသဝိစာရသမာဓိအစရှိသောသမာဓိ၏သဘော၊ လက္ခဏာ။ သမာဓိလက္ခဏောဟိ သဝိတက္ကသဝိစာရာဒိသမာဓိသဘာဝေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သဝိတက္ကာဒိဝစန (နာ) [သဝိတက္ကာဒိ + ဝစန]

သဝိတက္ကအစရှိသောသဒ္ဒါ။ တသ္မာသ စျာန-ဒေသနာယံ သဝိတက္ကာဒိဝစနသ ဝိယ သမ္ပယောဂင်ဒသနတာတိ ---- ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၅။

သဝိတက္ကာဒိဝိဘာဂ (တိ) [သဝိတက္ကာဒိ + ဝိဘာဂ] သဝိတက္ကစသည်ဖြင့်-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်းရှိသော၊ စိတ်, ကံ။ တဋ္ဌိ ယထာ စေတောပရိယဉာဏံ ပုရိမကမ္မဝသေန သဝိ-တက္ကာဒိဝိဘာဂံ ကမ္မံ ဝိဘာဝေတုံ အသမတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၁။

သဝိတက္ကာဟေတုကစိတ္တ (နာ) [သဝိတက္က + အဟေတုက + စိတ္တ] သဝိတက္ကအဟိတ်စိတ်၊ ဝိတက်နှင့်တကွဖြစ်သောအဟိတ်စိတ်။ တေန သဝိတက္ကာဟေတုကစိတ္တေသု စျာနပစ္စယသ သမ္ဘဝေါ အနုညာတော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။

သဝိတ္တ (တိ) [သဟ + ဝိတ္တ။ သဟ-သဒ္ဒါ သမ္မန္ဒ-အနက်ဟောသည်။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃၈၇။] ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သဟတ္ထော ဒေဝဒတ္တော သဝိတ္တောတိအာဒိ ဝိယ "သာတ္ထံ သဗ္ဗဇန"နှင့် ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

သဝိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သု + တ္တာ။ သ၀တိ-မှ။] ယိုစီး၍။ ထေယျစိတ္တေနေ၀ ဇဇ္ဇရံ ကရောတိ "သဝိတ္တာ ဂမိဿတီ"တိ။ ပါဒ္ဃနကေ သဝိတ္တာ ဂတေ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၈။

သဝိတ္ထာရ (တိ) [သဟ + ဝိတ္ထာရ] အကျယ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဥဒ္ဒေသမတ္တေနေ၀ သပ္ပဘေဒံ သဝိတ္ထာရံ ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗံ အတ္ထံ ပဋိဝိဇ္ဈတီတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၆၄။

သဝိနိစ္ဆယ (တိ) [သဟ + ဝိနိစ္ဆယ] အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝုတ္တနယေနေ၀ သဝိနိစ္ဆ-ယာဓိပ္ပါယံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၄။ သဟ ဝိနိစ္ဆယေန အဓိပ္ပါယေန စာတိ သဝိနိစ္ဆယာ-ဓိပ္ပါယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။

သဝိနိစ္ဆယာဓိပ္ပါယ (တိ) [သဟဝိနိစ္ဆယ + အဓိပ္ပါယ] အဆုံးအဖြတ်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝိနိစ္ဆယ-ကြည့်။

သဝိပက္ခ (တိ) [သဟ + ဝိပက္ခ] ဆန့်ကျင်ဘက်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝိပက္ခံ ကတ္တာ (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၆၆) တိ ပဟာတဗ္ဗပဟာယကဘာ၀ဒဿ-နဝသေန ယထာကြမံ ဥဘယံ သဝိပက္ခံ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။ သဝိပက္ခ (မ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၆) နှင့် ပဟာယကဘာ၀ေန သပ္ပဋိပက္ခံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၃။

သဝိပလ္လာသ (တိ) [သဟ + ဝိပလ္လာသ] ဖောက်ပြန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ သူ။ ယထာ အညေ သဝိပလ္လာသာ ကာမရူပ-ပရိညာ၀ါဒိနော ဇာနန္တာပိ ဝိပလ္လာသ၀သေန ဇာနန္တိ။ နေ ဇ၀ ဘ၀ဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆။

သဝိပဿနာ (တိ) [သဟ + ဝိပဿနာ + အ] ဝိပဿနာနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝိပဿနာနံ ပန စတုန္နံ မဂ္ဂါနမေတံ နာမံ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၈။ သမ္ပယ္ပညာယ ပဿတော (သံ၊ ၂။ ၁၉) တိ သမ္ပာပညာ နာမ သဝိပဿနာ မဂ္ဂပညာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇)။

သဝိပဿနာအရိယမဂ္ဂ (ပု) [သဝိပဿနာ + အရိယမဂ္ဂ] ဝိပဿနာနှင့်တကွဖြစ်သော အရိယာမဂ်။ သဝိပဿနာအရိယမဂ္ဂေါ သူရိယပါတုဘာ၀ေါ ဝိယာတိ ဇ၀ သဗ္ဗတ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၉။

သဝိပါက (တိ) [သဟ + ဝိပါက။ သဝိပါက + တ္တ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁ ၂၃။] (၁) အကျိုးရင်းရှိသော။ (၂) အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်းသဘော-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၆၆။ သျ။ ဗား)။ (၃) ဝိပါကပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ တေဝီသ-တိမူလကနည်း။ (၄) သဝိပါကယဉ္စနာ။ (၅) အကျိုးဝိပါက်-ရှိသည်၏အဖြစ်-၏ထင်ရှားရှိ သည်၏အဖြစ်။ (၆) အကျိုးရှိသော။ (၇) ဝိပါက်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) အကျိုးရင်းရှိ သော။ ကုသလာ ဝေဒနာ သဖလာ သဝိပါကာ ဣဋ္ဌဖလာ ကန္တဖလာ ---- ကုသလောပိ ပုဂ္ဂလော သဖလော သဝိပါကော ဣဋ္ဌဖလော ကန္တဖလော။ အဘိ၊ က။ ၃၅။ (၂) အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၆၆။ သျ။ ဗား)။ ကဏ္ဌ ဒေသေန္တောပိ စ သဉ္ဇာဟံ သဝိပါကံ ဒေသေသိ၊ သုဏ္ဍ ဒေသေန္တောပိ သဉ္ဇာဟံ သဝိပါကံ ဒေသေသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၆၆။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၆။ သဉ္ဇာဟန္တိ ဖလုပ္ပါဒနမတ္ထတာဝသေန သဗ္ဗာပါရံ။ တေနာဟ "သဝိပါက"န္တိ။ ဝိပါက-ဓမ္မန္တိ ဟိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၃။ (၃) ဝိပါကပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ တေဝီသတိ-မူလကနည်း။ တေ ပန သဒ္ဓိပိတ္တာ တေဝီသတိ-မူလတောဝေတ္ထ ဒဿိတောဝ။ သော ဒုဝိဓော ဟောတိ သာသေဝနော ဝါ သဝိပါကော ဝါ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၁၈။ (၄) သဝိပါကယဉ္စနာ။ တတ္ထ သဟဇာတမူလကေ ဒသ ယဉ္စနာနိ။ တေသု ပဋ္ဌ အဝိပါကာနိ, ပဋ္ဌ သဝိပါကာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၅၆။ (၅) အကျိုးဝိပါက်-ရှိသည်၏အဖြစ်-၏ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်။ သဗ္ဗာ-ပါရတော သဉ္ဇာဟတော သဝိပါကတော။ ပဋ္ဌိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၄။ သဝိပါ-ကောတိ ဝိပါကသဘာဝတော၊ တေန ပစ္ဆိယန္တ-ရသမဝါယေနသာ ဝိပါကနိဗ္ဗတ္တန်။ တိဟိပိ ပဒေဟိ ဝိပါကဓမ္မတ်ယေဝ ဒဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။ (၆) အကျိုးရှိသော။ ကာမုပ-သေဝနာဒီသု စ သဝိပါကေသု အာဒီနဝံ အပဿန္တော ---- အပုညာဘိသင်္ခါရံ အာရဘတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၉၄။ (၇) ဝိပါက်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ သဝိပါကံ အရူပါဝစရဇ္ဈာနံ သမေစ္စ သမ္ဘယ္ယ ပစ္ဆယေဟိ ကတတ္တာ သခ်တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၀။

သဝိပါကဋ္ဌ (ပု) [သဝိပါက + အတ္ထ] အကျိုး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော-အနက်-သဘော။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ သဝိပါကဋ္ဌေန သမ္ဘဝံ ဘဝါဘိ-သခ်ါရဏဋ္ဌေန ဘဝသခ်ါရန္တိ စ ----။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၈၅။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၀။ ကုသလာကုသလာ သဉ္ဇာဟဋ္ဌေန သဝိပါ-ကဋ္ဌေန စ သြဋ္ဌာရိကာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃။ သဝိပါကံ သမာနံ ပဝတ္တိဝိပါကမတ္တဒါယိကမ္ပိ သဝိပါကဋ္ဌေန သမ္ဘဝံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၈။

သဝိပါကတာလက္ခဏ (နာ) [သဝိပါကတာ + လက္ခဏ] အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်တည်းဟူ သော-မှတ်ကြောင်း-သဘော-လက္ခဏာ။ ဝိသိဋ္ဌ ကုသလာကုသလာနံ သာဓာရဏံ သဝိပါကလက္ခဏံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၁။

သဝိပါကတ္ထဒီပက (တိ) [သဝိပါကတ္ထ + ဒီပက။ ထီ-ဌ --ဒီပိကာ။] အကျိုး-ရှိ-ပေး-သည်၏ အဖြစ်ကိုပြတတ်သော။ ပစ္ဆိမေန အဗျာ-ကတသဘာဝတော သဝိပါကတ္ထဒီပကတ္ထာ ပစ္ဆိမဿ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃ ၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃ ၂။

သဝိပါကဓမ္မ (တိ) [သဝိပါက + ဓမ္မ] အကျိုးပေး

ခြင်းသဘောရှိသော။ သဝိပါကမမှာ ဟိ သဂ္ဂာ ဝိယ သြဠာရိကာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။

သဝိပါကဖဿ (ပု) [သဝိပါက + ဖဿ] ဝိပါက်နှင့်တကွဖြစ်သောဖဿ။ သဗ္ဗေတိ ဥပ္ပတ္တိဒ္ဒါရ-ဝသေန ဘိန္နိတ္တာ ဝုတ္တာ သဝိပါကဖဿာ ဧဝ ဝိညာဏာဒိ ဝေဒနာပရိယောသာနာ ဝိပါက-ဝိဓီတိ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၀။

သဝိပါကာဝိပါကစေတနာ (ထီ) [သဝိပါက + အဝိပါက + စေတနာ] အကျိုးပေးခြင်းရှိသော စေတနာ, အကျိုးပေးခြင်းမရှိသောစေတနာ။ ဝိပါကာဗျာကတာ (အဘိ၊ က။ ၃၃၇) တိ အာဒိ သဝိပါကာဝိပါကစေတနံ သရူပေန ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၃၁။

သဝိဗ္ဘာရ (တိ) [သဟ + ဝိဗ္ဘာရ] (၁) တုန်လှုပ်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) ပျံ့နှံ့ခြင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) ဒုက္ခာ ဝေဒနာ နိရဿာဒ-တော သဝိဗ္ဘာရတော ခေါဘကရဏတော။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၃၀-၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၇။ သဝိဗ္ဘာရတောတိ သပ-ရိပ္ဖန္ဒတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။ (၂) ဖရဏံ သဝိဗ္ဘာရိကတာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။

သဝိပ္ပါရပဝတ္တိ (ထီ) [သဝိပ္ပါရ + ပဝတ္တိ] တုန်လှုပ်ခြင်း-ပျံ့နှံ့ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောဖြစ်ခြင်း။ ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓသ ပဋိပက္ခော ယောနိ-သောသင်္ကပ္ပဝသေန သဝိပ္ပါရပဝတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။

သဝိပ္ပါရိက (တိ) [သဝိပ္ပါရ + ဏိက။ ဏိက-ပစ္စည်း သွတ္ထ။] ပျံ့နှံ့ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ---- ဒါနာဒိဝသေန သဝိပ္ပါရိကာ ကုသလုပ္ပတ္တိ သမ္ဘဝတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။

သဝိဘင်္ဂသိက္ခာပဒ (နာ) [သဟ + ဝိဘင် + သိက္ခာပဒ] ဝိဘင်းနှင့်တကွဖြစ်သောသိက္ခာပုဒ်။ သဝိဘင်္ဂသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ။ ဝဇိရ။ ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၃။

သဝိဘင်္ဂသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဝိဘင်္ဂသိက္ခာ-ပဒ + ဝဏ္ဏနာ] ဝိဘင်းနှင့်တကွဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်-၏အဖွင့်-ကိုဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သဝိဘင်္ဂသိက္ခာပဒ-ကြည့်။

သဝိဘတ္တ (တိ) [သဟ + ဝိဘတ္တ] အပြားအားဖြင့်-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-အပ်သော။ သဝိဘတ္တေသု ဓမ္မေသု (ထေရ။ ၃၃၅) တိ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇ-ဒိဝသေန ပကာရတော ဝိဘတ္တေသု ဓမ္မေသု ယံ သေဋ္ဌं ဥတ္တမံ ပဝရံ နိဗ္ဗာနံ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၃၅။

သဝိဘတ္တိက (တိ) [သဟ + ဝိဘတ္တိ + က] ဝေဘန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဒွါဒသ သဝိဘတ္တိကာ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၇၈၊ ၂၉၃၊ ၃၀၃။ ဧတ္ထာတိ ဧတေသု သဝိဘတ္တိကေသု ဒုတိယဋ္ဌာနာဒီသုပိ ဘာဝိယမာနေသု အပုပ္ပ-နတ္ထိတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၃။

သဝိဘတ္တိကာဝိဘတ္တိကပဒဝိနိစ္ဆယ (ပု) [သဝိဘတ္တိက + အဝိဘတ္တိက + ပဒ + ဝိနိစ္ဆယ] သဝိဘတ္တိကအဝိဘတ္တိကပုဒ်၏-အဆုံးအဖြတ်-ဝိနိစ္ဆယ။ တေသံ ဝသေန သဝိဘတ္တိကာဝိဘတ္တိကပဒဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၁၅။

သဝိဘာဂ (တိ) [သဟ + ဝိဘာဂ] ဝေဘန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ နဝ ဧဝံ သဝိဘာဂံ ဝိဘာဝေတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၈။

သဝိဘာဂမ္မ (ပု) [သဝိဘာဂ + ဓမ္မ] ဝေဘန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သဝိဘူသ (သုတ္တနိ။ ၄၂၂။ မဟာနိ။ ၂၉၅) နှိ သဒ္ဒီ ဝိဘူသာယ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၀။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၅၈။ သဝိဘူသ (မဟာနိ။ ၂၉၆) နှိအာဒီသု ဝိဘူ-သာယ သဟ သဝိဘူသံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၆၄။

သဝိမှယ (တိ) [သဟ + ဝိမှယ] အံ့ဘွယ်ရှိသော။ တေယေဝ ပဋိဘာဝေန္တော၊ သောဝ ဗန္ဓော သဝိမှယော။ ယေန တောသေန္တိ ဝိညူ ဝိယ ယေ၊ တတ္ထ ပျဝိဟိတာဒရော။ အလက်ာ။ ၇။ သဝိမှယော----ဝိမှယေန သဟ ဝတ္တမာနောပိ။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ ဟောင်း။ သောဝ ဗန္ဓော သဝိမှယော အညေသံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဝိမှယေန သဟိတော။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ သစ်။

သဝိရဋ္ဌာကာရ (တိ) [သဟ + ဝိရဋ္ဌ + အာကာရ] ကျဲ-ပါး-သောအခြင်းအရာရှိသော။ ကဒါစိ ကရဟစိ ဥပ္ပတ္တိယာ သဝိရဋ္ဌာကာရတာ ---- ဒွေဓာပိ တနုဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။

သဝိလေခ (တိ) [သဟ + ဝိလေခ] ဆန်းကြယ်-သောအရေးအကြောင်းရှိသော။ သဝိလေခေါ (မဟာနိ။ ၂၀၉) တိ စိတ္တရာဇိဝန္ဓော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁၂။

သဝိဝရ (တိ) [သဟ + ဝိဝရ] အကြား-အလပ်-အပေါက်-အခေါင်း-ရှိသော။ ဒွါရဝါတပါနာနိ နာတိဖုသိတာနိ သဝိဝရာနိ သဇာလာနိ အဟေသုံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၆-၇။ ဆိဒ္ဒန္တိ နယနဝါသံ တတ္ထ တတ္ထ ဂါမာဒီနံ ဥဋ္ဌိတတ္တာ သဝိဝရံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၃၉။ ဝိရဋ္ဌာတိ သဝိဝရာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၂။

သဝိဝရာဝိဝရ (တိ) [သဝိဝရ + အဝိဝရ] အကြား-အလပ်-အပေါက်-အခေါင်း-ရှိ, မရှိသော။ သဝိဝရာဝိဝရတော စလာစလတော စ ဝိသေသော လဗ္ဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။

သဝိဝါဒ (တိ) [သဟ + ဝိဝါဒ] ငြင်းခုံခြင်းရှိသော။ ကထာဝတ္ထုသ သဝိဝါဒတ္ထေပိ အဝိဝါဒါနိ ဆပ္ပကာရာနိ ပဋ္ဌိတဗ္ဗာနိ သိယုံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၈။ ကေစိ ပန ပုဂ္ဂလပညတ္တိယာပိ သဝိဝါဒတ္တံ မညန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၅၈။

သဝိသ (တိ) [သဟ + ဝိသ] အဆိပ်-နှင့်တကွ-ဖြစ်-ရှိ-သော။ ဝိဒ္ဓါသ္မိ ပုထုသလ္လေန၊ သဝိသေန ယထာ မိဂေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၉၆။

သဝိသတ္တာဘာဝ (ပု) [သဝိသတ္တ + အဘာဝ] အဆိပ်ရှိသည်၏ဖြစ်၏မရှိခြင်း။ အဟိဝိစ္ဆိကာနံ ဝိယ သဝိသတ္တာဘာဝတော စ သုခုမတာ ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၆)။

သဝိသယ (ပု) [သ + ဝိသယ] (၁) မိမိ၏အရာ-ဌာန (တည်ရာ, မှီရာ)။ (၂) မိမိ၏အာရုံ။ (၁) သဝိသယေ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၄) တိ သကဝိသယေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၈။ သဝိသယသ္မိံယေဝါ (အံ၊ ၆၊ ၃။ ၄) တိ အတ္တနော အတ္တနော ဝိသယေ ဧဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၊ ၁၃၅)။ (၂) ရာဂါဒိကိလေသာနံ ရဇ္ဇနဒုဿနာ-ဒိနယေဟိ သဝိသယေ အယောနိသော ဥဗ္ဗာနာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။ ယဒဂ္ဂေန ဟိ ဉာဏေန သဝိသယော ပဋိဝိဒ္ဓေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၈။

သဝိသယဂ္ဂဟဏ (နှ) [သဝိသယ + ဂဟဏ] မိမိ၏အာရုံကိုယူခြင်း။ စက္ခာဒီနံ ဣန္ဒြိယာနိ သဝိသယဂ္ဂဟဏေ သမတ္ထာနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဝိသယဂ္ဂါဟောတိ ဣဒံ စက္ခာဒီနံ သဝိသယဂ္ဂဟဏေန စက္ခုဝိညာဏာဒိဝိပါ-

ကသ ဒသနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။

သဝိသယဗျာပန (နာ) [သဝိသယ + ဗျာပန] မိမိ၏အာရုံ၌-ပျံ့နှံ့-လှိုင်-ခြင်း။ ယသ္မာ ပန သဝိသယဗျာပန တတ္ထ ပသဒ္ဓဘာဝေါ ပါကဋ-ဘာဝေါ ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

သဝိသယဗျာပီ (တိ) [သဝိသယဗျာပီ + ဣ] မိမိ၏အာရုံ၌ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသော။ သဗ္ဗညုတညာ-ဏံ ဝိယ သဝိသယဗျာပိတာယ မဟာကရု-ဏာဘာဝမုပဂတာ ----။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆။

သဝိသယဝိဘာဝန (နာ) [သဝိသယ + ဝိဘာဝန] မိမိ၏အာရုံ၌ထင်စွာပြခြင်း။ ဒေသနာပိ ဟိ ပဋိဝေဓော ဝိယ အဝိပရီတံ သဝိသယဝိဘာ-ဝနတော ဓမ္မာနုရူပံ ပဝတ္တတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၂။

သဝိသယာဘိနိပတန (နာ) [သဝိသယ + အဘိနိပတန] မိမိ၏အာရုံ၌ရှေးရှုကျခြင်း။ သာ ပန မူလဘာဝေန နာ သုပ္ပတိဋ္ဌတာနံ သဝိသယာဘိနိပတနမတ္တာဒိဝုတ္တိနံ နတ္ထိတိ ဝုတ္တံ ----။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။

သဝိသယာဝဘာသန (နာ) [သဝိသယ + အဝဘာသန] မိမိ၏အာရုံကိုထွန်းလင်းစေခြင်း။ အထ ဝါ သတိပိ ပဠန္ဓံ ပသာဒဘာဝ-သာမညေ သဝိသယာဝဘာသနသခ်ါတသ ---- ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၀။

သဝိသေဝန (တိ) [သဟ + ဝိသေဝန] တုန်လှုပ်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (မယဉ်ကျေးသောအမူအရာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။) သဝိသေဝနံ အဒန္ဓဟတ္ထိအဿာဒိသဒိသံ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၄၁။ နဠာဂါရတိဏ္ဏာဂါရံ ဝိယ ဟိ သဝိသေဝနာနိ အာယတာနာနိ။ သံ၊ ၃။ ၃။ ၉၅။

သဝိသေသ (တိ) [သဟ + ဝိသေသ] အထူး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနေ ပန တာနိ သဝိသာနိ ဟုတ္တာ စိရတရံ ဌတ္တာ နိရုဒ္ဓန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁။ ၁၉၆။ တသ္မာသ ဒိဋ္ဌိရာဂေါ သဝိသေသံ ဝေပုလ္လံ အဂမာသိ။ ထေရီ၊ ၃။ ၂၆၂။ ဥပ္ပန္နာ စ သဝိသေသံ ပါရိပူရိံ ပါပုဏန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။ ယေ သဝိသေသံ ဘတ္တိမန္တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၁။ သဝိသေသံ ဟိရိမနတာယ သြတ္တပ္ပိဘာဝေန စ ဟိရောတ္တပ္ပ-သမ္ပန္နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။

သဝိသေသန (တိ) [သဟ + ဝိသေသန] အထူးပြုတတ်သောဝိသေသန-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ မာတိကာယ သဝိသေသနာ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၉။ သာချာတံ သာဗျယံ သကာရကံ သဝိသေသနံ "ဝါကျ"နှင့် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၃၅။

သဝိသေသနဝုဝဝိပါက (တိ) [သဝိသေသန + ဝုဝ + ဝိပါက] အထူးပြုတတ်သောဝိသေသန နှင့်တကွဖြစ်သော-မြမြန်-ခိုင်မြ-သောအကျိုး ရှိသော။ "ဗလဝဝိရဟေ"တိအာဒိနာ သဝိ-သေသနဝုဝဝိပါကတာ ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

သဝိသေသပဝတ္တိ (ထီ) [သဝိသေသ + ပဝတ္တိ] အထူးနှင့်တကွဖြစ်ခြင်း။ ဥပဝိစာရဝသေနာတိ အာရမ္မဏံ ဥပေစ္စ သဝိသေသပဝတ္တိဝသေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၀။

သဝိသေသဘေဒဂတ (တိ) [သဝိသေသ + ဘေဒဂတ] အထူးနှင့်တကွကွဲပြားခြင်းသို့ ရောက်သော။ သဝိသေသဘေဒဂတပဋိသမ္ဘိ-ဒါဉာဏ-ကြည့်။

သဝိသေသဘေဒဂတပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ (တိ) [သဝိသေသဘေဒဂတ + ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ] အထူးနှင့်တကွကွဲပြားခြင်းသို့ရောက်သော ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ရှိသော၊ သူ။ အတ္ထာဒီသု သဝိသေသဂတပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏတ္တာ ပဘိန္နပဋိသမ္ဘိဒေါ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၅။

သဝိသေသမုဒုဘာဝပတ္တိ (ထီ) [သဝိသေသ + မုဒုဘာဝ + ပတ္တိ] အထူးနှင့်တကွနူးညံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ ဧဝံ သဝိသေသမုဒုဘာဝပတ္တိယာ မုဒုံ ကမ္မကၠမတာယ ကမ္မနိယဉ္စ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇။

သဝိသေသလဒ္ဓ (တိ) [သဝိသေသ + လဒ္ဓ] အထူးနှင့်တကွရအပ်သော။ တံ သဝိသေသလဒ္ဓံ ပုဂ္ဂလဝသေန ဒသ္သေန္တော ---- အာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၁။

သဝိသေသလာဘီ (တိ) [သဝိသေသလာဘ + ဣ] အထူးနှင့်တကွရခြင်းရှိသော။ တေန ထေရသ စတုန္နံ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနံ အတိသယေန သဝိသေသလာဘိတံ ဒသ္သေတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သဝိသေသလူဟသဘာဝ (တိ) [သဝိသေသ + လူဟ + သဘာဝ] အထူးနှင့်တကွ-ထူးထူးကဲကဲ-ခေါင်းပါးသောသဘောရှိသော။ ပရိဘောဂတဏှာယ အဘာဝေါ သဝိသေသလူဟသဘာဝတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။

သဝိသေသသံဝေဂ (ပု) [သဝိသေသ + သံဝေဂ] အထူးနှင့်တကွ-ထူးထူးကဲကဲ-ထိတ်လန့်ခြင်း။ ဣဒါနိ သ သဝိသေသသံဝေဂံ ဇနေတုံ "ကုဟိဉ္စာ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၄၄။

သဝိသဒ္ဓန (တိ) [သဟ + ဝိသဒ္ဓန] အဖြေ-ဝိသဒ္ဓနာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ တသ္မာ ကိရ မာတာပိတရော ကသ္သပံ ဘဂဝန္တံ ပယိရုပါသိတ္တာ အဌပဠေ သဝိသဒ္ဓနေ ဥဂ္ဂဟေတုံ။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၂၂။

သဝိဿာသ (တိ) [သဟ + ဝိဿာသ] အကျွမ်းဝင်ခြင်းရှိသော။ သစေ သဝိဿာသော၊ ဝဋ္ဋတိတိ "ပရိဘုဉ္ဇ တ"န္တိ ဇတ္တာဝတာ ဝိဿဒ္ဓိတံ ဟောတိ။ ဝဇိရ။ ၂၇၂။

သဝိဟိတ (တိ) [သဟ + ဝိဟိတ] ပြုပြင်စီရင်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ပကပ္ပိတန္တိ ပစ္စယဝသေန သဝိဟိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၀။

သဝိစိ (တိ) [သဟ + ဝိစိ] အကြား-အလပ်-အပေါက်-အခေါင်း-ရှိသော။ ပုန အဝိစိသဝိစိတိ ဇဝမ္မိ အယံ ဇရာ ဒုဝိဓာ ဟောတိ။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၂၁။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၂။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၄၁။ စူဠနိ၊ ဋ။ ၁၆။

သဝိစိက (သဟ + ဝိစိ + က] အခြား-အဆီး-အကြား-ရှိသော။ ကိရိယမယစိတ္တပဝတ္တိ-ဝိပါကစိတ္တုပ္ပတ္တိယာ သဝိစိကာ သန္တရာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၉။

သဝိစိဇရာ (ထီ) [သဝိစိ + ဇရာ] အကြား-အလပ်-အပေါက်-အခေါင်း-ရှိသောအိုမင်းခြင်း။ တတော အညေသု ပန ယထာဝုတ္တေသု အန္တရန္တရာ ဝဏ္ဏဝိသေသာဒီနံ သုဝိညေယ္ယတ္တာ ဇရာ သဝိစိဇရာ နာမာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၂၁။ သံ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၂။ အဘိ၊ ဋ၊ ၂။ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၄၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄။

သဝုမ်ိ (တိ) [သဟ + ဝုမ်ိ] တိုပွားမှု-အစီးအပွား-ရှိသော။ သဉ္ဇြယာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၁) တိ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ သဝုမ်ိ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၆၄။

သဝုဒ္ဓိက (တိ) [သဟ + ဝုဒ္ဓိ + က] (မတ္တြာ) တိုးပွားခြင်းဝုမ်ိ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ တဒ္ဓိ-

တန္ဆပဒသ သဝုဒ္ဓိကသ ဒသနတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁။

သဝေဂ (တိ) [သဟ + ဝေဂ] အရှိန်, အဟုန်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အရှုပဓမ္မာနံ အနန္တရာ-ဒိပစ္စယဝသေန သဝေဂါနံ ပရိပုဏ္ဏဘလာန-မေဝ ဥပတ္တိတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၉။

သဝေဂဂမန (နာ) [သဝေဂ + ဂမန] အရှိန်-အဟုန်-နှင့်တကွသွားခြင်း။ ဝါယနဝသေနာတိ သဝေဂဂမနဝသေန, သမုဒီရဏဝသေန ဝါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၀။

သဝေဌန (တိ) [သဟ + ဝေဌန] ခေါင်းပေါင်း, ဦးရစ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အတ္တနော ရာဇာနံ ဂဏ္ဍထာ"တိ သဝေဌနံ စူဠဲ မဟာဓ-နသ အန္တရေ ခိပိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၉၈။

သဝေဒန (တိ) [သဟ + ဝေဒနာ + အ] ဝေဒနာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သဝေဒနာ (အံ၊ ၁။ ၈၁) တိ ပစ္စယဘူတာယ သမ္ပယုတ္တဝေဒနာယ သတိယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ နာသတိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆။ ၅။ ၅၄။ သဝေဒနော (အဘိ၊ က။ ၃၃) တိ အာဒီသု အသည္ဍပတ္တိ သန္ဓာယ ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၈။

သဝေဒနက (တိ) [သဝေဒနာ + က။ သမာသန္တ-က။] သဝေဒန-ကြည့်။ နနု သဖဿကသ ဝါစာ သဝေဒနကသ ဝါစာ သသညတသ ဝါစာ သစေတနကသ ဝါစာ သစိတ္တကသ ဝါစာတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၃၀၄။

သဝေဒနီယ (တိ) [သဟ + ဝေဒနီယ] ခံစားအပ်-သောအကျိုး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ တံ ဥပဏ္ဍမေန ဝါ ပမာနေန ဝါ "သဝေဒနီယံ ဟောတူ"တိ လဇ္ဇမေတန္တိ။ မ၊ ၃။ ၇၊ ၈။

သဝေဒယိတ (တိ) [သဟ + ဝေဒယိတ] ခံစား-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သတိပိ သဗ္ဗေသံ စိတ္တုပ္ပါဒါနံ သဝေဒယိတဘာဝတော အာရမ္ဘ-ဏာနုဘာဝနေ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂။

သဝေဒိယ (တိ) [သ + ဝေဒိယ] မိမိ၏အတ္တဘော ၌ (အာရုံ၏အစွမ်းဖြင့်) ရအပ်-သိအပ်-သော။ သကဝေဒိယ-လည်းကြည့်။ ယာ ကာစိ ကခ်ီ ဣဓ ဝါ ဟုရံ ဝါ၊ သဝေဒိယာ ဝါ ပရဝေဒိယာ ဝါ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၁။

သဝေရ (တိ) [သဟ + ဝေရ] (၁) ပါဏာတိပါတ စသောရန်ငါးပါး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) အမျက်ဒေါသ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) တုမ္မေ ပဠွဟိ ဝေရေဟိ သဝေရာ ဝိဟရထ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၆။ (၂) သဝေရော သမ္ဘာဝီ (နေတ္တိ။ ၆၅) တိ ပဋိယစိတ္တေသု ဧကဂ္ဂတာ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၃၄။ (-ဒီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဒီ၊ ၆။ ၃၁၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၄)။

သဝေရစိတ္တ (တိ) [သဝေရ + စိတ္တ] ရန် (ဒေါသ)-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည့်စိတ်ရှိသော၊ ပုဏ္ဏား။ သဝေရစိတ္တော ဝါ အဝေရစိတ္တော ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၃၂။

သဝေရီ (တိ) [သဟ + ဝေရီ] ရန်သူ-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ အထ စ ပန သဝေရာ သဒ္ဓာ သသပတ္တာ သဗ္ဗာပရာ ဝိဟရန္တိ သဝေရိနောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၀။

သဝေဝစန (တိ) [သဟ + ဝေဝစန] ဝေဝုစ်-ပရိယာယ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ယသ ကသ္မိ သဝေဝစနသ္မိဝသေန ---- သိက္ခာ-ပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။ ကခ်ီ။ ၁၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၆။ သဟ ဝေဝစနေ-ဟိတိ သဝေဝစနံ၊ တသ္မ သဝေဝစနသ္မ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၇၉။

သဝ္ဃ (တိ) [သမာန (သဟ) + အဝ္ဃ။ သဟ အဝ္ဃယေန အဘိမာနေန သဝ္ဃယော။ ထောမ (ကပ္ပဒ္ဒုမ)။ (ပု) သာဟွယ-သံ။] တူသော အမည်ရှိ-အမည်နာမနှင့်တကွဖြစ်-သော။ ဥဂ္ဂတသဝ္ဃယော ---- မေယသဝ္ဃယော။ အပ၊ ၁။ ၁၂၁။ ဥပ္ပလသဝ္ဃယာ။ အပ၊ ၂။ ၂၃၀။ အာနန္ဒသဝ္ဃယံ။ ဒီပဝံ။ ၄၊ ၇။

သသ်ကိလေသ (တိ) [သဟ + သံကိလေသ] သံကိလေသာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဧဝံ သသ်ကိလေသသ ဝဋ္ဋဂါမိသတ္တသ ယာဝ အရိယမဂ္ဂေန အနုသယာ သမုဗ္ဗါတံ နဂစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃၂၇။

သသ်ယ (တိ) [သဟ + သံယ] သံယာတော်-တပည့်အပေါင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သသ်ယေ (အပ၊ ၁။ ၂) သာဝသ်ယသဟိတေ။ အပ၊ ၄။ ၁၁၆။ သသ်ယေ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၂) တိ သဒ္ဒါ သံယေန သသ်ယော၊ တသ္မိံ သသ်ယေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂၄။

သသ်ယပရိဝေသိကာ (ထီ) [သသ်ယ + ပရိဝေသိကာ] သံယာတော်-တပည့်အပေါင်း-နှင့်တကွ လုပ်ကျွေးတတ်သော (ထေရီ)။ မမုပဌာနနိရတေ၊ သသ်ယပရိဝေသိကေ။ အပ၊ ၂။ ၂၄၈။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၈။

သသ်ယမုနိ (ပု) [သသ်ယ + မုနိ] သံယာတော်-တပည့်အပေါင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား။ ဒတ္တာ သသ်ယမုနိနော။ အပ၊ ၂။ ၁၃၅။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။

သသ်ယမ (တိ) [သဟ + သံယမ] သီလဟူသော စောင့်စည်းခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သသ်ယမံ စရဏမေဝ သစ္စံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၈။ သသီလံ သမာပတ္တိစရဏမေဝ သစ္စံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၂။ သသ်ယမံ စရဏညေဝ သစ္စံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၈၃။ သီလသံယမေန သဒ္ဓိံ စရဏညေဝ ဧကံ သစ္စံ အာပဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၉၉။

သသ်ယောဇန (တိ) [သဟ + သံယောဇန] သံယောဇဉ်, အနှောင်အဖွဲ့-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သဗ္ဗေ သသ်ယောဇနာ (သံ၊ ၁။ ၃၉၄) တိ သဗ္ဗေ သဗန္ဓနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၃)။

သသ်ဝေဒနာ (ထီ) [သ + သံဝေဒနာ] မိမိကို မိမိခံစားခြင်း။ နောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသ်ဝေဒနာဝါဒါပတ္တိ (ထီ) [သသ်ဝေဒနာ + ဝါဒ + အာပတ္တိ] မိမိကိုမိမိခံစားခြင်းဟုဆိုအပ်သောအယူဝါဒသို့ရောက်ခြင်း။ တံ ဝါတိအာ-ဒိနာ ပန သသ်ဝေဒနာဝါဒါပတ္တိန္တိ အယမေ-တေသံ ဝိသေသော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။

သသ်သယ (တိ) [သဟ + သံသယ] (၁) ယုံမှားဘွယ်, လျှဉ်းပါးဘွယ်, သံသယ-ရှိသော။ (၂) အလက်ာကျမ်းလာသသ်သယမည်သောဒေါသ။ (၁) သသ်သယ (ပေတ။ ၁၇၄) ဣတိ "ဇီဝတိ နု ခေါ နု နုခေါ ဇီဝတိ"တိ သံသယိတတာယ သံသယဝန္တံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၈၃။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၀)။ (၂) အပက္ကမော-စိတျဟိနံ၊ ဘဂ္ဂရိတိ သသ်သယံ။ ဂါမ်ဳ ဒုဋ္ဌာ-လက်ာတိတိ၊ ဒေါသာ ဝါကျတ္ထနိဿိတာ။ အလက်ာ။ ၂၀။ သသ်သယဇနနတော သသ်သယံ နာမ။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ သစ်။

သသ်သယဒေါသသမပ္ပိတ (တိ) [သသ်သယ + ဒေါသ + သမပ္ပိတ] သသ်သယဒေါသနှင့်တကွဖြစ်သော။ သံသယာယေဝ ယံကိဉ္စိ ယဒိ ကိဉ္စာဒိဟေတုနာ။ ပယုဇ္ဇတေ နု ဒေါသောဝ၊

သသ်သယသမပ္ပိတောဿ။ အလက်ာ။ ၁၁၁။ သသ်သယသမပ္ပိတော သသ်သယဒေါသ-သဟိတော ဗဟုဗ္ဗီ။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ သစ်။

သသ်သယပရိဟာရ (ပု) [သသ်သယ + ပရိဟာရ] သသ်သယဒေါသ၏အဖြေ။ သသ်သယပရိ-ဟာရလက္ခဏ-ကြည့်။

သသ်သယပရိဟာရလက္ခဏ (တိ) [သသ်သယ-ပရိဟာရ + လက္ခဏ] သသ်သယဒေါသ၏ အဖြေဖြစ်သည့် မှတ်အပ်သောအနက်။ သသ်သယဒေါသပရိဟာရလက္ခဏဘူတာ "မုနိန္ဒိစ္စာ"ဒိ ဂါထာ အနန္တရပရိစ္ဆေဒေ ဝုတ္တတ္ထာဝ။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၁၀။

သသ (ပု) [သဟ + အ။ သသ္လ္ပုတဂတိယံ၊ အ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၁၇။ သသတိ ပလဝေန ဂစ္ဆတီတိ သသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ၈၈-သံ။ (ပု) သသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ယုန်၊ ယုန်သတ္တဝါ။ (၂) သသပဏ္ဍိတဇာတ်။ (၃) အသက်ရှူ-ရှိုက်-ခြင်း။ (၄) သသ-သဒ္ဒါ။ (၁) ယုန်၊ ယုန်သတ္တဝါ။ ပရိသပ္ပန္တိ သသောဝ ဗဟွိတော။ ဓမ္မ။ ၆၂။ လုဒ္ဒေန အရညေ ဗဟွေါ သသော ဝိယ ပရိသပ္ပန္တိ ဘာယန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂၃၄။ (၂) သသပဏ္ဍိဇာတ်။ အထ သသ မတ္ဘူ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၃။ သဗ္ဗမ်သလာဘီ သသော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၀။ (၃) အသက်ရှူ-ရှိုက်-ခြင်း။ သသ ပါဏနေ၊ သသတိ ---- သသော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၅။ (၄) သသ-သဒ္ဒါ။ သသတ္ထုတ-ကြည့်။

သသက (ပု၊ နာ) [သသ + က။ သကတ္ထဋ္ဌ ကပစ္စည်း။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] (ပု) (၁) ယုန်၊ ယုန်ငယ်။ (ပု) (၂) သသပဏ္ဍိတ=ယုန်ပညာရှိ။ (နာ) (၃) ယုန်ရုပ်။ (၁) တတြောကော သသကော ဗေလုဝရုက္ခမူလေ ဇကေသ တာလဂစ္ဆသ ဟေဋ္ဌာ ဝသတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၆၉။ (-၇၀-၁)။ (၂) ယဒါ ဟောမိ၊ သသကော (စရိယာ။ ၃၉၆) တိ အဟံ သာရိပုတ္တ ဟောမိပရိယေသနံ စရမာနော ယဒါ သသပဏ္ဍိတော ဟောမိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၄။ (၃) စန္ဒမိ သသကံ ယထာ (အပ၊ ၂။ ၅၆) တိ စန္ဒမဏ္ဍလေ သသလေခါ ဝိယ ရူပံ ဒုလ္လဘံ ယထာ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၀။

သသကသဒိသ (တိ) [သသက + သဒိသ] ယုန်နှင့်တူသော။ သဒ္ဒမတ္တံ နိဿာယ မိစ္ဆာ-ဘာဝေန ဝိပလ္လတ္ထတာယ ဒဒ္ဒရဇာတကေ သသကသဒိသတာ စ ဝိဘာဝိတာ ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၄။

သသကုစ္ဆိ (ထီ၊ ပု) [သသ + ကုစ္ဆိ] ယုန်၏-ဝမ်း-ဝမ်းပိုက်။ သသကုစ္ဆိ ဝိယ မုဒုကာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၅၈။

သသကွံ (ဗျ) [သဝကျ-သကွတပိ၎ဂ။ B.H.S-၌ Possible=ဖြစ်နိုင်-တတ်စွမ်းနိုင်-သော" ဟု ဘာသာပြန်သည်။] စင်စစ်အားဖြင့်။ သသကွံ နာ ကရဏီယ (မ၊ ၂။ ၇၉) နှိ ဇော်-သေနေဝ နာ ကာတဗ္ဗံ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၉၀။ သသကွန္တိ ပသိတုံ ယုတ္တံ ကတ္တာ ဥဿာဟံ ဇနေတ္တာ နာ ကရဏီယံ၊ တာဒိသံ နိယမတော အကတ္တဗ္ဗံ ဟောတိတိ အာဟ "ဇော်သေနေဝ နာ ကာတဗ္ဗ"နှိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၀။ သသကွ (မ၊ ၂။ ၁၈၃) နှိ ဇော်သတ္ထေ နိပါတော၊ ဝိညူ ပုရိသော ဇော်သေနေဝ နာ ဝသေယျာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၈။ အဓုနေတရဟိဒါနိ၊ သမ္ပတိ အညဒတ္ထု တု။ တရွေက်သေ သသကွံစာ-ဒ္ဒါ ကာမ် ဇာတု ဝေ ဟဝေ။ ဓာန်။ ၁၁၄၀။ အညဒတ္ထု တရ္ဝ သသကွံ အဒ္ဒါ ကာမ် ဇာတု ဝေ ဟဝေ ဇေတ အဋ ဇော်သေ ဇော်သတ္ထေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ အဒ္ဒါ အညဒတ္ထု တရ္ဝ ဇာတု ကာမ်

သသက္ကံ ဇာတုဿ ဣစ္ဆေ ဣစ္ဆေတေ ဧကံသတ္ထေ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၈၂-နှာ။

သသက္ခရ (တိ) [သဟ + သက္ခရာ] ကျောက်စရစ်, ကျောက်ခဲ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အသုက-ဂါမတော အသုကဂါမဿ မဂ္ဂေါ သမော, အသုကဂါမဿ မဂ္ဂေါ ဝိသမော, သသက္ခရော, အသက္ခရော။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃။

သသက် (ပု) [သသ + အက်။ သသော အကော်ာ လက္ခဏံ ယဿ သသကော်ာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၂။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ၈၈ကိ- သံ။ သသံက- ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] လ၊ ယုန်မင်းအမှတ်တံဆိတ်ရှိသော (လမင်း)။ ဝိရော ကမလပတ္တကွော၊ သသက်ဝိမလာနနော။ အပ၊ ၂။ ၁၁၃။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၅။ (-အပ၊ ၂။ ၁၁၁)။

သသက်ဝိမလာနန (တိ) [သသက် + ဝိမလ + အာနန] လမင်းကဲ့သို့ အညစ်အကြေးကင်းသည်-နှုတ်ခမ်း-ခံတွင်း-ပါးစပ်-ရှိသော၊ သူ။ ဝိရော ကမလပတ္တကွော၊ သသက်ဝိမလာန-နော။ အပ၊ ၂။ ၁၁၃။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၅။

သသခ်ိရ (တိ) [သဟ + သခ်ိရ။ သဟ + သဿာရ-သံ။] (၁) ဖဿစသောသခ်ိရတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၃) ထက်သည်၏အဖြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) သဝေဒနော ။ပ။ သသညော။ ပ။ သသခ်ိရော ။ပ။ သဝိညာဏော သန္နာဝတိတိ။ အဘိ၊က။ ၃၃။ (၂) ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ---- သသခ်ိရေန ရူပါရမ္မဏံ ဝါ ။ပ။ ဓမ္မာ-ရမ္မဏံ ဝါ ယံ ယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘ။ အဘိ၊ ၆။ ၃ဓ။ (-သံ၊ ၃။ ၁ဓဓ)။ တဿတ္ထော သဟ သခ်ိရေ-နာတိ သသခ်ိရော၊ တေန သသခ်ိရေန သပ္ပယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏော-နာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၉၉၊ ၂၀၀။ (-အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၇။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၉၊ ၁၇၃)။ (၃) သသခ်ိရိကန္တိ ဧတ္ထ သဟသဒ္ဒဿ တုလ္ယ-ယောဂတ္ထဝါစကတ္တာ သဟ သခ်ိရေန ဝတ္တတီတိ သသခ်ိရန္တိ အတ္ထော၊ သော စ -- -- တဗ္ဗသေန လဗ္ဘတီတိ ဖလဘူတော တိက္ခ-ဘာဝေါ ဣဓ ကာရဏဘူတော ပုဗ္ဗပ္ပယောဂေါတိ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၅၉။

သသခ်ိရနိုဂ္ဃဝါရိတဂတ (တိ) [သသခ်ိရ + နိုဂ္ဃ + ဝါရိတ + ဂတ] တိုက်တွန်း-လုံ့လပြု-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်ဖြင့် (ပစ္စနိကမမ္မတို့ကို) နှိပ်၍ (ကိလေသာတို့ကို) တားမြစ်တတ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ လောကီသ-မာဓိ။ အယံ သမာဓိ သန္ဓော ပဏီတော ပဋိပ္ပဿဒ္ဓလဒ္ဓေါ ဧကောဒိဘာဝါဓိဂတော နသသခ်ိရနိုဂ္ဃဝါရိတဂတော။ အဘိ၊ ၀။ ၃၄၇။ အပ္ပဂုဏသာသဝသမာဓိ ဝိယ သသခ်ိရေန သပ္ပယောဂေန စိတ္တေန ပစ္စနိကမမ္မေ နိုဂ္ဃယ် ကိလေသေ ဝါရေတွာ အနဓိဂတတ္တာ နသသခ်ိရနိုဂ္ဃဝါရိတဂတော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၀၂။ (-သံ၊ ၁။ ၂၇)။

သသခ်ိရပရိနိဗ္ဗာယိ (တိ) [သသခ်ိရ + ပရိနိဗ္ဗာယိ] သသခ်ိရပရိနိဗ္ဗာယိအနာဂါမ်၊ အားထုတ်မှု-လုံ့လ-ပယောဂ-ပြု၍ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းလေ့ရှိသောအနာဂါမ်၊ (အလွန်အကဲ-ဆင်းဆင်း-ရဲရဲ-ပင်ပင်ပန်းပန်း-ဝိပဿနာအားထုတ်ပြီးမှ-အရဟတ္တဖိုလ်-ရဟန္တာအဖြစ်-သို့ရောက်သော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်)။ ပဠ အနာဂါမိနော၊ အန္တရာ-ပရိနိဗ္ဗာယိ ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယိ အသခ်ိရပရိ-နိဗ္ဗာယိ သသခ်ိရပရိနိဗ္ဗာယိ ဥဒ္ဓံသောတော-

အကနိဋ္ဌဂါမိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၈။ သသခ်ီရေန သပ္ပယောဂေန ကိလမန္ကြော ဒုက္ခေန ပတ္တော သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ နာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၃။ သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ (အံ၊ ၂။ ၄၀၅) တိ ယော သသခ်ီရေန သပ္ပယောဂေန ကိလေသေ ခေပေတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၉။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ ---- သော သသခ်ီရေန အရိယမဂ္ဂံ သဉ္ဇနေတိ ဥပရိဋ္ဌ-မာနံ သံယောဇနာနံ ပဟာနာယ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၉။ (-သံ၊ ၃။ ၆၃။ အံ၊ ၁။ ၂၃၅၊ ၄၃၃-၄။ အံ၊ ၂။ ၄၅၁။ အံ၊ ၃။ ၁၈၆။ အဘိ၊ က။ ၈၉၊ ၁၆၅၊ ၁၈၄၊ ၂၂၀။ ပဋိသं။ ၁၆၀-၁။ နေတ္တိ။ ၁၆၄။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၁၊ ၂၆၈။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၈။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၃။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၂။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၂)။

သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိနာမက (တိ) [သသခ်ီရပရိ-နိဗ္ဗာယိ + နာမ + က] သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ ဟူသောအမည်ရှိသည့်သူ၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။ သသခ်ီရေန သပ္ပယောဂေန အရဟတ္တံ ပတ္တော ပရိနိဗ္ဗာယနသဘာဝေန သသခ်ီရပရိနိဗ္ဗာယိ-နာမကေန အနာဂါမိနာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၄၉။

သသခ်ီရာသခ်ီရဝိဓာန (နာ) [သသခ်ီရ + အသခ်ီရ + ဝိဓာန] သသခ်ီရ, အသခ်ီရအစီ-အရင်။ ပဌမဝါဒသို့ဝို့ သသခ်ီရာသခ်ီရဝိဓာနံ ပစ္စယဘေဒတော အဓိပ္ပေတံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆-၇။

သသခ်ီရိက (တိ) [သသခ်ီရ + ဏိက။ ဏိက-ပစ္စည်း သွတ္ထ။] (၁) ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်-တွန်းခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်-သော။ (၂) စိတ်၏ထက်သည်၏အဖြစ်ဟုဆို-အပ်သော တန်ဆာအထူးနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) အသခ်ီရိကဿ ဟိ ကုသလဿ အသခ်ီ-ရိကမေဝ ဝိပါကံ၊ သသခ်ီရိကဿ သသခ်ီ-ရိကံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၆။ (-၂၀၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၃)။ (၂) သခ်ရောတိ စိတ္တံ တိက္ခဘာဝ-သခ်ီတမဏ္ဍနဝိသေသေန သဇ္ဇေတိ, သခ်ရိ-ယတိ ဝါ တံ ဇတေန ယထာဝုတ္တနယေန သဇ္ဇိယတီတိ သခ်ီရော။ ။ပ။ သော ပန အတ္တနော ပုဗ္ဗဘာဂပဝတ္တေ စိတ္တသန္တာနေ စေဝ ပရသန္တာနေ စ ပဝတ္တတိတိ တန္နိဗ္ဗတ္တိ-တော စိတ္တဿ တိက္ခဘာဝသခ်ီတော ဝိသေသောဝိဓ သခ်ီရော၊ သော ယဿ နတ္ထိ တံ အသခ်ီရံ၊ တဒေဝ အသခ်ီရိကံ။ သခ်ီရေန သဟိတံ သသခ်ီရိကံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇၇-စ။ သခ်ီရေန သဟိတန္တိ ဣမိနာ သသသခ်ီရ-သဒ္ဒဿ ယထာဝုတ္တံ ---- တဒ္ဓိတန္တိ၊ ယထာ နာသိကန္တိ။ မဏိမဇ္ဈ။ ၁။ ၁၅၉။

သသခ်ီရိကကမ္မ (နာ) [သသခ်ီရိက + ကမ္မ] ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း-လုံ့လပယော-ဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သောကံ။ အသခ်ီရိက-ကမ္မဿ သသခ်ီရိကဝိပါကေသု, သသခ်ီရိက-ကမ္မဿ စ အသခ်ီရိကဝိပါကေသု ဒေါသံ ဒိသ္မာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၄။

သသခ်ီရိကကုသလ (နာ) [သသခ်ီရိက + ကုသလ] သသခ်ီရိကကုသိုလ် (စိတ်)၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့် တကွဖြစ်သောကုသိုလ် (စိတ်)။ သသခ်ီရိက-ကုသလဿ ဗလဝပစ္စယေဟိ ဥပ္ပန္နံ အသခ်ီ-ရိကဝိပါကဿ ဂဟေတ္တာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆။

သသခ်ီရိကစိတ္တ (နာ) [သသခ်ီရိက + စိတ္တ] သသခ်ီရိကစိတ်၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်း-

ခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်။ ပရေဟိ ကာရိယမာနော သသခ်ိရိက-စိတ္တေနာပိ ကရောတိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၅၄။ (-ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၅)။

သသခ်ိရိကဇဝန (နာ) [သသခ်ိရိက + ဇဝန] သသခ်ိရိကဇော (စိတ်)၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သောဇော (စိတ်)။ သသခ်ိရိကဇဝ-နာဝသာန-ကြည့်။

သသခ်ိရိကဇဝနာဝသာန (နာ) [သသခ်ိရိကဇဝန + အဝသာန] သသခ်ိရိကဇော (စိတ်) ၏ အဆုံး၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်းခြင်း, လုံ့လ ပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သောဇော (စိတ်) ၏အဆုံး။ သသခ်ိရိကဇဝနာဝသာနေ တံသဒိ-သမေဝ အာဂန္တုကဘဝဂ်သခ်ိတံ တဒါရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၅။

သသခ်ိရိကဉာဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [သသခ်ိရိက + ဉာဏသမ္ပယုတ္တ] သသခ်ိရိကဉာဏသမ္ပ-ယုတ်ဖြစ်သော၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်း, တိုက်တွန်း-ခြင်း, လုံ့လပယောဂ, ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သော ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော၊ စိတ်။ သသခ်ိရိကဉာဏ-သမ္ပယုတ္တေန မဇ္ဈိမာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၂၇။

သသခ်ိရိကတာဝစန (နာ) [သသခ်ိရိကတာ + ဝစန] သသခ်ိရိက၏အဖြစ်ကို-ပြော-ဆို-ဟောကြား-မိန့်မြွက်-ခြင်း။ သဗ္ဗာကာရေန သဒိသဿ ဒုတိယစိတ္တဿ သသခ်ိရိကတာ-ဝစနေန ဣမဿ အသခ်ိရိကတာ ဝိညာယတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၉။

သသခ်ိရိကတိဟေတုကကုသလ (နာ) [သသခ်ိရိက + တိဟေတု + ကုသလ] သသခ်ိရိကတိဟိတ် ကုသိုလ် (စိတ်)၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်၍ ဟိတ် ၃-ပါးရှိသည့်ကုသိုလ် (စိတ်)။ သသခ်ိရိကတိဟေတုကကုသလေနာပိ ---- တံသဒိသဝိပါကစိတ္တေဟိ အာဒိန္နာယ ပဋိ-သန္ဓိယာ ဧသေဝ နယော။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၄။

သသခ်ိရိကဘာဝဝစန (နာ) [သသခ်ိရိက + ဘာဝ + ဝစန] သသခ်ိရိကတာဝစန-ကြည့်။ နိယာ-မေတ္တာတိ ပရတော ဧဝံဝိဓသေဝ သသခ်ိ-ရိကဘာဝစနတော ဣဒ တဒဝစနေနေဝ အသခ်ိရိကဘာဝံ နိယာမေတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၉။

သသခ်ိရိကဝိပါက (နာ) [သသခ်ိရိက + ဝိပါက] သသခ်ိရိကဝိပါက် (စိတ်)၊ ပြုပြင်စီရင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သောဝိပါက် (စိတ်)။ တေနေတ္ထ အသခ်ိရိကကုသလဿ ဒုဗ္ဗလပစ္စယေဟိ ဥပ္ပန္နံ သသခ်ိရိကဝိပါကံ ---- ဂဟေတ္တာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၂၆။

သသခ်ိရိကဝိရုဒ္ဓ (တိ) [သသခ်ိရိက + ဝိရုဒ္ဓ] သသခ်ိရိကအဖြစ်နှင့်ဆန့်ကျင်သော၊ သဘော။ အဟေတုကာနံ ပန ရူပါဒီသု အဘိနိပါတ-မတ္တာဒိကိစ္စာနံ နသသခ်ိရိကဝိရုဒ္ဓေါ သဘာ-ဝေါတိ အသခ်ိရိကတာ နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၄။

သသခ်ိရိကာကုသလစိတ္တ (နာ) [သသခ်ိရိက + အကုသလ + စိတ္တ] သသခ်ိရိကအကုသိုလ် စိတ်၊ တိုက်တွန်းခြင်း, လုံ့လပယောဂနှင့်တကွ ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ်။ သမ္ပယောဂဝသေန ထိနမိဒ္ဓေန အနုပတိတံ အနုဂတန္တိ ထိနမိဒ္ဓါ-နုပတိတံ ပဠဝိဓံ သသခ်ိရိကာကုသလစိတ္တံ သက်ဋီတစိတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃)။

သသခ်ိရိကာကုသလစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [သသခ်ိရိက + အကုသလ + စိတ္တ + ဥပ္ပါဒ] တိုက်တွန်း

ခြင်း-လုံ့လပယောဂ-နှင့်တကွဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ထိနမိဒ္ဓါဘိဘူတ် နာမ စိတ္တံ ပဋ္ဌန် သသခ်ီရိကာကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါနံ ဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၄၄။

သသခ်ီရုပေက္ခာဉာဏ (တိ) [သဟ + သခ်ီရု-ပေက္ခာဉာဏ] သခ်ီရုပေက္ခာဉာဏ်-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ တသ္မာ တတော တတော ဒုတိယာဒိပါဒကဇ္ဈာနတော ဥပ္ပန္နဿ သသခ်ီ-ရုပေက္ခာဉာဏဿ ---- အတဗ္ဘာဝတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။

သသဂ်ိမ (ပု) [သ + သဂ်ိမ] မိမိ (ကိလေသာ စစ်သူကြီး) ၏စစ်မြေပြင်။ နရာ ကိလေသ-ဝတ္ထူသု၊ သသဂ်ိမေဝ ယောသိတေ။ ထေရ။ ၃၃၉။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၄။

သသဂေါမာဒိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သသ + ဂေါမ + အာဒိ + ဂဟဏ] ယုန်, ဖွတ်စသည်ကိုယူခြင်း။ သသဂေါမာဒိဂ္ဂဟဏော ဝတ္တတ္ပမေဝ နတ္ထိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၄။

သသဂ်ိမယောသနာ (ထီ) [သသဂ်ိမ + ယောသနာ] မိမိ (စစ်သူကြီး) ၏ စစ်မြေပြင်၌ ရွှေ့ငွေ့စသော ဝတ္ထုကာမနှင့်စပ်သောစကားကို ကြွေးကြော်ခြင်း။ သသဂ်ိမေဝ ယောသိတေ (ထေရ။ ၃၃၉) တိ ဟိရညသုဝဏ္ဏမဏိမုတ္တာ-ဒိကံ ဓနံ ဝိပ္ပကိရိတ္တာ "ယံ ယံ ဟိရညသု-ဝဏ္ဏာဒိ ယဿ ယဿ ဟတ္ထဂတံ၊ တံ တံ တဿ တသ္မေ ဟောတူ"တိ ဧဝံ ကာမ-ယောသနာ သသဂ်ိမယောသနာ နာမ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၅၃။

သသဇာတိ (ထီ) [သသ + ဇာတိ] ယုန်မျိုး၊ ယုန်ဇာတ်။ သသဇာတိယမ္ပိ ပရိစ္ဆာဂတ္ထံ အတ္တနော ဇီဝိတနိရပေက္ခဘာဝဿ ဇာနနံ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၆၉။

သသဏ္ဍ (တိ) [သဟ + သဏ္ဍာ + အ။ သသံဓျ-သံ။] ဆည်းဆာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အတိရောစတိ ဝဏ္ဏေန၊ သသဏ္ဍောဝ ဒိဝါ-ကရော။ အပ၊ ၂။ ၂၆၁။ ထေရီ၊ ၆။ ၇၂။

သသည (တိ) [သဟ + သညာ + အ။ သသံ၌-သံ။] သညာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သညာရှိသော။ သဝေဒနာ ။ပ။ သသညော ။ပ။ သသခ်ီရော ။ပ။ သဝိညာဏော သန္ဓာဝတီတိ။ အဘိ၊ က။ ၃၃။

သသညက (တိ) [သဟ + သညာ + က။ သမာသန္တ က-ပစ္စည်း။] သညာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ နနု သဖဿကဿ ဝါစာ သဝေဒ-နကဿ ဝါစာ သသညကဿ ဝါစာ သစေ-တနကဿ ဝါစာ သစိတ္တကဿ ဝါစာတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၃ဝ၄။

သသညီ[1] (တိ) [သဟ + သညာ + က။ သမာသ်ပုဒ်၏အဆုံး၌ အ-ကို ဤ-ပြု။] သညာ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သသညိမ္ပိ သမနကေ (သံ၊ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ၁။ ၃၅၃) တိ သသညေ သစိတ္တကေ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁ဝ၉။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃ဝ၅။

သသညီ[2] (တိ) [သ + သညာ-သသညာ + ဤ] မိမိဥစ္စာဟုဖြစ်သောအမှတ်ရှိသော၊ ရဟန်း။ အနာပတ္တိ သသညိဿ ---- အာဒိကမ္မိ-ကဿာတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၉။ တတ္ထ သသညိဿာတိ သကသညိဿ၊ "မယ္ဟံ သန္တကံ ဣဒံ ဘဏ္ဍ"န္တိ ဧဝံ သသညိဿ ပရဘဏ္ဍမ္ပိ ဂဏှတော ဂဟဏေ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၆။

သသညောဂ-သသံယောဂ (တိ) [သဟ + သံယောဂ] သံယုဂ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။

အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသညောဂဝိမိ (ပု) [သသညောဂ + ဝိမိ] သံယုဂ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောအစီအရင်။ အယဉ္စ သသညောဂဝိမိ အရိယဇာတိဘာဝ-တော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၈။

သသဏ္ဌာန (တိ) [သဟ + သဏ္ဌာန] ပုံသဏ္ဌာန်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ယောဂါဝစရသ ဟိ သခီါရာ သသဏ္ဌာနာ ဝိယ ဥပဌဟန္တိ၊ တသ္မာ နိမိတ္တန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၊ ၁။ ၈၇။

သသတိ (ကြို) [သသ + အ + တိ။ ဂဂတိ-ခုန်၏၊ ဂသျတိ၊ ဂသတိ-ညှဉ်းဆဲ၏။ ဖွသိတိ-အသက်ရှူ၏။ သသဏ္ဍ-ပြာ။] (၁) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်၏။ (၂) ခြောက်သွေ့-၏။ (၃) အသက်-ရှူ-ရှိုက်-၏။ (၄) ယူ၏။ (၁) သသတိ ဟိ'သတိတိ သတ္ထံ၊ သသန္တိ ဟိ'သန္တိ ဧတေနာတိ ဝါ သတ္ထံ။ ကခီါ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၁၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅ဂ)။ (၂) (၃) သသ သုသာနေ။ သသတိ၊ သသော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၅။ သသ ပါဏေ။ သသတိ။ သတောဝ အဿသတိ၊ သတောဝ ပဿသတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၅။ (၄) ဧဝံ တံ အသက္ခိ သတ္ထုံ၊ ကတ္တာ ပရိတ္တမတ္တနောတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၆။ တတ္ထ အသက္ခိတိ သက္ခိ၊ သတ္ထုန္တိ ဂဏ္ဍိတုံ။ ဇာ၊ ၄။ ၃၀။

သသတ္ထိက (တိ) [သဟ + သတ္ထိ + က] အစွမ်းသတ္ထိနှင့်တကွဖြစ်သော။ သမုပ္ပါဒပဓာနဝစန-ဝိညေယ္ယာ သသတ္ထိကော ဟေတု ပဋိစ္စ-သမုပ္ပါဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။

သသတ္ထ (တိ) [သဟ + သတ္ထ] လက်-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ သသတ္ထာ တာတ ရာဇာနော၊ အာဝသန္တိ မဟိ ဣမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄၂၃။ ယထာ ဟိ ယသ္မိ ပဒေသေ သသတ္ထာ ပုရိသာ အဝစရန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁ဝ၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။

သသတ္ထဟတ္ထ (တိ) [သသတ္ထ + ဟတ္ထ] လက်နက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောလက်ရှိသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသတ္ထဟတ္ထူပဂတ (တိ) [သသတ္ထဟတ္ထ + ဥပဂတ] လက်နက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော လက်ရှိသည်ဖြစ်၍ ချဉ်းကပ်သော၊ သူ။ သသတ္ထဟတ္ထူပဂတ (စရိယာ။ ၄ဝ၆) နှင့် သသတ္ထဟတ္ထံ ဥပဂတံ အာဝုဓပါဏိ မံ အတ္တနော သန္တိကံ ဥပဂတံ ဒိသ္မာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၆။

သသတ္ထာရမ္မဏ (တိ) [သဟ + သတ္ထု + အာရမ္မဏ] ဘုရားတည်းဟူသော အာရုံ-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ် - သော၊ စိတ်။ တတ္ထ ယံ သသတ္ထာရမ္မဏံ စိတ္တံ ပဝတ္တံ အယံ ဗုဒ္ဓါ-နုဿတိ။ ပေဋကောပ။ ၂၇၉။

သသတ္ထာဝစရ (ပု) [သသတ္ထ + အဝစရ] လက်နက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောသူတို့၏-ကျင်လည်-ကျက်စား-ရာအရပ်။ ---- "ကတမော ဧတ္ထ အဝစရတိ"တိ ကာမာဝစရော သသတ္ထာ-ဝစရော ဝိယ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁ဝ၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ (-ဒီ၊ ၂။ ၂၂၇။ သံ၊ ၁။ ၂၂၅)။

သသတ္ထာဝစရောပမာ (ထီ) [သသတ္ထာဝစရ + ဥပမာ] လက်နက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော သူတို့၏-ကျင်လည်-ကျက်စား-ရာအပ်ဟူ သော နှိုင်းယှဉ်ကြောင်း။ ဧဝဉ္စ ကတ္တာ သသတ္ထာဝစရောပမာ ယုတ္တာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၄။

သသတ္ထုတ (တိ) [သသ + ထုတ။ သ္ထုတ-သံ။] (ယုန်ရုပ်အမှတ်တံဆိပ်ပါရှိသော လမင်းဟူ၍) သသ-သဒ္ဒါဖြင့်-ခြီးမွမ်း-ခြီးကျူး-အပ်သော။ သသတ္ထုတော ကာမဒုဟဇ္ဈ ယက္ခ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၀။ သသတ္ထုတောတိ "သသီ"တိ ဇဝံ သသ-သဒ္ဒေန ထုတော။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၆၈။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၄-၅)။

သသဒ္ဓ° (တိ) [သဟ + သဒ္ဓ။ သဟ-ကို သ-ပြု။ သဈ-သံ။] အသံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ကန္ဒန္တာနန္တိ သသဒ္ဓံ ရုဒမာနာနံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၆။ ကန္ဒနံ သသဒ္ဓံ၊ ရောဒနံ ပန ကေဝလ-မေဝါတိ အာဟ "ကန္ဒန္တာနန္တိ သသဒ္ဓံ ရုဒမာ-နာန"န္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၁။

သသဒ္ဓ² (ပု) [သ + သဒ္ဓ] သ-သဒ္ဓါ (သ-အက္ခ-ရာ)။ အညာသာဓာရဏောတိ သ-သဒ္ဓသ-အတ္ထမာဟ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။

သသဒ္ဓကာလ (ပု) [သသဒ္ဓ + ကာလ] အသံ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ---- သသဒ္ဓကာလံ သန္ဓာယ "ဥက္ကံသတော ဒ္ဝိန္နံ နဝကာန"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၉။

သသဒ္ဓပဝတ္တိကရဏ (နဉ) [သသဒ္ဓ + ပဝတ္တိ + ကရဏ] အသံနှင့်တကွဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း။ သဒ္ဒဝတ္ထုနံ ဌာနကရဏဘေရိအာဒီနံ သသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိကရဏသ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၇။

သသဒ္ဓူလ (တိ) [သဟ + သဒ္ဓူလ။ သ-ကို သ-ပြု။] ကျား-ကျားသစ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သသဒ္ဓူလာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၄။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁) တိ သဗ္ဗဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄၈။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၄၅။

သသဒ္ဓမ္မဂဏ (တိ) [သဟ + သဒ္ဓမ္မ + ဂဏ] သူတော်ကောင်းတို့၏တရား, ရှစ်ယောက်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဘုရား။ နတ္ထာန တံ သသဒ္ဓမ္မဂဏံ ဂါရဝဘာဇနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁။

သသဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမ (တိ) [သဟ + သဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမ] သူတော်ကောင်းတို့တရား, မြတ်သော ရှစ်ယောက်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဘုရား။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမတုလ်၊ သသဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမ်။ သင်္ဂဟ။ ၁။ သဟ သဒ္ဓမ္မေန ဂဏ္ဌတ္တမေန စာတိ သသဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမော၊ တံ သသဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမ်။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇၃။ သဟ သဒ္ဓမ္မေန ဂဏ္ဌတ္တမေန စာတိ ဣဒံ လဟုက-နယဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဂရုကနယဝသေန ပန သဒ္ဓမ္မော စ ဂဏ္ဌတ္တမော စ သဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမာ။ သဟ သဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမေဟိ ယော သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ၊ သော သသဒ္ဓမ္မဂဏ္ဌတ္တမော နာမာတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၁၅-၆။

သသဓရ (ပု) [သသ + ဓရ + အ။ သသံ မိဂဘေဒံ ဓရတီတိ သသဓရော။ ထောမ။ သသသ ဓရော သသဓရော၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂဂဓရ-သံ။] လ၊ လမင်း။ ဒ္ဝိဇဓရော သသဓရော နက္ခတ္တေ-သော ဣစ္ဆာဒီနိပိ စန္ဒသ နာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁-၂။

သသန (နဉ) [သသ + ယု။ သသန + တ္ထ။ ဘာဝလောပ၊ သသတိ-ကြည့်။ ဂသန၊ ဌသန-သံ။ သသဏ-ပြာ။] (၁) ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၂) အသက်ရှူ-ရှိုက်-ခြင်း- ထွက်လေ။ (ပု) (၃) လေ။ (၄) သတ်ခြင်း။ (၁) သတ္တာနဉ္စ သသနတော ဟိ"သနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၅။ (-၂၉၇)။ (၂) အာ ပဌမ ဗဟိမုခံ သသနံ အဿသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၀။ (၃) သသနော ဂန္ဓဝေါ

အာသုဂေါ မရုတောဝ ဇာဂတိပါကောဝ ပဝမာနော ပဘဏ္ဍနော ဣစ္ဆာဒီနိပိ ဝါတနာ-မာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၇။ (၄) ဝဓော သသန-ယာတန်။ ဓာန်။ ၄၀၃။

သသနဋ္ဌ (ပု) [သသန + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္ထ။ ၁၀၇။] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-ခြင်းဟူသော-အနက်-သဘော။ သသနဋ္ဌေန ဟိ သနဋ္ဌေန သတ္ထု။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။ သတ္ထာနံ သသနဋ္ဌေန သတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။

သသန္ဓက (ပု၊ နဝ) [သ + သန္ဓက] မိမိ၏-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း။ တံ သသန္ဓကံ ဟိတသုခါဝဟတ္ထာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။

သသန္ဓတိ (ထီ) [သ + သန္ဓတိ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်။ ဇဝံ ဝုတ္တာယ နိယကဗ္ဗတ္ထ-သယါတာယ သသန္ဓတိယံ ဝတ္တနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။

သသန္ဓတိဂတ (တိ) [သသန္ဓတိ + ဂတ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-သို့ရောက်သော။ တဿ စ အပ္ပတိဋ္ဌာနဿ သသန္ဓတိဂတတ္ထာ ----။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။

သသန္ဓတိပတိတ (တိ) [သသန္ဓတိ + ပတိတ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-၌ကျသော။ သသန္ဓတိပတိတေ ခန္ဓေ "အတ္ထာ"တိ ဂဟေတ္ဝာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၃။ ဝိပဿနာ-စိတ္တသမုဋ္ဌိတံ, သသန္ဓတိပတိတံ ဥတုသမုဋ္ဌာ-နဉ္စ ဘာသုရံ ရူပံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂၈။

သသန္ဓတိပရိယာပန္န (တိ) [သသန္ဓတိ + ပရိယာပန္န] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-၌အကျုံးဝင်သော။ သသန္ဓတိပရိယာ-ပန္နေ ခန္ဓေ ကာရဏာဒိဝိသေသဝိသိဋ္ဌေ ဥပါဒါယ။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၁၄။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၂၃။

သသန္ဓတိပရိယာပန္နကမ္မကိလေသနိမိတ္တပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [သသန္ဓတိပရိယာပန္န + ကမ္မ + ကိလေသ + နိမိတ္တ + ပဝတ္တိ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-၌အကျုံးဝင်သောက်, ကိလေသာလျှင်အကြောင်းရှိသောဖြစ်ခြင်း။ သသန္ဓတိပရိယာပန္နကမ္မကိလေသနိမိတ္တပ္ပဝတ္တိ-ဘာဝေန ဖဿသ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။

သသန္ဓတိပရိယာပန္နကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (တိ) သသန္ဓတိ-ပရိယာပန္နကမ္မ + နိဗ္ဗတ္တ [မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာ-အစဉ်-သန္တာန်-၌အကျုံးဝင်သော ကံကြောင့်-ဖြစ်သော။ တဉ္စိ သသန္ဓတိပရိယာပန္နကမ္ম-နိဗ္ဗတ္တံ တာဒိသဿ ဖဿဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။

သသန္ဓတိပရိယာပန္နဓမ္မပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [သသန္ဓတိ-ပရိယာပန္န + ဓမ္မ + ပဝတ္တိ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-၌အကျုံးဝင်သော တရား၏ဖြစ်ခြင်း။ တသ္မာ ဘဂဝတာ သသန္ဓတိပရိ-ယာပန္နဓမ္မပ္ပဝတ္တိ သန္ဓာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။

သသန္ဓတိပရိယာပန္နရူပ (နဝ) [သသန္ဓတိပရိယာပန္န + ရူပ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္တာန်-၌-အကျုံးဝင်သောရူပ်။ တဒေဝ သသန္ဓတိပရိ-ယာပန္နရူပဿ ဝသေန ပဋိလဒ္ဓဗ္ဗာနံ ဣဓ ပရမတ္ထတော ရူပိဘာဝသာဓကာနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၉။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၄)။

သသန္ဓတိပရိယာပန္နရူပနိမိတ္တ (တိ) [သသန္ဓတိ-ပရိယာပန္နရူပ + နိမိတ္တ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာ-အစဉ်-သန္တာန်-၌အကျုံးဝင်သောရူပ်ဟူသော-အာရုံ-နိမိတ်-ရှိသော။ တဒေဝ သသန္ဓတိပရိ-ယာပန္နရူပနိမိတ္တံ စျာနမိဝ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

သသန္ဓတိလဂ္ဂ (တိ) [သသန္ဓတိ + လဂ္ဂ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ကပ်ငြိသော။ ဝန္ဓမ္မိ ကိုဠ် သသန္ဓတိလဂ္ဂံ သိယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၄။

သသန္ဓာန (ပု) [သ + သန္ဓာန] မိမိ၏-အလျှတ္တ-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်။ ဧဝံ အဘိနိဟာရ-မဟန္တတာပုဗ္ဗယောဂမဟန္တတာတိ သသန္ဓာနေ ----။ ထေရီ၊ ၆။ ၃၀၃။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၁၁)။ သပရသန္ဓာနေ ဝါတိ သသန္ဓာနေ ဝါ ပရသန္ဓာ-နေ ဝါ။ ဝဇိရ။ ၅၄၆။ သသန္ဓာနေ အတ္တနော နိယကလျှတ္တေ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၈၂။

သသန္ဓာနဂတ (တိ) [သသန္ဓာန + ဂတ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ဖြစ်သော။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ သသန္ဓာနဂတေဟိ သဒ္ဓိ ----။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၉။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၄။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၇)။

သသန္ဓာနဂတမောဟဝိဓမန (တိ) [သသန္ဓာနဂတ + မောဟ + ဝိဓမန] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာ-အစဉ်-သန္ဓာန်-၌ဖြစ်သောမောဟကို-မှုတ်လွှင့်-ပယ်ဖျောက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ ဣမသ္မိဠ္ဆ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပညာပဇ္ဇောတပဒေန သသန္ဓာနဂတမောဟဝိဓမနာ ပဋိဝေဓပညာ စေဝ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉။

သသန္ဓာနဓမ္မ (ပု) [သသန္ဓာန + ဓမ္မ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ဖြစ်သောတရား။ နိယကလျှတ္တရတောတိ သသန္ဓာနဓမ္မေသု ဝိပဿနာဝသေန ဂေါစရာသေဝနာယ စ နိရတောဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၈။

သသန္ဓာနပရသန္ဓာနဂတကိလေသ (ပု) [သသန္ဓာန + ပရသန္ဓာန + ဂတ + ကိလေသ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်, သူတပါး၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ဖြစ်သောကိလေသာ။ သသန္ဓာနပရသန္ဓာနဂတကိလေသေ အဘိဘဝတိ ---- အဘိဘူ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၉။

သသန္ဓာနပရသန္ဓာနဝိဘာဂ (ပု) [သသန္ဓာန-ပရသန္ဓာန + ဝိဘာဂ] မိမိ၏သန္ဓာန်, သူတပါး၏သန္ဓာန်ဟူ၍-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ ---- သသန္ဓာနပရသန္ဓာနဝိဘာဂတော သန္ဓရဟ-ဟိရော ယထာဘူတံ ဒိဋ္ဌော။ ထေရီ၊ ၆။ ၈၉။

သသန္ဓာနပရိယာပန္န (တိ) [သသန္ဓာန + ပရိယာပန္န] သသန္ဓတိပရိယာပန္န-ကြည့်။ နိယတံ နာမ အတ္တနိ ဇာတံ သသန္ဓာနပရိယာ-ပန္နန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၄။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၉၄)။

သသန္ဓာနပဝန (နာ) [သသန္ဓာန + ပဝန] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၏စင်ကြယ်ခြင်း။ တန္ဒ္ဒသနမ္ပိ တက္ကတသ နိပစ္စကာရသ သသန္ဓာနပဝနာဒိဝသေန ---- ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၁။

သသန္ဓာနမောဟတမဝိဓမန (တိ) [သသန္ဓာန + မောဟ + တမ + ဝိဓမန] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ မောဟတည်းဟူသော အမိုက်တိုက်ကို-မှုတ်လွှင့်-ပယ်ဖျောက်-ဖျက်ဆီး-တတ်သော။ အနာဝရဏာဉာဏံ ကာရ-ဏောပစာရေန သသန္ဓာနမောဟဝိဓမနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။

သသန္ဓာနဝိဘာဂ (ပု) [သသန္ဓာန + ဝိဘာဂ] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-ဟူ၍-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ မောဂ္ဂလ္လာနတ္ထေရော ပန ဗဟိဒ္ဓါ ဓမ္မေပိ သသန္ဓာနဝိဘာဂေန ကေစိ ကေစိ ဥဒ္ဓရိတ္တာ သမ္ဘသိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၉။

သသန္ဓာနိုက (တိ) [သ + သန္ဓာန + ဏိက] မိမိ၏-အစဉ်-ခန္ဓာအစဉ်-သန္ဓာန်-၌ဖြစ်သော။ အလ္လတ္ထာနိ ပန သသန္ဓာနိကာ ဇဝ စက္ခုရူပါ-ဒယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၂။ (-နေတ္ထိ၊ ဋီ။ ၃၉)။

သသန္ဓိ (ကြို) [သသ + အ + အန္ဓိ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-တတ်ကုန်၏။ သသန္ဓိ ဟိ'သန္ဓိ ဇတေနာတိ ဝါ သတ္ထုံ။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၁၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၈)။

သသန္ဓိက (နာ) [သ + သန္ဓိက] မိမိ၏-အနီး-အထံ။ တဒါ ဇိနော ဥပါယေန ဥပနေတ္ဝာ သသန္ဓိကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၉၁။

သသန္ဓိက (တိ) [သဟ + သန္ဓိ + က] အဆက်အစပ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ---- သုရတ္ထ-သုဝဏ္ဏပဋ္ဌာဒိမယာဟိ ဝဋ္ဋပရိစ္ဆေဒလေခါဟိ ပညာယမာနာဟိ သသန္ဓိကာ ဝိယ ဒိဿန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၅။

သသပဏ္ဍိတ (ပု) [သသ + ပဏ္ဍိတ] ယုန်ပညာရှိ၊ ပညာရှိသောယုန်။ အဟံ သာရိပုတ္တ ဗောဓိ-ပရိယေသနံ စရမာနော ယဒါ သသပဏ္ဍိတော ဟောမိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၄။ သသပဏ္ဍိတော ပန အဟမေဝ အဟောသိံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၅၂။

သသပဏ္ဍိတကာလ (ပု) [သသပဏ္ဍိတ + ဥပ္ပန္န + ကာလ] ယုန်ပညာရှိ၏ဖြစ်ရာ-အခါ-ကာလ။ သသပဏ္ဍိတကာလေ ဒါနပါရမိယာ ပရမတ္ထပါရမိဘာဝေါ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁၀။

သသပဏ္ဍိတစရိယ (ထီ၊ နာ) [သသပဏ္ဍိတ + စရိယ] (ဘုရားလောင်း) ယုန်ပညာရှိ၏-အကျင့်-ကျင့်စဉ်။ ဇတ္ထ ဟိ ၄ပေတ္ဝာ သသ-ပဏ္ဍိတစရိယံ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁၀။

သသပဏ္ဍိတစရိယာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သသပဏ္ဍိတ-စရိယာ + ဝဏ္ဏနာ] (ဘုရားလောင်း) ယုန်ပညာရှိ၏-အကျင့်-ကျင့်စဉ်-ကိုဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-စကားရပ်။ သသပဏ္ဍိတစရိယာ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၉။

သသပဏ္ဍိတဇာတက (နာ) [သသပဏ္ဍိတ + ဇာတက] သသပဏ္ဍိတဇာတ်၊ (ဘုရားလောင်း) ယုန်ပညာရှိဖြစ်စဉ်အခါက ဒါနပရမတ္ထပါရမီ ဖြည့်ကျင့်ပုံကို ဟောပြရာဇာတ်။ ဇကန္ဒေန ပန သသပဏ္ဍိတဇာတကေ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၅၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၈၀။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၅၄။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၀၁)။

(**ဇာတ်လမ်းအကျဉ်းချုပ်**--- ရှေးအခါက ဘုရားအလောင်းတော်သည် ယုန်မျိုး၌ဖြစ်၍ မျောက်, မြေခွေး, ဖျံ-မိတ်ဆွေသုံးဦးတို့နှင့် အတူ တောခ်ိုနေ၏။ ယုန်ပညာရှိသည် မိတ်ဆွေသုံးဦးတို့အား "အလှူပေးခြင်း, သီလ ဆောက်တည်ခြင်း, ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း"တို့၌ အမြဲမပြတ် သြဝါဒပေးကာ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ဒါနစသောတရားတို့ကိုပြုလုပ်၏။ တနေ့သော အခါ ယုန်ပညာရှိ၏ ဒါနပါရမီကို စုံစမ်းရန် အလှူခံလာသည့် ပုဏ္ဏားယောင်ဆောင်သော သိကြားမင်းအား မိမိမှာ အခြားပေးလှူစရာ ဝတ္ထုပစ္စည်း ဘာတစ်ခုမျှမရှိ၍ မိမိအသားကို ပင်စားသုံးရန် မီးပုံတွင်းသို့ ခုန်ဆင်းကာ ပရမတ္ထပါရမီမြောက် အလှူဒါနပြုလေသည်။ သို့သော် ထိုမီးသည် ဘုရားလောင်း၏ကိုယ်၌ အမွေးအမြှင်မျှကိုပင် မပူစေနိုင်ပေ။ ဤသို့ ရဲတဲ့ စွာပြုလုပ်အပ်သော အလောင်းတော်၏ ဒါနပါရမီကိုမြင်၍ သိကြားမင်းသည် ယုန်မင်း၏ ကျေးဇူးသည် ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်စေရန် တောင်ကိုအဆီညှစ်၍ လဗိမာန်၌ ယုန်ရုပ်အမှတ်တံဆိပ်ကိုရေးသားခဲ့ရာ ယနေ့တိုင်အောင် မြင်

တွေ့ကြုံရပေသည်။ (ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၈-၅၂။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၄-၉)။

လဗိမာန်၌ ယုန်ရုပ်အမှတ်တံဆိပ်သည် ကမ္ဘာပျက်သည့်တိုင်အောင်တည်ရှိမည့် "ကပ္ပဋ္ဌယပါဋိဟာရိယ"ဖြစ်သည်။ (ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၄-၅။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၆၈)။ "ကပ္ပဋ္ဌယပါဋိ-ဟာရိယ" ၄-မျိုး။ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၈-ကြည့်)။

သသပဏ္ဍိတဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သသပဏ္ဍိတ-ဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သသပဏ္ဍိတဇာတ်-ကို-ဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သောစကားရပ်။ သသပဏ္ဍိတဇာတကဝဏ္ဏနာ ဆဋ္ဌာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၅၂။

သသပဏ္ဍိတဇာတကာလ (ပု) [သသပဏ္ဍိတဇာတ + ကာလ] ယုန်ပညာရှိ၏ဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဧကန္တေန ပနဿ သသပဏ္ဍိ-တဇာတကာလေ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၇၂။

သသပတ္တ (တိ) [သဟ + သပတ္တ] ရန်သူ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ အထ စ ပန သဝေရာ သဒဏ္ဍာ သသပတ္တာ သဗ္ဗာပဇ္ဇာ ဝိဟရန္တိ သဝေရိနော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၀။

သသပ္ပိပရိသေက (တိ) [သဟ + သပ္ပိ + ပရိသေက] ထောပတ်ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် သွန်းလောင်းခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (ထောပတ်နှံ့နှံ့စပ်စပ်ဆမ်းထားသော)။ သသပ္ပိ-ပရိသေကံ ဒီရသလာကဘတ္တံ ဒေန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၅။

သသဗိန္ဒု (ပု) [သသ + ဗိန္ဒု။ ၈ဗိန္ဒု=ဝိ၌ဖျ-သံ။] ဗိသနိုးနတ်။ သသဗန္ဒု ---- သုယာမုနော-ဂ္ဂစွာဒီနိ ဝိသဏုနာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆-၇။

သသဗိမ္ဗ (နာ) [သသ + ဗိမ္ဗ] ယုန်ရုပ်။ စန္ဒေ သသဗိမ္ဗံ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၅။

သသဗိဌာရစမ္ဗ (နာ) [သသ + ဗိဌာရ + စမ္ဗ] ယုန်, ကြောင်တို့၏အရေ၊ ယုန်ရေ၊ ကြောင်ရေ။ သသဗိဌာရစမ္ဗေဟိ သယံဋ္ဌိတဌေ သယံဋ္ဌि-တဌေန သံယာဋ္ဌိတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၁။

သသဗိဌာရပရိယောသာန (တိ) [သသဗိဌာရ + ပရိယောသာန] ယုန်, ကြောင်လျှင်အဆုံးရှိသော။ သသဗိဌာရပရိယောသာနာ သဗ္ဗေ စတုပ္ပဒါ တတ္ထေဝ ဇိဝိတက္ခယံ ပါပုဏိသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၄။

သသဘာဝ° (တိ) [သက + သဘာဝ။ သက-ကို သ-ပြု။] မိမိသဘောရှိသော။ ---- အနုပ္ပဒ္ဒ-မာနာနိ နှ ကဒါစိ သဘာဝါနိ အဟေသုံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၉။

သသဘာဝ² (တိ) [သဟ + သဘာဝ] (ပရမတ္ထ) သဘော-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဗဟုဘာဝ-တာပဒေသေနဿ သသဘာဝတာ အာပန္နာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၈။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၃၈)။

သသဘာဝတာပေက္ခ (တိ) [သသဘာဝ + တာ + အပေက္ခာ] (ပရမတ္ထ) သဘော-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သည်၏အဖြစ်ကိုငဲ့ခြင်းရှိသော။ တသ္မာ ဗဟုဘာဝေါ သသဘာဝတာပေက္ခော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၈။

သသဘာဝပက္ခ (ပု) [သသဘာဝ + ပက္ခ] (ပရမတ္ထ) သဘော-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော တရား၏-အသင်းအပင်း-အဘို့။ သသဘာဝ-ပက္ခေပိ နိဗ္ဗာနဿ ဗဟုဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၈။

သသဘာဝေါပစာရ (ပု) [သသဘာဝ + ဥပစာရ

(ပရမတ္ထ) သဘော-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည်၌ တင်စားခြင်း။ တေသံ သဘာဝတာယ သသ-ဘာဝေါပစာရောပိ သိယာ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၂။ ၄၈။

သသမ်သ (နာ) [သသ + မ်သ] ယုန်သား။ ယံ ကိဉ္စိဒေဝ သသမ်သံ ဝါ တိတ္တိရမ်သံ ဝါ ဓောဝနစ္ဆေဒနာဒိနာ ပုဗ္ဗပရိကမ္မေန သုကတံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၁။

သသမနုဘာသန (တိ) [သဟ + သမနုဘာသန] (ဉာတ်, ကမ္မဝါစာဖြင့်) ဆုံးမခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ဒ္ဒိန္ဒ် တိဏ္ဏာ ဓေကတော သသမနု-ဘာသနာ စ ပါဠိယံယေဝ ဒဿိတာ။ ဝဇိရ။ ၄၄၂။

သသမယ (ပု) [သက + သမယ။ သက-ကို သ-ပြု။] မိမိ၏-အယူ-ဝါဒ-လမ်းစဉ်။ ဝိသာရဒေါ သသမယေ၊ ပရဝါဒေ စ ကောဝိဒေါ။ အပ၊ ၁။ ၄၁၂။

သသမုဒ္ဒ (တိ) [သဟ + သမုဒ္ဒ] သမုဒ္ဒြာနှင့် တကွဖြစ်သော။ သစေပိ တွံ မဟိ သဗ္ဗံ၊ သသမုဒ္ဒံ သပဗ္ဗတံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၄၉။ (-ဇာ၊ ၂။ ၁၂၇။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၈၇)။

သသမုဒ္ဒပရိကၠေပ (တိ) [သသမုဒ္ဒ + ပရိကၠေပ] သမုဒ္ဒြာအခြံအရံနှင့်တကွဖြစ်သော။ သသမုဒ္ဒ-ပရိယာယ (ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃)နှင့် သသမုဒ္ဒပရိကၠေပံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၉၀။

သသမုဒ္ဒပရိယာယ (တိ) [သသမုဒ္ဒ + ပရိယာယ] (၁) သမုဒ္ဒြာကိုခြံရံ၍တည်သော စကြာဝဠာ တောင်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) သမုဒ္ဒြာအခြံ အရံနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) သသမုဒ္ဒပရိယာ-ယ (ဇာ၊ ၁။ ၉၈) နှင့် ပရိယာယော ဝုစ္စတိ ပရိဝါရော၊ သမုဒ္ဒံ ပရိဝါရေတွာ ဌိတေန စက္ကဝါဠပဗ္ဗတေန သဒ္ဓိံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၀။ (၂) သသမုဒ္ဒပရိယာယ (ဇာ၊ ၁။ ၁၉၃) နှင့် သသ-မုဒ္ဒပရိကၠေပံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၉၀။ (ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၃၃၀)။

သသမ္မယုတ္တ (တိ) [သဟ + သမ္မယုတ္တ] သမ္မယုတ်-ယှဉ်ဖော်-ယှဉ်ဘက်-တရား-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ သသမ္မယုတ္တာနိ သက္ကာယဒိဋ္ဌि-ဝိစိကိစ္ဆာသီလဗ္ဗတပရာမသအပါယဂမနီယ-ရာဂဒေါသမောဟာကုသလာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၉။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၂)။

သသမ္မယုတ္တစိတ္တ (နာ) [သသမ္မယုတ္တ + စိတ္တ] သမ္မယုတ်-ယှဉ်ဖော်-ယှဉ်ဘက်-တရား-နှင့် တကွဖြစ်-ရှိ-သောစိတ်။ စိတ္တန္တိ ဇတ္ထ သသမ္မ-ယုတ္တစိတ္တံ အဓိပ္ပေတံ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၉။

သသမ္မယုတ္တလ္ဟာန (နာ) [သသမ္မယုတ္တ + ဈာန] သမ္မယုတ်-ယှဉ်ဖော်-ယှဉ်ဘက်-တရား-နှင့် တကွဖြစ်-ရှိ-သောဈာန်။ ---- သသမ္မ-ယုတ္တလ္ဟာနံ အဘိဘာယတနံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၅။ ဣဓ ပန သသမ္မယုတ္တလ္ဟာနမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၃၄။

သသမ္မယုတ္တဓမ္မ (တိ) [သသမ္မယုတ္တ + ဓမ္မ] သသမ္မယုတ္တ-ကြည့်။ သဗ္ဗတ္ထ စိတ္တုပ္ပါဒဂ္ဂဟ-ဏေန သသမ္မယုတ္တဓမ္မံ စိတ္တံ ဂဟိတံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၃၈။ (-ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၃၂။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၁၊ ၃၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၃)။

သသမ္ဘဝ[3] (တိ) [သဟ + သမ္ဘဝ] သုက်သွေး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ မိဂသိဂ်တာပသဿ မာတာ မိဂီ ---- သသမ္ဘဝံ ပဿာဝံ ပိဝိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၀။ (-မိလိန္ဒ။ ၁၂၇)။

သသမ္ဘဝ[4] (ပု) [သ + သမ္ဘဝ] မိမိ၏အနာဂတ် ဖြစ်သောခန္ဓာငါးပါး။ ဘူတေဟိ သမ္ဘဝေ စ ဝိရာဂေါ သေက္ခပဋိပတ္တိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၉။

သသမ္ဘာရ (တိ) [သဟ + သမ္ဘာရ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သမ္ပလ် သဉ္ဇပကာရံ သသမ္ဘာရံ သဖလံ ကသိ ပညာပေတုံ ---- "သဒ္ဓါဗီဇ"န္တိအာဒိမာဟ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၉။ သီလံ ဒသေတ္တာတိ သီလဂ္ဂ-ဟဏေန သသမ္ဘာရံ သီလံ ဂဟိတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၅။

သသမ္ဘာရအာပ (ပု၊ နာ) [သသမ္ဘာရ + အာပ] သသမ္ဘာရအာပေါဓာတ်။ အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သည့်-ဖွဲ့စည်း-ယိုစည်း-စေးကပ်စွပ်စို-ခြင်းဟူသောလက္ခဏာ-အာပေါဓာတ်။ "အာပသို့"နှင့် ဧတ္ထ ဝုတ္တ-အာပေါ။ သော ဟိ သသမ္ဘာရအာပေါ၊ နာ "အာပေါကသိဏ"နှင့် ဧတ္ထ ဝုတ္တအာပေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။

သသမ္ဘာရက (တိ) [သဟ + သမ္ဘာရ + က။ သမာသန္တ က။] သသမ္ဘာရ-ကြည့်။

သသမ္ဘာရကကမ္မ (နာ) [သသမ္ဘာရက + ကမ္မ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောကံ။ သသမ္ဘာရကကမ္မံ ဘဝေသု ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။

သသမ္ဘာရကနိဒ္ဒေသ (ပု) [သသမ္ဘာရက + နိဒ္ဒေသ] သသမ္ဘာရကနိဒ္ဒေသ၊ အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွညွှန်ပြခြင်း-ညွှန်ပြ-ကြောင်းစကား။ သသမ္ဘာရကနိဒ္ဒေသောယံ ယထာ "ဓနုနာ ဝိဗ္ဗတိ"တိ။ တသ္မာ နိဿယ-သိသေန နိဿိတသ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၁။

သသမ္ဘာရကထန (နာ) [သသမ္ဘာရ + ကထန] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဆိုခြင်း။ သသမ္ဘာရကထနံ ဝါ ဧတံ ယထာ "ဓနုနာ ဝိဗ္ဗတိ"တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၁။

သသမ္ဘာရကထာ (ထီ) [သသမ္ဘာရ + ကထာ] (က) (မြင်ခြင်း၏) အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောစကား။ (ခ) အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောမြင်ခြင်းကို ဆိုအပ်သောစကား။ (က) (ခ) ဒွါရာရမ္မဏ-သယ်ဋ္ဌနေန ပန ပသဒဝတ္ထုကေန စိတ္တေန ပဿတိ၊ ဤဒိသီ ပနေသာ "ဓနုနာ ဝိဗ္ဗတိ"-တိအာဒိသု ဝိယ သသမ္ဘာရကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၂၈။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀။ သသမ္ဘာရကထာတိ ဒဿနသ္သ ကာရဏသဟိတာတိ အတ္ထော၊ သသမ္ဘာရသ္သ ဝါ ဒဿနသ္သ ကထာ သသမ္ဘာရကထာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။ သသမ္ဘာရ-ကထာ သသမ္ဘာရကထာ၊ ဒဿနသ္သ ကာရဏသဟိတာတိ အတ္ထော။ သသမ္ဘာရသ္သ ဝါ ဒဿနသ္သ ကထာ သသမ္ဘာရကထာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။

သသမ္ဘာရကထာနယ (ပု) [သသမ္ဘာရကထာ + နယ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောစကားဟူသောနည်း။ ဣဒ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတီတိ သသမ္ဘာရ-ကထာနယေန ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၆၆။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၂)။

သသမ္ဘာရဂ္ဂ (ပု) [သသမ္ဘာရ + အဂ္ဂ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော မီး။ "သသမ္ဘာရဂ္ဂေနာ ဥဒ္ဓမုခတာ၊ သသမ္ဘာရဝါယု-နော တိရိယဂမန"နှင့် ဧဝမာဒိ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၈။

သသမ္ဘာရယာနဗိလ (နာ) [သသမ္ဘာရ + ယာန + ၊

ဗိလ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွ ဖြစ်သောနှာခေါင်းပေါက်။ တံ သသမ္ဘာရ-ယာနဗိလသ အန္တော အဇပွဒသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ---- တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။ ပဋ္ဌိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၆၆။

သသမ္ဘာရစက္ခာဒိပိဏ္ဍ (ပု) [သသမ္ဘာရစက္ခု + အာဒိ + ပိဏ္ဍ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော မျက်စိအစရှိသော-အစိုင်အခဲ-အပေါင်းအစု။ သမူဟတောတိ သသမ္ဘာ-ရစက္ခာဒိပိဏ္ဍတော။ အနုဋ္ဌီ၊ ၂။ ၄၅။

သသမ္ဘာရစက္ခု (နာ) [သသမ္ဘာရ + စက္ခု] (ဘူတရုပ် ၄-ခု၊ ဝဏ္ဏ, ဂန္ဓ, ရသ, သြဇာ, သမ္ဘဝ (သုက်), ဇီဝိတရုပ်, ဘာဝရုပ်, စက္ခုပသာဒ, ကာယပ-သာဒ ဟူသော ၁၃-ပါးကုန်သော) အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော မျက်စိ။ မံသစက္ခုပိ ဒုဝိဓံ သသမ္ဘာရစက္ခု ပသာဒ-စက္ခူတိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၉၅။

သသမ္ဘာရစက္ခုပဒေသ (ပု) [သသမ္ဘာရစက္ခု + ပဒေသ] သသမ္ဘာရစက္ခုအရပ်၊ အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောမျက်စိ တည်ရာ၏အရပ်။ တတ္ထဝါတိ တသ္မိံယေဝ သသမ္ဘာရစက္ခုပဒေသေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။

သသမ္ဘာရဇိဝှာ (ထီ) [သသမ္ဘာရ + ဇိဝှာ] သသမ္ဘာရဇိဝှာ၊ အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောလျှာ။ သာ သသမ္ဘာရဇိဝှာယ အတိအဂ္ဂမူလပသာနိ ဝဇ္ဇေတွာ ---- တိဋ္ဌတိ။ ပဋ္ဌိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၄။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ။ ၆၆။

သသမ္ဘာရဇိဝှာမဗ္ဗ (နာ) [သသမ္ဘာရဇိဝှာ + မဗ္ဗ] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောလျှာ၏အလယ်။ သာ သသမ္ဘာရဇိဝှာ-မဗ္ဗသ ဥပရိ ဥပွလဒလဂ္ဂသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ---- တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၆)။

သသမ္ဘာရတေဇောဝါယု (ပု) [သသမ္ဘာရ + တေဇော + ဝါယု] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောတေဇော, ဝါယောဓာတ်။ တထာ ဟိ သသမ္ဘာရတေဇောဝါယူ-သုပိ မေယျဘာဝေါ နိ လဗ္ဘတေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၇။

သသမ္ဘာရဓာတု (ထီ၊ ပု) [သသမ္ဘာရ + ဓာတု] သသမ္ဘာရဓာတ်၊ အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောဓာတ်။ သသမ္ဘာရဓာတုဝ-သေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၀။

သသမ္ဘာရပထဝီ (ထီ) [သသမ္ဘာရ + ပထဝီ] သသမ္ဘာရပထဝီ၊ (ဝဏ္ဏ-အစရှိသော) အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောပထဝီ။ သာ ဟိ ဝဏ္ဏာဒီဟိ သသမ္ဘာရေဟိ သဒ္ဓိံ ပထဝီတိ သသမ္ဘာရပထဝီ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဋ္ဌ။ ၄၄)။

သသမ္ဘာရပထဝီအာပ (ပု၊ နာ) [သသမ္ဘာရ + ပထဝီအာပ] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော ပထဝီ, အာပေါဓာတ်။ သသမ္ဘာရပထဝီအာပေသု လဗ္ဘမာနံ ရသံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။

သသမ္ဘာရပထဝီဓာတု (ထီ၊ ပု) [သသမ္ဘာရ + ပထဝီဓာတု] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောပထဝီဓာတ်။ ပထဝီဓာတုယာတိ သသမ္ဘာရပထဝီဓာတုယာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၃။

သသမ္ဘာရဗိလ (နာ) [သသမ္ဘာရ + ဗိလ] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောနှာခေါင်းပေါက်။ တံ သသမ္ဘာရဗိလသ အန္တော

အဇပဒသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ---- တိဋ္ဌတိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၄။

သသမ္ဘာရမဂ္ဂ (ပု) [သသမ္ဘာရ + မဂ္ဂ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော (သောတာပတ္တိမဂ်စသော) မဂ်။ သာမညတော ပန သီလဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရသီလံ ဂဟိတံ။ တထာ မဂ္ဂဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရမဂ္ဂေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၁။

သသမ္ဘာရဝါယု (ပု) [သသမ္ဘာရ + ဝါယု] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောလေ။ သဘာဝေါ ဧဝ နိယမော သဘာဝ-နိယမော "သသမ္ဘာရဂ္ဂိနော ဥဒ္ဓမုခတာ၊ သသမ္ဘာရဝါယုနော တိရိယဂမန"န္တိဧဝမာဒိ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၈။

သသမ္ဘာရဝိဘတ္တိ (ထီ) [သသမ္ဘာရ + ဝိဘတ္တိ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောဆံစသည်ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ သသမ္ဘာရဝိဘတ္တိတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၇) တိ သသမ္ဘာရာနံ ကေသာဒီနံ ဝိဘာဂတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၈။

သသမ္ဘာရဝိသယ (တိ) [သဟ + သမ္ဘာရဝိသယ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-ဖြစ်သောနိဗ္ဗာန် လျှင်အာရုံရှိသော။ မဂ္ဂ ဇာနာတီတိ သမုဒါ-ဂမတော ပဌာယ သပုဗ္ဗဘာဂံ သသမ္ဘာရ-ဝိသယံ သဖလံ သဥဒြယံ အရိယံ မဂ္ဂံ ဇာနာတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၆။

သသမ္ဘာရသခ်ေပ (ပု) [သသမ္ဘာရ + သခ်ေပ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောကောဋ္ဌာသတို့ကို အကျဉ်းချုံးခြင်း။ သသမ္ဘာရာနံ သခ်ေပေါ သသမ္ဘာရသခ်ေပေါ၊ တတော သသမ္ဘာရသခ်ေပတော ဘာဝေတဗ္ဗန္တိ ယောဇနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၈။

သသမ္ဘာရသီလ (နာ) [သသမ္ဘာရ + သီလ] အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော သီလ။ သာမညတော ပန သီလဂ္ဂဟဏေန သသမ္ဘာရသီလံ ဂဟိတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၁။

သသမ္ဘာရသောတ (နာ) [သသမ္ဘာရ + သောတ] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောနား။ မံသသောတံ ပန သသမ္ဘာရသောတံ ပသာဒသောတန္တိ ဒုဝိဓံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၉၅။

သသမ္ဘာရသောတဗိလ (နာ) [သသမ္ဘာရ + သောတဗိလ] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သောနား-တွင်း-ပေါက်။ သသမ္ဘာရ-သောတဗိလဿ အန္တော တနုတမ္ဗတော မာစိတေ အဂ်ုလိဝေဓကသဏ္ဌာနေ ပဒေသေ ---- တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၈။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၆။

သသမ္ဘာရာဒိကစက္ခု (နာ) [သသမ္ဘာရာ + အာဒိက + စက္ခု] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-စသည်ရှိသော-မျက်စိ-စက္ခု။ ဇတ္ထ သသမ္ဘာရာဒိက-စက္ခုမ္ပိ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ပဌ ကောဋ္ဌာသာ ပစ္စေကံ ပစ္စေကံ ဥပလဗ္ဘန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃၁။

သသမ္ဘာရာပ (ပု၊ နာ) [သသမ္ဘာရ + အာပ] သသမ္ဘာရအာပ-ကြည့်။ "အယံ ပနတ္ထော သသမ္ဘာရာပေ ယုဇ္ဇတိ"တိ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၄။

သသမ္ဘာရိတ (တိ) [သဟ + သမ္ဘာရ-သသမ္ဘာရ + ဏိက။ ဏိက-ပစ္စည်း သွတ္ထေ။] အခြံအရံ-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သသမ္ဘာ-ရိကံ မဟာပထဝိ ကာယေန ဖုသန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၈၉။

သသမ္ဘာရုဒက (နာ) [သသမ္ဘာရ + ဥဒက] သသမ္ဘာရာပ-ကြည့်။ ယထာ သသမ္ဘာရုဒကံ သသမ္ဘာရပထဝိယာ အာဗန္ဓကံ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၆၇။

သသယောနိ (ထီ) [သသ + ယောနိ] ယုန်-မျိုး-ဇာတ်။ ဗောဓိသတ္တော သသယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ အရေ ဝသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃၊ ၃။ ၄၈။

သသရာဇ (ပု) [သသ + ရာဇ] ယုန်မင်း။ သသရာဇံ ဝိမသိဿာမိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၀၆။

သသလက္ခဏ (နာ) [သသ + လက္ခဏ] ယုန်ရုပ်-အမှတ်လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-အမှတ်တံဆိပ်။ စန္ဒမဏ္ဍလေ သသလက္ခဏံ ပညာ-ယတိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂။ စန္ဒမဏ္ဍလေ သသ-လက္ခဏံ လိခိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၅၁။

သသလဋ္ဌန (နာ) [သသ + လဋ္ဌန။ သသော မိဂဘေဒေါ လဋ္ဌနံ ယဿ။ ထောမ။ ဂဂလာဋ္ဌန-သံ။ ယုန်ရုပ်-အမှတ်လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-အမှတ်တံဆိပ်-ရှိသော၊ လမင်း။] ယုန်ရုပ်-အမှတ်တံဆိပ်-လက္ခဏာ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသလဋ္ဌနယောဂ (ပု) [သသလဋ္ဌန + ယောဂ] ယုန်ရုပ်-အမှတ်လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-အမှတ်တံဆိပ်-နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ သသလဋ္ဌန-ယောဂေန သသီ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၈၀။

သသလဋ္ဌနဝန္တ (တိ) [သသလဋ္ဌန + ဝန္တ] ယုန်ရုပ်-အမှတ်လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-အမှတ်တံဆိပ်-ရှိသော။ သသီတိ သသလဋ္ဌ-နဝါ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၉၆။

သသလာက (တိ) [သဟ + သလာက + အ] အရိုး-ရိုးတန်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (ထီး စသည်)။ ကဿ ပဂ္ဂဟိတံ ဆတ္တံ၊ သသလာကံ မနောရမ်။ ဇာ၊ ၂။ ၇၆။ (-၂၄၁)။

သသလေခါ (ထီ) [သသ + လေခါ] ယုန်ရုပ်-အမှတ်လက္ခဏာ-အမှတ်အသား-အရေး အကြောင်း။ သသက (၂) အနက်ကြည့်။

သသလ္ဍ (တိ) [သဟ + သလ္ဍ။ သဂလ္ဘ-သံ။] (၁) မြား-ငြောင့်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) (မဂ်တည်းဟူသော) မြား-ငြောင့်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (မြန်မာပြန်)။ (၃) (ရာဂအစရှိသော) မြား-ငြောင့်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) ယထာ မိဂေါ သလ္ဍေန ဝိဒ္ဓေါ ဒူရမ္ပိ ဂန္တာ သသလ္ဍောဝ ကာလံ ကရောတိ။ ဧဝမေဝံ အနာဂါမိပုဂ္ဂလော ဣမ ဘာဝိတေန မဂ္ဂေန တတ္ထ သသလ္ဍောဝ ပရိနိဗ္ဗာယတိ။ အဘိ၊ က။ ၈၇။ (၃) သသလ္ဍော (ပဋိသံ။ ၁၂၂) တိ ပိဋ-ဇနကတာယ အန္ဓော တုဒနတာယ ဒုန္ဓိဟရ-ဏီယတာယ စ သလ္ဍာတိ သခ် ဂတေဟိ ရာဂေဟိ သလ္ဍေဟိ သဟဝတ္တနတော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၁၆။

သသဝိသာဏ (နာ) [သသ + ဝိသာဏ] ယုန်ချို။ ယဒါ သသဝိသာဏာနံ၊ နိသ္သေဏီ သုကတာ သိယာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၄။ သသဝိသာဏသ တိခိဏဘာဝံ ဝိယ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၉၇။

သသဝိသာဏတိခိဏတာ (ထီ) [သသဝိသာဏ + တိခိဏတာ] ယုန်ချို၏-ထက်သည်၏အ-ဖြစ်-ထက်ခြင်း။ သာ ဟိ စတုက္ခန္ဓနိရောဓေန အနုပလဗ္ဘမာနသန္ဓိဿယာ သသဝိသာဏ-တိခိဏတာ ဝိယ နိ ဘဝေယ္ယာ ဝါတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၂။

သသဝိသာဏဝစန (နာ) [သသဝိသာဏ + ဝစန] ယုန်ချိုဟူသောစကား၊ သသဝိသာဏသဒ္ဒါ။

တသ္မာ "အတ္ထိ နိဗ္ဗာန"န္တိ ဝစနံ သသဝိသာဏ-ဝစနံ ဝိယ အနတ္ထံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၉၅။

သသသဒ္ဒ (ပု) [သသ + သဒ္ဒ] သသ-သဒ္ဒါ။ သသတ္ထုတ-ကြည့်။

သသဟာယ (တိ) [သဟ + သဟာယ။ သသဟာယ-သံ။] (ဓမ္မဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ဟုဆိုအပ်သော) အပေါင်းအဖော်-အဖော်-အဖော် သဟဲ-အဆွေခင်ပွန်း-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သမိတ္တောတိ ဓမ္မိကေဟိ ဓမ္မဝါဒီဟိ သဟာ-ယေဟိ သသဟာယော။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၅၇။

သသဟာယတ္တဒဿန (နာ) [သသဟာယ + တ္တ + ဒဿန] အဖော်သဟဲနှင့်တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ တံ ပန စုတိစိတ္တံ အဝိဇ္ဇာသခ်ါ-ရရဟိတံ ဘဝန္တရသ ပစ္စယော နေ ဟောတိတိ သသဟာယတ္တဒဿနတ္ထမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၁။

သသာဂရ (တိ) [သဟ + သာဂရ။ သသာဂရ-သံ။] သမုဒ္ဒရာနှင့်တကွဖြစ်သော။ သသာဂရံ ပဗ္ဗတယိတ္ထ မေဒိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၁။ ပထဝီ စ ပကမ္ပိတ္ထ သသာဂရာ သပဗ္ဗတာ။ အပ၊ ၁။ ၁၆၈။

သသာဂရန္တ (တိ) [သဟ + သာဂရန္တ] သမုဒ္ဒရာ-အဆုံး-အပိုင်းခြား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သသာဂရ (မ၊ ၂။ ၂၆၀) နှင့် သဒ္ဒိ သာဂရန္တေန။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၂။ သသာဂရန္တာ (အပ၊ ၁။ ၄၉) တိ တေနေဝ ပါပကမ္မဗလေန သသာဂရန္တာ သာဂရပရိယောသာနာ သကလမဟာပထဝီ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆။

သသာဂရပဗ္ဗတ (တိ) [သဟ + သာဂရပဗ္ဗတ။] သမုဒ္ဒရာ, တောင်နှင့် တကွဖြစ်သော။ သကလဒသသဟဿိလောကဓာတု သသာ-ဂရပဗ္ဗတာ ပကမ္ပိတ္ထ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၃။

သသာဂရမဟိဓရပထဝီကမ္မက (တိ) [သသာဂရ + မဟိဓရာ + ပထဝီ + ကမ္မက။] သမုဒ္ဒရာ, တောင်နှင့်တကွဖြစ်သော ပူဇော်အပ်သည်ဖြစ်၍ဆောင်တတ်သော မြေကြီးကို တုန်လှုပ်စေနိုင်သော။ ယေ ပန တေ မဟာရာဇ ဘိက္ခု ---- သသာဂရမဟိဓရပထဝီကမ္မကာ ---- ဣဒ္ဓိယာ ပါရမိုဂတာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၅-၆။

သသာဒက (တိ) [သသ + အဒ + ကွ] ယုန်သားကိုစားတတ်သောသူ။ သသာဒကက-ကြည့်။

သသာဒကက (နာ) [သသာဒက + ကဏ်] ယုန်သားကိုစားတတ်ကုန်သော သူတို့၏အပေါင်း။ သသံ အဒေန္တိ ဘက္ခေန္တိတိ သသာဒကာ၊ တေသံ သမူဟော သသာဒကကံ။ နိရုတ္တိ။ ၅၄၁။

သသာဓန (တိ) [သဟ + သာဓန။ သသာဓန-သံ။] သာဓန=ကာရကနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဥပါသဂ္ဂေါ သမာသဝိသယေ သသာဓနံ ကိရိယံ ဒဿေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။ အတိ-သဒ္ဒေါ ဝိယ အတိက္ကမနံ သသာဓနံ ဥပဂမနံ သသာဓနံ ဝဒတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၉။

သသာဓနကိရိယာဒီပနသာမည (နာ) [သသာဓနကိရိယာဒီပန + သာမည] သာဓနနှင့်တကွသောကိရိယာကို ပြခြင်းအားဖြင့်တူသည်၏အဖြစ်။ အတိ-သဒ္ဒေါ ဝိယာတိ စ ဣဒံ သသာဓနကိရိယာဒီပနသာမညေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၂။

သသာဓနသမဝါယတ္ထ (တိ) [သသာဓန + သမဝါယ + အတ္ထ] သာဓန=ကာရကနှင့်တကွဖြစ်သည့် သမဝါယအနက်ရှိသော၊ သဒ္ဒါ။

သသာဓနသမဝါယတ္ထော သဟ-သဒ္ဒေါ အမိ-ကိစ္စပဒေ အမိသဒ္ဒေါ ဝိယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၉။

သသာမည (တိ) [သဟ + သာမည] သာမညနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အထူးဝိသေသ။ တမတ္ထာ-ပေက္ခတော ဘေဒ၊ သသာမည် ဇဟာတိ နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၃။

သသာမိက (တိ) [သဟ + သာမိက။ သသာမိက-ကြည့်။] (၁) အရှင်-ဒါယကာ-ရှိသော၊ ဆောက်လုပ်သူဒါယကာရှိသော (ကျောင်း)။ (၂) အရှင်-သခင်-ဥစ္စာရှင်-ပိုင်ရှင်နှင့်တကွ-ဖြစ်-ရှိ-သော (ဘဏ္ဍာစသည်)။ (၃) အိမ်ရှင်-လင်-ပိုင်ဆိုင်သူ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (မိန်းမ)။ (၁) တသွာ တဒတ္ထဒဿနတ္ထံ "မဟလ္လကော နာမ ဝိဟာရော သသာမိကော ဝုစ္စတိ"တိ ဧဝမသပဒဘာဇနေ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ။ ၁၃၆။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၄၁။ (၂) အယဉ္စ သသာမိကော ဘိက္ခု၊ သသာမိကသော နံ ကထေသာမိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၅။ ဣမ ပနယံ ကိဉ္စိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ သသာမိကံ ဘဏ္ဍံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၆။ (၃) သော ဂန္ဓာ တသာ သသာမိကဘာဝံ ဥ တွာ အာဂန္ဓာ ရညော "သသာမိကာ"တိ အာရောစေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၂။ (-အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၈)။ သဘတ္တု (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၂) တိ သသာမိကာ တရုဏိတ္ထိယော။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၉။

သသာမိကဣတ္ထိ (ထီ) [သသာမိကာ + ဣတ္ထိ] အိမ်-လင်-ပိုင်ဆိုင်သူ-ရှိသောမိန်းမ။ သသာမိ-ကဣတ္ထိယော နာမ မာဒိသာ နှ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၉၁။

သသာမိကိတ္ထိ (ထီ) [သသာမိကာ + ဣတ္ထိ] သသာမိကဣတ္ထိ-ကြည့်။ ဒဟရကုမာရကေ သြဟာယ အရညကတိတ္ထိယော နာမ သသာ-မိကိတ္ထိယော ဧဝရူပါ နှ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၄၅။

သသာမိနိဒ္ဒေသသိဒ္ဓါဘေဒ (ပု) [သသာမိ + နိဒ္ဒေသ + သိဒ္ဓ + အဘေဒ] သမ္ဘာန်နှင့်တကွ-ဖြစ်သော ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်ပြီးသော-မကွဲပြား-မခြားနား-ခြင်း။ သသာမိ-ကြည့်။

သသာမိနီ (ထီ) [သဟ + သာမိ= သသာမိ + ဣနီ] အိမ်ရှင်-လင်-ပိုင်ရှင်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (မိန်းမ)။ သသာမိနီ (ပေတ။ ၁၄၂) တိ သဘတ္တိကာ။ သဟ ဘတ္တုနာတိ အတ္ထော။ ပေတ၊ ၆။ ၈၁။

သသာမီ (တိ) [သဟ + သာမီ] သမ္ဘန်နှင့်တကွ-ဖြစ်သော။ သသာမိနိဒ္ဒေသသိဒ္ဓါဘေဒါ "သိလာပုတ္တကဿသရီရ"န္တိ ဝိယ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။

သသာရဇ္ဇ (တိ) [သဟ + သာရဇ္ဇ] ရွံရှာ-ထိတ်လန့်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သဘယာနံ ပန သသာရဇ္ဇာနံ ဧကာဒ္ဒိဟိကာယ အာဂစ္ဆန္တာနံ ဗုဒ္ဓဂါရဝဠွေ ပစ္စုပဋ္ဌိတံ ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၆။

သသာရထိ (တိ) [သဟ + သာရထိ။ သသာရထိ-သံ။] ရထားထိမ်းနှင့် တကွဖြစ်သော။ သသာရထိ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၈) န္တိ ယော ပနဿ သာရထိ ဟတ္ထိဂေါပကော အာစရိယော၊ တေန သဒ္ဓိံယေဝ ဒဒါမိ၊ တသ္မာ သသာရထိ ဟုတ္တာ တုမ္ဟေ သပရိဝါရံ ဣမံ နာဂံ ဂဟေတ္တာ ယေန ကာမံ ဂစ္ဆထ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၃၃၄။

သသာဝက (တိ) [သဟ + သာဝက] တပည့်သား-သာဝက-စကားကိုနားထောင်တတ်သူနှင့်

တကွဖြစ်သော။ နိဗ္ဗုတောသော သသာဝ-
ကော။ အပ၊ ၁။ ၁၂၃၊ ၁၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၃၊
၃၆၁။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆။

သသာဝကသံယ (တိ) [သဟ + သာဝကသံယ]
တပည့်သား-သာဝက-စကားကိုနားထောင်သူ-
တို့၏အပေါင်း (သံယာ) နှင့်တကွဖြစ်သော၊
ဘုရား။ ယော ဣမေ ဆ သတ္ထာရေ ----
သသာဝကသံယေ ပဒုဋ္ဌစိတ္တော အဣောသေ-
ယျ ပရိဘာသေယျ။ အံ၊ ၂။ ၃၂၆၊ ၅၀၁။ (-ဝိ၊
၆၊ ၁။ ၁၄၈။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၅၃)။

သသိကုမုဒသဒိသဝဏ္ဏ (တိ) [သသိ + ကုမုဒ +
သဒိသ + ဝဏ္ဏ] လမင်း (၏အရောင်) နှင့်
ပေါင်းဆုံ,တွေ့ထိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သော ကုမုဒြာကြာနှင့် တူသည့်အဆင်းရှိသော။
သသိကုမုဒသဒိသဝဏ္ဏော အနီလဂရုလဇဝေ
အာဇာနီယေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၆။

သသိတ္ထက (တိ) [သဟ + သိတ္ထက] (၁) ဆွမ်းလုံ-
ထမင်းလုံး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) (ဆွမ်း
လုံးနှင့်တကွသော သပိတ်ဆေးရေကို ရွာတွင်း
၌စွန့်ခြင်းကြောင့် ပညတ်တော်မူအပ်သော)
သသိတ္ထကသိက္ခာပုဒ်။ (၁) သသိတ္ထကံ
ပတ္တဓောဝနံ အန္တရယရေ ဆဋ္ဌေန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၁။
နဿ သသိတ္ထကံ ပတ္တဓောဝနံ အန္တရယရေ
ဆဋ္ဌေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၂၃၆။
(၂) သမာဒဟိတ္တာ ဝိသိဗ္ဗေန္တိ, သာမိသေန
သသိတ္ထကန္တိ ဣမာနိ တီဏိယေဝ သိက္ခာပဒါနိ
ဘဂ္ဂေသု ပညတ္တာနိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁၈၇။

သသိတ္ထကယာဂု (ထီ) [သသိတ္ထကာ + ယာဂု]
ထမင်းလုံး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-ပါ-သောယာဂု။
တတိယဒိဝသေ သသိတ္ထကယာဂုံ ပါယေသုံ။
ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၄၆။

သသိနေဟ (တိ) [သဟ + သိနေဟ။ သသ္နေဟ-
သံ။] (၁) ချစ်-ချစ်မြတ်နိုး-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-
ရှိ-သော။ (၂) ရာဂတည်းဟူသောအစေး-
နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) ဘန္တေ အဟံ
ဣမသ္မိံသသိနေဟာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၆၂။ (-ဧစ၊
၃၂၀။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁ဧ၁)။ (၂) တထာ ခီဏာရာဂံ
ပုရိသံ ဥတ္တာ သသိနေဟံ ဥပဂစ္ဆေယ္ယ။ ဇာ၊
၆။ ၃။ ၁၀၀။

သသိလောက (တိ) [သဟ + သိလောက] ဂါထာ-
နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ လောကေပိ ဟိ သသိ-
လောကံ သဂါထကံ စုဏ္ဏိယဂန္ဓံ "ဂေယျ"န္တိ
ဝဒန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၂၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၆။

သသိသ (တိ) [သဟ + သိသ] တပည့်နှင့်တကွ
ဖြစ်သော။ သသိသံ ဘောဇယိတ္တာန။ အပ၊
၂။ ၁၁ဧ။ အထ သော တာပသော
သသိသော နာဂပုပ္ဖံ ဩစိနိတ္တာ။ အပ၊ ၆၊
၂။ ၁၆၇။

သသီ (ပု) [သသ + ဣ]။ သသော အဿ အတ္ထိတိ
သသီ။ ကပ္ပုဒ္ဒုမ။ ဝါစပ္ပတိ။ ထောမ။ သသ-
လက္ခဏမေတ္ထ အတ္ထိ သသီ။ သသတိ ဝါ
ဟိသတိ ဥဏ္ဏဂုဏန္တိ သသီ၊ ဣ]ပစ္စယော။ ဓာန်၊
ဋီ။ ၅၁-၂။ ဂဂိန်-သံ။ သသီ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမိ [
ယုန်ရုပ်အမှတ်တံဆိပ်ရှိသော-လ-လမင်း။
သသီ အမိဂ္ဂယ္ယ ယထာဝိရောစတိ။ ဝိမာန။
၂၀။ ယထာ သသလဋ္ဌနယောဂေန "သသီ"တိ
နက္ခတ္တေဟိ အဓိကဂုဏတာယ "နက္ခတ္တရာ-
ဇာ"တိ စ လဒ္ဓနာမော စန္ဒော။ ဝိမာန၊ ၆။
၈၀။ သသိ"ဝ ဒေဝါ (ဝိမာန။ ၁၁၂) တိ ----
သသီ စန္ဒံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၀၂။

သသီကန္တ (တိ) [သသီ + ကန္တ။ သသီ ကန္တော

ယသ။ ထောမ။] လမင်းကဲ့သို့နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော။ ဣဒမ္ပိ တေ သုဘံ ရူပ်၊ သသီကန္တံ မနောရဟံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၄။ ထေရီ၊ ၆။ ၈၆။

သသီကရ (တိ) [သမာန + သီကရ] မိုးပေါက်နှင့်တူသော။ သသီကရသွေ့ဆွသီလာစာရ-ကြည့်။

သသီကရသွေ့ဆွသီလာစာရ (တိ) [သသီကရ + သုအစ္ဆသီလာစာရ] မိုးပေါက်နှင့်တူသည့် အလွန်ကြည်လင်သောသီလ, အကျင့်ရှိသော။ သိသော သသီကရသွေ့ဆွသီလာစာရသ ဓိမတော။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၈၈။

သသီနိဘ (တိ) [သသီ + နိဘ] လမင်းနှင့်တူသော။ ကုဟိ သသီနိဘံ ဝက္ခံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၆။

သသီလ (တိ) [သဟ + သီလ] သီလဝိမံသဇာတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ အထ ဝက္ခ သသီလ ဟိရိလဘတေ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၆။

သသီသ (တိ) [သဟ + သီသ] ဦးခေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ သသီသံ ပါရုပိတွာ အန္ဓရဃရေ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၇။ သသီသံ ပါရုတံ နိသိန္နေ (သံ၊ ၁။ ၁၉၆) ဣတိ သဟ သီသေန ပါရုတကာယံ နိသိန္နံ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၄။

သသီသက (တိ) [သဟ + သီသ + က။ သမာသန္တ-က] ဦးခေါင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ပုရိသံ ဂူထကူပေ သသီသကံ နိမုဂ္ဂံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၇။

သသီသနှာန (နာ) [သသီသ + နှာန] ဦးခေါင်းနှင့်တကွရေချိုးခြင်း။ ယထာ ဝါ သသီသနှာနေန ---- ယုတ္တရူပ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။

သသု (ထီ) [သသု + ဥ။ သဿု-ကြည့်။ ဆန္ဒာ-နုရက္ခဏ။] ယောက္ခမ၊ မိန်းမသူ (လင်မယား နှစ်ယောက်တို့၏အမိ)။ ဘာတရံ ဘဂိနိ သသုံ။ သုတ္တနိ။ ၂၉၈။ သသုန္တိ သဿုံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၂။

သသုခတာ (ထီ) [သဟ + သုခ=သသုခ + တာ] သုခ-ချမ်းသာခြင်း-နှင့် တကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ စျာနဂ်ခမ္ပံ သသုခတာယ အဗ္ဗတ္တံ။ ပေဋကော။ ၂၆၅။

သသုခုမရူပ (တိ) [သဟ + သုခုမရူပ] သုခုမရုပ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟ သုခုမရူပေနာ (မူလဋီ။ ၁၄)တိ သသုခုမရူပ်။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀။

သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတဓမ္မသမုဒါယ (ပု) [သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတဓမ္မ + သမုဒါယ] သုခုမရုပ်နှင့်တကွဖြစ်၍ ဝိညာဉ်နှင့်တကွဖြစ်သောတရားတို့၏အပေါင်း။ ဧတ္ထ စ သသုခုမရူပဝိညာဏသဟိတဓမ္မသမုဒါယာ ---- ပရိပုဏ္ဏသဂ်ါဟာသဂ်ါဟကာ နု ဟောန္တိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆။

သသုဏိသ (တိ) [သဟ + သုဏိသာ + အ] ခွေးမနှင့်တကွဖြစ်သော။ သသုဏိသံ အတ္တနော ဉာဏဇာလသ အန္တော ပဝိဋ္ဌံ ဒိသွာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၆။

သသုဒ္ဓါဓန (တိ) [သဟ + သုဒ္ဓါဓန] သုဒ္ဓါဓနမင်းကြီးနှင့်တကွဖြစ်သော၊ လူ။ သဒေဝါ သသုဒ္ဓါဓနော မာနုသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၉။

သသုရ (ပု) [သသ + ဥရ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၄၆။ သသတိ ဟိ'သတိတိ သသုရော။ ဇယမ္ပတိနံ ပိတာ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၄၇။ ဖ,ဂုရ-သံ၊ သသုရ-ပြာ၊ အ၌မာဂမ်။] ယောက္ခမယောက်ျား၊ (လင်မယား နှစ်ယောက်တို့၏အဖ)။ သဿု သသုရော စ မံ အပုစ္ဆိသု။ ထေရီ။ ၄၂၆။ အမ္မ သသုရော ကိရ တေ ကောသလရညာ သဒ္ဓိ အာဂတော။

ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၇။

သသုရကုလ (နာ) [သသုရ + ကုလ] ယောဂ္ဘမ ယောက်ျားသူ၏-အမျိုး-အိမ်။ အမ္ပ သသုရ-ကုလေ ဝသန္တိယာ နာမ အန္တောအဂ္ဂ ဗဟိ နနိဟရိတမ္ဘော။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၅။

သသုရတာပသ (ပု) [သသုရ + တာပသ] ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူဖြစ်သော ရသေ့။ သသုရတာပသသ သန္တိကံ ဂန္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၉၉။

သသုရပဋ္ဌ (ပု) [သသုရ + ပဋ္ဌ] ယောဂ္ဘမ ယောက်ျားသူ၏-အဖို့-အသင်းအပင်း။ ဘန္တေ မယှံ သသုရပဋ္ဌော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကော။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၂။

သသုရသဒ္ဒလောပ (ပု) [သသုရ + သဒ္ဒ + လောပ] သသုရ-သဒ္ဒါကျေခြင်း။ ဂါထာသုခတ္ထံ သသုရ-သဒ္ဒလောပံ ကတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၇။

သသူက (တိ) [သဟ + သူက] စပါးမွှေး-စပါးနှံ ဖျား-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သသူက-သာလိရာသိ-ကြည့်။

သသူကသာလိ (ပု) [သသူက + သာလိ] စပါးမွှေး-စပါးနှံ ဖျား-နှင့်တကွဖြစ်သော သလေးစပါး။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသူကသာလိရာသိ (ပု) [သသူကသာလိ + ရာသိ] စပါးမွှေး-စပါးနှံ ဖျား-နှင့်တကွဖြစ်သော သလေးစပါးတို့၏ အစု, အပုံ။ သသူက-သာလိရာသိအာဒိအာကာရေန သံကုစိတဂ္ဂေါ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၉။

သသူစိ (တိ) [သဟ + သူစိ] သူစိဇာတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ အထ ပဿ သသူစိ စ တုဏ္ဏိလကော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၄။

သသူစိက (တိ) [သဟ + သူစိ + က] အပ်-နှင့် တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သူစိယရံ နာမ သသူစိကံ ဝါ အသူစိကံ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၂။ ကခ်ီ။ ၂၄၄။

သသူပဗျဥ္ဇန (တိ) [သဟ + သူပ + ဗျဥ္ဇန] ရိုးရိုးဟင်း, သားငါးဟင်းလျှာတို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ သသူပဗျဥ္ဇနံ ဂန္ဓသာလိဘောဇနံ ဘောဇယေတ္တာ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၉။

သသူလ (တိ) [သဟ + သူလ] တံကျင်-တံစို-တံစူးဝါး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝိသူစိက (ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၄၀) နှင့် သသူလံ အာမာတိသာရံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၄။

သသေတစ္ဆတ္ထ (တိ) [သဟ + သေတ + ဆတ္ထ] ထီးဖြူနှင့်တကွဖြစ်သော။ သသေတစ္ဆတ္ထံ သဉ္ဇပါဓေယ္ယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄၊ ၃၃၁။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၂၅၄၊ ၂၈၆။

သသေန (တိ) [သဟ + သေန + အ။ သသေန-သံ။] (၁) စစ်သည်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) ကိလေသာစစ်သည်နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) ဟိတ္တာ အပရိယန္တရဋ္ဌ သသေနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၅၀။ (၂) မာရံ သသေနံ သဟသာ ဘဠိသ (ထေရ၊ ၃၅၄) နှင့် ကိလေသသေနာယ သသေနံ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၄၆၇။

သသေနက (တိ) [သဟ + သေနာ + က] သသေန-ကြည့်။ မာရဗ္ဗာပိ သသေနကံ။ အပ၊ ၁။ ၄၇။ သသေနကံ မာရံ ဇိနိတ္တာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၀။

သသေနမာရ (ပု) [သသေန + မာရ] စစ်သည်နှင့် တကွဖြစ်သောမာရ်မင်း။ သသေနမာရံ ပရာဇေတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၆။

သသေနဝါဟန (နာ) [သသေန + ဝါဟန] စစ်သည်နှင့်တကွဖြစ်သောယာဉ် (ဆင်,မြင်း

စသည်)။ အထသ ရာဇာ သသေနဝါဟနံ ဒတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅၆၂။

သသေနာဝါဟန (တိ) [သဟ + သေနာဝါဟန] **စစ်သည်,ယာဉ်နှင့်တကွဖြစ်သော။** ဝေဒေဟံ သသေနာဝါဟနံ ပလာပေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၃၀၉။

သသေလ (တိ) [သဟ + သေလ။ သဓဲလ-သံ] **တောင်နှင့်တကွဖြစ်သော။** အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သသေလကာနန (တိ) [သဟ + သေလ + ကာနန] **တောင်, တောအုပ်နှင့် တကွဖြစ်သော။** သသေလကာနနာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၅၄) တိ သပဗ္ဗတဝနသဏ္ဍာ မဟာပထဝီပိ ခီယတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၅၀၂။

သသေဝါလ (တိ) [သဟ + သေဝါလ] **မှော်နှင့် တကွဖြစ်သော။** ပဠသု ပဟာနေသု ယံ သသေဝါလေ ဥဒကေ။ ပဋိသं၊ ၆။ ၁။ ၁၁၄။

သသေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မ (တိ) [သဟ + သေသ + သမ္ပယုတ္တ + ဓမ္မ] **ကြွင်းကျန်သည့်သမ္ပယုတ် တရားနှင့်တကွဖြစ်သော။** အထ နံ သသေသ-သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ---- အာဓိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၂။

သသောက (တိ) [သဟ + သောက။ သဓေါက-သံ။] **စိုးရိမ်းခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။** သာဝရော စ သသောကောဝ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၃။ သသောကံ တံ ဘိက္ခဝေ သဒရံ သဥပါယာသံ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၅။

သသောတက (တိ) [သဟ + သောတ + က] (ရထိုက်သော) **သောတပသာဒ-နှား-ရှိသော။** သစက္ခုကာနံ သသောတကာန (ယမက၊ ၁။ ၈၁) နှင့် သုဂတိဒုဂ္ဂတိသု ပရိပုဏ္ဏာယတနေ စ ဩပပါတိကေ ရူပိပြဟ္မာနော စ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၀၉။

သသောဘ (တိ) [သဟ + သောဘာ + အ] **တင့်တယ်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။** အတ္ထတောဘ ဗျဉ္ဇနတောဘ စ သသောဘံ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၂။ သုပုပ္ပိတသတပတ္တပဒုမမိဝ သသိရိကံ သသောဘံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆။

သသောမနဿ (တိ) [သဟ + သောမနဿ] **ဝမ်းမြောက်-ဝမ်းသာ-ခြင်း (သောမနဿ) နှင့်တကွဖြစ်သော။** အဿာဒနံ သရာဂဿ သောမနဿဿ သသောမနဿဿ ရာဂဿ စ ကိစ္စံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၉။

သသောမနဿပဋိသန္ဓိက (တိ) [သသောမနဿ + ပဋိသန္ဓိ + က] **သောမနဿပဋိသန္ဓေ ရှိသော၊ သောမနဿဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေသော၊ သူ။** တေန ယထာ သသောမနဿပဋိသန္ဓိကာ အစက္ခုကာ နဟောန္တိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅၈။

သသေ္ဟ (တိ) [သဟ + သိနေဟ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၆၉။ သသ္ဟေ-သံ။] (၁) **အဆီ-အစေး-ရှိသော။** (၂) **ချစ်မြတ်နိုး-ချစ်ခင်နှစ်သက်-ခြင်း ရှိသော။** (၁) **အလ္ဒ ကဋ္ဌ သသ္ဟေ အာရကာ ဥဒကာ ထလေ နိက္ခိတ္တံ။** မ၊ ၁။ ၃၀၇။ (၂) **အယံ တေ ဘတ္တာ ဟိတကာမော သသ္ဟေ-ဟော။** ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၆။

သဿ (ပုဂ္ဂ) [သသ + သ။ သသ ဂတိဟိ သာ-ပါပုဏာနေသု၊ သော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၅၂-ဂါထာ။ သသ + ယ=သဿ=သဿ။ ပါဏိနီ၊ ၃။ ၁၊ ၉၇။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂသ္ပ၊ သဿ-သံ။ သဿ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။] **ကောက်စပါး။** ဒေဝေ နှ သမ္ဘာ ဓာရံ အနုပ္ပဝစ္ဆန္တေ ဝိသမပါကာနိ သဿာနိ

ဘဝန္တို့။ အံ၊ ၁။ ၃၈၇။ ကိန္နု ခေါ တံ မဟာရာဇ သဿံ ကာလေ နဋ္ဌံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၆။ မာ သဿံ နာသယိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၆၂။

သဿကမ္မ (နာ) [သဿ + ကမ္မ] ကောက်စပါး စိုက်ပျိုးခြင်း-လယ်လုပ်ခြင်း-အမှု။ ဣတောစိတော စ ဥဒကံ အာဟရိတ္မာ အတ္တနော သဿကမ္မံ သမ္မာဒေန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၇။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၂၇)။

သဿကာရက (တိ) [သဿ + ကာရက] လယ်လုပ်သား၊ လယ်သမား၊ ကောက်စပါးကို စိုက်ပျိုးသော၊ သူ။ ဣတောပဋ္ဌာယ သဿကာရကာ မနုဿာ သဿရက္ခဏတ္ထံ ဝတိ မာ ကရောန္တု။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၉။

သဿကာလ[1] (ပု) [သဿ + ကာလ] ကောက်စပါး၏-ဖြစ်ထွန်း-ဖြစ်ပေါ်-အောင်မြင်-ရာ အခါ။ တဉ္စေ ခေါ ကသိကမ္မကာလေယေဝ၊ နု သဿကာလော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၈။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၅၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၁)။

သဿကာလ[2] (ပု) [သဿ + ရက္ခဏ + ကာလ။ မဗ္ဗေလောပ] သဿရက္ခဏကာလ-ကြည့်။ ဝိတိဝတ္တေ သဿကာလေ တေသု အနာလ-ယေသု ---- မောစေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၈။

သဿခါဒက (တိ) [သဿ + ခါဒက] ကောက်စပါးပင်တို့ကို ခဲစားတတ်သော၊ နွားစသည်။ ကိဌာဒေါတိ သဿခါဒကော။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀၆။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၀)။

သဿခါဒန (နာ) [သဿ + ခါဒန] ကောက်စပါးကိုခဲစားခြင်း။ မနုဿာနံ သဿခါဒနတော နိဝါရဏံ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၄၈။

သဿခါဒနကာရဏ (နာ) [သဿခါဒန + ကာရဏ] ကောက်စပါးကို ခဲစားခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဒေဝ အရက္ခိတာနံ ဂုန္နံ ပရေသံ သဿခါဒနကာရဏေနာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၈၆။

သဿယာတ (တိ) [သဿ + ယာတ] ကောက်စပါးကို-ညှင်းဆဲ-ဖျက်ဆီး-သော၊ သူ။ သဿ-ယာတဿ မာကတ္ထ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၉။ သဿယာတံ မညေ စရသိ (သံ၊ ၁။ ၄၁၈) တိ သဿံ ယာတေန္တော ဝိယ အာဟိဏ္ဍသိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၀။

သဿဌာန (နာ) [သဿ + ဌာန] ကောက်စပါးကို စိုက်ပျိုးရာအရပ်။ ပသုံ ခေတ္တန္တိ ဂေါကုလဋ္ဌေ သဿဌာနဋ္ဌ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၂၀၂။

သဿတ[1] (တိ) [သရ + တ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။ သသ + ဝတ်=သသ္ဃတ်=သသ္ဃဒ်ဘာဝေါ=သသ္ဃတ် + ဏ = သဿတ၊ (ဝ်-ကို ပုဗ္ဗရူပ်သ-ပြု။) ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သံ- ဂါဓွတ=ဂဓွတ် (နိစ္စံ) ဘဝတီတိ။ ထောမ။ သာသယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) မြေ-အခါခပ်သိမ်းတည်ရှိ-မသေ-မပျက်စီး-သော။ (ပု) (၂) မြေ၏ဟုယူဆ ခြင်း။ သဿတအယူ။ (၁) သဒါဘာဝတော သဿတော။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၄။ အမရံ နိစ္စံ ဓုဝန္တိ သဿတဝေ၀စနာနိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။ သဿတော (မ၊ ၁။ ၁၀) တိ သဗ္ဗကာလိကော။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၇၄။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆။ သဿတော (မဟာနိ၊ ၄၈) တိ နိစ္စော ဓုဝေါ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၇။ (၂) သဿတေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ သဿတဂါဟေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂)။

သဿတ[2] (တိ) [သဿတိ + အ] အမြဲတည်

သော-မြင်းမိုရ်-မြေကြီး-လ-နေ-စသည်တို့နှင့် တူသော (အတ္တစသည်)။ သဿတိသမတာယ သဿတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၂။

သဿတဂ္ဂဟကာကာရပဝတ္တ (တိ) [သဿတ + ဂဟက + အာကာရ + ပဝတ္တ] သဿတ-မြဲ၏ဟူ၍ယူခြင်း၏ အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော။ သရီရေ (စ) ဥပ္ပဇ္ဇမာနေပိ "ဇီဝံ နဥစ္ဆိဇ္ဇတီ"တိ သဿတဂ္ဂဟကာကာရပ္ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၄၀၃။ ပဋိသं၊ ဋ၊ ၂။ ၆။

သဿတဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ (ပု) [သဿတ + ဂါဟ] မြဲ၏ဟုယူဆခြင်း၊ သဿတအယူ။ သဿတေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ သဿတဂါဟေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၃။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂၅၊ ၁၃၃)။ အထ ဝါ ဝိသေသာဓိဂမနဿ ဗုဒ္ဓရဟိတဿ တက္ကနဿ ဝိသုံ သဿတဂ္ဂါဟေ ကာရဏာဘာဝ-ဒဿနတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။

သဿတဂါ(ဂ္ဂါ)ဟပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [သဿတဂ္ဂါဟ + ပုဗ္ဗင်္ဂမ] မြဲ၏ဟုယူဆခြင်း-သဿတအယူ-လျှင်ရှေ့သွားရှိသော။ ပကတိအဏုအာဒိနံ သဿတဂါ(ဂ္ဂါ)ဟပုဗ္ဗင်္ဂမော---- အတ္တဂါဟော ကဒါစိ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၉။

သဿတဂ္ဂဟက (နာ) [သဿတ + ဂဟက] သဿတဂါဟ-ကြည့်။ ဣဒံ သဿတဂ္ဂဟကံ အဘိနိဝိသ ဝေါဟရဟန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃စ၉။ **ဧတံ** သဿတဂ္ဂဟကံ။ သီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။

သဿတဂ္ဂါဟကာရက (နာ) [သဿတဂ္ဂါဟ + ကာရက] မြဲ၏ဟုယူဆခြင်းအကြောင်း။---- ဝိသေသာဓိဂမော ဝိသုံ သဿတဂ္ဂါဟကာ-ရကံ ဝတ္တတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။

သဿတဂ္ဂါဟမုခ (နာ) [သဿတဂ္ဂါဟ + မုခ] မြဲ၏ဟုယူဆခြင်းဟူသောအဦးအစ။ **ဧ**တေန သဿတဂ္ဂါဟမုခေန သောဋသ သညီဝါဒါ ---- ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊ ဋ။ ၃၀၉။

သဿတဂ္ဂါဟာဘာဝ (ပု) [သဿတဂ္ဂါဟ + အဘာဝ] မြဲ၏ဟုယူဆခြင်း-သဿတအယူ-၏မရှိခြင်း။ သဿတဂ္ဂါဟာဘာဝေ ဥစ္ဆေဒဂ္ဂါ-ဟာဘာဝတော ----။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၂။

သဿတတာပဝတ္တိပဋိက္ခေပ (ပု) [သဿတတာ + ပဝတ္တိ + ပဋိက္ခေပ] မြဲသည်၏အဖြစ်အား ဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကို မြစ်ပယ်ခြင်း (ဥစ္ဆေဒဝါဒ)။ လောကဿ သဿတတာပဝတ္တိပဋိက္ခေပ-ဝသေန ပဝတ္တော ဝါဒေါ ဥစ္ဆေဒဝါဒေါ ဧဝ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၂။

သဿတတ္တာနုပဂမ (ပု) [သဿတတ္တ + အနုပဂမ] မြဲသည်၏အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်ခြင်း။ ပဋိစ္စ-သမုပ္ပန္နေသု ဓမ္မေသု ခန္ဓိယာ သဿတ္တာနုပ-ဂမော ဟောတိ။ ပဋိသं၊ ဋ၊ ၂။ ၉။

သဿတဒဿန (နာ) [သဿတ + ဒဿန] မြဲ၏ဟုရှုမြင်ခြင်း၊ မြဲ၏ဟုရှုမြင်သောဝါဒ။ သဿတဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ-ကြည့်။ **ဧ**တ္ထ စ သဿတ-ဒဿနံ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ ဒန္ဓဝိရာဂံ။ မ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၄၃။ (-မ၊ ဋ၊ ၄။ ၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၀)။

သဿတဒိဋ္ဌာဒိသဟဂတ (တိ) [သဿတ + ဒိဋ္ဌ + အာဒိ + သဟဂတ] သဿတဒိဋ္ဌစသည်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဒိဋ္ဌောယောတိ သဿ-တဒိဋ္ဌာဒိသဟဂတာ ဘဝေ ပတ္ထနာယေ၀။ မဟာနိ၊ ဋ။ ၆၉။

သဿတဒိဋ္ဌ (တိ) [သဿတ + ဒိဋ္ဌ] (၁) သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူရှိသော။ (၂) မြဲ၏ဟုဖြစ်သောဝါဒ။ (၁) သဿတဝါဒေါ ဧ**တ**ေသန္တိ သဿတဝါဒါ သဿတဒိဋ္ဌိနောတိ

အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၉၇။ (၂) သဿတဒိဋ္ဌယာ နိယတသ ပုဂ္ဂလသ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌ ဥပ္ပဇ္ဇေယ္ယ။ အဘိ၊ က။ ၄၂၄။ "သဿတော အတ္တာ စ လောကော စာ"တိ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌ သဿတဒိဋ္ဌ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။

သဿတဒိဋ္ဌက (တိ) [သဿတဒိဋ္ဌ + က] သဿတဒိဋ္ဌ^{3}-ကြည့်။ ပဌမဝါရေ နာဟံ သဿတဒိဋ္ဌကောတိ ဝဒတိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၇။ (-ဥဒါန၊ ၌။ ၁၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၂၃)။

သဿတဒိဋ္ဌဂတ (နာ) [သဿတဒိဋ္ဌ + ဂတ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ။ (ဒိဋ္ဌဂတ-လည်းကြည့်)။ တေနာဟ "ဒိဋ္ဌယော ဥပနိဿိ-တာ"တိ သဿတဒိဋ္ဌဂတာနိ ဥပေစ္စ နိဿိတာ၊ ဒိဋ္ဌဂတာနံ အာဒိယိံသူတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၇၁။

သဿတဒိဋ္ဌဂတသန္ဓိဿိတ (တိ) [သဿတဒိဋ္ဌဂတ + သန္ဓိဿိတ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ-၌-ကို-မှီသော။ ယေ ပါသဏ္ဍိနော သဿတဒိဋ္ဌဂတသန္ဓိဿိတာ - --- နိ ဝိဇာနန္တိ။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၇၁။

သဿတဒိဋ္ဌထာမ (ပု) [သဿတဒိဋ္ဌ + ထာမ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ၏-အား-အစွမ်းသတ္တိ။ သဿတဒိဋ္ဌထာမသော စေဝ သီလပဋ္ဌတဒိဋ္ဌပရာမာသော စ နဟောတိ ပစ္စယဟောတေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။

သဿတဒိဋ္ဌနိဿိတ (တိ) [သဿတဒိဋ္ဌ + နိဿိတ] သဿတဒိဋ္ဌဂတသန္ဓိဿိတ-ကြည့်။ ဥပနိဿိတာတိ "သဿတဒိဋ္ဌ နိဿိတာ"တိ ဥ တ္တာ။ မဟာနိ။ ၂၁၉။

သဿတဒိဋ္ဌပ္ပဟာန (နာ) [သဿတဒိဋ္ဌ + ပဟာန] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူကိုပယ်ခြင်း။ ဝိရဇ် သဿတဒိဋ္ဌိပ္ပဟာနတော။ ဝဇိရ။ ၄၀၅။

သဿတဒိဋ္ဌဘယ (နာ) [သဿတဒိဋ္ဌ + ဘယ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူမှကြောက်ခြင်း၊ သဿတအယူရှိသူဟု အပြောခံရအံ့ သည်မှကြောက်ခြင်း။ ဧဝံ ပန အနုယုတ္တော သဿတဒိဋ္ဌဘယေန ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၇။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၅၇)။

သဿတဒိဋ္ဌသင်္ဂဟ (ပု) [သဿတဒိဋ္ဌ + သင်္ဂဟ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ၌-သိမ်း-ပေါင်းရုံး-၍ယူခြင်း။ ---- သဿတဒိဋ္ဌသင်္ဂ-ဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ (-၁၆၅၊ ၁၆၈-၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၉၊ ၄၃၅၊ ၄၃၉၊ ၄၄၅)။

သဿတဒိဋ္ဌသမုဋ္ဌိတ (ပု) [သဿတဒိဋ္ဌ + သမုဋ္ဌိတ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူကို-အကြွင်းမဲ့-ပယ်ဖြတ်-ပယ်သတ်-ခြင်း။ သဿဒိဋ္ဌိသမုဋ္ဌိတာယ ဒုတိယံ ဥပ္ပန္နာနံ ဇရာမရဏပကာသနတော။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၃။

သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတ (တိ) [သဿတဒိဋ္ဌ + သဟဂတ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဘဝပတ္ထနာဝသေန ဥပ္ပန္နသ သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတသ ရူပါရူပ-ဘဝရာဂသ စ ဗျာနနိကန္တိယာ စေတံ အဓိဝစနံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၉။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀၄။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၆။ သဿတဒိဋ္ဌိသဟ-ဂတော စ ရာဂေါ ဒွါသဌ္ဌ ဒိဋ္ဌယော စ ဒိဋ္ဌယောဂေါ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၆။ (-အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၈၉၊ ၂၈၆)။

သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတရာဂ (ပု) [သဿတဒိဋ္ဌိသဟဂတ + ရာဂ] သဿတ-

မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူနှင့်တကွဖြစ်သော-တပ်နှစ်သက်ခြင်း-ရာဂ။ သုမင်္ဂလဝိလာသိနီ-အာဒီသု ပန "သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတရာဂေါ စာ"တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅။

သဿတဒိဋ္ဌသဟဇာတ (တိ) [သဿတဒိဋ္ဌ + သဟဇာတ] သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတ-ကြည့်။ ရူပါရူပဘဝေသု ဆန္ဒရာဂေါ စျာနနိကန္တိ သဿတဒိဋ္ဌသဟဇာတော ရာဂေါ ဘဝ-ဝသေန ပတ္ထနာ ဘဝါသဝေါနာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၁။ (-ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၉)။

သဿတန္တ (ပု၊ နဿ) [သဿတ + အန္တ] သဿတ-မြဲသည်-ဖြစ်၍ဖြစ်သော-အယုတ်တရား-အစွန်း။ သဿတန္တော (ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၅၇) တိ သဿတဘူတော အန္တော။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၂၅၂။

သဿတပဒ (နဿ) [သဿတ + ပဒ] သဿတ-ဟူသောပုဒ်။ သဿတိသမသဒ္ဒ-ကြည့်။

သဿတဘယ (နဿ) [သဿတ + (ဒိဋ္ဌ) + ဘယ] သဿတဒိဋ္ဌဘယ-ကြည့်။ ပုဗ္ဗော သဿတ-ဘယာ ပဋိက္ခိပိတ္တာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၇။

သဿတဘာဝဉ္ဉပကစ္ဆာယာ (ထီ) [သဿတ + ဘာဝ + ဉာပက + ဆာယာ] မြဲသော အဖြစ်ကိုသိစေတတ်သော အရိပ်အရောင်။ သဿတဘာဝဉ္ဉပကစ္ဆာယာယ ဧဝ တေသံ ဝါဒဒဿနံ ကတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၃။

သဿတဘာဝပ္ပဋိက္ခေပ (ပု) [သဿတဘာဝ + ပဋိက္ခေပ] မြဲသည်၏အဖြစ်ကို ပယ်မြစ်ခြင်း။ "အသဿတော"တိ သဿတဘာဝပ္ပဋိက္ခေ-ပေနေဝ ဥစ္ဆေဒေါ ဒီပိတော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၈။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၅)။

သဿတဘာဝါဘိနိဝေသ (ပု) [သဿတဘာဝ + အဘိနိဝေသ] မြဲသည်၏အဖြစ်ကို-နှလုံးသွင်း-မြဲမြဲနစ်စွဲလမ်း-ခြင်း။ အသဿတေသု-ယေဝ ပန ကေသဗ္ဗ ဓမ္မာနံ သဿတဘာဝါ-ဘိနိဝေသော ဣဓ မိစ္ဆာဒဿနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၃။

သဿတယောဂ (ပု) [သဿတ + ယောဂ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ သဿတန္တိ ဝါဒေါပိ သဿတယောဂေန သဿတော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၅၉။ သဿတ-ယောဂေနာတိ သဿတဒိဋ္ဌယောဂေန၊ တံဒိဋ္ဌကထနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၂၅၂။

သဿတရာဂ (ပု) [သဿတ + ရာဂ] သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတရာဂ-ကြည့်။ ယထာ ရူပတဏှာ ကာမရာဂဘာဝေန သဿတရာဂ-ဝသေန ဥစ္ဆေဒရာဂဝသေနာတိ စ ပဝတ္တိယာ တိသော တဏှာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၀။

သဿတလေသ (ပု) [သဿတ + လေသ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူဟူသော အမြွက်။ တသ္မာ သဿတလေသဿ ဇေတ္ထ လဗ္ဘနတော သဿတဒိဋ္ဌိယာ ဇေတသ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၆)။

သဿတဝါဒ (တိ) [သဿတ + ဝါဒ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၉၃။ သဿတ + ဝဒ + ဏ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၅၉။] (၁) မြဲ၏ဟူ၍ဆိုကြောင်းဖြစ်သည့် အယူ ရှိသော၊ သူ။ (၂) မြဲ၏ဟူ၍ဆိုတတ်သော၊ သူ။ (၁) (၂) သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဧကေ သမဏာ ပြာဟ္မ-ဏာ သဿတဝါဒေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂။ စတ္တာရော သဿတဝါဒါ၊ စတ္တာရော ဧကစ္စသဿတိ-ကာ။ ပဋိသံ။ ၁၅၄။ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ၊ ဒိဋ္ဌိဂတသေတံ အဓိဝစနံ။ သဿတော ဝါဒေါ

ဧတေသန္တိ သဿတဝါဒါ။ သဿတဒိဋ္ဌိနောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၇။ သဿတသဟစရိတ-တာယ ပန ဝါဒေါပိ သဿတောတိ ဝုတ္တော ယထာ "ကုန္တာ ပစရန္တိ"တိ၊ သဿတော ဣတိ ဝါဒေါ ဧတေသန္တိ ဝါ တတ္ထ ဣတိ-သဒ္ဒလောပေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သဿတံ ဝဒန္တိ။ "ဣဒမေဝ သစ္စံ၊ မောဃမည"န္တိ အဘိနိဝိသ ဝေါဟရန္တိတိ သဿတဝါဒါတိပိ ယုဇ္ဇတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၄။ သဿတံ ဝဒန္တိတိ သဿတဝါဒါ။ အထ ဝါ ဝဒန္တိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ၊ ဒိဋ္ဌိဂတသေတံ အဓိဝစနံ။ သဿတန္တိ ဝါဒေါပိ သဿတယော ဂေန သဿတော၊ သဿတော ဝါဒေါ ဧတေသန္တိ သဿတဝါဒေါ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၉။

သဿတဝါဒဝိစာရဏာ (ထီ၊ နဝ) [သဿတဝါဒ + ဝိစာရဏာ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူကို-စိစစ်-ဆင်ခြင်-ခြင်း။ ဓမ္မာနဉ္စ ဓမ္မိနော အညထာနညထာသု ဒေါသော ဝုတ္တောယေဝ သဿတဝါဒဝိစာရဏာယံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၂)။

သဿတဝါဒသမုဒ္ဒ (တိ) [သဿတဝါဒ + သမုဒ္ဒ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူဖြင့်ကောင်းစွာ ညွှန်ပြအပ်သော။ အဓိစ္စ-သမုပ္ပန္နဝါဒေါ သဿတဝါဒသမုဒ္ဒေါတိ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၅။

သဿတဝါဒါဒိအဘိနိဝေသ (ပု) [သဿတဝါဒ + အာဒိ + အဘိနိဝေသ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည်ကို-နှလုံးသွင်း-မြဲမြန်စွာစွဲလမ်း-ခြင်း။ တဇ္ဇာ အယောနိသော-မနသိကာရပရိကၠတာနိ အဓိဂမတဏှာနိ သဿတဝါဒါဒိအဘိနိဝေသာယ သံဝတ္တန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။

သဿတဝါဒါဒိက (ပု) [သဿတဝါဒ + အာဒိ + က] သဿတဝါဒစသည်အယူရှိသော၊ သူ။ အတ္တနော ယထာဥပဋ္ဌိတं သဿတဝါဒါဒိကံ ဝဒတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၁။

သဿတဝါဒါဒိဒေသနာ (ထီ) [သဿတဝါဒါဒိ + ဒေသနာ] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည်ကို-ဟောပြော-သိစေ-ခြင်း။ ယဒိ ဧဝံ ကသ္မာ သဿတဝါဒါဒိဒေသနာဟိ ဣဓ အညထာ ဒေသနာ ပဝတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၇)။

သဿတဝါဒါဒိပညာပန (နဝ) [သဿတဝါဒါဒိ + ပညာပန] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည်ကို-အပြားအားဖြင့်သိစေ-ပညတ်-ခြင်း။ သဿတဝါဒါဒိပညာပနသ ဖသော ပစ္စယော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၁။

သဿတဝါဒါဒိဝိဘာဂဒဿန (နဝ) [သဿတဝါဒါဒိ + ဝိဘာဂ + ဒဿန] သဿတ-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည်ကို-ဝေဘန်ခြင်းကိုပြခြင်း။ သဿတဝါဒါဒိ-ဝိဘာဂဒဿနံ ပန ဒိဋ္ဌိယာ ပရိယာယဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၆။

သဿတဝါဒိ (တိ) [သဿတဝါဒ + ဣ] မြဲ၏ဟုပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော အယူဝါဒရှိသော၊ သူ။ တတော သဿတဝါဒိနော "သဿတ-ဝါဒိ"တိ အာဟံသု။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၀။ သဿတဝါဒိ ဟိ ဣဓ လောကံ ပရလောကဉ္စ အတ္ထိတိ ဇာနာတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၃။ အတ္တာနဉ္စ လောကဉ္စ သဿတောတိ ဝါဒေါ ဧတေသန္တိ သဿတဝါဒိနော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁။

သဿတဝိကပ္ပ (ပု) [သဿတ + ဝိကပ္ပ] မြဲ၏ဟု အထူးအားဖြင့်ကြံစည်ခြင်း။ ဧဝံ သဿတ-ဝိကပ္ပေသုပိတိ ကထဋ္ဌ ပန ဒိဋ္ဌဂတိကသ ဘဝဝိပ္ပမောက္ခော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၁။

သဿတဝေဝစန (နဝ) [သဿတ + ဝေဝစန] သဿတ-သဒ္ဒါ၏-ဝေဝုစ်-ပရိယာယ်-စကားလုယ်။ အမရံ နိစ္စံ မုဝန္တိ သဿတဝေဝစနာနိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၂။

သဿတသဒ္ဒ (ပု) [သဿတ + သဒ္ဒ] သဿတ-သဒ္ဒါ။ ဣတိ ဝဒန္တိ ဧတသ ပုရိမေန အာဒိသဒ္ဒေန အနန္တရေန စ သဿတသဒ္ဒေန သမ္ဗန္ဓော ဟောတိ။ သံ ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄။

သဿတသဘာဝ (တိ) [သဿတ + သဘာဝ] မြဲသောသဘောရှိသော။ တတော ဧဝ ဘဝ-ရူပေါ သဿတသဘာဝေါ ဝိယသ အတ္တာ ဒိဿတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၀။

သဿတသဟစရိတ (တိ) [သဿတ + သဟစရိတ] သဿတဒိဋ္ဌသဟဂတ-ကြည့်။ သဿတသဟစရိတာ ဟိ ဝါဒါပိ သဿတာ-ဒယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။

သဿတာကာရ (ပု) [သဿတ + အာကာရ] တည်မြဲသောအခြင်းအရာ။ သဿတာကာရ-ဥစ္ဆေဒါကာရ နိဿယ ----။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၃။

သဿတာကာရဂ္ဂဟဏ (နဝ) [သဿတာကာရ + ဂဟဏ] မြဲသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ယူခြင်း။ ----သဿတာကာရဂ္ဂဟဏေန အဘိနိဝိသန် ဇနေသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။

သဿတာဒိဒိဋ္ဌိဂ္ဂဟ (ပု) [သဿတာဒိ + ဒိဋ္ဌ + ဂ္ဂဟ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော-ယုတ်မာ-ယုတ်ညံ့-သောတရားမှလွတ်သော။ (သဿတုစ္ဆေ-ဒန္တ-လည်းကြည့်။) သဿတာဒိအန္တဝိနိမုတ္တာ ဓမ္မဋ္ဌိတိတိ ----။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။

သဿတာဒိအာကာရ (တိ) [သဿတာဒိ + အာကာရ] (၁) မြဲ၏ဟုဖြစ်သောအယူစသည့်အခြင်းအရာရှိသော။ (ပု) (၂) မြဲ၏ဟုဖြစ်သောအယူစသည့်အခြင်းအရာ။ (၁) သဿတာဒိ-အာကာရသာ (နေတ္တိ၊ ဌ။ ၄၆) တိ သဿ-တုစ္ဆေဒါကာရသ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၄၃။ (၂) သဿတာဒိအာကာရေန တသ္မိ တသ္မိ အာ-ရမ္မဏေ စိတ္တံ အဘိနိရောပေတိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၅။

သဿတာဒိက (တိ) [သဿတ + အာဒိ + က] သဿတအစရှိသော-အယူ-ဝါဒ။ အဓိကံ ဝါ သဿတာဒိကံ မုစ္စန္တိတိ အဓိမုတ္တိယော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၃။

သဿတာဒိဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ (ပု) [သဿတာဒိ + ဂါဟ] မြဲ၏အစရှိသော-အယူ-ယူခြင်း။ တတ္ထ အတ္တတ္ထနိယဂါဟော, သဿတာဒိဂါဟော စ ဝိပရိပ္ပန္နတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄စ၃။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၃)။

သဿတာဒိဒိဋ္ဌိဌာန (နဝ) [သဿတာဒိ + ဒိဋ္ဌ + ဌာန] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော မိစ္ဆာအယူ၏-တည်ရာ-

အကြောင်း။ တတ္ထ "ဣမေ ဒိဋ္ဌဂ္ဂါနာ ဇဝံ ဂဟိတာ"တိအာဒိနာ သဿတာဒိဒိဋ္ဌဂ္ဂါနာနံ ယထာဂဟိတာကာရသုညတဘာဝပ္ပကာသနတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၈)။

သဿတာဒိဒိဋ္ဌဒဿန (နာ) [သဿတာဒိဒိဋ္ဌ + ဒဿန] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော မိစ္ဆာအယူကိုရှုမြင်ခြင်း။ မရိယာဒဝိဘာဂဒဿနတ္ထန္တိ သဿတာဒိဒိဋ္ဌ-ဒဿနသ သမ္မာဒဿနေန သက်ရာဘာဝ-ဝိဘာဝနတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။

သဿတာဒိဒိဋ္ဌပက် (ပု) [သဿတာဒိဒိဋ္ဌ + ပက်] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော မိစ္ဆာအယူဟူသော ရှဉ့်ညွှန်။ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏနိမိတ္တအနုရောဓဝိရောဓဝန္တစိတ္တာ ကုဟနာဒိဝိဝိဓမိစ္ဆာဇီဝနိရတာ သဿတာဒိ-ဒိဋ္ဌပက် နိမုဂ္ဂါ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၈။

သဿတာဒိဒိဋ္ဌပက်နိမုဂ္ဂ (တိ) [သဿတာဒိဒိဋ္ဌ-ပက် + နိမုဂ္ဂ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော မိစ္ဆာအယူဟူသော ရှဉ့်ညွှန်၌ နစ်မြုတ်သော၊ သူ။ ယေ ဟိ ဝဏ္ဏာ-ဝဏ္ဏနိမိတ္တအနုရောဓဝိရောဓစိတ္တာ ကုဟနာ-ဒိဝိဝိဓမိစ္ဆာဇီဝနိရတာ သဿတာဒိဒိဋ္ဌပက်-နိမုဂ္ဂါ ----။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၇။

သဿတာဒိနာနာကာရ (တိ) [သဿတာဒိ + နာနာကာရ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော အထူးထူးသော အခြင်းအရာရှိသော။ တသ္မိံ သဿတာဒိ-နာနာကာရေ တိတ္ထေ နိယုတ္တာတိ နာနာ-တိတ္ထိယာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၇။

သဿတာဒိနိမိတ္တ (နာ) [သဿတာဒိ + နိမိတ္တ] သဿတုစ္ဆေဒဘာဝနိမိတ္တ-ကြည့်။ သဿ-တာဒိနိမိတ္တ (အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၁) တိ သဿ-တုစ္ဆေဒဘာဝနိမိတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။

သဿတာဒိပညာပန (နာ) [သဿတာဒိ + ပညာပန] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည်ကို-အပြားအားဖြင့် သိစေ-ပညတ်-ခြင်း။ "တဒပိ ဖဿပစ္စယာ"တိ ဇတ္ထ သဿတာဒိပညာပနံ ပရေသံ မိစ္ဆာဘိ-နိဝေသသ ပဒဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။(-၁၈၉)။

သဿတာဒိပရိကပ္ပ (ပု) [သဿတာဒိ + ပရိကပ္ပ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ အစရှိသည်ကိုကြံစည်ခြင်း။ သဿတာဒိပရိ-ကပ္ပဝသေန နာနာဝိဓံ ဒိဋ္ဌိယာ နိဿယံ ဝတ္ထုကာရဏံ ဒိဋ္ဌိသင်္ခါတမေဝ ဝါ နိဿယံ နိဿိတာ အလ္လိနာ ဥပါဂတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၈။

သဿတာဒိဘာဝကိတ္တန (နာ) [သဿတာဒိ + ဘာဝ + ကိတ္တန] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသည့်၏အဖြစ်ကို ပြောကြားခြင်း။ သဿတာဒိသဘာဝဝသေနာတိ ---- သဿတာဒိဘာဝကိတ္တနဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။

သဿတာဒိဘေဒ (ပု) [သဿတာဒိ + ဘေဒ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူ အစရှိသော-အထူး-အပြား။ သော စ သဿ-တာဒိဘေဒေန အပ္ပရဇက္ခတာဒိဘေဒေန စ အနေကဝိဓော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆)။

သဿတာဒိမိစ္ဆာဒဿန (နာ) [သဿတာဒိ + မိစ္ဆာ + ဒဿန] သဿတာဒိဒိဋ္ဌဒဿန-ကြည့်။ မရိယာဒဝိဘာဂဒဿနတ္ထန္တိ ----သဿတာဒိ-မိစ္ဆာဒဿနဿ စ သမ္မာဒဿနေန သက်ရာ-

ဘာဝဝိဘာဂပွကာသနတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၈။

သဿတာဒိမိစ္ဆာဘိနိဝေသဒုသိတ (တိ) [သဿတာဒိ + မိစ္ဆာဘိနိဝေသ + ဒုသိတ] မြဲ၏အစရှိသည်ဖြင့် မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖျက်ဆီးအပ်သော။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟတေနာတိ သဿတာဒိမိစ္ဆာဘိနိဝေသဒုသိ-တေန။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၇။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၄၂။

သဿတာဒိမိစ္ဆာဘိနိဝေသီ (တိ) [သဿတာဒိ-မိစ္ဆာဘိနိဝေသ + ဣ] မြဲ၏အစရှိသည်ဖြင့် မှားသောအားဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသော၊ သူ။ နိန္နာပသံသာဟိ သမ္မာကမ္မိတစေတသာ မိစ္ဆာ-ဇိဝတော အနောရတာ သဿတတာဒိမိစ္ဆာ-ဘိနိဝေသိနော ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။

သဿတာဒိဝါဒ (ပု) [သဿတာဒိ + ဝါဒ] မြဲ၏အစရှိသောမိစ္ဆာအယူ၊ မြဲ၏စသည်ဖြင့် ယူသောမိစ္ဆာအယူ။ သဿတာဒိဝါဒေ ပည-ပေန္တာနံ, တဒနုစ္ဆဝိကံ ဝါ ဝေဒနံ ဝေဒယန္တာနံ ဖသော ဟေတူတိ ယုဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄စ၃။

သဿတာဒိဝါဒိ (တိ) [သဿတာဒိဝါဒ + ဣ] မြဲ၏အစရှိသော-မြဲ၏စသည်ဖြင့်ယူသော-မိစ္ဆာအယူရှိသော၊ သူ။ ယော ဝါ သဿတာဒि-ဝါဒိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၆၆။

သဿတာဒိဝိပလ္လာသ (ပု) [သဿတာဒိ + ဝိပလ္လာသ] သဿတအယူစသော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသော ဖောက်ပြန်ခြင်း။ ---- သဿတာဒိဝိပလ္လာသေန စိတ္တသခ်ိရဘူတံ အာနဏ္ဍာဘိသခ်ိရံ အာရဘတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃စ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၉၄။

သဿတာဒိသဘာဝ (ပု) [သဿတာဒိ + သဘာဝ] သဿတ-မြဲသော-မြဲ၏ဟုဖြစ်သော-အယူအစရှိသောသဘော။ (သဿ-တာဒိဘာဝကိတ္တန-လည်းကြည့်)။ သဿတာ-ဒိဘာဝဝသေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀စ) တိ ---- သဿတာဒိဘာဝကိတ္တနဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၆။

သဿတာမိစ္ဆသမုပ္ပတ္တိအာကာရနိဿယ (တိ) [သဿတ + အမိစ္ဆသမုပ္ပတ္တိ + အာကာရ + နိဿယ] မြဲ၏ဟူသော အခြင်းအရာ, အကြောင်းမဲ့ဖြစ်ခြင်းဟူသောအခြင်းအရာလျှင် မှီရာရှိသော။ တဿာ ပန အတီတဝတ္ထုတာယ ဂဟိတတ္တာ သဿတာမိစ္ဆသမုပ္ပတ္တိအာကာရ-နိဿယတာ ဒဿိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။

သဿတာဘိနိဝိဋ္ဌ (တိ) [သဿတ + အဘိနိဝိဋ္ဌ] မြဲ၏ဟူ၍နှလုံးသွင်းသော၊ သူ။ နိ ပဂ္ဂန္ဒတီတိ သဿတာဘိနိဝိဋ္ဌတ္တာ သံခိတ္တဓမ္မတ္တာ နိ ပဝိသတိ နိ သြဂါဟတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၇၀။

သဿတာဘိနိဝေသ (ပု) [သဿတ + အဘိနိဝေသ] မြဲ၏ဟူ၍နှလုံးသွင်းခြင်း။ သဿတာဘိနိဝေသေန မိစ္ဆာဘိနိဝိဋ္ဌောယေဝ ဟိ ပုဂ္ဂလော မန္ဒဗုဒ္ဓိတာယ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၅။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၃၂၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃၄)။

သဿတာဘိနိဝေသဝိသေသ (ပု) [သဿတာဘိ-နိဝေသ + ဝိသေသ] မြဲ၏ဟူ၍နှလုံးသွင်းခြင်းဟူသောအထူး။ တက္ကိနံ ပန သဿတေကစ္စ-သဿတာဝါဒိနံ သဿတာဘိနိဝေသဝိသေ-သော ရူပါရူပဓမ္မဝိသယတာယ သုပါကဋော-ယေဝါတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၄)။

သဿတာဘိနိဝေသသဟဂတရာဂ (ပု) [သဿတာဘိနိဝေသ + သဟဂတ + ရာဂ] မြဲ၏ဟူ၍နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော-ရာဂ-လောဘ။ ရူပါရူပဘဝေသု သဿတာ-ဘိနိဝေသဝိသေသသဟဂတရာဂဿ ကထန္တိ ----။ အနုဋ္ဌီ၊ ၁။ ၁၈၄။

သဿတာဘိနိဝေသီ (တိ) [သဿတာဘိနိဝေသ + ဣ] မြဲ၏ဟူ၍နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသော၊ သူ။ ---- အရူပဓမ္မပုဒ္ဓေ သဿတာဘိနိဝေသီ ဇာတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၃။

သဿတာဘိမတ (တိ) [သဿတ + အဘိမတ] မြဲ၏ဟူ၍ အလိုရှိအပ်သော။ တဿ ဟိ သဿတာဘိမတံ အသခ်ံတမေဝါတိ လဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၁။

သဿတာမတတာဏလေဏာဒိသဘာဝ (တိ) [သဿတ + အမတ + တာဏ + လေဏ + အာဒိ + သဘာဝ] မြဲသောသဘော, သေခြင်းကင်းသောသဘော, စောင့်ရှောက်တတ်သောသဘော, ပုန်းအောင်းရာဟူသောသဘောအစရှိသော သဘောရှိသော။ နိဗ္ဗာန် သဿတာ-မတတာဏလေဏာဒိသဘာဝမေဝ သဿ-တာဒိသဘာဝဝသေန အက္ခတတ္တာ သွာက္ခာတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၅။

သဿတာသက်ာ (ထီ) [သဿတ + အာသက်ာ] မြဲသောအတ္တဘောဌ်ယုံမှားခြင်း။ ဝိဇ္ဇမာနတံ အဝိဇ္ဇမာနတ္ဘာ (မ၊ ၌၊ ၁။ ၇၁) တိ သဿတာ-သက် နိဿာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁။

သဿတာဟေတုဝိသမဟေတုဝသဝတ္တိဝါဒပဘေဒ (တိ) [သဿတ + အဟေတု + ဝိသမဟေတု + ဝသဝတ္တိ + ဝါဒ + ပဘေဒ] သဿတဝါဒ, အဟေတုဝါဒ, ဝိသမဟေတုဝါဒ, ဝသဝတ္တိဝါဒ အပြားရှိသော။ ---- သဿတာဟေတုဝိသမ-ဟေတုဝသဝတ္တိဝါဒပဘေဒါနံ သဿတာဒီနံ အဘာဝေါ ပရိဒီပိတော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၃။

သဿတိ-သဿတိ (ထီ) [သရ + တိ။ သဿတ + ဣ]။ သဗ္ဗဒါ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ သဿတိယော၊ သရ-ဂတိယံ၊ သရ-သဒ္ဒဿ သော၊ တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၈၉။ သဗ္ဗဒါ သရန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ သဿတိ ယော၊ ရ-ကာရဿ သ-ကာရံ, ဒ္ဒိဘာဝဉ္စ ကတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။ ဂါထတီ-သံ၊ ပထဝီ။ ကောတ္ထုဘ။] အမြ-ဖြစ်-တည်ရှိသော မြင်းမိုရ်, မြေကြီး, လ, နေ-စသည်။ သဿတိ-သမန္တိ စန္ဒိမသူရိယသမုဒ္ဒမဟာပထဝီပဗ္ဗတာ လောကဝေါဟာရေန "သဿတိယော"တိ ဝုစ္စန္တိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၇၄။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆။ သဿတိသမန္တိ သိနေရုမဟာပထဝီစန္ဒိမ-သူရိယာဒီဟိ သဿတိဟိ သမံ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၇။

သဿတိက (တိ) [သဿတ + ဏ္ဍက။ ဧကစ္စသဿတိက-ကြည့်။ ဂါထတိက-သံ။] (၁) အမြဲလျှုအပ်သော (ထမင်း)။ (၂) မြဲ၏ဟူသော အယူဝါဒရှိသော။ (၁) ပယာတန္တိ သဒ္ဒံ၊ သဿတိကံ ဝါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၇၂။ (၂) ဧကစ္စသဿတိကာတိ ဧကစ္စသဿတာဝါဒါ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၁။

သဿတိသမ (တိ) [သဿတိ + သမ] (၁) အမြ-ဖြစ်-တည်ရှိ-သော-မြင်းမိုရ်-မြေကြီး-လ-နေ-စသည်တို့နှင့်တူသော။ (၂) အမြ-မြဲသော အခါပတ်လုံး-အမြဲတည်သောမြေကြီး, မြင်းမိုရ် စသည်နှင့်တူစွာ။ သော နိစ္စော ဓုဝေါ သဿ-တော အဝိပရိဏာမဓမ္မော သဿတိသမံ

တထေဝ ဌသတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၈။ ဒီ၊ ၃။ ၂၅။ သဿတိသမ (သံ၊ ၂။ ၁၁၇။ ၁၂၀-၁) ဣတိ သိနေရုမဟာပထဝီစန္ဒိမသူရိယာဒီဟိ သဿ-တီဟိ သမံ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ သဿတိသမန္တိ ဝါ လိင်ဗျတ္တယေန ကတ္တုနိဒ္ဒေသော။ သဿ-တိသမော အတ္တာ စ လောကော စ အတ္ထိ-ဧဝါတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။ (၂) သဿတိသမန္တိ ဝါ ဧတသ သဿတံ ထာဝရံ နိစ္စကာလန္တိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၄။ သဿတီဟိ သမံ သဒိသံ တထာ၊ ဘာဝနပုံ-သကဝစနဥ္စေတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။

သဿတိသမသဒ္ဒ (ပု) [သဿတိသမ + သဒ္ဒ] သဿတိသမ-သဒ္ဒါ။ သဿတိသမသဒ္ဒသ သဿတပဒေန သမာနတ္ထတံ သန္ဓာယ ဋီကာယံ ဝုတ္တော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၇။

သဿတိသမ (တိ) [သဿတီ + သမ] သဿတိ သမ-ကြည့်။ သဿတိသမာ (ဝိမာန။ ၈၈) တိ ကုလပရမ္မရာယ သဿတီဟိ စန္ဒသူရိယာဒီဟိ သမာနာ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၄၆။ (-ဏ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀)။

သဿတုစ္ဆေဒကကောဋ္ဌာသဂ္ဂါဟက (တိ) [သဿတ + ဥစ္ဆေဒ + ကောဋ္ဌာသ + ဂါဟက။ ထီ-၌ -- ဂါဟိကာ။] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအဖို့ကို ယူတတ်သော။ အန္ဓဂ္ဂါဟိ-ကာယာတိ သဿတုစ္ဆေဒကကောဋ္ဌာသဂ္ဂါဟိ-ကာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၇။

သဿတုစ္ဆေဒဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ (ပု) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဂါဟ] မြဲ၏, ပြတ်၏ဟူ၍ယူခြင်း။ အန္ဓဂ္ဂါဟိ-ကာဒိဋ္ဌိ သဿတုစ္ဆေဒဂါဟော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၃။ ဓမ္မဋ္ဌိတိယံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေ ပဋိလောမ-ဘာဝေါ သဿတုစ္ဆေဒဂါ(ဂ္ဂါ)ဟော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၅)။

သဿတုစ္ဆေဒဂ္ဂဟဏ (နဉ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဂဟဏ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတို့ကို ယူခြင်း။ သဿတုစ္ဆေဒဂ္ဂဟဏံ ဟေတ္ထ ပမာနတာယ နိဒဿနမတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သဿတုစ္ဆေဒဂ္ဂါဟနဏတိက (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒဂ္ဂါဟန + ဏတိ + က] မြဲ၏, ပြတ်၏ဟူ၍ ယူခြင်းသဘောရှိသော။ တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဧကစ္စသဿတဝါဒေါ သဿတုစ္ဆေ-ဒါဘိနိဝေသာနံဝသေန ယထာဂ္ဂမံ သဿ-တုစ္ဆေဒဂ္ဂါဟနဏတိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၉။

သဿတုစ္ဆေဒဒဿီ (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဒိသ + ဏီ] သဿတဥစ္ဆေဒအားဖြင့် ရှုမြင်သော။ သတ္တသည် ဂဟေတွာန၊ သဿတုစ္ဆေဒဒဿီ-နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈။

သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ (ထီ) [သဿတ + ဥစ္ဆေဒ + ဒိဋ္ဌိ] မြဲ၏ဟူသောအယူ, ပြတ်၏ဟူသော အယူ။ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနမ္ပိ ပန သမ္ပဋ္ဌိတံ ကရောတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၉။

သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနိဿိတ (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဒိဋ္ဌိ + နိဿိတ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ (မြဲ၏ဟူသောအယူ, ပြတ်၏ဟူသောအယူ)-၌-ကို-မှီသော။ "သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိနိဿိတာ"-တိ ဥ တွာ။ မဟာနိ။ ၂၁၉။

သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသင်္ဂ (ပု) [သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ + သင်္ဂ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ (မြဲ၏ ဟူသောအယူ, ပြတ်၏ဟူသောအယူ)-၌-ပေါင်းရုံး-သိမ်းကျုံး-၍ယူခြင်း။ ဧဝန္တိ သဗ္ဗဒိဋ္ဌိနံ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသင်္ဂဟတော ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။

သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတ (တိ) [သဿတုစ္ဆေ-ဒိဋ္ဌိ + သဟဂတ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ

(မြေ၏ဟူသောအယူ, ပြတ်၏ဟူသောအယူ) နှင့်တကွဖြစ်သော။ ရူပါရူပဘဝေ ဆန္ဒရာဂေါ စျာနနိကန္တိ စ သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟဂတာ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၇၀။ ---- သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသဟ-ဂတော ရာဂေါ ဘဝေ အာသဝေါတိ ဘဝါ-သဝေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၃။

သဿတုစ္ဆေဒန္တ (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒ + အန္တ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူသော-အယုတ်တရား-အစွန်း။ ---- ဒွေ အန္တေ အနုပဂတာ သဿတုစ္ဆေဒန္တေဟိ ဝါ ဝိမုတ္တာ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၇။

သဿတုစ္ဆေဒပွကာရ (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ပကာရ] သဿတဒိဋ္ဌိ, ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိဟူသော အပြားရှိသော။ ဣမသ္မိံ ပုဂ္ဂလသ္မိံ အယံ သဿတုစ္ဆေဒပွကာရော, ယထာဘူတဉာ-နုလောမခန္တိပွကာရော ဝါ အာသယော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၁၆၉။

သဿတုစ္ဆေဒဘယ (နာ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဘယ] သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူမှကြောက်ခြင်း၊ သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူရှိသူဟု အပြောခံရအံ့သည်မှ ကြောက်ခြင်း။ "သော"တိ ဝါ "အညော"တိ ဝါ ပုဗ္ဗော သဿတုစ္ဆေဒဘယေန ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၁။

သဿတုစ္ဆေဒဘာဝနိမိတ္တ (နာ) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဘာဝ + နိမိတ္တ] သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူ၏အဖြစ်ဟူသောအကြောင်း။ သဿတာဒိ-နိမိတ္တန္တိ သဿတုစ္ဆေဒဘာဝနိမိတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။

သဿတုစ္ဆေဒဘာဝပသင်္ဂ (ပု) [သဿတုစ္ဆေ-ဒ-ဘာဝ + ပသင်္ဂ] သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူ၏အဖြစ်၌ လျှဉ်းပါးခြင်း။ နာပိ အနညော သဿတုစ္ဆေဒဘာဝပွသင်္ဂတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၉။

သဿတုစ္ဆေဒဝါဒ (ပု) [သဿတုစ္ဆေဒ + ဝါဒ] သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူ။ သဿတုစ္ဆေ-ဒ-ဝါဒေ ဝါ ဝိဘဇ္ဇ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။

သဿတုစ္ဆေဒါကာရ (တိ) [သဿတုစ္ဆေဒ + အာကာရ] သဿတအယူ, ဥစ္ဆေဒအယူဟူသောအခြင်းအရာရှိသော။ သဿတတာဒိ-အာကာရသာ (နေတ္တိ၊ ၌။ ၄၆) တိ သဿ-တုစ္ဆေဒါကာရသ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၄၃။

သဿတုစ္ဆေဒါဒိဂါဟ (ပု) [သဿတုစ္ဆေဒ + အာဒိ + ဂါဟ] သဿတ, ဥစ္ဆေဒအစရှိသော-ယူခြင်း-အယူ။ သဿတုစ္ဆေဒါဒိဂါဟော တပ-ဋိလောမဘာဝေါ ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။

သဿတုစ္ဆေဒါဘိနိဝေသ (ပု) [သဿတုစ္ဆေဒ + အဘိနိဝေသ] သဿတအားဖြင့်, ဥစ္ဆေဒအား ဖြင့် အမှားနှလုံးသွင်းခြင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတိ သဿ-တုစ္ဆေဒါဘိနိဝေသော။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၁။ ပရိယာယေန ပန ယေဘုယ္ယေန ဧကသ္မိံဘဝေ အတ္တဂ္ဂါဟပုဗ္ဗင်္ဂမော သဿတုစ္ဆေဒါဘိနိဝေ-သော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၄။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၉၊ ၂၃၆။

သဿဒ္ဒုသက (တိ) [သဿ + ဒ္ဒုသက] ကောက်စပါးကိုဖျက်ဆီးတတ်သော၊ မြက်။ သဿ-ဒ္ဒုသကာနံ တိဏာနံ ဟတ္ထေန ဝါ အသိတေန ဝါ နိဒ္ဒါနံ ကရောသိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၃။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၃။

သဿဒ္ဒုသကတိဏ (နာ) [သဿဒ္ဒုသက + တိဏ] ကောက်စပါးကို ဖျက်ဆီးတတ်သော မြက်။ နိဒ္ဒါပေတဗ္ဗန္တိ သဿဒ္ဒုသကတိဏာဒီနိ ဥဒ္ဓရိ-တဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၃။

သဿနာဌ (နာ) [သဿ + နာဌ] ကောက်-စပါး-ပင်၏ အရိုး။ မတေ သဿနာဌေ ဥဒကပွဝေသနံ ဝါရေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၃။

သဿနိပ္ပတ္တိ (ထီ) [သဿ + နိပ္ပတ္တိ] ကောက်စပါး၏ပြီးစီးခြင်း။ ဝနရောပနဝသေန ဒုဝိဓာဝ သဿနိပ္ပတ္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၀၀။

သဿပရိပါလန (နာ) [သဿ + ပရိပါလန] သဿပါလန-ကြည့်။ ဗီဇဝပိတ္တာ သဿပရိပါလနတ္ထं ကဏ္ဍကဝတိ'ဝါ ရုက္ခဝတိ'ဝါ ပါကာရပရိက္ခေပ ဝါ ကရောသိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၃။

သဿပရိပါလနကမ္မ (နာ) [သဿပရိပါလန + ကမ္မ] ကောက်စပါးကိုစောင့်ရှောက်ခြင်းအမှု, ကိစ္စ။ နိယုတ္တအမစ္စာနန္တိ တသ္မိံ သဿပရိပါလနကမ္မေ နိယောဇိတမဟာမတ္တာနံ။ သံ၊ ၈။ ၁၁၀။

သဿပရိဗုဒ္ဓိ (ထီ) [သဿ + ပရိဗုဒ္ဓိ=ပရိဝုဒ္ဓိ] ကောက်စပါး၏-ကြီးပွါး-တိုးတက်-ခြင်း။ သဿပရိဗုဒ္ဓိဠ ဝိဗန္ဓတိ။ သီ၊ ၈၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၄။

သဿပါကကာလ (ပု) [သဿ + ပါက + ကာလ] ကောက်စပါးတို့၏-ရင့်-မှည့်-ရာအခါ။ သဿပါကကာလေ ဥဒကံ နိက္ခမန္တိ (နိက္ခန္တိ)။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၈။

သဿပါကသမယ (ပု) [သဿပါက + သမယ] သဿပါကကာလ-ကြည့်။ သဿပါကသမယေ အရဝါဠော နာမ နာဂရာဇာ ကရကဝဿံ နာမ ဝဿာပေတွာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၈။ ထေရော တသ္မ ပါကသမယေ အာဂန္တာ ဂမနသီလော။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၅၀။

သဿပါယန (နာ) [သဿ + ပါယန။ ပါ + ဏယ + ယုဒ္ဓပါယန။ (နာ) ပါယန-သံ။] ကောက်စပါးတို့ကို (ရေ) သောက်စေခြင်း။ ---- သဿပါယနတ္ထံ ဥဒကံ အာနေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၉။

သဿပါရိပူရီ (ထီ) [သဿ + ပါရိပူရီ။ ထီ-၌ -- ပါရိပူရိနီ။] ကောက်စပါးတို့၏-ပြည့်စုံ-လုံလောက်-ခြင်း။ သဿ-ပါရိပူရိယာ အဘာ-ဝတော။ မ၊ ၈၊ ၁။ ၂၅၅။

သဿပါလန (နာ) [သဿ + ပါလန] ကောက်စပါးတို့ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း။ သဿပါလနတ္ထံ တဠာကတော မဟာမာတိကာ နိက္ခမိတ္တာ ခေတ္တမဗ္ဗေန ယာတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၁။

သဿဖလ (နာ) [သဿ + ဖလ] ကောက်-စပါး-ပင်၏အသီး၊ ကောက်သီး၊ စပါးသီး၊ ကောက်စေ့၊ စပါးစေ့။ ကဿကော သာလိခေတ္တာဒီနိ ကသိတ္တာ ---- သဿဖလံ ပဋိလဘတိ။ ပေတ၊ ၆။ ၇၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၂။ ကခ်ီ။ ဌီ၊ သစ်။ ၃၇၁)။

သဿဖလာနဓိဂမ (ပု) [သဿဖလ + အနဓိဂမ] ကောက်, စပါး၏အသီးကိုမရခြင်း။ သဿ-သာမီ-ကြည့်။

သဿဗုဒ္ဓိကရဏဝိဇ္ဇာ (ထီ) [သဿဗုဒ္ဓိ + ကရဏ + ဝိဇ္ဇာ] ကောက်စပါး၏-ကြီးပွါး-တိုးတက်-ခြင်းကိုပြုကြောင်းအတတ်ပညာ။ "ဘူရိဝိဇ္ဇာ သဿဗုဒ္ဓိကရဏဝိဇ္ဇာ"တိ သာရသမာသေ။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၁၃၀။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၁။

သဿဘာဂ (ပု) [သဿ + ဘာဂ] ကောက်စပါး၏-အဖို့-အစု။ ဂစ္ဆ မနုဿေ အပိဌေတ္တာ သဿဘာဂံ ဂဏှာဟိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၃။

သဿမဏ (တိ) [သဟ + သမဏ။ ဣမဏ-သံ။ သ-ဒွေဘော်ပြု။] ရဟန်းတို့နှင့်တကွဖြစ်သော

(သတ္တလောက)။ သော ဣမံ လောကံ သဒေဝကံ သမာရကံ သပြဟ္မကံ သဿမဏာ-ပြာဟွဏိံ ပဇံ ---- ပဝေဒေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ သဟ သမဏာပြာဟွဏောဟိတိ သဿမဏာ-ပြာဟွဏော။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၇။ (-ဥဒါန။ ၁၈၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၆၂)။

သဿမဏာပြာဟွဏာဝစန (နာ) [သဿမဏာ-ပြာဟွဏာ + ဝစန] သဿမဏာပြာဟွဏာ-သဒ္ဒါ။ သဿမဏာပြာဟွဏာဝစနေန စတု-ပရိသဝသေန သမုတိဒေဝေဟိ သဟ မနုဿ-လောကော ---- ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၆၂။

သဿမဏာပြာဟွဏာဒိဂ္ဃဟဏ (နာ) [သဿမဏာ-ပြာဟွဏာ + အာဒိ + ဂဟဏ] သဿမဏာ-ပြာဟွဏာ-အစရှိသောသဒ္ဒါ။ သဿမဏာ-ပြာဟွဏာဒိဂ္ဃဟဏေန စတုပရိသဝသေန။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၅၉။

သဿမဏာပြာဟွဏာဒိဝစန (နာ) [သဿမဏာ-ပြာဟွဏာဒိ + ဝစန] သဿမဏာပြာဟွဏာ-ဒိဂ္ဃဟဏ-ကြည့်။ သဿမဏာပြာဟွဏာဒိ-ဝစနေန သမုတိဒေဝေဟိ သဟ အဝသေသ-သတ္တလောကော ဂဟိတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၄၈။

သဿမဏာပြာဟွဏိ (ထီ) [သဟ + သမဏာ-ပြာဟွဏ + ဣတ္ထိလိင်ဇောတက ဣ။] ရဟန်း,ပုဏ္ဏားနှင့် တကွဖြစ်သော (ပဇာ-သတ္တဝါ)။ ---- သဿမဏာပြာဟွဏိံ ပဇံ သဒေဝမနုဿံ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတ္တာ ပဝေဒေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၃။ ၄၆။ ---- သဿမဏာပြာဟွဏိယာ ပဇာယ ---- ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၃။ ၁၆။

သဿမဏာပြာဟွဏီဝစန (နာ) [သဿမဏာ-ပြာဟွဏီ +ဝစန] သဿမဏာပြာဟွဏီသဒ္ဒါ။ သဿမဏာပြာဟွဏီဝစနေန သာသနဿ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၇။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၇။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၆၂။

သဿမာန (တိ) [သသ + ယ + မာန။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၊ ဝိလ္ပ။ သသယမာန=သဿမာန] ညှင်းဆဲ-နှိပ်စက်-သော၊ သူ။ သဿမာနော (ဇာ၊ ၁။ ၃၆၆) တိ ဝိဟိသယမာနော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၅။

သဿမေဓ (နာ) [သဿ + မေဓာ + ဏ] ကောက်စပါးမှ ဆယ်ဖို့တစ်ဖို့ အခွန်ကောက်ခြင်း မြေအခွန်တော်။ (ကောက်စပါးကိုပြည့်စုံ-စေခြင်း၌ ပညာရှိသည်၏အဖြစ်)။ တတ္ထ နိပ္ပန္နသဿတော ဒသမဘာဂဂ္ဂဟဏံ သဿ-မေဓံ နာမ၊ သဿံ သမ္ပါဒနေ မေဓာဝိတာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၃။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၄။ ပေါရာဏကရာဇကာလေ ကိရ သဿမေဓံ ပုရိသမေဓံ သမ္မာပါသံ ဝါစာပေယန္တိ စတ္တာရိ သင်ဟဝတ္ထူနိ အဟေသုံ၊ ယေ ဟိ ရာဇာနော လောကံ သင်ကြိုသု။ တတ္ထ နိပ္ပန္နသဿတော ဒသမဘာဂဂ္ဂဟဏံ သဿမေဓံ နာမ၊ သဿသမ္ပာဒနေ မေဓာဝိတာ သဿမေဓံ နာမတျတ္ထော။ ဓာန်၊ ၈။ ၄၁၃။ (-အံ၊ ၈။ ၂။ ၂၉၇)။

သဿရ (ပု) [အနုရဝ-သဒ္ဒါ။ သရ + သရ = သရ်သရ=သဿရ] "သဿရ=သရ်သရ်" ဟုဖြစ်ပေါ်လာသောအသံ။ သဿရန္တိ ဧဝံ ပဝတ္တော သဒ္ဒေါ သဿရသဒ္ဒေါ အနုရဝ-ဒဿနံ ဟေတံ။ မ၊ ၈။ ၂။ ၈၁။ (-မ၊ ၆၊ ၂။ ၈)။

သဿရကွန (နာ) [သဿ + ရကွန] (၁) ကောက်-စပါးကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း။ (၂) ကောက်စပါး-ကိုစောင့်ရှောက်ရာ (အခါ)။ (၁) သဿ-

ကာရဏ-ကြည့်။ (၂) သဿရက္ခနကာလ-ကြည့်။

သဿရက္ခနကာလ (ပု) [သဿရက္ခန + ကာလ] ကောက်စပါးတို့ကို စောင့်ရှောက်ရာအခါ။ မနုဿာ သဿရက္ခနကာလေ ခေတ္တေသုပါသေ စ အနုဟလပါသာဏာဒီနိ စ ကရောန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၃၈။

သဿရသဒ္ဒ (ပု) [သဿရ + သဒ္ဒ] (တုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ, အိုးခြမ်းကွဲဖြင့်ဖြစ်စေ, ကြောင်သားရေဖြင့်ပြုအပ်သောအိတ်ကို တီးခေါက်သည့်အခါ ထွက်ပေါ်လာသည့်) "သဿရ=သရသရ" ဟူ၍ ဖြစ်သောအသံ။ သဿရ-ကြည့်။

သဿလာယန (နာ) [သဿ + လာယန] ကောက်စပါးတို့ကို-ရိတ်-ဖြတ်-ခြင်း။ ကောက်စပါးရိတ်သိမ်းရာအခါ။ လာယနေ (မ၊ ၌၊ ၂။ ၉၃) တိ သဿလာယနေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၀။

သဿဝါရ (ပု) [သဿ + ဝါရ] ကောက်စပါး၏-အလှည့်-အကြိမ်။ ပုနပ္ပုနံ စေဝ ဝပန္တိ (သံ၊ ၁။ ၁၇၆) တိ ဧကသ္မိံ သဿဝါရေ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၆။

သဿဝိနာသ (ပု) [သဿ + ဝိနာသ] ကောက်စပါးတို့၏ပျက်စီး-ဆုံးရှုံးခြင်း။ သဿဝိနာသံ ဩလောကေတွာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၆၉။

သဿဝိပတ္တိ (ထီ) [သဿ + ဝိပတ္တိ] သဿဝိနာသ-ကြည့်။ သဿဝိပတ္တိ ဒိသွာ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၈။

သဿသင်္ဟ (ပု) [သဿ + သင်္ဟ] ကောက်ပင်မှပြုအပ်သောစပါးဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း။ သဿသင်္ဟေ (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၂) တိ သဿတော ကာတဗ္ဗမည်သင်္ဟေ ကတေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။

သဿသဒိသ (တိ) [သဿ + သဒိသ] ကောက်စပါးနှင့်တူသော။ သဿသဒိသေဟိ တဟိ-တဟိ ဥဋ္ဌိတေဟိ ကေသေဟိ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၄၂။

သဿသမယ (ပု) [သဿ + သမယ] သဿကာလ-ကြည့်။ မဂဓဝါသိကာနံ သဿ-သမယေ မိဂါနံ မဟာပရိပန္ထော ဟောတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၀။

သဿသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သဿ + သမ္ပတ္တိ] ကောက်စပါး၏ပြည့်ခြင်း။ သဿသမ္ပတ္တိဥ္စ သာဓေတိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၄။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၄။

သဿသမ္ပတ္တိအတ္ထ (ပု) [သဿသမ္ပတ္တိ + အတ္ထ] ကောက်စပါး၏ပြည့်စုံခြင်းအကျိုး။ သဿ-သမ္ပတ္တိအတ္ထံ ပံသုံ ကဒ္ဒမံ ဝါ မုဒုံ ကာတုံ ခေတ္တံ ပုနပ္ပုနံ ကသန္တိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၀။

သဿသမ္ပတ္တိဒါယက (တိ) [သဿသမ္ပတ္တိ + ဒါယက။ ထီ-ဌ --ဒါယိကာ။] ကောက်စပါး၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပေးတတ်သော။ မဟာဂမ (စရိယာ။ ၃၈၆) နှိ ဝိပုလဖလာဂမ်၊ သဿ-သမ္ပတ္တိဒါယကန္တိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ၌။ ၃၀။

သဿသမ္ပတ္တိဝေကလ္လာဘာဝ (ပု) [သဿသမ္ပတ္တိ + ဝေကလ္ဟ + အဘာဝ] ကောက်စပါးပြည့်စုံခြင်း၏-ချို့တဲ့သည်၏အဖြစ်-ချို့တဲ့မှု၏ မရှိခြင်း။ ဟိမဝန္တသ ပဿတော (သုတ္တနိ။ ၃၄၁) တိ ဝနန္တော သဿသမ္ပတ္တိဝေကလ္လာဘာဝံ ဒဿေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၃။

သဿသမ္ဘာဒန (နာ) [သဿ + သမ္ဘာဒန] ကောက်စပါးတို့ကို ပြည့်စုံစေခြင်း။ သဿ-မေဓ-ကြည့်။

သဿသမ္ဘာဝ (ပု) [သဿ + သမ္ဘာဝ] ကောက်စပါးတို့ဖြင့်-ကျဉ်းမြောင်း-ကျပ်တည်း-ပြည့်ကျပ်ရာအရပ်။ ကိဋ္ဌသမ္ဘာဝေ (မ၊ ၁။ ၁၆၃) တိ သဿသမ္ဘာဝေ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၈၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၉)။

သဿသာမီ (ပု) [သဿ + သာမီ] လယ်ပိုင်ရှင်၊ ကောက်စပါးပင်-အရှင်-ပိုင်ရှင်။ သဿသာ-မိနော သဿဖလာနမိဂမော ဝိယ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၇။

သဿသုရ (တိ) [သဿသု + သသုရ=သသုရ။ သဟ + သသုရ။ ဓ္ဓ=ရ-သံ။ သ-ကို ဒွေဘော်ပြု။] ယောက္ခမမိန်းမ, ယောက်ျားသူတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဒေဝရံ သဿသုရံ သဒါသကံ၊ အဘိမာရယိ တမ္မိ ကတော ယသော မမ။ ဝိမာန။ ၃၈။ သဿု စ သသုရော စ သသုရာ၊ သဟ သသုရေဟိ သဿသုရံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၁၂၃။

သဿာဒိနိပ္ပတ္တိ (ထီ) [သဿ + အာဒိ + နိပ္ပတ္တိ] ကောက်စပါးစသည်တို့ဖြင့်ပြီးစီးခြင်း။ ဝိဘဝ-သာရသမ္ပတ္တိယာ သဿာဒိနိပ္ပတ္တိယာ စ ဖိတံ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၇၉။

သဿာမိက (တိ) [သဟ + သာမိက။ သ္ဝါမိက-သံ။ သ-ဒွေဘော်ပြု။ (၁) လင်ရှိသော (မိန်းမ)။ (၂) ပိုင်ရှင်ရှိသော (ပစ္စည်း)။ (၃) ပိုင်ရှင်ဒါယကာရှိသော (ကျောင်း)။ (၄) အစောင့်အရှောက်ရှိသော။ (၁) မာတုဂါမော သဿာ-မိကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။ (၂) ---- ပါဒဋ္ဌန-ကတော ပဋ္ဌာယ သဿာမိကံ ဘဏ္ဍံ အဝဟရန္တသ ပါရာဇိကမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၁။ (၃) ယသ္မာ ပနသ တံ ပမာဏမဟတ္တံ သဿာမိကတ္တာဝ လဗ္ဘတိ။ တသ္မာ တဒတ္ထဒသနတ္ထံ "မဟလ္လကော နာမ ဝိဟာရော သဿာမိကော ဝုစ္စတိ"တိ ပဒဘာဇနံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။ (၄) သဿာမိကာ သာရက္ခာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၈။

သဿာမိကမစ္ဆ (ပု) [သဿာမိက + မစ္ဆ] ပိုင်ရှင်ရှိသောငါး။ ယာဝ "ပုနပိ အာဂစ္ဆိဿာမာ"တိ သာလယာ ဟောန္တိ၊ တာဝ တေ သဿာ-မိကမစ္ဆာဝ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၈။

သဿိရိ (ရီ) က (တိ) [သဟ + သိရီ + က ။ ဓ္ဓ=ရ-သံ။] ဘုန်းကံ-ကြက်သရေ-မင်္ဂလာ-တင့်တယ်ခြင်းစသည်-ရှိသော။ သဿိရိကေနာ (သဿိရိကေနာ- ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁) တိ သရီရ-သောဘဂ္ဂါဒိသဒ္ဒါတာယ သိရိယာ အတိဝိယ သိရိမတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၇။ ဇဝံ သဿိရိ-က (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၈၈) နှင့် ---- သသောဘံ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၂။ (-သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄)။

သဿိရိကစာရုဒဿန (တိ) [သဿိရိက + စာရုဒဿန] ကြက်သရေ-မင်္ဂလာ-နှင့်ပြည့်စုံသည့် နှစ်သက်ဖွယ်သော အဆင်းရှိသော။ တတော မဏိဝဏ္ဏသာခန္ဓရေ ဌပိတပဝါ-ဠကုံရသဒိသေဟိ ပုပ္ပေဟိ သဿိရိကစာရု-ဒဿနော အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၀။

သဿိရိကဋ္ဌ (ပု) [သဿိရိက + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] ကြက်သရေ-မင်္ဂလာ-နှင့်ပြည့်စုံ-ရှိသော-အနက်-သဘော။ သဿိရိကဋ္ဌေန သိဝံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။

သဿိရိကဒဿန (တိ) [သဿိရိက + ဒဿန] ကြက်သရေ-မင်္ဂလာ-နှင့်-ပြည့်စုံသည့် အဆင်းရှိသော။ ---- ပုပ္ပေဟိ သဿိရိကဒဿနော အဟောသိ။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၀။

သသု (ထီ) [သသ + သု။ ဖြ-သံ။ သသူ-ပါကတ။ သသတိ ဇီဝတ္ထိတိ သသု။ ဇယမ္ပတိနံ မာတာ။ ဏွာဒိ။ ၂၁၉။] (မယား, လင်တို့၏ အမေ)-ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ။ သသုတိပိ နံ နဂဏေတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၇။

သသုဌာနက (တိ) [သသ + ဥဌာန + က] ကောက်စပါးတို့၏-ဖြစ်ပေါ်-ဖြစ်ထွန်း-အောင်မြင်-ရာဖြစ်သော။ ကိဋ္ဌ သသုဌာနကံ ဘူမိပ္ပ-ဒေသံ သန္ဓာယ "သီမံ ဒေမာ"တိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၆၀

သသုဌာနသမယ (ပု) [သသုဌာန + သမယ] ကောက်စပါးတို့၏-ဖြစ်ပေါ်-ဖြစ်ထွန်း-အောင်မြင်-ရာအခါ။ သသုဌာနသမယံ ပါပုဏာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၅။

သသုဒေဝ (တိ) [သသု + သသုရ = သသု + ဒေဝ။] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားလျှင်ကိုးကွယ်ရာနတ်ရှိသော၊ သူ။ သသုဒေဝါ (သံ၊ ၁။ ၈၆) တိ သသုသသုရ-ဒေဝတာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။ (-ဏ၊ ၁။ ၂၉၀၊ ဏ၊ ၆၊ ၄။ ၃၂၂)။

သသုဒ္ဓရဏသမယ (ပု) [သသ + ဥဒ္ဓရဏ + သမယ] ကောက်စပါးတို့ကိုထုတ်ယူရာအချိန်, အခါ။ သသုဒ္ဓရဏသမယံ ပါပုဏောယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၆။

သသုပဒ္ဓဝ (ပု) [သသ + ဥပဒ္ဓဝ] ကောက်စပါး၏-ဘေးရန်-အန္တရာယ်။ ဤတိနိပါတေနာတိ ဝိသမဝါတမူသိကသလဘသုကပါနကသေ-တဋ္ဌကရောဂါဒီနံ တသုပဒ္ဓဝါနံ အညတရ-နိပါတေန ဝါ။ ဏ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂၈။

သသုရ (ပု) [သသ + ဥရ၊ ဓာန်၊ ဋ္ဌိ။ ၂၄၆။ သသတိ ဟိ'သတိတိ သသုရော။ ဏွာဒိ။ ၁၄၇။ ဆန်းကြောင့် သ-ကိုဒွေဘော်ပြု။ ဖ၇ရ-သံ။] သသုရ-ကြည့်။ ပိတာစာပိစ သသုရော။ ဏ၊ ၁။ ၂၈၉။ ဏ၊ ၆၊ ၄။ ၃၁၉။

သသုဝတ္ထ (နာ) [သသု + ဝတ္ထ] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ၌ (ပြုအပ်သော) ကျင့်ဝတ်-တာဝန်-ဝတ္ထရား။ ---- သသုဝတ္ထံ သသုရဝတ္ထဿ ကတမေဝ ဟောတိ။ ဏ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။

သသုသသုရဒေဝတာ (ထီ) [သသုသသုရ + ဒေဝတာ] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူလျှင် ကိုးကွယ်ရာနတ်ရှိသော၊ မိန်းမ။ သသုဒေဝ-ကြည့်။

သသုသသုရပဂ္ဂိက (တိ) [သသုသသုရပဂ္ဂ + ဏိက] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူတို့နှင့် ထိုယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူတို့၏-အဖို့-အသင်းအပင်း-၌ဖြစ်သော၊ သူ။ စတုတ္ထဝါရေ ဥတိတိ သသုသသုရပဂ္ဂိကာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၄။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၆။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၃။ သသုသသုရ-ပဂ္ဂိကာတိ သသုသသုရာ စ တပ္ပဂ္ဂိကော စ သသုသသုရပဂ္ဂိကာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၂။

သသုသသုရဝတ္ထ (နာ) [သသုသသုရ + ဝတ္ထ] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူတို့၌ (ပြုအပ်သော) တာဝန်-ဝတ္ထရား။ အပရာ အဂါရမဗ္ဗေ ဝသမာနာ အက္ကောဓနာ ဟုတ္ဝာ သသုသသုရဝတ္ထံ အကာသိ။ ဏ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၃။

သသုသသုရသာမိကဝတ္ထ (နာ) [သသုသသုရ-သာမိက + ဝတ္ထ] ယောဂ္ဘမမိန်းမသူ, ယောဂ္ဘမယောက်ျားသူလင်ယောက်ျားတို့၌ (ပြုအပ်သော) တာဝန်-ကျင့်ဝတ်-ဝတ္ထရား။ သသုသသုရသာမိကဝတ္ထာနိ နကရောတိ။ ဏ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၃။

သဟ်ပတိ (ပု) [သဟက + ပတိ။ ကချေ့ နိုဂ္ဂဟိတ်လာ။] သဟမ္မတိ-ကြည့်။ သဟ်ပတိ ကိရ "နသတိ ဝတ ဘော လောကော"တိ ဣမံသဒ္ဒံ တထာ နိစ္ဆာရေတိ။ ဝဇိရ။ ၃၉၇။ သဟ်ပတိ-ပြဟ္မာ တထာဂတသ အာရောစေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁၄၆။

သဟ° (ဗျ) [သဟ + အ။ ကောတ္ထုဘာ။ သ + ဓာ + အ။ သဓ=သဟ။ ဝိလျ်။ သဟ-သ်။ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) အတူ-တကွ။ (၂) တပြိုင်နက်။ (၃) တပေါင်းတည်း။ (၄) ပြည့်စုံ-လုံလောက်-သော (သမ္ပတ္တိ၊ ပရိပုဏ္ဏ။) (၅) ထင်ရှားရှိသော (ဝိဇ္ဇမာန)။ (၆) တူ-တူမျှ-သော (သမာန)။ (၇) ထိုတွဲဘက်ပုဒ်၏အနက် (တဗ္ဘာဝ)။ (၁) အတူ-တကွ။ အညတရာ ဣတ္ထိသာမိကေန သဟ ဘဏ္ဍိတွာ မာတုယရံ အဂမာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁ဓ။ သဟ ဉာတိဘိ (အံ၊ ၁။ ၃၇၇) တိ ဉာတကေဟိ သဒ္ဓိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၃။ (၂) တပြိုင်နက်။ နိ သ ဂ္ဂ ယာ ဟောတိတိ သဟ အရုဏုဂ္ဂမနာ နိ သ ဂ္ဂ ယံ ဟောတိတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉၉။ သဟ ပရိနိဗ္ဗာနာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂ဓ။ သဟ သစ္ဓေ ကတေ မယ္ပ။ အပ၊ ၂။ ၄၁၅၊ ၄၁၇။ သဟော တရဏေနေဝ သ ဥဒကေ မစ္ဆကစ္ဆပါ သဗ္ဗे သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ အဟေသုံ။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၁၁ဝ။ (၃) တပေါင်းတည်း။ သဟ အတ္ထာနုသာသနံ အဂါရန္တိပိ သန္ဓာကာရံ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ဓ၆။ သဟာ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ဓ၆) တိ သန္ဓိပါတဝသေန ဧကတ္ထံ။ သံ၊ ၈။ ၂။ ၃၃၅။ ပစ္ဆယတာ အညောညံ၊ ပဋိစ္ဆ ယသ္မာ သမံ သဟ စ ဓမ္မေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၂။သဟာတိ ဧကတ္ထံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၅။ (၄) ပြည့်စုံ-လုံလောက်-သော (သမ္ပတ္တိ၊ ပရိပုဏ္ဏ)။ အတ္ထ-သမ္ပတ္တိယာ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၉) တိ သမ္ပန္နတ္ထတာယ သမ္ပတ္တိ အတ္ထော ဟိ ဣဓ သဟသဒ္ဒေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၆။ (၅) ထင်ရှားရှိသော။ သခ်ါရော အသ အတ္ထိတိ သသခ်ါရိကံ "သလောမကော သပက္ခကော"ဣဒါနိ ဝိယ သဟ-သဒ္ဒ သ ဝိဇ္ဇမာနတ္ထပရိဒီပနတော။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇ဓ။ အထ ဝိဇ္ဇမာနတာမတ္တံ "သလောမကော သပက္ခကော"တိအာဒိသု ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁။ ၂၇၁။ သဒ္ဒ (မဟာနိ။ ၅၄) တိ ကိလေသဒ္ဒရထာ ဧတ္ထ သန္ဓိတိ သဒ္ဒ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၇၃။ (၆) တူ-တူမျှ-သော။ (ပမာဏ)။ သဟောဒရ-ကြည့်။ (၇) ထိုတွဲဘက် ပုဒ်၏အနက်။ (တဗ္ဘာဝ)။ တေနာဟ "နန္ဒိရာဂေန သဟဂတာ"တိအာဒိ။ တဗ္ဘာဝတ္ထော ဟိ ဧသ သဟဂတသဒ္ဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၂၀၃။

သဟ၂ (တိ) [သဟ + အ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇။] (၁) သီးခံနိုင်သော။ (၂) တကွဖြစ်-နှစ်လိုဘွယ် ကောင်း-သော။ (၃) သီတာဒီနံ သဟော။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၄။ ပဋိသခ်ါနေ ဌိတော အဓိဝါသေတိ၊ န သဟော မုဠော ဟုတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ၈။ ၂။ ၂၅ဓ။ (၂) သဟောရ-ကြည့်။

သဟ° (ပု) [သဟ + အ။ သဟ-သတ္တိယံ၊ သုဂန္ဓံ ကတ္တုံ သဟတိတိ သဟော၊ အ။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၅၅၃။] အနုမ္ဘေးကြိုင်သောသရက်ပင်။ (ပြိုဟတ်။) တိယဂ္ဂိဥ္ဇဒ္ဒါလကာ သဟာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃ဓ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁ဓ၃။ သဟာတိ သဟကာရာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁ဓ၈။ အမ္ဗော စုတော သဟော တေသော၊ သဟကာရော သုဂန္ဓဝါ။ ဓာန်။ ၅၅၃။ ဧသော အမ္ဗော သုဂန္ဓဝါ အတိသယဂန္ဓယုတ္တော သမာနော "သဟော သဟကာရော"တိ စောစုတော။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၅၅၃။

သဟအရိယမဂ္ဂ (တိ) [သဟ + အရိယ + မဂ္ဂ] အရိယာမဂ်-မြတ်သောလမ်းစဉ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဉာဏစက္ခု သဟ အရိယမဂ္ဂံ ဝိပဿနာဉာဏန္တိပိ ယုဇ္ဇတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၄။

သဟက (ပု) [သဟ + ကရ + ကွိ] သဟကထေရ်-(က) ပဌမျာန်ရ သဟကထေရ်။ (ခ) အနာဂါမိ သဟကထေရ်။ (က) သဟမ္ပတိသာ (သံ၊ ၁။ ၁၃၈) တိ သော ကိရ ---- သဟကော နာမ ထေရော ပဌမဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတွာ ---- ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၅။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၄။) (ခ) ----- သဟကော နာမ ဘိက္ခု အနာဂါမိ ဟုတ္တာ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပန္နော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၆။

သဟကတပုညာ (တိ) [သဟ + ကတ + ပုညာ] အတူ-တကွ-ပြုခဲ့ဘူးသော-ကောင်းမှု-ကုသိုလ်-ရှိသော၊ သူ။ အဒ္ဓါ ဧတေန သဟကတ-ပုညာ သုဝဏ္ဏရူပပဋိဘာဂါ ဘဝိဿတိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၃၉။ အဝသံ တေန သဟ-ကတပုညာ ကာစိ ဒါရိကာ လောကေ ဥပ္ပန္နာ ဘဝိဿတိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၂။

သဟကထာ (ထီ) [သဟ + ကထာ] အတူ-တကွ-ပြောဆို-ဆွေးနွေး-ခြင်း။ သာကစ္ဆာယာ (ဥဒါန။ ၁၅၇) တိ သဟကထာယ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၂။

သဟကထိ (တိ) [သဟကထာ + ဣ။ ထီ-ဌ သဟကထိနီ။] အတူ-တကွ-ပြောဆိုခြင်း-ပြောဆိုအပ်သောစကား-ရှိသော။ သဟကထိ (မ၊ ၂။ ၁၅၇) တိ သဒ္ဓိं ဝါဒေါ၊ ဗဟုံ မယာ တုမ္ဟေဟိ သဒ္ဓိं ကထိတပုဗ္ဗန္တိ ကထံ သာရေတိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၉။ သဟကထာ ဧတသ အတ္ထိတိ သဟကထိ။ "မယံ ပုစ္ဆာဝသေန တုမ္ဟေ ဝိဿဇ္ဇနဝသေနာ"တိ ဧဝံ သဟပဝတ္တက-ထောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။

သဟကပတိ (ပု) [သဟက + ပတိ] သဟမ္ပတိ ပြဟ္မာ။ "သဟပတိ"တိ ဝတ္တေ အနုဿရာ-ဂမံ ကတ္တာ ရုဋ္ဌိဝသေန "သဟမ္ပတိ"တိ ဝဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၄။

သဟကမ္မသမ္ဘာရ (တိ) [သဟ + ကမ္မ + သမ္ဘာရ] ကံ (ကုသိုလ်အကုသိုလ်ကံ) ၏ အကြောင်း-အဆောက်အဦ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ရဇက-စိတ္တကာရာ ဝိယ ဟိ သဟကမ္မသမ္ဘာရံ ကမ္မံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၅။

သဟကရဏ (နဿ) [သဟ + ကရ + ယု။ သဟကာရ-သံ။ အဒ္ဓမာဂမိ] အတူ-တကွ-ပြုခြင်း။ မိသိဘာဝေါ (အဘိ၊ ၀။ ၁၀၅) တိ သဗ္ဗကိစ္စာနံ သဟကရဏံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၀။ နဿ ဟိ သခ်ိရာနံ ----- သဟကရဏံ ဝိဇ္ဇတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၇။ တသ သေနာတိ တသ မစ္စုနော သဟကရဏေန သေနာ ဝိယာတိ သေနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၇။

သဟကာယ (တိ) [သဟ + ကာယ] (ပြဟ္မာ၏) ကိုယ်-အတ္တဘော-နှင့် တကွဖြစ်သော။ ဣတော သဟကာယာ ပြဟ္မဌာနာ ဥတ္တရိ အညံ နိဿရဏံ နာမ နတ္ထိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၁။ သဟကာယေနာတိ သဟ တေန ပြဟ္မတ္တဘာ-ဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။

သဟကာရ (ပု) [သဟ + ကရ + ဏ။ သဟနံ သဟော၊ တံ ကရောတီတိ သဟကာရော၊ တာ ဝါ ပမုဒါ။ တာယ သဟ ဝတ္တတီတိ သဟော၊ သဟံ သမုဒံ (ပမုဒံ) ကရောတီတိ သဟကာ-ရော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၅၃။ သဟကာရ-သံ၊ ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂမိ] သဟ²-ကြည့်။

သဟကာရဏ (တိ) [သဟ + ကာရဏ] အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟမမ္မိကေန သဟကာရဏေနာတိပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၇။ အဝိဇ္ဇာဒီဟိ ---- သဟ-ကာရဏဘူတာနိ ဥပ္ပါဒါဒီနိပိ ဂဟိတာနေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။

သဟကာရိကာရဏ (နာ) [သဟကာရိ + ကာရဏ] အတူ-တကွ-ပြုတတ်-ပြုလေ့ရှိ-သော-အ-ကြောင်း။ တတ္ထ သဟကာရိကာရဏံ သန္ဓိ၏ သမေတိ သမဝေတိတိ သမယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၃၊ ၂၂၀)။

သဟကာရီ (တိ) [သဟ + ကရ + ဏိ။ ထိ-ဌ သဟကာရိနီ။ သဟကာရိန်-သံ၊ သဟကာရि-ပါကတ။ သဟာကာရီ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] အတူ-တကွ-ပြုတတ်-ပြုလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ (ကူညီ သူ)။ ဣမေ ဓမ္မာ သဟကာရိနော ဘဝူပ-ပတ္တိယာ နိယာမကာ ဟောန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။

သဟကာရိကာရဏ (နာ) [သဟကာရိ + ကာရဏ] သဟာကာရိကာရဏ-ကြည့်။ သဟကာရि-ကရဏံ လဘိတ္တာဝ။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၃၁၄။ တတ္ထ သဟကာရိကာရဏံ သန္ဓိ၏ သမေတိ သမဝေတိတိ သမယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅။ သဟကာရိကာရဏန္တိ ဒသ္သေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။

သဟကာရိကာရဏဝသ (ပု) [သဟကာရိ + ကာရဏဝသ] အတူ-တကွ-ပြုတတ်-ပြုလေ့ ရှိ-သော-အကြောင်း၏အစွမ်း။ သဟကာရि-ကာရဏဝသေန သန္ဓိ၏ သမေတိ သမဝေ-တိတိ သမယော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၈။

သဟကာရိကာရဏဝိကလ (တိ) [သဟကာရိ + ကာရဏဝိကလ] အတူ-တကွ-ပြုတတ်-ပြု-လေ့ရှိ-သော-အကြောင်းမှချို့တဲ့သော။ ဧတ္ထ စ "သဟကာရိကာရဏဝိကလံ ဝိပါကသ-အစ္စန္တံ သြကာသမေဝ နာ လဘတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂"။

သဟကာရိကာရဏသန္ဓိ (နာ) [သဟကာရိ + ကာရဏ + သန္ဓိ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-သော-အကြောင်း၏အဖြစ်ဖြင့်-စုပေါင်း-စုဝေး-စုရုံး-ပေါင်းစည်း-ခြင်း။ ဧတ္ထ စ သဟ-ကာရိကာရဏသန္ဓိ၏ သမေတိ သမဝေတိတိ သမဝါယော သမယော။ ဥဒါန၊ ဌ၊ ၁၉။ သဟကာရိကာရဏသန္ဓိ၏ သမေတိတိ သမ-ယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၇။

သဟကာရိကာရဏသမဝါယလာဘ (ပု) [သဟကာရိကာရဏ + သမဝါယလာဘ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-သော-အကြောင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းကိုရခြင်း။ အဝိပက္ကဝိပါကံ ကမ္မံ သဟကာရိကာရဏသမဝါယလာဘေန အကတောကာသံ ---- ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

သဟကာရိကာရဏာယတ္တ (တိ) [သဟကာရि-ကာရဏ + အာယတ္တ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-သော-အကြောင်းနှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ ဧတ္ထ စ သဟကာရိကာရဏာယတ္တာ ဖလုပ္ပါဒနာ ပစ္စယမ္မာနံ အညမညပေက္ခာတိ ---- ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၆၈။

သဟကာရိပစ္စယ (ပု) [သဟကာရိ + ပစ္စယ] သဟာကရိကာရဏ-ကြည့်။---- သဟကာရि-ပစ္စယံ လဘိတ္တာဝ ကာတုံ သက္ကောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၄။ ဂန္ဓော ပစ္စယောတိ ဂန္ဓော သဟ-ကာရိပစ္စယောတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။

သဟကာရိပစ္စယဝိသိဋ္ဌ (တိ) [သဟကာရိပစ္စယ + ဝိသိဋ္ဌ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-သော-

အကြောင်း-အထူးပြုအပ်-ဖြင့်ထူး-သော။ ---- တံ တံ သဟကာရီပစ္စယဝိသိဋ္ဌသ ပုရိမ-ပုရိမစိတ္တသေဝ ဝသေန ဣဋ္ဌတီတိ ဒသေတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၉။

သဟကာရီပစ္စယန္တရဂတ (တိ) [သဟကာရီပစ္စ-ယန္တရ + ဂတ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-ပြုတတ်-သော-အကြောင်းအထူးသို့ရောက်-သော။ ----သဟကာရီပစ္စယန္တရဂတံ ဥပကာရံ လဘန္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။

သဟကာရီပစ္စယန္တရဘူတ (တိ) [သဟကာရီ-ပစ္စယန္တရ + ဘူတ] အတူ-တကွ-ပြုလေ့ရှိ-ပြုတတ်-သော-အကြောင်းထူး-ဖြစ်၍ဖြစ်-သော။ သော သဟကာရီပစ္စယန္တရဘူတော ဧတသ အတ္ထိတိ ဝါတူပနိဿယော ဂန္ဓော ပစ္စယော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။ သဟကာရီပစ္စ-ယန္တရဘူတာ အဗ္ဗတ္ထိကဗာဟိရာ ပထဝီ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏော ပစ္စယောတိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။

သဟခါရီ (တိ) [သဟ + ခါရီ] (ရသေ့) ပရိက္ခ-ရာ-အိုးခွက်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဥပဂန္ဓာန-သမ္ဘဒ္ဓံ၊ သဟခါရိမဒါသဟ်။ အပ၊ ၂။ ၉၈။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၆။

သဟခုရက (တိ) [သဟ + ခုရ + က] ခွါနှင့်-တကွဖြစ်သော (သစ်နက်ရေ)။ အဇိနက္ခိပန္တိ တဒေဝ မရ္ဟေ ဖာလိတံ၊ သဟခုရကန္တိပိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ၆။ ၂၂၁။

သဟခေဋ (နာ) [သဟ + ခေဋ] တံတွေးနှင့်-တပေါင်းတည်း-တပါတည်း။ ---- သြသမံ ခါဒိတ္တာ မုခေ သဟခေဋံ သြသိဋ္ဌိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၂၀။

သဟဂစ္ဆန္တ (တိ) [သဟ + ဂမု + အ + အန္တ] ထီ-၌ သဟဂစ္ဆန္တိ] အတူ-တကွ-သွားသော၊ သူ။ သတိ'ပဋ္ဌိလဘန္တေန သဟဂစ္ဆန္တသ သန္တိကေ နိက္ခိပိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၇၊ ၂၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၉။

သဟဂတ (တိ) [သဟ + ဂမု + တ။ သဟဂတ-သံ။ ပါဂတ] (၁) ထိုတွဲဖက်ပုဒ်၏အနက် (တဘ္ဘာဝ)။ (၂) ရောပြွမ်းသော။ (၃) မှီရာ-နိဿယ။ (၄) အာရုံ။ (၅) နှီးနှော-တကွဖြစ်-သော။ (၁) ထိုတွဲဖက်ပုဒ်၏အနက် (တဘ္ဘာဝ)။ ယာယံ တဏှာ ပေါနောဘ္ဘဝိကာ နန္ဒိရာဂသဟ-ဂတာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅။ အဘိနန္ဒနသခ်ါတေန နန္ဒိရာဂေန သဟဂတာတိ နန္ဒိရာဂသဟ-ဂတာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၄။ နန္ဒိရာဂေန သဟဂတာတိ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈။ နန္ဒနတော, ရဇ္ဇနတော စ ---- နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ တာယ စ သတ္တာ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝါဒိကေ ---- ရဇ္ဇန္တိ စာတိ တတြ-တတြာဘိနန္ဒိနိ "တေနာဟ နန္ဒိရာဂေန သဟဂတာ"တိ အာဒိ။ တဘ္ဘာဝတ္ထော ဟိ ဧသ သဟဂတ-သဒ္ဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။ (-အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၁။) (၂) ရောပြွမ်းသော။ ယာ ဘိက္ခဝေ ဝိမံသာ ကောသဇ္ဇသဟဂတာ ကောသဇ္ဇသမ္ပယုတ္တာ။ သံ၊ ၃။ ၂၄၄။ ကောသဇ္ဇေန ဝေါကိဏ္ဏတ္တာ ဆန္ဒော ကောသဇ္ဇသဟဂတော နာမ ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၂၈၉။ (-အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၁)။ (၃) မှီရာ-နိဿယ။ ---- အတ္ထိကသညာသဟဂတံ သတိသမ္ဘောဇ္ဈင် ဘာဝေတိ။ သံ၊ ၃။ ၁၁၃။ (-အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၁)။ (၄) အာရုံ။ လာဘီ ဟောတိ ရူပသဟဂတာနံ ဝါ အရူပသဟဂ-တာနံ ဝါ သမာပတ္တိနံ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၄။ (-အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၂)။ (၅) နှီးနှော-တကွဖြစ်-သော။ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ဝိတိယာ သဟဂတံ

ဟောတိ သဟဇာတံ သံသဋ္ဌं သမ္မယုတ္တံ။ အဘိ၊ ၀ိ။ ၂၆၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။

သဟဂတစိတ္တ (နာ) [သဟဂတ + စိတ္တ] နှီးနှော-တကွဖြစ်-သောစိတ်။ အဘိညာစိတ္တေနာတိ စေတောပရိယပုဗ္ဗေနိဝါသအနာဂတံသညာဏ-သင်္ခါတာဟိ အဘိညာဟိ သဟဂတစိတ္တေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၉။

သဟဂတဗ္ဗာန (နာ) [သဟဂတ + စ္စာန] တကွဖြစ်သောစ္စာန်။ အသုဘသညာပရိစိတေနာတိ သကလ ကာယံ အသုဘန္တိ ပဝတ္တာယ သညာယ သဟဂတဗ္ဗာနံ အသုဘသညာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၁။

သဟဂတသညာ (ထီ) [သဟဂတာ + သညာ] တကွဖြစ်သော-အမှတ်-သညာ။ အနိစ္စသညာ-ဒယော အနိစ္စာနုပဿနာဒီဟိ သဟဂတ-သညာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။ ---- သဟဂတ-သညာယ ဘာ၀ိတာယ ဘာ၀ိတာ ဧ၀ ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၆။ ဒုဗ္ဗလာယ အတ္တဒိဋ္ဌိယာ သဟဂတသညာတိပိ ၀ဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၅။

သဟဂတသဒ္ဒ (ပု) [သဟဂတ + သဒ္ဒ] သဟဂတ-သဒ္ဒါ။ သဟဂတသဒ္ဒါ တဗ္ဘာ၀ေ ၀ေါကိဏ္ဏော နိဿယေ အာရမ္မဏေ သံသဋ္ဌေ-တိ ဣမေသု အတ္ထေသု ဒိဿတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃)။

သဟဂတိ (ထီ) [သဟ + ဂမု + တိ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း။ သင်္ဂတိတိ သဟဂတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ သဟဂတိတိ သဟပ္ပ၀တ္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၉။

သဟဂမန (နာ) [သဟ + ဂမု + ယု] အတူ-တကွ-သွားခြင်း။ ဥဒ္ဒေထ ဧထ ဂစ္ဆာမာတိ ဧ၀ं သဟဂမနေ ပုဗ္ဗာပရာ ဂစ္ဆန္တောပိ နာပဇ္ဇတိ။ ၀ဇိရ။ ၁၇၃။

သဟဂါမိ (တိ) [သဟ + ဂမု + ဏိ။ ထီ-ဌ သဟဂါမိနီ။ သဟဂါမိန်-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-သွားမည့်သူ၊ အဖော်။ (၂) အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ (က) သူငယ်ချင်း, အပေါင်းအဖော်။ (ခ) မယား, ဇနီး။ (၁) ---- အတ္တနော သဟ-ဂါမိနော ဘိက္ခု ပရိယေသန္တော သဋ္ဌိ ဘိက္ခူ လဘိတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅။ (၂) (က) သဟာယာ နာမ သဟဂါမိနော သဒ္ဓိ စရာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ (ခ) "ဘရိယာ သဂါမိနီ"တိပိ ပဋ္ဌန္တိ၊ ဘရိယာ သဟဂါမိနီတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၉။

သဟဂါရ (နာ) [သဟ + အဂါရ + သေယျာ + ဏ။ သေယျ-ပုဒ်ကေ့။] သဟဂါရသေယျ-ကြည့်။ ပဏ္ဏတ္တိယံ ပန အကောဝိဒတ္တာ ဝိဟာရကာရံ ကုဋိကာရံ သဟဂါရံ သဟသေ-ယျန္တိ ဧ၀ရူပါ ကာယဒ္ဓါရေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၆)။

သဟဂါရသေယျ (တိ) [သဟဂါရသေယျာ + ဏ] တမိုးတရံတည်းသောကျောင်းဌတကွအိပ်ခြင်း-ကြောင့်သင့်သော၊ အာပတ်။ သဟဂါရသေယ္ယံ ရတ္တိ အာပဇ္ဇတိ နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၀။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၀၊ ၂၂၅၊ ၂၃၇)။

သဟဂါရသေယျာပတ္တိ (ထီ) [သဟဂါရသေယျာ + အာပတ္တိ] တမိုးတရံတည်းကျောင်းဌ အိပ်-ခြင်းကြောင့်သင့်သောအာပတ်။ ---- သဟ-ဂါရသေယျာပတ္တိဠ္ဟ ပသုတ္တော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၇။

သဟစရ (တိ) [သဟ + စရ + အ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ ဝိသယေနပိ ဟိ ဝိသယီ ဝုစ္စတိ သဟစရဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၃။

သဟစရကၖ (နာ) [သဟ + စရ + ယု။ (တိ) သဟစရကၖ-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်း။ (၂) အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-သွားခြင်း။ (၁) အနိစ္စတာယ သဟစရကၖတော ဝိပဿနာ "အနိစ္စတာ"တိ ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၅၃။ အနိစ္စတာဒိနာ သဟစရကၖတော အနုပဿနာ ပညာပိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၃၅။ (၂) ---- ဒေဝါနမိန္ဒသ ဝစနံ ပဋိသုတ္တာ အနုစရိယံ သဟစရကၖံ ဧကတော ဂမနံ ဥပါဂမိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၂။

သဟစရကၖက (တိ) [သဟ + စရကၖ + က] အတူ-တကွ-သွားခြင်းရှိသော၊ သူ။ တေနာဟ "သဒ္ဓိ စရော"တိ သဟစရကၖကောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။

သဟစရကၖဉယ (ပု) [သဟစရကၖ + ဉယ] သဟစရကၖနည်း။ အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းဟူသော-အသင့်-ယုတ္တိ-နည်း-နည်းလမ်း။ အဿဇိပုနဗ္ဗသုကပ္ပမာနာ အဿဇိပုနဗ္ဗသုကာတိ ဝုတ္တာ သဟစရကၖဉယေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၅။ စူဠဝဂ္ဂသ ပဋမေ ကမ္မက္ခန္ဓကေ တာဝ "ယဒိ ပဝေသယကုန္တေ ပဝေသယာ"တိအာဒိသု ဝိယ သဟစရကၖဉယေန။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၅။

သဟစရကၖနယ (ပု) [သဟစရကၖ + နယ] သဟစရကၖနည်း။ အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကြောင့် (အပြားမဲ့အားဖြင့်) ခေါ်ဝေါ်အပ်သောနည်း။ အထ ဝါ သညီတိ ပဝတ္တော ဝါဒေါ သညီ သဟစရကၖနယေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၀။ ဣတရာ ဌိတာပိ နိသိန္နာပိ "စရန္တိ"တိ ဝုစ္စန္တိ သဟစရကၖနယေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။ ဧဝမေတ္ထ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ သဟစရကၖနယော ဒဿိတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၂။

သဟစရကၖပရိစယ (ပု) [သဟစရကၖ + ပရိစယ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းဌာလေ့ကျက်ခြင်း။ ဥပပတ္တိတော ဣဒ္ဓတိတိ ပညာယ သဟစရကၖပရိစယေန ယထာ သမဝါဟိဘာ-ဝေါ ဟောတိ၊ ဧဝံ ယုတ္တိတော ပဿတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၃။

သဟစရကၖလဗ္ဘကၖ (နာ) [သဟစရကၖ + လဗ္ဘကၖ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းဟူသော-မှတ်ကြောင်း-လဗ္ဘကၖာ။ အထ ဝါ "ဆသု အသာမာရကၖာဉကၖသု အည-တရတ္တာ တဂ္ဂဟကၖေန သေသာပိ ဂဟိတာဝ သဟစရကၖလဗ္ဘကၖေနာ"တိ စ ဝဒန္တိ။ ဝဇိရ။ ၁ဝ။

သဟစရန္တ (တိ) [သဟ + စရ + အ + အန္တ။ ထိ-ဌ် သဟစရန္တိ။ သဟစရတ်-သံ။] အတူ-တကွ-သွားသော၊ သူ။ ထေရော အာဟ "ဣဒေ-ကစ္စော မဟလ္လကော အရိယာနံ ပတ္တစီဝရံ ဂဟေတ္တာ ဝတ္တပဋိပတ္တိ ကတ္တာ သဟစရန္တောပိ နေဝ အရိယေ ဇာနာတိ၊ ဧဝံ ဒုဗ္ဗာနာ အာဝုသော အရိယာ"တိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၂။

သဟစရိတ (တိ) [သဟ + စရ + တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်-သွားလာ-ကျက်စား-သော။ သမာ-ရကဝစနေန မာရသဒ္ဒေန တေန သဟစရိတာ သဗ္ဗေ ဝသဝတ္တိဒေဝါ စ ဂဟိတာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၂။

သဟစရိတဗ္ဗ (တိ) [သဟ + စရ + တဗ္ဗ] အတူ-

တကွ-ကျင့်အပ်သော။ သဟစရိတ္ဘမ္ဘ-ကြည့်။

သဟစရိတ္ဘမ္ဘ (တိ) [သဟစရိတ္ဘ + ဓမ္ဘ] အတူ-တကွ-ကျင့်အပ်သည့်တရားရှိသော၊ သူ။ သဟဓမ္မိကေဟိ (ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၁) တိ ဧကသ သတ္ထု သာသနေ သဟစရိတ္ဘဓမ္မေဟိ၊ သမာနကုသလဓမ္မေဟိ ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆စ-၉။

သဟစရိယာ (ထီ) [သဟ + စရိယာ=စရ + ဏျ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း။ ကိ ဝါ ဣမာယ သဟ-စရိယာယ၊ ယထာလာဘဂ္ဂဟဏံ ပနေတ္ထ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။

သဟစာရ (ပု) [သဟ + စရ + ဏ။ သဟစာရ-သံ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော၊ သူ။ သူငယ်ချင်း, မိတ်ဆွေ။ သဟဗျယတိ ပဝတ္တတိ သဟဗျော၊ သဟစာရော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။

သဟစာရီ (တိ) [သဟ + စရ + ဏီ။ ထီ-ဋ္ဌ သဟစာရိနီ။ သဟစာရိန်-သံ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်တတ်-ဖြစ်လေ့ရှိ-သော။ အညေသု ပါဒ္ဒေသု သဟစာရိတ္ထာ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၉။ နနု စ အညေပိ ဟာရော ဒေသနာသခ်ီတသ သုတ္ထသ အတ္ထသံဝဏ္ဏနတော ဒေသနာယ သဟစာရိနော ဝါတိ? သစ္စမေတံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄။

သဟစိတ္ကပ္ပါဒ (ပု) [သဟ + စိတ္ကပ္ပါဒ။ (သစက္ကပုဒ်ကဲ့သို့)] စိတ်ဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက်။ (ဝိ၊ ၄။ ၃၄၂-ဋ္ဌ ဝါကျရှိသည်)။ သဟစိတ္ကပ္ပါဒါ စ ဘန္တေ ဒေဝဒတ္တော တသာ ဣဒ္ဓိယာ ပရိဟီ-နောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၀စ။

သဟဇ (တိ) [သဟ + ဇန + ဏိ။ သဟဇာတ။ သဟဇ-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-ဖြစ်သော၊ တရား။ (၂) အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-မွေးဖွားသော၊ သူ။ ဖွားဖက်။ (၃) အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-ရဟန်းဖြစ်သော၊ သူ။ (၁) သဟဇာပိ (မဟာနိ။ ၃၃) တိ သဒ္ဒီ ဧကစိတ္တေ ဥပန္နာပိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၂။ ဥဒ္ဒစ္စဝိစိကိစ္ဆာဟိ၊ ယော မောဟော သဟဇော မတော။ ထေရီ၊ ၆။ ၇။ (၂) ကဏ္ဏကော နာမ အဿရာဇာ မဟာ-သတ္တေန သဟ ဧကသ္မိံယေဝ ဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟဇော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၉၇။ (၃) သဟဇာ (စရိယာ။ ၄၀၂) တိ ပဋ္ဌဇ္ဇာတိဝသေန သဟဇာတာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၄။

သဟဇအရ္ဗပါနုပါလန (တိ) [သဟဇ + အရ္ဗပ + အနုပါလန] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောနာမ်တရားတို့ကိုအစဉ်-စောင့်ရှောက်ခြင်းရှိ-အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်-သော၊ ဣန္ဒြေ။ သဗ္ဗစိတ္တ-သဟဇ သဟဇအရ္ဗပါနုပါလနံ အရ္ဗပဇိဝိ-တိန္ဒြိယံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၈၀။

သဟဇ္ဇန (နာ) [သဟ + ဇ္ဇ + ယု] အတူတကွ ကျယ်လောင်စွာရယ်မောခြင်း။ သဟဇ္ဇနာဒီ-နိပိ ဧတေနေဝ သင်္ဂဟိတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၀။

သဟဇမ္ဘာနုပါလက (တိ) [သဟဇ + ဓမ္ဘ + အနုပါလက] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရားတို့ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ ဇိဝိ-တိန္ဒြေ။ အထ ဝါ သဟဇမ္ဘာနုပါလကမ္ပိ ဇိဝိတိန္ဒြိယံ နာ ကေဝလံ ခဏဋ္ဌိတိယာ ဧဝ ကာရဏံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၁၄။

သဟဇနေတ္တ (တိ) [သဟဇ + နေတ္တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည့်သဗ္ဗညုတညာဏ်တည်းဟူသော မျက်စိရှိသော၊ ဘုရား။ သဟဇနေတ္တာ (သုတ္တနိ။ ၄၄၄။ စူဠနိ။ ၁၆) တိ သဟဇာတ-

သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခု။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၃၄။

သဟဇပဟာနေကဋ္ဌ (တိ) [သဟဇ + ပဟာန + ဧကဋ္ဌ] (ဒိဋ္ဌနှင့်) အတူ-တကွ-ဖြစ်သောကိလေသာတို့ကိုပယ်ခြင်းဖြင့်-တစ်ယောက်တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်-တစ်ခုတည်းသောစိတ်-၌တည်သော၊ ပဌမမဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ။ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌာတိ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇပဟာနေကဋ္ဌာ၊ ပဌမမဂ္ဂသမ္မာ-ဒိဋ္ဌိဝသေနေ၀ တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၆။

သဟဇပုဗ္ဗဂ်မဓမ္မ (ပု) [သဟဇ + ပုဗ္ဗဂ်မ + ဓမ္မ] ပဠဝိညာဉ်တို့နှင့်-အတူ-တကွ-ဖြစ်သော (ဖဿအစရှိသော) တရား၊ ပဠဝိညာဉ်တိုင်ရှေ့သွားဖြစ်သော (အာ၀ဇ္ဇန်းအစရှိသော) တရား။ သဟဇပုဗ္ဗဂ်မဓမ္မေနာ (မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၀) တိ ဒဿနာဒီဟိ သဟဇာတဖဿာဒိနာ ပုဗ္ဗဂ်မေန အာ၀ဇ္ဇနာဒိနာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။

သဟဇရူပ (နာ) [သဟဇ + ရူပ] (ပုရိသိန္ဒြေတို့နှင့်) အတူ-တကွ-ဖြစ်သောရုပ်။ တတော ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နေသု စ ပုရိသိန္ဒြိယေသု သဟဇရူပေဟိ သဒ္ဓိ ကမေန နိရုဒ္ဓေသု တသ္မိံ သန္တာနေ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၁။

သဟဇရူပကာယ (ပု) [သဟဇ + ရူပကာယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-ရုပ်တို့၏အပေါင်း-ရုပ်ကိုယ်-ရုပ်ခန္ဓာ။ တဿာ ယံ သဟဇရူပကာ-ယသ္မိံ ထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနသဒ္ဒါတံ ကိစ္စံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၈။

သဟဇရူပဓမ္မ (ပု) [သဟဇ + ရူပဓမ္မ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောရုပ်တရား။ ပထဝီဓာတူတိ သဟဇရူပဓမ္မာနံ ပတိဋ္ဌာ ဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂၇။

သဟဇရူပါနုပါလန (တိ) [သဟဇရူပ + အနုပါလန] (၁) အတူ-တကွ-ဖြစ်သောရုပ်တို့ကို-အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်းရှိ-စောင့်ရှောက်တတ်-သော၊ ဣန္ဒြေ။ (နာ) (၂) အတူ-တကွ-ဖြစ်သောရုပ်တို့ကို အစဉ်စောင့်ရှောက်ခြင်း။ (၁) သဗ္ဗကမ္မဇရူပသဟဇ သဟဇရူပါနုပါလနံ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၈၀။ (နာ) (၂) ဣတ္ထိပုရိသိန္ဒြိယဒွယသ သကိစ္စေ ဇီဝိတိန္ဒြိ-ယသ သဟဇရူပါနုပါလနေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၇။

သဟဇဝနက (တိ) [သဟ + ဇဝန + က] (ပဠဒ္ဓါရိက) ဇောစိတ်တို့နှင့်-အတူ-တကွ-ဖြစ်သော၊ ဝိထိစိတ်။ နာ ပဠဒ္ဓါရိကေနာတိ သဗ္ဗဿာပေတဿ ကိစ္စဿ ကရဏော သဟဇဝနကာနိ ဝိထိစိတ္တာနိ ပဋိက္ခိတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၈၈။ သဟဇဝနကာနိတိ ဇဝန-သဟိတာနိ၊ ပဠဒ္ဓါရိကဇဝနေဟိ သဒ္ဓိန္တိ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

သဟဇဝနကဝိထိစိတ္တ (နာ) [သဟဇဝနက + ဝိထိစိတ္တ] (ပဠဒ္ဓါရိက) ဇောစိတ်နှင့်-အတူ-တကွ-ဖြစ်သောဝိထိစိတ်။ နာ သဟဇဝနက-ဝိထိစိတ္တေ ပရိယာပန္နာတိ ဣမိနာ အဓိပ္ပါ-ယေန ဣဓ ပဠဒ္ဓါရိကတဒါရမ္မဏာနန္တရံ စုတိ, တဒနန္တရံ ပဋိသန္ဓိ စ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၆။

သဟဇဝနကဝိထိစိတ္တပရိယာပန္န (တိ) [သဟဇဝနကဝိထိစိတ္တ + ပရိယာပန္န] (မရဏာသန္န) ဇောနှင့်တကွဖြစ်သော ပဠဒ္ဓါရ ဝိထိစိတ်တို့၌ အကျုံးဝင်သော။ နာ သဟဇဝန-ကဝိထိစိတ္တပရိယာပန္နာတိ ဣမိနာဓိပ္ပါယေန ဣဓ ပဠဒ္ဓါရိကတဒါရမ္မဏာနန္တရာ စုတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၁။

သဟဇာတ[3] (တိ) [သဟ + ဇန + တ။ နာ-ကို

အာ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၇၂၅။ သဟဇာတ-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-ဖြစ်သော။ (၂) အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-မွေးဖွားသော၊ သူ။ (ဖွားဖက်တော် ၇-ဦး)။ (က) ရာဟုလမာတာ၊ အာနန္ဒာ၊ ဆန္ဒ၊ ကဏ္ဍက၊ နိဓိကုမ္ဘ၊ မဟာဗောဓိ၊ ကာဠဒါယီ။ (ခ) ဗောဓိရုက္ခ၊ ရာဟုလမာတာ၊ နိဓိကုမ္ဘ၊ အာရောဟနိယဟတ္ထီ၊ ကဏ္ဍက၊ ဆန္ဒ၊ ကာဠဒါယီ။ (၁) သဟဇာတော (မဟာနိ။ ၂) တိ သဒ္ဒိ နိဂ္ဂတော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၀။ သဟဇာတဘာဝေနာ (မူလဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၁) တိ သဟ ဥပ္ပန္နဘာဝေန။ အနုဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၀။ (၂) (က) အပရံ အမ္မာကံယေဝ ဘဂဝတော သဟဇာတပရိစ္ဆေဒဉ္စ နက္ခတ္တပရိစ္ဆေဒဉ္စ ဒီပေသုံ။ သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တေန ကိရ သဒ္ဒိ ရာဟုလာမာတာ အာနန္ဒတ္ထေရော ဆန္နော ကဏ္ဍကော နိဓိကုမ္ဘော မဟာဗောဓိ ကာဠဒါယီတိ ဣမာနိ သတ္တ သဟဇာတာနိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၅၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆၃)။ (၄-နံပါတ်ဖြစ်သော ဖွားဖက်တော်အမည်ကို ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈-၌ ကဏ္ဍက-ဟုဆိုသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၅၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆၃။ (ဆဋ္ဌမ) တို့၌ ကဏ္ဍက-ဟုဆိုသည်။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆၃ (သီမ) ၌ ကန္ထက-ဟုဆိုသည်။) (ခ) ဗောဓိသတ္တေန ဟိ သဒ္ဒိ ဗောဓိရုက္ခော ရာဟုလမာတာ စတသော နိဓိကုမ္ဘိယော အာရောဟနိယ-ဟတ္ထီ ကဏ္ဍကော ဆန္နော ကာဠဒါယီတိ ဣမေ သတ္တ ဧကဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟ-ဇာတာ နာမ အဟေသုံ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၄။

သဟဇာတ၂ (ပု၊ နာ) [သဟဇာတ + ပစ္စယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်၍ကျေးဇူးပြုတတ်သော သဟဇာတပစ္စည်း။ (ပဋ္ဌာန်း ၂၄-ပစ္စည်းတို့တွင် ၆-ခုမြောက်)။ သဟဇာတေ နဝ၊ အညမညေ တိဏိ။ ပဋ္ဌာန။ ၂၈။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော သဟ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဘာဝေန ဥပကာရကော ဓမ္မော သဟဇာတပစ္စယော ပကာသသ ပဒီပေါ ဝိယ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၆။

သဟဇာတ၃ (ပု) [သဟဇာတ + အတ္ထ] သဟဇာတအနက်။ သဟဇာတေ (မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၉) တိ သဟဇာတတ္ထေ။ အနုဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။

သဟဇာတအကုသလ (ပု) [သဟဇာတ + အကုသလ] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သောအကုသိုလ်။ အကုသလော သဟဇာတ-အကုသလဿ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၇၅။

သဟဇာတအဗ္ဗုပေက္ခနာ (ထီ) [သဟဇာတ + အဗ္ဗုပေက္ခနာ] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သောတရားတို့ကို လျစ်လျူရှုခြင်း။ အဗ္ဗု-ပေက္ခိတာ ဟောတိတိ သဟဇာတအဗ္ဗုပေက္ခ-နာယ အဗ္ဗုပေက္ခိတာ ဟောတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၅။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၀၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၄)။

သဟဇာတအညာဏ (နာ) [သဟဇာတ + အညာဏ] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သော-မသိခြင်း-မောဟ။ သဗ္ဗေဟေဝ သဟဇာတ-အညာဏဝသေန အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၄။

သဟဇာတအတ္ထိပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + အတ္ထိပစ္စယ] သဟဇာတဖြစ်-သဟဇာတ ပစ္စည်းမျိုး၌ပါဝင်-သော အတ္ထိပစ္စည်း။ တတ္ထ မဂ္ဂဖလဓမ္မာနံ မဂ္ဂဖလတံသမုဋ္ဌာနရူပဝသေန သဟဇာတအတ္ထိပစ္စယော။ အနုဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၉။

သဟဇာတအရူပိန္ဒြိယ (နာ) [သဟဇာတ + အရူပိန္ဒြိယ] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သော နာမ်ဣန္ဒြေ။ တတော အပရာနိ နဝ ယဋ္ဌနာနိ

သဟဇာတအရှုပ်ခြိုယဝသေန ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၅၉။

သဟဇာတကမ္မ (နာ) [သဟဇာတ + ကမ္မ] (ပစ္စယုပ္ပန်တရားနှင့်) အတူတကွဖြစ်သော-စေတနာ-ကံ-ကမ္မပစ္စည်း။ ကမ္မပစ္စယောပိ သဟဇာတနာနာက္ခဏိကဝသေန ဒုဝိဓော။ တတ္ထ သဟဇာတကမ္မံ အတ္တနာ သဟဇာတာ-နညေ၀ ကမ္မပစ္စယဘာ၀တော သဟဇာတေ-ယေ၀ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၆၄။

သဟဇာတကမ္မပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + ကမ္မပစ္စယ] သဟဇာတကမ္မပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့နှင့်အတူတကွဖြစ်သည့်စေတနာ (ကံ) ဟူသောပစ္စည်း။ ကုသလာဒီသု ဟိ ယာ ကာစိ သဟဇာတစေတနာ ---- တသ္မာ သဟဇာတ-ကမ္မပစ္စယောတိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၇၄-၅။

သဟဇာတကမ္မဘာ၀ (ပု) [သဟဇာတ + ကမ္မဘာ၀] (ဒိဋ္ဌိပါဒါန်စသည်တို့နှင့်) အတူတကွဖြစ်သော ကမ္မဘာ၀။ ဒိဋ္ဌိပါဒါဒီနိ ဟိ သဟဇာတကမ္ম-ဘ၀သ မဂ္ဂပစ္စယာ ဟောန္တိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၄။

သဟဇာတကုသလ (ပု) [သဟဇာတ + ကုသလ] (ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့နှင့်) အတူတကွဖြစ်သော ကုသိုလ်။ ၄ပေတွာ ပန ရူပါ၀စရကုသလံ -- -- သဟဇာတကုသလော အတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃စ၄။

သဟဇာတကောဋိ (ထီ) [သဟဇာတ + ကောဋိ] သဟဇာတပစ္စည်းဟူသော-အဦး-အစ-ပဓာန၊ သဟဇာတပစ္စည်းကို-အဦး-အစ-ပဓာန-ပြု ခြင်း။ သာ ပနေသာ တဏှာ ဥပါဒါနသ သဟဇာတကောဋိယာပိ ဥပနိဿယကောဋိ-ယာပိ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၈၉။ (-ဥပနိဿယကောဋိယာတိ ဥပနိဿယသီ-သေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁စ၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၄)။

သဟဇာတဂဏန (နာ) [သဟဇာတ + ဂဏန] အတူတကွမွေးဖွားသောသူ (ဖွားဖက်တော်) တို့ကိုရေတွက်ခြင်း။ တထာ ဟိ မနောရထပူ-ရဏိယံ ဧကနိပါတ၀ဏ္ဏနာယံ သဟဇာတ-ဂဏနေ သော နာ ဝုတ္တော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၂။

သဟဇာတဂတိက (တိ) [သဟဇာတ + ဂတိ + က] သဟဇာတပစ္စည်း၏အလားနှင့်တူသော အလားရှိသော။ အ၀ိဂတံ သဟဇာတဂတိကံ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၁၆။ (-၄၇၁)။

သဟဇာတဂ္ဃဟဏ (နာ) [သဟဇာတ + ဂဟဏ] သဟဇာတသဒ္ဒါ။ သဟဇာတတဏှာပစ္စယ-နိဗ္ဗတ္တောတိ ဧတ္ထ သဟဇာတဂ္ဃဟဏံ ---- လဗ္ဘတီတိ ဒဿနတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၄။

သဟဇာတယဌန (နာ) [သဟဇာတ + ယဌန] သဟဇာတယဌနာ၊ သဟဇာတပစ္စည်းကို ရ သောယဌနာ။ ယာနိ ပန သဟဇာတံ လဘန္တိ၊ တာနိ သဟဇာတယဌနာနိ နာမာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၆၂။

သဟဇာတစက္ခုသမ္ဖဿ (ပု) [သဟဇာတ + စက္ခုသမ္ဖဿ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-စက္ခု သမ္ဖဿ-စက္ခုပသာဒ၌တွေ့ထိတတ်သော တရား။ သဟဇာတစက္ခုသမ္ဖဿာဒိသမုဒယ-ကြည့်။

သဟဇာတစက္ခုသမ္ဖဿာဒိသမုဒယ (ပု) [သဟဇာတစက္ခုသမ္ဖဿာဒိ + သမုဒယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-စက္ခုသမ္ဖဿ-စက္ခုပ သာဒ၌တွေ့ထိတတ်သောတရား အစရှိသည်

တို့၏ဖြစ်ခြင်း။ ပဠုဒ္ဓါရေ ပဠုဝတ္ထုကဝေဒနာနံ သဟဇာတစက္ခုသမ္ဖဿာဒိသမုဒယာ သမုဒယော ဟောတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၆။

သဟဇာတစိတ္တ (နဉ) [သဟဇာတ + စိတ္တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောစိတ်။ အထ ခေါ ကုသလာ-ကုသလာ ဓမ္မာ ---- သဟဇာတစိတ္တံ နိဿာ-ယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၃။

သဟဇာတစိတ္တဖဿဟေတုက (တိ) [သဟဇာတ + စိတ္တ + ဖဿ + ဟေတုက] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည့်စိတ်-၊ ဖဿဟူသောအကြောင်းရှိသောစေတသိက်။ သဟဇာတစိတ္တဖဿ-ဟေတုကတ္တာ စေတသိကာနံ ဒ္ဝိသမုဋ္ဌာနတာ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၇၄။

သဟဇာတစေတနာ (ထီ) [သဟဇာတာ + စေတနာ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-စေတနာ စေတသိက်-စေ့ဆော်တတ်သောတရား။ ကုသလာဒီသု ဟိ ယာ ကာစိ သဟဇာတ-စေတနာ သေသဓမ္မာနံ စိတ္တပယောဂသခ်ီ-တေန ကိရိယာဘာဝေန ဥပကာရိကာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇၄-၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၀)။

သဟဇာတဆန္ဒ (ပု) [သဟဇာတ + ဆန္ဒ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-ဆန္ဒစေတသိက်-အလိုရှိတတ်သောတရား။ ပုဗ္ဗာဘိသခ်ါရဝသေန ဧဝ ပန သဟဇာတဆန္ဒသာပိ အဓိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈။

သဟဇာတ၌ (ပု) [သဟဇာတ + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ၌-ပြု။ နိတ်၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] သဟဇာတသဒ္ဒါ၏ အနက်။ ပဋိစ္စ၌သ ပန သဟဇာတ၌တ္တာ ပဋိစ္စဝါရေ ဧသ နယော နေ လဗ္ဘတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၂၆။

သဟဇာတတဏှာ (ထီ) [သဟဇာတ + တဏှာ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-တဏှာ-လောဘစေတသိက်။ သဟဇာတတဏှာပစ္စယ-ကြည့်။

သဟဇာတတဏှာပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတတဏှာ + ပစ္စယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-တဏှာ-လောဘစေတသိက်-ဟူသောအကြောင်း။ အ၌လောဘသဟဂတစိတ္တသမုဋ္ဌိတေသု ဟိ ရူပေသု သြဇာ အတ္ထိ၊ အယံ သဟဇာတ-တဏှာပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တော အနုပါဒိန္နကဇဋိ-ကာရာဟာရော။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၈။

သဟဇာတတဏှာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [သဟဇာတ-တဏှာပစ္စယ + နိဗ္ဗတ္တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည့်-တဏှာ-လောဘစေတသိက်-ဟူသော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ သဟဇာတ-တဏှာပစ္စယနိဗ္ဗတ္တော (သဟဇာတတဏှာ-ပစ္စယာ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၈) တိ ဧတ္ထ သဟဇာတဂ္ဂဟဏံ အသဟဇာတတဏှာပစ္စ-ယနိဗ္ဗတ္တောပိ အနုပါဒိန္နကအာဟာရော လဗ္ဘတိတိ ဒဿနတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၄။

သဟဇာတတတြမ္ဘတ္တုပေက္ခာ (ထီ) [သဟဇာတာ + တတြမ္ဘတ္တုပေက္ခာ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတတြမ္ဘတ္တုပေက္ခာစေတသိက်ဟူသော လျစ်လျူရှုတတ်သောတရား။ အဘိဗျတ္တရူပါယ သဟဇာတတတြမ္ဘတ္တုပေက္ခာယ ကိစ္စဝသေန ဥပက္ခာနုပြူဟိတော။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၉၈။

သဟဇာတတ္ထ (ပု) [သဟဇာတ + အတ္ထ] သဟဇာတ၌-ကြည့်။ နိဿယပစ္စယေ ယသ္မာ ပဋိစ္စတ္ထော နာမ သဟဇာတတ္ထော၊ တသ္မာ ---- ဒဿိတာ၊ နေ သာ ဂဟိတာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၁၄။ (-၄၁၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၇၄။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၈၉)။

သဟဇာတတ္ထိပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + အတ္ထိပစ္စယ] သဟဇာတဖြစ်သော အတ္ထိပစ္စည်း။ ဝိပါကတော ပန ကာမာဝစရရူပါဝ-စရော အတ္ထိပစ္စယော ---- သဟဇာတတ္ထि-ပစ္စယေန ပစ္စယော။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၈၄။ (-၄၆၅)

သဟဇာတန္ဓောဂ (တိ) [သဟဇာတ + အန္ဓောဂ] သဟဇာတပစ္စည်း၌-အတွင်းဝင်-အကျုံးဝင်-ပါဝင်-သော။ ဟေတုအာဒီနံ သဟဇာတန္ဓောဂတ္တာ ဟေတုအာဒယော တဗ္ဗိသေသာ ဟောန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၀၉။

သဟဇာတဓမ္မ (ပု) [သဟဇာတ + ဓမ္မ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရား။ ဝိသေသတော ပနေတ္ထ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သဟဇာတဓမ္မေ သမ္မာ-ဒဿေတိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သဟဇာတဓမ္မေ အာဘိနိရောပေတိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၄။ (-အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၀၊ ၁၆၂။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၀။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁)။

သဟဇာတဓမ္မစိတ္တတာ (ထီ) [သဟဇာတဓမ္မ + စိတ္တတာ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရားတို့၏ ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်။ အပိ စ စိတ္တံ နာမေတံ သဟဇာတံ သဟဇာတဓမ္မစိတ္ထ-တာယ ဘူမိစိတ္ထတာယ ဝတ္ထုစိတ္ထတာယ---- စိတ္ထတရမေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၀၀။ သဟဇာတဓမ္မစိတ္ထတာယာတိ ရာဂါဒိသဒ္ဒါဒိ-ဓမ္မဝိစိတ္ထဘာဝေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။

သဟဇာတဓမ္မာနုပါလန (နဝ) [သဟဇာတဓမ္မ + အနုပါလန] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရားတို့ ကိုအစဉ်အားဖြင့်စောင့်ရှောက်ခြင်း။ ဇီဝိတိန္ဒြ-ယသ သဟဇာတဓမ္မာနုပါလနံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၄။

သဟဇာတနာနာက္ခဏိကဝိဘာဂ (ပု) [သဟဇာတ + နာနာက္ခဏိက + ဝိဘာဂ] သဟဇာတ, နာနာက္ခဏိကဟူ၍-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ ကမ္မပစ္စယေ ကုသလာ စေတနာ သမ္မယုတ္တ-ကာနန္တိ ဧတ္ထ သဟဇာတနာနာက္ခဏိက-ဝိဘာဂဿ အဘာဝတော သဟဇာတာတိ နဝုတ္တာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၄၉။

သဟဇာတနာမ (နဝ) [သဟဇာတ + နာမ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-နာမ်-နာမ်တရား (စိတ်, စေတ-သိက်)။ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဉ္စိ အတ္ထနာ သဟ-ဇာတနာမဿ ---- တံ အာဟာရေတီတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၀။

သဟဇာတနာမဓမ္မ (ပု) [သဟဇာတ + နာမဓမ္မ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောနာမ်တရား။ အပိစေသ-ဝဿကေဟိ သဟဇာတနာမဓမ္မေဟိ သဟဇာတဓမ္မေ ဖုသတိယေဝ နာမ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁။

သဟဇာတနာမကာယ (ပု) [သဟဇာတ + နာမကာယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောနာမ် (တရား) တို့၏အပေါင်း။ ကာယေနာတိ သဟဇာတနာမကာယေန။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀၆။ (-မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၃၊ ၂၉၁။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၈၄။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀၊ ၄၀)။

သဟဇာတနာမသမ္ဘဟ (ပု) [သဟဇာတ + နာမသမ္ဘဟ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောနာမ်တရား တို့၏အပေါင်း။ နာမကာယေနာတိ သဟဇာ-တနာမသမ္ဘဟေန။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၅။

သဟဇာတနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [သဟဇာတ + နိဗ္ဗတ္တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရားလျှင်အကြောင်းရှိ-သော။ သဟဇာတမူလကာ သဟဇာတနိဗ္ဗတ္တာ ပဋိစ္စာဒီ ဖရန္တေဟိ သဟဇာတဓမ္မေဟိ ဝိနာ

အဟောန္ဟာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၃၈။ သဟဇာတနိဗန္ဓနေဟိ (မူလဋီ၊ ၃။ ၂၃၉) တိ သဟဇာတဓမ္မနိမိတ္တေဟိ ပစ္စယဘာဝေဟိ ဣဓ ပစ္စယဟေတုကော ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၁၄။

သဟဇာတနိဿယ (ပု) [သဟဇာတ + နိဿယ] သဟဇာတဖြစ်သော နိဿယပစ္စည်း။ အတူ-တကွ-ဖြစ်သောမှီရာတရား။ တတ္ထ သဟဇာတ-နိဿယော သဟဇာတာနညေ နိဿယ-ပစ္စယဘာဝတော သဟဇာတပစ္စယေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၆၃။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၃၀၉)။

သဟဇာတနိဿယနယ (ပု) [သဟဇာတနိဿယ + နယ] သဟဇာတနိဿယ-အတူတကွဖြစ်သောမှီရာတရား-ကို သိကြောင်းဖြစ်သော နည်း။ နိဿယပစ္စယနိဒ္ဒေသေ သဟဇာတ-ပစ္စယနိဒ္ဒေသသ ပုရိမာနံ ပဒ္ဓန္ဓံ ကောဋ္ဌ-သာနံ ဝသေန သဟဇာတနိဿယနယံ ဒဿေတွော။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၇။

သဟဇာတနိဿယပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတနိဿယ + ပစ္စယ] သဟဇာတနိဿယပစ္စည်း၊ အတူတကွဖြစ်၍ မှီရာ၏အဖြစ်ဖြင့်ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ဒုတိယေ သဟဇာတပစ္စယေ ဟေတုပစ္စယော သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယော သဟဇာတပစ္စယော အညမညပစ္စယော သဟဇာတနိဿယပစ္စယော ---- ဣမေ ပန္ဓရသ ပစ္စယာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၆၅။

သဟဇာတပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + ပစ္စယ] (၁) သဟဇာတပစ္စည်း၊ အတူတကွဖြစ်သည်ဖြစ်၍-အတူတကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်-ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ (၂) သဟဇာတပစ္စယ သတ္တိ။ (၁) ဟေတုပစ္စယော၊ အာရမ္မဏပစ္စ-ယော၊ အဓိပတိပစ္စယော၊ အနန္တရပစ္စယော၊ သမနန္တရပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စယော---- အဝိဂတပစ္စယောတိ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ တတ္ထ ဟေတု စ သော ပစ္စယော စာတိ ဟေတု-ပစ္စယော။ ဟေတု ဟုတ္တာ ပစ္စယော၊ ဟေတု-ဘာဝေန ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အာရမ္မ-ဏပစ္စယာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၄။ (၂) စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော အညမညံ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၅။

သဟဇာတပစ္စယကရဏ (နာ) [သဟဇာတ + ပစ္စယ + ကရဏ] အတူတကွဖြစ်သော (ပစ္စည်း) တရားကို-ပစ္စည်းပြုခြင်း-ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်ခြင်း။ သဟဇာတပစ္စယကရဏ (မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၆) ဣတိ သဟဇာတံ ပစ္စယဓမ္မံ ပစ္စယံ ကတ္တာ ပဝတ္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၈၈။

သဟဇာတပစ္စယဂတိက (တိ) [သဟဇာတပစ္စယ + ဂတိ + က] သဟဇာတပစ္စည်း၏အလားနှင့်တူသောအလားရှိသော။ အတ္ထိပစ္စယေ သတ္ထံ သဟဇာတပစ္စယဂတိကံ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၆။

သဟဇာတပစ္စယဋ္ဌ (ပု) [သဟဇာတပစ္စယ + အတ္ထ] သဟဇာတပစ္စည်း-၏အဖြစ်-ဟူသော အနက်။ တဋ္ဌိ နာမသ, နာမဋ္ဌ တသ အညမညံ သဟဇာတပစ္စယဋ္ဌံ ဖရတိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၅။

သဟဇာတပစ္စယဓမ္မ (ပု) [သဟဇာတ + ပစ္စယဓမ္မ] သဟဇာတပစ္စည်းတရား၊ အတူတကွဖြစ်သည်ဖြစ်၍ ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ ယသ္မာ တေသံ ဝါရာနံ ဧကန္တေန သဟဇာတပစ္စယ-ဓမ္မာဝ နိဿယဘူတာ၊ တသ္မာ နိဿယေ ပဋိကိဏ္ဏေ ပရိဟာယန္တိ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၇၂။

သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ (ပု) [သဟဇာတပစ္စယ + နိဒ္ဒေသ] သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ၊ သဟဇာတပစ္စည်းကို အကျယ်အားဖြင့်-ပြရာ-ပြကြောင်း-ဖြစ်သောစကားရပ်။ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသေ အညမညန္တိ အညော အညဿ။ အဘိ၊ ၌။ ၃၆၅။

သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ + ဝဏ္ဏနာ] သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသ-၏အဖွင့်-ကိုဖွင့်ရာဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သဟဇာတပစ္စယနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၅၁။

သဟဇာတပစ္စယဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဟဇာတပစ္စယ + ဝဏ္ဏနာ] သဟဇာတပစ္စည်း-၏အဖွင့်-ကိုဖွင့်ရာဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ ပဋိစ္စဝါရေ သဟဇာတေဟိ ပဋိစ္စဝါရေ သဟဇာတပစ္စယဝဏ္ဏနာယံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၉၀။

သဟဇာတပစ္စယဝိဘင် (ပု) [သဟဇာတပစ္စယ + ဝိဘင်] သဟဇာတပစ္စည်းကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ရာစကားရပ်။ ယဒိ ---- တံ နု ဝုတ္တံ၊ သဟဇာတပစ္စယဝိဘင်ေ စိတ္တစေတသိကာနံ တဿ ကဋ္ဌတ္ဘာရူပဿ ပစ္စယဘာဝေါ နု ဝုတ္တော ဘဝေယ္ယ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။

သဟဇာတပစ္စယသဒိသ (တိ) [သဟဇာတပစ္စယ + သဒိသ] သဟဇာတပစ္စည်းနှင့်တူသော။ တေနေဝ ဝုတ္တံ "နိဿယပစ္စယော သဟဇာတပစ္စယသဒိသော"တိ။ အဘိ၊ ၌။ ၄၁၄။

သဟဇာတပစ္စယာဒိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သဟဇာတပစ္စယာဒိ + နိဒ္ဒေသ] သဟဇာတပစ္စယာဒိနိဒ္ဒေသ၊ သဟဇာတပစ္စည်းအစရှိသည်တို့ကို အကျယ်အားဖြင့်-ပြရာ-ပြကြောင်း-ဖြစ်သောစကားရပ်။ သဟဇာတပစ္စယာဒိနိဒ္ဒေသာ ဥတ္တာနတ္ထာယေဝ။ အဘိ၊ ၌။ ၃၈၃။

သဟဇာတပညတ္တိ (ထီ) [သဟဇာတ + ပညတ္တိ] သဟဇာတပညတ်။ (စိတ်နှင့်) အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းကို-ပညတ်-အပြားအားဖြင့်သိစေ-ခြင်း။ သဟဇာတပညတ္တိ (နေတ္တိ၊ ၌။ ၁၈၅) တိ တေသံ ဓမ္မာနံ မနသာ သဟဘာဝပညာ-ပနာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀၄။

သဟဇာတပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သဟဇာတ + ပရိစ္ဆေဒ] ဖွားဖက်တော်-တို့၏အပိုင်းအခြား-တို့ကိုပိုင်းခြားခြင်း။ အပရံ အမှာကံယေဝ ဘဂဝတော သဟဇာတပရိစ္ဆေဒဠ္ဍ နကွတ္တပရိစ္ဆေဒဠ္ဍ ဒီပေသုံ။ ဒီ၊ ၌။ ၂။ ၁၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၅၈၊ ၃၅၁။

သဟဇာတပရိဝါရ (ပု) [သဟဇာတ + ပရိဝါရ] အတူတကွဖြစ်သောအခြံအရံ။ (က) သောတာပတ္တိမဂ်၏ခဏ၌ အနုညာတညဿမီတိန္ဒြေ၏ သဟဇာတပရိဝါရဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှစ်ပါး။ (ခ) သောတာပတ္တိဖိုလ်၏ခဏ၌ အညိန္ဒြေ၏ သဟဇာတပရိဝါရဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှစ်ပါး။ (ဂ) သကဒါဂါမိမဂ်၏ခဏ, သကဒါဂါမိဖိုလ်၏ခဏ, အနာဂါမိမဂ်၏ခဏ, အနာဂါမိဖိုလ်၏ခဏ, အရဟတ္တမဂ်၏ခဏတို့၌ အညိန္ဒြေ၏ သဟဇာတပရိဝါရဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှစ်ပါး။ (ဃ) အရဟတ္တဖိုလ်၏ခဏ၌ အညာတာဝိန္ဒြေ၏ သဟဇာတပရိဝါရဖြစ်သော ဣန္ဒြေရှစ်ပါး။ (င) သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည်တို့၏ သဟဇာတပရိဝါရဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ, သမ္မာဝါယာမ, သမ္မာသတိဟူသောမဂ္ဂင် ၃-ပါး။ (က) သောတာပတ္တိမဂ္ဂကွဏော အနုညာတညဿာမီတိန္ဒြိယသ ဣမာနိ အဋ္ဌန္ဒြိယာနိ သဟဇာတပရိဝါရာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။ ၁၁၂။ (ခ) သောတာ-

ပတ္တိဖလကွဏော အညိန္ဒြိယသ ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ သဟဇာတပရိဝါရာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။ ၁၁၂။ (ဂ) အရဟတ္တမဂ္ဂကွဏော အညိန္ဒြိယသ ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ သဟဇာတပရိဝါရာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။ ၁၁၂။ (ဃ) အရဟတ္တဖလကွဏော အညာတာဝိန္ဒြိယသ ဣမာနိ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ သဟဇာတပရိဝါရာ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ။ ၁၁၃။ (c) ဒုတိယပဗ္ဗတောပဌာယ ပန သမ္မာသင်္ကပ္ပါဒိနံ တယောပိ သဟဇာတပရိဝါရာဝ ဟောန္တိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၉၃။ တယောတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိဝါယာမသတိယော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၀၇။

သဟဇာတပိတိဝေဂ (ပု) [သဟဇာတပိတိ + ဝေဂ] (သားဌ်ချစ်ခြင်းနှင့်) အတူတကွဖြစ်သော နှစ်သက်ခြင်း၏အဟုန်။ ပုတ္တသိနေဟော ဟိ ဗလဝဘာဝတော သဟဇာတပတိဝေဂသ သဝိဟ္ဘာရတာယ ----။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၀။

သဟဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမ (ပု) [သဟဇာတ + ပုဗ္ဗင်္ဂမ] အတူတကွဖြစ်သော-ရှေ့သွား-ခေါင်းဆောင်။ ဣတိ သဟဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမော ပုရေဇာတပုဗ္ဗင်္ဂမောတိ ဒုဝိဓောပိ ပုဗ္ဗင်္ဂမော ဣဓ သမ္ဘဝတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇)။

သဟဇာတပုရေဇာတမိဿက (တိ) [သဟဇာတ + ပုရေဇာတ + မိဿက] သဟဇာတပစ္စည်းမျိုးနှင့် ပုရေဇာတပစ္စည်းမျိုးတို့ရောနှောသော။ အထ သဟဇာတပုရေဇာတမိဿကေန ပစ္ဆာဇာတာဟာရမိဿကေန ပစ္ဆာဇာတိန္ဒြိယမိဿကေန ဝါ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၃၂၃။

သဟဇာတဖဿ (ပု) [သဟဇာတ + ဖဿ] (ဖလသမာပတ်) အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-ဖဿ စေတသိက်-တွေ့ထိတတ်သောသဘောတရား။ တာယ သဟဇာတဖဿံ သန္ဓာယ "သုညတော ဖဿော"တိဝုတ္တံ၊ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၅။ (-အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁)။

သဟဇာတမတ္တ (နာ) [သဟဇာတ + မတ္တ] အတူတကွဖြစ်ကာမျှ။ သဟဇာတေဟိ သမ္ပယုတ္တသဟဇာတေ နာ သဟဇာတမတ္တေ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၈။

သဟဇာတမနောသမ္ဖဿ (ပု) [သဟဇာတ + မနောသမ္ဖဿ] အတူတကွဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကို မှီ၍ဖြစ်သည့်-တွေ့ထိခြင်း-တွေ့ထိတတ်သော သဘောတရား။ ပဋိသန္ဓိဘဝင်-စုတိစိတ္တသမ္ပယုတ္တာယ ဟိ ဝေဒနာယ သဟဇာတမနောသမ္ဖဿော ဝုတ္တနယေန အဌမ ပစ္စယော ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅)။

သဟဇာတမနောသမ္ဖဿသမုဒယ (ပု) [သဟဇာတမနောသမ္ဖဿ + သမုဒယ] အတူတကွဖြစ်သောဘဝင်စိတ်ကိုမှီ၍ဖြစ်သည့်-တွေ့ထိခြင်း-တွေ့ထိတတ်သောသဘောတရား-၏ဖြစ်ခြင်း။ မနောဒ္ဓါရေ ---- သဟဇာတမနောသမ္ဖဿသမုဒယာ သမုဒယော ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃)။

သဟဇာတမာနမညနာ (ထီ) [သဟဇာတ + မာနမညနာ] အတူတကွဖြစ်သောမာနတည်းဟူသောမှတ်ထင်ခြင်း။ မာနမညနာယာတိ သဟဇာတမာနမညနာယ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၁၉။

သဟဇာတမူလက (တိ) [သဟဇာတ + မူလ + က] အတူတကွဖြစ်သော တရားလျှင်အကြောင်းရှိသော။ သဟဇာတဝသေန ဒသ

သဝိပါကာဝိပါကဝသေန ဒွိဓာ ဘိန္နိတ္တာ သဟဇာတမူလကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိ-တဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၅၇။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၈။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၁၄)။

သဟဇာတမူလဝန္တ (တိ) [သဟဇာတမူလ + ဝန္တ] အတူတကွဖြစ်သည့်အမြစ် (သစ်မြစ်) ရှိသော။ သမ္ပန္နန္တိ သဟဇာတမူလဝန္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၁။

သဟဇာတရူပ (နာ) [သဟဇာတ + ရူပ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောရုပ်။ ယာနိ ပနဿ နိဿယ-ဘူတာ စတသော ဓာတုယော ---- ဇိဝိတိန္ဒြ-ယန္တိ နဝ သဟဇာတရူပါနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၄။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၆၊ ၃၅၃)။

သဟဇာတရူပကာယ (ပု) [သဟဇာတ + ရူပကာယ] အတူတကွဖြစ်သောရုပ်တို့၏ အပေါင်း။ ဂမနစိတ္တသမုဋ္ဌိတံ သဟဇာတရူပ-ကာယဿ ထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနာနံ ပစ္စယ-ဘူတေန အာကာရဝိသေသေန ပဝတ္တမာနံ ဝါယောဓာတုံ သန္ဓာယာဟ "ဝါယော ဝိညတ္တိ ဇနေတိ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၄။

သဟဇာတရူပကာယထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလန (နာ) [သဟဇာတရူပကာယ + ထမ္ဘန + သန္ဓာရဏ + စလန] တကွဖြစ်သောရုပ်တို့၏အပေါင်း ကိုထောက်ပံ့ခိုင်စေခြင်း, ကောင်းစွာတည်စေ ခြင်း, လှုပ်စေခြင်း။ အဘိက္ကမာဒိပဝတ္တကစိတ္တ-သမုဋ္ဌာနဝါယောဓာတုယာ သဟဇာတရူပ-ကာယထမ္ဘနသန္ဓာရဏစလနဿ ပစ္စယော အာကာရဝိကာရော ကာယဝိညတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၈။

သဟဇာတရူပတ္ထိပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + ရူပ + အတ္ထိပစ္စယ] သဟဇာတဖြစ်သောရုပ်ဟူ သော အတ္ထိပစ္စည်း။ တတ္ထ သဟဇာတရူပတ္ထိ-ပစ္စယော စတုသမုဋ္ဌာနဝသေန စတုဓာ ဌိတော။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၈၅။

သဟဇာတရူပဓမ္မ (ပု) [သဟဇာတ + ရူပဓမ္မ] အတူတကွဖြစ်သောရုပ်တရား။ သာ ဟိ သဟ-ဇာတရူပဓမ္မာနံ သန္ဓာရဏဝသေန ပဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇။

သဟဇာတရူပါနုပါလနလက္ခဏ (တိ) [သဟဇာတရူပ + အနုပါလန + လက္ခဏ] အတူတကွဖြစ်သည့်ရုပ်တရားတို့ကို အစဉ် စောင့်ရှောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ သဟဇာ-တရူပါနုပါလနလက္ခဏံ ဇိဝိတိန္ဒြယံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၉။

သဟဇာတဝစီဝိညတ္တိ (ထီ) [သဟဇာတာ + ဝစီဝိညတ္တိ] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သော ဝစီဝိညတ်။ တဒဝသာနက္ခရသမုဋ္ဌာပိကာယ သတ္တမစေတနာယ သဟဇာတဝစီဝိညတ္တိယာ အာဏတ္တိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ။ ၁၅၇။

သဟဇာတဝဏ္ဏဂန္ဓ (ပု) [သဟဇာတ + ဝဏ္ဏဂန္ဓ] အတူတကွဖြစ်သောအဆင်းအနံ့။ တေသဉ္စိ စမ္ဘကဝကုလကုသုမာဒီနံ သဟဇာတဝဏ္ဏ-ဂန္ဓာဒယော ဝိယ သဟဇာတာ သီလသမာဓိ-အာဒယော ဂုဏာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၁။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၈။

သဟဇာတဝါရဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဟဇာတဝါရ + ဝဏ္ဏနာ] သဟဇာတသဒ္ဒါဖြင့်မှတ်အပ်သော ဒေသနာ-၏အဖွင့်-ကိုဖွင့်ရာဖြစ်သော အဋ္ဌက ထာ, ဋီကာ။ သဟဇာတဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၂၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၈၉။

သဟဇာတဝိညာဏ (နာ) [သဟဇာတ + ဝိညာဏ]

အတူတကွဖြစ်သောဝိညာဉ်။ သဟဇာတ-ဝိညာဏသပိ ပစ္စယဘူတံ အဝိဇ္ဇာဟေတုကံ သခ်ါရဂ္ဂဟဏေန ယံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၂။

သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ-ဝိညာဏ + ပစ္စယ] အတူတကွဖြစ်သော ဝိညာဉ်ဟူသောအကြောင်း။ သဟဇာတ-ဝိညာဏပွစ္စယာ ပန ဣတရစိတ္တပွဝတ္တိကာ-လေပိ ဝိပါကော ဝိပါကနာမဝသေန ----။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၂၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၉)။

သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယာနပေက္ခ (တိ) [သဟဇာတဝိညာဏပစ္စယ + အနပေက္ခာ] အတူတကွဖြစ်သည့်ဝိညာဉ်ဟူသောအကြောင်း ကိုငဲ့ခြင်းမရှိသော။ သဟဇာတဝိညာဏပစ္စ-ယာနပေက္ခမ္ပိ ဟိ ပဝတ္တိယံ ကမ္မေန ပဝတ္တမာနံ ရူပံ, နာမဉ္စ နာ ကမ္မဝိညာဏာနပေက္ခံ ဟောတိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၉။

သဟဇာတဝိပါက (ပု) [သဟဇာတ + ဝိပါက] သဟဇာတ်-အတူတကွ-ဖြစ်သောဝိပါက်။ တတ္ထ သဗ္ဗေပိ သဟဇာတဝိပါကာ စ ဝိပါက-သဟဇာတရူပါ စ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၅၄။

သဟဇာတဝိပွယုတ္တ (ပု) [သဟဇာတ + ဝိပွယုတ္တ] သဟဇာတမျိုးဖြစ်သောဝိပွယုတ္တပစ္စည်း။ တတ္ထ သဟဇာတဝိပွယုတ္တော သဟဇာတာနညော ဝိပွယုတ္တပစ္စယာဘာဝတော သဟဇာတပစ္စ-ယေ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၆၃။

သဟဇာတဝိပွယုတ္တပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + ဝိပွယုတ္တပစ္စယ] (၁) သဟဇာတဝိပွယုတ္ত-ပစ္စယသတ္တိ။ (၂) သဟဇာတမျိုးဖြစ်သော ဝိပွယုတ္တပစ္စည်း။ (၁) ဧဝံ ဘိန္နေ ပနေတ္ထ ---- သဟဇာတဝိပွယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၈၂။ (-၃၈၃) (၂) ဒုတိယေ သဟဇာတပစ္စယေ ---- သဟဇာတ-ဝိပွယုတ္တပစ္စယော သဟာဇာတတ္ထိပစ္စယော သဟဇာတဝိဂတပစ္စယောတိ ဣမေ ပန္နရသ ပစ္စယာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၆၅။

သဟဇာတဝိဘင် (ပု) [သဟဇာတ + ဝိဘင်] သဟဇာတဝိဘင်း။ သဟဇာတဝိပွယုတ္ত ပစ္စည်း၏ ဝိဘင်း။ အဗျာကတပဒသဿ ပန သဟဇာတဝိဘင်ေ "ပဋိသန္ဓိက္ခဏော ---- ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ ဝိပွယုတ္တပစ္စယေန ပစ္စယော"တိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၁။

သဟဇာတဝိဘာဂ (ပု) [သဟဇာတ + ဝိဘာဂ] တကွဖြစ်သောတရားတို့ကို ခွဲခြမ်းဝေဘန်ခြင်း။ နယဒ္ဒယေ ဓမ္မာနံ သဟဇာတဝိဘာဂံ ဒဿေတုံ "အာဝဇ္ဇနေ ဂဟိတေ"တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၅။

သဟဇာတဝိရိယ (နာ) [သဟဇာတ + ဝိရိယ] အတူတကွဖြစ်သော-လုံ့လ-ဝီရိယ။ စိတ္တံ ပဂ္ဂဏှာတိ (အံ၊ ။ ၄၁။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၁၆) တိ တေနေဝ သဟဇာတဝိရိယေန စိတ္တံ ဥက္ခိပတိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၃။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၆။ (-အံ၊ ၆။ ၂။ ၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇)။

သဟဇာတဝေဒနာ (ထီ) [သဟဇာတာ + ဝေဒနာ] အတူတကွဖြစ်သောဝေဒနာ။ ဧဝံ စိတ္တပစ္စယေ ဂယှမာနေ တံသမုဋ္ဌာနရူပဿ, သဟဇာတ-ဝေဒနာဒီနဉ္စ စိတ္တပစ္စယတာ သိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၃။

သဟဇာတသခ်ါရ (ပု) [သဟဇာတ + သခ်ါရ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-သခ်ါရတရား-ပြုပြင်တတ်သောတရား။ သဟဇာတသခ်ါရာ ခ်ိပန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၇။

သဟဇာတသညာ (ထီ) [သဟဇာတာ + သညာ] အတူတကွဖြစ်သောသညာ။ အနိစ္စသည (မ၊ ၂။ ၈) နှင့် အနိစ္စာနုပဿနာယ သဟဇာတ-သည်။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၉၉။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၅၀)။

သဟဇာတသဒိသ (တိ) [သဟဇာတ + သဒိသ] သဟဇာတပစ္စည်းနှင့်တူသော။ အာဟာရိုဏ္ဍ-ယေသု တီဏိ သဟဇာတသဒိသာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၄၈၁။

သဟဇာတသဒ္ဓ (ပု) [သဟဇာတ + သဒ္ဓ] သဟဇာတသဒ္ဓါ။ သဟဇာတသဒ္ဓေါ "သဟ-ဇာတံ ပုရေဇာတံ ပစ္ဆာဇာတ"န္တိ ဇတ္ထ ဝိယ သဟဇာတေ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၁။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၈၉)။

သဟဇာတသဗ္ဗညုတညာဏစက္ခု (တိ) [သဟဇာတ + သဗ္ဗညုတညာဏ + စက္ခု] အတူတကွဖြစ်သည့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တည်းဟူသော မျက်စိရှိတော်မူသော၊ မြတ်စွာဘုရား။ သဟဇနေတ္တာ (သုတ္တနိ။ ၄၄၄) တိ သဟဇာ-တသဗ္ဗညုတညာဏစက္ခု။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၃၄။

သဟဇာတသမောသရဏ (နာ) [သဟဇာတ + သမောသရဏ] တကွဖြစ်သည်ဖြစ်၍ အညီ အမျှတစ်ခုတည်းသောအာရုံ၌ ပေါင်းဆုံသက်ရောက်တတ်သောတရား။ တိဝိဓဋ္ဌိ သမော-သရဏံ ဩသရဏသမောသရဏံ, သဟဇာ-တသမောသရဏံ, ပစ္ဆိယသမောသရဏဉ္စ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၉၀။

သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မ (ပု) [သဟဇာတ + သမ္ပယုတ္တ + ဓမ္မ] အတူတကွဖြစ်သောတရား, အညီအညွတ်အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်သောတရား။ ယထာ ပါသာဒံ ---- ပတ္တာ ထမ္ဘေ ပတိဋ္ဌိတာ၊ ဧဝမေဝ သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလ-ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၁။ (-၁၆၄)။

သဟဇာတသမ္မသ (ပု) [သဟဇာတ + သမ္မသ] အတူတကွဖြစ်သောသမ္မသ-တွေ.ထိတတ်သောသဘောတရား။ တယော ဟိ အရူပိနော ခန္ဓာ သယံ ပိဋ္ဌိဝဋ္ဋကာ ဟုတ္တာ အတ္တနော သဟဇာတသမ္ပယုတ္တသ အဓိဝစနသမ္ပသောတိ နာမံ ကရောန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၉၁။

သဟဇာတသီလသမာဓိ (ပု) [သဟဇာတ + သီလ + သမာဓိ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော သီလ, သမာဓိ။ တေသံ ဟိ စမ္ပကဝကုလကုသုမာဒီနံ သဟဇာတဝဏ္ဏဂန္ဓာဒယော ဝိယ သဟဇာတ-သီလသမာဓိအာဒယော ဂုဏာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၁။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၈။

သဟဇာတသီလာဒိဂုဏယောဂ (ပု) [သဟဇာတ + သီလာဒိ + ဂုဏ + ယောဂ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည့်သီလစသောဂုဏ်တို့နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ကသ္မာ? သဟဇာတသီလာဒိဂုဏယောဂါ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂၈၁။ (-ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၈)။

သဟဇာတသုခသညာ (ထီ) [သဟဇာတာ + သုခသညာ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည့် ချမ်းသာဟူသောအမှတ်သညာ။ သုခသညဉ္စ လဟု-သညဉ္စ ကာယေ ဩကမ်ိတ္တာ ဝိဟရတိ (ပဋိသံ။ ၁၀၇) တိ စတုတ္ထဈာနေန သဟဇာတသုခ-သညဉ္စ လဟုသညဉ္စ သမာပဇ္ဇနဝသေန---။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၇။

သဟဇာတဟေတု (ပု) [သဟဇာတ + ဟေတု] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောဟိတ် (အလောဘ,

အဒေါသ, အမောဟ)။ မဂ္ဂကာလေ သဟ-ဇာတဟေတုနာ မဂ္ဂဟေတုကာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၁။ (-နေတ္တိ၊ ၆။ ၃၈)။

သဟဇာတာဒိက (တိ) [သဟဇာတ + အာဒိ + က] သဟဇာတပစ္စည်းလျှင် အစရှိသော။ တတ္ထ အနန္တရာဒိကေ ဥပနိဿယပစ္စယေ, သဟဇာတာဒိကေ သဟဇာတပစ္စယေ ပက္ခိ-ပိတ္မာ ဝုတ္တံ "ဥပနိဿယကောဋ္ဌိယာ စေဝ သဟဇာတကောဋ္ဌိယာ စာ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၆၅)။

သဟဇာတာဒိနာမသန္ဓိဿယ (ပု) [သဟဇာတာဒိ + နာမ + သန္ဓိဿယ] သဟဇာတစသော နာမ်တရားကို ကောင်းစွာမှီခြင်း။ တထာပိ သဟဇာတာဒိနာမသန္ဓိဿယေန ပဝတ္တန-တော နာမမတ္တပစ္စယာပိ သော ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၂။

သဟဇာတာဒိပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတာဒိ + ပစ္စယ] သဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်း။ "အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ"တိ စ ဇေတ္တာဝတာ သဟဇာတာဒि-ပစ္စယဝသေန သာဓာရဏတော သခ်ိရသ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယောတိ ဒဿေတွာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၅။ (-၃၄၂)။

သဟဇာတာဒိပစ္စယ၆ (ပု) [သဟဇာတာဒိပစ္စယ + အတ္ထ] သဟဇာတအစရှိသောပစ္စည်း-၏အဖြစ်-ဟူသောအနက်သဘော။ ဖဿာဒီနံ ပန သဟဇာတာဒိပစ္စယ၆ေန ကာရဏတ္တာ ကာရဏ၆ေနပိ အာယတနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၅။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၀၊ ၂၅၂။

သဟဇာတာဒိပစ္စယမ္မ (ပု) [သဟဇာတာဒိ + ပစ္စယမ္မ] သဟဇာတအစရှိသော ပစ္စည်း-တရား။ နစ သဟဇာတာဒိပစ္စယမ္မေဟိ ဝိနာ ဣမသ ပဝတ္တိ အတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၅။

သဟဇာတာဒိပစ္စယနယ (ပု) [သဟဇာတာဒိပစ္စယ + နယ] သဟဇာတအစရှိသောပစ္စည်းဟူ-သော-အစီအရင်-နည်း။ သဟဇာတာဒိပစ္စယ-နယေန တာနိ အာဟရတီတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၃။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄။ သဟဇာတာဒि-ပစ္စယနယေနာတိ သဟဇာတာဒိပစ္စယဝိဓိနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၀။

သဟဇာတာဒိပစ္စယဝသပ္ပဝတ္တ (တိ) [သဟဇာတာဒိပစ္စယဝသ + ပဝတ္တ] သဟ-ဇာတအစရှိသော ပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်-သော (ဓာတ်)။ ဧဝံ သဟဇာတာဒိပစ္စယ-ဝသပ္ပဝတ္တာသု စ ပနေတာသု ဓာတူသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၇။

သဟဇာတာဒိပစ္စယဝိဓိ (ပု) [သဟဇာတာဒိပစ္စယ + ဝိဓိ] သဟဇာတာဒိပစ္စယနယ-ကြည့်။ သဟဇာတာဒိပစ္စယနယေနာတိ သဟဇာတာ-ဒိပစ္စယဝိဓိနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၀။

သဟဇာတာဒိပစ္စယာနုဘာဝ (ပု) [သဟဇာတာဒि-ပစ္စယ + အာနုဘာဝ] သဟဇာတအစရှိ-သောပစ္စည်း၏-အာနုဘော်-အစွမ်းသတ္တိ။ အပရဘာဂေ ပန ဝိနာပိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏသ သဟဇာတာဒိပစ္စယာနုဘာဝံ ပုရိမာနုဘာဝ-ဝသေန လဒ္ဓပ္ပဝေသသ ကမ္မတော ပဝတ္တိ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၅၆။

သဟဇာတာဒိဘေဒ (ပု) [သဟဇာတာဒိ + ဘေဒ] သဟဇာတအစရှိသောအပြား။ ပဋ္ဌာဝါရေ ပန အာဂတော အာဟာရော ဣန္ဒြိယဉ္စ သဟ-ဇာတာဒိဘေဒံ နလဘတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၈၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၇)။

သဟဇာတာဒိဝိသိ၆ (တိ) [သဟဇာတာဒိ +

ဝိသိဋ္ဌ | သဟဇာတအစရှိသောပစ္စည်းထက် ထူးသော။ သဟဇာတအညမညနိဿယ-အတ္ထိအဝိဂတာဒိဝိသိဋ္ဌဘာဝေပိ မဂ္ဂပစ္စယသ သမ္မယောဂဝိသိဋ္ဌတာဒိပနေနေဝ သဟဇာ-တာဒိဝိသိဋ္ဌတာပိ ဝိညာယတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။

သဟဇာတာဒိသတ္တိ (ထီ) [သဟဇာတာဒိ + သတ္တိ] အတူတကွဖြစ်ခြင်းအစရှိသောအစွမ်းသတ္တိ။ သောမနဿေန ဝါ သဟဇာတာဒိသတ္တိယာ ပကတံ တာဒိသေန ဉာဏေနာတိပိ ဝဋ္ဋတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၇။ (-၁၅၇)။

သဟဇာတာဒိသဒ္ဒ (ပု) [သဟဇာတာဒိ + သဒ္ဒ] သဟဇာတ-အစရှိသောသဒ္ဒါ။ သဟဇာတာ-ဒိသဒ္ဒေါ ဝိယ ဝါ အညတရာပေက္ခော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၀၈။

သဟဇာတာဒိသာမာရဏပစ္စယ (ပု) [သဟဇာ-တာဒိ + သာမာရဏပစ္စယ] သဟဇာတ အစရှိသောဆက်ဆံသောပစ္စည်း။ နာမရူပသ သဟဇာတာဒိ သာမာရဏပစ္စယဘာဝေါ, သမ္မယုတ္တာဒိအသာမာရဏပစ္စယဘာဝေါ စ ယထာသမ္ဘဝံ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။

သဟဇာတာဓိပတိ (ပု) [သဟဇာတ + အဓိပတိ] သဟဇာတ-အတူတကွ-ဖြစ်သော အဓိပတိ (ဆန္ဒ, ဝီရိယ, စိတ္တ, ဝီမံသာ)။ ကုသလော ဓမ္မော ကုသလသ ဓမ္မသ အဓိပတိပစ္စယေန ပစ္စယော။ အာရမ္မဏာဓိပတိ၊ သဟဇာတာ-ဓိပတိ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၆။

သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယ (ပု) [သဟဇာတ + အဓိပတိပစ္စယ] သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း။ တတ္ထ ---- ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တဝီမံသသင်္ခါတာ စတ္တာရော ဓမ္မာ သဟဇာတာဓိပတိပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၅။

သဟဇာတာဓိပတိရဟိတ (တိ) [သဟဇာတာ-ဓိပတိ + ရဟိတ] သဟဇာတာဓိပတိပစ္စည်း မှကင်းသော။ မိစ္ဆတ္တနိယတော ဝါ သမ္မတ္တ-နိယတော ဝါ သဟဇာတာဓိပတိရဟိတော နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၈၉။

သဟဇာတာနိဗန္ဓန (တိ) [သဟဇာတ + အနိဗန္ဓန] အတူ-တကွ-ဖြစ်သောတရားလျှင် အကြောင်း မရှိသော။ နိ ပန ယော သဟဇာတာနိဗန္ဓနော သဗ္ဗာရူပဓမ္မပရိဂ္ဂါဟကော စ နိ ဟောတိ၊ သော ပစ္ဆာဇာတော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၃၉။

သဟဇာတာနုယောဇန (နာ) [သဟဇာတ + အနုယောဇန] အတူ-တကွ-ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကို အစဉ်လျှောက်၍ယှဉ်စေခြင်း။ သဟဇာတာနုယောဇနံ သကိစ္စာနုဝတ္တိတာ-ကရဏေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၂။

သဟဇာတာနုယောဇနရသ (တိ) [သဟဇာတ + အနုယောဇန + ရသ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့ကို အစဉ်လျှောက်၍ ယှဉ်စေခြင်းဟူသောကိစ္စရှိသော၊ ဝိစာရ။ တတ္ထ သဟ-ဇာတာနုယောဇနရသော။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၅။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၈။

သဟဇာတာနုသယ (ပု) [သဟဇာတ + အနုသယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်၍-ကိန်း-တည်နေ-အဖန်ဖန် ဖြစ်-တတ်သောတရား။ တဿ အကုသလာသု ဝေဒနာသု ကာမရာဂါနုသယသ ဝိယ သဟဇာတာနုသယတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၃။ (-၃၂၄)။

သဟဇာတာနုသယန (နာ) [သဟဇာတ + အနုသယန] အတူတကွဖြစ်၍-ကိန်း-တည်နေ-အဖန်ဖန်ဖြစ်-ခြင်း။ ဘဝရာဂါနုသယာ ပန

---- သဟဇာတာနုသယနဝသေ "ကာမ-ဓာတုယာ ဒ္ဌိသု ဝေဒနာသု အနုသေတိ"တိ ဘဝေယျ။ အဘိ၊ ၌ ၃။ ၃၂၄။

သဟဇာတာဘိဓာန (နာ) [သဟဇာတ + အဘိဓာန] သဟဇာတ-ဟူသော-အမည်-သည်။ "ကုသလံ ဓမ္မံ သဟဇာတော ကုသ-လော ဓမ္မော"တိ ဧဝံ သဟဇာတာဘိဓာန-ဝသေန ဝုတ္တော သဟဇာတဝါရော နာမ။ အဘိ၊ ၌ ၃။ ၃၉၅။

သဟဇာတာယတ္တဘာဝဂမန (နာ) [သဟဇာတ + အာယတ္တဘာဝ + ဂမန] သဟဇာတပစ္စည်း တရား၌ဆက်စပ်သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ သဟဇာတာယတ္တဘာဝဂမန (မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၆) ဣတိ သဟဇာတေ ပစ္စယဓမ္မေ အာယတ္ထ-ဘာဝသ ဂမနံ ပစ္စယုပ္ပန္နသ အတ္ထနာ သဟဇာတပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိတာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂စဝ-၉။

သဟဇာတာယတ္တဘာဝူပဂမန (နာ) [သဟဇာတာ-ယတ္တဘာဝ + ဥပဂမန] သဟဇာတပစ္စည်း တရား၌ ဆက်စပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ တသ ကရဏသ ဂမနသ ဝါတိ တသ ယထာဝုတ္တသ သဟဇာတ-ပစ္စယကရဏသ သဟဇာတာယတ္တဘာဝူပ-ဂမနသ ဝါ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂စ၉။

သဟဇာတာရမ္မဏ (နာ) [သဟဇာတ + အာရမ္မဏ] သဟဇာတာမိပတိ,အာရမ္မဏာမိပတိ(ပစ္စည်း)။ အယံ အမိပတိ နာမ သဟဇာတာရမ္မဏ-ဝသေန ဒုဝိဓော။ အဘိ၊ ၌ ၃။ ၃၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂။

သဟဇာတိန္ဒြိယ (နာ) [သဟဇာတ + ဣန္ဒြိယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော ဣန္ဒြေ။ သေသာနိ စတ္တာရိ သဟဇာတိန္ဒြိယာနိ တသ္မေ ပရိ-ဝါရာနိ အဟေသုံ။ အံ။ ၌ ၂။ ၈၈။

သဟဇာတူပနိဿယသီသ (နာ) [သဟဇာတ + ဥပနိဿယ + သီသ] သဟဇာတပစ္စည်း, ဥပနိဿယပစ္စည်း-ကိုအဦးပြုခြင်း-ဟူသော အဦး။ သဟဇာတူပနိဿယသီသေန ပစ္စယ-ဝိစာရဏာယ ဒဿိတတ္တာ, အဂ်ဝိစာရဏာယ စ အနာမဋ္ဌတ္တာ အာဟ "အယမေတ္ထ သခ်ေပေါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။

သဟဇာတိ (ထီ) [သဟ + ဇာတိ] သဟဇာတိမြို့။ အထခေါ အာယသ္မာ ရေဝတော အဂ္ဂဠပုရာ သဟဇာတိ အဂမာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၈။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ မဟာစုန္ဒော စေတိသု ဝိဟရတိ သဟဇာတိယံ။ အံ၊ ၃။ ၂စ၉၊ ၃စ၂။

သဟဇာတေကဋ္ဌ (တိ) [သဟဇာတ + ဧကဋ္ဌ] (ဒိဋ္ဌိနှင့်) အတူတကွဖြစ်သောအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်၌တည်သော။ ဒိဋ္ဌေကဋ္ဌေတိ ဒိဋ္ဌိယာ သဟဇာတေကဋ္ဌေ ပဟာနေကဋ္ဌေ စ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၅။

သဟဇိဝန (နာ) [သဟ + ဇိဝ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၀။] အတူ-တကွ-အသက်မွေးခြင်း။ သုခ-ဝိဟာရာဘာဝေ သဟဇိဝနသ အဘာဝတော သဟဇိဝိတာတိ သုခဝိဟာရော ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၅။

သဟဇိဝမာန (တိ) [သဟ + ဇိဝ + အ + မာန။ သဟဇိဝန?။] အတူ-တကွ-အသက်မွေး-အသက်ရှင်-သော၊ သူ။ သုခဝိဟာရာဘာဝေ သဟဇိဝမာနသ အဘာဝတော သဟဇိဝိ-တာပိ သုခဝိဟာရော ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။

၃၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၉။

သဟဇိ (တိ) [သဟ + ဇိ + ဣ။ တစ်နည်း-သဟ + ဇိ + ဏိ။ ထိ-၌ သဟဇိဝိနိ။ သဟဇိဝိန်-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-အသက်မွေးခြင်းရှိသော၊ သူ။ (၂) အတူ-တကွ-အလေ့အားဖြင့်အသက်မွေးတတ်သော၊ သူ။ (၃) ဥပဒ္ဓာယ်ယူအတူနေတပည့်။ (၁) (၂) သဟဇိဝိတာယ သုခဝိဟာရတ္ထာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀၈။ (၃) သဟဇိဝိနိ နာမ သဒ္ဓိဝိဟာရိနိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၈၃၊ ၄၃၀၊ ၄၃၂။

သဟဇေကၽ (တိ) [သဟဇ + ဧကၽ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်တစ်ခုသောစိတ် (ပုဂ္ဂိုလ်) ၌တည်သော။ တတ္ထ ဧကသ္မိံ စိတ္တေ ဌိတံ သဟဇေကဋ္ဌं နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၈၀။ ဧကသ္မိံ ဌိတံ ဧကဋ္ဌं၊ သဟဇာ-တဘာဝေန ဧကဋ္ဌं သဟဇေကဋ္ဌं။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သဟဇေကၽသမ္ပယုတ္တသခ်ိရက္ခန္ဓပရိယာပန္န (တိ) [သဟဇေကၽ + သမ္ပယုတ္တ + သခ်ိရက္ခန္ဓ-ပရိယာပန္န] အတူတကွဖြစ်၍ တစ်ခုသောစိတ်၌တည်ပြီးလျှင် အညီအညွတ်ယှဉ်ကာ သခ်ိရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်သော၊ လောဘ, ဒေါသ, မောဟ။ ဣတရော "ယထာ ဟိ"တိ အာဒိနာ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုဘာ-ဝေန ဝုတ္တာနမ္ပိ လောဘာဒီနံ အညမညံ သဟ-ဇေကၽသမ္ပယုတ္တသခ်ိရက္ခန္ဓပရိယာပန္နတော ---- ဒဿေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။

သဟဘွနိက-သဟဘွနိယ (နာ) [သဟ + အဘူ + အနီယ။ ယ-ကို က-ပြု။] သဟဘွနိက(ယ)မြို့။ D.P.P.N- နာမည်အာဘိဓာန်၌ သဟဇာတိ-မြို့နှင့် အတူတူဟု ညွှန်းသည်။ ဧကံ သမယံ သမ္ဘဟုလာ ထေရာ ဘိက္ခူ စေတေသု ဝိဟရန္တိ သဟဘွနိကေ။ သံ၊ ၃။ ၃၈၂။ ဒသမေ သဟဘွ-နိကေတိ သဟဘွနိယနဂရေ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၃၀။

သဟဘွနိယနဂရ (နာ) [သဟဘွနိယ + နဂရ] သဟဘွနိက=သဟဘွနိယ-ကြည့်။

သဟဌာန (နာ) [သဟ + ဌာ + ယု။ သဟဿာန-သံ။] အတူ-တကွ-တူသော-တည်ရာ-ဌာန။ တေသံ ဒ္ဝိန္နံ သဟဌာနာဘာဝတော ---- အယုတ္တန္တိ အဌကထာသု ပဋိက္ခိတ္တံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၄၆။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၂)။

သဟဌာနဒေါသာပတ္တိ (ထိ) [သဟဌာန + ဒေါသ + အာပတ္တိ] အတူ-တကွ-တူသော-တည်ခြင်း-တည်းဟူသောအပြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ ဇာနန-စိတ္တာသပိ ဝတ္ထုမာနာရမ္မဏာဘာဝေ အာဝ-ရန-ဇာနနစိတ္တာနံ သဟဌာနဒေါသာပတ္တိယာ ---- အာရမ္မဏံ ဟောတီ"တိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၆။

သဟဌာယီ (တိ) [သဟ + ဌာ + ဏိ] အတူ-တကွ-တည်-ဖြစ်-တတ်သော။ ဝစနတ္ထော ပန သဟ ဗျတိ ပဝတ္တတိ ဝသတီတိ ဝါ သဟဗျော၊ သဟဌာယီ သဟဝါယီ ဝါ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၂၆၆။

သဟဌိတ (တိ) [သဟ + ဌာ + တ။ သဟဿိတ-သံ။] အတူ-တကွ-တည်-ဖြစ်-သော။ ကမ္ဘ-ဝါစကၽကော သဟဌိတေတိ ကေစိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၃။

သဟတန္တိက (တိ) [သဟ + တန္တိ + က] ပါဠိတော်-တရား-အစဉ်-ပရိယတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဓမ္မံ အနုဿရတီတိ သဟတန္တိကံ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနုဿရတိ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၅။ သဟတန္တိကန္တိ ပါဠိဓမ္မသဟိတံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၄။

သဟတာ (ထီ) [သဟ + တာ။ သဟတာ + သံ] အတူ-တကွ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ် (အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း)။ သနိမိတ္တာ နိရုဇ္ဈတ္တာ၊ သဟ-တာညေန နာညတောဝ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၁၃-၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၃-၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂-၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၄-၅။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၅၊ ၈၇။

သဟတိ (ကြို) [သဟ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇။ သဟတေ-သံ။ သဟက္ကာ-ပြာ။ သဟတိ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သည်းခံ-သည်းခံနိုင်-၏။ (၂) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-အောင်နိုင်-၏။ (၃) စွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-၏။ (၄) ကျေနပ်-နှစ်သက်-လက်ခံ-၏။ (၅) ဖြစ်၏။ (၆) မျှောစေ-မျှော-မှုတ်လွှင့်ပစ်-၏။ (၁) သည်းခံ-သည်းခံနိုင်-၏။ သဟတိ ရဇ္ဇ (အံ၊ ၂။ ၇၉) ဣ ရဇ္ဇန္တံ ဒိသွာပိ အဓိဝါသေတိ။ ---- သဟတိ သမ္ပဟာရဏ္ဍေ ဒ္ဝေ တယော ပဟာရေ ပတ္တာပိ သဟတိ အဓိဝါ-သေတိ။ အံ၊ ၌။ ၃။ ၃၄။ အဘိ၊ ၌။ ၃။ ၉၈။ သဟတိ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၇) တိ ခမတိ၊ အဓိဝါ-သေတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၃၄။ ဩဝါဒံ နကွမတိ နသဟတီတိ အကွမော။ ဝိ၊ ၌။ ၂။ ၁၉၈။ (၂) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-အောင်နိုင်-၏။ တတ္ထ သေဝ အရတိ သဟတိ(အံ၊ ၁။ ၃၃၇)တိ သောယေဝ အရတိ အနဘိရတိ ဥက္ကဏ္ဌိတံ သဟတိ အဘိဘဝတိ။ အံ၊ ၌။ ၂။ ၂၈၇။ (-အံ၊ ၌။ ၃။ ၁၇၈။ မဟာနိ၊ ၌။ ၅၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၅)။ သဟန္တိ (မဟာနိ၊ ၉) တိ ပဒ္ဒန္တိ ယဋ္ဌုံ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၄၇။ (၃) စွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-၏။ နာရတိ မိရံ သဟတိ (အံ၊ ၁။ ၃၃၇) တိ ဣဒံ ပုရိမသေဝ ကာရဏဝစနံ။ ယသ္မာ သာ မိရံ နသဟတိ နပ္ပဟောတိ မိရံ သဟိတုံ အဓိဘဝိတုံ နသက္ကောတိ။ သံ၊ ၌။ ၂။ ၂၈၇။ တတ္ထ နာဟံ သဟိဿာမိ (သုတ္တနိ။ ၄၃၉) တိ အဟံ နသဟိဿာမိ နသက္ခိဿာမိ။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၂။ ၃၀၇။ (-သုတ္တနိ၊ ၌။ ၁။ ၁၀၉။ အပ၊ ၌။ ၁။ ၂၁၆)။ (၄) ကျေနပ်-နှစ်သက်-လက်ခံ-၏။ ဧဝံ သုခုမာနမ္ပိ ပဿမ္ဘနံ သိက္ခတိတိ နသဒ္ဒဟာမိ နသဟာမိ အပစ္စက္ခံ မေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၌။ ၂။ ၁၁၄။ (၅) ဖြစ်၏။ ယသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော လောဘဓမ္မော အတ္တနော ဟေတုပစ္စယေ ပရိဂ္ဂဟာပေန္တော ဇာနာ-ပေန္တော ဝိယ သဟတိ ပဝတ္တတိတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၌။ ၂၁၀)။ (၆) မျှောစေ-မျှော-မှုတ်လွှင့်ပစ်-၏။ သဗ္ဗံ ဘာဝနာယ ပရိဿယံ သဟတိ, သဗ္ဗံ ဝါသ ဥပကာရာ-ဝဟံ သဟတိ ဝါဟေတိတိ သဗ္ဗသဟံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။ (-ပေတ၊ ၌။ ၁၁၄)

<u>သဟတိ</u>-သံ၊ ၃။ ၃၆၇။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ <u>သဟန္တိ</u>-မဟာနိ။ ၉၊ ၁၀၊ ၂၈၁။ <u>သဟသိ</u>-စရိယာ၊ ၌။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၌။ ၂။ ၂၄၄။ <u>သဟထ</u>-ဇာ၊ ၌။ ၄။ ၂၄၅။ <u>သဟာမိ</u>-အံ၊ ၌။ ၃။ ၅၉။ ပဋိသံ၊ ၌။ ၂။ ၁၁၄။ <u>သဟေ</u>-သုတ္တနိ။ ၂၄၂။ မဟာနိ။ ၃၃၃။ <u>သဟေယ္ယ</u>-မ၊ ၁။ ၄၀။ မဟာနိ။ ၃၃၃၊ ၄၀၇။<u>သဟေယ္ယုံ</u>-သုတ္တနိ။ ၂၈၂။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၁။ ၃၀၀။ <u>သဟေထ</u>-သုတ္တနိ။ ၄၂၇-စ။ မဟာနိ။ ၃၉၃-၄။ <u>သဟိဿာမိ</u>-အဘိ၊ က။ ၁၄၉။ သုတ္တနိ။ ၄၃၉။ <u>သဟိဿံ</u>-ဇာ၊ ၂။ ၄၃။ ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၂၃၂။

သဟတေ (ကြို) [သဟ + အ + တေ] (က) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-အောင်နိုင်-၏။ (ခ) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-အောင်နိုင်-ခြင်း။ (က) ယံ ကောဓော သဟတေ နရံ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ သဟတေတိ အဘိဘဝတိ။ အံ၊ ၌။ ၃။ ၁၇၈။ (-ဒီ၊ ၌။ ၁။ ၅၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀)။ (ခ) ကောဓော သဟတေ (အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ ဒီ၊ ၌။ ၁။ ၅၁) တိ ယဒေတံ ကောဓသ သဟနံ အဘိဘဝနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။

၆၀။ အံ၊ ဦ၊ ၃။ ၁၈၆။

သဟတ္ထ[1] (ပု) [သ + ဟတ္ထ။ သွဟသ္ထ (-သံ)။ အများအားဖြင့် "သဟတ္ထာ" ဟု ရှိ၍ ရံခါ "သဟတ္ထေန" ဟု ရှိသည်။] မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောလက်-မိမိလက်-ကိုယ့်လက် (ကိုယ်တိုင်-ကိုယ်ကျ)။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဝာ တိယောဇနပရမံ သဟတ္ထာ ဟရိတဗ္ဗာနိ အသန္တေ ဟာရကေ။ ၀ိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၇။ (-၀ိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၇။ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၇။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၄။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၀။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၆)။ သကော ဟတ္ထော သဟတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။ ကခီ၊ ဦ၊ သစ်။ ၂၀၂၊ ၂၁၂။

သဟတ္ထ[2] (တိ) [သဟ + အတ္ထ။ သဟာထ-သံ။] (၁) သဟသဒ္ဒါ၏အနက်ရှိသော (သဒ္ဒါ)။ (ပု) (၂) သဟသဒ္ဒါ၏အနက်။ သမဝါယအနက်။ (၁) သဟတ္ထော ဟေသ သမ-သဒ္ဒေါ။ အနုဋီ၊ ၃။၄၆။ သဟသဒ္ဒဿ အတ္ထော ယဿ သောတိ သဟတ္ထော။ နိရုတ္တိ။ ၃၀၆။ (၂) ဣမိနာ ပရိဝါရေနာတိ သဟတ္ထေ ကရဏ-ဝစနံ၊ ဣမိနာ ပရိဝါရေန သဟာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅။ မရဏေနပိ မယံ တေတိ ဇတ္ထ တေတိ ပဒဿ သဟတ္ထေ ကရဏဝသေနပိ အတ္ထံ ဒဿေတုံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဝုတ္ထ-ဝဏ္ဏဿာတိ သဟတ္ထေ ဆဋ္ဌီဝစနံ။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၈။

သဟတ္ထ[3] (တိ) [သဟ + အတ္ထ။ သဟသဒ္ဒါ သမ္ပယုတ္တ အနက်ဟော။] လက်နှင့်ပြည့်စုံ-လက်ရှိ-သော၊ သူ။ ကိရာတာဒိမိလက္ခဝစနာနမ္ပိ သာတ္ထ-သဗ္ဗဇနတ္ထေ သမာနေပိ ဝိသိဋ္ဌတ္ထဗ္ဗဇနယောဂံ သန္ဓာယ သဟတ္ထော ဒေဝဒတ္ထော သဝိတ္ထော-တိအာဒိ ဝိယ "သာတ္ထံ သဗ္ဗဇ"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၄-၅။

သဟတ္ထကရဏ (နာ) [သဟတ္ထ + ကရဏ] မိမိ၏ ဥစ္စာဖြစ်သောလက်-မိမိလက်-ကိုယ့်လက်-ဖြင့် (ကိုယ်တိုင်-ကိုယ်ကျ) ပြုခြင်း။ နိဿဂ္ဂိယ-ထာဝရာဒယောပိ ဣဓ သဟတ္ထကရဏေနေဝ သင်္ဂဟိတာ။ ဒီ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၂၁။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆။ မ၊ ဦ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ဦ၊ ၂။ ၂၆၆။

သဟတ္ထသဒ္ဒ (ပု) [သဟတ္ထ + သဒ္ဒ] သဟသဒ္ဒါ၏ အနက် (သမဝါယအနက်) ရှိသော သဒ္ဒါ။ သဟ, သဒ္ဓိ, သမံ, နာနာ, ဝိနာဣ္ဂစ္စာဒိကော သဟတ္ထသဒ္ဒေါ နာမ။ နိရုတ္တိ။ ၃၀၆။

သဟတ္ထာဏတ္တိက (တိ) [သဟတ္ထ + အာဏတ္တိက] သဟတ္ထပယောဂ, အာဏတ္တိကပယောဂ (ထေယျစေတနာ)။ ယာ ထေယျစေတနာ သဗ္ဗာ သဟတ္ထာဏတ္တိကာပိ ဝါ။ ဝဇိရ။ ၁၅၈။

သဟတ္ထိပ (တိ) [သဟ + ဟတ္ထိပ။ ဟတ္ထိနံ ပါတိ ရက္ခတီတိ ဟတ္ထိပေါ။ ဟတ္ထော ရောဟော၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဟသ္ထိပေါ-သံ။] ဆင်ထိန်း-ဆင်ဦးစီး=(ယရည်း) နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သူ။ သေတစ္ဆတ္တော ပသောဘိတော၊ သကပ္ပနော သဟတ္ထိပေါ။ အပ၊ ၁။ ၆၉။ အပ၊ ၂။ ၁၈၃။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၀။ သဟတ္ထိပ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄) နှင့် ဟတ္ထိပရိစာရဏနံ ပဠန္ဓနံ ကုလသတာနံ ဟတ္ထိ မေဏ္ဍဟတ္ထိ ဂေါပကာနဉ္စ ဝသေန သဟတ္ထိပံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၅၄။

သဟတ္ထိဝေဠ (တိ) [သဟ + ဟတ္ထိ + ဝေဠ] ဆင်ကိုကုသသောဆေးဆရာ-ဆင်ဆေးသမား-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာထဗ္ဗန (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄) နှင့် သဟတ္ထိဝေဠံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၅၄။

သဟထ (ကြို) [သဟ + အ + ထ] (သင်တို့) သည်းခံ-သည်းခံနိုင်-ကြကုန်၏။ တေ တဿ သန္ဓိက ဂန္ဓာ "ဘန္တေ တုမှေ ကိရ ထေရာနံ

ဣ၀ ၀ါသံ နဿ သဟထ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၄၅။

သဟဒ္ဒ (တိ) [သဟ + ဒ္ဒ။ သစက္ကဲ-ပုဒ်ကဲ့သို့ ယုဂပဒတ္ထသဟနှင့်တွဲစပ်သော အဗျယီဘော သမာသ်တည်း၊ ပုလ္လိင်နှင့်ရှိသည်ကား အထူး] ကိုက်ခြင်းနှင့်တပြိုင်နက်။ သဟဒ္ဒေါ အာသီ-ဝိသေန။ စရိယာ။ ၄၁၇။ သဟဒ္ဒေါတိ ဒုံသေန သဟေ၀ ဒ္ဒသမကာလမေ၀။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၃၇။

သဟဒ္ဒရထ (တိ) [သဟ + ဒ္ဒရထ] ပူလောင်ခြင်း-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ သဒ္ဒရာ (မဟာနိ။ ၅၄) တိ ကိလေသဒ္ဒရထာ ဇတ္ထ သန္တိတိ သဒ္ဒရာ။ "သဒ္ဒရာ"တိပိ ပါဌော၊ သဟဒ္ဒရထာတိ အတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၇၃။

သဟဒါရုက (တိ) [သဟ + ဒါရုက] ကလေး-သူငယ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ယော သဗ္ဗလော-ကဿ နိ၀ါတ၀ုတ္တိ၊ ဣတ္ထိပုမာနံ သဟဒါရု-ကာနံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၆။ ၇၆။

သဟဒေ၀ (ပု) [သဟ + ဒေ၀။ သဟဒေ၀-သံ။ နတ်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဝိလျ်။] (၁) သဟ ဒေ၀မည်သောမင်းသား။ (ပဏ္ဏုမင်း၏သား ၅-ယောက်အနက်အငယ်ဆုံး)။ (၂) သဟဒေ၀ ထေရ်။ (၁) အထဗ္ဗနော နကုလော ဘီမ-သေနော၊ ယုမိဋ္ဌိလော သဟဒေ၀ေါ စ ရာဇာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၈။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၅၅။ တဒါ ပဏ္ဏု-ရာဇဂေါတ္တတော အဗ္ဗနော နကုလော ဘီမ-သေနော ယုမိဋ္ဌိလော သဟဒေ၀ေါတိ ဣမေ ပဉ္စ ပဏ္ဏုရာဇပုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၅၇။ (၂) ဒီပ၀ံ။ ၈၊ ၁၀။

သဟမ္ဘ[1] (ပု) [သဟ + ဓမ္ဘ။ သဟမ်-သံ။] (၁) အတူတကွကျင့်အပ်သောတရား။ (၂) အတူ တကွကျင့်အပ်သောတရားဌာဖြစ်သော သိက္ခာ ပုဒ်။ (၃) ကြည်ညိုဘွယ်ရှိသောတရားစကား။ (၁) သဟ သိက္ခိတဗ္ဗော ဓမ္မော သဟဓမ္မော။ ဒီ၊ ၆။ ၁၇၈။ (၂) အာယသ္မာပိ ဘိက္ခု ၀ဒတု သဟဓမ္မေန။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၂။ ၀ဒတု သဟဓမ္မ-နာတိ သဟဓမ္မိကေန သိက္ခာပဒေန ---- ၀ဒတု။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၈။ သဟဓမ္မော (ဝိ၊ ၅။ ၂၅၆) တိ သဟဓမ္မိကံ ဝုစ္စမာနော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၅။ (၃) ၀ဒတု သဟဓမ္မေနာတိ ---- သဟဓမ္မေန ၀ါ အညေနပိ ပါသာဒိကဘာ၀-သံ၀တ္တနိကေန ၀စနေန ၀ဒတု။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၈။

သဟဓမ္ဘ[2] (တိ) [သဟ + ဓမ္ဘ။ သဟဓမ်-သံ။] (၁) တူမျှ-တူညီ-သောအဆုံးအမ-သာသနာ-တရားရှိသော၊ သူ။ (တရားကျင့်ဖော်-သီတင်း သုံးဖော်)။ (၂) အကြောင်း-နည်းလမ်း-နှင့် တကွဖြစ်-သော။ (၃) အကြောင်း-တရားနှင့် တကွ (=အကြောင်း-တရားနှင့်-အညီ)။ (၁) သဟဓမ္မာ ဇကသာသနီ။ စရိယာ။ ၄၀၁။ ကေ၀လ် ပန သဟဓမ္မာ ဇကသာသနီ၊ ---- သမာနဓမ္မာ ပရိဗ္ဗာဇကသာသနေန ဇကသာ-သနီ သပြဟ္မစာရိနီတိ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၃။ (-မ၊ ၆။ ၂။ ၇)။ (၂) အဟမေ၀ တေသံ သဟဓမ္မေန ပဋိ၀စနံ ကရိဿာမိတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၅။ သဟဓမ္မေနာတိ သကာရဏေန။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၉။ သဟဓမ္မေနာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၈၉) တိ နယေန ကာရဏေန ယော ယံ ကာတုံ သက္ကောတိ၊ တံ တသ္မိ ကမ္မေ ပယောဇေမိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၂၁။ (-မ၊ ၁။ ၁၀၃။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၆)။ (၃) သဟဓမ္မေနာ (အံ၊ ၁။ ၃၇၇) တိ ဓမ္မေနေ၀ သဒ္ဓိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တု။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၂။

သဟဓမ္ဘ[3] (ပု) [သဟ + ဓမ္ဘ] သဟဓမ္ဘနတ်။ ဝရုဏာ သဟဓမ္ဘာ စ၊ အဗ္ဗုတာ စ အနေ၀ကာ။

ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈။ ဝရုဏာ သဟခမ္မာ စာတိ ဧတေ စ ဒွေ ဇနာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၄။

သဟခမ္မစာရီ (တိ) [သဟခမ္မ + စရ + ဏီ] အတူတကွ ကျင့်အပ်သောတရားကို-ကျင့်တတ်-ကျင့်လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ သဟခမ္မိကာ ခေါ ပနာ (မ၊ ၁။ ၉၂) တိ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ သိက္ခမာနာ သာမဏေရော သာမဏေရီ ဥပါသကော ဥပါသိကာတိ ဧတေ သတ္တ သဟခမ္မစာရိနော။ ဧတေသု ဟိ ဘိက္ခု ဘိက္ခုဟိ သဒ္ဓိं သဟခမ္မံ စရတိ သမာနသိက္ခ-တာယ ။ပ။ အနာဂါမိ အနာဂါမိတိ သဟခမ္မံ စရတိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၄-၅။

သဟခမ္မိက[1] (နာ) [သဟခမ္မိက + အ။ သဟဓမ္မိက-သက္ကတပိဋကတ်။] (၁) ဘုရားဟောသိက္ခာပုဒ်။ (က) သီတင်းသုံးဖော် ၅-ဦးတို့သည် ကျင့်အပ်သော။ (ခ) သီတင်းသုံးဖော် ၅-ဦးတို့၏ ဥစ္စာ ဖြစ်သော။ (ဂ) အတူတကွကျင့်အပ်သော တရားဌာ်ဖြစ်သော၊ သိက္ခာပုဒ်။ (၂) သဟခမ္မိက သိက္ခာပုဒ်။ (၁) သဟခမ္မိကံ နာမ ယံ ဘဂဝ-တာ ပညတ္တံ သိက္ခာပဒံ၊ ဧတံ သဟခမ္မိကံ နာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၂။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၆။ (က၊ ခ) ပဋ္ဌမ သဟခမ္မိကေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗတ္တာ, တေသံ ဝါ သန္တိကတ္တာ သဟခမ္မိကန္တိ လဒ္ဓနာမေန ဗုဒ္ဓပညတ္တေန သိက္ခာပဒေန ဝုစ္စမာနောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၈။ ကင်္ခာ။ ၁၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၆။ (ဂ) သဟ သိက္ခိတဗ္ဗော ခမ္မော သဟခမ္မော၊ တတ္ထ ဘဝံ သဟခမ္မိကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၂။ (၂) သဟ-ခမ္မိကံ ဝိလေခါ (ဝိ၊ ၅။ ၁၅၈) တိ သဟခမ္မိကံ ဝုစ္စမာနသိက္ခာပဒဿ ဝိလေခါယ သံဝတ္တန္တိ အာဂတသိက္ခာပဒဿ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၄၃။

သဟခမ္မိက[2] (တိ) [သဟ + ခမ္မ-သဟခမ္မ + ဏိက (ဏိက)။ သဓမ္မိန်-သံ။ သဟဓမ္မိက-သက္ကတပိဋကတ်။] (၁) အကြောင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) (က) အတူတကွ ကျင့်အပ်သောတရားရှိသော။ (ခ) တူသောအမျိုးတို့၏ တရား (ဓလေ့ထုံးစံ) ရှိသော။ (ဂ) သိက္ခာပုဒ်ဌာ် (ကျင့်သောအားဖြင့်) ယှဉ်သော၊ သူ။ (သီတင်းသုံးဖော်-တရားကျင့်ဖော်-၅-ဦး၊ ၇-ဦး)။ (ဃ) အတူတကွကျင့်အပ်သောတရားကို-ကျင့်တတ်-ကျင့်လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ (၁) သဟခမ္မိ-ကော (ဒီ၊ ၁။ ၈၈) တိ သဟေတုကော သကာရဏော။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၅။ (-မ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၉)။ ဓမ္မော နာမ ကာရဏံ "ခမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ"-တိ အာဒီသု ဝိယ၊ သဟခမ္မေနာတိ သဟ-ခမ္မော၊ သဟခမ္မော ဧဝ သဟခမ္မိကောတိ အာဟ "သဟေတုကော"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၆၆။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂၇။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၁)။ (၂) (ကခ) သဟခမ္မိ-ကေဟိ (ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၁) တိ ဧကဿ သတ္ထုသာသနေ သဟစရိတဗ္ဗေဟိ, သမာန-ကုလခမ္မေဟိ ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၈-၉။ (ဂ) သဟခမ္မိကာနန္တိ ---- သဟခမ္မေ ဝါ သိက္ခာပဒေ သိက္ခနဘာဝေန နိယုတ္တာနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၄။ (ဃ) သဟခမ္မ စာရီ-ကြည့်။

သဟခမ္မိကဝဂ္ဂ (ပု) [သဟခမ္မိက + ဝဂ္ဂ] သဟခမ္မိကဝဂ်၊ သဟခမ္မိကသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် မှတ်အပ်သောသိက္ခာပုဒ် ၁၂-ခုတို့၏အပေါင်း။ သဟခမ္မိကဝဂ္ဂေါ အဋ္ဌမော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဝိ၊ ၅။ ၇၀။ သမတ္တာ ဝဏ္ဏနာဂ္ဂမေန သဟ-ခမ္မိကဝဂ္ဂေါ အဋ္ဌမော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၁။ ဝဇိရ။ ၃၃၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၆)။

သဟခမ္မိကဝဋ (တိ) [သဟခမ္မိက + ဝဋ]

(ခုနှစ်ယောက်ကုန်သော) သီတင်းသုံးဖေါ်တို့
သည် ကြည်အပ်သော။ ပရခမ္မိကာ နာမ သတ္တ
သဟခမ္မိကဝဇ္ဇာ သဗ္ဗေပိ (တေ) ဗာဟိရကာ။
သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၈။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၀၄။

သဟခမ္မိကသာကစ္ဆာ (ထီ) [သဟခမ္မိက + သာကစ္ဆ] သီတင်းသုံးဖေါ်တို့၏ အတူတကွ ပြောဆို-ဆွေးနွေးမေးမြန်း-ခြင်း။ သဟခမ္မိက-သာကစ္ဆာဟိ တထာဂတေ ပုစ္ဆန္တေ အဗျာ-ကရဏေန ဝိဟေသာယ ကယိရမာနတ္တာ -- --။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆။

သဟခမ္မိကသိက္ခာပဒ (နဒ) [သဟခမ္မိက + သိက္ခာပဒ] သဟခမ္မိကသိက္ခာပုဒ်၊ သိက္ခာပုဒ် ဖြင့် ဆုံးမအပ်သည်ရှိသော် မိုက်ရောင်မူခြင်း ကြောင့် ပညတ်တော်မူအပ်သောသိက္ခာပုဒ်။ သဟခမ္မိကသိက္ခာပဒံ နိဋ္ဌိတံ ပဌမံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၇။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၀)။ သဟခမ္မိကသိက္ခာ-ပဒံ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ။ ဝဇိရ။ ၃၃၅။

သဟခမ္မိကသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဟခမ္မိက-သိက္ခာပဒ + ဝဏ္ဏနာ] သဟခမ္မိကသိက္ခာ ပုဒ်၏အဖွင့်၊ သဟခမ္မိကသိက္ခာပုဒ်ကိုဖွင့်ရာ ဖွင့်ကြောင်း ဖြစ်သောအဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သဟခမ္မိကသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၉။

သဟဓာတု (ထီ၊ ပု) [သဟ + ဓာတု] သဟဓာတ်။ ဝိသယ္ဟာတိ ဇတ္ထ ဝိပုဗ္ဗော သဟဓာတု အဘိ-ဘဝနတ္ထော, တွာပစ္စယော စ ဟောတိတိ ဒဿေန္တော အာဟ "အဘိဘဝိတ္ဝာ"တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၀၄။ (ယင်းသဟဓာတ်ကို နိတိ၊ ဓာတု-၌ ပရိသဟန (သည်းခံခြင်း) အနက်၌ ဘူဝါဒိ, စုရာဒိ၊ သတ္တိ (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်၌ ဒိဝါဒိ-ဟုဆို၏။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇၊ ၂၄၀၊ ၃၅၀။ ဓာတ္ဌတ္ထ၌ ခန္ဓိ, အဘိဘဝ (သည်း-ခံခြင်း, လွှမ်းမိုးခြင်း) အနက်တို့၌ ဘူဝါဒိ၊ ခန္ဓိ (သည်းခံခြင်း) အနက်၌ ဒိဝါဒိ, စုရာဒိ-ဟု ဆို၏။ ဓာတ္ဌတ္ထ။)။

သဟန (တိ) [သဟ + ယု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇၊ ၂၄၀။ (တိ) သဟန-သံ။ သဟဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ သဟတိ-မှ။] (၁) သည်းခံတတ်-သော၊ သူ။ (ထီ၊ နဒ) (၂) သည်းခံခြင်း။ (၃) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-ခြင်း။ (၄) ဆောင်ရွက်-ဆောင်ရွက်နိုင်-ခြင်း။ (၁) ယဒိ ဟိ သဟန-တာယ ဟနနတာယ စ သီဟော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၃။ (ထီ၊ နဒ) (၂) ယထာ ဝါ သီဟော သဟ-နတော ဟနနတော စ သီဟောတိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ တထာဂတော လောကမ္ဘာနံ သဟန-တော ပရပ္ပဝါဒါနဉ္စ ဟနနတော သီဟောတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၃။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၃။ သဟနတောတိ ခမနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃။ (၃) ကောဓော သဟတေတိ ယဒေတံ ကောဓသ သဟနံ အဘိဘဝနံ၊ ဧတံ အန္ဓ-ကာရတမဘဝနန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀။ (၄) သဟိတုံ ဝဟိတုံ အသက္ကုဏေယျသ ပရိစ္စာဂါဒိဝိဘာဂသ သပ္ပုရိသဝုရသ သဟနတော အသယ္ယသာဟိနော။ ပေတ၊ ၆။ ၁၁၄-၅။

သဟနတ္ထ (ပု) [သဟန + အတ္ထ] သည်းခံခြင်း အကျိုး။ အဓိဝါသနာယာတိ အဓိဝါသနတ္ထာယ သဟနတ္ထာယ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၈။

သဟနန္ဒီ (တိ) [သဟ + နန္ဒ + ဏီ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၀။] အတူ-တကွ-ရွင်လန်း-နှစ်သက်-တတ်-လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ ဣဓေကစ္စော ဂိဟီဟိ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ သဟနန္ဒီ သဟသောကီ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၁။ သဟနန္ဒီတိအာဒီသု ဥပဌာ-

ကေသု နန္ဒန္ကေသု သောစန္ကေသု စ တေဟိ သဒ္ဓိ ဒိဂုဏံ နန္ဒတိ၊ ဒိဂုဏံ သောစတိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၄၇၂။ တေဟိ ဂေဟသိတပေမဝသေန သဟ နန္ဒနသီလော သဟနန္ဒီ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၃၇။

သဟနယဒါန (နဉ) [သဟ + နယဒါန။ သစက္ကဲ့သို့။] နည်း-နည်းလမ်း-ပေးသည်နှင့် တပြိုင်နက်။ သဟနယဒါနေန ပန ထေရသ တိရေ ဌိတပုရိသသ ဝိဝဋ္ဋော ဇောဂ်ကောမဟာသမုဒ္ဒေါ ဝိယ နယသတေန နယသ-ဟသေန ပဋ္ဌဗျာကရဏံ ဥပဌာသိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၅၆။

သဟနာဒိအတ္ထ (ပု) [သဟနာဒိ + အတ္ထ] သည်းခံခြင်းအစရှိသော အနက်။ သီဟသ စေတ္ထ ဟိန္ဒုပမတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ အစ္ဆန္ဒဝိသိဋ္ဌသ သဟနာဒိအတ္ထသ ထေရေသ္ဝေ လဗ္ဘန-တော။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၇။

သဟနုက္ကမ (တိ) [သဟ + အနုက္ကမ = အနု + ကမု + အ။] ကျော့ကွင်း၌သွင်းသော (အနုသယ) အထုံးအဖွဲ့နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟနုက္ကမ (မ၊ ၂။ ၄၁၀) နှင့် အနုက္ကမော ဝုစ္စတိ ပါသေ ပဝေသနဂဏ္ဌိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၉၈။ သန္ဓာနံ သဟနုက္ကမ (ဓမ္မ။ ၇၀။ သုတ္တနိ။ ၃၇၆) နှင့် အနုသယာနုက္ကမသဟိတံ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိသန္ဓာနံ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁ဓဓ။

သဟန္ဓီ (ကြို) [သဟ + အ + အန္ဓီ] (၁) သည်းခံ-သည်းခံနိုင်-ကြကုန်၏။ (၂) လွှမ်းမိုး-နှိပ်နင်း-အောင်နိုင်-ကြကုန်၏။ (၁) အဝိသယှသာဟီ (ဇာ၊ ၁။ ၃၆၀) တိ ရာဇာနော နာမ ဒုဿတံ သဟန္ဓီ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၉။ ၄၆၃။ ခမန္ဓီ သဟန္ဓီ ဉာယန္ဓီတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။ (-၃ဓဝ)။ (၂) သဟန္ဓီ (မဟာနိ။ ၉) တိ မဒ္ဒန္ဓီ ယဋ္ဌနံ ဥပ္ပါဒေန္ဓီ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၄၇။

သဟန္ဓီ (ထီ) [သဟ + အ + အန္ဓ + ဣ] သည်းခံနိုင်သော၊ မိန်းမ။ သီတာဒိကေ ဥပဂ-တေ သဟန္ဓီ ခမန္ဓီ တေ အတ္ထနော ဥပရိ ဝါသေန္ဓီ ဝိယ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ "အာရော-ပေတ္တာ ဝါသေတိယေဝါ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇ဝ။

သဟပံသုကီဋက (တိ) [သဟ + ပံသု + ကီဋ + ဏ္ဍ။ သဟပါဟု + ကြိသိုး-သံ။ သဟပံသုနာ ကီဋတိ ကြိသုတိတိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] အတူတကွ မြေမှုန့်ဖြင့်ကစားသော၊ သူငယ်ချင်း။ တေ သဗ္ဗေပိ သဟပံသုကီဋကာ သဟာယကာ ဟုတ္တာ အနုပုဗ္ဗေန ဝယပ္ပတ္တာ အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၉။ (-အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁ဝ၁။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၁ဝဝ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၄၅၁)။

သဟပံသုကီဋကသဟာယ (ပု) [သဟပံသုကီဋက + သဟာယ] အတူတကွမြေမှုန့်ဖြင့်ကစား သော-မိတ်ဆွေ-သူငယ်ချင်း-အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း။ အသုကော မေ သဟပံသု-ကီဋကသဟာယော သခါ ----။ ပေတ၊ ၌။ ၂၈။

သဟပံသုကီဋနက (တိ) [သဟ + ပံသု + ကီဋန + က။ သဟပါသုကြိသုနက-သက္ကတပိဋက။] သဟပံသုကီဋက-ကြည့်။ တေ သဟပံသု-ကီဋနကာ ဒွေ သဟာယာ အနုပုဗ္ဗေန ဝုဍ္ဎိ အဂမိသု။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂ဓ၉။

သဟပံသုကီဋက (တိ) [သဟ + ပံသု + ကီဋ + တ။ တ-ကိုက-ပြု။ တနည်း- သဟပံသုကီဋာ + ဏ္ဍက။ သဟပံသုကီလိအ၊ ပြာ။ သဟပံသု-ကီလိယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] သဟပံသုကီဋက-ကြည့်။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဒွေ သဟာယ-

ကာ သဟပ်သုကိုဋ္ဌိကာ။ အံ၊ ၁။ ၅၀၇။ (-အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၅)။

သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတ (တိ) [သဟ + ပ်သု + ကိုဋ္ဌ + တ။ သဟပါသုကြိုဋ္ဌိတ-သံ။] (၁) အတူတကွ မြေမှုန့်ဖြင့်ကစားသူ၊ သူငယ်ချင်း။ (နာ) (၂) အတူတကွမြေမှုန့်ဖြင့် ကစားခြင်း။ (၁) တေ ဥဘောပိ သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတာဝ သဟာယကာ အဟေသုံ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၆။ (၂) တေ ပုဗ္ဗသန္ထဝါသေန သဗ္ဗေပိ သဟာယကာ ဟုတ္တာ သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတံ ကိုဋ္ဌန္တာ အနုပုဗ္ဗေန ဝယပ္ပတ္တာ အဟေသုံ။ ဥဒါန ၊ ၆။ ၁၆၂။

သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတသဟာယက (ပု) [သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတ + သဟာယ + က] သဟပ်သုကိုဋ္ဌကသဟာယ-ကြည့်။ တေ ဧကဒိဝသံယေဝ ပဋ္ဌိသန္ဓိ ဂဟေတ္တာ ---- သဟပ်သုကိုဋ္ဌိတသဟာယကာ အဟေသုံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၁။

သဟပညတ္တိ (ထီ) [သဟ + ပ + ဉ ပ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၂၂။] သဟပညတ် (သျှ။ ၂၆၃။) မနောဇဝါတိ သဟပညတ္တိယာ ပညတ်။ ပေဋကော။ ၂၇၇။

သဟပဋ္ဌိလာဘစတုက္ကာ (နာ) [သဟ + ပဋ္ဌိလာဘ + စတုက္ကာ] လိင်ပြန်သောရဟန်းအား (ကျွတ်ထိုလိင်ကို) ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်လာသောအရာ ၄-ခုအပေါင်း။ သဟပဋ္ဌိ-လာဘစတုက္ကေ ယသ ဘိက္ခုနော လိင် ပရိဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၈။

သဟပတိတ (တိ) [သဟ + ပတ + တ] အတူ-တကွ-ကျရောက်-စုဝေး-ပေါင်းစု-စည်းဝေးမိ-သော။ သမုပဗ္ဗူဠှော (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၂) တိ ယုဗ္ဗနဝသေန သဟပတိတော သမောဂါဠှော ---- တသ္မာ ဝုတ္တံ "သန္ဓိပတိတော ရာသိဘူ-တော"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၁။

သဟပတိဿယ (တိ) [သဟ + ပတိဿ = ပတိ + သီ + အ။] နှိမ်ချခြင်း-နှိမ်ချသောအကျင့်-ရှိသော၊ ရိုသေကျိုးနွံသော။ သပ္ပတိဿာ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၄) တိ သဟပတိဿယာ၊ နီစဝုတ္တိ-နောတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၆၇။

သဟပယောဂ (တိ) [သဟ + ပယောဂ] လုံ့လ-ပယောဂ-အားထုတ်မှု-နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ခိုးခြင်း။ ပယောဂေန သဟ ဝတ္တမာနော အဝဟာရော သဟပယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၄။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၁။

သဟပယောဂဒုက္ခ (နာ) [သဟပယောဂ + ဒုက္ခ] လုံ့လ-ပယောဂ-အားထုတ်မှု-နှင့်တကွဖြစ်သော ဒုက္ခဋ္ဌာပတ်။ ထေရေဟိ ဒဿိတံ ပုဗ္ဗပယောဂဒုက္ခံ သဟပယောဂ-ဒုက္ခံ အနာမာသဒုက္ခံ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၁။

သဟပရိစ္ဆေဒ (တိ) [သဟ + ပရိစ္ဆေဒ] အပိုင်းအခြား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ပါစီနဝံသ-မာမကေ ရက္ခိတဂေါပိတေ သဟပရိစ္ဆေဒေ ဝနေ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၀။

သဟပရိဇန (တိ) [သဟ + ပရိဇန] အခြံအရံ-လူ-ပုဂ္ဂိုလ်-ပရိသတ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟပရိဇနံ တဿ (စရိယာ။ ၄၀၅) တိ သဟပရိဇနံ တံ အဓမ္မံ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၆၁။

သဟပရိဘုဉ္ဇန (နာ) [သဟ + ပရိ + ဘုဉ္ဇန] အတူ-တကွ-စားသောက်ခြင်း။ သဟပရိ-ဘုဉ္ဇနတ္ထ-ကြည့်။

သဟပရိဘုဉ္ဇနတ္ထ (ပု) [သဟပရိဘုဉ္ဇန + အတ္ထ] အတူ-တကွ-စားသောက်ခြင်းအကျိုး။ ----

သဟပရိဘုဥ္ဇနတ္ထာယ ပိယပုဂ္ဂလံ ပတ္ထေန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၁၀။

သဟပရိဝါရ (တိ) [သဟ + ပရိဝါရ] အခြံအရံ-ပရိသတ်-နှင့် တကွဖြစ်သော။ သစ္စပရိ-ယောသာနေ တာ သဗ္ဗာပိ သဟပရိဝါရာ သောတာပန္နာ အဟေသုံ။ ဝိမာန၊ ၆ ။ ၁၈၁။

သဟပဝတ္ထ (တိ) [သဟ + ပဝတ္ထ = ပ + ဝတု (ဝတ္ထု) + အ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ ယထာဝုတ္ထာယ ဝါ အပစိတိယာ သဟဂတံ သဟပဝတ္ထန္တိ အပစိတိသဟဂတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၆။

သဟပဝတ္ထန (နဿ) [သဟ + ပဝတ္ထန = ပ + ဝတု (ဝတ္ထု) + ယု။] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း။ တေဟိ သဒါ သဟပဝတ္ထနေန ပါပသဟာယာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၅။

သဟပဝတ္ထနက (တိ) [သဟ + ပဝတ္ထန + က] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းရှိ-ဖြစ်တတ်-သော။ သဟ ဗျေတိတိ သဟဗျော၊ သဟပဝတ္ထန-ကော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၄၇။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂ ။ ၂၀၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇)။

သဟပဝတ္ထမာန (တိ) [သဟ + ပဝတ္ထမာန = ပ + ဝတု (ဝတ္ထု) + အ + မာန။] အတူ-တကွ-ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်-သော။ သဟဇာတဓမ္မေသု ဟိ ဣန္ဒ္ဒံ ကာရေန္တာနံ သဟပဝတ္ထမာနာနံ ဓမ္မာနံ ဧကရသတာ ဝသေနေဝ အတ္ထသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၃)။

သဟပဝတ္ထိ (ထီ) [သဟ + ပဝတ္ထိ = ပ + ဝတု + တိ] အတူ-တကွ-တပြိုင်နက်-ဖြစ်ခြင်း။ ဣန္ဒြိယဒွယသ ဧကသ္မိံ သန္တာနေ သဟ-ပဝတ္ထိယာ အသမ္ဘဝတော ----။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၁။

သဟပဝတ္ထိပရိယာယ (ပု) [သဟပဝတ္ထိ + ပရိယာယ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း-တူ၍ ပြောဆိုခြင်း-တူသောဒေသနာ။ ဧကသ္မိံ သန္တာနေ ဥပ္ပန္နာနမ္ပိ သဟပဝတ္ထိပရိယာယော အတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၉။

သဟပဝေသန (နဿ) [သဟ + ပဝေသန = ပ + ဝိသ + ဏော + ယု။] အတူ-တကွ-ပြိုင်တူ-ဝင်စေ-သွင်း-ခြင်း။ ဒ္ဒိန္ဒ် အဂ္ဂိလာနံ သဟပဝေ-သနေ ဧကေကအဂ္ဂိလဿ ဧကေကံ ပဋ္ဌ-ကတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၃၆၈။

သဟပုညကာရီ (တိ) [သဟ + ပုည + ကာရီ = ကရ + ဏီ။] အတူ-တကွ-ကောင်းမှုကို-ပြုတတ်-ပြုလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ တတ္ထ သဟ-ပုညကာရိနော တေတ္တိသ ဇနာ ယတ္ထ ဥပ္ပန္နာ၊ တံ ဌာနံ တာဝတိံသန္တိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၇၄။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁)။

သဟပေသုဏ (တိ) [သဟ + ပေသုဏ = ပိသုဏ + ဏော။] ချောပစ်-ကုန်းတိုက်-ခြင်းနှင့် တကွ-ဖြစ်သော။ မာနာတိမာနာ သဟပေသုဏာ စာ (သုတ္တနိ။ ၄၁၃) တိ မာနာ စ အတိမာနာ စ ပေသုဏာ စ ကုတောပဟူတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၆။

သဟပ္ပဝတ္ထ (တိ) [သဟ + ပဝတ္ထ။ ပ-ဒွေဘော်ပြု သဟပဝတ္ထ-ကြည့်။ ပုဗ္ဗကာလိကော ဟေတု, သဟပ္ပဝတ္ထော ပစ္ဆယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၅။

သဟပ္ပဝတ္ထိ (ထီ) [သဟ + ပဝတ္ထိ။ ပ-ဒွေးဘော်ပြု သဟပဝတ္ထိ-ကြည့်။ သဟဂတိတိ သဟပ္ပဝတ္ထိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၉။

သဟဗုဒ္ဓိနိဗန္ဓန (တိ) [သဟ + ဗုဒ္ဓိ + နိဗန္ဓန] အသိညာဏ်ကို နှောင်ပွဲခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟဗုဒ္ဓိနိဗန္ဓနတာယ သော မေ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၅။

သဟဗ္ဗဇန္တ (တိ) [သဟ + ဝဇ + အ + အန္တ] အတူ-တကွ-ခရီးသွားသော၊ သူ။ တေ မတေသု နမီယန္တိ၊ ပန္ထာနံဝ သဟဗ္ဗဇ်။ သံ၊ ၁။ ၁၈။ (-သံ၊ ၆။ ၁။ ၅၆)။

သဟဗျ[3] (ပု) [သဟ + ဗျ + အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၃၉။] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော၊ သူ (သူငယ်ချင်း၊ အပေါင်းအဖော်)။ သဟ ဗျာယတိ ပဝတ္တတိ ဒေါသံ ဝါ ဆာဒေတီတိ သဟဗျော၊ သဟာယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၁)။

သဟဗျ[4] (နာ) [သဟ + ဝါ + အ = သဟဝ + ဏ္ဍ။ သဟဝဿ ဘာဝေါ။] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အဖြစ်။ သဟ ဝါတိ ပဝတ္တတိတိ သဟဝေါ၊ တဿ ဘာဝေါ သဟဗျံ ယထာ ဝီရဿ ဘာဝေါ ဝီရိယံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၈၇။

သဟဗျကာမ (တိ) [သဟဗျ + ကမ + ဏ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အဖြစ်ကို အလိုရှိသော။ တေသံ သဟဗျကာမာနံ ကတ္တုံ ကုသလံ ဗဟုံ။ ဝိမာန။ ၂၃၊ ၇၁။ ပေတ။ ၁၆၈။ သဟဗျကာမာနန္တိ သဟဘာဝံ ဣစ္ဆန္တေဟိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၈၇။ ပေတ၊ ၆။ ၁၆၃။

သဟဗျဂတ (တိ) [သဟဗျ + ဂတ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အဖြစ်သို့ရောက်သော။ ဒေဝါနံ သဟဗျဂတာ ရမန္တိ တေ။ အံ၊ ၂။ ၃၄။ (-ဝိမာန။ ၁၁၆။ ပေတ။ ၁၉၃။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၂)။

သဟဗျသဒ္ဒ (ပု) [သဟဗျ + သဒ္ဒ] သဟဗျသဒ္ဒါ။ သဟဗျတ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၃) နှင့် သဟာယဘာဝ-မိစ္ဆေဝ သဒ္ဒတော အတ္ထော သဟဗျသဒ္ဒဿ သဟာယတ္ထေ ပဝတ္တနတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၉။

သဟဗျူပဂ (တိ) [သဟဗျ + ဥပ + ဂမ + ကွိ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော၊ သူ။ ---- ကာယသ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ ဗြဟ္မာနံ သဟဗျူပဂါ ဘဝိဿန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။

သဟဗြဟ္မလောက (တိ) [သဟ + ဗြဟ္မလောက] ဗြဟ္မလောက-ဗြဟ္မာ့ပြည်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ လောကော သဗြဟ္မကပ္ပေါ သဟဗြဟ္မလောကော ----။ ထေရ၊ ၆။ ၂ ။ ၃၄၆။

သဟဘဏ္ဍဟာရက (တိ) [သဟ + ဘဏ္ဍဟာရက] ဘဏ္ဍာ-ဥစ္စာ-ပစ္စည်း-ကိုဆောင်လာသူနှင့် တကွဖြစ်သော။ သဟဘဏ္ဍဟာရက (ဝိ၊ ၁။ ၆၃) နှင့် သဘဏ္ဍဟာရကံ ဘဏ္ဍံ နေသောမိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၇)။

သဟဘရိယာ (ထီ) [သဟ + ဘရိယာ] (လင်ယောက်ျားတစ်ဦး၏) တူသောမယား = လင်တူမယား။ တတ္ထ ပုဗ္ဗေ မာနုသကေ ဘဝေ သဟဘရိယာ သမာနဘရိယာ တေ တယာ ဧကသ္မေ ဘရိယာ, တဝ ပတိနော ဧဝ ဘရိယာ အာသိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၃၆။

သဟဘဝနမတ္တ (နာ) [သဟ + ဘဝန + မတ္တ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းမျှ။ ဝတ္ထုရူပမတ္တမ္ပိ (အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၅၆) တိ ဝဒန္တော ---- သဟဘဝနမတ္တံ ဝါ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၉။ (အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၃)။

သဟဘဝိက (တိ) [သဟ + ဘူ + ဏ = သဟဘဝိတ၊ ဏ-ကို က-ပြု။ တစ်နည်း-သဟဘဝ + ဏ္ဍက။] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော၊ အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ သဟဘူမိ (မဟာနိ။ ၃၃) တိ သဟဘဝိကာပိ ရူပါရူပ-ဓမ္မာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၂။

သဟဘာဝ (ပု) [သဟ + ဘူ + ဏ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း။ သမောဓာနန္တိ ဌာနနိသဒ္ဒာ-ဒီသု သဟဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၀။ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၃၃၂။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၃)။

သဟဘာဝ၌ (ပု) [သဟဘာဝ + အတ္ထ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းဟူသောအနက်-သဘော။ ကိစ္စကရဏီယေသု သဟဘာဝ၌ေန အမာ ဟောန္တိတိ အမစ္စာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄။ အံ၊ ၌။ ၂။ ၁၈၂။

သဟဘာဝပညာပန (ထီ) [သဟဘာဝ + ပညာပန] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းကို-ပညတ်-အပြားအားဖြင့်သိစေ-ခြင်း။ သဟဇာတ-ပညတ္တိ (နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၈၅) တိ တေသံ ဓမ္မာနံ မနသာ သဟဘာဝပညာပနာ။ နေတ္တိ၊ ၌၊ ၁၀၄။

သဟဘာဝပဋိကွေပ (ပု) [သဟဘာဝ + ပဋိကွေပ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းကို ပယ်မြစ်ခြင်း။ သဟဘာဝပဋိကွေပေနေ ဝိညာယတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၈။

သဟဘာဝိ (တိ) [သဟ + ဘူ + ဏိ။ သဟ ဘဝတီတိ သဟဘာဝိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဟ-ဘာဝိန်-သံ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်တတ်-ဖြစ်လေ့ရှိ-သော။ သဗ္ဗကိစ္စေသု သဟဘာဝိနော အမစ္စာ ဝါ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၈။ တတ္ထသ နိသယဘူတသ ဝတ္ထုသ သဟဘာဝိနဋ္ဌ ခန္ဓာနံ သမ္ဘဝေါ။ သံ၊ ၌။ ၂။ ၂၉၇။

သဟဘူ (တိ) [သဟ + ဘူ + ကွိ။ သဟဘူ-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ (ပု) (၂) "သဟဘူ" မည်သောနတ်။ (၁) သဟ ဘဝန္တိတိ သဟဘူနော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၉၂။ (၂) အထာဂုံ သဟဘူ ဒေဝါ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈) အထ သဟဘူ နာမ ဒေဝါ အာဂတာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၃။

သဟဘူတ (တိ) [သဟ + ဘူ + တ။ သဟဘူတ-သံ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ သမဏီ ဘူတာ သဟဘူတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၃။

သဟမစ္ဆရ (တိ) [သဟ + မစ္ဆရ] ဝန်တို-နှမြောစေးနဲ-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ပရိဒေဝ-သောကာ သဟမစ္ဆရာ စာ (သုတ္တနိ။ ၄၁၃) တိ ပရိဒေဝသောကာ စ မစ္ဆရာ စ ကုတော ပဘူတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၆။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၃၀၈)။

သဟမနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနက (တိ) [သဟ + မနော-ဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန + က] မနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့်-အတူ-တကွ-ဖြစ်သော။ သဟာဝဇ္ဇနကဇဝန (သံ၊ ၆။ ၂။ ၅) နှင့် သဟမနောဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနကံ ဇဝနံ။ သံ၊ ၌။ ၂။ ၂၈၆။

သဟမာနုသ (တိ) [သဟ + မာနုသ] လူနှင့်တကွဖြစ်သော။ တုဝံ ဒေဝေါသိ သဗ္ဗညူ၊ သဒေဝေ သဟမာနုသေ။ အပ၊ ၁။ ၁၇၂။ ထေရ၊ ၆။ ၂၀၀။

သဟမုဒ္ဒ (တိ) [သဟ + မုဒ္ဒါ။ မုဒ္ဒါ မရိယာဒါ။ တာယ သဟ ဝတ္တတေတိ။ မုဒ္ဒါနိ ရတနာနိ၊ တေဟိ သဟ ဝတ္တတေတိ ဝါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] (၁) အပိုင်းအခြားနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) ရတနာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) (၂) သဟမုဒ္ဒါ သမုဒ္ဒေါတိ ဝုတ္တောဟု။ အံ၊ ၌။ ၃။ ၃၃၉။

သဟမ္ပတိ (ပု) [သဟက + ပတိ။ က-ကိုချေ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၄။ သွယမ္ပတိ-သံ။ သက္ကတပိ ဋ္ဌက-ဌ သဟမ္ပတိ-သဟာပတိ။] သဟမ္ပတိပြဟ္မာ။ (က) ပဌမစျာန်ဘုံသား မဟာပြဟ္မာ။ (ခ) သုဒ္ဓါဝါသာဘုံသားပြဟ္မာ။ (ဂ) သဟမ္ပတိသာ (ဝိ၊ ၃။ ၆။ သံ၊ ၁။ ၁၃၈)

တိ သော ကိရ ကဿပဿ ဘဂဝတော သာသနေ သဟကော နာမ ထေရော ပဌမဈာနံ နိဗ္ဗတ္တေတ္တာ ပဌမဈာနဘူမိယံ ကပ္ပါယုကပြဟ္မာ ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တော၊ တတြ နံ "သဟမ္မတိ ပြဟ္မာ"တိ သဇ္ဇာနန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၅။ သဟမ္မတိတိ ---- သဟကပတိ"တိ ဝတ္တေ အနုဿရာဂမ်ကတ္တာ ရုဇ္ဇိဝသေန "သဟမ္မတိ"တိ ဝဒန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၄။ (ခ) အထ ခေါ ပြဟ္မာ သဟမ္မတိ (သုတ္တနိ။ ၃၈၀) တိ ---- သဟကော နာမ ဘိက္ခု အနာဂါမီ ဟုတ္တာ သုဒ္ဓါဝါသေသု ဥပ္ပန္နော၊ တတ္ထ နံ "သဟမ္မတိ ပြဟ္မာ"တိ သဇ္ဇာနန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၆။

သဟမ္မတိပြဟ္မာ (ပု) [သဟမ္မတိ + ပြဟ္မာ] သဟမ္မတိပြဟ္မာ။ တတြ နံ "သဟမ္မတိပြဟ္မာ"-တိ ပဇ္ဇိသဇ္ဇာနန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၂။ ---- သဟမ္မတိပြဟ္မာနော အဗ္ဗိဌ္ဌေန ဓမ္မော ဒေသိ-တော ဘဂဝတာ။ ဝဇိရ။ ၁၈။ (သဟမ္မတိ ပြဟ္မာသည် ဘုရားရှင်ကို တရားဟောရန် တောင်းပန်တိုက်တွန်းသော ပြဟ္မာဖြစ်သည်၊ ယင်းပြဟ္မာ၏ နေရာဘုံကို အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ တို့၌ ကွဲပြားလျက်တွေ့ရ၏။ သံ၊ ၌၊ ၁။၁၈၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၇-တို့၌ ပဌမဈာန်ဘုံသားဟုဆို၏။သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၆-၌ သုဒ္ဓါဝါသာဘုံသား ဟုဆို၏။)

သဟမ္မတိမဟာပြဟ္မာ (ပု) [သဟမ္မတိ + မဟာပြဟ္မာ] သဟမ္မတိမဟာပြဟ္မာ။ ဒသသ-ဟဿမဟာပြဟ္မပရိဝါရဿ သဟမ္မတိမဟာ-ပြဟ္မာနော အဗ္ဗေသနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၇။ မဟာ-ပြဟ္မာတိ သဟမ္မတိမဟာပြဟ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။

သဟမ္မတိယာစ (တိ) [သဟမ္မတိ + ယာစ] သဟမ္မတိပြဟ္မာသည်တောင်းပန်သဖြင့် ဟော ကြားအပ်သော၊ စာတုမသုတ်။ ခုဒ္ဒ ဒိဋ္ဌထ သဟမ္မတိယာစံ။ မ၊ ၂။ ၁၄၇။

သဟယုတ္တ (တိ) [သဟ + ယုတ္တ] အတူ-တကွ-ယှဉ်သော။ "စေတသိကေဟိ ဓမ္မေဟိ ယေ ဓမ္မာ"တိ အာဒိနာ စိတ္တေန သဟယုတ္တေ ဓမ္မေ ဒီပေန္တေဟိ ပဒေဟိ အာဂတာ သတ္တ ပဋ္ဌာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၉။

သဟယုတ္တပဒ (နဝ) [သဟယုတ္တ + ပဒ] အတူ-တကွ-ယှဉ်သောပုဒ်။ "အထ ဖဿသတ္တကံ စိတ္တံ သဟယုတ္တပဒေဟိ သတ္တာ"တိ ပုရာဏ-ပါဠော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၃။ သဟယုတ္တပဒေဟိ သတ္တာတိ ---- အာဂတာ သတ္တ ပဋ္ဌာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၉။

သဟယောဂ (ပု) [သဟ + ယောဂ] (၁) အတူ-တကွ-ယှဉ်ခြင်း။ (၂) သဟသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ သဟယောဂအနက်။ (၁) ယေဟိ သဟယော-ဂတော မလိနံ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ နပန သဗ္ဗေသံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ သဟယောဂကွမတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၃။ (၂) သဟယောဂေ ကရဏ-ဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၄။ သဟယောဂေ ဟိ ဣဒံ ကရဏဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၁။

သဟယောဂကရဏဝစန (နဝ) [သဟယောဂ + ကရဏ + ဝစန] သဟသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်း-သဟယောဂအနက်-၌ဖြစ်သော-ကရိုဏ်း ဝိဘတ်-တတိယာဝိဘတ်။ ဝိရူပကွေဟိတိ-အာဒိ သဟယောဂကရဏဝစနံ။ ဝဇိရ။ ၅၂၂။

သဟယောဂကွမ (တိ) [သဟယောဂ + ခမ။ ဘာဝပွဓာန။] အတူ-တကွ-ယှဉ်ခြင်းဌာနံ၏အဖြစ်။ နပန သဗ္ဗေသံ ပဗ္ဗဇ္ဇံ သဟယော-ဂကွမတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၃။

သဟယောဂတ္ထ (ပု) [သဟယောဂ + အတ္ထ] သဟယောဂအနက်၊ သဟသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်းအနက်။ သဟယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ။ ဝဇိရ။ ၂၈၀။

သဟယောဂပတ္တ (တိ) [သဟယောဂ + ပတ္တ] (ဒသာဟနှင့်) အတူ-တကွ-ယှဉ်ခြင်းသို့ရောက်သော။ ---- ပုဗ္ဗေ သဟယောဂပတ္တတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၂၈၁။

သဟရက္ခသ (တိ) [သဟ + ရက္ခသ] ရက္ခိုသ်-ရေစောင့်ဘီလူး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သမာဂတေသု ယက္ခေသု၊ ကုမ္ဘဏ္ဍေ သဟရက္ခသေ။ အပ၊ ၁။ ၃၈၃။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၂။

သဟလိ-သဟလီ (ထီ) [သဟ + လာ + ဏ္ဍ (သဟ + လာ + ဏီ?) သဏ္ဍတပိဋကဋ္ဌ သဟလိန်=သဟဋ္ဌန်။] (၁) (မက္ခလိဂေါသာ လာ၏နောက်လိုက်) သဟလိနတ်သား။ (၂) (မဟာသမယသုတ်၌ လာသော) သဟလိနတ်သား။ (၁) အထ ခေါ သဟလိ ဒေဝပုတ္တော မက္ခလိ ဂေါသာလံ အာရဗ္ဘ ဘဂဝတော သန္တိကေ ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ။ သံ၊ ၁။ ၆၆။ (၂) သဟလိ စာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈) တိ သဟလိ-ဒေဝတာ စ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၃။

သဟလိဒေဝတာ (ထီ) [သဟလိ + ဒေဝတာ] သဟလိမည်သောနတ်။ သဟလိ စာတိ သဟလိဒေဝတာ စ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၂။ ဝေဏှု-ဒေဝတာတိ ဝေဏှု နာမ ဒေဝတာ၊ ဇဝံ သဟ-လိဒေဝတာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၂။

သဟလောဟိတဂ် (တိ) [သဟ + လောဟိတဂ်] ပတ္တမြားနီဖြင့်ပြီးသော ပန်းကုံးတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟလောဟိတဂ် (ဝိမာန။ ၅၃) တိ လောဟိတဂ်မဏိမယာဟိ သဒ္ဒါ ကဗရ-မဏိမယာ စေဝ လောဟိတဂ်သဒ္ဒါတရတ္တ-မဏိမယာ စာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၅၂။

သဟဝတ္တန (နာ) [သဟ + ဝတ္တန=ဝတု (ဝတ္တ) + ယု။] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်း။ ပဠဝေါကာရ-ဘဝေ သဟဝတ္တနတော အဝိနိဗ္ဘောဂေါ စ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မူလ၊ ၂။ ၁၃၀။

သဟဝတ္တနက (တိ) [သဟဝတ္တန + က] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းရှိ-ဖြစ်တတ်-သော (အပေါင်းအဖော်)။ သသလ္လောတိ ---- သလ္လေဟိ သဟဝတ္တနတော။ ပဋိသं၊ ၆။ ၂။ ၁၆။ သဟ ဗျေတိ ဝတ္တတီတိ သဟဗျော၊ သဟဝတ္တန-ကော။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၉။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၄၂၆။

သဟဝတ္ထိ (တိ) [သဟ + ဝတု (ဝတ္ထု) + ဏီ။ သဟဝတ်ိန်-သံ။] အတူ-တကွ-ဖြစ်တတ်-ဖြစ်လေ့ရှိ-သော။ အဝိကလစတုက္ခန္ဓသဂ်ိဟ-ကေဟိ ပဒေဟိ သဟဝတ္ထိနော အညသ သမ္ပယောဂိနော အဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၀။

သဟဝသန္ထ (တိ) [သဟ + ဝသ + အန္ထ] အတူ-တကွ-နေထိုင်သော။ သဟဝသန္ထသ ပန ထေရေဟိ သဒ္ဓိ မဓုရံ ----။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၃။

သဟဝါလဗီဇနီ (တိ) [သဟ + ဝါလဗီဇနီ] သားမြီးယပ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဝါလဗီဇနီ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄) နှင့် သဟဝါလဗီဇနီ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၅၄။

သဟဝါသ (ပု) [သဟ + ဝသ + ဏ။ သဟဝါသ-သံ။] (၁) အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-နေထိုင်-ပေါင်းဖော်-ခြင်း။ (၂) အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-တပြိုင်နက်-လျှောင်းစက်ခြင်း။

(၁) သံဝါသော (နေတ္တိ။ ၁၂၆) တိ ဧကသ္မိ ဌာနေ သဟဝါသော သမာဂမော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၂၃၆။ သံဝါသာ (အံ၊ ၂။ ၃၆၈) တိ သဟဝါသာ ဧကတောဝါသာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၀။ (၂) သဟဝါသော (ဝိ၊ ၄။ ၈၇၊ ၉၉) တိ ---- ဧကတော ဝါသော။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၄။

သဟဝါသဂတ (တိ) [သဟဝါသ + ဂတ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-နေထိုင်-ပေါင်းဖော်-ခြင်းသို့ရောက်သော။ တံ အနုကမ္ပိတ္ပံ သဟ-ဝါသဂတံ ပုရိသံ သပ္ပညော ---- အရဟတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၀၁။

သဟဝါသီ (တိ) [သဟ + ဝသ+ ဏီ။ သဟဝါသိန်-သံ။] အတူ-တကွ-နေထိုင်-တတ်-လေ့ရှိ-သော။ ဝိပ္ပဝုဌာပိ သဟဝါသိနောယေဝ နာမ မယန္တိ ဒီပေတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၃၇၅။ သဟဝါသိန (ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁) ဣ သဟဝါသိနံ ဘိက္ခုနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၂။

သဟဝိဒ္ဓုပမဓမ္မ (တိ) [သဟ + (ဝိဒ္ဓ + ဥပမာ) - ဝိဒ္ဓုပမ + ဓမ္မ။] လျှပ်စစ်ဥပမာရှိသော (အောက်မင်ပညာ) တရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟပဌမမဂ္ဂါ ဝါ သဟဝိဒ္ဓုပမဓမ္မာ ဝါ ဝိပဿနာကထာ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၉။

သဟဝိပဿန-သဟဝိပဿနက (တိ) [သဟ + ဝိပဿနာ + အ + (က)။] ဝိပဿနာ-(အထူးရှုဆင်ခြင်တတ်သည့်) ပညာနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ အဌဂိကံ မဂ္ဂ (သံ၊ ၂။ ၂၄) ဣ သဟဝိပဿနံ အရိယမဂ္ဂံ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၁။ ပညာတိ သဟဝိပဿနာ မဂ္ဂပညာ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၂။ သတ္တ ဗောဇ္ဈင်္ဂေ သဟဝိပဿ-နကေ မဂ္ဂဗောဇ္ဈင်္ဂေ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈၅။

သဟဝုတ္တိ (တိ) [သဟ + ဝုတ္တိ] အတူ-တကွ-ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ အသဟဝုတ္တိ ဝိနိဗ္ဘောဂေါ သဟဝုတ္တိ အဝိနိဗ္ဘောဂေါတိ ဒသ္သေတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၃၉။ ဧကုပ္ပါဒါ ဧကနိရောဓာ ဧကနိဿ-ယာ သဟဝုတ္တိနော ဧကဝိသတိရူပကလာပါ နာမ။ သင်္ဂဟ။ ၁၀၅။ အညမညေန သဟ ဧကတော ဝုတ္တိ ဝတ္တနမေတေသန္တိ သဟ-ဝုတ္တိနော။ သမာနုပ္ပါဒနိရောဓနိဿယဘာ-ဝေန သဟပ္ပဝတ္တိနောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မဏိမဏ္ဍ။ ၂။ ၂၀၀။

သဟသံဝဏ္ဏန (တိ) [သဟ + သံဝဏ္ဏနာ + အ] အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဌကထာ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ သဟသံဝဏ္ဏနံ ယသ္မာ၊ ဓရတေ သတ္ထု-သာသနေ။ ဥဒါန၊ ၌၊ ၂။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂။

သဟသံဝါသ (ပု) [သဟ + သံဝါသ။ သဟသံ-ဝါသ-သံ။] အတူ-တကွ-ပေါင်းဖော်-ပေါင်း-သင်း-ဆက်ဆံ-နေထိုင်-ခြင်း။ သဟသံဝါသ-ပဋိက္ခေပပရ-ကြည့်။

သဟသံဝါသပဋိက္ခေပပရ (တိ) [သဟသံဝါသ + ပဋိက္ခေပ + ပရ] အတူ-တကွ-ပေါင်းဖော်-ပေါင်းသင်း-နေထိုင်-ဆက်ဆံ-ခြင်းကိုပယ်ခြင်း-လျှင် ပြောနိုင်ခြင်းရှိသော။ ပကတတ္တောဟောဝ ကရီယတိ၊ နှ အပကတတ္တောဟိတိ ဧဝံ အပက-တတ္တောဟိ သဟသံဝါသပဋိက္ခေပပရံ ဣဒံ ဝစနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၀။

သဟသဒ္ဓ (ပု) [သဟ + သဒ္ဓ] သဟသဒ္ဓါ။ သဟသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော သံ-သဒ္ဓေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၀။

သဟသဒ္ဓပ္ပယောဂ (ပု) [သဟသဒ္ဓ + ပယောဂ] သဟသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်း။ သတိ ဟိ သဟ-သဒ္ဓပ္ပယောဂေ ကရဏဝစနေနေဝ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၆။

သဟသာ (ဗျ) [သဟ + သော + ဌာ။ ကောတ္ထုဘ။ သဟသာ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁)အဆောတလျင်၊ လျင်မြန်စွာ၊ ကတိုက်ကရိုက်။ (၂) နိုင်ထက်စီးနင်း၊ နိုင်ထက်တမူ၊ အနိုင်အထက်။ (၃) မစဉ်းစား-မစူးစမ်း-မဆင်ခြင်-ဘဲ။ (၁) သဟသာ ဝုဋ္ဌာသီ (ဝိ၊ ၁။ ၄၈) တိ အာသီဝိ-သေန ဒဋ္ဌော ဝိယ, အဂ္ဂိနာ ဒဟော ဝိယ စ တုရိတံ ဝုဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ မာရံ သသေနံ သဟသာ ဘဇ္ဇိဿန္တိ ကိလေသ-သေနာယ သသေနံ အဘိသင်္ခါရာဒိမာရံ သဟသာ သီယမေဝ ဘဇ္ဇိဿာမိ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆၇။ သဟသာဂမန (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၃) နွင့် သီယဂမနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၃။ သဟသာ (ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇) တိ အနုပ-ဓာရေတွာ ဝေဂေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃၁။ (၂) သဟသာကာရော (ဒီ၊ ၁။ ၅) တိ သာဟ-သိကကိရိယာ။ ဂေဟံ ပဝိသိတွာ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္ထံ ဌပေတွာ ဣစ္ဆိတဘဏ္ဍာနံ ဂဟဏံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၇၈။ (-သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၁)။ (၃) သဟသာ သမေစ္စာ (ဝိမာန။ ၁၁၇) တိ သဟသာ အာဒီနဝါနိသံသေ အဝိစာရေတွာ သမဝါယေန။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၃၁၅။

သဟသာကာရ (ပု) [သဟသာ + ကာရ] နိုင်ထက်စီးနင်း-နိုင်ထက်တမူ-အနိုင်အထက်-ပြုခြင်း။ သဟသာကာရော (ဒီ၊ ၁။ ၅) တိ သာဟသိကကိရိယာ။ ဂေဟံ ပဝိသိတွာ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္ထံ ဌပေတွာ ဣစ္ဆိတ-ဘဏ္ဍာနံ ဂဟဏံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၈။ သဟသာ ကရဏံ သဟသာကာရော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၄။

သဟသာကာရီ (တိ) [သဟသာ + ကရ + ဏိ] အဆောတလျင်-ရှောင်တခင်-အနိုင်အထက်-ပြုလေ့ရှိသော။ အသာဟသိကေန ဘဝိတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၄။ ၂၈၈) နွင့် နဿာကာရိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၆။

သဟသာဂဟဏ (နဿ) [သဟသာ + ဂဟဏ] သဟသာသဒ္ဒါ။ သံသီဒနုဿာဟနာဘာဝ-ဒဿနတ္ထံ သဟသာဂဟဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။

သဟသာစာရ (ပု) [သဟသာ + စာရ] အဆောတလျင်ဖြစ်ခြင်း။ သဟသာတိ ဇော ရာဂမောဟစာရောပိ သဟသာစာရော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။

သဟသာနုပိဋိတ (တိ) [သဟသာ + အနုပိဋိတ] အဆောတလျင်-(ခြေဖျားဖြင့်လည်းကောင်း, ဖနောင့်ဖြင့်လည်းကောင်း) နှိပ်-ဖိ-နင်း-အပ်သော။ ရတ္တသ ဟိ ဥက္ကုဋိကံ ပဒံ ဘဝေ၊ ဒုဋ္ဌသ ဟောတိ သဟသာနုပိဋိတံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၁။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၉။ သဟသာနုပိဋိတန္တိ အဂ္ဂပါဒေန, ပဏ္ဍိယာ စ သဟသာဝ သန္ဓိရုဇ္ဈိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။

သဟသာဝက (တိ) [သဟ + သာဝက] စကားကိုလိုက်နာတတ်သူ-တပည့်-နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ နိမန္တယိတွာ သတ္ထာဟံ၊ ဘောဇယိ သဟသာဝကံ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၂။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၁၃၂။

သဟသိ (ကြို) [သဟ + အ + သိ] (သင်) သည်းခံ-သည်းခံနိုင်-၏။ မံ ဣဒမဗြဝိတိ ရုက္ခကွန္ဒေ ဌတွာ "မဟိ သရာဇ ကသ္မာ ဣမသ္မာ ဒုဋ္ဌမဏ္ဍဌသ အဝမာနံ သဟသိ"တိ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၁၃၉။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ၂၀၈)။

သဟသိက္ခမာနဓမ္မ (တိ) [သဟသိက္ခမာန + ဓမ္မ]

အတူ-တကွ-ကျင့်အပ်သောတရားရှိသော၊ သူ။ (သီတင်းသုံးဘော်)။ သဟဓမ္မိကာန (ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၆၄) ဣ ဧကဿ သတ္ထုနော သာသနေ သဟသိက္ခမာနဓမ္မာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၄။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၄)

သဟသိဒ္ဓ (တိ) [သဟ + သိဒ္ဓ] အတူ-တကွ-တွဲစပ်လျက်-ပြီး-ဖြစ်-သော။ သော ဂေါဝိသာ-ဏာနံ ဝိယ အဝိသုံ သဟ သိဒ္ဓါနံ သမ္ဘဒ္ဓော သမဝါယော။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၆၇။

သဟသီလ (တိ) [သဟ + သီလ] သီလ-အကျင့်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ နဝလောကုတ္တရဓမ္မသ အနုရူပဓမ္မံ သဟသီလံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ နပ္ပ-ပန္နော ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၂။

သဟသီလက (တိ) [သဟသီလ + က] သဟသီလ-ကြည့်။ နဝလောကုတ္တရဓမ္မတ္ထာယ သဟသီလကံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၅၂။

သဟသေယျက (တိ) [သဟသေယျ + က] သဟသေယျာ (၂) အနက်ကြည့်။

သဟသေယျဝတ္ထု (နာ) [သဟသေယျ + ဝတ္ထု] (လူ,သာမဏေနှင့်) အတူ-တကွ-(တစ်မိုးတစ်ရံ တည်းသော ကျောင်း၌) အိပ်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အာဌဝိယံ သမ္ဘဟုလေ ဘိက္ခူ အာရဗ္ဘ အနုပသမ္ပန္နေန သဟသေယျဝတ္ထုသ္မိံ ပညတ္တံ။ ကခ်ီ။ ၁၉၃။

သဟသေယျသိက္ခာပဒ (နာ) [သဟသေယျ + သိက္ခာပဒ] သဟသေယျသိက္ခာပုဒ်၊ (လူ, သာမဏေနှင့်) အတူ-တကွ-(တစ်မိုးတစ်ရံ တည်းသော ကျောင်း၌) အိပ်ခြင်းကြောင့် ပညတ်အပ်သောသိက္ခာပုဒ်။ သဟသေယ္ယ-သိက္ခာပဒံ နိဋ္ဌိတံ ပဌမံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၈။ ဒွေ စ သဟသေယျသိက္ခာပဒါနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၄၈။ တထာ သဟသေယျသိက္ခာပဒေဟိ ဧဝမာဒိ။ ဝဇိရ။ ၉၆။

သဟသေယျသိက္ခာပဒဒွယ (နာ) [သဟသေယျ - သိက္ခာပဒ + ဒွယ] (လူ, သာမဏေ, မာတုဂါမတို့နှင့်) အတူ-တကွ-(တစ်မိုးတစ်ရံတည်း သောကျောင်း၌) အိပ်ခြင်းကြောင့် ပညတ်အပ် သော သိက္ခာပုဒ်နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ သဟသေယျာ (၂) ကြည့်။

သဟသေယျပဟောနက (တိ) [သဟသေယျ + ပဟောနက] သဟသေယျလောက်သော (တစ်မိုးတစ်ရံတည်းသောကျောင်း၌ လူ, သာမဏေ, မာတုဂါမတို့နှင့်) အတူ-တကွ-အိပ်ခြင်းဌာ-စွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-သော။ ယံ ပန အကပ္ပိယဘူမိယံ သဟသေယျပဟောနကေ ဂေဟေ ဝုတ္ထံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၈၁။ (-ကခ်ီ။ ၂၂၇)။

သဟသေယျပဟောနကဌာန (နာ) [သဟသေယျပဟောနက + ဌာန] သဟသေယျလောက်သောအရပ်၊ (တစ်မိုး တစ်ရံတည်းသော ကျောင်း၌ လူ, သာမဏေ, မာတုဂါမတို့နှင့်) အတူ-တကွ-အိပ်ခြင်းဌာ-စွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-သောအရပ်။ ဘန္တေ သဟ-သေယျပဟောနကဌာနေ ဌပေတုံ နဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၈၂။

သဟသေယျပရိမုတ္တိ (ထီ) [သဟသေယျာ + ပရိမုတ္တိ] အတူ-တကွ-(တစ်မိုးတစ်ရံတည်း သောကျောင်း၌) အိပ်ခြင်းမှ လွတ်ခြင်း။ ပမုခါဒီသု နိပန္နာနုပသမ္ပန္နေဟိ သဟသေယျာ-ပရိမုတ္တိယာ ဂဗ္ဘဒ္ဓါရ် မတ္တိကာဒီဟိ ပိဒဟာ-ပေတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅။

သဟသေယျာ (ထီ၊ နာ) [သဟ + သေယျာ။ သဟဓယျာ၊ (နာ) သဟဓေယျ-သံ။] (ထီ) (၁) အတူ-တကွ- (တစ်မိုးတစ်ရံတည်းသော ကျောင်း၌) အိပ်ခြင်း။ (နာ) (၂) သဟသေယျ သိက္ခာပုဒ်။ (၃) (တစ်မိုးတစ်ရံတည်းသော ကျောင်း၌ လူ, သာမဏေနှင့်) အတူ-တကွ-အိပ်ခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ်။ (ထီ) (၁) သဟသေယျ (ဝိ၊ ၂။ ၂၇) နှိ ဧကတော သေယ္ယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။၁၁။ သဟသေယျန္တိ သဗ္ဗဿ-ပရိစ္ဆေ ယေဘုယ္ယေန ဆန္နပရိစ္ဆေ ---- ဧကတော နိပ္ပဇ္ဇနံ။ ကခီ။ ၁၉၂။ (နာ) (၂) ဒုဝိဓံ သဟသေယျကန္တိ ---- ဧဝံ ဝုတ္တံ သဟသေယျ-သိက္ခာပဒဒ္ဒယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၈၃။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၇)။ (၃) ပဏ္ဏတ္တိယံ ပန အကောဝိဒတ္တာ ---- သဟသေယျန္တိ ဧဝရူပါ ကာယဒ္ဒါရေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၅။

သဟသေယျာပတ္တိ (ထီ) [သဟသေယျ + အာပန္န + အာပတ္တိ] သဟသေယျအာပတ်၊ အတူ-တကွ-(တစ်မိုးတစ်ရံတည်းသောကျောင်း၌) အိပ်ခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ်။ ဥဘိန္နမ္ပိ သဟသေယျာပတ္တိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၈။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂-၃၊ ၁၅။ ဝဇိရ။ ၁၁၄)။

သဟသေယျာပတ္တိပဟောနက (တိ) [သဟသေ-ယျာပတ္တိ + ပဟောနက] သဟသေယျ အာပတ်သင့်ခြင်းဌာ-လောက်-စွမ်း-နိုင်-သော (အရပ်)။ စတုတ္ထေ ဒိဝသေ သဟသေယျာ-ပတ္တိပဟောနကေ သယတိ။ ဝဇိရ။ ၂၉၄။

သဟသောကိတာဒိအနနုလောမိက (တိ) [သဟ-သောကိတာ + အာဒိ + အနနုလောမိက] အတူ-တကွ-စိုးရိမ်-ပူဆွေး-ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်စသည့်-မလျော်-မလျောက်ပတ်-သော။ သဟသောကိတာဒိအနနုလောမိကံ ဂိဟိ-သံသဂ္ဂံ နာ အာပဇ္ဇေယ္ယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၅။

သဟသောကီ (တိ) [သဟ + သောက + ဏိ] အတူ-တကွ-စိုးရိမ်-ပူဆွေး-ခြင်းရှိသော။ ဣဓေကစ္စော ဂိဟိဟိ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ သဟနန္ဒီ သဟသောကီ ---- ကိစ္စကရဏီ-ယေသု အတ္တနာ ဝါ ယောဂံ အာပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၀။ ၃၇၁။ (-သံ၊ ၂။ ၁၀၊ ၃၈၇။ မဟာနိ။ ၁၅၃။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၇၂-၃)။

သဟသောဏ္ဍဝသ (ပု) [သဟ + သောဏ္ဍ + ဝသ] အတူ-တကွ-သေသောက်ကြူးသည်၏ အစွမ်း။ တတ္ထ တေဟိ သဒ္ဓိံ သဟသောဏ္ဍ-ဝသေန ဥပသက်မိတုံ နာ ဝဋ္ဋတိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၀၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈ီ၊ ၁။ ၄၂။ ၎င်းသျှ၊ ၁။ ၁၀၅-အမှာကြည့်)။

သဟဿ° (နာ) [သမာန + ဟသ + ရ- သဟသ္ရ= သဟဿ၊ သမာနံ ဟသတီတိ သဟသ္ရံ= သဟဿံ၊ သမာန-ကို သ-ပြု၊ ကောတ္ထုဘ၊ ထောမ။ သဟသ် + ရ =သဟသ္ရ=သဟဿ၊ သဟော ဗလမတ္ထိ တသ္မိံတိ သဟသ္ရ=သဟဿံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ နိတိ၊ ပဒ။ ၄၀၀-၉။ သဟသ္ရ-သံ။ သဟဿ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တစ်ထောင်= ၁၀၀၀။ (၂) တစ်ထောင်တစ်ထောင်။ (ဝိ၌ဌာ) (၁) နာ မေ ဘော ပဠသတာနိ၊ သဟဿံ မေ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၀။ တီဏိ သဟဿာနိ စတ္တာရိ သတာနိ ပညာသဉ္စ ယောဇနာနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၁။ ဇေဋ္ဌကော သဟဿံ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၃။ (၂) သမ္ဘဟုလာ ဒေဝတာယော သဟဿေ၀ (သဟဿသဟဿေ၀) ပါဠလိ-

ဂါမေ ဝတ္ထူနိ ပရိဂ္ဂဏ္ဍန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၄။ ဥဒါန။ ၁၈၆။ သဟဿေ ဝါ (သဟဿသဿေဝါ) တိ ဧကေကဝဂ္ဂဝသေန သဟဿံ သဟဿံ ဟုတ္တာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၇၉။

သဟဿ၂ (နာ) [သဟဿ + အ (ဍုဏ်)။ ပါဏိနီ၊ ၅၊ ၂၊ ၄၈။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၈။] တစ်ထောင်တို့၏ ပြည့်ကြောင်း-တစ်ထောင်မြောက်-တစ်ထောင်ပြည့်-ဖြစ်သော။ သတကပ္ပသဟဿမ္ပိ တိ ဣတော ကပ္ပတော ပုဗ္ဗေ သတကပ္ပါဒိကေ သဟဿမေ ကမ္မမ္ပိ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၇။

သဟဿ၃ (တိ) [သဟဿ + ဏ။ ပါဏိနီ၊ ၅၊ ၂။ ၃၈။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၃။] (၁) တစ်ထောင်သော လောကဓာတ်၌ အရောင်အလင်းကို ဖြန့်စွမ်းနိုင်သော။ (၂) တစ်ထောင်သောလောကဓာတ်ကို မိမိအလိုသို့လိုက်စေနိုင်သော။ (၃) (စကြဝဠာ) တစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (၁) (၂) သဟဿော ပြဟ္မာ ဒီယာယုကော ဝဏ္ဏဝါ သုခဗဟုလော။ မ၊ ၃။ ၁၄၂။ သတသဟဿော (မ၊ ၃။ ၁၄၃) တိ လောကဓာတု-သတသဟဿမ္ပိ အာလောကဖရဏပြဟ္မာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၀၄။ လောကဓာတူနံ သတသဟဿံ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တနတော သတသဟဿော။ တဿ ပန တတ္ထ သြဘာသ-ကရဏံ ပါကဋန္တိ အာဟ "အာလောကဖရဏ-ပြဟ္မာ"တိ။ အယမေဝ နယော ဟေဋ္ဌာ "သဟဿော ပြဟ္မာ"တိ အာဒိသုပိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၈။ (၃) သဟဿပရိမာဏံ စက္ကဝါဠံ အဿာတိ သဟဿော။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၃။

သဟဿအစ္ဆရာပရိဝါရိက (တိ) [သဟဿ-အစ္ဆရာပရိဝါရ + ဏ္ဍက] နတ်သမီးတစ်ထောင်အခြံအရံရှိသော။ သက္ကဿ ဒေဝ-ရညော ပရိစာရိကာ ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိံသု

သဟဿအစ္ဆရာပရိဝါရိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၅။

သဟဿအဿာဇာနီယ (ပု) [သဟဿ + အဿာဇာနီယ] အာဇာနည်မြင်း ၁၀၀၀။ ဧကသ္မိံယေဝ ယုဂေ သဟဿအဿာဇာနီ-ယေ ယောဇေတွာ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၇။

သဟဿအာဇည (တိ) [သဟဿ + အာဇည] သဟဿအဿာဇာနီယ-ကြည့်။ ဧကသ္မိံ ယေဝ ယုဂေ သဟဿအာဇညာ ယုတ္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၂။

သဟဿအာဇာနီယယုတ္တရထ (တိ) [သဟဿ-အာဇာနီယ + ယုတ္တ + ရထ] အာဇာနည်မြင်းတစ်ထောင်-ယှဉ်-က-တပ်-သောရထား ယာဉ်ရှိသော။ သဟဿဝါဟနော (ဝိမာန။ ၉၀) တိ သဟဿယုတ္တဝါဟနော၊ သဟဿ-အာဇာနီယယုတ္တရထော ဒေဝါနမိန္ဒော ယထာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၀။

သဟဿကဏ္ဏ (တိ) [သဟဿ + ကဏ္ဏ] (ရှေးဦးစွာပစ်အပ်သောမြား၏ကျရာအရပ်၌ ဒုတိယမြားကို, ဒုတိယပစ်အပ်သောမြား၏ ကျရာအရပ်၌ တတိယမြားကိုစသည်ဖြင့်အဆင့်ဆင့်ပစ်အပ်သော) မြားတစ်ထောင်တို့၏ကျရာအရပ်ဟူသောအတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (ယင်းအရပ်သည် ၂၅-ယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိ၏။ သဟဿကဏ္ဏဂမနဂဏနာ-ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၂-ကြည့်။) သဟဿကဏ္ဏော (ထေရ။ ၂၅၃) တိ သဟဿဘူမိကော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၇။ သဟဿကဏ္ဏော သတဂေဏ္ဍု (ဇာ၊ ၁။ ၇၆) တိ သော ပနေသ သဟဿကဏ္ဏုဗ္ဗေဓော ပါသာဒေါ သတဘူမိကော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၂။ (၂၅-ယူဇနာအစောက်ရှိသော ပြာသာဒ်၏ ဘုံအဆင့်တစ်ထောင်ရှိသော

ကြောင့် ယင်းသို့ဖွင့်သည်။)

သဟဿကဏ္ဍဂမန (နာ) [သဟဿကဏ္ဍ + ဂမန] (အဆင့်ဆင့်ပစ်အပ်သော) တစ်ထောင်သောမြားတို့၏-သွားခြင်း-ကျခြင်း။ သဟဿ-ကဏ္ဍဂမနဂဏနာ-ကြည့်။

သဟဿကဏ္ဍဂမနဂဏနာ (ထီ) [သဟဿ-ကဏ္ဍဂမန + ဂဏနာ] (အဆင့်ဆင့်ပစ်အပ်သော) တစ်ထောင်သောမြားတို့၏-သွားခြင်း-ကျခြင်း-၏ အရေအတွက်။ ဥဒ္ဓမာဟု သဟဿဓာတိ ဥဗ္ဗေခေန သဟဿကဏ္ဍ-ဂမနမတ္တံ ဥစ္စော အဟု၊ သဟဿကဏ္ဍဂမန-ဂဏနာယ ပဒ္ဓတိသတိယောဇနပ္ပမာဏံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၂။

သဟဿကဏ္ဍဂမနမတ္တ (နာ) [သဟဿကဏ္ဍ-ဂမန + မတ္တ] (အဆင့်ဆင့်ပစ်အပ်သော) တစ်ထောင်သောမြားတို့၏-သွားခြင်း-ကျခြင်း-မျှ။ သဟဿကဏ္ဍဂမနဂဏနာ-ကြည့်။

သဟဿကဏ္ဍပ္ပမာဏ (တိ) [သဟဿကဏ္ဍ + ပမာဏ။ ဘာဝပ္ပဓာန။] (အဆင့်ဆင့်ပစ်အပ်သော) တစ်ထောင်သောမြားတို့၏ကျရာအရပ်ဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဥဗ္ဗမာဟု သဟဿဓာတိ ဥဗ္ဗံ ဥစ္စံ ဇဝမဿ ပါသာဒဿ သဟဿဓာ သဟဿကဏ္ဍပ္ပ-မာဏမာဟု။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၆။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄)။

သဟဿကဏ္ဍဗ္ဗေဓ (တိ) [သဟဿကဏ္ဍ + ဥဗ္ဗေဓ] (အဆင့်ဆင့် ပစ်အပ်သော) တစ်ထောင်သောမြားတို့၏ ကျရာအရပ်လျှင်-အစောက် - အမြင့် - ရှိသော၊ ပြာသာဒ်။ သဟဿကဏ္ဍော သတဂေဏ္ဍု (ဇာ၊ ၁။ ၇၆) တိ သော ပနေသ သဟဿကဏ္ဍုဗ္ဗေဓော ပါသာဒေါ သတဘူမိကော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၂။

သဟဿကရီသမတ္တ (တိ) [သဟဿ + ကရီသ + မတ္တ] ပယ်တစ်ထောင် (တင်းပေါင်း တစ်သောင်းတစ်ထောင် မျိုးကြွနိုင်သောအရပ်)-အတိုင်းအရှည်-ရှိသော။ သဟဿကရီသမတ္တံ ခေတ္တံ ဂဟေတ္တာ သာလီ ဝပါပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၆။

သဟဿကူဋာဂါရဂဿ (တိ) [သဟဿ + ကူဋာဂါရဂဿ] တစ်ထောင်သောစုလစ်မွန်းချွန်အထွတ်တပ်သည့်-အခန်း-တိုက်ခန်း-ရှိသော၊ ပြာသာဒ်။ တာယ မိဂါရမာတုယာ ---- ကာရာပိတော ပါသာဒေါ ဟေဋ္ဌာ စ ဥပရိ စ ပဒ္ဓ ပဒ္ဓ ဂဿသတာနိ ကတ္တာ သဟဿကူဋာ-ဂါရဂဿော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၉။

သဟဿကူဋာဂါရပရိဝါရ (တိ) [သဟဿကူဋာ-ဂါရ + ပရိဝါရ] အထွတ်တပ်သည့်ကျောင်းတစ်ထောင်အခြံအရံရှိသော၊ ပရိဝုဏ်။ တေ တံ ဓနံ သံဟရိတ္တာ သဟဿကူဋာဂါရပရိဝါရံ သတ္ထု ဝသနတ္ထာယ မဟာပရိဝေဏံ နာမ အာရဘိသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၃။ (-အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၉)။

သဟဿကၖ (ပု) [သဟဿ + အကၖ + အ။ သဟဿံ အကၖနိ ယဿာတိ သဟဿကၖော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ထောမ။ နိရုတ္တိ။ ၃၇၇။ ပါဏိနီ၊ ၅၊ ၄၊ ၁၁၃။ သဟသ္ရာကၖ-သံ။ သဟဿကၖ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ပညာ) မျက်စေ့တစ်ထောင်အမြင်ရှိသော သကြားနတ်မင်း။ သုဇမ္ပတိ သဟဿကၖော။ ဓာန်။ ၁၈။ ဗဟူနံ ဒေဝ-မနုဿာနံ စိန္တိတတ္ထဿ ဒဿနမတ္ထတာယ သဟဿကၖော။ ဓာန်၊ ဋီ။ သက္ကော ဘိက္ခဝေ ဒေဝါနမိန္ဒော သဟဿမ္ပိ အတ္ထာနံ မုဟုတ္တေန

စိန္ဓေတိ "သဟဿကွော"တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၃၁။ သဟဿံ ပညာအက္ခိနိ ဧတဿာတိ သဟဿကွော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၇။ သဟဿကွော (ဇာ၊ ၁။ ၂၉၀) တိ အတ္ထသ-ဟဿသ တံ မုဟုတ္တံ ဒဿနဝသေန သဟဿကွော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၂၃။

သဟဿကွတ္တုံ (ဗျ) [သဟဿ + ခတ္တုံ။ သဟသ္ဿကၖတ္ဝသ်-သံ။] (၁) တစ်ထောင်။ (၂) အကြိမ်တစ်ထောင်။ (ကေစိဝါဒ) (၃) တစ်ထောင်အပြားအားဖြင့်။ (၁)(၂) သဟဿကွတ္တု-မတ္တာနံ၊ နိမ္မိနိတ္တာန ပန္ဆကော။ ထေရ။ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။ သဟဿကွတ္တုန္တိ သဟဿံ၊ "သဟဿဝါရ"န္တိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ ဧကာဝဇ္ဇနေန ပန ထေရော သဟဿေ မနောမယေ ကာယေ နိမ္မိနိ၊ နဝါရေန။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၅။ (၃) သဟဿကွတ္တုန္တိ သဟဿဓာ။ သဟဿဓာ ဟိ အတ္တာနံ ဧကစိတ္တေနေဝ နိမ္မိနန္တော်ပိ သဟဿဝါရံ နိမ္မိနန္တော ဝိယ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂။

သဟဿခဏ္ဍ (တိ) [သဟဿ + ခဏ္ဍ] သဟဿကဏ္ဍ-ကြည့်။ သဟဿကဏ္ဍော (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၄၀) တိ သဟဿဘူမိကော၊ "သဟ-ဿခဏ္ဍော"တိပိ ပါဌော၊ သော ဧဝ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄။

သဟဿဂ္ဃ (တိ) [သဟဿ + ဂ္ဃ] (၁) တိုက်ခန်းတစ်ထောင်ရှိသော။ (ပု) (၂) တိုက်ခန်းတစ်ထောင်။ (၁) တာယ ကာရိတော သဟဿဂ္ဃော ပါသာဒေါ မိဂါရမာတုပါသာ-ဒေါ နာမ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၉။ (ပု) (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

သဟဿဂ္ဃပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [သဟဿဂ္ဃ + ပဋိမဏ္ဍိတ] တိုက်ခန်းတစ်ထောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ သဟဿဂ္ဃပဋိမဏ္ဍိတံ မဟာပါသာဒံ အတ္တနော ပါဒဋ္ဌေန ကမ္မေသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၉၅။

သဟဿဂုဏ (တိ) [သဟဿ + ဂုဏ။ ဂုဏသဒ္ဒေါ အာနိသံသတ္ထော။] (တိ) (၁) တစ်ထောင်သော-အကျိုး-အာနိသင်-အပွားအစီး-တိုးပွားမှု-ရှိသော။ (သတဂုဏနှင့်တွဲကြည့်)။ (ပု) (၂) အဆအထောင်၊ အဆထောင်ပေါင်းများစွာ။ (တိ) (၁) ပုထုဇ္ဇနဒုဿီလေ ဒါနံ ဒတ္တာ သဟဿဂုဏာ ဒက္ခိဏာ ပါဋိကင်္ခိ-တဗ္ဗာ။ မ၊ ၃။ ၂၉၈။ (ပု) (၂) ဘဂဝါ ပန ရာဇကုမာရတော သဟဿဂုဏေနပိ သတ-သဟဿဂုဏေနပိ ဝါဒီ ဝရတရော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၇၇။

သဟဿဂုဏဖလ (နာ) [သဟဿဂုဏ + ဖလ] အဆအထောင်ဖြစ်သော အကျိုး။ ဧကဝါရံ ပက္ခိတ္တံ သဟဿဂုဏဖလံ ဒေတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၁။

သဟဿဌ (တိ) [သဟဿ + အဋ္ဌ] ရှေစင်နိုက္ခတစ်ထောင်အဖိုး-ထိုက်-တန်-သော။ သဟဿဌံ ဟိ (ဇာ၊ ၂။ ၃၆၈) တိ ဒေဝ မံ ပိတာ တဒါ နိက္ခသဟဿံ အဋ္ဌပေတ္တာ အဒါသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၆၅။

သဟဿဌနက (တိ) [သဟဿ + အဋ္ဌနက] သဟဿဌနိက-ကြည့်။ သဟဿဌနကောပိ ဟိ ပရော သတ္ထကေန ခဏ္ဍာခဏ္ဍိကံ ဆိန္နော ဘိန္နဿေ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၅။

သဟဿဌနကဗလိ (ပု) [သဟဿဌနက + ဗလိ] အဖိုးတစ်ထောင်-ထိုက်-တန်-သော ပူဇော်သက္ကာရ။ အနုသံဝစ္ဆရံ သဟဿဌနကဗလိနာ ပူဇေတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၀၃။

သဟဿဏ္ဍနိက (တိ) [သဟဿ + အဏ္ဍန + ဏ္ဍက] (အသပြာ) တစ်ထောင်ဟူသောထိုက်တန်သောအဖိုးရှိသော။ ဗြဟ္မဏော ထေရံ သဟဿဏ္ဍနိကေန တိစီဝရေန ပူဇေသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃၁။

သဟဿဏ် (တိ) [သဟဿ + အဏ်။ (အက်?)] တစ်ထောင်ဟူသော သန်ချာအမှတ်အသားရှိသော၊ ကြွေအံ့ကစားရာပျဉ်ချပ်။ ယထာ ဧကံ အက္ခံ ဧကဂေါ် နိက္ခိတ္တံ ဧကန္တိ ဝုစ္စတိ၊ သတဂေါ် သတန္တိ၊ သဟဿဂေါ် သဟဿန္တိ၊ ဧဝံသမ္ပ-ဒမိဒံ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၉၆။

သဟဿစက္ကဝါဠ (ပု) [သဟဿ + စက္ကဝါဠ] စကြာဝဠာတစ်ထောင်။ သဟဿစက္ကဝါဠေ ဒေဝမနုဿာ အဠလိ ပဂ္ဂဏှိတွာ ပဂ္ဂဏှိတွာ ထေရံယေဝ နမဿမာနော အဋ္ဌံသု။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၇။

သဟဿစက္ကဝါဠဒေဝတာ (ထီ) [သဟဿစက္ကဝါဠ + ဒေဝတာ] စကြဝဠာတစ်ထောင်၌နေသောနတ်။ သကလဿ သဟဿစက္ကဝါဠ-ဒေဝတာ သုဇာတာယ ပါယာသပစနဒိဝသေ ဝိယ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပိံသု။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၀။

သဟဿစက္ခု (တိ) [သဟဿ + စက္ခု။ သဟသ္ဿစက္ခုသ်-သံ။] (ပညာ) မျက်စေ့တစ်ထောင်အမြင်ရှိသော၊ သိကြားမင်း။ သဟဿ-စက္ခုနော (ဇာ၊ ၂။ ၁၀၂) တိ သက္ကဿ သန္ဓိကံ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၂၀။

သဟဿစကော်ဌက (ပု၊ နဝ) [သဟဿ + စကော်ဌက] အသပြာတစ်ထောင်ပါရှိသော-ပန်းတောင်း-ပန်းကပ်-ပန်းကလပ်-ပန်းကြုတ်။ သာ "ယံ ဝါ တံ ဝါ ဟောတု"တိ ဂန္ဓာ သဟဿစကော်ဌကံ ဂဏှိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၁။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၉၄။

သဟဿစန္ဒသူရိယောဘာသာတိဘာသယမာန (တိ) [သဟဿ + စန္ဒသူရိယ + ဩဘာသ + အတိဘာသယမာန] အထောင်သောလ, နေတို့၏အရောင်တို့ထက် လွန်စွာတောက်ပသော။ သဟဿစန္ဒသူရိယောဘာသာတိ-ဘာသယမာနံ သရီရာဘံ မုဠ္ဠိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၇။

သဟဿစီဝရ (နဝ) [သဟဿ + စီဝရ] သင်္ကန်းတစ်ထောင်။ သဟဿစီဝရံ ဥပ္ပဇ္ဇိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၀။

သဟဿဇဋိလ (ပု) [သဟဿ + ဇဋိလ] ရသေ့တစ်ထောင်။ ဥရုဝေလကဿပါဒိကေ သဟဿဇဋိလေ ဒမေတွာ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၃။

သဟဿဇဋိလပရိဝါရ (တိ) [သဟဿဇဋိလ + ပရိဝါရ] ရသေ့တစ်ထောင်အခြံအရံရှိသော။ သဟဿဇဋိလပရိဝါရေ တေဘာတိကဇ-ဋိလေ ဝိနေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၃။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၉၇။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၉၅။

သဟဿဇိန (တိ) [သဟဿ + ဇိန] အသပြာတစ်ထောင်ဆုံးရှုံးသော၊သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သဟဿဇိနပုရိသ (ပု) [သဟဿဇိန + ပုရိသ] အသပြာတစ်ထောင်ဆုံးရှုံးသောယောက်ျား။ သဟဿဇိနော ဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၂) တိ သဟဿဇိနပုရိသော ဝိယာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၄၄။

သဟဿဇေဋ္ဌ (ပု) [သဟဿ + ဇေဋ္ဌ] နွားတစ်ထောင်-တို့တွင်-တို့၏-အကြီးအကဲ-အကြီးအမှူး-ခေါင်းဆောင်။ ဂဝသတဇေဋ္ဌော ဥသဘော၊ သဟဿဇေဋ္ဌော ဝသဘော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၃၆။

သဟဿတ္ထဝိကာ (ထီ) [သဟဿ + ထဝိကာ။ ဿ္ထဝိကာ-သက္ကတပိဋကေ။] (အသပြာတို့၏) တစ်ထောင်-တို့ဖြင့်ပြည့်-ကိုထည့်ရာဖြစ်-သော-အိတ်-အထုပ်။ သုဝဏ္ဏစကော်ဌကမှ် သဟဿတ္ထဝိကံ ဌပေတွာ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၆၉။ သဟဿဘဏ္ဍိကန္တိ သဟဿတ္ထဝိကံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။ သဟဿတ္ထဝိက (ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၁) န္တိ ကဟာပဏာနံ သဟဿဘရိတပသိဗ္ဗကံ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၃၈၀။

သဟဿထမ္ဘ (တိ) [သဟဿ + ထမ္ဘ] (၁) သီတိုင်တစ်ထောင်ရှိသော၊ ဗိမာန်။ (ပု) (၂) သီတိုင်တစ်ထောင်။ (၁) သဟဿထမ္ဘံ အတုလာနုဘာဝံ၊ တေသု ပရိ သာဓုမိဒံ ဝိမာနံ။ ဝိမာန။ ၁၁၈။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၈။ (၂) သဟဿတ္ထမ္ဘပဋိမဏ္ဍိတ-ကြည့်။

သဟဿတ္ထမ္ဘပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [သဟဿတ္ထမ္ဘ + ပဋိမဏ္ဍိတ] သီတိုင်တစ်ထောင်တို့ဖြင့်တန်ဆာဆင်အပ်သော။ သဟဿတ္ထမ္ဘပဋိမဏ္ဍိတံ မဟာပါသာဒံ အတ္တနော ပါဒဏ်ဌေန ကမ္မေသိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၂။

သဟဿတ္ထာမ (တိ) [သဟဿ + ထာမ။ ---- ဿ္ထာမန်-သံ။] ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်တို့၏- အားအစွမ်းရှိ-အားအစွမ်းဖြင့်တင်အပ်-သော၊ လေး။ သဟဿတ္ထာမံ ဓနုံ အာရာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၅။

သဟဿတ္ထာမဓနု (နာ) [သဟဿထာမ + ဓနု] ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်တို့၏-အားအစွမ်းရှိ-အားအစွမ်းဖြင့်တင်အပ်-သောလေး (လက်နက်)။ ဒဋ္ဌဓမ္မောတိ ဒဋ္ဌဓနုံ သဟဿတ္ထာမဓနုံ ဩရောပေတုဿ အာရောပေတုဿ သမတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၉၅။

သဟဿထဝိကာ (ထီ) [သဟဿ + ထဝိကာ] သဟဿတ္ထဝိကာ - ကြည့်။ ဧကံယေဝ သဟဿထဝိကံ ဂဟေတွာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃၇။

သဟဿထဝိကသုဝဏ္ဏစကော်ဌက (ပု၊ နာ) [သဟဿထဝိကာ + သုဝဏ္ဏစကော်ဌက] အသပြာတစ်ထောင်ထုပ်ပါရှိသော-ရွှေပန်းတောင်း-ရွှေပန်းကပ်-ရွှေပန်းကလပ်-ရွှေပန်းကြုတ်။ တဿ သဒ္ဓိံ သဟဿထဝိကသုဝဏ္ဏ-စကော်ဌကေန။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၅၇။

သဟဿထာမ (တိ) [သဟဿ + ထာမ] သဟဿတ္ထာမ-ကြည့်။ ရာဇာ သဟဿထာမံ သိဂ်ဓနုံ အာဒါယ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၉။

သဟဿထာမဓနု (နာ) [သဟဿထာမ + ဓနု] သဟဿတ္ထာမဓနု-ကြည့်။ သဟဿထာမဓနုံ အာရောပေတုံ ဝဋ္ဋတိ တာတ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၇။

သဟဿထာမပ္ပမာဏ (တိ) [သဟဿထာမ + ပမာဏ] ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်တို့၏-အားအစွမ်းဟူသော-အားအစွမ်းဖြင့်တင်မှုဖြစ်နိုင်သော-အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ လေး။ ဥတ္တမပ္ပ-မာဏောနာတိ သဟဿထာမပ္ပမာဏောန။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

သဟဿဒါနသဒ်သ (တိ) [သဟဿ + ဒါန + သဒ်သ] တစ်ထောင်သောပေးလှူခြင်းနှင့်တူသော။ သဟဿဒါနသဒ်သာ (သံ၊ ၆။ ၅၇) တိ ဧကာပိ ဒက္ခိဏာ ပရိစ္စာဂစေတနာယ ဥဋ္ဌာရဘာဝတော သဟဿဒါနသဒ်သာ ဟောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၂။

သဟဿဒ်ဇကညာပရိဝါရ (တိ) [သဟဿ + ဒ်ဇကညာ + ပရိဝါရ] ငှက်မ,ပျိုတစ်ထောင်အခြံအရံရှိသော။ သဟဿဒ်ဇကညာပရိဝါရံ ကုဏ္ဍလသကုဏ်ံ ဒ်သွာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၉၁။

သဟဿဒိန္ဓ (တိ) [သဟဿ + ဒိန္ဓ] အသပြာ တစ်ထောင်ကိုပေးလျှုအပ်သော၊ သူ။ အတ္တ-နာပိသ သဟဿဒိန္ဓဘာဝ၌ ကထေသိ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၂။

သဟဿဒိဗ္ဗကောဇဝတ္ထုတ (တိ) [သဟဿ + ဒိဗ္ဗကောဇဝ + အတ္ထုတ] တစ်ထောင်သော နတ်၌ဖြစ်သည့်ကော်ဇောတို့ဖြင့် ခင်းအပ်သော။ သဟဿပဋိယတ္ထုတ (ဇာ၊ ၂။ ၁၅) နှင့် သဟဿဒိဗ္ဗကောဇဝတ္ထုတံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၆၉။

သဟဿဒိဗ္ဗာဇညယုတ္တ (တိ) [သဟဿ + ဒိဗ္ဗ + အာဇည + ယုတ္တ] အာဇာနည်နတ်မြင်း တစ်ထောင်တို့ဖြင့်-ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သော။ အပရေ ပန "သဟဿယုတ္တန္တိ သဟဿဒိဗ္ဗာ-ဇညယုတ္တ"နှင့် ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၅၆။

သဟဿဒိပ (ပု၊ နဝ) [သဟဿ + ဒိပ] ဆီမီးတစ်ထောင်။ သဟဿဒိပါနံယေဝ တာဝ ဒိပရုက္ခာနံ သဟဿံ ကာရေသိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၄။

သဟဿဒ္ဓိသဟဿမတ္တမနာနုပ္ပဒါန (နဝ) [သဟဿဒ္ဓိသဟဿမတ္တ + မန + အနုပ္ပဒါန] တစ်ထောင်, နှစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဥစ္စာကို ပေးထောက်ပံ့ခြင်း။ သဟဿဒ္ဓိသ-ဟဿမတ္တမနာနုပ္ပဒါနံ သမ္မာပါသံ နာမ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၃။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၄။

သဟဿဒ္ဓိသဟဿသခ်ိမတ္တ (တိ) [သဟဿ-ဒ္ဓိသဟဿသခ်ိ + မတ္တ] တစ်ထောင်, နှစ်ထောင်ဟူ၍ဆိုအပ်သည့် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သဟဿဒ္ဓိသဟဿသခ်ိမတ္တတ္တာ "မဟာဂဏော"တိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၁။

သဟဿမာ (ဗျ) [သဟဿ + မာ။ သဟသ္ရမာ-သံ။ သဟဿဟာ-ပြာ။] တစ်ထောင်-အထောင်-အပြားရှိသော။ တာဝ သဟဿမာ လောကော။ မ၊ ၁။ ၄၀၄။ တာဝ သဟဿမာ လောကောတိ တတ္တကေန ပမာဏေန သဟဿမာ လောကော၊ ဣမိနာ စက္ကဝါဠေန သဒ္ဒိ စက္ကဝါဠသဟဿန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၀၅။ သဟဿမာ (ထေရ။ ၃၃၇၊ ၃၆၅) သဟဿပ္ပကာရော။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၃၄၆။ သဟဿပကာရော။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၄၉၃။

သဟဿနယပ (ပ္ပ) ဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [သဟဿ + နယ + ပဋိမဏ္ဍိတ] နည်းတစ်ထောင်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ သဟဿနယပဋိ-မဏ္ဍိတေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၅၉။ သဟဿနယပဋိမဏ္ဍိတံ ---- ဒေသနံ အာရဘိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၉။

သဟဿနယသမ္ပန္ဓ (တိ) [သဟဿနယ + သမ္ပန္ဓ] နည်းတစ်ထောင်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော။ သဟဿနယသမ္ပန္ဓေ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌဟိသတိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၈။

သဟဿနေတ္တ (တိ) [သဟဿ + နေတ္တ။ သဟသ္ရနေတြ- သံ။ သဟဿဏယဏ-နယဏ-ပြာ။] မျက်စိတစ်ထောင် အမြင်ရှိသော၊ သိကြားမင်း။ သက္ကောဝ ဒေဝါနံ သဟဿနေတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၃၃၀။ သဟဿ-နေတ္တာ (ဇာ၊ ၂။ ၆) တိ အာလပနမေတံ။ သက္ကော ဟိ အမစ္စသဟဿေဟိ စိန္တိတံ အတ္ထံ ဇကတောဝ ပဿတိ၊ တသ္မာ "သဟဿ-နေတ္တော"တိ ဝုစ္စတိ။ အထ ဝါ သဟဿ-နေတ္တာနံ ပန ဒေဝါနံ ဒဿနူပစာရာတိက္က-မနသမတ္တောတိ သဟဿနေတ္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၄၅-၆။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၇၅)။

သဟဿပ (ပ္ပ) ကာရ (တိ) [သဟဿ + ပကာရ]

တစ်ထောင်-အထောင်-သောအပြားရှိသော။ သဟဿဓာ-ကြည့်။

သဟဿပဌလ (နာ) [သဟဿ + ပဌလ] အထပ်လွှာတစ်ထောင်။ သတပဌလံ သဟဿပဌလံ ဟုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၈။

သဟဿပဌိယတ္ထတ (တိ) [သဟဿ + ပဌယ + အတ္ထထ] သဟဿဒီဗွကောဇဝတ္ထတ-ကြည့်။

သဟဿပဒ (နာ) [သဟဿ + ပဒ] သဟဿ-ပုဒ်။ ပုရိမပဒါနိပိ ဣမိနာဝ သဟဿပဒေန သဒ္ဒိ သမ္ဗန္ဓနီယာနိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၇။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၆)။

သဟဿပရာဇိတ (တိ) [သဟဿ + ပရာဇိတ] အသပြာတစ်ထောင်မှဆုံးရှုံးသော၊ သူ။ ပြာဟွ-ဏော သဟဿပရာဇိတော ဂေါဏော မုဠ္ဍိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၈။

သဟဿပရိစ္ဆာဂ (ပု) [သဟဿ + ပရိစ္ဆာဂ] အသပြာတစ်ထောင်ကို-စွန့်ကြဲ-ပေးကမ်း-ခြင်း။ မာသေ မာသေ သဟဿပရိစ္ဆာဂေ ဒါနံ ဒမ္မိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၇၂၀။

သဟဿပရိဝါရ (တိ) [သဟဿ + ပရိဝါရ] (လူတို့၏) တစ်ထောင်ဟုဆိုအပ်သော အခြံအရံရှိသော။ သဟဿပရိဝါရော မဟာကပ္ပိ-နော။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၆။

သဟဿပလ (တိ) [သဟဿ + ပလ] ပိုလ်တစ်ထောင်ရှိသော။ (ဆရာကိုင်လေး-အာစရိယဓနု၊ အဇိယဓနု?)။ ဥတ္တမပ္ပမာဏ (သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၆) နှင့် သဟဿပလံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

သဟဿပါက (တိ) [သဟဿ + ပါက] သဟသ္ရပါကျ-သံ။ သဟဿပါက-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] အကြိမ်တစ်ထောင်ချက်အပ်သော။ အထဿ ရာဇာ သဟဿပါကေန တေလေန ပက္ခန္ဓာရာနိ မက္ခေတ္တာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၈။

သဟဿပါကတေလ (နာ) [သဟဿပါက + တေလ] အကြိမ်တစ်ထောင်ချက်အပ်သောဆီ။ ပရိသုဒ္ဓသရီရံ သဟဿပါကတေလေန အဘ္ဘဉ္ဇာပေတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၅၁။

သဟဿပါပ (ပု၊ နာ) [သဟဿ + ပါပ] အထောင်မကသောမကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုထောင်ပေါင်းများစွာ။ သောဟံ စဇိဿာမိ သဟဿပါပံ။ ထေရ။ ၃၃၃။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၈။

သဟဿပုရာဏဇဋိလ (ပု) [သဟဿ + ပုရာဏ + ဇဋိလ] ရှေးခ်ဖြစ်-အဟောင်းဖြစ်-သောရသေ့တစ်ထောင်။ သဟဿပုရာဏဇဋိလာ သဒ္ဓိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၆။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၉။

သဟဿဗာဟု (တိ) [သဟဿ + ဗာဟု။ သဟသ္ရဗာဟု-သံ။] လက်ရုံးတစ်ထောင်ရှိသော။ သဟဿဗာဟု (ဇာ၊ ၂။ ၆၁) တိ ပဠဟိ ဓနုဂ္ဂဟသတေဟိ ဗာဟုသဟဿေန အာရာပေတ္ပံ ဓနုံ အာရောပနသမတ္ထတာယ သဟဿဗာဟု။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၉၀။

သဟဿဗာဟုရာဇ (ပု) [သဟဿဗာဟု + ရာဇ] လက်ရုံးတစ်ထောင်ရှိသောမင်း။ အထ ရ္ဝနော (ဇာ၊ ၂။ ၉) တိ သဟဿဗာဟုရာဇာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၅၃။

သဟဿဗျာမမတ္တာယာမ (တိ) [သဟဿ + ဗျာမမတ္တ + အာယာမ] အလတ်တစ်ထောင်မျှ အလျားရှိသော။ ဒသသတံဗျာမံ (ဇာ၊ ၁။

၁၇၀) နှင့် သဟဿဗျာမမတ္တာယာမံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၆။

သဟဿဘဏ္ဍိက (နာ) [သဟဿ+ ဘဏ္ဍ + ဏိက] တစ်ထောင်သောဥစ္စာထုပ်၊ သဟဿတ္ထဝိ-ကာ-လည်းကြည့်။ သဟဿဘဏ္ဍိကမ္မိ ဒိသ္မာ "ဏ္ဍမိနာ ဇိဝိဿာမိ"တိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃။ သဟဿဘဏ္ဍိကန္တိ သဟဿတ္ထဝိကံ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၂။

သဟဿဘာဂ (တိ) [သဟဿ + ဘာဂ] (၁) တစ်ထောင်သောအဘို့အစုရှိသော။ (ပု) (၂) တစ်ထောင်သောအဘို့အစု။ (၁) သဟဿ-ဘာဂေါ မရဏဿ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၂။ သဟဿံ ဘာဂါနံ အဿာတိ သဟဿဘာဂေါ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၅။ (ပု) (၂) တတော ပန သတ-ဘာဂေန သဟဿဘာဂေန စ မဓုရတရော ဝိပဿိဿ ကုမာရဿ သဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅။

သဟဿဘူမိက (တိ) [သဟဿဘူမိ + က] ဘုံအဆင့်-အထပ်-တစ်ထောင် ရှိသော။ သဟဿကဏ္ဍော (ထေရ။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၄၀) တိ သဟဿဘူမိကော "သဟဿ-ခဏ္ဍော"တိပိ ပါဌော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၇။ ဒီ၊ ၈။ ၃။ ၃၄။

သဟဿမ (တိ) [သဟဿ + မ။ သဟဿာနံ ပူရဏော။] သဟဿ၂-ကြည့်။

သဟဿမဏ္ဍလ (တိ) [သဟဿ + မဏ္ဍလ] (နီသောရွှေဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော) တစ်ထောင်-အထောင်-သော-အချက်ဝန်း-ထီးဝန်း-ရှိသော။ သဟဿမဏ္ဍလ (သုတ္တနိ။ ၃၈၆) နှင့် ရတ္တသုဝဏ္ဏမယသဟဿမဏ္ဍလ-ယုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၆။ သဟဿမဏ္ဍလ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၁) နှင့် တေသံ ဥပရိဋ္ဌိတံ အနေ-ကသဟဿမဏ္ဍလဟီရကံ။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၂၉။

သဟဿမတ္တာ (တိ) [သဟဿ + မတ္တာ] တစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အဝသေသာ ပန သစေပိ သဟဿမတ္တာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၉။ တဿ သဟဿမတ္တာ အမစ္စာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၇၉။

သဟဿမူလ (တိ) [သဟဿ + မူလ] တစ်ထောင်သော-အဖိုး-အရင်းဥစ္စာ-ရှိသော၊ အဖိုး တစ်ထောင်-ထိုက်-တန်-သော။ သာမိကေဟိ အသတိ သဟဿမူလမ္မိ သာဋကံ နိဝတ္ထာ ဏ္ဍတ္ထိ နဂ္ဂါယေဝ နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၅။

သဟဿမူလိက (တိ) [သဟဿမူလ + ဏ္ဍက] သဟဿမူလ-ကြည့်။ မဟဏ္ဍ သတမူလိကမ္မိ ပဏ္ဍသတမူလိကမ္မိ ဒေတိယေဝ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၂။

သဟဿယက္ခပရိဝါရ (တိ) [သဟဿ + ယက္ခ + ပရိဝါရ] ဘီးလူးတစ်ထောင် အခြံအရံ ရှိသော။ တေပိ ယက္ခသေနာပတယော သဟဿယက္ခပရိဝါရာ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၅။

သဟဿယာဂ (ပု) [သဟဿ + ယာဂ] (၁) (ရဟန်း) တစ်ထောင်အားပေးလှူပူဇော်ခြင်း။ (၂) (အသပြာ) တစ်ထောင်ဖြင့်ဖြစ်စေအပ်သော ပေးလှူပူဇော်ခြင်း။ (၁) (၂) သဟဿ-ယာဂီ-ကြည့်။

သဟဿယာဂီ (တိ) [သဟဿယာဂ + ဏီ] (၁) ရဟန်းတစ်ထောင်အားပေးလှူပူဇော်ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ (၂) အသပြာတစ်ထောင်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောပေးလှူပူဇော်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ (၁) (၂) သဟဿယာဂီန (သံ၊ ၁။ ၁၈) နှင့် ဘိက္ခုသဟဿသ ဝါ ယာဂေါ ကဟာပဏ-

သဟဿေန ဝါ နိဗ္ဗတ္တိတောာ ယာဂေါပိ သဟဿယာဂေါ။ သော ဧတေသံ အတ္ထိတိ သဟဿယာဂိနော၊ တေသံ သဟဿ-ယာဂိနံ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၅၇။ သတံ သဟဿာနံ သဟဿယာဂိန (ဇာ၊ ၁။ ၂၁၉) နှင့် ပရဲ ပေါ်ထေတွာ ဝိဟေဋ္ဌေတွာ သဟဿေန ယာဂံ ယဇန္တာနံ သဟဿယာဂိနံ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၆၆။

သဟဿယုတ္တ (တိ) [သဟဿ + ယုတ္တ] (၁) မြင်းတစ်ထောင်နှင့်-ယှဉ်-က-အပ်သော။ (၂) မြင်းတစ်ထောင်-ယှဉ်-က-အပ်ရာဖြစ်သော။ (၁) (၂) သဟဿယုတ္တ (ဝိမာန။ ၉၀) နှင့် သဟဿေန ယုတ္တံ၊ သဟဿံ ဝါ ယုတ္တံ ယောဇိတံ ဧတသ္မိန်နှင့် သဟဿယုတ္တံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၆။

သဟဿယုတ္တအာဇညရထ (ပု) [သဟဿယုတ္တ + အာဇည + ရထ] အာဇာနည်မြင်းတစ်ထောင်-ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သော ဝေဇယန္တာ ရထား။ တစ်ထောင်သော-ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သောအာဇာနည်မြင်းရှိသော ဝေဇယန္တာ ရထား။ သဟဿယုတ္တအာဇညရထော (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၇) တိ ဝေဇယန္တရထံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၆။

သဟဿယုတ္တဝါဟန (နာ) [သဟဿယုတ္တ + ဝါဟန] သဟဿာအာဇာနီယယုတ္တရထ-ကြည့်။

သဟဿယုတ္တဟယဝါဟန (တိ) [သဟဿယုတ္တ + ဟယဝါဟန] အာဇာနည်မြင်းယာဉ် တစ်ထောင်-ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သော၊ ရထား။ ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သောအာဇာနည်မြင်းယာဉ် တစ်ထောင်ရှိသော၊ ရထား။ ကေစိ ပန "သဟဿယုတ္တဟယဝါဟန"နှင့် အနုနာသိက-လောပ် ဧကမေဝ သမာသပဒံ ကတ္တာ ဝဏ္ဏေန္တိ၊ ဧတသ္မိံ ပက္ခေ ဟယဝါဟနံ ဝိယ ဝါဟနန္တိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။ ဟယဝါဟနသဟဿယုတ္တံ ယုတ္တဟယဝါဟနသဟဿန္တိ ဟိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၆။

သဟဿယောဇနိက (တိ) [သဟဿ + ယောဇန + ဏိက] ယူဇနာတစ်ထောင်ရှိသော။ ဏိမေ တယော မဒ္ဓာ သဟဿယောဇနိကာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၀၁။

သဟဿယောဓ (ပု) [သဟဿ + ယောဓ] တစ်ထောင်သော-စစ်သည်-စစ်သား-သူရဲ။ သဟဿယောဓပရိမာဏဗလကာယ-ကြည့်။

သဟဿယောဓပရိမာဏ (တိ) [သဟဿယောဓ + ပရိမာဏ] တစ်ထောင်သော-စစ်သည်-စစ်သား - သူရဲ - အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သဟဿယောဓပရိမာဏဗလကာယ-ကြည့်။

သဟဿယောဓပရိမာဏဗလကာယ (တိ) [သဟဿ + ယောဓ + ပရိမာဏ + ဗလကာယ] တစ်ထောင်သော-စစ်သည်-စစ်သား-သူရဲ-အတိုင်းအရှည်ရှိသည့် - ဗိုလ်ပါ - ဗိုလ်အစု-ရှိသော။ အညတရော ကိရ ပစ္ဆိန္နရာဇ သဟဿယောဓပရိမာဏဗလကာယော ရဇ္ဇေန ခုဒ္ဒကော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၈။

သဟဿရံသိ (ရံသိ) (တိ) [သဟဿ + ရံသိ။ သဟသ္ရဋ္ဌ-သံ။ သဟဿရသိ-ပြာ။] (၁) အထောင်သောရောင်ခြည်-ရောင်ခြည်အ ထောင်-ရှိသော။ (ထီ) (၂) အထောင်သော ရောင်ခြည်၊ ရောင်ခြည်အထောင်။ (၁) သရဒေ တမောနုဒေါ သဟဿရံသိ။ ဝိမာန။ ၅၁။ သဟဿရံသိ သူရိယော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၄၆။ သဟဿရံသိ (ဝိမာန။ ၈၉) တိ သူရိ-

ယော၊ သော ဟိ အနေကသဟဿရံသိမန္တ-
တာယ "သဟဿရံသီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမာန၊ ၆။
၂၄၉။ (ပု) (၂) သဟဿရံသိပဋိမဏ္ဍိတ-
ကြည့်။

သဟဿရံသိက (တိ) [သဟဿရံသီ (သိ) +
က] အထောင်မကသောရောင်ခြည်ရှိသော။
သဟဿရံသိကော (ဝိမာန။ ၉၁) တိ အနေက-
သဟဿရံသိကော။ "သဟဿရံသိယော"-
တိပိ ပါဋိ။ ---- သဟဿရံသိယောတိ
သူရိယမဏ္ဍလံ ဝိယ ဝိပ္ပုရန္တကိရဏာဇာလာ။
ဝိမာန။ ၆။ ၂၅၈။

သဟဿရံသိပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [သဟဿရံသိ +
ပဋိမဏ္ဍိတ] ရောင်ခြည်တစ်ထောင်ဖြင့်တန်
ဆာဆင်အပ်သော။ သဟဿရံသိပဋိမဏ္ဍိတံ
သူရိယမဏ္ဍလံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၈။

သဟဿရံသိယ (တိ) [သဟဿ + ရံသီ (သိ) +
က။ က-ကို ယ-ပြု။] (နေမင်းကဲ့သို့ထွန်းလင်း,
တောက်ပသော) ရောင်ခြည်ဟူသောကွန်ရက်
ရှိသော။ နေအဝန်းကဲ့သို့ ပြိုးပြိုးပြက်ထွက်ကုန်
သော ရောင်ခြည်ဟူသော ကွန်ရက်ရှိသော၊
မိုးထိ၊ သျှ။ သဟဿရံသိက-ကြည့်။

သဟဿရတနဋ္ဌက (နာ) [သဟဿ + ရတန +
အဋ္ဌယ။ ယ-ကို က-ပြု။] တစ်ထောင်သော
ရတနာတို့ဖြင့်ပြီးသော-မုခ်ပြသာဒ်-မဏ္ဍပ်-
တဲနန်း။ စေတိယံ ပရိဝါရေတွာ သဟဿ-
ရတနဋ္ဌကာနိ စ ကာရေသိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၄။

သဟဿရတနဋ္ဌယ (နာ) [သဟဿ + ရတန +
အဋ္ဌယ] သဟဿရတနဋ္ဌက-ကြည့်။ အယံ
သေဋ္ဌ ဗုဒ္ဓါနံ သရီရစေတိယံ ပရိဝါရေတွာ
သဟဿရတနဋ္ဌယာနိ ကာရေသိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။
၁၀၈။

သဟဿရထနာမ (တိ) [သဟဿရထ + နာမ]
သဟဿရထအမည်ရှိသော၊ သူ။ သဟဿ-
ရထနာမာ တေ၊ စက္ကဝတ္တိ မဟာဗ္ဗလာ။ အပ၊
၁။ ၂၀၇။

သဟဿရာဇနာမ (နာ) [သဟဿရာဇ + နာမ]
သဟဿရာဇ-ဟူသောနာမည်။ သဟဿ-
ရာဇနာမေန၊ စက္ကဝတ္တိ မဟာဗ္ဗလာ။ အပ၊ ၁။
၁၀၀။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၂။

သဟဿရူပရူပ (နာ) [သဟဿ + ရူပရူပ] တစ်
ထောင်သော ရူပရုပ်၊ ရူပရုပ်တစ်ထောင်။
စတုန္နဝုတိစတုသတာဓိကာနိ သဟဿရူပ-
ရူပါနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၂။

သဟဿလဠ (ပု) [သဟဿ + လဠ] အသ
ပြာတစ်ထောင်ဟူသော တံစိုးလက်ဆောင်။
သဟဿလဠံ ဒတ္တာ ဥပါယေနေဝ စောရံ
ဝိဿဇ္ဇာပေတ္တာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၀၃။

သဟဿလောက (ပု) [သဟဿ + လောက]
တစ်ထောင်သောလောကဓာတ်။ လောက
ဓာတ် တစ်ထောင်။ သဟဿလောကံ
သြလောကေမိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၅။

သဟဿလောကဓာတု (ထီ၊ ပု) [သဟဿ +
လောကဓာတု] တစ်ထောင်သောလောက
ဓာတ်၊ လောကဓာတ်တစ်ထောင်။ တာဝ
သဟဿဓာ လောကောတိ တတ္ထ ကံ
သဟဿပ္ပကာရော သြကာသလောကော၊
သဟဿလောကဓာတုယောတိ အတ္ထော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၃၈။

သဟဿလောကဓာတုဒဿန (နာ) [သဟဿ-
လောကဓာတု + ဒဿန] လောကဓာတ်
တစ်ထောင်ကို ကြည့်ရှုခြင်း။ ဒီဗွစက္ခုဖရဏ
နာမ အာလောကံ ဝမ္မေတွာ ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ

သဟဿလောကဓာတုဒဿန်။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၀၅။

သဟဿလောကဓာတုဒဿနသမတ္ထ (တိ) [သဟဿလောကဓာတုဒဿန + သမတ္ထ] လောကဓာတ်တစ်ထောင်ကို ကြည့်ရှုခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။ သဟဿလောကဓာတု-ဒဿနသမတ္ထံ။ ဒီဗွစက္ခုဉာဏ် ဥပ္ပါဒေသိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၅။

သဟဿဝက် (တိ) [သဟဿ + ဝက်] အကွေ-အကောက်-တစ်ထောင်ရှိသော။ သဟဿ-ဝက် သတတိတ္ထံ ပေါက္ခရဏီ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၆၆။

သဟဿဝဋ္ဋ (ထီ) [သဟဿ + ဝဋ္ဋ] ဆီမီးစာ-တစ်ထောင်။ သဟဿဝဋ္ဋိ ပါဒါသိ ဗုဒ္ဓဿ လောကဗန္ဓုနော။ အပ၊ ၁။ ၃၉။ သဟဿ-ဝဋ္ဋိယော ဇာလာပေတွာ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၁။

သဟဿဝဋ္ဋိပဒီပ (နာ) [သဟဿ + ဝဋ္ဋ + ပဒီပ] (၁) တစ်ထောင်သောမီးစာနှင့် ဆီမီး။ (၂) တစ်ထောင်သောမီးစာရှိသော ဆီမီး။ (၃) တစ်ထောင်သောဆီမီး။ မိုးထိ၊ သျှ။ (၁) (၂) (၃) သဟဿဝဋ္ဋိပဒီပံ ပဇ္ဇလမာနာ ဝိယ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉။

သဟဿဝမ်ိတ (တိ) [သဟဿ + ဝမ်ိတ] အတိုး-အပွား တစ်ထောင်ရှိသော။ သဟဿုဒ္ဓါရံ သာဓေတွာ (အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၅) တိ သဟဿ-ဝမ်ိတံ ဣဏံ ယောဇေတွာ။ မူလဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၅။

သဟဿဝတ္ထုက (တိ) [သဟဿ + ဝတ္ထု + က] တစ်ထောင်သော-ကျင့်ဝတ်-ဝတ္ထုရား-ရှိသော။ ဧကသတ် အဒ္ဓရိယ် သာခါ သဟဿဝတ္ထု-ကော သာမ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။

သဟဿဝတ္ထုက (တိ) [သဟဿ + ဝတ္ထု + က] တစ်ထောင်သောပယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသည့် လယ်ယာမြေရှိသော။(သတဝတ္ထုက-လည်း-ကြည့်)။ သတဝတ္ထုကံ ပဠ္ဌသတဝတ္ထုကံ သဟဿဝတ္ထုကံ မဟာဗလီ ရာဇာဝ ဂဏှာတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၇။

သဟဿဝလိက (တိ) [သဟဿ + ဝလိ (ဝလီ) + က] အတွန့်တစ်ထောင်ရှိသော။ သော တံ သုဝေတံ ဓောဝါပေတွာ ဩဘဏ္ဍာပေတွာ သတဝလိကံ သဟဿဝလိကံ ကာရေတွာ ၄ပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၂၅။

သဟဿဝါရ (ပု) [သဟဿ + ဝါရ] အကြိမ်တစ်-ထောင်။ ဧကဒိဝသေ သတဝါရမ္ပိ သဟဿ-ဝါရမ္ပိ ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမန္တော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၇၆။

သဟဿဝါဟန (တိ) [သဟဿ + ဝါဟန] သဟဿအာဇာနီယယုတ္တရထ-ကြည့်။

သဟဿဝေဒ (တိ) [သဟဿ + ဝေဒ] တစ်ထောင်သောဝေဒကျမ်းကို သင်ယူ-တတ်-မြောက်-ပြီးသော၊ သူ။ သဟဿဝေဒေါပိ နတံ ပဋိစ္စ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၂။ (သဟဿဗေဒေါပိ၊ ဗေဒင်တစ်ထောင်ကို တတ်သော၊ သူ။ ညောင်ကန်သျှ။ မိုးထိသျှ။)

သဟဿသံဝစ္ဆရ (ပု၊ နာ) [သဟဿ + သံဝစ္ဆရ] နှစ်တို့၏တစ်ထောင်။ အနှစ်တစ်ထောင်။ တေန သံဝစ္ဆရေန သဟဿသံဝစ္ဆရာနိ အာယု။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၂၉။

သဟဿသခ်ျာပရိစ္ဆိန္န (တိ) [သဟဿ + သခ်ျာ + ပရိစ္ဆိန္န] တစ်ထောင်ဟူသောအရေအတွက် ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော။ သဟဿသခ်ျာ-ပရိစ္ဆိန္နော သံယော သဟဿော သဟဿိ-

လောကဓာတူတိအာဒီသု ဝိယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၄။

သဟဿသဒ္ဒ (ပု) [သဟဿ + သဒ္ဒ] သဟဿ-သဒ္ဒါ။ သဟဿသဒ္ဒသ ဧကဝစနန္တတာယ "ဘိက္ခုသဟဿသာ"တိ ဝတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၄။

သဟဿသဟဿပရိဝါရ (တိ) [သဟဿ + သဟဿ + ပရိဝါရ] တစ်ထောင် တစ်ထောင် စီသော အခြံအရံရှိသော။ သဟဿသဟဿ-ပရိဝါရေ ဒသ အမစ္စေ ဟေဘိက္ခုပဗ္ဗဇ္ဇာယ ပဗ္ဗာဇေတ္တာ။ အံ၊ ၆။ ၁၄၉။

သဟဿသဟဿမူလ (တိ) [သဟဿ + သဟဿ + မူလ] တစ်ထောင်တစ်ထောင်စီ သောအဘိုး-ရှိ-ထိုက်-တန်-သော။ ဧကေ-ကဿ သဟဿသဟဿမူလံ စီဝရံ ဒါပေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၃၅၂။

သဟဿသိန္ဓဝယုတ္တ (တိ) [သဟဿ + သိန္ဓဝ + ယုတ္တ] သိန္ဓောမြင်းတစ်ထောင်-ယှဉ်-က-တပ်-အပ်သော။ သဟဿသိန္ဓဝယုတ္တာ ဒိယမ္ဘယောဇနသတိကာ ဆ ရထာ အာဂမိံသု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၈၄။

သဟဿသုတ္တန္တပရိမာဏ (တိ) [သဟဿ + သုတ္တန္တ + ပရိမာဏ] တစ်ထောင်သောသုတ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သဟဿသုတ္တန္တ-ပရိမာဏသ ဧကကနိပါတသ သံဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ၆။ ၄၁၆။

သဟဿသော (ဗျ) [သဟဿ + သော။ ဝိစ္ဆာတ္ထ သော-ပစ္စည်း။ နိရုတ္တိ။ ၅၂၃။ သဟသ္ရဇသ်-သံ။] တစ်ထောင်တစ်ထောင်။ "သဟဿသေ ဝါ"တိ ဝါ ပါဠော၊ သဟဿော ဧဝ။ တေနာဟ "ဧကေကဝဂ္ဂဝသေန သဟဿံ သဟဿံ ဟုတ္တာ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

သဟဿာရ (တိ) [သဟဿ + အရ] အကန့်တစ်ထောင်ရှိသော။ သဟဿာရံ သနေမိကံ သနာဘိကံ သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၁။ မ၊ ၃။ ၂၁၀။ သဟဿံ အဿ အရာနန္တိ သဟဿာရံ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၀၉။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၂။ သဟဿံ အရာ ဧတဿာတိ ဝါ သဟဿာရံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။

သဟဿာရမ္ဘဏ (တိ) [သဟဿ + အာရမ္ဘဏ] ဖန်ဆင်းအပ်သော အထောင်သောကိုယ်လျှင် အာရုံရှိသော။ ပရိကမ္မစိတ္တာနိ သတာရမ္ဘဏာနိ ဝါ သဟဿာရမ္ဘဏာနိ ဝါ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅။

သဟဿာရဟ (တိ) [သဟဿ + အရဟ။ သဟသ္ရာဟ်-သံ] အသပြာတစ်ထောင်အဖိုး-ထိုက်-တန်-သော။ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဧကေ-ကာ ဂါထာ သဟဿာရဟာ နာမ ဟောန္တု။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၂၅။

သဟသိက (တိ) [သဟဿ + ဏိက။ သဟသ္ဍိက-သံ။] (ရဟန်း) တစ်ထောင်သည်-ပြု-ဆင်နွဲ-ပါဝင်-အပ်သော။ ကတာ ဘိက္ခု-သဟဿေန၊ တသ္မာ "သဟသိကော"တိ စ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၄၆။ ပဠသတိကာ, သတ္တသတိကာ, သဟသိကာတိ ဣမာ ပန တိဿော သဏ္ဌိတိယော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၈။

သဟသိကသဏ္ဌိတိ (ထီ) [သဟသိကာ + သဏ္ဌိတိ] ရဟန်းတစ်ထောင်သည်-ပြု-ဆင်နွဲ-ပါဝင်-အပ်သော-ပေါင်းစုရွတ်ဆိုခြင်း-သံဂါ ယနာ။ သဟသိကသဏ္ဌိတိ ကရောန္တသ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။၁၂၅။

သဟသိမ (တိ) [သဟသ + မ။ သ-အစိတ် အ-ကို ဣ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၅၁၀။ သဟသ္ရိမ-သဏ္ဌာတပိဋကတ်။] သဟသ၂ -ကြည့်။ နသဟသိမံ ကလံ ဥပေတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၅၂။

သဟသိယ[1] (တိ) [သဟသ + ဣက။ က-ကို ယ-ပြု။ သဟသ္ရိယ-သံ။] (အသပြာ) တစ်ထောင် ထိုက်တန်သော။ သဟသိယာ (သဟသိယော-ဇာ၊ ၁။ ၂၄၇) တိ သဟသ္ဿ-ရဟာ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၇၆။ သဟသိယ (ဇာ၊ ၂။ ၁၃၇) တိ သဟသ္ဿာရဟာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၂၅။

သဟသိယ[2] (တိ) [ဒသ + သဟသ = သဟသ + ဣက] တစ်သောင်းအတိုင်အရှည်ရှိသော။ သဟသိယမ္ပိ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၂) တိ ဒသသ-ဟသိယံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၂၄။

သဟသိလောကဓာတု (ထီ) [သဟသိ + လောကဓာတု] လောကဓာတ်တစ်ထောင်။ သဟသိလောကဓာတုံ သရေန ဝိညာပေ-ယျာသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၈။ (-သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၄။ သံ၊ ၈။ ၁။၁၁၂)။

သဟသ္ရိ (ထီ) [သဟသ + ဣ + ဏ္ဍ။ သဟသ္ရိန်-သံ။ သဟသ္ရိ-သဏ္ဌာတပိဋကတ်။] (၁) (အသပြာ) တစ်ထောင်ထိုက်တန်သော။ (၂) (စကြဝဠာ) တစ်ထောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ (၁) သဗ္ဗာ ဟောန္တိ သဟသ္ရိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၇။ (၂) သဟသ္ရိ စူဠနိကာ လောကဓာတု။အံ၊ ၁။ ၂၂၈-၉။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၉။ သဟသ္ရိမ္ဟि စူဠနိက (မဟာနိ။ ၂၇၇) နှိ ဣတ္ထေ ယာဝတာ စ စန္ဒိမ-သူရိယာ ပရိဟရန္တိ, ဒိသာ ဘာန္တိ ဝိရောစ-မာနာ၊ တာဝ သဟသ္ဿာ လောကော၊ သော သဟသ္ရိစူဠနိကာ နာမ။ စူဠနိကန္တိ ခုဒ္ဒကံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃၆။

သဟာကာသ (တိ) [သဟ + အာကာသ] အာကာသ (ဟင်းလင်း) ဓာတ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ တေဇ ။ပ။ ဝါယုတိတိ သဟာကာ-သေဟိ တေဇာဒိပရမာဏူဟိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

သဟာဂမနီယ (တိ) [သဟ + အာဂမနီယ = အာ + ဂမု + အနီယ။] ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါနှင့် တကွဖြစ်သော။ သဟာဂမနီယာပိ ဝါ ပဋိပဒါ ကထိတာဝ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၀။ သဟာဂမနီယာပိ ဝါ ပဋိပဒါ ကထိတာဝ "နဟေဝ အနဒ္ဓဘူတံ အတ္တာနန္တိအာဒိနာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါယ ကထိတတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။

သဟာဂါရ (နာ) [သဟ + အဂါရ + သေယျာ + ဏ။ သေယျာ-ပုဒ်ကျေ။] မာတုဂါမနှင့်တကွ တမိုးတရံတည်းသောနေရာ၌အိပ်ခြင်းကြောင့် သင့်သောအာပတ် (သျ)။ ပဏ္ဏတ္တိယံ ပန အကောဝိဒတ္တာ ဝိဟာရကာရံ ကုဋိကာရံ သဟာဂါရံ သဟသေယ္ယန္တိ ဧဝရူပါ ကာယ-ဒ္ဒါရေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၆။ (-ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၇၅-၌ သဟဂါရံ-ရှိ၏)။

သဟာတိက္ကမန္တ (တိ) [သဟ + အတိ + ကမု + အ + အန္တ] တပြိုင်နက်-တပေါင်းတည်း-လွန်မြောက်-ကျော်လွန်-သော၊ သူ။ ဥဘယမ္ပိ သဟာတိက္ကမန္တသ ပဋ္ဌကနယေ တတိယံ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။

သဟာဒိယောဂ (ပု) [သဟ + အာဒိ + ယောဂ] သဟအစရှိသော (သဒ္ဒိ, ဝိနာ, နာနာ, သမံ) သဒ္ဒါတို့နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယေနာတိ သဟာဒိယောဂေ ကရဏဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၃။

သဟာမိဌာန (နာ) [သဟ + အမိဌာန] တပြိုင်နက်-တပေါင်းတည်း-တည်ခြင်း။ တဇ္ဈာမနော-ဝိညာဏာဓာတုသမ္ပယောန သဟာမိဌာနတော ဖဿသမောဓာနာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀၀။

သဟာနမ္မ (တိ) [သဟ + ဟာန + ဓမ္မ] ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟ ဟာနဓမ္မေနာတိ သဟာနဓမ္မော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၀။

သဟာနုပ္ပတ္တိ (ထီ) [သဟ + နု + ဥပ္ပတ္တိ = ဥ + ပဒ + တိ။] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-မဖြစ်ခြင်း။ နု ဟိ ဧကေန စိတ္တေန ---- ဝိကပ္ပါနံ ဝိရုဒ္ဓါနံ သဟာနုပ္ပတ္တိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၈။

သဟာယ (ပု) [သဟ + ဣ (အယ) + အ။ တစ်နည်း-သဟ + ဟာနိ + အယ။ တစ်နည်း-သဟ + ဟာယ (=ဟာနိ + အာယ) ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၄၆။ သဗ္ဗိရိယာပထေသု သဟ ဂစ္ဆတီတိ သဟာယော။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၇။ သဟ အယတေတိ သဟာယော၊ ကပ္ပ ဒ္ဒုမ။ သဟာယ-သံ။ အဒ္ဓမာဂမီ။ သဟာအ-ပြာ။] (၁) မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း၊ အပေါင်းအဖော်၊ အဆွေခင်ပွန်း။ (၂) မိတ်ဆွေနှင့်တူသောသူ၊ မိတ်ဆွေတူ။ (၃) ကစားဖော်၊ ကစားဖက်။ (၁) သုခဒုက္ခာနိ သဟ အာယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ သဟာယာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၉။ သဟာယာန (ပေတ။ ၁၄၂) နှင့် မိတ္တာနံ။ ပေတ၊ ၆။ ၈၁။ သဟာယော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅) တိ သဟ အယနကော၊ သခါတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။ (၂) သဟာယော ဟောတိ (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၀) တိ သဟာယော ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၄။ (၃) တတ္ထ သဟပံသုကီဠိတာ သဟာယာ နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၇။

သဟာယက (ထီ၊ ပု) [သဟာယ + က။ ထီ-၌ သဟာယိကာ။] သဟာယ-ကြည့်။ သဟာယ-ကေဟိ (ဝိ၊ ၁။ ၁၃) တိ သုခဒုက္ခာနိ သဟ အာယန္တိ ဥပဂစ္ဆန္တိတိ သဟာယာ၊ သဟာယာ ဧဝ သဟာယကာ၊ တေဟိ သဟာယကေဟိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၉။

သဟာယကကုမာရက (ပု) [သဟာယက + ကုမာရက] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-ဖြစ်သော-သတို့သား-သူငယ်။ တသ မာတာ-ပိတရော ဧကသ္မိံ ဆဏဒိဝသေ မဟန္တေန သိရိသောဘဂ္ဂေန တသ သဟာယကကုမာ-ရကေ ကီဠမာနေ ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၂၈။

သဟာယကစောရ (ထီ၊ ပု) [သဟာယက + စောရ။ ထီ-၌ --စောရီ။] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-ဖြစ်သောခိုးသူ။ အထ နံ သဟာယက-စောရော အတ္တနော ဘရိယာယ သဒ္ဓိံ ဥပ္ပဏ္ဏ-ယမာနော ---- အာဟ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၉။

သဟာယကတ္ထေရ (ပု) [သဟာယက + ထေရ။] အပေါင်းအဖော်-မိတ်ဆွေ-ဖြစ်သောမထေရ်။ ဧကမန္တေ ဌိတော သဟာယကတ္ထေရော ဣမံ ကာရဏံ ဒိသ္မာ။ အံ။ ၆၊ ၁။ ၂၀၄။ (-ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၀)။

သဟာယကပုတ္တ (ပု) [သဟာယက + ပုတ္တ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏သား။ ပြာဟွာဏော သဟာယကပုတ္တသ ဝိညုတံ ပတ္တကာလေ တံ ဌာနံ ဒသ္မေသိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၄။

သဟာယကပြာဟွဏ (ပု) [သဟာယက + ပြဟွာဏ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-ဖြစ်သောပုဏ္ဏား။ ယံကိဉ္စိ ယိဋ္ဌံ ဝါတိ ဣမံ ဓမ္မဒေသနံ သတ္ထာ ---- သာရိပုတ္တတ္ထေရသ

သဟာယကပြာဟွက်ံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊ ၌။ ၄၂၂။

သဟာယကဘာဝါနုရူပ (တိ) [သဟာယကဘာဝ + အနုရူပ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အဖြစ်အားလျော်သော။ ယံ အတ္တနော သဟာယကဘာဝါနုရူပံ ကထံ ကထေန္တာ အနုဝိစရိံသု။ တဿာ ကထာယ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၉၄။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၃။

သဟာယကဘိက္ခု (ပု) [သဟာယက + ဘိက္ခု] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-ဖြစ်သော ရဟန်း။ "တုမှာကံ သဟာယကဘိက္ခု"တိ ဝုတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၀။

သဟာယကယက္ခ (ပု) [သဟာသက + ယက္ခ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-ဖြစ်သောဘီလူး။ အထ နံ ပုရိမဘဝေ ယက္ခကာလေ ဧကတော မနုဿမံသခါဒကော သဟာယကယက္ခော အနုဝိစရန္တံ ဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅၊ ၅၁၁။

သဟာယကသန္ဓိက (နာ) [သဟာယက + သန္ဓိက] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏-အထံ-အနီးဖြစ်သောအရပ်။ သဟာယကသန္ဓိကာ လဒ္ဓပဏ္ဏာကာရာ နာမ ရာဇာနော တုမှာဒိသာ ဟောန္တိ ဒေဝ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၂၀၁။

သဟာယကာရဏာဝိကလ (တိ) [သဟာယ-ကာရဏ + ဝိကလ] အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်း-မှ-ဖြင့်-ချို့တဲ့သော။ တံ ဝိပါကသ ဩကာသလာဘေ သတိ သဟာယကာရ-ဏာဝိကလတာဝ နတ္ထိတိ အဓိပ္ပါယေန ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂။

သဟာယကာရဏာသမာဂမ (ပု) [သဟာယ-ကာရဏ + သမာဂမ] အဖော်ဖြစ်သော အကြောင်း-နှင့်အတူတကွ ပေါင်းဆုံခြင်း။ အပေက္ခာ စ ယာဝ သဟာယကာရဏာသ-မာဂမော နု ဟောတိ၊ တာဝ ---- နိပ္ပါဒနဋ္ဌ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၁။

သဟာယကိစ္စ (နာ) [သဟာယ + ကိစ္စ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏ကိစ္စ။ ပုရိသသ ဒေ-လောကေ မနုဿလောကေ စေဝ နိဗ္ဗာနံ စ ဂစ္ဆန္တဿ သဒ္ဓါ ဒုတိယာ ဟောတိ၊ သဟာယ-ကိစ္စံ သာဓေတိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၆၄။ (-ဣတိ ဝုတ်။ ၌။ ၅၆)။

သဟာယကိစ္စရဟိတ (တိ) [သဟာယကိစ္စ + ရဟိတ] အပေါင်းအဖော်၏ကိစ္စမှကင်းသော၊ သူ။ အသဟာယကိစ္စော (မ၊ ၌၊ ၂။ ၅၈) တိ သဟာယကိစ္စရဟိတော သီဟော ဝိယ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။

သဟာယကိစ္စာဘာဝ (ပု) [သဟာယကိစ္စ + အဘာဝ] အပေါင်းအဖော်၏ ကိစ္စ၏မရှိခြင်း။ ယထာ ဟိ သီဟာ သဟာယကိစ္စာဘာဝ-တော ဧကစရာ၊ ဧဝံ တေပိ ဝိဝေကကာမ-တာယ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၂။

သဟာယဂေဟ (နာ) [သဟာယ + ဂေဟ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-၏အိမ်။ သော တေန သဒ္ဓိ ရာဇကုလံ ---- သဟာယဂေဟံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၄။

သဟာယဋ္ဌ (ပု) [သဟာယ + အတ္ထ] (၁) အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-မိတ်ဆွေ-ဟူသော-အနက်-သဘော။ (၂) သဟာယ-သဒ္ဓါ၏အနက်။ (၁) ဥက္ကဏ္ဌိတုံ အပ္ပဒါနတော သဟा-ယဋ္ဌေန ဒုတိယာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၃။ (၂) သဟအယနဋ္ဌော ဟိ သဟा-ယဋ္ဌော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၈။

သဟာယဋ္ဌာန (နာ) [သဟာယ + ဋ္ဌာန] အပေါင်း

အဖော်-သူငယ်ချင်း-မိတ်ဆွေ-၏အရာ-နေရာ။ အတ္တနော ဘာတိဋ္ဌာနေ ဘာတရံ သဟာယဋ္ဌာနေ သဟာယံ ပရိက္ခာရဋ္ဌာနေ ဝါ ပရိက္ခာရန္တိ ကိသ္မိဉ္စိ ဋ္ဌာနေ ---- နပ ပဿတီတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၄၃။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၅၉။ အံ၊ ၆ီ၊ ၂။ ၁၇၃)။

သဟာယတဏှာပဟာန (တိ) [သဟာယတဏှာ + ပဟာန] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သောတဏှာကို ပယ်တတ်သော။ မာနပ္ပဟာနာလယသမုဋ္ဌိတာနံ သဟာယတဏှာပဟာနတာယ တဏှာပဏိဓိဝိသောဓနတော အပ္ပဏိဟိတ-ဝိမောက္ခမုခတာ။ နေတ္တိ၊ ၆ီ။ ၁၁၉။

သဟာယတာပသ (ပု) [သဟာယ + တာပသ] မိတ်ဆွေ-အပေါင်းအဖော်-ဖြစ်သောရသေ့။ သဟာယတာပသေန ဝုတ္တဂါထာယ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၁၀။

သဟာယတ္ထ (ပု) [သဟာယ + အတ္ထ] အပေါင်းအဖော်ဟူသောအကျိုး။ သဟာယတ္ထာယ ကမ္မကရဏတ္ထာယ "ပုရိသံ ဒေထာ"တိ ယာစိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅။ ကသ္မာ ပနေသ ဒေဝေ အာမန္တေသိ? သဟာတ္ထာယ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၁။

သဟာယတ္ထေရီ (ထီ) [သဟာယ + ထေရီ] အပေါင်းအဖော်-မိတ်ဆွေ-ဖြစ်သော-ထေရီမ-မထေရ်မ။ ဗောဓိတ္ထေရိယာ နာမ အတ္တနော သဟာယတ္ထေရိယာ ပုဗ္ဗပဋိပတ္တိं ပုစ္ဆိတာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၇။

သဟာယဒဿန (နာ) [သဟာယ + ဒဿန] အပေါင်းအဖော်ကိုပြခြင်း။ တဿ သဟာယ-ဒဿနတ္ထမာဟ "သောကာဒီနံ အဓိဋ္ဌာနတ္တာ"-တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။

သဟာယနိဗ္ဗောဓ (ပု) [သဟာယ + နိဗ္ဗောဓ] အပေါင်းအဖော်-မိတ်ဆွေ-ဖြစ်သောနိဗ္ဗောဓ မည်သောသူ။ အယံ မယ္ဟံ ရဋ္ဌံ အဒတ္တာ သဟာယနိဗ္ဗောဓသ အဒါသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၀။

သဟာယပစ္စယလာဘ (ပု) [သဟာယ + ပစ္စယ + လာဘ] အပေါင်းအဖော် (တကွဖြစ်ဘက်) ဖြစ်သောအကြောင်းတရားတို့ကိုရခြင်း။ ဣဒံ သဟာယပစ္စယလာဘတော ပုထုဇ္ဇနသန္တာန-ဝုတ္တိနော ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတသ ဝိပါကုပ္ပါဒနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။

သဟာယပစ္စယဝေကလ္ယ (နာ) [သဟာယ + ပစ္စယ + ဝေကလ္ယ] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သော အကြောင်းတရားတို့-မှ-၏-ချို့တဲ့ခြင်း။ တတ္ထ ---- သဟာယပစ္စယဝေကလ္ယတော စ အပါရိ-သုဒ္ဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆ီ၊ ၁။ ၁၉၂။

သဟာယပဒ (နာ) [သဟာယ + ပဒ] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သောပုဒ်။ ပရိဝါရကေန ပန အတ္ထာနုလောမေန သဟာယပဒေန သဒ္ဓိ တံ သောဘတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၁။

သဟာယပုရိသ (ပု) [သဟာယ + ပုရိသ] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သောယောကျ်ား။ သဟာယပုရိ-သေဟိ ဒွေ စောရဇ္ဇေ ကေ ယာတယိတ္တာ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၈။

သဟာယဗန္ဓဝ (ပု) [သဟာယ + ဗန္ဓဝ] အပေါင်းအဖော်ဟူသောဆွေမျိုး။ ဉာတိဗန္ဓဝဂေါတ္တ-ဗန္ဓဝမိတ္တဗန္ဓဝသဟာယဗန္ဓဝသိပ္ပဗန္ဓဝပရိဂ္ဂ-ဟေန စ ရဟိတော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၀၂။

သဟာယဘာဝဂမန (နာ) [သဟာယဘာဝ + ဂမန] အပေါင်းအဖော်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ နဝကာနံ စီဝရကမ္မာဒီသု သဟာ-

ယဘာဝဂမနံ သမ္ဘုခါ မေတ္တံ ကာယကမ္မံ နာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၃။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၂။ သဟာယ-ဘာဝဂမနံ တေသံ ပုရတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၀။

သဟာယဘာဝူပဂမန (တိ) [သဟာယဘာဝ + ဥပဂမန] (၁) အပေါင်းအဖော်၏အဖြစ်သို့ကပ်ရောက်တတ်သော။ (နာ) (၂) အပေါင်းအဖော်၏အဖြစ်သို့ကပ်ရောက်ခြင်း။ (၁) အပိ စ ---- တေသံ သဟာယဘာဝူပဂမနတာယ သေနာသင်္ခါတသ္မိံ ကိလေသမာရသ္မိံ စ မထနတော "မာရသေနမထနာ"တိပိ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂။ (နာ) (၂) ဒေဝပုတ္တမာရသ္မိံ ဟိ ဂုဏမာရဏေ သဟာ-ယဘာဝူပဂမနတော ကိလေသာ "သေနာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၆၄။ တသ္မာ စ သဟာယဘာဝူပဂမနတော ကာမာဒယော သေနာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၆၀။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃)။

သဟာယဘိက္ခု (ပု) [သဟာယ + ဘိက္ခု] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်သောရဟန်း။ ဥပဇ္ဈာယသ္မိံ သန္ဒိဋ္ဌ-သမ္ဘတ္တာ ပန သဟာယဘိက္ခူ ----ဥပဇ္ဈာယ-မတ္တာ နာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၈။ "အပရသ္မိံ သဟာယဘိက္ခုသ္မိံ ဘာဂံ ဒေ ဂဏ္ဍာတိ ယာစတိ ဝါ။ ဝဇိရ။ ၁၄၃။

သဟာယဘူတဝိစာရာဝူပသမ (ပု) [သဟာယဘူတ + ဝိစာရ + အဝူပသမ] အပေါင်းအဖော်ဖြစ်၍ဖြစ်သော ဝိစာရစျာနင်၏ မငြိမ်းခြင်း။ ဝိတက္ကော သဟာယဘူတ-ဝိစာရာဝူမသမေန န သမ္ဘာ ဝူပသန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။

သဟာယမ္ပ (နာ) [သဟာယ + မ္ပ] မိတ်ဆွေ-အပေါင်းအဖော်-တို့၏အလယ်။ အာမန္တနာ ဟောတိ သဟာယမ္ပေ။ အပ၊ ၁။ ၁၀။ စူဠနိ။ ၂၄၅။ သဟာယမ္ပေ ဋ္ဌိတသ ဒိဝါသေယ္ယ-သင်္ခါတေ ဝါသေ စ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၇၅။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၅။

သဟာယမတ္တ (တိ) [သဟာယ + မတ္တာ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-မိတ်ဆွေ-၏ အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ-ရှိသော၊ သူ။ ဒသ ဒ္ဒါဒသ ဝဿာနိ ဇေတော ဝုတ္ထာ သဟာယမတ္တာ နာမ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၇၇။

သဟာယရဟိတ (တိ) [သဟာယ + ရဟိတ] အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-မိတ်ဆွေ-မှကင်းသော၊ သူ။ အသဟာယကသ္သာတိ သဟာယ-ရဟိတသ္သ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၂။

သဟာယဝဏ္ဏ (ပု) [သဟာယ + ဝဏ္ဏ] အပေါင်းအဖော်၏-အသွင်-သဏ္ဌာန်။ တသ္မာ သဟာ-ယဝဏ္ဏေန ထေရသ္သ အာဂတဘာဝံ ဇာနာ-ပေတ္တာ ပဏ္ဍာမိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၀။

သဟာယဝန္တ (တိ) [သဟာယ + ဝန္တ။ ထီ-ဌ သဟာယဝတီ။ သဟာယဝတ်-သံ။] အပေါင်းအဖော်ရှိသော၊ သူ။ ပစ္စတ္ထိကဘယတော မုတ္တိ နာမ ယထာ တထာ သဟာယဝတော ဟောတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈။

သဟာယဝရ (ပု) [သဟာယ + ဝရ] မြတ်သော-အပေါင်းအဖော်-သူငယ်ချင်း-မိတ်ဆွေ။ တသ္မာ သမဏကာလေ သဟာယဝရော ဇကော ဒေဝပုတ္တော ---- အန္တရာဓာယိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၂။

သဟာယဝိရဟ (တိ) [သဟာယ + ဝိရဟ] သဟာယရဟိတ-ကြည့်။ တေသု ဘာဝနာယ

ပဟာတဗ္ဗာ သဟာယဝိရဟာ ဝိပါကံ နဇနယန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၁။

သဟာယဝေကလ္လ (နာ) [သဟာယ + ဝေကလ္လ] အပေါင်းအဖော်၏-မှ-ချို့တဲ့-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ ခီဏာသဝဿ အဂ္ဂမဂ္ဂါဓိဂမနတောဝ ပဝတ္တကမ္မဿ မဂ္ဂေန သဟာယဝေကလ္လဿ ကတတ္တာ အဝိဇ္ဇမာနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗပစ္စယဿပိ ပန ဥဒ္ဒစ္စ-သဟဂတဿ သဟာယဝေကလ္လမတ္တမေဝ ဒဿနေန ကတံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၂။

သဟာယဝေကလ္လကရဏ (နာ) [သဟာယဝေကလ္လ + ကရဏ] အပေါင်းအဖော်၏ ချို့တဲ့သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ သဟာယဝေကလ္လကရ-ဏေန သဗ္ဗထာ အပ္ပဝတ္တိကရဏေန စ အဘိသင်္ခါရမာရံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂။

သဟာယသင်္ခါတ (တိ) [သဟာယ + သင်္ခါတ] အပေါင်းအဖော်ဟုဆိုအပ်သော၊ သူ။ သုခ-ဒုက္ခေသု သဟ အယနတော သဟာယသင်္ခါ-တော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၇။

သဟာယသယ် (ပု) [သဟာယ + သယ်] မိတ်ဆွေ-သူငယ်ချင်း-တို့၏အပေါင်း။ ပုတ္တာ စ ဒါရာ စ သဟာယသယ်ာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၄။

သဟာယသမ္ဘတ္တိ (ထီ) [သဟာယ + သမ္ဘတ္တိ] အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း-၏ ပြည့်စုံ-ခြင်း။ တသ္မိံဝိဟာရေ သေနာသနဖာသုကံ ဝါ သဟာယသမ္ဘတ္တိံ ဝါ ဒိသ္မာ ဇဝံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၃။

သဟာယသမ္ဘဒါ (ထီ) [သဟာယ + သမ္ဘဒါ] သဟာယသမ္ဘတ္တိ-ကြည့်။ အဒ္ဓါ ပသ်သာမ သဟာယသမ္ဘဒံ။ အပ၊ ၁။ ၁၁။ သဟာယ-သမ္ဘဒါ ဟောန္တိ။ အပ၊ ၂။ ၂၇၂။ ယာ အယံ ဝုတ္တာ သဟာယသမ္ဘဒါ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၃။

သဟာယသမ္ဘဒါဒိယောဂ (ပု) [သဟာယသမ္ဘဒါ + အာဒိ + ယောဂ] အပေါင်းအဖော်၏ ပြည့်စုံခြင်းအစရှိသည်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ အတ္ထတ-ကထိနဿ ဟိ ---- လဒ္ဓဝတ္ထာနံ သဟာယ-သမ္ဘဒါဒိယောဂံ လဘိတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၄။

သဟာယသိနေဟ (ပု) [သဟာယ + သိနေဟ] အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း၌-ဖြစ်သော ချစ်ခင်ခြင်း။ အဟံ တယာ သဒ္ဓိံ ပဗ္ဗဇိဿာမိတိ သဟာယသိနေဟေန သဟသာ ဝတ္တုကာမော ဟုတ္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၁၀။

သဟာယသေဋ္ဌ (ပု) [သဟာယ + သေဋ္ဌ] အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း-ဖြစ်သော သူကြီး။ သော "အမှာကံ သဟာယသေဋ္ဌနော ပုတ္တော"တိ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌော အဟောသိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၇။ တုမှာကံ သဟာယသေဋ္ဌနော အမှာတိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၉။

သဟာယာနုပ္ပက (ပု) [သဟာယ + အနုပ္ပက] မျှားစွာသော-အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း။ "သဟာယနုပ္ပကေ"တိပိ ပါဋိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၀။

သဟာယာဘာဝ (ပု) [သဟာယ + အဘာဝ] အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း-၏မရှိခြင်း။ ရတ္တန္ဓကာရတာ, ပုရိသဿ ဟတ္ထပါသေ ဌာနံ ဝါ သလ္လပနံ ဝါ သဟာယာဘာဝေါ, ရဟော-ပေက္ခတာ။ ကခီ။ ၃၁၈။ ဝဇိရ။ ၃၇၂။

သဟာယာဘိလာပ (ပု) [သဟာယ + အဘိလာပ] အပေါင်းအဖော်-အဆွေခင်ပွန်း-ကို ရှေးရှု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ ယော ကောစိ ပန သဟာယော ဝယသော၊ တသ္မာ

ဝယသာဘိလာပေါတိ သဟာယာဘိလာပေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။ တသ္မာ သဟာယာဘိလာပေါ ဣဒ္ဓေ၀ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။

သဟာယိကာသတ (နာ) [သဟာယိကာ + သတ] အပေါင်းအဖော်မ-အဆွေခင်ပွန်းမ-၏ အရာ (တစ်ရာ)။ ပဌမတ္တေဟိ သဟာယိကာ-သတေဟိ ပရိ၀ါရိတာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၁။

သဟာယီ (ထီ) [သဟာယ + ဣ။ သဟာယိန်-သံ။ သဟာယီ- ပုံ၊ နပုံရှိ၏၊ ထီ၌ သဟာယိနီ-ဟုရှိသင့်၏။] ခင်ပွန်း (လင်) ရှိသော (မိန်းမ)။ ပရိဂ္ဂဟောတိ သဟာယီ သဿာမိကာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၆။

သဟာရ္ဘ (တိ) [သဟ + အာရ္ဘ] လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-ခြင်းရှိသော။ သာရ္ဘ (မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၄) နှင့် အာရ္ဘ၀န်၊ သဟာရ္ဘန်တို့ အတ္ထော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၅။

သဟာရမ္ဘဏ (နာ) [သဟ + အာရမ္ဘဏ] အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဥပ္ပန္နဇ္ဈာနသာပိတိ သဟာရမ္ဘဏသ ဈာနသ ဧတံ နာမံ။ သံ၊ ၆။ ၁၂၄။

သဟာရမ္ဘဏဇ္ဈာန (နာ) [သဟာရမ္ဘဏ + ဈာန] အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သောဈာန်။ သုဘကသိဏေ ဥပ္ပန္နဇ္ဈာန၀သေန သဟာရမ္ဘဏဇ္ဈာနမေ၀။ သံ၊ ၆။ ၁၂၄။

သဟာ၀ဍ္ဎ-သဟာ၀ဍ္ဎက (တိ) [သဟ + အာ၀ဍ္ဎ။ သဟာ၀ဍ္ဎ + က] အာ၀ဍ္ဎန်းစိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ မနော (အဘိ၊ ၂။ ၆၉) တိ သဟာ၀ဍ္ဎကံ ဘ၀ဂ်။ အဘိ၊ ၆။ ၇၇။

သဟာ၀ဍ္ဎကဇ၀န (နာ) [သဟာ၀ဍ္ဎက + ဇ၀န] အာ၀ဍ္ဎန်းစိတ်နှင့် တကွဖြစ်သော ဇောစိတ်။ မနောဝိညာဏ (သံ၊ ၂။ ၃၇၆) နှင့် သဟာ၀ဍ္ဎန-ကဇ၀နံ။ သံ၊ ၆။ ၃။

သဟာ၀ဍ္ဎနဘ၀ဂ် (နာ) [သဟာ၀ဍ္ဎန + ဘ၀ဂ်] အာ၀ဍ္ဎန်းစိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဘ၀င်စိတ်။ မနော (မဟာနိ။ ၂) တိ သဟာ၀ဍ္ဎနဘ၀ဂ်။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၄။ စူဠနိ၊ ၆။ ၆၆။

သဟာ၀ဍ္ဎနဝေဒနာ (ထီ) [သဟာ၀ဍ္ဎနာ + ဝေဒနာ] အာ၀ဍ္ဎန်းနှင့်တကွဖြစ်သောဝေဒနာ။ ဝေဒယိ-တ (သံ၊ ၂။ ၂၄၈) နှင့် သဟာ၀ဍ္ဎနဝေဒနာယ ဇ၀နဝေဒနာ။ သံ၊ ၆။ ၃။

သဟာ၀ဍ္ဎာန (နာ) [သဟ + အ၀ + ဍာ + ယု] တပြိုင်နက်-တပေါင်းတည်း-တည်ခြင်း။ နာနာဂတိနံ သဟာ၀ဍ္ဎာနံ သိယာ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၅၀။ သမောဓာနေနာ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၀) တိ သဟာ၀ဍ္ဎာနေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၂၂။

သဟာ၀ဍ္ဎာယိတာ (ထီ) [သဟ + အ၀ + ဍာ + ဏိ= သဟာ၀ဍ္ဎာယိ + တာ။] အတူ-တကွ-တည်လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်။ သံသဂ္ဂေန သဟာ-၀ဍ္ဎာယိတာယ ကိစ္စကာရိတာဒီဟိ နိဒဿေ-တဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၇။

သဟာ၀တ္ထန (နာ) [သဟ + နာ + ၀တ္ထန= ၀တု + ယု။] အတူ-တကွ-မဖြစ်ခြင်း။ ပတ္ထနာယ သဟာ၀တ္ထနတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၄။

သဟာ၀ုဓ (တိ) [သဟ + အာ၀ုဓ] လက်နက်နှင့် တကွဖြစ်သော။ အယံ သော လုဒ္ဒကော ဧတိ၊ လုဒ္ဒရူပေါ သဟာ၀ုဓော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၈၄။

သဟိတ° (တိ) [သဟ + ဣ + တ။ သဟိတ-သံ၊ အ၌မာဂမီ။ သဟိအ-ပြာ။] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်သော၊ ညီညွတ်သော။

ခိဏာသဝေဟိ သဟိတော သံယာရာမေ ဝသိ
တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၃၀၈။ သမဂ္ဂါ (အံ၊ ၁။ ၂၄၅)
တိ သဟိတာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၃။ သဟိတေ
(ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၅) တိ သမုဒိတေ၊ အဝိနိဗ္ဘုတ္တေ-
တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၄။ သဟိတသာ
(ကခီ။ ၁၄၁) တိ ကာယစိတ္တေဟိ ဧကီဘူ-
တသ။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၀။

သဟိတ[၂] (တိ) [သဟ + ဟိတ] အကျိုးစီးပွားရှိ
သော။ ဣဒံ သဟိတံ ဣဒံ အသဟိတ (အံ၊
၃။ ၃၇) နှိ ဧဝံ သဟိတာသဟိတသ
ကုသလော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၇။

သဟိတ[၃] (တိ) [သံ + ဓာ + တ။ ဓာ-ကို ဟိ-ပြု။
နိရုတ္တိ။ ၇၂၇။] (၁) ပြေပြစ်-ဆက်စပ်-စပ်ယှဉ်-
သော။ (၂) ကောင်းစွာယူ-ဆောက်တည်-
အပ်သော။ (၁) သဟိတံ မေ (ဒီ၊ ၁။ ၈။ မ၊
၂။ ၁၉၆) တိ မယှံ ဝစနံ သဟိတံ သိလိဋ္ဌံ၊
အတ္ထယုတ္တံ ကာရဏယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၆၊
၁။ ၈၆။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၄။ သဟိတံ မေ (ဒီ၊ ၃။
၉၇။ မ၊ ၃။ ၃၂) တိ မမ ဝစနံ အတ္ထသဋ္ဌိတံ
(အတ္ထသံဟိတံ)။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၈၉။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁။

သဟိတ[၄] (တိ) [သမာန + ဟိ + တ] အညီအမျှ
သွားတတ်သော။ သဟိတာ (ဝိမာန။ ၉၁) တိ
သမာနဇဝတာယ သမာနဂမနတာယ စ
ဂတိယံ သဟိတာ။ အညမညံ အနုနာမိကဂမ-
နာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၈။

သဟိတ[၅] (တိ) [သဟ + တ] သည်းခံတတ်သော။
သဟိတော ပုရိမကတဖလံ အနုဘဝတိ။ ဒီ၊
၃။ ၁၃၁။ သမိတာ စ ပရေသံ အပရာဓံ
ခမိတာ သဟိတာ သဒါ သဗ္ဗကာလံ ဘဝန္တီတိ
သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၈။

သဟိတ[၆] (နာ) [သ + (အတ္တ) ဟိတ] မိမိ၏
အကျိုးစီးပွား။ သဟိတပဋိပတ္တိ (သံ၊ ၆။ ၁။
၃၀၆) နှိ ပညာသသင်္ဂါဟိကံ အတ္တနော
ပဋိပတ္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၈။ ဣတရေ ပန သုပန္ဓိ
နာမ သဟိတပရဟိတဝိမုတ္တတ္တာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၇။

သဟိတကောဌာသ (ပု) [သဟိတ[၃] + ကောဌာသ]
အတူ-တကွ-ဖြစ်သော-အဖို့-အစု။ ဓမ္မေန စ
အတ္ထေန စ သဟိတကောဌာသံ။ ထေရ၊ ၆။
၂။ ၅၆။

သဟိတစိတ္တ (တိ) [သဟိတ + စိတ္တ] အတူ-
တကွ-ဖြစ်သောစိတ်ရှိသော။ ပုတ္တသိနေဟာ-
နုကမ္ပာယ သဟိတစိတ္တော, ဟိတသမမေတ္တ-
စိတ္တော စ ဘဝ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၉။

သဟိတဓမ္မသမုဒါယ (ပု) [သဟိတ + ဓမ္မ +
သမုဒါယ] တကွဖြစ်သောတရားအပေါင်း။
တေန သဟိတဓမ္မသမုဒါယာ သသုခုမ ။ပ။
ဒါယာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀။

သဟိတပဋိပတ္တိ (ထီ) [သဟိတ + ပဋိပတ္တိ]
မိမိ၏အကျိုးစီးပွားဖြစ်သောအကျင့်။ ဣဒါနိ
သဟိတပဋိပတ္တိ ဒီပေန္တော သော အဟံ
ဝိစရိဿာမိတိ အာဒိမာဟ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၆။
သဟိတပဋိပတ္တိန္တိ ပညာသင်္ဂါဟိကံ အတ္တနော
ပဋိပတ္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၈။

သဟိတပရဟိတဝိမုတ္တ (တိ) [သဟိတ + ပရဟိတ
+ ဝိမုတ္တ] မိမိ၏အကျိုးစီးပွား, သူတပါး၏
အကျိုးစီးပွားမှ လွတ်သော။ ဣတရေ ပန
သုပန္ဓိ နာမ သဟိတပရဟိတဝိမုတ္တတ္တာ။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။

သဟိတဗ္ဗ (တိ) [သဟ + တဗ္ဗ။ သဟတိ၊
သဟယတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇၊ ၃၅၀။]
သည်းခံ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ---- နိန္ဒာ-

ပသံသာသုခဒုက္ခသမ္ဘာနနဝိမာနနဗဟုဝိဓ-ဒေါသဥိမိဝေဂ၌ သဟိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၉။ ပဏ္ဏိတမစ္စံ ပဠံ ပုစ္ဆိတွာ သစေ သဟိတဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၄။

သဟိတဗွတ (တိ) [သဟိတ + ဝတ] ကောင်းစွာ ဆောက်တည်အပ်သောအကျင့်ရှိသော၊ သီလ, အာစာရနှင့်ပြည့်စုံသော။ သဟိတဗွတော (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၆) သမာဒိဏ္ဏာဝတော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၉၇။ သဟိတဗွတော (ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၇၅) တိ သဟိတ-ဝတော သီလာစာရသမ္ပန္နော ဧကော တာပ-သော အဟန္တိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၄၀။

သဟိတဘာသန (နာ) [သဟိတ + ဘာသန] အကျိုးစီးပွားရှိသည်ကို ပြောဆိုခြင်း။ သဟိတ-ဘာသနေန ဒေသကသမ္ဘတ္တိ, သဟိတာသဟိ-တကောသလ္လေန သာဝကသမ္ဘတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၃။ ၅၂။

သဟိတဘေဒကာရီ (တိ) [သဟိတဘေဒ + ကရ + ဏိ] အတူတကွဖြစ်-ညီညွတ်-သောသူတို့၏ ကွဲပြားခြင်းကိုပြုတတ်သော။ ဝေဘူတိယံ သဟိတဘေဒကာရိံ ဘေဒပွဝမ္မနဝိဝါဒကာရိံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၀။

သဟိတာကာရ (ပု) [သဟိတ + အာကာရ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်သောအခြင်းအရာ။ ဘဂဝတော ဟိ သဒ္ဒေါ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနကတာ-သဠိတတ္တာ သဟိတာကာရေနေဝ အာပါထ-မာဂစ္ဆတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

သဟိတာသဟိတကောသလ္လ (နာ) [သဟိတ + အသဟိတ + ကောသလ္ လ-ကုသလ + ဏျ] အကျိုးစီးပွားရှိ, မရှိ၌ လိမ္မာသည်၏အဖြစ်။ သဟိတဘာသနေန ဒေသကသမ္ဘတ္တိ, သဟိ-တာသဟိတကောသလ္လေန သာဝကသမ္ဘတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အနုဋ္ဌီ၊ ၃။ ၅၂။

သဟိတုံ (ဗျ) [သဟ + တုံ။ သဟတိ-မ္ဘ။] (၁) လွမ်းမိုး-နှိမ်နင်း-အောင်နိုင်-ခြင်းငှါ။ (၂) သည်းခံခြင်းငှါ။ (၃) ရွက်ဆောင်ခြင်းငှါ။ (၁) ဧဝံ နော ဒါရကာ ဥိမိဝေဂ၌ သုပဏ္ဏာသ စ ပက္ခန္ဒိတွာ အာဂတသ ဝေဂံ သဟိတုံ နသက္ခိဿန္တိ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၇၂။ ---- တထာ အညေဟိ သဟိတုံ အဘိဘဝိတုံ ဒုက္ခရတ္တာ အသယ္ဟာနံ ပဠာနံ မာရာနံ သဟနတော အဘိဘဝနတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၃-၄။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၂။ (၂) ကစ္စိ ဘိက္ခဝေ ခမနီ-ယန္တိ ---- ခမနီယံ သက္ကာ ခမိတုံ သဟိတုံ ပရိဟရိတုံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၇၄။ (-အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၆၊ ၂၈၅။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၇)။ (၃) ၆ပေတ္တာ မဟာ-ဗောဓိသတ္တံ အညေဟိ သဟိတုံ ဝဟိတုံ ---- သဟနတော ဝဟနတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၃။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၂။

သဟိတု (ထီ၊ ပု) [သဟ + တု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၉၇။ သဟိတဃ-သံ။] သည်းခံတတ်သော၊ သူ။ ပါပေတာ သဟိတာ ကန္တာ၊ ဟန္တာ အာတာပီ တာပသော။ အပ၊ ၂။ ၁၀၉။ တေ ပရိဿယေ အဓိဝါသနခန္တိယာ စ ဝီရိယာဒီဟိ ဓမ္မေဟိ စ သဟတိတိ ပရိဿယာနံ သဟိတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၇၈။

သဟိတောရု (ရူ) (တိ) [သဟိတ + ဥရု + ဥ။ (ပု၊ နာ) ၌ သဟိတောရု-ဟုရှိသည်။ (ထီ) ၌ ဥ-ပစ္စည်းသက်၍ သဟိတောရူ-ဟုရှိသည်။ သဟောရု (ရူ)-ကြည့်။] (အချင်းချင်း) ဆက်စပ်-ထိစပ်-ပူးကပ်-စပ်ယှဉ်-သည့်ပေါင်ရှိသော၊ သူ။ တထာ ဟိ ဒီယဂ္ဂံလီ ---- မုဒုဂတ္တာ သဟိတောရု။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၀။

သဟိတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သဟ + တ္တာ။ သဟတိ-မှ။] သည်းခံ၍။ ဧဝံ ထေရေန ပုနပ္ပုနံ သာသနံ ပဟိဏာန္တေ သော ဘိက္ခု ထောကံ ကာလံ သဟိတ္တာ ---- တဿ သန္တိကေ ဥဂ္ဂဟိတံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၀။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၁။

သဟိန္ဒ-သဟိန္ဒက (တိ) [သဟ + ဣန္ဒ (က)] သိကြား-နတ်မင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော။ မောဒန္တိ ဝတ ဘောဒေဝါ၊ တာဝတိံသာ သဒေဝကာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။ တမေန သက္ကောပိ တဒါ အပူဇယိ၊ သဟိန္ဒဒေဝါ သုရကညမုတ္တမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၀။ သဟ ဣန္ဒေနာတိ သဟိန္ဒကာ တာဝတိံသာ ဒေဝါ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၈၁။

သဟိန္ဒဒေဝ (ပု) [သဟိန္ဒ + ဒေဝ] သိကြား-နတ်မင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော နတ်။ တမေန သက္ကောပိ တဒါ အပူဇယိ၊ သဟိန္ဒဒေဝါ သုရကညမုတ္တမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၀။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၅။

သဟိရည (တိ) [သဟ + ဟိရည] (၁) ရွှေ-ရွှေငွေ-ရတနာ ၇-ပါး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) အသပြာ-ဒင်္ဂါး-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) သဟိ-ရညာ (ဇာ၊ ၁။ ၆၅) တိ သတ္တရတနသမ္ပန္နာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၃။ (၂) သဟိရညော (သုတ္တနိ။ ၂၉၆) တိ သကဟာပဏော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၄။

သဟိရညဘောဇန (တိ) [သဟ + ဟိရည + ဘောဇန] ရတနာ ၇-ပါး, ဘောဇဉ်နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သော။ ယေသု သဟိရညဘောဇနေသု ယရေသု နာနဂ္ဂရသာနိ ဘောဇနာနိ ပရိ-ဘုဉ္ဇိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၃။

သဟိရိ-သဟိရိက (တိ) [သဟ + ဟိရိ + (က)] ရှက်ခြင်း-နှင့် တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ထေရာ-ဒယောပိ တံ သဟိရိကာ သဩ္ဇတ္တာပ္ပါ စ ဟုတ္တာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၃။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သဟိရိဝါသ (ပု) [သဟိရိ + ဝါသ] ရှက်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောနေခြင်း။ သဇေဋ္ဌက-ဝါသ (အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၈၁) နှင့် သဟိရိဝါသံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၄။

သဟိသံ (ကြို) [သဟ + သံ။ သဟတိ-မှ။] (၎) သည်းခံတော့အုံ့။ အဟံ သဟိသံ ဥပဝါ-ဒမေတံ၊ နိန္ဒံ ပသံသံ ဂရဟာ္ဓ သဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၃။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၃၂။

သဟိဿာမိ (ကြို) [သဟ + ဿာမိ] (၁) (၎) သည်းခံ-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ်မည်။ (၂) (၎) စွမ်းနိုင်-တတ်နိုင်-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ (၁) ပဏ္ဏိတာပစ္ဆံ ပဠုံ ပုစ္ဆိတ္တာ သစေ သဟိတဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ၊ သဟိဿာမိ၊ နော စေ နဿိဿာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၄။ (၂) နာဟံ သဟိဿာမိ (အဘိ၊ က။ ၁၄၉။ သုတ္တနိ။ ၄၃၉) တိ အဟံ နဿိဿာမိ နဿကျိဿာမိ၊ နဝါယမိဿာမီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၉၁။ စူဠနိ၊ ၆။ ၂၆။

သဟုပ္ပဋ္ဌနက (တိ) [သဟ + ဥ + ပဒ + ယ + ယု= သဟုပ္ပဋ္ဌန + က။] အတူ-တကွ-တပေါင်း-တည်း-ဖြစ်သော။ ယေန ကေနစိ သဟုပ္ပဋ္ဌန-ကေန ရူပေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။၉၂။

သဟုပ္ပဋ္ဌနာရဟ (တိ) [သဟုပ္ပဋ္ဌန + အရဟ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းဌာ ထိုက်သော။ ကေဟိစိ သဟုပ္ပဋ္ဌနာရဟေဟိ ဧကဒေသန္တရေဟိ ဝိဘတ္တေဟိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄။

သဟုပ္ပဋ္ဌမာန (တိ) [သဟ + ဥ + ပဒ + ယ + မာန] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်နေဆဲ ဖြစ်သော။ အရူပါနံ ပန နိဗ္ဗတ္တိအာဒိဘူတာနိ

ရူပကလာပဇာတိအာဒီနိ ဝိယ သဟုပ္ပဇ္ဇမာန-စတုက္ခန္ဓကလာပနိဗ္ဗတ္တိအာဒိ ဘာဝတောဝ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၉။

သဟုပ္ပတ္တိ (ထီ) [သဟ + ဥ + ပဒ + တိ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်း။ သမ္ဘဟသခ်ီ-တော ပန သမယော အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိ ဒီပေတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၃။ ဣတရထာ ပါပကာနံ စ္ဘာနေန သဟုပ္ပတ္တိ သိယာ။ ဝဇိရ။ ၁၄၉။

သဟုပ္ပတ္တိဒီပန (နာ) [သဟုပ္ပတ္တိ + ဒီပန] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကိုပြခြင်း။ သြပပါတိကဝသေန ပစ္ဆိမံ, သဟုပ္ပတ္တိဒီပန-တောဝ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၃။

သဟုပ္ပတ္တိပဋိက္ခေပ (ပု) [သဟုပ္ပတ္တိ + ပဋိက္ခေပ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကို ပယ်ခြင်း။ ပုရေဇာတဝတ္ထုကာ၊ ပုရေဇာတ-ရမ္မဏာတိ သဟုပ္ပတ္တိပဋိက္ခေပေါ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၆။

သဟုပ္ပတ္တိပဋိသေဓ (ပု) [သဟုပ္ပတ္တိ + ပဋိသေဓ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကိုတား မြစ်ခြင်း။ အညထာ သဟုပ္ပတ္တိပဋိသေဓော နသမ္ဘဝေယျ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။

သဟုပ္ပတ္တိသဗ္ဘာဝ (ပု) [သဟုပ္ပတ္တိ + သ၌ + ဘာဝ- သဗ္ဘာဝ။] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်း၏ထင်ရှားရှိခြင်း။ တတော ပရမ္ပိ ရူပါရူပါနံ သဟုပ္ပတ္တိသဗ္ဘာဝတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀။

သဟုပ္ပန္န (တိ) [သဟ + ဥ + ပဒ + တ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ပြီး-ဖြစ်ဆဲ-ဖြစ်သော။ မာနေ ဂဟိတေ တေန သဟုပ္ပန္နော လောဘော ----။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၀။ သဟုပ္ပန္နာဝ ဇတာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၅) တိ ဇတာ စတသော ဓာတုယော သဟ ဥပ္ပန္နာဝ သဟ ဝတ္တမာနာဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၅။

သဟုပ္ပန္နကာယဝိညတ္တိ (ထီ) [သဟုပ္ပန္နာ + ကာယဝိညတ္တိ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်သောကာယဝိညတ် (ရုပ်တရား)။ သန္ဓိဌာ-ပကစေတနာယ သတ္တမာယ သဟုပ္ပန္နကာယ-ဝိညတ္တိယာ သာဟတ္ထိကတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ။ ၁၅၃။

သဟုပ္ပန္နဓမ္မ (ပု) [သဟုပ္ပန္န + ဓမ္မ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်သောတရား။ အတ္တနာ သဟုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ဟိ သဟုပ္ပန္နဘာဝေန ဥပကာ-ရကတာ သဟဇာတပစ္စယတာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃ဝ။

သဟုပ္ပန္နနာမရူပ (နာ) [သဟုပ္ပန္န + နာမရူပ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်သောနာမ်, ရုပ်။ တေနေဝ ဝိညာဏေန သဟုပ္ပန္နနာမရူပံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉။

သဟုပ္ပါဒ (ပု) [သဟ + ဥ + ပဒ + ဏ] သဟုပ္ပတ္တိ-ကြည့်။ ဖလပ္ပတ္တိနိဒဿနေန စ ရူပါရူပါနံ အသမာနကာလတံ နိဒဿေတိ၊ နသဟုပ္ပါဒံ တဒတ္ထံ အနာရဒ္ဓတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀။

သဟုပ္ပါဒဂ္ဂဟဏ (နာ) [သဟုပ္ပါဒ + ဂဟဏ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကိုယူခြင်း။ တံ ဒီပနတ္ထမေဝ သဟုပ္ပါဒဂ္ဂဟဏံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀။

သဟုပ္ပါဒဒီပန (နာ) [သဟုပ္ပါဒ + ဒီပန] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်းကိုပြခြင်း။ အသမာနကာလတာဒီပနတ္ထမေဝ နသဟုပ္ပါ-ဒဒီပနတ္ထံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၆။

သဟုပ္ပါဒန (တိ) [သဟ + ဥ + ပဒ + ဏော + ယု] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်စေတတ်သော။ ဖဿမနောသङ္ခေတနာ ဝိညာဏာနိ အတ္တနာ သဟဇာတဓမ္မာနံ သဟုပ္ပါဒနဘာဝေန ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၃၄။

သဟုပ္ပါဒသဟနိရောဓပဋိက္ခေပ (ပု) [သဟုပ္ပါဒ + သဟနိရောဓ + ပဋိက္ခေပ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်း, အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ချုပ်ခြင်းကိုပယ်ခြင်း။ နဟိ တေန ဝစနေန အညရူပါနံ စိတ္တေန သဟုပ္ပါဒ-သဟနိရောဓပဋိက္ခေပေါ ကတော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃။

သဟုပ္ပါဒေကနိရောဓဝစန (နာ) [သဟုပ္ပါဒ + ဧကနိရောဓ + ဝစန] သဟုပ္ပါဒသဟ-နိရောဓဝစန-ကြည့်။

သဟုပ္ပါဒေကသဟနိရောဓဝစန (နာ) [သဟုပ္ပါဒေကသဟနိရောဓ + ဝစန] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ဖြစ်ခြင်း, အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-ချုပ်ခြင်း-ကို-ဟော-ဆို-ခြင်း။ သဟုပ္ပါဒေကနိရောဓဝစနတော (မူလဋီ၊ ၂။ ၂၃) တိ ---- ဧဝံ သဟုပ္ပါဒသဟနိရောဓ-ဝစနတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၀။

သဟုဗ္ဗာရ (ပု) [သဟ + ဥ + ဓရ + ဏ= သဟုဗ္ဗာရ၊ ဒွ-ကို ဗ္ဗ-ပြု။ ဥဗ္ဗဇာဏုမဏ္ဍလ= ဥဒ္ဓဇာဏုမဏ္ဍလ- စသည်ဌကဲ့သို့တည်း။ ဝိနယဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂။] (၁) အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း- (ကထိန်) နှုတ်ခြင်း။ (၂) (ကထိန်) နှုတ်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော မာတိကာ။ (၁) သဟုဗ္ဗာရော ကထိနုဒ္ဓါရော ဝုတ္တော အာဒိစ္စပန္ဓနာ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၁၁။ (၂) သဟ ဥဗ္ဗာရေနာတိ သဟုဗ္ဗာရာ ---- ကထိနုဒ္ဓါရံ သမ္ဘဏန္တသ ကထိနုဒ္ဓါရော သဟုဗ္ဗာရော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၃၉။

သဟုဗ္ဗာရ၌မိ (ထီ) [သဟုဗ္ဗာရ + အ၌မိ] အတူ-တကွ-တပေါင်းတည်း-(ကထိန်) နှုတ်ခြင်း။ (ကထိန်နှုတ်ခြင်း ၈-ပါးတို့တွင် ရှစ်ခုမြောက် ကထိန်နှုတ်ခြင်းတည်း)။ သဝနံ အာသာ-ဝေစ္ဆေဒိ၊ သီမာ သဟုဗ္ဗာရ၌မိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၃၅။

သဟူဒက (တိ) [သဟ + ဥဒက] (အလှူ) ရေနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟူဒက (ဇာ၊ ၂။ ၁၁၀) နှင့် ဒက္ခိဏောဒကသဟိတံ။ ဇာ၊ ၅။ ၃၄၅။

သဟေ (ကြို) [သဟ + အ + ဧယျ။ သဟတိ-မှ။] လွှမ်းမိုး-နှိမ်နင်း-အောင်နိုင်-ရာ၏။ နိဒ္ဒံ တန္ဒိ သဟေ ထိနန္တိ နိဒ္ဒဠ္ဠ တန္ဒိဠ္ဠ ထိနဠ္ဠ သဟေ သဟေယျ ပရိသဟေယျ အဘိဘဝေယျ အဗ္ဘောတ္ထရေယျ ပရိယာဒိယေယျ မဒ္ဒေယျာ-တိ နိဒ္ဒံ တန္ဒိ သဟေ ထိနံ။ မဟာနိ။ ၃၃၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၂။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၃။

သဟေတု-သဟေတုက (တိ) [သဟ + ဟေတု + (က)။] (၁) အကြောင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၂) လောဘ-ဒေါသ-စသောဟိတ် ၆-ပါးတရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၃) ဉာပကဟိတ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ (၁) သဟေတု-သပစ္စယာတိ ဇော ---- ၊ သကာရဏာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၅။ (၂) အဝိဇ္ဇာဒိကေန ဟေတုနာ သဟေတုကံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၆။ သဟေတုကာ ဘိက္ခဝေ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ။ အံ၊ ၁။ ၈၀။ သမ္ပယော-ဂတော ပဝတ္တေန သဟ ဟေတုနာတိ သဟေတုကာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၉။ (၃) သဟေတုကန္တိ ဉာပကေန ဟေတုနာ သဟေ-တုကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၅။

သဟေတုအနတ္တသုတ္တ (နာ) [သဟေတု +

အနတ္တသုတ္တ] အကြောင်းနှင့်တကွ ခန္ဓာငါးပါး ကို အနတ္တဟုဟောရာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၀။

သဟေတုအနိစ္စသုတ္တ (နာ) [သဟေတု + အနိစ္စသုတ္တ] အကြောင်းနှင့်တကွ ခန္ဓာငါးပါး ကို အနိစ္စဟုဟောရာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၀။

သဟေတုကကထာ (ထီ) [သဟေတုက + ကထာ] (ရုပ်သည်) ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်၏ ဟူသော ပဉ္ဘာကိုဆိုရာဖြစ်သောစကား။ သဟေတုက-ကထာယမ္မိ ဣမိနာဝ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၂။

သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါက (ပု၊ နာ) [သဟေတုက + ကာမာဝစရ + ဝိပါက] သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်၊ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သည့်ကာမာဝစရကုသိုလ်၏ အကျိုးဖြစ်သောစိတ်။ ရူပါဝစရဝိပါကော သဟေတု-ကကာမာဝစရဝိပါကသ ---- ဣမေသံ စတုန္နံ ရာသီနံ အနန္တရပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၆၄။ အ၆ သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါ-ကာနိ ---- ပဋိသန္ဓိဝသေန နဝ ဝိပါကစိတ္တာနိ ပဝတ္တန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၇။

သဟေတုကကိရိယ (နာ) [သဟေတုက + ကိရိယ] သဟေတုကကိရိယစိတ္ထ-ကြည့်။ ဧကေန အဟေတုကဝိပါကေန, စတူဟိ သဟေတုက-ကိရိယေဟိ ----။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၁။

သဟေတုကကိရိယစိတ္ထ (နာ) [သဟေတုကကိရိယ + စိတ္ထ] ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သောကိရိယစိတ်၊ သဟိတ်ကာမာဝစရကိရိယစိတ်။ ခီဏာသဝါ စတူဟိ သဟေတုကကိရိယစိတ္တေဟိ ဧကေန အဟေတုကကိရိယစိတ္တေနာတိ ပဉ္စဟိ စိတ္တေဟိ သဟန္တိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၃။

သဟေတုကကိရိယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [သဟေတုကကိရိယ + ဝိညာဏ + သမ္ပယုတ္တ] သဟိတ်ကိရိယဝိညာဉ်၌ယှဉ်သော၊ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သော ကိရိယဝိညာဉ်၌ယှဉ်သော။ သဟေတုကကိရိယဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ပန သဟေတုကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၂။

သဟေတုကဂ္ဂဟဏ (နာ) [သဟေတုက + ဂဟဏ] သဟေတုကသဒ္ဒါ။ သဟေတုကကာမာဝစရ-ကုသလဝိပါကကိရိယစိတ္တာနီတိ ဧတ္ထ သဟေ-တုကဂ္ဂဟဏံ ဝိပါကကိရိယာပေက္ခံ ဝိသေသနံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၉၀။

သဟေတုကစိတ္ထ (နာ) [သဟေတုက + စိတ္ထ] သဟိတ်စိတ်၊ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်။ သဟေတုကစိတ္တေသု အလာဘာဘာဝဒဿ-နတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။

သဟေတုကစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [သဟေတုက + စိတ္ထ + ဥပ္ပါဒ] သဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဟိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော-စိတ္တုပ္ပါဒ်-စိတ်, စေတသိက်။ ကိရိယတော အ၆ သဟေတုကစိတ္တုပ္ပါဒါ ကုသလစိတ္တုပ္ပါဒဂတိကာ ဧဝ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၄။ ယထာ ဟိ သဟေတုကစိတ္တုပ္ပါဒေသု ဝိတက္ကာဒီနံ သဟဇာတေ သက်မိတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။

သဟေတုကတဒါရမ္မဏ (နာ) [သဟေတုက + တဒါရမ္မဏ] သဟိတ်တဒါရုံစိတ်၊ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သောတဒါရုံစိတ်။ အကုသလာနန္တရဿ သဟေတုကတဒါရမ္မဏံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။ (-၁၃၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၁)။

သဟေတုကဒုက (နာ) [သဟေတုက + ဒုက] သဟေတုကဒုက်၊ သဟေတုကသဒ္ဒါဖြင့် မှတ်အပ်သော ဝေဒနာနှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ သဟေတုကဒုကေ သဟေတုကာ စတုဘူမိ-ကဝေဒနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၃။

သဟေတုကဒုကသင်္ဂဟိတ (တိ) [သဟေတုကဒုက + သင်္ဂဟိတ] သဟေတုကဒုက် (သဟေတုက, အဟေတုကဟူသော တရားနှစ်ပါးအပေါင်း) ဖြင့်ရေတွက်အပ်သော။ ဧဝံ သဟေတုကဒုကသင်္ဂဟိတာ ဧဝ ဟေတု-သမ္မယုတ္တဝိပ္ပယုတ္တာဘာဝတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၉။

သဟေတုကဒုကသမ္ဘန္ဓ (ပု) [သဟေတုကဒုက + သမ္ဘန္ဓ] သဟေတုကဒုက်နှင့်-စပ်-ဆက်စပ်-ခြင်း။ ဧကပဒဝသေန သဟေတုကဒုက-သမ္ဘန္ဓော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၇။

သဟေတုကဒုက္ခသုတ္တ (နာ) [သဟေတုက + ဒုက္ခသုတ္တ] အကြောင်းနှင့်တကွ ခန္ဓာငါးပါးကို ဒုက္ခဟု ဟောရာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၀။

သဟေတုကပဋိယောဂီ (တိ) [သဟေတုကာ + ပဋိယောဂီ] သဟေတုက-သဟိတ်-တရား၏-အပြိုင်ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော၊ အဟေတုက တရား။ သဟေတုကပဋိယောဂီဘာဝတော ဟေတုနာ သဟ နဉ္ဇတီတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၆။

သဟေတုကပဋိသန္ဓိ (ထီ) [သဟေတုကာ + ပဋိသန္ဓိ] သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဟိတ်-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သောပဋိသန္ဓေ။ အဟေတုကစုတိယာ သဟေတုကပဋိသန္ဓိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁၅၄။

သဟေတုကပဋိသန္ဓိက (တိ) [သဟေတုကာ + ပဋိသန္ဓိ + က။] သဟိတ်ပဋိသန္ဓေရှိသော၊ သူ။ ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည့်ပဋိသန္ဓေ ရှိသော၊ သူ။ သဟေတုက ပဋိသန္ဓိကေ ပန မဂ္ဂဖလသစ္ဆိကိရိယာယ ဘဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလေ ဒသေတုံ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။

သဟေတုကဘယသောကဝိဂမာနုဘာဝဒီပက (တိ) [သဟေတုက + ဘယ + သောက + ဝိဂမ + အာနုဘာဝ + ဒီပက] အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကြောက်ခြင်း, စိုးရိမ်ခြင်းတို့မှ ကင်းခြင်း၏ အာနုဘော်ကို ပြတတ်သော။ ဣမံ ဥဒါနန္တိ ဣမံ သဟေတုကဘယသောက-ဝိဂမာနုဘာဝဒီပကံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၂။

သဟေတုကဘာဝဒဿန (တိ) [သဟေတုက + ဘာဝ + ဒဿန] ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည်၏အဖြစ်ကို ပြတတ်သော။ တဿ သဟေတုကဘာဝဒဿနော တတိယနယော အာရဒ္ဓေါ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။

သဟေတုကဘာဝသဝန (နာ) [သဟေတုက + ဘာဝ + သဝန] အကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကိုကြားရခြင်း။ ဒုက္ခဿ ဟိ သဟေတုက-ဘာဝသဝနေန ဗလဝသံဝေဂေါ ဇာယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၆။

သဟေတုကမနုဿပဋိသန္ဓိ (ထီ) [သဟေတုကာ + မနုဿ + ပဋိသန္ဓိ] ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောလူ၏ပဋိသန္ဓေ။ ရူပ် ပန ဣဓ သဟေ-တုကမနုဿပဋိသန္ဓိယာ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။

သဟေတုကမဟာဝိပါက (ပု၊ နာ) [သဟေတုက + မဟာဝိပါက] သဟိတ်မဟာဝိပါက်စိတ်၊

ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောမဟာဝိပါက်စိတ်။ အဋ္ဌဟိ သဟေတုကမဟာဝိပါကေဟိ ကာမာ-ဝစရဒေဝေသု စေဝ မနုဿေသု စ ပုညဝန္တာနံ ပဋိသန္ဓိ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၈။

သဟေတုကဝိပါက (ပု၊ နာ) [သဟေတုက + ဝိပါက] သဟေတုကဝိပါကစိတ္တ-ကြည့်။ သဟေတုကဝိပါကဉ္စ ဧတ္ထာဝိ သဗ္ဗမိဒံ လဗ္ဘတေဝ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆။ (-၄၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၁)။

သဟေတုကဝိပါကစိတ္တ (နာ) [သဟေတုက + ဝိပါက + စိတ္တ] သဟိတ်ဝိပါက်စိတ်၊ ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောအကျိုးဖြစ်သောစိတ်။ အဋ္ဌ သဟေတုကဝိပါကစိတ္တာနိ။ မဟာနိ၊ ၆၊ ၁၉၅။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၄)။

သဟေတုကဝိပါကစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [သဟေတုက + ဝိပါက + စိတ္တုပ္ပါဒ] သဟိတ်ဝိပါက်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ အဋ္ဌ ပန သဟေတုကဝိပါက-စိတ္တုပ္ပါဒါ ဧတ္ထ ဝုတ္တနယေနေဝ ---- ပဝတ္တန္တိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၈။

သဟေတုကဝိပါကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တ (တိ) [သဟေတုကဝိပါက + ဝိညာဏ + သမ္ပယုတ္တ] သဟိတ်ဝိပါက်ဝိညာဉ် (စိတ်) ၌ယှဉ်သော။ သဟေတုကဝိပါကဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာ ပန သဟေတုကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၁။

သဟေတုကဝေါဟာရ (ပု) [သဟေတုက + ဝေါဟာရ] သဟိတ်ဟူသောအမည်၊ သဟိတ်ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ အထ ခေါ သဟေတုက-ဝေါဟာရမေဝ လဘတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၂၀။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၇)။

သဟေတုကဝေါဟာရရဟိတ (တိ) [သဟေတုက-ဝေါဟာရ + ရဟိတ] သဟိတ်ဟူသော အမည်-သဟိတ်ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်ခြင်း-မှကင်းသော။ သဟေတုကဝေါဟာရရဟိတံ ကတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၂၀။

သဟေတုကသမုဋ္ဌာန (တိ) [သဟေတုက + သမုဋ္ဌာန] သဟိတ်စိတ်လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိ-သဟိတ်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်-သော။ နာ ဧဝံ သဟေတုကသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၆၇။

သဟေတုကဟေတု (ပု) [သဟေတုက + ဟေတု] ဟိတ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော၊ (ယှဉ်ဖက်ဟိတ်ရှိသော) ဟိတ်။ (ဒွိဟိတ်, တိဟိတ်စိတ်တို့၌ ယှဉ်သော ဟိတ် ၆-ပါးရသည်။ မောဟမူ၌ ရှိသော မောဟ-ကို မရ။) အဟေတုကဟေ-တုဿ အကုသလဘာဝေါ ဝိယ သဟေတုက-ဟေတူနမ္ပိ သဘာဝတောဝ ကုသလာဒိဘာ-ဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈၊ ၂။ ၂၆၉။

သဟေတုကောပပတ္တိ (ထီ) [သဟေတုကာ + ဥပပတ္တိ] သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဟိတ်နှင့်တကွဖြစ်သောပဋိသန္ဓေ။ ဂတိသမ္ပတ္တိယာ သဟေတု-ကောပပတ္တိ ဒသေန္တေန ---- ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၈။

သဟေတုဓမ္မ (ပု) [သဟေတု + ဓမ္မ] အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော (သခ်ါရအစရှိသောဒုက္ခအစုဖြစ်သော) တရား။ ယတော ပဇာနာတိ သဟေတုဓမ္မံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂။ အဘိ၊ က။ ၁၄၃။ ဥဒါန။ ၇၈။ နေတ္တိ။ ၁၂၄။ ယတော ပဇာနာတိ သဟေတုဓမ္မန္တိ ယသ္မာ အဝိဇ္ဇာဒိကေန ဟေတုနာ သဟေတုကံ ဣမံ သခ်ါရာဒိ ကေဝလံ ဒုက္ခက္ခန္ဓမဲ့ ပဇာနာတိ အညာတိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၄၁။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၃၃။

သဟေတုပစ္စယ (တိ) [သဟ + ဟေတုပစ္စယ] (တပါးသောအကျိုးတို့နှင့်) မဆက်ဆံသော အကြောင်း, (တပါးသော အကျိုးတို့နှင့်) ဆက်ဆံသောအကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ကံ ကိလေသာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ သခေတ္တ-ဝတ္ထု (သုတ္တနိ။ ၃၄၈) ၌ သဟေတုပစ္စယံ, သဒ္ဓိ ကမ္မကိလေသေဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၆။ ဟေတုပစ္စယေဟိ သဟ သံသာရော ဘဝတီတိ သဟေတုပစ္စယော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၈။

သဟေတုရူပ (တိ) [သဟေတု + ရူပ] အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်သောသဘောရှိသော။ သဟေတု-ရူပံ ဘန္တေ ဘဂဝါ အာဟ။ မ၊ ၂။ ၃၂၉။ သဟေတုရူပန္တိ သကာရဏာဏတိကံ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၆။

သဟေတုသပ္ပစ္စယတာဒဿန (နာ) [သဟေတု + သပ္ပစ္စယ + တာ + ဒဿန] (တပါးသော အကျိုးတို့နှင့် မဆက်ဆံသောအကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်, (တပါးသောအကျိုးတို့နှင့်) ဆက်ဆံသောအကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ နာ တု နိရောဓေ သဟေတုသပ္ပစ္စ-ယတာ ဒဿနတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၆။

သဟေတုသပ္ပစ္စယဘာဝဒဿန (နာ) [သဟေတု + သပ္ပစ္စယ + ဘာဝ + ဒဿန] သဟေတု-သပ္ပစ္စယတာဒဿန-ကြည့်။ နာ နိရောဓေ သဟေတုသပ္ပစ္စယဘာဝဒဿနတ္ထံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆၅။

သဟေထ (ကြို) [သဟ + ဧထ။ သဟတိ-မှ။] သည်းခံနိုင်ရာ၏။ စတုရော သဟေထ ပရိဒေ-ဝမေ (သုတ္တနိ။ ၄၂၇) တိ အနန္တရဂါထာယ ဝုစ္စမာနေ ပရိဒေဝနိယမေ သဟေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၀၆။

သဟေယျ (ကြို) [သဟ + အ + ဧယျ။ သဟတိ-မှ။] သဟေ-ကြည့်။ နာ စ မံ အရတိ သဟေယျာ (မ၊ ၁။ ၄၀) တိ မံ စ အရတိ နာ အဘိဘဝေယျ နာ မဒ္ဒေယျ နာ အဗ္ဗောတ္ထ-ရေယျ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၄။

သဟေယျုံ (ကြို) [သဟ + အ + ဧယျုံ] သည်းခံနိုင်ကုန်ရာ၏။ ဝုဋ္ဌမ္ပိ သဟေယျုမာဂတံ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၂။ သဟေယျုန္တိ ခမေယျုံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀။

သဟောကာသ(က) (တိ) [သဟ + သြကာသ + (က)] တည်ရာ-အရပ်-ဌာန-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သဟောကာသဝသေန ဒေဝလော-ကော ဥဒ္ဓံ။ စူဠနိ၊ ၆။ ၂၃။ သဟောကာသကာ ခန္ဓာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃။

သဟောပ (တိ) [သဟ + သြပ=ဝဟ + တ။ ဦပ-သံ၊ သဟောပ-ပါကတ။ ဟောပေန ဟရိတ-ဒဗ္ဗေန သဟ ဝတ္တမာနောတိ သဟောပေါ။ ကပ္ပဋ္ဌမ။] သဟောမ-ကြည့်။ ----အဝဿယံ သဟောပံ စောရံ ဂဏ္ဍန္တော ဝိယ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၀။

သဟောမ (တိ) [သဟ + သြမ=ဝဟ + တ။ ဦပ-သံ။ သဟောပ-ပါကတ။] ခိုးယူအပ်သော-ဘဏ္ဍာထုပ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သော တသ္မိ-ယေဝ ခဏေ သဟောမံ ဂဟိတေ ဒွေ စောရေ အာနေတွာ။ ဥဒါန။ ၆။ ၁၉၇။ သဟ သြမော-နာတိ သဟောမုံ၊ ထေနေတွာ ဂဟိယမာန-ဘဏ္ဍေန သဒ္ဓိန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၂။

သဟောမဂ္ဂဟိတ (တိ) [သဟောမ + ဂဟိတ] ခိုးယူအပ်သော-ဘဏ္ဍာထုပ်နှင့်တကွဖမ်းယူအပ်သော၊ ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ-နှင့်တကွဖမ်းယူအပ်သော။ သဟောမဂ္ဂဟိတော (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၃)

တိ သဟ ဘဏ္ဍေန ဂဟိတောဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉။

သဟောတ္ထပ္ပ (တိ) [သဟ + သြတပ္ပ = ဥ + တပ + ဏ္ဍ။] ကြောက်လန့်-ထိတ်လန့်-ခြင်း-သြတ္ထပ္ပစေတသိက်-နှင့်တကွဖြစ်သော (ဉာဏ်, သံဝေဂ)။ သံဝေဂေါ နာမ သဟောတ္ထပ္ပံ ဉာဏံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၉၇။

သဟောတ္ထပ္ပဉာဏ (နာ) [သဟောတ္ထပ္ပ + ဉာဏ] ကြောက်လန့်-ထိတ်လန့်-ခြင်း-သြတ္ထပ္ပစေတသိက်-နှင့်တကွဖြစ်သော ဉာဏ်။ အတ္ထတောပန သဟောတ္ထပ္ပဉာဏံ သံဝေဂေါ နာမ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၁၀။ ဓမ္မသဘာဝစိန္တာဝသေန ပဝတ္တံ သဟောတ္ထပ္ပဉာဏံ ဓမ္မသံဝေဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂။ သံဝေဂန္တိ သဟောတ္ထပ္ပ-ဉာဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၁၉။

သဟောတ္ထ (တိ) [သဟ + သြမ္ဘ။ သဟောမ္ဘ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၀-ကြည့်။] သဟောမ္ဘ-ကြည့်။ ဂန္ဓာသ ဝိတက္ကံ သဟောတ္ထံ ဂဏှိတွာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၃။

သဟောဒရ (တိ) [သဟ + ဥဒရ။ ဥဒရေန သဟ ဝတ္တတေ ဣတိ၊ သဟ သမာနံ ဥဒရံ ယဿာတိ ဝါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဟောဒရ-သံ။] တူသောအမိဝမ်းတိုက်ရှိ-တမိဝမ်းမှာဖွား-သော၊ သူ၊ ညီအစ်ကို။ နဟိ ဘဂဝတော သဟောဒရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၅၀။ ဗုဒ္ဓါနဉ္စ သဟောဒရာ ဘာတရော နာမ နဟောန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၀)။

သဟောပတ္ထိဘာဝ (ပု) [သဟ + ဥပ္ပတ္ထိ + ဘာဝ။ သဟောပ္ပတ္ထိ?။] အတူတကွဖြစ်သည်၏ အဖြစ်။ အတ္ထိ တယော စ ဘဝေါ အပရာပရိ-ယဝေဒနီယေန စ ကုသလေန ဇောတိနာ ပုဂ္ဂလေန သဟောပတ္ထိဘာဝေ။ ပေဋကော။ ၃၀၇။

သဟောဘာသ(က) (တိ) [သဟ + သြဘာသ + (က)] (ဉာဏ်) အရောင်-အလင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏောဘာသေန သဟောဘာသံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၃။ သဟော-ဘာသန္တိ သဉာဏောဘာသံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၇။ (-အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၄)။ သဟောဘာသက (အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၃) နှင့် သဉာဏောဘာသံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၃။

သဟောရု(ရှု) (ထီ) [သဟ + ဥိရ = သဟောရု + ဥိ။ ပါဏိနီ၊ ၄။ ၁၊ ၇၀။ မောဂ်၊ ၃။ ၃၄။ နိရုတ္တိ။ စ၁။ (ပု၊ နာ) ၌ သဟောရု။ ထီ-၌ ဥိ-ပစ္စည်း သက်၍ သဟောရှု-ဟု ရုပ်ပြီးသည်။ (ပု၊ နာ) သဟောရု။ (ထီ) သဟောရှု-သံ။] တကွဖြစ်-စေ့စပ်-အလွန်နှစ်လိုဘွယ်ကောင်း-သောပေါင် ရှိသောမိန်းမ။ ဥိရုယာ သဟ ဝတ္တတီတိ သဟောရု။ နိရုတ္တိ။ စ၁။

သဟောရောဓ (တိ) [သဟ + သြရောဓ] မိဖုရား-မောင်းမမိသမ်-နန်းတွင်းသူ-တို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ သရာဇကေ သဟောရောဓေ၊ သနေ-ဂမေ သရဋကေ။ စရိယာ။ ၄၀၈။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၇၉။

သဋ (တိ) [ဆ-ကိုသုတ်ကြီးဖြင့် သဋ-ပြု။ ဖ-ရှိ-သံ။ ဆလ-ပါတက။] ၆- (ခြောက်ခု) သဋဝဂ-ကြည့်။

သဋတိ (ကြို) [သဋ + အ + တိ။ သဋ အဗျတ္တသဒ္ဒေ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၁။ ဖဋတိ-သံ၊ သဒ္ဒကြ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] အော်မြည်-တွန်မြည်-ရိုက်တည်း-၏။ သုသုမာရောဝ သဋတိ၊ ကိ ဝိပါကော ဘဝိဿတိ။ အပ၊ ၂။ ၆၅။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၈။

သင္ယ (ပု) [သရ + အလ။ သရလ-သံ၊ ပါကတ။ သလလ-နှင့် သလဋ-ပုဒ်တို့ကြည့်။] (၁) ထင်းရှူးပင်။ (၂) ထင်းရှူးသား။ (၃) ထင်းရှူးပန်း။ (၁) စမ္မကာ သင္ယလာ နီပါ၊ နာဂပုန္နာဂ-ကေတကာ။ အပ၊ ၁။ ၁၇။ (၂) သင္ယဒေဝ-ဒါရုကဌာဒီနိ အညမည် ယံသိတ္ထာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။ (၃) သြစိနိတ္ထာန သင္ယလံ၊ ဗုဒ္ဓ-သေဋ္ဌသ ဒါသဟံ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၀။ ထေရီ၊ ၆။ ၄၇။

သင္ယယရ (နာ) [သင္ယ + ယရ] သင္ယကျောင်း၊ ထင်းရှူးသားတို့ဖြင့် ဆောက်လုပ်အပ်သော ကျောင်း။ ပုဗ္ဗေ ကိရေသ ဘဂဝတိ သင္ယ-ယရေ ဝိဟရန္တေ ဧကောဝ ဒဿနာယ အဂမာသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၁။

သင္ယပုပ္ပ (နာ) [သင္ယ + ပုပ္ပ] ထင်းရှူးပန်းပွင့်။ ဆန္နော သင္ယပုပ္ပေဟိ၊ ပုညကမ္မသိဒ် ဖလံ။ အပ၊ ၂။ ၃၉၀။ သုမေဓံ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နစိတ္တော သင္ယပုပ္ပေဟိ ပူဇမကာသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၄။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၄၇။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၀)။

သင္ယပုပ္ပိက (တိ) [သင္ယပုပ္ပ + ကိက] ထင်းရှူးပန်းကိုလျှပ်ဒါန်းခဲ့သော၊ သင္ယပုပ္ပိကာမည်သော။ ဣတ္ထံ သုဒံ သင္ယပုပ္ပိကာ ဘိက္ခုနီ ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၁။

သင္ယပုပ္ပိကာထေရီ (ထီ) [သင္ယပုပ္ပိကာ + ထေရီ] ထင်းရှူးပန်းကိုလျှပ်ဒါန်းခဲ့သောထေရီမ၊ သင္ယပုပ္ပိကာမည်သောထေရီမ။ သင္ယပုပ္ပိ-ကာထေရီယာပဒါနံ ဒုတိယံ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၁။

သင္ယပုပ္ပိကာထေရီအပဒါန (နာ) [သင္ယပုပ္ပိကာ-ထေရီ + အပဒါန] သင္ယပုပ္ပိကာထေရီ အပဒါန်၊ သင္ယပုပ္ပိကာမည်သောထေရီမ၏ (ရှေးဘ၀ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော) အကြောင်း-အရှုပ္ပတ္တိ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရီအပဒါနပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အပ၊ ၂။ ၂၀၀။

သင္ယပုပ္ပိယ (တိ) [သင္ယပုပ္ပ + ဣယ] သင္ယပုပ္ပိယမည်သော၊ ထင်းရှူးပန်းကို လျှပ်ဒါန်းခဲ့သော။ ဣတ္ထံ သုဒံ သင္ယပုပ္ပိယော ထေရော ဣမာဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၂၆၃။

သင္ယပုပ္ပိယတ္ထေရ (ပု) [သင္ယပုပ္ပိယ + ထေရ] သင္ယပုပ္ပိယမည်သောထေရ်၊ ထင်းရှူးပန်းကို လျှပ်ဒါန်းခဲ့သောထေရ်။ သင္ယပုပ္ပိယတ္ထေ-ရသ္သာပဒါနံ အဋ္ဌမံ။ အပ၊ ၁။ ၂၆၃။

သင္ယပုပ္ပိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သင္ယပုပ္ပိ-ယတ္ထေရ + အပဒါန] သင္ယပုပ္ပိယထေရ အပဒါန်။ သင္ယပုပ္ပိယမည်သောထေရ်၏-(ရှေးဘ၀ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော) အကြောင်းအရှုပ္ပတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရအပဒါနပါဠိ၊ ၂၇-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ အပ၊ ၁။ ၂၆၃။

သင္ယမဏ္ဍပိယ (တိ) [သင္ယမဏ္ဍပ + ဣယ] သင္ယမဏ္ဍပိယမည်သောထေရ်၊ ထင်းရှူးပန်း-မဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်လျှပ်ဒါန်းခဲ့သော ထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သင္ယမဏ္ဍပိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၃၉၀။

သင္ယမဏ္ဍပိယတ္ထေရ (ပု) [သင္ယမဏ္ဍပိယ + ထေရ] သင္ယမဏ္ဍပိယထေရ်၊ ထင်းရှူးပန်း-မဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်လျှပ်ဒါန်းခဲ့သော ထေရ်။ သင္ယမဏ္ဍပိယတ္ထေရသ္သာပဒါနံ အဋ္ဌမံ။ အပ၊ ၁။ ၃၉၀။

သင္ယမဏ္ဍပိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သင္ယ-မဏ္ဍပိယတ္ထေရ + အပဒါန] သင္ယမဏ္ဍပိယ

ထေရအပဒါန်၊ ထင်းရှူးပန်းမဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သောထေရ်၏ (ရှေးခ်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော) အကြောင်း-အဋ္ဌပ္ပတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရာပဒါနပါဠိ၊ ၄၀-၀၈၊ ၈-သုတ်။ အပ၊ ၁။ ၃၉၀။

သင္ယမာလာ (ထီ) [သင္ယ + မာလာ] ထင်းရှူးပန်း။ သင္ယမာလာဟိ မဏ္ဍပါကာရေန ပူဇံ အကာသိ။ ထေရ၊ ၎၊ ၁။ ၂၉၈။

သင္ယရုက္ခ (ပု) [သင္ယ + ရုက္ခ] ထင်းရှူးပင်။ စမ္ပကရုက္ခာ စ သင္ယရုက္ခာ စ။ အပ၊ ၎၊ ၁။ ၂၃၇။

သင္ယဝတီ (ထီ) [သင္ယ + ဝန္တ + ဣ] သင္ယဝတီမြစ်။ ပုဗ္ဗဒက္ခိဏာယဒိသာယ သင္ယဝတီ နာမ နဒီ။ ဇာ၊ ၎၊ ၁။ ၅၈။ (-သီ၊ မူ)။

သင္ဝဂ္ဂ (ပု) [သင္ + ဝဂ္ဂ] သင္ဝဂ်၊ ၆-ပါးသော ဖဿာယတနစသည်ကိုဟောကြားရာသုတ်။ သင္ဝဂ္ဂေါ ပဋ္ဌမော။ သံ၊ ၂။ ၃၀၅။ သံ၊ ၎၊ ၃၊ ၃၂။

သင္ဘာယတန (နာ) [ဆ + အာယတန။ ဌ-လာ၍ ဆ-ကို သ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၅၁-ကြည့်။ တစ်နည်း-သင္ + အာယတန။ သင္-ကြည့်။ တစ်နည်း-ဆဋ္ဌာယတန + သင္ဘာယတန=သင္ဘာယတန] (၁) ၆-ပါးသောစိတ်ဖြစ်ရာဌာန၊ (စက္ခု- မျက်စိစသည်) ၆-ပါးသောအာယန။ (၂) ၆-ခုမြောက် မနာယတနနှင့် ၆-ပါးသော အာယတန။ (၁) ဖဿသ သင္ဘာယတနာနိ ဟေတု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၅။ (၂) ဆဋ္ဌာယတနဋ္ဌ သင္ဘာယတနဋ္ဌ သင္ဘာယတန"နှင့် ဧဝံ ကတေကသေ-သသေဝ သင္ဘာယတနသ ပစ္စယော။ အဘိ၊ ၎၊ ၂။ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၆။

သင္ဘာယတနကထာ (ထီ) [သင္ဘာယတန + ကထာ] သင္ဘာယတနကထာ၊ အာယတန ၆-ပါးတို့ကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ သင္ဘာယတနကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က။ ၃၄၀။ ဣဒါနိ သင္ဘာယ-တနကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၎၊ ၃။ ၂၃၁။

သင္ဘာယတနကထာဝဏ္ဏနာ (တီ) [သင္ဘာယတန-ကထာ + ဝဏ္ဏနာ] အာယတန ၆-ပါးတို့ကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သင္ဘာယတနကထာ ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။

သင္ဘာယတနဂဏ္ဌ (ပု) [သင္ဘာယတန + ဂဏ္ဌ] အာယတန ၆-ပါးတည်းဟူသောကာမတရား၊ အာယတန ၆-ပါးတည်းဟူသော-ကြမ်းကြုတ်ခြင်း-ကြမ်းကြုတ်သောတရား။ (စူဠနိ၊ ပါဠိ။ သျှ။) ပရလောကေပိ သင္ဘာယတနဂဏ္ဌာ။ စူဠနိ၊ ၎၊ ၁၂၃။

သင္ဘာယတနဂ္ဂဟဏ (နာ) [သင္ဘာယတန + ဂဟဏ] သင္ဘာယတန-သဒ္ဒါ။ အဗ္ဗတ္တိကာယတနသော သင္ဘာယတနဂ္ဂဟဏေန ဂဟဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄။

သင္ဘာယတနဇာတိက (တီ) [သင္ဘာယတန + ဇာတိ + က] အာယတန ၆-ပါးတည်းဟူသော-ဖြစ်ကြောင်း-ဖြစ်ရာ-ရှိသော။ ဖဿော သင္ဘာယတနနိဒါနော သင္ဘာယနသမုဒါယော သင္ဘာယတနဇာတိကော သင္ဘာယတနပဘ-ဝေါ။ မ၊ ၁။ ၉၆။ သံ၊ ၁။ ၂၅၃။

သင္ဘာယတနဋ္ဌာန (နာ) [သင္ဘာယတန + ဌာန] အာယတန ၆-ပါး-သင္ဘာယတန-၏-အရာ-နေရာ။ တသ္မိံ ပဌမော နာမရူပဌာနေ နာမသ သင္ဘာယတနဋ္ဌာနေ ဆဋ္ဌာယတနသ စ ဝုတ္တတ္တာ။ အဘိ၊ ၎၊ ၂။ ၁၉၀။

သဌာယတနနိဒါန (တိ) [သဌာယတန + နိဒါန] အာယတန ၆-ပါးလျှင်အကြောင်းရင်းရှိသော။ သဌာယတနဇာတိက-ကြည့်။

သဌာယတနနိဒ္ဒေသ (ပု) [သဌာယတန + နိဒ္ဒေသ] သဌာယတနနိဒ္ဒေသ၊ အာယတန ၆-ပါးကို အကျယ်ညွှန်ပြခြင်း။ သဌာယတန နိဒ္ဒေသေ စက္ခာယတနန္တိအာဒီသု ယံ ဝတ္တတ္ပံ၊ သံ၊ ၄။ ၂၅။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄)။

သဌာယတနနိရောဓ (ပု) [သဌာယတန + နိရောဓ] (၁) အာယတန ၆-ပါး၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ (၂) အာယတန ၆-ပါး၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ (နိဗ္ဗာန်)။ (၁) နာမရူပနိရောဓာ သဌာယတနနိရောဓော။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ဒီ၊ ၂။ ၂၉၊ ၃၀။ (၂) သဌာယတန-နိရောဓန္တိ သဌာယတနနိရောဓော ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန်။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ သဌာယတနံ နိရုဇ္ဈတိ ဇတ္ထာတိ သဌာယတနနိရောဓော ဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာန်။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။

သဌာယတနနိရောဓဂါမိ (တိ) [သဌာယတန-နိရောဓ + ဂါမိ။ ထိ-၌ --ဂါမိနီ။] အာယတန ၆-ပါး၏ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်-ရောက်စေကြောင်းဖြစ်-သော၊ အကျင့်။ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ သဌာယတနနိရောဓဂါမိနီ ပဋိပဒါ။ မ၊ ၁။ ၆၅။

သဌာယတနနိဿိတ (တိ) [သဌာယတန + နိဿိတ] အာယတန ၆-ပါး-၌-ကို-မှီသော။ တန္နိဿိတန္တိ သဌာယတနနိဿိတံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၅။

သဌာယတနပစ္စယ (ပု) [သဌာယတန + ပစ္စယ] အာယတန ၆-ပါးတည်းဟူသော အကြောင်း။ သဌာယတနပစ္စယာ ဖဿော။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇-၈။ မ၊ ၁။ ၃၂၉။

သဌာယတနပဋိမဏ္ဍိတ (တိ) [သဌာယတန + ပဋိမဏ္ဍိတ] အာယတန ၆-ပါး ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ သဗ္ဗာဝ တာ ဘိက္ခုနိယော သဌာယတနပဋိမဏ္ဍိတာယ ဓမ္မဒေသနာယ သောတာပတ္တိဖလေ ပတိဋ္ဌာပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၃။

သဌာယတနပဋိသံယုတ္တ (တိ) [သဌာယတန + ပဋိသံယုတ္တ] အာယတန ၆-ပါး နှင့်စပ်ယှဉ်သော။ သဌာယတနနိကန္တိ သဌာယတန-ပဋိသံယုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၀။ သဌာယတန-ပဋိသံယုတ္တံ စက္ခာယတနာဒိသဌာယတန-သဟိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၃။

သဌာယတနပဒ (နာ) [သဌာယတန + ပဒ] သဌာယတနပုဒ်။ ဒေသနာရုဠ္ဍန္တိ ယတော သဌာယတနပဒတော ပဌာယ ---- တမေဝ ဝါတိ သဌာယတနပဒမေဝ ဂဟေတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄-၅။

သဌာယတနပဒဋ္ဌာန (တိ) [သဌာယတန + ပဒဋ္ဌာန] အာယတန ၆-ပါးလျှင် နီးသော အကြောင်းရှိသော။ ဖုသနလက္ခဏော ဖဿော၊ ---- သဌာယတနပဒဋ္ဌာနော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၉။

သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသ (ပု) [သဌာယနပဒ + နိဒ္ဒေသ] သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသ၊ သဌာယ-တနပုဒ်ကိုအကျယ်ညွှန်ပြခြင်း။ နာမရူပစ္စယာ သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။

သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသ + ဝဏ္ဏနာ] သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဌာယတနပဒနိဒ္ဒေသ-

ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌတာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။

သဠာယတနပ(ပ္ပ)ဘဝ (တိ) [သဠာယတန + ပဘဝ] အာယတန ၆-ပါးဟူသော-အမွန်-အစ-ရှိသော။ သဠာယတနဇာတိက-ကြည့်။

သဠာယတနပါတုဘာဝ (ပု) [သဠာယတန + ပါတုဘာဝ] အာယတန ၆-ပါး တို့၏ ထင်စွာ ဖြစ်ခြင်း။ ဧဝံ နာမရူပေ သတိ သဠာယတန-ပါတုဘာဝေါ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၂။

သဠာယတနဝဂ္ဂ (ပု) [သဠာယတန + ဝဂ္ဂ] သဠာယတနဝဂ်၊ အာယတန ၆-ပါးတို့ကို ဟောရာသုတ်တို့၏အပေါင်း။ သဠာယတန-ဝဂ္ဂေါ နိဋ္ဌိတော ပဌမော။ မ၊ ၃။ ၃၅၂။ သံယုတ္တာဂမော နာမ သဂါထာဝဂ္ဂေါ နိဒါန-ဝဂ္ဂေါ ခန္ဓကဝဂ္ဂေါ သဠာယတနဝဂ္ဂေါ မဟာ-ဝဂ္ဂေါတိ ပဌဝဂ္ဂေါ ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃။

သဠာယတနဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဠာယတနဝဂ္ဂ + ဝဏ္ဏနာ] သဠာယတနဝဂ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဠာယတန-ဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌတာ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၄၂)။

သဠာယတနဝါရ (ပု) [သဠာယတန + ဝါရ] မနာယတန, အဗ္ဗတ္ထိကာယတန ၆-ပါး, ဗာဟိရာယတန ၆-ပါးတို့ကိုဟောရာဒေသနာ။ သဠာယတနဝါရေ စက္ခာယတနန္တိအာဒိသု ယံ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ တံ သဗ္ဗံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ---- ဝုတ္တနယမေဝ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၆။ တေသံ မတေန ဗာဟိရာ-ယတနဝသေနပိ ဧကသေသော ဝေဒိတဗ္ဗော "ဆဠာယတနဉ္စ သဠာယတနဉ္စ သဠာယတန"-န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃။

သဠာယတနဝါရဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဠာယတနဝါရ + ဝဏ္ဏနာ] သဠာယတနဝါရ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဠာယတန-ဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၄။

သဠာယတနဝိဘင် (ပု) [သဠာယတန + ဝိဘင်] အာယတန ၆-ပါးတို့ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း။ (ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ရာ-စကား-တရား)။ သဠာ-ယတနဝိဘင် ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ။ မ၊ ၃။ ၂၅၈။ (-မဋီ၊ ၂။ ၆၂)။

သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တ (နာ) [သဠာယတနဝိဘင် + သုတ္တ] သဠာယတနဝိဘင်သုတ်၊ အာယတန ၆-ပါးတို့ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-၍ ဟောရာ သုတ်။ သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တံ နိဋ္ဌိတံ သတ္တမံ။ မ၊ ၃။ ၂၆၅။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တံ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၈၅။

သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သဠာယတနဝိဘင်သုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏ-နာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဠာယတနဝိဘင်-သုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌတာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၀။ သဠာယတနဝိဘင်သုတ္တဝဏ္ဏနာယ လိနတ္ထပ္ပ-ကာသနာ သမတ္တာ။မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၈။

သဠာယတနဝိဘတ္တိ (ထီ) [သဠာယတန + ဝိဘတ္တိ] သဠာယတနဝိဘင်-ကြည့်။ ထေရောပိ ---- ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သဠာယတနဝိဘတ္တိမေဝ ဒေသေသိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၇။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁)။

သဠာယတနဝိဘာဂပ္ပဋိသံယုတ္တ (တိ)[သဠာယတန + ဝိဘာဂ + ပဋိသံယုတ္တ] အာယတန ၆-ပါး တို့ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်း နှင့်စပ်ယှဉ်သော။ သဠာယတနဝိဘာဂပ္ပဋိသံယုတ္တမေဝ ဓမ္မကထံ ကထေသိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၁။

သဌာယတနသံယုတ္တ (နာ) [သဌာယတန + သံယုတ္တ] သဌာယတနသံယုတ်။ သဌာယ-တနသံယုတ္တံ သမတ္တံ။ သံ၊ ၂။ ၄၀၆။

သဌာယတနသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဌာယတနသံယုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သဌာယတနသံယုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဌာယတနသံယုတ္ထ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၂။

သဌာယတနသမုဒယ (တိ) [သဌာယတန + သမုဒယ] အာယတန ၆-ပါးလျှင်ဖြစ်ကြောင်း ရှိသော။ သဌာယတနဇာတိက-ကြည့်။

သဌာယတနသုတ္တ (နာ) [သဌာယတန + သုတ္တ] သဌာယတနသုတ်။ သဌာယတနသုတ္တေသုပိ ဟိ "တယော မေ အာဝုသော အာသဝါ----" တိ တယော ဧဝ အာဂတာ။ ဒီ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။

သဌာယတနိက (တိ) [သဌာယတန + ဏိက] (၁) အာယတန ၆-ပါးတို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော (သုတ်)။ (၂) ၆-ပါးသောအာယတနရှိသော၊ ကိုယ်, အတ္တဘော။ (၁) သဌာယတနပဋိသံ-ယုတ္တ-ကြည့်။ (၂) အတ္ထိ သဌာယတနိကော အတ္တဘာဝေါ ရူပဓာတုယာ။ အဘိ၊ က။ ၂၇၈။ သဌာယတနိကော တေသံ အတ္တဘာဝေါ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃။

သဌာယတနူပဿတ္ထိကထာ (ထီ) [သဌာယတန + ဥပဿတ္ထိ + ကထာ] အာယတန ၆-ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ သဌာယ-တနူပဿတ္ထိကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က။ ၃၅၉။ ဣဒါနိ သဌာယတနူပဿတ္ထိကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၀။

သဌာယတနူပဿတ္ထိကထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သဌာယတနူပဿတ္ထိကထာ + ဝဏ္ဏနာ] အာယတန ၆-ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သဌာယတနူပဿတ္ထိကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၁။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၇။

သဌာယတနူပနိသ (တိ) [သဌာယတန + ဥပနိသ] အာယတန ၆-ပါးဟူသောအကြောင်းရှိသော။ သဌာယတနူပနိသော ဖဿော။ သံ၊ ၁။ ၂၆၉။

သဌာရမ္မဏ (နာ) [ဆ + အာရမ္မဏ။ ဌ-လာ၍ ဆ-ကို သ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၅၁-ကြည့်။ တစ်နည်း-သဌ + အာယတန။ သဌ-ကြည့်။] ၆-ပါးသော အာရုံ။ (ရူပါရုံစသည့် အာရုံ ၆-ပါး)။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

သဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏ (တိ) [သဌာရမ္မဏ + ဝိဇာနန + လက္ခဏ] အာရုံ ၆-ပါးကို သိခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ အဟေတုကဝိပါကာ သဌာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ ဒုဝိဓာပိ သန္တီရ-ဏာဒိကိစ္စာ မနောဝိညာဏဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၅။ (-၈၇)။

သာ[1] (ထီ) [တ + အာ။ တ-ကို သာ-ပြု။ နီတိ၊ ပဒ။ ၂၁၄။] ထို (သူမ-ထိုမိန်းမ-ထိုဝေဒနာ)-သည်။ တ-ပုဒ်ကြည့်။ ဧဝံ သာ ဝေဒနာ ပဟီနာ ဘဝိဿတိ ဥစ္ဆိန္နမူလာ တာလာဝတ္ထု-ကတာ အနဘာဝံကတာ အာယတိ အနုပ္ပါဒ-ဓမ္မာ။ သံ၊ ၂။ ၂၃။ (-ခုဒ္ဒက။ ၃။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၆)။

သာ[2] (ပု) [သုန + ဏ။ သုန-ဂတိယံ ---သူနော၊ ဥဿာတ္ထေ သာနော၊ နိ လောပေ ဥဿတ္ထေ သာ၊ အယံ ပုမေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၉။ ဖွန်-သံ။ သ (ပု) -ပါကတ။ ဖွယတိ ဂစ္ဆတိတိ ဖွါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] ခွေး။ နိ ပုရိသန္တရဂတာယ၊ နိ သံကိတ္တိသု၊ နိ ယတ္ထ သာ ဥပဋ္ဌိတော ဟောတိ။

ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃။ မ၊ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၂။ ၃၆၈။ အံ၊ ၁။ ၃၀၀။

သာ[2] (တိ) [အတ္တ + ဏ။ အတ္တနော အယန္တိ သော။ နီတိ၊ ပဒ။ ၂၁၂။] မိမိဥစ္စာဖြစ် (ကုန်) သော။ "သာ ဒါရာ ဇန္ဓုနံ ပိယာ"တိ ဝုတ္တေ ပန "သတာ ဒါရာ သတ္တာနံ ပိယာ"တိ အတ္ထ-ဒီပနဝသေန သာသဒ္ဒဿ သကဝါစကတာ ပညာယတိ။ နီတိ၊ ပဒ။ ၂၁၅။

သာက (ပု၊ နဝ) [သက + ဏ။ သက္ကတေ ဘောတ္တန္တိ ဂါတံ ဂါတောဟု။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာ + ကွ။ သာ အနုကရဏေ ကွ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄၅၉။ ဂါက-သံ။ သာ၈-ပါတက။ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ပု၊ နဝ) (၁) ဟင်းသီး ဟင်းရွက် သစ်ပွင့် သစ်ဥ သစ်ဖု။ (ပု၊ နဝ) (၂) ကျွန်းပင်။ (၃) အစွမ်းသတ္တိ။ (၁) သာကံ ဘိသံ မဓုံ မံသံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၇။ သာကန္တိ ယံ ကိဉ္စိ သူပေယျပဏ္ဏံ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၇၄။ (-ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၁၇။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၇)။ (၂) သာကောနာမ သဗ္ဗသာရမယော ရုက္ခဝိသေ-သော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅ဈ။ (၃) ဂိဏ္ဍသဒ္ဒိ-သော ကူဠောတိ မဏ္ဍေပဒလောပိသမာသော ယထာ "သာကပတ္ထိဝေါ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၂။ ပါဏိနီ၊ ၂။ ၁၊ ၆၉။ အဋ္ဌမ-ဝါတ္တိက။ သာကောတိ သတ္တိရေဝ။ ဗုဒ္ဓမောဓ။ ဋီ)။

သာကကဋ (နဝ) [သာက + ကဋ) ကျွန်းသားထင်း။ သေယျထာပိ မဟာရာဇ ပုရိသော သုက္ခံ သာကကဋံ အာဒါယ အဂ္ဂိ အဘိနိဗ္ဗတ္တေယျ။ တေဇော ပါတုကရေယျ။ မ၊ ၂။ ၃၃၀။

သာကစ္ဆတိ (ကြို) [သံ (သဟ) + ကထ + ဏယ + တိ = သကထယတိ = သာကထျတိ = သာကစ္ဆတိ။ သာကစ္ဆတိတိ သဟ ကထယတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၀။ နိရုတ္တိ။ ၇၆၃- နှာ။ သံကထယတိ-သံ။] ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြောဆို၏။ တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-၏။ တေသံ ဇကဗ္ဗ သေနာသနံ ပညပေတိ "တေ အညမညံ သာကစ္ဆိဿန္တိ"တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၅။ တသ္မာ ယဒါ ဒွေ ဘိက္ခူ သာကစ္ဆန္တိ၊ သကဝါဒီ သုတ္တံ ဂဟေတ္တာ ကထေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၇။

<u>သာကစ္ဆတိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၇။ <u>သာကစ္ဆန္တိ</u>-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၀။ <u>သာကစ္ဆထ</u>-ခုဒ္ဒ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၁။ <u>သာကစ္ဆိ-ဿန္တိ</u>-ဝိ၊၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁ဇ၃။

သာကစ္ဆန္တ (တိ) [သံ (သဟ) + ကထ + အန္တ။ ထိ-၌ သာကစ္ဆန္တိ။] ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြောဆို-သော၊ သူ။ တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-သော၊ သူ။ ----အညမညံ ဓမ္မံ သာကစ္ဆန္တေ စ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန အတ္တနော မံသစက္ခုနာဝ ပဿန္တိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁)။

သာကစ္ဆန္တိ (ကြို) [သံ (သဟ) + ကထ + အ + အန္တိ] ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြောဆိုကြ ကုန်၏။ တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-ကုန်၏။ တသ္မာ ယဒါ ဒွေ ဘိက္ခူ သာကစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၇။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၃၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၀)။

သာကစ္ဆထ (ကြို) [သံ (သဟ) + ကထ + အ + ထ] (သင်တို့) ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြော ဆိုကြကုန်လော့။ ဓမ္မကထံ ကရောထ သာကစ္ဆထ အနုမောဒထ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဇ၁။

သာကစ္ဆမဏ္ဍလ (နဝ) [သာကစ္ဆာ + မဏ္ဍလ] တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေးရာတန်ဆောင်းဝန်း။ သာကစ္ဆမဏ္ဍလေ အညေန ဘိက္ခုနာ ဗဟူသု

သုတ္တေသု စ ကာရဏေသု စ အာဘာတေသုပိ ---- ဝဒတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၄၇၄။

သာကစ္ဆဝဂ္ဂ (ပု) [သာကစ္ဆာ + ဝဂ္ဂ] သာကစ္ဆဝဂ်၊ ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြောဆိုရာဖြစ်သော ဝဂ်၊ တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-ရာဖြစ်သော ဝဂ်။ သာကစ္ဆဝဂ္ဂေါ် ဆဌော။ သံ၊ ၃။ ၁၁၃။

သာကစ္ဆာ (ထီ) [သံ (သဟ) + ကထ + ယ= သံကထျ + အာ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၅၀။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၀။ သဟ ကထနံ သံကထာ၊ သံကထာဝ သာကစ္ဆာ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၉။ သံကထျာ-သက္ကတပိ၌က။] ကောင်းစွာ-အတူ-တကွ-ပြောဆိုခြင်း၊ တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-ခြင်း။ တတြပိ မယာ သန္ဓိသိန္ဓ-ပုဗ္ဗဠေ သလ္လပိတပုဗ္ဗဠ သာကစ္ဆာ စ သမာ-ပဇ္ဇိတပုဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၉၂။ သာကစ္ဆာတိ ဓမ္မသာကစ္ဆာပိ သမာပဇ္ဇိတပုဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၀။ မ၊ ၆။ ၁။၃၄၀။ (-ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၈။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၆။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၈။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၂)။

သာကစ္ဆာတဗ္ဗ (တိ) [သာကစ္ဆာ + တဗ္ဗ။ နာမဓာတ်။] သာကစ္ဆိတဗ္ဗ-ကြည့်။ ပဠုဟုပါလိ အင်္ဂေါ်ဟိ သမန္နာဂတေန ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိं သာကစ္ဆာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၄၁။ (-ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၆၊ ၂၂၁)။

သာကစ္ဆာနုဂ္ဂဟိတ (တိ) [သာကစ္ဆာ + အနုဂ္ဂဟိတ] တိုင်ပင်-နှီးနှော-ဆွေးနွေး-ခြင်းဖြင့် ခီးမြှောက်အပ်သော။ သာကစ္ဆာနုဂ္ဂဟိတာ စ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၃၆၈။ အံ၊ ၂။ ၁၇။ သာကစ္ဆာနုဂ္ဂဟိ-တာတိ ဓမ္မသာကစ္ဆာယ အနုဂ္ဂဟိတာ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၇။

သာကပတ္ထိဝ (ပု) [သာက + ဝိယ + ပတ္ထိဝ။ သာကပ္ပိယပတ္ထိဝ-ဟုဆိုလိုလျက် သာကဝိယ-ရှေ့ပုဒ်၏ နောက်ဖြစ်သော ဝိယ-ကျေသည်။ တနည်း- ဝိယ-အလယ်ပုဒ်ကျေသည်။ သိဒ္ဓန္တ၊ ၂။ ၃၊ ၆၉-ဝါတ္တိက။ သာကပ္ပိယော ပတ္ထိဝေါ၊ သာကပတ္ထိ ဝေါ၊ ပထဝိယာ ဣသရော ပတ္ထိဝေါ။ တနည်း- သာကောတိ သတ္တိရေဝ။ သာကော သတ္တိ ဝစ္ဆရော ဝါ ပိယော ယသ သော သာကပ္ပိယော၊ သာကပ္ပိယော ပတ္ထိဝေါ သာကပတ္ထိဝေါ၊ နိပါတနာ မဗ္ဗေပဒလောပေါ။ ဗုဒ္ဓဗောဓသမာသ်ဋီကာ။ ဂါကပါထိက-သံ။] ဟင်းရွက်ကိုစားရန် နှစ်သက်သော ဘုရင်၊ တနည်း-အစွမ်းသတ္တိကိုချစ်မြတ်နိုးခြင်းရှိသော ဘုရင်။ ဂိဠ္ဍသဒိသော ကူဠောတိ မဗ္ဗေပဒ-လောပိသမာသော ယထာ "သာကပတ္ထိဝေါ"-တိ။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၇။ (-သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၂။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၂)။

သာကဘက္ခ (တိ) [သာက + ဘက္ခ] ဟင်းရွက်စိမ်းကို စားတတ်သော။ သာကဘက္ခော ဝါ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဒီ၊ ၃။ ၃၃။ (-မ၊ ၁။ ၁၁၁၊ ၂၁၁-၂။ မ၊ ၂။ ၅။ အံ၊ ၁။ ၂၄၃။ ၃၀၀။ ၅၂၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၄။ မဟာနိ။ ၃၂၇)။ သာကဘက္ခောတိ အလ္လသာကဘက္ခော။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၀။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၈၂။

သာကဘက္ခတာဒိဠိဝိက (တိ) [သာကဘက္ခ + တာ + အာဒိ + ဠိဝိတ။ ထီ-၌ --ဠိဝိတာ။] ဟင်းရွက်စိမ်းကို စားတတ်သည်၏ အဖြစ်အစ ရှိသော အသက်မွေးခြင်းရှိသော။ သာက-ဘက္ခတာဒိဠိဝိတာ ဠိဝိတံ၊ မေထုနဝိရတိ ပြဟွစရိယံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၉။

သာကမုဋ္ဌ (ထီ၊ ပု) [သာက + မုဋ္ဌ] လက်တစ်ဆုပ် မျှသောဟင်းရွက်။ သာကမုဋ္ဌိ အဟမဒါသိ။ ဝိမာန။ ၄၆။ ဇကော သာကမုဋ္ဌိ အဒါသိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁။ ၃၂၃။

သာကမုဠိဒါယိကာဝိမာနဝတ္ထု (နာ) [သာကမုဠိဒါယိကာဝိမာန + ဝတ္ထု] လမ်ားခ်ိ သွားနေသောရဟန်းအား လက်တစ်ဆုပ်မျှ သော ဟင်းရွက်ကို လျှူခဲ့၍ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ရသော အမျိုးသမီး၏အကြောင်းကို ပြသောဝတ္ထု။ သာကမုဠိ အဟမဒါသီ၊ ဘိက္ခု-နော ပန္ထပဠိပန္နသ ----။ ဝိမာန။ ၄၆။

သာကရုက္ခ (ပု) [သာက + ရုက္ခ။ ဂါကယက္ခ-သံ။] ကျွန်းပင်။ ကိတ္တေန္တေန စ "ရုက္ခော"တိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ၊ "သာကရုက္ခောတိပိ သာလ-ရုက္ခော"တိပိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၂။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၄၀)။

သာကရုက္ခပဋိစ္ဆန္န (တိ) [သာကရုက္ခ + ပဋိစ္ဆန္န] ကျွန်းပင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော၊ အရပ်။ သာကရုက္ခပဋိစ္ဆန္နံ၊ ဝါသံ ယသ္မာ ပုရာဏံသု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၉။

သာကလ (ထီ၊ နာ) [သကလ + ဏ။ ဂါတလ-သံ။] သာကလမည်သောမြို့။ (ဎင်းမြို့သည် ယခုခေတ် ဂ္ဂန္ဒီယတောင်ပိုင်း မဒရပ်ပြည်နယ်၏ မြို့တော်ဟောင်းဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်၊ အာပဂါ မြစ်ကမ်း ပေ ၂၀၀-မြင့်သော ကုန်းမြင့်ပေါ်၌ တည်ထားသည်။ ပုရာဏ် ပထဝီဝင်ကျမ်း။ ၁၇၄-နှာ)။ ပစ္ဆိမေ စ ဘဝေ ဒါနိ၊ သာကလာယ ပုရုတ္တမေ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၄။

သာကလနဂရ (နာ) [သာကလ + နဂရ။ သာကလ-ကြည့်။] သာကလမည်သောမြို့။ သာကလမြို့။ ဧဝမေဝ တတ္ထ တတ္ထ ဘဝေ ---- သာကလနဂရေ ရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၃၁။ (-အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၀)။

သာကလျ-သာကလ္ယ (နာ) [သကလ + ဏျ။ သကလသ ဘာဝေါ သာကလျံ။ သမုဒါ-ယော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဟ ကလာတီတိ သလက်၊ တသ ဘာဝေါ သာကလ္ယံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၃၅။ သာကလ္ယ-သံ။] အလုံးစုံ၏အဖြစ်၊ အပေါင်း။ သဗ္ဗာ ဧဝ ဟိ ဗဒ္ဓသီမာ, အဗဒ္ဓသီမာ စ ---- သာကလျေန ဧတသ္မိံ ခဏေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၆။

သာကလ္လတ္ထ (နာ) [သာကလ္ယ + အတ္ထ] အလုံးစုံ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ အပေါင်းဟူသော အနက်။ သာကလ္လတ္ထေ- သဟ မက္ခိကာယ သမက္ခိကံ ဘုဉ္ဇတိ၊ နာ ကိဉ္စိ ပရိဝဇ္ဇေတီတိ အတ္ထော။ "တေသု ဝုဒ္ဓိ"တိ အာဒိနာ သဟ-သဒ္ဒသ သာဒေသော။ ရူ။ ၃၃၈။

သာကဝတ္ထု (နာ) [သာက + ဝတ္ထု] ဟင်းရွက်တို့၏ တည်ရာ၊ ဟင်းရွက်ခင်း။ အထေကဒိဝသံ ကုမာရော ---- သာကဝတ္ထုသ္မိံ ဥဒကံ သိဉ္စန္တံ ဒိသ္မာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၈၃-၄။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၄၈။

သာကဝန (နာ) [သာက + ဝန] ကျွန်းတော။ ကျွန်းပင်တော။ တဒေတံ သဒ္ဒမတ္တံ ပတိ အသာဘာဝိကနိဗ္ဗစနနိဒဿနံ "ကပိလမုနိ-နော ဝသနဋ္ဌာနေ သာကဝနေ ဝသန္တီတိ သက္ယာ, သာကိယာ"တိ စ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၉။

သာကဝနသဏ္ဍ (ပု) [သာက + ဝနသဏ္ဍ] ကျွန်းတောအုပ်။ တသ္မိဉ္စ သမယေ အမ္ဗာကံ ဗောဓိသတ္တော ---- သာကဝနသဏ္ဍေ ပဏ္ဏ-သာလံ မာပေတ္တာ ဝသတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၁။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၈)။

သာကသာလာဒိ (တိ) [သာက + သာလ + အာဒိ] ကျွန်းပင် အင်ကြင်းပင်အစရှိသော။ အန္တော-သာရာနံ ပန သာကသာလာဒီနံ အန္တောသာရ-မိဿကာနံ ဝါ ရုက္ခာနံ ဝနံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၂။

သာကသာလာဒိရုက္ခ (ပု) [သာကသာလာဒိ + ရုက္ခ] ကျွန်း, အင်ကြင်းအစရှိသောသစ်ပင်။ တာလက္ခန္ဓာဒီတိ အာဒိသဒ္ဒေန သာကသာ-လာဒိရုက္ခေ သင်္ဂဟိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၂။

သာကဟာရက (တိ) [သာက + ဟရ + ဏ္ဍ။ ထီ-ဌ --ဟာရိကာ။] ဟင်းရွက်ကို-ခူး-ဆောင်ယူ-သော၊ သူ။ တတ္ထသ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတ္တာ ဒိဝါဝိဟာရံ နိသိန္နသာပိ သန္ဓိကေ သာက-ဟာရိကာ ---- ကရောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၇။

သာကဟာရီ (တိ) [သာက + ဟရ + ဏီ။ ထီ-ဌ --ဟာရိနီ။] သာကဟာရက-ကြည့်။ သာက-ဟာရိကာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၆) တိ သာကဟာရိ-နိယော ဣတ္ထိယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၉။

သာကာဒိရသပါန (နဉ) [သာက + အာဒိ + ရသ + ပါန] သစ်ရွက်စသည်တို့၏ အရည်ဖြစ်သော အဖျော်။ ရသပါန (မဟာနိ။ ၂၉၀) နှင့် သာကာဒိရသပါနံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၉။

သာကာရ (တိ) [သဟ + အာကာရ] (အဆင်း, အာဟာရခံစားခြင်း, အသက်အပိုင်းအခြားဟူသော) အခြင်းအရာတို့နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဣတိ သာကာရံ သဉ္ဇေသံ အနေကဝိဟိတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿရာမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ သာကာရံ သဉ္ဇေသန္တိ နာမဂေါတ္တဝသေန သဉ္ဇေသံ၊ ဝဏ္ဏာဒိဝသေန သာကာရံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၀။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၉၂)။

သာကာရဝစန (နဉ) [သာကာရ + ဝစန] အခြင်းအရာနှင့်တကွဖြစ်သော-သဒ္ဒါ-စကား။ တဒေတံ အဋ္ဌကထာယမေဝ သာကာရဝစ-နဿ ဝုတ္တတ္တာ ဝိစာရေတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၆၆။

သာကိယ (ပု) [သက + ဏ္ဍ။ ကုလဝံသ အနုရက္ခိတုံ သက္ကုဏန္တိ သမတ္ထေန္တိတိ သက္ယာ သာကိယာ၊ သာကဝနေ ဝသန္တိတိ ဝါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၉။ ဂါထာ-သံ။ ဂါကိယ-သက္ကတပိဋကေ။] သာကီဝင်-မင်းသား-အမျိုးသား။ အဟံ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ၊ သာကိယာနံ ပုရတ္ထိမေ။ ဝိမာန။ ၁၁၀။ (-ဒီ၊ ၁။ ၈၇)။ သဗ္ဗေပိ သက္ယ-ကုလေ ဇာတာ "သက္ယာ"တိ စ "သာကိယာ"တိ စ "သက္ကာ"တိ စ ဝုစ္စန္တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၄။

သာကိယကမ္မကရ (တိ) [သာကိယ + ကမ္မ + ကရ + အ] သာကီဝင်မင်းတို့၏ အမှုကိစ္စကို ပြုလုပ်သော၊ သူ။ သာကိယကမ္မကရာပိ ဝဒန္တိ "တုမ္ဟေ ဒါနိ ကုဋ္ဌိနော ဒါရကေ ဂဟေတ္တာ ဂဇ္ဈထ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၆။

သာကိယကမ္မကာရ (တိ) [သာကိယကမ္မ + ကရ + ဏ] သာကိယကမ္မကရ-ကြည့်။ သာကိယ-ကမ္မကာရာ ဝဒန္တိ။ တုမ္ဟေ ဒါနိ ကုဋ္ဌိနော ဒါရကေ ဂဟေတ္တာ ဂဇ္ဈထ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၆၅။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၄၁။

သာကိယကုမာရ (ပု) [သာကိယ + ကုမာရ] သာကီဝင်မင်းသား။ သတ္ထု ပန ပရိဝါရတ္ထံ ကုလပဋိပါဋိယာ သာကိယကုမာရေသု ပဗ္ဗဇန္တေသု မဟာနာမေန သက္ကေန ----။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၅)။

သာကိယကုမာရသတ (နဉ) [သာကိယကုမာရ + သတ] သာကီဝင်မင်းသားအရာ၊ တစ်ရာသော သာကီဝင်မင်းသား။ ပဗ္ဗဇိတာနံ ပဉ္စန္နံ သာကိ-ယကုမာရသတာနံ အနဘိရတိယာ ဥပ္ပန္နာယ တေ ဘိက္ခူ အာဒါယ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၂။

သာကိယကုလ (နဉ) [သာကိယ + ကုလ] သာကီ-ဝင်မင်းအမျိုးအနွယ်။ သောယေဝ စ သာကိ-

ယကုလေ သမ္ဘတ္တံ ရဇ္ဇံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇိတောဿ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၁။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၁)။

သာကိယကုလဝမ္မန (တိ) [သာကိယကုလ + ဝမ္မန] သာကီဝင်မင်းမျိုးတို့၏ စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သော။ သက္ကဝမ္မနောတိ သာကိ-ယကုလဝမ္မနော။ "သက္ကပုဂ်ဝေါ"တိ ပါဠေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၄၄။

သာကိယကောလိယမလ္လရဇ္ဇ (နာ) [သာကိယ + ကောလိယ + မလ္လ + ရဇ္ဇ] သာကီဝင်မင်း ကောလိယမင်း မလ္လမင်းတို့၏နိုင်ငံ။ သာကိ-ယကောလိယမလ္လရဇ္ဇဝသေန တီဏိ ရဇ္ဇာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

သာကိယကောလိယရာဇ (ပု) [သာကိယကော-လိယ + ရာဇ] သာကီဝင်မင်း ကောလိယမင်း။ သာကိယကောလိယရာဇာနော သုဝဏ္ဏသိဝိ-ကာယော ဥပဌာပယိသု။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၇။

သာကိယကောဋ္ဌိယဇနပဒ (ပု) [သာကိယ + ကောဋ္ဌိယ + ဇနပဒ] သာကီဝင်မင်း ကောလိ ယမင်းတို့၏ ဇနပုဒ်။ ရောဟိနီ နာမ နဒီ သာကိယကောဋ္ဌိယဇနပဒါနံ အန္တရေ ဥတ္တရ-ဒိသတော ဒက္ခိဏမုခါ သန္ဒတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၀။

သာကိယကောဋ္ဌိယဇနပဒဝါသိ (တိ) [သာကိယ-ကောဋ္ဌိယဇနပဒ + ဝသ + ဏိ။ ထိ-၌ -- ဝါသိနီ။] သာကီဝင်မင်း ကောလိယမင်းတို့၏ ဇနပုဒ်၌-နေ-နေလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ "ဘဂဝန္တံ ပစ္စာမုခံ ရောဟိနိ နာမ နဒိ အတိက္ကမန္တိ သာကိယကောဋ္ဌိယဇနပဒဝါသိနော ပဿန္တိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၀။

သာကိယဂဏ (ပု) [သာကိယ + ဂဏ] သာကီဝင်မင်းတို့၏အပေါင်း။ ဟံသပရိသာ သာကိယဂဏော၊ သုမုခေါ အာနန္ဒော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၃၁။

သာကိယဇန (ပု) [သာကိယ + ဇန] သာကီဝင်မင်းသားအပေါင်း။ တသ္မိံ သမယေ သုဒ္ဓေါဒန-မဟာရာဇာ သာကိယဇနံ သန္နိပါတေတွာ အာဟ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၉။

သာကိယဇနပဒ (ပု) [သာကိယ + ဇနပဒ] သာကီဝင်မင်းတို့၏-ဇနပုဒ်-တိုင်း-ခရိုင်။ "ဘဂဝါ သာကိယဇနပဒေ ကပိလဝတ္ထာဟာ-ရတော ဇာတိဘူမိတော အာဂစ္ဆာမာ"တိ အာဟံသု။ မ၊ ၆။ ၂။ ၄၁။

သာကိယတြေ (ပု) [သာကိယ + အတြေ] သာကီ ဝင်မင်းတို့၏သား။ အဟံ ကပိလဝတ္ထုဿိ၊ အဇာယိ သာကိယတြေဇော။ အပ၊ ၂။ ၁၆၁။

သာကိယဒါရက (ပု) [သာကိယ + ဒါရက] သာကီ ဝင်မင်းမျိုး၌ ဖြစ်သောသူငယ်။ ကောလိယ-ကမ္မကာရာ ဝဒန္တိ "တုမ္ဟေ ကပိလဝတ္ထုဝါသိ-ကေ သာကိယဒါရကေ ဂဟေတ္တာ ဂဠထ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၄၁။

သာကိယဒါသက (ပု) [သာကိယ + ဒါသက] သာကီဝင်မင်းတို့၏ကျွန်။ တေန ခေါ ပန သမယေန သာကိယဒါသကာ အဝရုဒ္ဓါ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၅။

သာကိယပုတ္တိယ (တိ) [သာကိယ + ပုတ္တ + ဏ္ဍယ] သာကီဝင်မင်း၏သားဖြစ်သော။ "တုမ္ဟေ သာကိယပုတ္တိယာ နာမ မဟာလာဘဂ္ဂယ-သဂ္ဂပုတ္တာ သုခေန ဇီဝထ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၃။

သာကိယမဏ္ဍလ (ပု) [သာကိယ + မဏ္ဍလ] သာကီဝင်မင်းမျိုးဖြစ်သောဆွေတော်မျိုးတော်-

အပေါင်း-အဝန်း-အဝိုင်း။ အထ ဘဂဝါ နေဝ သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇသ ---- နှ သကလသ သာကိယမဏ္ဍလသ အာရောဂျံ ပုစ္ဆိ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၁။ သာကိယမဏ္ဍလသာတိ သာကိယ-ရာဇသမူဟသ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။

သာကိယမာန (ပု) [သာကိယ + မာန] သာကီဝင်မင်းတို့၏-မာန်-မာန။ ဧဝံ အမှာကံ သာကိယာနံ သာကိယမာနော နိမ္မာနာယိသ-တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၉။

သာကိယရာဇ (ပု) [သာကိယ + ရာဇ] သာကီဝင်မင်း။ သော ဝယပတ္တော ဘဒ္ဒိယသ သာကိယရညော သေနာပတိ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၄။

သာကိယရာဇကုလ (နှ) [သာကိယ + ရာဇကုလ] သာကီဝင်မင်း-အမျိုး-အနွယ်-မျိုး။ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ကပိလဝတ္ထုသ္မိံ သာကိ-ယရာဇကုလေ နိဗ္ဗတ္တိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၅၊ ၁၈၀။ (-ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၁)။

သာကိယရာဇပုတ္တ (ပု) [သာကိယရာဇ + ပုတ္တ] သာကီဝင်မင်းသား။ အလက်တာ သာကိယ-ရာဇပုတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၇။

သာကိယရာဇသမူဟ (ပု) [သာကိယရာဇ + သမူဟ] သာကိယမဏ္ဍလ-ကြည့်။

သာကိယဝံသ (ပု) [သာကိယ + ဝံသ] သာကီဝင်မင်းတို့၏ အမျိုး အနွယ်။ ဧဝံ သာကိယဝံသော ဝိဝဋ္ဋကြောနေ ဥပစ္ဆိန္နော။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၇။

သာကိယဝံသဝိဟာရ (ပု) [သာကိယဝံသ + ဝိဟာရ] သာကိယဝံသမည်သော ကျောင်း။ တတော သာကိယဝံသဝိဟာရေ၊ ကူဋာလိ-ဝိဟာရေ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၄၆။

သာကိယသတ (နှ) [သာကိယ + သတ] သာကီဝင်မင်းသမီးအရာ၊ တစ်ရာသောသာကီဝင်မင်း သမီး။ မဟာပဇာပတိဂေါတမီ ပဠေ သာကိယ-သတာနိ အာဒါယ ဂန္တာ ပဗ္ဗဇ္ဇံ ယာစိတွာ ပဗ္ဗဇ္ဇေ ဥပသမ္ပဒေ လဘိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၃၅၂။

သာကိယာဒိဇန (ပု) [သာကိယ + အာဒိ + ဇန] သာကီဝင်စသောလူအပေါင်း။ ဣမံ သာကိ-ယာဒိဇနံ ပဿထ အညမညံ မေဓဂံ ဟိ သက်ဗာဓကန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇၃။

သာကိယာနီ (ထီ) [သာကိယ + ဏ္ဍ (ဣနီ)။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၂၆၁၊ ၄၆၉။ ဏ္ဍ-ပစ္စည်းကြောင့် ယ-အစိတ် အ-ကို အာန-ပြု။ ဂါကိယာနီ-သဏ္ဌာတပိဋကာ။] သာကီဝင်-မင်းသမီး-အမျိုး သမီး။ ---- သမ္ဘဟုလာဟိ သာကိယာနီဟိ သဒ္ဓိं ယေန ဝေသာလီ တေန ပက္ကာမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၂။ သာကိယာနိ မံ ဘန္တေ ---- "တုဝဉ်ံ ခေါ အယျပုတ္တ အာဂစ္ဆေယျာသီ"တိ။ ဥဒါန။ ၁၀၁။ သာကိယာနီတိ သက္ကရာဇမီတာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၅၂။

သာကုဏိက (ပု) [သာကုဏ + ဏိက။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၄။ သကုဏော ဟန္တီတိ သာကုဏိ-ကော၊ ပက္ခိဟန္တာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါကုနိက-သံ။ သာဥဏိအ-ပြာ။ သာဥဏိယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ငှက်မုဆိုး၊ ငှက်တို့ကိုသတ်၍ အသက်မွေး သော၊ သူ။ (၂) သိန်း-စွန်-ငှက်။ (၁) ဧသော ဘိက္ခဝေ သတ္တော ဣမသ္မိं ယေဝ ရာဇဂဟေ သာကုဏိကော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ၁။ ၄၄၇။ မံသပိဏ္ဍဝတ္ထုသ္မိံ သာကုဏိ-ကောတိ သကုဏော ဂဟေတွာ ဝိက္ကိဏန-ကာလေ နိပ္ပက္ခစမ္မေ မံသပိဏ္ဍမတ္တေ ကတွာ ဝိက္ကိဏန္တော ဇိဝိတံ ကပ္ပေသိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၁။ (-ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၉၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၄)။ (၂) အထဂ္ဂဟီ

သာကုဏိကော ကပေါတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၁။ သာကုဏိကောတိ သေနသကုဏော။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၂၉။

သာကုဏိကကိတဝ (ပု) [သာကုဏိက + ကိတဝ] စဉ်းလဲသော ငှက်မုဆိုး။ တံ ယထာ သာကုဏိကကိတဝသ နိကစ္စ ဝဠ္ဍေတ္တာ သကုဏဂ္ဂဟဏံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၇၈။

သာကုဏိကဂါမ (ပု) [သာကုဏိက + ဂါမ] ငှက်မုဆိုးရွာ၊ ငှက်တို့ကိုသတ်၍ အသက်မွေးသော သူတို့ရွာ။ သဗ္ဗသာကုဏိကာဂါမေတိ သဗ္ဗသ္မိံမ္မိ သာကုဏိကဂါမေ နာဟံ အညံ တဝ ဧဝရူပံ ကေနစိ သာကုဏိကေန အာဘာတပုဗ္ဗံ ဥပါယနံ ပဿာမိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၇၀။

သာကုဏိကပစ္ဆိ (ထီ) [သာကုဏိက + ပစ္ဆိ] ငှက်မုဆိုးတို့၏ထည့်ရာဖြစ်သော ခြင်းတောင်း။ ဘူမိယံ ပတိတံ သာကုဏိကပစ္ဆိံ ပိဋ္ဌိပါဒေန ပဟရိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၃၈။

သာကုဏိကာဒိဘာဝူပဂမန (နာ) [သာကုဏိက + အာဒိ + ဘာဝ + ဥပဂမန] ငှက်မုဆိုးအစရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း။ အယမေတေသံ လဒ္ဓိတိ သာကုဏိကာဒိဘာဝူပဂမနေန ကဏ္ဏာဘိဇာတိအာဒီသု ----။ မ၊ ၌၊ ၅။ ၅၅။

သာကုဏိယ (ပု) [သာကုဏိက-မ္ဟ။ က-ကို ယ-ပြု။] သာကုဏိက-ကြည့်။ ပိဏ္ဍောဿ သာကုဏိယော နိစ္ဆဝေါရတ္ထိ။ သံ၊ ၁။ ၄၄၉။

သာကုန္ဓိက (ပု) [သကုန္ဓ + ဏိက။ ဂါကုန္ဓိကသံ။] သာကုဏိက-ကြည့်။ သာကုန္ဓိကောဝ သကုဏိ၊ ယထာ ဗန္ဓိတုမိစ္ဆတိ။ ထေရီ။ ၄၁၃။ သာကုန္ဓိကော ဝါတိ သကုဏလုဒ္ဓေါ ဝိယ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၃၄။

သာကုဌ (ပု) [သကုဌ + ဏ] သကုဌာမြစ်ဝှမ်းဌ် နေထိုင်သော၊ သူ။ သာကုဌလူမျိုး။ (ၛင်းသကုဌာမြစ်သည် ပါဋိလိ-ပါတနမြို့အနီးဌ် ပေါင်းဆုံသော ဂင်္ဂါမြစ်လက်တက် မြစ်ငယ်ဖြစ်သည်။ ရှေးကၛင်းမြစ်ကို "သကုလီ-ဟူ၍လည်း ကောင်း မက္ခုဏာ, မုကုဌာ, ပန္ဓိန်" ဟူ၍ လည်းကောင်း အသီးသီးခေါ်ခဲ့ကြသည်။ ယခုခေတ်ဌ် သကၛ–မြစ်ဟုခေါ်သည်။ ပုရာဏ်၊ ပထဝီဝင်ကျမ်း၊ ၁၁၉-နှာ။) သြဠကာ ဒမိဌာ စေဝ၊ သာကုဌာ မလဝါဌကာ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၀။

သာကေတ[1] (ထီ၊ နာ) [သာက + ဣတ။ သာကောရာဇုနံ ယုဒ္ဓါဒီသု သတ္တိ သဏ္ဌာတာ ဧတ္ထာတိ သာကေတံ၊ သာကော နာမ ရာဇာ, ဒုမော ဝါ ဧတ္ထ အာဒိ ကာလေ သဏ္ဌာတောတိ ဝါ သာကေတံ။ ဓာန်၊ ၌။ ၂၀၁။ သာကေတ-သံ။ သာဝယ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] သာကေတ-မြို့။ (ၛင်းမြို့သည် သာဝတ္ထိမြို့နှင့် ၆-ယူဇနာဝေးသည်။ ဝိ၊ ၃။ ၃၅၁။ ၇-ယူဇနာအတွင်းရှိသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ဘုရားလက်ထက်ဝယ် ထင်ရှားသောမြို့ကြီး ၆-မြို့အနက် စတုတ္ထမြို့ကြီးဖြစ်သည်။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁။ ကောသလတိုင်း ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းမှာရှိ၍ ဘုရားမပွင့်မီက အယောဓျာ (=အယုဇ္ဈာ) မြို့ဟု ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သည်။ ပုရာဏ်၊ ပထဝီဝင်ကျမ်း။ ၁၇၅။ ကပ္ပဒ္ဒုမ)။ သေယျထိဒံ၊ စမ္ပာ ရာဇဂဟံ သာဝတ္ထီ သာကေတံ ကောသမ္ဗီ ဗာရာဏသီ၊ ဧတ္ထ ဘဂဝါ ပရိနိဗ္ဗာယတု။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁၊ ၁၃၉။

သာကေတ[2] (တိ) [သာကေတ + ဏ။ သာကေတ၊ သာကေတက-သံ။] သာကေတမြို့ဌ်-နေ-မွေးဖွား-သော၊ သူ။ ကော နုခေါ ဘဂဝါ ဟေတူတိ ဣဒံ သတ္ထာ သာကေတံ ဥပနိဿာယ ဝိဟရန္တော သာကေတံ ဗြာဟ္မဏံ အာရဗ္ဘ

ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၅။

သာကေတက (တိ) [သာကေတ + က။ ရှု။ ၃၇၆။ သာကေတက-သံ။] သာကေတမြို့၌-နေ-မွေးဖွား-သော၊ သူ။ တံ အညတရော သာကေတကော ဗြာဟ္မဏမဟာသာလော နဂရာ နိက္ခန္တော နဂရဒ္ဓါရေ အဒ္ဒသ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၆။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၁၆)။

သာကေတဂမန (နာ) [သာကေတ + ဂမန] သာကေတမြို့သို့သွားခြင်း။ ဒါသဿ တေ ပုဏ္ဏဝမနဿ ဓနဉ္ဇယသေဋ္ဌိနော ဓီတရံ ဝိသာခံ နာမ ဒါရိကံ အာနေဿာမိ၊ သာကေ-တဂမနံ မေ အနုဇာနာထာ"တိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၄။

သာကေတဇာတက (ပု) [သာကေတ + ဇာတက] သာကေတဇာတ်၊ သာကေတမြို့၌-နေ-မွေးဖွား-သောသူကို ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ဧကကနိပါတ်၊ ဣတ္ထိဝဂ်၊ ၆၈-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆။ (-၆၆)။

သာကေတဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာကေတ-ဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာကေတဇာတ်ကို ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ဧကကနိပါတ်၊ ဣတ္ထိဝဂ်၊ ၆၈-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၆။ (-ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၆)။

သာကေတတိသဿတ္ထေရ (ပု) [သာကေတ + တိသ + ထေရ] သာကေတမြို့၌-နေ-မွေးဖွား-သော-တိသထေရ်။ ပရိယတ္တိအပ္ပိစ္ဆော တေပိဋကောပိ သမာနော နဗဟုသုတဘာဝံ ဇာနာပေတုကာမော ဟောတိ သာကေတ-တိသတ္ထေရော ဝိယ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၆။

သာကေတနဂရ (နာ) [သာကေတ + နဂရ] သာကေတ°-ကြည့်။ အနာထပိဏ္ဍိကသ္ဓ ကိရ ဓီတာ စူဠသုဘဒ္ဒါ သာကေတနဂရေ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၀-၂။ (-ဝိမာန၊ ၆။ ၁၀၄။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၄၀၊ ၂၇၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉)။

သာကေတနဂရဝါသီ (တိ) [သာကေတနဂရ + ဝသ + ဏိ။ ထီ-၌ --ဝါသိနီ။] သာကေတ မြို့၌-နေ-နေလေ့-ရှိသော၊ သူ။ တေ ကိရ သာကေတနဂရဝါသိနော ကုလပုတ္တာ သတ္ထု ဓမ္မဒေသနံ သုတ္တာ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၆)။

သာကေတပဒ္ဓ (ထီ၊ နာ) [သာကေတ + ပဒ္ဓ] သာကေတမြို့၌ဖြစ်သော ပြဿနာ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ သာကေတပဒ္ဓံ နာမ ဂဏ္ဍိသု။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၈။ နိစ္ဆိတံ ဟေတံ သာကေတပဒ္ဓ-နာတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၁။

သာကေတဗြာဟ္မဏ (ပု) [သာကေတ + ဗြာဟ္မဏ] သာကေတမြို့၌-နေ-မွေးဖွား-သောပုဏ္ဏား။ သာကေတပုဏ္ဏား။ သာကေတဗြာဟ္မဏဿ အာဌာဟနဒဿနသမာဂမေ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၂။

သာကေတဝါသိက (တိ) [သာကေတ + ဝသ + ဏိက] သာကေတမြို့၌ နေသော၊ သူ။ ဘဂဝါ ဟိ စူဠသုဘဒ္ဒါယ ---- သာဝတ္ထိဝါသိနော စ သာကေတဝါသိကေ ပဿန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။

သာကေတဝါသီ (တိ) [သာကေတ + ဝသ + ဏိ။ ထီ-၌ --ဝါသိနီ။] သာကေတနဂရဝါသီ-ကြည့်။ ဘဂဝတော ကိရ ဘိက္ခုသံ္ဃပရိဝု-တဿ သာကေတံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိသနကာလေ ဧကော သာကေတဝါသီ ---- ဒိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၄။ (-သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၆)။

သာကေတသမိပ (တိ) [သာကေတ + သမိပ] သာကေတမြို့၏ အနီးဒ်-ဖြစ်-ရှိ-သော။ သာကေတေ အဋ္ဌနံ ဝနန္တိ သာကေတသမိပေ အဋ္ဌနဝနေ ဝိဟာရံ ပါဝိသိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၄၂။

သာကေတသေဋ္ဌိ (ပု) [သာကေတ + သေဋ္ဌိ] သာကေတမြို့ဒ်-နေ-မွေးဖွား-သော သူဌေး။ သာကေတသူဌေး။ တသ သာကေတသေဋ္ဌိ-နော သုဏိသံ ပုတ္တသ ဘရိယံ ကတ္တာ။ ထေရီ ၆။ ၂၇၂။

သာကွရပ္ပဘေဒ (တိ) [သဟ + အကွရ + ပဘေဒ။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတော စ နိဗ္ဗစနဝိဘာ-ဂတော စ အကွရာ ပဘေဒိယန္တိ ဧတေနာတိ အကွရပ္ပဘေဒါ။ သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စ။ သဟ အကွရပ္ပဘေဒေနာတိ သာကွရပ္ပဘေဒါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇။] အက္ခရာတို့ကို ခွဲခြမ်းဝေဘန်ကြောင်းဖြစ်သော သိက္ခာကျမ်း, သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် တကွဖြစ်သော (ဝေဒ-ဗေဒင်ကျမ်း)။ တေန ခေါ ပန သမယေန ---- တိက္ခံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ သနိယက္ခုကေ ဗ္ရာဘာနံ သာကွရပ္ပဘေဒါနံ ဣတိဟာသပဉ္စမာနံ ပဒတော ----။ ဒီ၊ ၁။ စ ၂။ (-မ၊ ၂။ ၃၃၄။ အံ၊ ၁။ ၁၆၃)။ သဟ အကွရပ္ပဘေဒေန သာကွရပ္ပဘေဒါနံ။ အကွရပ္ပဘေဒေါတိ သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၉။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၆။

သာခ (တိ) [သာခါ + ဏ။ ဂါခ-သံ။] (၁) သာခ-မည်သော သမင်။ (၂) သစ်ခက်အောက်ဌ် မွေးဖွားသော သာခသူဌေးသား။ (၃) သစ်ခက်နှင့်တူသော မြောင်းငယ်။ (၁) နှ သာခမုပသံ-ဝသေ။ ----ယဿ ခေါ သာခသ္မိ ဇီဝိတန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄။ သာခမုပသံဝသေ (ဇာ၊ ၁။ ၄) တိ သာခမိဂံ ပန နှ ဥပသံဝသေ ဥပဂမ္မ နှ သံဝသေယ္ယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၉။ (၂) ယထာ သာခေါ စရိ ဧဝံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၁။ တံ ဒိဝသညေဝ ---- ဧကိဿာ ရုက္ခသာခါယ ဟေဋ္ဌာ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ၊ တဿ "သာခကုမာရော"တိ နာမံ ကရိံသု။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၈။ (၃) သာခါ (သံ၊ ၂။ ၂၆၉) တိ ကုသုမ္ဘဂါမိနိယော ခုဒ္ဒကမာတိကာယော။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၅၁။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၃။ ခုဒ္ဒိကာ ဥဒကဝါဟိနိယော သာခါ ဝိယာတိ သာခါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၆-၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။၁၉၄။

သာခကုမာရ (ပု) [သာခါ + ကုမာရ] သစ်ခက်အောက်ဌ် မွေးဖွားသော သာခသူဌေးသား။ သာခသူငယ်။ သာခ (၂) ကြည့်။

သာခခန္ဓ (ပု) [သာခါ + ခန္ဓ] အခက်အလက်ဟူသောပင်စည်။ သာခခန္ဓာ ဟိ ဒိသာဘိမုခ-ပဝတ္တာကာရာ၊ မူလခန္ဓော ပန ဥဒ္ဓမုဂ္ဂတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄စဝ။

သာခဂေါစရ (တိ) [သာခါ + ဂေါစရ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဌ်ကျက်စားတတ်သော။ တတ္ထ ဒုမဝရသာခဂေါစရာတိ ဒုမဝရာနံ သာခဂေါ-စရော။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၆။

သာခဂ္ဂ (နာ) [သာခါ + အဂ္ဂ] သစ်ကိုင်းဖျား၊ သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏ အဖျား။ သာခဂ္ဂေသု စရန္တာနံ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ဘဝေယ္ယာ-တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၅။ (-ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၅။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၇၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၆)။

သာခစ္ဆာယာ (ထီ) [သာခါ + ဆာယာ] သစ်ခက်ရိပ်၊ သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏အရိပ်။ တသ္မာ တာဒိသဿ ရုက္ခဿ သာခစ္ဆာယာယ ဝါ ခန္ဓစ္ဆာယာယ ဝါ ၆ပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၄၄။

သာခဿဒက (တိ) [သာခါ + ဆေဒက] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ကို-ဖြတ်-ချိုင်-တတ်သော။ အဝယဝေ သမူဟဝေါဟာရေန ဝါတိ ဇတ္ထ သာခဿဒကော ရုက္ခဿဒကောတိ ဝုစ္စတိတိ အာဒိ နိဒဿနံ။ ဝဇိရ။ ၁၇၉။

သာခဋ္ဌ (တိ) [သာခဋ္ဌ + က] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ခ်ဋ်တည်သော။ ဣဒံ ပန ဝိမာနံ သာခဋ္ဌကံ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၁။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆)။

သာခဋ္ဌကဝိမာန (နာ) [သာခဋ္ဌက + ဝိမာန] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ခ်ဋ်တည်သော ဗိမာန်။ တတ္ထ ယံ သာခဋ္ဌကဝိမာနံ ဟောတိ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၁။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂)။

သာခန္ဓ (ပု၊ နာ) [သာခါ + အန္ဓ] သာခပရိယန္တ-ကြည့်။ တမ္မိ ရုက္ခမူလံ သာခန္ဓတော ပဋ္ဌာယ သမတလံ ကာရေတ္တာ ပရိက္ခိတ္တဝေဒိကတော-ရဏ္ဍဒ္ဓါရယုတ္တံ အကာသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၅၅၃။

သာခန္ဓရ (နာ) [သာခါ + အန္ဓရ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏အကြား၊ သစ်ခက်-သစ်ကိုင်း-ကြား။ သာခန္ဓရေဟိ စေဝ ပုပ္ဖန္ဓရေဟိ စ ပဗ္ဗဝဏ္ဏာ ဘမရဂဏာ နာနပ္ပကာရာ စ သကုဏသယ်ာ မဓုရဿရေန ဝိကူဇန္တာ ဝိစရန္တိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၆၄။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၀။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၆၂။ ၄၀၇။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၈)။

သာခပဏ္ဏာဒိပဋိစ္ဆာဒန (နာ) [သာခါ + ပဏ္ဏ + အာဒိ + ပဋိစ္ဆာဒန] သစ်ခက်-အခက်အလက်-သစ်ရွက်စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ သော ဟိ အဂုမ္ဗောဝ သမာနော သာခပဏ္ဏာဒိ-ပဋိစ္ဆာဒနေန ဂုမ္ဗဝဏ္ဏံ ဒဿေတွာ ---- ဒါရ-ဘရဏံ ကရောတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၆၂။

သာခပရိယန္တ (ပု) [သာခါ + ပရိယန္တ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏ အစွန်း-အဖျား-အဆုံး၊ သစ်ကိုင်းအစွန်း၊ အဖျား။ ဣမေသံ ဘောဇနံ ---- သာခပရိယန္တေ နိသီဒိတွာ တေသံ ပသံသနပဋိသံယုတ္တံ ကထံ ကထေန္တော ပဋမံ ဂါထမာဟ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၉၄။

သာခပုရာဏသန္ထတ (နာ) [သာခ + ပုရာဏ + သန္ထတ] အဟောင်းဖြစ်သောသစ်ခက်အခင်း။ နာ ဝိယသေ သာခပုရာဏသန္ထတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၆။ သာခပုရာဏသန္ထတန္တိ ဟိယျော ဝါ ပရေ ဝါ သန္ထတံ ပုရာဏသာခါသန္ထနံ နာ ဝိယသေ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၈၆။

သာခပွဒေသ (ပု) [သာခါ + ပဒေသ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ရှိသောအရပ်။ ဇာယန္တာ စ တသ္မိံ ယေဝ နိဂြောဓေ တေသု တေသု သာခပွဒေသေသု သမ္ဘဝန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၃၇။

သာခပွဘေဒ (ပု) [သာခါ + ပဘေဒ] သစ်ခက်သစ်ရွက်ခက်ငယ်ခက်မနေရာအပြား။ တသ္မိံ ယေဝ နိဂြောဓေ တေသု တေသု သာခပွ-ဘေဒေသု သမ္ဘဝန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၄၀။

သာခမိဂ (ပု) [သာခါ + မိဂ။ ဂါခမဃ-သံ။ မျောက်သတ္တဝါ။ ဝိလျ။] သာခ-မည်သောသမင်။ သာခသမင်။ တဒါ သာခမိဂေါ ဒေဝဒတ္တော အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၉၄။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၉။

သာခမိဂတြေ (ပု) [သာခမိဂ + အတြေ] သာခ-မည်သောသမင်၏သား။ သာခသမင်၏သား။ သာခမိဂတြေဟေ ဟုတ္တာ၊ မိဂိယာ ကုစ္ဆि-မောက္ကမိ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၆။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၁၄။

သာခလျ (နာ) [သခိလ + ဏျ။ သခိလော ဝုစ္စတိ သဏ္ဌာ၀ါစော၊ တဿ ဘာ၀ေါ သာခလျံ။ ဒီ၊

ဦ။ ၃။ ၁၇၉။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၆၀။ သာခိလျ-သံ။] ပြေပြစ်-နူးညံ့-ဝမ်းမြောက်-သော စကားရှိသူ၏ အဖြစ်။ ပြေပြစ်-နူးညံ့-သော စကား။ သာခလျှဉ္ဇ။ ပဋိသန္ဓာရော စ။ အဘိ၊ ၀။ ၁၅။ သမ္ဘောဒကမုဒုဘာဝသခ်ါတော သခိလဘာ-ဝေါ သာခလျံ့။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၅။ (-မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၄။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၆၂)။

သာခဝဏ္ဏ (ပု) [သာခါ + ဝဏ္ဏ] သစ်ခက်သစ်ရွက်အဆင်းရှိသော (မြွေ)။ နီလသပ္ပေါ နာမ သာခဝဏ္ဏော ရုက္ခဂ္ဂါဒီသု ဝိစရဏကသပ္ပေါ။ သံ၊ ဦ၊ ၂။ ၃၂၅။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၃၂၅။

သာခဝန္တု (တိ) [သာခါ + ဝန္တု။ ပညဝန္တု-ပုဒ်ကဲ့သို့ ခါ-ဌ ရဿပြု။ နိရုတ္တိ။ ၄၇၅။] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ရှိ-ပြည့်စုံသော။ သော သာခဝါ ဖလိမာ သံဝိရုဠှော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၁။ တတ္ထ သာခဝါတိ သာခသမ္ပန္နော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၄၆၉။

သာခသမာစာရ (ပု) [သာခါ + သမာစာရ] သစ်ခက်သစ်ရွက်နှင့်တူသော (ငြိကပ်သော) အကျင့်-သီလ-အလေ့-ရှိသော၊ သူ။ သာခ-သမာစာရော”တိ ဝါ ပါဠော၊ တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂနဋ္ဌေန သာခါသဒိသသီလောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဦ၊ ၃။ ၈၂။

သာခသမ္ပန္န (တိ) [သာခါ + သမ္ပန္န] သစ်ခက်သစ်ရွက်နှင့်ပြည့်စုံသော (သစ်ပင်)။ တတ္ထ သာခဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၉) တိ သာခသမ္ပန္နော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၄၆၉။

သာခသသိတ (တိ) [သာခါ + သိတ] သစ်ခက်ခ်ဖိုသော (မျောက်) သာခသိတော (ဇာ၊ ၂။ ၄၈) တိ မဂ္ဂဌော။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၂၄၆။

သာခါ (ထီ) [သာခ + အ + အာ။ သာခတိ ဂဂန် ဗျာပ္ပေါတိတိ သာခါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာခ ဗျာပနေ။ ဓာန်၊ ဦ။ ၅၄၂။ ဂါခါ-သံ။ သာဟာ-ပါကတ။] သစ်ခက်၊ အခက်အလက်။ ဝါရိဒါ ပုရိမာ သာခါ၊ ---- နာရိဒါ ပစ္ဆိမာ သာခါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၉။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁၇၃-၄၊ ၁၉၀)။

သာခါခန္ဓ (ပု) [သာခါ + ခန္ဓ] ကြီးသောသစ်ကိုင်း၊ သစ်ကိုင်းကြီး။ မဟန္တော သာရဝန္တော သာခန္ဓော ဝိယ၊ သာခန္ဓော ဟိ ဒိသာဘိမုခ-ပဝတ္တာကာရော။ သံ၊ ဦ၊ ၂။ ၄၈၀။

သာခါဂဟဏ (နာ) [သာခါ + ဂဟဏ] သစ်ခက်-သစ်ကိုင်း-ကို-ကိုင်-ယူ-ဆွဲ-ငင်-ခြင်း။ တသ္မိံ ဝနေ ဝိစရဏမဂ္ဂဌော ဝိယ အာရမ္မဏဝနေ ဥပ္ပန္နကစိတ္တံ သာခါဂဟဏံ ဝိယ အာရမ္မဏော လုဇ္ဇနံ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၉၂။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၅၃။

သာခါဂုမ္ဗ (ပု၊နာ) [သာခါ + ဂုမ္ဗ] သစ်ခက်သစ်ရွက်အပေါင်းအစု-ထူထပ်-များပြား-သောချုံ။ ဧဝံ ဝါတသ အာဂမနမဂ္ဂ ရုန္ဓိတ္တာ ဌိတာနိ သာခါ-ဂုမ္ဗာဒီနိ ဆိန္ဒိတ္တာ အပနေန္တော သောဧတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄၈။

သာခါယဋ္ဌန (နာ) [သာခါ + ယဋ္ဌန] သစ်ကိုင်း-သစ်ခက်-အခက်အလက်-ကို ထိခိုက်-နင်းမိ-ခြင်း။ သာခါယဋ္ဌနဆာယာဖရဏာနိ အပုဗ္ဗံ အစရိမံ ဧကဂ္ဃဏေယေ ဘဝန္တိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၄။

သာခါစလန (နာ) [သာခါ + စလန] သစ်ခက်-သစ်ကိုင်း-လှုပ်ခြင်း။ သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏ လှုပ်ခြင်း။ အပ္ပမတ္တကမ္ပိ သာခါစလနံ ဒဏ္ဍကပတနံ ---- ကုစ္ဆိယံ ဝိဒ္ဓသသော ဝိယ ကမ္ပန္တော ဝိစရိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၂၆၉။

သာခါဆာယာ (ထီ) [သာခါ + ဆာယာ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏ အရိပ်။ သစ်ကိုင်း-

သစ်ခက်-အရိပ်။ တသွာ တာဒိသသ သာခါစ္ဆာယာယ ဝါ ခန္ဓစ္ဆာယာယ ဝါ ဌပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂၃၆။

သာခါဇရာဇိုတ (တိ) [သာခါ + ဇရာ + ဇိုတ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့ဖြင့်ရှုပ်ရှက်ထွေးရစ်သော။ ယထာ မဟာရာဇ ဝံသနာဌသ - --- သာခါဇရာဇိုတသ အာကမ္ပယန္တသ ဂရုကံ ဟောတိ အာဂမနံ ဒန္ဓံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၉။

သာခါဇာလ (နာ) [သာခါ + ဇာလ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဟူသော ကွန်ရက်။ သာ ဟိ ရူပါဒိသု အာရမ္မဏေသု ဟေဋ္ဌုပရိယဝသေန ပုနပ္ပုနံ ဥပ္ပဇ္ဇနတော သံသိဗ္ဗနဋ္ဌေန ဝေဠုဂုမ္ဗာ-ဒီနံ သာခါဇာလသဒ္ဒါတာ ဇရာ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၈။ (-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁)။

သာခါဒဏ္ဍက (ပု) [သာခါ + ဒဏ္ဍက] သစ်ခက်-ရိုးတံ-ဒုတ်။ သာခံ ဆိန္ဒိတ္တာ သာခါဒဏ္ဍကေ-နေဝ သဒ္ဓိ မဓုပဋ္ဌလံ အာဒါယ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၁။

သာခါဒဏ္ဍကသဒ္ဒ (ပု) [သာခါဒဏ္ဍက + သဒ္ဒ] သစ်ခက်-ရိုးတံ-ဒုတ်-သံ။ ဒဏ္ဍကသဒ္ဒေနာ-ပိတိ သာခါဒဏ္ဍကသဒ္ဒေနပိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၀။

သာခါဒိဆေဒန (နာ) [သာခါ + အာဒိ + ဆေဒန] သစ်ခက်-အခက်အလက်-စသည်ကို ခုတ်ဖြတ်ခြင်း။ သာခါဒိဆေဒနေန ဆိန္နောပိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။

သာခါဒိမန္တ (တိ) [သာခါ + အာဒိ + မန္တ။ ထိ-ဌ သာခါဒိမတိ။] သစ်ခက်-အခက်အလက်-စသည်ရှိသော။ နိပ္ပရိယာယေန သာခါဒိမ-တော သယ်ာတသ သုပ္ပတိဋ္ဌာဝသာဝနေ ---- ပရိယာယတော ပဝတ္တတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅။

သာခါနဂရ (နာ) [သာခါ + နဂရ။ သာခေ နဂရံ သာခါနဂရံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ဂါခါနဂရ-သံ။] မြို့လက်၊ မြို့ကျေးလက်။ အညွှန်းကို သာခါပုဒ်တွဲကြည့်။

သာခါနဂရက (နာ) [သာခါ + နဂရ + က] သစ်ခက်-အခက်အလက်-နှင့်တူသောမြို့ငယ်။ မြို့ငယ်, မြို့သိမ်။ မာဟေဝံ အာနန္ဒ အဝစ "ခုဒ္ဒကနဂရကံ ဥဇ္ဇဏ်လနဂရကံ သာခါနဂရက"-န္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁။ သာခါနဂရကေတိ ယထာ ရုက္ခာနံသာခါ နာမ ခုဒ္ဒကာ ဟောန္တိ၊ ဧဝမေဝ အညေသံ မဟာနဂရာနံ သာခါသဒိသေ ခုဒ္ဒကနဂရကေ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ (-ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁)။

သာခါနစ္ဆ (နာ) [သာခါ + နစ္ဆ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့ဖြင့် ကခြင်း။ နစ္ဆန္တာတိ သာခါနစ္ဆံ နစ္ဆန္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။

သာခါနုသာရ (ပု) [သာခါ + အနုသာရ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-သို့ အစဉ်လျှောက်ခြင်း။ သာခါနုသာရေန ဂမနကာလော ဝိယ ဒ္ဒါရဝသေန ဂမနကာလော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။

သာခါပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သာခါ + ပဋိဗဒ္ဓ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-သစ်ကိုင်း-နှင့်စပ်သော။ သာခဋ္ဌကဝိမာန (မ၊ ၂။ ၂၇၁) နှင့် သာခါပဋိဗဒ္ဓ ဝိမာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၂။

သာခါပတ္တဖလူပေတ (တိ) [သာခါ + ပတ္တ + ဖလ + ဥပေတ] အခက်အလက်, အရွက်, အသီးတို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ သာခါပတ္တဖလူပေ-တော၊ ခန္ဓိမာဝ မဟာဒုမော။ အံ၊ ၂။ ၃၆။

သာခါပလာသဝိပန္န (တိ) [သာခါပလာသ + ဝိပန္န] ပျက်စီးသော အကိုင်းအခက်အရွက်ရှိသော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ရုက္ခော သာခါ-ပလာသဝိပန္နော။ အံ၊ ၂။ ၁၆၊ ၁၇၅၊ ၃၁၆၊

၄၇၃။ အံ၊ ၃။ ၁၅၁၊ ၂၆၀။

သာခါပလာသသဒိသ (တိ) [သာခါပလာသ + သဒိသ] သစ်ခက် သစ်ရွက်ရော်နှင့်တူသော။ တိတ္ထိယာနဉ္စိ လာဘသက္ကာရော ရုက္ခသ သာခါပလာသသဒိသော၊ ---- သာသနေ ပန လာဘသက္ကာရော သာခါပလာသသဒိသော။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၄။

သာခါပလာသသမ္ပန္န (တိ) [သာခါပလာသ + သမ္ပန္န] သစ်ခက် အရွက်ရော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ရုက္ခော သာခါပလာသသမ္ပန္နော။ အံ၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၇၆၊ ၃၁၆၊ ၄၇၃။ အံ၊ ၃။ ၁၅၁၊ ၂၆၀။

သာခါပလာသာဒိအသာရာပဂမန (ပု) [သာခါပလာသ + အာဒိ + အသာရ + အပဂမန] သစ်ခက် သစ်ရွက်ရော်စသည်တို့၏ အနှစ်မရှိသည်မှ ကင်းခြင်း။ အနှစ်မရှိသောသစ်ခက် သစ်ရွက်ရော်စသည်မှ ကင်းခြင်း။ တေန ယထာ သော သာလရုက္ခော သာခါပလာသာဒိအသာရာပဂမနေန သုဒ္ဓေါ သာရေ ပတိဋ္ဌိတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၄။

သာခါပါတန (နာ) [သာခါ + ပါတန] သစ်ကိုင်း-သစ်ခက်-တို့ကို ကျစေခြင်း။ သစ်ခက်-အခက်အလက်-ကိုချခြင်း။ သာခါပါတနေပိ ဧသေဝ နယော။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၇။

သာခါပါရောဟဆေဒန (နာ) [သာခါ + ပါရောဟ + ဆေဒန] သစ်ခက်, မြစ်ပျဉ်းတို့ကိုဖြတ်ခြင်း။ တံ နု ယုတ္တံ သာခါပါရောဟဆေဒနသီမာ-သောဓနာနံ ဝုတ္တတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၄၆၁။

သာခါပတ္တသမိရိတ (တိ) [သာခါ + ပတ္တ + သမိရိတ] အခက်အလက်တို့၏ သစ်ရွက်တို့နှင့် ထိကြုံကုန်သည်ဖြစ်၍ မြူးတူး တွန်ကျူး သော၊ ၄ုက်။ သာခါပတ္တသမိရိတာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၉၊ ၃၄၃) တိ သာခါနံ ပတ္တေဟိ သယံဇ္ဇိတာ ဟုတ္ဝာ ဝိကူဇန္တာ သကုဏာ, ဝါတေန သမိရိတာ ပတ္တသာခါယေဝ ဝါ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၀၃။

သာခါပန္တီ (ထီ) [သာခါ + ပန္တီ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့၏ အစဉ်အတန်း။ သာခါပန္တိ-ဝသေန ပါစိနာဘိမုခါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၈။

သာခါပရိဝါရ (ပု) [သာခါ + ပရိဝါရ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဟူသော အရံအတား။ သစေ တတ္တကေန အသက္ကောန္တော သာခါပရိဝါရေ-နေဝ အတ္တနော ကာတုံ သက္ကောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၇။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁စ၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁စ၉)။

သာခါပလာသဆေဒန (နာ) [သာခါ + ပလာသ + ဆေဒန] သစ်ခက်-အခက်အလက်-အရွက်ရော်ကို ဖြတ်ခြင်း။ ဧဝံ ကရောန္တော ဟိ သေယျထာပိ နာမ ဗလဝါ ပုရိသော ကုဋ္ဌာဂါ-ရကဏ္ဏိကတ္ထာယ မဟာရုက္ခံ ဆိန္ဒန္တော သာခါ-ပလာသဆေဒနမတ္တေနေဝ။ ပဋိသं၊ ၆။ ၁။ ၃၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၃။

သာခါပလာသနိဝါသန (တိ) [သာခါပလာသ + နိဝါသန] သစ်ခက်, သစ်ရွက်ရော်ကို ဝတ်ခြင်းရှိသော။ ယာနိ စ နေသံ တေ ဝါ ဝိညတ္တ-မနုဿာ အညေ ဝါ သာခါပလာသနိဝါသနေ ဘိက္ခု ဒိသ္မာ ဥဿာဟဇာတာ ဝတ္ထာနိ ဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၂၃။

သာခါပလာသပလ္လဝါဒိစ္ဆာဒန (နာ) [သာခါပလာသ + ပလ္လဝ + အာဒိ + အစ္ဆာဒန] သစ်ခက်, သစ်ရွက်ရော်, ရွက်နုစသည်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ အညထာ သန္တံ အညထာ ဒဿေတွာ အဂုမ္ဘအဂ္ဃဘူတမေဝ သာခါပလာသပလ္လဝါ-

ဒီစ္ဆာဒနေန ဂုမ္ဗမိဝ ဂစ္ဆမိဝ စ အတ္ထာနံ ဒသေတွာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၇၈။

သာခါဘင် (ပု) [သာခါ + ဘင်] ချိုးအပ်သော-ကျိုးသော-သစ်ခက်-အခက်အလက်။ ဩဘင္ဂေါဘဂ္ဂ မေ သာခါဘင်ံ ခါဒိသု။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀၀။ (-မ၊ ၁။ ၂၃၆။ အံ၊ ၃။ ၂၃၀-၁။ ဥဒါန။ ၁၂၅။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၉။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၅၇၊ ၃၄၁။ ၄၃၄။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၈၉။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇)။ သာခါဘင်မ္ပိတိ ဘဋ္ဌိတဗ္ဗသာခမ္ပိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၄။

သာခါဘင်မုဋ္ဌိ (ထီ) [သာခါဘင် + မုဋ္ဌိ] ချိုးအပ်သော သစ်ခက်ဆုပ်။ သောပိ ဘိက္ခု ပုရိမတ္တ-ဘာဝေ ဂေါပါလကော ဟုတ္တာ ဗီလံ ပဝိဋ္ဌာယ ဂေါဓာယ သာခါဘင်မုဋ္ဌိယာ ဒ္ဝါရံ ထကေသိ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၃။ (-ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇)။

သာခါဘင်ဝေဂ (ပု) [သာခါဘင် + ဝေဂ] ကျိုးသောသစ်ခက်၏ အရှိန်, အဟုန်၊ သစ်ခက်-သစ်ကိုင်း-ကျိုး၏ အရှိန်, အဟုန်။ အထေကော ဟတ္ထိနာဂေါ ဧကသ္မိံ ဝိသမဋ္ဌာ-နေ သောဏ္ဍာယ သာခံ ဂဏှန္တော သာခါဘင်-ဝေဂံ သန္ဓာရေတုံ အသက္ကောန္တော တိခိဏ-ခါဏုကေ ပါဒေန အဝတ္ထာသိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၄။

သာခါဘင်သဒိသ (တိ) [သာခါဘင် + သဒိသ] ကျိုး-ချိုး-အပ်-သော-သစ်ခက်-အခက်အလက်-နှင့်တူသော၊ သစ်ခက်ကျိုးနှင့်တူသော။ သာခါဘင်သဒိသာ ဟိ နိပါတောပသဂ္ဂါတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂။

သာခါဘင်ါဒိနိမိတ္တ (နာ) [သာခါဘင် + အာဒိ + နိမိတ္တ] ကျိုး-ချိုးအပ်-သော သစ်ခက်စသည်တို့၏ အမှတ်အသား။ သစ်ခက်ကျိုးအမှတ်အသား။ ကထံ? ယထာ အရညနိဝါသူပဂတာ မနုဿာ အပရိစိတဘူမိဘာဂတ္တာ ဥဒကဋ္ဌာန-သဠာနနတ္ထံ သာခါဘင်ါဒိနိမိတ္တံ ကတ္တာ တဒနုသာရေန ဂန္တာ ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၅၈။

သာခါဘင်ါသန (နာ) [သာခါဘင် + အာသန] ချိုးအပ်သောသစ်ခက်ဟုဆိုအပ်သော နေရာ။ သစ်ခက်ကျိုးနေရာ။ နိယတေ ပဏ္ဏသန္ဌရေတိ နိယာမိတေ ပဋိဗဒ္ဓေ ပဏ္ဏသန္ဌရေ သာခါ-ဘင်ါသနေ နိသိန္နသ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၂။

သာခါဘင်ါပမာ (တိ) [သာခါဘင် + ဥပမာ] သစ်ခက်ကျိုးနှင့်တူသော။ သစ်ခက်ကျိုးဥပမာ ရှိသော။ သညာဏမတ္တဏေတကာ သာခါ-ဘင်ါပမာ ဟိ နိပါတာတိ၊ ဧဝမီဒိသေသု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၇။

သာခါဘဋ္ဌန (နာ) [သာခါ + ဘဋ္ဌန] သစ်ခက်ကို ချိုးဖဲ့ခြင်း။ ကုဋ္ဌရမတ္တကရေဏုလောဋိတန္တိ မတ္တကုဋ္ဌရေဟိ ဟတ္ထိနီဟိ စ မိဂါနံ စိတ္တတာ-ပနေန ရုက္ခဂစ္ဆာဒီနံ သာခါဘဋ္ဌနေန စ အာလောဋိတပဒေသံ။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၆၀။

သာခါဘဋ္ဌနဋ္ဌ (ပု) [သာခါဘဋ္ဌန + အတ္ထ] သစ်ခက်ကို ချိုးဖျက်ခြင်းဟူသော အနက်, သဘော။ သမ္ဘဋ္ဌနပရိဘဋ္ဌနဋ္ဌေနာ (မဟာနိ။ ၅) တိ သာခါဘဋ္ဌနဋ္ဌေန စေဝ သမန္တတော ဘဋ္ဌိတ္တာ ရုက္ခပါတနဋ္ဌေန စ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၇။

သာခါဘိနယ (ပု) [သာခါ + အဘိနယ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဖြင့် အမူအယာကို ရှေ့.ရှု ဆောင်ပြခြင်း။ ပုပ္ပမုဋ္ဌိပုပ္ပဋ္ဌလိအာဒိဘေဒသ သာခါဘိနယသ ----။ စသဒ္ဒေန သာခါဘိ-နယံ သင်္ဂဏှာတိ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၉၃။

သာခါမိဂ (ပု) [သာခါ + မိဂ။ သာခါယဲ့ ပသုတော မိဂေါ သာခါမိဂေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၄။ သာခါယ မိဂေါ၊ ဝါနရော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါခါမယ-သံ။ သာဟာမိအ၊ သာဟာမိဂ-ပါကတ။] မျောက်။ ပဿ သာခါမိဂံ ဇမ္ပဲ၊ အာဒိစ္စမုပတိဋ္ဌတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄၊ ၁၆၆။

သာခါမဏ္ဍပ (ပု၊ နဝ) [သာခါ + မဏ္ဍပ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဖြင့် မိုးအပ်သောမဏ္ဍပ်။ သစ်ခက်မဏ္ဍပ်။ မဏ္ဍပေ ဝါတိ သာခါမဏ္ဍပေ ဝါ ပဒရမဏ္ဍပေ ဝါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၊ ၅၈။ (-ဝိ၊ သင်္ဂီဟ။ ၉၀။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၃။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၇၇။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၁။ ပေတ၊ ၆။ ၁၅၈)။ သာခါမဏ္ဍပေ ပီတိ သာခါယ ဆာဒိတမဏ္ဍပေ ပီ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၆။

သာခါမဏ္ဍပတ္ထမ္ဘ (ပု) [သာခါမဏ္ဍပ + ထမ္ဘ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-တို့ဖြင့်မိုးအပ်သော မဏ္ဍပ်တိုင်။ သစ်ခက်မဏ္ဍပ်တိုင်။ မဏ္ဍ-ပတ္ထမ္ဘန္တိ သာခါမဏ္ဍပတ္ထမ္ဘံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀။

သာခါမဏ္ဍပါကာရ (ပု) [သခါမဏ္ဍပ + အာကာရ] သစ်ခက်မိုးသောမဏ္ဍပ်-အခြင်းအရာ-အသွင်-ဟန်ပန်။ သော ဥစ္ဆုသု ယေဝ ယထာဌိတေသု သာခါမဏ္ဍပါကာရေန ဒဏ္ဍကာနိ ဗန္ဓိတ္တာ ----။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၃၈။

သာခါမတ္တာဝသေသ (ပု) [သာခါ + မတ္တ + အဝသေသ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-မျှသာ ကြွင်းကျန်သော။ သော နာမဇ္ဇ သုက္ခရုက္ခော ဝိယ သာခါမတ္တာဝသေသော ဌိတော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၈၀။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၀။

သာခါဝိဌပန္ဓရ (နဝ) [သာခါ + ဝိဌပ + အန္ဓရ] သစ်ခက်-သစ်ခွ-တို့၏အကြား။ သာ မဟာ-ပတ္တာ စေဝ ဗဟုပတ္တာ စ မဟာကောလိရ-ပတ္တသဏ္ဌာနေဟိ တတော စ မဟန္တတရေဟိ သာခါဝိဌပန္ဓရေဟိ ပတ္တေဟိ သမန္နာဂတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။

သာခါဝိဌပပုပ္ပဖလပလ္လဝဘရိတ (တိ) [သာခါ + ဝိဌပ + ပုပ္ပ + ဖလ + ပလ္လဝ + ဘရိတ] အခက်အလက်, အခွ, အပွင့်, အသီး, ရွက်ညွှန့်တို့နှင့် ပြည့်သော။ တသ္မိ ခဏေ အမ္ဗကုံရော ဥဌဟိတ္တာ မဟာဇနဿ ပဿန္တဿေဝ သာခါဝိဌပပုပ္ပဖလပလ္လဝဘရိတော ပညာ-ယိတ္ထ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၁။

သာခါဝိဌပသစ္ဆန္န (တိ) [သာခါဝိဌပ + သစ္ဆန္န] သစ်ခက်-အခက်အလက်-အခွတို့ဖြင့်ကောင်းစွာဖုံးလွှမ်းသော။ သစ်ခက်အခွတို့ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းသော။ တာဝဒေဝ သာခါဝိဌပသစ္ဆန္နော မဓုရ-ဖလော ရုက္ခော ဥဌဟိတ္တာ မုဏ္ဍမဏိပဗ္ဗတော ဝိယ ဝိလာသသမ္ပန္နော အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၇၀။

သာခါဝိဌပသမ္ပန္န (တိ) [သာခါဝိဌပ + သမ္ပန္န] သစ်ခက်-အခက်အလက်-အခွနှင့်ပြည့်စုံသော။ သစ်ခက်အခွနှင့်ပြည့်စုံသော။ ဘဂဝါ ဂစ္ဆန္တော၀ မဂဓကေ္ခတ္တေ ဌိတံ သာခါဝိဌပ-သမ္ပန္နံ ---- အာနန္ဒတ္ထေရံ ဩလောကေသိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉။ (-ပေတ၊ ၆။ ၁၀၆။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၂၊ ၃၄၇၊ ၄၉၇။ ဇာ၊ ၆၊ ၂၊ ၇၀၊ ၁၅၆)။

သာခါဝိဿဇ္ဇနသဒ္ဒ (ပု) [သာခါ + ဝိဿဇ္ဇန + သဒ္ဒ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ကိုလွှတ်သော အသံ။ သစ်ခက်ကို လွှတ်သော အသံ။ ပရန္တပေါ တဿ သာခါဝိဿဇ္ဇနသဒ္ဒံ သုတ္တာ ရာဇာနံ မာရေတ္တာ ဘူမိယံ ခဏိတ္တာ "ဣမသ္မိ ဌာနေ သာခါဝိဿဇ္ဇနသဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဇာ၊

ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉၆။

သာခါဝိသဝဋ္ဌာန (နာ) [သာခါ + ဝိသဝ + ဋ္ဌာန] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ကို လွှတ်ရာအရပ်။ သစ်ခက်ကိုလွှတ်ရာအရပ်။ ယဒါ ကဒါစိ ပန မေ ဘယ် အာဂစ္ဆန္တံ သာခါဝိသဝဋ္ဌာနတော အာဂမိဿတီ"တိ တာယ သဒ္ဓိ သလ္လပန္တော ပဋမံ ဂါထာမာဟ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၉၆။

သာခါသညာ (ထီ) [သာခါ + သညာ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဟူသော အမှတ်။ သစ်ခက်အမှတ်။ ပုန အာဂမနကာလေ မဂ္ဂသဠာနနတ္ထံ သာခါသညဉ္စ ရုက္ခသညဉ္စ ကရောန္တော ပက္ကာမိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၈။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၁၉၁။

သာခါသဒိသ (တိ) [သာခါ + သဒိသ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-နှင့်တူသော။ သစ်ခက်နှင့်တူသော။ ဧဝမေဝ အညေသံ မဟာနဂရာနံ သာခါသဒိသေ ခုဒ္ဒကနဂရကေ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁)။

သာခါသဒိသသီလ (တိ) [သာခါသဒိသ + သီလ] သစ်ခက်-အခက်အလက်-နှင့်တူသော-အကျင့်-သီလ-ရှိသော။ သစ်ခက်နှင့်တူသော အကျင့်သီလရှိသော။ "သာခသမာစာရော"တိ ဝါ ပါဌော၊ တတ္ထ တတ္ထ လဂ္ဂနဋ္ဌေန သာခါ-သဒိသသီလောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၂။

သာခါသန္ဓရ (ပု) [သာခါ + သန္ဓရ] သစ်ခက်အခင်း၊ သစ်ခက်-အခက်အလက်-ဟူသော အခင်း။ တဒါ စေတပုတ္တော ----သာခါသန္ဓရေ နိသီဒါပေတ္တာ ဘောဇနံ ဒတ္တာ ဣမံ ဂါထ-မာဟ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၀၁။

သာခါသမ္ဘန္န (တိ) [သာခါ + သမ္ဘန္န] သစ်ခက်-အခက်အလက်-နှင့်ပြည့်စုံသော။ သစ်ခက်နှင့်ပြည့်စုံသော။ အညော "မယံ သီတစ္ဆာယော သာခါသမ္ဘန္နော ဖလဘာရဘရိတရုက္ခော ဝိယာ"တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉။ ပဋိသं၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။

သာခါသီသက (တိ) [သာခါ + သီသက] သစ်ကိုင်း-သစ်ခက်-ကို-အဦးမူ-ဦးတည်-သော။ သုက္ခဒဏ္ဍကော (မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၇) တိ တယော အမ္ဘဂစ္ဆကဿ သုက္ခော သာခါ-သီသကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀။

သာချာတ (တိ) [သဟ + အာချာတ] အာချာတ်-ကြိယာဟော-ပုဒ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ သာချာတံ သာဗျယ် သကာရကံ သဝိသေသနံ "ဝါကျ"နှိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၃၅။

သာဂတ (ပု) [သု + အာဂတ။ သောမနဿံ ဝမေန္တော သုဇာတော အာဂတောတိ သာဂ-တော။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၃။ သ္ဝာဂတ-သံ။ သာဂယ-ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂမိ။] (၁) (ဧတဒဂ်ရသော) အရှင်သာဂတထေရ်။ (၂) (ဒီပင်္ကရာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး ဧတဒဂ်ရသော) အရှင်သာဂတထေရ်။ (၃) (ကပိလရဟန်း၏ နောင်တော်) အရှင်သာဂတထေရ်။ (၄) (အတ္ထဒဿီဘုရား၏တပည့် အဂ္ဂသာဝက) အရှင်သာဂတထေရ်။ (၁) အထ ခေါ အာယသ္မာ သာဂတော ယေန အမ္ဘတိတ္ထဿ ဇဋိလဿ အဿမော တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၄။ ဝိ၊ ၃။ ၂၆၅။ (၂) သာဂတော နာမုပဋ္ဌာ-ကော။ ဒီပင်္ကရဿ သတ္ထုနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၃။ (၃) တေသု ဇေဋ္ဌော သာဂတော နာမ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၃။ သောဓန (သီ၊ သျာ)။ (၄) တဒါ ဟိဿ ဘဂဝတော သာဂတော နာမ အဂ္ဂ-သာဝကော။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၅။

သာဂတတ္ထေရ (ပု) [သာဂတ + ထေရ] အရှင်သာဂတထေရ်။ သာဂတတ္ထေရသာပဒါန်ဒုတိယံ။ အပ၊ ၁။ ၉၃။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၆။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၈။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၇။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၅၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၁-၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၇။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၇၃)။ (အရှင်သာဂတထေရ်သည် တေဇောဓာတ်ဝင်စားရာ၌ ကျွမ်းကျင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် အမြတ်ဆုံး, အသာဆုံး ဧတဒဂ် ဘွဲ့ထူးဖြင့် ဘုရားရှင်ချီးကျူးခံရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည် (အံ၊ ၁။ ၂၆)။ ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင် လက်ထက်က ယင်း ဧတဒဂ်ဘွဲ့ထူးကို ရလိုကြောင်း ဆုတောင်းခဲ့သည် (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၁)။ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်၌ ဗြာဟ္မဏမျိုးနွယ်မှ ရဟန်းပြုလာသူဖြစ်ပြီး သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ရရှိကာ ပုထုဇဉ်တို့၏ တန်ခိုးနှင့်ပြည့်စုံသူ ဖြစ်သည် (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၁။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၁)။

အခါတပါး ဂိဇ္ဈကူဋ်တောင်၌ ဘုရားရှင်ကို ဖူးမြင်ရန်လာကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်ရန် ဘုရားရှင်၏ ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် အရှင်သာဂတထေရ်သည် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးပြကာ "ဘုရားရှင်သည် ဆရာဖြစ်ပြီး မိမိသည် တပည့်သာဝကဖြစ်ကြောင်း" ပြသခဲ့သည်။ (ဝိ၊ ၃။ ၂၆၆)။

စေတိယတိုင်း ဘဒ္ဒဝတိကာရွာအနီး ရသေ့ကျောင်းအတွင်းရှိ အမွတိတ္ထနဂါးမင်းကို ဆုံးမခဲ့ပြီး သရဏဂုမ်, သီလတို့၌ တည်စေခဲ့သည်၊ ထိုနဂါးမင်းကို ဆုံးမခြင်းကြောင့်ပင် ကောသမ္ဗီပြည်သူ, ပြည်သားများက ကြည်ညိုသဒ္ဓါဖြစ်၍ (ဆဗ္ဗဂ္ဂီရဟန်းတို့၏ စီစဉ်ချက်အရ) သေရည် သေရက်ကို လျှုဒါန်းခဲ့ရာ ယင်းသေရည် သေရက်ကို သောက်ခဲ့သောကြောင့် သုရာပါနသိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူရသည်။ (ဝိ၊ ၂။ ၁၄၄-၅။ ဝိ၊ ၅၊ ၃၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၁-၂။ အံ၊ ၈ဋီ၊ ၁။ ၁၈၉)။

ပဌမဗောဓိ (=ဝါတော်-၂၀) အတွင်း၌ မြတ်စွာဘုရားအား အမြတန်းအလုပ်အကျွေးမရှိခဲ့စဉ်က မြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ (ဝိ၊ ၃။ ၂၆၅။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၆။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂)။

နောင်အခါဝိပဿနာပွားများပြီး ရဟန္တာဖြစ်သည် (အပ၊ ၆၊ ၂။ ၅၃)။ မဟာသာဝကရှစ်ကျိပ်တွင် တစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၅၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂)။

သာဂတတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သာဂတတ္ထေရ + အပဒါန] အရှင်သာဂတထေရ်၏-အပဒါန်-အကြောင်းအရာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရာပဒါနပါဠိ၊ ကုဏ္ဍာဓာနဝဂ်၊ သာဂတတ္ထေရအပဒါန။ အပ၊ ၁။ ၉၂။

သာဂတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဂတတ္ထေရအပဒါန + ဝဏ္ဏနာ] အရှင်သာဂတထေရ်၏-အပဒါန်-အကြောင်းအရာကို ဖွင့်ရာ ဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော၊ စကား။ သာဂတတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၅၂-၃။

သာဂတမာဏဝ (ပု) [သာဂတ + မာဏဝ] သာဂတလုလင်။ သာဂတမာဏဝေါတိသနာမံ အကံသု။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၁။

သာဂမနီယ (တိ) [သဟ + အာဂမနီယ။ အာဂမနီယ?။] သွားလာ-မှီဝဲ-ပေါင်းဖော်-လွန်ကျူး-သင့်သော (လွန်ကျူးသင့်သည်၏ အဖြစ်ရှိသော။ သာဂမနီယဌာန-ကြည့်။

သာဂမနီယဌာန (နာ) [သာဂမနီယ + ဌာန] သွားလာ-မှီဝဲ-ပေါင်းဖော်-လွန်ကျူး-သင့်သော (လွန်ကျူးသင့်သည်၏အဖြစ်ရှိသော) အရာ-

ဌာန-ယောက်ျား-မိန်းမ။ နဟိ သာဂမနီယ-ဌာနေ ပဝတ္တာ ဝိပွဋိပတ္တိ မိစ္ဆာစာရော နာမ သမ္ဘဝတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၄။

သာဂရ (ပု) [သု + အာကရ။ သာဂရ + ဏ။ သုန္ဒရာနံ ရတနာနံ အာကရတ္တာ, သာဂရေန ဝါ ခတတ္တာ သာဂရံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၉။ သဂရ + ဏ။ သဂရဿ ရညော အယံ၊ သာဂရော။ သဂရဿ အပစ္စံ သာဂရော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဂရေန နိဗ္ဗတ္တော သာဂရော။ အတ်ပတေး၊ ဓာန်။ ထောမ။ သံ + ဂရ + ဏ။ သဂ်ရ-ဏဌေန သာဂရော၊ သဂ်ရဏံ ဝါ သမန္တတော ဂလနံ သန္ဓနံ ဥဒကေန ကရောတီတိ သာဂရော၊ သာဂရဿ ရညော ပုတ္တောဟိ သာဂရေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတော ခတောတိ သာဂရော၊ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄။ ဤဋီကာ၌ သာဂရဿ-ရှိသင့်သည်။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၅။ ဣ၊ မူ။ သာဂရ ၄-မျိုး။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁။ သာဂရ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။ (၂) (သုမေဓာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး ဧတဒဂ်ရသော) သာဂရထေရ်။ (၃) (အတ္ထဒဿီဘုရား၏ ခမည်းတော်) သာဂရဘုရင်။ (၄) သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ဂုဏ်တည်းဟူသော မဟာသမုဒ္ဒရာရှိသော၊ သူ။ (၅) (နိမိဇာတ်တော်၌ လာသော) သာဂရဘုရင်။ (၆) (မဟာသာဂရမင်း၏ ပဌမသားတော်) သာဂရမင်းသား။ (၇) (လောကီမဟာဘာရတ ကျမ်း၌လာသော သာဂရဘုရင်၏ သားတော်) သာဂရမင်း။ (၈) သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော။ (၁) ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။ ရာဇာ မုခံ မနုဿာနံ၊ နဒီနံ သာဂရော မုခံ။ မ၊ ၂။ ၃၅၃။ သာဂရောဝ အခေါဘိယာ (အပ၊ဝ။ ၂၀) တိ ----သာဂရော ဣဝ သမုဒ္ဒေါ ဝိယ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၇။ (-၃၂၈)။ (၂) (သုမေဓာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး ဧတဒဂ်ရသော) သာဂတထေရ်။ သာဂရော နာမ ပဌာတော၊ သုမေဓဿ မဟေသိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၃၈။ (၃) (အတ္ထဒဿီဘုရား၏ ခမည်းတော်) သာဂရဘုရင်။ သောဘနံ နာမ နဂရံ၊ သာဂရော နာမ ခတ္တိ-ယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၄။ (၄) သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော ဂုဏ်ရှိသော၊ သူ။ ဂုဏ်တည်းဟူသော သမုဒ္ဒရာ ရှိသော၊ သူ။ ဥဘော ဂုဏာ တေ ဂုဏသာဂ-ရဿ။ ဝဇိရ။ ၁၀။ (၅) (နိမိဇာတ်တော်၌လာ သော) သာဂရဘုရင်။ ဒုဒီပေါ သာဂရော သေလော၊ မုဇတိန္ဒော ဘဂီရသော။ ဇာ၊ ၂။ ၁၈၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၂၃။ (၆) (မဟာသာဂရ မင်း၏ ပဌမသားတော်) သာဂရမင်းသား။ တဿ သာဂရော ဥပသာဂရော စာတိ ဒွေ ပုတ္တာ အဟေသုံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၈၀။ (၇) (လောကီမဟာဘာရတကျမ်း၌ လာသော သာဂရဘုရင်၏ သားတော်) သာဂရမင်း။ လောကိယာ ပန ဝဒန္တိ "သာဂရဿ ရညော ပုတ္တောဟိ သာဂရေဟိ နိဗ္ဗတ္တိတော ခတောတိ သာဂရော။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄။ (၈) သမုဒ္ဒရာနှင့်တူသော။ သာဂရသဒိသတ္တာ သာဂရော။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၄။

သာဂရဦမိ (ထီ) [သာဂရ + ဦမိ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-လှိုင်းတံပိုး။ တတော ပဋိပါဋိယာ ကဋိပ္ပမာဏာ ပုရိသပ္ပမာဏာ တာလပ္ပမာဏာ သတ္တတာလပ္ပမာဏာ သာဂရဦမိ ဒီပကမ္ပိ ဝုယ္ဟမာနာ အာဂဆ္ဆိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၇။

သာဂရကုစ္ဆိ (ထီ) [သာဂရ + ကုစ္ဆိ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ဝမ်း။ ဣတိ အာယသ္မာ ဓမ္မသေနာ-ပတိ သာရိပုတ္တတ္ထေရော ပထဝိ ပတ္ထရမာနော ဝိယ သာဂရကုစ္ဆိ ပူရယမာနော ဝိယ။ ဒီ၊ ၆၊

၃။ ၁၉၉။ စူဠနီ၊ ၆။ ၁၁၆။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၄။

သာဂရကုဏ္ဍလ (တိ) [သာဂရ + ကုဏ္ဍလ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏ နားဆောင်းသဖွယ်ဖြစ်သော။ သသမုဒ္ဒပရိယာယ်၊ မဟိ သာဂရ-ကုဏ္ဍလ်။ ဇာ၊ ၁။ ၉၈၊ ၁၉၃၊ ၃၈၆။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၃။ (-မိလိန္ဒ။ ၂၁၅)။ သာဂရကုဏ္ဍလန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၃၀)။

သာဂရယောသ (ပု) [သာဂရ + ယောသ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏ကြွေးကြော်သံ။ တဒါ တူရိယသဒ္ဒါ သာဂရယောသော ဝိယ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၄၉။

သာဂရဇလပရိယန္တ (တိ) [သာဂရ + ဇလ + ပရိယန္တ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ရေအပိုင်းအခြားရှိသော။ အာကာသ်မာနော မေ ဘော အယ် ဟယဝရော သာဂရဇလပရိယန္တံ မဟိ အနုဝိစရိတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၃။

သာဂရတိရ (နာ) [သာဂရ + တိရ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ကမ်းနား။ သာဂရတိရေ ဇာတတ္တာ တသ "သာဂရပြဟ္မဒတ္တော"တိ နာမံ ကရိသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃။

သာဂရဒေဝ (ပု) [သာဂရ + ဒေဝ] သာဂရ-မင်း-ဘုရင်။ သာဂရဒေဝေန ခတော၊ တသ္မာ သာဂရော။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၆။ (-မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၆။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၆။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၇)။ သာဂရဒေဝေန ခတောတိ ဇတ္ထ သာဂရရညော ပုတ္တေဟိ ခတောတိပိ ဝဒန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၈။ သာဂရဒေဝေနာတိ သာဂရပုတ္တရာဇူဟိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၉။

သာဂရနိဿိတကာလ (ပု) [သာဂရ + နိဿိတ + ကာလ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏ ကြွေးကြော်သံကိုပြု-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ တေသံ သဒ္ဒါ သမုဒ္ဒကုစ္ဆိယံ မေယခနိတကာလော ဝိယ ယုဂန္ဓရကုစ္ဆိယံ သာဂရနိဿိတကာလော ဝိယ ဘ ဝတ္တတိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၇၇။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၇၅)။

သာဂရန္တ (တိ) [သာဂရ + အန္တ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော။ သမန္တာ အနုပရိယေတိ၊ သာဂရန္တံ မဟိ ဣမံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၃။ ထေရ။ ၃၇၀။ သာဂရန္တ (ဇာ၊ ၂။ ၂၃၂) နွဲ့ သာဂရပရိယန္တံ ပထဝိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၅၀။

သာဂရပရိယန္တ (တိ) [သာဂရ + ပရိယန္တ] သာဂရန္တ-ကြည့်။ သော ဣမံ ပထဝိ သာဂရ-ပရိယန္တံ အဒဏ္ဍေန အသတ္ထေန ဓမ္မေန အဘိဝိဇိယ အဗျာပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄။ ဒီ၊ ၃။ ၄၈၊ ၆၃၊ ၁၁၇-၉၊ ၁၄၄။ မ၊ ၂။ ၃၃၅။ အံ၊ ၂။ ၄၆၅၊ ၄၇၇။

သာဂရပရိယောသာန (တိ) [သာဂရ + ပရိယော-သာန] သာဂရန္တ-ကြည့်။ သသာဂရန္တာ (အပ၊ ၁။ ၄၈) တိ တေနေဝ ပါပကမ္မဗလေန သသာဂရန္တာ သာဂရပရိယောသာနာ သကလမဟာပထဝီ မေ မယ္ဟ အာဒိတ္တာ ဝိယ ဇလိတာ ဝိယ ဟောတိ ခါယတိတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆။

သာဂရပိဋ္ဌ (နာ) [သာဂရ + ပိဋ္ဌ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-အပြင်-ရေပြင်။ သကလနဂရဝါသီနံ မဗ္ဗေ သာဂရပိဋ္ဌေ အာသိတ္တာတေလ ဝိပ္ပကိရန္တိ ဝိယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၃၁။

သာဂရပုတ္တရာဇ (ပု) [သာဂရ + ပုတ္တရာဇ] သာဂရမင်းသား (သာဂရဘုရင်၏ သားတော်မင်း)။ သာဂရဒေဝေနာတိ သာဂရပုတ္တရာဇူဟိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၉။

သာဂရပွရ (တိ) [သာဂရ + ပရ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-တစ်ဖက်ကမ်း။ ဓရဏီ ပဋိပဇ္ဇာမိ၊ ဝိပုလံ သာဂရပွရံ။ အပ၊ ၁။ ၂၃၉။

သာဂရဗ္ဘန္တရဂတ (တိ) [သာဂရ + အဗ္ဘန္တရ + ဂတ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-တွင်းသို့ရောက်သော။ တတ္ထ တေ ဉာဏဗလဝိပ္ပါရံ ဒသ္သေတိ မဂရော ဝိယ သာဂရဗ္ဘန္တရဂတောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၃။

သာဂရပြဟ္မဒတ္တ (ပု) [သာဂရ + ပြဟ္မဒတ္တ] သာဂရပြဟ္မဒတ်။ ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ကမ်းနား၌ မွေးဖွားသော ပြဟ္မဒတ်။ သာဂရတီရေ ဇာတတ္တာ တဿ "သာဂရပြဟ္မဒတ္တော"တိ နာမံ ကရိသု။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃။ ပုတ္တသ "သာ-ဂရပြဟ္မဒတ္တော"တိ နာမံ ကရိသု ဓီတာယ "သမုဒ္ဒဇာ"တိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁၆။

သာဂရမဇ္ဈ (နာ) [သာဂရ + မဇ္ဈ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏အလယ်။ သာဂရကုက္ကုလ (ဇာ၊ ၁။ ၉၈) နှင့် သာဂရမဇ္ဈေ ဒီပဝေသေန ဌိတတ္တာ တဿ ကုက္ကုလဘူတန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၀၊ ၁၄၈။

သာဂရမဇ္ဈုပေတ (တိ) [သာဂရမဇ္ဈ + ဥပေတ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏ အလယ်သို့ရောက်သော။ နဒ္ဒော ယထာ သာဂရမဇ္ဈုပေတာ။ မဟာနိ။ ၃၃၅။

သာဂရရာဇ (ပု) [သာဂရ + ရာဇ] သာဂရဒေဝ-ကြည့်။

သာဂရဝါရိမဇ္ဈ (နာ) [သာဂရ + ဝါရိ + မဇ္ဈ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ရေ၏အလယ်။ ဣမာ ဂတာ သာဂရဝါရိမဇ္ဈေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၆၊ ၂၄၆။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၂။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၉။

သာဂရဝါရိဝေဂ (ပု) [သာဂရဝါရိ + ဝေဂ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ရေ၏-အရှိန်-အဟုန်။ နဇာတုယံ သာဂရဝါရိဝေဂေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၄။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၄။

သာဂရဝေဂ (ပု) [သာဂရ + ဝေဂ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-၏-အရှိန်-အဟုန်။ မာ ဝေါ ဝမီတိ သော သာဂရဝေဂေါ တုမှေ မာ ဝမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၄။

သာဂရဝေဂဝါရိ (တိ) [သာဂရဝေဂ + ဝရ + ဏီ။ ထီ-၌ --ဝါရိနီ။] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-အဟုန်ကို-ပိတ်ဆို့-တားဆီး-သော။ ဝေလာ ယထာ သာဂရဝေဂဝါရိနီ။ ဟိရာယ ဟိ ပါပဇနံ နိဝါရိနီ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၈။

သာဂရသဒိသ (တိ) [သာဂရ + သဒိသ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-နှင့်တူသော။ ဇဝံ သာဂရ-သဒိသံ ဗလံ အဋ္ဌာသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၈၉။ (-အပ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၁။ စရိယာ၊ ၆။ ၄၈။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၇။ သံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၆၇)။

သာဂရသဒိသဂမ္ဘီရဘာဝ (တိ) [သာဂရသဒိသ + ဂမ္ဘီရ + ဘာဝ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-နှင့်တူစွာ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ရှိသော။ တတ္ထ သာဂရူပမော (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၂၃) တိ သာဂရသဒိသ-ဂမ္ဘီရဘာဝေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၇။

သာဂရသမ (တိ) [သာဂရ + သမ] သာဂရသဒိသ-ကြည့်။ ဇဝမေဝ ဗုဒ္ဓံ ဘဂဝန္တံ အက္ခောဘံ ---- သာဂရသမံ ဆဉ္စဂုံပေက္ခာယ သမန္နာဂတံ အတုလံ ဝိပုလံ အပ္ပမေယ္ယံ။ စူဠနိ။ ၂၀၉။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၃၆)။

သာဂရသလိလ (နာ) [သာဂရ + သလိလ] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ရေ။ ရထူမိဇာတေဟိ (ဇာ၊

၁။ ၆၂) တိ သဠာတဉိမိဝေဂေဟိ သာဂရ-
သလိလေဟိ ဝိယ သဠာတရထူမိဟိ။ ဇာ၊ ၌
၂။ ၁၉၉။

သာဂရသီမ (တိ) [သာဂရ + သီမာ + အ။ ထိ-
၌ --သီမာ။] ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-အပိုင်း
အခြားရှိသော။ သာဂရပရိယန္တန္တိ သာဂရသီမံ။
ဒီ၊ ၌ ၃။ ၁၀၄။

သာဂရသေဝိတန္တ (တိ) [သာဂရ + သေဝိတ +
အန္တ] သာဂရမင်းတို့သည် မှီဝဲအပ်သော
သမုဒ္ဒရာလေးစင်းအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသော။
အဟဉ္စိမံ သာဂရသေဝိတန္တံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၄။
ဇာ၊ ၌ ၃။ ၁၅၉။ သာဂရသေဝိတန္တန္တိ သာဂ-
ရေဟိ သေဝိတံ စာတုရန္တံ။ ဇာ၊ ၌ ၃။ ၁၆၀။

သာဂရုတ္တမ (ပု) [သာဂရ + ဥတ္တမ] မြတ်သော
သမုဒ္ဒရာ။ သက္ကာ ထေဝေ ကုသဂ္ဂေန၊ ပမေတုံ
သာဂရုတ္တမေ။ အပ၊ ၂။ ၅၉။ ထေရ၊ ၌ ၁။
၃၆၉။

သာဂရူပမ (ပု) [သာဂရ + ဥပမ] သမုဒ္ဒရာနှင့်
တူသော၊ သမုဒ္ဒရာလျှင် ဥပမာရှိသော။
ဂမ္ဘီရော သာဂရူပမောတိ။ မ၊ ၁။ ၅၆။ (-အပ၊
၁။ ၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၄၊ ၃၄၃)။ သာဂရူပမ
(စရိယာ။ ၃၃၈) န္တိ သာဂရသဒိသံ။ စရိယာ၊
၌ ၄၈။

သာဂလ[1] (ပု) [သာဂလ + ဏ။ နိရုတ္တိ။ ၄၄၂။]
သာဂလ-တိုင်း-ပြည်သူတို့-၏ဘုရင်၊ သာဂလ
တိုင်းကို အစိုးရသောဘုရင်။ သာဂလဘုရင်။
အတီတေ မဟိသကရဋ္ဌေ သာဂလနဂရေ
သာဂလော နာမ ရာဇာ ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။
ဇာ၊ ၌ ၅။ ၃၅၉။

သာဂလ[2] (ထိ၊ နာ) [သ + အာကရ။ သာနံ ဓနာနံ
အာကာရံ ဥပ္ပတ္တိဌာနံ သာကရော၊ သော ဇ၀
သာဂလ်။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၀၀။ သာကလ၊ ဂါကလ-
သံ။ ဝိလျံနှင့် ပုရာဏ်မြေပုံကျမ်း၌ သာဂလ-
သာကလမြို့သည် ဣန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်း
မဒရပ်မြို့အနီး အာပဂါမြစ်ကမ်း၌ တည်ရှိခဲ့၏
ဟု ဆိုသည်။] မဟိသကတိုင်း၌ ရှိသော
သာဂလမြို့တော်။ အတ္ထိ ခေါ နာဂသေန
သာဂလံ နာမ နဂရံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၉။ (-ဇာ၊ ၌
၅။ ၃၅၉)။

သာဂလနဂရ (နာ) [သာဂလ + နဂရ] သာဂလမြို့။
တေသု သာမဏေရော ဇမ္ဗုဒီပေ သာဂလ-
နဂရေ မိလိန္ဒော နာမ ရာဇာ အဟောသိ။
မိလိန္ဒ။ ၄။ (-သံ၊ ၌ ၂။ ၁၇၇-စ။ ဓမ္မ၊ ၌ ၁။
၃၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၆၁)။

သာဂလနဂရဝါသီ (တိ) [သာဂလနဂရ + ဝသ +
ဏီ။ ထိ-၌ --ဝါသိနီ။] သာဂလမြို့-၌-နေ-
နေလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ သာဂလမြို့သူ, မြို့သား။
သာဂလနဂရဝါသိနော ဣမံ သဒ္ဒံ သုဏန္တု။
ဇာ၊ ၌ ၅။ ၃၀ဇ။

သာဂလရာဇလုဒ္ဒပုတ္တ (ပု) [သာဂလရာဇ + လုဒ္ဒ
+ ပုတ္တ] သာဂလမင်း၏-ကြမ်းထမ်း-
ခက်ထန်-ကြမ်းကြုတ်-သောသား။ မဟာ-
သတ္တော သုမုခံ နိဿာယ မုတ္တဘာဝံ သာဂလ-
ရာဇလုဒ္ဒပုတ္တောဟိ ကတကမ္မဋ္ဌ ကထေသိ။ ဇာ၊
၌ ၅။ ၃၇၆။

သာဂါရ (တိ) [သဟ + အဂါရ။ သဟ +
အဂါရသေယျ။] (၁) အိမ်-နေအိမ်-ရှိသော၊
သူ။ (နာ) (၂) အတူတကွ-ကျောင်း-အိမ်-၌
အိပ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ (၁) သာဂါရာ
အနဂါရာ စ၊ ---- သာဂါရေသု စ စီ၀ရံ။
ဣတိ၀ုတ်။ ၂၇၀။ ဂါထာသု သာဂါရာတိ
ဂဟဌာ။ ဣတိ၀ုတ်၊ ၌။ ၃၂၃။ (၂) အနုဇာနာမိ

ဘိက္ခဝေ ဌပေတွာ သာဂါရံ ယထာ အညသ္မိံ ပုရိသေ ပဋိပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၃။ ဌပေတွာ သာဂါရန္တိ သဟဂါရသေယျမတ္တံ ဌပေတွာ ယထာ အညသ္မိံ ပုရိသေ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၁။ "သာဂါရ"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ အဂါရပဋိသံယုတ္တ-ရဟော နိသဇ္ဇသိက္ခာဒိဝဇ္ဇိတာတိ ကေစိ။ ဝဇိရ။ ၅၃စ။

သာဂ်ကာ (တိ) [သဟ + အဂ်ကာ။ သဟ အဂ်ကေန သာဂ်ကော။] ရာဂစသော-အကုသိုလ်-ကိလေသာ-နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သူ။ ဣမာ-ဝုသော ဧကစ္စော ပုဂ္ဂလော သာဂ်ကောဝ သမာနော "အတ္ထိ မေ အဗ္ဗတ္တံ အဂ်ကာ"န္တိ ယထာဘူတံ နပ္ပဇာနာတိ။ မ၊ ၁။ ၂၉။ သဂ်ကောဝ သမာနောတိ အာဒီသု ပန အဂ်ကာန္တိ ကတ္ထစိ ကိလေသာ ဝုစ္စန္တိ။ ----သဟ အဂ်ကေန သာဂ်ကော။ ---- သဂ်ကောဝ သမာနောတိ သကိလေသောယေဝ သန္တော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။

သာဂ်ကာကာလကိရိယာ (ထီ) [သာဂ်ကာ + ကာလ + ကိရိယာ] ရာဂစသော-အကုသိုလ်-ကိလေသာ-နှင့်တကွဖြစ်သောသူ၏ သေခြင်း-ကိုပြုခြင်း-သေခြင်း။ ဇတ္ထ ဌိတသ သာဂ်ကာ-ကာလကိရိယာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။

သာဂ်ကာဂ္ဂဟကာ (နာ) [သာဂ်ကာ + ဂဟကာ] သာဂ်ကာ-သဒ္ဒါ။ သာဂ်ကာဂ္ဂဟကောနေဝ အဂ်ကာနံ ---- အာဟ "သုဌုတရံ ကိလိဋ္ဌ-စိတ္တော"တိ။ မ၊ ဍီ၊ ၁။ ၂၄၆။

သာစက္ကာ (နာ) [သာ + စက္ကာ။ ဇုစက္ကြ-သံ။] ခွေးမည်သံဟော (ဗေဒင်) အတတ်။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ ---- သာစက္ကံ မိဂစက္ကံ အန္ဓကရစက္ကံ မိဿကုပ္ပါဒံ သကုဏရုတရဝိတံ သိက္ခာ ကရဏီယာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇စ။

သာစရိယ-သာစရိယက (တိ) [သဟ + အာစရိယ (+ က)] (၁) ဆရာ-ဆရာသမား-နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သူ။ (၂) (ထင်ကြွသည့်) ကိလေသာနှင့် တကွနေသော၊ သူ။ (၁) အပိနု တွံ ဣမာယ အနုတ္တရာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ သန္ဒိဿသိ သာစရိယကောတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၉၅။ (-ဒီ၊ ဍီ၊ ၁။ ၃၀၉)။ (၂) ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတာ သာန္ဓေ-ဝါသိကော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုသာစရိယကော ဒုက္ခံ နု ဖာသုဝိဟရတိ။ မဟာနိ။ ၁၁။ သာစရိ-ယကောတိ သမုဒါစရဏသခ်ါတေန ကိလေ-သေန သဟ ဝသတီတိ သာစရိယကော။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၅၃။

သာစိ (ဗျ) [သစ + ဏိ။ တိရိယတ္ထေ သာစိ တိရော။ အမရ။ ၂၄၊ ၆။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သစနံ သာစိ။ အမရ ဍီ။ ၄၄၅-နှာ။ သဝနံ သဌနံ သာဝိ-ဟု။ သီ၊ ဍီ၊ သစ်။ ၁။ ၃၅၃-၌ စာပျက်သည်။] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-စွေစောင်း-ခြင်း။ ဥက္ကောဌန-ဝဏ္ဏနနိကတိ သာစိယောဂါ ပဋိဝိရတော သမဏော ဂေါတမော။ ဒီ၊ ၁။ ၅။ (-သံ၊ ၃။ ၄၁၁။ အံ၊ ၁။ ၅၃၀)။ သာစိယောဂေါတိ ကုဋိလယောဂေါ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇စ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃စ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၉။

သာစိကတ (တိ) [သာစိ + ကတ။ အသာစိ သာစိ ကတံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] စွေစောင်းအောင်ပြုအပ်-မျက်စောင်းထိုး-သော။ ဝိသာစိ (ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၉) တိ ဝိရူပံ သာစိတကံ (သာစိကတံ?) ဝိဇိမ္ဘန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဍီ၊ ၃။ ၁၂၀။

သာဇိဝ (တိ) [သဟ + (သမာန၊ သု +) အာဇိဝ။ သဟ အာဇိဝန္တိ ဧတ္ထာတိ သာဇိဝေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၃။] (၁) တူသောအသက်မွေးမှုရှိသော။

(ပု) (၂) ကောင်းသောအသက်မွေးမှု။ (၃) (က) အတူတကွ အသက်မွေးရာသိက္ခာပုဒ်။ (ခ) တူမျှ-ညီမျှ-သော အသက်မွေးရာပြဿနာကို မေးခြင်း, ဖြေခြင်း။ (၁) သာဇိုဝါ ဟောန္တိ တာဒိနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ သာဇိုဝါ ဟောန္တိတိ သမာနဇိုဝိကာ ဥပဇိုဝိတဗ္ဗာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၂၀။ (၂) သာဇိုကရ-ကြည့်။ (၃) (က) သာဇိုံ နာမ ယံ ဘဂဝတာ ပညတ္တံ သိက္ခာပဒံ၊ ဧတံ သာဇိုံ နာမ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၀။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၇၇)။ (ခ) သာဇိုဝေါ (အံ၊ ၃။ ၇၁) တိ ပဋ္ဌပုစ္ဆနဋ္ဌေ ပဋ္ဌဝိသဇ္ဇနဋ္ဌ။ သဗ္ဗေပိ ဟိ ဗြဟ္မစာရိနော ပဋ္ဌံ ဥပဇိုဝန္တိ၊ တေနေတံ ပဋ္ဌပုစ္ဆနဝိသဇ္ဇနံ သမာနဇိုဝတာယ သာဇိုဝေါတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇)။

သာဇိုကရ (တိ) [သာဇိုံ + ကရ + အ] ကောင်းသော အသက်မွေးမှုကို ပြုတတ်သော။ သခီနံ သာဇိုကရော၊ မမ သာခဿ စူဘယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၁၁။ သခီနံ သာဇိုကရောတိ သမ္ဘ ပေါတ္ထိက တွံ သဟာယကာနံ သုအာဇိုကရော ဇိုဝိကာယ ဥပ္ပါဒေတာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၂။

သာဇိုပဒ (နာ) [သာဇိုံ + ပဒ] သာဇိုပုဒ်။ တေန ဝုစ္စတိ သာဇိုသမာပန္နောတိ ဣဒမ္ပိ အနန္တရဿ သာဇိုပဒသ္သေဝ ဝသေန ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၀။

သာဇိုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဇိုပဒ + ဘာဇနီယ + ဝဏ္ဏနာ] သာဇိုပုဒ်ကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သော အဖွင့်။ သာဇိုပုဒ်ကို ဝေဖန်ရာပုဒ်၏ အဖွင့်။ ဝိနယပိဋကဝ၊ ဝဇိရ-ဗုဒ္ဓိဋီကာ၊ ပါရာဇိကဋ္ဌ၊ ပဌမပါရာဇိက၊ ပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ။ သာဇိုပဒဘာဇနီယ-ဝဏ္ဏနာ။ ဝဇိရ။ ၉၆။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၀)။

သာဇိုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာနယ (ပု) [သာဇိုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ + နယ] သာဇိုပုဒ်ကို ဝေဖန်ရာဖြစ်သည့် အဖွင့်ကိုဆိုသောနည်း။ သာဇိုပုဒ်အဖွင့်ကိုဆိုသောနည်း။ သာဇိုပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာနယော နိဋ္ဌိတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၂။

သာဇိုဝိသေသန (နာ) [သာဇိုံ + ဝိသေသန] သာဇိုံ-ကို အထူးပြုခြင်း။ ဣတိ သာဇိုံ-ဝိသေသနတ္ထံ သိက္ခာဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ဝဇိရ။ ၈၂။ ကခ်ီ။ ဋီ။ ၂၁။

သာဇိုသဒ္ဒသန္နိဓာန (ပု၊ နာ) [သာဇိုံ + သဒ္ဒ + သန္နိဓာန] သာဇိုသဒ္ဒါ၏ အနီးခ်ဉ်တည်ခြင်း။ သာမညဝါစီပိ သိက္ခာ-သဒ္ဒေါ သာဇိုသဒ္ဒ-သန္နိဓာနတော ဥပရိ ---- "ယာ ဘိက္ခူနံ အဓိသီလသခ်ီတာ သိက္ခာ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။

သာဇိုသမာပန္န (တိ) [သာဇိုံ + သမာပန္န] တူမျှ-ညီမျှ-သော အသက်မွေးရာ သိက္ခာပုဒ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊ သာဇိုသိက္ခာပုဒ်သို့ ရောက်ပြီးသော၊ သူ။ တေန ဝုစ္စတိ "သာဇိုံ-သမာပန္နော"တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၀။ ဝဇိရ။ ၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၄။ ကခ်ီ။ ဋီ။ ၂၁-၂)။

သာဇိုသဟစရိယ (နာ) [သာဇိုံ + သဟ + စရိယ] အတူတကွ အသက်မွေးရာသိက္ခာပုဒ်နှင့် တကွ ဖြစ်ခြင်း။ သာဇိုသိက္ခာပုဒ်နှင့်ဖြစ်ခြင်း။ ဧတ္ထ စ "သိက္ခာ"တိ သာဇိုသဟစရိယတော အဓိသီလသိက္ခာ အဓိပ္ပေတာတိ အာဟ "အဓိသီလသခ်ီတာ"တိ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၇၇။

သာဇိုသုတ္တ (နာ) [သာဇိုံ + သုတ္တ] သာဇိုသုတ်။ အတူတကွ အသက်မွေးရာပြဿနာကို မေး

ခြင်းကို ဟောရာဖြစ်သောသုတ်။ အဂ္ဂံတ္တရ-နိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၇၁။ (-၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၆၈)။

သာဇီဝသုတ္တာဒိဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဇီဝသုတ္တ + အာဒိ + ဝဏ္ဏနာ] သာဇီဝသုတ်စသည်ကို ဖွင့်ရာ ဖွင့်ကြောင်း စကား။ သာဇီဝသုတ္တာဒိ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇။

သာဇီဝါနတိက္ကမ (ပု) [သာဇီဝ + အနတိက္ကမ] အတူတကွ အသက်မွေးရာသိက္ခာပုဒ်ကို-မကျော်လွန်-မလွန်ကျူး-ခြင်း။ သာဇီဝသိက္ခာပုဒ်ကို မလွန်ကျူးခြင်း။ တတ္ထ သာဇီဝါ-နတိက္ကမော သိက္ခာပါရိပူရိယာ ပစ္စယော။ သာဇီဝါနတိက္ကမတော ဟိ ယာဝ မဂ္ဂါ သိက္ခာ-ပါရိပူရီ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၄။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁၇၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၃)။

သာဇီဝါနတိက္ကမန (နာ) [သာဇီဝ + အနတိက္ကမန] သာဇီဝါနတိက္ကမ-ကြည့်။ သီလသံဝရပူရဏံ သာဇီဝါနတိက္ကမနဠာတိ ဣဒမေဝ စ ဒွယံ ဣမ သိက္ခံ နာမာတိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၄။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၇၈)။

သာဇီဝါဝိတိက္ကမန (နာ) [သာဇီဝ + အဝိတိက္ကမန] သာဇီဝါနတိက္ကမ-ကြည့်။ ဣဒမေဝ စ ဒွယန္တိ သီလသံဝရပူရဏံ သာဇီဝါဝိတိက္ကမနဠာတိ ဣဒမေဝ ဒွယံ။ တတောတိ သာဇီဝါဝိတိက္ကမနတော။ **အနုဋီ**။ ၃။ ၅၃။

သာဌ (ပု) [သာဌ + ဏ။ သာဌော ဝုစ္စတိ သာဌကော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၅၂။ ဂါဌ-သံ။ သာဌ-ပါကတ။] အဝတ်-ပုဆိုး- ထမီ။ ဒကာ-ဘိသေစနာ ဘောတိ၊ ဣမံ သာဋံ ဒဒါမိ တေ။ ထေရီ။ ၄၀၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၀၉။

သာဌက (ပု၊နာ) [သာဌ + က။ ကပစ္စည်း။ သွတ္ထ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဌ + ဏ္ဍ။ ထောမ။ (ပု) ဂါဌက-သံ။ သာဌက၊ သာဌဂ-ပါကတ။] (၁) အဝတ်-ပုဆိုး-ထမီ။ (၂) သားရိုးဖြစ်-သားရိုးသုတ်ထား-သော၊ (သပိတ်)။ (၁) သာဌကံ ပဇဟိ တတ္ထ၊ နဝဒေါသမုပါဂတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၈။ သာဌကန္တိ ဝတ္ထံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၈။ (-မဟာနိ။ ၆၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀)။ (၂) ပတ္တလေသော နာမ လောဟပတ္တဓရော ဒိဋ္ဌော ဟောတိ ။ပ။ သာဌကပတ္တဓရော ဒိဋ္ဌော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၅၉။ ပတ္တလေသနိဒ္ဒေသေ စ သာဌက-ပတ္တောတိ လောဟပတ္တသဒိသော သုသဏ္ဌာ-နော သုစ္ဆဝိ သိနိဒ္ဓါ ဘမရဝဏ္ဏော မတ္တိကာ-ပတ္တော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၆။

သာဌကကဏ္ဏ (ပု၊ နာ) [သာဌက + ကဏ္ဏ] အဝတ်-ပုဆိုး-အနား-ထောင့်၊ အဝတ်-ပုဆိုး-အိပ်ထောင် (ဇာတ်ဝတ္ထု)။ ဟတ္ထပါဒကဏ္ဏ-နာသကောဋိယော သာဌကကဏ္ဏော ကတ္တာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၃၉။ သာမိကော ဥပဓာဝိတ္တာ သာဌကကဏ္ဏော အဂ္ဂဟေသိ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၃၈၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၈။

သာဌကတဏ္ဍာ (ထီ) [သာဌက + တဏ္ဍာ] အဝတ်-ပုဆိုး-၌ တပ်နှစ်သက်ခြင်း။ အဘိန္ဓ-သရိရဝတ္ထုသို့ အဓိဝတ္ထောတိ သာဌကတဏ္ဍာ-ယ တသ္မိံယေဝ သရီရေ နိဗ္ဗတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၉)။

သာဌကတ္ထိက (တိ) [သာဌက + အတ္ထိ + က?] အဝတ်-ပုဆိုး-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော။ တတြာယံ ဘဏ္ဍပရိကပ္ပေါ- ဣမေကစ္စော သာဌကတ္ထိ-

ကော အန္တောဂဇ္ဈ ပဝိသိတ္တာ "သစေ သာဌ-
ကော ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၀-၁။ ကခ်ိ။
၁၁၈။ (-ဝဇိရ။ ၁၄၁)။

သာဌကဒသန္တ (ပု၊ နာ) [သာဌက + ဒသာ +အန္တ]
အမြိတ်-အဆာ-နှင့်ယှဉ်သော ပုဆိုးအစွန်း။
ဝိဟိ သာဌကဒသန္တေ ဗန္ဓိတ္တာ တဝ ဂေဟံ
ဟရိတ္တာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၄၈။

သာဌကဒ္ဒယ (နာ) [သာဌက + ဒ္ဒယ] ပုဆိုးနှစ်ခု
အပေါင်း။ ဒ္ဒေ သာဌကေ နိဝါသေတ္တာတိ
သာဌကဒ္ဒယမေဝ အတ္တနော ကာယပရိဟာ-
ရိကံ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။

သာဌကန္တ (ပု၊ နာ) [သာဌက + အန္တ] အဝတ်-
ပုဆိုး-အစွန်း။ ဂါမဒါရိကာ ဟိ သုပက္ကာနိ
မရိစာနိ ဂဟေတ္တာ သာဌကန္တေ ဘက္ခိတံ
ကတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၅။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၁၄။

သာဌကန္တရ (နာ) [သာဌက + အန္တရ] (ဝတ်သော)
အဝတ်၏အကြား။ တတော ထေရော သာဌ-
ကန္တရေ ---- ဝက္ခံ ကထေတုကာမော။ သံ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။ (-အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၆)။ သာဌကန္တရေ-
တိ နိဝတ္ထဝတ္ထန္တရေ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သာဌကပဋိကွေပ (ပု) [သာဌက + ပဋိကွေပ]
အဝတ်-ပုဆိုး-ကိုပယ်ခြင်း။ နာ ဟိ သာဌက-
ပဋိကွေပါဒိမတ္တေန သမဏော နာမ ဟောတီ"-
တိ ဝတ္တာ အနုသန္ဓိ ယဒေတ္တာ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော
ဣမံ ဂါထမာဟ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၉။

သာဌကပတ္တ (ပု၊ နာ) [သာဌက + ပတ္တ] သာဌက
(၂) ကြည့်။

သာဌကပတ္တဓရ (တိ) [သာဌကပတ္တ + ဓရ]
သားရိုးဖြစ်-သားရိုးသုတ်ထား-သော သပိတ်
ကို ဆောင်သော။ သာဌက (၂) ကြည့်

သာဌကပသိဗ္ဗက (ပု၊ နာ) [သာဌက + ပက္ခိပန +
ပသိဗ္ဗက။(ပက္ခိပန-အလယ်ပုဒ်ကျ)] အဝတ်-
ပုဆိုး-ထည့်ရာဖြစ်သော ပခြုပ်၊ အဝတ်အိပ်။
မဟာပစ္စရိယာဒီသု ပန "သာဌကတ္ထိကောပိ
သာဌကပသိဗ္ဗကမေဝ ဂဟေတ္တာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၃၁။ (-ဝဇိရ။ ၁၄၁)။

သာဌကမဏ္ဍ (နာ) [သာဌက + မဏ္ဍ] အဝတ်-
ပုဆိုး-အလယ်။ သော ပတန္တော စတုန္နမ္ပိ
အန္တရေ သာဌကမဏ္ဍေ ပတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၁။

သာဌကယုဂ (နာ) [သာဌက + ယုဂ] အဝတ်-
ပုဆိုး-အစုံ။ ဣမေ ဂဟေတ္တာ ပဗ္ဗဇိဿာမိ"တိ
အတ္တနာ နိဝတ္ထပါရုတံ သာဌကယုဂံ ပဇဟိ။
အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈။ (-ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂။ ထေရီ၊ ဌ။
၃၇။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၁၀၆။ ဇာ၊ ဌ၊
၁။ ၁၀၊ ၃၉၄)။

သာဌကယုဂလ (နာ) [သာဌက + ယုဂလ]
သာဌကယုဂ-ကြည့်။ မဟာပုရိသော အရ-
ဟဒ္ဓဇံ နိဝါသေတ္တာ ဥတ္တမံ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝေသံ
ဂဟေတ္တာ သာဌကယုဂလံ အာကာသေ ခိပိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၃၃၃။

သာဌကရဇ္ဇု (ထီ) [သာဌက + ရဇ္ဇု] ပုဆိုးကြိုး၊
ပုဆိုးဟူသောကြိုး။ အထေကဒိဝသံ ကိန္နရာ-
ဒေဝီ ---- သာဌကရဇ္ဇုယာ ဝါတပါတေန
သြတရိတ္တာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၇၂။

သာဌကလက္ခဏပြာဟ္မဏ (ပု) [သာဌက +
လက္ခဏ + ပြာဟ္မဏ] အဝတ်လက္ခဏာဖတ်
သော ပုဏ္ဏား။ ယသ မဂ်လာ သမ္ပဟတာတိ
ဣဒံ သတ္ထာ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တော ဧကံ
သာဌကလက္ခဏပြာဟ္မဏံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။
ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၄။

သာဌကဝေဌနမာလာဂန္ဓာဒိဝိဘူသာ (ထီ) [သာဌက + ဝေဌန + မာလာ + ဂန္ဓ + အာဒိ + ဝိဘူသ] ပုဆိုး ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း ပန်း နံ့သာစသည်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ခြင်း။ သာဌကဝေဌနမာလာဂန္ဓာဒိဝိဘူသာ အဂါရိ-ကဝိဘူသာ နာမ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၈။

သာဌကဝေဌနာဒိဝတ္ထုက (တိ) [သာဌကဝေဌနာဒိ + ဝတ္ထုက] ပုဆိုး ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း စသည်တို့၏တည်ရာဖြစ်သော။ သတ္တမေ ရူပဓာတူတိ အာပါထေ ပတိတံ အတ္တနော ဝါ ပရဿ ဝါ သာဌကဝေဌနာဒိဝတ္ထုကံ ရူပါရမ္မဏံ။ သံ၊ ၆။ ၂၂၂။

သာဌကဝေဌနာဒိသညိတ (တိ) [သာဌကဝေ-ဌနာဒိ + သညိတ] ပုဆိုးဦးရစ်ခေါင်းပေါင်း စသည်ဖြင့်-မှတ်-သိ-အပ်သော။ အာပါထေ ပတိတန္တိ စက္ခုဿ အာပါထဂတံ သာဌကဝေ-ဌနာဒိသညိတံ ဘူတသင်္ခါတံ သမ္မာ နိဿိတံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။

သာဌကသတ (နာ) [သာဌက + သတ] အဝတ်-ပုဆိုး-အရာ၊ တစ်ရာသော-အဝတ်-ပုဆိုး။ အပရောပိ ဥပါသကော ထေရဿာတိ သတ္တ သာဌကသတာနိ သတ္တ စ ပိဏ္ဍပါတသတာနိ ထေရဿေဝ အဒံသု။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၀။ (-ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၁)။

သာဌကသဟဿလာဘ (ပု) [သာဌက + သဟဿ + လာဘ] ပုဆိုးတစ်ထောင်ရခြင်း၊ တစ်ထောင်သောပုဆိုးကို ရခြင်း။ ယေန ကာမံ ပဏာမေတိတိ ဣဒံ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အာနန္ဒတ္ထေရဿ သာဌက-သဟဿလာဘံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁။

သာဌကာဘရဏာ (နာ) [သာဌက + အာဘရဏာ] ပုဆိုး-အဝတ်တန်ဆာ-အသုံးအဆောင်-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ။ တဿတ္ထော သာဌကာဘရဏာ-ဒိသု ဒိယံ ဝါ ရဿံ ဝါ ---- ပရပရိဂ္ဂဟိတံ နာဒိယတိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၄၂၁။

သာဌကာဝဟရဏာ (နာ) [သာဌက + အဝဟရဏာ] အဝတ်-ပုဆိုး-ကိုခိုးယူခြင်း။ မနုဿာနံ သာဌ-ကာဝဟရဏေန နဂ္ဂါ အဟောသိ။ ပေတ၊ ၆။ ၄၄။

သာဌိကာ-သာဌိယာ (ထီ) [သာဌီ + က + အာ။ က-ကြောင့် ဤ-ကို ရဿပြု။ ကပစ္စည်းသွတ္ထ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဌ + ဏ္ဍု။ အမရ၊ ဋီ။ ၄၆၀-နှာ။ ဂါဌိကာ-သံ။ သာဌိအာ-ပါကတ။] (၁) အဝတ်, ပုဆိုး, ထမီ။ (၂) ဥဒကသာဌိကာ သိက္ခာပုဒ်။ (၃) နာကျင်ကြောင်းဖြစ်သည့် ယင်ဥ။ (၄) မိုးရေခံသင်္ကန်း။ (၁) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ တာ သာဌိကာ စတသော်ပိ အာယမတော စ ဝိတ္ထာရတော စ သမပ္ပမာဏာ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၃။ (၂) ဒွေ ဝိယာသာ သာဌိကာ စ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၅၉။ ဒွေ ဝိယာသာ သာဌိကာ စာတိ ---- ဥဒကသာဌိကာသိက္ခာ-ပဒဉ္စ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၄၅။ (၃) သဌတိ ရုဇတိ ဇောယာတိ သာဌိကာ၊ သံဝမ္ဘာ သာဌိကာ အာသာဌိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၄။ (၄) သာဌိယဂ္ဂါဟာပကော နဿ သမ္ပန္န-တဿ ---- သာဌိယဂ္ဂါဟာပကော သမ္ပန္န-တဿ။ အံ၊ ၂။ ၂၄၂။ သာဌိယဂ္ဂါဟာပကော (အံ၊ ၃။ ၂၄၂) တိ ဝဿိကသာဌိကာယ ဂါဟာပကော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၈၅။ (-ကဒီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၀)။

သာဌိမတ္ထိယ (ပု) [သာဌီ + မတ္ထိကာ + အ။ က-ကို ယ-ပြု။] သာဌိမတ္ထိယ-မည်သောသူ။

သာဋိမတ္တိယောတိ လဒ္ဓနာမော ဝယပ္ပတ္တော ---- ဆဋ္ဌဘိညော အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆၀။

သာဋိမတ္တိယတ္ထေရ (ပု) [သာဋိမတ္တိယ + ထေရ] သာဋိမတ္တိယ-မည်သော ထေရ်။ သာဋိမတ္တိယ ထေရ်။ အဟု တုယ္ဍ ပုရေ သဒ္ဓါတိ အာယသ္မ-တော သာဋိမတ္တိယတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆၀။

သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သာဋိမတ္တိ-ယတ္ထေရ + ဂါထာ] သာဋိမတ္တိယထေရ်ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာ။ သာဋိမတ္တိယထေရ ဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၁၀-ဂါထာ။ ထေရ။ ၂၆၆။

သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] သာဋိမတ္တိယထေရ်ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာကို-သာဋိမတ္တိယတ္ထေရဂါထာကို-ဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်းဖြစ်သောစကား။ သာဋိမတ္တိယတ္ထေရ-ဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆၂။

သာဋိယဂ္ဂါဟာပက (တိ) [သာဋိယာ + ဂါဟာပက] မိုးရေခံသက်နှံးကို ယူစေတတ်သော၊ ရဟန်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန သံဃသ သာဋि-ယဂ္ဂါဟာပကော (အံ၊ ၂။ ၂၄၂) တိ ဝဿိက-သာဋိကာယ ဂါဟာပကော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၅။ (-ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၀)။

သာဋိယဂ္ဂါဟာပကသမ္မုတိ (ထီ) [သာဋိယဂ္ဂါဟာ-ပက + သမ္မုတိ] မိုးရေခံသက်နှံးကို ယူစေတတ်သော ရဟန်းကို သမုတ်ခြင်း။ သာဋိယဂ္ဂါဟာပကသမ္မုတိယာ ကော အာဒိ။ ၀ိ၊ ၅။ ၂၅၁-၂။

သာဋိယဂ္ဂါဟာပကာဒိသမ္မုတိ (ထီ) [သာဋိယဂ္ဂါဟာပက + အာဒိ + သမ္မုတိ] မိုးရေခံသက်နှံးကို ယူစေတတ်သော ရဟန်း စသည်ကို သမုတ်ခြင်း။ ဝိနယပိဋကတ်၊ စူဠဝဂ္ဂ ပါဠိ၊ ၆-ခန္ဓက။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၂။

သာဋီ (ထီ) [သာ + ဏ + ဏီ။ ဂါ-သံ။ သာ-ပါကတ။] အဝတ်-ပုဆိုး-ထမီ။ အထ ခေါ မာရော ပါပိမာ ကဿကဝဏ္ဏံ ---- သာဏ-သာဋိနိဝတ္ထော ကဒ္ဒမမက္ခိတေဟိ ပါဒေဟိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၆။ (အဇိနသာဋိယာ-ဓမ္မ။ ၇၀။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။၅၀၇)။

သာဒ္ဒေတု (ထီ၊ ပု) [သာ + ဏော + တု။ သ-ရတိ၊ ကာရိုက်၊ သာ-ရေတိ၊ သာ-ရယတိ-မှ။ သတ္ထာဒိ ဂိုဏ်း။] ပယ်ဖျောက်-ဖယ်ရှား-တတ်သော။ သူ။ နဿ အာသာဋိကံ သာ-ရေတာ ဟောတိ။ (သီ၊ သျာ၊ ကံ၊ ဣ-မှ)။ မ၊ ၁။ ၂၈၁။အံ၊ ၃။ ၅၄၆။

သာ-ဌကထာ (တိ) [သဟ + အ-ဌကထာ + အ] (ပါဠိတော် အနက်ကို ဖွင့်ပြသော) အ-ဌကထာ ကျမ်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဘိက္ခုနောဝါဒကေန ပန သာ-ဌကထာနိ တီဏိ ပိ-ဋကာနိ ဥဂ္ဂဟေ-တဗ္ဗာနိ၊ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၅၅။ (-၂၆၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၄)။

သာ-ဌတိ (ကြို) [သာ-ဌ + အ + တိ။ ဂ-ဌတိ-သံ။ သာ-ရကြ-ပြာ၊ အ-ဒွမာဂမီ။] အနိုင်အထက်-နှိပ်စက်ကလူ-ပြုမူ၏။ သာ-ဌ ဗလက္ကာရေ။ ဗလက္ကာရော နာမ အတ္ထနော ဗလေန ယထာလ္ဟာသယံ ဒုဗ္ဗလဿ အဘိဘဝနံ။ သာ-ဌတိ သာ-ရော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၅၆။

သာ-ရေယျ (နာ) [သ-ဌ + ဏေယျ။ သ-ဌဘာဝါ။

အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၅၊ ၃၂၅။ သဌာနံ ကမ္မံ သာဒ္ဒေယျံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၃။ သဌာသ ဘာဝေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါထ-သံ။ မာယာနှင့် သာဒ္ဒေယျ တွဲသုံးတတ်သည်။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၂။] (၁) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-သူ၏ အဖြစ်= ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်း။ (၂) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-သူတို့၏-အမှု-ကိစ္စ-အမှုအရာ။ (၁) ယာနိ ခေါ ပနဿ ဟောန္တိ သာဒ္ဒေယျာနိ ကူဋေယျာနိ ဇိမ္မေယျာနိ ဝင်္ကေ-ယျာနိ။ အံ၊ ၃။ ၃၂။ ၃၉၁။ သာဒ္ဒေယျာနိတိ သဌဘာဝါ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၅၊ ၃၂၅။ (-ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၁)။ (၂) သာဒ္ဒေယျဋ္ဌိ အဘူတဂုဏဒဿနတော အဘူတဘဏ္ဍ-ဂုဏဒဿနသမံ ကတ္တာ "ထေရာဋ္ဌိယ"န္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၆။ သဌာနံ ဂုဏဝါဏိဇ-ကာနံ ကမ္မံ သာဒ္ဒေယျန္တိ အာဟ "သာဒ္ဒေယျဋ္ဌိ"-တိအာဒိ။ မ၊ ဋီ။ ၁။ ၂၅၃။

သာဒ္ဒေယျနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာဒ္ဒေယျ + နိဒ္ဒေသ] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်း၊ အမှု-ကိစ္စ-အမှုအရာ-ကိုအကျယ်ပြ-ညွှန်းပြ-ကြောင်းစကား။ သာဒ္ဒေယျနိဒ္ဒေသေ သဌောတိ အသန္တဂုဏ-ပရိဒီပနတော နိ သမ္မာ ဘာသိတာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၇၅။

သာဒ္ဒေယျပက္ခ (ပု) [သာဒ္ဒေယျ + ပက္ခ] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-သောအဖို့။ ကေရာဋိက-ပက္ခန္တိ သာဒ္ဒေယျပက္ခံ ဘဇတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

သာဒ္ဒေယျပရိယုဋ္ဌာန (နာ) [သာဒ္ဒေယျ + ပရိယုဋ္ဌာန] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ဖုံးလွှမ်း-နှိပ်စက်-ထကြွ-ခြင်း။ သာဒ္ဒေယျပရိယုဋ္ဌာနံ ခေါ ပန တထာဂတပ္ပဝေဒိတေ ဓမ္မဝိနယေ ပရိဟာနမေတံ။ အံ၊ ၃။ ၃၈၁။

သာဒ္ဒေယျပရိယုဋ္ဌိတ (တိ) [သာဒ္ဒေယျ + ပရိယုဋ္ဌိတ] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-ထကြွ-သော။ သာဒ္ဒေယျပရိယုဋ္ဌိ-တေန စေတသာ ဗဟုလံ ဝိဟရတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၈၁။

သာဒ္ဒေယျဝိနယ (ပု) [သာဒ္ဒေယျ + ဝိနယ] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-သူတို့၏-အမှု-ကိစ္စ-အမှုအရာ-ကိုပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သဌော ဟောတိ သာဒ္ဒေယျဝိနယဿ န ဝဏ္ဏဝါဒီ။ အံ၊ ၃။ ၃၉၀-၁။

သာဒ္ဒေယျာဘာဝ (ပု) [သာဒ္ဒေယျ + အဘာဝ] ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်းမရှိခြင်း။ သာဒ္ဒေ-ယျာဘာဝတော ဥဒ္ဓ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။

သာဏ[1] (ပု) [သာ + ယု။ သာ-တနုကရဏော၊ ယု၊ ဏတ္တံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၂၈။ ဂါဏ (ထီ၊ ပု)-သံ။ ဝိလ္ပ။ သဏ + ဏ။ သဏ္ဍတေ ဇယတေ ဂုဏာဒိ အတြေဟိ သာဏော၊ နိကသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဤ၌ ပုလ္လိင်။] မှတ်ကျောက်၊ ဓားသွေးကျောက်။ သာဏော တု နိကသော ဝုတ္တော။ ဓာန်။ ၅၂၈။

သာဏ[2] (နာ) [သဏ + ဏ။ သဏေန နိမ္မိတံ (နိဗ္ဗတ္တိတံ) သာဏံ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ အက်ပတေး။ ဂါဏ-သံ။ သဏ-ပါကတ။] (၁) ပိုက်ဆံ-လျှော်-သင်တီးလျှော်-ဖြင့်-ပြု-ပြီး-ဖြစ်စေ-ဖန်တည်း-အပ်သော၊ အဝတ်။ (၂) ပိုက်ဆံ-လျှော်-သင်တီးလျှော်၊ ပိုက်ဆံလျှော်ချည်။ (၃) သာဏမည်သောအရပ်။ (၄) (သေခုနိယ သူဌေး၏မြေး) သာဏမည်သော၊ သူ။ (၁) သာဏာနိ (ဒီ၊ ၁။ ၁၆၀။ မ၊ ၁။ ၁၁၁) တိ သာဏဝါကစောဠာနိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၆၊

၁။ ၃၅၀။ သာကာကာ (အံ၊ ၁။ ၂၄၂။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၄) တိ သာကာဝါကစေလာနိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၁။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၈၃။ သာကာ (ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၁) ဣ သာကာဝါကသုတ္တေဟိ ကတစီဝရံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။ သာကံ နာမ သာကာဝါကေဟိ ကတဝတ္ထုံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၇၉။ သကောဟိ သကာဝါကေဟိ နိဗ္ဗတ္တ-ဝတ္ထာနိ သာကာနိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၆)။ သာကောဟိ ဝါကေဟိ နိဗ္ဗတ္တိ-တာနိ သာကာနိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၂။ (၂) ယသ ခေါ သမ္မ အတ္ထာယ ဣဒ္ဓေယျာမ သာကံ ဝါ သာကသုတ္တံ ဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၇။ သာကာ (ဝိ၊ ၁။ ၃၆၉) ဣ သာကာဝါကသုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၂။ သာကဣ သာကာဝါကေန ကတသုတ္တံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၃၈။ (၃) ---- အာယသ္မာ သမ္ဘူတော သာကာဝါသီ အဟောဂင်္ဂေ ပဗ္ဗတေ ပဋိဝသတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၆။ သာကသမ္ဘူတော (ဝိ၊ ၁။ ၂၇) တိ သာကာဒေသဝါသီ သမ္ဘူ-တတ္ထေရော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅။ (၄) အထ ခေါ သာဠော စ မိဂါရနတ္တာ သာကော စ သေခုနိယနတ္တာ ---- ဥပသင်္ကမိ-သု။ အံ၊ ၁။ ၁၉၄။

သာကာ² (တိ) [သဟ + ဣကာ] (ကိလေသာ-အပြစ်-တည်းဟူသော) ကြွေးမြီ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ ယော ဟိ ကိလေသေ အပ္ပဟာယ သတ္ထာရာ အနုညာတပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇတိ၊ သော သာကော ပရိဘုဉ္ဇတိ နာမ။ ထေရီ၊ ၆။ ၉။ ---- သာကာယ မယာ ရဋ္ဌပိဏ္ဍံ ဘုဉ္ဇန္တိယာ စိဏ္ဏာ ရစိတာ။ ထေရီ၊ ၆၊ ၁၁၁။

သာကာတ္ထိက (တိ) [သဟ + အာကာတ္ထိ + က] စေခိုင်း-တိုက်တွန်း-ခြင်းကြောင့်အာပတ်သင့်ခြင်းရှိသော။ သာမာရဏပညတ္တိ၊ သာကာတ္ထိကံ။ ကခ်ီ။ ၁၂၀။ အညဿတ္ထာယ ကာရာပနေ ဒုက္ကဋတ္တာ အတ္တနော အတ္ထာယ ကာရာပန-ဝသေန "သာကာတ္ထိက"ဣ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၆။

သာကာဒဏ္ဍ (ပု၊ နဝ) [သာကာ + ဒဏ္ဍ] ပိုက်ဆံလျှော်တုတ်၊ ပိုက်ဆံလျှော်-ပါ-ရှိ-သော တုတ်တန်း။ သာကာဝါကာ ဧတေသု သန္တိတိ သာကာဝါကာ၊ သာကာဒဏ္ဍာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။

သာကာဒေသဝါသီ (တိ) [သာကာ + ဒေသ + ဝသ + ဏီ။ ထီ-၌ --ဝါသိနီ။] သာကာမည်သောအရပ်၌-နေ-နေလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ သာကာသမ္ဘူတော (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၇) တိ သာကာ-ဒေသဝါသီ သမ္ဘူတတ္ထေရော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၃-၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅။

သာကာဓောဝန (ထီ၊ နဝ) [သာကာ + ဓောဝန] ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ကို-ဆေးကြော-ဖွပ်လျှော်-ခြင်း။ သာကော ဥဒကေန တေမေတွာ အညမည် အာကောဋနကီဋာ သာကာဓောဝနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။

သာကာဓောဝနကီဋာ (ထီ) [သာကာဓောဝန + ကီဋာ] ပိုက်ဆံလျှော်တို့ကို ရေဖြင့်စွတ်စိုစေ၍ အချင်းချင်းခတ်သဖြင့် ကစားခြင်း၊ ပိုက်ဆံလျှော်ဆေး၍ ကစားခြင်း။ "စဏ္ဍာလာနံ သာကာဓောဝနကီဋာ"တိပိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၈၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၄။ သာကော ဥဒကေန တေမေတွာ အညမည် အာကောဋနကီဋာ သာကာဓောဝနကီဋာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၀။

သာကာဓောဝိက (တိ) [သာကာ + ဓောဝိက] ပိုက်ဆံလျှော်မျှင်-ဖွပ်လျှော်-ဆေးကြော-ခြင်း-နှင့်တူသော။ သေယျထာပိ နာမ ကုဋ္ဌရောသဠ္ဍဟာယနော ဂန္ဓိရံ ပေါက္ခရကိ ဩဂါ-

ဟေတ္တာ သာဏဓောဝိက် နာမ ကီဋ္ဌိတဇာတ် ကီဋ္ဌတိ။ မ၊ ၁။ ၂၉၁။ မ၊ ၂။ ၃၈။ (သာဏ-ဓောဝိက-မည်သော ပိုက်ဆံလျှော်မျှင်ဖြင့် ဖွပ်လျှော်သော ကစားမျိုးဟူသည်- လူတို့သည် ပိုက်ဆံလျှော်မျှင်ကို ပြုလုပ်ရန် ပိုက်ဆံလျှော်တို့ကိုယူ၍ အဆုပ်ဆုပ်ဖွဲ့၍ ရေ၌ ထည့်ကုန်၏၊ အဆုပ်ပြု၍ စိမ်အပ်ကုန်သော ပိုက်ဆံလျှော်တို့သည် သုံးရက်မြောက်သောနေ့၌ ကောင်းစွာနူးနပ်ကုန်၏၊ ထိုအခါ လူတို့သည် ချဉ်သော ယာဂု, သေရည်အစရှိသည်တို့ကို ယူ၍ ပိုက်ဆံလျှော်စိမ်ရာအရပ်သို့ သွားပြီး ပိုက်ဆံလျှော်ဆုပ်ကိုကိုင်၍ လက်ျာမှလည်းကောင်း လက်ဝဲမှလည်းကောင်း ရှေ့.တူရူအရပ်မှလည်းကောင်း ဤသုံးခုကုန်သော ပျဉ်ချပ်တို့၌ တစ်ကြိမ်, လက်ျာပျဉ်ချပ်၌ တစ်ကြိမ်, လက်ဝဲပျဉ်ချပ်၌တစ်ကြိမ် ရှေးတူရူဖြစ်သောပျဉ်ချပ်၌ တစ်ကြိမ် ဖွပ်ကုန်လျက် ချဉ်သော ယာဂု, သေရည်အစရှိသည်တို့ကို စားကုန်, သောက်ကုန်, ခဲကုန်၍ ဖွပ်လျှော်ကုန်၏။ မျှားစွာသော ကစားခြင်းသည်ဖြစ်၏။ မင်း၏ ဆင်ပြောင်သည် သာဏဓောဝိကမည်သော ကစားခြင်းကို မြင်၍ နက်စွာသော ရေသို့ ဆင်းသက်ပြီး နှာမောင်းဖြင့် ရေကိုယူပြီး ဦးကင်း၌တစ်ကြိမ်, ကျောက်ကုန်း၌တစ်ကြိမ်, နှစ်ဘက်သောနံပါးတို့၌ တစ်ကြိမ်, ပေါင်ကြား၌ တစ်ကြိမ် ထည့်လျက် ကစားပြီး ထိုဆင်၏ ကစားခြင်းကို အစပြု၍ ထိုကစားမျိုးကို သာဏဓောဝိကမည်သော ကစားနည်းမျိုးဟူ၍ ဆိုကြသည်။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၃။

သာဏပ်သုကူလစီဝရ (နာ) [သာဏ + ပ်သုကူလ + စီဝရ] ပိုက်ဆံလျှော်ဖြင့်ပြီးသော ပ်သုကူသင်္ကန်း။ သာဏပ်သုကူလစီဝရေနာ (မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၈) တိ မတကဌေဝရံ ပလိဝေဌေတွာ ဆဋ္ဌိတေန တုမ္ဗမတ္တေ ကိမိ ပပ္ပေါ်ရေတွာ ဂဟိတေန သာဏပ်သုကူလစီဝရေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃။

သာဏပဗ္ဗတ (ပု) [သာဏ + ပဗ္ဗတ] သာဏတောင်၊ သာဏမည်သောတောင်။ တေန စ သမယေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော ကုက္ကိုနဂရံ ဥပနိဿာယ သာဏပဗ္ဗတေ ဝိဟရတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၅။

သာဏပဗ္ဗတဝါသီ (တိ) [သာဏပဗ္ဗတ + ဝသ + ဏီ။ ထီ-၌ --ဝါသိနီ။] သာဏတောင်၌-နေ-နေလေ့ရှိ-သော။ သာဏဝါသိနိဝါသိကောတိ သာဏပဗ္ဗတဝါသီ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၆။

သာဏဘဋ္ဌိက (တိ) [သာဏ + ဘဋ္ဌိက] ပိုက်ဆံလျှော်ကို-ဖျက်ဆီး-ဆုတ်ဖြ-ချိုးဖဲ့-သော။---- "ဥဒ္ဒါလပုပ္ပဘဋ္ဌိကာ သာဏဘဋ္ဌိကာ"တိ စ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၃။

သာဏဘာရ (ပု) [သာဏ + ဘာရ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ထုပ်။ တေန ဟိ သမ္မ တ္ဝဉ္စ သာဏဘာရံ ဗန္ဓ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၇-စ။ သာဏ-ဘာရန္တိ သာဏဝါကဘာရံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၁။

သာဏဘာရိကဥပမ (တိ) [သာဏ + ဘာရိက + ဥပမာ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ထုပ်ကို ဆောင်သော ယောက်ျားနှင့်တူသော။ သာဏ-ဘာရိကဥပမာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သာဏဘာရိကူပမာ (တိ) [သာဏဘာရိက + ဥပမာ + အ] သာဏဘာရိကဥပမာ-ကြည့်။ ဇဝမေဝ ခေါ တွံ ရာဇ သာဏဘာရိကူ-ပမော မညေ ပဋိဘာသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၈။

သာဏမယ (တိ) [သာဏ + မယ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ဖြင့်ပြီးသော။ ----သာဏမယံ ကိမိကုလာကုလံ ပရိယေသနဝသေန ဥပ္ပန္နံ

ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၇။

သာဏမယပ်သုကူလ (နာ) [သာဏမယ + ပ်သုကူလ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ဖြင့်ပြီးသော ပ်သုကူသင်္ကန်း။ ---- သာဏမယပ်သုကူလဿ တုမ္ဗမတ္တေ ပါဏေ ဝိမုနိတ္တာ မဟာ-အရိယဝံသေ ဌတ္တာ ဂဟဏော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၄။

သာဏဝါက[1] (ပု၊ နာ) [သာဏ + ဝါက] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်၊ ပိုက်ဆံလျှော်ချည်။ သာဏ်နာမ သာဏဝါကေဟိ ကတဝတ္ထုံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၇၉။ (-၃၃၈)။

သာဏဝါက[2] (တိ) [သာဏဝါက + ဏ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ရှိသော တုတ်တန်း။ ---- သာဏဝါကေ ဂဟေတ္တာ မုဋ္ဌိ မုဋ္ဌိ ဗန္ဓိတ္တာ ဥဒကေ ပက္ခိပန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ သာဏ-ဝါကာ ဧတေသု သန္တိတိ သာဏဝါကာ၊ သာဏဒဏ္ဍာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။

သာဏဝါကစောဠ (ပု၊ နာ) [သာဏဝါက + စောဠ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ဖြင့်ရက်အပ်သော-အဝတ်-ပုဆိုး။ သာဏာနိ (ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇) တိ သာဏဝါကစောဠာနိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၅၀။

သာဏဝါကဘာရ (ပု) [သာဏဝါက + ဘာရ] သာဏဘာရ-ကြည့်။ သာဏဘာရန္တိ သာဏ-ဝါကဘာရံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၀၁။

သာဏဝါကမယ (ပု) [သာဏဝါက + မယ] သာဏမယ-ကြည့်။ သာဏ (သံ၊ ၁။ ၉၀) နှင့် သာဏဝါကမယံ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆။ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇)။

သာဏဝါကသုတ္တ (နာ) [သာဏဝါက + သုတ္တ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ချည်။ သာဏ (ဝိ၊ ၁။ ၃၆၉) နှင့် သာဏဝါကသုတ္တံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ သာဏန္တိ သာဏဝါကသုတ္တေဟိ ကတစီဝရံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၆။

သာဏဝါသိနိဝါသိက (တိ) [သာဏ + ဝါသိ + နိဝါသ + ဏိက] သာဏမည်သောတောင်-သာဏတောင်-၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ သာဏဝါသိနိဝါသိကော (ပေတ။ ၁၆၈) တိ သာဏပဗ္ဗတဝါသီ။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၆၆။

သာဏဝါသီ (တိ) [သာဏ + ဝါသီ။ ဂါဏဝါသိက-သံ။] သာဏမည်သောအရပ်။ သာဏအရပ်။ သာဏ[2] (၃) ကြည့်။

သာဏသမ္ဘုတ (ပု) [သာဏ + သမ္ဘုတ] သာဏမည်သောအရပ်-သာဏအရပ်-၌နေသော သမ္ဘုတထေရ်။ ယသော စ သာဏသမ္ဘုတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။ သာဏသမ္ဘုတောတိ သာဏ-ဒေသဝါသီ သမ္ဘုတတ္ထေရော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၃-၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅။

သာဏသာဋက (ပု) [သာဏ + သာဋက] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ဖြင့်ရက်အပ်သော ပုဆိုး။ ပိုက်ဆံလျှော်ပုဆိုး။ တာယ စ ပန ဒုဿီလျတာယ သာဏသာဋကော ဝိယ ဒုဗ္ဗဏ္ဏော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၀။ (-ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅၁)။

သာဏသာဋကကရဏ (နာ) [သာဏသာဋက + ကရဏ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်မျှင်ပုဆိုးကို ရက်လုပ်ကြောင်းချည်။ သာဏသာဋကကရ-ဏတ္ထ (မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၃) နှင့် သာဏသာဋက်-ကရောန္တိ ဧတေနာတိ သာဏသာဋကကရဏံ၊ သုတ္တံ၊ တဒတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။

သာဏသာဌကကရဏတ္ထ (ပု) [သာဏသာဌက-ကရဏ + အတ္ထ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်မျှင်ပုဆိုးကို ရက်လုပ်ကြောင်းချည်၏ အကျိုး။ သာဏသာဌကကရဏ-ကြည့်။

သာဏသာဋိနိဝတ္ထ (တိ) [သာဏ + သာဋိ + နိဝတ္ထ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်-ပုဆိုး-အဝတ်-ကို ဝတ်သော၊ သူ။ ---- သာဏသာဋိနိဝတ္ထောကဒ္ဒမမက္ခိတေဟိ ပါဒေဟိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၆။

သာဏသုတ္တ (နာ) [သာဏ + သုတ္တ] သာဏဝါက-သုတ္တ-ကြည့်။ အဒ္ဒသံသု ပဟူတံ သာဏသုတ္တံ ဆဋ္ဌိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သာဏသုတ္တဘာရ (ပု) [သာဏသုတ္တ + ဘာရ] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ချည်ထုပ်။ အဟဗ္ဗ သာဏသုတ္တဘာရံ ဆဋ္ဌေဿာမိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၇။ (-၂၇၈)။

သာကိ (တိ) [သဟ + အာကိ။ သမာန + အာကိ] စု-မယ်နှ-ရှိသော (သျှ)။ (အာကိ=လွှ။ တံစည်း။ အက်ပတေး၊ ဓာန်။ ၎င်းအလို တံစည်းကဲ့သို့-ကြမ်းသော-မကောင်းသော-အတွေ့ရှိသော)။ သာကိ ဝိယ ခရသမ္ဖဿ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၄) နှင့် သာကိဖလကော ဝိယ ဒုက္ခသမ္ဖဿံ။ ဝိသုဒ္ဓိ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။

သာကိအန္တရ (နာ) [သာကိ + အန္တရ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-လိုက်ကာ-အတွင်း။ သာကိအန္တရေန ဝါ ထနံ မုခေ ဌပေန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၇။ (-မ၊ ၆။ ၃။ ၄၉)။

သာကိကဏ္ဏ (ပု) [သာကိ + ကဏ္ဏ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-လိုက်ကာ-အနား-အစွန်း။ သာကိကဏ္ဏံ ဥက္ခိပိတ္တာ "ကာသိ တ္ဝ"န္တိ ဝုတ္တေ "ရညာ မိတာ ဝါသုလဒတ္တာ နာမာ"န္တိ အာဟ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၅။ (-၂၅၆)။

သာကိကိလဋ္ဌပရိက္ခေပ (ပု) [သာကိ + ကိလဋ္ဌ + ပရိက္ခေပ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-လိုက်ကာ-အကာအရံ။ တာဝ ဥဘောဟိ ပဿေဟိ သာကိကိလဋ္ဌပရိက္ခေပံ ကာရေတ္တာ ----။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၇။ ဗဟိကိလဋ္ဌပရိက္ခေပဿ ကရဏေန သာကိကိလဋ္ဌပရိက္ခေပံ ကာရေတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။

သာကိစ္ဆိဒ္ဒ (နာ) [သာကိ + ဆိဒ္ဒ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-လိုက်ကာ-အပေါက်။ အထဿ သော ပိဌသပ္ပိ သာကိစ္ဆိဒ္ဒေန ဧကေကံ အဇလဏ္ဏိကံ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၄။

သာကိဒ္ဒါရ (နာ) [သာကိ + ဒ္ဒါရ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-တံခါး။ အသောသိ ခေါတိ သာကိဒ္ဒါရေ ဌိတဿ ဘာသတော ပကတိ-သောတေနေဝ အသောသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၀။

သာကိပသိဗ္ဗက (ပု၊ နာ) [သာကိ + ပသိဗ္ဗက] ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်အိတ်။ တေန ဟိ တ္ဝံ ဂဟပတိ မဟန္တေ မဟန္တေ သာကိပသိဗ္ဗကေ ကာရာပေတ္တာ ----။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၂)။

သာကိပါကာရ (ပု) [သာကိ + ပါကာရ] တင်းတိမ်- ကန့်လန့်ကာ- အရံ- အကာ။ အာသန် ကုဋ္ဌေန ဝါ ကဝါဋေန ဝါ ကိလဋ္ဌေန ဝါ သာကိပါကာရေန ဝါ ----။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၇။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၉၊ ၃၅၃။ သာကိပါကာရာ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၄၅) နှင့် သာကိပါကာရေန။ ဝဇိရ။ ၂၇။ သာကိပါကာရန္တိ ကရဏတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄၂။

သာကိပါကာရန္တရ (နာ) [သာကိပါကာရ + အန္တရ] တင်းတိမ်- ကန့်လန့်ကာ- အရံ- အကာ-

အတွင်း-အလယ်-အကြား။ သာကိပါကာ-ရန္တရေဟိ သာကိပါကာရသ အဘ္ဘန္တရေ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄၂။

သာကိပါကာရန္တရိက (တိ) [သာကိပါကာရန္တရ + ဣက။ ထီ-၌ --အန္တရိကာ။] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-အရံ-အကာ-အတွင်း-အလယ်-အကြား-၌ဖြစ်သော၊ သူ။ သစေ ပန သာကိ-ပါကာရန္တရိကာပိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈၆။

သာကိပါကာရပရိက္ခိတ္တ (တိ) [သာကိပါကာရ + ပရိက္ခိတ္တ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-အရံ-အကာ-ဖြင့်-ဝန်းရံ-ကာရံ-ပိုင်းခြား-အပ်သော။ အန္တမသောသာကိပါကာရပရိက္ခိတ္တမ္ပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၈။ (-ပေတ၊ ၌။ ၂၆၅)။

သာကိပါကာရပရိယာယ (ပု) [သာကိပါကာရ + ပရိယာယ] သာကိပါကာရ-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်။ တိရောကရကိယ-သဒ္ဒေါ ဝါ အယံ သာကိပါကာရပရိယာယောတိ ဒသေန္တော အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။

သာကိပါကာရဝစန (နာ) [သာကိပါကာရ + ဝစန] သာကိပါကာရ-သဒ္ဒါ။ ---- သာကိပါကာရ-ဝစနော အယံ တိရောကရကိ-သဒ္ဒေါတိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉။

သာကိပါကာရဝိဝရ (ပု၊ နာ) [သာကိပါကာရ + ဝိဝရ] တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-အရံ-အကာ-အပေါက်-အကြား။ ---- တေန မုခေ ဝိဝရေ သာကိပါကာရဝိဝရေန ဧကေက် အဇ-လဏ္ဍိက် တသ ဂလမူလေ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ပေတ၊ ၌။ ၂၆၅။

သာကိဖလက (နာ) [သာကိ + ဖလက] စို့-မယ်နှ-ရှိသော ပျဉ်ချပ်။ သာကိ-ကြည့်။

သာကိ (ထီ) [သဏ + ဏ + ဣ]။ သဏသ ဝိကာရော သာကိ၊ သဏသုတ္တမဟိ ပဋ္ဌကာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါကိ-သံ။ သာကိ-ပါကတ။] (၁) ပိုက်ဆံ-သင်တီး-လျှော်ဖြင့်-ပြု-ဖြစ်စေ-ဖန်တည်း-အပ်သောအဝတ်၊ ပိုက်ဆံလျှော်ထည်။ (၂) တင်းတိမ်-ကန့်လန့်ကာ-လိုက်ကာ။ (တဲငယ်။ အက်ပတေး၊ ဓာန်)။ (၁) ယသ ခေါ သမ္မ အတ္ထာယ ဣဏ္ဍေယျာမ သာကံ ဝါ သာဏသုတ္တံ ဝါ။ ဣမာ ပဟူတာ သာကိယော ဆဋ္ဌိတာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၇။ (၂) မဟာဇနော ဒိသ္မာ "ဩတိဏ္ဏော နော မဟာပြဟ္မာ၊ သာကိ အာဟရထာ"တိ နိဝေသနံ မဟာသာကိယာ ပရိက္ခိပိတ္မာ ပရိဝါရေတ္မာ ဌိတော။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၅၄။ ----သိရီသယနံ ပညာပေတ္မာ သာကိယာ ပရိက္ခိပိသု။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၃၀။ သာကိဒ္ဓါရေ ဌိတသ ဘာသတော ပကတိသောတေနေဝ အသောသိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၀။

သာတ (တိ) [သဒ + (ဏယ) ဏ။ သာတ + ဏ။ တံသမဂ္ဂီပုဂ္ဂလံ သမ္မယုတ္တမေ့ ဝါ အတ္ထနိ သာဒယတိ (အဿာဒယတိ) တိ သာတံ၊ ဒကာရသ တကာရံ ကတ္မာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ သာဒိယတိ အဿာဒိယတီတိ သာတံ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၈၈။ ဂါတ၊ သာတ-သံ။ သာတ-ပါကတ။] (၁) သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော၊ အလိုရှိအပ်-ကောင်းမြတ်-သော။ (၂) သာယာခြင်းရှိသော။ (၃) တူညီသော။ (၄) ချိုသော။ (ထီ၊ နာ) (၅) သာယာခြင်း-သာယာစေတတ်သော-သုခဝေဒနာ။ (ပု) (၆) သာတ (သာတဂိရိ) မည်သော တောင်။ သာတဂိရိတောင်။ (၇) မူးမတ်, အမတ်။ (၁) သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော။

အလိုရှိအပ်-ကောင်းမြတ်သော။ သာတန္တိ သုခါ
စ ဝေဒနာ ဣဋ္ဌဗ္ဗ ဝတ္ထု။ မဟာနိ။ ၂၀၄။
သာတရူပေနာ (ဥဒါန။ ၉၇) တိ ဣဋ္ဌသဘာ-
ဝေန။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၄၀။ သာဏီယေသု
အနသ္သာဝီတိ သာတဝတ္ထူသု ကာမဂုဏေသု
တဏှာသန္ထဝဝိရဟိတောဝ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။
၂၆၄။ (၂) သာယာခြင်းရှိသော။ အာကိဉ္စည-
သမာပတ္တိကာ တေ ဓမ္မာနုသမာပတ္တိတာ
ဇေတိဿာ စ ဘူမိယံ သာတာနံ ဗာလပုထုဇ္ဇ-
နာနံ အနေကဝိဓာနိ ဒိဋ္ဌဂတာနိ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။
ပေဋကော။ ၂၆၈။ (၃) တူညီသော။ သာတ-
သဒ္ဒေါ ဝါ သဒိသတ္ထော၊ ပေါက္ခရေန သာတော
သဒိသော ကာလော ယထာ၊ သော ယဿာ-
တိ ပေါက္ခရသာတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၉။
(၄) ချိုသော။ သာတောဒကော (ဝိ၊ ၁။ ၁၄၉)
တိ မဓုရောဒကော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၁။ သာ-
တောဒကာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၁၂) တိ မဓုရောဒကာ။
ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၉။ သာတ (ပဋိသံ။ ၁၈၆) ဣ
မဓုရံ သုမဓုရံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၆။ သာတာ-
သာတံ နိဿာယာ (မဟာနိ။ ၂၀၅) တိ မဓုရဉ
အမဓုရဉ ဥပနိဿာယ ကတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၆။
၃၁၀။ (၅) သာယာခြင်း-သာယာစေတတ်
သော-သုခဝေဒနာ။ သာတံ စေတသိကံ သုခ
(အဘိ၊ ၈။ ၁၈) ဣ သာတံ ဝေဒယိတံ။ အဘိ၊
၆၊ ၁။ ၁၈၄။ သာတန္တိ သုခံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၅။
(၆) သာတ (သာတာဂိရိ) မည်သောတောင်။
သာတဂိရိတောင်။ ဒုတိယာစရိယော မဇ္ဈိမ-
ဒေသော သာတပဋ္ဌတေ သာတာဂိရောတိ
နာမေန။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၅။ (၇) မူးမတ်,
အမတ်။ သာတပုတ္တာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆) တိ
အမစ္စပုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၂၉။

သာတကုမ္ဘ (နာ) [သတကုမ္ဘ + ဏ။ သတကုမ္ဘံ
ပဒ္ဓ တေသရဝဏ္ဏ၊ တဗ္ဗဏ္ဏသဒိသတ္တာ သာတ-
ကုမ္ဘံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၈၈။ သာတကုမ္ဘေ ပဋ္ဌတေ
ဘဝံ သာတကုမ္ဘံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါတကုမ္ဘ-သံ။]
(ရွှေ-အထူး-အတန်းအစား-၄-မျိုးအနက် ဒုတိ
ယတန်းစားဖြစ်သည့်) နိတုံရွှေ။ စာမီကရတော
သာတကုမ္ဘံ၊ သာတကုမ္ဘတော ဇမ္ဗုနဒံ၊
ဇမ္ဗုနဒတော သိဂ္ဂီသုဝဏ္ဏံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၁။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၄။ တတြာပိ စာမီကရံ၊
တတော သာတကုမ္ဘံ၊ တတော ဇမ္ဗုနဒံ၊
တတောပိ သိဂ္ဂီသုဝဏ္ဏံ သေဋ္ဌံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၉။

သာတစ္ဆ (နာ) [သာတတ + ဏ္ဍ။ သတတဘာဝေါ
သာတစ္ဆံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၀။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။
၂၀၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၅၇။ သာတစ္ဆံ သတတ-
ဘာဝေါ နိရန္တရဘာဝေါ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။
သာတတ္ပ-သံ။ သဏ္ဌာနပိဋကေ။] (၁) မပြတ်
မလတ်ဖြစ်ခြင်း။ မပြတ်သည်၏အဖြစ်၊ မပြတ်
ဖြစ်ခြင်း၊ အခြားမရှိသည်၏အဖြစ်၊ အခြား
မရှိခြင်း။ (၂) အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-
အပ်သော-လုံးလ-ဝီရိယ-ပရက္ကမဓာတ်။ (၃)
အမြဲမပြတ်။ (၁) သာတစ္ဆ (သံ၊ ၁။၃၅၁) ဣ
သတတကိရိယံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁ဇ။ (-မဟာနိ၊
၆။ ၃၅၇)။ သာတစ္ဆံ သတတဘာဝေါ နိရန္တရ-
ဘာဝေါ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။ (၂) သာတစ္ဆံ
နေပဏ္ဍ (အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅ဇ) ဣ သတတံ ပဝတ္တ-
ယိတဗ္ဗတော သာတစ္ဆသခ်ိတံ ဝီရိယဠ္ဘေ --
--။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃၁။ သာတစ္ဆယာ (မ၊ ၆
၁။ ၃၇၂) တိ ယထာ ဥပရူပရိ ဝိသေသာ-
ဓိဂမော ဟောတိ၊ တထာ သတတဿ
နိရန္တရပဝတ္တဿ အနုယောဂဿ ဘာဝေါ
သာတစ္ဆံ။ ပရက္ကမဓာတု။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃။ (၃)
သာတစ္ဆကိရိယတာ (အဘိ၊ ၈။ ၂၆၄) တိ
သတတမေဝ ကရဏံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၅။

သာတစ္ဆကရဏာဝစန (နာ) [သာတစ္ဆ + ကရဏ + ဝစန] အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-အပ်သော-လုံးလ-ဝိရိယ-ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော စကား။ ဝိရိယဝတော သာတစ္ဆကရဏာဝစန-တော။ စရိယာ၊ ၌။ ၂၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၀။

သာတစ္ဆကာရိတာ (ထီ) [သာတစ္ဆ + ကာရိ + တာ] အမြဲမပြတ်-ပြု-အားထုတ်-လေ့ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဧဝံ တွမ္ပိ မမ ဝိရိယမူရေ နိဂ္ဂဟိ-တော သက္ကစ္ဆကာရိတာယ သာတစ္ဆကာရိ-တာယ ----။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၆၆။ (-စရိယာ၊ ၌။ ၂၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃၅)။ သာတစ္ဆ-ကာရိတာ နိရန္တရယောဂေန ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၅။

သာတစ္ဆကာရိတာပရိဒီပန (နာ) [သာတစ္ဆကာရိ-တာ + ပရိဒီပန] အမြဲမပြတ်ပြုလေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို-ပြခြင်း-ပြကြောင်း စကား။ သာတစ္ဆံ နေပက္ကန္တိ ဣဒမသ ပညာပရိဂ္ဂဟိတေန ဝိရိယေန သာတစ္ဆကာရိတာပရိဒီပနံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၀။

သာတစ္ဆကာရီ (တိ) [သာတတ + ကရ + ဏီ။-ထိ၌ --ကာရိနီ။] အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-အပ်သော-လုံ့လ-ဝိရိယ-ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ ဣဓ ပန ဘိက္ခဝေ ဧကစ္စော စ္ဆာယီ သမာဓိသ္မိံ သာတစ္ဆကာရီ ဟောတိ။ သံ၊ ၂။ ၂၂၇။ သာတစ္ဆကာရိနော (ဓမ္မ။ ၅၅) တိ သတတကာရိနော။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၂။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၅။ သတတဘာဝကရဏော သာတစ္ဆ-ကာရီ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၆၃။ သာတစ္ဆကာရီ (သံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၃) တိ နိယတကာရီ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။ ဘာဝနာယ သတတပဝတ္တိတဝိရိယတာယ သာတစ္ဆကာရိနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။

သာတစ္ဆကိစ္စယုတ္တ (တိ) [သာတစ္ဆ + ကိစ္စ + ယုတ္တ] အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေအပ်သော-အမှု-ကိစ္စ-နှင့်ယှဉ်သော။ ---- ကတာဝိနော သာတစ္ဆကိစ္စယုတ္တသ ဝစနံ သုတ္တာတိ သမ္ဘန္ဓော။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၆။

သာတစ္ဆကိရိယာ (ထီ) [သာတစ္ဆ + ကိရိယာ] အမြဲမပြတ်-မပြတ်မလတ်-ပြုခြင်း။ သာတစ္ဆ-ကိရိယတာ (အဘိ၊ ဓ။ ၂၆၄။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၆) တိ သတတမေဝ ကရဏံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၃၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁ဓ၃။(-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၁)။ သာတစ္ဆကိရိယာယာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄ဓ) နှင့် အဝိစ္ဆေဒကိရိယာယ၊ ယထာ ဝိပဿနာဉာဏံ ခယဒဿနဝသေန နိရန္တရမေဝ ပဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉ဓ။

သာတစ္ဆကိရိယာဝဟ (တိ) [သာတစ္ဆကိရိယာ + အာဝဟ] အမြဲမပြတ်-မပြတ်မလတ်-ပြုခြင်း၌ ရွက်ဆောင်တတ်သော။ သာတစ္ဆကိရိယာဝ-ဟာယ အပ္ပမာဒသတိယာ စ သမန္နာဂတော။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၁။ ၂၁၀။

သာတစ္ဆယုတ္တ (တိ) [သာတစ္ဆ + ယုတ္တ] အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-အပ်သော-လုံ့လ-ဝိရိယ-နှင့်ယှဉ်သော၊ သူ။ သာတတိကော (ထေရ။ ၃၄၂) တိ သမဏာဓမ္မေ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခ-ဝိဟာရေ သာတစ္ဆယုတ္တော။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၃။

သာတစ္ဆာနုယောဂီ (တိ) [သာတစ္ဆ + အနု + ယုဇ + ဏီ- အနုယောဂီ။] အမြဲမပြတ်-လုံ့လ-အားထုတ်လေ့-ရှိသော-သူ။ နိရတာ အပ္ပ-မတ္တာ သာတစ္ဆာနုယောဂိနော။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၆၉။

သာတစ္ဆာဘိယောဂ (ပု) [သာတစ္ဆ + အဘိယောဂ] အမြဲမပြတ်- မပြတ်မလတ်- အားထုတ်-

လေ့လာ-လုံ့လပြု-ခြင်း။ ---- သတတံ နိရန္တရံ သာတစ္စာဘိယောဂဝသေန သတိ ဥပဋ္ဌိတာ သိယာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၄၀။

သာတဇာတိက (တိ) [သာတ + ဇာတိက] သာယာ-အပ်-ဘွယ်-သော-သဘောရှိသော။ ချိုမြိန်သောသဘောရှိသော။ ပိယသာတရူပန္တိ ပိယဇာတိကေသု စ သာတဇာတိကေသု စ ဝတ္ထူသု ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဧဝံ လဒ္ဓနာမံ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၀၁။ သာတရူပ (အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၃) ဣတိ သာတဇာတိကံ အသာဒပဒဋ္ဌာနက္ကဋ္ဌာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၄၁။ ပဋိသं၊ ၆။ ၂။ ၉။ သာတဇာတိကာနိ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၈) တိ မဓုရသဘာဝါနိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၂။

သာတဋ္ဌ (ပု) [သာတ + အတ္ထ] သာယာအပ်သော-အနက်-သဘော။ သုခါ သာတဋ္ဌေန သုခဋ္ဌေန စ သုခုမာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃။

သာတတ (ထီ၊ နာ) [သတတ။ သာတ + တာ (ဏ)။ ဒေဝတာ-ကဲ့သို့ ဒွိလိင်။] (၁) အမြဲမပြတ်။ (၂) သာယာစေတတ်သော သုခဝေဒနာ။ (၁) (၂) သာတတ (သံ၊ ၁။ ၁၇) ဣတိ သတတံ သုခံ ဝါ စိရံ တိဋ္ဌန္တိတိ ဝဒတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၅၅။ သာတတန္တိ သတတံ။ သ-သဒ္ဒသ ဟိ ဣဓ သဘာဝေါ ယထာ "သာရာဂေါ"တိအာဒီသု။ သာတတဘာဝေါ ဝါ သာတတန္တိ အာဟ "သုခံ ဝါ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁ဝ၁။

သာတတရ (တိ) [သာတ + တရ] အလွန်-အလိုရှိအပ်-ကောင်းမြတ်-သာ၍ကောင်းမြတ်-သော။ သာဒုတရ (သံ၊ ၆။ ၁။ ၃ဝ) ဣတိ သာတတရံ ဣဋ္ဌတရဝိပါကဒါနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

သာတတိက (တိ) [သတတ + ဏိက။ သာတတိက-သဏ္ဌတပိဋ္ဌက။] (၁) အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-အပ်သော-လုံ့လ-ဝီရိယ-ရှိသော၊ သူ။ (၂) အမြဲမပြတ်-ဖြစ်စေ-အားထုတ်-အပ်သော-လုံ့လ-ဝီရိယ-ကို-အားထုတ်-ပြုလုပ်-တတ်သော၊ သူ။ (၁) သာတတိ-ကာ (ဓမ္မ။ ၁၆) တိ အဘိနိက္ခမနကာလတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ အရဟတ္တမဂ္ဂါ သတတံ ပဝတ္တကာယိကစေတသိကဝီရိယာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၇။ သာတတိကော (ထေရ။ ၃၃၂) တိ သမဏဓမ္မေ ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရေ သာတစ္စ-ယုတ္တော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၃။ (၂) သာတတိက (သံ၊ ၁။ ၄၂၉) ဣတိ သတတကာရီ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၂။ သာတတိကာ (ထေရ၊ ၃၆၂) တိ သာတစ္စကာရိနော ဘာဝနာယ သတတ-ပဝတ္တဝီရိယာ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄စဓ။

သာတနိသိတ (တိ) [သာတ + နိသိတ] သာယာခြင်း ဝေဒနာကိုမှီသော။ တေ သာတသိတာတိ တေ တဏှာဝသိကာ ပုဂ္ဂလာ သာတနိသိတာ ----။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၃၄။

သာတပဋိပက္ခ (တိ) [သာတ + ပဋိပက္ခ] သာယာစေတတ်သော သုခဝေဒနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ အသာတံ သာတပဋိပက္ခဝသေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၉။ တေန သာတပဋိပက္ခံ အနိဋ္ဌသဘာဝံ ဒဿေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂။

သာတပဒ (နာ) [သာတ + ပဒ] သာတ-ဟူသော ပုဒ်၊ သာတပုဒ်။ သာတပဒဝသေန ပန "ယ"ဣတိ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁စ၃။

သာတပဗ္ဗတ (ပု) [သာတ + ပဗ္ဗတ] သာတ (၆) အနက်ကြည့်။

သာတပရိယ (တိ) [သာတ + ပရိယ။ ပရိ + ယာ

+ ကွ်။ (ဦးဟုတ်စိန်)။] သာယာခြင်း, ချမ်းသာခြင်းကို ပိုင်းခြား၍သိသော (ဉာဏ်)။ ကာရ-ဏာသ ဥပဂတာနံ သာတပရိယာ သိဗျတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၈။

သာတပုတ္တ (ပု) [သာတ + ပုတ္တ) သာတ (၃) ကြည့်။

သာတဖလ (တိ) [သာတ + ဖလ] သာယာအပ်သော-အကျိုး-ကျေးဇူး-ရှိသော။ သဂ္ဂါတိ-မာနောတိ သဂ္ဂေ အတိမာနော သဂ္ဂသမ္ဘာ-ပကေ သာတဖလေ ကလျာဏကမ္မေ အဘိရ-တောဟေ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၅။

သာတဗဒ္ဓ (တိ) [သာတ + ဗဒ္ဓ] သာယာခြင်း-သာယာစေတတ်သော-သုခဝေဒနာဖြင့်နှောင်ဖွဲ့အပ်သော။ သုခါယ ဝေဒနာယ သာတဗဒ္ဓါ။ မဟာနိ။ ၂၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၉၀။

သာတဘာဝ (ပု) [သာတ + ဘာဝ] သာယာခြင်း-သာယာစေတတ်သော-သုခဝေဒနာ၏-အဖြစ်။ သာတဘာဝတော (နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၈၂) တိ သာတဝေဒနာဘာဝတော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၀၂။

သာတဘူတ (တိ) [သာတ + ဘူတ] သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော။ သာတသုခ (ပေတ။ ၂၁၀) နှင့် သာတဘူတံ သုခံ။ ပေတ၊ ၆။ ၂၄၂။

သာတမဓုရ (နာ) [သာတ + မဓုရ] သာယာအပ်-ချိုမြိန်-သော။ သာတ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၅၉) နှင့် သာတမဓုရတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။

သာတမဓုရမ္ဘာမတရသူပသံဟရဏ (နာ) [သာတမဓုရ + ဓမ္ဘ + အမတ + ရသ + ဥပသံဟရဏ] သာယာ-ချိုမြိန်-ကောင်း မြတ်-သော တရားတည်းဟူသော အမြိုက် အရသာ ကို ကပ်၍ဆောင်ခြင်း။ ဒေသနံ စတုသစ္စယန္တေ ပကိ္ခပိတ္တာ အတ္ထဝေဒမ္ဘဝေဒသေဝ လဘာ-ပနေန သာတမဓုရမ္ဘာမတရသူပသံဟရဏ-တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၅။

သာတမဓုရဘာဝဟေတု (ပု) [သာတမဓုရ + ဘာဝ + ဟေတု] သာယာ-ချိုမြိန်-ကောင်း မြတ်-သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောအ ကြောင်း။ ---- သာလိယဝဏ္ဏကသဿာဒီနံ ယာဒိသမဝတ္ထန္တရံ ပတ္တာ သာတမဓုရဘာဝ-ဟေတု ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၇၈။

သာတမဓုရဝတ္ထုပိယ (တိ) [သာတမဓုရ + ဝတ္ထု + ပိယ] သာယာ-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောဝတ္ထုကို မြတ်နိုးသော၊ သူ။ သာဒုကာမ (ပေတ။ ၁၆၈) တိ သာတမဓုရဝတ္ထုပိယာ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၆၁။

သာတမဓုရဝေဒယိတ (တိ) [သာတမဓုရ + ဝေဒယိတ] သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်း မြတ်-သောအရသာနှင့်တူစွာ ခံစားအပ်သော။ သာတမဓုရဝေဒိယိတသခ်ိတေန သောမ-နဿေန သဟ ဧကုပ္ပါဒါဒိဘာဝံ ဂတံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၁။

သာတရသာနုဘာဝ (ပု) [သာတ + ရသ + အနုဘာဝ] သာယာအပ်သော အရသာကို ခံစားခြင်း။ ခါဒနီယာနံ ဥဌာရတာ သာတ-ရသာနုဘာဝေနာတိ အာဟ "မဓုရေ အာဂစ္ဆတီ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၅။

သာတရူပ (နာ) [သာတ + ရူပ] (၁) သာယာ-အပ်-ဘွယ်-ဖြစ်သောရုပ်။ သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သောသဘော၊ အလိုရှိအပ်-ကောင်း မြတ်-သော-သဘော။ (၂) (ကာမဂုဏ်၌)

သာယာသည်၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ (၁) ရူပ် ရူပက္ခန္ဓောတိ ပိယရူပ် သာတရူပ် ရူပ်နဲ့ ရူပက္ခန္ဓော။ ယမက၊ ၁။ ၂၂။ ယံ လောကေ ပိယရူပ် သာတရူပ်။ မ၊ ၁။ ၈၅။ ယံ လောကေ ပိယရူပ် သာတရူပ (ဒီ၊ ၂။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၀ိ။ ၁၀၆။ ပဋိသं။ ၃၉) နဲ့ ယံ လောကသ္မိံ ပိယသဘာဝဠေ၀ မဓုရသဘာဝဠ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ ပဋိသं၊ ၄။ ၁။ ၁၄၆။ သာတရူပ (အဘိ၊ ၀ိ။ ၃၅၃။ ပဋိသं။ ၁၁၉) နဲ့ သာတဇာတိကံ အသာဒပဒဋ္ဌာန-ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၁။ ပဋိသं၊ ၄။ ၂။ ၉။ သာတရူပေနာ (အံ၊ ၃။ ၁၁၄) တိ ကာမသုခေန။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၀။

သာတလက္ခဏ (တိ) [သာတ + လက္ခဏ] (၁) သာယာစေတတ်သောတရားလျှင်မှတ်ကြောင်း ရှိသော၊ သူ။ (၂) အလိုရှိအပ်-ကောင်းမြတ်-သော-သဘော။ (၃) (နာ) သာယာအပ်သော လက္ခဏာ။ (၁) သာတလက္ခဏံ သုခံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁၆၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၅၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၅၅။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ပဋိသं၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂)။ တံ သာတလက္ခဏံ၊ သမ္ဘယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟနရသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၀။ သာတံ လက္ခဏံ ဧတဿာ-တိ သာတလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။၁၆၉။ (၂) သာတလက္ခဏံ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅) နဲ့ ဣဋ္ဌ-သဘာ၀ံ၊ မဓုရန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၂။ (၃) သာတလက္ခဏော ဣဋ္ဌဋ္ဌ ကာရေတီတိ ဣဋ္ဌိယံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

သာတ၀ (တိ) [သာတ + ၀။ တေသ၀-စသည် ကဲ့သို့တည်း။ P.T.S-၌ကား သာမု + ဏ-သ၀ေ-ဟု ပြသည်။ သာမုနော ဘာ၀ေါ ချိုမြိန်သည်၏အဖြစ်။ သာမ၀-သံ။] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအကျိုးရှိသော (ကုသိုလ်ကံ)။ သာတ၀ေ ရတော (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၅) တိ ဧသ ဗီဇကဒါသော သာတ၀ေ မဓုရ၀ိပါကေ ကုသလ၀ဗ္ဗေယေ၀ ရတော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၅။ သာတ၀ေ ရတ (ဇာ၊ ၂။ ၂၆၆) နဲ့ ကလျာဏ-ကမ္မေ အဘိရတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၂၈။

သာတ၀တ္ထု (နာ) [သာတ + ၀တ္ထု] သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော ၀တ္ထုကာမ။ သာတ-၀တ္ထုသု ကာမဂုဏေသု တဏှာသန္ထ၀ဝိရဟိ-တော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၆။

သာတ၀န္တ (တိ) [သာတ + ၀န္တ] သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ---- သာတ၀န္တော ၀ါ အသာတ၀န္တော ၀ါ ဒီယာယု-ကာ ၀ါ ဣတ္ထရက္ခဏာ ၀ါ ယေ ဟိ ကေစိ ဘ၀ါ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၄။ (-နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၄၇။ နေတ္တိ၊ ၀ိ။ ၃၁၃)။

သာတ၀ါဟန (တိ) [သာတ + ၀ါဟန။ ဣန္ဒိယ ပြည်တောင်ပိုင်း အနောက်ဖက်ကမ်းရိုးတန်း အနီး၌ရှိသည်။ ပုရာဏ်မြေပုံ။ ၁၅၃-နှာ။] သာတ၀ါဟနမည်သော၊ တိုင်းနိုင်ငံ။ သာ၀ိ ပစ္ဆာ သာတ၀ါဟနံ ရဋ္ဌं ဂန္တှာ ခလံ သော-ဓေတွာ လဒ္ဓ၀ညေန တံ သလာကံ အဒါသိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၇။

သာတ၀ိမုရ (နာ) [သာတ + ၀ိမုရ] သာယာခြင်းမှ ဆန့်ကျင်သော။ သာတ၀ိမုရတာယ အသာတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၉။

သာတ၀ိသေသ (ပု) [သာတ + ၀ိသေသ] သာယာစေတတ်သော ကာယိကသုခ ဝေဒနာ အထူး။ ---- သုခသဒ္ဒေါ ကာယသုခါနံ ကာယာနုဂ္ဂတံ သာတ၀ိသေသံ ဂဟေတွာ ပ၀တ္တော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၆။

သာတဝေဒနာ (ထီ) [သာတ + ဝေဒနာ] သာတဘာဝ-ကြည့်။

သာတဝေဒနာသမ္မယောဂ (ပု) [သာတဝေဒနာ + သမ္မယောဂ] သာယာစေတတ်သော သုခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော။ တသ္မာ ဝိနာပိ ကာယေန ဝတ္ထုနာ သာတဝေဒနာသမ္မယောဂတောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သာတသံသဋ္ဌ (တိ) [သာတ + သံသဋ္ဌ] သာယာစေတတ်သော သုခဝေဒနာနှင့်-ရောနှောယှဉ်-သော။ သာတသံသဋ္ဌာ ဟိ သာတသဟဂတာတိ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁၁၆။

သာတသဒ္ဒ (ပု) [သာတ + သဒ္ဒ] သာတ-သဒ္ဒါ။ သာတသဒ္ဒေါ ဝါ သဒ်သတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၉။

သာတသန္တသုခဂိဒ္ဓိ (ထီ) [သာတ + သန္တ + သုခ + ဂိဒ္ဓိ] သာယာအပ်သော ကာယိကသုခ ငြိမ်သက်သောစေတသိကသုခတို့၌ တပ်မက်မောခြင်း။ သာတသန္တသုခဂိဒ္ဓိယာ (မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၃) တိ သာတသုခေ သန္တသုခေ စ ဂိဒ္ဓနာ-ကာရေန အဘိကင်္ခနာကာရေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၉။

သာတသန္တသုခဒ္ဒယ (နာ) [သာတသန္တသုခ + ဒ္ဒယ] သာယာအပ်သောသုခ ငြိမ်သက်သောသုခ နှစ်ပါးအပေါင်း။ ---- သာတသန္တသုခဒ္ဒယမေ-ဝဿ အနုသယဌာနံ ဝုတ္တန္တိ ----။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။

သာတသဘာဝ (ပု) [သာတ + သဘာဝ] သာယာ-အပ်-ဘွယ်ဖြစ်-သော သဘော။ ပိယရူပန္တိ ပိယသဘာဝံ သာတသဘာဝံ စကၠာ-ဒိဓမ္မဇာတံ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၁၂၉။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၆၊ ၃၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၃)။

သာတသဟဂတ (တိ) [သာတ + သဟဂတ] (၁) သာယာစေတတ်သော သုခဝေဒနာနှင့်-တကွဖြစ်-ယှဉ်-သော။ (၂) သာယာ-နှစ်သက်-ဘွယ်-ဖြစ်သော သုခဝေဒနာနှင့်တကွ ဧကုပ္ပါဒ စသော အဖြစ်သို့ရောက်သော။ (၁) သာတ-သဟဂတာ စ မေ ကာယဂတာသတိ (သံ၊ ၁။ ၄၂၀။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၇) တိ ပဌမဈာနဝသေန သုခသမ္ပယုတ္တာ ကာယဂတာသတိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၃။ ဝိမတိ၊ ၃။ ၁၂၉။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၀)။ သာတသဟဂတ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၅) နှင့် သုခသဟဂတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၈၆။ (၂) သာတသဟဂတာ (ပဋိသံ။ ၂၇) တိ မဓုရသုခဝေဒယိတသခ်ါတေန သာတေန သဟ ဧကုပ္ပါဒါဒိဘာဝံ ဂတာ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၆။

သာတသာမည (နာ) [သာတ + သာမည။ သမာနသ ဘာဝေါ သာမည်။] သာယာအပ်သောသဘော၏ တူညီသည်၏ အဖြစ်။ သုခသဒ္ဒေါ ဝိယ သာတသာမည် ဂဟေတ္တာ ပဝတ္တောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၆။

သာတသိတ (တိ) [သာတ + သိတ] သာယာ-နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-ခြင်းကို မှီသော၊ သူ။ တေ သာတသိတာ သုခေသိနော၊ တေ ဝေ ဇာတိဇရူပဂါ နရာ။ ဓမ္မ၊ ၆၂။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃၂။ တေ သာတသိတာတိ တေ တဏှာ-ဝသိတာ ပုဂ္ဂလာ သာတနိဿိတာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃၄။

သာတသုခ (နာ) [သာတ + သုခ] (၁) သာယာ အပ်သော သဘောရှိသော စျာန်ချမ်းသာ။ (၂) သာယာဘွယ်ဖြစ်သော ချမ်းသာ။ (၃) သာယာ စေတတ်သော ကာယိကသုခ။ (၁) သာတသုခ (အံ၊ ၁။ ၇၉) နှင့် တီသု စျာနေသု သုခံ။ အံ၊ ၆၊

၂။ ၅၄။ သာတသဘာဝမေဝ သုခံ သာတသုခံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇။ (၂) သာတသုခ (ပေတ။ ၂၁၀) ဣ သာတဘူတံ သုခံ။ ပေတ၊ ဋ။ ၂၄၂။ (၃) တသ သာတသုခသ အနုစ္ဆဝိကာ သာရုပ္ပါ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၈၃။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၉)။

သာတသရ (တိ) [သာတ + သရ] သာယာစေတတ်သောအသံရှိသော။ မဓုရသရော (မ၊ ဋ၊ ၄။ ၈၂) တိ သာတသရော။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၄၄။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂)။

သာတာကာရလက္ခဏ (တိ) [သာတ + အာကာရ + လက္ခဏ] သာယာစေတတ်သော အခြင်းအရာလျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ တဋ္ဌ သာတာကာရလက္ခဏန္တိ အာဟ "အသာရောတိ မဓုရာကာရော"တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။

သာတာဂိရ (ပု) [သာတ + ဂိရ + ဏ။ သာတာ-ဂိရ၊ ဂါတာဂိရ-ဟု ၂-မျိုး သက္ကတပိဋကတ်ရှိသည်။] သာတ-သာတာဂိရိမည်သော တောင်ခ-ဖြစ်-နေ-သော၊ သာတာဂိရဘီလူး။ သာတာဂိရာ တိသဟသာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၅) တိ သာတာဂိရိပဗ္ဗတေ နိဗ္ဗတ္တယက္ခာ တိသ-ဟသာ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၃၉။ သာတာဂိရော ဟေမဝတော၊ ပုဏ္ဏကော ကရတိယော ဂုဠော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၅။ ဒုတိယာစရိယော မဇ္ဈိမဒေသေ သာတပဗ္ဗတေ သာတာဂိရောတိ နာမေန။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၉၅။

(သာတာဂိရနတ်ဘီလူးနှင့် ဟေမဝတနတ်ဘီလူးတို့အကြောင်းအရာ အကျဉ်းချုပ်---ကဿပဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ပြီးနောက် ဓာတ်တော်များကို ဌပနာကာ အလျား, အနံ တစ်ယူဇနာရှိသော စေတီတော်ကြီးကို တည်ထားကိုးကွယ်ပူဇော်ကြသည်။

ထိုပူဇော်ပွဲပြီးဆုံးပြီးနောက် အမျိုးသား ငယ် ၂-ဦးသည် သာသနာ့ဘောင်သို့ဝင်ရောက်ကာ ရှင်ရဟန်းပြုကြကုန်၏၊ ငယ်ရွယ်သူများဖြစ်သည့်အလျောက် ပရိယတ္တိဓုရကို တာဝန်ယူကာ ပရိယတ္တိကို သင်ယူကြသည်၊ ပင်ကိုယ်က ဉာဏ်ရည်ဉာဏ်သွေးထက်မြက်သူများဖြစ်ကြသည်အားလျော်စွာ မကြာမီပင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို သင်ယူတတ်မြောက်ပြီး ဝိနည်းပိဋကတ်လာ ဝိနိစ္ဆယရေးရာများ၌ လွန်စွာ ကျွမ်းကျင်ကြသည်။

ပရိယတ္တိကို အမှီပြု၍ အခြံအရံပေါများပြီးနောက်တဖန်ဘုရားပွင့်သက့ဲသို့ပင် ဘုရားရှင်သာသနာတော်ကို နေ, လအသွင် ထွန်းလင်းစေလျက် ထင်ရှားကျော်စောသော တပည့်ရဟန်းပရိသတ် (၅၀၀) စီ အခြံအရံရှိလေသည်။

တစ်နေ့သောအခါ ဓမ္မဝါဒီ, အဓမ္မဝါဒီ ၂-ဦးတို့၏ ဝိနိစ္ဆယအမှုတွင် အဓမ္မဝါဒီရဟန်းဘက်သို့ (အဓမ္မဝါဒီရဟန်း၏ အကြပ်ကိုင်မှုကြောင့်) မျက်နှာလိုက်၍ အမှုကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

ဓမ္မဝါဒီရဟန်းငယ်ကလေးသည် အမှုရုံးနိမ့်ကာ "ယနေ့မှပဲ ကဿပဘုရားရှင်သာသနာကွယ်ပျောက်ပေါ့" ဟု ချုံးပွဲချ ငိုကြွေးမြည်တမ်းလေသည်။ ထိုနောင်မှ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်သံဝေဂရပြီး စိတ်မကောင်းဖြစ်ကာ သံသယကုက္ကစ္စများနှင့် ပျံ့လွန်တော်မူကြပြီး (အထက်နတ်ပြည်သို့ ရောက်နိုင်သည့်ကုသိုလ် ရှိကြားသော်လည်း) ထိုကုက္ကစ္စကြောင့်ပင် တစ်ပါးက ဟေမဝတတောင်၌ ဟေမဝတနတ် ဘီလူး, ကျန်တစ်ပါးက မဇ္ဈိမဒေသ၊ သာတတောင်၌ သာတာဂိရနတ်ဘီလူးများဖြစ်ခဲ့ကြသည်။

ၜင်းတို့၏ အခြံအရံ တပည့်ရဟန်းတို့လည်း (ၜင်းတို့၏ ကျင့်စဉ်အတိုင်းကျင့်ကြံသောကြောင့်) ၜင်းတို့၏အခြံအရံ နတ်ဘီလူးများပင် ဖြစ်ကြပြီး ပစ္စည်းလေးပါးဒါယကာများမှာ အထက်နတ်ပြည်တို့၌ ဖြစ်ကြလေသည်။ (သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂-၅)။

ဂေါတမဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူသောအခါ ဘုရားရှင်နှင့်တွေ့ဆုံပြီး တရားတော်ကို နာရသောကြောင့် အခြံအရံပရိသတ် (၁၀၀၀) နှင့်အတူ သောတာပန်တည်ကြလေသည်။ (သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၉)။

ၜင်းတို့အား ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားအကျယ်ကို ဟေမဝတသုတ်။ သုတ္တနိ။ ၃၀၂-၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၇၊ ၂၁၂-ကြည့်။

သာတာဂိရနှင့် ဟေမဝတတို့သည် ဘီလူးစစ်သူကြီး ၂၈-ဦးတို့တွင် အပါအဝင်ဖြစ်ကြသည်။ (ဒီ၊ ၃။ ၁၆၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၅)

သာတာဂိရသည် ဘိသဇာတ်၌ ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော်နှင့်အတူ ပါရမီဖြစ်ဘက် ရုက္ခစိုးနတ်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ (ဇာ၊ ၁။ ၂၈၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၁၄)။ ထို့ပြင် ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်၌ပင် ဂဇင်လမြို့အနီးရှိ ကျောင်းအိုကြီး၌ ကျောင်းထိုင်ဘုန်းကြီးဖြစ်ခဲ့ဘူးသည်။ (ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၁၁)။

သာတာဂိရပရိသာ (ထီ) [သာတာဂိရ + ပရိသာ] သာတာဂိရနတ်ဘီလူး၏ ပရိသတ်။ ဟေမဝတော သာတာဂိရ္ဆ သာတာဂိရပရိသ္ဆ အတ္တနော ပရိသ္ဆ သန္ဓာယ အာဟ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၅။

သာတာဂိရိ (ပု) [သာတ + ဂိရိ။ သာတာဂိရိ၊ ဂါထာဂိရိ-ဟု ၂-မျိုး၊ သက္ကတပိဋကတ်၌ ရှိသည်။ သာတာဂိရိ-သံ။] သာတ-သာတာဂိရိ-မည်သောတောင်။ သာတာဂိရ-ကြည့်။

သာတာဂိရိပဗ္ဗတ (ပု) [သာတဂိရိ + ပဗ္ဗတ] သာတာဂိရိမည်သောတောင်။ သာတာဂိရ-ကြည့်။

သာတာဂိရိသုတ္တ (နှ) [သာတာဂိရိ + သုတ္တ] သာတာဂိရိသုတ်၊ သာတာဂိရနှင့် ဟေမဝတ နတ်ဘီလူးတို့အား အကျယ်ဟောပြရာသုတ်။ "သာတာဂိရိသုတ္တ"ဟု ဧကစ္ဆေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၃။

သာတာတိသာတ (တိ) [သာတ + အတိသာတ] မဟဂ္ဂတသာတ, လောကုတ္တရကုသလသာတ တို့ထက်အလွန်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာရှိသော။ ယေန သာတာတိသာတေန၊ အမတေန မဓုံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၃။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၃၄)။

သာတာဒိပတိရူပက (တိ) [သာတာဒိ + ပတိရူပက] သာတအစရှိသော အတုအယောင်။ အသာတံ အပ္ပိယံ ဒုက္ခံ သာတာဒိ-ပတိရူပကေန ဒုက္ခေန ပုတ္တသခီတပေမဝတ္ထု-သုခေန အဗ္ဗောတ္ထရတိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၄။

သာတာရမ္မဏ (နှ) [သာတ + အာရမ္မဏ] သာယာဖွယ်အာရုံရှိသော (သုခ)။ ကတမာနိ ဒ္ဝေ? သာတာရမ္မဏ္ဆ သုခံ ဥပေက္ခာရမ္မဏ္ဆ သုခံ။ အဘ၊ ၁။ ၈၀။

သာတာဝီ (တိ) [သာ + တာဝီ] သာယာတတ်-သာယာခြင်းရှိ-သော။ တတ္ထ သာတာဝီနံ ပဋ္ဌနံ ဥပေက္ခာသုခံ ပရိဝတ္တိတော ---။ ပေဋကော။ ၂၆၇။

သာတိ[1] (ကြို) [သာ + တိ။ သု + တိ။ ဥ-ကို အာ-

ပြု။ သာတိ၊ သျှတိ-သံ၊ ဝီလျှံ။] (၁) သာယာ-ခေါင်းပါးအောင်ပြု-ပြီးဆုံးစေ-အပြီးသတ်-၏။ (၂) ကျက်၏၊ ချက်၏။ (၁) သာ-အဿာဒန တနုကရဏ, အန္တ္ကြိယာသု၊ သာတိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၁၂။ (၂) သာ ပါကေ သာတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၁။

သာတိ[၂] (ထီ) [သာ + တိ။ သာဒီ=သာတီ=သာတိ။] တူ-တူညီမျှ-သောအသွင်သဏ္ဌာန်။ သာတိ ဝုစ္စတိ သမသဏ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။ (ပေါက္ခရသာတိ-ကြည့်ဦး)။

သာတိ[၃] (ပု) [သဒ + ဏော + ဏ္ဍ။ သာဒိ=သာတိ။ သွာတိ-သဏ္ဌာတပိ၎ဏ။] သာတိမည်သော ရဟန်း။ အထ ခေါ တေ ဘိက္ခူ ယေန သာတိ ဘိက္ခု ကေဝ၎ပုတ္တော တေနုပသင်္ကမိံသု။ မ၊ ၁။ ၃၂၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃-၄)။

(သာတိရဟန်းသည် တံငါသည်၏သားဖြစ်သည်၊ (မ၊ ၁။ ၃၂၃) အကြားအမြင်နည်းပါးသူဖြစ်သည်၊ ဇာတကဘာဏကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပြီး၊ မြတ်စွာဘုရားက ဇာတ်တော်များကို ဟောကြားတော်မူပြီး ဇာတ်ပေါင်းခန်း၌ "အဟံ ဘိက္ခဝေ တေန သမယေန ဝေဿန္တရော အဟောသိ" ရဟန်းတို့ ထိုအခါ ငါသည် ဝေဿန္တရာမင်းဖြစ်ခဲ့ပြီ" စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောစကားတော်ကို ကြားနာပြီး "ဤရူပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရတို့သည် ထိုထို ဘဝ၌ ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်းပြီး ဝိညာဉ်သည် သာ တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝဆက်ကာဆက်ကာ ကျင်လည်၏၊ ဝိညာဉ်မှ တပါးအခြားအရာမရှိ" ဟူ၍ လွဲမှားစွာသဿတဒိဋ္ဌိကို စွဲယူလေသည်။ (မ၊ ၁။ ၃၂၃။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၅) ယင်း၏ အယူမှားကို ဘုရားရှင်က "အကြောင်းတရားကြောင့် သာ အကျိုးတရားဖြစ်ရသည်၊ အကြောင်းတရားနှင့်ကင်း၍ အကျိုးတရား မဖြစ်" ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာဖြင့် ရှင်းလင်းပယ်ဖျောက်တော်မူလေသည်။ (မ၊ ၁။ ၃၂၃)။

အကျယ်ဟောပြချက်ကို မဟာတဏှာ-သင်္ခယသုတ် (မ၊ ၁။ ၃၂၃၊ ၃၃၈) ကြည့်။

သာတိ[၄] (ပု၊ နာ) [သု + အာတိ။ သာ + တိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၉။ သွာတိ-သံ။ သာတိ၊ သာဏ္ဍ-ပြာ၊ သာဒိ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (နက္ခတ် ၂၇-လုံးအနက် ၁၅-လုံးမြောက်) သာတိနက္ခတ်၊ သွာတိနက္ခတ်။ ဟတ္ထော စိတ္တော စ သာတိပိ။ ဓာန်။ ၅၉။

သာတိက (တိ) [သတ + ဏိက။ ဂတက၊ ဂါတိက-သံ။ ပါဏိနီ၊ ၅၊ ၄။ ၁။ သတက-သတယ၊ ပြာ၊ သတက-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တစ်ရာထိုက်တန်သော။ (၂) တစ်ရာ (အဘိုးနှုန်း) ဖြင့်ဝယ်အပ်သော။ (၁) သတံ အရဟတီတိ သာတိကံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၂။ (၂) သတေန မူလေန ကီတံ ဘဏ္ဍံ သာတိကံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၃။

သာတိယ (တိ) [သဒ + ဏော + ဏ္ဍ။ ဒ-ကို တ-ပြု။ သွာဒနီယ-သံ။] သာယာ-အပ်-သင့်-ထိုက်-ဘွယ်ဖြစ်-သော။ သာတိယေသု အနဿာဝီတိ သတိယာ ဝုစ္စန္တိ ပ၎ကာမ-ဂုဏာ။ မဟာနိ။ ၁၇၉။ သာတိယေသု အနဿာဝီ (သုတ္တနိ။ ၄၁၂) တိ သာတဝတ္ထုသု ကာမဂုဏေသု တဏှာသန္ထဝဝိရဟိတော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၄။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၉၆။

သာတိယတိ (ကြို) [သဒ + ဏယ + တိ။ ဒ-ကို တ-ပြု။ သာတိယတိ၊ သာဒိယတိ၊ သွာဒိယတိ-ဟု သဏ္ဌာတပိ၎ဏ၌ ရှိသည်။] သာယာ-မက်မော-၏။ ယေဘုယ္ယေန ဒေဝမနုဿာ ပ၎ကာမဂုဏေ ဏ္ဍန္တိ သာတိယန္တိ။ မဟာနိ။ ၁၇၉။

သာတိယန္တိ (ကြ) [သဒ + ဏယ + အန္တိ] သာယာ-မက်မော-ကုန်၏။ သာတိယတိ-ကြည့်။

သာတိရေက (တ) [သဟ + အတိရေက] လွန်ကဲခြင်း-အပိုအလွန်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာတိ-ရေကာနိ အာနန္ဒ ပဠသတာနိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၉။ သမဓိကာနီ (ပဋိသံ။ ၁၆၁) တိ သဟ အဓိကေန ဝတ္တန္တိတိ သမဓိကာနိ၊ သာတိရေ-ကာနီတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဋ၊ ၂။ ၇၀။

သာတိသယ (တ) [သဟ + အတိသယ] သာတိရေက-ကြည့်။ ဧဝံ ဘဂဝါ သဗ္ဗတ္ထ လောကိယသုခံ သဉ္ဇတ္တရံ သာတိသယံ၊ လောကုတ္တရသုခမေဝ အနုတ္တရန္တိ။ ဥဒါန၊ ဋ။ ၉၇။ (-ဝိမာန၊ ဋ။ ၁၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁စ၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃)။

သာတိသယကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (တ) [သာတိသယ + ကမ္မ + နိဗ္ဗတ္တ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-ပိုလွန်ခြင်း-ရှိသော ကံကြောင့်ဖြစ်သော။ သာတိသယကမ္မနိဗ္ဗတ္တာယ ကမ္မဝိပါကေန သဟဇာတာယ ဣဒ္ဓိယာ။ ကင်္ခာ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၁၅။

သာတိသယကိစ္စ (နာ) [သာတိသယ + ကိစ္စ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-ပိုလွန်ခြင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်သော ကိစ္စ။ ယတ္ထ သဒ္ဓါဒိဣန္ဒြိယာနံ သာတိသယကိစ္စံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄စစ။

သာတိသယကိစ္စန္တရဘာဝနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [သာတိသယကိစ္စ + အန္တရ + ဘာဝ + နိပ္ဖတ္တိ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-ပိုလွန်ခြင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်သောကိစ္စ၏အကြားဌာနဖြစ်သော ပြီးစီးခြင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မာသမာဓိနံ သာတိသယကိစ္စန္တရ-ဘာဝနိပ္ဖတ္တိယာ ကာရဏဘူတာယ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၅၄၂။

သာတိသယကိစ္စယုတ္တ (တ) [သာတိသယကိစ္စ + ယုတ္တ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-ပိုလွန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော ကိစ္စနှင့်ယှဉ်သော။ အကု-သလဝိဒ္ဓံသနရသတ္တာ ဝါ ကုသလာနံ တတ္ထ သာတိသယကိစ္စယုတ္တတံ ----။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၇။

သာတိသယကိစ္စာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တိ (ထီ) [သာတိသယကိစ္စ + အာနုဘာဝ + နိဗ္ဗတ္တိ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-ပိုလွန်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော ကိစ္စ၏-တန်ခိုး-အာနုဘော်-အားဖြင့်ဖြစ်ခြင်း။ တေသုယေဝ ပန ဗောဓိ-ပက္ခိယမေဝသု ပါမောက္ခဘာဝေန ဓုရဘူ-တာနံ သမ္မာဒိဋ္ဌိသမ္မာသမာဓိနံ သာတိသယ-ကိစ္စာနုဘာဝနိဗ္ဗတ္တိယာ ----။ ထေရီ၊ ဋ။ ၃၀၃။

သာတိသယဂုဏဝိသေသ (ပု) [သာတိသယ + ဂုဏ + ဝိသေသ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော ဂုဏ်ထူး။ ----သာတိသယ-ဂုဏဝိသေသဿ နိပ္ပါဒိတတ္တာ သီလာဒိဂုဏေဟိ မဟန္တာ သာဝကာတိ မဟာသာဝကာ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၅၄၂။ (-ထေရီ၊ ဋ။ ၃၀၃)။

သာတိသယနိပ္ပဋ္ဌန (နာ) [သာတိသယ + နိပ္ပဋ္ဌန] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-ခြင်း။ သာတိသယနိပ္ပဋ္ဌနပဋိလာ-ဘသိဒ္ဓိနဗုဒ္ဓိအတ္ထေ ဟိ ဣဒ္ဓိ ဝုတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။

သာတိသယနိဗ္ဗတ္တန (နာ) [သာတိသယ + နိဗ္ဗတ္တန] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း။ ပဋိသန္ဓိဝသေန ဝါ ပဝတ္တနသင်္ခါတံ သာတိသ-ယနိဗ္ဗတ္တနံ ဥပေတုံ----။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉။

သာတိသယပစ္စယ (ပု) [သာတိသယ + ပစ္စယ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော အကြောင်း။ ---- ယော ယသ္မာ သာတိသယ-

ပစ္စယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၉။

သာတိသယပဋိပတ္တိ (ထီ) [သာတိသယ + ပဋိပတ္တိ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်သော အကျင့်။ ဒါနာဒီသုယေဝ သာတိသယပဋိပတ္တိ ပုဗ္ဗစရိယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀။

သာတိသယပဋိပတ္တိနိပ္ပါဒန (နဝ) [သာတိသယ-ပဋိပတ္တိ + နိပ္ပါဒန] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော အကျင့်ကို ပြီးစေခြင်း။ ဒါနာဒီသုယေဝ သာတိသယပဋိပတ္တိနိပ္ပါဒန် ပုဗ္ဗစရိယာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၃။

သာတိသယပဋိလာဘ (ပု) [သာတိသယ + ပဋိလာဘ] အလွန်အကဲအားဖြင့် ရခြင်း၊ အလွန်အကဲနှင့်တကွရခြင်း။ ပညာစက္ခုမေမ-စက္ခုနံ သာတိသယပဋိလာဘေန စက္ခုမန္တောတိပိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁၆။

သာတိသယပ (ပ္ပ) ဝတ္တိ (ထီ) [သာတိသယ + ပဝတ္တိ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်း။ အနုတ္တရန္တိ ယံ ဒါနံ စေတနာဒိ-သမ္ပတ္တိယာ သာတိသယပ (ပ္ပ) ဝတ္တိယာ အဂ္ဂ-ဘာဝေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၉၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၅)။

သာတိသယပ္ပသာဒ (ပု) [သာတိသယ + ပသာဒ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော ကြည်ညိုခြင်း။ ---- ဗုဒ္ဓဂုဏာဝိဘာဝနေန ရတနတ္တယေ သာတိသယပ္ပသာဒံ အာဝ-ဟတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅။

သာတိသယမဟာဘိနိဟာရ (တ) [သာတိသယ + မဟာ + အဘိနိဟာရ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော-မြတ်-မွန်မြတ်သော ဆုတောင်းခြင်းရှိသော။ ဣတရေ ပန ပကတိသာဝကေဟိ သာတိသယမဟာဘိနိ-ဟာရာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၂။

သာတိသယရတနတ္တယဂုဏ (ပု) [သာတိသယ + ရတနတ္တယ + ဂုဏ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ----သာတိသယရတနတ္တ-ယဂုဏော ဒသေန္တော "ယံ လောကောတျာဒိ-မာဟာ"တိ စ ဝဒန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၄။

သာတိသယဝိဇာနနကိစ္စ (တ) [သာတိသယ + ဝိဇာနန + ကိစ္စ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော သိခြင်းကိစ္စရှိသော။ ---- မနောဒ္ဓါရနိဂ္ဂမနမုခဘာဝါဘာဝတော စ သာတိသယဝိဇာနနကိစ္စတာ ဝိသေသော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၅။

သာတိသယဝိဘာဂ (တ) [သာတိသယ + ဝိဘာဂ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-ခြင်းရှိသော။ ----ကုသလာဒိဝိဘာဂ-တော သာတိသယဝိဘာဂတံ ပဌာနနာမလာ-ဘသ ကာရဏံ ဒသေတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၆၆-၇။

သာတိသယဝိမှာပက (တ) [သာတိသယ + ဝိမှာပက။ ထီ-၌ --ဝိမှာပိကာ။] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ-ချီးမွမ်း-အံ့ဩ-စေတတ်သော၊ သူ။ သာတိသယဝိမှာပကောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။

သာတိသယဝိဝေကာဘာဝဒီပန (နဝ) [သာတိသယ + ဝိဝေက + အဘာဝ + ဒီပန] အလွန်အကဲအားဖြင့်ကင်းဆိတ်ခြင်း၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တံ ဝတ္တာ ပုန "ဝိဝေကေ နိက္ခိတ္တ-ဓုရာ"တိ ဝစနံ တတော သာတိသယဝိဝေ-ကာဘာဝဒီပနန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။

သာတိသယသမာဓာနပုဗ္ဗက (တိ) [သာတိသယ + သမာဓာန + ပုဗ္ဗက] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွ စိတ်ကို အာရုံ၌ ကောင်းစွာ-ထား-တည်ကြည်-ခြင်းအားဖြင့်-ရှေးဦးစွာ ဖြစ်သော၊ သူ။ သာတိသယသမာဓာနပုဗ္ဗကန္တိ ဘဂဝတာ "သမာဟိတော"တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၃။

သာတိသယသမာဓိနိဿိတ (တိ) [သာတိသယ + သမာဓိ + နိဿိတ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော တည်ကြည်သော သမာဓိကို မှီသော။ အဓိဂတေပိ ဟိ ရူပဗျာန-ဝိမောက္ခေန သော သာတိသယသမာဓိနိဿိ-တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၁။

သာတိသယသုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [သာတိသယ + သုစရိတ + ကမ္မ + နိဗ္ဗတ္တ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-အားဖြင့်-ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်သော။ ကမ္မဝိပါ-ကဇန္တိ သာတိသယသုစရိတကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃။

သာတိသယာနုဘာဝ (တိ) [သာတိသယ + အနုဘာဝ] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွခံစားခြင်းရှိသော။ ---- ဣဋ္ဌမဗျတ္တေ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သာတိသယာနုဘာဝတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

သာတိသယာရက္ခ (တိ) [သာတိသယ + အာရက္ခ။ (တိ) အာရက္ခ-ဝိလံ၊ သံ။] အလွန်အကဲ-လွန်ကဲခြင်း-နှင့်တကွစောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ ဓမ္မစာရိနော မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနေဟိ သာတိ-သယာရက္ခာ သမ္ဘဝတိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၄၂။

သာတိသာရ (တိ) [သဟ + အတိသာရ။ အတိသာရေန သဟ ဝတ္တမာနော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သံဝိဇ္ဇတိ သော ဇေတသာတိ သာတိသာရော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂၅။ သာတိသာရ-သံ။] အပြစ်-ဒေါသ-လွန်ကြူးခြင်း-ရှိသော၊ (အာပတ်သင့်သော)။ အပ္ပကာမေနေဿ ဥပဇ္ဈာယော သာတိသာရော ဟောတိ (ဝိ၊ ၃။ ၆၉) တိ သဒေါသော ဟောတိ၊ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၃။ သာတိသာရ (ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄) နှင့် အဒေါသံ။ ယံ အဇ္ဈာစရနေဿ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၁။ (-ကခ်ီ။ ၁၄၉။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ ဝဇိရ။ ၂၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၈)။

သာတုဒက (တိ) [သာတ + ဥဒက] ချိုမြိန်သော ရေရှိသော။ အစ္ဆောဒကံ သာတုဒကံ ဝိပ္ပသန္နံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဥဒါန။ ၁၈၁။

သာတုန္ဒ (တိ) [သံ + တုဒ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၂။ သာရာဂ-ပုဒ်ကဲ့သို့ သံ၏ နိဂ္ဂဟိတ်ကျေ၍ "သာ" ဖြစ်သည်။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၅၅။ သံ + တုန္ဒ-သံ။] စုတ်ပြတ်-ပေါက်ပြဲ-သော။ သာတုန္ဒဝသနာ ဧကေ၊ အညေ ကေသနိဝါ-သနာ။ ပေတ။ ၁၇၆။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၅၉။ သာတုန္ဒဝသနာတိ ဆိန္နဘိန္နပိလောတိကခဏ္ဍ-နိဝါသနာ။ ပေတ၊ ဌ။ ၁၆၀။

သာတုန္ဒဝသန (တိ) [သာတုန္ဒ + ဝသန] စုတ်ပြတ်-ပေါက်ပြဲ-သောအဝတ်ရှိ-အဝတ်ကို ဝတ်-သော။ သာတုန္ဒ-ကြည့်။

သာတောဒက (တိ) [သာတ + ဥဒက] သာတုဒက-ကြည့်။ သာတောဒကော (ဝိ၊ ၁။ ၁၄၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇) တိ မဓုရောဒကော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၂။ သာတောဒကာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၈၇။ သံ၊ ၁။ ၉၀။ အံ၊ ၂။ ၁၆၆) တိ မဓုရောဒကာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၅၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။

၁၄၆။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၅၈။ သာတောဒကာ (ဥဒါန။ ၁၈၁) တိ မဓုရတောယာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၆၃။

သာတောဒိက (ထိ) [သာတ + ဥဒ + ဏ္ဍက။ ဥဒ=ဥဒက။] သာတောဒိကမည်သောမြစ်၊ ချိုမြိန်သောရေရှိသောမြစ်။ သာတောဒိကာယ နာမ နဒိယာ တီရေ အနေကသဟဿဏ္ဍသိ-ပရိဝါရော ဝသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၃၉။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၄၀)။

သာတ္ထ (တိ) [သဟ + အတ္ထ။ အတ္ထ-သဒ္ဒါ၏ အ-ကို ဒီဃပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၄၂။ သာထ-သံ။] (၁) (က) အနက်နှင့်ပြည့်စုံသော။ (ခ) အနက်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (ဂ) (သက်ဘသန စသော ၆-ပါးသော) အနက်ရှိသော။ (၂) အကျိုးစီးပွါး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) (က) သာတ္ထံ သဗ္ဗဇနန္တိတိအာဒီသု ----၊ တဋ္ဌ ယထာရူပ် အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၉။ ဏ္ဍတိဝုတ်၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၇။ စူဠနိ၊ ၆။ ၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၇။ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထံ ---- သမ္ပတ္တိအတ္ထော ဟိ ဏ္ဍ သဟသဒ္ဒေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ သာတ္ထ (သံ၊ ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၁။ ၁ ၂၉။ အဘိ၊ ပု။ ၁၃၅) နှိတိ သာတ္ထကံ ကတ္တာ ဒေသေထ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၈။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၉၇။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၆၄။ စတုပါရိသုဒ္ဓိ-သီလာဒိကော။ တေန သဟ အတ္ထေနာတိ သာတ္ထော။ အတ္ထသမ္ပန္နောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၃။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁။ (ခ) (ဂ) အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထံ။ သက်ဘသနာဒိ-ဆအတ္ထပဒသမာယောဂတော ဝါ သာတ္ထံ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၄၂။ အသတိ ဘဝတီတိ ဝါ အတ္ထော။ သဟ အတ္ထေန ယော ဓမ္မော ဝတ္တတီတိ သော ဓမ္မော သာတ္ထော၊ အတ္ထေန သမ္ပန္နာဂတော ဝါ သတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၅၄။ (၂) အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သမ္ပန္နတ္ထတာယ---- သဟ အတ္ထေန ပယောဇနေန ဝတ္တတီတိ သာတ္ထမေဝ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၄။

သာတ္ထက (တိ) [သာတ္ထ + က။ သဟ + အတ္ထ + က။ သာတ္ထ-ကြည့်။ သာထ-သံ။] (၁) (က) အကျိုးစီးပွါး-ရှိ-နှင့်စပ်ယှဉ်-သော။ (ခ) အကျိုး ရှိသော။ (၂) အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ရှိသော။ (၁) (က) တဒဿ အာဂမနံ သာတ္ထကံ ဟောတု။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃။ (-မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၃၃။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၇)။ အတ္ထေနာတိ သာတ္ထကံ၊ ဟိတပဋိသံယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁ ၂၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၃၈။ ဓမ္မတော ဝမ်ိသခ်ိတေန သဟ ဝတ္တတီတိ သာတ္ထကံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈ ၂။ သာတ္ထ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၈) နှိ သတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထကံ ကတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၅။ သာတ္ထကန္တိ ဒါနသီလာဒိနိဿိတတ္တာ ဟိတပဋိသံယုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၉။ (ခ) သတိ ဟိ သမ္ဘဝေ ဗျဘိစာရေ စ ဝိသေသနံ သာတ္ထကံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉၉။ (၂) သံ-သဒ္ဒေါ ဝိဇ္ဇမာနတ္ထ-တာယ သာတ္ထကောတိ ဒသ္သေန္တော အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၀။

သာတ္ထကတာဝိညာပန (နာ) [သာတ္ထကတာ + ဝိညာပန] အနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်း။ ဇဝံ သာတ္ထကတာဝိညာပနတ္ထဉ္စ သံဝဏ္ဏနာယမေတေသံ ဂဟဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၉။

သာတ္ထကဘာဝ (ပု) [သာတ္ထက + ဘာဝ] (၁) အကျိုးစီးပွါး-ရှိ-နှင့်စပ်ယှဉ်-သည်၏အဖြစ်။ (၂) အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ရှိသည်၏အဖြစ်။ (၁)

စေတိယစာရိကာယ သာတ္ထကဘာဝေါ ကထိ-
တော။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၅။ (၂) ---- ပုန တေသံ
သာတ္ထကဘာဝံ ဒသေတုံ "ဥပသမ္ပာဒ-
ယိတ္တာ"တိအာဒိသု ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။

သာတ္ထကသမ္ဗဇ (နာ) [သာတ္ထက + သမ္ဗဇ]
(၁) (အကျိုရှိ, မရှိကို-စူးစမ်း-ဆင်ခြင်-သိမ်း
ဆည်း-၍) အကျိုးရှိသည်ကို-အညီအညွတ်-
ထက်ဝန်းကျင်မှ-အပြားအားဖြင့်-သိ-စူးစမ်း-
ဆင်ခြင်-သိမ်းဆည်း-ခြင်း။ (၂) (အကျိုးရှိ,
မရှိကို-စူးစမ်း-ဆင်ခြင်-သိမ်းဆည်း-၍)
အကျိုးရှိသည်ကို-ထက်ဝန်းကျင်မှ-အပြား
အားဖြင့်-သိ-စူးစမ်း-ဆင်ခြင်-သိမ်းဆည်း-
တတ်သောဉာဏ်။ (၁) ---- "ကိ နု မေ ဇတ္ထ
ဂတေန အတ္ထော အတ္ထိ နတ္ထီ"တိ အတ္ထာနတ္ထं
ပရိဂ္ဂဏှိတွာ အတ္ထပရိဂ္ဂဟဏံ သာတ္ထကသမ္ပ-
ဇည်။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၅။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅ဈ။ သံ၊ ၌
၃။ ၂၁၇။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၇၇။ မမ္ပတောဝမိသခ်ိတေန သဟ အတ္ထေန
ဝတ္တတီတိ သာတ္ထံ။ အဘိက္ကန္တာဒိ။ သာတ္ထ-
ကသ သမ္ဗဇနနံ သာတ္ထကသမ္ဗဇည်။ ဒီ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၄၃။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၅၇။ သမ်ံ သမန္တတော ဝါ ပကာရေဟိ ဇနနံ
သမ္ဗဇည်။ စေတိယဝန္ဒနာဒိ အတ္ထံ အဘိက္က-
မာဒီသု အတ္ထာနတ္ထပရိဂ္ဂဟဏှနံ သာတ္ထသမ္ပ-
ဇည်။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၂။ သမန္တတော, သမ္ဘာ,
သမ်ံ ဝါ သာတ္ထကာဒိပဇနနံ သမ္ဗဇနံ၊
တဒေဝ သမ္ဗဇည်။ ---- သာတ္ထကာနံ အဘိက္က-
မာဒီနံ သမ္ဗဇနနံ သာတ္ထကသမ္ဗဇည်။ မူလဋီ၊
၂။ ၁၈၀။ (၂) သမ္ဗဇနာတီတိ သမ္ဗဇည်၊
သမန္တတော ပကာရေဟိ ဇနာတီတိ အတ္ထော။
သာတ္ထကသမ္ဗဇည် ----။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၇။
သမန္တတော ပကာရေဟိ, ပကဋ်ံ ဝါ သဝိသေ-
သံ ဇနာတီတိ သမ္ဗဇနော၊ သမ္ဗဇနသ
ဘာဝေါ သမ္ဗဇည်၊ တထာပဝတ္တံ ဉာဏံ။ ဒီ၊
၁။ ၂၄၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။
၃၅၄။

သာထဗ္ဗန (တိ) [သဟ + အာထဗ္ဗန။ (အထဝ်န်-
သံ။ အာထဗ္ဗဏ-ပါကတ) သျ-ဌ် သာဝပ္ပန်-
ဟုရှိ၏။] (အာထဗ္ဗနဝေဒကျမ်းကို သိနား
လည်သူ) ဆင်ဆေးဆရာနှင့် တကွဖြစ်သော။
သသေတစ္ဆတ္တं သဥပါဝေယျ၊ သာထဗ္ဗနံ
သဟတ္ထိပံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄။ သာထဗ္ဗနန္တိ
သဟတ္ထိဝေဇ္ဇံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၂၅၄။

သာထလ (တိ) [သိထိလ-နှင့်တူ။ သထလ?။ နိုတိ၊
ဓာတု။ ၇၃။] သိထိလ-ကြည့်။ သိထိလ-သဒ္ဒေန
ဝါ သာမနတ္ထသ သာထလ-သဒ္ဒသ ဝသေန
"သာထလိကာ"တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၊ ၃၃စ။

သာထလသဒ္ဒ (ပု) [သာထလ + သဒ္ဒ] သာထလ
သဒ္ဒါ။ သာထလ-ကြည့်။

သာထလိက (တိ) [သိထိလ (သထလ၊ သာထလ)
+ ဏိက။ သာသနံ သိထိလံ ဂဏှန္တိတိ
သာထလိကာ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၅။ အံ၊ ၌၊ ၂။
၄၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃စ။] (အဆုံးအမကို) လျှော့-
လျှော့ရဲ-စွာခံယူတတ်သော၊ သူ။ ဩလိန-
ဝုတ္တိကော စ ဟောတိ သာထလိကော။ မ၊ ၁။
၂၆၀-၁။ သာပိ ဟောတိ ဗဟုလိတာ သာထ-
လိကာ။ အံ၊ ၁။ ၇၁၊ ၄၆၅။ သာထလိကာ
တိသော သိက္ခာ သိထိလဂ္ဂဟဏေန ဂဏှန-
ကာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၄၂။ သိက္ခာယ အာဒရ-
ဘာဝါဘာဝတော သိထိလံ အဒဋ္ဌံ ဂဏှန္တိတိ
"သာထလိကာ"တိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၁၊ ၁၉၃၊ ၃၃စ။

သာထလိကတာဘာဝ (ပု) [သာထလိကတာ + အဘာဝ] (အဆုံးအမကို) လျှော့-လျှော့ရဲ-စွာ ခံယူတတ်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်း။ အသိထိလ် သာသနံ ဂဟေတွာတိ ဣမိနာ သာထလိကတာဘာဝံ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၃။

သာထလိဘာဝ (ပု) [သာထလိက + ဘာဝ။ သထလိကဘာဝ?။] လျှော့-လျှော့ရဲ-စွာ ခံယူတ်သောသူ၏ အဖြစ်။ ဩလိယိတွာ ကရဏေန သိထိလဂါဟံ ကတွာ သာထလိ-ဘာဝေန ကတံ ယံ ကိဉ္စိ ကုသလကမ္မံ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၉။

သာတ္ထိက (တိ) [သာတ္ထ + ဣ။ ဣက-ပစ္စည်း သကတ္ထ။] သာတ္ထက-ကြည့်။ ဧဝံ နေသံ မမ သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇာ သာတ္ထိကာ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၅။

သာထေယျ (နာ) [သာထ + ဏေယျ] သာဒ္ဒေယျ-ကြည့်။ ကောဓော ဥပနာဟော မက္ခော ပဠာ-သော ဣဿာ မစ္ဆရိယံ မာယာ သာထေယ္ယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၁။

သာဒ (ပု) [သဒ + ဏ။ သ္ဓာဒ-သံ။] ကြည်လင်ခြင်း။ သာဒနံ ပသာဒနံ သာဒေါ။ ပသန္နတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၅၁။

သာဒက (တိ) [သဒ + ဏေ + ဏ္ဍု။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံတတ်သော၊ သူ။ သာဒကဘိက္ခုနာ (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၇။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၈) တိ ဂဟပတိစီဝရဿ သာဒိယန-ဘိက္ခုနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။ (-အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၂။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၁၁)။

သာဒကဘိက္ခု (ပု) [သာဒက + ဘိက္ခု] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံတတ်သောရဟန်း။ သာဒက-ကြည့်။

သာဒန (နာ) [သဒ + ဏေ + ယု။ သ္ဓာဒန-သံ။] (၁) ကြည်လင်ခြင်း။ (၂) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံခြင်း။ (၁) သာဒ-ကြည့်။ (၂) အဘိဝါ-ဒနသာဒိယနေ။ (က၊ မူ-၌ "သာဒနေ" ဟု ရှိသည်)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၄။ သာဒနေတိ သာဒိယနေ။ (သာဒိယနေတိ သာဒနေ။ မူကွဲ ရှိသည်။) ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သာဒနီယ (တိ) [သဒ + ဏေ + အနီယ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။ သ္ဓာဒနီယ်-သံ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-စေတတ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

သာဒနီယဋ္ဌ (ပု) [သာဒနီယ + အတ္ထ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-စေတတ်သော-အနက်-သဘော။ သာဒနီယဋ္ဌေန ဓမ္မပဒါနိ အတ္ထနိ အဿာဒိယတီတိ သာတံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၆။

သာဒယတိ (ကြို) [သဒ + ဏယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။ သ္ဓာဒယတိ-သံ။ သာ ဣဒ္ဓိဣ-ပြာ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-၏။ ဇာတရူပရဇတံ သာဒယာမ။ အံ၊ ၁။ ၁၀၇။

သာဒယတိ (ကာ၊ ကြို) [သဒ + ဏယ + တိ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-စေ၏။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဝါ အတ္ထနိ သာဒယတိတိ သာတံ ဒကာရဿ တကာရံ ကတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၅။ သာဒယတိတိ အဓိဂမာသိသာယ အနုညနိန္ဒ် ကရောတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။

သာဒယမာန (တိ) [သဒ + ဏယ + မာန] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-သော၊ သူ။ သယနံ ဝါ ပန တေန ကာယေန ပုရိသဿ ယံကိဉ္စိ ကာယပ္ပဒေသံ သာဒယမာနာ ဆုပတိ။ ကခ၊ ၂၉၄။

သာဒယာမ (ကြို) [သဒ + ဏယ + မ] သာယာ-

နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်၏။ သာဒယတိ-ကြည့်။

သာဒယီ (ကြို) [သဒ + ဏယ + ဣ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ပြီ။ အဟံ ဧကသ္မိ-ယေဝ ကာလေ နိမန္တန် နှ သာဒယီ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၆။

သာဒရ (တိ) [သဟ + အာဒရ] (၁) ရိုသေ-လေးစား-ခြင်းရှိသော။ (၂) ရိုသေ-လေးစား-သော။ (၁) သဒ္ဓါဇာတော သဒ္ဓမ္မသဝနေ သာဒရော သာလယော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၁။ (၂) သဏ္ဌစ္ဆန္တိ သာဒရံ၊ အနုပဝိဒ္ဓံ အနဝညာတံ ကတ္တာ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၂၆။ သဏ္ဌစ္ဆံ သာဒရံ ဂါရဝံ သုတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၅။

သာဒရအာဘိသမ်ရဏ (နာ) [သာဒရ + အာဘိသမ်-ရဏ] ရိုသေ-လေးစား-သော-ပြုပြင်-စီရင်-ခြင်း။ တဂ္ဂရုတာ စ တေသံ သာဒရအာဘိ-သမ်ရဏဝသေန ပဝတ္တနမေဝ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။

သာဒရဇန (ပု) [သာဒရ + ဇန] ရိုသေ-လေးစား-ခြင်းရှိသောလူ။ ---- တထာ ရုက္ခေ စ သာဒရ-ဇနေဟိ ကတေ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၆။

သာဒရိယ (နာ) [သာဒရ + ဏျ။ သာဒရသ ဘာဝေါ သာဒရိယံ။ အနာဒရသ ဘာဝေါ အနာဒရိယံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၂၂။] ရိုသေ-လေးစား-ခြင်းရှိသောသူ၏အဖြစ် (ရိုသေ-လေးစား-ခြင်း)။ သဂါရဝတာ သာဒရိယံ သာဒရတာ သပ္ပဋိဿဝတာ။ အယံ ဝုစ္စတိ သောဝစဿတာ။ အဘိ၊ ဓ။ ၂၅ဓ။ (-အဘိ၊ ပု။ ၁၂၇)။

သာဒရိယတာ (တိ) [သာဒရိယ + တာ] သာဒရိယ-ကြည့်။ သာဒရိယံ သာဒရိယတာ သဂါရဝတာ သပ္ပဋိဝဿတာ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၂၇။

သာဒါန (တိ) [သဟ + အာဒါန] (ငါ ငါ့ဟာဟု) စွဲလမ်း-စွဲယူ-ခြင်းရှိသော။ သာဒါနေသု (မ၊ ၂။ ၄၁၀) တိ သဉ္ဇပါဒါနေသု။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၉။ သာဒါနေသု အနာဒါနာ (သံ၊ ၁။ ၂၃ဓ) တိ သဂဟဏေသု သတ္တေသု စ ----အဂဟဏာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၃။ ပဠုန် ခန္ဓာနံ "အဟံ မမ"န္တိ ဂဟိတတ္တာ သာဒါနေသု တဿ ဂဟဏဿ အဘာဝေန။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၁ဓ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁ဓ၉။

သာဒိတ (တိ) [သဒ + ဏော + အ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၁၃။ သ္ဓာဒိတ-သံ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-အပ်သော။ ယဒိ မူလံ သန္ဓာယ စောဒေတိ၊ တံ သာဒိတမေဝ သိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁ဝ။ ----လိဂ်ိနုရူပသံဝါသော ဇဝ သာဒိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၂။ သာဒိတ-ရူပိယ-လည်းကြည့်။

သာဒိတက္ခဏ (ပု) [သာဒိတ + ခဏ] (၁) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခြင်း၏ခဏ-အခိုက်။ (၂) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ရာခဏ၊ သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-သော ခဏ။ (၁) (၂) ယဿ ကဿစိ အတ္တနော ရူပိယာ ဂိဟိဒိန္နက် သာဒိတက္ခဏော ဓုတင်္ဂ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၁။ ၆၄။

သာဒိတရူပိယ (နာ) [သာဒိတ + ရူပိယ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံအပ်သော-ငွေ-ငွေဂျီး-ငွေ စက္ကူ။ ပဋိဂ္ဂဟိတပရိဝတ္တနေဟိ သာဒိတ-ရူပိယဿ ပရိဝတ္တနေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၂။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၂၄)။

သာဒိတဗ္ဗ (တိ) [သဒ + ဏော + တဗ္ဗ။ သာဒိယတိ-မ္ဘ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ တတော စီဝရံ သာဒိတဗ္ဗ (ဝိ၊ ၁။ ၃၁၆) နှင့် တတော အဘိဟဋ္ဌစီဝရတော

ဇတ္တကံ စီဝရံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၉။ ကခ်ီ။ ၁၆၆။ သာဒိတဗ္ဗာတိ ---- အဓိဝါသေ-တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၄။ နဟိ တံ ပိဝိတဗ္ဗတော သာဒိတဗ္ဗတော အနုဘဝိတဗ္ဗတော ရသောတိ ဝတ္တဗ္ဗံ အရဟတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။

သာဒိတဗ္ဗစီဝရ (နဉ) [သာဒိတဗ္ဗ + စီဝရ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောသင်္ကန်း။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၆။

သာဒိတုံ (ဗျ) [သဒ + ဏော + တုံ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ နိစ္စပဝါရဏာမိ သာဒိတုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၆။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၆။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၅)။

သာဒိတု (ပု) [သဒ + ဏော + တု။ သ္ဘာဒိယတသ-သံ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-တတ်သော၊ သူ။ ---- နာဘိဇာနာတိ ဂဟပတိစီဝရံ သာဒိတာ။ မ၊ ၃။ ၁၆၇။

သာဒိယတိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + တိ။ သာဒယတိ။ ဝေဒယတိ-ကဲ့သို့ မောဂ်၊ ၅-၁၃၆-ဖြင့် ဣယ-ပြု၍ ရှုပ်ပြီးသည်။ သ္ဘာဒယတိ-သံ။ သာတိယတိ၊ သာဒိယတိ-သဏ္ဌာနပိဋကာ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-၏။ ပရေနဝါ ပဝေသိယမာနေ ပဝေသနပဝိဋ္ဌတ္ထဒ္ဓရ-ဏေသု ယံကိဉ္စိ သာဒိယတိ။ ကခ်ီ။ ၁၁၉။ သာဒိယတိ သေဝနစိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေတိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ် ၁၈၆။ သာဒိယတိ (အံ၊ ၂။ ၄၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၉) တိ အဓိဝါသေတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃။ နနိမန္တနန္တိ ---- နိမန္တိတဘိက္ခမ္ပိ နသာဒိယတိ, နဂဏှတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၂။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၅။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၈၀။ ယံ သာဒိယတိတိ ယံ ရူပါဒိ အသာ-ဒိယတိ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၂။

<u>သာဒိယန္တိ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၈၂-၈၊ ၉၂၊ ၄၉၁-၃-၅။ သံ၊ ၂။ ၅၀၉-၁၀။ အံ၊ ၁။ ၃၆၃။ <u>သာဒိယတု</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၄။ <u>သာဒိယထ</u>-ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၈၁။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၄၁၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။ <u>သာဒိယသိ</u>-မဟာနိ။ ၁၄၁။ <u>သာဒိယာမိ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၄၉၁။ မ၊ ၁။ ၁၀၁။ <u>သာဒိယိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၄၅-၇-၈။ ၅၀။ ဝိ၊ ၅။ ၉၆။ <u>သာဒိယေယ္ယု</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၆၃-၄။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၇-၈။ <u>သာဒိယေယ္ယာမ</u>-သံ၊ ၃။ ၃၀၇။ <u>သာဒိယိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၄၅၊ ၅၀။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၄။ <u>သာဒိယိသု</u>-ဝိ၊ ၁။ ၄၉။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ <u>သာဒိယိသတိ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၂၇၅။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၇။ <u>သာဒိယိသန္တိ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၈၂-၈၊ ၉၂။ <u>သာဒိယိသာမ</u>-သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၆။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၆၆။

သာဒိယတု (ကြိ) [သဒ + ဏယ + တု] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-လော့။ ယော ဣဒ္ဓတိ ဂဟပတိစီဝရံ သာဒိယတု။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆၄။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၉၃။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၆)။

သာဒိယထ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + ထ] (သင်တို့) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်လော့။ "အဟံ တုမှာကံ ဝဏ်ံ ဘိန္ဒိဿာမိ၊ နိမန္တနံ သာဒိယထာ"တိ ဝတ္တာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၈၁။ ဝိ၊ သင်္ဂီ။ ၄၁၈။ နိမန္တနံ သာဒိယထာတိ နိမန္တနဘတ္တံ ပဋိဂ္ဂဏှထ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈။

သာဒိယန-သာဒိယနက (တိ) [သဒ + ဏယ + ယု။ သာဒိယတိ-မှ။ သ္ဘာဒန-သံ။ သာဏ္ဍန-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-တတ်သော။ (ထီ၊ နဉ) (၂) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်း။ (၃)

သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-သော (ကာလ)။ (၁) သာဒိယနစိတ္တသခ်ၢိတေ သေဝနစိတ္တေ ဥပ္ပန္နေ ---- ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၃။ သာဒကဘိက္ခုနာတိ ဂဟပတိ-စီဝရဿ သာဒိယနဘိက္ခုနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။ တေသု နဝ ပိဏ္ဍပါတိကာ, ဧကော သာဒိယနကော။ ဝိ၊ ဋ၊ ၄။ ၉၄။ ဝိ၊ သင်္ကာ၊ ၂၆၉။ (ထီ၊ နဲ) (၂) ဗောဓိမူလေယေဝ တထာဂတဿ သာဒိယနာ ပဟီနာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၃။ သာဒိယနံ ဝါ အသာဒိယနံ ဝါ နဇာနာတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၄။ သာဒိယနန္တိ တိဝိဓမ္မိ ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဧကဒ္ဓံ ဂဟေတွာ "ပဋိဂ္ဂ-ဟဏာ" တိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။ မနသာ ပဋိဂ္ဂဟဏံ သာဒိယနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၈။ (၃) ယေန ကေနစိ အာကာရေန ဖဿဿ သာဒိယနလက္ခဏပါရာဇိကမေဝ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၆။

သာဒိယနက္ခဏ (ပု) [သာဒိယန + ခဏ] သာဒိယန (၂) အနက်ကြည့်။

သာဒိယနစိတ္တ (နဝ) [သာဒိယန + စိတ္တ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-တတ်သောစိတ်။ သာဒိယန (၃) ကြည့်။

သာဒိယနစိတ္တသမုဋ္ဌိတ (တိ) [သာဒိယနစိတ္တ + သမုဋ္ဌိတ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား တတ်သောစိတ်ကြောင့်-ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်-သော။ ---- သာဒိယနတော တံ စလနံ ဘိက္ခုဿ သာဒိယနစိတ္တသမုဋ္ဌိတမ္ပိ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၃။

သာဒိယနစိတ္တာနုဂုဏ (တိ) [သာဒိယနစိတ္တ + အနုဂုဏ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-တတ်သောစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော တူသော ဂုဏ်-အစွမ်း-သတ္တိ-ရှိသော။ သာဒိယန-စိတ္တာနုဂုဏမေဝ ပန သကလသရီရေ စိတ္တဇရူပသမုပ္ပတ္တိယာ ----။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၃။

သာဒိယနပစ္စယ (ပု) [သာဒိယန + ပစ္စယ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်းတည်း ဟူသောအကြောင်း။ ကာယသံသဂ္ဂ သာဒိယန-ပစ္စယာ ကတိ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၅၅။ (-ဝဇိရ။ ၃၅၃။ ကခ်ၢိ၊ ဋီ။ ၁၀၉)။

သာဒိယနပဋိဘဒ္ဓ (တိ) [သာဒိယန + ပဋိဘဒ္ဓ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစားခြင်း၌-တပ်မက်-တွယ်တာ-မက်မော-သော၊ သူ။ အတ္တနော သာဒိယနပဋိဘဒ္ဓတာဝသေန ပဝတ္တတ္တာ ----။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၆။

သာဒိယနပဋိသံယုတ္တ (တိ) [သာဒိယန + ပဋိသံယုတ္တ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်းနှင့်စပ်ယှဉ်သော။ ဣတော ပရာနိ သာဒိယနပဋိသံယုတ္တာနိ စတ္တာရိ ဝတ္ထူနိ---။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၄၃။

သာဒိယနဘိက္ခု (ပု) [သာဒိယန + ဘိက္ခု] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစားတတ်သော ရဟန်း။ သာဒိယန (၃) ကြည့်။

သာဒိယနသမ္ဘဝ (ပု) [သာဒိယန + သမ္ဘဝ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်း၏ဖြစ်ခြင်း။ အညေ ပန ပဝေသနက္ခဏေ ဖဿော သာဒိယနသမ္ဘဝတော ----။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၆။

သာဒိယန္တ (တိ) [သဒ + ဏယ + အန္တ။ ထီ-၌ သာဒိယန္တီ။] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-တတ်သော၊ သူ။ သာဒိယန္တဿေဝါ (ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၂၆) တိ သာဒိယနံ နာမ သေဝေတု-ကာမတာစိတ္တဿ ဥပဋ္ဌာနန္တိ အာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၈။ သာဒိယန္တေနာ (ဥဒါန။ ၁၅၆) တိ

ပဋိဂ္ဂဏှာန္တေန။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၀၁။

သာဒိယန္တိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + အန္တိ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်၏။ ပါရိဝါသိကာ ဘိက္ခူ။ သာဒိယန္တိ ပကတတ္တာနံ ဘိက္ခူနံ အဘိဝါဒနံ ----။ ဝိ၊ ၄။ ၈၂။ ၈၈၊ ၁၀၀။ တံ သာဒိယန္တိ သမ္မဒ္ဓိဏ္ဍန္တိ၊ နှ ပဋိက္ခိပန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၆။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၆။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၆)။ ဧကေ သမဏာပြာဟ္မဏာ ဇာတရူပ-ရဇတံ သာဒိယန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၃၆၃။ သာဒိယန္တိတိ ဂဏှန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၈။

သာဒိယမာန (တိ) [သဒ + ဏယ + မာန] သာဒိယန္တ-ကြည့်။ သာဒိယမာနာ ပတ္ထယ-မာနာ ပိဟယမာနာ အဘိဇပ္ပနာတိ အာသီသ-မာနာ။ စူဠနိ။ ၅၃။ (-မဟာနိ၊ ၂။ ၃၊ ၂၄၅)။

သာဒိယသိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + သိ] (သင်) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-၏။ ယံ တွံ ဥဘောပိ နှ ဣစ္ဆသိ နှ သာဒိယသိ နှ ပတ္ထေသိ။ မဟာနိ။ ၁၄၁။

သာဒိယာမိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + မိ] (ငါ) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-၏။ နာဟံ ဟိရည် သာဒိယာမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၉၁။ နှ နိမန္တနံ သာဒိယာမိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၉။ (-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅)။

သာဒိယိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + ဣ] (ငါ) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ပြီ။ နာဟံ ဘဂဝါ သာဒိယိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၅-၄၈-၅၀။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၄။

သာဒိယိသု (ကြိ) [သဒ + ဏယ + ဥ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်ပြီ။ တေ ဝေရူပါနိ ပါနာနိ သာဒိယိသု။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ တထာ ဥပ္ပန္နေ စ ပစ္စယေ သာဒိယိသု တထာ ဥပ္ပန္န-ဘာဝံ အဇာနန္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇။

သာဒိယိ[3] (ကြိ) [သဒ + ဏယ + ဣ] (သူ) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ပြီ။ သော ဘိက္ခု ပဝေသနံ သာဒိယိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၇၊ ၅၀။ (-ဝိ၊ ၅။ ၉၆)။ အယံ ပန ဘိက္ခု မေထုနဓမ္မေ ဝိရဇ္ဇိတ္တာ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒိယိတိ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃။ (-၂၄၆။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။ ဝဇိရ။ ၆၈)။

သာဒိယိ[4] (ကြိ) [သဒ + ဏယ + သြ။ သြ-ကို ဣ-ပြု။] (သင်) သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ပြီ။ သာဒိယိ တွံ ဘိက္ခု။ ဝိ၊ ၁။ ၄၅၊ ၄၈၊ ၅၀။ (-ဝဇိရ။ ၃၆)။

သာဒိယိတုံ (ဗျ) [သဒ + ဏယ + တုံ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ခြင်းငှါ။ အရဟတိ သမဏောပိ ဂေါတမော ဇေရူပါနိ ပါနာနိ သာဒိယိတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၃။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆)။

သာဒိယိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [သဒ + ဏယ + တ္တာ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-၍။ ယေပိ အကပ္ပိယနိမန္တနံ သာဒိယိတ္တာ ဒွေ ဝါ တယော ဝါ ဇကတော ဂဟေတ္တာ ဘုဉ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၈၀။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၄၁၇။ (-ဝဇိရ။ ၃၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၈၁)။

သာဒိယိသတိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + သတိ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-လတ္တံ့-အုံ့။ ---- ပုရိသပုဂ္ဂလသ ကာယသံသဂ္ဂံ သာဒိ-ယိသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၇။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂)။

သာဒိယိသန္တိ (ကြိ) [သဒ + ဏယ + သန္တိ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကြကုန်-

လတ္တံ့-အံ့။ ကထံ ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ ပါရိဝါသိ-
ကာ ဘိက္ခု သာဒိယိသန္တိ။ ဘိက္ခုနံ အဘိဝါဒနံ
----။ ဝိ၊ ၄။ ၈၂။ (၈၂၊ ၉၂)။ ---- အတ္တနော
အတ္ထာယ သာဒိယိသန္တိ သမ္ပဋိစ္ဆိသန္တိ။ ထေရ၊
၆၊ ၂။ ၃၆၄။

သာဒိယိသသိ (ကြို) [သဒ + ဏာယ + သသိ]
သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-လတ္တံ့-အံ့။
အယံ မေ ဘဂိနိ စီဝရပဋိဝီသော သာဒि-
ယိသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၃။ သာဒိယိသသီ (ဝိ၊ ၃။
၄၁၅) တိ ဂဏ္ဌိသသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၁၃။

သာဒိယိသာမ (ကြို) [သဒ + ဏာယ + သာမ]
သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်-လတ္တံ့-
အံ့။ ---- ဧတေနုပါယေန လဒ္ဓံ သက္ကာရံ
သာဒိယိသာမ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၆။ မဟာနိ၊
၆။ ၁၆၆။

သာဒိယေယျ (ကြို) [သဒ + ဏာယ + ဧယျ]
သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ရာ၏။
ဥပနိက္ခိတ္တံ ဝါ သာဒိယေယျ နိသဋ္ဌိယံ ပါစိတ္တि-
ယံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၅။ ဥပနိက္ခိတံ ဝါ သာဒိယေ-
ယျာတိ ---- အပ္ပဋိက္ခိပိတ္တာ စိတ္တေန အဓိဝါ-
သေယျ။ ကခ်ီ။ ၁၇၅။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၃၇-စ။ ၂၇၆-
၇)။

သာဒိယေယျာမ (ကြို) [သဒ + ဏာယ + ဧယျာမ]
သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်ရာ၏။
ဏတရူပရဏတံ သာဒိယေယျာမ။ သံ၊ ၃။ ၃၀၇။

သာဒိယန္တိကာလ (ပု) သာဒိယန္တိ + ကာလ]
သာသာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ရာ-အချိန်-
အခါ-ကာလ။ ဘိက္ခုနီ ပန ဂိဟိလိဂ် သာဒि-
ယန္တိကာလေ နဝ ပုရိသလိင်ပါတုဘာဝေ သတိ
----။ ဝဇိရ။ ၉၅။

သာဒိသ (တိ) [သမာန + ဒိသ (ဒုသ) + ကွိ။ ရူ။
၅၈၈။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၆၉။ သာဒေ-သံ။]
သဒိသ-ကြည့်။ နဝ တဒါ အတ္ထိ မဟိယာ
ဂုဏေန မမ သာဒိသော။ စရိယာ။ ၃၉၉။
(-ဏ၊ ၂။ ၈၊ ၂၈၆။ ဏ၊ ၆၊ ၇။ ၁၈၄)။

သာဒိသိ (တိ) [သာဒိသ + ဣ။ သဒိသ၊ သဒိသိ-
ကြည့်။] (၁) တူ-တူညီ-သော။ (၂) တူ-တူညီ-
သောအမျိုးဇာတ်ရှိသော။ (၁) သာဒိသိယော
(ဏ၊ ၁။ ၃၂၅) တိ အညမညံ ရူပေန စ
ဘောဂေန စ သဒိသာ။ ဏ၊ ၆၊ ၄။ ၄၂၃။
သာဒိသီ (ဏ၊ ၁။ ၃၂၇) တိ ဏတိဂေါတ္တကုလ-
ပဒေသေဟိ သမာနာ။ ဏ၊ ၆၊ ၄။ ၄၂၉။
သာဒိသီ (ဏ၊ ၂။ ၁၀၂) တိ သဗ္ဗာဝ တုမ္ဟေ
သာဒိသိယော။ ဏ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂၀။ (၂) သာဒि-
သိယော (ဒီ၊ ၂။ ၁၉၂) တိ သမဝဏ္ဏာ သမဏ-
တိကာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၇။ သာဒိသိယောတိ
ဏတိယာ သာဒိသိယော။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၂၇။
သာဒိသီ (ဏ၊ ၁။ ၂၂၇) တိ ရူပဝဏ္ဏဏတိ-
ကုလပဒေသေန မယာ သာဒိသီ ဧကသဒိသာ။
ဏ၊ ၆၊ ၄။ ၁၀၀။ သာဒိသီ (ဏ၊ ၂။ ၈၈) တိ
သမာနဏတိကာ။ ဏ၊ ၆၊ ၅။ ၃၇၁။

သာဒိ (တိ) [သမာန + ဒိသ (ဒုသ) + ကွိ။
သာဒိသ-ကြည့်။] ဣ၍ဒိ၊ ယာဒိ၊ တာဒိ၊ မာဒိ၊
ကိဒိ၊ ဧဒိ၊ သာဒိ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၆၉။

သာဒိနဝ (တိ) [သဟ + အာဒိနဝ] အပြစ်-
ဒေါသ-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ
သမ္ပရာယေ စ သာဒိနဝေါ သဒေါသောတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၀။ မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၃၄၉။
သဒေါသော သာဒိနဝေါ သပရိက္ကိလေသော။
မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၂၀၆။

သာဒိနဝမဟာကန္တာရပဋဝေသ (ပု) [သာဒိနဝ +
မဟာ + ကန္တာရ + ပဋဝေသ] အပြစ်-ဒေါသ-
ရှိသောကြီးစွာသော ခရီခဲသို့ဝင်ခြင်း။ အပိ-

စေတ္ထ ဇာတိဒုက္ခံ သာဒီနဝမဟာကန္တာရပ္ပ-ဝေသော ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၆။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၂။

သာဒု (တိ) [သဒ + ဏု။ သာဒီယတိ အဿာဒီယတီတိ သာဒု၊ မဓုရံ။ ဏွာဒိ၊ ၁။ သွဒ်-အဿာ-ဒနေ၊ ဉာဏ်။ မဓုရရသော ဣဋ္ဌော မနုညော မဓုရော။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ သွာဒု-သံ။ သာဥ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-အလိုရှိအပ်-သော။ (ပု၊ နဝ) (၂) ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-အလိုရှိအပ်သောအရသာ။ (၁) အသာဒိတ္ဝ သာဒု (သံ၊ ၂။ ၂၉၄) နှင့် အဿာဒဝန္တဿ မဓုရဿ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇။ (ပု၊ နဝ) (၂) သာဒု (ဝိ၊ ၂။ ၁၁၈) နှင့် သုရသံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၆။ သာဒူ (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၇) တိ ဣဋ္ဌရသော။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅၇။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၃၀၀။ နဝ ဘုဇ္ဇေ သာဒု-မေကကောတိ သာဒုရသံ ပဏီတဘောဇနံ အညေသံ အဒတ္တာ ဧကကောဝ နဝ ဘုဇ္ဇေယျ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၈၉။ သာဒူတိ ဟိ မဓုရံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၉။

သာဒုကာမ (တိ) [သာဒု + ကမု + ဏ] (၁) ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအာဟာရကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ (၂) သာယာ-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောဝတ္ထုကို-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-သော၊ သူ။ (၁) သာဒုကာမာ (ထေရီ။ ၄၁၁) တိ သာဒုံ မဓုရမေဝ အာဟာရံ ဣစ္ဆနကာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂၅။ (၂) သာဒုကာမာ (ပေတ။ ၁၆၈) တိ သာတမဓုရဝတ္ထုပိယာ။ (သာဒုမဓုရဝတ္ထု-ပိယာ။ (က)) ပေတ၊ ၄။ ၁၆၁။

သာဒုတရ (တိ) [သာဒု + တရ] (၁) အထူးသဖြင့်-အလွန်အကဲအားဖြင့်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-အလိုရှိအပ်-သော။ (ပု၊ နဝ) (၂) အထူးသဖြင့်-အလွန်အကဲအားဖြင့်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအရသာ။ (၁) သာဒုတရ (သံ၊ ၁။ ၂၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၆) နှင့် မဓုတရံ ပဏီတတရံ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၆။ (ပု၊ နဝ) သာဒုတရ (သံ၊ ၁။ ၃၉) နှင့် လောကသ္မိံ လောကမ္မိလာဘီနံ သဗ္ဗရသာနံ သစ္စမေဝ မဓုတရံ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၉၁။ သာဒုတရ (သုတ္တနိ။ ၃၆၀) နှင့် အတိသယေန သာဒုံ။ "မဓုတရ"နှင့်ပိ ပါဌော။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၄။ သာဒုတရ (ဇာ၊ ၂။ ၁၄၀) နှင့် ယသ္မာ သဗ္ဗေပိ ရသာ သတ္တာနံ ---- သာဒုတရံ ရသာနံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၅၃၂။ တေသံ ရသာနံ သစ္စံ ဟဝေ သာဒုတရံ သစ္စမေဝ သာဒုတရံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၆။ သာဒုတရန္တိ သာတတရံ ဣဋ္ဌတရ-ဝိပါကဒါနတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

သာဒုတရတာဝိသေသ (ပု) [သာဒုတရ + တာ + ဝိသေသ] အထူးသဖြင့်-အလွန်အကဲအားဖြင့်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအရသာရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်-ထူး-ထူးခြားကွဲပြား-ခြင်း။ တေန ဟိ နိဗ္ဗာနံ ရသသမုဒါယတော သာဒုတရတာဝိသေသေန နိဒ္ဒါရိယတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

သာဒုတရဘာဝဒဿန (နဝ) [သာဒုတရ + ဘာဝ + ဒဿန] အထူးသဖြင့်-အလွန်အကဲအားဖြင့်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအရသာရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တေန ပရိဘာဝိတတ္တာတိ ဝိမုတ္တိရသဿ သာဒု-ကာရဘာဝဒဿနတ္ထံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃။

သာဒုတရရသ (တိ) [သာဒုတရ + ရသ] အထူးသဖြင့်-အလွန်အကဲအားဖြင့်-သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာရှိသော။ ---- ကာမံ ဝိမုတ္တိရသော ဝါ ပရမတ္ထသစ္စ-ရသော ဝါ သာဒုတရရသာတိ ဒဿေတိ။ သံ၊

ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃။

သာဒုတာပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [သာဒု + တာ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-အလိုရှိအပ်-သော အရသာရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော။ သာဒုတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂၇၃။

သာဒုဖလ (တိ) [သာဒု + ဖလ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-သစ်သီး-အသီး-ရှိသော။ နာယံ သာဒုဖလော ဒုမော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။ သစေ ဟိ အယံ မဓုရဖလော အမ္မရုက္ခော အဘာဝိဿ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။ (-ဇာ၊ ၁။ ၃၂၀။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၆။ ၁၉၈)။

သာဒုဖလဘရိတ (တိ) [သာဒုဖလ + ဘရိတ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-သစ်သီး-အသီး-ဖြင့် ပြည့်သော။ သာဒုဖလဘရိတတာယ အဘယဒိသတာယ စ မနောရမေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၂။

သာဒုဖလသမာယုတ (တိ) [သာဒုဖလ + သမာယုတ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-သစ်သီး-အသီး-နှင့်-ယှဉ်-ပြည့်စုံ-သော။ ကောသမ္မာ သဌလာ နိမ္မာ၊ သာဒုဖလသမာယုတာ။ အပ၊ ၁။ ၁၈။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၈။

သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယ (ပု) [သာဒုဖလ + ဥပဘောဂ + အဓိပ္ပါယ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-အရသာ-ရှိ-နှင့်ပြည့်စုံ-သော-အသီး-သစ်သီး-ကို သုံးဆောင်ခြင်း၌ဖြစ်သောအလို။ သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယေန ဒိဇဂဏော ဟိ နိစ္စဖလိတမဟာရုက္ခော ဝိယ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ပဋိသं၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၆၈။

သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယဂ္ဂဟဏ (နာ) [သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယ + ဂဟဏ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအရသာ-နှင့်ပြည့်စုံသော-အသီး-သစ်သီး-ကို သုံးဆောင်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလိုကိုယူခြင်း။ သာဒုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယဂ္ဂ-ဟဏေနေဝ ဟိ မဟာရုက္ခသ သာဒုဖလတာ ဂဟိတာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃)။

သာဒုဘူတ (တိ) [သာဒု + ဘူတ] သာယာ-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအားဖြင့်ထင်ရှားရှိသော။ ယော သာဒုဘူတံ စတုပစ္စယဋ္ဌ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၈၈။

သာဒုမဓုရ (ပု) [သာဒု + မဓုရ + အတ္ထ] သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သည်၏အဖြစ်ဟူသော-အနက်-သဘော။ အတ္ထရသောတိအာဒိနိပိ သာဒုမဓုရဋ္ဌေန အတ္ထာဒိ-နညေဝ နာမာနိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၆။

သာဒုရသ (ပု၊ နာ) [သာဒု + ရသ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာ။ လဘတေဝ သာဒုရသံ အသေစနကံ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၇။ ဇဝမိ-ဓာပိ သမ္ပန္နန္တိ မဓုရံ သာဒုရသန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၀။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၉)။

သာဒုရသကရဏဋ္ဌ (ပု) [သာဒုရသ + ကရဏ + အတ္ထ] သာယာအပ်-ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာကို-ပြုတတ်-သော-အနက်-သဘော။ အတိတ္ထိကရဏဋ္ဌေနာတိ ပတ္ထေတ္တာ သာဒုရသကရဏဋ္ဌေနာတိပိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁။ ၃၈၀။

သာဒုရသဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယ (ပု) [သာဒုရသ

+ ဖလ + ဥပဘောဂ + အဓိပ္ပါယ] သာဒုဖလူ-ပဘောဂါဓိပ္ပါယ-ကြည့်။ သာဒုရသဖလူပ-ဘောဂါဓိပ္ပါယေန ဒီဇဂဏောဟိ နိစ္စဖလိတ-မဟာရုက္ခော ဝိယ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၉၈။

သာဒုရသဘောဇန (နာ) [သာဒုရသ + ဘောဇန] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-အရသာရှိသော-ဘောဇဉ်-စားဘွယ်-ဆွမ်း။ ---- ဗာလကီဋ-နကေဟိ ကီဋမာနော သာဒုရသဘောဇနံ ဘောဇိယမာနော သုခေန ပရိဟတော။ ဝိ၊ ၆။ ၁၇၁။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၀၂။ (-ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၈၁။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၈၅။ ၂၇၁၊ ၃၆၅)။

သာဒုရသလောဘ (ပု) [သာဒုရသ + လောဘ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-အလိုရှိအပ်-သော အရသာကို-လိုချင်-တပ်နှစ်သက်-မက်မော-ခြင်း။ သာဒုရသလောဘေန ဘောတ္တုကမျတာဝိရ-ဟိတောတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၉၆။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၄။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၂၅။

သာဒုရသဝိသရုက္ခဗီဇသဒိသ (တိ) [သာဒုရသ + ဝိသရုက္ခ + ဗီဇ + သဒိသ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-အရသာ-ရှိသော အဆိပ်ပင်၏ မျိုးစေ့နှင့်တူသော။ ကုသလဖလေ အနိစ္စာဒိတာယ သဘယေ သာဒုရသဝိသ-ရုက္ခဗီဇသဒိသေ ----။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။

သာဒုရသသဒိသ (တိ) [သာဒုရသ + သဒိသ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော-အရသာနှင့်တူသော။ ဝါစာ နာမ သဒ္ဒသဘာဝါ တံ တဒတ္ထ-နိဗဒ္ဓေနာတိ သာဒုရသာသဒိသတ္တာ မဓုရမေဝ ဗျဉ္ဇနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၁။

သာဒုရသသုဝိသုဒ္ဓဘာဝ (ပု) [သာဒုရသ + သုဝိသုဒ္ဓ + ဘာဝ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သောအရသာ၏ ကောင်းစွာစင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်။ သာဒုရသသုဝိသုဒ္ဓဘာဝတော ဉာဏသ ဝိသုဒ္ဓသခ်ါတံ ခီရံ ဇနေတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။

သာဒုရသောဒက (တိ) [သာဒုရသ + ဥဒက] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သော အရသာရှိသည့် ရေရှိသော။ သာဒုရသောဒကာ ဒုဂ္ဂန္ဓရဟိတာ မယ္ပံ အသမပဒံ သောဘယန္တိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၆။

သာဒုသပ္ပါယ (တိ) [သာဒု + သပ္ပါယ] ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-သည်ဖြစ်၍-တင့်တယ်-လျောက်ပတ်-သော။ ဝဏ္ဏဂန္ဓာဒိသမ္ပန္နံ သာဒုသပ္ပါယံ အန္နပါနံ လဘတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၅၃။

သာဒေတိ (ကြို) [သဒ + ဏော + တိ] သာဒိယတိ-ကြည့်။

သာဒေန္တိ (ကြို) [သဒ + ဏော + အန္တိ] သာယာ-နှစ်သက်-လက်ခံ-ခံစား-ကုန်၏။ ပါရိဝါသိကာ သာဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၀၂။

သာဒေသ (ပု) [သ + အာဒေသ] သအက္ခရာ-သ-အပြု-အစီအရင်၊ သမာနသဒ္ဒသ ဟိ သာဒေသမိစ္ဆန္တိ သဒ္ဒဝိဒူ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅။

သာဒ္ဓ (တိ) [သ + ဏ္ဍ = သာဓ္ဓ။ ယ-ကို ပုဗ္ဗရူပ်-ပြု။ ရှေ့ဓ-ကို ဒ-ပြု၍ သာဒ္ဓ-ပြီးသည်။ သာဓ္ဓ-ပုဒ်သာ ထုံးစံကျသည်။] ပြီးစေအပ်-ပျောက်ကင်းစေနိုင်-သော (ရောဂါ)။ ယော ရောဂေါ သာဒ္ဓေါ အသာဒ္ဓေါ စ နဟောတိ။ သော ယာပျရောဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၁။

သာဓက (တိ) [သာ + ဏ္ဍ။ သိ + ဏ္ဍ။ ဏ္ဍ-ကို အာ-ပြု၊ ထိ-၌ သာဓိကာ။ သာဓျယတိ နိပ္ပါဒယတိ ကာရိယန္တိ သာဓကော။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၁။ ကာရိတေ ဏ္ဍသ အာတ္တံ၊

သာဓေတိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၄။ အက်ပတေး။ ဓာန်။ သာဟဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-သိ-စေတတ်သော။ (၂) အကိုး-သာဓက-ဥဒါဟရုဏ်-ပုံစံ-သက်သေ။ (၃) (ကြွေး-အခွန်-ကို) စုဆောင်း-ကောက်ခံ-တောင်း-သော၊ သူ။ (၁) သာဓကာနိ (မ၊ ၆၊ ၁။ ၉၇) တိ ဥပကာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။ အညာနေ၀ ဟိ အတ္ထနော တံ တံ မဂ္ဂံ သာဓကာနိ ဣန္ဒြိယာဒီနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၇။ (၂) ဓမ္မဒါယာဒသုတ္တဋ္ဌကထာ သာဓကံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၃။ သာဓကာနိတိ အဓိပ္ပေ-တတ္ထသ သာဓနတော ဥဒါဟရဏာနိ ဝုစ္စန္တိ သက္ခိနိ ဝါ ယထာဝုတ္တနယေန သာဓကာနိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၂။ ကာယသက္ခိန္တိ ကာယေန သစ္ဆိကတံ ပစ္စက္ခကာရိနံ၊ သာဓကန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉၃။ (၃) ဣဒ္ဓိသာ-ဓကသ တိဏိ အင်္ဂါနိ ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၇။ နိဂ္ဂဟကာရကေဟိ ဗလိသာဓကရာဇ-ပုရိသေဟိ သမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၃၆၆။ ဝမ္ဘန္ဒာ-ဒီဟိ ပိဋ္ဌေတ္ဝာ အမမ္ပေန ဗလိသာဓကာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၀၇။

သာဓကတမ (တိ) [သာဓက + တမ] အထူးသဖြင့် ကိရိယာကို-ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော၊ ကြိယာကို လွန်စွာပြီးစေတတ်သော သတ္တိရှိသော။ (သျှ)။ "သာဓကတမံ ကရဏ"န္တိ ဇဝံ ဝုတ္တော ကရဏတ္ထယေ၀ တတိယာ၀ိဘတ္တိ တိ အတ္ထော။ ဝဇိရ။ ၁၉၆။

သာဓကဝစန (နာ) [သာဓက + ဝစန] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-သိ-စေတတ်သော-စကား။ (၂) ဥဒါ-ဟရုဏ်-ပုံစံ-သက်သေ-ဖြစ်သောစကား။ (၁) ဣဒံ "တဒပိ ဖဿပစ္စယာ"တိ ပဋိညာယ သာဓကဝစနံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၃။ (၂) ဇတ္ထ စ ပဌမမုဒါဟရဏံ သာသနတော သာဓကဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၂။

သာဓကသုတ္တ (နာ) [သာဓက + သုတ္တ] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-သိ-စေတတ်သောပါဠိ။ (၂) အကိုး-သာဓက-ဥဒါဟရုဏ်-သက်သေ-ဖြစ်သော သုတ်။ (၁) တတြိဒံ သာဓကသုတ္တံ- ယံ တထာဂတော ဝါစံ ဇာနာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ အနတ္ထသံဟိတံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၉။ စူဠနိ၊ ၆။ ၃၅။ တတြိဒံ သာဓကသုတ္တံ၊ "သက္ကော ဘန္တေ ဒေ၀ါနမိန္ဒော ---- အရဟာ အဟ"န္တိ။ (၂) သာဓကသုတ္တမ္ပိ အတ္ထံ အဇာနိတ္ဝာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၃။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၈)။

သာဓန (တိ) [သာ၀ + (သိ၀) ဏော + ယု။ သာ၀က-ကြည့်။ ထီ-၌ သာ၀နာ၊ သာ၀နီ။ သာ၀န-သံ။ သာဟဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော။ (၂) (ကမ္မ-ကတ္တု-ဘာ၀-ကရဏ-အဓိကရဏ-သမ္ပဒါန-အပါဒါန-ဟူသော ပြီးစေတတ်သည့်) သာ၀နေ ၇-ပါး။ (၃) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကြောင်း (သဒ္ဓါစသည့်) တရား။ (၄) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်း။ (၅) (စကား၏ အစိတ်အပိုင်း ၅-ချက်အနက်) အကြောင်းပြ သာ၀နစကား။ (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော။ ပါကဘာ၀ဒီပနေန ပန အနိစ္စတာယ သာ၀န-ပက္ခေ တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၃။ သြဠာ-ရိကအဿာသပဿာသနိရောဓ၀သေနာတိ အန္ဓယ၀သေန တ၀ဒတ္ထသ သာ၀နံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၇။ (၂) (ကမ္မ-ကတ္တု-ဘာ၀-ကရဏ အဓိကရဏ-သမ္ပဒါန-အပါဒါန-ဟူသော ပြီးစေတတ်သည့်) သာ၀နေ ၇-ပါး။ အက္ခာတာ-ရန္တိ ကမ္မ၀သေန ကာရကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃။ ကာရကန္တိ စ သာ၀နမာဟ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၈။ သာဓိယတီတိ နိပ္ပါဒိယတိ နိဗ္ဗတ္တနိ-

ယာဒိဘေဒေါ ကြိယာ တေန --- ကာရကေ-နာတိ သာဓနံ၊ ကမ္မကတ္တုဘာဝကရဏာဓိက-ရဏသမ္ပဒါနာပါဒါနာ။ ရူ၊ ဋီ၊ ကိတ်။ ၂၁၃-နှာ။ (၃) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကြောင်း (သဒ္ဒါစသည့်) တရား။ သာဓီယတိ သမ္မာဒီယတိ ဧတေနာတိ သာဓနံ၊ သဒ္ဒါသာဓနံ ဧတသ္မာတိ သဒ္ဒါသာ-ဓနော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄။ (၄) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်း။ အတ္တဟိတ ပရဟိတာနံ သာဓန-တော သာဓုနာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။ (၅) (စကား၏အစိတ်အပိုင်း ၅-ချက်အနက်) အကြောင်းပြသာဓနစကား။ ဥဒါဟရဏသာ-ဓမ္မိယာ သာဓျသာဓနံ ဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။

သာဓနက (တိ) [သာဓန + က] သာဓန(၁) အနက်ကြည့်။ ဣဒ္ဓိနကကောဌာသာတိ စေတောဝသိဘာဝါဒိကဿ သာဓနကကော ဌာသာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။

သာဓနကကောဌာသ (ပု) [သာဓနက + ကောဌာသ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော-အဘို့-အစု။ သာဓနက-ကြည့်။

သာဓနဌ (ပု) [သာဓန + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဌ-ပြု။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်း-အနက်-သဘော။ သာဓုကိဋ္ဌတန္တိ သပရဟိတံ သာဓနဌေန သာဓု။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။

သာဓနတ္ထ (ပု) [သာဓန + အတ္ထ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်းအကျိုး။ ဣမသ္မိ ပနတ္ထသ္မိ သာဓ-နတ္ထာယ ဣမံ သုတ္တံ အာဟရိတပ္ပံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၆။ အမှာကံ ဂါမကေ ဥဒ္ဓါရံ သာဓနတ္ထာယ ဘန္တေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၆၂။

သာဓနန္တရာမသန (နာ) [သာဓန + အန္တရ + အာမသန] သာဓနတစ်ပါးကို မှားသောအား ဖြင့် သုံးသပ်ခြင်း။ "ပညာပနာ"တိ အာဒိနာ ဘာဝသာဓနေန ဝတ္တာ သာဓနန္တရာမသနေန အတ္ထန္တရာပရိကပ္ပသင်္ခါ သိယာတိ တံ နိဝါရေတုံ "ယောပနာယ (ပ) ဝေဒိတဗ္ဗော"တိ အာဟ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၇။

သာဓနပက္ခ (ပု) [သာဓန + ပက္ခ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော-အဘို့-အစု။ တတ္ထ နိဝတ္တန-ပက္ခေယေဝ ဧဝကာရော ယုတ္တော, နာ သာဓန-ပက္ခေ ဒ္ဝိန္နံပိ ဒါနဘာဝဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၁ဈ။ ပါကဘာဝဒီပနေန ပန အနိစ္စတာယ သာဓနပက္ခေ တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၃။

သာဓနယုတ္တိ (ထီ) [သာဓန + ယုတ္တိ] အကြောင်းပြသာဓနစကား၏ သင့်လျော်ခြင်း၊ (သင့်လျော်သောအကြောင်း)။ ဒုတိယံ ဥပပတ္တိန္တိ "နနု ရာဇာ ပသေနဒီကောသလော" တိ အာဒိနာ ဒုတိယံ ဥပပတ္တိသာဓနယုတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၆။ ယုတ္တိတိ စ ဥပပတ္တိသာဓန ယုတ္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၆။

သာဓနယောဂ (ပု) [သာဓန + ယောဂ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော-ပြယုဂ်-ဥဒါဟရဏ-ပုံစံ။ ဣဒါနိ ဝတ္တနေန ပရပက္ခုပလက္ခိတေ ဟေတုဒါရဏော အန္ဓယဗျတိရေကဒဿနဝ-သေန နိဒ္ဓါရေတွာ သာဓနပယောဂေါ ယောဇေတဗ္ဗော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၀။

သာဓနဝိဘာဂ (ပု) [သာဓန + ဝိဘာဂ] ပြီးစေ-ကြောင်းသာဓနကိုဝေဘန်ခြင်း။ နိဗ္ဗာနံ ပန ဗုဒ္ဓိ-တဗ္ဗတော ဟောဓိတိ အယမေတ္ထ သာဓနဝိဘာ-ဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ ----သာဓနဝိ-ဘာဂေန ဒဿေတုံ "ဧဝမေတသ္မိ"န္တိ အာဒိ-မာရဒ္ဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၄။

သာဓနသမတ္ထ (တိ) [သာဓန + သမတ္ထ] ပြီး-

ပြည့်စုံ-စေခြင်းငှါစွမ်းနိုင်သော။ ----- ဧဝရှုပေန နယေန သဗ္ဗေသံ ပဒါနံ ဗုဒ္ဓသဒ္ဒသ သာဓနသမတ္ထော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ တထာ သောပိ တသ္မတ္ထသ သာဓနသမတ္ထမေဝ ဘဏိတံ ဝစနံ အပိနု ဘဏတိတိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၃၂။

သာဓနဟေတု (ပု၊ နာ) [သာဓန + ဟေတု] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သောအကြောင်း။ ဟေတုနော အဘာဝေါတိ ဥပပတ္တိယာ သာဓနဟေတုနော အဘာဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။

သာဓနာဝယဝ (ပု) [သာဓန + အဝယဝ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သောအစိတ်။ ဧဝံ ပေါရာဏေန ဉာယကြမေန သာဓနာဝယဝါ နိဒ္ဓါရေတွာ ယောဇေတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၀။ ဝစနာဝယဝေါတိ သာဓနာဝယဝံ သန္ဓာယာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။

သာဓနီ (ထီ) [သာဓန + ဣ] သာဓနီမည်သောမိန်းမ။ တေသံ မာတာ သာဓနီ နာမ၊ ကနိဋ္ဌ ဘဂိနီ တာပနာ နာမ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၄၂။ (-ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၉)။

သာဓမ္မိယ (နာ) [သဓမ္မ + ဏျ] တူသော-သဘော-ဂုဏ်-လက္ခဏာ-ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဥဒါဟရ-ဏသာဓမ္မိယာ သာဓျသာဓနံ ဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၇။

သာဓယတိ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + တိ] သာဓေတိ-ကြည့်။ ----အနုပ္ပန္နာနဉ္စ ကုသလာနံ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိကိစ္စံ သာဓယတိတိ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၉။ နသာဓယတိ သေသာနံ ၊ သတ္တာနံ ဟိတသမ္ပဒံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁။ အဘိရာဓယတိတိ သာဓယတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၉။

သာဓယတိ-ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၉။ သာဓယာမိ-ထေရီ။ ၄၂၆။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၈။ ၂၇၃။ သာဓယေ-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၇။ သာဓယေမသေ-ဇာ၊ ၁။ ၆၆။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၇။ သာဓယိ-အပ၊ ၁။ ၃၇၇။ သာဓယိသု-အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၈။ သာဓယိဿာမိ-ထေရ။ ၃၀၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉၇။ သာဓယိဿာမ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၈၀။ ၁၇၅။

သာဓယမာန (တိ) [သိဓ + ဏယ + မာန] သာဓေန္တ-ကြည့်။ တတ္ထ ဘဝဂ်ိ ဥပပတ္တိဘဝဿ အင်္ဂကိစ္စံ သာဓယမာနံ ပဝတ္တတိ။ ---- စက္ခုဝိညာဏံ ဒဿနကိစ္စံ သာဓယမာနံ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၆-၇။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၂၆။ ---- ဆဟိ အာကာရေဟိ ပစ္စယဘာဝံ သာဓယမာနံ---- ဝတ္ထုဒ္ဒါရဘာဝံ သာဓယမာနံ တိဋ္ဌတိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၅။ ၇၄။

သာဓယာမိ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + မိ] (ငါ) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ၏။ ချက်ပြုတ်၏။ သယမေဝ သြဒနံ သာဓယာမိ သယမေဝ ဘာဇနံ ဓောဝန္တိ။ ထေရီ။ ၄၂၆။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၈။ သာဓယာမိတိ ပစာမိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၃။

သာဓယိ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + ဏ်] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေပြီ။ ပရကိစ္စတ္ထကိစ္စာနိ၊ သဗ္ဗကိစ္စာနိ သာဓယိ။ အပ၊ ၁။ ၃၇၇။

သာဓယိသု (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + ဥ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်ပြီ။ ---- တေလေန ဥဒကကိစ္စံ သာဓယိသု။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၈။

သာဓယိကာ (ထီ) [သာဓ (သိဓ) + ဏယ + ဏ္ဍ] သာဓက-ကြည့်။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော။

"သာ ဘိက္ခုနီ ဥပဂစ္ဆိ၊ ယာမေ သာဓယိကာ"-တိပိ ပါဠေ၊ သာ ပဌာစာရာ ဘိက္ခုနီ ---- သဒ္ဓတ္ထသ သာမိကာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၆။ ၅၁။

သာဓယိသာမ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + သာမ] (ငါတို့) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်အံ့။ ဥပဌာနာယ အမှာကံ၊ သာဓယိသာမ ဝေါ တတော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၈၀။

သာဓယိသာမိ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + သာမိ] (ငါ) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအံ့။ သာဓ-ယိသာမဟံယေဝ၊ နညော အညသကာရ-ကော။ ထေရ။ ၃၀၁။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၅။

သာဓယေ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + ဧယ္ယ။ ကွစိ ဓာတုဝိဘတ္တိအာဒိနာ ဧယ္ယ ဧယ္ယာသိ ဧယ္ယာမိ ဧယ္ယံ ဣဿေ့ စေတသံ ဝိကပ္ပေန ဧကာရာဒေသော။ ရူ။ ၄၇၄။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေရာ၏။ ကံ သာမတ္ထံ နဿ သာဓယေ။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၂၀။ ဒီ၊ ၎။ ၁။ ၉၉။ သီ၊ ၎။ သစ်၊ ၁။ ၂၉၇။

သာဓယေမသေ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + ဧယ္ယာမ] (ငါတို့) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်ရာ၏။ ယေနတ္ထေ သာဓယေမသေ (ဇာ၊ ၁။ ၆၆) တိ ယေန ဧကေန ပဒေန အနေကတ္ထနိသိတေန မယံ အတ္ထနော ဝုမ်ိသာဓယ္ယာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၇။

သာဓာရ (တိ) [သဟ + အာဓာရ] တည်ရာ-မှီရာ-ကရွတ်ခွေ-ရှိသော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခ-ဝေ ကုမ္ဘော ---- သာဓာရော ဒုပ္ပဝတ္ထိယော ဟောတိ။ ဧဝမေဝ ခေါ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ အနာဓာရံ သုပ္ပဝတ္ထိယံ ဟောတိ။ သာဓာရံ ဒုပ္ပဝတ္ထိယံ ဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၁၇။

သာဓာရဏ (တိ) [သမာန (သဟ) + ဓာရဏ။ သမာနံ ဓာရဏံ ဧတေသန္တိ သာဓာရဏာနိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၅၅။ မဏိမ၊ ၁။ ၃၂၁။ သဟ ဓာရဏာယ ဝတ္တတေတိ သဓာရဏော၊ သော ဧဝ သာဓာရဏော။ သွတ္ထေ အဏ်။ ကောတ္ထု-ဘ။ သဟ + အာဓာရဏ = အာဓာရဏံ အဝိသေသေန ကရိယာဒိဘာရဓာရဏံ တေန သဟ ဝတ္တတေတိ သာဓာရဏော။ ကပ္ပဒ္ဒုပ။ သာဓာရဏ-သံ။ သာဟာရဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂဓိ။] (၁) တူမျှ-တူညီ-သော။ (၂) ရောနှောသော။ (၃) သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သော။ (၁) သာဓာရဏော (နေတ္ထိ။ ၄) တိ ဒဿနပဟာတဗ္ဗာဒိနာမဝသေန ဝါ ပုထုဇ္ဇန-သောတာပန္နာဒိဝတ္ထုဝသေန ဝါ သာဓာရဏော အဝိသိဋ္ဌေ သမာနေတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၆။ ၁၁၂။ (၂) သာဓာရဏာယာ (နေတ္ထိ၊ ၆။ ၂၀၆) တိ ပဌမစတုတ္ထာဟိပိ ဝိမိဿာယ။ နေတ္ထိ၊ ၎။ ၁၂၀။ (၃) သာဓာရဏာသာဓာရဏာဘာဝေဟိ (နေတ္ထိ၊ ၆။ ၁၁၂) တိ သာမညဝိသေသေန ဝိသိဋ္ဌေဟိ။ နေတ္ထိ၊ ၎။ ၇၁။

သာဓာရဏကထာ (ထီ) [သာဓာရဏ + ကထာ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောစကား။ အယံ တာဝ သာဓာရဏကထာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၉။

သာဓာရဏကမ္မ (နဿ) [သာဓာရဏ + ကမ္မ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောကံ။ ဝိဘတ္တော (မ၊ ၆။ ၄။ ၁၅၁) တိ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္ထ-ကသတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မုနာ ဝိဘတ္တော ဝိယ နိဗ္ဗတ္တော။ မ၊ ၎။ ၃။ ၃၅၃။ ---- သာဓာရ-ဏကမ္မုနာဝ သုဋ္ဌု ပဋိယတ္တာနိ သုသဏ္ဌိတာနိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၎။ ၃။ ၂၂၈။

သာဓာရဏကမ္မနိဗ္ဗတ္ထ (တိ) [သာဓာရဏကမ္မ +

နိုဗ္ဗတ္တ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောကံကြောင့်ဖြစ်သော။ ---- တဒုပဇီဝိနံ သတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မနိုဗ္ဗတ္တံ---- ပဝတ္တေတိ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၃။

သာဓာရဏကမ္မဖလ (နာ) [သာဓာရဏ + ကမ္မဖလ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောကံ၏ အကျိုး(တရား)။ ဥဒကံ ဝတ္ထုံ ကတ္တာတိ တတ္ထ နိုဗ္ဗတ္တနကသတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မဖလေန မဟာသမုဒ္ဒဥဒကမေဝ အဓိဋ္ဌာနံ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၃။

သာဓာရဏကမ္မာနုဘာဝ (ပုဂ္ဂ) [သာဓာရဏကမ္မ + အာနုဘာဝ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောကံ၏-အာနုဘော်-အစွမ်းသတ္တိ။ သုပဋိယတ္တာနိ (မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅) တိ တဒုပ-ဘောဂိသတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မာနုဘာဝေန သုဋ္ဌု ပဋိယတ္တာနိ သုပ္ပဝတ္တာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀။

သာဓာရဏကမ္မူပနိဿယ (တိ) [သာဓာရဏကမ္မ + ဥပနိဿယ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောကံကို မှီ၍ဖြစ်သော။ တမ္မိ ဟိ အာဟာရူပဇီဝိတာနံ သတ္တာနံ သာဓာရဏ-ကမ္မူပနိဿယမေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သာဓာရဏကမ္မူပနိဿယဥတုသမုဋ္ဌာန (တိ) [သာဓာရဏကမ္မူပနိဿယ + ဥတု + သမုဋ္ဌာန] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သော ကံကို မှီ၍ဖြစ်သော ဥတုကြောင့်ဖြစ်-လျှင်ဖြစ်ကြောင်းရှိ-သော။ တံ ဥတုသမုဋ္ဌာန-မေဝါတိ အာဟာရူပဇီဝိတာနံ သတ္တာနံ သာဓာရဏကမ္မူပနိဿယဥတုသမုဋ္ဌာန-မေဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သာဓာရဏကာရဏ (နာ) [သာဓာရဏ + ကာရဏ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောအ-ကြောင်း။ သာဓာရဏကာရဏံ ပန ပစ္စယော-တိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၂၆၃။ တေ ပန သာဓာရဏ-ကာရဏာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၀။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။ ၂၉၁)။

သာဓာရဏကာရဏ၌ (ပုဂ္ဂ) [သာဓာရဏကာရဏ + အတ္ထ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သော အကြောင်းဟူသော-အနက်-သဘော။ ----အကုသလာနံ သာဓာရဏကာရဏ၌ေန။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၄။

သာဓာရဏဂါမ (ပုဂ္ဂ) [သာဓာရဏ + ဂါမ] သာဓာရဏမည်သောအသံအပေါင်း။ ဆဇ္ဇဂါမော, မဇ္ဈိမဂါမော, သာဓာရဏဂါမောတိ တယော ဂါမာ။ ရသသမူဟာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၇။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၀)။

သာဓာရဏဂ္ဂဟဏ (နာ) [သာဓာရဏ + ဂဟဏ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောသဒ္ဒါ။ သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောအား ဖြင့်ယူခြင်း။ "သုခန္တိ"တိ တိဝိဓသိပိ သုခသ သာဓာရဏဂ္ဂဟဏမေတန္တိ ----။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၁။

သာဓာရဏဂ္ဂါဟ (ပုဂ္ဂ) [သာဓာရဏ + ဂါဟ] ရောနှော-ပေါင်း-၍-ယူခြင်း။ "သမူဟဂ္ဂါဟော-တိ တဏ္ဍာမာနဒိဋ္ဌိနံ သာဓာရဏဂ္ဂါဟော"တိ ဝဒန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၄။

သာဓာရဏဇာတိ (တိ) [သာဓာရဏ + ဇာတိ] ရောနှော-ပေါင်း-၍-ဖြစ်ခြင်း။ ---- ကိစ္စသာ-ဓာရဏပစ္စယသာဓာရဏပဋိပဏ္ဍာဒိသာဓာ-ရဏမ္မိ ဓမ္မဇာတံ ဧဝံ ဇာတိယံ သာဓာရဏ-ဇာတိယံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၇၁။

သာဓာရဏစျာနဂ် (နာ) [သာဓာရဏ + စျာန + အဂ်] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သော

ဗျာနင်၊ ဗျာန်၏အဂ်ါ-ဗျာန်၏အစိတ်အပိုင်း။ သာဓာရဏာဗျာနဂ်ဝသေနေဝ ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၆ဝ။

သာဓာရဏာဥ္တိ (ထီ) [သာဓာရဏ + ဥ္တိ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သော-ဉာတ်-သိစေခြင်း။ ---- သာဓာရဏာဥ္တိ ၆ပေတ္တာ ----။ ဝဇိရ။ ၅၁၇။

သာဓာရဏ္ဍ (ပု) [သာဓာရဏ + အတ္ထ] သာဓာရဏကာရဏ္ဍ-ကြည့်။ သာဓာရ-ဏ္ဍေန ဗဟုသာဓာရဏာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၇။ တေနေဝ စ သာဓာရဏ္ဍေန နဒီပန္ထပါနာဂါရ-သဘာ ပပါသဒိသာ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၂ဝ။

သာဓာရဏ္ဍကထာ (ထီ) [သာဓာရဏ + အ၆ကထာ] သာမညဖြစ်-အများနှင့်ဆက်ဆံ-သောအနက်ကိုဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သောစကား အစဉ် (အ၆ကထာ)။ ---- စတုန္နံ အာဂမာနံ သာဓာရဏ္ဍကထာ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃)။

သာဓာရဏ္ဌာန (နာ) [သာဓာရဏ + ဌာန] အများနှင့်ဆက်ဆံသော (ကိန်းရာ) အရပ်။ သော ၆ပေတ္တာ အသာဓာရဏ္ဌာနံ သာဓာရ-ဏ္ဌာနေ တေန သဒ္ဒေ ပဟီနော နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂၉။

သာဓာရဏတာဝစန (နာ) [သာဓာရဏတာ + ဝစန] အများနှင့်ဆက်ဆံသည်၏ အဖြစ်ဟူ သောစကား။ ဣဒ္ဓိဝိဓာဒိတာမတ္တေန ဘဂဝ-တော အဘိညာဒီနံ သာဝကေဟိ သာဓာရ-ဏတာ ဝစနံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၃။

သာဓာရဏတိတ္ထ (နာ) [သာဓာရဏ + တိတ္ထ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော ရေဆိပ်။ မဟိလာ-တိတ္ထေတိ ဣတ္ထီနံ သာဓာရဏတိတ္ထေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၅။

သာဓာရဏတ္ထ (ပု) [သာဓာရဏ + အတ္ထ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-အနက်-သဘော။ အယမ္ပိ သာဓာရဏတ္ထော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၁။

သာဓာရဏဒါရ (တိ) [သာဓာရဏ + ဒါရ] ဆက်ဆံသောမယားရှိသော၊ သူတစ်ပါးမယား နှင့်ဆက်ဆံသော၊ သူ။ နာ သာဓာရဏဒါရဿ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈၇။ ယော ပရေသံ ဒါရေသု အပ-ရဇ္ဇတိ။ သော သာဓာရဏဒါရော နာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၈၉။

သာဓာရဏဒ္ဓါရ (နာ) [သာဓာရဏ + ဒ္ဓါရ] အများ နှင့်ဆက်ဆံသော-တံခါး-အပေါက်။ တတြ စေ ဧကေန သာဓာရဏဒ္ဓါရေန ပဝိသိတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၃။ ဝိ၊ သင်ဟ။ ၈၅။

သာဓာရဏဒ္ဓါရမူလ (နာ) [သာဓာရဏဒ္ဓါရ + မူလ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-တံခါး-အပေါက်-၏-အရင်း-အနီး။ သဗ္ဗေသံ သာဓာရဏဒ္ဓါရမူလေ ဝါ တေသံ ဂဗ္ဘဒ္ဓါရမူလာနံ ဟတ္ထပါသာ ဝါ နဝိဇဟိတဗ္ဗံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉ဝ။

သာဓာရဏဓမ္မ (တိ) [သာဓာရဏ + ဓမ္မ] အများ နှင့်ဆက်ဆံသော-သဘော-ဓမ္မတာ-ရှိသော။ ဣဒါနိ ပန သဗ္ဗေသံ ဗုဒ္ဓါနံ သာဓာရဏဓမ္မတံ ပကာသယိဿာမ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၅၁။

သာဓာရဏနာမ (နာ) [သာဓာရဏ + နာမ] အများနှင့်ဆက်ဆံသောအမည်။ "ဇောတိ"တိ စ စန္ဒိမသူရိယနက္ခတ္တတာရကရူပါနံ သာဓာရ-ဏနာမံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၁။ ဂေါတ္တံ ဝုစ္စတိ သာဓာရဏနာမံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၁။

သာဓာရဏနိဒါန (နာ) [သာဓာရဏ + နိဒါန] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-အကြောင်း-နိဒါန်း။ အာယသ္မာ ဥပါလိတ္ထေရော ဝိနယပညတ္တိယာ သာဓာရဏနိဒါနံ ဒသေတွာ။ ဝဇိရ။ ၆၄။

သာဓာရဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာဓာရဏ + နိဒ္ဒေသ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော ညွှန်ပြခြင်း။ အယံ သခ်ေပတော အနေကေသံ သတ္တာနံ သာဓာ-ရဏနိဒ္ဒေသောတိ ဉာပေတဗ္ဗော။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၉။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀။ (-အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၈၉။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁၃၉)။

သာဓာရဏပက္ခ (ပု) [သာဓာရဏ + ပက္ခ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-အဘို့-အစု။ ----သာဓာရ-ဏာသာဓာရဏာတ္ထာ တတ္ထ သာဓာရဏပက္ခံ သန္ဓာယာတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇၄။

သာဓာရဏပစ္စယ (ပု) [သာဓာရဏ + ပစ္စယ] အများနှင့် ဆက်ဆံသော-အကြောင်း-အ ထောက်အပံ့။ ဧဝံ အဝိဇ္ဇာ ကုသလသခ်ါရာနမ္ပိ အကုသလသခ်ါရာနမ္ပိ သာဓာရဏပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၄)။

သာဓာရဏပညတ္တိ (ထီ) [သာဓာရဏ + ပညတ္တိ] သာဓာရဏပညတ်၊ အများနှင့်ဆက်ဆံသည် ဖြစ်၍ဖြစ်သောပညတ်။ သာဓာရဏပညတ္တိ အသာဓာရဏပညတ္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၊ ၂။ သာဓာရ-ဏပညတ္တိတိ ဘိက္ခုနဥ္စေဝ ဘိက္ခုနိန္စ သာဓာ-ရဏပညတ္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၃၈။ ဘိက္ခုနဥ္စေဝ ဘိက္ခုနိန္စ သာဓာရဏဘူတာ ပညတ္တိ သာဓာရဏပညတ္တိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၈၇။

သာဓာရဏပညတ္တိဒုက (နာ) [သာဓာရဏပညတ္တိ + ဒုက] သာဓာရဏပညတ္တိဒုတ်။ သာဓာရ ပညတ်၏နှစ်ခုအပေါင်း။ သာဓာရဏပညတ္တိ-ဒုကဟု ဧကတောပညတ္တိဒုကဟု အတ္ထတော ဧကံ။ ကခ်ီ။ ၁၁၀။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၈၇)။

သာဓာရဏပဒ (နာ) [သာဓာရဏ + ပဒ] အများနှင့်ဆက်ဆံသောပုဒ်။ အာဒိယေယျာတိ ဣဒံ ပဋ္ဌဝိသတိယာ အဝဟာရာနံ သာဓာရဏပဒံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ ၄၁။

သာဓာရဏပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဓာရဏပဒ + ဝဏ္ဏနာ] အများနှင့်ဆက်ဆံသောပုဒ်-၏-ကို-ဖွင့်ဆို-ကြောင်း-ရာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ အယံ တာဝေတ္ထ သာဓာရဏပဒဝဏ္ဏနာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၁။ မဟာနိ၊ ၆။ ၉၈။

သာဓာရဏပရိက္ခာရ (ပု) [သာဓာရဏ + ပရိက္ခာရ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-အသုံးအဆောင်-ပရိက္ခရာ။ ---- သာဓာရဏပရိက္ခာရဘာဝေန ဂရုပရိက္ခာရာနိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၇၇။ သာဓာရဏ-ပရိက္ခာရဘာဝေနာတိ သံယိကတ္ထာ သဗ္ဗဘိက္ခု-သာဓာရဏပရိက္ခာရဘာဝေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၁။

သာဓာရဏပရိဘောဂ (ပု) [သာဓာရဏ + ပရိဘောဂ] ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်း။ ---- စီဝရေ သာဓာရဏပရိဘောဂေန စေဝ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၇၇။

သာဓာရဏပါဋ (ပု) [သာဓာရဏ + ပါဋ] အများနှင့်ဆက်ဆံသောပါဋ်။ တသ္မာ သာဓာရဏ-ပါဋ္ဌောဝ သုန္ဒရောတိ ဧကေ။ ဝဇိရ။ ၄၅၄။

သာဓာရဏပါဏ (ပု) [သာဓာရဏ + ပါဏ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-သတ္တဝါ-အသက်-ဇီဝိတိန္ဒြေ။ ပါဏသာဓာရဏောတိ သာဓာရ-ဏပါဏော အဝိဘတ္တဇီဝိကော။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၆၆။

သာဓာရဏပါရာဇိက (ပု) [သာဓာရဏ + ပါရာဇိက] (ရဟန်းယောက်ျား ရဟန်းမိန်းမ တို့နှင့်) ဆက်ဆံသောပါရာဇိက။ ပုရိမာယော ဥပါဒါယာတိ သာဓာရဏပါရာဇိကေဟိ ပါရာ-ဇိကာယော စတသော ဥပါဒါယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။ (-ကခ်ီ။ ၂၉၃)။

သာဓာရဏပုဒ္ဓာ (ထီ) [သာဓာရဏ + ပုဒ္ဓာ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော-အမေး-မေးခြင်း။ တတော ဌာနာဌာနာဒီဟိ သဒ္ဓိ သံသန္ဒိတ္တာ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တာသ သာဓာရဏပုဒ္ဓာ ပရဝါဒိသ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၆၈။

သာဓာရဏပွယောဇန (နာ) [သာဓာရဏ + ပယောဇန] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ စတုန္ဓမ္ပိ ပနေတေသံ ဗြဟ္မဝိဟာရာနံ ဝိပဿနာသု-ခဋ္ဌေ ဘဝသမ္ပတ္တိ စ သာဓာရဏပွယောဇနံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၂။

သာဓာရဏဖလ (နာ) [သာဓာရဏ + ဖလ] အများနှင့်ဆက်ဆံသောအကျိုး။ နာ စ အန္ဓာနံ ဒဿနံ နာမ သာဓာရဏဖလံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ စက္ခုရူပါဒီနဉ္စိ စက္ခုဝိညာဏာဒိသာဓာ-ရဏဖလံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၂။ (-မူလဋီ၊ ၁။ ၆၀)

သာဓာရဏဖလနိပ္ဖါဒက (တိ) [သာဓာရဏဖလ + နိပ္ဖါဒက။ ထီ-၌ --နိပ္ဖါဒိကာ။] အများနှင့်ဆက်ဆံသော အကျိုးကို ပြီးစေတတ်သော။ ယာ ဟိ ဧသာ သာဓာရဏဖလနိပ္ဖါဒကတ္တေန သဏ္ဌိတာ ပစ္စယာနံ သာမဂ္ဂီ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ (-၁၀၂)

သာဓာရဏဖလနိပ္ဖါဒကဋ္ဌ (ပု) [သာဓာရဏဖလ-နိပ္ဖါဒက + အတ္ထ] အများနှင့်ဆက်ဆံသော အကျိုးကိုပြီးစေတတ်သည်၏အဖြစ်။ သာဓာ-ရဏဖလနိပ္ဖါဒကဋ္ဌေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၂) တိ တံ သမူဟပရိယာပန္နာနံ ဟေတုဓမ္မာနံ သာဓာရဏသ ဖလသ နိဗ္ဗတ္တကဘာဝေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။

သာဓာရဏဖလနိပ္ဖါဒန (နာ) [သာဓာရဏဖလ + နိပ္ဖါဒန] အများနှင့်ဆက်ဆံသောအကျိုးကို ပြီးစေခြင်း။ သမဝါယော စ နာမ သာဓာရဏ-ဖလနိပ္ဖါဒနေ အညမညာပေက္ခော ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။

သာဓာရဏဗုဒ္ဓိ (ထီ) [သာဓာရဏ + ဗုဒ္ဓိ] (သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်) ဆက်ဆံသော-အသိ ဉာဏ်။ ---- အာဂမနတော ပဌာယ သာဓာရ-ဏဗုဒ္ဓိ ဥပဌာပေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၁။

သာဓာရဏဘာဂ (ပု) [သာဓာရဏ + ဘာဂ] သာဓာရဏပက္ခ-ကြည့်။ သာဓာရဏဘာဂါနံ ဝိဘဇနံ ဝိဘာဂေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၉။

သာဓာရဏဘာဝအက္ခမနရသ (တိ) [သာဓာရဏ + ဘာဝ + အက္ခမန + ရသ] အများနှင့်ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း-ကိစ္စရှိသော။ တာသံယေဝ ပရေဟိ သာဓာရ-ဏဘာဝအက္ခမနရသံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၀။

သာဓာရဏဘာဝအသုခါယနရသ (တိ) [သာဓာရဏဘာဝ + အသုခါယန + ရသ] အများနှင့်ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်ကို-မချမ်း-သာ-မနှစ်မြို့-ခြင်းကိစ္စရှိသော။ အတ္ထနော သမ္ပတ္တိယာ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝအသု-ခါယနရသံ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။

သာဓာရဏဘာဝတ္ထိက (တိ) [သာဓာရဏဘာဝ + အတ္ထိက] အများနှင့်ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်

ကို အလိုရှိသော။ ---- တဿ အတ္ထတကထိ-
နဿပိ ဘိက္ခုသံယဿ သာဓာရဏာဘာဝတ္ထိ-
ကာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝဇိရ။ ၂၁၈။

သာဓာရဏာဘာဝဒဿနတ္ထ (တိ) [သာဓာရဏာ-
ဘာဝ + ဒဿန + အတ္ထ] အများနှင့်ဆက်ဆံ
သည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်းအကျိုးရှိသော။ ----
ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကာနံ သာဓာရဏာဘာဝ-
ဒဿနတ္ထံ စ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၈။

သာဓာရဏာဘာဝသဘာဝ (ပု) [သာဓာရဏာဘာဝ
+ သဘာဝ] အများနှင့်ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်
ရှိသည်၏အဖြစ်။။ သာဓာရဏာဘာဝသဘာဝ-
တော ဝါ ဒ္ဝေရကာရဏံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
၄၄၉။

သာဓာရဏာဘာဝါသဟန (နာ) [သာဓာရဏာဘာဝ
+ အသဟန] ဆက်ဆံသည်၏အဖြစ်ကို
သည်းမခံနိုင်ခြင်း။ နိဂ္ဂုဟနလက္ခဏံ အတ္ထနော
သမ္ဘတ္တိယာ ပရေဟိ သာဓာရဏာဘာဝါ-
သဟနတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ ---- ပရေဟိ
သာဓာရဏာဘာဝါသဟနေန ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၇၂။ (နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၆၈)။

သာဓာရဏာဘာဝါသဟနလက္ခဏ (တိ)
[သာဓာရဏာဘာဝါသဟန + လက္ခဏ]
ဆက်ဆံသည်၏ဖြစ်ကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း-မှတ်
ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသော။ အမစ္ဆရိ (ပေတ၊
၁၂၈) တိ အတ္ထနော သမ္ဘတ္တိယာ ပရေဟိ
သာဓာရဏာဘာဝါသဟနလက္ခဏဿ မစ္ဆေ-
ရဿ အဘာဝတော အမစ္ဆရိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၆။

သာဓာရဏာဘောဂ (တိ) [သာဓာရဏ + ဘောဂ]
အများနှင့်ဆက်ဆံသော-စည်းစိမ်-ဥစ္စာ-ရှိ
သော။ ----ရာဇာဒီဟိ သာဓာရဏာဘောဂတာ
ဒုက္ခဝိဟာရော သာသက်ဝိဟာရော။ အနုဋီ၊
၁။ ၉၀။

သာဓာရဏာဘောဂိ (တိ) [သာဓာရဏ + ဘုဇ +
ဏိ။ ထီ-၌ --ဘောဂိနီ။] အများနှင့်ဆက်ဆံ
သော-သုံးဆောင်-ခံစားခြင်း-ရှိသော။ ----
သီလဝန္တေဟိ သပြဟ္မစာရီဟိ သာဓာရဏာ-
ဘောဂိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၈။ ဒီ၊ ၂။ ၆၈။ ဒီ၊ ၃။
၂၉၃။ မ၊ ၁။ ၃၉၇။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၃။ မ၊ ၆၊ ၂။
၂၉၄။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၉၀။

သာဓာရဏမံသ (နာ) [သာဓာရဏ + မံသ]
ဆက်ဆံသော-အသား-အမဲသား။ မံသာနိ
ခါဒိတ္တာတိ ပရေဟိ သာဓာရဏမံသံ ခါဒိတ္တာ။
ပေတ၊ ၆။ ၁၇၈။

သာဓာရဏမဏ္ဍတ္ထိကသမုဋ္ဌာန (နာ) [သာဓာရဏ
+ အဏ္ဍတ္ထိက + သမုဋ္ဌာန] ဆက်ဆံသော
အဏ္ဍတ္ထိက-ဖြစ်ကြောင်း-သမုဋ္ဌာန်။ ဧဝံ
သဗ္ဗညုတညာဏဒဿဝလညာဏာဒယောပိ
ဒေသနာယ သာဓာရဏမဏ္ဍတ္ထိကသမုဋ္ဌာနံ
နာမ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၆။

သာဓာရဏမဟာနိဒါနဝိသဇ္ဇန (ထီ၊ နာ)
[သာဓာရဏ + မဟာနိဒါန + ဝိသဇ္ဇန]
(အလုံးစုံသောသိက္ခာပုဒ်တို့နှင့်) ဆက်ဆံသော
မဟာနိဒါန်းကိုဖြေခြင်း။ ဧဝံ သန္တေပိ "ပဌမသ
ပါရာဇိကဿ ကိ"နိဒါန"န္တိ ပုစ္ဆိတေ သာဓာ-
ရဏမဟာနိဒါနဝိသဇ္ဇနံ အယုတ္တံ ဝိယာတိ?
နာယုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၃၀။

သာဓာရဏရူပနာမယတ္တဂဟဏိယ (တိ)
[သာဓာ ရဏ + ရူပ + နာမ + အာယတ္တ +
ဂဟဏိယ] ဆက်ဆံသော-သရုပ်-သဘော-
အမည်နှင့်စပ် သည်ကိုယူခြင်းရှိသော။ တသ္မာ
သဒ္ဒဝစနီယာ အတ္ထာ သာဓာရဏရူပနာမာ-
ယတ္တဂဟဏိယတာယ နာမသာဓာရဏာ

ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၇၂။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၇၁။

သာဓုရကလက္ခဏ (နာ) [သာဓုရက + လက္ခဏ] ဆက်ဆံသော-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-အမှတ်အသား။ သာဓုရကလက္ခဏောပစ္စယော။ နေတ္တိ။ ၆၆။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၆။ ဣဒံ ပနေတ္ထ သာဓုရကလက္ခဏံ။ ဝိ၊ ၌။ ၃။ ၃စ၀။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၉)။

သာဓုရကဝစန (နာ) [သာဓုရက + ဝစန] ဆက်ဆံသောစကား။ ---- "ဝိဝိစ္စာ"တိ ဣမိနာ သာဓုရကဝစနေန။ ဝိ၊ ၌။ ၁။ ၁၁၃။ "ဒေ၀တာ"တိ စ ဣဒံ ဒေ၀ါနမ္ပိ ဒေ၀ဓီတာနမ္ပိ သာဓုရကဝစနံ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၁၂။

သာဓုရကဝါစီ (တိ) [သာဓုရက + ဝစ + ဏီ။ ထီ-၌ --ဝါစိနီ။] ဆက်ဆံသည်ကို-ဆို-ပြော-ဟော-လေ့ရှိသော။ ယဒိပိ မနောသဒ္ဒါ သဗ္ဗေသမ္ပိ ကုသလာကုသလာဗျာကတစိတ္တာနံ သာဓုရကဝါစီ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၀။

သာဓုရကဝါရ (ပု၊ နာ) [သာဓုရက + ဝါရ] သာဓုရကဝါရ၊ ဆက်ဆံသော-အလှည့်-အကြိမ်-ဝါရ။ သတ္တမေ သာဓုရကဝါရေ ----။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂စ၀။

သာဓုရကဝိညာဏပ(ပ္ပ)ဗန္ဓပ္ပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [သာဓုရက + ဝိညာဏ + ပဗန္ဓ + ပဋိဗဒ္ဓ] ဆက်ဆံသောဝိညာဏ်အစဉ်နှင့်-ဆက်-စပ်-သော။ သုတ-သဒ္ဒသ ကိရိယာသဒ္ဒတ္တာ သ၀နကိရိယာ စ သာဓုရကဝိညာဏပဗန္ဓ-ပဋိဗဒ္ဓတ္တာ တတ္ထ စ ပုဂ္ဂလ၀ေါဟာရောတိ ဝုတ္တံ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅)။

သာဓုရကဝိနိစ္ဆယ (ပု) [သာဓုရက + ဝိနိစ္ဆယ] (အမျှားနှင့်) ဆက်ဆံသော-အဆုံးအဖြတ်-ဝိနိစ္ဆယ။ သဗ္ဗသိက္ခာပဒါနံ ပန သာဓုရက-ဝိနိစ္ဆယတ္ထံ ----။ ကင်္ခါ။ ၁၀၉။ သာဓုရက-ဝိနိစ္ဆယတ္ထန္တိ ပရိ၀ါရ၀သေန သာဓုရကဝိနိစ္ဆ-ယတ္ထံ။ ကင်္ခါ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁စ၆။ (-ကင်္ခါ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂၀၆၊ ၂၁၇)။

သာဓုရကဝိပါက (ပု) [သာဓုရက + ဝိပါက] ဆက်ဆံသောအကျိုး။ တေသဉ္စ လဒ္ဓိယာ ပထ၀ိ သာဓုရကဝိပါကတ္တာ ဥပ္ပန္နဝိပါကော ယေ၀ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၌။ ၃။ ၂၀၁။

သာဓုရကဝိဘာ၀နာ (ထီ၊ နာ) [သာဓုရက + ဝိဘာ၀နာ] ဆက်ဆံသဖြင့်ထင်စွာပြခြင်း။ သာဓုရကာနံ သဗ္ဗေသံ၊ သာဓုရကဝိဘာ-၀နံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၃။ ---- အယံ သာဓုရက-ဝိဘာ၀နာ ၀ေဒိတဗ္ဗာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၅။

သာဓုရကဝိသေသ (ပု) [သာဓုရက + ဝိသေသ] ဆက်ဆံသောအားဖြင့် ထူးခြားခြင်း။ သာဓု-ရကဝိသေသတော။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၃။ ---- ဧ၀ံ သာဓုရကဝိသေသတော ၀ဝတ္ထာနံ ကာတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၄။

သာဓုရကသတ္တ (ပု) [သာဓုရက + သတ္တ] ဆက်ဆံသောသတ္တ၀ါ။ "အပရာပရာသံ သဉ္ဇ-ရကကသတ္တာ"တိ ပန ဧတေန တထာ အနိယမိတကာလိကေ သာဓုရကသတ္တေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၃။

သာဓုရကသမုဋ္ဌာန (တိ) [သာဓုရက + သမုဋ္ဌာန] ဆက်ဆံသော-ဖြစ်ကြောင်း-သမုဋ္ဌာန်-ရှိသော။ သမ္ဘိန္နသမုဋ္ဌာနာနိ (ဝိ၊ ၌။ ၄။ ၁၄၁) တိ အညေဟိ သာဓုရကသမုဋ္ဌာ-နာနိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဗာဟိရံ ပန သာဓု-ရကသမုဋ္ဌာနံ ---- အလ္ဗေသနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၆။

သာဓာရဏသိက္ခာ (ထီ) [သာဓာရဏ + သိက္ခာ] ဆက်ဆံသော-ကျင့်ဝတ်-သိက္ခာ-သိက္ခာပုဒ်။ သတ် သတ္တတိ စတ္တာရီတိ ဥဘိန္ဒံ သာဓာရဏ သိက္ခာနံ ဂဏနာ စတုသတ္တတိအဓိက် သတ် သိက္ခာပဒါနီတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၄။

သာဓာရဏသိက္ခာပဒ (နာ) [သာဓာရဏ + သိက္ခာပဒ] ဆက်ဆံသောဥဘတောပညတ္တိ သိက္ခာပုဒ်။ သေသမေတ္ထ ဣတော ပရေသု စ သာဓာရဏသိက္ခာပဒေသု ဝုတ္တနယာ-နုသာရေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ကင်္ခာ။ ၂၉၃။ သာဓာရဏသိက္ခာပဒ (အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၁) ဣတိ ဘိက္ခုနံ ဘိက္ခုနီနဉ္စ သာဓာရဏံ ဥဘတော-ပညတ္တိသိက္ခာပဒံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၅။

သာဓာရဏသုတ္တ (နာ) [သာဓာရဏ + သုတ္တ] ဆက်ဆံသော-သုတ်-ပါဠိတော်။ ဣဒံ သာဓာ-ရဏသုတ္တံ။ ပေဋကော။ ၂၁၆။

သာဓာရဏဟေတု (တိ) [သာဓာရဏ + ဟေတု] ဆက်ဆံသောအကြောင်း။ အဝိဇ္ဇာ ပုညာဘိ-သင်္ခါရာဒီနံ သာဓာရဏတ္တာ သာဓာရဏ-ဟေတု။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၅၂။ ---- သာဓာရဏ ဟေတု ဟုတ္တာ ပစ္စယဋ္ဌ ဖရတိတိ အယံ သာဓာရဏဟေတု နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၂။

သာဓာရဏဟေတုပဋိက္ခေပနိဒ္ဒေသ (တိ) [သာဓာရဏဟေတု + ပဋိက္ခေပ + နိဒ္ဒေသ] ဆက်ဆံသောအကြောင်းကို ပယ်ခြင်းကို-ညွှန်ကြောင်း-ဖြစ်-ရှိ-သောသဒ္ဒါ။ နာ ဟေတုမေ-ဝါတိ သာဓာရဏဟေတုပဋိက္ခေပနိဒ္ဒေသော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၂။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၅။

သာဓာရဏာကာရသလ္လက္ခဏ (ပု) [သာဓာရဏ + အာကာရ + သလ္လက္ခဏ] ဆက်ဆံ-ရောယှက်-သော-အခြင်းအရာ-အာကာရ-ကို ကောင်းစွာမှတ်သားခြင်း။ ---- အရူပရူပါနံ သာဓာရဏာကာရသလ္လက္ခဏဝသေန ပဝတ္တိ-ယာ ဧတေနာကာရေန ----။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၈။

သာဓာရဏာဒိဓမ္မဝိဘဇနုပါယ (တိ) [သာဓာရဏာဒိ + ဓမ္မ + ဝိဘဇန + ဥပါယ] ဆက်ဆံ-ရောယှက်-ခြင်းစသောတရားကို ဝေဘန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ယတော (နေတ္တိ၊ ၆။ ၃၅) တိ သဘာဝဝိသဘာဝဓမ္မာ-ဝဋ္ဋနဿ သာဓာရဏာဒိဓမ္မဝိဘဇနုပါယတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ၊ ၃၈။

သာဓာရဏာပတ္တိ (ထီ) [သာဓာရဏ + အာပတ္တိ] သာဓာရဏအာပတ်၊ ဆက်ဆံသောအာပတ်၊ ဝိသုံ အာပဇ္ဇန္တေသုပိ သေသာ သာဓာရဏာ-ပတ္တိယော အာပဇ္ဇန္တေသုပိ ဧသေဝနယော။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၇၀။ ---- သာဓာရဏာပတ္တိယာ ပရိ-ဝသန္တဿ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၅။

သာဓာရဏာပတ္တိဒဿန (နာ) [သာဓာရဏာပတ္တိ + ဒဿန] ဆက်ဆံ-ရောယှက်-သော-အာပတ်-အပြစ်-ကိုပြုခြင်း။ သဠရိတ္တာပညတ္တိ (ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၂၄၁) တိ သာဓာရဏာပတ္တိဒဿ-နတ္ထံ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၆။

သာဓာရဏာဝိမုရ (တိ) [သာဓာရဏ + အဝိမုရ] ဆက်ဆံသောတရားနှင့် မဆန့်ကျင်သော။ သော စ ခေါ သာဓာရဏာဝိမုရတာယ တံ တံ ဥပါဒါယ ----။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၁၃။ ကောစိ ဓမ္မော ကိဉ္စိ ဓမ္မံ ဥပါဒါယ သာဓာရဏောပိ သမာနော တဒညံ ဥပါဒါယ အသာဓာရ-ဏောပိ ဟောတိတိ အာဟ "သာဓာရဏာ-ဝိမုရတာယာ"တိ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၇၃။

သာဓာရဏာသာဓာရဏဓမ္မဝိဘာဂ (ပု)

[သာဓာရဏ + အသာဓာရဏ + ဓမ္မ + ဝိဘာဂ] ရောယှက်-ဆက်ဆံ-သောတရား-မရောယှက်-မဆက်ဆံ-သောတရားကို ခွဲခြား ဝေဘန်-ခြင်း။ ---- သာဓာရဏာသာဓာရဏ-ဓမ္မဝိဘာဂတော စ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၄။ (-၅)

သာဓာရဏာသာဓာရဏဘေဒ (ပု) [သာဓာရဏ + အသာဓာရဏ + ဘေဒ] သာဓာရဏ-အသာဓာရဏ-အထူး-အပြား။ တံ သာဓာရ-ဏာသာဓာရဏဘေဒတော ဒုဝိဓံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၈။

သာဓာရဏာသာဓာရဏဘေဒဘိန္န (တိ) [သာဓာရဏာသာဓာရဏဘေဒ + ဘိန္န] သာဓာရဏ အသာဓာရဏအားဖြင့် ကွဲပြား ပျက်စီးသော။ ဧဝံ သာဓာရဏာသာရဏ-ဘေဒဘိန္နံ ယထာဝုတ္တံ ပရိညာကိစ္စံ ---- "မဂ္ဂ-ဉာဏဉ္စိ"တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၀။

သာဓာရဏာသာဓာရဏဝိသေသ (ပု) [သာဓာရဏာသာဓာရဏ + ဝိသေသ] သာဓာရဏ အသာဓာရဏအထူး။ တထာ သော သာဓာရဏာသာဓာရဏဝိသေသော ကိ ဝိယ ဘဝေတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၈။

သာဓာရဏိက (တိ) [သာဓာရဏ + ဏိက။ ဏိက-ပစ္စည်း အနက်မရှိ။] သာဓာရဏ-ကြည့်။ သမထာ သာဓာရဏိကာ၊ သမထသ-တဗ္ဘာဂိယာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၀၆။

သာမိက (တိ) [သဟ + အမိက၊ အမိကေန သဟ ဝတ္တတေတိ သာမိကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] အပိ-အလွန်-နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပိုလွန်-ကျော်လွန်-သော။ "သာမိကမိဒံ ဘန္တေ ဒိယမ္ပသိက္ခာပဒ-သတံ အန္တဒ္ဓမာသံ ဥဒ္ဒေသံ အာဂစ္ဆတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၁။ သာမိကာနိ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၆) တိ သဒ္ဒေ အမိကာနိ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၉၄။ တတ္ထ သာမိကံ ပေါရိသံ ပမာဏံ အဿာတိ သာမိကပေါရိသာ၊ အတိရေကပဋ္ဌရတနာနီတိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။

သာမိကဌဝိသသဟသနဝုတိဘာဏဝါရ (ပု) [သာမိက + အဌဝိသ + သဟသ + နဝုတိ + ဘာဏဝါရ] အပိ-အလွန်နှင့်တကွဖြစ်သော နှစ်သိန်းရှစ်သောင်းကိုးဆယ်သော ဘာဏဝါ-ရ။ ပရိမာဏတော သာမိကဌဝိသသဟသ-နဝုတိဘာဏဝါရာ နိဋ္ဌိတာတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။

သာမိကဌဝိသသဟသမတ္တဂန္ထ (ပု) [သာမိကဌ-ဝိသသဟသ + မတ္တ + ဂန္ထ] အပိ-အလွန်-နှင့်တကွဖြစ်သော နှစ်သိန်းရှစ်သောင်းမျှသော ကျမ်းဂန်-ဘာဏဝါရ။ ပရိမာဏတော သာမိ-ကဌဝိသသဟသမတ္တဂန္ထေန ဒီဃနိကာယ-ဋီကာရစိတာစရိယဓမ္မပါလေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။

သာမိကနဝုတိ (ထီ) [သာမိက + နဝုတိ] အပိ-အလွန်နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောကိုးဆယ်။ သာမိ-ကနဝုတိ အာနန္ဒ ဥတိကေ ဥပါသကာ ---- ကရိဿန္တိ။ သံ၊ ၃။ ၃၁၃။ သာမိကနဝုတိတိ အတိရေကနဝုတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁၃။

သာမိကပေါရိသ (တိ) [သာမိက + ပေါရိသ] အလံ-တစ်သူ-ငါးတောင်-လက်ခုပ်တစ်ဖေါင်-ထက်-ကျော်-လွန်သော၊ အပိ-အလွန်-နှင့်-တကွ တစ်သူအနက်ရှိသော။ သေယ္ယထာပိ သာရိပုတ္တ အဂ်ိရကာသု သာမိကပေါရိသာ ပူရာ အဂ်ိရကာနံ ဝိတစ္ဆိကာနံ ဝိတဋ္ဌမာနံ။ မ၊ ၁။ ၁၀၆။ တတ္ထ သာမိကံ ပေါရိသံ ပမာဏံ အဿာတိ သာမိကပေါရိသာ။ အတိရေက-ပဋ္ဌရတနာတိ အတ္ထော။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ သာမိကပေါရိသာ (သံ၊ ၂။ ၃၂၄) တိ

အတိရေကပေါရိသာ ပဋ္ဌရတနပ္ပမာဏာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၄။

သာဓိကပေါရိသပ္ပမာဏ (နာ) [သာဓိကပေါရိသ + ပမာဏ] အလံ-တစ်သူ-ငါးတောင်-လက်ခုပ်တစ်ဖေါင်-ထက်-ကျော်-လွန်-အတိုင်း အရှည်ရှိသော။ သာဓိကပေါရိသပ္ပမာဏာ ဝီတစ္ဆိကာနံ ဝီတဓူမာနံ အဂ်ါရာနံ ပူရာ အဂ်ရကာသု ဥပမာ ဧတေသန္တိ အဂ်ါရကာ-သူပမာ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၂၇။

သာဓိကဝီသတိယောဇန (နာ) [သာဓိကဝီသတိ + ယောဇန] နှစ်ဆယ်ကျော်လွန်သောယူဇနာ၊ နှစ်ဆယ့်ငါးယူဇနာ။ သာဓိကဝီသတိယောဇ-နာနိ အာဘာ။ ဝိမာန။ ၇၇။ တသ စ ဝိမာနသ ပဘာ သမန္တတော ပဋ္ဌဝီသတိ ယောဇနာနိ ဖရိတ္ဝာ တိဋ္ဌတိ၊ တေနာဟ "သာဓိကဝီသတိယောဇနာနိ အာဘာ"တိ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၁စ။

သာဓိကာ (ထီ) [သာဓ + ဏော + ဏ္ဍ= သာဓိက + အာ။ သာဓယတီတိ သာဓိကာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သော။ ယာ မယ္ဍ သဒ္ဓတ္ထသ သာဓိကာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ဌ။ ၅၁။ သာ ဥပစာရဏ္ဍာနသ သာဓိကာ။ မ၊ ဌီ၊ ၃။ ၄၆။

သာဓိဌ (တိ) [ဗာဟု + ဏ္ဍ။ အတိသယေန ဗာဟ္ဟော သာဓိဌော။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၃၆။ ပဋ္ဌိကာ။ အယ-မိမေသံ အတိသယေန ဗာဟ္ဟောတိ သာဓိဌော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဗာဟု-ကို သာဓ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၅၅၇။ ပါဏိနီ၊ ၅၊ ၃။ ၆၃။ သာဓိယု-သံ။] အလွန်-အထူးသဖြင့်-ကဲလွန်-မြဲမြန်-သော။ ဗာဟုသ သာဓော။ သဗ္ဗသ ဗာဟုသဒ္ဒသ သာဓာဒေ-သော ဟောတိ ဏ္ဍယဏ္ဍဌဏ္ဍစ္ဆေတေသု ပစ္ဆယေသု။ သာဓိယော၊ သာဓိဌော။ ကစ္စည်း။ ၂၆၅။

သာဓိဌာန (တိ) [သဟ + အဓိဌာန] တည်ရာ-ဌာနနှင့်တကွဖြစ်သော။ သပ္ပိမဓုပါယာသာဒီဟိ အဂ္ဂိ ဇာဟောတိ ဧတ္ထာတိ အဂ္ဂိဟုတ္တံ၊ သာဓိဌာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၆၀။ ကုသလဂ္ဂဟဏေန ဝိသေသတော သာဓိဌာ-နော သမထော ဝိပဿနာ စ ဒဿိတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃စ။

သာဓိဌာနသမထဝိပဿနာဒိဓမ္မ (ပု) [သာဓိဌာန + သမထဝိပဿနာဒိ + ဓမ္မ] တည်ရာ-ဌာန-နှင့်တကွဖြစ်သော သမထဝိပဿနာ စသော တရား။ ကိံပန တံ? သာဓိဌာနသမထ-ဝိပဿနာဒိဓမ္မာ။ နေတ္တိ၊ ဌီ၊ ၅၆။

သာဓိတ (တိ) [သာဓ + ဏော + တ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိဓ + ဏော + တ္ထ။ ကောတ္ထုဘ။ သာဓိတ-သံ။ သာဟိအ-ပြာ။ သာဟိတ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သော။ (၂) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေရာအခါ။ (၁) သံသာရသ အနမတဂ္ဂတာ သာဓိတာ ဟောတိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၉။ ဧတသ ဟိ နိဂ္ဂဟသ ဒုန္နိဂ္ဂဟဘာဝေါ မယာ သာဓိတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၇။ အာရဒ္ဓန္တိ သာဓိတံ နိပ္ပါဒိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၉၂။ (၂) "ပဏ္ဍရံ ဧတ"နှင့် ဝုတ္တကာလော ဝိယ စက္ခု-ဝိညာဏေန ဒဿနကိစ္စသ သာဓိတကာ-လော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။

သာဓိတကာလ (ပု) [သာဓိတ + ကာလ] သာဓိတ (၂) ကြည့်။

သာဓိတကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သာဓိတ + ကိရိယ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သော-ကိရိယာ-အမှုအရာ။ ကာရဏသာမဂ္ဂိယံ ဒါနာဒီဟိ သာဓိတကိရိ-

ယာယ ဝတ္ထာမာနာယ ကာရဏမတ္ထေ ကတ္တု-ဝေါဟာရောတိ အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၀။

သာမိတ္ထ (တိ) [သာမ + ဏော + တ္ထ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ---- ပါရိဝါသိကာနံ ဝိဟာရပရိယန္တဒါပနေန သာမိ-တ္ထော”တိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။ ၅၀၆။

သာမိန-သာဒီန (ပု) [သ + အဓိန။ သသ အဓိနော သာမိနော၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သ္ဓာဓိန-သံ။ သာဓိဏ၊ သာဟိဏ၊ ပါကတ။] (၁) (မိထိလာ ပြည့်ရှင်) သာမိန-သာမိနမည်သောဘုရင်။ (၂) မိမိနှင့်စပ်သွယ်သော။ (၁) တတော စ ရာဇာ သာမိနော၊ ဝေဒေဟော မိထိလဂ္ဂ-ဟော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၀။ အတီတေ မိထိလာယံ သာမိနော နာမ ရာဇာ ဓမ္မေန ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၅၅။ (၂) ကတမာ သာမိနပညတ္တိ။ သမာမိ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ။ ပေ၎ကော။ ၂၃၅။

သာမိနမင်းသည် လူ့ဘဝနှင့်ပင် ဝေဇ-ယန္တာရထားဖြင့် (သိကြားမင်း၏ ပင့်ဆောင်-ချက်အရ) နတ်ပြည်သို့ရောက်ဖူးသူဖြစ်သည်။ သာမိနမင်းဟူသည်အခြားသူမဟုတ်၊ ဂေါတမ-ဘုရားလောင်းပင်တည်း။ (အကျယ်ကို ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၅၅-၆၀-ကိုကြည့်)။

သာမိနရာဇ (ပု) [သာမိန + ရာဇ] သာမိနမည်-သောမင်း-ဘုရင်။ “သာမိနရာဇာနံ ဒ၆္ဌကာ-မတ္တာ”တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၅၅။ “ဂ၆္ဆ တာတ သာမိနရာဇာနံ မိထိလံ နေတ္ဝာ ဥယျာနေ ဩတာရေဟီ”တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၅၈။

သာမိနာမက (ပု) [သာတိ + နာမ + က။ သာတိနာမက-ဟုရှိသင့်၏။ မ၊ ၁။ ၃၂၃-ကြည့်။] သာတိမည်သောရဟန်း။ မ၎ိမနि-ကာယေ မူလပဏ္ဏာသကေ မဟာတဏှာသင်္ခ-ယသုတ္တေ တထာဝါဒီနံ သာမိနာမကံ ကေဝ၎ပုတ္တံ ဘိက္ခုံ အာရဗ္ဘ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၉။

သာမိနီ (ထီ) [သာမန + ဣ။ သာမနီ?] သာမနီ-ကြည့်။

သာမိပတိ (တိ) [သဟ + အဓိပတိ] (၁) (ပဌာန်း-ကျမ်းလာ) အဓိပတိပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) အကြီးအမှူးဖြစ်သည့် (ဆန္ဒ, စိတ်, ဝီရိယ, ဝီမံသာ) တရားရှိသော။ (၁) ဣတိ သုဒ္ဓိကာနိ ဒွေ သာမိပတိနိ အဌာတိ သတ္ထမ္ပိ နယသဟသံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၄။ ပစ္ဆိမာနိ ဆ သာမိပတိနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၄၅၄။ (၂) ယတော နေသံ သာမိပတိတာတိ အာဟ “အဒ္ဓါန (ပ) သမာပဒ္ဓိန္တိ”တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၁၇။

သာမိပတိက (တိ) [သာမိပတိ + က။ က ပစ္စည်း-အနက်မရှိ။] သာမိပတိ-ကြည့်။ သုဒ္ဓိကာနိ အဌ-နယသတာနိ သာမိပတိကာနိပိ အဌေါတိ စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ ဝသေန သောဠသ နယသတာနိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၈။

သာမိပတိမဂ္ဂဟေတု (ပု) [သာမိပတိ + မဂ္ဂ + ဟေတု] အဓိပတိပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော-မဂ္ဂ, ဟေတု။ တတော ဆ သာမိပတိမဂ္ဂဟေ-တုဝသေန။ အဘိ၊ ၆။ ၄၆၀။

သာမိပတိဝါရ (ပု) [သာမိပတိ + ဝါရ] အဓိပတိ-ပစ္စည်းနှင့် တကွဖြစ်သော-အလှည့်-အကြိမ်။ ---- သာမိပတိဝါရာနံ ပရိပုဏ္ဏာနံ အဘာဝါ ဝိစာရေတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၉။ သာမိပတိ-ဝါရာနိ အဌသတာနိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၈။

သာမိပတိဝိညာဏာဟာရ (ပု) [သာမိပတိ + ဝိညာဏ + အာဟာရ] အဓိပတိပစ္စည်းနှင့်

တကွဖြစ်သောဝိညာဉ်, အာဟာရ။ တတော ပရာနိ သာဓိပတိဝိညာဏာဟာရဝသေန ဆ ယဋ္ဌနာနိ ဝုတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၄၅၉။

သာဓိပွါယ (တိ) [သဟ + အဓိပွါယ။ သဟ အဓိပွါယေန သာဓိပွါယော။ မဏိမဏ္ဍ။ ၁။ ၁၉။] လိုအပ်သော-အနက်-အဓိပွါယ်-နှင့် တကွဖြစ်သော။ အယံ ပနေတ္ထ သာဓိပွါယ-သခေါ်ပဝတ္ထနာ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၂၀၀။ "အတ္ထတော ပန 'ဘိက္ခဝေ'တိ အာဒိနာ ဝုတ္တာ သာဓိပွါယာ ပါဠိယေဝ မဟာပဒေသာ"တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၄၅။

သာဓိပွါယတ္ထ (ပု) [သာဓိပွါယ + အတ္ထ] လိုအပ်သော-အနက်-အဓိပွါယ်-နှင့်တကွဖြစ်သော အနက်။ ---- တံ ဥဒ္ဓေဒဝါဒံ, သဿတဝါဒံ ဝါ "အဟံ ခေါ (ပ) နေ ဝဒါမိ"တိအာဒိနာ ပဋိက္ခိပိတ္တာ သာဓိပွါယတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၉။

သာဓိပွါယမတ္ထဇာတ (နဝ) [သာဓိပွါယ + အတ္ထ + ဇာတ] လိုအပ်သော-အနက်-အဓိပွါယ်-နှင့် တကွဖြစ်သောအနက်၏ဖြစ်ခြင်း။ ---- "ဧဝံ သမာဟိတေ"တိအာဒိသု ဝတ္တဗ္ဗံ သာဓိပွါယ-မတ္ထဇာတံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၂။

သာဓိပွါယယောဇနာ (ထီ) [သာဓိပွါယ + ယောဇနာ] လိုအပ်သော-အနက်-အဓိပွါယ်-နှင့်တကွ-ယှဉ်စေ-ယောဇနာ-ခြင်း။ တတြာယံ သာဓိပွါယယောဇနာ အတ္ထဝဏ္ဏနာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂၁။ ---- သာဓိပွါယယောဇနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၈။

သာဓိပွါယသခေါ်ပဝတ္ထနာ (ထီ) [သာဓိပွါယ + သခေါ်ပဝတ္ထနာ] အဓိပွါယ်နှင့်တကွအကျဉ်းဖြစ်သောအဖွင့်။ အယံ ပနေတ္ထ သာဓိပွါယ-သခေါ်ပဝတ္ထနာ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၂၀၀။

သာဓိယ (တိ) [ဗာဟု + ဣယ] သာဓိ၆-ကြည့်။

သာဓိယတိ (ကာ၊ ကမ္မ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + တေ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်၏။ ကိ နာမ နကိရတိ နေ သာဓိယတိ, ဘဏ္ဍ ခိပ်။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၃၄။

သာဓိန (ပု) [သ + အဓိန] သာဓိန-ကြည့်။ ဂုတ္တိလော စ ဂန္ဓဗ္ဗော, သာဓိနော စ ရာဇ - ---။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၀။ ကတမာ သာဓိနပညတ္တိ။ သမာဓိ'ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ။ ပေဋကော၊ ၂၃၅။

သာဓိနပညတ္တိ (တိ) [သာဓိန + ပညတ္တိ] မိမိနှင့် စပ်သွယ်သောအပြားအားဖြင့်သိစေခြင်း။ သာ ဒုဝိဓာ ပညတ္တိ ပရာဓိနပညတ္တိ စ သာဓိန-ပညတ္တိ စ။ ပေဋကော။ ၂၃၅။

သာဓိယတိ (ကာ၊ ကမ္ဍ၊ ကြို) [သိဓ + ဏယ + တေ] သာဓိယတိ-ကြည့်။ သာဓိယတိတိ အဓိပွါယော။ ဝဇိရ။ ၁၉။ သော ပန ဟေတု ယေန နိဒဿနေန သာဓိယတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၅။ အရူပက္ခန္ဓာနံ ပဝတ္တမာနာနံ သမထ-ဝိပဿနာနုဂ္ဂမေန အပ္ပဝတ္တိ သာဓိယတိတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၈၃။

သာဓု (ပု) [သာ + ဏု။ အတ္ထနော ပရေသဉ္စ ဟိတံ သာဓေတိတိ သာဓု၊ သမ္မာပဋိပန္နော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၅။ အတ္ထ-ဟိတပရဟိတာနံ သာဓနတော သာဓုနာ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၁။ သာဓျတိ နိပ္ပါဒယတိ ဓမ္မာဒိ ကာရိယန္တိ သာဓု။ ကပ္ပဋ္ဌမ။] ကောင်းစွာတရားကျင့်သူ၊ ရသေ့-ရဟန်း-သူတော်ကောင်း။ သုကရံ သာဓုနာ သာဓု၊ သာဓု ပါပေန ဒုက္ကရံ။ ဥဒါန။ ၁၅၀။ အာဇာနီယေန

အာဇညော၊ သာဓုနာ သာဓုကာရိတော။ ထေရ။ ၂၈၇။ အကြောခေန ဇိနေ ကောဓ၊ အသာဓုံ သာဓုနာ ဇိနေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၆။

သာဓု၂ (တိ) | သာဓ + ဏု။ သာဓျတိ ကာရိယန္တိ သာဓု။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ အတ္ထုဒ္ဓါရ-ပြသောကျမ်းများ-ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၄။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌၊ ၆၆။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၀၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၈၄-၅။ ၃၈၇-နှာ။ အစ္ဆန္ဒ သာဓေတဗ္ဗန္တိ သာဓု၊ လဒ္ဓကံ သုန္ဒရံ ဒါနသီလာဒိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၁။ သာဓု-သံ။ သာဟု-ပါကတ။ | (၁) (က) တောင်းပန်ပါ၏။ (အာယာစန)။ (ခ) စေခိုင်း-တိုက်တွန်း-ပါ-၏။ (အာဏတ္တိ)။ (၂) ကောင်း-ကောင်းပါ-ပြီ။ (သမ္ဘဋ္ဌန)။ (၃) ကြော် ကြော်၊ (သမ္ဘဟ်သန၊ ပသံသန၊ အဘိနန္ဒန၊ အနုမောဒန)။ (၄) ကောင်း-အရတော်-မြတ်-တင့်တယ်-ပြေပြစ်-သော။ (သုန္ဒရ၊ ဘဒ္ဒက၊ သိလိဋ္ဌ၊ သောဘန)။ (၅) မြမြန်-စွဲမြ-သော-စွာ။ (ဒဠ္ဍိကမ္မ၊ ဒဠ္ဍိကရဏ)။ (၆) ချိုသာသော။ (မဓုရ)။ (၇) စင်ကြယ်-သန့်ရှင်း-သော။ (ပရိသုဒ္ဓ)။ (၈) သာဓုသုတ်။ (၉) ကောင်းမှု-ကုသိုလ်-ကံ။ (၁၀) ရိုသေ-လေးစား-သော-စွာ-ကောင်းစွာ။ (၁၁) ပြီး-ပြီးစီး-သော။ (၁) (က) တောင်းပန်ပါ၏။ (အာယာစန)။ (ခ) စေခိုင်း-တိုက်တွန်း-ပါ၏။ (အာဏတ္တိ)။ (က) သာဓာဟံ ဘန္တေ သာဓု အဟံ ဘန္တေ ဇတ္ထ သာဓူတိ အာယာစနဝစနမေတံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၀။ သာဓူတိ အာယာစနတ္ထေ နိပါတော။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၄၄။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၅။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀)။ (ခ) သာဓု ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ကာလေန ကာလံ အပ္ပဋိကူလေ ပဋိကူလသညီ ဝိဟရေယ္ယ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၉။ တေန ဟိ မဟာရာဇ သုဏောဟိ သာဓုကံ မနသိ ကရောဟိ ဘာသိဿာမိ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ တသ္မာ သာဓုကံ မနသိ ကရောဟိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၅။ သုဏာထ သာဓုကံ မနသိ ကရောထ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။ (၂) ကောင်း-ကောင်းပါ-ပြီ။ (သမ္ဘဋ္ဌန)။ ထုလ္လနန္ဒာ ဘိက္ခုနီ "သာဓူ"တိ ပဋိဿုဏိတ္တာ နေဝ ဝူပသမေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၅။ "သာဓု ဘန္တေ"တိ ခေါ သော ဘိက္ခု ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒိတ္တာ ----။ မ၊ ၁။ ၆၆။ ပုန သာဓု ဘန္တေတိ ဧဝံ ဘန္တေတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ "သမ္ဘဋ္ဌနေ"-တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။ (၃) ကြော် ကြော်။ (သမ္ဘဟ်သန၊ ပသံသန၊ အဘိနန္ဒန အနုမောဒန)။ သာဓု သာဓူတိ သမ္ဘဟ်သနတ္ထေ နိပါတော တသ္မာ ဧဝ ဒ္ဝိဝစနံ ကတံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၇။ အထ ခေါ ဘဂဝါ ဥဌဟိတ္တာ အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ အာမန္တေသိ "သာဓု သာဓု သာရိ-ပုတ္တ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၆။ သာဓု သာဓူတိ ထေရဿ ဝိတက္ကံ သမ္ဘဟ်သေန္တော ဧဝမာဟ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၂၆။ သာဓု သာဓူတိ အဟော အဟောတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ ဝုတ္တံ "သမ္ဘဟ်သနေ"-တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀။ သာဓု သာဓူတိ ထေရဿ ဗျာကရဏံ ပသံသန္တော သာဓုကာရံ ဒေတိ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇၉။ သုက္ကပက္ခေ ပန သာဓူတိ နံ ဝဒေယ္ယုန္တိ "သာဓု ဘဒ္ဒကံ သုကထိတံ တယာ"-တိ တဿ ကထံ အဘိနန္ဒန္တော နံ ဝဒေယ္ယုန္တိ အတ္ထော။ အံ။ ၌၊ ၂။ ၅၂။ ပရေဟိ ဒိန္နာယ ပတ္တိယာ ဝါ အညာယ ဝါ ပုညကိရိယာယ "သာဓု သာဓူ"တိ အနုမောဒနဝသေန အဘ္ဘနု-မောဒနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၌။ ၁။ ၂၀၃။ (၄) ကောင်း-အရတော်-မြတ်-တင့်တယ်-ပြေပြစ်-သော။ (သုန္ဒရ၊ ဘဒ္ဒက၊ သိလိဋ္ဌ၊ သောဘန)။ သာဓု ခေါ ပနာတိ သုန္ဒရံ ခေါ ပန။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၈။ သာဓု

ဝတ္ထာတိ သုန္ဒရံ ဝတ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၇။ သာဓူတိ လဒ္ဓကံ ဘဒ္ဒကံ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၈၆။ သာဓုန္တိ ဘဒ္ဒကံ သိလိဋ္ဌံ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၃၇။ သာဓူတိ သောဘနာ ပသတ္ထာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၃၄၇။ (၅) မြဲမြန်-စွဲမြဲ-သော-စွာ။ (ဒဠ္ဍိကမ္မ၊ ဒဠ္ဍိကရဏ)။ တမေဝ အတ္ထံ သာဓုကံ မနသိ ကရေယျာထ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၅။ ---- သာဓုကသဒ္ဒေါ်ယေဝ ဒဠ္ဍိကမ္မေ အာဏတ္တိယန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၄-၅။ အယဉ္စ သာဓုသဒ္ဒေါ် အာယာစနသမ္ပဋိစ္ဆန-သမ္ပဟံသနသုန္ဒရဒဠ္ဍိကမ္မာဒီသု ဒိဿတိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ (၆) ချိုသာသော။ (မဓုရ)။ ---- သာဓူနိ မဓုရာနိ ဝါကျာနိ ဥဒါနဝစနာနိ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၃။ (၇) စင်ကြယ်-သန့်ရှင်း-သော။ (ပရိသုဒ္ဓ)။ ဧဝံ ကုသီတမာဂမ္မ။ သာဓုဇီဝိပိ သီဒတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၃။ ---- သာဓုဇီဝိပိ ပရိသုဒ္ဓါဇီဝေါ ပရိသုဒ္ဓသီလော သမာနော ----။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၃၄။ (၈) သာဓုသုတ်။ သဗ္ဗိ မစ္ဆရိနာ သာဓု၊ နာ သန္ဓျျာနသည်နော။ သံ၊ ၁။ ၂၈။ (၉) ကောင်းမှု-ကုသိုလ်-ကံ။ ဒိဋ္ဌာ မယာ အကတေန သာဓုနာ။ ပေတ။ ၁၆၃။ သာဓုနာတိ ကုသလကမ္မေန။ ပေတ၊ ၌။ ၁၃၉။ အယံ နု နာရီ ကိမကာသိ သာဓု။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၅။ ဣမေ နု မစ္စာ ကိမကံသု သာဓုံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၁။ (၁၀) ရိုသေ-လေးစား-သော-စွာ၊ ကောင်းစွာ။ သာဓုကာရိတာတိ သက္ကစ္စကာရိ-တာ "အာဒရကိရိယာ"တိ ဝဏ္ဏေန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃)။ သာဓုကံ အဗ္ဗျပေက္ခ-တိတိ ---- သက္ကစ္စံ အဗ္ဗျပေက္ခတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ သာဓုကန္တိ သုဋ္ဌု။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၆။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၁၅။ (၁၁) ပြီး-ပြီးစီး-သော။ ဤဒိသေ ဌာနေ "ဓာတုသမ္ပန္နေ ပစ္စယာ"တိ ဣမိနာ လက္ခဏေန ဓာတွတ္ထသမ္ပန္နေ သတိ အယထာကာလဝိဟိတာပိ ပစ္စယာ သာဓဝေါ ဘဝန္တိတိ သဒ္ဒသတ္ထဝိဒူ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၀။

သာဓုအာစာရဝတ္တ (တိ) [သာဓု + အာစာရ + ဝတ္တ] ကောင်း-မြတ်-သော-အကျင့်-အာစာရ-ဟူသောကျင့်ဝတ်ရှိသော၊ သူ။ အာစာရ-သမ္ပန္နောတိ သာဓုအာစာရဝတ္တောဟု။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၈။

သာဓုက[ဝ] (တိ) [သာဓု + က။ သာဓုကံ သာဓူတိ ဧကတ္ထမေတံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၄။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ သာဓုနှင့်အနက်တူ၍ ကျန်အနက်အားလုံး သာဓု-ကြည့်။ သာဓုက-သံ။] သာဓုကမည်သောရှာ။ သာဓုကေ ပဋိဝသန္တိ (သံ၊ ၃။ ၃၀၉) တိ သာဓုကနာမကေ အတ္ထနော ဘောဂဂါမကေ ဝသန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀၉။

သာဓုက[၂] (နာ) [သာဓု + က] ကောင်းစွာ-သေချာ-ယုံမှားကင်း-သော။ ကောင်းမွန်-သေချာ-ယုံမှားကင်း-စွာ (ကြို၊ ဝိ)။ သာဓုကံ ပနာ (ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၃၂) တိ နိဂ္ဂဟီ ပန။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၉၆။

သာဓုကတရ (တိ) [သာဓုက + တရ] သာဓုတရ-နှင့်အနက်တူ။ တာပသော ဒိသ္မာ သာဓုကတရံ ၌ပေသိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၀။

သာဓုကနာမက (တိ) [သာဓုက + နာမ + က] သာဓုကအမည်ရှိသော။ သာဓုက[ဝ]-ကြည့်။

သာဓုကပဒ (နာ) [သာဓုက + ပဒ] သာဓုကပုဒ်။ သာဓုကပဒံ ဝါ ဥဘယပဒေဟိ ယောဇေတွာ ----။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၉။ သာဓုကပဒံ ဧကမေဝ သမာနံ ---- ယောဇေတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၉။

သာဓုကမနသိကာရ (နာ) [သာဓုက + မနသိကာရ]

ကောင်းစွာ-နှလုံးသွင်း-စိတ်ဌထား-ခြင်း။ ---- သာဓုကသဝနမနသိကာရေ (မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅) တိ သာဓုကဝသေန သာဓုကမနသိကာရေ စ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄)။

သာဓုကမ္မိက (တိ) [သာဓု + ကမ္မိက] ကောင်းသောအမှုရှိသော၊ သူ။ တတ္ထ ယေ သတ္တာ သာဓုကမ္မိကာ ဓမ္မဂရုနော။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၅၈။

သာဓုကမ္မတာ (ထီ) [သာဓု + ကမ္မ + တာ] အကောင်းအကောင်းဖြစ်သော (အာရုံတို့ကို) အလိုရှိတတ်သောသူ၏အဖြစ်။ ---- သာဓုကမ္မတာ အဓမ္မရာဂေါ ----။ အဘိ၊ ဓ၊ ၂၁၅။ မဟာနိ။ ၆။ စူဠနိ။ ၂၇။ သာဓု မနာပမနာပေ ဝိသယေ ကာမေတီတိ သာဓုကာမော၊ တသ္သ ဘာဝေါ သာဓုကမ္မတာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၉၈။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၄။

သာဓုကသဒ္ဒ (ပု) [သာဓုက + သဒ္ဒ] သာဓုကသဒ္ဒါ။ ---- သာဓုကသဒ္ဒေါ ယေ ဒဋ္ဌကမ္မေ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ ---- သာဓုကသဒ္ဒသ အတ္ထं ဝဒန္တေန ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။

သာဓုကသဝန (နာ) [သာဓုက + သဝန] ကောင်းစွာ-နာ-ကြား-ခြင်း။ သာဓုကမနသိကာရ-ကြည့်။

သာဓုကသဝနမနသိကာရာယတ္တ (တိ) [သာဓုကသဝန + မနသိကာရ + အာယတ္တ] ကောင်းစွာ-နာ-ကြား-နားထောင်-နှလုံးသွင်း-စိတ်ဌထား-ခြင်း-နှင့်-စပ်ယှဉ်သော။ သာဓုကသဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသန-သမ္ပတ္တိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၂။

သာဓုကာမ (ပု) [သာဓု + ကာမ] အကောင်းအကောင်းဖြစ်သော (အာရုံတို့ကို) အလိုရှိ

တတ်သော၊ သူ။ သာဓုကမ္မတာ-ကြည့်။

သာဓုကာရ (ပု) [သာဓု + ကရ + ဏ] သာဓု-ဟု ပြုအပ်သော၊ အသံ။ (တဒ္ဓမ္မုပစာ) ကောင်းချီးပေးသံ။ ကောင်းချီးပေးသောအခြင်းအရာ။ သာဓုကာရံ ပဝတ္တေတုံ။ အပ၊ ၁။ ၆၃၊ ၁၃၇။ သာဓုကာရံ ပဝတ္တိသု။ အပ၊ ၂။ ၁၅၆။

သာဓုကာရဒါန (နာ) [သာဓုကာရ + ဒါန] ကောင်းချီးသံကိုပေးခြင်း။ ---- သာဓုကာရဒါနမေဝ ပမာဏံ ----။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၈။ သာဓုကာ-ရဒါနေနာတိ ပကရဏာနုရူပဝသေန ဝုတ္တံ ယထာ တံ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသင်္ဓိတိကာလာ-ဒီသု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၅။

သာဓုကာရဘာဝသဏ္ဌိတ (ထီ) [သာဓုကာရဘာဝ + သဏ္ဌိတ] ကောင်းချီးပေးခြင်းသဘောခံ့ ကောင်းစွာတည်သော။ ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနေ သာဓုကာရဘာဝသဏ္ဌိတာ သာဓုကာရံ ဒဒ-မာနာ အကမ္ပိတ္ထ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅၁။

သာဓုကာရသတ (နာ) [သာဓုကာရ + သတ] ကောင်းချီးပေးခြင်း (အကြိမ်) တစ်ရာ, အရာ။ ကောင်းချီးပေးခြင်း ရာပေါင်းများစွာ။ ---- မဟာဇနော အစ္ဆရိယဗ္ဘုတစိတ္တဇာတော သာဓုကာရသတာနိ ပဝတ္တေသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၁၂၁။

သာဓုကာရသဒ္ဒ (ပု) [သာဓုကာရ + သဒ္ဒ] ကောင်းချီးပေးသံ။ ရာဇပုရိသာ သာဓုကာရသဒ္ဒံ သုတ္တာ ----။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၆။ တာသံ သာဓုကာရသဒ္ဒေန သဗ္ဗာ ပုဗ္ဗာရာမေ ဝသနဒေ-တာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၃။

သာဓုကာရသဒ္ဒနိဿေသ (ပု) [သာဓုကာရသဒ္ဒ + နိဿေသ] ကောင်းချီးပေးသံဟူသော

ကြေးကြော်ခြင်း။ သာဓုကာရသဒ္ဒနိဿေသေ အဝိစ္ဆိန္နေယေဝ ဓမ္မပစ္စဝေက္ခဏာယ စ ပရိ-ယောသာနေ သမာပတ္တိတာ ဝုဋ္ဌာယ ဌိတဌာ-နတော ပဋ္ဌာယ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၁။

သာဓုကာရသဒ္ဒပုဏ္ဏ (တိ) [သာဓုကာရသဒ္ဒ + ပုဏ္ဏ] ကောင်းချီးပေးသောအသံနှင့် ပြည့်သော။ သာဓုကာရသဒ္ဒပုဏ္ဏံ အန္တလိက္ခံ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၄။

သာဓုကာရသဒ္ဒုဋ္ဌာန (နာ) [သာဓုကာရသဒ္ဒ + ဥဋ္ဌာန] ကောင်းချီးပေးသံဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ဧဝ-မိမာယ ဂါထာယ ပရိယောသာနဠ ရတ္တိဝိဘာ-ယနဠ သာဓုကာရသဒ္ဒုဋ္ဌာနဠ အာဌဝက-ကုမာရသ ယက္ခသ ဘဝနံ အာနယနဠ ဧကက္ခဏေယေဝ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၁။

သာဓုကာရသဟသ (နာ) [သာဓုကာရ + သဟသ] ကောင်းချီးပေးသံ (အကြိမ်) အထောင်, ထောင်ပေါင်းများစွာသော ကောင်းချီးပေးသံ။ တာ ဘဂဝတော မဓုရနိဿေသံ သုတ္တာ သာဓုကာရသဟသာနိ ဒတ္တာ ဘဂဝန္တံ သမ္ပရိဝါရေတ္တာ နိသီဒိသုယေဝ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၃။ သာဓုကာရသဟသာနိ ပဝတ္တိသု။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၃။

သာဓုကာရိတာ (ထီ) [သာဓု + ကာရိ + တာ] ကောင်း-ရှိသေ-စွာပြုအပ်-သည်၏အဖြစ်-သောအမှု။ ---- ကမ္မုနာ ဥပဂမနေ သာဓုကာ-ရိတာယ ဒေဝကာမိနော သဗ္ဗကာမသမိဒ္ဓိနော မောဒန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၈၅။ သာဓုနာ သာဓု-ကာရိတော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၀။ သာဓုကာရိ-တာတိ သက္ကစ္စကာရိတာ အာဒရကိရိယာတိ ဝဏ္ဏေန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၀။

သာဓုကာရိတာဂုဏယုတ္တ (တိ) [သာဓုကာရိတာ + ဂုဏယုတ္တ] ကောင်း-ရှိသေ-စွာ-ပြုအပ်သောဂုဏ်-နှင့်ယှဉ်-ရှိ-သော၊ သူ။ ဘိက္ခုနေ သာဓုကာရိတာဂုဏယုတ္တောပိတိ သဒ္ဒဝိဒူ မညန္တိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၅။ (-သံ၊ ၆။ ၂။ ၂။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃)။

သာဓုကာရိ (တိ) [သာဓု + ကရ + ဏိ။ ထီ-ဍ --ကာရိနီ။] ကောင်းစွာ-ပြုလေ့ရှိ-ပြုတတ်-သော။ ---- ဗုဒ္ဓကိစ္စဿ သဟနတော, တတ္ထ ဝါ သာဓုကာရိဘာဝတော အသယ္ယသာဟိ-နော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၅၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၆ ၁၄၄။ နဝ ဒဿနေ သာဓုကာရီ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၂။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၅။ သြပပါတိကောတိ ဥပပါ-တိကော ဥပပတနေ သာဓုကာရိတိ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၀။

သာဓုကီဋ (ထီ၊ နာ) [သာဓု + ကီဋ] ကောင်းစွာ-မြူးတူး-ပျော်ပါး-ကစား-ခြင်း။ ---- သတ္တာဟံ သာဓုကီဋံ ကီဋိတ္တာ သဗ္ဗဂန္ဓစိတကေ မဟန္တေန သက္ကာရေန ---- ကာရေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၁၂။ သတ္တဒိဝသာနိ သာဓုကီဋိသု။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၃၅။

သာဓုကီဋန (နာ) [သာဓု + ကီဋန] သာဓုကီဋ-ကြည့်။ သံဝေဂဝတ္ထုံ ကိတ္တေတ္တာ ကီဋနတော သာဓုကီဋနံ နာမ။ ဝဇိရ။ ၂၂။ ---- သုန္ဒရံ ကီဋနန္တိ သာဓုကီဋနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၃။ ---- သာဓုကံ ဧဝ ပူဇာဝသေန ကီဋနတော သာဓုကီဋနံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅။ ---- သုန္ဒရံ ကီဋနဒိဝသာ သာဓုကီဋနဒိဝသာ နာမ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၆၄။

သာဓုကီဋနဂီတ (နာ) [သာဓုကီဋန + ဂီတ] ကောင်းစွာ-မြူးတူး-ပျော်ပါး-ကစား-ခြင်း-ဖြင့်သီဆိုအပ်သောသီချင်း။ "ဂီတန္တိ နဋ္ဌာဒီနံ

ဝါ ဂိတံ ဟောတု, အရိယာနံ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ရတနတ္တယဂုဏ္ဏူပသံဟိတံ သာဓုကီဠနဂိတံ ဝါ ဂိတံ နာမ"။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၈။

သာဓုကီဠနဒိဝသ (ပု) [သာဓုကီဠန + ဒိဝသ] ကောင်းစွာပူဇော်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်-မြူးတူး-ပျော်ပါး-ကစား-ကြကုန်ရာနေ့, ရက်၊ သူတော်ကောင်းတို့၏ ပူဇော်ခြင်းအစွမ်းအားဖြင့် ကစားကြကုန်ရာနေ့, ရက်။ ---- တထာဂ-တသ ပရိနိဗ္ဗာနတော သတ္တသု သာဓုကီဠန-ဒိဝသေသု ----။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။ ဧဝံ သတ္တာဟံ သာဓုကီဠနဒိဝသာ နာမ အဟေသုံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇။

သာဓုကီဠိက (ထီ) [သာဓု + ကီဠိက] သာဓုကီဠ-ကြည့်။ ---- သာဓုကီဠိကာယ သြကာသံ နလဘိသု။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ ---- သာဓုကီဠိကံ ကီဠေတွာ စျာပေတွာ ----။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၆။ (-သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၂-၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၄)။

သာဓုကီဠိတ (နာ) [သာဓု + ကီဠိတ] သာဓုကီဠ-ကြည့်။ ---- ဣမံ သတ္တာဟံ သာဓုကီဠိတံ ကီဠိဿာမ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ သာဓုကီဠိတံ ကီဠိသု။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။ ---- သာဓုကီဠိတံ ကာရေတွာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။

သာဓုကီဠိတဂိတ (နာ) [သာဓုကီဠိတ + ဂိတ] သာဓုကီဠနဂိတ-ကြည့်။ ---- ပရိနိဗ္ဗာန-ကာလေ ရတနတ္တယဂုဏ္ဏူပသံဟိတံ သာဓု-ကီဠိတဂိတံ ဝါ ----။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၈။ (-ဝဇိရ။ ၃၇၁။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၇၁)။

သာဓုဂိတ (နာ) [သာဓု + ဂိတ] ကောင်းစွာ (ပူဇော်သဖြင့်) သီဆိုခြင်း။ ---- နဋဂိတံ ဝါ သာဓုဂိတံ ဝါ ----။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၅။ "သာဓုဂိတံ နာမ ပရိနိဗ္ဗုတတ္ထာနေ ဂိတံ"။ ဝဇိရ။ ၄၂၂။ သာဓုဂိတန္တိ အနိစ္စတာဒိပဋိသံယုတ္တဂိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၁။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၈)

သာဓုစရိတ (တိ) [သာဓု + စရိတ] ကောင်းစွာ ကျင့်အပ်သော။ သာဓုစရိတကန္တိ တဒေဝ အပိစ္ဆတာဒိစရိတံ စိဏ္ဏံ၊ သာဓုစရိတမေဝ ဟိ "စရိတက"န္တိ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၆။

သာဓုစိတ္တ (တိ) [သာဓု + စိတ္တ] ကောင်းစွာဆန်း-ကြယ်သော။ သာဓုစိတ္တံ မနောရမံ။ အပ၊ ၁။ ၇၆၊ ၂၁၁။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။ ---- သာဓုစိတ္တံ သုဌု ဝိစိတ္တံ ----။ အပ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။

သာဓုစိန္တိနီ (တိ) [သာဓု + စိန္တိနီ] ကောင်း-မြတ်-သော-အကျိုးကိုကြံစည်တတ်သော၊ ပညာ။ နိပုဏာ သာဓုစိန္တိနီ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၁။ ---- သာဓူနံ အတ္ထာ စိန္တိနီ ပညာ ကိမတ္ထိယာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇၅။

သာဓုဆန္ဒ (တိ) [သာဓု + ဆန္ဒ] ကောင်းစွာ-ဖုံးလွှမ်း-မိုး-အပ်သော။ တပနီယပဋ္ဌေဟိ စ သာဓုဆန္ဒ (ဝိမာန။ ၁၁၈) န္တိ တပနီယမယေဟိ အနေကရတနမယေဟိ စ ဆဒနေဟိ တတ္ထ တတ္ထ သုဌု ဆာဒိတံ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၃၁၉။

သာဓုဇန (ပု) [သာဓု + ဇန] ကောင်းသောသူ၊ သူတော်ကောင်း။ ---- သာဓုဇနေဟိ ပဝတ္တေ-တဗ္ဗံ။ ဥဒါန၊ ဌ။ ၄၉။ ---- ကထေန္တသ သာဓု-ဇနဿ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂၉။ ----သာဓုဇနေ နိယောဇေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။

သာဓုဇနတောသနတ္ထ (ပု) [သာဓုဇန + တောသန + အတ္ထ] သူတော်ကောင်းတို့ကို-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-စေခြင်းအကျိုး။ အထ ခေါ သာဓုဇန-တောသနတ္ထဠာတိ ဒဿေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။

သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထ (ပု) [သာဓုဇန + ပါမောဇ္ဇ + အတ္ထ] သူတော်ကောင်း (အပေါင်း) တို့၏-ဝမ်းမြောက်-ရွှင်လန်း-ခြင်း-အကျိုး။ ---- သာဓုဇနပါမောဇ္ဇတ္ထာယ ----။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၆၊ ၁၁၄၊ ၁၇၂၊ ၃၁၉။

သာဓုဇနဝုတ္တိ (ထီ) [သာဓုဇန + ဝုတ္တိ] သူတော်ကောင်းတို့၏ဖြစ်ခြင်း။ သီမာတိ မရိယာဒါ သာဓုဇနဝုတ္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၈။

သာဓုဇနသမ္မဟ (ပု) [သာဓုဇန + သမ္မဟ] သူတော်ကောင်းအပေါင်း။ အသဗ္ဗာဟိတိ အသဘာယောဂ္ဂါဟိ သဘာယ် သာဓုဇနသမ္မ-ဟေ ဝတ္ထုံ အယုတ္တာဟိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၀၀။

သာဓုဇနာစာရမတ္တက (တိ) [သာဓုဇန + အာစာရ + မတ္တက] သူတော်ကောင်းတို့၏-အကျင့်-အာစာရ-မျှသော။ အာစာရသီလမတ္တကန္တိ သာဓုဇနာစာရမတ္တကံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၂၉။

သာဓုဇနာစာရဝိရဟိတ (တိ) [သာဓုဇနာစာရ + ဝိရဟိတ] သူတော်ကောင်းတို့၏-အကျင့်-အာစာရ-မှ-ကင်း-ကွာ-သော။ ---- ဓီတာ စိရကာလံ အပရိစိတကုသလတာယ သာဓု-ဇနာစာရဝိရဟိတာ အနာဒရာ----။ ပေတ၊ ၆။ ၆၂။

သာဓုဇနာစာရသီလမတ္တက (နာ) [သာဓုဇနာစာရ + သီလ + မတ္တက] သူတော်ကောင်းတို့၏အကျင့်သီလမျှ။ အာစာရသီလမတ္တကန္တိ သာဓုဇနာစာရသီလမတ္တကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

သာဓုဇိတ (တိ) [သာဓု + ဇိတ] (၁) ကောင်းစွာ အောင်အပ်ပြီ။ (၂) ကောင်းသောအောင်ခြင်း။ (၁) (၂) တံ ခေါ ဇိတံ သာဓုဇိတံ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၃၁။

သာဓုဇီဝိတ (နာ) [သာဓု + ဇီဝိတ] ကောင်းသော အသက်မွေးခြင်းရှိသော။ ---- အပတိရူပ-သဟာယေ ဝဇ္ဇေတ္တာ သာဓုဇီဝိတာယ သုဒ္ဓါ-ဇီဝေ ---- ဘဇသု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၆။

သာဓုဇီဝိ (တိ) [သာဓု + ဇီဝိ] ကောင်း-စင်ကြယ်-သန့်ရှင်း-သော-အသက်မွေး-အသက်ရှင်-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သာဓုဇီဝိပိ သီဒတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၇၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၃။ သာဓုဇီဝိတိ ပရိသုဒ္ဓဇီဝိတံ ဇီဝမာနော။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၃၄။

သာဓုတစ္ဆိတ (တိ) [သာဓု + တစ္ဆိတ] ကောင်းစွာ-ရွေ-ထိုး-ဖြတ်-လှီး-အပ်သော။ နာ သုလော သာဓုတစ္ဆိတော။ ဇာ၊ ၁။ ၅၈။ ---- အယံ သုလောပိ သာဓုတစ္ဆိတော မံ နာ တပတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၃။

သာဓုတရ (တိ) [သာဓု + တရ] အလွန်ကောင်းစွာ။ တာပသော ဒိသ္မာ သာဓုတရံ ဌပေသိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၅။ သာဓုတရံ ဝါ ----။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၁။ သာဓုတရံ ယေဝ ဘဝိဿတိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၉။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၃၄။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၅၂၃)။

သာဓုတာပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [သာဓုတာ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] ကောင်းသည်၏အဖြစ်လျှင် ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်ခြင်းရှိသော။ အဝိသံဝါဒနလက္ခဏံ သစ္စံ။ ---- သာဓုတာပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅၂။

သာဓုတ္ထပ္ပကာရပ္ပတ္ထ (တိ) [သာဓုတ္ထ + ပကာရ + ပတ္ထ] ကောင်းသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သော-အထူး-အပြား-သို့ရောက်သော။ ---- ဒေဝ-ဒတ္တော မာတုဝိသယေ, မာတုသမ္ပန္နိ ဝါ သာဓုတ္ထပ္ပကာရပ္ပတ္တော ----။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉။

သာဓုဓမ္မ (ပု) [သာဓု + ဓမ္မ] ကောင်းသော အကျင့်တရား။ နဟိ ယေသံ ကေသဋ္ဌိပိ ဘုဇိသာနံ။ အဘုဇိသဘာဝကရဏာ သာဓု-ဓမ္မောတိ? ဝုစ္စတေ။ စရိယာ၊ ၆။ ၉၇။ သာဓု နရသ ဓမ္မာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၉၉) တိ နရသ သာဓုဓမ္မာ။ သုန္ဒရဓမ္မာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၁၇။

သာဓုဓမ္မစရိယ (ပု) [သာဓု + ဓမ္မစရိယ] ကောင်းစွာတရားကျင့်သော၊ သူ။ ယထာ "သာဓုဓမ္ম-စရိယာတိ ပဇ္ဇဇိတော" ယောဇနာ ဧဝံ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆။

သာဓုနရ (ပု) [သာဓု + နရ] သာဓုဇန-ကြည့်။ ယေ ကေစိ မေ သာဓုနရသ ဓမ္မာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၉။

သာဓုနရဓမ္မ (ပု) [သာဓုနရ + ဓမ္မ] လူ၏ ကောင်းသောတရား၊ ကောင်းသောသူ-သူတော်ကောင်း-တို့၏-အကျင့်-တရား။ သာဓုနရသ ဓမ္မာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၉၉) တိ နရသ သာဓုဓမ္မာ။ သုန္ဒရဓမ္မာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၁၇။ မာဏာဝ သာဓုနရဓမ္မံ နာမ ဇာနာမိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၁၆။

ပုဏ္ဏကဘီလူးစစ်သူကြီးအား ဝိဓူရသုခမိန် ဟောကြားအပ်သော သူတော်ကောင်း, သူယုတ်မာ ခွဲခြားကြောင်းဖြစ်သည့် "သာဓုနရ တရား ၄-ပါး "--(၁) ယာတာနုယာယီ-ရှေးသူတော်ကောင်းတို့ သွားသောတရားလမ်းကို မယွင်းမထောင့် ဖြောင့်မှန်စွာလိုက်ခြင်း။ (၂) အလ္လဗ္ဗ ပါဏိပရိဝဇ္ဇယ- စိုစွတ်သောလက်ကို ခြောက်သွေ့ ပူလောင်အောင်မပြုခြင်း။ (၃) မိတ္တအဒုဋ္ဌ- အဆွေခင်ပွန်းကို မပြစ်မှားခြင်း။ (၄) အသတိနံ မာ နိဂ္ဂ- ယုတ်မာသောမိန်းမတို့၏ အလိုသို့ မလိုက်ခြင်း။ (-ဇာ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၁၇-စ။ ဇာတ်ဝတ္ထု။ ၂။ ၄၆၀-၁)။

သာဓုနိမ္မိတ (တိ) [သာဓု + နိမ္မိတ] ကောင်းစွာ-ဖန်ဆင်း-မွမ်းမံ-အပ်သော။ သောဝဏ္ဏံ သာဓုနိမိတ္တံ။ အပ၊ ၁။ ၂၄၂။

သာဓုနိဝတ္ထဒုဿ (တိ) [သာဓု + နိဝတ္ထ + ဒုဿ] ကောင်းသောအဝတ်ပုဆိုးကို ဝတ်ရုံသော၊ ကောင်းစွာ-ဝတ်-ရုံ-အပ်သော-အဝတ်ပုဆိုးရှိသော။ အလင်္ကတံ သာဓုနိဝတ္ထဒုဿံ။ ပေတ။ ၁၈၈။ ပေတ၊ ၆။ ၂၁၉။

သာဓုနိသိတ (တိ) [သာဓု + နိသိတ] ကောင်း-ထက်-စွာ-သွေးအပ်ပြီးသော။ သာဓုနိသိ-တသာ (ဒီ၊ ၃။ ၁၀၄) တိ သုဠု နိသိတသ တိခိဏသ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၉၅။

သာဓုပက္ကာ (တိ) [သာဓု + ပက္ကာ] ကောင်းစွာ-ချက်-ပြုတ်-ဖုတ်-အပ်ပြီးသော။ တိလောဒနော ဟေဟိတိ သာဓုပက္ကော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၇၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၀၄။ နိဒ္ဒုမကေ ပစိတံ သာဓုပက္ကံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၂၉။ နိဒ္ဒုမကေ ပစိတန္တိ နိဒ္ဒုမေ နိဒ္ဒါလေ အဂ္ဂိမ္မိ ပက္ကမံသံ သာဓုပက္ကံ နာမ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၂၉။

သာဓုပစ္စုဒါ (တိ) [သာဓု + ပစ္စုဒါ] ကောင်းစွာ (ရင်မှ) ထွက်-ပြု-သော။ အဝဏ္ဏော သာဓုပစ္စုဒါ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄။ ဥရေ လဂ္ဂါ ဧဝ ဟုတ္တာ သုဠု နိက္ခန္တတ္တာ သာဓုပစ္စုဒါ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၆၆-၇။

သာဓုပညာ (တိ) [သာဓု + ပညာ] ကောင်းမြတ်သောပညာရှိသော၊ သူ။ သာဓုပညသာ (မ၊ ၂။ ၄၈) တိ သုန္ဒရပညသ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၆၈။ ယော ပဿတိ သေနကံ သာဓုပညံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၁။ ယော သာဓုပညံ ဥတ္တမပညံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၈။

သာဓုပတ္ထိတ (တိ) [သာဓု + ပတ္ထိတ] ကောင်းစွာ-ဆုတောင်း-တောင့်တ-သော၊ သူ။ ဘိက္ခုနံ သာဓု ပတ္ထိတံ။ အပ၊ ၂။ ၂၇၉။

သာဓုပုရိသ (ပု) [သာဓု + ပုရိသ] သူတော်ကောင်း-ပုဂ္ဂိုလ်။ သုပေါရိသော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၉) တိ သာဓုပုရိသော ပညဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။ သာဓုပုရိသေ (ဓာန်။ ၉၇၅) သပ္ပုရိသေ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သာဓုပူဇိတ (တိ) [သာဓု + ပူဇိတ] သူတော်ကောင်းတို့-ကိုးကွယ်-အပ်သော၊ သူ။ ရောဟဏော သာဓုပူဇိတော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၊ ၇၊ ၁၃၊ ၉၈။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၇။

သာဓုဖလဘရိတ (တိ) [သာဓု + ဖလ + ဘရိတ] ချို-မြိန်-ကောင်း-မြတ်-သောအသီးတို့နှင့်ပြည့်သော။ သာဓုဖလဘရိတတာယ အပရိသ-ယတာ စ မနောရမ္မေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၂။

သာဓုဘာဝိတ (တိ) [သာဓု + ဘာဝိတ] ကောင်းစွာပွါးများအပ်သော၊ ဘုရားအစရှိကုန်သော သူတော်ကောင်းတို့သည်-ပွါးများ-ဖြစ်စေ-အပ်သော။ ဝိမလံ သာဓုဘာဝိတံ။ ထေရီ။ ၃၉၁။ သာဓု သက္ကစ္စ သမ္မဒေဝ ဘာဝိတံ, သာဓူဟိ ဝါ ဘာဝိတံ ဥပ္ပါဒိတံ။ ထေရီ၊ ၆။ ၉၈။

သာဓုဘာဝူပဂမန (တိ) [သာဓု + ဘာဝ + ဥပဂမန] ကောင်းသည်၏အဖြစ်သို့-ကပ်-ရောက်-ခြင်း။ ---- ကာယစိတ္တာနံ သာဓုဘာဝူပဂမနေန ဝိက္ခမ္ဘိတတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၄။

သာဓုမရိယာဒ (ပု၊ နဝ) [သာဓု + မရိယာဒ] သူတော်ကောင်းတို့၏-အပိုင်းအခြား-စည်းကမ်း။ အစ္စယနံ သာဓုမရိယာဒံ မဒ္ဒိတ္တာ ဝိတိက္ကမနံ အစ္စယောတိ အာဟ "အပရာဓော"-တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၁။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၂)

သာဓုမရိယာဒဝိတိက္ကမလက္ခဏ (တိ) [သာဓုမရိယာဒ + ဝိတိက္ကမ + လက္ခဏ] သူတော်ကောင်းတို့၏-အပိုင်းအခြား-စည်းကမ်း-ကို-လွန်ကျူး-ဖောက်ဖျက်-ခြင်း-၏-အမှတ်အသား-ရှိသော။ အတိက္ကမန္တိ သာဓုမရိယာဒဝိတိက္ကမလက္ခဏံ ဒေါသံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၈။

သာဓုမုတ္တ (တိ) [သာဓု + မုတ္တ] ကောင်းစွာလွတ်မြောက်သော၊ သူ။ သုမုတ္တာ သာဓုမုတ္တမ္ပိ။ ထေရီ။ ၃၇၉။ သာဓုမုတ္တာမ္ပိတိ သာဓု သမ္မဒေဝ မုတ္တာ အမ္ပိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၆။

သာဓုမုတ္တိကာ (တိ) [သာဓု + မုတ္တိကာ] သာဓုမုတ္တ-နှင့်အနက်တူ။ သာဓုမုတ္တိကာမ္ပိ မုသလဿ။ ထေရီ။ ၃၈၁။ တတ္ထ သာဓုမုတ္တိ-ကာမ္ပိတိ သမ္မဒေဝ မုတ္တာ ဝတ အမ္ပိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၃၀။

သာဓုရမ္မ (တိ) [သာဓု + ရမ္မ] ကောင်းစွာ-အလွန်-မွေ့လျော်ဘွယ်ရာဖြစ်သော။ ဥပါနယိ နဂရံ သာဓုရမ္မန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။ စရိယာ၊ ၆။ ၃၄။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၁။ ---- သာဓုရမ္မံ အတိရမဏီယံ နဂရံ ဥပါနယိတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၂။

သာဓုရသ (တိ) [သာဓု + ရသ] ကောင်း-မွန်-မြတ်-သောအရသာရှိသော။ ----သာဓုရသာနိ စ ဒွေ တိဏာနိ သူပဗျဉ္ဇနာနိ ပစိတ္တာ ----။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၉။

သာဓုရူပ (တိ) [သာဓု + ရူပ] ကောင်းသော သဘောရှိသော၊ သူ။ "သာဓုရူပေါ ဝတ ဘော အယံ သမဏော ----။ ဒီ၊ ၃။ ၅၊ ၁၃။ သာဓုရူပါ (ဝိမာန။ ၉၇) တိ ---- သုန္ဒရဘာဝါ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၇ဝ။

သာဓုလဒ္ဓိက (တိ) [သာဓု + လဒ္ဓိက] ကောင်းစွာရအပ်သော။ တသ္မာ အယံ သာဓုလဒ္ဓိကော ဘဒ္ဒကောတိ ဧဝံ သမ္မတော မဟာဇနဿ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၂။ ကုသလဓမ္မေသု သဒ္ဓါ နာမ သာဓုလဒ္ဓိကာတိ ဥမ္မဂ္ဂတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၁။ (-မ၊ ၈။ ၂။ ၂၀၁။ မူလ၊ ၈။ ၃။ ၄၅)။

သာဓုဝဂ္ဂ (ပု) [သာဓု + ဝဂ္ဂ] သာဓုဝဂ်၊ သာဓုသုတ် အစရှိသော ၁၁-သုတ်အပေါင်း။ အဂ္ဂိတ္ထရ-နိကာယ်၊ ဒသကနိပါတ်၊ တတိယပဏ္ဏာသက၊ စတုတ္ထဝဂ်။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သာဓုဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဓုဝဂ္ဂ + ဝဏ္ဏနာ] သာဓုဝဂ်ကို-ဖွင့်ဆိုရာ-ဖွင့်ဆိုကြောင်း-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ စတုတ္ထသ ပဋမေ ---- သာဓု-ဝဂ္ဂေါ စတုတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၃။

သာဓုဝဏ္ဏိတ (တိ) [သာဓု + ဝဏ္ဏိတ] ကောင်းစွာ ဖွင့်ဆိုအပ်သော။ ဝဏ္ဏနာ သာဓုဝဏ္ဏိတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၁။

သာဓုဝါဒီ (တိ) [သာဓု + ဝါဒီ] ကောင်းစွာ-ပြော-ဆို-လေ့ရှိသော၊ သူ။ သာဓုဝါဒီ စ သံသယော။ ဝိမာန၊ ၂၂။ ၇၁။

သာဓုဝိဘတ္တရူပ (တိ) [သာဓု + ဝိဘတ္တ + ရူပ] ကောင်းစွာဝေဘန်အပ်သောသဘောရှိသော။ ဒွေမာ သိရော သာဓုဝိဘတ္တရူပေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၃။

သာဓုဝိလာသိနီ (တိ) [သာဓု + ဝိလာသိနီ] ကောင်းစွာတင့်တယ်သော။ သာဓုဝိလာသိနိံ နာမ၊ တံ သုဏာထ သမာဟိတာတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂။ ၁၃၈၊ ၅၀၀။

သာဓုဝိဟာရီ (တိ) [သာဓု + ဝိဟာရီ။ ထီ-၌ -- ဝိဟာရိနီ။] ကောင်းစွာနေလေ့ရှိသော၊ သူ။ သဒ္ဓိ စရံ သာဓုဝိဟာရီ ဓီရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၆။ မ၊ ၃။ ၁၉၂-၃။ ဓမ္မ။ ၆၀။ သုတ္တနိ။ ၂၈၆။

သာဓုသဏ္ဌာယကရဏ (နာ) [သာဓု + သဏ္ဌာယ + ကရဏ] ကောင်းစွာ-ရွတ်-ဖတ်-သရဇ္ဈာယ်-ခြင်းကို-ပြုခြင်း။ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗဓမ္မေသု သာဓုသဏ္ဌာယကရဏာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။

သာဓုသဏ္ဌိတ (တိ) [သာဓု + သဏ္ဌိတ] ကောင်းစွာတည်သော။ ပါဒဂဏ္ဌိရဟု သာဓုသဏ္ဌိတာ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၇။ နာဘိ တေ သာဓုသဏ္ဌိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄။ သာဓုသဏ္ဌိတာတိ သုဋ္ဌု သဏ္ဌိတာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၂။

သာဓုသဒ္ဒ (ပု) [သာဓု + သဒ္ဒ] သာဓုသဒ္ဒါ။ အယဉ္စ သာဓုသဒ္ဒေါ ---- ဒီဃတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၄။ (မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၆)။ ---- သာဓုသဒ္ဒေါ ဥဒါဟရော။ ဒီ၊ ၈။ ၁။ ၂၃၂-၃။

သာဓုသဒ္ဒဂ္ဂဟဏ (နာ) [သာဓုသဒ္ဒ + ဂဟဏ] သာဓုသဒ္ဒါကိုယူခြင်း။ တတ္ထ သာဓုသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ဝိယ ဣဓ ဥဂ္ဂတသဒ္ဒဂ္ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၃။

သာဓုသဘာ (တိ) [သာဓု + သဘာ] သူတော်ကောင်းတို့၏-စုဝေးရာ-ပွဲသဘင်။ အသဇ္ဇန်ဿ သာဓုသဘာယ ဘာဝေတုံ အယုတ္တံ ဖရုသံ ဝါစံ အဘာသိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၈၄။

သာဓုသဘာဝ (တိ) [သာဓု + သဘာဝ] သာဓုရူပ-ကြည့်။ ---- သာဓုသဘာဝံ နယ ယဒ္ဓေယ္ယ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၂။ အညေ ပန သာဓုသဘာဝါ---- ဝသန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၁၁။ သာဓုရူပါတိ သာဓုသဘာဝါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၈။ ---- သာဓုသဘာဝါယ ဝါစာယ ဝတ္တုံ ---- ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၈။

သာဓုသမစရိယ (တိ) [သာဓု + သမ + စရိယ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ ဧဝံ "သာဓုသမစရိယာတိ ပဗ္ဗဇိတော"တိအာဒိနာ ဧကေကသ ပဒသ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆။

သာဓုသမာစာရ (ပု) [သာဓုသမ + အာစာရ] ကောင်းစွာ (သီလသိက္ခာကို) အညီ-အမျှ-ကျင့်သော၊ သူ။ သောပိ သာဓုသမာစာရသ ပရိဟာနိယသ ဘေဒိတတ္တာ ဘိန္နသ်ဝရော ဧဝ နာမ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၇။ ---- သာဓုသမာ-စာရေ ဌတ္တာ ဒေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၂။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၉)။

သာဓုသမာစိဏ္ဏကုသလဓမ္မာနုရူပ (တိ) [သာဓု + သမာစိဏ္ဏ + ကုသလဓမ္မ + အနုရူပ] ကောင်းစွာလေ့ကျက်အပ်သော ကုသိုလ်တရား အားလျော်သော။ သာဓုသမာစိဏ္ဏကုသလ-ဓမ္မာနုရူပန္တိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၃။

သာဓုသမာဟိတ (တိ) [သာဓု + သမာဟိတ] ကောင်းစွာ-တည်-ထား-အပ်သော။ ဝိမလော သာဓုသမာဟိတော ဌိတတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၃၅၈။ မဟာနိ။ ၆၆။ စူဠနိ။ ၈၄။ ---- အဂ္ဂ-ဖလသမာဓိနာ သာဓုသမာဟိတော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၈၇။

သာဓုသမ္ဘတ (တိ) [သာဓု + သမ္ဘတ] ကောင်း၏ ဟူ၍သမုတ်အပ်သော။ ---- တိတ္ထကရော သာဓုသမ္ဘတော ဗဟုဇနဿ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၄။ မ၊ ၁။ ၂၅၈။ ---- ပဏ္ဍိတဝါဒေါ သာဓုသမ္ဘတော ဗဟုဇနဿ။ မ၊ ၁။ ၂၈၉။ ၃၀၀။

သာဓုသမ္ဘတာစာရဝိရဟ (တိ) [သာဓုသမ္ဘတ + အာစာရ + ဝိရဟ] ကောင်း၏ဟူ၍သမုတ်အပ်သော-အကျင့်-အာစာရ-မှကင်း-ကွာ-သော။ လူခံ ဝါ ဖရှသ် သာဓုသမ္ဘတာစာရ-ဝိရဟတော ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄၇။ လူခံ ဖရှသ် သာဓုသမ္ဘတာစာရဝိရဟတော။ အပသာဒ-နိယ် အာဒိဝတိ ဝတ္တတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၆။

သာဓုသီလဇာတက (နာ) [သာဓု + သီလ + ဇာတက] သာဓုသီလဇာတ်၊ အဆင်းလှသူ, အရွယ်ကြီးသူ, အမျိုးမြတ်သူ, သီလရှိသူတို့တွင် သီလရှိသူကိုသာလျှင် နှစ်သက်အပ်၏ ဟု ဘုရားလောင်းဖြေသော ဇာတ်။ သာဓုသီလ-ဇာတကဝဏ္ဏနာ ဒသမာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂၂၆။

သာဓုသီလိယ (နာ) [သာဓုသီလ + ဏ္ဍယ] ကောင်းသောသီလနှင့်ပြည့်စုံ-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သော ဇစ္စံ သာဓုသီလံ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၂။ ဧကသ သာဓုသီလိယံ သုန္ဒရသီလဘာဝေါ သီလ-သမ္ပဒါ အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၆။

သာဓုသုဂန္ဓဂန္ဓ (ပု) [သာဓု + သုဂန္ဓ + ဂန္ဓ] ကောင်းမြတ်-မွှေးကြိုင်သောအနံ့-ရှိ-တို့ဖြင့် လှိုင်-သော။ သုမာပိတာ သာဓုသုဂန္ဓဂန္ဓာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၃။

သာဓုသုဂန္ဓပုပ္ဖ (တိ) [သာဓုသုဂန္ဓ + ပုပ္ဖ] ကောင်းမြတ်မွှေးကြိုင်ရနံ့ကောင်းလှိုင်သည့် ပန်းရှိသော။ သဗ္ဗောတုကံ သာဓုသုဂန္ဓပုပ္ဖံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၃။

သာဓုသုတ္တ (နာ) [သာဓု + သုတ္တ] သာဓုသုတ်၊ (ဘုရားရှင်ထံ နတ်သားများစွာတို့ရောက်ရှိလာ ကာ ဒါနနှင့်စပ်၍ ဥဒါန်းကျူးရင့်ကြသောသုတ် ဖြစ်၏၊ အကျယ်ကိုသိလိုမူ သံ၊ ၁။ ၁၉-ကို ရှုပါ။ အံ၊ ၃။ ၄၅၃-၌ကား ကောင်းသောတရား, မကောင်းသောတရားတို့ကို ဟောကြား၏)။

သာဓေတဗ္ဗ (တိ) [သာဓ (သိဓ) + ဏော + တဗ္ဗ။

သာဓေတိ-ကြည့်။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ စတူသု ပဋိပဒါသု အညတရာယ သာဓေတ္ဗံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀၈။ တေန ဂမနေန သာဓေတ္ဗော အတ္ထော ဣဓေဝ သိဒ္ဓေတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၉၁။ ---- ဣမိနာ သရီရကေန သာဓေတ္ဗံ သာဓိတံ။ ပေတ၊ ၌။ ၁၀၇။

သာဓေတ္ထအတ္ထ (ပု) [သာဓေတ္ထ + အတ္ထ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အနက်-အဓိပ္ပါယ်။ အတ္ထာဘာဝတောတိ သုဘဒ္ဒသ သာဓေတ္ထအတ္ထာဘာဝတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။

သာဓေတ္ထတ္ထသာမညပရိဂ္ဂဟ (ပု) [သာဓေတ္ထတ္ထ + သာမည + ပရိဂ္ဂဟ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သော-အနက်-အဓိပ္ပါယ်-ကို သာမညအားဖြင့် သိမ်းဆည်းခြင်း။ ပစ္ဆိမသ ပန ဟေတုနော သာဓေတ္ထတ္ထသာမညပရိဂ္ဂဟေ သိဒ္ဓသာဓနတာ ----။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၃။

သာဓေတ္ထမ္ဘရဟိတ (တိ) [သာဓေတ္ထ + ဓမ္ဘ + ရဟိတ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သောတရားမှ ကင်းကွာသော။ နှ တံ တသ အနုပါဒါနံ ယထာ သုဝဏ္ဏမတ္တိကာဒိယဋ္ဌာဒီနံ သုဝဏ္ဏ-ယဋ္ဌော မတ္တိကယဋ္ဌော ကောသေယျပဋ္ဌော ကပ္ပါသပဋ္ဌောတိ စ သာဓေတ္ထမ္ဘရဟိတဋ္ဌ ဥဒါဟရဏံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၄။

သာဓေတ္ထပယောဇန (နှ) [သာဓေတ္ထ + ပယောဇန] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သော အားထုတ်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓါ ပန တဒါ မနုဿာနံ ---- တတော ပရံ ၌တွာ သာဓေတ္ထပယောဇန-ဘာဝတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉။

သာဓေတ္ထဖလ (နှ) [သာဓေတ္ထ + ဖလ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သောအကျိုး။ ဖလာဒီနံ တံ တံ သုတ္တဒေသနာယ သာဓေတ္ထဖလသ တဒုပါယသ။ တတ္ထ တတ္ထ သုတ္တဝိဓိဝစနသ စ ဝိဘာဂနိဒ္ဒါရဏဝသေန ဝိစယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၀။

သာဓေတ္ထသဘာဝါဝဟေ (ပု) [သာဓေတ္ထ + သဘာဝ + အဝဟေ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေအပ်သော သဘောကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း။ ---- ပါဏာတိပါတာဒီနံ ဧဝံ သဘာဝတ္တာ အာဏတ္တိဟတ္ထဝိကာရာဒီဟိ ဝုစ္စမာနသ ပိ ကာယာဒီဟိ သာဓေတ္ထသဘာဝါဝဟေ-တော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၄။

သာဓေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိဓ + ဏော + တိ။ သိဓ သံသိဒ္ဓိယံ သိဒ္ဓတိ----ကာရိတေ မဟာဝုတ္တိနာ ဣဿ အာတ္တံ၊ သာဓေတိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၄။ သာဓ + ဏော + တိ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဓယတိ-သံ။ သာဓေဣ၊ သာဟေဣ-ပါကတ။] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ၏။ (၂) ဖြစ်-ဖြစ်ပေါ်-စေ၏။ (၃) သိစေ၏။ (၁) ပယောဂဋ္ဌ သာဓေတိ (ပဋိသံ။ ၁၆၉) တိ နိဝရဏဝိဂ္ဂမ္ဘက် စျာနဋ္ဌ ယောဂီ နိပ္ဖာဒေတိ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၇၈။ သာဓေတိ (သံ၊ ၌၊ ၁။ ၆၄) တိ အသမ္မောဟ-ပဋိဝေဓဝသေန နိပ္ဖာဒေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။ (၂) ဥပတ္ထမ္ဘေန္တော အာဟာရကိစ္စံ သာဓေတိ (မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၄) တိ ဥပတ္ထမ္ဘေန္တောယေဝ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၁။ (၃) သာဓေတု (မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၃) နှိ ဟောဓေတုံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၃။

<u>သာဓေတိ</u>-ပဋိသံ။ ၁၆၉။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၆။ <u>သာဓ္ဓေ</u>-မိလိန္ဒ။ ၃၃၂။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃။ <u>သာဓေတု</u>-ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၄၈။ <u>သာဓ္ဓေ</u>-စရိယာ၊ ၌၊ ၇၄။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၄၁၁။ <u>သာဓေထ</u>-မိလိန္ဒ။

၁၄၉။ သာခေမိ-မိလိန္ဒ။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၇၀။ သာခေယျ-ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇၂။ ကခီ။ ၁၇၀။ သာခေယျာမ-ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁၇။ သာခေသိ-မ၊ ၌။ ၄။ ၂၀၇။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀၁။ သာခေသတိ-ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၈၃။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၈။ သာခေသေန္ဓိ-ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၆။ သာခေသာမိ-အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၈။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၆၁။ သာခေသာမ-ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၁။ သာခေဟိ-ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၇၁။

သာခေတုံ (ဗျ) [သိမ + ကော + တုံ] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်းငှါ။ (၂) သိစေခြင်းငှါ။ (၁) အထ ဝိပဿနာ ကိစ္စံ သာခေတုံ နာသက္ခိ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၂၉။ တသ္မာ အသိဒ္ဓမေဝ သာခေတုံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၈၂။ (၂) သာခေတိ (၃) ကြည့်။

သာခေတု (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + တု] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ-လော့-သတည်း။ တသ္မာ သုဒန္တံ အာစာရသမ္ပန္နံ စိတ္တံ တဝ ကာယရထသ သိန္ဓဝကိစ္စံ သာခေတု။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၄၈။

သာခေတုကာမ (တိ) [သာခေတုံ + ကမု + ဏ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်းငှါအလိုရှိသော၊ သူ။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ အသန္တံ သာခေတုကာမော သန္တံ သာခေမိတိ ဝေါဟရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၄။ ---- အတ္တနော ဇေဋ္ဌကဘာဝံ သာခေတု-ကာမော ဗြာဟ္မဏံ ပုစ္ဆိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၉။

သာခေထ (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + ထ] (သင်တို့) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်လော့။ "သဗ္ဗေဝ မေ ဗလီ ကရောန္တု၊ သာခေထ တုမ္ဟေ စတ္တာ-ရော မဟာမတ္တာ တံ ကရကိယံ"။ မိလိန္ဒ။ ၁၄၉။

သာခေန္ဓိ (တိ) [သိမ + ကော + အန္ဓိ။ ထိ-ဌ -- သာခေန္ဓိ။] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေသော၊ ဖြစ်စေသော။ ---- လောကဿ သစ္ဆိကတဘာဝံ သာခေန္ဓော တဿ ဘဂဝတော ကိတ္တိသဒ္ဒေါ အဗ္ဘုဂ္ဂတော။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၈။ ဇဝံ သာခေန္ဓောပိ စ ကဗဠီကာရော အာဟာရော ဒ္ဝိန္နံ ရူပ-သန္တတိနံ ပစ္စယော ဟောတိ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၁။ သာဓယမာနာတိ အတ္တနော ဝသေ ပဝတ္တယ-မာနာ။ မဏိမ္ဇူ။ ၂။ ၂၆၇။

သာခေန္ဓိ (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + အန္ဓိ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်၏။ အထ ဣမာနိ ခုတဂ်ိနိ ကိမတ္ထं သာခေန္ဓိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၂။ တေ ယာဝ ဥပါဒိဏ္ဏကပက္ခေ တိဋ္ဌန္တိ။ တဝ အာဟာရတ္ထံ နု သာခေန္ဓိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃။ ယတ္ထ ဝါယာမေန ပယောဂေန ဇီဝိတဝုတ္တိ သာခေန္ဓိ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၇၆။ သာခေန္ဓိ နိဗ္ဗာခေန္ဓိ။ မဏိမ္ဇူ။ ၂။ ၃၁၇။

သာခေန္ဓု (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + အန္ဓု] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်-လော့-သတည်း။ သမန္တာ ဒသဒိသာ ယောဇနသတံ ရူပဒဿနံ အနုဘောန္ဓု သာခေန္ဓု။ စရိယာ၊ ၌။ ၇၄။ (-ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၄၁၁)

သာခေမိ (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + မိ] (ငါ) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ၏။ ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ အသန္တံ သာခေတုကာမော သန္တံ သာခေတိတိ ဝေါဟရတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၄။ တာဝကာလိကံ ဒိန္နကံ အတ္ထိ၊ တံ သာခေမိတိအာဒိနိ ဝတ္တာ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၇၀။

သာခေယျ[1] (ကာ၊ ကြို) [သိမ + ကော + ဏယျ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေရာ၏။ အာဟာရတ္ထဉ္စ ဖရေ-ယျာတိ အာဟာရတ္ထံ သာခေယျ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇၂။ အဘိနိပ္ပါဒေယျာတိ ဇဝံ ဝစီဘေဒံ -- -- ပဋိလာဘဝသေန သာခေယျ။ ကခီ။ ၁၇၀။

---- အာရမ္ဘမာနံ ဝိသဇ္ဇနံ အဓိပ္ပေတဗ္ဗေ၀ အတ္ထံ နဿ သာခေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၁။

သာခေယျ၂ (တိ) [သိ၀ + ဏျ-သာ၀ိယျ-သာခေယျ] သာခေတဗ္ဗ-ကြည့်။ သယူပေါ ဗဟုဒိ၀သံ သာခေယ္ယာ သတြယာဂေါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၅။

သာခေယ္ယာမ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဧယ္ယာမ] (ငါတို့) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်ရာ၏။ ---- မယံ အတ္ထနော ဝုမ္မီသာခေယ္ယာမ။ ဇာ၊ ၌။ ၂။ ၂၁၇။

သာခေတ္ဝာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သိ၀ + ဏော + တ္ဝာ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ၍။ ---- တိလတေလေနေ၀ ဥဒကကိစ္စံ သာခေတ္ဝာ ယောဇနပ္ပမာဏံ ဥဒ-ပေသုံ။ ဒီ၊ ၌။ ၂။ ၁၇၁။ ဧ၀ံ တသ္ဒ ဘိက္ခုနော ပုဇ္ဇတရပါသံ သတရဘာ၀ံ ကာရဏေန သာခေတ္ဝာ ----။ မ၊ ၌။ ၁။ ၁၀၂။ ----- အပြာဟ္ဝဏဘာ၀ံ သာခေတ္ဝာ ----။ မ၊ ၌။ ၃။ ၂၉၇။

သာခေသိ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဣ] (၁) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေပြီ။ (၂) သိစေပြီ။ (၁) ယဒဿ ဒ္ဝါနဝုတိယောဇနသတံ အာဂစ္ဆန္တဿ ယာန-ကိစ္စံ သာခေသိ။ မ၊ ၌။ ၄။ ၂၀၇။ (၂) အတီတံ အရိယမဂ္ဂံ ဒေ၀ပုတ္တမာရာဒိကေ အဘိဘ-ဝိတ္ဝာ တုယ္ဟံ သတ္ထာ ဝိဇေသိ သာခေသိ။ ထေရ၊ ၌။ ၂။ ၁၀၁။

သာခေသေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဿတိ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေလတ္တံ့။ တံ သကလမ္ပိ ဝိနယ-ပိဋကံ မယိ ပရိနိဗ္ဗုတေ တုမှာကံ သတ္ထုကိစ္စံ သာခေသေတိ။ ဒီ၊ ၌။ ၁၈၃။ ကိနာမ အတ္ထံ သာခေသေတိ။ ထေရ၊ ၌။ ၁။ ၁၂၈။ ကိတေ ကရိဿတိ ကိ ဒိသံ အတ္ထံ တုယ္ဟံ သာခေသေတိ။ အပ၊ ၌။ ၂။ ၂၉၁။

သာခေသန္ဓိ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဿန္ဓိ] ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်လတ္တံ့။ ကတရံ အတ္ထံ သာခေသန္ဓိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၂၇၆။

သာခေသေမ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဿေမ] (ငါတို့) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေကုန်-လတ္တံ့။ "ပိတု သန္တကံ ဝေါဟာရံ သာခေသေမ"။ ဇာ၊ ၌။ ၂။ ၃၈၁

သာခေသေမိ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဿာမိ] (ငါ) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ-လတ္တံ့။ အနုပ္ပါဒံ သာ-ခေသေမိတိ ဣမိနာ ကာရဏေန ကတ္တဗ္ဗန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၌။ ၂။ ၁၃၈။ "ဂါမကေ ဥဒ္ဓါရံ သာခေသေမိ"။ ဇာ၊ ၌။ ၃။ ၆၁။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၃၊ ၂၃၂)။

သာခေဟိ (ကာ၊ ကြို) [သိ၀ + ဏော + ဟိ] (သင်) ပြီး-ပြည့်စုံ-စေလော့။ ဂစ္ဆတံ သာခေဟိ။ ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၄၇၁။

သာဓျ (တိ) [သာ၀ + ဏျ] ပြည့်-ပြည့်စုံ-ယုံကြည်-ထင်ရှား-စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-စကား။ သာ မာနဿ သမီပေတိ ဥပမာနံ သိဒ္ဓသာ-ဒိသေန သာဓျသာ၀နံ ယထာ ဂေါ ဝိယ ဂ၀ယောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဥဒါဟရဏ-သာ၀မ္ပိယာ သာဓျသာ၀နံ ဟေတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌။ ၂။ ၂၆၇။

သာနံ[3] (ပု) [သာ + အံ။ နိရုတ္တိ။ ၁၆၃-သုတ်ဖြင့် သာ-၏ အစိတ် အာ-ကို အာနင်-ပြု။] ခွေးကို။ သာဿ သေ စာနင်။ ---- ဘော သာန ဘောခ္ခော သာ၊ သံ၊ သာနံ။ နိရုတ္တိ။ ၁၆၃။

သာနံ[2] (ထီ) [တ + နံ။ တ-ကို သ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၂၂၁။] ထိ (ဝေဒနာ, မိန်းမ) တို့အား-တို့၏။ ပဋိက္ခမော သာနံ ပညာယတိ နော အဘိက္ခ-မော။ သံ၊ ၃။ ၇၂။

သာန° (ပု) [သာ + သိ။ အာလုပ်အနက်။] အိုခွေး။ သာန်°-ကြည့်။

သာန² (နာ) [သာ + ယု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၈။] ခေါင်းပါး-ကုန်ဆုံး-ကုန်ခမ်း-အောင်-ပြုခြင်း-ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်။ ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ သာန-တော တနုကရဏတော ဩသာနကရဏတော ဥဏ္ဏ ကုသ် နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၈၁။ (-ပဋိသ်၊ ၆။ ၁။ ၁၂၁၊ ၁၈၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၈)။

သာနိသ်သ (တိ) [သဟ + အာနိသ်သ] အကျိုး-အာနိသင်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ တတ္ထ သဖလာတိ သာနိသ်သာ။ သ်၊ ၆။ ၂။ ၄၈။ အဘိညာသမာပတ္တိပဋိလာဘေန သာနိသ်သာ။ သ်၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၃။

သာနိသ်သဂါရဝ (ပု) [သာနိသ်သ + ဂါရဝ] အကျိုး-အာနိသင်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောရှိ သေခြင်း။ ဧဝံ ဟိ သာသနဿ သုစိရဋ္ဌိတိ-ကတာ ဟောတိတိ သာနိသ်သဂါရဝေန ယာစနံ အကာသိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၂၃။

သာနု (ပု၊ နာ) [သန + ဏု။ သနေတိ အတ္တနိ ဘတ္တိ ဥပ္ပါဒေတီတိ သာနု။ ဂိရိပ္ပဒေသော။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁။ သန္ဒယတေ သေဝျတေ မုနိပဘူ-တိဟိ သာနု၊ ပဗ္ဗတသမဘူဘာဂေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ (ပု) သာနု-သ်။ (ပု၊ နာ) သာဏု-ပါကတ။] (၁) တောင်၊ မြေတောင်။ (၂) တော၊ တောအုပ်။ (၃) တောင်မြေညီ။ (၄) (က) သာနုမည်သော-သူ-သာမဏေ။ (ခ) သာနုမည်သော တောင်။ (၅) တောင်စဉ်-တောင်ဝှမ်း။ (၆) တောင်၊ မြေတောင်။ သာနုနိ စ ပဗ္ဗတာနိ စာတိ ပံသုပဗ္ဗတေ စ သိလာပဗ္ဗတေ စ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၀။ (၂) တော၊ တောအုပ်။ ပဗ္ဗတ-သာနုဂေါစရာတိ ပဗ္ဗတဝနသဏ္ဍစာရီ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၂၄။ (၃) တောင်ထိပ်၊ မြေညီ။ ပတ္ထောတိ ဟိ ပဗ္ဗတဿ သမာနဘူမိ၊ ယော "သာနု"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၃။ (၄) (က) သာနုမည်သော-သူ-သာမဏေ။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရိဿာ ဥပါသိကာယ သာနု နာမ ပုတ္တော ယက္ခေန ဂဟိတော ဟောတိ။ သ်၊ ၁။ ၂၁၀။ ဥပါသိကာ ဒဿမာ-သစ္စယေန ပုတ္တံ ဝိဇာယိတ္တာ သာနုတိဿ နာမံ အကာသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၂။ (ခ) သာနု မည်သောတောင်။ သာနုံ ပဋိဂမိဿာမိ (ထေရ။ ၂၂၅) တိ ပုဗ္ဗေ မယာ ဝုတ္ထပဗ္ဗတ-သာနုမေဝ ဥဒ္ဒိဿ ဂစ္ဆိဿာမိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၉၉။ ခေတ္တဿ ပန ပုဗ္ဗုတ္တရဒိသာဘာဂေ ဧကသ္မိံ သာနုပဗ္ဗတေ မဟန္တံ သိမ္မလိဝနံ အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၇၆။ (၅) တောင်စဉ်၊ တောင်ဝှမ်း။ ဂန္ဓမာဒနကူဋံ သာနုမယံ အဗ္ဘန္တရေ မုဂ္ဂဝဏ္ဏံ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၅။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၈။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၁။

သာနုဂ္ဂဟ (တိ) [သာနု + အနုဂ္ဂဟ] သိစေတတ်သောအကြောင်းပြစကားနှင့်တကွဖြစ်သော။ သာနုဂ္ဂဟာ ဝါစာ ဘာသိတာ သကာရဏာ ဝါစာ ဘာသိတာ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၈၂။ အတ္တနာ ဥပေတဗ္ဗမတ္ထံ အနုဂ္ဂဟာပေတိ ဗောဓေတိတိ အနုဂ္ဂဟော၊ ဥပဝိတကာရဏံ၊ သဟ အနုဂ္ဂ-ဟေနာတိ သာနုဂ္ဂဟာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၈။

သာနုဂ္ဂဟတ္ထယောဇနာ (ထီ) [သာနုဂ္ဂဟ + အတ္ထယောဇနာ] သိစေတတ်သောအကြောင်းပြစကားနှင့်တကွဖြစ်သော အနက်ယောဇနာ ခြင်း။ တဒတ္ထသမ္ဘန္ဓတာယ ပန ပုရိမဂါထာယ "ကာမဠ္ဆ သဂ်ိတာ အနုသဂ်ိတာ စာ"တိ သာနုဂ္ဂဟတ္ထယောဇနာ သမ္ဘဝတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၉။

သာနုစရ ၁ (ပု) [သာနု + စရ + အ။ (တိ) သာနုစရ၊ သာနုစရီ-ဝိလျှံ။] တော-တောင်-ခ္ခလှည့်လည်တတ်သော၊ သူ။ မုဆိုး။ တတ္ထ ပတ္တော သာနုစရော၊ သဟ ပုတ္တေန ပြာဟွဏ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၆။

သာနုစရ ၂ (တိ) [သဟ + အနုစရ] နောက်လိုက်-နောက်ပါ-မျှားမတ်-နန္ဒိရာဂ-လောဘ-နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ သာနုစရ (ဓမ္မ။ ၅၅) ဣ အာယသာ-ဓကေန အာယုတ္တကေန သဟိတံ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၂စ၃။ ရဋ္ဌ သာနုစရံ ဟန္ဒာ"တိ။ နေတ္တိ။ ၁၄၃။

သာနုစာရိက (တိ) [သဟ + အနုစာရိကာ + အ] နောက်လိုက်မယားနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သူ။ သာနုစာရိကော (ဒီ၊ ၃။ ၈) တိ အနုစာရိကာ ဝုစ္စတိ ဘရိယာ၊ သဟ အနုစာရိကာယ သာနု-စာရိကော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၈။

သာနုတ္ထေရ (ပု) [သာနု + ထေရ] သာနုထေရ်။ မတံ ဝါ အမ္ဘ ရောဒန္တိတိ အာယသ္မတော သာနုတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။

(သာနုမထေရ်သည် ရှေးဘုရားရှင်တို့ လက်ထက်ခ္ခ ပြုအပ်ပြီးသော လွန်ကဲသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ထိုထိုဘဝခ္ခ ဝင်္ဂမ္ပတွက်မြောက်ကြောင်းကိုမှီ သော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ဆီးပူးလျက် ဤ ဘ မှ ကိုယ့်ဆယ့်လေးကမ္ဘာထက်ခ္ခ သိဒ္ဓတ္ထ မြတ်စွာဘုရား၏ လက်,ခြေဆေးခြင်း, ခံတွင်း လုပ်ဆေးခြင်းအတွက် ရေခတ်ပေးသော ရဟန်းတော်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ ထေရ။ ၂၂၉။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂)။

သာနုတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သာနုတ္ထေရ + ဂါထာ] သာနုထေရ်သည်ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၄-ဂါထာ။ ထေရ။ ၂၂၉။

သာနုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာနုတ္ထေရဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] သာနုထေရ်သည်ရွတ်ဆိုအပ်သော ဂါထာ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာနုတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄။

သာနုနယ (တိ) [သဟ + အနုနယ] (သတ္တဝါတို့ကို အာရုံတို့သို့ အဖန်ဖန်ပို့ဆောင်တတ်သည့်) အနုနယ-ရာဂ-လောဘ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ မောဟဝသေန ဟိ ဒိဋ္ဌိဝသေန ဝါ အဝတ္ထုသ္မိ သာနုနယော အဓိမောက္ခော ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၀။

သာနုနာသိက (တိ) [သဟ + အနုနာသိက] နှာခေါင်းသံ-နှာသံ-ဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သော-နိဂ္ဂဟိတ်=(သေးသေးတင်) နှင့်တကွဖြစ်သော။ နိဂ္ဂဟိတန္တိ ယံ ကရဏာနိ နိဂ္ဂဟေတွာ အဝိဿဇ္ဇေတွာ အဝိဝဋ္ဋေန မုခေန သာနုနာ-သိကံ ကတွာ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၇။ (-သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၉။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၆)။

သာနုနာသိကနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာနုနာသိက + နိဒ္ဒေသ] နှာခေါင်းသံ-နှာသံ-ဖြင့်ရွတ်ဆိုအပ်သော-နိဂ္ဂဟိတ်= (သေးသေးတင်) နှင့်တကွ ဖြစ်သော ညွှန်ပြခြင်း။ ဂါထာသုခတ္ထံ သာနု-နာသိကနိဒ္ဒေသော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၅။

သာနုပညတ္တိက (တိ) [သဟ + အနုပညတ္တိ + က] (မူလပညတ်မှနောက်ခ္ခထားအပ်သော-နောက်ထပ်-နောက်ဆက်တွဲ-ထားအပ်သော ပညတ်)-အနုပညတ်-ထပ်ဆင့်ဥပဒေနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ---- သာနုပညတ္တိကံ သိက္ခာပဒံ ပညပေသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၆။

သာနုပဗ္ဗတ (ပု) [သာနု + ပဗ္ဗတ] သာနုမည်သော တောင်။ ---- အတ္တနော ဇာတဂါမသ အဝိ-ဒူရေ ဧကသ္မိံ သာနုပဗ္ဗတေ ဝိဟာသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ (-ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၇၆၊ ၄၃၂။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၄၄)။

သာနုပဗ္ဗတသိခရ (ပု) [သာနုပဗ္ဗတ + သိခရ] သာနုမည်သောတောင်၏ထိပ်။ ---- သာနု-ပဗ္ဗတသိခရေ ဌိတသ နိဂြောဓသ မူလေ ထောကံ နိသီဒိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၉၀။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၉၁။

သာနုပါလန (တိ) [သဟ + အနုပါလန] အစဉ်-စောင့်ရှောက်-ကာကွယ်-တတ်သော တရား နှင့်တကွဖြစ်သော၊ တရား။ သာနုပါလနာနံ ဥပ္ပတ္တိယာ ဟေတုဘူတသ ဝသေန ပဝတ္တံ စိရဋ္ဌိတိကံ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သာနုဗန္ဓန (နာ) [သဟ + အနုဗန္ဓန] နောက်လိုက်ဖြစ်-နောက်မှဖွဲ့-တက်-သော (တဒါရုံ) တရား နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဇဝနေန ပဝတ္တမာနေန သာနုဗန္ဓနေန နာ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ တေသု တဒါရမ္မ-ဏံ ပဋိက္ခိတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၃။

သာနုဗုဒ္ဓ (တိ) [သဟ + အနုဗုဒ္ဓ] အတုလိုက်၍ သိသော တပည့်သာဝကနှင့်တကွဖြစ်သော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ ဟိ သယမ္ဘူဉာဏတာယ သယ-မေဝ ပဝတ္တယမာနောပိ သစ္စာဘိသမယော သာနုဗုဒ္ဓေါ အပရိမာဏာနံ သတ္တာနံ သစ္စာ-ဘိသမယသ ဟေတုဘာဝတော။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၉။

သာနုဘာဝ (တိ) [သဟ + အာနုဘာဝ] အစွမ်း-သတ္တိ-တန်ခိုး-ရှိန်စော်-အာနုဘော်-နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဧဝံ ဟိ သတိ သာနုဘာဝါ ပဋိပဒါ ဝိဘတ္တာ ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၂)။

သာနုမယ (တိ) [သာနု + မယ] တောင်စဉ်-တောင်ဝှမ်း-ဖြင့်ပြီးသော။ ဂန္ဓမာဒနကူဋံ သာနုမယံ အဘ္ဘန္တရေ မုဂ္ဂဝဏ္ဏံ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၅။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၈။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၁။

သာနုမာတု (ထီ) [သာနု + မာတု] သာနုမိခင်။ ဓမ္မသဝနယဂ္ဂသမာဂမာဒီသု 'သာနုမာတာ သာနုမာတာ'တိ ယဂ္ဂိနိယာ အဂ္ဂါသနံ အဂ္ဂေါ-ဒကံ အဂ္ဂပိဏ္ဍံ ဒေန္တိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၀။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၃။

သာနုရာဂ (တိ) [သဟ + အနုရာဂ] အဖန်ဖန်-နောက်၌-နှစ်သက်-တပ်မက်-တတ်သော ရာဂ နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဒဿနန္တိ သာနုရာဂဒဿ-နံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၉။

သာနုရာဂဒဿန (နာ) [သာနုရာဂ + ဒဿန] အဖန်ဖန်-နောက်၌-နှစ်သက်-တပ်မက်-တတ်သော ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော ကြည့်ရှုခြင်း။ သာနုရာဂ-ကြည့်။

သာနုလောမ (တိ) [သဟ + အနုလောမ] (၁) အနုလောမဉာဏ် (ဉာဏ်စဉ်ဆယ်ပါးအနက် ဒသမဉာဏ်) နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) အလျော်-လျောက်ပတ်-သင့်တော်-သောအရာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ (၁) ဧတ္ထ စ သခ်ါရုပေက္ခာ သာနု-လောမာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၄။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၅။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၃)။ (၂) ဌပေတွာ ဟိ သာနုလောမံ ဣဇ္ဈလရသံ အည်-ဖလပါလံ နာမ အကပ္ပိယံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၈၅။ သတ္တ ဓညာနီတိ သာနုလောမာနံ သာလိအာဒီနိ သတ္တ ဓညာနိ။ ကခ်ါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၁။

သာနုလောမဣဇ္ဈလရသ (ပု) [သာနုလောမ + ဣဇ္ဈလရသ] အလျော်-လျောက်ပတ်-သင့်

တော်-သောအနုလောမဖျော်ရည်နှင့်တကွဖြစ်သော စပါးသီးတို့၏-အရသာ-အရည်။ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သဗ္ဗံ ဖလရသံ ဌပေတ္တာ ဉညဖလရသ"န္တိ ဝုတ္တတ္တာ ဌပေတ္တာ သာနုလောမဉ္ညဖလရသံ အညံ ဖလပါနံ နာမ အကပ္ပိယံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၉။

သာနုလောမဉ္ညရသ (ပု) [သာနုလောမ + ဉ္ညရသ] သာနုလောမဉ္ညဖလရသ-ကြည့်။ သာနုလောမဉ္ညရသံ, မဓုကပုပ္ဖရသံ ပက္ကဘုကရသဉ္စ ဌပေတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၆။

သာနုဝဇ္ဇ (တိ) [သဟ + အနုဝဇ္ဇ=အနု + ဝဒ + ဏျ။ အနုဝါဒျ-သံ။] စွပ်စွဲ-အပြစ်တင်-ပြောဆို-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သာဝဇ္ဇော စ ဟောတိ၊ သာနုဝဇ္ဇော စ ဝိညူနံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၃။ သာနုဝဇ္ဇောတိ သဉ္ဇပသံဝါဒေါ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၉။

သာနုဝတ္တကပရိသ (တိ) [သဟ + အနုဝတ္တက + ပရိသာ + အ] အတုလိုက်-နောက်လိုက်ဖြစ်-အတုလိုက်၍ပြုကျင့်တတ်-သောပရိသတ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာနုဝတ္တကပရိသဿ အလဇ္ဇိဿ အသံဝါသိကတ္တပါပနဝိဓိ စ ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄၂။

သာနုဝါဒ (တိ) [သဟ + အနုဝါဒ] သာနုဝဇ္ဇ-ကြည့်။ သာနုဝါဒေါ (ဝိ၊ ၄။ ၂၀၆) တိ သဉ္ဇပ-ဝါဒေါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၃၈။

သာနုသန္ဓိ (တိ) [သဟ + အနုသန္ဓိ] (ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်တို့ကို-ဆက်စပ်တတ်-ဆက်စပ်ကြောင်းဖြစ်-သည့်) အနုသန္ဓေ-အဆက်အစပ်-အကြောင်းပြစကားနှင့်တကွဖြစ်သော။ တတ္ထ ယသ္မာ စတုဋ္ဌမာ ကထာ ပုစ္ဆိတကထာ အပုစ္ဆိတကထာ သာနုသန္ဓိကထာ အနနုသန္ဓိကထာတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀။

သာနုသန္ဓိက[1] (တိ) [သာနုသန္ဓိ + က] သာနုသန္ဓိ-ကြည့်။ ဝစနာနုသန္ဓိနာ "ဧကာယနော အယ"န္တိ အာဒိကာ ဒေသနာ သာနုသန္ဓိကာဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၃။

သာနုသန္ဓိက[2] (နာ၊ ပု) [သာနုသန္ဓိ + က] အနုသန္ဓေနှင့်တကွဖြစ်သောပြဿနာ။ ပုစ္ဆိတ-မေဝ ကထိတံ၊ နော အပုစ္ဆိတံ၊ သာနုသန္ဓိက-မေဝ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၃။ (-သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၃)။

သာနုသန္ဓိက[3] (ထီ၊ ပု) [သာနုသန္ဓိ + က] အနုသန္ဓေနှင့်တကွဖြစ်သည်၊ ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်ကို အဆက်အစပ်နှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဧဝဉ္စ သတိ ဝစနာနုသန္ဓိနာ သာနုသန္ဓိ-ကာဝ ဒေသနာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၄။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃

သာနုသန္ဓိကထာ (ထီ) [သာနုသန္ဓိ + ကထာ] (ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်တို့ကို-ဆက်စပ်တတ်-ဆက်စပ်ကြောင်းဖြစ်-သည့်) အနုသန္ဓေ-အဆက်အစပ်-အကြောင်းပြစကားနှင့်တကွဖြစ်သောစကား။ သာနုသန္ဓိ-ကြည့်။

သာနုသန္ဓိကဂါထာ (ထီ) [သာနုသန္ဓိကာ + ဂါထာ] (ရှေ့နောက်စကားနှစ်ရပ်တို့ကို-ဆက်စပ်တတ်-ဆက်စပ်ကြောင်းဖြစ်-သည့်) အနုသန္ဓေ-အဆက်အစပ်-အကြောင်းပြစကားနှင့်တကွဖြစ်သော ဂါထာ။ သဗ္ဗာပိ ဗုဒ္ဓါနံ ဂါထာ "သနိဒါနာဟံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မံ ဒေသေဿာမိ"တိ ဝစနတော သာနုသန္ဓိကဂါထာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၀၅။

သာနုသယ (တိ) [သဟ + အနုသယ] (သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌-ကိန်းအောင်း-တည်နေ-သင့်လျော်သောအကြောင်းကိုရလျှင် ဖြစ်ပေါ်နိုင်-

သော) အနုသယမာတ် (၇-ပါး) နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာနုသယောတိ ပဌေ ပန အပ္ပဟီနာ-နုသယတ္တာ သာနုသယတာ အနုညာတာ၊ နအနုသယာနံ ပဝတ္တိသဒ္ဒါဝါ။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၅။ (-ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၇။ နေတ္တိ။ ၁၃၉။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၄၉)။

သာနုသယကိလေသဗျာဓိဟရဏသမတ္ထ (တိ) [သာနုသယ + ကိလေသ + ဗျာဓိ + ဟရဏ + သမတ္ထ] အနုသယမာတ် ၇-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သော ကိလေသာတည်းဟူသော ဖျားနာခြင်းကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော။ သာနုသယကိလေသဗျာဓိဟရဏသမတ္ထ-တာယ ဝါ ကုသလော ဝေဒေါ ဝိယ ဗုဒ္ဓေါ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၂။

သာနုသယတာဒိဟေတု (ပု) [သာနုသယတာ + အာဒိ + ဟေတု] အနုသယမာတ် ၇-ပါးနှင့်တကွဖြစ်ခြင်းအစရှိသောအကြောင်း။ တသပန သာနုသယတာဒိဟေတု ဟောတီတိ ဒသေန္တော "အနုသယသ ပနာ"တိအာဒိ-မာဟ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။

သာနုသယပဇဟနပရိညာဝါရ (ပု) [သာနုသယ + ပဇဟန + ပရိညာ + ဝါရ] သာနုသယဝါရ, ပဇဟနဝါရ, ပရိညာဝါရ။ သာနုသယပဇဟန-ပရိညာဝါရေသု "သာနုသယော, ပဇဟတိ, ပရိဇာနာတိ"တိ ပုဂ္ဂလော ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။

သာနုသယဝါရ (ပု) [သာနုသယ + ဝါရ] သာနုသယဝါရ၊ အနုသယမာတ် ၇-ပါးနှင့်တကွဖြစ်သောဝါရ။ သာနုသယဝါရေ အနု-လောမံ။ ယမက၊ ၂။ ၁၂၃။

သာနုသယဝါရဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာနုသယဝါရ + ဝဏ္ဏနာ] သာနုသယဝါရ၏အဖွင့်၊ သာနုသယဝါရကိုဖွင့်ပြကြောင်းဖြစ်သည့်-စကားရပ်-အဌကထာ-ဋီကာ။ သာနုသယဝါရဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၈။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၅။

သာနုသာရ (တိ) [သဟ + အနုသာရ။ ဥဒတ္တာ-ဒိဿရဝန္ဓတ္တာ သရာ၊ သရဝဏ္ဏာ ဇဝ သာရာ၊ အနုဂတော သာရော အနုသာရော၊ အနုနာ-သိကဝဏ္ဏော။ ဝါစပ္ပတိ။ အနုသ္ဝာရ-သံ။ အနုသာရ၊ အနုဿာရ-ပါကတ။] (သရအက္ခရာတို့သို့ နောက်မှအစဉ်လိုက်တတ်သော) နိဂ္ဂဟိတ်-ဗိန္ဒု-သေးသေးတင်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သ-သဒ္ဒါ ဟိ ဣမ သာနုသာရော ဝုတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၁။ အာရကာဟိ စေတ္ထ အာ-ကာရဿ ရဿတ္တံ, က-ကာရဿ စ ဟ-ကာရံ, သာနုသာရံ ကတ္တာ နိရုတ္တိနယေန "အရဟ"န္တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။

သာနုသာသနီ (တိ) [သဟ + အနုသာသနီ] အဆုံးအမ-ညြှိုဝါဒ-စကားနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဣတရော ပရာ သာနုသာသနီ တမတ္ထံ ဒီပယ-မာနာ တိဿော အဘိသမ္ဘုဒ္ဓဂါထာ ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၇။

သာနုသဗ္ဗယ (တိ) [သာနု + သဟ + အဗ္ဗယ] သာနုဟူသော-အမည်ရှိ-အမည်နှင့်တကွဖြစ်-သော။ သိရိဝမ္မော ရေဝတော ထေရော၊ သုမင်္ဂလော သာနုသဗ္ဗယော။ ထေရ။ ၂၃၀။

သာနုဿရ (တိ) [သဟ + အနုဿာရ။ သာနုဿာရ-ဖြစ်သင့်၏။] သာနုသာရ-ကြည့်။ အာရကာတိ ဇတ္ထ အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကကာရဿ စ ဟကာရံ သာနုဿရံ ကတ္တာ နိရုတ္တိနယေန ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၄။

သာနုသာမဏေရ (ပု) [သာနု + သာမဏေရ] သာနုသာမဏေ။ သော "သာနုသာမဏေ-ရော"တိ ပညာတော ပညဝါ ဝတ္တသမ္ပန္နော ဗဟုဿုတော ----။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂-၄။

သာနုသာမဏေရဝတ္ထု (နာ) [သာနုသာမဏေရ + ဝတ္ထု] သာနုသာမဏေ၏-အကြောင်း-အဋ္ဌုပ္ပတ္တိ။ သာနုသာမဏေရဝတ္ထု ပဋ္ဌမံ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၀။

ဤဝတ္ထုကို သာနုသာမဏေကိုအကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူသည်၊ သာနုသာမဏော သည် ရှင်သာမဏေပြုသောအခါမှစ၍ သီလရှိသည် ဝတ်အကျင့်နှင့်ပြည့်စုံသည်၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ် အာဂန္တုကတို့ကို အမြဲဝတ်ပြုလေ့ရှိသည်။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၆၊ ၃၂၀။

သာနုသုတ္တ (နာ) [သာနု + သုတ္တ] သာနုသုတ်။ သင့် သာနုသုတ္တေ အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။

ဤသာနုသုတ်ကို မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ နေတော်မူစဉ် တစ်ယောက်သောဥပါသိကာ၏ သာနုမည်သောသားကို ဘီလူးဖမ်းစားသောကြောင့် ငိုကြွေးလျက် ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားသောသုတ်ဖြစ်သည်။ သံ၊ ၁။ ၂၁၀။

သာနုသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာနုသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာနုသုတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာနုသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၃။

သာန္ဓက (တိ) [သဟ + အန္ဓ + က] အဆုံး-အပိုင်းအခြား-အကန့်အသတ်-ရှိသော။ ပထဝီ-ကသိဏ် ဥဂ္ဂဏှန္တော ပထဝိယံ နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ ကတေ ဝါ အကတေ ဝါ သာန္ဓကေ, နော အနန္ဓကေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၈)။

သာန္ဓေဝါသိက (တိ) [သဟ + အန္ဓေဝါသိ + က] (အနီးနေတပည့်-) ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်သော ကိလေသာ-နှင့်အတူတကွနေသော။ သာန္ဓေ-ဝါသိကော (မဟာနိ။ ၁၁) တိ အန္ဓေဝါသိက-သင်္ခါတေန ကိလေသေန သဟ ဝသတီတိ သာန္ဓေဝါသိကော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၅၇။

သာန္ဓောဂ (တိ) [သဟ + အန္ဓောဂ] အတွင်းဝင်-အကျုံးဝင်-သည့် (သညာ, ဘဝ စသော) တရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဣတိ ကာမုပါဒါနံ သပ္ပဘေဒဿ သာန္ဓောဂဿ ကာမဘဝဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၉)။

သာပဏ (တိ) [သဟ + အာပဏ] ဈေး-အိမ်ဈေး-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ မဟန္တော သာပဏော နိဂမော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။ ဧတ္ထ စ အပါကာရပရိက္ခေပေါ သာပဏော နိဂမော။ ကင်္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၅။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၆)။

သာပတေယျ (နာ) [သပတိ + ဏေယျ။ သံ ဝုစ္စတိ ဓနံ။ တဿ ပတိတိ သပတိ၊ ဓနသာမိကော၊ တဿ ဟိတာ ဝဟတ္တာ သာပတေယ္ယန္တိ အာဟ "သာပတေယ္ယန္တိ ဓန"န္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆။ သပတိမှိ ဓနသာမိနံ သာဓု သာပတေယ်၊ ဓနံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သွာပတေယ-သံ။ သာဝတေယ္ယ-ပြာ၊ **အဒ္ဓမာဂမီ**။] ပစ္စည်း, ဥစ္စာ, စည်းစိမ်။ သော တေန သာပတေယ္ယေန ကုဋုမ္ဗဿ သဏ္ဌာပေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၄။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၈။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၆။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၄၇)။

သာပတေယျကာရဏ (နာ) [သာပေတယျ + ကာရဏ] ပစ္စည်း, ဥစ္စာ, စည်းစိမ်-ဟူသော အကြောင်း။ ဘာတု ပနာယံ ဧကံ ပုတ္တကံ သာပတေယျကာရဏာ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၈။

သာပတေယျရက္ခဏတ္ထ (ပု) [သာပတေယျ + ရက္ခဏ + အတ္ထ] ပစ္စည်း, ဥစ္စာ, စည်းစိမ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုး။ တေ မံ သာပတေယျရက္ခဏတ္ထာယ နိစ္စံ အနုဗန္ဓိသန္တိ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၇၈။

သာပတေယျာဝဟရဏ (နာ) [သာပတေယျ + အဝဟရဏ] ပစ္စည်းဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း။ ယထာ ပရေသံ သာပတေယျာဝဟရဏံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၂။

သာပတေယျာဝဟာရ (ပု) [သာပတေယျ + အဝဟာရ] သာပတေယျာဝဟရဏ-ကြည့်။ ဧဝံ တေ သံ သာပတေယျာဝဟာရတော ပရဒါရာမသနတော ----။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။

သာပတ္တိက (တိ) [သဟ + အာပတ္တိ + က] အာပတ်-အာပတ်သင့်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-အာပတ်သင့်နေ-သော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ယော သာပတ္တိကော ပါတိမောက္ခံ သုဏာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၂။ (-ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၉)။

သာပတ္တိကကာလ (ပု) [သာပတ္တိက + ကာလ] အာပတ်-အာပတ်သင့်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ၊ အာပတ်သင့်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ အာပတ္တိဗဟုလောတိ သာပတ္တိကကာလောဝသ ဗဟု။ မ၊ ဋ၊ ၃။ ၁၀၇။

သာပတ္တိကဘာဝါနတိက္ကမန (နာ) [သာပတ္တိက + ဘာဝ + အနတိက္ကမန] သာပတ္တိကအဖြစ်ကို မလွန်မြောက်ခြင်း။ အာပတ်-အာပတ်သင့်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို မလွန်မြောက်ခြင်း။ ဘိက္ခူနံ သာပတ္တိကဘာဝါနတိက္ကမနတော ----။ ဝဇိရ။ ၄၈၅။

သာပတ္တိဌာန (နာ) [သဟ + အာပတ္တိ + ဌာန] အာပတ်-အာပတ်သင့်ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော-အရာ-ဌာန၊ အာပတ်သင့်သောအရာ (သျှ)။ ဧဝံ သာပတ္တိဌာနေသု ဝိသေသေတွာ။ ဝဇိရ။ ၄၄၅။

သာပတ္တိဘေဒ (တိ) [သဟ + အာပတ္တိ + ဘေဒ] အာပတ်-အာပတ်သင့်ခြင်း-အထူး-အပြား-နှင့်တကွဖြစ်သော။ ပုစ္ဆိတာနုက္ကမေနေဝ ဥပါလိတ္ထေရော တံ သဗ္ဗံ သာပတ္တိဘေဒါဒိကံ ဒဿေန္တော ----။ ဝဇိရ။ ၆၄။

သာပဒ (ပု၊ နာ) [သာ + ပဒ။ သပ + ဒ။ သ-ဌ္ဌ သာ-ဟု ဒီယပြု။ ဗျဂ္ဂေါ တံ ခါဒတုတျာဒိနာ သပန္တိ ယေနာတိ သာပဒေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၃၁။ သုန= (သုနခဿ) ဣဝ ပဒံ ယဿာတိ သာပဒေါ။ ထောမ။ ကောတ္ထုဘ။ (ပု) ဓွါပဒ-သံ။ သာပဒ၊ သာဝယ-ပါကတ။] (ခြသော့်-သစ်-ကျားစသော) သားရဲ။ တတ္ထ သာပဒါနီတိ နာ ကေဝလံ သိင်္ဂါလောဝ၊ အဝသေသာနိ သုနာပသဒဗိဠာရမိဂါဒီနိ သဗ္ဗသာပဒါနိ တံ ပေါက္ခရသဏ္ဌန္ဓတ္တာ "ပေါက္ခရဏီ"တိ လဒ္ဓနာမံ နဒီ ပိဝန္တိ စေ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၁၅။ (-ဇာ၊ ဋ၊ ၆။ ၉၇)။ ဗျဂ္ဃါဒိကေ ဝါဠမိဂေါ၊ သာပဒေါထ လ္ယဝဂ်မော။ ဓာန်။ ၆၁၃။

သာပဒါန (တိ) [သဟ + အပဒါန] (ရှေးဘုရား-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ-သာဝက-တို့အထံ၌ ဖြစ်စေအပ်သော) သာဝကပါရမီဟူသော ကောင်းမှုအထူး ရှိသော၊ ထေရ်၊ ထေရီ။ ယေသံ ဟိ ပုရိမေသု သမ္ဘာသမ္ဘုဒ္ဓေသု ပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသာဝကေသုပိ ပုညကိရိယာဝသေန ပဝတ္တိယံ သာဝကပါရမိ-

တာသခ်ီတံ အတ္ထ အပဒါနံ။ တေ သာပဒါနာ။ ထေရ၊ ၌။ ၂။ ၅၄၀။

သာပဒေသ (တိ) [သဟ + အပဒေသ] ညွှန်းပြ ဘွယ်-ညွှန်းပြကြောင်း-ဥပမာ-အကြောင်း-ယုတ္တိ-နှင့်တကွဖြစ်သော(စကား)။ သာပဒေသ (အံ၊ ၁။ ၃၃၀) နှိ့ သဥပမံ၊ ကာရဏာနှိ့ အတ္ထောဟ။ အံ၊ ၌။ ၂။ ၃၇၆။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၈၅၊ ၃၉၈။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၆)။

သာပရာဓ (တိ) [သဟ + အပရာဓ] အပြစ်-ရှိတ်ချော်ခြင်း-လွဲမှားမှု-နှင့်တကွဖြစ်သော။ အပြစ်-ရှိတ်ချော်ခြင်း-လွဲမှားမှု-ရှိသော။ တေ ဒုတိယံ သာပရာဓံ အနေကဿိကဋ္ဌာနံ ဝိရုဒ္ဓ-ကာရဏံ နိယျာနိကကာရဏံ အဂ္ဂဟေသုံ။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၁၂၀။ ပဏ္ဏံ ဂဟေတ္တာ ပန အာဂတာ စတုသဋ္ဌိ ဇနာ သာပရာဓာ။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၁၂၀။ ပဏ္ဏံ ဂဟေတ္တာ ပန အာဂတာ စတုသဋ္ဌိ ဇနာ သာပရာဓာ။ ဇာ၊ ၌။ ၁။ ၄၆၅။

သာပဿယ (တိ) [သဟ + အပဿယ] မှီရာ-မှီအုံး-တံကဲ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သုပညတ္တေ သာပဿယေ အာသနေ နိသီဒိ။ ဇာ၊ ၌။ ၄။ ၂၉၈။ (-ဇာ၊ ၁။ ၃၄၁။ ဇာ၊ ၌။ ၄။ ၄၆၈)။

သာပါနဒေါကိ (ထီ) [သာ + ပါန + ဒေါကိ] ခွေးတို့၏စားသောက်ရာ-ကျင်း-ခွက်၊ ခွေးစား ကျင်း၊ ခွေးစားခွက်။ သာပါနဒေါကိယာ (မ၊ ၂။ ၃၅၉) တိ သုနခါနံ ဝိဝနဒေါကိယာ။ မ၊ ၌။ ၃။ ၂၈၀။

သာပါနဒေါကိအာဒိအဝိသုဒ္ဓကဋ္ဌ (နှ) [သာပါန-ဒေါကိ + အာဒိ + အဝိသုဒ္ဓိ + ကဋ္ဌ] ခွေးစား ခွက်အစရှိသောမစင်ကြင်းသောထင်း။ သာပါ-နဒေါကိအာဒိအဝိသုဒ္ဓကဋ္ဌာ ဇာတော အဂ္ဂိ-ကိစ္စံ နစနကရောတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၀။

သာပါနဒေါကိအာဒိကဋ္ဌ(နှ) [သာပါနဒေါကိအာဒိ + ကဋ္ဌ] ခွေးစားခွက်အစရှိသော ထင်း။ သာပါနဒေါကိအာဒိကဋ္ဌာ ဇာတော နကရောတိ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၂။ ၁၃၂။

သာပုဂ (နှ) [သံ + ပူဂ?] သာပုဂမည်သော-နိဂုမ်း-ရွာကြီး။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ကောလိယေသု ဝိဟရတိ သာပုဂံ နာမ ကောလိယာနံ နိဂမော။ အံ၊ ၁။ ၅၁၅။

သာပုဂိယ (တိ) [သာပုဂ + ဏိယ] သာပုဂမည်သော-နိဂုမ်း-ရွာကြီး-၌နေထိုင်သော၊ သူ။ သာပုဂိယာ (အံ၊ ၁။ ၅၁၅) တိ သာပုဂနိဂမ-ဝါသိနော။ အံ၊ ၌။ ၃၆၆။

သာပေက္ခ (တိ) [သဟ + အပေက္ခာ + အ] (၁) ချစ်ခင်-တွယ်တာ-မက်မောမှု-ငဲ့ညှာမှု-တဏှာ-ရှိသော။ (၂) ငဲ့ကွက်-မြော်မှန်း-မှုရှိ သော။ (၁) သာပေက္ခာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၅၆) တိ သတဏှာ သာလယာ။ ဒီ၊ ၌။ ၂။ ၁၁၆။ (-အံ၊ ၌။ ၃။ ၉၃၊ ၁၅၉)။ (၂) အဇ္ဇေဝ အာဂန္တာ ပဋိဇဂ္ဂိဿာမိတိ ဧဝံ သာပေက္ခော နဒီပါရံ ဝါ ဂါမန္တရံ ဝါ ဂန္တာ ယတ္ထဿ ဂမနစိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ။ ဒီ၊ ၌။ ၃။ ၄၅။

သာပေက္ခကာလကိရိယာ (ထီ) [သာပေက္ခ + ကာလကိရိယာ] ငဲ့ကွက်-တွယ်တာ-ခြင်းရှိ သောသူ၏သေခြင်း။ သာပေက္ခကာလကိရိ-ယာ ဟိ အတ္တနောယေဝ ဂေဟေ ယက္ခကုက္ကု-ရအဇဂေါဏမဟိသမူသိကကုက္ကုဋ္ဌဠဉ်ကာမဂုံ-လာဒိဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တကာရဏံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၌။ ၂၂၆။

သာပေက္ခဂမန (နှ) [သာပေက္ခ + ဂမန] ငဲ့ကွက် မှုရှိသည်ဖြစ်၍ သွားခြင်း၊ ငဲ့ကွက်သောစိတ်

ရှိသည်ဖြစ်၍ သွားခြင်း။ "သြတာပေန္တော ဂစ္ဆတိ"တိ စ သြတာပနဝိသယေ ဧဝ သာပေက္ခဂမနေ အနာပတ္တိ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉။ (-၂၈၂-၅)။

သာပေက္ခစိတ္တ (တိ) [သာပေက္ခ + စိတ္တ] ငဲ့ကွက်သောစိတ်ရှိသော။ အမုတ္တစာဂတာ ဒေယျ-ဓမ္မေ သာပေက္ခစိတ္တတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၇။

သာပေက္ခဒါန (နာ) [သာပေက္ခ + ဒါန] ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသော ပေးလှူခြင်း။ သာပေက္ခဒါနဉ္စေတ္ထ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၀။

သာပေက္ခဘာဝဒဿန (နာ) [သာပေက္ခ + ဘာဝ + ဒဿန] ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ တေသု အဓိပ္ပါယကမ္မဝတ္ထုပုဂ္ဂလ-ပယောဂေ အပေက္ခာယ ဘာဝတော ကာရ-ကော နာ နိဒ္ဒိဋ္ဌော တေသံ သာပေက္ခဘာဝ-ဒဿနတ္ထံ။ ကခီ၊ ၂။ ၁၆။ (-၄၆)။

သာပေက္ခသဒ္ဒ (ပု) [သာပေက္ခ + သဒ္ဒ] ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသောသဒ္ဒါ။ "ဇာတိသင်္ခေါ"တိ ဝုတ္တေပိ ဇာတိ-သဒ္ဒဿ သာပေက္ခသဒ္ဒတ္တာ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၀။ မ၊ ၂။ ၁၆၄။ မူလဋီ၊ ၃။ ၅။

သာပေက္ခာဌပန (နာ) [သာပေက္ခာ + ဌပန] ငဲ့ကွက်ခြင်းရှိသဖြင့်ထားခြင်း။ ယဿ သန္ဓိ-ကာရပရိဘောဂေါ ကိဉ္စိ ဌပေတဗ္ဗံ သာပေက္ခာ-ဌပနဉ္စ နတ္ထိ။ အံ၊ ၂။ ၃၇၅။

သာပေက္ခာဘာဝဒဿန (နာ) [သာပေက္ခ + အဘာဝ + ဒဿန] ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ အဘိ-နိဒ္ဒေသေန ဣမဿ သာပေက္ခာဘာဝဒဿနတ္ထံ။ ဝဇိရ။ ၁၇၅။

သာပေခ (တိ) [သဟ + အပေခါ + အ] သာပေက္ခ-ကြည့်။ သာပေခေါတိ သတဏ္ဍော။ အံ၊ ၂။ ၃။ ၁၆ဇ။

သာဗာဓ (တိ) [သဟ + အာဗာဓ] အနာရောဂါ-နှိပ်စက်-ကျင်နာ-ခြင်းဆင်းရဲဝေဒနာ-ရှိသော။ ဂိလာနာယာတိ အန္တမသော မဂ္ဂဂမနပရိဿ-မေနာပိ သာဗာဓာယ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂ဇ။ အာတုရိယတီတိ အာတုရော ဟောတိ ဂေလညပ္ပတ္တော သာဗာဓော။ မ၊ ၂။ ၄။ ၁၉၄။

သာဗျယ (တိ) [သဟ + အဗျယ] (ဥပသဂ္ဂ, နိပါတ်ဖြစ်သည့် ပ, ပရာ, စ, ဝိ, ဝါ-စသော) အဗျယပုဒ်နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာဓျာတံ သာဗျယံ သကာရကံ သဝိသေသနံ "ဝါကျ"န္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ၂။ ၃၅။

သာဘာ (ထီ) [သံ (သု) + အာဘာ] ထင်ရှားရှိ-တင့်တယ်-သောအရောင်အလင်း။ သာဘာသု ဝိဇ္ဇမာနာဘာသု ဇိနသ သာဘာ သောဘနာ အာဘာ သာဘာ ဝိဇ္ဇမာနာယ, သောနာယ ဝါ အာဘာယ။ အလက်၊ ၂။ ၃၂။

သာဘာဝ (ပု) [သာ + ဘာဝ] သာ၏အဖြစ်။ (သံ (သ)-ဟူသောပုဒ်ကို နိရုတ္တိ-သဒ္ဒါ-နည်း အားဖြင့် သာ-အက္ခရာဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း)။ သာရက္ခန္ဓိ စ သံ-သဒ္ဒဿ သာဘာဝံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ "သာရာဂေါ"တိအာဒိသု ဝိယ။ ထေရ၊ ၂။ ၂။ ၂၇၅။ (-သံ၊ ၂။ ၁။ ၁၀၁။ နေတ္တိ၊ ၂။ ၄)။

သာဘာဝိက (တိ) [သာဘာဝ + ဏိက။ ထီ-ဍ သာဘာဝိကီ။ သ္ဘာဘာဝိက-သံ။ သာဘာဝိက၊ သာဟာဝိအ-ပါကတ။] (၁) မိမိ၏သဘော လက္ခဏာအားဖြင့်-ဖြစ်ပေါ်-သဘောလက္ခ-ဏာမှလာ-သော။ (၂) ဓမ္မတာအားဖြင့်ပြီး-သော။ (၃) ပါကတိကောတိ သာဘာဝိကော ကာယုသ္ဘာတိ အဓိပ္ပေတော။ **အနုဋီ**၊ ၂။ ၅၃။

သာဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တာ, တတော ဝါ အာဂ-
တာတိ သာဘာဝိကာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၇၇။ (၂)
သာဝိကတ္တမထလာ၊ ဝိဘာဗျ သာ ဝိဘာဝနာ။
အလက်ာ။ ၂၄၉။ သဘာဝိကံ ဓမ္မတာ သိဒ္ဓံ၊
တသ ဘာဝေါ သာဘာဝိကတ္တံ ဝိဘာဗျ။
အလက်ာ၊ ဋီ။ ၂၄၉။

သာဘာဝိကညာဏ (နာ) [သာဘာဝိက + ညာဏ]
မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာ
သောညာဏ်။ "နိပုဏာ"တိ ဣမိနာ ပန
ကမ္မနိဗ္ဗတ္တံ ပဋိသန္ဓိသခ်ိတံ သာဘာဝိကညာဏံ
ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃၂။

သာဘာဝိကဓမ္မကထာ (ထီ) [သာဘာဝိက +
ဓမ္မကထာ] မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအားဖြင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသည်သာလျှင်ဖြစ်သော တရား
စကား။ ဘဂဝတော သာဘာဝိကဓမ္မကထာ-
ယာ (နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၂၁) တိ အတ္တနော ဘာဝေါ
သဘာဝေါ၊ သဘာဝေန နိဗ္ဗတ္တာ, တတော ဝါ
အာဂတာတိ သာဘာဝိကာ၊ သာ ဧဝ ဓမ္မ-
ကထာတိ သာဘာဝိကဓမ္မကထာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။
၇၇။

သာဘာဝိကနိဗ္ဗစ္စနိဒဿန (နာ) [သာဘာဝိက +
နိဗ္ဗစ္စန + နိဒဿန] မိမိ၏သဘောလက္ခဏာ
အားဖြင့်ဖြစ်သည်ကို ထုတ်ပြခြင်းကို ပြခြင်း။
တဒေတံ သဒ္ဒတော, အတ္ထတော စ သာဘာ-
ဝိကနိဗ္ဗစ္စနိဒဿနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၉။

သာဘာဝိကပညာ (ထီ) [သာဘာဝိက + ပညာ]
ပဋိသန္ဓေပညာ၊ မိမိ၏သဘောလက္ခဏာအား
ဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လာ-ဓမ္မတာအားဖြင့်ပြီး-သော
ပညာ။ သပညော သာဘာဝိကပညာယ။
သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၂။

သာဘာဝိကလိင်္ဂတာဒဿန (နာ) [သာဘာဝိက
+ လိင်္ဂတာ + ဒဿန] မိမိ၏သဘောလက္ခ
ဏာအားဖြင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော လိင်၏အဖြစ်
ကိုပြခြင်း။ တတ္ထ ဟိ သာဘာဝိကလိင်္ဂတာ-
ဒဿနေန ဣဓ အသာဘာဝိကလိင်္ဂတာ-
သိဒ္ဓိတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၅၀။

သာဘိနိဝေသ (တိ) [သဟ + အဘိနိဝေသ]
(အမှား) နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။
သာဘိနိဝေသေန ပန စိတ္တေန ဂယှမာနံ
ပဌမသစ္စာဒိကံ နေ သဘာဝတော, နာပိ
သကေ်တေန သိဒ္ဓံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၈။

သာဘိသခ်ါရ (တိ) [သဟ + အဘိသခ်ါရ] (၁)
ရှိသေ-အထူးပြုပြင်စီရင်-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်
သော။ (၂) အထူးပြုပြင်စီရင်တတ်သော-
စေတနာ-ကံတရား-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁)
နိပုဏမဓုရသမသက္ကစ္စကာရီ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၂)
တိ သုကောသလ္လဲ သုန္ဒရံ အဝိသမံ သာဘိ-
သခ်ါရဉ္စ ကရဏသီလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။
(၂) ဧဝံ စတူသု ရူပဇ္ဈာနေသု ဘာဝိတေသု
ယံ တတ္ထ ဂရုတရံ ဆန္ဒပဏိဓိအဓိမောက္ခာဒိ-
ဝသေန သာဘိသခ်ါရဉ္စ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

သာဘိသန္ဓိက (တိ) [သဟ + အဘိသန္ဓိ + က]
အလိုဆန္ဒ-စိတ်-စေတနာ-နှလုံးသွင်းခြင်း-ရှိ
သော။ သာဘိသန္ဓိကံ သဠေတနိတကမ္မံ
ကတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၈၁။ သက္ကာ
ဟိ ဝတ္တုံ သတ္တသခ်ါတာ နိရယပါလသညိတာ
ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ သာဘိသန္ဓိကာ ပရူပယာတိ အတ္ထ-
ကိစ္စသဟ္ဘာဝတော သြဏဟာရာဒိရက္ခသသန္ဓ-
တိ ဝိယာတိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၀။

သာဘိသန္ဓိကပရူပယာတိ (တိ) [သာဘိသန္ဓိက
+ ပရူပယာတိ] အလိုဆန္ဒ-စိတ်-စေတနာ-
နှလုံးသွင်းခြင်း-ရှိသည်ဖြစ်၍ သူတစ်ပါးကို-

သတ်ဖြတ်-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သော (မိန်းမ)။ သတ္တာ ဟိ "သတ္တသခ်ီတာ နိရယပါ-လသညိတာ ဓမ္မပ္ပဝတ္တိ သာဘိသန္ဓိကပရ္ဝပ-ယာတိ အတ္ထိ ကိစ္စသဗ္ဗာဝတော သြဇာဟာ-ရာဒိရက္ခသသန္ဓတိ ဝိယာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၁-၂။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၄)။

သာဘောဂ (တိ) [သဟ + အာဘောဂ] ဆင်ခြင်-နှလုံးသွင်း-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ ပဠဝိညာ-ဏာ သာဘောဂါတိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ က။ ၃၁၄။ (-အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၆။

သာမံ (ဗျ) [သု + အယ + အံ=သွယ်=သယ်=သာမံ။ သွယမ်-သံ။ သာမမ်, သွာမမ်-သက္ကတ-ပိဋကတ်။ သယ်-ပါကတ။ မဏိမဇ္ဈ။ ၁။ ၇၃-၌ ပဌမန္တနှင့် တတိယန္တနိပါတ်ဟုဆိုသည်။ ရှု။ ၁၃၃-နှာနှင့် နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃၇၉-တို့၌ တတိ-ယန္တနိပါတ်ဟုဆိုသည်။] (၁) (က) ကိုယ်တိုင်၊ ကိုယ်တော်အလိုလို (ပါရာဇိကဏ်၊ နိဿယ၊ သစ်။) (ပဌမန္တ)။ (ခ) ကိုယ်တိုင် (တတိယန္တ)။ (၂) မိမိ၏အလိုအားဖြင့်, မိမိအလိုလို။ (၁) (က) သယန္တိ သာမံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၈။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၅။ ကခ်ီ။ ၁၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၃၈)။ သာမန္တိ သယံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၉၀။ သယမတ္တေ ဗျယ် သာမံ။ ဓာန်။ ၈၃၉။ သံ သာမံ စ သယံ စာထ။ ဓာန်။ ၁၁၄၄။ (ခ) သာမမ္ပိ ခေါ ဧတန္တိ တံ တံ ပိတ္တဝိကာရံ ဒိသ္မာ အတ္တနာပိ ဧတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၁။ သာမန္တိ သယံ ဟနတိ ကာယေန ဝါ ကာယပဋိဗဒ္ဓေန ဝါ နိဿဂ္ဂ-ယေန ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၄။ (၂) သာမံ ဝါ (မဟာနီ။ ၈) တိ သယံ ဝါ။ မဟာနီ၊ ၆။ ၄၆။ သာမဠ ဧကေ (မဟာနီ။ ၉) တိ သယံ ဒါသာ။ မဟာနီ၊ ၆။ ၄၆။

သာမ်ပက္ကဲ (တိ) [သာမ် + ပက္ကဲ] ကိုယ်တိုင်ချက်အပ်သော။ သာမ်ပက္ကေန ပန တေန သဒ္ဓိ အာမိသ် နဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၀။ ယတ္ထ ကတ္ထစိ ပန သယ် ပက္ကံ သာမ်ပက္ကံ နာမ။ ကခ်ီ။ ၂၂၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၁၊ ၁၁၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅၁။

သာမ်ပယောဂ (ပု) [သာမ် + ပယောဂ] ကိုယ်တိုင်-လုံ့လပြု-အားထုတ်-ခြင်း။ သာမန္တိ သာမ်ပယောဂံ၊ သတ္ထု ပန သာဝကဿ သာမ်-ပယောဂေါ နာမ သနိပါတော ဧဝါတိ အာဟ "နမက္ကာရံ ကရောမာ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၇။

သာမ်ပါက (ပု) [သာမ် + ပါက] ကိုယ်တိုင်ချက်ခြင်း။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခု "ဘဂဝတော သာမ်ပါကော ပဋိက္ခိတ္တော"တိ ပုန ပါကေ ကုက္ကုစ္စာယန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၀၅။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၀။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၃၊ ၃စ၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၁၊ ၁၁၇၊ ၁၂၁။

သာမ်ပါကဂမန (နာ) [သာမ်ပါက + ဂမန] ကိုယ်တိုင်ချက်ခြင်းဟူ၍ ရေတွက်ခြင်း။ အဗ္ဘောဟာရိကံ ဟောတိ သာမ်ပါကဂဏန် နဂ္ဃတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၁။

သာမ်သဒ္ဒ (ပု) [သာမ် + သဒ္ဒ] သာမ်-သဒ္ဒါ။ သာမ်သဒ္ဒေန နိဝတ္တေတဗ္ဗမတ္ထံ ဒဿေတိ "အသာဓာရဏာ အညေသ"န္တိ ဣမိနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂စ၀။

သာမ° (တိ) [သာ + မ။ သာယတိ တနုကရီယတိ ပဋိပက္ခဝဏ္ဏောဟီတိ သာမော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၉၆။ သေ + မ။ သာယတေ မနော အသ္မာတိ သာမော၊ ကဏ္ဏဂုဏာဝိသိဋ္ဌော၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမက + ဏ။ က-ကိုချေ။ မာ-၌ အာ-ကို အ-ရဿပြု။ ဣတ္ထမ-သံ။ သာမ-ပါကတ။] (၁)

ရွှေအဆင်းကဲ့သို့-အဆင်းရှိ-ဝါ-သော။ (၂) နီ-
နီသောအဆင်းရှိ-သော။ (၃) မဲနက်-မဲနက်
သောအဆင်းရှိ-သော။ (ပု) (၄) သုဝဏ္ဏသာမ
လုလင်။ (၅) သာမမည်သောဘုရင်။ (ထီ) (၆)
(ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ျာတော်ရံ)
သာမာထေရီ။ (၇) ပိယဂုံသာမာ-မည်သော
မိန်းမ။ (၈) သာမာ-သမင်မ။ (၉) သာမာဝတီ
သူဌေးသမီး။ (၁၀) သာမာထေရီ။ (၁၁) သာမာ
ပြည်တန်ဆာမ။ (၁၂) သာမရွာ။ (၁)
ရွှေအဆင်းကဲ့သို့-အဆင်းရှိ-ဝါ-သော။ တဒါ
ဟိ ပြဟတိ သာမာ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၀။ သာမာတိ
သုဝဏ္ဏသာမသာမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၂၇။
သာမာတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၂၀။
သာမာယာတိ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏာယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။
၃၀၉။ တံ ပိတော သာမလေ တိသု။ ဓာန်။
စ၃၉။ (၂) နီ-နီသောအဆင်းရှိ-သော။ သာမာ
စာ (ဇာ၊ ၂။ ၆၂) တိ----သတ္တော ဘက္ခယန္တိတိ
အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၉၂။ သာမာ (ဇာ၊ ၂။
၁၈၈) တိ ရတ္တဝဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၃၃။ (၃)
မဲနက်-မဲနက်သောအဆင်းရှိ-သော။ သာဝံ
(သာမံ-သီ၊ ဣ။ မူ) ဇာတံ မုခံ တဝ။ ဇာ၊ ၂။
၂၂၆။ သာဝ (သာမ-သီ၊ ဣ။ မူ) နှင့် ကဠန-
ဒါသဝဏ္ဏံ တေ မုခံ ပိတကာဌကံ ဇာတံ။ ဇာ၊
၆၊ ၇။ ၃၂။ (ပု) (၄) သုဝဏ္ဏသာမလုလင်။
သာမော ယဒါ ဝနေ အာသိ။ စရိယာ။ ၄၁၈။
သာမာ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၅) တိ မဟာသတ္တံ
အာလပတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၉၈။ (၅) သာမမည်
သောဘုရင်။ ဟသော သာမသာ (ဇာ၊ ၁။
၄၇) တိ သာမသ ရညော မဂ်လသော။ ဇာ၊
၆၊ ၂။ ၈၉။ (ထီ) (၆) (ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား
၏ လက်ျာတော်ရံ) သာမာထေရီ။ သာမာ စ
စမ္ပကာ စ ဒွေ အဂ္ဂ-သာဝိကာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။
၇၀။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၁။ (၇)
ပိယဂုံသာမာ-မည် သောမိန်းမ။ ယံ သာမာ
ပုပ္ဖရတ္တေန။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄။ ယံ သာ ပိယဂုံ-
သာမာ မမ ဘရိယာ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၂၆။
(၈) သာမာ-သမင်မ။ သာမာ မုခံ လေဟတိ
သန္ဓဝေန။ ဇာ၊ ၁။ ၄၀။ ---- သာမာ နာမ
မိဂီ ဣမေသံ တိဏ္ဏံ ဇနာနံ သန္ဓဝေန သိနေ-
ဟေန မုခံ လေဟတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၄၀။ (၉)
သာမာဝတီ သူဌေးသမီး။ သာမာဝတီပိ
ဒေဝလောကတော စဝိတ္တာ ----။ သာမာဝ-
တိသာ နာမံ အကံသု။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀။
(၁၀) သာမာထေရီ။ စတုက္ခတ္တုံ ပဗ္ဗက္ခတ္တုန္တိ-
အာဒိကာ သာမာယ ထေရိယာ ဂါထာ။ ထေရီ
၆။ ၄၅။ (၁၁) သာမာ ပြည်တန် ဆာမ။ သာမာ
နာမ ဂဏိကာ ဟောတိ ရာဇဝလ္လဘာ
ပဗ္ဗသတဝဏ္ဏာဒါသိပရိဝါရာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၅၅။
သာမန္တိ ဇဝံနာမိကံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၅၇။ (၁၂)
သာမရွာ။ သာမဂါမ-ကြည်။

သာမ၂ (နာ) [သမု + ဏ။ သာမနံ သာမံ။ အမရ၊
ဋီ။ ၁၈၊ ၂၀။ သာ (သော) + မ။ သော
အန္တကမ္မနိ၊ ကရဏေ မော၊ သောယန္တိ ပါပ-
မနေနေတိ သာမံ၊ ဩသာ၊ "သာ တနုကရ-
ဏာဝသာနေသု"တိ ဝါ ဓာတ္တော။ ဓာန်၊ ဋီ။
၁၀၈။ သာယတိ ဆိန္နတိ ဒုက္ခံ ဂေယျတ္တာ,
သာယတိ ဒုက္ခယတိ ဒုရဏ္ဍေယျတ္တာ ဝါ သာမံ။
ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သော + မနိန်။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ။
၄။ ၁၅၂။ (နာ) သာမန်-သံ။ (ပု၊ နာ) သာမ-
ပါကတ။] (၁) ငြိမ်းအေးစေ-ငြိမ်းချမ်းရေးပြု
လုပ်-ခြင်း (ရန်အောင်ကြောင်း ၄-ပါးအနက်
တတိယဖြစ်သည့် သာမဥပါယ်တမည်)။ (၂)
(ပုဏ္ဏာတို့၏ အယူဝါဒအရ အကုသိုလ်ခေါင်း
ပါးစေကြောင်းဖြစ်သည့်) သာမဗေဒင်-သာမ
ဝေဒ-ကျမ်းဂန်။ (၁) ဥပလာပနံ သာမံ ဒါနဗ္ဗ
ဒသေတုံ "အလ"နှင့်အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။

၁၂၅။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၁၆၁။ ဘေဒေါ ဒဏ္ဍောသာမ ဒါနာ၊ ရှုပါယာ စတုရော ဣမေ။ ဓာန်။ ၃၄၈။ (၂) "ဧကသတံ အဒ္ဓရိယံ သာခါ သဟဿဝတ္ထုတော သာမာ"တိအာဒိ။ ဒီ၊ ၈။ ၁။ ၂၉၂။ (-မ၊ ၈။ ၃။ ၁၆၇)။ သောယန္တိ အန္တိကရောန္တိ, သာယန္တိ ဝါ တနုံ ကရောန္တိ ပါပ-မနေနာတိ သာမံ သော-ဓာတုပက္ခေ ဩ-ကာရဿ အ-ကာရံ ကတွာ။ သီ၊ ၈။ သစ်၊ ၂။ ၂၂၁။ ဣရုနာရိယဇုသာမမိတိ ဝေဒါ တယော သိယုံ။ ဓာန်။ ၁ဝစ။ သာမံ ဝေဒန္တရေ သာန္ရေ။ ဓာန်။ စ၃၉။

သာမ² (ထီ၊ နာ) [သာ + မ။ သာမ + ဏ။ သာ တနုကရဏေ၊ ဝိရေစနကရဏေန ကာယံ, ရောဂဉ္စ သာယတီတိ သာမာ။ ဓာန်၊ ၈ီ။ ၅၉၀။ သာမော ဝဏ္ဏော အဿ အတ္ထီတိ သာမာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဣာမာ-သံ။ (ထီ) သာမ-ပါကတ။] (ထီ) (၁) ကြံ့ဖွယ်-ညှိ-ဥပါသကာ-နွယ်ပင်။ (နာ) (၂) မြက်သီး-ကျုံ-စပါး-ပင်။ (၃) သာပိ "လာဗု ဝါ ကုမ္ဘဏ္ဍီ ဝါ သာမာ ဝါ ကာဠဝလ္လိ ဝါ ပုဂိလတာ ဝါ"တိ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇စ။ သာမာတိ သာမလတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈ီ၊ ၁။ ၂၀၄။ (၂) ကုရုဝိန္ဒကရဝိရာ ဘိသသာမာ စာတိ ကုရုဝိန္ဒရုက္ခာ စ ကရဝီရနာမကာနိ မဟာတိဏာနိ စ ဘိသာနိ စ သာမာကာနိ စာတိ အတ္ထော။ ဏ၊ ၆။ ၄၃။

သာမက (ပု) [သာမာက-ပါ၌မှန်ရှိသင့်၏။] သာမာက-ကြည့်။ သာမဂါမကေတိ သာမ-ကာနံ ဥဿန္ဒတ္ထာ ဧဝံ လဒ္ဓနာမေ ဂါမကေ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၉၉။

သာမကသုတ္တ (နာ) [သာမက + သုတ္တ] သာမကသုတ်။ ဤသာမကသုတ်သည် ရဟန်းတို့အား ကုသိုလ်တရားမှ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းတရား ခြောက်ပါးကို ဖော်ပြသောသုတ်ဖြစ်သည်။ (၁) အမှုသစ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း။ (၂) စကားပြောမှု၌ မွေ့လျော်ခြင်း။ (၃) အိမ်မှု၌မွေ့လျော်ခြင်း။ (၄) အပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်ခြင်း။ (၅) ဆုံးမခက်သောစကားရှိသူဖြစ်ခြင်း။ (၆) ယုတ်မာသောအဆွေခင်ပွန်းရှိခြင်း။ အဂုံတ္တရနိကာ-ယ၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၇၂။

သာမကုမာရ (ပု) [သာမ + ကုမာရ] သာမသတို့သား။ တဿ တေန နာဘိပရာမသနေန သာမကုမာရော နိဗ္ဗတ္တော။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၇။

သာမဂါမ (ပု) [သာမ + ဂါမ] သာမရွာ။ သာမဂါမော (ဒီ၊ ၃။ ၉၇) တိ သာမာကာနံ ဥဿန္ဒတ္ထာ တဿ ဂါမဿ နာမံ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၉၁။ သာမဂါမေ (မ၊ ၃။ ၃၂) တိ သာမာကာနံ ဥဿန္ဒတ္ထာ ဧဝံ လဒ္ဓနာမေ ဂါမေ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၁။

သာမဂါမက (ပု) [သာမ + ဂါမက] သာမရွာ။ သာမဂါမကေ (အံ၊ ၂။ ၂၇၂) တိ သာမကာနံ ဥဿန္ဒတ္ထာ ဧဝံ လဒ္ဓနာမေ ဂါမကေ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၉၉။

သာမဂါမသုတ္တ (နာ) [သာမဂါမ + သုတ္တ] သာမဂါမသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ သာမဂါမသုတ္တံ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၁။

သာမဂါမသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာမဂါမသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာမဂါမသုတ်ကို-ဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာမဂါမသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လီနတ္ထပကာသနာ သမတ္တာ။ မ၊ ၈ီ၊ ၃။ ၂၄၇။

သာမဂ္ဂ (နာ) [သမဂ္ဂ + ဏ။ သမဂ္ဂဿ ဘာဝေါ သာမဂ္ဂံ။ သာမဂ္ဂ-ပါကတ။] သာမဂ္ဂိယ-နှင့်

သာမဂ္ဂိ-ကြည့်။ မောဂ်၊ ၅။ ၅၉။ ၎င်း-သ့ျ၊ ၂။ ၁၀၃။

သာမဂ္ဂတ္ထ (ပု) [သာမဂ္ဂ + အတ္ထ] (ကိုယ်, စိတ်တို့၏) ညီညွတ်ခြင်းကို ပြုခြင်းအကျိုးဌာ။ ဥပေါသထော သာမဂ္ဂတ္ထာယ၊ ဝိသုဒ္ဓတ္ထာယ ပဝါရဏာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၃။ ----ပရိသုဒ္ဓိဝိမံသနာ-ရောစနဝသေန အယုတ္တေ ဝိဝဇ္ဇေတွာ ယုတ္တေ-ဟေ၀ ကာယစိတ္တသာမဂ္ဂိကရဏတ္ထာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၈။

သာမဂ္ဂဝါသံဝုဋ္ဌ (တိ) [သာမဂ္ဂ + ဝါသံဝုဋ္ဌ] ညီညွတ်စွာ နေထိုင်အပ်သော။ ပါစိနဝံသ-ဒါယေ သာမဂ္ဂဝါသံဝုဋ္ဌာ အနုရုဒ္ဓေါ နန္ဒိယော ကိမိလော ဣမေ တယော ကုလပုတ္တာ ဝိယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။

သာမဂ္ဂိဒိဝသ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ဒိဝသ] သံယာညီညွတ်သောနေ့။ ဥပေါသထဒိဝသော နာမ ---- သာမဂ္ဂိဒိဝသော စ ယထာ ဝုတ္တစာတုဒ္ဒ-သပန္နရသာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၄၅။ ပုရိမေန သာမဂ္ဂိဒိဝသော ဥပေါသထဒိဝသော ဧ၀ါတိ ဒီပေတိ။ ဝဇိရ။ ၄၅၁။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၄)။

သာမဂ္ဂိဒီပနတ္ထ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ဒီပနတ္ထ] ညီညွတ်သည်၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုး။ အထ သာမဂ္ဂိဒီပနတ္ထာယ ဒွေ ဇာတကာနိ ကထေတွာ အတ္တာဒဏ္ဍသုတ္တံ ဒေသေသာမိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၄၂။

သာမဂ္ဂိပရိဒီပနတ္ထ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ပရိဒီပနတ္ထ] သာမဂ္ဂိဒီပနတ္ထ-ကြည့်။ ဇ၀ံ ကလဟဝူပသ-မတ္ထာယ တီဏိ ဇာတကာနိ ကထေတွာ သာမဂ္ဂိပရိဒီပနတ္ထာယ ဒွေ ဇာတကာနိ ကထေသိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၈။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၄၃။

သာမဂ္ဂိပရိဘောဂ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ပရိဘောဂ] အချင်းချင်း အညီအညွတ်ဖြစ်သောသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသော-ခံစား-သုံးဆောင်-ခြင်း။ ပြာဟွဏော တမေ၀ တယော ဝုမှာနံ ---- သာမဂ္ဂိပရိဘောဂေါတိ မည်မာနော တဒဘာ-ဝေန ဘဂ၀န္တံ နိဿောဂေါတိ အာဟ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၀။

သာမဂ္ဂိ (သာမဂ္ဂီ) ပ၀ါရဏာ (ထီ) [သာမဂ္ဂိ + ပ၀ါရဏာ] သံယာညီညွတ်သောနေ့၌ ပြုအပ်သောပ၀ါရဏာ၊ သာမဂ္ဂိပ၀ါရဏာ။ တိသော ပ၀ါရဏာ စာတုဒ္ဒသိကာ ပန္နရသိကာ သာမဂ္ဂိ-ပ၀ါရဏာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၂။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၇)။

သာမဂ္ဂိ (သာမဂ္ဂီ) ပ၀ါရဏာဒိ၀သ (ပု) [သာမဂ္ဂိပ၀ါရဏာ + ဒိ၀သ] သာမဂ္ဂိပ၀ါ-ရဏာနေ့။ ပုရိမ၀ါကျွတ်သောရဟန်းတို့၏ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့အထိ ၂၉-ရက်အတွင်း စာတုဒ္ဒသီပ၀ါရဏာနေ့နှင့် ပန္နရသီပ၀ါနေ့တို့မှတပါး သံယာညီညွတ်သောနေ့၌ ပြုအပ်သော ပ၀ါရဏာနေ့။ ပုရိမ၀သံဝုဋ္ဌာနံ ပန ကတ္တိကမာသဗ္ဗန္ဓရေ အယမေ၀ သာမဂ္ဂိပ၀ါ-ရဏာဒိ၀သော နာမ ဟောတိ။ ကခ်ီ။ ၈၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၉။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၅)။

သာမဂ္ဂိပေက္ခမာန (တိ) [သာမဂ္ဂိ + အ၀ + ဣက္ခ + မာန] ညီညွတ်ခြင်းကို ငဲ့သော။ သာမဂ္ဂိ-ပေက္ခမာနော (ဇာ၊ ၂။ ၃၀၂) တိ သာမဂ္ဂိ အ၀ေက္ခမာနော။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၂၂။

သာမဂ္ဂိရသ၀ဏ္ဏ (ပု) [သာမဂ္ဂိရသ + ၀ဏ္ဏ] အညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်းအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးလူး။ သင့်တင့်ညီညွတ်ခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးလူး။

သတ္တာ "အညမည် သမဂ္ဂေဟိ ဘဝိတုံ ဝဋ္ဋတိ"-တိ သာမဂ္ဂိရသဝဏ္ဏံ ကထေတွာ ပက္ကာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃၉။

သာမဂ္ဂိရသသဒ္ဒ (ပု) [သာမဂ္ဂရသ + သဒ္ဒ] သာမဂ္ဂိရသသဒ္ဒါ။ သာမဂ္ဂိရသသဒ္ဒသ ရူပ-ရသာဒီသု ဝတ္တနပွကာရံ ဒသေန္တော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၈။

သာမဂ္ဂိရသာနိသံသ (ပု) [သာမဂ္ဂိရသ + အာနိသံသ] အညီအညွတ်ဖြစ်ခြင်းအစရှိသော ဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့်စပ်သော-အကျိုး-အာနိသင်၊ သာမဂ္ဂိရသနှင့်စပ်သော-အကျိုး-အာနိသင်။ ဘဂဝါ ဓမ္မီ ကထံ ကထေန္တော စူဠဂေါသိင်-သုတ္တေ တိဏ္ဏံ ကုလပုတ္တာနံ သာမဂ္ဂိရသာ-နိသံသံ ကထေသိ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၅၉။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၇။

သာမဂ္ဂိရသာနုဘဝန (နဝ) [သာမဂ္ဂိရသ + အနုဘဝန] သာမဂ္ဂိရသကိုခံစားခြင်း။ ယသ္မိံ ဓမ္မေ သင်္ဂီယနေ သာမဂ္ဂိရသာနုဘဝနံ ဣစ္ဆိတံ ဒေသနာကုသလတာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၆။

သာမဂ္ဂီ (ထီ) [သမဂ္ဂ + ဏ + ဤ။ "ဏဝဏ္ဏိကာ"-ဒိသုတ္တေန ဤပစ္စယော၊ သမဂ္ဂါနံ ဘာဝေါ သာမဂ္ဂီ။ ရူ။ ၃၈၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄။ သမဂ္ဂသ ဘာဝေါ သာမဂ္ဂီ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆၀။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမဂ္ဂြီ-သံ။ သာမဂ္ဂီ-ပါကတ။] (၁) ညီညွတ်-စေ့စပ်-ပေါင်းဆုံ-စုဝေး-စည်းရုံး-မှု-ခြင်းသည်၏အဖြစ်။ (၂) တူမျှသော-စိတ်-အလိုဆန္ဒ-ရှိသည်၏အဖြစ်-ရှိခြင်း။ (၁) ယာဝ တသ ဥက္ကေပနီယကမ္ဘ-ကရဏတ္ထာယ သာမဂ္ဂီ နာ လဗ္ဘတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၆။ သာမဂ္ဂီ ဝါ ဆန္ဒော ဝါ ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၄။ သာမဂ္ဂိယာ (အံ၊ ၂။ ၂၅၆) တိ သမဂ္ဂဘာဝတ္ထာယ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၉၅။ သာမဂ္ဂိ-မေဝ သိက္ခေထာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀) တိ သမဂ္ဂ-ဘာဝမေဝ တုမ္ဟေ သိက္ခထ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၁။ ကာယသာမဂ္ဂိဒါနတောတိ ကာယေန, ကာ-ယသ ဝါ သာမဂ္ဂိယာ သဟိတဘာဝသ ဒါနတော။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၀။ သာမဂ္ဂိ (သံ၊ ၆။ ၂။ ၃၈) နှင့် သမောဓာနံ၊ သမဝါယနှင့် အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀။ သာမဂ္ဂိတိ သံယသာမဂ္ဂိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၇၉။ သာမဂ္ဂိ နာမေသာ သဘာဂါနံ သန္ဓိပါတော။ ဝဇိရ။ ၄၅၁။ (၂) သုခါ သံယသ သာမဂ္ဂိ။ သမဂ္ဂါနံ တပေါ သုခေါ။ ဓမ္မ။ ၄၂။ သာမဂ္ဂိတိ သမ-စိတ္တတာ၊ သာပိ သုခါ ဇေ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၂။ သာမဂ္ဂိယာ ဒါဋ္ဌဗလေသု မုစ္စရေ (ဇာ၊ ၁။ ၈၅) တိ ယာ သာ ဒါဋ္ဌာဗလေသု သူကရေသု သာမဂ္ဂိ ဇေဏ္ဍာသယတာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၇။

သာမဂ္ဂိအင်္ဂ (နဝ) [သာမဂ္ဂိ + အင်္ဂ] ပစ္စယသမဂ္ဂိ ၏-အစိတ်-အင်္ဂါ။ သာမဂ္ဂိအင်္ဂါ။ သာမဂ္ဂိအင်္ဂါန (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၃) နှင့် ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ အင်္ဂ-ဘူတာနံ၊ သမူဟာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၄။

သာမဂ္ဂိအတ္ထဝိရဟိတ (တိ) [သာမဂ္ဂိအတ္ထ + ဝိရဟိတ] သာမဂ္ဂိဟူသောအနက်မှ ကင်း-သော။ အတ္ထတော အပဂတာတိ သာမဂ္ဂိအတ္ထ-ဝိရဟိတာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၀။

သာမဂ္ဂိအနုမောဒန (ထီ၊ နဝ) [သာမဂ္ဂိ + အနုမောဒန] ညီညွတ်-ခြင်း-အမှု-၌-ဝမ်း-မြောက်-ကောင်းချီးပြု-အနုမောဒနာ-သာဓု-ခေါ်-ခြင်း။ သမဂ္ဂါနဉ္စ နုဂ္ဂဟောတိ သမဂ္ဂါနံ သာမဂ္ဂိအနုမောဒနေန အနုဂ္ဂဏှံ သာမဂ္ဂိ-အနုရူပံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၆၇။

သာမဂ္ဂိအနုရူပ (တိ) [သာမဂ္ဂိ + အနုရူပ] ညီညွတ်ခြင်း၌သင့်လျော်သောသဘောရှိသော။

သာမဂ္ဂိအနုမောဒန-ကြည့်။

သာမဂ္ဂိဥပဂတ (တိ) [သာမဂ္ဂိ + ဥပဂတ] ညီညွတ်-ပေါင်းဆုံ-စုဝေး-ခြင်းသို့ရောက်သော။ တပ္ပကာရော ဝါ သာမဂ္ဂိဥပဂတေသု ပစ္စယေသု မုဟုတ္တမ္ပိ တတော နိဗ္ဗတ္တနမ္မာနံ အသမ္ဘဝါဘာဝတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၅။

သာမဂ္ဂီ (သာမဂ္ဂိ) ဥပေါသထ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ဥပေါသထ] သံဃာ၏ ညီညွတ်ခြင်းကို ပြုသောနေ့၌ ပြုအပ်သောဥပုသ်၊ သာမဂ္ဂိ (သာမဂ္ဂိ) ဥပုသ်။ တယော ဥပေါသထာ စာတုဒ္ဒသိကော ပန္နရသိကော သာမဂ္ဂိဥပေါ-သထော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၂။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၇။ ယဒါ ပန ကောသမ္ဗကဿ ---- သံဃသ သာမဂ္ဂိ ကရောတိ၊ တဒါ တာဝဒေဝ ဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ ကခီ။ ၈၆။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၉)။ သာမဂ္ဂိဥပေါသ-ထော နာမ သံဃသာမဂ္ဂိကတဒိဝသေ ကာ-တဗ္ဗဥပေါသထော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၁၃-၅။

သာမဂ္ဂီ (သာမဂ္ဂိ) ဥပေါသထဒိဝသ (ပု) [သာမဂ္ဂိဥပေါသထ + ဒိဝသ] သံဃာ၏ညီညွတ်ခြင်းပြုသောနေ့၌ ပြုအပ်သောဥပုသ်နေ့၊ သာမဂ္ဂိဥပုသ်နေ့။ (စာတုဒ္ဒသီ ၆-ဥပုသ်, ပန္နရသီ ၁၈-ဥပုသ်တို့ကိုထား၍ တစ်ပါးတည်းလည်းဖြစ်သော အမှတ်မဲ့သောနေ့)။ ---- ၅ပေတ္တာ စာတုဒ္ဒသပန္နရသေ အညောပိ ယော ကောစိ ဒိဝသော သာမဂ္ဂိဥပေါသထဒိဝသော နာမ ဟောတိ။ ကခီ။ ၈၆။ (-ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၃၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၄)။

သာမဂ္ဂိကရဏ (နာ) [သာမဂ္ဂိ + ကရဏ] ညီညွတ်ခြင်းကိုပြုခြင်း။ သာမဂ္ဂိဒိဝသောတိ အနုပေါသထဒိဝသေ သာမဂ္ဂိကရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၄။

သာမဂ္ဂိကာရက (တိ) [သာမဂ္ဂိ + ကာရက] ညီညွတ်ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ သာမဂ္ဂိကာရ-ကော ကိရေသ ဘိက္ခု။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၉။

သာမဂ္ဂိဝုဏ္ဏပရိဒီပိက (တိ) [သာမဂ္ဂိ + ဝုဏ္ဏ + ပရိဒီပိက] ညီညွတ်ခြင်း၌ ဝုဏ်ကိုပြ-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော။ ယာ ဝါစာ သတ္တေ သမဂ္ဂေယေဝ ကရောတိ၊ တံ သာမဂ္ဂိဝုဏ္ဏပရိ-ဒီပိကမေဝ ဝါစံ ဘာသတိ၊ နဿ ဣတရန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၈၄၊ ၃၉၇။

သာမဂ္ဂိဒါန (နာ) [သာမဂ္ဂိ + ဒါန] ညီညွတ်ခြင်းကိုပေးခြင်း၊ သာမဂ္ဂိပေးခြင်း။ တသ္မာ ဝေဠု-ဝနေ သံဃသ သာမဂ္ဂိဒါနတ္ထံ အာဂစ္ဆန္တောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၁။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၂၂)။

သာမဂ္ဂိဒိဝသ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ဒိဝသ] ညီညွတ်သောနေ့။ တတ္ထ ပုရိမေန သာမဂ္ဂိဒိဝသော ဥပေါသထာဒိဝသော ဧဝါတိ ဒီပေတိ။ ဝဇိရ။ ၄၅၁၊ ၄၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၄။

သာမဂ္ဂိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ပရိစ္ဆေဒ] ညီညွတ်ခြင်း၏အပိုင်းအခြား။ "ဧဝံ ဗဒ္ဓါသု ပန (ပ) သီမန္တရိကာ ဟိ ဂါမခေတ္တံ ဘဇတိ"တိ နအာဝါသဝသေန သာမဂ္ဂိပရိစ္ဆေဒေါ။ ဝဇိရ။ ၄၅၄။

သာမဂ္ဂိဘေဒ (ပု) [သာမဂ္ဂိ + ဘေဒ] ညီညွတ်ခြင်း၏ပျက်စီးခြင်း။ ---- သာမဂ္ဂိဘေဒဿ အကာရကေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၉

သာမဂ္ဂျ (နာ) [သမဂ္ဂ + ဏျ။ သာမဂ္ဂဿ ဘာဝေါ သာမဂ္ဂျံ။ မောဂ်၊ ၅။ ၅၉။ ၎င်းသျှ၊ ၂။ ၁၀၃-နှာ၌ သာမဂ္ဂ-ရှိသည်။] သာမဂ္ဂိယ-ကြည့်။

သာမဂ္ဂီမေဝ (သာမဂ္ဂမေဝ-သ္ဝာ၊ က-မ္ဟ) သိကၾေထာတိ သမဂ္ဂဘာဝမေဝ တုမ္ေ သိက္ခထ။ ဇာ၊ ၌။ ၄။ ၂၁၁။

သာမစ္ဆ (တိ) [သဟ + အမစ္ဆ။ သာမာတ္ဝ-သံ။ ဝိလ့ဲ။] အမတ်-မ္ဟုမတ်-ဝန်ကြီး-အဖွဲ့-နှင့် တကွဖြစ်သော။ ဧသာဟံ ဘော ဂေါတမ သပုတ္တော သဘရိယော သပရိသော သာမစ္ဆော ဘဂဝန္တံ ဂေါတမံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၃-၉။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၄။

သာမစ္ဆဝိ (ထီ) [သာမ + ဆဝိ] ရွှေ-ဝါ-သော အရေအဆင်းရှိသော၊ သူ။ ယာ သာမာ သာမ-ဝဏ္ဏာ ကာယစ္ဆဝိတိ ဝစနံ ပန သာမစ္ဆဝိ ဒီပေတိ။ ဝဇိရ။ ၁၁၂။

သာမစ္ဆဝိက (တိ) [သာမ + ဆဝိက] ရွှေ-ဝါ-သောအရေအဆင်းရှိသော၊ သူ။ ယာ သာမာ သာမဝဏ္ဏာ သာမတနုမဗ္ဗာ၊ သာ ပါရိစရိယာ သဂ္ဂေ မမ ဝါသော”တိ ဝစနတော သာမစ္ဆဝိ-ကာ ဣတ္ထိနံ ပသတ္ထာ။ ဝဇိရ။ ၁၁၂။

သာမဇာတက (ပု) [သာမ + ဇာတက] သုဝဏ္ဏ-သာမဇာတ်။ ဝတ္ထု သာမဇာတကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၌။ ၂။ ၄၅။ ဇာ၊ ၌။ ၃။ ၃၁၀။ (-ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၃၃၁)။

သာမဇာတကဝတ္ထုသဒိသ (တိ) [သာမဇာတက + ဝတ္ထု + သဒိသ] သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်-အကြောင်း-အ၌ပြုတ္တိ-ဝတ္ထု-နှင့်တူသော။ ပစ္ဆုပ္ပန္နဝတ္ထု သာမဇာတကဝတ္ထုသဒိသမေဝ။ ဇာ၊ ၌။ ၄။ ၉၁။

သာမဇာတကသဒိသ (တိ) [သာမဇာတက + သဒိသ] သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်နှင့်တူသော။ ပစ္ဆုပ္ပန္နဝတ္ထု သာမဇာတကသဒိသံ။ ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၂၂။

သာမည° (နာ) [သမဏ + ဏျ။ သမဏ (သမ-ဏသ) ဘာဝေါ သာမည်။ အဘိ၊ ၌။ ၃။ ၂၀၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄။ ကြာမဏျ-သက္ကတပိဋကတ။ သာမဏ္ဍ-ပါကတ။ သာမန္ဒ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ကိလေသာကို ငြိမ်းအေး စေတတ်သည့် ရဟန်း၏-အဖြစ်- ရှင်ရဟန်းဖြစ်ခြင်း- (က) အရိယာမဂ် ၄-ပါး။ (ခ) ရဟန်းသီလ၊ ရဟန်းတရား။ (ဂ) ခြိုးခြံစွာ ကျင့်ခြင်း။ (၂) သာမည သုတ်။ (၁) (က) ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ သာမည်၊ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ။ သံ၊ ၃။ ၂၀။ သာမည်ကို သမဏဘာဝေါ၊ မဂ္ဂသေတံ နာမံ။ အဘိ၊ ၌။ ၃။ ၂၀၂။ မဂ္ဂေါ သာမည် သမိတ-ပါပသမဏဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။ သာမည်ကို အရိယမဂ္ဂေါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၃။ (ခ) သာမည်ကို သမဏမဂ္ဂေါ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၃၅။ ဧတ္ထ ပန သစ္စံ နာမ သစ္စဝါဒိတာ။ သာမည် နာမ သေသ-သီလံ။ သံ၊ ၌။ ၃။ ၁၄၄။ သမဏမဂ္ဂသခ်ိတ် သာမည်ကို ခဏ္ဍသီလာဒိတာယ ဒုပ္ပရာမဋ္ဌ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။ (ဂ) သာမည်ကို တပစရဏ်။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။ (၂) မတ္တေယျပေတ္တေယျာ-စာပ်ိ၊ သာမည် ဗြဟ္မပစာယိကံ။ သံ၊ ၃။ ၄၀၆။

သာမည° (ပု) [သမဏ + ဏျ။ သမဏာနံ ဟိတာ သာမညာ။ ဇနာ။ ရူ။ ၃၇၈။ (ပု) သမဏ္ဍ-ပါကတ။] (၁) ရဟန်းတော်တို့ကို ပူဇော်တတ်သော၊ သူ။ (၂) ရဟန်းတော်တို့၏ စီးပွားကို-ဆောင်ရွက်-ပြုကျင့်-တတ်သော၊ သူ။ (၁) သာမညာ (ပေတ။ ၁၅၂) တိ သမဏပူဇကာ။ ပေတ၊ ၌။ ၉၈။ (၂) အပ္ပကာ တေ သတ္တာ၊ ယေ သာမညာ။ သံ၊ ၃။ ၄၀၆။ သမဏာနံ ဟိတာ သာမညာ။ သံ၊ ၌။ ၃။ ၃၃၄။ ရူ။ ၃၇၈။

သာမည² (ထီ၊ နာ) [သမာန + ဏျ။ သမာန +

ယ။ သာမညတောတိ သမာနဘာဝတော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၄၀။ သမာနမေဝ သာမည်၊ ယော၊ သာမညာ ဣတ္ထိယံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၇၁၈။ သမာနာနံ ဘာဝေါ သာမည်။ ရူ။ ၃၈၇။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆၂။ သမာနံ ဧဝ သာမည်၊ သွတ္ထေ ဏျပစ္စ-ယော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမာရ-သံ။ သာမဏ္ဏ-ပါကတ။ သာမန္ရ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) တူညီ-ညီမျှ-သော။ (၂) တူညီ-ညီမျှ-သည်၏အဖြစ်၊ အများနှင့်ဆက်ဆံခြင်း၊ သာမန်။ (၁) ဇာတိ-အာဒိအပေက္ခာယ သာမညမ္ပိ သမာနံ သစ္စာ-ပေက္ခာယ ဝိသေသော ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၂၈။ (၂) သာမညတော ဝိသေသေန။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၉။ သမ္ပန္နသီလာတိ အနာမဌဝိသေသံ သာမညတော သီလသခ်ေပေန ဂဟိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

သာမညကတ (၁) [သာမည + ကတ] သာမန်ပြု အပ်သော။ သာမညကတောပိ သမာဓိသဒ္ဒေါ ပကရဏတော ဣဓ ဝိသေသတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

သာမညကပ္ပနာ (ထီ) [သာမည + ကပ္ပနာ] ညီမျှ-တူညီ-သော ကြံစည်ခြင်း။ သာမည-ကပ္ပနာယ ဝေါဟာရဘာဝေန အနဝဋ္ဌာနတော ကတမာ ဧကတ္တတာ, ကတမာ ဝေမတ္တတာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၃။

သာမညကာန (တိ) [သမဏ + ဏျ-သာမည-သာမညက + ကာန။ ထီ-၌ သာမညကာနီ။] ရသေ့ရဟန်း၏ သားမြေး အဆက်အနွယ်။ သာမညကာနိ-ကြည့်။

သာမညကာနီ (ပု) [သာညမကာန + ဏီ။ အပစ္စတ္ထိတ်။ ကစ္စည်း။ ၃၄၇။ ရူ။ ၃၆၈။] (သာမညကာနိ-ဟူသောအမည်သည်။ မိုးထိ၊ သျှ၊ ပ။ ၃၀၆။) သာမညကာနီတိသ နာမ် အဟောသိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၃။

သာမညကာနိတ္ထေရ (ပု) [သာမညကာနီ + ထေရ] သာမညကာနိမည်သောထေရ်။ သုခ်-သုခတ္ထောတိ အာယသ္မတော သာမညကာ-နိတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၃။

(ဤ) မထေရ်သည် ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၌ အဓိကာရကောင်းမှုကိုပြုပြီး ထိုထိုဘဝတို့၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကိုပြုလုပ်ဆည်းပူးပြီး ဘဝသံ သရာ၌ ကျင်လည်ခဲ့ရာ (၉၁) ကမ္ဘာ ထက်၌ ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော် အခါ လူဘဝဖြင့်ပင် ဘုရားရှင်ကို ဖူးတွေ့ပြီး ညောင် စောင်းကုဋေတစ်ခုကို ပေးလှူခဲ့၏။

ထိုကောင်းမှုကြောင့် နတ်ပြည်, လူပြည် တို့၌ ကျင်လည်ခဲ့ရာ ဂေါတမဘုရားရှင်လက် ထက်တော်၌ ပုရိဏိုဇ်တစ်ဦး၏သားဖြစ်ခဲ့ရပြီး "သာမညကာနိ" အမည်ကို ရခဲ့လေ၏။ ချိန် တန်ရွယ်ရောက် လူလားမြောက်သောအခါ မြတ်စွာဘုရား၏ ယမိုက်ပြာဋီဟာကိုမြင်၍ ကြည်ညိုသဖြင့် သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရဟန်းပြု ကာ စရိုက်အားလျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများပြီး စျာန်ကို အခြေခံသော ဝိပဿနာကို ကြိုးစားပွားများ၍ အာသဝေါကုန်ခမ်း ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့လေသည်။ (ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၃)။

သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သာမညကာ-နိတ္ထေရ + ဂါထာ] သမညကာနိထေရ်သည်-ရွတ်ဆို-ကျူးရင့်-ဟော-အပ်သောဂါထာ၊ သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာ။ ထေရ။ ၂၂၃။

သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ]

သာမညကာနိတ္ထေရဂါထာ-၏အဖွင့်-ကိုဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-စကားရပ်။ သာမညကာ-နိတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၄။

သာမညဂဟဏ (နာ) [သာမည + ဂဟဏ] သာမန်ယူခြင်း။ ယံ ကိဉ္စိ ဥပ္ပလံ ဥပ္ပလမေဝ သာမညဂဟဏတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သာမညဂုဏ (နာ) [သာမည + ဂုဏ] ရဟန်းတို့၏အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်။ စိတ္တသလဟုဝတ္ထိနော၊ ဝသေန သာမညဂုဏာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၇။

သာမညဂုဏမံသန (တိ) [သာမညဂုဏ + မံသန] ရဟန်းတို့၏ဂုဏ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။ ယဒါ ကိလေသာ ဩတပန္တိ၊ သာမညဂုဏမံသနာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၀။

သာမညဂုဏပရိရက္ခဏ (နာ) [သာမညဂုဏ + ပရိရက္ခဏ] အရိယာမဂ်တည်းဟူသော ဂုဏ်ကိုစောင့်ရှောက်ခြင်း။ သာမညဂုဏပရိရက္ခ-ဏာယ၊ အရတိကုဝိတက္ကပဋိဗာဟနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။

သာမညဂ္ဂဟဏ (နာ) [သာမည + ဂဟဏ] သာမည-သဒ္ဒါ။ သာမညဂ္ဂဟဏံ စေတံ စိတ္တ-ဘာဝါဝိသေသတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀။

သာမညဂ် (နာ) [သာမည + အဂ်] ရဟန်းတရား၏-အဖို-အစု။ အညတရံ သာမညဂ် (အံ၊ ၂။ ၃၅) ဣ ဇကံ သမဏမဗ္ဗကောဌာသံ။ အံ၊ ၆။ ၂၇၁။

သာမညစောဒနာ (ထီ) [သာမည + စောဒနာ] သာမန်အားဖြင့်-စောဒနာ-မေး-ခြင်း။ သာ-မညစောဒနာယပိ "တဏ္ဍုကွယော"တိ အဓိ-ကတတ္တာ တဏ္ဍာယ ဇဝ ဝိရဇ္ဇနံ နိရုဇ္ဈနဉ္စ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။

သာမညစောဒိတ (တိ) [သာမည + စောဒိတ] သာမန်အားဖြင့်-တိုက်တွန်း-စေခိုင်း-နှိုးဆော်-အပ်သော၊ သူ၊ သာမန်အားဖြင့်-စောဒနာကို-မေး-စိစစ်-အပ်သော၊ သူ။ ယသ္မာ သာမည-စောဒိတံ ဝိသေသစောဒိတမေဝ နဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၄၆။

သာမညဇောတနာ (ထီ) [သာမည + ဇောတနာ] သာမညကိုထွန်းပြခြင်း၊ သာမညကိုပြသော စကား။ သာမညဇောတနာယ ပဂရဏတော ဝိသေသဝိနိစ္ဆယော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၊ ၆၆၊ ၁စ၁၊ ၃စ၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၉၊ ၄၅စ။

သာမညတာ (ထီ) [သာမည + တာ] ရဟန်းတို့၌ ပြုဖွယ်ဝတ်ကို ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း။ ပေတ္တေ-ယျတာယ သာမညတာယ ဗြဟ္မညတာယ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၉။ (-ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၂)။ သာမညတာ (ဓမ္မ။ ၆၁) တိ ပဗ္ဗဇိတေသု သမ္မာ ပဋိပတ္တိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၅-၆။

သာမညတ္ထ (ပု) [သာမည + အတ္ထ] (၁) အရိယာမဂ်ဖြင့်ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အကျိုး- (က) ဖိုလ် ၄-ပါး။ (ခ) နိဗ္ဗာန်။ (၂) အရိယာမဂ်ဟုဆိုအပ်သော ရဟန်းအဖြစ်သည် သာလျှင်ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အကျိုး၊ (မဂ် ၄-ပါး)။ (၃) (အရိယာမဂ်အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့်) အာရုံပြုသည်၏အစွမ်းဖြင့် ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်။ (၄) ရဟန်းဖြစ်၍ဖြစ်သောအကျိုး၊ (မဂ် ၄-ပါး)။ (၅) ရဟန်းအဖြစ်၏အကျိုး၊ (ဖိုလ် ၄-ပါး)။ (၆) ရဟန်းအဖြစ်၏ သီလအစရှိသော

ရှေ့အဘို့ခ်ဖြစ်သော အကျင့်။ (၇) ရဟန်းဟု ဆိုအပ်သောအကျိုး၊ (ဖိုလ် ၄-ပါး)။ (၈) ရဟန်း အဖြစ်၏အကျိုး၊ (အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး)။ (၁) အရိယာမဂ်ဖြင့် ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အကျိုး- (က) ဖိုလ် ၄-ပါး။ (ခ) နိဗ္ဗာန်။ ကတမော စ ဘိက္ခဝေ သာမညတ္ထော၊ ယော ခေါ ဘိက္ခဝေ ရာဂက္ခယော ဒေါသက္ခယော မောဟက္ခယော။ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သာမညတ္ထော။ သံ၊ ၃။ ၂၀။ သာမညတ္ထန္တိ နိဗ္ဗာန်။ တံ ဟိ သာမညေန ဥပဂန္တ္ဗတော သာမညတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၉။ ပရမတ္ထတော သမဏာ ဝုစ္စန္တိ အရိယာ၊ သမဏာနံ ဘာဝေါ သာမညံ၊ အရိယမဂ္ဂေါ။ တေန အရဏီယတော ဥပဂန္တ္ဗတော သာ-မညတ္ထော နိဗ္ဗာနန္တိ အာဟ။ သံ၊ ၈။ ၄၀၈။ သာမညတ္ထ (အံ၊ ၁။ ၂၆၃) နှင့် စတုဋ္ဌမံ အရိယ-ဖလံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၁။ စတုတ္ထေ သာမညန္တိ အရိယမဂ္ဂေါ၊ တေန အရဏီယတော ဥပ-ဂန္တ္ဗတော သာမညတ္ထံ၊ အရိယဖလန္တိ အာဟ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၂၀၃။ (၂) အရိယာမဂ်ဟုဆိုအပ်သော ရဟန်းအဖြစ်သည်သာလျှင်ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အကျိုး၊ (မဂ် ၄-ပါး)။ သာမညတ္ထေန ဝါ စတ္တာရော မဂ္ဂါ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၁။ အရိယမဂ္ဂသခ်ါတံ သာမညမေဝ ဝါ အရဏီယတော သာမညတ္ထန္တိ အာဟ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၂၀၃။ (၃) (အရိယာမဂ်အကျိုး၏ အဖြစ်ကြောင့်) အာရုံပြုသည်၏အစွမ်းဖြင့် ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်။ အနုပ္ပတ္တော နော သာမညတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၃၃၉။ သာမညတ္ထောတိ သံယုတ္တကေ တာဝ ---- အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ သာမညတ္ထောတိ မဂ္ဂေါ သာမညန္တိ ဖလနိဗ္ဗာနာနိ သာမညတ္ထောတိ ဝုတ္တာနိ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၄။ သော အရိယမဂ္ဂေါ "သမဏသ ကမ္မံ ပဋိပဒါ"တိ ကတ္တာ သာမညံ၊ တသ ပန ဖလဘာဝတော, အာရမ္မဏကရ-ဏဝသေန အရဏီယတော ဖလနိဗ္ဗာနာနိ သာမညတ္ထော။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၂။ (၄) ရဟန်း-ဖြစ်၍ဖြစ်သောအကျိုး၊ (မဂ် ၄-ပါး)၊ (၅) ရဟန်းအဖြစ်၏အကျိုး၊ (ဖိုလ် ၄-ပါး)။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ မဂ္ဂမ္မိ ဖလမ္မိ ဧကတော ကတ္တာ သာမညတ္ထော ကထိတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၄။ သာမညဘူတော အတ္ထော သာမညတ္ထော၊ မဂ္ဂေါ။ သာမညသ အတ္ထော-တိ သာမညတ္ထော၊ ဖလန္တိ အာဟ။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၂။ (၆) ရဟန်းအဖြစ်၏ သီလအစရှိသော ရှေ့အဘို့ခ်ဖြစ်သော အကျင့်။ သီလာဒိပုဗ္ဗ-ဘာဂပဋိပဒါပိ ဟိ ဣဓ "သာမညတ္ထော"တိ ဂဟိတာ။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၂။ (၇) ရဟန်းဟု ဆိုအပ်သောအကျိုး၊ (ဖိုလ် ၄-ပါး)။ သာမညတ္ထ (ဣတိဝုတ်။ ၂၆၆) နှင့် သာမညသခ်ါတံ အတ္ထံ စတ္တာရိ သာမညဖလာနီတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၁၃။ (၈) ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုး၊ (အောက်ဖိုလ် ၃-ပါး)။ အထ ဝါ သာမညတ္ထ (ပဋိသံ။ ၂၀၁) နှင့် ဟေဋ္ဌာ တီဏိ ဖလာနိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၃။

သာမညတ္ထအသာဓန (နာ) [သာမညတ္ထ + အသာဓန] ရဟန်းအကျိုးကို မပြီးစေခြင်း။ အယံ ပန ဂိဟိသညတ္တကထာ ထေရဿ အတ္တနော သာမညတ္ထေအသာဓနတော ဒေ-တာယ ဗိဠိကာ ဝိယာတိ ဗိဠိဗိဠိကာတိ ဝုတ္တာ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၀။

သာမညတ္ထသေလသိခရမုဒ္ဓ (ပု) [သာမညတ္ထ + သေလသိခရမုဒ္ဓ] မဂ်, ဖိုလ်၏အကျိုးဟူ သော-တောင်-ထွဋ်-ထိပ်။ သာမညတ္ထသေလ-သိခရမုဒ္ဓနိ အဘိရုဟနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။

သာမညနာမ (နာ) [သာမည + နာမ] သာမည နာမ်။ ပဌမကပ္ပကေသု မဟာဇနေန သမ္မန္နိတ္တာ ဌပိတတ္တာ "မဟာသမ္မတော"တိ ရညော နာမံ သာမညနာမံ နာမ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂၀။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၁)။

သာမညနာမာဝိဇဟန (နာ) [သာမညနာမ + အဝိဇဟန] တူသောအမည်ကို မစွန့်ခြင်း။ ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု သာမညနာမာ-ဝိဇဟနဝသေန ----။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၃။ သာမည-နာမာဝိဇဟနံ ကာယကမ္မာဒိဘာဝါဝိဇဟနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၁။

သာမညနိဒ္ဒေ (တိ) [သာမည + နိဒ္ဒေ] သာမန်အားဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော။ သာမညနိဒ္ဒေ ဟိ သတိ အနန္တရသေဝ ဝိမိ ဝါ ပဋိသေဓော ဝါတိ အနန္တရဿ ဂဟဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၈။

သာမညနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာမည + နိဒ္ဒေသ] သာမန်အားဖြင့်ညွှန်းခြင်း။ ဥဘယမ္မိ သာမည-နိဒ္ဒေသေန ဧကသေသေန ဝါ နိဿရဏန္တိ ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၀။

သာမညနိရောဓ (ပု) [သာမည + နိရောဓ] သာမန်အားဖြင့် ချုပ်ခြင်း။ နိရောဓောတိ ပဋိသင်္ခါနိရောဓာဒိဝိသေသံ အနပေက္ခိတ္တာ ယာ သာမညနိရောဓတာ ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၄။

သာမညဇ္ဈောဂ (ပု) [သာမည + အဇ္ဈောဂ] သာမန်အားဖြင့် အတွင်းဝင်ခြင်း။ တီဟိ ပဒေဟိ ဧကောဝ သမယော ဝုတ္တောတိ ဝုတ္တံ ဝိသေသဿ သာမညဇ္ဈောဂတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။

သာမညပစ္ဆတ္တ (နာ) [သာမည + ပစ္ဆတ္တ] သာမန်အားဖြင့် အသီးအသီး။ ဣတိ ဘဂဝတာ ယာနိ ဣမာနိ သာမညပစ္ဆတ္တဝသေန ဓမ္မာနံ ဒွေ လက္ခဏာနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။

သာမညပရိစ္စာဂ (ပု) [သာမည + ပရိစ္စာဂ] သာမန်ကိုစွန့်ခြင်း။ ဘေဒဿ စ သာမည-ပရိစ္စာဂတောတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၅၃)။

သာမညပုစ္ဆာ (ထီ) [သာမည + ပုစ္ဆာ] သာမန်အားဖြင့် မေးခြင်း။ ယထာဌာနေယေဝ ပန ဌိတာ သိယာတိ ဧသာ သာမညပုစ္ဆာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၀၀။

သာမညပ္ပဘေဒပညာပနာ (ထီ) [သာမည + ပဘေဒ + ပညာပနာ] သာမန်အပြားအားဖြင့် ပညတ်ခြင်း။ ခန္ဓာတိ ပညာပနာတိ ဣဒံ ခန္ဓာတိ ရူပံ ပထဝီတိအာဒိကာ သဗ္ဗာပိ သာမညပ္ပဘေဒပညာပနာ နာမ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၈။

သာမညဖလ (နာ) [သာမည + ဖလ] (၁) ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုး။ (၂) သာမညဖိုလ်၊ ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းအေးစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော အရိယာမဂ်လေးပါး၏ အကျိုး၊ ဖိုလ်လေးပါး။ (၁) (၂) စတ္တာရိ သာမညဖလာနိ (ပဋိသံ။ ၃၄) တိ သောတာပတ္တိဖလံ ---- အရဟတ္တဖလံ။ ပါပမမ္မေ သမေတိ ဝိနာသေ-တီတိ သမဏော၊ သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ၊ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါနမေတံ နာမံ။ သာမညဿ ဖလာနိ သာမညဖလာနိ။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။ စတ္တာရော အရိယမဂ္ဂါ စတ္တာရိ စ သာမညဖလာနိ (ပဋိသံ။ ၃၄၉) တိ အာဟ။ သမဏဘာဝေါ သာမညံ၊ စတုန္နံ အရိယမဂ္ဂါန-မေတံ နာမံ။ သာမညာနံ ဖလာနိ သာမည-ဖလာနိ။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၅။ သာမညဖလ

(ဒီ၊ ၁။ ၄၈) နှိ ဇတ္ထ ပရမတ္ထတော မဂ္ဂါ သာမည်၊ အရိယဖလ် သာမညဖလ်။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ မဂ္ဂေါ သာမည် သမိတပါပသङ်ခါ-တသ သမဏသ ဘာဝေါတိ ကတ္တာ၊ တသ ဝိပါကတ္တာ အရိယဖလ် သာမညဖလ်။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄။

သာမညဖလကထာ (ထီ) [သာမညဖလ + ကထာ] ရဟန်းအဖြစ်၏ အကျိုးကို ဆိုရာဖြစ်သော စကား၊ သာမညဖလကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား။ ဣဒါနိ သာမညဖလကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၇။

သာမညဖလင် (နာ) [သာမညဖလ + အင်] သာမညဖိုလ်အင်္ဂါ။ မဂ္ဂသဒ္ဒေါ စ ဖလင်ေသူ သာမညဖလင်ေသု သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု "မဂ္ဂင် မဂ္ဂပရိယာပန္နေ"နှိအာဒိနာ အာဂတော မဂ္ဂသဒ္ဒေါ မဂ္ဂဖလတ္ထာ ပဝတ္ထတိ ကာရဏူ-ပစာရေနာတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။

သာမညဖလဒါယက (တိ) [သာမညဖလ + ဒါယက။ ထီ-ဌ ---- ဒါယိကာ။] ရဟန်း-ဖြစ်-ပြု-ခြင်း၏အကျိုးကို ပေးတတ်သော။ အဿာသကော ဝေဒကရော၊ သာမညဖလ-ဒါယကော။ အပ၊ ၁။ ၃၇၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၆။

သာမညဖလဒေသနာ (ထီ) [သာမညဖလ + ဒေသနာ] အရိယာမဂ်လေးပါး၏ အကျိုးကို ဟောခြင်း၊ ရဟန်း-ပြု-ဖြစ်-ခြင်း၏ အကျိုးကို ဟောခြင်း။ ---- အနည္ဓသာမာရဏံ သာမည-ဖလဒေသနံ ရတနာဂါရံ ဝိယ ရတနကူဋေန အရဟတ္တကူဋေန နိဋ္ဌာပေသိ "ဝိမုတ္တသ္မိ"တိ ဣမိနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၄-၅။

သာမညဖလမ္မဒေသနာ (ထီ) [သာမညဖလ + ဓမ္မ + ဒေသနာ] ရဟန်း-ပြု-ဖြစ်-ခြင်း၏ အကျိုးတရားကို ဟောခြင်း၊ သာမညဖလသုတ် ဓမ္မဒေသနာ။ ---- သာမညဖလမ္မဒေသနံ သုတ္တာ သုတ္တပရိယောသာနေ ဥပါသကတ္တံ ပဋိဝေဒိတ္တာ တထာဂတံ ခမာပေတ္တာ ပက္ကာမိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၃၉။

သာမညဖလပဉ္ဘာ (ထီ) [သာမညဖလ + ပဉ္ဘာ] ရဟန်း-ပြု-ဖြစ်-ခြင်း၏အကျိုးဖြစ်သော ပြဿနာ။ ---- ဘဂဝန္တံ ဝန္ဒိတ္တာ ဇေကမန္တံ နိသိန္နော သာမညဖလပဉ္ဘံ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၃၆။

သာမညဖလပုစ္ဆာ (ထီ) [သာမညဖလ + ပုစ္ဆာ] ရဟန်း-ပြု-ဖြစ်-ခြင်း၏အကျိုးကို မေးကြောင်းဖြစ်သောပုစ္ဆာ။ သာမညဖလပုစ္ဆာသုပိ ဇသေဝ နယော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၄၉။ (-ဒီ၊ ၁။ ၄၇)။

သာမညဖလဘာရဘရိတ (တိ) [သာမညဖလ + ဘာရ + ဘရိတ] သာမညဖိုလ်တည်းဟူသော ဝန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော။ ရုက္ခာနံ ပုပ္ဖဖလဂ္ဂဟဏံ ဝိမုတ္တိပုပ္ပေဟိ ပုပ္ပိတသ စ သာမညဖလ-ဘာရဘရိတဘာဝသ စ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၃၄။

သာမညဖလဘောဇန (နာ) [သာမညဖလ + ဘောဇန] သာမညဖိုလ်တည်းဟူသော ဘောဇဉ်။ သပ္ပာယဘောဇနာနံ အလာဘော ဝိယ သာမညဖလဘောဇနာနံ အလာဘော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၇။

သာမညဖလဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာမညဖလ + ဝဏ္ဏနာ] သာမညဖလသုတ်ကိုဖွင့်-ဆို-ရာ-ကြောင်းဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ ဝိတ္ထာ-ရော ပန ဣဒ္ဓိဗလေန ဒီဃနိကာယေ သာမည-ဖလဝဏ္ဏနာတော ဝါ ----။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈၂။

သာမညဖလဝိပါကဒါယက (တိ) [သာမညဖလ + ဝိပါက + ဒါယ။ ထီ-၌ ---- ဒါယိကာ။] သာမညဖိုလ်၏ အကျိုးကို ပေးတတ်သော။ လောကုတ္တရော ပန သာမညဖလဝိပါကဒါ-ယကော ဝဋ္ဋဒုက္ခဝိနိဝတ္တကော စ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၇၁။ အံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၈၈။

သာမညဖလသမ္ပန္န (တိ) [သာမညဖလ + သမ္ပန္န] သာမညဖိုလ် (အရဟတ္တဖိုလ်) နှင့်ပြည့်စုံသော။ သာမညဖလသမ္ပန္နော၊ ဝိဟရာမိ အနာသဝေါ။ အပ၊ ၂။ ၁၄၅။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၉။

သာမညဖလသုတ္တ (နာ) [သာမညဖလ + သုတ္တ] ရဟန်း-ပြု-ဖြစ်-ခြင်း၏ အကျိုးကို ဟောတော်မူသောသုတ်၊ သာမညဖလသုတ်။ သာမည-ဖလသုတ္တံ နိဋ္ဌိတံ ဒုတိယံ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၁။ အထသ ဘဂဝါ ဒ္ဋ္ဌိဟိ ဘာဏဝါရေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတံ သာမညဖလသုတ္တံ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၅၃၆။ (-သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၅။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၅၊ ၂၀၀)။

သာမညဖလသုတ္တကထိတဒိဝသ (ပု) [သာမည-ဖလသုတ္တ + ကထိတ + ဒိဝသ] သာမည-ဖလသုတ်ကို ဟောတော်မူသောနေ့။ သာမည-ဖလသုတ္တကထိတဒိဝသေ ဝ သောတာပန္နော အဘာဝိသာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။

သာမညဖလသုတ္တန္တ (နာ) [သာမညဖလ + သုတ္တန္တ] သာမညဖလသုတ္တန်။ သာမညဖ-လေပိ စူဠသီလတော ---- ဧဝံ သာမညဖလ-သုတ္တန္တဝသေနပိ ကထေတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၈။

သာမညဖလသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာမညဖလ-သုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာမညဖလဝဏ္ဏနာ-ကြည့်။ သုမင်္ဂလဝိလာသိနီယာ သာမညဖလ-သုတ္တဝဏ္ဏနာယ လိနတ္ထပကာသနာ။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၈၅။ (-အံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၂၅)။

သာမညဖလာဓိဂမ (ပု) [သာမညဖလ + အဓိဂမ] သာမညဖိုလ်ကို ရခြင်း။ ပဗ္ဗဇိတသပိ ဝိသုဒ္ဓိ နာမ ဟေဋ္ဌိမန္တေန သီလဝိသုဒ္ဓိယာ ဝါ ---- သာမညဖလာဓိဂမေန ဝါတိ။ မ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၄၇။ (-မ၊ ဌီ၊ ၂။ ၄)။

သာမညဗီဇဝိရုဟန (နာ) [သာမည + ဗီဇ + ဝိရုဟန] မင်-ဖိုလ်-တည်းဟူသောမျိုးစေ့၏-စည်ပင်ပေါက်ရောက်-ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်-ခြင်း။ ဧဝမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ဓုတဂုဏံ သာမညဗီဇဝိရုဟနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။

သာမညဗြဟ္မညဒ (ပု) [သာမည + ဗြဟ္မညဒ] အရိယာမင်။ သာမညဗြဟ္မညဒန္တိ ဟိ အရိယ-မဂ္ဂေါ်ယေဝ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၃။ (-သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၉)။

သာမညဘာဇနီယ (တိ) [သာမည + ဘာဇနီယ] သာမန်အားဖြင့် ဝေဘန်အပ်သော။ ကိန္တု ကာယသံသဂ္ဂသမာပဇ္ဇေယ္ယာတိ ပဒံ ---- သာမညဘာဇနီယတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၁၈၁။

သာမညမဂ္ဂ (ပု) [သာမည + မဂ္ဂ] သာမည-သာမန်-ခရီး။ မဂ္ဂေါတိ နိရယဂါမိမဂ္ဂါဒိဝိသေ-သနမနပေက္ခိတ္တာ ယာ သာမညမဂ္ဂတာ ဝုတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၀၄။

သာမညယောဂ (ပု) [သာမည + ယောဂ] သာမန်အားဖြင့်ယှဉ်ခြင်း။ သတိပိ ဟိ သာမည-ယောဂေ ဝိသေသဝန္တော ဝိသုံ ဂယ္ဟန္တိ။ မ၊ ဌီ၊ ၂။ ၁၈၁။

သာမညရူပ (တိ) [သာမည + ရူပ] (၁) သာမည သဘောရှိသော။ (ပု) (၂) သာမညသဘော။ (၁) ကာမဋ္ဌ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသာဒိဝိသယောပိ

ဥပေါသထသဒ္ဒါ သာမညရူပေါ ဧဝ ဝိသေ-သသဒ္ဒဿ အဝါစကဘာဝတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၁၊ ၂၉၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၊ ၂၁၇။ (ပု) (၂) ဓာရီယန္တိ သာမညရူပေန အဝဓာရီယန္တိတိ ဝါ ဓမ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။

သာမညလက္ခဏ (နာ) [သာမည + လက္ခဏ] အလုံးစုံတို့-အား-နှင့်-ဆက်ဆံသော အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တလက္ခဏာ၊ သာမညလက္ခဏာ။ "ရူပံ အနိစ္စံ၊ ဝေဒနာ အနိစ္စာ"တိအာဒိနာ နယေန တေသံယေဝ ဓမ္မာနံ သာမညလက္ခဏံ အာရောပေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၁။

သာမညလက္ခဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာမညလက္ခဏ + နိဒ္ဒေသ] ရူပန္တိ အယမသ သီတာဒီဟိ ရုပ္ပနဘာဝဒီပနော သာမညလက္ခဏနိဒ္ဒေ-သော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။

သာမညလက္ခဏပဋိဝေဓ (ပု) [သာမညလက္ခဏ + ပဋိဝေဓ] သာမညလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ ဧတသ္မိံ ဟိ အန္တရေ သာမညလက္ခ-ဏပဋိဝေဓသော အာဓိပစ္စံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၉၅။

သာမညလက္ခဏပုဗ္ဗဂ်မ (ပု) [သာမညလက္ခဏ + ပုဗ္ဗဂ်မ] သာမည-သာမန်-လက္ခဏာကို ရှေ့သွားပြုခြင်း။ ယံ အနိစ္စန္တိအာဒိ သာမည-လက္ခဏပုဗ္ဗဂ်မံ ကတ္တာ ဒဿိတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၉၈။

သာမညလက္ခဏဘေဒ (ပု) [သာမညလက္ခဏ + ဘေဒ] သာမညလက္ခဏာအပြား။ အနိစ္စဒုက္ခ-အာဒိ သာမညလက္ခဏဘေဒတော ဒဿိတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၇။

သာမညလက္ခဏာဝဗောဓ (ပု) [သာမညလက္ခဏာ + အဝဗောဓ] သာမညလက္ခဏာပဋိဝေ-ဓြည့်။ သာမညလက္ခဏာဝဗောဓော အနု-မာနဉာဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၈။

သာမညဝစန (နာ) [သာမည + ဝစန] သာမည-သဒ္ဒါ။ ကေစတုပဋ္ဌကွန္ဓာနံ သာမညဝစန-မေတံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။

သာမညဝစနီယ (တိ) [သာမည + ဝစနီယ] သာမညအားဖြင့်ဟောအပ်သော။ သာမည-ဝစနီယတံ၊ ဥပါဒါယ အနေကဓာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၉။

သာမညဝါစက (တိ) [သာမည + ဝါစက။ ထီ-၌ --ဝါစိကာ။] သာမညကိုဟောတတ်သော။ လောကသဒ္ဒါ ဟိ ---- သာမညဝါစကော စ ဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၀။

သာမညဝါစီ (တိ) [သာမည + ဝါစီ။ ထီ-၌ ---- ဝါစိနီ။] သာမညအားဖြင့် ဆိုလေ့ရှိသော။ သာမညဝါစီပိ သိက္ခာသဒ္ဒါ သာဇိဝသဒ္ဒသန္နိ-ဓာနတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၁။

သာမညဝိဓိ (ပု) [သာမည + ဝိဓိ] သာမညအစီအရင်။ သုတ္တန္တိ သာမညဝိဓိ၊ ဝိသေသဝိဓယော ပရေ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂။

သာမညဝိသိဋ္ဌတာပရိကပ္ပန (နာ) [သာမည + ဝိသိဋ္ဌတာ + ပရိကပ္ပန] သာမည, အထူးရှိသည်၏အဖြစ်ကို ကြံဆခြင်း။ သာမညဝိသိဋ္ဌ-တာပရိကပ္ပနေန အတ္ထဝိသေသဝိညာပနတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၆။

သာမညဝိသေသတ္ထဘေဒ (ပု) [သာမည + ဝိသေသ + အတ္ထဘေဒ] သာမည, ဝိသေသ ဖြစ်သော အနက်အထူးအပြား။ အတ္ထဝိသေ-သော သာမညဝိသေသတ္ထဘေဒေါ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၅၂။

သာမညဝိသေသဒီပန (နာ) [သာမည + ဝိသေသ + ဒီပန] သာမည, ဝိသေသကိုပြခြင်း။ သာမညဝိသေသဒီပနဝသေနေတံ ပဒဒွယံ အာဂတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။

သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏ (နာ) [သာမည + ဝိသေသ + နိဒ္ဓါရဏ] သာမည, ဝိသေသကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ ဣမိနာ နယေန သေသ-ပဒေသုပိ သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏာ ဝေဒိ-တဗ္ဗာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၅။

သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏလက္ခဏ (တိ) [သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏ + လက္ခဏ] သာမည, ဝိသေသကို ထုတ်ဆောင်ခြင်းလက္ခဏာရှိသော။ သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏ-လက္ခဏော အဓိဋ္ဌာနော ဟာရော နာမာတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၈။

သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏဝိသိဋ္ဌ (တိ) [သာမည-ဝိသေသနိဒ္ဓါရဏ + ဝိသိဋ္ဌ] သာမည, ဝိသေသကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း၌ ထူးသော။ သာမညဝိသေသနိဒ္ဓါရဏဝိသိဋ္ဌာ အဓိဋ္ဌာန-ဟာရသ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၉။

သာမညဝိသေသလက္ခဏပရိဂ္ဂါဟက (တိ) [သာမညဝိသေသလက္ခဏ + ပရိဂ္ဂါဟက] သာမည, ဝိသေသလက္ခဏာကို ပိုင်းခြား၍ ယူတတ်သော။ သာမညဝိသေသလက္ခဏ-ပရိဂ္ဂါဟိကာ သလက္ခဏပရိဂ္ဂါဟိကာ ဒိဋ္ဌကခ်ိ-ဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိယော ဉာတပရိညာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၅။

သာမညဝိသေသလက္ခဏာဝဗောဓ (ပု) [သာမည-ဝိသေသလက္ခဏ + အဝဗောဓ] သာမည လက္ခဏာ, ဝိသေသလက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ သာမညဝိသေသလက္ခဏာဝဗောဓော ပညာပါရမိတာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၇၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၀။

သာမညဝိသေသဝစန (နာ) [သာမညဝိသေသ + ဝစန] သာမညစကား, ဝိသေသစကား။ သာမညဝိသေသဝစနေဟိ သင်္ဂဟိတတ္တာ ယထာ ပုဂ္ဂလော ဝိသုံ လဘတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၄။

သာမညဝိသေသဝစနသဗ္ဗာဝ (ပု) [သာမည-ဝိသေသဝစန + သဗ္ဗာဝ] သာမညစကား, ဝိသေသစကား၏ ထင်ရှားရှိ-သည်၏အဖြစ်-ခြင်း။ သာမညဝိသေသဝစနသဗ္ဗာဝတော ဘဝိတဗ္ဗမေဝ ဝိသုံ ပုဂ္ဂလပဋိဝိသေနာတိ ဝိညာယတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၄။

သာမညဝိသေသဝါစက (တိ) [သာမညဝိသေသ + ဝါစက] သာမညဝိသေသကို ဟောတတ်သော။ နာယံ ဒေါသော ဒ္ဋိန္ဓံ ဝါစကာနံ သာမညဝိသေသဝါစကတ္တာ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၁၀။

သာမညဝိသေသဝိကပ္ပန (နာ) [သာမညဝိသေသ + ဝိကပ္ပန] သာမည, ဝိသေသကို အထူးကြံ-ခြင်း။ ဧဝံ သာမညဝိသေသဝိကပ္ပနဝသေန နဝိကပ္ပယိတဗ္ဗာ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၈။

သာမညဝိသေသဝိဘာဂ (ပု) [သာမညဝိသေသ + ဝိဘာဂ] သာမည, ဝိသေသကို ဝေဘန်-ခြင်း။ အာရဘိတ္တာ စ နေသံ တံ တံ သာမည-ဝိသေသဝိဘာဂဝသေန အနုဿရိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၂။

သာမညဝိသေသသညာ (ထီ) [သာမညဝိသေသ + သညာ] သာမညအမည်, ဝိသေသအမည်။ သဒိသာသဒိသတာယံ သာမညဝိသေส-သညာ ---- ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၀။

သာမညဝိသေသသဒ္ဒ (ပု) [သာမညဝိသေသ +

သဒ္ဒ] သာမညသဒ္ဒါ, ဝိသေသသဒ္ဒါ။ သာမည-ဝိသေသသဒ္ဒေဟိ စ သမာဓိသဘာဝါ ---- နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇။

သာမညဝိသေသာဝဗောဓန (နာ) [သာမည-ဝိသေသ + အဝဗောဓန] သာမည, ဝိသေသ ကို သိခြင်း။ ဧဝံ ဝိပဿနာသခ်ါတော ဓမ္မာနံ သာမညဝိသေသာဝဗောဓနတော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၀။

သာမညဝေါဟာရ (ပု) [သာမည + ဝေါဟာရ] သာမညအားဖြင့်-ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-ခြင်း၊ သာမညဝေါဟာရ။ ပုတ္တကာတိ သာမညဝေါ-ဟာရေန ဓီတရံ အနုကမ္ပေန္တော အာလပတိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၅။

သာမညသညာ (ထီ) [သာမည + သညာ] သာမည-အမည်-သညာ။ တံ သုတ္တဂ်ံ ဝိသသ-သညာ ပရိဟာရေန သာမညသညာယ ပဝတ္တနတော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၄။

သာမညသတ္တဝါစက (တိ) [သာမည + သတ္တ + ဝါစက] သာမညသတ္တဝါကို ဟောတတ်သော။ "ဇန္တု"တိ သာမညသတ္တဝါစကော သဒ္ဒေါ ကသ္မာ ယောဂိဝါစကောတိ ဝိညာတဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ဝ။ ၁၉၃။

သာမညသဒ္ဒ (ပု) [သာမည + သဒ္ဒ] သာမည-သဒ္ဒါ။ သာမညသဒ္ဒေနေဝ သာမညဝိသေသ-သဒ္ဒေဟိ စ ---- နတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၇။

သာမညသဒ္ဒါဘိဓေယ္ယ (တိ) [သာမညသဒ္ဒ + အဘိဓေယ္ယ] သာမညသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော။ ဧကသဒ္ဒါဘိဓေယ္ယတာယာတိ သာမညသဒ္ဒါဘိဓေယ္ယတာ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၈၄။

သာမညသမ္ဘန္ဓ (တိ) [သာမည + သမ္ဘန္ဓ] သာမညအားဖြင့်ဆက်စပ်သော။ သာမည-သမ္ဘန္ဓဘာဝေန ဝိစ္ဆိန္နိတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၆။

သာမညသမ္ဘူတ (တိ) [သာမည + သမ္ဘူတ] (သစ္စာမှတစ်ပါးသော) သီလသည် ကောင်းစွာဖြစ်စေအပ်သော။ သဗ္ဗာနိ တာနိ ဒါနသမ္ဘူ-တာနိ စေဝ သစ္စသမ္ဘူတာနိ စ သာမညသမ္ဘူ-တာနိ စ။ သံ၊ ၂။ ၅၀၈။ ဒါနသမ္ဘူတာနီတိ ဒါနေန သမ္ဘူတာနိ နိဗ္ဗတ္တာနိ။ သေသပဒ-ဒွယေပိ ဧသေဝနယော ---- သာမညံ နာမ သေသသီလံ။ သံ၊ ၆။ ၂၄၄။

သာမညသိက္ခာပဒ (နာ) [သာမည + သိက္ခာပဒ] သာမညသိက္ခာပုဒ်။ သာမညသိက္ခာပဒေသု -- --- ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၆။

သာမညသုခ (နာ) [သာမည + သုခ] ရဟန်း-အဖြစ်၏ ချမ်းသာ။ ဂိဟိသုခံ သာမညသုခံ။ အဘိ၊ က။ ၁၆၀။ အနေသနံ ပဟာယ သာမညသုခေန သစေ ဇီဝိတုကာမောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၅-၆။

သာမညသုတ္တ (နာ) [သာမည + သုတ္တ] သာမည သုတ်။ (ရဟန်း၌ဝတ်တရားကို ကောင်းစွာပြ-ကျင့်ဆောင်ရွက်သော သတ္တဝါတို့က နည်းပါး-ပြီး စင်စစ် ရဟန်း၌ ဝတ်တရားကို ကောင်းစွာ-မပြုကျင့်မဆောင်ရွက်သော သတ္တဝါတို့က ပို၍-များကြောင်း ဟောပြရာသုတ်)။ သံ၊ ၃။ ၄၀၆။ ပဌမအာမကညေပေယ္ယာလဝဂ်၊ ၇-သုတ်။

သာမညာကာရ (ပု) [သာမည + အာကာရ] သာမညလက္ခဏာအခြင်းအရာ။ **အဗ္ဗာစာရော** ပသိဒ္ဓေါ သာမညာကာရော ဝစနီယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၅)။

သာမညာကာရဝိသေသ (ပု) [သာမညာကာရ + ဝိသေသ] သာမညလက္ခဏာအခြင်းအရာ အထူး။ တံ တံ ဝစနတ္ထနိယတော သာမညာ-ကာရဝိသေသော နာမ ပညတ္တိတိ ပုဗ္ဗာစရိ-ယာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။

သာမညာဒိနာမကာရက (တိ) [သာမည + အာဒိ + နာမကာရက] သာမညစသော အမည်ကို ပြုတတ်သော။ သတိပိ ပရေသံ သာမညာဒိ-နာမကာရကာနံ နာမကရဏာဘာဝေ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သာမညာပေက္ခာ (ထီ) [သာမည + အပေက္ခာ] သာမညကိုငဲ့ခြင်း။ "ဝါဟော"တိ ဗဟုဝစနသ ဟိရညဝိသေသနတ္တေပိ သာမညာပေက္ခာယ "ဟိရည"န္တိ ဧကဝစနံ ကတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၃။

သာမညာဘေဒ (ပု) [သာမည + အဘေဒ] သာမည၏-အပြားမရှိ-မပြား-ခြင်း။ တထာ သာမညာဘေဒတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၄၈။

သာမဗ္ဗပဿ (တိ) [သံ + မဗ္ဗ + ပဿ။ သာရာဂ-ကဲ့သို့ သံ-သာ။] ကောင်းစွာချောမွေ့-ပြေပြစ်-သော အရေအရောင်အဆင်းရှိသော (နံပါး အပြင်အားလုံးတို့၌-ပြေပြစ်-ချောမွေ့-ပြေပြစ်-သော အရေအရောင်အဆင်းရှိသော) သူ။ သာမဗ္ဗပဿ (ဇာ၊ ၁။ ၁၆၉) နှင့် သမ္မဗ္ဗပဿံ။ အယမေဝ ဝါ ပါဌော၊ သဗ္ဗပဿေသု မဗ္ဗ-ဆဝိဝဏ္ဏန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၃။

သာမဏက (တိ) [သမဏ + ဧ-သာမဏ + ကဏ်။ အသာမဏက-ကြည့်။ ဣမဏက-သက္ကတ-ပိဋကတ။] (၁) ရဟန်းတော်တို့၏-အမှုကိစ္စ-အမှုရာ။ (၂) ရဟန်းတော်တို့အား-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-လို-သော။ (၁) သမဏာနံ ကမ္မံ သာမဏကံ၊ နဿ သာမဏကံ အသာမဏကံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ (၂) အထ ခေါ ဝေသာလိကာ ဝိဇ္ဇိပုတ္တကာ ဘိက္ခူ ပဟူတံ သာမဏကံ ပရိက္ခာရံ ပရိယာဒေသုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၀။ တတ္ထ အည် သာမဏကံ ပရိက္ခာရံ ဌပေတွာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၇။ သာမဏကန္တိ သမဏဿ အနုရူပံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၉။

သာမဏေရ (ထီ၊ ပု) [သမဏ + ဏေရ။ သမဏဿ အပစ္စံ သာမဏေရော။ ကစ္စည်း။ ၃၄၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၅၈။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၄၀။ သမဏဿ ဥပဗ္ဗာယဿ ပုတ္တော (ပုတ္တဌာ-နိယတ္တာတိ) သာမဏေရော။ ရူ။ ၃၇၂။ နိရုတ္တိ။ ၄၃၄။ သမဏ + ဣရ + ဏ။ သမဏေဟိ ဣရေတဗ္ဗော ပဝတ္တေတဗ္ဗောတိပိ သာမဏေ-ရော။ ရူ၊ ဋီ။ ၃၇၂။ ဣမဏေရ-သက္ကတ-ပိဋကတ။ (ပု) သာမဏေရ-ပါကတ။ ထီ-၌ သာမဏေရီ။] သာမဏေ-ကိုရင်-မောင်ရှင်။ ယန္ဒုနာဟံ သာမဏေရော အသံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၉။ သာမဏေရော နာမ ဒသသိက္ခာပဒိကော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၀။ အယဉ္စ မေ ရာဟုလော သာမဏေ-ရော။ ဝိ၊ ၃။၁၁၆။ သာမဏေရောပိ ပါဒဂုံဌေန ပါသာဒထူပိကံ ပဟရိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၄၉။

သာမဏေရကာလ (ပု) [သာမဏေရ + ကာလ] သာမဏေဖြစ်စဉ်အခါ၊ သာမဏေဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဝတ္ထုဗဟုကနိဗ္ဗောဓတ္ထေ-ရဿာပိ သာမဏေရကာလေ ဗြာဟ္မဏ-တိဿဘယံ ဥဒပါဒိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၀။ အနာဂါရိယောပိ သာမဏေရကာလတော ပဘုတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၅။

သာမဏေရဂဏနာ (ထီ) [သာမဏေရ + ဂဏနာ] သာမဏေတို့၏အရေအတွက်။ သာမဏေရ-ဂဏနာယ ပါစိတ္တိယာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၄။

သာမဏေရစတုတ္ထ (တိ) [သာမဏေရ + စတုတ္ထ] သာမဏေလျှင်လေးယောက်မြောက်ဖြစ်သော။ သာမဏေရစတုတ္ထော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၀။

သာမဏေရဋ္ဌိတိကာ (ထီ) [သာမဏေရ + ဋ္ဌိတိကာ] သာမဏေတို့၏ရပ်တည်ရာအစဉ်၊ သာမဏေဝါစဉ်။ ပုန တံ ဘတ္တံ သာမဏေ-ရဋ္ဌိတိကာယ ပတ္တံ ဂဏှိတုံ လဘတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၉၃။

သာမဏေရဒဟရ (ပု) [သာမဏေရ + ဒဟရ] ငယ်ရွယ်သောသာမဏေ၊ သာမဏေငယ်။ အာဝုသော သာမဏေရဒဟရာ မဂ္ဂကီလန္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၁။

သာမဏေရဒူတ (ပု) [သာမဏေရ + ဒူတ] တမန်ဖြစ်သောသာမဏေ၊ သာမဏေတမန်။ သာမဏေရဒူတေန ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၁။

သာမဏေရနာသနာဝတ္ထု (နာ) [သာမဏေရ + နာသနာ + ဝတ္ထု] သာမဏေတို့ကိုဖျက်ဆီး ခြင်း-အကြောင်းအရာ-ဝတ္ထု။ ပက္ခသက်ရှောဝါတိ သာမဏေရနာသနာဝတ္ထုသု အဘာဝ-တောတိ ဧကေ။ ဝဇိရ။ ၄၃၁။

သာမဏေရပဠမ (တိ) [သာမဏေရ + ပဠမ] သာမဏေလျှင် ငါးယောက်မြောက်ဖြစ်သော။ သာမဏေရပဠမော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၀။

သာမဏေရပဉ္ဘာ (ထီ) [သာမဏေရ + ပဉ္ဘာ] သာမဏေတို့အားမေးမြန်းသောအမေး, ပုစ္ဆာ။ ဣမံ သာမဏေရပဉ္ဘံ ကထေသိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၈၈။

သာမဏေရပဋိညာ (ထီ) [သာမဏေရ + ပဋိညာ] သာမဏေဟူ၍ ဝန်ခံခြင်း။ ဧဝံ သာမဏေ-ရောပိ ပါရာဇိကံ သမာပန္နော သာဏေရ-ပဋိညာယ အပရိစ္ဆိတ္တတ္တာ သံဝါသတ္ထေနကော နဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၂။

သာမဏေရပ (ပ္ပ) ဋိပါဋိ (ထီ) [သာမဏေရ + ပဋိပါဋိ] သာမဏေတို့၏အစဉ်။ အယံ သာမဏေရောဝ သာမဏေရပ (ပ္ပ) ဋိပါဋိယာ ကူဋဝဿာနိ ဂဏေတွာ ဂဏ္ဍန္ဓော ထေယျ-သံဝါသကော နဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၀။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၉။

သာမဏေရပဗ္ဗဇ္ဇာ (ထီ) [သာမဏေရ + ပဗ္ဗဇ္ဇာ] ရှင်သာမဏေပြုခြင်း၊ ရှင်ပြုခြင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တီဟိ သရဏဂမနေဟိ သာမဏေ-ရပဗ္ဗဇ္ဇံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၅။ သာမဏေရပဗ္ဗဇ္ဇာ ပန ဥဘတောသုဒ္ဓိယာဝ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၀။

သာမဏေရပါဋိ (ထီ) [သာမဏေရ + ပါဋိ] သာမဏေရပ(ပ္ပ)ဋိပါဋိ-ကြည့်။ တသ္မာ ဥပရိ အဂ္ဂဟေတွာ သာမဏေရပါဋိယာဝ ဂဟေတွာ ဒါတဗ္ဗော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ ဝိ၊ လက်ာရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။

သာမဏေရပေသက (တိ) [သာမဏေရ + ပေသက] သာမဏေတို့ကို စေခိုင်းတတ်သော၊ သူ။ သာမဏေရပေသကော နဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၂။

သာမဏေရပေသကသမ္ဘုတိ (ထီ) [သာမဏေရ-ပေသက + သမ္ဘုတိ] သာမဏေတို့ကို-စေခိုင်း နိုင်ရန်-စေခိုင်းဘို့အတွက်-ပေးအပ်-သော သမ္ဘုတိ၊ သာမဏေတို့ကိုစေခိုင်းတတ်သော ရဟန်းဟု သမုတ်ခြင်း။ အာရာမိကပေသက-သာမဏေရပေသကသမ္ဘုတိတိ ဧတာသံ သမ္ဘုတိနံ ဝသေန သမ္ဘုတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၅၉။ (-ကခီ။ ၂၅၈)။ ကမ္မံ ကရောန္တေန

အာရာမိကေ ပေသနတ္ထာယ ဒါတဗ္ဗော သမ္မုတိ အာရာမိကပေသကသမ္မုတိ။ ဧသ နယော သာမဏေရပေသကသမ္မုတိတိ ဧတ္ထာပိ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၀။

သာမဏေရဘာဂ (ပု) [သာမဏေရ + ဘာဂ] သာမဏေတို့သည်-ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အဘို့အစု-ဝေစု။ သာမဏေရဘာဂ-သမက-ကြည့်။

သာမဏေရဘာဂသမ (တိ) [သာမဏေရဘာဂ + သမ] သာမဏေရဘာဂသမက-ကြည့်။ ပဌာဘတ္တမ္ပိ သာမဏေရဘာဂသမော တေလ-မဓုဖာဏိတာဒိဘေသဇ္ဇဘာဂေါ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၃။

သာမဏေရဘာဂသမက (တိ) [သာမဏေရ-ဘာဂသမ + က] သာမဏေတို့သည်ရ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-အဘို့အစု-ဝေစု-နှင့်-အညီ အမျှဖြစ်-တူမျှ-သော။ သာမဏေရဘာဂ-သမကော အာမိသဘာဂေါ (ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၃) တိ ဧတ္ထ ကိဗ္ဗာပိ သာမဏေ-ရာနံ အာမိသဘာဂသ သမကမေဝ ဒိယ္ယ-မာနတ္တာ (ဒီယမာနတ္တာ) ဝိသုံ သာမဏေရ-ဘာဂေါ နာမ နတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ ဝိ၊ လင်္ကာရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၅။ သာမဏေရဘာဂ-သမကောတိ သာမဏေရေဟိ လဒ္ဓေန ဘာဂေန သမံ ပဝတ္တော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၆၈။

သာမဏေရဘာဝါပတ္တိ (ထီ) [သာမဏေရ + ဘာဝ + ပတ္တိ] သာမဏေအဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ သာမဏေရဘာဝါပတ္တိတော ကမ္မံ ဒါနိ ကုပ္ပံ ဇာတန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။ ၉၅။

သာမဏေရဘူမိ (ထီ) [သာမဏေရ + ဘူမိ] သာမဏေဘဝ၊ သာမဏေဖြစ်ရာ-ဘုံ-အခိုက် အတန့်-ဌာန။ သာမဏေရဘူမိယံ ပန ဌိတော သဂါရဝေါ စ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၅။

သာမဏေရလိင်္ဂါနုရူပ (တိ) [သာမဏေရ + လိင် + အနုရူပ] သာမဏေ၏အသွင်သဏ္ဌာန်-အား-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ လိင်္ဂါ-နုရူပဿ သံဝါသဿာတိ သာမဏေရလိင်္ဂါ-နုရူပဿ သာမဏေရသံဝါသဿ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၈။

သာမဏေရဝတ္ထု (နာ) [သာမဏေရ + ဝတ္ထု] သာမဏေ၏-အကြောင်းအရာ-ဖြစ်စဉ်-ဖြစ်ရပ်-အဌပ္ပတ်-ဝတ္ထု။ သာမဏေရဝတ္ထု (မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၃) တိ ပဗ္ဗဇိတဒိဝသေယေဝ သပ္ပေန ဒဋ္ဌော ဟုတ္ဝာ ကာလံ ကတ္ဝာ ဒေဝလောကံ ဥပပန္နသာမဏေရဝတ္ထု။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄။

သာမဏေရဝဿ (နာ) [သာမဏေရ + ဝဿ] သာမဏေတို့၏ဝါ၊ သမဏေဝါ။ သာမဏေရ-ဝဿာနိ ဂဏေန္တောပိ ဥဘယတ္ထေနကော ဧဝ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၀။

သာမဏေရဝဿဂဏနာ (ထီ) [သာမဏေရဝဿ + ဂဏနာ] သာမဏေဝါကို ရေတွက်ခြင်း။ သစေ ပန သော ဘိက္ခုနံ သန္တိကံ ဂန္တွာ သာမ-ဏေရဝဿဂဏနာဒိ ကရောတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၀။

သာမဏေရဝါရ (ပု) [သာမဏေရ + ဝါရ] သာမဏေရဝါရ၊ သာမဏေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဝေဘန်ဟောကြားအပ်သော-အလှည့်-အ-ကြိမ်-ဝါရ။ ဧသ နယော သာမဏေရဝါရေပိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၃။

သာမဏေရဝိသ (တိ) [သာမဏေရ + ဝိသ] သာမဏေလျှင်နှစ်ဆယ်မြောက်ဖြစ်သော။ သာမဏေရဝိသော ကမ္မံ ကရေယ္ယ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၁။

သာမဏေရဝေဝစန (နာ) [သာမဏေရ + ဝေဝစန] သာမဏေရသဒ္ဒါ၏-ဝေဝုစ်-ပရိယာယ်-စကားလှယ်-ဖြစ်သောသဒ္ဒါ၊ သာမဏေတို့၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော အမည်။ အာရာမိက-ဝေဝစနာနိ ဝါ သာမဏေရဝေဝစနာနိ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃။ ဧဝံ သာမဏေရဝေဝစနေန သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၉။

သာမဏေရသံဝါသ (ပု) [သာမဏေရ + သံဝါသ] သာမဏေရသံဝါသ၊ သာမဏေတို့နှင့်-ပေါင်းသင်း-ဆက်ဆံ-ခြင်း။ နဟိ သာမဏေရသံ-ဝါသော ဣဒေ သံဝါသော နာမ။ ဝဇိရ။ ၄၃၁။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၈)။

သာမဏေရသံဝါသသာမည (နာ) [သာမဏေရ-သံဝါသ + သာမည] သာမဏေတို့နှင့်-ပေါင်းသင်း-ဆက်ဆံခြင်း၏ တူသည်၏အဖြစ်။ ယထာဝုဒ္ဓံ ဝန္ဒနသာဒိယနာသနပဋိဗာဟနာနံ သမဏေရသံဝါသသာမည္ညတော နေဝါတိ အာစရိယော။ ဝဇိရ။ ၄၃၁။

သာမဏေရသဒိသ (တိ) [သာမဏေရ + သဒိသ] သာမဏေနှင့်တူသော၊ သူ။ သာမဏေရသ-ဒိသာ ဧတေ ပဏ္ဏာ့ပလာသာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၆။

သာမဏေရသန္တက (တိ) [သာမဏေရ + သန္တက] သာမဏေ၏-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ။ သာမဏေရသန္တ-ကေန သံသဋ္ဌံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၈။

သာမဏေရသီလ (နာ) [သာမဏေရ + သီလ] သာမဏေတို့ စောင့်ထိမ်းအပ်သောသီလ၊ သာမဏေသီလ။ သာမဏေရသီလမ္ပိ သ ပရိပုဏ္ဏံ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၇။ သာမဏေရော ပန အတ္တနော သာမဏေရသီလေန သီလဝါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၃။

သာမဏေရာမိဝစန (နာ) [သာမဏေရ + အဝိဝစန] သာမဏေ၏အမည်။ သမဏုဒ္ဒေ-သောတိ ပန အဝိသေသတော သာမဏေရာ-မိဝစနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၅။

သာမဏေရာရဟ (တိ) [သာမဏေရ + အရဟ] သာမဏေတို့အား-ထိုက်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ လိဂ်ါနုရူပဿာတိ သာမဏေရာ-ရဟဿ သံဝါသဿ သာဒိတတ္တာတိ အဓိပ္ပါ-ယော။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၂၄။

သာမဏေရာလယ (ပု) [သာမဏေရ + အာလယ] သာမဏေတို့၏-လှည့်ပတ်-ဟန်ဆောင်-မှု၊ သာမဏေ-ဟန်-အယောင်ဆောင်-အမူ အယာ-အသွင်အပြင်။ ကီသု ပန ထေယျသံ-ဝါသကေသု သာမဏေရာလယံ ကရောန္တော လိဂ်တ္ထေနကော။ ဝဇိရ။ ၄၃၁။

သာမဏေရိကာ (ထီ) [သာမဏေရိ + က + အာ။ က-ပစ္စည်း အနက်မဲ့။] သာမဏေရိ-ကြည့်။ သာမဏေရော အထ သာမဏေရိ-ကာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၉။ သိက္ခာ စ သာမဏေရိကာ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၂၄။

သာမဏေရိစတုက္က (တိ) [သာမဏေရိ + စတုက္က] သာမဏေမလျှင် လေးယောက်မြောက်ဖြစ်သော။ သာမဏေရိစတုတ္ထော ကမ္မံ ကရေယ္ယ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၀။

သာမဏေရိ (ထီ) [သာမဏေရ + ဣ။ သာမဏေရ-ကြည့်။] (၁) သာမဏေမိန်းမ၊ ဆယ်ပါးသီလရှင်။ (၂) ကုမာရီဘူတသိက္ခမာန်၊ ခြောက်ပါးသီလရှင်။ (၁) သာမဏေရိ နာမ ဒသသိက္ခာပဒိကာ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၅၈။ (၂) ကုမာရီ-ဘူတာ နာမ သာမဏေရိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၃၈။

သာမဏေရိဒူတ (ပု) [သာမဏေရိ + ဒူတ] တမန်ဖြစ်သောသာမဏေမ၊ သာမဏေမ တမန်။ သာမဏေရိဒူတေန ဥပသမ္ပာဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၁။

သာမဏေရိဘူမိ (ထီ) [သာမဏေရိ + ဘူမိ] သာမဏေမဘဝ၊ သာမဏေမ၏ဖြစ်ရာ-ဘုံ-အခိုက်အတန့်-ဌာန။ ဝုဋ္ဌာပိတန္တိ သာမဏေရိ-ဘူမိတော ယာယ ထေရိယာ ဥပသမ္ပာဒေတ္တာ ဝုဋ္ဌာပိတာ။ ဝဇိရ။ ၃၈၄။

သာမဏေရိဝိသ (တိ) [သာမဏေရိ + ဝိသ] သာမဏေမလျှင် နှစ်ဆယ်မြောက်ဖြစ်သော။ သာမဏေရိဝိသော ကမ္မံ ကရေယ္ယ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၃၁။

သာမဏေရု (ရู) ပဋ္ဌာန (နာ) [သာမဏေရ + ဥပဋ္ဌာန] သာမဏေတို့၏လုပ်ကျွေးခြင်း။ သာမဏေရုပဋ္ဌာနံ ပစ္စာသီသန္တော ပန ဝိနယ-ဓရဿ သန္တိကေ ဥပဇ္ဈံ ---- လဘတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၅။ ဇေတ္ထ စ နိဿယဒါနဉ္စေဝ သာမဏေ-ရုပဋ္ဌာနဉ္စ ဇေကမင်္ဂ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၇။

သာမဏေရုပဋ္ဌာပန (နာ) [သာမဏေရ + ဥပဋ္ဌာပန] သာမဏေတို့ကိုလုပ်ကျွေးစေခြင်း။ ဗျတ္တသေဝ သာမဏေရုပဋ္ဌာပနံ အနုဇာတံ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၇။

သာမဏ္ဍက (ပု) [သဟ + အာမဏ္ဍ + က။ သံ + မဏ္ဍက?။ ဤပုဒ်မျိုး သက္ကတ, ပါကတ၊ မာန်တို့၌ မရှိ။ သာမဏ္ဍကာနိ?။] သာမဏ္ဍက မည်သောပရိဗိုဇ်။ အထ ခေါ သာမဏ္ဍကော ပရိဗ္ဗာဇကော ယေနာယသ္မာ သာရိပုတ္တော တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၂။ ၄၅၅။

သာမဏ္ဍကသံယုတ္တ (နာ) [သာမဏ္ဍက + သံယုတ္တ] သာမဏ္ဍကသံယုတ်။ သာမဏ္ဍကသံယုတ္တံ သတ္တမံ။ သံ၊ ၂။ ၄၅၆။ သာမဏ္ဍကသံယုတ္တေ ပိ ဣမိနာ နယေန အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၈။

သာမဏ္ဍကသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာမဏ္ဍက-သံယုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာမဏ္ဍသံယုတ်-၏ အဖွင့်-ကိုဖွင့်ဆို-ကြောင်း-ရာ-စကားရပ်။ သာမဏ္ဍကသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ၆၊၃။ ၁၂၈။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။

သာမဏ္ဍကသုတ္တ (နာ) [သာမဏ္ဍက + သုတ္တ] သာမဏ္ဍကသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာ-ယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၅-သံယုတ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၅၅။

သာမဏ္ဍကာနိ (ပု) [သာမဏ္ဍက + ဏာန= သာမဏ္ဍကာန + ဏိ။ သာမညကာနိ-ပုဒ်ကဲ့သို့။] သာမဏ္ဍကာနမည်သောသူ၏သား။ အထ ခေါ သာမဏ္ဍကာနိ ပရိဗ္ဗာဇကော ယေနာယသ္မာ သာရိပုတ္တော တေနုပသင်္ကမိ။ အံ၊ ၃။ ၃၅၂။

သာမတ္ထိယ (နာ) [သမတ္ထ + ဏ္ယ။ သမတ္ထသ ဘာဝေါ သာမတ္ထိယံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ ဝါစပ္ပတိ။ သာမထ္ထိ-သံ။ သာမစ္ဆ၊ သာမတ္ထ-ပါကတ။] စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်-စွမ်းနိုင်ခြင်း-သတ္တ-အာနုဘော်။ မာရဗာလသာတိ မာရသေနာ-ယ, မာရဿ ဝါ သာမတ္ထိယဿ။ သံ၊ ၆။ ၂၉၁။ အာနုဘာဝေနာတိ သာမတ္ထိယေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ လောကသဒ္ဒေါ ဣမ သာမတ္ထိယတော သတ္တလောကဝစနော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၀။

သာမတ္ထိယတ္ထ (တိ) [သာမတ္ထိယ + အတ္ထ] (၁) စွမ်းနိုင်ခြင်း-စွမ်းနိုင်သော-အနက်ရှိ-အနက်ကို ဟော-သော။ (ပု) (၂) စွမ်းနိုင်ခြင်း-စွမ်းနိုင်

သော-အနက်။ (၁) မာနသဒ္ဒါ ဝိယ ဟိ အန္တသဒ္ဒါ ဣမ သာမတ္ထိယတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၂၂။ (ပု) (၂) "ဧတ္ထ စာ"တိအာဒိနာ သာမတ္ထိယတ္ထမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁။

သာမတ္ထိယတာ (ထီ) [သာမတ္ထိယ + တာ] စွမ်းနိုင်သောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်။ မာနသဒ္ဒသ သာမတ္ထိယတ္ထတံ ဒသေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၃၂။

သာမတ္ထိယဒဿန (နာ) [သာမတ္ထိယ + ဒဿန] စွမ်းနိုင်ခြင်း-အစွမ်းသတ္တိ-ကိုပြခြင်း။ သာမတ္ထိ-ယဒဿနတ္ထံ ဝိသုံ အာဝုဓဘာဝေန ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၁။

သာမတ္ထိယဘေဒ (ပု) [သာမတ္ထိယ + ဘေဒ] စွမ်းနိုင်ခြင်း-အစွမ်းသတ္တိ-အပြား။ အစိန္တေ-ယျော ဟိ ဓမ္မာနံ သာမတ္ထိယဘေဒေါတိ ဝဒန္တေနပိ အယမေဝတ္ထော သာဓိတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။

သာမတ္ထိယမတ္တ (တိ) [သာမတ္ထိယ + မတ္တ] စွမ်းနိုင်ခြင်း-အစွမ်းသတ္တိ-ဟူသော အတိုင်း အရှည်ရှိသော။ အနာဒိကာလဘာဝိတေဟိ ကိလေသေဟိ အာဟိတံ သာမတ္ထိယမတ္တံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၇၅။

သာမတ္ထိယလဒ္ဓ (တိ) [သာမတ္ထိယ + လဒ္ဓ] စွမ်းနိုင်ခြင်း-အစွမ်းသတ္တိ-အားဖြင့်ရအပ်သော။ သတ္တဝိသယဘာဝေ သာမတ္ထိယလဒ္ဓေပိ "သတ္တော"သူတိ ဝစနံ တသ နိပ္ပဒေသသတ္တ-ဝိသယဘာဝေါ အဓိပ္ပေတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉။ သွာယမပ္ပဋိသေဓော သာမတ္ထိယလဒ္ဓေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။

သာမတ္ထိယဝိယာတ (ပု) [သာမတ္ထိယ + ဝိယာတ] အစွမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်-ကိုဖျက်ဆီးခြင်း။ ပညာယ ဒုဗ္ဗလီကရဏော သာမတ္ထိယဝိယာ-တော အစောဒိတော ဟောတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၂။

သာမတ္ထိယဝိဓမန (နာ) [သာမတ္ထိယ + ဝိဓမန] အစွမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်-ကို-ပယ်ဖျောက်-ဖျက်ဆီး-ခြင်း။ ဝိပဿနာဘာဝနာသခ်ါတေန ယောဂေန သာမတ္ထိယဝိဓမနေန နိဂ္ဂဟေတ္တာ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၇၈။

သာမတ္ထိယဝိသေသ (ပု) [သာမတ္ထိယ + ဝိသေသ] အစွမ်းသတ္တိအထူး။ သာမတ္ထိယဝိသေသော အာယသ္မတော ပိလိန္ဒဝစ္ဆဿ ဝသလသမုဒါ-စာရနိမိတ္တံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၀။

သာမတ္ထိယဟာနိ (ထီ) [သာမတ္ထိယ + ဟာနိ] အစွမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်-၏-ဆုတ်ယုတ်-ပျက်စီး-ခြင်း။ ကာရဏန္တရာပေက္ခာယ ဣဿရဿ သာမတ္ထိယဟာနိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၅။

သာမတ္ထိယာနုရူပ (တိ) [သာမတ္ထိယ + အနုရူပ] အစွမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်-အား-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သာမတ္ထိယာနုရူပံ ဣတ္ထိန္ဒြိယ ပဝတ္တေ ဥပ္ပါဒေတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၂။

သာမတ္ထိယုပယာတ (ပု) [သာမတ္ထိယ + ဥပယာတ] သာမတ္ထိယဝိယာတ-ကြည့်။ ဧတေန ကုသ-လသ ကမ္မသ အာယူဟနက္ခဏေယေဝ ပါဏာတိပါတော တာဒိသံ သာမတ္ထိယုပယာတံ ကရောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၅။

သာမန္တ (ပုနာ) [သာမန္တ + ဏ။ သမန္တာယ သံလဂ္ဂေ-ကဒေသာယ ဘူမိယာ အယန္တိ သာမန္တော၊ သမန္တေ ဘဝေါတိ ဝါ။ သံ သံလဂ္ဂေါ ဝါ အန္တော ဧကဒေသော ယဿ သာ သာမန္တာ၊ သဝိသ-ယာနန္တရဘူမိ။ တဿာ ဣဿရာ သာမန္တာ။

ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမန္တ-သံ။ (ပု၊ နာ) သာမံတ-ပါကတ။] (၁) အနီး-ဌာန-ကာလ။ (၂) အနီးအနား-နံပါး-၌ဖြစ်သော-အဖို့-အစု။ (ပု) (၃) စပ်လျက်ရှိသော တိုင်းပြည်ကို အစိုးရသော-မင်း-ဘုရင်။ (၄) အနီး၌ဖြစ်-နီး-သော။ (၁) သာမန္တာ (မဟာနိ။ ၁၂၃) တိ နာ အာရကာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၂၃။ သာမန္တာ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၀) တိ သမီပေ။ သံ၊ ၈၊ ၁။ ၁၁၁။ (၂) နာ သာမန္တာ (မဟာနိ။ ၂၁) တိ နာ ဧကပဿေ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၈၉။ နာ သာမန္တာ (ပဋိသံ။ ၃၇၄) တိ နာ သမီပဘာဝေ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၂။ (ပု) (၃) အပရောပိ သာမန္တရာဇာ တသ ပတ္ထဇိတဘာဝံ သုတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၈။ သာမန္တရာဇာနော အာဂမ္မ ဝိလုမ္ပိဿန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၅။ (၄) ပဌမပါရာဇိကဿ ဟိ ဒုက္ကဋမေဝ သာမန္တံ။ ဣတရေသံ တိဏ္ဏံ ထုလ္လစ္စယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၃။ မဟာဝနဿ ကိရ သာမန္တာ ဒေဝတာ စလိသု။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၁။

သာမန္တအာဝါသ (ပု) [သာမန္တ + အာဝါသ] သာမန္တဝိဟာရ-ကြည့်။ သာမန္တာ အာဝါသာတိ သာမန္တအာဝါသံ၊ သမီပဝိဟာရန္တိ အတ္ထော။ ကခ၁။ ဌ၊ သစ်။ ၁၄၉။

သာမန္တဂါမ (ပု) [သာမန္တ + ဂါမ] အနီးအနားဖြစ်သောရွာ။ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ဝသန္တေန သာမန္တဂါမေပိ ပိဏ္ဍာယ နာ စရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၈။

သာမန္တဂါမဝါသီ (တိ) [သာမန္တဂါမ + ဝသ + ဏိ။ ထိ-၌ --ဝါသိနီ။] အနီးအနားဖြစ်သောရွာ၌နေလေ့ရှိသော၊ ရဟန်း။ သာမန္တဂါမဝါသိ-ဟိ ဘိက္ခူဟိ ဆဋ္ဌိတဝိဟာရတော ဒါရုသမ္ဘာ-ရာဒီ အာဟရိတ္တာ သေနာသနံ ကတံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၄။

သာမန္တယရ (နာ) [သာမန္တ + ယရ] အနီးအနားဖြစ်သောအိမ်။ သာမန္တာ သာမန္တယရာ ပဋိဝိ-သကယရာ စ မနုဿာ ဥဌဟိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၅၀။

သာမန္တယရဝါသိက (တိ) [သာမန္တယရဝါသီ + က] အနီးအနားဖြစ်သောအိမ်၌ နေလေ့ရှိသော၊ သူ။ အိမ်နီးနားချင်းနေသော၊ သူ။ ပဋိဝိဿကေ (ဝိ၊ ၂။ ၁၁၀) တိ သာမန္တယရ-ဝါသိကေ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၈၈။ ပဋိမုခံ အတ္တနော ဂေဟံ ဝိသန္တိ ပဝိသန္တိတိ ပဋိဝိဿကာတိ ဝုတ္တေ အာသန္နဂေဟဝါသိကာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အာဟ "သာမန္တယရဝါသိကေ"တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၉။

သာမန္တဇပ (ပု) [သာမန္တ + ဇပ] (အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုပစ္စည်း၏) အနီး၌ (ပြု၍) ပြောဆိုခြင်း။ သာမန္တဇပါ ပရိကထာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၆။ သာမန္တဇပါတိ သမီပံ ကတ္တာ ဇပနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။ ဣစ္ဆိတဝတ္ထုသ သမီပေ ကထနံ သာမန္တဇပါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၅။

သာမန္တဇပန (နာ) [သာမန္တ + ဇပန] (မိမိကိုယ်ကို ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကိုရခြင်း၏) အနီး၌ (ပြု၍) ပြောဆိုခြင်း။ သာမန္တဇပနံ ဝါ ကရောတိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၅။ အတ္တာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာမိဂမဿ သာမန္တေ ကတ္တာ ဇပနံ သာမန္တဇပနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။

သာမန္တဇပိတ (နာ) [သာမန္တ + ဇပိတ] (မိမိ၏) အနီး၌ (ပြု၍) ပြောဆို-ခြင်း-ကြောင်း စကား။ သာမန္တဇပိတေနာ (အဘိ၊ ဝိ။၃၆၅) တိ သမီပေ ဘဏိတေန။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၆၄။ အညံ ဝိယ ကတ္တာ အတ္တနော သမီပေ ဘဏနံ သာမန္တ-ဇပိတံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄။

သာမန္တရဇ (နာ) [သာမန္တ + ရဇ] အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ။ အနီးအနား၌ဖြစ်သော-တိုင်းပြည်-နိုင်ငံ။ တေ ပရိယေသန္တာ သာမန္တရဇေ ရာဇာ မတော။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၈။ တုမ္မေ သာမန္တရဇဲ ဝါ အရည်ဝါ ဂန္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၂၇။

သာမန္တရာဇာ (ပု) [သာမန္တ + ရာဇာ] သာမန္တ (၃) အနက်ကြည့်။

သာမန္တရုက္ခသာခါ (ထီ) [သာမန္တ + ရုက္ခ + သာခါ] အနီးအနား၌ဖြစ်သော သစ်ပင်၏ အခက်။ သာမန္တရုက္ခသာခါဟိ ဝါ သမ္ဘဒ္ဓါ သန္ဓာရိ-တတ္တာ ဥဇုကမေဝ တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၃။

သာမန္တဝတ္ထုဝိဟာရ (ပု) [သာမန္တ + ဝတ္ထု + ဝိဟာရ] အနီးအနားဖြစ်သောမြေကွက်၌-တည်ထား-ဆောက်လုပ်-အပ်သောကျောင်း။ ကုသလဒူသကဝိဟာရဿ သာမန္တဝတ္ထုဝိ-ဟာရေ ဝသန္တေန တသ္မိ ဂါမေပိ စရိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝဇိရ။ ၂၀၈။

သာမန္တဝိဟာရ (ပု) [သာမန္တ + ဝိဟာရ] အနီးအနားဖြစ်သော-ကျောင်း-ကျောင်းတိုက်။ သာမန္တဝိဟာရေပိ ဝသန္တေန တသ္မိ ဂါမေ ဝိဏ္ဏာယ နာ စရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၈။ သာမန္တဝိဟာရေ (ကခ်ီ။ ၁၅၄) တိ ယတ္ထ တဒဟေဝ ဂန္တာ နိဝတ္တေတုံ သက္ကာ၊ ဒေဝရူပေ သမီပဝိဟာရေ။ ကခ်ီ၊ ဌ၊ သစ်။ ၂၈၁။

သာမယိက (တိ) [သမယ + ဏိက။ သမယော ပတ္တော ယဿာတိ သာမယိကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သမယေ ဘဝေါ ဥပစိတော ဝါ။ ထောမ။ သာမယိက-သံ။ သာမာဏ္ဍအ-ပြာ။ သာမာ-ဏ္ဍယ-အဒ္ဓမာဂမီ။ သာမာယိက-ကြည့်ဦး။] (၁) (ဝင်စားရာ) အခါ၌သာ (ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်မှုနှင့်) ယှဉ်သော။ (၂) (ဝင်စားရာ) အချိန်အခါတိုင်း၌ (ကိလေသာမှလွတ်မြောက်မှုကို) ရအပ်သော။ (၃) အယူဝါဒကို-သိကျွမ်း-နားလည်-သော။ (၁) သာမယိကော ဝိမောက္ခော။ ပဋိသं။ ၂၃၁။ သောယေဝ သကိစ္စကရဏဝသေန အပ္ပိတသမယေ ဧဝ နိယုတ္တောတိ သာမယိကော။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၀။ (၂) အထ ခေါ အာယသ္မာ ဂေါဓိကော အပ္ပမတ္တော အာတာပီ ပဟိတတ္တော ဝိဟ-ရန္တော သာမယိကံ စေတောဝိမုတ္တိ ဖုသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၁။ သာမယိကံ စေတောဝိမုတ္တိန္တိ အပ္ပိ-တက္ခဏေ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စတိ၊ အာရမ္ဏေ စ အဓိမုစ္စတိတိ လောကိယသမာပတ္တိ သာမယိကာ စောတောဝိမုတ္တိ နာမ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၈။ သမယေ သမယေ လဒ္ဓတ္တာ သာမယိကံ။ တေနာဟ "အပ္ပိတပ္ပိတက္ခဏေ ပစ္စနီကဓမ္မေဟိ ဝိမုစ္စတီ"တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ သာမယိကံ ဝိမုတ္တိ (သုတ္တနိ။ ၂၈၇။ စူဠနိ။ ၂၆၉) နှင့် လောကိယသမာပတ္တိ။ သာ ဟိ အပ္ပိတပ္ပတသမယေ ဧဝ ပစ္စနီကေဟိ ဝိမုစ္စန-တော "သာမယိကာ ဝိမုတ္တိ"တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၄။ စူဠနိ၊ ၌။ ၁၂၄။ (၃) သာမယိကော စ ကုသလော။ မိလိန္ဒ။ ၂၀။

သာမယိကမရဏ (နာ) [သာမယိက + မရဏ] အချိန်-အခါ-ကာလ-နှင့်ယှဉ်သောသေခြင်း။ ဣဒမ္ပိ တသ္မိ သာမယိကမရဏံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၂။

သာမာ (ထီ) [သာ (သော) + မ။ သာမ + ဏ] အချိန်-အခါ-ကာလ-နှင့်ယှဉ်သောသေခြင်း။ သာမ°-ကြည့်။ (သာမာ ၆-ဦးရှိသည်)။

သာမာက (ပု၊ နာ) [သာမ + အက + ဏ။ သာမံ သာမဝဏ္ဏံ အကတိတိ သာမာကော၊ တိဏ-ဓညဘေဒေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာ + အာက။ မ-

လာ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၂၀။ (ပု) ဣာမာက-သံ။ သာမယ။ သာမဂ-ပြာ။ သာမာအ-အဒ္ဓမာဂမီ။] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး။ သာမာကာတိ ဓုနိတ္ထာ ဝါ သီသာနိ ဥစ္စိနိတ္ထာ ဝါ ဂယ္ဟူပဂါ တိဏမည္ဟတိ။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၃၀၁။ သာမာကော နာမ ဂေါဓုမော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၆။ သာမာကာန (ဒီ၊ ၅။ ၃။ ၉၁) ဣ သာမာကမညာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၈။

သာမာကဂ္ဂဟဏ (နဝ) [သာမာက + ဂဟဏ] သာမာက-သဒ္ဒါ။ သာမာကဘောဇန-ကြည့်။

သာမာကတဏ္ဍုလဘက္ခ (တ) [သာမာက + တဏ္ဍုလ + ဘက္ခ] သာမာကဘက္ခ-ကြည့်။

သာမာကတိဏ (နဝ) [သာမာက + တိဏ] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး။ သာမာက-ပတ္ထောဒန-ကြည့်။

သာမာကမည (နဝ) [သာမာက + ဓည] သာမာက-ကြည့်။

သာမာကပတ္ထောဒန (နဝ) [သာမာက + ပတ္ထောဒန = (ပတ္ထ + ဩဒန)] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး-တို့၏-တစ်ကွမ်းစား-တစ်ခွက်-ချက်အပ်သောထမင်း။ သာမာက-ပတ္ထောဒနမတ္တ (နေတ္တိ။ ၁၂၀) ဣ သာမာက-တိဏာနံ နာဠိကောဒနမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ၅။ ၂၃၁။

သာမာကဘက္ခ (တ) [သာမာက + ဘက္ခ] လမန်း-မြက်သီးဆန်-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး-ကိုစားသော၊ သူ။ သာမာကဘိက္ခော (ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇။ မ၊ ၁။ ၁၁၁) တိ သာမာကတဏ္ဍုလ-ဘက္ခော။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၅။ ၁။ ၃၅၀။

သာမာကဘောဇန (တ) [သာမာက + ဘောဇန] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး-ကိုစားသော။ သာမာကဘောဇနာ (ဇာ၊ ၁။ ၈၁) တိ တိဏ-ဗီဇဘောဇနာ။ သာမာကဂ္ဂဟဏေန ဟေတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ တိဏဗီဇနံ ဂဟိတံ။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၃၂၉။

သာမာကာဒိဘေဒ (တ) [သာမာက + အာဒိ + ဘေဒ] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါး-စသည်အပြားရှိသော။ ကုဒြ္ဒသကောတိ ကာဠကော ဒြဝေါ စေဝ သာမာကာဒိဘေဒါ စ သဗ္ဗာပိ တိဏမည္ဟတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၈၉။

သာမာကိက (တ) [သာမာက + ဏိက။ ပါဏိနီ။ ၄၊ ၄၊ ၃၂။ မောဂ်၊ ၄။ ၂၈။ သာမာကေ ဥဏ္ဍတိတိ သာမာကိကော။ မောဂ်၊ သ္ပ။] လမန်း-မြက်သီး-ဂျုံ-ဂျုံကြီး-စပါးတို့ကို-ရှာမှီး-စုကောက်-တတ်သော၊ သူ။ ယထာ ဗာဒရိကော သာမာကိကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၉။

သာမာဇိက (ပု) [သမာဇ + ဏိက။ သမာဇံ သမဝေတိ ရက္ခတိတိ ဝါ သာမာဇိကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] အစည်းအဝေးတက်သော၊ သူ။ အစည်းအဝေး၌ ထိုင်သူ။ ဓာန်၊ သ္ပ၊ သစ်။ သဘ္ပော သာမာဇိကောပ္ပထ။ ဓာန်။ ၄၁၄။ သမာဇံ ဇနသယ်ာတံ သမာဝသန္တိ အာဂန္ဒာ ဧကဒေသီ ဘဝန္တိတိ သမာဇာ၊ တေဟိ သမံ ဧကီဘဝတိတိ သာမာဇိကော၊ ဏိကော။ ဓာန်၊ ဋီ။

သာမာယိက (တ) [သမယ + ဏိက = သာမယိက = သာမာယိက။ မ-ကာရေ အကာရသ ဒီဃံ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၃။ သာမယိက-နှင့်စပ်ကြည့်။] (၁) အချိန်သင့်ဖြစ်သော။ (၂) အခိုက်အတန့်-ခေတ္တခဏ-ဖြစ်သော။ (၃) (ဝင်စားရာ) အခါတိုင်း၌ (ကိလေသာတို့မှ) လွတ်မြောက်သော။ (၁) တတ္ထ သာမာယိကာ ကာလံကိရိယာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉၁။ (က-မှ)။ (၂) သာမာယိကမ္ပိ ဝိမုတ္တိ နိ လဘတိ

(အံ၊ ၂။ ၃၀၆) တိ ကာလာနုကာလ ဓမ္မသဝနံ နိဿာယ ပိတိပါမောဇ္ဇ နိ လဘတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၄။ သောယေဝ သကိစ္စကရဏဝသေန အပ္ပိတသမယေ ဧဝ နိယုတ္တောတိ သာမယိ-ကော။ သာမာယိကောတိပိ ပါဌော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၀။ (၃) သာမာယိကံ ဝါ ကန္တံ စေတောဝိမုတ္တိ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရိဿတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၂။ သာမာယိကန္တိ အပ္ပိတပ္ပိတသမယေ ကိလေသေဟိ ဝိမုတ္တံ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၁၃။

သာမာဝတိကာ (ထီ) [သာမာဝတီ + က + အာ] သာမာဝတီ-ကြည့်။ ပဗ္ဗဇိတ္တာ စ သာမာဝတိကံ အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နသောကံ ဝိနောဒေတုံ အသက္ကောန္တိ အရိယမဂ္ဂံ ဂဏှိတုံ နာသက္ခိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၄၅။

သာမာဝတိပ္ပမုခ (တိ) [သာမာဝတီ + ပမုခ] သာမာဝတီအမှူးရှိသော။ တသ္မိံ ခဏေ သဗ္ဗာဝတာ သာမာဝတိပ္ပမုခါ ဣတ္ထိယော ဩမိသော မေတ္တံ ဖရိသု။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၀။

သာမာဝတီ (ထီ) [သာမာ + ဝတီ + ဣ။ ဣသာမာဝတီ-သက္ကတပိဋကေ။] သာမာဝတီ-ဥပါသိကာ-မိဖုရား။ မေတ္တာဝိဟာရိနံ ယဒိဒံ သာမာဝတီ။ အံ၊ ၁။ ၂၇။ ပုဗ္ဗေ သာမာ နာမ ဝတိယာ ပန ကာရိတတ္တာ သာမာဝတီ နာမ ဇာတာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၂။ သာမာဝတီ ဥပါသိကာ နာမ ကောသမ္ဗိယံ ဥဒေနဿ ရညော အဂ္ဂမဟေသီ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၇။ (သာမာဝတီအမျိုးသမီးသည် ယောသက သူ့ဌေး၏ (ရှေးခ်မမြင်ဘူးသေးသော) သူငယ်ချင်းဖြစ်သူ ဘဒ္ဒဝတီသူ့ဌေး၏ သမီးဖြစ်သည်။ အဟိဝါတရောဂခေါ် ကူးစက်မှုမြန်သော ယဉ်းနာ, (ပလိပ်ရောဂါစသည်) (ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၀) ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးသောဘေး (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၀) ကြောင့် မိဘနှစ်ပါးလုံး ဆုံးပါးပျက်စီးပြီးနောက် အထီးကျန်ဘဝဖြစ်နေရှာသော သူ့မကို ယောသကသူ့ဌေးက မွေးစားပြီး သမီးကြီးအရာ၌ထားကာ ခုဏ္ဍတ္တရာအပါအဝင် အခြံအရံအလုပ်အကျွေးမိန်းမ (၅၀၀) ပေးသည်။

အမည်ရင်းမှာ ရွှေသောအဆင်းရှိသော ကြောင့် သာမာ-ဖြစ်ပြီး အလှူတင်းကုတ်ကို ခြံရံ၍ စောင်းရမ်းတံတိုင်းအကာအရံကို ပြုတတ်သောကြောင့် "သာမာဝတီ" ဟု ထပ်ဆင့် အမည်ဖြင့် ထင်ရှားသည်။ နောင်အခါ ကောသမ္ဗီပြည့်ရှင် ဥတေန (ဥဒေန) မင်း၏ အဂ္ဂ-မဟေသီဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၀-၂။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၇-၈။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၀-၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၇)။

အလုပ်အကျွေး ခုဏ္ဍတ္တရာ၏ တရားကို ကြားနာရခြင်းကြောင့် သူ့မနှင့် အခြံအရံမိန်းမ (၅၀၀) သောတာပန်တည်သည်။ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၇။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၈။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၈)။

မေတ္တာဝိဟာရီဧတဒဂ်ရ ဥပါသိကာမဖြစ်ပြီး လွန်ခဲ့သော ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက် ပဒုမုတ္တရ ဘုရားရှင်လက်ထက်က ယင်းဧတဒဂ်ဆုကို တောင်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၁-၂။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၀)။

ဥတေနမင်း၏ မိဖုရားတစ်ဦးဖြစ်သူ မာဂဏ္ဍီ၏လက်ချက်ကြောင့် သူ့မနှင့် အခြံအရံ အမျိုးသမီးအားလုံး မီးလောင်တိုက်သွင်းခြင်း ခံရသည်၊ အိမ်ကို မီးလောင်နေစဉ် ဝေဒနာ-ပရိဂ္ဂဟကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းကြကာ အချို့ သကဒါဂါမ်, အချို့ အနာဂါမ်ဖြစ်ကြပြီး အား လုံးစုတေကြသည်။ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၁။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။၃၄၁-၂။ ဣဒါန၊ ၆။ ၃၄၈)။

အတိတ်ဘဝက နိရောဝေသမာပတ်ဝင်စားနေသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တစ်ပါးအား အမှတ်မထင် မီးရှို့ခဲ့ဘူးသောကံ၏ အကျိုးကြောင်းအားဖြင့် ဘဝတစ်ရာတို့ပတ်လုံး ဤနည်းဖြင့် လောင်ကျွမ်းခံရပြီးလျှင် ယခုဘဝမှာလည်း ထိုကဲ့သို့ ခံရခြင်းဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၁။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၃။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၄၉)။

မာဂဏ္ဍီ၏လက်ချက်ကြောင့်ပင် ဥတေနမင်းက သူမနှင့်တကွ မိန်းမ (၅၀၀) တို့အား အမျက်တော်ရှသဖြင့် မြားဖြင့်ပစ်ရာ သူမတို့၏ ဩမိသမေတ္တာစွမ်းအားကြောင့် ပစ်၍မရချေ၊ ယင်းသည် သူမ၏ သမာဓိဝိပ္ပါရိဒ္ဓိတန်ခိုးအထူးပင်ဖြစ်သည်။ (ပဋိသं။ ၃၉၀။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၉-၉၀)။

ယင်းသာမာဝတီဥပါသိကာမသည် အဂ်ါရှစ်ပါးရှိသော ဥပုသ်ကံကိုသာ ဟောတော်မူရာ၌ နာယူသော ဗောဇ္ဈာ-စသော အမျိုးသမီး (၂၆) ဦးတို့တွင် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၃။ ၁၆၀။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၅)။

သာမာဝတီပမုခ (တိ) [သာမာဝတီ + ပမုခ] သာမာဝတီပွမုခ-ကြည့်။

သာမာဝတီမိဿက (တိ) [သာမာဝတီ + မိဿက] သာမာဝတီနှင့် ရောနှောသော။ မဟာရာဇ သာမာဝတီမိဿကာနံ ဗဟိဒ္ဓါ ပတ္ထနာ အတ္ထိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၈။

သာမာဝတီဝတ္ထု (နာ) [သာမာဝတီ + ဝတ္ထု] သာမာဝတီမိဖုရား၏-အကြောင်းအရာ-ဖြစ်စဉ်ဖြစ်ရပ်-အဋ္ဌုပ္ပတ်-ဝတ္ထု။ သာမာဝတီဝတ္ထု ပဌမံ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၇။

သာမိ (ဗျ) [သာမ + ဏိ။ အဒ္ဓဲ နိန္ဒာ။ ကောတ္ထုဘာ။ သာမိဘုတ္တော အဒ္ဓဘုတ္တော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမိ-တ္ထဒ္ဒေ ဇဋ္ဌနေ။ ဓာန်။ ၁၂၀၀။ သာမိ-သံ။] ထက်ဝက် (½)။ အဒ္ဓဘုတ္တာ ဝါတိ သာမိ-ဘုတ္တာ စ (ဝါ)။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၉။

သာမိအတ္ထ (ပု) [သာမိ + အတ္ထ] သာမိ-သမ္ဘန်-အနက်။ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်၏အနက်။ သာမိအတ္ထေ ဝါ ဇတေ ပစ္စတ္တဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၇။ သာမိအတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၀။

သာမိအာဒိဘာဝ (ပု) [သာမိ + အာဒိ + ဘာဝ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-စသည်၏အဖြစ်။ ဇတ္ထ စ ပဌမံ ကာရဏံ မေတ္တာ သေဝနာယ တဿ ဘိက္ခုနော သာမိအာဒိဘာဝေန ရဋ္ဌပိဏ္ဍပရိ-ဘောဂါရဟတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၉။

သာမိက (ပု) [သ + အာမိ + က။ သံ အသ အတ္ထိတိ သာမိကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ နိရုတ္တိ။ ၄စ၆။ သွာမိန်-သံ။ သာမိ၊ သာမိအ-ပါကတ။ သာမီ၊ ပါဏိဏီ။ ၅၊ ၂၊ ၁၂၆။ သာမိက၊ သာမိဂ၊ သာမိယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ပိုင်ရှင်။ (၂) အစိုးရသူ၊ အရှင်သခင်၊ ဆရာသမား။ (၃) လင်ယောကျ်ား။ (၁) သာမိကဿ ဝိမတိ ဥပ္ပါဒေတိ (ဝိ၊ ၁။ ၆၁) တိ ဝိနိစ္ဆယကုသလ-တာယ, ဗလဝနိဿိတာဒိဘာဝေန ဝါ အာ-ရာမသာမိကဿ သံသယံ ဇနေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၅။ သာမိကာနံ ဓုရနိက္ခေပနာ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၁) တိ ဇတ္ထ ဇကဿ သန္တကေ တဋ္ဌာကေ ခေတ္တေ စ ဇာတေ တဿေဝ ဓုရနိက္ခေပေန ပါရာဇိကံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၈။ သာမိကာ (ကခီ။ ၁၁၉) တိ အန္တောဂါမံ ပဝိသိတုကာမာ ဘဏ္ဍ-သာမိကာ မနုဿာ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၄။ (၂) ဇနပဒဿ သာမိကော (ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၈) တိ ဂ္ဂမိနာဝ ယော တံ ဇနပဒံ ဝိစာရေတိ၊

တေနပိ အစ္ဆိန္နိတ္ထာ ဒိန္နံ ဝဋ္ဋတိယေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၁။ (၃) အတိစရမာနာယ မယိ သော သာမိကော မံ ဧတဒဗြဝိတိ ယောဇနာ။ ပေတ၊ ၅။ ၁၄၇။ နတ္ထိ စ တယ္ဟ သာမိကော (ပေတ။ ၁၇၁) တိ တုယ္ဟံ သာမိကော စ နတ္ထိ။ ပေတ၊ ၅။ ၁၇၄။ သာမိကေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၂၁) တိ ပတိမ္ပိ အဂါရဝေန စ ပဒုဋ္ဌမာနသာယ စ အတိစာရိနီ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၅၊ ၅။ ၄၇၂။

သာမိကကုလ (နာ) [သာမိက + ကုလ] လင်ယောက်ျား၏အိမ်။ ယံ ဣတ္ထိကာယ ဉာတိကုလတော သာမိကကုလံ ဂစ္ဆန္တိယာ လဒ္ဓဗ္ဗံ နှာနစုဏ္ဏာဒိနံ အတ္ထာယ ဣတ္ထိမနံ။ ဝိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၇၇။

သာမိကဂေဟ (ပု၊ နာ) [သာမိက + ဂေဟ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏အိမ်။ အယိရကုလေတိ အယျကုလေ၊ သာမိကဂေဟေတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၅။ ၁၆၂။

သာမိကယာတိကာ (ထီ) [သာမိက + ယာတိကာ] လင်ယောက်ျားကိုသတ်ဖြတ်တတ်သောမိန်းမ။ ဝမိကာယောတိ သာမိကယာတိကာယော။ ဇာ၊ ၅၊ ၅။ ၄၆၄။

သာမိကစ္ဆာဒန (နာ) [သာမိက + အစ္ဆာဒန] လင်ယောက်ျားဟူသော-အဝတ်အရံ-အဝတ်အထည်။ သာမိကစ္ဆာဒနံ ယာစာမိ။ ဇာ၊ ၅၊ ၁။ ၃၂၅။

သာမိကပြာဟွဏ (ပု) [သာမိက + ပြာဟွဏ] လင်ယောက်ျားဟူသောပုဏ္ဏား။ တဿ ပြာဟွဏသာတိ အတ္ထနော သာမိကပြာဟွဏသ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၄။

သာမိကဘာဝ (ပု) [သာမိက + ဘာဝ] (၁) အရှင်သခင်-အစိုးရသူ-၏အဖြစ်။ (၂) လင်ယောက်ျား၏အဖြစ်။ (၁) သက် ယရံ နာမ ပုဗ္ဗဉ္ဇာတိယရမ္ပိ အတ္ထနာ သာမိကဘာဝေန အဗ္ဘာဝတ္ထပုဗ္ဗယရမ္ပိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၁၇၃။ (၂) တေသံ သာမိကဘာဝမ္ပိ နာ ဇာနာမ။ ဒီ၊ ၅၊ ၃။ ၁၃၉။ ဇာရဘာဝေတိ သာမိကဘာဝါယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၇။

သာမိကဝတ္ထ (နာ) [သာမိက + ဝတ္ထ] အရှင်သခင်-လင်ယောက်ျား-အားပြုကျင့်ရမည့်-ကျင့်ဝတ်-ဝတ္ထရား။ ဘိသဇာတကေ ဝုတ္တံ သာမိကဝတ္ထံ အကရောန္တီ အတိဣမိတ္ထာ မညတိ။ ဇာ၊ ၅၊ ၅။ ၂၉၄။

သာမိကသဒိသ (တိ) [သာမိက + သဒိသ] (၁) လင်ယောက်ျားနှင့်တူသော။ (၂) အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-နှင့်တူသော။ (၁) ယသ္မာ ဒါနသီလာနိ အမစ္ဆရိနံ တဝ သာမိကသဒိသာနံ သုဂတိယံ နိဝါသော။ ဝိမာန၊ ၅။ ၂၀၇။ (၂) တုယ္ဟံ ပန သာမိကသဒိသော ဧကော ဓမ္မိကော ---- အာဒါယ ဂတော။ ဇာ၊ ၅၊ ၁။ ၁၂၈။

သာမိကသန္ဓိက (နာ) [သာမိက + သန္ဓိက] လင်ယောက်ျား၏-အထံ-အနီးအပါး။ သာမိကသန္ဓိကေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၆) တိ ---- သာမိကံ နိဿာယ တဿ သန္ဓိကေ ဌိတာ ပုတ္တာနံ အတ္ထာယ ရောဒိ။ ဇာ၊ ၅၊ ၇။ ၃၅၀။

သာမိကုလ (နာ) [သာမိ + ကုလ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-အမျိုး။ နိဿာမိကဒါသော နာမ ယဿ သာမိကုလံ အညာတိကံ မရဏေန ပရိကၠီဏံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၁။

သာမိစိအဘာဝ (ပု) [သာမိစိ + အဘာဝ] အရိုအသေပြုခြင်း၏မရှိခြင်း။ သာဝကာနံ တံ နယုတ္တံ သာမိစိအဘာဝတောတိ ယောဇနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။

သာမိစိကမ္မ (နာ) [သာမိစိ + ကမ္မ] အရိုအသေ ပြုခြင်းအမှု၊ သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ သာမိစိကမ္မ (ဝိ၊ ၂။ ၇၄။ ကခ်ီ။ ၂၀၉) နှိ့ မဂ္ဂသမ္ပဒါနဗီဇနပါနီယာပုစ္ဆ-နာဒိက် အနုစ္ဆဝိကဝတ္တ (အနုစ္ဆဝိက် ဝတ္တ)။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၇၃။ အဘိဝါဒနံ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ အဠလိကမ္မံ သာမိစိကမ္မံ ကာတဗ္ဗံ (ကတ္တဗ္ဗံ)။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၄။ အံ၊ ၃။ ၁၀၃။ အာသန-ပညာပနဗီဇနညာဒိက် အနုစ္ဆဝိကကမ္မသခ်ီတံ သာမိစိကမ္မဉ္စ ကတ္တဗ္ဗံ။ အံ၊ ၆။ ၂၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃စ။

သာမိစိကမ္မာရဟ (တိ) [သာမိစိကမ္မ + အရဟ] အရိုအသေပြုခြင်းအမှုကိုထိုက်သော။ ဂုဏ-သမ္ဘာဝနာယ ပရေဟိ ကရိယမာနံ ပစ္စုပဋ္ဌာ-နာဒိသာမိစိကမ္မံ အရဟန္တိတိ သာမိစိကမ္မာ-ရဟာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂စဝ။

သာမိစိကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သာမိစိ + ကိရိယ] အရိုအသေပြုခြင်း-အမှု-အပြုအမူ-အမူအရာ။ အဘိဝါဒနပစ္စုပဋ္ဌာနဠလိကမ္မာဒိဘေဒါ သာမိ-စိကိရိယာပိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃စ၇။

သာမိစိဒဿန (နာ) [သာမိစိ + ဒဿန] အရို အသေပြုခြင်းကို ပြခြင်း။ တေန စ ဘိက္ခု နိမန္တေတဗ္ဗောတိ သာမိစိဒဿနမေတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၅။

သာမိစိပ(ပ္ပ)ဋိကြေပ (ပုဂ္ဂ) [သာမိစိ + ပဋိကြေပ] အရိုအသေပြုခြင်းအမှုကို-ပယ်-မပြု-ခြင်း။ စတသော စောဒနာ ဝတ္ထုသန္ဓဿနာ အာ-ပတ္တိသန္ဓဿနာ သံဝါသပဋိကြေပေါ သာမိစိ-ပဋိကြေပေါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂စ။ သာမိစိပဋိကြေပေါ နာမ အဘိဝါဒနပစ္စုပဋ္ဌာနအဠလိကမ္မဗီဇနာဒိ-ကမ္မာနံ အကရဏံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၀။ သာမိစိပဋိကြေပေါ (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၁။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၅၉) တိ အဘိဝါဒနာဒိသာမိစိ-ကိရိယာယ အကရဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၂။

သာမိစိပ္ပဋိပတ္တိ (ထီ) [သာမိစိ + ပဋိပတ္တိ] သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သောအကျင့်။ "ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပဒ"နှိ့ ဣမိနာ သာမိစိပ္ပဋိပတ္တိ အနုစ္ဆဝိကဘာဝဒီပနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇စ။

သာမိစိပ္ပဋိပန္န (တိ) [သာမိစိ + ပဋိပန္န] (လောကုတ္တရာတရား ၉-ပါးအား) လျော်-လျောက်ပတ်-သောအကျင့်ကို ကျင့်သော၊ သူ။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံ-ဃော။ ဒီ၊ ၂။ ၈၀။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော (ဒီ၊ ၂။ ၈၈။ သံ၊ ၃။ ၂၂စ။ အံ၊ ၃။ ၁၃၀) တိ အနုစ္ဆ-ဝိကပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂စ၄။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၄စ။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော အနုဓမ္မစာရီ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၄။ သာယေဝ ပန ပဋိပဒါ အနုစ္ဆဝိကတ္တာ "သာမိစိ"တိ ဝုစ္စတိ၊ တံ သာမိစိ ပဋိပန္နောတိ သာမိစိပ္ပဋိပန္နော။ ဒီ၊ ၆။ ၂၂။ ၁၆၉။ သာမိစိပ္ပဋိပန္နာ (ဥဒါန။ ၁၅၃) တိ ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိယာ အနုစ္ဆဝိက် ဝိသုဒ္ဓိပရမ္မရာပဋိပဒံ ပဋိပန္နာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၉၇။ ယထာ ပဋိပန္နာ ဂုဏသမ္ဘာဝနာယ ပရေဟိ ကရိယမာနံ ပစ္စုဋ္ဌာနာဒိသာမိစိကမ္မံ အရဟန္တိ၊ တထာ ပဋိပန္နတ္တာ သာမိစိပ္ပဋိပန္နံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၇။

သာမိစိဝတ္တ (နာ) [သာမိစိ + ဝတ္တ] (လောကုတ္တ-ရာတရား ၉-ပါးအား) လျော်-လျောက်ပတ်-သော-အကျင့်-ကျင့်ဝတ်။ အနုဓမ္မတာတိ သာမိစိဝတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၃။

သာမိဌာန (နာ) [သာမိ + ဌာန] အစိုးရသူ-

အရှင်သခင်-၏အရာ။ သံယောပိ လဘတိ သာမိဌာနေ ဌိတတ္တာတိ ဣတရေ။ ဝဇိရ။ ၄၉၉။

သာမိဒတ္တ (ပု) [သာမိ + ဒတ္တ] သာမိဒတ္တအမည် ရှိသောထေရ်။ သာမိဒတ္တော ထေရော။ ထေရ။ ၂၃၉။ သာမိဒတ္တော တိဿ နာမံ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၈။

သာမိဒတ္တတ္ထေရ (ပု) [သာမိဒတ္တ + ထေရ] သာမိဒတ္တထေရ်။ အာယသ္မတော သာမိ-ဒတ္တတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၈။

ဤမထေရ်သည် ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၌ ကောင်းမှုကုသိုလ်ပြုပြီးလျှင် "အတ္ထဒဿီ" ဘုရားလက်ထက်တော်အခါ လူဖြစ်ပြီး ချိန်တန်ရွယ်ရောက် လူလားမြောက်သောအခါ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူသော ဘုရားရှင်၏ စေတီကို ပန်းတိုဖြင့် ထီးအဆင့်ဆင့်ပြုကာ ပူဇော်ခဲ့၏။ ထိုကောင်းမှုကြောင့်ပင် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်၍ ထိုမှဤမှ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကိုပြုပြီး နတ်ပြည်, လူပြည်တို့၌ ကျင်လည်ကာ ဤ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ပုဏ္ဏားတစ်ဦး၏သားဖြစ်ပြီး "သာမိဒတ္တ" ဟူသော အမည်ကိုရ၏။

နောင်အခါ ကျောင်းတော်သို့သွား၍ တရားနာရာ သဒ္ဓါတရားနှင့် သံဝေဂရကာ ရဟန်းပြု၍ ဥက္ကဏ္ဌမရင့်ကျက်သေးသောကြောင့် ၂-ရက် ၃-ရက် ပြင်းရိခြင်းများစွာဖြင့် နေထိုင်ခဲ့၏။ တဖန် ဘုရားရှင်၏ တရားဒေသနာတော်ကြောင့် ကောင်းစွာထက်မြက်လာကာ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ မကြာမြင့်မီ ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ ထေရ၊ ၆။ ၂၃၈-၉။

သာမိဒတ္တတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သာမိဒတ္တတ္ထေရ + ဂါထာ] သာမိဒတ္တတ္ထေရဂါထာ။ သာမိဒတ္တ ထေရ်သည်-ရွတ်ဆို-ကျူးရင့်-အပ်သောဂါထာ။ သာမိဒတ္တတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၀။ (-ထေရ။ ၂၃၉)။

သာမိဒုဗ္ဘ (တိ) [သာမိ + ဒုဗ္ဘ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-ကို ပစ်မှားသော၊ သူ။ သာမိဒုဗ္ဘော ဇသော။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၁။

သာမိဒုဗ္ဘက (တိ) [သာမိဒုဗ္ဘ + က] သာမိဒုဗ္ဘ-ကြည့်။ သာမိဒုဗ္ဘကော ဇသော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၃၀။

သာမိမိတ (ထီ) [သာမိ + မိတ] အရှင်သခင်၏ သမီး။ သာမိမိတရံ ဝိယ မညမာနော နိဗဒ္ဓဝတ္ထံ ပဋပေသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄။

သာမိနိဒ္ဒိဋ္ဌ (တိ) [သာမိ + နိဒ္ဒိဋ္ဌ] သာမိ (ဝိဘတ်) ကို ညွှန်ပြသော။ မမန္တိ သာမိနိဒ္ဒိဋ္ဌံ သဗ္ဗနာမ-ပဒံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၁။

သာမိနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာမိ + နိဒ္ဒေသ] သာမိ (ဝိဘတ်) ကို ညွှန်ပြ-ခြင်း-ကြောင်း သဒ္ဒါ။ တဿာတိ သာမိနိဒ္ဒေသော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၆။

သာမိနိဒ္ဒေသဒဿန (နဿ) [သာမိနိဒ္ဒေသ + ဒဿန] သာမိ (ဝိဘတ်) ကိုညွှန်ပြခြင်းကို ပြခြင်း။ ကပ္ပနာသိဒ္ဓေနပိ ဟိ ဘေဒေန သာမိ-နိဒ္ဒေသဒဿနတော ယထာ "သိလာပုတ္တ-ကဿ သရီရ"န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။

သာမိနီ (ထီ) [သာမိ + ဣနီ။ သာမိက, သာမီ-တို့နှင့်တွဲကြည့်။] (၁) ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ပိုင်ရှင်မ။ (၂) အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-ဆရာ-မ။ (၃) မယား၊ ဇနီး။ (၁) ရုက္ခဒေဝတာ ဗောဓိသတ္တံ နိဿာယ ဝိမာနဿ သာမိနီ ဇာတာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆၈။ (၂) အဟံ ပုဗ္ဗေ တဝ သာမိနီ

ဗဟုနာပိ ဓနေန ကေသေ အာဟရာပေတုံ နာသက္ခိ။ အ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၃။ မိစ္ဆာစာရသ ပန အကတဒိဝသေ သာမိနိ ဝိယ ဟောတိ စက္ကာ ဖရုသာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၃၁၇။ (၃) တုမှာကံ ပန ဓီတာ ပုတ္တံ ဝါ ဓီတရံ ဝါ လဘိတ္မာ ကုဋုမ္ဗိကသ သာမိနိ ဘဝိသတိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀။

သာမိပရိဘောဂ (ပု) [သာမိ + ပရိဘောဂ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-ဖြစ်၍-(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) သုံးဆောင်ခြင်း။ ခီဏာသဝါနံ ပရိ-ဘောဂေါ သာမိပရိဘောဂေါ နာမ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၃။

သာမိပရိဘောဂသဒိသ (တိ) [သာမိပရိဘောဂ + သဒိသ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏သုံးဆောင်ခြင်းနှင့်တူသော။ သာမိပရိဘောဂ-သဒိသာ ဟောတသာယံ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။

သာမိပရိဘောဂါဘာဝ (ပု) [သာမိပရိဘောဂ + အဘာဝ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏သုံးဆောင်ခြင်း၏မဖြစ်ခြင်း။ ထေယျပရိဘောဂေါ နာမ သာမိပရိဘောဂါဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅ဓ။

သာမိပုတ္တ (ပု) [သာမိ + ပုတ္တ] အရှင်သခင်၏သား၊ အရှင့်သား။ အတိဂရုနာ ပဗ္ဗဇ္ဇုပဂတေန သာမိပုတ္တေန သဒ္ဓိံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၅။

သာမိပုတ္တယာတက (တိ) [သာမိပုတ္တ + ယာတက] အရှင့်သားကို သတ်တတ်သော၊ သူ။ ကိမင်ပန သာမိပုတ္တယာတကော။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၁၆။

သာမိဘဂိနီ (ထီ) [သာမိ + ဘဂိနီ] အရှင်သခင်-လင်ယောကျ်ား-၏နှမ၊ ယောက်မ။ အတ္တနော သာမိဘဂိနိယာ သဒ္ဓိं ကလဟံ ကရောန္တိ။ အ၊ ၌၊ ၁။ ၂ဓဓ။ နနန္ဒာ သာမိဘဂိနီ။ ဓာန်။ ၂၄၅။

သာမိဘာဝါနုဘဝန (နာ) [သာမိ + ဘာဝ + အနုဘဝန] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏အဖြစ်ဖြင့် ခံစားခြင်း။ ယထာ သကကိစ္စကရဏေန သာမိဘာဝါနုဘဝနံ စောဒေတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သာမိဘာဝါပါဒန (နာ) [သာမိဘာဝ + အာပါဒန] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်း။ အဝိသေသေန သံယလာဘသ သာမိ-ဘာဝါပါဒနံ သန္ဓာယ ကတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၂။

သာမိဘုတ္တ (တိ) [သာမိ + ဘုတ္တ] ထက်ဝက်-စား-သုံးဆောင်-ပြီးသော၊ သူ။ သာမိ-ကြည့်။

သာမိဝစန (တိ) [သာမိ + ဝစန] (နာ) (၁) သာမိ ဝိဘတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်။ (၂) သာမိ-ဆဋ္ဌီ-ဝိဘတ်၏အနက်။ (၃) သာမိ-ဆဋ္ဌီဝိဘတ်ရှိသောပုဒ်, သဒ္ဒါ။ (နာ) (၁) ဇေတသ္မိံ ပနတ္ထေ ကာရဏော သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၄။ ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၆၄။ (၂) "သဗ္ဗေသံ ဝေါ သာရိပုတ္တ သုဘာသိတ"န္တိ-အာဒီသု သာမိဝစနေ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၃၆။ (၃) အထ ဝါ ဝေါတိ သာမိဝစန-မေဝေတံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃ဓဓ။ သမ္ဘဟတ္ထေ ဝါ ဇေတံ သာမိဝစနံ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၆။

သာမိဝစနတ္ထ (ပု) [သာမိဝစန + အတ္ထ] သာမိဝစန (၂) အနက်ကြည့်။ တတ္ထ မန္ဒိ သာမိဝစနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ၊ အဟောသိ ဝတ နု မမာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၈။ သာမိဝစနတ္ထေ ဟိ ဇေတံ ဥပယောဂဝစနံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၂၄၄။

သာမိဝစနပက္ခ (ပု) [သာမိဝစန + ပက္ခ] သာမိဝိဘတ်၏-အဖို့-ပက္ခ။ "ဝေါ"တိ ဣမသ

သာမိဝစနပကွေ့ ယုဇ္ဇတိ တေသံ တသ္မိံ ခဏေ အနတ္ထကထိနတ္တာ။ ဝဇိရ။ ၄စစ။

သာမိဝစနပွသင်္ဂ (ပု) [သာမိဝစန + ပသင်္ဂ] သာမိ-ဆဋ္ဌီ-ဝိဘတ်၏-လျှဉ်းပါး-ကပ်ငြိ-ခြင်း။ သာမိဝစနပွသင်္ဂေ အန္တရာသဒ္ဒယောဂေန ဥပယောဂဝစနဿ ဣစ္ဆိတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၂။

သာမိဝစနရူပါဝိဘူတ (တိ) [သာမိဝစန + ရူပ + အဝိဘူတ] သာမိဝိဘတ်ဟူသော ရုပ်၏ မထင်ရှားသော။ သာမိဝစနရူပါဝိဘူတော ပန အတ္ထော အတ္ထဘေဒေါ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၁။

သာမိဝစနလောပကရဏသမာသ (ပု) [သာမိ-ဝစန + လောပ + ကရဏ + သမာသ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သာမိဝစနသမာသ (ပု) [သာမိဝစန + သမာသ] သာမိဝိဘတ်ကျေခြင်းကိုပြုသော သမာသ်၊ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်။ တဿ ပဏနနာ တံ ပဏနနာတိ သာမိဝစနသမာသော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၅၇။ သာမိဝစနသမာသောတိ သာမိဝစန-လောပကရဏသမာသော၊ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ-သမာသဿေတံ နာမံ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ စ၆။

သာမိဝစနသမာသပက္ခ (ပု) [သာမိဝစနသမာသ + ပက္ခ] ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်၏အဖို့။ သာမိဝစနသမာသပကွေ့ ပန နတ္ထော သမာနာဓိကရဏတာသမ္ဘဝေါတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။

သာမိဝစနသမာသဗာဟက (တိ) [သာမိဝစန-သမာသ + ဗာဟက] ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ကို တားမြစ်တတ်သော။ တတ္ထ စ ကာတဗ္ဗောတိ နေ သမာသန္တရဒဿနံ သာမိဝစနသမာส-ဗာဟကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉။

သာမိဝစနသမ္ဘန္ဓ (ပု) [သာမိဝစန + သမ္ဘန္ဓ] သာမိဝိဘတ်နှင့်ဆက်စပ်ခြင်း။ သာမိဝစန-သမ္ဘန္ဓေန စ အဝဿံ "ရသ္မိယော"တိ ပါဋ-သေသော ဣစ္ဆိတဗ္ဗော ယေဝ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃။

သာမိဝလ္လဘ (တိ) [သာမိ + ဝလ္လဘ] အရှင်သခင်-လင်ယောကျ်ား-နှင့်-ရင်းနှီး-အကျွမ်းဝင်-သော၊ မိန်းမ။ ပတိနော ပိယတရာတိ သာမိနော ပိယတရာ သာမိဝလ္လဘာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၂၃။

သာမိဝိဘတ္တိ (ထီ) [သာမိ + ဝိဘတ္တိ] သာမိဝိဘတ်၊ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်။ အစ္ဆေကဇေ့ကလောမ-သိက္ခာပဒေသု သာမိဝိဘတ္တိ ကရဏဝိဘတ္တိ-ယာ မိဿာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၁၃။

သာမိသ (တိ) [သဟ + အာမိသ။ သာမိမ-သက္ကတပိဋကေ။ အသားပါသောဘောဇဉ်။ ပြိုဟတ်။] (၁) ဆွမ်း-သားငါး-စသော အာမိသ နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) ရုပ်-ကသိုက်းနိမိတ်-ဟူသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၃) ကာမဂုဏ် ၅-ပါးဟူသော လောကအာမိသ နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၄) ကိလေသာအာမိသ နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၅) ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသော ဝဋ္ဋ-အာမိသ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) ဆွမ်း-သားငါး-စသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော။ သာမိသေန ဟတ္ထေန ပါနီယထာလကံ ပဋိဂ္ဂဏာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၀။ (၂) ရုပ်-ကသိုက်း-နိမိတ်ဟူသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော။ ရူပသဒ္ဒါတေန သဟ အာမိသေနာတိ သာမိ-သော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၀။ (၃) ကာမဂုဏ် ၅-ပါးဟူသောလောက-အာမိသ-နှင့်တကွဖြစ်-သော။ သာမိသံ ဝါ သုခန္တိ အာသု ယသ္မာ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသာ

နာမ ပဋ္ဌကာမဂုဏာ။ အာရမ္မဏကရဏ-ဝသေန သဟ အာမိသေဟိတိ သာမိသာ။ အံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၃၇။ (၄) ကိလေသာအာမိသနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ သာမိသာ (သံ၊ ၂။ ၄၃၃) တိ ကိလေသာမိသေန သာမိသာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၄။ သာမိသာ (အံ၊ ၂။ ၃၆၀) တိ ကိလေ-သာမိသသမ္ပယုတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၅။ သာမိသဋ္ဌာ (ပဋိသံ။ ၆၆) တိအာဒီသု ဝဋ္ဋာမိ-သလောကာမိသကိလေသာမိသာနံ ကိလေ-သာမိသေန သာမိသံ သနိကန္တကတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၄။ (၅) ဝဋ်ဆင်းရဲဟူသောဝဋ္ဋ-အာမိသ-နှင့်တကွဖြစ်သော။ သာမိသ (အံ၊ ၁။ ၇၉) ဣ သံကိလေသံ ဝဋ္ဋဂါမိသုခံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၃။

သာမိသတာလေသ (ပု) [သာမိသ + တာ + လေသ] သာမိသ၏အဖြစ်ဟူသော အရိပ်အမြွက်။ နဟိ တတ္ထ သာမိသတာလေသောပိ အတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၂။ ၄၅၀။

သာမိသန္ထက (နာ) [သာမိ + သန္ထက] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏-ပစ္စည်း-ဥစ္စာ။ အပရဿ အဘာဝတော သာမိသန္ထကမေဝ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၁။

သာမိသပဋိပက္ခ (ပု) [သာမိသ + ပဋိပက္ခ] ဝဋ္ဋာမိသ, လောကာမိသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ တံ ဝဋ္ဋာမိသလောကာမိသေဟိ အဝိပ္ပမုတ္တတ္တာ သာမိသံ။ သာမိသပဋိပက္ခတော နိရာမိသံ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၈၈။

သာမိသပရိဘောဂ (ပု) [သာမိသ + ပရိဘောဂ] အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော သုံးဆောင်ခြင်း။ ကပ္ပိယမံသဝသာ သာမိသပရိဘောဂေ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၃။

သာမိသပါက (ပု) [သာမိသ + ပါက] အာမိသ နှင့်တကွဖြစ်သောချက်ခြင်း။ ဧဝံ သာမိသပါကံ မောစေန္တော အဂ္ဂိမ္မိ ပိလိယပေတ္တာ ပရိသာ-ဝေတ္တာ ပုန ပစိတ္တာ ဒေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၁။

သာမိသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သာမိ + သမ္ပတ္တိ] သာမိ-သမ္ပဒါ-ကြည့်။ တေန ယာ သာ သာမိသမ္ပတ္တိ ---- ဒုဂ္ဂသမ္ပတ္တိတိ သတ္တ ပကတိသမ္ပဒါ ရာဇုနံ ဂ္ဂစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၉၂။

သာမိသမ္ပဒါ (ထီ) [သာမိ + သမ္ပဒါ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏ပြည့်စုံခြင်း။ သာမိသမ္ပဒါ ဟိ ပကတိသမ္ပဒံ သမ္ဘာဒေတိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၂၄။

သာမိသရူပပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိ (ထီ) [သာမိသ + ရူပ + ပဋိဗဒ္ဓ + ဝုတ္တိ] အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သည့် ရုပ်နှင့်စပ်သောအသက်မွေးမှု။ သာမိသော နာမ ယသ္မာ သာမိသရူပပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိ စေဝ သာမိသရူပပဋိဘာဂံ စ။ သံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၃၆၂-၃။

သာမိသရူပပဋိဘာဂ (ပု) [သာမိသ + ရူပ + ပဋိဘာဂ] အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သော ရုပ်နှင့် တူသောအဘို့။ အထက်ပုဒ်-ကြည့်။

သာမိသသိက္ခာပဒ (နာ) [သာမိသ + သိက္ခာပဒ] သာမိသသိက္ခာပုဒ်။ ကခ်ီ။ ၃၃၊ ၂၈၄။

သာမိသသုခ (နာ) [သာမိသ + သုခ] အာမိသ နှင့်တကွဖြစ်သောချမ်းသာ။ သာမိသသုခဿ အနေကဒုက္ခာနုဗန္ဓဘာဝတော။ သံ၊ ဌီ၊ ၂။ ၉၃။

သာမိသာကာရ (ပု) [သာမိသ + အာကာရ] အာမိသနှင့်တကွဖြစ်သောအခြင်းအရာ။ ဒုက္ခာကာရေန ဘယာကာရေန သာမိကာ-ရေန။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၈၈။

သာမီ (တိ) [သ + အာမီ။ သာမိက, သာမိနီ-

တို့နှင့် တွဲကြည့်။ | (၁) ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ပိုင်ရှင်။ (၂) အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-ဆရာသမား။ (၃) လင်၊ ယောကျ်ား။ (၁) သာမီ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၈) တိ နာဝါသာမိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၉၅။ (၂) ဘဒ္ဒါလိ ဣမေ သတ္တ အရိယပုဂ္ဂလာ လောကေ ဒက္ခိ-ဏေယျာ မမ သာသနေ သာမိနော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၆။ ဝိတရာဂါ ဧ၀ တဏှာယ ဒါသတ္ပဲ အတီတတ္တာ သာမိနော ဟုတ္တာ ပရိဘုဥ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၈။ ၁။ ၁၀၈။ နတ္ထိ သာမိ ပတိ ဧတိသာတိ အသာမိကာ။ ကခ်ီ၊ ၈။ သစ်။ ၂၃၈။ (၃) သကေန သာမိနာ အဟောသိ၊ တုဋ္ဌာ။ ဝိမာန။ ၁၄။ ဝိမာန၊ ၆။ ၅၃။ ယသ္မာ စ မေ အနမိမနောသိ သာမီ (ဇာ၊ ၁။ ၃၆၈) တိ မမ သာမိ အလီနသတ္ထု ယသ္မာ တံ အနမိမ-နောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၁။

သာမိစ (တိ) [သာမိစိ + ဏ။ သံ + အဠ + ဏ။ သာမိစိနာ ကတ္တဗ္ဗံ သာမိစ်၊ ကမ္မ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၂၈။ သမ္မာ သာမ္ပဋ္ဌ + ဏ=သာမိစ? သာမဋ္ဌ-သံ။ သမိအ-ပါကတ။ | ကောင်း-ရှိသေ-စွာပြုအပ်သောအမှု။ ရိုသေမှု။ အဠလိ သာမိစေန စာ (ဝိ၊ ၅။ ၃၆၈) တိ သာမိစိ-ကမ္မေန သဒ္ဓိ အဠလိ စ တေသံ နာ ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၃၄။

သာမိစိ-သာမိစီ (ထီ) [သမ္မာ + ဏ + ဣ (ဏီ)။ သမ္မာ သဘာ၀ေါ သာမိစိ။ မောဂ်၊ သ္ဝ၊ ၄။ ၅၉-သုတ်၌ သာမိစိ-ဟု ထားသည်။ သမ္မာ-သံ + အဠ + ဏီ-သာမ္ပဋ္ဌ + ဏ-သံဣဉ်စ-သမိစ-သာမိစ + ဣ=သာမိစီ။ ပဋိကရဏ- အစားပေး ရသောနည်းဖြင့် သံဣဉ်စ-သာမိစ-ဟု ဒီဃနှင့် ဖြစ်သည်။ သာမိစီ-သံ။ သာမိစိ၊ သာမိစီ-သဏ္ဌာတပိဋက။ | (၁) (လမ်းဖယ်-ယပ်ခတ်-ပေးခြင်းစသည့်) အရိုအသေပြုခြင်းအမှု။ (၂) ကျင့်ဝတ်၊ ဝတ္တရား။ (၃) (လောကုတ္တရာတရား အား) လျော်-လျောက်ပတ်-သောအကျင့်၊ ရှေးဦးကျင့်ဝတ်။ (၄) သာမိစိ-ပါသောသိက္ခာ ပုဒ် ၇-ခု။ (၁) သာမိစိ (ထေရ။ ၂၉၃) ဣ-မဂ္ဂဒါနဗီဇနာဒိသာမိစိကိရိယံ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၉။ ပူဇာ၀သေန သာမိစိကိရိယာ အပစာ-ယနံ အပစိတိ။ ဒီ၊ ၈။ ၃။ ၂၀၆။ (၂) အယ-မေတ္ထ သာမိစိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၅။ သာမိစိတိ ဝတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၀။ (၃) သာမိစိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၈၃) တိ အနုဓမ္မတာ၊ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနု-ဂတာ သြ၀ါဒါနုသာသနီ၊ သာမိစိ ဓမ္မတာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၃။ သာမိစိတိ အယံ တတ္ထ အနုဓမ္မတာ လောကုတ္တရဓမ္မံ အနုဂတာ၊ ဝတ္တဓမ္မတာတိ အတ္ထော။ ကခ်ီ။ ၁၇၁။ (၄) ဝိနီတာ သာမိစိပိ စ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၉။ သတ္ထ သာမိစိယော (ဝိ၊ ၅။ ၂၃၉) တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တောသု ဆသု "သာ စ ဘိက္ခုနီ အနဇ္ဈိတာ၊ တာ စ ဘိက္ခုနိယော ဂါရယ္ဟာ၊ အယံ တတ္ထ သာမိစိ"တိ ဣမံ ပက္ခိပိတ္တာ သတ္ထ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၉။

သာမိနိဝါသီကာရက (တိ) [သာမိ + နိ၀ါသီ + ကာရက] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-၏နေလေ့ ရှိသည်ကို ပြုတတ်သော။ နိစ္စသာရံ ထိရ-ဘာ၀သာရံ ဓုဝသာရံ သာမိနိ၀ါသကာရက-ဘူတသ အတ္ထနော ဝသေ ပ၀တ္တနမ္မေတ္ထ နတ္ထိ။ သံ၊ ဒီ၊ ၂။ ၂၅၀။

သာမိပိက (တိ) [သမိပ + ဏိက။ သမိပေ နိယုတ္တော သာမိပိကော၊ သာမိပဘာ၀ေန ပရိကပ္ပိတာဓာရော။ ရှ၊ ဒီ။ ၃၂၀။ | အနီး-အနား-ခ်ယှဉ်-အဖြစ်ဖြင့်ကြံဆအပ်-သော။ အမှလဋ္ဌကာတိ သာမိပိကဝေါဟာရော ယထာ "ဝရုဏနဂရံ ဂေါဒါဂါမော"တိ အာဟ "တသ

ကိရာ"တိအာဒိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၆။

သာမိပိကဝေါဟာရ (ပု) | သာမိပိက + ဝေါဟာရ | အနိုး-အနား-ဌယှဉ်-အဖြစ်ဖြင့်ကြံဆအပ်-သော အာဓာရ၏အစွမ်းဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုခြင်း။ သာမိပိက-ကြည့်။

သာမုက္ကံသ (ပု) | သာမံ + ဥက္ကံသ= ဥ + ကသိ + အ။ သံ + ဥ + ကံသ + ဏ | ကိုယ်တိုင်-ထုတ်ပြ-ထုတ်နှုတ်-ယူ-ထား-အပ်သော။ စတ္တာရော သာမုက္ကံသာ (ဝိ၊ ၅။ ၂၂၆) တိ စတ္တာရော မဟာပဒေသာ၊ တေ ဟိ ဘဂဝတာ အနုပ္ပန္နေ ဝတ္ထုမ္ပိ သယံ ဥက္ကံသိတ္တာ ဥက္ခိပိတ္တာ ဌပိတတ္တာ "သာမုက္ကံသာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၆၉။ "သယ"နှင့် ဣမိနာ သာမုက္ကံသာ"တိ ဧတ္ထ သံသဒ္ဒဿ သယမတ္ထံ ဒဿေတိ။ "ဥက္ခိပိတ္တာ"တိ ဣမိနာ ဥက္ကံသသဒ္ဒေါ ဥက္ခိ-ပနတ္ထောတိ ဒဿေတိ။ "ဌပိတတ္တာ"တိ ဣမိနာ သယံ ဥက္ကသိတ္တာ ဌပိတာ သာမုက္ကသာတိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၇၄။

သာမုက္ကံသိက (တိ) | သာမံ (ဥ + ကသိ + ဏ)= ဥက္ကံသ=ဥက္ကံသိက။ သာမံ + ဥက္ကံသ + ဏိက။ သာမုက္ကံမိက-သက္ကတပိ။ (၁) ကိုယ်တိုင်သာ ဉာဏ်ဖြင့်ထုတ်ယူအပ်သော (သစ္စာတရား)။ (၂) ကိုယ်တိုင်ထုတ်ပြခြင်းရှိသော (သစ္စာတရား)။ (၁) ဗုဒ္ဓါနံ သာမုက္ကံသိကာ ဓမ္မဒေသနာ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၂။ သာမုက္ကံသိကာတိ အတ္တနောယေဝ ဉဒ္ဓရိတ္တာ ဂဟိတာ၊ အသာ-ဓာရဏံ အညေသန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၉။ သာမုက္ကံသိကာ (ဒီ၊ ၁။ ၁၀၂) တိ သာမံ ဥက္ကံသိကာ, အတ္တနာယေဝ ဉဒ္ဓရိတ္တာ ဂဟိတာ၊ သယမ္ဘူဉာဏေန ဒိဋ္ဌာ အသာဓာရဏာ အညေသန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၈။ သာမုက္ကံသိကာ (မ၊ ၂။ ၄၃) နှင့် သာမံ ဥက္ကံ-သိကာ, အတ္တနာယေဝ ဂဟေတ္တာ ဉဒ္ဓရိတ္တာ ဂဟိတာ၊ သယမ္ဘူဉာဏေန ဒိဋ္ဌာ အသာဓာရ-ဏာ အညေသန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၆၅။ သာမုက္ကံသိကာ (အံ၊ ၃။ ၃၀) တိ သာမံ ဥက္ကံ-သိကာ အတ္တနာယေဝ ဉဒ္ဓရိတ္တာ ဂဟိတာ၊ သယမ္ဘူဉာဏေန ဒိဋ္ဌာ အသာဓာရဏာ အညေသန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၄။ သာမုက္ကံသိကာ (ဥဒါန။ ၁၃၅) တိ သာမံ ဥက္ကံသိကာ အတ္တနာဝ ဉဒ္ဓရိတ္တာ ဂဟိတာ သယမ္ဘူဉာဏေန သာမံ ဒိဋ္ဌာ၊ အညေသံ အသာဓာရဏန္တိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၅၃။ (၂) သာမံ အတ္တနာဝ ဥက္ကံသော ဥက္ခိပနံ ဧတိသန္တိ သာမုက္ကံသိကာ၊ သစ္စဒေသနာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။

သာမုက္ကံသိကဒေသနာ (ထီ) | သာမုက္ကံသိကာ + ဒေသနာ | သမုက္ကံသိကဒေသနာ၊ ကိုယ်တိုင်သာ ဉာဏ်ဖြင့်ထုတ်ယူအပ်သော-ဟော-ပြော-သိစေ-ခြင်း။ သစ္စာနိ ဟိ သာမုက္ကံသိကဒေသ-နာယ ဝိသယာနိ။ ဝဇိရ။ ၄၁၀။

သာမုက္ကံသိကဓမ္မကထာ (ထီ) | သာမုက္ကံသိကာ + ဓမ္မကထာ | ကိုယ်တိုင်ဉာဏ်ဖြင့်ထုတ်ယူအပ်သော တရားစကား။ ဗုဒ္ဓါနံ သာမုက္ကံသိက-ဓမ္မကထာတိ အတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၇၇-စ။

သာမုက္ကံသိကဓမ္မဒေသနာ (ထီ) | သာမုက္ကံသိကာ + ဓမ္မဒေသနာ | ကိုယ်တိုင်သာဉာဏ်ဖြင့်ထုတ်ယူအပ်သော တရားဒေသနာ။ ယတောတိ ယတော သတ္ထု သာမုက္ကံသိကဓမ္မဒေသန-တော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၆၇။

သာမုဂ (နာ) | သံ + မုဂ?။ နီတိ၊ ပ၁။ ၂၆၇-ဌ သာမုဂီ-ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။ | သာမုဂမည်သော-နိဂုမ်း-ရွာကြီး။ ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ

အာနန္ဒော ကောလိယေသု သာမုဂံ နာမ ကောလိယာနံ နိဂမော။ အံ၊ ၁။ ၅၁၅။

သာမုဂနိဂမဝါသီ (ပု၊ နာ) [သာမုဂ + နိဂမ + ဝသ + ဏီ။ ထီ-၌ -- ဝါသိနီ။] သာမုဂိယ-ကြည့်။

သာမုဂိယ (တိ) [သာမုဂ + ဏိယ] သာမုဂရွာသား၊ သာမုဂမည်သော-နိဂုမ်း-ရွာကြီး-၌ နေထိုင်လေ့ရှိသော၊ သူ။ သာမုဂိယာ (အံ၊ ၁။ ၅၁၅) တိ သာမုဂနိဂမဝါသိနော။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၆။

သာမုဒ္ဒ (နာ) [သမုဒ္ဒ + ဏ။ သမုဒ္ဒေ ဘဝံ သာမုဒ္ဒံ၊ လဝဏံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာမုဒ္ဒ-ပါကတ။] ပင်လယ်ဆား၊ သမုဒ္ဒရာကမ်းနားဌ-ဖြစ်-တည်-ပေါက်-သောဆား။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ လောဏာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ သာမုဒ္ဒံ ကာဠလောဏံ သိန္ဓဝံ ဥဗ္ဘိဒံ ဗိလံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ သာမုဒ္ဒန္တိ သမုဒ္ဒတီရေ ဝါလုကာ ဝိယ သန္ဓိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၂။ ဝိ၊ လက်ာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၈။ သာမုဒ္ဒန္တိ ဇတ္ထ သမုဒ္ဒေ သန္ဓိဋ္ဌတိတိ သာမုဒ္ဒန္တိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေန္တော အာဟ "သမုဒ္ဒတီရေ"-တိအာဒိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၄။

သာမုဒ္ဒိက (တိ) [သမုဒ္ဒ + ဏိက။ သာမုဒ္ဒိက-သံ။ သာမုဒ္ဒယ၊ သာမုဒ္ဒိအ-ပါကတ။ သာမုဒ္ဒဂ၊ သာမုဒ္ဒိယ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ဖြစ်သော (ဆား-ပုလဲ. . . .)။ (၂) သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌နေသော၊ ပင်လယ်-သမုဒ္ဒရာ-ဟူသောနေရာရှိသော၊ သူ။ (၃) သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-ခရီးသွားသူ။ (၄) သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ ပြေးသော (ပင်လယ်ကူးသင်္ဘော)။ (၁) လောဏိကန္တိ သာမုဒ္ဒိကလောဏာဒိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၀၀။ တတော စုတော သာမုဒ္ဒိကော နာဂဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၁။ တတ္ထ ယာ မစ္ဆသခ်ိသိပ္ပိဏတာ၊ သာ သာမုဒ္ဒိကာ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၀။ (၂) ---- သာမုဒ္ဒိကာ နာဂါတိ ဣမေသံ နာဂါနံ အန္တရေ သာမုဒ္ဒိကနာဂေါ အဟံ မဟောဒဓိမှိ သမုဒ္ဒေ နိဝါသိ။ ဝါသံ ကပ္ပေသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၇။ (၃) သာမုဒ္ဒိကာ ဝါဏိဇာ တီရဒဿီ သဏုက်ဂဟေတ္တာ နာဝါယ သမုဒ္ဒံ အလ္လောဂါဟန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၂။ အံ၊ ၂။ ၃၂၃။ သမုဒ္ဒိကာနံ ဒိသာ-ကာယော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၅။ သာမုဒ္ဒိက (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅) န္တိ သမုဒ္ဒပက္ခန္ဒနမဟာနာဝံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၅၄။

သာမုဒ္ဒိကနာဂ (ပု) [သာမုဒ္ဒိက + နာဂ] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌နေသောနဂါး။ သာမုဒ္ဒိက (၂) ကြည့်။

သာမုဒ္ဒိကမဟာနာဂတ္ထေရ (ပု) [သာမုဒ္ဒိက + မဟာနာဂတ္ထေရ] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌-သီတင်းသုံး-နေထိုင်-သောမဟာနာဂထေရ်။ ကဟံ နု ခေါ မေ အာစရိယော သာမုဒ္ဒိက-မဟာနာဂတ္ထေထေရော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၉။

သာမုဒ္ဒိကမဟာမုခသခ် (ပု) [သာမုဒ္ဒိက + မဟာမုခ + သခ်] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ဖြစ်သည့်-ကျယ်သောမျက်နှာဝရှိ-မျက်နှာဝကျယ်-သောခရုသင်း။ ခရမုခါနီတိ သမုဒ္ဒိကမဟာ-မုခသခ်ီ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၇၁။

သာမုဒ္ဒိကမုတ္တာ (ထီ) [သာမုဒ္ဒိက + မုတ္တ] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ဖြစ်သော ပုလဲ။ မုတ္တာတိ သာမုဒ္ဒိကမုတ္တာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၆၀။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၀။

သာမုဒ္ဒိကလောဏ (နာ) [သာမုဒ္ဒိက + လောဏ] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ဖြစ်သောဆား။ သာမုဒ္ဒိက

(၁) ကြည့်။

သာမုဒ္ဒိကသခ် (ပု) [သာမုဒ္ဒိက + သခ်] သမုဒ္ဒရာ-ပင်လယ်-၌ဖြစ်သော ခရုသင်း။ သခ်ေါတိ သာမုဒ္ဒိကသခ်ေါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။

သာမုဒ္ဒိယ (တိ) [သမုဒ္ဒ + ဏိက-သာမုဒ္ဒိက၊ က-ကို ယ-ပြု။] သမုဒ္ဒရာလှိုင်းတံပိုးတို့သည် ကုန်းပေါ်သို့-ရောက်စေ-ပုတ်တင်-အပ်သော၊ အဝတ် (ပံသုကူသက်နှီး ၂၃-မျိုးအနက် ၁၈-ခုမြောက်သောသက်နှီး)။ သာမုဒ္ဒိယန္တိ သမုဒ္ဒ-ဝိစိဟိ ထလံ ပါပိတံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၈။

သာမုဒ္ဓရ (ပု) [သာမံ + ဥဒ္ဓရ-ဥ + ဓရ + အ?] (၆၇-ကမ္ဘာထက်၌ဖြစ်သော) သာမုဒ္ဓရမည်သော စကြဝဠတောမင်း။ သတ္တသဋ္ဌိမှိတောကပ္ပေ၊ ဓကော သာမုဒ္ဓရော အဟုံ။ အပ၊ ၁။ ၂၀၄။

သာမေတိ (ကြို) [သာမ + ဏော + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၄။ သာမ သွန္တနေ-ဟု နီတိ၊ ဓာတုဌ ရှိ၏။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁ဓဓ၀-နှင့်အညီ သာန္တနေ-ဟု ရှိသင့်၏။ ၎င်း သာန္တန-သဒ္ဒါ သာမဥပါယ်နှင့် ပိယကရဏ-ချစ်အောင်ပြု ခြင်း ၂-နက်ဟောသည်။ ကပ္ပဒ္ဒြမ။] ငြိမ်းအေး အောင်-ချစ်ခင်အောင်-ပြု၏။ သာမေတိ သာမယတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၄။

သာမ္မ (နာ) [သာမ + ဏျ။ သမဿ ဘာဝေါ သာမ္မံ။ တုလျတ္တံ။ ကပ္ပဒ္ဒြမ။] တူမျှ-တူညီ-သည်၏-အဖြစ်-ခြင်း။ သာမ္မပ္ပတိတိ သဗ္ဗာဝါ။ အလက်ာ။ ၂၀၀။ သာမ္မဿ တေသံ ဒ္ဝိန္နံ သဒိသတ္တာသ။ အလက်ာ၊ ဋီ။

သာယ်° (ဗျ) [သော + အမ်။ သော-ကို သာ-ပြု။ (ပါဏိနီ။ ၇၊ ၄၊ ၄၁)။ ယ-လာ သျတိ သမာပ-ယတိ ဒိနမိတိ သာယ်။ ကပ္ပဒ္ဒြမ။ သာယ် ပါတော ---- ဓကဒါ ဣ္ဏစ္ဆေတေ ကာလသတ္တ-မိယာ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၃ဓ၁-နှာ။ ရူ။ ၁၃၄-နှာ။ သာယမ်-သံ။ သာယ်-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။ သမာသ်၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကျေ, မကျေ ၂-မျိုးရှိသည်။ သာယ် ပါတံ၊ သာယတတိယက-တို့ကြည့်။ သဣ္ဣတ၌ကား ပုလ္လိင်နှင့် "ညနေဟော" သာယ-နာမ်ပုဒ်လည်းရှိသည်။] နေလွဲ-ညနေ-ညချမ်း-ညနေဆည်းဆာ-ည-အခါ၌။ သာယံ နိဂြောဓ'ပါဂမိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၃၀) တိ ဝိကာလေ နိဂြောဓံ ဥပဂတောတာ အသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၄၅။ ကိမိဒံ သာယမာဂတာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅၉) တိ ---- ပါတောဝ ဂန္ဓာ ကိမိဒံ သာယမာဂစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၃၄၅။ သယံ ပါတ (ထေရီ။ ၄၂၅) ဣ သာယနေ ပုဗ္ဗဏ္ဏေ စ။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၇၂။ ပါတောပဒမိဝ သာယံပဒံ နေပါတိကံ အနု-သာရလောပေန ပန "သာယတတိယက"ဣတိ ပါဠော ဒိဿတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၇-စ။

သာယ်၂ (ထီ၊ ဓကဝုစ်) [သာ + အယ်-တ-နှင့် တွဲကြည့်။] ထိုင်-ဝင်း-(ရေကန်-အရာ)။ သာယ် ဣ္ဏ ပေါ်ကွရဏီ။ ဝိ၊ ၃။ ၃ဓ။ သာ အယ် သာယ်။ ဝဇိရ။ ၄၁၃-၄။

သာယ်တတိယဥဒကောရောဟန (နာ) [သာယ် + တတိယ + ဥဒက + ဩရောဟန] ညနေချမ်းလျှင် သုံးကြိမ်မြောက် ရေသို့သက်ဆင်းခြင်း။ သာယ်တတိယဥဒကောရောဟနာဒိ-နှာနသုဒ္ဓိယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁ဓ၅။

သာယ်ပဒ (နာ) [သာယ် + ပဒ] သာယ်-ဟူသော ပုဒ်။ သာယ်°-ကြည့်။

သာယ (ပု) [သော + အ။ သာယ်-ကြည့်။ ပါဠိ၌ သာယ-ချည်း ပုဒ်သီးခြားရှားသည်။ တွဲလျက်

သာ တွေ့ရမျှားသည်။] သာယ်-သာယန္ဒ-တို့ကြည့်။

သာယကာလ (ပု) [သာယ + ကာလ] ညနေ-ညချမ်း-ညနေဆည်းဆာ-ည-အချိန်-အခါ။ ဣဒါနိ အာဂစ္ဆတိ သာယကာလေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၁၀။

သာယဂ္ဂဟဏ (နဉ) [သာယ + ဂဟဏ] သာယ-သဒ္ဒါ။ ညချမ်းကိုယူခြင်း။ သာယဂ္ဂဟဏေနေ ဝ စေတ္ထ ပါတောပိ သင်ယ္ယတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၉။

သာယဏ္ဍ (ပု) [သာယ် + အဟ။ အဟ-ကို ဏ္ဍ-ပြု။ သာယန္ဒ-ကြည့်ဦး။] ပုဗ္ဗာပရဏ္ဍာသာယ-မဗ္ဗေဟာဟသ ဏ္ဍော။ ---- သာယဏ္ဍော မဗ္ဗဏ္ဍော။ မောဂ်၊ ၃။ ၁၀၀။ နိရုတ္တိ။ ၄၀၉။

သာယတတိယက (တိ) [သာယ + တတိယ + က] သုံးခုတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော ညနေချမ်းရှိသော၊ ညနေချမ်းလျှင် သုံးကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော။ သာယတတိယကမ္ပိ ဥဒကောရောဟနာနုယောဂမနုယတ္တော ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၈။ ဒီ၊ ၃။ ၃၄။ အံ၊ ၁။ ၃၀၁။ မဟာနိ။ ၃၂၈။ သာယတတိယကံ ဥဒကံ သြရောဟေယျာသိ။ အံ၊ ၃။ ၄၃၂-၅။ သာယ်တတိယ-မဿာတိ သာယတတိယက်။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၄။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၃။ သာယ်တတိယ် အဿာတိ သာယတတိယက်။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၁။ သာယ်-တတိယန္တိ သာယန္ဒသမယသခ်ိတံ တတိယ-သမယံ ---- အနုသာရလောပေန ပန "သာယတတိယက"န္တိပိ ပါဌော ဒိဿတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၈။ (-မ၊ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၂။ ၆။ အာဘိ၊ ပု။ ၁၆၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅)။

သာယတရ (တိ) [သာယ် + တရ-ပါဏိနီ။ ၄၊ ၃။ ၂၃-သုတ်အဖွင့် ဘာသ-နှင့် ဝါတ္တိက ၁-ကြည့်။] နောက်ကျသောညနေ၊ ညနေချိန်နောက်ပိုင်း။ ပိတာပိသာ သာယတရံ အာဂမာသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၀၃။

သာယတိ (ကြို) [သေ + အ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၉။ သာ + ယ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၈။ သာ + အ + တိ။ ယ-လာ။ နိရုတ္တိ။ ၆၁၂။ သာယတိတိ ပဒဿ ရသ် အဿာဒေတိတိ အတ္ထော ---- ဓာတူနံ တု အနေကတ္ထတ္တာ။ သ္ဝာဒကော-သ်။ သာယအေ-ပါကတ။ ၎င်းတို့ အလို သဒ (သာဒ) + တိ။ သာဒတိ=သာယတိ။ ဒ-ကို ယ-ပြု။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-၏။ ဇိဝှာယ ရသ် သာယတိ။ အဘိ၊ က။ ၁၅၈။ ဒ္ဒိဟိ ဇိဝှာဟိ ရသ် သာယတိ (မဟာနိ။ ၆) တိ ဒုဝိဓာဟိ ဇိဝှာဟိ ရသ် ဇာနာတိ အဿာဒံ ဝိန္ဒတိ သာဒိယတိတိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁။ ဘောတ္တာ (သ်၊ ၂။ ၂၉၆) တိ ဘုတ္တာ သာယိတ္တာ လေဟိတ္တာ။ သ်၊ ၆။ ၃။ ၂၉၊ ၃၀။

<u>သာယန္ဓိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၈။ မ၊ ၁။ ၃၀၁။ အဘိ၊ က။ ၁၂၉။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၀၉။ <u>သာယာမ</u>-မ၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉-၄၀။ <u>သာယတု</u>-သ်၊ ၆။ ၁။ ၁၈၉။ <u>သာယထ</u>-သုတ္တန်၊ ၆။ ၁။ ၇၂။ <u>သာယသု</u>-အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၃။ <u>သာယေယ္ယ</u>-မိလိန္ဒ။ ၉၃။ <u>သာယေထ</u>-အံ၊ ၂။ ၂၀၇။ <u>သာယေယ္ယုံ</u>-သ်၊ ၂။ ၂၉၅။ သာယိ-ဝိ၊ ၁။ ၉၁။ ဒီ၊ ၃။ ၇၀။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၁။ <u>သာယိသု</u>-ဒီ၊ ၃။ ၇၀။ <u>သာယိသာမိ</u>-သုတ္တန်၊ ၆။ ၁။ ၁၀၆။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၃၂။

သာယတု (ကြို) [သေ + အ + တု။ သာ + ယ + တု။ သဒ (သာဒ) + တု] (အရသာကို)

သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-လော့။ ဘုဥ္ဃတု ဘဝံ မဟာပြဟ္မာ၊ သာယတု ဘဝံ မဟာပြဟ္မာ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁စဥ။

သာယတ္ထိက (တိ) [သ (အတ္ထ) + အာယတ္ထ + ဏိက။ သ္ဝာယတ္ထ-သံ။ သာယတ္ထ-ပါကတ။] မိမိအလိုဆန္ဒနှင့် ဆက်သွယ်ခြင်းရှိ-မိမိအလို အတိုင်းဖြစ်-သော။ သေရိတိ သာယတ္ထိကော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၅။

သာယထ (ကြို) [သေ + အ + ထ။ သာ + ယ + ထ။ သဒ (သာဒ) + ထ။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ကုန်လော့။ ဧတေသံ "ဣမံ ခါဒထ၊ ဣမံ ဘုဥ္ဇထ၊ ဣမံ သာယထာ"တိ ဝတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၇၂။

သာယန (နာ) [သေ + အ + ယု။ သာ + အ + ယု။ သဒ (သာဒ) + ယု။ သာယတိ-မ္ဘ။] (၁) (လျှာဖြင့်) လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်း။ (၂) လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်သောအရာ၊ လျက်ဘွယ်။ (၁) ဇိတ္တာ ဧဝ သာယန-လက္ခဏော ဣန္ဒဋ္ဌ ကာရေ-တီတိ ဇိဝှိန္ဒြိယံ။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၁။ ၈၀။ ရသာ-တ္ဘာယနသခ်ါတာ သာယနကိရိယာ လဗ္ဘတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၅၆။ (၂) အစ္ဆာဒနံ သာယနမန္ဒ-ပါနံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၀၄။ ဇိတ္တာယ သာယနမတ္ထံ နိသဒ္ဓိတ္ဘမေဝ ပါစိတ္တိယဉ္စ ဒေသေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၆။ ခဇ္ဇနေ ဘောဇ္ဇနေ စ သာယနေ စ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၆၃။

သာယနကိရိယာ (ထီ) [သာယန + ကိရိယာ] (လျှာဖြင့်) လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်း-အမူအရာ-အခြင်းအရာ။ သာယန (၁) ကြည့်။

သာယနဋ္ဌ (ပု) [သာယန + အတ္ထ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-တတ်သော-အနက်-သဘော။ သာယနဋ္ဌေန ဇိတ္တာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၄၈။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၁။ ၇၄။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၄၄။ ဇိတ္တာသဒ္ဒေန ဝိညာယမာနာ ကိရိယာ သာယနန္တိ ကတ္တာ "သာယနဋ္ဌေနာ"တိ အာဟ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။

သာယနတ္ထ (တိ) [သာယန + အတ္ထာ] (အရသာကို) လျက်ခြင်းအကျိုးရှိသော။ ဇိတ္တာ သာယနတ္ထာ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၂၃။

သာယနလက္ခဏ (နာ) [သာယန + လက္ခဏ] (လျှာဖြင့်) လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်း-အမှတ်အသားလက္ခဏာ။ သာယန (၁) ကြည့်။

သာယနိယ (တိ) [သေ + အနိယ။ သာ + ယ + အနိယ။ သဒ (သာဒ) + အနိယ။ သာယတိ-မ္ဘ။] (လျှာဖြင့်) လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်သော အရာ၊ လျက်ဘွယ်။ (ပိဏ္ဍပါတ= ဆွမ်း ၁၆-မျိုးအနက် ၁၅-ခုမြောက်ဆွမ်း)။ တတ္ထ ပိဏ္ဍ-ပါတောတိ သြဒနော ---- ခါဒနံ သယနိယံ လေဟနိယန္တိ သောဠသပိဏ္ဍပါတာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၂။ သာယနိယာနိတိ သာတဗ္ဘာနိ သပ္ပိနဝနီတာဒီနိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၉။ မူလရသော ခန္ဓရသောတိ အာဒိနာ နယေန သာယနိယဓမ္မာ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၁။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။

သာယနိယဓမ္မ (ပု) [သာယနိယ + ဓမ္မ] (လျှာဖြင့်) လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်သောတရား။ သာယနိ-ယဓမ္မာတိ ဇိတ္တာယ သာယိတဗ္ဗာ ဓမ္မာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂။ သာယနိယ-လည်းကြည့်။

သာယန္တိ (တိ) [သေ + အ + အန္တိ။ သာ + ယ + အန္တိ။ သဒ (သာဒ) + အန္တိ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-သော။ သာယန္တော ရသာနိ၊ ဖုသန္တော ဖဿာနိ မနောရမာနိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၆၀။ သာယန္တော ရသာနိ မနောရမာနိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၄။

သာယန္တိ (ကြိ) [သေ + အ + အန္တ။ သာ + ယ + အန္တိ။ သဒ (သာဒ) + အန္တိ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ကုန်၏။ ---- အတ္ထနာ ခါဒန္တိ သာယန္တိ ပိဝန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ (-မ၊ ၁။ ၃၀၁။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၂၀၉)။

သာယနၸ (ပု) [သာယ + အဟ။ အဟ-အဟန်=အဟ=အန္တ=အနၸ။ အဟန်=သက္ကတ။ အဟော သာယော သာယာဟော=သာယနၸော၊ ပါဏိနိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၀။ သိဒ္ဓန္တ။ သာယော အဟော သာယနၸော၊ ထောမ။ အဟသ သာယ် သာယနၸ်။ ရူ။ ၁၉၈-နၸာ။ မောဂ်၊ နိရုတ္တိ-တိုဋ္ဌ သာယနၸ်-ဟုရှိ၏။ နေ-ကို ဏာ-ပြုဘွယ် အ အကြောင်းမရှိ။ သာယဟ-သ်။ ပုဗ္ဗဏှ-စသည် ၌သာ ပူ၀ ါ်ဟ=ရေဖ-ကြောင့် ဏာ-နှင့် သင့်သည်။] ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်။ ပုဗ္ဗဏှော ၀ါ သာယနၸော ၀ါတိ ဧ၀ं ဒိ၀သဘာဂေါ အာစိက္ခိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၆။ သာယ် ပါတန္တိ သာယနၸေ ပုဗ္ဗဏှေ စ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၂။ ပုဗ္ဗဏှေ ဏတေ သာယနၸေ ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၄၆။ သံ၊ ၂။ ၁။ ၃၂။ သာယ်တတိယန္တိ သာယနၸသမယသခ်ိတံ တတိယသမယံ။ သီ၊ ၂။ သစ်၊ ၂။ ၃၅၃။ မဇ္ဈနၸေ သာယနၸေ စ ဥဒကသြရောဟဏကာ။ အံ၊ ၂။ ၃၅၆။

သာယနၸကာလ (ပု) [သာယနၸ + ကာလ] ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်အခါ။ ကာလပုစ္ဆာတိ ပုဗ္ဗဏှကာလေ ၀ါ မဇ္ဈနှိကကာလေ ၀ါ သာယနၸကာလေ ၀ါ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၁။ တဿာ သာယနၸကာလသ္မိं။ ဏ၊ ၂။ ၃၅၆။ သာယနၸ-သမယ (မ၊ ၁။ ၄၈) န္တိ သာယနၸကာလေ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၅။ သာယနၸသမယ (မ၊ ၁။ ၄၈) န္တိ သာယနၸကာလေ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၅။ သာယနၸ-သမယ (ပဋိသं။ ၃၀) န္တိ ဒိ၀သဿ သာယနၸ-ကာလေ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၃။ သာယနၸ-ကာလေ ဒိ၀ါဝိဟာရတော ဥဋ္ဌိတံ။ မ၊ ၂။ ၂။ ၁၃။

သာယနၸကာလသမနန္တရ (တ) [သာယနၸကာလ+ သမနန္တရ] ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်ကာလ ၏အခြားမဲ့သော။ သာယနၸကာလသမနန္တရေ အလက််တပဋိယတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁။

သာယနၸဓမ္မကထာ (ထီ) [သာယနၸ + ဓမ္မကထာ] ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်၌ ဟောအပ်သော တရားစကား။ သရဘာဏ် သာယနၸဓမ္မကထာ။ အံ၊ ၂။ ၂။ ၁၂၂။

သာယနၸဘောဇန (နဝ) [သာယနၸ + ဘောဇန] ညစာစားခြင်း၊ ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်၌ စားခြင်း။ ဧ၀ं သာယနၸဘောဇနေနပိ သိယုံ ဧကဘတ္တိကာတိ တဒါ သက််နိ၀တ္တနတ္ထံ။ အံ၊ ၂။ ၁၇၇။

သာယနၸဘောဇီ (တ) [သာယနၸ + ဘုဇ + ဏိ] ညစာ-စားတတ်-စားလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ ဧ၀ं သတိ သာယနၸဘောဇီပိ ဧကဘတ္တိကော သိယာတိ တဒါသက််နိ၀တ္တနတ္ထံ။ သီ၊ ၂။ သစ်၊ ၁။ ၃၄၇။

သာယနၸ၀ေလာ (ထီ) [သာယနၸ + ၀ေလာ] ညနေ-ညချမ်း-ပိုင်းအချိန်အခါ။ သာယနၸ-၀ေလာယံ ပစ္ဆာယာကာရပဥ္ဇပုစ္ဆနကာရဏေန။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၇၅-၆။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၉၊ ၈၀။ သာယ် သာယနၸ-၀ေလာယန္တိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၅၆။

သာယနၸသမနန္တရ (တ) [သယနၸ + သမနန္တရ] သာယနၸကာလသမနန္တရ-ကြည့်။ အထ တေ သယနၸသမနန္တရေ မေထုနသံ၀ါသं ကရိ(သု)။ ဏ၊ ၆၊ ၆။ ၂၇၀။

သာယနှသမယ (ပု) [သာယနှ + သမယ] သာယနှဝေလာ-ကြည့်။ အာယသ္မာ ဒဗ္ဗော မလ္လပုတ္တော သာယနှသမယံ ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၄။ သာယနှသမယ (ဥဒါန်။ ၈၈) နှင့် သာယနှေ ဧကံ သမယံ။ ဥဒါန်၊ ၆။ ၉၂။

သာယမာန (တိ) [သေ + အ + မာန။ သာ + ယ + မာန။ သဒ (သာဒ) + မာန] (အမြိုက် အရသာကဲ့သို့) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-သော။ အမတမိဝ သာယမာနေ အတိဝိယ ---- ရညော နိဒဿေနော။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၇၃။

သာယမာသ (ပု) [သာယံ + အသ + ဏ] ညစာ၊ ညနေချမ်းခ်ိ စားအပ်သောအစာ။ သာယံ သာယမာသာယ ပါတော ပါတရာသာယ။ ဒီ၊ ၃။ ၇၈။ ဧကဘတ္တိကောတိ ပါတရာသဘတ္တံ သာယမာသဘတ္တန္တိ ဒွေ ဘတ္တာနိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၇၅။ သာယံ အသိတဗ္ဗန္တိ သာယမာသံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၆။ (-ဏ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၄။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၅၆)။

သာယမာသဘတ္တ (နာ) [သာယမာသ + ဘတ္တ] သာယမာသဘတ်။ ညနေချမ်းအခါ၌ စားအပ်သောထမင်း၊ ညစာထမင်း။ ဧကဘတ္တိကောတိ ပါတရာသဘတ္တံ သာယမာသဘတ္တန္တိ ဒွေ ဘတ္တာနိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၇၅။ တံ ပနေတံ ဧဝံ သဗ္ဗာကာရပရိပူရံ ပကတိယာ သာယမာသ-ဘတ္တံ ဘုဉ္ဇိတ္တာ ----။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၀။ ဧဝမေဝ မနုဿာနံ သာယမာသဘတ္တေ နိဋ္ဌိတေ စနွေန သဒ္ဓိ ယုဂနဒ္ဓံ ကတ္တာ ပေသေသိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၇။ ဧကဘတ္တိကာတိ ပါတရာသဘတ္တံ သာယမာသဘတ္တန္တိ ဒွေ ဘတ္တာနိ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၈၊ ၃၇၇။ (-မ၊ ၆။ ၄။ ၅။ ၁၅၃။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၇)။

သာယမာသဘုတ္တဝေလာ (ထီ) [သာယမာသ + ဘုတ္တ + ဝေလာ] ညစာ (ထမင်း) စား-စားပြီး-သောအခါ၊ ညစာ (ထမင်း) စားပြီးချိန်။ တသ္မာ ဘိက္ချဝဲယေ ဝန္ဒိတ္တာ ပဋိက္ကမန္တေ မနုဿာနံ သာယမာသဘုတ္တဝေလာယံ သာမဏေရမ္ပိ အဇာနာပေတ္တာ ---- နိက္ခမိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၉။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၈။

သာယသီ (ကြို) [သာ + ယ + သီ။ သာယတီ-မ္ပ။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-၏။ ယေ တေ ဇိဏ္ဏာဝိညေယ္ယာ ရသာ အသာ-ယိတာ အသာယိတပုဗ္ဗာ၊ နစ သာယသီ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၅။

သာယသု (ကြို) [သေ + အ + သု။ သာ + ယ + သု။ သဒ (သာဒ) + သု] (အရသာကို) (ငါ) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-အုံ့။ ဣဒံ တာတ သာယသု။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၅။

သာယာမ (ကြို) [သေ + အ + မ။ သာ + ယ + မ။ သဒ (သာဒ) + မ] (အရသာကို) (ငါတို့) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ကုန်-အုံ့-၏။ ယံ ဣဒ္ဓာမ၊ တံ သာယာမ။ မ၊ ၂။ ၁၂၄။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉-၄၀။

သာယီသု (ကြို) [သေ + အ + ဉံ။ သာ + အ + ဉံ။ သဒ(သာဒ) + ဉံ။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ကုန်ပြီ။ ---- ရသပထဝီ အဂ္ဂိလိယာ သာယီသု။ ဒီ၊ ၃။ ၇၀။

သာယီ (ကြို) [သေ + အ + ဤ။ သာ + ယ + ဤ။ သဒ (သာဒ) + ဤ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ပြီ။ အသပ္ပါယာနိ စ သာယနိယာနိ သာယီ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၁။ (-ဒီ၊ ၃။ ၇၀။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၅၀)။

သာယိက (တိ) [သိ + ဏ=သယ + ဏိက။ ဥပနိဿာယ သေတီတိ ဥပသယော၊ ဥပသ-ယောဝ သြပသာယိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၃။] (၁) အိပ်-နေထိုင်-တတ်သော၊ သူ။ (ထီ၊ နိ) (၂) အိပ်-နေထိုင်-ခြင်း။ (၁) သြပသာယိကော မေ ဘဝိဿသိ။ မ၊ ၁။ ၄၀၃။ မ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၄။ (ထီ၊ နိ) (၂) သယေထ မတသာယိကန္တိ။ ထေရ။ ၂၉၅။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၉။ ထဏ္ဍိလသာယိ-ကာ စာတိ ဟရိတကုသသန္ဌတေ ဘူမိဘာဂေ သယနံ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၄၃။

သာယိတ[1] (တိ) [သေ + အ + တ။ သာ + ယ + တ။ သဒ (သာဒ) + တ။ သာယတိ-မှ။ သ္ဍာဒိတ-သံ။] (၁) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်သော (အရသာ၊ ရသာရုံ၊ လျက်ဖွယ်)။ (ပု) (၂) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်း။ (၁) မုတံ နာမ ယာနေန ယာယိတံ၊ ဇိဝ္ဟာယ သာယိတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ သာယိတံ ဝါ အမ္မ ပက္ကာ-မဓုဖာဏိတာဒိ သမ္ဘဒေဝ ပရိပါကံ ဂစ္ဆတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇စ။ သာယိတန္တိ အဿာဒိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၃။ (ပု) (၂) သာယိတပစ္စယာ စ ကာယဗလံ နိဿာယ အရိယဘူမိ သြက္ကမိတုံ သက္ကောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၂စ။ သာယိတေ (မ၊ ၁။ ၇၂) တိ မဓုဖာဏိတာဒိသာယနေ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၁။

သာယိတ[2] (တိ) [သိ + ဏော + တ။ သယတိ-မှ။] လည်းလျောင်း-အိပ်-စေအပ်သော။ သ္ဍာ တာပိ ဘိက္ခုနိယော၊ အာသုံ မဠ္ဍေသု သာယိ-တာ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၉။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၆၀။

သာယိတပစ္စယ (ပု) [သာယိတ + ပစ္စယ] သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်း (ဟူသော) အကြောင်း။ သာယိတပစ္စယာ စ ကာယဗလံ နိဿာယ အရိယဘူမိ သြက္ကမိတုံ သက္ကောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၂စ။

သာယိတ္ထ (တိ) [သေ + အ + တ္ထ။ သာ + ယ + တ္ထ။ သဒ (သာဒ) + တ္ထ။ သာယတိ-မှ။] သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ နိ နဂ္ဂေန သာယိတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၃။ အဿာယိတံ သာယိတ္ထံ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၇။ လေဟိတ္ထန္တိ သာယိတ္ထံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇စ။ (-မ၊ ၂။ ၁၂၃-၄။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉။ မိလိန္ဒ။ ၅၆။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၂)။

သာယိတဗျဉ္ဇနရသ (ပု) [သာယိတ + ဗျဉ္ဇန + ရသ] သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-အပ်သော အမဲဟင်းလျှာအရသာ။ ဝနစရကေန နဂရေ သာယိတဗျဉ္ဇနရသော ဝိယ စ နေသံ ဓမ္မာ-ဘိသမယော ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၄၆။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉စ။

သာယိတုံ (ဗျ) [သေ + အ + တုံ။ သာ + အ + တုံ။ သဒ (သာဒ) + တုံ။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ခြင်းငှာ။ ဇိဝ္ဟာယ ရသေ သာယိတုံ။ ဥဒါန။ ၁၁၂။ ပဂေ၀ ယာယိတုံ ဝါ သာယိတုံ ဝါ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၄၆။ ဒိန္နာဟာရပရိဘောဂေ နာနဂ္ဂရသေ သာယိတုံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁စ၃။ ယာယိတုံ သာယိတုဠ္ဍ အသက္ကုဏောယ္ယာ တေ နတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။

သာယိတ္ဝာ (ကြို၊ ဝိ) [သေ + အ + တ္ဝာ။ သာ + ယ + တ္ဝာ။ သဒ (သာဒ) + တ္ဝာ။] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-၍။ ဣမံ သာယိတ္ဝာ မရိဿတိတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၇။ ဇိဝ္ဟာယ ရသံ သာယိတ္ဝာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၂။ မ၊ ၁။ ၃၄၀။ မ၊ ၂။ ၉၊ ၁စ။ မ၊ ၃။ ၁၃၊ ၅၄။

သာယိသာမိ (ကြို) [သေ + အ + သာမိ။ သာ + ယ + သာမိ။ သဒ (သာဒ) + သာမိ] (အရသာကို) (၈) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-လိမ့်အံ့။ အလောလောတိ "ဣဒံ သာယိသာမိ ဣဒံ သာယိသာမီ"တိ ဧဝံ ရသဝိသေသေသု အနာကုလော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၆။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၃၂။

သာယီ (တိ) [သိ + ဏီ။ သယနသီလော။] အိပ်တတ်-အိပ်လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ နိဒ္ဒါယိတာ သမ္မရိဝတ္တာသာယီ။ ဓမ္မ။ ၅၉။ နိဒ္ဒါယနသီလော သမ္မရိဝတ္တာသာယီ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၆။

သာယေထ (ကြို) [သေ + အ + ဧထ။ သာ + ယ + ဧထ။ သဒ (သာဒ) + ဧထ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ရာ၏။ သော ယတော ယတော သာယေထ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၇။

သာယေယ္ယ (ကြို) [သေ + အ + ဧယ္ယ။ သာ + ယ + ဧယ္ယ။ သဒ (သာဒ) + ဧယ္ယ] (အရသာကို) သာယာ-လျက်-မြည်းစမ်း-ရာ၏။ နစ တေ ဟောတိ သာယေယ္ယ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၅။

သာယေယ္ယ (ကြို) [သေ + အ + ဧယ္ယ။ သာ + ယ + ဧယ္ယ။ သဒ (သာဒ) + ဧယ္ယ] သာယေယ္ယ-ကြည့်။ ရသံ သာယေယ္ယ။ မိလိန္ဒ။ ၉၃။

သာရ (တိ) [သာရ + အ။ တနည်း သရ + ဏ။ သာရယတိ ဖေဂ္ဂုနိ ဒုဗ္ဗလာနိ ကရောတီတိ သာရော၊ ထိရံသော။ ဓာတ္ဌတ္ထ။ သာရ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) (က) (သစ်ပင်-သစ်သား-တို့၏) အဆီအနှစ်။ (ခ) (သစ်သီး-သစ်စေ့-တို့၏) အသား-အစေ့-အဆံ။ (၂) သံစသော သတ္တု ၇-မျိုး, ဥစ္စာ, ဓန, အသပြာ။ (၃) စန္ဒကူး။ (၄) သာရကမ္ဘာ (ဘုရားတစ်ဆူပွင့်)။ (၅) ချိမြိန်-ကောင်းမြတ်-အကောင်းဆုံး-အသာဆုံး ဖြစ်-သော။ (၆) အနှစ်သာရသဖွယ်ဖြစ်သော။ (က) သီလသာရ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန, ပရမတ္ထသာရ ၆-ပါး။ (ခ) နိစ္စသာရ, သုခ, အတ္တသာရ ၃-ပါး။ (ဂ) ဓမ္မသာရဟူသော နိဗ္ဗာန်။ (ဃ) ပြဟ္မစရိယသာရဟူသော အရဟတ္တဖိုလ်။ (၇) သီလစသော အနှစ်သာရ-နှင့်ပြည့်စုံ-ရှိ-သော။ (၈) အသက်။ (၉) အနှစ်သာရဖြင့်-ပြီး-ပြေလုပ်ထား-သော။ (၁၀) ရေ။ (၁၁) အောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အသံရှိသော။ (၁၂) သာရ သုတ် ၂-သုတ်။ (၁) (က) (သစ်ပင်-သစ်သား-တို့၏) အဆီအနှစ်။ ပုရိသော သာရတ္ထိကော သာရဂဝေသီ ---- သာရံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ မညေယ္ယ။ မ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၂၅၀။ ယော တတ္ထ သာရော (အံ၊ ၂။ ၁၆၄) တိ ယံ တတ္ထ ထိရဋ္ဌာနံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၅၆။ (ခ) (သစ်သီး-သစ်စေ့-တို့၏) အသား-အစေ့-အဆံ။ ဝိရူဟ-ကာသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဇ္ဇော ဗီဇသဒ္ဒေါ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၇။ (၂) သံစသော သတ္တု ၇-မျိုး, ဥစ္စာ, ဓန, အသပြာ။ သတ္တလောဟာနိ ကဟာ-ပဏော စ သာရော နာမ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၉၂။ (၃) စန္ဒကူး။ သာရမယော (ဒီ၊ ၂။ ၁၄၉) တိ စန္ဒနသာရမယော။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၃။ ပေတ၊ ၆။ ၂၂၅။ (၄) သာရကမ္ဘာ (ဘုရားတစ်ဆူပွင့်)။ ဂုဏသာရုပ္ပါဒကဿ ဂုဏသာရဇနနဿ ဧကဿ သမ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓဿ ပါတုဘာဝေန 'သာရကပ္ပေါ'တိ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၇။ (၅) ချိမြိန်-ကောင်းမြတ်-အကောင်းဆုံး-အသာဆုံး ဖြစ်-သော။ သာရပါမဇ္ဇ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆) နိန္ဒ ဥတ္တမံ ပါမဇ္ဇံ။ ဝဇိရ။ ၂၈။ ဧတေ ကောသမ္ဗာ-ဒယော ရုက္ခာ သာရဖလာ မဓုရဖလာ ဥတ္တမ-ဖလာ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၀။ မဟာဋ္ဌကထာယ သာရန္တိ ဒီဃနိကာယမဟာဋ္ဌကထာယံ အတ္ထ-

သာရံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၁။ (၆) အနှစ်သာရ သဖွယ်ဖြစ်သော။ (က) သီလသာရ, သမာဓိ, ပညာ, ဝိမုတ္တိ, ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန, ပရမတ္ထ သာရ ၆-ပါး။ တေ သာရန္တိ ---- သီလသာရံ သမာဓိသာရံ ပညာသာရံ ဝိမုတ္တိသာရံ ဝိမုတ္တိ-ဉာဏဒဿနသာရံ ပရမတ္ထသာရံ နိဗ္ဗာနဓာ-နာမိဂစ္ဆန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၇၃။ (ခ) နိစ္စသာရ, သုခ, အတ္တသာရ ၃-ပါး။ နိစ္စသာရသာရေန ဝါ သုခသာရသာရေန ဝါ အတ္တသာရသာရေန ဝါ။ စူဠနိ။ ၁၈၂-၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၆၇။ (ဂ) ဓမ္မသာရဟူသော နိဗ္ဗာန်။ နိစ္စဘာဝတော သေဋ္ဌဘာဝတော စ ဓမ္မေသု သာရန္တိ ဓမ္မသာရံ နိဗ္ဗာနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၆၀။ (ဃ) ပြဟွစရိယ သာရဟူသော အရဟတ္တဖိုလ်။ ဧတံ သာရ (မ၊ ၁။ ၂၅၇) န္တိ ဧတံ အရဟတ္တဖလံ ပြဟွစရိ-ယသ သာရံ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၅။ (၇) သီလ စသော အနှစ်သာရ-နှင့်ပြည့်စုံ-ရှိ-သော။ သာရောတိ တေဟိ ယေဝ သီလသာရာဒိဟိ သမန္နာဂတတ္တာ နီလသမန္နာဂမနေ နီလော ပဋော ဝိယ "သာရော ဘိက္ခု"တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၇။ (၈) အသက်။ ဗန္ဓသာရော (အလက်ာ။ ၁၄၉) တိ ပဒ္ဓဂဒ္ဓဝိမိဿသခ်ီ-တသ ဗန္ဓသ ဇီဝိတမိတိ မညန္တိ။ အလက်ာ၊ ဋီ။ ၁၄၉။ (၉) အနှစ်သာရဖြင့်-ပြီး-ပြည့်ပ်ထား-သော။ သာရကရဏ္ဍကေဟိ စန္ဒနသာရာဒိ-သာရမယကရဏ္ဍကေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၃။ (၁၀) ရေ။ ဘိက်ာ ကုရရာ သာရာ၊ ပူရိတာ ကာနနေ သဒါ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂။ (၁၁) အောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောအသံရှိသော။ တိတ္တိရာ သုသရာ သာရာ၊ သုသရာ ဝနကုက္ကုဋာ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၃။ (၁၂) သာရ သုတ် ၂-သုတ်။ မူလံ သာရော စ ဝိသိကံ။ သံ၊ ၃။ ၄၂။ ၁၆၇။

သာရက[1] (တိ) [သာရ + က] အနှစ်သာရရှိသော။ အသာရကေသူ (ဇာ၊ ၁။ ၅၆) တိ နိသာ-ရေသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၉။ သာရကာနိ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၃) တိ သာရဘူတာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။ (အသာရက၊ အသာရကဋ္ဌ-စသည်ကြည့်)။

သာရက[2] (ပု) [သာရ + က။ ကဋ္ဌသာရ-နှင့် ကဋ္ဌသာရက-ကြည့်။] မြက်ဖျာ၊ သင်ဖြူး၊ သပ္ပေါ်ဖျာ၊ မြတ်သောဖျာ။ ကဋ္ဌသာရော (ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၂၁၄) တိ ကဋ္ဌောယေဝ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၅။ ကဋ္ဌသာရေကေ (ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၇၂) တိ တာလပဏ္ဏာဒီဟိ ဝီတေ အတ္ထရဏေ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၈။

သာရကဋ္ဌ (နာ) [သာရ + ကဋ္ဌ] အနှစ်ရှိသော သစ်သား၊ သစ်သားနှစ်။ သာရကဋ္ဌေန ဖလ-ကပါဏိယော ကတ္တာ တာဟိ ပါဏိဟိ မဋ္ဌကမ္ပံ အာကာသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၈။

သာရကဋ္ဌမယ (တိ) [သာရကဋ္ဌ + မယ] အနှစ်ရှိသောသစ်သား-သစ်သားနှစ်-ဖြင့်ပြီးသော။ ဝသနပါသာဒဿာရောဟနတ္ထာယ သာရ-ကဋ္ဌမယံ နိဿေဏိ ကတ္တာ ဥဿာပေတ္တာ ဋ္ဌပေသိ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၈။

သာရကပ္ပ (ပု) [သာရ + ကပ္ပ] သာရကမ္ဘာ၊ မြတ်သောကမ္ဘာ၊ ဘုရားတစ်ဆူပွင့်သောကမ္ဘာ။ သုန္ဒရကပ္ပေ သာရကပ္ပေတိ ဘဂဝါ ဣမံ ကပ္ပံ ထောမေန္တော ဧဝမာဟ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄၊ ၅။ တေသု ယသ္မိံ ကပ္ပေ ဧကော ဗုဒ္ဓေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အယံ သာရကပ္ပေါ နာမ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆)။ သာရ (၄) လည်းကြည့်။

သာရကရဏီယ (တိ) [သာရ + ကရဏီယ] အနှစ်ဖြင့်ပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ယဿ သာရေန သာရကရဏီယံ။ မ၊ ၁။ ၂၅၀။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၇)။

သာရကရဏ္ဍက (ပု) [သာရ + ကရဏ္ဍက] (စန္ဒကူနှစ်အစရှိသော) အနှင့်ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော-ကြုတ်-ပခြုပ်-အစ်။ လာခါဂုဋ္ဌ-မတ္တေ အဋ္ဌ သာရကရဏ္ဍကေ လိခါပေတွာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၆။ ကိလဉ္ဇမယ် သမုဂ္ဂ် သာရ-ကရဏ္ဍကေ ၆ပေသိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၉။ သာရကရဏ္ဍကေတိ စန္ဒနသာရာဒိသာရမယ-ကရဏ္ဍကေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၉၃။

သာရက္ခ (တိ) [သဟ + အာရက္ခ။ သံရက္ခ-သံ။] စောင့်ရှောက်ခြင်း-အစောင့်အရှောက်-ရှိသော။ ဒါယန္တိ သာရက္ခံ အဘယတ္ထာယ ဒိန္နံ အရည်။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၃။ တေ ဣမေ သဿာမိကာ သာရက္ခာ နု ဝတ္ထာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။ သဿာမိကာ သာရက္ခာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၉။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၈၀။

သာရက္ခတိ (ကြို) [သံ + ရက္ခ + အ + တိ။ သာရာဂေါ-ကဲ့သို့ သံ-ကို သာ-ပြု။ သံရက-တိ-သံ။ သာရက္ခဏ-ပြာ။] ကောင်းစွာ-စောင့်ရှောက်-လုံခြုံစေ-၏။ သာရက္ခန္တိ စ သံသဒ္ဒသ သာဘာဝံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ သာရာဂေါတိ အာဒိသု ဝိယ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၅။

သာရက္ခိတ (တိ) [သံ + ရက္ခ + တ။ သံရက္ခိတ-သံ။ သာရက္ခိအ-ပြာ။] ကောင်းစွာ-စောင့်ရှောက်-လုံခြုံစေ-အပ်သော။ သာရက္ခိတ-မာနသာ သတာရက္ခေန စေတသာ သမန္နာ-ဂတာတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၂။

သာရက္ခိတမာနသ (တိ) [သာရက္ခိတ + မာနသ] ကောင်းစွာ-စောင့်ရှောက်-လုံခြုံစေ-အပ်သော စိတ်ရှိသော။ သာရက္ခိတ-ကြည့်။

သာရက္ခေတ္တ (နဝ) [သာရ + ခေတ္တ] အနှစ်သာရ ရှိသော-လယ်-လယ်မြေ။ မဏ္ဍာခေတ္တေတိ ဥိသခါရာဒိဒေါသေဟိ အဝိဒ္ဓသ္မေ သာ-ရက္ခေတ္တေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။

သာရခါဏုက (ပု၊ နဝ) [သာရ + ခါဏုက] အနှစ်ရှိသော-ငုတ်-သစ်ငုတ်။ ကပ္ပကတံ ဝိယ သာရခါဏုကေ အာကောဋ္ဌေတွာ ဧဝံ ကတ-မေဝ 'အာဟရိမံ ဘတ္တိပါဒ'န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၉။

သာရခေတ္တ (နဝ) [သာရ + ခေတ္တ] သာရက္ခေတ္တ-ကြည့်။ အညဿ သာရခေတ္တတော အဓိက-တရံ ခည် လဘတိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၇။

သာရဂ္ဘကောဋ္ဌာဂါရာဒိ (တိ) [သာရဂ္ဘ + ကောဋ္ဌာဂါရ + အာဒိ] ဘဏ္ဍာတိုက်ကျီအိမ် အစရှိသော။ သာရဂ္ဘကောဋ္ဌာဂါရာဒိသု နေတ္ထတ္ထအဂ္ဂဋ္ဌန္တိ နိရဂ္ဂဠော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၅။

သာရဂဝေသန (နဝ) [သာရ + ဂဝေသန] (သစ်ပင်၏) အနှစ်-သာရ-ကိုရှာမှီးခြင်း။ ကဒလိယံ သာရဂဝေသနံ ဝိယ စ ရိတ္တကော တုစ္ဆကောဝ ဟောတိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၆၇။

သာရဂဝေသီ (တိ) [သာရ + ဂဝေသီ။ ထီ-ဌ -- ဂဝေသိနီ။] အနှစ်သာရကိုရှာမှီးလေ့ရှိသော၊ သူ။ ပုရိသော သာရတ္ထိကော သာရဂဝေသီ သာရပရိယေသနံ စရမာနော။ မ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၂၅၀။ မ၊ ၃။ ၂၃၅၊ ၂၆၇။ သံ၊ ၂။ ၁၁၅၊ ၃၁၄။ အံ၊ ၃။ ၄၄၀။

သာရဂဟဏဝိပလ္လာသ (ပု) [သာရ + ဂဟဏ + ဝိပလ္လာသ] အနှစ်-အနှစ်ရှိသည်-ဟု ယူခြင်း ဟူသော ဖောက်ပြန်မှားယွင်းသောနှလုံးသွင်း ခြင်း။ သာရာဒါနာဘိနိဝေသဿာတိ အသာ-ရေသု သာရဂဟဏဝိပလ္လာသဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၀။

သာရဂဟကာဘိနိဝေသ (ပု) [သာရဂဟကာ + အဘိနိဝေသ] အနှစ်-အနှစ်ရှိသည်-ဟု ယူလျက် နှလုံးသွင်းခြင်း။ သာရဒါနာဘိနိဝေ-သဿာတိ အသာရေသု သာရဂဟကာဘိ-နိဝေသဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂ဒု။ ၅၁၀။

သာရဂါဟီ (တိ) [သာရ + ဂါဟီ။ ဂဟ + ဏီ။ ထီ-ဌ --ဂါဟိနီ။] အနှစ်သာရ-အမြတ်တရား-ကိုယူလေ့ရှိသော၊ သူ။ ကုသလံ ကတ္တုကာမေန၊ ဇန္ဓုနာ သာရဂါဟိနာ။ အပ၊ ၂။ ၈၀။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၈။

သာရဂုဏ (ပု) [သာရ + ဂုဏ] မြတ်သော ဂုဏ်။ သာရဂုဏဝသေနေဝ သတ္တေသု ဥဒ္ဓရိ-တဗ္ဗတော သတ္တာနံ ဥဒ္ဓါရော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၂၀။

သာရဂ္ဂ (ပု) [သာရ + အဂ္ဂ။ သံ + ရန္ဓ + တ။ (ဘဇ + တ။ ဘဂ္ဂ-ပြီးသကဲ့သို့)။] သာရဂ္ဂ မည်သောဥပါသကာ။ သာရဂ္ဂေါ ဥပါသကော တထာဂတေ ---- ဣရိယတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၉၂။

သာရဂ္ဂဟကာ (နာ) [သာရ + ဂဟကာ] အနှစ်ကို ယူခြင်း။ တသ္မာ သိပ္ပေသု သာရဂ္ဂဟကာ ဝိဿဇ္ဇေတွာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၈၆။ တသ္မာ အသာရေဟိ ဘောဂေဟိ သာရဂ္ဂဟကာတ္ထံ ဒါနံ ဒဿာမိတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၈။

သာရဂန္ဓ (ပု) [သာရ + ဂန္ဓ] အနှစ်နံ့၊ နံ့သာ။ ယေ ကေစိ သာရဂန္ဓာ။ မ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ၂။ ၁၂၃၊ ၂၁၀-၂။ သံ၊ ၃။ ၄၁၊ ၂၀၃။ အံ၊ ၁။ ၂၂၆။ အံ၊ ၃။ ၂၃၄။ အတ္ထိ တတ္ထ မူလဂန္ဓော သာရဂန္ဓော ---- ဒုဂ္ဂန္ဓောတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၈၀။ (-မိလိန္ဒ။ ၂၆၀)။

သာရဂဒ္ဒ (ပု) [သာရ + ဂဒ္ဒ] (ရွှေငွေပတ္တမြား ပုလဲစသည်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံသော) ဥစ္စာတိုက်၊ ဘဏ္ဍာတိုက်။ တဒေဝ သာရဂဒ္ဒာဒီသု နိဟိတံ ကောတိ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၉၁။ ဘဏ္ဍာဂါရိ-ကော သာရဂဒ္ဒံ ဝိဝရိတ္တာ ---- အာဟ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၉။ သုဝဏ္ဏရဇတမဏိမုတ္တာ-ဒိဘရိတေ သာရဂဒ္ဒေ ဝိဝရိတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၊ ၂၂။

သာရဂ္ဂဟကာဝိပလ္လာသ (ပု) [သာရဂ္ဂဟကာ + ဝိပလ္လာသ] သာရဂဟကာဝိပလ္လာသ-ကြည့်။ သာရာဒါနာဘိနိဝေသန္တိ အသာရေ သာရဂ္ဂ-ဟကာဝိပလ္လာသံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၁၀၅။ သီ၊ ၂။ သစ်၊ ၁။ ၃၀၉။ မ၊ ၂။ ၁။ ၁၀၃။

သာရဂ် (ပု) [သာ + ရဂ် + အ။ သာရ + အဂ် + အ။ ဓာန်၊ ၂။ ၆၁၃၊ ၆၄၁။ သရ + အဂ်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁။ ၁၂၁။ သာရဂ်-သံ။ သာရံဂ-ပြာ။] (၁) သမင်။ (၂) မိုးစာ-ဌက်၊ ပျံလွှားဌက်။ (၁) ဟရိဏော မိဂသာဂေါ်။ မဂေါ အဇိနယောနိ စ။ ဓာန်။ ၆၁၇။ (၂) စက္ကဝါကော တု စက္ကဒ္ဒေ၊ သာရေဂေါ် တု စ စာတကော။ ဓာန်။ ၆၄၁။

သာရဒ္ဓေဒ (ပု) [သာရ + ဆေဒ] အနှစ်ကို ဖြတ်ခြင်း။ တစ် အဒ္ဓေတွာ ဖေဂ္ဂုံ အဒ္ဓေတွာ သာရဒ္ဓေဒေါ ဘဝိဿတီတိ နေတံ ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ မ၊ ၂။ ၉၈။ သာရဒ္ဓေဒေါ ဝိယ မဂ္ဂေါ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၂။ သာရဒ္ဓေဒဿ အနုသယဿ ဒုရဘာဝတော။ မ၊ ၂။ ၃။ ၆၈။

သာရဒ္ဓ (နာ) [သရဒ + ဏျ။ ဝေသာရဒ္ဓ၊ အသာရဒ္ဓ-ပုဒ်တို့နှင့် တွဲကြည့်။] (၁) ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်း။ (၂) နှလုံးမသာယာခြင်း။ (၃) သာရဒ္ဓသုတ် ၃-သုတ်။ (၁) ဘယံ ဝါ သာရဒ္ဓံ ဝါ သြက္ကမိဿတိ။ မ၊ ၁။ ၁၀၄။ အဝိနယမ-ရဿ ဟိ သံယမဿ ကထေန္တဿ ဘယံ သာရဒ္ဓံ သြက္ကမိ။ ဝိ၊ သင်ဟ။ ၄၆၆။ တထာ-

ဂတသ ဘယ် ဝါ သာရဇ် ဝါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၅-၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၂။ ပရိသသာရဇ္ဇဘယန္တိ ---- ပရိသံ ဥပသင်္ကမန္တသ သာရဇ္ဇသဒ္ဒါတံ ဘယံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၈၇။ သာရဇ္ဇန္တိ ဘယံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၀၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂)။ (၂) သာရဇ် ဟောတိ (အံ၊ ၂။ ၁၁၂) တိ ဒေါမနဿံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၃။ (၃) သာရဇ် သကိုတော စောရော။ အံ၊ ၂။ ၁၂၀၊ ၁၆၃။

သာရဇ္ဇကရ (တိ) [သာရဇ္ဇ + ကရ + အ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ သာရာဇ္ဇကရာနံ ပါပမ္မာနံ ပဟီနတ္တာ တပ္ပဋိပက္ခေသု စ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။

သာရဇ္ဇတိ (ကြို) [သံ + ရဇ္ဇ + ယ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၂၄။ မောဂ်၊ ၁။ ၃၉-ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေ၍ အာဒီယပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၆၇-နှာ။ သံရဗ္ဗတေ-(ကံ) သံ။] ပြင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်-၏။ သာရဇ္ဇတီ (မ၊ ၁။ ၃၃၃) တိ ရာဂံ ဥပ္ပါဒေတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၁။ သာရဇ္ဇတီတိ သာရာဂေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ သာရဇ္ဇတီတိ သာရတ္တစိတ္တော ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃။ အံ၊ ၂။ ၆၀၊ ၁၄၀၊ ၂၁၉။ ပေဋကော။ ၂၃၇၊ ၂၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၃၈)။

သာရဇ္ဇတိ (နာမ၊ ကြို) [သာရဇ္ဇ + ဣ + တိ။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၂-ဖြင့် ကုသလယတိ-ကဲ့သို့ သာရဇ္ဇယတိ။ ယ-ချေ၍ သာရဇ္ဇတိ-ဟုပြီး ၏။] ရှက်-ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းကိုပြု၏။ သာရဇ္ဇမာနော သမ္ဘမာကုလဟဒ-ယော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။ (-ပေတ၊ ၄။ ၁၆၅)။ သာရဇ္ဇမာနရူပါတိ သြတ္တပ္ပမာနသ-ဘာဝါ ဘာယမာနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ သာရဇ္ဇမာနရူပေါတိ ဟရာယမာနော သြတ္တပ္ပ-မာနော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၀။

သာရဇ္ဇနံ (ထီ၊ နပုं) [သံ + ရဇ္ဇ + ယ + ယု။ သာရဇ္ဇတိ-မ္ပ။] ပြင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်-ခြင်း။ သာရဇ္ဇနာကာရော သာရဇ္ဇနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ ရူပါဒီသု ဝိယရူပေသု သာရဇ္ဇနာဒိဝသေန။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၅။

သာရဇ္ဇနိ (ထီ၊ နပုं) [သာရဇ္ဇ + ယု။ သာရဇ္ဇတိ-မ္ပ။] ရှက်-ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်း။ သာရဇ္ဇနံ သာရဒေါ ဗျာမောဟဘယံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၆။

သာရဇ္ဇနာကာရ (ပုं) [သာရဇ္ဇန + အာကာရ] ပြင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်-ခြင်း အမူအရာ။ သာရဇ္ဇနံ-ကြည့်။

သာရဇ္ဇန္တ (တိ) [သံ + ရဇ္ဇ + အန္တ။ သံရဇ္ဇတိ-မ္ပ။] ပြင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်-သော။ ဇဝံ စက္ခုသို့ သာရဇ္ဇန္တသ စက္ခုနော အသုဘတံ အနဝဋ္ဌိတတာယ အနိစ္စတဉ္စ ဝိဘာဝေသိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၆။

သာရဇ္ဇပဋိပက္ခ (တိ) [သာရဇ္ဇ + ပဋိပက္ခ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောတရား။ သာရဇ္ဇပဋိပက္ခော ဝေသာရဇ်။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၃။ သာရဇ္ဇပဋိပက္ခံ ဝေသာရဇ်။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။

သာရဇ္ဇဗဟုလ (တိ) [သာရဇ္ဇ + ဗဟုလ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းများသော၊ သူ။ သာရဇ္ဇဗဟုလော အည် ကထေသာမိတိ အညမေဝ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀-၂။

သာရဇ္ဇဘယ (နာ) [သာရဇ္ဇ + ဘယ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောဘေး။ ပရိသာယ သာရဇ္ဇဘယံ။ မဟာနိ။ ၂၈၉။ ဒုဝိဓံ ဘယံ ဥဏ္ဏဘယံ သာရဇ္ဇဘယန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၇၀-၁။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၂၉၅။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၁၈၁)။

သာရဇ္ဇမာန (တိ) [သာရဇ္ဇ + မာန] ရှက်-ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-သော သဘောရှိသော၊ သူ။ ဧကဒ္ဒိဟိကာယ သာရဇ္ဇမာနရူပါ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိသု။ သံ၊ ၂။ ၇၆။ (-အံ၊ ၃။ ၁၇၀)။ သာရဇ္ဇတိ၂-လည်းကြည့်။

သာရဇ္ဇမာနရူပ (တိ) [သာရဇ္ဇမာန + ရူပ] ရှက်-ကြောက် ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-သော သဘောရှိသော၊ သူ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာရဇ္ဇယတိ-သာရဇ္ဇာယတိ (နာမ၊ ကြို) [သာရဇ္ဇ + ဣ (အာယ) + တိ။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၀၊ ၁၂-တို့ဖြင့် ကုသလယတိ၊ သဒ္ဒါယတိ-တို့ကဲ့သို့ စီရင်။] သာရဇ္ဇတိ၂-ကြည့်။

သာရဇ္ဇယမာန (တိ) [သာရဇ္ဇ + ဣယ + မာန။ သာရဇ္ဇံ ပါပုနာတိ-ဟူသော ဓာတ္တတ္ထ၌ ဣယ-ပစ္စည်း, မာန-ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီး၏။] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ ဩတ္တာပ္ပမာနာတိ သာရဇ္ဇယမာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇၂။ (-ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၄။ သီ၊ ဣ-မူ)။

သာရဇ္ဇရဟိတ (တိ) [သာရဇ္ဇ + ရဟိတ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းကင်းသော။ နိဿာရဒါတိ သာရဇ္ဇရဟိတာ၊ နိဗ္ဘယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၂။ သာရဇ္ဇကရာနံ -- -- ဝေသာရဇ္ဇေန၊ သာရဇ္ဇရဟိတေနာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၂။ ၂၂၆။

သာရဇ္ဇသုတ္တ (နာ) [သာရဇ္ဇ + သုတ္တ] သာရဇ္ဇသုတ်၊ ရတနာသုံးပါးသို့ ဆည်းကပ်တတ်သူ ဥပါသကာ၏ ကြောက်ရွံ့ကြောင်း, ရဲရင့်ကြောင်းတရားကို ဟောသောသုတ်။ အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ၊ ၅-နိပါတ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၇၈။

သာရဇ္ဇသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရဇ္ဇသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာရဇ္ဇသုတ်၏-အဖွင့်-အဋ္ဌကထာ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၄၃။

သာရဇ္ဇာဘာဝ (ပု) [သာရဇ္ဇ + အဘာဝ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်း၏မရှိခြင်း။ စတူသု ဌာနေသု သာရဇ္ဇာဘာဝံ ပစ္စဝေက္ခ-န္တသ ဥပ္ပန္နသောမနဿမယဉ္စ ဣဿေတံ နာမ်။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၃၈။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃။ သီ၊ ဣ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၆၂။

သာရဇ္ဇိတ° (တိ) [သံ + ရန္ဓ + ယ + တ။ သာရဇ္ဇတိ-မှ။] ပြင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်-တတ်သော၊ သူ (စိတ်)။ သာရဇ္ဇိတသ ဘာဝေါ သာရဇ္ဇိတတ္တံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၅။

သာရဇ္ဇိတ၂ (တိ) [သာရဇ္ဇ + ဣတ။ မောဂ်၊ ၄။ ၄၅-ဖြင့် သဠာတအနက်၌ ဣတ-ပစ္စည်းသက်။] ဖြစ်သော-ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ဝိတ္ထာယိတတ္တန္တိ သာရဇ္ဇိတတ္တံ။ ဒီ၊ ဣ၊ ၁။ ၄၀၄။

သာရဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [သာရဇ္ဇ + တဗ္ဗ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သာရဇ္ဇိတဗ္ဗဌာနဒဿန-ကြည့်။

သာရဇ္ဇိတဗ္ဗဌာနဒဿန (နာ) [သာရဇ္ဇိတဗ္ဗ + ဌာန + ဒဿန] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-အပ်-သင့်-ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော အရာဌာနကိုပြခြင်း။ ဥဂ္ဂဌာနဒဿနဝေနာတိ သာရဇ္ဇိတဗ္ဗဌာနဒဿနဝေန။ မ၊ ဣ။ ၂။ ၂၈။

သာရဋ္ဌ (ပု) [သာရ + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။၁၀၇။] အနှစ်သာရ (ဟူသော)-အနက်-သဘော။ ဝိမုတ္တိသာရဋ္ဌေနာတိ ဖလဝိမုတ္တိ-အပရိဟာနိ၀သေန ထိရတ္တာ သာရော၊ သာ ဝိမုတ္တိ တေန သာရဋ္ဌေန အဘိညေယ္ယာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၁။

သာရကာ[1] (တိ) [သရ + ကော + ယု။ သာရေတိ-မ္ပ။ သာရကာ-သံ။ (ပု) သာရကာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂဓီ။] (နာ) (၁) မောင်းနှင်ခြင်း-မောင်းနှင်တတ်သည်၏အဖြစ်။ (၂) သွား-ရောက်-စေ-ခြင်း၊ သွား-ရောက်-စေတတ်သည်၏အဖြစ်။ (၃) ကျရောက်စေတတ်သော။ (နာ) (၁) သာရကာ-တော ပါစနတော သာရတီတိ အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ (၂) နိဗ္ဗာနာဘိမုခံ သာရကာ-တော ဒမ္မသာရထိ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၇၇။ (၃) လက္ခဏ် သာရေတိ ပါတေတီတိ လက္ခဏသာရကော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၉။

သာရကာ[2] (ထီ၊ နာ) [သရ +ကော + ယု။ သာရေတိ-မ္ပ။ သ္မာရကာ-သံ။ (နာ) သာရကာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂဓီ။] (၁) အောက်မေ့စေ-သတိကိုဖြစ်စေ-ခြင်း။ (၂) အောက်မေ့ကြောင်း-အောက်မေ့စေ-တတ်သည့်-သတိစေတသိက်။ (၁) စောဒနာ-သာရကာတ္တာယ၊ သာရကာ သ၀စနီယတ္တာယ။ ဝိ၊ ၅။ ၂စစ။ သာရကာ (ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉) တိ ဒေါသသာရကာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၀-၇။ အသု-ကသ္မိ ဒိ၀သေ ဒါတဗ္ဗန္တိ သတုပ္ပါဒနံ သာရကံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ (၂) သာရကာန္တိ ဇတေန "သရန္တိ တာယာ"တိ ဣမမေ၀တ္ထုံ ဝိဘာ၀ေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၆။

သာရကာတ္ထ (ပု) [သာရကာ + အတ္ထ] အောက်မေ့-စေခြင်း-သတိကိုဖြစ်စေခြင်း-အကျိုး။ စောဒ-နာသာရကာတ္ထာယာ (ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉) တိ ဝုတ္တပ္ပ-ကာရာ စောဒနာ ---- စောဒကဒေါသသာရ-ကာတ္ထာယ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၀။ သာရကာတ္ထာယာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၀၇) တိ ပမုဋ္ဌသရာ၀နတ္ထာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၀။

သာရကာလက္ခကာ (တိ) [သာရကာ + လက္ခကာ] သမ္မယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့-ရှေးရှုတင်-ပြေးစေ-သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်းလက္ခကာရှိသော။ သော သာရကာလက္ခကော၊ သမ္မယုတ္တာနံ အာရမ္မကော သမ္မယောဇနရသော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မကာဘိမုခံ သာရေန္တော ဝိယ ဟောတိ-တိ မနသိကာရော သာရလက္ခကော ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၇။

သာရကီ (နာ) [သရကီယ-ပုဒ်မ္ပ ဆန်းငဲ့၍ ယ-ချေထားသည်။] သာရကီယသုတ် ၂-သုတ်။ ဒွေ သာရကီ နိသာရကီယံ၊ ဘဒ္ဒကံ အနု-တပ္ပိယံ။ အံ၊ ၂။ ၂၇၂။

သာရကီယ (တိ) [သာရ + ကော + အနီယ။ ပ၀တ္တနတ္ထ-ဌ သရကီယ-ဟုဆိုလိုလျက် ဒီယ ပြု။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ သ္ဝရကီယ၊ သာရကီယ-သံ။] (၁) (မမ္မေ အောင်) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ရမည်ဖြစ်-သော။ (၂) အဖန်ဖန်အောက်မေ့အပ်သော။ (၃) အောက်မေ့သင့်သော။ (၄) အောက်မေ့-ထိုက်သော။ (၅) ဖြစ်စေထိုက်သော။ (၁) (မမ္မေ အောင်) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-ရမည်ဖြစ်-သော။ သာရကီယာနိ ဘ၀န္တိ (အံ၊ ၁။ ၁၀၅) တိ သာရိတဗ္ဗာနိ အသမ္ပုဿနီယာနိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၄။ (၂) အဖန်ဖန်အောက်မေ့အပ်-သော။ သရိတဗ္ဗဘာ၀တော စ သာရကီယံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉။

သရိတဗ္ဗဘာဝတောတိ အနုဿရိတဗ္ဗဘာဝ-
တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆။
သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄။ သရိတဗ္ဗန္တိ
သာရကိယံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅။ (၃)
အောက်မေ့သင့်သော။ သာရကိယာ (အံ၊ ၂။
၂၅၅) တိ သရိတဗ္ဗယုတ္တကာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၈၉။
(-ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၁။ ဥဒါန၊ ၆။
၄၈)။ (၄) အောက်မေ့ထိုက်သော။ သာရကိ-
ယာတိ သရိတဗ္ဗယုတ္တာ အနုဿရကာရဟာ
အဒ္ဓါနေ အဘိက္ကန္တေပိ နိ သမ္ပုဿိတဗ္ဗာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၈။ (၅) ဖြစ်စေထိုက်သော။
သုစိရမ္ပိ ကာလံ သာရေတုံ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ
အရဟာရူပတော ---- သာရကိယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။
၁၀၀။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၄။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊
၆၊ ၂။ ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၉။ သာရေတုံ
အရဟတီတိ အတ္ထော ယထာပဒံ ဒီယေန
သာရကိယန္တိ ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။

သာရကိယကထာ (ထီ) [သာရကိယ + ကထာ]
အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-သင့်-
ထိုက်-သောစကား။ ဥဘောပိ သာရကိယကထံ
ကထေတွာ နိပဇ္ဇိသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇။ ကာ-
လန္တရေ သရိတဗ္ဗယုတ္တာ ဆ သာရကိယပဋိ-
သံယုတ္တာ ဝါ ကထာ သာရကိယကထာ။ မ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ (-ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၆၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။
၃၃၀)။

သာရကိယဓမ္မ (ပု) [သာရကိယ + ဓမ္မ] အသက်
ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော
တရား။ ဣမံ ပန သာရကိယဓမ္မံ ကော
ပူရေတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၉၀။ ဣမံ
ပန သာရကိယဓမ္မန္တိ ဣမံ စတုတ္ထံ သရိတဗ္ဗ-
ယုတ္တဓမ္မံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၁။

သာရကိယဓမ္မကထာ (ထီ) [သာရကိယဓမ္မ +
ကထာ] အသက်ထက်ဆုံး-အောက်မေ့-အပ်-
သင့်-ထိုက်-သောတရားစကား။ သာရကိယ-
ဓမ္မကထံ ကထေတွာ ကာလံ သလ္လက္ခေတွာ
ဒေသနံ နိဋ္ဌာပေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၁။ (-ဓမ္မ၊
၆၊ ၂။ ၇၆၊ ၃၆၀၊ ၄၀၄၊ ၄၁၁)။

သာရကိယမမ္မဒေသနာ (ထီ) [သာရကိယ +
ဓမ္မဒေသနာ] အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-
အပ်-သင့်-ထိုက်-သော တရားဒေသနာ။
သာရကိယဓမ္မဒေသနံ ကထေတွာ သာမဂ္ဂိ
ကရေယျာတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄၉။

သာရကိယဓမ္မနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာရကိယဓမ္မ +
နိဒ္ဒေသ] အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-
သင့်-ထိုက်-သော သာရကိယဓမ္မကိုပြခြင်း။
သာရကိယဓမ္မနိဒ္ဒေသေ မေတ္တာစိတ္တေန ကတံ
ကာယကမ္မံ နာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၃။

သာရကိယဓမ္မပဋိပက္ခ (ပု) [သာရကိယဓမ္မ +
ပဋိပက္ခ] အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-
သင့်-ထိုက်သော သာရကိယဓမ္မ၏ ဆန့်ကျင်
ဘက်။ ကလဟဘဏ္ဍနာနံ သာရကိယဓမ္မပဋိ-
ပက္ခတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၅။

သာရကိယဓမ္မပူရက (တိ) [သာရကိယဓမ္မ +
ပူရက] အသက်ထက်ဆုံး-အောက်မေ့-အပ်-
သင့်-ထိုက်-သောသာရကိယဓမ္မကိုဖြည့်သော၊
သူ။ သာရကိယဓမ္မပူရကကော သော ဘိက္ခု၊
အဂ္ဂပိဏ္ဍံ သပြဟွစာရိနံ ဒတ္တာဝ ဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊
ဋ၊ ၂။ ၆၂။ တံ သုတ္တာ တေပိ ထေရာ သာရ-
ကိယဓမ္မပူရကော အယန္တိ အဇ္ဈည်သု။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၀၇။ ဒဟရကာလေ ဇဝံ ကိရ သာရကိယ-
ဓမ္မပူရကော အဟောသိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၃။
(-ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၄။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၅။ အံ၊ ၆၊ ၃။
၁၅၊ ၉၁။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၂၇)။

သာရကီယခမ္ဘပူရကာ (နာ) [သာရကီယခမ္ဘ + ပူရကာ] အသက်ထက်ဆုံး-အောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော သာရကီယခမ္ဘကိုဖြည့်ခြင်း။ သာရကီယခမ္ဘပူရကာတောပိ ဣဒံ ယထာ-ဘူတပ္ပဝေဒနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၄။

သာရကီယခမ္ဘပူရကာဝတ္ထ (နာ) [သာရကီယခမ္ဘ + ပူရကာဝတ္ထ] အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော သာရကီယခမ္ဘကို ဖြည့်ရာသော ကျင့်ဝတ်။ ဝတ္ထန္တိ သာရကီယ-ခမ္ဘပူရကာဝတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇။

သာရကီယခမ္ဘပူရကာဝိဓိ (ထီ) [သာရကီယခမ္ဘ-ပူရကာ + ဝိဓိ] အသက်ထက်ဆုံးအောက်မေ့-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော သာရကီယခမ္ဘကို ဖြည့်ရာသော အစီအရင်။ သာရကီခမ္ဘပူရကာ-ဝိဓိမ္ပိ သုသိက္ခိတာယ ပရိသာယ သုပူရော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၁။ သာရကီယခမ္ဘ-ပူရကာဝိဓိမ္ပိ သုဋ္ဌု သိက္ခိတာယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။

သာရကီယခမ္ဘပူရိက (တိ) [သာရကီယခမ္ဘ + ပူရိက။ ထီ-၌ -- ပူရိကာ။] သာရီယခမ္ဘပူရက-ကြည့်။ တတြ ဟိ ထေရီ သာရကီယခမ္ဘပူရိ-ကာ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၂၆။ ထေရီ သာရကီယခမ္ဘပူရိကာ အဟောသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၇)။

သာရကီယပူရကာဝိဓိ (ထီ) [သာရကီယ + ပူရကာ + ဝိဓိ] သာရကီယခမ္ဘပူရကာဝိဓိ-ကြည့်။ သာရကီယပူရကာဝိဓိမ္ပိ သုသိက္ခိတာယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၂။

သာရကီယဝဂ္ဂ (ပု) [သာရကီယ + ဝဂ္ဂ] သာရကီယဝဂ်။ အဂ္ဂိတ္ထရနိကာယ၊ ၆-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်။ အံ၊ ၂။ ၂၅၅။ သာရ-ကီယဝဂ္ဂေါ ဒုတိယော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၉၉။

သာရကီယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရကီယဝဂ္ဂ + ဝဏ္ဏနာ] သာရကီယဝဂ်၏-အဖွင့်-အဋ္ဌက-ထာ-ဋီကာ။ သာရကီယဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၉။

သာရတရ (တိ) [သာရ + တရ] (၁) ထူးကဲ-သာလွန်-မြင့်မြတ်-ကောင်းမြတ်-သော။ (၂) ပိုမို-သာလွန်-၍အနှစ်သာရရှိသော။ (၁) ပုရိမောယေဝ ပန အတ္ထော သာရတရော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၀၄။ သော ပုရိမကပ္ပတော ဝိသိဋ္ဌတရတ္တာ သာရတရတ္တာ သာရမဏ္ဍ-ကပ္ပေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၈။ (၂) နိဿာ-ရဿာတိ နိရတိသယသာရဿ ဝိသိဋ္ဌသာ-ရဿ ရုက္ခဿ ဓနုံ၊ သာရတရရုက္ခမယံ ဓနုန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၃။

သာရတရရုက္ခမယ (တိ) [သာရတရ + ရုက္ခ + မယ] ပိုမို-သာလွန်-၍ အနှစ်သာရရှိသော သစ်ဖြင့်ပြီးသော။ သာရတရ (၂) ကြည့်။

သာရတ္ထ[1] (နာ) [သာရ + တ္ထ] အနှစ်သာရ-မြင့်-မြတ်သည်-၏အဖြစ်။ သာရတ္ထေနာတိ သာရ-ဘာဝေန သာရဘာဝသညာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၀။

သာရတ္ထ[2] (တိ) [သံ + ရန္ဓ + တ။ သံရတ္ထ=သာရတ္ထ။ နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၍ ဒီဃပြု။ ရူ။ ၅၄။ နိရုတ္တိ။ ၃၁။ သံရတ္ထ-သံ။] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်း-စွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-သော။ အညတ-ရော ဘိက္ခု သာရတ္ထော မာတုဂါမဿ အင်-ဇာတံ ဥပနိဇ္ဈာယိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆၉။ ဆန္ဒရာဂေန ပဋိဗဒ္ဓစိတ္တာ၊ သာရတ္ထာ အပေက္ခဝန္တောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆။ သာရတ္ထောတိ ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန သုဋ္ဌု ရတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၀။ သာရတ္ထာတိ ဝတ္ထုံ ဝိယ ရဂ်ဇာတေန ကာယသံသဂ္ဂရာဂေန သုဋ္ဌု ရတ္ထာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။

၁၇၄။ သာရတ္တာနန္တိ တေနေဝ ရာဂေန အတိဝိယ ရတ္တာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂။

သာရတ္တကာလ (ပု) [သာရတ္တ + ကာလ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ပုရိသဿ ဣတ္ထိယာ သာရတ္တကာလော ဝိယ ဣမဿ ဘိက္ခုနော အတ္တဘာဝေန အာလယော။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၈။ အကာလေ သာရတ္တကာလေ ရူပံ ဩလောကေန္တာ မဟာဝိနာသံ ပါပုဏာတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၅၀၉။

သာရတ္တဂမိတ (တိ) [သာရတ္တ + ဂမိတ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-သည်ဖြစ်၍ (တဏှာဖြင့်) နှောင်ဖွဲ့.အပ်သော။ တိဿာ သာရတ္တဂမိတောတိ ကာမရာဂေန သာရတ္တော ဟုတ္တာ ပဋိပဇ္ဇေါ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၃။

သာရတ္တစိတ္တ (တိ) [သာရတ္တ + စိတ္တ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-သောစိတ်ရှိသော။ သာရတ္တစိတ္တောတိ ဝေဒေတိ၊ တဿ အလ္လောသ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၆။ ထေရ။ ၂၄၁။ သာရတ္တစိတ္တောတိ ဝေဒေတိတိ သုဋ္ဌု ရတ္တစိတ္တော ဟုတ္တာ တံ ရူပါရမ္မဏံ အနုဘဝတိ အဘိနန္ဒတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၆။ သာ ရဇ္ဇတီတိ သာရတ္တစိတ္တော ဟောတိ။ မ၊ ၈။ ၂။ ၂၂၈။

သာရတ္တပက္ခ (ပု) [သာရတ္တ + ပက္ခ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-သောအဘို့။ မာတုဂါမဿ သာရတ္တပက္ခေ ကာယေန ကာယန္တိ ဧကေကံ ဝမ္မေတွာ။ ဝဇိရ။ ၁၈၅။

သာရတ္တရတ္တ (တိ) [သာရတ္တ + ရတ္တ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-(ခြင်းဖြင့်-သည်ဖြစ်၍-သည်၏အစွမ်းဖြင့်-) တပ်မက်- ကြိုက်- ချစ်ခင်- သော။ သာရတ္တရတ္တာ မဏိကုဏ္ဍလေသု။ သံ၊ ၁။ ၇၇။ သာရတ္တရတ္တာတိ သုဋ္ဌု ရတ္တရတ္တာ၊ သာရတ္ထေန ဝါ ရတ္တာ သာရတ္တရတ္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၅။ သာရတ္တရတ္တာ (ဓမ္မ။ ၆၃။ ဇာ၊ ၁။ ၅၃။ နေတ္တိ၊ ၃၁၊ ၁၃၂) တိ သာရတ္တာ ဟုတ္တာ ရတ္တာ၊ ဗဟလတရရာဂတ္တာတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၃၈။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၈။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၄၃။ သာရတ္တရတ္တာ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၂) တိ သာရဇ္ဇနဝသေန ရတ္တာ၊ ဗဟုလရာဂဝသေန အဘိရတ္တာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၈။ ၃။ ၁၈၈။

သာရတ္တရတ္တအပေက္ခာ (ထီ) [သာရတ္တရတ္တ + အပေက္ခ] ပြင်းစွာ-အလွန်အကဲ-ကောင်းစွာ-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-(ခြင်းဖြင့်-သည်ဖြစ်၍-သည်၏အစွမ်းဖြင့်)-တပ်မက်-ကြိုက်-ချစ်ခင်-ခြင်းကိုင်ခြင်း။ တံ သာရတ္တရတ္တအပေက္ခာ သခီတံ ရာဂဗန္ဓနံ ဒဠှံ ဗန္ဓနန္တိ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၃၀၈။

သာရတ္ထ (ပု) [သာရ + အတ္ထ] (၁) မြတ်သော-အကျိုး-အရဟာတ္တဖိုလ်။ (၂) မြတ်သောအနက်။ (၁) ဣယ် တုမှေ အာနန္ဒ သာရတ္ထေ ယဋ္ဌထ အနုယုဇ္ဇထ သာရတ္ထေ အပ္ပမတ္တာ အာတာပိနော ပဟိတတ္တာ ဝိဟရထ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇။ မိလိန္ဒ။ ၃၉၃။ သာရတ္ထေ ယဋ္ဌထာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇) တိ ဥတ္တမတ္ထေ အရဟတ္တေ ယဋ္ဌေထ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၄။ (၂) ဇေတ္တာဝတာ စေတ္ထ အမှေဟိ သာရတ္ထော ပကာသိတော ---- တသ္မာ ဣတော ပဋ္ဌာယ ဇေတ္တကမ္ပိ အဝတ္တာ သာရတ္ထမေဝ ဒဿယိဿာမိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂။

သာရတ္ထဒီပနီ (ထီ) [သာရတ္ထ + ဒီပနီ=ဒီပ + ယု + ဤ] ကောင်းမြတ်-အနှစ်သာရနှင့်ပြည့်စုံ-သောအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ဖော်ပြရာ-သာရတ္ထဒီပနီမည်သော ဝိနည်းဋီကာကျမ်း (၃-အုပ်)။(သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂-နှာ၌ကား လိနသာရတ္ထ-ဒီပနီ-ဟု အမည်ပြသည်)။ သာရတ္ထဒီပနီ နာမ၊ သဗ္ဗသော ပရိနိဋ္ဌတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၆။ သာရတ္ထဒီပနီယံ ပန ဝိနယဋီကာယံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈။

သာရတ္ထပကာသနီ (ထီ) [သာရတ္ထ + ပကာသနီ=ပ + ကာသု + ယု + ဤ။ သာရတ္ထဒီပနီ-ကြည့်။] သံယုတ်အဋ္ဌကထာ ၃-ကျမ်း။ နိပုဏာ အဋ္ဌကထာ အာရဒ္ဓါ သာရတ္ထပကာသနီ နာမ။ သာ ဟိ မဟာအဋ္ဌကထာယ သာရမာဒါယ နိဋ္ဌိတာ ဧသာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၀။ တေနေဝ သာရတ္ထပကာသနိယာ သံယုတ္တနိကာယအဋ္ဌ-ကထာယ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၄။

သာရတ္ထိက (တိ) [သာရ + အတ္ထိက] အနှစ်-ကို-ဖြင့်-အလိုရှိသော၊ သူ။ သာရတ္ထိကော သာရ-ဂဝေသီ သာရပရိယေသနံ စရမာနော။ မ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၂၅၀-၁-၃-၄၊ ၂၅၆-၈-၉၊ ၂၆၅။ ယထာ သာရတ္ထိကော ပေါသော၊ ကဒလိ ဆေတ္တာ နဖာလယေ။ အပ၊ ၁။ ၂၆။ (-မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၅။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၅)။

သာရထမ္ဘုပနီတ (တိ) [သာရ + ထမ္ဘ + ဥပနီတ] အနှစ်ရှိသောတိုင်၏အနီးသို့ ဆောင်ယူအပ်-သော။ သာရထမ္ဘုပနီတာနိ၊ ယညတ္ထာယ ဥပဋ္ဌိတာ။ အပ၊ ၁။ ၂၉၇။

သာရထိ (ပု) [သာရ + ရထိ။ သာရေတိတိ သာရထိ၊ ရထဝါဟော။ ဏွာဒိ။ ၉၂။ သရ + ယထိန်။ သရထ + ဏိ။ သဟ + ရထသရထ + ဏိ။ သရတိ အသေတိ သာရထိ။ သရထသ အပစ္စံ ဝါ သာရထိ။ သဟ ဝါ ရထေန ဝတ္တေတိ သရထော၊ အသော၊ တံ (သာရေတိ) ပေရယတီတိ သာရထိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ၊ အမရ၊ ဋီ၊ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ။ ၄၊ ၈၉။ သာရထိ-သံ။ သာရဟိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) (က) ရထားထိန်း, ရထားမောင်းသူ, ယာဉ်မောင်း-သမား။ (ခ) ရထားထိန်းနှင့်တူသော-ရထား-ထိန်းဟူသော-သတိတရား။ (ဂ) စိတ်တရား။ (ဃ) ကိုယ်ခန္ဓာ။ (၂) ဆင်-မြင်း-နွား-တို့ကို-ဆုံးမ-သွန်သင်-သင်ပြ-တတ်သော၊ သူ။ (၃) လယ်သမား။ (၄) မြတ်စွာဘုရား။ (၁) (က) သာရထိသု နန္ဒော ဝနမုပဂစ္ဆတိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၁၆။ စတုပုရိသော ရထောတိ ဧကော သာရထိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၀၁။ (ခ) မဂ္ဂ-သမ္မယုတ္တာ သတိ အာရက္ခသာရထိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၈။ (ဂ) မနသခ်ီတေန ကုသလစိတ္တေန သာရထိနာ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၄၇။ (ဃ) ကာယရထေ အညော သာရထိ နာမ နတ္ထိ၊ တဝ အတ္တာဝ သာရထိ ဟောတု။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၄၆။ (၂) သာရေတိတိ သာရထိ၊ ဟတ္ထိဒမကာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄။ သာရထီ (ဝိ၊ ၁။ ၁၄၆) တိ အသဒမကော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၉။ (၃) သာရထि-နာတိ ကဿကေန။ သော ဟိ ဣမ ဗလိဗဒ္ဓါနံ သာရဏတော ပါစနတော သာရထိတိ အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ (၄) ပုရိသ-ဒမ္မာနံ အစ္ဆန္ဒတာယ မနတော သာရထိနံ ဝရုတ္တမံ အတိဝိယ ဥတ္တမံ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၈။

သာရထိက (တိ) [သာရထိ + က] ရထားထိန်း-နှင့်ပြည့်စုံသော။ မနောသာရထိကောတိ မန-သခ်ီတေန ကုသလစိတ္တေန သာရထိနာ သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၄၇။

သာရထိစောဒိတ (တိ) [သာရထိ + စောဒိတ] ရထားထိန်းသည် မောင်းနှင်အပ်သော။ အနွေန္တိ တံ သာရထိစောဒိတာ ဟယာ။ ဝိမာန။ ၁၈။ သာရထိစောဒိတာ ဟယာတိ သာရထိဟိ စောဒိတာ ဝိယ ရထေသု ယုတ္တာ ---- အနုဂစ္ဆန္တိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၁။

သာရထိပဝရ (ပု) [သာရထိ + ပဝရ] မြတ်သော ရထားထိန်း။ သာရထိပဝရော ဒမေတိ အာဇည်။ ထေရ။ ၂၇၉။ ဥတ္တမာနံ အသ-ဒမ္မာနံ ဒမေန ကုသလော။ တတော ဧဝ သာရထိပဝရော အသဒမ္မသာရထိ သု ဝိသိဋ္ဌော။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၆၆။

သာရထိဝရ (ပု) [သာရထိ + ဝရ] သာရထိပဝရ-ကြည့်။ အသံသယသ ကုသလသ၊ ဝေနယိ-ကသ သာရထိဝရသ။ မ၊ ၂။ ၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၂။

သာရထိဝိဓ (ပု) [သာရထိ + ဝိဓ] ရထားထိန်း၏-အခြင်းအရာ-အမူအရာ-သဏ္ဌာန်။ ဗုဒ္ဓတိ သာရထိဝိဓံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၁။

သာရဒ° (တိ) [သာရ + ဒါ + အ] နိဗ္ဗာန်-အနှစ်သာရ-ကိုပေးတတ်သော၊ သူ။ သာရဒေါ သရဒကာလေ သမ္ဘူတော ဝေနေယျာနံ နိဗ္ဗာနသာရဒါယကော ဝါ။ အလက်၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၉၀။

သာရဒ² (တိ) [သရဒ + ဏ။ သာရ + အာ + ဒါ + အ။ သာရာဒ-ဟုဆိုလိုလျက် သာရဒ-ဟု ရသပြု၍ ရှုပ်ပြီးသည်။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။ ဂါရဒ-သံ။] (၁) သရဒဥတု၊ ဆောင်းရာသီ (တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့မှ စ၍ ပြာသိုလပြည့်အထိ ၂-လ)။ (၂) သရဒ ဥတုဌ ဖြစ်သော။ (၃) အမြတ်-အနှစ်သာရ-ကို ယူ တတ်သော။ (၁) သာရဒေ (ဓမ္မ။ ၃၆) တိ သရဒကာလေ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၁။ (၂) (၃) သရဒါနီတိ သာရာဒါနိ ဂဟိတသာရာနိ သရဒမာသေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တာနိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။ တဏ္ဍုလသာရသ အာဒါနတော သာရာဒါနိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၅။

သာရဒ³ (ပု) [သံ + ရဒ + အ။ သံရဒ=သာရဒ။ သာရာဂ-ကဲ့သို့။] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ရွံ့ရှား-ခြင်း။ သာရဒ္ဓနံ သာရဒေါ ဗျာမောဟ-ဘယံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၀။

သာရဒဏ္ဍက (ပု၊ နဝ) [သာရ + ဒဏ္ဍက] အနှစ်ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော-တုတ်-တောင်ဝှေး-လက်ခတ်။ စတုရသံ သာရဒဏ္ဍကံ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၆)။

သာရဒဿာဝီ (တိ) [သာရ + ဒိသ + အာဝီ။ ထိ-၌ သာရဒဿာဝိနီ။ ရှု။ ၅၃၃။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၉။] အမြတ်-အနှစ်သာရ-ဟု-ရှု-မြင်-သိ-လေ့ရှိ-တတ်-သော၊ သူ။ အပိ နု ခေါ ဘိက္ခဝေ လောကာယတေ သာရဒဿာဝီ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဝိနယေ ----။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၀။

သာရဒဿီ (တိ) [သာရ + ဒဿီ=ဒိသ + ဏီ။ နိရုတ္တိ။ ၇၉၄။ အတ္ထဒဿီ, ဓမ္မဒဿီ-စသည် တို့ကဲ့သို့။ သာရဒဂိန်-သံ။] သာရဒဿာဝီ-ကြည့်။ ဝိတ္ထာရတော ပန ရူပါဒိနိ ---- အသာရေသု သာရဒဿီ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၂။ တေပိ တတ္ထ သာရဒဿိနော ဟုတ္တာ ဝါစာယ ဝဏ္ဏယိသု ပသံသိသု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၅၂။ သာရဒဿီ ဟိတဒဿီ အာစရိယော ပါဂဋော အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၂၂၆။

သာရဒါရု (နဝ) [သာရ + ဒါရု] အဆီအနှစ်ရှိသော-

သစ်-သစ်သား-ထင်း။ သာရဒါရုနှာ ဝါ ဝေဠု-ပေသိကာယ ဝါ အန္တမသော တာလပဏ္ဏော-နှာပိ ရှုပ် ဆိန္ဒိတ္တာ ကတမာသကော။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၉။ ဝိ၊ သင်ဟ။ ၅၅။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၂၁။ သိနိဒ္ဓါနိ သာရဒါရူနိ ဖာလေတွာ သုက္ခာပေတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၆။ သာရဒါရူနိ နဖေဂ္ဂုဒါရူနိ၊ ဇာလာယ စိရဋ္ဌိတတ္တံ သိနိဒ္ဓ-သာရဒါရုဂ္ဂဟဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။ (-စရိယာ၊ ၆။ ၁၆၇၊ ၁၇၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၁၆)။

သာရဒါရုအာဏိ (ထီ) [သာရဒါရု + အာဏိ] အဆီအနှစ်ရှိသောသစ်သား-သစ်သားနှင့်-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သော-သပ်-မယ်နှ-စို့။ သုခုမာယ အာဏိယာတိ ယံ အာဏိ နိဟရ-တုကာမော ဟောတိ၊ တတော သုခုမတရာယ သာရဒါရုအာဏိယာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၃။

သာရဒါရုဖလက (နှ) [သာရဒါရု + ဖလက] အဆီအနှစ်ရှိသောသစ်သားပျဉ်ချပ်။ သာရ-ဖလကေတိ သာရဒါရုဖလကေ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၁။

သာရဒါရုမယ (တိ) [သာရဒါရု + မယ] အဆီအနှစ်ရှိသောသစ်သား-သစ်သားနှစ်-ဖြင့်ပြီး-သော။ သာရဒါရုမယေသု ရထေသု ဇီရန္တေသု။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၇။ သာရဒါရုမယံ ခိလံ မန္တေတွာ ပထဝိယံ အာကောဋနမန္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၉။ (-နေတ္တိ၊ ၆။ ၂၅၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၂၄)။

သာရဒါရုမယထမ္ဘ (ပု) [သာရဒါရုမယ + ထမ္ဘ] အဆီအနှစ်ရှိသောသစ်သား-သစ်သားနှစ်-ဖြင့်ပြီးသောတိုင်။ ပထဝိ ခဏိတွာ အာကောဋ-တသ သာရဒါရုမယထမ္ဘသေတံ အဓိဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၄။

သာရဒါရုသူစိ (ထီ) [သာရဒါရု + သူစိ] အနှစ်ရှိသောသစ်သား-သစ်သားနှစ်-အကျည်။ သာရဒါရုသူစိ ဝိယ စ ကဿစိ ဒီဃပါမင်္ဂသုတ္တံ ဝိယ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉။

သာရဒိက (တိ) [သရဒ + ဏိက။ သရဒ-ကြည့်။ ရှု။ ၃၇၅။ သရဒကာလေ ဥပ္ပန္နော သာရဒိ-ကော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၃။ သရဒိ ဘဝံ သာရဒိကံ။ ထောမ။ ဂါရဒိက-သံ။] (၁) သရဒ ဥတု (၂-လ) ၌ဖြစ်သော။ (၂) သရဒဥတုဌ် ယူ၍ထားအပ်သော။ (၁) သာရဒိကေန အာဘာခေနာ (ဝိ၊ ၃။ ၂၉၀) တိ သရဒကာလေ ဥပ္ပန္နေန ပိတ္တာဘာခေန။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၇၂။ သာရဒိက (ဓမ္မ။ ၅၄) ၏ သရဒကာလေ နိဗ္ဗတ္တံ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၈။ (-ဝိမာန၊ ၆။ ၂၆၀)။ (၂) သာရဒိက (ဇာ၊ ၁။ ၇၅) ၏ သရဒသမယေ ဂဟေတွာ နိက္ခိတ္တံ သာရသမ္ဘန္ဓံ ဗီဇံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၁။

သာရဒိဋ္ဌိက (တိ) [သာရ + ဒိဋ္ဌိက] အနှစ်သာရ-ကို-ဟု-ယူလေ့ရှိသော၊ သူ။ သာရဒိဋ္ဌိကာနံ ပထဝိယံ ပတိတသ ဗေလုဝပဏ္ဏသ ဒဒ္ဒ-ဘာယိတသဒ္ဒံ သုတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၈။

သာရဒီ (ထီ) [သရဒ + ဏ + ဣ။ သရဒကာလေ သဇ္ဇာတတ္တာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၈၈။ ဂါရဒီ-သံ။] ဆီမီးတောက်ပင်။ နာဂဗလာ စေဝ ဗျသာ၊ လာဂ်လီ တု စ သာရဒီ။ ဓာန်။ ၅၈၈။ သရဒ-ကာလေ သဇ္ဇာတတ္တာ သာရဒီ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သာရဒ္ဓ (တိ) [သံ + ရဘ + တ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၇၉။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၀။ သံရဒ္ဓ-သာရဒ္ဓ။ သာရာဂ-ကဲ့သို့။ သံရဗ္ဓ-သံ။ အသာရဒ္ဓ-ပုဒ်လည်းကြည့်။] (၁) ချုတ်ချယ်တတ်-အပြစ်တင်တတ်-သာရမ္ဘတရားရှိ-သော၊ သူ။ (၂) ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ (၁)

သာရဒ္ဓေါ ပနာယံ ဘဒ္ဒိယ ပုရိသပုဂ္ဂလော သာရမ္ဘေန အဘိဘူတော ပရိယာဒိန္နစိတ္တော ပါဏာမိ ဟနတိ။ အံ၊ ၁။ ၅၁၂။ (၂) သာရဒ္ဓေတိ သဒရထေ သပရိဠာဟေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၃။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၂)။

သာရဒ္ဓကာယ (တိ) [သာရဒ္ဓ + ကာယ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-သောကိုယ်ရှိသော။ သာရဒ္ဓ-ကာယော နု ခေါ ဗဟုလံ ဝိဟရာမိ။ အံ၊ ၃။ ၃၂၉။ ဧဝရူပံ သာရဒ္ဓကာယံ ပုဂ္ဂလံ ပရိ-ဝဇ္ဇန္တိသာပိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၃။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀၀။ သာရဒ္ဓကာယေနာ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၅) တိ သဒရထကာယေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။

သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလ (ပု) [သာရဒ္ဓကာယ + ပုဂ္ဂလ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-သောကိုယ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဧဝရူပံ သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလံ ပရိ-ဝဇ္ဇေန္တိသာပိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၉။

သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇန (တိ) [သာရဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလ + ပရိဝဇ္ဇန] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-သောကိုယ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်တတ်သော၊ သူ။ သာရဒ္ဓကာယ-ပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ ပဿဒ္ဓကာယပုဂ္ဂလသေ-ဝနတာ တဒမိမုတ္တတာတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၂။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၉။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၀။

သာရဒ္ဓစိတ္တ (တိ) [သာရဒ္ဓ + စိတ္တ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-သောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ တေန သာရဒ္ဓစိတ္တော ဟောတိ ဘာကုဋိကမုခေါ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၁။ မဟာနိ၊ ၆။ ၅၄။

သာရဒ္ဓပုဂ္ဂလ (ပု) [သာရဒ္ဓ + ပုဂ္ဂလ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ သဒရထကာယစိတ္တာ ပုဂ္ဂလာ သာရဒ္ဓပုဂ္ဂလာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၈။

သာရဒ္ဓဝုတ္ထိတာ (ထီ) [သာရဒ္ဓ + ဝုတ္ထိ + တာ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သည်၏အဖြစ်။ ရာဂေါပိ ဟိ ပရိဠာဟဝသေန သာရဒ္ဓဝုတ္ထိတာယ နိဿယံ ဝိဘာဝေတိတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၃၂)။

သာရဝေည (နာ) [သာရ + ဝေည] အနှစ်သာရရှိသော စပါး။ သဒ္ဒေါ သာရဝေည် ဝိယ ပါဒမူလေ ပတိဿတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၈။ သာရဝေညာနံ ဧကတော ဒုဗ္ဗလဝေညာနံ ဧကတော ကရဏတ္ထံ ပုနပ္ပုနံ အပသမ္မဇ္ဇန္တိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၇။

သာရဝမ္မ (ပု) [သာရ + ဝမ္မ] အနှစ်သာရ-ရှိ-နှင့် ပြည့်စုံ-သောတရား။ မာ စာယံ သာရဝမ္မော ဝရဝမ္မော အသမ္မတ္တကာရီနံ ---- ဂရဟိတော ဘဝတု။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၉-၉၀။

သာရန္ဒ (ပု၊ နာ) [သာရ + ဒါ (ဒဒ) + အ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၈။ နိရုတ္တိ ၇၈၄။] (ပု) (၁) သာရန္ဒဒမည်သောဘီလူး။ (နာ) (၂) သာရန္ဒ-မည်သော ဘီလူး၏နေရာ နတ်ကွန်း။ (၃) သာရန္ဒဒနတ်ကွန်း၌ ဆောက်လုပ်အပ်သော ဘုရားကျောင်းတော်။ (၄) သာရန္ဒဒသုတ် ၂-သုတ်။ (ပု) (၁) တတ္ထ သာရန္ဒဒသ ယက္ခသ နိဝါသဋ္ဌာနံ စေတိယံ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။ သာရန္ဒ (ဥဒါန။ ၁၅၁-၂) ဇ္ဈ သာရန္ဒ-ဒသ နာမ ယက္ခသ ဝသိတဋ္ဌာနံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၁။ (နာ) (၂) သာရန္ဒဒ-စေတိယေ သန္ဓိသိန္ဓာနံ သန္ဓိပတိတာနံ အယ-မန္ဓရကထာ ဥဒပါဒိ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၈။ (၃) ရမဏီယံ သာရန္ဒဒံ စေတိယံ၊ ရမဏီယံ

စာပါလ် စေတိယ်။ ဒီ၊ ၂။ ၈၆။ သံ၊ ၃။ ၂၂၇။ သာရန္ဒေ စေတိယေတိ ဧဝံ နာမကေ ဝိဟာရေ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။ (၄) သာရန္ဒ-တိကဏ္ဏနိရယေန စ။ အံ၊ ၂။ ၁၅၃။ သာရန္ဒ-ဝဿကာရော စ။ အံ၊ ၂။ ၄၁၈။

သာရန္ဒဒစေတိယ (နာ) [သာရန္ဒ + စေတိယ] သာရန္ဒဒမည်သော-စေတီ-နတ်ကွန်း။ သော သာရန္ဒဒစေတိယေ ကတတ္တာ သာရန္ဒဒစေ-တိယန္ရေ၀ သခ္မိ ဂတောဟိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၁။ ရမဏီယံ သာရန္ဒဒစေတိယံ၊ ရမဏီယံ စာပါလစေတိယံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၀။

သာရန္ဒဒသုတ္တ (နာ) [သာရန္ဒ + သုတ္တ] သာရန္ဒ-သုတ်၊ အပရိဟာနိယတရား ၇-ပါးကို ဟော-သောသုတ်။ အဂုံတ္တရနိကာယ၊ ၇-နိပါတ်၊ ၃-၀ဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၄၀၇။

သာရန္ဒဒသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရန္ဒဒသုတ္တ + ၀ဏ္ဏနာ] သာရန္ဒဒသုတ်၏-အဖွင့်-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာရန္ဒဒသုတ္တ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၁။

သာရ၀ဋ္ဌိပဒါ (ထီ) [သာရ + ပဋ္ဌိပဒါ] (အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော) မြတ်သော အကျင့်။ သာရ၀ဋ္ဌိပဒံ မဏ္ဍ၊ ပဋ္ဌိပဒံ အ၀ စ္ဆနိက-ပဋ္ဌိပဒံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၈၀။

သာရ၀ရိယေသန (နာ) [သာရ + ၀ရိယေသန] အနှစ်သာရကိုရှာမှီးခြင်း။ သာရ၀ရိယေသနံ စရမာနော။ မ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၂၅၀-၆-စ-ဥ။ ၂၆၀-၅။ မ၊ ၃။ ၂၆၇။ သံ၊ ၂။ ၁၁၅၊ ၃၁၄။ ကဒလိယံ သာရ၀ရိယေသနံ ဝိယ စ နိဂဏ္ဌ၀ါဒေ သာရ-ဝိမံသနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။

သာရ၀ရိ၀ါရ (တီ) [သာရ + ၀ရိ၀ါရ] အနှစ်ပင်-အခြံအရံရှိ-ဝိုင်းရံအပ်-သော၊ သစ်ပင်။ ဖေဂ္ဂု-သာရ၀ရိ၀ါရော----သာရော သာရ၀ရိ၀ါရော။ အံ၊ ၁။ ၄၂၄။ အဘိ၊ ပု။ ၁၆၁။ သာရ၀ရိ၀ါ-ရော (အံ၊ ၁။ ၄၂၄) တိ ခဒိရာဒီဟိ သာရ-ရုက္ခေဟေ၀ ပရိ၀ုတောဟိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၈။ ဖေဂ္ဂုသာရ၀ရိ၀ါရော (အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၈) တိ ၀နဇေ၆ကရုက္ခော သယံ ဖေဂ္ဂု ဟောတိ၊ ပရိ၀ါရရုက္ခော ပနဿ သာရာ ဟောန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၄။

သာရ၀ရိသာ (ထီ) [သာရ + ၀ရိသာ] အနှစ်သာရ-ရှိသော၀ရိသတ်။ အဆီအနှစ်ပြည့်တင်း ကြည်-လင်သန့်ရှင်းသော၀ရိသတ်။ ၀ရိသာ၀ဏ္ဏောတိ ပသန္နပရိသာ သာရ၀ရိသာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၃။

သာရ၀လ္လက် (ပု) [သာရ + ၀လ္လက်] မြတ်သော ၀လ္လင်။ ရာဇာ "သတ္ထာ အာဂတော"တိ သုတ္တာ ---- သာရ၀လ္လကေ် နိသီဒါပေတ္တာ ယာဂု-ခဇ္ဇကံ အဒါသိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၄။

သာရ၀ါမဂ် (နာ) [သာရ + ၀ါမဂ်] မြတ်သော (ရတနာဖြင့်ပြီးသော)-ဆောက်လုံးချည်-စလွယ်ချည်။ သာရ၀ါမဂ် (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၅) နှိ ဥတ္တမံ ၀ါမဂ်။ ဝ၀ရ။ ၂၈။ သာရ၀ါမဂ်နှိ ဥတ္တမံ ရတနပါမဂ်သုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။

သာရ၀ပ္ပတ္တ (တီ) [သာရ + ၀ပ္ပတ္တ] (သီလ-အမျိုး-စည်းစိမ်-အစိုးရခြင်း-ဟူသော) အနှစ်သာရသို့ ရောက်သော၊ သူ။ အဂ္ဂ၀ပ္ပတ္တာ စ ဟောတိ သာရ၀ပ္ပတ္တာ စ။ ဒီ၊ ၃။ ၄၀၁။ သာရ၀ပ္ပတ္တော (အံ၊ ၁။ ၂၄၄) တိ သီလသာရံ ပတ္တော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၂။ သာရ၀ပ္ပတ္တာတိ ကုလဘောဂိဿ-ရိယာဒိ၀သေန သီလသာရာဒိ၀သေန စ သာရဘူတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၂။ သာရ၀ပ္ပတ္တာတိ

ဝိဘဝသာရာဒိနာ သာရမဟတ္တं ပတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၁။ (-အံ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၃-၄။ မ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၅။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၇၆။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၆၊ ၂၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၄၈)။

သာရပ္ပတ္တကုလဂဏန (ထီ၊ နဝ) [သာရပ္ပတ္တ + ကုလ + ဂဏန] အနှစ်သာရသို့ရောက်သော အမျိုးကိုရေတွက်ခြင်း။ သော ဟိ ဇာတိဂေါတ္တ-ဝသေန စေဝ သာရပ္ပတ္တကုလဂဏနာယ စ ဒသမေ ဌာနေ ဂဏီယတိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၉။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၆။ သာရပ္ပတ္တကုလဂဏနာယာ (မ၊ ၆။ ၃။ ၉) တိ မဟာသာရမဟပ္ပတ္တကုလဂဏ-နာယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇။

သာရဖလ (နဝ) [သာရ + ဖလ] ချိုမြိန်-ကောင်း-မြတ်-သောအသီး။ ဧတေ ကောသမ္ဗာဒယော ရုက္ခာ သာရဖလာ မဓုဖလာ ဥတ္တမဖလာ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၀။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ ---- ဝိရုဟ-နသမတ္ထေ သာရဖလေ နိရုဠ္ဓော ဗီဇသဒ္ဒေါ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၇။ သာရ (၅) လည်းကြည့်။

သာရဖလက (နဝ) [သာရ + ဖလက] (၁) အဆီ-အနှစ်ရှိသောပျဉ်ချပ်။ (၂) မြတ်သောပျဉ်ချပ်။ (၁) စန္ဒဖလကေ ဝါ သာရဖလကေ ဝါ အာကောဋိတံ ဝိသမာကာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၃။ သာရဖလကေ (မ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၃) တိ စန္ဒနမယေ သာရဖလကေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။ (၂) သာရ-ဖလကေတိ သာရဒါရုဖလကေ၊ ဥတ္တမဖလကေ ဝါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၀။

သာရဗဒ္ဓဝိမုတ္တိက (တိ) [သာရဗဒ္ဓ + ဝိမုတ္တိက] အနှစ်ဖြစ်သောတရားသည် ဖွဲ့အပ်သည်ဖြစ်၍ ရူပတဏှာစသည်မှ လွတ်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ပရိဗ္ဗာဇကော တာဒိသေ သာရဗဒ္ဓဝိမုတ္တိကေ ဝုဒ္ဓိဟတောတိ နဝဒေယျာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၄။

သာရဝိမ္ဗိဝဏ္ဏ (တိ) [သာရ + ဝိမ္ဗိဝဏ္ဏ] မြတ်သော ရွှေအဆင်းရှိသော၊ သူ။ ဝိမ္ဗိ ဝုစ္စတိ သုဝဏ္ဏံ၊ တသ္မာ သာရဝိမ္ဗိဝဏ္ဏတာယ ဝိမ္ဗိသာရော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂။ ၉၂။

သာရဝီဇ (နဝ) [သာရ + ဝီဇ] အနှစ်ရှိသောမျိုးစေ့။ သာရဝီဇာနိ ပတိဋ္ဌပေတွာ ရတ္တိန္ဒိဝံ အာရက္ခေ ---- အဓိကတရံ ဓညံ လဘတိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၂၇။ သာရဝီဇာနိ (မ၊ ၆။ ၄။ ၂၂၇) တိ သဘာဝတော အဘိသင်္ခါရတော စ သာရ-ဘူတာနိ ဝီဇာနိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၄။

သာရဘဏ္ဍ (နဝ) [သာရ + ဘဏ္ဍ] မြတ်သော-ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ။ အညံ တသ္မေ သမီပေ ဌပိတံ သာရဘဏ္ဍန္တိ ဧဝံ အညံ မညမာနော တမေဝ အဝဟရတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၄။

သာရဘဏ္ဍက (နဝ) [သာရဘဏ္ဍ + က] သာရဘဏ္ဍ-ကြည့်။ တသ္မ အာရောစေတွာ သာရဘဏ္ဍကံ အာဒါယ အညာတကဝသေန ---- ပလာယိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၆။

သာရဘာဝသညာ (ထီ) [သာရဘာဝ + သညာ] အနှစ်သာရ-မြင့်မြတ်သည်-၏အဖြစ်ဟူသော-အမှတ်-သညာ။ သာရတ္ထ°-လည်းကြည့်။ သာရတ္ထေနာ (သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၅။) တိ သာရ-ဘာဝေန သာရဘာဝသညာယ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။

သာရဘူတ (တိ) [သာရ + ဘူတ] (၁) အနှစ်-သာရသဖွယ်ဖြစ်သော။ (၂) မြတ်သော ရွှေစင်-သဖွယ်ဖြစ်သော။ (၁) သာရဘူတံ ဓမ္မပရိ-ယာယံ သိက္ခာပေန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၆။ ဓုဝေါ ထိရော သာရဘူတော။ မ၊ ၆။ ၁။ ၇၄။ အဘိ၊

၆။ ၂။ ၄၉၁။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၆။ သတ္တသာရာ (မ၊ ၃။ ၁၁၄) တိ သတ္တာနံ သာရဘူတာ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၉၁။ သာရဘူတေန စန္ဒနဂန္ဓေန အနုလိတ္တသရီရာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၀၈၊ ၂၆၀။ (၂) သော တဿ သာရဘူတော ဒဿနီယော ပါသာဒိကော အတ္တဘာဝသမိဒ္ဓိယာ ပိမ္မိသာ-ရောတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၂။

သာရဘူတဂုဏ (ပု) [သာရဘူတ + ဂုဏ] အမြတ်ဖြစ်သောဂုဏ်။ တထာ သာရဘူတ-ဂုဏဝသေန 'သာရကပ္ပေ'တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။

သာရဘူတစန္ဒနလိတ္တ (တိ) [သာရဘူတ + စန္ဒန + လိတ္တ] အနှစ်ဖြစ်သောစန္ဒကူးဖြင့် လိမ်းကျံ အပ်သော။ စန္ဒနသာရလိတ္တ (ပေတ။ ၁၈၈) ဣ သာရဘူတစန္ဒနလိတ္တံ။ ပေတ၊ ၆။ ၂၂၅။

သာရဘူမိ (ထီ) [သာရ + ဘူမိ] ကောင်းမြတ်သောမြေ။ မဟာရာဇ ဥယျာနံ နာမ သာရ-ဘူမိယံ ရောပိတံ ပဋိဇဂ္ဂိယမာနံ တီဟိ စတူဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ ဖလံ ဒေတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၂။

သာရမဇ္ဇူသာ (ထီ) [သာရ + မဇ္ဇူသာ] ဥစ္စာ-ထားရာ-ထည့် စရာ-တံတင်း-သေတ္တာ။ သုဝဏ္ဏပဋ္ဌေ လိခါပေတ္တာ တံ ပဋ္ဌံ သာရမဇ္ဇူ-သာယံ ဌပေတ္တာ ကာလမကာသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၃၅။

သာရမဏိဝဏ္ဏ (တိ) [သာရ + မဏိ + ဝဏ္ဏ] အနှစ်ဖြစ်သော ပတ္တမြားအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော၊ ပတ္တမြားနှစ်အဆင်းနှင့်တူ သော အဆင်းရှိသော။ ဟရိတေဟိ သာရ-မဏိဝဏ္ဏေဟိ ဩဘာသမာနေ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၃၂။

သာရမဏ္ဍ (တိ) [သာရ + မဏ္ဍ] (၁) မြတ်သော သီလစသောတန်ဆာရှိသော၊ သူ။ (နှ) (၂) သာရမဏ္ဍကပ္ပ-ကြည့်။ (၁) ဣတိ တိသက-ကဏ္ဍံ သာရမဏ္ဍံ ---- ဝိနယဝသေန ပုနာတိ သာရမဏ္ဍန္တိ။ ဝဇိရ။ ၂၈၅။ (နှ) (၂) ဝရကပ္ပေ တယော ဗုဒ္ဓါ၊ သာရမဏ္ဍေ စတုရော ဗုဒ္ဓါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၈။

သာရမဏ္ဍကပ္ပ (ပု) [သာရမဏ္ဍ + ကပ္ပ] သာရ-မဏ္ဍကပ်၊ သာရမဏ္ဍကမ္ဘာ၊ ဘုရားလေးဆူပွင့် သောကမ္ဘာ။ သာရကပ္ပေါ မဏ္ဍကပ္ပေါ၊ သာရ-မဏ္ဍကပ္ပေါ တထာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၈။ အသုညကပ္ပေါ ပဏ္ဍိဝေါ သာရကပ္ပေါ မဏ္ဍကပ္ပေါ ဝရကပ္ပေါ သာရမဏ္ဍကပ္ပေါ ဘဒ္ဒကပ္ပေါတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၇။ ယတ္ထ ပန-ကပ္ပေ စတ္တာရော ဗုဒ္ဓါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ သော ပုရိမ-ကပ္ပတော ဝိသိဋ္ဌတရတ္တာ သာရတရတ္တာ သာရမဏ္ဍကပ္ပေါတိ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၈။

သာရမတိ (တိ) [သာရ + မတိ] အနှစ်သာရရှိ၏ ဟုအယူရှိသော၊ သူ။ အသာရေ သာရမတိနော (ဓမ္မ။ ၁၄) တိ စတ္တာရော ပစ္စယာ ဒသဝတ္ထု-ကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ---- အယံ အသာရော နာမ၊ တသ္မိံ သာရဒိဋ္ဌိနောတိ အတ္ထော။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၇၃။ ဗုဒ္ဓသာသနေ သာရမတိနော ရတနတ္ထ-ယေသု နိက္ကခေါ်။ မိလိန္ဒ။ ၄၀၇။

သာရမယ (တိ) [သာရ + မယ] အနှစ်ဖြင့်ပြီး သော။ သာရမယော (ဒီ၊ ၂။ ၁၄၉၊ ၁၅၃-၅-စ) တိ စန္ဒနသာရမယော။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၃။ သာရမယံ မဟာမဏ္ဍပံ ကာရေတ္တာ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၂။ သာရမယာ (အပ၊ ၁။ ၃၊ ၆၀) ခဒိရ-ရုက္ခသာရမယာ စ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၉။ ယာ တိသတိ သာရမယာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၅၅) တိ ယာ ဇော သာရရုက္ခမယာ တိသတိ ဂေါနသိယော။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၉၉။

သာရမယပေဠာ (ထီ) [သာရမယ + ပေဠာ] အနှစ်ဖြင့်ပြီးသော-သေတ္တာ-ပခြုပ်-အုပ်။ တတော ကိလဋ္ဌမယံ ကရကၠာကံ သာရမယ-ပေဠာယာတိ ပုန ဝုတ္တနယေနေဝ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၀။

သာရမဟတ္တ (နာ) [သာရ + မဟန္တ + တ္တ] များသော ဥစ္စာအနှစ်ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သာရပ္ပတ္တာတိ ဝိဘဝသာရာဒိနာ သာရမဟတ္တံ ပတ္တာ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၁။

သာရမေယျ (ထီ၊ ပု) [သရမာ + ဏေယျ။ (ပု) ထီ-၌ သာရမေယီ။ သာရမာယ ကဿပ ပတ္တိယာ အပစ္စံ သာရမေယ္ယော။ ထောမ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဓာန်။ ၅၁၇။ သာရမာသုနီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၇။ သာရမေယ-သံ။ သာရမေအ၊ သာရမေဏ္ဏ-ပါကတ။] ခွေး။ သုဝနဝမထု သာရမေယျဝန္ဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။ သာရ-မေယျာနံ ဘုဇ္ဇနကအမ္ဗကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂၀။ ယထာ ပန သာရမေယျာ ကေနစိ လေဌ္ဌပ္ပဟာရေ ဒိန္နေ ဘုဿန္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၄။

သာရမေယျဝန္ဓ (နာ) [သာရမေယျ + ဝမု + တ-ဝန္ဓ။ ဝန္ဓ°-လည်းကြည့်။] ခွေး၏-ထွေး-အန်-ဖတ်။ သုဝါနမထု သာရမေယျဝန္ဓံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၇။

သာရမ္ဘ° (တိ) [သံ + ရဘ + အ။ ပါကၠိနီ။ ၇၊ ၁၊ ၆၃-ဖြင့် နိ-(နုမ်) လာ၍ နိ-ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု။ သံရမ္ဘ-သာရမ္ဘ၊ သာရာဂ-ကဲ့သို့။ နိရုတ္တိ။ ၃၁။ သံရမ္ဘ-သံ၊ သံရံဘ၊ သာရံဘ-ပြာ။] (၁) ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ခြင်း (သူတစ်ပါးပြုသည်ထက် နှစ်ဆတက်၍ပြု-ပြုသင့်သည်ထက်ပို၍ပြု-ခြင်း။ ကုသိုလ်သာရမ္ဘ, အကုသိုလ်သာရမ္ဘ ဟု နှစ်မျိုး)။ (၂) ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်း။ (၁) သာရမ္ဘနဝသေန သာရမ္ဘော။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၁။ ဥပါရမ္ဘစိတ္တောတိ သာရမ္ဘစိတ္တော၊ ဒေါသာရောပနာဓိပ္ပါယောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၆၈။ ပရေန ဟိ ကိသ္မိဉ္စိ ကတေ တဒ္ဒိဂုဏံ ကရဏဝသေန သာရမ္ဘော ပဝတ္တတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။ (-မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၄)။ (၂) ဒရထော သာရမ္ဘော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။

သာရမ္ဘ၂ (တိ) [သဟ + အာရမ္ဘ=အာ + ရဘ + အ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သည့်-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့်ဘေးအန္တရာယ်ရှိသော၊ အရပ်။ သာရမ္ဘံ အနာရမ္ဘန္တိ သဉ္ဇပဒ္ဒဝံ အနုပဒ္ဒဝံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၅။ အာပုဗ္ဗဿ ရဘဿ ဟိ'သတ္ထေပိ ---- သာရမ္ဘံ နာမ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၈။

သာရမ္ဘ° (ပု) [သံ + အာရမ္ဘ] သာရမ္ဘမည်သော နွားလား။ အညတရဿ ပြာဟ္မဏဿ သာ-ရမ္ဘော နာမ ဗလိဗဒ္ဒေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၇။

သာရမ္ဘအပရိက္ကမန (တိ) [သာရမ္ဘ + အပရိက္ကမန] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သည့်-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့်ဘေးအန္တရာယ်ရှိသည်ဖြစ်၍ နှစ်ကောင်သောနွားလားတို့ဖြင့် ကအပ်သော လှည်းဖြင့် လှည့်လည်လောက်သောဥပစာမရှိသော၊ အရပ်။ သာရမ္ဘအပရိက္ကမနေပိ သံယာ-ဒိသေသော ဝါတိ မိစ္ဆာဂါဟဝိဝဇ္ဇနတ္ထံ အာပတ္တိဘေဒေါ ဒဿိတော။ ဝဇိရ။ ၁၉၃။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၆)။

သာရမ္ဘအပရိက္ကမနပစ္စယ (ပု) [သာရမ္ဘအပရိက္ကမန + ပစ္စယ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သည့်-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့်ဘေးအန္တရာယ်တို့ရှိသည်ဖြစ်၍ နှစ်ကောင်သောနွားလားတို့ဖြင့် ကအပ်သော လှည်းဖြင့် လှည့်လည်လောက်သော

ဥပစာမရှိခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဥဒါဟု သာရမ္ဘအပရိဂ္ဂမနပစ္စယာပီတိ သဗ္ဗထာပိ အနာပတ္တိယေဝ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၉။

သာရမ္ဘက (တိ) [သံ + ရဘ + ဏ္ဍ။ ထီ-၌ သာရမ္ဘိကာ။ သာရမ္ဘ-ကြည့်။] ချုတ်ချယ်-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သော။ ရဘသာတိ သာရမ္ဘကာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၀။

သာရမ္ဘကထာ (ထီ) [သာရမ္ဘ + ကထာ] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-သောစကား။ ဒုက္ခာ ဟိ သာရမ္ဘကထာ၊ ပဋိဒဏ္ဍာ ဖုသေယျုတံ။ ဓမ္မ။ ၃၃။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၆။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၇၉။ သာရမ္ဘကထာတိ ဧသော ကရဏ္ဍုတ္တရာ ယုဂဂ္ဂါ-ဟကထာ နာမ ဒုက္ခာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇။ သာရမ္ဘကထာ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၆) တိ ဥပါရမ္ဘ-ကထာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၈။ (-ဥဒါန။ ၁၆၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၁၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၆)။

သာရမ္ဘကရကိလေသဝူပသမိ (တိ) [သာရမ္ဘ + ကရ + ကိလေသ + ဝူပသမ + ဏီ။ ထီ-၌ -- ဝူပသမိနီ။] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်းကိုပြုတတ်သော ကိလေသာတို့၏ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းခြင်းရှိသော။ ကာယစိတ္တာနံ သာရမ္ဘ-ကရကိလေသဝူပသမိနီ ဒုဝိဓာပိ ပဿဒ္ဓိ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၆၀။

သာရမ္ဘစိတ္တ (တိ) [သာရမ္ဘ + စိတ္တ] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်-လိုသောစိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဥပါရမ္ဘ-စိတ္တောတိ သာရမ္ဘစိတ္တော၊ ဒေါသာရောပနာ-ဓိပ္ပါယောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၆၈။

သာရမ္ဘဇ (တိ) [သာရမ္ဘ + ဇန + ကို] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်-လို-ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော၊ စကား။ နဿ သာရမ္ဘဇံ ဇယာပေက္ခော။ ဒီ၊ ၃။ ၈၈။ နဿ သာရမ္ဘဇန္တိ သာရမ္ဘဇာ ဿ ယာ ဝါစာ၊ တဿ ဘာသတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၇၅။ သာရမ္ဘတော ဇာတာတိ သာရမ္ဘဇာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၅။

သာရမ္ဘဇာတက (နာ) [သာရမ္ဘ + ဇာတက] သာရမ္ဘဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၉-ဝဂ်၊ ၈-ဇာတ်၊ ဇာ၊ ၁။ ၂၁။

သာရမ္ဘဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရမ္ဘဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာရမ္ဘဇာတ်၏-အဖွင့်-အဋ္ဌကထာ။ သာရမ္ဘဇာတကဝဏ္ဏနာ အဋ္ဌမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၈။

သာရမ္ဘဋ္ဌာန (နာ) [သာရမ္ဘ + ဋ္ဌာန] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သည့်-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့်ဘေး အန္တရာယ်ရှိရာအရပ်။ သာရမ္ဘဋ္ဌာနံ ပရိဟရိတ္တာ အနာရမ္ဘေ ဋ္ဌာနေ ---- မာပေန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

သာရမ္ဘန (ထီ) [သံ + ရဘ + ယု။ သာရမ္ဘ-ကြည့်။ (တိ) သံရမ္ဘဏ-သံ။] ချုတ်ချယ်-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ခြင်း။ ယော သာရမ္ဘော ပဋိသာရမ္ဘော သာရမ္ဘနာ ----။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၄။ သာရမ္ဘနာကာရော သာရမ္ဘနာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၁။

သာရမ္ဘနာကာရ (ပု) [သာရမ္ဘန + အာကာရ] ချုတ်ချယ်-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ခြင်း-အခြင်း-အမူ-အရာ။ သာရမ္ဘန-ကြည့်။

သာရမ္ဘနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာရမ္ဘ + နိဒ္ဒေသ] သာရမ္ဘ-ချုပ်ချယ်ခြင်း-အပြစ်တင်လိုခြင်း-ကိုအကျယ်ပြခြင်း။ သာရမ္ဘနိဒ္ဒေသေ သာရမ္ဘနဝေသန သာရမ္ဘော။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၁။

သာရမ္ဘနိမိတ္တ (ပု) [သာရမ္ဘ + နိမိတ္တ] ပြင်းစွာ-ပူပန်-ပူလောင်-ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော။

ကာယစိတ္တာနံ သာရမ္ဘနိမိတ္တသ ဗျာပါဒနိ၀-ရဏသ နိ ၀ိသောဓနမာဟ။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။

သာရမ္ဘဗလသညုတ (တိ) [သာရမ္ဘ + ဗလ + သညုတ] ချုတ်ချယ်မှုအားအစွမ်းနှင့်ယှဉ်သော။ သာရမ္ဘသညုတ (ထေရ။ ၃၂၃) နှင့် ကရဏုတ္တရိယကရဏလက္ခဏေန ဗလပ္ပ-တ္တေန သာရမ္ဘေန ယုတ္တံ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၄။

သာရမ္ဘဗဟုလ (တိ) [သာရမ္ဘ + ဗဟုလ] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-မှုများသော၊ များသော-ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-မှုရှိသော။ ဥပက္ကိ-လိဋ္ဌစိတ္တေန၊ သာရမ္ဘဗဟုလေန စ။ သံ၊ ၁။ ၁၈၁။

သာရမ္ဘမက္ခဏ္ဍသာဒီမလ၀ိသောဓန (နဉ) [သာရမ္ဘ + မက္ခ + ဏ္ဍသာ + အာဒိ + မလ + ၀ိသောဓန] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ခြင်းဟူသော သူ့ကျေးလူးကို ချေဖျက်တတ်သော ဏ္ဍသာအစရှိသော အညစ်အကြေးကို သုတ်သင်ခြင်း။ ဒေသနယ သဏ္ဌာ၀ေန သာရမ္ဘ-မက္ခဏ္ဍသာဒိမလ၀ိသောဓနတော သုတ-မယဉာဏံ နှာ၀ိတံ ၀ိယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၅။

သာရမ္ဘမဒ (ပု) [သာရမ္ဘ + မဒ] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ခြင်းဟူသော မာန်ယစ်ခြင်း။ မာနော စ သာရမ္ဘမဒေါ ပမာဒေါ။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၃၅။

သာရမ္ဘဝတ္ထု (နဉ) [သာရမ္ဘ + ဝတ္ထု] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သော-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည်ဘေးရှိသော ကုဋိရာ။ နဟိ ဘိက္ခု အကပ္ပိယကုဋိ-ကရဏတ္ထံ ဂိဟိနံ ဝါ ပိဏ္ဍာနိမိတ္တံ သာရမ္ဘဝတ္ထု။ ဝဇိရ။ ၁၉၄။

သာရမ္ဘဝတ္ထုကုဋိကရဏ (နဉ) [သာရမ္ဘ + ဝတ္ထု + ကုဋိ + ကရဏ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-တတ်သော-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့်ဘေးရှိသောကုဋိရာ၌ ကုဋိကို-ပြု-ဆောက်လုပ်-ခြင်း။ နဟိ ဘိက္ခု အကပ္ပိယကုဋိကရဏတ္ထံ ဂိဟိနံ ဝါ ပိဏ္ဍာနိမိတ္တံ, သာရမ္ဘကုဋိကရဏတ္ထံ ဝါ ဝတ္ထုံ ဒေသေန္တိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၅၃။ (-ဝဇိရ။ ၁၉၄)။

သာရမ္ဘ၀ိဂ္ဂါဟိကကထာ (ထီ) [သာရမ္ဘ + ၀ိဂ္ဂါဟိက + ကထာ] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုယူ-ခိုက်ရန်ဖြစ်-ခြင်းကို ဖြစ်စေ-တတ်သောစကား။ သာရမ္ဘ၀ိဂ္ဂါဟိကကထာဒိ၀သေန နကိဉ္စိ ဇိနာတိ သာရမ္ဘသေ၀ အဘာ၀တော။ ဣတိ၀ုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၅။

သာရမ္ဘဟေတု (ပု) [သာရမ္ဘ + ဟေတု] ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ခြင်း၌ အပြစ်ကိုမြင်ခြင်းဟူသောအကြောင်း၊ ချုတ်ချယ်-အပြစ်တင်လို-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ဘယာ ဟိ သေဋ္ဌသ ၀စော ခမေထ၊ သာရမ္ဘဟေတု ပန သာဒိ-သသ။ ဇာ၊ ၂။ ၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၁၄၉။ သာရမ္ဘသ သာရမ္ဘဟေတုနဉ္စ ၀ိက္ခမ္ဘနေန အသာရဒ္ဓေါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

သာရမ္ဘာဒိပစ္စယ (ပု) [သာရမ္ဘ + အာဒိ + ပစ္စယ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်တတ်သည့်-ပိုးရွ-ခြပုန်း-စသည့် ဘေးအန္တရာယ်ရှိ-ခြင်းဟူသောအ-ကြောင်း။ တိဏကုဋိကာယ သာရမ္ဘာဒိပစ္စ-ယာပိ အနာပတ္တိဘာ၀ေါ သုခေန သက္ကာ သာ၀ေတုန္တိ ကတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၇။

သာရမ္ဘီ (တိ) [သံ + ရဘ + ဏီ။ သာရမ္ဘ-ကြည့်။ သံရမ္ဘိန်-သံ။] ချုတ်ချယ်-ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-ပြုသင့်သည်ထက်ပို၍ပြုတတ်သော။ ယက္ခီ ပဋ္ဌာသီ သာရမ္ဘီ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၂။ အညေဟိ

ကိုဖွဲ့ ကတ် ဒိသ္ဓာ သာရမ္ဘဝသေန ကရဏာတ္တ-ရိုက် ကရောတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၄။

သာရမ္ဘာ[1] (တိ) [သဟ + အာရမ္ဘာ] (၁) (ရှုပါရုံစသည့်) အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၂) အကြောင်းတရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) ---- သဟ အာရမ္ဘဏေနာတိ သာရမ္ဘာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၂။ (၂) တတ္ထ ရူပ် သပ္ပစ္စယဌေန သာရမ္ဘာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၄။ (ဤ၌- အာရမ္ဘာသဒ္ဒါသည် ကုသလာရမ္ဘ-ဏာ။ ယမက၊ ၁။ ၆။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၉-ကဲ့သို့ အကြောင်း= ကာရဏာတ္ထဖြစ်သည်။)

သာရမ္ဘာ[2] (နာ) [သဟ + အာရမ္ဘာ။ ဤ၌ သဟ-သဒ္ဒါ သစက္ကံ-ပုဒ်ကဲ့သို့ ယုဂပတ်အနက်ဟော သည်။] အာရုံနှင့်-တပါတည်း-တပြိုင်နက်။ သာရမ္ဘာန္တိ အသုဘာရမ္ဘဏေန သဒ္ဓိ ပါသာ-ဏာဒိ သမာနာရမ္ဘဏံ ကရောတိ၊ သဟ ဝါ အာရမ္ဘဏံ ကရောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၂၀၅။

သာရမ္ဘာဒုက (နာ) [သာရမ္ဘာ + ဒုက] သာရမ္ဘာဒုက်၊ သာရမ္ဘာ ဓမ္မာ, အနာရမ္ဘ-ဏာ ဓမ္မာ-ဟူသော ပုဒ် ၂-ခု အပေါင်း။ အညေဟိတိ သာရမ္ဘာဒုကာဒိဟိ။ မူလဋီ။ ၁။ ၂၇။

သာရမ္ဘာဓမ္မ (ပု) [သာရမ္ဘာ + ဓမ္မ] (ရှုပါရုံစသည့်) အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သော တရား။ သဗ္ဗေသမ္ပိ တံ သာရမ္ဘာဓမ္မာနံ အာရမ္ဘာ-နုဘာဝနံ လဗ္ဘတေဝ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၀။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၆)။

သာရမ္ဘာန္တိကထာ (ထီ) [သာရမ္ဘာ + ဣတိ + ကထာ] အာရုံနှင့်တကွဖြစ်သောပဉ္ဘာကို ဆိုရာ ဖြစ်သောစကား။ ဣဒါနိ ရူပ် သာရမ္ဘာန္တိ-ကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၄။

သာရမ္ဘာသတိပဋ္ဌာန (နာ) [သာရမ္ဘာ + သတိပဋ္ဌာန] အာရုံကိုမှတ်အပ်သော သတိ-ပဋ္ဌာန်။ သာရမ္ဘာသတိပဋ္ဌာနာ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၂) တိ အာရမ္ဘာလက္ခဏာ သတိပဋ္ဌာနာ ကထိတာ, နာ သတိလက္ခဏာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၄။

သာရမ္ဘာသဘာဝ (တိ) [သာရမ္ဘာ + သဘာဝ] အာရုံနှင့်တကွဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော။ စိတ္တ-စေတသိကာ ဟိ သာရမ္ဘာသဘာဝါ ယထာ-ဗလံ ---- ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၃။

သာရမ္ဘာနာရမ္ဘာဒိဝိရောဓ (ပု) [သာရမ္ဘာ + အနာရမ္ဘာ + အာဒိ + ဝိရောဓ] သာရမ္ဘ-ဏာ, အနာရမ္ဘာအစရှိသောအားဖြင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။ ကမ္မ ရူပသ နမနရူပနဝိရောဓာ, သာ-ရမ္ဘာနာရမ္ဘာဒိဝိရောဓာ စ သဘာဝ-နိရုဒ္ဓေါ ပစ္စယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၂၉၂။

သာရယ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏယ + ဟိ။ ဟိ-လောပေါ။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေလော့။ စောဒယတ္တာနန္တိ အတ္တနာဝ အတ္တာနံ စောဒ-ယ သာရယ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၈၀။

သာရယတိ[1] (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏယ + တိ] သာရေတိ-ကြည့်။

သာရယတိ[2] (ကာ၊ ကြိ) [သာရ + ဏယ + တိ။ စုရာဒိ။] အားနည်း၏။ သာရ-ဒုဗ္ဗလ္ယ-သာရေတိ၊ သာရယတိ။ ဒုဗ္ဗလော ဘဝတိတိ အတ္ထော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၃၅။

သာရယန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏယ + အန္တိ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေကုန်၏။ သာရယန္တိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇) တိ ---- ဇဝံ ကမ္မာနိ သာရေန္တိ စောဒေန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၀၂။

သာရယ-ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၀။ သာရယန္တိ-ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၁၀၂။ သာရယာမ-သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၃။ သံ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၉၇။ သာရယာ-မသေ-သံ၊ ၁။ ၁၉၉။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၃။ သာရယိဿတိ-ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၁၀၂။

သာရယမာန (တိ) [သရ + ဏာယ + မာန] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေသော၊ သူ။ ဣဒါနိ ဒ္ဒိတ္တိကဒ္ဒတ္တုံ စောဒယမာနော သာရယမာနော တံ စီဝရံ အဘိနိပ္ဖာဒေယျ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၃။

သာရယာမ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာယ + မ] (ငါတို့) အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေကုန်၏။ သတံ တံ သာရယာမသေ (သံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ သတိမန္တံ ပဏ္ဍိတံ မယမ္ပိ သာရယာမ၊ သတံ ဝါ ဓမ္မံ မယံ တံ သာရယာမာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၃။ (-သံ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၉၇)။

သာရယာမသေ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာယ + အာမသေ] သာရယာမ-ကြည့်။

သာရယိတ္တာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သရ + ဏာယ + တ္တာ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေ၍။ စောဒ-ယိတ္တာ သာရယိတ္တာ၊ သမ္ဘိဒါဘူတသ ကရေယ္ယ ကမ္မံ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၆။

သာရယိဿတိ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏာယ + ဿတိ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေ-လတ္တံ့-လိမ့်အံ့။ အရညေ နိမ္မနုဿမ္ပိ၊ ကော နု မံ သာရယိဿတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၁၀၂။

သာရယုတ္တ (တိ) [သာရ + ယုတ္တ] အနှစ်သာရ နှင့်ယှဉ်ခြင်း ရှိခြင်း။ သာရယောဂညူ-ကြည့်။

သာရယောဂညူ (တိ) [သာရယောဂ + ဉ + ရู] အနှစ်သာရနှင့်ယှဉ်၏ဟုအယူရှိသော၊ သူ၊ အနှစ်သာရနှင့်ယှဉ်ခြင်းကို သိသော၊ သူ။ သာရယောဂညူ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၇) တိ သာရ-ယုတ္တော ဧသ သမယောတိ မညမာနော။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၄၃၁။

သာရရဇတမယ (တိ) [သာရ + ရဇတ + မယ] မြတ်သောငွေဖြင့်ပြီးသော။ မဇ္ဈေ ပနသ္သ သာရရဇတမယာ ပနာဠိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၉။ တသ္သ ပန ပနာဠိယာ ---- ရဇတမယတ္တာ သာရရဇတမယာ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဦ၊ ၂။ ၁၉၄။

သာရရဟိတ (တိ) [သာရ + ရဟိတ] သာရ-ဝိရဟိတ-ကြည့်။ မမ လဒ္ဓိ အနိယျာနိကာ သာရရဟိတာ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၂၂။ နိသ္သာရာတိ နိရတ္ထကဘာဝေန သာရရဟိတာ။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၇၂။

သာရရုက္ခ (ပု) [သာရ + ရုက္ခ] အနှစ်ရှိသော-သစ်-သစ်ပင်။ တံ ပနေတံ ဧသိကာထမ္ဘ---- ခဒိရာဒီဟိ ဝါ သာရရုက္ခေဟိ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁စ၁။ သာရောပမံ အာဟရိတ္တာ သာရရုက္ခော ဝိယ ဘဂဝါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၅။

သာရရုက္ခမယ (တိ) [သာရရုက္ခ + မယ] အနှစ်ရှိသောသစ်ပင်ဖြင့်ပြီးသော။ သာရမယ-ကြည့်။

သာရရုက္ခမိဿ (တိ) [သာရရုက္ခ + မိဿ] အနှစ်ရှိသောသစ်ပင်တို့နှင့် ရောသော၊ (တော)။ ဧတေန စ သာရရုက္ခမိဿမ္ပိ ဝနံ ဝဏ္ဏတိတိ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၂။

သာရလက္ခဏ (နဝ) [သာရ + လက္ခဏ] မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ။ ဝိမုတ္တိယာ သာရလက္ခဏံ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၅၁။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၈၄။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၄။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၅၆။

သာရဝစန (နာ) [သာရ + ဝစန] အနှစ်သာရရှိသောစကား။ ပလာသရဟိတ် သာရဝစနံ အဝိရဒ္ဓကာရဏံ ---- အပဏ္ဏကမဏိ ဝိယ သပ္ပတိဋ္ဌဝစနံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၆။

သာရဝန္တ (တိ) [သာရ + ဝန္တ။ ထီ-၌ သာရဝတီ] အနှစ်သာရ-အဆီအနှစ်-အစေ့အဆံ-ပါရှိသော။ မဟတော ရုက္ခဿ တိဋ္ဌတော သာရ-ဝတော အတိက္ကမ္မေဝ မူလံ။ မ၊ ၁။ ၁၅၇။

သာရဝရဘဏ္ဍ (နာ) [သာရ + ဝရ + ဘဏ္ဍ] အနှစ်ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သောမြတ်သော-ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ။ စန္ဒနဖလကံ နာတိမဟန္တံ---- သာရဝရဘဏ္ဍတ္တာ ပန မဟဋ္ဌံ အဟောသိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃။

သာရဝိရဟိတ (တိ) [သာရ + ဝိရဟိတ] အနှစ်သာရမှ-ကင်း-ဆိတ်-ကင်းဆိတ်-သော။ အသာရောတိ နာ သာရော၊ သာရဝိရဟိတောဝါ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇၇။ ရူပံ အဿာရံ သာရ-ဝိရဟိတဘ္ဗံ။ စူဠနိ၊ ၆။ ၆၇။

သာရဝီမံသန (နာ) [သာရ + ဝီမံသန] အနှစ်သာရကို-စုံစမ်း-ရှာဖွေ-ခြင်း။ ထုသေ ကောဋ္ဌေတ္ဝာ တက္ကုလပရိယေသနံ ဝိယ ---- နိဂဏ္ဌဝါဒေ သာရဝီမံသနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁။

သာရသ (ထီ၊ ပု) [သရ (သရသ်) + ဏ။ သရသိ ဘဝေါ သာရသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ပုဏ္ဏရာဟွ (=ပေါက္ခရာဝေ့ာ) သာရသော၊ ပရိယာယ်။ အမရ၊ ၁၅။ ၂၂။ (ထီ၊ ပု) သာရသ-သ်။ (ပု) သာရသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] ကြိုးကြာဌက်တစ်မျိုး။ တတ္ထ ကောဋ္ဌာတိ ကောဋ္ဌသကုဏာ၊ ယေ "သာရသာ"တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၅၀။ မယူရကောဋ္ဌာဘိရုတမ္ပိတိ သိခီဟိ သာရ-သေဟိ စ အဘိကူဋိတေ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၇၁။

သာရသညာ (ထီ) [သာရ + သညာ] အနှစ်သာရရှိ၏ဟုမှတ်ထင်ခြင်း၊ အနှစ်ရှိ၏ဟူသော အမှတ်သညာ။ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ ပေါထုဇ္ဇနိကာ-ယ ဣဒ္ဓိယာ သာရသညာ မာဟေသုန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၄။

သာရသညိတ (တိ) [သာရ + သညိတ] အနှစ်သာရရှိ၏ဟုမှတ်အပ်သော။ တံ ပန ဘာသိတံ တေဟိ သာရသညိတမ္ပိ နာမမတ္တာယ အသာ-ရဘာဝတော နိဟီနမေဝါတိ အာဟ "လာမ-ကံယေဝါ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၈။

သာရသညီ (တိ) [သာရ + သညာ + ဏ္ဍ။ ထီ-၌ --သညိနီ။] အနှစ်သာရရှိ၏ဟု-အမှတ်-သညာ-ရှိသော၊ သူ။ ဘဂဝါပိ 'အညတိတ္ထိယော တတ္ထ သာရသညီ'တိ တံ ဒဿေန္တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂။

သာရသသကုန္ဓ (ပု) [သာရသ + သကုန္ဓ] ကြိုးကြာဌက်, ခေါက်ရှာဌက်။ ကောဋ္ဌသကု-ဏောဟိတိ သာရသသကုန္ဓောဟိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၃၅၉။

သာရသဒိသ (တိ) [သာရ + သဒိသ] အနှစ်နှင့်တူသော။ တေန နေသံ တံ ရုက္ခဿ သာရ-သဒိသံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄။

သာရသဿာဝ (ပု) [သာရ + သဿာဝ] အနှစ်သာရထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်၊ အနှစ်သာရထင်ရှား-ရှိခြင်း။ သာရဘာဝန္တိ သီလသာရာဒိသမ္ပတ္တိယာ သာရသဿာဝံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၄။

သာရသဘာဝ (တိ) [သာရ + သဘာဝ] အနှစ်သာရသဘောရှိသော။ ဒဗ္ဗဇာတိကော ဝါ သာရသဘာဝေါ၊ သာရုပ္ပသီလာစာရောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၄။

သာရသမာသ (ပု) [သာရ + သမာသ] သာရ-သမာသမည်သောကျမ်း။ အကပ္ပိယရူပါကုလော အကပ္ပိယမဠော ပလ္လင်္ကော်တိ သာရ-သမာသေ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၄။ အဘ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၈။

သာရသမာသကာရက (တိ) [သာရသမာသ + ကာရက] သာရသမာသကျမ်းကို-ပြု-စီရင်-ရေးသား-သော၊ သူ။ တတ္ထ ကေစိတိ သာရ-သမာသကာရကာ အာစရိယာ ဥတ္တရဝိဟာရ-ဝါသိနော စ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၃။

သာရသမာသာစရိယ (ပု) [သာရသမာသ + အာစရိယ] သာရသမာသကျမ်းဆရာ။ အကပ္ပိယရူပါကုလော အကပ္ပိယမဠော ပလ္လင်္ကော်တိ သာရသမာသာစရိယော။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၄၇၇။

သာရသမုဂ္ဂ (ပု) [သာရ + သမုဂ္ဂ] အနှစ်ဖြင့်-ပြီး-ပြည့်လုပ်ထား-သော-ကြုတ်-သေတ္တာ-အစ်-ပခြုပ်-တံတင်း။ သုခုမကမ္မလေန ဝေဌေတ္တာ သာရသမုဂ္ဂေ ပက္ခိပိတ္တာ တံ သမုဂ္ဂံ သုဝဏ္ဏ-မယေ။ မ၊ ဋ၊ ၄။ ၁၉၉။

သာရသမ္ပန္န (တိ) [သာရ + သမ္ပန္န] အနှစ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ သရဒသမယေ ဂဟေတ္တာ နိက္ခိတ္တံ သာရသမ္ပန္နံ ဗီဇံ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၉၁။

သာရသမ္ဘာပက (တိ) [သာရ + သမ္ဘာပက] **အနှစ်(၏)အဖြစ်)** သို့ကောင်းစွာ-ရောက်-ရောက်စေ-တတ်-သော။ သီလသာရောတိ သာရသမ္ဘာ-ပကံ သီလံ။ အဘ၊ ဋ၊ ၂။ ၃၃၉။

သာရသမ္ဘတ (တိ) [သာရ + သမ္ဘတ] မြတ်(၏)ဟု-ခေါ်းမွမ်း-ခေါ်းကျူး-အပ်သော။ ကီ တေ ဣမ သာရသမ္ဘတံ၊ ကုဏာပပူရမ္ပိ သုသာနဝမ္ဘနေ။ ထေရ။ ၄၂၂။ ထေရီ၊ ဋ။ ၂၅၅။

သာရသုဝဏ္ဏသဒိသ (တိ) [သာရ + သုဝဏ္ဏ + သဒိသ] ကောင်းမြတ်သောသဘောရှိသည့် ရွှေနှင့်တူသော။ သာရသုဝဏ္ဏသဒိသတာယာ (ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၄၉) တိ ဥတ္တမဇာတိသုဝဏ္ဏသဒိ-သတာယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၂။

သာရသုဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏ (တိ) [သာရသုဝဏ္ဏ-သဒိသ + ဝဏ္ဏ] ကောင်းမြတ်သောရွှေနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော။ ဗိမ္ဗိတိ သုဝဏ္ဏံ၊ တသ္မာ သာရသုဝဏ္ဏသဒိသဝဏ္ဏတာယ ဗိမ္ဗိ-သာရောတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၄၉။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၉။

သာရသူစိ (ထီ) [သာရ + သူစိ] သစ်သားနှစ်ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သောဆံထိုး။ ဆင်စွယ်ဖြင့်ပြီးသောမြတ်သောဆံထိုး (သျှ)။ ဇရာမဏ္ဍလံ ပဋိမုဉ္စိတ္တာ စူဠာယ သဒ္ဓိံ နိစ္စလဘာဝကရဏတ္ထံ သာရသူစိ ပဝေသေတ္တာ။ အဘိ၊ ဋ၊ ၁။ ၄၀။ အပ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၂။ ဇာ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၁။

သာရဟိန (တိ) [သာရ + ဟိန] အနှစ်သာရမှ-ဆုတ်ယုတ်-ကင်းပ-ကင်းမဲ့-သော။ အသာရမ္ပိ ခေတ္တန္တိ သာရဟိနံ ဒုက္ခေတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၄။

သာရာဂ° (ပု) [သံ + ရန္ဓ + ဏ။ သံရာဂ=သာရာဂ။ သံ-သဒ္ဒသ သာဘာဝံ ကတ္တာ ဝုတ္တံ သာရာ-ဂေါတိအာဒိသု ဝိယ။ ထေရ၊ ဋ၊ ၂။ ၂၇၅။ (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၁။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၄)။ တနည်း-သံ-ဌ် နိဂ္ဂဟီတ်ချေ၊ အ-ကို အာ-ဒီဃပြု။ မောဂ်၊ ၁။ ၃၉။ နိရုတ္တိ။ ၃။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၅၅။ သံရာဂ-သံ။] (၁) ပြင်းစွာ-အပြင်းအထန်-တပ်နှစ်သက် - ချစ်ကြိုက် - တတ်သော (လောဘတရား)။ (၂) ပြင်းစွာ-အပြင်းအထန်-တပ်နှစ်သက်-ချစ်ကြိုက်-ခြင်း။ (၃) ကောင်းစွာ ဆိုးအပ်သော နီမြန်းသောအရောင်။ (၁)

သာရဇ္ဇတိတိ သာရာဂေါ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၂၉၅။ ဗလဝရဠုနဌေန သာရာဂေါ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၃၉၅။ (၂)သာရဇ္ဇေယျုန္တိ သာရာဂံ ဥပ္ပါဒ္ဒေယ္ယုံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၆၃။ (၃) ပါဏိပါဒါဓိရေသ္ဝေ၀ သာရာဂေါ တ၀ ဒိဿတိ။ အလက်ာ။ ၂၉၈။

သာရာဂ[၂] (နာ) [သရာဂ + ဏ။ သရာဂသ ဘာ၀ေါ သာရာဂံ။] တပ်နှစ်သက်ခြင်းရာဂနှင့် တကွဖြစ်သော သူ (စိတ်) ၏အဖြစ်။ သာရာ-ဂါယာ (မ၊ ၌ ၃။ ၈၆) တိ သရာဂဘာ၀ါယ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅၈။

သာရာဂပဋိပက္ခ (ပု) [သာရာဂ + ပဋိပက္ခ] သည်းစွာ-ပြင်းထန်-အပြင်းအထန်-တပ်နှစ်သက်-ချစ်ကြိုက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်။ သာရာဂပဋိပက္ခတော နာ သာရာဂေါတိ အသာရာဂေါ။ အဘိ၊ ၌ ၁။ ၁၉၄။

သာရာဂ၀သ (ပု) [သာရာဂ + ၀သ] တပ်နှစ်သက်ခြင်းရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်၏အစွမ်း။ သာရာဂ၀သေန အညမည် ဩလောကနမ္ပိ နာဟောသိ၊ ကာ ပန ကထာ ဣတရသ်-သဏ္ဌေ။ စရိယာ၊ ၌ ၁၃၂။

သာရာဂါဒိသံ၀မ္ဘက (တိ) [သာရာဂ + အာဒိ + သံ၀မ္ဘက] ပြင်းစွာ-အပြင်းအထန်-တပ်နှစ်သက်-ချစ်ကြိုက်-တတ်သော လောဘစသော ကိလေသာကို ကောင်းစွာတိုးပွားစေတတ်သော (ကာမ)။ ရဏကရာ (ထေရီ။ ၄၁၈) တိ သာရာဂါဒိသံ၀မ္ဘကာ။ ထေရီ၊ ၌ ၂၅၁။

သာရာဂီ (တိ) [သာရာဂ + ဣ။ ထီ-၌ သာရာ-ဂိနီ။] ပြင်းစွာ-တပ်နှစ်သက်-ချစ်ကြိုက်ခြင်းရှိသော၊ သူ။ သုခသာရာဂီ (မ၊ ၁။ ၃၀၂) တိ သုခသာရာဂေန သမန္နာဂတော။ မ၊ ၌ ၂။ ၁၈၇။

သာရာဏီယ (တိ) [သရ + အနီယ။ သရနီယ။ ဆန်းငဲ့၍ သာရာဏီယ-ပြီးသည်။] သာရဏီ-ယ-ကြည့်။

သာရာဒ[၁] (တိ) [သာရ + အာဒ=အာ + ဒါ + အ] အနှစ်သာရ-အစေ့အဆံ-ကိုယူတတ်-ပါရှိ-သော။ သာရဒါနိ (သံ၊ ၂။ ၄၄) တိ ဂဟိတ-သာရာနိ ပတိဋ္ဌိတသာရာနိ။ သံ၊ ၌ ၂။ ၂၅၁။ အံ၊ ၌ ၂။ ၁၀၄။ တဏ္ဍုလသာရသ အာဒါန-တော သာရာဒါနိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။

သာရာဒ[၂] (တိ) [သရဒ + ဏ] သရဒဥတုဖြစ်သော (မျိုးစေ့)။ သာရဒါနိ (အံ၊ ၂။ ၃၅၄) တိ သာရာဒါနိ ဂဟိတသာရာနိ သရဒမာသေ ဝါ နိဗ္ဗတ္တာနိ။ အံ၊ ၌ ၃။ ၁၃၄။

သာရာဒါန (နာ) [သာရ + အာဒါန] (၁) အနှစ်သာရ-အမြတ်-ဟုယူဆခြင်း။ (၂) အနှစ်သာရ-အမြတ်-ကိုထုတ်နှုတ်၍ယူခြင်း။ (၁) သာရာ-ဒါနာဘိနိ၀ေသ (ပဋိသံ။ ၃၂) နှင့် နိစ္စသာရတ္တ-သာရဂဟဏာဘိနိ၀ေသံ။ ပဋိသံ၊ ၌ ၁။ ၁၂၄။ သာရာဒါနာဘိနိ၀ေသ (မ၊ ၌ ၁။ ၄၉) နှင့် အသာရေသု သာရဂ္ဂဟဏ၀ိပလ္လာသံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ (၂) အသာရတော ဓနတော သာရာဒါနံ ကရောမိ။ ပေတ၊ ၌ ။ ၁၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၈။

သာရာဒါနာဘိနိ၀ေသ (ပု) [သာရာဒါန + အာဘိနိ၀ေသ] (အနှစ်မရှိသော ခန္ဓာငါးပါး တို့၌) အနှစ်ရှိ၏ဟူ၍ မှားမှားယွင်းယွင်း-ယူဆ-နှလုံးသွင်း-ခြင်း။ သာရာဒါနာဘိနိ၀ေသံ ပဇဟတော။ ပဋိသံ။ ၃၂။ သာရာဒါနာဘိနိ-၀ေသန္တိ နိစ္စသာရတ္တသာရဂဟဏာဘိနိ၀ေသံ။ ပဋိသံ၊ ၌ ၁။ ၁၂၄။ သာရာဒါနာဘိနိ၀ေသံ ယထာဘူတဉာဏဒဿနေန။ ဒီ၊ ၌ ၃။ ၂၀၀။ မ၊ ၌ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၌ ၁။ ၈၂။

သာရာဒါယီ (တိ) [သာရ + အာဒါယီ=အာ + ဒါ + ဏီ။] အနှစ်သာရ-အမြတ်-ကို-ယူတတ်-ယူလေ့ရှိ-သော၊ သူ။ အရိယသာဝကော အရိယာယ ဝမိယာ ဝမ္ဘတိ, သာရာဒါယီ စ ဟောတိ ဝရဒါယီ ကာယသ။ အံ၊ ၃။ ၃၆၅။ သာရာဒါယီ စ ဟောတိ ဝရဒါယီတိ သာရသ စ ဝရသ စ အာဒါယကော ဟောတိ၊ ယော ကာယသ သာရော၊ ယဿ သ ဝရံ ၊ တံ ဂဏှာတီတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆။ ၃၂၃။

သာရာပဂတ (တိ) [သာရ + အပဂတ] အနှစ်သာရ-အမြတ်-မှကင်းသော။ သာရာပဂတော (မဟာနိ။ ၃၂၁) တိ သာရတော အပဂတော။ မဟာနိ။ ၆။ ၃၇၇။

သာရိ (ထီ) [သာရ + ဣ။ သရ ဟိ သာယ်။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၄။ ၁၂၇။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂုဋ္ဌကာ။ ဂါရိ-သံ။ သာရိ-ပါကတ။] (ကစားစရာ-ကျောက်စရစ်ခဲ-အံစားလုံး-စသည်) ဇယ်၊ အံစာ။ ဧကဒ္ဓိ ၆ပိတာ သာရိယော ဝါ ---- ပရာဇယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၄။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၈၂။ ဣတော စိတော စ သရန္တိ ပရိဝတ္တန္တိတိ သာရိယော၊ ယေန ကေနစိ ကတာနိ အက္ခဝိဇာနိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၁။

သာရိတ[1] (တိ) [သရ + (ဏော) + တ။ သာရိတ-သံ။ သာရိအ-ပြာ။] ဆုံးမ-သွန်သင်-သင်ကြား-ပြသ-အပ်သော။ (၂) ပြေးသွားစေ-မောင်းနှင်-အပ်သော။ (၃) ရောက်စေအပ်သော။ (၁) ဟတ္ထိဒမကေန ဘိက္ခဝေ ဟတ္ထိဒမ္မော သာရိ-တော ဧကံယေဝ ဒိသံ ဓာဝတိ။ မ၊ ၃။ ၂၆၄။ သာရိတော (မ၊ ၃။ ၂၆၄) တိ ဒမိတော။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၀။ (၂) သာရိတာနံ ဟတ္ထိဒမ္မာဒီနံ ဧကဒိသာဓာဝနမ္ပိ အနိဝတ္တနဝသေနေ ဝယုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၈။ (၃) ထလံ ဥက္ခိပိတ္တာ သာရိတာ ပါပိတာ နာဝါပိတိ သမ္ဘန္ဓော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၉၁။

သာရိတ[2] (တိ) [သရ + ဏော + တ။ သ္ဘာရိတ-သံ။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-မမေ့ပျောက်-စေအပ်သော။ ပရေသံ ဝါ အပရာဓံ သာရိ-တသ၊ သယမေဝ ဝါ ပရေသံ အပရာဓံ အနုဿရိတ္တာ ကုဋ္ဌမာနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၀။ ပစ္စယဘာဝေ သတိ တေ ဓမ္မာ သာရိတာ အသမ္ဘုဋ္ဌကတာ အပိလာပိတာ ဟောန္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၆။

သာရိတ[3] (တိ) [သာရ + ဣတ။ သ္ဘာတတ္ထ-ဌ ဣတ-ပစ္စည်း။ မောဂ်၊ ၄။ ၄၅။] ဖြစ်သော အနှစ်သာရရှိသော။ အဝိဟိ သာမယေန သာရိတေန သုဋ္ဌု ပရိနိဋ္ဌိတေန အကွေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၄၇။

သာရိတဝန္တု (တိ) [သရ + ဏော + တဝန္တု] (ကုသိုလ်တရားတို့ဖြင့် အကုသိုလ်တရားတို့ကို) မောင်းနှင့်ပစ်တတ်-မောင်းနှင်၍တည်-သော၊ သူ။ အထ ဝါ ဓမ္မေဟိ သာရိတဝါတိ ဓမ္မသာရီ တေဟိ သာရေတ္တာ ဌိတဝါတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သာရိပုတ္တ[1] (ပု) [သာရီ + ပုတ္တ။ သာရိယာ နာမ ဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော သာရိပုတ္တော။ အပ၊ ၁။ ၂၄။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၄။ ရူပသာရိယာ နာမ ဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တော သာရိပုတ္တော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၃။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၂။ မဏိမ္ဇ။ ၁။ ၁၁။ ဂါရိပုတ္တ၊ ဂါလိပုတ္တ၊ ဂရိသုတ-သက္ကတပိဌက။] (၁) (မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ျာတော်ရံ ပဌမအဂ္ဂ-သာဝက) အရှင်သာရိပုတ္တာ (သာရိပုတ္တရာ) ထေရ်။ (အကျယ် သာရိပုတ္တတ္ထေရ-ကြည့်) (၂)

(သာရတ္ထဒီပနီ ဝိနည်းဋီကာ၊ အဂုံတ္ထိုရ်ဋီကာ၊ ဇောတိသတ္ထကျမ်းတို့ကို ပြုစုသော သီဟိုဠ် ကျန်းသား) အရှင်သာရိပုတြာထေရ်။ (၁) ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တော ---- တတြိဒံ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တသ အနုပဒမ္မ-ဝိပဿနာယ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၇၅။ သေဝေထ ဘိက္ခဝေ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေ။ မ၊ ၃။ ၂၉၁။ သာရိပုတ္တောဘတိ နာမေန ဟေဿတိ အဂ္ဂသာဝကော။ အပ၊ ၁။ ၂၅။ (၂) တထာ ဟိ ပရက္ကမဘာဟုရညော ကာလေ သာသန-သောဓကော သာရတ္ထဒီပနျာဒိနေကဂန္ထာနံ ရစယိတာ အာစရိယသာရိပုတ္တတ္ထေရော သီဟဠဒီပသာယ ဝိရစိတေန ဗျာချာနေန ဣမံ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ အလံ ကရိ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၆၉။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁။

သာရိပုတ္တ၂ (ပု) [သာရိပုတ္တ + သုတ္တ (သံယုတ္တ)။ နောက်ပုဒ်ကြေ။] (၁) သာရိပုတ္တသုတ် ၁၁-သုတ်။ (၂) သာရိပုတ္တသံယုတ်။ (၁) ဧကံ သမယံ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ----။ သံ၊ ၁။ (၁၉၁) ၁၉၈။ (၃၀၁-၃) ၃၁၄။ ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခေါ အာသ္မာ မဟာကောဋ္ဌိကော အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ ဧတဒဝေါစ။ သံ၊ ၂။ (၅၅၂-၇) ၅၆၇။ ဧကမန္တံ နိသိန္နော ခေါ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ ဧတဒဝေါစ။ အံ၊ ၁။ (၄၇၃) ၄၇၆။ အံ၊ ၃။ (၂၆၃-၄) ၂၆၇။ သုတ္တနိ။ (၄၂၆) ၄၂၈။ (မဟာနိ။ ၅၂။ သျာ၊ မူ) (၂) အဒ္ဒသ ခေါ အာယသ္မာ အာနန္ဒော အာယသ္မန္တံ သာရိပုတ္တံ ဒူရတောဝ အာဂစ္ဆန္တံ။ သံ၊ ၂။ (၁၉၇-၂၀၁) ၂၃၅။

သာရိပုတ္တာ (အာ၊ ဗ) [သာရိပုတ္တ + မောဂ္ဂလ္လာန။ မတူသည်ကို အတူပြုထားသော ဝိရူပေက-သေသ်။] (၁) သာရိပုတ္တရာ မောဂ္ဂလ္လာန်တို့။ (၂) သာရိပုတ္တရာတို့။ (၁) တေန ဟိ တုမ္ဗေ သာရိပုတ္တာ ဗဟုကေဟိ ဘိက္ခူဟိ သဒ္ဓိံ ဂစ္ဆထာတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၊ ၃၆၂။ တံ ဉ တွာ သတ္ထာ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကေ အာမန္တေသိ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၉။ ပါဠိယံ "သာရိပုတ္တာ"တိ ဣဒံ ဧကသေသနယေန သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနံ ဉတ္တိန္ဓံ အာလပန်၊ တေနေဝ ဗဟုဝစနန်ဒ္ဒေ-သော ကတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၃။ (၂) တထာ ပါမောက္ခပုတ္တသာဝကသ ဝသေန တဒါ-ယတ္တဝုတ္တိနော သဗ္ဗေပိ "သာရိပုတ္တာ"တိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဂစ္ဆထ တုမ္ဗေ သာရိပုတ္တာ"တိ။ ဝဇိရ။ ၂၀၈။

သာရိပုတ္တတ္ထေရ (ပု) [သာရိပုတ္တ + ထေရ] သာရိပုတ္တရာထေရ်၊ ထေရ်အရှင်သာရိပုတ္တရာ။

(ဤမထေရ်သည် ဘုရားပြီးလျှင် သာသနာတော်၌ အရေးအပါဆုံးဖြစ်၍ သူနှင့်အတူ မဟာစုန္ဒ, ဥပသေန, စာလာ, ဥပစာလာ, သီသူပစာလာ, ရေဝတ-ဟူသော မွေးချင်းခုနစ်ယောက်လုံး သာသနာတွင်းသို့ ရောက်ကြ၏၊ ၎င်းမထေရ်ကို ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီး ဥပတိဿရွာ၌ ဖခင်ရွာသူကြီးမင်း ဝင်္ကပုဏ္ဏားကြီးနှင့် မိခင် ရူပသာရီမည်သော ပုဏ္ဏားမကြီးတို့က ဖွားမြင်ခဲ့လေသည်၊ သူ့ကို အမည်မှည့်သောနေ့၌ ဇာတိရွာကို အစွဲပြု၍ ဥပတိဿ-ဟုပင် မှည့်ခေါ်ကြလေသည်။ ဥပတိဿ-သတို့သားနှင့် တစ်နေ့တည်းမှာပင် ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီး ကောလိတရွာ၌ မောဂ္ဂလိနီပုဏ္ဏားမကြီးက သတို့သားတစ်ယောက်ကို ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ ထိုသတို့သားကိုလည်း ဇာတိရွာကိုအစွဲပြု၍ ကောလိတ-ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်ကြ၏။ ဥပတိဿ-နှင့် ကောလိတ-တို့သည် ငယ်စဉ်ကပင်

မြေမှုန့်ကစားဖက် သူငယ်ချင်းများဖြစ်ကြသည်၊ ကြီးပြင်းလာသောအခါ ယောက်ျားတကာတို့ တတ်သင့်တတ်ထိုက်သော အတတ်ပညာ အလုံးစုံကို တတ်မြောက်ကြ၏။ ဥပတိသ-အား ရွှေထမ်းစင်ငါးရာတို့ဖြင့် သွားလေရာရာ ခြံရံထားလေသည်။ ဥပတိသ-နှင့် ကောလိတ တို့သည် ငါးရာ, ငါးရာသော အခြံအရံကိုယ်စီ ဖြင့် ပွဲလမ်းသဘင်တို့တွင် ကကြ, ခုန်ကြ, ရွှင်ကြ, မြူးကြ, ဆုပေးကြစသည်ပြုလုပ်ကာ ပျော်မြူးနေလေ့ရှိကြ၏၊ တစ်နေ့သော် သူငယ် ချင်းနှစ်ယောက်တို့ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး တောင် ထိပ်ပွဲသဘင် (ဂိရိသမဇ္ဇ) သို့ သွားရောက် ကြည့်ရှုကြသည်။ ပွဲကြည့်နေစဉ် ပွဲကြည့်ပရိ သတ်အမြောက်အများကို ကြည့်ပြီး "ဤလူ အားလုံးသည် အသက်တစ်ရာအတွင်းမှာပင် သေမင်းခံတွင်းဝသို့ ဆင်းသက်ရချေမည် တကား"ဟု ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်မှု ဖြစ်သွားကြ သည်၊ ငါတို့သည် မောက္ခမမ္မ (လွတ်မြောက် ရေးတရား) ကို ရှာကြံသင့်ကြ၏၊ တရားရှာသူ များအဖို့ လူဝတ်ကြောင်နှင့် မသင့်လျော်၊ ရဟန်းပြုမှုဖြစ်မည်" ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် ယင်း ဆုံးဖြတ်ချက်အရ နောက်ပါလုလင် ငါးရာနှင့် အတူ ထိုစဉ်က ဇမ္ဗူဒီပ်တွင် အလွန်ကျော်ကြား လူသိများနေသော "သီဟည်း" ဆရာကြီးထံ သွားကြသည်၊ သူတို့နှစ်ယောက် ရောက်သည့် နေ့မှစ၍ သီဟည်းပရိဗိုဇ်တို့ လာဘ်သပကာ အလွန်ပေါများကြ၏၊ ရောက်သည်မှ သုံးရက် မြောက်နေ့၌ပင် သီဟည်းဆရာကြီး၏ အတတ် ပညာအားလုံးကို တတ်မြောက်ကြလေသည်။

သီဟည်းဆရာကြီးတို့အထံ၌ အနှစ်သာရ ရှာမတွေ့သဖြင့် ထိုထိုအရပ်၌ ပညာရှိဟု သမုတ်ခြင်းခံနေကြသော ရဟန်း,ပုဏ္ဏားတို့ထံ ချဉ်းကပ်ပြီး ပြဿနာအရပ်ရပ်ကို မေးမြန်းကြ ၏၊ ဥပတိသ-တို့ မေးသမျှပြဿနာကို စိတ် ကျေနပ်လောက်အောင် ဖြေဆိုနိုင်သူဟူ၍ မရှိ၊ ဥပတိသ-တို့ကသာ ပြဿနာ၏အဖြေကို ရှာကြံပေးခဲ့ကြရသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် သူတို့ နှစ်ဦးသည် "ငါတို့နှစ်ယောက်အနက် မောက္ခ ဓမ္မကို ရှေးဦးစွာတွေ့သူက ကျန်သူအား ပြော စတမ်း" ဟု ကတိကဝတ်ထားကာ မောက္ခဓမ္မ ကို လမ်းခွဲရှာဖွေခဲ့ကြလေသည်။

မောက္ခဓမ္မကို လမ်းခွဲရှာကြရာတွင် ဥပတိသ-သည် ရှင်အဿဇိ-ထံမှ "ယေ ဓမ္မာ ဟေတုပ္ပဘဝါ" စသော တရားတော်ကို ကြားနာရသဖြင့် သောတာပန်ဖြစ်လေသည်၊ ကတိကဝတ်အရ သူငယ်ချင်း ကောလိတအား "မောက္ခဓမ္မ-လွတ်မြောက်ရေးတရား" တွေ့ပြီ ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားရန် လာခဲ့၏၊ ထိုအခါ ကောလိတ-သည် ဣန္ဒြေအထူးကြည်လင်စွာ ဖြင့် မိမိထံလာနေသည့် ဥပတိသကို တွေ့ရ သဖြင့် အကဲခတ် ကြည့်ရှုနေလေသည်၊ ဥပတိသ-က ရှင်အဿဇိထံ-မှ ကြားနာခဲ့ရ သော တရားတော်ကိုပင် တဆင့်ဟောကြားရာ ကောလိတ-လည်း သောတာပန်တည်လေ သည်။

ဆရာ့ကျေးဇူး အထူးသိကြသော တပည့် များပီပီ သူတို့၏ သီဟည်းဆရာကြီးအား မောက္ခဓမ္မတွေ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ပြောပြကြ၏၊ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များကို ပြောပြ၍ သီဟည်းဆရာကြီးကို ဘုရားရှင်ထံတော်သို့ ခေါ်ဆောင်ကြရာ ဆရာကြီးသည် နှစ်ပေါင်း များစွာ ဆရာတစ်ဆူလုပ်နေပြီးမှ သူတစ်ဦးထံ တပည့်မခံနိုင်သည့်အတွက် အိုးစရည်းကြီး ဘဝမှ အိုးငယ်ခွက်ငယ်ဘဝသို့ မပြောင်းလို

တော့ဟု ပြောဆိုကာ ပယ်လိုက်လေသည်။ ဥပတိဿ-နှင့် ကောလိတ-တို့သည် နောက်လိုက်တပည့် နှစ်ရာ့ငါးဆယ်တို့ကို ခေါ်ဆောင်၍ ဘုရားရှင်အထံတော်သို့ သွားကြ၏။ သိဒ္ဓည်းဆရာကြီးကား အားကိုးလောက်သည့် တပည့်ကြီးများ ထွက်ခွါသွားသဖြင့် သွေးအန်လေသည်။ ဥပတိဿ-နှင့် ကောလိတ-တို့သည် ဘုရားရှင်အထံတော်၌ "ဧဟိ ဘိက္ခု" ရဟန်းများ ဖြစ်လာကြ၏။

ဥပတိဿသည် ရဟန်းဖြစ်လာသောအခါ မိခင်ဖြစ်သူ ရူပသာရိပုဏ္ဏားမကြီး၏ နာမည်ကိုစွဲ၍ သာရိပုတ္တာထွေရ-ဟု နာမည်တွင်လာသည်။ ရဟန်းပြုပြီးနောက် တစ်ဆယ့်ငါးရက်မြောက်နေ့ဝယ် ဂိဇ္ဈကူဋ်တောင်ထွဋ်၏အလယ်ဝက်တူးအိုင်၌ သီးတင်းသုံးတော်မူစဉ် တူဖြစ်သူ ဒီဃနခပရိဗိုဇ်အတွက် စိရင်အပ်သော ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟသုတ္တန်ကို ဉာဏ်သက်ဝင်၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။ ဘုရားရှင်နည်းတူ ဓမ္မစက်ကို အတုလိုက်၍ လည်စေနိုင်စွမ်းရှိသကဲ့သို့ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကိုလည်း အကျဉ်းအားဖြင့်နာယူကာ မကျဉ်းမကျယ်အားဖြင့် တစ်ဆင့်ပို့ချပေးတော်မူခဲ့လေသည်။

ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အရှင်သာရိပုတ္တာရာမထေရ်အား ပညာအရာ ဧတဒဂ်ထားတော်မူ၍ ပဋမအဂ္ဂသာဝကဆုကို ပေးတော်မူလေသည်၊ ထိုသို့ ပေးရလောက်အောင်လည်း ပညာအစွမ်းက အံ့မခန်းဖြစ်၏။ အလုံးစုံသော ကမ္ဘာပတ်လုံး မိုးရွာပါလျှင် မဟာသမုဒ္ဒရာ, မြေကြီး, တောင်ပေါ်တို့၌ ရွာချ၍ ကျသောရေပေါက်အသီသီး၏ အရေအတွက်ကိုပင် ရေတွက်နိုင်စွမ်းရှိလေသည်။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တိုင်ပင် တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ အဘိဓမ္မာတရားဟောကြား၍ သက်ဿမြို့ တံခါး၌ ဆင်းသက်သောပွဲသဘင်တွင် သူတစ်ပါးတည်းသာ ဖြေဆိုနိုင်ပြီး အခြားသူများ လုံးဝမဖြေဆိုနိုင်သော မေးခွန်းကို မေးတော်မူ၍ သူ၏ ပညာအရာကို ထင်ရှားအောင် ပြုပေးတော်မူရ၏။ ထိုမေးခွန်းမျိုး၏အဖြေကို ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းက သဲလုံး, မဟာသမုဒ္ဒရာထဲက ရေပေါက်, မြေကြီးထဲက မြေမှုန့်တို့နှင့် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ နှိုင်းယှဉ်လွှင့်ပစ်ကြည့်မည်ဆိုသော် သဲလုံး, ရေပေါက်, မြေမှုန့်များ ကုန်သွားသည့်တိုင်အောင်ပင် သူ၏အသိဉာဏ်, သူ၏ အဖြေကား ကုန်ဆုံး၍မသွားနိုင်ပေ။ ထိုမျှလောက် ဉာဏ်စွမ်းဉာဏ်စရှိသဖြင့် ပညာအရာ ဧတဒဂ်ပေးတော်မူကာ ပဋမအဂ္ဂသာဝကဆု ချီးမြှင့်တော်မူခြင်းဖြစ်လေသည်။ (ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၈) ထို ပဋမအဂ္ဂသာဝက ဆုရရှိရန် အနောမ-ဒဿီဘုရားရှင်ထံမှ ဗျာဒိတ်ပန်း ပန်ဆင်ခဲ့ရလေ၏။

ခေါင်းဆောင်ကောင်း အရည်အသွေးပြည့်ဝသကဲ့သို့ နောက်လိုက်ကောင်း၏ အရည်အသွေးလည်း ပြည့်ဝသူဖြစ်လေသည်၊ ဆွမ်းခံကြွရာ, ဒေသစာရီကြွချီရာတို့တွင် ကျောင်းရှိပစ္စည်းများ သိမ်းသင့်ရာသိမ်း, တံမျက်လှည်းသင့်ရာ လှည်းကျင်းပြီးမှ နောက်က ကြွတော်မူလေ့ရှိပေ၏။ နောက်မှကြွလေ့ရှိသဖြင့် တစ်ခါသော် အိပ်ရာ,နေရာမရဖြစ်ကာ သစ်ပင်ရင်းမှာပင် နေခဲ့ရဖူးလေသည်၊ ထိုဖြစ်ရပ်ကို ဘုရားရှင် သိတော်မူ၍ တိရစ္ဆာန်များဖြစ်ကြသော ဆင်, မျောက်, ခါ-တို့သည်ပင် ကြီးသူကို ရိုသေသော သာဓကရှိခဲ့ကြရာ သာသနာတော်မှာလည်း သိက္ခာကြီးမားသူကို မြတ်သောနေရာ

ပေးခြင်းစသည်တို့ဖြင့် ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်အလေးအမြတ်ပြု၍ ရိုသေလေးစားပူဇော်တတ်ကြရန် သံယာတော်များအား ညွှန်ပြတော်မူခဲ့လေသည်။ (ဝိ၊ ၄။ ၃၀၉-၁၁-နှင့် တိတ္ထိရဇာတ်။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၃-တို့ကို ရှု)။

သာသနာတော် ရေရှည်တည်တံ့ရေးအတွက် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်တော်မူရန်လည်း ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားခဲ့၏။ ဘုရားရှင်ကလည်း အထူးအားကိုးတော်မူပါသည်၊ ရှင်ရာဟုလာ-စသော သာမဏေငယ်များအတွက် မထေရ်ကိုပင် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာဖြစ်စေခဲ့လေသည်။ ဒေဝဒတ်ကို ပကာသနီယကံပြုရာတွင် မထေရ်ကိုပင် တာဝန်ပေးသကဲ့သို့ ဒေဝဒတ် စည်းရုံးခေါ်ဆောင်သွားသော ရဟန်းငယ်တို့ကို လိုက်ခေါ်ရန်အတွက်လည်း မိန့်တော်မူခဲ့၏။ တမန်သည်တို့၏ အရည်အသွေးပြည့်ဝသူဖြစ်ကြောင်းလည်း မိန့်တော်မူပြန်ပါသည်၊ ကျန်းမာရေးအားဖြင့် ဝမ်းဍ်ဖြစ်သော လေနာရောဂါဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီး တခါသော် သတိချွတ်သဖြင့် သင်းပိုင်မည်မညာ ဖြစ်နေရာဝယ် ခုနစ်နှစ်အရွယ် သာမဏေငယ်ကထောက်ပြပြောဆိုသည်ကိုပင် ပြန်ပြင်ဝတ်ကာ လေးစားသမှု ပြုခဲ့ပေသည်။ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၄) ထိုမျှသာမက သည်းခံသည့် နေရာတွင် သူမတူနိုင်အောင် သည်းခံစိတ်ရှိကြောင်းကိုလည်း ဥပမာကိုးမျိုးဖြင့် လျှောက်တင်ခဲ့လေ၏၊ ထိုမျှလောက် ဘက်စုံစိတ်ချရသော မထေရ်မြတ်အား ပဏ္ဏိတ, မဟာပည, ပုထုပည, ဟာသပည, ဇနပည, တိက္ခပည, နိဗ္ဗေဓိကပည, အပ္ပိစ္ဆ, သန္တုဋ္ဌ, ပဝိဝိတ္တ, အသံသဋ္ဌ, အာရဒ္ဓဝိရိယ, ဝတ္တာ, ဝစနက္ခမ, စောဒက, ပါပဂရဟီ, ပုတ္တ, သြရသ, မုခတော ဇာတ, ဓမ္မဋ္ဌ, ဓမ္မနိမ္မိတ, ဓမ္မဒါယာဒ-ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်များဖြင့် ချီးကျူးတော်မူခဲ့၏။ (အကျယ်သိလိုမူ အနုပဒသုတ်။ မ၊ ၃။ ၇၅-သုသီမသုတ်။ သံ၊ ၁။ ၆၂-တို့၌ ရှု)။

ကျိန်းစက်တော်မူသောအခါတွင် ရှေးဦးဆရာဖြစ်တော်မူသော ရှင်အဿဇိမထေရ် ရှိတော်မူရာအရပ်သို့ ရောက်ရာအရပ်ကပင် အမြဲဦးခေါင်းပြု၍ ကျိန်းစက်တော်မူလေ့ရှိ၏။ (ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၀၁) နိကာယ်ငါးရပ်, ပိဋကတ်သုံးပုံတို့၌ မထေရ်မြတ်ဟောကြားတော်မူခဲ့သော ဒေသနာတော်များစွာကို တွေ့ရှိနိုင်လေသည်။ မထေရ်မြတ်၏ သီးသန့်ဒေသနာတော် တစ်ခုကား ခုဒ္ဒကနိကာယ် သုတ္တန်ပိဋကတ် အပါဝင်ဖြစ်သော ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ပင် ဖြစ်၏။ (ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၈)

ဝါတော် လေးဆယ့်လေးဝါအရ အရှေ့ဏ်တက် လင်းအားကြီးအချိန်တွင် နာဠကရွာ (ဥပတိဿရွာ) မွေးဖွားခဲ့ရာတိုက်ခန်း၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေသည်။

နာမဂ္ဂဟဏဒိဝသေ သာရိယာ ပြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တသ ဥပတိဿဂါမကေ ဇေဋ္ဌကုလဿ ပုတ္တတ္တာ ဥပတိဿောတိ နာမံ ကရိသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆။ ဥပတိဿော ကောလိတော စ အဘိညာတာ စ ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃၇။ ကောလိတော စ ဥပတိဿော စ၊ ဇတံ မေ သာဝကယုဂံ ဘဝိဿတိ အဂ္ဂံ ဘဒ္ဒယုဂံ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ သာရိပုတ္တော ဘိက္ခဝေ တထာဂတေန အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ သမ္မဒေဝ အနုပ္ပဝတ္တေတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃။ အံ၊ ၂။ ၁၃၁။ ဝိ၊ ၁။ ၉။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၂။ ဝိ၊ ၂။ ၉၁။ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၊ ၂၈၂။ ဒီ၊ ၂။ ၆၉။ မ၊ ၁။ ၁၇။ ဓမ္မသေနာ-

ပတိ ပန္နရသမေ ဒိဝသေ ဂိဒ္ဓကူဋပဗ္ဗတမတ္ထေ သူကရခတလေဏပဗ္ဘာရေ ဘာဂိနေယ္ယဿ ဒီဃနခပရိဗ္ဗာဇကဿ သဇ္ဇိတေ ဓမ္မယာဂေ ဝေဒနာပရိဂ္ဂဟသုတ္တန္တေ (မ၊ နိ၊ ၂။ ၂၀၁) ဒေသိယမာနေ ဒေသနံ အနုဗုဇ္ဈမာနံ ဉာဏံ ပေသေတွာ သာဝကပါရမီဉာဏံ ပတ္တော။ ဒီ၊ ၆။ ၁၁-၂။ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ဥဒရဝါတာဗာဓော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၂။ ယံ ဘဂဝါ သာဝကာနံ သိက္ခာပဒံ ပညပေယ္ယ၊ ဥဒ္ဒိသေယ္ယ ပါတိမောက္ခံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀။ တေန ဟိ တွံ သာရိပုတ္တ ဒေဝဒတ္တံ ရာဇဂဟေ ပကာသေဟိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၄၈-၉။ ဂစ္ဆထ တုမ္ဟေ သာရိပုတ္တာ ပုရာ တေ ဘိက္ခူ အနယဗ္ယသနံ အာပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၆၂-၃၊ ၃၆၄-၅၊ ၃၇၉။ သေယ္ယာသု ပရိဂ္ဂဟိတာသု သေယ္ယ အလဘ-မာနာ အညတရသ္မိံ ရုက္ခမူလေ နိသီဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၉၊ ၃၁၂။ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော သာရိပုတ္တော ဒုတေယ္ယံ ဂန္တုမရဟတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၇။ အံ၊ ၃။ ၁၈၁-၂။ သံ၊ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၃။ ၇၅။ ထေရ။ ၃၄၃-၆။ အပ၊ ၁။ ၁၆-၃၄။ အာဝုသော စတုစတ္တာလီသံ ဝေါ ဝဿာနိ----နိဗ္ဗာနမာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၉၊ ၇၈၊ ၃၃၁။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၄၉၊ ၆၆၊ ၇၁၊ ၉၂။ ၂၁၉။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၄၉၊ ၆။ ၁၄၅၊ ၁၄၇-၈။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၄၊ ၄၁၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၀၊ ၁၃၀။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၁။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၄၊ ၁၄၉၊ ၁၈၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၂။

သာရိပုတ္တာထေရအပဒါန (နာ) [သာရိပုတ္တာထေရ +အပဒါန] သာရိပုတ္တရာထေရ၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ်-အပဒါန်။ သာရိပုတ္တာထေရ-အပဒါနံ အထ ထေရာပဒါနံ သုဏာထ။ အပ၊ ၁။ ၁၆။

သာရိပုတ္တာထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရိ-ပုတ္တာထေရ + အပဒါနဝဏ္ဏနာ] သာရိပုတ္တရာထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ်-အပဒါန်ကိုဖွင့်ဆိုရာဖွင့်ဆိုကြောင်းဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာရိပုတ္တာထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ တဒနန္တရံ ထေရာပဒါနသင်္ဂဟဂါထာယော သံဝဏ္ဏေတုံ "အထ ထေရာပဒါနံ သုဏာ-ထာ"တိ အာဟ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၈။

သာရိပုတ္တာထေရဂါထာ (ထီ) [သာရိပုတ္တာထေရ + ဂါထာ] သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်-သီဆို-ရွတ်ဆို-ဟောကြား-အပ်သောဂါထာ။ သာပိ ဝုတ္တတ္ထာယေဝါတိ သာရိပုတ္တာထေရဂါထာ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၀၊ ၄၁၁။

သာရိပုတ္တာထေရပဘဝ (တိ) [သာရိပုတ္တာထေရ + ပဘဝ] သာရိပုတ္တရာထေရ်သည်-အမွန်အစ-ရှိ-ပို့ချအပ်-သော (ပါဠိစဉ်)။ အဘိဓမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂေါ နာမ သာရိပုတ္တာထေရပဘဝေါ။ မဟာပကရဏေ ဂဏနာစာရောပိ ထေရေ-နေဝ ဋပိတော။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၈။ ကုတော ပဘဝံ ပန ဇေတန္တိ? သာရိပုတ္တာထေရပဘဝံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၃၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂။

သာရိပုတ္တာထေရပမုခ (တိ) [သာရိပုတ္တာထေရ + ပမုခ] သာရိပုတ္တရာထေရ်လျှင်-အကြီး-အမှူး-ရှိသော။ စူဠဂကပ္ပနမဂ််လေပိ သာရိပုတ္တာထေ-ရပ္ပမုခါနံ ပဋ္ဌန်ံ ဘိက္ခုသတာနံ အပ္ပေါဒကမဓု-ပါယာသမေဝ အဒံသု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၃၃၅။

သာရိပုတ္တာထေရဝတ္ထု (နာ) [သာရိပုတ္တာထေရ + ဝတ္ထု] သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ်-ဝတ္ထု။ သာရိပုတ္တာထေရဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၉၈၊ ၄၀၁၊ ၄၀၉၊ ၄၂၁။

သာရိပုတ္တတ္ထေရသမ္မန္မိတ (တိ) [သာရိပုတ္တတ္ထေရ + သမ္မန္မိတ] သာရိပုတ္တရာမထေရ်သည် (ပို့ချ-သင်ကြား) ဆက်စပ်အပ်သော။ အဘိမ္မေ ဝါစနာမဂ္ဂသ သာရိပုတ္တတ္ထေရသမ္မန္မိတာ တသ စ တေနေဝ ဥပ္ပါဒိတာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂။

သာရိပုတ္တတ္ထေရာပဒါနဂါထာ (ထီ) [သာရိပုတ္တတ္ထေရ + အပဒါန + ဂါထာ] သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌုပ္ပတ်-အပဒါန်-ဂါထာ။ သကလာ သာရိ-ပုတ္တတ္ထေရာပဒါနဂါထာယော အဘာသိ ကထေသိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၆။

သာရိပုတ္တသံယုတ္တ (နာ) [သာရိပုတ္တ + သံယုတ္တ] သာရိပုတ္တသံယုတ်၊ (ခန္ဓ သဠာယတနဝဂ္ဂပါဠိ တွင် ၁။ ဝိဝေကဇသုတ်၊ ၂။ အဝိတက္ကသုတ်၊ ၃။ ပီတိသုတ်၊ ၄။ ဥပေက္ခာသုတ်၊ ၅။ အကာ သာနဉ္စာယတနသုတ်၊ ၆။ ဝိညာဏဉ္စာယတန သုတ်၊ ၇။ အာကိဉ္စညာယတနသုတ်၊ ၈။ နေဝ သညာနာသညာယတနသုတ်၊ ၉။ နိရောဓ သမာပတ္တိသုတ်၊ ၁၀။ သူစိမုခီသုတ်-ဟူ၍ ၁၀-သုတ်ရှိ၏။) သာရိပုတ္တသံယုတ္တံ သမတ္တံ။ သံ၊ ၂။ ၁၉၇-၂၀၁။ သာရိပုတ္တသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၉။

သာရိပုတ္တသံယုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရိပုတ္ত-သံယုတ္ত + ဝဏ္ဏနာ] သာရိပုတ္ထသံယုတ်-အဖွင့် - သံဝဏ္ဏနာ - အဋ္ဌကထာ - ဋီကာ။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာရိပုတ္တသဒိသ (ပု) [သာရိပုတ္ত + သဒိသ] အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်နှင့်တူသော၊ (သူ)။ သာရိပုတ္တသဒိသောပိ နာမ ဉာဏဇဝနသမ္ပန္နော သာဝကော ဗုဒ္ဓါနံ စိတ္တာစာရံ ဇာနိတုံ နသက္ကောတိ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၅။ ပကတိဝိပဿ-ကော ပန မဟာပညော သာရိပုတ္တသဒိသော-ဝ သက္ကုဏေယ္ယ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၃။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

သာရိပုတ္တသမ (တိ) [သာရိပုတ္ত + သမ] အရှင်သာရိပုတ္တရာထေရ်နှင့်တူသော၊ (ပညာရှိသူ)။ ဧဝမေဝ ယေပိ တေ သာရိပုတ္တသမာ ပညာယ တေပိ ဗုဒ္ဓဉာဏသ ပဒေသေ ပရိဝတ္တန္တိ။ ပဋိသံ။ ၃၇၆။ မဟာနိ။ ၁၃၉၊ ၂၇၉။ သာဝ-ကော နာမ ပညာယ သာရိပုတ္တသမော နတ္ထိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၅၆။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၆၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

သာရိပုတ္တသီဟနာဒ (ပု) [သာရိပုတ္ত + သီဟနာဒ] သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏ ခြင်္သေ့မင်းကဲ့သို့-ရဲရင့်စွာ-မွန်မြတ်စွာ-လျှောက်ထားသောစကားသံ။ ဥဒ္ဒာရာ ခေါ် အယံ သာရိပုတ္ထ အာသဘီ ဝါစာ ဘာသိတာ၊ ဧကံသော ဂဟိတော သီဟနာဒေါ နဒိတော။ ဒီ၊ ၂။ ၆၉။

သာရိပုတ္တသီဟနာဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာရိပုတ္ত + သီဟနာဒ + ဝဏ္ဏနာ] သာရိပုတ္ထသီနာဒက-ထာ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာရိပုတ္ထသီဟနာဒဝဏ္ဏနာ "အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော"တိအာဒိ ပါဋဇာတံ။ ---- အမိပ္ပါယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၆။

သာရိပုတ္ထသုတ္ထ (နာ) [သာရိပုတ္ত + သုတ္ত] သာရိပုတ္ထသုတ်၊ (သာရိပုတ္ထရာမထေရ်အား ဟောကြားတော်မူသောသုတ်)။ သာရိပုတ္တော မဟာပညော၊ ဓမ္မံ ဒေသေတိ ဘိက္ခုနံ။ သံ၊ ၁။ ၁၉၁။ နမေ ဒိဋ္ဌောတိ သာရိပုတ္ထသုတ္တံ၊ ထေရပဉ္ဉသုတ္ထန္တိပိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္ထနိ၊ ၆။ ၂။

၂၈၅။ ထေရပဉ္ဉသုတ္တန္တိ သုတ္တနိပါတေ အဋ္ဌ-ကဝဂ္ဂေ အာဂတံ သာရိပုတ္တသုတ္တံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။

သာရိပုတ္တသုတ္တန္တ (ပု) [သာရိပုတ္တ + သုတ္တန္တ] သာရိပုတ္တသုတ္တန်။ သာရိပုတ္တသုတ္တန္တေ ဂဏာန-ပထမတိတာနံ ဒေဝတာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၁။

သာရိပုတ္တသုတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [သာရိပုတ္တသုတ္တ + နိဒ္ဒေသ] သာရိပုတ္တသုတ်ကိုအကျယ်-ပြ-ညွှန်ပြ-ရာ-ကြောင်း-နိဒ္ဒေသ-ပါဠိတော်-အဋ္ဌကထာ။ အထ သာရိပုတ္တသုတ္တနိဒ္ဒေသံ ဝက္ခတိ။ မဟာနိ။ ၃၅၂။ သောဠသမေ နမေ ဒိဋ္ဌောတိ သာရိပုတ္တသုတ္တနိဒ္ဒေသော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၆။

သာရိပုတ္တာဒိ (ပု) [သာရိပုတ္တ + အာဒိ] သာရိပုတ္တရာအစရှိသော၊ (မဟာထေရ်)။ ယော ဟိ သော သိက္ခာပဒပညတ္တိယော သာရိပုတ္တာဒိဟိပိ ဒုဗ္ဗိညေယ္ယော။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ အယဉ္စိ ပဿတိ ဘဂဝန္တံ သာရိပုတ္တာ-ဒယော မဟာထေရေ "တံ ကိ" မညသိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၉။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။

သာရိပုတ္တာဒိက (ပု) [သာရိပုတ္တ + အာဒိ + က] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ ဗုဒ္ဓေါ ဂေါတမိနိဗ္ဗာနေ၊ သာရိပုတ္တာဒိကာ တထာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၆၁။

သာရိပုတ္တာဒိသဒိသ (တိ) [သာရိပုတ္တ + အာဒိ + သဒိသ] သာရိပုတ္တရာအစရှိသည်နှင့်တူသော၊ (ကလျာဏမိတ်)။ ဗုဒ္ဓါ ဝါ သာရိပုတ္တာဒိ-သဒိသာ ဝါ ကလျာဏမိတ္တာ ဧတေသန္တိ ကလျာဏမိတ္တာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၃။

သာရိပုတ္တာပဒါန (နဝ) [သာရိပုတ္တ + အပဒါန] သာရိပုတ္တရာမထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌုပ္ပတ်-အပဒါန်။ သကလံ သာရိပုတ္တာပဒါနံ နိဋ္ဌိတန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၆။

သာရိယမာန (ထီ၊ ပု) [သရ + ဏော + မာန] ဆောင်စေ-အောက်မေ့-အမှတ်ရစေ-လျက်-သော်-သော။ မဇ္ဈာဒိကော သာရိယမာနာ ပီဋကောဋ္ဌိအာဒီသု နိသီဒန္တေဟိ ယံသိယမာနာ ဘိသိ ပရိဘိဇ္ဇတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၈။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၆။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆။

သာရိယာ (ထီ) [သာရိ + က + အာ။ က-ကြောင့် ဤ-ကို ရဿပြု၊ က-ကို ယ-ပြု၊ ဂါရိကာ-သက္ကတပိဋကတ။] သာရီ-ကြည့်။ ဗြာဟ္မဏီ သာရိယာ နာမ၊ ဓာရယိဿတိ ကုစ္ဆိနာ။ အပ၊ ၁။ ၂၄။

သာရိဝါ (ထီ) [သာရိဝါ (သံ)] ဆေးဥပသကာပင်။ သယမတ္ထေ ဗျယံ သာမံ၊ သာမာ စ သာရိ-ဝါယပိ။ ဓာန်။ ၈၃၉။

သာရိသ (တိ) [သမာန + ဒိသ + ကွိ။ သမာနံ ကတ္တာ နံ ပဿတိ၊ သမာနော ဝိယ ဒိဿတီ-တိ သာရိသော။] တူ-တူညီ-သော။ သာရိသော။ ရူ။ ၅၈၈။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၆၉။

သာရိသမ္ဘဝ (ပု) [သာရိ + သမ္ဘဝ] သာရိပုဏ္ဏားမ မှ မွေးဖွားသော၊ သူ။ (အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်) မောဂ္ဂလ္လာနော အာစရိယော၊ ဥပလ္ဘာ သာရိသမ္ဘဝေါ။ အပ၊ ၂။ ၁၃၃။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃။

သာရီ (ထီ) [သာရ + ဤ။ သာရဝန္တတာယ သာရီ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၃။ ဂါရိ၊ ဂါရိကာ-သက္ကတ-ပိဋက။] (အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏မယ်တော်) သာရိပုဏ္ဏားမ။ (ရူပသာရ, ဓနသာရ, ဝယ-သာရ, ကုလသာရ, ဘောဂသာရ, ပုညသာရ-စသော သာရများ ပြည့်စုံကြွယ်ဝသူ)။ ရူပ-

သာရခနသာရဝယသာရကုလသာရဘောဂ-
သာရပုညသာရာဒီဟိ သာရေဟိ သာရဝန္တ-
တာယ သာရိ နာမ ဗြာဟ္မဏီ ကုစ္ဆိနာ ဓာရ-
ယိသတိ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၃။ နာမဂ္ဂဟဏ-
ဒိဝသေ သာရိယာ ဗြာဟ္မဏိယာ ပုတ္တသ
ဥပတိသဂါမကေ ဇေဋ္ဌကုလသ ပုတ္တတ္တာ
ဥပတိဿောတိ နာမံ ကရိံသု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။
၅၆။

သာရိ[၂] (တိ) [သာရ + ဏိ။ သာရ + ဏော + ဏိ။ နိကေတသာရိ၊ အနိကေတသာရိ-တို့လည်း ကြည့်။] (၁) အောက်မေ့-အာရုံပြု-တတ်သော တဏှာ၊ (မုချ)။ အာရုံအကြောင်းနိမိတ်ဖြစ် သောရုပ် (ဥပစာ)။ (၂) ဖြစ်-ကပ်ရောက်-တတ် သော။ (၃) အဆင်တန်းဆာ။ (၄) မောင်း နှင်ပစ်တတ်-မောင်းနှင်၍တည်-သော။ (၁) နိကေတသာရိ (သံ၊ ၂။ ၉) တိ ဝုစ္စတိတိ အာရမ္မဏကရဏဝသေန နိဝါသဋ္ဌာနံ သာရိ-တိ ဝုစ္စတိ။ ပဟီနာတိ တေ ရူပနိမိတ္တနိကေတ-ကိလေသဝိသာဝိနိဗန္ဓာ ပဟီနာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၉။ အနိကေတသာရိ (သုတ္တနိ။ ၄၁၁) တိ ရူပနိမိတ္တနိကေတာဒီနိ တဏှာဝသေန အသာရန္တော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၁။ (၂) သြကာသာရိ (သံ၊ ၂။ ၉) တိ ဝုစ္စတိ "တသ္မိံ ရူပဓာတုသညိတေ သြကေ သရတိ ပဝတ္ထ-တိတိ ကတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၉။ (၃) ဓမ္မော သာရိယော ပရိဓာနဘူတော အလင်္ကာရော ဇေတသာတိ ဓမ္မသာရိ။ (၄) အထ ဝါ ဓမ္မေဟိ သာရိတဝါတိ ဓမ္မသာရိ, တေဟိ သာရေတ္တာ ဋ္ဌတဝါတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။

သာရိ[၃] (ထိ) [သရ + ဏိ။ ပါသကာဒိဂုဏ္ဍိကာယ်။ ထောမ။ ဂါရိ-သံ။] သာရိ-ကြည့်။ အယံ သာရိ အသုကပဒံ မယာ နိတာ, အယံ အသုကပဒန္တိ ကေဝလံ မုခေနေဝ ဝဒန္တာ အာကာသေယေဝ ဇူတံ ကီဠန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၃။ သီ၊ ဋီ၊ သမ်၊ ၁။ ၃၆၁။ ဝဇိရ။ ၂၀၈။

သာရိအာဒိ (ပု) [သာရိ + အာဒိ] သမ်သားနှစ်တည်ရာအံ့စာအစရှိသော။ ပဒါနိ (ဒီ၊ ၁။ ၅၂) တိ သာရိအာဒိနံ ပတိဋ္ဌာနိ။ သီ၊ ဋီ၊ သမ်၊ ၁။ ၃၆၁။

သာရိဓမ္မဝိဟာရ (ပု) [သာရိဓမ္မ + ဝိဟာရ] သာရိဓမ္မကျောင်း။ တသ္မာ ကဠိနဂရေ ခန္ဓဓမ္ম-ဝိဟာရော ဝိယ, ကာဝိရပဋ္ဋနေ သာရိဓမ္မဝိ-ဟာရောဝိယ စ အညောပိ သော ဝိဟာရော။ ဝဇိရ။ ၃၅၉။

သာရိရ (တိ) [သရိရ + ဏ။ သရိရေ ဘဝေါ သာရိရော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါရိရ-သံ။ သာရိရ-ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ကိုခန္ဓာ။ (၂) ကိုယ်ခန္ဓာ၌ဖြစ်သော။ (၁) သာရိရပတ္ထသေသာယ၊ နတ္ထိ သောကပရိဒ္ဒဝေါ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၆၂။ (၂) သဗ္ဗေသံ သာရိရပ္ပဒေသာနံ ရူပသိရိယာ သမာဂမိတစိတ္တာ ---- အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂၃။

သာရိရပ္ပဒေသ (ပု) [သရိရ + ပဒေသ] ကိုယ်ခန္ဓာ ၌ဖြစ်သော-အစိတ်-တစိတ်တဒေသ-အနည်း ငယ်။ သရိရ[၂]-ကြည့်။

သာရိရမတ္ထသေသ (တိ) [သရိရမတ္ထ + သေသ] ကိုယ်ခန္ဓာ-ခန္ဓာကိုယ်-မျှ-ကြွင်း-ကျန်-သော။ သရိရ[၃]-ကြည့်။

သာရိရိက (တိ) [သရိရ + ဏိက။ သရိရေ ဘဝေါ သာရိရိကော။ ထောမ။ ဂါရိရိက-သံ။ သာရိရိယ-ပြာ၊ သာရိရိ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ကိုယ်ခန္ဓာ၌ဖြစ်သော။ (၂) (အသား, အသွေး, အရိုးစသည်) သရိရဓာတ်တော် မွေတော်။ (၁)

သာရီရိကာန (အံ၊ ၁။ ၄၃၃) နှိ သရီသမ္ဘဝါနံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၈။ သံသာရဒုက္ခနှိ သာရီရိက် မာနသိကဥ္စ သုခံ ခေဒယတိ ပါတယတီတိ "ခေဒေါ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။ ၆။ (၂) ကတိနုခေါ ဘန္တေ စေတိယာနီတိ? "တီဏိ အာနန္ဒာ"တိ။ ကတမာနိ ဘန္တေ တီဏိတိ? "သာရီရိက် ပါရိဘောဂိက် ဥဒ္ဒိဿက"နှိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၉။

သာရီရိကစေတိယ (နာ) [သာရီရိက + စေတိယ] သာရီရိကစေတီတော်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စကြဝတေးမင်း တို့သည်သာလျှင် စေတီထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြ၏၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သရီရဓာတ်များ ထည့်သွင်းတည်ထားသော စေတီဖြစ်သည်။) နိဗ္ဗုတေ ဘဂဝတိ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝိညုတံ ပတ္တော ဘဂဝတော သာရီရိကစေတိယံ ဒိသ္မာ ---- ပူဇေသိ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁။

သာရီရိကဓာတု (ထီ) [သာရီရိက + ဓာတု] (စေတီထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏) ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော-အသား-အသွေး-အရိုး-ဓာတ်တော်-မွေတော်။ ပရိနိဗ္ဗုတကာလေ တဿ ဘဂဝ-တော သာရီရိကဓာတုံ နိဒဟိတ္တာ ကတစေတိ-ယမ္ပိ စိတ္တံ ပသာဒေတ္တာ ပါဋလိပုပ္ပံ ပူဇေတ္တာ ----။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၉၈။

သာရီရိကဓာတုပူဇာ (ထီ) [သာရီရိက + ဓာတုပူဇာ] ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော ဓာတ်တော် မွေတော် ပူဇော်ခြင်း။ ဘဂဝတော သရီရိကဓာတုပူဇာ ဘဂဝတိ ဓရမာနေ ကတပူဇာ ဝိယ စိတ္တပ-သာဒဝသာ မဟပ္ဖလံ ဘဝတိ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၅။

သာရုပ္ပ (တိ) [သရူပ + ဏျ။ ရူပသ ဘာဝေါ သာရုပ္ပံ။ ရူ။ ၃၈၇။ ပါဏိနီ၊ မဟာဘဿ။ ၁။ ၂။ ၆၄။ သံ + ရုဟ + ဏျ။ ပါဏိနီ၊ ၇၊ ၃။ ၄၃-ဖြင့် ဟ-ကို ပ-ပြု။ သာရုပ္ပံ-သရူပတာ။ သဒ္ဒတ္ထစိန္တာမဏိ။ သာရုပ္ပတိ ပဋိရူပံ ဘဝတိ၊ သောဘနံ ဝါ အာရောပေတီတိ သာရုပ္ပံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၂။ သာရူပ္ပ၊ သာရောပ္ပ-သက္ကတပိဋကတ။ သာရူဝိအ-ပြာ။ သာရူဝိယ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ (နာ) (၂) သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-ခြင်း-သည်၏အဖြစ်။ (၃) သာရုပ္ပသုတ်။ (၁) ဧတံ သာရုပ္ပံ ယံ သမဏော (မဟာနိ။ ၁၇၂) တိ ယံ စီဝရဓာရ-ဏံ သမဏော ကရောတိ ဧတံ သာရုပ္ပံ အနုစ္ဆဝိကံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၉၂။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၃။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၃။ (၂) သာရုပ္ပ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၃) နှိ ပကတိဒုဗ္ဗလာဒီနံ အနုစ္ဆဝိကတာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၁။ (၃) သဗ္ဗမညိတသမုဋ္ဌိတသာရုပ္ပံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ။ သံ၊ ၂။ ၂၅၃။

သာရုပ္ပကိစ္စ (နာ) [သာရုပ္ပ + ကိစ္စ] သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-အမှု-လုပ်ငန်း-ကိစ္စ။ ပဗ္ဗဇိကိစ္စ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၆) နှိ ပဗ္ဗဇိတဿ သာရုပ္ပကိစ္စံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၁။

သာရုပ္ပဌာန (နာ) [သာရုပ္ပ + ဌာန] သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-နေရာ-အရပ်-ဌာန၊ (အနွယ်ကောင်းအရပ်)။ ဧကစ္စော ဂိဟိဗန္ဓနံ ပဟာယ ပဗ္ဗဇန္တောပိ သာရုပ္ပဌာနေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ နိ လဘတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၇။

သာရုပ္ပတိ (ကြို) [သာရုပ္ပ + အ + တိ။ နာမဓာတ်။ သံ + ရုဟ + ဏယ + တိ။ သာရုဟယတိ-သာရူပယတိ-သာရုပ္ပတိ-သာရုပ္ပတိ။ ပါဏိနီ၊ ၇။ ၃၄၃-ဖြင့် ဟ-ကို ပ-ပြု။] သင့်တော်လျောက်ပတ်စွာဖြစ်-တင့်တယ်စွာ-ဖြစ်စေ-တက်စေ-တတ်၏။ သာရုပ္ပတိ ပတိရူပံ

ဘဝတိ၊ သောဘနံ ဝါ အရောပေတီတိ သာရုပ္ပံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁၂။

သာရုပ္ပတ္ထ (ပု၊ နဝ) [သာရုပ္ပ + အတ္ထ] သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သည်၏အဖြစ်ဟူ သောအကျိုး။ တဿ သာရုပ္ပတ္ထာယ ဇာဏု-မဏ္ဍလတော အဌဂုံလာဒိကမ္မံ ဩတာရေတ္တာ နိဝါသေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၂။ ဝဇိရ။ ၅၂၄။

သာရုပ္ပဘိက္ခု (ပု) [သာရုပ္ပ + ဘိက္ခု] သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-ရဟန်း။ အတ္ထနာ သဒိသေ သာရုပ္ပဘိက္ခူယေဝ ဥပ-သက်မန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၈။

သာရုပ္ပသီလာစာရ (ပု) [သာရုပ္ပ + သီလ + အာစာရ] သင့်တော်-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော-သီလ-အကျင့်-ရှိသော၊ သူ။ ဒဠ္ဍဇာတိကော ဝါ သာရသဘာဝေါ သာရုပ္ပ-သီလာစာရောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၄။

သာရေတဗ္ဗ (တိ) [သရ + ဏော + တဗ္ဗ။ သာရေတဗ္ဗော သရာပေတဗ္ဗော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၁၉။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေအပ်သော။ စီဝရတ္ထိကေန ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ဝေယျာဝစ္စကရော ဥပသက်မိတ္တာ ဒ္ဝတ္တိက္ခတ္တုံ စောဒေတဗ္ဗော သာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၅။ ပဌမ အရိဋ္ဌော ဘိက္ခု စောဒေတဗ္ဗော၊ စောဒေတ္တာ သာရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၇၀။

သာရေတိ° (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏော + တိ။ သရတိ°-၏ ကာရိုက်။] (၁) သွားစေ-စေလွှတ်-၏။ (၂) ကျစေ၏။ (၃) ဖြစ်စေ၏။ (၄) ပြီးဆုံးစေ၏။ (၅) လိမ်းကျံစေ-လိမ်းသုတ်-၏။ (၁) သွားစေ-စေလွှတ်-၏။ အဿာစရိ-ယော သွေဝ အဿဒမ္မေ သာရေတိတိ အဿဒမ္မသာရထိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၁။ (၂) ကျစေ၏။ တတ္ထ တတ္ထ လဏ္ဍံ သာရေတိ ပါတေတီတိ လဏ္ဍသာရကော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၄၉။ (၃) ဖြစ်စေ၏။ အတ္ထဗျဥ္ဇနမဓုရတာယ သုစိရမ္ပိ ကာလံ သာရေတုံ နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ အရဟရူပတော ----။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၂၅။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၉။ သာရေတုန္တိ ဇေတဿ "နိရန္တရံ ပဝတ္တေတု"န္တိ အတ္ထဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၈။ (၄) ပြီးဆုံးစေ၏။ ဗဟိနဂရေ သေနဂ်ဒဿနံ ကတ္တာ သာရေတ္တာ သော ရာဇာ ဘဿပ္ပဝါဒကော ----။ မိလိန္ဒ။ ၄။ (၅) လိမ်းကျံစေ-လိမ်းသုတ်-၏။ မဓုသိတ္ထ-ကေန သာရေတု (ဝိ၊ ၄။ ၂၅၂) နွေ့ မဓုသိတ္ထ-ကေန မက္ခေတုံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၄၉။

သာရေတိ၂ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏော + တိ။ သရတိ၂-၏ကာရိုက်။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေ၏။ ဣမံ ဇာနိတ္တာ စောဒေဿန္တိ, သာ-ရေဿန္တိ, ဝမ္ဘေဿန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဩကာသံ ကာရေတိ, စောဒေတိ, သာရေတိ, ဘိက္ခူဟိ သမ္ဘယောဇေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁။

သာရေတိ၃ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏော + တိ။ သရတိ၃-၏ကာရိုက်။] ဆုံးမ-သွန်သင်-သင်ပြပေး-၏။ ပုရိသဒမ္မေ သာရေတိတိ ပုရိသ-ဒမ္မသာရထိ၊ ဒမေတိ ဝိနေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၉၃။ ဟတ္ထိ သာရေတိ ဒမေတီတိ ဟတ္ထိသာရီ၊ ဟတ္ထာစရိယော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၀။

သာရေတု (ထီ၊ ပု) [သရ + ဏော + တု။ သာရေတီတိ သာရေတာ၊ သာရယိတာ။ ရူ။ ၅၂၃။] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-သတိကိုဖြစ်ပေါ်-အကျင့်ကောင်းကိုဖြစ်-စေတတ်သော၊

သူ။ ပသာရေတာ ဟောတိ နော သာရေတာ (ဝိ၊ ၅။ ၁၄၃) တိ မောဟေတာ ဟောတိ၊ နသတိဉပ္ပါဒေတာ၊ စောဒကစုဒိတကာနံ ကထံ မောဟေတိ ပိဒဟတိ နသာရေတီတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၂၁-၂။ သာရေတာ (ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆) တိ အတ္ထနော ဝဋ္ဋံ အသရန္တသ သတိ ဉပ္ပါဒေတာ, သမ္မာပဋိပတ္တိယံ ဝါ သာ-ရေတာ ပဝတ္တေတာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၁။

သာရေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [သရ + ဏော + တ္ဝာ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေ၍။ ပဌမံ ပဏ္ဏာ(က-လောဟိတကာ ဘိက္ခူ စောဒေတဗ္ဗာ, စော-ဒေတ္ဝာ သာရေတဗ္ဗာ, သာရေတ္ဝာ အာပတ္တိ အာရောပေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၊ ၇။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၀။ မိလိန္ဒ။ ၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၇၊ ၁၇၇။

သာရေန္တ (ပု) [သရ + ဏော + အန္တ] အောက်မေ့-အမှတ်ရ-စေလို-သည်-လျက်။ ဧဝံ မေ ဘဂဝါ သုညတာကထံ ကထေသတီတိ ဒသဗလံ သာရေန္တော ဧကမိဒန္တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၇။ သုဒန္တဂေါဏော ယောဇေတ္ဝာ သာ-ရေန္တော ဝိယ ----။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၀၊ ၂၉၀။ ထေရော ဟိ ပရမာယ ဝသိပတ္တိယာ အသ-မဏ္ဍလေ အသံ သာရေန္တော ဝိယ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏာဘိ-မုခံ သာရေန္တော ဝိယ ဟောတိတိ မနသိကာ-ရော သာရဏလက္ခဏော ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၇။

သာရေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + အန္တိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ အနုဝါဒံ ပဌပေန္တိ, စော-ဒေန္တိ, သာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇၀၊ ၄၇၉။ အာဒိတ္တာ-ယ ဘူမိယာ သမ္ဗဇ္ဇလိတာယ သဇောတိဘူ-တာယ သာရေန္တိပိ ပစ္စာသာရေန္တိပိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၀။ အဘိ၊ က။ ၄၃၁။ မဟာနိ။ ၃၁၇။ စူဠနိ။ ၂၃၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၁။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၀၂။

သာရေမိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + မိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ ဟန္ဒာဟံ ယံ မေ ဘဂဝါ နဂရက် ဉပနိဿာယ ဝိဟရန္တော ဧကံ ကထံ ကထေသိ၊ တံ သာရေမိ၊ ဧဝံ မေ ဘဂဝါ သုညတာကထံ ကထေသတီတိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၀၇။

သာရေယျ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + ဧယျ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ ဒက္ခိဏောနေ ဟတ္ထေန ပတောဒံ ဂဟေတ္ဝာ ယေနိစ္ဆက် ယဒိစ္ဆက် သာရေယျပိ ပစ္စာသာရေယျပိ။ မ၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ၂။ ၃စ၄။ အံ၊ ၂။ ၂၃။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁။

သာရေသိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + သိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ ပဋိစောဒေသိ (ဒီ၊ ၂။ ၂၁၆) တိ သာရေသိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ ယမော သယံ သြလောကေန္တော ဒိသ္မာ "နနု တွံ မဟာ-စေတိယံ သုမနပုပ္ဖကုမ္ဘေန ပူဇေတ္ဝာ မယ္ပံ ပတ္တိ အဒါသိ"တိ သာရေသိ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၀။

သာရေသတိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + သတိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ သာ မံ စောဒေသတိ သာရေသတီတိ အနုယုဇ္ဇေယျ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။

သာရေသန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [သရ + ဏော + သန္တိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ ဣမံ ဇာနိတ္ဝာ စောဒေသန္တိ, သာရေသန္တိ, ခုံသေသန္တိ, ဝမ္ဘေသန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဧဝံ ဘိက္ခူ အမ္ဘေ နေဝ စောဒေသန္တိ, နသာရေသန္တိတိ အတ္ထ-ပရိတ္တာဏံ ကရောန္တာ ----။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၄၈။

သာရေဿာမိ (ကာ၊ ကြို) [သရ + ဏော + ဿာမိ] သာရေတိ၂-ကြည့်။ "ဣမိနာ ဣမံ စောဒေဿာမိ သာရေဿာမိ ပဋိစောဒေဿာမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၄၊ ၁၉၈။

သာရောပိ (တိ) [သံ + ရုဟ + ဏော + ဏိ။ သံရောဟီ=သာရောပိ။ ပါဏိနီ၊ ၇၊ ၃။ ၄၃-သုတ်ဖြင့် ဟ-ကို ပ-ပြု။ သာရာဂ-ကဲ့သို့ သံ-ကို သာ-ပြု။] (အသားနှ) တက်စေလေ့ရှိ-တက်စေတတ်-သော။ ဝဏ္ဏာနုရက္ခီ စ အမ္ဘောပုရိသ၊ ဝိဟရေယျာသိ ဝဏ္ဏသာရောပိတိ။ မ၊ ၃။ ၄၄။

သာလ° (ပု) [သလ + ဏ။ သာရ + ဏ။ သလ=ဂမနေ၊ ဏော။ သာရဝန္ဓတာယ ဝါ သာလော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၆၃။ သလီယတေ ပသံသီယတေတိ သာလော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃။ ဂါလ-သံ။ သာလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) အင်ကြင်းပင်။ (၂) တောစိုးသစ်ပင်ကြီး။ (၃) (သာမန်) သစ်ပင်။ (၄) (ပဒုမဘုရားရှင်၏ လက္ခ်ာတော်ရံအဂ္ဂသာဝက) သာလထေရ်။ (၁) ဣယ် မေ တွံ အာနန္ဒ အန္ဓရေန ယမကသာလာနံ ဥတ္တရသီသကံ မဇ္ဈကံ ပညပေဟိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၃။ သာလောတိ သာလရုက္ခော။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၉။ ဇတ္ထ သာလရုက္ခောပိ သာလောတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃။ (၂) ဥဒုံ ဝံသာ မဟာသာလာ၊ နိလောဘာသာ မနောရမာ။ ဇာ၊ ၂။ ၅၃။ ဇကမိဒါဟံ ဘိက္ခဝေ သမယံ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရာမိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ။ ဒီ၊ ၂။ ၄၂။ သာလရာဇမူလေတိ ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကမူလေ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၇၀။ (၃) ကာမံ သာလရုက္ခောပိ "သာလော"တိ ဝုစ္စတိ၊ ယော ကောစိ ရုက္ခောပိ ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကရုက္ခောပိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇။ (၄) သာလော စ ဥပသာလော စ အဟေသုံ အဂ္ဂသာဝကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၁၆။ ပဒုမဿ ပန ဘဂဝတော ---- သာလော စ ဥပသာလော စ ဒွေ အဂ္ဂသာဝကာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၄။

သာလ၂ (ပု) [သေ + အာလ (ကာလန်) ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁။ ၁၁၇။ သာယတေတိ သာလော၊ သေ ဂတိယံ။ အမရ၊ ၁၆၊ ၃၂။ ဋီကာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဇာယာယ ဘာတရိ အလော၊ သရ ဂတိစိန္တာဟိ"သာသု ဝါ ဏော၊ လတ္တံ။ သာလ ဝိတက္ကော၊ စုရာဒိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၄၄။ ဂါလ-သံ။ သာလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] ယောက်ဖ (မယား၏ မောင်, အကို)။ သာလော ဇာယာယ ဘာတိကော။ ဓာန်။ ၂၄၄။ နီတိ၊ ပဒ။ ၁၂၆။ ၎င်းသျှ၊ ၁။ ၂၈၂။

သာလ³ (ပု) [သရ + ဏ။ မဟာသာလ-ကဲ့သို့ ရ-ကို လ-ပြု။] မျှားသောဥစ္စာရှိသောသူ၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ။ ဥစ္စေ ကုလေ ပဇာနာမိ၊ တယော သာလေ မဟာဓနေ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၈။

သာလက (ပု) [သာလ + က။ သွတ္ထေ ကန်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂါလက-သံ။] (၁) သာလကမည်သောမျောက်။ (၂) ကမ္ပည်းနီပိုးကောင်။ (၃) သာလကဇာတ်။ (၁) သြရောဟ ဒုမသ္မာ သာလက။ ဇာ၊ ၁။ ၆၉။ သာလကာ (ဇာ၊ ၁။ ၆၉) တိ နာမေန အာလပန္တော အာဟ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၄။ (၂) ယထာ ဝါ ပန မဟာရာဇ အာတုရော ကိသော အဏုပရိမိတကာယော သာလကကိမိ ဟတ္ထိနာဂံ တိဓာ ပဘိန္ဒံ ----။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၀။ (၃) သာလကံ ကပိ တေဒသ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၇။

သာလကဇာတက (နှ) [သာလက + ဇာတက] သာလကဇာတ်။ သာလကဇာတကံ နဝမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၆၉။

သာလကဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာလကဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာလကဇာတ်ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-အဋ္ဌကထာ။ သာလကဇာတက-ဝဏ္ဏနာ ဧကပုတ္တကော ဘဝိဿသီတိ ဣဒံ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော အညတရံ မဟာထေရံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၃၊ ၂၄၅။

သာလကလျှာကီက (တိ) [သာလ + ကလျှာဏ + ဣက] (၁) အင်ကြင်းပင်-မှ-၌-ကောင်းစွာ ဖြစ်သော-ပန်း-ဗောဓိ-ဉာဏ်-အသိတရား။ (၂) နှံ့ပဲပင်ငယ် (နှမ်းဝါပင်)။ (၁) သာလက-လျှာကိုက် ပုပ္ပံ၊ စန္ဒနဠ မဟာရဟံ။ အပ၊ ၂။ ၆၂။ သာလကလျှာကိုကော ဗောဓိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၆။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၄။ (၂) သာလက-လျှာကိုကာယ ဧကံ အင်္ဂ ဂဟေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၃၊ ၃၅၉။

သာလကလျှာကီပဒရ (ပု) [သာလကလျှာကီ + ပဒရ] ကညင်သား-သာလာကလျှာကီ-မည်သော-ပျဉ်။ သာလကလျှာကီပဒရေဟိ ပဠုန်ဒီ ဘိက္ခုသတာနံ အန္တောအာဝဋ္ဋေ နိသီဒနမဏ္ဍပံ ကာရေဟိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၀။

သာလကလျှာကီပေါတက (ပု) [သာလကလျှာကီ + ပေါတက] နှံ့ပဲ (နှမ်းဝါ) ပင်ငယ်။ သုခေတ္တေ သာလကလျှာကီပေါတကံ ဝိယ စ သီယံ ဝမ္မေသာမိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၃။

သာလကလျှာကီပေါတကကန္ဓ (ပု) [သာလကလျှာကီ + ပေါတက + ကန္ဓ] နှံ့ပဲ-နပဲ-(နှမ်းဝါ) ပင်-၏-အအု-အမြစ်။ တရုဏော ပန သုခခါဒနီယော သာလက-လျှာကီပေါတကကန္ဓော ကိံသုကပေါတက-ကန္ဓော ----။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၅။

သာလကလျှာကီမဏ္ဍပ (ပု) [သာလကလျှာကီ + မဏ္ဍပ] သာလကလျှာကီမဏ္ဍပ်။ ဣဒံ သာလကလျှာကီမဏ္ဍပေ ပညတ္တေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ တတော ဗဟိ ပန ဗဟူနိ ပညတ္တာနိ အဟေသုံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။

သာလကလျှာကီရုက္ခ (ပု) [သာလကလျှာကီ + ရုက္ခ] သာလကလျှာကီ-ကညင်-နှံ့ပဲ(နှမ်းဝါ)-မည်သော-သစ်ပင်။ သာလကလျှာကီရုက္ခော ဗောဓိ, အဋ္ဌာသီတိ ဟတ္ထုဗ္ဗေဓံ သရီရံ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၃၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၆၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၂။

သာလကလျှာကီ (ထီ) [သာလကလျှာဏ + ဤ] သာလကလျှာကီ-ကညင်-နှံ့ပဲ (နဘဲ-နှမ်းဝါ)-မည်သော-ဗောဓိ-သစ်-ပင်။ သာလကလျှာကီ ဗောဓိ။ အပ၊ ၁။ ၄၃၂။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၇။ သော ကိရ ဗောဓိရုက္ခော သာလကလျှာကီ ဝိယ ပထဝိယာ အဗ္ဘန္တရေ ဧဝ ပုရေတရံ ဝမ္မေန္တော အဘိသမ္ဗောဓိဒိဝသေ ပထဝိ ဥဇ္ဇာဠိတွာ ဥဋ္ဌိတော ရတနသတံ ဥစ္စော တာဝဒေဝ စ ဝိတ္ထတော ဟုတ္တာ နဘံ ပူရေန္တော အဋ္ဌာသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁။

သာလကလျှာကီခန္ဓ (ပု) [သာလကလျှာကီ + ခန္ဓ] နပဲ-နှံ့ပဲ-နဘဲ-ပင်စည်။ ခန္ဓခါဒနီယေ အန္တောပထဝိဂတော သာလကလျှာကီခန္ဓော ဥဒ္ဓခန္ဓော ----။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၅။

သာလကီဋ္ဌ (ထီ) [သာလ + ကီဋ္ဌ] အင်ကြင်း-ပင်-တော-၌-ကစား-မြူးထူး-ပျော်ရွှင်ခြင်း။ သော သပရိဝါရော "သာလကီဋ္ဌं ကီဋ္ဌိဿာမိ"-တိ သာလဝနံ ဂန္တာ ဧကံ သုပုပ္ဖိတံ သာလရုက္ခံ ကုမ္ဘေန ပဟရိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၉။

သာလကုသုမပဘာ (ထီ) [သာလကုသုမ + ပဘာ]

အင်ကြင်းပန်းတို့၏အရောင်။ သာလကုသုမ-ပဘာနံ အတိရတ္တာယ ဝုတ္တံ "လာခါရသေန သိဠ္ဓမာနံ ဝိယာ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။

သာလကုသုမိတပုပ္ပိတ (တိ) [သာလ + ကုသုမိတ + ပုပ္ပိတ] အင်ကြင်းပန်း-ပွင့်-ရှိ-ယှဉ်-ခြံရံ-သော (ဗိမာန် သစ်ပင်)။ သာလကုသုမိတ-ပုပ္ပိတာ အသောကာ ဝိဝိဒေ့မဂ္ဂသုဂန္ဓသေဝိ-တမိဒံ။ ဝိမာန။ ၅၁။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၄၅-၆။

သာလကုသုမိယ (ပု) [သာလ + ကုသုမိယ] သာလကုသုမိယထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံ၍ မီးသင်္ဂြိုဟ်ရန်တင်ထားသော စန္ဒကူးထင်းပုံကို အင်ကြင်းပန်းဖြင့်ပူဇော်ခဲ့သောကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ မရောက်ဘဲ ကျွတ်တမ်းဝင်သော မထေရ်ဖြစ်သည်။) ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သာလကုသုမိ-ယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာ-သိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၃၉။

သာလကုသုမိယတ္ထေရ (ပု) [သာလကုသုမိယ + ထေရ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ သာလကုသုမိ-ယတ္ထေရသာပဒါနံ ပဌမံ။ အပ၊ ၂။ ၃၉။

သာလကုသုမိယတ္ထေရအပဒါန (နပုံ) [သာလကုသု-မိယတ္ထေရ + အပဒါန] သာလကုသုမိယထေရ်-၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌုပ္ပတ်-အပဒါန်။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလကွန္ဓ (ပု) [သာလ + ခန္ဓ] အင်ကြင်း-ပင်-စည်-ပင်မ။ သာလဋ္ဌ (သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၁) ဣတိ သာလကွန္ဓံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

သာလစ္ဆဒန (နပုံ) [သာလ + ဆဒန] အင်ကြင်းပန်းဖြင့်မိုးအပ်သော (အမိုး-မကျွတ်)။ ဣမာပိ သာလစ္ဆဒနံ သဗ္ဗကာလံ ဓရိဿတိ။ အပ၊ ၂။ ၇၁။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၉၃။

သာလစ္ဆန္ဒ (တိ) [သာလ + ဆန္ဒ] သာလစ္ဆဒန-ကြည့်။

သာလဆာဒိတ (တိ) [သာလ + ဆာဒိတ] သာလစ္ဆဒန-ကြည့်။ ယော မေ သတ္ထာဟံ မကျွတ်ပဲ ဓာရယိ သာလဆာဒိတံ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၉။ အပ၊ ၂။ ၇၁။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၉၃၊ ၃၄၇။

သာလတေ (ကြို) [သာလ + တေ။ ဂါလတေ-သံ။] ခြီးမွမ်း၏။ ဓာတုတ္ထ။ ၃၉၈။

သာလဒဒ (ပု) [သာလ + ဒဒ] အင်ကြင်းပန်း ပေးလှူဖူးသော (မထေရ်)။ သာလဒဒေါ ဒသမော။ အပ၊ ၁။ ၁၈၇။

သာလဒ္ဓါရ (နပုံ) [သာလာ + ဒ္ဓါရ] ဇရပ်တံခါး၊ သာလတော နိက္ခမိတ္တာ တဿ စက္ခုပထေ သာလဒ္ဓါရေ အဋ္ဌာသိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၈၉။

သာလဒူသန (တိ) [သာလ + ဒူသန] အင်ကြင်ပင်ကိုဖျက်ဆီးတတ်သော (ကြက်ဆူပင်)။ ဧလဏ္ဍာ ကိရ သာလဒူသနာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ဧဝမာဟ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၄။ သာလဒူသနာတိ သာလရုက္ခဝိနာသကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။

သာလပန္တိ (ထီ) [သာလ + ပန္တိ] အင်ကြင်းပင်-အစဉ်-အတန်း။ တဿ ကိရ မဇ္ဈကဿ ဧကာ သာလပန္တိ သီသဘာဂေ ဟောတိ၊ ဧကာ ပါဒဘာဂေ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၄။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၄။

သာလပဘေဒဒီပန (နပုံ) [သာလာ + ပဘေဒ + ဒီပန] ဇရပ်တို့-၏-ခွဲ-အပြားအားဖြင့်-ကွဲ-ထူး-ပြား-ပုံကိုပြခြင်း။ သာလပဘေဒဒီပနမေဝ စေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တတော ဝိသေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉။

သာလပိဋ္ဌ (နပုံ) [သာလ + ပိဋ္ဌ] အင်ကြင်းသီး-အစေ့-အမှုန့် (ခဲဖွယ်)။ ပိဋ္ဌခါဒနီယေ သတ္ထန္ဒံ

---- အမ္ဘာဌကပိဏ္ဍ သာလပိဏ္ဍ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂီ၊ ၉၈။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၉။

သာလပိဏ္ဍိတ (နာ) [သာလ + ပိဏ္ဍိတ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ ဥဒဂ္ဂတနုဇ ဟဋ္ဌ၊ အစလ သာလ-ပိဏ္ဍိတ်။ အပ၊ ၂။ ၁၄၀။

သာလပုပ္ပ (နာ) [သာလ + ပုပ္ပ] အင်ကြင်းပန်း။ ဗုဒ္ဓ နိသိန်း ဒိသ္ဓာန၊ သာလပုပ္ပေဟိ သြကိရိ။ ဝိမာန။ ၅၆။ အပ၊ ၁။ ၂၄၆၊ ၃၃၈၊ ၄၀၈။

သာလပုပ္ပက (နာ) [သာလ + ပုပ္ပက] အင်ကြင်းသီးအစေ့နှင့်ပြုအပ်-အင်ကြင်းပန်းနှင့်တူ-သော (ခဲဖွယ်)။ သာလပုပ္ပကံ ခါဒနီယ (အံ၊ ၂။ ၄၃) နှင့် စတုမဓုရယောဇဇီတေန သာလိ-ပိဏ္ဍေန ကတံ သာလပုပ္ပသဒိသံ ခါဒနီယံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃။

သာလပုပ္ပဒါယက (ပု) [သာလပုပ္ပ + ဒါယက] သာလပုပ္ပဒါယကထေရ်၊ အင်ကြင်းပန်းလျှူခဲ့ဘူးသောမထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် ဟိမဝန္တာတောင်၌ ခြသေ့ဖြစ်စဉ် ကြွရောက်ခိုးမြောက်လာသော သိခီဘုရားရှင်အား သစ်ကိုင်းကျိုးနှင့်တကွသော အင်ကြင်းပန်းကို လျှူခဲ့သော ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့မလားတော့ကာ ကျွတ်တန်းဝင်ခဲ့သော မထေရ်ဖြစ်သည်။) ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သာလပုပ္ပဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၁၈၆။ ယဒါ ဘဂဝန္တံ ဒိသ္ဓာ သပုပ္ပံ သာလ-သာခံ ဘဋ္ဌိတ္တာ ပူဇေသိ၊ တဒါ အဟံ မိဂရာဇာ အဟောသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၂။

သာလပုပ္ပဒါယကတ္ထေရ (ပု) [သာလပုပ္ပဒါယက + ထေရ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလပုပ္ပဒါယကတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သလာပုပ္ပ-ဒါယကတ္ထေရ + အပဒါန] သာလပုပ္ပဒါယက မထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌုပ္ပတ်-အပဒါန်။ သာလပုပ္ပဒါယကတ္ထေရအပဒါန် နဝမံ။ အပ၊ ၁။ ၁၈၆။

သာလပုပ္ပပူဇာ (ထီ) [သာလပုပ္ပ + ပူဇာ] အင်ကြင်းပန်းဖြင့်ပူဇော်ခြင်း။ ဘဂဝန္တံ ဒိသ္ဓာ တိဏသန္ထာရံ သန္ထရိတ္တာ တတ္ထ နိသိန္နသ ဘဂဝတော သာလပုပ္ပပူဇံ အကာသိ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၆။

သာလပုပ္ပမယ (တိ) [သာလပုပ္ပ + မယ] အင်ကြင်းပန်းဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်-စီမံ-ဖန်တီး-သော၊ (ဦးဆောက်ပန်း-နားတန်းဆာ)။ ဝဏ္ဏ-သကဒ္ဓ သုကတံ၊ သာလပုပ္ပမယံ အဟံ။ ဝိမာန။ ၅၆။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၆၂။

သာလပုပ္ပသဒိသ (တိ) [သာလပုပ္ပ + သဒိသ] (အင်ကြင်းသီးအစေ့အမှုန့်ဖြင့်ပြုသော) အင်ကြင်းပန်းနှင့်တူသော (ခဲဖွယ်)။ စတုမဓုယော-ဇဇီတေန သာလိပိဏ္ဍေန ကတံ သာလပုပ္ပသဒိသံ ခါဒနီယံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃။

သာလပုပ္ပိယ (ပု) [သာလ + ပုပ္ပိယ] သာလပုပ္ပိယ မထေရ်၊ အင်ကြင်းပန်းလျှူခဲ့ဖူးသော မထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် အရှေးဘဝတီမြို့၌ မုန့်သည်တစ်ဦးဖြစ်စဉ် သိခီဘုရားရှင်အား အင်ကြင်းပန်းလျှူခဲ့သောကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘဝမလားတော့ကာ ကျွတ်တန်းဝင်သောမထေရ်ဖြစ်သည်။) ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သာလပုပ္ပိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၂၄၆။

သာလပုပ္ပိယတ္ထေရ (ပု) [သာလပုပ္ပိယ + ထေရ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလပုပ္ပိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သာလပုပ္ပိ-ယတ္ထေရ + အပဒါန] သာလပုပ္ပိယမထေရ်

၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပွတ်-အပဒါန်။ သာလပုပ္ပိယ-ကြည့်။

သာလမဏ္ဍပ (ပု) [သာလ + မဏ္ဍပ] (အပွင့်ပါသော) အင်ကြင်းခက်ဖြင့်ပြု-ပြီး-လုပ်-သော မဏ္ဍပ်။ ဘဂဝန္တံ ဒိသွာ ပသန္နမာနသော ပုပ္ပိတ-သာလဒဏ္ဍသာခါယော ဂဟေတွာ သာလ-မဏ္ဍပံ ကတွာ တံ သတ္ထုကမေဝ----။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၉၂။

သာလမဏ္ဍပိယ (ပု) [သာလ + မဏ္ဍပိယ] သာလမဏ္ဍပိယမထေရ်၊ အင်ကြင်းပန်းမဏ္ဍပ် လျှုဒါန်းခဲ့ဘူးသော မထေရ်။ (ဤမထေရ်သည် ပိယဒဿီဘုရားရှင်ကို အင်ကြင်းပန်းတို့ဖြင့် မဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်လျှုဒါန်းခဲ့ဘူးသောကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ မလားတော့ကာ ကျွတ်တန်းဝင်သောမထေရ်ဖြစ်သည်။) ဣတ္ထံ သုဒံ အယသ္မာ သာလမဏ္ဍပိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာ-ယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၇၃။ မဏ္ဍပံ သုကတံ ကတာ၊ သာလပုပ္ဖေဟိ ဆာဒယိ။ အပ၊ ၂။ ၇၁။

သာလမဏ္ဍပိယတ္ထေရ (ပု) [သာလမဏ္ဍပိယ + ထေရ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလမဏ္ဍပိယတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သာလမဏ္ဍ-ပိယတ္ထေရ + အပဒါန] သာလမဏ္ဍပိယ မထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပွတ်-အပဒါန်။ သာလမဏ္ဍပိယ-ကြည့်။

သာလမယ (တိ) [သာလ + မယ] အင်ကြင်းသားအနှစ်ဖြင့်-ပြု-ပြီး-လုပ်-သော၊ (ညောင်စောင်းခြေ)။ ဘူမိယံ ကတဥပဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ သိရိသယနသ စတ္တာရော မဠ္ဆပါဒါ သာလ-မယာ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၅၁။

သာလမာလာ (ထီ) [သာလ + မာလာ] အင်ကြင်းပန်း-ပွင့်။ သာလမာလံ ဂဟေတွာန၊ သယမ္ပိ အဘိပူဇယိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၅၄။

သာလမိသက (တိ) [သာလ + မိသက] အင်ကြင်းပင်တို့နှင့်-ရောပြွမ်း-တွဲယှဉ်-သော၊ (တောအရပ်ဒေသ)။ ဧကကောဝ ဂဂ်ါနိဝတ္တ-နေ ရမဏီယေ သာလမိသကေ သုပုပ္ပိတ-ပဝနေ ဝသတိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၄၂။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၅၆။

သာလမူလ (နာ) [သာလ + မူလ] အင်ကြင်းပင်၏-အနီး-အရင်း။ ဧကော တုဝံ တိဋ္ဌသိ သာလ-မူလေ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၂။ ထေရီ။ ၄၀၄။ အပ၊ ၂။ ၂၃၅။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃။

သာလယ (တိ) [သဟ + အာလယ] (၁) ငဲ့ကွက်-ရှုငဲ့-ခြင်းရှိသော။ (၂) တွယ်တာ-တပ်မက်-ချစ်ခင်-ခြင်း လောဘတဏှာရှိသော။ (၁) သာလယော (ဝိ၊ ၃။ ၉၉) တိ အာစရိယေ သာပေက္ခော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၃၀။ (၂) အပေက္ခဝါ (မ၊ ၃။ ၂၇၀) တိ သာလယော သသိနေဟော။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၉၁။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၂။ တေပိ ထေရာ ကမ္ဗလေ သာလယာ တေနေဝ သဒ္ဓိံ ဇေတဝနံ ဂန္တာ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၃။

သာလယကာလ (ပု၊ နာ) [သာလယ + ကာလ] တွယ်တာ-တပ်မက်-ခြင်းရှိသော-အချိန်-အခါ-ကာလ။ သစေ တေသံ သာလယကာ-လေ အဝဟဋ္ဌံ ဘဏ္ဍံ အဋ္ဌပေတွာ အာပတ္တိ ကာတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၃။ ကင်္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၇။

သာလယဘာဝပရိဠဟန (နာ) [သာလယဘာဝ + ပရိဠဟန] (အာရုံ၌) တွယ်တာ-တပ်မက်-သည်၏အဖြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်း။ ဝိဂတဂေဓော

(မဟာနိ။ ၄၁) တိ သာလယဘာဝပရိစ္ဆေဒ-ဝသေန။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၇။

သာလရာဇ (ပု) [သာလ + ရာဇ] (အမြင့်-အရိပ်-အပွင့်-အခက်-ပြည့်စုံသော) အင်ကြင်းပင်မင်း။ သုဖုလ္လံ သာလရာဇံ၀၊ အဒ္ဒသံ လောကနာထကံ။ အပ၊ ၁။ ၂၁။ အပ၊ ၂။ ၂၆။ ဗုဒ္ဓ၀ံ။ ၃၀၃။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆။

သာလရာဇမူလ (နာ) [သာလရာဇ + မူလ] တောစိုးသစ်ပင်ကြီး၏-အနီး-အရင်း။ ဧကမိဒါဟံ ဘိက္ခဝေ သမယံ ဥက္ကဋ္ဌာယံ ဝိဟရာမိ သုဘဂဝနေ သာလရာဇမူလေ။ ဒီ၊ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၁။ ၄၀၁။ သာလရာဇမူလေ (ဒီ၊ ၂။ ၄၂) တိ ဝနပ္ပတိဇေဋ္ဌကဿ မူလေ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၇၀။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃။

သာလရုက္ခမူလ (နာ) [သာလ + ရုက္ခ + မူလ] သာလမူလ-ကြည့်။ ဘဂဝန္တံ အညတရသ္မိံ သာလရုက္ခမူလေ နိသိန္နံ ပလ္လင်် အာဘုဇိတ္တာ ----။ သံ၊ ၁။ ၁၈၁။

သာလရုက္ခရာဇ (ပု) [သာလရုက္ခ + ရာဇ] သာလရာဇ-ကြည့်။ ဖုလ္လိတော ဝိကသိတပုပ္ပေါ သာလရုက္ခရာဇာ ဣဝ အာကာသေ ---- ဝိဇ္ဇောတေတိတိ သမ္ဘန္ဓော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၈။

သာလရုက္ခဝိသနာသက (ပု) [သာလရုက္ခ + ဝိသနာသက] သာလဒူသန-ကြည့်။ သာလဒူသနာ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၄) တိ သာလရုက္ခဝိသနာသကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၉။

သာလလဋ္ဌိ (ပု) [သာလ + လဋ္ဌိ] သာလကွန်ကြည့်။

သာလဝန (နာ) [သာလ + ဝန] အင်ကြင်းပင်ဥယျာဉ်-တော-အစဉ်-အတန်း။ ယေန ကုသိနာရာ ဥပဝတ္တနံ မလ္လာနံ သာလဝနံ တေနုပသင်္ကမိသာမ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၃။ သာလ-ပန္တိဘာ၀ေန ဌိတံ သာလဝနံ။ သံ၊ ၁။ ၂၅၁။

သာလဝနကီဠာ (ထီ) [သာလဝန + ကီဠာ] အင်ကြင်း-ဥယျာဉ်-တော-၌-မြူးထူး-ပျော်ရွှင်-ကစား-ခြင်း။ ဒေ၀ိယာ တံ ဒိသ္မာ သာလဝန-ကီဠံ ကီဠိကာမတာ စိတ္တံ ဥဒပါဒိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂။

သာလဝနရာဇိ၀ိရာဇိတ (တိ) [သာလဝန + ရာဇိ + ၀ိရာဇိတ] အင်ကြင်းတောအရေးဖြင့်-တင့်တယ်-ကောင်းမြတ်-လျောက်ပတ်-သော၊ (လမ်း၊ ခရီး)။ တတော ဥယျာနတော သာလ-ဝနရာဇိ၀ိရာဇိတော မဂ္ဂေါ ပါစိနာဘိမုခေါ ဂန္တာ ----။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။

သာလဝနုယျာန (နာ) [သာလဝန + ဥယျာန] အင်ကြင်းတောဥယျာဉ်၊ အင်ကြင်းဥယျာဉ်တော။ ဧ၀ံ ဟိရညဝတိယာ ပါရိမတီရတော သလ၀နုယျာနံ ယထာ အနုရာ၀ေ ထူပါ-ရာမော။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၂၇၊ ၂၃၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀။

သာလ၀ဿ (နာ) [သာလ + ဝဿ] အင်ကြင်းပန်းမိုး။ ဥဂ္ဂစ္ဆန္တေ စ သူရိယေ၊ သာလ၀ဿံ ပ၀ဿတိ။ အပ၊ ၂။ ၇၂။

သာလသဒ္ဒ (ပု) [သာလ + သဒ္ဒ] သာလ-ဟူသော သဒ္ဒါ။ နဝမေ ဣဓ သာလ-သဒ္ဒေါ ရုက္ခ-သာမညပရိယာယော၊ နာ ရုက္ခ၀ိသေသပရိ-ယာယော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၅။

သာလသာခါ (ထီ) [သာလ + သာခါ] အင်ကြင်း-ခက်-ကိုင်း။ ယောနကမဟာ၀ေမ္ဗရက္ခိတတ္ထေရံ အညတရေန ဟတ္ထိနာဂေန သာလသာခံ

ဂဟေတွာ ဗီဇိယမာနံ နိသိန္နံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၁။ သာ အန္တောသာကာ ပဝိသိတွာ သာလသာခံ ဟတ္ထေန ဂဟေတွာ အဋ္ဌာသိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၃၁။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၆၁။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၄၆။

သာလာဒိကဋ္ဌ (နာ) [သာလ + အာဒိ + ကဋ္ဌ] အင်ကြင်းအစရှိသော (စင်ကြယ်သော) သစ်သား။ နာ စ သော သာလာဒိကဋ္ဌော ဇာတောဝ အဂ္ဂိကိစ္စံ ကရောတိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၂။ သာလာဒိကဋ္ဌာ ဇာတောဝါတိ သာလာဒိဝိသုဒ္ဓကဋ္ဌာဝ ဇာတော။ သံ၊ ၈။ ၁။ ၂၆၀။

သာလာဒိဝိသုဒ္ဓကဋ္ဌ (နာ) [သာလာဒိ + ဝိသုဒ္ဓကဋ္ဌ] အင်ကြင်းအစရှိသော စင်ကြယ်သောသစ်သား။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလာရာမ (ပု) [သာလ + အာရာမ] သာလဝတီမြို့ (ကေသာ) အာရာမ်။ ဓမ္မဒဿီ မဟာဝီရော၊ သာလာရာမမှိ နိဗ္ဗုတော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၇။ ဓမ္မဒဿီ ကိရ ဘဂဝါ သာလဝတီ-နဂရေ ကေသာရာမေ ပရိနိဗ္ဗာယိ သေသ-မေတ္ထ ဂါထာသု ပါကဋမေဝါတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃။

သာလ၀ (ပု) [သလ + အ၀။ သလ ဂမနတ္ထော အ၀ေါ။ ဓာန်ဦ။ ၅၅၆။ သာလ၀ေါ-လောဒ္ဒေါ။ ဓာန်။ ၅၅၆။ သာလ + ဝလ + ဆ။ သာလော တန္ဒိယျာသော ဣ၀ ဝလတိ ဗဟိ ဂစ္ဆတီတိ သာလ၀ေါ။ ထောမ။ ၈၊လ၀-သံ။] တောက်ရပ်-ပင်-သီး။ လမ္ပီလ (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၇) ဒ္ဓိ ဗဒရာမလကကပိဋ္ဌသာလ၀ါဒိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၇။

သာလ၀တီကာ (ထီ) [သာလ + ၀တီ + က + အာ] (အင်ကြင်းပင်အစဉ်အတန်းဟူသော-စည်းရိုး-စောင်ရန်း-ရှိ-အင်ကြင်းပင်အစဉ် အတန်းရှိ-သော) သာလ၀တီကာရှာ။ မဟတာ ဘိက္ခုသံ၊ယေန သဒ္ဓိ ပဗ္ဗမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသ-တေဟိ ယေန သာလ၀တီကာ တဒ၀သရိ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၄။ သာလ၀တီကာတိ တသ ဂါမသ နာမံ၊ သော ကိရ ဝတိယာ ဝိယ သမန္တတော သာလပန္တိယာ ပရိက္ခိတ္တော။ တသ္မာ သာလ-၀တီကာတိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၇။

သာလ၀တီ (ထီ) [သာလ + ၀န္တု + ဣ] (၁) (သမားတော်ဇီ၀ကတို့၏ မယ်တော်) သာလ၀တီ ပြည့်တန်းဆာ။ (၂) သာလ၀တီမည်သောနွယ်။ (၃) သာလ၀တီမည်သော-ရတနာမဏ္ဍပ်-ခန်းမဆောင်။ (၄) (ဓမ္မဒဿီဘုရားရှင် ပရိ နိဗ္ဗာန်စံရာဖြစ်သည့်) သာလ၀တီမြို့တော်။ (၁) အထ ခေါ သာလ၀တီ ဂဏိကာ တသ ဂဗ္ဘသ ပရိပါကမန္ဒာယ ပုတ္တံ ဝိဇာယိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၈။ တသ ဇီ၀တိတိ ဇီ၀ကောတိ နာမံ အကံသု။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၉။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၆။ သာလ၀တိယာ ဂဏိကာယ မိတာ ဇီ၀ကသ ကနိဋ္ဌာ သိရိမာ နာမ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၅။ (၂) တသာ ကိရ ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ သာလ၀တိယာ နာမ လတာယ ပရိက္ခိတ္တော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၉။ (၃) သဘာပိ တတ္ထ သာလ၀တီ နာမ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၃။ တသာ ကိရ ပေါက္ခရဏိယာ တီရေ သာလ-၀တိယာ နာမ လတာယ ပရိက္ခိတ္တော ဒ္ဝါဒသ-ယောဇနိကော ရတနမဏ္ဍပေါ အတ္ထိ၊ တံ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၉။ (၄) ဓမ္မဒဿီ ကိရ ဘဂဝါ သာလ၀တီနဂရေ ကေသာရာမေ ပရိနိဗ္ဗာယိ သေသမေတ္ထ ဂါထာသု ပါကဋမေဝါတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃။

သာလ၀တီနဂရ (နာ) [သာလ၀တီ + နဂရ] အထက်ပုဒ် (၄) ကြည့်။

သာလာ (ထီ) [သလ + ဏ + အာ။ သလန္တိ ပဝိသန္တိ အဿန္တိ သာလာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၄။ သော + အာလ (ကာလာန်)။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁။ ၁၁၇။ ဓာန်ဦ၊ ၂၀၇။ ဂါလာ-သံ။ သာလာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သာလာမည် သောပုဏ္ဏားရွာ။ (၂) ဇရပ်၊ တင်းကုတ်၊ ခြံ၊ အိမ်၊ အဆောက်အဦ၊ (နံရံမပါသော)ဝဲဆောင်၊ အဆောင်၊ ရုံး၊ ခန်းမ၊ နတ်လမ်း။ အောက်ဖေါ် ပြပါပုဒ်များနှင့် တွဲစပ်ကြည့်။ (၂) အဂ္ဂိသာလာ (မီးတင်းကုတ်)။ ဥဒပါနသာလ (ရေချမ်းစင်)။ ဥပဋ္ဌာနသာလာ (တရားဟောရန်မဏ္ဍပ်၊ စည်းဝေးရာဇရပ်)။ အာသနသာလာ (ဆွမ်းစားဇရပ်၊ ထမင်းစားဆောင်)။ ကထိနသာလာ (ကန်ရင်းပေါင်ထားစရာဇရပ်)။ ကမ္မသာလာ (အလုပ်ရုံ)။ ကီဋာသာလာ (အားကစားရုံ)။ ကုတူဟလသာလာ (အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် စကားစစ်ထိုးရာခန်းမ)။ ကုမ္ဘကာရသာလာ (အိုးအလုပ်သမားများ-အိမ်-အလုပ်ရုံ)။ ဂိလာနသာလာ (သူနာရုံ၊ ဆေးရုံ)။ ဇန္ဓာယရ-သာလာ (ဇရုံးအိမ်-မီးဖိုထားရာဇရပ်)။ ဒါန-သာလာ (အလှူပေးရာဇရပ်၊ အလှူပေးရာ တင်းကုတ်)။ ဒွါရသာလာ(တံခါးမုခ်အဆောင်)။ နဋကာရသာလာ (ကျူထရံသည်တို့-အိမ်-အလုပ်ရုံ)။ ပဏ္ဏသာလာ(သစ်ရွက်မိုးကျောင်း)။ ဘတ္တသာလာ (ထမင်း-ဆွမ်း-စားဆောင်)။ ဘဒ္ဒသာလာ (ကောင်းသောစျေးတန်းစသည် ရှိသော)။ ယညသာလာ (ယဇ်ပူဇော်ရာအိမ်)။ ရဇနသာလာ (ဆေးဆိုးရန်အိမ်)။ ရထသာလာ (ရထားများထားသောအဆောင်)။ ဟတ္ထိ-သာလာ (ဆင်တင်းကုတ်)။ စက်မနသာလာ (စကြီ်စရပ်-ကျောင်း-နတ်လမ်း)။ ဂေါသာလာ (နွားခြံ-နွားတင်းကုတ်)။ အဿသာလာ (မြင်းခြံ-မြင်းတင်းကုတ်)။ ကုဋ္ဌရသာလာ (ကုဋ္ဌရမည်သောဇရပ်)။ နိဝေသနသာလာ (နေစရာအိမ်)။ ကူဋာဂါရသာလာ (စုလစ်မွန်း ချွန်အထွဋ်တင်သောကျောင်း)။ (၁) မဟတ္တ ဘိက္ခုသံယေန သဒ္ဓိं ယေန သာလာ နာမ ကောသလာနံ ဗြာဟ္မဏဂါမော တဒဝသရိ။ မ၊ ၁။ ၃၅၄။ (၂) အဂ္ဂိသာလာ (မီးတင်းကုတ်)။ သစေ အဂ္ဂိသာလာ ဥက္ကာပါ ဟောတိ၊ အဂ္ဂိသာလာ သမ္မဇ္ဇိတတ္ထာ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၁။ အနု-ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဧကမန္တံ အဂ္ဂိသာလံ ကာတုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၀။ အပ၊ ၁။ ၂၄၁။ ဥဒ-ပါနသာလာ (ရေချမ်းစင်)။ ဥဒပါနသာလာ ကာရာပိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၅။ အနုဇာ-နာမိ ဘိက္ခဝေ ဥဒပါနသာလန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၀။ ဥပဋ္ဌာနသာလာ (တရားဟောရန်မဏ္ဍပ်၊ စည်းဝေးရာဇရပ်)။ ဥပဋ္ဌာနသာလံ သုကတံ၊ နိယျာဒေန္တိ တုဝံ မုနီ။ အပ၊ ၁။ ၃၇၁။ ဥပဋ္ဌာန-သာလာယ (ဥဒါန။ ၈၈) နှိ ဓမ္မသဘာမဏ္ဍပေ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၉၁။ အာသနသာလာ (ဆွမ်းစား ဇရပ်၊ ထမင်းစားဆောင်)။ သစေ အာသန-သာလာယ ဘတ္တံ ဌပေတွာ ရထိကာသု အာဟိဏ္ဍန္တာ အာရောစေန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃၃။ အာသနသာလာယန္တိ ဘောဇနသာလာယံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၄။ ကထိနသာလာ (ကန်ရင်း ပေါင်ထားစရာဇရပ်)။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကထိနသာလံ ကထိနမဏ္ဍပန္တိ။ ကထိနသာ-လာ နိစဝတ္ထုကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၃-၄။ ကမ္မသာလာ (အလုပ်ရုံ)။ သာ စ သာလာ တေသံ ကမ္မသာလာ၊ န နိဝေသနသာလာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၇။ ကီဋာသာလာ (အားကစား ရုံ)။ ဗောဓိသတ္တောပိ ဣမသ္မိं ဌာနေ ကီဋာ-သာလံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၁၆၅။ ကုတူဟလသာလာ (အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် စကားစစ်ထိုးရာခန်းမ)။ နာနာတိတ္ထိယာနံ

သမဏပြောဟွဏာနံ ကုတူဟလသာလာယံ သန္ဓိသိန္ဓာနံ သန္ဓိပတိတာနံ အယမန္တရာကထာ ဥဒပါဒိ။ မ၊ ၂။ ၁၉၅။ ကုမ္ဘကာရသာလာ (အိုးအလုပ်သမားများ-အိမ်-အလုပ်ရုံ)။ ကုမ္ဘကာရ-နိဝေသနေ (သံ၊ ၂။ ၉၇) တိ ကုမ္ဘကာရသာ-လာယံ။ သံ၊ ၅၊ ၂။ ၂၈၇။ ဂိလာနသာလာ (သူနာရုံ၊ ဆေးရုံ)။ အထ ခေါ ဘဂဝါ သာယန္ဟ-သမယံ ပဋိသလ္လာနာ ဝုဋ္ဌိတော ယေန ဂိလာ-နသာလာ တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၂။ ၄၁၂။ ဇန္ဃာယရသာလာ (ဇရုံးအိမ်-မီးဖိုထားရာဇရပ်)။ ဇန္ဃာယရသာလာ ကာရာပိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၅။ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဇန္ဃာယရ-သာလ"န္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၉။ ဒါနသာလာ (အလှူ-ပေးရာဇရပ်-အလှူတင်းကုတ်)။ အဋ္ဌဝိယံ သာသင်္ဃာနေသု ဒါနသာလံ ကာရေတွာ တတ္ထ အာဂတေ ဘောဇေတွာ ----။ ဒီ၊ ၅၊ ၃။ ၁၀၆။ စတူသု ဒ္ဝါရေသု ဒါနသာလာယော ကာရေတွာ----။ သံ၊ ၅၊ ၁။ ၁၀၆။ ဒ္ဝါရသာလာ (တံခါးမုခ်အဆောင်)။ အထ ခေါ ဥပါလိ ဂဟပတိ ယေန မဏ္ဍိမာ ဒ္ဝါရသာလာ တေနုပ-သင်္ကမိ။ မ၊ ၂။ ၄၅။ နဋကာရသာလာ (ကျူ-ထရံသည်တို့အိမ်-အလုပ်ရုံ)။ သာလာ (အံ၊ ၅၊ ၁။ ၃၃၀) တိ နဋကာရသာလာ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၈။ ပဏ္ဏသာလာ (သစ်ရွက်မိုးကျောင်း)။ ပဏ္ဏသာလာ သုမာပိတာ (အပ၊ ၁။ ၇၄) တိ ပဏ္ဏေဟိ ဆာဒိတာ သာလာ မယ္ဟံ နိဝါသ-နတ္ထာယ သုဋ္ဌု မာပိတာ နိဋ္ဌာပိတာတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၅၊ ၂။ ၃၆။ ဘတ္တသာလာ (ထမင်း-ဆွမ်း-စားဆောင်)။ ယံ သဗ္ဗပဋမံ သေနာသနံ ဝါ ဘတ္တသာလာ ဝါ ----။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၀။ ဘဒ္ဒသာလာ (ကောင်းသောဈေးတန်း-စသည်ရှိသော)။ ဘဒ္ဒသာလ (ဇာ၊ ၁။ ၃၉၀) န္တိ အာပဏာဒီဟိ သာလာဟိ သမ္ပန္နံ။ ဇာ၊ ၅၊ ၅။ ၈၅။ ယညသာလာ (ယဇ်ပူဇော်ရာအိမ်)။ သန္ဓာဂါရ (မ၊ ၂။ ၆) န္တိ ယညသာလံ။ မ၊ ၅၊ ၃။ ၈။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၃၇၃။ ရဇနသာလာ (ဆေး-ဆိုးရန်အိမ်)။ မဏ္ဍိမသ ရဇနသာလာယံ ရဇန-ကာသာဝံ နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၂။ ရထသာလာ (ရထားများထားသောအဆောင်) သတ္ထာ ပန ရထသာလာယ နိသိဒိတုံ အာကာ-ရံ ဒသ္သေသိ။ ဓမ္မ၊ ၅၊ ၂။ ၇၆။ ဟတ္ထိသာလာ (ဆင်တင်းကုတ်)။ ရာဇာနံ ပဇ္ဇောတံ သပ္ပိ ပါယေတွာ ဟတ္ထိသာလံ ဂန္တာ ဘဒ္ဒဝတိကာယ ဟတ္ထိနိကာယ နဂရမှာ နိပ္ပတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃စဇ။ သီလဝန္တော သမဏပြောဟွဏော ဟတ္ထိသာလာ-ယံ နိသီဒါပေတွာ ----။ ဇာ၊ ၅၊ ၁။ ၂၀၃။ စက်မနသာလာ (စက္ကြီဇရပ်၊ စက္ကြီကျောင်း-နတ်လမ်း)။ စက်မနသာလာ ကာရာပိတာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၅။ ဒီဃသာလာ စက်မန-သာလာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၀။ နိဝေသနသာလာ (နေစရာအိမ်)။ သာ စ သာလာ တေသံ ကမ္မသာလာ၊ နေ နိဝေသန-သာလာ။ သံ၊ ၅၊ ၂။ ၂စ၇။ ကူဋာဂါရသာလာ (စုလစ်မွန်းခွန်အထွဋ်တပ်သောကျောင်း)။ ယေန ဝေသာလီ ကူဋာဂါရသာလာ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ ကူဋာဂါရသာလာ ပန မဟာဝနံ နိဿာယ ကတေ အာရာမေ ကူဋာဂါရံ အန္တော ကတ္တာ ဟံသဝဋ္ဋကစ္ဆန္ဒေန ဟံသမဏ္ဍလာကာရေန ကတာ။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဂေါသာလာ (နွားခြံ၊ နွားတင်းကုတ်)။ ဂါဝေါ ပဝိသိတ္တာ ယထာသုခံ နိသီဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါနိသာဒါ ဂေါသာလာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၅၄။ မက္ခလိတိ တဿ နာမံ။ ဂေါသာလာယ ဇာတတ္တာ ဂေါသာလောတိ ဒုတိယံ နာမံ။ ဒီ၊ ၅၊ ၁။ ၁၃၁။ အဿသာလာ (မြင်းခြံ၊ မြင်းတင်းကုတ်)။

ဂစ္ဆထ တာတာ ဟတ္ထိသာလာ အဿသာလာ ဝိယောဇေတွာ ဘတ္တံ ပစထ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၅။ ပုနပိ ရာဇာ တံ ဒဋ္ဌုကာမော ဟုတ္တာ အဿ-သာလာယ အဿဂေါပကဝေသေန တံ ဒိသ္မာ တထေဝ အဿဆကဏ္ဏာပိဏ္ဍေန ပဟရိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၀၄။ ကုဋ္ဌရသာလာ (ကုဋ္ဌရမည်သော ဇရပ်)။ သာလမဟ-ကြည့်။

သာလာကိုက (တိ) [သာလာကာ + ကိုက] (၁) စာရေးတံ-မဲလိပ်-ဖြင့်နိုင်အပ်သောဝတ္ထု။ (၂) စာရေးတံ-မဲလိပ်-ဖြင့်ထွန်းပတတ်သော၊ သူ။ (နာ) (၃) (မျက်စိကို) ခွဲစိပ်ကုသခြင်း။ (၁) မောဂ်၊ ၄။ ၂၉။ (၂) အကျွေန ဒိဗ္ဗတိတိ အက္ခိကောဿ။ ဇဝံ သာလာကိကောဿ။ ရူ။ ၂၂၅။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၄။ (၃) အဂ္ဂိဟိ အာဒိတ္တောပိ သမာနော ပစ္စက္ခတော အနုဘဝိယမာနံ သလာကိကံ အဂ္ဂိသန္ဓာပံ ဝိယ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။

သာလာကိယ (ပု၊ နာ) [သာလာကာ + ဏ္ဍ။ (ကိုက) ဂါလာဏ္ဍ-သံ။ (ပု) သာလာဂ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) (မြားဦး-မြားထိပ်-သဏ္ဍာန်အဖျားချွန်သည့် ခွဲစိတ်ကိရိယာဖြင့်) တိမ်သလာကို ခွဲစိပ်ကုသ တတ်သော ဆေးဆရာ။ (၂) မျက်စေ့ကို ခွဲစိပ်ကုသခြင်း။ (၁) မောဟပဋလသမုပ္ပါဋနတော ဝါ သာလာကိယော ဝိယ ဗုဒ္ဓေါ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၂။ (၂) သလာကိယ (ဒီ၊ ၁။ ၁၁) ဣတိ သာလာ-ကဝဇ္ဇကမ္ပံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၉၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။

သာလာဒါန (နာ) [သာလာ + ဒါန] ဇရပ်-တန်ဆောင်း-အလှူ။ အတိက္ကန္တာ ဘယာ သဗ္ဗေ၊ သာလာဒါနသိဒ်ံ ဖလံ။ အပ၊ ၁။ ၃၇၇။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၉။

သာလာဒ္ဓါရ (နာ) [သာလာ + ဒ္ဓါရ] သာလဒ္ဓါရ-ကြည့်။ ဒိဗ္ဗရူပံ မာပေတွာ သာလာဒ္ဓါရေ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၂၂။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၁၆၈၊ ၁၇၁။

သာလာမဟ (ပု၊ နာ) [သာလာ +မဟန္တ] ဇရပ်-တန်ဆောင်း-ပူဇော်-ပွဲကြီး-သဘင်-အခမ်း အနား။ ဇဝံ ကုဋ္ဌရသာလံ နိဋ္ဌာပေတွာ သာလာ-မဟံ ကရောန္တော အဋ္ဌသဋ္ဌိဟိ ဘိက္ခုသ-ဟဿေဟိ သဒ္ဓိံ ----။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၃။

သာလာသခ်ေပ (ပု) [သာလာ + သခ်ေပ] ဇရပ်-နှင့်-ပုံ-သဏ္ဌာန်-အသွင်-တူသော (လှည်း)။ နော စေ ဒေန္တိ၊ သာလာသခ်ေပေန ဌိတ-သကဋသ ဟေဋ္ဌာ ဥပဂန္တ္ဗံ။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၂၁၆။

သာလာသဒိသ (တိ) [သာလာ + သဒိသ] ဇရပ်-နှင့်-ပုံ-သဏ္ဌာန်-အသွင်-တူသော (ကောက်ရိုး ပုံ)။ တတ္ထ ကိရ မဟန္တံ ပလာလပုဏ္ဏံ အဘ္ဘန္တရ-တော ပလာလံ နိက္ကမိတ္တာ သာလာသဒိသံ ပဗ္ဗဇိတာနံ ဝသနယောဂ္ဂဋ္ဌာနသဒိသံ ကတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။

သာလာသာမိက (ပု) [သာလာ + သာမိက] ကြံခင်း-ကြံစက်ရုံ-ပိုင်ရှင်-သခင်။ သာလာ-သာမိကဿ သာလာယ သမ္ပဒ္ဓိဏ္ဍနကာလော ဝိယ စက္ခုဝိညာဏဿ ဒ္ဓါရသက်ဣန္ဒြိယကရဏံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၅။

သာလိ (ပု) [သာလ + ဏ္ဍ။ သာလ သိလာယာယံ။ ဏ္ဍ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၅၀။ သလ + ဏ္ဍဉ် ကမလာဒိ-ဓညေ သဒ္ဒကာဒိဓညေ၊ ဂန္ဓမဇ္ဇာရေ စ။ ထောမ။ သလိယတေ သိလာယျတေတိ သာလိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၀။ (ပု) ဂါလိ-သံ။ သာလိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] သလေးစပါး၊ ကောက်ကြီးစပါး။ တတ္ထ သာလိ (ဝိ၊ ၂။ ၄၃၆) တိ အန္ဓမသော နိဝါရံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗာပိ

သာလိဇာတိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၈၄။ သာလိန (မ၊ ၁။ ၄၆) နှင့် လောဟိတသာလိ ဂန္ဓသာလိ-အာဒိနံ အနေကရူပါနံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၉။ သဒ္ဒ-ဒိနပရိပါကော သုကခြည်ဝိသေသော သာလိ နာမ သာလိယတေ သိလာယတေတိ ကတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၀။

သာလိအကုံရ (နာ) [သာလိ + အကုံရ] သလေး-စပါး-ကောက်ကြီးစပါး-၏-အညွှန့်-အပင်-ပေါက်-ပျိုးပင်။ ဣဒံ သာလိဗီဇဘူမိသလိလာဒိ ဣမသ္မိံ သာလိအကုံရသ္မိံ ကာရဏေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။

သာလိအာဒိခည (နာ) [သာလိ + အာဒိ + ခည] သလေးအစရှိသော မျိုးစုံသောစပါးရှိသော (နှိုင်ငံ)။ အပရိတုဿနတော ကောဌာဂါရာ-ဒီသု ပဋိသာမနဝသေန မနုဿေဟိ ဥိနပနီ-ယမာနံ ပုနပ္ပုနံ သာလိအာဒိခညံ ရဋ္ဌ ဥပေတိ ဥပဂစ္ဆတိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၀။ ပေတ၊ ၆။ ၁စ၃။

သာလိအာဒိမူလခညန္ဓောဂ (တိ) [သာလိ + အာဒိ + မူလ + ခည + အန္ဓောဂ] သလေး-အစရှိသောမူလစပါးမျိုးဌ-အကျုံးဝင်-ပါဝင်-ရေတွက်ရ-သော (စပါး ၇-မျိုး)။ နိဝါရာဒိဥပ-ခညဿ ပန သာလိအာဒိမူလခညန္ဓောဂတ္တာ "သတ္တခညာနီ"တိ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၄၉။

သာလိသြဒန (ပု) [သာလိ + သြဒန] သလေး-ဆွမ်း-ထမင်း-ဘောဇဉ်။ ပရမံ ဥတ္တမံ သေဋ္ဌ မဓုရံ သဗ္ဗသုပက္ကံ သာလိသြဒနံ ဂဟေတ္တာ သတ္ထုနော အဒါသိ ဘောဇေသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၆၀။

သာလိသြဒနာဒိအန္န (တိ) [သာလိသြဒန + အာဒိ + အန္န] သလေး-ဆွမ်း-ထမင်း-အစရှိ-များ-ပြား-သော-အာဟာရ-ဘောဇဉ်။ သာလိသြ-ဒနာဒိအန္နံ အမ္ဗပါနာဒိပါနံ ပိဋ္ဌခါဒနီယာဒိခဇ္ဇ အဝသိဋ္ဌ အာဟာရသခ်ါတံ ဘောဇ္ဇဉ္စ ပဟူတံ ဂဟေတ္တာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၄၂။

သာလိသြဒနာဒိအာဟာရ (ပု) [သာလိသြဒန + အာဒိ + အာဟာရ] သလေး-ဆွမ်း-ထမင်း-အစရှိသော အာဟာရကို-သုံးဆောင်-ခံစား-စားသုံး-ဖူး-သော၊ သူ။ ဧဝမာဟာရော (ဣတိဝုတ်။ ၂၆၁) တိ သုမာဟာရော ဝါ သာလိသြဒနာဒိအာဟာရော ဝါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၉၉။

သာလိကာ (ထီ) [သရ + ကွ။ သရတိ ဂစ္ဆတီတိ သာလိကာ၊ ရ-ကို လ-ပြု။ ပက္ခိဝိသေသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာရိကာ - သံ။ သာရိအာ၊ သာရိဣအာ။ ပါကတ။] (၁) သာလိကာငှက်။ (၂) ဆက်ရက် (ငှက်)။ (၁) သာလိကာယိ-ဝ-နိဠ္ဌိသော၊ ပဋိဘာနံ ဥဒိယျတိ။ ထေရ။ ၃၇၀။ ပဂ္ဂေဟိ ဝါတံ ဒတ္တာ မဓုရရဝံ နိစ္ဆာရေန္တိယာ သာလိကာယ နိဠ္ဌိသော ဧဝံ ထေရဿ ဓမ္မံ ကထေန္တဿ မဓုရော နိဠ္ဌိသော ဟောတိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၅၂၈။ (၂) နေသာဒါ "မဟာရာဇ တေသု ဧကံ ဥလူကအဏ္ဏံ၊ ဧကံ သာလိကာ-အဏ္ဏံ၊ ဧကံ သုဝကအဏ္ဏန္တိ ကထယိသု။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၁၅။ ဟံသာ ကောဠာ မယူရာ စ၊ သာလိကာပိ စ ကောကိလာ။ အပ၊ ၁။ ၄၀၇။

သာလိကူရ (နာ) [သာလိ + ကူရ] သလေး-ဆွမ်း-ထမင်း။ ဥပလ္ဟာယော မံ ဘုဥ္ဇမာနံ၊ သာလိကူရံ သုနိဗ္ဗုတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၃။ သာလိ-ကူရန္တိ သာလိဘတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၅။

သာလိကေဒါရ (နာ) [သာလိ + ကေဒါရ] သလေး-စပါး-လယ်-ခင်း၊ သာလိကေဒါရ

ဇာတ်။ (ဤဇာတ်တော်ကို သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်း၌သီးတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဘုရားရှင် အလောင်းတော်ဘဝ ကျေးမင်းဖြစ်ခိုက် အပေါင်းပါတို့နှင့် ကျက်စားစဉ် လယ်စောင့်ယောက်ျား, ပုဏ္ဏားကြီးတို့၏ ကျေးဇူးကင်း၌မိ၏၊ သလေးစပါးတို့ကို စိတ်တိုင်းကျစားပြီး နှုတ်သီးဖြင့် သယ်ဆောင်ရခြင်းအကြောင်းကို မေးသောအခါ (၁) သားသမီးတို့ကို ကျွေးမွေးခြင်းဟူသော ကြွေးသစ်ချခြင်း။ (၂) မိခင်ဖခင်တို့အား လုပ်ကျွေးခြင်းဟူသော ကြွေးဟောင်းဆပ်ခြင်း။ (၃) ကောင်းမှုပြုခြင်းဟူသော ဥစ္စာထုပ်ကို မြှုပ်နှံခြင်းတို့ကို ရှင်းပြသဖြင့် ကြည်ညိုလေးစားမှုရသော ဇာတ်တော်ဖြစ်သည်။ ဇာတ်ပေါင်းသော် လယ်စောင့်ယောက်ျားက အရှင်ဆန္ဒဖြစ်၍ ပုဏ္ဏားကား အရှင်အာနန္ဒာ ဖြစ်လာလေသည်။) သမ္ပန္နံ သာလိကေဒါရ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇၆) နှင့် ဣဒံ သတ္ထာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော မာတုပေါသကဘိက္ခုံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၆။ ခေတ္တပါလော ဆန္နော, ပြာဟွကောဟ အာနန္ဒော, သုဝရာဇာ ပန အဟမေဝ အဟောသိန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၃၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၇။ သံ၊ ၈။ ၁။ ၂၃၉။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁။ ၃၃၇။

သာလိကေဒါရဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာလိကေဒါရဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာလိကေဒါရဇာတ်ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-အဋ္ဌကထာ-ဝဏ္ဏနာ။ သာလိကေဒါရဇာတက-ဝဏ္ဏနာ ပဋမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၈၁။

သာလိဒီရရသ (ပု) [သာလိ + ဒီရရသ] သလေးစပါးဖုံးမှရသော နို့ရည်ကဲ့သို့ အရသာရှိသော (အရည်၊ နို့ယနာချက်သင့်သောအရည်)။ သာလိဂဿ ဖာလေတွာ တတ္ထ လဗ္ဘမာနံ သာလိဒီရရသံ အာဒါယ။ အံ၊ ၈၊ ၁။ ၁၄၈။

သာလိခေ(ကွ)တ္တ (နာ) [သာလိ + ခေတ္တ] သလေးစပါးခင်း။ အထေကဒိဝသံ စူဠကာဠော သာလိကေ္ခတ္တံ ဂန္ဓာ ဇေကံ သာလိဂဿ ဖာလေတွာ ခါဒိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၃။

သာလိခေတ္တပါလိက (တိ) [သာလိ + ခေတ္တပါလိက] သလေးစပါးခင်းကို စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ ဒီဗွေန စက္ခုနာ ဘိက္ခာစာရဌာနံ သြလောကေန္တော ဇကံ သာလိခေတ္တပါလိကံ ဣတ္ထိ သာလိသီသာနိ ဂဟေတွာ ----။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၅။

သာလိခေတ္တသမီပ (နာ) [သာလိခေတ္တ + သမီပ] သလေးစပါးခင်း၏အနီး (လယ်ကန်သင်းလမ်း)။ စီဝရံ ပါရုပိတွာ ပတ္တမာဒါယ သာလိ-ခေတ္တသမီပေယေဝ အဋ္ဌာသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၅။

သာလိဂဿ (ပု) [သာလိ + ဂဿ] သလေးစပါးဖုံး။ သာလိဂဿ ဖာလေတွာ အာဒါယ ဗုဒ္ဓါနံ အနုစ္ဆ-ဝိကံ ပစာပေမ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၁။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂။

သာလိဂဿဒါန (နာ) [သာလိဂဿ + ဒါန] သလေးစပါးဖုံးအလှူ။ သော ဗုဒ္ဓပွမုခဿ သံဃဿ သာလိဂဿဒါနံ ဒါတုကာမော ဟုတွာ ဇေဋ-ဘာတိကံ ဥပသင်္ကမိတွာ ---- အာဟ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂။

သာလိဂဿယဝဂဿသဒိသ (တိ) [သာလိဂဿ + ယဝဂဿ + သဒိသ] (လုံးစုံညီမျှ အသားပြည့်၍လုံးသော) သလေးဖုံး, မုယောဖုံးနှင့်တူသော (သလုံးမြင်းခေါင်း)။ သမန္တတော သမသဏ္ဌိ-တေန မံသေန ပရိက္ခိတ္တာဟိ သုဝဏ္ဏတာဟိ

သာလိဂ္ဘယဝဂ္ဘသဒိသာဟိ ဇယ်ာဟိ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌ ၂။ ၃၈။

သာလိဂ္ဘသဒိသ (တိ) [သာလိဂ္ဘ + သဒိသ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလိဇာတိ (ထီ) [သာလိ + ဇာတိ] သလေးစပါးမျိုး။ ကုရုမ္ဗက် နာမ သာလိဇာတိ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာ အန္တရာယေဝ ဝိနဿတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၄။ အန္တမသော နီဝါရံ ဥပါဒါယ သဗ္ဗာဟိ သာလိဇာတိ။ ဝိ၊ ၌ ၃။ ၈၉။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၂၄။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၈၄။

သာလိတဏ္ဍုလ (နာ) [သာလိ + တဏ္ဍုလ] သလေးဆန်။ ပညတ္တာသနေ နိသီဒါပေတ္တာ သုပရိသုဒ္ဓေဟိ သာလိတဏ္ဍုလေဟိ ဘတ္တံ သမ္မာဒေတ္တာ ----။ သံ၊ ၌ ၁။ ၁၄၇။ အံ၊ ၌ ၁။ ၁၈၄။

သာလိတဏ္ဍုလပူရ (တိ) [သာလိတဏ္ဍုလ + ပူရ] သလေးဆန်ဖြင့်ပြည့်သော (လှည်းငါးရာ)။ သလိတဏ္ဍုလပူရာနိ ပဠ, နဂ်လဖာလာဒိဥပ-ကရဏပူရာနိ ပဠသကဋသတာနိ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၂၄၉။

သာလိတဏ္ဍုလောဒန (ပု) [သာလိတဏ္ဍုလ + ဩဒန] သလေးဆန်-ထမင်း-ဆွမ်း-ဘောဇဉ်။ ဝိစိတကာဋကဲ့ သာလိတဏ္ဍုလောဒနံ ပရိ-ဘုဉ္ဇမာနော သော ဘုဉ္ဇသိ။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၃၀၁။

သာလိတ္တက (နာ) [သက္ခရခိတ္တက-သာလိတ္တကား။ သံ + လိပ + တ-သံလိတ္တ-သာလိတ္တက?။ ဤပုဒ်မျိုး သက္ကတ၊ ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂဓီဓာန် တို့၌ မတွေ့မိ။ ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၃၂၄-၌ကား သာဋ္ဌတ္တက-ဟုရှိ၏။] (လောက်လေး, သားရေ ခွတို့ဖြင့်သော်၎င်း၊ လက်ချောင်းတို့ဖြင့်သော်၎င်း) ကျောက်စရစ်-လောက်စာလုံး-ပစ်ခတ်ခြင်း။ အတီတေ ကိရ ဗာရာဏသိယံ သာဋ္ဌတ္ထ-ကသိပ္ပေ နိပ္ပတ္တိ ပတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၃၂၄။ သာလိတ္တကံ ဝုစ္စတိ ဓနုကေန အဂ်ုလိဟိ ဧဝ ဝါ သက္ခရခိပနပယောဂေါ။ ပေတ၊ ၌။ ၂၆၈။ သာဝတ္ထိဝါသီ ကုလပုတ္တော သာလိတ္တကသိပ္ပေ နိပ္ပတ္တိ ပတ္တော။ သာလိတ္တကသိပ္ပန္တိ သက္ခရာ-ခိပနသိပ္ပံ ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၄၄၂။

သာလိတ္တကဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာလိတ္တက-ဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာလိတ္တကဇာတ်ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ။ သာဓု ခေါ ---- ဘိက္ခု အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၄၄၂။

သာလိတ္တကပယောဂ (ပု) [သာလိတ္တက + ပယောဂ] (လောက်လေး-ကျောက်စရစ်-ပစ်သော) သာလိတ္တကအတတ်၌-ယှဉ်-တတ်-ကျွမ်းကျင်-လိမ္မာ-သော၊ သူ။ အတီတေ ကိရ ဗာရာဏသိနဂရေ အညတရော ပိဋ္ဌသပ္ပိ သာလိတ္တကပယောဂေ ကုသလော။ ပေတ၊ ၌။ ၂၆၅။

သာလိတ္တကပ္ပဟာရ (ပု) [သာလိတ္တက + ပဟာရ] လောက်လေး-ကျောက်စရစ်-ဖြင့်-ပစ်ခတ်-ထိခိုက်-သော-အပြုအမူ-အမှု-ပယောဂ။ သာလိတ္တကပ္ပဟာရေန ဘိန္နိသံ တဿ မတ္ထကံ။ ပေတ။ ၂၁၇။ ပေတ၊ ၌။ ၂၆၇။

သာလိတ္တကသိပ္ပ (နာ) [သာလိတ္တက + သိပ္ပ] သာလိတ္တက-ကြည့်။

သာလိထုသ (ပု၊ နာ) [သာလိ + ထုသ] သလေးနီ ဖွဲ့။ သကလသရီရံ သာလိထုသေဟိ ပရိကိဏ္ဏံ ဝိယ ဒဏ္ဍာဒိပိကာဟိ ဃယ့်မာနံ ဝိယ စ အဟောသိ။ သံ၊ ၌ ၃။ ၃၉။ သာလိထုသေဟိတိ ရတ္တသာလိထုသေဟိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၁။

သာလိဒ္ဓိယ (ပု) [သာလ + ဣဒ္ဓ + ဣယ] သာလိဒ္ဓိယ-ကြည့်။

သာလိဒ္ဓိယဂါမ (ပု) [သာလိဒ္ဓိယ + ဂါမ] သာလိန္ဒိယ-ကြည့်။ တထာရူပံ ပဏ္ဏာကာရံ ဂဟေတွာ သာလိဒ္ဓိယဂါမံ ဂန္တ္မာ ဗြာဟ္မဏာ ပဿိတွာ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၇၇၊ ၂၇၉။

သာလိဒ္ဓိယဝါသီ (ပု) [သာလိဒ္ဓိယ + ဝါသီ] သာလိဒ္ဓိယရွာ၌-နေ-ထိုင်-လေ့ရှိသော၊ သူ။ (ပုဏ္ဏား)။ တတ္ထ ကောသိယဂေါတ္တော နာမ သာလိဒ္ဓိယဝါသီ ဗြာဟ္မဏော သဟဿကရီ-သမတ္တံ ခေတ္တံ ဂဟေတွာ သာလိ ဝပါပေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၇၆။

သာလိန္ဒ (တိ) [သဟ + အာလိန္ဒ] အာလိန်ငါးဆင့်နှင့်တကွဖြစ်သော (သျှ)။ အခြံအရံတောင်စည်ခုနစ်ထပ်နှင့်တကွဖြစ်သော (ဋီကာ)။ အဒ္ဓါ မေ ဘဂဝါ ဣမံ အတ္ထုပ္ပတ္တိံ ကတ္တာ သာလိန္ဒံ သိနေရုံ ဥက္ခိပန္တော ဝိယ ဧကံ သုတ္တန္တကထံ ကထေတွာ ဒဿေသိတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၇၅။ သာလိန္ဒန္တိ သပရိဘဏ္ဍံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၁။

သာလိန္ဒိယ-သာလိဒ္ဓိယ (ပု) [သာလ + ဣန္ဒ-သာလိန္ဒ + ဣယ?] (ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏ အရှေ့မြောက်ဘက်နား၌ရှိသော) သာလိန္ဒိယမည်သော ပုဏ္ဏားရွာ။ အတီတေ ရာဇဂဟသ ပုဗ္ဗပသေ သာလိန္ဒိယော နာမ ဗြာဟ္မဏ-ဂါမော ဟောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၅။ တဒါ နဂရတော ပုဗ္ဗုတ္တရဒိသာယ သာလိဒ္ဓိယော နာမ ဗြာဟ္မဏဂါမော အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၇၆။

သာလိပလာပ (ပု) [သာလိ + ပလာပ] သလေးစပါးဖျင်း။ သော သာလိပလာပေ ဂဟေတွာ တမ္မမတ္တိကာယ ပရိဘာဝေတွာ ဂရုတရေ ကတ္တာ ---- ဝိဂ္ဂိဏှိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၇၆။

သာလိပလာပခလသဒိသ (တိ) [သာလိပလာပ-ခလ + သဒိသ] သလေးစပါး ကောက်ရိုး ကောက်နယ်တလင်းနှင့်တူသော (သစ်ပင်)။ ပလာလခလသန္ဓိဘာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၆၀) တိ ပုပ္ပသန္ဓိစယေန သာလိပလာလခလသဒိသာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၀။

သာလိပါက (ပု) [သာလိ + ပါက] သလေးစပါး-ရင့်-မှည့်။ ယဒါ ပန သာလိသီသံ ပက္ကံ ဟောတိ ပရိဏတံ၊ တဒါ ဗီဇသရိက္ခကော သာလိ ဇဝ သာလိဖလန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၃၈၂။ သာလိဖလန္တိ သာလိပါကမာဟ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သာလိပိဋ္ဌ (နာ) [သာလိ + ပိဋ္ဌ] (စတုမဓု-အဆောက်အဦးများစွာ-နှင့်-ယှဉ်-ရော-သော) သလေး-မုန့်ညက်-နှံ။ စတုမဓုယောဇိတေန သာလိပိဋ္ဌေန ကတံ သာလိပုပ္ဖသဒိသံ ခါဒနီယံ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၃၊ ၇၀။ သမ္ဘာရမူလေန စေဝ သာလိပိဋ္ဌေန စ ပဠုဟိ စာဋိသတေဟိ စ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၁၄။

သာလိပိဋ္ဌသခ်ံစုဏ္ဏပိစုဝဏ္ဏ (တိ) [သာလိပိဋ္ဌသခ် + စုဏ္ဏ + ပိစု + ဝဏ္ဏ] သလေးနှံ, ခရုသင်းမှုန့်, ဝါဂွမ်းအဆင်းရှိသော၊ (နေရာ-ဌာန)။ အဝသေသဌာနံ ပရိသုဒ္ဓံ သာလိပိဋ္ဌသခ်ံစုဏ္ဏ-ပိစုဝဏ္ဏံ ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၁။

သာလိပုပ္ဖက (တိ) [သာလိ + ပုပ္ဖက] သလေးပွင့်အဆင်းနှင့်တူသော (ခဲဖွယ်-မုန့်)။ သာလ-ပုပ္ဖက-ကြည့်။

သာလိဖလ (နာ) [သာလိ + ဖလ] သလေး-သီး-စပါး။ ယံ ပနေတံ သာလိဗီဇတော သာလि-ဖလမေဝ မဓုရတော မဓုရသ်ယေဝ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၅။

သာလိဗ်ဇ (နာ) [သာလ + ဗ်ဇ] သလေးမျိုးစေ့။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သာလိဘတ္တ (နာ) [သာလ + ဘတ္တ] သလေး-ထမင်း-ဆွမ်း-ဘောဇဉ်။ ယသ္မာ သာလိဘတ္တံ ဝိယ သပ္ပိဘတ္တံ နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၆။ ကခ်ီ။ ၂၂၈။ ပေတ၊ ၆။ ၁၇၇-၈။

သာလိဘတ္တစာဋိ (ထီ) [သာလိဘတ္တ + စာဋိ] သလေးထမင်းအိုးကြီး။ သကလသရီရံ ဘိန္နံ သာလိဘတ္တစာဋိ ဝိယ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၈။

သာလိဘတ္တရာသိ (ပု) [သာလိဘတ္တ + ရာသိ] သလေးထမင်း-အစု-အပုံ။ သရီရပ္ပမာဏမေဝ ဟုတ္တာ သာလိဘတ္တရာသိ ဝိယ တိဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈၅။

သာလိဘာဂ (ပု) [သာလ + ဘာဂ] သလေး-အဖို-ဝေစု-ရိက္ခာ။ မယံ ဧကေကဿ ခေတ္တ-တော အမ္ဗဏမ္ဗဏံ အာဟရိတ္တာ တုယ္ဘံ သာလိဘာဂံ ဒဿာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၅၄။

သာလိဘူမိ (ထီ) [သာလ + ဘူမိ] သလေးစပါး-ဖြစ်ပေါ်-ဖြစ်ထွန်း-ပေါက်-ရာ-မြေ။ ယထာ ဥဒ္ဓဘူမိ သာလိဘူမိတိ ဥဒ္ဓသာလိနံ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာ-နာနိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၁။

သာလိဘောဇန (နာ) [သာလ + ဘောဇန] သာလိဘတ္တ-ကြည့်။ အရေ မုဏ္ဍကသမဏာ ယဝံ ခါဒထ၊ မာ သာလိဘောဇနံ ဘုဉ္ဇထာတိ အဝ္ဝောသိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၉။

သာလိမ်သဘောဇနာဒိသဒိသ (တိ) [သာလိမ်သ-ဘောဇနာဒိ + သဒိသ] သလေးဆန်ကောင်းကို သားပြွမ်းကျိ၍ စားရခြင်းစသည်၌ (သာ ယာခြင်းသုခနှင့်) တူသော၊ (ချမ်းသာ)။ ကေစိ "သာလိမ်သဘောဇနာဒိသဒိသံ သုခံ နာမ နတ္ထိ"တိ အာဟံသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၂။

သာလိမ်သောဒန (ပု) [သာလိမ်သ + ကိဏ္ဏ + သြဒန] သလေးတို့၏ အသားဖြင့်ပြွမ်းသော (ရောသော) ထမင်း။ ပစ္ဆိမာ ဇနတာ သာလि-မ်သောဒနံ အတိမညိဿတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဧတရဟိ သာလိမ်-သောဒနော အဂ္ဂ ဘောဇနာနံ။ ဒီ၊ ၃။ ၅၉။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၉။

သာလိမ်သောဒနာဟာရ (ပု) [သာလိမ်သောဒန + အာဟာရ] သလေးဆန်တို့၏ အသားဖြင့် ပြွမ်းသော (ရောသော) ထမင်းလျှင်-အစာ-အာဟာရ-ရှိသော၊ သူ။ ဧဝမာဟာရော (ဝိ၊ ၁။ ၅) တိ သာလိမ်သောဒနာဟာရော ဝါ ပဝတ္တဖလဘောဇနော ဝါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၉။

သာလိမုဋ္ဌ (ထီ၊ ပု) [သာလ + မုဋ္ဌ] သလေး-စပါး-ဆန်-လက်ဆုပ်။ ပြာဟွဏော သာလိ အဋ္ဌပေတ္တာ မယ္ဟံ ဣဏံ ကရိဿတိ၊ ဂန္ဓာ တဿ အာရောစေဿာမိတိ သာလိမုဋ္ဌနာ သဒ္ဓိ တထာရူပံ ပဏ္ဏာကာရံ ဂဟေတ္တာ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၇၇။

သာလိယ (ပု) [သာလ + ဣယ] သာလိယမည် သောနွားလား။ ယထာယံ ကပဏော သေတိ၊ ဟတော ဟာလေန သာလိယော။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၀၉။

သာလိယဗလိဗဒ္ဓ (ပု) [သာလိယ + ဗလိဗဒ္ဓ] သာလိယ-ကြည့်။ယထာ အယံ ဝေဒနာပ္ပတ္တော သာလိယဗလိဗဒ္ဓေါ သေတိ၊ ဧဝံ သယတူတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၀၉။

သာလိယဝခေတ္တ (နာ) [သာလိယဝ + ခေတ္တ] သလေးစပါး-မုယောစပါး (ဘာလီ, ကျုံ့ဖြူ, စဇာ

စပါး) စိုက်ပျိုး-ပေါက်-ရာလယ်။ ဂဒြဘ် သီဟစမ္မေန ပါရုပိတွာ သာလိယဝခေတ္တေသု ဝိသေဋေတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၀။

သာလိယဝဂ္ဂ (ပု) [သာလိယဝ + ဂ္ဂ] သလေး, မုယောဟုဆိုအပ်သော အဖုံး။ အပိ စ ခေါ ခတ္တိယမဟေသိယာ စက္ကဝတ္တိဂ္ဂေါ ဝိယ ကဿသကေန သာလိယဝဂ္ဂေါ ဝိယ အပ္ပ-မတ္တေန ရက္ခိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၈။

သာလိယဝဂေါဓု(ဓူ)မာဒိ (ပု) [သာလိယဝဂေါဓု (ဓူ)မ + အာဒိ] (အသက်ရှိသည်ဟု-မှတ်ယူ-အထင်ရှိ-သော) သလေး, မုယော, နတ်ကောက်စသည်။ သဗ္ဗေ ဇီဝါ (မ၊ ၂။ ၇၀) တိ သာလိယဝဂေါဓုမာဒယော သန္ဓာယ ဝဒန္တိ။ တေသု ဟေတေ ဝိရုဟနဘာဝေန ဇီဝသည်-နော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၈၄။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၃၊ ၃၁၅။

သာလိယဝဂေါဓုမသီသ (နာ) [သာလိယဝဂေါဓုမ + သီသ] သလေး, မုယော, နတ်ကောက်, ကောက်နှံ-စပါး-အရင့်-အမှည့်။ တတ္ထ ပဌမ-ပက္ကာနိယေ သာလိယဝဂေါဓုမသီသာနိ အာဟရာပေတွာ ----။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၆။

သာလိလာယက (တိ) [သာလိ + လာယက=လာယ=ကွ။ ပါကတ။ လူ + ကွ=လဝက၊ ဝ-ကို ယ-ပြု။ နိရုတ္တိ။ ၄၅။ ထီ-၌ --လာယိကာ] ကောက်-ကောက်ကြီး-စပါးကိုရိတ်သော၊ သူ။ ဇေ္ဇ သာလိကေ္ခတ္တံ ဝိယ ဗုဒ္ဓသာသနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာလိလာယကော ဝိယ ယောဂါဝစရော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၃။

သာလိလာယကောပမာ (ထီ) [သာလိလာယက + ဥပမာ] သလေး-စပါး-ကို-ရိတ်-သိမ်း-သောသူ၏ ဥပမာ။ အယမတ္ထော သာလိလာ-ယကောပမာယ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၃။

သာလိလာယန (နာ) [သာလိ + လာယန=လာယ + ယု။ လူ + ယု။ သာလိလာယက-ကြည့်။] ကောက်-ကောက်ကြီး-စပါးကိုရိတ်ခြင်း။ ပုန ကောဋ္ဌိတော ပဌာယ သာလိလာယနံ ဝိယ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနေန ရာဂံ ဝိက္ခမ္ဘေတွာ ပုန ဝိပဿနာယ ကမ္မံ အာရဘနကာလော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၇။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၁၄။

သာလိလာဝက (တိ) [သာလိ + လာဝက] သာလိလာယက-ကြည့်။

သာလိလာဝကောပမာ (ထီ) [သာလိလာဝက + ဥပမာ] သာလိလာယကောပမာ-ကြည့်။ အယမတ္ထော သာလိလာဝကောပမာယ ဝိဘာဝေတဗ္ဗော။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂။ ၂၈၂။

သာလိဝရဘတ္တဒဿန (နာ) [သာလိဝရဘတ္တ + ဒဿန] မွန်မြတ်-ကောင်းမွန်-သော-သလေး ထမင်းကို-တွေ့-မြင်-ခြင်း။ ကံသပါတိ ဝိဝရိတ္တာ သာလိဝရဘတ္တဒဿနေန ဇနသ္ဒ မနာ-ပိတာ ဝိယ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၅။

သာလိဝရဘတ္တရစန (နာ) [သာလိဝရဘတ္တ + ရစန] မွန်မြတ်-ကောင်းမွန်-သော-သလေး ထမင်း (အနှံ့ဖြင့်) ထုံအပ်သော။ ဥပမာသံ-သန္ဓနေ စ သာလိဝရဘတ္တရစနံ ဝိယ ဣဒ္ဓာ-ဝစရပ္ပဟာနံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၅။ မ၊ ၆ဒီ၊ ၁။ ၂၅၂။

သာလိဝိကတိ (ထီ) [သာလိ + ဝိကတိ] သလေး ဆန်တို့၏အထူး။ ဘိက္ခူနံ ယာဂုခဇ္ဇကာဒိပ္ပ-ဘေဒေန အနေကပ္ပကာရံ သာလိဝိကတိ မံသောဒနဉ္စ ဒါတဗ္ဗံ မညိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၀။

သာလိသီသ (နာ) [သာလိ + သီသ] သလေးနှံ၊ သလေးစပါးနှံ။ အဂ္ဂဟိတတဏ္ဍုလံ ပဏ္ဍုရ-ပဏ္ဍုရံ သာလိသီသံ ဝါ ယဝဂေါမူမသီသံ ဝါ နိက္ခမတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၂၇။

သာလိသီသမုဋ္ဌိ (ထီ၊ ပု) [သာလိသီသ + မုဋ္ဌိ] သလေး-နှံ-စပါးနှံ-လက်ဆုပ်။ ဧကံ သာလိ-သီသမုဋ္ဌိံ ဂါဟာပေတွာ ထူဏာယ ဗန္ဓာပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၃၉။

သာလိသူကောပမ (နာ) [သာလိသူကောပမ + သုတ္တ။ နောက်ပုဒ်ကြေ။] သာလိသူကောပမ သုတ်။ ဣမသ္မိံ ပန သာလိသူကောပမေ ဥပမာယ အတ္ထံ ပရိဝါရေတွာ ဒသေန္တော သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေတိ အာဒိမာဟ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၄၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၁၊ ၉၆။

သာလိသရ (ပု) [သာလိ + ဣသရ] (အရှင် သာရိပုတ္တရာ၏အလောင်း) သာလိသရ-မည်သောရသေ့။ သာလိသရော သာရိပုတ္တော၊ မေဏ္ဍိသရော စ ကသပေါ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂။ တေသု သာလိသရော နာမ ဣသိ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၃၉။

သာလု (နာ) [သရ + ဏု = သာရု-သာလု။ ကောတ္ထုဘ။] သာလုက-ကြည့်။

သာလုက (နာ) [သာလု + က၊ က-ပစ္စည်း သကတ္ထ။ ကောတ္ထုဘ။ ဂါလုက-သံ။ (ပု၊ နာ) သာလုအ-ပြာ။ (နာ) သာလုယ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] ကြာရင်း၊ ကြာစွယ်၊ ကြာဥ။ သာလုက (ဇာ၊ ၂။ ၃၆၀) နှင့် ဣကံ ဥပ္ပလာဒိသာလုကမ္ပိ မေ ဗဟုအာဘတံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၄၇။

သာလုကပါန (နာ) [သာလုက + ပါန] ကြာရင်းအဖျော်။ အဋ္ဌ ပါနာနိ ဝုတ္တာနိ ဘဂဝတာ ---- မုဒ္ဒိကပါနံ သာလုပါနံ ဖရုသကပါနံ။ အဘိ၊ က။ ၄၀၁။

သာလုကိန် (ထီ) [သာလုက + ဣ + နိ။ မောဂ်၊ ၄။ ၈၀။ ပါဏိနိ၊ ၅။ ၂ ၁၃၅။] ကြာရင်း-ကြာစွယ်-ကြာဥ-ရှိရာအရပ်။ မောဂ်၊ ၄။ ၈၀။ ပုန ဣတ္ထိယံ နီ၊ ပုဗ္ဗဣကာရဿ အတ္ထं ဥပ္ပလိနီ။ ကုမုဒိနီ၊ ဘိသိနီ၊ မုဠာလိနီ၊ သာလုကိနီ။ နိရုတ္တိ။ ၄၇၆။

သာလူက (ပု၊ နာ) [သာလ + ဏုက။ သလတိ ဥပယာတီတိ သာလူကံ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၂၅။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၄။ ၄၂။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၈၈။ ဂါလူက-သံ။ ပက်ဇ္ဇ||ရဏ။ သာလု၊ သာလုက၊ သာလူက-ပရိယာယ်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] (၁) ကြာရင်း၊ ကြာစွယ်၊ ကြာဥ။ (၂) သလူကမည်သောဝက်။ (၁) သာလူကပါန (ဝိ၊ ၃။ ၃၄၄) နှင့် ရတ္တုပ္ပလ-နီလုပ္ပလာဒီနံ သာလူကေ မဒ္ဒိတ္တာ ကတပါနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃စ၃။ ဝိ၊ သင်ဟ။ ၉၉။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၄၉။ (-ဝဇိရ။ ၄စ၇)။ (၂) မာ သာလူကဿ ပိဟယိ၊ အာတုရန္ဓာနိ ဘုဉ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၇။

သာလူကပါန (နာ) [သာလူက + ပါန] အနက် သာလုကပါန-ကြည့်။ အကိုး သာလုက-ကြည့်။

သာလူရ (ပု) [သာလ + ဏိရ။ သလတေ ပ္ပလဝေန ဂစ္ဆတီတိ သာလူရော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၇၅-၌ကား သာလုရ-ရှိ၏။ ဂါလူရ-သံ။ (ထီ၊ ပု) သာလူရ၊ သာလူရီ-ပါကတ။] (၁) ဘား (ဖား)။ (၂) ခွေး။ (၁) ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၇၅။ (၂) ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၄စ။ (ဣ-P.T.S)

သာလေယျ-သာလေယျက (တိ) [သာလာ + ဏေယျ (ဏေယျက)။ မောဂ်၊ ၄။ ၂၅။ သာလာယံ ဇာတာ သံဝမ္ဘကာ သာလေယျ-ကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၄။ ပါဏိနီ၊ ၄၊ ၂။ ၉၅-

သုတ်လာ ကတ္တေယျကာ-ကို ဋီကာ ကိုးသည်။ ကတ္တေယျက= ကဒ် (ကု) + တိ= ကတ္တိ + ဏေယျက=စက်ဆုတ်ဖွယ်အရာ ၃-ခုတို့၌ ဖြစ်သော၊ သူ။ ကုစ္ဆိတာ တယော ကတ္တယော၊ တတြ ဇာတော ကတ္တေယျကော၊ သိဒ္ဓန္တ။] (၁) သာလာမည်သောပုဏ္ဏားရွာ၌-ဖြစ်-ကြီးပွား-သော၊ သူ။ သာလာရွာသူ ရွာသား။ (၂) သာလာရွာ၌ ဟောကြားအပ်သော သာလေ-ယျကသုတ်။ (၁) အသောသုံ ခေါ် သာလေ-ယျကာ ဗြာဟ္မဏဂဟပတိကာ။ မ၊ ၁။ ၃၅၄။ သာလေယျ ဝေရ၊ဇ္ဇ ဝေ စ။ မ၊ ၁။ ၄၁၅။ (၂) ဒသဝတ္ထုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟေဌာ သာလေယျက-သုတ္တေ ဝိတ္ထာရိတာ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၈၂။ သာလ ဗြာဟ္မဏဂါမ်ိ၊ ဝိဟာရောတိ ဘဂဝတော ဝိဟာရဏဌာနံ။ ဧတ္ထာတိ ဧတသ္မိံ သာလေယျ-ကသုတ္တေ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၃။

သာလောက (တိ) [သဟ + အာလောက] အရောင်-အလင်း-အလင်းရောင်-ရှိ-ထွန်းပ-ရာအရပ်။ သာလောကေ တိဋ္ဌ (ဝိ၊ ၄။ ၄၅၈) နှင့်တိ ဒ္ဒါရံ ဝိဝရိတ္တာ ဥပမ္ဘကာယံ ဒဿေန္တိယော တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၂၉။

သာလောဟိတ (တိ) [သမာန + လောဟိတ။ လောတ + သမ္ဘန္ဓ။ လောဟိတေန သမ္ဘန္ဓော သာလောဟိတော၊ သမ္ဘန္ဓဿ သာဒေသော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၄၃။ သာလောဟိတ-သံ။ သာလောဟိတ-သက္ကတပိဋ္ဌက။] တူသော-သွေးရှိ-သွေးစပ်-အမျိုးတော်-သော၊ သူ။ (အဖ၊ အဖိုး၊ အကို၊ နှမ-စသည်)။ (ဤ) သာလောဟိတ-သည် ဉာတိ-နှင့်တွဲစပ်၍ အတွေ့.မျှား၏။ ယောဂ္ဂမဖက်က တော်စပ်လျှင် ဉာတိ၊ မိဖနှစ်ပါးဖက်က တော်စပ်လျှင် သာလောဟိတ-ဟု အဖွင့်မျှားကြ၏။ ပဋိသံ၊ ၄-၌ကား အဖဖက်ကတော်စပ်လျှင် ဉာတိ၊ မိခင်ဖက်က တော်စပ်လျှင် သာလောဟိတ၊ တစ်နည်း- မိဘနှစ်ပါးဖက်ကတော်စပ်လျှင် ဉာတိ၊ ယောဂ္ဂမဖက်ကတော်စပ်လျှင် သာ-လောဟိတ-ဟု ကွဲပြားစွာ ဖွင့်ပြထား၏။) ဉာတိ (မ၊ ၁။ ၄၀) တိ သဿုသသုရပက္ခိကာ။ သာလောဟိတာ (မ၊ ၁။ ၄၀) တိ ဧကလော-ဟိတသမ္ဘဒ္ဓါ ပိတိပိတာမဟာဒယော။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၄။ ဉာတိ (သံ၊ ၃။ ၃၁၇) တိ သဿု-သသုရပက္ခိကာ။ သာလောဟိတာ (သံ၊ ၃။ ၃၁၇) တိ သမာနလောဟိတာ ဘာတုဘဂိနိ-မာတုလာဒယော။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၁၆။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၂၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၁။ (-ပေတ၊ ၄။ ၂၀၅) ပိတုပက္ခိကာ ဉာတိ။ မာတုပက္ခိကာ သာလောဟိတာ။ မာတာပိတု-ပက္ခိကာ ဝါ ဉာတိ၊ သဿုသသုရပက္ခိကာ သာလောဟိတာ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၄၅။

သာလောဟိတဉာတက (ပု) [သာလောဟိတ + ဉာတက] သွေးနီးစပ်သောဆွေမျိုး။ (သာသန အမွေခံဒါယကာ)။ ယေ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတုံ ပုတ္တဓီတရော ပရိစ္ဆဇန္တိ၊ တေ ဗုဒ္ဓသာသနေ သာလောဟိတဉာတကာ နာမ ဟောန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉။

သာဝ[1] (ပု) [သေ + အ၀။ သေ=ဂတိမှ၊ သဟတီတိ သာ၀ေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၉၉။ ဣ၁ာ၀-သံ။] အ၀ါ အနက်ရောသောအရောင်၊ ညိုမှိုင်း-မဲညို-မည်း-ရောင်။ ယေန သာ၀ံ မုခံ တုယ့်၊ မမ ဒိသ္မာန အာဂတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂။ သာ၀ (ဇာ၊ ၂။ ၂၂၆) နှင့် ကဠနဒါသ၀ဏ္ဏံ တေ မုခံ ပီတကာ၄ကံ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၂။ သာ၀ေါ တု ကဏ္ဏပီတကေ။ ဓာန်။ ၉၉။

သာ၀[2] (ပု) [သု + ဏ။ သု=သ၀နေ၊ သ၀နံ သန္ဓနံ။

နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၂။ သ္ရ၀-သံ။] ယိုစီးခြင်း၊ အရည်-ယာဂု။ ဗဒရမောဒကသာ၀ေ စတုဂု-ဏောဒကသမောဒိတေ ပါကေန စတုတ္ထ-ဘာဂါ၀သိဋ္ဌံ ယာဂုံ ပစိတ္တာ ----။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၀။ (ဣ၊ မူ)။

သာ၀က (တိ) [သု + ဏ္ဍ။ ၀စနံ သုဏန္တီတိ သာ၀ကာ။ (ထီ-၌ သာ၀ိကာ)။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၂။ ဓမ္မံ သုဏန္တီတိ သာ၀ကာ။ ဝိမာန။ ၇၊ ၁၇၈။ ဘဂ၀တော ဝုတ္တ၀စနံ သမ္မာ အာဒရေန ---- အထ ၀ါ သဒ္ဓမ္မံ သုဏန္တီတိ သာ၀ကာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၅။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၂။ ဣ၁ာ၀က-သံ။ သာ၀ဂ-ပါကတ။ သာ၀ယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) အဆုံးအမကို လိုက်နာတတ်သော၊ သူ၊ ရဟန်း။ (၂) တပည့် (ဥပါသကာ)။ (၃) အရိယာသာ-၀က (အဂ္ဂသာ၀က၊ မဟာသာ၀က၊ ပကတိ သာ၀က ၃-မျိုး)။ (၁) ဗုဒ္ဓသ သ၀နဿ ဇာတဌေန ဩ၀ါဒါနုသာနီ ၀ါ သ၀နဌေန သာ-၀ကော ဘိက္ခု အမ္ဘိကံ စတုပစ္စယသက္ကာရံ နာဘိနန္ဒေယျ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၅။ ဘဂ၀တော ဝုတ္တ၀စနံ သမ္မာ အာဒရေန သုဏန္တီတိ သာ၀ကာ၊ အထ ၀ါ ဘဂ၀တော ဒေသနာ-နုသာရေန ဉာဏံ ပေသေတွာ သဒ္ဓမ္မံ သုဏန္တီ-တိ သာ၀ကာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၅။ သာ၀က-ဘာသိတာ (အံ၊ ၂။ ၉၄) တိ ဗာဟိရသာ၀-ကေဟိ ဘာသိတာ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၇။ တတ္ထ ပဌမဂါထာယ တာ၀ သာ၀ကောတိ အဂါရိ-ယသာ၀ကော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၆-၇။ (၃) သုဂတသ သာ၀ကာ (ဝိမာန။ ၆၂) တိ သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓသ ဓမ္မသ၀နဿ အရိယာယ ဇာတိယာ ဇာတတာယ တံ ဓမ္မံ သုဏန္တီတိ သာ၀ကာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၇၈။ သာ၀ကပါရမီဉာဏ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၀) ဣ အဂ္ဂသာ၀ကေဟိ ပဋိလဘိတဗ္ဗံ သဗ္ဗမေ၀ လောကိယလောကုတ္တရဉာဏံ။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၂။ သာ၀ကာ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၄) တိ ပကတိသာ၀ကာပိ မဟာသာ၀ကာပိ အဂ္ဂသာ၀ကာပိ သာမညတော ဝုတ္တောဝ။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၃။ သာ၀ကာ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂) တိ မဟာသာ၀ကာ တေသဉ္စိ ကပ္ပသတ-သဟဿံ ပုဗ္ဗာဘိနီဟာရော။ ပကတိသာ၀ကာ ပန တတော ဥနကမေ၀ အနုဿရန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။

သာ၀ကခီဏာသ၀ (ပု) [သာ၀က + ခီဏာသ၀] သာ၀ကရဟန္တာ၊ ရဟန္တာ-သက်သက်-သာမည။ ကေ၀လံ "အရဟန္တော"တိ ဝတ္တဗ္ဗာ သာ၀ကခီဏာသ၀ါ, ဣတရေ ပန ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါတိ သဟ ဝိသေသနာတိ အာဟ "အရဟန္တာဒီန"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။

သာ၀ကဂဏ (ပု) [သာ၀က + ဂဏ] တပည့်-သာ၀က-လိုက်နာ-စကားကိုနားထောင်-သူ တို့၏-ဂိုဏ်း-အပေါင်း။ ဂဏော (အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၂) တိ သာ၀ကဂဏော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၉။

သာ၀ကဂုဏ (နာ) [သာ၀က + ဂုဏ] သာ၀ကတို့-ရောက်သင့်ရောက်ထိုက်-ရသင့်ရထိုက်-သော-ဂုဏ်ထူး-ကျေးဇူး။ သာ၀ကဂုဏေနပိ ဖုဿေန၊ ဗုဒ္ဓိယာ ပုရိသုတ္တမဘာရ၀ါ။ အပ၊ ၁။ ၃၃။

သာ၀ကဂုဏပါရမီဂတ (ပု) [သာ၀ကဂုဏ + ပါရမီဂတ] သာ၀ကဂုဏ်ကျေးဇူးတို့၏-ပြည့်စုံ-ပြည့်၀-ခြင်းသို့ရောက်သော၊ သူ။ ဗောဇ္ဈင်-ဘာ၀နာရတော၊ သာ၀ကဂုဏပါရမိတောသို့။ အပ၊ ၁။ ၃၃။

သာ၀ကဂေါစရ (ပု) [သာ၀က + ဂေါစရ] သာ၀က (ဉာဏ်) ၏ကျက်စားရာ။ အဘိဓမ္မော နာမ နသာ၀ကဝိသယော၊ နသာ၀ကဂေါစရော၊

ဗုဒ္ဓိဝိသယော ဧသ ဗုဒ္ဓဂေါစရော။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၄၃၃။

သာဝကဂ္ဂ (ပု) [သာဝက + အဂ္ဂ] အမြတ်ဆုံး သာဝက၊ အဂ္ဂသာဝက။ ဖလိကံ သတ္တမာဒါယ၊ သာဝကဂ္ဂသ သော တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၃၀၃။

သာဝကဂ္ဂယုဂ (ပု) [သာဝကဂ္ဂ + ယုဂ] အဂ္ဂသာဝကအစုံ။ ဗုဒ္ဓသ ပရိနိဗ္ဗာနာ၊ သာဝ-ကဂ္ဂယုဂသ ဝါ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၇။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၄၈။

သာဝကညာဏ (နာ) [သာဝက + ညာဏ] သာဝကညာဏ်။ ဧဝံ ထေရသ သာဝကပါရမီညာဏံ သဗ္ဗေပိ သာဝကညာဏသ ဂေါစရဓမ္မေ ဇာနာတိ။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၆၂။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၃။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၀။

သာဝကညာဏဂေါစရ (ပု) [သာဝကညာဏ + ဂေါစရ] သာဝကညာဏ်၏ ကျက်စားရာဖြစ်သော (တရား)။ တေသံ တာဝ သာဝကညာဏ-ဂေါစရေ ဓမ္မေ ပရိစ္ဆိန္နန္တော မာရာဒယော ဝိယ စ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၃၅။

သာဝကညာဏဘူမိ (ထီ) [သာဝကညာဏ + ဘူမိ] သာဝကညာဏ်၏ဖြစ်ရာ-ဘုံ-အခိုက်အတန့်-အဆင့်အတန်း။ ဓနံ အသာမာရဏမေဝ ဒါနံ၊ ဒဒါတိ တံ သာဝကညာဏဘူမိ၊ ပစ္စေကဘူမိ ပန ဗုဒ္ဓဘူမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၄၅။

သာဝကဌာနန္တရ (နာ) [သာဝက + ဌာနန္တရ] သာဝက၏-အခွင့်အလမ်း-နေရာ-ရာထူး။ ဒ္ဋိဟင်္ဂေါ သမန္နာဂတသ သာဝကဌာနန္တ-ရသ ပတ္ထနံ ဒိသွာ ----။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁။

သာဝကတ္တပဋိဇာနန (တိ) [သာဝကတ္တ + ပဋိဇာနန] တပည့်-သာဝက-၏အဖြစ်ကို ဝန်ခံခြင်း (သဒ္ဒမ္မ)။ တဒဝတ္ထာနောက္ကမနသခ်ိတာ စ သာဝကတ္တပဋိဇာနနာ သဒ္ဒမ္မော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၃။

သာဝကဒေသိတ (တိ) [သာဝက + ဒေသိတ] တပည့်-သာဝက-တို့သည် ဟောကြားအပ်သော (ဒေသနာ)။ နနု သာဝကဒေသိတာပိ ဒေသနာ အရိယဘာဝါဝဟာတိ? သစ္စံ၊ သာ ပန တမ္မူလိကတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၀။

သာဝကနိဒဿန (နာ) [သာဝက + နိဒဿန] တပည့်-သာဝက-ကိုညွှန်ပြခြင်း။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ-နိဒ္ဒေသေ သိခဿ ဘဂဝတော ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိယာ ကာယသက္ခိပုဂ္ဂလဒဿနတ္ထं ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၅။

သာဝကနိမ္မိတ (တိ) [သာဝက + နိမ္မိတ] တပည့်-သာဝက-တို့သည် ဖန်ဆင်းအပ်သော (ရုပ်)။ သစေ သော ဣဒ္ဓိမာ စက်မတိ နိမ္မိတောပိ တတ္ထ စက်မတိ (ပဋိသံ။ ၃စ၁) တိ အာဒိ သဗ္ဗံ သာဝကနိမ္မိတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၄။

သာဝကပစ္စေကဗောဓိသတ္တ (ပု) [သာဝက-ပစ္စေကဗောဓိ + သတ္တ] သာဝကပစ္စေကဗုဒ္ဓ-အလောင်း-လောင်းလျှာ။ တုမှာဒိသာနံ ကမ္မံ အညေ သာဝကပစ္စေကဗောဓိသတ္တာ နာနု-ကုဗ္ဗန္တိ၊ ပဂေဝ အသန္တမစ္ဆရိနော။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၀၀။

သာဝကပဋိဝေဓ (ပု) [သာဝက + ပဋိဝေဓ] သာဝကတို့သည် ထိုးထွင်း၍သိတတ်သော (တရား)။ တယာ ပဋိဝိဒ္ဓဓမ္မံ မာ သာဝကပဋိ-ဝေဓံ ပါပေသိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၉။

သာဝကပဒေသညာဏ (နာ) [သာဝက + ပဒေသညာဏ] တပည့်-သာဝက-၌သာဖြစ်သော-ပဒေသညာဏ်။ ပဿ ယာဝ စ တေ

အပရဒ္ဓံ။ တံ နာမ သာဝကပဒေသဉာဏေ ဌိတော အတိဂမ္ဘီရံ ပစ္စယာကာရံ "ဥတ္တာနကော ဝိယ မေ ဥပဋ္ဌာ"တိတိ ဝဒသိ။ သံ၊ ၊ ၂။ ၈၈။

သာဝကပရမ္မရာဝသ (ပု) [သာဝက + ပရမ္မရာဝသ] တပည့်-သာဝက-အဆက်ဆက်၏-အစွမ်း။ တေနသ သာဝကပရမ္မရာဝသေန စိရဋ္ဌိတိ-ကမ္မံ ဗြဟ္မစရိယံ အာယုပရိမာဏဝသေန ဝဿဂဏနာယ နိ စိရဋ္ဌိတိကမေဝါတိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၊ ၁။ ၁၅၈။

သာဝကပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သာဝက + ပရိစ္ဆေဒ] သာဝကအစုံကို ပိုင်းခြားသိသော (ပုဗ္ဗေနိဝါ-သာနုဿတိဉာဏ်ကို) ပြရာအခန်း။ သာဝက-ပရိစ္ဆေဒေ (ဒီ၊ ၊ ၂။ ၁၀) တိ သာဝကယုဂ-ပရိစ္ဆေဒေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁။

သာဝကပရိသာ (ထီ) [သာဝက + ပရိသာ] တပည့်-သာဝက-ပရိသတ်။ အနေကသတာ သာဝကပရိသာ ---- ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရန္တိ။ အံ၊ ၂။ ၄၆၀။

သာဝကပဝါရဏာ (ထီ) [သာဝက + ပဝါရဏာ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-ဖိတ်မန်ခြင်း။ ပုစ္ဆာ-ဝုသော သာရိပုတ္တ သုတ္တာ ဝေဒိဿာမာ"တိ အယံ သာဝကပဝါရဏာ နာမ။ သံ၊ ၊ ၃။ ၁၈။

သာဝကပါရမိ (မီ) ဉာဏ (နာ) [သာဝက + ပါရမီ + ဉာဏ] သာဝကပါရမီဉာဏ်၊ (အဂ္ဂသာဝက တို့ ရထိုက်သော လောကီ, လောကုတ္တရာ ဉာဏ်)။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ အရဟတ္တဖလမေဝ ဒေတိ၊ ကဿစိ တိသော ဝိဇ္ဇာ၊ ကဿစိ ဆ အဘိညာ၊ ကဿစိ စတသော ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ကဿစိ သာဝကပါရမီဉာဏံ။ ဝိ၊ ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဝိ၊ ၊ ၃။ ၂၅၇။ ဒီ၊ ၊ ၂။ ၁၁၊ ၆၃၊ ၈၅။ သံ၊ ၊ ၁။ ၁၁၂။

သာဝကပါရမိ (မီ) ဉာဏဟေတုဘူတ (ပု) [သာဝကပါရမီဉာဏ + ဟေတုဘူတ] သာဝကပါရမီဉာဏ်၏အကြောင်း-ရှိ-ယှဉ်-ဖြစ်-၍-ဖြစ်သော (အရိယာမဂ်)။ ဝေနေယ္ယ-သန္တာနေ အသဏ္ဌာတပုဗ္ဗသ သာဝကပါရမီ-ဉာဏဟေတုဘူတသ အရိယမဂ္ဂသ ဓမ္မ-စက္ကပဝတ္တနတော ပဘုတိ ----။ ပဋိသံ၊ ၊ ၂။ ၂၅၄။

သာဝကပါရမိတာသခ်ိတ (တိ) [သာဝကပါရ-မိတာ + သခ်ိတ] သာဝကပါရမီဟုဆိုအပ်သော (အကြောင်း)။ ပုညကိရိယဝတ္ထုသေန ပဝတ္တိတံ သာဝကပါရမိတာသခ်ိတံ အတ္ထ အပဒါနံ။ ထေရ၊ ၊ ၂။ ၅၄၀။

သာဝကပါရမိ (တာ) ပတ္တ (ပု) [သာဝကပါရမီ (တာ) + ပတ္တ] သာဝကဉာဏ်တို့၏ ကမ်းတ-ဖက်-သာဝကပါရမီဉာဏ်-သို့ရောက်-သွား-သော၊ သူ။ သာဝကပါရမိပတ္တော (ပဋိသံ။ ၃၈၂) တိ ဇော်ဌ မဟာပညာနံ အဂ္ဂသ မဟာ-သာဝကသ သတ္တသဋ္ဌိယာ သာဝကဉာဏာနံ ပါရဂမနံ ပါရမီ၊ သာဝကသ ပါရမီ သာဝက-ပါရမီ၊ တံ သာဝကပါရမိ ပတ္တောတိ သာဝက-ပါရမိပတ္တော။ သာဝကပါရမိတာပတ္တောတိ ဝါ ပါဌော။ ပဋိသံ၊ ၊ ၂။ ၂၆၃-၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၊ ။ ၁၄၉။ သုတ္တနိ၊ ၊ ၁။ ၂၇၈။

သာဝကပါရမီ (ထီ) [သာဝက + ပါရမီ] သာဝက တို့၏-ပါရမီ-(ဉာဏ်)။ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဝိမောက္ခာ စ၊ ယာ စ သာဝကပါရမီ။ အံ၊ ၊ ၁။ ၄၃။

သာဝကပါရမီဉာဏဓမ္မ (ပု) [သာဝပါရမီ + ဉာဏဓမ္မ] သာဝကပါရမီဉာဏ်တရား။ ဓ၀ံ

သာဝကပါရမီဉာဏမေ့မေ့သု နိဋ္ဌ ဂန္ဓာ ဘိယျော သော မတ္တာယ "သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဝတ သော ဘဂဝါ"တိ သတ္ထရိ ပသီဒိ။ ဒီ၊ ၌။ ၆၆။

သာဝကပါရမီပဋိလာဘပစ္စယ (ပု) [သာဝပါရမီ + ပဋိလာဘပစ္စယ] သာဝကပါရမီ (ဉာဏ်) ကို ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော (ကုသိုလ် တရား)။ သဗ္ဗေပိ တေ ကုသလာ နာမ သာဝကပါရမီပဋိလာဘပစ္စယာ ကုသလာ အဓိကုသလာ နာမ။ ဒီ၊ ၌။ ၁၀၃။

သာဝကပါရမီမတ္ထကပ္ပတ္တိ (ထီ) [သာဝကပါရမီ + မတ္ထက + ပတ္တိ] သာဝကပါရမီဉာဏ်၏-အထွဋ်-အမြတ်-အထိပ်-သို့ရောက်ခြင်း။ အတ္တနော ဥပသမ (ဥဒါန။ ၁၂၄) နှင့် သာဝကပါရမီမတ္ထကပ္ပတ္တိယာ ဟေတုဘူတံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန အတ္တနော အနဝသေသကိလေသဝူပသမံ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၂၄၆။

သာဝကဗလ (နာ) [သာဝက + ဗလ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-ခွန်အား-အားအင်-အစွမ်း။ အထ နံ သတ္ထာ "သာရိပုတ္တ ဗုဒ္ဓဗလံ နာမ အညံ၊ သာဝကဗလံ အညံ တိဋ္ဌ တွ"နှင့် ပဋိဗာဟိ။ အဘိ၊ က။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ၌။ ၅။ ၃၅၃။

သာဝကဗုဒ္ဓ (ပု) [သာဝက + ဗုဒ္ဓ] သာဝကဗုဒ္ဓ၊ တပည့်ဖြစ်၍ သစ္စာလေးပါးကို သိသောသူ။ ဗုဒ္ဓါ (ဥဒါန။ ၈၁) တိ စတုသစ္စသမ္ဗောဓေန ဗုဒ္ဓါ။ တေန စ ပန သာဝကဗုဒ္ဓါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါတိ တိဝိဓာ၊ တေသု ဣမ သာဝကဗုဒ္ဓါ အဓိပ္ပေတာ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၅၃။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁။

သာဝကဗောဓိ (ထီ) [သာဝက + ဗောဓိ] သာဝကဗောဓိဉာဏ်။ ပစ္စေကဗောဓိယာ မဗ္ဗေကလျာ-ဏော၊ သာဝကဗောဓိယာ ပရိယောသာန-ကလျာဏော။ ဝိ၊ ၌။ ၁။ ၉၉။ သံ၊ ၌။ ၂။ ၃၁၃။

သာဝကဗောဓိအတ္ထ (ပု) [သာဝကဗောဓိ + အတ္ထ] သာဝကဗောဓိ-၏-ဟူသော-အကျိုး။ သာယေဝ ပစ္စေကဗောဓိအတ္ထာယ သာဝက-ဗောဓိအတ္ထာယ စ ဒါနာဒိပဋိပဒါ ----။ ထေရ၊ ၌။ ၁။ ၁၃။

သာဝကဗောဓိဉာဏ (နာ) [သာဝကဗောဓိ + ဉာဏ] သာဝကဗောဓိ-ကြည့်။ အနုပုဗ္ဗေန ယထာရဟံ ဂဗ္ဘ ဂဏ္ဍနှိ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိတိ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏံ သာဝကဗောဓိဉာဏဉ္စ ပရိပူရေတိ။ ထေရ၊ ၌။ ၁။ ၁၂။

သာဝကဗောဓိပဋိပတ္တိ (တိ) [သာဝကဗောဓိ + ပဋိပတ္တိ] သာဝကဗောဓိဉာဏ်-ရကြောင်း-အကျင့်-ပဋိပတ်။ ပစ္စေကဗောဓိပဋိပတ္တိ မဂ္ဂဝိဒူ သာဝကဗောဓိပဋိပတ္တိ မဂ္ဂကောဝိဒေါ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၅၅။

သာဝကဗောဓိသတ္တ (ပု) [သာဝက + ဗောဓိသတ္တ] သာဝကဗောဓိလောင်း။ ပုရိမဗုဒ္ဓေသု ကတာ-ဓိကာရော ပစ္ဆိမဘဝိကော သာဝကဗောဓိ-သတ္တော ပဋိသန္ဓိ ဂဏှိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၀၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၄၀။

သာဝကဘာဝတ္ထိက (တိ) [သာဝကဘာဝ + အတ္ထိက] တပည့်-သာဝက-၏အဖြစ်ကို-လိုချင်-အလိုရှိ-သော၊ သူ။ ဓမ္မဝရံ အဒေသယိ သာဝကဘာဝတ္ထိကာနံ တဒတ္ထာယ သွက္ခာတ-တာဒိဂုဏယုတ္တသ ဓမ္မဝရသ ဒေသနတော။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၆၂။

သာဝကဘာဝဒီပနတ္ထ (ပု၊ နာ) [သာဝကဘာဝ + ဒီပန + သ-ကို တွဲ-ပြု။] တပည့်-သာဝက-၏အဖြစ်ကို-ပြခြင်း (အကျိုး) ၄ာ။ ဥပသမ္ပဒ-

ဝစနံ ပန နေသံ သာဝကဘာဝဒီပနတ္ထံ။ ဝဇိရ။ ၉၂။

သာဝကဘာဝပ (ပ္ပ) ကာသနတ္ထ (ပု၊ နဝ) [သာဝကဘာဝ + ပကာသန + သ-ကို တ္ထံ-ပြု။] တပည့်-သာဝက-အဖြစ်ကို-ထင်ရှားစွာ-ပြခြင်း (အကျိုး) ၎။ ဣမံ ဂါထံ ဝတ္တွာ အတ္ထနော သာဝကဘာဝပကာသနတ္ထံ တထာ-ဂတသ ပါဒပိဋ္ဌေ သီသံ ဌပေတ္တွာ ----။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၉၆။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၄။

သာဝကဘာဝူပဂမန (နဝ) [သာဝကဘာဝ + ဥပဂမန] တပည့်-သာဝက-၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော (မထင်မရှားအသွင်)။ တတ္ထ အညာတဝေသေနာ (မ၊ ၆။ ၂။ ၈၁) တိ ဣမသ ဘဂဝတော သာဝကဘာဝူပဂမနေန အညာတရူပေန။ တပသဝေသေနာတိ ကေစိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၂။

သာဝကဘာသိတ (တိ) [သာဝက + ဘာသိတ] (ပရိသတ်လေးပါးဖြစ်သော)တပည့်-သာဝက-တို့သည်-ဟောကြား-ညွှန်ပြ-အပ်သော၊ (တရား၊ သုတ္တန်ဒေသနာ)။ ဓမ္မော နာမ ဗုဒ္ဓ-ဘာသိတော သာဝကဘာသိတော ဣသိ-ဘာသိတော ----။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆။ သာဝက-ဘာသိတောတိ စတုပရိသပရိယာပန္နေဟိ သာဝကေဟိ ဘာသိတော အနဂ်ဏသမ္ဘာဒိဋ္ဌ-အနုမာနသုတ္တစူဠဝေဒလ္လမဟာဝေဒလ္လာဒိ-ကော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၈။

သာဝကဘူတ (ပု) [သာဝက + ဘူတ] တပည့်-သာဝက-ဖြစ်၍-ဖြစ်သော၊ (အရိယာသံဃာ)။ သွာသ သာဝကဘူတော အတ္ထိတိ ဘဂဝါ တထာဂတော။ ဧဝံ တထာဂတဘာဝေန တထာဂတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၃၂။

သာဝကဘူမိ (ထီ) [သာဝက + ဘူမိ] သာဝကဘုံ၊ တပည့်-သာဝက-တို့၏-ဖြစ်ရာ-နေရာ-ဘုံ။ ဗုဒ္ဓဓမ္မေဟိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဓမ္မေဟိ သာဝကဘူမိ-ယာ။ နေတ္တိ။ ၁၃၉။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၄။

သာဝကမဂ္ဂ (ပု) [သာဝက + မဂ္ဂ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-မဂ်။ အထ ဝါ သာဝကမဂ္ဂသ အမလဋ္ဌော၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓမဂ္ဂသ ဝိမလဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၉၄။

သာဝကမဗ္ဗဂတ (ပု) [သာဝက + မဗ္ဗ + ဂတ] (အဂ္ဂ-မဟာ) သာဝကတို့၏အလယ်၌-တည်-ရောက်-တော်-မူသော၊ သူ။ (မြတ်စွာဘုရား)။ သာဝကမဗ္ဗဂတော သမဏိန္ဒော၊ ဧသ ဟိ တုယ္ဍံ ဟိတာ နရသီဟော။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၅။ ဝဇိရ။ ၄၂၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၇။

သာဝကယာန (နဝ) [သာဝက + ယာန] တပည့်-သာဝက-တို့သည် (သွားလာအပ်သော လက္ခဏာ) ယာဉ်တည်းဟူသော-အကျင့်။ သံယသ စ ပဏာမဝိဓာနေန ပရမတ္ထသံယဘာဝါဓိဂ-မာယ သာဝကယာနံ ပဋိပဇ္ဇန္တာနံ ဥသာဟ-ဇနနတ္ထံ သံဝဏ္ဏနာယံ ပဏာမဂါထိယာတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃။

သာဝကယုဂ (နဝ) [သာဝက + ယုဂ] (၁) အဂ္ဂ-သာဝကအစုံ၊ (၂) တပည့်သားအစုံ၊ သာဝက အစုံ။ (၁) ဧတေ ဒွေ သဟာယကာ အာဂစ္ဆန္တိ ကောလိတော ဥပတိဿော စ၊ ဧတေ မေ သာဝကယုဂံ ဘဝိဿတိ ဘဒ္ဒယုဂန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၄။ ဒီ၊ ၂။ ၄။ သံ၊ ၁။ ၁၅၇။ (၂) ဗဟူနိ စ နေသံ သာဝကယုဂါနိ ပရမ္မရာယ ပြဟ္ဗစရိယံ ပဝတ္တေသုံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၈။

သာဝကယုဂပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သာဝကယုဂ +

ပရိစ္ဆေဒ] သာဝကအစုံကို ပိုင်းခြား၍ သိ ကြောင်း (ဝါရ)။ တေသု သာရိပုတ္တော ပညာ-ဝိသယေ မောဂ္ဂလ္လာနော သမာဓိဝိသယေ အဂ္ဂေါ အဟောသိ၊ အယံ သာဝကယုဂပရိစ္ဆေ-ဒေါ နာမ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁။ သာဝကယုဂပရိစ္ဆေဒေါ ---- နဝိမေ ဝါရာ အာဂတာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄။

သာဝကရတန (နဝ) [သာဝက + ရတန] တပည့်-သာဝက-တို့၏ရတနာ။ ဣတိ ဣမေသုပိ ဒ္ဝိသု အသေက္ခရတနမေဝ သေဋ္ဌ၊ တမ္ပိ ဒုဝိဓံ ဗုဒ္ဓ-ရတနသာဝကရတနန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၉၇။

သာဝကဝိနေယျ (ပု) [သာဝက + ဝိနေယျ] တပည့်-သာဝက-တို့သည်ဆုံးမ-အပ်-ထိုက်-သော၊ သူ။ (ရဟန်း)။ သာဝကဝိနေယျာ နာမ ယေ ဗုဒ္ဓါနမ္ပိ ဓမ္မဒေသနာယ ဗုဒ္ဓန္တိ သာဝကာ-နမ္ပိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၃၈။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၈။

သာဝကဝိပွဋ္ဌပတ္တိ (ထီ) [သာဝက + ဝိပွဋ္ဌပတ္တိ] တပည့်-သာဝက-တို့အပေါ်၌-ဖောက်ပြန်-မှား-ယွင်း-စွာကျင့်ခြင်း။ ဧဝံ သတ္ထုဝိပွဋ္ဌပတ္တိယာ သာဝကေသု သာဝကဝိပွဋ္ဌပတ္တိယာ စ သတ္ထရိ အပ္ပသာဒေါ သုမုစ္စိယတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၁၊ ၃၉၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၃။

သာဝကဝိသယ (ပု) [သာဝက + ဝိသယ] တပည့်-သာဝက-တို့၏အရာ။ အဘိဓမ္မော နာမ နသာဝကဝိသယော၊ နသာဝကဂေါစရော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၇။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ သာဝကဝိ-သယေ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၁။

သာဝကဝိသယာတီတ (တိ) [သာဝကဝိသယ + အတီတ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-အရာကို-ကျော်လွန်-လွန်မြောက်-သော၊ (သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း)။ သဒ္ဓါသာဓနော ဟိ သော သာဝကဝိသယာတီတတ္တာ သိက္ခာပဒပညတ္တိ-ယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၅။

သာဝကဝိသေသန (နဝ) [သာဝက (ပဒ) + ဝိသေသန (ပဒ)] သာဝကပုဒ်၏ ဝိသေသန ပုဒ်။ ပရိဗ္ဗာဇကံ ဝါ ဂဟဋ္ဌံ ဝါ (သုတ္တနိ။ ၂၉၉) တိ သာဝကဝိသေသနမေတံ၊ ပဗ္ဗဇိတံ ဝါ တသ သာဝကံ၊ ဂဟဋ္ဌံ ဝါ ပစ္စယဒါယကန္တိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၄။

သာဝကဝေနေယျ (ပု) [သာဝက + ဝေနေယျ] သာဝကဝိနေယျ-ကြည့်။ သော စ ဗုဒ္ဓ-ဝေနေယ္ယော နသာဝကဝေနေယ္ယော၊ နတံ သာဝကာ ဝိနေတုံ သက္ကောန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၅။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၄။

သာဝကသံယ (ပု) [သာဝက + သံယ] သာဝက-သံယာ၊ (အယူသီလတူမျှ၍ ပေါင်းစပ်ယှဉ်တွဲ-ခြင်းသို့ရောက်သော) တပည့်-သာဝက-ရဟန်း-တို့၏အပေါင်း။ သုပွဋ္ဌိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံယော။ ဒီ၊ ၃။ ၄။ မ၊ ၁။ ၄၅။ သာဝကာနံ သံယော သာဝကသံယော၊ သီလာဒိဒ္ဒိသာမညတာယ သံယာတဘာဝ-မာပန္နော သာဝကသမူဟောတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၂။

သာဝကသံယသံဟိတ (ပု) [သာဝကသံယ + သံဟိတ] တပည့်-သာဝက-သံယာနှင့်တကွ-ဖြစ်သော။သသံယေ သာဝကသံယသဟိတေ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၆။

သာဝကသတ (ပု) [သာဝက + သတ] တပည့်-သာဝက-အရာ။ ဗြာဟ္မဏ ဓမ္မိက သတ္ထုနော အနေကာနိ သာဝကသတာနိ အဟေသုံ။ အံ၊ ၂။ ၃၂၆။

သာဝကသဒိသ (တိ) [သာဝက + သဒိသ] တပည့်-သာဝက-နှင့်တူသော၊ သူ။ သမဏသ

ပန ဂေါတမသ သာဝကသဒိသေန ဟုတ္တာ တသ သာဝကေ ဝန္ဒိတ္တာ ---- သက္ကာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၄။

သာဝကသန္ဓိပါတ (ပု) [သာဝက + သန္ဓိပါတ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-ကောင်းစွာ-ညီညွတ်-စည်းဝေးခြင်း။ (၁။ တပို့တွဲလပြည့် ဥပုသ်နေ့ ဖြစ်ခြင်း, ၂။ သံယာအားလုံး မဖိတ်ပဲ ကြွလာခြင်း, ၃။ အားလုံး ဆဋ္ဌာဘိညာရဟန္တာများ ဖြစ်ခြင်း, ၄။ အားလုံး ဧဟိ ဘိက္ခု-ရဟန်းများ ဖြစ်နေခြင်းသည် စတုရင်္ဂသမန္နာဂတသန္ဓိပါတ ဖြစ်၏။) သာဝကသန္ဓိပါတတောပိ အနုဿရတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၊ ၄၆။ မာယနက္ခတ္တေနသ သာဝကသန္ဓိပါတော စ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈။ ဘဂဝါ ပန ဣမံ ဒေသနံ သူရိယေ ဓရမာနေယေဝ နိဋ္ဌာပေတွာ ဂိဇ္ဈကူဋာ သြရုယ္ဍ ဝေဠုဝနံ ဂန္တ္မာ သာဝကသန္ဓိပါတမကာသိ။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတော သန္ဓိပါတော အဟောသိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၆။ ဗုဒ္ဓါနံ နာမ တယော သာဝကသန္ဓိပါတာ ဟောန္တိ၊ အဂ္ဂသာဝကာနံ ဧကော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁။

သာဝကသန္ဓိပါတပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သာဝကသန္ဓိပါတ + ပရိစ္ဆေဒ] တပည့်-သာဝက-တို့၏ အစည်းအဝေးကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း။ အထ ဘဂဝါ ပါတိမောက္ခံ သြသာရေသိ၊ တံ သန္ဓိပါတံ သန္ဓာယ ဘဂဝါ "အမှတေဌသာနိ ဘိက္ခုသတာနိ"တိ အာဟ။ အယံ သာဝကသန္ဓိပါတ-ပရိစ္ဆေဒေါ နာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၊ ၁၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃။

သာဝကသမူဟ (ပု) [သာဝက + သမူဟ] (အယူသီလတူမျှ၍ ပေါင်းစပ်ယှဉ်တွဲခြင်းသို့ရောက်သော) တပည့်-သာဝက-တို့၏အပေါင်း။ သာဝကသံယ-ကြည့်။

သာဝကသမူဟသဟိတ (ပု) [သာဝကသမူဟ + သဟိတ] တပည့်-သာဝက-တို့၏ အပေါင်းနှင့် တကွ-ဖြစ်-ယှဉ်-ဆက်စပ်-သော။ သသံယေ သာဝကသမူဟသဟိတေ သဗ္ဗေ လောကနာ-ထကေ ဗုဒ္ဓေ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၉။

သာဝကသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သာဝက + သမ္ပတ္တိ] (၁) (တရားနာတတ်သော) တပည့်-သာဝက-တို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။ (၂) တပည့်-သာဝက-တို့သည်-ရောက်-ထိုက်-အပ်-သောတရား။ (၁) မေ သုတ (မ၊ ၁။ ၁) နှင့် သာဝကသမ္ပတ္တိ။ ဧကံ သမယ (မ၊ ၁။ ၁) နှင့် ကာလသမ္ပတ္တိ။ ဘဂဝါ (မ၊ ၁။ ၁) နှင့် ဒေသကသမ္ပတ္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁။ သာဝက-သမ္ပတ္တိ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁) နှင့် သုဏာနပုဂ္ဂလ-သမ္ပတ္တိ နိဒ္ဒိသတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၉။ (၂) ယာ စာယံ ဘဂဝတော သာဝကေဟိ ပတ္တဗ္ဗာ သာဝကသမ္ပတ္တိသာမိကာ သာဝကပါရမီ ----။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၉၆။

သာဝကသမ္ပတ္တိကိတ္တန (နာ) [သာဝကသမ္ပတ္တိ + ကိတ္တန] တပည့်-သာဝက-တို့၏ပြည့်စုံခြင်းကို လျှောက်ကြားခြင်း။ သာဝကသမ္ပတ္တိကိတ္တနမ္ပိ ဟိ အတ္ထတော သတ္ထု သမ္ပတ္တိယေဝ ဝိဘာ-ဝေတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၈။

သာဝကသမ္ပတ္တိသာမိက (တိ) [သာဝကသမ္ပတ္တိ + သာမိက] သာဝကသမ္ပတ္တိ-ချမ်းသာကို-ပြီး-ရ-ရောက်-စေတတ်သော (သာဝကပါရမီ ဉာဏ်)။ သာဝကသမ္ပတ္တိ (၂) ကြည့်။

သာဝကသမ္ဘောဓိ (ထီ) [သာဝက + သမ္ဘောဓိ] (မြတ်စွာဘုရား၏တရားသံကို) ကြားနာ-နား-ထောင်-၍ (သစ္စာလေးပါးကို) သိမြင်ခြင်း-သာဝကသမ္ဘောဓိ။ သမ္ဘောဓိ ပန တိဝိဓာ

သမ္မာသမ္ဗောဓိ ပစ္စေကသမ္ဗောဓိ သာဝကသမ္ဗောဓိတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၈။ သာဝကာနံ သစ္စာဘိသမယော သာဝကသမ္ဗောဓိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၉။

သာဝကသဟိတ (ပု) [သာဝက + သဟိတ] သဝကသမူဟသဟိတ-ကြည့်။ သသာဝကေ သာဝကသဟိတေ။ အဝ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၉။

သာဝကသာဓာရဏာ (တိ) [သာဝက + သာဓာရဏာ] တပည့်-သာဝက-တို့နှင့်ဆက်ဆံသော (ဉာဏ်စသည်)။ ဣမေသံ တေသတ္တတိယာ ဉာဏာနံ သတ္တသဋ္ဌိ ဉာဏာနိ သာဝကသာဓာရဏာနိ၊ ဆ ဉာဏာနိ အသာဓာရဏာနိ သာဝကေဟိ။ ပဋိသံ။ ၅၊ ၁၂၈။ သမာနံ ဓာရဏမေတေသန္တိ သာဓာရဏာနိ၊ တထာဂတာနံ သာဝကေဟိ သာဓာရဏာနိ သာဝကသာဓာရဏာနိ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၅၅။

သာဝကသာဓာရဏာဉာဏ (နာ) [သာဝကသာဓာရဏ + ဉာဏ] အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သာဝကသာဓာရဏာပုဒ္ဓဉာဏ (နာ) [သာဝကသာဓာရဏ + ပုဒ္ဓဉာဏ] သာဝကသာဓာရဏာပုဒ္ဓဉာဏ်။ အဋ္ဌဝိဓံ သာဝကသာဓာရဏာပုဒ္ဓဉာဏံ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၂။

သာဝကသာဓာရဏာသာဓာရဏ (နာ) [သာဝက + သာဓာရဏာသာဓာရဏ] တပည့်-သာဝက-တို့နှင့်ဆက်ဆံသော (ဉာဏ်) မဆက်ဆံသော (ဉာဏ်)။ ဉာဏကထာယ နိဋ္ဌိတာနံ သာဝကသာဓာရဏာသာဓာရဏာနံ ဉာဏာနံ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၆။

သာဝကသီခါပ္ပတ္တဝိသေသ (ပု) [သာဝက + သီခါပ္ပတ္တ + ဝိသေသ] တပည့်-သာဝက-အထွဋ်အမြတ်သို့ရောက်၍-ထူးသော၊ သူ။ (အရိယာပုဂ္ဂိုလ်)။ ပုထုဇနာ တာဝ တိဋ္ဌန္တု၊ သာဝကသီခါပ္ပတ္တဝိသေသာနမ္ပိ အရိယာနံ ဒေသနာ သတ္ထုယေဝ ဒေသနာတိ ဒဿေတုံ "ကိဉ္စာပိ"တိအာဒိမာဟ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅။

သာဝကသီလ (နာ) [သာဝက + သီလ] တပည့်-သာဝက-တို့၏အကျင့်-သီလ။ သာဝကသီလတော စ ပစ္စေကဗုဒ္ဓသီလတော စ ဗုဒ္ဓါနံ သီလံ အဓိကံ ဥက္ကဋ္ဌं ----။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၅။

သာဝကာစိဏ္ဏ (နာ) [သာဝက + အာစိဏ္ဏ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-အလေ့အကျက်-ကျင့်ဝတ်-လမ်းစဉ်-ဓမ္မတာ။ အာစိဏ္ဏ (ဝိ၊ ၁။ ၁၁) နှိ စရိတံ ဝတ္တံ အနုဓမ္မတာ။ တံ ခေါ ပနေတံ အာစိဏ္ဏं ဒုဝိဓံ ဟောတိ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏं၊ သာဝကာစိဏ္ဏန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၃။

သာဝကာဒိအသာဓာရဏ (နာ) [သာဝက + အာဒိ + အသာဓာရဏ] တပည့်-သာဝက-အစရှိသည်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော။ ဣဒါနိ သာဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါယ သာဝကာဒိအသာဓာရဏတံ ဒဿေတုံ တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါတိ အာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၀။

သာဝကာဒိဘာဝ (ပု) [သာဝက + အာဒိ + ဘာဝ] အရိယာသာဝကအစရှိသည်တို့၏အဖြစ်။ ကာနာမ ကထာ အညေသံ သာဝကာဒိဘာဝမုပဂမနေတိ ဓမ္မေ သမ္ဘာဝနံ ဒီပေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၈။

သာဝကာနုရာဂါဘာဝ (ပု) [သာဝက + အနုရာဂ + ဘာဝ] တပည့်-သာဝက-(အဖြစ်၌) ကပ်ငြိ-တပ်စွန်း-စွဲလမ်းမှု-မရှိခြင်း။ တတ္ထ အာစရိယုဒ္ဒိ-အဘာဝေါ ဥပေက္ခကတာယ သာဝကာနုရာ-ဂါဘာဝေန ပရိဝါရပရိကမ္မတာဘာဝေါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။

သာဝကာလာပ (ပု) [သာဝက + အာလာပ] တပည့်-သာဝက-တို့၏-ခေါ်ဝေါ်-နှုတ်မြွက်-ခြင်း။ သတ္ထု ဂါရဝဝသေန သာဝကာလာပံ ကရောန္တော "အာဝုသော ဘိက္ခဝေ"တိ အာဟ။ အံ၊ ၆။ ၃၃။

သာဝဇ္ဇ (တိ) [သဟ + အဝဇ္ဇ။ အဝဇ္ဇံ ဝုစ္စတိ ဂရဟိတဗ္ဗံ၊ သဟ အဝဇ္ဇေဟိတိ သာဝဇ္ဇော။ ဂါရယ္ဟော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၆၁။ အဝဇ္ဇသဒ္ဒေါ ဒေါသတ္ထော၊ ဂါရယ္ဟပရိယာယတ္တာ အသဒ္ဒသ စ တဗ္ဘာဝတ္ထိတောတိ အာဟ "သဒေါ-သော"တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၁။ သာဝဇ္ဇ-သံ။ သာဝဇ္ဇ-ပါကတ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) (အဝိဇ္ဇာ-ရာဂ-လောဘ-စသော) အပြစ်နှင့် တကွဖြစ်သော-အကုသိုလ်-အမှု-သူ။ (၂) သာဝဇ္ဇသုတ် ၃-သုတ်။ (၁) အပိ စေတ္ထ သာဝဇ္ဇာ (ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃) တိ သဒေါသာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၀။ သာဝဇ္ဇော (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၉) တိ တဏ္ဍာဒိဋ္ဌာဒိဝသေန သဒေါသော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၈။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄။ အဝိဇ္ဇာရာဂါဒိဟိ သဟ ဝဇ္ဇေဟိတိ သာဝဇ္ဇံ၊ အကုသလံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၃။ သဟ အဝဇ္ဇေဟိ လောဘာဒိဟိ ဝတ္တတိတိ သာဝဇ္ဇံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။ (၂) ကတမေဟိ တိဟိ? သာဝဇ္ဇေန ကာယကမ္မေန သာဝဇ္ဇေန ဝစီကမ္မေန သာဝဇ္ဇေန မနောကမ္မေန၊ ဣမေဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ တိဟိ ဓမ္မေဟိ သမန္နာဂတော ယထာဘတံ နိက္ခိတ္တော ဧဝံ နိရယေ။ အံ၊ ၁။ ၂၉၆-၉။

သာဝဇ္ဇကမ္မ (နာ) [သာဝဇ္ဇ + ကမ္မ] အပြစ် (မည်းနက်-မည်းနက်သောအကျိုးရှိ) နှင့်တကွဖြစ်-သောကံ။ သာဝဇ္ဇကမ္မံ ဝုစ္စတိ ကဏ္ဍ ကဏ္ဍ-ဝိပါကံ။ မဟာနိ။ ၂၄၃။

သာဝဇ္ဇကာမဂုဏ္ဏပရိဘောဂရသ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + ကာမဂုဏ္ဏ + ပရိဘောဂရသ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော ကာမဂုဏ်၌ သုံးဆောင်ခံစားခြင်းအရသာ။ အနဝဇ္ဇေန ပရိဘုဉ္ဇနရသေန သာဝဇ္ဇကာမဂုဏ္ဏပရိဘောဂရသံ သမာ-နေတွာ။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။

သာဝဇ္ဇကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သာဝဇ္ဇ + ကိရိယ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော-ပြုမှု-အပ်-ခြင်း သာဝဇ္ဇကိရိယာ။ အရဟတ္တပတ္တိယာ ပရတော ပန သာဝဇ္ဇကိရိယာယ သမ္ဘဝေါယေဝ နတ္ထိ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၄၉။

သာဝဇ္ဇကိရိယဟေတု (ပု) [သာဝဇ္ဇကိရိယ + ဟေတု] အပြစ်နှင့်တကွပြုအပ်သော (ကာယကံအစရှိသည်တို့၏) အကြောင်း။ ဇာတိဝသေန တာဝ အကုသလာ ဝေဒနာ သာဝဇ္ဇကိရိယာဟေတုတော ကိလေသသန္ဓာ-ပဘာဝတော စ ----။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။

သာဝဇ္ဇကိလေသဘူတဘာဝ (တိ) [သာဝဇ္ဇကိ-လေသ + ဘူတဘာဝ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွ ဖြစ်-သောကိလေသာဖြစ်၍ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ (ဥဒကသုဒ္ဓိကအယူ)။ ဥဒကသုဒ္ဓိကော နေ ကေ-သေန အပါယူပဂေါ၊ လဒ္ဓိယာ ပန သာဝဇ္ဇ-ကိလေသဘူတဘာဝတော အာယာစတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၁။

သာဝဇ္ဇ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + အတ္ထ = တ္ထ-ကို ၆-ပြု။] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော-အနက်-သဘော၊ (ဘယ, အကုသလ)။ တတြ ဘယံ သာဝဇ္ဇ၌ေန အကုသလံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၇။ သာဝဇ္ဇ၌ေန အကောသလ္လသမ္ဘူတ၌ေန စ အကုသလာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

သာဝ္ဇတရ (တိ) [သာဝ္ဇ + တရ] အလွန်အကဲ-ထူးကဲ-ကြီးလေးသော-အပြစ်ရှိသော၊ သူ။ တေသု ပုရိမော နှ တထာ သာဝ္ဇော၊ ယထာ ဒုတိယော သာဝ္ဇတရာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၃။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၉၇။

သာဝ္ဇတာဝိသိဋ္ဌ (ပု) [သာဝ္ဇတာ + ဝိသိဋ္ဌ] အပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အထူးပြုအပ်သော (တရား)။ တံသဘာဝေါ စေတ္ထ သာဝ္ဇ-တာဝိသိဋ္ဌော ဒဿနပဟာတဗ္ဗဘာဝေါ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၄။

သာဝ္ဇဒ္ဒယပရိဝဇ္ဇန (နာ) [သာဝ္ဇဒ္ဒယ + ပရိဝဇ္ဇန] အပြစ်နှစ်ပါးကို-စွန့်လွှတ်-ရှောင်ကြဉ်-ခြင်း-သော (ဓမ္မဝိနယသိဒ္ဓိ)။ သာဝ္ဇဒ္ဒယပရိဝဇ္ဇန-တော ဓမ္မဝိနယသိဒ္ဓိ။ ဓမ္မေန ဝိသေသတော ပကတိသာဝ္ဇပရိစ္စာဂသိဒ္ဓိ၊ ဝိနယေန ပညတ္တိ-သာဝ္ဇပရိစ္စာဂသိဒ္ဓိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သာဝ္ဇဒုက္ခဝိပါက (ပု) [သာဝ္ဇ + ဒုက္ခဝိပါက] အပြစ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော-ဆင်းရဲင်းခြင်း အကျိုးရှိသော။ တံ လက္ခဏတော သာဝ္ဇ-ဒုက္ခဝိပါကံ သံကိလိဋ္ဌံ ဝါ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၁။

သာဝ္ဇဒုက္ခဝိပါကဋ္ဌ (ပု) [သာဝ္ဇ + ဒုက္ခဝိပါကဋ္ဌ] သာဝ္ဇဒုက္ခဝိပါက-ကြည့်။ တေသု လောဘော သယဉ္စ အကုသလော သာဝ္ဇဒုက္ခဝိပါကဋ္ဌေန ----။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။

သာဝ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏ (တိ) [သာဝ္ဇ + ဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏ] အပြစ်-နှင့်တကွဖြစ်-မကောင်း-ဆိုး-သော-မှတ်ကြောင်း-လက္ခဏာ-ရှိသောတရား၊ (အကုသိုလ်)။ သာဝ္ဇဒုက္ခ-ဝိပါကလက္ခဏာ အကုသလာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

သာဝ္ဇမမ္မ (ပု) [သာဝ္ဇ + ဓမ္မ] အပြစ်-နှင့်တကွ ဖြစ်-ရှိ-သောတရား။ သာဝ္ဇဓမ္မေ ပဇဟိတု-ကာမေနာပိ အကုသလပရိယေသနာ ကာတဗ္ဗာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၅။

သာဝ္ဇမမ္မနိဝတ္တနပရ (တိ) [သာဝ္ဇဓမ္မ + နိဝတ္တနပရ] အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သောတရား-ကို-ဆုတ်နစ်-လွန်မြတ်-တစ်ပါး-တစ်ခြား-သော (တရား)။ လောကုတ္တရဓမ္မမေဝါ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၂) တိ အဝေါရဏံ ပဋိပက္ခဘာဝတော သာဝ္ဇဓမ္မနိဝတ္တနပရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၉၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၁။

သာဝ္ဇဓမ္မပုစ္ဆာ (ထီ) [သာဝ္ဇဓမ္မ + ပုစ္ဆာ] အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သောတရားကို အကြောင်းပြု၍ (ဖြစ်သော)-မေးခွန်း-ပုစ္ဆာ။ အတီတပုစ္ဆာ (မဟာနိ။ ၂၆၄) တိ အတီတေ အာရဗ္ဘ ပုစ္ဆာ။ ---- အကုသလပုစ္ဆာ (မဟာနိ။ ၂၆၄) တိ သာဝ္ဇဓမ္မပုစ္ဆာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၂၃။

သာဝ္ဇဓမ္မသမုပ္ပတ္တိ (ထီ) [သာဝ္ဇဓမ္မ + သမုပ္ပတ္တိ] အပြစ်-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သောတရား၏ကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ သာဝ္ဇဓမ္မသမုပ္ပတ္တိယာ ဟိ စိတ္တသ အနဝဇ္ဇဘာဝေါ ဇဟိတော ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။

သာဝ္ဇန-သာဝ္ဇနက (တိ) [သဟ + အာဝ္ဇန + (က)] ဆင်ခြင်ခြင်း-ဆင်ခြင်တတ်သည့်-အာဝ္ဇန်းစိတ်-နှင့်တကွ-ဖြစ်-ရှိသော။ မနော-ဒ္ဒါရေ ပန မနောတိ သာဝ္ဇနကံ ဘဝင်္ဂစိတ္တံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၅။ ဧတသ္မိ သာဝ္ဇနတာယ ဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။

သာဝ္ဇနဘဝင် (နာ) [သာဝ္ဇန + ဘဝင်] **အာဝ္ဇန်း**နှင့်တကွဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်။ ပစ္ခယကထာယံ သာဝ္ဇနဘဝင်, "မနောသမ္ဘဿပစ္ခယာ အတ္ထိ

ကုသလော"တိအာဒိသု ဟိ သာဝဇ္ဇနမနော-သမ္မသော ဣစ္ဆိတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁။

သာဝဇ္ဇနမနောသမ္မသ (ပု) [သာဝဇ္ဇန + မနောသမ္မသ] သာဝဇ္ဇနဘဝင်-ကြည့်။

သာဝဇ္ဇပညတ္တိ (ထီ) [သာဝဇ္ဇ + ပညတ္တိ] သာဝဇ္ဇပညတ်အာပတ်၊ လောကဝဇ္ဇပညတ်အာပတ်။ သာဝဇ္ဇပညတ္တိ အာပတ္တိ ဇာနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ သာဝဇ္ဇပညတ္တိ (ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁) တိ လောကဝဇ္ဇာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၇။ ဝဇိရ။ ၉၃။

သာဝဇ္ဇပရိစ္ဆာဂသိဒ္ဓိ (ထီ) [သာဝဇ္ဇ + ပရိစ္ဆာဂသိဒ္ဓိ] (လောကပညတ်) အပြစ်ကို စွန့်လွှတ်ခြင်းအားဖြင့် ပြီးစီးခြင်း။ ဓမ္မေန ဟိ ဝိသေသတော ပကတိသာဝဇ္ဇပရိစ္ဆာဂသိဒ္ဓိ၊ ဝိနယေန ပညတ္တိ သာဝဇ္ဇပရိစ္ဆာဂသိဒ္ဓိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၆။

သာဝဇ္ဇပိဏ္ဍ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + ပိဏ္ဍ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောဆွမ်း။ လာဘေန လာဘံ နိဇိဂီသနတာတိ ဧဝရူပေန မိစ္ဆာဇီဝေန ဝါ ဥပ္ပါဒိတာ စတ္တာရော ပစ္စယာ၊ ဓမ္မေန ဥပ္ပါဒိ-တာပိ အပစ္စဝေက္ခိတ္တာ ပရိဘုတ္တာ သာဝဇ္ဇ-ပိဏ္ဍော နာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၆၇။

သာဝဇ္ဇဘယ (နာ) [သာဝဇ္ဇ + ဘယ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော-ဘေး-ရန်-ကြောက်ခြင်း။ ဧကမေဝ စေတံ သာဝဇ္ဇဘယံ ကာယေ ဆဗ္ဗိ-တတ္တသ၊ စိတ္တေ စ ကာယေ စ ထဒ္ဓဘာဝသ ဥပ္ပါဒနဝသေန ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၅။

သာဝဇ္ဇဘောဇိ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + ဘောဇိ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော ဘောဇဉ်ကို စားသုံးလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်။ ကတမော စ ပုဂ္ဂလော သာဝဇ္ဇဘောဂီ? ဣဓေကစ္စော ပုဂ္ဂလော ကုဟနာယ လပနာယ ---- ပဋိလဘိတ္တာ ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော သာဝဇ္ဇဘောဇီ။ စူဠနိ။ ၂၅၈။

သာဝဇ္ဇလက္ခဏ (နာ) [သာဝဇ္ဇ + လက္ခဏ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော-မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာ-အမှတ်အသား။ ဂါရယှဘာဝတော ဝါ သာဝဇ္ဇလက္ခဏံ သံကိလေသဘာဝရသံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၆။

သာဝဇ္ဇဝစန (နာ) [သာဝဇ္ဇ + ဝစန] သာဝဇ္ဇ ဟူသော-သဒ္ဒါ-ပုဒ်။ တတ္ထ သာဝဇ္ဇဝစနေန အကုသလာနံ ပဝတ္တိဒုက္ခတံ ဒဿေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၀။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၁-၂။

သာဝဇ္ဇဝစနမတ္တ (နာ) [သာဝဇ္ဇဝစန + မတ္တ] သာဝဇ္ဇဟူသော-သဒ္ဒါ-ပုဒ်-မျှသာ။ အကုသ-လဝိပါကာတိ သာဝဇ္ဇဝစနမတ္တေန တေသမ္ပိ အကုသလတာပတ္တိဒေါသံ ဒိသ္မာ ----။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၁။

သာဝဇ္ဇဝိဘာဂ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + ဝိဘာဂ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော (အနည်းအများ) ဝေဖန်ခြင်း။ ဝစနပထသ ပန အဓိပ္ပေတတ္တာ တံ သာဝဇ္ဇဝိဘာဂေန ဂဟေတဗ္ဗန္တိ အာဟ "အပ္ပသာဝဇ္ဇံ ဝါ မဟာသာဝဇ္ဇံ ဝါ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၂။

သာဝဇ္ဇဝုတ္တိ (ထီ) [သာဝဇ္ဇ + ဝုတ္တိ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောဖြစ်ခြင်း။ ယတော ယတော သာဝဇ္ဇဝုတ္တိတော အယောနိသောမနသိကာ-ရတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။

သာဝဇ္ဇသဒ္ဒါတ (တိ) [သာဝဇ္ဇ + သဒ္ဒါတ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-၏ဟုခေါ်ဆို-ထင်ရှား-ထား အပ်-သော။ အကုသလာ အကုသလသဒ္ဒါ-တာ၊ သာဝဇ္ဇာ သာဝဇ္ဇသဒ္ဒါတာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၄။ အကုသလာ အကုသလသဒ္ဒါတာတိ အကုသ-

လာ စေဝ အကုသလာတိ စ သခ်ါတာ ဥတာ ကောဌာသ် ဝါ ကတ္တာ ဌပိတာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၀။

သာဝဇ္ဇသညီ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + သညီ] အပြစ်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-၏ဟု-အမှတ်-သညာ-ထားလေ့ရှိသူ။ ဇတ္ထ စ သုရာပါနမေဝ သာဝဇ္ဇံ, အယံ ပန သဗ္ဗေသုပိ သာဝဇ္ဇသညီ။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၅၀။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၆။

သာဝဇ္ဇသဘာဝ (ပု) [သာဝဇ္ဇ + သဘာဝ] အပြစ်ရှိသော-သဘော-သဘာဝ။ အနဝဇ္ဇ-သဘာဝေန သာဝဇ္ဇသဘာဝံ သမ္မိသ္မေတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၆၄။

သာဝဇ္ဇသုခါနုဘာဝ (တိ) [သာဝဇ္ဇသုခ + အနုဘာဝ] အပြစ်ရှိသောချမ်းသာကို ခံစားသော။ ယဒိပိ သာဝဇ္ဇသုခါနုဘာဝေ ဗလဝတီယေဝ အဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇမာနအာဒီနဝံ ပဋိစ္စာဒေန္တီ တိဋ္ဌတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၉၄။

သာဝဇ္ဇသုတ္တ (နာ) [သာဝဇ္ဇ + သုတ္တ] သာဝဇ္ဇ (၂) ကြည့်။

သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇဝစီဘေဒ (ပု) [သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇ + ဝစီဘေဒ] အပြစ်ရှိသောနှုတ်မြွက်ခြင်း, အပြစ်မရှိသောနှုတ်မြွက်ခြင်း။ ဝစီဘေဒဿ ဥပကာ-ရကော ဝိတက္ကော သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇဝစီဘေဒေ နိဝတ္တနပဝတ္တနကရာယ ----။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃၈။

သာဝဇ္ဇာဘာဝ (တိ) [သာဝဇ္ဇ + အဘာဝ] အပြစ်နှင့်တကွမဖြစ်ခြင်း၊ ကင်းသောအပြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ အနုဂ္ဂဟပူဇနီစ္စာဝသေန ဟိ အတ္တနော ဒေယျဝတ္ထုပရိစ္စာဂေါ ဒါနံ ဘယ-ရာဂလဒ္ဓုကာမကုလာဒိဝသေန သာဝဇ္ဇာဘာဝ-တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၉။

သာဝဇ္ဇ° (တိ) [သဟ + အာဝဇ္ဇ။ သဟ အာဝဇ္ဇေဟိတိ သာဝဇ္ဇော။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၃၂၆။] (၁) ရေဝဲ-ဝဲ-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော (မြစ်၊ သမုဒ္ဒရာ)။ (၂) ရေဝဲ-ဝဲ-နှင့်တူသော-ကိလေသာဝဲ-ကာမဂုဏ်ဝဲ-တို့နှင့်တကွ-ဖြစ်-ရှိ-သော။ (၁) အယံ အရဟာ ဘိက္ခဝေ သဠိမိ သာဝဇ္ဇံ သဂဟံ သရက္ခသံ စက္ခုသမုဒ္ဒံ အတရိတိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၁၀။ သာဝဇ္ဇာ နဒိယော ပဒရာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၄။ (၂) ကိလေသာဝဇ္ဇေဟိ သာဝဇ္ဇံ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၄၉။ သာဝဇ္ဇ (ဣတိဝုတ်။ ၂၃၅) နှင့် ပဋ္ဌာကာမဂုဏာ-ဝဇ္ဇေဟိ သဟ အာဝဇ္ဇံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၀၆။

သာဝဇ္ဇ² (နာ) [ဆ + အာဝဇ္ဇ?] (အံ-ဟုခေါ်သော ဗိန္ဒု-အပြောက်-) ခြောက်ခုပါသော-ကြွေ-ကြွေအန်-အန်စာ။ အဌကံ မာလိကံ ဝုတ္တံ၊ သာဝဇ္ဇဉ္စ ဆကံ မတံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၈၂။

သာဝဏ (ပု) [သဝဏ + ဏ။ သဝဏေန ယုတ္တော မာသော သာဝဏော၊ သာဝဏီ။ ရူ။ ၃၇၆။ သာဝဏီ အသ ပုဏ္ဏမာသီတိ သာဝဏော။ နိရုတ္တိ။ ၄၄၅။ သာဝဏနက္ခတ္တေန ယုတ္တာ ပုဏ္ဏမာသီ သာဝဏီ၊ သာ ယတြ မာသေ၊ သော သာဝဏော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဣဝဏ-သံ။ သာဝဏ-ပါဠိတ။] ဝါခေါင်လ။ တောင်ပေါက် ဓာန်သျှ၊ စာမျက်နှာ ၅၇၊ ဂါထာ ၅၇-၌ (နံကာလ-ပေါရာဏ) ဟု ပါရှိသောကြောင့် နက်-မပါသင့်၊ နံကာလ-ဟုသာ လက်ဦးအ-တိုင်းရှိသင့်သည်။ (လပြည့်နေ့၌ လနှင့် သဝဏ သရဝဏ်နက္ခတ်ယှဉ်လျက် ထွက်သည့် ပဋ္ဌမ-လ)။ ဝဿံ ဥက္ကမိတုကာမော (ဝိ၊ ၃။ ၁၉၂) တိ ဝဿနာမကံ ပဌမမာသံ ဥက္ကမိတုကာမော၊ သဝဏမာသံ အကတ္တာ ပုန အာသာဠှိမာသ-မေဝ ကတ္တုကာမောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။

၃၄၉။ တသ္မိ ဝသေဝ သာဝကော၊ မာသေ နဝမဒိဝသေ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၅၆။

သာဝကပေါ့ဌပါဒမာသ (ပု) [သာဝက + ပေါ့ဌပါဒမာသ] သာဝကလနှင့် ပေါ့ဌပါဒလ၊ ဝါခေါင်လနှင့် တော်သလင်းလ။ (ဝဿာန ဥတု)။ သော ပန ဝဿာနော ဥတု သာဝက-ပေါ့ဌပါဒမာသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၉။

သာဝကမာသ (ပု) [သာဝက + မာသ] သာဝက-ကြည့်။

သာဝကမာသကာဋပက္ခ (ပု) [သာဝကမာသ + ကာဋပက္ခ] ဝါခေါင်လဆုပ်ပက္ခ၊ ဝါခေါင်လ ပြည့်ကျော်။ ကာဋပက္ခသာ (ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁) တိ သာဝကမာသကာဋပက္ခသ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၆။

သာဝကမာသကာဋပက္ခပဋ္ဌမီ (ထီ) [သာဝကမာသကာဋပက္ခ + ပဋ္ဌမီ] ဝါခေါင်-လဆုပ်-လပြည့်ကျော်-ငါးရက်။ တသ္မာ အာသဠှိမာသကာဋပက္ခပဋိပါဒတော ယာဝ သာဝကမာသကာဋပက္ခပဋ္ဌမီ၊ တာဝ ပဋ္ဌဒိ-ဝသာဓိကော ဧကမာသော ဟောတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၇။

သာဝတိ (ထီ) [? တကပဏ္ဏိ-ပုဒ်အဖွင့် ပေါရာဏ သီဟိုဠ်စကားဖြစ်ဘွယ်ရှိသည်။ တကပဏ္ဏိ-အဖွင့်ဋီကာမျှားမှာ ဝဇိရ။ ၄စာ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂။ (ရှိန်းခိုပင်၏) အရှက်ခြောက် (သျှ)။ ရှိန်းခိုသီး။ (တကပဏ္ဏိတိ တသ ဖလပါကောဒကံ။ ဝဇိရ။ ၄စာ-အလို)။] တကပဏ္ဏိ သာဝတိ ဧဝ ကာတဗ္ဗာ"တိ လိခိတံ။ ဝဇိရ။ ၃၂၀။ တကပဏ္ဏိ (ဝိ၊ ၃။ ၉၃) နှိ ပလာသေ ဘဇ္ဇိတ္တာ ကတသိလေသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၆၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂။

သာဝတ္ထာဘိမုခ (ပု) [သာဝတ္ထိ + အဘိမုခ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-သို့-ရှေးရှု-လျက်-သော၊ သူ။ "ဘဂဝတော ဧတမတ္ထံ အာရောစေသာ-မိ"တိ သာဝတ္ထာဘိမုခေါ ဂန္တာ အနုပုဗ္ဗေန ဘဂဝန္တံ ဥပသင်္ကမိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၅။

သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထီ (ထီ) [သာဝတ္ထ + ဏ + ဣ]။ သဗ္ဗ + အတ္ထိ=သဗ္ဗတ္ထိ=သာဝတ္ထိ (သဝိ + အသ္သိ=သဝိသ္သိ=သာဝတ္ထိ) သဗ္ဗ + အတ္ထ + ဏ္ဏ။ သဝတ္ထသ နာမ ဏ္ဏသိနော နိဝါသဋ္ဌာနေ မာပိတာ နာရီ သာဝတ္ထိ၊ သဗ္ဗမေတ္ထ အတ္ထိတိ နိရုတ္တိနယေန သာဝတ္ထိ (သာဝတ္ထီ)။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ ပါဏိနီ။ ၄၊ ၂။ ၆၈၊ ၁၂၃။ ဝိလျံမာန် တို့၌လာသော ကာကန္ဒီ ပုဒ်ကဲ့သို့။ သဗ္ဗံ ဓန'မေတ္ထ အတ္ထိတိ ဝါ သာဝတ္ထိ၊ သဗ္ဗသ သာဝေါ ဓနဝါစကော အတ္ထသဒ္ဒေါ ဏ္ဏ၊ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၀၀။ ဣဝသတိ၊ ဣဝသတိ-သံ။ သာဝတ္ထိ-ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ ဝိလျံ-၌ကား ဣဝသ္ယ (=သာဝတ္ထ) သာဝတ္ထမည်သောဘုရင် (ရသေ့) စတင်တည်ထောင်ဖန်ဆင်းအပ်သောမြို့ဟု ဖွင့်ပြသည်။ သာဝတ္ထိ-သာဝတ္ထိ-မည်သောမြို့။ (ရှေး ရာမမင်းလက်ထက်၌ ဣဝသ္ယိ-ဟူ၍ဌင်း၊ ဓမ္မပဒ္ဓန, ဓမ္မပူရီဟူ၍ဌင်း ခေါ်သည်၊ ဗုဒ္ဓခေတ်၌ ကျော်ကြားသည့် မြို့ကြီးခြောက်မြို့အပါ အဝင်ဖြစ်၍ သာဝတ္ထိ-ဟု ကျော်ကြားသည်။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၁။ ယခုခေတ် သဟေဋ် မဟေဋ်ဟု ခေါ်ကြသည်။ ကောတ္ထုဘ။] ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ သာဝတ္ထိယံ ဝိဟရတိ ဇေတဝနေ အနာထပိဏ္ဍိကသ အာရာမေ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၇။ မ၊ ၁။ ၈။ သာဝတ္ထိ (မ၊ ၁။ ၈၈) တိ သဝတ္ထသ ဏ္ဏသိနော နိဝါသဋ္ဌာနဘူတာ နဂရီ၊ ယထာ ကာကန္ဒီ မာကန္ဒီ ကောသမ္ဗီတိ ဧဝံ တာဝ အဗ္ဘရစိန္တကာ။ အဋ္ဌကထာစရိယာ ပန

ဘဏ္ဍန် "ယံကိဉ္စိ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိ-ဘောဂံ သဗ္ဗမေတ္ထ အတ္ထိ"တိ သာဝတ္ထိ။ သတ္ထသမာယောဂေ စ ကိံဘဏ္ဍမတ္ထိတိ ပုစ္ဆိတေ သဗ္ဗမတ္ထိတိ ဝစနမုပါဒါယ သာဝတ္ထိ။ သဗ္ဗဒါ သတ္ဌုပကရဏာ၊ သာဝတ္ထိယံ သမာဟိတံ။ တသ္မာ သဗ္ဗမုပါဒါယ၊ သာဝတ္ထိတိ ပဝုစ္စတိ။ မ၊ ၆။ ၆၂။ သာဝတ္ထိယ (သုတ္တနိ။ ၃၁၉) နှိ ဧဝံ နာမကေ နဂရေ။ တံ ကိရ ---- "သာဝတ္ထိ"တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၉၃။ ဥဒါန၊ ၆။ ၅၀။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၇။

သာဝတ္ထိက (တိ) [သာဝတ္ထိ + က] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-၌-မွေးဖွား-ဖြစ်-နေ-သော၊ သူ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၆၄။

သာဝတ္ထိကိတ္တန (နာ) [သာဝတ္ထိ + ကိတ္တန] သာဝတ္ထိ-သဒ္ဒါ-ပုဒ်-ကို-ပြော-ကြား-သိ-စေ-ခြင်း။ ဧဝမာဒိနာ (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂) တိ အာဒိ-သဒ္ဒေန သာဝတ္ထိကိတ္တနေန ရူပကာယသ အနုဂ္ဂဏှန် ဒသေတိ၊ ဇေတဝနာဒိကိတ္တနေန ဓမ္မကာယသ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၄၀။

သာဝတ္ထိဂမန (နာ) [သာဝတ္ထိ + ဂမန] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-သို့-သွား-ရောက်-ရာ၊ (အခါကာလ)။ အညသ္မိံ ကာလေ သာဝတ္ထိဂမနေ ဥပ္ပန္နံ ဝတ္ထုံ ဣဓ အာပတ္တိဒဿနတ္ထံ အာဟရိတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၅၂၆။

သာဝတ္ထိဂါမိပုရိသ (ပု) [သာဝတ္ထိဂါမိ + ပုရိသ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-သို့-သွားလေ့ရှိသော-ယောကျ်ား။ ထေရသ သန္ဓိကံ ဂန္တှာ သာဝတ္ထိ-ဂါမိပုရိသံ ဝိယ အတ္တာနံ ဉာပေတ္တာ ----။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၀။

သာဝတ္ထိဇနပဒ (ပု) [သာဝတ္ထိ + ဇနပဒ] သာဝတ္ထိ-နာမည်ရ-မည်-သော ဇနပုဒ်။ ထေရသ ဝသနဋ္ဌာနတော သာဝတ္ထိဇနပဒေါ ပုရတ္ထိမဒိသာဘာဂေ ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၂။

သာဝတ္ထိဇေတဝန (ပု) [သာဝတ္ထိ + ဇေတဝန] သာဝတ္ထိမြို့ ဇေတဝန်ကျောင်း။ နာနာဌာနဘူ-တတ္တာ သာဝတ္ထိဇေတဝနံ၊ "ဧကံ သမယ"နှိ စ ဝုတ္တတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၉။

သာဝတ္ထိဒ္ဒါရ (နာ) [သာဝတ္ထိ + ဒ္ဒါရ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-တံခါး။ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ ဒေဝလောကတော စဝိတ္တာ ဇေဋ္ဌကဒေ-ဝပုတ္တော သာဝတ္ထိဒ္ဒါရေ ကေဝဋ္ဋဂါမော အတ္ထိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၃။

သာဝတ္ထိနဂရ (နာ) [သာဝတ္ထိ + နဂရ] သာဝတ္ထိ-ပြည့်-မြို့။ အမှာကံ ဘဂဝတော ကာလေ သာဝတ္ထိနဂရေ မဟာဘောဂကုလေ နိဗ္ဗတ္တော။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၁၈။

သာဝတ္ထိနဂရဒ္ဒါရ (နာ) [သာဝတ္ထိနဂရ + ဒ္ဒါရ] သာဝတ္ထိဒ္ဒါရ-ကြည့်။ အထ ဝိသာခါ သာဝတ္ထိ-နဂရဒ္ဒါရံ ပတ္တကာလေ စိန္တေသိ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၆။

သာဝတ္ထိနဂရဝါသီ (ပု၊ နာ) [သာဝတ္ထိနဂရ + ဝါသီ။ ထီ-၌ --ဝါသိနီ။] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-၌ နေ-လေ့ရှိသော၊ သူ။ ထေရော သာဝတ္ထိနဂရဝါ-သိနိ ကုလာနိ ဝိသာခ္ခ ဥပါသိကံ ပကြောသ-ပေတ္တာ သောဝေန္တော ----။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၇။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၁။

သာဝတ္ထိနိဒါန (နာ) [သာဝတ္ထိ + နိဒါန] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-ဟူသော နေရာဌာန-နိဒါန်း-အ-ကြောင်းရင်း-ရှိသော။ သာဝတ္ထိနိဒါနံ။ အထ ခေါ အညတရာ ဒေဝတာ ----။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၆၊ ၉၄။

သာဝတ္ထိပဘုတိ (တိ) [သာဝတ္ထိ + ပဘုတိ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-အစရှိသော၊ (မြို့)။ သာဝတ္ထိပဘုတိနံ နဂရာနံ၊ ဝဏ္ဏနာ ကတာ ဟေဋ္ဌာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂။

သာဝတ္ထိပုရ (နာ) [သာဝတ္ထိ + ပုရ] သာဝတ္ထိနဂရ-ကြည့်။ အဋ္ဌကမန္ဒာဝဒေဝါနံ၊ သာဝတ္ထိပုရ-မုတ္တမံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၉၄။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၁။ အံ၊ ၈။ ၁။ ၃၇။

သာဝတ္ထိမဂ္ဂ (ပု) [သာဝတ္ထိ + မဂ္ဂ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-(တွင်းသို့-ဝင်-သွား-သော) လမ်း။ အဇ္ဇမေဝ သမ္ဘာသမ္ဘဒ္ဒံ ဒိသွာ ဓမ္မံ သုတ္တာ ပါတောဝ မာတာပိတရော ပဿိဿာမိ"တိ သာဝတ္ထိမဂ္ဂံ ပဟာယ သာယန္ဟသမယေ ဇေတဝနံ ပါဝိသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၈၇။

သာဝတ္ထိဝစန (နာ) [သာဝတ္ထိ + ဝစန] သာဝတ္ထိ ဟူသော-ပုဒ်-သဒ္ဒါ။ ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ ဟိဿ သာဝတ္ထိဝစနံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၉၆။ အံ၊ ၈။ ၁။ ၄၀။

သာဝတ္ထိဝါသိက (တိ) [သာဝတ္ထိ + ဝါသိက] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-၌-မွေးဖွား-နေထိုင်-သူ။ ယထာ သာကေတဝါသိနော သာဝတ္ထိဝါသိ-ကေ၊ သာဝတ္ထိဝါသိနော စ သာကေတဝါသိ-ကေ ပဿန္တိ၊ ဒေဝ အဓိဋ္ဌာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၂၄။

သာဝတ္ထိဝါသိကုလပရိယာပန္န (တိ) [သာဝတ္ထိဝါသိ + ကုလပရိယာပန္န] သာဝတ္ထိ-ပြည့်-မြို့-၌နေ သောအမျိုးတို့၌-အကျုံးဝင်-ပါဝင်-သော၊ သူ။ သတိပိ ဝိသာခါယ စ သာဝတ္ထိဝါသိကုလပရိ-ယာပန္နတ္တေ တဿာ တတ္ထ ပဓာနဒဿနတ္ထံ ----။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၃၅၀။ အံ၊ ၈။ ၁။ ၁၈၂။

သာဝတ္ထိဝါသီ (ပု၊ နာ) [သာဝတ္ထိ + ဝါသီ၊ ထိ-၌ -- ဝါသိနီ။] သာဝတ္ထိနဂရဝါသီ-ကြည့်။ သာဝတ္ထိဝါသိနီ ကိရ ဧကာ ဣတ္ထိ အတ္တနော ဂေဟံ ပိဏ္ဍာယ ပဝိဋ္ဌ ဧကံ ထေရံ ပဿိတ္တာ ----။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၂။ တဒါ ကိရ သာဝတ္ထိဝါ-သိနော အတ္တနော အတ္တနော ဂေဟေသု စ ဂေဟဒ္ဒါရေသု စ ----။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၁။

သာဝတ္ထိသာမန္တ (တိ) [သာဝတ္ထိ + သာမန္တ] သာဝတ္ထိ-ပြည်-မြို့-၏-ထက်ဝန်းကျင်-အနီး အရပ်။ ဗဟုံ ပါပကမ္မံ ကတ္တာ မရဏစဏ္ဍေန ဆိန္နာ သာဝတ္ထိသာမန္တေ စတူသု လောဟ-ကုမ္ဘီသု နိဗ္ဗတ္တာ ----။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၁။ ဓနံ ဒတ္တာ သာဝတ္ထိသာမန္တေ အမ္ဗရုက္ခေ ဆိန္နာ-ပယိသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၅။

သာဝတ္ထိရဏ (တိ) [သဟ + အဝတ္ထိရဏ] (ယခုအခါ၌) သာ-သာလျှင်-ဟုပိုင်းခြား-သတ်-မှတ်-ကန့်သတ်-ဆုံးဖြတ်-ခြင်း။ ဧတရဟိ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၉၅) တိ သာဝတ္ထိရဏမိဒံ ပဒန္တိ တဒတ္ထံ ဒဿေန္တော "ဣဒါနေဝါ"တိ ဝတ္တာ အဝတ္ထိ-ဏေန နိဝတ္တိတမတ္ထံ အာဟ "နဲ ဣတော ပရ"န္တိ။ ဒီ၊ ၈။ ၂။ ၁၀၈။ သာဝတ္ထိရဏဿ ဝေတ်-ဝစန် လောကသမညာ သိဒ္ဓံ သတ္တ ဣတ္ထိပုရိ-သာဒိ ဝိယ။ မ၊ ၈။ ၁။ ၂၃၉။ မ၊ ၈။ ၂။ ၄။

သာဝတ္ထိရဏတ္ထ (ပု) [သာဝတ္ထိရဏ + အတ္ထ] ဧဝ-သဒ္ဒါနှင့်တကွဖြစ်သောအနက်၊ အဝတ္ထိ-ရဏနှင့်တကွဖြစ်သောအနက်။ အပိ စေတ္ထ ဧဝ-သဒ္ဒေါ အယမတ္ထယောဇနာ ကရိယတိတိ တဒပေက္ခဿ သုတသဒ္ဒဿ သာဝတ္ထိ-ရဏတ္ထော ဝုတ္တော။ သီ၊ ၈။ သစ်၊ ၁။၁၅၀။

သာဝတ္ထိရဏဝစန (နာ) [သာဝတ္ထိရဏ + ဝစန] ဧဝ-သဒ္ဒါနှင့်တကွဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ အဝတ္ထိရဏ

နှင့်တကွဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ ပုဗ္ဗပဒါဝဓာရဏ-ဝသေန သာဝဓာရဏဝစနန္တိ အဝဓာရဏေန နိဝတ္တိတံ ဒသေတုံ ----။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၃။

သာဝဓာရဏသမာသ (ပု) [သာဝဓာရဏ + သမာသ] ဧဝ-သဒ္ဒါနှင့်တကွဖြစ်သော အဝ-ဓာရဏကမ္မဓာရည်းသမာသ်။ ဥဇုမေဝါ (ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉) တိ သာဝဓာရဏသမာသတံ ဝတ္တာ-တေန နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထံ အာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၀။

သာဝန (ထီ၊ နဝ) [သု + ဏော + ယု (+အာ)။ ထီ-၌ သာဝနာ။ ဣဝဏ-သံ။ (နဝ) သာဝဏ-ပါကတ။] (၁) သိစေခြင်း။ (၂) ကြားစေခြင်း။ (၃) အဖန်ဖန်ကြားစေခြင်း။ (၄) နားထောင်ခြင်း။ (၅) ကြားသိစေသည့်စကား-ကမ္မဝါစာ။ (ရဟန်းတော်များ-ကိစ္စ-ကံ-ဆောင်ရွက်ရာ၌ သုံးသည့်စကားရပ်)။ (၁) သိစေခြင်း။ ဧဝံ ဘိန္ဒိတဗ္ဗာနံ ဘိက္ခူနံ အတ္ထနော ဝစနသ-သာဝနေန ဝိညာပနေန။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၂။ (၂) ကြားစေခြင်း။ ယဒိ ဥပဇ္ဈာ-ယသ ဣမေသု ပဉ္စသု ပဒေသု ယသ-ကသိစိ ပဒသ ဝါစာယ ဝါ သာဝနံ-ကာယေန ဝါ အတ္ထဝိညာပနန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၈။ (၃) အဖန်ဖန်ကြားစေခြင်း။ သာဝန (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၂) ဣတိ စတုန္နံ ပရိသာနံ တိက္ခတ္တုံ ပရိဝါရေန အနုသာဝနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၇။ (၄) နားထောင်ခြင်း။ ဧကစ္စသ သုတသ သာဝနာ-ဝိယ၊ နမုသာ အနတိက္ကမိတဗ္ဗတော တသ္မာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၂။ (၅) ကြားသိစေသည့်စကား-ကမ္မဝါစာ။ (ရဟန်းတော်များ-ကိစ္စ-ကံ-ဆောင်ရွက်ရာ၌ သုံးသည့်စကားရပ်)။ အထ ဝါ ပန ကမ္မဝါစဗ္ဗန္ဓရေ အက္ခရသ ဝါ ပဒသ ဝါ အနုစ္စာရဏံ ဝါ ဒုရုစ္စာရဏံ ဝါ သာဝနာယ ဟာပနံ နာမ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၆။

သာဝနကိရိယာနိပ္ပတ္တိသဒ္ဒါတ (တိ) [သဝနကိရိယာ + နိပ္ပတ္တိသဒ္ဒါတ] ကြားခြင်းကိရိယာ၏-ပြီးခြင်း-ဟု-ခေါ်ဆို-သော၊ (ကိစ္စာဓိကရုဏ်း)။ တာ ဧဝ ဟိ ဧကသီမာယံ သာမဂ္ဂိမုပဂတာနံ ကမ္မပ္ပတ္တာနံ အနုမတိယာ သာဝနကိရိယာ-နိပ္ပတ္တိသဒ္ဒါတသ သံယဂ္ဂကိစ္စသဘာဝသ ကိစ္စာဓိကရဏသ အဓိဋ္ဌာနာဘာဝေန "ဌာနဝတ္ထုဘူမိယော"တိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၉။

သာဝနပဏ္ဏာရောပန (နဝ) [သာဝန + ပဏ္ဏာရောပန] ခပ်သိမ်းသောသူတို့ကို ကြား-ခြင်း၊ ကမ္မည်းတင်ခြင်း။ ဒေသစာရိတ္တန္တိ သာဝနပဏ္ဏာရောပနာဒိ တံ တံ ဒေသစာရိတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၄၂၄။

သာဝယ (ဗျ) [သု + ဏော + (တ္တာပစ္စယန္တ)] သာဝေတ္တာ-ကြည့်။ သဗ္ဗံ ဟရသု ဘဒ္ဒန္တေ၊ မဠ္ဆဒါသီတိ သာဝယ။ အပ၊ ၂။ ၂၄၂။ သာဝ-မ် ယဒိစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၄၊ ၁၇၇။

သာဝယတာ (ထီ) [သဟ + အဝယဝ + တာ] အစိတ်-အပိုင်း-နှင့် တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်။ အနေကတာ နိသိတတာ လိဂ်တာ သာဝယ-တာ ပရတန္တြတာတိ ဧဝမာဒယော အနေကေ-ဒေါသာ အာပဇ္ဇန္တိ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၄။

သာဝယတိ (ကာ၊ ကြို) [သု + ဏယ + တိ] သာဝေတိ-ကြည့်။

သာဝယာမိ (ကာ၊ ကြို) [သု + ဏော + မိ] သာဝေတိ-ကြည့်။ သုဏာထ မေ ဘိက္ခဝေါ သာဝယာမိ ဝေါ ဓမ္မံ ဓုတံ တဉ္စ စရာထ သဗ္ဗေ။ သုတ္တနိ။ ၃၃၆။ ကိလေသဓုနနကံ ပဋိပဒါဓမ္မံ

သာဝယာမိ ဝေါ။ သုတ္တနိ၊ ၌။ ၁၀၃။

သာဝယိတ္ထာ (ဗျ) [သု + ဏော + တ္ထာ] သာဝေတ္ထာ-ကြည့်။ သာဝယိတ္ထာ ကဏ္ဏာဘေရိ၊ မဟာဒါနံ ဒဒါမဟံ။ စရိယာ။ ၃၉၃။ သာဝယိတ္ထာတိ ယောသာပေတ္ထာ။ စရိယာ၊ ၌။ ၈၆။

သာဝယေ (ကာ၊ ကြို) [သု + ဏော + ဧယ္ယ] သာဝေတိ-ကြည့်။ သဒ္ဓမနုဿာဝေယ္ယာ (အံ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ ဓမ္မကထာ သဒ္ဓမနုဿာဝေယ္ယ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁၂။

သာဝယိသု (ကာ၊ ကြို) [သု + ဏော + ဥံ] သာဝေတိ-ကြည့်။ တေ အတိမနောဟရာနိ ဂီတာနိ ဗန္ဓိတ္ထာ ရာဇာနံ သာဝယိသု။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၂၅၆။

သာဝယုံ (ကာ၊ ကြို) [သု + ဏော + ဥံ] သာဝေတိ-ကြည့်။ တေ မယံ ဝစနံ သုတ္ထာ၊ ပိတုမာတု စ သာဝယုံ။ စရိယာ။ ၄၁၁။ သာဝယုန္တိ တေ မယ္ပ ---- ပိတုမာတု စ သာဝေသုံ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၉၅။

သာဝရဏ (တိ) [သဟ + အာဝရဏ] အပိတ်အပင်-အဆီးအတား-ရှိသော။ (အပိတ်အပင်-အဆီးအတား-ရှိခြင်း။ ဘာဝပွဓာန)။ တထာ ဂမ္ဘီရတာဒိဝိသေသရဟိတံ ပန ဉာဏံ ဥ-ယျေသု သာဝရဏတော ယထာဝုတ္တဂုဏ-ဝိသေသံ နာဝဟတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။

သာဝသေသ (တိ) [သဟ + အဝသေသ။ သာဝ၀ေမ-သံ။ သာဝသေသ-ပါကတ။] အကြွင်း-အကျန်-ရှိသော၊ အကြွင်း-အကျန်-နှင့်တကွဖြစ်သော၊ (က) အာပတ်။ (ခ) တိက်, ဒုက် (သုံးစုတရား, နှစ်စုတရား)။ (ဂ) သိက္ခာ ပုဒ်။ (ဃ) သဗ္ဗသဒ္ဓါ (စသည်)။ (င) ပါဠိ။ (က) သာဝသေသာ အာပတ္တိတိ ဝါ အနဝသေသာ အာပတ္တိတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၂။ သာဝသေသာတိ ဌပေတ္ထာ ပါရာဇိကံ သေသာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၁၅၇။ (ခ) ယေဟိ တိကဒုကာ သာဝသေသာတိ ပဒိဿန္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၇။ (ဂ) နိ စ ဗုဒ္ဓါ သာဝသေသံ ပါရာဇိကံ ပညာပေန္တိ။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၄။ (ဃ) တဒပေက္ခတ္ထာ သာဝသေ-သမိဒံ သဗ္ဗဝစနံ အစက္ခုကဝစနဗ္ဗာတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။ (င) ကမ္မသရိက္ခကဝိပါကဒဿန-ဝသေန ဣဓ ပါဠော သာဝသေသော ကထိတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။

သာဝသေသအတ္ထ (ပု) [သာဝသေသ + အတ္ထ] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော-အနက်။ ယထာနုသန္ဓိ အပ္ပတ္ထော သာဝသေ-သအတ္ထော ကိဉ္စိ ဝတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိတိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

သာဝသေသတာပတ္တိ (ထီ) [သာဝသေသတာ + အာပတ္တိ] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သည်၏အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း။ "ဉာဏသမ္ပ-ယုတ္တေ အဌန္ဆ ဟေတူနံ ပစ္စယာ"တိ ဇော္ဇာပိ ပါဌသ သာဝသေသတာပတ္တိတိ စေ? နိ ----။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။

သာဝသေသတ္ထ (ပု) [သာဝသေသ + အတ္ထ] သာဝသေသအတ္ထ-ကြည့်။ သဘာဝတ္ထော ဥ-ယျတ္ထော ပါဌာနုရူပတ္ထော တဒနုရူပတ္ထော, သာဝသေသတ္ထော, နိ ရ ဝ သေ သ တ္ထော နိ တ တ္ထော ----။ မဟာနိ၊ ၌။ ၅။ ဝ ဇိ ရ။ ၁၃၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇။

သာဝသေသဒုကသဒိသ (တိ) [သာဝသေသဒုက + သဒိသ] သာဝသေသဒုက်နှင့်တူသော၊ (သမ္ပဋိကမ္မဒုက်)။ သပ္ပဋိကမ္မဒုက် သာဝသေ-သဒုကသဒိသံ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၅၇။

သာဝေသသဒေသနတာ (ထီ) [သာဝေသ-ဒေသနာ + တာ] သာဝေသသဒေသနာ၏ အဖြစ်။ တသ ဝါ သာဝေသသဒေသနတာ အာပဇ္ဇတိတိ စောဒနံ မနသိကတ္တာ အာဟ "အဘိဓမ္မဘာဇနိယေ"တိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၆။

သာဝေသဒေါဟီ (ပု) [သာဝေသ + ဒေါဟီ] အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွ (ပစ္စည်း, နိုရည်-ကို) ညှစ်လေ့ရှိသော၊ သူ။ (ရဟန်း-နွားကျောင်းသား)။ ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သာဝေသ-ဒေါဟီ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၂၈၆။ အံ၊ ၃။ ၅၄၉။ ပဏ္ဏိတဂေါပါလကေန ဟိ ယာဝ ဝစ္ဆကဿ မံသလောဟိတံ သဏ္ဌာတိ၊ တာဝ ဧကံ ဒွေ ထနေ ဌပေတွာ သာဝသသဒေါဟိနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၂။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၅၁။

သာဝေသနိရဝေသဘာဝ (ပု) [သာဝေသ + နိရဝေသဘာဝ] (တရားတို့၏) အကြွင်းအကျန်ရှိသည်၏အဖြစ်, အကြွင်းအကျန်မရှိသည်၏အဖြစ်။ ဓမ္မာနံ သာဝေသနိရဝေ-သဘာဝေန တိကဒုကာနံ သပ္ပဒေသနိပ္ပဒေ-သတာ ဝုတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၇။

သာဝေသနိရောဓ (ပု) [သာဝေသ + နိရောဓ] (အဝိဇ္ဇာ၏) အကြွင်းအကျန်နှင့်တကွဖြစ်သောချုပ်ခြင်း။ ဟေဋ္ဌိမေန ဟိ မဂ္ဂတ္ထယေန ကေစိ သခ်ါရာ နိရုဇ္ဈန္တိ၊ ကေစိ နိရုဇ္ဈန္တိ အဝိဇ္ဇာယ သာဝေသနိရောဓာ၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေန ပနဿ အနဝေသနိရောဓာ ကေစိ သခ်ါရာ နိရုဇ္ဈန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၇။

သာဝေသပညတ္တိ (ထီ) [သာဝေသ + ပညတ္တိ] သာဝေသပညတ်။ တထာပိ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇသိက္ခာပဒေသု သာဝေသပညတ္တိ-ယာပိ သမ္ဘဝတော ဥပမ္ပဝ်သုကာယပိ ပထဝိ-ယာ ပါစိတ္တိယမေဝါတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅။

သာဝေသပဒတ္ထ (ပု) [သာဝေသ + ပဒတ္ထ] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောပုဒ်တို့၏ အနက်။ သာဝေသပဒတ္ထော ဟိ အယံ အတ္ထော။ အပ၊ ၁။ ၁၉၄။

သာဝေသပါဋ (ပု) [သာဝေသ + ပါဋ] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောပါဋ်။ အယံ ပန ယသ္မာ သာဝေသပါဋော အတ္ထော တသ္မာ ဝိဟာရိတုကာမေနာတိ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၂၀၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၅။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁။

သာဝေသပါဋဒဿန (နာ) [သာဝေသ + ပါဋဒဿန] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောပါဋ်ကိုရှုမြင်ရခြင်း။ တမ္ပိ အကာရဏံ အညထာပိ သာဝေသပါဋဒဿနတော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၀၅။

သာဝေသပါဋနယ (ပု) [သာဝေသ + ပါဋနယ] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော ပါဋ် (ပါဠိ) နည်း။ ဧဝံ သာဝေသ-ပါဋနယေန ပေတ္တ အတ္ထော ဒဋ္ဌော။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၇၁။

သာဝေသပဟာန (နာ) [သာဝေသ + ပဟာန] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သောပယ်ခြင်း။ ဧတေန သာဝေသပဟာနံ ဝုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၁။

သာဝေသမံသလောဟိတယုတ္ထ (တိ) [သာဝေသ + မံသလောဟိတ + ယုတ္ထ။ ဋီကာအလို ရှေ့ဆုံးက သေ-တစ်လုံးပါရမည်။] (ထိုထိုအရပ်၌) ကြွင်းကျန်သော အသားအသွေးနှင့်ယှဉ်သော (သူသေကောင်

ကိုယ်)။ သမ်သလောဟိတ (ဒီ၊ ၂။ ၂၃၅) နှင့် သာဝသေသမ်သလောဟိတယုတ္တံ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၂။ သာဝသေသမ်သလောဟိတယုတ္တနှင့် သဗ္ဗသော အခါဒိတတ္တာ တဟံ တဟံ သေသေန အပ္ပါဝသေသေန မ်သလောဟိ-တေန ယုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၀။

သာဝသေသရူပန (နာ) [သာဝသေသ + ရူပန] အကြွင်းအကျန်-ရှိ-နှင့်တကွဖြစ်-သော (အရာ) ကိုပြခြင်း။ ဧတ္ထ နိရဝသေသတ္ထေ သာဝသေသရူပနံ ကတံ။ တသ္မာ ဣဒ္ဓဖလေန နိပ္ဖလာဝ ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၀၂။

သာဝသေသာပတ္တိ (ထီ) [သာဝသေသ + အာပတ္တိ] သာဝသေသအာပတ်။ (ပါရာဇိကအာပတ်မှ တပါး အာပတ် ၆-ပါး)။ အနဝသေသံ အာပတ္တိ သာဝသေသာပတ္တိတိ ဒီပေန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၃၁၈။ ဆ အာပတ္တိကွန္ဓာ သာဝသေသာပတ္တိ နာမ၊ ဧကော ပါရာဇိကာပတ္တိကွန္ဓော အနဝသေ-သာပတ္တိ နာမ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၁၁၅။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၇၃။

သာဝသေသာယုက (တိ) [သာဝသေသ + အာယု + က] ကြွင်းကျန်သောအသက်ရှိသော၊ သူ။ ပရိတ္တာ စ ဘဝတာ ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ တဋ္ဌ ပန သာဝ-သေသာယုကသ ဝယသမ္ပန္နသ ----။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၃။

သာဝဿယ (တိ) [သဟ + အဝဿယ] မှီခို-အားထား-ရာရှိသော။ သာဝဿယော ဝသိဿာမိ၊ နော ကောစိ ကုဟိဿတိ။ အပ၊ ၂။ ၇၉။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၇။

သာဝိ (ဗျ) [သစ + ဏိ။ သာဝိ-ကား ချွတ်ယင်းနေခြင်းဖြစ်သည်၊ သာစိ-ဖြစ်သင့်သည်။] သာစိ-ကြည့်။ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲခြင်း။ သာစိယော-ဂေါ (ဒီ၊ ၁။ ၅) တိ ကုဋ္ဌိလယောဂေါ၊ ဧတေသံ ယေဝ ဥက္ကောဋ္ဌနာဒိနမေတံ နာမံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၇၈။ သဝနံ သဋ္ဌနံ သာဝိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၃။

သာဝိကာ (ထီ) [သု + ဏ္ဍ။ သာဝက-၏ ဣတ္ထိ လိင်။] သာဝက-ကြည့်။ ခေမာ နာမ ဘိက္ခုနီ၊ တသ္မ ဘဂဝတော သာဝိကာ အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။ သံ။ ၂။ ၅၄၄။

သာဝိဇ (တိ) [သဟ + အဝိဇ + အ] မသိမှု-အဝိဇ-တရားနှင့်တကွဖြစ်သော။ တဏှာယ မူလံ နာမ အဝိဇာ။ တသ္မာ သာဝိဇံ တဏှံ အဂ္ဂမဂ္ဂေန သမုဋ္ဌိဒ္ဓေတွာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၀။ ဝေဒနာပဘဝံ သာဝိဇံ တဏှံ ဒဿေတွာ ----။ မူလဋီ၊ ၂။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၁။

သာဝိတ (တိ) [သု + ဏော + တ။ သာဝေတိ-မှ။ ဣာဝိတ-သံ။ သာဝိအ-ပါကတ။ သာဝိယ-အဒ္ဓမာဂမိ။] ကြား-သိ-ကြားသိ-စေအပ်ပြီးသော။ တာယ စ ဝါစာယ ပရေသံ သာဝि-တာယ တသ္မ လာဘော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အယမ္ပိ ဝစီဝိညတ္တိ သာဝဇ္ဇာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၄။ တတိယ-ဝါရေ ပန သာဝိတတ္တာ မုတ္တောဝ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၅။

သာဝိတ္တိ-သာဝိတ္ထိ (ထီ) [သဝိတု + ဣတ္ထိ။ သဝိတုသ္မ ဣသိနော အယံ ဝါစာ သာဝိတ္တိ၊ ဣတ္ထိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၁၇။ သာဝိတုနော အပစ္စံ သာဝိတြော၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဝိတြ + ဣ-သာဝိတြီ-(သာဝိတ္ထိ)။ ကောတ္ထုဘ။ သာဝိတြီ-သံ။ သာဝိတ္ထိ-ပါကတ။] (၁) (ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်ရန် ရှေးဦးစွာ ရွတ်ဆိုရသော) အရိယာ သာဝိတ္ထိဂါထာ။ (၂) (ပြာဟ္မဏတို့ ဝေဒကျမ်း ကို မရွတ်ဆိုမီ ရှေးဦးစွာရွတ်ဆိုရသော) ဝေဒ

သာဝိတ္ထီဂါထာ။ (၁) တံ တံ သာဝိတ္ထိ ပုစ္ဆामိ၊ တိပဒံ စတုဝီသတက္ခရံ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၆။ စတုဝီသတက္ခရန္တိ တဿတ္ထော ---- ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊ ဓမ္မံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊ သံဃံ သရဏံ ဂစ္ဆာမီတိ ဣမံ အရိယသာဝိတ္ထိ သန္ဓာယ ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၀။ (၂) အဂ္ဂိဟုတ္တ-မုခါ ယညာ၊ သာဝိတ္ထီ ဆန္ဒသော မုခံ။ မ၊ ၂။ ၃၅၃။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၄။ ဝေဒေ သဒ္ဓါယန္တေဟိ ပဌမံ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗတော သာဝိတ္ထီ ဆန္ဒသော မုခန္တိ ဝုတ္တော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၈။ သာဝိတ္ထီ မုခံ ပဌမံ သဒ္ဓါယိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၁။

(ဝေဒသာဝိတ္ထီဂါထာကို အတိအကျသိသူ အလွန်နည်းပါး၍ အများသိစေခြင်းငှာ အနည်းငယ် မှတ်ချက်ရေးပါမည်။ ဣရုဝေဒ၊ ၃-မဏ္ဍ၊ ၆၂-သုတ္တ၊ ၁၀-ဂါထာ၌လာသော သာဝိတ္ထီဂါထာမှာ "တတ္ထဝိတု ဝိရေဏ္ဏံ၊ ဘဂ်ေါ ဒေဝသ္ဝ ဓီမဟိ၊ ဓိယော ယော နး ပြစောဒယာတ်" ဖြစ်သည်။ ယဇုဒေဝ- အဗျာယ-၃၆၊ မန္တာန် ၃-၌လာသော သာဝိတ္ထီဂါထာမှာ "သြဘူဘ်ား သွး–တံ သဝိတု ဝရေဏ္ဏံ၊ ဘဂ်ေါ ဒေဝသ္ဝ ဓီမဟိ၊ ဓိယော ယော နး ဒြစောဒယာတ်"ဖြစ်သည်။ အပ္ပတေးဓာန်၊ ဂါယတြီ-ပုဒ်။ သာဝိတ္ထီပုဒ် အဖွင့်-ဝိလျံခန်။ သစ္စတ္ထပကာသကကျမ်း၊ ၃၉-နှာ။ ၎င်းကို ပါဠိပြန်လျှင်-

"အုမ် ဘူရ ဘုဝး သွး-တံ သဝိတု ဝရေဏ္ဏံ၊ ဘဂ်ေါ ဒေဝသ ဓီမဟိ၊ ဓိယော ယော နော ပစောဒယေ" ဟုဖြစ်၏။ မြန်မာအနက်ပြန်လျှင်- အုမ်၊ ဗိသနိုး, သိဝ, ဗြာဟ္မာသုံးဦးကုန်သော။ ဘူရ ဘုဝး သွး၊ ဘုရား ဘုရား ဘုရား။ ယော သဝိတာ၊ အကြင်နေနတ်မင်းသည်။ နော၊ အကျွန်ုပ်တို့၏။ ဓိယော၊ အသိဉာဏ်တို့ကို။ ပစောဒယေ၊ နှိုးဆော်တတ်၏။ သဝိတု၊ နေမင်းဟူသော။ တဿ ဒေဝသ၊ ထိုနတ်မင်း၏။ ဝရေဏ္ဏံ၊ လိုလားနှစ်သက်ထိုက်သော။ တံ ဘဂ်ေါ-တံ ဘဂ်ံ၊ ထိုအလင်းရောင်ကို။ ဝါ၊ ထိုဘုန်းတန်ခိုးကို။ မယံ၊ အကျွန်ုပ်တို့သည်။ ဓီမဟိ-ဓိမ္မေ၊ နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ပါကုန်၏။ "တိပဒံ စတုဝီသတက္ခရံ" ဟူသော သုတ္တနိ။ ၃၄၆-ပါဠိအရ သာဝိတ္ထီဂါထာသည် ၃-ပါဒရှိ၍ ၂၄-လုံးစေ့ရမည်ဖြစ်ရကား ဘူရ ဘုဝး သွး-သုံးလုံးကို ချန်ရပေမည်၊ ၎င်းကိုရည်ရွယ်၍ "ဘူး ဘ်ုဝး သွး"ဣတိ သာဝိတ္ထီ ပုဗ္ဗကတ္တာ မုခံ ပုဗ္ဗဂ်ံမ-ဟူ၍ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁စ၄-၅-တို့၌ မိန့်ဆိုသည်။ ဣတိ-ကို အာဒျတ္ထ ကြံ။ ထို့ကြောင့် ဝေဒ သာဝိတ္ထီဂါထာစစ်စစ်ကို ဤသို့ သိအပ်၏-

တံ သဝိတု ဝရေဏိယံ၊
ဘဂ်ေါ ဒေဝသ ဓီမဟိ၊
ဓိယော ယော နော ပစောဒယေ။)

သာဝိတ္ထိအာဒိ (ပု) [သာဝိတ္ထိ + အာဒိ] သာဝိတ္ထိ ဆန်းအစရှိသော။ သာဝိတ္ထိအာဒီဟိ ဆန္ဒ-ဗန္ဓေဟိ စ ဝဂ္ဂဗန္ဓေဟိ စ သမ္ဘာဒေတ္တာ အာဂတန္တိ ဒသ္သေတိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၉၀။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၉၃။

သာဝိတ္ထိလက္ခဏဗျဉ္ဇနက (တိ) [သာဝိတ္ထိလက္ခဏ + ဗျဉ္ဇနက] သာဝိတ္ထိလက္ခဏာကို ပြတတ်သော။ ဣဒံ အတ္ထနော သမယသိဒ္ဓံ သာဝိတ္ထိ-လက္ခဏဗျဉ္ဇနကံ ပြဟ္မသရေန နိစ္ဆာရိတဝစနံ သုတ္တာဝ ----။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၀။

သာဝီ (ပု) [သာ + ဝိ + ကွိ။ သာနံ (သုနခံ) ဝိဗ္ဗတီတိ သာဝီ=(ဖွါဝိ-ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဝိဟ-ပါကတ)။] ခြေကောင်။ ပဉ္စနခေသု သတ္ထေသု သသကော သလ္လေကော ဂေါဓာ ခဂ္ဂိ (သာဝီ-သ္ပာမူ) ကုမ္ဘောတိ။ ပဉ္စသု သတ္ထေသု သသကော, သလ္လကော, ဂေါဓာ, ကပိ (သာဝီ)

(သျှာ၊ မူ) ကုမ္မောတိ ဣမေ ပဠေဝ သတ္တာ ဘက္ခိတဗ္ဗယုတ္တကာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅၃ဝ။ (ဤ စာမူ၌ ကပိ-ရှိ၏၊ ပဠုနခပုဒ်အဖွင့် ကပ္ပဒ္ဒုမ-၌ ခင်ဂီ-ခဂ္ဂိ-ဟုရှိ၏၊ ကြံ့မသတ္တဝါကို ဟော၏၊ ထိုပါဠိသည်သာ ရှေ့နောက် ယုတ္တိလည်းရ၏၊ ဤ၌ သျှာမူအတိုင်း ရေးပါသည်)။

သာဝေတဗ္ဗ (တိ) [သု + ဏော + တိ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄ဝ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၆။ သာဝေတိ-မှ။] ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-စေအပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ နိဒါန် ဥဒ္ဒိသိတ္တာ အဝသေသ် သုတေန သာဝေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅ဝ။ အာစရိ-ယေန ဟုတ္တာပိ ကမ္မဝါစာ နိ သာဝေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၈။

သာဝေတိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + တိ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄ဝ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၆။ ရူ။ ၅၄၄။ သုဏာတိ-၏ ကာရိုက်။ ဣဝဝယတိ-သံ။ သာဝေဣ-ပါကတ။] ကြား-သိ-ကြားသိ-နား လည်-စေ၊ ကြေညာ၏။ အယံ သာသနံ ဇဟိ-တုကာမော ပုစ္ဆိတုကာမော ဘိက္ခုဘာဝံ စဇိ-တုကာမော ဣမံ ဝါကျဘေဒံ ကရောတိတိ ဝိညာပေတိ သာဝေတိ ဇာနာပေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၄။ သဒ္ဒါရမ္ဘကံ ဝါ သာဝေတိ တတော သတ္တာ တံ ဒိသ္မာ ဝါ သုတ္တာ ဝါ သတိ ဝိဿဇ္ဇေတ္တာ ဝိဝဋ္ဋမုခါ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၅။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၈။

သာဝေတုံ (ကြိ) [သု + ဏော + တုံ။ နိရုတ္တိ။ တာဒိပစ္စယရာသိ။ ၅၁၃-နှာ။ ဣဝဝယိတု-သံ။] (၁) ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-စေ လော့။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၆။

သာဝေတု (ပု) [သု + ဏော + တု။ နိရုတ္တိ၊ တာဒိပစ္စယရာသိ။ ၅၁၃-နှာ။ ဣဝဝယတု-သံ။] (၁) ကြား-သိ-ကြားသိ-စေတတ်သော၊ သူ။ (၂) ပြန်ကြား-တဖန်ကြားသိစေ-ပြန်၍ ပြော-တတ်သော၊ သူ။ တတ္ထ နတ္ထိ ဟန္တာ ဝါ ယာတေတာ ဝါ သောတာ ဝါ သာဝေတာ ဝါ ဝိညာတာ ဝါ ဝိညာပေတာ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၃။ (၂) သာဝေတာ (အံ၊ ၃။ ၃၅) တိ တံ ဥဂ္ဂဏှိတ္တာ "ဣဒံ နာမ တုမ္ဟေဟိ ဝုတ္တ"န္တိ ပဋိသာဝေတာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁ဂ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁ဂ။

သာဝေတုကာမ (ပု) [သာဝေတု + ကာမ] ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-စေခြင်းငှာ-အလိုရှိ-စေ လို-သည်။ သာဝေတုကာမော နိ သာဝေတိ၊ အပစ္စက္ခာတာ ဟောတိ သိက္ခာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄။ သာဝေတုကာမော နိ သာဝေတီတိ ဒုဗ္ဗလ-ဘာဝံ အာဝိကတ္တာ သိက္ခံ ပစ္စက္ခဏ္ဏော ဝစီဘေဒံ နိ ကရောတိ အယံ ဝုစ္စတိ "သာဝေတုကာမော နိ သာဝေတီ"တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၁။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅။ ဝဇိရ။ ၉၈။

သာဝေတ္တာ (ဗျ) [သု + ဏော + တ္တာ] ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-ကြွေးကျော်-စေ၍။ အပ္ပေကစ္စေ နာမဂေါတ္တံ သာဝေတ္တာ ဇေကမန္တိ နိသီဒိ"သု။ ဒီ၊ ၂။ ၂၅၅။ မ၊ ၁။ ၃၅၄၊ ၃၆ဝ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅ဝ။

သာဝေတုံ (ဗျ) [သု + ဏော + တုံ] ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-စေခြင်းငှာ။ ပရိမဏ္ဍလေဟိ ပဒဗျဉ္ဇနေဟိ ကမ္မဝါစံ သာဝေတုံ ဗျဉ္ဇနံ ဝါ ပဒံ ဝါ ဟာပေတိ၊ အညထာ ဝါ ဝတ္တေတုံ အညထာ ဝဒတိ၊ အယံ အပုဗ္ဗိဗလော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၅။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၈၊ ၁ဝ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂ဝ။

သာဝေန္တ (ပု) [သု + ဏော + အန္တ] ကြား-သိ-ကြားသိ-နားလည်-စေ-လျက်-လိုသည်။ အပိ စ ဓမ္မဒေသနံ သာဝေန္တော ဇေမာဟ ဝိဝေကေ

သိက္ခာမသေတိ။ မဟာနိ။ ၁၀၉။ ဣဧေကစ္စော ဘိက္ခု ပရေသံ သာဝေန္တော ဧဝံ ဘဏတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၄။ "ဘန္တေ ကိတ္တက် ဌာနံ သာဝေန္တော ယောသေမိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၈။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၀။

သာဝေန္တိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + အန္တိ] သာဝေတိ-ကြည့်။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခူ သံယမဗ္ရေ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသမာနာ သဠ်စ္ဆ နဿ သာဝေန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၅။ သဠ်စ္ဆ နဿ သာဝေန္တိတိ ယထာ နဿ သုဏာန္တိ ဧဝံ ဘဏိဿာမာတိ သဠ်စ္ဆ သဏိကံ ဥဒ္ဒိသန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၄၀။

သာဝေဿာမိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + ဿာမိ] သာဝေတ-ကြည့်။ ဣမိနာ "ဣဒံ ပဒံ သာဝေဿာမိ"တိ သိက္ခံ ပစ္စက္ခာမိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၁။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၈၂။

သာဝေသိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + သိ] သာဝေတိ-ကြည့်။ တေနဋ္ဌေလိ ပဏာမေတ္တာ တိက္ခတ္တုံ နာမံ သာဝေတိ၊ ရာဇာဟံ ဘန္တေ ----။ သံ၊ ၁။ ၇၈။

သာဝေသိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + ဏ်] သာဝေတိ-ကြည့်။ ဣမိနာ ဟိ သော "ဧဝံ တိက္ခတ္တုံ သာဝကတ္တံ သာဝေသိ အာဝုသော"-တိ ဒီပေတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၂။

သာဝေသုံ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + ဥံ] သာဝေတိ-ကြည့်။ ပဗ္ဗဇိတကာမတာဒီပကံ မယ္ယံ ဝစနံ ပိတုမာတု စ သာဝေသုံ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၉၅။

သာဝေဟိ (ကာ၊ ကြိ) [သု + ဏော + ဟိ] သာဝေတိ-ကြည့်။ သဗ္ဗေ ဝ သိဝိနော ဒေဝ ကရောဟိ၊ အထ ဝါ နော ဒါသေ သာဝေတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဣယ် တံ့ မဟာရာဇ သာဝေဟိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၈။

သာသ° (ပု) [သသ + ဏ ။ သသနံ သာသော၊ ဘုသံ သသနမေတဿတ္ထိတိ ဝါ သာသော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၂၉။ သသတိ (သုဿတိ) အနေနာ-တိ သာသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဓွါသ-သံ။ သာသ-ပါကတ။] (၁) ပန်းနာ-ရပ်ကျပ်-ရောဂါ ကုတ်ဟီးနာ။ (မဟာသာသ, ဥဒ္ဓ, ဆိန္န, တမက, ခုဒ္ဒသာသ-ဟူ၍ ပန်းနာ ၅-မျိုးရှိသည်)။ (၂) ထွက်လေ-ထုတ်-မှုတ်-ခြင်း။ (၁) ကာသော သာသော ပိနာသော။ မဟာနိ။ ၁၀။ စူဠနိ။ ၂၈။ ကာသံ သာသံ ဒရံ ဗလ္ဗ၊ ခီဏမေဓော နိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၁၉၉။ သာသောတိ သွာသော ဥဂ္ဂါရရောဂေါ။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၅၁။ မဟောဒ္ဓဆိန္နတမက၊ ခုဒ္ဒ-ဘေဒေဟိ ပဠဓာ။ ဘိဇ္ဇတေ သော မဟာဗျာမိ၊ သာသော ဧကော ဝိသေသတော။ သာသ-နိဒါန။ မာဓဝနိဒါန်း။ ၁၆၇-နှာ။ (၂) အာဒိမ္ပိ သာသော အဿာသော။ သာရတ္ထ ၂။ ၁ဓဓ။

သာသ² (တိ) [သာသ + ဏ] ပန်းနာ-ရင်ကြပ်-ရောဂါရှိသော၊ သူ။ သာသာနဠ ပန ဣတ္ထိနံ ခီရံ အတိကဋ္ဌကာဒိဘေဒံ ဟောတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၃။

သာသ³ (ပု) [သသု + ဏ] ညှင်းဆဲခြင်း။ သာသနံ သာသော၊ သသု ဟိ'သာယန္တိ ဓာတု၊ ဟိ'သနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ လက်ာရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၅။

သာသက (တိ) [သာသ + ဏ္ဍ]။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁ဓ၆။ သာသတိ-မှ။ ထီ-ဌ် သာသိကာ။] ပြောဆို-ဆုံးမ-သင်ပြ-တတ်သော၊ သူ။ သာယံ ဝိပက္ခိကာ သေတိ၊ ဟတာ စက္ကေန သာသိ-ကာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ဟတာ စက္ကေန သာသိကာ-

တိ ယာနစက္ကေန ဟတာ သာသိကာ သကုဏိကာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၅၅။ တတ္ထာတိ တေသု သမထဝိပဿနံ ဘာဝယန္တေသု သာသိတဗ္ဗသာသကေသု။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၃၈။

သာသက် (တိ) [သဟ + အာသက်ာ + အ။ သဟ အာသက်ာယ ဝတ္တတီတိ သာသက်။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၄၈။ သာဓက်-သံ။] (၁) ယုံမှား-သံသယ-ရှိသော၊ ယုံမှား-သံသယ-ဖြစ်ဘွယ်နှင့် တကွဖြစ်သော။ (၂) ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၃) သာသက်သိက္ခာပုဒ်။ (၅) ကိုဗွိဒေဝ အသာရုပ္ပ ဒိသ္မာ "ဣဒံ ဣမိနာ ကတံ ဘဝိဿတီ"တိ ဧဝံ ပရေသံ အာသက်နိယသမာစာရော၊ အတ္တနာ-ယေဝ ဝါ သက်ာဟိ သရိတဗ္ဗသမာစာရော၊ သာသက်သမာစာရော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၇။ အဝိဿတ္ထာတိ သာသက်ာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၇။ နှ တထာ သေသာ ကုသလစိတ္တာနိတိ "ဝဋ္ဋနိယေဝါ"တိ သာသက် ဝဒတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ တဿ ဟိ (ပ) ဧဝံ သာသက်သမာစာရော ဟောတိ (အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၅၇) တိ ဧဝံသာသကော် သမာစာရော ဟောတီတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၄၀။ (၂) သော ပဿေယျ မဟန္တံ ဥဒကက္ခန္ဓံ ဩရိမံ တီရံ သာသက် သပ္ပဋိဘယံ။ မ၊ ၁။ ၁၈၈။ သံ၊ ၂။ ၃၈၂။ သာသက် နာမ ယတ္ထ စောရာနံ နိဝုတ္ထောကာသော ဒိဿတိ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅။ သာသကော် (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၅) တိ "ယဒိ ဥပသက်မိတ္တာ ဘဏ္ဍံ ဂဏှိဿာမိ၊ အာဝုမေနမံ ပဟရေယျာ"တိ ဘယေန သဠာတာ-သကော်။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈၇-၈။ သီဟဗျဂ္ဃာဒိ-ဘယေန သာသက်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။ (၃) သာသက် သံယိကေန စ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၈၁။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁။ အစ္ဆေကဗ္ဗာပိ သာသက် (ဝိ၊ ၅။ ၁၆၀) နှင့် အစ္ဆေကစိဝရသိက္ခာပဒဗ္ဗ တဒနန္တရမေဝ သာသက်သိက္ခာပဒဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၄၇။

သာသက်ဩရိမတီရ (နာ) [သာသက် + ဩရိမ + တီရ] ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့် တကွဖြစ်သော ဤမှာဘက်ကမ်း။ သာသက်-ဩရိမတီရေ ဌိတေန ဥဒကက္ခန္ဓံ တရိတု-ကာမေန ကတိပါဟံ ဝသိတ္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၆၄။

သာသက်ဌာန (နာ) [သာသက် + ဌာန] ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော အရပ်။ အဋ္ဌဝိယံ သာသက်ဌာနေသု ဒါန-သာလံ ကာရေတ္တာ ---- အတိဝါဟေတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၆။ ဥဒကသဒ္ဒံ သုတ္တာ သာသက်ဌာနံ ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၁။ တံ ဌာနန္တိ တံ သာသက်ဌာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

သာသက်ဝစန (နာ) [သာသက် + ဝစန] ယုံမှား-သံသယ-ရှိသော-စကား-ဝါကျ။ မိစ္ဆာစာရသ ပန ပုဗ္ဗာပရဘာဂသ္မိံ "ကာယိကံ သုခမ္ပိ ဝဋ္ဋတိယေဝါ"တိ သာသက်ဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၆။ သုဒ္ဓတက္ကိကဿ ဥဘယဂ္ဂဟဏံ န ကတံ၊ တသ္မာ သာသက်ဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၁။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၈)။

သာသက်ဝိဟာရ (ပု) [သာသက် + ဝိဟာရ] ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သောအရပ်၌ နေထိုင်ရခြင်း။ အလဒ္ဓါ-လာဘော ---- ဒုက္ခဝိဟာရော သာသက်-ဝိဟာရော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၀။

သာသက်သမာစာရ (တိ) [သာသက် + သမာစာရ] ယုံမှား-သံသယ-ရှိသော အကျင့်ရှိသော။ ယုံမှာ-သံသယ-ဖြစ်ဘွယ်နှင့်တကွဖြစ်သော

အကျင့်ရှိသော။ "ဣမေ ဧကတော ဟုတ္တာ မန္ဒေန္တိ၊ ကစ္စိ နု ခေါ မယာ ကတကမ္မံ ဇာနိတ္တာ မန္ဒေန္တိ"တိ ဧဝံ သာသက်သမာစာရော ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၇၇။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၅၇။

သာသက်သမ္မတ (တိ) [သာသက် + သမ္မတ] ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်၏ဟု-သမုတ်-မှတ်ထင်-အသိအမှတ်ပြုအပ်-အပ်သော။ ယာနိ ခေါ ပန တာနိ အာရညကာနိ သေနာသနာနိ သာသက်သမ္မတာနိ သပ္ပဋိဘယာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၅-၆။ နစာပိ အာရညကံ သာသက်သမ္မတံ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၇။ သာသက်သမ္မတာနိတိ "သာသက်ာနီ"-တိ သမ္မတာနိ။ ဧဝံ သညတာနိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။၃ဝ၉။ သာသက်သမ္မတောတိ ကခ်ီ-ဝိတရဏီယဲ သာသက်သိက္ခာပဒေ ဝိသုံ အဂ်ီနိ နဝုတ္တာနိ။ ဝဇိရ။ ၂၃၃။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၇၂။

သာသက်သိက္ခာပဒ (နာ) [သာသက် + သိက္ခာပဒ] သာသက်သိက္ခာပုဒ်။ တေန သမယေနာတိ သာသက်သိက္ခာပဒံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃ဝ၇။ အဂိလာနသာပိ သာသက်သိက္ခာပဒေ တသ အန္တရယရေ နိက္ခေပေါ စ။ ဝဇိရ။ ၂၃၃။ တေန သာသက်သိက္ခာပဒံ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၆၆။

သာသက်သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာသက်သိက္ခာပဒ + ဝဏ္ဏနာ] သာသက်သိက္ခာပုဒ်ကိုဖွင့်ပြ-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာသက်သိက္ခာပဒ-ဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁ဝ။ ကခ်ီ။ ၁စစ။ ဝဇိရ။ ၂စ၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၇။

သာသက်ဟဒယ (တိ) [သာသက် + ဟဒယ] ယုံမှား-သံသယ-ရှိသောစိတ်ရှိသော၊ ယုံမှား-သံသယ-ဖြစ်ဘွယ်နှင့်တကွဖြစ်သော စိတ်ရှိသော။ ထေရောပိ ပုထုဇ္ဇနဘာဝဒေါသေန ဒွေဇ္ဈကစိတ္တော "ဧဝမ္ပိ သိယာ"တိ သာသက်-ဟဒယော ဟုတ္တာ ထောကံ သိထိလဝိသာ-သော အဟောသိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၂။

သာသက်ာရညသေနာသန (နာ) [သာသက် + အရည + သေနာသန = သာသက် + အရညသေနာသန] ကြောက်ထိတ်လန့်-ဘွယ်-ခြင်း-နှင့်တကွဖြစ်သော တောကျောင်း။ စတုတ္ထေ သာသက်ာရညသေနာသနတာ---ဒွေ အဂ်ီနိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅စ။

သာသတိ (ကြို) [သာသ + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁စ၆-၇။ ဂါသ္ဌိ-သံ။ သာသက္ကပါကတ။] (၁) ဆုံးမ-သင်ပြ-ပြောကြား-၏။ (၂) စေလွှတ်-စီရင်-၏။ (၃) ညွှန်ကြား-ပြောကြား-၏။ (၁) သတ္တော သာသတိ ဝိနေတိ ဧတေနာတိ သာသနံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၈။ (၂) အထောပိ ပဋိရာဇူနံ၊ သယံ ဒူတာနိ သာသတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃စ၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၂၅။ သယံ ဒူတာနိ သာသတိတိ မမဝစနေန သယံ ပဏ္ဏံ လိခိတ္တာ ဒူတေပိ ပေသေတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၂၅။ (၃) သဒ္ဒေ စ အတ္ထေ စ သာသတိ အာစိက္ခတိ ဧတေနာတိ သတ္ထံ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁စ၇။ ဣဓလောကပရလောကဟိတတ္ထံ သာသတိတိ သတ္ထာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၅၆။

<u>သာသတိ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၃စ၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၅၆။ <u>သာသီယတိ</u>-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊၁။ ၅၆။ <u>သာသီယန္တိ</u>-မဟာနိ၊ ၆။ ၂၃၄။ <u>သာသတု</u>-သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃ဝ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂ဝ၂။

သာသတု (ကြို) [သာသ + အ + တု] ဆုံးမ-သင်ပြ-ပြောကြား-တော်မူပါ-စေသတည်း။ အနုသာသတူတိ ပုနပ္ပုနံ သာသတု။ သံ၊ ၆၊

၂။ ၂၃၀။ အနုသာသတူတိ အနုအနုသာသ-
တူတိ အယမေတ္ထ အတ္ထောတိ အာဟ "ပုနပ္ပုနံ
သာသတူ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၂။

သာသဒ္ဒ (ပု) [သာ + သဒ္ဒ] သာ-သဒ္ဒါ။ သာ-
သဒ္ဒေါ သုနခပရိယာယော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။
၃၅၅။

သာသဓာတု (ထီ၊ ပု) [သာသ + ဓာတု] သာသ-
ဓာတ်။ (သာသတိ, သာသနံ-စသောပုဒ်တို့၏
အခြေခံစကား)။ သာသဓာတုယာ ဒေသနာ-
သဒ္ဒေါ စ တံ ဇနကော ဒေသနာဉာဏသမ-
ယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒေါ စ မုချတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၈။

သာသန (နဉ) [သာသ + ယု။ သာသတိ ဩတေန,
ဩတ္ထ ဝါတိ သာသနံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၈၆
ဒိဋ္ဌမ္မိကသမ္မရာယိကပရမတ္ထောဟိ ယထာရဟံ
သတ္တေ သာသတိ ဝိနေတိ ဩတေနာတိ
သာသနံ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၇။ ဂါသန-သံ။
သာသဏ-ပါကတ။] (၁) ဆုံးမခြင်း၊ အဆုံး
အမ၊ ဩဝါဒ-စကား။ (၂) ဆုံးမရာ-ဆုံးမ
ကြောင်း-သာသနာ။ (က) ပရိယတ္တိသာသနာ
(ပိဋကတ်သုံးပုံ, ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ)။ (ခ)
ပဋိပတ္တိသာသနာ (အကျင့်ပဋိပတ်)။ (ဂ)
ပဋိဝေဓသာသနာ (သစ္စာလေးပါးတရားကို
ထိုးတွင်းရှိသိခြင်း ဝါ-မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်တရား
များ)။ (ဃ) ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိသာသနာ။ (င)
ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသာသနာ (အဓိသီလ,
အဓိစိတ္တ, အဓိပညာ သိက္ခာ ၃-ပါး)။ (စ)
ပါဠိတော်။ (ဆ) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိတော်။ (ဇ)
သူတော်ကောင်းတရား။ (ဈ) ဒေသနာ။ (ည)
အပြစ်အားလျော်စွာဆုံးမရာ ယထာပရာဓ
သာသနာ၊ ဝေနေယျတို့၏အလိုအားလျော်စွာ
ဆုံးမရာ ယထာနုလောမသာသနာ၊ သဘာဝ
တရားအားလျော်စွာဆုံးမရာ ယထာဓမ္မသာ
သနာ။ (ဌ) သတင်း-အမှာ-စကား။ (ထိ) (၄)
နွားလည်ပျဉ်း။ (ဎ) ဩတ် ဗုဒ္ဓါနသာသနံ။ ဒီ၊
၂။၄၂။ ဓမ္မ။၄၁။ ဩတ် ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ ဩဝါဒေါ
အနုသိဋ္ဌိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၆၉။ သာသန (အံ၊ ၃။
၁၃၆) ၏ အနုသိဋ္ဌိ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅၂။ သာသန
(ဣတိဝုတ်။ ၂၆၈) ၏ ဩဝါဒ်။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။
၃၁၇။ ယထာပရာဓာဒိနာ သာသိတဗ္ဗာ-
ဝေန အနုသာသနံ ဝိနယနံ သာသနံ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၇၃-၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၀။ (-ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၇၀။
အံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၈၁။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၄။ ၂၇၀)။
(၂) ကိဒိသံ သာသနံ ဓမ္မံ ဓမ္မဒေသနာသင်္ခါတံ
သာသနံ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅၆။ သက္ကပုတ္တသ
ဘဂဝတော သာသနေ ပါဝစနေ။ အပ၊ ၌၊
၁။ ၃၁၉။ သာသနံ ဒေသနာ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၂၁၉။
တဿာတိ ဒေသနာသင်္ခါတဿ ပရိယတ္တိ-
သာသနဿ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၂၈။ သာသနန္တိ
ပရိယတ္တိသာသနံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၈၀။ (-နေတ္တိ၊
၌။ ၁၁။ ဝဇိရ။ ၅၈၂)။ (ခ) ရဟောဂတော
အနုဝိဂဏောတိ သာသနံ။ ထေရ။ ၂၄၃။
သာသနန္တိ ပဋိပတ္တိသာသနံ၊ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာ-
နဘာဝနန္တိ အဓိပ္ပါယော။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၆။
သာသနဿ (ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၈) တိ ပဋိပတ္တိ-
ဓမ္မဿ၊ ---- ပဋိပတ္တိဓမ္မော "သာသန"န္တိ
ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၉။ သာသနန္တိ
ပဋိပတ္တိသာသနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈။ (ဂ)
သာသန (မူလဋီ၊ ၂။ ၇၄) ၏ ပဋိဝေဓသာသနံ။
အနုဋီ၊ ၂။ ၇၉။ ပဋိဝေဓသာသနသင်္ခါတော
ဒါယာဒေါ ဒါယာဒဘာဝေါ ဒါယဇ္ဇံ ယဿ
မမာတိ သာသနဒါယာဒေါ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။
၅၇၇။ (ဃ) တံ သမဏကရဏာနံ ဓမ္မာနံ,
မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနသာသနံ ဝါ နိ အနုစ္ဆဝိကံ။ ဝိ၊
၌၊ ၁။ ၁၈၅။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနဂ္ဂဟဏေန ပဋိ-
ဝေဓသာသနဿ ဂဟိတတ္တာ သာသနာနန္တိ

ပဋိပတ္တိပရိယတ္တိသာသနာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂။ (၈) သုဂတသ ဗုဒ္ဓသ ဘဂဝတော သာသနေ အဓိသီလာဒိကေ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၉၂။ သာသန (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂) နှင့် အဓိသီလအဓိစိတ္တအဓိပညာသင်္ခါတသိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သာသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆။ သာသန (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၅) နှင့် ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓဝသေန တိဝိဓံ သာသနံ၊ နိပ္ပရိယာယတော ပန သတ္တတ္တိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁။ သာသန (သံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၈) နှင့် ပရိယတ္တိပဋိပတ္တိပဋိဝေဓလက္ခဏံ သာသနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၂။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ် ၁။ ၄၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၉)။ (စ) "ရှုပ် အတ္တတော သမနုပဿတိ"တိ အာဒိနာ သာသနနယေန ---- ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉။ သာသနနယေနာတိ ပါဠိနယေန။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၇။ သာသနန္တိ ပါဠိဓမ္မမာဟ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၂။ (ဆ) သာသနံ ပနိဒံ နာနာဒေသနာနယမဏ္ဍိတံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၃။ သာသနန္တိ ပါဠိဓမ္မမာဟ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒမေဝ ဝါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၂။ (ဇ) သာသနပဌာန (၁) (က) (ခ) ကြည့်။ (ဈ) ပသန္နစိတ္တာ သုဂတသ သာသနေ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၁။ တထာဂတသ နဗိဝရသ သာသနံ။ ဝိမာန။ ၁၉။ ယေ သုဂတသ ဘဂဝတော သာသနေ သဒ္ဓမ္မေ ပသန္နစိတ္တာ ----။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၉၆။ သာသနံ သဒ္ဓမ္မံ အဟံ သုတ္တာန။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၆။ (ည) ယေ တေ ပစုရာပရာမာ သတ္တာ တေ ယထာပရာဓံ ဇတ္ထ သာသိတာတိ ယထာပရာဓသာသနံ, ---- ယထာ ဓမ္မံ ဇတ္ထ သာသိတာတိ ယထာဓမ္မသာသနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂။ (ဍ) တသာ ဣတ္ထိယာ သန္တိကံ ဂန္တာ တံ သာသနံ အာရောစေတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၃။ နမယံ သတ္ထုသာသနံ ပဟိဏာမိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၉။ သာသန (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၄) နှင့် ပဏ္ဍာသာသနံ၊ ဘိတ္တိထမ္ဘာဒီသု အက္ခရံ ဝါ ဆိန္ဒိတ္တွာ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၄။ သာသန (သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၃) နှင့် ဒေသနာရတော အာဂတဝစနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။ သာသနန္တိ သန္ဒေသံ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၃။ ကခီ။ ၁၃၃)။ (ထိ) (၄) ဂမနကိရိယာရဟိတေ သာသနာဒိမတိ ပဋိပိဏ္ဍေ ယထာ ဂေါ-သဒ္ဒဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ (အောက်ချေအမှာ လည်း ကြည့်ပါ)။

သာသနအန္တရဟိတဝဏ္ဏနာ (ထိ) [သာသန + အန္တရဟိတ + ဝဏ္ဏနာ] သာသနာ-ကွယ်ရာ-ကွယ်ကြောင်း-တို့ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-ဖြစ်သော-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာသနအန္တရ-ဟိတဝဏ္ဏနာ ဇတေန ကာမံ "သာသနဋ္ဌိတိ-ယာ ပရိယတ္တိပမာဏာ"နှင့် ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၁။

သာသနဥဂ္ဂဟဏအာရောစန (နာ) [သာသန + ဥဂ္ဂဟဏ + အာရောစန] သတင်း-အမှာ-စကားကိုယူဆောင်ခြင်း, ပြောကြားခြင်း။ ဝါစသိကေနာတိ သာသနဥဂ္ဂဟဏအာရော-စနာဒိနာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၆။

သာသနကဏ္ဏက (တိ) [သာသန + ကဏ္ဏက] သာသနာတော်၏-ဆူး-ငြောင့်-သဖွယ်ဖြစ်သော။ "ကထဉ္စိ နာမ ရာဇာ ဇဝရှုပ် စောရံ သာသနကဏ္ဏကံ ဂဟေတ္တာ ဝိစရိဿတိ"။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၇၈။

သာသနကထာ (ထိ) [သာသန + ကထာ] သာသနာတော်ကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-စကား၊

သာသနာတော်နှင့် စပ်ယှဉ်သောစကား။ သာသနကထာ နိဋ္ဌိတာ။ အဘိ၊ က။ ၄၃၆။ ဣဒါနိ သာသနကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၅။

သာသနကရ (တိ) [သာသန + ကရ + အ] (မြတ်စွာဘုရား၏) အဆုံးအမတော်ကိုပြုကျင့်တတ်သော၊ သူ။ ဧဝဉ္စ ပန အနုဝိဇ္ဇကော အနုဝိဇ္ဇမာနော သတ္ထု စေဝ သာသနကရော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၈။ နိ မေ သော တေန သာသနကရော။ မ၊ ၁။ ၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၆။ ဓိတာ အာသိ သုမေဓာ၊ ပသာဒိတာ သာသနကရေဟိ။ ထေရီ၊ ၄၂၉။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈၀။ တသ ကရဏတော ဧသ သာသနကရော သြဝါဒ-ပတိကရော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၄။ ပသာဒိတာ သာသနကရေဟိတိ သတ္ထု သာသနကရေဟိ အရိယေဟိ ဓမ္မဒေသနာယ သာသနေ ပသာဒိတာ သဒ္ဓါတရတနတ္တယပွသာဒါ ကတာ။ ထေရီ၊ ဋ္ဌ။ ၂၈၆။ (-မ၊ ၁။ ၂၉၇။ မ၊ ၂။ ၁၅၈-၉။ သံ၊ ၃။ ၁၄၂)။

သာသနကာရက (တိ) [သာသန + ကာရက-ကရ + ဏ္ဍ။ ထိ-ဌ ကာရိကာ။] သာသနကရ-ကြည့်။ တေ အပ္ပမတ္တာ ပဟိတတ္တာ၊ မမ သာသနကာရကာ။ သုတ္တနိ။ ၃၄၃။ ဣတ္ထိနံ ပုရိသာနဉ္စ၊ ယေ တေ သာသနကာရကာ။ ထေရ။ ၃၇၂။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၁၈။ မာတုစ္ဆာ တေ မဟာဝီရ၊ တဝ သာသနကာရိကာ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၄။ ထေရီ။ ၁၅၅။

သာသနကာရီ (တိ) [သာသန + ကာရီ-ကရ + ဏီ။ ထိ-ဌ --ကာရိနီ။] (မြတ်စွာဘုရား၏) အဆုံးအမတော်ကို-ပြုလေ့ရှိ-ပြုကျင့်လေ့ရှိ-သော၊ သူ။ (မြတ်စွာဘုရား၏) အဆုံးအမ တော်ကို-ပြုတတ်-ပြုကျင့်တတ်-သော၊ သူ။ ယံ သာဝကေန ပတ္တဗ္ဗံ၊ သတ္ထုသာသနကာရိနာ။ ထေရ။ ၃၇၂။ တေ ဒိဋ္ဌမ္မိကသမ္ပရာယိ-ကတ္ထေဟိ ယထာရဟံ အနုသာသန္တသ သတ္ထု မယ္ပ သာသနကာ-ရိနော သြဝါဒပွဋိကရာ ----။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၁၀၇။

သာသနကိစ္စ (နာ) [သာသန + ကရ + ရိစ္စ] သာသနာတော်၏-အမှုကိစ္စ-ပြုလုပ်ဘွယ်တာဝန်။ တဒါ သာသနကိစ္စသ နာယကဘာဝေန သံယပရိဏာယကတ္ဌ ----။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉။

သာသနဂ္ဂမ (ပု) [သာသန + ကမု + အ] (က) (ပရိယတ္တိ) သာသနာတော်၏-ကျရာ-ဖြစ်ရာ သစ္စာ ၄-ပါး။ (ခ) သီလ, သမာဓိ, ပညာ ဟူသော သာသနာတော်၏ဖြစ်ရာ သစ္စာ-၄ပါး။ (က) (ခ) ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိညုနာ သာသနဂ္ဂမေ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅။ သာသနဂ္ဂမောတိ အရိယသစ္စာနိ ဝုစ္စန္တိ အရိယသစ္စဒေသနာ ဝါ။ ----သီလသမာဓိ-ပညာသခ်ါတံ ဝါ သာသနံ ဧတေသု ကမတိ၊ ---- သာသနသ ကမော သာသနဂ္ဂမောတိ သစ္စာနိ သာသနပဝတ္တိဋ္ဌာနာနိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။ (-ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၄။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၄)။

သာသနဂ် (နာ) [သာသန + အဂ်] (ပရိယတ္တိ) သာသနာတော်၏-အစိတ်အပိုင်း-သုတ္တ, ဂေယျစသော အင်္ဂါ။ နဝသု သာသနင်္ဂေသု ဂါထာသင်္ဂဟိတံ။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။ ၄။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ (-ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ။ ၄။ ထေရ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၅)။

သာသနဂန္ဓ (ပု) [သာသန + ဂန္ဓ + အ] သာသနာတော်-ကျမ်း-ကျမ်းဂန်၊ သာသနာဝင်ကျမ်း။ သဗ္ဗတ္ထ ဟိ သက္ကတဂန္ထေသု သာသနဂန္ထေသု စ ဧဝမေဝ ဝုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၄။ သော ဟိ သာသနဂန္ထေသု, သက္ကတဂန္ထေသု စ သဗ္ဗတ္ထ ပဋိသိဒ္ဓေါတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉၅။

သာသနဂန္ဓ (ပု) [သာသန + ဂန္ဓ + အ] သာသနာတော်မှဖြစ်သော-အနုံ-ရနုံ။ ပရိညန္ဓိဝစနေန ဤသက် သာသနဂန္ဓော အတ္ထိတိ နပ္ပဋိက္ခေ-သိသု။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၆၀။

သာသနဂါရဝ (ပု၊နာ) [သာသန + ဂါရဝ] သာသနာတော်ကို-ရိုသေလေးစားခြင်း-ရိုသေလေးစားသူ၏အဖြစ်။ အာဒိနဝံ ပန ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိတိ သာသနဂါရဝေန ဝါ ပရာနုဒ္ဒယ-တာယ ဝါ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၇။

သာသနဂုဏ (ပု) [သာသန + ဂုဏ] သာသနာတော်၏-ဂုဏ်-ဂုဏ်ကျေးဇူး။ "ဂန္ဓာ ထေရံ ဝန္ဒိ သာမိ၊ သာသနဂုဏော စ ပါကဋော ကရိသာမိ"။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၄၈။ ဧဝံ ဥပကာရေ ကတေ သာသနဂုဏံ ဥ တွာ ပသီဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၅-၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၆)။

သာသနစာရိဂေါစရ (တိ) [သာသန + စာရိ + ဂေါစရ] သာသနာတော်ဟူသော-လှည့်လည်-ကျက်စားရာ-အာရုံရှိသော။ သာ သာသနစာရि-ဂေါစရာ ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗတော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။

သာသနစိရဋ္ဌိတိ (ထီ) [သာသန + စိရဋ္ဌိတိ] သာသနာတော်၏ကြာမြင့်စွာ-ဖြစ်-တည်-ခြင်း။ သာသနစိရဋ္ဌိတတ္ထံ။ လောကဟိတတ္ထဉ္စ သာဒရေန မယာ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၃။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၄၀။

သာသနစိရဋ္ဌိတိက (တိ) [သာသနစိရဋ္ဌိတိ + က] သာသနာတော်၏ ကြာမြင့်စွာ-ဖြစ်-တည်-ခြင်းရှိသော။ "ယာဝ စာ"တိ အာဒိနာ သဂီ-တိယာ သာသနစိရဋ္ဌိတိကဘာဝေ ကာရဏံ, သာဓကဠ ဒသေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄။

သာသနဇောတက (တိ) သာသန + ဇောတက = ဇုတ + ဏ္ဍ] သာသနာတော်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ သူ။ တေ "တန္ဓိပဝေဏိယဋ္ဌနကာ သာသနဇောတကာ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၇၆။ (-သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၇။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၈၀)။

သာသနဋ္ဌိတိ (ထီ) [သာသန + ဋ္ဌိတိ=ဌာ + တိ] သာသနာတော်၏ (ကြာမြင့်စွာ) တည်-တည်တန့်-ခြင်း။ သာသနဋ္ဌိတိယာ ပန ပရိယတ္တိပမာဏံ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၈၂။ မ၊ ၆။ ၄။ ၈၀။ အလာဘော ပုဗ္ဗင်မောတိအာဒိ သာသ-နဋ္ဌိတိယာ အဝိပရီတတော ဓမ္မဝါဒိသ ဝိဝါဒ-သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇၉။ (-အဘိ။ ၆။ ၂။ ၄၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၃)။

သာသနတ္ထယ (နာ) [သာသန + တယ] (ပရိယတ္တိ, ပဋိပတ္တိ, ပဋိဝေဓဟူသော) သာသနာ ၃-ပါး အပေါင်း။ "ဧတံ သာသနဝရ"န္တိ ပဒေန သာသနတ္ထယံ သင်ဏာတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၄။

သာသနတ္ထ (ပု) [သာသန + အတ္ထ] သာသနာဟူသော-အနက်-သဘော။ သဗ္ဗသင်္ဂ-ပဒေဟိ ကတန္တိ သဗ္ဗသ သာသနတ္ထသ သင်ဏာနပဒေဟိ ဧကဲ့ ကတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၀။

သာသနတ္ထဂ်သူစက (တိ) [သာသန + အတ္ထ + အဂ် + သူစက] သာသနာတော်ကွယ်ပျောက်

ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြတတ်သော။ ဥပါဒေ ဒါရုကော ဒိသ္မာ၊ သာသနတ္ထာဂ်သူစကေ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၃။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၅၃။

သာသနဒါယာဒ (ပု) [သာသန + ဒါယာဒ] သာသနာတော်၏-(အတွင်းလူ) ဆွေမျိုး-အမွေခံကိုခံယူတတ်သော၊ သူ။ ပဗ္ဗဇ္ဇာမိ ဒေဝ၊ မံ ပဗ္ဗဇေတွာ တုမ္မေ သာသနဒါယာဒေါ ဟောထ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၈။

သာသနဒ္ဒယ (ပု) [သာသန + ဒ္ဒယ] (ပဋိပတ္တိ, ပဋိဝေဓဟူသော) သာသနာ ၂-ပါးအပေါင်း။ ပဋိပတ္တိပဋိဝေဓသခ်ါတံ သာသနဒ္ဒယမ္ပိ တမ္ပူ-လကတ္တာ ဝိသယံ ဟောတိ ပရိယာယတော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၂။

သာသနဓမ္မ (ပု) [သာသန + ဓမ္မ] (မြတ်စွာဘုရား၏) အဆုံးအမကိုပြတတ်သော- (က) ပရိယတ္တိတရား။ (ခ) ပဋိပတ္တိတရား။ (ဂ) ပရိယတ္တိ, ပဋိပတ္တိ, ပဋိဝေဓတရား ၃-ပါး။ (က) သကလောပိ သာသနဓမ္မော အတ္ထနော အတ္ထဘူတေန သီလေန အာဒိကလ္ယာဏော။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၇။ သာသန-ဓမ္မောတိ သြဝါဒပရိယတ္တိ။ ဝဇိရ။ ၄၃။ သာသနဓမ္မောတိ ---- သတ္ထုသာနသ ပကာသကော ပရိယတ္တိဓမ္မော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၄။ သာသနဓမ္မော (သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၁) တိ သီလက္ခန္ဓာဒိပရိဒီပနော ပရိယတ္တိဓမ္မော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၁။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၅၁။ စူဠနိ၊ ၆။ ၂၁)။ (ခ) ဓမ္မေ ဗုဒ္ဓပွဝေဒိတေတိ ဗုဒ္ဓေန ပဝေဒိတေ ဓမ္မေ ဧတေသံ သာသနဓမ္မော သောဘတိတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၇။ ဗုဒ္ဓေန ပဝေဒိတဓမ္မဝိနယေ ဧတေသံ ပဋိ-ပတ္တိသာသနဓမ္မော သောဘတိ ဝိရောစတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၀။ (ဂ) အပိ တု တိဝိဓသောပိ သာသနဓမ္မသ, ပရိယတ္တိဓမ္မသ ဝါ ---- သမုစ္စယတ္ထမေဝ ဒသ္သေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၁။

သာသနဓာရဏာ (တိ) [သာသန + ဓာရဏာ] (မြတ်စွာဘုရား၏) အဆုံးအမတော်ကို (လိုက်နာ) ဆောင်ရွက်တတ်သော၊ သူ။ မဟေသိ-နော သမ္ဘာသမ္ဘဒ္ဓသ ပုတ္တော ဇာတော သက္ယ-ပုတ္တောတိ သခ်ျ ဂတော၊ သာသနဓာရဏာ-တောတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၅။

သာသနနယ (ပု) [သာသန + နယ] ပါဠိတော်ဌလာသောနည်း၊ ပါဠိတော်နည်း။ "ရူပံ အတ္ထတော သမနုပဿတိ"တိအာဒိနာ သာသနနယေန ---- ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၉။ သာသနနယေနာတိ ပါဠိနယေန။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၈၇။

သာသနနာသဟေတု (ပု) [သာသန + နာသ + ဟေတု] သာသနာတော်ပျက်စီးခြင်း၏ အကြောင်း။ သော ဒုဒ္ဒသော သာသနနာသ-ဟေတု။ ဝဇိရ။ ၅၈၄။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၄၀။

သာသနနိဿိတ (တိ) [သာသန + နိဿိတ] သာသနာ၌မှီသော။ သာသနနိဿိတာ ဟိ ဝိဝဋ္ဋဂါမိနီ သဗ္ဗာပိ ပညာ "သစ္စာနုလောမိက-ညာဏ"နှင့် ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၂။

သာသနန္တရ (တိ) [သာသန + အန္တရ] သာသနာတော်၏အတွင်း၊ သာသနာတော်၏ အတွင်း၌ဖြစ်သော။ ယဒိ ဝါ သာသနန္တရေ အစ္ဆန္ဒံ နိဗ္ဗာနံ ပါပုဏာတိ။ ပေဋကော။ ၁၈၈။

သာသနန္တရဓာန (နာ) [သာသန + အန္တရဓာန] သာသနာတော်၏-သာသနာတော်-ကွယ်ပျောက်ခြင်း။ တိဏိမာနိ မဟာရာဇ သာသ-နန္တရဓာနာနိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။ တာနိ သာသ-

နန္တရဓာနေန နသန္တိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၆၅။ ကထံ ဗုဒ္ဓသီမာ ဝိယ ယာဝ သာသနန္တရဓာနာ နတိဌေယျ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၅၉။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၃၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၉၄)။

သာသနန္တရဓာနကထာ (ထီ) [သာသနန္တရဓာန + ကထာ] သာသနာတော်၏ ကွယ်ပျောက်ခြင်းကို ဖွင့်ဆိုရာစကားရပ်။ ဣဓာပိ သာသနန္တရဓာနကထာယံ ---- ဝုတ္တံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၃။

သာသနန္တောဂဓ (တိ) [သာသန + အန္တောဂဓ] သာသနာတော်၏အတွင်း-သာသနာတော်အတွင်း-၌တည်သော။ သာသနာတော်၌ အကျုံးဝင်-ပါဝင်-သော။ ယာဒိသံ ပနိဒံ ဥဘယံ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနန္တောဂဓံ ဟောတိ။ ဥဒါန၊ ၌၊ ၂၃၀။

သာသနပဏ္ဍမန (နာ) [သာသန + ပဏ္ဍမန- ပ + ကမု + ယု] သာသနာတော်သို့-ဝင်-သက်ဝင်-သွား-ခြင်း၊ ရဟန်းပြုခြင်း။ အထ ခေါ သာသနပဏ္ဍမနန္တိ ဒသေန္တော "ဣမသ္မိံ သာသနေ ပဗ္ဗဇိတ္တာ"တိအာဒိမာဟ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။

သာသနပဋ္ဌ (တိ) [သာသန + ပဋ္ဌ] သာသတော်ကိုခိုးမြောက်တတ်သော။ နာနာရဋ္ဌိသရိသရော၊ သေဋ္ဌော သာသနပဋ္ဌော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁။

သာသနပစ္စတ္ထိက (ပု) [သာသန + ပစ္စတ္ထိက] သာသနာတော်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုအလိုရှိသော၊ သူ။ သာသနာတော်၏ရန်သူ။ ပုထုသမဏဗြာဟ္မဏာ သာသနပစ္စတ္ထိကာ၊ ကိံ တေပိ သစ္ဆိကတာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၈။ ဒ္ဝိဓာ ပစ္စတ္ထိကာ နာမ အတ္တပစ္စတ္ထိကာ စ သာသနပစ္စတ္ထိကာ စ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၆၆။ အရိနန္တိ ကိလေသာရိနံ၊ ပဋ္ဌဝိဓမာရာနံ ဝါ၊ သာသနပစ္စတ္ထိကာနံ ဝါ အညတိတ္ထိယာနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၂၀၅။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၆၀။ ဝဇိရ။ ၃၃၅-၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁)။

သာသနပစ္စတ္ထိကဂဏနိမ္မဒ္ဒန (နာ) [သသနပစ္စတ္ထိက + ဂဏ + နိမ္မဒ္ဒန] သာသနာတော်၏ရန်သူအပေါင်းကို နှိပ်နင်းခြင်း။ ---- သာသနပစ္စတ္ထိကဂဏနိမ္မဒ္ဒနေန သဒ္ဓမ္မဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ စိဝရဒါနသမသမဋ္ဌပနသခ်ီတေန ဣမိနာ အသာမာရဏာနုဂ္ဂဟေန အနုဂ္ဂဟေသိ နနု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၃။

သာသနပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တ (ပု) [သာသနပစ္စတ္ထိက + ပစ္စာမိတ္တ] သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသောရန်သူ။ သဿမဏဗြာဟ္မဏဝစနေန သာသနပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ သမိတပါပဗာဟိတပါပသမဏဗြာဟ္မဏဂ္ဂဟဏ္စ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၈။

သာသနပ(ပ္ပ)ဋိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သာသန + ပဋိဂ္ဂဟဏ] သတင်း-အမှာ-စကားကို-ခံယူ-ဝန်ခံ-ခြင်း။ ဘဏ္ဍာဂဟဏံ ဝိနာ ကေဝလံ သာသနပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တသေဝ သိဒ္ဓတ္တာ တဒေဝ ထုလ္လစ္စယံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၇-၈။ ဧကော ဘိက္ခုနိ ဝါတိ ဣဒံ ---- ဧကာယ ဧဝ ဘိက္ခုနိယာ သာသနပဋိဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅။

သာသနပဋိသာသန (နာ) [သာသန + ပဋိသာသန] (ရှေးဦးစွာသော) သတင်း-အမှာ-စကား၊ တုန့်ပြန်သော-သတင်း-အမှာ-စကား။ အသွား အပြန်-သတင်း-အမှာ-စကား။ အညမညံ အဟံကာရံ ကတ္တာ သာသနပဋိသာသနံ

ပေသော်လို။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၉။ သာသနပဋိသာသ-
နမ္မိ နော အာဟရဏာကော နာဘဝိသ။ သံ၊
၌၊ ၁။ ၆၇။ (-ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၈ ။ မဟာနိ၊ ၌။
၃၅၄။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၂၄၈)။

သာသနပဋိသာသနဟရဏာ (နာ) [သာသန-
ပဋိသာသန + ဟရဏာ] (ရှေးဦးစွာသော)
သတင်း-အမှာ-စကား, တုန့်ပြန်သော-
သတင်း-အမှာ-စကားကိုဆောင်ခြင်း၊ အသွား
အပြန်-သတင်း-အမှာ-စကားကိုဆောင်ခြင်း။
တေသံ ဂိဟိနံ ဂါမန္တရဒေသန္တရာဒီသု
သာသနပဋိသာသနဟရဏံ ဇယ်ပေသနိကံ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။

သာသနပ(ပ္ပ)ဌာန (နာ) [သာသန + ပဌာန] (၁)
(က) ဒေသနာတော်၏ (သံကိလေသစသော)
အပြားတို့ဖြင့်ဖြစ်ခြင်း။ (ခ) ဒေသနာတော်၏
(သံကိလေသစသော) အပြားတို့ဖြင့် ဖြစ်ခြင်း
ကို ပြတတ်သောသုတ်။ (၂) (က) အဓိသီလ
စသော သိက္ခာပုဒ် ၃-ပါး၏-ဖြစ်-တည်-
ကြောင်း-ဖြစ်သော သံကိလေသစသော
တရား။ (ခ) အဓိသီလစသောသိက္ခာ ၃-ပါး၏-
ဖြစ်-တည်-ကြောင်းဖြစ်သော သံကိလေသ
စသောတရားတို့ကို သိစေတတ်သောသုတ်။
(ဂ) အဓိသီလစသောသိက္ခာ ၃-ပါး၏-ဖြစ်-
တည်-ကြောင်းဖြစ်သော သံကိလေသစသော
တရားတို့၏ အပေါင်းဖြစ်သောကျမ်း။ (၁) (က)
တတ္ထ ကတမံ သာသနပဌာနံ။ နေတ္တိ၊ ၌။
၁၀၆။ သာသနသ ပဌာနန္တိ သာသနပဌာနံ၊
သာသနံ ဒေသနာ၊ တဿာ ဝေနေယျလ္ဟာ-
သယာနုရူပံ တေသံ ဟိတသုခနိပ္ပါဒနတ္ထံ
ပကာရေဟိ ဌာနံ ပဝတ္တိ သာသနပဌာနံ။ ဣဒ
ပန တဿ တထာဘာဝဒီပနံ "သာသနပဌာ-
နံ"တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၂၁၈-၉။ သာသနန္တိ
ပရိယတ္တိသာသနံ။ ပဌာနန္တိ တဿ ပရိယတ္တိ-
သာသနဿ သံကိလေသဘာဂိယတာဒီဟိ
ပကာရေဟိ ဌာနံ ပဝတ္တနံ ပဌာနံ၊ တံ
ဒီပနသုတ္တံ ပန ပဌာနံ နာမ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၈၀။
(၂) (က) (ခ) (ဂ) တတ္ထ ကတမံ သာသန-
ပဌာနံ။ နေတ္တိ။ ၁၀၆။ အထ ဝါ သာသနံ
အဓိသီလသိက္ခာဒယော။ တေသံ ပဝတ္တနု-
ပါယဘာဝတော ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတေဟီတိ
ပဌာနာနိ၊ သံကိလေသာဒိဓမ္မာ။ တေသံ ပဝေ-
ဒနတော တဒုပစာရေန သုတ္တာနိ ပဌာနာနိ။
တေသံ ပန သမ္ပဟဘာဝတော အယံ
ပကရဏပဋိဒေသော ပဌာနံ နာမ။ နေတ္တိ၊ ၌။
၂၁၉။ အထဝါ သာသနန္တိ အဓိသီလအဓိစိတ္တ-
အဓိပညာသိက္ခတ္တယံ သာသနံ နာမ။ တံ
သိက္ခတ္တယံ ပတိဋ္ဌဟတိ ဧတေန သံကိလေ-
သာဒိနာတိ ပဌာနံ၊ သိက္ခတ္တယဿ သာသ-
နဿ ပဌာနန္တိ သာသနပဌာနံ၊ တဒါဓာရဘူတံ
သုတ္တမ္ပိ ဌါနမ္ပုပစာရတော သာသနပဌာနံ နာမ။
နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၈၀။

သာသနပဌာနနယ (ပု) [သာသနပဌာန + နယ]
သာသနပဌာနကို သိစေတတ်သောနည်း၊
သာသနပဌာနနည်း။ ဧကဒုကတိက-
စတုက္ကဝသေန သာသနပဌာနနယေန သုတ္တ-
နိက္ခေပါ ဝတ္တတ္ထာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၈။

သာသနပဌာနပ္ပဘေဒ (ပု) [သာသနပဌာန +
ပဘေဒ] သာသနပဌာနအပြား။ သောဋ္ဌသ-
ဝိမံ အဌဝိသတိဝိဓဋ္ဌ သာသနပဌာနပ္ပဘေဒ-
တော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၄။

သာသနပဌာနယောဇနာ (ထီ) [သာသနပဌာန
+ ယောဇနာ] သာသနပဌာနကို-ယှဉ်ခြင်း-
ယှဉ်စေခြင်း။ အယံ သာသနပဌာနယောဇနာ။
သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၀၀။

သာသနပဌာနဝါရ (ပု) [သာသနပဌာန + ဝါရ] သာသနပဌာနဝါရ၊ သာသနပဌာန-အလှည့်-အကြိမ်။ သာသနပဌာနဝါရော ပန သင်္ဂဟ-ဝါရေ ဝိယ ဥဒ္ဒေသနိဒ္ဒေသဝါရေသုပိ နသရူပတော ဥဒ္ဓရော။

သာသနပဌာနဝိဘာဂ (ပု) [သာသနပဌာန + ဝိဘာဂ] သာသနပဌာနကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဘန်-မရောယှက်အောင်ပြု-ခြင်း။ တဿ သာသန-ပဌာနဝိဘာဂေါ အဌာရသဟိ မူလပဒေဟိ သင်္ဂဟိတော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၁၇။

သာသနပဌာနသုတ္တ (နာ) [သာသနပဌာန + သုတ္တ] သာသနပဌာနသုတ်။ (သာသနပဌာန (၁) (ခ) (၂) (ခ) အနက်လည်းကြည့်)။ တံ သာသန-ပဌာနသုတ္တံ သရူပတော ဒဿေတုံ ---- ဝုတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၈၀-၁။

သာသနပဌာနသုတ္တဝိသေသ (ပု) [သာသနပဌာနသုတ္တ + ဝိသေသ] သာသနပဌာနသုတ်-အထူး-အပြား။ တေသု သောဠသဝိဓေသု သံကိလေသဘာဂိယာဒီသု သာသနပဌာနသုတ္တဝိသေသေသု စေဝ ---- သံသန္ဒတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃၄၇။

သာသနပတိဋ္ဌာန (နာ) [သာသန + ပတိဋ္ဌာန] သာသနာတော်တည်နေခြင်း။ သာသန-ပတိဋ္ဌာနေ တာဝ ဘဂဝတော ဝေဠုဝနပဋိဂ္ဂ-ဟကော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၄။

သာသနပယောဂ (ပု) [သာသန + ပယောဂ] သာသနာတော်-မှ-၌-ပြယုဂ်-ဥဒါဟရုဏ်-ပုံစံ။ သာသနတော (ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄) တိ သာသန-ပယောဂတော။ သာသနေ ဝါ ----။ ဧတ္ထ စ ပဌမုဒါဟရဏံ သာသနတော သာဓကဝစနံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၂၂။

သာသနပရမတ္ထသမဏပြာဟ္မဏ (ပု) [သာသန + ပရမတ္ထ + သမဏပြာဟ္မဏ] သာသနာတော်၌ မဖောက်မပြန်မြတ်သော ရဟန်းပုဏ္ဏား။ သာသနပရမတ္ထသမဏပြာဟ္မဏာနံ ဟိ ပဋိလောမစိတ္တံယေဝ နတ္ထိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၃။

သာသနပရိစ္ဆေဒ (ပု) [သာသန + ပရိစ္ဆေဒ] သာသနာတော်နှစ်ကို ပိုင်းခြား-ခြင်း-သော စကား။ အယံ သာသနပရိစ္ဆေဒေါ ---- သာသနပရိစ္ဆေဒေါ ဧသော။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၄။

သာသနပရိယန္တ (ပု) [သာသန + ပရိယန္တ] သာသနာတော်၏-အဆုံး-အပိုင်းအခြား။ တာ ဒီယာယုကဗုဒ္ဓါနံ ယာဝ သာသနပရိယန္တာ ဥဒ္ဒေသမာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၅။ (-ဝဇိရ။ ၅၃)။

သာသနပရိယေဋ္ဌ (တိ) [သာသန + ပရိယေဋ္ဌ] သာသနာတော်ကို ရှာမှီး-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော (နေတ္တိကျမ်း)။ သဗ္ဗမေဝ စေတံ ပကရ-ဏံ သာသနပရိယေဋ္ဌဘာဝတော ဧကဝိဓံ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၄။

သာသနပရိယောသာန (တိ) [သာသန + ပရိယောသန] သာသနာတော်၏အဆုံး-ရှိ-ဖြစ်-သော (နိဗ္ဗာနဓာတ်)။ သာသနပရိယော-သာနာ ဟိ နိဗ္ဗာနဓာတု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၀။

သာသနပ္ပဝတ္တိ (ထီ) [သာသန + ပဝတ္တိ] (က) သတင်းစကား၏ အကြောင်း။ (ခ) သာသနာ-တော်၏ အကြောင်း။ (က) (ခ) သော အစိရသုတံ တံ သာသနပ္ပဝတ္တိ အနုဿရ-မာနော ----။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။

သာသနပ(ပ္ပ)ဝတ္တိဋ္ဌာန (နာ) သာသန + ပဝတ္တိ + ဋ္ဌာန] သာသနာတော်၏ ဖြစ်ရာဌာန။

သာသနသ ကမော သာသနက္ကမောတိ သစ္စာနိ သာသနပ(ပ္ပ)ဝတ္ထိဌာနာနိ ဝုစ္စန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။

သာသနပ(ပ္ပ)ဝေကြီ (ထီ) [သာသန + ပဝေကြီ] သာသနာတော်၏အစဉ်အဆက်။ အနာဂတေ မဟာသောကတ္ထေရံ နိဿာယ သာသန-ပဝေကြီ ဌဿတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၂၇။ သာသ-နပ္ပဝေကြီ ပန ယဋ္ဌယမာနော ပဏ္ဏာသသဋ္ဌိ-ဝဿာနိ ဌတ္တာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

သာသနပ္ပဝေကြီ (ထီ) [သာသန + ပဝေကြီ] သာသနာတော်၏-အနွယ်-အဆက်-အစဉ်။ သာသနပ္ပဝေကြီ ပန ယဋ္ဌယမာနော ပဏ္ဏာသ-သဋ္ဌိဝဿာနိ ဌတ္တာ စရိမကစိတ္တပ္ပဝတ္တိယာ ဥပါဒိဏ္ဏကကွန္ဓဘေဒါ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနမာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၅။

သာသနပ္ပဝေသန (နာ) [သာသန + ပဝေသန] သာသနာတော်သို့-ဝင်-သွင်း-ခြင်း။ အထ ဝါ ပဗ္ဗဇ္ဇပသမ္ပဒါပုဗ္ဗင်္ဂမတ္တာ သာသနပ္ပဝေသနသ တဒတ္ထသင်္ဘာဝကော မဟာခန္ဓကော ပဌမံ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉၁။

သာသနပေသန (နာ) [သာသန + ပေသန] သတင်း-အမှာ-စကားကို-စေခိုင်း-စေလွှတ်-စေပါး-ခြင်း။ မူလဌာနဠ ဝေသနာတိ ဇတ္ထ ပုရိသသ မာတုအာဒယော သာသနပေသနေ မူလဘူတတ္တာ "မူလဌာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃ ၂၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၀)။

သာသနပြဟ္ဘစရိယ (နာ) [သာသန + ပြဟ္ဘစရိယ] (၁) (က) (သိက္ခာ ၃-ပါး) သာသနာဟူသော မြတ်သောအကျင့်။ (ခ) (သကလတန္တိမမ္ပ) သာသနာဟူသော မြတ်သောအကျင့်။ (၂) သာသနာဟူသော မြတ်သောနိဗ္ဗာန်အလို့ငှာ ကျင့်အပ်သောအကျင့်။ (၁) (က) (ခ) ယသ္မာ ဣမံ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သာသနပြဟ္ဘစရိယံ မဂ္ဂပြဟ္ဘစရိယဠ္ဆ ပကာသေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၉။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ တတ္ထ တိသော သိက္ခာ သကလော စ တန္တိမမ္ပေ သာသနပြဟ္ဘစရိယံ နာမ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၄။ သကလံ သာသနပြဟ္ဘ-စရိယန္တိ အနဝသေသံ သတ္ထုသာသနဘူတံ သေဋ္ဌစရိယံ။ သံ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၀-၁)။ (၂) ဥတ္တမဌေန နိဗ္ဗာနံ ပြဟ္ဘံ နာမ၊ သိက္ခတ္တယံ နိဗ္ဗာနတ္ထာယ ပဝတ္တနတော ပြဟ္ဘတ္ထာယ စရိယာတိ ပြဟ္ဘစရိယန္တိ ဝုစ္စတိ။ သာသနပြဟ္ဘ-စရိယန္တိ တံယေဝ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁စ၁။

သာသနပြဟ္ဘစရိယစရကား (နာ) [သာသနပြဟ္ဘ-စရိယ + စရကား] သာသနာတော်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း။ စတုတ္ထံ ပစ္ဆယေ အလဘမာနသ္မာပိ စ္စာနဝိပဿနာ-သုခသမင်္ဂီနော သာသနပြဟ္ဘစရိယစရကံ။ နေတ္တိ၊ ဌ။ ၁၆၆။

သာသနဘတ္တိက (တိ) [သာသန + ဘတ္တိက-ဘတ္တိ + က] (ဘုရားရှင်၏) သာသနာတော်ကို-ဆည်းကပ်-ကိုးကွယ်-ခစား-သော၊ သူ။ ဓမ္မဂ-ဏောတိ သာသနဘတ္တိကော အနေကပ္ပကာ-ရပုညကမ္မကာရကော ဂဏော။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၄၅၃။

သာသနဘာဝ (ပု) [သာသန + ဘာဝ] သာသနာတော်၏-ဖြစ်-ထင်ရှားဖြစ်-ခြင်း။ ဇတ္ထ စ အနုပါသကေဟိပိ သာသနဘာဝံ ဥတုကာမေဟိ ပတိတေ ---- ဂန္ဓံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၅။

သာသနဘာဝသာမည (နာ) [သာသနဘာဝ + သာမည] သာသနာတော်၏ဖြစ်ခြင်းဌ-တူညီ-

ညီမျှ-သည်၏အဖြစ်၊ သာသနာတော်၏အဖြစ် အားဖြင့်-တူညီ-ညီမျှ-သည်၏အဖြစ်။ ---- သာသနဘာဝသာမညေန ပန ဥဘယံ ဧကဏ္ဍကတ္တာ ဒဿေန္တော ---- အာဟ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၁။

သာသနဘေဒ (ပု) [သာသန + ဘေဒ] (၁) သာသနာတော်-ပျက်-ပျက်စီး-ခြင်း။ (၂) သာသနာတော်၏-အထူး-အပြား။ (၁) စက္ကဘေဒန္တိ သာသနဘေဒံ။ ဝဇိရ။ ၅၃၃။ (၂) ဘေဒသဒ္ဒေါ ဝိသုံ ဝိသုံ ယောဇေတဗ္ဗော "ဒေသနာဘေဒံ သာသနဘေဒံ ကထာဘေ-ဒဉ္စ ယထာရဟံ ပရိဒီပယေ"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၀။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၈)။

သာသနမဂ္ဂပြဟ္မစရိယ (နာ) [သာသန + မဂ္ဂ + ပြဟ္မစရိယ] သာသနာတော်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်, မဂ်ဟူသော မြတ်သော အကျင့်။ ပြဟ္မစရိယာနုဂ္ဂဟာယာတိ သာသန-မဂ္ဂပြဟ္မစရိယာနံ အနုဂ္ဂဟတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၈။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၇)။

သာသနမလ (နာ) [သာသန + မလ] သာသနာတော်၏အညစ်အကြေး။ မဟာကဿပတ္ထေ-ရေန သဂ္ဂါယိကသဒ္ဒိသမေဝ သဗ္ဗံ သာသန-မလံ သောဓေတ္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇။ မောဂ္ဂလိ-ပုတ္တတိဿတ္ထေရော နာမ ဥပ္ပန္နံ သာသနမလံ သောဓေတ္တာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၅။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၁)။

သာသနမဟန္တ (တိ) [သာသန + မဟန္တ] သာနာတော်၏ကြီးမြတ်ခြင်း။ သတ္ထုသာသနမဟန္တတံ ဩလောကေယျ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၉။

သာသနမူလ (နာ) [သာသန + မူလ] သာသနာတော်၏ - အကြောင်းရင်း - အရင်းမူလ။ နာနာနယံ သာသနမူလဘူတံ။ ဝဇိရ။ ၄၄၆။ ဣဒါနိ ---- သံဝဏ္ဏနာကရဏာသာပိ သာသနမူလတံ ဒဿေတုံ ဣစ္ဆေဝမာဒိ ဂါထာဒ္ဒယမာဟ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄။

သာသနမူလက (တိ) [သာသနမူလ + က] သာသနာတော်လျှင်-အကြောင်းရင်း-အရင်း မူလရှိသော။ ဆဋ္ဌေ သာသနမူလကံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၈။

သာသနယုတ္တိ (ထီ) [သာသန + ယုတ္တိ] သာသနာတော်ဟူသောပရိယတ္တိ၌-သင့်မြတ်သော တရား-အသင့်ယုတ္တိ။ အယံ သာသနယုတ္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၅၈။ အယံ တာဝေတ္ထ သာသနယုတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂။ သာသနယုတ္တိ အယံ သာသနေပိ ဧဝံ သမ္ဘဝေါ ဒိဿတီတိ ကတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၆။

သာသနယုတ္တိကောဝိဒ (တိ) [သာသနယုတ္တိ + ကောဝိဒ] သာသနာတော်၏သင့်မြတ်သော တရား၌လိမ္မာသော၊ (သင့်မြတ်သောတရား ဟူသည်- သစ္စာ, ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အစရှိသော လက္ခဏာရှိသော ဓမ္မနိတိဖြစ်သည်)။ ၆ပေတ္တာ ပန သာသနယုတ္တိကောဝိဒေ အညေသံ နပါကဋာနိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၂။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၁။ သာသနယုတ္တိကောဝိဒေ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၂) တိ သစ္စပဋိစ္စသမုပ္ပါဒါဒိလက္ခဏာယ် ဓမ္မနိတိယံ ဆေကေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၄။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၅။ သာ ပနာယံ ၆ပေတ္တာ သာသနယုတ္တိကော-ဝိဒေ အညေသံ နသမ္ဘဝေ ဝိသယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂။

သာသနရတန (နာ) [သာသန + ရတန] သာသနာတော်ဟူသောရတနာ။ မယံ ပုဂ္ဂလမနုရက္ခန္တာ သာသနရတနံ သောဇ္ဈေ ပက္ခိပိမှ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၅။

သာသနရသ (ပု) [သာသန + ရသ] သာသနာတော်၏အရသာ၊ သာသနာတော်ဟူသော အရသာ။ ကောဓာတုရတာယ စျာနသုခါဒိ-ဘေဒံ သာသနရသံ နိဗ္ဗတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၁။ သာသနရသန္တိ သာသနဿ ရသံ၊ သာသန-မေဝ ဝါ ရသံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၀။

သာသနလဒ္ဓိ (ထီ) [သာသန + လဒ္ဓိ] သာသန-သမယ-ကြည့်။ ဣတောတိ သာသနလဒ္ဓိ-တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၀။

သာသနလာလသ (တိ) [သာသန + လာလသ] သာသနာတော်ကိုအလွန်နှစ်သက်သော၊ သူ။ (အလိုရှိသော-မိုးထိ၊ သျှ)။ ဟာသမှိတဝိသာ-လက္ခဏ၊ မမ သာသနလာလသံ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၅။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၄၁၄။

သာသနလိခိတပဏ္ဏ (နာ) [သာသန + လိခိတ + ပဏ္ဏ] အမှာစကားရေးသားအပ်သော-ကမ္ဗည်း-စာရွက်၊ (စာချုပ်၊ စာတမ်း)။ ပုန ပဏ္ဏန္တိ ဣဏယာစနဝသေန သာသနလိခိတ-ပဏ္ဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၁။

သာသနဝစန (နာ) [သာသန + ဝစန] သာသနာတော်၌ပြောဆိုအပ်သော စကား။ မေထုနော ဓမ္မော (မ၊ ၃။ ၁၆၆) တိ ဗာလော နဂ္ဂသမဏကော ဗာလပုဿ ပုဿတိ။ နာ သာသ-နဝစနံ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၃၇။

သာသနဝစနကွဏ (ပု) [သာသနဝစန + ခဏ] သတင်းစကားကို ပြောဆိုရာ-ခဏ-အချိန်-ကာလ။ သာသနာရောစနကာလေ (ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၄) တိ အာဏာပကဿ သာသနဝစနက္ခ-ဏော။ ဝဇိရ။ ၁၉၀-၁။

သာသနဝရ (နာ) [သာသန + ဝရ] သာသနာတော်မြတ်၊ မြတ်သောသာသနာ။ တဿေတ သာသနဝရံ၊ ဝိဒူဟိ ဥ ယံ နရဝရဿ။ နေတ္တိ။ ၁။ ဂေါတမဿ ဘဂဝတော သာသန-ဝရေ ဓမ္မစက္ကမနုပ္ပဝတ္တကော ဇာတော။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၂။ သာသနဝရန္တိ----ပဏ္ဍိတေဟိ ဝရိတဗ္ဗ-တော ဝါ ဝရံ၊ သာသနမေဝ ဝရန္တိ သာသနဝရံ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၇။ --- ဥတ္တမဌေန ဝရံ၊ ဝရိတဗ္ဗန္တိ ဝါ ဝရံ။ ---- ယထာဝုတ္တဌေန ဝါ သာသနဉ္စ တံ ဝရဉ္စာတိ သာသနဝရံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၈။ (-အံ၊ ၌။ ၃။ ၃၅၆။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၀)။

သာသနဝရဇနက (တိ) [သာသနဝရ + ဇန + ဏ္ဍ] မြတ်သောသာသနာကို ဖြစ်စေတတ်သော။ တေန သာသနဝရဇနကော နရဝရော ပရမတ္ထောဝ နဟောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၃။

သာသနဝရဒဿန (နာ) [သာသနဝရ + ဒိဿ + ယု] မြတ်သောသာသနာကို-ပြ-ညွှန်ပြ-ခြင်း။ ဇဝမေဝ နေတ္တိပကရဏံ ကရောန္တော သာသ-နဝရဒဿနံ ကရောတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၂-၃။

သာသနဝရဒေသက (တိ) [သာသနဝရ + ဒိသီ-ဒိသ + ဏ္ဍ] မြတ်သောသာသနာကို-ပြ-ညွှန်ပြ-တတ်သော။ "ယ"နှိ ပဒဿ ---- သာသနဝရဒေသကော တိ လောကဂ္ဂေါ သရူပတ္ထော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၉။

သာသနဝရပရာမသန (တိ) [သာသနဝရ + ပရာမသန] မြတ်သောသာသနာကိုသုံးသပ်သော။ ဇတန္တိ အာစရိယေန -----သာသန-ဝရပရာမသနံ ပယောဂဝန္တသဗ္ဗနာမံ ဝိဂ္ဂဟ-ဝိရဟိတံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၈။

သာသနဝရာပေက္ခ (တိ) [သာသနဝရ + အပေက္ခ] မြတ်သောသာသနာကို-ငဲ့-ငဲ့ကွက်-ခြင်းရှိသော။ လောကဝိသေသကော သမာနောပိ သာသနဝရာပေက္ခတာယ ဇနကသာမိဘာ-

ဝေန သမ္ဘန္ဓိဝိသေသဘူတတ္တာ ပဓာနဘူတော ဝိယ ပရာမသီယတိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၅။

သာသနဝသ (ပုဒ်နာ) [သာသန + ဝသ] သာသနာတော်၌ ရေတွက်အပ်သောနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ်။ ဣမိနာ ဥတုအာစိက္ခနေ-နေဝ သာသနဝသေသု ဝါ ကလိယုဂဝသာ-ဒီသု ဝါ ---- ဒသိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၈။

သာသနဝိနယနမတ္တ (နာ) [သာသန + ဝိနယန + မတ္တ] ဆုံးမရုံ ဆုံးမခြင်းမျှ။ ဝေနေယျဝိနယဠ ဝေနေယျာနံ သန္တာနေ အရိယမဂ္ဂသုပ္ပါဒနံ, နာ သာသနဝိနယနမတ္တံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၆၅။

သာသနဝိနာသ (ပုဒ်နာ) [သာသန + ဝိနာသ] သာသနာတော်-ပျက်စီး-ဆုံးရှုံး-ခြင်း။ ယေ ပန သာသနဝိနာသာယ ပဋိပန္နာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၆။

သာသနဝိနာသက (တိ) [သာသန + ဝိနာသက] သာသနာတော်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ တဿ စ ဘဂဝတော သာသနဝိနာသကော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၄။

သာသနဝိပတ္တိ (တိ) [သာသန + ဝိပတ္တိ] သာသနာတော်ပျက်စီးခြင်း။ ယွာဟံ ဒသဗ-လဿ သာသနဝိပတ္တိ သုတ္တာ အပ္ပေါသုက္ကော ဘဝေယ္ယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆။

သာသနဝိဘူတိကာမ (တိ) [သာသန + ဝိဘူတိ + ကမ + ဏ] သာသနာတော်၏ တန်ခိုး အာနုဘော်ကြီးခြင်းကို-လိုလား-အလိုရှိ-သော။ သာသနဝိဘူတိကာမေန ယာစမာနေန မံ သုဘဂုဏေန။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄၀။

သာသနဝိရုဒ္ဓ (တိ) [သာသန + ဝိ + ရုဓ + တ] (ထိ) (၁) သာသနာတော်နှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်း။ (၂) သာသနာတော်နှင့်ဆန့်ကျင်သော။ (ထိ) ပုဗ္ဗာပရဝိရုဒ္ဓါ ဧသော ဂါထာ သာသနဝိရုဒ္ဓါ စ။ ဝဇိရ။ ၁၂။ (၂) သာသနဝိရုဒ္ဓတာယေတ္ထ အာဒိကမ္မိကာနမ္မိ အနာပတ္တိ နာ ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၂။

သာသနဝိသယ (တိ) [သာသန +ဝိသယ] သာသနာတော်ဟူသောအရာရှိသော။ ယံ သဒ္ဒေါ သာသနဝိသယော။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၂၀။

သာသနဝေါဟာရ (ပုဒ်) [သာသန + ဝေါဟာရ] သာသနာတော်၌ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော (အမည်ပညတ်)။ ရတ္တံ ပုဏ္ဏရိကန္တိ သာသန-ဝေါဟာရော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။ ကာမံ သစ္စတော သေက္ခဘူမိ အသေက္ခဘူမိတိ ဣဒံ သာသနဝေါဟာရံ နာ ဇာနာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇)။

သာသနဝေါဟာရသိဒ္ဓ (တိ) [သာသနဝေါဟာရ + သိဒ္ဓ] သာသနာတော်၌ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သော (အမည်ပညတ်) ဖြင့်ပြီးသော။ ဧတေန နာယံ သာသနဝေါဟာရသိဒ္ဓါ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၀၂။

သာသနသင်္ကေတညူ (တိ) [သာသန + သင်္ကေတ + ဉ + ရူ] သာသနာတော်၌ အချိန်းအချက်, အမှတ်အသားကို သိတတ်သော၊ သူ။ သမယညူတိ သာသနသင်္ကေတညူ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၄။

သာသနသဒ္ဒါပေက္ခ (တိ) [သာသနသဒ္ဒ + အပေက္ခ=အပ + ဏ္ဍ + အ] သာသနသဒ္ဒါကို-ငဲ့-ငဲ့ခြင်းရှိ-သော။ လောကပါလသဒ္ဒေါ ဂုဏီဘူတောပိ သတ္ထုဝိသယတ္တာ သာသန-သဒ္ဒါပေက္ခတာယ သာမိဘာဝေန ---- အရဟတိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၈။

သာသနသဒ္ဓမ္မ (ပုဒ်) [သာသန + သဒ္ဓမ္မ]

သာသနာတော်ဟူသောသူတော်ကောင်းတို့၏ တရား။ ဝိစိကိစ္ဆိ (အံ၊ ၁။ ၄၉၄) တိ ဝိစိကိစ္ဆာယ သမန္နာဂတော သာသနသဒ္ဓမ္မေ နိ နိဋ္ဌ ဂတော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၅၉။ သဒ္ဓမ္မေ (အံ၊ ၂။ ၆) တိ သာသနဓမ္မေ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၉၊ ၁၄၁၊ ၃၂၆)။

သာသနသဘာဝ (ပု) [သာသန + သဘာဝ] သာသနာတော်၏ သဘော။ လောကိယအဋ္ဌ-သမာပတ္တိစိတ္တာနိ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၉) တိ သာသ-နဘာဝံ အဇာနန္တေဟိ ---- ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၁။

သာသနသမယ (ပု) [သာသန + သမယ] သာသနာတော်၌ဖြစ်သော-အယူ-အယူဝါဒ။ ဧကဒေသေန သာသနသမယံ ဇာနန္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၇။ တထာပိ နေသ သာသနသမ-ယောတိ နိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၈၇။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၆)။

သာသနသမ္ပဋိဂ္ဂါဟက (တိ) [သာသန + သမ္ပဋိဂ္ဂါဟက-သံ + ပဋိ + ဂဟ + ဏ္ဍု] သာသနာတော်ကို-လက်ခံ-ခံယူ-တတ်သော၊ သူ။ သာတိသယေန သာသနပဋိဂ္ဂါဟကဘာ-ဝဒဿနတ္ထံ ဣမ ဘိက္ခုဂဟဏန္တိ ဒဿေတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၃)။

သာသနသမ္ပဋိစ္ဆနာရောစန (နာ) [သာသန + သမ္ပဋိစ္ဆန + အာရောစန] သတင်း-အမှာ-စကားကို-ခံ-ဝန်ခံ-လက်ခံ-ခြင်း၊ သတင်း-အမှာ-စကားကိုပြောကြားခြင်း။ ဝါစသိကော မိစ္ဆာဇီဝေါ နာမ ဂိဟီနံ သာသနသမ္ပဋိစ္ဆနာ-ရောစနာဒိနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၃။

သာသနသမ္ပဋိပတ္တိ (ထီ) [သာသန + သမ္ပဋိပတ္တိ] (မြတ်စွာဘုရား၏) ဆုံးမရာ-ဆုံးမကြောင်း-သာသနာတော်ကို ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း။ အပ္ပသန္နာနဉ္စ ပသာဒါယ, ပသန္နာနဉ္စ ဘိယ္ယော-ဘावါယ သာသနသမ္ပဋိပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။

သာသနသမ္ပတ္တိ (တိ) [သာသန + သမ္ပတ္တိ] (သီလစသော ၃-ပါးသော) သာသနာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သာဓုကသဝနမနသိကာရာယတ္တာ ဟိ သာသနသမ္ပတ္တိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၂။ သာသနသမ္ပတ္တိ နာမ သီလာဒိနိပ္ပတ္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁။ သီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄။ သာဓုကံ သဝနပဋိဗဒ္ဓါ ဟိ သာသန-သမ္ပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။ (-သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၅)။

သာသနသမ္ပတ္တိကိတ္တန (နာ) သာသနသမ္ပတ္တိ + ကိတ္တန] သာသနာတော်၏ပြည့်စုံခြင်းကို-ချီးမွမ်း-ပြောကြား-ခြင်း။ သာသနသမ္ပတ္တိ-ကိတ္တနတ္တာ ပန သတ္ထု အဝိပရိတဓမ္မဒေသ-နာဘာဝဝိဘာဝေန ---- ပဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂။

သာသနသမ္ပတ္တိပ(ပ္ပ)ကာသန (နာ) [သာသနသမ္ပတ္တိ + ပကာသန] သာသနာတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို-ထင်စွာပြ-ရှေးဦးစွာပြ-ခြင်း။ တထာ သာသနသမ္ပတ္တိပကာသနတ္ထံ နိဒါနဝစနံ၊ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။

သာသနသမ္ပဒါ (ထီ) [သာသန + သမ္ပဒါ] သာသနသမ္ပတ္တိ-ကြည့်။ သတ္ထုသမ္ပတ္တိယာ စေဝ၊ သာသနသမ္ပဒါ စ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၆။ သကလံ သာသနသမ္ပဒံ ဒဿေတွာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၂။

သာသနသမ္ပဒါသိဒ္ဓိ (ထီ) [သာသနသမ္ပဒါ + သိဒ္ဓိ]

သာသနာတော်ပြည့်စုံခြင်း၏ ပြီးစီးခြင်း။ ဝေသာရဇေဟိ သာသနသမ္ဘဒါသိဒ္ဓိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄။

သာသနသမ္ဘူတ (တိ) [သာသန + သမ္ဘူတ] သာသနာတော်၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော။ သုဂတသ သာသနသမ္ဘူတေသု တီသု သိက္ခာသု။ ဒီ၊ ၆။ ၃၃။

သာသနသောဓက (တိ) [သာသန + သုဓ + ဏော + ဏ္ဍ] သာသနာတော်ကို-စင်ကြယ်စေ-သုတ်သင်-တတ်သော၊ သူ။ သာသနသောဓ-ကာ ကိရ တေပိဋကာ ဘိက္ခူ။ သာသနံ သောဓေတုံ နိက္ခန္တာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၉။

သာသနသောဓန (နဉ) [သာသန + သုဓ + ဏော + ယု] သာသနာတော်ကို-စင်ကြယ်စေ-သုတ်သင်-ခြင်း။ သာသနသောဓနေ ဒဠ္ဠ၊ သဒါ ဥဿာဟမာနသော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁။

သာသနဟရ (တိ) [သာသန + ဟရ + အ] သာသနာတော်ကို ဆောင်ယူတတ်သော။ အတ္တနော သာသနဟရံ သာသနဇောတကဉ္စ "မဂ္ဂဒေသိ"န္တိ ခီဏာသဝသမဏံ နိဒ္ဒိသိတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၇။

သာသနဟရဏ (နဉ) [သာသန + ဟရ + ယု] သတင်း-အမှာ-စကားကိုဆောင်ခြင်း။ တတ္ထ တတ္ထ ဂမနန္တိ တေသံ သာသနဟရဏဝသေန တံ တံ ဂါမန္တရဒေသန္တရံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၄။

သာသနဟရဏကမ္မ (နဉ) [သာသနဟရဏ + ကမ္မ] သတင်း-အမှာ-စကားကိုဆောင်ခြင်း-အမှု။ ဇယ်ပေသနိယန္တိ ဂိဟိနံ ဒူတေယျ သာသနဟရဏကမ္မံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၃။

သာသနဟာနိ (ထီ) [သာသန + ဟာနိ] သာသနာတော်-ဆုတ်ယုတ်-ပျက်စီး-ဆုံးရှုံး-ခြင်း။ ဥပေတဗ္ဗောတိ သာသနဟာနိယာ အဘာဝါ သမဂ္ဂိ အကောပေတ္တာ ကာယသာ-မဂ္ဂိ ဒါတဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၆။

သာသနဟိတ (တိ) [သာသန + ဟိတ] သာသနာ-တော်၏-အကျိုး-အစီးအပွါး-ဖြစ်သော။ ထေရာ ဘိက္ခူ သာသနဟိတတ္ထာ ဂတာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀။

သာသနဟိတေသီ (တိ) [သာသန + ဟိတေသီ။ ထီ၌ --ဟိတေသိနီ။] သာသနာတော်၏-အကျိုး-အစီးအပွါး-ကို-ရှာမှီးလေ့ရှိ-ရှားမှီး-တတ်-သော။ "မတ္တာ ဝဏ္ဏိတာ"တိ ဣဒံ "ပရေ နိန္ဒန္တိ"တိ သာသနဟိတေသိတာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၉။

သာသနာစာရ (ပု) [သာသန + အာစာရ] သာသနာတော်၏ အကျင့်။ ဗာဟိရကာစာရ-ယုတ္တော (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၈) တိ သာသနာ-စာရတော ဗာဟိရကေန တိတ္ထိယာစာရေန ယုတ္တော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၄၈။

သာသနာစာရကုသလ (တိ) [သာသနာစာရ + ကုသလ] သာသနာတော်၏အကျင့်၌-လိမ္မာ-ကျွမ်းကျင်-သော။ သမယညူ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၅) တိ သာသနာစာရကုသလော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၀။

သာသနာဒိမန္တ (တိ) [သာသနာ + အာဒိ + မန္တ] လည်ပျင်းအစရှိသော နွားတို့အစိတ် အဂါရှိသော (နွားရုပ်)။ ဂမနကိရိယာရဟိတေ သာသနာဒိမတိ ပဋိပိဏ္ဏော ယထာ ဂေါ-သဒ္ဒဿ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ (အောက်ချေအမှာ လည်း ကြည့်ပါ)။

သာသနာနုဋ္ဌိုဝိက (တိ) [သာသနာ + အနုဋ္ဌိုဝိက]

သာသနာတော်အား-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သော တထာဂတသ သန္ဓိကံ ဂန္ဓာ သာသနာနုဋ္ဌပိကာ ဝိရိယပွဲသံယုတ္တာ ဂါထာ ဝက္ခာမိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၀။ (-သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၂)။

သာသနာနုဌာန (နာ) [သာသန + အနုဌာန=အနု + ဌာ + ယု] သာသနာတော်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်း။ အဓိစိတ္တာနုယောဂေါ မမ သာသနာနုဌာနံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃၀။

သာသနာနုလောမ (တိ) [သာသနာ + အနုလောမ] (အဆုံးအမ) သာသနာတော်အား-လျော်-လျောက်ပတ်-သော (အယူ)။ ဧတသ ဝါဒေ ကိဉ္စိ သာသနာနုလောမမ္မိ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၁။ သာသာနာနုလောမံ နာမ ပါပဝါရကောန ယုတ္တတာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။

သာသနာဘိဝုဒ္ဓိ (ထီ) [သာသနာ + အဘိဝုဒ္ဓိ] (အဆုံးအမ) သာသနာတော်၏-တိုးတက်-ကြီးပွါး-ခြင်း။ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ ဝိယ အဘိညာ-သမ္ပဒါဟိ သာသနာဘိဝုဒ္ဓိယာ မတ္ထကပ္ပတ္တိ-တော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၇။

သာသနာဘိဝုဒ္ဓိ (ထီ) [သာသန + အဘိဝုဒ္ဓိ] သာသနာဘိဝုဒ္ဓိ-ကြည့်။ သဗ္ဗပါလိဖုလ္လံ ဝိယ အဘိညာသမ္ပတ္တိဝသေန အဘိညာသမ္ပဒါဟိ သာသနာဘိဝုဒ္ဓိယာ မတ္ထကပ္ပတ္တိတော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၆။

သာသနာယတ္တ (တိ) [သာသန + အာယတ္တ] သာသနာတော်နှင့်-ဆက်စပ်-စပ်ဆိုင်-သော။ သတ္ထာရာ အနုမောဒိတံ သာသနာယတ္တံ နဝင်္ဂသတ္ထဝဏ္ဏနံ ----။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၄။

သာသနာရဟ (တိ) [သာသန + အရဟ] သာသနာတော်အား-ထိုက်-ထိုက်တန်-သော။ ကာရကာရဟတ္တာ ပန သတ္ထု သာသနာ-ရဟတ္တာ ဌာနာရဟံ နာမ ဟောတိ။ ကခီ။ ၁၀၇။ ဌာနာရဟေနာတိ ကာရကာရဟေန သတ္ထု သာသနာရဟေန။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၇။

သာသနာရောစနကာလ (ပု) [သာသန + အာရောစန + ကာလ] သတင်း-အမှာ-စကား ကိုပြောကြားရာ-အခါ-ကာလ-ခဏ။ ကေဝလံ သာသနာရောစနကာလေ ပဋိဂ္ဂကျာတိယေဝ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၄။ သာသနာရောစနကာလေတိ အာကာပကသ သာသနဝစနက္ခဏေ။ ဝဇိရ။ ၁၉၀-၁။

သာသနာဝစရ (တိ) [သာသန + အဝစရ] သာသနာတော်၌-သက်ဝင်-သက်ဝင်၍ဖြစ်-သော။ သာသနာဝစရေနာပိ ပန ဒီပေတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၀။ သမဏပြာဟ္မဏာတိ စေတ္ထ သာသနာဝစရာ အဓိပ္ပေတာ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၂၄။ သာသနတော ဗဟိဘူတာတိ နှ သာသနာ-ဝစရာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၂။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇)။

သာသနာဝစရိက (တိ) [သာသနာဝစရ + ဏိက] သာသနာတော်၌ သက်ဝင်ခြင်းရှိသော။ သာသနာဝစရိကံ ဉာဏံ ဘဝေယျ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂စ၄။ တံ ပန သာသနာဝစရိကန္တိ သကဝါဒိနာ အနုညာတံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၃။

သာသနာဝတရဏ (နာ) [သာသနာ + အဝတရဏ] သာသနာတော်-၌-သို့-သက်ဝင်ခြင်း။ သာသနာဝတရဏံ နာမ ယာဝဒေ ဝဋ္ဋဒုက္ခနိတ္ထရဏတ္ထံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၁၀။

သာသနာဝတာရ (ပု) [သာသန + အဝတာရ] သာသနာဝတရဏ-ကြည့်။ လောကိယံ ရတနတ္တယေ ပသာဒလက္ခဏံ သာသနာ-

ဝတာရံ သန္ဓာယ "အပ္ပသန္နော"တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉။

သာသနာဟရဏတ္ထ (ပု) [သာသန + အာဟရဏ + အတ္ထ] သတင်းစကားကို-ဆောင်-ဆောင်ယူ-ခြင်းအကျိုး။ ဣတရေ ဝတ္ထာရော အဿာရောဟာနံ သာသနာဟရဏတ္ထာယ အဒါသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၃။ (-အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၀)။

သာသနိက (တိ) [သာသန + ဏိက] (၁) (ဗုဒ္ဓ၏) အဆုံးအမ-ဩဝါဒ-ကို လိုက်နာကျင့်သုံးသော၊ သူ။ သာသနာတွင်း၌ဖြစ်သော၊ သူ။ (ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင်ပုဂ္ဂုလ်)။ (၂) သာသနာတော်၌ ဖြစ်သော။ (၁) တတ္ထ ပုထုဇ္ဇနော ဒုဝိဓော ဟောတိ ဗာဟိရကော သာသနိကော စ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၀။ သာသနိကသမဏပြာဟ္မဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၅။ သမဏမဏ္ဍလန္တိ စ သာသနိကမေဝ သမဏဂဏံ ဝဒတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၉။ သာသနိကော ပုဂ္ဂလဝါဒီ ဝဒေယျ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၂။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆)။ (၂) သာသနိကသီလေန ဗာဟိရကအနသနေန ဥပေတာ ဟုတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၂။ အထခေါ ယောနိသော ပဝတ္တံ သာသနိကမေဝါတိ ဒဿေန္တော "စတုရင်္ဂဝိရိယဝသေန စာ"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၅။ (-ဒီ၊ ဋီ။ ၃။ ၁၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၆)။

သာသနိကသမဏပြာဟ္မဏ (ပု) [သာသနိက + သမဏပြာဟ္မဏ] သာသနာတော်တွင်း၌ ဖြစ်သော ရဟန်းပုဏ္ဏား။ သာသနိကသမဏပြာဟ္မဏာနံ ဂဟဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊သစ်၊ ၂။ ၆၅။

သာသနိကသီလ (နာ) [သာသနိက + သီလ] သာသနာတွင်း၌ဖြစ်သော-အလေ့-အကျင့်-သီလ။ သာသနိကသီလေန ဗာဟိရကအနသနေန ဥပေတာ ဟုတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၂။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၉)။

သာသနုဇ္ဇောတကာရီ (တိ) [သာသန + ဥဇ္ဇောတ + ကရ + ဏီ။ ထိ၌ --ကာရိနီ။] သာသနာတော်၏-ထွန်းလင်း-တောက်ပ-ခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိကာမေန၊ သာသနုဇ္ဇောတကာရိနာ။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၄၆၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၀။

သာသနုဇ္ဇောတနတ္ထိ (ထီ) [သာသန + ဥဇ္ဇောတန + အတ္ထ + ဣ] သာသနာတော်၏-ထွန်းလင်း-တောက်ပ-ခြင်း-ဖြင့်-ကို-အလိုရှိသော၊ သူ။ ပတ္တရဇ္ဇာဘိသေကေန၊ သာသနုဇ္ဇောတနတ္ထိနာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။

သာသနုပဂမန (တိ) [သာသန + ဥပဂမန] သာသနာတော်သို့ကပ်ရောက်သော။ ပုရေ သတ္ထု သာသနုပဂမနတော ပုဗ္ဗေ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၅၆။

သာသနောတာရ (ပု) [သာသန + သြတာရ] သာသနာဝတရဏ-ကိုကြည့်။ ဇဝံ သရဏဂမနေဟိ သာသနောတာရံ ဒဿေတွာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၃။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၆၊ ၄။ ၇၅)။

သာသနောဒယကာရက (တိ) [သာသန + ဥဒယ + ကာရက] သာသနာတော်၏-တိုးပွါး-ပေါ်လွင်-ထင်ရှား-ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ ဒီပသ္မိ တမ္မပဏ္ဏိမ္ဠ၊ သာသနောဒယကာရကံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁။

သာသနောသဏ္ဌန (နာ) [သာသန + သြသဏ္ဌန] သာသနာတော်၏-ဆုတ်နစ်-ဆုတ်ယုတ်-ခြင်း။ တသ္မာ ပဋိပတ္တိ အန္တရဓာနံ သာသနော-

သက္ကသ ဝိသေသကာရဏန္တိ ဒသေတွာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၃။

သာသနောသက္ကနကာလ (ပု) [သာသနောသက္ကန + ကာလ] သာသနာတော်၏-ဆုတ်နစ်-ဆုတ်ယုတ်-ရာ-အခါ-ကာလ။ ကဿပဒသဗလဿ သာသနောသက္ကနကာလေ ပဗ္ဗဇိတွာ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၇၆။ ကဿပဒသဗလဿ သာသနော-သက္ကနကာလေ ပဗ္ဗဇိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၈။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၄)။

သာသပ (ပု) [သာသ + အပ။ သရ် + အပ။ သ-လာ- သာသ်ပ-သာသပ။ သာသိယန္တေ ဧတေနာတိ သာသပေါ။ ဝိဟိ ဝိသေသော။ ဏွာဒိ။ ၁၁၈။ သသ အနုသိဋ္ဌယံ၊ အပေါ။ ဓာန်၊ ဋ္ဌ။ ၄၅၀-၁။ သရတီတိ သာသပေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ-ဥ၊ ၁၄၁။ သမ်ပ-သံ။ သာသ၀-ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) မုံညင်း၊ မုံညင်းစေ့။ (မြန်မာစကား၌ မြက်မုံညင်း, ဟင်းရွက်မုံညင်း-ဟု ၂-မျိုးရှိသည်။ ဤ၌ ဟင်းရွက်မုံညင်းတည်း၊ ၎င်း၏အစေ့ကို ဆီကြိတ်ပြီး ဟင်းခတ်စားရသည်)။ (၂) သာသပ-သုတ်။ (၁) အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သာသပကုဋ္ဌံ သိတ္ထတေလကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၇။ အာရဂ္ဂေရိ၀ သာသပေါ။ မ၊ ၂။ ၄၁၀။ သာသပေ (ဇာ၊ ၁။ ၁၁၂) တိ သာသပခေတ္တေ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၅။ သာသပေါ (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၅) တိ သိဒ္ဓတ္ထကော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၁၄။ (၂) သာသပါ သာ၀ကာ ဂဂ်ါ။ သံ၊ ၁။ ၃၉၃။

သာသပကက္ကဋ (ပု) [သာသပ + ကက္ကဋ] မုံညင်းမှုန့်။ တေန လောဟိတေ စလိတေ သာသပကက္ကံ ဒေန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၈၄။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၆၃။ သာသပကက္ကေန မုခဝိဋ္ဌကာဒီနိ နိဟရိတွာ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၉။ (-ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၂၁။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆)။

သာသပကဋ္ဌိရ (ပု) [သာသပ + ကဋ္ဌိရ] မုန်းညင်းညွန့်၊ မုန်းညင်းညောက်။ မူလကကဋ္ဌိရော သာသပကဋ္ဌိရော သတာ၀ရိကဋ္ဌိရော။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၉၆။

သာသပကုဋ္ဌ (ပု) [သာသပ + ကုဋ္ဌ] မုံညင်းမှုန့်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သာသပကုဋ္ဌေန ဖောသိတုန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၈။ သာသပကုဋ္ဌေနာတိ သာသပပိဋ္ဌေန။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၉၇။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၆၁)။

သာသပခေတ္တ (နာ) [သာသပ + ခေတ္တ] မုံညင်းခင်း၊ မုံညင်းစိုက်ပျိုးခင်း။ သာသပ-ကြည့်။

သာသပစုဏ္ဏ (နာ) [သာသပ + စုဏ္ဏ] မုံညင်းမှုန့်။ သာသပပိဋ္ဌ-ကြည့်။

သာသပတေလ (နာ) [သာသပ + တေလ] မုံညင်းဆီ။ တေလံ နာမ တိလတေလံ သာသပတေလံ ---- ၀သာတေလံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၉။ ၄၆၆။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၁၀၀။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၃၀။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၁)။

သာသပတေလမိဿိတ (တိ) [သာသပတေလ + မိဿိတ] မုံညင်းဆီနှင့်ရောနှောအပ်သော။ သာသပတေလမိဿိတံ သာလိအာဒိဓညံ အာကိရန္တိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၈၃။

သာသပမူပန (နာ) [သာသပ + မူပန] မုံညင်း-မုံညင်းစေ့-ဖြင့်အခိုးထုံခြင်း။ နာ သြသမံ သာသပမူပါနံ ဝါ။ ပေတ။ ၁၇၄။ ပေတ၊ ၆။ ၁၈၁။ သာသပမူပနံ၀ါတိ ဇတသ ဒါရကသ ရက္ခဏတ္ထံ သာသပေန မူပနံ ကရောန္တိ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၈၃။

သာသပဝိဋ (နာ) [သာသပ + ဝိဋ] မုံညင်းမှုန့်။ သာသပဝိဋ (ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၆၁) နှိ သာသပစုဏ္ဏံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၄၇၀။ သာသပကုဋ္ဌ-လည်းကြည့်။

သာသပပွမာဏ (တိ) [သာသပ + ပမာဏ] မုံညင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ မုံညင်းစေ့လောက်ရှိသော။ ယထာ ဟိ သာသပပွမာဏာပိ သက္ခရာ ဝါ---- ဥ္ဃပိတုံ နသက္ကောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၅။

သာသပဗီဇ (နာ) [သာသပ+ ဗီဇ] မုံညင်းစေ့။ သိဒ္ဓတ္ထကန္တိ သာသပဗီဇံ။ အံ၊ ၈။ ၁၊ ၁၉၉။

သာသပဗီဇက (တိ) [သာသပ + ဗီဇ + က] သာသပဗီဇကမည်သောအနာ၊ မုံညင်းစေ့-လောက်-အတိုင်းအရှည်-ရှိသော-အဖုနာ-ဝက်သက်နာ။ အညာ သာသပဗီဇကာ နာမ သာသပမတ္တာ ဧဝ သကလသရီရံ ဖရန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၇။ သာသပသဒ္ဒေ ပမာဏမေတာ-သန္တိ သာသပဗီဇကာ၊ ယာ လောကေ "ဝက်သက်"ဣတိ ဝေါဟရန္တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၃၉။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၃၄)။

သာသပဗီဇမတ္တ (တိ) [သာသပဗီဇ + မတ္တ။ ထိ-ဋ္ဌ --မတ္တာ။] မုံညင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ သဗ္ဗခုဒ္ဒကာ ဓာတု သာသပဗီဇမတ္တာ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၆။

သာသပဗီဇိက (တိ) [သာသပဗီဇ + ဣက] မုံညင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိသော မ္ပြောက်။ ကာဠာ ဝါ ကမ္မာသ၊ ယေ "သာသပဗီဇိ-ကာ"တိပိ ဝုစ္စန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၅၁။

သာသပမတ္တိက (တိ) [သာသပမတ္တာ + ဣက] မုံညင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိသော (မှော်ညင်းစသည်)။ ဥဒကဋ္ဌော သာသပမတ္တိကာ တိလ-ဗီဇကာဒိဘေဒါ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈။ အနန္တ-ကဂ္ဂဟဏေန သာသပမတ္တိကာ ဂဟိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁။

သာသပမတ္တီ (ထီ) [သာသပမတ္တာ + ဣ] သာသပမတ္တိက-ကြည့်။ ကောကာလိကသ ဘိက္ခုနော သာသပမတ္တီဟိ ပိဋ္ဌိကာဟိ သဗ္ဗော ကာယော ဖုဋ္ဌော အဟောသိ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၂။ အံ၊ ၃။ ၃၉၄။ သုတ္တနိ။ ၃၈၀။ သာသပမတ္တိ-ယော ပိဋ္ဌကာ ဥဋ္ဌဟိသု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၂။ (-သံ၊ ၁။ ၃၅၅-၆။ သံ၊ ၃။ ၄၀၃။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၇)။

သာသပရာသိ (ပု) [သာသပ + ရာသိ] မုံညင်းစေ့အစုအပုံ။ သံဝစ္ဆရဝသေန ဂဏေတုံ အသက္ကု-ဏေယျတ္တာ ကေဝလံ သာသပရာသိဥပမာ-ဒီဟိ ကပ္ပေတဗ္ဗော ပရိကပ္ပေတဗ္ဗပရိမာဏော။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၁။

သာသပဝန (နာ) [သာသပ + ဝန] မုံညင်းတော။ သာသပဝနံ ပဝိဋ္ဌကာဏဒ္ဌကော ဝိယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၅။

သာသပသုတ္တ (နာ) [သာသပ + သုတ္တ] သာသပ-သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ အနမတဂ္ဂသံယုတ်၊ ၆-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၃၉၀။

(အခါတစ်ပါး သာဝတ္ထိပြည်၌ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ရဟန်းတစ်ပါး လာရောက်၍- မြတ်စွာဘုရား ကမ္ဘာသည် အဘယ်မျှလောက် ရှည်လျားပါသနည်း ဟု လျှောက်ထားမေးမြန်း၏။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားက ရဟန်း အလျား, အနံ, အစောက် တစ်ယူဇနစီရှိ၍ သံတံတိုင်းကာရံထားသော မုံညင်းစေ့အပြည့် ထည့်ထားသောမြို့ရှိ၏။ ထိုမြို့တည်းမှ အနှစ်တစ်ရာလျှင် တစ်စေ့စီ

မုံညင်းစေ့တို့ကို ထုတ်ပစ်သည်ရှိသော် မုံညင်းစေ့တို့သာကုန်ရာ၏။ ကမ္ဘာကား မကုန်နိုင်။ ကမ္ဘာကား ဤသို့ရှည်းလျှား၍ ကမ္ဘာတစ်ခု, တစ်ရာ, တစ်ထောင်, တစ်သိန်း-ဟုလည်း မရေတွက်နိုင်ကုန်ဟု မုံညင်းစေ့ ဥပမာဖြင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော သုတ်ဖြစ်သည်)။ သံ၊ ၁။ ၃၉၀။

သာသပသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာသပသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာသပသုတ်အဖွင့်၊ သာသပသုတ်ကို-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သာသပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂။

သာသပသေဝါလ (ပု) [သာသပ + သေဝါလ] မုံညင်းစေ့အတိုင်းအရှည်ရှိသောမှော်သေး။ သာသပသေဝါလော နာမ သာသပမတ္တော ခုဒ္ဒကသေဝါလော။ ကခ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၅၈။

သာသပါဒိအနေကသမ္ဘာရ (ပု) [သာသပ + အာဒိ + အနေကသမ္ဘာရ] မုံညင်းအစရှိသော များသော အဆောက်အဦပစ္စည်း။ သမ္ဘာရ-သံယုတ္တာတိ သာသပါဒိအနေကသမ္ဘာရေဟိ သည္ဓုတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၂။

သာသပူပမာ (တိ) [သာသပ + ဥပမာ] မုံညင်းစေ့ဟူသော နှိုင်းယှဉ်ခြင်း-ဥပမာ-ရှိသော။ အာရဂ္ဂေ သာသပူပမာ (မဟာနိ။ ၃၂၊ ၉၁) တိ သူစိမုခေ သာသပေါ ဝိယ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၁။ တေပိ အာရဂ္ဂေ သာသပူပမာ တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၉၇)။

သာသဝ (တိ) [သဟ + အာသဝ။ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ပဝတ္တေတိ သဟ အာသဝေဟိတိ သာသဝံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၉။] (၁) (အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) အာသဝေါ (ယိုစီးတတ်သည့်) တရားလေးပါးတို့နှင့် တကွဖြစ်သော။ (၂) အာသဝေါတရားတို့၏ အကြောင်းအာရုံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ အပြစ်-အနာအဆာ-ရှိသော။ (၁) သာသဝါ ဓမ္မာ၊ အနာသဝါ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၈။ ၅။ ကတမေ ဓမ္မာ အာသဝါ? တီသု ဘူမီသု ---- သဗ္ဗဥ္ဇ ရူပံ။ ဣမေ ဓမ္မာ သာသဝါ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၇၈။ သာသဝံ ဝိညာဏံ သြဠာရိကံ။ အဘိ၊ ၀။ ၁၁။ အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတ္တာ ပဝတ္တေတိ သဟ အာသဝေဟိတိ သာသဝါ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၉၀-၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၇။ အာရမ္မဏ-ကရဏဝသေန သဟ အာသဝေဟိတိ သာသဝေါ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၀။ (၂) ကတမာ စ ဘန္တေ ဣဒ္ဓိ "သာသဝါ သဉ္ဇပါဒိကာ နော အရိယာ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၉၃။ သာသဝါ သဉ္ဇပါဒိကာတိ သဒေါသာ သဉ္ဇပါရမ္ဘာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၉၇။ သာသဝသုခန္တိ အာသဝါနံ ပစ္စယဘူတံ ဝဋ္ဋသုခံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၃။ အာသဝပဒဋ္ဌာနတာယ သာသဝတော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၈။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၆။

သာသဝကမ္မ (နာ) [သာသဝ + ကမ္မ] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောကံ၊ အာသဝေါတရားနှင့်တကွဖြစ်သောကံ။ သာသဝကမ္မံ ဟိ ဣဒ "ဥပမိ"တိ အဓိပ္ပေတံ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၂။

သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [သာသဝကမ္မ + နိဗ္ဗတ္တ] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်သော၊ အာသဝေါတရားနှင့်တကွဖြစ်သော ကံကြောင့်ဖြစ်သော။ သာသဝကမ္ဘ-နိဗ္ဗတ္တာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၈၅။

သာသဝကမ္မပစ္စယ (ပု) [သာသဝကမ္မ + ပစ္စယ] အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံဟူသောအကြောင်း၊ အာသဝေါတရားနှင့် တကွဖြစ်သော ကံဟူသောအကြောင်း။ ဥပဓိပစ္စ-ယာတိ သာသဝကမ္မပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၂။

သာသဝကုသလ (ပု) [သာသဝ + ကုသလ] အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သောကုသိုလ်တရား။ သာသဝကုသလဿာပိ ဝသေန ယုဇ္ဇတိ ဇဝ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၉၈။ တိဏ္ဏန္နဉ္စ ကုသလမူလာနံ အဝသေသာနဉ္စ သာသဝ-ကုသလာနံ ပဟာနံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၅။

သာသဝကုသလမူလ (တိ) [သာသဝကုသလ + မူလ] အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကုသိုလ်ဟူသော အကြောင်းရင်းရှိသော။ ဣဓာပိ လောဘော သဗ္ဗာနိ သာသဝကုသလ-မူလာနိ အာယူဟနမ္မာ စ သမုဒယသစ္စံ။ သံ။ ဋီ၊ ၁။ ၅၉။ ဣဓာပိ လောဘော သဗ္ဗာနိ ဝါ သာသဝကုသလမူလာနိ သမုဒယသစ္စံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၃။

သာသဝခန္ဓာဒိဘေဒ (တိ) [သာသဝ + ခန္ဓ + အာဒိ + ဘေဒ] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာစသည်အပြားရှိသော။ ယေသံ တဏှာဒိဋ္ဌိလေပါနံ ဝသေန သာသဝ-ခန္ဓာဒိဘေဒေသု သဗ္ဗမေမေသု ဥပလိမ္ပတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၉။

သာသဝစိတ္တ (နာ) [သာသဝ + စိတ္တ] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောစိတ် (လောကီစိတ်)။ စေတောပရိယဉာဏလာဘီ ကသ္မာ သာသဝစိတ္တံ နာ ဇာနိဿတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၉၂။

သာသဝ၆ (ပု) [သာသဝ + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ၆-ပြု။ နိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်။ တေဘူမကာ ပနေတ္ထ သာသဝ၆ေန ဥပါဒါနက္ခန္ဓေသု ပဝိဋ္ဌာ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၉။ ယသ္မာ ရာသ၆ေန သာသဝ၆ေန စ ဥပါဒါနက္ခန္ဓဘာဝေါ ယုဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉။

သာသဝတ္ထ (တိ) [သာသဝ + အတ္ထ] အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဟူသော အနက်ရှိသော။ ဣတိ သညာဏသ သာသဝတ္ထော။ အဝိဇ္ဇတ္ထော။ ပေ၄ကော။ ၂၄၂။

သာသဝမ္မ (ပု) [သာသဝ + ဓမ္မ] အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သောတရား။ ကုစ္ဆိတာနံ သာသဝမ္မာနံ အာယောတိ ကာယော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၂။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၇၄။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။ ဣဓ ပန နိဗ္ဗိဒါ-ဟေတုတ္တာ သာသဝမ္မမေဝ အဓိပ္ပေတံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၆၅။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၀။ မူလဋီ၊ ၂။ ၃၄)။

သာသဝဖဿဥပဂမနလက္ခဏ (တိ) [သာသဝ + ဖဿ + ဥပဂမန + လက္ခဏ] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောတရားနှင့် တွေ့ထိကပ်ရောက်ခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ သာသဝဖဿဥပဂမနလက္ခဏာ သုခသညာ။ နေတ္တိ။ ၂၄။

သာသဝဖဿပရိဇာနနလက္ခဏ (တိ) [သာသဝဖဿ + ပရိဇာနန + လက္ခဏ] အာသဝေါတို့၏ အာရုံဖြစ်သောတရားနှင့် တွေ့ထိလျက် ပိုင်းခြားရှုသိခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ သာသဝဖဿ-ပရိဇာနနလက္ခဏာ ဒုက္ခသညာ။ နေတ္တိ။ ၂၅။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၃၀။

သာသဝဖဿသဏ္ဌာနနလက္ခဏ (တိ) [သာသဝဖဿ + သဏ္ဌာနန + လက္ခဏ]

အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောတရား နှင့် တွေ့ထိလျက် ကောင်းစွာသိခြင်းဟူသော မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိသော။ သာသဝ-ဖဿသङ္ခါတနလက္ခဏာ ဒုက္ခသညာ။ ပေဋကော။ ၂၅၃။

သာသဝဖဿူပဂမနလက္ခဏာ (တိ) [သာသဝဖဿ + ဥပဂမန + လက္ခဏာ] သာသဝဖဿ-ဥပဂမနလက္ခဏာ-ကြည့်။ သုခသညာယ သာသဝဖဿူပဂမနလက္ခဏာတွာ ရူပါဒီသု အဿာဒေါ သုခသညာယ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၂၉။

သာသဝဖဿောပဂမနလက္ခဏာ (တိ) [သာသဝဖဿ + ဥပဂမန + လက္ခဏာ] သာသဝဖဿဥပဂမနလက္ခဏာ-ကြည့်။ သာသဝဖဿောပဂမနလက္ခဏာ သုခသညာ။ ပေဋကော။ ၂၄၉။

သာသဝဘူမိ (ထီ) [သာသဝ + ဘူမိ] ကာမ, မဟဂ္ဂုတ်တရားဟူသော-ဖြစ်ရာ-ဘုံ-အခိုက်အတန့်။ သာသဝဘူမိ ပရိတ္တမဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၈။

သာသဝရာသဌ (ပု) [သာသဝ + ရာသိ + အတ္ထ။ ထ-ကို ဌ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောတရား-အစု-အပုံ-ဟူသောအနက်။ သာသဝရာသဌေန ဥပါဒါ-နက္ခန္ဓေသု။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၉။

သာသဝသခ်ံတအသာရဝိဂမ (ပု) [သာသဝ + သခ်ံတ + အသာရ + ဝိဂမ] သာသဝ, သခ်ံတ ဟူသော အနှစ်မရှိသောတရားမှကင်းခြင်း။ ဧဝမယံ ဓမ္မဝိနယော သာသဝသခ်ံတအသာရ-ဝိဂမေန လောကုတ္တရဓမ္မသာရေ ပတိဋ္ဌိတောဟု၊ ဒီ၊ ၃။ ၉၄။

သာသဝသုခ (နာ) [သာသဝ + သုခ] အာသဝေါတရားတို့၏ အကြောင်းအာရုံဖြစ်သောဝဋ္ဋ-အကျိုးဝင်သောချမ်းသာ။ ကတမာနိ ဒွေ သာသဝသုခဿ အနာသဝသုခဿ။ အံ၊ ၁။ ၇၉။ သာသဝသုခန္တိ အာသဝါနံ ပစ္စယဘူတံ ဝဋ္ဋ-သုခံ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၅၃။

သာသဝဟေတု (ပု) [သာသဝ + ဟေတု] အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သောအကြောင်း။ အသဟဇာတဟေတု သာသဝ-ဟေတု အနာသဝဟေတု။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၃၈။

သာသဝဋ္ဌိယ (နာ) [သဟ + အာသဝ + အာဝလိ-သာသဝါဝလိ + ဏ္ဍယ=သာသဝါဝလိယ?] (ဗွက်ဖောက်ပြီး) လျှောစီးကစားခြင်း။ (တံ ကီဋ္ဌန္တာ နဒီအာဒီသု ဆိန္နတဋ္ဌ ဥဒကေန စိက္ခလ္လံ ကတွာ တတ္ထ ဥဘော ပါဒေ ပသာရေတွာ နိသိန္နာ ပပတန္တိ၊ ပုပ္ပါဝလိယန္တိပိ ပါဌော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၆-နှင့်တွဲစပ်ကြည့်ပါ)။ "ပုပ္ပါဝလိယံ သာသဝဋ္ဌိယံ"ဟု ဒုဝိဓော ကိရ။ ဝဇိရ။ ၁၈၀။

သာသဝါနာသဝကမ္မဝိဘာဂဇာနန (နာ) [သာသဝါနာသဝကမ္မ + ဝိဘာဂ + ဇာနန] အာသဝေါတရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သောက်, အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သောက်ကို ဝေဘန်၍ သိခြင်း။ အာယူဟနက္ခဏေ-ယေဝ တဿ တဿ သတ္တဿ ---- ယာထာ-ဝတော သာသဝါနာသဝကမ္မဝိဘာဂဇာနနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၂၇။

သာသဝါရမ္မဏ (နာ) [သာသဝ + အာရမ္မဏ] အာသဝေါတရားနှင့်တကွဖြစ်သော အာရုံ။ ယဒေတံ ကိလေသာနံ နိဝါသဌေန သာသဝါ-ရမ္မဏံ "နိကေတ"ဣတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၅။

သာသသဒ္ဒ (ပု) [သာသ + သဒ္ဒ] (အသတ္ထော-ပုဒ်ဌ်ပါသော အာ-ရှေးရှိသော) သာသ-ဟူသော-သဒ္ဒါ-ဓာတ်။ အာပုဗ္ဗဠို သာသသဒ္ဒ် အနုသိဋ္ဌတောသနေသု ဣစ္ဆန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၄၁။

သာသိတ (တိ) [သာသ + တ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁စ၆။] ပြောဆို-ဆုံးမ-အပ်သော။ သာသိတော လောကနာထေန။ အပ၊ ၁။ ၇၇။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆။ တဝါနုညာယ သာသိတာ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၀။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၅၁။ တေ ယထာပရာဓံ ဇတ္ထ သာသိတာတိ ယထာပရာဓသာသနံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂။ သြဝဒိတော-တိ ဓမ္မဒေသနာယ သာသိတော။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၁၅၆။ (-အပ၊ ၂။ ၁၅၅)။

သာသိတဗ္ဗ (တိ) [သာသ + တဗ္ဗ။ သာသတိ-မှ] ပြောဆို- ဆုံးမ- အပ်- သင့်- ထိုက်သော။ ဟိတုပဒေသာဒိဝသေန ပရိပါလေတဗ္ဗော သာသိတဗ္ဗော ဇတသ အတ္ထိတိ သတ္ထာ သတ္ထဝါဟော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၆-၇။ သာသိတဗ္ဗဝသေနေတံ၊ သာသနန္တိ ပဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၈။

သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလ (ပု) [သာသိတဗ္ဗ + ပုဂ္ဂလ] ပြောဆို-ဆုံးမ-အပ်-သင့်-ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဝသေန သာသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၇။

သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတ (တိ) [သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလ + ဂတ] ပြောဆို-ဆုံးမ-အပ်-သင့်-ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၌-တည်-ဖြစ်-သော။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလ-ဂတေန ယထာပရာဓာဒိနာ သာသိတဗ္ဗဘာ-ဝေန အနုသာသနံ ဝိနယနံ သာသနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၀။

သာသိတဗ္ဗာယတ္တ (တိ) [သာသိတဗ္ဗ + အာယတ္တ] ပြောဆို-ဆုံးမ-ထိုက်သူနှင့်-စပ်-ဆက်စပ်-စပ်ဆိုင်ခြင်း-ရှိသော။ ဇတ္ထ စ ---- သာသနံ သာသိတဗ္ဗာယတ္တံ, ကထာ ကထေတဗ္ဗတ္ထာ-ပေက္ခာတိ ဝိသေသော။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၁၁။

သာသိတဝါဒ (ပု) [သာသိတ + ဝါဒ] ပြောဆို-ဆုံးမ-အပ်သောစကား။ ပိတရိ သာသိတဝါဒံ ပယုဇ္ဇမာနေ ----။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၆၆။

သာသိတုံ (ကြို၊ ဝိ) [သာသ + တုံ] ဆုံးမ-သင်ပြ-ပြောကြား-ခြင်းငှါ။ အဟဉ္စ ဝေါ သာသိတုမာ-ဂတောသ္မိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂စ၉။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၁၉၄။

သာသိယတိ (ကမ္မ၊ ကြို) [သာသ + ယ + တေ] ဆုံးမ-သင်ပြ-ပြောကြား-အပ်-၏။ သတ္ထု ဘဂဝတော သာသနံ သတ္ထုသာသနံ သာသိယတိ ဇတေနာတိ ကတ္တာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၅၆။

သာသိယန္တိ (ကမ္မ၊ကြို) [သာသ + ယ + အန္တေ] ဆုံးမ-သင်ပြ-ပြောကြား-အပ်-ကုန်-၏။ သာသိယန္တိ ဇတ္ထ ဝေနေယ္ယာတိ သာသနံ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၃၄။

သာသေဝန (တိ) [သဟ + အာသေဝန] အာသေဝနပစ္စည်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သော ဒုဝိဓော ဟောတိ သာသေဝနော ဝါ သဝိပါ-ကော ဝါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၁စ။ သာသေဝန-သဝိပါကေသု ဒ္ဝိသု ဒ္ဝါဝိသတိမူလကေသု သာသေဝနမေဝ ဂဟေတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂စ၃။

သာဟံ (ထီ၊ ပု) [သာ + အဟံ။ သော + အဟံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၉၁။] ထိုအကျွန်ုပ်သည်။ သာဟံ ဒါနိ သက္ခိ ဇာနာမိ၊ မုနိနော ဒေသ-ယတော သုဂတဿ။ သံ၊ ၁။ ၂၇။ သာ အဟံ သာဟံ။ ဣတ္ထိလိင်ဝသေန ဆေဒေါ။ အထ

ဝါ သော အဟံ သာဟံ။ ပုလ္လိင်ဝသေန ဆေဒေါ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၉၁။

သာဟ (နာ) [ဆ + အဟ=သာဟ။ ကစ္စည်း။ ၃၇၄။ ရူပသိဒ္ဓိ။ ၄၀၈။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၈၀၄။ နိရုတ္တိ။ ၄၅။ ဗဒ္ဓဟ-သံ။] ၆-ရက်။ အတ္ထိ နေသံ ဥသာမတ္တံ၊ အထ သာဟသ ဇိဝိတံ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၆။ ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၉၈။ သဟသ ဇိဝိတန္တိ ဆ ဒိဝသမတ္တံ ဇိဝိတန္တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၅။ ၆။ ၉၉။ ဆ အဟံ သာဟံ။ သခ်ၢဝသေန ဆေဒေါ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၉၁။

သာဟတ္ထ (တိ) [သဟတ္ထ + ဏ] သာဟတ္ထိက-ကြည့်။ သာဟတ္ထာဏတ္ထိကော စေဝ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ။ ၄၁-ဂါထာ။ သာဟတ္ထောတိ သကော ဟတ္ထော၊ တေန နိဗ္ဗတ္တော, တသ ဝါ သမ္ဘန္ဓိတိ သာဟတ္ထော၊ အဝဟာရော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ။ ၅၃။

သာဟတ္ထိက (တိ) [သဟတ္ထ + ဏိက။ သကော ဟတ္ထော သဟတ္ထော၊ တေန နိဗ္ဗတ္တော သာဟတ္ထိကော၊ ပယောဂေါ။ ဣဓ ဟတ္ထဂ-ဟဏံ ဥပလက္ခဏံ။ တသ္မာ ဟတ္ထာဒိနာ အတ္တနော အင်ပစ္စင်ေန နိပ္ပါဒိတော ---- သာဟတ္ထိကော။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆။ (ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၄၆)။ သ္ဘာဟတ္ထိက-သံ။ သာဟတ္ထိယ-ပါကတ။] (၁) မိမိလက် (ကိုယ်အင်္ဂါ) ဖြင့်ပြုအပ်သော။ (၂) မိမိလက်ဖြင့် (ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ) ဖြစ်စေအပ်-မိမိလက်နှင့်စပ်သွယ်ခြင်း-ရှိသော။ (၃) မိမိလက်ဖြင့် ခိုးယူအပ်သော။ (၄) မိမိလက်ဖြင့် (ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ) ခိုးယူခြင်း။ (၁) အတ္ထိ သာဟတ္ထိကံ၊ ---- သဟတ္ထေန ကတံ သာဟတ္ထိကံ နာမ။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၂၀၅။ (၂) သကော ဟတ္ထော သဟတ္ထော၊ တေန နိဗ္ဗတ္တော, တသ ဝါ သမ္ဘန္ဓိတိ သာဟတ္ထိကော၊ အဝဟာရော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၀၀။ သာဟတ္ထိကောတိ ဇတ္ထ ဟတ္ထော ဥပလက္ခဏဘာဝေန ဂဟိတောတိ အာဟ "ကာယေန ဝါ"တိ အာဒိ။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၁၂။ ဝိဗျနပဟရဏာဒိဝသေန သဟတ္ထေန နိဗ္ဗတ္တော သာဟတ္ထိကော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။ (-ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၆)။ (၃) အာစရိယသ သာဟတ္ထိကာ တယော မာသကာ။ ဝိ၊ ၅။ ၄။ ၂၃၈။ သာဟတ္ထိကာတိ သဟတ္ထာ အဝဟရိတာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၆၃၁-၂။ (၄) သာဟတ္ထိကာဒယောတိ ဇတ္ထ ပရသန္တ-ကသ သဟတ္ထာ ဂဟဏံ သာဟတ္ထိကော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၀။

သာဟတ္ထိကကမ္မ (နာ) [သာဟတ္ထိက + ကမ္မ] မိမိလက်ဖြင့်ပြုအပ်သောအမှု။ နာ သာဟတ္ထိက-ကမ္မေန၊ ပဂေဝါဏတ္ထိကာ သမံ။ ဝဇိရ။ ၁၅၈။

သာဟတ္ထိကကမ္မဟေတု (ပု) [သာဟတ္ထိကကမ္မ + ဟေတု] မိမိလက်ဖြင့်ပြုအပ်ပြီးသော-အမှု-အလုပ်-ကံ-ဟူသောအကြောင်း။ အတ္ထနာ ကတမူလကေနာတိ သာဟတ္ထိကကမ္မဟေတု။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃။

သာဟတ္ထိကပဠုက (နာ) [သာဟတ္ထိက + ပဠု + က] သာဟတ္ထိကအစရှိသော ငါးပါသော ခိုးခြင်းအပေါင်း။ ပဠု ပဠုကာနိ နာမ နာနာ-ဘဏ္ဍပဠုကံ သာဟတ္ထိကပဠုကန္တိ အာဒိပဒ-ဝသေန နာမလာဘော ဒဋ္ဌော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၃။

သာဟတ္ထိကပယောဂ (ပု) [သာဟတ္ထိက + ပယောဂ] (၁) မိမိလက် (ကိုယ်အင်္ဂါ) ဖြင့်ပြုအပ်သော-ပယောဂ-လုံ့လစိုက်မှု။ (တိ) (၂)

မိမိလက် (ကိုယ်အင်္ဂါ) ဖြင့် ပြုအပ်သော-ပယောဂ-လုံ့လစိုက်မှု-ရှိသော။ (၁) သာဟတ္ထိ-ကပယောဂေါပိတိ ဧဝရူပေါ အတ္ထသာဓ-ကောတိ ဝုစ္စတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။ (၂) ပယောဂတော သဗ္ဗာနိပိ သာဟတ္ထိကပယော-ဂါနေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၆၈။ သာဟတ္ထိက် နာမ တံ ကမ္မံ, သာဟတ္ထိက-ပယောဂတ္တာ ဧကသ္မိံယေဝ ဘဏ္ဍေ။ ဝဇိရ။ ၁၃၉။

သာဟတ္ထိကဝတ္ထုအင်္ဂ (နာ) [သာဟတ္ထိက + ဝတ္ထု + အင်္ဂ] မိမိလက် (ကိုယ်အင်္ဂါ) ဖြင့် ပြုအပ်သော-တည်ရာ-မှီရာ-ဝတ္ထု-၏ အစိတ်အင်္ဂါ။ သာဟတ္ထိကဝတ္ထုအင်္ဂန္တိ သာဟတ္ထိကဿ ဝတ္ထုဿ အင်္ဂံ နာ ဟောတိတိ တတ္ထ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၁၃၉။

သာဟတ္ထိကာဒိဥပက္ကမ (ပု) [သာဟတ္ထိက + အာဒိ + ဥပက္ကမ] သာဟတ္ထိကအစရှိသော-လုံ့လ-လုံ့လပြုခြင်း။ ဥပက္ကမဝသေနာတိ သာဟတ္ထိ-ကာဒိဥပက္ကမဝသေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၁။

သာဟတ္ထိကာဒိပဠက (နာ) [သာဟတ္ထိကာဒိ + ပဠက] သာဟတ္ထိကအစရှိသော ငါးပါးသော ဦးခြင်းတို့၏အပေါင်း။ တသ္မာ သာဟတ္ထိကာဒိ-ပဠကန္တိ အတ္ထတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၉၇။

သာဟသ (တိ) [သဟ (သ်) + ဏ။ သဟော ဝုစ္စတိ ဗလံ။ တဗ္ဘဝံ သဟသံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၄၉။ သဟသာ ဗလေန နိဗ္ဗတ္တံ သဟသံ။ သဟသ် + အဏ်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဟသ-သံ။ ပါကတ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) အနိုင်အထက်-အတင်း-အဓမ္မ-ပြု-ပြုမူ-အပ်သော၊ အမှု။ (၂) အနိုင်-အထက်-အတင်းအဓမ္မ-မုသား-ပြောဆိုအပ်သော။ (၃) အဆောတလျှင်-မဆင်မခြင်-မစူး-မစမ်း-ပြုမူ-ပြောဆို-အပ်သော၊ အမှု။ (နာ) (၄) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြု-ပြုမူ-ခြင်း။ (၁) ဧကစ္စော ကာမဘောဂီ အဓမ္မေန ဘောဂေ ပရိယေသတိ သာဟသေန။ သံ၊ ၂။ ၅၁၃။ အံ၊ ၃။ ၃၉၈။ သာဟသေနာတိ သာဟသိက-ကမ္မေန။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၆။ သာဟသာ (ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၀) တိ သဟသေန သာဟသိကကမ္မံ ကတ္တာ ဇနံ ပီဠေတ္တာ ဓနံ ဝိန္ဒတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၉၈။ (-အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၃၄)။ (၂) သာဟသာ နယေ (ဓမ္မ။ ၅၀) တိ ဆန္ဒာဒိသု ပတိဋ္ဌိတော သာဟသေန မုသာဝါဒေန ဝိနိစ္ဆေယ္ယ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၁။ နာ စ မာဏဝ သာဟသာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၆) တိ မယ္ပံ ပသယ္ယ သာဟသိကဝစနံ နာ စ ဘဏာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၈၅။ (၃) မယာ တုမ္ဟေ အနာပုစ္ဆာယေဝ သာဟသံ ကမ္မံ ကတံ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၅။ (နာ) (၄) ယေ ဣမေ ဝုတ္တပ္ပကာရေ နာဂေ လောဘာဘိဘူတာ သာဟသံ ကတ္တာ ဟရန္တိ ဂဏ္ဍန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၈၂။ သာဟသာ (သုတ္တနိ။ ၂၉၈) တိ ဗလဣာရေန အနိစ္စံ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၂။ ဗလဣာရေပိ သာဟသံ။ ဓာန်။ ၁၁၃၀။

သာဟသကိရိယ (ထီ၊ နာ)] သာဟသ + ကိရိယ] သဟသ (၄) အနက်ကြည့်။ သဟသာကာ-ရော (သံ၊ ၁။ ၄၁၁) တိ သာဟသကိရိယာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၉။

သာဟသာကရ (ပု) [သာဟသာ + ကရ + ဏ] (၁) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြု-ပြုမူ-အပ်သောအမှုကိုပြုခြင်း။ (၂) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြု-ပြုမူ-ခြင်း။ (၁) သာဟသာ-ကာရာ (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၉) တိ ဂေဟံ ပဝိသိတ္တာ မရဏေန တဇ္ဇေတ္တာ သာဟသိကကမ္မကရ-ဏာနိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၃၇။ (၂) ပရေသံ သန္တကံ

ဟရိတုံ ဝါယမန္တော သာဟသာကာရံ ကရောတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၉။ လောဘ-နိမိတ္တေန သာဟသာကာရေန ပတ္တာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၆၉။ (-ဏ၊ ၌၊ ၄။ ၁၂)။

သာဟသာကာရဏ (နာ) [သာဟသာ + ကရ + ယု] သာဟသ (၄) အနက်ကြည့်။ သာဟသာ (မဟာနိ။ ၃၃၇) တိ ရတ္တသ ရာဂစရိတာဒိ-ဘေဒါ သာဟသာကာရဏာ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၈၃။

သာဟသာကာရီ (တိ) [သာဟသာ + ကရ + ဏိ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုလေ့ရှိ-ပြုတတ်-သော၊ သူ။ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္ထံ ၌ပေတွာ ဣတ္ထိတဓနဟရဏာဒိနာ ဝါ သာဟသကာရိတာယ သာဟသိကာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။

သာဟသိက-သာဟသိယ (တိ) [သဟသ် (သာဟသ) + ဏိက။ သဟသာ ဗလေန ဝတ္တတေတိ သာဟသိကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သာဟသံ ကရောန္တိတိ သာဟသိကာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၃။ သာဟသိက-သံ။ သာဟသိအ-ပြာ။ သာဟသိယ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူတတ်သော၊ သူ (သူခိုးဓားပြ)။ (၂) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူ-ဖြစ်စေ-အပ်သော၊ အမှုကိစ္စ။ (၃) အဆောတလျှင်-မဆင်မခြင်-မစူးမစမ်း-ပြုမူအပ်သော၊ အမှုကိစ္စ။ (၄) ရုန်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-ရက်စက်-သော၊ သူ (လူသတ်သမား)။ (၁) သာဟသိကာ (ဒီ၊ ၃။ ၁၄၉) တိ ဧကာဂါရိ-ကာဒိ သာဟသိကကမ္မကာရိနော။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၃၀။ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္ထံ ၌ပေတွာ ဣတ္ထိတဓနဟရဏာဒိနာ ပရသာဟသ-ကာရိတာယ သာဟသိကာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ (အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅)။ (၂) သာဟသိကကမ္မ-ကြည့်။ (၃) သဟသာ အဝိမံသိတွာ သာဟ-သိကံ ဒါရုဏံ ကမ္မံ ကရောန္တာနံ ဒုဿီလာနံ။ ဏ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၂။ (၄) ဒါရုဏောတိ သာဟသိ-ကော။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၉။ အတိ ဝိယ ကက္ခဋာ သာဟသိကာ။ ဏ၊ ၌၊ ၅။ ၃၁၈။

သာဟသိကကမ္မ (နာ) [သာဟသိက + ကမ္မ] (၁) အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူအပ်သော အမှုကိစ္စ။ (၂) အဆောတလျှင်-မဆင်မခြင်-မစူးမစမ်း-ပြုမူအပ်သော အမှုကိစ္စ။ (၁) သာဟသေနာ (သံ၊ ၂။ ၅၁၇) တိ သာဟသိက-ကမ္မေန။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၆။ မာဏဝါ (မဟာနိ။ ၁၀) တိ သာဟသိကကမ္မေဟိ ယုတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၅၁။ သာဟသိကကမ္မေနာ (သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၆) တိ အယုတ္တေန ကမ္မေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၈၅။ (၂) ကိဗ္ဗိသံ သာဟသိကကမ္မံ လော-ဘာဒိကိလေသုဿဒံ အကတံ တယာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၆။ လောဘာဒိနံ အတိဝိယ ဥဿန္နတ္တာ အနုပပရိက္ခိတ္တာ ကတံ သာဟသိကကမ္မံ ကိဗ္ဗိသံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၀။

သာဟသိကကမ္မကရဏ (နာ) [သာဟသိကကမ္မ + ကရဏ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူအပ်သောအမှုကို ပြုခြင်း။ သာဟသာကာ-ရာ (ဏ၊ ၁။ ၃၂၉) တိ ဂေဟံ ပဝိသိတ္တာ မရဏေန တဇ္ဇေတ္တာ သာဟသိကကမ္မကရ-ဏာနိ။ ဏ၊ ၌၊ ၄။ ၄၃၃။

သာဟသိကဂိရိယ (ထီ၊ နာ) [သာဟသိက + ဂိရိယ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြု-ပြုမူ-ခြင်း။ သဟသာကာရော (အံ၊ ၁။ ၅၃၀) တိ သာဟသိကဂိရိယာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၃၃၉။ အသာဟသ (ဏ၊ ၁။ ၁၅၆) နှင့် ဓမ္မိကဝိနိစ္ဆယေ ဌိတတ္တာယေဝ သာဟသိကဂိရိယာယ

ဝိရဟိတ်။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၁။

သာဟသိကဒီပိက (ပု) [သာဟသိက + ဒီပိက] အနိုင်အထက်- အတင်းအဓမ္မ- ပြုမူတတ်သော-သစ်-ကျားသစ်။ ရုဟဠ္ဍသော (ဇာ၊ ၁။ ၁၈၅) တိ ရုဟိရဘက္ခော လောဟိတပါယီ သာဟသိကဒီပိကော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၅၃။

သာဟသိကဓနဝိလောပပီဋိတ (တိ) [သာဟသိက + ဓန + ဝိလောပ + ပီဋိတ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူခြင်း, ဥစ္စာကို လုယက်ခြင်းတို့ဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော။ အတိမုဒုကဿ ရညော စောရေဟိ သာဟသိကဓနဝိလောပပီဋိတာ မနုဿာ ---- ကပ္ပေန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၅။ အံ၊ ၈၊ ၃။ ၁၈၄။

သာဟသိကပုရိသ (ပု) [သာဟသိက + ပုရိသ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူတတ်သော ယောက်ျား။ သောပိ ခေါ သာဟသိကပုရိသော ရုက္ခမူလံ အာဂန္တွာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၄။

သာဟသိကမဟာယောဓ (ပု) [သာဟသိက + မဟာယောဓ] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုမူတတ်သော-စစ်သားကြီး-စစ်သူရဲကြီး -စစ်ဗိုလ်ကြီး။ ပိဏ္ဍဒါယကာ (ဒီ၊ ၁။ ၄၈) တိ သာဟသိကမဟာယောဓာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂။ ပိဏ္ဍဒါယိကာ (အံ၊ ၂။ ၄၇၈) တိ သာဟသိကမဟာယောဓာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၂။ ပရသေနာသမ္ဘဒ် သာဟသိကမဟာယောဓတာယ ဆေတ္တာ ဆေတ္တာ ဒယန္တိ။ ဒီ၊ ၈၊ ၁။ ၂၁၉။ အံ၊ ၈၊ ၃။ ၁၉၀။

သာဟသိကဝစန (နာ) [သာဟသိက + ဝစန] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြောဆိုအပ်သောစကား။ နာ စ မာဏဝ သာဟသ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၆) ဣ မယံ ပသယ္ယ သာဟသိကဝစနံ နာ စ ဘဏာတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၈၅။

သာဟသိကသဒ္ဒ (ပု) [သာဟသိက + သဒ္ဒ] ရန့်ရင်း-ကြမ်းတမ်း-ကြမ်းကြုတ်-သောအသံ။ ကိံ အာစရိယာတိ၊ သာဟသိကသဒ္ဒါ မဟာ-ရာဇာတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၁။

သာဟသိယ (တိ) [သာဟသိက=သာဟသိယ] သာဟသိက-ကြည့်။ သာဟသေနာ (အံ၊ ၃။ ၃၉၈) တိ သာဟသိယကမ္မေန။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၀။ အဟံ ပန ဇာနမာနော ဧဝရူပံ သာဟသိယကမ္မံ နာ ကရိဿာမိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၆၄။

သာဟသိယကမ္မ (နာ) [သာဟသိယ + ကမ္မ] နိုင်ထက်မှု-အနိုင်ကျင့်-ပြုသော-အမှု-ကံ။ ပဠမသ ပဌမေ သာဟသသေနာ (အံ၊ ၃။ ၃၉၈) တိ သာဟသိယကမ္မေန။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၃၀။

သာဟသီ (တိ) [သာဟသ + ဣ။ သာဟသိန်-သံ။ သာဟသိ-ပြာ။] အနိုင်အထက်-အတင်းအဓမ္မ-ပြုလုပ်တတ်သော။ သာဟသိယာ တဏှာယ ဝသံ အဂစ္ဆန္တော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၀။

သာဟသ (တိ) [သာဟသ + ဏျ=သာဟသျ=သာဟသ။ သာဟသ?] သာဟသ-ကြည့်။ သာဟသိကော (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၉) တိ သာဟသကာရီ။ မ၊ ၈၊ ၂။ ၂၄၈။

သာဟသကာရီ (တိ) [သာဟသ + ကရ + ဏိ] သာဟသကာရီ-ကြည့်။ သာဟသိကော (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၉) တိ သာဟသကာရီ။ မ၊ ၈၊ ၂။ ၂၄၈။

သာဟသိက (တိ) [သဟသ + ဏိက။ မောဂ်၊ ၄။ ၂၇၊ ၂၈၊ ၂၉။] (၁) တစ်ထောင် အကျိုးကျေးလူးရှိသော။ (၂) တစ်ထောင်ထိုက်တန်သော။ (၃) တစ်ထောင်ဖြင့်ဝယ်အပ်သော၊

ဘဏ္ဍာ။ (၁) သတ် ပယောဇနမသာတိ သာတိကံ။ ဧဝံ သာဟသိကံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၁။ (၂) သတ် အရဟတီတိ သာတိကံ။ ဧဝံ သာဟသိကံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၂။ (၃) သတေန မူလေန ကီတံ ဘဏ္ဍံ သာတိကံ။ ဧဝံ သာဟသိကံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၃။

သာဟသီ (တိ) [သဟသ + ဏ + ဣ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၈။] တစ်ထောင်-ဖြင့်-ကြောင့်-ဖြစ်သော။ သဟသေန ဓနေန နိဗ္ဗတ္တာ သာဟသီ။ ပရိခါ။ နိရုတ္တိ။ ၄၅၁။

သာဟာရ (တိ) [သဟ + အာဟာရ] (၁) အစာ-အာဟာရနှင့်တကွဖြစ်-ပြည့်စုံ-သော။ (၂) အကြောင်းတရား-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ (၃) ခရိုင်-ဇနပုဒ်-နှင့်တကွဖြစ်သော။ (၁) နဂရံ မာပေဟိ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၄) တိ သာဟာရံ နဂရံ မာပေဟိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၂။ (၂) ဧဝံ ဝိညာဏံ သာဟာရံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ၂။ ၄၄။ ဝိညာဏံ သာဟာရန္တိ သပ္ပစ္စယံ ကမ္မဝိညာဏံ။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၁။ အဝိဇ္ဇမာဟံ ဘိက္ခဝေ သာဟာရံ ဝဒါမိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၇။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၀၂။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၆၀။ သာဟာရာ (အံ၊ ၃။ ၃၄၆) နန္တိ သပစ္စယံ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၁၇။ (၄) သာဟာရံ ဒဇ္ဇေယျာထာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၂၇) တိ သဇနပဒံ ဒဒေယျာထ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၈။ သာဟာရန္တိ ဧတ္ထ အာဟာရသဒ္ဒေါ ဇနပ-ဒတ္ထောတိ ဒသ္သေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၅၂။ သာဟာရ (ဒီ၊ ၂။ ၈၂) နန္တိ သဇနပဒံ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၁။ သီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၃)။

သာဟာရက (တိ) [သဟ + အာကာရ + က] အာဟာရပစ္စည်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သာဟာရကေသု ဧကောယေဝါတိ သမဂ္ဂ-ကာနိ ပုဗ္ဗေ ဝတ္တဗ္ဗာနိ သိယုံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။

သာဟာရကယဌန (နဉ) [သာဟာရက + ယဌန] အာဟာရပစ္စည်း-နှင့်တကွဖြစ်-ရှိ-သော အပေါင်း ယဌနာ။ သာဟာရကယဌနာနံ ပုရတော ဝိရိယစိတ္တဝီမံသာနံ သာဓာရဏ-ဝသေန ----။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။

သာဟီ (တိ) [သဟ + ဏီ။ အသယ္ယသာဟီ-ကြည့်။] ဆောင်ရွက်- တတ်- နိုင်- ခြင်းရှိ ကောင်း-သော၊ သူ။ တထာဂတံ ဗုဒ္ဓပသယ္ယ-သာဟိနံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၇။ ---- အသယ္ယသ ဗုဒ္ဓကိစ္စသ သဟနတော ဝဟနတော, တတ္ထ ဝါ သာဓုကာရီဘာဝတော အသယ္ယာဟိနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄၄။ (-ပေတ။ ၁၅၆။ ထေရ။ ၃၀၁။ ပေတ၊ ၆။ ၁၁၄-၅)။

သာဟု (တိ) [သာဓု-သာဟု။ ဓ-ကို ဟ-ပြု။ သာဓု-ကြည့်။ သာဟုတိပဒံ သာဓုသဒ္ဒေန သမာနတ္ထံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ သာဟု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ကောင်း-ကောင်းပါပြီ (သမ္မာဋိဋ္ဌန)။ (၂) ကောင်း-မြတ်-တင့်တယ်-အရတော်-သော။ (၁) "သာဟူ"တိ ဝါ "လဟူ"တိ ဝါ ---- ကာယေန ဝိညာပေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၃၊ ၇၆။ သာဟူတိ ဝါတိအာဒိနိ ပဠ္ဗ ပဒါနိ ဥပလ္လာယဘာဝသမ္ပဋိစ္ဆနဝစနာနိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂၅၈။ (-ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၇၁)။ (၂) "သာဟု ဒါန"နန္တိ ဒါနံ ဒေတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၁၄။ အံ၊ ၃။ ၆၈။ သာဒု ဒါနန္တိ ဒါနံ နာမ သာဓု သုန္ဒရံ။ ဒီ၊ ၆။ ၂၂၇။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၂၈။ သဒ္ဓါယပိ သာဒု ဒါန (သံ၊ ၁။ ၂၀) နန္တိ ---- ဒိန္နဒါနံ သာဟု လဒ္ဓကံ ဘဒ္ဒကမေဝ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၅၈။ သာဟု ဒါန (အံ၊ ၂။ ၄၄၃) နန္တိ ဒါနံ နာမေတံ သာဓု ဘဒ္ဒကံ သုန္ဒရံ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၈။ သာဟူတိ သာဓု သုန္ဒရံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၂။ (-သံ၊ ၁။ ၈။ ၁၉။ အဘိ၊ ပု။ ၁၈၁။ ဓမ္မ။ ၄၄)။

သာဟုကာရ (ပု) [သဟ + ကာရ] ကောင်းခြီး ပြုခြင်း။ သာဟုကာရ (စရိယာ။ ၃၉၄) ၏ သာဓုကာရ်။ စရိယာ၊ ၆။ ၈၈။

သာဟုနေယျက (တိ) [သဟ + အာဟုနေယျက= အာဟုန + ဏေယျက။ အာဟုတ် ပါဟုတ် အဘိသင်္ခတ် အန္နပါနာဒီ။ အ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၀။] (အဝေးမှဆောင်ယူအပ်သည့် လှူတွယ်ကို ခံထိုက်သော) အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်-နှင့်-တကွဖြစ်-ရှိ-သော။ သာဟုနေယျာတိ ဘိက္ခဝေ ကုလာနိ။ အ၊ ၁။ ၃၈၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၉။

သာဟုန္န (တိ) [သာတုန္န=သာဟုန္န] သာတုန္န-ကြည့်။ သာဟုန္နဝါသိနော (ဣ၊ မူ) ဧကေ၊ အညေ ကေသ နိဝါသနာ။ ပေတ။ ၁၆၇။ ပေတ၊ ၆။ ၁၅၉။

သာဟုဋ္ဌ (ပု) [သာဓု + လာ + ဏ။ သာဓုဟိ လာတော ဂဟိတောတိ သာဟုဋ္ဌ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။ (ထီ) သာဟုလိအာ၊ သာဟုလီ-(ဒေသိယ၊ ပြာ)။ (နာ) သာဟုလီ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (က) မည်းနက်သောသိုးမွေးတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အဝတ်ကြမ်း (၆)။ (ခ) သူတော်ကောင်းတို့သည် (ပုံ့သုကူ) ကောက်ယူအပ်သော အဝတ် (ဋ)။ (အဝတ်အထည်၊ ခေါင်းပေါင်း။ အဒ္ဓမာဂဓီ၊ ပြာ)။ (ဂ) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (ခ) သာဓုဟိ ပရမပ္ပိစ္ဆသန္တုဋ္ဌေဟိ လာတော ဂဟိတောတိ သာဟုဋ္ဌ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

သာဟုဋ္ဌစိရ (နာ) [သာဟုဋ္ဌ + စိရ] မည်းနက်သော သိုးမွေးတို့ဖြင့်ပြုအပ်သောအဝတ်ကြမ်း။---- အမုံ တေလမလိကတ် သာဟုဋ္ဌစိရံ ပဋိဂ္ဂ-ဏှေယျ။ မ၊ ၂။ ၁၇၇။ သာဟုစိရေနာတိ ကာဋကေဟိ ဧဋကလောမေဟိ ကတထူလ-စိရေန။ သက်ာရစောဋကေနာတိပိ ဝဒန္တိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၃။

သာဟုဋ္ဌယ (နာ) [သာဓု + လာ + ဏ္ဍ] သာဟုဋ္ဌ-ကြည့်။

သာဌ၀ (ပု) [သလ + အ၀။ သလတိ ပ၀တ္တတီတိ သာဌ၀ေါ။ အဘိသင်္ခတ် ဗဒရာဒိဖလခါဒနီယ်။ ဏ္ဍာဒိ။ ၂၀၀။ ဓါဌ၀-သံ။] ဇီးယို, သစ်သီးယို (အချိုမုံ့, ဝီလျှ)။ တေလသမ္ဘာကေ သာဌ၀ေ ဥတ္တရိဘဏ်ေ ဥမ္မတ္တိကာယ အာဒိကမ္မိကာ-ယာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၀။ (-ကခ်ီ။ ၃၁၃)။

သာဋ်ိက-သာဋ်ိကာ (ထီ၊ ပု) [သလ + ဏ္ဍ။ သလ + ဏိက။ လ-ကို ဋ-ပြု။ သလ ဂတိယ်၊ ဏိကော။ ဋတ္တံ။ သာလိကာ၊ နာရီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၂၆။ သဋ အဗျတ္တသဒ္ဒေ သဋတိ၊ သာဋ်ကော၊ သဋ်ကာ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၁။ သာလိက-သာဋ်ိက။] သာလိကာ-ကြည့်။ သာဋ်ိကာယိ၀ နိဋ္ဌေါသော (သံ၊ ၁။ ၁၉၁) တိ ယထာ မဓုရံ အမ္ဗပက္ကံ သာယိတ္တာ ပက္ခေဟိ ဝါတံ ဒတ္တာ မဓုဿရံ နိစ္ဆာရေန္တိယာ သာဋ်ိကသကုဏိယာ နိဋ္ဌေါသော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၂။

သာဋ်ိကပေါတက (ပု) [သာဋ်ိက + ပေါတက။ ထီ-ဌ --ပေါတိကာ။] သာဋ်ိကာ-ဆက်ရက်ဌက်-ပေါက်စ-ကလေး။ အမ္ဘော ကုမာရကာ ဧသော သာဋ်ိကပေါတကော၊ ဂဏ္ဍထ နံ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁။

သာဋ်ိကသကုဏီ (ထီ) [သာဋ်ိကာ + သကုဏီ] သာဋ်ိကာဌက်မ၊ ဆက်ရက်မ၊ ဇယက်မ။ သာဋ်ိကာ-ကြည့်။

သာဋ်ိကာ၀စန (နာ) [သာဋ်ိကာ + ၀စန] သာဋ်ိကာဌက်မ၏စကား။ သာဋ်ိကာ၀စနံ ဣဒ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀၈) ၏ ဣဒံ သာဋ်ိကာယ ၀စနန္တိ သဗ္ဗံ ဝိတ္ထာရေတွာ ကထေသိတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၃၃။

သာဇိတ္တက (နာ) [?] သာလိတ္တက-ကြည့်။

သာဇိတ္တကသိပ္ပ (နာ) [သာဇိတ္တက + သိပ္ပ] ကျောက်စရစ်အတတ်၊ ကျောက်စရစ်ကို ပစ်သောအတတ်။ အတီတေ ကိရ ဗာရာဏသိယံ သာဇိတ္တကသိပ္ပေ နိပ္ပတ္တိ ပတ္တော ဧကော ပိဋ္ဌသပ္ပိ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၄။

သာဇိန္ဒ (တိ) [သဟ + အာဇိန္ဒ။ သာလိန္ဒ-ကြည့်] ကျောင်းဦးဆင်ဝင်နှင့်တကွဖြစ်သော။ တေန ခေါ ပန သမယေန ဝိသာခါ မိဂါရမာတာ သံယသ အတ္ထာယ သာဇိန္ဒံ ပါသာဒံ ကာရာပေတုကာမာ ဟောတိ ဟတ္ထိနခကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၀။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၃၄)။

သာဇိယ-သာဇိယာ (ထီ၊ ပု) [သဇ + ဏ္ဍ။ သဇ အဗျတ္တသဒ္ဒေ။ သဇတိ၊ သာဇိကော၊ သာဇိကာ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၀၁။ သာဇိက-သာဇိယ။ သာလိကာ-ကြည့်။] (၁) သာဇိကာ-ဆက်ရက်-ဌက်။ (၂) သာဇိယာမည်သော ဒမ္မဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အကျွေး ဒါယိကာမ။ (၁) သာဇိယနိဂ္ဂေါသ-ကြည့်။ (၂) သာဇိယာ စ ကဇိယာ စ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၆။

သာဇိယဆာပ (ပု) [သာဇိယ + ဆာပ] သာဇိကာ-ဆက်ရက်-ဌက်ငယ်။ ယွာယံ သာဇိယဆာ-ပေါတိ၊ ကဏ္ဍသပ္ပံ အဂါဟယိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈၉။

သာဇိယဇာတက (နာ) [သာဇိယ + ဇာတက] သာဇိယဇာတ်။ သာဇိယဇာတက် သတ္တမ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။

သာဇိယဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဇိယဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သာဇိယဇာတ်တော်-အဖွင့်-အကျယ်။ သာဇိယဇာတ်အဋ္ဌကထာ။ သာဇိယ-ဇာတကဝဏ္ဏနာ သတ္တမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၀။

သာဇိယနိဂ္ဂေါသ (တိ) [သာဇိယ + နိဂ္ဂေါသ] သာဇိကာ-ဆက်ရက်-ဌက်နှင့်တူသော သာယာသောအသံ-ရှိ-နှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သာဇိယနိဂ္ဂေါသော (ဇာ၊ ၂။ ၂၅၀) တိ ဂမနကာလေ သာဇိကာနံ ဝိယ မဓုရေန နိဂ္ဂေါသေန သမန္နာဂတောဝ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၉၂။

သာဇ္ဇ||ရ (ပု) [သရ + ဦရ။ ရ-ကို ဇ-ပြု။ မိဂေ သရတိ ဟိ'သတိတိ သာဇ္ဇ||ရော။ ဦရော။ ရသ ဌေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၁၉။] ခွေး။

သာဇ္ဇ||ရသံယ (ပု) [သာဇ္ဇ||ရ + သံယ] ခွေးအပေါင်း၊ ခွေးအုပ်။ သာဇ္ဇ||ရသံယ (ဇာ၊ ၁။ ၃၃၀) ဣတိ သုခနဂဏ်။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၄၀။

သာဇ္ဇ (ပု) [သဟ + တ။ ဗာဇ္ဇ-ပုဒ်ကဲ့သို့ မောဂ်၊ ၅။ ၁၀၆။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၅-သုတ်တို့ဖြင့် စီရင်။ (တိ) သာပ-ဝီလျံ့။ အောင်နိုင်သော။] (၁) သာဇ္ဇအမည် (က) မိဂါရမာတုမည်သော ဝိသာခါ၏မြေး သာဇ္ဇ။ (ခ) လစ္ဆဝီမင်းသား သာဇ္ဇ။ (ဂ) ရဟန္တာရဟန်း သာဇ္ဇ။ (ဃ) ဒုတိယ သံဂါယတနာတင်ရာ၌ ခေါင်းဆောင်ရဟန္တာ သာဇ္ဇထေရ်။ (၂) သာဇ္ဇ ၂-သုတ်။ (၁) (က) အထ ခေါ သာဇ္ဇော မိဂါရနတ္တာ ဘိက္ခုနိယော ဥပသင်္ကမိတ္တာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၃။ (-အံ၊ ၁။ ၁၉၄)။ သာဇ္ဇော မိဂါရနတ္တာတိ ဟတ္ထသာဇ္ဇောတိ တသ နာမံ။ မိဂါရမာတုယာ ပန နတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၃။ (ခ) အထ ခေါ သာဇ္ဇော စ လိစ္ဆဝိ, အဘယော စ လိစ္ဆဝိ ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိသု။ အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ (ဂ) သာဇ္ဇော အာနန္ဒ ဘိက္ခု အာသဝါနံ ခယာ အနာသဝံ စေတောဝိမုတ္တိ ပညာဝိမုတ္တိ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ သယံ အဘိညာ သစ္ဆိကတ္တာ ဥပသမ္ပဇ္ဇ

ဝိဟာသိ။ ဒီ၊ ၂။ ၇၈။ သံ၊ ၃။ ၃၁၀-၁။ အထ ခေါ သာ ဒေဝတာ အာယသ္မန္တံ သာဋ္ဌံ ဧတဒဝေါစ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၀။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇)။ (၂) တိတ္ထဘယဠ္ဆ ဝေနာဂေါ၊ ---- သာဋ္ဌော စာပိ ကထာဝတ္ထု။ အံ၊ ၁။ ၂၁၆။ (-အံ၊ ၁။ ၅၃၈)။

သာဋ္ဌသုတ္တ (နာ) [သာဋ္ဌ + သုတ္တ] သာဋ္ဌသုတ်။ အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသ၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၉၄။ အဂ္ဂိတ္တရ-နိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသ၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၅၂၀။ မာ ပိဋ္ဌကသမ္ပဒါနေနာတိ ကာလာမသုတ္တေ သာဋ္ဌသုတ္တေ စ အာဂတံ ပါဠိမာဟ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၆။

သာဋ္ဌသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သာဋ္ဌသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သာဋ္ဌသုတ်၏-အဖွင့်-အကျယ်-အဋ္ဌကထာ။ အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတအဋ္ဌကထာ။ ၂-ပဏ္ဏာသ၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁စ၃။

သိသတိ (ကြိ) [သိသ + အ + တိ။ ဂံသတိ-သံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁စ၃-၌မူ အာသိသတိ-ဟု ရှိ၏။] (၁) လိုလား-တောင့်တ-မြော်လင့်-၏။ (၂) သွား-ရှေ့သွား-ဖြစ်-၏။ (၁) သိသတိ၊ ဝိသိသတိ။ ဓာတ္တတ္ထ။ ၄၀၇။ သိသရေ (ဝိမာန။ ၉၁) တိ သံသပ္ပရေ ပဝတ္တရော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၃။

သိသပါ (ထီ) [သာသ (သိသ) + အပ + အာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၇၀။ သိဝ + ပါ + ကွိ။ သိဝံ ပါတီတိ သိသပါ။ ထောမ၊ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ပိသောဒရာဒိ။ ဂ်ဂ၊ပါ-သံ။ သိသဝါ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ သိသပါ-လည်းကြည့်။] ယင်းတိုက်ပင်။ သာ သိသပါ သာရမယာ အဖေဂ္ဂကာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၈။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၃၄)။

သိသပါဝန (နာ) [သိသပါ + ဝန] ယင်းတိုက်တော။ တတြ သုဒ်ံ အာယသ္မာ ကုမာရကဿပေါ သေတဗျာယံ ဝိဟရတိ ဥတ္တရေန သေတဗ္ပံ သိသပါဝနေ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၅၃။ (-အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၁၅။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၄၂-၅။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၀)။

သိသရေ (ကြိ) [သိသ + အ + အန္တိ။ အန္တိ-ကို ရေ-ပြု။] သွား-ရှေ့သွား-ဖြစ်-ကုန်၏။ သိသတိ (၂) ကြည့်။

သိကတာ (ထီ) [သိက + တ + အာ။ သိစ + တ + အာ။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ကောတ္ထုဘ။ သိစ ပဋ္ဌရကော၊ တောဝ။ သိကတာ။ ထီ၊ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၆၃။ သိကတာ-သံ။ သိကတာ၊ သိကယာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သဲ။ (၂) ကျောက်စရစ်၊ ကျောက်ပြုတ်၊ ကျောက်ဖြုန်း။ (ဝိလျှံ) (၁) ဥရုမဂ္ဂ သိကတာ ဝါလုကာ ဝဏ္ဏု ဝါလိကာတိ ဣမေ သဒ္ဒါ သမာနတ္ထာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၂။ (၂) တံ ဝိမာနံ ပရိက္ခိပိတ္တာ မုတ္တာလရဏတဝိဘူသိ-တာ ဝိယ သိကတာဝကိဏ္ဏပဏ္ဏရပုလိနတဋ္ဌာ မဏိက္ခန္ဓနိမ္မလသလိလဝါဟိနီ သရိတာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၅။

သိကတာထူပသန္တိ (နာ) [သိကတာထူပ + သန္တိ] သဲပုံစေတီ၏အနီး။ ယံ ပကိတ္တေမိ သမ္ဘုဒ္ဓံ၊ သိကတာထူပသန္တိကေ။ အပ၊ ၂။ ၆၆။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၈။

သိကတာဝကိဏ္ဏပဏ္ဏရပုလိနတဋ္ဌ (ပု) [သိကတာ + အဝကိဏ္ဏ + ပဏ္ဏရပုလိနတဋ္ဌ] ကျောက်စရစ်တို့နှင့်ရောပြွန်းလျက် ဖြူစင်သော သဲကမ်းပါး။ သိကတာ (၂) ကြည့်။

သိကာရ (ပု) [သိ + ကာရ] သိအကွရာ။ သိကာရံ ဒီယံ ကတ္တာ စ ပဋ္ဌန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈။

သိက္ကာ (ထီ) [သက + က + အာ။ သက္ကောတိ ဓာရေတုန္တိ သိက္ကာ။ ဥပကရဏာဝိသေသော။ ကွာဒိ။ ၁၅။ ဂိကျာ-သံ။] ဆိုင်း၊ ထမ်းပိုးခ္ခ ချိတ်ဆွဲအပ်သောဆိုင်း။ အယံ ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခု ဂိလာနော နာ သက္ကောတိ ဝိနာ သိက္ကာယ ပတ္တံ ပရိဟရိတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၁။ (-ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၅၇)။ သိက္ကာယာတိ သြလမ္ဗိကာဓာရေ။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၉။

သိက္ကာသမ္ဗုတိ (ထီ) [သိက္ကာ + သမ္ဗုတိ] ဆိုင်းထမ်းကို ဆောင်နိုင်ခွင့်ရသော သမ္ဗုတိ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂိလာနဿ ဘိက္ခုနော သိက္ကာသမ္ဗုတိ ဒါတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၁။

သိက္ခ (ကြို) [သိက္ခ + အ + ဟိ။ ဟိလောပ။] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-လော့။ သိက္ခာပဒေသု (သံ၊ ၃။ ၁၆၃) တိ သိက္ခာပဒေသု တံ တံ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယိတ္တာ သိက္ခ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၂။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၁၁)။

သိက္ခတိ (ကြို) [သိက္ခ + အ + တိ။ သိက္ခ ဝိဇ္ဇောပါဒါနေ။ သိက္ခတိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄။ ဂိက္ခတိ-သံ။ သိက္ခဣ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-၏။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-၏။ (၃) ဖျားယောင်း-ခ်ီးမြှောက်-၏။ (၄) အားထုတ်-လုံ့လပြု-မှီဝဲ-၏။ (၅) မှီဝဲ-ပွားစေ-ဆည်းပူး-၏။ (၁) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-၏။ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ သိပ္ပံ သိက္ခိတဗ္ဗံ၊ တံ သိက္ခန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၅။ (-ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၇၆)။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-၏။ အဏုမတ္တောသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာဝီ သမာဒါယ သိက္ခတိ သိက္ခာပဒေသု။ ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၃။ မဟာနိ။ ၃၀။ (၃) ဖျားယောင်း-ခ်ီးမြှောက်-၏။ ဓနေန သိက္ခေယျာမာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၉၆) တိ ဥပလာပေယျာမ သဂ်ဏှေယျာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂။ (၄) အားထုတ်-လုံ့လပြု-၏။ တသ္မာ "အဿသိဿာမိ ပဿသိဿာမီ"တိ သိက္ခ-တိတိ ဝုစ္စတိ။ သိက္ခတိတိ ဧဝံ ယဋ္ဌတိ ဝါယမတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၆။ (၅) မှီဝဲ-ပွားစေ-ဆည်းပူး-၏။ "ပုဗ္ဗ"န္တိ လဒ္ဓနာမံ တိဝိဓံ ကုသလမေဝ သိက္ခေယျ နိဝေသေယျ ဥပစိနေယျ ပဿဝေယျာတိ အတ္ထော။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၇၄။

<u>သိက္ခတိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၈၊ ၈၉။ ဝိ၊ ၂။ ၇၃။ ဝိ၊ ၄။ ၅၅၊ ၅၇၊ ၆၅၊ ၆၆၊ ၂၂၃။ <u>သိက္ခန္တိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃-၅။ ၂၈၄၊ ၄၈၅။ ဝိ၊ ၅။ ၁၊ ၂။ ၅၊ ၆။ <u>သိက္ခရေ</u> (အန္တိ)-သံ၊ ၁။ ၅၀။ ထေရ။ ၃၉၉။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၃။ <u>သိက္ခာမိ</u>-အံ၊ ၂။ ၁၃၇။ <u>သိက္ခေမ</u>-သံ၊ ၁။ ၂၁၀။ သုတ္တနိ။ ၄၁၈။ <u>သိက္ခတေ</u>-သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၁။ <u>သိက္ခန္တု</u>-အံ၊ ၃။ ၃၃။ <u>သိက္ခာဟိ</u>-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၁။ <u>သိက္ခ</u> (ဟိလောပ)-သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၂။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၁။ <u>သိက္ခေထ</u> (ဂါထာယံ)-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁၁။ <u>သိက္ခထ</u>-မ၊ ၁။ ၃၉၊ ၄၃။ အံ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၄။ သုတ္တနိ။ ၃၂၈။ <u>သိက္ခဿု</u>-ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၅၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၄။ သုတ္တနိ။ ၃၂၈-၃၈။ <u>သိက္ခေယ္ယ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၁၆၉။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၈။ မ၊ ၂။ ၂၉၈။ <u>သိက္ခေယ္ယုံ</u>-မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။ <u>သိက္ခေယ္ယာသိ</u>-မိလိန္ဒ၊ ၉။ ၆၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။၁၇၉။ <u>သိက္ခေယ္ယာထ</u>-မိလိန္ဒ။ ၈၇။ <u>သိက္ခေယ္ယာမ</u>-ဒီ၊ ၂။ ၁၉၆-၇။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂။ <u>သိက္ခေထ</u>-သံ၊ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ၂။ ၄၇၂။ <u>သိက္ခေယ္ယုံ</u>-ဇာ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၂။ <u>သိက္ခိ</u>-အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ ဥဒါန။ ၁၁၃-၄။ <u>သိက္ခိဿု</u>-ဝိ၊ ၄။ ၄၈၅။ <u>သိက္ခိဿတိ</u>-ဝိ၊ ၂။၁၆၉။ ဓမ္မ၊

၄၊ ၂။ ၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၁။ သိက္ခိဿန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၂၇။ ပဋိသံ။ ၂၅၂။ သိက္ခိဿသိ-အံ၊ ၁။ ၂၃၂ သိက္ခိဿာမိ-ဝိ၊ ၂။၁၈၆-၇။ ဝိ၊ ၅။ ၃၆၊ ၆၉။ မ၊ ၂။ ၂၉၈။ မိလိန္ဒ။၉။ သိက္ခိဿာမ-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၂၂၃။ သိက္ခိဿာမသေ-သုတ္တန်။ ၄၀၆။ မဟာနိ။ ၁၀၇-၉။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၀။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၂၆။

သိက္ခတေ (ကြို) [သိက္ခ + အ + တေ] (သင်) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-၏။ သာပိ ဟိ အနိဋ္ဌတ-ကိစ္စတ္တာ အတ္တနော ကိစ္စံ သိက္ခတေ ဝါတိ သေက္ခာ။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၇။ (မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၁)။

သိက္ခတ္တယ (နာ) [သိက္ခာ + တယ] သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်း။ သိက္ခတ္တယေ သမာဒါပေတွာ စေဝ ပဋိလဒ္ဓဂုဏေသု စ ဝဏ္ဏံ ကထေတွာ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၅၉။ (-အံ၊ ၄၊ ၃။ ၈၈။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၂)။

သိက္ခတ္တယဒီပက (တိ) [သိက္ခတ္တယ + ဒီပက] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို ပြတတ်သော (အစပုဒ်)။ ကာမဠွေတံ ကရဏာရဟဌေန သိက္ခတ္တယဒီပကေန အာဒိပဒေနေဝ ဝုတ္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၀၃။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၀။

သိက္ခတ္တယဒေသနာ (ထီ) [သိက္ခတ္တယ + ဒေသနာ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို ဟောတော်မူခြင်း။ ကာမေန သိက္ခတ္တယဒေသနာ ဇာတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၀-၁)။

သိက္ခတ္တယနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [သိက္ခတ္တယ + နိပ္ဖတ္တိ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်း၏ ပြီးခြင်း။ "ဥစ္ဆိန္နဘဝနေတ္တိကော"တိ အာဒိနာ (ဒဿိတာ) ဘဂဝတော ---- သိက္ခတ္တယနိပ္ဖတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၉။

သိက္ခတ္တယနိဿိတ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + နိဿိတ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို မှီ၍ဖြစ်သော (စကား)။ ဧဝရူပါ စ အယံ ဝါစာ စတုသစ္စ-နိဿိတာတိပိ သိက္ခတ္တယနိဿိတာတိပိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၇၆။

သိက္ခတ္တယပရိဂ္ဂဟိတ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + ပရိဂ္ဂဟိတ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို သိမ်းဆည်းအပ်သော။ သိက္ခတ္တယပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ပြဟွဘူတေဟိ သေဒ္ဒေဟိ စရိတဗ္ဗတော တေသံ စရိယဘာဝတော စ ပြဟွစရိယံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅၂။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၇။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၂။

သိက္ခတ္တယပါရိပူရီ (ထီ) [သိက္ခတ္တယ + ပါရိပူရီ] (အဓိသီလသိက္ခာ, အဓိစိတ္တသိက္ခာ, အဓိ-ပညာ-သိက္ခာဟူဆိုအပ်သော) သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ပိယသီလာ ဟိ ဘိက္ခူ ကတ္တာဗ္ဗာကတ္တဗ္ဗံ သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇံ ဝေလံ မရိယာဒံ အဇာနန္တာ သိက္ခတ္တယပါရိပူရိယာ ယဋ္ဌမာနာ ကိလမန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၀၈။ (-ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၉)။

သိက္ခတ္တယပူရဏ (နာ) [သိက္ခတ္တယ + ပူရဏ] သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သိက္ခတ္တယပူရဏံ ပန သိက္ခာနုတ္တရိယံ နာမ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၉။ (-၂၂၂။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၇။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၅၀)။ သိက္ခတ္တယပူရဏန္တိ အဓိသီလ-သိက္ခာဒီနံ တိသန္နံ သိက္ခာနံ ပရိပူရဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၅။

သိက္ခတ္တယပြဟွစရိယ (နာ) [သိက္ခတ္တယ + ပြဟွစရိယ] (၁) သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့် သိမ်းယူအပ်သောအကျင့်။ (၂) သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းဖြင့် သိမ်းယူအပ်သောသူတို့သည်

ကျင့်အပ်သောအကျင့်။ (၃) သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းဖြင့် သိမ်းယူအပ်သောသူတို့၏ အကျင့်။ (၁) (၂) (၃) ယခေတ် သိက္ခတ္တယ-ပြဟ္မစရိယ် ဧကမ္မိ ဒိဝသ် အခဏ္ဏဲ့ ကတ္တာ စရိမကစိတ္တဲ့ ပါပေတ္ဗတာယ ဧကန္တပရိပုဏ္ဏာ။ ဝိ၊ ၆။ ၁၇၀။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၀၁။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၇။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၄။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၈၀။

သိက္ခတ္တယသကလသာသနပြဟ္မစရိယပရာယကာ[1] (တိ) [သိက္ခတ္တယ + သကလ + သာသန + ပြဟ္မစရိယ + ပရာယကာ] သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော အလုံးစုံသော သာသနာတော်တည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်သာလျှင် လည်းလျောင်းရာရှိသော၊ သူ။ နိက္ကိလေသော စ ဟုတ္တာ တကျာဒိဋ္ဌိဟိ ကိသ္မိဉ္စိ ဘဝေ အနိဿိတော သိက္ခတ္တယသကလသာ-သနပြဟ္မစရိယပရာယကော ဧဝ ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၆။

သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + သင်္ဂီဟ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့် သင်ကြိုဟ်ရေတွက် အပ်သော။ ယထယိဒံ ပြဟ္မစရိယ (ဒီ၊ ၂။ ၁၀၀) နှင့် ယထာ ဣဒံ သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟံ သာသနပြဟ္မစရိယ်။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၄။ (-ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၆။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၅၈။သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၀၃၊ ၂၄၅)။

သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟကာ (နာ) [သိက္ခတ္တယ + သင်္ဂီဟကာ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့် ပေါင်း၍ယူခြင်း။ သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟကာတော တိဝိဓ-သံကိလေသဝိသောဓနတော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၄။

သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟိတ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + သင်္ဂီဟိတ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့်-သိမ်းယူ-ရေတွက်-အပ်သော။ သိက္ခတ္တယ-သင်္ဂီဟိတံ မဂ္ဂပြဟ္မစရိယံ။ ဝိ၊ ၅။ ၁ဇ၂။ (-ကခ်ီ။ ၉၇။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၆။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၉၉)။

သိက္ခတ္တယသင်္ဂီဟိတအရိယမဂ္ဂ (ပု) [သိက္ခတ္တယ-သင်္ဂီဟိတ + အရိယမဂ္ဂ] သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းဖြင့်-သိမ်းယူ-ရေတွက်-အပ်သော အရိယာမဂ်။ ဣမိနာ စ စရကာနံ သိက္ခတ္တယ-သင်္ဂီဟိတအရိယမဂ္ဂဘာဝတော နိဗ္ဗာနတ္ထိ-ကေဟိ ဧကံသေန ဣစ္ဆိတဗ္ဗတံ ဒဿေတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၀။

သိက္ခတ္တယသမဂ္ဂီ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + သမဂ္ဂီ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ သိက္ခတိတိ ဣမိနာ သိက္ခတ္တယသမဂ္ဂီ အပရိ-နိဋ္ဌိတသိက္ခော သေက္ခောတိ ဒဿေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။

သိက္ခတ္တယသမာပန္န (တိ) [သိက္ခတ္တယ + သမာပန္န] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းသို့ ကောင်းစွာရောက်သော၊ သူ။ သိက္ခတ္တယသမာပန္နော ဟိ သဗ္ဗုက္ကဋ္ဌော။ ဝဇိရ။ ၈၂။ ကခ်ီ။ ဋီ။ ၂၁။

သိက္ခတ္တယသမာယောဂ (ပု) [သိက္ခတ္တယ + သမာယောဂ] သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ပဋိပဇ္ဇနံ ပဋိပတ္တိ၊ သိက္ခတ္တယသမာ-ယောဂေါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၈။

သိက္ခတ္တယသမိဒ္ဓိ (ထီ) [သိက္ခတ္တယ + သမိဒ္ဓိ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်း၏-ပြီး-ပြည့်စုံ-ခြင်း။ အသေက္ခာနံ ပန "စရ ပြဟ္မစရိယ"နှင့် ပရိယောသာနနှင့် ဒဋ္ဌဗ္ဗံ သိက္ခတ္တယသမိဒ္ဓိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၂။

သိက္ခတ္တယသာသန (နာ) [သိက္ခတ္တယ + သာသန] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းဖြင့်-သိမ်းယူ-ရေတွက်-အပ်သော သာသနာ။ ဝိညာတံ သိက္ခတ္တယ-

---

[1] ပရာယန-သာ ကစ္စည်း-၅၁၊ ဥာသ်၊ ရူပသိဒ္ဓိ မာဂဓသဒ္ဒါကျမ်းတို့နှင့် ညီညွတ်သည်။

သာသနံ ဧတာယာတိ ဝိညာတသာသနာ။ ဝိ၊ ၌ ၂။ ၂၁၅။ (-အံ၊ ၌ ၃။ ၈၈။ မဟာနိ၊ ၌ ၁၅၃)။

သိက္ခတ္တယာနိသံသပ္ပကာသနီ (ထီ) [သိက္ခတ္တယ + အာနိသံသ + ပကာသနီ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်း၏-အကျိုး-အာနိသင်-ကိုထင်စွာပြတတ်သော။ ယဒိ ဧဝ မယံ သိက္ခတ္တယ-ဒေသနာ ဇာတာတိ သိက္ခတ္တယာနိသံသပ္ပကာ-သနီ သိယာတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၁။

သိက္ခတ္တယာနုယောဂ (ပု) [သိက္ခတ္တယ + အနုယောဂ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို အစဉ်မပြတ်-အားထုတ်-လုံ့လပြု-ခြင်း။ အယဉ္စ ဝိဇ္ဇာပါတပဋိသေဝနပစ္စယာ ကာယဗလံ နိဿာယ သိက္ခတ္တယာနုယောဂဝသေန ဘဝကန္တာရနိတ္ထရဏံ ပဋိပဇ္ဇန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၄)။

သိက္ခတ္တယာနုသာရ (ပု) [သိက္ခတ္တယ + အနုသာရ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို-အစဉ်လျှောက်-အစဉ်လိုက်-ခြင်း။ သိက္ခတ္တယနုသာရေန ဟိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၂။

သိက္ခတ္တယူပဒေသ (ပု) [သိက္ခတ္တယ + ဥပဒေသ] သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းကို ညွှန်ပြခြင်း၊ သိက္ခာသုံးပါး အပေါင်းဟူသောနည်းဥပဒေ။ သိက္ခတ္တယူပဒေသော အတ္တန္တပါဒိပုဂ္ဂလ-စတုက္ကသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၇၉။

သိက္ခတ္တယူပသံဟိတ (တိ) [သိက္ခတ္တယ + ဥပသံဟိတ] (အဓိသီလ, အဓိစိတ္တ, အဓိပညာ ဟုဆိုအပ်သော) သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်းနှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ သိက္ခတ္တယူပသံဟိတ (ဝိ၊ ၌ ၁။ ၁၇၀) နှင့် အဓိသီလအဓိစိတ္တအဓိပညာ-သဒ္ဒါတသိက္ခတ္တယယုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။

သိက္ခတ္တိက (နာ) [သိက္ခာ + တိက] သိက္ခာတိက်၊ သိက္ခာသုံးပါးအပေါင်း။ တီဏိ ဣန္ဒြိယာနိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၄) တိ ဧဝမာဒယော သိက္ခတ္တိ-ကာဒိဟိ အညေ စ ဂုဏတ္တိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃။

သိက္ခထ (ကြို) [သိက္ခ + အ + ထ] သိက္ခေထ-ကြည့်။ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿာ-ဝိနော သမာဒါယ သိက္ခထ သိက္ခာပဒေသု။ မ၊ ၁။ ၃၉၊ ၄၃။ အံ၊ ၂။ ၁၂၂။

သိက္ခန (နာ) [သိက္ခ + ယု။ သိက္ခတိ-ကြည့်။ ဂိက္ခဏ။ သိက္ခဏ-ပြာ။] (၁) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ခြင်း။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်း (ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-တတ်သည်၏အဖြစ်)။ (၃) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-တတ်သော။ (၄) မှီဝဲ-အားထုတ်-ခြင်း။ (၅) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာအခါ။ (၆) သိက္ခာသုတ် ၃-သုတ်။ (၁) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ခြင်း။ ဧဝံ သိက္ခနေန သုသိက္ခိတော လောကိယလော-ကုတ္တရသုခါဓိဂမဟေတုတော မဂ်လန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒက၊ ၌ ၁။ ၁၁၄။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၂။ ၁၉။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်း (ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-တတ်သည်၏အဖြစ်)။ အထ ဝါ သိက္ခနံ သိက္ခာ။ ဥဒါန၊ ၌ ၃။ ၃၂၉။ (-ထေရ၊ ၌ ၁။ ၄၃၈။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၂)။ (၃) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-တတ်သော။ တတ္ထ သိက္ခနဘာဝေန သမာပန္နောတိ ဘိက္ခုနံ သိက္ခာသာဇီဝသမာ-ပန္နော။ ကခ်ီ။ ၁၀၇။ မ၊ ၌ ၂။ ၁၁၀။ အံ၊ ၌ ၂။ ၃၇၅။ (၄) မှီဝဲ-အားထုတ်-ခြင်း။ သိက္ခနံ စေတ္ထ အာသေဝနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇။ (၅) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာအခါ။ သိက္ခနကာလ-ကြည့်။ (၆) သိက္ခာသုတ် ၃-သုတ်။ တယော စ သိက္ခနာ ဝုတ္တာ၊ ဒွေ သိက္ခာ သက်ဝါယ စာတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၁။

သိက္ခနတာလ (ပု) [သိက္ခန + ကာလ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာအခါ။ သိပ္ပါနိ သိက္ခနကာလော သေခဘူမိ နာမ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၅။

သိက္ခနတိစ္ဆ (နာ) [သိက္ခန + ကိစ္ဆ) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်း-အမှုကိစ္ဆ-လုပ်ငန်း။ ဒေဝ မမ သိပ္ပံ သိက္ခနကိစ္ဆံ နတ္ထိ။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၆၉။

သိက္ခနသီလ (တိ) [သိက္ခန + သီလ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်းအလေ့ရှိသော၊ သူ။ သေက္ခော (သံ၊ ၃။ ၁၂) တိ သိက္ခနသီလော။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၆၇။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၂)။

သိက္ခနသီလဝုတ္တိ (တိ) [သိက္ခနသီလ + ဝုတ္တိ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်းအလေ့အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ တံ သမ္မယုတ္တာ စ သိက္ခနသီလဝုတ္တိတိ တတ္ထ ဓမ္မာ ယထာဝုတ္တေဟိ အတ္ထေဟိ သေက္ခာ ဟောန္တိ ဇဝ။ မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄။

သိက္ခနဟေတု (ပု) [သိက္ခန + ဟေတု] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ အထ ဝါ "အပ္ပမဒ္ဒတော သိက္ခတော"တိ ပဒါနံ ဟေတု-အတ္ထတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ အပ္ပမဒ္ဒနဟေတု သိက္ခန-ဟေတု စ အဓိစေတသောတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၄)။

သိက္ခနာဓိကာရ (ပု) [သိက္ခန + အဓိကာရ] ကျင့်-ဖြင့်ကျင့်-အပ်သောအရာ။ တဋ္ဌ ဥပ-သမ္ပဒူပဂမနန္တရကော [illegible] ယ သိက္ခနာ-ဓိကာရတ္ထာ "သိက္ခတိ"တိ စ သမာပန္နောတိ စ ဝုစ္စတိ။ ဝဇိရ။ ၈၃။ ကင်္ခါ၊ ဋီ။ ၂၂။

သိက္ခန္တ (တိ) [သိက္ခ + အ +အန္တ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-လိုသော၊ သူ။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-လိုသော [illegible]။ (၃) ဒေါသစရိုက်တာ ပုဂ္ဂလော အပ္ပကိဟိတေန ဝိမောက္ခမုခေန နိယျာတိ အဓိသီလသိက္ခာယ သိက္ခန္တော ဒေါသံ အကုသလမူလံ။ နေတ္တိ။ ၇၅။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၇)။ (၂) မာတာပိတရော ဟိသ "အမှာကံ ပုတ္တော အညံ သိပ္ပံ သိက္ခန္တော ကာယေန ကိလမိဿတိ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂၄။

သိက္ခန္တိ (ကြို) [သိက္ခ + အ + အန္တိ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ကုန်၏။ ဟတ္ထိသ္မိမ္ပိ သိက္ခန္တိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅) တိ ဟတ္ထိနိမိတ္တံ ယံ သိပ္ပံ သိက္ခိတဗ္ဗံ၊ တံ သိက္ခန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၅။

သိက္ခန္တု (ကြို) [သိက္ခ + အ + အန္တု] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်လော့။ ကာမညေ ဘိက္ခု သိက္ခန္တု ဝါ မာ ဝါ။ အဟမေတ္ထ သိက္ခိဿာမိ'တိ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၃။

သိက္ခမာန (တိ) [သိက္ခ + အ + မာန] (၁) (သိက္ခာသုံးပါးတို့၌) ကျင့်ဆဲသော၊ သူ။ (သေက္ခ ပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်)။ (ထီ) (၂) (သိက္ခာခြောက်ပါးတို့၌) ကျင့်ဆဲသော သိက္ခမာန်မ။ (၁) သေက္ခ (အံ၊ ၁။ ၂၃၈) နှင့် သိက္ခမာနံ သကရဏီယံ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၉။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၃။ ၄၃၀)။ (ထီ) (၂) တဿတ္ထော သိက္ခာမမ္ပ-မာနနတော သိက္ခမာနာတိ။ ဝဇိရ။ ၃၈၄။

သိက္ခမာနဥမ္ပဒ္ဒါပနာဓိသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိက္ခမာန + ဥမ္ပဒ္ဒါပန + အာဓိ + သိက္ခာပဒ + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခမာနဥမ္ပဒ္ဒါပနအစရှိသော သိက္ခာပုဒ်၏ သိက္ခမာန်ကို ပွတ်တိုက်စေခြင်းအစရှိသော သိက္ခာပုဒ်၏-အဖွင့်-အကျယ်။ သိက္ခမာနဥမ္ပဒ္ဒါပနာဓိသိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ကင်္ခါ။ ၃၅၂။

သိက္ခမာနကာလ (ပု) [သိက္ခမာန + ကာလ] သိက္ခမာန်ဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ တဿ

ဟိ ပုဂ္ဂလဿ ပုဗ္ဗေ သိက္ခမာနကာလေ လဒ္ဓံ ဥ ဣတ္ထိ စတုတ္ထဥပသမ္ပဒါကမ္မံ ကိဉ္စာပိ အကုပ္ပဋ္ဌေ ဌာနာရဟဋ္ဌ။ ဝဇိရ။ ၉၅

သိက္ခာမာနဒသမ (တိ) [သိက္ခမာန + ဒသမ] သိက္ခမာန်လျှင်ဆယ်ယောက်မြောက်ဖြစ်သော (သံဃာ)။ ဒသဝဂ္ဂကရဏဋ္ဌေ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ သိက္ခမာနဒသမော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၁။

သိက္ခမာနဒူတ (ပု) [သိက္ခမာန + ဒူတ] သိက္ခမာန်ဖြစ်သောတမန်၊ သိက္ခမာန်တမန်။ သိက္ခမာန-ဒူတေနာ (ဝိ၊ ၄။ ၄၇၁) တိ သိက္ခမာနာယ ဒူတာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၅။

သိက္ခမာနဝိသ (တိ) [သိက္ခမာန + ဝိသ] သိက္ခမာန်လျှင် နှစ်ဆယ်မြောက်ဖြစ်သော (သံဃာ)။ ဝိသတိဝဂ္ဂကရဏဋ္ဌေ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ သိက္ခမာနဝိသော ကမ္မံ ကရေယျ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၄၁။

သိက္ခမာနာ (ထီ) [သိက္ခ + မာန။ သိက္ခာ + မာန + အ + အာ] (ပါဏာတိပါတစသည့် သိက္ခာ ၆-ပါးကို ၂-နှစ်ကျင့်ကြံနေဆဲဖြစ်သည့်-ရဟန်းလောင်း-ဘိက္ခုနီလောင်း) သိက္ခမာန်အမျိုးသမီး။ (ဎင်းသည် အသက် ၂၀-ကျော်သည့် မဟာသိက္ခမာန်၊ ယောက်ျားသွားလာဘူးသည့် ဂိဟိဂတသိက္ခမာန်၊ အပျိုစင်ဖြစ်သည့်ကုမာရီ ဘူတသိက္ခမာန်ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိသည်)။ သိက္ခာ-သမ္မုတိဒါနဝသေန ပန တိသောပိ သိက္ခမာ-နာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၂။

သိက္ခရေ (ကြို) [သိက္ခ + အ + အန္တိ။ အန္တိ-ကို ရေ-ပြု။] သင်-ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်၏။ ယုဇ္ဇံ ဂေါတမသာသနေ၊ အပ္ပမတ္တာ နု သိက္ခရေ။ သံ၊ ၁။ ၅၀။ (-ထေရ။ ၃၃၉။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀၃)။

သိက္ခသု (ကြို) [သိက္ခ + အ + သု] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်လော့။ တသ ဘဝန္တိ ဝတ္တာရော "ဣယံ တာဝ အာယသ္မာ ကာယိက် သိက္ခသ္မု"တိ၊ ဣတိသ ဘဝန္တိ ဝတ္တာရော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၂၉။ (-မ၊ ၃။ ၅၃၊ ၁၇၄။ သံ၊ ၃။ ၁၆၃)။

သိက္ခာ (ထီ) [သိက္ခ + အ + အာ။ သိက္ခ ဝိဇ္ဇော-ပါဒနေ။ သိက္ခတိ၊ သိက္ခာ၊ သိက္ခံ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄။ ကုသလာ ဓမ္မာ သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၅။ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁ဓဓ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၆၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၀၂။ သိက္ခနံ သိက္ခာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၆။ သိက္ခန္တိ အက္ခရသမယမေတာယာတိ သိက္ခာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၂၂။ ဂိက္ခာ-သံ။ သိက္ခာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) သင်ယူ (အတတ်ပညာကို) သင်ကြား-ခြင်း။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-မှီဝဲ-အပ်သောသိက္ခာ ၃-ပါး (အဓိသီလ, အဓိစိတ္တ, အဓိပညာ)။ (၃) (အက္ခရာတို့၏ ဌာန်, ကရိုဏ်းစသည်တို့ကို သင်ပြရာ-သင်ပြ ကြောင်း-ဖြစ်သည့်) သိက္ခာကျမ်း။ (၄) သိက္ခာ သုတ် ၂-သုတ်၊ သိက္ခတ္တယသုတ် ၂-သုတ်။ သိက္ခာပဒသုတ် ၁-သုတ်။ (၅) သိက္ခာပုဒ်၊ သီလ၊ ကျင့်ဝတ်။ (၁) သင်ယူ (အတတ်ပညာ ကို) သင်ကြား-ခြင်း။ တတ္ထ သိက္ခာနုဂီယန္တိ၊ ယာနိ လောကေ ဂမိတာနိ။ သုတ္တာနိ။ ၄၂၄။ မဟာနိ။ ၃၃၀။ သုတ္တာနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၈၂။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-မှီဝဲ-အပ်သောသိက္ခာ ၃-ပါး (အဓိသီလ, အဓိစိတ္တ, အဓိပညာ)။ သိက္ခာတိ တိသော သိက္ခာ အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာ-သိက္ခာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ ဒီ၊ ၃။ ၁ဓ၃။ (-အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁၇၇)။ (၃) (အက္ခရာ တို့၏ ဌာန်, ကရိုဏ်းစသည်တို့ကို သင်ပြရာ-

သင်ပြကြောင်း-ဖြစ်သည့်) သိက္ခာကျမ်း။ အက္ခရပ္ပဘေဒေါတိ သိက္ခာ စ နိရုတ္တိ စ။ ဒီ၊ ၌ ၁။ ၂၂၀။ မ၊ ၌ ၃။ ၃၄၉။ အံ၊ ၌ ၂။ ၁၄၆။ စူဠနိ၊ ၌ ၁၃။ (၄) သိက္ခာသုတ် ၂-သုတ်၊ သိက္ခတ္တယသုတ် ၂-သုတ်၊ သိက္ခာပဒသုတ် ၁-သုတ်။ တယော စ သိက္ခနာ ဝုတ္တာ၊ ဒွေ သိက္ခာ သက်ဝါယ စာတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၁။ (-အံ၊ ၁။ ၄၁၅။ အံ၊ ၂။ ၈)။ (၅) သိက္ခာပုဒ်၊ သီလ၊ ကျင့်ဝတ်။ နိသီဒနေ စ ယာ သိက္ခာ၊ ---- ဒွါဒီသတိ ဣမာ သိက္ခာ။ ဝိ၊ ၌ ၄။ ၁၈၉။ (-ဝိမာန၊ ၌ ၂၂၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၃-၄)။

သိက္ခာကရဏမတ္တ (နာ) [သိက္ခာကရဏ + မတ္တ] သင်ခြင်း-ကျင့်ခြင်း-ကို-ပြုအပ်ကာမျှ-ပြုရုံမျှ။ ---- ဧဝံ သိက္ခာကရဏမတ္တမေဝေတ္ထ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၌ ၄။ ၄၂။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၀။

သိက္ခာကရဏီယ (တိ) [သိက္ခာ + ကရဏီယ] သင်ခြင်း-ကျင့်ခြင်း-ကို-ပြုအပ်သော သိက္ခာပုဒ်၊ သိက္ခယကရဏီယသိက္ခာပုဒ်၊ သေခိယ သိက္ခာပုဒ်။ ယတ္ထ တိတ္ထေန ဝါ အတိတ္ထေန ဝါ သိက္ခာကရဏီယေ ----။ ကခ်ီ။ ၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈၃။ (-ဝဇိရ။ ၂၂၄)။

သိက္ခာကာမ (တိ) [သိက္ခာ + ကမ + ဏ] သိက္ခာသုံးပါးကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ယာ တာ ဘိက္ခုနိယော အပ္ပိစ္ဆာ သန္တုဋ္ဌာ လဇ္ဇိနိယော ကုက္ကုစ္စိကာ သိက္ခာကာမာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၅၊ ၃၀၃။ ဝိ၊ ၃။ ၅၆။ ---- ကုက္ကုစ္စကေသု သိက္ခာ-ကာမေသု ပဂ္ဂလေသု ပတိဋ္ဌိတံ။ ဝိ၊ ၌ ၁။ ၇၇။ သိက္ခာကာမာန (အံ၊ ၁။ ၂၄) နှင့် တိသော သိက္ခာ ကာမယမာနာနံ သမ္ပိယာယိတွာ သိက္ခန္တာနန္တိ။ အံ၊ ၌ ၁။ ၁၉၆။

သိက္ခာကာမကထာ (ထီ) [သိက္ခာကာမ + ကထာ] သိက္ခာသုံးပါးကို အလိုရှိသောသူ၏ စကား၊ သိက္ခာကာမကထာ။ ဘန္တေ ရာဟုလသ သိက္ခာကာမကထာယ။ ဇာ၊ ၌ ၁။ ၁၇၈။

သိက္ခာကိစ္စ (နာ) [သိက္ခာ + ကိစ္စ] သင်-ကျင့်-ဖြည့်-ခြင်းကိစ္စ။ အရဟတ္တဖလေ ဟိ ပဝတ္ထ-မာနာ သိက္ခာ ပရိနိဋ္ဌိတသိက္ခာကိစ္စတ္တာ နသိက္ခာကိစ္စံ ကရောန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၌ ၁၉၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၄။

သိက္ခာကောဋ္ဌာသ (ပု) [သိက္ခာ + ကောဋ္ဌာသ] သိက္ခာ၏အစု၊ သိက္ခာ၏တစ်ခုသော အစိတ်အပိုင်း။ သိက္ခာပဒ (ဝိ၊ ၁။ ၂၄) နှင့် သိက္ခာ-ကောဋ္ဌာသော သိက္ခာယ ဧကော ပဒေသော-တိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၌ ၁။ ၁၈၈။ (-ဒီ၊ ၌ ၃။ ၂၁၀။ မ၊ ၌ ၁။ ၁၆၀)။ သိက္ခာ-ကောဋ္ဌာသောတိ ဝိရတိအာဒယောဝ ဝုတ္တာ၊ တဒတ္ထဇောတက် ဝစနမ္ပိ သိက္ခာပဒန္တိ ဣဒမ္ပိ ဧတ္ထ လဗ္ဘတေဝ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃။

သိက္ခာဂါရဝ (တိ) [သိက္ခာ + ဂရု + ဏ] သိက္ခာသုံးပါး၌ ရိုသေခြင်းရှိသော၊ သူ။ သတ္ထုဂါရ-ဝတာ, ဓမ္မဂါရဝတာ, သံဃဂါရဝတာ, သိက္ခာ-ဂါရဝတာ, အပ္ပမာဒဂါရဝတာ, ပဋိသန္ထာရဂါရ-ဝတာ။ အံ၊ ၂။ ၂၉၀၊ ၃၇၀၊ ၄၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄။ (-မ၊ ၌ ၂။ ၇၃)။

သိက္ခာဂါရဝရဟိတ (တိ) [သိက္ခာဂါရဝ + ရဟိတ] သိက္ခာသုံးပါး၌ ရိုသေခြင်းကင်းသော၊ သူ။ ယော ဟိ သိက္ခာဂါရဝရဟိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၂။

သိက္ခာဂုဏပါရမိပတ္တ (တိ) [သိက္ခာ + ဂုဏ + ပါရမီ + ပတ္တ] သိက္ခာတည်းဟူသော ဂုဏ်ကျေးလူးတို့၏ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော၊

သူ။ ယေ ပန တေ မဟာရာဇ ဘိက္ခု ဥဋ္ဌာရ-ဒေသနာ ပဋိဝေဓာ ပရိစိဏ္ဏာရမ္မဏာဝိဘတ္တိ-နိဒ္ဒေသာ သိက္ခာဂုဏပါရမိပွတ္တာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၂၇။

သိက္ခာဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိက္ခာ + ဂဟဏ] သိက္ခာသဒ္ဒါ။ သိက္ခာကိုယူခြင်း။ ဣတိ သာဇီဝ-ဝိသေသနတ္ထံ သိက္ခာဂ္ဂဟဏံ ကတံ။ ဝဇိရ။ ၈၂။ ကခ်ီ။ ဋီ။ ၂၁။ (-မ။ ဋီ။ ၂။ ၅၃)။

သိက္ခာစရိယ (ထီ၊ နာ) [သိက္ခာ + စရိယ] သိက္ခာကိုကျင့်ခြင်း။ နိဿိတကေ ဇဂ္ဂေန္တိ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၁) တိ အတ္ထနော အတ္ထနော နိဿိတကေ သိက္ခာစရိယာယ ပေါသေန္တာပိ နိဿိတကေ ဝိဟာရံ ဇဂ္ဂါပေန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၁။

သိက္ခာတ္ထယဒေသနာ (ထီ) [သိက္ခာတ္ထယ + ဒေသနာ] သိက္ခတ္ထယဒေသနာ-ကြည့်။ ကမေန သိက္ခာတ္ထယဒေသနာ ဇာတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၄၂။

သိက္ခာဒုဗ္ဗလျ (နာ) [သိက္ခာ + ဒုဗ္ဗလျ] အကျင့်-သိက္ခာ-၌ အားနည်းသောသူ၏အဖြစ်၊ အကျင့်-သိက္ခာ-၌အားနည်းခြင်း။ သာရဏာနိ သဏ္ဌော သိက္ခာဒုဗ္ဗလျမာပါဒိ။ သံ၊ ၃။ ၃၂၆-၇။ (-အံ၊ ၂။ ၇၉။ အံ၊ ၃။ ၂၅၀)။ သိက္ခာဒုဗ္ဗလျံ အနာဝိကတ္တာ သိက္ခာယ ဒုဗ္ဗလဘာဝံ ပကာသေတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၄။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၉၉။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၂၈၉)။

သိက္ခာဒ္ဒယ (နာ) [သိက္ခာ + ဒ္ဒယ] အဓိစိတ္တ, အဓိပညာဟူသော သိက္ခာနှစ်ခုအပေါင်း။ သိက္ခမာနော (မ၊ ၆၊ ၃။ ၉၀) တိ တံယေဝ အဓိသီလသိက္ခံ တန္နိဿယဘူတံ သိက္ခာဒ္ဒယံ သိက္ခန္တော သမ္ဘာဒေန္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၁။

သိက္ခာဓမ္မ (ပု) [သိက္ခာ + ဓမ္မ] သိက္ခာအကျင့်၊ ပဋိပတ်၊ သိက္ခာတရား။ ဘန္တေ သစေ ဧသ သိက္ခာဓမ္မော ဥတ္တမော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၇၅။

သိက္ခာဓမ္မမာနန (တိ) [သိက္ခာဓမ္မ + မာနန] သိက္ခာ-အကျင့်-ကို မြတ်နိုးတတ်သော၊ သူ။ တဿတ္ထော သိက္ခာဓမ္မမာနနတော သိက္ခမာ-နာတိ။ ဝဇိရ။ ၃၈၄။

သိက္ခာနိက္ခိပန (နာ) [သိက္ခာ + နိက္ခိပန] သိက္ခာနိက္ခေပ-ကြည့်။ သိက္ခာနိက္ခိပနဿ မရဏတာဝစနတော သီလံ ဇီဝိတတော ဝိသိဋ္ဌတရံ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၈၆။

သိက္ခာနိက္ခေပ (ပု) [သိက္ခာ + နိက္ခေပ] သိက္ခာကို ချထားခြင်း။ သတိ စ ဇီဝိတေ သိက္ခာနိက္ခေ-ပဿ မရဏတာဝစနတော သီလံ ဇီဝိတတော ဝိသိဋ္ဌတရံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၇။

သိက္ခာနိရုတ္တိ (ထီ) [သိက္ခာ + နိရုတ္တိ] သိက္ခာနိရုတ္တိကျမ်း၊ သိက္ခာကို ထုတ်ဆောင်၍ ပြသောကျမ်း။ ဌာနကရဏာဒိဝိဘာဂတော နိဗ္ဗစန-ဝိဘာဂတော စ အက္ခရာ ပဘေဒီယန္တိ ဧတေ-ဟိတိ အက္ခရပ္ပဘေဒေါ၊ သိက္ခာနိရုတ္တိယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၁။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၁။

သိက္ခာနိသံသ (တိ) [သိက္ခာ + အာနိသံသ] အကျင့်-သိက္ခာ-ဟူသောအကျိုး-အာနိသင်-ရှိသော (မြတ်သောအကျင့်)။ သိက္ခာနိသံသ-မိဒံ ဘိက္ခဝေ ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ ပညုတ္တရံ ဝိမုတ္တိသာရံ သတာဓိပတေယ္ယံ။ အံ၊ ၁။ ၅၆၅။ (-ဣတိဝုတ်။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉)။ တတိယေ သိက္ခာ အာနိသံသာ ဇတ္ထာတိ သိက္ခာနိသံသံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၄။

သိက္ခာနိသ်သသုတ္တ (နာ) [သိက္ခာနိသ်သ + သုတ္တ] သိက္ခာနိသ်သသုတ်၊ အကျင့်-သိက္ခာ-ဟူသော-အကျိုး-အာနိသင်-ရှိသောမြတ်သော အကျင့်ကို ပြကြောင်းဖြစ်သောသုတ်။ အဂုတ္တရနိ-ကာယ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ အ၊ ၁။ ၅၆၅။

သိက္ခာနိသ်သသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိက္ခာနိသ်သ-သုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခာနိသ်သသုတ်-အဖွင့်-အကျယ်။ သိက္ခာနိသ်သသုတ္တဝဏ္ဏနာ။ အ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉၄။

သိက္ခာနိဿိတ (တိ) [သိက္ခာ + နိဿိတ] အကျင့်-သိက္ခာ-ကိုမှီတတ်သော (မြတ်သောအကျင့်)။ ပြဟ္မစရိယေနာတိ သိက္ခာနိဿိတေန ဝုတ္တာဝ-သေသသေဋ္ဌစရိယေန။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၃။

သိက္ခာနုတ္တရိယ (နာ) [သိက္ခာ + အနုတ္တရိယ] သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်းဟူသော ထူးမြတ်သော ဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ ဆ အနုတ္တရိယာနိ၊ ---- လာဘာနုတ္တရိယံ သိက္ခာနုတ္တရိယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၇။ (-အ၊ ၂။ ၂၅၁)။ ဟတ္ထိသိပ္ပါဒိသိက္ခနံ နာ သိက္ခာနုတ္တရိယံ၊ သိက္ခတ္တယပူရဏံ ပန သိက္ခာနုတ္တရိယံ နာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၂၁၉။ (-အ၊ ၆။ ၃။ ၈၈)။ အာနန္ဒတ္ထေရောယေဝ ဒသဗ-လဿ သာသနေ တိသ္သော သိက္ခာ သိက္ခတိ၊ ဣဒံ သိက္ခာနုတ္တရိယံ။ အ၊ ၆၊ ၁။ ၉၂။

သိက္ခာနုသန္ဓိတဝုတ္တိ (တိ) [သိက္ခာ + အနုသန္ဓိတ + ဝုတ္တိ] အကျင့်သိက္ခာ၌ ထာဝစဉ်မြဲသော အကျင့်ရှိသော၊ သူ။ (မကျိုးမပေါက်သော လေးပါးသော စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလအကျင့်ရှိသော၊ သူ)။ သိက္ခာနုသန္ဓိတဝုတ္တိ (နေတ္တိ။ ၉၃) တိ အစ္ဆိဒ္ဒစတုပါရိသုဒ္ဓိသီလဝုတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၉၇။ (-နေတ္တိ၊ ၀။ ၂၆၁)။

သိက္ခာပက (တိ) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဏ္ဍ]။ ထီ-၌ သိက္ခာပိကာ။ သိက္ခာပေတိ-မှ။] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-စေတတ်သော၊ သူ။ (သင်ကြား-ပေးသူ, ဆရာ)။ သော အပရေန သမယေန အဘိသိတ္တော အာစရိယံ အဘိဝါဒေတိ ပစ္စုဋ္ဌေတိ "သိက္ခာပကော မေ အယ"န္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၅။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀၈။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၈။ အ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာတက (တိ) [သိက္ခာ + ပစ္စက္ခာတ + က] သိက္ခာကို-ချ-စွန့်-သော၊ ရဟန်း။---- ယံ ဝါ တံ ဝါ ဝဒန္တော်ပိ ခေတ္တေ ဩတိဏ္ဏတ္တာ သိက္ခာပစ္စက္ခာတကော ဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၁။ (-ကခ်ီ။ ၉၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၁၃)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာတကစတုက္က (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာ-တက + စတုက္က] သိက္ခာ-ချ-စွန့်-သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ လေးယောက်အပေါင်း။ အပိစေတ္ထ သိက္ခာပစ္စက္ခာတကစတုက္ကံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇိရ။ ၁၁၀။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၄၆။

သိက္ခာပစ္စက္ခာန (နာ) [သိက္ခာ + ပစ္စက္ခာန] သိက္ခာ-ချ-ပယ်-စွန့်-ခြင်း။ ယသ္မာ သတ္ထု ဒုဗ္ဗလ္လာဝိကမ္မံ သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၁။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၁၊ ၂၁၄၊ ၂၁၉။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၉၁၊ ၁၇၃၊ ၂၂၈)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနကထာ (ထီ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ကထာ] သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-ကိုဆိုရာ ဖြစ်သောစကား၊ သိက္ခာပစ္စက္ခာနကထာ။ သေသော ဧကဿ ဝါ ဒွိန္နံ ဝါ ဗဟူနံ ဝါ နိယ-မိတာနိယမိတဝသေန ဝိသေသော သတ္ထော သိက္ခာပစ္စက္ခာနကထာယံ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၁။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ သစ်။ ၂၂၂။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနကာရဏ (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန +

ကာရဏာ] သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-၏ အကြောင်း။ ဧဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေတိ ဣတော ပရံ အညဿ သိက္ခာပစ္စက္ခာနကာရဏာသ အဘာဝတော နိယမေန္တော အာဟ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၀။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မ (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ဒုဗ္ဗလျ + အာဝိကမ္မ] သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-၏-အားနည်း-အားမရှိ-သည်၏ အဖြစ်ကို ထင်စွာပြုခြင်း။ ဣဒါနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဒုဗ္ဗလျာဝိကမ္မာနံ ဝိသေသာဝိသေသံ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဉ္စ ဒဿေန္တော။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၂။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနပဒ (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ပဒ] သိက္ခာပစ္စက္ခာနပုဒ်၊ သိက္ခာ-ချကြောင်း-စွန့်ကြောင်း-ဖြစ်သောပုဒ်။ ယထေဝ ဟိ "ဗုဒ္ဓံ ပစ္စက္ခာမိ"တိ ဝတ္တုကာမော "ဓမ္မံ ပစ္စက္ခာမိ"တိ-အာဒီသု သိက္ခာပစ္စက္ခာနပဒေသု။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၉၀။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ၊ ၂၆)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနရူပ (တိ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ရူပ] သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-၏အကြောင်းဖြစ်သော (ဝေဝုစ်ပရိယာယ်ပုဒ်)။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနရူပါနိ ဟိ ဝေဝစနာနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနာနိ"တိ ဝုစ္စန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏ (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + လက္ခဏ] သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-၏ အမှတ်လက္ခဏာ။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနလက္ခဏဉ္စ ဒဿေန္တော "အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ"တိအာဒိမာဟ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၂။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၀)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝစနသမ္ဘဒ္ဓ (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ဝစန + သမ္ဘဒ္ဓ] သိက္ခာ-ချကြောင်း-စွန့်ကြောင်း-ဖြစ်သော ပစ္စက္ခာမိ-ဟူသော သဒ္ဒါနှင့် စပ်ခြင်း။ သဗ္ဗဟုစာရီ ပစ္စက္ခာမီ"တိ ဣမာနိ စုဒ္ဒသ ပဒါနိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝစနသမ္ဘဒ္ဓေန ပဝတ္တာနိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၄။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝါရ (ပု) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ဝါရ] သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝါရ၊ သိက္ခာ-ချ-စွန့်-သော အလှည့်အကြိမ်။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝါရေပိ "ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ"အာဒိ သဗ္ဗံ အတ္ထတော ဥတ္တာနမေव။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၆)။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝိဘင်္ဂနာ (ထီ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + ဝိဘင် + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခာပစ္စက္ခာနဝိဘင်း၊ သိက္ခာ-ချခြင်း-စွန့်ခြင်း-၏-ကို-ဖော်ပြနိုင်ရာ-ဝေဘန်ကြောင်း-ဖြစ်သော-စာတမ်းရပ်-ပါဠိ-၏အဖွင့်-အကျယ်။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၁။

သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာန (နာ) [သိက္ခာပစ္စက္ခာန + သဏ္ဌာန = သံ + ဌာ + ယု] သိက္ခာကို-ချ-စွန့်-ခြင်း၏ [illegible]။ သိက္ခာပစ္စက္ခာနသဏ္ဌာနတ္တာ ဧဝ ဝ [illegible]။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၀။

သိက္ခာပညတ္တိယာစန (ထီ၊ နာ) [သိက္ခာ + ပညတ္တိ + ယာစန] [illegible]ပဒပညတ္တိယာစန-ကြည့်။ ထေရဿ [illegible]ရဿ၊ သိက္ခာပညတ္တိယာ-စနာ။ ဝဇိရ [illegible]။

သိက္ခာပဒ (နာ) [[illegible]ခ + ပဒ။ သိက္ခာယ ပဒံ သိက္ခာပဒံ။ [illegible]။ ၌၊ ၁။ ၁စ၀။ သိက္ခိတဗ္ဗံ ပဒံ သိက္ခာပဒံ။ [illegible]ကောဋ္ဌာသော။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၂၁၀။ ဣဒ [illegible]။ [illegible]ယ-ပြ[illegible]။] ဝိနည်း-စည်း[illegible]ပဒေ-သိက္ခာပုဒ် (သိက္ခာသုံးပါးကို ရ[illegible]ခြင်း သိက္ခာသုံးပါး၏ တည်ရာ၊ [illegible]သုံးပါးကို ကြဉ်ကော်သော

ဘုရားစကားတော်၊ သိက္ခာသုံးပါး၏-အပေါင်း-အစု-သိက္ခာ ၃-ပါး၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ)။ သိက္ခာပဒန္တိ ဇတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ၊ ပဒေတေ ဣမိနာတိ ပဒံ၊ သိက္ခာယ ပဒံ သိက္ခာပဒံ၊ သိက္ခာယ အဓိဂမုပါယောတိ အတ္ထော ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၈။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂-၃)။

သိက္ခာပဒကဏ္ဍဝိဘင်္ဂနိယမ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ကဏ္ဍ + ဝိဘင် + နိယမ] သိက္ခာပုဒ်၏ အပိုင်းအခန်းကို ဝေဖန်၍ မှတ်သားခြင်း။ နကေဝလံ သိက္ခာပဒကဏ္ဍဝိဘင်္ဂနိယမေနေဝ။ သီ၊ ဋီ၊ သမ်၊ ၁။ ၈၁။

သိက္ခာပဒဂဟဏတ္ထ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဂဟဏ + အတ္ထ] သိက္ခာပုဒ်ကို-ယူခြင်း-ဆောက်တည်ခြင်း-အကျိုး။ သိက္ခာပဒဂဟဏတ္ထာယ အာနိ-ယမာနော တံ ကမ္မလံ စူဠဂုဏ်လိယာ ဝေဠေတွာ အဂ္ဂဟေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၄။

သိက္ခာပဒဂါရဝ (ပု၊ နာ) [သိက္ခာပဒ + ဂါရဝ] သိက္ခာပုဒ်၌ ရိုသေလေးစားခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်ကို အရိုအသေပြုခြင်း။ "ဘဂဝတာ အာဝုသော ရာဟုလ သိက္ခာပဒံ ပညတ္တ"န္တိ ဘိက္ခူ သိက္ခာ-ပဒဂါရဝေနေဝ ဇတံ အဝေါစုံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀။

သိက္ခာပဒဂေါပန (ထီ၊ နာ) [သိက္ခာပဒ + ဂေါပန] သိက္ခာပုဒ်ကို စောင့်ရှောက်-လုံးခြုံစေ-ခြင်း။ ဝဏ္ဏာ သိက္ခာပဒဂေါပနာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၇။

သိက္ခာပဒဒဏ္ဍကမ္မဝတ္ထုကထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ဒဏ္ဍကမ္မ + ဝတ္ထု + ကထာ + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခာပဒဒဏ္ဍကမ္မဝတ္ထု။ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို လွန်ကျူးသောသူအား ဒဏ်ပေးမှု အကြောင်းဝတ္ထုကို-ဆိုရာ-ဆိုကြောင်း-ဖြစ်သောစကား၏-အဖွင့်-အကျယ်။ သိက္ခာပဒ-ဒဏ္ဍကမ္မဝတ္ထုကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဝဇိရ။ ၄၂၈။

သိက္ခာပဒဒါန (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဒါန] သိက္ခာပုဒ်ကိုပေးခြင်း။ ဧဝံ သရဏဒါနံ ဝိယ သိက္ခာပဒ-ဒါနမ္ပိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၁၆၀။

သိက္ခာပဒနိဒါန (နာ) [သိက္ခာပဒ + နိဒါန] သိက္ခာပုဒ်၏နိဒါန်း၊ သိက္ခာပုဒ်၏-အကြောင်း-အရာ။ သိက္ခာပဒနိဒါနန္တိ ပန ဝေသာလီအာဒိသိက္ခာ-ပဒပညတ္တိယာ ကာရဏဘူတဒေသဝိသေ-သော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၇။

သိက္ခာပဒနိဒါနပုစ္ဆာနန္တရ (တိ) [သိက္ခာပဒနိဒါန + ပုစ္ဆာနန္တရ] သိက္ခာပုဒ်နိဒါန်းကို မေးသည်၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ အနာဓိကာရိကံ ဝါ နိပ္ပယောဇနံ ဝါ ပါဠေဏ္ဍံ သိက္ခာပဒနိဒါနပုစ္ဆာ-နန္တရံ တဒေဝ ဝိသဒေတဗ္ဗန္တိ ဝါ အာပဇ္ဇတိ။ ဝဇိရ။ ၃၀။

သိက္ခာပဒန္တရ (နာ) [သိက္ခာပဒ + အန္တရ] သိက္ခာပုဒ်တို့၏-အကြား-အလယ်-အတွင်း။ ပဋိလာဘံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသာတိ ဧဝံ ယာ သိက္ခာပဒန္တရေသု အန္တရာပတ္တိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၃။ ဝိ၊ သင်္ဂ။ ၃၂၅။

သိက္ခာပဒပညတ္တိ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ပညတ္တိ] သိက္ခာပုဒ်ကိုပညတ်တော်မူခြင်း။ ပဋိပတ္တိယာ အန္တရဟိတာယ သိက္ခာပဒပညတ္တိ အန္တရဓာ-ယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၆။ "သိက္ခာပဒပညတ္တိယေဝ စိရဋ္ဌိတိကဘာဝဟေတု"တိ နိဋ္ဌ ဂန္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၈။ သိက္ခာပဒပညတ္တိတော ပဋ္ဌာယ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၀၇။

သိက္ခာပဒပညတ္တိကာရဏ (နာ) [သိက္ခာပဒပညတ္တိ + ကာရဏ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း၏

အကြောင်း။ တေသံ ပန သိက္ခာပဒပညတ္တိ-ကာရဏတ္တာ အာဟ "ဒသ ကာရဏာဝ-သေ"တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃။ (-ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၂၄။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၆)။

သိက္ခာပဒပညတ္တိကာလ (ပု) [သိက္ခာပဒပညတ္တိ + ကာလ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ သိက္ခာပဒပညတ္တိကာလတော ပန ပဘုတိ အာဏာပါတိမောက္ခမေဝ ဥဒ္ဒိ-သီယတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၅။ ဝဇိရ။ ၅၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၃။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၃)။

သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစန (ထီ၊ နဝ) [သိက္ခာပဒ-ပညတ္တိ + ယာစန] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူပါဟု တောင်းပန်ခြင်း။ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းကို တောင်းပန်ခြင်း။ ဓမ္မသေနာပတိသ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနာ ဝိသေသတော ဂရုကာပတ္တိပညတ္တိယာ ပါတိမောက္ခဒ္ဒေသသ စ ဟေတုဘူတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။

သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနပဋိက္ခေပ (ပု) [သိက္ခာပဒ-ပညတ္တိယာစန + ပဋိက္ခေပ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူပါဟု (အရှင်သာရိပုတ္တရာ) တောင်းပန်သည်ကို-ပယ်-တားမြစ်-တော်မူခြင်း။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနပဋိက္ခေပေါ စေတ္ထ နိဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄။

သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတ (တိ) [သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစန + ဟေတု + ဘူတ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူပါဟု တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ ယေန သမယေန အာယသ္မတော သာရိပုတ္တတ္ထေ-ရဿ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၃။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၄)။

သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနပေက္ခ (တိ) [သိက္ခာပဒ-ပညတ္တိယာစန + အပေက္ခ] တောင်းပန်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းကို ရှုရှုသော။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာစနပေက္ခ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၉) နှင့် ယာစိယတီတိ ယာစနာ၊ သိက္ခာပဒ-ပညတ္တိယေဝ ယာစနာ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ-စနာ၊ တံ အပေက္ခတီတိ သိက္ခပဒပညတ္တိယာ-စနာပေက္ခံ ဘုမ္မဝစနံ၊ ယာစိယမာနသိက္ခာပဒ-ပညတ္တိအပေက္ခံ ဘုမ္မဝစနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၉။

သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယ (ပု) [သိက္ခာပဒပညတ္တိ + သမယ] သိက္ခာပဒပညတ္တိကာလ-ကြည့်။ ယော ဟိ သော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော သာရိပုတ္တာဒီဟိပိ ဒုဗ္ဗိညေယ္ယော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၁။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။

သိက္ခာပဒပညတ္တိသမ္ဘဒါ (ထီ) [သိက္ခာပဒပညတ္တိ + သမ္ဘဒါ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း၏-ပြည့်စုံ-လုံလောက်-ပြီးစီး-ခြင်း။ အပ္ပသန္နာနံ ပသာဒါယာ (အံ၊ ၁။ ၉၈) တိ ပုဗ္ဗေ အပ္ပသန္နာ-နမ္ပိ ပဏ္ဍိတမနုဿာနံ သိက္ခာပဒပညတ္တိသမ္ဘဒ-ဒိသ္မာ ပသာဒုပ္ပတ္တိအတ္ထာယ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၆၅။

သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု (ပု) [သိက္ခာပဒပညတ္တိ + ဟေတု] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်း။ သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတုဘူ အပေက္ခမာနော ဘဂဝါ တတ္ထ တတ္ထ ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၁။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀။

သိက္ခာပဒပညာပန (ထီ၊ နဝ) [သိက္ခာပဒ + ပညာပန] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း။ ဩတိဏ္ဏော ဒေါသေ သိက္ခာပဒပညာပနန္တိ ဣဒံ ဗုဒ္ဓါစိဏ္ဏံ။

ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၄။ (-ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၅၂။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၅။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၀၈)။

သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထ (ပု) [သိက္ခာပဒပညာပန + အတ္ထ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူရခြင်း၏ အကျိုး။ သိက္ခာပဒပညာပနတ္ထာယ ဤဒိသံ ကထံ ကထေသိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၃။ (-ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၆။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၆)။

သိက္ခာပဒပညာပနသာမတ္ထိယ (နာ) [သိက္ခာပဒ-ပညာပန + သာမတ္ထိယ] သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူရခြင်း၏-အစွမ်းသတ္တိ။ ထာမ (ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၀) နှင့် သိက္ခာပဒပညာပနသာမတ္ထိယံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၅။

သိက္ခာပဒပဋိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိက္ခာပဒ + ပဋိဂ္ဂဟဏ] သိက္ခာပုဒ်ကို-ခံယူ-ဆောက်တည်-ခြင်း။ ယတော ယေ ကုလပုတ္တာ သရဏဂမနေန သိက္ခာပဒပဋိဂ္ဂဟဏေန ဥပေါသထဂ်သမာဒါနေန စတုပါရိသုဒ္ဓိ-သီလာဒီဟိ စ အတ္တနော ဂုဏေဟိ ဘဂဝန္တံ ပူဇေန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅။

သိက္ခာပဒပဋိသံယုတ္တ (တိ) [သိက္ခာပဒ + ပဋိသံ-ယုတ္တ] (၁) (ဝိနည်း) သိက္ခာပုဒ်နှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ (၂) သိက္ခာသုံးပါးနှင့်-စပ်-ယှဉ်-ပြည့်စုံ-သော။ (က) သိက္ခာသုံးပါးဟူဆိုအပ်သော-ရ-ရောက်-သင့်သော-အကျင့်-ကုသိုလ်တရား-နှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ (ခ) သိက္ခာသုံးပါးဟူဆို အပ်သော (မဂ်, ဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်ကို) ရ-ရောက်-ကြောင်း-အကျင့်-ကုသိုလ်တရား-နှင့်-စပ်-ယှဉ်-သော။ (၁) သာရိပုတ္တတ္ထေရသည် သိက္ခာ-ပဒပဋိသံယုတ္တံ ဝိတက္ကုပ္ပါဒံ ဒသေန္တော။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၂။ (၂) (က) (ခ) သိက္ခာပဒပဋိ-သံယုတ္တာယာ (အံ၊ ၁။ ၂၃၈) တိ သိက္ခာသခ်ီ-တေဟိ ပဒေဟိ ပဋိသံယုတ္တာယ၊ တီဟိ သိက္ခာဟိ သမန္နာဂတာယာတိ အတ္ထော။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၀။

သိက္ခာပဒပရိယောသာန (နာ) [သိက္ခာပဒ + ပရိယောသာန] သိက္ခာပုဒ်၏အဆုံး။ သိက္ခာ-ပဒပရိယောသာနေ ပန အာပတ္တာနာပတ္တိ-ပရိစ္ဆေဒဒဿနတ္ထံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၁၆။

သိက္ခာပဒပါဌ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ပါဌ] သိက္ခာပဒ ပါဋ်၊ သိက္ခာပုဒ်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း။ တာနိ ဒဿေတုံ နိက္ခိတ္တဿ သိက္ခာပဒပါဌဿ ဣဒါနိ ဝဏ္ဏနတ္ထံ အယံ မာတိကာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၃။

သိက္ခာပဒပါရိပူရိ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ပါရိပူရိ] သိက္ခာပုဒ်၏ ပြည့်စုံ-လုံလောက်-ခြင်း။ သီလာဒိအဘိရတိ နိရာလယတာ သိက္ခာပဒ-ပါရိပူရိတာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၃။

သိက္ခာပဒပါဋိ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ပါဋိ] သိက္ခာပုဒ် ပါဋိ၊ သိက္ခာပုဒ်အစဉ်။ သိက္ခိတဗ္ဗာနိ သိက္ခာ-ပဒါနိတိ သိက္ခာပဒပါဋိ ဝဒတိ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၇၇။

သိက္ခာပဒပူရဏ (နာ) [သိက္ခာပဒ + ပူရဏ] သိက္ခာပုဒ်ကို-ဖြည့်ကျင့်-ဆည်းပူး-ခြင်း။ စရ ဗြဟ္မစရိယသခ်ါတံ သိက္ခာပဒပူရဏံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၄။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃)။

သိက္ခာပဒပေယျာလ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ပေယျာလ] သိက္ခာပုဒ်၌ မြှုတ်ထားသော စကားများကို ဖော်ထုတ်သောပုဒ်။ အဂ်ုတ္တရနိကာယ၊ ပဋ္ဌက-နိပါတ၊ ၂-သိက္ခာပဒပေယျာလ။ အံ၊ ၂။ ၂၄၃။

သိက္ခာပဒဗဒ္ဓ (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဗဒ္ဓ] သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော ကန်သင်းဖွဲ့ခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း။ သိက္ခာပဒဗဒ္ဓေနာ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၅) တိ သိက္ခာပဒပညာပနေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၃။

သိက္ခာပဒဗန္ဓကာလ (ပု) [သိက္ခာပဒဗန္ဓ + ကာလ] သိက္ခာပုဒ်ကို-ဖွဲ့-ဖွဲ့ချည်-သောအခါ၊ သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်သောအခါ။ တသ္မာ ဟိ သိက္ခာ-ပဒဗန္ဓကာလော၊ ဉာတုမ္ပိ လောကေ အတိ-ဘာရိယောဝ။ ဝဇိရ။ ၆၁။

သိက္ခာပဒဗန္ဓန (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဗန္ဓန] သိက္ခာပုဒ်ကို-ဖွဲ့-ဖွဲ့ချည်-ပညတ်-ခြင်း။ တသ္မာ ပဌမံ အနုဇာနိတ္တာပိ ပစ္ဆာ သိက္ခာပဒဗန္ဓေန ဝါရိတတ္တာ "ပဋိညံ နာဒါသိ"တိ ဝုတ္တံ။ အာ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၆။

သိက္ခာပဒဘယ (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဘယ] သိက္ခာပုဒ်မှကြောက်ခြင်း။ တံ ဒိဝသံ ပန သိက္ခာပဒဘယေန ဝသနဋ္ဌာနမ္ပိ နာ အဒံသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၇။

သိက္ခာပဒဘာဝဘေဒ (ပု) [သိက္ခာပဒဘာဝ + ဘေဒ] သိက္ခာပုဒ်ဖြစ်ခြင်း အထူးအပြား။ ပဂေဝ သိက္ခာပဒဘာဝဘေဒေါ၊ ပဂေဝ အညော ဥဘယတ္ထ တတ္ထ။ ဝဇိရ။ ၆၁။

သိက္ခာပဒမရိယာဒါ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + မရိယာဒါ] သိက္ခာပဒဝေလာ-ကြည့်။ ဇိနကာဠသုတ္တန္တိ ဇိနမဟာဝမ္မကိနာ ၄ပိတံ ဝဇ္ဇေတဗ္ဗဂဟေတဗ္ဗ-ဓမ္မသန္ဓဿနကာဠသုတ္တံ သိက္ခာပဒမရိယာဒံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၇။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၉)။

သိက္ခာပဒမုခ (နာ) [သိက္ခာပဒ + မုခ] သိက္ခာပဒ-သီသ-ကြည့်။ သိက္ခာပဒသီသေနာတိ တံတံ သိက္ခာပဒနိယတအာပတ္တိယာ ဇဝ ဂဟဏတ္ထံ သိက္ခာပဒမုခေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၃။

သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခာပုဒ်၏-အဖွင့်-အကျယ်။ တေနေဝ ပရမတ္ထဇောတိကာယ ခုဒ္ဒကဋ္ဌကထာယ သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာယ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၁။

သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာပုဗ္ဗဂ်မသန္ဓိဋ္ဌာန (နာ) [သိက္ခာပဒ-ဝဏ္ဏနာ + ပုဗ္ဗဂ်မ + သန္ဓိဋ္ဌာန] သိက္ခာပုဒ်ကို ဖွင့်ခြင်းလျှင် ရှေ့သွားရှိသော အဆုံးအဖြတ်။ တတြိဒံ သိက္ခာပဒဝဏ္ဏနာပုဗ္ဗဂ်မသန္ဓိဋ္ဌာနံ။ ဝဇိရ။ ၃၈၃။

သိက္ခာပဒဝိနိစ္ဆယ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝိနိစ္ဆယ] သိက္ခာပုဒ်၏အဆုံးအဖြတ်၊ သိက္ခာပုဒ်၏ စီရင်ချက်။ သိက္ခာပဒဝိနိစ္ဆယတောဝ။ ဝိဘင်-နယဘေဒဒဿနတောဝ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၈၊ ၂၄၇။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၃။

သိက္ခာပဒဝိဘင် (ပု၊ နာ) [သိက္ခာပဒ + ဝိဘင်] သိက္ခာပုဒ်ဝိဘင်းကျမ်း၊ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို-ခွဲခြမ်း-ဝေဖန်-ရာကျမ်း။ အယဉ္စ အတ္ထော သိက္ခာပဒဝိဘင်ေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၈။ (-အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၊ ၇။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၅)။

သိက္ခာပဒဝိဘင်ဒေသနာ (ထီ) [သိက္ခာပဒဝိဘင် + ဒေသနာ] သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ဝေဖန်၍ဟော-ကြောင်း ဒေသနာ။ သာ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ ဇတ္တကေ သီလေ ပတိဋ္ဌိတသ သမ္ဘဝတိတိ သိက္ခာပဒဝိဘင်ဒေသနာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅။

သိက္ခာပဒဝိဝဏ္ဏက (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝိဝဏ္ဏက] သိက္ခာပုဒ်တို့ကို-ကဲ့ရဲ့-အပြစ်တင်-ခြင်း။ သိက္ခာပဒဝိဝဏ္ဏကေတိ ဇဝံ သိက္ခာပဒါနံ ဝိဝဏ္ဏကေ ဂရဟဏော ပါစိတ္တိယံ ဟောတိတိ အတ္ထော။ ကင်္ခါ။ ၂၅၂။ (-ဝဇိရ။၅၆၄)။

သိက္ခာပဒဝိဝဏ္ဏန (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဝိဝဏ္ဏန] သိက္ခာပဒဝိဝဏ္ဏက-ကြည့်။ ဂရဟိတကာမတာ ဥပသမ္ပန္နသ သန္ဓိကေ သိက္ခာပဒဝိဝဏ္ဏ-နဉ္စာတိ။ ဝဇိရ။ ၃၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၂။

သိက္ခာပဒဝိသယ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝိသယ] သိက္ခာပုဒ်အရာ။ သိက္ခာပဒဝိသယေ စ ဝိသေသိတဗ္ဗံ ဝိသေသေတွာဝ ဝုစ္စတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၀။

သိက္ခာပဒဝိသေသ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝိသေသ] သိက္ခာပုဒ်အထူး။ ယေ တေ အနိဒ္ဒိဋ္ဌကာရကာ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တပ္ပဘေဒါ သုက္ကဝိသဋ္ဌိအာဒယော သိက္ခာပဒဝိသေသာ။ ကင်္ခာ။ ဋီ။ ၁၆။

သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝိတိက္ကမ] သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်ခြင်း။ သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမော နာ ကရဏီယော။ မိလိန္ဒ။ ၃၆၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၄။ ပဏ္ဏတ္တိဝိတိက္ကမံ ကရောတီတိ သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမံ ကရောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၄။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၄)။

သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမစိတ္တ (နာ) [သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမ + စိတ္တ] သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်သောစိတ်။ တထာပိ သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမစိတ္တံ ဒေါမနဿ-ကမေဝ ဟောတီတိ ကတ္တာ "ဒုက္ခဝေဒန"န္တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။ ၃၅၅။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၉)။

သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမန (နာ) [သိက္ခာပဒ + ဝိတိက္ကမန] သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမ-ကြည့်။ ဝိတိက္ကမန္တိ သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမနံ။ ကင်္ခာ။ ဋီ၊ သစ်။ ၁၆၀။

သိက္ခာပဒဝိတိက္ကမာကာရပ္ပဝတ္တ (တိ) [သိက္ခာပဒ-ဝိတိက္ကမ + အာကာရ + ပဝတ္တ] သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော။ ကုသလစိတ္တေန ဟိ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇန္တော သဝိညတ္တိကံ အဝိညတ္တိကံ ဝါ သိက္ခာပဒ-ဝိတိက္ကမာကာရပ္ပဝတ္တံ ရူပကၠန္ဓသင်္ခါတံ အဗျာကတာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၁။

သိက္ခာပဒဝေလာ (ထီ) [သိက္ခာပဒ + ဝေလာ] သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော-စည်းကမ်း-အပိုင်းအခြား။ ဗုဒ္ဓါနံ သိက္ခာပဒဝေလံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁။ ဗုဒ္ဓါနံ သိက္ခာပဒဝေလာ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၈။ သိက္ခာပဒဝေလာ နာမ နတ္ထိတိ ဓမ္မသာမိဘာဝတော သိက္ခာပဒမရိယာဒါ နာမ နတ္ထိ ပဏ္ဏတ္တိဝေဒေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၉။

သိက္ခာပဒဝေါဟာရ (ပု) [သိက္ခာပဒ + ဝေါဟာရ] သိက္ခာပုဒ်ဟူ၍-ခေါ်ဝေါ်-သမုတ်-ပညတ်-ခြင်း။ ကိဉ္စာပိ နယိဓ သိက္ခာပဒဝေါဟာရေန ဝိရတိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၃၂။

သိက္ခာပဒသံဝရ (ပု၊ နာ) [သိက္ခာပဒ + သံဝရ] သိက္ခာပုဒ်ကို-စောင့်စည်း-စောင့်ရှောက်-ခြင်း။ သမာဒါနသိက္ခာပဒဿ ဟိ ဧဝရူပံ သုဏာန္တဿ သိက္ခာပဒသံဝရံ ဘိန္ဒတိ ဂိတသဒ္ဒ-ဘာဝတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၈။

သိက္ခာပဒသင်္ဂဟိတ (တိ) [သိက္ခာပဒ + သင်္ဂဟိတ] သိက္ခာပုဒ်ဖြင့်-ပေါင်းရုံး-အကျဉ်းချုံး-သိမ်းယူ-အပ်သော (အာပတ်)။ ပဌမံ သိက္ခာပဒသင်္ဂ-ဟိတာသု အာပတ္တိသု အဒဿိတာသု နသမ္ဘဝတိ။ ဝဇိရ။ ၆၄။

သိက္ခာပဒသတ (နာ) [သိက္ခာပဒ + သတ] သိက္ခာပုဒ်အရာ၊ တစ်ရာသောသိက္ခာပုဒ်။ ဒိယမေသု သိက္ခာပဒသတေသု သမာဒါယ ဝတ္တန္တော။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၁)။

သိက္ခာပဒသမာဒါန (နာ) [သိက္ခာပဒ + သမာဒါန] သိက္ခာပုဒ်ကို-ယူ-ဆောက်တည်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်း၊ ဆောက်တည်-ကျင့်-ဖြည့်-အပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ သမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ ပန သိက္ခာပဒသမာဒါနေ စ တတုတ္တရိ စ အတ္ထနော ဇီဝိတမ္ပိ ပရိစ္စဇိတ္တာ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၇။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၉။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၂၃။

သိက္ခာပဒသမုဋ္ဌာန (တိ) [သိက္ခာပဒ + သမုဋ္ဌာန] သိက္ခာပဒသမုဋ္ဌာန်ရှိသော၊ သိက္ခာပုဒ်ဟုဆိုအပ်သော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ သမုဋ္ဌာနန္တိ သဗ္ဗသဂ္ဂါဟကဝသေန ဆ သိက္ခာပဒသမုဋ္ဌာနာနိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၅။ (-ကခ်ီ။ ၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၅)။

သိက္ခာပဒသမ္ဘဝ (ပု) [သိက္ခာပဒ + သမ္ဘဝ] သိက္ခာပုဒ်တို့-ကို-အား-ကောင်းစွာဖြစ်-ခြီးမွမ်း-ခြင်း။ သိက္ခာပဒပညတ္တိယာ ဟိ ဝိဇ္ဇမာနာယ ဧဝ သိက္ခာပဒသမ္ဘဝတော ပညတ္တိဝိနယောပိ သိက္ခာပဒပညတ္တိ အနုဂ္ဂဟိတော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၁။

သိက္ခာပဒသီလ (နာ) [သိက္ခာပဒ + သီလ] သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသောသီလ၊ သိက္ခာပုဒ်သီလ။ ပါတိမောက္ခန္တိ သိက္ခာပဒသီလံ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၉၀။

သိက္ခာပဒသီသ (နာ) [သိက္ခာပဒ + သီသ] သိက္ခာပုဒ်ကို-အရင်း-အဦး-ပြုခြင်း။ သိက္ခာပဒသီသေန ပန သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ဒေသနာ အာရုဠ္ဟာ၊ တသ္မာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၆။ (-ကခ်ီ။ ၁၁၄။ ဝဇိရ။ ၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၅၊ ၉၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၄၈)။

သိက္ခာပဒသုတ္တ (နာ) [သိက္ခာပဒ + သုတ္တ] သိက္ခာပဒသုတ်။ အဂ်ုတ္တရနိကာယ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၂-၅-ပဏ္ဏာသက။ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ ၁-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၁၁၊ ၅၃၉။

သိက္ခာပဒါတိက္ကမ (ပု) [သိက္ခာပဒ + အတိက္ကမ] သိက္ခာပုဒ်ကို-လွန်-ကျူးလွန်-သောသူ။ သိက္ခာပဒါတိက္ကမဿ အန္တရာယကရတ္တာ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၂၀။

သိက္ခာပဒါဒါန (နာ) [သိက္ခာပဒ + အာဒါန] သိက္ခာပုဒ်ကို-ယူ-ဆောက်တည်-ခြင်း။ ပုရေ သိက္ခာပဒါဒါနာ၊ အရဟတ္တမပါပုဏိ။ အပ၊ ၁။ ၄၄၂။

သိက္ခာပဒါနုလောမိက (တိ) [သိက္ခာပဒ + အနုလောမိက] သိက္ခာပုဒ်အား-လျော်-လျောက်ပတ်-သော။ သိက္ခာပဒါနုလောမိက-(ဝိ၊ ၅။ ၂၇၉) နွှဲ့ သိက္ခာပဒါနံ အနုလောမိကံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၂၀၀။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၉၇)။

သိက္ခာပဒါဘာဝပ္ပသင် (ပု) [သိက္ခာပဒ + အဘာဝ + ပသင်] သိက္ခာပုဒ်၏မရှိခြင်းဟူသော အနက်၏လျှဉ်းပါးခြင်း။ ယဒိ ဧဝံ ဝေရဏ္ဇာယံ "ဧတဿ ဘဂဝါ ကာလော"တိ ဝစနံ နသမေတိတိ စေ? နတတော ပုဗ္ဗေ သိက္ခာ-ပဒါဘာဝပ္ပသင်တော။ ဝဇိရ။ ၅၆။

သိက္ခာပဒါဝိရောဓ (နာ) [သိက္ခာပဒ + အဝိရောဓ] သိက္ခာပုဒ် (ဘူတာရောစနသိက္ခာပုဒ်) နှင့် မဆန့်ကျင်ခြင်း။ သဗ္ဗေသမ္ပိ ဟိ သိက္ခာပဒါ-ဝိရောဓေန ယုတ္တဋ္ဌာနေ ဗျာကရဏံ အနုညာတမေဝ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၄။

သိက္ခာပဒါဝိလယ်နာ (နာ) [သိက္ခာပဒ + အဝိလယ်နာ] သိက္ခာပုဒ်ကို-မခုန်-မကျော်-ခြင်း။ သမယော

(ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀) တိ သိက္ခာပဒါဝိလယ်နသ ဟေတု။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၉။

သိက္ခာပန (နာ) [သိက္ခ + ကာပေ + ယု။ သိက္ခာပေတိ-မှ။] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-စေခြင်း၊ သင်ကြား-သင်ပြ-ပေးခြင်း။ သော မေ အာဂမော သိက္ခာပနဋ္ဌ နတ္ထိ"တိ အရဟတိ ဥပါသကော သောတာပန္နော ဘိက္ခုံ ပုထုဇ္ဇနံ အဘိဝါဒေတုံ ပစ္စုဋ္ဌာတုံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၄။ (-စရိယာ၊ ၌။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၈၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။၃၉၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၂)။

သိက္ခာပနတ္ထ (ပု) [သိက္ခာပန + အတ္ထ] သင်ယူ-သင်ကြားပေး-ခြင်း အကျိုး။ အထ နံ အဟံ "ဧဝံ မာကရိ"တိ သိက္ခာပနတ္ထာယ ဝေဠု-ပေသိကာယ ပဟရိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၂၆၀။

သိက္ခာပနဝိဇ္ဇာ (ထီ) [သိက္ခာပန + ဝိဇ္ဇာ] သင်ကြား- သင်ပြ- ပေးသော အတတ်။ သုသိက္ခိတ (စရိယာ။ ၃၉၉) နှင့် ဟတ္ထိနံ သိက္ခာပနဝိဇ္ဇာယ နိဋ္ဌာ်မနေန သုဋ္ဌု သိက္ခိတံ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၁၂။

သိက္ခာပနဝိနယ (ပု) [သိက္ခာပန + ဝိနယ] သင်ကြားစေခြင်းဖြင့်ဆုံးမခြင်း၊ သင်ပြခြင်းဖြင့်ဆုံးမခြင်း။ သိပ္ပသ္မိ ပန သိက္ခာပနဝိနယော "သုဂ္ဂဟိတံ ဂါဟာပေန္တီ"တိ ဣမိနာ ဝ သင်္ဂဟိတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။

သိက္ခာပနဟေတု (ပု) [သိက္ခာပန + ဟေတု] သင်ကြားစေ-သင်ယူစေ-သင်ပြပေး-ခြင်းဟူ သောအကြောင်း။ အဒါနမေဝ သိက္ခာပေတွာ သိက္ခာပနဟေတု လောဘာဘိဘူတတာယ တသ္မိယေဝ ယရေ သုနခေါ ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၂။

သိက္ခာပရိပူရကာ (နာ) [သိက္ခာ + ပရိပူရကာ] သိက္ခာသုံးပါးကို ဖြည့်-ကျင့်-ခြင်း။ သိက္ခာ-ပဒါနိ ပန ကေဝလံ သိက္ခာပရိပူရကာတ္ထံ ဇာနိတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅၂။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၅။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၁စ၃။ မူလဋီ၊ ၁။ ၆၀)။

သိက္ခာပရိယောသာနပတ္တ (တိ) [သိက္ခာ + ပရိယောသာန + ပတ္တ] သင်ခြင်း-ကျင့်ခြင်း-အပြီးအဆုံးသို့ရောက်သော။ ဣတရာနိ သိက္ခာပရိယောသာနပတ္တတာယ သယမ္ပိ အသေက္ခာနေဝ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၃။

သိက္ခာပါရိပူရီ (ထီ) [သိက္ခာ + ပါရိပူရီ] သိက္ခတ္တယပါရိပူရီ-ကြည့်။ ပရိပုဏ္ဏသေခေါ (အံ၊ ၁။ ၃၁၂) တိ သိက္ခာပါရိပူရိယာ ဌိတော။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၁။ (-ဥဒါန၊ ၌။ ၂၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၁၆၃။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၄)။

သိက္ခာပိတ (တိ) [သိက္ခ + ကာပေ + တ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-စေ-သင်ကြား-သင်ပြ-ပေး-အပ်ပြီးသော။ သိက္ခိတော သိက္ခာပိတောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၁။

သိက္ခာပိယမာန (တိ) [သိက္ခ + ကာပေ + ယ + မာန] သင်ယူ-လေ့လာ-စေအပ်သော၊ သူ။ ဧဝမေဝံ အာစာရပဏ္ဏတ္ထိအာဒီနိ သိက္ခာပိ-ယမာနော သိရသာ သမ္ပဋ္ဆိတ္ထာ သမ္ပိယာယ-မာနော သိက္ခတိ။ မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၂၀။ (-သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၆)။

သိက္ခာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [သိက္ခ + ကာပေ + တိ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေ၏။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေ၏။ (၁) သောယေဝ တေ ဓမ္မေ ဓာရေတိ၊ အညေပိ တတ္ထ သိက္ခာပေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၄။ (၂) ဗောဓိသတ္တော အတ္တနာ ဂဟိတဌာနေ ပိဋ္ဌိအာစရိယော ဟုတ္တာ

စတုရာသီတိရာဇကုမာရသဟဿာနိ သိက္ခာ-
ပေတိ။ အံ၊ ၌ ၃။ ၂၆၈။ (-အဘိ၊ ၌ ၁။ ၁၁၈)။

သိက္ခာပေတိ-မိလိန္ဒ။ ၁၆၄။ ဝိ၊ ၌ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ဦ၊ ၂။ ၉၈။ သိက္ခာပေမိ-ဝိ၊ ၌ ၃။ ၃၉၇။ ထေရ၊ ၌ ၂။ ၃၁၇။ သိက္ခာပေမ-ပေတ၊ ၌ ၄။ မ၊ ဦ၊ ၃။ ၂၅၉။ သိက္ခာပေဟိ-မိလိန္ဒ။ ၂၂၉။ မ၊ ၌ ၃။၁၁၂။ သိက္ခာပေထ-ခုဒ္ဒက၊ ၌ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၈၂။ သိက္ခာပေယ္ယ-ဓမ္မ၊ ၌ ၂။ ၃၁၀။ သိက္ခာပေသိ-ဝိမာန၊ ၌ ၁၂၇။ ဇာ၊ ၌ ၂။ ၂၃၀။ သိက္ခာပေသတိ-မ၊ ၌ ၁။ ၁၉၈။ ပဋိသं၊ ၌ ၂။ ၂၉၉။ သိက္ခာပေသန္တိ-သိက္ခာ-ပေသာမိ-ဒီ၊ ၌ ၃။ ၁၂၉။ ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၁၅၉။ သိက္ခာပေသာမ-သံ၊ ၌ ၃။ ၃၁၅။

သိက္ခာပေတုံ (ကြို၊ ဝိ) [သိက္ခာ + ဏာပေ + တုံ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေခြင်းငှါ။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေခြင်းငှါ။ (၁) နဝဋ္ဌိဗလော ဟောတိ အနွေဝါသီ ဝါ သဒ္ဓိဝိဟာရီ ဝါ အဘိ-သမာစာရိကာယ သိက္ခာယ သိက္ခာပေတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၉၂။ ဝိ၊ ၅။ ၃၁၅။ (-မ၊ ၌ ၃။ ၂၃၄)။ (၂) တေနာဟာဝုသော ပဗ္ဗဇာဟိ၊ နဝ သက္ကာ အပဗ္ဗဇိတေန သိက္ခာပေတုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌ ၁၆၆။ (-ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၁၅၉။ ဓမ္မ၊ ၌ ၂။ ၃၁၀)။

သိက္ခာပေတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သိက္ခ + ဏာပေ + တွာ] (၁) သင်ယူ-လေ့လာ-စေ၍။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေ၍။ (၁) ပရိစ္ဆဒ္ဒကေ လာဘ-ဂရုကေ ပါပဘိက္ခု သင်္ကိုတွာ ဣရိယာပထ-သဏ္ဌာပနာဒီနိ ကုဟကဝတ္ထာနိ သိက္ခာ-ပေတွာ။ ဝိ၊ ၌ ၂။ ၇၅။ (-ဓမ္မ၊ ၌ ၁။ ၉၊ ၃ ၂၅)။ (၂) တဇ္ဇနပေါထနေဟိ တထာ သိက္ခာ-ပေတွာ ယထာကမ္မံ ကတော။ ဇာ၊ ၌ ၂။ ၁၅၄။

သိက္ခာပေထ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခာ + ဏာပေ + ထ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်လော၊ သင်ပေး-ကုန်လော့။ တံ မမ္မိ သိက္ခာပေထာတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၂၉၅)။ (-သုတ္တနိ၊ ၌ ၁။ ၈ ၂။ အပ၊ ၌ ၁။ ၁၉၁။ ဇာ၊ ၌ ၄။ ၁၃၄၊ ၂၉၇)။

သိက္ခာပေန္တ (တိ) [သိက္ခ + ဏာပေ + အန္တ။ ထိ-ဒ္ဓ သိက္ခာပေန္တိ။] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေသော၊ သူ။ (၂) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-စေသော၊ သူ။ (၁) သိက္ခာပေန္တိ-ကြည့်။ (၂) ဧကော ကိရ နဋ္ဌကော သုဝပေါတကံ ဂဟေတ္တာ သိက္ခာ-ပေန္တော ဝိစရတိ။ ဒီ၊ ၌ ၂။၃၃၅။ မ၊ ၌ ၁။ ၂၃၃။ (-မ၊ ၌ ၃။ ၅။ ၅၇။ ဇာ၊ ၌ ၅။ ၃၅၂)။

သိက္ခာပေန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + အန္တိ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေကုန်၏။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်၏။ (၁) သိက္ခာ-ပေန္တာ စ တီသု သိက္ခာသု သိက္ခာပေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၃၁။ ဒီ၊ ၌ ၃။ ၈၄။ (၂) သိပ္ပံ သိက္ခာပေန္တိ (ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄) တိ အတ္ထနော ဩဝါဒေ ဌိတ-ဘာဝံ ဥ တတ္ထ ဝံသာနုဂတံ မုဒ္ဒါဂဏနာဒိသိပ္ပံ သိက္ခာပေန္တိ။ ဒီ၊ ၌ ၃။ ၁၃၆။

သိက္ခာပေမ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + မ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်၏။ စောရာ "မယံ တံ သိက္ခာပေမ။ ပေတ၊ ၌ ၄။ (-မ၊ ဦ၊ ၃။ ၂၅၉)။

သိက္ခာပေမိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + မိ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေ၏၊ ဆုံးမ၏။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေ၏။ (၁) အနုသိက္ခာမိ (ဇာ၊ ၂။ ၁၇၇) တိ သိက္ခာပေမိ အနုသာသာမိ။ ဇာ၊ ၌ ၆။ ၁၀၃။ (၂) အယံ ဗုဒ္ဓါနံ ဥပဋ္ဌာကော အဂ္ဂဝိ သာဝကော ဘဝိ သတိ၊ ဟန္ဒ နံ ဘေသဇ္ဇယောဇနံ သိက္ခာပေမိ"တိ။ ဝိ၊ ၌ ၃။ ၃၉၇။ (-ထေရ၊ ၌ ၂။ ၃၁၇)။

သိက္ခာပေယျ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဧယျ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေရာ၏။ အာဝုသော သစေ အယံ တတ္ထာစရိယော ဣမံ ဟတ္ထိ အသုကဌာနေ နာမ ဝိရ္ဝေယျ။ ခ်ိပ္ပမေဝ ဣမံ ကာရဏံ သိက္ခာပေယျာတိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၁၀။

သိက္ခာပေယျာမ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဧယျာမ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်ရာ၏။ သိက္ခေယျာမာ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂) တိ သိက္ခာ-ပေယျာမ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉။

သိက္ခာပေသိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဣ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေပြီ။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေပြီ။ (၁) အဟဉ္စ တရုဏကာလေပိ တဝ ပိဋ္ဌိအာစရိယော ဟုတ္ဝာ ဗဟုံ သိက္ခံ သိက္ခာပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၅၄၃။ (၂) အဝါစယိ (ဝိမာန။ ၃၉) နှိ ဝါစေသိ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ သိက္ခာပေသိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၂၇။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၀)။

သိက္ခာပေသိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဣ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေပြီ။ ယထာ ဌပေတ္ဝာ ကမ္မဝိပါကံ အဝသေသရောဂံ ဧကေနေဝ ဘေသဇ္ဇယောဂေန တိကိစ္ဆိတုံ သက္ကောတိ၊ တထာ နံ ဘေသဇ္ဇယောဇနံ သိက္ခာပေသိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၇။ (-မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၇။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၈)။ ဧဝံ အဒါနမေဝ သိက္ခာပေသိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၇၅။

သိက္ခာပေသုံ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဥံ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေကုန်ပြီ။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်ပြီ။ (၁) ဧဝံ ပါရုပိတဗ္ဗန္တိ-အာဒိနာ နယေန အာဘိသမာစာရိကံ သိက္ခာပေသုံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၆၇။ (၂) ဟတ္ထိ-အဿရထသိပ္ပါဒီနိ နာနပ္ပကာရာနိ သိပ္ပါနိ သိက္ခာပေသုံ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၈။

သိက္ခာပေသတိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + သတိ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေလတ္တံ့။ တိသော သိက္ခာ သိက္ခာပေသတိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၈။ (-ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၉။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၅။ မဟာနိ၊ ၆။ ၉၁)။

သိက္ခာပေသန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + သန္တိ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေကုန်လတ္တံ့၊ သင်ကြားပေးကုန်လတ္တံ့။ ပဏ္ဍိတာ ဣမေ သမဏာ သက္ကျပုတ္တိယာ၊ တေ မံ သိက္ခာ-ပေသန္တိ ” တိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀။

သိက္ခာပေသာမ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + သာမ] သင်-လေ့လာ-စေကုန်အံ့။ တေ “ဟောတု သိက္ခာပေသာမ နေ”တိ ဣဒ္ဓိယာ သောဝဏ္ဏမယာနိ ဒွေ စက္ကာနိ ရဇတမယဉ္စ အကံ့ မာပေတ္ဝာ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၁၅။

သိက္ခာပေသာမိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + သာမိ] သင်ယူ-လေ့လာ-စေအံ့။ ယော “ပရိသမဇ္ဈေ မေ အဝမာနံ ကရောသိ ဟောတု၊ သိက္ခာပေသာမိ နံ”နှိ တတ္ထ ဝေရံ ဗန္ဓတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၉။ (-ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၉)။

သိက္ခာပေဟိ (ကာ၊ ကြို) [သိက္ခ + ဏာပေ + ဟိ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-စေလော့။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-စေလော။ (၁) တသ္မာ တဝ ပုတ္တေ အတ္ထနိ သိတေသု ဝုမိအာဝဟေသု ကိစ္ဆေသု ယောဇေတ္ဝာ သိက္ခာပေဟိ တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၃၁။ (၂) ဣမံ ကုမာရံ သိက္ခာပေဟိ”တိ အဒါသိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၉။ (-မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၁၃၆)။

သိက္ခာဖလဘာဝ (ပု) [သိက္ခာဖလ + ဘာဝ] (အရဟတ္တမဂ်ဉ်တည်သော) သိက္ခာသုံးပါး၏ အကျိုး၏အဖြစ်၊ သိက္ခာသုံးပါး၏ အကျိုး

ဖြစ်ခြင်း။ ကေဝလ် သိက္ခာဖလဘာဝေန ပဝတ္တန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၉၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၄။

သိက္ခာဗလ (နာ) [သိက္ခာ + ဗလ] အတတ်-ပညာ-အား-အစွမ်း။ ဗလဝံ ဣမံ ကရောမိ သိက္ခာဗလေနာ"တိ စိတ္တံ ဥပဋ္ဌပေတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀၁။ (-မိလိန္ဒ။ ၁၂၀။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၇၇)။

သိက္ခာဘာဂ (ပု) [သိက္ခာ + ဘာဂ] သိက္ခာသုံးပါး တို့၏-အဘို့-အစု။ သိက္ခာပဒေသူ (မ၊ ၁။ ၃၉။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၆၀) တိ အာဓာရေ ဘုမ္မံ သိက္ခာ-ဘာဂေသု ကဿစိ ဝိသုံ အဂ္ဂဟဏတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၅၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။

သိက္ခာမိ (ကြို) [သိက္ခ + အ + မိ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-၏။ အဏုမတ္တေသု ဝဇ္ဇေသု ဘယ-ဒဿာဝီ သမာဒါယ သိက္ခာမိ သိက္ခာပဒေသု။ အံ၊ ၂။၁၃၇။ (-ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၀)။

သိက္ခာရဟိတ (တိ) [သိက္ခာ + ရဟိတ] သိက္ခာ-ကင်း-မရှိ-သော၊ သူ။ နာ သိက္ခာရဟိတော တဿ တတိယပုဂ္ဂလဘာဝေန ဂဟိတတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။

သိက္ခာလက္ခဏ (နာ) [သိက္ခာ + လက္ခဏ] သိက္ခာသုံးပါး၏-အမှတ်အသား-လက္ခဏာ။ သီလဂ္ဂဟဏေန အဓိစိတ္တအဓိပညာသိက္ခာနမ္ပိ သင်္ဂဟော သိက္ခာလက္ခဏေန ဧကလက္ခ-ဏတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၈၅။

သိက္ခာဝစန (နာ) [သိက္ခာ + ဝစန] သိက္ခာဟူသော ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ သိက္ခာဟူသော နာမပညတ်။ တသ္မာ တာ နာ သိက္ခာဝစနံ အရဟန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၉၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၄။

သိက္ခာဝါရ (ပု) [သိက္ခာ + ဝါရ] သိက္ခာဝါရ၊ သိက္ခာတို့၏-အလှည့်-အကြိမ်။ တာနိ ဒဿေတုံ ကတမေ ဓမ္မာ သိက္ခာတိ အယံ သိက္ခာဝါရော အာရဒ္ဓေါ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၈။

သိက္ခာဝေဝစန (နာ) [သိက္ခာ + ဝေဝစန] သိက္ခာ သဒ္ဒါ၏-ဝေဝုစ်-ပရိယာယ်-စကားလှယ်။ သိက္ခာဝေဝစနာနိ ဝါ ဝိနယဝေဝစနာနိ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃။

သိက္ခာသဒ္ဒ (ပု) [သိက္ခာ + သဒ္ဒ] သိက္ခာသဒ္ဒါ။ သိက္ခာသဒ္ဒသ အဝစနေ ပရိဟာရံ ဝတ္တာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ။ ၂၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၂)။

သိက္ခာသမဏီ (တိ) [သိက္ခာ + သမဏီ] သိက္ခာ-နှင့်ပြည့်စုံ-ရှိ-သော၊ သူ။ သိက္ခာသမဏီ ဧဝ ပန ဟုတ္တာ ကာလံ ကရေယ္ယ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၉၉။

သိက္ခာသမာဒါန (နာ) [သိက္ခာ + သမာဒါန] သိက္ခာသုံးပါးကို-ကောင်းစွာယူ-ဆောက်-တည်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်း။ သိက္ခာသမာဒါနေ တိဋ္ဌန္တော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၇။ (-အံ၊ ၂။ ၄၂၅။ မိလိန္ဒ။ ၁၆၃)။ သိက္ခာသမာဒါနဿာတိ သိက္ခာပရိပူရဏဿ။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂၀။ သိက္ခာသမာဒါနေ တိဋ္ဌဒ္ဓန္တော ဟောတိတိ သိက္ခာတ္တယပူရဏေ ဗလဝဒ္ဓန္တော ဟောတိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၅၀။

သိက္ခာသမာပန္န (တိ) [သိက္ခာ + သမာပန္န] သိက္ခာသုံးပါးသို့ရောက်သော၊ သူ။ ယသ္မာ ပန သော သိက္ခမ္ပိ သမာပန္နော၊ တသ္မာ သိက္ခာ-သမာပန္နောတိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၀။ (-ဝဇိရ။ ၈၂။ကခ်ီ။ ဋီ။ ၂၁-၂)။

သိက္ခာသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သိက္ခာ + သမ္ပတ္တိ] သိက္ခာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ဌာနကရဏသမ္ပတ္တိယာ သိက္ခာ-သမ္ပတ္တိယာ စ ကတ္ထစိ အနုနတာယ ပရိမဏ္ဍ-

လပဒါနိ ဗျဉ္ဇနာနိ အက္ခရာနိ ဧတိသာတိ ပရိမဏ္ဍလပဒဗျဉ္ဇနာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၅။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၆။

သိက္ခာသမ္မုတိ (ထီ) [သိက္ခာ + သမ္မုတိ] ကျင့်ရန်ဟူသော သိက္ခာသမ္မုတိ၊ ကျင့်ခြင်းဌာ သမုတ်ခြင်း။ သံယော ဣတ္ထန္နာမာယ သိက္ခာမာနာယ ဒွေ ဝဿာနိ ဆသု ဓမ္မေသု သိက္ခာသမ္မုတိ ဒဒေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၉။ (-ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၁၉၊ ၂၀၊ ၂၂၂၊ ၂၇၅။ ဝဇိရ။ ၃၈၄-၅၊ ၅၆၂)။

သိက္ခာသမ္မုတိဒါန (နာ) [သိက္ခာသမ္မုတိ + ဒါန] သိက္ခာသမ္မုတိကိုပေးခြင်း၊ ကျင့်ရန် သိက္ခာသမ္မုတိကို ပေးခြင်း၊ ကျင့်ခြင်းဌာသမုတ်ခြင်းကို ပေးခြင်း။ သိက္ခာသမ္မုတိဒါနဝသေန ပန တိသောပိ သိက္ခာမာနာတိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၃။ ၂၂၂။

သိက္ခာသမ္မုတိဒါနာနန္တရ (တိ) [သိက္ခာသမ္မုတိဒါန + အနန္တရ] ကျင့်ရန်ဟူသောသိက္ခာသမ္မုတိကို ပေးပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော၊ ကျင့်ခြင်းဌာ သမုတ်ခြင်းကို ပေးခြင်း၏အခြား-မဲ့ဖြစ်-မရှိ-သော။ သမာဒါနဝသေန သိက္ခာသမ္မုတိ-ဒါနာနန္တရံ သိက္ခာယ ပတိဋ္ဌာပေတုံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၉။

သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယ (တိ) [သိက္ခာ + သာဇီဝ + ပဒဘာဇနီယ] သိက္ခာဟူသောပုဒ် သာဇီဝဟူသောပုဒ်တို့ကို ဝေဖန်ရာ-ဝေဖန်ကြောင်း-ဖြစ်သောစကား။ သိက္ခာသာဇီဝ-ပဒဘာဇနီယံ နိဋ္ဌတံ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၁၁။

သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယ + ဝဏ္ဏနာ] သိက္ခာဟူသောပုဒ် သာဇီဝဟူသောပုဒ်တို့ကို ဝေဖန်-ရာ-ကြောင်း-ဖြစ်သော စကား၏ အဖွင့်။ သိက္ခာသာဇီဝပဒဘာဇနီယဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၄။

သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္န (တိ) [သိက္ခာသာဇီဝ + သမာပန္န] ပါတိမောက္ခသံဝရသီလတည်းဟူသော အဓိသီလသိက္ခာ ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်တည်းဟူသော သာဇီဝသို့ ကောင်းစွာရောက်သော၊ သူ။ ယော ပန ဘိက္ခု ဘိက္ခုနံ သိက္ခာသာဇီဝသမာပန္နော သိက္ခံ --- - ပဋိသေဝေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈။ (-မ၊ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၃။ ၁၂။ အံ၊ ၁။ ၅၂၉။ အံ၊ ၃။ ၄၂၂)။

သိက္ခာသာရ (တိ) [သိက္ခာ + သာရ] သီလဗဟုတ (ခွေးနွားတို့၏အလေ့အကျင့်) စသောအကျင့်ကို-အမြတ်-အနှစ်သာရ-အားဖြင့်ယူ၍-ဟော-ပြော-တည်-တတ်သော၊ သူ။ ယေ စ သိက္ခာ-သာရော (နေတ္တိ။ ၁၅၀) တိ ယေ ယထာ-သမာဒိန္နံ သီလဝတာဒိသခ်ါတံ သိက္ခံ သာရတော ဂဟေတ္တာ ဌိတာ။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၂၅၇။ (-ဥဒါန၊ ဋ။ ၃၁၉)။

သိက္ခာသုတ္တ (နာ) [သိက္ခာ + သုတ္တ] သိက္ခာသုတ်၊ အဂုံတ္တရနိကာယ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်။ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၃။

သိက္ခာသုတ္တဒွယ (နာ) [သိက္ခာသုတ္တ + ဒွယ] သိက္ခာသုတ်နှစ်ခုတို့၏ အပေါင်း။ ဝေမေတသ္မိံ ဧကကနိပါတေ ပဋိပါဋိယာ တေရသသု သုတ္တေသု သိက္ခာသုတ္တဒွယေ စာတိ ပန္နရ-သသု သုတ္တေသု ဝိဝဏ္ဏေ ကထိတံ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ။ ၉၁။

သိက္ခာဟိ (ကြို) [သိက္ခ + အ + ဟိ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-လော့။ သိက္ခာဟိ နိစ္စသမာယောဂ-ဒီပနတ္ထံ စေတ္ထ "သိက္ခတိ သိက္ခတိ"တိ အာမေ-ဍိတဝစနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၁)။

သိက္ခီသု (ကြိ) [သိက္ခ + ဥ] ကျင့်-ဖြင့်ကျင့်-ကုန်ပြီ။ ယာဝိမေသ် သတ္တာ အဌာသိ၊ တာဝိမေ သိက္ခာပဒေသု သိက္ခီသု။ ဝိ၊ ၄။ ၄၈၅။

သိက္ခိ (ကြိ) [သိက္ခ + အ + ဣ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြီ။ (၂) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ပြီ။ (၁) အထခေါ သော ဘိက္ခု အပရေန သမယေန အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ (၂) ကောကိ သိပ္ပံ သိက္ခိ။ ဥဒါန။ ၁၁၃-၄။

သိက္ခိတ (တိ) [သိက္ခ + (ဏော) + တ။ နိရုတ္တိ။ ၇၁၅-၆။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၄-၃။ ဝုသိတ-ပုဒ်ကဲ့ သို့ ကတ္တား, ကံ ၂-နက်။ ဂိက္ခိတ-သ်။ သိက္ခိအ၊ သိက္ခိတ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သင်ယူ-ကျင့်-လေ့ကျင့်-အပ်သော၊ သူ။ (၂) သင်ယူ-ကျင့်-လေ့ကျင့်-စေအပ်သော။ (၃) သင်ယူ-ကျင့်-လေ့ကျင့်-ပြီးသော၊ သူ။ (၁) သက္ကရုပ် ပုရေ သန္ဓ၊ မယာ သိပ္ပံ နဲ သိက္ခိတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၇။ (-မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၉)။ (၂) သိက္ခိ-တော သိက္ခာပိတောတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၁။ (၃) ယေ ဟိ ကေစိ တိသော သိက္ခာ သိက္ခိတာ ဝါ သိက္ခန္တိ ဝါ သိက္ခိဿန္တိ ဝါ။ ပဋိသ်။ ၂၅၂။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၉)။

သိက္ခိတအသေက္ခ (ပု) [သိက္ခိတ + အသေက္ခ] (သီလစသောသိက္ခာသုံးပါးတို့ကို) ကျင့်ပြီး သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။ ခီဏာသဝါ အညဿ သန္ဓိကေ သီလာဒီနံ သိက္ခိတတ္တာ သိက္ခိတ-အသေက္ခာ နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉။

သိက္ခိတကေရာဋိက (တိ) [သိက္ခိတ + ကေရာ-ဋိက] သင်အပ်ပြီးသော-ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-လိမ်လည်-လှည့်ပတ်-ခြင်းရှိသော၊ သူ။ ကေတဗိနော (မ၊ ၁။ ၃၈။ မ၊ ၁။ ၂၀၇) တိ သိက္ခိတကေရာဋိကာ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၆။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၇။

သိက္ခိတဉာဏ (နာ) [သိက္ခိတ + ဉာဏ] သင်အပ်သောဉာဏ်၊ သင်ယူ-ကျင့်-လေ့ကျင်-အပ်သောဉာဏ်။ ဝေယျတ္တိယေနာ (ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၉) တိ ဣတ္ထိကတ္တာဗ္ဗေသု သိက္ခိတဉာဏေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၇။

သိက္ခိတပစ္စယ (ပု) [သိက္ခိတ + ပစ္စယ] ကျင့်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တိသော သိက္ခာ သိက္ခိတပစ္စယေန အာနိသံသော အတ္ထိ နုခေါ နတ္ထိ"တိ ကခ်ိန္တောပိ သိက္ခာယ ကခ်ိတိ နာမ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈၉။

သိက္ခိတပညာ (တိ) [သိက္ခိတ + ပညာ] သင်အပ်ပြီးသောပညာရှိသော၊ သူ။ နိကတိပ္ပညော (ဇာ၊ ၁။ ၉) တိ ကေရာဋိကဘာဝံ သိက္ခိတပညော ပါပပုဂ္ဂလော အတ္တနာ ကတသ ပါပဿ ဖလံ အာရာဓေတိ ပဋိလဘတိ ဝိန္ဒတိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၀။

သိက္ခိတပရိသာ (ထီ) [သိက္ခိတ + ပရိသာ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-သင်ပြ-ပြီးသောပရိသတ်။ ပဠနိကာယမဏ္ဍလေ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၂) တိ ဒီဃာဂမာဒိကေ ပဠပိ နိကာယေ သိက္ခိတ-ပရိသာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။၁၁၈။

သိက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [သိက္ခ + တဗ္ဗ။ သိက္ခတိ-မှ။] (၁) သင်ယူ-လေကျင့်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၃) မ္ပိဝဲ-အားထုတ်-ဆည်းပူး-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ (၁) နတ္ထိ တာတ နာဂသေန ဣမသ္မိံ ဗြာဟ္မဏကုလေ ဣတော ဥတ္တရိံ သိက္ခိတဗ္ဗာနိ၊ ဇေ္ဇကာနေဝ သိက္ခိ-တဗ္ဗာနိတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၀။ (-ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၅။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၅)။ (၂) တတ္ထ သဗ္ဗေဟေ၀

သမဂ္ဂေဟိ သမ္မောဒမာနေဟိ အဝိဝဒမာနေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၅၂၊ ၆၃။ သံ၊ ၁။ ၄၂၀။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၈)။ (၃) သိက္ခိတဗ္ဗာ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၉) တိ အာသေဝိတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၆။

သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မ (ပု) [သိက္ခတဗ္ဗက + ကမ္မ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်ပြီးသော (ပိဋကသုံးပုံ သီလစသော) တရား။ ဣမသ္မိံ သာသနေ သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မေသု ပတိဋ္ဌာပေတာ မဟာ-ရာဇာတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၆။ တတ္ထ သိက္ခိတဗ္ဗက-မ္မော နာမ သကလံ ဗုဒ္ဓဝစနံ သီလာဒယော စ မမ္မာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၁။

သိက္ခိတဗ္ဗကိစ္စ (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ကိစ္စ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်ပြီးသော-ပြုဘွယ်-ကိစ္စ။ တထာဂတာ အသိက္ခိတဗ္ဗာ အသေက္ခာ နာမ နတ္ထိ တေသံ သိက္ခိတဗ္ဗကိစ္စန္တိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝါ နဝုတ္တံ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၃၀၅။

သိက္ခိတဗ္ဗကောဋ္ဌာသ (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ကောဋ္ဌာသ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်ပြီးသော-အဖို့-အစု။ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန သိက္ခာ၊ ကောဋ္ဌာ-သဋ္ဌေန ပဒါနိ၊ သိက္ခိတဗ္ဗကောဋ္ဌာသာနိတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၈။

သိက္ခိတဗ္ဗ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + အတ္ထ] သင်ယူ-လေ့ကျင်-အပ်သောအနက်။ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန ဝိနယော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၂။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၃။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၁၈၄။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၀၂)။

သိက္ခိတဗ္ဗမ္မ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ကမ္မ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်သောတရား။ အသ္မိံ လောကေတိ ဝါ ဣမသ္မိံ သဒ္ဓါရလောကေ သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မေသု သီလံ အာဒိတော သိက္ခေယ္ယ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၉။

သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မပရိဒီပန (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မ + ပရိဒီပန] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်သော တရားကို ပြကြောင်းဖြစ်သော-သဒ္ဒါ-ပုဒ်။ သိက္ခာပဒေသူ (အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၃) တိ ဣဒမသ သိက္ခိတဗ္ဗကမ္မပရိဒီပနံ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၁၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၉၀။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၀၄။

သိက္ခိတဗ္ဗပဒ (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ပဒ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ပြည့်စေ-အပ်သောတရားအစု။ သိက္ခာပဒါနိ (အဘိ၊ ဝိ။ ၂၉၉။ ဝိမာန။ ၁၇) တိ သိက္ခိတဗ္ဗပဒါနိ၊ သိက္ခာကောဋ္ဌာသာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၆၅။ ဝိမာန၊ ၆။ ၆၆။

သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ဘာဝ] သိက္ခိတဗ္ဗပဒ-ကြည့်။ သိက္ခာကောဋ္ဌာသော (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၀) တိ သိက္ခိတဗ္ဗဘာဝေါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၆။

သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တ (တိ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ယုတ္တ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်သည်နှင့်ယှဉ်သော။ သိက္ခိတဗ္ဗ-ယုတ္တာသု သိက္ခာသု ယောဇေတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၃၁။

သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တ + က] သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တ-ကြည့်။ ဒေဝ သိက္ခိတဗ္ဗ-ယုတ္တကံ နာမ သိပ္ပံ ကသ္မာ နု သိက္ခိတဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၅။ (-ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၆။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၃၄)။

သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တကပရိယတ္တိ (ထီ) [သိက္ခိတဗ္ဗ-ယုတ္တက + ပရိယတ္တိ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်သည်နှင့်ယှဉ်သော-ပရိယတ်-သင်ယူခြင်း။ သုတာန (ဇာ၊ ၁။ ၂၂၂) နှင့် သိက္ခိတဗ္ဗယုတ္တက-ပရိယတ္တိနံ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၇၅

သိက္ခိတဗ္ဗရဟိတ (တိ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ရဟိတ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်သောတရားမှ ကင်း

သော။ သေက္ခဝစနေနေဝ တေသံ သိက္ခိ-
တဗ္ဗဿ အတ္ထိဘာဝေ သိဒ္ဓေပိ သိက္ခိတဗ္ဗ-
ရဟိတေသု တေသုပိ သေက္ခပရိယာယဿ
ဝုစ္စမာနတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၅။

သိက္ခိတဗ္ဗဝိဇ္ဇာသိပ္ပ (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + ဝိဇ္ဇာသိပ္ပ] သင်ယူ-လေ့ကျင့်-အပ်ပြီးသော ဗေဒင် အတတ်။ သော ဝယပတ္တော ခတ္တိယကုမာ-ရေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗဝိဇ္ဇာသိပ္ပေသု နိပ္ပတ္တိ ဂတော။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၆။

သိက္ခိတဗ္ဗသဒ္ဒ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + သဒ္ဒ] သိက္ခိတဗ္ဗသဒ္ဒါ။ သိက္ခိတဗ္ဗသဒ္ဒေန သေက္ခေ ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၅။

သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာ (ထီ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + သိက္ခာ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သောသိက္ခာ။ ဘိက္ခူဟိ သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂၂၉။ (-ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၃၀။ ဝဇိရ။ စ၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁)။

သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒ (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗ + သိက္ခာပဒ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သောသိက္ခာပုဒ်။ ယာဝ ပန အတ္တနာ သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒါနိ နဇာနာတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၂။ (-အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၉)။

သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒပညတ္တိ (ထီ) [သိက္ခိတဗ္ဗ-သိက္ခာပဒ + ပညတ္တိ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်ခြင်း။ တေနေဝ ဂဏ္ဌိပဒေပိ ဝုတ္တံ "သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယန္တိ ပါရာ-ဇိကမာဒိ ကတ္တာ သိက္ခိတဗ္ဗသိက္ခာပဒပညတ္တိ-ယ"န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၁။

သိက္ခိတသဗ္ဗသိပ္ပ (နာ) [သိက္ခိတ + သဗ္ဗသိပ္ပ] သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ယူ-ပြီးသော အလုံးစုံ သောအတတ်ရှိသော၊ သူ။ ဗောဓိသတ္တော ဗြာဟ္မဏကုလေ နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ ဝယပတ္တော သိက္ခိတသဗ္ဗသိပ္ပေါ ဣသိပတ္တဂိရိ ပတ္တဇိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၁။

သိက္ခိတဗ္ဗာကာရ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + အာကာရ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သော အခြင်းအရာ။ သဗ္ဗထာ သဗ္ဗန္တိ သဗ္ဗေန သိက္ခိတဗ္ဗာကာရေန သဗ္ဗံ သိက္ခံ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၉။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၀)။

သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝ (ပု) [သိက္ခိတဗ္ဗ + အဘာဝ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သောတရား-မရှိသည်၏ အဖြစ်-မရှိခြင်း။ တတော ဥတ္တရိ သိက္ခိတဗ္ဗာ-ဘာဝတော ခီဏာသဝေါ "အသေခေါ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၈။ (-သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၅)။

သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝသာမည (နာ) [သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝ + သာမည] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်သောတရား မရှိသည်၏အဖြစ်ဟုဆိုအပ်သောသာမန်။ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝသာမညေန အသခ်ံတဓာတုံ ပက္ခိပိတ္တာ ဧကူနဝီသတိ အသေက္ခဘာဂါ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၄၁။

သိက္ခိတဝန္တု (တိ) [သိက္ခ + တဝန္တု] ကျင့်-ကျင့်သုံး-အပ်သော မဂ်ဖိုလ်ရှိသော။ အန္တေ-ဝါသီ သိက္ခိတဝါ သိက္ခိတအဓိသီလာဒိသိက္ခော အမ္မိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၉။

သိက္ခိတဝိနယ (ပု) [သိက္ခိတ + ဝိနယ] သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ပြ-ပြီး-အဆုံးအမ။ ကတဝိနယော သိက္ခိတဝိနယော ယထာ "ကတဝိဇ္ဇော"တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၂။

သိက္ခိတသိက္ခ (တိ) [သိက္ခိတ + သိက္ခ] သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ယူ-ပြီးသော သိက္ခာရှိသော၊ သူ။ (သိက္ခမာန်) ဒွေ ဝဿာနိ ဆသု ဓမ္မေသု သိက္ခိတသိက္ခာယ သိက္ခမာနာယ ဥဘတော သံယေ ဥပသမ္ပဒါ ပရိယေသိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၂။

၇၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၄။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၆၀၊ ၄၄၈။ ဝိ၊ ၅။ ၂၊ ၅)။

သိက္ခိတသိပ္ပ (နာ) [သိက္ခိတ + သိပ္ပ] (၁) သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ယူ-ပြီးသော အတတ်ရှိသော၊ သူ။ (နာ) (၂) သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ယူ-ပြီးသောအတတ်။ (၁) သော သိက္ခိတသိပ္ပေါ သိပ္ပံ ဝိမံသိတုကာမော ဂန္ဓာ။ ပေတ၊ ၅။ ၂၆၆။ (-ဇာ၊ ၅၊ ၂။ ၂၀၅။ ဇာ၊ ၅၊ ၄။ ၁၃၄)။ (နာ) (၂) သော ဝယပ္ပတ္တော တက္ကသိလာယံ ဂန္ဓာ သဗ္ဗသိပ္ပါနိ ဥဂ္ဂဏှိတ္တာ ပစ္စာဂန္ဓာ သိက္ခိတသိပ္ပံ ပိတု ဒသေတ္တာ။ ဇာ၊ ၅၊ ၃။ ၃၈၆။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၈၂)။

သိက္ခိတဟတ္ထ (တိ) [သိက္ခိတ + ဟတ္ထ] သင်အပ်-လေ့ကျင့်-သင်ယူ-ပြီးသောလက်ရှိသော၊ သူ။ ကတဟတ္ထာ (ဝိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၀၁) တိ ဓနုသိပ္ပေ သုဋ္ဌု သိက္ခိတဟတ္ထာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၉။

သိက္ခိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [သိက္ခ + တုံ] (၁) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်းငှါ။ (၂) သင်ယူ-လေ့လာ-ခြင်းငှါ။ (၁) သက္ကောမဟံ ဘန္တေ တီသု သိက္ခာသု သိက္ခိတုံ အဓိသီလသိက္ခာယ အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ယ အဓိပညာသိက္ခာယာတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၂။ (-ဝိ၊ ၅၊ ၃။ ၂၅၁။ အံ၊ ၅၊ ၁။ ၃၁၅။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၂၁၅)။ (၂) တတော သော "တုမှာကံ သန္တိကေ သိပ္ပံ သိက္ခိတုံ"နှင့် ဝတ္တာ "ကုန္ဓာမဟံ အာစရိယ သိပ္ပံ သိက္ခိတုံ"နှင့် အာဟ။ ဝိ၊ ၅၊ ၃။ ၃၉၇။

သိက္ခိတုကာမ (တိ) [သိက္ခိတုံ + ကမု + ဏ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ခြင်းငှါအလိုရှိသော၊ သူ။ တံ ဝါ နာ သိက္ခိတုကာမော (ဝိ၊ ၂။ ၁၅၀) တိ ယေန ပညတ္တေန ဝုစ္စတိ၊ တံ ပညတ္တံ နာ သိက္ခိတုကာမော။ ဝိ၊ ၅၊ ၃။ ၁၂၉။ (-ကခ်ီ။ ၂၅၁)။

သိက္ခိတ္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [သိက္ခ + တ္တာ] (၁) သင်ယူ-လေ့လာ-၍။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-၍ (၁) ဥပါသနံ သိက္ခိတ္တာ သမ္ဘတ္တော မဟာယုဒ္ဓေ ဩသက္ကေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၆။ (၂) သိက္ခိတ္တာ ပန ပစ္ဆာ နာ ကိလမိဿတိ။ ဝိ၊ ၅၊ ၃။ ၂၁၉။

သိက္ခိဿတိ (ကြိ) [သိက္ခ + အ + ဿတိ] သင်ယူ-လေ့လာ-လတ္တံ့။ သစေ ခေါ ဥပါလိ ဂဏနံ သိက္ခိဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၉။

သိက္ခိဿန္တိ (ကြိ) [သိက္ခ + အ + ဿန္တိ] (၁) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ကုန်လတ္တံ့။ (၂) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်လတ္တံ့။ (၁) ဟတ္ထသ္မိမ္ပိ သိက္ခိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇။ (၂) ယေဟိ ကေစိ တိဿော သိက္ခာ သိက္ခိတာ ဝါ သိက္ခိဿန္တိ ဝါ။ ပဋိသं။ ၂၅၂။

သိက္ခိဿသိ (ကြိ) [သိက္ခ + အ + ဿသိ] (သင်) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-လတ္တံ့။ ယတော ခေါ တွံ ဘိက္ခု အဓိသီလမ္ပိ သိက္ခိဿသိ၊ အဓိစိတ္တမ္ပိ သိက္ခိဿသိ၊ အဓိပညမ္ပိ သိက္ခိဿသိ။ အံ၊ ၁။ ၂၃၂။

သိက္ခိဿာမ (ကြိ) [သိက္ခ + အ + ဿာမ] (၁) (ငါတို့) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်အံ့။ (၂) (ငါတို့) သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ကုန်အံ့။ (၁) ယထာ ပညတ္တေသု သဗ္ဗသိက္ခာပဒေသု သိက္ခိဿာ-မာတိ ဒသေတိ။ ဝိ၊ ၅၊ ၂။ ၂၆၆။ (၂) သဗ္ဗသမယသိပ္ပဉ္စ သိက္ခိဿာမ၊ ဒေသစာရိတ္တဉ္စ ဇာနိဿာမာ"တိ ဂါမနိဂမာဒီသု စရန္တာ။ ဇာ၊ ၅၊ ၃။ ၂၂၃။

သိက္ခိဿာမသေ (ကြိ) [သိက္ခ + ဿာမ + သေ။ သေကာရာဂမော အချာတနာမေတိ အာချာ-တတော စ နာမပဒတော စ ဝစနဿ သိလိဋ္ဌတ္တံ သေကာရာဂမော ဟောတိ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၀၂။ [သိက္ခိဿာမ-ကြည့်။

သိက္ခိသာမိ (ကြို) [သိက္ခ + အ + သာမိ] (ဂါ) ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အံ့။ "နှ တာဝါဟံ အာဝုသော ဧတသ္မိံ သိက္ခာပဒေ သိက္ခိသာမိ၊ ယာဝ နှ အည် ဘိက္ခူ ဗျတ္တော ဝိနယဓရော ပရိပုစ္ဆာမိ"တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၈၆။ (-ဝိ၊ ၅။ ၃၆၊ ၆၉)။

သိက္ခိယတိ (ကမ္မ၊ ကြို) [သိက္ခ + ယ + တေ။ ဤ-လာ၊ တေ-ကို တိ-ပြု။] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-အပ်၏။ တထာ ပိ တေဟိ ယထာသကံ သိက္ခာ သိက္ခိယတိ၊ နှ သဗ္ဗာ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၅၅။

သိက္ခေ (ကြို) [သိက္ခ + အ + ဧယျ။ ဧယျ-ကို ဧ-ပြု။] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာ၏။ တသ္မာ သိက္ခေ ပရိဝါရံ၊ ဓမ္မကာမော သုပေသလော။ ဝိ၊ ၅။ ၁၅၃။ (-သံ၊ ၁။ ၁၁ဓ-၂၀။ သုတ္တနိ။ ၄၂ဓ-၃ဓ)။

သိက္ခေထ° (ကြို) [သိက္ခ + အ + ထ။ အ-ကို ဧ-ပြု။ ကစ္စည်း။ ၅၁။ ရှု။ ၄ဓ၃။] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်လော့။ တထေဝ သိက္ခေထ၊ မာ နော ဒုမ္မကုံယံ အဟု။ သံ၊ ၁။ ၄၃။ သာမဂ္ဂိမေဝ သိက္ခေထာ (ဇာ၊ ၁။ ၂၆၀) တိ သမဂ္ဂဘာဝ-မေဝ တုမ္ဟေ သိက္ခေထ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၁၁။

သိက္ခေထ² (ကြို) [သိက္ခ + ဧထ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာ၏။ သုဘာသိတသ သိက္ခေထ၊ သမဏူ-ပါသနသ စ။ သံ၊ ၁။ ၄၃။

သိက္ခေမ (ကြို) [သိက္ခ + အ + မ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်၏။ သိက္ခေမ သုသီလျမတ္တနော၊ အပိ မုစ္ဆေမ ဝိသာစယောနိယာ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၁။ (-သုတ္တနိ။ ၄၁ဓ)။

သိက္ခေယ္ယုံ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယ္ယုံ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ရာ၏။ အာစာရံ ပြဟေ သိက္ခေယ္ယုံ၊ တံ ဓမ္မံ အနုသာသ မံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၂၂။

သိက္ခေယျ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယျ] သင်-ကျင့်-ရာ၏။ သစေ ခေါ ဥပါလိ လေခံ သိက္ခေယျ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၉။ ဝိ၊ ၃။ ၁ဝစ။ (-မ၊ ၂။ ၂၉စ)။

သိက္ခေယျာထ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယျာထ] သင်ကြား-သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ကုန်ရာ၏။ ကိံ တုမ္ဟေ မဟာရာဇ တဒါ ဟတ္ထိသ္မိံ သိက္ခေ-ယျာထ။ မိလိန္ဒ။ ၈၇။

သိက္ခေယျာမ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယျာမ] သင်စေ-ဖျားယောင်း-ချီးမြှောက်-ကုန်ရာ၏။ ဓနေန သိက္ခေယျာမာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၉၆) တိ ဥပလာပေ-ယျာမ သင်္ဂဟေယျာမ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၆၂။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၉)။

သိက္ခေယျာသိ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယျာသိ] သင်ကြား-သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ပါလော။ ဣမသ္မိံ ခေါ တာတ နာဂသေန ဗြာဟ္မဏကုလေ သိက္ခာနိ သိက္ခေယျာသီတိ။ မိလိန္ဒ။ ၉။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၉)။

သိက္ခေယ္ယုံ (ကြို) [သိက္ခ + ဧယ္ယုံ] ကျင့်-ဖြည့်ကျင့်-ကုန်ရာ၏။ တီသု သိက္ခာသု ဆန္ဒဇာတာ သိက္ခေယ္ယုံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။

သိခ (တိ) [သိခါ + ဏ] ဦးစွန်း-အစွန်း-(ဦးခေါင်း အလယ်၌ထားသော ဦးစွန်း) ရှိသော၊ သူ။ သိရသိ ဝိဇ္ဇန္ဓနတ္ထေန သိခါ ဝုစ္စတိ စူဠာ။ မဏိဟိ ဇောတမာနံ မကုဋံ တသ အတ္ထိတိ သိခေါ။ အဝ၊ ၆။ ၁ဝစ။

သိခဏ္ဍ (ပု) [သိ + ခ ။ သိခါ + အမ် + ခ။ သုဂန္ဓံ သေဝတိတိ သိခဏ္ဍော၊ စူဠာ၊ ဏ္ဍာဒိ။ ၅၉။ သိခံ အမတိတိ သိခဏ္ဍော။ မ်-ကို ဏ်-ပြု။ ဝါစပ္ပတိ။ သိခဏ္ဍက-ကြည့်။ ဂိခဏ္ဍ-သံ။ သိဟံခ-ပြာ။] (၁) ဦးစွန်း-အစွန်း-ဦးခေါင်း အလယ်၌ထားသော ဦးစွန်း။ (၂) ဥဒေါင်း-

မြီး-မြီးစည်း။ (၁) (၂) သိခဏ္ဍော ဝရဟံ စေဝ။ ဓာန်။ ၆၃၅။ သိခါ ဧဝ သိခဏ္ဍကော၊ သကတ္ထေ ကော။ သိခါသိခဏ္ဍသဒ္ဒါနမဘေ-ဒတ္ထာယေဝ ဟိ "သိခဏ္ဍီ သိခီ စာ"တိ မောရော ဝုတ္တော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၅၇။

သိခဏ္ဍက (ပု) [သိခဏ္ဍ + က။ သိခဏ္ဍော ဣဝ သိခဏ္ဍကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိခဏ္ဍက၊ သံ။] ဦးစွန်း၊ ကြက်တောင်စည်း (ကျီးတောင်၊ ဒေါင်းမြီး-ကဲ့သို့ စုစည်းထားအပ်သောဆံပင်)။ ပဌ သိခဏ္ဍကေ ဌပေတွာ ခုရေန မုဏ္ဍံ ကရိတ္တာ။ အံ၊ ၆။ ၃၉၄။ ဓမ္မိလ္လော သံယတာ ကေသာ၊ ကာလပက္ခော သိခဏ္ဍကော။ ဓာန်။ ၂၅၇။

သိခဏ္ဍီ (တိ) [သိခဏ္ဍ + ဣ။ သိခဏ္ဍော အဿအတ္ထိတိ သိခဏ္ဍီ။ ထောမ။ ဂိခဏ္ဍိန်-သံ။ သိဟံ-ရှိ-ပြာ။] (ပု) (၁) ဦးခေါင်း။ (၂) ဦးစွန်း-အမောက်-ရှိသော။ (က) ဌက်။ (ခ) ပုဏ္ဏား။ (၃) သိခဏ္ဍီမည်သော (မာတလိ၏ သား) နတ်သား။ (၄) သိခီမြတ်စွာဘုရား။ (၁) မယူရဿ သိခဏ္ဍိနော ဝနေ ဒိဇဿ (ထေရ။ ၃၅၅) တိ မာတုကဏ္ဍိတော ဒဏ္ဍကော-သတော စာတိ ဒ္ဝိကဒ္ဒတ္တုံ ဇာယနဝသေန ဒိဇဿ သိခါသမ္ဘဝေန သိခဏ္ဍိနော စ မယူရဿ ဝနေ ကဒါ ပန ဂိရိဂဗ္ဘရေ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၄၆၈။ (-ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၄)။ (၂) (က) သိခဏ္ဍီ (ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉) တိ ဥဒ္ဒိတသိခါ မောရာ၊ အညေပိ ဝါ မတ္ထကေ ဇာတသိခါ ပက္ခိနော။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၃၄။ (ခ) သိခဏ္ဍိနော (ဇာ၊ ၁။ ၁၅၃) တိ စူဠဇာယ သမန္နာဂတာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၉၂။ (၃) သိခဏ္ဍီ နာမ မာတလိဿ သဂ်ိဟကဿ ပုတ္တော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၄။ (၄) ဇေတိသမ္ပိ ကပ္ပမ္ပိ ဇိနော အနေဇော၊ အနန္တ-ဒဿီ ဘဂဝါ သိခီတိ။ နေတ္တိ။ ၁၂၁။

သိခပ္ပတ္တ (တိ) [သိခါ + ပတ္တ] သိခါပ (ပ္ပ) တ္တ-ကြည့်။ ဥဘယေန ဥဒယဗ္ဗယပရိစ္ဆိန္နတာယ သိခပ္ပတ္တံ အနိစ္စတံ ဒဿေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၆။

သိခပ္ပတ္တိ (ထီ) [သိခါ + ပတ္တိ] သိခါပ္ပတ္တိ-ကြည့်။ သုဌု သမာရဒ္ဓါ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၂) တိ ဣဒ္ဓိဘာဝနာယ သိခပ္ပတ္တိယာ သမ္ပဒေ-သံသေဝိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၀၄။

သိခရ (ပု၊ နဝ) [သိ + ခရ။ သိခါ + ရ။ သိ သယေ၊ ခရော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၄၂။ သိခါ အဿအတ္ထိတိ သိခရော၊ သိခရံ။ ခါ-ဌ ခ-ဟု ရဿပြု။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိခရ-သံ။ သိဟရ-ပြာ။] (၁) ပွတ်ဆောက်။ (၂) သံစူး။ (၃) တောင်ထိပ်။ (၄) အစွန်း၊ ထိပ်ဖျား၊ အဖူး၊ စိန်ဖူး။ (၅) ကောင်းသော။ (၆) ဦးချို။ (၇) အထွဋ်။ (၁) ပွတ်ဆောက်။ သိခရမ္ပိ နိခါဒနေနေ ဝ သဂ်ဟိတံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၈၀။ ကခ်ီ။ ၂၆၂။ ဝိ၊ သဂ်ဟ။ ၃၀၆။ (-ဝဇိရ။ ၅၂ဇ)။ (၂) သံစူး။ သေယျာထာပိ အဂ္ဂိဝေဿန ဗလဝါ ပုရိသော တိက္ခေန သိခရေန မုဒ္ဓနိ အဘိမတ္ထေယ္ယ။ မ၊ ၁။ ၃၁၀။ (-မ၊ ၂။ ၂ဇ၆။ သံ၊ ၂။ ၂ဇ၁။ အံ၊ ၂။ ၃၃၄)။ (၃) တောင်ထိပ်။ ရမ္မတေ သိခရေ ဇာတံ၊ သိတစ္ဆာယံ မနောရမံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၃၃။ (-အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၃ဇ)။ (၄) အစွန်း၊ အဖျား၊ အဖူး၊ စိန်ဖူး။ ပုရိမနယေနေ ဝ ဒီပကဿ ဥဘောပိ သိခရာနိ ပရိက္ခိပိတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂ဇ။ (၅) ကောင်းသော။ သိခရာကာရကပ္ပိ-တော (ဇာ၊ ၁။ ၄၇) တိ သိခရေန သုန္ဒရေန အာကာရေန ကပ္ပိတကေသမဿု တံ အသံ အာနနေ ဂဟေတ္တာ အဿမဏ္ဍလေ ပရိဝတ္တေယ္ယ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၉၀။ (၆) ဦးချို။ သိခရ (ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၂ဇ) ဓ္ဓ သိဂ်။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂ဇ၃။ (၇) အထွဋ်။ ပဝါဠ မယာ

သိခရာ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၃၄။ ကူဌော ဝါ သိခရံ သိဂ်ိ။ ဓာန်။ ၆၀၈။ သိခံ ရုဟတိတိ သိခရံ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သိခရကူဌမာလာဒိဝိရဟိတ (တိ) [သိခရ + ကူဌ + မာလာ + အာဒိ + ဝိရဟိတ] အထွတ်-စုလွတ်မွန်းခ္ဆန်-ခြူးပန်းခြူးနွယ်စသည်မှကင်းသော။ မုဏ္ဍစ္ဆဒနပါသာဒေါတိ နာတိဥစ္စော စန္ဒိကဂ်ဏယုတ္တော သိခရကူဌမာလာဒိဝိရ-ဟိတော ပါသာဒေါ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၈။

သိခရဏီ (ထီ) [သိခရ + ဏီ။ သိခရီ + နီ။ မောဂ်၊ ၃။ ၃၂။ နိရုတ္တိ။ ၇၆-နှာ။ ရီ-မှ ဏီ-ကို အ-ပြု။ နီ-မှ န-ကို ဏ-ပြု။ ဂိခရဏီ-သံ။ သိဟရိဏီ-ပြာ။] အသားစွန်း-အစေ့-ရှည်သောမိန်းမ။ သိခရဏီသိ ဣတ္ထိပဏ္ဍကာသိ ဝေပုရိသိကာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄၆၃)။ သိခရဏီသိ သမ္ဘိန္နာသိ ဥဘတောဗျဉ္ဇန-ကာသိ။ ကခီ။ ၁၃၀။ သိခရဏီတိ ဗဟိနိက္ခန္တ-အာဏိမံသာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၁၃၄။ သိခရဏီသိတိ ဗဟိနိက္ခန္တအာဏိမံသာ။ ကခီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၃၀။

သိခရဏီပဒ (နဉ) [သိခရဏီ + ပဒ] သိခရဏီ-ပုဒ်။ တာနိ ဟိ ပဿာဝမဂ္ဂမေဝ ဒီပေန္တိ သိခရဏီ-ပဒံ ဝိယ။ ဝဇိရ။ ၁၈၈။

သိခရထုပိကာ (တိ) [သိခရ + ထုပိကာ] သိခရဟုဆိုအပ်သောအထွတ်၊ အထွတ်တပ်အပ်သောထုပိကာ (သျှ)။ တဿာ ဥပရိ ယနရတ္တ-သုဝဏ္ဏမယာ ကမ္မလာ ပဝါဠမယာ သိခရထူ-ပိကာယော အဟေသုံ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၂။

သိခရသိသ (တိ) [သိခရ + သိသ] ဦးခေါင်းစွေ.သော၊ အထက်သို့အစဉ်အတိုင်း-ငယ်-သေး-ခွန်-သောဦးခေါင်းရှိသော။ တောင်ထွတ်နှင့် တူသော ဦးခေါင်းရှိသော၊ သူ။ သိခရသိသော ဝါ ဥဒ္ဓံ အနုပုဗ္ဗတနုကေန သိသေန သမန္နာ-ဂတော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁၀။

သိခရာကာရကပ္ပိတ (တိ) [သိခရ + အာကာရ + ကပ္ပိတ] ကောင်းသောအခြင်းအရာဖြင့် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော။ သိခရာကာရကပ္ပိတော (ဇာ၊ ၁။ ၄၇) တိ သိခရေန သုန္ဒရေန အာကာရေန ကပ္ပိတကေသမဿု တံ အဿ အာနနေ ဂဟေတ္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၉၀။

သိခရိ (ပု) [သိခရ + ဏျ။ သိခရိ=သိခရီ။ သီဒရိ-(သီ၊ သျှ၊ ကံ၊ ဣ-မှ။ ပသီဒရိ-သျှ၊ ၌-မှ)။ သိဟရိ-ပါကတ။] သိခရိမည်သောအရှင်ပစ္စေ-ကဗုဒ္ဓါ။ ဥပသိခိ တဏ္ဍစ္ဆိဒေါ စ သိခရိ။ မ၊ ၃။ ၁၁၅။ တဏ္ဍစ္ဆိဒေါတိ သိခရိသာယံ ထုတိ။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၉၁။

သိခရီ (ပု) [သိခရ + ဏျ။ သိခရော အဿ အတ္ထိတိ သိခရီ။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ဂိခရိန်-သံ။ သိဟရိ-ပြာ။] အထွတ်-အဖျား-ရှိသောတောင်။ ကုဏ္ဍလီ သိခရီ ကိရိဋီတိအာဒိကာ သမ္ပယုတ္တံ ဥပနိဓာယ ဝုတ္တတာယ သမ္ပယုတ္တူပနိဓာ နာမ။ အဘိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၇။ သိခရီ ဘူဓရော'ထဗ္ဘ။ ဓာန်။ ၆၀၅။

သိခါ (ထီ) [သိခ + ခ + အာ။ သိ + ခ + အာ။ သိ သေဝါယံ။ သယန္တိ ဇေတ္ထ ဥိကာ, ကုသုမာ-ဒယော စာတိ သိခါ။ စူဠ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၃၁။ ကောတ္ထုဘ။ သိနောတိ နိသာနိ ဘဝတိတိ သိခါ။ သိ နိသာနေတိ ကာတန္ဓဓာတု၊ ခ-ပစ္စယော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၃-၄။ ဂိခါ-သံ။ သိဟာ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။ သိခီ၊ သိခဏ္ဍီပုဒ်မျှားလည်းကြည့်။] (၁) ဦးစွန်း (ထိပ်အလယ်ဌိုရှိသော-ဆံ-ဆံပင်)။ (၂) အမောက်။ (၃) ဦးချို။ (၄)အထွတ်, အစွန်း, အဖျား။ (၅) မီးတောက်၊ မီးလျှံ၊ မီးညွှန့်။ (၆) အထွတ်အထိပ်၊ အပြီး

အဆုံး၊ ပြီးဆုံးခြင်း။ (၇) ဦးထိပ်။ (၁) ဦးစွန်း (ထိပ်အလယ်ဌ၌ရှိသော-ဆံ-ဆံပင်)။ သိခါ-မောဂ္ဂလ္လာနော (အံ၊ ၁။ ၅၅၅) တိ သီသမ္ပ-ဌိတာယ မဟတိယာ သိခါယ သမန္နာဂတော မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တော ဗြာဟ္မဏောတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၉၂။ သိခံ အဒိသ္မာ ဟိ ဌေ-ဌေ-ဌ-ဌ-ဌ

ဗလဝါ + ဝိပဿနာ] အထွတ်အထိပ်-အပြီးအဆုံး-သို့ရောက်သည့် အားကြီးသော ဝိပဿနာ။ အနိစ္စသည (အံ၊ ၃။ ၁၉၇) နှိ့ မဂ္ဂသ အနန္တရပစ္စယဘာဝေန သိခါပတ္တ-ဗလဝဝိပဿနံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၂။

သိခါပတ္တဗလဝဝိပဿနာစိတ္တ (နာ) [သိခါပတ္တ-ဗလဝဝိပဿနာ + စိတ္တ] အထွတ်အထိပ်-အပြီးအဆုံး-သို့ရောက်သည့် အားကြီးသော ဝိပဿနာစိတ်။ ဂေါတြဘူတိ သောတာပတ္တိ-မဂ္ဂသ အနန္တရပစ္စယေန သိခါပတ္တဗလဝ-ဝိပဿနာစိတ္တေန သမန္နာဂတောဟိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၂။

သိခါပတ္တလက္ခဏဒဿန (နာ) [သိခါပတ္တ + လက္ခဏ + ဒဿန] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ခြင်း၏အမှတ်အသား လက္ခဏာကို ပြခြင်း။ မေထုနုပသံဟိတာဟိတိ ဣဒံ ဒုဋ္ဌုလ္ လ-ဝါစာယ သိခါပတ္တလက္ခဏဒဿနံ။ ကခ်ီ။ ၁၃၀။ "ကဒါ တေ မာတာ ပသီဒိဿတီ"တိ အာယာစနံ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာယ သိခါပတ္တလက္ခဏ-ဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ ကခ်ီ။ ဋီ။ ၅၁။

သိခါပတ္တဝိပဿနာ (ထီ) [သိခါပတ္တာ + ဝိပဿနာ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာ။ အပိစ ခေါ သိခါပတ္တဝိပဿန-တော ပဘူတိ ယာဝ ဂေါတြဘူ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၇၅။ ဘဂ်ဉာဏတော ပဋ္ဌာယ သိခါပတ္ထ-ဝိပဿနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

သိခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ (နာ) [သိခါပတ္တ + ဝိပဿနာဉာဏ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်။ ဣတော ပဋ္ဌာယ အဋ္ဌန္ဓ ဝိပဿနာဉာဏာနံ ဝသေန သိခါပတ္ထ-ဝိပဿနာဉာဏံ။ စူဋနိ၊ ၆။ ၉၈။

သိခါပရိယန္တမတ္ထက (ပဂု) [သိခါ + ပရိယန္တ + မတ္ထက] သင်းကျစ်-နဖူးစီး-အဖျားတ်-အထက်-ထိပ်။ ဥဏ္ဏီသမတ္ထကေတိ သိခါပရိ-ယန္တမတ္ထကေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၀။

သိခါပတ္ထ (တိ) [သိခါ + ပတ္ထ] သိခါပတ္ထ-နှင့် အနက်တူ။ သိခါပတ္ထအနုလောမဝိပဿနာ-ဝသေန မဂ္ဂဝိဇာယနတ္ထံ ဂဇ္ဇ ဂဏ္ဍာပေတွာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၇။

သိခါပတ္ထအနုလောမဝိပဿနာ (ထီ) [သိခါပတ္ထာ + အနုလောမာ + ဝိပဿနာ] အထွတ်အထိပ်-အပြီးအဆုံး-ပြီးဆုံးခြင်း-သို့ရောက်သည့်-(မဂ်ဉာဏ်အား) သင့်လျှော်-လျောက်ပတ်-သောဝိပဿနာ။ သိခါပတ္ထ-ကြည့်။

သိခါပတ္ထကမ္မဝါဒီ (တိ) [သိခါပတ္ထ + ကမ္မ + ဝါဒီ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သောက်, ကံ၏ အကျိုးကို ပြောလေ့ရှိသော၊ သူ။ အဂ္ဂပတ္ထ-ကမ္မဝါဒိနောတိ သိခါပတ္ထကမ္မဝါဒိနော ---- တာပသပရိဗ္ဗာဇကာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂။

သိခါပတ္ထကာလ (ပဂု) [သိခါပတ္ထ + ကာလ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ရာအခါ။ ကသိဏာ-ဒိအာရမ္မဏဘာဝနာယ သိခါပတ္ထကာလေ စိတ္တစေတသိကာနံ ပရိဂ္ဂဟပရိဝါရပရိပူရဒ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၉၃။ တိဏ္ဏမ္ပိ ဟိ ဘောဓိသတ္တာနံ တံ တံ ပါရမိယာ သိခါပတ္ထကာလေ ပဝတ္တိတံ ပုညံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃။ သိခါပတ္ထကာလေတိ ဥပစာရအပ္ပနာကာလေ။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၁၀၃။

သိခါပတ္ထဒေါသ (ပဂု) [သိခါပတ္ထ + ဒေါသ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သောအပြစ်။ ခုရ-နိကျေပ် အကတ္တာ အာပဇ္ဇနေ သိခါပတ္ထဒေါသံ ဒဿေန္တော အာဟ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၅။

သိခါပတ္ထပရဝိညာတ (တိ) [သိခါပတ္ထ + ပရ +

ဝိညာတ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော သူတစ်ပါးတို့၏ (ဝိညာဉ်ဖြင့်) သိအပ်သော။ တံ ပန သိခါပွတ္တပရဝိညာတံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ ဒဿေတုံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၉။

သိခါပွတ္တပရိယောဒါပန (နာ) [သိခါပွတ္တ + ပရိယောဒါပန] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော-(အဆုံးစွန်)စင်ကြယ်-ဖြူစင်-စေခြင်း။ ပုန အပရိယောဒါပနိယံ သိခါပွတ္တပရိယောဒါပနံ ဣဓာဓိပ္ပေတံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၆၉။

သိခါပွတ္တဖလဘူတ (တိ) [သိခါပွတ္တ + ဖလ + ဘူတ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သည့် အကျိုးဖြစ်သော။ တဿ ဝတ မေ သိခါပွတ္တဖလဘူတာ အစ္ဆ၌ နိဋ္ဌာ အနုပါဒိသေသပရိနိဗ္ဗာနဓာတု အဇ္ဇ သမိဇ္ဈတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၆၁။

သိခါပွတ္တဘာဝနာမယ (တိ) [သိခါပွတ္တာ + ဘာဝနာ + မယ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သည့် ဘာဝနာဖြင့် ပြီးသော (ပညာ)။ "အပ္ပနာပွတ္တာ"တိ ဣဒံ သိခါပွတ္တဘာဝနာမယံ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၈။

သိခါပွတ္တဘာဝနာဝိသေသ (ပု) [သိခါပွတ္တဘာဝနာ + ဝိသေသ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဘာဝနာအထူး။ တတ္ထ ဇာတာတိ တသ္မိံ သိခါပွတ္တဘာဝနာဝိသေသေ ဇာတာ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၈၂။

သိခါပွတ္တလက္ခဏဒဿန (နာ) [သိခါပွတ္တ + လက္ခဏ + ဒဿန] သိခါပတ္တလက္ခဏဒဿနနှင့်အနက်တူ။ မေထုနုပသဋ္ဌိတာဟိတိ ဣဒံ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာယ သိခါပွတ္တလက္ခဏဒဿနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၂။

သိခါပွတ္တဝိပဿက (တိ) [သိခါပွတ္တ + ဝိပဿက] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာရှုတတ်သော၊ သူ။ အာရဒ္ဓဝိပဿကေဟိတိ သမာဓိကမ္မိကဝိပဿကေဟိ သိခါပွတ္တဝိပဿကေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။

သိခါပွတ္တဝိပဿနာ (ထီ) [သိခါပွတ္တာ + ဝိပဿနာ] သိခါပတ္တဝိပဿနာ-နှင့်အနက်တူ။ သခ်ီရ-ပေက္ခာဉာဏံ သိခါပွတ္တဝိပဿနာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။

သိခါပွတ္တဝိပဿနာဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိခါပွတ္တ-ဝိပဿနာ + ဂဟဏ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာကိုယူခြင်း။ သိခါပွတ္တ-ဝိပဿနာဂ္ဂဟဏဟေတ္ထု ဝိပဿနံ ဥဿုက္ကာ-ပေတွာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

သိခါပွတ္တဝိပဿနာနုယောဂ (ပု) [သိခါပွတ္တ-ဝိပဿနာ + အနုယောဂ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ဝိပဿနာကို-အားထုတ်-ကြိုးစား-ခြင်း။ သိခါပွတ္တဝိပဿနာနုယောဂံ ဝါ နိရောဓသမာပတ္တိံ ဝါ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၉။

သိခါပွတ္တဝိမုတ္တိသုခ (နာ) [သိခါပွတ္တ + ဝိမုတ္တိ + သုခ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော အရဟတ္တဖိုလ်ချမ်းသာ။ တတ္ထ ဟိ သိခါပွတ္တ-ဝိမုတ္တိသုခံ အဝိဇဟန္တော ---- နိသီဒိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

သိခါပွတ္တသေဋ္ဌစရိယ (နာ) [သိခါပွတ္တ + သေဋ္ဌ + စရိယ] အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည့် အမြတ်ဆုံးသောအကျင့်။ သိခါပွတ္တသေဋ္ဌ-စရိယတာယ အရိယမဂ္ဂေါ ဗြဟ္မစရိယံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။

သိခါပွတ္တိ (ထီ) [သိခါ + ပတ္တိ] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ခြင်း။ သဗ္ဗပါရမိနံ မုဒ္ဓဘူတာယ ဥပေက္ခာပါရမိယာ သိခါပွတ္တိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၆၂။

သိခါပွတ္တိဒဿန (နာ) [သိခါပွတ္တိ + ဒဿန] အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ခြင်းကို သိမြင်ခြင်း။ သိခါပွတ္တိဒဿနေန ဟာသဝသေန ဟဌာ စ။ စရိယာ၊ ၆။ ၇၇။

သိခါဗန္ဓ (တိ) [သိခါ + ဗန္ဓ] ထုံးဖွဲ့-အပ်သော-ဦးစွန်း-သျှောင်-ရှိသော၊ ဦးစွန်းအဖွဲ့-ရှိ-သျှောင်-ဆံထုံး-ထုံး-သော၊ သူ။ မောဠိဗန္ဓေါတိ သိခါဗန္ဓေါ၊ ဩမုက္ကမကုဋ္ဌော ဝါ။ ဝဇိရ။ ၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၉။ သိခါဗန္ဓေါ (အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၈) တိ ပုရိသသဘာဝသော ဝိသေသ-တော ဒဿနမေတံ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၉။

သိခါဗန္ဓ (ပု) [သိခါ + ဗန္ဓ] ဦးစွန်းဖွဲ့-သျှောင်-ဆံထုံး-ထုံး-ခြင်း။ ဟတ္ထဗန္ဓံ သိခါဗန္ဓံ။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ အပရေ သိခံ ဗန္ဓိတ္တာ ဝိစရန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၈၅။ တတ္ထ သိခန္တိ စူဠံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၆။

သိခါဘေဒ (ပု) [သိခါ + ဘေဒ=ဘိဒ + ဏ။] အထွတ်-အစွန်း-အဦး-အဖျား-ကို-ဖျက်-ဖြတ်-ယုတ်လျော့စေ-ခြင်း။ သိခါဘေဒေါ တိလတဏ္ဍုလာဒိမိနနကာလေ လဗ္ဘတိ။ တာနိ ဟိ ဂဏ္ဍန္တော သဏိကံ သိခံ ဥဿာပေတ္တာ ဂဏ္ဍာတိ၊ ဒဒန္တော (ဒေန္တော) ဝေဂေန ပူရေတ္တာ သိခံ ဆိန္ဒန္တော (ဘိန္ဒန္တော) ဒေတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၇၇။ မ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၄။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၈။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၈။ အဘိ၊ ၆။ ၃။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၁။ တိလာဒိနံ နာဠိအာဒိဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတသိခါယေဝ သိခါ၊ တဿာ ဘေဒေါ ဟာပနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၄။ တိလာဒိနံ နာဠိအာဒိဟိ မိနနကာလေ ဥဿာပိတာ သိခါယေဝ သိခါ၊ တဿာ ဘေဒေါ ဟာပနံ သိခါဘေဒေါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၂။ နိမိယမာနဿ တိလတဏ္ဍုလာဒိ-ကဿ သိခါယ အဂ္ဂကောဋိယာ ဘိန္ဒံ သိခါဘေဒေါ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၅၀။

သိခါမတ္တ (နာ) [သိခါ + မတ္တ] ဦးစွန်း-မျှ-သက်သက်။ သော ကိရ သိခါမတ္တံ ဌပေတ္တာ သီသံ မုဏ္ဍေတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၆။

သိခါမောဂ္ဂလ္လာန (ပု) [သိခါ + မောဂ္ဂလ္လာန] သိခါမောဂ္ဂလ္လာနမည်သော၊ ဦးခေါင်းအလယ်၌ ကြီးစွာသော-သျှောင်-ဆံထုံး-ရှိ၍ မောဂ္ဂလ္လာန် အနွယ်၌ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏား။ သိခါမောဂ္ဂလ္လာ-နော (အံ၊ ၁။ ၅၅၅) တိ သီသမဏ္ဍေ ဌိတာယ မဟတိယာ သိခါယ သမန္နာဂတော မောဂ္ဂလ္လာနဂေါတ္တော ဗြာဟ္မဏော။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၃၉၂။

သိခါရိုဝ (ပု) [သိခါ + ဏ္ဍ၀။ ဂိခါ၀တ်-သံ။ သိဟာလ-ပြာ။] မီးတောက်-မီးလျှံ-မီးညွှန့်-ရှိ-နှင့်တူ-သော-နတ်။ ဇလမဂ္ဂိ သိခါရိုဝါ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၈) တိ အဂ္ဂိသိခါ ဝိယ ဇလန္တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၃။

သိခါ၀ဂမန (နာ) [သိခါ + အ၀ဂမန] အထွတ်အထိပ်ကို သိခြင်း။ "ဧဝံ ပုဗ္ဗေယျ၊ ဧဝံ ဝိဿဇ္ဇေယ္ယာ"တိ စ ပုစ္ဆာဝိဿဇ္ဇနာနံ သိခါ-၀ဂမနံ ဒဿေတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၅။

သိခါ၀န္တု (တိ) [သိခါ + ၀န္တု] သိခီ-ကြည့်။ "သိခါဒိဟိ ၀ါ" သိခီ သိခါ၀ါ။ မောဂ်၊ ၄။ ၈၀။

သိခါဝိရဟိတ (တိ) [သိခါ + ဝိရဟိတ] ဦးစွန်း-မှကင်း-မရှိ-သော။ ယထာ ပုရိသဿ မုဏ္ဍိတံ သီသံ သိခါဝိရဟိတတ္တာ နဿ သောဘတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၇။

သိခါသဒိသ (တိ) [သိခါ + သဒိသ] ဦးစွန်းနှင့်တူသော။ သိခီတိ မတ္ထကေ အ၀ဋ္ဌာနတော သိခါသဒိသတာယ သိခါ၊ သိဂ်။ တဒဿ အတ္ထိတိ သိခီ။ အပရေ ပန "ကကုံ ဏ္ဍ

'သိခါ'တိ အဓိပ္ပေတ"န္တိ ဝဒန္တိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၈၄။

သိခါသမ္ဘဝ (ပု) [သိခါ + သမ္ဘဝ] ဦးစွန်း၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော။ သိခဏ္ဍီ-ကြည့်။

သိခိဒ္ဓ (ပု) [သိခီ + ဗုဒ္ဓ=သိခီဗုဒ္ဓ-သိခိဒ္ဓ။ ဗု-ကြေ၍ ခီ-၌ ရဿ-ပြုသည်။ သီ-မူ၌ သိခဏ္ဍီ-ဟုရှိ၏။ သိခဏ္ဍီမှ-ဟုဆိုလိုသည်။] (အသားစွန်း-အမောက်စွန်း-ရှိတော်မူသည့်) သိခီ-မြတ်စွာဘုရား။ တဿာပိ ရာဇာ ဘာတာ သိခိဒ္ဓေ။ နေတ္တိ။ ၁၂၁။ သိခိဒ္ဓေ စ သိခီဣတိနာမကေ ဗုဒ္ဓေ စ။ နေတ္တိ၊ ဝိ။ ၂၉၆။

သိခိနာယက (ပု) [သိခိ + နာယက] သိခိသတ္တု-ကြည့်။ ပူဇယိ သိခိနာယကံ။ အပ၊ ၁။ ၁၉၆။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၈။

သိခိဝုယ (တိ) [သိခိ + အဝုယ] သိခိအမည် တော်ရှိသော။ သိခိဝုယော အာသိ ဇိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၈၆။

သိခိသတ္တု (ပု) [သိခိ + သတ္တု] သိခိမြတ်စွာဘုရား၊ သိခိဘုရားရှင်။ အဝိဒူရေ သိခိသတ္တု-နော။ အပ၊ ၁။ ၁၈၇။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၇။

သိခီ (တိ) [သိခါ + ဣ။ သိခီ + ကန်။ ဥပမာ အနက်၌ကန်-ပစ္စည်းသက်။ ပါဏိနီ။ ၅၊ ၃၊ ၉၈။ သိခါ အဿ အတ္ထိတိ သိခီ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။သိခါ ဝုစ္စတိ ဇာလာ။ တာယ ယောဂတော သိခီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၃။ ဥဏ္ဏိသဿ သိခါ ဝိယ ဥဂ္ဂတတ္တာ သိခီ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၈၅။ သိခီ ဝုစ္စတိ အဂ္ဂိ၊ သိခီသဒ်သာ နီလပိတာဒိဘေဒါ ဇလမာနာ ဆဗ္ဗဏ္ဏာယနရံသိယော ယဿ သော သိခီ။ အပ၊ ၌။ ၁၄၇။ ဂိခ်ိန်-သံ။ သိခီ၊ သိဟိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမိ] (ပု) (၁) (က) မီး။ (ခ) မီးတောက်-မီးလျှံ-မီးညွှန့်။ (၂) ဒေါင်း၊ ဥဒေါင်း။ (၃) သိခီမြတ်စွာဘုရား၊ သိခီဘုရားရှင်။ (၄) ဦးစွန်းနှင့်တူသောဦးချိုရှိသော၊ နွား။ (၅) ဘို့-လဘို့-ရှိသော၊ နွား။ (၆) ဦးစွန်းရှိသော၊ သူ။ (၇) သိခီသုတ်။ (ပု) (၁) (က) မီး။ သိခီ ဝုစ္စတိ အဂ္ဂိ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၇။ သိခီ သဗ္ဗယသော ယထာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၅) တိ အမ္မ ယထာ ဇာလသိခါယ "သိခီ"တိ သခ်ိတော အဂ္ဂိ နာမ ---- ခါဒတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၆။ ယထာ သိခီ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၀) တိ အဂ္ဂိ ဝိယ နိရုပါဒါနော နိဗ္ဗုတိ သုဂတော ဂတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၁၇။ (ခ) မီးတောက်-မီးလျှံ-မီးညွှန့်။ အထ ဝါ သမ္ဘယုတ္တသမ္ဘယောဂေ ခါဒတိ ဝိဒ္ဓံသေတိတိ သိခီ၊ ကာ သာ? အဂ္ဂိသိခါ။ အဂ္ဂိသိခါ ဝိယ သိခါယ ဒိပ္ပနတော သိခီ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၉၆။ (၂) ဒေါင်း၊ ဥဒေါင်း။ နီလာ သုဂိဝါ သိခိနော။ ထေရ၊ ၂၂၅။ သိခိနောတိ မတ္ထကေ ဇာတာယ သိခါယ သသိရိကဘာဝေန သိခိနော။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၉၇။ (၃) သိခီမြတ်စွာဘုရား၊ သိခီဘုရားရှင်။ ဣတော သော ဘိက္ခဝေ ဇေတိသေ ကပ္ပေ ယံ သိခီ ဘဂဝါ အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ လောကေ ဥဒပါဒိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂။ သိခိနော လောကဗန္ဓုနော (အပ၊ ၁။ ၁၃၀) တိ ---- သကလလောကဿ ဗန္ဓုဥတကောတိ လောကဗန္ဓု။ တဿ သိခိနော လောက-ဗန္ဓုနော ဘဂဝတော သုမနပုပ္ပံ အဘိရောပယိ ပူဇေသိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၉၆။ သိခီ စ ဝေဿဘူ စာတိ ဒွေ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါ လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၈၅။ (၄) ဦးစွန်းနှင့်တူသော ဦးချိုရှိသော၊ နွား။ (၅) ဘို့-လဘို့-ရှိသော၊ နွား။ နဂ်လာဝတ္ထနီ သိခီ။ ထေရ။ ၂၂၃။ သိခီတိ မတ္ထကေ အဝဋ္ဌာနတော သိခါ-သဒ်သတာယ၊ သိခါ။ သိဂ်။ တဒဿ အတ္ထိတိ သိခီ။ အပရေ ပန "ကကုဓံ ဣဓ 'သိခါ'တိ

အဓိပ္ပေတ"န္တိ ဝဒန္တိ၊ ဥဘယထာပိ ပဓာနဂ်-ကိတ္တနမေတံ "သိခီ"တိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၈၄။ (၆) ဦးစွန်းရှိသော၊ သူ။ သဗ္ဗေ၀ သိခိနော (ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃) တိ သဗ္ဗေ အမ္မေ မတ္ထကေ စူဠ-ဗန္ဓိတ္တာ အတ္တနော စေ၎ကေ ကရောဟိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၇၈။ (၇) သိခီသုတ်။ ဝိပဿီ သိခီ စ ဝေဿဘူ။ သံ၊ ၁။ ၂၅၂

သိခီဣတိနာမက (တိ) [သိခီ + ဣတိ + နာမ + က] သိခီဟူသောအမည်ရှိသော။ သိခိဒ္ဓ-ကြည့်။

သိခီဗုဒ္ဓ၀ံသ (ပု) [သိခီ + ဗုဒ္ဓ၀ံသ] သိခီဗုဒ္ဓ၀င်၊ သိခီဘုရားရှင်၏-အစဉ်အဆက်-ဖြစ်တော်-စဉ်-အနွယ်-ကိုအကျယ်ပြဆိုရာစကားရပ်။ ဗုဒ္ဓ၀ံ။၃၆၆။ သိခီဗုဒ္ဓ၀ံသ၀ဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၂၉၀။

သိခီသဘ (ပု) [သိခီ + အာသဘ] သိခီသတ္တ-ကြည့်။ မေတ္တစိတ္တော သိခီသဘော။ အပ၊ ၁။ ၂၂၇။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၂။

သိခီသဒိသ (ပု) [သိခီ + သဒိသ] မီးနှင့်တူသော။ သိခီ-ထောင့်ကွင်းကြည့်။

သိခီသမ္ဘဒ္ဓ (ပု) [သိခီ + သမ္ဘဒ္ဓ] သိခီသတ္ထ-ကြည့်။ သိခီသမ္ဘဒ္ဓံ သေ၌ သမောကိရိ ပုဏ္ဏေသိ။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၉၇။

သိခီမြတ်စွာဘုရားသည် ဝိပဿီဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်၀င်စံတော်မူပြီးနောက် (၅၉) ကမ္ဘာ အလွန် ဤကမ္ဘာမှပြန်၍ ရေတွက်သော် (၃၁) ကမ္ဘာထက်၌ ပွင့်တော်မူသောဘုရား (၂) ဆူတို့တွင် ပဌမဦးဆုံးဘုရားဖြစ်၍ ဒုတိယ အဆူမှာ ဝေဿဘူဘုရားဖြစ်သည်။ (ဒီ၊ ၂။ ၂။ ဗုဒ္ဓ၀ံ။ ၃၆၆။ ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၂၈၅)။

ဖွားမြင်စဉ်ကမင်းသား၏သင်းကျစ်တော် အသားသည်ဥဒေါင်းအမောက်ပမာ မြင့်တက်နေသောကြောင့် "သိခီ" ဟု အမည်တွင်သည်။ (ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၂၈၅)။

ပွင့်တော်မူရာကမ္ဘာသည် ဘုရား (၂) ဆူဖြစ်သောကြောင့် "မဏ္ဍကမ္ဘာ" ဖြစ်သည်။ (ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၂၂၈။ သောတတ္တကီ။ ၈၂)။

အနွယ်အားဖြင့် ကောဏ္ဍညအနွယ်ဖြစ်သည် (ဒီ၊ ၂။ ၃။)။ ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော် ဗျာဒိတ်ခံယူရာ ဘုရား (၂၄) ဆူတို့တွင် (၂၀) ဆူမြောက်, (၂၈) ဆူသောဘုရားရှင်တို့တွင် (၂၃) ဆူမြောက်, ဝိပဿီ-စသောဘုရား (၇) ဆူတို့တွင် (၂) ဆူမြောက်ဖြစ်သည်။ (ဓမ္မ၊ ၌။ ၁။ ၅၃။ ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၁၅၉။ သံ၊ ၁။ ၂၄၆-၅၂။)။

ယင်းဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည် တပည့်သာ၀ကတို့အား အကျယ်တ၀င့်တရား ဟောတော်မမူခြင်းကြောင့် ကြာမြင့်စွာတည်တံ့ခြင်းမရှိပေ။ (ဝိ၊ ၁။ ၉-၁၀။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၃။)။

သံ၊ ၁။ ၁၅၇-လာ အရုဏ၀တီသုတ်သည် သိခီမြတ်စွာဘုရားနှင့် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား (၂) ဆူ ဟောကြားတော်မူသော သုတ်ဖြစ်သည်။ (အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၆။)။ အခါတစ်ပါး သိခီဘုရားရှင်သည် အရုဏ၀တီမြို့မှ အဘိဘူ မည်သော အဂ္ဂသာ၀ကမထေရ်မြတ်နှင့်အတူ ပြဟ္မာ့ပြည်သို့ ကြွသွားတော်မူခဲ့ဘူးသည်။ (သံ၊ ၁။ ၁၅၇။ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၀၆။)

သိခီဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ဂေါတမ ဘုရားအလောင်းသည် အရိန္ဒမမင်းအဖြစ်ဖြင့် ဗျာဒိတ်ခံယူသည်။ (ဗုဒ္ဓ၀ံ။ ၃၆၇။ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၌။ ၂၈၇-၈။)။

ဓမ္မာဘိသမယ=ကျွတ်တမ်းဝင်ပွဲကြီး သုံးကြိမ်

(က) - ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် ပြဟ္မာမင်း၏ တရားဟောရန် တောင်းပန်ချက်ကို လက်ခံတော်မူကာ အရုဏောဝတီ မင်းနေပြည်အနီးရှိ မိဂါဒိန်ဥယျာဉ်တွင်း၌ မိမိနှင့်အတူ ရဟန်းပြုကြသည့် ရဟန်းပေါင်းခုနစ်သန်း (=၇၀၀၀-၀၀၀) တို့အား တရားဦးဓမ္မစက္ကာတရားဟောကြားတော်မူရာ ပထမအကြိမ် ကုဋေတစ်သိန်းသော လူ, နတ်, ပြဟ္မာ သတ္တဝါများ မဂ်, ဖိုလ်သိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြလေသည်။

(ခ) - အရုဏောဝတီ မင်းနေပြည်အနီး၌ပင် အဂ္ဂ-သာဝက အလောင်းအလျှာ အဘိဘူမင်းသား နှင့် သမ္ဘဝမင်းသားတို့အား အခြံအရံပရိသတ်နှင့်တကွ တရားဟောကြားတော်မူရာ ဒုတိယအကြိမ် ကုဋေကိုးသောင်းသော လူ, နတ်, ပြဟ္မာသတ္တဝါတို့သည် တရားရေအေး အမြိုက်ဆေးကို သောက်သုံးကြရလေသည်။

(ဂ) - သူရိယဝတီမြို့တံခါးအနီးရှိ စကားပင်ရင်း၌ တိတ္ထိတို့၏မာန်ကို နှိမ်နင်းချိုးဖဲ့ရန် လည်းကောင်း, လူအပေါင်းအား အနှောင်အဖွဲ့မှ လွတ်စေရန်လည်းကောင်း ရေမီးအစုံအစုံ ဖြစ်သော တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ပြတော်မူ၍ တရားဟောတော်မူရာ တတိယအကြိမ် ကုဋေရှစ်သောင်းသော လူ, နတ်, ပြဟ္မာများ သစ္စာသိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြလေသည်။ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၈၆-၇)။

သာဝကသန္နိပါတ=

သာဝကအစည်းအဝေးကြီး သုံးကြိမ်–

(က) - ပထမအကြိမ် အဘိဘူမင်းသား, သမ္ဘဝမင်းသားတို့နှင့်အတူ ရဟန်းပြုကြသည့် ရဟန္တာတစ်သိန်းတို့၏အလယ်၌ သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူသည်။

(ခ) - ဒုတိယအကြိမ် အရုဏောဝတီမြို့ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အစည်းအဝေး၌ ရဟန်းပြုကြသည့် ရဟန်းရှစ်သောင်းတို့၏အလယ်၌ သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူသည်။

(ဂ) - တတိယအကြိမ် ဓနဉ္ဇယမြို့ ဓနပါလက ဆင်ပြောင်ကြီးကို ဆုံးမတော်မူသောအခါ၌ ရဟန်းပြုကြသည့် ရဟန်းခုနစ်သောင်းတို့၏ အလယ်၌ သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူသည်။ (ဒီ၊ ၂။ ၄။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၈၇)။

ဖွားခေတ်မူရာမြို့ခေတ်စသည်

ဖွားတော်မူရာမြို့တော်=အရုဏောဝတီ မင်းနေပြည်။ ခမည်းတော်=အရုဏ (=အရုဏောဝါ) မင်း။ မယ်တော်=ပဘာဝတီမိဖုရား။ ဖွားမြင်ရာဥယျာဉ်တော်=နိသဘဥယျာဉ်။ ထီးနန်းစံနှစ်=အနှစ် (၇၀၀၀)။ ထီနန်းစိုးစံရာ ရွှေနန်းသုံးဆောင်=သုစန္ဒက, ဂိရိ, ဝသဘ။ အခြွေအရံမောင်းမပေါင်း=(၂၄၀၀၀)။ ကြင်ရာတော်အဂ္ဂမဟေသီ=သဗ္ဗကာမာဒေဝီ။ သားတော်အတုလမင်းသား။ တောထွက်တော်မူသော ယာဉ်=ဆင်ယာဉ်။ တောထွက်တော်မူစဉ် အတုလိုက်၍ ရဟန်းပြုကြသော နောက်ပါပရိသတ်=ခုနစ်သန်း (=၇၀၀၀၀၀၀)။ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်ရာကာလ=(၈) လ။ ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့ ယနာနို့ဆွမ်း အလျှူရှင် သုဒဿနဂုမ်းသုပိယဒဿီသူဌေးသမီး။ ဘုရားဖြစ်မည့်နေ့-နေ့သန့် (နေခို) တော် မူရာတော=ရှားပင်ပျို့တော။ သမန်းမျက်ရှစ်ဆုပ်အလျှူရှင်=အနောမဒဿီရသေ့။ ပွင့်တော်မူရာဗောဓိ=ပင်စည်နှင့် ခက်မ အတောင် (၅၀) စီရှိသည့်သရက်ဖြူပင်၊ ယင်းဗောဓိပင်ရင်း၌ သမန်းမျက်ရှစ်ဆုပ်ကို ဖြန့်ခင်းလိုက်သည်နှင့် တပြိုက်နက် (၂၄)

တောင် ပမာဏရှိသော အပရာဇိတပလ္လင်တော် ပေါ်ပေါက်လာသည်။

ယင်းပလ္လင်ထက်၌ပင် မာရ်စစ်သည်များကို ဖျက်ဆီးပြီးနောက် သုံးလောကထွဋ်ထား သဗ္ဗညုဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူလေသည်။

ပဌမအဂ္ဂသာဝက=အဘိဘူထေရ်၊ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝက=သမ္ဘဝထေရ်၊ မြတ်သောအလုပ်အကျွေးရဟန်း=ခေမက်ရထေရ်၊ ပဌမအဂ္ဂသာဝိကာမ=သခီလာထေရီ၊ ဒုတိယအဂ္ဂသာဝိကာမ=ပဒုမာထေရီ၊ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး ဒါယကာ, ဒါယိကာမများ=သိရိဝမုသူဌေး, နန္ဒသူဌေး, စိတ္တာဥပါသိကာမ, သုဂုတ္တာဥပါသိကာမ၊ အရပ် (ဉာဏ်) တော်အမြင့်=အတောင် (၇၀)၊ သက်တမ်း=အနှစ် (၇၀၀၀၀)၊ ပကတိကိုယ်ရောင်တော် (၃) ယူဇနာထိ အမြဲကွန့်မြူးသည်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာအရပ်=သီလဝတီမြို့အနီး-အဿာရာမကျောင်းတိုက်၊ ယင်းဘုရားရှင်၏ ဓာတ်တော်တို့မှာ ဖရိုဖရဲ မကြဲတစ်စုတစ်ခဲတည်းဖြစ်၍ တည်ကြသည်၊ ဇမ္ဗူဒီပ်ကျွန်းသူ, ကျွန်းသားတို့သည် ၃-ယူဇနာ အမြင့်ရှိသော ရတနာ (၇) ပါးဖြင့် ပြီးသော မြင်းမိုရ်တောင်တမျှ တင့်တယ်လှသည့် စေတီတော်ကြီးကို တည်ထားကိုးကွယ်ကြကာ သဂ္ဂသံဝတ္တနိကကုသိုလ်ထူးများကို ရရှိကြလေသည်။ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၇-စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၈၅၊ ၂၈၈-၉၀)။

သိခီသုတ္တ (နာ) [သိခီ + သုတ္တ] သိခီသုတ်။ (ဤသတ္တလောကသည် ပဋ္ဌိသန္ဓေနေမှု, အိုမှု, သေမှုတို့ဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေပါလျက် ၎င်းမှထွက်မြောက်ရာကိုမသိကြ၊ ဘယ်အခါ သိကြမည်နည်းဟု ဆက်လက်စဉ်းစားသော အခါ ဇာတိကြောင့် ဇရာ, မရဏာဖြစ်သည်၊ ဇာတိချုပ်လျှင် ဇရာ, မရဏာချုပ်မည်စသည်ဖြင့် သိခီဘုရားလောင်းအား ပစ္စယာကာရဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်ပုံကို ဟောပြရာသုတ်။ ဝိပဿီသုတ်နှင့် ယှဉ်ကြည့်မှ အဓိပ္ပါယ်ပေါ်လွင်မည်။) သံယုတ္တနိကာယ်၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ၁-သံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂၅၁။ (-သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁။)။

သိဂါလ (ပု) [သရ + အာလ။ သရ-ကို သိဂ-ပြု။ သိဇ (ဇဿ) + အာလ။ သသာဒယော သရတိ ဟိ'သတိတိ သိဂ်ါလော၊ ကောတ္ထုဘာ။ ဏ္ဍာဒိ။ သိဂ်ါလော။ ၁၈၆။ သိဇတိ (ဿဇတိ) မာယန္တိ သိဂ်ါလော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဿဂါလ-သံ။ (သိအာလ) သိဂါလ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] မြေခွေး၊ တောခွေး၊ ခွေးအ။ ဆဝေါ သိဂ်ါလော (သံ၊ ၁။ ၆၆) တိ လာမကော ကာလသိဂ်ါလော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၇။

သိဂါလီ (ထီ) [သိဂါလ + ဣ။ သိဂ်ါလ-ကြည့်။] မြေခွေး၊ တောခွေး၊ ခွေးအ-အမ။ အသော ကံသော သိဂ်ါလီ စ ကုမ္ဘော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈။ (သီ၊ သျာ၊ ဣ-မူ)။

သိဂ္ဂ (ပု) [သိဂ္ဂ + ဏ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၅၇-သုတ်ဖြင့် မာဏ၀၊ ဘဂ္ဂ-ပုဒ်တို့ ကဲ့သို့စီရင်လေ။] (၁)(အရှင်ဥပါလိထေရ်အဆက်အနွယ်) သိဂ္ဂ၀ထေရ်။ (၂) (အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ အဆက်အနွယ်) သိဂ္ဂ၀ထေရ်။ (၃) သိဂ္ဂ၀ ဘုရင်။ (၁) ဥပါလိ ဒါသကော စေ၀၊ သောဏကော သိဂ္ဂ၀ေါ တထာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄။ (၂) အယဉ္စ သာရိပုတ္တတ္ထေရော ဘဒ္ဒဇိ ---- သိဂ္ဂ၀ေါ သန္ဓေဟော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂။ (၃) သုမေ၀လော ကောသိယော စ၊ သိဂ္ဂ၀ေါ စာပိ သတ္တကော။ အပ၊ ၁။ ၅၀။

ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၄၇၂။

သိဂ္ဂဝတ္ထေရ (ပု) [သိဂ္ဂဝ + ထေရ] သိဂ္ဂဝထေရ်။ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောပိ သောဏကတ္ထေရသ သဒ္ဓိ-ဝိဟာရိကော အဟောသိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၅။

သိဂ္ဂ (ပု၊ ထီ) [သိ + ဂု။ သိ သေဝါယံ၊ ဝိဒ္ဓ-နာသနတ္ထံ သေဝီတေတိ သိဂ္ဂ။ ဂု၊ ထီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၅၄။ ဂိ + ရ + ဂု။ ဂိ-နောင် ပါဏိနီ။ ဥဏာဒိ၊ ၄၊ ၁၀၂-သုတ်ဖြင့် စီရင်၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိ(ဂြ)-သံ။ သိဂ္ဂ-ပြာ။] (၁) ဒန့်သလွန်ပင်။ (၂) ဟင်းရွက်ပင်။ (၁) သေလ္လ၊ သိဂ္ဂ ကာသမဒ္ဒ-ကော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၆။ သိဂ္ဂ သီရိ ကောဌ ကာလကံ နေကဌဝိ။ ဝဇိရ။ ၃၁၉။ သောဘဠနော စ၊ သိဂ္ဂ စ။ ဓာန်။ ၅၅၄။ သိဂ္ဂ-ရုက္ခသ ဥဇု ဥဂ္ဂတာ သာခါ မန္ဒမာလုတေရိ-တာ ကမ္မမာနာ သောဘတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၅၀။ သောဘဠနာတိ သိဂ္ဂရုက္ခာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၄၃၃။ (၂) ပုလ္လင်္ဂေါ သာကမတ္တသ္မိံ၊ သိဂ္ဂ သောဘဠ-နေပိ စေ။ စိန္တာမဏိ၊ ဋီ။ ၁၉၊ ၃၄။ ဓာန်ဋီ။ ၄၅၉။

သိဂ္ဂကန္ဒ (ပု) [သိဂ္ဂ + ကန္ဒ] ဒန့်သလွန်ပင်၏-အရင်း-အဖု-အမြစ်။ သိဂ္ဂကန္ဒော တာလ-ကန္ဒော။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၅။

သိဂ္ဂပုပ္ဖ (နဉ) [သိဂ္ဂ + ပုပ္ဖ] ဒန့်သလွန်ပွင့်။ သေတဝရဏပုပ္ဖံ သိဂ္ဂပုပ္ဖံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၇။

သိဂ္ဂရုက္ခ (ပု) [သိဂ္ဂ + ရုက္ခ] ဒန့်သလွန်ပင်။ သိဂ္ဂ (၁) ကြည့်။

သိဂ် (နဉ) [သိ + ဂက်။ (သိ ဟိ်သေ + ဂန်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ)။ သိ သယေ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊ ရဿတ္တဉ္စ။ သယတိ ပဝတ္တတိ မတ္ထကေတိ သိဂ်၊ ဝိသာဏ၊ ကွာဒိ။ ၃၃။ သိဂ် + ဏ၊ ဍဂ်-သံ။ သိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ချို၊ ဦးချို၊ သားချို။ (၂) ချိုနှင့်တူသော (က) ကိလေသာ။ (ခ) ရာဂ။ (ဂ) ဉာဏ်။ (ဃ) ဝီရိယ။ (င) မာန။ (စ) ပုစွန်လက်မ။ (ဌ) (မှုတ်စရာ) ထန်းပိုး၊ တူရိယာ။ (၄) နွားငယ်၊ သားကောင်ငယ်။ (၁) သိဂ်ေဟိ စ ခုရေဟိ စ။ စရိယာ။ ၄၀၂။ သိဂ်ေန နိဟနာဟေတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၂။ ဂ၀်ဝ သိဂ်ိနော သိဂ်။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၆။ သိဂ်ေသု ဂဏ္ဍိတ္တာ သြလမ္ဗန္တော နဂ်ုဌ္ဌေ ဂဟေတ္တာ။ စရိယာ၊ ၌။ ၁၃၉။ သိဂ်ေ ဂဏ္ဍိတ္တာ သြလမ္ဗန္တော နဂ်ုဌ္ဌေ ဂဟေတ္တာ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၃၄၆။ သိဂ်ိနောတိ မတ္ထကံ ပဒါလေတ္တာ ဥဋ္ဌိတသိဂ်ိဿ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၁၇၄။ (၂) (က) တတ္ထ ကတမံ သိဂ် ---- ဣဒံ ဝုစ္စတိ သိဂ်။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၄။ သိဂ်နိဒ္ဒေသေ ဝိဗ္ဗနဌ္ဌေန သိဂ်။ အဘိ၊ ၌။ ၂။၄၅၈။ (ခ) သိဂ်န္တိ သိဂ်ိရံ၊ တဋ္ဌိ ကုသလဿ ဝိဗ္ဗနတော သမာသေဝိတ-တာယ သီသေ ပရိက္ခတံ သုနိခတံ ဝိသာဏံ ဝိယ ထိရတ္တာ စ သိဂ် ဝိယာတိ သိဂ်၊ တံ ပနတ္ထတော ရာဂေါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁၈။ (ဂ) (ဃ) ပဗ္ဗဇိတ္တာ စ ပန ဣတ္ထရသတ္တာ ဝိယ ပတိတသိဂ်ိ နဟောန္တိ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၅။ ဉာဏ်ဟိ ကိလေသမမ္ပဝိဒါလနပဒါလနေဟိ သိဂ် ဝိယာတိ သိဂ်။ တဋ္ဌိ ပဋိပတ္တိယာ ဥပတ္ထမ္ဘိတံ ဥသိတံ နာမ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၇။ (င) မာနဒ္ဓဇ ပဂ္ဂယ္ဟ သိဂ် ဥက္ခိပိတ္တာ။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃။ (စ) ကထိနတိက္ခဘာဝေန သိဂ်သဒိ-သတ္တာ အဌသခ်ိတာနိ သိဂ်ိနိ ဇတသ အတ္ထိတိ သိဂ်ီ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈။ (ဌ) ယေ ပနိမေ သိဂ်ဓမကာ သိဂ် ဓမေန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၉။ (၄) ဂတသိဂ်ံ အာလယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၄။ ယထာ ဝါ ဂတသိဂ် နိက္ခန္တဝန္ဓကံ။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၉၇။

သိုဂ်ကိစ္စ (နာ) [သိုဂ် + ကိစ္စ] ချို-ဦးချို-နှင့်တူသော ပုဇွန်လက်မ၏အမှု-ကိစ္စ။ ဒီဟိ အဋ္ဌေဟိ သိုဂ်ကိစ္စံ သာဓေန္တေဟိ ယုတ္တတာယ သိုဂ်ိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၉။

သိုဂ်ကောဋ္ဌ (ထီ) [သိုဂ် + ကောဋ္ဌ] ချို-ဦးချို-၏-အစွန်း-အဖျား။ အနေကဝါရံ သိုဂ်ကောဋ္ဌိဟိ ဝါလဂ္ဂေန စ အနေကဝါရံ ကဒ္ဒမပံသုမိဿကံ ဥဒကံ သိဉ္စိတွာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၉။

သိုဂ်ဆိန္န (တိ) [သိုဂ် + ဆိန္န] ချို-ဦးချို-ပြတ်ပြီးသော၊ ပြတ်ပြီးသော-ချို-ဦးချို-ရှိသော။ ဧဝံ အာလသိယမဟဂ္ဃသံ ပဌ နိဝရဏာနိ စဏ္ဍာသုနခါဒယော ဝိယ သိုဂ်ဆိန္နံ ဇရဂ္ဂဝံ အဗ္ဗောတ္ထရိတွာ ဂဏ္ဍန္တိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၈။

သိုဂ်ဓနု (နာ) [သိုဂ် + ဓနု] ချို-ဦးချို-သားချို-ဖြင့်-ပြီး-ပြုလုပ်ထား-သောလေး။ ရာဇာ သဟဿထာမံ သိုဂ်ဓနုံ အာဒါယ ဇိယံ ပေါထေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၉။

သိုဂ်ဓမက (တိ) [သိုဂ် + ဓမက] (မှုတ်စရာ) ထန်းပိုးကိုမှုတ်-သော၊ သူ၊ ထန်းပိုးမှုတ်သမား။ သိုဂ် (၃) ကြည့်။

သိုဂ်နိဒ္ဒေသ (ပု) [သိုဂ် + နိဒ္ဒေသ] သိုဂ်နိဒ္ဒေသ၊ ဦးချို့နှင့်တူသော ကိလေသာကို အကျယ်ပြရာ စကားရပ်။ သိုဂ် (၂) (က) ကြည့်။

သိုဂ်နွှရဋ္ဌ (တိ) [သိုဂ် + အန္တရဋ္ဌ (=အန္တရ + ဌာ + အ။)] ချို-ဦးချို-၏-အလယ်-အကြား-၌ တည်သော။ သိုဂ်ယုဂ-ကြည့်။

သိုဂ်ပွဟာရ (ပု) [သိုဂ် + ပဟာရ] ချို-ဦးချို-ဖြင့်-ပုတ်ခတ်-ဝှေ့ရမ်း-ခြင်း။ ကောဋ္ဌေန္တော (မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၃) တိ ပဟရန္တော၊ သိုဂ်ပွဟာရခုရပွဟာရေဟိ သဒ္ဒံ ကရောန္တောတိ အဓိပ္ပါယော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၈။

သိုဂ်မူလ (နာ) [သိုဂ် + မူလ] ချို-ဦးချို-၏အရင်း။ ခုရတော ပဌာယ ယာဝ သိုဂ်မူလာ သကလသရီရတော ဥဒ္ဒါလိတစမ္ဘာ ကိသုကရာသိ-ဝဏ္ဏာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၃။

သိုဂ်ယုဂ (နာ) [သိုဂ် + ယုဂ] ချို-ဦးချို-အစုံ။ ယဌာတိ သိုဂ်ယုဂံ ဣမာဓိပ္ပေတန္တိ အာဟ "ဒ္ဝိန္နံ သိုဂ်ိနံ အန္တရေ"တိ။ ယဌာတိ ဂေါဏာဒီနံ သိုဂ်န္တရဋ္ဌသ သမညာတိ ဝဒန္တိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၆။

သိုဂ်သဒိသ (တိ) [သိုဂ် + သဒိသ] ချို-ဦးချို-နှင့်တူသော။ သိုဂ်ိ (၂) ကြည့်။

သိုဂ်ိရ (တိ) [သိုဂ် + အာရ။ ဝိဗျနဌေန သိုဂ် ဝိယ သိုဂ် ---- တံ ကရောတိ၊ သိုဂ် ဝါ ပယုတ္တံ, တံ ကရောတိ၊ ရာဂီသု ပဘဝတီတိ ဝါ သိုဂ်ိရော၊ ကိလေသသိုဂ်ကရဏံ, ဝိလာသော။ ဏွာဒိ။ ၁၆၄။ ၈၃ဂ်ိရ-သံ။ သိဂါရ-ပြာ။] (၁) တင့်တယ်-စံပယ်-သော။ (ပု) (၂) တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်း။ (၃) ဦးချို့နှင့်တူစွာ ထိုးဆွတတ်သော-ကိလေသာ-ရာဂ-ချစ်ခင်ခြင်း။ (၄) သိုဂ်ိရရသ။ (၁) လာဘဟေတု သိုဂ်ိရဝေသံ ဂဟေတွာ လာဘံ ဥပ္ပါဒေတုံ စရတု။ စရိယာ။ ၆။ ၂၀၀။ သစေ ဟိ မဟာရာဇ တသ သိုဂ်ိရသ အာစာရသမ္ပန္နသ အသသ အနုရူပံ ဇာတော သိုဂ်ိရော အာစာရသမ္ပန္နော ပေါသော။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၉၀။ (၂) စာတုရိ-ယေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၁) တိ စာတုရဘာဝေန သိုဂ်ိရေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ (၃) သိုဂ် (အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၅) နှင့် သိုဂ်ိရံ၊ တံ ဟိ ကုသလသ ဝိဗျနတော သုဌု အာသေဝိတတာယ သိသေ ပရိကၠိတ္တံ သုနိဗ္ဗတ္တံ ဝိသာဏံ ဝိယ ထိရတ္တာ စ သိုဂ် ဝိယာတိ သိုဂ်၊ နာဂရိကဘာဝသခ်ိတသ

ကိလေသသိဂ်ဿေတံ နာမ်။ သိဂ်ါရဘာဝေါ သိဂ်ါရတာ, သိဂ်ါရကရဏကအာကာရော ဝါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၁။ သိဂ် (အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၈) ဆ္ဆိ သိဂ်ါရံ၊ တဋ္ဌိ ကုသလဿ ဝိဗ္ဗနတော သမာ-သေဝိတတာယ သီသေ ပရိကွတံ သုနိခတံ ဝိသာဏံ ဝိယ, ထိရတ္တာ စ သိဂ် ဝိယာတိ သိဂ်၊ တံ ပနတ္ထတော ရာဂေါ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁စ။ (၄) သိဂ်ါရဟသကရဏာ။ အလက်ာ။ ၃၅၄။ သိဂ်ါရရသော ဟသရသောတိအာဒိနာ ရသ-သဒ္ဒေါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ အလက်ာ၊ ဋီ၊ ၃၅၄။

သိဂ်ါရကရဏကအာကာရ (ပု) [သိဂ်ါရ + ကရဏက + အာကာရ] ချစ်ခင်-ချစ်ကြိုက်-မှုကို ပြုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ။ သိဂ်ါရ (၃) ကြည့်။

သိဂ်ါရကရဏာကာရ (ပု) [သိဂ်ါရကရဏ + အာကာရ] သိဂ်ါရကရဏကအာကာရ-နှင့် အနက်တူ။ သိဂ်ါရဘာဝေါ သိဂ်ါရိတာ သိဂ်ါရကရဏာကာရော ဝါ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၈။

သိဂ်ါရဘာဝ (ပု) [သိဂ်ါရ + ဘာဝ] (၁) ချစ်ခင်-ချစ်ကြိုက်-သူ၏ဖြစ်ကြောင်း။ (၂) တင့်တယ်-စံပယ်-သည်၏အဖြစ်။ (၁) သိဂ်ါရ (၃) ကြည့်။ (၂) သိဂ်ါရဘာဝဇ-ကြည့်။

သိဂ်ါရဘာဝဇ (တိ) [သိဂ်ါရဘာဝ + ဇန + ကွိ] တင့်တယ်-စံပယ်-သည်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော။ ဝိလာသော ဣတ္ထိလီဌာ၊ ယော "သိဂ်ါရဘာဝဇာ ကိရိယာ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၉၄။

သိဂ်ါရရသ (ပု) [သိဂ်ါရ + ရသ] ချစ်ခင်-ချစ်ကြိုက်-မှုဌ သာယာခံစားအပ်သော ရသ၊ သိဂ်ါရရသ။ သိဂ်ါရ (၄) ကြည့်။

သိဂ်ါရဝါဏိဇဂဏာနုစရိတ (တိ) [သိဂ်ါရ + ဝါဏိဇ + ဂဏ + အနုစရိတ] တင့်တယ်-စံပယ်-သော ဝတ်စားတန်ဆာကုန်သည် အပေါင်းတို့၏ မပြတ်ကျက်စားရာဖြစ်သော။ သိဂ်ါရ-ဝါဏိဇဂဏာနုစရိတံ---- ဒေဝပုရံ။ မိလိန္ဒ။ ၂။

သိဂ်ါရဝေသ (ပု) [သိဂ်ါရ + ဝေသ] တင့်တယ်-စံပယ်-သောအသွင်,သဏ္ဌာန်။ သိဂ်ါရ (၁) ကြည့်။

သိဂ်ါလ (ပု) [သိဂါလ=သိဂ်ါလ။ နိဂ္ဂဟီတ်လာ။ သိဂါလ-ကြည့်။] (၁) မြေခွေး၊ တောခွေး၊ ခွေးအ။ (၂) သိဂ်ါလသုတ် ၂-သုတ်။ (၃) သိဂ်ါလသူကြွယ်။ (၄) သိဂ်ါလဝဂ်။ (၁) သိဂ်ါ-လောပိ ခေါ ဘိက္ခဝေ သာယန္ဟသမယံ အနု-နဒီတီရေ ဂေါစရပသုတော အဟောသိ။ သံ၊ ၂။ ၃စ၅။ မဏ္ဍောဒ္ဓော စ သိဂ်ါလော စ။ စရိယာ။ ၃၉၆။ အထ အမ္ဗရတ္တသမယေ "မနုဿမံသံ ခါဒိဿာမာ"တိ သိဂ်ါလာ အာဂမိံသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၂။ သိဂ်ါလကံယေဝါ (အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁စ၁) တိ သိဂ်ါလမေဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၅။ (၂) သိဂ်ါလာဌာနာဌိယကံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၆၀။ အသနိ ဒိဒ္ဓံ သိဂ်ါလံ။ သံ၊ ၁။ ၄၂၉။ (၃) ဂဟပတယော စ ဝဒေထ၊ ပုဏ္ဏမုခံ ဘဒ္ဒိယံ သိဂ်ါလဠ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၇၇။ (၄) ဥပါဟနေ သိဂ်ါလော စ၊ ဒသဝဏ္ဏါ ဒုကေ သိယုံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၇။

သိဂ်ါလက (ပု) [သိဂ်ါလ + က] (၁) (ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သား) သိဂ်ါလကသူကြွယ်။ (၂) (သာဝတ္ထိပြည်သား) သိဂ်ါလကသူကြွယ်။ (၃) မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသံ။ (၄) (က) သိဂ်ါလ သုတ် ၂-သုတ်။ (ခ) သိဂ်ါလဝဂ်။ (၁) (ရာဇဂြိုဟ်ပြည်သား) သိဂ်ါလကသူကြွယ်။ တေန ခေါ ပန သမယေန သိဂ်ါလကော

ဂဟပတိပုတ္တော ကာလသေဝ ဥဌာယ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၆။သိဂ်ါလကော ဂဟပတိပုတ္တောတိ သိဂ်ါလကောတိ တဿ နာမံ။ ဂဟပတိ-ပုတ္တောတိ ဂဟပတိဿ ပုတ္တော ဂဟပတိ-ပုတ္တော၊ တဿ ကိရ ပိတာ ဂဟပတိမဟာ-သာလော။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၂၄။ (၂) (သာဝတ္ထိ ပြည်သား) သိဂ်ါလကသူကြွယ်။ ပုတ္တော သိဂ်ါလကော နာမ။ အပ၊ ၂။၂၈၇။ ဧကံ ပုတ္တံ လဘိတ္တာ တဿ " သိဂ်ါလ-ကော"တိ နာမံ အကာသိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၈၇။ (၃) မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသံ။ သိဂ်ါလကံယေဝ အနဒိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀။ သိဂ်ါလကံယေဝ နဒသိ။ အံ၊ ၁။ ၁၈၈။ သိဂ်ါလကံယေဝါတိ သိဂ်ါလ-ရဝမေဝ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃။ အထဿ သိဂ်ါလ-သဒ္ဒါယေဝ နိစ္ဆရိ။ တေန ဝုတ္တံ သိဂ်ါလကံ-ယေဝ နဒတီတိ။ အံ၊ ၆၊ ၂။၁၈၁။ (၄) (က) သိဂ်ါလသုတ် ၂-သုတ်။ ဗိဇ္ဇာရော ဒွေ သိဂ်ါလ-ကာ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၁။ (ခ) သိဂ်ါလဝဂ်။ အထ ရာဇာ သိဂ်ါလဝရော သုနခေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၀။

သိဂ်ါလကကုမာရ (ပု) [သိဂ်ါလက + ကုမာရ] သိဂ်ါလကသတို့သား။ တဿ သိဂ်ါလက-ကုမာရောတိ နာမံ အကံသု။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၃။

သိဂ်ါလကပိတု (ပု) [သိဂ်ါလက + ပိတု] သိဂ်ါလကသတို့သား၏ဖခင်။ သိဂ်ါလကပိတု မည်သော၊ သူ။ တေန နံ သိဂ်ါလကပိတာတိ ဝေါဟရန္တိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၈၇။

သိဂ်ါလကပိတုတ္ထေရ (ပု) [သိဂ်ါလကပိတု + ထေရ] သိဂ်ါလကပိတုမထေရ်။ အဟု ဗုဒ္ဓဿ ဒါယာဒေါတိ သိဂ်ါလကပိတုတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၈၆။

သိဂ်ါလကမာတု (ထီ) [သိဂ်ါလက + မာတု] သိဂ်ါလကမာတာမည်သော ဥပါသိကာမ။ သိဂ်ါလကသတို့သား၏-မိခင်-မယ်တော်။ သဒ္ဓါခိမုတ္တာနံ ယဒိဒံ သိဂ်ါလကမာတာ။ အံ၊ ၁။ ၂၆။ သဒ္ဓါလက္ခဏော အဘိနိဝိဋ္ဌာနံ သိဂ်ါ-လကမာတာ အဂ္ဂါတိ ဒဿေတိ ---- တဿ သိဂ်ါလကကုမာရောတိ နာမံ အကံသု၊ သာပိ တေနေဝ ကာရဏေန သိဂ်ါလကမာတာ နာမ ဇာတာ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၃။

သိဂ်ါလကုလ (နာ) [သိဂ်ါလ + ကုလ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အမျိုး။ သိဂ်ါလကုလေ ပန ဇာတောသိတိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၄။

သိဂ်ါလဂဏပရိဝုတ (နာ) [သိဂ်ါလ + ဂဏ + ပရိဝုတ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အပေါင်း သည်ခြံရံအပ်သော။ သိဂ်ါလယောနိ-ကြည့်။

သိဂ်ါလဇာတက (နာ) [သိဂ်ါလ + ဇာတက] သိဂ်ါလဇာတ်-(က) အတိတ်ဝတ္ထု- ဗာရာဏသီ ပြည်သားပုဏ္ဏားတစ်ဦးကို မြေခွေးတစ်ကောင် က လိမ်လည်လှည့်ဖျားပုံ အကြောင်းအရာ ဝတ္ထုကို ဟောပြရာဇာတ်။ (ခ) အတိတ်ဝတ္ထု- ဗာရာဏသီပြည်သား သေသောက်ကြူးတစ်ဦး က သုသာန်၌ နေသည့် ဘုရားလောင်း ခေါင်း ဆောင်သော မြေခွေးအပေါင်းအား သတ်ဖြတ် ရန် အားထုတ်ပုံအကြောင်းအရာကို ဟောပြ ရာဇာတ်။ (ဂ) အတိတ်ဝတ္ထု- ဗာရာဏသီပြည် ၌ ဆင်သေကောင်ကို စားကျက်ပြု၍ ကြီးစွာ သော ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ရပုံနှင့် ကိလေသာ နှိပ်ကွပ်ပုံကို ဟောပြရာဇာတ်။ (ဃ) အတိတ် ဝတ္ထု- ဗာရာဏသီပြည်၌ ဘုရားလောင်းခြသေ့ မျိုး၌ ဖြစ်စဉ် နှမငယ်ကို မြေခွေးတစ်ကောင်က ချစ်ရေးဆိုသည်ကို အမျက်ထွက်သောကြောင့် ဘုရားလောင်း၏ညီငယ် ၆-ယောက်နှင့် မြေခွေးတို့ သေဆုံးရပုံအကြောင်းအရာကို

ဟောပြရာဇာတ်။ (က) ဇာ၊ ၁။ ၂၇။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၅၀-၁။ (ခ) ဇာ၊ ၁။ ၃၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၁၅-၆။ (ဂ) ဇာ၊ ၁။ ၃၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၂၆-၃၀။ (ဃ) ဇာ၊ ၁။ ၃၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၅၊ ၈။

သိဂ်ိလပိတိက (ပု) [သိဂ်ိလ + ပိတု + က] သိဂ်ိလပိတုထေရ်။ သိဂ်ိလပိတိကောထေရော။ ထေရ။ ၂၂၄။

သိဂ်ိလပိတု (ပု) [သိဂ်ိလ + ပိတု] သိဂ်ိလပိတုထေရ်။ သိဂ်ိလပိတာ ထေရော။ ထေရ။ ၂၂၄။

သိဂ်ိလပိတုတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သိဂ်ိလပိတု + ထေရ + ဂါထာ] သိဂ်ိလပိတုထေရ်သည်-ရွတ်ဆို-ကျူးရင့်-အပ်သောဂါထာ၊ သိဂ်ိလပိ-တုတ္ထေရဂါထာ။ ထေရ။ ၂၂၄။

သိဂ်ိလပေါတက (ပု) [သိဂ်ိလ + ပေါတက] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-ငယ်-ကလေး-ပေါက်စ။ အယ် သီဟော သိဂ်ိလဠ သိဂ်ိလိဠ သိဂ်ိလပေါတကေ စ အတိဝိယ ပိယာယတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄။

သိဂ်ိလယောနိ (ထီ) [သိဂ်ိလ + ယောနိ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-မျိုး။ ဗောဓိ-သတ္တာ သိဂ်ိလယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတွာ သိဂ်ိလရာဇာ ဟုတွာ သိဂ်ိလဂဏပရိဝုတော သုသာနဝနေ ဝိဟာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၁၅။ (-၅၂၈)။

သိဂ်ိလရဝ (ပု) [သိဂ်ိလ + ရဝ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသံ။ သိဂ်ိလက (၃) ကြည့်။

သိဂ်ိလရာဇ (ပု) [သိဂ်ိလ + ရာဇ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-မင်း-ဘုရင်။ သိဂ်ိလ-ယောနိ-ကြည့်။

သိဂ်ိလရုတဝိဇ္ဇာ (ထီ) [သိဂ်ိလ + ရုတ+ ဝိဇ္ဇာ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အော်-မြည်-ခြင်း-ကြောင့် အကောင်း, အဆိုးကိုသိကြောင်း-အတတ်ပညာ။ သိဝဝိဇ္ဇာ (ဒီ၊ ၁။ ၉) တိ သုသာနေ ပဝိသိတွာ သန္ဓိကရဏဝိဇ္ဇာ၊ သိဂ်ိလရုတဝိဇ္ဇာတိပိ၊ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၈။ သိဝါ-သဒ္ဒမေဝ ရဿံ ကတွာ ဧဝမာဟာတိ သန္ဓာယာဟ "သိဂ်ိလရုတဝိဇ္ဇာ"တိ ဝဒန္တိ၊ သိဂ်ိလာနံ ရုတေ သုဘာသုဘသဉ္ဇာနနဝိဇ္ဇာတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၁။

သိဂ်ိလရူပ (နာ) [သိဂ်ိလ + ရူပ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသွင်-သဏ္ဌာန်။ သိဂ်ိလ-ရူပေန အာဂန္ဒာ တဿာ နိဂ္ဂဟကာရကောသကော ဒေဝရာဇာ အဟမေဝ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၃။

သိဂ်ိလဝဂ္ဂ (ပု) [သိဂ်ိလ + ဝဂ္ဂ] သိဂ်ိလဝဂ္ဂ၊ (သိဂ်ိလသုတ်ဖြင့်မှတ်အပ်သော-သုတ္တန်-သုတ်-အပေါင်း)။ သိဂ်ိလဝဂ္ဂေါ ဒသမော။ ဇာ၊ ၁။ ၇၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၄၇။

သိဂ်ိလသယ် (ပု) [သိဂ်ိလ + သယ်] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အပေါင်း။ သိဂ်ိလသယ်ာ ပရိကမ္မိဿန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၂၀။

သိဂ်ိလသတ (နာ) [သိဂ်ိလ + သတ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အရာ-တစ်ရာ၊ ရာပေါင်း-များစွာသော-မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ။ သော ပထဝီဇယမန္တံ ပရိဝတ္တေတွာ အနေ-ကာနိ သိဂ်ိလသတာနိ အာဏာပေတွာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၂၂၃။

သိဂ်ိလသဒ်သ (တိ) [သိဂ်ိလ + သဒ်သ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-နှင့်တူသော။ သရဘံ သိဂ်ိလသဒ်သံ အကံသု။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၁။

သိဂ်ိလသဒ္ဒ (ပု) [သိဂ်ိလ + သဒ္ဒ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသံ-အော်သံ။ သိဂ်ိလ-သဒ္ဒံ သုတ္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၄၇။ အထသ သိဂ်ိလသဒ္ဒေါ်ယေဝ နိစ္ဆရိ။ အ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၁။

သိဂ်ိလသုတ္တ (နာ) [သိဂ်ိလ + သုတ္တ] သိဂ်ိလသုတ်။ (က) သိဂ်ိလသတို့သားအား ဟောကြားဆုံးမတော်မူသောသုတ်။ (ခ) ခွေးဝဲစားကို ဥပမာထား၍ လာဘ်ပေါများသူတို့ ပျက်စီးတတ်ပုံကို ဟောပြတော်မူသောသုတ်။ (က) ဒီ၊ ၃။ ၁၄၆-၅၇။ သိဂ်ိလသုတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၇။ ဧဝံ မေ သုတန္တိ သိဂ်ိလသုတ္တံ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၄။ (ခ) သံယုတ္တနိကာယ်၊ နိဒါန-ဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်၊ သံ၊ ၁။ ၄၂၇။

သိဂ်ိလသုတ္တန္တ (နာ) [သိဂ်ိလသုတ္တ + အန္တ။ အန္တ-သဒ္ဒါ တဗ္ဗော။] သိဂ်ိလသုတ်။ ဂိဟိဝိနယ် သိဂ်ိလသုတ္တန္တံ ကထေဿာမိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၂၅။

သိဂ်ိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိဂ်ိလသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သိဂ်ိလသုတ်၏အဖွင့်-ကို ဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-စကားရပ်, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ။ သိဂ်ိလသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၄၁။ သိဂ်ိလသုတ္တဝဏ္ဏနာယ လိနတ္ထပ္ပကာသနာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။ (-သံ၊ ၆။ ၂။ ၁၉၂)။

သိဂ်ိလိက (ပု) [သိဂ်ိလ + ဏိက] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အသံ။ သောပိ တေသံ အန္တရေ နဒိတုကာမော ဟုတ္တာ သိဂ်ိလိကံ နာဒံ နဒိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၉၈။ သိဂ်ိလိကံ နဒံ နဒိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၄။

သိဂ်ိလိပုတ္တ (ပု) [သိဂ်ိလိ + ပုတ္တ] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အမ၏သား။ ပုတ္တာပိသာ သိဂ်ိလိပုတ္တေ တထေဝ ဘဇ္ဇယိသု။ ဇာ။ ၆။ ၂။ ၂၅။ (-၉၉)။

သိဂ်ိလီ (ထီ) [သိဂ်ိလ + ဏ္ဍီ။ ရဂါလိကာ၊ ရဂါလာ၊ သိဂါလိနီ-သံ။ သိအာလိ၊ သိဂါလီ-ပြာ။] မြေခွေး-တောခွေး-ခွေးအ-အမ။ အသော ကံသော သိဂ်ိလီ စ ကုမ္ဘော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈။ သိဂ်ိလီ ဝနဂေါစရိ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၃။ သိဂ်ိလီပိ ဒွေ ပုတ္တေ ဝိဇာယိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၄။

သိဏိက (တိ) [သိဂ် + ဏ္ဍက။ ရဏ်ိက-သံ။] ချို-ဦးချို-သားချို-ရှိသော (ဆိတ်သတ္တဝါ)။ အာဝေလ္လိတသိဏိကော ဟိ မေဏ္ဍော။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၁၉၃။

သိဏိယ (ပု) [သိဏိက-သိဏိယ] သိဏိယ-မည်သော၊ သူ။ (ပိဏ်ိယ-သီ၊ မူ) ဗာဟုရဂ္ဂိ စ သိဏ်ိယော။ သံ၊ ၁။ ၃၂။ ၅၉။ မ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၇။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၃၀။

သိဏ်ိလ (ပု) [သိဂ် + ဏ္ဍလ?၊ ဇဋ်ိလ-ကဲ့သို့ နိရုတ္တိ။ ၃၁၁။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၈၇-တို့ဖြင့်စီရင်။] စာပေါင်းသောင်း၊ စာဗူးတောင်း၊ စာခေါင်းကွက် (စာပေါင်းသိုက်ပြုတတ်သော စာဌက်)။ ဟတ္ထပါဒါ စ သိဏ်ိလ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၃။သိဏ်ိလာတိ တံ သကုဏ် နာမေနာလပတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၆၈။ ဧကော သိဏ်ိလသကုဏော ကုလာဝကံ ကတ္တာ ဝသိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၅။

သိဏ်ိလသကုဏ (ပု) [သိဏ်ိလ + သကုဏ] စာပေါင်းသောင်း-စာဗူးတောင်း-စာခေါင်းကွက်-ဌက်။ သိဏ်ိလ-ကြည့်။

သိဏ်ိလသကုဏယောနိ (ထီ) [သိဏ်ိလသကုဏ + ယောနိ] စာပေါင်းသောင်း-စာဗူးတောင်း-စာခေါင်းကွက်-ဌက်မျိုး။ ဗောဓိသတ္တော သိဏ်ိလသကုဏယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၆၇။

သိုဏ်ဝေရ- သိုဏ်ဝေရ (ပု၊ နာ) [သိုဏ် + ဝေရ။ သိုဏ်မိုဝ ဝေရဲ့ ဝပု ယသ တမေဝ သိုဏ်ဝေရဲ့။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၅၉။ သိုဏ်သေဝ ဝေရဲ့ သရိရဲ့ ယသ သိုဏ်ဝေရဲ့။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဖဋ္ဌသခ်ီတံ သိုဏ် ဝိသာဏ် အသို့ အတ္ထိတိ သိုဏ်။ သောယေဝ ကဋ္ဌက-ဘယေဟိ ဝိရမိတဗ္ဗတ္တာ သိုဏ်ဝေရောတိ ဝုစ္စတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၉၄။ (နာ) ဣဏ်ဝေရ + သ။ သိုဏ်ဝေရ-ပြာ။ (ပု) သိုဏ်ဗေရ-အဒ္ဓမာဂမီ] ချင်း၊ ချင်းစိမ်း၊ ချင်းစို။ မူလဗီဇ နာမ ဟလိဒ္ဒိ သိုဏ်ဝေရဲ့ ဝစာ ဝစတ္တံ။ဝိ၊ ၂။ ၅၂။ သိုဏ်ဝေရမ္ပိ ပက္ခိပေယ္ယ။ မိလိန္ဒ။ ၆၅။ သိုဏ်ဝေရဲ့ ကု အဒ္ဒက်။ ဓာန်။ ၄၅၉။

သိုဏ်ဝေရဖဏသဒိသ (တိ) [သိုဏ်ဝေရ + ဖဏ + သဒိသ] ချင်းတက်၏ပါးပျဉ်းစနှင့်တူသော။ ဂဏ္ဌိကဂုံလိ ဝါ သိုဏ်ဝေရဖဏသဒိသာဟိ အဂုံလိဟိ သမန္နာဂတောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၂။

သိုဏ် (တိ) [သိုဏ် + ဏ]။ သိုဏ်ခိုနိ ဧတသ အတ္ထိတိ သိုဏ်။ အဲ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၈။ သိုဏ် အသ အတ္ထိတိ သိုဏ်။ ထောမ။ ဣဏ်နိ-သံ။ သိုဏ်-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ] (၁) ချို-ဦးချို-ရှိသော၊ သတ္တဝါ။ (၂) ချို-ဦးချို-နှင့်တူသော-ကိလေသာ-တန်ဆာဆင် ခြင်း-ရာဂ-ရှိသော။ (၃) ဦးချိုနှင့်တူသော ပုဇွန် လက်မရှိသော (ပုဇွန်)။ (၄) ဦးချို-သားချို-ဖြင့်ဆောင်ယူအပ်သော၊ ဆား။ (၁) ဂဝ်ဝ သိုဏ်နော သိုဏ်။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၆။ သိုဏ်နောတိ မတ္ထက် ပဒါလေတ္တာ ဥဋ္ဌိတသိုဏ်သ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၄။ (၂) ကုဟာ ထဒ္ဒါ လပါ သိုဏ်။ အဲ၊ ၁။ ၃၃၅။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇ဝ။ ထေရ။ ၃၄၁။ မဟာနိ။ ၂၉၈။ သိုဏ်တိ "တတ္ထ ကတမံ သိုဏ်ယံ သိုဏ် သိုဏ်ရတာ စာတုရတာ စာတုရိယံ ပရိက္ခတ္တာ ပါရိက္ခတ္တိယ"နှိ ဧဝံ ဝုတ္တောဟိ သိုဏ်သဒ်သေဟိ ပါကဋကိလေသေဟိ သမန္နာဂတာ (သိုဏ်ရစရိတာတိ အတ္ထော)။ အဲ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၅။ (၃) သိုဏ်မိဂေါ အာယတစက္ခုနေတ္တော။ ဇာ၊ ၁။ ၇၈၊ ၁၄၈။ သိုဏ်မိဂေါတိ သိုဏ် သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော မိဂေါ။ ဒ္ဒိဟိ အင္ဂေဟိ သိုဏ်ကိစ္စံ သာဓေန္တေဟိ ယုတ္တတာယ သိုဏ်တိ အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃ဝ၉။ သိုဏ်မိဂေါတိ သိုဏ်သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏတာယ ဝါ အင္ဂသခ်ီတာနံ ဝါ သိုဏ်ါနံ အတ္ထိတာယ ကဏ္ဌေကော ဝုတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၇။ (၄) သိုဏ်လောဏကပ္ပ-ကြည့်။

သိုဏ်[1] (ထိ) [သိုဏ် + ဏ + ဏ]။ သရ + အ။ သိုဏ်ယုတ္တတာယ သိုဏ်၊ ဏော၊ နဒါဒိ၊ သရတိ ဝါတန္တိ ဝါ သိုဏ်။ သရ-ဟိ်သာယ်၊ အ၊ ရဿ ဂေါ၊ အဿိ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော၊ နဒါဒိ၊ သိုဏ်၊ ငါးကျွဲ။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆၇၁။ ဣဏ်-သံ။ သိုဏ်ယာ၊ သိုဏ်-ပြာ။] (၁) ကောင်းမြတ်-နတ်ပြည်မှလာ-နွားဦးချိုကဲ့သို့ပေါ်ထွက်လာ-သောရွှေ။ (၂) ချင်း၊ ဂျင်း။ (၃) ကြက်တက်ပင်။ (၄) တိဝုသ်-ဘယဆေး-ပင်။ (၅) ငါးကျွဲ (ငါးခူ)။ (၆) ဗိဿနိုးနတ်။ (၇) သိုဏ်နက္ခတ်သုတ်။ (၁) ကောင်းမြတ်-နတ်ပြည်မှလာ-နွားဦးချိုကဲ့သို့ ပေါ်ထွက်လာ-သောရွှေ။ သိုဏ်ဝဏ္ဏ (ဒီ၊ ၂။ ၁၁ဝ) နှိ သိုဏ်သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆ဝ။ သိုဏ် နာမ ကိရ ဥတ္တမ် အတိဝိယ ပဘဿရံ ဗုဒ္ဓါနံ ဆဝိဝဏ္ဏောဘာသံ ဒေဝလောကတော အာဂတသုဝဏ္ဏံ။ တေနေဝါဟ "သိုဏ်သုဝဏ္ဏ-ဝဏ္ဏ"နှိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၇၁။ သိုဏ်သုဝဏ္ဏ (အဲ၊ ၁။ ၂၁၅) နှိ ဂေါသိုဏ်သဒိသံ ဟုတ္တာ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဧဝံ နာမကံ သုဝဏ္ဏံ။ အဲ၊ ၄။ ၂။ ၂ဝဝ။ (၂) ချင်း၊ ဂျင်း။ သိုဏ် (ဇာ၊ ၁။ ၂၉၈) နှိ သိုဏ်-ဝေရောဒိကံ ဥတ္တရဘာဏ်။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၅၃။ (၃) ကြက်တက်ပင်။ အထော သိုဏ် စ ဥဘတော။

ဓာန်။ ၅၉၀။ သိင်္ဂသဒိသပုပ္ပတာယ သိဏ္ဍိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ (၄) တိဝုသ်-ဘယဆေး-ပင်။ ဝိသာ, အရုဏာ, သိဏ္ဍိပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၈၆။ (၅) ငါးကျွဲ (ငါးခူ)။ ရောဟိတော မဂ္ဂုရော သိဏ္ဍိ။ ဓာန်၊ ၆၇၁။ (ထောင့်ကွင်းလည်းကြည့်)။ (၆) ဗိဿနိုး နတ်။ မင်္ဂလော, သိဏ္ဍိ ---- ဝိသဏုနာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆-၇။ (၇) သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသုတ်။ သိဏ္ဍိဟိ အပရေ ဒုဝေ။ သံ၊ ၁။ ၄၃၁။

သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ (တိ) [သိဏ္ဍိ + နိဂ္ဂ] သိင်္ဂနိုက်ရှေတစ်နိဂ္ဂဟူသော။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ ဿာပိ ဟေတု။ သံ၊ ၁။ ၄၃၀။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂဿာတိ သိဏ္ဍိသုဝဏ္ဏ-နိဂ္ဂဿ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၃။

သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသတ (နာ) [သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ + သတ] သိင်္ဂနိုက်ရှေစင်တစ်ရာ။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသတဿာပိ ဟေတု။ သံ၊ ၁။ ၄၃၀။

သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသမပ္ပဘ (တိ) [သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ + သမာ + ပဘာ] သိင်္ဂနိုက်ရှေနှင့်တူမျှသောအရောင်ရှိသော။ တတော မံ ဘဂဝါ အာဟ၊ သိဏ္ဍိ-နိဂ္ဂသမပ္ပဘော။ အပ၊ ၂။ ၁၃၇။

သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏ (တိ) [သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ + သမာန + ဝဏ္ဏ] တစ်နိဂ္ဂ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သိဏ္ဍိရှေအဆင်း-သိင်္ဂနိုက်ရှေအဆင်း-နှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏော (ဝိ၊ ၃။ ၄၈) တိ သိဏ္ဍိသုဝဏ္ဏနိဂ္ဂေန သမာနဝဏ္ဏော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၄။ ဒိဗ္ဗသုဝဏ္ဏေသုပိ သိဏ္ဍိ-သုဝဏ္ဏဿ သဗ္ဗသေဋ္ဌတ္တာ "သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ-သဝဏ္ဏော"တိ ဝုတ္တံ---- သိဏ္ဍိနိဂ္ဂန္တိ စ နိဂ္ဂပရိ-မာဏေန သိဏ္ဍိသုဝဏ္ဏေန ကတံ သုဝဏ္ဏပဋ္ဋံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၄။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏောတိ ဧတ္ထ သိဏ္ဍိသခ်ိတော နိဂ္ဂော သိဏ္ဍိနိဂ္ဂော၊ တေန သမာနဝဏ္ဏော ဧတဿာတိ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂ-သဝဏ္ဏောတိ ဝစနတ္ထံ ဒဿေန္တော "သိဏ္ဍိ-သုဝဏ္ဏနဂ္ဂေန သမာနဝဏ္ဏော"တိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၁၃။

သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏာဘ (တိ) [သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏာ + အာဘာ] သိင်္ဂနိုက်ရှေစင်အဆင်းနှင့်တူသော ကိုယ်အဆင်းရှိသော။ သိဏ္ဍိနိဂ္ဂသဝဏ္ဏာဘော၊ ခဒိရင်္ဂါရသန္ဓိဘော။ အပ၊ ၁။ ၇၆။

သိဏ်လောဏ (နာ) [သိဏ် + လောဏ] ဦးချို-သားချို-(ဖြင့်ထည့်၍ ဆောင်ယူအပ်သော) ဆား။ သိင်္ဂလောဏဿ ယာဝဇီဝကဿ သန္ဓိမိကတဿ အာမိသေန သဒ္ဓိ ပရိဘောဂေ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၉။

သိဏ်လောဏကပ္ပ (ပု) [သိဏ်လောဏ + ကပ္ပ] တစ်မျိုးတစ်ဖုံကြဲဆအပ်သော သားချိုရှိသော ဆား၊ (သားချိုဖြင့်ဆားကို သွားလေရာဆောင်ယူ၍ ဆားမရှိသောအခါ ဆွမ်းစသော ယာဝကာလိကဘောဇဉ်နှင့် ရောစပ်၍ စားခြင်း)။ ကပ္ပတိ သိဏ်လောဏကပ္ပေါ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၆) တိ သိင်္ဂနေ လောဏံ ပရိဟရိတ္တာ ပရိဟရိတ္တာ အလောဏကပိဏ္ဍပါတေန သဒ္ဓိ ဘုဉ္ဇိတုံ ကပ္ပတိ၊ န သန္ဓိမိ ကရောတီတိ အဓိပ္ပါယော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၁။ ကပ္ပတိ သိဏ်လောဏ-ကပ္ပေါတိ ဧတ္ထ ကပ္ပ-သဒ္ဒေါ ဝိကပ္ပတ္ထော၊ တေန သိဏ်လောဏဝိကပ္ပေါပိ ကပ္ပတိ။ ဣဒမ္ပိ ပဏ္ဍန္တရံ ကပ္ပတီတိ အတ္ထော။ ဧဝံ သဗ္ဗတ္ထ။ တတ္ထ သိင်္ဂနေ လောဏံ ပရိဟရိတ္တာ အလောဏကပိဏ္ဍပါတေန သဒ္ဓိ ဘုဉ္ဇိတုံ ကပ္ပတိ၊ သန္ဓိမိ န ကရောတီတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄။

သိဏ်လောဏဝိကပ္ပ (ပု) [သိဏ်လောဏ + ဝိကပ္ပ] သိဏ်လောဏကပ္ပ-ကြည့်။

သိဂ်ိုဝက္ကာ (တ) [သိဂ် + ဝက္ကာ] နတ်ပြည်မှလာသော သိဂ်ိုရွှေ၏အဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိသော။ သိဂ်ိ (၁) ကြည့်။

သိဂ်ိသုဝက္ကာ (နာ) [သိဂ် + သုဝက္ကာ] သိဂ်ိုရွှေ၊ နွားဦးချိုနှင့်တူစွာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သိဂ်ိမည်သော ရွှေ။ သိဂ်ိသုဝက္ကာ (အံ၊ ၁။ ၂၁၅) နှင့် ဂေါသိဂ်သဒိသံ ဟုတွာ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဧဝံ နာမကံ သုဝက္ကံ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၀။

သိဂ်ိသုဝက္ကာနိက္ခ (ပု၊ နာ) [သိဂ်ိသုဝက္ကာ + နိက္ခ] သိဂ်ိုနိုက်ရွှေ၊ တစ်နိက္ခအတိုင်းအရှည်ရှိသော ရွှေ။ သိဂ်ိနိက္ခသဝက္ကာ-ကြည့်။

သိဂ်ိသုဝက္ကာဝက္ကာ (တ) [သိဂ်ိသုဝက္ကာ + ဝက္ကာ] သိဂ်ိုဝက္ကာ-ကြည့်။

သိဂ်ုံ (ပု) [?] သိဂ်ုံမည်သောငါး၊ ငါးကျည်း။ သိဂ်ုံ သဝက်ာ သံကုလာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၀၉။ ရောဟိတာ နဌပိ သိဂ်ုံ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၆။ "သိဂ်ုံ"တိအာဒိနိ တေသံ မစ္ဆာနံ နာမာနိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၃၃-၄။ ရောဟိတာတိအာဒိနိ တေသံ ဝါရိဂေါစရာနံ နာမာနိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၁၅။

သိယ်တိ (ကြို) [သိယ် (သိယိ) + အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၉။ ဂိယ်တိ-သံ။ သိ"ယက္ကာ-ပါတက။] (၁) နမ်း-ရှူ-အနံ့ခံ-၏။ (၂) ပေါင်းဆုံ-ရောက်-၏။ (၃) ယိုစီး-၏။ (၁) နာ ဟရာမိ နာ ဘဏ္ဍာမိ၊ အာရာ သိယ်ာမိ ဝါရိဇ်။ သံ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ ဒုရေ ဌိတော ဥပသိယ်ာမိတိ ဝဒတိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၂။ အာရာ သိယ်ာမိတိ ဒူရေ ဌိတော ယာယာမိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၉။ (၂) သိယ်တိ ဧကီဘာဝံ ယာတိတိ သိယ်ာဌက်၊ ဝိထိစတုက္ကံ။ ကွာဒိ။ ၁၇။ (၃) သိယ်ယတိ ပဿဝတိတိ သိယ်ာကိုကာ။ ကွာဒိ။ ၁၇။

သိယ်ပုပ္ဖဇာတက (နာ) [သိယ် + ပုပ္ဖ + ဇာတက] သိယ်ပုပ္ပဇာတ်၊ ကြာပန်းကို အဝေးမှနမ်းရှူသော ရသေ့၏ အကြောင်းအရာကို ဟောပြတော်မူသောဇာတ်။ သိယ်ပုပ္ပဇာတကံ သတ္တမံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ သိယ်ပုပ္ပဇာတကဝက္ကနာ သတ္တမာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၁။

သိယ်မာန (တ) [သိယ် + အ + မာန] နမ်း-ရှူ-အနံ့ခံ-သော။ နာဌေ ဂဟေတွာ ပဒုမံ သိယ်မာနံ ဒိသွာဝ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၂။

သိယ်ယတိ (ကြို) [သိယ် + ယ + တိ။ ဂိယ်ယတိ-သံ။ သိယေက္ကာ-ပြာ။] ယိုစီး-၏-သိယ်တိ-ကြည့်။

သိယ်ာဌ (ပု၊ နာ) [သိယ် + အာဌ။ သိဂ် + အဌ + အ။ သိယ် ယာယနေ၊ အာဌော။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၅၈၃။ သိဂ် ဥက္ကံသ အဌတိတိ သိဂ်ါဌံ-သိယ်ာဌံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂၜဂ်ါဌ-သံ။] (၁) လမ်းလေခွ။ လမ်းဆုံ။ (၂) ဆူးလေပင်။ (၁) ဣဒ္ဓိပါဒဗ္ဗ သိယ်ာဌ (အပ၊ ၁။ ၄၈) နှင့် ---- သိယ်ာဌံ စတုမဂ္ဂသန္ဓိ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၂။ (၂) ဂေါကဏ္ဏကော စ သိယ်ာဌော။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၅၈၃။

သိယ်ာဌက (ပု၊ နာ) [သိယ်ာဌ + က။ သိယ် + အာဌက။ သိယ်တိ ဧကီဘာဝံ ယာတိတိ သိယ်ာဌက်။ ဝိထိ စတုက္ကံ။ ကွာဒိ။ ၁၇။ သိယ်တိ မဂ္ဂသမောဓာနံ ကရောတိ ဗ္ဗောတိ သိယ်ာဌက်။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၂၈။ သိယ်ာဌမေဝ သိယ်ာဌက်၊ သကတ္ထေ (သွတ္ထေ) ကန်။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂၜဂ်ါဌက-သံ။ သိ"ယာ၃ဂ၊ သိ"ယာ၃ယ-ပြာ။ သိ"ယာ၃အ(-ဂ) အဒ္ဓမာဂမီ။ သိ"ယာဌက-တြိကောဏမဂ္ဂ-ကျွဲခေါင်းသီးပုံ-တြိဂံ-လမ်းသုံးခွ။ အဒ္ဓမာဂမီ။ ပြာ။] (၁) လမ်းဆုံ-လမ်းခွ-လမ်း ၃-ခွ၊ ၃-ထောင့်ပုံ။ (၂) လမ်းဆုံ-လမ်းခွ၊ လမ်း ၄-ခွ၊ (လမ်းမျှားစွာ

တို့.၏ဆုံရာ၊ လမ်းဆုံ။ ဝိလျှ)။ (၃) ကျွဲခေါင်း သီး-ကျွဲခေါင်းသီးနွယ်-ကက္ကူဆူး-ပင်။ (၄) ကက္ကူဆူး-ချိတ်-သံချိတ်။ (တောင်တက်ရာ စသည်တို့၌ ချိတ်ဆွဲတက်ရန်သုံးရသည်)။ (၁) သိယ်ဌကာ (ခုဒ္ဒက။ ၈) တိ တိကောဏာရစ္ဆာ ဝုစ္စန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၇၃။ သိယ်ဌက (ဥဒါန။ ၁၂၉) နှင့် တိကောဏာရစ္ဆာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၅။ သိယ်ဌကာ (ပေတ။ ၁၂၉) တိ တိကောဏ-ရစ္ဆာ။ ပေတ၊ ၆။ ၂၃။ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ သမ္မန္ဒဋ္ဌာနံ သိယ်ဌကံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄။ (၂) အန္တရယရံ နာမ ရထိကာ ဗျူဟံ သိယ်ဌကံ ယရံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၈။ သိယ်ဌကော နာမ စစ္စရံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၆။ သိယ်ဌကန္တိ စတုက္ကောဏံ ဝါ တိကောဏံ ဝါ မဂ္ဂသမော-ဓာနဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၅၃။ သိယ်ဌကံ နာမ မဂ္ဂသန္ဓိတိ အာဟ "မဂ္ဂသမောဓာနဋ္ဌာန"နှင့်။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၂၈။ ဒ္ဒိန္ဒ, တိဏ္ဏံ စတုက္ကတော အတိရေကာနံ ဝါ မဂ္ဂါနံ သမ္မန္ဒဋ္ဌာနံ သိယ်-ဌကံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၆။ သိယ်ဌက (သံ၊ ၁။ ၂၁၅) နှင့် စတုက္ကံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၉။ သိယ်ဌကန္တိ အညတ္ထ တိကောဏာ ရစ္ဆာ ဝုစ္စတိ၊ ကျမ ပန "စတုက္က"နှင့် ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၁၃။ (၃) ထူလာ သိယ်ဌကာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀) တိ မဟန္တာ သိယ်ဌကာ စ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၀၆။ စိဠဘေဒကန္တိ သိယ်ဌကံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၄၇။ (၄) တတ္ထ ၆တ္တာ သိယ်ဌကံ အာကမ်ိတ္တာ ပုန ဥပရိ လဂ္ဂါပေတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၄၂။ သိယ်ဌကယန္တံ ခိပိတ္တာ ကုလာနံ ပါသာဒေ အာရုယ္ဟ သန္တိ ဆိန္ဒိတ္တာ။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၈၄။

သိယ်ဌကဗဒ္ဓ (တိ) [သိယ်ဌက + ဗဒ္ဓ] လမ်းဆုံ-လမ်း ၄ -ခွ-သဏ္ဌာန်-ကဲ့သို့-ရှိအောင်-ဖွဲ့.အပ်သော၊ လမ်း ၄-ခွ-သဏ္ဌာန်ရှိ-နှင့်သဏ္ဌာန်တူ-သော။ သိယ်ဌကဗဒ္ဓ (ဝိ၊ ၃။ ၄၀၀) နှင့် မရိယာဒါယ မရိယာဒံ ဝိနိဝိဇ္ဈိတ္တာ ဂတဋ္ဌာနေ သိယ်ဌကဗဒ္ဓံ၊ စတုက္ကသဏ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၀၈။

သိယ်ဌကယန္တ (နာ) [သိယ်ဌက + ယန္တ] ကက္ကူဆူး-ချိတ်-သံချိတ်-ယန္တရား-စက်။ သိယ်ဌက (၄) ကြည့်။

သိယ်ဌကသဏ္ဌာန (တိ) [သိယ်ဌက + သဏ္ဌာန] (၁) ပေါင်းဆုံ၍နေသော-လမ်း ၃-ခွ-လမ်း ၄-ခွ-သဏ္ဌာန်ရှိသော။ (၂) ကက္ကူဆူး-ချိတ်-သံချိတ်-သဏ္ဌာန်ရှိသော။ (၁) သာ တီဟိ သိယ်ဌကသဏ္ဌာနာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၂။ သိယ်ဌကသဏ္ဌာနာတိ တိကောဏာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၃။ သိယ်ဌကသဏ္ဌာနာတိ တိဏ္ဏံ မဂ္ဂါနံ သမာဂမဋ္ဌာနေ သိယ်ဌက-သဏ္ဌာနာ၊ တိကောဏာ နာမ ဟောတီတိ အဓိပ္ပါယော ---- သိယ်ဌကသဏ္ဌာနာတိ စတုန္နံ မဂ္ဂါနံ သမောဓာနဋ္ဌာနေ သိယ်ဌက-သဏ္ဌာနာ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၈၅။ (၂) သိယ်-ဌကသဏ္ဌာနာယ ခရလိကာယ ကဏ္ဏကေဟိ ဝိဇ္ဈိယတိ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၆၈။ အဋ္ဌ ဒန္တာ တိကောဋိကာ တိမူလိကာ သိယ်ဌကသဏ္ဌာ-နာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၃၄။

သိယ်ဌကူပမ (တိ) [သိယ်ဌက + ဥပမာ] ခရီး-လမ်းဆုံလျှင် ဥပမာရှိသော။ သိယ်ဌကူပမာ စတုမဟာဘူတဝသေန။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၄။

သိယ်ဌိပတ္တမာကိဏ္ဏ (တိ) [သိယ်ဌိ + ပတ္တ + အာကိဏ္ဏ] အရွက် (အပွင့်) တို့ဖြင့် ရောပြွမ်း-သော-ကျွဲခေါင်းသီးနွယ် ချုံ-ကြာပင်ရုံ။ သိယ်ဌိ-ကြည့်။

သိယ်ဌီ (ထီ) [သိယ်ဌ + ဤ။ သိယ်ဌ-ကြည့်] ကျွဲခေါင်းသီးနွယ်ချ။ ကြာပင်ရုံ (မြန်မာပြန်)။ သိယ်ဌီပတ္တမာကိုဏ္ဏာ၊ သောဘန္တိ တဌာကေ တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၁၇။ ပတ္တပုပ္ဖမာကိုဏ္ဏာ ဂဟနိဘူတာ သိယ်ဌီယော သောဘယန္တိတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၈။

သိယ်ကိုကာ (ထီ) [သိယ် + အာကိုက + အာ။ သိယ်ယတိ ပသဝတိတိ သိယ်ကိုကာ။ နာသာသဝေါ။ ကွာဒိ။ ၁၇။ (နာ) သိယ်ကာကာ-သ်။ (ပု၊ နာ) သိယ်ကာ-ပြာ။ (နာ) အဒွမာဂမီ။ နာသိကာမလ-နှာခေါင်း အညစ် အကြေး-ဟု ပရိယာယ်ပြကြသည်။] နှပ်၊ နှပ်ရည်၊ နှာရည်။ (ဦးနှောက်မှ နှာခေါင်းသို့ ယိုထွက်လာသောအရည်)။ သိယ်ကိုကာ လသိကာ မုတ္တံ။ အဘိ၊ ၀။ ၈၄။ ခုဒ္ဒက။ ၂။ သိယ်ကိုကာတိ မတ္ထလုဂ်တော ပဋ္ဌရကာက-အသုစိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။ သိယ်ကိုကာ ဝိသဘာဂါဟာရဥတုဝသေန သဏ္ဌာတဓာတုကျောဘသ ဝါ ရောဒန္တသ ဝါ အန္ဓောသိသေ မတ္ထလုဂ်တော ဂလိတ္ဝာ တာလုမတ္ထကဝိဝရေန သြတရိတ္ဝာ နာသာ-ပုဋေ ပူရေတ္ဝာ တိဋ္ဌန္တံ ဝါ ပဋ္ဌရန္တံ ဝါ ပူတိ အသုစိ ဝိစ္ဆိလ်။ ပဋိသ်၊ ၆၊ ၁။ ၇၈။ သိယ်ကိုက (ပေတ။၁၄၀) နှင့် မတ္ထလုဂ်တော ဝိသန္ဒိတ္ဝာ နာသိကာယ နိက္ခန္တမလ်။ ပေတ၊ ၆။ ၇၄။

သိယ်ကိုကာပရိဂ္ဂကာ (တိ) [သိယ်ကိုကာ + ပရိဂ္ဂကာ] နှပ်- နှပ်ရည်- နှာရည်- ကို (ဉာဏ်ဖြင့်) သိမ်းဆည်းသော။ သိယ်ကိုကာ-ပရိဂ္ဂကာကေန စ ယောဂိနာ နာသာပုဋေ ပူရေတ္ဝာ ဌိတဝသေနေ၀ ပရိဂ္ဂကိုတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။

သိယ်ကိုကာဘာဂ (ပု) [သိယ်ကိုကာ + ဘာဂ] နှပ်-နှပ်ရည်-နှာရည်-ဟူသော-အဖို့-အစု။ (အဘိ၊ ၆၊ ၂။ သ၊ ၂)။ နှပ်-နှပ်ရည်-နှာရည်-၏-အဖို့-အစု။ (ဝိသုဒ္ဓိ။ သ)။ ပရိစ္ဆေဒတော သိယ်ကိုကာဘာဂေန ပရိစ္ဆိန္နာ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။

သိယ်ခန (နာ) [သိယ် + အ + ယု] နှာခေါင်း။ သိယ်ခနိကာ-ကြည့်။

သိယ်ခနိကာ (ထီ) [သိယ် + အ + ယု-သိယ်ခန + ဏိက + အာ] သိယ်ကိုကာနှင့်အနက်တူ။ ခေဠော သိယ်ခနိကာ လသိကာ။ ဒီ၊ ၃။ ၈၆။ ယာနေ သိယ်ခနိကာသဝေါ။ ဓာန်။ ၃၂၄။ သိယ် အာယာနေ၊ ဘူ၀ါဒိ၊ သိယ်တိတိ သိယ်ခနံ၊ ယု၊ တတ္ထ ဇာတာ သိယ်ခနိကာ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သိယ်ခနိကာပနယန (နာ) [သိယ်ခနိကာ + အပနယန] နှပ်-နှပ်ရည်-နှာရည်-ကို-ပယ်-ဖယ်ရှား-ခြင်း။ အာဒိသဒ္ဒေန မုခေန သိယ်ခနိ-ကာပနယနနဟာပနမဏ္ဍနာဒိဠ္ဍ သင်ကျာတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈။

သိယ်ခမိ (ကြို) [သိယ် + အ + မိ။ သိယ်တိ-မှ။] (ဂါ) နမ်း-ရှူ-အနံ့ခံ-၏။ သိယ်တိ-ကြည့်။

သိယ်ယိသတိ (ကြို) [သိယ် + အ + ဿတိ] နမ်း-ရှူ - အနံ့ခံ - အံ့ - လတ္တံ့ - လိမ့်မည်။ ဥပသိယ်ယိသတိ တကျာ၀သေန ဥပဂန္ဓာ သိယ်ယိသတိ။ သ်၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၅။

သိဒ္ဓတိ (ကြို) [သိဒ + ယ + တိ။ သ္ဓိဒ္ဓတေ-သ်။ သိဒ္ဓကြ-ပြာ။] ချွေးထွက်-ပြုတ်-ဖြော-၏။ ဓေ၀ တသ္မိ ဥက္ခလိယံ ဝိဌပိကျိ ဝိယ အန္ဓော-ကုန္ဓိယံ သိဒ္ဓမာနေ (ပစ္စမာနေ-ဟု မူကွဲရှိသည်) ကတိ ပါဟစ္စယေန မဟာမေယော ပါ၀သိ။

ဇာ၊ ၌၊၁။ ၅၂၉။ (သီ၊ ဣ-မူ)။

သိမ္ဘတ် (ကြို) [သိ၀ + ယ + တ်။ သိမ္ဘတိ-မှ။] ပြည့်စုံ-ပြည့်၀-စေသတည်း-ပါစေ။ သိမ္ဘတိ (၃) ကြည့်။

သိမ္ဘတိ (ကြို) [သိ၀ + ယ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၁။ နီရုတ္တိ။ ၆၆၄။ သိဓျတေ-သံ။ သိမ္ဘဏ္ဍ-ပြာ။] (၁) ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-၏။ (၂) ဖြစ်ပေါ်-ပေါ်ပေါက်-၏။ (၃) ပြည့်စုံ-ပြည့်၀-၏။ (၁) ပဗ္ဗဇ္ဇာ တ၀ သိမ္ဘတု။ အပ၊ ၂။ ၂၂၈။ စိတ္တ၀ေတော ကိ နာမ နု သိမ္ဘတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၀။ သမ္ပဇ္ဇတိတိ နိပ္ပဇ္ဇတိ သိမ္ဘတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၆။ သမ္ပဇ္ဇတိတိ နိပ္ပဇ္ဇတိ သိမ္ဘတိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၃၅။ ဆန္ဒော ဣဗ္ဘတု အနန္တရာယေန သိမ္ဘတု။ ထေရီ၊ ၌။ ၂၄၂။ သက်ပွါ မနောရထာ သိမ္ဘန္တု အနန္တရာယ် ၀ိနာ နိပ္ပဇ္ဇန္တု။ ဥတ္တရ၊ ၀ိနိစ္ဆယ၊ ဋီ။ ၅၂၉။ (၂) ဧ၀ရူပါနံ ကိဗ္ဗိသကာရိနံ ကထံ နု ခေါ ဘောဇနာနိ သိမ္ဘန္တိ။ ပေတ၊ ၌။ ၅၄။ (၃) သိမ္ဘတ် ပဏိမိ တ၀။ အပ၊ ၂။ ၂၂၂-၅၃။ ထေရ၊ ၌။ ၉၉။

<u>သိမ္ဘတိ</u>-အပ၊ ၂။ ၂၃၆။ စရိယာ။ ၄၀၁။ <u>သိမ္ဘန္တိ</u>-ပေတ၊ ၌။ ၅၄။ ၀ဇိရ။၁၅။ <u>သိမ္ဘတေ</u>-အပ၊ ၂။ ၂၀၉။ ထေရ၊ ၌။ ၁၅၀။ <u>သိမ္ဘတု</u>-အပ၊ ၂။ ၂၂၈။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၃၈။ <u>သိမ္ဘန္တု</u>-၀ိ၊ ၌။ ၄။ ၁၃၆။ <u>သိမ္ဘတ်</u>-အပ၊ ၂။ ၂၂၂။ ထေရီ၊ ၌။ ၉၉၊ ၁၃၂။ <u>သိမ္ဘေယျ</u>-ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၅၀။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၉။

သိမ္ဘတု (ကြို) [သိ၀ + ယ + တု] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-စေသတည်း။ သိမ္ဘတိ (၁) ကြည့်။

သိမ္ဘတေ (ကြို) [သိ၀ + ယ + တေ] ပြည့်စုံ-ပြည့်၀-၏။ ပတ္ထိတ် အဇ္ဇ သိမ္ဘတေ။ အပ၊ ၂။ ၂၀၉။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၅၀။

သိမ္ဘန (နာ) [သိ၀ + ယ + ယု။ သိမ္ဘတိ-မှ။ (နာ) သေ၀နေ။ (ထိ) သေ၀နာ-သံ။ သိမ္ဘဏာ-ပြာ။] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ပြည့်စုံ-ခြင်း။ နိပ္ပတ္တိအတ္ထေနာတိ သိမ္ဘနဋ္ဌေန။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉။ ဣတရေသု သိဒ္ဓေသု တဿာပိ သိမ္ဘနတော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၅။ သုဒ္ဓ၊ သိမ္ဘန် နိပ္ပဇ္ဇန် သံသိမ္ဘန်။ မဏိမ၊ ၁။ ၄၁။

သိမ္ဘနက (တိ) [သိမ္ဘန + က] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ပြည့်စုံ-ခြင်းရှိသော။ ဗုဒ္ဓပဋိကုဋ္ဌ မိစ္ဆာဇိ၀ံ ပဟာယ အနဝဇ္ဇေန ပစ္စယပရိယေ-သနေန သိမ္ဘနကံ အာဇီ၀ပါရိသုဒ္ဓိသီလမ္ပိ။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆။

သိမ္ဘနဌ (ပု) [သိမ္ဘန + အတ္ထ။ တ္ထ-ကို ဌ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ပြည့်စုံ-ခြင်း။ သိမ္ဘန-ကြည့်။

သိမ္ဘနပ္ပကာရ (ပု) [သိမ္ဘန + ပကာရ] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-သောအခြင်းအရာ။ တတိယတ္ထိ-ကသ သိမ္ဘနပ္ပကာရံ သမတ္ထေတုံ ဝုတ္တံ။ ၀ိမတိ၊ ၁။ ၃၄၄။

သိမ္ဘနဟေတု (ပု) [သိမ္ဘန + ဟေတု] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်းအကြောင်း။ အရဟတ္တေ သိဒ္ဓေ သိမ္ဘနဟေတု ဣဒ္ဓာဒီသု တာဒိဘာ၀ံ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၂၆၈။

သိမ္ဘန္တ (တိ) [သိ၀ + ယ + အန္တ။ ထိ-ဌ် သိမ္ဘန္တိ။] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-နေသော။ ဂတိယော သမန္တေသမာနာ သတိ သိမ္ဘန္တိ ဧကန္တေန သမာဓိ နိပ္ပါဒေတိ။ နေတ္တိ၊ ၌။ ၇၀။ ဥသုနာ လက္ခသ ဝေ၀ သိမ္ဘန္တေ စက္ခုနာ ရူပံ ပဿတိ။ ၀ိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။

သိရှိန် (တိ) [သိ + ယ + အန်တ်။ သိရှိတိ-ကြည့်။] (၁) ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ကုန်၏။ (၂) ဖြစ်ပေါ်-ပေါ်ပေါက်-ကုန်၏။ (၁) မင်္ဂလာဒီနိ သတ္ထာနိ၊ သီယံ သိရှိန် သဗ္ဗသော။ ဝဇိရ။ ၁၅။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။၇၈၊ ၃၄၀)။ (၂) သိရှိတိ (၂) ကြည့်။

သိရှိန္တ (ကြို) [သိ + ယ + အန္တ] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-စေကုန်သတည်း။ သိဒ္ဓါ သိရှိန္တ ကလျာဏာ၊ ဧဝံ အာသာပိ ပါဏိနံ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၄။ ၁၃၆။ တထာ ကလျာဏသက်ပ္ပါ၊ သီယံ သိရှိန် ပါဏိနံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၇၉။ သိရှိန္တတိ နိပ္ပဇ္ဇန္တ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၂။ ၅၇၉။

သိရှိမာန (တိ) [သိ + ယ + မာန] သိရှိန်-နှင့် အနက်တူ။ တထာ အနုတ္တရေ သီလေ သိရှိမာနေ အနဝသေသတော မိစ္ဆာဝါစာယ မိစ္ဆာဇီဝသ စ ပဟာနံ သမ္ပဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ ဋ။ ၁၅၅။ ကာယဒရထဝူပသမေန သဒ္ဓိ သိရှိ-မာနော ---- ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၆။

သိရှေယျ (ကြို) [သိ + ယ + ဧယျ] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ရာ၏။ ဣတရထာ ဟိ ဗုဒ္ဓေါ နေဝ ရတနန္တိ သိရှေယျ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ။ ၁၅၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၇၉။

သိဒ္ဓ° (နာ) [သပ္ပါဏက + ဥဒက + သိဒ္ဓန။ ဧကဒေသဝေါဟာရ-တစ်စိတ်-တစ်ဒေသ-ခေါ်ဝေါ်သောနည်းဖြင့်-သိဒ္ဓ-ဟုဟောသည်] သပ္ပါဏကဥဒကသိဒ္ဓနသိက္ခာပုဒ်။ သိဒ္ဓ (ဝိ၊ ၅။ ၂၅၆) နှင့် သပ္ပါဏကဥဒကသိဒ္ဓနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၅။

သိဒ္ဓ² (နာ) [သိစ + အ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ချိုး-သုံး-ခြင်းအမှု။ အာပေါ သိဒ္ဓံ ယဇ ဥသေတံ ယူပ (ဇာ၊ ၁။ ၂၄၈) နှင့် အဘိသေ-စနကမ္မံ ကရောန္တော ---- ဥဿာပေတိ။ ဇာ၊ ဋ၊ ၄။ ၃၀၁။

သိဒ္ဓ³ (ကြို) [သိစ + အ + ဟိ။ ဟိလောပေါ။] (၁) သွန်း-ပက်ထုတ်-ပစ်လော။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-လော့။ (၁) သိဒ္ဓတိ (၃) ကြည့်။ (၂) ပဝဿာ (သုတ္တနိ။ ၂၈၂) တိ သိဒ္ဓ ပဋ္ဌရ၊ ဥဒက် မုဒ္ဓာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၆။ ပဝဿာ (ထေရ။ ၂၃၁) တိ သိဒ္ဓ ဥဒက် ပဋ္ဌရ ဝုဋ္ဌာရံ ပဝေစ္ဆ။ ထေရ၊ ဋ။ ၁။ ၁၅၈။

သိဒ္ဓက (တိ) [သိစ + ဏ္ဍ။ သိဒ္ဓတိ-မှ။ ထိ-ဌ သိဒ္ဓိကာ။] သွန်းလောင်း-ရေလောင်း-တတ်သော၊ သူ။ အမ္ဗသိဒ္ဓက-ဝိမာန။ ၁၀၇။ ဝိမာန၊ ဋ။ ၂၈၇-စ-ကြည့်။

သိဒ္ဓတိ (ကြို) [သိစ + အ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၁၃။ သိဒ္ဓတိ-သံ။ သိ(စ)ဏ္ဍ-ပြာ။] (၁) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-၏။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-၏။ (၃) သွန်း-ပက်ထုတ်-ပစ်၏။ (၄) စွန့်ပစ်-လောင်းထည့်-၏။ (၁) သိဒ္ဓတိပိ သိဒ္ဓာပေတိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၁။ သိဒ္ဓတိ ဝါ သိဒ္ဓာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ သိဒ္ဓန္တိ (ဝိ၊ ၁။ ၂၃၄) တိ သယမေဝ ဥဒကေန သိဒ္ဓန္တိ။ ဝိ၊ ဋ၊ ၂။ ၁၉၉။ (၂) ပရိပ္ပေါသကံ ပရိပ္ပေါသက (ဒီ၊ ၁။ ၇၀) နှင့် သိဒ္ဓိတ္တာ သိဒ္ဓိတ္တာ။ ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ဋ၊ ၃။၉။ "ပရိပ္ပေါသကန္တိ ပရိပ္ပေါ-သက"နှင့် ဣဒံ ဘာဝနပုံသကန္တိ ဒသေတိ "သိဒ္ဓိတ္တာ သိဒ္ဓိတ္တာ"တိ ဣမိနာ။ ဖုသ-သဒ္ဒါ စေတ္ထ ပရိသိဒ္ဓနေ ယထာ တံ ဝါတဝုဋ္ဌ-သမယေ "ဒေဝေါ စ ထောကံ ထောကံ ဖုသာယတိ"တိ၊ တသ္မာ တတော တတော နှာနိယစုဏ္ဏာတော ဥပရိ ဥဒကေန ဗျာပန-ကရဏဝသေန ပရိသိဒ္ဓိတ္တာ ပရိသိဒ္ဓိတ္တာတိ

အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၃၇။ ဝဿတိတိ သိဿတိ ဝုဋ္ဌာရံ ပဝေစ္ဆတိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၈။ သိဿတိ (ထေရ။ ၂၃၁) တိ သမန္တတော နဘံ ပူရေတွာ အဘိပ္ပဝဿတော မဟာမေ-ဃသ ဝုဋ္ဌာရာဟိ ပဝေစ္ဆတိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၄။ ဥဒကံ သိတ္တာ (မဟာနိ။ ၁၅) တိ ဥဒကံ သိဿိတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၆၉။ (၃) သိဿ ဘိက္ခု ဣမံ နာဝ (ဓမ္မ။ ၆၆) နှိ ဘိက္ခု ဣမံ အတ္တ-ဘာဝသင်္ခါတံ နာဝံ မိစ္ဆာဝိတက္ကောဒကံ ဆဋ္ဌေန္တော သိဿ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။၃၇၄။ (၄) သပ္ပါဏကဥဒကံ တိဏေန ဝါ မတ္တိကာယ ဝါ သိဿေယ္ယ၊ ဆဋ္ဌေယ္ယာတိ အတ္ထော။ အထ ဝါ ဥဒကံ ဂဟေတ္တာ ဗဟိ သိဿေယ္ယ၊ တသ္မိံ စ ဥဒကေ တိဏံ ဝါ မတ္တိကံ ဝါ အာဟရိတ္တာ ပက္ခိပေယ္ယာတိ အဗ္ဗောဟရိတ္တာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉။

သိဿတု (ကြို) [သိစ + အ+ တု] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-လော့။ ဧကာဏတ္ထိယာ ဗဟုကမ္မိ သိဿတု။ ကခ်ီ။ ၂၀၉။

သိဿထ (ကြို) [သိစ + အ + ထ] (သင်တို့) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ကုန်၏။ တုမ္မေ ---- ဗဟုံ ဥဒကံ သိဿထ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၆၈။ ကပ္ပိယဥဒကံ သိဿထ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၉။

သိဿန (နာ) [သိစ + ယု။ သိဿတိ-မှ။ သိဿန-သံ။ သိစဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ခြင်း။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-ခြင်း။ (၃) စွန့်ပစ်-လောင်းထည့်-ခြင်း။ (၄) သပ္ပါဏကသိက္ခာပုဒ်။ (၅) ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ရာ (အခါ)။ (၁) ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ခြင်း။ ကုလ-သင်ဟတ္ထာယ သယံ သိဿနေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၀။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-ခြင်း။ ဥဒကပူဇဏ္ဍိ စေတိယင်္ဂဏေ သိဿနာဒိပူဇံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၄။ (၃) စွန့်ပစ်-လောင်းထည့်-ခြင်း။ သိဿနေန ပါဏကာ မရိဿန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၄။ (၄) သပ္ပါဏကသိက္ခာပုဒ်။ နိက္ကမနံ သိဿနဋ္ဌာတိ ဝိဟာရတော နိက္ကမနဋ္ဌ, ဥဒကေန တိဏာဒိသိဿနဋ္ဌ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၄၃။ (၅) ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ရာ (အခါ)။ သိဿနကာလ-ကြည့်။

သိဿနက (တိ) [သိဿန + က။ သိဿန-ကြည့်။] ရေသွန်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-တတ်-ခြင်းရှိ-သော။ သိဿနကဝါတော အနောတတ္တဒဟ-တော အာနေတ္တာ ဥဒကံ သိဿတိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၅၉။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၀။

သိဿနကဝါတ (ပု) [သိဿနက + ဝါတ] ရေသွန်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-တတ်-ခြင်းရှိ-သောလေ။ သိဿနက-ကြည့်။

သိဿနကာလ (ပု) [သိဿန + ကာလ] ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ရာ-အခါ-ကာလ။ ယန္တနာဠိ-ကာဟိ သုဝဏ္ဏရသဓာရာနိ သိဿနကာလော ဝိယ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၁၀။

သိဿနဝတ္ထု (နာ) [သိဿန + ဝတ္ထု] ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ခြင်းဟူသော-အကြောင်း အရာ ဝတ္ထု။ အာဠဝိယံ အာဠဝကေ ဘိက္ခု အာရဗ္ဘ သိဿနဝတ္ထုသို့ ပညတ္တံ။ ကခ်ီ။ ၂၀၉။

သိဿနာဒိကရဏ (နာ) [သိဿန + အာဒိ + ကရဏ] ရေလောင်း-ရေသွန်းလောင်း-ခြင်းစသည်ကို ပြုခြင်း။ ပဏ္ဏတ္တိ အဇာနတာ အရဟတာ သိဿနာဒိကရဏေ အဗျာကတစိတ္တေန ဟောတိ။ ကခ်ီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၇၂။

သိဿနာဒိပူဇာ (ထီ) [သိဿနာဒိ + ပူဇာ] သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-ခြင်းစသည်ဖြင့် ပူဇော်

ခြင်း။ သိဠန (၂) ကြည့်။

သိဠန် (တိ) [သိစ + အ + အန်။ ထီ-၌ သိဠန်။] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-နေသော၊ သူ။ ဇာနံ သပ္ပါဏာကံ ဥဒကံ တိဏံ ဝါ မတ္တိကံ ဝါ သိဠန္တော ဒွေ အာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၆၃။ ဗောဓိမှိ ဥဒကံ သိဠန္တာ အာဟိဏ္ဍန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၃။

သိဠန် (ကြို) [သိစ + အန်] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ကုန်၏။ သိဠတိ-ကြည့်။

သိဠမာန (တိ) [သိစ + အ + မာန] လောင်း-သွန်းလောင်း-လောင်းထည့် -နေသော။ လာခါရသေန သိဠမာနံ ဝိယ စ အဟောသိ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၀။ ဝိသံ သိဠမာနာ ဝိယ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၂။

သိဠယ (ပု) [သဠယ-ဖြစ်သင့်သည်။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၄၂-နှင့် သဠယ-ကြည့်။] သိဠည်းဘုရင်မင်းမြတ်။ သိဠယမဟာရာဇသ ဒေဝီ ---- မဒ္ဒရဋ္ဌေ ဇဝ ဥပ္ပန္နံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၇။

သိဠယမဟာရာဇ (ပု) [သိဠယ + မဟာရာဇ] သိဠယ-ကြည့်။

သိဠာပန (နာ) [သိစ + ဏာပေ + ယု။ သိဠတိ-မှ။] ရေသွန်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-စေ-ခိုင်း-ခြင်း။ သိဠာပနေ အာဏတ္တိယာ ဒုက္ကဋံ။ ကခီ။ ၂၀၉။ ဣမိနာဝ သိဠာပနမှိ သင်္ဂီဟိတန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၈။

သိဠာပေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + တိ။ သိဠတိ-မှ။] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေ၏။ သိဠတိပိ သိဠာပေတိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၁။ သိဠတိ ဝါ သိဠာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

<u>သိဠာပေတိ</u>-ဝိ၊ ၁။ ၂၈၁။ <u>သိဠပေန္တိ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၆၉။ <u>သိဠာပေထ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ <u>သိဠပေယ္ယ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ <u>သိဠာပေသိ</u>-ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၉၅။ <u>သိဠာပေသုံ</u>-ဇာ၊ ၂။ ၁၈။ <u>သိဠာပေဿန္တိ</u>-ဝိ၊ ၄။ ၂၇။ <u>သိဠာပေဿထ</u>-ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

သိဠာပေတုံ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သိစ + ဏာပေ + တုံ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေခြင်းငှါ။ သိဠိတုံ ဝါ သိဠာပေတုံ ဝါ ---- နဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၈။

သိဠာပေထ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + ထ] (သင်တို့) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေကုန်၏။ ဥဒကံ တိဏမှိ မတ္တိကမှိ သိဠထပိ သိဠာပေထပိတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

သိဠာပေန္တ (တိ) [သိစ + ဏာပေ + အန္တ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေသော၊ သူ။ တထာ ဟိ ပဏ္ဏတ္တိ မဒ္ဒိတ္တာ သိဠန္တသ ဝါ သိဠာပေန္တသ ဝါ အကုသလစိတ္တေန ဟောတိ။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၃၇၂။

သိဠာပေန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + အန္တိ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေကုန်၏။ သိဠန္တိပိ သိဠာပေန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ သိဠာပေန္တိတိ အညေနပိ သိဠာပေန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၉။

သိဠာပေယ္ယ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + ဧယ္ယ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေရာ၏။ သိဠေယ္ယ ဝါ သိဠာပေယ္ယ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ သိဠာပေယ္ယာတိ အည် အာဏာပေတိ၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယသ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

သိဠာပေသိ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + ဣ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေပြီ။ ဥယျာနေ ရောပါပေတွာ ဒီရောဒကေန သိဠာပေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၉၅။

သိဿာပေသုံ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + သုံ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေကုန်ပြီ။ ဟတ္ထိနံ သရီရေ သိဿာပေသုံ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁စ။

သိဿာပေဿထ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + ဿထ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-စေကုန်လတ္တံ့။ သိဿိဿထပိ သိဿာပေဿထပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

သိဿာပေဿန္တိ (ကာ၊ ကြို) [သိစ + ဏာပေ + ဿန္တိ] သိဿာပေဿထ-ကြည့်။ သိဿိဿန္တိပိ သိဿာပေဿန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇။

သိဿာမိ (ကြို) [သိစ + အ + မိ] (ငါ) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-၏။ ဣဒံ ဇလံ သိဿာမိ။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၇၂။

သိဿိသု (ကြို) [သိစ + ဥံ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ကုန်၏။ အာဌဝကာ ဘိက္ခူ ဇာနံ သပ္ပါဏကံ ဥဒကံ တိဏာမ္ပိ မတ္တိကမ္ပိ သိဿိသု။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆။ တတ္ထ ဗီဇာနိ ပတိဋ္ဌာပေတ္တာ ဂန္ဓောဒကေန သိဿိသု။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၆။

သိဿိ (ကြို) [သိစ + ဤ။ ရဿ-ပြု။] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ပြီ။ မူလပ္ပမာဏေန ဥဒကံ သိဿိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၇။ ဥပရိ ဥဒကံ သိဿိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၉၅။

သိဿိတ (တိ) [သိစ + တ။ သိဿိတိ-မှ။ သိတ္ထ-သ်။ သိ[ိ]အ-ပြာ။] ရေသွန်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-အပ်ပြီးသော။ သိဿိတေ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိ-ယဿ။ ဝိ၊ ၅။ ၆၃။

သိဿိတသိဿိတောဒက (နာ) [သိဿိတ + သိဿိတ + ဥဒက] သွန်းလောင်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-အပ်တိုင်းသောရေ။ သိဿိတသိဿိတောဒကံ ပါဒေန မူလေန ပိဝတိ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၁။

သိဿိတုံ (ဗျ) [သိစ + တုံ] (၁) အဘိသိက်သွန်းလောင်း-မင်းမြှောက်-ခြင်းငှါ။ (၂) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ခြင်းငှါ။ (၃) စွန့်ပစ်-လောင်းထည့်-ခြင်းငှါ။ (၁) သိဿိတုံ မာဂမိ (ဇာ၊ ၂။ ၃၇၂) တိ ရဇ္ဇေ အဘိသိဿိတုံ ဥပါဂမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၇၄။ (၂) ဟောမိရုက္ခေ သိဿိတုံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၃၄၂။ (၃) နာ သက္ကာ ပထဝိယံ သိဿိတုံ မဟာရာဇ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၄၁။

သိဿိတောဒက (နာ) [သိဿိတ + ဥဒက] သွန်းလောင်း-သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-အပ်သောရေ။ ပါဒသခ်ီတေန မူလေန သိဿိတောဒကံ ပိဝတိ အာပေါရသံ သိနေဟံ ဓာရေတီတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၈၆။

သိဿိတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သိစ + အ + တွာ] (၁) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-၍။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-၍။ (၃) သွန်-ပက်ထုတ်-ပစ်၍။ (၁) ဥဒကေန သိဿိတွာ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃စ။ ဟောမိရုက္ခေ ဥဒကံ သိဿိတွာ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉၁။ ဥဒကံ သိတွာ (မဟာနိ။ ၁၅) တိ ဥဒကံ သိဿိတွာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၆၉။ (၂) သိဿတိ (၂) ကြည့်။ (၃) ဇဝမေဝ အတ္တ-ဘာဝနာဝံ ကိလေသူဒကဂရုကံ သိဿိတွာ လဟုကေန အတ္တဘာဝေန ပါရဂူ ဘဝေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၀။ မဟာနိ၊ ၆။ ၆၇။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၄၄။

သိဿိယ (ထီ၊ နာ) [သိစ + ဏျ။ ဘောအနက်၌ သက်။] သိဿန (၁) (၂) အနက်ကြည့်။ နိစ်ကတ္တာန သိဿိယာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၂။

သိဿိယမာန (တိ) [သိစ + ယ + မာန] (၁) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-အပ်သော။ (၂) သွန်းလောင်း-ကြဲဖျန်း-အပ်သော။ (၁) သာယန္ဟသမယေ ယဌသတေနပိ သိဿိယမာနံ

ပါကတိက် နဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၁၂။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၆။ (၂) ကပ္ပဋ္ဌာနဂ္ဂိသဒိသေန ဩသမေန သကလသရီရေ သိဋ္ဌိယမာနောပိ ---- မနောပဒေါသမတ္တမ္ပိ နဟောသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၆။

သိဋ္ဌိဿထ (ကြို) [သိစ + အ + ဿထ] (သင်တို့) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ကုန်-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ သိဋ္ဌိဿထပိ သိဋ္ဌာပေဿထပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။

သိဋ္ဌိဿန္တိ (ကြို) [သိစ + အ + ဿန္တိ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ကုန်-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ သိဋ္ဌိဿန္တိပိ သိဋ္ဌာပေဿန္တိပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။

သိဋ္ဌိဿာမိ (ကြို) [သိစ + အ + ဿာမိ] (ငါ) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-အုံ့-လတ္တံ့-လိမ့်မည်။ သာဓု သိဋ္ဌိဿာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၆၈။

သိဋ္ဌိယတိ (ကမ္မ၊ ကြို) [သိစ + ယ + တေ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-အပ်၏။ ကမ္မေ-သိဋ္ဌိယတိ၊ သိဋ္ဌိယန္တိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၀။

သိဋ္ဌိယန္တိ (ကမ္မ၊ ကြို) [သိစ + ယ + အန္တေ] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-အပ်ကုန်၏။ သဋ္ဌိယတိ-ကြည့်။

သိဌ္ဌေ (ကြို) [သိစ + ဧယျ။ ဧယျသ ဧကာရော] ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-ရာ၏-ငြားအုံ့။ အပိ သိဌ္ဌေ ပလဏ္ဍကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၅။

သိဌ္ဌေယျ (ကြို) [သိစ + ဧယျ] (၁) သိဌ္ဌေ-နှင့် အနက်တူ။ (၂) စွန့်ပစ်-လောင်းထည့်-ရာ၏-ငြားအုံ့။ (၁) သိဌ္ဌေယျ ဝါ သိဋ္ဌာပေယျ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ သိဌ္ဌေယျာတိ သယံ သိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၇၀။ (၂) သိဋ္ဌတိ (၄) အနက်ကြည့်။

သိဌ္ဌေယျာမ (ကြို) [သိစ + ဧယျာမ] (ငါတို့) (ဆီ) လောင်း-သွန်းလောင်း-လိမ်းကြံ-ကုန်ရာ၏။ ကဏ္ဏကံ ဥဒ္ဓရိတ္တာ တတ္ထ တေလမ္ပိ သိဌ္ဌေယျာမ။ သံ၊ ၆။ ၂၇၂။

သိဌ္ဌ[1] (တိ) [သာသ + တ။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၁၇။ နိရုတ္တိ။ ၇၄၉။ ဂိမု-သံ။ သိဌ-ပြာ။ အဒ္ဓမာ-ဂမီ။] ဆုံးမ-ပြသ-သင်ကြား-အပ်သော။ သိဌ္ဌ ဒသရထေန မေ (ဇာ၊ ၁။ ၇၃) တိ ဧဝံ မေ ပိတရာ အနုသိဌ္ဌ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၂-၃။

သိဌ္ဌ[2] (တိ) [သဇ + တ။ သုတ်ကြီးဖြင့်စီရင်။ ဂိမု-သံ။ သိဌ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] စီရင်-ပြုပြင်-ဖြစ်စေ-အပ်သော။ သဇ္ဇိတံ ဥပ္ပါဒိတန္တိ သိဌ္ဌ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၇၉။

သိဌ္ဌ[3] (တိ) [သိသ + တ။ သီးသန့်ရှိခဲ့သည်။] ကြွင်းကျန်သော။ အဝသိဌ၊ ဝိသိဌ-ပုဒ်များ ကြည့်။

သိဌ္ဌ (ထီ) [သာသ + တိ။ မောဂ်။ ၅။ ၄၉။ ဆုံးမ-ကြွင်းကျန်-ခြင်း။] ဆုံးမတတ်-ဆုံးမကြောင်း ဖြစ်-သောတရား (သူတော်ကောင်းတရား)။ သိဌ္ဌပဒေ (သံ၊ ၁။ ၅၀) တိ အနုသိဌ္ဌပဒေ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၂။ သိဌ္ဌပဒေတိ ကိလေသာနံ သာသနတော ဝဋ္ဋဒုက္ခပရိတ္တာသနတော စ သိဌ္ဌသည်တေ ယထာအနုသိဌ္ဌ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗ-တော ပဒေ၊ သဒ္ဒမ္မေတိ အတ္ထော။ တေနာဟ "ယထာနုသိဌ္ဌပဒေ"တိ။ တတ္ထ အနုသိဌ္ဌတိ သဒ္ဒမ္မော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၀။

သိဌ္ဌပဒ (နာ) [သိဌ္ဌ + ပဒ] သိဌ္ဌ-ကြည့်။

သိဌ္ဌသည်တ (တိ) [သိဌ္ဌ + သည် + တ] ဆုံးမတတ်-ဆုံးမကြောင်း-တရားဟူသော အမှတ်သညာရှိသော။ သိဌ္ဌ-ကြည့်။

သိဏာတိ (ကြို) [သိ + ဏာ + တိ။ သွာဒိ။

ဂ၊ကောတိ-သံ။] သွေး-ထက်စေ-၏။ သိ
နိသာနေ။ သိကောတိ၊ သိကာတိ။ နီတိ၊
ဓာတု။ ၂၄၆။

သိကောတိ (ကြို) [သိ + ကု + တိ] သိကာတိ-
ကြည့်။

သိတ¹ (တိ) [သိ + တ။ နိရုတ္တိ။ ၅၁၂-နှာ။ ဣတ-
သံ။ သိအ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) မှီ-မှီခို-
မှီတွယ်-သော။ (၂) ဖွဲ့-ဖွဲ့စပ်-ကပ်ငြိ-သော။
(၃) ကပ်ရောက်သော။ (၄) ပြုပြင်-စီရင်-
အပ်သော။ (၁) ဇတ္တ သိတံ ဇတ္တ ပဋိပဒ္ဓ (ဒီ၊
၁။ ၇၂) နှင့် ဇတ္တ ဓာတုမဟာဘူတိကေ ကာယေ
နိဿိတဿ ပဋိဗဒ္ဓဿ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၇။ ယတ္တ
ဘုမ္မာ တဒဿိတာ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ ယေသု
ယေသု ဌာနေသု ဘုမ္မာဒေဝတာ တံ တံ
နိဿိတာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၇။ ဘုမ္မဒေဝေ သိတာ
နိဿိတာ တဂ္ဂတိကတ္တာတိ ဘုမ္မဿိတာ။
ဝိဘာဝိနီ။ ၁၆၅။ (၂) သိတံ ရဇ (သံ၊ ၁။ ၁၉၉)
နှင့် သရီရလဂ္ဂ ရဇ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၆၃။ သိတန္တိ
သမ္ဗန္ဓံ။ တေနာဟ "သရီရလဂ္ဂ"နှင့်။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။
၂၉၇။ သိတာ (ထေရ။ ၂၉၈) ပဋိဗန္ဓာ
အလ္လီနာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၆၂။ (၃) (၄) သိတာ
(အံ၊ ၁။ ၃၁၅) တိ ဥပရိနိဗဒ္ဓါ အဘိသင်္ခါတာ။
အထ ဝါ ပုထုဿိတာတိ ပုထုဘာဝံ သိတာ
ဥပဂတာ ပုထူဟိ ဝါ သိတာတိပိ ပုထုဿိတာ။
အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၅၅။ ဥပနိဗဒ္ဓါတိ ဝိရစိတာ။
တေနာဟ "အဘိသင်္ခတာ"တိ ---- ပုထူဟိ
ဝါ သိတာတိ ဗဟူဟိ သမဏာဗြာဟ္မဏေဟိ
သိတာ ဥပနိဗဒ္ဓါ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၈။

သိတ² (တိ) [သိ + တ။ သိတ-သံ။ သိအ-ပြာ။
အသိတ-၏ဆန့်ကျင်ဘက်။] အဖြူ။ ဖြူသော။
ပုဏ္ဏရိုက် သိတံ ရတ္တံ။ ဓာန်။ ၆၈၆။ သီ၊ ဋီ၊
သစ်၊ ၂။ ၁၄၀။

သိတ³ (နာ) [မှီ + တ။ မှီသ သိ။ မိဟိ စ၊ မှယနံ
သိတံ၊ မိဟိတံ။ ကွာဒိ။ ၈၄။ (တိ) သ္ပိတ-သံ။
သိတ= မိဟိတ။ သ္ပိတ= သိမိတ= မိသိတ=
မိဟိတ။] ပြုံး-ပြုံးရယ်-ခြင်း။ အထ ခေါ
အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလာနော ဂိဇ္ဈကူဋေ
ပဗ္ဗတာ သြရောဟန္တော အညတရသ္မိံ
ပဒေသေ သိတံ ပါတွာကာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၄။
သံ၊ ၁။ ၄၄၆။ အထ ခေါ ဘဂဝါ မဂ္ဂါ သြက္ကမ္ဓ
အညတရသ္မိံ ပဒေသေ သိတံ ပါတွာကာသိ။
မ၊ ၂။ ၂၃၆။ အထ ခေါ ဘဂဝါ သိတံ
ပါတွာကာသိ။ သံ၊ ၁။ ၂၃။ သိတံ ပါတွာ-
ကာသိတိ မန္ဒဟသိတံ ပါတု အကာသိ။ ဝိ၊ ၌၊
၂။ ၉၆။ သံ၊ ၌၊ ၂။ ၁၉၉။ ဤသက် (ဤသံ)
ဟသိတံ "သိတ"နှင့် ဝုစ္စတိတိ အာဟ
"မန္ဒဟသိတ"နှင့်။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၂။ သံ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၈၂။

သိတ⁴ (တိ) [သိ + ကော + တ။ သ္ပိတ-သံ။]
ဝမ်းမြောက်-ရွှင်လန်း-စေသော။ အစလော
မုဒိတော သိတော။ အပ၊ ၂။ ၁၀၉။

သိတကမ္ဓ (နာ) [သိတ + ကမ္ဓ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-
ခြင်း၏-အမှု-အမူအရာ။ ကော နု ခေါ ဘဂဝါ
ဟေတု၊ သိတကမ္ဓဿ သတ္ထုနော။ အပ၊ ၁။
၂၄။ ကော ဟေတု သိတကမ္ဓဿ၊ ဗျာက-
ရောဟိ မဟာမုနေ။ နေတ္တိ။ ၁၁၇။

သိတကရဏ (နာ) [သိတ + ကရဏ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-
ခြင်းကိုပြုခြင်း။ ကော နု ခေါ ဘန္တေ ဟေတု
ကော ပစ္စယော တထာဂတဿ သိတ-
ကရဏော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၃စ၄။

သိတကာရဏ (နာ) [သိတ + ကာရဏ] ပြုံး-
ပြုံးရယ်-ခြင်း၏အကြောင်း။ အာနန္ဒတ္ထေရော
သိတကာရဏံ ပုစ္ဆိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၌။ ၁၀၉။

သိတနိရယ (ပု) [သိတ + နိရယ] သိတငရဲ။ **စတ္တာရော သိတနိရယေ ဧတေ ကတ္တာ**။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၄။

သိတပစ္စယ (ပု) [သိတ + ပစ္စယ] သိတကာရဏ-ကြည့်။ တသ ဥပါယော အနုဂစ္ဆတိ ယဒါ သိတပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတေ သောမနဿံ အဝိပ္ပဋိသာရောပိ အန္ဒေတိ။ ပေဋကော။ ၂၈၀။

သိတပါတုကမ္မ (နာ) [သိတ + ပါတုကမ္မ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-ခြင်းကို ထင်ရှားစွာပြုခြင်း။ မဂ္ဂါ သြက္ကမ္မ အညတရသ္မိံ ပဒေသေ ဌိတကောဝ သိတပါတုကမ္မံ အကာသိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၃။ သိတပါတုကမ္မံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၇။

သိတပါတုကမ္မကာရဏ (နာ) [သိတပါတုကမ္မ + ကာရဏ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-ခြင်းကိုထင်ရှားစွာ ပြုခြင်း၏ အကြောင်း။ အာယသ္မတာ အာနန္ဒတ္ထေရေန သိတပါတုကမ္မကာရဏံ ပုဋ္ဌော။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၁၉။

သိတပါတုကမ္မနိမိတ္တ (နာ) [သိတပါတုကမ္မ + နိမိတ္တ] သိတပါတုကမ္မကာရဏ-ကြည့်။ အာယသ္မတော ကပ္ပိနဿ သိတပါတုကမ္မ-နိမိတ္တံ ဝုတ္တံ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅၄။

သိတပါတုကရဏ (နာ) [သိတ + ပါတုကရဏ] သိတပါတုကမ္မ-ကြည့်။ ကော နု ခေါ ဘန္တေ သိတပါတုကရဏော ဟေတု။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၅၀။

သိတပါတုဘာဝ (ပု) [သိတ + ပါတုဘာဝ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-ခြင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း။ တေန သညာဏေန အာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘဂဝ-တော ပစ္ဆတော ဂစ္ဆမာနောပိ သိတပါတုဘာဝံ ဇာနာတိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၄။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၆၄။

သိတပိတပဘာယုတ္တပဏ္ဏုရောမဇကမ္မလ (နာ) [သိတ + ပိတ + ပဘာ + ယုတ္တ + ပဏ္ဏု-ရောမဇ + ကမ္မလ] အဖြူ, အရွှေအရောင် နှင့်ယှဉ်သော ဖျော့သောအမွေးဖြင့်-ဖြစ်-ပြုလုပ်ထား-သောကမ္မလာ။ ပဏ္ဏု (ပ) ဝိယာတိ သိတပိတပဘာယုတ္တပဏ္ဏုရောမဇ-ကမ္မလေ ၄ပိတော ဇာတိမာ မဏိ ဝိယ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၇။

သိတမတ္တ (ထီ၊ နာ) [သိတ + မတ္တ] ပြုံး-ခြင်း-ရုံ-မျှ-သက်သက်။ အလ ဝေါ ဓမ္မပ္ပမောဒိတာနံ သတံ သိတံ သိတမတ္တာယ။ အံ၊ ၁။ ၂၆၃။ သိတံ သိတမတ္တာယာတိ ---- တံ ဝေါ သိတ-မတ္တာယ အဂ္ဂဒန္တေ ဒဿေတွာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၁။ သိတမတ္တမ္ပိ အကရောန္တံ သုတ္တာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၇။ သိတ-မတ္တမ္ပိတိ မိဟိတမတ္တမ္ပိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၀၁။

သိတလပိတဂီတသဒ္ဒ (ပု) [သိတ + လပိတ + ဂီတသဒ္ဒ] ပြုံးခြင်းဖြင့် သီဆိုအပ်သော သီချင်းသံ။ အတ္တနာ ဝါ သိတလပိတဂီတသဒ္ဒံ သုဏန္တသ ---- သဝနသံသဂ္ဂေါ နာမ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂။

သိတဝိမလသမသံဟိတာဝိရဋ္ဌဝရဒသန (တိ) [သိတ + ဝိမလ + သမသံဟိတ + အဝိရဋ္ဌ + ဝရ + ဒသန] ဖြူဖွေး၍အညစ်အကြေး ကင်းစင်ကာ ညီညာပေါင်းစုအပ်သော မကြဲ, ကောင်းမွန်လှပသည့် သွားရှိသော၊ သူ။ သိတ-ဝိမလသမသံဟိတာဝိရဋ္ဌဝရဒသနာ အသိတ-နယနကေသပါသာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၉။

သိတာကာရ (ပု) [သိတ + အာကာရ] ပြုံး-ပြုံးရယ်-ခြင်း၏-အမူအရာ-ပုံ။ သေဋ္ဌဘရိယံ ပဏ္ဏောသာပေတွာ သိတာကာရံ ဒဿေတွာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၃၇၂။

သိတ္တ၁ (တိ) [သိဒ + တ။ သိ၎တိ-မှ။ သွိန္ရ-သ်။ သိ၎ကာ, သိန္ရ-ပြာ။] ပြုတ်-ပြုတ်ဖြော-အပ်သော။ **အတ္တနော သိတ္တပတ္တာနိ** မယ္ဒ ဒဿတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၃၉။

သိတ္တ၂ (တိ) [သိစ + တ။ သိ၌တိ-မှ။ သိတ္တ-သ်။ သိတ္တ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ရေလောင်း-သွန်းလောင်း-အပ်သော။ (၂) သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-အပ်သော။ (၃) သွန်-ပက်ထုတ်-ပစ်အပ်သော။ (၄) လောင်းထည့်-ထည့်သွင်း-အပ်သော။ (၁) **အမ္ဘော စ** သိတ္ထော၊ သမဏော စ နှာပိတော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၈၈။ (၂) **နဂရဝီထိယော** သိတ္တသမ္မဋ္ဌာ သမုဿိတဒ္ဓဇပဋာကာ ---- ကာရေတ္တာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၂၀၀။ **အဟိ** နာမေသ ဗဟိ သိတ္တ-သမ္မဋ္ဌေ ဌာနေ နာဘိရမတိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၁။ ဥဒဂ္ဂမေယေန နဝေန သိတ္တာ (ထေရ၊ ၂၄၃) တိ ပဌမုပ္ပန္နေန ဥဋ္ဌာရေန မဟတာ ပါဝုသ-မေယေန အဘိပ္ပဝုဋ္ဌာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၇။ (၃) **သိတ္တာ** တေ လဟုမေဿတိ (ဓမ္မ။ ၆၆) တိ ယထာ ဟိ ---- ဥဒကဿ သိတ္တတာယ သိတ္တာ သလ္လဟုကာ ဟုတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၄။ (၄) **အဘိသိတ္တော** ရာဇပုတ္တော ရဇ္ဇံ ကာရေသိ။ သုတ္တနိ။ ၆၊ ၁။ ၅၃။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၁၆၄။

သိတ္တပတ္ထ (နာ) [သိတ္ထ + ပတ္ထ] ပြုတ်-ပြုတ်ဖြော-အပ်သော-အရွက်-သစ်။ **သိတ္တ**$^{\circ}$-ကြည့်။

သိတ္တသမ္ဋ္ဌာန (နာ) [သိတ္ထ + သမ္ဋ္ဌ + ဌာန] သွန်းဖြန်း-ဆွတ်ဖြန်း-ပက်ဖြန်း-အပ်, တံမြက်စည်းလှည်းအပ်-သော-အရပ်-ဌာန။ **အဟိ** နာမ ဗဟိ **သိတ္တသမ္ဋ္ဌာနေ** နာဘိရမတိ။ **အဘိ**၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၁။

သိတ္ထ$^{\circ}$ (နာ) [သိစ + ထက်။ သေစတီတိ **သိတ္ထံ**၊ **မမ**ုစ္ဆိ**ဋ္ဌ**ံ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၈၈။ **သိ**ု**ဏ**ိ ကွ**ရ**ကိ (ပ**ဋ**ရကိ) **တ**ိ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**ံ။ ကပ**ွ**ဒ္ဒ**ုမ**။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**-**သ**်။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**-**ပ**ြာ၊ **အ**ဒ္ဓ**မ**ာ**ဂ**ဓီ။] (၁) ထမင်း-ဆွမ်း-လုံး။ (၂) ပျားဖယောင်း။ (၁) **တေ**န **ခ**ေါ **ပ**န **သ**မ**ယ**ေန **ဆ**ဗ္ဗ**ဂ**ိ**ယ**ာ **ဘ**ိ**က**္ခ**ူ**။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**ာ**ဝ**ကာ**ရ**ကံ **ဘ**ုဥ**ဇ**ိ**ဏ**ိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၅၇။ ဧ**ကမ**ေကံ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**ံ **က**မ္ဘ**သ**တေန **နိ**ဋ္ဌာ**ယ**တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၃။ (၂) **သ**ိ**တ**ိ**ထ**တေ**လ**-**က**ေန **က**ေ**သ**ေ **သ**ြ**သ**ဏ္ဍ**ဏ**ိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၄၂။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**တေ**လ**ကေ**နာ**တိ **မ**ခု**သ**ိ**တ**ိ**ထ**ကနိ**ယ**ျာ-**သ**ာ**ဒ**ီ**သ**ု **ယ**ေန **က**ေ**နစ**ိ **စ**ိ**ဏ**္ဍ**လ**ေန။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၄၅။

သိတ္ထ$^{\circ}$(တိ) [**သ**ာ**သ** + **တ**] **ဆ**ုံ**မ**အ**ပ**်**သ**ော၊ **သ**ူ။ **သ**ာ**သ**ီ**ယ**တိ**တ**ိ **သ**ိ**တ**ော။ **နိ**ရုတ္တိ။ ၇၄၉။ **သ**ိ**ဒ**္ဓ$^{\circ}$-ကြည့်။

သိတ္ထက (နာ) [**သ**ိ**တ**ိ**ထ** + **က**] (၁) (ထ**မ**င်း-**ဆ**ွ**မ**်း-**လ**ုံ**ခ**ွ**ဉ**်**စ**ပ်**၍** **ပ**ည**တ**်**အ**ပ်**သ**ော) **သ**သ**သ**ိ**တ**ိ**ထ**ကသ**ိ**ကျ**ာ**ပ**ုဒ်။ (၂) ပျားဖယောင်း၊ ဖယောင်း။ (၁) **သ**ာ**မ**ိ**သ**ံ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**ကေ**နစ**။ ဝိ၊ ၅။ ၅၄။ (၂) **တ**ေ**လ**သ**ဏ္ဍ**ေ**ဟ**ီ (**ထ**ေ**ရ**။ ၃၄၁) **တ**ိ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**-**တ**ေ**လ**ေ**နစ**ိ **ဝ**ါ **ဥ**ဒ**က**တေ**လ**ေ**နစ**ိ **ဝ**ါ **သ**ြ**သ**ဏ္ဍ**ဏ**ိ-**တ**ေ**ဟ**ီ။ **ထ**ေ**ရ**၊ **၆**၊ **၂**။ **၃**၆**၄**။

သိ**တ**ိ**ထ**ကတေ**လ** (**နာ**) [**သ**ိ**တ**ိ**ထ** + **တ**ေ**လ**] **ဖ**ယောင်**ဖ**ြ**ဉ**်**ရ**ောစ**ပ**်**အ**ပ်**သ**ော**ဆ**ီ၊ **ဖ**ယောင်**ဆ**ီ။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ**က (**၂**) **က**ြ**ည**့်။

သိ**တ**ိ**ထ**ဂ**ဏ**နာ (**ထ**ီ) [**သ**ိ**တ**ိ**ထ** + **ဂ**ဏ**နာ**] **ထ**မင်**လ**ုံ**အ**ရ**အ**တ**ွ**က**်။ **တ**ဿ**ီ** **ပ**ိ**ဏ**္ဍ**ေ** **သ**ိ**တ**ိ**ထ**ဂ**ဏ**နာ**ယ** **ရ**ည**ော** **ဘ**တ**တ**ပ**စ**နကာ**လ**ေ **တ**တ**တ**ကေ **တ**ဏ္ဍ**လ**ေ **ဟ**ရ**ယ**ျာ**သ**ိ။ **ဓ**မ္ဓ၊ **၆**။ **၂**။ **၁**၇**၂**။

သိ**တ**ိ**ထ**တေ**လ**က (**နာ**) [**သ**ိ**တ**ိ**ထ** + **တ**ေ**လ**က] **ဖ**ယောင်**ဆ**ီ၊ **ဖ**ယောင်**ဖ**ြ**ဉ**်**ရ**ောစ**ပ**်**အ**ပ်**သ**ော**ဆ**ီ။ **သ**ိ**တ**ိ**ထ** (**၂**) **က**ြ**ည**့်။

သိတ္ထာဝကာရက် (ကြို၊ ဝိ) [သိတ္ထ + အာ + ကိရ + ဏ္ဍ + အံ] ဆွမ်းလုံးကို ဖြန့်ကြဲ၍ ဖြန့်ကြဲ၍။ နိ သိတ္ထာဝကာရက် ဘုဠိသာမီတိ သိက္ခာ ကရဏီယာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၅၇။ သိတ္ထာဝကာရကန္တိ သိတ္ထာနိ အာဝကိရိတွာ အာဝကိရိတွာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၆။ "အာဝကိရိတွာ"တိ ဣမိနာ သိတ္ထာဝ-ကာရကန္တိ ဇတ္ထ အာဝပုဗ္ဗော ကိရဓာတုယော၀၊ နိ ကရဓာတူတိ ဒသ္သေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၁၃၆။

သိတ္ထာဝကာရကသိက္ခာပဒ (နာ) [သိတ္ထာဝကာရက + သိက္ခာပဒ] သိတ္ထာဝကာရကသိက္ခာပုဒ်၊ ဆွမ်းလုံးကို ပြန့်ကြဲအောင် စားခြင်းကြောင့် ပညတ်အပ်သောသိက္ခာပုဒ်။ ကခ်ီ။ ၃၂။

သိတ္ထောဒက (နာ) [သိတ္ထ + ဥဒက] (ကျက်-ချက်-ပြီးသော) ဟျားဖယောင်းရည်။ သိတ္ထော-ဒကေန ဝါတိ စ ပဏ္ဍမဓုသိတ္ထောဒကံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၁။

သိထိလ (တိ) [သဟ + ထိလ။ သ၆ + ဏ္ဍလ။ သဟ ခမာယံ။ သဟိ သ သိထတ္တံ၊ သဟိတုမလန္တိ။ သိထိလံ။ အဒဠံ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁ဓ၁။ သ၆ေန ဝါ သာ၆ေယျေန အာဒိဏ္ဍော သိထိလော၊ (သ၆ိလ-သိထိလ)။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဂိထိလ-သံ။ သိပိလ-ပြာ၊ အ၆ုမာဂဓီ။ နိ၊ ဓာတု။ ၇၃-၆ကား သထလ၊ သ၆ိလ-ဟု ပြသည်။] (၁) လျှော့ရဲ-မတင်းကြပ်-သော။ (၂) လျှော့လျှော့ရဲရဲ-ပြု-ယူ-အပ်သော၊ လျှော့ရဲစွာယူခြင်းဖြင့် ပြုအပ်သော။ (၃) လျှော့ရဲ-လျှော့ပါး-သော အခြင်းအရာရှိသော၊ လျှော့ပါးပုံပေါ်သော။ (၄)(နှူးညံ့-ပျော့ပျောင်း-သော-လေသံ-ဝစီပယောဂ-ဖြင့်ရွတ်ဖတ်အပ်သည့် "က, ဂ၊ စ, ဇ၊ ၆, ၃၊ တ, ဒ၊ ပ, ဗ " ဟူသော) သိထိလအက္ခရာ ၁၀-လုံး။ တနည်း "က, ဂ, ၈၊ စ, ဇ, ဉ ၊ ၆, ၃, ဏ၊ တ, ဒ, နာ၊ ပ, ဗ, မ" ဟူသော သိထိလအက္ခရာ ၁၅-လုံး။ (၅) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်းဖြင့်-ယူ-ဆောက်တည်-အပ်သော။ (၁) လျှော့ရဲ-မတင်းကြပ်-သော။ သိထိလမာရ္ဘာ (ထေရ။ ၃၆၃) တိ သိထိလံ ကတွာ ဝိရိယံ အကတွာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၄၉၁။ သိက္ခာယ အာဒရဘာ၀ါ-ဘာ၀တော သိထိလံ အဒ၆ံ ဂဏ္ဍန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁။ သိက္ခာယ အဂါရ၀-ဘာ၀တော သိထိလံ အဂါ၆ံ ဂဏ္ဍန္တိ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၃။ (၂) လျှော့လျှော့ရဲရဲ-ပြု-ယူ-အပ်သော၊ လျှော့ရဲစွာယူခြင်းဖြင့် ပြုအပ်သော။ သိထိလော ဟိ ပရိဗ္ဘာဇော (သံ၊ ၁။ ၄၆) တိ သိထိလဂဟိတာ ပ၀ဋ္ဋော။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၀၀။ သိထိလ (ဓမ္မ။ ၅၈) နှင့် သြလီယိတွာ ကရဏေန သိထိလဂါဟံ ကတွာ ကတံ ယံကိ၆ို ကမ္မံ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၂။ သိထိလော (ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၈၄) တိ သြလီယိတွာ ကရဏေန သိထိလ၇ါဟေန ကတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၈၆။ (၃) လျှော့ရဲ-လျှော့ပါး-သောအခြင်းအရာရှိသော၊ လျှော့ပါးပုံပေါ်သော။ သိထိလ (သံ၊ ၁။ ၇၇) နှင့် နအာယသာဒိ၀န္ဓနံ ဝိယ ဏ္ဍရိယာ၀ထံ နိ၀ါရေတွာ ၆ိတံ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၅။ သိထိလန္တိ သိထိလာကာရံ၊ နပုန သိထိလံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၁။ (၄) နှူးညံ့-ပျော့ပျောင်း-သော-လေသံ-ဝစီပယောဂ-ဖြင့် ရွတ်ဖတ်အပ်သည့် "က, ဂ၊ စ, ဇ၊ ၆, ၃၊ တ,ဒ၊ ပ, ဗ"ဟူသော) သိထိလ အက္ခရာ ၁၀-လုံး။ ဇတ္ထ ဟိ သိထိလံ နာမ ပ၆္ဆသု ဝဏ္ဏေသု ပ၆မတတိယံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၉၇။ ဝိ၊ ဝိနိ၆္ဆယ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၆။ ဝဏ္ဏေသု ပ၆မတတိယံ သိထိလံ။ နိ၊ သုတ္တ။ ၁၄။ တနည်း- "က, ဂ, ၈၊ စ, ဇ, ဉ ၊ ၆, ၃, ဏ၊ တ, ဒ, နာ၊ ပ, ဗ, မ" ဟူသော သိထိလ

အက္ခရာ ၁၅-လုံး။ မုဒုနာ ဝစီပယောဂေန ဝတ္ထုဗွာ ဝဂ္ဂပဌမတတိယပဉ္စမာ သိထိလာ နာမ။ နိရုတ္တိ။ ၆။ (၅) ကောက်ကျစ်-စဉ်းလဲ-ခြင်းဖြင့်-ယူ-ဆောက်တည်-အပ်သော။ သထေန ဝါ သာထေယျေန အာဒိဏ္ဏော သိထိလော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၇။

သိထိလကရဏာ (နာ) [သိထိလ + ကရဏာ] လျော့လျော့ရဲရဲ-လျော့ရဲစွာ-ပြုခြင်း။ ဗောဓိ-သတ္တာနံ ဟိ သိထိလကရဏံ နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄။ သိထိလကရဏန္တိ သိထိလကိရိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ "ဗန္ဓေ သံဂေါ"တိ ဝစနံ ဓနိတသ သိထိလကရဏံ နာမ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၄၇။ ဝိ၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၇။

သိထိလကရဏာပ(ပ္ပ)ယောဇန (တိ) [သိထိလကရဏာ + ပယောဇန] လျော့လျော့-လျော့ရဲအောင်-ပြုခြင်းဟူသောအကျိုးရှိသော။ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇေသု သိထိလကရဏာပ(ပ္ပ)ယော-ဇနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၉။

သိထိလကရဏာဝိဝေစန (နာ) [သိထိလကရဏာ + ဝိဝေစန] လျော့လျော့-လျော့ရဲစွာ-ပြုခြင်းမှ ကင်းဆိတ်ခြင်း။ တတော စ နေသံ မိစ္ဆာ-ဂါဟတော သိထိလကရဏာဝိဝေစနေဟိ အတ္တနော ဒေသနာယ ကိစ္စကာရိတံ, အဝိတထဗ္ဗ ဒီပေတိ ဓမ္မရာဇာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၀။

သိထိလကရဏာသမနန္တရ (ဗျ) [သိထိလကရဏာ + သမနန္တရ] လျော့လျော့-လျော့ရဲစွာ-ပြုခြင်း၏အခြားမဲ့၌။ အထာတိ ဂဟဏာသ သိထိလ-ကရဏာသမနန္တရမေဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။

သိထိလကိရိယ (ထီ၊ နာ) [သိထိလ + ကိရိယ] သိထိလကရဏာ-ကြည့်။

သိထိလဂဟိတ (တိ) [သိထိလ + ဂဟိတ] လျော့လျော့ပြုအပ်-လျော့ရဲစွာယူခြင်းဖြင့် ပြုအပ်-သော။ သိထိလ (၂) ကြည့်။

သိထိလဂါ(ဂ္ဂါ)ဟ (ပု) [သိထိလ + ဂါဟ] လျော့လျော့-လျော့ရဲစွာ-ယူခြင်း။ သိထိလ (၂) ကြည့်။

သိထိလဂ္ဂဟဏာ (နာ) [သိထိလ + ဂဟဏာ] သိထိလဂါ (ဂ္ဂါ) ဟ-ကြည့်။ သာထလိကာ (အံ၊ ၁။ ၄၆၅) တိ တိသော သိက္ခာ သိထိလဂ္ဂဟ-ဏေန ဂဏ္ဍနကာ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၂။

သိထိလဓနိတာဒိအက္ခရပါရိပူရီ (ထီ) [သိထိလ + ဓနိတ + အာဒိ + အက္ခရ + ပါရိပူရီ] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသော အက္ခရာတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သိထိလဓနိတာဒိအက္ခရပါရိ-ပူရိယာ စ ပဒဗျဉ္ဇနသ ပရိမဏ္ဍလတာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၈၆။

သိထိလဓနိတာဒိဒသဝိဓ (တိ) [သိထိလဓနိတာဒိ + ဒသဝိဓ] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသော ဆယ်ပါးအပြားရှိသော။ ဗျဉ္ဇနံ သိထိလဓနိ-တာဒိဒသဝိဓံ ဗျဉ္ဇနဝိဓာနဉ္စ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၉။

သိထိလဓနိတာဒိဒသဝိဓဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိသမ္ပန္န (တိ) [သိထိလဓနိတာဒိဒသဝိဓ + ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ + သမ္ပန္န] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသည့်ဆယ်ပါး အပြားရှိသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံသော။ သိထိလဓနိတာဒိဒသဝိဓဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နံ ကဏ္ဌတာလုသြဋ္ဌာဒိပဉ္စဋ္ဌာနေ ယဒ္ဓေတ္တာ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၂။

သိထိလဓနိတာဒိဗျဉ္ဇန (နာ) [သိထိလဓနိတာဒိ + ဗျဉ္ဇန] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသော-ဗျည်း-အက္ခရာ။ သိထိလဓနိတာဒိဗျဉ္ဇနာနိ ယသ်၊

တာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁။

သိထိလဓနိတာဒိဗျဥ္ဇနပရိပုဏ္ဏာ (တိ) [သိထိလဓနိတာဒိဗျဥ္ဇန + ပရိပုဏ္ဏာ] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသော-ဗျည်း-အက္ခရာ-တို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ ဗျဥ္ဇနသမ္ပတ္တိ နာမ သိထိလဓနိတာဒိ-ဗျဥ္ဇနပရိပုဏ္ဏာယ မာဂဓိကာယ ---- သမ္ပန္န-ဗျဥ္ဇနတာတိ အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။

သိထိလဓနိတာဒိဗျဥ္ဇနလက္ခဏသမ္ပန္န (တိ) [သိထိလဓနိတာဒိဗျဥ္ဇန + လက္ခဏ + သမ္ပန္န] သိထိလ, ဓနိတအစရှိသော-ဗျည်း-အက္ခရာ-အမှတ်အသား-လက္ခဏာ-နှင့်ပြည့်စုံသော။ နဟိ သက္ကာ သိထိလဓနိတာဒိဗျဥ္ဇနလက္ခဏ-သမ္ပန္နံ တသ္မိံ ခဏေ ကမ္မဝါစံ ဒသ္သေတုံ၊ ဝိမုတ္တဒေါသာဒီသု ပတနတော။ ဝဇိရ။ ၄၄၁။

သိထိလဓနိတာဒိဘေဒ (တိ) [သိထိလဓနိတာဒိ + ဘေဒ] သိထိလဓနိတစသည် အပြားရှိသော။ သိထိလဓနိတာဒိဘေဒေ ဒသသု ဗျဥ္ဇနေသု။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၇၁-၂။

သိထိလပူရိတ (တိ) [သိထိလ + ပူရိတ] လျော့လျော့ ပြည့်စေအပ်သော။ သိထိလ-ဗန္ဓါယ ထဝိကာယ သိထိလပူရိတေ ဝါ ဘာဇနေ ရူပဂဏနာယ အာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၂၇၀။

သိထိလဗန္ဓ (တိ) [သိထိလ + ဗန္ဓ] လျော့လျော့ ဖွဲ့အပ်သော။ သိထိလပူရိတ-ကြည့်။

သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလသဏ္ဌာန (တိ) [သိထိလဗန္ဓ + တဏ္ဍုလ + သဏ္ဌာန] လျော့လျော့-ဖွဲ့-ထုပ်-အပ်သော ဆန်၏ သဏ္ဌာန်ရှိသော။ သဏ္ဌာနတော ပရိဿာဝနေ သိထိလဗန္ဓ-တဏ္ဍုလသဏ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၄၅။

သိထိလဗန္ဓ (တိ) [သိထိလ + ဗန္ဓ] သိထိလဗန္ဓ-ကြည့်။ တသ္မာ သိထိလဗန္ဓဿ အန္တရန္တရာ ပက္ခိပိတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၁။

သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလ (ပု) [သိထိလဗန္ဓ + တဏ္ဍုလ] လျော့လျော့-ဖွဲ့-ထုတ်-အပ်သော ဆန်။ ဥဒရိယံ ပရိဿာဝနေ သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလံ ဝိယ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၀။

သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလသဏ္ဌာန (တိ) [သိထိလဗန္ဓ-တဏ္ဍုလ + သဏ္ဌာန] သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလ-သဏ္ဌာန-ကြည့်။ သဏ္ဌာနတော ပရိဿာဝနေ သိထိလဗန္ဓတဏ္ဍုလသဏ္ဌာနံ။အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၀။

သိထိလဗန္ဓန (တိ) [သိထိလ + ဗန္ဓန] လျော့သော အဖွဲ့ရှိသော။ ဘိန္နံ နာဝန္တိ သိထိလဗန္ဓနံ နာဝံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၆၇။ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓန (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၈) နှိ ပရိပါကေန သိထိလဗန္ဓနံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၁၀။

သိထိလဘာဝကရဏ (နာ) [သိထိလဘာဝ + ကရဏ] လျော့သည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်း။ အဂ်ါနံ သိထိလဘာဝကရဏာဒိနာ ---- ဟောတု။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၀၂။

သိထိလဘူတပါသ (ပု) [သိထိလဘူတ + ပါသ] လျော့လျော့ဖြစ်သော ကျော့ကွင်း။ သိထိလ-ဘူတပါသံ ထဒ္ဓတရံ ဗန္ဓိတ္တာ ၄ပေတိ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၂၃၂။

သိထိလမူလ (တိ) [သိထိလ + မူလ] လျော့သော-အမြစ်-အရင်း-ရှိသော။ အလောစယိ (ထေရ။ ၂၇၀) နှိ တာဒိသစ္ဆာရိကာပကေ္ခ ပေန သိထိလမူလံ ကေသမသုံ အဂ်ုလိဟိ လုဗ္ဘ-ပေသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။၁၄။

သိထိလယတိ (နာမ၊ ကြို) [သိထိလ + ဏယ + တိ။ ဂိထိလယတိ-သံ။ သိပိလေက္ခ-ပြာ။ သိဌိလက္ခ-အဒ္ဓမာဂမီ။] လျှော့ရဲအောင်ပြု-လျှော့ရဲစေ-အားလျှော့-၏။ ပုန တန္ဒိသေဓယ ဝိရိယံ သိထိလယတော အတိလီနဝိရိယံ ဥပ္ပန္နံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၁။

သိထိလဝဋ္ဋက (တိ) [သိထိလ + ဝဋ္ဋက] လျှော့လျှော့-ကျစ်-လိမ်-လွန်း-အပ်သော။ သိထိလဝဋ္ဋကာယ ရဇ္ဇုယာ အန္တရေပိ ပုပ္ပါနိ ပဝေသေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၁။

သိထိလဝဋ္ဋတ (တိ) [သိထိလ + ဝဋ္ဋတ] သိထိလဝဋ္ဋက-ကြည့်။ သိထိလဝဋ္ဋတာ ဝါ ရဇ္ဇုဝဋ္ဋအန္တရေ ပုပ္ပပ္ပဝေသနတ္ထာယ ဧဝံ ဗန္ဓာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၀၁။

သိထိလဝဏ္ဏ (တိ) [သိထိလ + ဝဏ္ဏ] လျှော့ရဲသော အညှာရှိသော။ ပရိပါကဂတာနံ သိထိလဝဏ္ဏာနံ ပနသဖလာဒိပက္ကာနံ ပစ္စုသ-ကာလေ ဝဿံ ပတိဿန္တိ။ မဟာနိ။ ၆။ ၂၁၆။

သိထိလဝါစာ (တိ) [သိထိလ + ဝါစာ + အ] လျှော့-ငြိကပ်-ချော့မြူပင့်မြှောက်-သောစကား ရှိသော၊ သူ။ သိထိလဝါစတာ (မဟာနိ။ ၃၀၃) တိ အလ္လိယဝစနတာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇၀။

သိထိလဝါယာမဘာဝ (ပု) [သိထိလ + ဝါယာမ + ဘာဝ] လျှော့ရဲသောလုံ့လ, ဝီရိယရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဒုရက္ခာတေ ဟိ ဓမ္မဝိနယေ ဒုပ္ပဋိပတ္တိ-နမဟာသာဝဇ္ဇာ မိစ္ဆာဘိနိဝေသသ သိထိလ-ဝါယာမဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၂၉။

သိထိလဝီရိယ (တိ) [သိထိလ + ဝီရိယ] (၁) လျှော့ရဲသော-လုံ့လ-ဝီရိယ-ရှိသော။ (နာ) (၂) လျှော့ရဲသော-လုံ့လ-ဝီရိယ။ (၁) တတောတိ သိထိလဝီရိယတ္တာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၅၁။ (နာ) (၂) သိထိလမာရဏ္ဌာ (သံ၊ ၁။ ၄၆၆) တိ သိထိလ-ဝီရိယံ ပဝတ္တေတွာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၆။

သိထိလဝုတ္တိ (တိ) [သိထိလာ + ဝုတ္တိ] လျှော့ရဲသောဖြစ်ခြင်းရှိသော။ ဒုဋ္ဌေဒနတ္ထေန သတိပိ ဒဠ္ဌဘာဝေ သိထိလဝုတ္တိတံ တသ ဒီပေတုံ "ဗန္ဓနဘာဝမ္ပိ"တိအာဒိမာဟ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၃၇။

သိထိလဝေဌိတ (တိ) [သိထိလ + ဝေဌိတ] လျှော့လျှော့ရစ်ပတ်အပ်သော။ သိထိလဝေဌ-တာသု ဧဝံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၁။

သိထိလသဒ္ဒ (ပု) [သိထိလ + သဒ္ဒ] သိထိလ-သဒ္ဒါ။ သိထိလ-သဒ္ဒေန ဝါ သမာနတ္ထသ သာထလ-သဒ္ဒသ ဝသေန "သာထလိ-ကာ"တိ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၊ ၁၉၃၊ ၃၃၈။

သိထိလသမာစာရ (တိ) [သိထိလ + သမာစာရ] လျှော့ရဲ-မထက်သန်-သောအကျင့်ရှိသော၊ သူ။ ဒလိဒ္ဒသမာစာရော၊ သိထိလသမာစာရောတိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၂။

သိထိလဟနု (ပု) [သိထိလ + ဟနု] သိထိလဟနု မည်သော အတောင်ရှိသော သတ္တဝါ၊ နှံကောင် သတ္တဝါ။ မောရသ ယဒိ ဝါ သိထိလ-ဟနုနော။ မ၊ ၂။ ၉၃။ သိထိလဟနုနောတိ ဧဝံ နာမကသ ပက္ခိနော။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၀။ သိထိလဟနု နာမ ဒတ္တာ ကဏ္ဏော ပတဂ်ေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၆။

သိထိလာကာရ (တိ) [သိထိလ + အာကာရ] သိထိလ (၃) အနက်ကြည့်။

သိထိလာဒိဘေဒ (တိ) [သိထိလ + အာဒိ + ဘေဒ] သိထိလစသည် အပြားရှိသော။

သိထိလာဒိဘေဒေသု ဗျဥ္ဇနေသု ---- ဒမိဠ-ဘာသာ ဝိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၈။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၅။

သိထိလာဗန္ဓ (တိ) [သိထိလ + အာဗန္ဓ] လျော့လျော့-ဖွဲ့.စပ်-ဖွဲ့.စည်း-ဖွဲ့.ချည်-အပ်သော။ ဇလ္ဒရောတိ သိထိလာဗန္ဓော။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၂၀။

သိထိလီကတ (တိ) [သိထိလ + ကတ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈-ဖြင့် ဘူဓာတ်, ကရဓာတ်နှောင်းရာ၌ ဤ-လာ။ ဗျန္ဇိဘူတ၊ ယာနီကတ-တို့ကဲ့သို့။] လျော့ရဲ-လျော့ပါး-အားနဲ-အောင်ပြုအပ်သော။ တေန တေန မဂ္ဂေန သိထိလီ-ကတပါရိပန္ဓကတ္တာ ပဟီနပါရိပန္ဓကတ္တာ စ တံ တံ သမာပတ္တိ ဥပ္ပါဒေန္တိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၄၃။ အဂ်ါနံ သိထိလီဘာဝါ။ ပဋိသं၊ ၁။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၃။

သိထိလီကတပါရိပန္ဓက (တိ) [သိထိလီကတ + ပါရိပန္ဓ + က?] လျော့ရဲ-လျော့ပါး-လျော့ညံ့-အားနဲ-အောင်ပြုအပ်ပြီးသည့် ကိလေသာတည်းဟူသော ဘေးရန်ရှိသော။ သိထိလီ-ကတ-ကြည့်။

သိထိလီကတ္တာ (ကြို၊ ဝိ) [သိထိလ + ကရ + တ္တာ။ ကရဓာတ်နှောင်းရာ၌ ဤ-လာ။] လျော့ရဲ-လျော့ပါး-လျော့ညံ့-အားနဲ-အောင်ပြု၍။ သတိသမာဓိပညာဟိ ဒေါသေ သိထိလီ-ကတ္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၇၀။

သိဒတိ (ကြို) [သိဒ + အ + တိ။ သွေ့ဒတေ-သံ။] ချွေးထွက်-လွတ်-လွတ်စေ-စေးကပ်-စိုစွတ်-တွေဝေ-ချက်ပြုတ်-ပေါင်းတင်-နစ်မြုတ်-၏။ သိဒ မောစနေ။ သိဒတိ။ သေဒေါ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၉၅။ သိဒေါ တု မောစနသ္မေဟ-မောဟပါကသီဒေ။ ဓာတ္တတ္ထ။ ၄၀၀။

သိဒ္ဓ° (တိ) [သိဓ + တ။ (သိဒ + တ။ သိဇ္ဈတိ-မှ။ P.T.S)သိဇ္ဈတိ-မှ။ သိဒ္ဓ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။ သိဒ-ပါကေ။ ဓာန်။ ၁၀၅၀။ သိဒ္ဓ-ပဏ္ဏေ။ သဒ္ဒတ္ထစိန္တာမဏိ။] (၁) ချက်အပ်-ကျက်-ပြီးသော။ (၂) ပြုတ်-ရေနွေးဖြော-အပ်ပြီးသော။ (၁) အသိဒ္ဓဒုသိဒ္ဓါနံ ဘုကာဒီနံ ဂန္ဓော အာမ-ကဂန္ဓော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၆။ ပဏ္ဏောဒနောတိ သိဒ္ဓဘတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅။ (၂) အသိဒ္ဓဘောဇနောတိ နှ တေ ကိဠိ အမ္ဘာကံ ကန္ဒမူလံ ဝါ ပဏ္ဏံ ဝါ သေဒိတံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၁၂။

သိဒ္ဓ² (တိ) [သိဓ + တ။ အဏိမာဒိဂုဏောပေ-တတ္တာ သိဇ္ဈန္တိ ဧတသ္မာ ယထိစ္ဆိတာ အတ္ထာတိ သိဒ္ဓေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၃။ သိဓ နိပ္ဖတ္တိယံ၊ သိဇ္ဈိတ္ထာတိ သိဒ္ဓေါ။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၀။ သိဒ္ဓိ + ဏ။ သိဒ္ဓ-သံ၊ ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-သော။ (၂) ပြည့်စုံသော။ (၃) ထင်ရှားသော။ (၄) တရားကျင့်ပြီး-သိဒ္ဓိပေါက်ရောက်-တန်ခိုးသတ္တိနှင့်ပြည့်စုံ-သော။ (၅) ပြီး-ပြည့်စုံ-ရာဖြစ်သော၊ ကာလ။ (ပု) (၆) သိဒ္ဓနတ်မျိုး။ (၇) တည်ထား-အမှန်ဟုယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-ဌပနာ-ပဋိညာ-စကား။ (၈) သိဒ္ဓ-မည်သောရွာ။ (၁) ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-သော။ သော တာဝတကေန သိဒ္ဓေါ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၇။ သိဒ္ဓတ္ထောသ္မိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅) တိ နိပ္ပန္နတ္ထောသ္မိ၊ မနောရထော မေ မတ္ထကံ ပတ္တောတိ မညသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၃၀၁။ ပစ္စ-ယုပ္ပန္နမမ္မသ ပုရေတရံ သိဒ္ဓဘာဝေ သတိ ပစ္စယမမ္မသ ပစ္ဆာဇာတတာတိ ဝုတ္တံ "ပုရေ-ဇာတာန"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။ သိဒ္ဓါ ဝါ (ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၇) တိ ဖလဘာဝေန နိပ္ပန္နာ

ဇ၀။ ပဋိသံ၊ ဂဏ္ဌိ။ ၁၄၃။ (၂) ပြည့်စုံသော။ သိဒ္ဓတ္ထ-ထောင့်ကွင်းကြည့်။ (၃) ထင်ရှားသော။ သိဒ္ဓ-နိ၀ရဏ-ကြည့်။ (၄) တရားကျင့်ပြီး-သိဒ္ဓိပေါက်ရောက်-တန်ခိုးသတ္တိနှင့်ပြည့်စုံ-သော။ ဝိဇ္ဇာရေသိဒ္ဓသမဏတာပသ-ဂဏာခိ၀ုဋ္ဌေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၅။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၄၉။ (၅) ပြီး-ပြည့်စုံ-ရာဖြစ်သော၊ ကာလ။ သိဒ္ဓကာလ-ကြည့်။ (ပု) (၆) သိဒ္ဓ-နတ်မျိုး။ သုပဏ္ဏာ သိဒ္ဓါ ဝိဇ္ဇာရာ။ မိလိန္ဒ။ ၂၅၉။ သိဒ္ဓေါ ဘူတော စ ဂန္ဓ္ဗော။ ဓာန်။ ၁၃။ သိဒ္ဓါဒယော ဣမေ ဒေ၀ယောနိယော ဒေ၀ပွဘ၀ါ ဒေ-၀ံသာ ဇတေသမုပ္ပတ္တိယံ ဒေ၀ါနမေ၀ အာဒိ-ကာရဏတ္တာ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၃။ (၇) တည်ထား-အမှန်ဟုယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-ဌပနာ-ပဋိညာ-စကား။ သိဒ္ဓံ သာ၀ဏ်။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၂။ (၈) သိဒ္ဓမည်သောရွာ။ သိဒ္ဓဂါမပရိ၀ေဏ-နိ၀ါသိ-ကြည့်။

သိဒ္ဓကာလ (ပု) [သိဒ္ဓ + ကာလ] ပြီး-ပြည့်စုံ-ရာဖြစ်သောကာလ။ သိဒ္ဓ၂ (၅) ကြည့်။

သိဒ္ဓဂါမပရိ၀ေဏနိ၀ါသီ (တ) [သိဒ္ဓ + ဂါမ + ပရိ၀ေဏ + နိ၀ါသီ။ ထီ-ဌ --- နိ၀ါသိနီ။] သိဒ္ဓဂါမ-သိဒ္ဓရွာ-ကျောင်းတိုက်ဌ-နေထိုင်-သီတင်းသုံး-လေ့ရှိ-တတ်-သော၊ သူ။ အာယာ-စိတော သိဒ္ဓဂါမပရိ၀ေဏနိ၀ါသိနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၃၅။

သိဒ္ဓတ္ထ (တ) [သိဒ္ဓ + အတ္ထ။ သိဒ္ဓေါ အတ္ထော ယဿ သိဒ္ဓတ္ထော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိဒ္ဓေါ အတ္ထော ယဿ သိဒ္ဓတ္ထော။ ထောမ။ သိဒ္ဓေါ ပရိ-ပုဏ္ဏော သဗ္ဗညုတညာဏာဒိဂုဏသခ်ါတော အတ္ထော ပယောဇနံ ယဿ ဘဂ၀တော သောယံ သိဒ္ဓတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၄၂။ သဗ္ဗ-လောကဿ အတ္ထသိဒ္ဓိကရတ္တာ သိဒ္ဓတ္ထော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၅-၁။ သဗ္ဗလောကဿ အတ္ထသိဒ္ဓိ-ကရတ္တာ သိဒ္ဓတ္ထော။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၆၆။ သဗ္ဗေသံ ၀ါ လောကာနံ သိဒ္ဓါ အတ္ထာ ဇတေန ဟေတု-ဘူတေနာတိ သိဒ္ဓတ္ထော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၄။ သိဒ္ဓါ အတ္ထာ အသ္မိန္တိ သိဒ္ဓတ္ထော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၅၀-၁။ သဗ္ဗလောကဿ သိဒ္ဓေါ အတ္ထော အသ္မိ အတ္ထီတိ သိဒ္ဓတ္ထော။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၄၉။ သိဒ္ဓါထ-သံ။ သိဒ္ဓတ္ထ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ပြီးပြီးသောအကျိုးရှိသော။ (ပု) (၂) (ဤကမ္ဘာမှ ၉၄-ကမ္ဘာထက်ဌ ပွင့်တော်မူသော) သိဒ္ဓတ္ထ ဘုရား၊ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်။ (၃) (သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ အလောင်းလျာ) သိဒ္ဓတ္ထဘုရားလောင်း။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား။ (၄) (ငါးတို့ဘုရားအလောင်း) သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား။ (၅) မုန်ညင်း၊ မုန်ညင်းဖြူ။ (၆) သိဒ္ဓတ္ထမည်သော-ရွာ-မြို့ (ပါကတ၊ ဓာန်)။ (၁) ပြီးပြီးသောအကျိုးရှိသော။ တံ ကတ-ကိစ္စေန နိဋ္ဌိတကိရိယေန သိဒ္ဓတ္ထေန ---- ဘဏိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၂၁၀။ သိဒ္ဓတ္ထောသ္မိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅) တိ နိပ္ပန္နတ္ထောသ္မိ၊ မနောရထော မေ မတ္ထကံ ပတ္တောတိ မညသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၃၀၁။ (ပု) (၂) (ဤကမ္ဘာမှ ၉၄-ကမ္ဘာထက်ဌ ပွင့်တော်မူသော) သိဒ္ဓတ္ထဘုရား။ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်။ ဓမ္မဒဿိဿ အ၀ရေန၊ သိဒ္ဓတ္ထော နာမ နာယကော။ ဗုဒ္ဓ၀ံ။ ၃၅၇။ သိဒ္ဓတ္ထော နာမ သတ္ထာ လောကေ ပါတုရဟောသိ။ ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၆။ ၂၆၃။ ဣတော စတုနဝုတိကပ္ပမတ္ထကေ ဇကသ္မိ ကပ္ပေ ဇကောဝ သိဒ္ဓတ္ထော နာမ ဗုဒ္ဓေါ (သမ္ဘာသမ္ဘုဒ္ဓေါ) ဥဒပါဒိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၆၇။ အ၀၊ ၆။ ၁။ ၅၀။ (၃) (သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ အလောင်းလျာ) သိဒ္ဓတ္ထဘုရားလောင်း။ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား။ သိဒ္ဓတ္ထော ဗောဓိသတ္တောပိ ပါရမိယော ပူရေတ္တာ တုသိတဘ၀နေ နိဗ္ဗတ္တိ-တ္တာ။ ဗုဒ္ဓ၀ံ၊ ၆။ ၂၆၃။ (၄) (ငါတို့ဘုရား

အလောင်း) သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား။ တဒါ အဇယိ သိဒ္ဓတ္ထော။ အပ၊ ၂။ ၁၅၇။ အထသ နာမံ ဂဏ္ဍန္တာ သတ္ထလောကသ အတ္ထသိဒ္ဓိကရတ္တာ "သိဒ္ဓတ္ထော"တိ နာမံ အကံသု။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၆၈။ အထသ နာမံ ဂဏ္ဍန္တာ သတ္ထလောကသ အတ္ထသိဒ္ဓိကရတ္တာ "သိဒ္ဓတ္ထော"တိ နာမံ အကံသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၄။ (၅) မုနိညင်း၊ မုနိညင်းဖြူ။ သိဒ္ဓတ္ထာဒိပုဏ္ဏယဋ္ဌပုဏ္ဏပါတိ-ယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ သိဒ္ဓတ္ထော သာသပေါ ဘဝေ။ ဓာန်။ ၄၅၁။ (၆) သိဒ္ဓတ္ထမည်သော-ရွာ-မြို့ (ပါကတ၊ ဓာန်)။ သိဒ္ဓတ္ထိက-ကြည့်။

သိဒ္ဓတ္ထက (ပု) [သိဒ္ဓ + အတ္ထ + က။ သိဒ္ဓတ္ထ + က။ သိဒ္ဓေါ အတ္ထော ယဿတိ သိဒ္ဓတ္ထကော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိဒ္ဓါထ်က-သံ။ သိဒ္ဓတ္ထ-ပြာ။] မုနိညင်း-မုနိညင်းဖြူ-အစေ့။ လဒ္ဓေါ တေ ဂေါတမိ သိဒ္ဓတ္ထကော။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၂။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၈၂။ သာသပေါတိ သိဒ္ဓတ္ထကော။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၁၄။ သိဒ္ဓတ္ထကံ သာသပံ သေတ-ဝဏ္ဏံ။ ဝဇိရ။ ၃၂၀။ သိဒ္ဓတ္ထက (အံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၁) နှိ သာသပဗီဇ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၉။

သိဒ္ဓတ္ထကဋ္ဌ (နာ) [သိဒ္ဓတ္ထက + အဋ္ဌ] မုနိညင်း-မုနိညင်းဖြူ-အစေ့။ (မုနိညင်းနီစေ့။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ သျ)။ သိဒ္ဓတ္ထကဋ္ဌ ရာဇိကဋ္ဌတိ ဧဝမာဒီနိ အဋ္ဌနိ ယာဝဇီဝိကာနိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၀၃။

သိဒ္ဓတ္ထကုမာရ (ပု) [သိဒ္ဓတ္ထ + ကုမာရ] (ဂေါတမဘုရားအလောင်း) သိဒ္ဓတ္ထ-သတို့-သား-မင်းသား။ သိဒ္ဓတ္ထကုမာရော အမ္ဟေ ဒဟရတရောဝ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၀၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၄၁။ သိဒ္ဓတ္ထကုမာရသ အဘိသမ္ဘုဏ္ဏနကာလော အာသန္နော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၇။

သိဒ္ဓတ္ထဒသဗလ (ပု) [သိဒ္ဓတ္ထ + ဒသဗလ] သိဒ္ဓတ္ထမုနိ-ကြည့်။ ဓမ္မဒဿီဒသဗလသ စ သိဒ္ဓတ္ထဒသဗလသ စ အန္တရေ ဝီသတိကပ္ပါ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၅။

သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရားသည် "ဓမ္မဒဿီ" ဘုရားရှင်၏ ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော် မူပြီးနောက် ကမ္ဘာပေါင်း (၁၇၀၆) အလွန် ဤကမ္ဘာမှပြန်၍ ရေတွက်သော် (၉၄) ကမ္ဘာထက်၌ ပွင့်တော်မူသည်။ ကမ္ဘာမှာ "သာရကမ္ဘာ" ဖြစ်၍ ၎င်းဘုရားရှင်တစ်ဆူတည်းသာ ပွင့်တော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၂၇-စ။ ၂၆၃။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၅။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၇။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄စ။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကို ဗျာဒိတ်ပေး တော်မူသောဘုရား (၂၄) ဆူတို့တွင် (၁၆) ဆူ မြောက်ဖြစ်ပြီး၊ ၂စ-ဆူသော ဘုရားရှင်တို့တွင် (၁၉) ဆူမြောက်ဖြစ်သည်။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၅၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၅၉။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၅။ အနှစ်တစ်သိန်းတမ်းတွင် ပွင့်တော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၆။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။၆စ။

ခမည်းတော်မှာ "ဝေဘာရ" မြို့၌ နန်းစိုက်စိုးစံသော "ဥဒေန" မင်းဖြစ်ပြီး၊ မယ်တော်မှာ "သုဖဿာ" မိဖုရားဖြစ်သည်။ (အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆စ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄စ-တို့၌ ခမည်းတော်၏အမည်မှာ "ဇယသေန" ဟုဆိုသည်)။

၁၀-လစေ့သောအခါ "ဝိရိယ" မည်သော ဥယျာဉ်၌ ဖွားမြင်တော်မူသည်။ ဖွားမြင်သော အခါ သူခပ်သိမ်းတို့ပြုလုပ်အပ်သော အမှုကြီး ငယ်များနှင့် လိုလားတောင့်တအပ်သော အကျိုးများ ပြီးစီးအောင်မြင်ကြသောကြောင့်

"သိဒ္ဓတ္ထ" ဟု အမည်မှည့်ခေါ်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃။

အနှစ်(၁၀၀၀၀)ပတ်လုံး ကောက, သုပ္ပလ, ကောကနဒ၊ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၈) ကောက, သုပ္ပလ, ပဒုမ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃) မည်သော ရွှေနန်းသုံးဆောင်၌ "သောမနဿာဒေဝီ" အမှုးရှိသော မောင်းမပေါင်း (၄၈၀၀၀) ခြံရံလျက် ထီးနန်းစိုးစံတော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃။

အလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် ထီးနန်းစိုးစံတော်မူစဉ် နိမိတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို မြင်တော်မူပြီး၍ သောမနဿာဒေဝီမိဖုရားကြီးမှ သားတော် "အနုပမ" ကို ဖွားမြင်သော အခါ ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ ရွှေထမ်းစင်ကိုစီးလျက် တောထွက်တော်မူပြီး ဝီရိယဥယျာဉ်တော်၌ ရဟန်းပြုတော်မူသည်။ ကုဋေတစ်သိန်းသော လူတို့သည် အလောင်းတော်မင်းသားနှင့်အတူ ရဟန်းပြုကြသည်။

၁၀-လတိုင်တိုင် ပဓာနစရိယာခေါ် ဒုက္ကရစရိယာကို ကျင့်တော်မူ၍ ကဆုန်လပြည့်နေ့၌ အသဒိသပုဏ္ဏားရွာနေ "သုနေတ္တာ"မည်သော ပုဏ္ဏားပျိုမ လျှုဒါန်းသော နို့ယနာဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးသုံးဆောင်တော်မူပြီး ထိုအရပ်ရှိ ဆီးတောအတွင်းမှာပင် နေ့သန့်စဉ် (နေခို) တော်မူသည်။

ညနေချမ်းအခါ ဝရုဏမည်သော မုယော (ဂျုံ) ခင်းစောင့်က လျှုဒါန်းသောမြက် (၈) ဆုပ်ကို ခံတော်မူပြီး ဗောဓိ (မဟာလှေခါး) ပင်ရင်း၌ ဖြန့်ခင်းလိုက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် အတောင် (၄၀) ပမာဏရှိသော အပရာဇိတပလ္လင် ပေါ်ပေါက်လာရာ ထိုပလ္လင်၌ပင် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၃-၄။

ဓမ္မာဘိသမယ=ကျွတ်တမ်းဝင်ပွဲ ၃-ကြိမ်- (က) ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် မိမိနှင့်အတူ ရဟန်းပြုဘက် ကုဋေတစ်သိန်းသောရဟန်းတို့အား ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားတော်မူရာ ကုဋေတစ်သိန်းသောသတ္တဝါများ သစ္စာသိမြင်ကျွတ်တမ်းဝင်ကြလေသည်။

(ခ) ဘီမရထမင်း၏ လျှောက်ထားချက်အရ ဘီမရထမြို့၌ ပြုလုပ်သောတရားပွဲ၌ တရားစည်ကြီးကို ရိုက်ခတ်တော်မူရာ ကုဋေ (၉၀) သော သတ္တဝါတို့ မဂ်,ဖိုလ်သိမြင် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြလေသည်။

(ဂ) ဝေဘာရမြို့တော် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ အစည်းအဝေး၌ ဗုဒ္ဓဝံသဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူရာ ကုဋေ (၉၀) သော သတ္တဝါတို့ တရားသိမြင်ကျွတ်တမ်း ဝင်ကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၄။

သာဝကသန္နိပါတ= သာဝကအစည်းအဝေး ၃-ကြိမ်- (က) အမရမြို့တော်၌ သမ္မလနှင့် သုမိတ္တမင်းသားညီနောင်ဖြစ်သည့် အဂ္ဂသာဝကအလောင်းအလျာ ၂-ဦးအား တရားဟောတော်မူရာ ညီနောင် ၂-ဦးနှင့်အတူ ကုဋေ (၁၀၀) သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရဟန္တာဖြစ်ကြကာ ထိုအစည်းအဝေး၌ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်သည် သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူသည်။

(ခ) ဝေဘာရမြို့တော်၌ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ အစည်းအဝေးတွင် ရဟန်းပြုကြသော ကုဋေ (၉၀) သောရဟန်းတို့အလယ်၌ သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူသည်။

(ဂ) သုဒဿနကျောင်းတိုက်ကြီးအတွင်း၌ စည်းဝေးမိကြသည့် ကုဋေ (၈၀) သော ရဟန်းတို့အလယ်၌ သြဝါဒပါတိမောက်ကို ပြတော်မူ

သည် (ဗုဒ္ဓဝံ။၃၅၇-စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၅။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၇။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄စ)။

သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ ဖွားတော်မူရာ မြို့တော်- ဝေဘာရ၊ ခမည်းတော်- ဥဒေနမင်း (တနည်း- ဇယသေနမင်း)၊ မယ်တော်- သုဖဿာမိဖုရား၊ အဂ္ဂသာဝက- သမ္မလနှင့် သုမိတ္တထေရ်၊ အလုပ်အကျွေး- ရေဝတထေရ်၊ အဂ္ဂသာဝိကာမ- သီဝလာနှင့် သုရာမထေရီ။ ပွင့်တော်မူရာဗောဓိ- မဟာလေ့ခါးပင်၊ အရပ်တော်အမြင့်- အတောင်-၆၀၊ အသက်တမ်း- အနှစ်တစ်သိန်း။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၆။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆စ။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄စ။

သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏ လက်ထက်၌ ငါတို့ဂေါတမဘုရားအလောင်းတော်သည် သုရသေနမြို့သား မင်္ဂလရသေ့အဖြစ်ဖြင့် ဗျာဒိတ်ခံယူတော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၅-၆။

သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်သည် ကဠနဝေဠုမြို့အနီး အနောမဉ္ဇာဉ်၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံတော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅ဇ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၇။

သိဒ္ဓတ္ထဗုဒ္ဓဝံသ (ပု) [သိဒ္ဓတ္ထ + ဗုဒ္ဓဝံသ] သိဒ္ဓတ္ထဗုဒ္ဓဝင်။ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်၏-အစဉ်အဆက်-ဖြစ်တော်စဉ်-ကို အကျယ်ပြရာစကားရပ်။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၇။ သိဒ္ဓတ္ထဗုဒ္ဓဝံသဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၆၇။

သိဒ္ဓတ္ထမုနိ (ပု) [သိဒ္ဓတ္ထ + မုနိ] သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား၊ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်။ မဟန္တံ မစ္ဆံ မဂ္ဂယ္ဟ၊ သိဒ္ဓတ္ထမုနိနော အဒံ။ အပ၊ ၁။ ၂၆၂။

သိဒ္ဓတ္ထိက (ပု) [သိဒ္ဓတ္ထ + ဏိက] သိဒ္ဓတ္ထမည်သော-ရွာ-မြို့-၌နေသောရဟန်း၊ သိဒ္ဓတ္ထိကမည်သောဂိုဏ်း။ (သိဒ္ဓတ္ထ-ရွာ-မြို့-ကား အင်္ဂတိုင်းရှိ ရှေးဟောင်းမြို့ဖြစ်သည်။ ပါဂတ၊ ဓာန်)။ ယေသံ လဒ္ဓိ သေယ္ယထာပိ ရာဇဂိရိ-ကာနဉ္စေ၀ သိဒ္ဓတ္ထိကာနဉ္စ။ အဘိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၅။

သိဒ္ဓနာမ (နာ) [သိဒ္ဓ + နာမ] ပြီး-ပြီးစီး-သော-အမည်-နာမည်။ အနိမိတ္တं အပ္ပဏိဟိတံ သုညတန္တိ တိဝိဓမ္မိ မဂ္ဂသ သဘာ၀တော သိဒ္ဓနာမံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၄၇၇။

သိဒ္ဓနိ၀ရဏဘာ၀ (တိ) [သိဒ္ဓ + နိ၀ရဏ + ဘာ၀] ထင်-ပြီးပြီး-သောနိ၀ရဏအဖြစ်ရှိသော။ (ထိန, မိဒ္ဓ)။ အထ ခေါ သိဒ္ဓနိ၀ရဏဘာ၀သ နိ၀ရဏဘာ၀သမ္ပယုတ္တတာ ဒဿနတ္ထောတိ --- နယုဇ္ဇတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၇။ သိဒ္ဓ-နိ၀ဏဘာ၀သမ္ပယုတ္တသဘာ၀ါနံယေ၀ ပန ဂဟဏံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁စ၇။

သိဒ္ဓနိ၀ရဏဘာ၀သမ္ပယုတ္တသဘာ၀ (ပု) [သိဒ္ဓနိ၀ရဏဘာ၀ + သမ္ပယုတ္တ + သဘာ၀] ထင်-ပြီးပြီး-သောနိ၀ရဏအဖြစ်ရှိသော သမ္ပယုတ်ဖြစ်သည့် သဘောတရား။ သိဒ္ဓနိ၀ရ-ဏဘာ၀-ကြည့်။

သိဒ္ဓန္တ (ပု) [သိဒ္ဓ + အန္တ။ ဌိတပက္ခော သိဒ္ဓန္တော၊ သိဒ္ဓေါ အန္တော အနေနာတိ ဝိဂ္ဂဟော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၆၁။ သိဒ္ဓေါ အန္တော ယသ္မာတိ သိဒ္ဓန္တော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိဒ္ဓေါ နိစ္ဆိတော အန္တော ယသ္မာတိ သိဒ္ဓန္တော။ ထောမ။ သိဒ္ဓါန္တ-သံ။ သိဒ္ဓံတ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) အယူ၀ါဒ၊ အယူအဆ။ (၂) တည်ထား-အမှန်ယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော (ဌပနာ၊ ပဋိညာ) စကား။ (၃) ခိုင်မြဲ-ဖြောင့်မှန်-သောလမ်းစဉ်၊ ဘုရားပါဠိတော်၊ ဥဒါဟရုဏ်-ပြယုဂ်-ပုံစံ။ (၁) သမယန္တိ သိဒ္ဓန္တံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၁၆။ သိဒ္ဓန္တော သမယော ဘ၀ေ။ ဓာန်။ ၁၆၁။

(၂) တေသံ ဝါ သိဒ္ဓန္တသခ်ိတာ ပဋိညာ ဝဋ္ဋတော နိသရဏာဒ္ဌေန နိယျာနိကာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၃။ (၃) ဓမ္မဝိနယန္တိ ပါဝစနံ သိဒ္ဓန္တံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၇။ မုချသိဒ္ဓန္တတန္တ္ရသု။ ဓာန်။ ၈၈၂။ သိဒ္ဓန္တံ ဥဒါဟရဏာ။ ဓာန်၊ ဋီ။

သိဒ္ဓဘတ္တ (တိ) [သိဒ္ဓ + ဘတ္တ] ချက်အပ်-ကျက်-ပြီးသောထမင်းရှိသော၊ ထမင်းချက်ပြီးသော၊ သူ။ သိဒ္ဓ° (၁) အနက်ကြည့်။

သိဒ္ဓဘာဝ (ပု) [သိဒ္ဓ + ဘာဝ] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-သည်၏အဖြစ်။ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသ ပုရေတရံ သိဒ္ဓဘာဝေ သတိ ပစ္စယသ ပစ္ဆာ-ဇာတတာတိ ဝုတ္တံ "ပုရေဇာတာန"န္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၉။

သိဒ္ဓဘာဝဒဿန (နာ) [သိဒ္ဓဘာဝ + ဒဿန] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-သည်၏အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ အဘိဘဝိတ္ဝာတိ စ ကိရိယာယ သိဒ္ဓဘာဝ-ဒဿနံ။ အဘ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၃။

သိဒ္ဓဝစန (နာ) [သိဒ္ဓ + ဝစန] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-ကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ။ နပုံသကေ ဘာဝေ သိဒ္ဓဝစနံ။ ပဋိသံ၊ ၃၊ ၂။ ၁၈၆။

သိဒ္ဓသမ္ဘန္ဓ (တိ) [သိဒ္ဓ + သမ္ဘန္ဓ] ပြီး-ပြီးစီး-ခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော။ သိဒ္ဓသမ္ဘန္ဓေသု ဟိ လိင်္ဂေသု လိင်္ဂမတ္တဂ္ဂဟဏေန လိင်္ဂနိ အဝ-ဗောဓော ဘဝေယျ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၆။

သိဒ္ဓသာဓန (တိ) [သိဒ္ဓ + သာဓန] (၁) တည်ထား-အမှန်ဟုယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-ဌပနာ-ပဋိညာ-စကားကို ပြီးစေခြင်းရှိသော။ (နာ) (၂) တည်ထား-အမှန်ဟုယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-ဌပနာ-ပဋိညာ-စကားကို ပြီးစေခြင်း။ (၁) ပစ္ဆိမသ ပန ဟေတုနော သာဓေ-တဗ္ဗတ္ထသာမညပရိဂ္ဂဟေ သိဒ္ဓသာဓနတာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၆၃။ (နာ) (၂) သိဒ္ဓသာဓနံ ဟိ ဒမ္ဘသ ဒုဟနသဒိသတ္ထာ နိရတ္ထကမေဝ သိယာ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၂။

သိဒ္ဓသာဓနဘာဝ (ပု) [သိဒ္ဓသာဓန + ဘာဝ] တည်ထား-အမှန်ဟုယူဆ-ဆုံးဖြတ်-အပ်သော-ဌပနာ-ပဋိညာ-စကားကို ပြီးစေခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ ဥတ္တရံ နာ ဝတ္ထုတ္ထံ သိဒ္ဓသာဓန-ဘာဝတော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၂။

သိဒ္ဓိ (ထီ) [သိဓု + တိ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၁။ သိဓ + တိ။ သိဒ္ဓေနံ သိဒ္ဓိ။ နိရုတ္တိ။ ၇၅၀။ သိဒ္ဓိ-အဏိမာဒိ အဋ္ဌဝိဓ-ဣသရိယ-ယေ---။ ထောမ။ အဏိမာလဃိမာဒိကံ ဝါ လောကိယ-သမ္ဘတံ ----။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၅။ သိဒ္ဓိ-သံ။ ပြာ၊ အဋ္ဌမာဂမီ။] (၁) ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်း။ (၂) ပြည့်စုံခြင်း။ (၃) ရ-ရရှိ-ခြင်း။ (၄) ထင်ရှား-ထင်ရှားရှိ-ခြင်း။ (၅) (က) အဘိညာဉ် ၅-ပါးဟူသော သာသနာ တော်သုံး တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်။ (ခ) အဏိမာ, လဃိမာစသည့် စ-ပါး၊ တနည်း-၁၈-ပါးသော လောကသုံး တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်။ (၁) ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်း။ နိပ္ပတ္တိယောတိ သိဒ္ဓိယော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄။ (၂) ပြည့်စုံခြင်း။ သိဒ္ဓိ (ထေရ။ ၂၈၂) တိ လာဘသက္ကာရသမိဒ္ဓိ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၈၄။ (၃) ရ-ရရှိ-ခြင်း။ နိပ္ပတ္တိ-ဒဿနတ္ထန္တိ သိဒ္ဓိဒဿနတ္ထံ။ အဓိဂမဒဿ-နတ္ထန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၆၂။ သိဒ္ဓိတိ စ ပဋိလာဘော။ မဏိမ၊ ၁။ ၄၁။ (၄) ထင်ရှား-ထင်ရှားရှိ-ခြင်း။ အတ္တသမ္ဘာဝဏိမိပုဗ္ဗေကတ-ပုညတာနံ သိဒ္ဓိ ဝုတ္တာ တဒဝိနာဘာဝတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။ (-သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅၈)။ (၅) (က) အဘိညာဉ် ၅-ပါးဟူသော သာသနာ တော်သုံး တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ်။ သိဒ္ဓိပတ္တသာ

(ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၉) တိ ပဠာဘိညာသိဒ္ဓိပ္ပတ္တသ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၀၇။ (ခ) အဏိမာ, လဃိမာစသည့် ၈-ပါး၊ တနည်း-၁၈-ပါးသော လောကသုံး တန်ခိုးကျွန်ပါဒ်။ သိဒ္ဓံ တသ တပေါ ကမ္မံ။ သိဒ္ဓိပတ္တော သကေ ဗလေ။ အပ၊ ၁။ ၄၁၂။ အဋ္ဌ သိဒ္ဓိနာမလက္ခဏာနိ၊ ယထာ-

အဏိမာ မဟိမာ စေဝ၊
လဃိမာ ပတ္တိရေဝ စ။
ပါကမ္မဉ္စ တထေသိတာ၊
ဝသိတာ စ တထာပရံ။

ယတ္ထ ကာမာဝသာယိတာ၊
ဂုဏော ဧတေ အဘိဿရိယေ။
ပပ္ပေါတျဋ္ဌ နရဗျဏ္ဍေ၊
ပရိန်ဗ္ဗာနသုစကေ။

အဋ္ဌာရသသိဒ္ဓိနာမာနိ-

အဏိမာ လဃိမာ ပတ္တိ၊
ပါကမ္မံ မဟိမာ တထာ။
ဤသိတာ စ ဝသိတာ စ၊
သဗ္ဗကာမာဝသာယိတာ။

သဗ္ဗညူ, ဒူရသဝနံ၊
ပရကာယပ္ပဝေသနံ။
ဝါစာသိဒ္ဓိ ကပ္ပရုက္ခံ၊
သဋ္ဌံ, သံဟာတုမိသတာ။
အမရတာ စ သဗ္ဗဂီ၊
အဋ္ဌာရသသိဒ္ဓိ မတာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။

အဏိမာ လဃိမာ ပတ္တိ၊
ပါကမ္မံ မဟိမာ တထာ။
ဣသိတာ ဝသိတာ စေဝ၊
တထာ ကာမာဝသာယိတာ။ အမရ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။ (ဗျာချာ)။

သိဒ္ဓိကရအကုသလစိတ္တုပ္ပါဒသဒိသ (တိ) [သိဒ္ဓ + ကရ + အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒ + သဒိသ] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-ခြင်းကို ပြုတတ်သည့် အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်တူသော။ ဝတ္ထုအဏ-နနပဏ္ဍေ ပါဏာတိပါတာဒီနံ သိဒ္ဓိကရအကု-သလစိတ္တုပ္ပါဒသဒိသေ စိတ္တုပ္ပါဒေ သတိပိ သာမဏေရော သီလဘေဒံ နာပဇ္ဇတိ။ ဝဇိရ။ ၃၅၃။

သိဒ္ဓိကာလ (ပု) [သိဒ္ဓိ + ကာလ] ပြီး-ပြီးစီး-ပြည့်စုံ-အောင်မြင်-ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ သမိဒ္ဓိကာလေတိ အာယာစိတသ အတ္ထသ သိဒ္ဓိကာလေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။

သိဒ္ဓိကွမဒဿန (နာ) [သိဒ္ဓိ + ကမ + ဒဿန] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-သော အစဉ်ကို ပြခြင်း။ ယံ ဓမ္မသေနာပတိ ဧတ္ထ မူလဂန္ဓသ သိဒ္ဓိကွမဒဿနေန။ ဝဇိရ။ ၄၁၆။

သိဒ္ဓိဒဿန (နာ) [သိဒ္ဓိ + ဒဿန] ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်းကို ပြခြင်း။ ဧတ္ထ စ ပုရိမံ ဖလေန ကာရဏသ သိဒ္ဓိဒဿနံ နဒီပူရေန ဝိယ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂။

သိဒ္ဓိပ(ပ္ပ)တ္ထ (တိ) [သိဒ္ဓိ + ပတ္ထ] (၁) ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်းသို့ရောက်သော၊ အပြီးဆုံးသို့ရောက်သော။ (၂) (အဘိညာဉ် ၅-ပါး၏) ပြီး-ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်း-အပြီးအဆုံး-သို့ရောက်သော။ (၁) သိဒ္ဓိ (၅) (ခ) ကြည့်။ (၂) သိဒ္ဓိ (၅) (က) ကြည့်။

သိဒ္ဓိပရိသုဒ္ဓိ (ထီ) [သိဒ္ဓိ + ပရိသုဒ္ဓိ] ပြီးစီး-ပြီးမြောက်-အောင်မြင်-ခြင်း၏စင်ကြယ်ခြင်း။ ပညာယ နေက္ခမ္မသ သိဒ္ဓိပရိသုဒ္ဓိတော ဗျာနာဘာဝေန ပညာဘာဝေ၀စနတော။ စရိယာ၊ ၌။ ၂၇၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၉။

သိနာတ (တိ) [နှာတ + တ-နှာတ-သ္ဟာတ-

သိနာတ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။ သိနာ + တ။ သိနာ သောစေယျေ။ နိရုတ္တိ။ ၇၂၂။ မောဂ်၊ ၅။ ၂၇။ (သ္ဟာ + တ္တ=သ္ဟာတ။ ကပ္ပဒ္ဒမ)။ သ္ဟာတ=သိနာတ။ သရဘတ္တနည်းအားဖြင့် ဣ-သရ ထည့်သည်။ ကြွေသ=ကိလေသ-ပုဒ်ကဲ့သို့။ သ္ဟာတ-သံ။ သိဏာတ၊ သိဏာယ-ပြာ။ သိဏာအ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ရေချိုး-စင်ကြယ်-ပြီးသော၊ သူ။ (၂) အရိယာမဂ်ဖြင့်ရေချိုး-ကိလေသာစင်ကြယ်-ပြီးသော၊ ရဟန္တာ။ (၁) သုန္ဒရိကာယ ပန နဒိယာ သိနာတသ ပါပပ္ပဟာနံ ဟောတိ။ မ၊ ၆။ ၁၈၁။ (၂) အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သိနာတော အန္တရေန သိနာနေန။ မ၊ ၁။ ၄၇။ ယတ္ထ ဟဝေ ဝေဒဂုနော သိနာတာ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁၊ ၁၈၅။

သိနာတိ² (ကြို) [နှာ + တိ=နှာတိ=သ္ဟာတိ=သိနာတိ။ သ္ဟာတိ-သံ။ သိဏာဏ-ပြာ။ သိဏာယတိ-အဒ္ဓမာဂမီ။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းဌ် သိနာယတိ-ပြီး၏။ သိနာတ-ကြည့်။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-၏။ ဣဝေ သိနာဟီ (မ၊ ၁။ ၄၈) တိ ဣမသ္မိ ယေဝ မမ သာသနေ အဌင်္ဂိကမဂ္ဂသလိလေန သိနာဟိ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၃။

သိနာတိ³ (ကြို) [သိ + နာ + တိ။ နိုတိ၊ ဓာတု။ ၂၅၅။ သိနာတိ-သံ။] ဖွဲ့-နှောင်ဖွဲ့-၏။ သိနာတိ ပရေ ဗန္ဓတိ ဗေဘာယာတိ သေနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁။

သိနာန (နာ) [နှာ + ယု=နှာန=သ္ဟာန=သိနာန။ သိနာယန္တိ ဗေဘေနာတိ သိနာနံ၊ စုဏ္ဏာဒိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၇၉။ သိနာယန္တိ ကာယံ ဝိသော-ဓေန္တိ ဗေဘာယာတိ သိနာနံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။၁၆၃။ သ္ဟာန-သံ။ သိဏာဏ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။ သိနာတ-ကြည့်။ (၁) ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ခြင်း။ (၂) ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ချိုးစရာ-ဖြစ်သည့် (က) ရေ။ (ခ) အရိယမဂ်။ (ဂ) ရေချိုး ကသယ်မှုန့်၊ ဆပ်ပြာ။ (၃) ရေချိုးဆိပ်။ (၄) ရေချိုးပြီး၍ စွန့်ပစ်အပ်သောအဝတ်သင်္ကန်း။ (၁) ပါတော သိနာနဋ္ဌ တယော စ ဝေဒါ (သံ၊ ၂။ ၃၃၅) တိ ပါတောဝ ဥဒကံ ပဝိသိတ္တာ နှာနဋ္ဌေ တယော စ ဝေဒါ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၄၃။ (၂) (က) တံ သိနာနမနောဒကံ။ သံ၊ ၁။ ၃၅။ (ခ) အန္တရေန သိနာနေနာ (မ၊ ၁။ ၄၇) တိ အဗ္ဘန္တရေန ကိလေသဝုဋ္ဌာနသိနာနေန။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၁။ (ဂ) သိနာနံ သိရီသစုဏ္ဏာဒိနှာနိယ-စုဏ္ဏံ။ မတ္တိကာပိ ဗေဠေ သင်ဟံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၁။ (၃) သိနာနတိတ္ထေ ဆဋ္ဌိတ-ပိလောတိကာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။ (၄) သိနာန (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၈) နှင့် နှာနစောင့်၊ ယံ ဘူတဝေဒေဟိ သိသံ နှာပေတွာ "ကာဌကဏ္ဏိစောဌက"နှင့် ဆဋ္ဌေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။ (၄) သိနာန (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၇၈) နှင့် နှာနစောင့်၊ ယံ ဘူတဝေဒေဟိ သိသံ နှာပေတွာ "ကာဌကဏ္ဏိစောဌက"နှင့် ဆဋ္ဌေတွာ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၈။

သိနာနစုဏ္ဏ (နာ) [သိနာန + စုဏ္ဏ] ရေချိုး-ကြောင်းဖြစ်သော-စရာ-ကသယ်မှုန့်-ဆပ်ပြာ။ သိနာနဒါန-ကြည့်။

သိနာနတိတ္ထ (နာ) [သိနာန + တိတ္ထ] ရေချိုးရာဖြစ်သော-ဆိပ်-ဆိပ်ကမ်း၊ ရေချိုးဆိပ်။ သိနာန (၃) ကြည့်။

သိနာနတ္ထ (ပု) [သိနာန + အတ္ထ] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ခြင်းအကျိုး။ သောတ္ထိသိနာနန္တိ သိနာနတ္ထာယ ကတသောတ္ထိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၉၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃၆။

သိနာနဒါန (နာ) [သိနာန + ဒါန] ရေချိုး-ကြောင်းဖြစ်သော-စရာ-ကသယ်မှုန့်-ဆပ်ပြာကိုပေးခြင်း။ နာ သိနာနဒါနေ သိနာနစုဏ္ဏာနိ ကောဋ္ဌိ-တာနိ နာ ဂရုဘဏ္ဍာနိ။ အဘိ၊ ၆။ ၃၂၃။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၅၂။

သိနာနသုဒ္ဓိ (ထီ) [သိနာန + သုဒ္ဓိ] ရေချိုးခြင်းဖြင့် မကောင်းမှုမှ စင်ကြယ်ခြင်း။ မယံ သိနာနသုဒ္ဓိ ဝဏ္ဏောမ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၁။

သိနာနီယ (နာ) [နှာ (သိနာ) + အနီယ။ သိနာတိ အနေနာတိ သိနာနီယံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ (တိ) သိနာနာယ ဟိတံ သိနာနီယံ။ ထောမ။ သ္ဓာနီယ-သံ။] ရေချိုးကသယ်မှုန့်၊ ဆပ်ပြာ။ သိနာ-သောစေယျ၊ သိနာယန္တိ ဧတေနာတိ သိနာနီယံ စုဏ္ဏံ။ နိရုတ္တိ။ ၃၂၂။ သိနာ-သောစေယျ၊ သိနာယတိ အနေနာတိ သိနာ-နီယံ။ မောဂ်၊ ၅။ ၃၇။ ပဋ္ဌိကာ။

သိနာယတိ (ကြို) [နှာ + ယ + တိ= သိနာ + ယ + တိ။ နိရုတ္တိ။ ၃၂၂။ နှာယတိ= သ္ဓာယတိ= သိနာယတိ။ သိနာတ-ကြည့်။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-၏။ သိနာ-သောစေယျ၊ သိနာ-ယတိ အနေနာတိ သိနာနီယံ။ မောဂ်၊ ၅။ ၂၇။ ပဋ္ဌိကာ။ သိနာန-ထောင့်ကွင်းလည်းကြည့်။

သိနာယန္တိ (ကြို) [နှာ + ယ + အန္တိ= နှာယန္တိ= သ္ဓာယန္တိ= သိနာယန္တိ။ သိနာယတိ-ကြည့်။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ကုန်၏။ သိနာန-ထောင့်ကွင်းကြည့်။

သိနာယိ (ကြို) [နှာ + ယ + ဣ= နှာယိ-သ္ဓာယိ-သိနာယိ။ သိနာယတိ-ကြည့်။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ပြီ။ ဩဒက် ဒဟမောဂ္ဂယ္ဟ။ သိနာတိ လောကနာယကော။ အပ၊ ၁။ ၂၂၈။ (-ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၄)။

သိနာယိတုံ (ဗျ) [နှာ + ယ + တုံ။ နှာယိတုံ= သ္ဓာယိတုံ-သိနာယိတုံ။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-ခြင်းငှါ-ရန်။ ဂစ္ဆ ပန ဘဝံ ဂေါတမော ဗာဟုကံ နဒီ သိနာယိတုံ။ မ၊ ၁။ ၄၇။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၁။ မ၊ ၈၊ ၁။ ၂၈၁။ နဒီ ဂမိဿာမ သိနာယိတုံ။ မ၊ ၂။ ၂၃၇။

သိနာဟိ [နှာ + ဟိ= နှာဟိ= သ္ဓာဟိ= သိနာဟိ။ သိနာတိ^{3}-ကြည့်။] ရေချိုး-စင်ကြယ်စေ-လော့။ သိနာတိ^{3}-ကြည့်။

သိနိဒ္ဓ (တိ) [သိနိဟ + တ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။ သိနိဟ + ဓ။ ဟ-ကို ဒ-ပြု။ ဓာန်၊ ဌီ။ ၇၂၆။ သ္ဓိဟ= သိနိဟ။ သိနိယ္ဟတ္ထာတိ သိနိဒ္ဓေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သ္ဓိဝ-သံ။ သိဏိဒ္ဓ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ၊] (၁) စွတ်စိုး-လိမ်းကျံ-သော။ (၂) အဆီအစေး ပါရှိ-အဆီသြဇာရှိ-သော။ (၃) ချောမွေ့-ပြေပြစ်-သော။ (၄) နူးညံ့-သိမ်မွေ့-ပြေပြစ်-သော၊ စွဲမက်ဘွယ်-ရှုခြင်စဘွယ်-ကောင်း-သော။ (၅) ပျော့ပျောင်း-နူးညံ့-ဆီနှူးပြီး-သော။ (၆) သိမ်မွေ့-ချစ်ခင်ဘွယ်ကောင်း-သော။ (၇) မွန်မြတ်သော။ (၈) အဆွေခင်ပွန်း၊ မိတ်ဆွေ။ ချစ်ခင်တတ်သူ။ (၁) စွတ်စိုး-လိမ်းကျံ-သော။ ဝုတ္တဥ္စေတံ "သရိတာနိ သိနေဟိတာနိ စ၊ သောမနဿာနိ ဘဝန္တိ ဇန္တုနော"တိ အလ္လာနိ စေဝ သိနိဒ္ဓါနိ စာတိ အယဥ္စေတ္ထ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၆။ ၁၉၆။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၈၆။ တေ တသ ဥဒကတိန္ထာနိ ဝိယ နိလာနိ သိနိဒ္ဓါနိ ပတ္ထာနိ ဥဒကပုဏ္ဏာ ဝိယ စ သာခါ ဒိသ္ဝာ စိန္တယိသု။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၅၀။ (၂) အဆီအစေးပါရှိ-အဆီသြဇာရှိ-သော။ သိနိဒ္ဓ (ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၄၆) နှင့် သိနဟဝန်၊ သိနိဒ္ဓဂ္ဂဟဏေနေ၀ စသ ဂရုကတာဝိ ဝုတ္တာ ဧ၀။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၂။ ၄၄။ သိနိဒ္ဓါနိ သာရဒါရှိနိ

ဖာလေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၆။ သိန္ဓါနိ သိနေဟဝန္ဓာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။ (၃) ချောမွေ့-ပြေပြစ်-သော။ ဣမ ပန မဟာရာဇ သိန္ဓသမသုမဇ္ဇိတသပ္ပဘာသဝိမလာဒါသံ---မရေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။ သိန္ဓနီလမုဒုကဋ္ဌ-တကေသော။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၅။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၆။ ဝဇိရ။ ၄၂၅။ (၄) နူးညံ့-သိမ်မွေ့-ပြေပြစ်-သော၊ စွဲမက်ဘွယ်-ရှုခြင်စဘွယ်-ကောင်းသော။ သိန္ဓါ တေလ-ဓာရာဝါ (ထေရ။ ၃၃၈) တိ ---- သိန္ဓါ မဌာ ဒဿနီယာ ပါသာဒိကာ ဟောတိ၊ ဇဝံ တေသံ အာကပ္ပသမ္ပန္နာနံ ဣရိယာပထော အစ္ဆိဒ္ဒေါ သဏ္ဌာ မဌော ဒဿနီယော ပါသာဒိကော အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၅၂။ (၅) ပျော့ပျောင်း-နူးညံ့-ဆီနှူးပြီး-သော။ သိန္ဓေါ ခေါ အာဝုသော ဇီဝက တထာဂတဿ ကာယော။ ဝိ၊ ၃။ ၃၉၀။ သိန္ဓ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၈) ဣတိ သိန္ဓစ္ဆဝိတာယ သဏ္ဌံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၀။ (၆) သိမ်မွေ့-ချစ်ခင်ဘွယ်ကောင်း-သော။ ယထာ မဟာရာဇ ပဒုမံ ---- သိန္ဓံ မုဒု လောဘနီယံ။ မိလိန္ဒ။ ၃၄၁။ သိန္ဓေန ဟဒယေန ဥဒိက္ခတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၅၂။ (၇) မွန်မြတ်သော။ သိန္ဓ (မဟာနိ။ ၂၇၆) ဣတိ ပဏီတံ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၃၁။ (၈) အဆွေခင်ပွန်း၊ မိတ်ဆွေ။ ချစ်ခင်တတ်သူ။ သိန္ဓေါ, သ္ဓေါ, သဝယောပျတြ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၄၆။ သိန္ဓေါ တု စ ဝစ္ဆလော။ ဓာန်။ ၇၂၆။

သိန္ဓဂမ္ဘီရနိဏ္ဍေသ (တိ) [သိန္ဓ + ဂမ္ဘီရ + နိဏ္ဍေသ] ချောမွေ့-ပြေပြစ်-၍နက်နဲသော အသံရှိသော။ သိန္ဓဂမ္ဘီရနိဏ္ဍေသတာယ မေယောယေဝ ဒုန္ဒုဘိ မေယဒုန္ဒုဘိ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၃။

သိန္ဓဂ္ဂဟကာ (နာ) [သိန္ဓ + ဂဟကာ] သိန္ဓ-သဒ္ဒါ။ သိန္ဓဂ္ဂဟကောနေဝ စသ ဂရုကတာပိ ဝုတ္တာ ဇဝ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၄။ သိန္ဓဂ္ဂဟကောန လူခတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၅။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၅။

သိန္ဓစ္ဆဝိ (တိ) [သိန္ဓ + ဆဝိ] တာလစ္ဆာယ၊ ကုသလစ္ဆန္ဒ-ကဲ့သို့ ဒွေဘော်ပြု။] သိမ်မွေ့-ချောညက်-နူးညံ့-သော အရေရှိသော။ သိန္ဓ (၅) ကြည့်။

သိန္ဓဆဝိ (တိ) [သိန္ဓ + ဆဝိ] သိန္ဓစ္ဆဝိ-ကြည့်။ ယထာ သိန္ဓဆဝိတရုဏကဋ္ဌရော မန္ဒဝါတေရိတော အတိဝိယ သောဘတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၂။

သိန္ဓတာပါဒန (နာ) [သိန္ဓတာ + အာပါဒန] စိုစွတ်-လိမ်းကျံ-အဆီအစေးပါရှိ-သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်း။ သိနေဟနဗ္ဗေနာတိ တဏ္ဍာယနဝသေန သိန္ဓတာပါဒနေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။

သိန္ဓနီလ (တိ) [သိန္ဓ + နီလ] ပြေပြစ်၍-ညိုမှိုင်း-နက်မှောင်-ပြာ-သော (ဆံပင်)။ ဘမရဝဏ္ဏသာဒိသာတိ ကာဠကာ ဟောန္တာပိ ဘမရသဒိသဝဏ္ဏာ၊ သိန္ဓနီလာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၁၃။

သိန္ဓနီလမုဒုကုဋ္ဌိတ (တိ) [သိန္ဓနီလ + မုဒု + ကုဋ္ဌိတ] ပြေပြစ်-မည်းနက်-ညိုမှိုင်း-နက်မှောင်-ပြာ-၍ နူးညံ့သည့် အဖျားကော့သော ဆံပင်ရှိသော။ အညာသံ ဣတ္ထိနံ ကေသေဟိ အတိဝိယ ဒိဿာ။ နု ကေဝလဿ ဒိဿာ ဇဝ၊ အထ ခေါ သိန္ဓနီလမုဒုကုဋ္ဌိတာ စ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၉။ (ဋီကာ-၌ ကဋ္ဌိကာ-ဟုရှိသည်)။

သိန္ဓနီလမုဒုကုဋ္ဌိတကေသ (တိ) [သိန္ဓနီလမုဒု-ကုဋ္ဌိတ + ကေသ] ပြေပြစ်-မည်းနက်-ညိုမှိုင်း-

နက်မှောင်-ပြာ၍ အဖျားညွှတ်၍ ဦးခေါင်း တော်၌ ညီသောဆံတော်ရှိသော။ သိန္ဓ (၃) ကြည့်။

သိန္ဓပတ္တ (တ) [သိန္ဓ + ပတ္တ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သော-အရွက်-သစ်ရွက်-ပွင့်ချပ်-ရှိသော။ ပါသာဒိက (ဥဒါန။၁၁၇) နှီ အဝိရဠရုက္ခတာယ သိန္ဓပတ္တတာယ စ ပဿန္တာနံ ပသာဒ-မာဝဟတီတိ ပါသာဒိကံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၉၆။ (-အံ၊ ဦ၊ ၃။ ၂၆၇)။

သိန္ဓပါယာသ (ပု) [သိန္ဓ + ပါယာသ] အဆီအစေးပါ-အဆီသြေး-ရှိသော ယနာနို့ ဆွမ်း။ သိန္ဓပါယာသေန တိကာနိ ပူတိနိ ဘဝေယ္ယုံ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၆။

သိန္ဓပိဏ္ဍ (ပု) [သိန္ဓ + ပိဏ္ဍ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-အဆီအစေး-ပါရှိသော-ဆွမ်း-ထမင်း။ ပစ္ဆေကဗုဒ္ဓေါပိ ဘတ္တကိစ္စဝေလာယ မဟန္တံ သိန္ဓပိဏ္ဍံ တသ ဒေတိ။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၃။

သိန္ဓပုဂ္ဂလ (ပု) [သိန္ဓ + ပုဂ္ဂလ] နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ညက်ညော-သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ဗုဒ္ဓါဒီသု ပသာဒဗဟုလေ မုဒုစိတ္တေ သိန္ဓ-ပုဂ္ဂလေ သေဝန္တသာပိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၈၂။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၀။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၉။ အဒေါသ-ဗဟုလာ သိန္ဓပုဂ္ဂလာ။ မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၀။

သိန္ဓပုဂ္ဂလသေဝန (တ) [သိန္ဓပုဂ္ဂလ + သေဝန] (၁) နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ညက်ညော-သောပုဂ္ဂိုလ်ကို-မှီဝဲ-ဆည်းကပ်-ခြင်းရှိသော။ (ထီ) (၂) နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ညက်ညော-သောပုဂ္ဂိုလ်ကို-မှီဝဲဆည်းကပ်-ခြင်း။ (၁) လူခပုဂ္ဂလပရိဝဋ္ဋနတာ သိန္ဓပုဂ္ဂလ-သေဝနတာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၈၂။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၀၀။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၈။ (ထီ) (၂) လူခပုဂ္ဂလပရိ-ဝဋ္ဋနာ သိန္ဓပုဂ္ဂလသေဝနာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၀။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၀။

သိန္ဓဖလက (နာ) [သိန္ဓ + ဖလက] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သော-ပျဉ်ပြား-ပျဉ်ချပ်။ ဒန္တမယေ အတိဝိယ သိန္ဓဖလကေ ကဠနမယာဟိ --- သမုဒ္ဒလသောဘာသမ္ပန္နံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၁၄။

သိန္ဓဘာဝနာသက (တ) [သိန္ဓဘာဝ + နာသက။ ထီ-၌ --နာသိကာ။] နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ညက်ညော-သည်၏အဖြစ်ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော။ အမိတ္တာ ကာဠလောဟ-မလံ ဝိယ စိတ္တေ သိန္ဓဘာဝနာသကာ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၅၈။

သိန္ဓဘာသုရ (တ) [သိန္ဓ + ဘာသုရ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သည့် ပြိုးပြိုးပြက်တောက်ပ-သောအရောင်အဆင်းရှိသော။ သိန္ဓဘာသု-ရာယ ---- သမန္နာဂတာတိ အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၄၃။

သိန္ဓဘောဇန (နာ) [သိန္ဓ + ဘောဇန] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သော-ဘောဇဉ်-စားဘွယ်။ ဝါတကာသကုဋပဏ္ဏုဘဝန္ဓရာဒီနံ သိန္ဓ-ဘောဇနံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၇၃။ သိန္ဓဘောဇနံ ဘုတ္တတ္တာ ပနဿ တနုဝေဒနာ အဟောသိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၅၉။

သိန္ဓမဋ္ဌ (တ) [သိန္ဓ + မဋ္ဌ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-ချောမွေ့-သော။ သဏှနုပုရသုဝဏ္ဏ-မဏ္ဍိတာတိ သိန္ဓမဋ္ဌေဟိ သုဝဏ္ဏနုပုရေဟိ ဝိဘူသိတာ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၂၀။ ဝဏ္ဏတိတိ သိန္ဓ-မဋ္ဌေဟိ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၆၀။

သိန္ဓမဒုရ (တ) [သိန္ဓ + မဒုရ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သော ချိုမြိန်-ကောင်းမြတ်-

သည့်အရသာရှိသော။ သိနိဒ္ဓမဝုရာနိ ပဏီတ-ပဏီတာနိ ယာဂုဘတ္တတေလာဒီနိ။ (လဒ္ဓါ ဝဋ္ဋတိ)။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၈၈။

သိနိဒ္ဓမဝုရနိဏ္ဍေသ (တိ) [သိနိဒ္ဓမဝုရ + နိဏ္ဍေသ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သည့်ကောင်းသော အသံရှိသော။ သိနိဒ္ဓမဝုရနိဏ္ဍေသော အတ္တ-နော ပဘာသမုဒယေန ---- အာဇညရထော နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၂။

သိနိဒ္ဓမဝုရဘောဇနပ္ပိယ (တိ) [သိနိဒ္ဓမဝုရ + ဘောဇန + ပိယ] နူးညံ့-သိမ်မွေ့-ကောင်းမွန်-ချိုမြိန်-သောဘောဇဉ်ကို-ကြိုက်-နှစ်သက်-သော၊ သူ။ ရာဂစရိတော သိနိဒ္ဓမဝုရဘောဇ-နပ္ပိယော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၂။

သိနိဒ္ဓမဝုရရသဒ (တိ) [သိနိဒ္ဓမဝုရ + ရသ + ဒါ + အ] နူးညံ့-သိမ်မွေ့-ကောင်းမွန်-ချိုမြိန်-သည့် အရသာကိုပေးတတ်သော။ သမ္ဘသ-တော မုဒုသိနိဒ္ဓံ ကိစ္စတော သိနိဒ္ဓမဝုရရသဒ်။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၀။

သိနိဒ္ဓမဝုရသရ (တိ) [သိနိဒ္ဓမဝုရ + သရ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သာယာဖွယ်-ချိုမြိန်-သော အသံရှိသော။ သိနိဒ္ဓမဝုရသရတာယ ဝဂ္ဂသု။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၆၁။

သိနိဒ္ဓမုဒုမဒ္ဒဝဘောဇန (နာ) [သိနိဒ္ဓမုဒု + မဒ္ဒဝ + ဘောဇန။ မုဒု, မဒ္ဒဝ-နှစ်ပုဒ်ပါနေသည်၊ တစ်ပုဒ်ဖြင့်ပင် လုံလောက်ပါ၏။] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သော-ဘောဇဉ်-စားဘွယ်။ သိနိဒ္ဓမုဒုမဒ္ဒဝဘောဇနံ အာဟာရေန္တိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၀၁။

သိနိဒ္ဓမုဒုမဒ္ဒဝမေတ္တစိတ္တ (တိ) [သိနိဒ္ဓမုဒုမဒ္ဒဝ + မေတ္တ + စိတ္တ။ မုဒု, မဒ္ဒဝ-တစ်ပုဒ်ဖြင့်ပင် လုံလောက်ပါ၏။] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-သောမေတ္တာစိတ်ရှိသော၊ သူ။ သိနိဒ္ဓ-မုဒုမဒ္ဒဝမေတ္တစိတ္တော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။၃၄၁။

သိနိဒ္ဓမုဒုမဝုရသဒ္ဒပ (ပ္ပ) ယောဂ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + မုဒု + မဝုရ + သဒ္ဒ + ပယောဂ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သာယာဖွယ်-ချိုမြိန်-သောအသံနှင့်ယှဉ်သော။ သိနိဒ္ဓမုဒုမဝုရသဒ္ဒပ(ပ္ပ)ယောဂတာယ ကဏ္ဏသုခတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၈။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆။

သိနိဒ္ဓမုဒုသုခုမနီလကေသ (တိ) [သိနိဒ္ဓမုဒု + သုခုမ + နီလ + ကေသ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ညက်ညော-သော-ညိုမှိုင်း-နက်မှောင်-သောဆံပင်ရှိသော၊ သူ။ ဣမိနာဟံ သီလေန ဝါ (ပ) ဗြဟ္မစရိယေန ဝါ ဧဝံ သိနိဒ္ဓမုဒုသုခုမနီလကေသော ဘဝိဿာမိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၇။

သိနိဒ္ဓယာဂု (ထီ) [သိနိဒ္ဓါ + ယာဂု] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-မွန်မြတ်-သောယာဂု။ ပါတောဝ သိနိဒ္ဓ-ယာဂုံ မေ သဉ္ဇတ္တရိဘဏ် ပေသေတု။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၆။

သိနိဒ္ဓဝေဏုပတ္တဝဏ္ဏ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + ဝေဏု + ပတ္တ + ဝဏ္ဏ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-သော ဝါး အရွက်၏-အဆင်း-သဏ္ဌာန်-ရှိသော။ တံ ပန မယူရဂီဝဏ္ဏံ ဝါ ဟောတိ ဝါယသပတ္တဝဏ္ဏံ ဝါ သိနိဒ္ဓဝေဏုပတ္တဝဏ္ဏံ ဝါ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၃။

သိနိဒ္ဓသန္ဓာယရုက္ခလတာ (ထီ) [သိနိဒ္ဓ + သန္ဓာယ + ရုက္ခ + လတာ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-သော တစ်ခဲနက်ထူထပ်သည့်အရိပ်ရှိသော သစ်ပင်နှင့် နွယ်။ သိနိဒ္ဓသန္ဓာယရုက္ခ-လတာဝသေန ဘူမိဘာဂသမ္ဘတ္တိယာ စ။---- စိတ္တံ တောသေတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၄။

သိနိဒ္ဓသဘာဝ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + သဘာဝ] သိမ်မွေ့-

နူးညံ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-သောသဘော ရှိသော။ သိနိဒ္ဓသဘာဝတ္တာ သမ္မယုတ္တမေ့ ----။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၇။

သိနိဒ္ဓသမသုမဇ္ဈိတသပ္ပဘာသဝိမလာဒါသ (ပု) [သိနိဒ္ဓ + သမ + သုမဇ္ဈိတ + သဟ + ပဘာသ + ဝိမလ + အာဒါသ] ပြေပြစ်-ချောညက်-ညီညွတ်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာ ပွတ်တိုက်အပ်သော အရောင်ထိန်လင်းအညစ် အကြေးကင်းသော-မှန်ပြင်-ကြေးမုံ။ ဣဓ ပန မဟာရာဇ သိနိဒ္ဓသမသုမဇ္ဈိတသပ္ပဘာသ-ဝိမလာဒါသံ သဏ္ဌာသုခုမဂေရုကစုဏ္ဏေန အပရာပရံ မဒ္ဒေယျုံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၅။

သိနိဒ္ဓသမ္ဘာရသံယုတ္တ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + သမ္ဘာရ + သံယုတ္တ] နူးညံ့-ပြေပြစ်-သော (ချက်စရာ) အဆောက်အဦးတို့နှင့် ယှဉ်သော။ သိနိဒ္ဓ-သမ္ဘာရသံယုတ္တံ အမ္ဘိလာနမ္ဘိလံ ဂေါမံသံ သမ္ဘာဒေတ္တာ တာပသဿ အဒံသု။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၅၀၆။

သိနိဒ္ဓသာရဒါရုဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိနိဒ္ဓ + သာရ + ဒါရု + ဂဟဏ] အဆီအစေးရှိသော အနှစ်ရှိသည့်သစ်သားကိုယူခြင်း။ ဇာလာယ စိရဋ္ဌ-တတ္ထံ သိနိဒ္ဓသာရဒါရုဂ္ဂဟဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၅။

သိနိဒ္ဓသုက္ခသာရဒါရုပစိတ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + သုက္ခ + သာရ + ဒါရု + ပစိတ] အဆီအစေးရှိ၍ ခြောက်သွေ့သော အနှစ်ရှိသည့် သစ်သားကို မီးရှို့-မီးညို-မီးထွန်းထားသော (မီးတောက်မီးလျံ)။ ဣတော ပန ဧကတ္တိသကပ္ပေ သိနိဒ္ဓ-သုက္ခသာရဒါရုပစိတော ပဟူတသပ္ပိသိတ္တော နိမ္ဗမော သိဒ္ဓိ ဝိယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၂၈၅။

သိနိဒ္ဓသုဂ္ဂ (ဂမ္ဘီ) ရမ္ဘူသယောသ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + သုဂ္ဂ (ဂမ္ဘီ) ရ + မ္ဘူ + ယောသ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပြေပြစ်-၍နက်နဲသာယာစွာ သော အသံတော်ရှိသော။ သိနိဒ္ဓသုဂ္ဂ (ဂမ္ဘီ)-ရမ္ဘူသယောသော။ ဇာ၊ ၅၊ ၁။ ၁၀၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၇။

သိနိဒ္ဓဟဒယ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + ဟဒယ] သိမ်မွေ့-နူးညံ့-ပျော့ပြောင်း-သော နှလုံးရှိသော၊ သူ။ အယံ (အာနန္ဒော) မယိ အတိဝိယ သိနိဒ္ဓ-ဟဒယော။ ဥဒါန၊ ၅။ ၂၉၆။

သိနိဒ္ဓဟရိတတိဏသဒ္ဒရိတ (တိ) [သိနိဒ္ဓ + ဟရိတ + တိဏ + သဒ္ဒရိတ] ပြေပြစ်-နူးညံ့-သော စိမ်းစိုသည့်မြက်တို့ဖြင့်-ဖုံးလွှမ်း-ဖုံးအုပ်-အပ်သော။ ဘူမိဘာဂေဟိ သိနိဒ္ဓဟရိတ-တိဏသဒ္ဒရိတေဟိ ဝနတ္ထလေဟိ။ စရိယာ၊ ၅။ ၁၄၂။

သိနိဒ္ဓါဒိပ္ပကာရ (ပု) [သိနိဒ္ဓ + အာဒိ + ပကာရ] နူးညံ့-သိမ်မွေ့-ပြေပြစ်-ပျော့ပြောင်း-ခြင်းအစ ရှိသောအပြား။ ဣတိတိ ဣမိနာ သိနိဒ္ဓါဒိပ္ပ-ကာရေနာတိ ပတ္ထယိတဗ္ဗာကာရံ ပရာမသတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၂။

သိနိဒ္ဓါဟာရ (ပု) [သိနိဒ္ဓ + အာဟာရ] အဆီအစေးပါသော-အာဟာရ-စားသောက်ဖွယ်အစာ။ သိနိဒ္ဓါဟာရော နာမေသ မာနမဒ-ပုရိသမဒေ ဝမ္မေတိ။ အဘိ၊ ၅၊ ၁။ ၄၁။ အပ၊ ၅၊ ၁။ ၁၃။ ဇာ၊ ၅၊ ၁။ ၁၃။

သိနိပုရ (ပု) [?] သိနိသူရ-ကြည့်။ သဗ္ဗဇ္ဇေ့ဌယ စတ္တာရော ပုတ္တာ ---- သိနိပုရောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၅၊ ၂။ ၈၅။ နိပုရ-ဒီပဝံ၊ ၃။ ၄၁။

သိနိယ္ဟတိ (ကြို) [သိနိဟ + ယ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။ သိနေဟေတိ-ကာရိက်ရုပ်ပုံစံ။ သိနေဟတိ-ဘူဝါဒိရုပ်၊ ၎င်းပုဒ်မျှားလည်း

ကြည့်။ သ္ဒိဟျတေ-သံ။ သိကၽိလ္ဒကၠ-ပြာ။] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-၏။ (၂) စေးကပ်-စွပ်စိ-၏။ (၃) ပြေပြစ်-ချောမွေ့-၏။ (၁) မေဇ္ဈတိတိ မေတ္တာ၊ သိနိယှတိတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၁။ မေဇ္ဈတိ သိနိယှတိတိ မိတ္တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၆။ (၂) သိနိယှတိ ဇတ္ထ, ဇတေန ဝါ သိနေဟော၊ ကာရကၽ်။ တံ ဇတ္ထ အတ္ထိတိ သိနေဟဝန္တံ၊ ပါဒကန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၉၀။ (၃) ဝစနံ အဝဿဌတာယ နှ သိနိယှတိ နှ ဇဝံ မုတ္တ-ဝါဒိနောတိ အာဟ "သိနိဒ္ဓေါ"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၉။

သိနိယှန (နှ) [သိနဟ + ယ + ယု။ သိနိယှတိ-မှ။ သိနေဟန-နှင့်တွဲစပ်ကြည့်။ သ္ဒေဟန-သံ။] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း။ (၂) စွတ်စိ-စေးကပ်-စိုစေးစေ-ခြင်း။ (၁) သိနိယှနာကာရ-ကြည့်။ (၂) ကုဋ္ဌရောဂဝတော သိနိယှနံ တသ ဘိယ္ယောဘာဝါယ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၅။

သိနိယှနာကာရ (ပု) [သိနိယှန + အာကာရ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း အခြင်းအရာ။ အညစိတ္တသ သိနိယှနာကာရော ရာဂသေဝ ပဝတ္တိအာကာရောတိ အတ္ထော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၅၆။

သိနိသူရ (ပု) [? သိနိပုရ-လည်းကြည့်။] (တတိ-ယသြက္ကာကမင်း၏ စတုတ္ထသားဖြစ်သည့်) သိနိသူရမင်းသား။ ဟတ္ထိနိက် သိနိသူရံ။ ဒီ၊ ၁။ ၈၇။ သဗ္ဗဇေဋ္ဌာယ စတ္တာရော ပုတ္တာ သြက္ကာမုခေါ ကရကဏ္ဍု ဟတ္ထိနိကော သိနိသူ-ရောတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၀။

သိနေရု (ပု) [သိနာ + ဇရု။ သိနာတိ သုစိ ကရောတီတိ သိနေရု၊ ပဗ္ဗတရာဇာ။ ဏှာဒိ။ ၁၇၈။ သိနာတိ သောစေတိ ဒေဝေတိ သိနေရု၊ ဇရုပစ္စယော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၅။ မေရု၊ သုမေရု-သံ၊ ပြာ၊ သက္ကတပိဋကာ။] (၁) (ရေပေါ်၌ ယူဇနာ ၈၄၀၀၀၊ ရေအောက်၌ ယူဇနာ ၈၄၀၀၀ ရှိသည့် ကမ္ဘာ့အလယ်ဗဟိုဌ်ရှိသော) မြင့်မိုရ်တောင်။ (၂) (မြင့်မိုရ်တောင်ဥပမာ ထား၍ ဟောအပ်သော) သိနေရုသုတ် ၂-သုတ်။ (၁) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော သိနေရုဿ ပဗ္ဗတရာဇဿ သတ္တ မုဂ္ဂမတ္တိ-ယော ပါသာဏသက္ခရာ ဥပနိက္ခိပေယ္ယ။ သံ၊ ၁။ ၃၅၆။ သံ၊ ၃။ ၃၉၈။ သော ဘိက္ခဝေ သမယော ယံ သိနေရု ပဗ္ဗတရာဇာ ဃယ္ယတိ ဝိနဿတိ။ သံ၊ ၂။ ၁၂၁။ (၂) သိနေ အပရေ ဒုဝေ။ သံ၊ ၃။ ၃၉၉။

မြင့်မိုရ်တောင်အကြောင်း သိကောင်းစရာ အချက်အလက်များ

သဗ္ဗညုဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး သည် (၇) ဝါမြောက် ဝါဆိုစဉ်အခါ၌ တာဝတိ သာနတ်ပြည်သို့ ကြွသွားတော်မူပြီးလျှင် မယ်တော်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော "သန္တုသိတ" နတ်သား ကို အမှူးထား၍ စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ တရားနာလာရောက်ကြကုန်သော နတ်,ဗြဟ္မာ တို့အား "ကုသလာ ဓမ္မာ" အစချီသော အဘိ ဓမ္မာဒေသနာတော်မြတ်ကြီးကို ဝါတွင်း (၃) လ ကာလပတ်လုံး ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်။

၂-လှမ်း ၃-ဘဝါ

ယင်းသို့ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်မြတ်ကြီး ကို ဟောကြားတော်မူရန် လူ့ပြည်မှ တာဝတိ သာနတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်တော်မူရာ၌ ၂-လှမ်း, သုံးဘဝါးလှမ်း၍ ကြတော်မူရာ မြတ်စွာ ဘုရား၏ လက်ဝဲတော်ခြေတစ်ဘက်ကို မြေ ပြင်၌ထား၍ ဒုတိယလက်ျာတော်ခြေတစ်ဘက်

ကို ယုဝန္ဓိရ်ေတာင်ထိပ်၌ထားပြီးလျှင် မြေပြင်၌ ထားသောလက်ဝဲခြေတစ်ဘက်က မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်ကိုနင်းကာ (၂-လှမ်း ၃-ဘဝါးဖြင့်) တာဝတိ်သာနတ်ပြည်သို့ကြွရောက်တော်မူပြီး သိကြားမင်း၏ ပဏ္ဍုကမ္ပလာမြကျောက်ဖျာ ထက်၌ ဝါကပ်ခါ စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ စည်းဝေးရောက် လာကြကုန်သောနတ်, ဗြဟ္မာ တို့အား အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောကြား တော်မူသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၊ ၃၂။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၅)။

မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သိမှတ်ပွယ်ရာများ

မြင့်မိုရ်တောင်မင်းသည် ကမ္ဘာဦးတည်စ အခါကပင် တည်ရှိသော တောင်ဖြစ်သည်။ စကြဝဠာ၏ အလယ်ဗဟိုဌ် တည်ရှိသည်၊ ယူဇနာထောင် ပေါင်းများစွာအကျယ်, အမြင့် ရှိသော မတုန်မလှုပ် လွန်စွာမြဲမြံခိုင်ခံ့ပြီး ရတနာတို့ဖြင့်ပြီးသည့် ကျောက်သားပကတိ သိလာပထဝီ၏ အလယ်ဗဟိုချက်မှ ပေါက် သည်၊ ယင်းကိုခြံရံ၍တည်ရှိသော မြေအပြင် သည် သမာနဝါဒအလို ရတနာ (၇) ပါးဖြင့် ပြီးသည်၊ ကေစိဝါဒအလို ရွှေဖြင့်ပြီးသည်။ (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၄၈။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀၊ ၁၅၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၂၇)။

မြင့်မိုရ်တောင်၏ အလျား, အနံ ယူဇနာပမာဏ

မြင့်မိုရ်တောင်တစ်ခုလုံး အလျား, အနံ ယူဇနာ (၈၄၀၀၀) စီရှိပြီး မဟာသမုဒ္ဒရာ အတွင်း နစ်မြုတ်ဝင်နေသောအပိုင်းနှင့် ရေ ပေါ်ရှိအပိုင်းသည်လည်း ယူဇနာ (၈၄၀၀၀) စီပင်ရှိသည်။ (အံ၊ ၂။ ၄၇၄။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၄-၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂)။

စုစုပေါင်း ရေပေါ်, ရေအောက် အမြင့် ယူဇနာ (၁၆၈၀၀၀) ရှိသည်။ (မ၊ ၆၊ ၄။ ၄၈။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂၈။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၆၈။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၉။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၀။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၃၇၁။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၀။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၃၂။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၈၀)။

မြင့်မိုရ်တော်၏ ပုံသဏ္ဌာန်

မြင့်မိုရ်တောင်သည် လုံးဝန်းသောပုံ သဏ္ဌာန်ရှိပြီး လေးထောင့်ပုံသဏ္ဌာန်မဟုတ် ပေ။ (ဇိနာလင်္ကာရ၊ ဋီ။ ၆၂)

"အရှေ့ ငွေသား၊ တောင်ကား နီလာ၊ နောက်မှာ ဖလ်နေ။ မြောက်ကားရွှေ၊ လေးထွေ မြင်းမိုရ်သား" ဟူသောစကားအရ မြင့်မိုရ် တောင်၏အရှေ့ဘက်နံပါးသည် ငွေဖြင့်ပြီး၏၊ ယင်းငွေရောင်ဖြင့်လွှမ်းခြုံထားသည့် အရှေ့ ဘက်နံပါးရှိ သမုဒ္ဒရာရေပြင်သည် နို့ရည်ကဲ့သို့ ထင်ရသည်၊ တောင်ဘက်နံပါးသည် ဂျန္ဓနီလာ ပတ္တမြားညိုဖြင့်ပြီး၏၊ ယင်းအရောင်ဖြင့် လွှမ်း ခြုံထားသည့် တောင်ဘက်နံပါးရှိ သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်သည် အများအားဖြင့် အညိုရောင်ဟု ထင်ရသည်။

အထက်မိုးကောင်းကင်သည်လည်း ထို အတူပင်ထင်ရသည်၊ အနောက်ဘက်နံပါး သည် ဖလ်ဖြင့်ပြီး၏၊ မြောက်ဘက်နံပါးသည် ရွှေဖြင့်ပြီး၏၊ အရှေ့တောင်ထောင့်မှထွက် သော ငွေရောင်နှင့် ဂျန္ဓနီလာပတ္တမြားညို ရောင်, အနောက်တောင်ထောင့်မှထွက်သော ဂျန္ဓနီလာပတ္တမြားညိုရောင်နှင့် ဖလ်ရောင်, အနောက်မြောက်ထောင့်မှထွက်သော ရွှေ ရောင်နှင့် ငွေရောင်တို့သည် တပေါင်းတည်း

ရောနှောပေါင်းစပ်၍ မဟာသမုဒ္ဒရာရေပြင်၌ သွားပြီးလျှင် စကြာဝဠာတောင်ထိအောင် တည်ရှိသည်။

ယင်းထောင့် ၄-ခုမှထွက်သောအရောင်တို့၏အတွင်း၌ တောင်သမုဒ္ဒရာ, အနောက်သမုဒ္ဒရာ, မြောက်သမုဒ္ဒရာ, အရှေ့သမုဒ္ဒရာဟု သမုဒ္ဒရာ ၄-စင်းတည်ရှိသည်။ (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၄၆။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ၈ီ၊ ၂။ ၁၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၂-၃)။

ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းဖြစ်ပေါ်လာပုံ

မြင့်မိုရ်တောင်ကို ဗဟိုပြု၍ နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့ စတင်ထွက်ပေါ်ရာ မြင့်မိုရ်တောင်၏ အရှေ့ဘက်အရပ်ကို အရှေ့ကျွန်း, နေ,လ,နက္ခတ်,တာရာတို့ဝင်ရာ မြင့်မိုရ်တောင်၏ အနောက်ဘက်အရပ်ကို အနောက်ကျွန်း မြင့်မိုရ်တောင်၏ လကျ်ာဘက်အရပ်ကို မြောက်ကျွန်း, လက်ဝဲဘက်အရပ်ကို တောင်ကျွန်းဟု ကျွန်းကြီး ၄-ကျွန်းတည်ရှိသည်။ (ဒီ၊ ၈ီ၊ ၃။ ၁၅၄)။

ဝေရမ္ဘလေကြီး

ဝေရမ္ဘလေကြီးသည် ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းတို့ကို အထက်ကောင်းကင်မှကြည့်လျှင် ကြာရွက်ခန့်ပမာဏမျှသာ မြင်ရလောက်အောင် အလွန်မြင့်မားသော အထက်ကောင်းကင်၌ တည်ရှိပြီး တစ်ယူဇနာအထက် မြင့်မားသော ကောင်းကင်၌ တိုက်ခတ်သည်။ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၂။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၆၇။ မ၊ ၈ီ၊ ၁။ ၇၉)။

တောင်စဉ်နှုန်းထပ် တည်ရှိပုံ

မြင့်မိုရ်တောင်ကို တံတိုင်း (၇) ထပ်ဝန်းရံဘိသကဲ့သို့ တောင်စဉ် (၇) ထပ်တို့သည် အစဉ်အတိုင်း ထက်ဝက်ထက်ဝက်စီ နှစ်ကုန်ပေါ်ကုန်လျက် ပတ်လည်ခွေဝိုက်၍ တည်ရှိကြသည်။ ယင်းတောင်စဉ် (၇) ထပ်တို့၏ အကြားအကြား၌ (ဥဒေါင်းမြီးကိုမျှ တန့်ထားခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်ပဲ နှစ်မြုတ်ရသည့်) အလွန်သိမ်မွေ့ပြီး ချိုမြိန်အေးမြလှစွာသော ရေပြည့်သော သီဒါသမုဒ္ဒရာကြီးတို့သည်လည်း အဆင့်ဆင့်ခွေပတ်၍ တည်ရှိကြသည်။

ယင်းတောင်စဉ် (၇) ထပ်တို့ကို မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်မှ နေ၍ ကြည့်ရှုလျှင် မြင့်မိုရ်တောင်ကို တက်ရန်လှေခါး (၇) ထပ်သဖွယ် မြင်ရသည်။ ယင်း တောင်စဉ် (၇) ထပ်တို့ကား နတ်၌ဖြစ်ကုန်၏၊ ရတနာမျိုးစုံတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်၏၊ နတ်မင်းကြီးတို့၏ နေရာဖြစ်ကုန်၏၊ နတ်ဘီလူးတို့ အမြဲမှီဝဲအပ်ကုန်၏။ (ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၉၁။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ စူဠနိ၊ ၆။ ၃၈။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၄-၅။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၅၆-၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၃-၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂)။

မြင့်မိုရ်တောင်ကို ဝန်းရံ၍တည်ရှိသော တောင်စဉ် (၇) ထပ်တို့တွင် -

(၁) **ယုဂန္ဓိုရ်တောင်**သည် မြင့်မိုရ်တောင်၏ ထက်ဝက်ပမာဏရှိပြီး ယူဇနာ (၄၂၀၀၀) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နှစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၄၂၀၀၀)တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

(၂) **ဣသိဓရတောင်**သည် ယူဇနာ (၂၁၀-၀၀) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နှစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၂၁၀၀၀) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

(၃) **ကရဝီကတောင်**သည် ယူဇနာ (၁၀၅-၀၀) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နှစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၁၀၅၀၀) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

(၄) **သုဒ္ဓသနတောင်**သည် ယူဇနာ (၅၂-၅၀) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၅၂၅၀) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

(၅) **နေမိန္ဓရတောင်**သည် ယူဇနာ(၂၆၂၅) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၂၆၂၅) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

(၆) **ဝိနတကတောင်**သည် ယူဇနာ (၁၃၁-၂ ½) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၁၃၁၂ ½) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ် ရှိသည်။

(၇) **အဿကဏ္ဏတောင်**သည် ယူဇနာ (၆၅၆ ½) တို့တိုင်တိုင် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ နစ်မြုတ်၍ ယူဇနာ (၆၅၆ ½) တို့တိုင်တိုင် ရေပေါ်၌ ပေါ်ရှိသည်။

မြင့်မိုရ်တောင်ကို ယုဂန္ဓိုရ်တောင်က ပတ်ဝိုက်ဝန်းရံ၍ တည်ရှိသည်၊ ယုဂန္ဓိုရ်တောင်ကို ဤသဓရတောင်က, ယင်းကို ကရဝိကတောင်က, ယင်းကို သုဒ္ဓသနတောင်က, ယင်းကို နေမိန္ဓရတောင်က, ယင်းကို ဝိနတကတောင်က, ယင်းကို အဿကဏ္ဏတောင်က အစဉ်အတိုင်း ပတ်ဝိုက်၍ တည်ရှိသည်။ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂)။

တောင်စဉ် (၇) ထပ် အစဉ်မတူပုံလည်း ရှိသေးသည်။ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀၁-၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၅၆-၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၅၃-၄-ကြည့်)။

ကမ္ဘာလဆန်း (၁) ရက် (တဝေါင်းလပြည့်စနေ)

ကမ္ဘာတည်စအခါက နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့ဖြစ်ပေါ်သောနေ့၌ပင် မြင့်မိုရ်, စကြာဝဠာ, ဟိမဝန္တာ, သမုဒ္ဒရာ, ကျွန်းကြီး (၄) ကျွန်းတို့သည် မရှေးမနှောင်းဖြစ်ပေါ်တည်ရှိကြသည်၊ ယင်းနေ့ကား တပေါင်းလပြည့်နေ့ပင်တည်း။

ထိုသို့ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ မြင့်မောက်ရာရာ အရပ်တို့မှ မြင့်မိုရ်တောင်, စကြာဝဠာတောင်, ဟိမဝန္တာတောင်တို့သည်လည်းကောင်း, နှိမ့်ဝှမ်းရာရာအရပ်တို့မှ သမုဒ္ဒရာတို့သည်လည်းကောင်း, မနိမ့်မမြင့်အဆင်သင့်ဖြစ်သော ညီညီညာညာအရပ်တို့မှ ကျွန်းကြီး (၄) ကျွန်းတို့သည်လည်းကောင်း မရှေးမနှောင်းဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။ (ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၃၂-၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၅)။

စာတုမဟာရာဇိနတ်ပြည်သည် မြင့်မိုရ်တောင်၏အလယ်၌ တည်ရှိသည်။ (အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၅၀၂။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၈။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၃၃။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၊ ၁၇၈)။

တာဝတိံသာနတ်ပြည်သည် မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ တည်ရှိပြီး ယူဇနာ (၁၀၀၀၀) ကျယ်ဝန်းသည်။ (ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၅၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၇)။

အသုရာပြည်သည် မြင့်မိုရ်တောင်ခြေရင်း၌ တည်ရှိပြီး တာဝတိံသာနတ်ပြည်နှင့် အကျယ်အဝန်းတူမျှ၏။ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၀၉။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၈။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၈၊ ၃၀၁)။

မဟာသမုဒ္ဒရာသည် စကြာဝဠာတောင်ခြေရင်းတိုင်အောင် သွားသကဲ့သို့ ထို့အတူ မြင့်မိုရ်တောင်ခြေရင်းတိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း နက်ရှိုင်းသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂)။

စန,လ,နက္ခတ်,တာရာတို့ မြင့်မိုရ်စတောင်ကို လှည့်ပတ်သွားလာပုံ

နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့သည် မြင့်မိုရ်

တောင်၏ ထက်ဝက် ယုဂန္ဓိရ်တောင်၏အမြင့် ပမာဏနှင့် ညီမျှသော မြေအပြင်မှ အမြင့် ယူဇနာ (၄၂၀၀၀) ရှိသည့်အထက်ကောင်းကင် ခရီးမှနေ၍ မြင့်မိုရ်တောင်ကို လက်ျာရစ်, စကြာဝဠာတောင်ကို လက်ဝဲရစ်ပြုကာ လှည့်ပတ်သွားလာကြသည်။ (ဇာ၊ ၂။ ၂၈၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၇၈-၉။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၁။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၈၃)။

သို့သော် မင်းနှင့်တကွ တိုင်းသူပြည်သားနတ်, ပြဟ္မာများပါ တရားမစောင့်ကြသော အခါ၌ကား နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာတို့သည် မိမိတို့သွားနေကြလမ်းကြောင်းတိုင်း မသွားဘဲ မညီမညွှတ်သောအားဖြင့် လှည့်လည်သွားလာကြသည်။ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၊ ၁၀။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၂)။

လ, နေတို့သည် ၆-လတို့ပတ်လုံး မြင့်မိုရ်တောင်ပြင်ပသို့ ထွက်ကုန်၏။ ၆-လတို့ပတ်လုံး အတွင်း၌ လှည့်လည်ကုန်၏။ အကျယ်ဆိုရလျှင်- မြင်းမိုရ်တောင်အနီးဖြင့် ယင်းကို လက်ျာရစ်ထား၍ သွားသော် ၆-လတို့ပတ်လုံး သွားသော အန္တောဝိထိမှ ပြင်ပသို့ မိမိ၏ဖီလာသွားခြင်းအားဖြင့် စကြဝဠာသို့ရှေးရှုထွက်ကြသည်။

ဤအတူ ၆-လတို့ပတ်လုံး ခဏတိုင်းခဏတိုင်း မြင့်မိုရ်တောင်မှ ရွှေ့သည်၏အစွမ်းဖြင့် ထွက်ခွါပြီး မြင့်မိုရ်တောင်အနီးသို့ ရောက်၍ အတွင်းသို့ဝင်ကြသည်။ မှန်၏- ထို လ, နေတို့သည် ဝါဆိုလ၌ မြင့်မိုရ်တောင်အနီးဖြင့် လှည့်လည်ကုန်၏။ ထိုမြင့်မိုရ်တောင်မှ ၂-လပတ်လုံး ထွက်ခွါပြီး ပြင်ပ၌ လှည့်လည်ကုန်၏။ သီတင်းကျွတ်လ၌ အလယ်လမ်းခရီးဖြင့်သွား၏။ ထိုအလယ်လမ်းကြောင်းမှ စကြဝဠာသို့ရှေးရှုသွားပြီးလျှင် ၃-လပတ်လုံး စကြဝဠာအနီးဖြင့် လှည့်လည်၍ တဖန်ထွက်ခွါပြီး တန်ဆူးလ၌ အလယ်လမ်းခရီးဖြင့် သွားကြသည်။

ထို့နောက် ၂-လပတ်လုံး မြင့်မိုရ်တောင်သို့ ရှေးရှုပြေးသွားပြီး တဖန်ဝါဆိုလ၌ မြင့်မိုရ်တောင်အနီးဖြင့်သွားကြပြန်သည်။

ဤလမ်းကြောင်း ၃-မျိုးတွင် မြင့်မိုရ်တောင်နှင့် စကြဝဠာတို့၏ အလယ်ဖြင့်ဝင်း မြင့်မိုရ်တောင်၏ အလယ်ဖြင့်ဝင်း သွားရာ၌ မြင့်မိုရ်တောင်အနီးဖြင့်သာ သွားလာကုန်၏၊ မြင့်မိုရ်တောင်၏ အာလိန်အထပ်ကို ကပ်ငြိ၍ သွားသည် မဟုတ်ပေ။ စကြဝဠာအနီးဖြင့် သွားရာ၌လည်း ဤနည်းတူပင်။ (ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၅၁-၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၃-၄)။

စကြဝဠတေးမင်း မြင့်မိုရ်တောင်ကို လှည့်လည်ပုံ

စကြဝဠတေးမင်းသည် စကြာရတနာကို ရှေ့သွားပြု၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်သွားသော အခါ၌လည်း မြင့်မိုရ်တောင်ကို လက်ျာရစ်ထားလျက်သွားသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄)။

ဓနုနှင့်ညီ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ

မြင့်မိုရ်တောင်အရိပ်၏ အမှတ်လက္ခဏာ ဖြစ်သော အမိုက်မှောင်ကင်းပျောက်သော အခါ ညဉ့်ပျောက်၍ နေ့အခါ ပေါ်သည်၊ ယင်းအမှတ်လက္ခဏာဖြစ်သော အမိုက်မှောင် ကျရောက်သောအခါ နေ့ပျောက်၍ ညဉ့်အခါ ဖြစ်ပေါ်သည်။ (ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၃)။

သိကြားမင်း၏ ဝရဇိန်လက်နက်စွမ်းအား

သိကြားမင်း၏ ဝရဇိန်လက်နက်ကို မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ ပစ်ခဲ့လျှင် အမြင့်ယူဇနာ (၁၆၈-၀၀၀) ရှိသောမြင်းမိုရ်တောင်ကို ထုတ်ချင်းပေါက်သွားနိုင်သည်။ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၉)။

သဟမ္မတိပြဟ္မာပူဇော်ပုံ

သဟမ္မတိပြဟ္မာကြီးသည် မြင့်မိုရ်တောင်လောက်ကြီးမားသော ရတနာပန်းဆိုင်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားကို ပူဇော်ဘူးသည်။ (ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၃)။

နဂုတ္တမ, ဂိရိရာဇာ

မြင့်မိုရ်တောင်မင်းကို တောင်တကာတို့ထက် မြတ်သောကြောင့်လည်းကောင်း, အကြီးအကဲဖြစ်သောကြောင်းလည်းကောင်း နဂုတ္တမ, ဂိရိရာဇာဟု သုံးစွဲထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ (အပ၊ ၂။ ၁၆၅။ မိလိန္ဒ။ ၂၈၁၊ ၂၃၃။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၈၅။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၆၁)။

မြင့်မိုရ်တောင်ပေါင်း (၁၀၀၀)

လ, နေ, မြင့်မိုရ်တောင်, ကျွန်းကြီးလေးကျွန်း, သမုဒ္ဒရာကြီး ၄-စင်း, နတ်ပြည် ၆-ထပ်, ပြဟ္မာ့ပြည် ၂၀-ပါဝင်သော စကြဝဠာတစ်ခု, လောကဓာတ်တစ်ခုဟု ခေါ်သော စူဠနိကာလောကဓာတ် (-စကြဝဠာတစ်ထောင်) အတွင်း၌ မြင့်မိုရ်တောင်ပေါင်းလည်းတစ်ထောင်ပင်ရှိ၍ အခြားစကြဝဠာများ၌လည်း မြင့်မိုရ်တောင်ရှိသေးသည်ဟု သိရှိရသည်။ (အံ၊ ၁။ ၂၂၈။ အံ၊ ၃။ ၃၀၃)။

သိကြားမင်း၏မြို့တော် တည်ရှိရာနေရာ

သိကြား မင်း၏ ထီးနန်းစိုက်ရာမြို့တော် "မသက္ကသာရ" ကား မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်၌ ရှိသည်။ ယင်းကား တာဝတိ်သာနတ်ပြည်ပင်တည်း။ (ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၇၀)။

နန္ဒောပနန္ဒနဂါမင်းနှင့် မြင့်မိုရ်တောင်

အခါတစ်ပါး၌ ဘုရားအမျိုးရှိသောသံယာတော်များ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူရာ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းသည် ဒေါသအမျက်ချောင်းချောင်းထွက်ပြီး မြင့်မိုရ်တောင်ကို (၇) ပတ်ဝန်းရံခွေရစ်ကာ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်ကို မမြင်ရအောင် ပါးပျဉ်းဖြင့်ဖုံးအုပ်ထားရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်မထေရ်သည် နဂါးကြီး အသွင်ဖန်ဆင်းကာ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်းကို ၁၄-ပတ်ရစ်ပတ်ပြီး နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်း၏ ပါးပျဉ်းအထက်မှ မိမိပါးပျဉ်းကိုမိုး၍ မြင့်မိုရ်တောင်နှင့် ဖြစ်ညှပ်ဖိနှိပ်ကာ ဆုံးမခဲ့ဘူး၏။ (ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၅၀၂။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၈-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈-၉)။

သိကြားမင်း၏ ရှေ့တန်းခံတပ်များ

နတ်နှင့် အသုရာတို့၏စစ်ပွဲ၌ အသုရာတို့ကို အောင်ပွဲခံပြီးနောက် သိကြားမင်းသည် အသုရာတို့၏ ဘေးရန်မှ ကာကွယ်ရန်အတွက် မြင့်မိုရ်တောင်၏ အာလိမ် (၅) ဆင့်တို့၌ ရှေ့တန်းခံတပ်အဖြစ် စခမ်း (၅) ခုချထားရာ- (၁) ပဌမဆင့်၌နဂါး (၂) ဒုတိယဆင့်၌ ဂဠုန် (၃) တတိယဆင့်၌ ကုမ္ဘဏ်ခေါ် ဒါနောရက္ခိသ် (၄) စတုတ္ထဆင့်၌ နတ်ဘီလူး (၅) ပဉ္စမဆင့်၌ နတ်မင်းကြီးလေး ယောက်တို့ အသီးသီး အစောင့်အရှောက်ချ ထားသည်။ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၁။ အံ၊ ၈၊ ၃။ ၃၀၂။ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈၊ ၁။ ၂၄၂)။

ထိုပြင် မြင့်မိုရ်တောင်၏ ထက်ဝန်းကျင် နံပါးလေးဘက်အရပ်၌ ထုထည်အားဖြင့်လည်းကောင်း, အကျယ်အပြန့်အားဖြင့်လည်းကောင်း ယူဇနာ (၅၀၀၀) စီရှိသော တောင်ခါးပန်းလေးခုကို တာဝတိ်သာနတ်ပြည်ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် နဂါး, ဂဠုန်, ကုမ္ဘဏ်, နတ်ဘီလူးတို့သည် စောင့်ရှောက်စိုးအုပ်ထားသည်၊ ယင်းတို့သည် မြင့်မိုရ်တောင်၏ထက်ဝက်ခန့်ရှိသည်။ (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၁။

သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉)။

မဟာသမယသုတ် (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၇) လာ ဒေဝတာသန္ဓိပါတ-နတ်သဘင်အစည်းအဝေး သို့ တက်ရောက်ကြသော နာဂသအိုင်၌ နေကြသောနဂါး, ဝေသာလီပြည်၌ နေကြသော နဂါး, တမ္ဗလအမည်ရှိသောနဂါး, အဿတရ အမည်ရှိသောနဂါးမင်းတို့သည် မြင့်မိုရ်တောင် ခြေရင်း၌ နေထိုင်ကြသည်၊ ဂဠုန်တို့သော်မှ လည်း မထိုးသုတ်နိုင်သည့် တန်ခိုးကြီးမား သော နဂါးတို့ပေတည်း။ (ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၈၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၈)။

ဘုရားရှင်သည် သီတင်းကျွတ်လပြည့် မဟာပဝါရဏာနေ့၌ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်မှ လူ့ပြည်သို့ဆင်းသက်ခါနီးဆဲဆဲတွင် လောက ဓာတ်တစ်ခုလုံးကို မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်မှနေ၍ ကြည့်ရှုတော်မူရာ အောက်အဝီစိမှ အထက် အကနိဋ္ဌပြဟ္မာဘုံတိုင်အောင် လောကဓာတ် ထောင်ပေါင်းများစွာကို ဟင်းလင်းပွင့်ကာ တစ်ခုတည်းကဲ့သို့မြင်ရသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၆)။

မြင့်မိုရ်တောင်မင်းကို ဥပမာပြု၍ ဟောကြားတော်မူသောတရားတော်များ

မြင့်မိုရ် တောင်အနီး စုပုံထားသော ပဲနောက်စေ့ခန့် အရွယ်ရှိသည့် ကျောက်စရစ် ခဲများသည် မြင့်မိုရ်တောင်ကြီးနှင့် နှိုင်းစာလျှင် မပြောပလောက်သကဲ့သို့ သစ္စာသိမြင် သော တာပန်အရှင်ရအပ်သော စျာန်, အဘိညာဉ်, မဂ်, ဖိုလ် စသည့်ဂုဏ်အထူးနှင့်နှိုင်းစာလျှင် သာသနာပြင်ပ ရဟန်း, ပုဏ္ဏား, ပရိဗိုဇ်တို့ ရအပ်သော စျာန်, အဘိညာဉ်ဂုဏ်တို့သည် အပုံတစ်ရာပုံ လျှင်တစ်ပုံ, အပုံတစ်ထောင် ပုံလျှင်တစ်ပုံ, အပုံ တစ်သန်းပုံလျှင်တစ်ပုံကိုမျှ မမှီနိုင်ပေ။ (သံ၊ ၁။ ၃၅၆-၇။ သံ၊ ၃။ ၃၉၉)။

မိထွေးတော်ဂေါတမီသည် ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံ ခါနီး၌ မြင့်မိုရ်တောင်ကို ထီးရိုးပြုလုပ်ပြီး မြေကြီးကို ထီးအဖြစ်ပြုလုပ်ကာ ဆောင်မိုး လျက် ကောင်းကင်၌ စက်ြန်သွား၍ တန်ခိုးပြ ခဲ့ဘူးသည်။ (အပ၊ ၂။ ၂၁၃)။

ထို့အတူ ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီမသည်လည်း မြေကြီးကိုဆုံးပြုပြီး ကျောက်စရစ်ခဲကို စပါးပြု ကာ မြင့်မိုရ်တောင်ကို ကျည်ပွေပြုလုပ်လျက် ထောင်းထုနေသော သူငယ်မပုံသဏ္ဌာန်ကို တန်ခိုးပြခဲ့ဘူးသည်။ (အပ၊ ၂။ ၂၃၀)။

ပစ္ဆိမဘဝိကပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအား မြင့်မိုရ် တောင်ဖြင့် ဖိ၍သတ်သော်လည်း ရဟန္တာ မဖြစ်ဘဲ သေရိုးထုံးစံမရှိပေ။ (ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၈၀-၁။ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂၆။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၃)။

သံဓဝဂယူဗွယ်

ကမ္ဘာဦးတည်စအခါကပင် တည်ရှိပြီး ထိုကဲ့သို့ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သောမြင့်မိုရ်တောင် မင်းသည် ကမ္ဘာပျက်မည့်အခါ (၆) စင်း မြောက် နေထွက်ပေါ်လာချိန်၌ အခိုးအလို့ မျှား ပြင်းထန်စွာ ထွက်ပေါ်လာပြီး, (၇) စင်း မြောက်နေထွက်ပေါ်လာချိန်၌မူ မီးတောက် မီးလျံအဖြစ် လောင်ကျွမ်းပြီး မီးကျီး, မီးခဲ, ပြာ အဖြစ်ဖြင့်ပင် တွေ့မြင်ရတော့မည်မဟုတ်ရာ သခ်ါရတရားတို့၏ အမြဲမရှိပုံ, အမြဲမတည်ကြ ပုံ, သာယာအပ်သောသဘောမရှိကြပုံ, သခ်ါရ တရားတို့၌ ငြီးငွေ့ထိုက်ပုံ, တပ်ခြင်းကင်းသင့် ပုံတို့ကို သက္ကသူရိယသုတ် (အံ၊ ၂။ ၄၇၄-၅) ၌ ဘုရားရှင် အကျယ်တဝင့်ဟောကြားတော်မူ သည်။

သိနေရှည်ပွါးနှုန်းဝါတ (ပု) [သိနေရှ + ဥပွါးနှုန်း + ဝါတ] မြင်းမိုရ်တောင်ကို-ကျွတ်စေတတ်-နုတ်ခြင်းဌါစွမ်းနိုင်-သော လေ။ မြင်းမိုရ်တောင် ကျွတ်အောင် တိုက်ခတ်နိုင်သော လေ။ နဟိ သိနေရှည်ပွါးနှုန်းဝါတော ဟတ္ထိမတ္တံ ----ဂဏောတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၁။

သိနေရှည်ဗွာဟနုန်းဝါတ (ပု) [သိနေရှ + ဥဗွာဟနုန်း + ဝါတ] သိနေရှည်ပွါးနှုန်းဝါတ-ကြည့်။ နဟိ သိနေရှည်ဗွာဟနုန်းဝါတော သာမန္တေ ပုရာဏပဏ္ဏသ လဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၃၃။

သိနေရှကမ္ဘနုန်းဝါတ (ပု) [သိနေရှ + ကမ္ဘနုန်း + ဝါတ] မြင့်မိုရ်တောင်ကို တုန်လှုပ်စေနိုင်သော လေ။ သိနေရှကမ္ဘနုန်းဝါတော ပုရာ-ဏပဏ္ဏကသင်္ခဲ့ ကိ နကမ္ပေသတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၄၈။

သိနေရှကူဋ (ပု၊ နဝ) [သိနေရှ + ကူဋ] မြင့်မိုရ်တောင်၏အထွတ်၊ မြင့်မိုရ်တောင်ထွတ်။ သိနေရှကူဋေ ဝိသဒ္ဓကဏ္ဍဝဏ္ဏရဲ့ ဝိယ စ အသဇ္ဇမာနမေဝ ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ယော-ဇနသတိကာဒိဘေဒါနိ သိနေရှကူဋာနိ ပ ပလုဇ္ဇိတ္တာ အာကာသေယေဝ အန္တရဓာယန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၈။

သိနေရှဂိရိ (ပု) [သိနေရှ + ဂိရိ] သိနေရှပဗ္ဗတ-ကြည့်။ ပရိဝတ္တတိ သိနေရှဂိရိ ကူဋသေလသိ-ခရော ဝိနမမာနော ဟောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၂။ သုဒဿနသာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀၂) တိ သောဘန-ဒဿနသ သိနေရှဂိရိနော။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၁၅၈။

သိနေရှဂိရိမုဒ္ဓ (ပု) [သိနေရှဂိရိ + မုဒ္ဓ] မြင့်မိုရ်တောင်ထိပ်။ ဒုမဂ္ဂေ ပဗ္ဗတဂ္ဂေ ဝါ၊ သိနေရှ-ဂိရိမုဒ္ဓနိ။ အပ၊ ၁။ ၅။

သိနေရှပစ္စာယာလက္ခဏာ (တိ) [သိနေရှ + ပစ္စာယာ + လက္ခဏာ] မြင့်မိုရ်တောင်ရိပ်၏ အမှတ်အသား, လက္ခဏာဖြစ်သော။ ရတ္တိ အန္ဓရဓာယတိတိ သိနေရှပစ္စာယာလက္ခ-ဏသ အန္ဓကာရသ ဝိဂစ္ဆနတော။ ဒီ၊ ၈။ ၃။ ၁၅၃။

သိနေရှပဗ္ဗတ (ပု) [သိနေရှ + ပဗ္ဗတ] မြင့်မိုရ်တောင်။ မဇ္ဈေ ဥပ္ပလမကုလ် ဝိယ သိနေရှ-ပဗ္ဗတော။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၈။ စာတုမဟာရာဇ-ကာ နာမ သိနေရှပဗ္ဗတသ ဝေမဇ္ဈေ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၁၇၈။

သိနေရှပဗ္ဗတပါဒ (ပု) [သိနေရှပဗ္ဗတ + ပါဒ] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ။ အသုရေ ဒီဗ္ဗပါနံ ပါယေတွာ ----သိနေရှပဗ္ဗတပါဒေ ခိပါပေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၈။

သိနေရှပဗ္ဗတမတ္ထက (ပု) [သိနေရှပဗ္ဗတ + မတ္ထက] မြင့်မိုရ်တောင်-၏အထက်-ထိပ်။ မသက္ကာ-သာရသခ်ီတေ သိနေရှပဗ္ဗတမတ္ထကေ မာပိ-တတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၇၀။

သိနေရှပဗ္ဗတမုဒ္ဓ (ပု) [သိနေရှပဗ္ဗတ + မုဒ္ဓ] သိနေရှဂိရိမုဒ္ဓ-ကြည့်။ သိနေရှပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ စ သဗ္ဗဌာနေသု ဝိစိတ္တံ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၃။

သိနေရှပဗ္ဗတရာဇ (ပု) [သိနေရှပဗ္ဗတ + ရာဇ] မြင့်မိုရ်တောင်မင်း။ ယော ဝါ သိနေရှပဗ္ဗတ-ရာဇာ။ သံ၊ ၃။ ၃၉၈။ အဟံ ဘန္တေ သိနေရှ-ပဗ္ဗတရာဇာနံ ဒန္တန္တရေ ဌပေတွာ မာသသာသ-ပဗိဇံ ဝိယ ခါဒိဿာမိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၇။

သိနေရှပဗ္ဗတသဒိသ (တိ) [သိနေရှပဗ္ဗတ + သဒိသ] မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်တူသော။ သိနေရှ-ပဗ္ဗတသဒိသံ မဟန္တံ ဟံသရာဇသ ဝစနံ သုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၆။

သိနေရုပဗွတုတ္တမ (ပု) [သိနေရုပဗွတ + ဥတ္တမ] မြတ်သောမြင့်မိုရ်တောင်၊ မြင့်မိုရ်တောင်မြတ်။ သိနေရုပဗွတုတ္တမေ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၀) တိ မဟာ-မေရုသခ်ီတော သေဋ္ဌပဗွတေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။၅၂။

သိနေရုပမာဏ (နာ) [သိနေရု + ပမာဏ] မြင့်မိုရ်တောင်၏-အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ။ သိနေရု-ပမာဏတော ဥပမာပမာဏောပိ ယုဂန္ဓရပဗ္ဗ-တော ပထဝိယံ သုပ္ပတိဋ္ဌိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၂။

သိနေရုပရိဘဏ္ဍ (ပု) [သိနေရု + ပရိဘဏ္ဍ] မြင့်မိုရ်တောင်၏-ခါးပန်း-အာလိန်-အရံအကာ။ သိနေရုပရိ-ဘဏ္ဍံ ပဿာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈။ သိနေရုပရိဘဏ္ဍန္တိ သိနေရုမေခလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉။

သိနေရုပဿဝိနိဂ္ဂတ (တိ) [သိနေရု + ပဿ + ဝိနိဂ္ဂတ] မြင့်မိုရ်တောင်၏နံပါးမှထွက်သော။ စန္ဒိမသူရိယရသ္မိသမ္မိဿေဟိ သိနေရုပဿ-ဝိနိဂ္ဂတေဟိ ---- ဝိဇ္ဇောတေတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၁၃။

သိနေရုပါဒ (ပု) [သိနေရု + ပါဒ] သိနေရုပဗွတ-ပါဒ-ကြည့်။ ဧတေ ကိရ သိနေရုပါဒေ ဝသန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၈၁။ တတ္ထေဝ ပထဝိယံ နိမုဂ္ဂေါ သိနေရုပါဒံ ဂန္တွာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၅။

သိနေရုပါဒက (တိ) [သိနေရုပါဒ + က] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ၌ ဖြစ်သော။ သိနေရုပါဒကေ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ နိ ပါပုဏာတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၅၈။

သိနေရုပါဒကမဟာသမုဒ္ဒ (ပု) [သိနေရုပါဒက + မဟာသမုဒ္ဒ] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ၌ဖြစ်သော သီဒါမဟာသမုဒ္ဒရာ။ သိနေရုပါဒကမဟာသ-မုဒ္ဒေ ဥဒကံ ဥပနိဓာယ စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ ပရိတ္တံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၅၈။

သိနေရုပါဒမူလ (နာ) [သိနေရု + ပါဒမူလ] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေရင်း။ သိနေရုပါဒမူလေ စတုရာ-သီ တိ ယောဇနသဟဿဝိတ္ထာရာ ဟုတ္ဝာ ဋ္ဌိတော။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၉။

သိနေရုပါဒသမီပ (နာ) [သိနေရုပါဒ + သမီပ] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေ၏-အနီး-အနီးအပါး။ သိနေရုပါဒသမီပေ မဟာသမုဒ္ဒေ-----ဝတ္ထိရောစ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၇၆။

သိနေရုပါဒါဘိမုခ (တိ) [သိနေရုပါဒါ + အဘိမုခ] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေသို့ ရှေးရှုသော။ ကဒါစိ သိနေရုပါဒါဘိမုခံ ဂန္တွာ တံ ပတိဟနတိ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၅။

သိနေရုဘိမုခ (တိ) [သိနေရု + အဘိမုခ] မြင့်မိုရ်တောင်သို့ ရှေးရှုသော။ တတော ဒွေ မာသေ သိနေရုဘိမုခါ ပဋ္ဌန္ဒိတ္တာ ပုန အာသာဌေ သိနေရုသမီပေန စရန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၅၂။

သိနေရုမဗ္ဗ (နာ) [သိနေရု + မဗ္ဗ] မြင့်မိုရ်တောင်-၏-အလယ်။ သိနေရုမဗ္ဗေန အဘိရုဟိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၅။

သိနေရုမတ္ထ (တိ) [သိနေရု + မတ္ထ] မြင့်မိုရ်တောင်အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ မြင့်မိုရ်တောင်လောက်ကြီးသော။ တထာ ဟိ ဗြဟ္မာ သဟမ္ပတိ သိနေရုမတ္ထေန ရတနဒါမေန တထာဂတံ ပူဇေသိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၃။

သိနေရုမတ္ထက (ပု) [သိနေရု + မတ္ထက] သိနေရု-ပဗွတမတ္ထက-ကြည့်။ သိနေရုမတ္ထကေ ဝဋ္ဋ-သဟဿံ တေလပဒီပံ ဇာလေန္တော ဝိယ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၆။ ယဒိ ဟိ သက္ကော ကုဒ္ဓေါ ဝဇိရာ-ဝုဓံ သိနေရုမတ္ထကေ ပဟရေယျ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၉။

သိနေရှုသဒိသ (တိ) [သိနေရှု + သဒိသ] မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်တူသော။ သစေ သိနေရှုသဒိသေပိ ပဗ္ဗတေ မုဠ္ဍေယျ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၂၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၁၉။

သိနေရှုသန္ဓိက (နာ) [သိနေရှု + သန္ဓိက] သိနေရှု-သမီပ-ကြည့်။ သက္ကသ ယသံ ပဋ္ဌိစ္ဘ အမ္ဘာကံ ယသော သိနေရှုသန္ဓိကေ သာသပေါ ဝိယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၈။

သိနေရှုသမ (တိ) [သိနေရှု + သမ] မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်တူမျှသော။ သိနေရှုသမော သုပ္ပ-တိဋ္ဌိတာစလနဋ္ဌေန။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၉၉။

သိနေရှုသမသန္ဓောသ (တိ) [သိနေရှုသမ + သန္ဓောသ] မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်တူမျှသည့် ငြိမ်သက်ခြင်းရှိသော၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကဲ့သို့ ငြိမ်သက်ခြင်းရှိသော (မြန်)။ သိနေရှုသမသန္ဓော-သော၊ ဓရဏီသမသာဒိသော။ အပ၊ ၁။ ၂၇၀။ (-အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၃)။

သိနေရှုသမီပ (နာ) [သိနေရှု + သမီပ] မြင့်မိုရ်တောင်၏-အနီး-အနီးအပါး။ တေ ဟိ အာသာဌမာသေ သိနေရှုသမီပေန ဝိစရန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၅၁။

သိနေရှုမုဒ္ဓ (ပု) [သိနေရှု + မုဒ္ဓ] သိနေရှုဂိရိမုဒ္ဓ-ကြည့်။ သိနေရှုံ ဝဠ္ဍိ ကတ္တာ အညသ္မိ သိနေရှု-မုဒ္ဓနိ ၄ပေတ္တာ ဇာလေယျ။ အံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၂။ သိနေရှုမုဒ္ဓနိ သတ္တရတနမယံ စေတိယံ အကာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၁၈။

သိနေရှုမူလက (တိ) [သိနေရှု + မူလ + က] မြင့်မိုရ်တောင်ခြေရင်း၌ဖြစ်သော။ သိနေရှု-မူလကံ ဝါလိကံ ဥဒ္ဓရန္တော ဝိယ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။

သိနေရှုမေခလာ (ထီ) [သိနေရှု + မေခလာ] သိနေရှုပရိဘဏ္ဍ-ကြည့်။ ပဌမကပ္ပိကကာလ-တော ပဋ္ဌာယ ဟိ ယံ သိနေရှုမေခလံ အာဟစ္ဘ ဥဒကံ ဌိတံ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၂၀။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၂၀၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၉)။ သိနေရှုပရိဘဏ္ဍန္တိ သိနေရှုမေခလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၂။ ၂၉။

သိနေရှုရသ္မိ (ထီ) [သိနေရှု + ရသ္မိ] မြင့်မိုရ်တောင်-၏-မှထွက်သော-အရောင်။ သိနေရှု-ရသ္မိဟိ ပရိစ္ဆိန္နေသု စတူသု မဟာသမုဒ္ဒေသု။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၆။

သိနေရှုဝန (နာ) [သိနေရှု + ဝန] မြင့်မိုရ်တောင်၌ပေါက်ရောက်သော တော။ မြင့်မိုရ်တောင်နှင့် မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသော တော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သိနေရှုဝနဝဏ္ဏသက (ထီ) [သိနေရှုဝန + ဝဏ္ဏသက] မြင့်မိုရ်တောင်၌ပေါက်ရောက်သော တော တည်းဟူသော ဦးဆောက်ပန်းရှိသော၊ မြင့်မိုရ်တောင်နှင့်မွေ့လျော်ဘွယ်ကောင်းသော တော တည်းဟူသော ဦးဆောက်ပန်းရှိသော (မြန်)။ သိနေရှုဝနဝဏ္ဏသကာ (စရိယာ။ ၃၉၂) တိ သိနေရှုမှိ ဥဋ္ဌိတနန္ဒနဝန ---- ကပ္ပကတရုဝနံ သိနေရှုဝနံ။ အထ ဝါ သိနေရှု စ ဇမ္ဗုဒီပါဒီသု ရမဏီယဝနဋ္ဌ သိနေရှုဝနံ၊ တံ ဝနံ ဝဏ္ဏသကံ ဇေတိသာတိ သိနေရှုဝနဝဏ္ဏသကာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၈၁။

သိနေရှုဝေမဇ္ဈ (နာ) [သိနေရှု + ဝေမဇ္ဈ] သိနေရှု-မဇ္ဈ-ကြည့်။ တေ သိနေရှုဝေမဇ္ဈေ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၈။

သိနေရှုဝေမဇ္ဈကာလ (ပု) [သိနေရှုဝေမဇ္ဈ + ကာလ] မြင့်မိုရ်တောင်-၏-အလယ်သို့ ရောက်-သော-ရာ-အခါ။ တေ သိနေရှု-

ဝေမ္ဗျကာလေ သည် လဘိတ္တာ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၃၀၉။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၀၁။

သိနေဟ¹ (ပု) [သိနိဟ + ဏ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။ ပိတိဝသေန သိနေဟတိတိ သိနေ-ဟော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၂၄။ သ္ဟေ-သံ။ သဏေဟ၊ သိဏေဟ-ပြာ၊ သိဏေဟ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၊ မေတ္တာ။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၊ တဏှာ။ (၃) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-တတ်သော လောဘ တရား။ (၄) နှစ်သက်တတ်သော၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ ပိတိ။ (၅) တဏှာနှင့်ဒိဋ္ဌတည်းဟူသော အဆီအစေး။ (၆) အကြောင်းတရား။ (၇) ဆီ၊ အဆီ။ (၈) အရည်၊ သစ်ရည်။ မြေဆီ၊ သြဇာဓာတ်။ (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်- မြတ်နိုး-ခြင်း၊ မေတ္တာ။ နဌော ဒါနိ မေ ဣမိနာ ဘိက္ခုနာ သဒ္ဓိं ဒီယရတ္တာနုဂတော သိနေ-ဟော။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀၄။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၇၇။ ဘန္တေ တုမှေသု တိသ္သတ္ထေရသ္သ သိနေဟော နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၄။ အဟော သတ္ထရိ သက္ကသ္သ သိနေဟော။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇၅။ သဟ ဒဿနေနေ၀ စဿ သိနေဟော ဥပ္ပဇ္ဇိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၇၇။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၊ တဏှာ။ နဲ ဣဒါနေ၀ တဿာ ဘိက္ခု ဣတ္ထိယာ တယိ သိနေဟော အတ္ထိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၁၄၂။ အတ္ထိ နု ခေါ ပဘာ-၀တိယာ မယိ သိနေဟော။ ဇာ၊ ၌၊ ၅။ ၃၁၂။ (၃) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-တတ်သော လောဘတရား။ တတ္ထ ကတမော လောဘော ---- သန္ဓ၀ေါ သိနေဟော။ အဘိ၊ ၀။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၇၆။ သိနေဟ၀သေန သိနေဟော။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၉၇။ (၄) နှစ်သက်တတ်သော၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ ပိတိ။ ထောင့်ကွင်း ကြည့်။ (၅) တဏှာနှင့်ဒိဋ္ဌတည်းဟူသော အဆီ အစေး။ သိနေဟဒေါသ (၂) အနက်ကြည့်။ (၆) အကြောင်းတရား။ သိနေဟ၀န္ဓ-ကြည့်။ (၇) ဆီ၊ အဆီ။ ယထာ သိနေဟံ ပရိယာ-ဒိယတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၁။ သိနေဟပါန-လည်းကြည့်။ (၈) အရည်၊ သစ်ရည်။ မြေဆီ၊ သြဇာဓာတ်။ သိနေဟဠ္ဆ တဒုဘယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၃၆။ တဏှာ သိနေဟော။အံ၊ ၁။ ၂၂၄။ (သီ၊ သျာ၊ ကံ၊ ဣ-မူ)။ သိနသိနေဟ, သိနေဟ-သခ်ီ-ပုဒ်လည်းကြည့်။

သိနေဟ² (တိ) [သိနေဟ + ဏ] ချစ်ခင်ခြင်း မေတ္တာ-ချစ်ကြိုက်ခြင်းတဏှာ-ရှိသော။ ဘဂိနိယော နာမ ဘာတူသု သိနေဟာ။ ပေတ၊ ၌။ ၅၉။ ဣတ္ထိယော နာမ ဘတ္တရိ သိနေဟာ ဟောန္တိ။ ပေတ၊ ၌။ ၆၀။

သိနေဟက (တိ) [သိနိဟ + ဏ္ဍ။ သ္ဟေဟက-သံ။] ချစ်ခင်မြတ်နိုးတတ်သော၊ သူ။ (ပု) အဆွေခင်ပွန်း၊ မိတ်ဆွေ။ သိနိဟ ပိတိယံ၊ သိနိယ္ယတိ။ သိနေဟကော၊ သိနေဟိတော။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။

သိနေဟကရဏ (နဉ) [သိနေဟ + ကရဏ။ ကရဏ-အနက်မရှိ။] ချစ်ကြိုက်-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၊ တဏှာ။ သိနေဟန (၂) ကြည့်။

သိနေဟဂတ (တိ) [သိနေဟ + ဂတ] (၁) စေးကပ်-စိုစွတ်-ခြင်း။ (**အစေး၏**သဘော။ ဂတသဒ္ဒါ တဗ္ဘော)။ (၂) **စေးကပ်-စိုစွတ်-ခြင်း-အစေး၏-**သဘောသို့ရောက်သော။ (၁) ယံ အာပေါ အာပေါဂတံ သိနေဟော သိနေဟ-ဂတံ။ အဘိ၊ ၀။ ၁၇၁။ သိနေဟန၀သေန သိနေဟော။ သိနေဟော၀ သိနေဟဂတံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၃၇၀။ (၂) သိနေဟနသဘာ၀-ကြည့်။

သိနေဟဂုဏ (ပု) [သိနေဟ + ဂုဏ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း မေတ္တာ၏ဂုဏ်ကျေးလူး။ ပိတုဂုဏန္တိ ပိတု အတ္တနိ သိနေဟဂုဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၀။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉။

သိနေဟဂုဏယုတ္တ (တိ) [သိနေဟဂုဏ + ယုတ္တ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း ဂုဏ်ကျေးလူး နှင့်ယှဉ်သော။ ဓနုသေခကုမာရော ပန တယိ သိနေဟဂုဏယုတ္တော ဗဟူပကာရော။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၃၂၈။

သိနေဟတိ (ကြို) [သိနိဟ + အ + တိ။ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဘူဝါဒိရုပ်မရှိ၊ ဒိဝါဒိ-ရုပ်သာရှိသည်။ သိဏိဗ္ဗက္ကဲ-ပြာ၊ သ္နေဟတိ-ဝီလျှံ။] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-၏။ (၂) စေးကပ်-စိုစွတ်-၏။ (၁) သိနေဟ ထောင့်ကွင်းကြည့်။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

သိနေဟန္တ (တိ) [သိနိဟ + အန္တ] စေးကပ်-စိုစွတ်-သော။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သိနေဟန္တံ တေမေန္တံ ဝိယ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၃။

သိနေဟဒေါသ (ပု) [သိနေဟ + ဒေါသ] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းဟူသောအပြစ်ဒေါသ။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်းဟူသောအပြစ်ဒေါသ။ (၄) ချစ်ခြင်း တဏှာနှင့် အမျက်ဒေါသ (ပါ)။ (၁) ဣဒံ ဇဝရုပ် ဒုက္ခံ သိနေဟဒေါသေန ဇာတံ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၃၅။ (၂) အနိသိတော ဆေတ္တ (ဆေဒ) သိနေဟဒေါသံ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၉။ အပ၊ ၁။ ၁၃။ စူဠနိ။ ၂၉၄။ အနိသိတော ဆေတ္တ သိနေဟ-ဒေါသန္တိ သော ပစ္စေကသမ္ဗုဒ္ဓေါ တဏှာသ္နေ-ဟဿ ဒိဋ္ဌသ္နေဟဿ ဒေါသဿ ဆေတ္တာ။ စူဠနိ။ ၂၉၅။ သေသမဂ္ဂေဟိ ဆေတ္တာ တေဓာတုကံ (တေဓာတုကဂတံ) သိနေဟဒေါသံ တဏှာ-ရာဂန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သိနေဟော ဇဝ ဟိ ဂုဏပဋိပက္ခတော သိနေဟဒေါသောတိ ဝုတ္တော။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၀၇။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၁၄။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၃၃။

သိနေဟဒေါသနုပတိတ (တိ) [သိနေဟဒေါသ + အနုပတိတ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၌ အစဉ်ကျရောက်သော။ နဝ ဝ တတ္ထ သိနေဟဒေါသနုပတိတော ပရမုပေက္ခက-ဘာဝတော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀။

သိနေဟန (နာ) [သိနိဟ + ယု။ သိနိယ္ယတိ-မှ။ သ္နေဟန-သံ။] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၊ မေတ္တာ။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၊ တဏှာ။ (၃) စေးကပ်-ချောမော-ပြေပြစ်စေ-ခြင်း။ (၄) စွတ်စိုစေခြင်း။ (၅) ဆီနှူး-ဆီလူး-ခြင်း (ပျော့ပျောင်းစေခြင်း။ ပြန်)။ (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၊ မေတ္တာ။ သိနိယ္ယတိတိ ဇတ္ထ သတ္ထေသု ---- ဟိတာကာရပဝတ္တိဝသေန သိနေဟနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ နဝ တဏှာယနဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၈။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၊ တဏှာ။ သိနေဟနဝသေန သိနေဟော။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၈၆။ သိနေဟနံ ပေမကရဏံ။ နေတ္တိ၊ ဋီ။ ၅၉။ သိနေဟကရဏဝသေနာ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈၈) တိ သိနေဟနဝသေန။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၂။ (၃) စေးကပ်-ချောမော-ပြေပြစ်စေ-ခြင်း။ နန္ဒိရာ-ဂေါ သိနေဟနဋ္ဌေန အာပေါဓာတုသဒိသော။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၂၅၁။ သိနေဟနဋ္ဌေနာတိ တဏှာ-ယနဝသေန သိနိဒ္ဓတာပါဒနေန၊ ယတော "နန္ဒူပသေစန"န္တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၃။ သိနေဟနဋ္ဌေန ကာမသိနေဟော (ကာမသ္နေ-ဟော)။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၄၀၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁၅။

(၄) စွတ်စိုစေခြင်း။ နှာနိယစုဏ္ဏာန် ဥဒကံ ဝိယ စိတ္တစေတသိကာနံ သိနေဟနကိစ္စေန ပရိဝါရံ ဟောတိ။ ပဋိသं၊ ၌၊ ၁။ ၃၄၀။ အဘိနန္ဒ-နဋ္ဌေနာတိ အတိဝိယ သိနေဟနဋ္ဌေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၉။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၃။ (၅) ဆီနှုန်း-ဆီလူး-ခြင်း (ပျော့ပျောင်းစေခြင်း။ ပြန်)။ စတူဟ-ပဏ္ဍာဟံ တေလံ ပါယေတိ ဗလကရဏာယ သိနေဟနာယ။ မိလိန္ဒ။ ၂၂၃။

သိနေဟနကိစ္စ (ပု) [သိနေဟန + ကိစ္စ] စိုစွတ်စေခြင်း-အမှု-ကိစ္စ။ သိနေဟန (၄) ကြည့်။

သိနေဟနဋ္ဌ (ပု) [သိနေဟန + အတ္ထ။ ထ္ထ-ကို ဋ္ဌ-ပြု။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၇။] (၁) စေးကပ်-ချောမော-ပြေပြစ်-စေခြင်းအနက်, သဘော။ (၂) စိုစွတ်စေခြင်း အနက်, သဘော။ (၁) သိနေဟန (၃) ကြည့်။ (၂) သိနေဟန (၄) ကြည့်။

သိနေဟနီယ (တိ) [သိနေဟ + အနီယ။ နိယ္ယတိ-မှ၊ သ္ဟေဟနီယ-သံ။] နူးညံ့-ပျောပြောင်း-စေအပ်-ဘွယ်ရာ-ဖြစ်သော။ (ချစ်နှစ်သက်-စွဲမက်-ဘွယ်ဖြစ်သော။) တိကိစ္ဆကော အဘိ-သန္နေ ကာယေ ကုပိတေ ဒေါသေ သိနေဟ-နီယာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ ဒေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၂။

သိနေဟပရိယာယ (ပု) [သိနေဟ + ပရိယာယ] ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-စွဲမက်-တွယ်တာ-ကြည်လင်-ကြည်ညို-ခြင်း၏-အကြောင်း-ပရိယာယ်။ သမ္ဘတ္တိဟေတုတာယ ပသာဒေါ သိနေဟပရိ-ယာယေန ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၆၀။

သိနေဟပါန (နဉ) [သိနေဟ + ပါန] ဆီကို-သောက်-သုံးဆောင်- (စိုစိုပြည်ပြည့်ဖြစ်) စေ-ခြင်း။ သိနေဟပါနံ ပန သဗ္ဗတ္ထ ဒေါသေ တေမေတိ၊ သိရာ မုဒုကာ ကရောတိ၊ တေနာ-ယံ ဧဝမာဟ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၀၀။

သိနေဟပွဟာန (နဉ) [သိနေဟ + ပဟာန] ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-စွဲမက်-တွယ်တာ-ကြည်လင်-ကြည်ညို-ခြင်းကို ပယ်ခွါခြင်း။ တေနဿ ဘဂဝါ ကာယေ သိနေဟပွဟာနတ္ထံ ---- ဂါထမာဟ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၈-၉။ စူဠနိ၊ ၌။ ၇၅။

သိနေဟဗဒ္ဓဟဒယ (တိ) [သိနေဟ + ဗဒ္ဓ + ဟဒယ] ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-တွယ်တာ-ခြင်းဖြင့်-နှောင်-ဖွဲ့အပ်သော နှလုံးရှိသော၊ သူ။ ဧကော ပန ဘာတာ သိနေဟဗဒ္ဓဟဒယော အဟောသိ။ ပေတ၊ ၌။ ၁၆၅။

သိနေဟဗန္ဓန (နဉ) [သိနေဟ + ဗန္ဓန] ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်းဟူသော-အနှောင်-အဖွဲ့။ တေသု ဧကေကသ္မိံ ဇာတေ ဣဒံ သိနေဟဗန္ဓနံ ဧဝံ ဝမေန္တိ ဒုဗ္ဗေဒ္ဓံ ဘဝိဿတိ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅။

သိနေဟဗဟုမာနသန္ထဝ (တိ) [သိနေဟ + ဗဟုမာန + သန္ထဝ] ချစ်ခြင်း-များစွာမြတ်နိုး-ခြင်း-အတူတကွ-ပေါင်းသင်း-ဆက်ဆံ-ခြင်း-ရှိသော၊ သူ။ ဧကစ္ဆန္ဒရုစိသမာစာရဘာဝါ-ဟော ဝါ သိနေဟဗဟုမာနသန္ထဝေါ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၂၆။ မဟာနိ၊ ၌။ ၄၀၀။

သိနေဟဗဟုမာနာဒီဂုဏသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သိနေဟ + ဗဟုမာနာဒိ + ဂုဏသမ္ပတ္တိ] ချစ်ခြင်း များစွာမြတ်နိုးခြင်း အစရှိသော ကျေးလူ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ရာဇာ ရာဇမဟာယ ဘဂဝတိ သိနေ-ဟဗဟုမာနာဒိဂုဏသမ္ပတ္တိ ကထေသိ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၂၉၀။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၆။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၆။

သိနေဟဗိန္ဒုဝိသဋ (ပု) [သိနေဟဗိန္ဒု + ဝိသဋ] အစေးအပေါက်ပြန့်သည်၊ ပြန့်သော အစေး

အပေါက်။ တဒါ တတ္ထ နှာနကာလေ ပသန္န-ဥဒကူပရိ သိနေဟဗိန္ဒုဝိသဌော ဝိယ ဣတောစိတော စ သံသရတိ။ အဘိ၊ ၌။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။

သိနေဟဘာရိက (နာ) [သိနေဟ + ဘာရိက] ချစ်မြတ်နိုးခြင်းကြောင့် ဝန်လေးသော (နှလုံး)။ သိနေဟဘာရိကေန ဟဒယေန မဟာပုရိ-သဿ ပါဒေ ----။ ဝိမာန၊ ၌။ ၂၉၅။

သိနေဟယောဂ (ပု) [သိနေဟ + ယောဂ] ချစ်ခြင်း (မိတ်ဆွေကိစ္စ) ၌ ယှဉ်ခြင်း။ မိတ္တ (သံ၊ ၁။ ၃၄) နှင့် သိနေဟယောဂေန မိတ္တကိစ္စ-ယုတ္တံ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၉။

သိနေဟရသဝိပ္ပါရသံသူစက (တိ) [သိနေဟရသ + ဝိပ္ပါရသံသူစက] ချစ်သောအခြင်းအရာကို ပြန့်နှံ့သဖြင့် ကောင်းစွာပြတတ်သော။ အပ-လောကေတွာ (ဥဒါန။ ၁၀၁) တိ သိနေဟ-ရသဝိပ္ပါရသံသူစကေန အမှက္ခိနာ အာဗန္ဓန္တိ ဝိယ ဩလောကေတွာ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၁၅၃။

သိနေဟလက္ခဏ (တိ) [သိနေဟ + လက္ခဏ] ချစ်ခင်-မြတ်နိုး-ခြင်း-လက္ခဏာနှင့်-ယှဉ်-ရှိ-သော၊ (မေတ္တာ)။ သိနေဟလက္ခဏာယ မေတ္တာယ ဖရိတ္တာ ဝိဟရန္တိ၊ အတ္တဘာဝံ ပဝတ္တေန္တိ။ အပ၊ ၌။ ၁။ ၂၄၃။

သိနေဟလေပ (ပု) [သိနေဟ + လေပ] (လက်ဖြင့်) အစေးလိမ်းကျံခြင်း။ အနုပသမ္ပန္နေန လိတ္တသ ဥပရိ သိနေဟလေပေါ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ ၌။ ၈၀။

သိနေဟဝတ္ထု (နာ) [သိနေဟ + ဝတ္ထု] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ဘွယ်ရာဝတ္ထု။ သိနေဟဝတ္ထုံ လယီတွာဝိ ပဝတ္တိယာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၃၁။

သိနေဟဝန္ဓ (တိ) [သိနေဟ + ဝန္ဓ။ ထိ-၌ သိနေဟဝတိ။] (၁) အဆီအစေးပါ-အဆီ သြေး-ရှိသော။ (၂) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းမေတ္တာရှိသော။ (၃) အကြောင်းတရား ရှိသော။ (၁) သိနိဒ္ဓန္တိ သိနေဟဝန္ဓံ။ ဒီ၊ ၌။ ၂။ ၄၄။ သိနိဒ္ဓါနိ သိနေဟဝန္ဓာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၌။ ၁။ ၁၉၅။ သြေဝန္ဓံ သိနေဟဝန္ဓံ။ မ၊ ၌၊ ၃။၁၃၅။ (၂) သမ္ဘတ္တာတိ သုဌု ဘတ္တာ သိနေဟဝန္ဓော ဒဠ္ဍမိတ္တာ။ ဒီ၊ ၌။ ၁။ ၁၃၆။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၅။ (၃) သိနိယ္ဟတိ ဇတ္ထ, ဇတေန ဝါတိ သိနေဟော၊ ကာရဏံ။ တံ ဇတ္ထ အတ္ထိတိ သိနေဟဝန္ဓံ။ ပါဒကန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၉၀။

သိနေဟဝဍ္ဎ (ပု) [သိနေဟ + ဝဍ္ဎ] ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်းဖြင့်-သုံးဆောင်-သုံးစွဲ-ခြင်း။ သိနေဟဝဍ္ဎသ္မိ လဂ္ဂါ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၉၃။

သိနေဟဝိကွေပ (ပု) [သိနေဟ + ဝိကွေပ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းကြောင့် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း။ တေန သိနေဟဝိကွေပေန အရဟတ္တံ ပါပုဏိတုံ နာသက္ခိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၁၉။ စူဠနိ၊ ၌။ ၇၆။

သိနေဟဝိရဟ (ပု) [သိနေဟ + ဝိရဟ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းမှကင်းခြင်း။ တတ္ထ သိနေဟဝိရဟေနေဝ တေသံ ပဝတ္တိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၉။

သိနေဟသဒ္ဓါ (ထီ) [သိနေဟ + သဒ္ဓါ] အဆီအစေးဟူသော-ရေတွက်ခြင်း၊ အရေအတွက်။ ယံ သိနေဟသဒ္ဓံ ဂတမ္ပိ ပရမဇေဂုစ္ဆတ္တာနေဝ မုဒ္ဓနိ တေလတ္ထာယ။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၄။

သိနေဟသန္ဆဝါဘာဝ (ပု) [သိနေဟ + သန္ဆဝ + အဘာဝ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုးခြင်း-ဟူသော မိတ်ဖွဲ့-နှီးနှော-စပ်ယှက်-ပေါင်းဖော်-ယဉ်ပါး-ခြင်း၏မဖြစ်ခြင်း။ ဥပေက္ခကတာယ ကတ္ထစိပိ အနုရောဓဘာဝေန သဗ္ဗတ္ထ သိနေ-ဟသန္ဆဝါဘာဝေါ။ အံ၊ ဌီ၊ ၁။ ၄၁။ မ၊ ဌီ၊ ၁။ ၄၈။

သိနေဟသဘာဝ (တိ) [သိနေဟ + သဘာဝ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းသဘောရှိသော။ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ စ သိနေဟ-သဘာဝါပိ အရဟန္တသဘာဝတ္တာ အသံကိ-လိဋ္ဌတ္တာ စ နာ ရာဂေါ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။ ပသာဒေါ သိနေဟသဘာဝေါ။ နေတ္တိ၊ ဌီ။ ၁၀၄။

သိနေဟသမ္ပယုတ္တ (တိ) [သိနေဟ + သမ္ပယုတ္တ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းနှင့်ယှဉ်သော။ နဟိ သိနေဟသမ္ပယုတ္တံ နာမ ကုသလံ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၃။ ၂၆။

သိနေဟသမ္ဘဝ (ပု) [သိနေဟ + သမ္ဘဝ] တဏှာဟူသောချစ်ခြင်း-တဏှာဖြင့်ချစ်ခြင်း-၏ဖြစ်ခြင်း။ သိနေဟသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၁။ သိနေဟသမ္ဘဝေါတိ တဏှာသိနေဟသ ဥပ္ပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၁။ ၃၇၉။

သိနေဟသောကဝိရဟိတ (တိ) [သိနေဟ + သောက + ဝိရဟိတ] ချစ်ခြင်း-စိုးရိမ်ခြင်း-ချစ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောစိုးရိမ်ခြင်း-မှကင်းသော။ (ဌီ၊ သျှ။) ယထာ ဟိ ကရုဏာ တထာဂတသ (ဘဂဝတော) သိနေဟ-သောကဝိရဟိတာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌီ၊ ၁။ ၂၃၅။

သိနေဟာဘာဝ (ပု) [သိနေဟ + အဘာဝ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ ဧတ္ထကာ ဇနာ မယိ သိနေဟာဘာဝေန ဒသဗလသ ဣဓာဂမနတ္ထာယ နိ ကိဠိ ကထယိသု။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၄။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၆။

သိနေဟာသမ္ဘဝ (ပု) [သိနေဟ + အသမ္ဘဝ။ သိနေဟသမ္ဘဝ-ဖြစ်သင့်သည်။ သိနေဟ-သမ္ဘဝ-ပုဒ် ကျမ်းညွှန်း-ကြည့်။] တဏှာဟူသောချစ်ခြင်း-တဏှာဖြင့်ချစ်ခြင်း-၏မဖြစ်ခြင်း။ သိနေဟာသမ္ဘဝေါ ဝိပတ္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၇၂။

သိနေဟိတ (တိ) [သိနေဟ + တ။ သိနေဟ + ဣတ။ တာရကိတ-ပုဒ်ကဲ့သို့ မောဂ်၊ ၄။ ၄၅-သုတ်ဖြင့် ဣတ-ပစ္စည်းသက်။ သ္နေဟိတ-သံ။] (၁) ချစ်ခင်ခြင်းရှိ-ချစ်ခင်အပ်-မေတ္တာ အစေးဖြင့်လူးအပ်သော။ (၂) နှစ်သက်အပ်-ပြေပြစ်ချောမွေ့-သော။ (၃) ဖြစ်သောတဏှာ, ဒိဋ္ဌိအဆီ အစေးပါရှိသော။ (၄) ဆီနှုန်-တဏှာ အစေးဖြင့် လိမ်းကြံ-အပ်သော။ (၁) မေတ္တာ-သိနေဟေန သိနေဟိတေ စိတ္တေ ဥပေက္ခာယ ဝိနာ သမ္ဘာရာနံ ပါရိသုဒ္ဓိ နဟောတိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၂၉၃။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁။ ၈၃။ သီ၊ ဌီ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၀။ (၂) သရိတာနိ သိနေဟိတာနိ စ။ ဓမ္မ။ ၆၂။ တံသမ္ပယုတ္တပိတိဝသေန သိနိဒ္ဓါနိ သိနေ-ဟိတာနိ။ မူလဌီ၊ ၁။ ၁၆၈။ နေတ္တိ၊ ဌီ။ ၅၈။ (၃) သိနေဟမဿနာနုပ္ပဝေ(ဒ)ဿ (သုတ္တနိ။ ၃၀၉) တိ ယေန တဏှာဒိဋ္ဌိသိနေဟေန သိနေဟိတံ တံ ဗီဇံ ---- ဝိရုဟေယ္ယ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၆။ (၄) သိနေဟိတာနိ (ဓမ္ဓ။ ၆၂) တိ စိဝရာဒီသု ပဝတ္တသိနေဟနဝသေန သိနေ-ဟိတာနိ စ၊ တဏှာသိနေဟမက္ခိတာနိတိ အတ္ထော။ ဓမ္ဓ၊ ၆။ ၂။ ၃၃၄။

သိနေဟုပ္ပတ္တိ (ထီ) [သိနေဟ + ဥပ္ပတ္တိ] (၁) ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်း၏ဖြစ်ခြင်း။ (၂) ချစ်ကြိုက်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၏ဖြစ်ခြင်း။ (၁) သိနေဟုပ္ပတ္တိယာ ပဒဋ္ဌာန-ဘူတော ဘဝေယျ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၃၂၁။ (၂) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

သိနေဟုပ္ပတ္တိနိဝါရဏ (နဏ) [သိနေဟုပ္ပတ္တိ + နိဝါရဏ] ချစ်ခင်-စွဲလမ်း-စွဲမက်-တွယ်တာ-ခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ မယိ သိနေဟုပ္ပတ္တိနိဝါရဏာယ နှုန တဝ ဟဒယေ ပါသာဏော ၄ပိတော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃၁၃။

သိနေဟုပ္ပါဒန (နဏ) [သိနေဟ + ဥပ္ပါဒန] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။ လောကုတ္တရနိဗ္ဗတ္တနံ ဥပနိဿာယ ပရဿ သိနေဟုပ္ပါဒနေ လောကုတ္တရမမ္မာ ---- လေသော။ အနုဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၄။

သိနေဟုပ္ပါဒနလေသ (ပု) [သိနေဟုပ္ပါဒန + လေသ] ချစ်ခင်-နှစ်သက်-မြတ်နိုး-ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း၏ အရိပ်, အမြွက်။ လောကုတ္တရ-နိဗ္ဗတ္တနံ ဥပနိဿာယ သိနေဟုပ္ပါဒနလေသေ-နာတိ အတ္ထော။ မူလဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၇။

သိနေဟေတိ[1] (ကြို) [သိနေဟ + ဏော + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၄၉။] သိနေဟယတိ-ကြည့်။

သိနေဟေတိ[2] (ကာ၊ ကြို) [သိနိဟ + ဏော + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၁။ သိနိယ္ယတိ-သုဒ္ဓရုပ်။ သ္ဟေဟယတိ-သံ။] (၁) ဆီဖြင့်နှူးစေ-ဆီနှူး-ဆီလူး-ဆီလိမ်း-၏။ (၂) စွတ်စိုစေ၏။ (၃) နှူးညှံ့-ပျော့ပျောင်း-စေ၏။ (၁) တေန ဟိ ဘန္တေ အာနန္ဒ ဘဂဝတော ကာယံ ကတိပါဟံ သိနေဟေထ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၉၀။ (၂) အာပေါဓာတု သိနေဟေတိ စ အလ္လတ္တဉ္စ အနုပါလေတိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၂။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၃၂။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၃၄၆။ နှာယတီတိ ---- သရီရံ သိနေဟေတိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၉၅။ သိနေဟေ-တီတိ တေမေတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။၁၀၄။ (၃) တထာဂတသ ဝါစာ သတ္တေ သိနေဟယတိ၊ မုဒုတေ ကရောတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၂။

သိနေဟေထ (ကာ၊ ကြို) [သိနိဟ + ဏော + ထ] ဆီဖြင့်နှူး-ဆီနှူး-ဆီလူး-ဆီလိမ်း-စေကုန်လော့။ သိနေဟေတိ (၁) ကြည့်။

သိနေဟေတွာ (ကာ၊ ကြို၊ ဝိ) [သိနိဟ + ဏော + တ္တာ] ဆီဖြင့်နှူးစေ-ဆီနှူး-ဆီလူး-ဆီလိမ်း-၍။ ဘဂဝတော ကာယံ ကတိပါဟံ သိနေဟေ-တ္တာ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၉၀။ ကဠိကတေလေန သိနေ-ဟေတ္တာ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၉။

သိနောတိ (ကြို) [သိ + ဏု + တိ။ ဏ-ကို နှ-ပြု။ ဥ-ကို ဩ-ပြု။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၄၆။ ရူ။ ၅၁၂။ သိနောတိ-သံ။] (၁) ဖွဲ့နှောင်-တားမြစ်-၏။ (၂) သွား-ဖြစ်-တတ်၏။ (၁) နိယျာနံ သိနော-တိ ဗန္ဓတိ နိဝါရေတီတိ သေတု။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၁၅၂။ နိယျာနံ မဂ္ဂံ သိနောတိ ဗန္ဓတီတိ သေတု။ ဝဇိရ။ ၅၄၆။ ဗန္ဓတီတိ ဣမိနာ သိဓာတုယာ ဗန္ဓနတ္ထံ ဒဿေတိ။ နိဝါရေတီတိ ဣမိနာ ဗန္ဓဓာတုယာ အဓိပ္ပါယတ္ထံ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၅၅၈။ (၂) သိနောတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတီတိ သိပ္ပံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၃၁။

သိနောန္တိ (ကြို) [သိ + ဏု + အန္တိ။ သိနောတိ-ကြည့်။] ဖွဲ့နှောင်-တားမြစ်-ကုန်၏။ ဝဋ္ဋံ သိနောန္တိ ဗန္ဓန္တိတိ ကတ္တာ ဝဋ္ဋသေတု စ။ မူလဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။

သိန္ဓတိ (ကြို) [သိဒိ(သိဒ) + အ + တိ။ သျန္ဓ + အ + တိ။ သျန္ဓ-မှ ယ-ကို ဣ-သံပသာရဏ-

ပြု၊ ဖွိန္ဒတေ-သံ။ သံဒက္ကေ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ချမ်းအေး-ဖြူစင်-၏။ (၂) တင့်တယ်-စံပယ်-၏။ (၁) သိဒိ သီတိယေ။ သိတိယံ သီတိဘာဝေါ။ သိန္ဒတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၉၁။ ဓာတ္ဌတ္ထ။၄၀၂။ (၂) သိန္ဒုရ-ထောင့်ကွင်းကြည့်။

သိန္ဒိ-သိန္ဒိ (ထီ) [သိဒ + ဣ။ သန္ဒ + ဣ။ သိဒ မောစနေ, သ္ဟေဟနေ စ၊ ဣ။ သန္ဒ သဝနေ ဝါ၊ ဣ၊ ဥပါန္ဓသိ စ၊ သိန္ဒိ။ ဓာန်၊ ဦ။ ၆၀၃။ သိ'ဒိ=ခဲ့ရှုရိ။ ဒေသသုံးစကားဟု ပါကတ-ဓာန်၌ပြသည်။] စွန်ပလွန်ပု-စွန်ပလွန်ချို-ပင်။ သိန္ဒိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၈) တိ ခုဒ္ဒကခဲ့ရှုရိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၀၄။ ခဲ့ရှုရိ သိန္ဒိ ဝုစ္စတိ။ ဓာန်။ ၆၀၃။

သိန္ဒု (ထီ) [သိ + ဒု။ သိ ဗန္ဓနေ ဒု၊ ဓာန်၊ ဦ။ ၅၃၄။ သိ'ဒု-ပြာ။] (၁) ကိုယ်ဝန်ကို နှောင်ဖွဲ့ခြင်း။ (၂) ရရှေ့-ကြိုး။ (၃) ရသွေ့-အရောင်။ (၁) သိ ဗန္ဓနေ၊ ဒု။ သိန္ဒုံ ဂဗ္ဘဗန္ဓနံ ဝါရေတီတိ သိန္ဒု-ဝါရော။ ဣန္ဒာနီပျတြ။ ဣန္ဒာနီကရဏော ထီနံ၊ သိန္ဒုဝါရေန္ဒနာရိသု။ ဓာန်၊ ဦ။ ၅၃၄။ (၂) (၃) ပါကတ-ဓာန်။

သိန္ဒုဝါရ (ပု) [သိန္ဒု + ဝါရ။ သိန္ဒု-နှင့်စပ်ကြည့်။ သိန္ဒုံ (သိန္ဓုံ) ဂဇမဒ် ဝါရယတီတိ သိန္ဒုဝါရော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ထောမ။ သိန္ဒုံ ဂဗ္ဘဗန္ဓနံ ဝါရေတီတိ သိန္ဒုဝါရော။ ဓာန်၊ ဦ။ ၅၃၄။ သိန္ဒုဝါရ, သိန္ဒုဝါရ-သံ။ သီ'ဒုဝါရ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] ရေအုန်း-ကြောင်ပန်း-ပင်။ သိန္ဒုဝါရော (ဒီ၊ ၅၊ ၁။ ၂၂၅) နာမ ဧကော ပုပ္ဖုပဂရုက္ခော၊ ယသ သေတံ ပုပ္ဖံ ဟောတိ၊ ယော "နိဂ္ဂုဏ္ဍီ"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၇။ နိဂ္ဂုဏ္ဍီတ္ထိ သိန္ဒုဝါရော။ ဓာန်။ ၅၃၄။

သိန္ဒုဝါရက (ပု) [သိန္ဒုဝါရ + က] သိန္ဒုဝါရနှင့် အနက်တူ။ ပါဠိလိ သိန္ဒုဝါရကာ။ အပ၊ ၁။ ၁၇။ ပါဠိလိရုက္ခာ စ သိန္ဒုဝါရကရုက္ခာ စ ဧတေ ရုက္ခာ နိစ္စကာလံ ပုပ္ဖိတာ ပုပ္ဖန္တာ။ အပ၊ ၅၊ ၁။ ၂၃၆။

သိန္ဒုဝါရကရုက္ခ (ပု) [သိန္ဒုဝါရက + ရုက္ခ] သိန္ဒုဝါရနှင့် အနက်တူ။ သိန္ဒုဝါရက-ကြည့်။

သိန္ဒုဝါရပုပ္ဖ (နာ) [သိန္ဒုဝါရ + ပုပ္ဖ] ရေအုန်း-ကြောင်ပန်း-ပွင့်။ သူစိယာ ဝါ သလာကာယ ဝါ သိန္ဒုဝါရပုပ္ဖါဒိနိ ဝိဏ္ဍိတွာ ကတာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၁။

သိန္ဒုဝါရသန္ဌရ (ပု) [သိန္ဒုဝါရ + သန္ဌရ] ရေအုန်း-ကြောင်ပန်း-ပွင့်အခင်း။ သုသမ္ပဒ္ဒ မုတ္တာဒလ-ဘိန္ဒုဝါရသန္ဌရသဒိသံ ဝါလိကံ အဝိနာ-သေန္တောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၅၊ ၁။ ၂၂၅။

သိန္ဒူရ (ပု၊ နာ) [သိဒ + ဥရ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ။ သိန္ဒတိ သိဂ်ိရဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သိန္ဒူရော။ သိန္ဒတိ ဝိရောစတီတိ ဝါ သိန္ဒူရော။ ကစ္စည်း။ ၆၇၀။ သိဒ သိဂ်ိရေ၊ သိန္ဒူရော၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော။ ရူ။ ၆၈၀။ (နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၀၆)။ သန္ဒ + ဥရ။ သန္ဒ သဝနေ၊ ဥရော၊ အသိ။ ဓာန်၊ ဦ။ ၄၉၄။ သျန္ဒ + ဥရ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁။ ၆၈-သုတ်နှင့် ထောမနိဓိအလို သျန္ဒ-ဓာတ်မှ ယ-ကို ဣ-သံပသာရဏပြု၍ပြီးသည်။ သန္ဒတေတိ သိန္ဒူရံ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိန္ဒူရ-သံ။ သီ'ဒူရ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ပု) (၁) သစ်ပင်အထူး။ (နာ) (၂) ဆုန်းမှုန့်၊ ဟသ်ပြဒါး။ (ပု) (၁) သိန္ဒူရော ရုက္ခဘေဒေ။ ဝါစပ္ပတိ။ ထောမ။ သီ'ဒူရော ရုက္ခဝိသေသေ။ ပါကတ၊ ဓာန်။ (နာ) (၂) "သိန္ဒူရံ နာဂသမ္ဘဝ"န္တိမရသီဟော။ ဝသန္တသေ-ဝေါ, ရတ္တစုဏ္ဏံ, ရတ္တဝါလုကံပျတြ။ ဓာန်၊ ဦ။ ၄၉၄။ ရတ္တဝဏ္ဏော စုဏ္ဏဘေဒေ။ ထောမ။ စိနဒေသေ ဇာတံ ပိဋ္ဌ စိနပိဋ္ဌ၊ ရတ္တစုဏ္ဏံ ယံ

"သိန္ဓူရော"တိပိ ဝုစ္စတိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၉၃။ စိနပိဋကေ သိန္ဓူရဲ့။ ဓာန်။ ၄၉၄။

သိန္ဓက (ပု) [သိန္ဓ + အ?] (အကုံရ၏အစေခံ သိန္ဓအရပ်ဌားမြင်သည့်) သိန္ဓကမည်သော၊ သူ။ ဒုက္ခံ သုပါမိ သိန္ဓကာ (ပေတ။ ၁၅၈) တိ အဟံ ပန သိန္ဓက ဒုက္ခမေဝ သုပါမိ။ ပေတ၊ ၅။ ၁၁၉။

သိန္ဓန (နာ) [သိန္ဓူရ-ဖြစ်သင့်၏၊ စိနပိဋကတ်-ပုဒ်ကို ထောက်။] သိန္ဓူရ-ကြည့်။

သိန္ဓနစုဏ္ဏ (နာ) [သိန္ဓန + စုဏ္ဏ။ သိန္ဓူရစုဏ္ဏ?] ဆုန်းမှုန့်၊ ဟသ်ပြဒါး။ စိနပိဋကတ်ကို သိန္ဓနစုဏ္ဏ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁။

သိန္ဓဝ (တိ) [သိန္ဓ + ဏ။ သိန္ဓူနမဒ္ဒရဘာဝေါ ဇနပဒေါပိ သိန္ဓဝေါ၊ တတြ ဘဝေါ သိန္ဓဝေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၆၈။ သိန္ဓုဒေသေ ဘဝေါ သိန္ဓဝေါ၊ ဏော၊ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၆၁။ သိန္ဓုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဥဋ္ဌဟတိတိ သိန္ဓဝံ။ (လောဏ်)။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၄။ သိန္ဓု အဘိဇနော (ဝိဇာတဒေသော) အဿာတိ သိန္ဓဝေါ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဲန္ဓဝ-သံ။ သိ'ဓဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) သိန္ဓဝမည်သော-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ။ (၂) သိန္ဓဝ-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ-၌ဖြစ်သောမြင်း၊ သိန္ဓောမြင်း။ (၃) သိန္ဓဝ-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ-၌-ဖြစ်-မွေးဖွား-မှလာ-ဟူသော နေရာရှိ-ကိုအစိုးရ-သော၊ သူ။ သိန္ဓဝတိုင်းသူပြည်သား။ (၄) သိန္ဓဝအမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ (ပု၊ နာ) (၅) သိန္ဓုမည်သောတောင်၌-ပေါက်-ဖြစ်-သော၊ ဆား၊ သိန္ဓောဆား။ (၁) သိန္ဓဝမည်သော-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ။ သောဟံ တတော စဝိတ္တာ၊ ကာလံ ကရိတ္တာ သိန္ဓဝါ-ရညေ။ ထေရီ။ ၄၂၈။ သိန္ဓဝါရညေတိ သိန္ဓဝ-ရဋ္ဌေ အရညဋ္ဌာနေ။ ထေရီ၊ ၅။ ၂၇၆။ (၂) သိန္ဓဝ-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ-၌ ဖြစ်သော်၊ မြင်း၊ သိန္ဓောမြင်း။ ဝရမသတရာ ဒန္တာ၊ အာဇာနိယာ စ သိန္ဓဝါ။ ဓမ္မ။ ၅၉။ မဟာနိ။ ၁၈၇။ စူဠနိ။ ၆၆။ သိန္ဓဝါတိ သိန္ဓဝရဋ္ဌေ ဇာတာ အဿာ။ ဓမ္မ၊ ၅၊ ၂။ ၃၀၉။ မဟာနိ၊ ၅။ ၃၀၄။ စူဠနိ၊ ၅။ ၁၈။ (၃) သိန္ဓဝ-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ-၌-ဖြစ်-မွေးဖွား-မှလာ-ဟူသော နေရာရှိ-ကိုအစိုးရ-သော၊ သူ။ သိန္ဓဝတိုင်းသူပြည်သား။ ရောဟဏာ သိန္ဓဝါ စေဝ ---- အာဂစ္ဆန္တိ မမံ ယရံ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၁။ သိန္ဓဝေါ သိန္ဓဝကော ဝေါ။ ရူ။ ၂၂၉။ (၄) သိန္ဓဝအမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ သိန္ဓဝေ (ဇာ။ ၂။ ၁၅၄) တိ သိန္ဓဝဇာတိကေ။ ဇာ၊ ၅၊ ၆။ ၂၇။ သိန္ဓဝါ (ဇာ၊ ၂။ ၂၅၈) တိ သိန္ဓဝဇာ-တိကာ။ ဇာ၊ ၅၊ ၇။ ၁၁၀။ (ပု၊ နာ) (၅) သိန္ဓု-မည်သောတောင်၌-ပေါက်-ဖြစ်-သော၊ ဆား။ သိန္ဓောဆား။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ လော-ဏာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ သာမုဒ္ဒံ ကာဠလောဏံ သိန္ဓဝံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ သိန္ဓဝန္တိ သေတဝဏ္ဏံ ပဗ္ဗတေ ဥဋ္ဌဟတိ။ ဝိ၊ ၅၊ ၃။ ၃၇၂။ ဝိ၊ လက်ာရ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၈။ "ပဗ္ဗတေ ဥဋ္ဌဟတိ"တိ ဣမိနာ သိန္ဓုနာမကေ ပဗ္ဗတေ ဥဋ္ဌဟတိတိ သိန္ဓဝန္တိ အတ္ထော ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၄၄။

သိန္ဓဝက (ပု) [သိန္ဓဝ + က] သိန္ဓဝ (၃) ကြည့်။

သိန္ဓဝကိစ္စ (နာ) [သိန္ဓဝ + ကိစ္စ] သိန္ဓောမြင်း၏ အမှုကိစ္စ၊ သိန္ဓော-မြင်းသည်ပြုအပ်သော-အမှု-ကိစ္စ။ တသ္မာ သုဒန္တံ အာစာရသမ္ပန္နံ စိတ္တံ တဝ ကာယရထသ သိန္ဓဝကိစ္စံ သာဓေတု။ ဇာ၊ ၅၊ ၇။ ၁၄၈။

သိန္ဓဝကုလ (နာ) [သိန္ဓဝ + ကုလ] သိန္ဓောမြင်း အာဇာနည်မျိုး။ သိန္ဓဝကုလတော (ဒီ၊ ၅၊ ၂။

၂၁၇။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၆၀) တိ သိန္ဓဝသာဏနီယ-ကုလတော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၇။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၅၇။

သိန္ဓဝဏတိ (ထီ) [သိန္ဓ + ဏတိ] သိန္ဓောမြင်း အမျိုးဏတ်။ ဏတိယာတိ သိန္ဓဝဏတိယာ သိန္ဓုရ၌ သိန္ဓုနဒီတီရေ ဏတာ။ ဏ၊ ၌၊ ၅။ ၂၇၆။

သိန္ဓဝဏတိက (တိ) [သိန္ဓဝဏတိ + က။ သိန္ဓဝဏတိ + ဏိက] သိန္ဓောမြင်းအမျိုး ဏတ်-ရှိ-၌ဖြစ်-သော။ သိန္ဓဝ (၄) ကြည့်။

သိန္ဓဝပိဋ (နာ) [သိန္ဓ + ပိဋ] (မနောမယ) သိန္ဓောမြင်း၏-ကျောက်-ကျော-ကုန်း။ သိန္ဓဝပိဋေ နိသိန္နောဝ ---- အဋ္ဌမ် ဂါထမာဟ။ ဏ၊ ၌၊ ၃။ ၁၆၂။

သိန္ဓဝပိဋ်ဝရဂတ (တိ) [သိန္ဓဝပိဋ + ဝရ + ဂတ] သိန္ဓောမြင်း၏-ကျောက်-ကျော-ကုန်း-မြတ်-သို့ရောက်-၌တည်-သော။ ခဂ္ဂ ဗန္ဓိတ္တာ သိန္ဓဝ-ပိဋ်ဝရဂတော နဂရာ နိက္ခမ္မ။ ဏ၊ ၌၊ ၁။ ၁၉၄။

သိန္ဓဝပေါတက (ပု) [သိန္ဓ + ပေါတက] သိန္ဓောမြင်း-ငယ်-ပေါက်စ။ ဧကော ကိရ ရာဇာ ဧကံ သိန္ဓဝပေါတကံ လဘိတ္တာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၂။

သိန္ဓဝရဋ (နာ) [သိန္ဓ + ရဋ] သိန္ဓဝ-မည်သော-တိုင်း-နယ်ပယ်-အရပ်ဒေသ။ သိန္ဓဝ (၁၊ ၂) ကြည့်။

သိန္ဓဝသန္ဓန (ပု) [သိန္ဓ + သန္ဓန] သိန္ဓဝသန္ဓန-မည်သော စကြဝဠတေးမင်း။ သတ္တရသေ ဣတော ကပ္ပေ၊ ဧကော သိန္ဓဝသန္ဓနော။ အပ၊ ၁။ ၉၀။

သိန္ဓဝသဟဿ (နာ) [သိန္ဓ + သဟဿ] သိန္ဓောမြင်း တစ်ထောင်။ သောပိ သိန္ဓဝသ-ဟဿဿ ဒဏ္ဍကသည် ဒတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇၇။

သိန္ဓဝသဟဿယုတ္တ (တိ) [သိန္ဓဝသဟဿ + ယုတ္တ] သိန္ဓောမြင်းတစ်ထောင်-ယှဉ်-ကတပ်ဆင်-အပ်သော။ အနုဏ္ဏမေန သိန္ဓဝ-သဟဿယုတ္တေ မာတလိသဂ္ဂိဟကေ ဝေဇ-ယန္တရထေ စ ပါကဋေ ဏတေ။ ဏ၊ ၌၊ ၆။ ၁၂၉။

သိန္ဓဝသဟဿယောဇိတ (တိ) [သိန္ဓဝသဟဿ + ယောဇိတ] သိန္ဓဝသဟဿယုတ္တ-ကြည့်။ တတ္ထ ဟယဝါဟိ သိန္ဓဝသဟဿယောဇိတံ ဒိဗ္ဗရထံ အဓိဋ္ဌိတော။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၉၉။

သိန္ဓဝသာဏနီယကုလ (နာ) [သိန္ဓ + အသာ-ဏနီယ + ကုလ] သိန္ဓဝကုလ-ကြည့်။

သိန္ဓဝါဏနီယ (ပု) [သိန္ဓ + အာဏနီယ] သိန္ဓောမြင်းအာဏနည်။ ကုဏ္ဍပါဒံ ဆိန္နဝုဝံ ဒုဗ္ဗလသံ သီယဏဝေါ သိန္ဓဝါဏနီယော ဝိယ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၇။

သိန္ဓဝါရည (နာ) [သိန္ဓ + အရည] သိန္ဓဝတိုင်း (၌ဖြစ်သော) တောအရပ်။ သိန္ဓဝ (၁) ကြည့်။

သိန္ဓု (ထီ၊ ပု) [သိ + ဓု + ကို။ "သီ"တိ သဒ္ဒံ ကုရုမာနာ ဓုနာတိ ကမ္မတိတိ သိန္ဓု။ အပ၊ ၌၊ ၂။ ၉၀။ သန္ဒ + ဥ။ အ-ကို ဏ-ပြု။ သန္ဒ-ပဿဝနေ အသ ဏတ္တံ ---- သန္ဒတိ ပဿ-ဝတီတိ သိန္ဓု။ နဒီ။ ဏွာဒိ။ ၆။ သန္ဒတေတိ သိန္ဓု၊ သန္ဒ သဝနေ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၅၉။ သန္ဒ ပဿဝနေ၊ ဥ၊ အသိတ္တံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆စ၁။ သျန္ဒတေတိ သိန္ဓု။ သျ-မှ ယ-ကို သ်ပသာရဏ ဏ-ပြု။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ၊ ၁။ ၁၁။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သိန္ဓု-သ်။ သိ်ဓု-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ထီ) (၁) သိန္ဓုမြစ်။ (၂) မြစ်။ (ပု) (၃) သိန္ဓု-တိုင်း-နယ်-ဒေသ-အရပ်။ (၄) ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။ (ထီ) (၁) သိန္ဓု သရဿတိ စေ၀၊ နဒိယော စန္ဒဘာ-

ဂိကာ။ အပ၊ ၁။ ၃၀။ သိန္ဓယာ နဒိယာ တီရေ၊ စက္ကဝါကော အဟံ တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဂဂ်ါ ယမုနာ အစိရဝတီ သရဘူ မဟီ သိန္ဓု။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၉။ (၂) ယဒါ သောဿသိ နိဂ္ဂြောသံ၊ သန္ဓမာနာယ သိန္ဓယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၈။ သိန္ဓယာတိ နဒိယာ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၆၃။သဝန္တိ နိန္နဂါ သိန္ဓု။ ဓာန်။ ၆၈၁။ (ပု) (၃) ဇာတိယာတိ သိန္ဓဝဇာတိယာ သိန္ဓုရဋ္ဌေ သိန္ဓုနဒီတီရေ ဇာတာ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၇၆။ သိန္ဓုသောဝီရဘူမိ (ဝိမာန။ ၁၁၇) န္တိ သိန္ဓုဒေသံ, သောဝီရ-ဒေသဉ္စ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၆။ (၄) သိန္ဓူဝ ဝနရာဇိနံ။ အပ၊ ၂။ ၁၆၆။ အဏ္ဏဝေါ သာဂရော သိန္ဓု။ ဓာန်။ ၆၅၉။

သိန္ဓုကူလ (နာ) [သိန္ဓု + ကူလ] သိန္ဓုမြစ်-ကမ်းပါး-ကမ်းနား။ သိန္ဓုကူလေ ဝသန္တိ တေ။ အပ၊ ၁။ ၃၈၀။

သိန္ဓုဇ (နာ) [သိန္ဓု + ဇန + ကွိ။ သိန္ဓုဒေသေ သမုဒ္ဒေ ဝါ ဇာယတေတိ သိန္ဓုဇံ။ ထောမ။] သိန္ဓောဆား။ သီတသိဝံ မာဏိမန္ထံ သိန္ဓုဇမ္ပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၆၁။ (-အမရ။ ၉။ ၄၂)။

သိန္ဓုတီရ (နာ) [သိန္ဓု + တီရ] သိန္ဓုကူလ-နှင့် အနက်တူ။ သိန္ဓုတီရေ ပန သိန္ဓဝကူလေယေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ဋီ။ ၂။ ၃၉၂။

သိန္ဓုဒေသ (ပု) [သိန္ဓု + ဒေသ] သိန္ဓု-တိုင်း-နယ်-ဒေသ-အရပ်။ သိန္ဓု (၃) ကြည့်။

သိန္ဓုနဒီတီရ (နာ) [သိန္ဓု + နဒီ + တီရ] သိန္ဓုကူလနှင့် အနက်တူ။ သိန္ဓု (၃) ကြည့်။

သိန္ဓုနဒီတီရဒိသာ (ထီ) [သိန္ဓုနဒီတီရ + ဒိသာ] သိန္ဓုမြစ်ကမ်း-အရပ်-ဒေသ။ တသ် သိန္ဓု-နဒီတီရဒိသာယံ ဇာတော ဟောတိ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၁၅။

သိန္ဓုနာမက (တိ) [သိန္ဓု + နာမ + က] သိန္ဓု အမည်ရှိသော။ (တောင်)။ သိန္ဓဝ (၅) ကြည့်။

သိန္ဓုပါယ (တိ) [သိန္ဓု + ပါ + ဏ] သမုဒ္ဒရာရေကို သောက်-အုံ-လတ္တံ-သော၊ သူ။ သိန္ဓုံ ပိဝိဿ-တီတိ သိန္ဓုပါယော ဝေဇတိ။ ကစ္စည်း။ ၆၅၄။ ရူ။ ၆၄၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၉၂။

သိန္ဓုရ (ပု) [သိန္ဓု + ရ။ သိန္ဓု မဒဇလံ အဿ အတ္ထီတိ သိန္ဓုရော။ ထောမ။] ဆင်၊ ဆင်-သတ္တဝါ။ သိန္ဓုရော ဒီယမာရုတော ---- ဣစ္ဆာဒီနိပိ ဟတ္ထိနော နာမာနိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၆၀။

သိန္ဓုရက (နာ) [သိန္ဓူရက (ဖြစ်သင့်သည်။ စီနပိဋ-ထောက်။] သိန္ဓူရ-ကြည့်။

သိန္ဓုရကစုဏ္ဏ (နာ) [သိန္ဓူရက (ဖြစ်သင့်) + စုဏ္ဏ] စိန်-တိုင်း-တရုပ်ပြည်-၌ဖြစ်သော အမှုန်၊ ဆုန်းမှုန်၊ ဟသ်ပြဒါး။ စီနပိဋ် သိန္ဓုရကစုဏ္ဏံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

သိန္ဓုရဋ္ဌ (နာ) [သိန္ဓု + ရဋ္ဌ] သိန္ဓု-တိုင်း-နယ်-ဒေသ-အရပ်။ သိန္ဓု (၃) ကြည့်။

သိန္ဓုဝါဒိ (တိ) [သိန္ဓု + ဝဒ + ဏိ] မြစ်ဟုပြောဆိုအပ်သော၊ သိန္ဓုဝါဒီမည်သော၊ မြစ်။ တတ္ထ သိန္ဓုဝါဒိ နာမ ဂဂ်ါ စ။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၉။

သိန္ဓုဝါရ (ပု) [သိန္ဓု + ဝါရ။ သိန္ဓုဝါရ-သံ။] သိန္ဓုဝါရ-ကြည့်။ သိန္ဓုဝါရာ သီတဂန္ဓာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၁။

သိန္ဓုဝါရက (ပု) [သိန္ဓုဝါရ + က။ က-အနက်မဲ့။] သိန္ဓုဝါရ-နှင့်အနက်တူ။ ပုပ္ဖိတာ သိန္ဓုဝါရကာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၁။

သိန္ဓုဝါရပုပ္ဖ (နာ) [သိန္ဓုဝါရ + ပုပ္ဖ] သိန္ဓုဝါရပုပ္ဖ-

နှင့်အနက်တူ။ ဧကဒိဝသဠ သိန္ဓဝါရပုပ္ပသဒိ-သာနိ နိဂ္ဂုဏ္ဍိပုပ္ပာနိ ဂဟေတွာ ဘဂဝန္တံ ပူဇေသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၆၁။

သိန္ဓဝါရပုပ္ပသဒိသ (တိ) [သိန္ဓဝါရပုပ္ပ + သဒိသ] ရေအုန်း-ကြောင်ပန်း-ပွင့်နှင့်တူသော။ သိန္ဓ-ဝါရပုပ္ပ-ကြည့်။

သိန္ဓဝါရိနဒီ (ထီ) [သိန္ဓ + ဝါရိ + နဒီ] သိန္ဓမြစ်။ တတ္ထ တိသဲ သိန္ဓဝါရိနဒိယံ သပ္ပဘာသံ။ အပ၊ ၆။ ၁၉၂။

သိန္ဓသင်္ဂမ (ပု) [သိန္ဓ + သင်္ဂမ] မြစ်တို့၏-ရောနှော-ရောယှက်-ပေါင်းဆုံ-ရာ အရပ်။ မြစ်ဆုံ။ သမ္ဘေဒေါ သိန္ဓသင်္ဂမော။ အမရ။ ၁၀၊ ၃၅။ ဓာန်။ ၆၈၁။ သိန္ဓူနံ နဒီနံ သင်္ဂမော မေလကော သမ္ဘေဒေါ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၈၁။

သိန္ဓ² (တိ) [သိဒ + တ။ သိဒ ပါကေ။ အသိဒ္ဓိတိ သိန္ဓော၊ သိန္ဓ ဝါ။ မောဂ်၊ ၅။ ၁၅၀။ ပဠိကာ။ သ္ဝိန္ဓ-သံ။ အဒ္ဓမာဂဓီ။ သိဏ္ဏာ-ပြာ။] (၁) စိုး-ရွှေးစိုး-ရွှေးစွတ်-သော။ (၂) ပြုတ်-ပြုတ်ဖြော-အပ်သော။ (၁) သစေ စီဝရံ သိန္ဓံ ဟောတိ၊ မုဟုတ္တံ ဥဏ္ဏေ သြတာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၈၊ ၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉၃-၉။ သိန္ဓံ ဟောတိတိ တိန္တံ သေဒဂ္ဂဟိတံ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၂၆၀။ "တိန္တ"န္တိ ဝတ္ထာ တမေဝတ္ထံ ဒသ္သေတုံ ဝုတ္တံ "သေဒဂ္ဂဟိတ"န္တိ။ ဣမိနာ သေဒေန သီဒတီတိ သိန္ဓန္တိ အတ္ထံ ဒသ္သေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂၀။ (၂) သိန္ဓဝေတ္တဂ္ဂ-ကြည့်။

သိန္ဓ³ (တိ) [သရ + တ။ (ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၁၉၀-၌ ဝိသိဏ္ဏာဖလ-ဟုရှိသည်)။ ဗွိဏ်-သံ၊ သိန္ဓ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သေးငယ်-သိမ်မွေ့-သော (၂) နည်းပါး-ဖရိုဖရဲကြဲ-သော။ (၃) စုတ်ပြတ်သော။ (၁) သိန္ဓပတ္တော (ဇာ၊ ၁။ ၅၆) တိ သုခုမပတ္တော။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၉။ (၂) သိန္ဓပတ္တော (ဇာ၊ ၁။ ၅၆) တိ တနုကပတ္တော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၀၇။ (၃) သိန္ဓသရိရ-ကြည့်။

သိန္ဓ⁴ (ဗျ) [သဏ + အ။ ဏ-ကို န-ပြု။ န-လာ၊ ဏ္ဍ-လာ။ ဂနဲ-သံ။ အမရ။ ဋီ၊ ဗျာချာ။] ဖြေးဖြေး-နှေးနှေး-ဖြည်းညင်းစွာ။ သဏိကန္တိ သိန်း။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၂၂၀-၁။

သိန္ဓပတ္တ (တိ) [သိန္ဓ + ပတ္တ] (၁) သေးငယ်-သိမ်မွေ့-သောအရွက်ရှိသော။ (၂) နည်းပါး-ဖရိုဖရဲကြဲ-သောအရွက်ရှိသော။ (၁) (၂) သိန္ဓ²-ကြည့်။

သိန္ဓဝေတ္တဂ္ဂ (ပု) [သိန္ဓ + ဝေတ္တ + အဂ္ဂ] ပြုတ်-ပြုတ်ဖြော-အပ်ပြီးသော ကြိမ်ညွှန့်။ သိန္ဓ-ဝေတ္တဂ္ဂါဒီသု နု ဝေဠုပဗ္ဗာဒီနိ ဇာနန္တိ။ အဘိ၊ ၆။ ၅၆။ သိန္ဓဝေတ္တဂ္ဂါဒီသူတိ သေဒိတ-ဝေတ္တကဋိရာဒီသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၄၁။ သိန္ဓ-ဝေတ္တဂ္ဂါဒီသူတိ သေဒိတဝေတ္တာနံ အဂ္ဂါဒီသု။ သမ္မော၊ ယော။ ၃၂။

သိန္ဓသရိရ (တိ) [သိန္ဓ + သရိရ] စုတ်ပြတ်သော ကိုယ်ရှိသော။ တဿ သမ္ဘာဝဌာနေန ဝေဂေန နိက္ခန္တဿ သိန္ဓသရိရဿ သဗ္ဗာနိ လောမာနိ ကရိသမဂ္ဂေ လဂ္ဂါနိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၂၇။

သိန္ဒာယိတုံ (ဗျ) [သိန္ဒယတိ-မ္ပလာရကား သိန္ဒာယိတုံ သ္ပိမဟုတ် နှာယိတုံ-ဖြစ်သင့်သည်။ သိန္ဒယတိ-ကြည့်။] ရေချိုးခြင်းငှါ။ တထေဝ သိန္ဒာယိတုန္တိ ဝုတ္တေ ဧကဝစနေန သမ္ပဋ္ဆိန္ဓော ဧဝမာဟ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၉၄။

သိပါဋိကာ•သိပါဋီ (ထီ) [သပ္ပ (သု) + သိပါဋ + ဏ္ဍ• သိပါဋီ + ကာ• သိပါဋိကာ။ အလယ်၌ ရသပြု။ အမရ။ ၂၅၊ ၃၈၊ ဋီကာ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ သဒ္ဒပါဋိကာ၊ သဒ္ဒပါဋီ-သံ။] (၁) အိတ်

(ထည့်စရာအိတ်)။ (၂) အအိမ်၊ (အစေ့အိမ်စသည်)။ (၃) ပခြုပ်၊ ဖာ၊ သေတ္တာငယ်။ (၄) အသီးတောင့်၊ အသီးခွံ။ (၅) အထပ်၊ အလွှာ။ (၆) လွှာချင်း ဘိနပ်။ (၁) အိတ်၊ (ထည့်စရာအိတ်)။ အနုဏာနာမိ ဘိက္ခဝေ သရိတက-သိပါဠိကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၂။ သရိတကသိပါဠိကန္တိ မဓုသိတ္ထကပိလောတိကံ။ သတ္ထကောသက-သိပါဠိယာ ပန သရိတသိပါဠိကာယ အနု-လောမာတိ ကုရုန္ဒိယံ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄၉။ (၂) အအိမ်၊ (အစေ့အိမ်စသည်)။ ခုရသိပါဠိက (ဝိ၊ ၄။ ၂၃၄) နွှီ ခုရကောသကံ။ ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၅၃။ သိပါဠိကာ နာမ ခုရကောသော။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၂၅။ (၃) ပခြုပ်၊ ဖာ၊ သေတ္တာငယ်။ တထာ သိပါဠိယံ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၅၃။ သိပါဠိကာယာတိ ဝါသိအာဒိဘဏ္ဍနိက္ခိပန-ပသိဗ္ဗကေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၈။ (၄) အသီးတောင့်၊ အသီးခွံ။ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဂိမှာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေ မာလုဝါသိပါဠိကာ ဖလေယျ။ မ၊ ၁။ ၃၈၀။ မာလုဝါသိပါဠိကာတိ ဒီယသဏ္ဌာနံ မာလုဝါပဏ္ဏံ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၀။ မာလုဝါသိပါဠိကာတိ မာလုဝါဝိဒလံ မာလု-ဝါဖလေ ပေါ်ဋ္ဌလိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၁။ (၅) အထပ်၊ အလွှာ။ အနုဏာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဇတူနိ ဘေသဇ္ဇာနိ ဟိဂ္ဂု ဟိဂ္ဂုဇတုံ ဟိဂ္ဂုသိပါဠိကံ တကံ တကပတ္တိ တကပဏ္ဏိ သဇ္ဇလသံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၉၃။ ဟိဂ္ဂုဟိဂ္ဂုဇတုဟိဂ္ဂုသိပါဠိကာ ဟိဂ္ဂု-ဇာတိယောယေဝ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၃၇၂။ သာခါ ပစိတ္တာ ကတာ သိပါဠိကာ။ အညေဟိ မိသေတ္တာ ကတာတိ ကေစိ။ ဝဇိရ။ ၃၂၀။ (၆) လွှာချင်းဘိနပ်။ သိပါဠိကန္တိ ဧကပဋလ-ဥပါဟနံ။ ပေတ၊ ၆။ ၁၇၁။

ပါဠိကာသူစိအာဒိဥပကရဏတ္ထ (ပု) [သိပါဠိကာ + သူစိ + အာဒိ + ဥပကရဏ + အတ္ထ] အိတ်,အပ်အစရှိသော-အသုံးအဆောင်-အဆောက်အဦး-၏အကျိုး။ ---- ဒိယျမာနံ သိပါဠိကာသူစိအာဒိဥပကရဏတ္ထာယ ဂဟေ-တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၂၉။

သိပါဠိဖလက (နာ) [သိပါဠိ + ဖလက] သိပါဠိ မည်သောပျဉ်ချပ်။ (၃-ထပ်သားကဲ့သို့ အထပ်အလွှာပါရှိသောပျဉ်ချပ်)။ သိပါဠိဖလကသူစိ၊ မဠ္ဍ အတ္ထရဏေန စ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၂။

သိပ္ပ (နာ) [သပ + ပ။ သ-အစိတ် အ-ကို ဣ-ပြု။ သိက္ခိတဗ္ဗဋ္ဌေန သိပ္ပံ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁စ၄။ သပတိ အနေနာတိ သိပ္ပံ၊ ကလာ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၁၇။ သီလသမာဓိမ္မိ၊ သီလ + ပ=သီလ=လ-ကို ပရရုပ် ပ-ပြု၊ ဤ-ကို ဣ-ရဿပြု။ သိပ္ပ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ပါဏိနီ၊ ဥဏာဒိ။ ၃၊ ၂၈။ ဇလ-သံ။ သိပ္ပ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) (ဆင်စီး, မြင်းစီး, အိုးလုပ်, လက်သမား, ပန်းပဲ, ယက်ကန်းစသော) လက်မှုအတတ်ပညာ-(က) သိပ္ပ ၂-မျိုး။ (ခ) သိပ္ပ ၈-မျိုး (ဂ) သိပ္ပ ၁၂-မျိုး။ (ဃ) သိပ္ပ ၁၈-မျိုး။ (င) သိပ္ပ ၂၄-မျိုး။ (၂) သိပ္ပသုတ်။ (၁) ဗာဟုသစ္စ သိပ္ပဠ္ဆ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉။ သိပ္ပန္တိ ယံကိဉ္စိ ဟတ္ထကောသလ္လံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၁၁၂။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈။ (က) သိပ္ပံ နာမ ဒွေ သိပ္ပါနိ ဟီနဉ္စ သိပ္ပံ ဥက္ကဋ္ဌဉ္စ သိပ္ပံ။ ဝိ၊ ၂။ ၉။ (ခ) ဣဓ ဘိက္ခဝေ ကုလပုတ္တော ယေန သိပ္ပဋ္ဌာနေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေတိ၊ ယဒိ မုဒ္ဒါယ ယဒိ ဂဏနာယ ယဒိ သင်္ခါနေန ယဒိ ကသိယာ ယဒိ ဝဏိဇ္ဇာယ ယဒိ ဂေါရက္ခေန ယဒိ ဣဿတ္ထေန ယဒိ ရာဇပေါရိသေန ယဒိ သိပ္ပညတရေန။ မ၊ ၁။ ၁၂၀။ (ဂ) တတ္ထ-ကစ္စိ ဧဝမာဟံသု "ဟတ္ထိ သိပ္ပံ သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"နွှီ၊ ဧကစ္စေ ဧဝမာဟံသု "အဿသိပ္ပံ သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"နွှီ၊

ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "ရထသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမဟံသု "ဓနုသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "ထရုသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "မုဒ္ဒါသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "ဂဏနာသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "သခီန-သိပ္ပံ သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "လေခါသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာ-ဟံသု "ကာဝေယ္ယသိပ္ပं သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "လောကာယတသိပ္ပံ သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ၊ ဧကစ္ဆေ ဧဝမာဟံသု "ခတ္တဝိဇ္ဇာသိပ္ပံ သိပ္ပါနံ အဂ္ဂ"န္တိ။ ဥဒါန။ ၁၁၃။ (ဃ) အတီတေ ဗာရာဏသိယံ ---- တိဏ္ဏံ ဝေဒါနံ အဌာရ-သန္ဓိ သိပ္ပါနံ ပါရံ ဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၃။ သိပ္ပိယေဟိတိ ဟတ္ထိသိပ္ပအဿသိပ္ပါဒိသု အဌာရသသု သိပ္ပေသု နိပ္ဖတ္တိ ပတ္တေဟိ သုဌု သမန္နာဂတာ သုသမာကိဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၄၂။ (c) ယထာ နုခေါ ဣမာနိ ဘဂ္ဂေ ပုထု-သိပ္ပါယတနာနိ၊ သေယ္ယထိဒံ၊ ဟတ္ထာရောဟာ အဿာရောဟာ ရထိကာ ဓနုဂ္ဂဟာ စေလ-ကာ စလကာ ပိဏ္ဍဒါယကာ ဥဂ္ဂါ ရာဇပုတ္တာ ပက္ခန္ဒိနော မဟာနာဂါ သူရာ စမ္မယောဓိနော ဒါသိကပုတ္တာ အာဠာရိကာ ကပ္ပကာ နှာပကာ သူဒါ မာလကာရာ ရဇကာ ပေသကာရာ နဠကာရာ ကုမ္ဘကာရာ ဂဏကာ မုဒ္ဒိကာ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၈-၉၊ ၅၆။ (၂) သိပ္ပံ လောကေန တေ ဒဿာတိ။ ဥဒါန။ ၁၁၆။

သိပ္ပက (နာ) [သိပ္ပ + က။ က-ပစ္စည်းအနက်မရှိ] သိပ္ပ-ကြည့်။ သာဓု ခေါ သိပ္ပကံ နာမ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၃၂၅။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၄။

သိပ္ပကမ္မ (နာ) [သိပ္ပ + ကမ္မ] လက်မှုပညာအတတ်၊ ဂဏန်းအတတ်၊ သီဆိုကခုန်ခြင်း-အတတ်-ပညာ။ အဌကထာယံ ပန သကဋ္ဌဗ္ဗုဟာဒိ-ကရဏဝသေန ယံကိဉ္စိ သံဝိဒဟနံ ယံကဉ္စိ သိပ္ပကမ္မံ ---- ကသနဝပနာဒီနိ ဥပါဒါယ။ ပဋိသं၊ ၆၊ ၂။ ၃၀၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၂။ ၁၅)။

သိပ္ပကမ္မဝါဏိဇဒိသင်္ဟ (ပု) [သိပ္ပကမ္မ + ဝါဏိဇ + အာဒိ + သင်္ဟ] လက်မှုပညာအတတ်ကုန်သွယ်ခြင်း အစရှိသည်ကို-ရေတွက်-သိမ်းယူ-ခြင်း။ တတ္ထ ကသိကမ္မာဒီတိ အာဒိ-သဒ္ဒေန သိပ္ပကမ္မဝါဏိဇဒိသင်္ဂဟော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၃။

သိပ္ပကာရက (တိ) [သိပ္ပ + ကာရက။ ထီ-ဌ -- ကာရိကာ။] လက်မှုပညာအတတ်ကိုပြုတတ်သော၊ သူ။ တဿ တဿ အတ္ထာယ တေသံ တေသံ သိပ္ပကာရကာနံ သန္တိကံ ဂန္တာ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၄၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅။

သိပ္ပကောသလ္လ (နာ) [သိပ္ပ + ကောသလ္လ] (ကချေသည်၏) အတတ်ဌ လိမ္မာသောသူ၏ အဖြစ်။ တဿ သိပ္ပကောသလ္လတ္ထံ ပရိကမ္ম-ကတာ ပိဋ္ဌမုဒုကာ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၁။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၅)။

သိပ္ပဂန္ဓ (ပု) [သိပ္ပ + ဂန္ဓ] (ဗေဒင်သုံ့ပုံ့ဟုဆိုအပ်သော) ကျမ်းဂန်-အတတ်-ပညာ။ သိပ္ပပဋိဂ္ဂ-ဟဏောနာတိ သိပ္ပဂန္ဓဿ သက္ကစ္စံ ဥဂ္ဂဟ-ဏောန။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၁။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၄၂)။

သိပ္ပဂုဏ (ပု) [သိပ္ပ + ဂုဏ] အတတ်-ပညာ-၏ဂုဏ်ကျေးဇူး။ အညေသံ သိပ္ပါနံ ကော အာနိသံသပရိစ္ဆေဒေါတိ သိပ္ပဂုဏံ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၄၄၄။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိပ္ပ + ဂဟဏ] အတတ်-ပညာကို-သင်ယူခြင်း။ တတော ပဌာယ

မန္တ္ဂဟဏ် ဝါ သိပ္ပဂ္ဂဟဏ် ဝါ နတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၂၅။

သိပ္ပဂ္ဂါဟာပန (နာ) [သိပ္ပ + ဂါဟာပန] အတတ်-ပညာ-ကို သင်ယူစေခြင်း။ ပစ္စာစရိယာ နာမ မာတာပိတူနံ သန္ဓိကေ ---- ဟတ္ထာစရိယာဒီနံ သိပ္ပဂ္ဂါဟာပနန္တိ ကတ္တာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၇။

သိပ္ပဇာတ (နာ) [သိပ္ပ + ဇာတ] အတတ်-ပညာ-အပေါင်း-အထူး။ ဧဝံ ယံကိဉ္စိ လောကေ ဝိစိတ္တံ သိပ္ပဇာတံ။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၆။ သိပ္ပဇာတန္တိ သိပ္ပပဘေဒေါ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၇၈-၉။

သိပ္ပဇာနန (နာ) [သိပ္ပ + ဇာနန] အတတ်-ပညာ-ကိုသိခြင်း။ အထ စ တံ နိမိတ္တံ ဝိဇ္ဇာ ပါဌ၀ံ သိပ္ပဇာနနံ အနာမယတာ စ ဝုမ္ဗသရိရေ ဟောတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

သိပ္ပဇာနနက (နာ) [သိပ္ပ + ဇာနနက] အတတ်-ပညာ-ကိုသိသော၊ သူ။ ကုမာရော ---- သကလဇမ္ဗုဒီပေ သိပ္ပဇာနနကာ တဿ သန္ဓိကေ အာဂန္ဒာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၅၅။ (-အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၀)။

သိပ္ပညတရ (နာ) [သိပ္ပ + အညတရ] (အိုးလုပ်ခြင်းစသောအတတ်ပညာတို့တွင်) အတတ်-ပညာ-အမျိုးမျိုး၊ တစ်မျိုးမျိုးသော-အတတ်-ပညာ။ အထ၀ါ ကသိယာ ဝါ ---- သိပ္ပညတရေန ဝါ ပဋိပဇ္ဇတိ။ မဟာနိ။ ၂၀၆။ (-မ၊ ၁။ ၁၂၀၊ ၁၂၇။ အံ၊ ၂။ ၁၉၈။ စူဠနိ။ ၂၆၂)။ သိပ္ပညတရေန ဝါတိ ကုမ္ဘကာရာဒိသိပ္ပါနံ အညတရေန ဝါ။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၁၁။ (-မ၊ ၌၊ ၁။ ၃၆၁။ စူဠနိ၊ ၌။ ၁၂၀။)

သိပ္ပဌာန (နာ) [သိပ္ပ + ဌာန] အသက်မွေးကြောင်း-အတတ်-ပညာ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ကုလပုတ္တော ယေန သိပ္ပဌာနေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိ။ မ၊ ၁။ ၁၂၀။ ၁၂၇။ စူဠနိ။ ၂၆၂။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၀၂။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀၉။ စူဠနိ၊ ၌။ ၁၂၈။

သိပ္ပဒဿန (နာ) [သိပ္ပ + ဒဿန] အတတ်-ပညာ-ကိုပြခြင်း။ နဂရေ မမ သိပ္ပဒဿနတ္ထံ ဘေရိ စရာပေထ။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၆၉။ (-ဝိမာန၊ ၌။ ၁၂၃။ ၁၂၆။ ၁၂၈)။

သိပ္ပဒဿနဌာန (နာ) [သိပ္ပဒဿန + ဌာန] အတတ်-ပညာ-ကိုပြရာအရပ်၊ အတတ်ပညာပြပွဲ။ သိပ္ပဒဿနဌာနေ လဒ္ဓဘဏ္ဍကံ ဥက္ခိ-ပိတ္တာ ဟရတိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၂။ ၄၃၁။

သိပ္ပန (နာ) [သိပ္ပ + ယု။ သီလ + ယု=သီလန။ သိပ္ပ-ပုဒ်သည် သီလ-ဓာတ်ဖြင့် ပြီးသည်၊ သီလ-ဓာတ်၏ သမာဓိ=သမာဓာနတ္ထ, သိက္ခ-နတ္ထ ၂-မျိုးအနက် သမာဓာနတ္ထကို ပြခြင်းဖြစ်သည်။ သီလ-သမာဓိမ္ပိ။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။] ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း။ သိပ္ပနဌေန, သိက္ခိတဗ္ဗတာယ စ သိပ္ပမေ၀ သိပ္ပါယတနံ ဇီဝိကာယ ကာရဏ-ဘာ၀တော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၈။

သိပ္ပနဋ္ဌ (ပု) [သိပ္ပန + အတ္ထ] ကောင်းစွာဆောင်ခြင်းအနက်သဘော။ သိပ္ပန-ကြည့်။

သိပ္ပနိပ္ဖတ္တိ (ထီ) [သိပ္ပ + နိပ္ဖတ္တိ] အတတ်၏-ပြီး-ပြီးပြည့်စုံ-ခြင်း။ တဿ သိပ္ပနိပ္ဖတ္တိံ သုတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၂၆။

သိပ္ပပဋိဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိပ္ပ + ပဋိ + ဂဟဏ] ကျမ်းဂန်ကိုသင်ယူခြင်း၊ ကျမ်းဂန်ကို-ရိုသေ-ကောင်း-စွာသင်ယူခြင်း။ ပဠဟိ ခေါ ဂဟ-ပတိပုတ္တ ---- သုဿုသာယ ပါရိစရိယာယ သက္ကစ္စံ သိပ္ပပဋိဂ္ဂဟဏေန။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၄။ သိပ္ပပဋိဂ္ဂဟဏေနာတိ သိပ္ပဂန္ထသ သက္ကစ္စံ

ဥဂ္ဂဟကောန။ တသ ဟိ သုဋ္ဌု ဥဂ္ဂဟကောန တဒနုသာရေနသ ပယောဂေါပိ သမ္ဘဒေ ဥဂ္ဂဟိတော ဟောတိတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။

သိပ္ပပရိယေသနာ (ထီ) [သိပ္ပ + ပရိယေသနာ] အတတ်ကို ရှာမှီးခြင်း။ သိပ္ပပရိယေသနာယ ပုဗ္ဗဘာဂေါ ဧသော။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၂။

သိပ္ပဖလ (နာ) [သိပ္ပ + ဖလ] အတတ်၏အကျိုး။ တေ ဒိဋ္ဌေ၀ ဓမ္မေ သန္ဒိဋ္ဌိကံ သိပ္ပဖလံ ဥပဇီ၀န္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၈-၉၊ ၅၆။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၂-၁၄၃။)

သိပ္ပဗန္ဓ၀ (ပု) [သိပ္ပ + ဗန္ဓ၀] သိပ္ပဗန္ဓု-ကြည့်။ သိပ္ပဗန္ဓ၀ါပိ ဗန္ဓု။ မဟာနိ။ ၉။ စူဠနိ။ ၂၈၁။

သိပ္ပဗန္ဓု (ပု) [သိပ္ပ + ဗန္ဓု] လေးအတတ်စသည်နှင့် တကွ သင်ယူအပ်သောအတတ်ပညာရှိသော-ဆွေမျိုး-အဆွေခင်ပွန်း။ ဓနုသိပ္ပါဒိ သဒ္ဓိ ဥဂ္ဂဟိတကော သိပ္ပဗန္ဓု။ မဟာနိ၊ ၆။ ၄၆။ (ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပကော-ရှိလျှင်ပိုကောင်း၏၊ ဥဂ္ဂ-ဟိတမန္တော-မဟာနိ၊ ၆။ ၄၆-ထောက်။)

သိပ္ပဗလ (နာ) [သိပ္ပ + ဗလ] (အာဂုံ) အတတ်၏အစွမ်း။ မယံ ပန အာဂမဗလသာ အတ္တနော သိပ္ပဗလေနေ၀ ဇာနာမ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၃၆။

သိပ္ပမတ္တဒါယက (တိ) [သိပ္ပ + မတ္တ + ဒါယက။ ထီ-၌ --ဒါယိကာ] အတတ်-ပညာ-မျှကိုပေးတတ်သော။ ကိမင်ဴ ပနာဟန္တိ ဗာဟိရကာ -- -- သိပ္ပမတ္တဒါယကသ ဓနံ ပရိယေသန္တိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၁။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၃၄၈။

သိပ္ပမဒ (ပု) [သိပ္ပ + မဒ] အတတ်ပညာကိုစွဲ၍-မာန်ယစ်-မာန်မူ-မာနကြီး-ခြင်း။ အဟံ ပန သိပ္ပ၀ါတိ မဒ္ဒနေ၀သေန ဥပ္ပန္နော မာနော သိပ္ပ-မဒေါ နာမ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၄၅၀။ (-ဣတိ၀ုတ်၊ ၆။ ၃၂၅)။

သိပ္ပမန္တစရဏ (နာ) [သိပ္ပ + မန္တ + စရဏ] (ဗေဒင်) အတတ်မန္တရားဟူသောအကျင့်။ သော ဧကံ ပစ္စန္တဂါမံ ပတ္တော ---- တေ ဇာနန္တိ သိပ္ပမန္တစရဏံ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၂၁။

သိပ္ပလိ (ထီ၊ ပု) [သိမ္ဗလိ-ကြည့်။] သိပ္ပလိ၀န်း သမ္ဗတ္တကာလေ ရထသဒ္ဒံ သုတ္တာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၁။ ၁၃၃။

သိပ္ပလိ၀န (နာ) [သိပ္ပလိ + ၀န] လက်ပန်ပင်တော၊ လက်ပန်တော။ သိပ္ပလိ-ကြည့်။

သိပ္ပလောဘ (ပု) [သိပ္ပ + လောဘ] အတတ်၌ တပ်မက်မောခြင်း။ အန္ဓေ၀ါသိကော သိပ္ပ-လောဘေန ဓနံ အာဟရိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၁၁၃။ (-၂၉၃)။

သိပ္ပ၀န္တု (တိ) [သိပ္ပ + ၀န္တု။ ထီ-၌ သိပ္ပ၀တီ၊ ဂိလ္ပ၀တ်-သံ။] လက်မှုပညာရှိသော၊ သူ။ အတတ်ပညာရှင်။ သိပ္ပေန သိပ္ပ၀ါတိ ဝုစ္စတိ။ စူဠနိ။ ၄၂။ ဝိနီတော သိပ္ပ၀ါ ဒန္တော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၂။ သိပ္ပ၀ါတိ အတ္တနော ကုလေ သိက္ခိတ-သိပ္ပေန သမန္နာဂတော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၀၀။

သိပ္ပ၀ါဒ (ပု) [သိပ္ပ + ၀ါဒ] အတတ်-အတတ်ပညာ၊ တစ်နည်း-အတတ်ပညာဂုဏ်။ နေ၀ တံ အတိမညာမိ၊ သိပ္ပ၀ါဒေန မာဏ၀ေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၉။ တတ္ထ သိပ္ပ၀ါဒေနာတိ မာဏ၀ အဟံ အတ္တနော သိပ္ပေန တံ နာတိမညာမိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၉၊ ၄၀။

သိပ္ပသဒ္ဒ (ပု) [သိပ္ပ + သဒ္ဒ] သိပ္ပဟူသော-သဒ္ဒါ-ပုဒ်။ နဝမေ ဟတ္ထိအာဒီသု သိပ္ပသဒ္ဒေါ ပစ္စေကံ ယောဇေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၉။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၄၇၈။

သိပ္ပသာလာ (ထီ) [သိပ္ပ + သာလာ] အတတ်

ပညာသင်ရာ-ဇရပ်-တင်းကုတ်-အိမ်-အဆောက်အဦး-အဆောင်-ရုံး-ခန်းမ-တဲကွန်း။ တေ ကိရ တဒါ ပါတောဝ ဥဌာယ သိပ္ပသာလံ ဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၆။ ၂၁၁။

သိပ္ပသိက္ခန (နာ) [သိပ္ပ + သိက္ခန] အတတ်-ပညာ-ကို-သင်ယူ-လေ့ကျင့်-ခြင်း။ "ကိ သိပ္ပ-သိက္ခနေန၊ ဂစ္ဆထ တုမ္ဟေ နု မယ္ဟံ တုမ္ဟေဟိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စ"န္တိ။ ထေရ၊ ၆။ ၅၁၀။ ဗာလ-သရီရေ ကတံ ဝိဇ္ဇာပရိယာပုဏာနံ သိပ္ပသိက္ခံ ဩသဓပ္ပယောဂေါ စ နု ဝုမ္ဟသရီရံ ဂစ္ဆန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၁၅။

သိပ္ပသိက္ခာပန (နာ) [သိပ္ပ + သိက္ခာပန] အတတ်-ပညာ-ကို-သင်ယူ-တတ်မြောက်-လေ့ကျင့်-စေ-ခြင်း။ သိပ္ပသိက္ခာပနေနေဝ သဗ္ဗ-ဒိသာသု ရက္ခံ ကရောန္တိ။ ဒီ၊ ၆။ ၁၃၇။ အထသ ဗာရာဏသိရာဇာ "အနုဂ္ဂဟိတ-သိပ္ပေါ အယ"န္တိ သိပ္ပသိက္ခာပနတ္ထံ ဆဋ္ဌ-ကုမာရံ နာမ အာစရိယံ ပေသေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၄၆၂။ ပုဗ္ဗေ ဥဂ္ဂဟိတသိပ္ပေါ (ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၁၃၇) တိ အာဒိနာ သိပ္ပသိက္ခာပနေနေဝ လာဘုပ္ပတ္တိယာ ဒိသာသု ပရိတ္တာဏကရဏံ ဒဿိတံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။

သိပ္ပသုခ (နာ) [သိပ္ပ + သုခ] အတတ်-ပညာ-၏ (ကောင်းကျိုး) ချမ်းသာ။ အာမ ဘန္တေ အာစရိ-ယာနံ သိပ္ပဝန္တာနံ သိပ္ပသုခန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၀၂။

သိပ္ပသုတ္တ (နာ) [သိပ္ပ + သုတ္တ] သိပ္ပသုတ်၊ (ဤသုတ်သည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော်မူနေစဉ် ရဟန်းများစွာတို့က ဆင်အတတ်က အမြတ်ဆုံးအစရှိသည်ဖြင့် ပြောဆိုနေကြသောစကားသံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသောသုတ်ဖြစ်၏။) တတ္ထ ကစ္စိ ဧဝမာဟံသု ဟတ္ထိသိပ္ပံ ---- အန္တရကထာ ဟောတိ ဝိပ္ပကထာ။ ဥဒါန။ ၁၁၃။ ပိဏ္ဍပါတိ-ကသုတ္တံ သိပ္ပသုတ္တံ ---- ဧတေသံ ဥဒါနာနံ အဌုပ္ပတ္တိကော နိက္ခေပေါ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၈-၉။

သိပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိပ္ပသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သိပ္ပသုတ်၏-အနက်-အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ရာဖွင့်ကြောင်း-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သိပ္ပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နဝမေ ကောနုခေါ အာဝုသော သိပ္ပံ ဇာနာတီ (ဥဒါန။ ၁၁၃) တိ အာဝုသော ----။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၈၄။

သိပ္ပါစရိယ (ပု) [သိပ္ပ + အာစရိယ] အတတ်-ပညာ-သင်ကြား-ပို့ချ-ပေးသောဆရာ။ သုဒ္ဓါ-ဒနသပိ အနဘိသိတ္တကာလေ သိပ္ပါစရိယော ဟုတ္တာ အဘိသိတ္တကာလေ ပုရောဟိတော-ယေဝ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၂၀၃။ သုသိက္ခိတေန သိပ္ပါစရိယေန ဝိဘတ္တောဝ ဝိရစိတော ဝိယ သောဘတိတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၁၅၂။ ၂၅၇။ ထေရ၊ ၆။ ၂၇၇။

သိပ္ပါစရိယကုလ (နာ) [သိပ္ပါစရိယ + ကုလ] အတတ်-ပညာ-သင်ကြား-ပို့ချ-ပေးသော-ဆရာ၏-အိမ်-အမျိုး-နေရာ-ဌာန။ ကောဒိယရတ္တံ သိပ္ပါစရိယကုလံ ပယိရုပါသိတ္တာ အာဂမတော ပယောဂတော စ ----။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၈၄။

သိပ္ပါဒိ (ပု) [သိပ္ပ + အာဒိ] အတတ်-ပညာစသည်။ နု စ သိပ္ပါဒိနံ ပဋိသန္ဓိအာဒိဌာနံ အတ္ထိ၊ တသ္မာ နု တံ ဣဓ အဓိပ္ပေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၉၂။

သိပ္ပါဒိက (တိ) [သိပ္ပ + အာဒိ + က] အတတ်-ပညာ-ရှိသော၊ သူ။ တံ သုတ္တာ ရာဇာ "ကိ နု ခေါ ဧသ ကောပမေဝ သန္ဓာယ ဝဒတိ၊ ဥဒါဟု

အည် ကိုမ္ဘ သိပ္ပါဒိက"နှင့် စိန္တေတွာ ပုန ပုစ္ဆိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၁၃၅။

သိပ္ပါဒိကိရိယာ (ထီ) [သိပ္ပ + အာဒိ + ကိရိယာ] အတတ်-ပညာ-ကို (သင်ယူခြင်း) အစရှိသော-အလုပ်-အမှု-လုပ်ငန်း-ကိရိယာ-ကိစ္စ။ ပုရိမ-သိပ္ပါဒိသိက္ခာ စ ပစ္ဆာ ပဝတ္တမာနာနံ သိပ္ပါဒိ-ကိရိယာနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၅။

သိပ္ပါဒိဝါစန (နာ) [သိပ္ပ + အာဒိ + ဝါစန] အတတ်-ပညာ-အစရှိသည်ကို ပို့ချခြင်း (အမှု-အလုပ်)။ ဣဓ ပန ကမ္မံ နာမ ဒီယရတ္တံ သက္ကစ္စံ သိပ္ပါဒိဝါစနံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၃။

သိပ္ပါဒိသမ္ပန္န (တိ) [သိပ္ပ + အာဒိ + သမ္ပန္န] အတတ်-ပညာ-အစရှိသည်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အဝိဘဇ္ဇသေဝိနီ (ဇာ၊ ၂။ ၁၀၅) နှင့် အဝိဘဇိတွာ ယုတ္တာယုတ္တံ အဇာနိတွာ သိပ္ပါဒိ-သမ္ပန္နေပိ ဣတရေပိ သေဝမာနံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂၆၊ ၄၃၈။

သိပ္ပါဒိသိက္ခာပက (ပု) [သိပ္ပ + အာဒိ + သိက္ခာပက] အတတ်-ပညာ-အစရှိသည်ကို သင်ပေး-ကျင့်ပေး-တတ်သော၊ သူ။ သိပ္ပါဒိ-သိက္ခာပကာပိ ဂရုယေဝ နာမ ဟောန္တိ နဿ ဂါရဝယုတ္တံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၇၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၆။

သိပ္ပါမိဌာန (တိ) [သိပ္ပ + အမိဌာန] အတတ်-ပညာ-၌-လျင်-တည်ရာရှိ-သော-သူ။ (သူကြွယ်) ဂဟပတိကာ ခေါ ဗြာဟ္မဏ ဘောဂါမိပ္ပါယာ ပညုပဝိစာရာ သိပ္ပါမိဌာနာ ကမ္မန္တာဘိနိဝေသာ။ အံ၊ ၂။ ၃၁၉။

သိပ္ပါနုဂတဝိဇ္ဇာနုဘာဝ (ပု) [သိပ္ပ + အနုဂတ + ဝိဇ္ဇာ + အာနုဘာဝ] တတ်မြောက်ထားအပ်ပြီး သော အတတ်-ပညာ-သို့အစဉ်လိုက်သော-ဝိဇ္ဇာ-မန္တာန်၏-အစွမ်း-အာနုဘော်။ သိပ္ပါ-နုဘာဝေနာ (ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀) တိ သိပ္ပါနုဂတ-ဝိဇ္ဇာနုဘာဝေန။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၃၈။

သိပ္ပါနုဋ္ဌိက (တိ) [သိပ္ပ + အနုဋ္ဌိက] အတတ်-ပညာ-အား-လျော်ကန်-လျောက်ပတ်-သင့်လျော်-ထိုက်တန်-သော။ ဣမံ ရာဇကုလသန္တ-ကံ နု ယထာ ဝါ တထာ ဝါ ခါဒိတဗ္ဗံ သိပ္ပါနုဋ္ဌ-ဝိကံ ဝေတနံ ဝမေသာမိတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၇၉-၁၈၀၊

သိပ္ပါနုဋ္ဌိကဝေတနဝမန (နာ) [သိပ္ပါနုဋ္ဌိက + ဝေတနဝမန] အတတ်-ပညာ-အား-လျော်စွာ-သင့်လျော်-သင့်မြတ်-သော ရိက္ခာကို တိုးပွားစေခြင်း။ သိပ္ပါနုဋ္ဌိကဝေတနဝမနံ ဝိယ ကိစ္စဝသေန တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ဝိဘတ္တိ-အာရောပနံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၈၀။

သိပ္ပါနုဘာဝ (ပု) [သိပ္ပ + အာနုဘာဝ] အတတ်-ပညာ-၏-အစွမ်း-အာနုဘော်-အကျိုး-အာနိသင်။ တေ ကိရ အတ္တနော သိပ္ပါနုဘာဝေန ဟေဋ္ဌာ ပထဝိယံ ---- ပဿန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၀။ ဥဒါန၊ ၆။ ၃၇၉။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၄၈၁။ သာရတ္ထ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁၇။

သိပ္ပါနုရူပ (ပု၊ နာ) [သိပ္ပ + အနုရူပ] အတတ်-ပညာ-နှင့်-လျော်စွာ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်-သင့်မြတ်-သော။ သာမိ အဟံ အတ္တနော သိပ္ပါနုရူပေန ပသာရေသိ၊ ဣတော အည် နု ဇာနာမိတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၆၆။

သိပ္ပါယတန (နာ) [သိပ္ပ + အာယတန] အတတ်-ပညာ၊ အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သောအတတ်။ ကမ္မာယတနေန ဝါ သိပ္ပါယတနေန ဝါ ---- အတ္တာနံ ဒဟတိ။ အဘိ၊ ၀။ ၃၆၆-၈။ မဟာနိ။

၅၂။ မိလိန္ဒ။ ၈၃။ တတ္ထ သိပ္ပမေဝ အာယတနံ သိပ္ပါယတနံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၁၄၂။ အဘိ၊ ၌၊ ၂။ ၃၉၂။

သိပ္ပါယတနိုက (ပု) [သိပ္ပါယတန + ဣက] အတတ်သည်, အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သော အတတ်ရှိသူ။ တသ္မာ တေ သိပ္ပါယတနိုကာ ကတမေတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂။

သိပ္ပိ-သိပ္ပိ (ထီ) [သိပ္ပ + ဣ။ သပ္ပ ဂမနေ၊ ဣ၊ အသိ၊ သိပ္ပိ။ ထီ၊ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၇၆။ သပတိ အပဒါပိ သမာနာ ဂစ္ဆတီတိ သိပ္ပိ၊ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၂။ ဂုတ္တိ-သံ။ သိပ္ပိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] ကနုကမာ ခရုကမာ, ပင်လယ်ယောက်သွားကြီး၊ ပုလဲမိခင်။ (ငင်းကနုကမာကောင်များကို မွေးမြူ၍ ငင်းတို့အခွံမှ ပုလဲကိုရအောင် လူတို့ ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်)။ စက္ခုမာ ပုရိသော တီရေ ဌိတော ပဿေယျ သိပ္ပိကသမ္ပုကမ္ပိ သက္ခရ-ကထလမ္ပိ မစ္ဆဂုမ္ဗမ္ပိ စရန္တမ္ပိ တိဋ္ဌန္တမ္ပိ။ ဒီ၊ ၁။ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။ သိပ္ပိယော မုတ္တာသိပ္ပိအာဒယော။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၉၈။

သိပ္ပိက[1] (ထီ) [သိပ္ပိ + က + အာ။ သပ္ပ + ဣက၊ သပ္ပတိ ဂစ္ဆတီတိ သိပ္ပိကာ။ ဏွာဒိ။ ၂၂။] သိပ္ပိ-ကြည့်။ ယထောဒကေ အစ္ဆေ ဝိပ္ပသန္နေ သော ပဿတိ သိပ္ပိကသမ္ပုကဉ္စ။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၉၂။ သိပ္ပိကာနံ သတံ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၄၅၁။

သိပ္ပိက[2] (တိ) [သိပ္ပ + ဣက။ သိပ္ပမဿတ္ထိတိ သိပ္ပိကော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၀၄။ ဂီလွက-သံ။ သိပ္ပိအ-ပြာ။ သိပ္ပိယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] လက်မှုပညာရှိသော၊ သူ။ အတတ်ပညာရှင်၊ အတတ်သည်။ ဧဝံ ဝါသေဋ္ဌ ဇာနာဟိ၊ သိပ္ပိကော သော နု ဗြာဟ္မဏောဝ။ မ၊ ၂။ ၄၀၉။ သုတ္တနိ။ ၃၇၅။ သိပ္ပိကာန (ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၆) ဣ စိတ္တကာ-ရာဒိသိပ္ပိကာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၉။

သိပ္ပိက[3] (ပု) [?] (၁) ဘုန်းနည်းသောနတ်။ (၂) မျောက် (ရှဉ့်နက်ကြီး)။ (၁) (၂) သိပ္ပိကာ-ဘိရုတေဟိ စာ (ထေရ။ ၂၃၀) တိ သိပ္ပိကာ ဝုစ္စန္တိ ဒေဝကာ ပရနာမကာ ဂေလညေန ဆာတကိ သဒါရကာကာရာ သာခါမိဂါ "မဟာကလန္ဒကာ" တိ ကေစိ သိပ္ပိကာနံ အဘိရုတေဟိ မဟာဝိရဝေဟိ ဟေတုမ္ပိ စေတံ ကရဏဝစနံ တံ ဟေတူတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၂။

သိပ္ပိကာဆဒ (ပု) [သိပ္ပိကာ + ဆဒ] ကနုကမာခွံ၊ ခရုကမာခွံ။ သုတ္တိကာပဋ္ဌန်ဆုန်း (မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၀၆) ဣ သိပ္ပိကာဆဒါဟိ ဆန်း။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၄၂။

သိပ္ပိကာဘိရုတ (ပု၊ နဝ) [သိပ္ပိက + အဘိရုတ] (၁) ဘုန်းနည်းသောနတ်တို့၏ သည်းစွာဟစ်ကြွေးသောအသံ။ (၂) ရှဉ့်နက်တို့၏ သည်းစွာဟစ်ကြွေးသောအသံ။ သိပ္ပိက[3]-ကြည့်။

သိပ္ပိကာဘိရုတဟေတု (ပု) [သိပ္ပိက + အဘိရုတ + ဟေတု] (၁) ဘုန်းနည်းသောနတ်တို့၏ သည်းစွာဟစ်ကြွေးသံဟူသောအကြောင်း။ (၂) ရှဉ့်နက်တို့၏သည်းစွာဟစ်ကြွေးသံဟူသော အကြောင်း။ (၁) (၂) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဣမသ္မိံ အရညေ ဝိရဝဟေတု သိပ္ပိကာဘိရု-တဟေတု ဝိယ ပါပိမ တဝ ဝိသရကရဏ-ဟေတု မမ စိတ္တံ ကမ္မဋ္ဌာနတော နု ပရိပတ-တိတိ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၂။

သိပ္ပိကာသတ (နဝ) [သိပ္ပိက + သတ] ခရု, ကနုကမာ (ပုလဲ) တစ်ရာ။ သိပ္ပိကာနံ သတံ နတ္ထိ (ဇာ၊ ၁။ ၂၇) တိ ဧတသ ဟိ သိပ္ပိကာ-သတမ္ပိ နတ္ထိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၄၅၁။

သိပ္ပိဇ (ထီ) [သိပ္ပိ + ဇန + ကွိ] ခရု, ကနုကမာမှ ဖြစ်သော(ပုလဲ)။ သိပ္ပိဇာ ပဘာဝိသေသယုတ္တာ

ဟောန္တိ နာနာသဏ္ဌာနာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၀။ တတ္ထာပိ သိပ္ပိဇာဝ ဣတရာ ကဒါစိ။ ကဒါ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၃၁၀။ အနုဋီ၊ ၂။ ၅၃။

သိပ္ပိနိကာ-ယာ (ထီ) [သပ္ပ + ဤ-သိပ္ပ + ဣနိ + ကာ- သိပ္ပိနိကာ?။ ကပ္ပဒ္ဒုမ-ဌ်ကား သိပ္ပိနိ-(ဂိလ္ပိနိ)- နခီမည်သောဆေးဘက်ဝင်နံ့သာ တမျိုးဟု ပြသည်။] သပ္ပိနိကာ-ကြည့်။ နဒီ တရန္တော (ဝိ၊ ၃။ ၁၄၇) တိ သိပ္ပိနိယံ နာမ နဒီ အတိက္ကန္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၁။ သိပ္ပိနိကာ (အံ၊ ၁။ ၁၈၆) တိ ဇဝံနာမိကာယ နဒိယာ တီရံ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၆။

သိပ္ပိပုဋမုခသဏ္ဌာန (တိ) [သိပ္ပိပုဋမုခ + သဏ္ဌာန] ယောက်သွားခွက်ဝသဏ္ဌာန်ရှိသော (မိန်းမ အင်္ဂါဇာတ်)။ ဒ္ဝိန္နံ ဥရူနံ သမာဂမကာလေ သုဖုသိတံ သိပ္ပိပုဋမုခသဏ္ဌာနံ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၂၀၇။

သိပ္ပိယ[1] (ထီ) [သိပ္ပိကာ=သိပ္ပိယာ?။] သိပ္ပိက[1]-ကြည့်။ သိပ္ပိသမ္ပုကမစ္ဆဂုမ္ဗာနိ စရန္တိပိ တိဋ္ဌန္တိပိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၂။

သိပ္ပိယ[2] (တိ) [သိပ္ပ + ဣက=သိပ္ပိယ] သိပ္ပိက[2]-ကြည့်။ သိပ္ပိယေဟိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ ဟတ္ထိ-သိပ္ပအဿသိပ္ပါဒီသု အဌာရသသု သိပ္ပေသု နိပ္ပတ္တိ ပတ္တေဟိ သုဌု သမန္နာဂတာ သုသမာ-ကိဏ္ဏာ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၂၄၂။

သိပ္ပိဝိရစိတ (တိ) [သိပ္ပိ + ဝိရစိတ] အတတ်သည်-ပညာရှင်-တို့သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော (ရထား)။ ဣဒဉ္စ သိပ္ပိဝိရစိတေ ကိတ္တိမရထေ လဗ္ဘမာနဝိသေသံ တတ္ထ အာရောပေတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၂၅၆။

သိပ္ပိ (တိ) [သိပ္ပ + ဤ။ သိပ္ပံ ကြိယာ ကောသလ္လံ အဿအတ္ထိတိ သိပ္ပိ၊ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိလ္ပိန်-သံ။ သိပ္ပိ-ပြာ။ အဒ္ဓမာဂမီ။] လက်မှုပညာရှိသော၊ သူ။ (အတတ်ပညာရှင်)။ တေ တေ စ သိပ္ပိနော တံ တံ ကမ္မန္တံ ပယောဇေန္တိ ဒိဝါတိ မညမာနာ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၁။ သော သိပ္ပိနော သမတိက္ကမိတ္တာဝ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၀။ အနဂ္ဃော သိပ္ပီ သော မယိ ပဿန္တေ မာ နဿတု။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။၈၅။

သိပ္ပဂ္ဂဏ္ဍနက (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဏ္ဍနက] အတတ်-ပညာ-ကို သင်ယူသော၊ သူ။ (ဓမ္မန္တေဝါသိက)။ အန္တေဝါသိကာ (သံ၊ ၁။ ၁၈၂) တိ ဝေယျာဝစ္စံ ကတ္တာ သိပ္ပဂ္ဂဏ္ဍနကာ ဓမ္မန္တေဝါသိကာ။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ သန္တိကေ သိပ္ပဂ္ဂဏ္ဍနကော အန္တေဝါသိကော နာမ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၉။

သိပ္ပဂ္ဂဏ္ဍနသာလာ (ထီ) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဏ္ဍန + သာလာ] အတတ်-ပညာ-သင်ယူရာ-ဇရပ်-အဆောင်။ သန္ဓာဂါရေ (သံ၊ ၃။ ၃၉၅) တိ သိပ္ပဂ္ဂဏ္ဍနသာလာယံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၂။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏ (နာ) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ] အတတ်-ပညာ-ကို-သင်-တတ်-ခြင်း-သည်။ ယဿ သန္တိကေ သိပ္ပံ ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တိ တဿ သိပ္ပဂ္ဂဟဏ-တော ပုရေ ဝါ ပစ္ဆာ ဝါ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၁၊ ၂၂၀။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၈၊ ၃၄၈။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏကာလ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + ကာလ] အတတ်-ပညာ-ကို သင်ယူရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ သိပ္ပဂ္ဂဟဏကာလေ ပန အဝဿကမေဝ ဂန္ဓဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၃၇။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၇။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၂။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏဌာန (နာ) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + ဌာန] အတတ်-ပညာ-သင်ယူရာ-အရပ်-နေရာ-

ဌာန။ တိက္ကံ ဝေဒါနံ သိပ္ပဂ္ဂဟဏဌာနာနမ္ပိတိ အဓိပ္ပါယော။ အ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏတ္ထ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + အတ္ထ] အတတ်-ပညာ-သင်ယူ-ရန်-ခြင်း-အကျိုး။ ဧကော မာဏဝေါ တက္ကသိလံ ဂန္တာ သိပ္ပဂ္ဂ-ဟဏတ္ထာယ ဒိသာပါမောက္ခသ ----။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၇။ ဇာ၊ ဌ၊ ၅။ ၄၉၆။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏပရိဿမ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + ပရိဿမ] အတတ်-ပညာ-သင်းခြင်းကြောင့်-ဖြစ်သော-ပင်ပန်း-ဆင်းရဲ-ခြင်း။ ကိ ဣမဿ သိပ္ပဂ္ဂဟဏပရိဿမေန။ ပေတ၊ ဌ။ ၃။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏဝယ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + ဝယ] အတတ်-ပညာ-သင်ယူ-ထိုက်-သင့်-သော အရွယ်။ ဝယံ အာဂမ္မ (သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၁) တိ သိပ္ပဂ္ဂဟဏဝယံ အာဂမ္မ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၅။

သိပ္ပဂ္ဂဟဏဝယပတ္တ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟဏ + ဝယ + ပတ္တ] အတတ်-ပညာ-သင်ယူ-ထိုက်-သင့်သော အရွယ်သို့ရောက်သော၊ သူ။ (မင်းသား)။ ကုမာရော သုခေန သံဝဍ္ဎမာနော သိပ္ပဂ္ဂဟဏဝယပတ္တောတိ သကလဇမ္ဗုဒီပေ သိပ္ပဇာနနကာ ----။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၅။

သိပ္ပဂ္ဂဟသမ္ဘာပယောဂ (ပု) [သိပ္ပ + ဥဂ္ဂဟ + သမ္ဘာပယောဂ] အတတ်-ပညာ-သင်ယူရာ၌ ထားသော ကောင်းသော ပယောဂ-လုံ့လ-ဝီရိယ-ကြိုးစားခြင်း။ အာစရိယသ သန္တိကေ သိပ္ပဂ္ဂဟသမ္ဘာပယောဂေန ဒိဋ္ဌဓမ္မိကေ သမ္ပ-ရာယိကေ စ အတ္ထေ ဇာနန္တော ----။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၅၅။

သိပ္ပျုပဇီဝ (ပု) [သိပ္ပ + ဥပဇီဝ] အတတ်-ပညာ-ကိုမှီ၍ အသက်မွေးသော၊ သူ။ ယထာ ဣမေသံ သိပ္ပျုပဇီဝိနံ တံ တံ သိပ္ပံ နိဿာယ သန္ဓိဋ္ဌိကံ သိပ္ပဖလံ ပညာယတိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၂။ ဝိမာန၊ ဌ။ ၁၂၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၂။

သိပ္ပျုပဓန (တိ) [သိပ္ပ + ဥပဓန] အတတ်-ပညာ-တတ်မြောက်-ပြည့်စုံ-ပြီးသော၊ သူ။ ဓိရာ စ ဗာလာ စ ဟဝေ ဇနိန္ဒ၊ သိပ္ပျုပဓန္နာ စ အသိပ္ပိနော စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၉။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၉၅။

သိဗ္ဗ[1] (နာ) [သိဝ + ယ။ (တိ) သိဝျ-သံ။ ချုပ်အပ်သော၊ ဝိလှီ။ ထီ-ဌ သိဗ္ဗိနီ။] ဦးခေါင်းခွံ အဆက်-ချုပ်ရိုး။ ပုရိသသီသေ ကိရ သိဗ္ဗိနီ ဥဇုကာဝ ဟောတိ၊ ဣတ္ထိသီသေ သိဗ္ဗိနီ ဝက်ာ ဟောတိ ပရိဝတ္တိတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၇၆။

သိဗ္ဗ[2] (ပု) [သိဝု + အန္တ] (သက်နှံ) ချုပ်သော၊ သူ။ (ရသေ့ရဟန်း)။ သံယာဋ္ဌိ သိဗ္ဗမစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဗောဓိသတ္တောပိ စီဝရံ သိဗ္ဗန္တော နိသီဒိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၂၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၆၀။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၈။

သိဗ္ဗ[3] (ကြို) [သိဝု + ယ + ဟိ၊ ဟိ-ချေ။] အောက်ပုဒ်ကြည့်။ သကိ အာဏတ္တော (ဝိ၊ ၂။ ၈၆) တိ သကိ စီဝရံ သိဗ္ဗာတိ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၁။

သိဗ္ဗတိ (ကြို) [သိဝု + ယ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၈။ ရူ။ ၅၁၀-၁။ သိဝျတိ-သိဝ္ဝတိ-သိဗ္ဗတိ။ သိဝျတိ-သံ။ သိဝ္ဝတိ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ချုပ်-အပ်ချည်-ချုပ်စပ်-၏။ (၂) စပ်-ပေါင်းစပ်-ဆက်စပ်-၏။ (၁) အညာတိကာယ အညာတိ-ကသညီ စီဝရံ သိဗ္ဗတိ ဝါ သိဗ္ဗာပေတိ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၆။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။ ၂၁၄။ (၂) တဏှာ နံ အတ္ထဘာဝဒ္ဓယသခ်ိတံ ဖဿဒ္ဓ ဖဿသမုဒယဒ္ဓ သိဗ္ဗတိ ယဒ္ဓေတိ။ အ၊ ဌ၊ ၃။

၁၃၃။ အယဉ္ဇိ ဝဋ္ဋသို့ သတ္တော စုတိပဋိသန္ဓိ-ဝသေန သဗ္ဗတိ ယဒေတိ။ အဘိ၊ ၌။ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၌။ ၃၂။

သိဗွတု (ကြို) [သိဝု + ယ + တု] အထက်ပုဒ် ၁-ကြည့်။ "သာဓု မေ ဘန္တေ အယျော စီဝရံ သိဗွတူ"တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၅။

သိဗွန (နာ) [သိဝု + ယ + ယု။ သိဗွတိ-မှ။ သိဝန-သံ။ သိဝဏ- အဒ္ဓမာဂဓီ။] ချုပ်-အပ်ချုပ်-ပေါင်းစပ်ခြင်း။ ဗန္ဓနေန သိဗွနေန ရဇနေန ကပ္ပကရဏေန ပုဗ္ဗကရဏံ ဣမေဟိ သတ္တဟိ ဓမ္မေဟိ သင်္ဂဟိတံ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၆။ ဂုဏကံ နာမ မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာနေန သိဗွနံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၅၄။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။ ၂၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။

သိဗွနကာလ (ပု) [သိဗွန + ကာလ] ချုပ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ။ မဏ္ဍလာနိ ယောဇေတွာ သိဗွနကာလေ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၂၆။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။

သိဗွနဂဏ္ဌိကရဏသဒိသ (တိ) [သိဗွန + ဂဏ္ဌိ + ကရဏ + သဒိသ] ချုပ်ခြင်း-ထုံးဖွဲ့ခြင်းကို-ပြုခြင်းနှင့်တူသော။ အဝိဇ္ဇာမာနာယ ပဋိပတ္တိ-ယာ သိဗွနဂဏ္ဌိကရဏသဒိသာနိ တာဒိသံ ဣဓ နတ္ထိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉။

သိဗွနတ္ထ (ပု) [သိဗွန + အတ္ထ] (သင်္ကန်း) ချုပ်-ရန်-ခြင်း-အကျိုး။ ပဠသူစီ မယာ ဒိန္နာ, သိဗွ-နတ္ထာယ စီဝရံ။ အပ၊ ၁။ ၁၃၅။ ကခ်ီ။ ၃၂၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၈။

သိဗွနရဇနကပ္ပပရိယောသာန (နာ) [သိဗွနရဇနကပ္ပ + ပရိယောသာန] ချုပ်ခြင်း, ဆိုးခြင်း, ကပ္ပဗိန္ဒုထိုးခြင်း၏-ပြီးဆုံး-ခြင်း-သော၊ (သင်္ကန်း)။ ကတ္တာ (ဝိ၊ ၁။ ၃၆၅) တိ သိဗွနရဇနကပ္ပပရိယောသာနေန နိဋ္ဌပေတွာ။ ဝိ၊ ၌၊ ၂။ ၂၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၆။

သိဗွနဝတ္ထု (နာ) [သိဗွန + ဝတ္ထု] (သင်္ကန်း) ချုပ်-ရန်-ခြင်း-ဟူသော-အကြောင်း-ဝတ္ထု။ သာဝတ္ထိယံ ထုလ္လနန္ဒံ အာရဗ္ဘ စီဝရံ ဝိသိဗ္ဗေတွာန သိဗွနဝတ္ထုသို့ ပညတ္တံ။ ကခ်ီ။ ၃၂၃။

သိဗွနဝါရ (ပု) [သိဗွန + ဝါရ] ချုပ်ခြင်း-အလှည့်-အကြိမ်-ဝါရ။ သတ္တ ဝါရေ (အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၈၀) တိ သတ္တ သိဗွနဝါရေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၆၉။

သိဗွနသန္ဓောသ (ပု) [သိဗွန + သန္ဓောသ] ချုပ်ခြင်း၌ရောင့်ရဲ-ခြင်း-သော၊ သူ။ သုတ္တသန္ဓော-သော သိဗွနသန္ဓောသော ရဇနသန္ဓောသော ကပ္ပသန္ဓောသော ----။ ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၌၊ ၂။ ၂၇၀။ စူဠနိ၊ ၌၊ ၃။ ၁၁၁။

သိဗွနသုတ္တ (နာ) [သိဗွန + သုတ္တ] ချုပ်သောချည်၊ ချုပ်ချည်။ သိဗွနသုတ္တေန သူစီ ယောဇေတွာ ပါသေ စ ပဝေသေတွာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၁။

သိဗွနသုတ္တက (ပု) [သိဗွန + သုတ္တက] ချုပ်ချည်-လုံး။ သုတ္တံ ဝဋ္ဋေတိ (ဒီ၊ ၌၊ ၃။ ၁၀၆) တိ စီဝရဿ သိဗွနသုတ္တကံ ဒုဝဋ္ဋတိဝဋ္ဋာဒိဝသေန ဝဋ္ဋတံ အကာသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၀၇။

သိဗွနီ (ထီ) [သိဝု + ယ + ယု + ဏီ။ သိဝနီ-သံ။] (ထိုထိုဘဝကို) ချုပ်စပ်တတ်သော တဏှာ။ တံ ဗြူမိ မဟာပုရိသောတိ သောဓ သိဗ္ဗိနီ မစ္စုဂါ"တိ။ ကတမော နု ခေါ အာဝုသော ဧကော အန္တော၊ ---- ကာ သိဗ္ဗိနီတိ။ အံ၊ ၂။ ၃၄၉ (သီ၊ သျာ၊ ကံ၊ ဣ-မူ)။

သိဗ္ဗန္တီ (ကြို) [သိဝု + ယ + အန္တီ] သိဗွတိ-ကြည့်။ နိဿိတကာ "အာစရိယုပဇ္ဈာယဝတ္တံ ဝါ ကထိနဝတ္တံ ဝါ ကရောမာ"တိ သိဗ္ဗန္တီ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၇၁။

သိဗွသိ (ကြို) [သိဝု + ယ + သိ] သိဗွတိ-ကြည့်။ သစ္စံ ကိရ တွံ ဥဒါယိ, ဘိက္ခုနိယာ စိဝရံ သိဗွသိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၅။

သိဗ္ဗာပန (နာ) [သိဝု + ယ + ဏာပေ + ယု။ သိဗ္ဗာပေတိ-မှ။] ချုပ်-အပ်ချုပ်-ပေါင်းစပ်-စေခြင်း။ သာ ပစ္ဆာ အနန္တရာယိကိနီ နေဝ သိဗ္ဗေယ္ယ နာ သိဗ္ဗာပနာယ ဥသုက္ကံ ကရေယ္ယ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၈။

သိဗ္ဗာပေတဗ္ဗ (တိ) [သိဝု + ယ + ဏာပေ + တဗ္ဗ။ သိဗ္ဗာပေတိ-မှ] ချုပ်-အပ်ချုပ်-စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ တသ္မာ "ဣဒံ တေ မာတု စိဝရံ ဣဒံ ဘဂိနိယာ"တိ အာစိက္ခိတ္တာ သိဗ္ဗာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၇၁။

သိဗ္ဗာပေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိဝု + ယ + ဏာပေ + တိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၁။ သီဝယတိ၊ သေဝယတိ-သံ။ သိဝ္ဓါ ဝေ ဣ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] ချုပ်-အပ်ချုပ်-ပေါင်းစပ်-စေ၏။ သိဗ္ဗတိ-ကြည့်။

သိဗ္ဗာပေယ္ယ (ကာ၊ ကြို) [သိဝု + ယ + ဏာပေ + ဧယ္ယ] အနက် သိဗ္ဗာပေတိ-ကြည့်။ အကိုး သိဗ္ဗေယ္ယ-ကြည့်။

သိဗ္ဓိ (ကြို) [သိဝု + ယ + ဣ] သိဗ္ဗတိ-ကြည့်။ ဗောဓိသတ္တော ရာဇာနံ အနောလောကေတ္တာ စိဝရမေဝ သိဗ္ဓိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၂၅။

သိဗ္ဓိတ (တိ) [သိဝု + ယ + တ။ သိဗ္ဗတိ-မှ။ သ္ယူတ-သံ။ သိဗ္ဓိအ-ပြာ။ သိဝိယ-အဒ္ဓမာဂဓီ] ချုပ်-အပ်ချုပ်-ပေါင်းစပ်-အပ်ပြီးသော။ ထူလ-ဒီယသုတ္တကေန သိဗ္ဓိတံ သုတ္တလူခံ နာမ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅၄။ ဧဝံ သိဗ္ဓိတာ ဟိ အန္တရာ ထိရာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၅၄။

သိဗ္ဓိတဂဏ္ဍိကတဇိဏ္ဏဝတ္ထ (နာ) [သိဗ္ဓိတဂဏ္ဍိကတ + ဇိဏ္ဏဝတ္ထ] ချုပ်ခြင်း-ထုံးဖွဲ့ခြင်းကို ပြုအပ်-ပြီး-သော၊ ဟောင်းနွမ်း-ဆွေးမြေ့သော-အဝတ်၊ (ပုဆိုးနွမ်း)။ တတော ဧဝ တတ္ထ တတ္ထ သိဗ္ဓိတဂဏ္ဍိကတဇိဏ္ဏဝတ္ထံ ပိလောတိကာ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၉၉။

သိဗ္ဓိတဂဏ္ဍိတ (တိ) [သိဗ္ဓိတ + ဂဏ္ဍိတ] အထက်ပုဒ်ကြည့်။ ပိလောတိကာ ဝုစ္စတိ ဆိန္နံ ဘိန္နံ တတ္ထ တတ္ထ သိဗ္ဓိတဂဏ္ဍိတံ ဇိဏ္ဏဝတ္ထံ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၆၁။

သိဗ္ဓိတဇာလ (နာ) [သိဗ္ဓိတ + ဇာလ] ပေါင်းစပ်-အပ်-သော ကွန်ရက်-အမှေး-အရက်။ မဟာ-ဇဋ (မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၉၀) နှင့် မဟာဇာလသာခံ အတိဝိယ သိဗ္ဓိတဇာလံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၆။

သိဗ္ဓိတပိလောတိကဓာရီ (ပု) [သိဗ္ဓိတ + ပိလော-တိကဓာရီ] ချုပ်စပ်-အပ်-သော ပုဆိုးနွမ်းကို-ဆောင်လေ့-ဝတ်လေ့-ရှိသော၊ သူ။ (လူနှံ လူမွဲ)။ ကပ္ပဋိကာ သိဗ္ဓိတပိလောတိကဓ-ရိနော။ အနုဋီ၊ ၂။ ၇၃။

သိဗ္ဓိတဗ္ဗ (တိ) [သိဝု + ယ + တဗ္ဗ။ သိဗ္ဗတိ-မှ။] ချုပ်-အပ်ချုပ်-အပ်-သင့်-ထိုက်သော။ ပရိဘောဂေန ဇိဏ္ဏောပိ သိဗ္ဓိတဗ္ဗာဘာဝေါ စတုတ္ထော။ အဘိ၊ ၆။ ၃၉။ "အမှ အဟံ တုန္ဒဝါယော ကိဠ္ဓိ သိဗ္ဓိတဗ္ဗယုတ္တက် အတ္ထိ"တိ ပုစ္ဆိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၀၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၇။

သိဗ္ဓိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [သိဗ္ဗတဗ္ဗ + ယုတ္တက] ချုပ်-အပ်ချုပ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သည်နှင့်ယှဉ်-သော။ သိဗ္ဓိတဗ္ဗ-ကြည့်။

သိဗ္ဓိတဗ္ဗာဘာဝ (ပု) [သိဗ္ဓိတဗ္ဗ + အဘာဝ] ချုပ်သည်၏အဖြစ်မရှိခြင်း၊ အပ်ချုပ်ဖွယ်မလို-ခြင်း။ သိဗ္ဓိတဗ္ဗ-ကြည့်။

သိဗ္ဓိတဘာဝ (ပု) [သိဗ္ဓိတ + ဘာဝ] ချုပ်အပ်-ဘူး-ပြီးသည်၏အဖြစ်။ သူစီ ဂဟေတွာ သိဗ္ဓိတဘာဝံ နိ သရာမိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၃၈။

သိဗ္ဓိတမတ္တ (နာ) [သိဗ္ဓိတ + မတ္တ] ချုပ်ကာမျှ-သာလျှင်။ သိဗ္ဓိတမတ္တေနာ (ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၁) တိ ထိရဇိဏ္ဏာနံ စိမိလိကာနံ ဧကတော ကတွာ သိဗ္ဓနသေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၃။

သိဗ္ဓိတရဒ္ဓိက (တိ) [သိဗ္ဓိတ + ရဒ္ဓ + က] ချုပ်-စပ်-ကြောင်းကြိုးငယ်။ အန္ဓဂုဏ် ပါဒပုဏ္ဍနကေ သိဗ္ဓိတရဒ္ဓိကာ ဝိယ။ အဘိ၊ ၆။ ၂၄၀။

သိဗ္ဓိတု (ပု) [သိဝု + ယ + တု။ သတ္ထာဒိဂိုဏ်း။] ချုပ်-အပ်ချုပ်-တတ်-သော၊ သူ။ အသိတိ မေ အာဝုသော ဝဿာနိ ပဗ္ဗဇိတဿ နာဘိဇာ-နာမိ သူစိယာ စိဝရံ သိဗ္ဓိတာ----။ မ၊၃။ ၁၆၇။ တသ္မာ တတ္ထ "သိဗ္ဓိတာ နာဘိဇာနာမိ"တိ အာဟ။ မ၊ ၆၊ ၄။ ၁၃၈။

သိဗ္ဓိတုကာမ (ပု) [သိဗ္ဓိတုံ + ကာမ] ချုပ်ခြင်းဌာ-အလိုရှိ-ချုပ်လိုသော၊ သူ။ ဒုပဋ္ဌံ ကတွာ သိဗ္ဓိတုကာမေဟိ ကထိနဒုဿတော ပကတိ-ဒုဿဿ မဟန္တတာယ----။ ဝဇိရ။ ၄၉၁။

သိဗ္ဓိတုံ (ကြို၊ ဝိ) [သိဝု + ယ + တုံ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ အန္ဓော ဝါ ဗဟိ ဝါ သိဗ္ဓိတုံ ဆတ္တ-ဒဏ္ဍဂ္ဂါဟကာကံ သလာကဟတ္ထံ ဝါ ဝိနန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၅၁၊ ၂၅၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၁၀။

သိဗ္ဓိတွာ (ကြို၊ ဝိ) [သိဝု + ယ + တ္ဝာ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ အထ ခေါ အာယသ္မာ ဥဒါယီ တဿာ ဘိက္ခုနိယာ စိဝရံ သိဗ္ဓိတ္ဝာ သုရတ္တံ ---- နိက္ခိပိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၅။ ဝိ၊ ၃။ ၃၈၅။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၇။

သိဗ္ဓိနိတဏ္ဍာ (ထီ) [သိဗ္ဓိနိ + တဏ္ဍာ] ချုပ်-စပ်-တတ်သော-တဏ္ဍာ-လောဘ။ သိဗ္ဓိနိတဏ္ဍံ ဆေတ္ဝာ ဒ္ဝိဓာကရဏဗ္ဗေန နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂေ နာမ ဟောတိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၂။

သိဗ္ဓိနိမဂ္ဂ (ပု) [သိဗ္ဓနိ + မဂ္ဂ] (ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌) ချုပ်စပ်-လမ်းကြောင်း။ ဩကာသတော သီသကဋာဟဘ္ဘန္တရေ စတ္ထာရော သိဗ္ဓိနိမဂ္ဂေ နိဿာယ သမောဓာနေတ္ဝာ ၆ပိတာ ----။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၂။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ ၄၇။ ဝဇိရ။ ၃၃၀။

သိဗ္ဓိနိသခ်ိတ (တိ) [သိဗ္ဓိနိ + သခ်ိတ] သိဗ္ဓိနိ-ဟုခေါ်-ဆို-အပ်သော၊ (တဏ္ဍာ) သိဗ္ဓိနိမစ္စဂါ (အံ၊ ၂။ ၃၄၉) တိ သိဗ္ဓိနိသခ်ိတံ တဏ္ဍံ အတိတော။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၂။

သိဗ္ဓိနီ (ထီ) [သိဝု + ယ + ဏီ။ သိဗ္ဓ + ဏိ။ သိဝနီ-သံ။ သိဝဏီ၊ သိပ္ပီ၊ သိပ္ပဏီ-ပြာ။] (၁) အပ်ချည်ချုပ်ရိုးကြောင်း။ (၂) ဦးခေါင်းခွံ အဆက်၊ ချုပ်ရိုး။ (၃) (ခန္ဓာအတ္တဘောနှစ်ခုကို စုတိပဋိသန္ဓေ၏အစွမ်းဖြင့်) ချုပ်စပ်-ပေါင်း-စပ်-တတ်သောတဏ္ဍာ၊ လောဘ။ (၁) မဂ္ဂေ (ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၃၁) တိ သိဗ္ဓိနိမဂ္ဂေ။ ဝဇိရ။ ၃၃၀။ (၂) သိဗ္ဓိနိံ ဝိနာမေတ္ဝာ (ဝိ၊ ၃။ ၃၈၄) တိ သိပ္ပိနိံ ဝိဝရိတ္ဝာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၉၉။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၁။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၇၆။ (၃) ဧဇာ မာယာ ဇနိကာ သဠေနနိ သိဗ္ဓိနိ ဇာလိနိ သရိတာ ----။ အဘိ၊ ၁။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၆၇။ မဟာနိ။ ၆။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၂။

သိဗ္ဓိသု (ကြို) [သိဝု + ယ + ဍု] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ ဓမ္မသေနာပတိတ္ထာယ ဘိက္ခူ သိဗ္ဓိသု စိဝရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၉။

သိဗ္ဓိဿတိ (ကြို) [သိဝု + ယ + ဿတိ] သိဗ္ဓတိ-

ကြည့်။ ကထဋ္ဌ နာမ အာယသ္မာ ဥဒါယီ ဘိက္ခုနိယာ စီဝရံ သိဗ္ဓိဿတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈၅၊ ၃၆၈။

သိဗ္ဓိဿသိ (ကြို) [သိဝု + ယ + ဿသိ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ ဝိသိဗ္ဓေမိ အယျ သိဗ္ဓိဿသီ"တိ?။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၇။

သိဗ္ဓိဿာမိ (ကြို) [သိဝု + ယ + ဿာမိ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ "အာမာယျ သိဗ္ဓိဿာမိ"တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၇-၈။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၇၁။

သိဗ္ဗေ (ကြို) [သိဝု + ယျ + ဧယျ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ ဒဒေ သိဗ္ဗေ ဝိဓာနေန၊ နာဝါ ဘုဇ္ဇေယျ ဧကတော။ ဝိ၊ ၅။ ၄၁။

သိဗ္ဗေတိ (ကာ၊ ကြို) [သိဝု + ယ + ဏော + တိ] အနက်-သိဗ္ဓာပေတိ-ကြည့်။ အကိုး-သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။

သိဗ္ဗေယျ (ကြို) [သိဝု + ယ + ဧယျ] သိဗ္ဓတိ-ကြည့်။ ယော ပန ဘိက္ခု အညာတိကာယ ဘိက္ခုနိယာ စီဝရံ သိဗ္ဗေယျ ဝါ သိဗ္ဓာပေယျ ဝါ ပါစိတ္တိယံ။ ဝိ။ ၈၆။

သိဗ္ဗာ (ဗျ) [? သိ + ဏျ။ သေဗ္ဓ? မောဂ်၊ ၄။ ၁၁။ နိရုတ္တိ။ ၄၄၃-ကြည့်။ သိဝိတိုင်းရှင်-ဘုရင်-မင်း။] အလယ်ခ္ခ (သျ)။ စဏမိနံ သဗ္ဗဇနာယ သိဗ္ဗာ မယာ ပမုတ္တံ တတော အဝှယေသိ နံ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၃၁။

သိဘတိ (ကြို) [သိဘ + တိ။ သိမ္ဘတိ၊ သိမ္ဘတိ-သံ။] ခ်ီးမွမ်း-သတ်ဖြတ်-ညှင်းဆဲ-ဏ်။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၂၆။ ဓာတ္ဌတ္ထ။ ၄၀၄။

သိမ္မလိ-သိမ္ဗလိ (ထီ၊ ပု) [သမ္ဗ + အမလိ (ဣ)]။ သမ္ဗ မဏ္ဍလေ၊ အလိ၊ အသိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၆၅။ (ထီ၊ ပု) ဂလွလိ-သံ။ (ထီ) သိုဗလိ-ပါကတ။ သိုဗလိ-အဒ္ဓမာဂမီ။] လက်ပန်ပင်။ အယော-မယာ သိမ္မလိယော၊ သောနုသဂ္ဂံလကဏ္ဏကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၈၆။

သိမ္မလိတုလာဒိပုဏ္ဏသဘာဝ(တိ) [သိမ္မလိတုလာဒိ + ပုဏ္ဏသဘာဝ] လက်ပန်လဲစသည်နှင့် ပြည့်သောသဘောရှိသော (အခင်း)။ သိမ္မလိ-တုလာဒိပုဏ္ဏသဘာဝေ အတ္ထရိတ္တာ တတ္ထ ဥပဓာနာနိ ကိစ္စာနိ ကရောတိ။ အပ၊ ၂။ ၂၇၁။

သိမ္မလိ(လိ)တူလ (နာ) [သိမ္မလိ + တူလ] လက်ပန်လဲ။ သန္ဓာသမာပတ္တိဗလေန ပန တတ္ထေဝ ဥဒကပိဋ္ဌေ အပတိတ္တာ သိမ္မလိတူလံ ဝိယ ပတမာနံ အနုပုဗ္ဗေန ပဒုမသရတိရေ အဋ္ဌာသိ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၇၁။

သိမ္မလိတူလလတာတူလသမာန (တိ) [သိမ္မလိတူလ + လတာတူလ + သမာန] လက်ပံလဲ နွယ်လဲနှင့်တူသော (မြတ်သော အမွေး) တူလသန္ဓိဘာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၆) တိ သိမ္မလိတူလလတာတူလသမာနာ အယမသ ဩဒါတာယ ဥပမာ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄၂။

သိမ္မလိတူလသမသမ္ဗဿ (ပု) [သိမ္မလိတူလ + သမသမ္ဗဿ] လက်ပန်လဲနှင့် ကောင်းစွာ အညီအမျှ-တွေ့-ထိ-ထား-အပ်-သော။ ယန-ဘာဝေန နိစိတေ သိမ္မလိတူလသမသမ္ဗဿ-တာယ မုဒုကေ။ ထေရီ၊ ၆။ ၂၉၁။

သိမ္မလိဒဟ (ပု) [သိမ္မလိ + ဒဟ] လက်ပန်ရေအိုင်။ သိနေရုပရိဘဏ္ဍေ သိမ္မလိရုက္ခေဟိ သဏ္ဌာဒိတော ပညာသယောဇနော ဒဟော သိမ္မလိဒဟော၊ တံ ပရိဝါရေတ္တာ မဟန္တံ သိမ္မလိဝနံ၊ တံ သန္ဓာယာဟ "သိမ္မလိဒဟဝနေ (မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၁)"တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅။

သိမ္မလိဒဟာဝန (နာ) [သိမ္မလိ + ဒဟာဝန] လက်ပန်ရေအိုင်တော။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

သိမ္မလိဒါယ (ပု) [သိမ္မလိ + ဒါယ] လက်ပန်တော။ ဘဂဝါ သိမ္မလိဒါယတော နိက္ခန္တသုပဏ္ဏရာဇ ဝိယ။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၉၂။

သိမ္မလိဒေဝတာ (ထီ) [သိမ္မလိ + ဒေဝတာ] လက်ပန်ပင်-အုပ်စိုး-ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်-သောနတ်၊ လက်ပန်ပင်စောင့်နတ်။ ယထာ ပန တသ္မိံ တသ္မိံ ရုက္ခေ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ သိမ္မလိဒေဝတာ ပလာသဒေဝတာ ----တေန ရုက္ခေန နာမံ လဘတိ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၇။

သိမ္မလိနိရယ (ပု) [သိမ္မလိ + နိရယ] လက်ပန်ပင်ငရဲ။ တေ ပရဒါရိကာ သတ္တာ နာနာဝိဓေဟိ အာဝုဓေဟိ ကောဋ္ဌိယမာနာ ဧတေ သိမ္မလိ-နိရယေ အဘိရုဟန္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၉၃။

သိမ္မလိပါလိဘဒ္ဒကဝန (နာ) [သိမ္မလိ + ပါလိဘဒ္ဒကဝန] လက်ပန်-ပင်လယ်ကသစ်-တော။ သော သိမ္မလိပါလိဘဒ္ဒကဝနေ ဂေါစရံ ဂဏှာတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၄၈။

သိမ္မလိရုက္ခ (ပု) [သိမ္မလိ + ရုက္ခ] လက်ပန်ပင်။ အသုရာနံ စိတ္တပါဋလိရုက္ခော သုပဏ္ဏာနံ သိမ္မလိရုက္ခော ဒေဝါနံ ပါရိစ္ဆတ္တကော။ အံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၇၇။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၇၇။

သိမ္မလိဝန (နာ) [သိမ္မလိ + ဝန] လက်ပန်တော။ တသ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ သိမ္မလိဝနသ သမနန္တရာ သဟိတမေဝ မဟန္တံ အသိပတ္တဝန်။ မ၊ ၃။ ၂၂၃။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၁။

သိမ္မလိဝနမဗ္ဗ (ပု၊ နာ) [သိမ္မလိ + ဝနမဗ္ဗ] လက်ပန်တောအလယ်။ သိမ္မလိဝနေနာ (သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၅) တိ သိမ္မလိဝနမဗ္ဗေန။ သံ၊ ၈၊ ၁။ ၃၃၄။

သိမ္မလိဝနာဘိမုခ (တိ) [သိမ္မလိဝန + အဘိမုခ] လက်ပန်တောသို့-ဦးတည်-ရှေးရှု-မျက်နှာမူသော။ တသ ကိရ သိမ္မလိဝနာဘိမုခသ ဇာတသ ရထသဒ္ဒေါ အာဇာနီယသဒ္ဒေါ ဓဇသဒ္ဒေါ စ သမန္တာ အသနိပါတသဒ္ဒေါ ဝိယ အဟောသိ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၃၁၄။

သိမ္မလိဝါသီ (ပု) [သိမ္မလိ + ဝါသီ] လက်ပ်တော၌နေလေ့-ရှိသော၊ သူ။ (ဂဠုန်)။ တဒါ ဒက္ခိဏာ-မဟာသမုဒ္ဒသ ဒိသာဘာဂေ သိမ္မလိဝါသီ ဧကော ဂရုနော ပက္ခဝါတေဟိ သမုဒ္ဒေ ----ဂဏှိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၂။

သိမ္မလိဝိမာန (နာ) [သိမ္မလိ + ဝိမာန] လက်ပန်-ပင်-တော-ဗိမာန်။ ဧကော သုပဏ္ဏဘဝနေ သိမ္မလိဝိမာနေ သုပဏ္ဏရာဇာ ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၁၅၂။

သိယံ (ကြို) [အသ + ဧယျံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၉၄။ နိရုတ္တိ။ ၅၀၃။] သိယာ-ကြည့်။

သိယံသု (ကြို) [အသ + ဧယျုံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၉၄။] သိယာ-ကြည့်။

သိယတိ (ကြို) [သော (သာ) + ယ + တိ။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ပါဏိနီ၊ ၇။ ၄၊ ၄၁-သုတ်ဖြင့် ဓာတ်၏ အစိတ် သြ (အာ) ကို ဣ-ပြု၊ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၈၊ ၂၆၄။ ဣယတိ၊ ဂ်တ်၊ ဂါတိ-သံ။ ခီရတရင်ဏီ၊ ၄။ ၃၅။] ဖြတ်-ကုန်ဆုံးအောင်ပြု-၏။ အနဝသေသတော မာနံ သိယတိ သမုစ္ဆိန္နတိတိ မာနသော၊ အဂ္ဂမဂ္ဂေါ ----။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၃၈။ သတ္တာနံ အာယုံ မိနန္တော ဝိယ သိယတိ အန္တံ ကရောတိတိ မာသော။ ကခ်ီ၊ ဋီ၊ သစ်။ ၂၆၀။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၇။

သိယန (နာ) [သော(သာ) + ယ + ယု။ သိယတိ-မ္ဟ။] ပြတ်-ရိတ်ဖြတ်-ခြင်း။ ကေသာနံ မတ္တသော သိယနေ ခလ္လာဋ္ဌဝေါဟာရောတိ ဗဟုသော သိယနံ သန္ဓာယာဟ "မဟာခလ္လာ-ဋ္ဌသိသ"န္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၅။

သိယယတိ (ကာ၊ ကြို) [သော + ယ + ဏယ + တိ။ သိယတိ-၏ ကာရိုက်။] သိယတိ-ကြည့်။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၇၅။

သိယာ[1] (ကြို) [အသ + ဧယျ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၉၃။ နိရုတ္တိ။ ၆၂၃။ ရူ။ ၄၈၈။ သျာတ်-သံ။ သိအာ-ပြာ။] (၁) ဖြစ်-ဖြစ်တန်-ရာ၏။ (၂) ဖြစ်၏ (ဧကံသတ္ထ) (၃) ဖြစ်ကုန်ရာ၏၊ ဖြစ်ကုန်လော့။ (ဝစနဝိပလ္လာသ၊ ဝိဓျတ္ထ)။ (၁) သိယာ ဝတ မေ (မ၊ ၁။ ၁၈၉) တိ ဘဝေယျ ဝတ မယှံ ယာနံ ဝါဟနံ ဟိရည် သုဝဏ္ဏံ သာလိ ဝိဟိ ယဝေါ ဂေါဓုမောဟ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၁၈။ သိယာတိ ဘဝေယျ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၁။ သိယာ နု ခေါတိ သမ္ဘဝေယျ နု ခေါ။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၅၇။ (၂) သိယာ စ မေ ပိဏ္ဍပါတော အတိရေကမမ္ဟော ဆဋ္ဌနိယမမ္ဟော။ မ၊ ၁။ ၁၆။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၉၇။ (၃) သိယာတိ သိယုံ ဘဝေယျုန္တိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၂။ ၁၆၃။

သိယာ[2] (ဗျ) [ဧတ္ထ ဓာတုယာ ကိစ္စံ နတ္ထိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၀၆။] (၁) ရံခါ၌။ (၂) ဖြစ်ကောင်းဖြစ်ရာ၏။ (ဖြစ်) ငြားအံ့လည်းမသိ။ (၃) အချို့-အချို့ကုန်သော။ (၁) တတ္ထ သိယာ ခေါ ပန တေ ဗြာဟ္မဏာ ဧဝမသာ (မ၊ ၁။ ၂၈) တိ ဗြာဟ္မဏာ ကဒါစိ တုယှံ ဧဝံ ဘဝေယျုံ။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၁၃၂။ (၂) "ဥတ္တမဋ္ဌေန စ ပဏီတ"န္တိ ဝုစ္စမာနေ နိရောဓသစ္စဿပိ သင်္ခေါ သိယာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၈၀။ နိရုတ္တိ။ ၆၃၅။ (၃) ဒ္ဝါယတနာ သိယာ ပရိတ္တာ၊ သိယာ မဟဂ္ဂတာ၊ သိယာ အပ္ပမာဏာ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၇၆။

သိယာပက္ခ (ပု) [သိယာ + ပက္ခ] သိယာ-အဘို့-အစု-ဘက်-အသင်းအပင်း။ ရူပဓမ္မေသု သင်္ခါတမ္ပိ အရူပကောဋ္ဌာသေန သိယာပက္ခေ သင်္ခါတံ။ အဘိ၊ ၆၊ ၂။ ၁၂၁။ မူလဋီ၊ ၁၊ ၂။ ၈၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၈၆။

သိယာပက္ခသင်္ခါ (ပု) [သိယာ + ပက္ခ + သင်္ခါ] သိယာ-အဘို့အစု-ဘက်-အသင်းအပင်း-၌ သိမ်းယူ-ထည့်သွင်း-ခြင်း။ ယသ္မာ ပန ရူပါရူပ-မိဿကသေဝ ဝသေန သိယာပက္ခသင်္ခေါ ယုတ္တော။ အနု၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၇။

သိယုံ (ကြို) [အသ + ဧယျုံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၉၃။ နိရုတ္တိ။ ၆၃၅။] သိယာ-ကြည့်။

သိယေတိ (ကာ၊ ကြို) [သော + ယ + ဏော + တိ။ သိယတိ-၏ ကာရိုက်။] သိယတိ-ကြည့်။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၃၇၅။

သိယျတိ (ကြို) [သိရ + အ + တိ။ ဂယ်တေ-သံ။ ဝိသေယျတိ-ကြည့်။] ကျိုးပဲ့-ပျက်စီး-ဖြန့်ကြ-၏။ ဥတမေတံ ကုရုဂ်ဿ, ယံ တံ သေပဏ္ဏိ သိယျသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၁။ ၉၃။

သိယျသိ (ကြို) [သိရ + အ + သိ] သိယျတိ-ကြည့်။

သိယျုံ (ကြို) [အသ + ဧယျုံ။ သိယုံ?] သိယာ-ကြည့်။

သိရ (ပု၊ နာ) [သိ + ရ။ သိ သေဝါယံ၊ ကုသုမာဒီဟိ သေဝိယတီတိ သိရော၊ မုဒ္ဓါ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၄၃။ သိ သေဝါယံ ရော၊ သေဝန္တိ ဧတေနာတိ သိရော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၅၆။ သိ + အသ်။ သိ-ကို သိရ်-ပြု၊ သိရသ်။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ဂိရသ်-သံ။ သိရ-ပြာ။ မနောဂိုဏ်းဖြစ်၍ သိရသံ၊ သိရသာ၊

သိရသော၊ သိရသိ-နှင့် အံ-ကို ဩ-ပြု၍ သိရော-ပုဒ်များပြီးသည်။] (၁) ဦးခေါင်း။ (၂) ဦး(ရထားဦး)စွန်း။ (၃) ဆံပင်။ (၄) ဦးခေါင်းနှင့် တူသောသဗ္ဗညုတဉာဏ်။ (၁) သိရော မမ သီသံ ပဇ္ဇလိတော ယထာ ပဇ္ဇလမာနံ ဝိယ ဟောတိတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၆။ ယထာ သိရသိ ဆိန္နေ သဗ္ဗော အတ္တဘာဝေါ ဝိနသ္သတိ၊ ဧဝံ သီလေ ဘိန္နေ သဗ္ဗံ ဂုဏသရီရံ ဝိနသ္သတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၈။ ၁။ ၂၇။ (၂) သိရသ္မိ (ဝိမာန။ ၉၁) နှင့် သီသေ, ရထဿ သီသေတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၅၈။ (၃) ဝါပိတသိရော (မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၈) တိ ဩရောပိတကေသော၊ တမေဝ ဟိ သိရောဝါပိတန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၈၅။ (၄) သိတိ ဂိဝါ သိရော ပညာ ဝိမံသာ ဓမ္မစိန္တနာ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၄။ သိရော ပညာတိ ယထာ ဟတ္ထိနာဂဿ သိရော ဥတ္တမင်္ဂေါ ဧဝံ ဗုဒ္ဓနာဂဿ သဗ္ဗညုတဉာဏံ။ တေန ဟိ သော သဗ္ဗဓမ္မေ ဇာနာတိ။ တေန ဝုတ္တံ "သိရော ပညာ"တိ။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၂။

သိရ၆ (ပု) [သိရ + အတ္ထ] ဦးခေါင်း-ဟူသော-နှင့်တူသော-အနက်-အဓိပ္ပါယ်၊ (သီလ)။ အညေ ပန အဓိသေဝနဋ္ဌေန အာစာရဋ္ဌေန တဿီလဋ္ဌေန သိရဋ္ဌေန သီတလဋ္ဌေန သိဝဋ္ဌေန သီလန္တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၀၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၂၈၉။

သိရဝရ (ပု) [သိရ + ဝရ] ဦးခေါင်းမြတ်၊ မွန်မြတ်သောဦးခေါင်း။ ယာဝ ဂေါ်ပ္ပကာ ဒဠ္ဍ ဂဟေတ္တာ အတ္တနော သိရဝရေ ပတိဋ္ဌပေသိ။ တေန ဝုတ္တံ "ဘဂဝတော ပါဒေ သိရသာ ဝန္ဒိ"တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၁၉၅။

သိရဝ္ဂါယန (နာ) [သိရ + အဝ္ဂါယန-အ-ကို ချေ။] (မန္တန်-စုတ်-ရွတ်-၍) ဦးခေါင်းဖြင့် (အလိုရှိသောအကျိုးကို) ခေါ်ဝင်ခြင်း။ "သိရဝ္ဂါယန"နှင့် ကေစိ ပဋ္ဌန်၊ တဿတ္ထော မန္တံ ပရိဇပ္ပိတ္တာ သိရသာ ဂ္ဂစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ အဝ္ဂါယနန္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၃၁။ ယေ တု အ-ကာရတော အ-ကာရဿ လောပံ ကတ္တာ "သိရဝ္ဂါယန"နှင့် ပဋ္ဌန်၊ တေသံ ပါဠေ အယမတ္ထော "မန္တံ ဇပ္ပေတ္တာ သိရသာ ဂ္ဂစ္ဆိတဿ အတ္ထဿ အဝ္ဂါယန"နှင့်။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၆။

သိရာ (ထီ) [သိ + ရ + အာ။ သေတိ သရီရံ ဗန္ဓတီတိ သိရာ၊ ဒေဟဗန္ဓနီ။ ဏွာဒိ။ ၁၄၃။ သိ သေဝါယံ ရော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၂၇၉။ ဂိရာ၊ သိရာ-သံ။ သိရာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] အကြောကြော (သွေးကြော, အာရုံကြော) ဘဂဝတော ဟိ အာဟာရေ သဒါ ဒေဝတာ ဒိဗ္ဗောဇံ ပက္ခိပန္တိ၊ သိနေဟပါနံ ပန သဗ္ဗတ္ထ ဒေါသေ တေမေတိ၊ သိရာ မုဒုကာ ကရောတိ။ တေနာယံ ဧဝ-မာဟ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၀၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၇၁။ အထဿ မေတ္တာနုဘာဝေန သိရာယ သိရာ, မံသေန မံသံ, စမ္မေန စမ္မံ ယဋ္ဌတံ၊ ပါဒေါ ပါကတိကော အဟောသိ, ဂ္ဂတရေန နိဗ္ဗိ-သေသော။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၃စ၇။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၉။

သိရာဇာလ (ထီ၊ နာ) [သိရာ + ဇာလ] အကြော-တည်းဟူသော-သာလျင်-ကွန်ရက်။ ဓမနိသန္ထ-တဂတ္တော (ဝိ၊ ၁။ ၂၂) တိ ပရိယာဒိန္နမံသ-လောဟိတတ္တာ သိရာဇာလေနေဝ သန္ဌရိတ-ဂတ္တော။ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၁စ၂။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၉။ ကထနကာကေ သိရာဇာလံ ပညာယတိ, မန္ဒော သရော နိက္ခမတိ၊ နာ ဧဝံ မဟာ-ပုရိသဿ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄၁။ မ၊ ၆၊ ၃။ ၂၆၁။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၆။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၁၁၂။

သိရာဇလသန္ဆတ (တိ) [သိရာဇလ + သန္ဆတ] အကြောကွန်ရက်-ဖြန့်-ခင်း-အပ်သော။ (ကိုယ်)။ ကိသ (ဇာ၊ ၁။ ၃၈၀) ဣ ဇကစ္ခေသု ပဒေသေသု အဠိစမ္မမတ္တသရိရံ သိရာဇလ-သန္ဆတံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၇၁။

သိရာဒိ (ပု) [သိရာ + အာဒိ] အကြောစသည်။ ယထာ သုခေန ပရိဝတ္တတိ, ဧဝံ သိရာဒီဟိ ပလိဗုဒ္ဓလိဂ္ဂါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၂၃။

သိရာဝိတတဒေဟိနီ (ထီ) [သိရာ + ဝိတတ-ဒေဟိနီ] အကြော-ကြီး-တွန့်လိပ်-နွယ်ယှက်-သော-ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ဝလိဝိတတသဗ္ဗဂီ သိရာဝိတတဒေဟိနီ။ အပ၊ ၂။ ၂၂၆။ ထေရီ၊ ၆။ ၁၃၇။

သိရာဝေဓက (ပု) [သိရာ + ဝေဓက] အကြော-သွေးကြော-ဖောက်ကြောင်း-ပုဆိန်-ဓား။ ပရသု ပန အန္တမသော ဝေဇ္ဇာနံ သိရာဝေဓ-ကောပိ ဂရုဘဏ္ဍမေဝ တထာ ကုဋ္ဌာရီ။ ကခ်ီ။ ၂၆၂။

သိရာဝေဓနပ(ဖ)ရသု (နာ) [သိရာ + ဝေဓနပ-(ဖ) ရသု။] သိရာဝေဓက-ကြည့်။ ဖရသု ပန အန္တမသော ဝေဇ္ဇာနံ သိရာဝေဓနပ(ဖ)ရသုပိ ဂရုဘဏ္ဍမေဝ။ ကုဋ္ဌာရိယံ ပ(ဖ)ရသုသဒ်-သော ဧဝ ဝိနိစ္ဆယော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၅။

သိရာဝေဓဝသ (ပု) [သိရာ + ဝေဓဝသ] အကြောကို-ထိုးဖေါက်-ခြင်း-တတ်သည်-၏-အစွမ်း။ သိရာဝေဓဝသေန ဗာဟုံ ဖလာပေတွာ ဥဒကေန သမ္ပိန္ဓိတွာ ပါယေသိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။

သိရာသန္ဓာန (တိ) [သိရာ + သန္ဓာန] အကြော-အစဉ်-သန္ဓာန်ကွန်ရက်။ သိရာဇလာ (သံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၇၆) တိ သိရာ သန္ဓာနာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၉။

သိရိ (ထီ) [သိရီ-နှင့်တူ၊ အဒွမာဂဓိနည်းသို့လိုက်၍ ရံခါ ရဿရှိသည်။] သိရီ-ကြည့်။

သိရိအင် (နာ) [သိရိ + အင်] သိရိဝစ္ဆ (၁) အနက်ကြည့်။

သိရိက (ပု) [သိရိ + ဣက] သိရိက-မည်သော (ဆင်)။ ဂန္ဓကာမကော ဣစ္ဆန္တော သိရိကံ နာမ နာဂံ ဟတ္ထိ အာရုယှ အဘိရုဟိတွာ နာဂရ-တော နိက္ခမန္တိ သမ္ဗန္ဓော။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂၂။ အာရုယှ သိရိကံ နာဂံ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၄၇၂။

သိရိကာဌကဏ္ဏိကဇာတက (နာ) [သိရီ + ကာဌကဏ္ဏိ + ဇာတက] သိရိကာဌကဏ္ဏိ ဇာတ်။ သိရိကာဌကဏ္ဏိဇာတကံ ဒုတိယံ။ ဇာ၊ ၁။ ၅၀။ ဣတ္ထိ သိယာ ရူပဝတီတိ ဣဒံ သိရိ-ကာဌကဏ္ဏိဇာတကံ မဟာဥမဂ်ဇာတကေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၁၀၅။

သိရိကာဌကဏ္ဏိပဥ္ဍ (တိ) [သိရိကာဌကဏ္ဏိ + ပဥ္ဍ] အသရေရှိသောသူနှင့် သူယုတ်မာကို အကြောင်းပြု၍ မေးသောပြဿနာ။ သိရိ-ကာဌကဏ္ဏိပဉ္ဍော နိဋ္ဌိတော။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၈၈။

သိရိကူဋ (တိ) [သိရီ + ကူဋ] သိရိကူဋအမည်ရှိသော။ ပါသာဒေ သိရိကူဋသ၊ ရညော ဝိဟ-ရတာ မယာ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၄၅။

သိရိဂဗ္ဘ (ပု) [သိရီ + ဂဗ္ဘ] အသရေ-ကျက်သရေ-ရှိသောတိုက်ခန်း၊ ကျက်သရေတိုက်ခန်း။ ဒွိဟိ ဒွိဟိ အဂ္ဂသာဝကေဟိ သဒ္ဓိ ရာဇဓိတာယ သိရိဂဗ္ဘံ ဂန္တာ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၂၉၀။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃-၇၊ ၄၃-၇၊ ၂၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂)။

သိရိဂဗ္ဘဒ္ဒါရ (နာ) [သိရိဂဗ္ဘ + ဒ္ဒါရ] အသရေ-

ကျက်သရေ-ရှိသောတိုက်ခန်းတံခါး။ အထသ အဂ္ဂမဟာသီ ---- စိန္ဒေတွာ သိရိဂဟ္ဘဒ္ဓါရေ ဌိတာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၁၂၀။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၆၄)။

သိရိဂဟ္ဘသယနတလ (နာ) [သိရိဂဟ္ဘ + သယန + တလ] အသရေ-ကျက်သရေ-ရှိသောတိုက်ခန်း၏အိပ်ရာအပြင်။ တေနေဝ ပုရိမေန အတ္တဘာဝေန ဥဒ္ဒဿေသိတိ ပုရိမသရီရ-သဒိသမေဝ သရီရံ မာပေတ္တာ အလင်္ကာတပရိ-ယတ္တော သိရိဂဟ္ဘသယနတလေ အတ္တာနံ ဒဿေတိ။ အံ၊ ၆၊ ၇။ ၁၇၁။

သိရိဂုတ္တ (ပု) [သိရီ + ဂုတ္တ] သိရိဂုတ္တထေရ်။ တဿ ကိရ မာတာ သိရိဂုတ္တသ ဘဂိနီ။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၁။

သိရိစောရပြာဟွဏ (ပု) [သိရီ + စောရ + ပြာဟွဏ] ကျက်သရေကို ခိုးသောပုဏ္ဏား။ ယံ ဥဿုကာ သယ်ရန္တိတိ ဣဒံ သတ္တာ ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဧတံ သိရိစောရ-ပြာဟွဏံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၈။

သိရိဇာတက (နာ) [သိရီ + ဇာတက] သိရီဇာတ်။ သိရိဇာတကံ စတုတ္ထံ။ ဇာ၊ ၁။ ၈၅။

သိရိဒေဝတာ (ထီ) [သိရီ + ဒေဝတာ] သိရီ၂ (၂) အနက်ကြည့်။ မလ္လာ အတောဏာ ပဗ္ဗတာ ဓမ္မဂိရိယာ ---- သိရိဒေဝတာ ကာလိဒေ-တာ။ မိလိန္ဒ။ ၁၈၉။ (-ထေရီ၊ ၆။ ၂၇၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၉)။

သိရိဒေဝီ (ထီ) [သိရီ + ဒေဝီ] သိရိမိဖုရား။ တဒါ သိရိဒေဝီ ဥပ္ပလဝဏ္ဏာ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၉။

သိရိဓမ္မပ္ပကာသန (တိ) [သိရီ + ဓမ္မ + ပကာသန] ကျက်သရေရှိသော (လောကုတ္တရာ) တရားကို ပြသော။ မဟာဝိလာသော တဿ ဇနော၊ သိရိဓမ္မပ္ပကာသနော သော ဘဂဝါ သတ္ထု တမန္တရဟိတန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၀၆။

သိရိဓရ (တိ) [သိရီ + ဓရ] ဘုန်းကျက်သရေကို ဆောင်တတ်သော။ သတ္တဝီသတိ ကပ္ပမ္ပိ ရာဇာ သိရိဓရော အဟု။ အပ၊ ၁။ ၁၈၃။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၀။

သိရိနန္ဒ (ထီ၊ ပု) [သိရီ + နန္ဒ] (၁) သိရိနန္ဒာ အမည်ရှိသော မိန်းမ၊ သိရိနန္ဒာမိန်းမ။ (၂) သိရိနန္ဒာအမည်ရှိသောပြာသာဒ်၊ သိရိနန္ဒာ ပြာသာဒ်။ (၁) သိရိနန္ဒာ နာမ နာရီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၀-၃၇၈။ (၂) ဟံသော ယသော သိရိနန္ဒော၊ တယော ပါသာဒါမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၈။ သိရိ ဥပသိရိ သိရိနန္ဒော စာတိ တယော တယော ပါသာဒါ အဟေသုံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၄၀။

သိရိနာမဓေယ္ယ (တိ) [သိရီ + နာမဓေယ္ယ] သိရီအမည်ရှိသော၊ တော။ ဝနေ ဝိဝေကေ သိရိနာမဓေယ္ယေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၀၆။

သိရိနိဂ္ဂုဏ္ဍီ (ထီ) [သိရိ + နိဂ္ဂုဏ္ဍီ] သိရိနိဂ္ဂုဏ္ဍီ အပင်၊ ကြောင်ပန်းနက်ပင်။ နိဂ္ဂုဏ္ဍီ သိရိ-နိဂ္ဂုဏ္ဍီ၊ စမ္ပရုကေ္ခတ္ထပုပ္ဖိတာ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၅။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၁၁။ နိဂ္ဂုဏ္ဍီ သိရိနိဂ္ဂုဏ္ဍီတိ ပကတိနိဂ္ဂုဏ္ဍီ စ ကာဠနိဂ္ဂုဏ္ဍီ စ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၁၂။

သိရိနိဝါသ (တိ) [သိရီ + နိဝါသ] ဘုန်းကျက်သရေ၏တည်ရာဖြစ်သော။ ရညော သိရိ-နိဝါသဿ၊ သိရိပါလယသဿိနော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၄။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၃၉။ သိရိနိဝါသဿာတိ သိရိယာ နိဝါသဋ္ဌာနဘူတဿ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂၁။

သိရိပဝေသန (တ) [သိရိ + ပဝေသန] ဘုန်း-ကျက်သရေကို-သွင်းတတ်-ဝင်စေတတ်-သော။ မယာ မဏိပဟ်သနကမ္မ် ကရောန္တေန ရညော သန္တကံ သကြေန ကုသရညော ဒိန္နံ သိရိပဝေသနံ မဂ်လမဏိရတနံ ထေနေတ္တာ မာတုယာ ဒိန္နံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၂၇။

သိရိပါလနာမက (တ) [သိရိပါလ + နာမ + က] သိရိပါလအမည်ရှိသော၊ မင်း၊ သိရိပါလမင်း။ သိရိနိဝါသသာတိ သိရိယာ နိဝါသဋ္ဌာနဘူ-တသ သိရိပါလကနာမကသ ရညော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၂၁။

သိရိပါလယသသီ (တ) [သိရိပါလ + ယသသီ] သိရိပါလအမည်ရှိသော (သီဟိုဠ်မင်းကြီး) ၏ မျှားသော-စည်းစိမ်ချမ်းသာ-ကျော်ဇောခြင်း-ရှိသော။ ရညော သိရိနိဝါသသ သိရိပါလ-ယသသီနော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၂၆၄။

သိရိမန္တပဥ္ဇ (ပု) [သိရိမန္တ + ပဥ္ဇ] သိရိမန္တပြဿနာ။ သော ပဥ္ဇံ စိန္တေန္တော သိရိမန္တပဥ္ဇံ စိန္တေတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၁၉၅။ (-၂၀၄)။

သိရိမတ္ထေရ (ပု) [သိရိမန္တ + ထေရ။ န္တ-ကို ဓ္ဓ။] သိရိမာထေရ်။ ပရေ စ နံ ပသသန္တိ အာယသ္မတော သိရိမတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၅-၆။

သိရိမန္တ[1] (တ) [သိရိ + မန္တ။ ထိ-ဌ သိရိမတိ၊ သိရိမန္ဒိ။ မန္တပစ္စည်း အသတ္ထိအနက်အပြင် ပသံသာ-အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြကြောင်း။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀။ မောဂ်၊ ၄။ ၇၈-တို့ဌ်လည်း ဆိုသည်။ ဣမတ်-သံ။ သိရိမန္တ-ပြာ။] သိရိ-ကျက်သရေ-မဂ်လာ-ဘုန်းကံ-ပညာ-ရှိသော-နှင့်ပြည့်စုံ-သော၊ သူ။ သိရိမတောတိ ဇတ္ထ "သိရိတိ ဗုဒ္ဓိပုညာနံ အဓိဝစန"န္တိ ဝဒန္တိ။ အထ ဝါ ပုညနိဗ္ဗတ္တာ သရီရသောဘဂါဒိသမ္ပတ္တိကတ-ပုညံ နိဿာယ ကတပုညေဟိ ဝါ နိဿိယ-တီတိ "သိရိ"တိ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဇတသ အတ္ထိတိ သိရိမာ၊ တသ သိရိမတောဟိ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၆၀။ စဂ္ဂိယာ၊ ၆။ ၄၉။

သိရိမန္တ[2] (တ) [သိရိ + မန္တ] (၁) သိရိမာထေရ်။ (၂) (သုမနဘုရားရှင်၏မယ်တော်) သိရိမာ-မိဖုရား။ (၃) (ဖုဿဘုရားရှင်၏မယ်တော်) သိရိမာမိဖုရား။ (၄) (ရေဝတဘုရားရှင်၏ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာ-မ။ (၅) (အနောမဒဿီမြတ်စွာဘုရားအလောင်း-၏ ကြင်ယာတော်) သိရိမာမိဖုရား။ (၆) (သုမေဓာဘုရား၏ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ (၇) (ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာ-ဘုရား၏အလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာ-မ။ (၈) (ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အ-ကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ (၉) (ဝေဿဘူ-မြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါ-သိကာမ။ (၁၀) သိရိမာ-ပြည်တန်းဆာမ။ (၁၁) သိရိမာနတ်သမီး။ (၁၂) (ဝိပဿီဘုရား-လောင်း၏) သိရိမာပြာသာဒ်။ (၁၃) (မဂ်လ-ဘုရားလောင်း၏) သိရိမာပြာသာဒ်။ (၁) သိရိမာထေရ်။ နန္ဒော စ သိရိမာ စေဝ၊ ဒသ-ထေရာ မဟိဒ္ဓိကာတိ။ ထေရ။ ၂၅၂။ (-ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၆။ (၂) (သုမနဘုရားရှင်၏မယ်-တော်) သိရိမာမိဖုရား။ သိရိမာ နာမ ဇနိကာ၊ သုမနသ မဟေသိနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၀။ (-အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၂-စ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂)။ (၃) (ဖုဿ-ဘုရားရှင်၏ မယ်တော်) သိရိမာမိဖုရား။ သိရိမာ နာမ ဇနိကာ ဖုဿသ္သာပိ မဟေသိ-နော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၂။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၉)။ (၄) (ရေဝတဘုရားရှင်၏ မြတ်သောအလုပ်အ-ကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ သိရိမာ စေဝ

ယသဝတီ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၃။ (၅) (အနောမဒဿီမြတ်စွာဘုရား အလောင်း၏ကြင်ယာတော်) သိရိမာမိဖုရား။ သိရိမာ နာမ သာ နာရီ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၇။ (၆) (သုမေဓာဘုရား၏ မြတ်သောအလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ ယသောဓရာ သိရိမာ စ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၇။ (၇) (ဒီပင်္ကရာမြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ သိရိမာ ကောဏာ ဥပဋ္ဌိကာ၊ ဒီပင်္ကရဿ သတ္ထုနော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၃။ (၈) (ဝိပဿမြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ သိရိမာ ဥတ္တရာ စေဝ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၅။ (၉) (ဝေဿဘူဘုရား၏အလုပ်အကျွေး) သိရိမာဥပါသိကာမ။ ဂေါတမီ သိရိမာ စေဝ၊ အဟေသုံ အဂ္ဂုပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၇၀။ (၁၀) သိရိမာ-ပြည်တန်းဆာမ။ ဣမသ္မိံ နဂရေ သိရိမာ နာမ ဂဏိကာ အတ္ထိ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၀။ (၁၁) သိရိမာနတ်သမီး။ တေန စ သမယေန သိရိမာ ဒေဝကညာ အတ္တနော ဝိဘဝသမိဒ္ဓိံ ဩလောကေတ္တာ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၀။ (၁၂) (ဝိပဿီဘုရားလောင်း၏) သိရိမာပြာသာဒ်။ နန္ဒော သုနန္ဒော သိရိမာ၊ တယော ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၆၅။ (၁၃) (မင်္ဂလာဘုရားလောင်း၏) သိရိမာပြာသာဒ်။ ယသဝါ သုစိမာ သိရိမာ၊ တယော ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၈။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၇၁)။

သိရိမာမထေရ်သည် ရှေးရှေးဘုရားတို့ထံတော်၌ အဓိကာရကုသိုလ်များကို ပြုလုပ်ပြီး ထိုထိုဘဝတို့၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုများကို ပြုလုပ်ဆည်းပူးခဲ့ရာ ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်၌ ပဒုမုတ္တရာဘုရား မပွင့်မီကပင် ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်ပြီး ဝေဒကျမ်း, နိယဏ္ဍုကျမ်း, အလင်္ကာကျမ်း စသည်တို့ကို ပါရဂူမြောက် အပြီးအဆုံးထိ အောင် တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်သည်။

ထို့နောက် (စဂ၀ဝ၀) သော ရသေ့များ ခြံရံလျက် ဟိမဝန္တာအရပ်၌ ရသေ့ရဟန်းပြုလုပ်နေထိုင်ပြီး စျာန်, အဘိညာဉ်တို့ကို ရရှိခဲ့သည်။

ရှေးရှေးဘုရားရှင်တို့၌ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ဘုရားရှင်တို့၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ပြီး လွန်လေပြီးသော ရှေးဘုရားရှင်တို့ကို ရည်ညွှန်း၍ သဲပုံစေတီတည်ပြီးလျှင် ပူဇော်သက္ကာရပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းကိုမြင်၍ အခြံအရံရသေ့တို့သည်လည်း အလားတူ ပူဇော်မှုပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။

ထို့နောက် ပဒုမတ္တရာဘုရားရှင် ပွင့်ပေါ်လာပြီး ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်တို့ကို တပည့်ဖြစ်သူ ရသေ့တို့အား ပြပြီးလျှင် အတိုင်းထက်အလွန် ဘုရားရှင်တို့၌ ထိုတပည့်ရသေ့တို့၏ ကြည်ညိုမှုသဒ္ဓါတရားကို ပွားစေပြီး သေဆုံးရာ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ရောက်ရှိသည်။

ထို့နောက် နတ်ပြည်, လူ့ပြည်တို့၌ အဖန်ဖန်ကျင်လည်ကာ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ သာဝတ္ထိပြည် သူကြွယ်မျိုး၌ဖြစ်သည်၊ ကျက်သရေမင်္ဂလာအပေါင်းနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့် "သိရိမာ" ဟု အမည်မှည့်ကြသည်။

မတ်တတ်ပြေးအရွယ်တွင် နောက်ထပ် "သိရိဝမ္ဘ" မည်သော ညီငယ်တစ်ယောက် မွေးဖွားသည်။

နှစ်ဦးစလုံး ဇေတဝန်ကျောင်းရေစက်ချပွဲကြီး၌ ရှင်ရဟန်းပြုကြသည်။ သိရိဝမ္ဘသည် ရဟန္တာမဖြစ်ဘဲ ပစ္စည်း (၄) ပါးပေါများကာ

ရှင်လူရဟန်းတို့၏ လေးစားခြင်းကို ခံရသည်။ သိရိမာထေရ်သည် ရဟန်းပြုချိန်မှစ၍ ရှေးအကုသိုလ်ကံကြောင့် လာဘ်လာဘနည်းပါးကာ လူအများ၏ ချီးမွမ်းခြင်းမခံရဘဲ ကဲ့ရဲ့မှုကိုသာ ခံရသည်။ သို့သော် သမထ, ဝိပဿနာတရားတို့၌ ကျိုးစားအားထုတ်ကာ မကြာမီ ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာဖြစ်လေသည်။

ထို့နောက် ထိုအရှင်သည် "မချီးမွမ်းထိုက်သူကို ချီးမွမ်းခြင်း, ချီးမွမ်းထိုက်သူကို ကဲ့ရဲ့ခြင်းသည် ပုထုဇဉ်အဖြစ်၏ အပြစ်" ဟု ပုထုဇဉ်အဖြစ်ကို ကဲ့ရဲ့လိုသည်ဖြစ်၍- ပရေ စ နံ ပသံသန္တိ-စသော ၂-ဂါထာကို ဟောကြားခဲ့လေသည်။

ထိုအကြောင်းကိုကြား၍ ညီငယ်ဖြစ်သူ သိရိဝမ္ဘထေရ်သည် သံဝေဂဖြစ်ပွားပြီး ဝိပဿနာကိုအားထုတ်ကာ မကြာမီ ရဟန္တာဖြစ်ပြီး ကဲ့ရဲ့ကြသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း သိရိမာထေရ်ကို ကန်တော့ကြလေသည်။ (-ထေရ၊ ၂၅၂။ ထေရ၊ ၆၊ ၁။ ၃၅၀-၃၅၅)။

သိရိမာဒေဝိပွမုခ (တ) [သိရိမန္တ + ဒေဝီ + ပမုခ] သိရိမာဒေဝီအမျှားရှိသော။ သိရိမာဒေဝိပွမုခါနိ တေဝီသတိ ဣတ္ထိသဟဿာနိ ပစ္စုပဋ္ဌိတာနိ အဟေသုံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၀၅။

သိရိမာနဂရသောဘိနိသမာဂမ (ပု) [သိရိမန္တ + နဂရ + သောဘိနီ + သမာဂမ] သိရိမာမည်သော ပြည်တန်းဆာမနှင့် တွေ့ဆုံရာအခါ၊ သိရိမာမည်သော ပြည်တန်းဆာမ၏အစည်းအဝေး။ သိရိမာနဂရသောဘိနိသမာဂမေ၊ ---- ပစ္စေကံ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟဿာနံ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၃၂။

သိရိမာဝတ္ထု (ထီ၊ နာ) [သိရိမာ + ဝတ္ထု] သိရိမာမည်သော ပြည်တန်းဆာမ၏အကြောင်းအရာ-အဌုပ္ပတ်-ဖြစ်စဉ်-ဇာတ်လမ်း-ဝတ္ထု။ ဤသိရိမာသည် သာလဝတီ၏ သမီးဖြစ်၍ ဇီဝကဆေးဆရာ၏ နှမဖြစ်သည်၊ ပြည်တန်းဆာ လုပ်ငန်းဖြင့် အသက်မွေးစဉ် ပုဏ္ဏသူကြွယ်၏ သမီး ဥတ္တရာကို အကြောင်းပြု၍ တရားနာကာ သောတာပန်တည်သွားလေသည်၊ ကွယ်လွန်သော် ယာမာဘုံသို့ရောက်ရှိကာ အနာဂါမ်တည်လေသည်။ သာလဝတီယာ ဂဏိကာယ ဓီတာ ဇီဝကဿ ကနိဋ္ဌာ သိရိမာ နာမ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၅။ ဧဝံ သောတာ-ပတ္တိဖလံ ပတ္တာ ပန သိရိမာ ဒသဗလံ နိမန္တေတွာ ---- နိဗဒ္ဓံ ဒါပေသိ။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၇။ တထာ နိပန္နေယေဝ သိရိမာ ကာလံ ကတွာ ယာမဘဝေ သုယာမဿ ဒေဝိ အဟောသိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၃၆။ သိရိမာ ဒေဝကညာ အနာဂါမိဖလံ ပတ္တာ၊ သော စ ဘိက္ခု သောတာပတ္တိဖလံ ပတိဋ္ဌဟိ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၂၄၄။ ဓမ္မ၊ ၆၊ ၂။ ၆၆၊ ၆၉။

သိရိမာဝိမာန (နာ) [သိရိမန္တ + ဝိမာန] သိရိမာဗိမာန်။ သိရိမာမည်သော ပြည်တန်ဆာမ၏ ဘုံဗိမာန်။ သိရိမာဝိမာနံ သောဋ္ဌသမ်။ ဝိမာန။ ၂၀။ ယုတ္တာ စ တေ ပရမအလက်တာ ဟယာတိ သိရိမာဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၆၇။

သိရိမိတ္တ (ပု) [သိရိ + မိတ္တ] သိရိမိတ္တဟု ရအပ်သောအမည်ရှိသော၊ ထေရ်။ သိရိမိတ္တထေရ်။ သိရိမိတ္တောဟ ထေရော။ ထေရ။ ၂၉၆။ သိရိ-မိတ္တောတိ လဒ္ဓနာမော။ ထေရ၊ ၆၊ ၂။ ၁၅၁။

သိရိမိတ္တတ္ထေရ (ပု) [သိရိမိတ္တ + ထေရ] သိရိမိတ္တထေရ်။ အဂ္ဂေါဓနောတိ အာဒိကာ

အာယသ္ဗတော သိရိမိတ္တတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၂။ ၁၅၁။

သိရိမုခ (နာ) [သိရိ + မုခ] သိရိဝစ္ဆ (၂) အနက် ကြည့်။

သိရိလက္ခဏညူ (တိ) [သိရီ + လက္ခဏ + ဉ + ရူ] ကျက်သရေရှိသောလက္ခဏာကို သိသော၊ သူ။ အထေကော သာဝတ္ထိဝါသီ သိရိလက္ခ-ဏညူ ပြာဟွဏော စိန္တေသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၄။ ၃၆၈။

သိရိဝစ္ဆ (ပု) [သိရီ + ဝစ္ဆ။ ဣဝဏ္ဏ-သံ။ (ပု) သိရိဝစ္ဆ-ပြာ။ (ပု) သိရိဝစ္ဆ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) အသရေရှိသောအိမ်။ (၂) အသရေရှိသောမျက်နှာ။ (၁) သော ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- သိရိဝစ္ဆော ---- သဗ္ဗော စက္ကလက္ခဏသေဝ ပရိဝါရော။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၅၇။ သိရိဝစ္ဆောတိ သိရိအဂ်ါ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇။ (၂) သိရိဝစ္ဆောတိ သိရိမုခံ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၂။

သိရိဝစ္ဆသ (တိ) [သိရီ + ဝစ္ဆသ] အသရေ၏ တည်နေရာဖြစ်သော၊ အသရေဟူသော ကိုယ်၏ အရောင်အဆင်းရှိသော။ ယာမာ ဒေဝါ ဣမာဂန္ဓာ၊ ဂေါတမ သိရိဝစ္ဆသ်။ အပ၊ ၁။ ၃၃၀။

သိရိဝမ (တိ) [သိရီ + ဝမ] သိရိဝမအမည်ရှိသော၊ သူ။ သိရိဝမ်ံ မဟာမတ္တံ အာမန္တေသိ။ မ၊ ၂။ ၃၁၄။ (-ထေရ။ ၂၂၉။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၈၊ ၃၆၈)။ သိရိဝမ်ံ မဟာမတ္တန္တိ ပစ္စေကဟတ္ထိ အာဘိရ-ဟိတ္တာ ကထာ ဖာသုကတ္ထံ သဒ္ဒိ ဂစ္ဆန္တံ ဧဝံ နာမကံ မဟာမတ္တံ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၂၃၉။

သိရိဝမ္ဘက (တိ) [သိရီ + ဝမ္ဘက] ကျက်သရေကို တိုးပွားစေတတ်သော။ သိရိဝမ္ဘကော ခနဝမ္ဘ-ကောတိ ဧဝမာဒိဝစနတ္ထမနပေက္ခိတ္တာ ပဝတ္တံ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၃။ မဟာနိ၊ ၌။ ၂၂၈။ (-ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၉၄။ အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၉၄)။

သိရိဝမ္ဘကခနဝမ္ဘကပွကာရ (တိ) [သိရိဝမ္ဘက + ခနဝမ္ဘက + ပကာရ] သိရိဝမ္ဘက, ခနဝမ္ဘက လျှင်အထူးရှိသော။ အညထာ သိရိဝမ္ဘကခန-ဝမ္ဘကပွကာရာနမေဝ အဘိလာပါနံ အဓိ-ဝစနတာ ---- အာပဇ္ဇေယ္ယာတိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၅၆။

သိရိဝမ္ဘကနာမ (နာ) [သိရိဝမ္ဘက + နာမ] သိရိဝမ္ဘက-အမည်-နာမည်။ သိရိဝမ္ဘကနာမ်ံ ကုလဝမ္ဘကသေဝ နာမ်ံ။ ဝဇိရ။ ၂၈၈။

သိရိဝမ္ဘကာဒိနာမ (နာ) [သိရိဝမ္ဘက + အာဒိ + နာမ] သိရိဝမ္ဘကအစရှိသောအမည်။ ဒါသာ-ဒိသု သိရိဝမ္ဘကာဒိနာမမိဝ အဇိတောတိ တသ နာမမတ္ထံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၇။

သိရိဝမ္ဘကာဒိသဒ္ဒ (ပု) [သိရိဝမ္ဘကာဒိ + သဒ္ဒ] သိရိဝမ္ဘကအစရှိသောသဒ္ဒါ။ ဒါသာဒိသု သိရိဝမ္ဘကာဒိသဒ္ဒါ ဝိယ ဝစနမတ္တမေဝ အဓိ-ကာရံ ကတ္တာ ပဝတ္တိသ အဓိဝစနံ ပညတ္တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၁။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၂။

သိရိဝမ္ဘတ္ထေရ (ပု) [သိရိဝမ္ဘ + ထေရ] သိရိဝမ္ဘ ထေရ်။ ဝိဝရမနုပတန္တိ ဝိဇ္ဇတာတိ အာယသ္ဗ-တော သိရိဝမ္ဘတ္ထေရသ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၄။

သိရိဝမ္ဘန (တိ) [သိရီ + ဝမ္ဘန။ ဣဝဏ်-သံ။] ဘုန်းကျက်သရေကို တိုးပွားစေတတ်သော၊ သိရိဝမ္ဘနအမည်ရှိသော။ သိဓိသ သိရိဝမ္ဘ-နော နာမ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၁၇။ (-အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၆၊ ၁၂၈။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၆၇)။

သိရိဝမ္ဘနကုဋုမ္ဗိက (ပု) [သိရိဝမ္ဘန + ကုဋုမ္ဗိက] သိရိဝမ္ဘန-သူဌေး-သူကြွယ်။ နာမေန သိရိ-

ဝမနကုဋ္ဌမ္ဘိကော နာမ အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၌၊ ၁။ ၆၇။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၂၉။

သိရိဝမနကုဋ္ဌမ္ဘိယ (ပု) [သိရိဝမန + ကုဋ္ဌမ္ဘိယ။ ကုဋ္ဌမ္ဘိက-၌ က-ကို ယ-ပြု။] သိရိဝမန-ကုဋ္ဌမ္ဘိက-ကြည့်။ နာမေန သိရိဝမနကုဋ္ဌမ္ဘိ-ယော နာမ အဟောသိ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၁၆။

သိရိဝမနသေဋ္ဌိ (ပု) [သိရိဝမန + သေဋ္ဌိ] သိရိဝမနသူဌေး။ သာ တုဋ္ဌပဟဋ္ဌာ သိရိဝမန-သေဋ္ဌိနော အာရောစေသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၆၄-၅။

သိရိဝမနသေဋ္ဌိပုတ္တ (ပု) [သိရိဝမနသေဋ္ဌိ + ပုတ္တ] သိရိဝမနသူဌေး၏သား။ ဒေသ ကိရ သိရိဝမနသေဋ္ဌိပုတ္တော မဟောသဓပဏ္ဍိတော ပညာယ သကလဇမ္ဗုဒီပေ အဒုတိယော။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၂၄၉။

သိရိဝမနသောမဝမနဂ္ဂဒ္ဓိဝမနနာမဓေယ္ယ (တိ) [သိရိဝမန + သောမဝမန + ဂ္ဂဒ္ဓိဝမန + နာမဓေယ္ယ] သိရိဝမန, သောမဝမန, ဂ္ဂဒ္ဓိ-ဝမနအမည်ရှိသော၊ ပြာသာဒ်။ သော အနုက္ကမေန ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တော သိရိဝမနသောမဝမနဂ္ဂဒ္ဓိ-ဝမနနာမဓေယ္ယေသု တီသု ပါသာဒေသု ---- နိက္ခမိတ္တာ ပဗ္ဗဇိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၈၄။

သိရိဝမာဇီဝက (ပု) [သိရိဝမ + အာဇီဝက] သိရိဝမတက္ကတွန်း။ သော တေဟိ ပရိဝုတော ---- သိရိဝမာဇီဝကေန ဒိန္နာ အဋ္ဌ တိဏာမုဋ္ဌိ-ယော ဂဟေတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၃၄။

သိရိဝါဟန (တိ) [သိရိ + ဝါဟန] အသရေနှင့် ပြည့်စုံသော (သျှ)၊ အသရေကိုဆောင်တတ်သော။ နန္ဒသိ သိရိဝါဟန။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၈။ တတ္ထ သိရိဝါဟနာတိ သိရိသမ္ပန္နဝါဟန မဟာရာဇ ရူန တွဲ ဧဝံ ဥတ္တမရူပဓရာယ နန္ဒာယ မရဏေန နန္ဒသိတိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၆။ ၃၀၈။

သိရိဝိဘဝသမုဒယ (ပု) [သိရိဝိဘဝ + သမုဒယ] ကျက်သရေစည်းစိမ်၏-ဖြစ်-တိုးပွား-ခြင်း။ သဗ္ဗဓနဓညဝတိသုဓညဝတီ နဂရေ သဗ္ဗာ-လင်္ကာရသမလင်္ကတအမိတရုစိပရိဝါရပရိဝု-တသ သိရိဝိဘဝသမုဒယေနာကုလသ---- ပဋ္ဌိသန္ဓိ ဂဟေတ္တာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၉၂။

သိရိဝိလာသ (ပု) [သိရီ + ဝိလာသ] ကျက်သရေ တော်၏-တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်း။ ဣမိနာ သိရိဝိလာသေန အလင်္ကတပ္ပဋိယတ္တံ သကျ-ရာဇပုရံ ပဝိသိတ္တာ။ မ၊ ၌၊ ၃။ ၁၇။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၉၂။ ဥဒါန၊ ၌။ ၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၁။

သိရိဝိလာသသမုဇ္ဇလ (တိ) [သိရိဝိလာသ + သမုဇ္ဇလ] ကျက်သရေ၏-တင့်တယ်-စံပယ်-ခြင်းဖြင့်ထွန်းပသော။ ဌိတေ ဧကတော အမစ္စေ ဧကတော ပြာဟ္မဏဂဟပတိအာဒ-ယော နာနာဝိဘဝေ သိရိဝိလာသသမုဇ္ဇလေ ---- သိရိဝိဘဝံ သြလောကေန္တော။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၃၈၆။

သိရိဝိဝါဒ (ပု) [သိရီ + ဝိဝါဒ] ကျက်သရေ (အရာ) ၌ ငြင်းခုံခြင်း၊ အိပ်ရာ၌ ငြင်းခုံခြင်း (ဇာတ်၊ ဝတ္ထု)။ ဧကဒိဝသံ ကိရ ရညော တာယ သဒ္ဒိ သိရိဝိဝါဒေါ အဟောသိ။ ဇာ၊ ၌၊ ၃။ ၁၉။

သိရိဗ္ဘာယန (နာ) [သိရီ + အဗ္ဘာယန] သိရိနတ်သမီးကို ပင့်ခေါ်ခြင်း။ သေယ္ယထိဒံ၊ အာဝါဟနံ ဝိဝါဟနံ ---- သိရိဗ္ဘာယနံ ဣတိ ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။ သိရိဗ္ဘာယနန္တိ "ဧဟိ သိရိ၊ မယံ သိရေ ပတိဋ္ဌာဟိ"တိ ဧဝံ သိရေန သိရိယာ အဗ္ဘာယနံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၉၁။ သိရိဗ္ဘာယနန္တိ ဤ-ကာရတော အ-ကာရလောပေန သန္ဓိ နိဒ္ဒေ-သော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၆။

သိရိသယ် (တ) [သိရိ + သယ်] ကျက်သရေအ
ပေါင်းနှင့်-ပြည့်စုံ-ရှိ-သော။ သိရိသယ်သ
ဟောဓိနော။ စူဠနိ၊ ၆။ ၁၃၉။

သိရိသယ်ဌသန္ဓိဘ (တ) [သိရိသယ်ဌ + သန္ဓိဘ]
အသရေအပေါင်းအစုနှင့်-တူ-ဆင်တူ-တူညီ-
သော။ ဘူသနာနံ အလင်္ကာရံ၊ သိရိသယ်ဌ-
သန္ဓိဘံ။ အပ၊ ၂။ ၂၅၄။ ထေရီ၊ ၆။ ၈၆။

သိရိသဒ္ဒ (ပု) [သိရိ + သဒ္ဒ] ကျက်သရေရှိသော
အသံ။ ကျက်သရေသံ။ ကဏ္ဍသိရိဝုယော
(သုတ္တနိ။ ၃၈၇) တိ ကဏ္ဍသဒ္ဒေန သိရိသဒ္ဒေန
စ အဝုယမာနော။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၆။

သိရိသမုဒယ (ပု) [သိရိ + သမုဒယ] ကျက်သရေ
အပေါင်း။ ဟောဓိသတ္တော အနန္တေန ပရိဝါရေန
မဟတာ သိရိသမုဒယေန ဝမိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။
၃၂၄-၉။ (-၃၃၂)။

သိရိသမုဒယသောဘ (တ) [သိရိသမုဒယ +
သောဘ] ကျက်သရေအပေါင်းဖြင့် တင့်တယ်
ခြင်းရှိသော။ စက္ကဝတ္တိမဏိ နာမတိ ယထာ
နာမ စက္ကဝတ္တိရညော ---- သိရိသမုဒယ-
သောဘံ အဝုယန္တမိဝ ဝေပုလ္လပဗ္ဗတတော
ပရမရမဏီယဒဿနံ မဏိရတနမာဂစ္ဆတိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၃၉။

သိရိသမ္ပတ္တိ (ထီ) [သိရိ + သမ္ပတ္တိ] ကျက်သရေ
နှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ နှ မေတေသံ ဧဝရူပါ သိရိ-
သမ္ပတ္တိ အတ္ထိ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၁၁။ (-မ၊ ၆။ ၁။
၁၂။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၂။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၃၅)။

သိရိသမ္ပန္န (တ) [သိရိ + သမ္ပန္န] ကျက်သရေနှင့်
ပြည့်စုံသော။ ဂစ္ဆန္တော သိရိသမ္ပန္နော၊ သောဘ-
တေ ဒ္ဝိပဒုတ္တမော။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၉၁။ ဥဒါန၊ ၆။
၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၁။ (-ဏ၊ ၆။ ၆။ ၁၉၇)။

သိရိသမ္ပန္နဝါဟန (နာ) [သိရိသမ္ပန္န + ဝါဟန]
အသရေနှင့်ပြည့်စုံသော (သျှ)၊ ပြည့်စုံသည့်
အသရေကိုဆောင်တတ်သော။ သိရိဝါဟန-
ကြည့်။

သိရိသယန (နာ) [သိရိ + သယန] ကျက်သရေ
ရှိသောအိပ်ရာ။ ပုဗ္ဗေ ခေါ မဟာရာဇ ဟောဓိ-
သတ္တော ဧကမာသိကော သမာနော ပိတု
သက္ကသ ကမ္မန္တေ သိတာယ ဇမ္ဗုစ္ဆာယာယ
သိရိသယနေ ပလ္လင်္ကံ အာဘုဇိတ္တာ။ မိလိန္ဒ။
၂၈၀။ (-ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၆၀။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၊ ၂၀၉။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၂။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈၅)။

သိရိသယနပိဋ (နာ) [သိရိသယန + ပိဋ] ကျက်
သရေရှိသောအိပ်ရာအပြင်။ တသ္မိံ သမယေ
စောရရာဇာ အလင်္ကတသိရိဂဗ္ဘေ သိရိသယ-
နပိဋေ နိပန္နော နိဒ္ဒါယတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၈၃။
(-ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၅၃။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၆၆၊ ၁၂၁)။

သိရိသယနပွဝေသနသဒိသ (တ) [သိရိသယန
+ ပဝေသန + သဒိသ] ကျက်သရေရှိသော
အိပ်ရာသို့ဝင်ခြင်းနှင့်တူသော။ တဒနုပဝေသ-
တော ဉာဏသ စ တထာဘာဝေါ တံသမဏီ-
နော ပုဂ္ဂလသ တထာဘာဝေါပတ္တိ နိရောဓ-
ကထာယ နိဝေသနဋ္ဌသ သိရိသယနပွဝေ-
သနသဒိသန္တိ အာဟ "သဏ္ဌသုခုမ (ပ)
အာရောပိတောပီ"တိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၃။

သိရိသယနမဗ္ဗ (ပု) [သိရိသယန + မဗ္ဗ]
ကျက်သရေရှိသော အိပ်ရာ၏အလယ်။
မဟာပုရိသောပိ သိရိသယနမဗ္ဗေ နိသီဒိ။ မ၊
၆။ ၃။ ၅၄။

သိရိသုဒ္ဓါဒနမဟာရာဇ (ပု) [သိရိ + သုဒ္ဓါဒန
+ မဟာရာဇ] သိရိသုဒ္ဓါဒနမင်းကြီး၊ ကျက်
သရေရှိသော သုဒ္ဓါဒနမင်းကြီး။ အသမ္ပိန္ဓာယ

မဟာသမ္မတပဝေဏီယာ အာဂတေ ဩက္ကာ-
ကရာဇဝံသေ ဇာတော သိရိသုဒ္ဓေါဒနမဟာ-
ရာဇသ စ မဟာမာယာဒေဝိယာ စ နတ္တာ
ရာဟုလဘဒ္ဒသ ကနိဋ္ဌော။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၂၆၈။

သိရိသောဘဂ (နာ) [သိရီ + သောဘဂ] အသရေ၏တင့်တယ်ခြင်း။ မဟန္တေန သိရိ-သောဘဂ္ဂေန ဝိဟာရံ နေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၆။ ၂။ ၆၀။ (-၄၂၈။ ဝိမာန၊ ၆။ ၂၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၃၂၈)။

သိရိသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တ (တိ) [သိရိသောဘဂ + ပတ္တ] အသရေ၏ တင့်တယ်ခြင်းသို့ရောက်သော။ ပညာဏဝတော (ဇာ၊ ၁။ ၃၂၂) တိ မဟာရာဇ ပညာဏဝန္တသ သိရိသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တသ သန္တိကံ ဂန္တွာ။ ဇာ၊ ၆။ ၆။ ၂၀၁။

သိရီ[1] (ထီ) [သိ + ရ + ဣ]။ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိ-သမ္ပတ္တိ ကတပုညံ နိဿယတိ၊ ကတပုညေဟိ ဝါ နိဿီယတီတိ သိရီ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၅။ ကတပုညေဟိ သေဝိယတေ, တေ ဝါ သေဝတီတိ သိရီ၊ ရော, ဣ စ။ ဓာန်၊ ၌။ ၈၂။ ဣ-သံ။ သိရီ-ပြာ။ သိရိ-အဒ္ဓမာဂမီ။ ပါကတ၌ သမာသ်အလယ်၌လည်းကောင်း၊ တဒ္ဓိတ် ပစ္စည်းသက်လျှင်လည်းကောင်း ရဿနှင့် သိရိပုတ္တ, သိရိမန္တ-စသည်ရှိသည်။] (၁) အစိုးရသူ၏အဖြစ်၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ (၂) ဘုန်းကံ, ပညာ။ (၃) လှပတင့်တယ်ခြင်း။ (၄) (အခြံအရံစသည်နှင့်) ပြည့်စုံခြင်း။ (၅) တန်ခိုး-အစွမ်း-အာနုဘော်။ (၆) အရောင်-အလင်း။ (၇) ကြက်သရေမင်္ဂလာ။ (၈) သိရီနတ်သမီး။ (၁) အစိုးရသူ၏အဖြစ်၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ သိရီ (သံ၊ ၁။ ၄၁) တိ ဣဿရိယံ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၉၄။ ဣဿရိယံ ဝိဘဝေ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၁၄၀။ (၂) ဘုန်းကံ, ပညာ။ သိရိမတော (ဝိမာန။ ၁၉) တိ ဇတ္ထ "သိရီတိ ဗုဒ္ဓိပုညာနံ အဓိဝစန"န္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၅။ (၃) လှပတင့်တယ်ခြင်း။ ယထာဟ- သီလံ သိရီ စာပိ သတ္ဘိ ဓမ္မော၊ အန္ဓာယိကာ ပညဝတော ဘဝန္တိတိ ---- ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၃၁။ သိရီ (သံ၊ ၆။ ၂၃၁) တိ သောဘဂ္ဂံ။ သံ၊ ၌။ ၁။ ၂၇၀။ (၄) (အခြံအရံစသည်နှင့်) ပြည့်စုံခြင်း။ အထဝါ ပုညနိဗ္ဗတ္တာ သရီရသောဘဂ္ဂါဒိသမ္ပတ္တိ ကတ-ပုညံ နိဿယတိ၊ ကတပုညေဟိ ဝါ နိဿီ-ယတီတိ "သိရီ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိမာန၊ ၆။ ၇၅။ တတ္ထ သိရီ စ လက္ခီ စာ (ဇာ၊ ၁။ ၁၇၉) တိ ပရိဝါရသမ္ပတ္တိ စ ပညာ စ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၄၂၂။ (၅) တန်ခိုး-အစွမ်း-အာနုဘော်။ အထ တေသံ အာနုဘာဝသခ်ါတံ သိရိ အနုဘဝမာနာ မာတာ ဝါ ပိတာ ဝါ နန္ဒတိ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၃၀။ (၆) အရောင်-အလင်း။ သိရိ (ဇာ၊ ၁။ ၈၅) န္တိ ပဘံ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၃၇၆။ (၇) ကြက်သရေ မင်္ဂလာ။ ရူပကာယဒဿနဗျာဝဋ္ဋနနယနပ-သာဒဇနနသမတ္ထာ သဗ္ဗာကာရပရိပူရာ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂသိရီ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၅။ (၈) သိရီနတ်သမီး။ မဟတုပဌာနံ အဘ္ဘုဇ္ဇလနံ သိရိဗ္ဘယနံ ဣတိ ဝါ ဣတိ ဧဝ-ရူပါယ ---- ဝဒေယ္ယ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁။ သိရိဗ္ဘယနန္တိ "ဧဟိ သိရီ မယ္ယံ သိရေ ပတိဋ္ဌာဟိ"တိ ဧဝံ သိရေန သိရိယာ အဘ္ဘယနံ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၉၁။ (-မိလိန္ဒ။ ၁၈၉။ ဓာန်။ ၉၀၆)။

သိရီ[2] (ထီ) [သိ + ရ + ဣ] (၁) သိရီဘုရင်။ (၂) သိရီမင်းသမီး။ (၃) သိရီနတ်သမီး။ (၄) (အနောမဒဿီဘုရား၏) သိရီပြာသာဒ်။ (၅) (သုဇာတဘုရား၏) သိရီပြာသာဒ်။ (၁) သိရီ ဘုရင်။ ဘူတပုဗ္ဗာဟံ ဘန္တေ သိရီ နာမ ရာဇာ အဟောသိံ ဒါယကော ဒါနပတိ ဒါနသ ဝဏ္ဏော၀ါဒီ။ သံ၊ ၁။ ၅၇။ (၂) သိရီမင်းသမီး။ ဓတရဋ္ဌမဟာရာဇသ မီတာ သိရီ စ နာမာတိ

---- အာဂစ္ဆိသု။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၄၂။ (၃) သိရိ နတ်သမီး။ တသ္မိं ခဏေ တာ စတသော ဒေဝကညာယော စတုဒ္ဒိသံ အဋ္ဌံသု၊ သိရိ ပါစီနဒိသာယ အဋ္ဌာသိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၂၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၄၁၇။ (၄) (အနောမဒဿီဘုရား၏) သိရိပြာသာဒ်။ အနောမဒဿိသ သတ္ထုနော ---- သိရိ ဥပသိရိ ဝမော တယော ပါသာဒ-မုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၁၅။ (၅) (သုဇာတဘုရား၏) သိရိပြာသာဒ်။ သုဇာ-တသ မဟေသိနော ---- သိရိ ဥပသိရိ နန္ဒော၊ တယော ပါသာဒမုတ္တမာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၉။

သိရိယရ (နာ) [သိရိ + ယရ] ဘုန်းကျက်သရေ ရှိသော-တရား-အိမ်-အာရာမ်-ဥယျာဉ်။ ဝတ္ထိ စက္ကံ့ မဟာဝီရော၊ နန္ဒာရာမေ သိရိယရေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၂၂။ ဝတ္ထိ စက္ကံ့ မဟာဝီရော၊ ဝရုဏာ-ရာမေ သိရိယရေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၃။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၃၇။

သိရိဒါယက (ပု) [သိရိ + ဒါယက] ဘုန်းကံ-ကျက်သရေ-ပြည့်စုံခြင်းကိုပေးတတ်သော၊ (ဒါန)။ ယသဒါယက် သိရိဒါယက် သမ္ပတ္တိ-ဒါယက် သုခဒါယက် ဒါနံ နာမ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆။

သိရိနိလယသက်ာသ (ပု) [သိရိ + နိလယ + သက်ာသ] ဘုန်းကျက်သရေ၏တည်ရာ အိမ်သဖွယ်ဖြစ်သော၊ (ဘုရား)။ သိရိနိလယ-သက်ာသံ ရဝိဒိတ္တိဟရာနနံ။ အပ၊ ၂။ ၁၂၉။ သိရိနိလယသက်ာသန္တိ သိရိယာ လက္ခဏာနု-ဘျဂ္ဂနသောဘာယ နိလယံ သက်ာသံ ဇလ-မာနတောရဏသဒိသံ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၂၃၇။

သိရိပလ္လင် (နာ) [သိရိ + ပလ္လင်] ဘုန်းကျက်သရေရှိသောပလ္လင်။ ရာဇာ မဟာတလေ သရိ-ပလ္လင်ေ နိသိန္နောဝ ဧကံ ဂဟေတ္တာ ထောက်ဆိန္ဒိတ္တာ မုခေ ပက္ခိပိ။ သံ၊ ၆၊ ၃။ ၇၀။

သိရိမန္တဇာတက (နာ) [သိရိမန္တ + ဇာတက] သိရိမန္တဇာတ်။ ဤဇာတ်တွင် ပညာရှိသူနှင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာရှိသူတို့ မည်သူကမြတ်သည်ကို အပြန်အလှန်ပြောဆိုကြရာ ပညာကို သူတော်ကောင်းတို့ချီးမွမ်းကြ၍ သဗ္ဗညုတညာဏ်ရှိသော ဘုရားရှင်ကို ကျက်သရေမလွန်မြောက်နိုင်သည်ကို ထောက်ဆလျက် ပညာကသာ ပိုမြတ်သည်ကို သတ်မှတ်ပေးသော ဇာတ်တော်ဖြစ်သည်။ အဒ္ဓါဟိ ပညာဝ သတံ ပသတ္ထာ ---- သိရိမန္တဇာတကံ စတုတ္ထံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၂၃။

သိရိမန္တဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိရိမန္တ + ဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သိရိမန္တဇာတ်ကို-၏-ဖွင့်ရာ-ဖွင့်ကြောင်း-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သိရိ-မန္တဇာတကဝဏ္ဏနာ စတုတ္ထာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၁၃။

သိရိမန္တပဉ္ဍ (ပု၊ ထီ) [သိရိမန္တ + ပဉ္ဍ] စည်းစိမ်ရှိသူ ပညာရှိသူတို့၏ (မည်သူမြတ်သည်ကို) မေးအပ်သော-အမေး-ပုစ္ဆာ-ပြဿနာ။ အယံ သိရိမန္တပဉ္ဍော မဟာဥမင်ေ အာဝိ ဘဝိဿတိ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၁၃။

သိလက (ပု) [သိလာ + က] ကျောက်ဆင်းတုံ၊ ကျောက်ဘုရား။ ကျောက်တုံးဖြင့်ပြုအပ်သော (ဘုရား) ကျောက်ဆင်းတုံ။ သိလကဗုဒ္ဓ-ကြည့်။

သိလကဗုဒ္ဓ (ပု) [သိလက + ဗုဒ္ဓ] သိလက-ကြည့်။ တံ ယေန ကေနစိ ပရိယာယေန ကိ ဗုဒ္ဓေါ သိလကဗုဒ္ဓေါ ပဋိဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၁၆၇။ သိလကဗုဒ္ဓေါတိ ပရိဟာသဝစနမေတံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၄။

သိလတိ (ကြို) [သိလ + အ + တိ။ ဂိလတိ-သံ။] ရှာမှီး-ကောက်သင်းကောက်-၏။ သိလ

ဥဿော။ သိလတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆၉။

သိလာ (ထီ) [သိ + လ (လက်) + အာ။ သတ္တေဟိ သေဝိယတီတိ သိလာ၊ ပါသာဏောဟု။ ကွာဒိ။ ၁၈၁။ သိလ ဥစ္စေ၊ အ သိလာ၊ နာရီ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၀၅။ ဂိလာ-သံ။ သိလာ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာ-ဂမီ။] (၁) ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ခဲ။ (၂) သလင်း-စလင်း-ကျောက် (ရတနာကျောက်မျိုး ၌ပါဝင်၍ ရှစ်မျိုးရှိသည်)။ (၁) ဒဝါယ သိလံ ပဝိဇ္ဇိသု။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၅။ သိလာတိ ပါသာဏောဟု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ တေန ကမ္မဝိပါကေန၊ ဒေဝ-ဒတ္တော သိလံ ခိပိ။ အပ၊ ၁။ ၃၄၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ (၂) သိလာ (အံ၊ ၃။ ၄၃) တိ သေတကာဠမုဂ္ဂဝဏ္ဏာဒိဘေဒေါ အနေက-ဝိဓာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၀။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀) သိလာတိ မုဂ္ဂမာသဝဏ္ဏာ အတိသိနိဒ္ဓါ ကာဠ-သိလာ၊ မဏိဝေါဟာရံ အာဂတာ ရတ္တသေ-တာဒိဝဏ္ဏာ သုမဋ္ဌာပိ သိလာ အနာမာသာ ဧဝါတိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၁။ သိလာတိ ကာဠသိလာ ပဏ္ဏုသိလာ သေတသိလာဒိ-ဘေဒါ အဌပိ သိလာ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇၁။

သိလာကူရ (ပု) [သိလာ + ကူရ] ကျောက်နံရံ၊ ကျောက်တုံးဖြင့်ပြုအပ်သောနံရံ။ ကုဋ္ဌော နာမ တယော ကုဋ္ဌာ ဣဋ္ဌကာကုဋ္ဌော သိလာကုဋ္ဌော ဒါရုကုဋ္ဌော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၈။

သိလာကုဋ္ဌိက (တိ) [သိလာကူရ + ဏိက (ဣက)] ကျောက်နံရံရှိသော၊ ကျောက်တုံးဖြင့်ပြုအပ်သောနံရံရှိသော။ ဧဝံ ကတံ ပန ဒါရုကုဋ္ဌိကံ ဝါ ဣဋ္ဌကုဋ္ဌိကံ ဝါ သိလာကုဋ္ဌိကံ ဝါ ----။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၆။ ဒါရုနာ ကတံ ကုဋ္ဌံ ဏ္ဍောတိ ဒါရုကုဋ္ဌိကာ၊ ကုဋ္ဌိ။ သိလာကုဋ္ဌိကန္တိအာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၅။

သိလာကူရ (ပု၊ နဝ) [သိလာ + ကူရ] ကျောက်တောင်ထွဋ်။ ပတိ်သု သိလာကူရမ္ပိ။ (သီ) ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ သိလာကူရမ္ပိတိ ပဗ္ဗတကူရော။ ဝဇိရ။ ၂၈။ သိလာကူရမ္ပိတိ ဧဝံ နာမကေ ပဗ္ဗတ-ကူရော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃။

သိလာခိပန (နဝ) [သိလာ + ခိပန] ကျောက်တုံး-ကျောက်ခဲ-ကိုပစ်ချခြင်း။ ကော နု တဝ ဣမ ကန္ဒရာယံ သိလာခိပနေန အတ္ထော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။

သိလာဂုဟာ (ထီ) [သိလာ + ဂုဟာ] ကျောက်လိုဏ်၊ ကျောက်ဂူ။ ကျောက်တုံးဖြင့်ပြုအပ်သော-လိုဏ်-ဂူ။ ဂုဟာမ္ပိ ဣဒ္ဓဂုဟံ ဝါ သိလာ-ဂုဟံ ဝါ ဒါရုဂုဟံ ဝါ ဘူမိဂုဟံ ဝါ မဟန္တမ္ပိ ကရောန္တသ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ ကခီ။ ဋီ၊ သစ်။ ၂၄၀)။

သိလာဂုဠ (ပု) [သိလာ + ဂုဠ] ကျောက်-တုံး-လုံး။ ပုရိသော ဂရုကံ သိလာဂုဠံ အလ္လမတ္တိ-ကာပုဠေ ပက္ခိပေယ္ယ။ မ၊ ၃။ ၁၃၇။

သိလာယတိ-သိလာယတေ (ကြို) [သိလာယ + အ + တိ (တေ)။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၁၁၅။ ဍါယတေ-သံ။ သလဟဏ္ဍ၊ သိလာယဏ္ဍ-ပြာ။ သလာဟဏ္ဍ-အဒ္ဓမာဂမီ။] ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-၏။ သိလာယကတ္ထနေ၊ ကတ္ထနံ ပသံသနံ။ သိလာယတိ။ သိလာယာ။ ဗုဒ္ဓသ သိလာ-ယတေ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂ဋ။ ကစ္စည်း။ ၂၇၇။

သိလာယာ (ထီ) [သိလာယ + အ + အာ။ ဍါယာ-သံ။ သိလာဟာ၊ သလာဟာ-ပြာ။] ချီးမွမ်း-ချီးကျူး-ခြင်း။ သိလာယတိ-ကြည့်။

သိလာစယ (ပု) [သိလာ + စယ] ကျောက်စီခြင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စိနိတုံ တယော စယေ

ဣဌကစယ် သိလာစယ် ဒါရုစယန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၄-၆၊ ၂၆၀၊ ၂၈၂။ ၂၉၇-၉၊ ၃၀၀။

သိလာစေတိယဌာန (နာ) [သိလာ + စေတိယ + ဌာန] ကျောက်ဆင်းတုစေတီ-တည်ရာ-အရပ်-ဌာန၊ ကျောက်တုံးဖြင့်ပြုအပ်သော စေတီ၏-တည်ရာ-အရပ်-ဌာန။ သိလာစေ-တိယဌာန (အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၃) နှင့် ---- သိလာယ ကတစေတိယဌာနံ။ အံ၊ ၈။ ၂။ ၁၂၂။

သိလာဆဒန (နာ) [သိလာ + ဆဒန] ဘိလပ်အမိုး၊ ကျောက်ဖြင့်ပြုအပ်သောအမိုး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဌ ဆဒနာနိ ဣဌကာဆဒနံ သိလာ-ဆဒနံ သုဓာဆဒနံ တိဏာစ္ဆဒနံ ပဏ္ဏစ္ဆဒနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၁။

သိလာတလ (နာ) [သိလာ + တလ] ကျောက်ဖျာအပြင်။ အနောတတ္တသရာသန္နေ၊ ရမဏီယေ သိလာတလေ။ အပ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဥဒါန၊ ၆။ ၂၃၉။ အံ၊ ၈။ ၃။ ၃၃၅။ မဟီတလေ သိလा-တလာနိ ဘိန္ဒိတ္ဝာ။ ဥဒါန၊ ၆။ ၁၃၃။ သိလा-တလေတိ ဧကဋ္ဌနပဗ္ဗတသိလာတလေတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၁။

သိလာထမ္ဘ (ပု) [သိလာ + ထမ္ဘ] ကျောက်တိုင်။ ထေရော သိလာထမ္ဘော ဝိယ နိစ္စလော ဟုတ္ဝာ။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ ၃၁၈။ မ၊ ၆။ ၄။ ၆၆။ သိလာယူပေါ (သံ၊ ၃။ ၃၈၉။ အံ၊ ၃။ ၂၀၄-၅) တိ သိလा-ထမ္ဘော။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၁။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၅။

သိလာထမ္ဘမတ္ထက (နာ) [သိလာထမ္ဘ + မတ္ထက] ကျောက်တိုင်-ထိပ်-အထက်။ သိလာထမ္ဘမတ္ထ-ကေ နိသီဒိသ္မာ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၂၁၅။

သိလာထမ္ဘသဒိသ (တိ) [သိလာထမ္ဘ + သဒိသ] ကျောက်တိုင်နှင့်တူသော။ ပဟီနဒေါမနဿာ သိလာထမ္ဘသဒိသာ အနာဂါမိဒိဏ္ဏာသဝဒေ-တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၁၇၂။

သိလာဒိဝုတ္တရတနလက္ခဏူပပတ္တိ (ထီ) [သိလာ + အာဒိ + ဝုတ္တ + ရတန + လက္ခဏ + ဥပပတ္တိ] သလင်း-စလင်း-ကျောက်အစရှိ သည်ဟုဆိုအပ်သော ရတနာ၏လက္ခဏာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ သိလာဒိဝုတ္တရတနလက္ခဏူပ-ပတ္တိယာ ဝါ သော ပတ္တော "ပစ္စဏ္ဍ"နှင့် ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၈။ ၁။ ၃၆၂။

သိလာနိယ်သ (ပု) [သိလာ + နိယ်သ] ကျောက်ဖြင့်ပွတ်တိုက်ခြင်း။ သိလာနိယ်သေနေဝ ပရိ-ကမ္မံ ကတ္ဝာ။ မ၊ ၈။ ၃။ ၁၈၂။

သိလာပဋိမာ (ထီ) [သိလာ + ပဋိမာ] ကျောက်ဆင်းတု။ ရာဇာ ဗောဓိသတ္တဿ သမာနရူပ် သိလာပဋိမံ ကာရေတ္ဝာ မဟာသက္ကာရံ ပဝတ္တေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၉၅။

သိလာပဋ္ဋ (ပု) [သိလာ + ပဋ္ဋ] သိလာပဋ္ဋက-ကြည့်။ သိလာပဋ္ဋေ ပလ္လင်္ကေန နိသီဒိ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၂၂၄-၅။ နိဂြောဓကုမာရော သိလာ-ပဋ္ဋေ နိပဇ္ဇိ။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၉။

သိလာပဋ္ဋက (ပု) [သိလာ + ပဋ္ဋ + က] ကျောက်ဖျာ၊ ကျောက်ပြား။ တေ သိလာပဋ္ဋကေပိ သေယ္ယံ ကပ္ပေန္တိ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၆၂။ သိလာပဋ္ဋ-ကေတိ ပါသာဏဖလကေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄၄။

သိလာပဋ္ဋပေါက္ခရဏီတီရ (နာ) [သိလာပဋ္ဋ + ပေါက္ခရဏီ + တီရ] ကျောက်ဖျာကန်၏ကမ်း-နား။ အထ ဥယျာနံ ဂန္တ္ဝာ သိလာပဋ္ဋပေါက္ခ-ရဏိတီရေ နိသိန္နော ----။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၁။ ၁၁၃။

သိလာပဋ္ဋပေါက္ခရဏီ (ထီ) [သိလာပဋ္ဋ + ပေါက္ခရဏီ] ကျောက်ဖျာကန်။ ဗာရာဏသီ-

ရညော ဥယျာနေ သိလာပဋ္ဋပေါက္ခရဏီယံ ပဒုမဂဗ္ဘေ နိဗ္ဗတ္တောဟိ။ သုတ္တနိ၊ ၆။ ၇၁။ အပ၊ ၆။ ၁။ ၁၈၁။

သိလာပထဝီ (ထီ) [သိလာ + ပထဝီ] (ရတနာ ဖြင့်ပြီးသော) ကျောက်မြေ။ မဂ္ဂေန အာဂတ-သဒ္ဒါ နာမ ထိရာ သိလာပထဝိယံ ပတိဋ္ဌိတ-သိနေရု ဝိယ အစလာ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၆။ ၃။ ၄၈။ (-ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၅၂၇)။ သိလာပထဝိယန္တိ ရတနမယသိလာပထဝိယံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။

သိလာပဗ္ဗတ (ပု) [သိလာ + ပဗ္ဗတ] ကျောက်တောင်။ ပဘ္ဘာရ (အပ၊ ၁။ ၇၀) နှင့် သိလာပဗ္ဗ-တသ ဝိဝေကဋ္ဌာနံ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၇။ ပံသု-ပဗ္ဗတေ စ သိလာပဗ္ဗတေ စ။ ဇာ၊ ၆။ ၃။ ၁၆၀။

သိလာပရိက္ခေပ (ပု) [သိလာ + ပရိက္ခေပ] ကျောက်အရံ၊ ကျောက်တံတိုင်း။ သမန္တတော ဂိဇ္ဈကာဝသထာကာရေန သိလာပရိက္ခေပံ ကတ္တာ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၅။

သိလာပဝိဗ္ဗန (နာ) [သိလာ + ပဝိဗ္ဗန] ကျောက်ဖြင့်ပစ်ခတ်ခြင်း၊ ကျောက်ဖြင့်လှိမ့်ချခြင်း။ သိလာပဝိဗ္ဗနေန လောဟိတုပ္ပါဒကမ္မံ ကတ္တာပိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၆၄။ ဒေဝဒတ္တသ သိလာပဝိဗ္ဗနံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၆၉။

သိလာပါကာရ (ပု) [သိလာ + ပါကာရ] ကျောက်တံတိုင်း၊ ကျောက်သား။ ကျောက်ဖြင့်ပြုအပ်သောတံတိုင်း။ ပါကာရော နာမ တယော ပါကာရာ ဣဋ္ဌကာပါကာရော သိလာပါကာ-ရော ဒါရုပါကာရော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၈။

သိလာပုတ္တက (ပု) [သိလာ + ပုတ္တက] ကျောက်ဇါသား၊ ကျောက်လုံးငယ်။ ယထာ "သိလာ-ပုတ္တကသ သရီရ"န္တိ။ နေတ္တိ။ ၇၁။ (-ဝဇိရ။ ၂၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၇)။ နိသဒပေါတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၄) သိလာပုတ္တကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆။

သိလာဘူ (ပု) [သိလာ + ဘူ + ကွိ။ ပဌမကာလေ သိလာယံ ဘဝတီတိ သိလာဘူ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၅၂။] မြေစိမ်း။ သိလာဘုနော (ဇာ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ နီလဝဏ္ဏသပ္ပဿ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၄၀။

သိလာမယ (တိ) [သိလာ + မယ။ ဂိလာမယ-သံ။] ကျောက်ဖြင့်ပြီးသော၊ ကျောက်အတိ ဖြစ်သော၊ ကျောက်ချည်းဖြစ်သော။ သေလော (အံ၊ ၁။ ၁၅၁) တိ သိလာမယော။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၈။ သေလော (ထေရ။ ၂၂၃) တိ သိလာမယာ ပဗ္ဗတာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၇၄။ (-ဥဒါန၊ ၆။ ၁၇၀။ ဝိမာန၊ ၆။ ၃၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၁၃၆)။

သိလာယူပ (ပု) [သိလာ + ယူပ] သိလာထမ္ဘ-ကြည့်။

သိလာယူပသုတ္တ (နာ) [သိလာယူပ + သုတ္တ] သိလာယူပသုတ်။ အဂ္ဂ်ိတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၉-နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၀၃။

သိလာယူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိလာယူပသုတ္တ + ဝဏ္ဏနာ] သိလာယူပသုတ်-ကို-ဖွင့်ဆို-ရာ-ကြောင်း-စကား။ သိလာယူပသုတ္တဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၉၄။

သိလာရာမ (တိ) [သိလာ + အာရာမ] ကျောက်အရံရှိသော၊ သိလာရာမမည်သော။ သုဇာ-တော ဇိနဝရော ဗုဒ္ဓေါ၊ သိလာရာမမှိ နိဗ္ဗု-တော။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၅၁။

သိလာရူပက (နာ) [သိလာ + ရူပက] ကျောက်-ရုပ်တု-ရုပ်တူ။ သုဌပိတသုဝဏ္ဏာဋ္ဌ်ဃဒိ-သေန ခန္ဓေန သိလာရူပကံ ဝိယ ခါယတိ။ ဒီ၊

၄၊ ၂။ ၃၉။ (-မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၆၀)။

သိလာဝတီ-သိလာဝတီ (ထီ) [သိလာ + ဝန္တ + ဤ] ကျောက်တံတိုင်းအကာအရံရှိသော-ကျောင်း-ရှာ။ ဘဂဝါ သက္ကေသု ဝိဟရတိ သိလာဝတိယံ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၈။

သိလာဝတ္ထု (နာ) [သိလာ + ဝတ္ထု] ကျောက်ဝတ္ထု။ ဣတော ပရာနိ တီဏိ သိလာဝတ္ထူနိ, တီဏိ ဣဒ္ဓကဝါသိဂေါပါနသီဝတ္ထူနိ စ ဥတ္တာနတ္ထာ-နေဝ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၆၂။

သိလာဝယဝ (ပု) [သိလာ + အဝယဝ] ကျောက်၏အစိတ်။ ---- ဟရိတာလမနောသိလာ-ဒယော သိလာဝယဝါ ဓာတုယောတိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၇၂။

သိလာဝေဓ (ပု) [သိလာ + ဝေဓ] ကျောက်ကို လိုမ့်ခြင်း။ သိလာဝေဓော (အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၈)တိ အာဟတစိတ္တော သိလံ ပဝိဇ္ဈိ။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၅။

သိလာသန (နာ) [သိလာ + အာသန] ကျောက်နေရာ၊ ကျောက်ဖြင့်ပြီးသောနေရာ။ သိလာ-သနေ သန္ဓိသိန္ဓော၊ အာဒိစ္စောဝ ယုဂန္ဓရေ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ (-အပ၊ ၁။ ၉၃)။ အတ္တနော သံယာဋိ သိလာသနံ ပဋ္ဌာဒယမာနံ ခိပိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၁။ (-အပ၊ ၄၊ ၂။ ၅၄)။

သိလာသနိ (ထီ) [သိလာ + အသနိ] (တောက်လောင်သော) ကျောက်မိုးကြိုး။ သိလာသနိ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၁) တိ ဇလိတသိလာသနိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၄၁။

သိလာသနီ (ထီ) [သိလာ + အသနီ။ ဂါထာအရာ ဖြစ်၍ ဒီဃပြု။] သိလာသနီ-ကြည့်။ သိလာသနီ ဝဿတိ လုဒ္ဒကမ္ဘေတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၄၁။

သိလာသန္ဆရ (ပု) [သိလာ + သန္ဆရ] ကျောက်အခင်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သန္ဆရိတုံ တယော သန္ဆရေ ဣဒ္ဓကသန္ဆရံ သိလာသန္ဆရံ ဒါရုသန္ဆရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၈၊ ၂၆၀။

သိလာသလာကတာဠ (ပု) [သိလာ + သလာက + တာဠ] ကျောင်းဖြင့်ရင်း, သံပြားဖြင့်ရင်း-ရိုက်ပုတ်-တီးခတ်-ခြင်း။ သိလာယ အယော-ပတ္တေ (ဌေ) နဝ ဝါဒနတာဠံ သိလာသလာ-ကတာဠံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၂၀။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၇။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၅။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀)။ (ဓာန်၊ ဋီ။ ၁၄၂-နှင့် အယော-ပတ္တ (၂) အနက်လည်းကြည့်)။

သိလာသောပါန (နာ) [သိလာ + သောပါန] ကျောက်စောင်းတန်း၊ ကျောက်လှေခါး။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တယော သောပါနေ ဣဒ္ဓကာသောပါနံ သိလာသောပါနံ ဒါရု-သောပါနန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၅၄-၆-စ၊ ၂၈၂၊ ၂၉၃-၉၊ ၃၀၀။

သိလိဋ္ဌ (တိ) [သိလိသ + တ။ သိလိဿိတ္ထာတိ သိလိဋ္ဌော။ နိရုတ္တိ။ ၇၃၉။ ဇိမ-သံ။ သိလိဋ္ဌ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) ကောင်းမြတ်သော။ (၂) ပေါင်းဆုံ-ကောင်းစွာတည်-သော။ (၃) (ရှေ့နောက်) စပ်-စပ်ယှဉ်-တကွဖြစ်-သော။ (၄) ချောမော-ပြေပြစ်-သော။ (၁) သာဓု (အံ၊ ၃။ ၄၅၃) ဣတိ ဘဒ္ဒကံ သိလိဋ္ဌကံ။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၃၇။ (၂) သိလိဋ္ဌ (အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆) ဣတိ သံဂတံ သုသဏ္ဌိတံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈။ (၃) သဟိတံ မေ (ဒီ၊ ၁။ ၈) တိ မယှံ ဝစနံ သဟိတံ သိလိဋ္ဌံ၊ အတ္ထယုတ္တံ ကာရဏယုတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၈၆။ (-မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၄၀)။ (၄) ပိတ-မဒ္ဒနိဝါသန (အပ၊ ၂။ ၁၁၆) ဣတိ သိလိဋ္ဌ-သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝတ္ထေ နိဝတ္ထန္တိ အတ္ထော။ အပ၊

၂။ ၂၁၇။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၂။

သိလိဌက (တိ) [သိလိဌ + က] သိလိဌ (၁) အနက်ကြည့်။ သာဓု (အံ၊ ၃။ ၄၅၃) နှင့် ဘဒ္ဒကံ သိလိဌကံ။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၃၇။

သိလိဌတရ (တိ) [သိလိဌ + တရ] အထူးသဖြင့်-ပိုမို၍-ချောမော-ပြေပြစ်-သော။ အလ္လိနတ-ရာနီ (ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၉၅) တိ သိလိဌတရာနိ။ ဒီ၊ ဦ၊ ၃။ ၉၁။

သိလိဌတာပယောဇန (နာ) [သိလိဌ + တာ + ပယောဇန] ချောမော-ပြေပြစ်-သည်၏အဖြစ် နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ အက္ခရသမ္ပဟပဒသ ပဒသမ္ပ-ဟဝါကျသ စ သိလဌတာပယောဇနမတ္တ-မေဝါတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၁၅။

သိလိဌဝစန (နာ) [သိလိဌ + ဝစန] (၁) ချောမော-ပြေပြစ်-သောသဒ္ဒါ။ (၂) ချောမော-ပြေပြစ်-သောစကား။ (၁) ဧဝဉ္စိ လောကေ သိလိဌ-ဝစနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။ (-မ၊ ဦ၊ ၂။ ၅၅။ အံ၊ ဦ၊ ၃။ ၁၉၄)။ (၂) ယော ဝါ ပန ဟိတ္ကံ နိဂ္ဂဟေတ္တာပိ အနာမေ-ဒ္ဓိတက္ခရမေဝ သိလိဌဝစနံ ဝတ္တုံ သမတ္ထော၊ သော ပဇ္ဇာဇေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၈။

သိလိဌသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝတ္ထ (နာ) [သိလိဌ + သုဝဏ္ဏ + ဝဏ္ဏ + ဝတ္ထ] ချောမော-ပြေပြစ်-သော ရွှေအဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော-အဝတ်-ပုဆိုး။ ဝိတမဌနိဝါသန (အပ၊ ၂။ ၁၁၆) နှင့် သိလိဌသုဝဏ္ဏဝဏ္ဏဝတ္ထေ နိဝတ္ထနှင့် အတ္ထော။ အပ၊ ၂။ ၂၁၇။ သီ၊ ဦ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၂။

သိလိသတိ (ကြို) [သိလိသ + ယ + တိ။ ဂ္ဂိပျတိ-သံ။ သိလိသဏ္ဍ၊ သိလေသဏ္ဍ-ပြာ၊ သိလိသတိ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ကပ်ဋိ၏။ (၂) ပွေ့ဖက်၏။ (၁) အညမ္မိ ဝတ္ထုံ လိသတိ သိလိသတိ ဝေါဟာရမတ္တေနေဝ ဤသက် အလ္လိယတီတိ လေသော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၄။ ကခ်ီ။ ၁၄၀။ (-အနုဋ္ဌီ၊ ၁။ ၂၁၆)။ (၂) သိလိသ အာလိင်္ဂနေ။ သိလိသတိ။ သိလေသော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၂၃၈)။

သိလိသန (နာ) [သိလိသ + ယ + ယု။ သိလိသတိ-မှ။ ဣ-ဆ-သံ။] ပွေ့ဖက်ခြင်း။ သေလေယျကာနိ (သံ၊ ၂။ ၃၃၄) တိ အညမညံ သိလိသနလယ်နကီဠနာနိ။ သံ၊ ဦ၊ ၂။ ၃၁၂။

သိလုစ္ဆယ (ပု) [သိလာ + ဥစ္ဆယ။ သိလာနမုစ္ဆ-ယော ဥဇ္ဇေဓော ထူပေါ ဝါ သိလုစ္ဆယော။ ဓာန်၊ ဦ။ ၆၀၅။ ဂိလောစ္ဆယ-သံ။ သိလုစ္ဆယ၊ သိလောစ္ဆယ-ပြာ။] (ပဗ္ဗတ-) တောင်။ သဗ္ဗေ အစ္ဆရုစီ နာဂေါ၊ ဟိမဝါညေ သိလုစ္ဆယေ။ အံ၊ ၂။ ၃၀၄။ အသနိ ဝိယ သိလုစ္ဆယေ ကိလေသေ မေဓတိ ဟိ'သတိတိ မေဓာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၂။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀၊ ၂၆၀။ အံ၊ ဦ၊ ၁။ ၂၈၄။ သိလုစ္ဆယ (ထေရ၊ ၃၅၀) နှင့် ပဗ္ဗတံ။ ထေရ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅၁။

သိလုစ္ဆယလေဏ (နာ) [သိလုစ္ဆယ + လေဏ] ကျောက်အတိရှိသော-လိုဏ်-ခေါင်း။ သိလုစ္ဆ-ယလေဏ (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၄) နှင့် သိလုစ္ဆယေ လေဏံ ပဗ္ဗတဂုဟာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၆)။

သိလုစ္ဆယသနာမ (တိ) [သိလုစ္ဆယ + သနာမ] သိလုစ္ဆယဟူသောအမည်ရှိသော။ သိလုစ္ဆယ-သနာမာစ၊ ရာဇာနော စဏ္ဍဝတ္ထိနော။ အပ၊ ၁။ ၂၀၉။

သိလုတ္ထ (ပု) [သိလ + အတ္ထ။ ဤ-ကို ဏ္ဍ-ရဿ၊ အ-ကို ဥ-ပြု။ နိဗ္ဗိသတာယ အမာရိတတ္ထာ

သိလယုတ္တံ့ အတ္ထာမနော ယသ္မိ သိလုတ္တော။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၆၅၂။] ထန်းမြွေ၊ လင်းမြွေ။ သိလုတ္တသာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၂၉) တိ ယရသပ္ပသ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၄၀။

သိလေသ (ပု) [သိလိသ + ဏ။ နီတိ ၊ ဓာတု။ ၂၃၈။ ရွေမ-သံ။ သိလေသ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) အစေး (ကပ်ငြိ-ငြိတွယ်-စေတတ်သည့် သစ်စေးစသည်)။ (၂) လိမ်းကျံ့ဘွယ်-လိမ်းကျံ့စရာ-အရာ (နံ့သာ၊ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ)။ (၃) သစ်မှော်, သစ်မှိ။ (၄) ငြိကပ်-ငြိတွယ်-စေတတ်သည့်လောဘ။ (၅) ပူလောင်ခြင်း။ (၆) သိလေသအလက်ာ။ (၁) အစေး (ငြိကပ်-ငြိတွယ်-စေတတ်သည့် သစ်စေးစသည်)။ သိလေသေ ပတိတမက္ကဌော ဝိယ ဟောတိ။ သံ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၂။ သိလေသောပိ (ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၃) တိ ကဏိကာရာဒိရုက္ခနိယျာသောပိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၅၆။ (၂) လိမ်းကျံ့ဘွယ်-လိမ်းကျံ့စရာ-အရာ (နံ့သာ၊ တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ)။ ဒုဝိဓောပိ ကာမေ အပါယာဒိကေ စ လောကေ ဒ္ဒိဟိ သိလေသေဟိ အနုပလိတ္တော ဟောတိ။ မဟာနိ၊ ၆။ ၂၇၁။ (၃) သစ်မှော်, သစ်မှိ။ ဟဋ္ဌ (မ၊ ၁။၃၈၂) ဝုစ္စတိ သိလေသောပိ သေဝါလောပိ ကဏိကာရာဒိရုက္ခနိယျာသောပိ။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၅၀ (၄) ငြိကပ်-ငြိတွယ်-စေတတ်သည့်လောဘ။ ဇပ္ပါဘိလေပန (နေတ္တိ။ ၁၁) ဣ ဇပ္ပ တဏှာ အသ လောကသ မက္ကဌာလောပေါ ဝိယ မက္ကဌသ အဘိလေပနံ သိလေသောတိ ပြ||ိမိ။ နေတ္တိ၊ ၆။၆၄။ (၅) ပူလောင်ခြင်း။ သိလိသု ဥပဒါဟော။ သိလေသော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။ (၆) သိလေသအလက်ာ။ ဝက်ဝုတ္တိသု ပေါသေသိ၊ သိလေသော တု သိရိံ ပရံ။ အလက်ာ။ ၁၇၂။

သိလေသဇာတ (နာ) [သိလေသ + ဇာတ] အစေး ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ဖြစ်ပေါ်သောအစေး။ ---- ကေနစိ ဒေဝ သိလေသဇာတေန ဗန္ဓိတ္တာ။ အဘိ၊ ၆။ ၂။ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၉။

သိလေသတိ (ကြို) [သိလိသ + အ + တိ။ ဓာတ်ကျမ်း၌ ဒိဝါဒိဂိုဏ်းသာထင်သည်။ ပါကတ-၌ကား သိလေသက္ကာ-ဟုရှိ၏။ သိလိသု + အ + တိ။ သိလိသတိ-ကြည့်။] (၁) ငြိကပ်-ငြိတွယ်-စေ၏။ ဖွဲ့၏။ (၂) ပူလောင်၏။ (၁) အပ္ပေတိတိ အာပေါ၊ အာဗန္ဓနဝသေန သေသဘူတတ္ထယံ ပါပုဏာတိ သိလေသတိတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၃။ (၂) သိလေသု ဥပဒါဟော၊ သိလေသတိ၊ သိလေသော။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။

သိလေသန (နာ) [သိလိသ + ယု။ ရွေမဏ-သံ။] ငြိကပ်-တွယ်တာ-ကပ်ငြိ-စပ်-ခြင်း။ သိလိ-သော၊ ဒျာလိဂ်သဂ်ပတီသု။ စု သိလေသနေ။ ဓာတ္ဌတ္ထ။ ၄၀၅။

သိလေသပိဏ္ဍ (ပု) [သိလေသ + ပိဏ္ဍ] အစေး အစိုင်အခဲ။ လေပပိဏ္ဍော (မ၊ ၆။ ၄။ ၄၀) တိ သိလေသပိဏ္ဍော လဂ္ဂမာနော ဝိယ အပ္ပိယော ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၃။

သိလေသယုတ္တတေလ (နာ) [သိလေသ + ယုတ္တ + တေလ] အစေးနှင့်ယှဉ်သောဆီ။ စိက္ခလေနာ (ဝိ၊ ၆။ ၄။ ၄၅) တိ သိလေသ-ယုတ္တတေလေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၈။

သိလေသလောမယက္ခ (ပု) [သိလေသ + လောမ + ယက္ခ] စေးသောအမွေးရှိသော ဘီလူး။ သော အန္ဓရာမဂ္ဂေ သိလေသလောမယက္ခေန နာမ အဓိဋ္ဌိတံ ဇက်ံ အဌိ ပါပုဏိ။ ဇာ၊ ၆။ ၁။ ၂၉၀။

သိလေသသဒိသ (တိ) [သိလေသ + သဒိသ] အစေးနှင့်တူသော။ သတ္တာဟာတိက္ကမေ သစေ သိလေသသဒိသံ မဟာမဓုခဏ္ဍံ ခဏ္ဍံ ကတ္တာ။ ၀ိ၊ ၌။ ၂၉၃။ (-၀ိ၊ သဂ်ဟ။ ၁၀၅)။ သိလေ-သသဒိသန္တိ သုက္ခတာယ ၀ါ ပက္ကတာယ ၀ါ ဃနီဘူတံ။ ၀ိမတိ၊ ၁။ ၃၅၃။ လေပ (သံ၊ ၌ ၃။ ၂၃၅) ၏ သိလေသသဒိသံ အာလောပနံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၀။

သိလေသသမ္ဘဒ္ဓ (နာ) [သိလေသ + သမ္ဘဒ္ဓ] အစေးဖြင့်-ဖွဲ့စပ်-ဆက်စပ်-ခြင်း။ တေန ဗန္ဓ-နေနာတိ တေန သိလေသသမ္ဘဒ္ဓေန။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၅။

သိလေသိကာ (ထီ) [သိလေသ + ကက + အာ] သိလေသ (၄) အနက်ကြည့်။ ဂစ္ဆန္တော ပန သိလေသိကာယ ကာဏမစ္ဆိကာ ၀ိယ တသာ ဂိတသဒ္ဒေ ဗဇ္ဈိ။ မ၊ ၌ ၃။ ၁၇၁။

သိလေသုမ (ပု၊ နာ) [သိလိသ + ဥမ (ကုမ)။ သိလိဿတီတိ သိလေသုမံ။ သေမ့်။ ဏွာဒိ။ ၁၃၁။ (ပု) ရွေမွန်-သံ။ (ပု၊ ထီ) သိလိမ့-ပြာ။ ရွေမွန်-သိလေသုမ။ ၈-နောင် ကက-လာ၊ ၈-နောင် ဥ-သရလာသည်။] သလိပ်။ သိလေ-သုမ (ပေတ။ ၁၄၀) ၏ သေမ့်။ ပေတ၊ ၌ ၇၄။ သောမ္ဟာ နိတ္ထိ သိလေသုမော။ ဓာန်။ ၂၈၁။

သိလေသူပမာ (တိ) [သိလေသ + ဥပမာ] (မျောက်နှဲ့စေး) သစ်စေးနှင့်တူသော။ သိလေ-သူပမာ သိခိရိ၀ သဗ္ဗဘက္ခာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၂။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၅။ သိလေသူပမာတိ ပုရိသာနံ စိတ္တဗန္ဓနေန သိလေသသဒိသာ။ ဇာ၊ ၌ ၅။ ၄၈၃။

သိလောက (ပု) [သိလောက + အ။ သိလော-ကောတိ ပတ္ထရတိတိ သိလောကော။ ဓာန်၊ ၌။ ၁၁၇။ သိလောကိယတီတိ သိလောကော။ သိလောက သံယာတော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ရွေက-သံ။ သိလောအ၊ သိလောဂ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။ သိလောက၊ သိလောယ-အဒ္ဓမာဂမီ။] (၁) ချီးမွမ်းခြင်း။ (၂) ကျော်စောခြင်းနှင့်ဂုဏ်ကျေးဇူး။ (၃) ချီးမွမ်းသံ။ (၄) ကျော်စောသံ-ကျော်စောခြင်း။ (၅) ဂါထာ၊ ကဗျာ။ (၁) ချီး-မွမ်းခြင်း။ ဝဏ္ဏဘဏနံ သိလောကော။ ဒီ၊ ၌ ၃။ ၂၁။ သိလောကော ပရမ္မုခဘူတာ ပသံသာ ပတ္ထဌယသတာ ၀ါ၊ ဥဒါန၊ ၌။ ၁စ၄။ (၂) ကျော်စောခြင်းနှင့်ဂုဏ်ကျေးဇူး။ သိလောကော (ဇာ၊ ၁။ ၂၆၂) တိ ကိတ္တိ၀ဏ္ဏော။ ဇာ၊ ၌ ၄။ ၂၂၃။ (၃) ချီးမွမ်းသံ။ သိလောကောတိ ဝဏ္ဏ-ယောသော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၁၃။ ဥဂ္ဂစ္ဆနက-ထုတိယောသသခ်ါတော သိလောကော။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၃။ (၄) ကျော်စောသံ-ကျော်စော-ခြင်း။ ပါပေါ အာဇီ၀သခ်ါတော သိလောကော ဇတာသန္တိ ပါပသိလောကာ။ ၀ိ၊ ၌ ၃။ ၁စ၉။ (၅) ဂါထာ၊ ကဗျာ။ သိလောကမနုကဿာမီ (ဒီ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ ဇတ္ထ သိလောကော နာမ ပါဒသမုဒယော၊ ကျသီဟိ ဝုစ္စမာနာ ဂါထာတိပိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၉။ သိလောကေဟိ ပမောစိတောတိ ---- ဒိန္နာဟိ ဂါထာဟိ ပမောစိတော။ ဇာ၊ ၌ ၃။ ၂၀၅။

သိလောကတိ (ကြို) [သိလောက + အ + တိ။ ရွေကတေ-သံ။ ပါဏိနီ၊ ဓာတု။ ၇၇။] ပေါင်း-စု-ဂါထာသီကုံး-ချီးမွမ်း-ရှောင်ကြဉ်-ပြင်ဆင်-၏။ သိလောကသယ်ာတော။ သိလောကတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၁၆။

သိလောကပဒ (နာ) [သိလောက + ပဒ] ဂါထာ (ဖြစ်သော) ပုဒ်၊ ဂါထာပုဒ်။ "သဒ္ဓိ ရူပေန ဥပ္ပဇ္ဇတေ, နိရုဇ္ဈတိ"တိ စ သိလာကပဒေန

သဟ သမ္ဘန္ဓော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၉၂။

သိလောကဘဏန (နာ) [သိလောက + ဘဏန] ချီးမွမ်းခြင်းကိုဆိုခြင်း။ ဝါစသိကာ နာမ ဂိတ် သိလောကဘဏနံ မုခကာရီတိ ဧဝမာဒိ။ သုတ္တနိ၊ ၌၊ ၁။ ၇၆။ (-အပ၊ ၌၊ ၁။ ၁၈၅။ စူဠနိ၊ ၌။ ၁၀၇)။

သိလောကဝန္တ (တိ) [သိလောက + ဝန္တ] ကျော်စောသံ-ကျောစောခြင်း-ရှိသော။ အဟမသ္မိ လာဘသက္ကာရသိလောကဝါ။ မ၊ ၁။ ၂၆၀။

သိလောကသဟဿ (နာ) [သိလောက + သဟဿ] ဂါထာပေါင်းတစ်ထောင်၊ ဂါထာတစ်ထောင်။ သိလောကသဟဿေန ဒသဗလံ ကိတ္တေတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၁၉၆။

သိလောကာစရိယ (ပု) [သိလောက + အာစရိယ] ကဗျာဆရာ။ ---- သိလောကာစရိယသ သန္တိကေ ကိဉ္စိ သိလောကံ ဂဟိတံ။ မိလိန္ဒ။ ၇၄။

သိလောကာဒိဗန္ဓန (နာ) [သိလောက + အာဒိ + ဗန္ဓန] ဂါထာ-ကဗျာ-အစရှိသည်ကိုဖွဲ့နွဲ့ခြင်း။ ကဝိတာ (အံ၊ ၂။ ၉၄) တိ သိလောကာဒိဗန္ဓန-ဝသေန ကဝိဟိ ကတာ။ အံ၊ ၌၊ ၃။ ၃၇။

သိလောဏတိ (ကြို) [သိလောဏ + အ + တိ။ ရှေ့ဏတိ-သံ။] ပေါင်းစု-စုရုံ-၏။ သိလောဏ သယ်ာတကေ။ သိလောဏတိ။ နီတိ၊ ဓာတု။ ၆၁။

သိဝ (တိ) [သမ + ရိဝ။ သမေတိ ဥပသမေတီတိ သိဝေါ၊ ဥမာပတိ၊ သိဝါ သိဂ်ါလော၊ သိဝံ သန္တိ။ ဏ္ဍာဒိ။ ၂၀၇။ သိဝံ ကလျာဏံ ဝိဇ္ဇတေ အဿာတိ သိဝေါ။ ဣတိ (သိယတိ အန္ဓံ ကရောတိ) အသုဘန္တိ ဝါ သိဝေါ၊ ဂရတေ (သယန္တေ) အဝတိဌန္တေ အဂၢိမာဒယော အဌ ဂုဏာ အသ္မိန္တိ ဝါ သိဝေါ။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ဂိဝ-သံ။ သိဝ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂမီ။] (နာ) (၁) ကြက်သရေ-မဂ်လာ-ရှိသောနိဗ္ဗာန် (ပရိယာယ် ၃၃-ပုဒ်ရှိသည်)။ (ထီ) (၂) မြေခွေး၊ ခွေးအ။ (ပု) (၃) သိဝ-မဟေဿရ-ပရမီသွာ-နတ်။ (၄) သိဝ နတ်သား။ (တိ) (၅) ဘေး-ဥပါဒ်-အန္တရာယ်-မရှိသော။ (၆) အေးချမ်းသော။ (၇) တင့်တယ်-ကောင်းမွန်-သော။ (၈) မြင့်မြတ်-အမြတ်ဆုံး ဖြစ်-သော။ (၉) သိဝသုတ်။ (၁၀) ငြိမ်းအေးခြင်း။ (နာ) (၁) ကြက်သရေ-မဂ်လာ-ရှိသော နိဗ္ဗာန် (ပရိယာယ် ၃၃-ပုဒ်ရှိသည်။ အမတံ ပဏီတဉ္စ သိဝဉ္စ ခေမံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၃။ သဿိ-ရိကဌေန သိဝံ။ သံ၊ ၌၊ ၃။ ၁၄၉။ သစ္ဆာကာသိ ပဒံ သိဝန္တိ သိဝံ ခေမံ စတူဟိ ယောဂေဟိ အနုပဒ္ဒုတံ နိဗ္ဗာနံ သပဒံ သစ္ဆိကာသိ။ ထေရီ၊ ၌။ ၁၃၀။ (ထီ) (၂) မြေခွေး၊ ခွေးအ။ သိဝါယာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၁) တိ သိဂ်ါလိယော။ ဇာ၊ ၌၊ ၇။ ၂၆၈။ သိဝါ-သဒ္ဒမေဝ ရဿံ ကတ္တာ ဧဝမ-မာဟာတိ သန္ဓာယ "သိဂ်ါလရုတဝိဇ္ဇာ"တိ ဝဒန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၁။ (ပု) (၃) သိဝ-မဟေဿရ-ပရမီသွာ-နတ်။ ခန္ဓော သေဌ္ဌော သိဝေါ သေဌ္ဌော။ မ၊ ၌၊ ၄။ ၁၈၉။ (အဘိ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၆)။ သိဝေါတိ ဣဿရော။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၈၀။ သိဝါတိ မဟေဿရာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၈။ (၄) သိဝနတ်သား။ အထ ခေါ သိဝေါ ဒေဝ-ပုတ္တော။ သံ၊ ၁။ ၅၅။ (တိ) (၅) ဘေး-ဥပါဒ်-အန္တရာယ်-မရှိသော။ သိဝေါ (ပေတ။ ၂၀၂) တိ အနုပဒ္ဒဝေါ။ ပေတ၊ ၌။ ၂၃၄။ သိဝေ (ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၀၇) တိ သဗ္ဗုပ္ပဒ္ဒဝါဘာဝတော သိဝေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၉၃။ အနုမတံ သိဝ (ဇာ၊ ၁။ ၈၇) နန္တိ ခေမံ နိဗ္ဗာယန္တိ ဧဝံ ပဏ္ဍိတေဟိ သမ္ဘ-ဇ္ဈိတ်။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၃၈၇။ (၆) အေးချမ်းသော။ ဇာတာ ပေါက္ခရဏီ သိဝါ (ဇာ၊ ၁။ ၅၁) တိ

သိုဝါ သီတလာ မဓုရောဒကာ ပေါက္ခရဏီ နိဗ္ဗတ္တာ။ ဇာ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၅။ (၇) တင့်တယ်-ကောင်းမွန်-သော။ သုန္ဒရတလတိတ္ထပုလိန-သမ္ပတ္တိယာ သိုဝါ။ ထေရ၊ ၆။ ၂။ ၃၂။ (၈) မြင့်မြတ်-အမြတ်ဆုံးဖြစ်-သော။ သိုဝ (သံ၊ ၁။ ၁၈၃) ဣ သေဋ္ဌ။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၄၄။ (၉) သိုဝ သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိ၊ ၂-ဒေဝပုတ္တသံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ (၁၀) ငြိမ်းအေးခြင်း။ သိုဝဝိဇာ (က) အနက်ကြည့်။

သိုဝက (ပု) [သိုဝ + က။ ဂိဝက-သံ။ သိုဝက၊ သိုဝယ-ပြာ၊ သိုဝအ-အဒ္ဓမာဂဓီ။] (၁) သိုဝကထေရ်။ (၂) သိုဝကသာမဏေ။ (၃) သိုဝကဆေးသမား။ (၄) သိုဝကနတ်။ (၅) သိုဝကဘီလူးစစ်သူကြီး။ (၁) သိုဝကထေရ်။ မာဂသိရော သိုဝကော စ။ ထေရ။ ၂၅၉။ သိုဝကောတိသ နာမ် အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၁။ (-အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၇)။ (၂) သိုဝကသာမဏေ။ သိုဝကသ သာမဏေရသ ---- သိုဝကော-တိသ နာမ် အဟောသိ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၇၄။ (၃) သိုဝကဆေးသမား။ သိုဝကံ နာမ ဝေဒ္ဓ ပဏ္ဏောသာပေသိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၆၈။ (၄) သိုဝကနတ်။ အထ ခေါ သိုဝကော ယက္ခော အန္တရ-ဟိတော သဒ္ဒမနုဿာဝေသိ။ ၀ိ၊ ၄။ ၃၀၃။ (၅) သိုဝကဘီလူးစစ်သူကြီး။ သိုဝကော မုစလိန္ဒော စ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၅။

သိုဝကဂါမီ (တိ) [သိုဝက + ဂါမီ-ဂမု + ဏီ။ ထီ-ဒ္ဒ --ဂါမိနီ။] အေးချမ်းသော (သဘောရှိရာ) နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ သိုဝ္ဓ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ သိုဝဂါမိဓ္ဓ မဂ္ဂံ။ သံ၊ ၂။ ၅၄၂။

သိုဝကတ္ထေရ (ပု) [သိုဝက + ထေရ] သိုဝကထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒံ အာယသ္မာ သိုဝကတ္ထေ-ရော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၂။ ၁၃၉။ အာယသ္မတော သိုဝကတ္ထေရဿ ဂါထာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၁။ (-အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၇)။

သိုဝကတ္ထေရအပဒါန (နာ) [သိုဝကတ္ထေရ + အပဒါန] သိုဝကထေရ်၏အပဒါန်၊ သိုဝကထေရ်၏-အကြောင်းအရာ-အဋ္ဌပ္ပတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရာပဒါနပါဠိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-အပဒါန်။ အပ၊ ၂။ ၁၃၈။

သိုဝကတ္ထေရအပဒါနဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိုဝကတ္ထေရအပဒါန + ဝဏ္ဏနာ] သိုဝကတ္ထေရအပဒါန်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သိုဝကတ္ထေရအပဒါန-ဝဏ္ဏနာ သမတ္တာ။ အပ၊ ၆။ ၂။ ၂၉၇။

သိုဝကတ္ထေရဂါထာ (ထီ) [သိုကတ္ထေရ + ဂါထာ] သိုဝကထေရ်၏ ဂါထာ၊ သိုဝကထေရ်-သီဆို-ကျူးရင့်-အပ်သောဂါထာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရဂါထာပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၂-ဂါထာ။ ထေရ။ ၂၅၆။

သိုဝကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိုဝကတ္ထေရ-ဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] သိုဝကတ္ထေရဂါထာ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သိုဝ-ကတ္ထေရဂါထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၆။ ၁။ ၃၉၃။

သိုဝကဒ္ဓါရ (နာ) [သိုဝက + ဒ္ဓါရ] သိုဝကတံခါး။ အထ ခေါ အနာထပိဏ္ဍိကော ဂဟပတိ ယေန သိုဝကဒ္ဓါရံ တေနုပသင်္ကမိ။ ၀ိ၊ ၄။ ၃၀၂။

သိုဝကသာမဏေရဂါထာဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိုဝက + သာမဏေရ + ဂါထာ + ဝဏ္ဏနာ] သိုဝကသာမဏေရဂါထာ၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-

အ၌ကထာ-ဋီကာ။ သိဝကသာမဏေရဂါ-ထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၇၈။

သိဝ၌ (ပု) [သိဝ + အတ္ထ] အေးချမ်းသော-အနက်-သဘော။ အညေ ပန "အဓိသေဝ-နဋ္ဌေန အာစာရဋ္ဌေန တဿီလဋ္ဌေန သိရဋ္ဌေန သီတလဋ္ဌေန သိဝဋ္ဌေန သီလ"န္တိ ဝဏ္ဏယန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅။ မဟာနိ၊ ၌။ ၁၀၄။

သိဝထိက (တိ) [သိဝထိကာ + အ] သုသာန်၌ဖြစ်သော။ သိဝေယျကံ နာမ ဥတ္တရကုရုသု သိဝထိကံ အဝမင်္ဂလဝတ္ထုံ။ ဝိ၊ ၌၊ ၃။ ၄၀၀။ သိဝထိကန္တိ သိဝါ ဇမ္ဗုကာ ကုဏပခါဒနတ္ထာယ အာဂန္တာ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ သိဝ၌၊ တဒေဝ သိဝထိကံ၊ ဣမိနာ သိဝထိကာယံ ဥပဂန္တုံ တိကသဒ္ဒဿ လောပံ ကတ္တာတိ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၂။

သိဝထိကဒဿန (နာ) [သိဝထိကာ + ဒဿန] သုသာန်ကို-ရှု-ကြည့်-ခြင်း၊ အသုဘရှုခြင်း။ ဘိက္ခုသံယေ သိဝထိကဒဿနံ ဂန္တာ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇။ သော စိတ္တသညတ္တတ္ထာယ သိဝထိက-ဒဿနံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသိကာ-ဒဿနံ ဂန္တာတိ သိဝထိကဒဿနံ ဂန္တာ။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၁။

သိဝထိကဒဿနတ္ထ (ပု) [သိဝထိကဒဿန + အတ္ထ] သုသာန်ကို-ရှု-ကြည့်-ခြင်းအကျိုး။ ---- သိဝထိကဒဿနတ္ထာယ ဂတာ။ အံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၇။ (-အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂)။

သိဝထိကဒ္ဓါရ (နာ) [သိဝထိကာ + ဒ္ဓါရ] သုသာန်-သချိုင်း-တံခါး။ အထ ခေါ အနာထပိဏ္ဍိကော ဂဟပတိ ယေန သိဝထိကဒ္ဓါရံ တေနုပသင်္ကမိ။ သံ၊ ၁။ ၂၁၃။

သိဝထိကပဗ္ဗ (နာ) [သိဝထိကာ + ပဗ္ဗ] သုသာန်-သချိုင်း-၌ဖြစ်သော အသုဘနှင့်စပ်သော စကား-အဆစ်-အပိုင်း-အခန်း-ကဏ္ဍ။ ဣဒါနိ နဝဟိ သိဝထိကပဗ္ဗေဟိ ဝိဘဇိတုံ။ ဒီ၊ ၌၊ ၂။ ၃၆၁။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၂၇၇။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၉)။

သိဝထိကပယာတ (တိ) [သိဝထိကာ + ပယာတ] သုသာန်-သချိုင်း-မှထွက်သွားခြင်းရှိသော။ သိဝထိကပယာတော, မရဏပရိယောသာ-နော။ ဇာ၊ ၌၊ ၁။ ၁၆၃။

သိဝထိကပွကာရ (တိ) [သိဝထိကာ + ပကာရ] သိဝထိကအထူးအပြားရှိသော (စျာန်, အာရုံ)။ သိဝထိကပွကာရာနိ ဝါ သိဝထိကာဝဏ္ဏာနိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။

သိဝထိကဝမ္မန (ထီ၊ နာ) [သိဝထိကာ + ဝမ္မန] သုသာန်မြေကို-ကြီးပွား-တိုးတက်-ဖွံ့ဖြိုး-စေခြင်း။ အပရေ ပန "ကဋ္ဌသိဝမ္မနာ"တိ ပဒဿ "အပရာပရံ ဇရာမရဏေဟိ သိဝထိကဝမ္မ-နာ"တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ ၌။ ၃၂၀။

သိဝထိကသုတ္တ (နာ) [သိဝထိက + သုတ္တ] သိဝထိကသုတ်။ အဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၃၅။

သိဝထိကာ (ထီ) [ဆဝ + ဓာ + ဏ္ဍ။ ဆဝါ ဓိယျန္တေတြ သိဝထိကာ၊ ဏ္ဍ။ ဆဿ သော၊ ထတ္တံ၊ ဣတ္တတ္ဆ၊ ဆဝထိကာပိ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၄၀၆။ သိဝပထိကာ-သဣတ၊ ပိဋ္ဌက။ သိဝထိကာ-ဣ၊ မူ။] (၁) သုသာန်, သချိုင်း။ (၂) သူကောင်စိမ်းပစ်ရာသုသာန်။ (၃) သိဝထိကသုတ်။ (၁) သိဝထိက (သံ၊ ၁။ ၁၇၆) နှင့် သုသာနံ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၂၃၆။ (၂) အထ သိဝထိကာ ဝုတ္တာ၊ သုသာနသ္မိံ ဟိ အာမကေ။ ဓာန်။ ၄၀၆။

သိုဝထိကာယ ဆဋ္ဌိတ (ဒီ၊ ၂။ ၂၃၅။ မ၊ ၁။ ၇၃) နှင့် သုသာနေ အပဝိဋ္ဌံ။ ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၃၆၁။ မ၊ ၆၊ ၁။ ၂၇၇။ (၃) အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ၊ ၅-နိပါတ်၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၂၃၇။

သိုဝထိကာဝဏ္ဏ (တိ) [သိုဝထိကာ + ဝဏ္ဏ] သိုဝထိကပွကာရ-ကြည့်။

သိုဝထိကာဝဏ္ဏဗျာန (နဿ) [သိုဝထိကာဝဏ္ဏ + ဗျာန] (က) (ကိုးပါးသော) သိုဝထိကအထူး အပြားရှိသောစျာန်။ (ခ) (ကိုးပါးသော) သိုဝထိကတို့၌ အဆင်း၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော စျာန်။ (က) (ခ) ပဋိကူလမနိသိကာရသာ-မညေန အသုဘေဟိ ကေသာဒီဟိ ပဋိကူ-လဗျာနသ ဂဟဏံ သိုဝထိကာဝဏ္ဏဗျာနသ စ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။ ---- နဝသု သိုဝထိကာသု ဝဏ္ဏဝသေန ပဝတ္တဗျာနံ သိုဝထိကာဝဏ္ဏဗျာနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၅။ နဝ သိုဝထိကပွကာရာနိ စျာနာနိ နဝသိုဝထိကာဝဏ္ဏဗျာနာနိ။ အထ ဝါ နဝသိုဝထိကာသု ဝဏ္ဏဝသေန ပဝတ္တံ စျာနံ နဝသိုဝထိကာဝဏ္ဏဗျာနံ။ အဋ္ဌသာ၊ ယော။ ၁၂၇။

သဝထိကူပမ (တိ) [သိုဝထိကာ + ဥပမာ] သုသာန်, သခ္ခြိုင်းဥပမာရှိသော။ ဧဝမေဝံ ခေါ ဘိက္ခဝေ ပဋ္ဌမေ အာဒီနဝါ သိုဝထိကူပမေ ပုဂ္ဂလေ။ အံ၊ ၂။ ၂၃၅-၆။

သိုဝတ္ထေရ (ပု) [သိုဝ + ထေရ] သိုဝထေရ်။ သိုဝတ္ထေရော စ မေဓာဝီ၊ ဝိနယေ သဗ္ဗတ္ထ ကောဝေါ။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ဝိ၊ ၆၊ ၁။ ၄၇။

သိုဝလိဂ်ါဒိပူဇတ္ထ (ပု) [သိုဝ + လိဂ် + အာဒိ + ပူဇာ + အတ္ထ။ ဂ်ိုဝလိဂ်-သံ။] သိုဝ-မဟေဿရ-ပရမိသွာ-နတ်၏-လိင်-အင်္ဂါ ဇာတ်-အစရှိသည်တို့အား ပူဇော်ခြင်းအကျိုး။ မဏ္ဍနတ္ထာယ ပန သိုဝလိဂ်ါဒိပူဇနတ္ထာယ ဝါ ကဿစိပိ ဒါတုံ နဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၂။ ၂၀၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂။

သိုဝဝိဇ္ဇာ (ထီ) [သိုဝ + ဝိဇ္ဇာ] (က) (ဘေး-ဥပါဒ်-၏) ငြိမ်းအေးခြင်းကိုပြုကြောင်းဖြစ်သောအတတ်။ (ခ) မြေခွေးမြည်သံကို သိကြောင်းဖြစ်သောအတတ်။ (က) (ခ) သိုဝဝိဇ္ဇာ (ဒီ၊ ၁။ ၆၄) တိ သုသာနေ ပဝိသိတ္တာ သန္တိ-ကရဏဝိဇ္ဇာ၊ သိဂ်ါလရုတဝိဇ္ဇာတိပိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၆၊ ၁။ ၈၈။

သိုဝသဒ္ဒ (ပု) [သိုဝ + သဒ္ဒ] သိုဝသဒ္ဒါ။ သိုဝ-သဒ္ဒေါ သန္တိအတ္ထောတိ အာဟ "သန္တိကရဏ-ဝိဇ္ဇာ"တိ၊ ဥပသဂ္ဂ။ပသမနဝိဇ္ဇာတိ အတ္ထော။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၁။

သိုဝါ-သဒ္ဒ (ပု) [သိုဝါ + သဒ္ဒ] သိုဝါသဒ္ဒါ။ သိုဝါ-သဒ္ဒမေဝ ရဿံ ကတ္တာ ဧဝမာဟာတိ သန္ဓာယ "သိဂ်ါလရုတဝိဇ္ဇာ"တိ ဝဒန္တိ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၁။

သိုဝိ (ပု) [သိ + ဝိ။ ဂ်ိုဝိ-သံ။] (၁) သိုဝိတိုင်း။ (၂) (သိုဝိတိုင်း၏ဘုရင်၊ သိုဝိမင်း။) (က) ဝေဿန္တရာမင်း။ (ခ) အရိဋ္ဌပူရဘုရင်။ (ဂ) ၎င်း၏သား သိုဝိဘုရင်။ (ဃ) ဇေတုတ္တရာမြို့ဘုရင်။ (င) ဒွါရဝတီမြို့ဘုရင်။ (၃) သိုဝိမင်းညီမင်းသား။ (၄) သိုဝိတိုင်းသူပြည်သား။ (၅) သိုဝိဇာတ်။ (၁) သိုဝိတိုင်း။ အတိတေ သိုဝိရဋ္ဌေ ဇေတုတ္တ-ရနဂရေ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၄၂။ (၂) (သိုဝိတိုင်း၏ဘုရင်၊ သိုဝိမင်း။) (က) ဝေဿန္တရာမင်း။ သိုဝိရာဇဿ (ဇာ၊ ၂။ ၃၅၁) တိ ဝေဿန္တ-ရဿ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၂၇။ (ခ) အရိဋ္ဌပူရဘုရင်။ (ဂ) ၎င်း၏သား သိုဝိဘုရင်။ အတိတေ သိုဝိ-ရဋ္ဌေ အရိဋ္ဌပူရနဂရေ သိုဝိမဟာရာဇေ ရဇ္ဇံ

ကာရေန္တေ့ မဟာသတ္တာ တဿ ပုတ္တာ ဟုတ္တာ နိဗ္ဗတ္တိ၊ "သိဝိကုမာရောတိ"သ နာမံ ကရိံသု။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၀၂။ သိဝိနာမာသိ ခတ္တိ-ယောတိ သိဝိ (စရိယာ။ ၃၉၀) တိ ဂေါတ္တတော ဇဝံ နာမကော ရာဇာ အဟောသိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၆၄။ (ဃ) ဇေတုတ္တရမြို့ဘုရင်။ ဇေတုတ္တ-ရနဂရေ သိဝိမဟာရာဇာ နာမ ရဇ္ဇံ ကာရေန္တော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၄၂။ (c) ဒွါရဝတီ မြို့ဘုရင်။ ဓတရဋ္ဌော ဝေဿာမိတ္တော အဋ္ဌ-ကော ယာမတဂ္ဂိ ဥသိန္ဒရော သိဝိတိ ဆ ရာဇာနော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၁၄၅။ (၃) သိဝိမင်းညီ မင်းသား။ သိဝယော (စရိယာ။ ၃၉၃) တိ သိဝိရာဇကုမာရာ စေဝ သိဝိရဋ္ဌဝါသိနော စ။ စရိယာ၊ ၆။ ၈၄။ (၄) သိဝိတိုင်းသူပြည်သား။ သိဝိ ဟတ္ထေ ကရိဿရေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၁၄) တိ သိဝိရဋ္ဌဝါသိနော ---- ဟတ္ထေ ကရိဿန္တိ။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၂၅၅။ (၅) သိဝိဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁၅-နိပါတ်၊ ၄၉၉-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၆။

သိဝိကညာ (ထီ) [သိဝိ + ကညာ] သိဝိမင်း၏-မိန်းမ-မယား-ဇနီး။ သိဝိကညာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၂) တိ ---- သဗ္ဗာပိ သဗ္ဗယဿ သိဝိရညော ဣတ္ထိယော သမာဂတာ ဟုတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ရ။ ၂၇၁။ သိဝိကညာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၇၅) တိ သိဝि-ရညော ပဇာပတိယော သန္ဓိပတိတ္တာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၈၀။

သိဝိကသာလာ (ထီ) [သိဝိကာ + သာလာ] လေးထောင့်ဇရပ်။ သိဝိကာဂဗ္ဘ-လည်းကြည့်။ သိဝိကသာလာယ နိသီဒိတ္တာ။ သံ၊ ၆၊ ၁။ ၁၂၇။ (-၁၃၁)။

သိဝိကာ (ထီ) [သိ + ဏ္ဍ။ သိဝ + ဣက။ သိ သေဝါယံ၊ သုခတ္ထိကေဟိ သေဝီယတေတိ သိဝိကာ။ ဏ္ဍ။ ဝါဂမော၊ ဣတ္တံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၇၃။ သိဝံ ကရောတီတိ သိဝိကာ၊ ယာနဝိ-သေသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိဝိကာ-သံ။ သိဝိယာ-ပြာ။] ထမ်းစင် (ရွှေထမ်းစင်)။ သိဝိက (ဝိ၊ ၃။ ၂၈၀) နှင့် ပီဋကသိဝိကံ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၃၆၉။ သိဝိကာယာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၀) တိ သုဝဏ္ဏသိဝိ-ကာယ။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၈၅။ ဖလကာဒိနာ ကတံ ပီဋကယာနံ သိဝိကာ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၅၇။ (-ဒီ၊ ၆၊ ၂။ ၄၆)။

သိဝိကာကာရ (ပု) [သိဝိကာ + အာကာရ] ထမ်းစင်တည်းဟူသော-အသွင်-သဏ္ဌာန်။ သိဝိကာကာရေန သဇ္ဇိတော မဠ္ဓော ဇဝ မဠ္ဓသိဝိကာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။

သိဝိကာဂဗ္ဘ (ပု) [သိဝိကာ + ဂဗ္ဘ] လေးထောင့်ရှိသောအခန်း၊ လေးထောင့်တိုက်ခန်း။ သိဝိ-ကာဂဗ္ဘော (ဝိ၊ ၄။ ၂၉၈) တိ စတုရဿဂဗ္ဘော။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၆၁။

သိဝိကာယာန (နာ) [သိဝိကာ + ယာန] ထမ်းစင်တည်းဟူသောယာဉ်။ ထမ်းစင်ယာဉ်။ သော ---- သိဝိကာယာနေန မဟာဘိနိက္ခမနံ နိက္ခမိတ္တာ ပဗ္ဗဇိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၆။ ၂၀၅။

သိဝိကုဗ္ဗဟနဉ္ဉယ (ပု) [သိဝိကာ + ဥဗ္ဗဟန + ဉာယ] ထမ်းစင်ကိုထုတ်ဆောင်နည်း၊ ထမ်းစင်ထမ်းသောနည်း။ ---- သိဝိကုဗ္ဗဟနဉ္ဉယေန စက္ခုဝိညာဏသ အာရမ္မဏပစ္စယော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄။

သိဝိကုဗ္ဗဟနနိယာမ (ပု) [သိဝိကုဗ္ဗဟန + နိယာမ] သိဝိကုဗ္ဗဟနဉ္ဉယ-ကြည့်။ တထာ ဝဏ္ဏောပိ သိဝိကုဗ္ဗဟနနိယာမေန ဇကရ္ဓ အာရမ္ဘကံ ဟောတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၇။

သိဝိကုမာရ (ပု) [သိဝိ + ကုမာရ] သိဝိမင်းသား၊ သိဝိမင်းညီမင်းသား။ အတီတေ ကိရ သိဝိ-ရဌေ ---- "သိဝိကုမာရော"တိသ နာမ-မကံသု။ စရိယာ၊ ၆၊ ၆၄။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၀၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၂၁)။

သိဝိဇာတက (နာ) [သိဝိ + ဇာတက] သိဝိဇာတ်။ အမှာကမ္မ ဟိ ဗောဓိသတ္တသ သိဝိဇာတကေ ----။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၆၀။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၄၀။ တံ အဋ္ဌကနိပါတေ သိဝိဇာတကေ ဝိတ္ထာရိတ-မေဝ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၀၂။

သိဝိဇာတကဝဏ္ဏနာ (ထီ) [သိဝိဇာတက + ဝဏ္ဏနာ] သိဝိဇာတ်၏-အဖွင့်-သံဝဏ္ဏနာ-အဋ္ဌကထာ-ဋီကာ။ သိဝိဇာတကဝဏ္ဏနာ တတိယာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၁၃။

သိဝိမဂ္ဂ (ပု) [သိဝိ + မဂ္ဂ] သိဝိမင်းသွား-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော-လမ်း-ခရီး။ သိဝိမဂ္ဂေနာ (ဇာ၊ ၂။ ၃၂၉) တိ သိဝိရညော ဂန္ဓဗ္ဗမဂ္ဂေန။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၈၀။

သိဝိမဟာရာဇ (ပု) [သိဝိ + မဟာရာဇ] သိဝိမင်းကြီး၊ သိဝိမင်းမြတ်။ အထ နံ ဇေတုတ္တရနဂရေ သိဝိမဟာရာဇာ ပုတ္တသ သဗ္ဗယကုမာ-ရဿတ္ထာယ အာနေတ္တာ။ စရိယာ၊ ၆။ ၇၈။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၀၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၄၂-၇)။

သိဝိရဋ္ဌ (နာ) [သိဝိ + ရဋ္ဌ] သိဝိတိုင်း။ သိဝိရဌေ ကုသလာ ဣတ္ထိယာ တီဟိ အံသူဟိ သုတ္တံ ကန္တန္တိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၃။ ၄၀၀။ အတီတေ ကိရ သိဝိရဌေ ---- နိဗ္ဗတ္တိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၆၄။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၀၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၅။ ၂၂၁)။

သိဝိရဋ္ဌဝါသီ (တိ) [သိဝိရဋ္ဌ + ဝသ + ဏီ။ ထီ-ၦ --ဝါသိနီ။] သိဝယော (စရိယာ။ ၃၉၃) တိ သိဝိရာဇကုမာရာ စေဝ သိဝိရဋ္ဌဝါသိနော စ။ စရိယာ၊ ၆။ ၈၄။ (-ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၁၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၃။ ၂၅၅၊ ၂၃၂)။

သိဝိရဋ္ဌာဘိမုခ (တိ) [သိဝိရဋ္ဌ + အဘိမုခ] သိဝိတိုင်းသို့-ရှေးရှု-ရှေးတူရှု-မျက်နှာချင်းဆိုင်။ ထောက် သိဝိရဋ္ဌာဘိမုခေါ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ၆၊ ၆။ ၂၃၂။

သိဝိရာဇ (ပု) [သိဝိ + ရာဇ] သိဝိမင်း။ နိသဒ္ဒ-ပါသာဒဝရေ သိဝိရာဇာ မဟိဒ္ဓိကော။ စရိယာ။ ၃၉၀။ သိဝိရာဇေန ယာစကဿ စက္ခူနိ ဒိန္နာနိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၃။ (-စရိယာ၊ ၆။ ၆၄။ ဇာ၊ ၆၊ ၄။ ၄၀၈-၁၃)။

သိဝိရာဇကာလ (ပု) [သိဝိရာဇ + ကာလ] သိဝိမင်းဖြစ်ရာ-အချိန်-အခါ-ကာလ၊ (သိဝိ-မင်းလက်ထက်)။ ဝိသယ္ယသေဋ္ဌိကာလေ သိဝိ-ရာဇကာလေ ဝေဿန္တရရာဇကာလေ။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၇၂။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၅၆။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၅၄။

သိဝိရာဇကုမာရ (ပု) [သိဝိရာဇ + ကုမာရ] သိဝိမင်းညီမင်းသား။ သိဝိရဋ္ဌဝါသီ-ကြည့်။

သိဝိရာဇစက္ခုဒါနပဥ္ဇ (တိ) [သိဝိရာဇ + စက္ခု + ဒါန + ပဥ္ဇ] သိဝိမင်း၏ မျက်စိထုတ်၍ ပေး-လှူခြင်းပြဿနာ။ သိဝိရာဇစက္ခုဒါနပဉ္ဇော။ မိလိန္ဒ။ ၁၂၆။

သိဝိရာဇဇာတက (နာ) [သိဝိရာဇ + ဇာတက] သိဝိမင်း၏ဇာတ်၊ သိဝိရာဇဇာတ်။ အမှာကမ္မ ဟိ ဗောဓိသတ္တသ သိဝိရာဇဇာတကေ----။ အပ၊ ၆၊ ၁။ ၄၂။

သိဝိဝါဟိနီ (ထီ) [သိဝိ + ဝါဟိနီ] သိဝိမင်း၏ စစ်သည်။ သာ သေနာ မဟတီ အာသိ၊ ဥယ္ယုတ္တာ သိဝိဝါဟိနီ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၁။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၃၇၀။

သိဝိသဠယရာဇ (ပု) [သိဝိ + သဠယရာဇ] သိဝိမင်း၏သား သဠယမင်း။ မာရိသ တယာ မနုဿလောကေ သိဝိသဠယရညော အဂ္ဂ-မဟေသိယာ ကုစ္ဆိမှိ ပဋိသန္ဓိ ဂဏှိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ စရိယာ၊ ၆။ ၇၈။ (ရှေးဆရာတော်၏ ၆၊ သျှ-အလို သိဝိရညော ပုတ္တသ သဠယသ-သိဝိ-မင်း၏သားဖြစ်သော သဠယမင်း)။

သိဝိသုတ္တမ (တိ) [သိဝိ + (သု)ဥတ္တမ] သိဝိသေဋ္ဌ-ကြည့်။ သိဝိသုတ္တမော (ဇာ၊ ၂။ ၃၉၆) တိ သိဝိသေဋ္ဌော ဝေဿန္တရော။ ဇာ၊ ၆။ ၇။ ၃၆၇။

သိဝိသေဋ္ဌ (တိ) [သိဝိ + သေဋ္ဌ] သိဝိတိုင်းသား တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ အာဝါသံ သိဝि-သေဋ္ဌသ၊ ပေတ္တိကံ ဘဝနံ မမ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၉၂။ ဇာ၊ ၆၊ ၇။ ၂၈၂။

သိဝေယျက (တိ) [သိဝိ + ဧယျက။ သိဝထိကာ + ဏေယျက။ ကောသေ ဇာတံ ကောသေယျံ၊ ဧဝံ သိဝေယျံ။ နိရုတ္တိ။ ၄၆၀။ မောဂ်၊ ၄။ ၂၅-သျှ။] (၁) သိဝိတိုင်းဌ်ဖြစ်သော။ (၂) သုသာန်-သင်းချိုင်း-ဌ်ဖြစ်သော။ (၁) ရညော ပဇော-တသ သိဝိယျေကံ ဒုဿယုဂံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၈၉။ သိဝေယျကန္တိ သိဝိရဋ္ဌေ ဇာတံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၂။ (၂) သိဝေယျကံ နာမ ဥတ္တရကုရုသု သိဝထိကံ အဝမဂ်လဝတ္ထုံ။ ဝိ၊ ၆။ ၃။ ၄၀၀။ ဣမိနာ သိဝထိကာယ ဥပ္ပန္နံ သိဝိယျေကံ ထိက-သဒ္ဒသ လောပံ ကတ္တာတိ ဒဿေတိ။ ပါစိတ်၊ ယော။ ၃၇၂။

သိသတိ (ကြို) [သိသ + အ + တိ။ ရ္ဓေမတိ-သံ။ သိသဣ-ပြာ။] (၁) မြူးရွှင်-ရယ်မြူး-ဟီ-၏။ (၂) ညှင်းဆဲ၏။ (၁) သိသတိ (ဇာ၊ ၂။ ၇၀) တိ ဟသတိ။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၃၂၃။ (၂) ကသတိ၊ သိသတိ ---- ယူသာ ဟိသတ္ထာ။ နိတိ၊ ဓာတု။ ၁၇၄။

သိသိရ (တိ) [သိ သ + ကိရ (ဣ)ရ)၊ သသ + ဣရ။ သရ + ဣရ။ ဣသ သိ သ ဣစ္ဆာယ်၊ နိဂ္ဂဟိတလောပေါ။ ဣစ္ဆိယတေတိ သိသိရော၊ ဥတုဝိသေသော။ ဏ္ဍာဒိ။ ၁၅၀။ သသ ဂတိယံ၊ ဣရော ဣတ္ထဥ္စ။ သိတတ္ထိကေန သရီယတိတိ ဝါ သိသိရံ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၅၆။ သသတိ ဣတော တတော ဂစ္ဆတီတိ သိသိရော၊ ဟိမော။ သသတိ ဂစ္ဆတိ ရုက္ခာဒိသောဘာ ယသ္မာတိ သိသိရော၊ ဥတုဝိသေသော။ ကပ္ပဒ္ဒုမ။ ဂိဂိရ-သံ။ သိသိရ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ပု) (၁) တပိုတ္ကဲ-လနှင့် တပေါင်းလ=သိသိရဥတု။ (လောက-အခေါ်အားဖြင့် ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁-ရက်-နေ့မှစ၍ တပေါင်းလပြည့်နေ့အထိ ၂-လ)။ (၂) လေအေး။ (၃) ချမ်းအေးခြင်း၊ အအေး။ (၄) ဆီးနှင်း။ (တိ) (၅) ချမ်း-အေး-သော။ (ပု) (၁) တပိုတ္ကဲလနှင့်တပေါင်းလ= သိသိရ ဥတု။ (လောကအခေါ်အားဖြင့် ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့မှစ၍ တပေါင်းလပြည့်နေ့-အထိ ၂-လ)။ မာယဖဂ္ဂုနမာသာ သိသိရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၀၉။ စတုရော စတုရော မာသာ၊ ကတ္တိကကာဠပက္ခတော ---- ဟေမန္တော သိသိရမုတူ။ ဓာန်။ ၇၉-၉။ (၂) လေအေး။ သိသိရေ စာပိ ဝုဋ္ဌယောတိ ဧတ္ထ သိသိရော (ဝိ၊ ၄။ ၂၉၁) တိ သမ္ဘူသိတကဝါ-တော ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၆၊ ၄။ ၅၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၈။ (၃) ချမ်းအေးခြင်း၊ အအေး။ သိသိရေ (မ၊ ၆၊ ၃။ ၁၈) တိ သီတ (သိသိရ) ကာလ-ဝသေန သတ္တာဟဝဒ္ဒ (ဝဒ္ဓ) လိကာဒိဝသေန စ ဥပ္ပန္နေ သိသိရသမ္ဘဝေ။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၈။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃)။ (၄) ဆီးနှင်း။ ဥတုဘေဒေ တု သိသိရော၊ ဟိမေ-သော သိတလေ တိသု။ ဓာန်။ ၉၂၄။ (တိ) (၅) ချမ်း-အေး-သော။ သိသိရမဓုရဝါရိဝါ-

ဟေန ပရိပ္ပူရိတေ---- ပဝနေ ဝဿာဝါသမုပ-ဂ္ဆိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၁၄။

သိသိရကာလ (ပု) [သိသိရ + ကာလ] သိသိရ-ဥတု-အချိန်-အခါ-ကာလ။ ဣတရာသု ပန နစ္စန္တီသု သိသိရကာလေ ကောကိလာ ဝိယ တုဏ္ဍိဘူတာ နိသီဒိသု။ ဝိမာန၊ ၌။ ၁၂၀။ သိသိရေ (ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၅၈) တိ သိသိရကာလေ ဟိမပါတဝသေန ---- အဓိပ္ပေတောဟေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၇။

သိသိရဘယ (နာ) [သိသိရ + ဘယ] ချမ်းအေးခြင်းဘေး။ သ တိ၌တိ သိသိရဘယေန အဋ္ဋတော။ ဇာ၊ ၁။ ၇၀။ သိသိရဘယေနာတိ ဝါတဝုဋ္ဌ-ဇနိတသ သိသိရသ ဘယေန။ ဇာ၊ ၌၊ ၂။ ၂၄၆။

သိသိရသမ္ဘဿ (ပု) [သိသိရ + သမ္ဘဿ] ချမ်းအေးခြင်းနှင့်တွေ့ထိခြင်း။ သိသိရေ (ဝိ၊ ၌၊ ၄။ ၅၈) တိ ---- ဥပ္ပန္နေ သိသိရသမ္ဘဿေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၃။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၃၂။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃)။

သိဿ (ပု) [သာသ + ယ။ သာသီယတေတိ သိဿော။ မောဂ်၊ ၅။ ၃၂။ (ပဋ္ဌိကာ)၊ ၃၇။ သာသိတဗ္ဗောတိ သိဿော။ နိရုတ္တိ။ ၇၈၀။ သိဿတေတိ သိဿော။ ကပ္ပဋ္ဌမ။ ဂိဗျ-သံ။ သိဿ-ပြာ၊ အဒ္ဓမာဂဓီ။] (ဆိုဆုံးမ-သင်ပြ-အပ်သောသူ) တပည့်၊ စာသင်သား။ တဿ သိဿော မဟာပညော၊ ခေမနာမော တိပေ-ဋိကော။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ သမီပစာရော သန္ဓိကာ-ဝစရော သိဿောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၃၆။ နှ တေ မာရဿ ဗဒ္ဓဂူ (သံ၊ ၁။ ၁၀၆) တိ တေ တုယ္ဟံ မာရဿ ဗဒ္ဓစရာ သိဿော အန္တေဝါသိကာ နှ ဟောန္တိ။ သံ၊ ၌၊ ၁။ ၁၅၃။

သိဿက (ပု) [သိဿ + က] သိဿ-ကြည့်။ ဒိသံ ပုစ္ဆတိ သိဿကေ။ အပ၊ ၁။ ၁၇၁။

သိဿဂဏ (ပု) [သိဿ + ဂဏ] တပည့်အပေါင်း၊ စာသင်သားအပေါင်း။ အာယန္တု မေ သိဿ-ဂဏာ၊ ပဒုမ် အာဟရန္တု မေ။ အပ၊ ၁။ ၁၇၉။ ထေရ၊ ၌၊ ၁။ ၂၁၆။

သိဿဂဏပရိဝုတ (တိ) [သိဿဂဏ + ပရိဝုတ] တပည့်-စာသင်သား-အပေါင်းခြံရံအပ်သော။ ဒ္ဒရတောဝ ဒသဗလံ သိဿဂဏပရိဝုတံ အာဂစ္ဆန္တံ ဒိသ္မာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၌။ ၂၄၉။

သိဿတာပသ (ပု) [သိဿ + တာပသ] တပည့်ဖြစ်သောရသေ့။ ပုနပိ တေသံယေဝ အတ္တနော သိဿတာပသာနံ ဂုဏော ဝဏ္ဏေန္တော ----။ အပ၊ ၌၊ ၁။ ၂၄၈။

သိဿတိ (ကြို) [သိသ + ယ + တိ။ သိသိ အသဗ္ဗယောဂေ၊ သိဿတိ၊ အဝသိဿတိ။ နိရုတ္တိ။ ၆၆၄။ (၄၄၆-နှာ) ဂဗျတေ-သံ။ သိသဏ္ဍ-ပြာ။] ကြွင်းကျန်၏။ ပုဋ္ဌဘေဒံ ဝါ ပတ္တာ သိဿတိ။ ဝိမာန၊ ၌။ ၃၂၃။

သိဿဘာဝူပဂမ (ပု) [သိဿ + ဘာဝ + ဥပဂမ] သိဿဘာဝူပဂမန-ကြည့်။

သိဿဘာဝူပဂမန (နာ) [သိဿဘာဝူပ + ဂမု + ယု] တပည့်-အနီးနေတပည့်-၏အဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ကြောင်း (ဒိဋ္ဌိဂုကမ္မ)။ သိဿဘာဝူပ-ဂမနံ နာမ အဇ္ဇာဒိ ကတ္တာ အဟံ ဗုဒ္ဓဿ အန္တေဝါသိကော၊ ---- ဇဝံ သိဿဘာဝူပ-ဂမော။ ဒီ၊ ၌၊ ၁။ ၂၀၆။ မ၊ ၌၊ ၁။ ၁၃၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၌။ ၂၁၄။ "သရဏ"ကို အဓိပ္ပါယေန သိဿဘာဝံ အန္တေဝါသိကဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိ ဇတေနာတိ သိဿဘာဝူပဂမနံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁၆။

သိဿသတ (နာ) [သိဿ + သတ] တပည့်-စာသင်သား-တို့၏တစ်ရာ-အရာ၊ တရာသော-တပည့်-စာသင်သား။ အဌာရသ သိဿသတာ၊ ပရိဝါရေ၌ မံ တဒါ။ အပ၊ ၁။ ၄၀၃။

သိဿသန္ဓိက (နာ) [သိဿ + သန္ဓိက] တပည့်-စာသင်သား-၏အထံ။ သိဿသန္ဓိကာ ဗုဒ္ဓဿာနုဘာဝံ လက္ခဏာဠ သုတ္တာ။ အပ၊ ၆၊ ၂။ ၁၃၈။

သိဿသမ္ဗတ္တိ (ထီ) [သိဿ + သမ္ပတ္တိ] တပည့်-စာသင်သား-၏ပြည့်စုံခြင်း။ ဣမိနာ "ဧသော-ဟ"န္တိအာဒိနာ သိဿသမ္ပတ္တိ ဒဿိတာ။ သုတ္တနိ၊ ၆၊ ၁။ ၁၄၁။

သိဿသဟဿ (နာ) [သိဿ + သဟဿ] တပည့်-စာသင်သား-တို့၏-တစ်ထောင်-အထောင်။ တစ်ထောင်သော-တပည့်-စာသင်သား။ ပဠ သိဿသဟဿာနိ၊ ပရိဝါရေ၌ မံ သဒါ။ အပ၊ ၁။ ၁၇၁။ (-၁၈၃)။

သိဿသိက္ခနယာနုဂ (တိ) [သိဿသိက္ခနယ (သိဿ + သိက္ခာ + နယ) + အနု + ဂမု + ကွိ] တပည့်-စာသင်သား-တို့အား-သင်ကြား-ပို့ချ-အပ်သောနည်းသို့အစဉ်လိုက်သော။ သိဿသိက္ခနယာနုဂ၊ ယောတ္တံ နေတ္တိဝိဘာ-ဝနံ။ နေတ္တိ၊ ၀။ ၂။

သိဿာနုသိဿ (ပု) [သိဿ + အနုသိဿ] တပည့်အဆက်ဆက်၊ တပည့်နောက်၌ဖြစ်သော တပည့်။ တတော ဥဒ္ဓံ တေသံယေဝ သိဿာနုသိဿေဟိတိ ဧဝံ တာဝ ဇမ္ဗုဒီပ-တလေ အာစရိယပရမ္ပရာယ အာဘတော။ အဘိ၊ ၆၊ ၁။ ၃၂။

သိဿိယတိ (နာမ၊ ကြိ) [သိဿ + ဣယ + တိ။ ပါဏိနီ၊ ၃။ ၁။ ၁၀။ ပုတ္တိယတိ-ကဲ့သို့။] တပည့်ကဲ့သို့-ပြုကျင့်-ပြုမူ-၏။ ဧဝံ သိဿိယတိ၊ သိဿိယန္တိ။ နိရုတ္တိ။ ၇၀၆။

သိဟလ (ပု) [သိနိဟ + အ။ အမရ၊ ဋီ၊ ၂ ၆၊ ၁၁၇။ ပိသောဒရာဒိ။ သဟ္ဟ-သံ။] (နပဲပင်မှ ထွက်သော-အဆီ-အစေး)- နပဲစေး။ ဒွယံ သလ္လကီဒဝေ။ တုရုက္ခော ဝုတ္တော။ ပိဍိ သယာတော၊ ဏ္ဍ။ သိဟလော, ယာဝဏော ပျတြ။ ဓာန်၊ ဋီ။ ၃၀၂။